

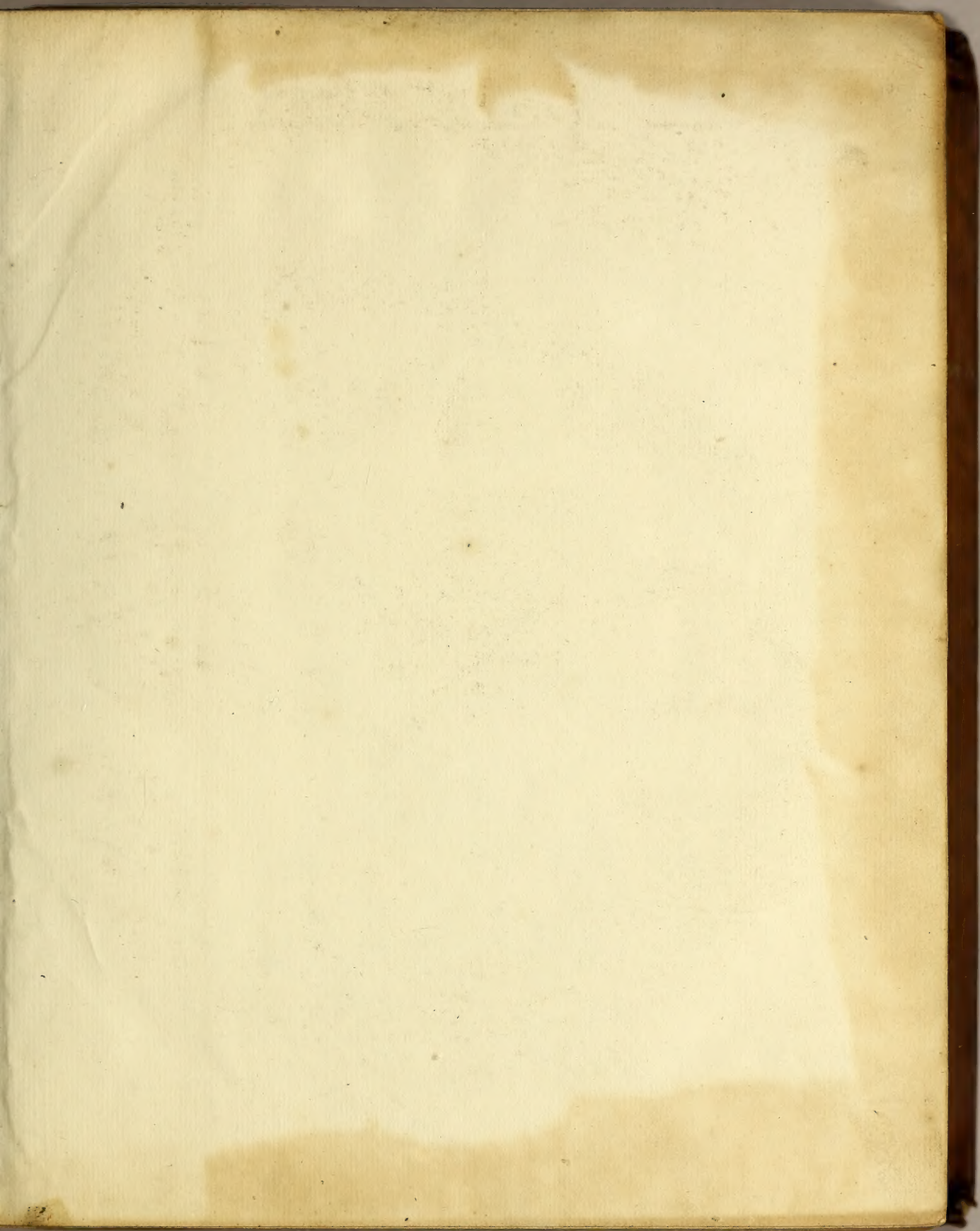
111
22

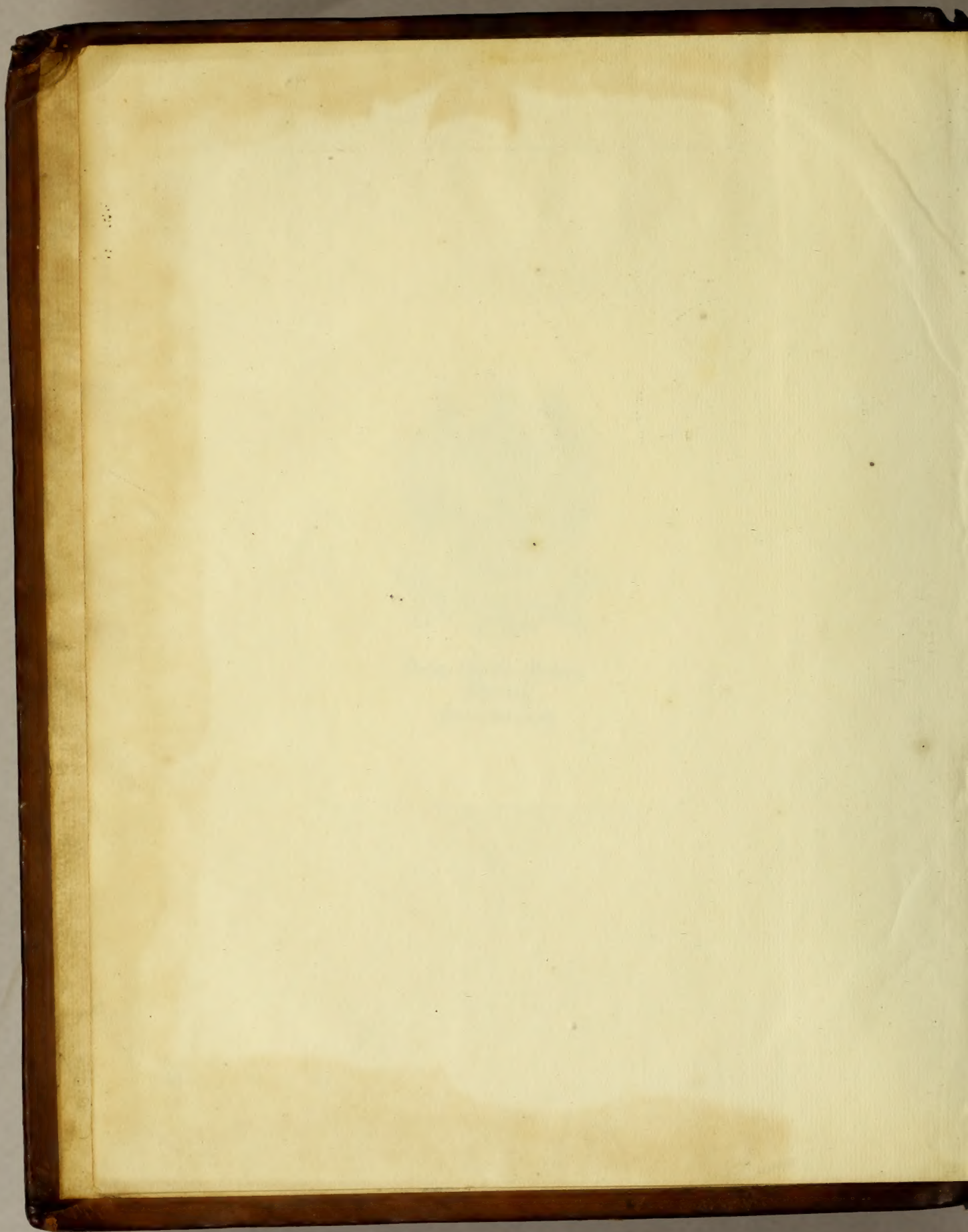
Sabin 13805 v. IV

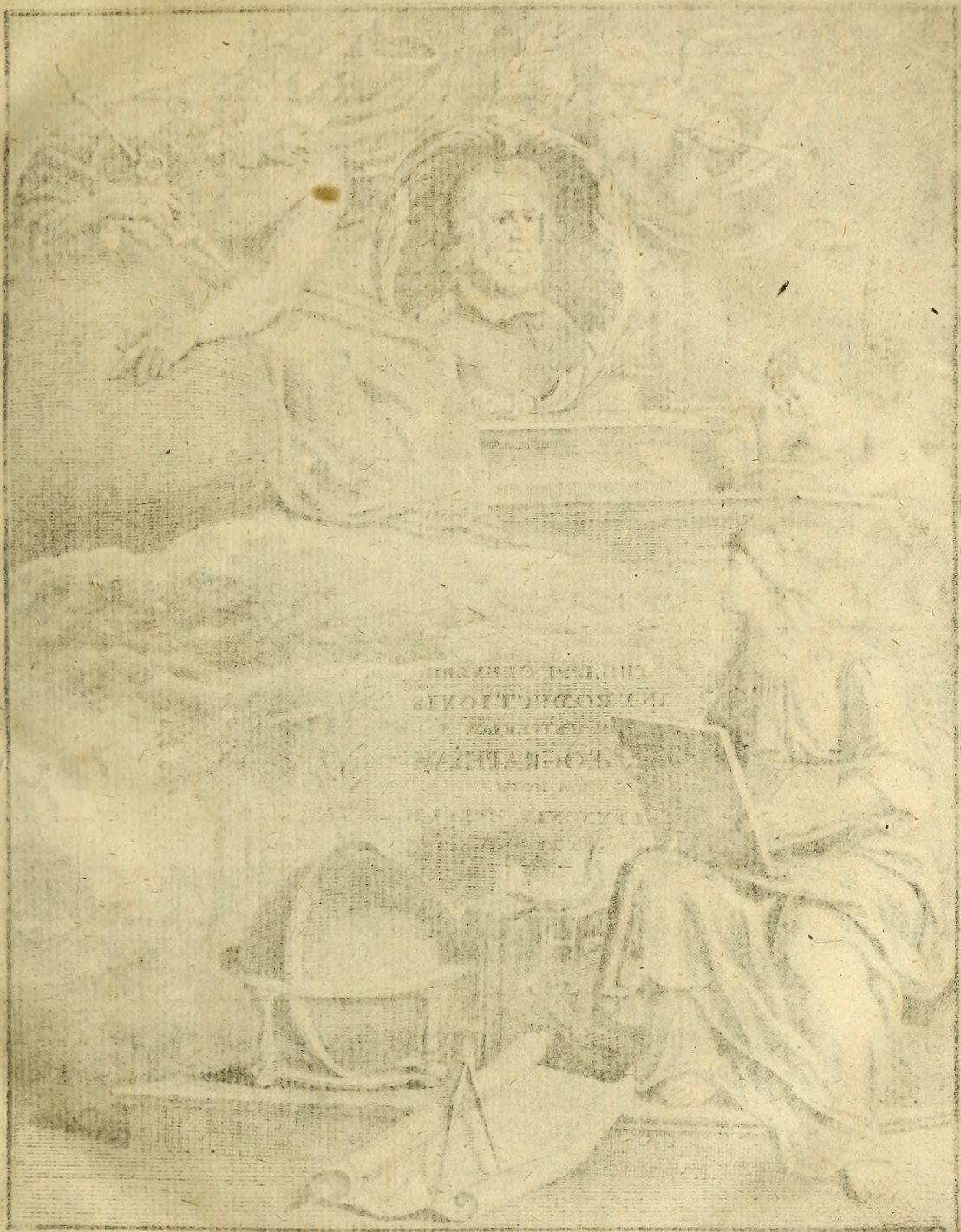

John Carter Brown
Library
Brown University

Ho.

THE
LIFE OF
ST. JOHN
THE BAPTIST

PHILIPPI CLUVERI
INTRODUCTIONIS
IN UNIVERSAM
GEOGRAPHIAM,

TAM VETEREM QUAM NOVAM

LIBRI VI.

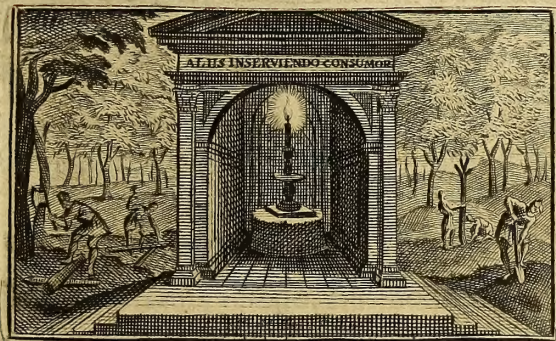
Cum integris JOHANNIS BUNONIS, JOH. FRID. HEKELII
& JOH. REISKII, & selectis LONDINENSIBUS notis.

*Textum ad optimas Editiones recognovit; Pauca CLUVERII, multa
interpretum sphalmata obelo notavit; Bunonianis Tabulis geographicis
passim emendatis novas accuratiores addidit; Præfationemque
de CLUVERII fatis & scriptis Historico-criticam;
cum præcognitis geographicis,
præfixit*

AUGUSTINUS BRUZEN LA MARTINIÈRE,

Sapientissimi Hispaniarum Indiarumque Regis PHILIPPI V.
Geographus.

EDITIO OMNIUM LOCUPLETISSIMA.

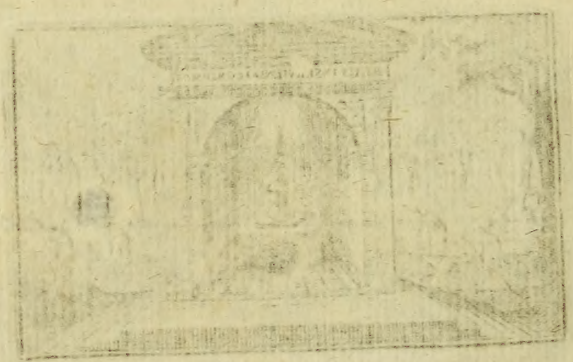
AMSTELÆDAMI,
Apud JOANNEM PAULI.

MDCCLXXIX.

PHILIPPI CLUVERII
IN THEODORICIS
GEOGRAPHIA M.

Quo inchois Johannis Bunois, Jom. Fris. Hertzii
et Joh. Rassel, et Helicis Londrasius bonis.

AUGUSTINUS BRUNNIA MARTINIERE
EDITIO OMNIVM LOCUTISSIMA

Apud JOANNEM PALMUM
MDCCLXXII

AUGUSTINI BRUZEN

LA

MARTINIERE

In Hanc Editionem

PRÆFATIO.

Magnam sane ab erudita gente ineunt gratiam, qui scientiarum perspicuè & breviter tradunt elementa. Raro enim fit ut qui scientiæ male initiati sunt, in eadem summos faciant progressus; aut saltem interdum vestigia sua relegant necesse est; & quod male didicerunt fortuita corrigat experientia: qui vero à primordiis optimum sequuntur ducem, vastissimum eruditionis campum passibus giganteis feliciter excurrunt.

Qui Geographiæ Tironibus facem præferrent, non desuere, quibus noster præluxit Cluverius. Ejusdem Introductio plurimas genuit quæ specie ac forma ad amussim matrem exhibent, quales sunt innumeræ vernaculæ versiones; vel ab ea parum abludunt. Nescio an ulla gens Europæa sit, quæ Cluverii opusculum patrio sermone expressum non habeat, legat, diligat. Bene igitur de Geographiæ studiosis Bibliopola merentur, qui curis suis ac sumptibus efficiunt ut hæc genuina introductio, nitidis typis, necessariisque ornata subsidiis, ubivis & ex sententia reperiri possit. Quid in hac Editione sit præstitum infra declarabitur. Primo aliquid de Cluverii fati & scriptis delibabimus; secundo nostram de Cluverii commentatoribus subnectemus sententiam, & nonnullos monebimus errores, qui Cluverianis temporibus nondum detecti, non mirum est quod tantum virum quemadmodum & cæteros ejusdem ævi Geographos deceperint. Tertio præcognita quædam

P R Æ F A T I O.

geographica trademus, Geometras secuti duces qui tractatibus suis definitiones præfigunt.

I. PARS.

PHILIPPUS CLUWER Latinè debuit nuncupari CLUVERUS, non *Cluverius*, ut solet; sed quia in libris quos vivus edidit, *Cluverium* inveno, consuetudoque invaluit ut *Cluverius* diceretur, usu receptum nomen usurpabo. alii fuerunt eruditi qui nomen suum non satis latinè reddiderunt. Exemplum sit unicum Celeberrimus *Tanaquillus Faber* qui cum Gallicè audiret *Tanegui le Fevre*, prænomen suum non *Vidum* aut *Guidonem*, ut debuit, sed *Tanaquillum*, voce non ante cognita expressit. sed hanc Geographis parum profuturam nominis Cluveriani animadversionem omittamus.

Cluverii
ortus.

PHILIPPUS CLUVERIUS natus est Gedani anno 1580. patre urbis & reipublicæ Gedanensis monetario; proavis in Westphalia olim florentibus. Nihil prætermisit Pater ut Philippus ingenuè & liberaliter educaretur. illum in Poloniam, inde in Germaniam, ac tandem in Hollandiam misit, ut in Lugdunensi Academia Jurisprudentiæ operam navaret. Sed quia scientiæ non nisi spontaneo studio delectantur, & ex adytis suis discipulum morose rejiciunt, qui ad eas invitatus accedit, Legum prudentiæ perfunctoriè studuit adolescens, ejus mentem ad se pertinaciter revocante Geographiâ, cui illustrandæ natus erat. In Academia Lugdunensi tunc docebat Josephus Scaliger vir omnigenæ eruditionis laude, inter doctissimos suæ ætatis eminens
velut inter ignes

luna minores.

Is suasit Cluverio ut Geographiæ totum se traderet, ad quam validissima mentis propensione rapiebatur.

Ante Cluverium Geographia Historiæ ut ancilla servierat. ea duntaxat excolebatur quatenus Historiæ lumen afferret. Ordinem invertit Cluverius. Historicos veteres evolvit, ut eorum testimoniis veterem Provinciarum notitiam erueret, easdem regiones sedulus peragravit ut oculis ac pedibus non alienis, nec sine maximis laboribus, situm atque distantias pernosceret.

Quamprimum pater Philippum nostrum a juris peritia deflexisse rescivit, ultra modum indoluit quod viam sibi adolescens præcluderet ad dignitates aulicas, quas Germaniæ proceres juris consultis solent impertire. Ut filium ab otiosa ac inutili scientia

P R Æ F A T I O.

tia revocaret, ei solita ademit subsidia, nullamque deinceps subministravit pecuniam. Ad summas redactus inopiæ angustias militiæ nomen suum Philippus professus est, & per biennium inter Hungaros & Boiohæmos militavit.

Militiam
profitetur;

Tunc temporis Liberum Baronem a Popel imperator in carcerem detrudi iussit; cujus apologiam, cum in latinam linguam Noster convertisset, & in Hollandia publici fecisset juris, res ea Imperatoriam aulam adeò commovit ut per Legatos suos cum Foederati Belgii Ordinibus factum exposculet, quibus ut satis fieret, Cluverius in carcerem compactus est, in quo aliquandiu ingemuit. Postea libertati restitutus, in Angliam profectus est, ac denique in Hollandiam redux suas lucubrationes vulgare cœpit.

Initium duxit ab opere cui titulus est: *De tribus Rheni Alveis*. prodiit anno 1601. Quantas Romanis ærumnas facefferint bellicosissimæ gentes quæ intra alveos Rheni habitabant, nemo nescit, qui historiam Romanam vel summis digitis attigerit. Sed eosdem alveos a Romanis primum in gratiam commeatuum, ac denique per incolarum solertiam, vel Oceani eruptiones, mirum quantum immutatos dignoscere difficile est. Hic primus fuit Geographi labor, & quasi Germaniæ veteris præludium; aut, ut ipsius verbis utar, particula.

Cluverii
labore
geographici.

GERMANIÆ ANTIQUÆ libri tres anno 1615 prodierunt. Sed quia annus ad finem vergebat, solitum morem Bibliopolæ secuti sunt, & annum proximè sequentem in fronte Operis apposuerunt, ne citius senescere videretur. VINDELICIA & NORICUM in speciem mantissæ subnectuntur.

Eodem anno nempe 1616 superiores Academiae Lugdunensis Curatores Geographo stipendium in præsens modicum addixerunt, non sine spe majorum propediem præmiorum. Itaque familia ex Anglia ubi uxorem duxerat, Lugdunum translata, quamprimum ad Italiae Siciliaque scriptionem se accinxit, quam felici conatu intra XVI. mensum spatium absolvit. Cum verò nihil edere vellet antequam ipsas terras inspexisset, dubiaque loca oculis perlustrasset, id quoque iter publico juverunt viatico. Peregrinatio quidem ea fuit tantum annua, sed perquam molesta & supra quam credi possit, ærumnosa: cum sæpe corpus fami ac siti, pernoctationibusque subdialibus, animus perpetuis

P R Æ F A T I O.

terroribus, caput vero etiam vitæ periculo subjectum esset; quæ tamen omnia Dei immortalis omnipotentis virtute & larga benignitate superavit. Sic Cluverium, cujus ipsissimas voces excipiam ex Epistola qua Academia Curatoribus, aliisque fautoribus suis Siciliam antiquam consecrat, de se pergentem narrare audiamus.

Post reditum intra paucos menses utrumque Opus (de Italia, & de Sicilia, Sardinia & Corsica) publicam visurum erat lucem; ni solita atque ingenua mihi interpellata fuisset diligentia; quippe eas incidere videbam rerum mutationes, ubi merito etiam de meorum studiorum salute non nihil addubitarem. Et mox Itali ingenti stipendio (ut sunt ingeniorum eminentiorumque scientiarum aestimatores) ad publicam Geographiæ Historiarumque antiquarum ex suggestu professionem invitabant. Rheti etiam in transitu coram, & postea per crebras litteras serid ac sedulo hortati sunt, ut innovam, quam in latissima illa moliebantur Valle Tellina, Academiam exornandam meum quoque nomen traderem. Heic sane, fatebor enim, dubia mihi mens agier, & in quam partem inclinaret, nescire. Respicienda erat familia: Liberi alendi & educandi liberaliter: ne in pejorem eos conditionem dilabi paterer, quam vel genus decebat, vel parentes me reliquerant. Interim amici, doctissimi, atque gratissimi, peritique, ac prudentes rerum humanarum viri, quotidie anxii consiliis & omnibus viribus debortabantur, identidem ingerendo; Rem me ingenio ac mente mea maxime indignam meditari, si majoris stipendii, lautiorisque victus gratia, institutum universi orbis & ævi antiqui describendi studium cum publico in schola aliqua docendi munere commutare cogitarem. Ecquid plus honoris in præsens ac plus gloriæ apud posteritatem me consequuturum sperarem, si in Italia, vel alibi, X. aut XX. adolescentulos Geographiam & Historiam publice docerem; quam, si in Hollandia omnium terrarum antiquitatem æternis monumentis consignatam, universo orbi, futuroque ævo transmitterem. Hæc quidem atque talia eo animum impellere videbantur, quod jam ab initio ingenii vis eum traxerat: nec tamen miseram vitam liberali loco nato satis persuadebant.

Jam ad umbilicum perducta erat Sicilia, jam Sardinia, jam Corsica, e Typotetarum manibus liberatæ, propediem erant distra-

P R Æ F A T I O.

distrahendæ; occasionem datam arripuit, ut Academiae Curatores, ceterosque patronos suos moneret ne gloria ILLUSTRATI ANTIQUI ORBIS & ÆVI quæ apud eos cœpisset, transiret aliò, vel sub ipsum primordium omnis extingueretur. Sic ambiguum vicem suam exponebat die 31. Augusti anni 1718. sed opus ipsum nempe SICILIA, item SARDINIA & CORSICA Annum MDCXIX. in titulo præferebat. An ex voto omnia impetrarit, rescire non potui; sed concessum est saltem solatium, quo in Hollandia detineretur.

Eodem itinere Italiam pedes emensus fuerat, oculis iustitaverat. Hanc Europæ nostræ partem apud Latinos Scriptores celeberrimam dignissimamque, quæ ab omnibus eruditis cognoscatur, more suo exornaverat. post Siciliam lucem publicam adspectura, ab eadem vacuos typhothetas expectabat. Interea Nos ter omnes omnino regiones orbis antiqui seorsim, scilicet *Græciam antiquam*, *Galliam antiquam* &c. suis lucubrationibus ornare constituerat, nisi mors immatura scribentem oppressisset. Obiit Lugduni Batavorum anno salutis MDCXXIII. Cluverii mors.
Ætatis XLIII.

Decem apprimè linguas calluisse laudatur, Græcam, Latinam, Germanicam, Gallicam, Anglicam, Batavicam, Hungaricam, Polonicam, ac denique Boiohæmicam. ITALIA ANTIQUA ut prodiret anno MDCXXIII. curavit Daniel Heinsius.

Cum ad tradenda Geographiæ Elementa lautioribus allectus stipendiis, animum ferme induxisset, quod verbis conceptis declarat, compendium scripsit in quo penitioris Geographiæ studiosis viam præmuniret; ac Orbis cum veteris tum recentioris Breviarium tironum oculis subjiceret. Intra illius schedas delitescebat, fortassis scriptori non superfuturus liber nisi & amici famæ & utilitati publicæ consulentes, viri litterarum amantissimi, ab oblivione fœtum posthumum liberassent, non omnibus numeris absolutum, quod fatemur, sed cujus doctissimum patrem pudere non debuerit. Ea est INTRODUCTIO quam denuo quanta fieri potuit cura, emendatam Bibliopolæ exhibent cum variorum annotationibus ac commentariis perpetuis.

Tenet me profecto stupori non absimilis admiratio, quoties
* * *
supinam

P R Æ F A T I O.

Guillelmi
Sanfon de
Cluverio
judicium
confuta-
tur.

supinam Guillelmi Sanfon, viri aliàs de Geographia bene meriti, arrogantiam fastidiosumque de Geographis judicium apud me reputo. Sic enim Historiam geographicæ scientiæ tradit:

Cette science si utile au public, est demeurée comme ensevelie jusqu'à la fin du seizième siècle, n'ayant été traitée que fort confusément car l'on peut dire:

Qu'Ortelius a commencé à en faire revivre la curiosité:

Que Mercator a commencé à lui donner une suite & qu'il l'a reduite en corps.

Que Cluverius a eu dessein d'en donner une methode.

Et que mon Pere (Nicolas Sanfon) est le premier qui l'a rendue si facile & si aisée par sa belle methode reduite en tables & par la claire distinction des Etats observée dans ses Cartes, qu'elle est présentement de la portée de tout le monde, puis qu'il ne faut que des yeux & des Cartes.

Quis ex hac nugacissima enumeratione non colligat ante Ortelium nullum elapsis proximè sæculis vixisse qui Geographiam diligeret, excoleret, promoveret? Sed res aliter se habet: plurimi sæculo XVI. ante Ortelium Geographiæ studium scriptis suis adjuvando excitaverant. Sed, inquires, hodie non leguntur hæc scripta; plerumque lacera thuris ac piperis involucra in pharmacopoliis pereunt. Fateor: in scientiis inveniendis aut refarciendis non statim ad perfectionis apicem pervenitur; antequam via regia viatoribus pateat, necesse est, ut præeant qui solum æquare, rupes amovere, sentes & dumeta eradicare, non sine laboribus durissimis festinent. Sed quia, ut veteri docemur proverbio, *facile est inventis addere*; plano jam factò itinere, succedunt alii qui viam filicibus sternunt, alii qui necessariis annes jungunt pontibus. Non dispari ratione successu temporis per plures conficitur quod ab uno exigè fatuum fuisset. Sed pergamus. Esto: *Ortelius cœperit studium Geographiæ ad vitam revocare; Mercator cœpit idem in ordinem & in corpus redigere.* Quando? Post Ortelium? cave ne credas. Mercator enim senior erat Ortelio, jam XVII. annos numerabat cum Ortelius nasceretur; Mercator obiit anno MDXCIV. Ortelius MDXCVIII. Coætanei floruerunt & quod maximas meretur laudes, quia rarissimè contingit, vixerunt amicissimi. Unicum adferam Jacobi Augusti Thuani testimonium. De Mer-

P R Æ F A T I O.

„ Mercatore loquitur. ” Cumque de edendis TOTIUS ORBIS Lib. 109.
 „ TABULIS JAM ELABORATIS cogitaret, cognito Abraha- in fine.
 „ mum Ortelium idem opus urgere, inchoatum laborem inhi-
 „ buit, donec Ortelius Exemplaria omnia sua distraxisset, NE
 „ AUT INDUSTRIÆ AUT COMMODIS VIRI AMICISSIMI,
 „ præcipitata suorum editione, OFFICERET. Postea jam in-
 „ clinata ætate ad Theologica studia animum adjecit &c., id
 est, amico suo stadium geographicum totum concessit.

Quid vero præstitit Cluverius? favete linguis! Cluverius,
 inquit Guillelmus Sanson, in animo habuit geographicam meth-
 odum conficere. Nihil præterea? nihil profus. At quid
 de Eruditissimis in tres Rheni alveos, in Germaniam, Vindeli-
 ciam, Noricum, Siciliam, Sardiniam, Corsicam, Italiam, vo-
 luminibus fiet?

Pudet me insanientis sapientiæ quæ tantum virum decepit;
 &, quod mireris; fuerunt recentiores quidam ut *De la Croix*
 aliique qui præceps judicium suum facerent, iisdem verbis in-
 tra sua scripta adoptatis. at fingamus Guillelmum Sanson de
 Elementis geographicis atque introductionibus unice locutum
 esse atque de ceteris Cluverii scriptis mentem abstraxisse. Quid
 inde? Semper erit fatendum Cluverium non *voluisse* tantum,
 sed *effecisse*. Ejus Introductio toties recusa, tot translationi-
 bus, notis, commentariis insignita, primarium inter Elemen-
 tarios libros locum semper obtinebit. Præcipuas ejusdem Edi-
 tiones enarrabimus.

Lugduni Batav. apud Elzevirios 1629. prodiit Editio quam Cluveria-
 næ Intro-
 ductionis
 præcipuæ
 Editiones,
 principem & optimam existimo.

Amstælodami 1629. pessima & mendis scatens apud Jodoc.
 Hondium.

Lutetiæ, apud Guill. Pelè via Jacobæa sub signo Crucis au-
 reæ. 1631. Amstæladamensi Editione accuratior.

Lutetiæ 1641. additum est P. Bertii Breviarium.

*Introduction à la Géographie universelle tant nouvelle qu'an-
 cienne traduit du Latin de Philippe de Clavier Géogra-
 phe. à Paris chez Jacques Bessin rue des sept Voyes à l'en-
 seigne de la Croix blanche 1639.*

Lugduni Batav. 1651. 8º.

Lugduni Batav. 1654. 24.

P R Æ F A T I O.

Oxonii 1657 cum Bertii Breviario & æneis Tabulis.

Amstelædami, 1659.

Amstelædami 1661. ex officina Elzeviriana in 12. cum Bertii Breviario.

Parisiis ex typographia Johannis Henault 1661. in 16. Huic subjungitur Philippi Labbé Societ. Jesu, Geographiæ Episcopalis Breviarium.

La Géographie Royale &c. par le P. Philippe Labbé de la C. de Jesus, à Paris 1653. in 8°. In hoc opere Cluverium sequitur ac vertit, sed in multis emendat.

Guelferbyti 1661. in 4°. Cum notis Bunonis & XLII. Tabulis Geographicis. Amstelodami 1665. in 24.

Lugduni 1666. in 16.

Guelferbyti 1667. in 4°. Editio Bunonis II.

Amstelædami 1669. in 12.

Guelferbyti 1672. in 4°. Editio Bunonis III.

Amstelædami 1676. in 4°.

Guelferbyti 1678. in 4°. Editio Bunonis IV.

Amstelædami 1683. in 4°. Huic Editioni præter Bertii Breviarium accessit Danielis Heinsii Oratio in obitum Philippi Cluverii.

Amstelædami 1685. in 12.

Amstelædami 1697. cum additamentis & annotationibus Joh. Frid. Hekelii & Joh. Reiskii.

Londini 1711. Cum notis Bunonis, additamentis & annotationibus Hekelii & Reiskii, novisque additamentis de quibus nostram exhibebimus sententiam cum de Commentatoribus differemus.

Non paucas hujus operis Editiones prudens sciensque prætereò, ne in omnibus recensendis nimius sim. Præcipuas recensuisse sufficiat.

II. Pars.

Cluverii opera geographica omnes docti etiam inter emendandum admirati sunt: nemo non laudavit. Libros de Italia Vetere Clarissimus Holstenius Annotationibus suis illustravit, quæ Romæ prodierunt in 8°. 1666. Eosdem Buno auctoris methodo, verbis & Tabulis geographicis retentis, contraxit, Guelferbyti 1659. in 4°. Siciliam antiquam itemque Sardiniam & Corsicam Nostri eodem more edidit eodem anno. Idem in

Geogr.

P R Æ F A T I O.

Germania antiqua præstitit ibid. 1663. in 4°. Omissis ubique Veterum testimoniis quæ Cluverius summo cum labore con-
gesserat.

Inter eos qui hanc Introductionem notis suis elucidare co-
nati sunt, primas tenet JOHANNES BUNO; ^{Judicium} ^{de Bunone.} cujus notæ tiro-
nibus sufficerent nisi in paucis errasset; ut cum Californiam in-
sulam esse innuit, quam peninsulam recte Cluverius esse existi-
mat; nonnullæ factæ sunt mutationes quas lectorem moneri
interest; quædam à Bunone omiſſa aut negligenter tradita
emendationem postulant, quodsi a quopiam præstitum esset,
nihil est cur ceteris commentatoribus carere non possimus.

Quid in additamentis suis nugatoriis JOH. FRID. HEKELIUS ^{De Heke-} ^{lio.}
efficere voluerit non satis scio. Nihil sane effecit, nisi ut inanis-
sima garrulitate liber intumesceret, quem brevissimum esse, au-
toris scopus, & publicæ utilitatis ratio exigebant. Nullum fe-
re præterit locum, quin tædiosam notorum ignotorumque ho-
minum seriem quos suos amicos, præceptores, ac fautores pro-
fitetur, congerat. Cluverii aut Bunonis voces maxime perspi-
cua frigidissimis synonymis obruit; & si quid ad Geographiam,
aut Historiam profert, ineptiam suam palam ostendit; ut cum
pag. 296. Nicæam in Pedemontio concilio primo oecumenico
claram somniat. Hujus Notas, quotquot sunt, ex hac Editione
eliminasset si licuisset. Cur id mihi liberum non fuerit, infra
docebo.

Non adeo spernendos JOHANNIS REISKII labores existi- ^{De Reiskio.}
mo. Vellem tamen ut Cluveriani, instituti memor, intempe-
stiva eruditione paginas non auxisset. Bocharti doctissimas ob-
servaciones indicare satius fuit quam exscribere. Idem dictum
esto de iis quæ ex Varenii Geographia generali depromsit, quæ-
que quadraginta quatuor columnas hujus editionis implent.
Hæc omnia vera & optima utut concessero; in Varenii libello
relinquenda fuerunt, quem laudare & commendare satis erat,
cum libellus quem expilat, ubivis reperiatur quam facillime.

Non unica est Geographiæ tradendæ via. Potest in Astro-
nomicam, Naturalem & Historicam dividi. Geographiam cum A-
stronomia conjunctam pauci præter Geographos sic proprie dictos
excolunt. Plures naturalem scire exoptant. Utramque Ric-
ciolus, & Varenius quos inter innumeros fere Scriptores, ho-
noris.

P R Æ F A T I O.

noris causa nomino, tradiderunt, & ad eorum libros evolvendos invitandi sunt juvenes principiorum penitioris Geographiæ cupidi. Sed omnes Geographiam Historicam addiscere interest. His vigilias suas, suamque Introductionem consecravit Noster. Iisdem brevissimam & facillimam sphaeræ notitiam obtulit; adolescentes abstrusioribus principiis obruere & ab amoenissimo studio detertere noluit; quod si animadvertisset Reiskius, suam Cluverio brevitatem prudentissimè reliquisset.

de Editore
Londiniensi.

De Londinensi Editore superest ut dicam quod sentio. omnium quas noverim Editionum turpissima est. Absit ut eam Viro doctissimo GUIL. READING Bibliothecæ Sionensis custodi adscribam, quanquam Viri Clar. nomen mentitur secunda pagina. Nemo enim mihi persuadeat virum Bibliothecæ amplissimæ præfectum, in Anglia præsertim, ubi scientiæ quam felicissimè florent, in crassissimos errores impegisse, quorum puderet adolescentem qui sine libris, de materia nondum sibi perspecta, scribere coactus fuisset.

Foedissimum Hekelii de Nicæa Pedemontana delirium, ut in suo loco observavimus, confirmat. Frustra additamenta nova e Cellario præsertim & Luitfio excerpta titulus pollicetur. Nihil e Cellario in notis mutuatum. Ex Luitfio parum vel nihil, pleraque ex Opere Gallico Viri Clar. DE LA FORET DE BOURGON desumpta, ut facile ad credendum adducar, sciolum quendam extitisse qui cum Gallicam linguam vellet addiscere, aliquid ex prædicto opere exercitii gratia in Anglicam linguam converterit, quod Bibliopolæ Cluverii Editionem meditati vendiderit. De Londinensibus additamentis vix honorificentius judicabit qui sua ratione in legendo utetur. Nihil ferme adjecit editor, nisi quod in sexcentis aliis Libris legere est. quidquid Historicum adnectit corrumpit. Omnia lippissimis oculis conspexit, & quemadmodum arquat & ictericis omnia videntur flava, nihil est in Historia quod ad præconcepta judicia non detorqueat. Thomæ mori mortem cruentam detestari visus fuerat Hekelius, in eo vituperandus tantum, quod rem ad Geographiam non attinentem tetigerat; quid ad hæc Londinensis editor Edit. Lond. p. 107.? *Male certe, Hekeli. reus enim majestatis erat & auctoritatem Pontificis Romani contra legem sustinuit.* at quam legem? a quo latam? a rege

P R Æ F A T I O.

ge qui legitimi matrimonii pertæsus, pellicem ad solium evererat; quique ecclesiam cui facinora sua libidinosa adprobare desperabat, totis viribus a fundamentis convellere conabatur. An Regi Anglorum publicam religionem ad arbitrium suum componere; leges novas antiquis subrogare; sacra pro libitu suo immutare, perdere; jus Ecclesiasticum hæctenus inauditum præscribere liceat; an rebellionis crimen statim incurrat, ideòque capite a carnifice plectendus sit, quisquís ad edictum regis, præter dictamen conscientia, fidem avitam non deferit, Britannis ipsis trutinandum relinquo. Et quia talium quæstionum decisio nullatenus ad Geographiam confert, eas prætermitto lubens., Id unum non omittam nulli populo, nequidem Anglis placere contumeliosam Editoris Londinensis maledicentiam. impudentissimis verbis utitur nequissimum caput quoties de Ludovico magno loquitur, quem *immaniissimum tyrannum* Edit. Lond. p. 212. appellat. quid ab ignorantissimo & inhonesto scriptore expectandum fuerit ex his animadversuunculis satis patet. Absit ut notis ejus omnibus paginas hujus Editionis contaminare voluerim. quasdam tamen selegi quæ utiles visæ sunt, nequid causæ lectori daretur, cur Londinensem Editionem desideraret. Ne tamen moles libri extramodum excresceret, suas ipsi offanias, nugas, fordes, calumnias reliqui. tantum abest ut quod pollicetur veterator præstiterit, ac plures Belgici præli maculas eluerit, ut econtra errata omnia erratis novis cumulaverit;

Si per me stetisset, Eruditorum Virorum consiliis paruissem, plerasque notas quæ libellum obruunt, penitus omissem, retentoque Bunonis unico commentario, in meis observationibus quid Cluverius aut Buno peccaverint, monuissem. Sed ea est temporum nostrorum iniquitas, ut libris in immensum crescere, non imminui liceat; si tale quid Bibliopolis vir litteratus proponit, statim exhorrescunt, Emptoresque causantur innumeros qui ad auctiores Editiones confluunt, non ad accuratissimas: quasi ex mole non ex utilitate, librorum pretium aestimandum sit.

Huic insaniam ut aliquid concederem, omnes omnium notas, observationes, additamenta, sine ulla immutatione reliqui, è Londinensi editione quod minus vitiosum fuit selegi suisque locis.

P R Æ F A T I O.

locis inferui, meas denique paucas quidem sed utiles, ut mihi videntur, observationes, ubi opus fuit, adjeci, nec pauca Typothetarum errata ad primam Editionem correxi, reformavi.

Tabulas geographicas quas in hanc Introductionem Buno construxerat, mens fuerat emendare. Sed re bene perpensa, facilius videbatur novas omnino supponere, quam veteres ad veritatem geographicam revocare. Has ergo præter paucas intactas reliqui, sed novas quasdam accuratiores ab illustrissimo viro Guillelmo de Lisle, omnium regionum, ac temporum, Geographo doctissimo, elaboratas adjeci nempe *orbis veteribus cogniti, Italia antiquæ & Græciæ antiquæ*. Utinam ceteras ejusdem tabulas Bunonianis substituere licuisset; verum enim vero immensis sumptibus opus erat, & merito Bibliopolæ timuerunt, ne augendo libri pretium emtores deterrerent.

Nescio qua vesania Londinensis Bibliopola æneas aliquot tabellas ut rupti aggeris aliarumque rerum de quibus in Cluverio ne *Gru* quidem reperire est, operi immiscuit. Ea librariorum dudum incessit dementia, ea lucri cupiditas, ut emptas undequaque figuras in libris invita Minerva accumularent, nullas in hac nostra editione tabellas inutiles patimur.

Inter doctissimos præterlapsi sæculi Geographos Cluverius noster numerari potest & debet. Sed suos nævos habuit.

Quisquis suos patitur Manes.

Ea in quibus reformandus est duplicis sunt generis. I. Quædam vera fuerunt cum scribebat quæ nunc falsa successu temporum facta sunt; quædam dubia quæ nunc perspecta. De his feci ut lectori dubium removeretur; & quæ nunc minus cum veritate congruant, sedulus monui. II. quædam sunt Cluverii præjudicia, quorum falsitas nondum satis erat explorata. in suis de Germania Vetere libris audacioribus conjecturis plus æquo indulget; in Italia Antiqua interdum a scopo suo aberrat & Antonini itinerarium non semel corrigit ubi nulla est mendæ suspicio. In ea erat sententia Veterum Romanorum milliaria, Romanis milliariibus hodiernis esse æqualia, at verò veterum milliaria quinque Hodiernis quatuor respondere compertum est, ita ut recentiorum sexaginta, veterum septuaginta quinque gradum conficiant. Hinc multi errores in Italiam Antiquam No-

stri

P R Æ F A T I O.

fri inveci sunt: Hinc Itineraria multoties & plerumque immerito culpata. hinc Geographorum ferme omnium vitio, Italiae, magnae Graeciae, Graeciae propriae maris mediterranei, & omnium partium orbis, situs errori publico magis quam veritati accommodatus. hinc regiones cognitae ultra modum extensae, quibus cum nostra Continens non sufficeret, littus orientale removendum fuit. quantum ab illo errore orbis facies fuerit deturpata ut oculis subjiceret vir nunquam satis laudatus Guillelmus de Lisle, tabellam edidit in qua Italia, Graecia, mare mediterraneum &c. duplici more id est vulgari & suo depinguntur. Quisquis rem oculis suis explorare, & rationes quibus sententiam suam munivit cognoscere desiderat, adeat Regiae Parisiensis Academiae Commentarios ad annum MDCCXIV. in quibus Edit. Amstael. pag. 227. & tabellam de qua loquimur & tractatum aureum cui titulus est: *Justification des mesures des anciens en matiere de Geographie*, summa cum animi voluptate legendum reperiet.

Scientias omnes feliciter promovet experientia, sed nullam magis quam Geographiam. Pendet plerumque regionum ac marium notitia à testium oculatorum rationibus quae non semper ad amissim exactae sunt. aliquando viatores inter peregrinandum parum accuratè quae vident quaeque ab aliis audiunt in suis commentariis colligunt. interdum ut ea loca invisisse ad quae non accesserunt, videantur; splendida consarcinant mendacia. sic decepti Geographi libros & tabellas, fictis locis, montibus, fluminibus, urbibus, regnisque infarciunt. Hinc Nili origines ad Montes Lunae qui nulli sunt, a veteribus translatae, longe ultra æquinoctialem lineam, quanquam citra sunt, ut ex recentiorum peregrinationibus patet. Hinc maris Caspii longitudo ab ortu ad occasum apud veteres producta, quae juxta recens confirmatam experientiam a Septentrione ad Meridiem procul dubio olim fuit ut nunc est. ea est hominum misera conditio ut diu, antequam ad lumen veritatis perveniant, caecutiendum sit. Mari Caspio suus tandem restitutus est situs, sed pedetentim, quod jucundissimè demonstrat Guillelmus de Lisle in Tabella quam ita adornavit, ut illius maris littora varie ex variis scriptorum sententiis exarata, Geographiae progressus &, ut ita dicam, lentum ad veritatem iter expriment.

Sed

P R Æ F A T I O.

Sed, quod mireris, non desunt homines qui tam superstitiosè antiquis opinionibus adhærent, ut recentiorum omnium testimonia respuentes, pro blasphemis habeant quidquid veterum auctoritati videtur esse contrarium. Hujus pertinaciæ luculentum habes specimen in Cellario qui Herodoti sententiam amplexus, Julium Scaligerum & hunc secutum Olearium damnat, quanquam Herodotus & Cellarius de hoc Mari cæcutiunt, Julius autem Scaliger & Olearius, qui testis fuit oculatus, & mare Caspium enavigavit, longitudinem a Septentrione ad Meridiem verissime metiuntur. Eandem habuit fœcordiam Isaacus Vossius, vir geographicæ scientiæ, in qua se doctissimum profitebatur, tirunculus. in suis ad Melam observationibus l. 3. c. 5. contra Scaligerum & Olearium, non sine delirio, differit, eaque ad confirmandum errorem suum depromit quæ omnibus cordatis ludibrium debent.

Adolescentes monendos esse censeo, in veteribus geographicis nihil quærendum esse præter situm urbium, distinctionem ditionum & populorum ac provinciarum limites. Sed in rebus quæ fortunæ vicissitudines nec patiuntur, nec metuunt, potius oculato testi credendum est, quam sexcentis antiquis scriptoribus, qui mare vel montes, non ex visu, sed ex infida plerumque narratione descripserunt. Coronidis loco præcognita quædam geographicum studium incipientibus scitu necessaria adjiciam.

P R Æ C O G N I T A G E O G R A P H I C A.

III, PAR. MUNDUS est systema ordinatum ex cælo & terra, reliquisque corporibus, quæ his continentur, constans.

Dividitur in { *superiorem,*
inferiorem.

Superior mundus est compages ordinata corporum cælestium.

Inferior mundus qui & *Orbis & terra* dicitur, est compages ordinata corporum sublunarium.

COSMOGRAPHIA mundum integrum, ASTRONOMIA superiorem, GEOGRAPHIA inferiorem contemplantur.

CÆLUM est spatium immensum, indefinitum in quo sidera
cursum

P R Æ F A T I O.

cursum suum conficiunt; quodque terram nostram undiquaque cingit.

TERRA sive *Globus terraqueus* est punctum quoddam respectu *Universi*. constat terra & aqua. Aquam sive maria meditatatur HYDROGRAPHIA.

Terræ figuram vulgus credit in latissimam planitiem excurrere. Eadem & patrum quorundam fuit sententia, quam similiter adversus Vigilium Bavaricæ Episcopum acerrimè defendit Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus. Sed vero terram Globi rotundi imaginem habere experientia docuit.

Veteres qui terram planam existimabant, mediam fecabant per Zonam Torridam inhabitabilem, quæ Zonam unam temperatam, unamque frigidam ex utraque parte haberet. ANTICTHONES vocabant populos qui quanquam sub eodem meridiano vivebant, Zona Torrida dividebantur. Male ergo eruditi quidam Antictiones cum ANTIPODIBUS confundunt; quorum alia & diversa prorsus ratio est. Nam cum rotunda sit terra, ubique homines terram incolunt, supra terram sunt nec a terra pendent, sed eam premunt & terunt. nimirum cum ab omnibus mundi partibus, Pondera, Turres, Arbores, Homines, Mollisque omnes in centrum terræ vergant, non magis penduli sunt antipodes quam nos sumus.

ANTIPODES sunt ii quorum talis in orbe situs est, ut ad eos utrinque perveniant duæ extremitates lineæ rectæ quæ per centrum orbis transire concipitur.

Centrum superficiæ terræ nullum est. multæ tamen nationes tale quid commentæ sunt. Centrum orbis secundum Judæos est *Hierosolyma*; secundum Saracenos Hispaniæ quondam invafores *Granata*; secundum Græcos *Delphi*; secundum Peruvianos *Cusco*, quæ vox illorum lingua *umbilicum terræ* significare dicitur.

Terræ ambitum ac magnitudinem definire multi conati sunt. palmam ceteris præripuit doctissimus autor Tractatus cui titulus est: DE LA GRANDEUR ET DE LA FIGURE DE LA TERRE, qui inter commentarios Regiæ Parisinæ scientiarum Academiæ publici juris factus est ad annum 1718. Parte 2.

PLAGAS sive puncta circa nos præcipua quatuor numeramus.

P R Æ F A T I O.

Plaga orientalis, sive oriens, ea est in qua sol oritur;

Occidentalis in qua idem occidit;

Septentrionalis in qua septem stellæ Ursæ majoris, *Triones* dictæ, contpiciuntur; *Meridionalis* in qua sol tempore meridiano nobis sese offert, quæque Septentrionali ex aduerso opponitur.

Hoc notatu dignissimum est; per totum annum non in uno loco Solem oriri, nec in uno constanter occidere. Æquinoctialibus verno & autumnali æquo spatio inter Septentrionem & Meridiem oritur & occidit. Ille est *verus Oriens, verus Occidens*. Æstivo tempore cum nobis diutius lucet propius ad Septentriones surgit & cadit; hinc dictus est Oriens Æstivus & Occidens Æstivus. Hiemali tempore quo dies breviores sunt, propius ad Meridiem oritur & occidit, Hinc dictus est *Oriens Hiemalis & Occidens Hiemalis*. inter orientem Æstivum & Hiemalem verus Oriens est medius. Sic & de Occidente.

CONTINENS TERRA dicitur, quæ sibi cohæret superficie ampliore, dividiturque in plures regiones.

INSULA est terra a continenti sejuncta; undique mari cincta.

PENINSULA Latinis, CHERSONESUS Græcis, est terra non plane aquis cincta, sed tractu quodam, quamvis angusto, continenti annexa.

ISTHMUS est terra angusta inter duo maria, peninsulam cum continente connectens.

PROMONTORIUM est mons, vel rupes conspicua altitudine in mare procurrens. quibusdam dicitur CAPUT; Gallis CAP, Italis CAPO, Hispanis CABO, Belgis KAEP. Juxta montes mare est maxime profundum.

LITTUS est terra quæ mari aut lacu alluitur, & fluctibus verberatur.

ORA est terra mari finitima.

RIPA est terra quæ flumine alluitur, sive est terminus fluviorum ex utraque parte secundum longitudinem protractus.

ALVEUS est locus cavus inter duas ripas, in quo aquæ fluminis, dum non exundat, continentur. Exundat vero fluvius quoties succrescentibus aquis, alveo non sufficiente, in praeta vicina, vel agros finitimos effunditur. ad exundationes coercendas extruuntur AGGERES sive moles terrarum & lapidum quæ aquas sustineant.

MONS.

P R Æ F A T I O.

MONS est terra prominentior & altitudine sua magis conspicua; suntque montes alii magis, alii minus excelsi.

MONTES dicuntur simpliciter qui parvo spatio circumscribuntur; qui vero longo tractu extenduntur, dicuntur **JUGA**. talia sunt Alpes, Apenninus, Imaus, &c

In *Jugis* sunt Aperturæ seu transitus qui dicuntur **PYLÆ**, quales *Termopyla*, vel **PORTÆ**, ut *portæ Caspiæportæ Ciliciæ* &c. Hæ apud Turcas **DEMIR CAPIR** id est **PORTÆ FERREÆ** nominantur. talis est angustissimus ex Moldavia in Transsylvaniam aditus.

COLLIS est exigua terræ eminentia.

VALLIS est terra plana inter duos montes consistens.

CONVALLIS est terra fere undique collibus aut montibus comprehensa.

PLANITIES seu campus est æqualis terræ superficies à collibus & montibus libera.

Scopulus est mons faxeus seu rupes e mari eminens, vel etiam aquis tecta, navigantibus exitialis.

SYRTES sunt loca in mari, nautis infesta.

PULVINI sunt spatia arenosa, vel extra aquæ superficiem eminentia, vel sub aquis latentia, ita tamen ut transitum navium impediunt. Hispani **BAXOS**, Belgæ **SANDBANCKEN**, Galli **BASSES & BANCs DE SABLE** appellant.

SYLVA locus est arboribus a natura confitus.

SALTUS est densior sylva & opacior in qua æstivare pascique solent feræ.

NEMUS est locus amœnus arboribus confitus, arte plerumque naturam adjuvante, umbrasque & ambulacra jucundissima præparante.

LUCUS est densa sylva arborum intactarum. Numinibus suis veteres pagani Lucos consecrabant.

ARBUSTUM sive **FRUTETUM** est cæduarum arborum sylvula.

VIRGULTUM est locus arbusculis confitus.

PASCUUM est ubi pecora pascuntur.

AGER est terræ portio quam colimus sive arando sive conferendo, sic dicitur quod in eo multa sunt agenda. Ager etiam sumitur interdum pro territorio urbi circumjecto.

P R Æ F A T I O.

AREA propriè dicitur locus vacuus quasi exaruerit, nec possit quidquam generare.

CAMPUS est planities terræ ampla.

PRATUM locus est in quo Herba tantum crescit ac fœnum, quod falce refecatur, & in hiemem pascendis gregibus reservatur.

ARVUM est ager aratus necdum satus.

DESERTUM locus est propter paucitatem hominum, vel soli sterilitatem, incolis vacuus, & quasi derelictus. tales sunt arenosæ solitudines in Africa & Asia.

REGIO est terræ portio Regi vel Principi, aut etiam electo quotannis Magistratui subjecta.

IMPERIUM est pars terræ multas continens regiones, regna, & provincias, quæ unius summi Capitis aut Monarchæ imperio parent. Imperio qui præest *Imperator* dicitur. titulus est omnium apud homines dignitatum maximæ.

REGNUM regionibus continetur quæ regem agnoscunt.

PROVINCIA est pars regni vel imperii peculiarem habens administratorem. Olim sic dicta fuit omnis regio a Romanis devicta & bello acquisita, in quam *Prætor* cum officio mittebatur.

SATRAPIA vox Persica est & denotat regionem quæ a Præfecto administrabatur.

TERRITORIUM est complexus agrorum intra cujusque civitatis fines.

CIVITAS est collecta civium multitudo & societas, iisdem moribus, legibus & institutis gubernata.

URBS est ordinata plurium ædificiorum pro recipiendis civibus series muro cincta. Dicitur ab *urbo* id est curvatura aratri, quo futuræ urbis magnitudinem veteres adumbrabant.

EMPORIUM locus est mercatura & nundinis celebris in quem merces exteræ deportantur. Pleraque veterum Emporia fuerunt urbes maritimæ vel saltem navigabili fluvio appositæ, ad quas commodus esset navium & mercium appulsus.

OPPIDUM est urbs quædam minor, muris cincta vel carens, nundinis gaudens anniversariis & foro hebdomadario. Inter oppidanos quidam opificia & mercimonia exercent, quidam
agros

P R Æ F A T I O.

agros colunt. medium tenent statum inter urbis cives & agricolae oppidani.

METROPOLIS est urbs regni vel provinciæ primaria, ceterarumque quasi caput & mater.

MUNICIPIMUM urbs erat quæ civitatis Romanæ fruebatur privilegiis.

COLONIA urbs est quæ ob infrequentiam incolarum novis civibus impletur vel aliunde deportatis habitatoribus nova construitur.

PRÆFECTURÆ erant oppida Italiæ vel Imperii Romani, in quibus qui habitabant, nec suis legibus ut municipes vivebant, nec ullos de suo corpore magistratus creare poterant ut coloni, sed a Magistratibus Roma missis qui *Præfecti* dicti sunt, regerantur iis legibus quas Senatus populusque Romanus dixisset.

PAGUS bifariam intelligitur; pagum veteres dixerunt regionem satis amplam, & eo sensu pagus idem est ac *Gow* apud Germanos, ut *Suntgow*, *Brisgow*, &c. talis est hodie distinctio in Frisia inter Flevum & Lavicam in *Ostergow* & *Westergow*, id est orientalem pagum & occidentalem. Pagus in notione Romanis sueta plures vicos complectebatur. Tacitus de Mor. Germ. c. 6. & 12. luculenter pagos a vicis distinguit. pagus aliquando pro vico dicitur. Quia vero ruris incolæ sacris avitis tenacius adhærent quam urbium cives, pagani id est ruricolæ diutius idola coluere quam urbani, hinc factum est ut idololatria *Paganismus* dicta fuerit.

VICUS etiam duplicem habet sensum. interdum enim sumitur pro via in urbe vel in oppido, quam utrinque civium domus sepiunt. hinc vicini qui in eodem vico habitant. quia vero extra urbem rusticarum domuum congeriem via sæpe unica dividit, vicus dictus est numerus indefinitus villarum quas agricolæ & rustici habitant.

ARX est ædificium munitum contra hostem extructum, vel in urbe vel extra urbem ad cives adversus extraneum protegendum, vel etiam ad eosdem in officio & obedientia continendos.

CASTRUM est urbs probe adversus hostiles impetus, & ad obsidionem sustinendam munita.

CASTELLUM est castrum parvum.

AULA

P R Æ F A T I O.

AULA vel CURIA est fedes atque habitatio Principis; ædificiis editioribus splendidioribusque exornata.

VILLA domus est cum agro extra urbem. Estque idem quod PRÆDIUM in quo altilia, frumentum, pabulum &c. aservantur.

Non idem est apud populos regimen. STATUS MONARCHICUS est cum sub uno rege, a cuius voluntate pendet, populus regitur. STATUS DEMOCRATICUS in quo apud populum est suprema autoritas ut olim apud Athenienses, hodie apud Helvetios. STATUS ARISTOCRATICUS est cum Optimates summam potestatem habent: ut apud Venetos nobiles tantum jus regiminis competit. Status OLIGARCHICUS est cum pauci homines selecti Rempublicam administrant.

MARE est aquarum salutarum, maxima quantitate congregatarum receptaculum, perpetuo æstu fluens ac refluens intra alveum suum.

dividitur in $\left\{ \begin{array}{l} \text{universale} \\ \text{particulare} \end{array} \right.$

Mare universale dicitur OCEANUS, totum orbem instar cinguli ambiens.

Mare particulare certam terræ portionem alluit, nomenque habet proprium ut Mediterraneum, Rubrum, Pontus Euxinus, &c.

FRETUM quod & BOSPHORUS, vel BOSPORUS, est angustissimum pelagus inter duas continentes, ut Magellanicum inter Americam & terram igneam, Bosporus Thracicus Thraciam inter & Bithyniam &c.

SINUS est aqua maris terræ se insinuans, sive est excursus maris curvo littore interceptus.

BREVIA sunt vadosa loca maris in quibus undæ sunt breves, nec in altum assurgunt.

LACUS est copiosa moles aquæ perennis in alveo suo consistens, in quem & ex quo rivi & fluvii interdum promanant.

STAGNUM est in quo aqua reses perpetuo consistit.

PALUS est aqua stagnans, sine tamen perpetuitate.

FLUVIUS, seu FLUMEN est aqua dulcis copiosa quæ a fonte suo usque ad Mare perpetuo decurrit, sive nomen suum servet usque ad Mare, ut Sequana, Ligeris &c. sive ab alio flumine acci-

P R Æ F A T I O.

accipiatur & nomen perdat ut Matrona, Isara &c.

AMNIS est minor fluvio.

RIVUS est minor amne.

GURGES est locus in fluvii alveo profundus.

VORTEX est in girum contorta aquæ fluentis collectio.

CONFLUENS est occurfus duorum vel plurium fluminum in unum confluentium.

OSTIUM est locus ubi fluvius in Mare vel in majorem fluvium influit.

FLUVII RIPA DEXTRA vel SINISTRA ea est quam haberet ad dexteram aut ad sinistram homo in medio alvei prope fontes, cujus vultus ad ostium fluvii conversus esset.

TRAJECTUS est locus ubi flumen ex alveo superiore in inferiorem summo cum strepitu præcipitatur & ruit.

TORRENS est fluentum non perpetuum, quod æstate exsiccatur, & tantum nivibus aut imbris augetur.

FONS est aqua e sinu terræ ebulliendo scaturiens.

PORTUS est locus in littore navibus excipiendis idoneus.

STATIO, Gallis *une rade*, locus est ubi naves quiescere sine periculo possunt, & cujus fundus est anchorarum tenax.

HODIE DETECTA EST TERRA Septentrionem versus ad Gradum 82. ad Meridiem versus vix ad sexagesimum.

Terrarum orbem veteres quibus non ita, ut nobis hodie, innotuerat, modo in duas partes, modo in tres, modo in quatuor sunt partiti. qui duas constituebant tantum, Asiæ & Europæ solum rationem habuerunt; Africam seu Lybiam modo sub Asia, modo sub Europa comprehendebant. Aliquando Ægyptum inter Asiam & Libyam pro quarta orbis parte agnoverunt. Judæi orbem in duas partes dividebant, *terram* scilicet, id est suam, & *extra terram*, id est regiones à gentibus habitatas. Jam partes orbis vulgo numerantur quatuor, nempe *Europa, Africa, Asia & America*; quibus addendæ sunt duæ aliæ partes *Borealis* nimirum sive *Arctica*, & *Australis* sive *Antarctica*; terræ incognitæ.

Hæc tironibus Cluverianæ Introductioni initiandis sufficiant & profint.

P R Æ-

P R Æ F A T I O
J O H A N N I S B U N O N I S

Edit. Guelferbytanæ 1661. præfixa.

*A*rduum sanè, multisque difficultatibus & laboribus obnoxium aggressus sum opus: dum Philippi Cluverii, Geographi excellentis, Introductionem Geographicam rebus memoratu dignis & Tabulis illustrandam suscepi & emendandam nulla ambitione ductus, nec scribendi prurigine illectus. Sed quum Serenissimus Princeps noster, nobile, quod ad S. Michaëlis in hac urbe est cœnobium in novum convertisset Gymnasium, in quo bonis litteris, artibus ac moribus imbuerentur adulescentes: illiusque auctoritate inter ceteros Doctores, ipse quoque essem constitutus, qui præter historias, etiam Geographiæ cognitionem traderem; sollicita cœpi circumspicere mente, & rationem quærere, quâ id omnium commodissimè posset fieri, & quàm minimo temporis impendio. Præ reliquis vero de hac ipsa arte editis scriptis hæc Cluverii Introductio, quod utramque ille contineat Geographiam cum veterem tum novam, ex patronorum quoque judicio placuit, quæ doceretur. Sed deerant Tabulæ idoneæ, sine quibus Geographia omnino non discitur. Quæ verò cum hoc ipso Cluverii opere sumptibus Mulleri Brunsvigæ fuerant editæ, minores erant, quam quæ possent adficere oculos aut discentes rectè adjuvare; adeoque non præstabant usum, qui quærebatur: neque præstabunt minutæ istæ, & Mullerianis non majores tabulæ, quæ nuper in Belgio editæ sunt. Deinde illa Cluverii descriptio plurimis locis videbatur justo brevior, desiderabaturque paullo plenior, quæ loca memorabilibus insignioribusque notaret rebus, etiam memoriæ causâ. Sicuti enim nuda temporum series, nisi cum illustrioribus rebus, quæ certis temporum articulis gestæ sunt, nec rectè disci potest, nec teneri: ita quoque temporis jacturam faciunt, operamque ludunt, qui in Locorum cognitionem cupiunt discentes, non adhibitâ commemoratione notabilium, quæ iis ipsis contigerunt & obser-

observanda sunt locis. At illa quidem facile doceri poterant, ne animis adolescentum per aures immissa confestim effluerent, si non fuerint scripta simul & adnotata chartis, ut relegantur. Omnia verò ut scriberentur, ad calamum dictare nimium requirere videbatur temporis; adeò ut unius anni spatium, licet ut singulis diebus integras doceremus horas, illa in Geographiam introductio vix posset rectè explicari, & ad finem perducì. Ut igitur Auditores nostri istà calamis excipiendi scribendique molestià sublevarentur, necesse omnino fuit locorum memorabilia quæ desiderabamus, ex auctoribus congerere, eaque exscribenda committere Typographo; adeoque publico Eruditorum iudicio exponere. Ad quod opus difficile sane, diu reluctans, tandem inductus sum etiam magnorum virorum persuasus auctoritate & quum frater meus, cujus impensis hæc nostra edita sunt, ad hanc rem sumptus sponte offerret, operamque suam in parandis & incidendis Tabulis geographicis promitteret, & jam nihil superesset quod institutum nostrum moraretur, operi huic manum adhibere constitui, illudque aggressus opinione deprehendi longè difficilium. Præterquam enim quod muneris publici ratio & continui labores, præter lucubrationes, exiguum permetterent tempus, quod huic rectè collocaretur rei, Auctores & Geographi inter se dissidentes sæpissime turbantur conatus nostros: quibus accedebat Tabularum ordinandarum ratio admodum molesta. Tandem tamen per Dei gratiam difficultates & labores istos sumus eluctati, ipsumque opus hoc ad umbilicum & ad finem perduximus. Quod dum fit nihil magis precamur & in votis habemus, quam ut hic labor noster esse queat gratus & acceptus Eruditis, commodus verò & utilis iis in quorum gratiam est susceptus. Instituti & methodi nostræ ratio hæc est. prima nostra cura fuit quæsitæ loci ostendere situm; ac altera eundem memorabili aliquâ re, ex varia Auctorum lectione notare, atque illustrare, ut discipulorum consuleremus memoriæ. Ut enim viatores loca leviter signata facillime tenent & observant; ita quoque ejusmodi memorabilia in locorum cognitionem cum voluptate & eruditionis incremento deducunt. Quare in geographicis suis memorabilia locorum & antiquiores pariter & recentiores notarunt scriptores; ex quibus Brietius etiam admiranda addidit. Curavimus autem, ut ea loca, quorum in opere fit mentio, in Tabulis quoque nostris con-

spiciantur Geographicis, quas, novas cum antiquis conferendo, ita adornavimus, ut veteres pariter & novas locorum appellationes in una eademque saepe exhibeamus Tabula, discrepantiam etiam, quae in Tabulis invenitur ratione longitudinis indicantes. Persiae tabulam Cl. Oleario auctore editam, licet a caeteris plane sit diversa, retinimus, nostro tamen instituto aptatam nonnullis in locis reddidimus locupletiolem. Veteres enim Geographos à sequentis aevi scriptoribus refutari jam suo aëvo apprehendit ipse Cicero: in quibus à Cluverii recedimus sententia; in iis magnorum virorum nitimur auctoritate, argumentorumque robore: neque dubitamus quin, si ipse Cluverius hanc edidisset Introductionem, in multis diversa atque alia scripsisset. Quum verò neque ex veteribus, neque ex recentioribus Geographis vix reperiat, qui in hoc genere absque omni sit naëvo & errore, desperem profecto ego, si, me in nullo prorsus errasse, vanè præsumerem & existimarem; tota enim Geographia, si eximas generalia, ex singularium constat descriptionibus, quae quoniam uni homini non datum est omnia per terrarum orbem inspicere & lustrare loca, aliorum fide & relatione nituntur, adeoque hic facillimè possumus decipi & in errorem adduci, rogo autem Lectorem benevolum, cujuscumque fuerit ordinis aut conditionis, ut si quos in hoc nostro opere deprehenderit lapsus, amice moneat, paratum meliora & certiora docenti parere, errata emendare, lapsusque corrigere.

P R Æ F A T I O

Editioni Amstelædamensi anni MDCXCVII. præfixa.

L E C T O R I B E N E V O L O

S. P. D.

Non Auctores solummodo antiquos, Græcos Romanosque, sed ex ævo medio barbaroque plures hæc distinxit cura, hæc meditatio diu exercuit, ut tironibus geographicam institutionem brevi & perspicuo libello conclusam traderent, firmissime imprimerent. Huc multæ Græcorum veterum περιηγήσεις aut ἐξηγήσεις i. e. de situ orbis commentarii pertinent: Quales adhuc extant à Scylace Caryandensi, Martiano, Artemidoro utroque, Dicæarcho & Isidoro compositi, sed ab Hæschelio unum in corpus redacti. Ut de Dionysio Alexandr. Ptolemæo, Stephano, Anonymisque multis mentio nec fiat in præsentia, Roma nobis Pomponium Melam, Plinium, Solinum, Æthicum reliquit. Hos factò agmine sequebantur Arabes, cum ad ipsos doctrina liberalior trans oceanum octavo & nono seculo migrasset, scriptisque compendiis præcepta geographica instillarunt, Jacoutus puta, Ibn Maraf, Abulfeda, princeps Hamateus, cujus versionem ab Schickardo additam Hottingerus in Bibl. Orient. memorat, Schalabaddinus plerique ἀράβιοι, & Nubiensis à Gabr. Sionita editus: Ut alios in Bibliothecis quotquot adhuc latitant, omittam; Græcos itidem ex ætate media Psellum, Epiphanium, Phocam, Nicetam & plures Anonymos, quorum unus opera studioque Gothofredi prodiiit. Postea cum literæ humaniores è tenebris, quibus oppressæ diu jacuerant, caput extulissent, Viri docti ad geographica rudimenta quam brevissime instillanda manum & animos applicuerunt. Hinc tot Epitomas, Synopses, Breviaria, Compendia, Sceleta, Theatra, Enchiridia & Specula in lucem edita videmus, neque superiore tantum proximo, sed hoc nostro etiam quod procurrit, seculo. Noster autem Cluverius introductionis titulum parallelo Geographiæ, quam meditabatur, veteris & novæ opusculo inscripsit, tum ut vias adolescentibus emuniret commodissimas, tum ut vestigia Scriptorum antiqua ipse insisteret. Quot enim Philosophicas ἐισαγωγὰς i. e. introductiones adhuc superstites habemus? Nec à Porphyrio solum, quem ἐισαγωγὸν i. e. introductorem interpretes vocarunt, sed ab aliis tam Græcis quam Latinis Scriptoribus. Non quidem iis introductio proprie dicta, & cum motu locali aliquo conjuncta in mentem venit, nec forensis iudicio quondam Romano receptissima, sed libraria sive doctrina sive scriptio, quæ primis artium elementis traditis lectorem ad eas, tironem maxime introducit: Ut Hesychius rectissime ἐισαγωγὴν καὶ ἐισήγησιν διδασκαλίαν reddiderit

sive doctrinam. Hunc sibi scopum superiore seculo præfixerunt Balth: Mercator, Æl. Anton. Nebrissenfis, & J. Dodonæus, Isagoge cosmographica conscripta; nec alium Salmanticenses introductionibus in cosmographiam variis conjunctim editis A. 1557. Eadem plane instituti ratio, eademque lex fuit, quam tenuerunt hoc nostro seculo Georg. Fournier, Job. Blancanus, Heidmannus, & noster potissimum Auctor sua introductione ad Geographiam veterem novamque composita. Hic enim libellus simulac Lugduni apud Batavos in usum exiit communem, applausu vario exceptus, non apud Belgas solum, sed Germanos etiam typis iterum exscribi debuit. Idem non ita multo post versione Gallica A. 1667. apud Parisinos, apud Norimbergenses A. 1679. Germanica ornatus; a Pet. Lambecio in tabulas synopticas, ab aliis viris CLmis in Manuale aut Enchiridion redactus iterum apparuit. Tandem Bunoniana sive Wolfenbüttelensis editio multis tabulis & annotationibus instructior successit, majusque libello pretium, & honestam in Scholis omnibus existimationem peperit. Tantum eminet hucusque introductio nostra Cluveriana, utpote Liber, qui raram nostro seculo felicitatem expertus fuit, ut cum exiguo sui merito à multis magni fiat, sed tamen non inutilis, si cum Cl. V. Joh. Bunonis commentario legatur. Hæc est censura Viri celeberr. J. C. Becmanni in Præcognit. Geograph. peracuta, quam ne durius strinxisse videatur, ipse temperat, libelloque suam felicitatem & utilitatem asserit. An utraque cum magno, an exiguo huius merito asseratur, alii judicabunt, quibus tot editiones, tot versiones, tot nata ex hoc uno compendia non improbantur. Cum enim Scriptores omnes geographici tum recentiores, tum præsertim veteres multa passim omiserint, plura falso tradiderint: Ipsaque adeo Geographia vetus maxime, quin nova etiam aut manca & imperfecta, aut suis alicubi erroribus fœdata fuerit: Nec mirum est, compendius, synopsesi & introductionibus novos aut vitia, & hæc quidem aliis perpauca levique, aliis vero plura & gravia subrepisse. Heredes igitur Bunoniani quoniam sumptus suos & operas libelli hujus iterata toties editione nunquam perdididerunt, publico tironum commodo ut inservirent, novas tabulas æri clarius incisas, observationes & supplementa quædam voluerunt accedere; ne moles tamen opusculi modum veterem, aut vetus pretium nimis transgrediatur. Unum illud superest, quod in limine adhuc moneri cupiunt hæredes de notis prioribus & posterioribus dignoscendis: Priores aut pristinae notæ suo signo, stellula nempe aut lunulis, aut parenthesi gaudent; posteriores & novæ omni carent indicio. Tu autem, Lector benevole, hoc nostrum quodcumque bono publico imperiitur, studium fore, Cluverianis, si lubet, præceptis, additionibus, notis utere, omnesque res tuas ad animi sententiam gere, perfice, absolute.

TRES EPISTOLÆ

Prioribus editionibus præmissæ nunc sequuntur.

VIRO Clarissimo & Eruditissimo Domino

JOHANNI BUNONI

Officia & salutem!

SI verum est *Plinii* effatum ad *Cæsarem Vespasianum*, magna pars studiorum amœnitates quærimus: quid jucundius aut magis amœnum in peregrinatione literariâ, quam sine sumptu, sine viatico & absque omni deprædationis aut mortis periculo, omnium terrarum superficiem peragrarè, inde cœlum intueri & dimetiri, immensum oceanum penetrare, ejusque ambitus, secessus & abdita ficco pede percurrere, regiones in tractus, mundum ipsum in partes sibi dividere, provinciis terminos & fines ponere, origines & cursus fluminum adspicere, urbes, oppida, arces, castella intrare, penetralia visitare & absque metu recedere, montes adscendere, valles & sylvas pervagari, & totum terrarum Orbem suum facere? quæ omnia *studium & amor Geographiæ* tutò concedit. Si autem cum delectatione *dignitatem & utilitatem* quæris, quid divinius, quam sicut temporum cognitionem ad *DEI* ipsius æternitatem, sic tot locorum scientiâ quodammodo ad ejus immensitatem accedere? *Historia* insuper ipsa est cæca, inamœna & fluxa, si *Geographiam* non habeat comitem. Mundus est ampla nostra civitas, magna (ut *Varro* ait) homulli domus, quid turpius, quàm si civis civitatis suæ vias, & domesticus ædium, quas colit, aditus ignorare velit? Nescire velle, quid alibi geratur, aut gestum sit, hoc est, se ipsum suo ergastulo, carcere affectatæ inscitæ, includere. *Philippus Cluverius* admirandæ sedulitatis & indefessi in *Geographiam* amoris homo, ipsis *Italiam*, *Siculis Siciliam*, *Germanis & antiquam illam & novam Germaniæ faciem* .omnibus autem orbem

bem terrarum ostendit, omnesque partes, si fata voluissent, accuratius erat ostensurus. At sicut Tiberius Cæsar, teste *Plinio*, olim *Apionem* Grammaticum vocavit Cymbalum mundi, *Plinius* autem ipse, publicæ famæ Tympanum, & adeo ipse Apion scripsit, immortalitate donari à se eos, ad quos aliqua componeret. Ita nihilominus vero propius erit, *Cluverium* hac rerum famâ & dono conferendæ immortalitatis celebrem dici, qui tot loca suis natalibus, memoriæ, vitæ & honori restituit, terrarum situs, possessiones & naturam docendos adhuc undique docet. Fatetur ipse variis fortunæ casibus jactatus, omne reliquum vitæ suæ, procul rebus civilibus, procul negotiis publicis, & procul omni inquietiore cœtu, uni Historiæ, Geographiæque antiquæ studio impendere decrevisse: Quàm multa etiam egregia præstiterit, Scholæ & Academiæ loquuntur, mors autem præpropere reliquos conatus anticipavit. Diligentia autem & opera tua, *Clarissime Dn. Buno*, non minus egregia & laudanda est, quam in ampliando Geographiæ & Historiæ studio hætenus exhibuisti, *Cluverianosque labores* ita in luce locasti, ut decus & ulum in Scholis undique habeant & accipiant: Augmenta etiam hæc tua, quæ Introductioni Cluverii non sine labore, ut apparet, & multa rerum notitia inseruisti, sicut undique collecta & accurata sunt, ita *necessaria* erunt, nec minus ob rerum jucundarum, nec omnibus notarum multitudinem, & varietatem fertiles, & cum voluptate præbebunt usus, accedente tanto ipsarum *Tabularum* numero. Continuabis, verà eruditione plenus, cœptos in rem literariam labores, memor *Sallustiani* dicti, eum demum vivere & anima frui, qui honesto negotio intentus, præclari facinoris aut artis bonæ famam subinde quærit. Conatibus tuis felices porro successus sincerè apprecor, & longum vale publico, cui natus es, bono. Datum Welferbyti 10. Augusti 1661.

Justus Georgius Schottelius, D.
Consiliarius Guelficus.

HERM.

JOHANNI BUNONI V. C.

S. P. D.

Duo sunt Geographicæ doctrinæ summa quasi genera, eaque multum diversa, Clarissime Buno: quorum alterum *μαθηματικόν* dixeris, alterum *ισορικόν*. Enim verò illud nihil est aliud, quam Orbis terræ partium secundum longitudinem & latitudinem ex Mathematicis principiis facta descriptio. Quæ proinde veluti *ἡπάλληλ* est Arithmeticæ, præprimis verò illi Geometriæ parti, quam *τριγωνομετρίαν* appellamus; perinde ferè atque sunt Optica, Mechanica, Musica, Hydraulica, Gnomonica, Dioptrica, aliaque id genus quàm multa. Quamvis sanè etiam aliis hæc Geographia (quæ si vocis primam vim spectes, verè est *γεωμετρία*) adminiculis utatur (sicut nostra hac ætate admiranda illa Magnetica vis in auxilium assumi solet) omnia tamen diriguntur potissimum Mathematicis regulis. Caterum est quidem hæc Geographicæ tractandæ ratio maximè accurata, nec enim terræ partium mensuram exquisitè quidem aliter definieris; est quoque & astrorum scientiæ summæ utilis, saltim ex parte aliquâ, quandoquidem cœlestium motuum calculus, nisi ad compertæ exploratæque latitudinis, & longitudinis loca exigatur, constare sibi non potest; est denique cum aliis, tum nauticis præcipuè per vastum Oceanum instituendis negotiis, quæ hodie præ lucri amore insanis adeo conatibus peraguntur, perquam commoda; ac proinde optanda, profectò etiam humanæ vitæ: Attamen simul illa est difficillima acceptu, fortassis etiam nunquam integrè impetranda. Nec verò nisi à multum eruditis comparari poterit, & magno studio, vel unius alteriusque loci omnibus numeris (ut ita dicam) accurata mensura. Omnium igitur locorum orbis universi plenam ejusmodi cognitionem quis vel ausit expectare, in eorum qui talia docti sunt, exiguâ multitudine? Sed & requiritur huc rerum sive cœlestium sive terrestrium quarundam diligens & plena otii exploratio. At nihil est verius eo, quod ingenuè asseruit Athanasius Kircherus, nunquam satis laudati operis de arte Magnetica libro secundo parte quinta cap. 6. q. 2. disquisitione ultima. *Magna, inquit ille, cautela & circumspectione in experimentis capessendis opus est, antequam rem ita sese habere asseratur: dici enim vix potest, quàm sæpe aliud, quàm quod intenditur, proveniat. Quod cum in omnibus, tum in Magneticis observationibus verum est, videmus excellentissimos & longo diuturnoque usu exercitatissimos artifices diversitate observationum adeò perplexos reddi, ut sæpè quid dicant sentiantque nesciant: Quod & Keplerus de se ipso ingenuè fatetur. Qui cum post septies observatam diametri solaris quantitatem, semper diversam, nunquam eandem deprehendisset,*

bendisset, impatientiâ motus, de Astronomiæ perfecta instauratione, parum
abfuit, quin conclamatum scripserit. Inest enim visiva potentia, & humo-
ribus opticis, nunc compressionem dilatationemque, modò propter aliam & aliam
dispositionem organi jam ex infinita diversitate meliorum, in quibus aliter at-
que aliter species refringuntur, nescio quid deceptitium: ut proinde mirum non
sit, diversas inde promanantes observationes ingeniem eorum materiam indu-
cere. Adèd ut ausim affirmare, observationem, ut perfecta sit & omnis er-
roris fallaciæque expers, ab angelo fieri debere. Quod tamen nolim ita ac-
cipi, quasi cœlestium observationum nulla sit certitudo. Est enim, sed
perfecta omninò observatio rariùs reperitur. Prorupit verò in hæc ver-
ba Kircherus, posteaquam prolixè & maximâ industriâ congestisset com-
plura in id, quo possit certa ratio haberi latitudinis omnium locorum in
terrâ per experimenta facta: dixisset item quam plurima de Magnetis la-
pidis in polos directione pariter, & ejusdem à linea meridiana multiplici
declinatione, in quorum exacta notitiâ *διχαπέρσατο* nostri temporis Geo-
graphi Mathematici maximum illius doctrinæ, imò unicum præsidium,
aliquamdiu collocavere: Cumque tandem coactus veritatis vi fuisset fa-
teri ipsiusmet illius Magneticæ variationis multiplicem variationem, at-
que adèd nec ab illa quidem cognitione certam indubitatumque latitu-
dinis inveniendæ artem posse expectari. Id quod est longe verissimum:
Perinde atque laudanda est ejusdem ingenua confessio de impossibili inve-
stigatione certæ longitudinis per Magnetem; quam habet ejusdem libri
parte sexta problemate sexto. Quàm difficilis autem sit & alia quævis
ratio certò explorandi elevationem poli sive latitudinem, non obscure
profectò videtur indicare præstantissimorum quorumvis Mathematico-
rum, post multiplicia experimenta, & inter sese & cum semet ipsis de
uno eodemque loco dissensio. Non dubitavit fanè ipsummet Tychonem,
de ea, quæ Uraniburgi est, poli altitudine, inconstantia arguere Mar-
tinus Hortensius: quamvis illa fateor scrupulum non excedat. Ejusdem
Tychonis errorem circa altitudinem Pragensem, post Snellium accuratis-
simum utique Mathematicum, perstrinxit etiam Ricciolus in suo Alma-
gesto. Quanto difficilior autem Longitudinis certa investigatio! Certè
ut Latitudinem, diligentissima cum sideribus factâ collatione, tandem
acquiri posse haud negaverimus, de Longitudinis tamen firmâ ratione
comparandâ, propemodum est, uti desperemus. *Non ita pridem*, ait
idem, quem antè laudavi, Kircherus, proœmio in partem quintam li-
bri secundi, *vir Geographicae disciplinæ peritissimus, ad me Romam misit
Tabellam discrepantiæ Geographorum in unius Romæ & Coloniae, celeberrima-
rum licet urbium, longitudine & latitudine assignanda propalatam: In qua
quindecim auctores allegat, ad unum omnes non in longitudine tantum sed &
latitudine harum urbium assignanda discrepantes.* Quid dixerimus de locis
omnibus universi orbis? Inter antiquos Græcos Mathematicos fanè est
conatus dare posteritati ejus generis plenam Geographiam ipsemet Clau-
dius

dius Ptolemæus (una certe illa ex omni isthoc ævo hodie superest) quan-
 ta autem ille errorum portenta tradidit? *Si quis voluerit Tabulas Ptole-*
maicas cum modernis leviter conferre (recte scribit idem Kircherus) *in so-*
la Indis Orientalis ora comperietis modernas à Ptolemaicis discrepare modò
triginta, aut quod dicere pudet, quinquaginta gradibus: qui ad Æquino-
ctialem circulum efficiunt milliaria Germanica communia quadringenta quin-
quaginta. Nemo Geographorum Astronomorumque nostri ævi de Pto-
 lemæo non idem conqueritur. Dixerit quis fortè, faciem terræ mutas-
 se multum ab ævo Ptolemæi. Mutavit sanè! At grandis adeo mutatio,
 quâ fit effectum, ut in nostri ævi statum vetera omnia Ptolemaica fuerint
 traducta, cuinam fiat verisimile? Enim verò haud quidem pauca hodie-
 que supersunt in septentrionalibus etiam hisce terris indicia ingentis factæ
 mutationis, (quæ inter, me quidem iudice, & illæ muscæ & ranæ alia-
 que similia succino comprehensa indicant, aridum olim fuisse, ubi nunc
 Balthicum mare super succini divitias est diffusum) at illa mutatio omnis
 facta jam tum olim videtur vi magni illius diluvii, quo terra universa fuit
 obruta: A Ptolemæi autem ævo nihil simile contigit. Ptolemæi præ-
 terea exemplo Geographiam hanc etiam Arabes nonnulli excoluere, sed
 præter Asiatica & Africana vix illi quicquam ferè attigerunt, illa autem
 ob longinquitatem tuta sunt ab examine nostro; licet etiam apud credu-
 los facilè inveniant fidem, suspitione tamen prudentum haud temerè pa-
 tiuntur sese eximi. Recentiores Europæi nostri, sparsim quidem, non
 tamen sine insigni profectu, doctrinam hanc excoluerunt. Quamvis
 enim tenebras etiam offuderint, vel certè molestias creaverint haud exi-
 guas, temerario ausu mutandi pro lubitu primum meridianum; nec
 omnium mensuram hætenus vel aggressi sint explorare; in multis etiam
 explorandis minùs feliciter sese gesserint; vel scilicet solis Magneticis au-
 xiliis subnixi; vel non iusta cura cum coelestibus instituta terrestrium
 collatione: Attamen negari haud potest, multorum illos passim per uni-
 versum orbem locorum mensuram situmque jam prodidisse; atque adeò,
 si non quantum ad Astronomiæ & maritimarum navigationum, tamen
 ad communem vitæ usum, Geographiam mathematicam haud parum no-
 stra ætate excultam esse: Certè longo intervallo (sive amplissimam ter-
 ræ partem veteribus planè incognitam, sive majorem solito in mensura co-
 gnoscenda industriam spectemus) nostra tempora superare isthac in re Pto-
 lemaicum ævum, multò magis Eratosthenis aut Hipparchi secula. Quin-
 imò, etsi omni ex parte absoluta universi orbis Mathematica Geographia
 excedat captum humanarum virium, eòque sperari nequeat: non dubito
 tamen, observato illo, quod ingeniosissimus Athanasius Kircherus dedit
 consilium, brevi magnum illius doctrinæ incrementum secuturum: Ut
 fortassis ulterius ne voto quidem opus futurum sit.

Longè minoris operæ est & expeditu facilius Geographiæ illud stu-
 dium, quod Historicum appellavi; si præsertim non nisi tui temporis

rationem habere animus sit. Quin imò videtur majus quodque studium egredi limites hujus doctrinæ. Et verò obtentu hujus Geographiæ bona pars Historiæ cum naturalium tum civilium rerum potest doceri: quæ tamen seorsim atque alio loco potius fuerit tradenda. Is verò τὰ περι-εργα docendi mos jam tum olim inoleverat. Aristoteles sanè in Rhetoricis affirmat, ὅτι πρὸς μὲν τὴν νομοθεσίαν αἱ τῆς γῆς περίοδοι χρήσιμοι, ἐν-τεῦθεν γὰρ λαβεῖν ἐστὶ τὰς τῶν ἔθνων νόμους. Sunt videlicet illæ τῆς γῆς πε-ρίοδοι, libri itinerarii, quibus terrarum situs & descriptiones continentur: Cujusmodi ex prisco ævo hodieque superant opuscula Scylacis Caryan-denfis & Hannonis Carthaginensis, multum diversa ab Itinerario Anto-nini, quod appellatur, & Burdegalensi, Tabulisque Peutingerianis, ut & Periplis Arriani & Marciani Heracleotæ. Pertinent autem utique om-nia talia ad hoc genus Geographiæ. Atque Aristoteles quidem videtur potissimum, præter opusculum Scylacis (quem perperam nonnulli Dario Codomanno æqualem faciunt, cum fuerit missus à Dario Hytaspis filio, ignotas Africæ terras exploratum, ceu narrat Herodotus) habuisse in ani-mo Eudoxi opus περιόδος τῆς γῆς titulo olim celebre: Ipsemet verò satis ostendit, minùs sibi placere illam operosiozem naturalium civiliumque rerum cum Geographicis mistionem, seorsim animalium historia doctissi-mis scriptis exhibita, seorsim item præclaro opere omnium fere civita-tum non Græciæ solum, sed etiam Barbariæ moribus institutis & disci-plinis descriptis. Ad quod exemplum sua componens Theophrastus, seorsim item multijugis voluminibus cum leges omnium gentium tum plantarum historiam fuit persecutus. Quale quid videtur post & Dicæ-archus præstitisse, ut Theophrasti discipulum agnosceres; tales enim fuerunt illius tres libri de populis Græciæ, eorumque civitatibus ac mo-ribus, quorum hodieque exigua quædam fragmenta superant. Cæte-rum paulo post relapsus videtur iterum ad prisicum ferè institutum ipse-met Erathosthenes: parciùs tamen. Quapropter scribit libro secundo Strabo, illum πολλαχῆ ἐκπίπτειν πρὸς τὸ ἐπισημονικὸν τῆς προκειμένης ἰσο-γίας: vitio scilicet vertens Erathostheni, quod sæpius versetur in iis, quæ sunt ἐπισημονικὰ h. e. quæ propria magis sunt Geographiæ Mathematicæ, quam scientiam appellat. Id quod tamen in Erathostene ego qui-dem potius laudaverim, ut qui tenuerit in historiis modum: Quem utrum-observaverit ipse Strabo, fortasse haud injuria dubites: quamvis omnia ejus plena sint variæ solidæque doctrinæ, civilium cumprimis rerum: quarum scientiâ valuisse virum vel una illa Massiliensium reipublicæ de-scriptio indicaverit. Pomponium Melam, & Solinum, & Latinos paucos alios religiosiores dixeris: nisi prodidissent, fecisse id præ inopia eruditio-nis, non sapiente aliquo consilio. Idem verò planè est genius scriptorum, quæ Anonymus ille Nubiensis, & Abulfeda ex Arabum natione ad nos transfulerunt: quanquam Abulfedam meritò illis omnibus prætuleris pe-ritia Geographiæ Mathematicæ, & accuratoris tractationis. At cum
mille.

mille amplius annos Geographiæ studia omnia per Europam refrixissent, eaque non nihil vicissim erigere caput cœpissent seculo præcedente, multum denuò illa Historiæ nimiâ abundantia Geographiam oneravit cumprimis Sebastianus Münsterus: culpandus ideo etiam, quòd ferè totus sit in Germaniæ rebus narrandis, cum universi tamen orbis (cujus Germania est pars perquam pusilla) descriptionem dare debuisset. Alii parcius quidem historica illa persecuti sunt, attamen & hos deprehendas occupari in narrationibus à Geographiæ negotio planè remotis. Quo vitio laborant profectò etiam illa, quæ nitidissimis suis tabulis Geographicis Ortelius, Mercator, Hondius, Blavius, alique addiderunt. Et sanè, si verum fatendum est, sola illa quæ ad situm ac mensuram regionum, populorum urbiumque attinent, narrare, Geographici est argumenti: reliquum omne ab illo quidem loco alienum; quantumvis & illæ narrationes multum habeant cum jucunditatis, tum etiam commodi. Enimverò in qualibet methodo atque disciplina sunt illa sola domestica & propria, quæ primò ac per sese competunt objecto, circa quod versandum est: nec temere illi sunt limites egrediendi. Illis sanè haud observatis, usu venire solet, ut identidem quæ docenda erant, non doceantur, doceantur autem quæ docenda saltim ibi non erant, & τὰ πάρεργα τὸ ἔργον excludant. Jam verò habet pro subjecto Geographia tellurem: at non simpliciter (pertineret enim isthuc penè omnis naturalis historia imò Philosophia practica) sed in tantum duntaxat, in quantum partes terræ omnes sunt varii situs, variæque longitudinis & latitudinis. In hoc campo igitur demonstrationes & narrationes Geographicæ debent decurrere: si extra illum vagentur, in vitio sunt. Nec enim in hisce solis licèt occupati, non satis inveniunt Geographiæ magistri, quod agant: Amplissimum scilicet terræ spatium & ingens multitudo ejus est partium; quarum situm narrare, in officio illius disciplinæ est. Crevit certè labor plurimum, ex quo America, quam vocant, & tot insularum Oceani cognitio centum & amplius annorum intervallo accessit. Crescit paulatim magis magisque, novis subinde terris industriæ navigantium versus Antarcticum præcipuè polum sese aperientibus. Quæ omnia doctissimos quoque veteris ævi latuerunt. Nec enim nunc moror de Atlantide Platoni prodita, aut illos S. Clementi Romano in Epistola ad Corinthios memoratos trans Oceanum mundos, aut denique felices Phœnicum & Carthaginensium ultra Herculis columnas navigationes, & quæ hisce sunt similia: Platonica enim illa fabulis simillima, saltim incertissimæ fidei; & mundi Clementis transmarini nihil fortè sunt aliud, quàm Britannia, aliæque Oceani insulæ, ceu visum est Patrico Junio, etsi aliter videantur accepisse Origenes, Hieronymus, Epiphanius & Photius: Navigationes, postremò Phœnicum & Carthaginensium ad Cassiteridas aliasque insulas, perrexisse ad Insulas Capitis viridis, fortassis etiam ad Fortunatas, ut non est vero absurdum, ita ulterius ivisse, fidem indubitam haud meretur.

***** 3

Non

Non etiam quidem negaverim, debuisse meritò jam tum olim saltem sapientioribus quibusque suspiciones nasci, de vastâ telluris trans Oceanum amplitudine, vel eo, quod cæteroquin altera pars telluris alteri nimium præponderaret, atque ita centrum magnitudinis terræ cum centro universi non possit convenire. Eo sanè argumento ductus equidem haud dubito profiteri, terram Australem, quam vocant, insigni item esse magnitudine: nisi fortè perpetuæ rupes pondere suo magnitudini quid detrahant. Verum enim verò certum tamen est, suspiciones ejusmodi, si modò ulli, natas paucis: vulgo certè hominum non venisse in mentem. Quicquid sit, nihil de horum omnium positu quidquam certi est monumentis antiquis traditum, atque adeo Geographorum ingenia olim maccrare non potuit illud, secus atque fit hodie. Quid, quod vetus illud ævum ne Europæ quidem, Asiæ & Africæ omnia perinde atque hoc nostrum habuerit cognita? Ipsemet Strabo fatetur: *Quæ trans Albim ad Oceanum, sunt nobis prorsus ignota.* Etiam id verò quod Rhenum inter & Albim est tum demum innotuerat; & Britannia ante Cæsarem perinde Romanis ferè audiebatur, atque hodie nobis Terra australis. Longe adhuc majoris circa septentrionalia veterum Græcorum ignorantia indicia præbent, hodieque nobis Meteorologica Aristotelis scripta, Istri originem ex Pyrenæo arcessentia. Quæ ideo adfero, ut appareat, quàm sit hodie operosior atque olim Geographiæ plena cognitio.

Non diffitebor autem, quamvis latè satis diffusa sit isthæc omnis Geographica disciplina, modò nostri ævi conditionem velis eâ quâ par est, curâ componere; posse tamen illam justo adhibito studio facilius longe comparari, quam si etiam priscorum temporum statum accuratè intelligere sit propositum. Hic scilicet quasi mare aliquod vastum, plenumque errorum, tibi ingrediendum fuerit. Enim verò veterum rerum plerarumque memoria ad nos pervenit perquam parcè atque obscurè, eaque non nisi per partes & variis monumentis est sparsa: ut perquam difficulter in unum colligi & perspicuâ oratione prodi res illæ possint. Longi porrò temporis vitio immane quantum penè omnia mutavere: ut campos nunc videas, ubi Troja fuit; alia mari & fluctibus absorpta, alia terræ motibus everfa, alia inculta hodie & derelicta, alia vi militari diruta. Quibus vicissitudinibus ipsi montes & flumina fuerunt interdum obnoxia? Unde iterum multa caligo animo objicitur: nullo ferme suppetente conjecturis subsidio; imò tenebris potiùs nascentibus, ex iis, quæ oculis nostris nunc subjecta sunt. A quibus molestiis & laboribus, imò & erroribus, vacua omninò est recentis omnis Terræ descriptio. Eo fit sanè, ut vetera illa soli, qui antiqua monumenta quælibet summo studio tractare, & accuratâ mentis acie dispersâ colligere atque judicare solent, assequi ac docere sint idonei. Quanti sane est, confusis ordinem, obscuris lucem, obsoletis nitorem, defunctis vitam restituere! Quàm paucis hoc quidem præstare datum est! Enimvero hanc ego difficultatem præcipuam causam arbitror, quare tanto in scripturientium numero

mero pauci adeò veterem Geographiam illustrare sint aggressi, longe pauciores in ea pretium fecerint operæ. Accessisse tamen fateor etiam illud, quod veteris Geographiæ nullus sit hodie usus, nisi ad intelligenda scripta, quæ supersunt ex ævo prisco. Quod officium adscribi olim solet secundo Grammaticæ artis generi, quod *ἑλληνικὸν* nuncupant & *ἰσοπικόν*. Unde vetus Geographia solis doctis, & quidem cum primis Philologis istis, inservit maxime: cum recens quæque telluris enarratio omni hominum generi, & ad nostræ vitæ commoda profit plurimum. Inter veteris autem illius Geographiæ excultores equidem familiam ducere, & omnium principem arbitror Philippum Cluverium. Nec dubito idem mecum sensuros alios, qui quidem animo defæcato volumina illius, saltim quibus Germaniam, Italiam & Siciliam antiquam illustravit, legerint. Aliter enim alios nonnullos in Batavis judicasse, non me fugit, scio verò etiam illos partium & certaminum quorundam studio nimium fuisse deditos. Produnt certè scripta illa viri industriam in Geographico isthoc studio incomparabilem: Et quidni? cum non gravatus fuerit pedes universam Italiam & Siciliam lustrare, quo utramque eò accuratius posset narrare. Produnt eadem lectionem infinitam, iudicium acre simul & elegans. Nec tamen ab omnibus illa erroribus vacua dixerim: Ego fateor, in haud paucis à Cluverio, in Germaniæ cum primis nostræ rebus, dissentio; quas meas sententias Tibi etiam, Clarissime Buno, jam video probari. Nec tamen minus principatum in hoc doctrinæ genere illi tribuere vel tantillum dubito: idque quandoquidem in longè plurimis, imo in propè infinitis, non tantum conatus omnium antegressos superaverit, me iudice, sed etiam meliorem spem præceperit: ad quam doctrinæ vim collati errores nihil sunt nisi nævi exigui in corpore formosissimo. Utinam sanè haberemus veteris Geographiæ ab illa manu reliqua! Utinam modo Græciam antiquam haberemus Cluverii industriâ elaboratam! Quanto id esset conjunctum cum fructu literariæ rei! Haberemus autem, nisi mors præpropera virum abstulisset. Nunc cogimur contenti esse nostris Catonibus, quamvis neūtiquam Cluverio comparandis. Neque vero Te fugit, quanta in exspectatione fuerit Græcia antiqua à Joanne Laurembergio illustrata: quamve multum sit impar Cluverianæ Italiæ, Siciliæ & Germaniæ: Utpote quæ præter Tabûlas, affabre licet confectas, nihil penè habeat quod vel verè Geographicum dici mereatur. Et tamen cum deseruerit nos Cluverius, nunc impensè latamur, vel ita demum desiderio nostro fatis esse factum. Perinde scilicet atque infelix illud Cluverii fatum acceptiora nobis reddit, quæ in hoc studio, cum alii, tum Mercator in primis & Ortelius posteritati reliquerunt. Ea propter, ceu antehac feci, ita nunc etiam laudo, operam abs Te, Clarissime Buno, impensam in id, ut per compendium literario ordini exhiberes Italiam pariter & Siciliam antiquam Cluverii: Idque cum primis, quandoquidem ipsamet grandia ejus volumina & rariùs hodie
inve-

inveniantur venalia, & præ magnitudine lectores quam multos absterreant potius: quàm ut alliciant; & tamen ad intelligenda recta monumenta vetera, Romanarum saltim rerum, Cluveriana isthæc longè sunt utilissima. Non desinam etiam Te impellere, ut perficias quod moliris, & jam habes affectum, compendium scilicet Cluveriani operis de Germania antiqua: quantumvis veterum scripta minus fuerint circa res Germanicas occupata, atque adeo ille tuus labor ad explicanda illa veterum monumenta non perinde possit adjuvare, atque ille Italiæ & Siciliae adhibitus. Fuisse autem Cluverium non duntaxat antiquæ, sed & recentis nostræ Geographiæ perquam peritum, luculentissimo sanè argumento est posthumus ille libellus, quo per epitomen veteris nostrique orbis descriptionem est persequutus. Nec vero vel huic quidquam simile videas. Qui enim alius veterem novamque Geographiam unâ operâ docuit? Ut ut haud negaverim, multa satis etiam hic reperiri valdè mendosa: quæ tamen jure excusationem mereantur; quoniam ultima manus non accesserit, sed foetum immaturum mors præpostera informem propemodum multis partibus effecerit. At bonum factum, Clarissime B U N O, quod ne hoc quidem in libello Cluverium deserueris. Et vero sentio abs te annotationibus illustrata plurima cæteroquin obscura intellectu: alia etiam rectius tradita: Tabulis præcipuè novis additam quasi lucem maximam. Novis inquam. Etenim quas ex Ortelio in Batavis nonnulli adjecere, parum abest, quin officiant illæ potiùs quàm profint, ob sententiarum Cluverium inter & Ortelium discordiam. Accedit, quod Index etiam ille, quem magnâ curâ confecisti, non poterit non eximio esse usui. Dixerim certè, nunc demum posse libellum reapse efficere, quod debuit quidem, frustra tamen hæctenus fuit ab illo expectatum. Non potuisses sanè melius de studiosa juventute mereri; dum scilicet paras illi aditum, cum ad eruditæ vetustatis scripta intelligenda, tum ad hujus etiam orbis ejusque præcipuarum partium notitiam. Perge verò, ô optime, in hunc modum benè mereri! Perge præstantia quæque scripta, saltim ad historiam pertinentia, ceu eximiè cœpisti, claram in lucem producere! Refert Tibi gratias immortales, si non hoc ævum, utique odii & invidiæ vacua posteritas. Ego autem Deum obsecro, ut integras vires corporis Tibi largiatur; quo possis animo id præstare, quod in votis tibi esse, satis compertum habeo. Helmstadii in Academia Julia XV. Kalend. Septemb. Anno c I o I o c LXI.

HERM.

JOHANNI BUNONI V. Cl.

S. P. D.

 Nnus quintus agitur, quum & laudarem tuam in edenda Clu-
 veriana Epitome Geographiae praestitam operam, & quasi certo pro-
 mitterem, fore, ut isthoc nomine, si non hoc aevum, saltem odium
 & invidiae vacua posteritas tibi gratias referat. Non falsum me
 esse animi, tu quidem reapse jam expertus es, sed ego plurimum
 gaudeo. Idque non quod tanquam vati mihi velim imposterum credi, sed quo-
 niam sentio, pretio suo & ipsa Geographica studia & tuos labores aestimari.
 Enimvero sunt illa ipsa studia vitae civili perquam utilia: bonus autem quis-
 que letatur merito si vita illa hominum solito nonnihil rectius sese habeat.
 Quidni vero etiam gaudeam, si amico, qualis tu mihi es ab annis multis, be-
 ne sit? Bene autem esse tibi arbitror, non quod divitiae aut honores affluant,
 (quamvis enim & haec bona tu merearis, non tamen vel ipse tu facis hac tan-
 ti, ut horum possessione felicitatem censendam esse existimes) sed cum docendo
 scribendoque plurimum prodesse cumprimis tibi sit propositum, quod hujus voti
 tui abunde fias particeps. Accedit, quod passim apud doctos & intelligentes
 magnam jam tum laudem tibi comparaveris, & aeternam possis immortalemque
 gloriam nomini tuo polliceri: id quod vulgo quam multis ipsa beatitudinis cre-
 ditur summa. Placere autem cum alia tum praecipue Geographica isthaec tua,
 certissimo utique documento est saltem velox illa omnium distractio, etsi cen-
 tena multa exempla prodissent in lucem. Quemadmodum vero ante quinquen-
 nium laudavi illas Geographicas operas tuas, quas tum edidisti, ita gratias
 tibi jam ago, quod utilissimo illi studio rursus curas impenderis. Superasti
 scilicet te ipsum quasi iteratis illis laboribus: dumque nobis jam reddis omnia
 isthaec & elegantiora solito & locupletiora, solidas utique gratias promereris.
 Video equidem & veterem pariter & novam Geographiam multis accessioni-
 bus aut emendationibus nunc illustratam: in Tabulis quoque ipsis, quae ante
 praetervisa fuerant, haud pauca passim mutavisse jam in melius, atque in
 universum tuas hasce δευτέρως φρονιδας simul esse prioribus σοφωτέρως. Ma-
 gne sis praclaro hoc juvandi bonum publicum studio Clarissime BUNO! Cum-
 que dubitare non possis, facere te pretium operae, perge in hoc campo, ceu
 fecisti hactenus, strenue. Equidem Deum veneror, uti porro secundet labores
 tuos, imo si & hoc fas est petere, in solatium operae & premium aliquod
 conferat, quae mereris, desiderata aliis lautiora quaevis mollius solito viven-
 di subsidia. Helmstadii IV. Non. Aug. Anno dno 16c LXVI.

TA-

TABULÆ GEOGRAPHICÆ.

I.	Tabula Ventorum,	ad paginam	26
*	Alia ex Brietio		p. 28
II.	Typus intervallorum variarum gentium		p. 30
III.	Schema demonstrans terram esse globosam		p. 50
IV.	Typus orbis terrarum		p. 50
*	Orbis veteribus cognitus		p. 52
V.	Summa Europæ antiquæ descriptio		p. 73
VI.	Hispaniæ veteris & novæ descriptio		p. 76
VII.	Gallia antiqua & nova		p. 100
VIII.	Germaniæ Cis-Rhenanæ Tabula		p. 112
IX.	Helvetiæ antiqua & nova descriptio		p. 142
X.	Hodiernæ Belgicæ, seu inferioris Germ. Tab.		p. 150
XI.	Veteris & novæ Britanniæ descriptio		p. 165
XII.	Populorum inter Rhenum & Albim descriptio		p. 186
XIII.	Suevia quæ cis Codanum fuit sinum.		p. 193
XIV.	Vindeliciæ & Norici descriptio		p. 194
XV.	Nova totius Germaniæ descriptio		p. 200
XVI.	Regni Daniæ delineatio		p. 279
XVII.	Suecia & Norvegia		p. 284
XVIII.	Italia antiqua		p. 291
*	Italia antiqua Guillelmi de L'Isle		p. 292
XIX.	Italiæ Gallicæ seu Cisalpinæ descriptio		p. 301
XX.	Etruria, Latium, Umbria, &c.		p. 304
XXI.	Campania, Samnium, Apulia, &c.		p. 321
XXII.	Italia nova		p. 339
XXIII.	Sicilia		p. 379
XXIV.	Sardinia & Corsica		p. 383
XXV.	Pannonia & Illyricum		p. 387
XXVI.	Hellas seu Græcia universalis		p. 404
*	Græciæ pars septentrionalis.		ibid.
XXVII.	Epirus		p. 406
*	Græciæ pars meridionalis.		p. 409
XXVIII.	Peloponnesus		ibid.
XIX.	Achaia		p. 416
XXX.	Macedonia & Thessalia		p. 447
XXXI.	Daciarum, Moesiarum, & Thraciæ descriptio		p. 451
XXXII.	Sarmatia & Scythia		p. 477
			XXXIII.

XXXIII.	Poloniæ Regnum	p. 481
XXXIV.	Borussiæ & Cassubiæ &c. nova Tabula	p. 496
XXXV.	Asia	p. 508
XXXVI.	Scythia & Tartaria Asiatica	p. 510
XXXVII.	Imperium Sinarum	p. 522
XXXVIII.	India Orientalis	p. 527
XXXIX.	Persia, Armenia, Assyria &c.	p. 547
XL.	Chersonesus seu Natolia	p. 551
XLI.	Terra sancta	p. 557
XLII.	Syria	p. 603
XLIII.	Africa	p. 623
XLIV.	Ægyptus & Cyrenaïca.	p. 625
XLV.	Mauritania, & Africa propria.	p. 639
XLVI.	America	p. 666

ERRATA quædam typographica sic emendanda.

P Ag. 47. not. 1. lin. ult. *Memoires Hist. & erit*, lege *Memoires Hist. & Crit.*

ibid. in nota sequente *est reperitur*, lege *est repetita*.

p. 50. in nota penult. *ad meridiem adjacentium*, adde *congeriem*.

p. 103. in nota lin. a fine quinta *Heveliana* lege *Hekeliana*.

p. 200 in nota lin. 2. *nominis quo si*, lege *nominis quo se*.

--- ibidem lin. 5. *potitum*, lege *petitum*.

p. 244. not. 1. lin. 5. *fortitudinem ad urbanitatem*, lege *fortitudinem ac urbanitatem*.

p. 248. col. 2. additionem notæ integram sic lege. (* Quare & Holste-
nium splendidum patriæ decus omiserit, dum tot obscuros viros re-
censet, vix possum dicere, nisi Augustanæ confessionis sequestro,
eo nomine displicuerit, quod Catholicam fidem amplexus, in Ec-
clesiæ sinu mortuus sit &c.

pag. 279. in nota col. 2. lin. 4. *spernendus*, lege *spernenda*.

Reliqua Lector benevolus emendabit.

Ad Bibliopegum.

Ut Tabulæ æneæ commodè suis paginis adjungi possent, iisdem etiam numerum 1. 2. 3. 4. &c. juxta indicem præfixum addi curavimus. Hinc indice inspecto quælibet ad suam paginam facile reduci poterit.

Bericht an den Boeckbinder.

Op dat de Kaartjes met de minste moeiten ieder op zyn pagina gebragt mogen werden; Zoo is 't dat de zelve met 1/2/3/4 &c. volgens den Index genummerert zyn. Deselve dan tegen den Index nazierende / kan men die gevoeglyk op de daar by staande pag. brengen.

An den Buchbinder.

Damit die Carten ohne grosse Mühe auf ihren Ort möchten gebracht werden / haben wir dieselbigen mit 1. 2. 3. 4. etc. nach dem Register numeriren lassen / das man sie süglich auf die Seite bringen kan / welche in dem Register derselbigen angewiesen wird.

PHILIPPI CLUVERII
 INTRODUCTIONIS
 Emendatæ, Illustratæ, atque Auctæ,
 IN UNIVERSAM
 GEOGRAPHIAM,
 TAM NOVAM, QUAM VETEREM,
 LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

Quid Geographia, & quid Globus seu Orbis terræ.

I.

GEOPHIA *a* est terræ universæ, quatenus nobis cognita est, *descriptio*. Vocabulum ejus Græcum est: nam à γαῖα, sive, γαῖν, id est, *terra*, (pro quo in compositione usurpatur γέα) & γράφω, hoc est, *scribo*, compositum fit γεογραφία, id est, *Terræ descriptio*.

II. Differt

NOTÆ HEKELII.

^a Heic notandum, quòd in folio JOSEPHUS BLANCANUS *Spharam Mundi*, sive *Cosmographiam*, Mutinæ Anno hujus Seculi 35. (1635.) GEORGIUS verò HORNIUS *Orbis antiqui Delineationem*, seu *Geographiam veterem & novam*, Amstelod. Ao. ejusdem Sec. 54. atque JOANNES KEPLERUS *Prodromum Dissertationum Cosmographicarum* Francofurti Ao. huj. Sec. 21. curiosè edi curarunt. In formâ autem (sicuti communiter loquimur) 4. edita est Jo. CHRISTIANI BECMANNI *Historia Orbis Terrarum & Civilis*, & quidem Francof. ad Oder. Ao. huj. Sec. 73. ut & ANTONII DEUSINGII: GALILÆI,

PHILOLAI atque HELISÆI ROESLINI *Mundi Systemata*, quorum *Primum & Tertium* Amstelodami Ao. huj. Sec. 43. & 39. *Secundum* Lugd. Batavor. Ao. ejusd. Sec. 41. & *Ultimum* Francofurti ad Mœnum Ao. super. Sec. 97. sunt excusa. Quibus adjungenda *Geographia NUBIENSIS*, sive *totius Orbis in 7. Climata divisi Descriptio*, ex Arabico in Latin. à GABRIELE SIONITA & JONA HESRONITA versa, & Ao. huj. Sec. 19. Parisiis impressa. In formâ 8. extat P. B. CESTII, Cui insignis, *Orbis Terrarum Synoptica Epitome*, unâ cum *Geographiâ Poëtica*, litteris Stoërianis Ao. super. Sec. 91. publicata. Porro LUCÆ de LINDA *Descriptio Orbis & omnium*

Cosmogra-
phia. II. Differt autem Geographia à Cosmographia, ut pars à to-
to; à Chorographia, ut totum à parte. *Cosmographia* quippe,
quæ à κόσμος, id est, *mundus*, & γράφω, dicitur *Mundi de-*
scriptio, est totius universi seu Mundi tam elementaris quàm æ-
therii descriptio. *Chorographia*, cujus vocabulum à χῶρος vel
Chorogra-
phia. χῶρος, id est *regio*, & γράφω componitur, est *regionis alicujus*
particularis descriptio; veluti Hispaniæ, Italiæ, Germaniæ:
Topogra-
phia. hujus pars iterum est *Topographia*, quæ à τόπος, id est, *locus*,
& γράφω dicitur; est hæc *loci alicujus particularis descriptio*;
utpote agri sive territorii, alicujus oppidi, seu pagi: in qua
etiam arva, prata, arbores, plateæ, & ædificia depicta ve-
niunt. ^b At Geographia totius terræ situm describit.

Terra. III. *Terræ* autem nomine in Geographia non *separatim* quar-
tum elementum, ut Physici, accipimus: sed *complexim terram*,
unà cum aquis infusis, pro totius universi centro intelligimus;
Globus. quod à figura, Orbis seu Globus terræ vocatur. ^a *Globus* quip-
pe

nium Rerumpublicar. Leydæ A.º. huj. Sec. 55. edita. Cui associandus CHRISTIANI FUNCII Orbis Imperans, qui hodiè heicce Rudol-
fopoli in f. quoque 8. haud leviter excuditur. Eadem quoque formâ est impressa SEBASTIANI SCHROETERI Historica Orbis Ter-
rarum Descriptio, ut & JOACHIMI VAGETII Orbis Habitabilis; Hic quidem Hambur-
gi A.º. huj. Sec. 13. illa autem Erfurti duob. Voluminib. A.º. ejusd. Sec. 20. Sed ABRAH. GOELNIZII Geographia, PAULI MERULÆ Cosmographia & Geographia, ut & BERNH. VARENI Geographia Generalis Amstelodami diversis huj. Sec. Annis; Hæc quidem A.º. 50. illa A.º. 36. ista A.º. 49. eleganter ac nitidè publici juris facta sunt. Commendan-
da quoque est SAMUELIS BOCHARTI Geographia Sacra Cadomi A.º. ejusd. Sec. 46. in fol. excusa. (* Hanc scriptorum Geographi-
corum notitiam accuratorem efficere, vel planè omittere, consultius fuisset. Vide Bibliothecam Geographicam quam Historia no-
stræ Geographica subjunximus.)

NOTÆ BUNONIS.

^a Unde nec Hydrographia sejungitur à Geo-
graphia, quod ex aqua & terra unus consti-
tuitur globus. Exstant verò recentiorum opera
Tabula Hydrographica, in quibus Magnetis

declinationes, navigationum ductus; & quas
semita, ventorumque vicissitudines annotan-
tur. Veteres enim vix se committebant alio:
sed ut plurimum litora legebant. Caterum
in Geographicis cum fructu versaturus, ne-
cessum habet Sphærica quædam delibare, &
potissimum illa, quibus fundamentum hu-
jus doctrinæ nititur. Mundum hunc uni-
versum sphericæ esse figuræ docent Astro-
nomi, eundemque in regionem Elementarem
& Ætheriam solent dividere. In medio mun-
di Terram ponunt, eamque rotundam &
immobilem, quæ respectu Cœli Supremi in-
stâr puncti est, & cum Aqua, quam in ca-
vitates suas recipit, globum constituit, quem
ambit Air; sicut aërem Ignis, quæ quatuor
vulgò Elementa dicuntur, ex quibus hæc
inferiora constant, Æthera verò seu Cœlum
Plato & Aristoteles in Olo distinxerunt
Sphæras, Ptolemæus & Cicero in novem;
at Alphonsus in decem, quarum septem di-
cuntur Planetarum: octava stellarum e fixa-
rum; nona huic vocatur Cœlum Crystalli-
num, seu Aqueum; decima Primum Mo-
bile sive Ultimum Cœlum. Scholastici his
addiderunt Undecimam Sphæram immobilem
Cœli Empyreï, quod inferius volunt esse ro-
tundum, superius verò quadratum. In eo
thronum Dei & sedem Beatorum locant.
Infimum

pe est corpus solidum, undique rotundum, unica superficie contentum; in medio habens centrum sive punctum, à quo omnes lineæ, ad superficiem ductæ sunt æquales. Unicus igitur ex utroque elemento Globus conficitur; unamque & eandem convexam constituit utrumque superficiem. Hunc verò terræ Globum variè Geographi in circulos atque partes distinguunt: de quibus singulis ordine agendum. ¹

CAP. II.

Insum inter planetas & terræ proximum locum obtinet Luna, supra quam Mercurius, Venus, Sol, Mars, Jupiter, Saturnus; quæ Stella dicuntur Erratica d; quod non eandem semper retineant distantiam à se invicem; ut reliquæ stella octava sphaera, quæ Fixa dicuntur, & ejusdem inter sese semper sunt distantia. Hæ octo sphaeræ moventur proprio motu ab occasu in ortum, qui Motus appellatur Secundus; quo Luna cursum suum viginti septem diebus & octo ferè horis absolvit; Mercurius, Venus, Sol, annuo ferè spatio; Mars duobus annis, Jupiter duodecim, Saturnus triginta. At Fixa Stella tardissimè ab occasu in ortum progrediuntur; ita ut singulis C. annis unum gradum & XXXVI. M. annis integrum circuitum absolvant. Primum autem Mobile, seu decima Sphaera ab Oriente in Occidentem movetur, qui Primus Motus dicitur, eoque incredibili velocitate spatio viginti quatuor horarum circumagitur, secumque inferiores sphaeras rapit. In regione illa ætheria certos quosdam circulos fingunt Astronomi, ut partes mundi & motus cœlestes limitent, mensurent, aut etiam numerent. (*Quicumque studium Geographicum meditatatur, Arithmeticam & Geometriam in promptu habeat, necesse est. Ab his factò initio, ad Sphaeram accedat cujus faciem & plenam notitiam haurire poterit è libro gallicè scripto, cui Titulus: L'usage des Globes celestes & terrestres & des spheres, suivant les differens systêmes du monde precedé d'un traité de Cosmographie par le S. Bion. Hunc Franciscus Halma in 4. edidit Amstelædami 1700. J. B. Ricciolius in suis Geographiæ & Hydrographiæ Reformatæ Libris XII. Elementa Astronomica cum Geographicis mirè conjunxit.)

HEKELI.

b Cui annumeranda ^a Topothesia, quam etiam à τόπος, & τίθημι, h. e. pono, derivatam esse, & idem valere, ac loci cujusdam positionem, seu situm specialissimum, constat.

c Seu Statarum.

d Seu Vagæ.

e Seu ejusdem longitudinis.

SUPPLEMENTUM & NOTÆ REISKII.

I. Ne sub initium hujus Geographicæ Introductionis in ipso limine offendat tyro, aut hæreat, paulum explicatius dicenda erunt, quæ ὡς ἐν τόπῳ ad definitionem dicuntur: Hæc enim nominalis solummodo non realis h. l. traditur. Itaque Geographia pro methodo ac fine duplici, quem scriptores veteres novique accuratius observarunt, nobis & ipsa duplex erit, Mathematica nimirum atque Historica.

II. b Geographia Mathematica est scientia Globi terreni ex magnitudine, situ, circulis, partibusque aliis mensurandi pariter atque cognoscendi. Scientiam (1) voco nempe θεωρητικὴν five contemplativam, (2) globi terreni, non equidem separati; sed cum aqua & aëre conjuncti, h. e. globi terraquei, aut terraquærei, quem novo nomine recentiores exprimunt: Materia enim five objectum adæquatum hujus scientiæ globus erit terraquæreus h. e. terra & aqua cum oceano vasto, & aëre, cujus ambitum Atmosphaeram nominant; Idque objectum esto materiale: formale (3) consistit in magnitudine globi, situ, circulis, Zonis, climatibus, aliisque partibus, determinandis atque distinctius connumerandis. Quò pertinet (4) finis duplex, tum intermedius in mensuratione, tum ultimus in cognitione accurata positus.

III. c Ex illa, quam feci, materia five objecto partes Geographiæ facilius emergent

a Topothesia. b Geographia Mathematica. c Partes hujus variæ.

gent (1) *Hydrographia* five aquarum & Oceani scientia: (2) *Atmospharica* h.e. scientia & aëris & ventorum omnium, quotquot oriuntur: Huic enim Anemographia ventorumque notitia subest: (3) *Chorographia*: (4) *Topographia*, h. e. Regionum & Locorum ex mensuris & circulis Mathematicis deducta scientia: Nec aliter ad mathesin illæ pertinent. *Topothesia*, quæ apud veteres efficta loci descriptio fuit, num parti ultimæ sit addenda, dubito. Certe *Cosmographia*, quam novo appellant nomine, Geographiam nimium excedit, tanquam mundi hujus universi exactior scientia, cujus partes & Astronomiam & Geographiam jure dixeris: Nec ideo tamen pro hac extrema rectè substituitur. Interim ex Astronomicis in usum Geographiæ aliquem conferri possunt *Systemata mundana*, qualia Schottus in cursu, quem inscripsit, Mathematico collecta exposuit (1) Chaldaicum vetus, (2) Platonicum & Ptolemaicum, (3) Ægyptiacum, (4) Copernicanum, (5) Tychnicum, (6) Semi-Tychnicum, Lib. VIII. c. i. Plura vero ex hypothesebus recentiorum & observationibus posse colligi, abunde constat, & simul perspicue liquet, cum principiis Mathematicis nec cælum aqueum five crystallinum, nec empyreum congruere.

IV. a *Geographia vero Historica nihil aliud erit, quam scientia locorum singularium, quotquot memoratu digna et in terris sunt cognita ad usum vitæ humanæ varium.* Scientiam hanc voco (1) intelligoque practicam five activam, Gr. *πρακτικὴν*, & in actione potissimum civili positam, (2) locorum singularium, five ad terram continentem, five ad Insulas & Peninsulas harumque partes pertineant. Materia enim hujus circa quam five objectum loca sunt Globi terraquei, quem vocant, singularia, eaque memoratu digna, quotquot hominibus fuerunt cognita, nempe maria, freta, isthmi, sinus, pontus, flumina, promontoria, montes, valles, fontes, campi, sylvæ, urbes, vici, &c. quicunque hætenus innouerunt, (3) ad usum vitæ humanæ varium eumque maximum: Hic enim notitiæ hujus finis esto, five usus publicus, five privatus, five belli, five pacis, five profectiois, five literarius, five nauticus; five mercatorius, aliusve fuerit.

V. Scopum enim varium sibi præfigunt

homines, quotquot Historiæ Geographiæ aut notitiæ Orbis terrarum operam impendunt, eamque aut *ex observationibus propriis, aut ex aliorum relationibus* parant: Observationes propriæ multo cursu, tempore, ac longis absolvunt peregrinationibus: Relationes aliorum aut scriptis aut sermonibus comprehenduntur. Scripta pro suis auctoribus vel antiqua extant vel recentia: Sermones itidem pro usu vitæ ac hominum Sermocinantium statu variant, quos dijudicare prudentis est officium. Adeo longe patet lateque Geographia historica, quousque terra universa patet, ac partes easdem suo ambitu complectitur, quas Mathematicæ Geographiæ supra vindicavimus: b Nempe Hydrographiam, Chorographiam & Topographiam, quatenus in speciali aut specialissima singularium locorum cognitione ac notitia versantur. Sed omitti Atmospharica, neque in hunc censum revocari potest, antequam navigationes per aërem, aut peregrinationes aëreas, quicunque Mathematici eis hætenus illaborarunt, perficiant demum aut emetiantur: Anemographia tamen atque accuratior tempestatum observatio quin huc pertineat nullum est dubium.

VI. Scripta, quæ Geographiam historicam juvant, horumque auctores uti duabus classibus vel vetera vel nova continentur; sic veterem nobis novamque non efficiunt solum, sed quoque suppeditant. c *Geographia vetus* a scriptoribus vel Græcis vel Romanis vel Arabicis proficiscitur: Illos Vossius in Lib. de Scientiis Mathematicis c. 43. & 44. Tractatuque de Græcis & Romanis Historicis, item Bosius in erudita ad notitiam Berumpubl. Introductione c. 21. nec non Becmannus in Hist. Geograph. recensent: Hos autem Hottingerus in Bibliothec. Orient. c. 2. Bosiusque noster illum secutus explicant. *Nova vero à novis aut recentibus* pendet auctoribus, quos ordine longo viri antea laudati, Zeilerus etiam in suo Indice, pluresque alii producant. Cæterum quamvis scriptores ad utramque Geographiam multo agmine concurrant, utraque tamen adhuc imperfecta, manca, mutila, & infinitis erroribus sædata deprehenditur. Defectus illos tum veteris, tum novæ Geographiæ vitia & nævos plurimos heic prætermittam, suoque illos loco inferam; Sed lectori unum præ cæteris commendabo Bosium nostrum, qui hanc in rem lucu-

a Geographia Historica. b Partes hujus variæ, c Geographia vetus & nova.

Iuculenter & doctissime differuit: Hæc mea quippe supplementa suis limitibus coërcentur. (*Geographiam veterem in sacram & civilem commodè distinguimus. Sacram illustraverunt *Eusebius*, & *Hieronimus* quorum opera Geographica cum doctis *Jacobi Bonfrerii* & suis notis edidit *Johannes Clericus* fol. Amstelædami anno 1707. Anno præsentis sæculi 4. *Nicolai Sansonis Indicem Geographicum* cum animadversionibus suis ibidem recudi curaverat. *Palnam* cæteris præripuit *Hadriani Relandi Palestina* quæ Trajecti Batavorum prodiit. 2. vol. in 4. anno 1714. Si *Samuelis Bobarti* Geographiam sacram addideris, cæteris faciliè carebis qui Scripturæ Sacræ Geographica illustrarunt. Geographiæ sacræ partem aliam, quæ ad Historiam Ecclesiasticam spectat non infeliciter tractaverunt

Carolus a Sancto Paulo, in sua *Geographia Sacra* quam denuò typis publicis, cum notis *Holstenii*, vulgavit *Franciscus Halma*, Amstelædami 1704: *Emanuel Schelstrate* in suo libro *Posthumo* cui titulus: *Antiquitas Ecclesie Dissertationibus, monumentis ac notis illustrata*; cujus tomus alter *Opus Geographicum-Hierarchicum* complectitur. fol. Romæ 1697. *Notitiam Orbis antiqui* sive Geographiam Pleniorem ex vetustis probatisque monumentis collegit *Christophorus Cellarius*. Operis nunquam satis laudati Lipsiæ prodierunt in 4. Volumen I. 1701; Volumen II. ibid. 1706. Utrumque non Cantabrigiæ, sed Amstelædami recusum est, dissimulato loci nomine. Geographiam Civilem cum veterem tum novam tradiderunt authores penè innumeri, quorum uberrimum in Bibliotheca Geographica catalogum exhibemus.)

C A P. II.

De Globi partibus & Circulis.

I.

Primum *Axis* in Globo constituitur, sive linea recta, per centrum terræ traducta, quæ est totius mundi diameter, à præpositione Græca *διά*, id est, *per*, & verbo *μετρέω*, id est *metior*, dicta: quasi medium dimetiens, circum quam volvitur atque convertitur Mundus^a.

Axis.

II. *Axis* autem extrema, *Poli* mundi appellantur, à verbo *πολέω*, quod est *verto*: unde & *vertices* Latinis, & *cardines* b dicti; quia circum hos tota mundi machina circumvolvitur, quorum alter *Arcticus*, id est, *Ursinus*, ἀπὸ τῆς ἀρκτῆς, ab *ursa*, vicino sidere; alter *Antarcticus* nominatur, quia *Arctico* ex diametro est oppositus. ^a I

Poli.

III. *Arcti-*

BUNONIS.

^a *Zodiacus* quoque suum habet *Axin* & *Polos*, quos *Colurus* solstitiorum in circulis *Polaribus* sustinet. Præterea *Poli* *Horizontis* explicantur cap. seq. sect. V.

HEKELII.

^a Qui hoc & sequentia hujus libri *Capita* rectè ac commodè est intellecturus, legat in primis *ANDR. ARGOLI Pandosion Sphericum*, Pa-

tavii Ao. huj. Sec. 44. in 4. f. impressum, ut & *FRANC. PATRICII Pantosmiam de Æthere ac Rebus Cælestibus*, Ferrariæ Ao. sup. Sec. 91. in fol. edit. ac *PLACIDI de TITIS Physiomaticam, sive Cælestem Philosophiam*, Mediolani in 4. f. publicatam.

^b *Cœli.*

REISKII.

I Græcè ἀρκτικός καὶ ἀνταρκτικός.

A 3

REIS-

Arcticus.

III. *Arcticus* polus, qui & *Borealis* sive *Boreus*, & *Aquilonaris* sive *Aquilonius* à Borea sive Aquilone vento, qui ab hac plaga spirat, & *Septentrionalis* dicitur, à septem stellis, quas *Trioneis* vocant, est is, qui in his locis, quæ nos incolimus, semper apparet.

Antarcticus.

IV. *Antarcticus*, qui & *Australis* & *Austrinus* & *Notius*, ab Austro sive Noto vento, & *Meridionalis*, à mundi plaga dicitur, est is, qui nostro hemisphærio nunquam conspicitur, sed sub Horizonte latet.

V. Porrò Globo decem præcipui assignantur circuli, bifariam distincti: primùm dividuntur in Majores atque Minores. *Majores* dicuntur, qui idem cum globo obtinent centrum; ipsique globum in duas secant parteis æqualeis. Sunt autem *Æquinoctialis* sive *Æquator*, *Zodiacus*, *Horizon*, *Meridianus* & *duo Coluri*. *Minores* dicuntur, qui diversum habent centrum à globi centro; quique globum in duas parteis dividunt inæqualeis. Sunt verò, *Tropici duo*, *totidemque Polares*.²

Circuli,
Recti.

Paralleli.

Obliqui.

VI. Rursus, ex universis circulis alii dicuntur *Recti*, qui angulos rectos cum *Æquatore* faciunt: ut *duo Coluri*, *Meridianus* & *Horizon rectus*; alii *Paralleli*, id est, *æquè distantes*, quod eosdem cum universo polos habeant: quodque æqualiter inter se in latitudinem distent. Sunt autem, *Æquator*, *Tropici duo*, *totidemque Polares*. Tres dicuntur *Obliqui*, quòd diversos à mundi polis habeant suos polos; *Zodiacus*, *Meridianus* & *Horizon obliquus*.³

CAP.

REISKII.

² a Veluti axis & duo hujus extrema polaria ex hypothefibus nascuntur astronomicis, ita ex iisdem diversi oriuntur circuli, majores pariter atque minores, qui non re ipsa globo insunt terreno, sed ab humanis ingeniis huic adduntur, certa veluti Geographiæ capiendæ scientiæ instrumenta, quæ nec suo tamen fundamento aut principio desituuntur. Sicut enim navis per Oceanum provecta realem motus lineam & videndam aquis non imprimit, realiter tamen ea per mare ac undosum hujus spatium provehitur: Ita circuli non

sunt ipsi quidem reales; attamen motu corporum cœlestium reali factò sphaeris proximè cœlestibus, remote vero terrestribus imprimuntur.

³ b Omnes enim circuli majores pariter atque minores, concipiuntur ab Mathematicis duos habere polos, circa quos moveri possent, siquidem moverentur: Imò ex ipsis polis omnium circularum περιφέρεια vel circumferentiæ in spherica superficie describuntur, ut rectæ hinc lineæ ad περιφέρεια illas productæ quandam æqualitatem habeant: Ita rectè Schottus in Astron. Clement. annot. part. 1. c. 4.

a Circuli num reales?

b Circulorum poli.

BUNO-

C A P. III.

De Majoribus Circulis.

I.

MAjores Circuli distinguuntur in Fixos atque Mobiles. Circuli Fixi,
 Fixi sive Immutabiles dicuntur, qui eundem perpetuò
 locum in globo obtinent; ideóque in globi superficie pinguntur.
 Sunt autem *Equator & Zodiacus*. *Mobiles sive Mutabiles* Mobiles,
 dicuntur, qui non eandem semper in Globo sedem obtinent;
 sed multipliciter, pro varia regionum atque locorum mutatio-
 ne mutantur: ideóque extra Globi superficiem designantur:
 Sunt *Horizon & Meridianus*. Sed de singulis agendum. ²

II. *De Horizonte.*

I. $\omicron\rho\iota\zeta\omega\nu$; *Horizon*, ab $\omicron\rho\iota\zeta\omega$ *definitio* ^a, Latine *Terminator*, Horizon,
Finitor, & *Finiens*, est *circulus major mutabilis, qui conspe-*
ctam mundi partem ab inconspccta dirimit; hoc est, inferius he-
 misphærium ab superiore. Describitur in theca sive armilla Glo-
 bi; hujus enim superficies, quæ supera est, verè Horizontis
 munere fungitur; dirimens globum in duas æquas parteis.

II. Est autem *duplex*: alter, qui *ratione* atque intelligentia Rationalis,
 percipitur; alter qui *sensu*. Is, qui intelligentia percipitur, Sensibilis,
 est, qui ad fixarum stellarum orbem pertingit, & in duas æqua-
 leis parteis universam mundi sphæram dividit; ita ut alterum
 hemisphærium super terram exsilet, alterum sub terra conda-
 tur. ¹

III. Est-

BUNONIS.

^a *Fixi Circuli quoque sunt Coluri Tropi-*
ci & Arctici. Non igitur soli Majores in
Fixos & Mobiles distinguuntur. Quippe
Circuli ratione Quantitatis distinguuntur in
Majores & Minores; ratione Situs; in Re-
ctos, Obliquos, & Parallelos; & ratione
Motus, in Fixos & Mobiles. Ab aliis ra-
tione Motus Circuli separantur in Mobiles
ac Intrinsecos, qui Sphære materiali inscri-
pti cum ipsa convertuntur: ut Equator,
Zodiacus, duo Coluri, duo Tropici, & duo
Polares; Et Immobiles ac Extrinsecos, qui

in conversione Sphære manent immoti; ut
Horizon & Meridianus. Hi Auctori appel-
lantur Mutabiles, quòd pro ratione loci
mutentur. Illi Immutabiles, quòd ubivis
 locorum maneat iidem.

HEKELII

^a *Seu $\omicron\rho\iota\zeta\omega\nu$, quod est certis limitibus*
definitio, quia apparentem mundi partem ab
 alterâ latente determinat.

REISKII

¹ *Horizon igitur nec globo terrestri nec*
 mappa

Rectus.

III. Estque triplex: *Rectus*, *Obliquus* & *Parallelus*. *Rectus* est, qui per mundi polos transiens, polum seu verticem habet sub Æquatore; quem ad rectos angulos interfecat. *Obliquus* dicitur, cujus vertex ultra citrave Æquatorem incidit: quique Æquatorem ad obliquos angulos interfecat; altero mundi polorum sursum elevato, altero deorsum depresso. Hujusmodi Horizontem qui habent, iis Sol & reliqua sidera obliquo adscendunt & descendunt motu.

Obliquus.

Et *Parallelus*, qui Æquatoris plano unitur, habetque locum in Sphærâ Parallelâ. Ac tum sex Zodiaci signa supra Horizontem conspiciuntur.

Is verò, quem sensu percipimus, est *Horizon*, qui oculo nostro terminatus, quoad usque conspectus ferri potest, extenditur, dividens partem Orbis, quæ nobis cernitur, ab ea, quæ non apparet, cujus diametri longitudo CLXXX stadia, id est, millia passuum XXII cum dimidio, milliaria Germanica v. cum v. octavis non excedere putatur; quod oculorum acies non ultra se extendit. β 2

IV. Mu-

mappis Geographicis inscriptus conspicitur, sed basi hujus atque columellis impositus, extremam mediamque superficiem circumdat, & Horizontem astronomicum repræsentat. a Hic enim rationalis sive astronomicus *Horizon* nostro intellectu aut ratione, nullo sensu externo ne visu quidem percipitur: Quippe quo ad extremum cæli fastigium non excurrere, nec medium globi terræ punctum penetrare possumus. Alter autem *Horizon* sensu nostro describitur capiturque, prout certum terræ aut maris spatium visu metimur, idque usque ad cælum protendimus, aut protendi optica quadam ratione fingimus. Ergo sensibilis *Horizon* nec est Mathematicus, nec cælestis circulus, sed physicus apparensque, qualem Astronomi appellant. Ad polos & puncta Horizontis duo extrema rectè auctor annotat, ea corruptè Arabicis nominibus efferri. b Arabicum enim nomen habetur *سمت* *semith*, & punctum significat perpendiculariter aut capiti aut vertici meæ imminens: (* *سمت* *الروس* *Semith Al Ros*, Arabibus est *oppositio capitis*; corruptè *Zenith capitis*. Inde *Zenith* Geographicis ac Astronomis vox

usurpata.) Punctum huic verticali oppositum, & à pedibus descriptum אל נסיר *al Nadir* apud Arabes vocatur. c Cum enim astronomica æquè ac Philosophica universa studia sub Califs diu floruisse, non hæc duo tantum, sed plura technica stellarumque nomina ex Arabicis fontibus ad gentes alias redundarunt. Vide Bajori Uranometria, Schicardi Astroscopium & Hottingeri dissert. de Usu linguæ Arabicæ.

BUNONIS.

β *Sensibilis Horizon* non est terræ spatium, quod sensu visus circumducto terminatur & describitur. Etenim si est Terræ spatium, quomodo est circulus cælestis? Et si in parteis inæqualeis revera secat Globum, quâ ratione *Magnus* dici poterit *Circulus*? Non autem in Terra, sed in Cæli Terræque commissura hic circulus nostris oculis describitur, & rectè hic dicitur *Circulus Major*; Terra enim oculusque noster in superficie terræ ad Cælum collata, puncti rationem habent; at *Rationalis Horizon* supra est definitus, qui Globum in parteis æqualeis superiorem conspicuam ab inferiore & latente

a *Horizon* astronomicus & sensibilis. b *Zenith* & *Nadir*. c *Studia*.

IV. *Mutabilis* dicitur atque multiplex Horizon, quia non potest mutari locus, quò versum eas, quantumvis mutatio ea perexigua sit, quin unà varientur horizon, regio, & coelum. Atque hac ratione infiniti possunt fingi Horizontes.

V. Porro *Horizontis* duo sunt *poli*: quorum alter Arabico vocabulo dicitur *Semith*, corrupte vulgò *Zenith*: estque punctum \perp perpendiculariter vertici nostro incumbens: alter vocatur *Nadir* vulgò, at propriè *Nathir*, superiori ad diametrum oppositus, Antipodum cervicibus incumbens. ν

III. De *Æquinoctiali*.

I. *Æquinoctialis*, qui & *Æquidialis*, Græce Ἰσημερινός, & ^{Æquator} *Æquator*, est *circulus quinque parallelorum maximus, qui globum in duas partes æquales, septentrionalem & meridionalem dividit, æquali spatio ab utroque polo distans.* quem cum Sol attingit, æquale in toto Orbe efficit diei ac noctis spatium, unde & nomen ei quæsitum. Fiunt autem ejusmodi *Æquinoctia*, quæ *Æquidialia* antiquis dicebantur, bis in anno: semel in principio Arietis, quum *Vernum*, atque iterum in principio Libræ, ubi *Autumnale* vocatur. Cæterum nautæ *Æquatorem* vulgò appellant *Mediam lineam*, sive nudè *Lineam* κατ' ἐξοχήν. δ

IV. De

latente dividit. Quæcunque igitur de Ortu & Occasu stellarum, & cujuscunque Globi situ dicuntur, ad hunc Circulum *Rationalem* seu *Imaginarium*, ut appellant, sunt referenda.

REISKII.

2 a *Æquator* ab æquatione dierum apud veteres dictus, & globis & mappis Geographicis appingi medius solet, ut ab utroque polo gradibus nonaginta æqualiter distet & per Africam, Insulas Asiæ nonnullas, Americamque transeat. Propterea unus motu suo quantitatem dierum & noctium, situ longitudinem terrarum locorumque Geographicam designat: Hæc enim tanta erit, quantus est arcus *Æquatoris* ab meridiano primo ad parallelum sive secundarium descriptus.

BUNONIS.

γ *Officia c Horizontis* sunt; I. Cœlum in

duo æqualia hemisphæria, superum & inferum dividere. 2. Ostendere Ortum, Occasum & moram stellarum supra Horizontem. 3. Constituire Globum Rectum, Obliquum & Parallelum. 4. Stellas apparenteis à numquam conspicuis secernere. 5. Elevationi poli infervire. *Est autem Poli Elevatio arcus Meridiani inter Horizontem & dati loci Zenith.* 6. Ostendere quantitates dierum artificialium, æquales in Globo Recto, inæquales in Globo Obliquo, determinatque crepuscula; quum movetur Solis locus per 18. gradus Horizonti propinquos.

δ b *Æquator, qui etiam Primi Mobilis appellatur* Cingulum, dividit 1. Cœlum in partem Septentrionalem & Australem. 2. Est mensura & regula Primi Motus d , qui in *Æquatore* est æqualissimus. Quoties enim XV. gradus *Æquatoris* supra Horizontem adscendunt; toties una hora est absoluta. 3. Est regula diei & noctis. 4. Est Zodiaci mensura. 5. Ostendit *Æquinoctia*, quæ fiunt, quum

a *Æquator.* b *Officia Æquatoris.*

IV. De Zodiaco.

Zodiacus. *Zōdiakos, Zodiacus, est circulus major, internus, mobilis, sed immutabilis, latus, inter mundi polos obliquè locatus; ex una parte Tropicum æstivum in principio Cancræ, ex altera hybernium in principio Capricorni apprehendens: ac medium interfecans Æquatorem; à quo vicissim secatur, circa principia Arietis & Libræ: ita uti altera ejus mediætas ab Æquatore ad polum Arcticum, altera ad Antarcticum declinet. Dividitur in XII. parteis, quæ Signa s̄ vocantur: unde nomen Latinum Signifer: dicitur etiam Circulus Signorum. Græcum verò Zōdiakos, ἀπὸ τῶν Ζωδίων, hoc est, ab animalibus, quæ in eo finguntur, quorum nomina, duobus versibus ab Ausonio expressa, sunt ista:*

	♈	♉	♊	♋	♌	♍	
Signa Septentrionalia.	Sunt	<i>Aries</i> ,	<i>Taurus</i> ,	<i>Gemini</i> ,	<i>Cancer</i> ,	<i>Leo</i> ,	<i>Virgo</i> ,
	♎	♏	♐	♑	♒	♓	
Australia.	<i>Libraque</i> ,	<i>Scorpius</i> ,	<i>Arcitenens</i> ,	<i>Caper</i> ,	<i>Amphora</i> ,	<i>Pisces</i> .	

Horum versuum prior *Septentrionalia*, posterior *Australia* signa continet. Singulis verò signis XXX. tribuuntur gradus;

quum Æquator Eclipticam interfecat. 6. Ostendit Declinationes Eclipticæ & Stellarum e. Est autem declinatio distantia gradus Ecliptica vel stella ab Æquatore, versus alterutrum polum. 7. Geographis inservit in longitudine locorum inveniendâ; item in conficiendis mappis. 8. Loca sub Æquatore posita nullam habent latitudinem.

BUNONIS.

e Dividuntur 2. Hæc signa in a *Adscendentia*, in quibus Sol ex Austro in Septentrionem adscendit, ut ♋, ♌, ♍, ♎, ♏, ♐. Et b *Descendentia*, in quibus Sol ex Septentrione in Austrum descendit; ut ♑, ♒, ♓, ♈, ♉, ♊. Dividuntur 3. in c *Vernalia*, ut sunt ♈, ♉, ♊. d *Æstiva*, ut sunt ♋, ♌, ♍. e *Autumnalia*, ut sunt ♎, ♏, ♐. f *Hyemalia*. ♑, ♒, ♓.

HEKELII.

b Seu *Verticale*, h. e. *directè supra loci verticem constitutum.*

c Seu *Utilitates.*

d Seu *Mobilis.*

e h. e. *Ostendit, quæ Stella & Eclipticæ partes habeant aliquam Declinationem, vel Septentrionalem, vel Meridionalem.*

f Hæc SIGNA, quorum numero sunt duodecim, ingeniosè descripsit LUCIUS AMPELIUS, p. II. seqq. qui Liber ex *Cl. Salmasii Bibliothecâ* Ao. huj. Sec. 60. 1660.) LUDOVICI & DANIELIS ELZEVIRIOR. operâ in f. 8. maj. est exc. ac *Floro Salmasiano* adjectus.

g Seu quod eorum effigies in eò contineantur depictæ, uti Henricus Lindenbrogius in *Not. ad Censorini Diei Natalis Cap. VIII. p. 57. Edition. Lugduno-Batav. infit.*

BUNO-

a Adscendentia. b Descendentia. c Vernalia. d Æstiva. e Autumnalia. f Hyemalia.

dus; qui computati CCCLX. in universum conficiunt; in quos totus distribuitur Orbis terrarum. § 3

V. De Meridiano.

η Meridianus 4, Græcè Μεσημβρινός, *major mutabilis circulus Meridianus. est,*

BUNONIS.

ζ Ratione Latitudinis, a Zodiacus porrò dividitur in treis circulos parallelos. Intra duos exteriores Planetæ progrediuntur, eorum b Latitudo à quolibet Eclipticæ latere statuitur 8. graduum: quos si unà sumas, Latitudo Zodiaci fuerit 16. graduum. Quamquam alii eam 20. volunt esse graduum. Medius Zodiaci circulus, sub quo Sol perpetuò incedit, c Ecliptica appellatur; ab *Ἐκλείπειν*, à *deficiendo*; quod ostendat Eclipses. Appellatur etiam *Orbita & via Solis b.* (* Eclipticæ obliquitate uno quoque sæculo decrescere innuit eruditus Eques de Louville. Olim Æquatori perpendicularis fuit Ecliptica, si quibusdam Veteribus credendum; nunc obliqua facta, à polis intra centum annorum spatium, uno circiter minuto, id est, unius gradus parte sexagesima, recedit, & ad æquinoctialem lineam accedit. Vide *Histoire de l'Academie des Sciences pour l'année 1716. p. 59. & seq.* Hanc tamen sententiam confutavit Cl. V. De la Hire, in eodem volumine.) Est autem Zodiacus 1. Regula d Motus Secundi, Regia Via Solis, Lunæ, omniumque Planetarum. 2. Cælum dividit in duo æqualia hemisphæria. 3. Obliquitate suâ gratas efficit temporum viceis; dierum noctiumque incrementa & decrementa. 4. Ostendit loca Eclipsium. 5. Determinat Zonam Torridam. 6. Ab Ecliptica numerantur Latitudines stellarum.

REISKII.

3 Zodiacus ergo in globis chartisque Geographicis præsertim universalibus locum obtinet obliquum, & ab æquatore secto ad duos Tropicos producitur. Ita Eclipticam five lineam circularem globi nonnulli exhibent, nec non universales tabulæ, hac de causa, ut regionibus solem verticalem, dierum & noctium decrementa, hyemem ac æstatem pro diverso tempore designet.

BUNONIS.

η Meridianus, seu linea mediæ Cœli, est linea, cui suppositi populi simul habent meridiem; modo Sol illis affulgeat. Accipitur autem Meridianus primò pro gradu Longitudinis, & tum Meridianus, simpliciter dicitur: deinde sumitur pro circulo totum Orbem ambiente, & tunc appellatur Meridianus Major; de quo agitur hoc loco. e Dividit is 1. Cælum in duas æquales partes, Orientalem & Occidentalem. 2. Limes est meridiei & mediæ noctis. 3. Diem in tempus antemeridianum & pomeridianum; noctem in horas mediam noctem antecedentes & consequentes. 4. Summam Altitudinem Solis & Stellarum; commonstrat. 5. Et Poli Elevationem. 6. Ostendit quoque initium diei naturalis, quod Astronomi sumunt à Meridiano.

*Græci mane diem capiebant Solis ob ortu.
Vespere Judæi. Scrutantes sidera cœli,
Quum Sol in medio splendet nitidissimus orbe.
Christicola incipiunt medio sub tempore noctis.*

Addenda hoc loco doctrina de Coluris ab Auctore omiſſa.

DE COLURIS.

f Coluri dicuntur ἀπὸ τοῦ κολούρου, quod imperfectum κ significat; numquam enim in Globi obliqui conversione integri apparent, sed imperfecti 1. Sunt autem Coluri circuli majores, qui per quatuor Zodiaci puncta cardinalia & polos mundi transeunt, ac cum Æquatore angulos Sphærales facientes, Globum in quatuor quadrantes distinguunt. Sunt autem duo. Alter dicitur g Colurus Æquinoctiorum, qui per polos Æquatoris & puncta Æquinoctialia, principium videlicet ♄ & ♀ transit. Alter est h Colurus Solstitiorum, qui per polos Zodiaci, Æquatoris & puncta Solstitialia, principium ☊ & ☋ transit. Hic dicitur

B 2

a Zodiaci. b Latitudo. c Ecliptica. d Officia Zodiaci. e Officia Meridiani. f Coluri.
g Colurus Æquinoctiorum. h Colurus Solstitiorum.

est, qui per polos mundi, & dati cujuslibet loci verticem ductus, Æquinoctialem ex transverso intersectat; totumque terræ Orbem in duas partes dissecat; altera ejus medietate ad Ortum, altera ad Occasum relicta: ita dicitur, quod Soli, cum in nostro hemisphærio eum attingat, apud nos atque omnes eos, qui sub eodem Meridiano, Septemtrionem Austrumve versus sunt positi, facit medium diei: ac rursus medium noctis, cum in inferiore hemisphærio ad eundem perveniat. Hujus igitur potissimum officium est, medium diem mediamque noctem ostendere. Est autem vertex loci, punctum in cœlo, directè illi loco suprapositum, vel vertici capitis cujusvis hominis perpendiculariter incumbens. Mutabilis dicitur Meridianus, quia si tantillum, ortum occasumve versus progrediaris, alius continuò erit Meridianus: ita uti semper mutetur unà nobiscum pro ratione locorum ac regionum, in quibus consistimus. Atque hac ratione infiniti constitui possunt Meridiani: quot enim puncta verticalia, tot Meridiani dabuntur.

dicitur Colurus Solstitiorum sive Solstitialis, quia Eclipticam in punctis solstitialibus intersectat. Ille verò Colurus Æquinoctiorum seu Æquinoctialis: quia ostendit Æquinoctia. Coluri 1. mutuis a intersectionibus ostendunt polos Æquatoris. 2. Quatuor puncta Cardinalia Zodiaci. 3. Zodiacum in quatuor Quadrantes distinguunt respondententes quatuor partibus anni. Speciatim, Colurus Æquinoctiorum 1. ostendit puncta Æquinoctialia. 2. Eclipticam in partem Septemtrionalem & Australem dividit. Colurus Solstitiorum 1. indicat puncta Solstitiorum. 2. Dividit Eclipticam in partem Adscendentem & Descendentem. 3. Ostendit maximam Solis Declinationem. 4. Sustinet polos Zodiaci in Circulis Polaribus.

HEKELII.

b Qui autor vitæ dicitur. Undè & nonnulli Zodiacum ἀπὸ τῆς ζωῆς, à vita, derivatum volunt.

i Que altitudo Meridiana dicitur.

k Et mutilum.

l Et quasi decurtati.

REISKII.

4 Meridianus b major, idemque æneus Horizonti ad rectos angulos insertus ita globis adjungitur Geographicis, ut iis cum axe movendis inserviat. Primus autem Meridianus per Insulas Canarias aut Flandricas transit: Meridiani secundarii seu paralleli, quanquam per puncta Æquatoris singula duci possunt, tamen confusionis evitandæ causâ globi & mappæ, illos quinto vel decimo, vel decimo quinto quoquo gradu descriptos continent. Denique usus quidem Colurorum exiguus in Geographicis est: attamen doctrina horum à nostro auctore omiſſa huic loco haud incongrue addetur. (*De primo Meridiano vide infra hujus libri Caput VII. Artic. III.)

a Officia Colurorum. b Meridiani Globorum varii.

C A P. IV.

De quatuor minoribus Circulis.

I. DE TROPICIS.

TRopici ¹ circuli sunt duo, equali spatio ab *Æquatore* ^{Tropici,} *distantes*, & *Eclipticam* utrinque attingentes: quorum alter, qui nobis propinquior est, *Cancris Tropicus*, alter in *Austrum* vergens, *Tropicus Capricorni* dicitur, Latini *Solstitiales* appellant, propterea quod *Solstitia* in iis fiunt, hosce quippe circulos *Sol* nunquam egreditur, verum quum ad alterum eorum pervenit, retrorsum se convertit: unde & nomen acceperunt, ἀπὸ τῆ τροπῆς, hoc est, à reversione. *Tropicus Cancris*, ^{Tropicus Cancris,} qui & *æstivus* & *Circulus alti solstitii* dicitur, est circulus omnium, quos *Sol* describit, *Septemtrioni* proximus, in quo quum fuerit *Sol*, non ultra, *Septemtrionem* versus progreditur, sed ad alteram mundi partem, versus *Austrum*, facit reversionem *Æstivam*: ubi omnium totius anni longissima in nostro hemisphærio dies, nox verò brevissima. *Cancris* autem *Tropicus* dicitur à signo *Zodiaci*, in cuius principio *Sol* tunc vertitur. *Tropicus Capricorni*, qui & *hybernus* ^a & *brumalis*, ^b & *Circulus imi solstitii* dicitur, circulus est omnium, quos *Sol* per *Mundi conversionem* describit, *Austro* proximus, in quem, cum *Sol* pervenit, non ultra *Austrum* versus procedit, sed ad alteram *Mundi partem*, versus *Septemtrionem*, reversionem facit *hybernam*, sive *brumalem*: ubi longissima totius anni in nostro hemisphærio nox; ^{Tropicus Capricorni.} dies

HEKELII.

- ^a Hyemalis.
- ^b Græcis χειμερινός.

REISKII.

¹ Tropici a Gr. τροπικοί terrestres duo ab *Æquatore* per gradus $23\frac{1}{2}$, quos in *Meridiano* numerant, æqualiter remoti, minus idem in *Geographicis*, quod in *Astronomicis* cœlestes obeunt, & globo æque

uti tabulis appinguntur: *Tropicus Cancris* per *Africam* superiorem, *Asiæ* terras & *Americam* septemtrionalem: *Tropicus vero Capricorni* per *Africam* inferiorem, *Magellanicam* extremam, & meridionalem *Americam* transit. *Polares* itidem ἐκ τοῦ πόλου dictos, & a polo suo æqualiter $23\frac{1}{2}$ gradibus remotos non globi solum sed chartæ *Geographicæ* complectuntur, & nominibus adscriptis denotant.

B 3

BUNO-

a Tropici & Polares.

dies verò brevissima efficitur. Capricorni Tropicus appellatur à signo, cujus principium tunc Sol transmittit: ^a

II. De Arctico.

Circuli Polares.

Arcticus.

Polares circuli sunt duo extimi, polis vicini, equali spatio à suo quisque polo distantes. Horum, qui nobis ^c semper conspicitur, *Arcticus* dicitur, ut ipse Polus, ἀπὸ τῆς ἀρκτῆς, ab *Ur- sa*, quia prioribus *Ursæ a pedibus* describitur, minoris videlicet. Item *Septemtrionalis* & *Borealis*, & *Aquilonaris*; à mundi regione, cui subjacet.

III. De Antarctico.

Antarcticus.

Alter verò, æqualis & parallelus Arctico, *Antarcticus* dicitur, quòd *Arctico* ex diametro opponitur: totus sub terra conditus, cujus objectu à nobis ^e haud cerni potest. Idem *Austrinus* sive *Australis* & *Meridionalis*. ^β

BUNONIS.

^a Tropici ostendunt 1. in Ecliptica puncta Tropica a seu Solstitia. 2. Determinant maximam Solis Declinationem *f*. 3. Diem monstrant longissimum & brevissimum *g* in Globo Obliquo. 4. Certis quasi limitibus viam Solis versus Septemtrionem & Meridiem *h* includunt. 5. Torridam cœli plagam à Temperatis distinguunt. 6. Obliquitatem Eclipticæ ostendunt.

^β Circuli ^b Polares 1 ostendunt polos Zodiaci, eorumque à polis Mundi distantiam; quæ tanta est, quanta maxima solis

Declinatio, nimirum 23. grad. & 30. minut. 2. Temperatas cœli Plagas à Frigidis distinguunt.

HEKELII.

^c Quod supra nos perpetuò exaltatus quippe nunquam occidit.

^d Quam complectitur.

^e Quòd nunquam oritur.

^f Seu Conversionem.

^g Eorumque quantitatem.

^h Quos Sol non egreditur.

^a Officia Tropicorum. ^b Officia Circulorum Polarium.

CAP. V.

De Zonis.

I.

Prima divisio in Zonas.

Quatuor minores circuli totius terræ superficiem in quinque dividunt spatia, seu *plagas*, quas *Zonas* ¹ vocant Geographi & *Fascias*. ^a

II. ^β Zón-

BUNONIS.

^a Lucretius tantum duas admittebat Zonas. Polybius & Posidonius statuebant sex; quoniam duas Torridas numerabant. Mar-

tianus Capella, quinque vulgo receptas Zonas bifariam dividens, faciebat decem. Vera opinio quinque posuit Zonas.

BUNO-

II. β Ζώνη ^a, Latine *cingulum*, est *spatium in globo terræ inter duos circulos minores, vel inter circumulum minorem & polum comprehensum*. Appellantur autem *Zonæ* ab habitu seu natura, una *Torrida*, duæ *Frigida*, totidemque *Temperata*. Ea, quæ in medio reliquarum sita est, *Torrida* vocatur à Solis, cujus viæ subjecta est, perpetuo ardore: propter quem vetustissimis mortalium inhabitabilis putabatur. *Est autem spatium inter duos Tropicos comprehensum; continens in latitudine grad. XLVII. mediam interfecat circulus Æquinoctialis.*

Quid Zona?

Quot sint?

Quid Torrida?

III. Duæ autem extremæ, quæ sunt circa mundi polos, altera Septentrionalis, circa polum Arcticum, altera circa Antarcticum, Australis, *Frigida* vocantur; quia longissimè à Solis via sepositæ sunt, & ob nimium frigus itidem inhabitata-

Frigida.

BUNONIS.

β Incolæ hujus ^a Zonæ sunt vel sub *Æquatore*; vel inter *Tropicos & Æquatore*; vel sub ipsis *Tropicis*. I. Qui sub *Æquatore* habitant; 1. *perpetuum* habent *Æquinoctium*. 2. Sol iis in anno bis est verticalis, nullamque spargit umbram, nisi sub pedibus, in principio videlicet ♃ & ♎, unde & β Ἀστικοί quasi *Inumbres* dicuntur. 3. Omnes stellæ æqualiter illis oriuntur & occidunt. 4. *Quatuor* habent *Solstitia*, nempe *duo Alta*, Sole existente in principio ♃ & ♎ & *duo Ima* in initio ♁ & ♋. 5. *Duas* habent *æstates*, & *duas* quasi *hyemes*; 6. *Duplices* habent in anno *umbras Meridianas* (Perpendiculari exceptâ) *Septentrionalem & Australem*: unde etiam γ Ἀμφιστικοί, quasi *Biumbres* nominantur. II. Qui inter *Æquatore* & *Tropicos* habitant 1. *duplices* etiam habent *umbras meridianas*, *Septentrionalem & Australem*; unde & ipsi sunt Ἀμφιστικοί; ut sunt *Arabes*; qui *Tropicum ♁*, in *Zonam Temperatam* Septentrionalem progressi, admirati sunt, ut ait *Lucanus*, *umbras nemorum non ire sinistras*. h. e. *Æstivo* tempore non ferri versus Meridiem, quod in patria fieri observant. 2. *Quatuor* habent *Solstitia*, *duo Alta* & *duo Ima*. 3. *Duas* æstates, *duasque hyemes*, præsertim si æquatori sint propiores. 4. Sol bis in anno

iis est verticalis, nullam umbram, nisi sub pedibus, projiciens; quare & hi Ἀστικοί simul vocantur. III. Qui verò sub *Tropicis* degunt terræ incolæ, 1. *unicam* habent in anno umbram *Meridianam*; eamque vel *Septentrionalem*, vel *Australem*; unde dicitur δ Ἐτερόστικοί, quasi *Alterumbres*. 2. *Duo* iis sunt *Solstitia*, unum *Altum*, alterum *Imum*. 3. *Unam* habent *æstatem*, & *unam hyemem*. 4. *Dies noctesque artificiales inæquales*. 5. Sol iis semel in anno est verticalis; hinc & ipsi Ἀστικοί *inumbres* sunt.*

HEKELII.

^a Quæ ἀπὸ τοῦ ζωνώειν à cingendo dicitur.

REISKII.

I *Zonæ* vocantur h. e. *cingula κατὰ μεταφοράν* ob similitudinem, qua fit, ut globum terrestrem tanquam fasciæ circumdent: Hæ quidem incerto apud veteres, apud nostros tamen certiori comprehenduntur numero, & diversis gradibus, quos in primo Meridiano numerant. Omnes autem habitabiles, & ipsam quoque torridam habitari, secus quam Græcis ac Romanis antiquioribus visum fuit, hodierna frequens navigatio & multa nostros Europæos experientia docuit.

BUNO-

^a Torridæ Zonæ incolæ. β Ἀστικοί Ἀμφιστικοί. γ Ἀστικοί Ἀμφιστικοί. δ Ἀστικοί Ἐτερόστικοί.

bitabiles veteribus existimabantur. *Eas autem disternant utrimque circuli Arcticus, & Antarcticus: versus suum quisque polum.* A polis etiam dicuntur *Polares*. Harum quæque complectitur *gradus XXIII. cum dimidio.*

Temperata.

IV. Reliquæ verò duæ, quòd in medio inter frigus & ariditatem positæ sunt, *Temperata* dicuntur & habitabiles. Harum altera, quæ *Arctico, & Tropico Cancrici finitur, Septemtrionalis*; altera, quæ *Antarctico & Tropico Capricorni terminatur, Austrina* sive *Australis & Meridionalis* dicitur. Continet quæque *gradus XLIII.*

C AP.

BUNONIS.

γ Zonarum a Frigidarum incolæ, vel habitant sub Circulis Polaribus; vel inter Pulos & Circulos Polares; vel sub ipsis Polis.

I. Qui sub Circulis Polaribus degunt, 1. diem habent XXIV. horarum semel in anno; totidemque horarum noctem. 2. Cætera iis sunt communia cum iis, qui sunt sub Zonis Temperatis. II. Qui inter Polum & Circulos Polares habitant, 1. Diem habent maximum in Æstate 24. horis longiorem. 2. Reliquæ varietates, quæ Zonarum Temperatarum incolis accidunt, istis quoque contingunt. III. Si qui verò sub ipsis Polis sunt, 1. Diem habent in anno unum sex mensium; & noctem unam totidem mensium. 2. Unum habent Solstitium. 3. Unam æstatem, unamque hyemem. 4. Illis stellæ fixæ nec oriuntur, nec occidunt. 5. Umbram gnomones ibi projiciunt in orbem, & in omnes Horizontis parteis, unde b Περὶσκιος, quasi Circumumbres nominantur.

δ Incolæ Zonarum c Temperatarum habent 1. duo solstitia, Altum & Imum. 2. Unam in anno æstatem, unamque hyemem. 3. Duo Æquinoctia. 4. Sol nunquam iis est verticalis. 5. Quædam stella iis nunquam oriuntur; quædam nunquam occidunt. 6. Unicam habent umbram in anno Meridianam, versus alterutrum Polum sparsam: unde d Ἐτερόσκιοι, quasi Alterumbres dicuntur.

Porro, pro diversitate Zonarum tria hominum genera enumerantur, quæ inter se ratione loci variant. Horum alii dicuntur

Pericæci, alii Antæci, alii Antipodes.

I. e Pericæci, quasi dicas Circumhabitatores, sunt, qui sub eodem Parallelo, & Meridiano, in unâ eademque Zonâ habitant, & quorum una eademque est Latitudo versus eundem polum, Longitudo verò centum & octoginta gradibus discrepans. Hi habent 1. eandem Zonam. 2. Æstatem quoque & hyemem eandem. 3. Reliqua item anni tempora & horas, incrementa & decrementa dierum noctiumque consimilia. 4. Non tamen habent eundem Ortum Solis, neque eundem Occasum; ac proinde diversa dierum noctiumque initia, media & fines. Hinc diei horas numerant contrarias reipsa, nomine easdem; nimirum quum in uno loco est meridies & XII. hora meridiana, in altero est media nox & XII. mediæ noctis. Itaque hujus incolæ numerant I, II, III, &c. à mediâ nocte, dum illi numerant I, II, III, &c. à meridie. Quod tamen de his tantum venit intelligendum, quibus Sol oritur atque occidit; & quibus Polus nunquam elevatur ultra 65. gradus. 5. Diebus Æquinoctiorum Sol occidit uni loco, dum alteri oritur, atque adeo tempus diei unius loci, est nox alterius. Aliis vero anni diebus, nempe semisse anni, quo Sol vicinum locis illis Zodiaci semicirculum percurrit, hoc est, vere & æstate prius oritur uni loco, quàm alteri occidit, atque adeò quibusdam horis vel horarum partibus simul diem habent Solemque conspicuum, nempe dum Sol uni loco versus occasum tendit, alteri jam supra Horizontem emersus ascendere versus

a Zonæ Frigidæ incolæ b Περὶσκιος. c Temperatarum Zonarum incolæ. d Ἐτερόσκιοι.
c Pericæci.

versus Meridianum incipit. Altero verò anni semisse, autumno & hyeme, qua Sol remotiorem Zodiaci semicirculum decurrit, prius occidit uni loco quàm alteri oritur; atque adeò nullam diei, sed aliquam noctis partem communem habent, & Solem aliquibus horis vel horarum partibus depressum infra Horizontem, ita tamen, ut uni loco, sit finis noctis, alteri initium. 6. Singulæ stellæ æquali tempore commorantur supra illorum Horizontem: eædemque stellæ nunquam iis oriuntur, & eædem nunquam occidunt. 7. Eundem habent Polum æquè elevatum. 8. Quem locum Telluris Periæcorum alter ad occasum habet, eundem alter habet ad Orientem. 2

II. a Antæci, quasi dicas, in opposito habitantes, sunt, quibus una eademque est Longitudo, ad Meridianum communem, in duabus Zonis numerata: Latitudo item æqualis, duobusque Parallelis versus utrumque Polum ab Æquatore æque distantibus intercepta. Hi 1. simul agunt meridiem & mediam noctem, atque omnes horas simul numerant. 2. Quantitas tamen diei est diversa. Nam crescente apud Boreales Antæcos die, decrescit dies apud Australes: quare quum maximus apud nos est dies, erit minimus apud nostros Antæcos. 3. Tempestates anni habent contrarias eodem tempore, nempe quum unus locus ver agit, alter experitur autumnum; quum iste æstatem, hic hyemem. 4. Dies unius loci sunt æquales alterius noctibus; & hujus dies prioris loci noctibus. 5. Diebus Æquinoctiorum Sol illis simul oritur & occidit, aliis autem diebus uni citius, quàm alteri. 6. Faciem illis sibi mutuo obvertentibus vel ad Æquatorem respicientibus, uni Sol à dextra videbitur oriri, ad sinistram occidere; alteri contra à sinistra oriri, ad dextram occidere. Eodem modo omnes stellæ uni à dextra, alteri à sinistra orientur. 7. Poles diversos elevatos habent æquali elevatione. 8. Stellæ uni loco perpetuò apparentes alteri loco nunquam oriuntur, sed semper infra Horizontem depressæ manent: Contrà, quæ huic loco nunquam occidunt,

illi nunquam oriuntur. 3

REISKII.

2 Græcè περίοικοι ἀπὸ τοῦ ὅκου i. e. Circumaccolæ, quos nominat Schottus.

3 Græcè Ἄντοιχοι i. e. Contraccolæ Schotto.

BUNONIS.

III. b Antipodes, qui alio nomine dicuntur Antichthones, sunt, qui adversam nobis plagam incolunt, duobus Parallelis à Diametro oppositis sejuncti, communi tamen Meridiano uniti; ideoque Longitudines habent diversas, distantque à se invicem majori semicirculo, hoc est, Parallelo dimidio, per centrum Terræ transeunte, qui constat 180. grad. Habent 1. eundem Horizontem; sed diversam ejus faciem: omnibusque anni diebus Sol atque stellæ uni loco oriuntur, dum alteri occidunt: Uniusque dies alterius nox est. 2. Dies anni oppositos habent inæquales, sicut etiam noctes, ita ut unius loci dies longissimus sit alterius brevissimus. 3. Horas diei contrarias revera, nomine easdem numerant; uni enim loco meridies est, dum alteri media nox est. 4. Tempestates anni eodem tempore experiuntur contrarias, nempe dum uni ver, alteri est autumnus: dum uni æstas, alteri hyems est; & contra. 5. Poles diversos habent elevatos æquali elevatione: ab Æquatore æqualiter distant, sed à diversis ejus plagis: in eodem Meridiano siti sunt, sed diversis ejus semicirculis. 6. Quæ sidera uni loco perpetuò apparent, illa alterius loci incolis nunquam conspiciuntur. 7. Sidera unius loci incolis à dextris, alterius à sinistris oriri videntur: si videlicet ad Æquatorem converterint faciem. In Globo, dato loco, exhiberi potest locus c Antæcorum, Periæcorum, & Antipodum: Si locus datus ad æneum adducitur Meridianum, & quot gradus inter hunc & Æquatorem intercepti sunt, totidem numerentur ab altera Æquatoris parte: Terminus numerationis erit locus Antæcorum. Deinde index applicetur, ad horam XII. cycli, noteturque punctum Meridiani, quod dato loco imminet; item illud, quod

C

a Antæci. b Antipodes. c Ratio inveniendorum Antæcorum, Periæcorum & Antipodum. (* Male Antichthones cum Antipodibus confunduntur. Antichthones a veteribus non semper negati; Teste Pomponio Mela L. 1. c. 1. Antipodes vero & ignorati & negati. Antichthones ii sunt, non qui infra horizontem nostrum degunt, sed quos à nobis per Zonam Torridam fecerni & ob ardorem intercedentis plagæ adiri non posse veteres existimabant.)

quod loco Antæcorum. Hisce factis, vol-
vatur Globus, donec index in cyclo horario
monstret alteram duodecimam. Ita punctum
Globi, quod subjicitur, notato Meridiani
puncto loci dati, erit locus Periæcorum;
& punctum Globi, quod subjicitur alteri
notato puncto Meridiani, est locus Anti-
podum. Sed notandum, eos, qui sub
Æquatore habitant, non habere Antæcos:
Periæcos autem illorum esse eosdem cum
Antipodibus eorum. Deinde, Polos Tel-
luris non habere Periæcos: ipsos verò sibi
mutuò esse simul Antæcos & Antipodes.
Hæc tria incolarum genera à se differunt.
Periæci communem habent Parallelum, sed
minorem, neque transeuntem per Diame-
trum terræ, nisi sub Æquatore; communem-
que Meridianum. *Antæci* duos habent Paral-
lelos, & ipsos minoreis, quam est Æquator;
communem etiam Meridianum. *Antipodes* ve-

riò duos habent Parallelos, & ambos majoreis,
transeuntes per centrum terræ, sibi que in-
vicem diametraliter oppositos: sed unum
tamen atque communem Meridianum. Qui
verò sub eodem habitant parallelo, eodem-
que Meridiano, i. e. eandem habent longi-
tudinem & latitudinem, *Synæci* appellantur. 4
REISKII.

4 Græce *Ἀντίποδες* quasi *Contrapedes*,
qui nempe plantas pedum plantis oppositas
habent, terramque incolunt contrariam, à
qua dicuntur *Ἀντίχθονες* quasi *Contraterrei*:
Hos omnes veteribus non solum ignotos,
sed etiam negatos contestatur historia, do-
centque loca in Cicerone, Plinio, Lactan-
tio, Augustino, Gregorio Nazianz. reliqua.
Sed Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus
quanto fervore in Virgilium ob antipodes
affirmatos exarserit, ab Aventino in Anna-
libus Boicis memoratur. Lib. III.

CAPUT VI.

De Parallelis & Climatibus.

[Tertia Terræ divisio.]

I.

Secunda
Globi divi-
sio in Cli-
mata.

AT distinguitur etiam terræ superficies secundum aliam ra-
tionem, nempe per quantitatis dierum variationes. Quip-
pe qui sub ipso Æquatore consistunt, perpetuò diem nocti æ-
qualem XII. horarum habent! quantò autem aliqua regio latius
ab Æquatore versus alterutrum polum declinaverit; tantò plus
æstate diei longissimæ, vel vicissim hyeme noctis quantitas au-
getur. Proinde Geographi pro diversa quantitatis dierum va-
riatione diversas *plagas* terræ distinxere, quas vel *Parallelos*
vocarunt, vel *Climata*.

Parallelus.

II. *Paralleli* * sunt circuli aequali undique spatio abs se invi-
cem

HEKELII.

* De PARALLELIS *Geographia vet. & nov.*
edidit PHILIPP. BRIETIUS Tria Volumina
in 4. f. quotidianâ lectione haud indigna.
(* Lepida est prorsus boni Hekelii halluci-
natio. Hec de *Parallelis circulis* agit Clu-
verius, Brietius autem *Parallela* scripsit
Geographia veteris & nova, id est Librum

in quo veterem Geographiam cum nova
confert & antiquis nominibus recentia ad-
jungit. Hekelius lecto saltem titulo, eun-
dem Librum de Parallelis circulis scriptum
suspensus est. De climatis peculiari capite,
quod est libri primi tertium, egit Brietius;
quod & ceteri præstiterunt quotquot Ele-
menta Geographica vulgavere.)

BUNO-

cem distantes, ab occasu in ortum ducti.^b Hi varii in Globo ad libitum cujusque describi possunt. Verùm Ptolemæus, quem plerique alii sequuti sunt Geographi, XXI. *Parallelos* descripsit *Septemtrionales*; hac observatâ intercapedine, *uti dies unus paralleli longissimus, superet paralleli præcedentis diem prolixiorem quadrante horæ.* *Clima* autem est terræ spatium duobus parallelis inclusum: in quo, longissimo die, *dimidiæ horæ* variatio, sive auctio fit. Sed nomen *Climatis* ac *Paralleli* aliquando circulum, aliquando spatium duobus circulis comprehensum, significat. Dicitur autem *Clima* ἀπὸ τῆς κλίσεσθαι ab *inclinando*^c: quoniam respectu Polorum inclinatur se cœlum, in tali habitationis intervallo.^a

Clima.

III. Cæterùm distinguuntur *Climata* in *Septemtrionalia* & *Australia*; utraque ab Æquatore versus suum quæque Polum initia ducentia. Idedque quotum aliquod *Clima* fuerit ab Æquatore, tot semihoris longissimus ejus loci dies superat diem nocti æqualem, seu Æquinoctialem, qui est horarum XII. & vice versa. Ut scire queas, sub quo Parallelo vel *Climata* quilibet locus positus sit, *considera numerum horarum, cujus longissimus ejus loci dies superat diem sphaeræ rectæ, qui semper horarum est duodecim; is enim duplicatus ostendit numerum Climatum: quadruplicatus exhibet numerum Parallelorum.* β

Climata Septemtrionalia & Australia.

IV. Cæterùm *Climata* à Veteribus VII. tantum numerata sunt;

Numerus Climatum juxta Veteres.

BUNONIS.

^a Ad cujusque *Climatis* constitutionem tres requiruntur *Paralleli*; duo scilicet extremi, quibus *Clima* comprehenditur, & utrinque terminatur, & unus intermedius. Iste tamen *Parallelus*, qui est finis unius *Climatis*, is idem est initium sequentis *Climatis*. Sunt autem a *Paralleli* triplices; *Primi* regionum *Latitudines* distinguunt, initio sumto ab Æquatore, & in Globo vel *Mappa* interdum X. interdum XV. gradibus distinguuntur. *Secundi* *Zonarum* intervalla distinguunt. *Tertii* dierum artificialium differentias indicant, & *Climata* constituunt. *Temporis differentia*, qua *paralleli* dirimuntur, est *quadrans hora*. Quot igitur *Paralleli* aliqua regio ab Æquatore distat, tot etiam *quadrantibus hora* longissima ejus dies augetur.

β b *Paralleli* & *Climata* inveniuntur hoc modo. Primo ad loci dati *Latitudinem* elevatur aut deprimitur *Polus*. Deinde ad *Problema inferius XVI.* investigatur numerus horarum in die longissimo. Tertio considerandum, quot horis longissimus dati illius loci dies superet diem Æquinoctialem, qui est horarum XII. Quarto numerus horarum, qui est supra horas XII. duplicatus ostendit numerum illius *Climatis*; quadruplicatus habet numerum *Parallelorum*, sive sub quo *Parallelo* sit locus ille datus. *Rationem inveniendorum Parallelorum & Climatum pag. seq. ad Sect. VI. ostendit Auctor.*

HEKELI.

^b Indè *Canon Mathematicorum* haud ineptus: *Parallele Ascensionis nulle sunt.*

^c Et idem est, ac *declinans Terræ tractus.*

C 2 BUNO-

a Tria *Parallelorum* genera. b *Parallelorum* & *Climatum* inveniendorum ratio.

sunt; quòd loca ultra septimum Clima sibi incognita vix inhabitari existimarint. ¹ Climata autem hæc ab insignioribus locis, per quæ Climatis medium protenditur, nomina acceperunt, ut *primum* per Meroën, Nilo circumfusam insulam & urbem Africæ; *secundum* per Syenen, Ægypti urbem; *tertium* per Alexandriam, itidem Ægypti urbem; *quartum* per Rhodum insulam; *quintum* per Romam; *sextum* per Pontum Euxinum; *septimum* per Borysthenis ostia. ⁷

Numerus
Climatum
juxta Re-
centiores.

V. ⁸ Posteriores verò, qui experti sunt ulterius habitari terram, fecère *XXIV. Climata*, ad elevationem usque graduum *LXVII. Primum* per Meroën; *secundum* per Syenen, sub Tropico æstivo; *tertium* per Alexandriam; *quartum* per Rhodum; *quintum* per Romam & Hellepontum; *sextum* per Mediolanum & Venetias; *septimum* per Podoliam & Tartariam minorem; *octavum* per Wittebergam; *nonum* per Rotochium;

BUNONIS.

⁷ Strabo ix. tradidit Climata, addiditque *octavum* per Mæotidem; & nonum quod *extremum* appellat. Ptolemæus Lib. II. Cap. VI. hoc dierum augmentum expressit: ubi tamen tantum meminit Parallelorum. Climatum mentionem facit Cap. VII. & XII.

⁸ Brietius Climata per illustriores urbes protendit sequentes. *Primum* Clima per Malaccam Indiæ urbem. *Secundum* per Goam. *Tertium* per Mexicum. *Quartum* per Hierosolymam. *Quintum* per Nicosiam in Cypro. *Sextum* per Madritium in Hispania. *Septimum* per Constantinopolin. *Octavum* per Viennam Austriæ. *Nonum* per Pragam Bohemiæ. *Decimum* per Amstelodamum. *Undecimum* per Smolenskium. *Duodecimum* per Hafniam. *Decimum tertium* per Revalliam Livoniæ. *Decimum quartum* per Obfoviium Norvagiæ. *Decimum quintum* per Ustingam Moscoviæ. *Decimum sextum* per Permenevelicam in Permia Moscoviæ provincia. *Decimum septimum* per Vassam in Finlandia. *Decimum octavum* per Nidrosiam in Norvagia. *Decimum nonum* per Oulium in Moscovia. *Vigesimum* per Vistum in Finlandia. *Vigesimum primum* per Tornam in Bothnia Suediæ. *Vigesimum secundum* per Volingam in Moscovia. *Vigesimum tertium*

per Scolotum in Islandia. *Vigesimum quartum* per Hòlam in Islandia. Idem Brietius peculiarem ostendit rationem accurate inveniendi Climata; quæ in *Parall. Geograph. pag. 30. vid.*

HEKELII.

Hæc Insula in longissimo tractu isto omnium maxima est atque clarissima, sicuti Joannes Antonius Maginus, Patavinus, in *Expositionib. novar. Geogr. Tabb. Pars. II. fol. 204. fac. b. Edition. Colon. affirmat.*

REISKII.

¹ Græcè κλίματα a i. e. Tractus coeli aut inclinationes, à parallelis circulis paulatim sese inclinantibus: Cur Schottus verterit scalas Lib. XII. art. 1. c. 3. ego non assequor, nec Græca originatio concedit. Interim tanti nec momenti nec tanti usus climata sunt, nisi quod ad scripta auctorum veterum explicanda conferant. Hinc recentissimi Geographi rejecta climatum communi tabula & connumeratione, hemisphaerium utrumque ab Æquatore ad polos duos in novem Climata æqualis latitudinis partiuntur, ita ut primus Meridianus per singulas graduum decades mensuram præbeat.

BUNO:

stochium; *decimum* per Hiberniam; *undecimum* per Bohus, castrum Norvegiæ; *duodecimum* per Gutiam; *tertiumdecimum* per Bergos, Norvegiæ oppidum; *quartumdecimum* per Vi-burgium, oppidum Finniæ; *quintumdecimum* per Arosiam Sue-diæ; *Sextumdecimum* per Dalenkarliæ fluminis ostia: reliqua paribus interstitiis per alia Norvegiæ, Suediæ, Russiæ, & proximarum insularum loca. Ac certum quidem est, ab Æ-quinocctiali circulo ad eum locum, ubi dies longissimus ho-ris XXIV. definitur, Climata XXIV. interjacere, inde verò ad Polum Climates distinctio minus certa est, propterea quod non jam horis dimidiatis, sed integris primùm diebus, mox septimanis, ac tandem totis mensibus dies ita augean-tur, ut sub ipsis polis hemisphæriorum alterum VI. mensium luce perpetua exsiccetur; altero in densissimis tenebris lan-guente.

VI. Cæterùm quæ ratio Climates est ab Æquinocctiali ad Arcticum versus, eadem est ab eodem Æquinocctiali versus Antarcticum & par numerus. Hæc autem Climates proprias appellationeis non habent apud auctores, sed ex oppositis no-minantur; adjecta præpositione Græca *ἀντι*, ut *ἀντι διὰ Μερῶν*, id est, *contra per Meroën*; & ita deinceps. Possent tamen eodem modo, ut illa, ab suis locis appellari: ut *primum* Cli-ma per Lunæ monteis, ac fonteis Nili*, *secundum* per pro-montorium, vulgo dictum *Capo de Corientes*, ad Africae li-tus Orientale, sub Tropico hyberno: & sic deinceps. Sed singulorum Climates, & Parallelorum latitudines ab Æqui-noctiali, intervalla ab invicem, & maximorum dierum lon-gitudines, quo facilius intelligantur, Tabulam hic appo-nemus.

(*Veteres ad nostram fermè ætatem fontes Nili ad Montes Lunæ, ultra Æquatorem removebant, hic error Cluverio non peculiaris; in recentioribus quibusdam libris renovatur.)

Climata.	Paralleli.	Dies longissimi.		Latitudo.		Intervalla Cli-																																																																																																																																																																																																																											
		Hor.	Scr.	Gr.	Scr.	mat. Gr.	Scr.																																																																																																																																																																																																																										
0	0	12	0	0	0	4	18																																																																																																																																																																																																																										
	1	12	15	4	18			1	2	12	30	8	34	8	25	3	12	45	12	43	2	4	13	0	16	43	7	50	5	13	15	20	33	3	6	13	30	23	10	7	3	7	13	45	27	36	4	8	14	0	30	47	6	9	9	14	15	33	45	5	10	14	30	36	30	5	17	11	14	45	39	2	6	12	15	0	41	22	4	30	13	15	15	43	32	7	14	15	30	45	29	3	48	15	15	45	47	20	8	16	16	0	49	1	3	13	17	16	15	50	33	9	18	16	30	52	58	2	44	19	16	45	53	17	10	20	17	0	54	29	2	17	21	17	15	55	34	11	22	17	30	56	37	2	0	23	17	45	57	34	12	24	18	0	58	26	1	40	25	18	15	59	14	13	26	18	30	59	59	1	26	27	18	45	60	40	14	28	19	0	61	18	1	13	29	19	15	61	53	15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20
1	2	12	30	8	34	8	25																																																																																																																																																																																																																										
	3	12	45	12	43			2	4	13	0	16	43	7	50	5	13	15	20	33	3	6	13	30	23	10	7	3	7	13	45	27	36	4	8	14	0	30	47	6	9	9	14	15	33	45	5	10	14	30	36	30	5	17	11	14	45	39	2	6	12	15	0	41	22	4	30	13	15	15	43	32	7	14	15	30	45	29	3	48	15	15	45	47	20	8	16	16	0	49	1	3	13	17	16	15	50	33	9	18	16	30	52	58	2	44	19	16	45	53	17	10	20	17	0	54	29	2	17	21	17	15	55	34	11	22	17	30	56	37	2	0	23	17	45	57	34	12	24	18	0	58	26	1	40	25	18	15	59	14	13	26	18	30	59	59	1	26	27	18	45	60	40	14	28	19	0	61	18	1	13	29	19	15	61	53	15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30										
2	4	13	0	16	43	7	50																																																																																																																																																																																																																										
	5	13	15	20	33			3	6	13	30	23	10	7	3	7	13	45	27	36	4	8	14	0	30	47	6	9	9	14	15	33	45	5	10	14	30	36	30	5	17	11	14	45	39	2	6	12	15	0	41	22	4	30	13	15	15	43	32	7	14	15	30	45	29	3	48	15	15	45	47	20	8	16	16	0	49	1	3	13	17	16	15	50	33	9	18	16	30	52	58	2	44	19	16	45	53	17	10	20	17	0	54	29	2	17	21	17	15	55	34	11	22	17	30	56	37	2	0	23	17	45	57	34	12	24	18	0	58	26	1	40	25	18	15	59	14	13	26	18	30	59	59	1	26	27	18	45	60	40	14	28	19	0	61	18	1	13	29	19	15	61	53	15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																							
3	6	13	30	23	10	7	3																																																																																																																																																																																																																										
	7	13	45	27	36			4	8	14	0	30	47	6	9	9	14	15	33	45	5	10	14	30	36	30	5	17	11	14	45	39	2	6	12	15	0	41	22	4	30	13	15	15	43	32	7	14	15	30	45	29	3	48	15	15	45	47	20	8	16	16	0	49	1	3	13	17	16	15	50	33	9	18	16	30	52	58	2	44	19	16	45	53	17	10	20	17	0	54	29	2	17	21	17	15	55	34	11	22	17	30	56	37	2	0	23	17	45	57	34	12	24	18	0	58	26	1	40	25	18	15	59	14	13	26	18	30	59	59	1	26	27	18	45	60	40	14	28	19	0	61	18	1	13	29	19	15	61	53	15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																																				
4	8	14	0	30	47	6	9																																																																																																																																																																																																																										
	9	14	15	33	45			5	10	14	30	36	30	5	17	11	14	45	39	2	6	12	15	0	41	22	4	30	13	15	15	43	32	7	14	15	30	45	29	3	48	15	15	45	47	20	8	16	16	0	49	1	3	13	17	16	15	50	33	9	18	16	30	52	58	2	44	19	16	45	53	17	10	20	17	0	54	29	2	17	21	17	15	55	34	11	22	17	30	56	37	2	0	23	17	45	57	34	12	24	18	0	58	26	1	40	25	18	15	59	14	13	26	18	30	59	59	1	26	27	18	45	60	40	14	28	19	0	61	18	1	13	29	19	15	61	53	15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																																																	
5	10	14	30	36	30	5	17																																																																																																																																																																																																																										
	11	14	45	39	2			6	12	15	0	41	22	4	30	13	15	15	43	32	7	14	15	30	45	29	3	48	15	15	45	47	20	8	16	16	0	49	1	3	13	17	16	15	50	33	9	18	16	30	52	58	2	44	19	16	45	53	17	10	20	17	0	54	29	2	17	21	17	15	55	34	11	22	17	30	56	37	2	0	23	17	45	57	34	12	24	18	0	58	26	1	40	25	18	15	59	14	13	26	18	30	59	59	1	26	27	18	45	60	40	14	28	19	0	61	18	1	13	29	19	15	61	53	15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																																																														
6	12	15	0	41	22	4	30																																																																																																																																																																																																																										
	13	15	15	43	32			7	14	15	30	45	29	3	48	15	15	45	47	20	8	16	16	0	49	1	3	13	17	16	15	50	33	9	18	16	30	52	58	2	44	19	16	45	53	17	10	20	17	0	54	29	2	17	21	17	15	55	34	11	22	17	30	56	37	2	0	23	17	45	57	34	12	24	18	0	58	26	1	40	25	18	15	59	14	13	26	18	30	59	59	1	26	27	18	45	60	40	14	28	19	0	61	18	1	13	29	19	15	61	53	15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																																																																											
7	14	15	30	45	29	3	48																																																																																																																																																																																																																										
	15	15	45	47	20			8	16	16	0	49	1	3	13	17	16	15	50	33	9	18	16	30	52	58	2	44	19	16	45	53	17	10	20	17	0	54	29	2	17	21	17	15	55	34	11	22	17	30	56	37	2	0	23	17	45	57	34	12	24	18	0	58	26	1	40	25	18	15	59	14	13	26	18	30	59	59	1	26	27	18	45	60	40	14	28	19	0	61	18	1	13	29	19	15	61	53	15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																																																																																								
8	16	16	0	49	1	3	13																																																																																																																																																																																																																										
	17	16	15	50	33			9	18	16	30	52	58	2	44	19	16	45	53	17	10	20	17	0	54	29	2	17	21	17	15	55	34	11	22	17	30	56	37	2	0	23	17	45	57	34	12	24	18	0	58	26	1	40	25	18	15	59	14	13	26	18	30	59	59	1	26	27	18	45	60	40	14	28	19	0	61	18	1	13	29	19	15	61	53	15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																																																																																																					
9	18	16	30	52	58	2	44																																																																																																																																																																																																																										
	19	16	45	53	17			10	20	17	0	54	29	2	17	21	17	15	55	34	11	22	17	30	56	37	2	0	23	17	45	57	34	12	24	18	0	58	26	1	40	25	18	15	59	14	13	26	18	30	59	59	1	26	27	18	45	60	40	14	28	19	0	61	18	1	13	29	19	15	61	53	15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																																																																																																																		
10	20	17	0	54	29	2	17																																																																																																																																																																																																																										
	21	17	15	55	34			11	22	17	30	56	37	2	0	23	17	45	57	34	12	24	18	0	58	26	1	40	25	18	15	59	14	13	26	18	30	59	59	1	26	27	18	45	60	40	14	28	19	0	61	18	1	13	29	19	15	61	53	15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																																																																																																																															
11	22	17	30	56	37	2	0																																																																																																																																																																																																																										
	23	17	45	57	34			12	24	18	0	58	26	1	40	25	18	15	59	14	13	26	18	30	59	59	1	26	27	18	45	60	40	14	28	19	0	61	18	1	13	29	19	15	61	53	15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																																																																																																																																												
12	24	18	0	58	26	1	40																																																																																																																																																																																																																										
	25	18	15	59	14			13	26	18	30	59	59	1	26	27	18	45	60	40	14	28	19	0	61	18	1	13	29	19	15	61	53	15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																																																																																																																																																									
13	26	18	30	59	59	1	26																																																																																																																																																																																																																										
	27	18	45	60	40			14	28	19	0	61	18	1	13	29	19	15	61	53	15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																																																																																																																																																																						
14	28	19	0	61	18	1	13																																																																																																																																																																																																																										
	29	19	15	61	53			15	30	19	30	62	25	1	1	31	19	45	62	54	16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																																																																																																																																																																																			
15	30	19	30	62	25	1	1																																																																																																																																																																																																																										
	31	19	45	62	54			16	32	20	0	63	22	0	52	33	20	15	63	46	17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																																																																																																																																																																																																
16	32	20	0	63	22	0	52																																																																																																																																																																																																																										
	33	20	15	63	46			17	34	20	30	64	6	0	44	35	20	45	64	30																																																																																																																																																																																																													
17	34	20	30	64	6	0	44																																																																																																																																																																																																																										
	35	20	45	64	30																																																																																																																																																																																																																												

18	36 37	21 21	0 15	65 65	49 6	0	36
19	38 39	21 21	30 45	65 65	21 35	0	29
20	40 41	22 22	0 15	65 65	47 57	0	22
21	42 43	22 22	30 45	66 66	6 14	0	17
22	44 45	23 23	0 15	66 66	20 25	0	11
23	46 47	23 23	30 45	66 66	28 30	0	5
24	48	24	0	66	31	0	0
		Menses.					
		1		67	15		
		2		69	30		
		3		73	29		
		4		78	20		
		5		84	0		
		6		90	0		

C A P. VII.

*De Globi in parteis CCCLX sectione; item de ambitu terræ;
 & de longitudine ac latitudine ejus.*

I.

Omnis Circulus à Geometris in cccclx parteis secatur: quam sectionem & Sphæra Globusque admittit.

Tertia Glo-
bi diviso in
longitudi-
nem & lati-
tudinem.

II. Terra igitur, quemadmodum Sphæra, in cccclx parteis, qui Gradus dicuntur, distribuitur. Singuli Gradus in LX distribuuntur *Scrupulos*, qui sunt totidem * millia passuum Romanorum

(* Ex Mensuris veterum, sexaginta millia passuum Romanorum seu miliarium Italico-
rum uni gradui non sufficere, sed requiri septuaginta quinque millia eorundem passuum
Romanorum demonstravit hodiernum Geographiæ Sydus Guillelmus de Lisse Prima-
rius Regis Christianissimi Geographus. *Memoires de l'Academie des Sciences* ad Annum
1714. De veterum miliaribus falsæ recentiorum hypotheses errores pene innumeros
in mappas Geographicas invexerunt.)

manorum seu milliaria Italica. Horum quatuor conficiunt unum milliare Germanicum commune, hinc singuli gradus xv milliaria Germanica continent. Hæc computata conficiunt milliaria in univcrsum *quinquies mille quadringenta*: quæ est *circumferentia* totius terrarum Orbis. Hinc *diameter* ejus fit milliarium *mille septingentùm octodecim, cum duabus undecimis*, cujus semiffis, five semidiameter, est à superficie ad centrum milliarium *octingentùm quinquaginta novem, cum una undecima.* ^a 1

Gradus Lon-
gitudinis, &
Latitudinis.

III. Cæterum *Gradus*, per quos terra describitur, alii sunt *Longitudinis*, alii *Latitudinis*. *Longitudines* distinguuntur per *Circulos Meridianos*, *Latitudines* per *Parallelos*. *Meridiani* inscribuntur Globo XXXVI, X singuli gradus continent: qui numerus multiplicatus CCCLX. conficit gradus. Sed *primum Meridianum* Ptolomæus in *Fortunatis*, quas nunc *Cannarias* vocant, posuit insulis: Hispanorum postea nautæ in *Afforibus* insulis: alii etiam in *medio Hispaniæ*. *Paralleli* ab *Æquatore* ad alterutrum Polum *notantur* IX, X. itidem gradus singuli continent. Hoc itaque numero quadruplicato, *Paralleli*

BUNONIS.

^a *Minutum* seu *scrupulus* est sexagesima pars gradus, cui in terra respondet quarta pars mill. Germanici; & appellatur *Minutum Primum*. Quodlibet verò *Minutum Primum* potest dividi in sexaginta *Minuta Secunda*: & quodlibet *Minutum Secundum* in sexaginta *Minuta Tertia*.

REISKII.

¹ ^a *Dimensio* terræ duplex erit, alia quidem *respectiva*, alia vero *absoluta*: Illa respectu cœli maxime supremi nullam sensibilem quantitatem adfert, sed centri alicujus aut centralis puncti rationem. Hæc à circulis primariis atque parallelis aut secundariis pendet, totaque ad certam pedum, stadiorum, perticarum aut milliarium mensuram exigitur. Ita diametro non solum toti sed dimidiæ, convexitati æque ac soliditati sua ratio & quantitas in Geometricis non modo, verum etiam Geographicis constabit, utut Mathematicos nimium discre-

pare; Ricciolus in *Almag. Lib. II. c. 7.* annotaverit. ^b Sic longitudo sua h. e. extensio ab occidente ad orientem; latitudo etiam h. e. extensio versus polos terræ universæ cunctisque regionibus manebit. De primo autem Meridiano quantum auctores diffideant Ricciolus declaravit; quantum Hispani & Lusitani ad *Indias* partiendas de illo diffederint, Maffeus in *rerum Indicarum historia* recenset *Lib. I.* Hinc itaque globos ^c Meridiano primo æneo ac plane mobili instructos nostrum seculum invenit: Vir quoque nobilissimus *Lauterbachius Prof. in Acad. Wolfenb.* equestri ordinarius talem singulari suo artificio fabricatum globum spectatoribus curiosis exhibet. Denique distantiam Meridiani nostri ab alio quoquo cognito dignoscendam *Grandamicus nobilis Gallus ex magnetica ad polum conversione varique declinatione*; *Christ. Huygenius, Belga nobilis, & Comes Angliæ Kinkardinus ex horologio pondulo*, alii ex adjumento alio docuerunt. Vid. *Varen. Geograph. c. 31.*
BUNO-

^a *Dimensio* terræ duplex. ^b Longitudo & latitudo. ^c Meridianus mobilis.

ralleli in univēsum erunt XXXVI. ut in Longitudine. *Longitudo* igitur regionis est spatium *Æquatoris*, duobus Meridianis, uno *Astorum Insularum*, unde initium ducitur, altero ipsius regionis aut loci comprehensum. *Latitudo* verò est loci seu regionis ab *Æquatore* versus alterutrum Polum recessus. Hinc Poli Elevatio eadem est, quæ *Latitudo* regionis. Cæterum *Latitudo duplex* est; altera in *nostro hemisphærio*, ab *Æquatore* ad Polum *Arcticum*, Septentrionalis; altera in *inferiori hemisphærio* ab *Æquatore* ad Polum *Antarcticum*, Australis. β

Quid Longitudo.

Latitudo.

CAP.

BUNONIS.

β In assumendo longitudinis principio & collocando Meridiano primo, unde cæteri numerentur, inter ipsos non convenit Geographos. Nonnulli Ptolemæum, qui eum in Canariis seu Fortunatis ponit insulis, sequuntur. Alii Pyxidis Nauticæ Boreo-chalybodixin notant, quæ à Canariis Occidentem versus primùm occurrit, in qua hi ipsi inter se multùm dissident: alii enim primum Meridianum locant in Orientalioribus insularum Flandricarum *S. Mariae & S. Michaëlis*: alii in Occidentalioribus, ut *Corvo & Flores*; aliique aliter. Ex quibus efficitur, in locorum longitudine notanda, nisi, unde principium sumatur, pariter annotetur, magnam oriri differentiam. Quamobrem res ipsa flagitare videtur, quo commodius Geographi se exaudiant, & errores declinent, ut unum commune firmumque principium constituatur. Et quum nihil certi à Pyxide hæc in parte suggeratur, ratio postulat, terræ locum plenius fixum huic negotio feligi. Et quandoquidem una è septem Canariis, quæ *Juno* dicitur, à Ptolemæo huic usui dicata sit: rationi consentaneum est, ab hac non discedere. Quod verò etiam unius ejusdemque insulæ termini longitudine inter se differunt, æquum est, certam quandam insulam eligi, inque ipsâ locum exiguum quidem, sed notabilem, qui differentiam unius Minuti non inducat. Si enim longitudes locorum usque ad minutum sollicitè inquiruntur, omninò necessarium erit, ipsorum principium ne quidem unius minuti ambiguitate vacillare. Huic fini *Stevinus*, celebris Mathematicus, assumit in *Teneriffa*, septem Canariarum insularum maximâ, ditissimâ & præstantissi-

mâ, montem *Pico de Teide*; cujus ima spatiosiora sunt, altiora in arctius coeunt, summa in acutum cacumen exsurgunt, & in metæ maximæ modum erecta videntur. Ut verò Globos terrestres, & Mappas Geographicas, ad aliud Longitudinis initium constructas, convenire facias cum iis, quæ ad hunc Meridianum per *Teneriffam* sunt ordinatæ; à Longitudinibus locorum, quæ per illas habentur, tot sunt gradus abjiciendi, quot primus Meridianus occidentalior est Meridiano per montem *Pico in Teneriffa*. Exempli gratia. In *Guilielmi Blæu* Globo terrestri maximo, secundum hanc positionem Roma sita est in Longitudine prope 31. graduum: At in Globo alio, cujus initium longitudinis est à Meridiano per insulas *Corvo & Flores*, in longitudine graduum 45½. Si ergò ex ea deducantur gradus 14½. differentia scilicet, qua harum insularum Meridianus occidentalior est Meridiano *Teneriffæ*, manent gradus 31. Et sic in cæteris. (*Hunc *Stevini* Meridianum Batavorum quorundam Mappæ & Globi adhibent, Galli verò eodem Meridiano utuntur quo *Ptolemæus*; at quoniam ille errore gravissimo omnes Fortunatas sub uno & eodem Meridiano positas conjecerat, ne quid dubii, in re tam periculosa, remaneat, primum Meridianum in occidentali parte *Insulæ Ferri*, quæ ipsa est Fortunatarum occidentalior, constituunt. Hoc *Ludovicus XIII.* post indicta Doctissimorum totius Europæ Mathematicorum comitia anno 1634. die Aprilis 25. Edicto cavet. Quisquis Arabum Tabulas inspicit, eos ab exteriori freti *Gaditani* ostio gradus plerumque numerare meminerit.)

CAP. VIII.

De quatuor Mundi Regionibus, & de Ventis.

I.

Quarta divi-
sio in Regio-
nes seu Car-
dines Mun-
di,

OMne hoc, cui Mundi Coelique nomen inditum, unum est, & uno ambitu se cunctaque amplectitur, partibus differt; quæ *Regiones Mundi* seu *Cardines* vocantur. Unde Sol oritur, *Oriens* nuncupatur, sive *Ortus*: quo demergitur; *Occidens*, sive *Occasus*: qua decurrit, *Meridies*: ab ad-versa parte, *Septemtrio*. His *quatuor alia* interponuntur re-giones. Inter Septemtrionem & Orientem Æquinoctialem *Oriens Æstivus*; qui & *Ortus Solis æstivi* dicitur. Inter Orientem Æquinoctialem ac Meridiem, *Oriens Hybernus* sive *Brumalis*; qui & *Ortus Solis Hyberni, sive Brumalis*. In-ter Septemtrionem & Occidentem Æquinoctialem *Occidens Æstivus*; sive occasus Solis æstivi. Inter Occidentem Æqui-noctialem & Meridiem, *Occidens hybernus sive brumalis*, qui & *Occasus Solis hyberni sive brumalis*.^a 1

Venti.

II. Cæterum IV. Mundi Regionibus seu Cardinibus IV. *Principes* assignantur *Venti*; qui inde *Cardinales* vocantur. Nomina eorum atque regiones sic referuntur ab Ovid. in *Trist. lib. 1. Eleg. 2. v. 27. seqq.*

Nam

BUNONIS.

^a Unus idemque locus in Terra respectu alterius, modò potest esse *Orientalis*, modò *Occidentalis*; modò *Meridionalis*, modò *Septemtrionalis*. Attamen respectu cœli par-tis Terræ simul sumtæ, aliquam Mundi plagam directè respiciunt. *Septemtrionem* perpetuò monstrat lingula in *Pyxide Nauticâ*, quam vulgò *Compassum* vocant. Opposita ei Plaga est *Meridies*. Hinc à dextris *Oriens*, à sinistris *Occidens* est.

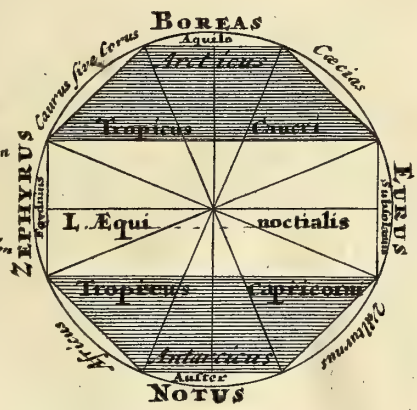
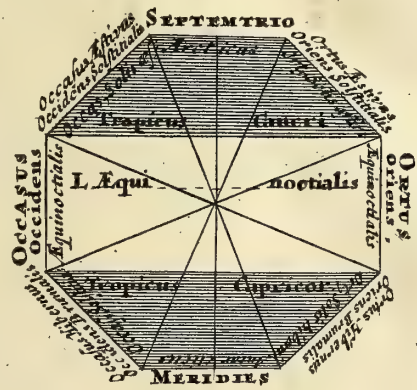
REISKII.

^x a Plagæ seu regiones illæ, quæ solem orientem & occidentem in æquinoctiis ha-bent, quæque Septemtrionem & Meridiem

versus. Meridiana linea designantur, *car-dinales* i. e. præcipuæ, sed reliquæ vocan-tur *intermedia* aut *collaterales*. A plagis ventorum etiam distinctio & connumeratio arcessitur: Quibus adde præterea b *Ventum generalem*, qui ex oriente spirat, nautisque Germanicis *der Passat-Wind* dicitur; *Ventos speciales* tum veteres, in Etesis, Chelidoniis, Ornithiisque positos, tum novos Mouffo-num i. e. motionum nomine insignes, qui à nautis varii observantur; *Ecnephas* item Lusitanice c *Travados*, & *Orkanes* seu Ty-phones impetuosissimos. De quibus vide Kircherum in *Mund. Subterr. Lib. IV. sect. II. c. 2.* & Varenium in *Geogr. univ. c. 21.*

BUNO-

^a Plagæ triplices. b *Ventus generalis & specialis*. c *Travados, Orkanes*,

*Nam modo purpureo vires capit Euris ab ortu;
Nunc Zephyrus sero vespere missus adest:
Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto,
Nunc Notus adversa praelia fronte gerit.*

Sed cum Græca hæc sint vocabula, Latinis ab Septemtrione flans dicitur Aquilo, ab Oriente Subfolanus; à Meridie Auster; ab Occidente Favonius. Sed hæc commodius ex typis noscuntur. β

III. Verùm his ventorum nominibus tam varios varii, simul veteres atque recentiores, auctores attribuerunt situs; uti unum certum Typum ex universorum sententiis componere nequeas. γ Cætero Internum mare, quod inter Europam

BUNONIS.

β Euris a quasi ἀπὸ τῆς ἑω ἴεω, ab Aurora procedens, calorem & siccitatem infert, adeoque saluberrimus est; quia vis solis ut prima est ad ortum; ita quoque valde efficax est ad habitus corporis temperandos & purificandos. Italis dicitur Levante β, Gallis Vent d'Amont, (* vel Vent d'est. Vox a Batavis desumpta,) Germanis der Ost-Wind. c. Zephyrus, qui quasi Ζεφύρου φέρον vitam ferens putatur dicitur: unde & genialis mundi spiritus appellatur Plinio, frigidior & humidior est, adeoque ad ciendas nubes & tempestates pronior; quia radii solares illic minus sunt efficaces. Quum toto die, quando Sol est in Ortu & Meridie, variè illic colliguntur vapores, qui radiorum vim retundunt atque hebetant; quique vento admixti, nubes & tempestates cient. Italis dicitur Ponente d. Gallis Vent Occidental, (* vel Vent d'Ouest, vox a Batavis mutuò sumpta,) Germanis West-Wind. Notus à Græco νοτις humor, quia valdè humidus est: seu Auster, quasi Hausser, ab hauriendis appellatus aquis, à Meridie spirat, calidus & humidus est, & eandem ob causam tempestuosus, morborumque ferax. Calidus quidem, quia vehementior vis Solis multos vapores extrahit, qui vento admixti suam qualitatem eidem imprimunt; & quia per loca paludosa & palustria spirat, è quibus copiosi halitus expirant, imbuunt ventum simili suâ qualitate. Hic ventus pestem causatur, si per-

petuò spirat, ut sæpius observatum. Noctu vehementior est, quàm interdiu. Eo flante animalia minus esuriunt, ait Plinius. In mari Adriatico sævit atrocius. Italis dicitur il vento di Mezzogiorno, il Su. Gallis Vent de midi, Germanis der Sud-Wind. Boreas a ἀπὸ τῆς βοῆς à violento & sonoro flatu, quem edit f, dicitur; seu Aquilo, ab aquilæ velocitate g nominatus, à Septemtrionibus oritur, frigidus & siccus est, cùm propter minorem, quæ illic est, Solis efficaciam; tum etiam, quia transit loca frigida, nivibusque plena. Hic ventus Italis dicitur Tramontana. Gallis Vent de Bise. Germanis Nord-Wind. Ab his ventis deinceps appellantur intermedii, quorum nomina ex adjectis schematibus haud difficulter cognoscuntur. Cacias inter Aquilonem & Subfolanum collocatur, non pellit nubes, sed ad se videtur attrahere. Vulturinus infra Eurum ab uno statuitur Vitruvio; à Latinis pluribus cum Euro confunditur: Quidam Euronotum vocant. Dicitur à Vulture ave, aut à Vulturino Campaniæ fluvio. Africus Græcis λιψ ab Africa (quæ Græcis est Libya) nomen accepit. Caurus à Vitruvio constituitur, ubi Plinius & Aristoteles Argessen locant: sic vocatur, quòd in morem Pantheræ videatur stridere seu Caurire. Cum Coro vulgò confunditur: Seneca hunc Violentum vocat, & in unam partem rapacem.

γ Accuratam tabulam sive typum Ventorum, secundum veterem & novam dispositio-

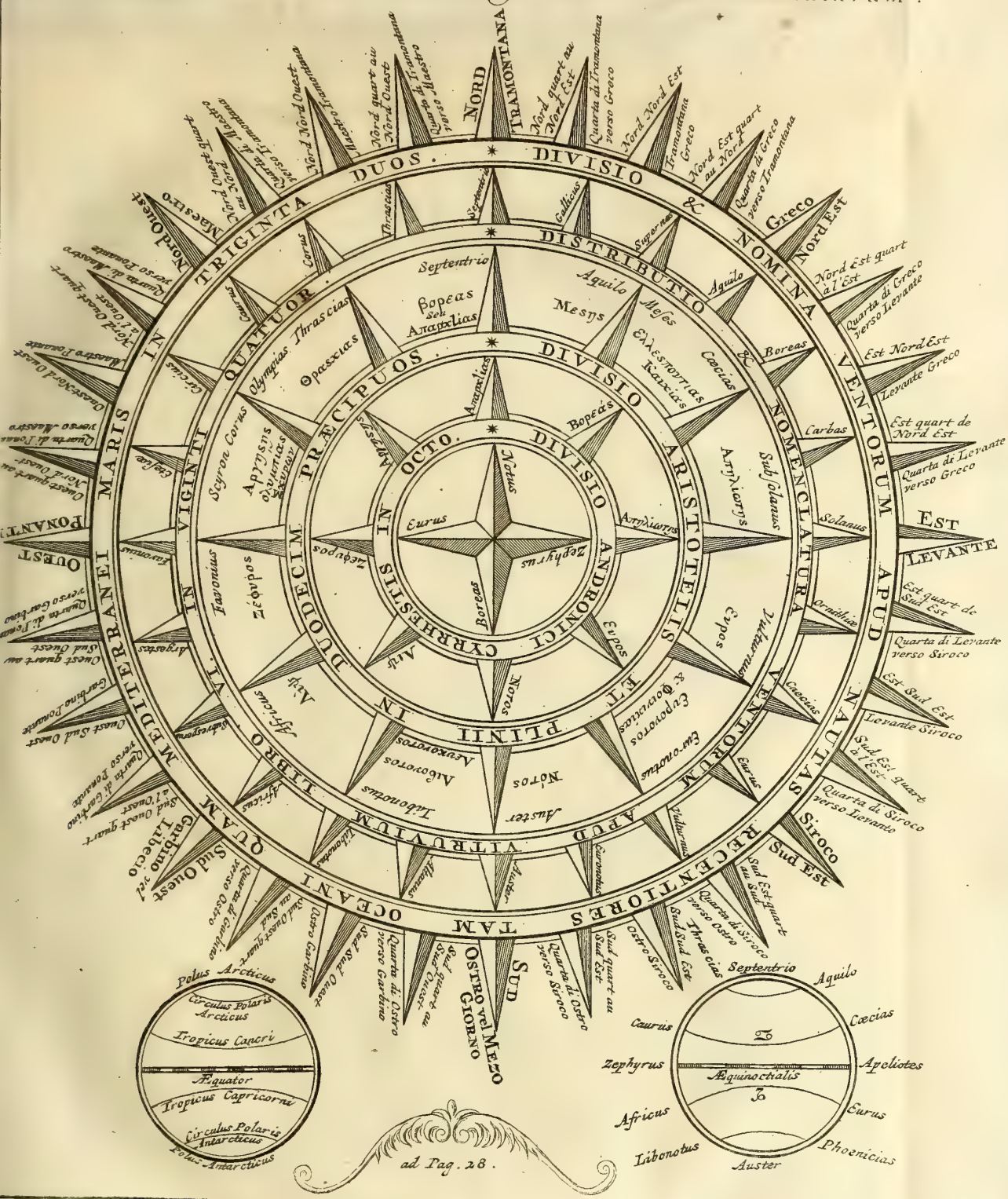
pam, Asiam & Africam diffunditur, navigantes Itali sic ventos in XVI. parteis distribuunt. Externum mare sive Oceanum navigantes Europæi omnes Germanicis utuntur vocabulis, variè tamen ad suam quique linguam detorquentes. Germani sic in XXXII. nomina distribuunt.

CAP.

sitionem, eorumque nomenclaturam addit, *Brietius in Parall. Geogr. p. 33.* quam heic subnectimus. (*Vide Tabulam quam hætenus promisit nec exhibuit Editio quæ hanc nostram præcessit.) Philosophi quidam apud Aristotelem *unicum ventum* duntaxat admittebant: quoniam (inquirebant) ventus est tantum aer motus. De his *I. Meteor. cap. XIII. Philosophus Theralces* apud Strabonem duos tantum ventos recipiebat sibi ab utroque polo oppositos, dicebanturque *Boreas* & *Notus* Poëtæ Græci & Latini quatuor appellant, quos sibi invicem ita opponunt. *Auster* Νότος; *Eurus* Εὔρος, *Aquilo* Βορέας, *Favonius* Ζέφυρος. Zephyri autem loco in tempestate solent Africum substituere. *Andronicus Cyrrhestes* apud Strabonem in turri octagonâ Athenis octo disposuerat, quos Triton mobilis virgâ indicabat: *Aquilo*, *Apeliores*, *Cacias*, *Argestes*, *Notus*, *Zephyrus*, *Africus*, *Eurus*. *Plinius*, *Seneca*, *Aristoteles*, duodecim recipiunt, quos *Seneca* ex punctis Tropicorum, Circulorum Polarium, & Meridiani prædictos circulos fecantis, colligit: *Subsolanus* Ἀπυλιώτης, *Boreas* Ἀπυρρῆας, *Aquilo* Μέσος, *Cacias* Καυρία, *Corus* Ἀργεῖος, *Thrascias* Θρασκία, *Favonius* Ζέφυρος, *Auster* Νότος, *Albonotus* Λευκόνοτος, *Africus* Διψ, *Vulturinus* Εὔρος, *Euronotus* Φωννία. *Vitruvius lib. I. cap. VI.* viginti quatuor enumerat, & sunt, *Septentrio*, *Thrascias*, *Corus*, *Caurus*, *Circius*, *Etesia*, *Favonius*, *Argestes*, *Subvesperus*, *Africus*, *Libonotus*, *Altanus*, *Auster*, *Euronotus*, *Vulturinus*, *Eurus*, *Cacias*, *Ornithia*, *Solanus*, *Carbas*, *Boreas*, *Aquilo*, *Supernas*, *Gallicus*. Antiquis venti his sunt appellati nominibus: *Africus*, Græcis Διψ ab Africa dictus (quæ Græcis Libya est) nomen accepit, procellosus inprimis; quo tamen flante mirum est (*Plinio teste*) Alcyonum proli sterni mare. *Aristoteles* ait eum vix obducere cœlum nubibus, quoniam illas rapiditate sua dissipat. *Altanus* à *Vitruvio* juxta Austrum collocatur, & sic dicitur, quod altius nubes agat, aut forte ab

Altano urbe Calabriae respectu Brundisii, aut Tarenti; ex eo retinere nomen venti meridionales. *Apartias* ab urfa minore nomen habet, Latinis *Septentrio*: in Europa ferenus, in Africa nubilus. Confunditur à quibusdam cum Borea; Aquilone & Etesiiis. *Apeliores*, *Senecæ* *Apheliores*, à Græco ἄλιος, Latinis *Solanus* & *Subsolanus*, spirans ab Oriente à Equinoctiali. Denominatur autem ventus à sole potius nascente, quam occidente, quia oriens flatum auget, Occidens premit, inquit *Plinius*. *Argestes* à *Vitruvio* infra Favonium constituitur; apud *Aristotelem*, *Plinium*, *Strabonem* loco Cauri supponitur. Ab *Homero* certè Νότος appellatur. Dicitur à Græco Ἀργός, quæ pigrum sonat, igitur per Antiphrasim, est enim procellosus: licet id *Seneca* neget, cum eum mollem vocat, ac euntibus & redeuntibus communem. Idem videtur esse cum *Japyge* & *Cauro*. *Aquilo* ab Aquilæ velocitate dictus: Ejus loco ab *Aristotele* substituitur *Meses*: sed *Plinius* & *Seneca* aliter sentiunt. *Atabalus* & *Atabulus* ventus est peculiaris Apuliæ, cujus meminit *Horat. L. I. Saryr. V. v. 78.* Quidam *Ataburum* legunt, & ab *Ataburo* monte Siciliæ nominari putant; quare ab eodem *Horat. k* torrere dicitur montes Apuliæ. *Porphyrium* tamen dictum credit παρὰ τὸ τὴν ἔτην βιάλλειν, ab inferenda noxal, quia sic omnia arefacit, ut nullis possint solibus recreari, ait *Plinius*. *Auster* ab hauriendis aquis appellatur, licet non asperetur: Græcis *Notus* est. *Boreas* Græcorum, *Aquilo* Latinorum est, & dicitur vel à rege Thraciæ, ut *Mythologi*, vel ἀπὸ τῆς βοῆς; quoniam est violenti flatus, & sonori, ut vult apud *Gellium* in *Phavorinum*. *Cacias* vulgo inter Aquilonem & Subsolanum collocatur, ab uno *Vitruvio* inter Subsolanum & Eurum. Non pellit nubes, sed ad se videtur attrahere; unde nata parœmia. *Tacitus c. 32. Isag. in phenomena Arati* ait ita dictum à *Fl. Cæto*. vocatur aliter *Hellespontias*. *Carbas* supra Subsolanum infra Boream

PHILIPPI BRIETII S. J. VENTORUM TABULA,
Secundum Veterem & Novam dispositionem et nomenclaturam.

Boream *Vitruvio*; forte ab urbe Carba minoris Armeniæ. *Catagis* Pamphyliam infestat apud Senecam 5. Nat. Quæst. *Caurus* à *Vitruvio* constituitur ubi *Plinius* & *Aristoteles* Argesten locant: sic vocatur, quod in morem Pantheræ fridere seu caurire videatur, *Circius*, *Cercius* *Catoni*, sic appellatur à turbine, ut vult *Phavorinus* apud *Gellium* n. Tribuitur uni Galliæ à *Plinio*, & *Seneca*; *Cato* eo quoque infestari Hispanos Alpinos ait. Neque tamen totam Galliam quatit, siquidem Viennæ non fentitur, inquit *Plinius*. Percellere armatum hominem, & plaustrum ait *Cato*: Gallorum ædificia diruere, inquit *Seneca*, & tamen coli ab indigenis, quod huic debeant salubritatem, ideoque ei ab Augusto in Galliis agenti factum esse templum. Recte collocatum esse a *Vitruvio* arguit *Plinii* locus. *Corus* vulgo cum *Cauro* confunditur, distinguitur tamen à *Vitruvio*: *Seneca* hunc violentum vocat, & in unam partem rapacem. *Etesia* sic vocantur quasi Anniversarii, tempestivi & salubres omni viventi, inquit *Tullius*. *Plinius* ait flare biduo post exortum Caniculæ, *Theon* in *Aratum* ab exortu Caniculæ, ut plurimum 60 diebus ad Arcturum. Ab antiquis vulgo crediti sunt flare à Septentrione, quare à *Lucretio* *Etesia* flabra Aquilonum, unde quidam eis assignant Nili inundationem. *Alii* in Occidentem, alii in Orientem declinare malunt. *Nigidius* etiam apud *Gellium* in Austrum. Videlicet, inquit idem *Gellius* lib. 2. cap. 22. ex alia, atque alia cœli parte flant. *Plinius* eos cum prodromis videtur confundere: *Seneca* tradit vocari somniculosos, & delicatos, quia, inquit, mane surgere nesciunt. *Euronotus* *Aristoteli* *Leuconotus*, aliter & *Phœnicias*, inter Eurum, & Notum ab *Aristotele* collocatur: à *Vitruvio* inter Vulturnum, & Austrum. *Eurus* εὐρος, quasi εἴρως fluidus, quia excitat sudorem, ut vult *Eustathius*, vel quasi ἀπὸ τῆς Ἑω ἥρω, procedens ab Aurora. Confunditur aliquando cum *Subsolano*, & *Vulturno*. Immo & ab aliis affigitur Orientis æstivo, ab aliis hyemali, ait *Strabo*. *Favonius* à fovendo dictus, quod ab eo Plantæ enectæ frigore refoveantur: Græcis est Ζέφυρος. *Galicus*, cujus meminit unus *Vitruvius*, & propè Septentrionem versus Austrum locat. *Hellepontias* ab Helleponto, unde spirat in Græciam & Athenas, aliter *Cacias*. *Japyx*, cujus meminere *Horatius* & *Virgilius*, ad *Caurum* seu Ar-

gesten referri debet. Optatur enim ab *Horatio* Maroni ex Italia in Græciam & Athenas soluturo, & eo usa est *Cleopatra* ex Epiro in Ægyptum fugiens. Nomen habet à *Japygia* parte Apuliæ. *Leuconotus*, aliter *Euronotus*, item & *Phœnicias*. Dicitur autem *Leuconotus*, quod serenitatem inducat: λευκὸν enim serenum est. *Libonotus* ita dictus, quod Notum inter & Africum spiret: à quibusdam *Leuconotus* apud *Strabonem* nominatur. *Meses* quasi medius: à *Plinio* locatur inter Aquilonem, & Cæciam; ab *Aristotele* post Boream versus Orientem loco Aquilonis *Pliniani*. *Notus* à Græco νότις, humor, quia valde humidus: vel, ut apud *Gellium* *Phavorinus*, ab ὀνῶ lædo, unde ὄνοτος, & per aphæresin νότος, inquit *Eustathius*, quod frugibus & corporibus noceat. Noctu vehementior est quam interdiu: & eo flante animalia minus esuriunt, ait *Plinius*. In mari Adriatico sævit atrocius. *Olympias* à *Plinio* supra Argestem effertur: qui etiam notat consuetudinem invaluisse ut *Olympias*, *Scyron* & *Argestes* confundantur, quod & fecit *Aristoteles*. Nomen habet ab *Olympo* monte respectu Theſſalorum. *Ornithias*, quasi Avicularis, quia post Brumam spirans aves reducit, ait *Plinius*, estque admodum temperatus. At *Geminus* frigidum appellat. Ab *Aristotele*, & *Vitruvio*, opponuntur *Ornithia* *Etesias*. *Phœnicias* à Phœnicibus, qui eo utuntur solventes in Græciam: *Euronotus* aliter dicitur. *Scyron* à montibus seu petris *Scyroniis* vocatur, & maxime Athenienses infestat. Hunc *Plinius* infra Argestem ablegat. *Septentrio* à Polo Arctico spirat, Græcis *Aparētias*. *Solanus* *Vitruvio*, *Plinio* *Subsolanus*, ab Oriente Æquinoctiali spirat. *Subsolanus* idem cum *Solano*, *Subvesperus*, quem unus appellat *Vitruvius*, atque inter Argestem, & Africum statuit. *Supernas* appellatur quoque ab uno *Vitruvio* & supra Aquilonem collocatur. *Thraſcias* nomen habet à *Thracia* latè sumpta, hoc est à regionibus supra Macedoniam extensis. De ejus situ omnes conveniunt. *Vulturnus* infra Eurum ab uno *Vitruvio* statuitur, à Latinis pluribus cum Euro confunditur. Quidam apud *Gellium* vocant *Euronotum*. Dicitur à *Vulture* ave, vel à *Vulturno* fluvio Campaniæ. *Zephyrus* quasi ζέφυρος vitam ferens, Latinis *Favonius*. a

H E K E L I I.

a Græcis εὐρος.

D 3

b Vento

b Vento da Levante.
c Aliis dicitur *Ventus Orientalis* inter *Aquilonem* & *Vulturnum* medius. Alii absolute *Vulturnum* illum nuncupant.
d Vento di Ponente.
e Gr. Βορέας, s. Βορέης.
f Vel ἄπὸ τοῦ βόειν ἦειν à sonare & fluere, quia fiat sono violento.
g Seu impetuoso flatu.
h Seu Ortu.
i Et est moderatè calidus & siccus, plerumque serenitatem afferens, omniumque saluberrimus.

k Loc. cit.
l Seu ab eo, quòd pestem immittat. Vid. *Commentat. veter.* in Editione *Cruquiana* Horat. p. 363. col. a.
m Lib. II. N. A. Cap. XXII.
n Loc. cit.
o Heic studiosè legenda FRANCISCI BACONIS de VERULAMIO, summi *Anglia* quondam Cancellarii, *Historia Naturalis*, diverso tempore atque diversis locis de *VENTIS*, quos suprà laudatus AMPELIUS ex aëris motu & inclinatione fieri (p. 15.) statuit, publica.

CAP. IX.

De locorum Mensuris.

I.

Milliare Romanum Scriptores R. Lapidem plerumque vocant, ubi de vicinis urbi locis loquuntur.

ROMANI locorum intervalla per millia passuum, quæ miliaria dicebantur, dimensi sunt. Singula millia passuum quum Lapidibus sive Cippis notarentur, ipsa inde Milliaria *Lapides* appellarunt: ut ad decimum Lapidem, id est, ad decimum Milliare: Quatuor millia passuum conficiunt unum *Milliare Germanicum* commune. hinc gradus unus in Globo terræ continet millia passuum LX; miliaria autem Germanica communia XV. Græci sua intervalla per *Stadia* dimensi sunt. *Stadium* est CXXV. passuum; hinc octo stadia conficiunt unum Milliare Romanum, id est, mille passus, XXXII. stadia constituunt milliare Germanicum commune.

Quid Stadium.

Parasangæ.

Schoenus.

II. Persæ suas habuerunt in dimetiendis intervallis *Parasangas*: quarum singulæ XXX. continuerunt stadia. * *Ægyptii* habuere *Schoenos*; sed dispares inter se longitudine. alii enim Schoeno XXX. a tribuunt stadia; alii XL; alii XX tantum.

HEKELII.

a Editio *Amstelod.* ultima, eaque *Vorsia-* | na p. 32. pro XXX h. l. posuit LX.

BUNO-

(* Arabes per Stationes iter metiuntur; id est per Diætas sive unius diei iter quod triginta miliaria Arabica efficiunt. Milliare, inquit Abulfeda, 3000. cubitorum juxta veteres & 4000. juxta recentiores continet. Videntur pugnare & tamen inter se consentiunt: Veteres enim & recentiores milliarum 96000. digitorum tribuunt.)

Typus inter vallorum variarum gentium Ad pag 31

Gradus.	1				2				3				4			
Russica mill:	20	40	60	80	120	160	200	240	280	320						
Ital: mill:	10	20	30	40	50	60	90	120	150	180	210	240				
Anglica mill:		27 $\frac{1}{2}$		55	82 $\frac{1}{2}$		110		165		220					
Scotica mill:	10	20	30	40	50		100		150		200					
Gallicæ leuc	5	10	15	20	25		50		75		100					
Horariæ leucæ	5	10	15	20	30		40	50	60	70	80					
Hispanicæ leucæ				17 $\frac{1}{2}$			35		52 $\frac{1}{2}$		70					
Germanic mill:	5	10	15				30		45		60					
Scandica mill:	2	4	6	8	10		20		30		40					

The image shows a page from an old book with a rectangular table. The table is very faint and its content is illegible. It appears to have several columns and rows, possibly representing a list or a set of data. The paper is aged and yellowed, and the table's lines are barely visible.

tum. Hodie milliarii vocabulo utuntur maximè Germani, Dani, Norvegii, Suedi, Angli, Scoti; quibus est *meile* & *mile*. item Poloni & Bojohæmi; aliæque Slavicæ gentes; quibus est, *mila* & *mile*: item Itali; quibus *miglio*. Hispani & Galli sua intervalla dimetiuntur per *leugas* sive *leucas*: quas illi *leguas*, hi *lieües* appellant. Itali etiam & Angli de Germanorum, Slavorum, Hispanorum, Gallorumque intervallis loquentes, per *leugas* indicant, quæ illis *legbe*, his *leagues* dicuntur. Russi sive Moscovitæ suam locorum mensuram agunt per spatia, quæ patriâ linguâ vocant *Voreft* *. Sed horum omnium mensuræ & comparationes ex typo quam facillime cognoscuntur. ^a

III. Sed

BUNONIS.

^a *Mensura* est longitudo finita, quæ ignotam locorum distantiam metitur. Ejus partes sunt *Granum hordei* secundum latitudinem dispositum, quod censetur mensura minima. Quatuor grana hordei per latera contiguè disposita dant *Digitum b*: & tres Digni *Unciam*, est pars pedis duodecima. *Palmus* quatuor habet digitos, *Lichas* duos Palmos; *Spithama* tres Palmos. *Cubitus* continet pedem cum semisse; hoc est ab extremo medio digito ad brachii flexionem. *Pes* verò quatuor continet Palmos. Sed apud diversos populos longitudo Pedis diversa est. Usitatus Mathematicis est *Pes Rhinlandicus*, quem antiquo Romano æqualem esse probat diligentissimus *Snellius*; unde in Terræ dimensionè pro regula omnium mensurarum meritò assumitur. Ejus Pedis quarta pars hic apponitur inter *A* & *B*.

Gradus a duos habet Pedes: *Simplex passus* duos pedes cum dimidio: At *Geometricus Passus* absolutè ita dictus Pedis quinque. *Pertica* est duorum passuum, seu pedum decem. Respondere videtur *Calamo*, cujus meminit Scriptura. *Orgyja* continuisse censetur Pedes sex, & Græcorum passus fuisse dicitur à nonnullis. *Stadium* Græcorum

proprium ab Hercule in Olympio campo metatum censetur fuisse Pedum Græcorum 150. qui faciunt pedes Romanos seu Rhinlandicos 150000. Nam Græcus Pes major paulò fuit Romano. Et Pedes isti 625. dant passus centum viginti quinque, quos itidem Stadium continet. *Milliare* triplex est, 1. *Romanum* sive *Italicum*, quod continet VIII. Stadia, sive Passus 1500. 2. *Leuca*, eaque vel *vetus XII* Stadiorum, *Nova XVI* Stadiorum: quæ faciunt unum Milliare Gallicum, seu duo Italica. 3. *Germanicum Milliare*, quod vel *Commune* est, quatuor habens millia passuum, seu Stadia 3000; sive quatuor Milliarum Italica: Leucam etiam Hispanicam dicunt. Vel *Magnum*, passus habens quinquies mille. Memoriam causâ hi adduntur versiculi:

*Quatuor ex Granis Digitus componitur unus.
Est quater in Palmo digitus: quater in Pede
Palmus.*

Quinque Pedes Passum faciunt: Passus quoque centum

*Viginti quinque Stadium dant: Sed Milliare
Octo dabunt Stadia: Duplicatum dat tibi
Leucam.*

Sed hic notandum, quod in diversis Galliarum atque

^a Mensuræ Geographicæ.

(* Alii scribunt *Wurst*, alii *Werst*, hæc mensura est 3504. pedum Anglicorum, *Wursta* sive *Wersta* duobus trientibus Milliaris Anglici æquipollet: milliare autem Anglicum triens est itineris unius horæ. Sic Joannes Perris in libro *Etat present de la grande Russie*.

III. Sed notandum, quod nulla gens æquis ubique utatur intervallorum mensuris. Nam ut Germanis, pro ratione variarum regionum, milliaria alia dicuntur magna, alia parva, alia communia, quorum xv. unum constituunt gradum in Globo Terræ: sic Hispanis quoque & Gallis leucæ sunt inæquales, & aliis itidem gentibus milliaria. Anglorum quoque plerique Mathematici LX. milliaria tribuunt uni gradui cum Italis. β 1

CAP.

atque Hispaniæ locis diversa observetur Leucæ magnitudo. a *Parasanga*, Persicum & Ægyptium milliare, continuisse censetur xxx Stadia f: Fuisse tamen variam hanc mensuram cognoscitur ex Plin. lib. vi. Cap. xxvi. b *Schoenus* Ægyptiorum $\sigma\chi\omicron\nu\omicron\varsigma$ funis à junco, ex quo conficiebatur, de cujus extensione varia est auctorum opinio. Secundum Herodotum continet lx Stadia: Secundum Plin. xl. At in diversis locis fortasse diversa magnitudo fuit, aut stadium Herodoti à Pliniano differt. Vid. *Strabo* lib. xvii. g. c *Angli* triplicia habent Milliaria: *Majora*; quorum $27\frac{1}{2}$ æquant Gradum: *Mediocria*, quorum 50. *Minima*, quorum 60. vel 55. De Russorum aliorumque Milliariis videatur *Typus intervallorum* ab Auctore appositus. Cæterum d *Turcarum milliariæ* censetur æquale Italico milliari; ita ut 60. faciant Gradum. e *Arabum leuca* olim censetur fuisse vicefima quinta pars gradus; ita ut 25. æquarint Gradum unum: verum aliam quoque usurparunt mensuram, cujus 56. Gradum effecisse perhibentur. f *Indorum milliaria* centum Gradui æqualia esse judicantur; etsi *Indi* vulgo, ut & *Tartari*, per dierum & horarum itinera describant distantias; g *Cambajenses* & *Guzaratenfis* regni incolæ utuntur mensura, quam *Cosam* vocant, cujus triginta faciunt unum Gradum. h *Sinæ* tres habent mensuras itinerarias, quas vocant, *Li*, *Pu*, *Uchan*. *Li* est intervallum, ex quo hominis altè clamantis vox audiri potest in planitie, & aëre quieto, quod censetur trecentorum passuum Geometricorum. *Pu* continet decem *Li*; ita ut viginti *Pu* gradum conficiant. Decem *Pu* faciunt *Uchan*, quod unius diei iter statuunt,

nempe passuum quindecim millium.

β *Horaria Leuca* in tabulis Geographicis sæpe adnotantur: illæ tamen inæquales sunt: quas gentes robustiores extendunt, molliores constringunt. Est vero *Leuca Horaria* spatium, quod expeditus pedes decurrit. *Franci* unam Leucam una hora dimetiuntur: *Angli* duas Communes, sunt enim expeditissimi: Germani dimidiam communem: *Russi* quatuor è suis Voreff. *Astronomi* tamen xx. Leucas horarias uni tribuunt gradui: unde sic intelligendæ tabulæ Geographicæ, quæ ejusmodi epigraphen in scala milliariam habent.

HEKELII.

b Quem latum, aut transversum intelligimus.

c Seu curvaturam. *Cubito* enim mensuramus res an sint *cubitales*, vel *bicubitales*, aut *tricubitæ*, vel *quadricubitæ*, &c.

d Propriè extensionem *Pedum* in progrediendo denotans.

e Nonnulli, *illam* sex *Pedum* Mensuram esse, dicunt. Propriè, quod *longè qs. pertingat*, oblongum baculum denotat.

f Et quidem ex *Herodoti* atque *Budai* sententiâ. Nam alii *Parasangam* quinquaginta *Stadiorum* Mensuram esse pronunciant.

g Lib. xi. p. 133. Edition. Janfoniano-Amstelodam. in 12. m. maj. f.

REISKII.

i i Mensuræ, quotquot huc adferuntur, è *Geometria*, quam vocant, *practica*, aut verius *Euthymetria* seu arte Longimensoria in usus geographicos proveniunt; Omnes quidem eæ dicuntur *simplices*, quibus lineam seu

a Parasanga. b Schoenus. c Anglicum Milliare. d Turcicum Milliare. e Arabum. f Indorum Milliaria. g Milliare Cambajense. h Sinarum. i Mensuræ variæ,

feu longitudinem metimur: Eædem vero etiam *quadrata*, si ad planitiem, *cubica*, si ad corpora adhibeantur. Sicut autem non veteres solum, sed hodiernæ per Asiam, Europam & Africam nationes locorum genio, sic mensurarum modo ac magnitudine vehementer dissident. Id quod Typus chalcographicus huic capiti annexus ex parte docuit, sed luculentissime *Schottus in Amusti*

Ferdinanda explicat, ubi cum uno gradu circulorum terrestria confert millaria Indica 100. Cambajensia 30. Arabica 27. antiqua Persica 20. Hollandica 19. Danica 10. Scanicis æqualia. Unum his accedito de gradu, nempe majorum circulorum collationem intelligi heic oportere: Sin paralleli arctius coëant, tum propositioni huic multum decedere liquet.

C A P. X.

De Oceano, ejusque partibus.

I.

T*erra*, in mundi medio tanquam in centro posita, mari undique omnis cingitur. *a Totum* autem *Mare*, seu quicquid aquarum terris passim infusum universum Orbem ambit, id uno nomine *Oceanus* nuncupatur. qui postea nominibus, ut locis, differens, in varia maria ac sinus variè distribuitur: Ac primum *quatuor* appellationes, ex *iv* Mundi regionibus accipit. Ab Oriente *Eous* dicitur, id est, Orientalis: ab Occidente *Occiduus*, sive Occidentalis: à Meridie *Notius*, id est, Australis: à Septemtrionibus *Septemtrionalis*. *u x*

Occiduus.
Notius.
Septemtrionalis.

II. Præ-

HEKELII.

a Orbem Maritimum, sive *Rerum in Mari* & Littoribus *gestarum Historiam* adornavit BARTOL. MORISOTUS, eamque *Divione* Ao. huj. Sec. 43. in fol. publici juris fieri iussit. Extant & GEORGII FOURNIER, è *Soc. Jesu*, II. Volumina *Geographica Orbis Notitia per Litora MARIS & Ripas*, Parisiis ap. Joann. Henaut. Ao. ejusd. Sec. 51. in f. 24. excusa. Nec spernendum HEINRICI HUDSONII *Fretum*, quod Amstelodami Ao. huj. Sec. 13. in 4. f. impressum constat.

BUNONIS.

a a Globus terrenus ratione suarum partium dividitur in Aquam & Terram. Aqua iterum dividitur: 1. in *Maria*: 2. in *Fluvios*, *Rivos*, *Torrenteis* & *Fontes*: 3. in

Stagna, *Lacus* & *Paludes*. *Mare* est immanis aquarum salfarum vastitas *b*. Quod quidem vel est *b Universale*, hoc est, *Oceanus* (qui rationem habet Terræ continenti quodammodo oppositam, & privatum sæpè cognomen requirit à regione, quam alluit; ut *Oceanus Germanicus*, *Indicus*, &c.) Vel *c Particulare*, scilicet quasi prægrandis quidam sinus Oceani (in Terra peninsulæ respondens) cum quo cohæret, ad morem artuum, qui corporis trunco annexi sunt; ut *Mare Mediterraneum*, *Balticum* &c. quæ conjunctio fit aliquando per collum angustum, quod *d Fretum* appellatur, à fremitu seu sono, qui inibi auditur, dum Mare unum in alterum se exonerat, & cum Isthmo in Terra oppositionem, aut si mavis, cognitionem habet. *Caspium* tamen seu *Hyrca-*

E *num*

a Quinta divisio Globi in Terram & Aquam. *b* Mare Universale. *c* Particulare. *d* Fretum.

Sarmaticus.
Scythicus.
Hyperbo-
reus.

II. Præter hæc, prout quamque regionem perfundit, diversa à littoribus suis vocabula trahit. A Septemtrionibus, qua Sarmatiæ affunditur, inter Lappiam & flumen Obium, *Sarmaticus*; qua Scythiæ, *Scythicus* appellatur Oceanus. Sed à toto Septemtrione etiam β *Hyperboreus* dicitur, à gente in

num *Mare* nulli alteri jungitur Mari, nisi forte per cryptas subterraneas, adeoque habet veræ insulæ contrariam rationem. e *Fons* est aqua modica, scaturiens ac velut saliendo aut ebulliendo è tellure erumpens. f *Rivus* est aqua modica, è fonte aliorum manans. d. g *Torrentis* est aqua fluens copiosior, rapida, sed vix perpetua: ex imbribus diuturnis & validis, aut soluta nive nascens. *Flumen* seu h *Fluvius* est aqua currens copiosa e, ex pluribus rivis ac torrentibus collecta. i *Palus* f est aqua quiescens, modica, cœnosa, putridaque, ex pluviis, nivibus, aut etiam fonte aliquo invalido, originem habens, ac proinde ætate plerumque evanescentes. k *Stagnum* est aqua quiescens, sincera, copiosior, ex pluribus in fundo scaturiginibus, iisque vivacioribus; nonnunquam etiam ex rivulis, jugiter affluentibus, conservata. l *Lacus* est aqua quiescens, valde copiosa, rivorum atque etiam fluminum ingressu perpetua g. Fontium autem alii sunt *calidi*, alii *frigidi*, alii *reptidi*, nonnulli *inspidi*, quidam *salsi*, acidi &c. alii *graveolentes*, alii *inodori*: alii demum sunt *medicati* & *minerales*. Et hæc aquæ ita à natura sunt constitutæ. Sunt præterea alvei factitii, & hominum manu parati; ut *Putei*, *Piscina*, *Cisterna*. *Cisterna* est latum quoddam receptaculum aquarum pluviarum, sub stillicidiis confluentium. *Puteus* est angustus quidem, sed profunde effossus alveus, in quo colliguntur aquæ, per poros & venas terræ manantes. m *Piscina* est fovea quædam ampla, declivis plerumque sed loco humiliori, aggere vallata, ut in eâ congregentur aquæ, pro piscium conservatione. n *Fossa* appellatur alveus hominum manu factus, urbes aut castra cingens ad continendas aquas, contra incurfiones hostium, vel etiam ad flumina aliò derivanda. b

e Fons. f Rivus. g Torrentis. h Fluvius. i Palus. k Stagnum. l Lacus. m Piscina. n Fossa. o Hydrographia duplex. p Objectum hujus etiam duplex.

H E K E L I I.

b Seu ultimus aquarum confluxus.
e Alii *Fonsem* per scaturiginem apertas aquas foras fundentem describunt.
d Aquæ enim, ubi fluunt rivatim, *Rivos*, h. e. *parvos fluviosos*, faciunt.
e Seu perennè defluens.
f A Gr. *πηλός*, lutum.
g *Lacubus*, piscosis imprimis, *Prussia* præ cæteris locis abundat.
b Sic ALVEUS quoque invenitur in *Balneo*, ALVEUS apud *Lotricem*, ALVEUS in *Navi*, ALVEUS apud *Aleatorem*, & ALVEUS in *Alveario*, sive *Apiario*.

R E I S K I I.

i Pars una hujus introductionis, quam persequimur, Geographicæ *Hydrographia* o erat, sive *scientia omnium aquarum, Oceani cum primis ex situ & magnitudine non solum metiendi, sed etiam cognoscendi*: Unam dum voco utramque Mathematicam & historicam intelligo, ac eandem utrique materiem assignari heic volo. Materia & objectum p extat aut *generale*, nempe aqua cuncta, sive marina, sive fluvialis, sive fontana, sive lacustris & paludosa, sive mobilis sive immota fuerit; aut *speciale*, vastus puta Oceanus, impenfa fere aquarum congeries, cui partes insigniores attribuum non maria tantum singula, sed sinus etiam, freta, portusque: Hæc omnia cum terris conjuncta sub mensuram & cognitionem brevissime vocabuntur. *Est quippe in toto suo globo tellus, medio ambitu, præcincta circum suo mari*, recte Plinius Lib. II. c. 66.

B U N O N I S.

β *Mare Hyperboreum* sive *Concretum* à probatis autoribus dividitur in *Amalchium*, quod Scythis significat *Mare Congelatum*; & extenditur ab Oceano Eoo ad Paropami-
sum

in extimo hoc Septemtrionis litore posita. idem *Mare Cronium*; quòd Saturnus his locis regnare dicitur, fidus frigidum. eadem ex causa *Concretum*, & *Amalchium*; quod gentis olim illius lingua *Congelatum* significabat: & *Morimarusa*; quod *Mare mortuum*: ob perpetuam caliginem, & alienum molliorum siderum inibi aspectum; maligna, ac pruina tantum albicante luce, ut inquit Plinius. Tacito, est *Mare pigrum* ac prope *immutum*. Ab Oriente *Sericus* dicitur ad Sericam regionem, quæ nunc est *Kitaja*: & *Sinensis* ad regionem Sinarum, quæ vulgò Hispanis *China* vocatur, id est, si Germanicis scribas literis, *Tschina*.

Mare Cronium.

Concretum.

Mare Mortuum.

Mare Pigrum. Oceanus Sericus. Sinensis.

III. Hinc sequitur *Hippadis* pelagus, vulgò *Archipelagus S. Lazari*, ob multitudinem insularum in eo, ad comparationem Archipelagi Europæi, id est, Maris Ægæi, sic dictum. Inde à meridie *Oceanus est Indicus*, qua Indos, Persas atque Arabas Æthiopasque ab Oriente alluit. Hic verò ea parte, qua à Gange Indiæ flumine affunditur, *Gangeticus* dicitur; vulgò nunc *Bengalensis* sinus, ab Indiæ urbe *Bengala* *: qua Persidem tangit, *Persicum mare*: mox *Arabicum*, qua Arabiam ab Austro percutit. Hinc ad Cernen seu Minuthiam insulam, quæ vulgò est *Madagascar*, *Asperum*, ob brevia & fyrtes, quibus refertum. At totum hoc mare Indicum, quod Gangetici, Persici, Arabici, & Asperi nominibus distinguitur, alio nomine mare *Rubrum* Latinis, Græcis *ῥ Erythraeum* dicitur; quòd à Solis repercussu talem reddi colorem, alii ab arena terraque, alii talem ipsius esse naturam existimarunt; vel, ut alii, quorum verior videtur sententia, à Rege *Erythra* †, cujus sepulchrum in *Ogyri* insula ejusdem maris erat.

Hippadis Pelagus. Archipelagus S. Lazari.

Oceanus Indicus.

Gangeticus, seu Bengalensis.

Mare Persicum, Arabicum, Asperum, Rubrum seu Erythraeum.

IV. Porrò

sum fl. Plin. lib. iv. c. xlii. In *Cronium* seu *Saturninum*, quod à Paropamisso fl. ad Rubeas prom. vulgò *Northyn*. Et *Pigrum*, quod supra Scotiam versus Thulen & Rubeas prom. porrigitur.

ad Aromata prom. extenditur. *Plinius l. 6. cap. 24.* illud in tres dividit partes. *Eustathius* à reflexione montium combustorum ita dictum credit: & *Cresias Gnidius* à fonte miniato, qui in hoc decidit mare. Alii à pluviis, quæ ex montibus, quos sol adurit, decurrunt in mare hoc, ita appellatum putant.

BUNONIS.

γ *Erythraeum Mare* à Carmanix finibus

E 2

BUNO-

(* *Bengala* non urbis quæ nuspiam est, sed regni, vel regionis nomen. Genuinum urbis nomen est *Chatigan*.)

(† *Erythras* ille creditur non alius fuisse quam Esau, qui & *Edom* dictus est, quia *rufus*. *Edom* Hebraicè, *Erythras* Græcè, & *Rufus* Latinè idem sunt.)

IV. Porrò à mari Erythræo promontorioque Bonæ Spei, pars altera Meridionalis Oceani incipit, versus Occasum Oceanus *Æthiopicus*, seu mare *Æthiopicum*, qua *Æthiopia* alluitur, ad usque ostia fluminis Nigri. Inde jam est, *Atlanticus Oceanus* (ab Atlante, Mauritaniæ monte, vel ejus promontorio dictus) seu mare *Atlanticum*, ad Hispaniæ usque promontorium *Artabrum* vulgò *Cabo de Rocca*. Hinc *Oceanus Gallicus* ad promontorium usque Galliæ Celticæ, vulgò *le Four*. At idem, qua Cantabriam Hispaniæ regionem alluit, *Cantabricus* appellatur: qua Aquitaniam Galliæ provinciam, *Aquitanicus*, mox *Britannicus* est inter Britanniam & Galliam: inter Hiberniam & Britanniam *Hibernicus*: & supra Scotiam, quæ quondam Caledonia dicta, *Caledonius*, qui apud Ptolomæum mendose est Deucaledonius. Ultra Britanniam, ad usque Cimbros sive Jutiam, Daniæ regionem & *Germanicus Oceanus* Germaniam lambit.

Oceanus *Æthiopicus*.

Atlanticus.

Gallicus.

Cantabricus.

Aquitanicus.

Britannicus.
Hibernicus.
Caledonius.

V. Hæc igitur sunt nomina, in quæ totus Oceanus à Veteribus divisus, hodièque maxima ex parte servat. Cæterum quum in ultiores mundi parteis postmodum navigatum sit, Oceano recens conspecto recentia quædam imposta sunt vocabula; in quatuor scilicet partes universo Oceano diviso. Quicquid aquarum inter Asiam, Americam & Magellanicam, seu Australem terram interfusum est, Hispani *Mar del Zur*, id est, *Mare Austrinum*, & alio nomine *Pacificum* nominant, à fluctuum placiditate. Hinc quod inter Americam, Europam & Africam, ad usque lineam *Æquinoctialem* protenditur; *Mar del Nort*, id est, *Septentrionale*: ultra lineam, inter Americam, Africam & Australem terram, *Mar d'Ethiopia*, hoc est, *Æthiopicum*: inter Africam, Asiam, atque Australem, *Mar d'India*, hoc est, *Indicum*. Atque hæc de Oce-

Mare Austrinum seu Pacificum.

Septentrionale.

Æthiopicum.
Indicum.

BUNONIS.

3 Oceanus *Atlanticus* inter Veteris Orbis litus Occidentale, & Novi Orbis litus Orientale situs est. Vulgo quidem dicitur *Mar del Nort*, *Mare Septentrionale*, sed minus propriè: quum ultra *Æquatorem* versus Austrum se extendat. Habet ab Oriente Veteris Orbis litus Occidentale, & ab Occidente Americæ litus Orientale. Versus Septentrionem coit cum Oceano Hyperboreo,

versus Austrum cum Australi. Appellatur etiam *Hesperius* ab *Hespero stella*: *Mare Vespertinum* & *Magnum*.

3 *Artabrum prom.* idem est, quod *Celticum* & *Nerium*. At *Cabo de Rocca*, quod vulgo dicitur, est promontorium ad Ostium Tagi ejusque dextrum latus.

3 *Germanicus Oceanus* ad Rheni Ostium incipit, & extenditur ad prom. Rubeas, vulgo *Nort-Cap*. Plin. l. 4. c. 1.

BUNO-

Oceano, quatenus oras terrarum extimas amplectitur. »

BUNONIS.

» Alii Geographi Oceani partes præcipuas constituunt quatuor: 1. Atlanticum non extendunt ultra Æquatorem. 2. Hinc incipit illis Oceanus Æthiopicus. 3. Pacificum

Mare. 4. Oceanus Indicus. Possunt etiam tres tantum partes constitui, nempe Oceanus Atlanticus, Pacificus & Indicus; verum ita Atlanticus latius extendetur.

CAPUT XI.

De Magnis Sinibus Oceani.

I.

IN gremiis autem Terræ describuntur, ad nostram continentem, quæ in Europam, Asiam & Africam distinguitur, sinus magni à veteribus quinque. Primus est ingens ille Plinii sinus *Codanus*, quod Tacito Mare *Suevicum*, à Suevis olim accolis, dicitur: idem vulgò nunc *Balticum*, & Germanico vocabulo *die Oost-Zee*, *Mare Orientale*, inter Pomeraniam, Daniam, Suediam, Livoniam ac Prussiam. » 1

Sinus Codanus.

II. Secundus est, qui medius inter Europam, Africam & Asiam, ad paludem usque Mæotin protenditur: unde *maris mediterranei* vulgare nomen traxit, Latinis olim *Internum* mare dictum. Tertius dicitur, *Persicus*; qui latere suo dextro Persidem radit. β *Persicus sinus inter Arabiam & Persiam decurrit ex Oceano Indico circa insulam Ormuz, Persiam*

Mare Mediterraneum, de quo cap. seq. Sinus Persicus.

BUNONIS.

» Diffundit se hoc mare in quatuor sinus secundarios; quorum duo sunt oblongi, nempe *Botnicus* & *Finnicus*; & duo lati, *Daniscanus* & *Livonicus* est.

β *Arabicus sinus* ex Mari Rubro, quod pars est Oceani Indici, fluit inter promontorium Arabiæ ad urbem *Aden*; & inter Africæ promontorium; atque inter Africam versus Occidentem, & Arabiam (* à freto *Babelmandelo*) versus Orientem decurrit: sistitur ad Isthmum Africæ, ad urbem *Suez*, ubi est statio classis Turcicæ. Fluvios paucissimos & exiguos recipit.

REISKII.

1 a *Sinum* Gr. κόλπον metaphoricè ita di-

ctum, & hinc corrupte apud Italos Golfo, maris partem curvo littore conclusam definiunt, eumque aut oblongum aut latum hiantemque faciunt. b *Fretum* dicitur pars Oceani, angusto terræ spatio decurrens, & duo maria connectens: Hispanice *Estrecho*, (Gallice *détroit*) Italice *stretto*, Germanice *Seraat* vel *Strasse*: c *Portus* autem pars maris littori vicina, & stationi navium apta: Istarum partium historiam ex auctore capies; rerum naturalium ex Oceano multam notitiam Kircherus in *Mund. subterr.* dabit Lib. II. c. 14. unde prata submarina, sylvas corallinas, uniones, succinum, conchas, pluraque ad stuporem hauries.

E 3

BUNO-

a Sinus. b Fretum. c Portus.

Persiam habet ab Oriente, Arabiam ab Occidente. Siftitur ad provinciam Chaldaea. Fluvios recipit paucos, præter Euphratem & Tigrin ante conjunctos. Quartus, qui litore dextro Arabiam perfundit, Arabicus. Hic in sacris libris appellatur Rubrum mare; quia sinus est maris Erythræi, sive Rubri: hodiè etiam vulgò Mare Rosso: idem Mar di Mecca, ab urbe natalibus Mahumetis celebri.

Arabicus.
Mare Rubrum.

Mare Caspium seu Hyrcanum.

III. Quintus habebatur *Caspium*, seu *Hyrcanus*: cui nomina à binis populis accolis quærita sunt. Hunc prisca inter sinus numerabant, quia Oceanum Scythicum ab Septemtrionibus eum recipere opinabantur; ut Indicus Arabicum & Persicum ab Austro. Herodotus tamen, antiquissimus scriptor, & item Aristoteles atque Diodorus, ab hac opinione dissentientes, mare id per se esse tradiderunt, nec Oceano misceri. Hinc Ptolemæus lacum quàm mare appellare maluit, qui pedibus circuii possit. Huic rei recentiores quoque adstipulantur. vulgato tamen nomine etiam nunc *mare* dicitur *Caspium* atque *Hyrcanum*: vulgò *Mar de Sala*, ab urbe apposita, & Russis accolis *Chwalenske more*. *v*

CAP.

BUNONIS.

v a *Caspium mare* Peculiare est, neque alteri mari, nisi fortè per cryptas & vias subterraneas miscetur.

Est porro b *Sinus California*, *Mare Vermejo* seu *rubrum*: Inter *Californiam* & Occidentale Americæ Mexicanæ litus decurrit, ab Austro versus Septemtrionem. Terminatur ad incognitam Americæ provinciam *Tatonzeac*. Fluvios accipit paucos. Nautæ tamen hodiè asserunt, *Californiam* esse *Insulam*: quod si ita est, non erit hic aquæ tractus sinus, sed potius fretum. (* Hi nautæ procul a vero aberrant.) Deinde, c *Sinus de Nanquin* inter *Coream* & *Chinæ* *Tartariæ*que litora decurrit ad Septemtrionalia *Tartariæ* loca; ubi *Tenduc* regnum ponitur; sunt tamen, qui *Coream* insulam esse tradunt: (* & hi decipiuntur. *Corea* enim continenti adhæret, nisi velis eam insulam dicere quia aquis undequaque cingitur, *Yalo* scilicet flumine quod ex lacu trium montium

in Meridiem decurrit, & alio flumine quod ex eodem lacu ad Septemtrionem vergens in *Amuram* defluit ac in Orientali *Tartaria* nomen amittit.) Fluvios accipit paucos: exporrigitur ab Austro versus Septemtrionem. Hi sunt *sinus oblongi*, quibus plures minores addi possunt, ut d *sinus ad Cambajam* & alii. Ex his sinus Secundarios præbent mare Balticum & Mediterraneum. Sunt præterea *Septem sinus lati & hiantes*. 1. e *Sinus Mexicanus*, seu *mare Mexicanum*, ex Oceano Atlantico inter partes Americæ Septemtrionalem & Australem, quas separat, fluit; ab Oriente in Occidentem. Siftitur ad Isthmum longum inter illas terras, qui impedit, ne Pacificus & Atlanticus Oceanus coeant ab hac parte. Fluvios recipit non paucos. Multas habet insulas veluti mare *Ægæum*. 2. f *Sinus Gangeticus* supra cap. x. memoratus, vulgò *Golfo di Bengala* dictus, inter *Narsingam* & *Mallacenciem* *Chersonesum* infunditur ex Oceano Indico;

a Caspium Mare. b Sinus California. c Sinus de Nanquin. d Sinus ad Cambajam. e Sinus Mexicanus. f Sinus Gangeticus.

Indico; ab Austro versus Septemtrionem. Siftitur ad regna Indiæ, Bengalam & Pegu &c. Recipit insigneis fluvios, præter Gangetico. 3. g Sinus inter Malaccam & Cambajam non procul à Gangetico, itidem ab Austro versus Septemtrionem infunditur. Siftitur ad regnum Siam & alia. 4. h Mare Album five Sinus Russicus, ex Oceano Septemtrionali, inter Lappiam & extrema Russiæ litora influit versus Austrum. Terminatur partim ad Finlandiam; partim ad Moscoviæ regnum; ubi celebre & frequentatum ab Anglis & Belgis emporium *Archangelo* vulgò dictum. Fluvios recipit insigneis. Præbet parvum quandam oblongum sinum, qui

ad Lappiam extenditur. 5. i Mare Lantchidolinum, finus est inter terræ Australis provincias *Beach & novam Guineam* ab Oceano Indico fluens, à Septemtrione versus Austrum exporrigitur; terminatur ad incognita Terræ Australis. 6. Huic alius finus vicinus est versus Occidentem & Terram aliam: ubi est k Terra Antonii à Diemen, quod est nomen Belgici Prætoris navalis, sub quo detecta est hæc Terra. 7. l Mare Hudsonii, finus est inter Novam Franciam & Canadam, aliasque Americæ Septemtrionalis partes, ex Oceano Septemtrionali infusus. Terminatur ad Estotilandiam.

g Sinus inter Malaccam & Cambajam. h Mare Album. i Mare Lantchidolinum.
k Sinus ad Terram Antonii à Diemen. l Mare Hudsonii.

C A P. XII.

De Mari Interno.

I.

Oceanum, partesque ejus, ac sinus præcipuos diximus, ex his *mare Internum*, quia omnium celeberrimum est, pluribus adhuc est dicendum. Oceanus igitur Atlanticus ab occasu Solis per *Fretum Gaditanum* irrumpens *, scissis utrimque (id veteres credidere) ab Hispania *Calpe*, ab Africa *Abyla* montibus, quos *Columnas Herculis* dixere, quasi laborum ejus metas, inter Europam & Africam, Asiamque diffunditur; unde Mediterranei vulgare nomen ei quæsitum. Fretum ipsum, quod tanquam limen ejus est, cognominatur *Gaditanum*; à *Gadibus* insula celebratissima ante sita; & alio nomine *Herculeum*, à fabuloso Herculis ex Africa in Hispaniam transitu. Intransi ipsum mare, à lævo latere Europa est,

Fretum Gaditanum five Herculeum.

(* Cur non potius pontus Euxinus quem quondam stagnasse ac in Ægeum mare tandem sibi viam fecisse, submersis insulis compluribus, refert Diodorus Siculus Biblioth. Hist. L. 5? tunc adauctum mare mediterraneum ripam inferiorem vel deprimere vel etiam convellere potuit; ita ut mare interius cum exteriori confluctando, fretum Gaditanum effecit.)

est, à dextro Africa: inter has ad imum recessum Asia. ^a 1

II. Diffunditur autem mare in varia nomina, prout regionum litoribus affunditur. ^β Ad Iberiam, id est, Hispaniam, dicitur *Ibericum* sive *Hispanicum* mare; circa Baleares Insulas, *Balearicum*: ad Narbonensem Provinciam, *Gallicus* sinus:

Mare Ibericum.
Balearicum.
Sinus Gallicus.

BUNONIS.

^a Germanis hoc fretum vulgo dicitur *die Sirasse*, Belgis *de Strate*, unde *een Straets-Vaerder*, his appellatur navis, quæ per fretum istud ad regiones, quas sinus hicce alluit, videlicet ad Syriam, Italiam, Siciliam, Venetias mittitur &c. Fauces hujus freti Livius & Nepos latitudinis tradiderunt, ubi minimum, VII. m. pass. ubi verò plurimum, X. m.

^β *Sardoum* mare antiquis dicebatur, quidquid à freto Gaditano ad Sardiniam porrigitur. Polybio enim Rhodanus *Sardoum* mare subit *lib. III.* Sed amplum istud maris spatium ex regionibus, quas alluit, varia sortitur nomina. 1. *Ibericum* appellatur ab *Ibero a* & ab utroque latere Africae & Europæ decurrit. Limites ejus describit *Ptolem.* Versus Hispaniam *Charidemi* prom. versus Mauritaniam ostium *Malvæ* fl. *Strabo* tamen & *Scylax* ad *Rhodanum* fl. usque extendunt. 2. *Balearicum*, quod è *Charidemo* prom. ad radices *Pyrenæorum* producitur. 3. *Gallicum*, à *Pyrenæorum* radicibus ad *Varum* fl. 4. *Ligusticum*, quod *Varo* & *Macra* fluviis continetur, & ad oram *Corsicæ* procurrit, at prolatis *Liguriæ* finibus ad *Arnum* usque fluvium fuit extensum. 5. *Sardoum* propriè dictum. *Sardinia* litus occidentale & *Mauritaniam Cæsariensem* alluit *inter Malvam & Ampsagam* fluviis. ^b

HEKELII.

^a *Divite* ulterioris *Hispaniæ* Fluvio.
^b Hoc *Mare*, mille passibus supermensuratum, esse profundissimum, *Pofidonius* autor est apud *Strabonem* *Lib. I. de Situ Orbis* p. 96.

REISKII.

^I a Sinus hic maximus & veterum navigatione frequens momenta quatuor notatu dignissima præbet; (1) de *sinibus minoribus*,

quos oblongos latosque complectitur: Oblongi sunt *Adriaticus*, *Tarentinus*, *Thessalonicensis*, *Propontis*, *Pontus Euxinus* ipse cum *sinu Nigropolitano*, & *palus Mæotis*: *Lati* vero seu *hiantes* sunt *Syrtis major* minorque, *Tuneto* & *Tripoli* vicina; (2) de *multo fluminum in illud exonerantium sese confluxu*, & *perpetuo Ponti Euxini per Archipelagum affluxu*, quo tamen utroque nunquam intumuit nec hodieque intumescit: Ut hinc *Physici* cum *Kirchero* de *subterraneis* suspicentur meatibus, per quos in *mare Rubrum* aliove penetret; (3) de *miro, quem conficit, astu h. e. fluxu refluxuque mirabili*: Hic enim vehementior in *sinu Adriatico*, *freto Siculo* & *Tunetano* portu, in cæteris autem portubus, *Hispano* item *Gallico*, *Italico*, *Africano* littore vix sensibilis apprehenditur (4) de *b Archipelago* seu parte multas per *Insulas* divisa, quæ facit, ut hanc denominationem in *oceanio Indico* tres *Archipelagi*, nempe *Maldivarum*, *S. Lazari*, *d'Ande* magnon sive *Andreman* ab hoc uno susceperint. Sicut c mare partibus rerumque proventu, ita colore variat, ut ab eo *Rubrum*, idque duplex, unum *Arabicum*, *Californiæ* alterum; *Nigrum* *Ponti Euxini*; *Album* etiam duplex; viride aut *Sargassium* juxta *Capo Verde* nominent. (* Non adeo mirum erit tot flumina & *Pontum Euxinum* in *mare mediterraneum* delabi illudque non ideò intumescere, si cum *Procopio* aliisque observabimus *Bosphori* aquas duplicem cursum habere, id est à superficie ad certam quandam altitudinem in unam partem deferri, dum aquæ quæ infra sunt in contrariam partem deferuntur. Sic cum intrantium, tum egredientium aquarum eadem circiter erit mensura. Idem in *freto Gaditano* fieri facile crediderim. Lege quæ de hoc *Bosphori* simultaneo duplici cursu tradit eruditissimus *Josephus Pithon de Tournefort Voyage du Levant* T. I. p. 63. *Epist. xv.*)

BUNO-

a Memorabilia maris medit. b Archipelagi plures. c Mare.

nus: mox *Ligusticus* ad Liguriam: ab eo ad Siciliam *Tuscum mare*; quod Græci *Ἰόνιον* & *Tyrrhenum*, Latini *Inferum* vocarunt: circa Corsicam insulam *Corsicum* est mare: circa Sardiniam *Sardoum*: à Sicilia Cretam usque, *Siculum*. Inde à *Creticum* ad Cyprum usque: mox *Cyprium*, ad Asiæ usque continentem. Inter Siciliam, Italiam & Græciam, *Ionium* dicitur mare: cujus pars *Sinus Adriaticus*, inter Italiam & Illyricum, ab *Adria* urbe quondam sic dictus. Idem & *Superum* vocatur *mare*, respectu inferi quod est *Tyrrhenum*. Adriatici iterum parteis sunt, *Illyricum mare*; & hujus rursus partes duæ, *Dalmaticum* ad Dalmatiam, *Liburnicum* ad

Ligusticus.
Tuscum Mare seu Inferum.
Corsicum.
Sardoum.
Siculum.
Creticum.
Cyprium.
Ionium.
Sinus Adriaticus.
Superum mare.
Illyricum.
Dalmaticum.
Liburnicum.

Libur-

BUNONIS.

Tyrrhenum mare à Tyrrhenis piratis nomen accepit. *Ausonium* quoque fuisse dictum Dionys. Halicarn. tradit. Plinius etiam *Notium* appellat. Ejus limites sunt Macra fl. & fretum Siculum. Ab aliis tamen ad Africam usque extenditur.

à *Creticum mare* continet quicquid jacet inter Tænarum Laconia, Scyllæum Argia, Cornu Arietis & Samonium promontoria Cretæ.

è *Mare istud*, quod Græciam inter Italiamque diffunditur à freto Siculo ad partem Cretæ occidentalem, olim dictum est primò *Cronium*: secundò *Celticum*: tertio *Adriaticum*: quartò *Ausonium*: quintò *Siculum*: sextò *Ionium*. At *Ionium mare* propriè dictum Ptolémæus à Japygio prom. ad Garganum montem: à Lisso fl. ad Calidnum amnem, & hinc ad portum Cassiopen producit. Plinius limites ejus videtur statuere ab Apollonia ad Hydruntem usque. Verum quem alii appellarunt *Sinum Ionium*, hic *Adriaticum* vocat: & quod illi dicunt *mare Adriaticum*, hic nominat *Ionium*. In hujus maris parte inferiori collocat *mare Ionium* & *Siculum*; quum alii tantum meminerint *Siculi*, *Ioniumque* dividit in *Siculum*, & *Creticum*. Verum *Ionium mare* latè sumtum rectè dividitur in tres partes, in *Sinum Ionium* seu *Adriaticum*; *Mare Ionium* propriè dictum; & *Mare Ausonium* seu *Siculum*. Illa hoc loco erunt explicanda, quòd res de Ionio mari aliàs est obscura.

§ *Adriaticus* sive *Adriaticus* sinus, ab *Adria*

urbe dictus est. Terminos ejus Ptolémæus à freto Siculo ad Japygium prom. oram Siciliae Orientalis, portum Cassiopen in Epiro, ad Acheloum fl. oram Corinthiaci sinus, Peloponnesi oram occidentalem, & meridionalem Cretam. Unde colligimus *Adriaticum* Ptolémæo idem esse, quod Straboni, *Siculum*, si exigua illa ora eximitur, quæ à jugis Acrocerauniis ad Cassiopen portum excurrit. *Scylax* initium ejus sumit à Japygio prom. & montibus Acrocerauniis: *Plinius* ab Hydrunte & Apollonia urbibus: *Polybius* à Cocynro prom. *Finem* ejus *Propius* ad Ravennam producit: *Ptolémæus* ad Tilavemptum fl. *Plinius* & *Strabo* ad Aquileiam: *Mela* ad Tergesten urbem. Sed *mare Adriaticum* pressius acceptum dividitur in tres sinus, *Tarentinum*, *Scyllaceum*, & *Brutium*. Idem sinus quæ Italiae affunditur, *Italicum* dicitur *latus*: qua Illyridem, *Illyricum mare*: ejusque pars intima, *mare Aquilejense*.

¶ a *Mare Superum* sic appellatum videtur, quòd Italiae parti Boreali incumbit. Geographis enim Septentrionales terræ partes dicuntur superiores: sicut meridionales inferiores. Plerique *superum mare* ab *infero* per Siculum fretum dirimunt. *Marcianus Capella* distinguit illa per urbem Hydruntem: & *Plinius* per Japygium prom.

HEKELII.

è *Tuscum* autem dicitur à *Tuscia*, quæ alio nomine *Hetruria* nuncupatur, & est Regio Italiae celeberrima, in qua *Tyberis* oritur, à *Tusculo Herculis* filio ita dicta.

F

BUNO-

a Mare Superum.

Aufonium. Liburniam, inter Siciliam & Adriaticum finum ^θ *Aufonium* dicitur mare: quia hæc pars Italiæ quondam vocabatur *Aufonia*. Sed postea omne hoc mare inter Italiam & Illyricum, Græciam atque Siciliam, *Adriaticum* est dictum; quod alio nomine erat *Ionium*, idem & *Siculum*.

Adriaticum. III. Inter Peloponnesum & Achajam *Corinthiacus* est sinus. Inter Græciam, Cretam Insulam, & Asiam, ^λ *Ægæum* est mare; quod nunc *Archipelagus*, innumeris insulis refertum. Id etiam varia ab Insulis, quas alluit, sortitur vocabula: ut ad Myrton * dicitur *Myrtoum*; ad Icariam, ^λ *Icarium*; ad Carpathum * *Carpathium*: alibi aliter. Hinc vastum mare inter Euro-

Sinus Corinthiacus.
Mare Ægæum.

Myrtoum.
Icarium.
Carpathium.

BUNONIS.

^θ a *Aufonium* mare ab Aufonibus ^a, quos tamen Strabo ^e ad hoc mare habitasse negat, à quo tamen alii diversum tradunt, dictum videtur. Ejus limites à Strabone afferuntur Siciliæ orientalis ora, Italiæ pars à Siculo freto ad Salentinum prom. Inde ad Cretæ promontoria & Peloponnesum producantur. Isidorus in eo invenit *Achaicum* & *Epiroticum* mare.

^λ b *Ægæum* mare dictum est, ut Festus ait, quòd Insulæ illius maris haud malè repræsentent gregem caprarum, (^α enim *Capram* significat) & fluctus ad illas caprarum more lascivire videantur. *Plinius* à scopulo inter Tenum & Chium ita appellatum putat: *Eustathius* ab *Ægeone* pirata. Vel quod *Strabo* ^f mavult, ab *Ægis Euboicis* ^g. Ejus maris terminos *Strabo* ad Strymonem, vel (^{ut alia habet lectio}) ad Nessum fl. producit. *Ptolemaeus* eos videtur extendere ad Melanem fl. *Plinius* lib. V. cap. II. mare illud à Sigæo prom. promovet ad Argenum prom. quod Chio insulæ respondet; at lib. III. c. XI. illud per Melana sinum interrumpit. *Archipelagus* hoc mare post dictum, quum majestas imperii tantum in Græcia & Asia minore utcumque retineretur & mare Imperii nominabatur. Incipit ab insulis Cythera vulgò *Cerigo*, & Creta nunc *Candia*. Nonnulli id ad prom. Janissartorum; alii ad Constantinopolin usque extendunt.

* *Myrton* parva insula est, quæ à Gereffo in Macedoniam navigantibus apparet. Alii à

Myrtilo *OEnomai* auriga, in mare illud à Pelope præcipitato, ita dictum esse volunt. Incipit à Scyllæo prom. & terminatur ad prom. Sunium Atticæ. *Pausanias* illud ad Eubœam extendit. *Plinius* tradit Myrtoum mare totam alluere Atticam. Clauditur demum mari Icario.

^λ c *Icarus* *Icarias* nomine fecit aquas. *Ovid.* ^b *Strabo* ⁱ tamen & *Plinius* ab insula *Icaria* mare hoc appellatum volunt. *Ad ortum* terminatur Asia, unde *Solinus* *Asiaticum* quoque vocat. *Versus Septemtrionem* *Ptolemaeus* mare Icarium Argeno promont. & *Pyrrha* urbe includit: *Strabo* verò ad Hellespontum producit. *Ad meridiem* per lineam à Gnido urbe ad Samonium prom. deductam finitur. *Ab occidente* Myrtoo clauditur mari.

^μ d *Carpathium* ^λ ab insula appellatum; Rhodum usque se extendit. *Plinius* illud ab Occasu conjungit cum Cretico, & à Septemtrione cum Icario.

HEKELII.

^d *Aufones Calenum* oppidum, quod *Carinulla* olim, cum erat Urbs maxima, dicebatur, quondam incolebant, in cujus agro, *Sidicinis* quippe finitimo, optima Vina, velut apud *Falernum*, nascuntur, sicuti *Dominicus Marius Niger* Lib. VII. *Comment. Geogr.* p. 194. Edition. Prior. docet. ^e Lib. v. p. 424. seq.

^f Lib. VIII. p. 704. Part. I.

^g Ibi enim *Neptuno*, qui & *Ægeus* apud eundem *Strabonem* Lib. IX. p. 737. dicitur, fuisse

a Aufonium mare. b Ægæum mare. c Mare Icarium. d Carpathium mare.

Europam Asiamque angusto iterum meatu irrumpit inter terras, in magnumque sinum effunditur. Primas angustias *v Hellespontum* vocant: qua Xerxes Rex Persarum constrato in navibus ponte duxit exercitum, Græciæ bellum inferens.

IV. Porrigitur inde tenuis *Euripus*, mox exspatiatur æquor, rursusque in arctum coit. Laxitas *Propontis* appellatur; ceu vestibulum Ponti: angustiae *Bosporus* Thracius; à meatibus boum perviis; qua Darius, pater Xerxis, copias ponte transvexit. ξ

V. Hinc vastum rursus mare • *Pontus Euxinus* *, à moribus

fuisse negotium fingitur, quod de *Bello Trojano* fuerat.

h Lib. I. *Trist. Eleg.* 1. v. 90.

i Lib. XIV. p. 334. Part. II.

k Teste *Plinio* Lib. IV. H. N. cap. 12.

BUNONIS.

v a *Hellespontus* est angustia maris, inter Sestum Leandri amore nobilem & Abydum l. Nomen habet ab b *Helle*, Athamantis Thebanorum regis & Nepheles filia; quæ, quum fugeret novercam Ino unâ cum Phryxo, aurei velleris arieti insidens, in mare istud decidit. Arietem interpretantur navem; & aureum vellus thesauros. Hellesponti angustiae septem stadiorum intervallo Europam ab Asia dirimunt m. c *Hellespontiacus* dictus est ab Hellesponto, *Priapus* n. d *Sibylla Hellespontiacæ*, in agro Trojano, vico Marpessio circa oppidum Gergithium nata, Cyri floruit temporibus.

ξ Bospori hujus latitudo vix est quingentorum passuum: unde nec vocis humanæ commercium inter duos Orbes adimit. Hunc Mandrocles Samius, quum stravisset ponte, corona aurea donatus est à Dario.

o Hoc mare *κρητ' ἐξοχὸν*, ut Strabo o tradit, *Pontus* dictum; quod eò qui navigabant, periti habebantur nautæ. *Axenus* appellatus, quia terra inhospita ob piratas, raras habebat stationes: Per antiphrasin *εὐξείνως*. e *Euxinus* falso nomine dictus. *Ovid.* Et *κακὸξείνως*, quia Tauri accolæ ejus hospites eò delatos Dianæ immolabant. Aut absque antiphrasi, ab alienis moribus

ab Ionibus eò illatis: quod *Strabo* vult. Hodiè *Nigrum mare* vulgò vocant, quòd *nebulæ ferè perpetuæ ei incumbunt*. Auctoribus etiam dicitur *Caucasium*, *Scythicum*, *Sarmaticum*, *Amazonium*, *Cimmerium*, *Ponticum*, *Tauricum*, *Colchicum*, *Phasianum* p. Aquas Pontus sufficit mari *Ægæo*, quod colligitur ex paleis & lignis aliisque levioribus, quæ ex Ponto in Propontidem continue fluunt. *Ambitus Ponti* perhibetur à Polybio XXII. millium stadiorum. *Ammian. Marc.* addit mille stadia, & *Strabo* iterum duo millia. Tempore Constantini Copronymi Imperatoris frigore adeò concrevit *Pontus*, ut glacies existeret ad XXX. cubitos; cui nix superincidit ad XX. cubitos. Mæotis palus Veteribus *Euxini* pars habita est. Dividitur autem *Pontus* per lineam à *Cornu Arietis prom.* in Taurica Chersoneso ad *Carambin prom.* Asiæ deductam in partem Occidentalem & Orientalem.

(* Dicitur hodiè *mare nigrum*, quod nomen idem significat ac Turcicum *Cara Deneſi*. Nigrum enim Turcæ nuncupant quiddid periculofum est, ac mortiferum. Pontus autem Euxinus maximè procelloſus paucas habet tutas stationes. Vocatur a Turcis *Ach Deneſi* mare *Ægæum*, id est, *Album mare*, per oppositionem, quasi magis securum; & in quo facilius fit naufragium declinare. Puerilis est, quam maris nigri tradidit Buno, Etymologia.

HEKELII.

l Qui, testante *Strabone*, Lib. XIII. p. 253.

F 2

253.

a Hellespontus. b Helle. c Priapus Hellespontiacus. d Sibylla Hellespontiacæ. e Pontus Euxinus.

Lacus
Mæoticus.
Bosporus.
Cimmerius.
Tanais.
Europæ ter-
minus.

Mare Car-
rium.
Rhodium.
Pamphy-
lium.
Cilicium.
Syrium.
Cyprium.
Phœnicium.
Palæstinum.
Judaicum.
Ægyptium.
Cyrenai-
cum.
Lybicum f.

bus accolarum appellatus, quondam *Axenus*, longe refugien-
tes occupat terras: magnoque litorum flexu jungitur *Mæoticæ*
lacus ostio; quod *Bosporus* vocatur *Cimmerius*, ipse lacus
τ *Mæotis Tanaim* amnem, novissimum inter *Europam* *Asiam*-
que *terminum*, recipit. Atque hætenus partes interni maris
dictæ sunt, quatenus *Europam* alluit.

VI. Porrò ad *Asiam* post *Ægæi* nomen *Carium* vocatur,
qua *Cariam* perfundit: *Rhodium*, τ circa *Rhodum* *Insulam*;
Pamphylium ad *Pamphyliam*; *Cilicium* ad *Ciliciam*, mox *Sy-
rium* sive *Syriacum* apud *Syriam*. Inter *Ciliciam*, *Syriam* &
Cyprum *insulam*, vocatur *Cyprium* mare, & *Ifficus sinus*, ab
Iffo celebri *Ciliciæ* urbe. Ad *Phœnicen* *Phœnicium* est; ad
Palæstinam *Palæstinum*; ad *Judæam* *Judaicum*; ad *Ægyptum*
τ *Ægyptium* sive *Ægyptiacum*; ad *Cyrenaicam* regionem
Cyrenaicum. Hinc ad *Lybiam*, id est, *Africam*, τ *Lybicum*
sive

253. Part. II. ad *Stadia* triginta inter se di-
stant.

m *Hodie Brachium St. Georgii* dicitur.

n *Quem* superstitiosa *Antiquitas Hortorum*
Præsidentem credidit. Quò respexisse videtur
Horatius Lib. I. Sat. VIII. v. 7. Ideòque
eidem *Horatio* loc. cit. v. 3. seq. *Deus*
surum aviumque formido maxima dicitur.
Conf. *Virgilio* Lib. IV. *Georg.* v. 110. seq.

o Lib. VII. p. 546. Part. I.

p *Hunc Bimarem* etiam ideò dictum esse
Strabo Lib. II. p. 222. testatur, quòd ad
medium *duo* procumbant *Promontoria*.
Unum quidem ab *Europa*, partibusque *Bo-
realibus*: alterum ex *Asia* huic oppositum.
Undè transitus ipse coartatur intermedius,
& ingentia *duo* efficiuntur *Maria*. *Europe*
scilicet *Promontorium Crium*, quod *Arietis*
frontem appellant, alterum *Asie, Carambin*,
quæ invicem circiter *Stadia* duo millia &
quingenta distant.

BUNONIS.

τ a *Palus Mæotis* ab accolis *Mæotis* sive
Mæoticis nomen habet. Vocatum etiam *Pa-
lus Sarmatiae*, *Cimmeria paludes*, *Scythica*
stagna & *Ponti Euxini mater*. *Dionysius*
tradit paludem hanc inter *Tauricam*
Chersonesum & ostia *Tanais* ad CCC.

millia passuum extendi. In *Circuito*, ut
Polybius & *Strabo* referunt, VIII. millia stad.
patet. *Hodiè* vulgò dicitur *Mar de Zabacken*
à *pisce* quodam, qui certis anni temporibus
in eo capitur. Inter *duos Bosporos*,
Thracium & *Cimmerium*, directo cursu,
ut auctor est *Polybius*, CIM. passuum inter-
sunt. *Circuito* verò totius *Ponti* vices se-
mel centena quinquaginta millia, ut auctor
est *Varro*, & fere veteres. *Nepos Cornelius*
CCCML. adjicit. *Plin. Hist. Nat. lib. IV.*
cap. XII.

p *Ptolemæus Rhodii maris* terminos facit
Gnidum & *Caunum* in finibus *Cariæ*. Cæ-
terùm *Parthenium mare*, sive *Sinus Virginis*,
ob *Europam virginem* ex *Phœnicia* in *Cre-
tam* deportatam ita appellatum, continet
mare *Lyicum*, *Pamphylium*, *Cilicium*, *Iffi-
cum sinus*, mare *Syriacum*, *Phœnicium*,
Ægyptium, & *Ionium*.

σ *Ægyptium* mare *Poëtis* dicitur *Pharium*;
ejus fines ab auctoribus non unis describun-
tur limitibus.

τ Mare ab *Ægypto*, ad fretum *Gadita-
num*, *Lybicum* vocant *Mela*, *Plinius*, &
Strabo. Sed *Lybicum* propriè dictum ab
Ortu habet *Ægyptum*, & protrahitur ad
intimam usque *Syrtim* majorem: versus
septemtrionem restringitur lineâ à *Pachyno*
prom.

a *Palus Mæotis*,

five *Africum* : ad Numidiam *Numidicum* ; ad Mauritaniam *Mauritanicum*.

Africum
Numidicum
Mauritanicum.

CAP.

prom. ad frontem Arietis Cretæ deductâ, *Africum mare*, à Villa Phileni intimoque Syrtis Majoris sinu, ad Amplogæ fl. ostia protenditur. *Prolemus* Mare hoc dispecit in *Syrtim Majorem*, *Syrtim Minorem*, & sinum *Numidicum*.

De *Fretis* quoque hic nonnihil videtur dicendum : Numerantur præcipua quindecim : ex quibus celebriora sunt sex. 1. est a *Fretum Magellanicum* longissimi tractus ; cujus longitudo ab Oriente in Occidentem ex. milliarium : latitudo varia, modo duorum milliarium, modo unius, modo quadrantis. Conjungit Oceanum Atlanticum cum Pacifico, atque ex uno in alterum præbet transitum. *Ferdinandus Magellanus Portugallensis*, auspiciis Caroli V. Imperatoris missus, anno à nato Christo c1510xix, 10. Augusti Hispali solvit, post xiv. mensium iter hoc fretum primus invenit & navigavit. *Vasus Nuanius tamen de Valboa* prius : nempe anno c1510xiii. illud fretum animadvertisse dicitur, quum ad Australem regionem lustrandam isthuc navigaret. Latitudo sive distantia ejus ab Æquatore est 52. gr. 30. min. Ad Septentrionem habet *Chicam Americæ Australis provinciam* : ad Austrum jacent insulæ Terræ Magellanicæ, & *Terra del Fuego*. 2. Est b *Fretum Gaditanum, Herculeum, di Gibraltar*, vulgo Germanis *die Straffe*, Belgis *de Strate*, per quod Oceanus Atlanticus transit & sinum efficit Mediterraneum. Ejus fauces xv. millia passuum patent in longitudinem ; quinque millia in latitudinem, teste *Plinio in proœmio lib. 111.* Olim non fuisse, sed ab Oceano in terras irruptente existisse, ineptè existimant nonnulli ex Veteribus. (* Hanc vocem ineptè viro docto nollem excidisse.) 3. c *Fretum Danicum*, vulgo *der Oresund* item *der Sund*, jacet inter Daniæ insulam, Zealandiam & Scandiam. Per illud Oceanus Atlanticus fluit in sinum Balticum. Latitudo est dimidii milliariis non integri, ubi minima. Huic fretu adjungendum est alterum

inter Zealandiam & Fioniam, vulgò *Funen*, insulas ; Germanis *der Belt*, & tertium inter Fioniam & Jutiam, vulgò dictum *Mittelfabr Sund* ; ab opidulo Fioniæ *Mittelfabr*. 4. d *Hellespontus* inter Abydum & Sestum, modo memoratus. 5. e *Bosporus Thracicus*, itidem jam memoratus. 6. f *Fretum Siculum*, inter Italiam & Siciliam, ejus longitudo est xxviii. circiter millium passuum : Latitudo vero, ubi minimum, inter Pelorum & Cænym, quod vulgo nunc *Coda della Volpe* dicitur, mille quingentos passus, ubi plurimum, inter Italiæ promontorium & Leucopetram ; xii. millia patet. In eo fretu sunt Scylla & Charybdis. Siciliam ab Italia terræ motu avulsam ; ac ita hoc fretum existisse, ineptè opinata quoque est vetustas. Et hæc sunt sex freta celebriora ; nunc sequuntur reliqua. 7. Magellanico fretu vicinum est g *Fretum le Maire*, inter Terram Australem, & insulas Magellanicas, ab Oriente in Occidentem, minus longum quam Magellanicum ; per illud multo brevior via est ex Oceano Atlantico in Pacificum. Distat ab Æquatore 54. gr. 30. min. 8. h *Fretum Manilhas*, inter Luconiam & Mindanao, aliasque Philippinas insulas protensum, dicitur esse centum leucarum ; navibus periculosum, ob crebras syrtes. Extenditur ab Oriente in Occidentem. Conjungit Oceanum Pacificum cum Indico ab illa parte ; est liberiores in vicinia sint conjunctiones. 9. i *Fretum Weigatz*, per quod ex Septentrionali mari in Tartaricum Oceanum via est ; Sed à glacie clausa tenetur. Jacet inter Novam Zemblam & Samojedam. 10. k *Fretum Davis*, inter Groelandiam & Americam Septentrionalem ; sed ejus exitus nondum cognitus est ; adeoque dubium manet ; utrum fretum sit, an sinus. 11. l *Fretum Glaciale* inter Novam Zemblam & Spitzbergam, seu alio nomine *Terram Polarem* appellandam. 12. m *Fretum Forbishers*, si non ad Oceanum Pacificum ; saltem ad sinum Hudsonii, viam præbet

a Fretum Magellanicum. b Fretum Gaditanum. c Fretum Danicum. d Hellespontus. e Bosporus Thracicus. f Fretum Siculum. g Fretum le Maire. h Fretum Manilhas. i Fretum Weigatz. k Fretum Davis. l Fretum Glaciale. m Fretum Forbishers.

præbet Atlantico Oceano. 13. n *Fretum Anian*, inter Americam Septentrionalem & Tartariam Asiæ, per quod ex Oceano Tartarico in Pacificum via esse dicitur; sed adhuc incertum est. Aliquod tamen fretum esse, inter Americam Septentrionalem & Tartariam, atque etiam aliud inter Americam & Groenlandiam, nautæ periti colligunt ex motu & fluctibus maris. 14. o *Fretum sinus Persici*: Sed minus proprie ita dicitur: quia non est angustior ingressus, quam ipse sinus. 15. Bosporus seu p *Fretum Cimmerium* inter Tauricum Chersonesum & Asiam. q Plurima præterea sunt freta cum inter ipsas insulas Indicas: tum inter insulas & vicinas Continentes, ut 1. Inter Ceilanum & Indiam. 2. Inter Sumatram & Malaccam. 3. Inter Sumatram & Bantam &c. Quidam existimarunt, Fretum

quoddam esse ad latus Septentrionale Virginæ, ad Latitudinem 40. gr. per quod conjungatur Oceanus Atlanticus Pacifico, & libera via hinc in Chinam & Philippinas concedatur. Sed frustra id per Hudsonium anno c1o 16c 1x. tentatum fuit. Et sic explicatæ sunt differentiæ partium Oceani à Terrarum situ existentes. Memoriam causa ex Geographia Generali Varenii hic subjungimus Tabulam, quæ continet divisionem partium Oceani.

Adolescentes periplum oræ maritimæ Terrarum & Oceani tractus perlustrent, memoriæque insigant: ad quam haud parum facit cognita habere litora oræ maritimæ continentium, atque eorum conjunctionem; item partium maris connexionem & situm.

n Fretum Anian. o Fret. Sinus Persici. p Bosporus Cimmerius. q Freta alia:

C A P. XIII.

De navigatione Oceani. 1

I.

Oceanum Atlanticum, qui est inter Europam, Africamque & Americam, antiqui mortales quando primum navigare cœperint, haud facile dictu est. Notam fuisse Ægyptiis Græcisque terram *Americam*, eoque *Carthaginenses* navi-

America veteribus cognita.

REISKII.

1 a *Oceani navigatio duplex habebitur, una vetus alteraque nova*: Illa instar Geographiæ veteris manca, imperfecta, erronea fuit, *particularis tantummodo sive partialis & litoralis*, adeo ut nautæ littoribus inhærent, nec in altum quacunque provehi possent: Hæc vero longe perfectior nunc extat magisque certa, *totalis quippe ac universalis fere per pyxidem repertam nauticam & acus magnetica beneficium*, quod Joh. Gojæ, Italo eique Amalfitano A. C. 1302. circiter debemus. Nam veteres nautæ interdum conspectis Insulis, montibus & pro-

montoriis, noctu observata Helice ac Cynosura, itemque stellis paulo proximis juvabantur: Nostri nunc indice gaudent magnetico, quo non Meridiana tantum linea, sed plaga septentrionalis etiam notatur, vel exactius, vel obliquius paulo cum declinatione, quam *Chalyboclisin* vocant. Hinc ergo *universalis* pendet navigatio, *non ea simpliciter quidem aut absolute, sed secundum quid* (ὄχι ἀπλῶς, ἀλλὰ κατὰ τι) quousque per frigus ventorumque intemperiem aut molem glaciale oceanus adiri potuit. b *Septuplex* autem hæc *circumnavigatio* accidisse legitur.

(* Non

a Navigatio duplex Oceani vetus & nova. b Circumnavigatio septuplex.

navigasse, post suo loco ostendam. * Nostra atque avorum nostrorum memoria *omnis Terræ Orbis* jam aliquoties *circumnavigatus* est. Medio Mundi sæculo, quum *Græcis Romanisque* una tantum continens, quam Europæ, Africæ, Asiæque nominibus distinxerant, cognita fuerit, de hujus circumnavigatione narrat *Plinius a Lib. XI. cap. LXIX. (Lib. II. cap. LXVII.) à Gadibus Columnisque Herculis Hispaniæ & Galliarum circuitu totum* sua ætate navigatum fuisse *Occidentem. Septentrionalem* autem *Oceanum* majore ex parte navigatum auspiciis *Divi Augusti*, Germaniam classe circumvecta usque ad *Cimbrorum promontorium*, & inde immenso mari prospectu, aut fama cognito, ad *Scythicam plagam* & humore nimio rigentia. quod *Tiberii* ductu factum, ex *Velleji libro secundo* prospicitur. Idem *Plinius* eodem loco auctor est, *Alexandri Magni* victorias majorem partem *Meridionalis Orientalisque Oceani* perlustrasse, usque in *Arabicum sinum*. in quo etiam postea res gerente *C. Casare*, Augusti filio, * signa navium ex Hispaniensibus naufragiis fuisse agnita. Cartha-

Orbis Terræ circumnavigatus.

Navigatus Occidens & Septentrio.

Navigatio Oceani Orientalis & Meridionalis.

(* Non satis sibi constat Cluverius. Nam heic Americam a Veteribus cognitam asserit, & in Libro sexto capite XI. eandem *Novum Orbem superioribus sæculis planè ignotum* definit; ac rursus sui ipsius immemor in eodem capite paucissimis interjectis lineis Americam *jam inde antiquissimis temporibus cognitam fuisse Europæis*, disserit. hæctamen ita conciliari possunt, ut notitiam Americæ antiquis concessam aliquandiu intermissam, & oblivioni penitus traditam, per recentium navigationes denuò recuperatam, dixisse videatur. De Americâ veteribus incognitâ vide tentamen nostrum Geographicum *Memoires Hist. & Crit. Decembre 1722.*)

HEKELII.

* Lib. II. cap. LXVII. secundum Edition. *Geleniano-Froben.* in fol. p. 29. Quæ citatio etiam in ultimâ illâ Edition. *Vorsiano-Amstelad.* est reperire. (* Jam errorem emendaverat Philippus Labbe S. J. in ea quam Lutetiæ adornavit Editione, anno 1661. in versione Gallica anni 1639. Lutetiæ, & in aliâ anni 1653. Locus ille Plinianus recte indicatur.)

BUNONIS.

* Hic Cajus erat filius adoptivus Augusti, ejusdemque ex Julia filia & Agrippa nepos. *Sueton. in Aug. C. XVI.*

Meminit præterea S. Scriptura navigationum in Ophir Regum Salomonis, Hiram, Josaphat. Job quoque, qui juxta Arabiam habitasse scribitur, mentionem facit *auri Ophiriani*. Unde perspicuum esse potest, navigationes in Ophir tum temporis fuisse cognitatas. De navigatione ex Ægypto in Indiam D. Hieronymus cum Strabone prodidit; dum memorant habitacula & frequentia navalia fuisse, quo loco postea in Ægypto de suo nomine Alexandriam condidit Alexander. Commercia deinde aucta fuisse testatur Plinius; & itineris illius in Indiam rationem describit lib. VI. cap. XXXII. Pius etiam Pontifex Asiam describens ait, in Othonis Imperatoris Teutonici vita legi Indicam navem una cum Indicis mercatoribus in Germanico litore fuisse deprehensam, ibique ventorum vi ex Oriente propulsam constitisse. Veneti per Mare Mediterraneum Alexandriam Ægypti navigiis delati, & hinc aliquo terræ spatio emenso, per sinum Arabicum in Indiam Orientalem superioribus

terioribus temporibus profecti, & inde eodem itinere reversi aromata & pretiosissimas merces, eas recentes minusque corruptas, propter itineris illius compendium, inde in omnes totius Orbis Christiani partes divendebant. Sed Lusitani postea alia via, quæ in Indiam duceret Orientalem, reperta, circumnavigata omni Africa, ad Sinas usque transierunt. *Vasus de Gama Portugalsis* Anno C. 1489. prom. Bonæ Spei primus circumnavigavit, Calecutum usque pervenit, & iter illud in Moluccas insulas patefecit. Deinceps secuti sunt Belgæ & Angli. Atque ex eo tempore non solum in Ægypto; verum etiam Venetorum vectigalia valde afflictata fuere. Hinc Ægyptiorum Sultanus, paulo ante quam Ægyptus in potestatem Turcarum deveniret, quum de vectigalibus quotidie multum diminui animadverteret, adeo tulit iniquè, ut missa legatione ad Julium Pontificem atrociam Christianis omnibus sit interminatus, nisi efficiat, ut Lusitani navigationem istam in Orientalem Indiam intermittant. Verum antiquis temporibus hanc navigationem non fuisse incognitam, etiam C. *Julius Solinus* testatur, qui tradit, totum Meridiei æquor ab India usque in Hispaniam fuisse navigatum: idque probat Jubæ Regis testimonio. *Christophorus Columbus Genuensis* incredibili ausu Oceanum Anno à nato Christo c15 ccccxxii. ingressus, insulas Americæ, primum Hispaniolam, & deinde Cubam & Jamaicam, primus invenit. Deinde Anno c15 ccccxcvii. *Americus Vesputius Florentinus* b Emanuclis Portugallæ Regis auspiciis profectus Terram continentem, quæ ab ipso *America* dicta est, primus ex Europæis detexit & ingressus est. Postea Anno c15 l3c xix. 10 Augusti *Ferdinandus Magellanus Portugalsis* auspiciis Caroli V. Hispani solvens post xiv. mensium navigationem reperit fretum, *Magellanicum* ab ipso dictum, illudque spatio dierum xxxi. navigavit. Sed paulo post, in insula Massan seu Mathan, à Barbaris in pugna occisus est. Illius in eo munere successor *Jacobus Serranus* in insula Sebuth ejus loci regulo nefariè proditus, nullo modo à comitibus suis potuit liberari. Dux itineris deinde allectus est *Sebastianus de Cano*, qui iter istud confecit, & navem *Victoriam*, hoc enim erat ei nomen, post trium annorum & unius mensis iter Hispaniæ reduxit, universum Terrarum Orbem emensus. Et hæc prima est post hominum

memoriam Orbis circumnavigatio. Idem deinde alii quoque ausi sunt: *Franciscus Dracus Anglus*, *Thomas Candisib Anglus*, *Olivier de Nord*, *Sebaldus à Werdt*, *Georgius Spilberg*, *Jacobus le Maire*. Terram verò Australem lustravit *Petrus Ferdinandus de Quier*; ut ipse testatur in Epistola ad Regem Hispaniæ. Navigatio ad Sinas & Insulas Philippinas per Septentrionalem Americæ partem ab Anglis aliquoties est tentata. *Martinus Forbisher* sinum exiguum detexit, quem putarat esse fretum, vulgò appellatur *Forbishers Straet*. Anno C. 1585. *Davismus* quidam majus invenit fretum, & duobus annis sequentibus ejus exitum frustra quæsit. Fretum istud ab illo nomen accepit, vocaturque *Fretum Davis*. Ejus cœptis insitit *Bassinius*, ingentemque reperit sinum, qui *Bassins Bay* vulgò dicitur. Sub finem seculi præcedentis *Hudsonius* idem tentavit iter: & quod *Davismus* & *Bassinius* eo viderentur errasse, quòd navigationes suas nimium flexissent in Septemtrionem, ille contra Meridiem versus contendit, & per fretum à se inventum, (unde eidem nomen impostum *Fretumque Hudsonii* vocatur) in vastum pervenit pelagus, adeo ut conceperit spem circumnavigandi Americam. Sed à perfidis suis sociis in cymbam nefarie expositus & desertus est Anno C. 1631. *Jamesus* navarchus quidam & *Thomas Jacobus* sinum *James* cum insulis quibusdam detexerunt: Hunc sinum post ingressus *Thomas Buttonius*, portum invenit commodum, quem *Nelson* appellavit, ejusdemque sinus recessui Occidentali suum imposuit nomen vocavitque *Buttons Bay*, i. e. *sinum Buttonii*. Ex reciprocatione hujus freti colligebat *Thomas* iste, hæc iter patere ad Sinas. Sed naturæ miraculis, quæ ibidem deprehenderat, contentus, recessit, terramque illam Australem nominavit *Valliam Meridionalem*; oramque maritimam Septemtrionalem cum regione ista, *Valliam Septemtrionalem*. Cæterum navigationes cum in Americam, tum in Indiam Orientalem hodie sunt frequentes. (* Vide præterea *Danielis Huetii De Navigationibus Salomonis* egregium libellum, & ejusdem *Histoire du Commerce & de la navigation des Anciens*. Multa egregia suppeditabit *Ricciolius* in *Geographiæ & Hydrographiæ reformatæ* Lib. 3. qui Periegeticus dicitur, cap. 22. ubi præcipuas navigationes ad Orbis novi, aut quasi novi Orbis, regiones ab anno Chri-

Carthaginis verò potentia florente, *Hannonem* circumvectum à *Gadibus ad finem Arabiae*, navigationem eam prodidisse scripto: sicut ad extera Europæ noscenda missum eodem tempore *Himilconem*. Præterea *Nepos Cornelius* auctor est apud eundem *Plinium*, *Eudoxum* quendam sua ætate, quum *Lathyrum Ægypti Regem* fugeret, *Arabico sinu* egressum, *Gadibus* usque pervectum. multoque ante eum *Cælius Antipater* ibidem affirmat, vidisse se, qui navigasset *ex Hispania in Æthiopiã* commercii gratia. Idem *Nepos* eodem loco apud *Plinium* de Septemtrionali circuitu tradit, *Q. Metello Celeri*, Galliæ Proconsuli, *Indos à Rege Suevorum dono datos*, qui ex India commercii causa navigantes, tempestatibus essent in Germaniam abrepti. Hodie tamen ea navigatio sæpius ab *Hollandis Anglisque* tentata, nunquam perfici potuit; perpetua glacie & diuturnis tenebris obsistentibus. Illa, quæ à *Plinio* narrantur, si vera sint; jam totus hic noster Orbis circumnavigatus fuit. ²

Hannonis
Navigatio.

Et Himilco-
nis.
Eudoxi Na-
vigatio in
Æthiopiã.

CAP.

fti 1270. ad sua tempora recenset, insigniores verò aliquanto fusius designat. Idem ferme tentavit anonimus in libro Gallico, *Histoire de la navigation, son commencement, ses progrès & ses découvertes jusqu'à présent.* 2. vol. 1722. *Luteria* scioli abortivum factum omissem, sed consulto libri hujus mentionem facio, ne, quod sæpe fit, juvenes titulo decipiantur.)

HEKELII.

^b Quem immortalitate dignum judicat *Josephus Scaliger* ad *Manilium* Lib. I. v. 14.

REISKII.

² Circumnavigatio maris septuplex (de qua mentionem fecimus) eaque nova sic contigit. *Prima* auspicio Emanuelis, Portugallici regis, per Ferd. Magellanum navi, cui *Victoriæ* nomen erat, usum Anno 1520. intra 1124 dies: *Secunda* auspicio *Elisabethæ*, Anglicæ reginæ, per Franc. Dracum A. 1577 intra 1056 dies: *Tertia* per Thom. Candisch Anglum A. 1586 intra 777 dies: *Quarta* per Simon. Cardesium Roterodamum A. 1597; *Quinta* per Olivier

de Nord Batavum A. 1598 intra 1077 dies: *Sexta* per Wilhelm. Cornel. Schouten & Jacob. le Maire A. 1615 intra 749 dies: *Septima* per Jacob. Eremitam & Joh. Hugenium Hollandos duabus navibus A. 1623. intra 802 dies. ^a Interim ut superius argumentum persequar, quod cœpi, particularem sive partialem per littora lecta navigationem Tyriis, Carthagenensibus, Græcis & Romanis veteribus nemo detrahet: Qualem à *Plinio* memoratam ex rebus *Cæsarum* & *Alexandri Macedonis* noster auctor repetit. *Periplus Hannonius* exiguam apud præcos fidem invenit, deque suspectis rebus proverbio locum dedit: Vid. *Voss.* in hist. Græc. Lib. IV. Navigatio item *Eudoxi Cyziceni* tota, quam *Heraclides Ponticus* & *Corn. Nepos* prodiderunt, à *Strabone*, gravissimo auctore, tanquam fabula inepta exploditur Lib. II. Quidni explodamus *Indos* ab rege Suevico ad *Q. Metellum Celerem* dono missos, & tempestatibus ad mare Germanicum abreptos? *Ophiræa* etiam *Salomonis* per mare diuturna excursio quin littoralis fuerit, nullum est dubium, si *Ophiram* in *Chersoneso aurea*, *Taprobana* aut *Malacca* colloces.

G

^a Veterum particularis.

colloces. (* Ac multo minus dubium erit, si eandem in Sophala Africæ Orientali Regno quæſiveris.) Nec alia ex Ægypto ad Indias per Oceanum navigatio patere potuit, si quæ unquam patuit, de qua Strabo & Hieronymus contestantur. Nulla vero navis Indicæ ad littus Germanicum per tempeſtatem propulſio valebit, niſi naturæ ac veritati hiftoricæ vim facias. Vetusſta nempe oceani navigatio juſtis limitibus coercenda eſt, ne fidem illa excedat; neve fabuloſis

peccet narratiunculis. Confer Caſp. Varerii Comment. de Ophira, ubi ad veterem navigationem multa invenies, Bochart. Geogr. ſac. Lib. II. c. 27. (* Vide etiam præſtantiffimum Danielis Huetii de Navigationibus Salomonis Commentarium Amſtelædami anno 1698. editum forma quam dicunt in 8. Ejusdem Hiſtoire du Commerce & de la Navigation des Anciens. Eandem materiam in noſtra Geographiæ Hiſtoria pertractavimus.)

C A P. XIV.

Summa totius Orbis diviſio.

I.

Diviſio Ter-
ra.

Diviſio ter-
ra in tres in-
ſulas.

DE aquis, id eſt, de Oceano ejuſque partibus, hæcenus in compendio dixiſſe ſufficiat, nunc terras exponamus. Totus igitur terrarum Orbis in *treis* potiſſimum *parteis*, ſive in *tres Inſulas magnas*, quas Oceanus circumfluus efficit, diviſus eſt: quarum *prima* eſt quam nos incolimus; altera *America*; tertia ^a *Magalanica*; eadem *terra Australis & Incognita* vocitata; quia præter litora, nihil dum à nobis cognitum eſt. Ex his tribus Inſulis, ſive eas *treis* Contienteis appellare libeat, primo loco eam explicabimus, quam nos incolimus, ut quæ nobis patria eſt; quamque jam dudum cognitam plurima ex parte habemus. Hæc quibus Oceani nominibus cingatur ^b, ſupra memoratum eſt. ^a

II. De

B U N O N I S.

^a a Terra quam à *terendo*, quod ſuperiora ejuſ pedibus terantur ^a, dictam volunt, una cum aqua conſtituit Globum; cujuſ *rotunditas* conſtat partim ex eclipſibus

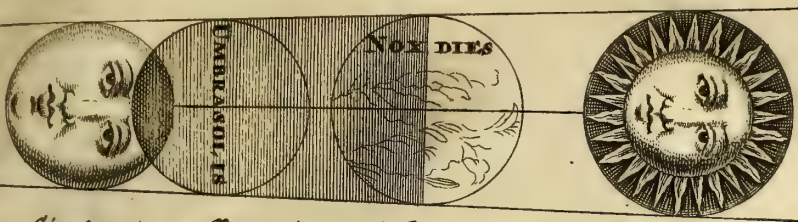
lunaribus; quæ, cum perpetuo rotundæ ſint, manifeſte oſtendunt, corpus illud, cujuſ occasione naſcuntur, ſeu à cujuſ umbræ efficiuntur, ſphæricam habere figuram: partim quia non tantum accedentibus verſus alter-

^a Terræ rotunditas probatur.

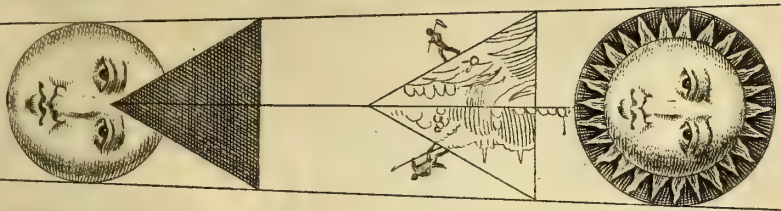
(*^a Sic omnes Editiones & malè; debuit enim ſcribi *Magellanica*; id eſt pars ea terræ quæ ultra fretum Magellanicum ſita eſt. Hanc non partem vultæ cujuſdam continentis, ut primi exploratores regionis ſuſpicati ſunt, ſed Inſularum Americæ ad Meridiem adjacentium, multiplex confirmat experientia. Vide *Relation du Voyage de la Mer du Sud &c. par Mr. Freſier*; qui ſitum, & nomina harumce inſularum exhibet. Eæ nihil ad australem terram faciunt, a quâ non mediocri Oceani intervallo dirimuntur.)

(*^b Geographicam Orbis noſtiam per littora maris & ripas fluviatorum pleniorẽ ſuppeditabit Georg. Fournier S. J. Paris 1648.)

Hoc Schema demonstrat terram esse globosam,

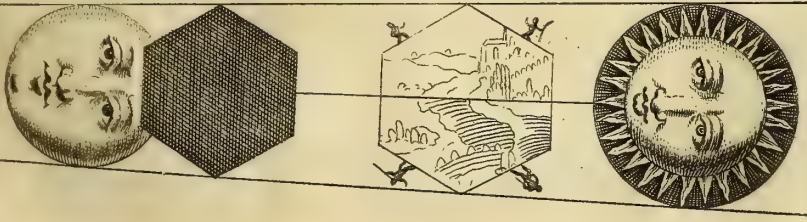
Si terra esset trigona, umbra quoque triangulari figura in eclipsi Lunari appareret,

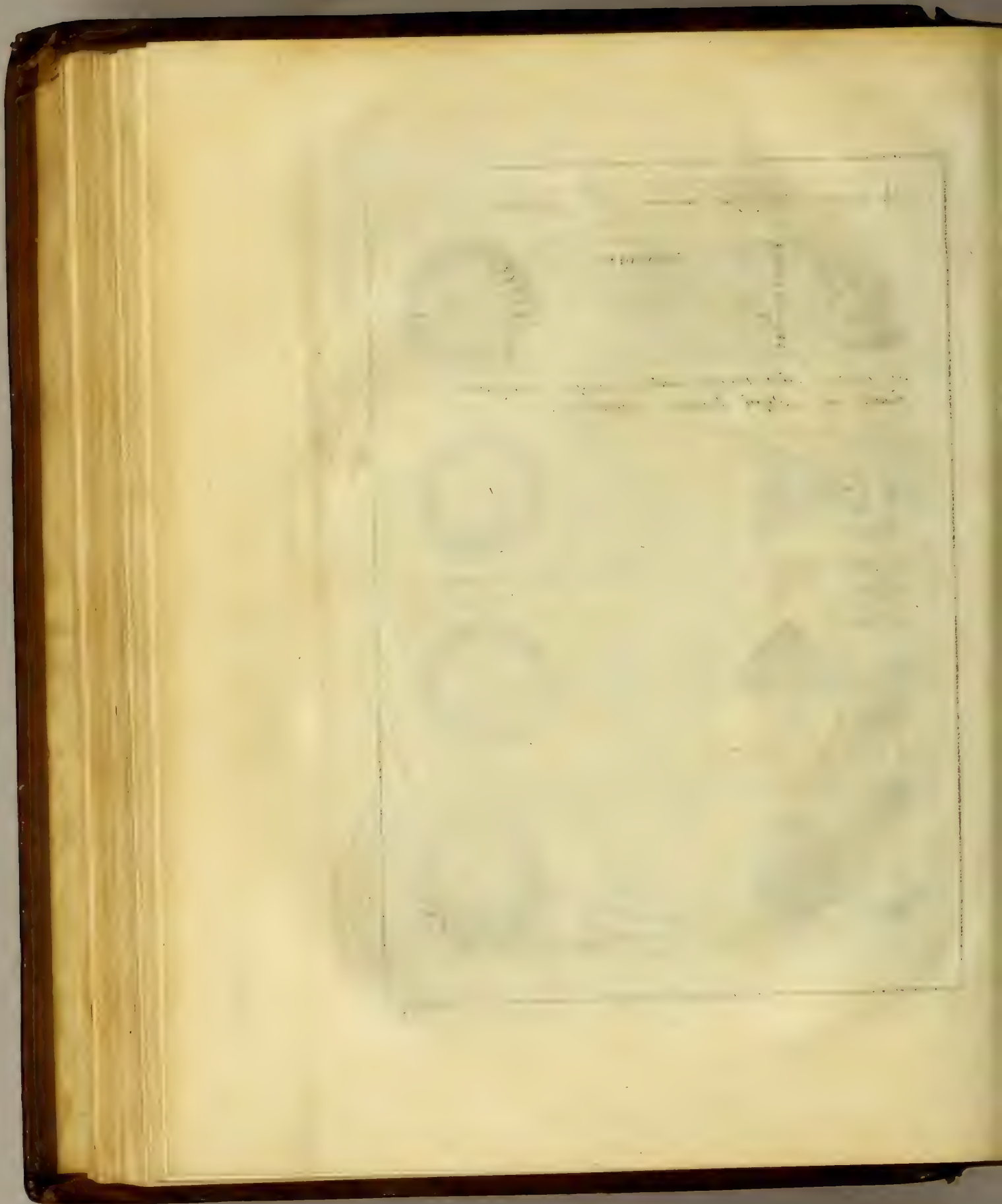

Si terra esset tetragona, umbra quoque tetragona haberet formam,

Si terra hexagona esset figura, eius quoque umbra in defectu Lunari hexagona appareret, que tamen rotunda cernitur.

Typus
ORBIS
TERRARVM

II. De cætero & ipsa in treis potissimum omni ævo divisa fuit parteis; quarum nomina, *Europa, Asia & Africa*. hancque divisionem à numero filiorum *Noachi* habere putatur: *Schemo* obvenisse *Asiam*; *Chamo* *Africam*; *Japheto* *Europam*. Quanquam primi earum limites, pro imperiorum, quæ exorta sunt, ratione, vel etiam Geographorum libitu, mutati fuerunt; ita ut nonnulli * a *Chami* *Japhetique* partes *Schemi* posteris accesserint. β

Europa, Asia, Africa.

III. Nec quidem posteriores mortales, qui circa medium mundi seculum fuere, uno eodemque modo eas divisere. alii quippe *duas* tantum ejus constituerunt *partes*; idque bifariam: quidam

Divisio Orbis in duas partes.

alterutrum Polorum; stellæ circumpolares magis elevantur, & ab Horizonte vertici adpropinquant; recedentibus vero descendunt & merguntur. Sed & proficiscentibus versus Ortum, sidera citius oriuntur occiduntque; versus Occasum autem ambulantes idem serius obvenit; vel quod eodem recidit; dies sunt longiores illi, qui versus Occasum iter facit, quam qui versus Ortum; ita ut qui annuo spatio circumiret Orbem, tendendo versus Occasum, integrum diem in itinere amissurus sit; versus Ortum autem superabundaturus uno die. Quæ omnia fieri non possent, si plana esset Maris & Terræ superficies: Tum enim sol & reliqua sidera omnibus terræ incolis una orientur & occiderent: quod tamen aliter fieri observamus. Intelligimus autem figuram sphericam non quidem exactissimam & geometricè perfectam; quia montibus, & vallibus exasperata passim est terra: fluvii etiam & maria litoribus suis humiliora sunt &c. Sed secundum vulgatam loquendi consuetudinem, qua non attendimus, quæ exigua sunt & parvi momenti. Pilam enim palmariam rotundam appellamus, licet ex futuris, aut ex frequenti ad parietem allisione, inæqualitatem aliquam contraxerit. Cæterum *Terra* superficies aquis exstans dividitur in partes *grandes* seu principales: & *parvas* seu minus principales. a *Grandis* communiter *Continens* appellatur, vel quia longe lateque

continuata est; vel quia minores ei accensentur, quas veluti comprehendit & continet. *Parva* est vel b *Insula*, id est Terræ portio undique mari cinctæ, vel c *Peninsula*, quæ pene ambitur Mari; annectitur tamen Continenti, exiguæ cujusdam portiunculæ interventu, quæ d *Isthmus* dicitur. e *Promontorium* est mons in mare decurrens.

HEKELII.

a Itaque *Tera* in *Augurum Libris* & quibusdam *Archivis* cum simplici R scribi solere, *Nicolaus Perottus* in *Cornucop.* col. 61. Edition. *Aldina Venetiis* A. CHR. M. D. XIII. in fol. impr. & ex eo *Christianus Bemannus* in *Originib.* L. L. p. 1070. Edition. IVtæ autores sunt. Alii dicunt, *Terram* derivari à Gr. verbo *τερπειν*, quod *siccare* denotat, quoniam terra elementum est siccissimum. Sed *Tellus* primario *Dea* dicitur, seu *Orbis ille*, sive *ἰσχυρόν*, ubi habitant homines.

BUNONIS.

β D. *Hieronymus lib. Hebr. Quest.* de septem filiis *Japhet*, qui *Gen. X. v. 2, 3, 4.* memorantur, tradit, quod possederint *Asiam* ab *Amano*, & *Tauro* *Syriæ Cœles* & *Ciliciæ* montibus, usque ad fluvium *Tanaim*: in *Europa* vero usque ad *Gadira* nomina locis & gentibus relinquentes, è quibus postea immutata plurima.

G 2

REIS-

a Terra Continens. b Insula. c Peninsula. d Isthmus. e Promontorium.

(* a Sic *Vorsiana*, *Bertiana*, *Bunoniana*, *Londinensis*, aliæque Edd. *Philippus Labbe* S. J. legit *nonnulla*, quod melius videtur.)

quidam *Asiam* atque *Europam*; *Africam* sub hujus nomine comprehendentes, tanquam partem; scissis utrimque (id crediderunt) *Calpe* & *Abyla* montibus, freto divulsam: alii itidem *duas* à freto Gaditano ad *Tanaim* amnem; hinc *Europam*, inde *Asiam*; sub qua *Africam* etiam intellexerunt.

Divisio Orbis in 4 partes.
Alia divisio in tres partes.

IV. Alii rursus in IV. partes distribuerunt; *Europam*, *Asiam*, *Ægyptum*, & *Africam*. Hinc alii postea, qui tres ejus partes posuere, *Europam*, *Asiam* & *Africam*: *Asiæ* *Ægyptum* tribuerunt; quamvis minus commode minusque rite Nilum terminum inter *Asiam* *Africam*que statuentes: qui ratione pars altera *Ægypti* *Africæ*, altera *Asiæ* accessit. Novissimi *sinum Arabicum terminum* inter *Asiam* & *Africam* ponentes, *Ægyptum* *Africæ* adjecerunt. Atque hæ quidem universi orbis variæ partitiones ^a, atque limites diferte apud veteres auctores passim exstant. 1

V. De *Termino* autem inter *Europam* *Asiam*que obscurior ac minus certa est traditio. Nam qui *Tanaim* flumen statuerunt;

REISKII.

1 Terra continens i. e. continua vel contigua vocatur ea, quæ suis partibus tota cohæret, easque solidas aut firmas continet: Hinc terra etiam firma (* *Gallis la terre ferme.*) Germ. *Das Fusz-feste Land* per suas partes majores pariter atque minores dividitur: Illas Geographi duas, tres, quatuor, sex pro suo quisque sensu connumerant: Has Insula, Chersoneso sive Peninsula, Isthmo & promontorio concludunt. Si quis tres solum partes à tribus Noachi filiis, & divisas inter eos sedibus arcessiunt, hos in tanta antiquitate, obscuroque negotio scriptores *ἡξιόπιστοι*, Josephus etiam in *Judaicis Antiquitat.* Lib. 1. refellunt. Vid. Ricciolus in *Geogr. Reformat.* Lib. 11. Sex vero partes in orbe antiquo & novo alii accuratius tenent, *Asiam* nempe, *Africam*, *Europam*, *Americam*, *Terram polarem arcticam*, *Terramque polarem antarcticam* sive australem: a Omnes tamen rotundas faciunt, totique globo terraquæreo figuram sphæri-

cam sive circularem, non exactam adeo; sed grano piperino similem aut æqualem vendicant, rationibus moti tam astronomicis quam geographicis. Erratum igitur fuit inter veteres novosque scriptores, qui conicam, planam, aliamve disco, scaphio, columnæ similem, aut ovalem penitus terræ figuram attribuunt: Hanc ultimam duo Angli Joh. Childrey in Britannia, quam scripsit *Baconica*, & Th. Burnettius in *Theoria telluris sacra* comprobant. Plura quæ ad certam globi terrestri magnitudinem, figuram, dimensionem, constructionem, usum, quæque ad chartas geographicas sive Mappas copiosius possent addi, consulto præteribimus, neque loco huic commenta adsuemus astronomica. (* *Sapienter de his omnibus filet bonus Reiskius, utinam & de plurimis sibi ignotis quæstionibus passim siluisset. De magnitudine & figura orbis terraquei vide Suite des Mémoires de Mathem. & de Physique tirez des Registres de l'Académie Royale des Sciences de l'Année 1718.*)

HEKE-

a Terræ figura vera falsaque.

(* a Nec debuit omitti Græcorum ambitiosa divisio quæ Orbem *Græcos* inter & *Barbaros* partiebantur; nec celebris altera *Judæorum* qui *Palæstinam* vocabant *terram* quasi per excellentiam, reliquum vero orbem *extra terram.*)

ORBIS VETERIBUS

Auctore *GUILLELMO DEL'ISLE*

et Christianissimi Francorum Regis

NOTI TABULA NOVA

è Regia Scientiarum Academia

Geographo primario.

Tabula in Cap. XIV.

<p>1. In 4. Magnas Continentes sive Maximas insulas;</p>	<p>1. Vetus Orbis, <i>cujus partes,</i></p>	<p>2. Novus Orbis, seu America, <i>cujus partes,</i></p>	<p>3. Terra Polaris Septentrionalis, sive Groenlandia.</p>	<p>4. Terra Australis seu Magellanica incognita.</p>	<p>Rotundas, quarum latitudo & longitudo fere sunt æquales.</p>	<p>1. Europa. Asia. Africa.</p>	<p>Septentrionalis. Meridionalis.</p>																	
								<p>2. Peninsulas seu Chersonesos, quæ sunt Continentium illarum partes.</p>	<p>Oblongas, quarum multe sunt.</p>	<p>Affines peninsulis sunt</p>	<p>1. Chersonesus Aurea, seu Malacca adhaerens Indiae. 2. Cimbrica, sive Jutia, adhaerens Holsatia. 3. Corea adhaerens Tartariae: quam tamen alii insulam esse tradunt. 4. America Septentrionalis. 5. America Australis. 6. California, quæ ex recentiorum observatione insula perhibetur. 7. Jucatan in Sinu Mexicano. 8. Chersonesus Thraciae. 9. Nova Francia. 10. Ionia.</p>	<p>Italia, Græcia, Achaja in specie, Hispania, Asia minor, Arabia, Norwegia, Suecia & Lappia, Beach regio Magellanica, Nova Guinea, Indostanis regna, Cochinchina, Nova Britannia in America, Monomotapa, &c.</p>												
													<p>3. Insulas, quarum alia sunt</p>	<p>Magnæ novem:</p>	<p>Mediocris tredecim:</p>	<p>Parvæ novem:</p>	<p>Minimæ:</p>	<p>Britannia. Japonia. Islandia.</p>	<p>Canadensis. Sumatra. Madagascar.</p>	<p>Borneo. Nova Zembla. California, si insula est.</p>				
																					<p>4. Isthmos.</p>	<p>Sicilia. Hibernia. Hispaniola. Cuba.</p>	<p>Gilolo. Corsica. Seelandia. Dania.</p>	<p>Java Major. Celebes. Creta. Luconia.</p>
<p>Inter Ægyptum & Arabiam. Corinthiacus inter Peloponnesum & Achajam. Isthmus Panamensis seu Americanus longissimus omnium. Inter Jutiam & Holsatiam. Inter Malaccam & Indiam &c.</p>																								

Tellus dividitur in Terram & Aquam. Terræ autem exstantis superficies per Maris interfluxum distinguitur in partes hæc quatuor.

teetam aquis & exstantem.

runt; fontem ejus per summum errorem in Riphæis montibus, haud procul Oceano Sarmatico posuerunt, qua *Petzo-ra* eos perumpit amnis. Alii verò, qui *Isthmum*, qui est inter Ponticum Caspiumque maria, pro fine constituerunt; his persuasum fuit, Caspium mare esse sinum Oceani Septemtrionalis, eâ regione, quâ Obii amnis immensum est ostium, irrupentem. Nam omne litus, quod est sub Septemtrionibus ab occasu in ortum versus ad Obii usque ostium, ad Sarmatiam pertinet: Sarmatia autem pars est Europæ. Itaque *verum certumque terminum inter Europam, Asiamque* uti habeas; statue post *mare Ægeum, Hellepontum, Propontidem, Bosporum Thracium, Pontum Euxinum, Bosporum Cimmerium, lacum Mæotin, Tanais fluentia*, donec adverso amne ad flexum ejus pervenias, apud *Tujam* opidum: inde lineam duc ad proximam *Obii* fluminis ripam: * hinc pone ipsum flumen *Obium ad Oceanum* usque. 7

Europæ Asiæque limites,

LIBER

HEKELII.

b De *Bosphoro Thracico* treis Libros elegantissimos, & lectu verè dignos scripsit *Antonius Gyllius*, quos *Lugd. Batav.* Ao. CHR. M. DC. XXXII. in form. 16. impressos quoque vidimus.

(* Hæc Europæ ab Asia secretio non satis saniori geographiæ convenit. Non enim statim apud *Tujam* oppidum relinquendus est *Tanaïs*. Immò pergendum est juxta ejusdem fluminis ripas ad flexum usque Septentrionalem, quo ad Ducatum *Resaniæ* accedit. Deinde sinuoso tramite qui in mappis facilius conspicitur quam sermone enarratur, ad *Duinam* flumen progrediendum, non ad *Obium* qui rotus in Asia nullatenus Europæ limes, ne quidem vicinus esse potest. *Duina* veteribus est *Carambyce*, quem male cum *Obio* quidam, Duce *Cluverio*, confundunt. Sic enim *Sarmatia* tota in Europa fuisset, quæ tamen in Europæam & Asianam à Geographis discernitur.)

BUNONIS.

7 His addi potest a *Terra Polaris Septemtrionalis*, quæ putatur undique mari & fretis cingi. De *Universi Orbis* variis partitioni-

bus, veroque inter Europam & Asiam termino, *plura cognoscere licebit ex ipsius Cluverii lib. I. de Germ. c. I.* Memoriam causa ex *Varenii Geogr. Gen.* adjecimus *Tabulam* quæ divisionem partium Terræ continet.

Ad finem hujus libri primi addere placuit nonnulla, quæ ad reliquas Globi partes & figuras, ipsasque *Tabulas Geographicas declarandas faciunt.*

Præter Sphæræ circulos, supra explicatos, hæc porro sunt notanda.

1. *Alveus Globi* sustinetur *Basi* seu *Pedamento*, quod interdum additam habet *Pyxidem nauticam*, vulgo *Compassum* vocant, *Vitruvio Amusum* dicitur, cujus beneficio Globus ad Mundi plagas dirigitur, & linea Meridiana invenitur. Si vero illa defuerit, alia poterit adhiberi *Pyxis*, eaque ad partem *Austrinam* sub Meridiano collocari, ad dirigendum Globum versus quatuor Mundi plagas, ut *Horizon* respondeat *Horizonti* Mundi; Meridianus Meridiano: cæterique circuli in Globo cœli circulis. 2. In media

G 3

Basi

a Terra Polaris Septemtrionalis sive *Greenlandia*. b *Pyxis* nautica.

Basi existat a *Pedunculus* ligneus crena incisus, ut per eam Meridianus, Globusque, pariter attolli ac deprimi possit ad diversas elevationes Poli. 3. Quatuor Pedamenti columellis incumbit *Capitulum Alvei Cyclicum ligneum*, quod vocatur b *Horizon*. Ejus latus superius diversimode distributum est. Interior & Globo proximus limbus in quatuor Quadrantes divisus est, secundum quatuor Mundi angulos, Meridiem, Septentrionem, Orientem & Occidentem: & horum quilibet rursus distinguitur in 90 partes æquales, ut ita tota circumferentia, sicuti circuli reliqui comprehendat 360. gradus. In eodem limbo duæ reperiuntur crenæ, per quas Meridianus secundum directam Septentrionis & Meridiei extensionem, ad eam usque profunditatem descendit, ut una Meridiani Globique medium præcise existet supra planum Horizontis, alterum infra illud lateat. Illud nobis hemisphærium cæli conspicuum representat, hoc non conspicuum. Hunc limbum proxime contingens habet xii. signa cum Planetis signo propriis: quodlibet signum in gradus 30. distribuitur, qui suis spatiolis & numeris in intima ora hujus circuli descripti sunt. Inde porro sequitur *Calendarium* non falem *Julianum* seu *Antiquum*; sed & *Gregorianum* seu *Novum* decem diebus illud præcedens; quin & nonnunquam *Scaligerianum*, cum nominibus mensium & festorum. Menses in varios divisi sunt dies, adjunctis primis septem literis Alphabeti Romani, in distinctionem dierum hebdomadis, pro diversitate literæ Dominicalis. In quibusdam etiam Globis additus reperitur *Numerus Aureus*. Exterior demum ora habet 32. ventorum nomina, pro differentia plagarum Mundi, & usu nautico. 4. Meridiano æneo infixus est c *Circulus Horarius*, superiori suo plano in 24. horas, pro ratione diei naturalis, distributus. Habet igitur horam duodecimam duplicatam; quarum altera indicat Meridiem; altera mediam noctem: hinc festio utriusque horæ xii. tam diurnæ, quam nocturnæ Meridiano incumbit. Centrum hujus circuli est Mundi Axis, cujus extremitati index applicatus est æreus, qui cuspi de sua, quoties Globus convertitur, una per circulum Horarium movetur, & horas

ostendit. Porro Meridiano in Zenith seu Polo Horizontis annectitur per cochleam d *Circulus Verticalis*, *Quarta* seu *Quadrans* Altitudinis etiam dictus, ex ære factus habens 90. gradus, sive quartam Circuli partem, & ita adornatus, ut à puncto verticis seu Zenith secundum Globi gibbositatem demissus in omnes Horizontis partes moveri & circumduci queat. Nonaginta isti gradus ita inscripti sunt huic arcui, ut numeri ab horizonte incipiant, & sursum versus Zenith ascendant. Interdum Globo cælesti in sectionibus Meridiani & Horizontis affigitur e *Semicirculus positionis*, qui ad certam elevationem constitutus refert initia xii. domorum cælestium, quas Astrologi distinguere solent per sex Circulos positionum.

Interiorè Sphæram 1. in duas æquales partes dividit f *Æquator*, mensura primi seu quotidiani & communis ab ortu in occasum motus, qui nihil aliud est; quam Æquinoctialis peripheriæ tam æqualis conversio, ut singulis horis xv. gradus promoveantur, & toties una hora sit absoluta, quoties xv. gradus Æquator confecerit. Ejus situm in cælo nobis imaginamur, vel quum mediam in Cingulo Orionis stellam observamus, & ejusdem circumvolutionem ab ortu versus occasum simul notamus: Vel quum tempore æquinoctii motum Solis ab Ortum in Occasum attendimus. Ejus enim vestigia Æquatoris situm super Horizontem tum ostendunt. 2. Dividitur Æquator, ut circuli alii, in 360. gradus: & per quemlibet gradum aut re ipsa imaginatione ducitur semicirculus ab uno Polo ad alterum. Hi semicirculi dicuntur g *Meridiani*, seu *Circuli Longitudinis in terra*. Ex his *Primus* est initium reliquorum pingendorum & numerandorum: & *Primus* ille, ut reliqui, dimidius, non integer pingitur, insignitus areolis coloratis, per quas ejus gradus distinguuntur. Continet 90. gr. ab Æquatore ad Polum Arcticum; & totidem ad Antarcticum. Meridiani Primi locus supra ad Cap. vii. f. iii. indicatus est. 3. Per Meridiani gradus singulos ab Æquatore versus utrumque Polum deduci possunt 90. h *Paralleli* seu *Circuli Latitudinis*: Verùm ne loca in Globo per multitudinem circulorum nimium obscurantur, vulgò tam Meridiani quam

a Pedunculus. d Horizontis limbi. e Circulus Horarius. d Circulus Verticalis seu Quadrans Altitudinis. e Semicirculus positionis. f Æquator. g Meridiani seu Circuli Longitudinis. h Paralleli seu Circuli Latitudinis.

quam Paralleli tantum describuntur per decimum quemque gradum Æquatoris & Meridiani. 4. Æquatorum in duobus punctis oppositis interfecat circulus obliquus, *Zodiacus* dictus: Unus semicirculus Zodiaci flectitur ab Æquatore versus Septentrionem; alter versus Austrum. Distinguitur Zodiacus, uti Æquator, in 360. areolas diversi coloris, per quas gradus denotantur; duciturque ab Ortu in Occasum. a *Zodiacus* & *Ecliptica* in eo conveniunt, quod eundem habent axem, eosdemque polos; & in eo tantum differunt, quod *Ecliptica* fit circulus in medio Zodiaci, sine Latitudine: *Zodiacus* autem fit circulus, seu *Zona* potius, Latitudinem habens xx. ferme graduum. Sed quoniam in Globo Latitudine Zodiaci ad xx. gradus determinatâ non indigemus, sola in eo pingitur *Ecliptica*. Polos *Eclipticæ* sustinet *Colurus Solstitiorum* in Circulis Polaribus. Porro ab uno Polo Zodiaci ad alterum duodecim in Globo cœlesti describuntur Semicirculi, per initia singulorum *Dodecatemriorum*, & efficiunt *sex circulos maximos*. Primus transit per principia Arietis & Libræ, ostendens initia Longitudinis Signorum: *Secundus* per initia Tauri & Scorpii; atque ita porro reliqui distribuunt superficiem Globi in duodecim partes æquales; quæ latissimæ sunt in *Ecliptica*; versus Polos autem Zodiaci paulatim imminuuntur, ac tandem in ipsis Zodiaci Polis concurrunt. Cujuslibet partis spatium nomen habet à signo, inter utrumque semicirculum in *Ecliptica* comprehenso. Exempli gratia; superficies inter duos semicirculos per initia Arietis & Tauri ductos, comprehendens signum Arietis in *Ecliptica*, dicitur *Signum Arietis*; omnesque stellæ & Planetæ, aut alia cœli puncta, inter duos illos semicirculos, ex utraque *Eclipticæ* parte usque ad Polos, comprehensa, dicuntur esse in signo Arietis; atque ita porro in cæteris. Et hi in *Globo Cœlesti* sunt b *Circuli Longitudinum*. At c *Circuli Latitudinum*, qui ostendunt Latitudinem seu distantiam stellæ ab *Eclipticâ*, sunt Zodiaco paralleli & transversim per Circulos Longitudinum ducuntur: Sed non expresse pinguntur in Globo, ne stellæ vel alii circuli obsecurentur. 5. Ex *Circulis Minoribus* duo *Polares* & duo *Tropici* rubris solent pin-

gi lineis; & cum aliqua Latitudine, licet nullam habeant. Reliqui, videlicet Paralleli, nigris lineis tantum notantur. Hactenus de pictura Circulorum; jam sequitur locorum pictura.

Loca in Globo *picta sunt*, Regiones, Gentes, Insulæ, Maria, Flumina, Sylvæ, Montes, Urbes. *Regiones* diversæ diversis coloribus à se invicem distinguuntur; earumque limites notantur multis punctis. *Insula* desertæ, & quæ arena magis sunt, quàm terra exculta, insigniuntur multis & variis punctis. *Sylvæ* indicantur unâ vel alterâ arbore. *Montes* ex pictura facilè cognoscuntur. *Urbes* turribus suisque nominibus notantur. Hactenus de picturâ Geographica in Globo; Jam sequitur *Hydrographica*. In ea observandæ primùm *Lineæ Nautica*, quæ *Rhombi* Lusitanis dicuntur, & Belgis *de Cours*, item *een Streack*. Est autem d *Rhombus* linea in Globo Terrestri & Mappis Geographicis, quam navis, Acum Magneticam itineris sui ducem, secuta, in maris superficie certo vento tenere debet. Viam nautis monstrat e *Pyxis nautica*, vulgò *Compassus*. Habet *Pyxis* illa planum rotundum, quod nautæ *Rosam* appellant, cujus circumferentia divisa est in xxxii. partes, tot mundi plagas monstrantes. *Septentrionem* indicat peculiare signum* *Lilii*. Subtùs enim *Rosa* habet affixam Acum Magneticam, quæ paxillo æneo acuminato imposita libere movetur, & quocunque *Pyxis* vertatur, plagam respicit Septentrionalem; sicut reliquæ lineæ reliquas Mundi plagas & ventos. Hoc indice nautæ freti vasto se committunt Oceano, & remotissimas petunt terras. Pingitur Index ille nauticus in Globi Terrestris Æquatore, Meridiano & nonnullis intra Parallelos locis, aliisque Globi & Tabularum Geographicarum partibus: ita tamen, ut *Lilium* semper respiciat Septentrionem. In *Arte Navigandi* quatuor præcipuè veniunt consideranda. 1. Longitudines & differentiæ locorum. 2. Eorundem Latitudines & differentiæ. 3. *Rhombus*, seu *Linea*, per quam navigandum est. 4. Intervallum seu distantia itineris marini inter duo loca. Sed amplissima illa *Navigandi Ars* paucis explicari nequit: qui eam scire desiderat, consulat *Nonium*, *Mercatorem*, *Robertum de Hues*, *Adrianum Metium*, & alios. Tan-

a Zodiacus & Ecliptica. b Circuli Longitudinum. c Circuli Latitudinum. d Rhombus. e *Pyxis nautica* seu *Compassus*.

tum de picturis necessariis in Globo. Non necessaria pictura est animalium, piscium, aliarumque rerum, quas cælatores & pictores, vel ad ostendenda in Terra & aquis varia animalia, vel ad oblectamentum oculorum, addiderunt.

Fabricam & structuram Globi sequitur ejus usus, qui sanè maximus est, cujus explicationem omnem pauca non capiunt pagellæ: præcipua tamen, quæ Geographiam cognituro necessaria videntur, in gratiam tiro- num delibasse hæc vice contenti, earum rerum cupidos ad ipsos Auctores remittimus, qui hanc doctrinam ex instituto & prolixè tradiderunt.

a I. Alveo suo Globus per crenas Horizontis lignei immittitur, usque ad basis pedunculum, qui crenâ suâ excipit Meridianum ita, ut ejus *medium*, hoc est, 180. gradibus *existet supra planum* lignei Horizontis. Sed *illud Meridiani anei latus, cui inscriptus est numerus graduum, respiciat lignei Horizontis partem Orientalem. Utrum verò Globus in Meridiano rectè pendeat*, examinatur hoc pacto. In medio Meridiani inter utrosque Polos directè supra Æquato- rem, est initium numerationis graduum ad utrosque Polos: illud initium lineâ oblongâ notatur: applica itaque huic lineæ acum, ut punctum ejus extremum ferè incidat in Æquato- rem, deinde volve Globum, si punctum acus perpetuò incidit in Æquato- rem, neque ab eo declinat, rectè ab Axe pendet Meridianus. Porro, *utrum medium Meridiani existet supra Horizontem*, exami- natur hoc modo. Ad locum aliquem datum elevatur Polus; ac tum conspicitur, quot gradus ab Æquatoris parte Australi nume- rentur; qui si adduntur gradibus Elevationis, efficere debent 90. His si addis alterius Quadrantis gradus 90. redit numerus 180. graduum, quod est dimidium Meridiani.

b II. *Globus ad Mundi situm*, ut Globi cardines respiciant plagas & cardines Mundi, componitur hoc modo. 1. Globus collo- catur in mensa aut tabula plana, ita, ut superficies Horizontis superior maneat pa- rallela cum vero Horizonte. 2. Polus pro loci tui, ubi versaris, latitudine elevatur. 3. Ita Globus convertitur, ut Meridianus æneus congruat cum Linea Meridiana Pyxidis nauticæ in basi Horizontis locatâ; Polus

Austrinus respiciat Meridiem; & Arcticus Septemtrionem. Quo factò Globi Axis respondet Axi Mundi, & partes Horizontis lignei, plagis Horizontis veri. Sed Acus Magnetica quia declinat, res manet dubia nisi fuerit correctæ. Si Compassus non est in promptu, vulgo respiciunt ad templorum structuras, in quibus summum altare con- structum est ad Orientem, & turres ad Oc- cidentem. Hinc à dextra est Meridies, à sinistra Septentrio. Observant quoque um- bram corporum ad horam xix. meridianam, sed quoniam horologis non satis tutum est credere; neque hic modus satis certus est. Quare alii noctu per cuspides duorum ba- culorum intervallo aliquo in terram defixo- rum stellam Polarem aspiciunt, & lineam inter utrumque baculum protrahunt; quæ est meridiana. Sed omnium rectissimè *Linea Meridiana invenitur hoc modo*: Primùm in plano ducitur circulus, in cujus centro erigitur ad perpendicularum stylus, qui lon- gitudine suâ non superet semidiametrum. Observanda deinde umbra Solis projecta à stylo ante meridiem, quando ejus extremi- tas Peripheriam circuli attingit: qui locus puncto notandus est. Eodem modo pome- ridianis horis extremitas umbræ notanda in Peripheriâ eadem. Inter hæc duo puncta medium punctum exactè sumitur per divi- sionem arcus intercepti in duas æqualeis parteis. Ab hoc puncto divisionis per cen- trum ducenda est linea, quæ est meridiana, & semper indicat horam xix. *Vel hoc modo*: In plano erigitur Stylus ante meridiem, & ex loco ejus per umbræ projectæ extremi- tatem describitur peripheria. Deinde obser- vatur post meridiem peripheriæ punctum, quod extremitas umbræ attingit. Arcus inter duo illa puncta bifariam secatur, & linea per centrum ducitur, quæ est Meridiana. *Vel demum ita*: In tabula plana & Hori- zonti parallela describitur circulus, isque per duos diametros dividitur in quatuor qua- drantes, & horum quilibet in 90. grad. Extremitates diametrorum notantur voca- bulis Meridiei, Septemtrionis, Orientis, & Occidentis. In centro erigitur stylus ad rectos cum tabulis angulos. Deinde inqu- ritur in quo gradu Horizontis Sol oriatur aut occidat ad eum diem: quo id investigatur. Eo igitur die Sole oriente tabula ita parata tamdiu

a I. Examen Globi; num rectè pendeat in Meridiano & Horizonte. b II. Globum ad situm Mundi componere & invenire lineam Meridianam.

tandiu convertitur, donec umbra styli tot gradibus cadat ab Occidente versus Meridiem, quot gradibus Sol remouetur ab Oriente versus Septemtrionem. Linea igitur Meridiei & Septemtrionis in tabula respondebit lineæ Meridianæ in cælo. Globo ad Lineam Meridianam constituto, reliqui Mundi Cardines ac venti per se innotescunt.

4. Si locum tuum, in quo moraris, in sphaera terrestri applicas Meridiano; Sphaeræ situs per omnia similis est vero situi Terræ, & apparet quomodo & quorsum reliquæ regiones ad locum tuum sitæ sint. 5. Si Globus Cælestis eodem pacto constitutus convertitur ab Oriente in Occidentem, apparet quomodo & in quibus plagis corpora cælestia loco tuo orientur & occident: quæ nunquam occident, & quæ nunquam orientur.

a III. Sphaera constituitur *Recta*, quum uterque Polus incumbit Horizonti; & per ejus Zenith transit Æquator. In hoc Sphaeræ positu corpora cælestia cum Planetis rectè supra infraque Horizontem ascendunt, & descendunt. 2. Omnes stellæ, seu vicinæ sint Æquatori, seu longè ab eo remotæ, quæ simul orientur, simul transeunt Meridianum, & simul occidunt. 3. Hæc omnia tantum temporis memorantur supra Horizontem, quantum infra illum latent; quia circuli, quos conversione Globi describunt, ab Horizonte in duas æquales partes secantur. Atque hinc sequitur, Solem tam in Æquatore, quam extra eum ad Meridiem seu Septemtrionem constitutum, motu cæli quotidiano, æquali tempore supra & infra Horizontem morari; adeoque dies perpetuò æquales efficere suis noctibus. Contingit istud habitantibus *sub Æquatore* absque ulla latitudine versus alterutrum Polum; ut sunt incolæ insulæ D. Thomæ, partis Africæ, Moluccarum quarundam &c. Hanc sphaeram habent *Ascii*, de quibus supra c. V. f. 11. ubi simul varietates cæli, quibus obnoxii sunt, memorantur.

b IV. Sphaera constituitur *Parallela*, quum Æquator ita applicatur Horizonti, ut fiant paralleli; & alter Polus altissimè tollitur supra Horizontem in Zenith; alter humilissimè deprimitur in Nadir. In hoc Sphaeræ positu 1. sidera, Circuli, aliæque Globi partes, neque supra Horizontem ascendunt, neque infra eum descendunt, sed parallelè semper cum eo convertuntur.

2. Sol iis per sex menses continuos non occidit, ac reliquos sex menses non apparet. Talem Sphaeram habent, si qui sunt sub Polis. Quibus porrò cæli mutationibus hi sint obnoxii, dictum est in Periscis Cap. V. ad f. 111.

c V. Sphaera fit *Obliqua*, quum alter Polus supra Horizontem ita elevatur, ut *obliquè* inclinetur versus alterutrum Horizontis latus; & alter deprimitur. In hac sphaeræ positione 1. Æquator cum cæteris Circulis, Signis & Stellis oblique scandit supra Horizontem, & oblique rursus infra eundem delabitur. 2. Omnes Circuli Æquatori utrinque paralleli, etiam ii, qui per conversionem Sphaeræ describuntur à Sole, stellis aut aliis signis, ab Horizonte dividuntur in partes inæquales; ita ut eorum, qui ab Æquatore tendunt versus Polum elevatum, major pars supra Horizontem exstet, minor condatur infra eum: Cæterorum vero versus Polum latentem, major pars subter Horizontem hæreat, minor tollatur supra. Ex quo consequitur, Solem, dum versatur extra Æquatorem, in signo tendente ad Polum conspicuum, conversione Sphaeræ majorem partem circuli supra Horizontem, quam infra eum conficere, diutiusque hæreere supra terram; & hinc quoque dies efficere longiores suis noctibus: & contra, ubi recessit ad Polum inconspicuum, minorem circuli partem consumere supra, quam infra Horizontem, minusque supra Terram morari, adeoque dies facere noctibus breviores. Simul etiam patet, quo elevatior est alter Polus supra Horizontem, eo circulos secari in partes inæquales, ac proinde discrimen dierum & noctium dari evidentius. 3. Sol, dum est in Æquatore, pari semper tempore supra & infra Horizontem commoratur; adeoque dies nocti redditur æqualis. 4. Stellæ omnes circa Polum conspicuum, comprehensæ circulo, intervallo Elevationis Poli descripto, nunquam occidunt; aliæque contra interceptæ circulo ex Polo latente ad Horizontis contactum delineato, nunquam orientur: intermediis vero locis positæ, orientur atque occidunt; exceptis iis, qui ipsos circulos prædictos occupant, quæ occidunt, neque orientur, sed Horizontem duntaxat stringunt. Hanc Sphaeræ positionem habent omnes

H

a III. Sphaeram constituere Rectam. b IV. Sphaeram constituere Parallelam. c V. Sphaeram facere Obliquam,

omnes terræ incolæ, quia à lateribus Æquatoris sub quacunq̃ degunt Latitudine, tam ad Septemtrionem, quam ad Meridiem; donec incurrant in ipsos Polos, ubi Sphæra est parallela.

a VI. Ex Constitutione Sphære Obliquæ inter cætera hæc duo observantur. 1. *Altitudinem Poli æquari distantia Zenith ab Æquatore, seu Latitudini locorum*; quod per Globum ita demonstratur. Uterque Polus adjungitur Horizonti, ut in Sphæra Recta, & sunt sine ulla elevatione Poli, atque Zenith incidit in Æquatorem. Hinc si alter Polus ex alterutra parte Horizontis attollitur, e. g. x. gradibus; Æquator ex adverso à Zenith totidem gradibus versus Horizontem descendit: & quò plus tollitur Polus, eò plus à Zenith remouetur Æquator. Patet igitur per hanc operationem, Elevationem Poli semper æqualem esse distantia Zenith ab Æquatore, seu quod idem est, Latitudini locorum. 2. *Altitudinem Æquatoris Polique 90. simul efficere gradus*; ac proinde una Altitudine de 90. gradibus deducta, residuum ostendere Altitudinem alterius; id quod ex Globo ita apparet. Si Polus e. g. attollitur supra Horizontem 20. gradibus, Æquator tantundem recedit à Zenith, & distat ab Horizonte gradibus 70. quorum numerorum summa facit gradus 90. Si Polus elevatur gradibus 60. Æquator 60. quoque gradibus recedit à Zenith, & supra Horizontem attollitur gradibus 30. quicum 60. constituunt 90. Atque ita porro in cæteris.

b VII. *Latitudo loci* nihil aliud est, quam distantia ejus ab Æquatore versus Polum. At *Longitudo loci* est distantia ejus à Meridiano Primo in Æquatore ab Occidente versus Orientem numerata. Utraque beneficio Globi invenitur hoc modo. Vertitur Globus, donec locus datus subleat Meridiano, cujus gradus, qui loco imminet, indicat ejus *Latitudinem*; & gradus Æquatoris, qui stringitur à Meridiano, ejusdem loci *Longitudinem*. c.

c VIII. Quot gradibus vertex loci distat ab Æquatore, totidem polus ab Horizonte elevatur.

a VI. Elevationem Poli æquari Latitudini locorum, & cum distantia Æquatoris efficere gradus 90. b VII. Invenire locorum Latitudinem & Longitudinem. c VIII. Polum rite elevare. d IX. Invenire loca, quæ eandem habent Latitudinem. e X. Distantiam locorum invenire per Globum terrestrem. f XI. Dato loco invenire aliorum locorum situm secundum Angulum positionis.

d IX. Si locus datus adjungitur Meridiano, & creta acuminata applicatur termino numerationis, in Globo circumvoluto creta describit peripheriam, quæ omnia illa notat loca, quorum eadem cum loco dato est Latitudo.

e X. Distantia diversorum locorum in Globo Terrestri invenitur hoc pacto. Unus pes circini applicatur uni loco, & alter pes alteri loco: Hæc intercapedo circini transfertur ad Æquatorem, & numerantur gradus intercepti; quibus multiplicatis per xv. prodit numerus milliarium Germanicorum. Vel hoc modo: Alteruter locorum jungitur Meridiano, eique applicatur Circulus Verticalis, ac cum altero loco componitur; ubi gradus in Circulo illo interjecti indicant locorum istorum distantiam.

f XI. *Situs seu Angulus Positionis est, qui comprehenditur meridiano loci alicujus, & Circulo majori, per vertices datorum locorum transeunte; & plaga Mundi, in quam unus locus ab altero vergit.* Angulus iste invenitur hoc modo: Locus, ad quem Globus rite elevatus est, ponitur sub Meridiano, & Circulus Verticalis vertici ejus loci affixus circummagitur, donec alterius loci verticem transeat. Terminus Circuli ad Horizontem Situm positionis indicat. Et si eadem operâ gradus in Verticali inter duo illa loca numerantur, eorundem locorum distantia innotescit. Si vero alteruter locus plus quam 90. gradibus remotis infra Horizontem consistat, quem proinde Verticalis nequeat contingere: convertitur Globus, donec locus iste, qui sub Horizonte latebat, eundem stringat: tum Globo firmato è diametro ad alteram Horizontis partem cretâ aut alia materia nota imprimitur: deinde convertitur Globus in priorem situm; & erit nota impressa tantundem ab altero illo Meridiani latere supra Horizontem elevata, quantum ab altero latere locus iste infra Horizontem est depressus. Quo facto, notæ factæ Verticalis imponitur, ac videtur quo in loco stringat Horizontem: quot hæc inveniuntur gradus, tot ab altera parte Horizontis locus ille situs est. Si distantia istorum locorum quaeritur; numerandi sunt gradus

gradus Verticalis ab Horizonte sursum usque ad notam; iisque addenda Verticalis longitudo 90. graduum: atque ita facillè innotescet; si gradus per 15. multiplicantur, provenit numerus milliarium Germanicorum.

a XII. De Zonis, earum Latitudine, atque cœli mutationibus, quibus earundem incolæ obnoxii, superius dictum est cap. v.

b XIII. De Asciiis, Amphisciiis, Perisciiis & Heterosciiis, qui sint, & quibus in Terræ locis reperiantur, videatur supra cap. v.

c XIV. Ratio inveniendorum Antæcorum, Pericæcorum & Antipodum, indicata est cap. v.

d XV. Quomodo invenienda Climata & Paralleli, monstratum est hujus lib. I. cap. vi.

e XVI. Ad Clima inveniendum, quum necessarium sit scire diem loci dari longissimum, is investigatur per Globum hoc modo. Polo ad locum datum rite elevato, primus gradus Cancræ, in quo Sol existit, quum nobis efficit diem longissimum, creta aut alio notetur signo. hic locus Solis adducatur ad Horizontem Occidentalem, & Index Circuli Horarii ad horam XII. Volvitur deinde Globus, donec locus Solis notatus perveniat ad Horizontem Occidentalem. Quo facto index monstrat numerum horarum diei longissimi ad datam elevationem. Reliquæ inde horæ ad 24. sunt noctis, monstrantque noctem brevissimam. Eadem ratione ex primo gradu Capricorni ostenditur quantitas diei brevissimi, & noctis longissimæ. Quamquam etiam ex inventa quantitate diei longissimi facile apparet quantitas noctis longissimæ, quæ diei longissimo semper æqualis est. Sicut & dies brevissimus æqualis est nocti brevissimæ.

f XVII. Locus Solis in Ecliptica quolibet anni tempore invenitur hoc modo. Quæritur dies mensis, quo id investigatur, in Calendario Horizontis; cui respondet gradus signi Zodiaci, qui quæsitus in Globo ostendit verum locum Solis ad diem propositum. Sic agitur cum omnibus diebus totius anni. At in anno bisextili post 28. Februarii sequens

dies est assumendus, ut pro 29. Februarii primus Martii, & pro primo Martii secundus, & ita porro progrediendum. Quum vero hic modus non omnino accuratus sit, satius est locum Solis discere ex Ephemeridibus. Hic Solis locus creta aut alio signo in Globo notandus; non tamen ubi signum Zodiaci apparet pictum, sed ubi nota illius signi Astronomica invenitur. Nam secundum dodecatemoria procedendum est, non secundum asterismos.

g XVIII. Ortus & Occasus Solis invenitur hoc modo. Eligitur locus cognitæ Latitudinis, ad quam Polus elevatur. Deinde ex problemate proxime præcedente quæritur eo ipso die locus Solis, qui adducitur ad Meridianum, & index horarius ad horam XII. Demum convertitur Globus, donec locus Solis stringat Horizontem in Oriente. Quo facto index ostendet horam ortus Solis; Si revolvitur idem locus Solis ad Horizontem in Occidente, index ostendit horam occasus. Sed beneficio Æquatoris, qui continens gradus 360. spatio horarum XXIV. h. e. die Naturali, transit Meridianum, ita ut singulis horis transeant gradus xv. & singulis Minutis unius gradus quadrans, tempus ortus & occasus Solis multò certius haberi potest hoc modo. Locus Solis applicatur Horizonti in Oriente, & notatur gradus Æquatoris, qui occupat Meridianum. Inde convertitur Globus, donec locus Solis tangat Meridianum, ac observatur gradus Æquatoris simul stringens Meridianum. Hic numerus graduum, qui ab ortu Solis, ad meridiem usque pertransierunt Meridianum, dividitur per 15. (quia 15. gradus unam conficiunt horam) & prodit horarum numerus. Residui gradus multiplicantur per 4. (quia quilibet gradus valet 4. Scrupula horaria, scrupulum videlicet est sexagesima pars horæ.) Si hic numerus horarum & Scrupulorum deducitur à 12. reliquæ horæ indicant tempus Ortus Solis. Pari modo invenitur hora occasus Solis; si ejus locus adjungitur Meridiano: ac observatur gradus Æquatoris simul stringens Meridianum. Deinde convertitur Globus, donec locus

H 2 Solis

a XII. Zonarum numerus & latitudo. b XIII. Ascii, Periscii, Amphiscii, Heteroscii. c XIV. Antæcos, Pericæcos & Antipodes invenire. d XV. Climata & Parallelos invenire. e XVI. In Globo invenire diem longissimum. Invenire noctem brevissimam: Item diem brevissimum, ac noctem longissimam. f XVII. Locum Solis in Ecliptica quolibet anni tempore indagare. g XVIII. Horam ortus & occasus Solis ad quamvis Latitudinem quolibet anni die explorare.

Solis tangat Horizontem in Occidente: qui numerus graduum in Æquatore si accipitur, ac eadem ratione dividitur per 15. ac residuum multiplicatur per 4. prodit hora occasus Solis à meridie. *Singulis horis xv. in Æquatore transire gradus, potest in Globo demonstrari. Notetur quodvis Æquatoris punctum, eoque adducto ad Meridianum Index collocetur ad horam xii. Volvatur deinde Globus, donec Index monstret primam horam, atque deprehendes, punctum Æquatoris notatum recessisse xv. gradibus à Meridiano. Si iterum volvas globum, donec index monstret horam secundam, deprehendes Æquatoris gradus xv. Meridianum transisse; ac ita porro. *Quamobrem Gradus Æquatoris in horas mutari possunt; si primus Gradus V adducitur ad Meridianum, si Index ad horam xii. Globusque volvitur ad Occasum, donec illæ partes Æquatoris, quæ in horas erant mutandæ, transeant, & Index monstrabit horas quæsitæ. In contrarium agitur, si pro horis Æquatoris partes cognoscendæ.**

a XIX. *Quantitas dierum & noctium facile cognoscitur ex problemate præcedente. Investigatur tamen hoc etiam pacto. Globo ad locum datum ritè elevato, locus Solis adjungitur Horizonti in Oriente, & index horæ 12. versùs Austrum. deinde convertitur Globus, donec locus Solis tangat Horizontem in Occidente. Numerantur horæ ab indice confectæ, quæ indicant diei longitudinem: Residuum est longitudo noctis. Vel ita: Locus Solis adjungitur Horizonti in occidente, & index horæ xii. Si Globus deinde convertitur, donec locus Solis pulset Orientem, index ostendet longitudinem noctis.*

b XX. *Ascensio Obliqua est gradus Æquatoris, qui oritur cum Sole aut stellâ in Spharâ Obliquâ. Sol igitur vel stella admovetur Horizonti Orientali, & qui gradus Æquatoris una oritur, dicitur Ascensio Obliqua. Exstant passim Tabulæ Ascensionum obliquarum ad varias Poli elevationes consignatæ, quæ ex libris Astronomorum cognosci queunt. Faciunt enim ad intelligendas causas inæqualitatis dierum & horarum Naturalem & Artificialium.*

c XXI. *Ducitur locus Solis vel stellæ ad Horizontem in Occidente, & quicumque gradus Æquatoris Horizontem una stringit, is dicitur Descensio Obliqua.*

d XXII. *Ascensio Solis vel stellæ nihil aliud est, quàm gradus Æquatoris, qui cum eisdem supra Horizontem emergit; Recta igitur Ascensio est, gradus Æquatoris, qui cum Sole in Ecliptica aut stellâ in Spharâ Recta ascendit. Ad hanc Rectam Ascensionem inveniendam, Sol vel stella adjungitur Meridiano; & Æquatoris gradus, quem Meridianus in eo situ interfecat, indicat Rectam Ascensionem. Reperiuntur Tabulæ Ascensionum Rectarum in libris Astronomorum. d*

e XXIII. *Recta Descensio est in eisdem Æquatoris gradibus, in quibus Ascensio Recta.*

f XXIV. *Zonæ Torridæ incolæ, quibus Circuli Tropici valdè remoti sunt, nulla habent Crepuscula. Iis verò, qui Zonis Frigidis sunt propiores, tota ferè nox crepera est, nec quicquam certi de eorum Crepusculis dici potest. In nostris tamen regionibus Crepusculum definitur sesquihorâ, ita ut ejus mensura sit 18. graduum. Cognoscitur autem Crepusculum hoc modo: Locus Solis jungitur Meridiano, & index horarius applicatur ad horam xii. Deinde gradus Eclipticæ, qui loco Solis è diametro opponitur, signatur, & in Horizonte Occidentali ad Quadrantem Altitudinis 18. gradibus attollitur. Ita index horarius monstrat initium crepusculi matutini. Idem gradus Soli oppositus in Oriente per gradus 18. elevatus, monstrat finem crepusculi vespertini. Notandum tamen, profunditatem Solis 18. graduum non esse per omnia loca & tempora constantem, ob variam aëris temperiem & altitudinem, per quas fit, ut citius aut tardius solito Crepuscula incipiant & desinant.*

g XXV. *Loca, quibus sol uno eodemque die fit verticalis, ostenduntur hoc modo: Primum ex dato die inveniatur locus Solis in Eclipticâ secundum problema xvii. Deinde aduatur locus Solis ad punctum Meridiani, quod ei imminet, & volvatur globus: Ita omnia loca, quæ notatum punctum trans-eunt, sunt illa, quæ quærentur. Vel, cretâ*

a XIX. *Quantitatem dierum & noctium cognoscere. b XX. Ascensionem Solis, vel stellæ Obliquam invenire. c XXI. Descensionem Solis vel stellæ invenire Obliquam. d XXII. Ascensionem Solis vel stellæ Rectam invenire. e XXIII. Invenire Descensionem Rectam. f XXIV. Initium & finem crepusculorum indicare. g XXV. Dato die anni invenire Telluris loca quibus sol eo die in meridie fit verticalis.*

cretâ acuminatâ applicatâ describatur parallelus, qui loca illa indicabit. Idem quoque potest in Mappis ostendi; si locus Solis in Ecliptica notatur, & per eum ducitur parallelus Æquatoris rectus vel curvus, prout Tabula rectilinea vel curvilinea fuerit. Ita omnia hujus paralleli loca erunt illa, quæ quæruntur. Id autem fieri debet in utroque Mappæ hemisphærio.

a XXVI. Quæ loca eundem habent Parallelum, eadem habent omnes dies anni æquales, & eandem quantitatem diei longissimi.

b XXVII. *Data unius loci hora, alterius etiam loci hora invenitur hoc modo:* Locus cujus hora datur, adducitur ad Meridianum æneum, index ad eam horam Circuli Horarii, quæ datur. Volvitur deinde Globus, donec alter locus datus veniat sub Meridianum: quo facto index in eo Globi situ monstrabit horam quæsitam illius loci.

c XXVIII. *Loca, quæ ad datam nostram horam quancumque habent meridiem, aut mediam noctem aliamve horam, ita exhibentur:* Noster, seu datus locus alius, adducitur ad Meridianum, index ad datam horam Circuli Horarii. Deinde volvitur Globus, donec index monstrat horam XII. meridiei. Ita loca, quæ Meridiani semicirculo superiori, à Polo elevato ad Polum depressum, subjecta conspiciuntur, sunt ea, quæ meridiem ad datum tempus agunt. Et si Globus porro pro arbitrio nostro vertitur, index semper monstrat horam; quam eo tempore habent loca Meridiano subjecta.

d XXIX. Polus pro data loci Latitudine primum elevandus, & Globus ad Cardines Mundi rite constituendus est. Deinde acicula infigenda loco Solis in Ecliptica ad perpendicularum, (seu, ut loquuntur, perpendiculariter,) vel, quod satius, Gnomon Sphæricus applicandus Eclipticæ, ita ut apex gnomonis loco Solis incumbat, atque ita ad Meridianum adducatur, & index ad horam XII. Volvatur postea Globus, donec acicula nullam jaciât umbram in Globo; & in

eo situ index monstrabit horam quæsitam. 2

e XXX. *Norimbergensis hodie, ut olim Babylonii, alique populi numerant horas XXIV. ab ortu Solis ad sequentis diei ortum. Quæ hora ita invenitur.* Elevatur Polus pro dati loci latitudine; & locus Solis ex dato die inventus adducitur ad Meridianum, index ad horam XII. Circuli Horarii. Volvitur deinde Globus, donec index monstrat datam horam. Globo ita manente immoto, index reducitur ad XII. Quo facto volvitur Globus ab Occasu ad Ortum, donec locus Solis ad Orientem in Horizonte appareat; & in Circulo Horario numerantur horæ à XII. versus Ortum usque ad indicem. Hæ sunt horæ quæsitæ Norimbergenfes seu Babylonicæ.

f XXXI. *Ex datâ horâ Norimbergi, nostræ numerationis hora, quæ à media nocte vel meridie incipit, invenitur hoc modo:* Polus pro loci dati Latitudine elevatur. Locus Solis notatur in Ecliptica, & ad Orientalem Horizontem adducitur: Index Horarius ad horam XII. Deinde volvitur Globus versus Occasum, donec index monstrat in Circulo Horario datam horam ab Ortum. Hoc facto, index reducitur ad horam XII. deinde movetur Globus, donec locus Solis reductus sit ad Meridiani semicirculum, quem proximè transit; & numerantur horæ à XII. ad Indicem in eam plagam, in quam motus Globi factus est. Ita hora nostræ numerationis à meridie vel media nocte reperietur.

g XXXII. *Hodie in multis Italiæ locis, sicut olim in Græcia, numerantur 24. horæ ab uno occasu Solis ad sequentem, ad quas invenientas ex horis nostræ numerationis sic agitur.* Elevatur Polus pro dati loci Latitudine; Locus Solis in Eclipticâ notatur, atque ad Meridianum adducitur; index ad horam XII. meridianam Circuli Horarii collocatur. Deinde volvitur Globus, donec index ille monstrat horam datam. Postea immoto Globo reducitur index ad horam XII. quo facto volvitur Globus versus Ortum,

H 3

a XXVI. Ostendere, quibus in locis omnes anni dies sint æquales; adeoque habeant etiam eandem diei longissimi quantitatem. b XXVII. *Data horâ unius loci in Globo dati invenire horam alterius loci dati.* c XXVIII. *Data horâ nostri loci ostendere in Globo omnia illa loca, quæ ad datam illam horam habent meridiem; item illa, in quibus media nox, & illa, in quibus sit alia quæcunque hora.* d XXIX. *Beneficio Globi Sole lucente cognoscere horam loci, cujus latitudo data est.* e XXX. *Data horâ nostræ numerationis invenire quota sit hora ab ortu Solis.* f XXXI. *Data horâ ab ortu seu Norimbergensi, invenire nostræ numerationis horam.* g XXXII. *Data horâ nostræ numerationis invenire horas Italicas.*

tum, donec locus Solis in Occidentali Horizonte conspiciatur. Numerantur demum horæ à XII. usque ad indicem secundum plagam motus. Et hæ erunt horæ numerationis Italicæ. *Hora Italica per radios Solis in globo investigatur h. m.* Loco Solis Occidentis advoluto ad diem observationis, indiceque applicato horæ XII. vertitur globus, donec gradus loci Solis supra Horizontem ascendat in Oriente, aut in Occidente. Ibi collocatur Gnomon Sphæricus, aut acus modico ceræ firmata, & obvertitur Soli, donec nullam de se projiciat umbram in alterutrum latus: & indicabit index horam quæsitam numerandam à XII. meridianâ.

a XXXIII. *Ex data hora Italica seu ab occasu Solis, nostra numerationis hora invenitur hoc modo:* Polus elevatur pro loci latitudine. Solis locus in Eclipticâ notatur, atque ad Meridianum adducitur. Index collocatur ad horam XII. Volvitur deinde Globus versus Occasum, donec index monstret horam datam Italicam; ac tum immoto Globo reducitur index ad XII. Hoc facto, locus Solis revolvitur ad eum Meridiani semicirculum, quem proximè transiit. Ita horæ inter XII. & indicem interceptæ, si numerantur à XII. versus ortum, sunt horæ à meridie vel media nocte secundum nostram numerationem.

b XXXIV. Horarum aliæ sunt *Æquales*, seu *Æquinoctiales*, aliæ *Inæquales* seu *Temporales*. *Hora Æqualis* est vigesima quarta pars diei naturalis, & perpetuò manet ejusdem quantitatis. *Æquinoctiales* dicuntur illæ horæ, quoniam per *Æquinoctialis* Circuli regularem & æquabilem motum distinguuntur, dum de eo tanto temporis spatio xv. gradus perpetuò ascendunt, & in opposita *Æquatoris* parte totidem gradus infra Horizontem descendunt. Ob commoditatem & facilitatem horarum *Æqualium* usus hodiè apud omnes ferè gentes est frequens. c *Hora Inæqualis*, que *Temporalis* appellatur, est duodecima pars diei vel noctis artificialis. *Inæquales* dicuntur hæ horæ, quoniam diurnæ cum suis horis nocturnis collatæ, aut cum diversorum inæqualium dierum horis, nunquam sunt ejusdem magnitudinis: sed quoties

dies crescunt aut decrescunt, toties horarum etiam quantitas, certa quadam & regulari vicissitudine, immutatur, prout dies & noctes augentur aut minuuntur, exceptis duobus *Æquinoctialibus* diebus, in quibus horæ *Æquales* & *Inæquales* sunt ejusdem quantitatis. Veteres ac præcipuè Judæi his usi sunt horis *Inæqualibus* (unde & *Judaica* nonnullis appellantur *Hora*.) Quod patet ex historia Evangelica *Matth. xx. v. 3, 5, 6. Luc. xxiii. v. 44. Joh. xi. v. 9. Actor. ii. v. 15. Plinius quoque lib. II. cap. 97.* alique horarum istarum mentionem faciunt. Sed quum horarum *Inæqualium* usus multa habeat incommoda, horis tantum utimur *Æqualibus*. d *Quantitas horarum inæqualium facile invenitur*, si datæ diei vel noctis horæ *Æquales* multiplicentur per 60. in minuta, & collecta per 12. dividuntur: & quæ post divisionem reliqua sunt, iterum multiplicentur per 60. in secunda, vel ulterius; quæ denique divisa producent horas *Inæquales*, ad quamlibet diem datam. *Sit exemplum.* Si dies fuerit horarum *Æqualium* 15. primorum 19. secundorum 52. illæ 16. horæ primum resolvuntur in 960. prima min. quibus adduntur adhærentia minuta 19; congregatum erit 979. quod si dividitur per duodecim, offerentur 81. prim. Reliqua 7. min. prima si rediguntur in secunda per 60. prodeunt 420. secunda; quibus si adduntur 52. secunda, fiunt 472. secund. quæ divisa per 12. dant 39. secund. Quatuor secunda, quæ post divisionem reliqua sunt, rediguntur in 240. tertia; hæc divisa dant 20. tert. Et tanta est longitudo horæ *Inæqualis* diei datæ, videlicet 81. minutorum primorum, 39. secundorum, 20. tertiorum. *Sit exemplum aliud.* Si dies fuerit 7. horarum, 40. minutorum primorum, & 8. secundorum, horæ integræ multiplicatæ per 60. dant 420. prima; quibus si adduntur 40. adhærentia minuta, tum prodeunt 460. min. prima. Hæc divisa per 12. prima constituunt 38. prima. Residua 4. prima rediguntur iterum per 60. in 240. secunda, quibus si adduntur illa 8. secunda: Congregatum erit 248. secund. quæ divisa per 12. producent 20. secunda. Reliqua 8. secunda resolvuntur in 480. tertia; hæc quoque divisa per 12. dant 40. tertia. Habe-

a XXXIII. Datâ horâ Italicâ invenire horam nostræ numerationis. b XXXIV. Hora *Æqualis*, seu *Æquinoctialis*. c *Hora Inæqualis*, seu *Temporalis*. d *Horarum Inæqualium* quantitatem invenire.

Tabula exhibens horas Æquales in scrupulos resolutas.

Hor.	Min.	Hor.	Min.	Hor.	Min.
1	60	9	540	17	1020
2	120	10	600	18	1080
3	180	11	660	19	1140
4	240	12	720	20	1200
5	300	13	780	21	1260
6	360	14	840	22	1320
7	420	15	900	23	1380
8	480	16	960	24	1440

Habebit igitur in exemplo dato una hora Inæqualis 38. minuta prima, 20. secunda & 40. tertia. Hoc modo omnium dierum & noctium artificialium horas Inæquales assequimur.

^a XXXV. Globus Terrestris ita potest suspendi aut constitui, ut Sole lucente ista Globi partes illuminentur, quas Sol in ipsa Tellure quovis tempore illuminat, & simul appareat, quibus populis Sol oriatur ad singula temporis momenta, quibus occidat, quibus meridiem agat, quibus omnino occultatus sit, & cui loco sit verticalis, quod exhiberi potest hoc pacto. Locus in quo globus ita collocandus est, notatur in ipso Globo, ad Meridianum adducitur, & creta notatur punctum Meridiani loco. isti imminens. Si igitur Globus è fune suspendendus est, alligandus est funis huic puncto Meridiani. Si verò in loco

aliquo firmiter collocari debet, trajiciendus est stylus ferreus ex hoc loco per centrum Globi usque ad oppositum punctum, atque hic stylus ferreus plano Horizontali arctè infigendus, ut sit immobilis. Deinde Globus ad quatuor Mundi Cardines disponendus, quo facto ad singula momenta diei, Sole lucente, licet in Globo contemplari partem Telluris illuminatam, & partem non illuminatam. Illa verò loca, quæ in medio semicirculo partis illuminatæ jacent, sunt illa, quæ ad istud temporis momentum habent meridiem. Illis, quæ ad Orientem in Semicirculo discernente partem illuminatam à non illuminata sita sunt, Sol occidit. Ab his, quæ jacent ad Occidentem in semicirculo discernente partem illuminatam à non illuminata, Sol oritur

^a XXXV. Globum terrestrem ita suspendere aut constituere, ut lucente Sole eæ Globi partes illuminentur, quas Sol in ipsa Tellure quovis tempore illuminat, & simul appareat, quibus populis Sol oriatur ad singula temporis momenta, & quibus occidat; quibus meridiem agat, & quibus occultatus sit. Solis locum in Ecliptica invenire. Loca ostendere, quibus Sol est verticalis. Horam diei invenire.

oritur. *Ad locum Solis in Ecliptica inveniendum*, circa medium partis illuminatæ acicula vel gnomon sphericus hinc inde moveatur, donec nullam jaciatur umbram punctumque in Globo notetur. Hoc enim ad meridianum adductum indicabit declinationem puncti Eclipticæ, in quo Sol est tempore observationis, unde pro conditione temporis, Verni vel Ætatis, Autumni vel Hyemis ipse locus Solis cognoscetur, & inde anni dies. *Ille quoque locus in Globo*, in quem acicula infixæ nullam projicit umbram, est is, cui Sol ad illud temporis momentum *verticalis* est; & parallelus per hunc locum transiens exhibet omnia loca, quibus Sol ad illum diem fiet verticalis. Porro *hora loci, in quo Globus ita collocatus vel suspensus est, invenitur hoc modo.* Locus iste, cui Sol est verticalis, adducitur ad Meridianum. Index ad horam XII. Circuli Horarii, & volvitur Globus donec locus noctæ, sive, in quo Globus situs est, ad Meridianum perveniat. Tunc index monstrat horam quæsitam. At quoniam Globi conversio fieri non potest, si per stylum ferreum plano Horizontali affixus est; ideo fatius fuerit Globum suspendere; & simul Polos ita alligare, ut eundem retineant situm.

a XXXVI. Globus Terrestris modo jam dicto suspensus, Luna lucente, ostendit quoque, quibus populis ad quodvis temporis momentum, quo illa supra Horizontem nostrum commoratur, conspicua, quibus oriatur, quibus occidat & quibus sit verticalis. Quæ omnia ex præcedente problemate manifesta sunt.

b XXXVII. In Globo Terrestris exhiberi possunt omnia loca, quibus sidera tanto tempore infra Horizontem occultantur, quanto alto in loco supra Horizontem commorantur, hoc modo. Noster, vel alius locus datus, adducitur ad Meridianum, & invenitur Parallelus Antæcorum. Omnia loca in hoc Parallelis sita sunt, quæ quæruntur; quod in Globo monstrari potest; si polus elevatur pro dati loci latitudine, & deprimitur pro hujus inventi Parallelis latitudine.

c XXXVIII. Certissimus videtur esse modus inveniendæ Latitudinis, si in signis Borealibus declinatio Solis circa illud tempus ab inventa maxima altitudine solis subtrahitur: Quod relinquitur, est complementum Elevationis Poli. Illud si à 90. subtrahitur, emergit elevatio quæsitæ. Robertus Hues sequentem tradit modum. Meridiana Solis altitudo observatur Radio, Quadrante, aut hujusmodi instrumento, & Solis locus in Ecliptica Globi inventus Meridiano applicatur; & Meridianus hac illac in suis fissuris confitens circumducitur, usque dum idem Solis locus totidem gradibus ab Horizonte attollatur, quot sunt observatæ Solis altitudines. In hoc Globi situ polus alter, supra Horizontem eminens, indicabit Latitudinem loci. Non dissimilis est modus, quo vulgo nautæ locorum Latitudines indagare solent, per meridianas Solis altitudines, & Tabulas declinationum.

d XXXIX. Data quantitate diei longissimi in quodam Telluris loco, ejusdem Latitudo invenitur, simul omnia illa exhibentur loca, quæ eandem habent diei quantitatem, hoc modo: Locus Solis diei longissimi, qui est 1. gradus Cancræ, adducitur ad Meridianum; index ad horam Circuli horarii XII. Volvitur deinde Globus, donec index monstrat horam illam à qua numerus datus longissimi diei denominatur; ita, ut ad horam XII. mediæ noctis adjungantur reliquæ horæ continua numeratione; & tunc punctum Tropici existens in Meridiano notatur. Deinde adducitur primus gradus Cancræ ad Horizontem in Oriente, & Meridianus in crena sua ita movetur Polo elevato vel depresso, donec alterum Tropici punctum notatum existat ad Horizontem in Occidente; ita ut 1. gradus Cancræ adhuc sit in Oriente. Quo facto, numerantur gradus Elevationis Poli. Ea enim est quæsitæ Elevationis Poli & Latitudo Paralleli, qui in Globo invenitur, si totidem gradus numerantur in Meridiano ab Æquatore versùs Polum, & creta applicata ad terminum numerationis Globus volvitur. Hic Parallelus descriptus erit is, qui quæritur.

a XL.

a XXXVI. Loca quibus Luna oriatur, & quibus occidat, ostendere. b XXXVII. In Globo Terrestris exhibere omnia loca, quibus sidera tanto tempore infra Horizontem occultantur, quanto nobis, vel alteri dato loco, supra Horizontem commorantur. c XXXVIII. Loci dati invenire Latitudinem & Elevationem Poli. d XXXIX. Datâ quantitate diei longissimi invenire loci Latitudinem seu Elevationem Poli.

a XL. *Longitudines locorum incognitæ per initia Eclipsium Lunarium investigantur; quæ, si quibus in locis una hora citius contingunt, quàm in aliis, indicant, ea loca recedere versus Ortum xv. gradibus. De longitudine locorum observanda & inveniendi plures modi cognosci queunt ex Bernh. Vareni Geographia Generalis l. III. c. xxxi. Adriani Melii Mensura Geographica p. 7. Joannis de Sacro Bosco Commentariis in Junctimi Sphærica p. 449.*

b XLI. *Locorum distantia accuratius ex Longitudine & Latitudine locorum invenitur: Primò, si loca sola Latitudine differunt, eundem habent Meridianum, sed diversos Parallelos, subtrahitur minor Latitudo à majore, & oritur differentia Latitudinis in Gradibus & Minutis. Gradus differentię Latitudinis multiplicantur per 15. Minuta, dividuntur per 4; & utrimque milliaria inveniuntur. Si verò alterius loci Latitudo sit Borealis, alterius Austrina, Summa Latitudinum est distantia quęsitæ. Secundò, si loca sola differunt longitudine, & sita sunt sub eodem Parallelo, eandemque habent di-*

stantiam ab Æquatore, sed in diversis Meridianis; subtrahitur minor Longitudo à majore, & oritur differentia in gradibus & Minutis. Sed quia Paralleli, in quibus numeratur Longitudo locorum, non sunt Circuli Magni, nec inter se æquales: sed minores & contractiores, quo longius ab Æquatore recedunt, & majores ac ampliores, quo eidem sunt propiores. Quapropter nec quindecim milliaria uni gradui cujusque Paralleli (exceptis gradibus Æquatoris) nec pares numero respondere possunt: sed tot, quot vel proportio Paralleli cujusque ad Æquatorem in Tabula opposita ostendit. Nam ex proportione cujusque Paralleli ad Æquatorem collegerunt Artifices, quot milliaria uni gradui cujusque Paralleli respondeant, eaque in Tabulam, ut discentibus laborem & difficultatem minuerent, incluserunt. Cum gradibus igitur communis Latitudinis inventis ingredimur sequentem Tabulam, quam vocant *Canonem Appiani*, quæ gradus Longitudinis extra Æquatorem in milliaria conversos continet. e

a XL. Longitudinem alicujus loci invenire. b XLI. Distantiam locorum ex eorum Longitudine & Latitudine invenire. Quæ differunt solâ longitudine.

Tabula continens gradus Longitudinis, extra Æquatorem
converfos in milliaria.

<i>Gr. Lat. Mill. Min.</i>	<i>Gr. Lat. Mill. Min.</i>	<i>Gr. Lat. Mill. Min.</i>
1 14 59	31 12 52	61 7 16
2 14 59	32 12 43	62 7 2
3 14 58	33 12 35	63 6 48
4 14 58	34 12 26	64 6 34
5 14 56	35 12 17	65 6 20
6 14 55	36 12 8	66 5 6
7 14 53	37 11 59	67 5 52
8 14 51	38 11 49	68 5 37
9 14 48	39 11 39	69 5 21
10 14 46	40 11 29	70 5 8
11 14 43	41 11 19	71 4 53
12 14 40	42 11 9	72 4 38
13 14 37	43 10 58	73 4 23
14 14 33	44 10 47	74 4 8
15 14 29	45 10 36	75 3 53
16 14 25	46 10 25	76 3 38
17 14 21	47 10 14	77 3 22
18 14 16	48 10 2	78 3 7
19 14 11	49 9 50	79 2 52
20 14 6	50 9 38	80 2 36
21 14 0	51 9 26	81 2 21
22 13 54	52 9 14	82 2 5
23 13 48	53 9 2	83 1 50
24 13 42	54 8 49	84 1 34
25 13 36	55 8 36	85 1 18
26 13 29	56 8 23	86 1 3
27 13 22	57 8 10	87 0 47
28 13 15	58 7 57	88 0 31
29 13 7	59 7 43	89 0 16
30 12 59	60 7 30	90 0 0

Operatio ex hac Tabula ita instituenda.

Milliaria, quæ respondent communi Latitudinis gradui, ponuntur secundo loco Regulæ Detri. Primum locum occupant 60. minut. vel 1. gr. Tertium differentia. Tertio, a *Si loca & Longitudine & Latitudine differunt*, 1. Inquiritur differentia Longitudinis & Latitudinis, per subtractionem minoris à majore. 2. Differentia Latitudinis commutatur in milliaria, & numerus productus servatur ad partem. 3. Sumitur dimidium differentiæ Latitudinis, idque additur ad Latitudinem minorem; vel subtrahitur à majore, & efficitur Latitudo utriusque loco communis. 4. Cum hac Latitudine ingressi in Tabulam præcedentem, consideramus quot milliaria uni gradui Longitudinis respondeant. 5. Cum his milliariis inventis multiplicatur differentia Longitudinis. 6. Numerus productus ex multiplicatione milliariarum & differentiæ longitudinis: item numerus productus ex commutatione differentiæ Latitudinis in milliaria, uterque seorsim ducitur in sese, & numeri ad se invicem adduntur. 7. Ex hoc aggregato additorum numerorum extrahitur radix, & habetur locorum distantia quæsitæ.

b XLII. *Data hora nocturna sive diurna Globus Cælestis ad situm cæli ita componitur:* Solis locus applicatur Meridiano & Index Horarius horæ XII. meridianæ. Deinde convertitur Globus in Occidentem; donec index ostendat horam illam, qua cæli situm cognoscere cupis. Globus eo situ firmatus dispositioni cæli & siderum convenit. Potest etiam Globus ita componi per Altitudinem Solis cognitam de die; & per Altitudinem stellarum de nocte.

c XLIII. *Ortus Æquinoctialis est*, quo Sol oritur in primo gradu Arietis, & primo gradu Libræ: Unde spirat Subsolanus: *der Ost-wind*, cui directè opponitur Occasus Æquinoctialis, unde spirat Zephyrus, *der West-wind*.

d XLIV. *Ortus Solstitialis Æstivus est*, quo Sol oritur in primo gradu Cancri; unde

spirat Cæsius *der Nord-Osten-wind*: cui opponitur Occasus Brumalis, unde spirat Africus, *der Sude Westen-wind*.

e XLV. *Ortus Solstitialis Brumalis est*, quo Sol oritur in primo gradu Capricorni; unde spirat Vulturinus *der Sud-Ost*. Cui opponitur Occasus Æstivus: unde spirat Caurus seu Corus, *der Nord-West*.

f XLVI. *Polus Mundi* 4. ferè gradibus abest à Stellâ in extremâ caudâ Ursæ minoris; quæ hinc appellatur *Stella Polaris*.

g XLVII. Polo in Globo cælesti rectè elevato, creta acuminata applicatur Horizonti versus Meridiem, ubi secatur à Meridiano & converso Globo describitur circulus. Deinde idem faciendum in Horizonte versus Septentrionem; Quo factò duo isti circuli creta notati indicant *qua stella nunquam; qua quandoque, & qua perpetuo appareant*.

h XLVIII. *Declinatio Solis sive stella nihil aliud est, quàm distantia ejus ab Æquatore numerata in Meridiano*. Ea verò invenitur hoc modo: Locus Solis, sive stella applicatur Meridiano, & numerantur gradus Meridiani inter Æquatorem & Locum Solis sive stellam.

i XLIX. *Stella alicujus situs ad certam horam exploratur hoc modo*: Locus Solis applicatur Meridiano, & index Horarius horæ XII. Hinc Globus vertitur, donec Index datam monstrat horam. Postea ex Zenith Circulus Verticalis applicatur loco stellæ, & statim in Horizonte apparet, versus quam cæli partem stella ista consistat.

k L. Polo rectè elevato, & Globo ritè constituto, hora notatur in Circulo Horario, & ex Zenith demittitur Circulus Verticalis per locum Solis, vel centrum stellæ; & gradus ab Horizonte usque ad Locum Solis vel stellam numerantur. *Altitudo enim nihil aliud est, quàm distantia Solis vel Stellæ ab Horizonte numerata in Circulo verticali per Solis aut Stellæ corpus & Zenith transeunte*.

l LI. Stellæ, Solis sive alterius Planetæ gradus in signo Zodiaco, in quo certo anni

I 2

tem-

a Quæ loca & Longitudine & Latitudine differunt. b XLII. Globum cælestem ad situm cæli componere. c XLIII. Ortum & Occasum ostendere Æquinoctialem. d XLIV. Ostendere Ortum Solstitialem Æstivum. e XLV. Ortum monstrare Solstitialem Brumalem. f XLVI. Monstrare Polum Mundi. g XLVII. Ostendere stellas, quæ nobis nunquam occidunt, & quæ nunquam nobis oriuntur. h XLVIII. Declinationem Solis vel Stellæ invenire. i XLIX. Explorare, in qua mundi plaga, quavis hora, stella consistat. k L. Altitudinem Solis aut stellarum invenire. l LI. Solis aut stellarum altitudinem maximam indagare.

tempore consistunt, cretâ notatur & applicatur Meridiano; ibique monstratur ejus maxima seu summa Altitudo.

LII. Altitudo Æquinoctialis nihil est aliud, quam arcus Meridiani inter Æquinoctialem & Horizontem interceptus; ista invenitur hoc modo: Globo ad elevationem Poli constituto, in Meridiano numerantur gradus inter Æquatorem & Horizontem intercepti.

LIII. Distantia Solis vel stellæ alicujus à Zenith investigatur hoc modo: Altitudo stellæ inventæ aufertur à 90. & habetur distantia quæsitâ.

LIV. Globo ad elevationem Poli constituto, loco Solis in Eclipticâ notato & Meridiano applicato; ac indice horæ XII. quum stella adjungitur Horizonti ad Orientem, vel Occidentem, seu Meridiano ad Austrum vel Boream, index horam noctis ad diem propositum ostendet.

a LV. Longitudo stellæ est distantia ejus à principio Arietis in Zodiaco numerata secundum seriem signorum; illa investigatur hoc modo: Quadrans Altitudinis admovetur Zenith, ut transeat per medium stellæ usque ad Eclipticam. Deinde numerantur gradus à principio Arietis usque ad locum Quadrante notatum.

b LVI. Latitudo stellæ est distantia ejus ab Eclipticâ. Ea invenitur hoc modo: Quadrans Altitudinis applicatur Zenith, & numerantur gradus inter ipsam stellam & Eclipticam.

c LVII. Latitudo inter Ortum & Occasum Solis invenitur hoc modo: In Horizontis ora numerantur gradus inter locum Solis applicatum ad Orientem, & Occidentem Horizontis.

d LVIII. Poëtæ veteres & Rei Rusticæ Scriptores tempora Æquinoctiorum, Solstitionum, Arationis, Sationis, Messis & aliarum operarum rusticarum describunt per tres diversos signorum ac stellarum ratione Horizontis, & radiorum Solis Ortus & Occasus, quos vocant Cosmicum, Acronychum, & Heliacum. Cosmicus & Acronychus f. sumuntur penes Horizontem: Heliacus g. ad Solem refertur. e Ortus Cosmicus, qui & Matutinus dicitur, est, quando stel-

la una cum Sole, vel paulo post, supra Horizontem emergit b, quæ tamen propter lumen Solare cerni non potest. f Occasus Cosmicus est, quando stella infra Horizontem descendit, estque matutina astri sub Horizontem Occidentalem descensio, Sole ex adverso supra Horizontem oriente k. g Ortus Acronychus, qui & Vespertinus dicitur, est, quando stella supra Horizontem assurgit, Sole ex adverso infra Horizontem descendente. h Occasus Acronychus est, quando stella una cum Sole infra Horizontem i descendit m: Occidunt itaque stellæ Acronychè, quæ Cosmicè oriuntur: quæ autem Acronychè oriuntur, Cosmicè occidunt, juxta versiculos:

Cosmicè descendit signum, quod Acronychè surgit:

Acronychè descendit signum quod Cosmicè surgit.

i Heliacus ortus est, quando stella, quæ antea propter Solis vicinitatem non conspiciebatur, ipso remoto, emergit & n. apparere incipit; unde propriè Emersus & Apparitio appellatur. k Occasus Heliacus, qui verius occultatio posset dici, est, quando stella, quæ antea propter Solis majorem ab ea distantiam conspiciebatur, jam ipso appropinquante, apparere desinit. Hinc ortus & occasus Heliacus cognoscitur ex distantia stellæ à loco Solis sub Zodiaco, quæ tamen pro magnitudine stellarum discrepat, siquidem Majores breviori à Sole intervallo conspici possunt; Minores etiam satis longâ intercapedine occultantur. Unde fit, ut stellæ fixæ primi ordinis in magnitudine non videantur; nisi Sole distante duodecim gradibus. Secundæ magnitudinis XIII. gr. Tertiæ XIV. gr. Quartæ XV. gr. Quintæ XVI. gr. Sextæ XVII. gr. Et Minutissimæ per XVIII. gr. Ex hac diversitate apparentiæ stellarum earum distinctiones in certas magnitudines originem suam traxisse videntur.

l LIX. Quo anni tempore stella hoc nostro seculo oriatur vel occidat Cosmicè & Acronychè, pulchrè indicat Globus cælestis h. m. Globo in suâ elevatione constituto, adjungitur

^a LV. Longitudinem stellæ invenire. b LVI. Invenire Latitudinem stellæ. c LVII. Latitudinem inter Ortum & Occasum invenire. d LVIII. Ortum & Occasum stellarum invenire secundum Poëtâs. e Ortus Cosmicus. f Occasus Cosmicus. g Ortus Acronychus. h Occasus Acronychus. i Ortus Heliacus. k Occasus Heliacus. l LIX. Ortum & occasum Cosmicum & Acronychum invenire.

gitur quævis stella Horizonti ad Orientem, notaturque gradus Eclipticæ in eadem Orientis parte Horizontem stringens. Quando Sol gradum illum Eclipticæ obtinet, oritur stella ista *Cosmicè*. Si verò Sol gradum oppositum in parte Occidentis occupat, stella data oritur *Acronychè*.

a LX. *Occasus Cosmicus & Acronychus ex Globo cognoscitur hoc modo:* Stella ducitur ad Horizontis partem occidentem; & deinde considerantur gradus Eclipticæ, qui ab Horizonte tam ad Occidentem, quam ad Orientem interfecantur. Sol, si existit in gradu intersectionis ad Orientem, facit, ut stella ea *Cosmicè* occidat: *Acronychè* verò, si existit in intersectionis gradu ad Occidentem.

b LXI. *Ortus & Occasus Heliacus inveniuntur h. m.* Locus Solis cretà notatur, ad Horizontem devolvitur, circinus ad xv. gradus *Æquatoris* extenditur, atque ex loco Solis altero circini pede describitur circulus: quo quæcunque stellæ tanguntur, *Heliacè* oriuntur, id est, conspici possunt, dum à radiis Solis relinquuntur. Occidunt autem stellæ *Heliacè*, quæ vel ob radios Solares interdum non apparent, vel intra circulum priori modo latent.

c LXII. Investigatur punctum Eclipticæ, cum quo stella oritur vel occidit. Deinde confertur occasus vel ortus species cum puncto Eclipticæ, cum quo stella oritur vel occidit. Hæc conjuncta demum ostendunt locum Solis, ex quo tempus facile patefcit. Exemplo rem declarabimus. Virgilius lib. I. Georg. tempus vernum, quo legumina feruntur, expressit his versibus:

*Candidus auratis aperit cum cornibus annum
Taurus: & adverso cedens Canis occidit astro.*

Id est, quum Hyades in fronte Tauri Romæ *Cosmicè* cum Sole in 21. gr. Tauri oriebantur, quod fit ineunte vere, 8. Maji: quo tempore Canis major seu Sirius occidit vesperi *Acronychè*, nempe 9. Maji in 22. gr. Tauri. Sic versus ejusdem Poëtæ eodem libro:

Ante tibi Eos Atlantides abscondantur:

a LX. Occasum Cosmicum & Acronychum investigare. b LXI. Ortum & occasum Heliacum invenire. c LXII. Ex cognitâ ortus vel occasus alicujus stellæ specie tempus vel diem invenire. d LXIII. Invenire, quo anni tempore ortus, & occasus hi Poëtici contingant. e LXIV. Ex Globo describere Sciatericum Horizontale.

Notat tempus, antequam Plejades, o Atlantidis filia, in dorso Tauri occidant *Cosmicè*, quod fit cum quarto gr. Tauri, quando Sol in opposito loco est, nempe in quarto gr. Scorpionis. Sic ovidius lib. vi. Fastorum de Calendis Junii:

Tunc oritur magni præpes adunca Jovis.

f. Junii Sol est in 14. gradu geminorum: Sed præpes adunca Jovis, id est, Aquila oriebatur Romæ cum 10. gr. Sagittarii. Descendit igitur ortus *Acronychus*.

d LXIII. *Quo anni tempore hi Ortus & Occasus Poëtici contingant, invenitur hoc modo:* Applicatur stella, cujus Ortus aut Occasus Poëticus inquiritur, Horizonti; & gradus Zodiaci, qui unâ Horizontem stringit, notatur; qui in ora Horizontis intima quæritur; cui certus dies alicujus mensis respondere deprehenditur; atque is est, qui quærebatur dies.

e LXIV. In plano ducitur circulus pro arbitrio magnus, isque dividitur per duas diametros; quarum altera dirigitur ad Septentrionem, ac refert horam XII. Circulo isto in 4. quadrantes per diametros diviso; ipsi etiam quadrantes dividuntur in 90. gradus; ac quilibet gradus in tot partes minores, quot spatium ejus admittit. Deinde Globus disponitur ad Elevationem loci dati, & Colurus Solstitiorum applicatur Meridiano, atque index horæ XII. Hinc Globus convertitur versus occasum; donec index ostendat horam primam post meridiem; sive donec xv. gradus *Æquatoris* pertranseat Meridianum. In eo Globi situ notatur gradus Horizontis quem interfecet aut tangat Colurus, & quot gradus Horizontis à Meridiano ad notatum locum interjacent, tot in descripta periphèria utrinque ex lateribus horæ XII. numerantur: in hac distantia signatur hor. I. & XI. Circumvoluto iterum Globo, donec alii xv. gradus Meridianum transeant sive index monstret horam II; idem Colurus indicat distantiam horæ II. & X. Pari modo reliquarum horarum distantia ad xv. gradus *Æquatoris* in Horizonte signatur, & transferuntur in planum fabricando Horologio destinatum; donec principium

I 3

Can-

Cancris attingat Horizontem; & diem ad Elevationem datam ostendat longissimum. Hujus Sciaterici index educitur ex centro circuli versus polum parallelè cum axe Mundi, ejusque elevatione in altero quadrante; & ex illius indicis extremitate alia linea ad lineam horæ XII. Hic Trigonus ex ære aut aliâ materiâ factus ad perpendiculum erectus, latere suo obliquo dirigitur in Polum; qui parallelus cum axe Mundi lineas horarias obumbrando indicat horas.

a LXV. Præter circulos supra explicatos in Globo Cælesti reperiuntur Asterismi. Est autem *Asterismus* p. multitudo stellarum fixarum ad certæ figuræ similitudinem, cujus imaginem situ suo & ordine referunt, quam Astronomi excogitarunt. Veteres Asterismos fecerunt ex stellis fixis 1022. visibilibus, XLVIII. XII. Asterismi sunt in Zodiaco, & xxxvi. extra eundem. Quæ in Zodiaco sunt astra, animalium imaginibus notantur: unde Zodiacum nomen. Asterismi extra Zodiacum *Boreales*, sunt XXI, & *Australes* xv. Omnes illi Asterismi hisce versibus comprehenduntur.

Ad Boreas partes ter septem sidera fulgent:

Arcti, Draco, Bootes, Gemma, Corona,
Genuque
Prolapsus, Lyra, Avis, Cepheus, & Cas-
siopeæ
Auriga, Perseus, Deltoton, & Andromedæ
astrum,
Pegasus, & Delphin, Telum, hinc Aquila
Anguitenensque.

Signifer inde subest bis sex qui sidera complet.

Sunt Aries, Taurus, Gemini &c.

*Post ter quinque tibi signa hæc vertuntur ad
Austrum.*

Cetus, & Eridanus, Lepus & nimbosus
Orion,
Syrus & Procyon, Argo navis, Hydraque,
Crater,
Corvus, Centaurus, Lupus, Ara, Corol-
laque, Piscis.

Sidera bis sex sunt, qua non protrudit Horizon.

Phoenix cum Musca, Chamæleon atque
Columba,
Trigonon, inde volans Piscis, Volucris
Paradisi,
Indus, Cauda Nepæ, Pavo, Ardeaque Indica
Pica.

b *Hactenus de Globorum usu;* sequuntur jam nonnulla, quæ faciunt ad Tabulas Geographicas explicandas & rectè usurpandas. *Mappa seu Charta Geographica est pictura, quæ situs Terra vel ejus partes in plano artificiosè describuntur.* Estque vel Universalis vel Particularis. c *Universalis*, quæ univèrsam Terrarum Orbem depictum exhibet. In ea observanda est primùm *pictura necessaria Geographica*, quæ constat Circulis Geographicis, Locorumque picturis. Circuli hæc sunt iidem, qui habentur in Globo Terrestri. d 1. *Æquator*, ejusque *Paralleli*, seu *Æquatores Secundarii*, x. gradibus à se invicem distantes, numero xvi. Extenditur *Æquator* in lineam rectam per utramque faciem Tabulæ; ac dividitur in suas areolas, quæ significant gradus, quorum in una Tabulæ facie sunt 180, & totidem in altera: in medio facierum partes *Æquatoris* sunt continuæ. e 2. *Meridianus*, & ejusdem *Secundarii* xxxiv. Cingit *Meridianus* extremam oram utriusque faciei Tabulæ; ita ut duo appareant *Meridiani*, qui duo tamen ita sunt considerandi, tamquam in unum coaluissent. Si Tabula non est rotunda, sed quadrata, tum *Meridiani* in rectum extenduntur. f *Meridiani secundarii* in Tabula Geographica sunt lineæ instar semicirculorum, intra primarii *Meridiani* ambitum, per denos quosque gradus *Æquatoris* versus utrumque Polum ductæ. g 3. *Zodiacus* quoque nonnunquam additur; magis tamen ornatus, quam usus causâ. h 4. Appinguntur *Tropici*: & demum i 5. duo *Polares*. k *Pictura Hydrographica* seu *Nautica* hæc eadem apparet, quæ in Globo; *Rhomborum* videlicet & *Pyxidis Nauticæ* five *Compassi*. l *Locorum Pictura* quoque eadem est in Mappis, quæ in Globo. Sunt autem loca vel *Majora*; ut *Regiones*, *Insulæ*, *Maria*, *Flumina*; limites *Regionum* punctis indicantur, & diversis pinguntur coloribus: Vel

a LXV. Quid Asterismus. b De Tabulis Geographicis. c Mappa Universalis. d 1. *Æquator* & *Paralleli*. e 2. *Meridianus*. f *Meridiani secundarii*. g 3. *Zodiacus*. h 4. *Tropici*. i 5. *Polares*. k *Pictura Hydrographica*. l *Locorum pictura*.

Vel *Minora*, ut Montes, Sylvæ, Scopuli; Urbes nominibus suis & turribus notantur. Præter has a *picturas* necessarias Mappæ quoque habent *non necessarias*, veluti Avium, Navium, Animalium &c. ad oblectamenta oculorum factas; ad argumentum, ejusmodi animalia in iis locis nasci. In nonnullarum Mapparum orâ variarum nationum formæ & habitus conspiciuntur. Cæterum in Mappis universalibus eodem artificio, quo in Globo, ostenduntur quinque b *Zona*, quatuor *Mundi Cardines*, *Magnitudo Terra*, *Amphiscii*, *Heteroscii*, *Ascii*, *Periscii*, *Antæci*, *Periæci*, *Synæci*, *Antipodes*, *Locorum Longitudines & Latitudines*, *Distantiæ*, & *Situs Positionis*: quæ *loca citius* habent meridiem, & quæ *tardius*: *iter nauticum* quoque ad has Mappas institui potest. Sunt etiam Mappæ, quæ habent c *Climata* adscripta: Ex iis cognoscuntur Paralleli, & dies Solstitialis: illi, si Clima duplicatur; hic verò, si Clima dimidiato addis XII. Hactenus de Mappâ Universali. Jam sequuntur d *Particulares*; eaque sunt vel *Majores*, in quibus majores Orbis partes, ut Europa, Asia, Africa, America depinguntur; vel *Minores*, in quibus certæ Provinciæ delineantur. Habent etiam Mappæ Particulares picturam necessariam, veluti Circulorum, Scalæ milliariæ & Locorum. *Circuli Majores*, e *Æquator* videlicet, & f *Meridianus*, in Tabula Europæ non apparent; quia nullus in Europa locus sub Æquatore situs est, neque Meridianus primarius ob eandem causam appingitur. Ita quoque neque *Circuli Minores*, g *Tropici & Polares*, pinguntur, nisi in illis Tabulis, quarum loca his Circulis subiecta sunt, aut affiniâ. Loco Æquatoris & Meridiani pingitur aliquid Analogum ad inveniendas Longitudines & Latitudines locorum. Hoc Analogum habet lineas respondentes vel Æquatori, vel Meridiano. Hæ lineæ ad oras Mapparum pinguntur cum graduum numero. Quæ Æquatori respondent, & ejusdem sunt Paralleli, ductæ sunt transversæ ad Oram Tabulæ ab Ortu in Occasum, & vocantur h *Scala Longitudinis*; lineæ adscendentes & descendentes, & pictæ sunt in orâ Tabulæ à Septentrione quod in iis numerantur gradus Longitudinis. Quæ Meridiano respondent, sunt in Meridiem,

& vocantur i *Scala Latitudinis*. Per hanc cognoscitur loci Latitudo; ut per illam ejus Longitudo. k *Scala milliariæ* in nonnullis Mappis pingitur *Simplex*, & continet mensuram milliariæ unius generis. In aliis *composita* est, & distinctè habet milliaria vel Germanica, Gallica, Italica, vel maxima, mediocria, & minima Germanica. Nomina Regionum atque Urbium facilè cognoscuntur. Pictura Urbium distinguitur diversis formis; ut pictori in mentem venit, Urbes à vicis, Vicos à castellis & arcibus, Arces à monasteriis, Monasteria à pagis discernere. Solet tamen appingi Tabella cum diversis turribus & ædibus, additâ explicatione quid quæque forma in Mappa significat. Academix plerumque indicantur stellulis: Episcopatus crucibus; Arces turribus. Demum i *Pyxis Nautica* sive *Compassus* in aliquibus Tabulis additur, ut ejus beneficio Tabula ad plagas Mundi componi rectè possit. In plerisque tamen quatuor Mundi cardines ad oram Tabulæ leguntur. Præter has picturas Tabulæ Particulares etiam habent figuras non necessarias, videlicet navium, fructuum, variorum animalium, & hominum quoque; quibus incolarum studia, mores & terræ istius naturam indicare volunt pictores. Interdum additur Dedicatio cum suis ornamentis. Particularium m Mapparum usus ex Universalium ipsiusque Globi usu facilè cognoscitur. 1. In quâ *Zona* sita sit Regio, ex Elevatione Poli & loci Longitudine discitur. 2. *Ampliudo Regionis* cognoscitur, si gradus Longitudinis & Latitudinis ad oram Mappæ per xv. in milliaria convertuntur; & minuta ex lx. judicantur. 3. *Longitudo loci* invenitur, si ex ora superiore ad inferiorem in iisdem gradibus ita ducitur filum, vel Regula, vulgò *Lineale*, ut per loci centrum transeat. 4. Latitudo loci habetur, si per gradus & minuta eodem modo ex Oriente in Occasum ducitur filum. 5. Tabula ad *plagas Mundi* rectè disponitur secundum situm Pyxidis Nauticæ vel secundum Lineam Meridianam. 6. Hinc reliqui *cardines Mundi* facilè observantur. 7. *Situs loci* invenitur, si Elevatione ejus præcognita, filo per lineam Analogicam transversam quæritur: qui si non apparet adscriptus, Longitudo etiam ejus ex Tabulis

a Picturæ non necessariae. b Zonæ. c Climata. d Mappæ particulares. e Æquator. f Meridianus. g Tropici Polares. h Scala Longitudinis. i Scala Latitudinis. k Scala milliariæ. l Pyxis Nautica. m Mapparum usus.

bulis Geographicis petitur, & filis ita duobus in crucem ad Longitudinem & Latitudinem, situs ejus in media interfectione esse judicatur. 8. *Situs Positionis*, vel versus quam plagam Mundi alter locus situs sit, intelligitur, si à nostro loco filum per alterum locum ducimus, & in ora plagam Mundi, ad quam tendit, observamus. 9. *Distantia locorum* ex appositis milliariis scalis invenitur hoc modo: Unus pes circini uni infigitur urbi (sed pedes circini non in turres, nec in nomina urbium; sed in circelli centrum collocandi sunt) alter pes alteri: deinde circinus ad scalam milliariam applicatur; & constat locorum istorum distantia. Si verò spatium inter duo loca ipsa scala est longius, circinus extenditur ad scalæ longitudinem, qua servata secundum lineam rectam ex uno loco in alium proceditur, & quoties circini pes promovetur, toties tot numerantur miliaria, quot scala illa continentur. Locorum distantia etiam invenitur, si filum ab una urbe ad aliam extenditur hoc modo: Filum inferitur spatio rotundo, unicuique urbi appicto, & extenditur ad aliam; deinde applicatur ad scalam milliariam; quam si excedit filum, toties repetitur extensio illa, donec ad finem fili perveniat. *Atque hæc jam sufficiant: Plura de his cogniturus legat Auctores, qui hanc doctrinam ex professo tradiderunt, ac in primis Clarissimi Varenii Geographiam Generalem, Adriani Metii tractatum de genuino usu utriusque globi, Francisci Junctini commentaria in capit. Sphæra mundi Joannis de Sacro Bosco, Guilielmi Blæu Inst. de usu Globorum, Sebastiani Theodorici Winshemii Quæstiones Sphæricas: &c.*

HEKELII.

c Quomodo autem Longitudo alicujus rei Geometricè invenitur, vid. apud Bened. Hedraum in novâ & accuratâ Astrolabii Geometrici Structurâ P. I. Membr. II. Probl. 13. p. 31. seq.

d Vid. Hedræi loc. cit. Part. II. Membr. II. Probl. 7. p. 76.

e Conf. Hedræi Part. I. de Astrolabii Geometrici Structurâ Membr. II. Probl. XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. & XXII. p. 36. seq.

f Qui veri dicuntur.

g Qui apparens.

h Et oritur.

i Seu se elevante.

k Dicitur autem Cosmicus, receptâ appellatione, quasi Mundanus, quia extremi Cæli motu Solem & reliquas Stellas omnes supra Horizontem evehens, vel ex adverso deprimentis, perficitur. Vel quod ejusmodi Stellarum ascensiones & descensiones in aëre & rebus nascentibus efficacissimæ sunt.

l Seu occidit.

m Derivatur autem Acronychus ab ἄκρον, quod initium, seu terminum denotat, & ὄξ, ὄξινος, h. e. nox, quasi dicatur Ortus & Occasus, qui fiunt sub initium Noctis.

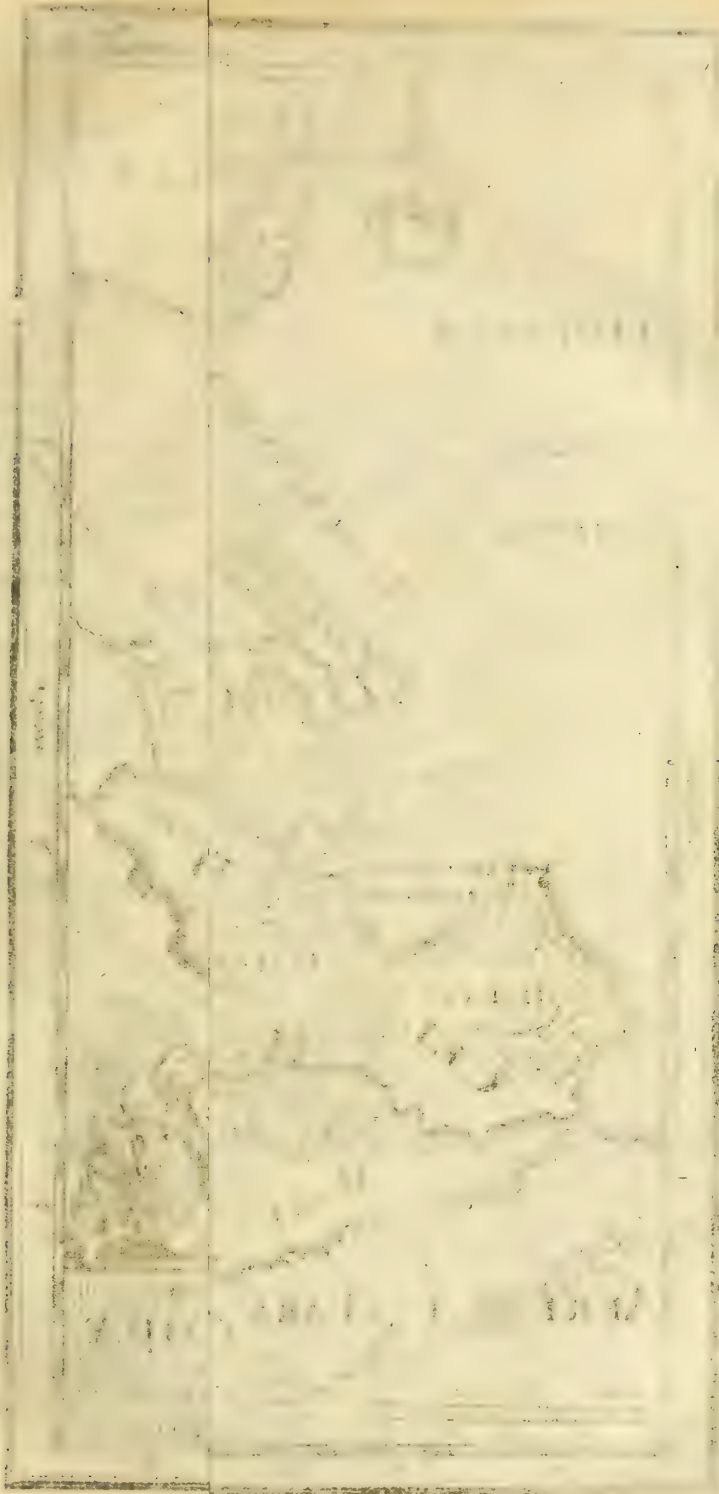
n Noctu iterum.

o s. Vergilia, Pleionis Filia.

p Seu Stellarum in aliquam figuram collectio.

REISKII.

2 Beneficio Globi Sole lucente cognoscere horam loci, cujus latitudo data est.

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

Summa Europæ descriptio.

PRIMUM ergò de *Europâ* ^a dicemus, longè terrarum celebratissima, cum ob armorum virtutem, tum propter literarum gloriam, quibus omni ævo reliquis Orbis partibus antestitit. *Terminos* habet, ab Oriente, quâ Asiæ jungitur, quos superiori capite diximus, à meridie, mare Internum, fretum Herculeum, & Atlanticum mare: ab Occidente item mare Atlanticum: ab Septentrionibus mare Hyperboreum, sive Septentrionale. ^b *Longitudo* ejus summa est inter Hispaniæ promontorium Sacrum, quod vulgò nunc dicitur, *Cabo de S. Vincente*, ad Obii * fluminis ostium, milliarium Germanicorum circiter 10000: *latitudo* maxima à Tænaro Peloponnesi promontorio ad Scricofinniæ promontorium Rutubas, vulgò nunc *Noortkyn* dictum, mill. 1000.

Europæ terminus.

Ejus Longitudo & Latitudo.

II. Divisa olim fuit in varias genteis *Regionesque*; quarum nomina, etiam nunc clara, sunt ista: *Hispania, Gallia, Germania,*

Europæ divisio.

HEKELII.

a JAN. JACOB. BOISSARDUS, *Vesuntinus*, Libr. II. *Epigr.* ult. p. 399. de *quatuor Orbis Partibus* hunc in modum canit:

*Artium genitrix, Scientiarumque
EUROPA, ut fuit, estque, eritque semper,
Rerum stamine fulgido celebris,
Et Dente Indo ASIA est, odoribusque.
Auro fertilis atque Margaritis
Est, & Murice dives AFRA Tellus.
Balsamum AMERICI legunt, Piperque
Thus & Zinziber, & fragrans Amomum.*

HEIDMANNUS & CYRIACUS LENTULUS. Hujus *Descriptio* impressa est *Herborna Nass.* Ao. huj. Sec. L. in 8. f. *Illius* autem *Guelserbyti* Ao. ejusd. Sec. 58. in 4. Videndæ quoque sunt *Illustres & Miscellanea Disquisitiones ad EUROPAM pertinentes* ap ANTON. THYSIUM in *Memorabilib. celebrior. vest. Rerumpublicar.* Cap. XV. p. 4. 18. seq. *Lugd. Batav.* Ao. Sec. huj. persæpe denominati 46. in f. 16. editar.

b Conf. *Petri Apiani Declaratio & Usus Typi Cosmographici Ratisbonæ* litteris *Rhodiensis*, anno non adjecto, in 4. f. primum impressa, Not. † 4. fac. a.

Aliàs EUROPAM in *specie* descripserunt CHRIST.

K

REIS-

(* Europam ad flumen Obium non extendi supra monuimus. Idcirco in Cluveriana longitudine excedunt non pauca Germanica milliaria.)

mania, Vindelicia, Rætia, Italia, Noricum, Pannonia, Illyricum, Epirus, Græcia, Macedonia, Thracia, Mæsia, Dacia, & Sarmatia. In insulis verò Oceani maximis, Britannia, Hibernia, Thule: maris interni, Baleares duæ, Sicilia, Sardinia, Corsica, Creta, Eubœa, cum aliis minoribus sine numero. Hodie dividitur in complura regna, atque principatus. Regnorum præcipua sunt, Hispania, Gallia, Anglia, Scotia, Hibernia, Norvegia, Suedia, Dania, Germania, quæ dignitatem *^a Romani obtinet Imperii; dein Polonia, Bohemia, Ungaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Bosnia, Serbia, Bulgaria, Tartaria minor, sive Precopenfis; item Regnum Neapolitanum, & Sicilia. Archiducatus unus est Austriæ; magni ducatus tres *^b, Moscovia, Lituania, & Tuscia. Ducatus & principatus innumeri. ¹

III. Fi.

REISKII.

¹ a Europa quidem continentium magnarum minima, neque primis hominibus habitata, cultissima tamen & longe populosissima, sedes doctrinæ humanissimæ diuturna, quin Asiæ Africæque olim Græcos inter Romanosque domina: Hujus limites natura constituit certos Mari & Ponto Euxino; ambiguos ab oriente uno, nec Geographis plane cognitos reliquit, qui Tanain, Volgam, Obiumque figunt. Nomen unde suum adsumserit, quisque illud imposuerit ab Herodoto nescitur; à Fullero in sacr. Miscell. Lib. IV. c. 10. ad Græcam originem deducitur, quasi εὐρώπην dixeris; probabilius à Bocharto Geogr. Lib. IV. c. 33. ad Punicam quasi אַפְרָא הַיָּבֵשׁ i. e. terra λευκοπρόσωπος ab vultus candore, quo Europæi superant: ^b Unde foror Cadmi etiam Europa ipso iudice dicta fuit, tanquam *alba facie virgo*. Nomen ergo Asiaticis debetur, neque iis tamen adhuc placet; quoniam Turcis, Arabibus, Abyssinis etiam Europæi

ut plurimum Franci al Phranges aut al Phrangles vocantur.

Hodierna Europa circiter triginta provincias majores complectitur, in iisque *classes* c *Statuum imperantium quatuor*. *Prima classis* tria subsunt imperia, nempe Romano-Germanicum, Turcicum, & Moscoviticum: *Secunda classis* regna novem; (1) Hispanicum multis accessionibus potens; (2) Gallicum, auctu vario insigne; (3) Lusitanicum sive Portugalicum; (4) Britannicum è tribus unitum regnis, & aliis regionibus valens; (5) Hungaricum Turcis denuo ereptum, terrisque vicinis auctius; (6) Bohemicum & ipsum domo Austriacæ subiectum; (7) Polonicum; (8) Danico-Norwegicum; (9) Suecicum. *Tertia classis* Respubl. insunt liberæ; (1) Veneta regis ornata Titulis; (2) Belgica confœderata, provinciis externis, potentia opibusque major; (3) Genuensis, regno Corsicæ, quod tenet, regium adepta locum; (4) Lucensis; (5) Helvetica tredecim pagos sive Cantones continens; (6) Rhætica

a Europæ termini. b Denominatio. c Status imperantes quatuor.

- (*^a Non dignitatem, sed saltem titulum; nulla enim ratio est, sive proportio (saltem Geographica) Romanum inter & Germanicum imperium.)
 (*^b Titulus magni Ducis dudum obsolescit quoties de Czare agitur, ex eo potissimum tempore, quo summa ejusdem potentia innotescere, fama augeri, exercitus & classes in immensum crescere ceperunt. Nunc suffragantibus subditis, amicisque faventibus imperatoris cunctarum Russiarum titulum gerit. Plura de ipsius imperio ad caput XXVIII. libri IV.)

III. *Figuram* universæ Europæ Strabo dedit *Draconis*, cuius caput Hispania, collum Gallia, corpus Germania, aiæ dextra lævaque Italia ac Cimbrica peninsula. Nostro ævo quidam *fœminæ sedentis* speciem ei tribuerunt, cuius caput Hispania, collum extrema Gallia, quâ Pyrenæis subjacet montibus: *pectus* ipsa Gallia, *brachia* Italia ac Britannia, *venter* Germania, umbilicus Bojohæmia. *reliquum corporis* sub vestibus latè circa sedem diffusis implent Norvegia, Dania, Suedia, Finnia, Livonia, Lituania, Prussia, Polonia, Ungaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Græcia, Thracia, Servia, Bulgaria, Transilvania, Valachia, Moldavia, Tartaria Precopenfis, & Moscovia. Sed summa Europæ in parteis divisio postquam tradita est, singulas nunc ejus regioneis inspiciamus. ^a

Figura Draconis, & Fœminæ sedentis.

CAP.

tica uno fœdere conjuncta, sed triplici magistratui subjecta; (7) Respubl. Valesiorum una: Quibus addunt alii Genevensem, Ragusinam, & Rempubl. S. Marini parvam, in Urbinate Ducatu sitam. *Quarta classi* suberunt Principatus & Ducatus varii, quos inter eminent; (1) Status Ecclesiasticus sive Dominium Rom. Pontificis, multas Italicas terras & Avenionensem Galliæ regionem continens; (2) magnus Tusciæ Ducatus; (3) Sabaudicus; (4) Mutinensis; (5) Parmensis; (6) Mantuanus; (7) Principatus Mirandulæ; (8) Monacensis; (9) Transilvaniæ; (10) Moldaviæ; (11) Wallachiæ; (12) Chami Tartariæ Precopenfis; (13) Status magni Magistrum equitum Melitenium: Ut alios Principatus innumeros fere, Ducatus, Marchionatus, Landgraviatus, Comitatus & Baronatus sive Dynastias præteream. Confer Archontolog. Cofinic. Gothofred. Bossii in dissertat. de Statu Europæo, Sam. Puffendorf. Introduct. in statu Europ. pluresque alios à Bossio Introduct. Notit. c. 4. laudatos.

BUNONIS.

^a Unde huic Terræ nomen a *Europa*, aut quis ejus exstiterit auctor, à nemine mortalium compertum scribit *Herodotus lib. IV.* Sunt tamen, qui nomen istud accepisse fabulosè dicunt à nymphea Oceani & Tethyos filia; vel potius Agenoris Tyriorum regis, quam Jovem, in tauri speciem transformatum, rapuisse fabulantur. ^d Id

quod alii à prædonibus factum interpretantur; quoniam navis tauri speciem præ se tulerit. Alii ab *Europe* Sicyoniorum rege dictam volunt *Europam*, quem Abrahami ætate rerum potitum credunt. Cæterum, antiquissimi Græcorum scriptores omnem Septemtrionem in Europa, à Caspio mari; quod putarunt esse finem, adeoque terminum inter Europam & Asiam, falsò tamen statuerunt; ultra Euxinum Pontum, Istrum flumen, Mare Adriaticum, Alpium juga, Mare Internum; qua id Galliam Hispaniamque alluit, in tria diviserunt gentium genera, ac nomina, *Arimasporum*, *Sarmatarum*, & *Hyperboreorum*. Horum *Arimaspos* ad fauces Caspii maris posuere: his proximos versus Occasum *Sarmatas*: post hos ad Oceanum usque Atlanticum, & fretum Gaditanum *Hyperboreos*; sub quorum nomine comprehendebantur *Illyrii*, *Germani*, *Galli*, & *Hispani*, populique præterea in *insulis Britannicis*: quæ gentes universæ postmodum uno vocabulo ^b *Celtæ* fuisse dictæ; ipsaque *Europa Celtica*. *Cluver. Germ. Antiq. lib. I. cap. 2.* *Europam* cæteris Orbis partibus esse salubriorem, omnibus ad vitam necessariis abundare, ejusque incolas cæteras gentes superare cultura animi, & eruditione, fortitudine, armorumque studio, *Varro, Herodotus, Strabo, alique tradunt auctores.*

HEKELII.

^c f Phœnicia.

^d Leg. *Ovidii Lib. III. Metamorph. Fab. I.*
K 2 HEKE-

a Europa unde dicta. b Celtæ & Celtica.

CAP. II.

De Hispania.

I.

Hispaniæ
commoda
& doctores.

PRIMA terrarum est *Hispania* ^a; altrix semper Martiarum gentium regio; omni materiâ affluens, quæcunque aut pretio ambitiosa est, aut usu necessaria. ^b viris & equis abundat: metallis auri, argenti, æris, ferri, plumbi albi nigrique

HEKELII.

HISPANIÆ Descriptionem publicari curavit PAULUS MERULA Amstelodami Ao. huj. Sec. 36. in f. 12. ubi & ead. f. Ao. 56. *Nova HISPANIÆ & LUSITANIÆ Descriptio cum Iconibus Civitatum* prodit. Sed MARTINI ZEILERI *HISPANIA Ulma* est excusa Ao. huj. Sec. 37. (1637.) *Monarchiam Hispanicam*, cujus sive *Hispanice Dominationis Arcana* Ao. ejusd. Sec. 53. (1653.) Lugd. Batav. in f. 12. sunt impressa, edi jussit THOMAS CAMPANELLA, & quidem Amstelodami Ao. jam denominato in f. 24. Quid autem propriè sit *Origo & Natura Hispanorum Primogenitorum*, docet LUDOVICUS MOLINA Libro singulari Lugduni Ao. huj. Sec. 34. (1634.) cum Additionib. in fol. publ. FRANCISCUM VICTORIAM, ab Oppido *Navarrai* Regni, *Victoriâ*, sic dictum, Theologiam Scholasticam *Parisiis* hauritam primum in HISPANIAM aut intulisse, aut restaurasse, & *Salmantica* per plures annos eam docuisse, diesque suos Ao. sup. Sec. 46. (1546.) ibidem clausisse, SERARIUS Commentar. ad Lib. I. *Maccab.* Cap. XIV. p. 718. autor est. Conf. Clarissimi Viri *Joannis Gottfr. Olearii*, Amici mei veteris, *Abasus Patrologicus*, ab eodem dono mihi exhibitus, p. 168. Extat & *Ἀναμνησις*, sive *Commemoratio omnium Sanctorum HISPANIÆ per Dies Anni digesta & concinnata ad Methodum Martyrologii Romani in VI. Tomos divisa & Lugduni Ao. huj. Sec. 51. (1651.)* in fol. publicata. BARTHOLOMÆUS CASA, seu de *las CASAS*, ex CAROLI V. qui hunc Virum in *Indias Occidentales* ad explorandum miserimum *Indorum* statum misit, *Confessionario Episcopus Chiappensis*

factus, de *Crudelitate HISPANOR. in AMERICANOS* Librum singularem scripsit, qui Francof. ad *Mœnum* Ao. sup. Sec. 98. (1598.) in 4. f. publici juris factus est. HISPANIÆ *Fluvios* descripsit BOISSARDUS Lib. I. Eleg. XXI. v. 61. seqq. Cæterum CLAUDIUS MARNIUS Francofurti ad *Mœn.* Ao. huj. Sec. 8. (1608.) prodire est nixus in 4. maj. f. *HISPANIÆ Bibliothecam*, in quâ curiosus ac studiosus Lector multa reperire potest, quæ ad *Statum Politicum* æquè, atque *Ecclesiasticum*, immo ad cognoscendos multos eruditos Viros, *Philologos* imprimis *Historicos* atque *Poetas*, spectant.

(*Hactenus Hispaniæ accuratam descriptionem, seu sermone continuo, seu delineatione Geographica, comprehensam eruditus Orbis desiderat. Mappas equidem non paucas Provinciarum Ditionis Hispaniæ venales ubique reperias; sed vix unam aut alteram quæ sit veritati consentanea: adeo ut plerasque ab ignarissimis hominibus confectas judicandum sit aut saltem, ab his qui nunquam Hispaniæ limites nequidem procul salutarant. Si quæ sunt a solertibus Viris calamo exaratæ, eæ in Sancti Laurentii monasterio, (vulgo l'Escorial) delitescunt, donec vir Hispanus natus sit qui & patriam diligit, & scientiam Geographicam promovere satagat. De adjumentis ad comparandam qualemcunque Hispaniæ notitiam, videtis Bibliothecam nostram Geographicam.)

^b Vid. C. *J. Solini* Polyhist. c. xxxvi. p. 64. Edition. *Olivariano-Isingriniana* in fol. Sed Editio *Delriano-Plantiniana* in 8. facit p. 134. c. xxvi.

que tota fermè scatet: ^a frumenti, maximè verò vitium ac oleæ adèd ferax, ut sicubi ob penuriam aquarum effœta ac sui dissimilis est, linum tamen & spartum alat. Atque de hac Hispaniæ fertilitate quum omnes ferè prisca Geographi consentiant, errare mihi videntur, qui Græco vocabulo eam <sup>Incommo-
da.</sup> *Σπανίαν*, ob raritatem incolarum, ac locorum asperitatem sterilitatemque, dictam suspicantur, quamquam hac nostra ætate ubertas ejus præ aliis terris prædicari nequeat.

II. Ab Hispano Rege dictam vult Justinus. ego ab urbe ^{Unde dicta.} *Hispani*, ceu quondam totius regionis capite, nuncupatam conjecerim. Græci ab initio vocaverunt *Iberiam*, à flumine ejus celebratissimo *Ibero*; non ab *Iberis* Asiæ populis; quos in Hispaniam pervenisse Varro tradidit. Iisdem Græcis fuit *Hesperia*; quòd in Occidentem versus ipsis sita fuerit. ^{β 1}

III. Ter-

BUNONIS.

^a Olim metallis adèd dives fuit Hispania, ut Phœnices ex argento, quod navibus onustis supererat, anchoras conflarent, ac Scipiones, Lentuli alique Romanorum duces plus quàm DC. millia argenti infecti pondo; XI. millia argenti Oscensis, X. millia auri; signati verò vim infinitam paucis annis ex illa in Italiam mitterent, id quod Nonnius ex Livio colligit. Nec hodiè metalla defunt: sed iis parcitur, quamdiu India thesauros suos suppeditat. Hispania hodie oleum purissimum ex agro Hispanensi emittit: Vinum generosissimum ex Malagensi. Aurum & argentum ex America & Indiis importatum habet: Plurimum Minit ibidem effoditur; Cerussa optima conficitur: Lana tenuissima, Panni pretiosi, pelles probè maceratæ. Inde quoque lapides speculares, & varii coloris marmora, exportantur. Cæterùm Strabo lib. III. ait, Septemtrionalem ejus plagam ad habitandum incommodam esse; cum ob asperitatem regionis & cœli inclementiam, tum quod nulla gentibus cum aliis sint communia. Hodiè ad istam plagam vastæ conspiciuntur solitudines, rupes, saltus, loca inculta, aquarum indiga. Porro venti nocturni adèd sunt infalubres, ut multis in provinciis habitationes destituantur fenestris, ac lumen per ædium portas excipiatur. ^c Solum aliis quoque in locis plu-

rimis nudum conspicitur & incultum; idque incolarum socordia; qui natura sua magis in arma, quàm in aratra propensi sunt. Per longinquas in utramque Indiam expeditiones & continuata bella exhauritur juvenus; in una Goa Indiæ Orientalis urbe perhibentur esse XX. millia Lusitanorum. In Mexico IV. millia Hispanorum, & in Cusco VI. millia; hinc agricolarum infrequentia; hinc agri neglecti potius quàm steriles cernuntur. Æstus insuper & pauca pluvia maturitatem fructuum impedit: quare Regis agri pluvia destituti, aqua insperguntur fluviatili. Omnes enim plerumque Hispani nobilitatem affectantes, respuunt agri labores; nihil igitur mirum, si Hispania priscam exuit faciem, & sui dissimilis facta est.

^β Hispania Græcis dicta est *Hesperia*, seu *Ultima*, ad differentiam Italiæ: quæ ipsa quoque Græcis appellata est *Hesperia*. *Diodoro Siculo* vocatur *Celtiberia*.

HEKELI.

^c Tamen Regio ejus, quæ in *Austros* vergit, universa ferè eximie felix, præsertim quæ extra columnas porrigitur, ubi olim *Batica* & *Lusitania* Confinia, hodiè *Andalusia*, cum aditis *Granata*, *Castella nova* & *Portugallia* Partibus.

REISKII.

^γ a Hispaniæ aut Spaniæ nomen ad verosimiliores ex lingua Punica origines Bochartus

K 3

^a Hispaniæ denominatio.

Ejus termi-
ni.

Longitudo.

Latitudo.

III. *Terminos* habet ab Ortu ac Meridie Internum mare, Fretum Gaditanum, & Oceanum Atlanticum: ab occafu eundem Oceanum: à Septemtrionibus Oceanum Cantabricum, & Pyrenæa juga, quibus à Galliâ submovetur. *Longitudo* ejus fumma à *sacro promontorio*, quod vulgò est *Cabo de S. Vincente*, ad ufque *Salsulæ fontem*, vulgò *Salsas*, in finibus Galliæ ad mare Internum, milliarium Germanicorum est circiter cxc. *Latitudo* à *Celtico promontorio*, quod vulgò *Cabo Finis terræ*, ad ufque *promontorium Saturni*, vulgò nunc *Cabo de Palos*, milliarium cl. Oceani internique maris circumfufione penè infula efficitur: Pyrenæis jugis transitum maris arcentibus. *Strabo* corio bubulo expanso eam adfimit: cujus parteis ad collum pertinentes in adhærentem ei Galliam porriguntur. 7

CAP.

chartus revocat Lib. III. Geograph. c. 7. Phœnicibus enim huc digreffis ab multitudine cuniculorum ibi frequentiffima regioni nova denominatio adhæfit שפניר *Spanja* i. e. *cuniculosa regio*: Quoniam Hebræis & Pœnis שפן (*Sepan*) *cuniculus* est. Hæc tamen animalcula suffoffionibus infesta parum officium fertilitati aut felicitati, quam copia vini generosi, olei, falis, frugum & metallorum uberior Hispaniæ olim conciliavit, & adhuc conciliat. Sin quæ solo sterilitas inhæreat, hæc partim ab æstu immodico, partim ab hominum paucitate aut negligentia hodierna, partim ab antiquis gentium migrationibus proveniffe dicitur. Præfertim illa parte, qua montes Pyrenæos proximos attingit, tanquam communes à natura Galliæ objectos terminos. a De quibus ad omnem controverfiam præcindendam electis arbitris A. 1660. ita convenit, ut comitatus Karolotensis, promontorium Quierfum, præfectura Confluentina, & pars comit. Cerdoniæ una regno Gallico, pars altera verfus Hispaniam fua Hispanico fubeffet: Id quod anno etiam fuperiori 1659. Tractatibus Pyrenæis aut Fafionicis conftitui coeptum erat. Fabula vero de Pyrenæis duplex apud quosdam Græculos jactatur; una de Pyrene, regis filia, deque faltus incendio vel igne

altera, quam Bochartus utramque repudiat.

BUNONIS.

7 b *Pyrenæos Montes* ab igne, quod crebris fulminibus feriantur, vel quòd ejus fylvæ per paftores fuerint combuftæ, dictos quidam volunt. Dividuntur in montes diverfos: ex quibus eminet in Guipufcoja c *mons S. Adriani*, ubi adfcenfus periculofus. Ipfe mons, ubi pervius eft, nonnifi unum mulum ob anguftiam admittit. In antro illo eft fons, taberna vinaria, & facellum. Accenfis faculis per anguftias in verticem montis afcenditur: ex quo Oceanus confpicitur Atlanticus. Neceffitas & induftria modum invenit, quo montem hunc faceret pervium, & in eo cryptam perforeret, cujus latitudo mediocris; longitudo ad fagittæ jactum fe extendit. Ex Hispania venienti angufta, obfcura & deorfum ducens via obvenit. Ad exitum verfus Galliam lux affulgere incipit, ibique antrum porta clauditur. Non longè hinc abeft d *Rocida Vallis* (*Roncevalles*) celebris ab interitu Rolandi. *Mariana lib. vii. Rer. Hifp. c. ii.* Cæterùm *quadrata figura* Hispaniam effe, tradit *Justinus lib. XLIV. Orofus* verò & *Æthicus* eam faciunt *Trigonam*.

BUNO-

a Termini ftatuti. b Pyrenæi Montes. c Mons S. Adriani. d Rocida Vallis.

C A P. III.

Divisio Hispaniæ veteris.

I.

Divisa fuit olim Romanis in tres provincias; *Beticam*, *Lusitaniam*, & *Tarraconensem*. *Batica* clauditur à Septentrionibus & Occasu flumine *Ana*; à Meridie *Oceano* & mari Interno, usque ad *Murgim* opidum, vulgò hodiè *Almeria* dictum; ab ortu *Tarraconensi* jungitur Provinciæ; à qua recta linea, ab Murgi, ad opidum, quod vulgò dicitur *Ciudad Real*, & *Anam* amnem ducta, discernitur. Dicta *Batica*, à flumine *Bati*, mediam secante ^a. Cæteras provincias diviti cultu & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. Partem ejus, quæ Bætiam Anamque Amneis inter, *Bæturia* dicta fuit, *Turduli* versus Ortum, *Celtici* versus Occasum in Lusitaniam usque protensi tenuère. Hodiè univèrsa Bætica continet duo Regna Hispaniæ, *Granatam* & *Andalusiam*, partemque *Castiliæ Novæ*, & *Estremaduram*. ^a 1

Batica.

In Bæturia;
Turduli-
Celtici.II. *Lusita-*

BUNONIS.

^a a *A Turdulis* sive *Turdetanis Batica* dicta legitur apud Stephanum *Turdetania*. Regio hæc perhibetur esse feracissima, quæ uberrimas messes inter oleas sufficiat. Ob æris temperiem quidam Elyfios campos illic locavere; infestabatur tamen cuniculis. *Plinius* urbes heic numerat *CLXXV*, & *Strabo* *CC*. Lanam hæc dabat optimam. Phœnices olim ibidem repererunt dolia & præsepia ex argento facta, & eo cum implessent naves, anchoras quoque argenteas extulerunt. ^b *Livius* *Turdulos* vocat omnium Hispanorum maxime imbelles; & *Strabo* hos omnium doctissimos tradit, qui *Grammatica* & *scriptis* legibus olim fuerint usi.

HEKELII.

^a Hic Fluvius in saltu *Tygenfi* oritur, & decurrit in Oceanum *Atlanticum*, diciturque hodiè Arabicè *Rio Guadalquivir*, (* *Guadalquivir*, pessimè, nec sine ridiculo pleo-

nasmo dicitur *Rio Guadalquivir*, nam *Rio* & *Guadal*, idem significant; ut videre est in multis fluviorum Hispaniæ nominibus, nempè *Guadalentin*, *Guadalmacor*, *Guadalmedina* &c. Et hi omnes ab Arabibus sic appellati sunt, à quibus magna pars Hispaniæ quondam oppressa fuerat, id est, *Fluvius magnus*, qui valdè piscosus est & amœnus, ripis utrinque olivetis, vineis & mirâ hortorum amœnitate florentibus & jucundissimo citriorum odore fragrantibus. Conf. §. 1. cap. sequ. huj. Libr.

REISKII.

¹ c Vetus uno conspectu Hispania sic patebit, si Bætica ab interno mari fretoque Herculeo ad ostium Anæ fluminis; inde Lusitaniam usque ad Durium producas: Tum vero cætera Tarraconensis erunt Bætica *Tartessis* quondam vel *Tarsis* תרשס à Tarfi filio Javani, sacris in literis memorato, apud Græcos veteres d Iberia (Ιβηρία) ^{κατ'}

a Turdetania. b Turdulorum mores. c Hispania vetus. d Iberia.

Lusitania.

II. *Lusitania* terminatur à Septemtrione flumine *Durio*, ab Occasu *Oceano*, à Meridie *Ana* fluvio; ab Oriente linea à Civitate Regali ad *Samoram opidum* apud *Durium* flumen ducta, à *Tarraconensi* provincia separatur. Dictam voluerunt antiqui *Lusitaniam* à *Luso* ac *Lysa*, fabulosis *Bacchi* comitibus. Habet *Olyssiponem* opidum ad *Tagi* amnis ostium, quod ab *Ulysse* conditum esse fabulati sunt. Continet hodiè totum fermè *Regnum Portugallia*, partem *Castiliae Veteris*, partemquè *Nova*. β

Olyssipo.

Tarraco-
nensis pro-
vincia.
Tarraco.
Celtiberi.
Segobriga.

III. Reliquum verò *Hispania* occupat *Tarraconensis* provin-
cia, à *Tarracone* b, capite suo, cognominata. In hac populi
fuere, quorum nomina olim clara; γ *Celtiberi*, dextram *Iberi*
fluvii ripam latè accolentes: quorum caput *Segebriga*, δ nunc
Segor-

ατ' ἰσοχρῶν dicta, teste *Polybio* Lib. III. Si *Bochartum* audias Lib. I. *Chanaan*. 35. ex voce *Punica* *Syriaca*que עברין i. e. finibus terræ, quos antiqui huc fixerant. Eadem *Turdetania* dicitur à *Turdetanis* incolis, vel quod idem est *Turdulis*. Sed aliter *Isa. Vossio* videtur, qui *Turdetaniam* à *Turdulo-*
rum regione separat, hosque in *Bætica* & *Lusitania* duplices facit Lib. III. ad *Pompon.* *Melam.* *Lusitania* non ab *Luso* *Bacchi* comite, sed ab amygdalis עוזין *Bocharto* nomen traxisse placuit, & ipsa suis antiquis finibus multum variata: Vid. *Vossius* Lib. II. ad *Pompon.* c. 6. *Tarraconensis* longe amplior à *Tarracone*, urbe maritima, & *Punico* vocabulo טרכון *Tarcon* quasi regiam aut palatium dicas, cui nullum structuræ similis in tota *Hispania* repertum, uti *Ro. Benjamin* suo in *Itinerario* refert. Plura notatu dignissima hujus instituti ratio non feret.

BUNONIS.

β a *Lusitaniam* cum *Gallæcia* & *Asturia* quotannis vicena millia pondi auri pensitasse, *Plinius* tradit. Ibi, quod *Athenæus* lib. VIII. ex *Polybio* refert, sus c: librarum emebatur quinque drachmis, totidem vitulus, ovis duabus; bos jugo aptus x. drachmis: *Sylværia* animalia vulgo donata. b *Lusitani*, b *Strabone* teste lib. III. olim *Laconica* utebantur vivendi ratione: bis tantum ungebantur: lapillis candentibus se calefaciebant:

uno cibo vicitabant: nulla utebantur pecunia, sed permutabant merces. *Ægrotos* publice exponebant *Ægyptiorum* more. *Navigia* habebant ex corio facta. Prædari malebant, quam fœcundam colere tellurem. In bellis *Lusitani* erant fortissimi, cujus rei testis est *Viriathus*.

γ c *Celtiberorum* regio olim erat dives, ferroque abundans. *Polybius* tradit *Tiberium Gracchum* in ea trecentas everisse urbes, quas *Strabo* turres interpretatur: *Florus* enim tantum CLX. agnoscit urbes. *Celtiberi* strenui erant bellatores, quod *Numantini* imprimis probarunt; in victus munditie elegantes, dentes tamen & universum corpus quotidie urinâ fricabant. Noctu in plenilunio *Deum* suum in platea collocabant, & circa eum choreas agebant. Eorum corpora, qui ceciderant in bello, non cremabant, sed objiciebant volucris. De simplicitate eorum videatur *Livii* liber XL. in *Obsidione Certimæ*.

δ d Nunc pagus est apud *Inieslam* opidum, quod *Mariana* & *Zurita* *Segobrigam* esse putant. *Vasæus* tamen, *Clusius* & *Tarapha* volunt esse *Segorve* vel *Segorve* urbem in regno *Valentiæ*. Est & *Segobriga* in regno *Castellæ*, nunc *Sepulveda*, opidum haud obscurum, ad montis *Orospedæ* c radices.

HEKELII.

b Quæ nunc *Taragona* dicitur.
c s. *Ortospeda*, uti *Ptolemæo* audit.

BUNO-

a *Lusitania*. b *Lusitanorum* mores, c *Celtiberia*. *Celtiberorum* mores. d *Segobriga*.

Segorbe vulgò dicta; & clara Romanorum everfione *Numantia*, * nunc *Almagan*: regio ipfa *Celtiberia*. hinc *Vascones*; § qui maxima pars hodie *Navarræ* Regni, *Pyrenæis* montibus affixa. Horum caput *Pompelon*, sive *Pompejopolis*, nunc vulgò *Pompelona* (**Pampelune*), *Varduli*, hodiè *Guipuscoa*: quorum caput *Flaviobriga*, * nunc *Bilbao*. *Cantabri*; † qui nomen Oceano Cantabrico dedere; nunc *Biscaya*: caput *Juliobriga*, † hodiè *Val de Viece*. *Astures*; * nunc *Asturias*: quorum caput *Asturica*, nunc *Astorga*, urbs quondam magnifica. *Gallaeci* inter *Minium* & *Durium* amneis; quorum *Brigantia*, † hodiè *Bragança*; pars nunc *Portugalliæ*. *Vaccæi*, † quorum *Pallantia*, vulgò nunc *Palencia*. *Carpetani*, quorum *Toletum*, nunc *Toledo*: & *Complutum*, nunc *Alcala de Henares*. Sub his versus meridiem fuere *Oretani*.

IV. Complectitur tota *Tarraconensis* provincia regiones hodiè istas; *Murciam*, *Valentiam*, *Cataloniam*, *Arragoniam*, *Navarram*, *Biscajam*, *Asturiam*, *Gallaeciam*, *Legionem*, *Castilias Veterem ac Novam* ferè totas. At eadem *Hispania* distincta

Numantia.
Celtiberia.
Vascones.
Pompejopolis.
Varduli.
Flaviobriga.
Cantabri.
Juliobriga.
Astures.
Asturica.
Gallaeci.
Brigantia.
Vaccæi.
Pallantia.
Carpetani.
Toletum.
Complutum.
Oretani.
Murcia.
Valentia.
Catalonia.
Arragonia.
Navarra.
Biscaya.
Asturia.
Gallaecia.
Legio, Castilia.

BUNONIS.

* a *Numantia* à *Durii* fontibus haud longe sita, à Romanis, duce *Scipione Africano*, deleta est, anno V. C. 620. quum se, liberos & uxores occidissent *Numantini*, ad ultimum humanorum corporum dapibus usi; quippe captâ jam urbe complures inventi sunt, artus & membra trucidatorum corporum sinu suo gestantes. In agri *Sorritani* non longè à fontibus *Durii*, loco *Garray* dicto, in *Pelendonibus*, teste *Morale*, monstrantur vestigia Urbis *Numantiæ*. Locus ille à *Soria Almazzan* vix leucâ distat.

‡ *Vascones* crudelissimos fuisse arguit *Calagurritana* obsidio, in qua conjuges & liberos sale conditos devorarunt.

† b *Flaviobriga*, antea *Portus Amanus*, *Morale* teste, est id opidum, quod hodiè *Bermeo* vocatur, ad *Nervium* flumen, 2. leucis à litore *Cantabrico* situm, ubi *Amanus* portus *Plinii*. *Bilbao* verò à *Bermeo* 5. leucis in Occidentem distat.

† c *Cantabri* toti erant in armis. Hinc ab *Horatio* dicitur *Bellicosus Cantaber*, &

f *fera domitus catena*. Capti ex libertatis amore suos interficiebant *Cantabri*.

† c *Juliobriga* *Plinio* ad fontis *Iberi* fluvii collocatur; ac nonnullis putatur esse *Fuente d'Ivero* opidum, vel non longè inde jacens.

† d *Astures* erant agrestes, & feri, qui Romanos concidissent; nisi à *Brigantinis* fuissent prodiiti. Equos hic *asturcones* appellatos volunt.

† d *Brigantia* sive *Brigantium*, urbs ducali titulo hodiè insignis, *Mirandæ* urbi proxima.

† e *Vaccæi* bellicosissimi, Romanorum virtutem admirati, se illis dederunt. Morte multabatur, si quis agricolam læserat.

HEKELII.

e Lib. II. *Odor*. Od. xi. v. 1.
f Od. vi. ejusd. Lib. v. 2. *indoctus juga ferre*. Tandem ab *Augusti*, Romanorum Imperatoris, exercitu victi, ut testatur *vetus Commentator* in posteriorem locum nostrum *Horatianum* p. 97. col. a. Edition. *Cruquiana*.
L BUNO;

a Numantia. b Flaviobriga. c Juliobriga. d Brigantia.

Hispania
Citerior,
Ulterior.

distincta etiam fuit Romanis duabus tantum provinciis; *Citeriore*, & *Ulteriore*; unde sapientissime Hispaniæ plurali numero dicuntur hæ terræ. *Citerior* Hispania est eadem, quæ Tarraconensis provincia: *Ulterior* Bæticam ac Lusitaniam complectitur. ^a Dicitur sunt *Citerior* atque *Ulterior*, respectu Urbis Romæ: sicuti & Galliæ duæ. v

BUNONIS.

v Citerior Hispania Straboni etiam vocatur *Interior*; ac *Ulterior* illa, eidem *Exterior*.

HEKELII.

d Illa hac multo spatiosior uberique est metallorum, aris imprimis, plumbi, auri & argenti.

CAPUT IV.

De Nobilioribus Hispaniæ Fluviiis, & Urbibus olim claris.

I.

Fluvii
Iberus.

Bætis.

Anas.

Tagus.

Fluvii majore famâ celebrati sunt; in Terraconensi *Iberus*, ^a vulgò nunc *Ebro* dictus, navigabili commercio dives, in Bætica ^β *Bætis*, vulgò nunc *Guadalquivir*: inter Bæticam ac Lusitaniam ^γ *Anas*, nunc *Guadiana*: totus ad Medelinam opidum cuniculo se condens, post octavum circiter milliare Germ. renascitur. ^δ *Tagus*, vulgò accolis *Tajo*, in Tarra-

BUNONIS.

^a *Iberus* in Cantabris, haud procul opido Juliobriga gemino fonte oriens, per Castellam Veterem, & Arragoniam, Navarram quoque attingens, inter Catalauniam & Valentiam regnum delatus, apud Dertosam opidum mari excipitur Mediterraneo; ostia ejus, teste Plinio, à fonte distant 450. millia passuum; *A Varia*, ubi nunc est *Logroñum*, per 260. millia passuum navigiorum capax est. Hunc fluvium parallelum esse montibus Pyrenæis ait Strabo. Græci inde universam Hispaniam appellarunt *Iberiam*, Ibero ab Ortu miscetur *a Sicoris*, & ab Occatu *b Bilbilis*, vulgò *Xiloca*, ad quem urbs fuit ejusdem nominis, ortu Martialis Poëtæ celebris. Plin. aquam *Bilbilis* ferro indurando imprimis idoneam, indeque nobilitatam esse docet.

^β *c Bætis* ex Argenteo monte ortus, in Occasum per Biatiam, Ubedam, & Iliturgim opida fluit; inde in Austrum re-tortus, Cordubâ & Hispali irrigatis, Oceano Gaditano ad Fanum Luciferi miscetur. Martiali *Olivifer* appellatur.

^γ *d Anas* ex agro Laminitano; hodie *Campo de Montiel* ortus, Lusitaniam à Bætica disternat, & postquam LX. millia passuum confecit, in sinum effunditur Gaditanum. In Terræ cuniculos sese condere & post tot milliaria erumpere, magis ex vulgi opinione, quàm rei veritate creditur: quod asserunt ii, qui curiosè loca ista in-quisiverunt. Fluvius hic aquam habet adeò insalubrem, ut ne pisces ejus, exceptis anguillis, probentur.

^δ *e Tagus* ex monte *Orospeða* oriens gemino fonte, per Toletum, Liboram, Norbam

^a *Sicoris*. ^b *Bilbilis* fl. & op. Martialis Poëtæ patria. ^c *Bætis*. ^d *Anas*. ^e *Tagus*.

Tarraconensi provincia ortus, Oceanum intrat; mediam Lusitaniam secans, auriferis quondam arenis celebratus. Inter Lusitaniam & Tarraconensem provinciam *ε Durius*, vulgo *Duero a*, supra Numantiam in Celtiberis ortus, in eundem effunditur Oceanum. Ultra est in Gallæcia *ζ Minius*, vulgo nunc *Minio* dictus. Sub Pyrenæo autem *η Sicoris*, vulgo *Segre*, *θ Ilerdam* opidum præterlapsus, in Iberum defluit.

Durius.

Minius.

Ilerda op.
Iberus.

II. Urbium totâ Hispaniâ clarissimæ fuere olim; in Bætica *ι Astigi*, nunc vulgo *Ecyâ*; *Hispalis*, nunc *Sivillia* (*Sevilla); & *Corduba*, nunc *Cordova*. In Lusitania *κ Augusta Emerita*, nunc *Merida*. in Tarraconensi, *λ Pallantia* & *Numantia*, ante memoratæ; item *Tarraco*, *μ* vulgo *Tarragona*, Scipio-

Astigi.
Hispalis.
Corduba.
Augusta
Emerita.
Pallantia.
Tarraco.

bam Cæsaream, Scalabim, & Olyssiponem longo decurrit tractu per 110. leucas, id est, 440. millia passuum, & demum in Oceanum Atlanticum sese exonerat, piscium & ostrearum ferax.

ε a Durius, fluviorum, qui sunt in Hispania *θ*, maximus, Lusitanix terminus, in Pelendonibus apud Numantiam excisam ortus, rapidissimo cursu *ε* inter Astures & Vettones, & porrò inter Gallæcos & Lusitanos labitur, ac post 120. leucarum decursum ad Portum urbem in Oceanum defertur.

ζ b Minius ex finibus Asturum oriens, Tyden Callaicorum opidum alluit, post 35. leucarum decursum Oceano miscetur. Regio æris, plumbi & minii uberrima, unde flumini nomen.

η c Sicoris sub Pyrenæis montibus nascitur, per Catalauniam decurrit.

θ d Ilerda, quæ hodie *Lerida* dicitur, latus Orientale Sicoris alluit, paulo inferius Cingæ fluvio confusus, non magno intervallo in Iberum sese exonerat. Rebus C. Cæsaris, contra Pompeji legatos Petrejum & Afranium gestis, celebris est. Hodie claret Academia anno Christi 1300. fundata. Infra eam ad confluentem Iberi fuit *ε Carthago vetus*, Pœnorum colonia ab Hamilcare condita, à Dertosa X. leucis in Corum distans, Ilerdæ propior. Hodie vicus est apud Villam Franciam.

ι ε Astigi, nunc *Ecyâ*, hac etiam tem-

pestate clara est ad Singulim fluvium urbs; una cum Estapa, Obulco, Ægabro, Lucena, Marcia, Ursone, & Vaena opidis à Ferdinando rege Mauris erepta anno C. 1239.

κ g Augusta Emerita, & *Emerita* simpliciter, unde vulgò hodie *δ Merida* dicta, ad Anam fluvium in finibus Turdulorum auspiciis Augusti condita, & militibus emeritis ad incolendum *ε* tradita, nunc pene jacet.

λ h Pallantia, sive *Palantia*, hodiè vulgò *Palentia*, in Vaccæis & regno Legionensi ad Pisoracam fluvium sita, olim inter primas Hispaniæ Tarraconensis urbes habita, nunc longè minor est; Academia ante Salamanticensem clara.

μ i Tarraco sive *Tarragonia* colonia, à Cneo & Publio Scipionibus ad oram Catalauniæ maritimam condita, media inter Barcinonem ad Boream & Dertosam ad Meridiem XI. leucis; olim urbs nobilis & ampla exstitit, nec paucioribus ævo Strabonis habitata viris, quàm ipsa Carthago. Metropolis fuit non tantum Hispaniæ intra Iberum sitæ, sed & partis ejus, quæ extra est, unde & maxima ejus regionis pars nomen habebat Tarraconensis. Pauli *κ Orosii* patria est, & multa hodie habet monumenta antiqua. Academia ornata est anno Christi 1572. Vina Tarraconensia olim in pretio habita. Ex Tarraconensibus montibus sal mira dulcedine quasi saccharo temperatus cæditur, qui magni fit à cupediariis. *Sidon. epist. ad Orosium.*

L 2

BUNO-

a Durius fl. b Minius fl. c Sicoris fl. Cinga fl. d Ilerda. e Carthago vetus. f Astigi, vulgò Ecyâ. g Augusta Emerita. h Pallantia. i Tarraco k Orosii patria.

Cæsar-Augusta
sive Asturica.

Carthago
Nova.
Saguntus.

Scipionum opus, maritimarum in his locis olim opulentissima; *Cæsar-Augusta*, sive Cæsarea Augusta, vulgo *Saragoça*; hodie etiam omnium Hispaniarum splendidissima; *Asturica* antè dicta. Sed & *Carthago Nova*, vulgo *Cartagena*, clara fuit à conditoribus Pœnis; & *Saguntus*, nunc *Morviedro*, fide atque ærumnis inclytum nomen reliquit. 1

BUNONIS.

y a *Saguntum* & *Saguntus* tribus millibus passuum à mari & tot à Valentia distans, anno post diluuium 167. à Zacynthis, *Isidoro* teste, conditum, opidum fide & constantia in Romanos nobilissimum est; maluerunt enim Saguntini extrema experiri, se & omnia sua comburere, quàm se Hannibali dedere. Hanc urbem quum contra foederis leges expugnasset Hannibal, causam præbuit bello Punico secundo. Sagunti, quo tempore urbs illa obsessa, puerum recens natum in uterum matris reversum narrant. *Saguntina famet*, de magna & extrema, in proverbium abiit. *Reliquæ Hispania urbes claræ infra cap. vi. memorantur.*

HEKELII.

a Seu *Duerus*.
b Quòd in eum multi amnes & rivuli concurrunt.
c Ob quem, propterque sui angustiam est parùm navigabilis.
d A *Villanovano* & aliis.
e Unde & *Romana Colonia* olim vocata.

REISKII.

1 De fluviis tum majoribus tum minoribus, eorumque ortu ac nomine congeri

huc multa possent, & fabulosa rejici: Ad *b* Anam quod attinet, ejusque in subterraneis cuniculis profluxum, hunc veteres novique auctores puta Fournierius, Schottus, Ricciolus, Kircherus atque Bochartus comprobant. Sin Ortelium, & quos ille sequitur, testes oculatos audire lubet, ea profluxio vulgari debetur opinioni, aut recessibus, in quos penetret, montanis, aut rivis amnisque, in quos dividatur, pluribus. Sane Grammatici fallunt, qui Anam ab anate, aut anataria mensione dici volunt. Petrus du Val. Geogr. univers. part. II. ambiguus in utramque partem differuit. *c* Tria tamen Hispaniæ stupenda opera aut mirabilia omitti noluit; (1) *pontem*, cui aqua superfluat, h. e. aquæ ductus Segovienfes; (2) *Pontem continuum*, in quo decem millia pecorum pasci, aciesque instrui directæ possint, i. e. Anam fluvium reconditum; (3) *civitatem* igne circumdatam, i. e. Madritum, cujus ager filice refertus est. De urbibus antiquis & gentibus observata suppetunt plura: Unum addo de fabularum originibus, quas Græci scriptores adferunt in Astyre, Teucro, Diomede, Ulyse, Lyso aut Luso, Nebride, Menestheo, Castalio, Pane, Grajis, Iberisque Scythiciâ.

a Saguntum. b Anas. c Tria Hisp. memorabilia.

CAP. V.

De incolis Hispaniæ, ac recentiori ejus divisione.

I.

Tubal non
venit in
Hispaniam.

Tubalem, Noachi nepotem, in Hispaniam primùm pervenisse, post aquarum inundationem, in dispersione gentium, affirmant nostri sæculi scriptores ex Josepho: qui tamen Tubalem in Asiæ Iberia inter Ponticum Caspiumque maria

maria statuit. Haud minori errore, in universam Hispaniam pervenisse *Iberos* ex Asia & Persas, tradidit *M. Terentius Varro*.

Iberi non venerunt ex Asia.

II. *Celtarum* gentem, ab Aschenaze propagatam, omnem post terrarum inundationem obsedisse *Hispaniam, Galliamque, Britannicas insulas, Germaniam* atque *Illyricum*, tam ex sacris quam gentilibus dispicio auctoribus; unde etiam nomen eorum multis Hispaniæ locis affixum retulerunt Græci Romanique scriptores: ut *Celticorum*; qui partem Bæticæ ac Lusitaniæ, partemque Tarraconensis provinciæ adusque promontorium *Celticum*, quod vulgo nunc est *Cabo finis terræ*, (* Geographis Gallis *Cap de Finistere*) tenuere: item *Celtiberorum*, ad *Iberum* flumen incolentium: *Germanos* cognominat, nescio unde, *Plinius Oretanos*, Tarraconensis provinciæ populos. ¹

Celtæ primi Hispaniæ incolæ.

III. Primi exterorum post hominum memoriam ad Celtas in Hispaniam venere *Phœnices*, à *Tyro*, mare Internum huc usque & ad *Gadeis* navigantes; partemque Bæticæ, quæ postea *Turditania* dicta fuit, occupantes; ut ex *Diodoro* atque *Strabone* discimus.

Phœnices in Hispania.

IV. *Græci* postmodum à *Massilia* colonias deduxerunt inter

Græcorum in Hispaniæ Colonia.

REISKII.

¹ Tubalem cum Brietio, Ricciolo, multisque scriptoribus huc retulit auctor, quem ab Hispania Josephus submovet: Bochartus etiam in Asiaticas regiones Pontoque proximas rejecit, ex argumentis non levibus, & Askenazen ad Bithyniæ, Phrygiæ ad Pontiviciam collocavit. Adeo gentium pleurarumque nobiliorum origines & migrationes multis tenebris involvuntur. Josephus Lib. VII. Antiq. Japheto hujusque posteris Occidentem ac Septentrionem vendicat, ut illi à Tauro & Amano montibus Asiæ ad Tanain, porro in Europam usque ad Gades pervenerint: a Hinc *uni ex hujus nepotibus Tarfi* primæ in Hispaniam ductæ Colonix à Bocharto tribuuntur. Quo enim quemque fors & Deus tulit, hanc terram cum suis occupavit, ut tam maritima, quam mediterranea loca cultoribus replerentur, inquit Josephus Lib. VI. Interim conjecturæ in

obscuro negotio quantum valeant, Ludov. Molina docet de origine ac natura Hispanorum veterum multa commentatus, incerta etiam quandoque fabulis non vacua. b Tantus autem regnorum numerus una Hispania pendet à diversis gentium exterarum migrationibus bellicisque occupationibus, quibus quam hæc regio lacerata fuerit, docent Vaseus, Mariana, Cluverius, pluresque alii. Primus regna cuncta Hispanica in unum redacta tenuit Philippus II. *tribusque galeis scuto suo impositis* illa representare voluit, cum duabus antea reges uterentur. Triplex vero titulus, quo tot regna continuerat, dubitationis non parum nostro tempore habet, ne quidem locum, regno Portugalliæ, multisque provinciis avulsis. Interim Hispani adhuc habent, cur regnis & regionibus suo imperio subjectis *nunquam solem occidere dicant, regemque Hispaniarum numero plurali efferant.*

L 3

BUNO

^a Tarfis in Hispania primus. ^b Plura Hispan. regna.

ter Pyrenæum & Iberum, *Rhodam* & *Emporias*: quæ opida etiam nunc vocantur vulgo *Rosas* & *Empullias* (* *Roses* & *Empurias*). Interiora etiam Græcos quosdam incoluisse, indicat corruptum (ut vult Silius Poëta) nomen *Graviorum* quasi *Graiorum*: Græcorumque castellum *Tyde*, vulgo nunc *Tuy*, in ea parte Tarraconensis, quæ hodiè est *Gallæcia*.

Carthaginiensis in Hispania.

A Romanis subacta.

V. Postèa *Carthaginenses* majorem ejus partem tenuere, ad Internum mare, *Amilcare* eam occupante.

VI. Secundo bello Punico, superatis atque expulsis Pœnis, tota *Romanorum* facta est. Sub quorum Imperio, tribus provinciis distincta mansit, usque ad Honorii Imperatoris tempestatem; quum *Gothi* ac *Vandali*, Germanica utraque gens, circa annum Christi CCCC. eam invadentes, dictas provincias in tria Regna distribuerent. ^a

A Saracenis & Mauris occupata.

VII. Deinde vero *Saracenicum Mauris*, circa annum Mccxx. inveciti, totâ Hispaniâ direptâ, complura in ea Regna instituerunt; Christianis, id est, Gothorum reliquiis, in Asturiam ac Legionem, regiones natura locorum munitas, compulsis. Regnorum numerus tandem crevit ad XIV; quorum nomina hæc recensentur; *Legio*, *Gallæcia*, *Portugallia*, *Algarbia*, *Andalusia*, *Granata*, *Murcia*, *Valentia*, *Arragonia*, *Catalonia*, *Navarra*, *Castilia Vetus*; *Castilia Nova*; quod *Toletanum Regnum*; & *Baleares Insulæ*, vulgo *Majorca* & *Minorca* dictæ; quæ unâ cum *Ebuso* insula, vulgo nunc *Tvica*, unum

XIV. Hispania regna.

BUNONIS.

^a *Vandali* primum *Gunderico* ^a duce Hispanias occuparunt anno Salutis ccccx. ^b Hôs pauld post iis terris ejecit Athaulfus Westgothorum seu Visigothorum rex; ibique regnum constituit, quod duravit usque ad annum Christi dccxx. Ultimus Gothorum rex ibi fuit Rodericus ^c, homo turpissimus, qui à Mauris per Julianum Comitem evocatis regno & vita exutus fuit. ^d Ita Mauri Visigothorum regno deleta maximam partem Hispaniæ occuparunt. Pelagius tamen ^e Gothorum reliquias collegit apud Astures, qui rex, à suis salutatus, Legionem civitate Mauris erepta, regni sedem ibi fixit.

HEKELII.

^a *Modigifili* Filio.

^b Conf. *Alberti Krantzii* Lib. I. *Wandalia* cap. xxvi. seq. p. 18. Ubi imprimis *Valentiam* Civitatem, *Galliarum Hispaniarumque* mediam, patientibus *Romanis*, à *Vandalis* tunc captam esse narrat.

^c In bellis quidem durus, & ad negotia expeditus, sed aliàs turpissimus homo, & in moribus vitiosus Antecessorem suum, *Witizam*, superans longissime.

^d Postquam regnavit annos quatuor.

^e *Fidelissimus Legionensis* Episcopus. (* Unde hoc *Hekelius* sumserit tam scio quam qui nesciunt maxime. Erat *Pelagius vera Gothorum soboles*, vir bellicosus. Vide apud *Marianam* multa de *Pelagio*, de cujus episcopatu nulla prorsus mentio; nec quidem per somnium.)

unum Regnum conficiunt. Ex his postea durabili titulo, ad hoc nostrum saeculum, clara fuere tria; *Castilia*, *Arragonia* & *Portugallia*.

VIII. *Legionis* Regnum, vulgo *Leon*, constituere reliquiae Gothorum, à Mauris, ut dictum, in ea loca compulsae. At *Ferdinandus I.* Legioni per matrimonium, juncta Castilia, uno nomine *Castiliam* appellavit Regnum suum. Huic postea, devictis ac pulsis Mauris, accesserunt, *Gallacia*, *Andalusia*, *Granata*, *Murcia*, ac *Navarra*. *Navarra* autem Regnum ^f initium cepit anno 1000xxxix. quum *Enecus*, *Bigorria* (pars est Galliae Aquitanicae) Comes, transgressus Pyrenaeum Mauris ejectis, Regem se constitueret. Post hunc *Henricus IV.* Castiliae Rex armis occupatum Navarrae Regnum, suo Imperio adjecit. ^g

Regnum Legionis & Castiliae.

Navarrae regnum.

IX. *Arragoniae* Rex primus factus est *Ramirus*, Sanctii Magni, Navarrae Regis, filius spurius, anno 1000xviii. Huic deinde titulo annexae sunt *Catalonia* & *Valentia*. *Jacobus* autem Rex anno 1000cclii. *Insulas Baleares* suis armis occupatas, Arragoniae Regno fideique Christianae adjecit. Tandem *Ferdinandus V.* Caroli V. avus maternus, Castellae & Navarrae Rex, per matrimonium Castellae junxit Regnum Arragoniae. Hic tandem Mauros, quos *Ferdinandus III.* in Granatense Regnum compulerat, omnemque unam Judaeorum gentem, totam Hispaniam anno 1000ccxcii. expulit ^{*}.

Arragoniae regnum.

Mauri ex omni Hispania ejecti.

X. *Portugalliae* Regnum cepit initium ad hunc modum. Quum *Henricus* ^b *Lotharingiae* Comes res ingentes contra Mauros in Hispania gessisset, praemium virtutis ac laborum *Alfonfus VI.* Castellae Rex, *Tiresiam* filiam notham ei dedit in matrimonium; dotemque apposuit eam Hispaniae partem, quae nunc *Portugallia* dicitur. Hujus filius *Alphonfus I.* cum quinque Reges Maurorum uno praelio fudisset, *Rex primus* *Portugalliae* ⁱ appellatus est anno 1000cxii; habuitque successores

Portugalliae regnum.

Portugalliae Rex primus.

HEKELII.

^f Quod inter Montes conclusum est, annuum proventum Ducatorum aureorum circiter centum millium.
^h Dux Lotharingiae & Limburgi Comes.
^g Hoc Regnum, *Magino* scribente, habet ⁱ Ab Exercitu.

BUNO-

(* Idcirco Regis *Catholici* titulo, quem & successores ejus proprium sibi fecerunt, cohonestatus est.)

fores continuâ serie, donec ultimo Rege Sebastiano in Africa caeso*, Regnum ad Regem Castellæ recidit. β

XI. Hac igitur ratione cuncta Hispaniæ Regna ad unum corpus rediere; caputque unum tota Hispania agnoscit: qui nunc est Philippus IV. Hispaniarum potius, quam Castellæ titulo gaudens. At operæ pretium est, tanquam in tabula cognoscere, quo titulo Rex Hispaniarum, quamque terrarum suarum possideat. Triplici igitur titulo tenet quicquid tenet; *Castellæ, Arragoniæ, & Portugalliæ*. Sub *Castellæ* regno sunt: *Dux Castellæ, Legio, Asturia, Gallæcia, Extremadura: Andalusia, Granata, Murcia, Biscaya, Navarra, Mediolanum, Belgica, Burgundiæ Comitatus, Insulæ Canariæ, America, Insulæ Philippinæ*. Sub regno *Arragoniæ*; ipsa *Arragonia, Catalonia, Valentia, Insulæ Baleares*, quæ Majorca & Minorca: *Regnum Neapolitanum, Sicilia, Sardinia*. Sub regno *Portugalliæ*; ipsa *Portugallia, Algarbia, Guinea, Æthiopia, India Orientalis, Brasilia, insulæ Moluccæ*. De cætero, in ipsis Hispaniis Duces numerantur xxiv. At id maximè mireris; reperiri heic, quod haud facile alias toto orbe

Sub Castellæ regno quæ sint.

Quæ sub regno Arragoniæ.

Quæ sub Portugalliæ.

BUNONIS.

β *Portugallia* ab urbe *Porto*, & vicino pago *Cale*, k primum dicta *Portucalia*: quod nomen innotuit circa annum Christi D. postea vero mutata litera *Portugallia* appellata. Voss. lib. I. Idol. 34. *Sebastianus Portugallia Rex* xxiv. annorum juvenis in Mauritaniâ trajecit, Mahumedem in regnum reducturus, qui à patruo *Abdelmelecho* erat pulsus. Sed prælio commisso *Sebastianus* cum omni sua nobilitate periit, *Abdelmelech* victor apoplexiâ, dum pugnatur, moritur. *Mubamedes* paludibus mergitur; atque ita tres Reges uno in prælio interiere. Successit *Sebastiano* ipsius patruus magnus *Henricus*. Post obitum *Philippus II.* Portugalliam occupavit anno C. 1580. Atque sic tota Hispania ad Monarchiam, quam habuit sub *Gothis*, rediit. Sed *Johannes Dux Brigantinus* nuper anno hujus seculi xl, titulum

Regis Portugalliæ & coronam, incio Philippo IV. Hisp. Rege, usurpare cœpit. Ejus filius *Alphonsus* defuncto patre Portugalliæ præfuit: sed ob crudelitatem regimine amotus est; regnumque hodie administrat ejus frater *Petrus*. l

HEKELII.

k Qui olim piscationis gratiâ frequentari solebat, indeque tanta hominum multitudo confluit, ut in civitatem opulentissimam evaserit.

l Qui ex prægnantibus causis augustissimum Regis Titulum adhuc modeste detrectat, & Regens Portugalliæ Princeps salutari saltem desiderat. (* Modestia sane ingens hominis qui postquam fratrem legitimum regem ab aula & regno ejecit & ad Terceram insulam captivum relegavit; satis habuit titulum fratri, sibi auctoritatem reservare!)

BUNO-

(* An in Africâ perierit, non satis liquet. Si quibusdam fidem adhibemus, is caeso exercitu, in Europam remeavit, & Hispanicæ aulæ insidiis oppressus est; quo citius Portugalliæ Regnum recuperarent Hispani, quod Henrico Sebastiani Patruo defuncto tandem invaserunt.)

be terrarum, scilicet Ducem in Portugallia, nomine Brigantinum, cui tertia pars Regni pareat. Porro Archiepiscopus in univ[er]sa Hispania sunt XII: Episcopatus LV. 7

BUNONIS.

7 *Mediolanensem* tamen Ducatum Hispaniæ Rex lege beneficiaria ab Imperio habet Romano. *Burgundia Comitatum* ejusdem Imperii Romani ipse Hispanus agnoscit regionem. Neque Provinciæ Belgicæ per Carolum V. Imperatorem esse desierunt in jure Imperii. (* *Burgundiæ* comitatum fuisse Feudum imperii, adeo incertum est

ex multitudine Scriptorum pro & contra de- certantium, ut lis non sit facile dirimenda; multominus ea res pro vera affirmanda. Feudum-ne fuerit, an fecus, comitatus Burgundiæ, hunc longo jam tempore Galliarum Rex, tanquam supremus illius neminique obnoxius Dominus incedit. Vide J. HERUM *de Feudis imperii* cap. 6. art. 5.)

C A P. VI.

De Urbibus, Portibus, & Academiis hodiè claris.

I.

URbes in Hispania nunc celebres sunt *Barcino*, vulgo *Barcelona*, *Cataloniæ* caput; parvum quondam opidum, nunc celebre Emporium; licet portus commoditate destituitur; eoque naves sæpè in statione tempestatibus pereant. 2 1

II. *Cæsar-*

BUNONIS.

2 2 *Catalonia* nomen habet à *Gothis* & *Alanis*, quasi dicas, *Gothalania*; inter Pyrenæos montes, Mare Mediterraneum, Iberum & Cingam fluvios est sita. Forma ejus Triangularis est, à Salsulæ fontibus ad Iberum fluvium se extendens. a Habet secundum Boterum, unum Ducatum *Cardone*, tres Marchionatus; XII. Comitatus, multas Baronias, & Dominia. Incolarum DC. millia esse perhibentur; inter quos C. millia Gallorum, aut Gallicæ originis sunt, qui agriculturam, pecuariam & artes mechanicas tractant. Non enim est ulla regio Hispaniæ, in qua opificum industria artes solertius & diligentius excoluntur. Civitates & municipia muris cinctæ habet XVI, ex quibus præcipua sunt b *Barcino* ab Hamilcare Carthaginensi, cognomento *Barca*, condita & nominata est. Dicta quoque est

Faventia Colonia, & *Julia Augusta*. Anno Salutis 805. à Ludovico Pio imperatore victis Mauris, recuperata est; Habet pontem DCCL. passuum in mare se extendentem, contra vim ventorum naves infestantium exstructum. Habet etiam geminos amnes, *Betullum* vulgo, hodie *Besontem*, ab Oriente; ab Occasu *Rubricatum* sive *Lobrogatum*. Comparatur hæc urbs b magnitudine, non tamen frequentia civium, cum Neapoli. c *Tarraco*, sive *Tarragona*, de qua supra cap. IV. d *Dertosa* sive *Tortosa* ad Iberum sita, in quo pons navalis, magno artificio exstructus. Duo sunt in hac urbe castella è diametro ædificata, & Academia. e *Girona*, olim *Gerunda*, Aussetanorum caput, colliculo imposita, forma triquetra, fluminibus *Unda*, vulgo *Ontiar* & *Ter*, alluitur: Medio fere itinere jacet inter Ruscinonem ad Boream & Barcinonem ad Meridiem XIII. leucis.

M

a Catalonia. b Barcino seu Barcelona. c Tarraco. d Dertosa. e Girona.

Arragonia
Caſar-Au-
guſta,

II. *Cæſar-Auguſta*, vulgo *Saragoça*^d, *Arragoniæ* caput, magnificentiſſima totius *Hiſpaniæ* urbs. β

III. *Pom-*

leucis. a *Lerida* olim *Ilerda*. b *Cardona* ejusdem nominis ducatus caput; ubi tria notanda; *Mons*, cujus terra ſimilis eſt farinae, *Fons*, vini rubri colorem oſtendens; *Sal*, diverſorum colorum, qui contuſus, niveus comparet. Cæterum c *Monſerrato* five *Monte Serrato*, editiſſima rupes, cujus altitudo duorum milliarium, & circumferentia quatuor, eſt locus celebriſ. Hic ſcilicet *Ignatius Lojola* multa prece ſletuque ſe Deo & B. Virgini devovit: Hinc ad Societatem Jeſu fundandam prodiit e anno c10 10 xxii.

HEKELII.

a Regio ipſa ut plurimum ſteriliſ eſt, ac magis fructuum, quàm frugum abundans & arborum ſylveſtrium, quàm domeſticarum. Undè quaeritum potiùs ex Mari faciunt accolæ, quàm ex terrâ.

b Dives.

c Et quidem ſecundùm *Eucholceri* calculum.

d Seu *Saragoça*.

REISKII.

1 Sicuti regna *Hiſpanica* bene multa diverſas gentium occupationes & colonias, ſic urbes etiam harumque nomina ſuos auctores varios, Pœnos nempe, Romanos, Arabes, Gothos, alioſque ſatis perſpicue teſtantur. Quam vero copioſa heic annotandi materia ſeſe offert? d Urbibus inſignioribus Petrus du Val certa monet imponi epitheta, ut unam *Hiſpali* emporium, *Granadam* magnam, *Valentiam* formoſam, *Barcelonam* divitem, *Saragoſſam* ſaturam, *Valadolittum* nobilem, *Toletum* veterem, & *Madritum* regiam *Hiſpani* jaſtitent. Huic e *Arces* regiæ viciniæ adjacent, ex iisquæ famoſiſſimum *Eſcuriale*, monaſterio religioſiſ S. Hieronymi deſtinato celebre, ſed bibliotheca, magno altari, & Pantheo ac ſepultura regum celebrius, à Philippo II. ſex millionibus impenſis intra XXI. annos conditum, ut *Ægyptiis*, *Græcis*, *Romanis*que templis

& fabricis non cedat, ſed facile præſtet. De Archiepiſcopatibus regni & Episcopatibus ſcriptores antea citatos conferat, cui lubet. f *Catalonia* rebelliſ A. 1640. ducem *Andegavenſem* ſibi principem adſumſit: Unde comitatus *Ruſcinonenſis* (de *Rouſſillon*) regio *Pyrenæis* montibus concluſa, cum *Perpiniano* Fortalitio, clave ad *Hiſpaniam* penetrandam paratiſſima penes regem *Galliæ* per *Pyrenæos* articulos manſit. Hanc ſecuta g *Portugallia* *Johannem* *Bragantiæ* ducem regno admovit, illoque *Philippum* IV. exiit. Unde bellum exarſerat per annos XXVIII. geſtum, ſed A. 1668. pace publica extinctum. De inquisitione *Hiſpanica* *Ludov.* à *Carmo* tres libros in fol. *Madrid.* de *Antipathia* *Gallorum* & *Hiſpanorum* *Carol.* *Garſias* librum in 12. *Venet.* divulgavit. h *Lingua* *Hiſpanica* latinæ veteriſ propago dialectos quatuor fovet, (1) *Caſtellanam* puriſſimam, (2) *Andaluſicam*, (3) *Portugallicam*, (4) *Granadeneſem*. *Vid.* *Becman* *Geograph.* c. IX. ſect. 3.

BUNONIS.

β *Arragonia* nomen videtur habere à *Tarracone* civitate, quaſi dicas *Tarraconia*, vel à flumine *Arragone*. Termini ejus à *Septentrione* & *Ortu* ſunt *Navarra*, montes *Pyrenæi* & *Catalonia*, à *Meridie* *Valentia*, ab *Occaſu* *Caſtalia*. *Cæſar-Auguſta* Romanorum colonia, prius *Salduba* dicta, ſita eſt inter *Barcinonem* ad *Ortum* 44. & *Burgos* in occaſum æſtivum 52. leucis, à *Valentia* 60. à *Toleto* 64. Pontem habet lapideum, quo *Iberus* tranſitur, cum *Reginoburgenſi* conferendum. Anno ſalutiſ c10 cxviii. victis *Mauris*, una cum aliis opidiſ à *Chriſtianiſ* recepta eſt. Hodie magnificentiam urbiſ augent *Academia*, *arx*, & *curia* publica. *Clara* in hoc regno loca ſunt, i *Hueſca*, olim *Oſca*, in qua *Sertorius* *Hiſpanorum* Principum filioſ obſides literiſ erudiri voluit. Habet *Academiam* antiquam. k *Balbaſtro*, *Latinis* *Balbaſtrum*, ad *Verum* annum & oleo dives. 1 *Jaca* ad

a *Lerida*. b *Cardona*. c *Monſerrato*. d Urbium epitheta. e *Arces* regiæ, f *Catalonia*. g *Portugallia*. h *Lingua* *Hiſpanica*. i *Hueſca* ſeu *Oſca*. k *Balbaſtro*.
l *Jaca*.

III. *Pompeion*, sive *Pompejopolis*, vulgo *Pompeiona*, caput regni *Navarræ*. Navarræ
Pompejopolis.

IV. *Valentia*, caput olim Regni, nunc fructuum varietate Hispanicarum amoenissima. Valentia.

V. *Murcia*, caput Regni: Hortus totius Hispaniæ vocatur. Murcia.
Cartha-

ad Arragonem fluvium sub Pyrenæis montibus sita, Navarræ regno vicina. Huic Philippus II. Hisp. Rex Castellum junxit contra Arragonenses, quibus Castelliani admodum infensi sunt, adeo, ut malitiosum hominem proverbio dicant, quasi *Arragonensem*. a *Fraga*, olim *Gallia Flavia* ad *Cingam* fluvium, ubi croci magnus est proventus. b *Venasca*, Galliæ regno contermina, castellum habet, in cuius muris tormentorum loco sunt lapides. c *Calatajut* haud procul ab antiqua *Bibili*. d *Monsonium* seu *Monçon*, ubi Procerum Arragoniæ habentur conventus.

γ *Navarræ* regnum à Pyrenæis montibus incipit, & descendit ad Iberum fluvium, magna tamen ex parte montibus conclusum. Regnum hoc ante annos CI. Ferdinandus Catholicus pene omne occupavit, quum *Johannes Albrechtus* Navarræ Rex, Ludovico XII. Galliæ Regi opem ferens, à Julio II. Papa proscriptus & excommunicatus esset. Eadem forma adhuc hodie possidet Hispanus, exceptis paucis locis, quæ Galliarum Regi supersunt, & vix sextam regni partem faciunt. e *Pompejopolis* ad Argam flumen, haud longe à Pyrenæis montibus sita, inter Cæsar-Augustam 30. & Bajonam urbem Aquitanicæ 20. leucis; haud dubiè à Cn. Pompejo Magno nomen habet, qui cum Metello res magnas in his oris contra Sertorium gessit. Strabo *Pompeji tropea* vocat. Alphonfus Rex eam anno Christi 15 cccxxv. una cum *Jaca*, *Virovesca* & aliis opidis, Mauris ejectis, recepit. Hodie firmo muro & duobus castellis munita. Hic f *Ignatius Lojola* pugnans vulneratus bellum amplius sequi non potuit; vitam igitur amplexus monasticam, ordinem Jesuitarum instituit: Reliqua Navarræ loca non sunt

adèd clara.

δ *Valentia* regnum inter *Murciam* & *Cataloniam* sita limites habet ad Orientem mare Mediterraneum, ad Septemtrionem Arragoniam & *Cataloniam*, ad Occasum utramque Castellam, ad Meridiem *Murciæ* regnum. Longitudo ejus est IX. latitudo XVII. leucarum. Duos habet sinus, *Sucronensem* & *Illicitanum*; g *Portus* quatuor *Vineri*, *Denia*, *Xabia*, & *Alicante*; & fluvios principes quinque, *Migliar*, *Morvedre*, *Gualdalviar*, *Xucar*, *Segura*. Nomen regni haud dubie sumptum ab urbe *Valentia*, Romanorum olim colonia, quæ tribus millibus passuum à mari submota inter *Turicæ* ostium & finem *Sucronensem* à *Barcinone* 40. leucis in Meridiem, à *Toledo* 60. in Ortum, tota Cæsaraugusta, à *Dianio* 10. in Borea sita est, Cœli solique tempeie nec felici Campaniæ cedit, unde *Formosa* cognominatur. Illustris est frequenti nobilitate, & Academia; origine *Lodovici Vivis*, & duorum Pontificum *Calixti III.* & *Alexandri VI.* e Non longe hinc distat h *lacus Albufera*; & *Porto el grajo*, pagus munitus, ubi pons 150. passuum in mare protensus. Loca præterea clara hic sunt. i *Saguntum* supra memoratum. k *Denia* duos habens portus & speculam in mare prominentem. l *Alicante* vino generoso notissima. m *Guardamar* Salis proventu dives. n *Peniscola* ad mare, in scopulo Pyramidali sita, refugium *Benedicti XIII.* Papæ, quum *Constantiæ* honore Papali esset privatus.

HEKELII.

e Conf. *Thoma Lansii* Orat. pro *Hispaniâ* in *Consulat. de Principatu inter Provincias Europæ* p. 267. Edition. tert.

M 2

BUNO-

a *Fraga*. b *Venasca*. c *Calatajut*. d *Monsonium*. e *Pompejopolis*. f *Ignatius Lojola*. g *Valentia* urbs. h *Albufera* lacus. i *Saguntus*. k *Denia*. l *Alicante*. m *Guardamar*. n *Peniscola*.

Carthago nova, vulgo *Carthagena*, optimus Hispaniæ, ad mare Internum, portus. ^e

Granata,

VI. *Granata*, caput regni, splendida atque ampla urbs. ^z

VII. *Hispa-*

BUNONIS.

^e a *Murcia* regnum ad Mare Mediterraneum situm limites habet Granatam, ab Occidente, Castiliam Novam & Valentiam à Septentrione, ab Ortu & Meridie Mare Mediterraneum ad finem Virgitanum & Promontorium *Cabo de Palos*. Nomen habet à civitate *Murcia* f, quæ 9. leucis à Carthagine nova distans anno Salutis clō cclxv, Mauris pulsus recuperata est ab Hispanis. *Alphonsi Castiliæ* Regis, Astronomi celeberrimi, à quo Tabulæ Alphonsinæ, sepulchro nobilitata. g b *Carthago Nova* & *Spartaria*, à sparti copia cognominata, ab Asdrubale Carthaginensium duce paulo ante bellum Punicum II. in Peninsula exstructa, distat à Murcia urbe X. leucis in Ortum; Valentia xxxiii. in Meridiem. Habet optimum totius Hispaniæ ad Mare Internum portum cc. triremium capacem. Magna ibi est scombrorum piscatio, qui vicinæ c *insula Scombraria* nomen dederunt; *Scipio* hanc urbem eodem, quo venit die, præter omnium expectationem cepit: & virginem captivam Allucii, Celtiberorum Principis, eximiæ formæ sponfam, intactam ipsi parentibusque restituit; & eo facto animos hostium sibi devinxit. Carthagine vi. leucis distat d *Almacarron* castellum, ubi aluminis uber proventus. *Vera* vel *Bera* urbs, olim e *Virgi*, unde f *Sinus Virgitanus* dictus, inter Carthaginem novam ix. leucis, & promontorium Charidemum v. in confinio regni Murciensis & Granatensis sita.

^z *Granata* regnum ab ortu habet Murciam, à Septentrione Castiliam Novam, ab Occidente Andalsiam, à Meridie mare Ibericum. Ejus longitudo lx. Latitudo xxv. ambitus ccxxx. leucarum esse dicitur. Nomen habet à metropoli g *Granata*, quasi *Garnata*: lingua enim Punica *Gar* significat *antrum*, & *Nata*, nymphæ nomen est, quæ ibi colebatur, quasi dicas *Antrum Nata*. Alii à *cocco*, cujus ibi copia: Hispani *Cranam* vocant, alii à mali Punici simi-

litudine derivant: hoc enim, ut granis & acinis refertum, sic urbs Granata, cujus insignia malum Punicum, densissimas domos habet, & dehiscentis granati quasi similitudinem, urbs ista sexaginta millia domorum complectebatur. h Hanc quum Mauri una cum regno plures quam septingentos annos tenuissent, Ferdinandus Catholicus anno clō cccc xxi. inde & ex universa Hispania eos, & cum iisdem cxxiv. millia Judæorum, ejecit. Ut à Christianis Hierosolyms; ita hæc civitas à Mauris desideratur, adeo, ut ob ejus amissionem singulis diebus Veneris vexilla sua abscondant. Hodiè urbs illa habet Academiam. Æstate reliquas superat Hispaniæ civitates salubritate aëris & numero fontium, quorum x. millia numerantur. Est quoque in hoc regno ad mare h *Malaga*, totius Hispaniæ armamentarium & propugnaculum contra Africam. Habet duo castella sibi invicem imminetia; ab uno ad alterum transitus est inter duos muros; emporium frequens est. A Malaga versus Ortum ad Mare est i *Almeria* in solo fertili, salubribus aquis, fructibus oleoque abundantia, sita. Hunc locum quum Christiani Mauris eriperent, vas illud è smaragdo, quod Genuenses habent, inde asportatum est. Haud procul à mari & Malaga ad Occasum est *Munda*, quam antiquam illam k *Mundam* esse, sunt qui putant, ad quam Cæsar ultimum prælium contra Pompeji liberos commisit, idque difficillimum. Pompejanorum ad xxx. millia peditum & v. millia equitum cæsa referuntur. Ea vicinarum urbium metropolis dicitur Straboni. Sed, Mariana teste, Munda illa vetus hodiè *Runda la veja* dicitur, ab Arunda 2. leucis; à Munda nova 3. à Malaga 20. millibus passuum in colle apud flavolum sita.

HEKELI.

f *Ptolemao* & *Plinio* MURGIS dicta.

g In hac optima fiunt vasa ex cretà, & mira

a Murcia. b Carthago Nova. c Scombraria insula. d Almacarron. e Virgi. f Sinus Virgitanus. g Granatæ regnum & Urbs. h Malaga. i Almeria. k Munda.

VII. *Hispalis*, vulgo *Sevilia*, Andalusiae caput, urbs magnificentissima, opulentissimum totius Europae Emporium. *S. Lucas*, navium statio Hispalensium. *Corduba*, urbs admodum ampla, at minus populosa. *Marcenae* opidi ager lectissimos totius Hispaniae fert Asturcones.

Andalusia.
Hispalis.
S. Lucas.
Corduba.
Marcena.

VIII. *Toletum*, centrum ferè Hispaniae obtinet: omnium maxima ac munitissima *Madritium*, vulgo *Madrid*, & *Madril*, Regia sede nobile opidum. Quinto abhinc milliario visitur in Escuriali superbum illud *D. Laurentii Monasterium*, Philippi II. opus, in memoriam victoriae adversus Gallos*, ad *S. Quin-*

Escuriale.

mira Serici quantitas. Regio ipsa autem paucas habet habitationes, easque viles ob montium asperitatem, & ob planitiem parum aquis irriguam.

h Leg. *Lansus* loc. in Not. ad §. IV. Cap. huj. cit. p. 265. seq.

BUNONIS.

a Andalusia quasi *Vandalorum domus* *Vandalen Huys* dicta; aliqui tamen à *Vandalia*, & alii à *Vandalicia* derivant, quòd Vandali à Gothis ejeti huc confugerunt, antequam in Africam trajicerent. Limites habet ab Ortu Granatam, à Septemtrione Castiliam novam, ab Occasu fluvium *Guadianam*; à Meridie mare Ibericum & fretum *Herculeum*. Terra frumenti, vini, olei, & omnis generis frugum feracissima est, unde *Granarium*, *Cella* & *Equile* Hispaniae dicitur. *b* *Hispalis* Romanorum olim colonia, hodiè etiam literarum studiis & Academia celebris inter *Cordubam* ad Boream 22. & *Gades* ad Meridiem 19. leucis, à *Granata* 36. in Occasum, *Ulyssiponem* versus 63. à *Toleto* 72. in Austrum ad *Bætium* sita est. Anno Salutis cō cccxlviii. à *Ferdinando Rege*, ejeti Mauris, recepta. De hac urbe Hispanorum est proverbium: *Cui Deus favet, ei dat domum Hispali*. Item, si cui benè precari volunt, dicunt: *Faxit Deus, ut Hispali victum habeas & amictum*. *Hispalensis* olim eruditione clarus fuit *c* *Isi-*

dorus Episcopus: Item nuper d *Benedictus Arias Montanus*, cujus industriae maximam partem debetur Opus Regium Sacra Biblia continens. *s* *Lucas* olim dictum est *e Fanum Luciferi*. *f* *Corduba* quoque ad *Bætium* sita Astigi finitima est 8. leucis distans, gloria & potentia olim celebris. *i* *Plinius* *coloniam Patriciam* cognominatam scribit. *g* *Senecas* hæc, patrem & filium, & *h* *Lucanum* *Senecæ Philosophi* è fratre nepotem, alumnos habuit. Hic quoque vixisse accepimus *i* *Avicennam*, *k* *Averroëm* & *l* *Rafen*, Medicos ac Philosophos eximios. Urbs hodiè admodum ampla quidem est *k*, sed non adeò frequens. Hic equile regium est ducentis & pluribus equis educandis sufficiens. Hic quoque inventa est ars præparandi corii, quod inde vulgò dicitur *Corduan*. Sunt ibi præteream *Nebrissa*, nunc *Lebrisa*, *n* *Ælii illius Antonii* patria, qui duas decades de rebus gestis *Ferdinandi* Catholicici scripsit. *o* *Ossuna* Academia nobilis. *Xeres de la frontera*. Non longè hinc *Rodericus* Gothorum in Hispania rex ultimus à *Mauris* cæsus est, & imperium ad *Saracenos* translatum. *p* *Marcena* in Hispalensi territorio est.

HEKELII.

i Vid. *D. Magni Ansonii, Burdigalensis*, Ordo *Nobilium Urbium*, v. 84. seq.

k Et aquis dives, amœnissimisque hortis ornata.

M 3

BUNO-

a Andalusiae regnum. *b* Hispalis. *c* Isidorus Hispalensis. *d* B. Arias Montanus. *e* Fanum Luciferi. *f* Corduba. *g* Senecæ. *h* Lucanus. *i* Avicenna. *k* Averroës. *l* Rafes m Nebrissa. *n* Ælius Antonius. *o* Ossuna. *p* Marcena.

* Monasterium extructum fuit ex voto. unde aliquis regis voventis timor quantus fuerit ex magnificentia voti æstimari posse jocabatur.

S. *Quintinum* in Picardiâ, anno clōclvii. obtenta exstru-
ctum. ^o

Burgi.
Valliadolid.

IX. Burgi, vulgo *Burgos*, Castellæ veteris caput, opidum
antiquitate & magnitudine celebre. *Valliadolid* inter nitidissi-
mas Europæ urbes censetur. ^o

X. Com-

BUNONIS.

^o *Castilia Nova* confinem habet Castiliam
Veterem à Septemtrione altissimis montibus
separata; ab Occasu Portugalliam: à Meri-
die Estremaduram, Andalusiâ & Granatam,
ab Oriente Murciam & Valentiam. Salu-
britate aëris & soli bonitate præstat Castiliæ
Veteri. ^a *Toletum* ^l Castiliæ novæ metro-
polis, & olim regum Gothorum sedes.
Unde regnum istud quoque *Tolesanum* ap-
pellatur. ^m Urbis hujus majorem partem
cingit Tagus fluvius, reliquum muris &
150. turribus munitum est. ⁿ Sita est inter
Burgos ad Boream & Cordubam ad Meri-
diem 50. leucis, inter Valentiam ad Ortum
60. & Olyssiponem ad Occasum 83. à
Madrito 12. Hic ^b *Alphonsus* Rex Tabulas
suas Astronomicas confecit. Ejus Archie-
piscopus primus est Hispaniæ Castiliæque
Cancellarius. ^o Hic quoque Academia anti-
qua floret. Urbs hæc Anno Salutis clō lxxxv.
ab Alphonso vi. Mauris pulsâ, recuperata
est. ^c *Madritum* quidam volunt esse an-
tiquam illam ^d *Mantua* Carpetanorum,
cujus vestigia reliqua sunt in *Villa Manta*
pago apud Madritum. Urbs hæc sita est in
clivo ad Septemtrionem, cujus radices alluit
^e *Xarama* amnis, saxeo ponte pervius. Aër
hic maximè salubris est, cujus beneficio
Carolus V. Imperator quartana liberatus scri-
bitur. Circumjacens territorium abundat
silicibus, unde Mennæ poëtæ dicitur igne
cincta. Madrito duabus leucis abest hortus
regius ^f *Pardo*. In *Monasterium* illud S. *Lau-
rentii* ajunt Regem infumisse ducenties cente-
na millia coronatorum sive viginti milliones.
^g *Castilia Vetus* limites habet à Septem-
trione Asturicam & Biscajam, ab Occasu
Lusitaniam, à Meridie Castiliam Novam,
ab Ortu Arragoniam & Navarram. ^h *Burgi*

regia jacet ad rapidum flumen i *Relanzon*
inter Cæsaream Augustam ad ortum 52.
leucis, & Legionem ad Occasum 33. ac
inter Toletum ad Meridiem 51. Flaviobri-
gam ad Coream & Cæc. 31. ^p Ejus Ar-
chipræsul olim cum Toletano de primatu
contendit. ^q Urbem hanc à Saracenis captam
Alphonsus vii. Arragoniæ Rex in libertatem
asseruit anno Salutis clō cvr. Non longè
à Burgis fons est profluvium alvi sistens.
^k *Valdoletum*, sive *Valladoletum*, vulgò *Val-
liadolid*, pulcherrima Hispaniæ urbs ad Pi-
surgam fluvium sita, à Regibus propter
hortorum fontiumque amœnitatem, rerum
omnium copiam libenter inhabitata; clara
alioquin Academia, civilitate morumque
comitate nulli cedit Hispaniæ civitati, licet
ab Hispanis vocetur *Villa*. Sunt porrò in
hoc regno urbes celebriores ^l *Segovia*, *labo-
riosa* dicta; nemo enim ibi conspicitur men-
dicus; nisi qui per ætatem aut morbum ad
opus non est idoneus. ^m *Osma* ad Durium
fl. ubi Academia. ⁿ *Alba* sive *Alva*, unde
duces Albani nomen habent. ^o *Cocca* edi-
tiori loco sita, gentis *Ascale* sedes; alioquin
mala mansio dicitur Principum; nam non
longè hinc abest arx, in qua ^p *Philippus*
Austriacus Mauritiî frater Lovanio à Duce
Albano abductus, inclusus & detentus fuit.
^q *Logronno* olim *Juliobriga*, à Carolo V. ob
fidem immunitatibus donata.

HEKELII.

^l Græcis Τάληρον.
^m *Ptolemao* & *Livio* CARPITANORUM
Urbs est.
ⁿ Perampla quidem est Civitas, & diversis
Conciliis clara; sed situ inæquali, nunc
quidem altiore, nunc humilior.
^o Et tam in spiritualibus, quam in tem-
poralibus

^a Toletum. ^b Tabulæ Alphonsinæ. ^c Madritum. ^d Mantua Carpetanorum: ^e Xa-
rama fl. ^f Pardo hortus. ^g Castilia Vetus. ^h Burgi. ⁱ Relanzon fl. ^k Valliado-
lid. ^l Segovia. ^m Osma. ⁿ Alva. ^o Cocca. ^p Philippus Austriacus. ^q Lo-
gronno.

X. Compostellam Gallæciæ caput, aliàs vulgo *S. Jago*, D. Jacobi Apostoli r ossa, ut creditur, ibi sita, claram effecerunt. * Compostella Gallæciæ.

XI. *Olyssipo*, vulgo Hispanis *Lisbona*, incolis Portugallis *Lisboa*; Portugallici regni caput, urbs magna, populosa, negotiationibus celeberrima. Olyssipo.

XII. Por-

poralibus XVII. Terris muro percinctis moderatur.

p Urbs benè ædificata est; tametsi vias angustas potiùs habeat. Montibus etiam circumambitur, quò fit, ut breviorẽ videant lucem, quàm situs fert, magisque persentiant frigus.

q Continentur autem sub ejus Diocesi 150. Oppida.

r Hispania Protectoris.

BUNONIS.

* Gallacia à Gallæcis nomen accepit, à Septentrione Oceanum habet Cantabricum; ab Occasu Oceanum; à Meridie Lusitaniam, ab Ortũ Asturiam & regnum Legionis. Litus hoc frequentes habet sinus. Præcipui regni istius portus sunt a *Corunna* & *Ferol*. In extremo versus occasum litore habet b *Promontorium Celticum*, quod & *Nerium* & *Artabrum* olim dictum est, hodie vulgo vocatur *Cabo Finis Terræ*. Antiquis scriptoribus hic quoque memoratur c *Flavium Brigantium*, quod aliis hodie est *Betanzos*; aliis *Compostella*; aliis vero ipsam *Caronium*. *Compostella* Archiepiscopatu & Academia quoque claret. Celebris hic est d *Bajana*, juxta quam in mari insulæ *de Bajana*, sive *Deorum Ptolemæi*. e *Orense* ad Minii ripas opidum nobile, à Suevis olim dictum *Warm See*; unde mutata dialecto hodie dicitur *Orense*. Fontem enim habet calidum, cujus aquæ ovīs ebullientis inservire possunt.

f Portugallia nonnullis dicta videtur, quasi *portus Gallæciæ*; ab opido *Porto*, quod ad Durium flumen celebrem habet portum. Sed potius à portu & vicino pago Cale nomen natum Portucale, quod circa annum Christi 10. notum erat. *Voss. 1. Idol. 34.* Unde mutata *litera C.* factum Portugallia.

Limites hujus regni sunt à Septentrione Gallæcia, & Minius fluvius; ab Occasu & Meridie Oceanus Occidentalis; ab Oriente Castilia, Andalusia & Estremadura. Circuitus est 10 cccclxxxix. miliarium: longitudo cccxx. latitudo lx. f

Primaria hujus regni urbs est g *Olyssipo* & *Olyssipo* & *Ulyssipo*, Straboni *Ὀδύσσεια* ad Tagum haud procul ab ora occidua distans, à Toletò 83. leucis; ab Hispali 63. in occasum, à Sacro promontorio 30. Portum versus in Boream 50. Septem collibus imposita, quinque castellis munita est: ex quibus Castellum *S. Johannis* tot perhibetur instructum æneis tormentis, quot dies habet annus. Olim numerarunt ædificia urbana vicies mille: hoc autem tempore numerus multo major est. Magnificum & stupendæ structuræ in hac urbe est Templum Misericordiæ. Horreum item publicum, Basilica & Xenodochium sunt urbis miracula. Anno Salutis 10 cxxvii. Mauri hac urbe pulsi. Unius horæ spatio ab hac urbe abest Belem cœnobium opulentum Dominicanorum. Monachi in eo admodum laute vivunt. Reges ibidem sepulti sunt. Lisbona quinque miliaribus distans versus austrum *Setubal*, vulgo *S. Hubes* dictum, ad litus jacet, ubi ingens copia salis conficitur solisque ardore coquitur.

Sunt præterea in eo regno opida clara h *Bracara* hodiè *Braga*, inter Minium & Durium, ea in parte quæ hodiè *interamnis* dicitur, ubi sedes Archiepiscopi, qui de primatu Hispaniæ cum Toletano contendit. Archiepiscopus iste Ecclesiasticus simul est, & secularis. i *Ebora*, Academia clara; item k *Conimbria* ad Mundam sive Mondego fl. sita, Academia celebris est, unde habemus *Collegium Conimbricense*. *Braganza* Ducis sedes.

a Algar-

a *Corunna* & *Ferol*. b *Promontorium Celticum*. c *Flavium Brigantium*. d *Bajana*. e *Orense*. f *Portugalliæ regnum*. g *Olyssipo*, h *Bracara* sive *Braga*. i *Ebora*. k *Conimbria*.

* XII. *Portus* ad Oceanum celebres sunt in regno Portugalliae

Portus Hispaniae celeberrimos.

^a *Algarbia*, olim regnum, nunc Lusitaniae pars est; ab Occasu & Meridie habet Oceanum; ab Ortu Anam fl. à Septemtrione Portugalliam. Omnium Hispaniae provinciarum augustissima est. Portugalliae Rex eam dotis loco accepit à Rege Castiliae, quum filiam ejus notham Beatricem uxorem duceret. Praecipuae urbes sunt, *Tavira* seu *Tavila*, regionis metropolis, *Silva* seu *Silves*, cujus episcopus Algarbiae praesul est. *Pharus* five *Faro*, & *Portus Magnus*, vulgo *Villa Nova de Portomanno*. Habet quoque *Sacrum promontorium*, in quo Coenobium & Castellum. ^v

^b *Legionis* regnum à Meridie & Oriente limites habet Castiliae Veteris fines; ab Occidente Gallaciam; à Septemtrione Asturiam. Ejus metropolis, à qua regio nomen habet, est *Legio*, vulgo *Leon* in finibus Asturum, media ferè inter Vallisoletum & Ovetum, 22. leucis distans, à Burgis 32. in Occidentem. Hanc urbem inter montes sitam Pelagius primam eripuit Mauris anno Salutis 10 cc xxii. Inde haud procul castellum adversus Barbarorum incurfiones extruxit, unde Castellae Comes dictus. Hinc *Castella* five *Castilia* regni nomen profectum est. *Legio* urbs templum habet insigne, ubi Regum sepulchra. Sunt hic praeterea urbes insigniores, *Camora* seu *Samora*, olim *Zentica* seu *Sentica* ad ripam Durii, *Asturica*, vulgo *Astorga*; non procul à lacu Senabria quem Tera fl. facit; *Palentia* ad Carionem fl. Academia celebris; *Cividad Rodrigo* adversus incurfiones Lusitanorum munita; *Medina del Campo*, à tributis & vectigalibus immunis &c.

^c *Asturia* regio aspera, montibus sylvisque horrida, habet ab Occasu Gallaciam; à Meridie Castiliam veterem; ab Oriente Biscajam; à Septemtrione mare Cantabricum. In eam regionem & vicinam Gallaciam contugerunt indigenae Hispani, quum Mauri omnem fermè occuparent Hispaniam. Est vero Asturia velocissimis equis nobilis, quos *Asturcones* vocant. Dividitur in *Asturiam de Oviedo*, ubi opidum ^d *Oviedum* seu

Ovetum, ad Devam fl. à Legionem 22. leucis distans, Academiam habet, civitas Regia & Episcoporum bello Saracenicò dicta. Et *Asturiam de Santillana*, ubi e *Liana* seu *Lianes*, & *Santanderum*, seu *S. Andero*, quod *S. Emederii portus* à Mariana appellatur.

^f *Cantabria* hodie dividitur in *Biscajam* & *Guipuscoam*. ^g *Biscaja* confines habet Navarram, *Guipuscoam*, mare Cantabricum, & Asturiam. Pars illa, quae ad Bajonam pertinet, & Regi Galliae paret, extendit se usque ad fluvium Iron; inde altera pars Hispano subjecta est. Lingua Cantabrica antiqua est, & diversa multum ab Hispana. Biscajae metropolis est, ^h *Bilbao* five *Bilvaio*, ad Naufam fl. quasi dicas *Bellum vadum*. Condita est haec urbs, teste Marianà, anno Christi 10 cc xxviii. Abest à *Bermeo* seu *Vermèo*, quae est antiqua illa Flaviobriga, 5. leucis in Occasum, à Burgis 30. in Boream, à litore 2. commodè sita est. Per eam merces in reliquam Hispaniam importantur & exportantur. Malorum aureorum tantus hic est proventus, ut 10. mavedis, quae levissima ex cupro moneta est, tot mala emantur aurea, quibus ferendis unus mulus vix sufficiat. ^k *Guipuscoa* termini sunt ab Oriente fluvius *Vidoso* five *Vidorso*, & montes Pyrenaei, à Meridie regnum Navarrae, ab Occidente Biscaja, à Septemtrione mare Cantabricum. Ambitus ejus habetur 36. milliarium. Regio haec ferri chalybisque ferax est; unde Vulcani officinam, Martisque armamentarium natura hic videtur extruxisse. Fluvius est ^l *Chalybs*, cujus aqua ferrum optimè induratur. Gens ipsa rustica & superba est. Metropolis ejus est ^m *Tolosa* ad confluentes *Araxis* & *Oriæ* sita, est regionis conventus sedes. ⁿ *Placentia* magnam habet multitudinem fabrorum ferrariorum. ^o *Fanum divi Sebastiani*, hodie *Don Bastia*, (* in Mappis Geographicis *St. Sebastien*.) portu gaudens amplissimo &c. Porro in ^p *Alava* provincià metropolis est ^q *Vittoria*, nobilibus familiis & mercatura clara, antea *Burgus Gasteiz*.

(* In Editione Labbeana sic se habet hic paragra-

^a Algarbia. ^b Legio. ^c Asturia. ^d Oviedum op. ^e Lianes & S. Andero. op. ^f Cantabria. ^g Biscaja. ^h Bilbao. ⁱ Flaviobriga, Bermeo. ^k Guipuscoa. ^l Chalybs fluvius. ^m Tolosa. ⁿ Placentia. ^o Fanum S. Sebastiani. ^p Alava. ^q Vittoria.

galliæ Setubal, Olyssipo ad Tagum, & Porto ad Durium. In Gallæcia Corunna (Gallis *la Corogne*) & Ribadeo. In *Biscaja* Bilbao, & S. Sebastiani. In Andalusia S. Lucas de Barrameda *clavis Sevilla*. Gadiz Gibraltar *ad fretum*. In Granata *ad Internum mare* Malaga. In Murcia *Cartagena*. In Valentia, *Alicanta* & *Valentia*. In Catalonia, *Tortosa ad Iberum, Tarragonam, Barceloua* &c.

XIII. Academiae illustriores sunt, Salamantica & Complutum in Regno Castellæ, Conimbrica in Portugalliæ Regno. ^μ CAP.

paragaphus: *Setubal, Ciudad di Puerto, Corunia, Ribadeo, Vierns, Bilbao*, portus ad Oceanum celebres.) Sic etiam veteres alia Editiones ante Bunonianam primariam quæ Guelpherbyti prodit in 4. 1661. Elseviriana ejusdem anni, veterem lectionem sequitur, Bunoniana emendat ut hic habes in textu.

HEKELII.

f Et quidem secundum *Boteri* sententiam. s Sive *Ulyxippona*, sic dicta, quod ab *Ulysse* sit condita. Ideoque dicitur *Straboni* Lib. III. p. 270. *Ὀδύσσεια*, h. e. *Ulyssæa Urbs*.

† Vulgò *Cabo San Vincenzo* dictum. † Non solum, sed & tuta Navium statio est.

BUNONIS.

μ a *Salamanca* vel *Salmanica* (*Polybio *Elmanica*) in Castilia vetere à Vallisoletto 22. leucis in Meridiem Placentiam versus ad Tormis fluvii ripam sita, qui se cum Durio postea miscet. Academia hæc ex Valentia urbe eò translata est anno Christi cō cccxxxix. b *Complutum* olim, hodiè *Alcala de Henares*, ab amne Henares urbis muros alluente appellatur. Sita in Castilia Nova 6. leucis à Madrito, haud longè ab Ortu Tagi. Celebrem hanc Academiam in primis reddiderunt c *Biblia Complutensia* polyglotta, anno Christi cō lō xv. sumptibus Francisci Ximenii Archiepiscopi Tolentani ibidem excusa. d *Conimbria* Academia fundata est à Johanne III. Rege Portugalliæ anno Christi cō cc xii. † Reliquæ Academiae, quæ in Hispania sunt, suis memo-

rantur locis. e Cæterum Hispani religioni *Romano-Catholica* sunt addictissimi: eaque una ibidem viget ope inquisitionis, quæ primum ad Mauros & Judæos coercendos inventa, in aliarum religionum sectatores, tanquam hæreticos, stringitur. Ab inquisitione damnati induuntur veste, quam *Sanbenito* vocant, & raptantur ad supplicium iis ceremoniis, quæ populo terrorem possunt incutere. f *Lingua* per Hispaniam præcipua est Castellana ex corrupto sermone Latino nata. *Lusitana* ex Gallica & Castellana conflata elegans est, & auribus grata. *Valentina* & *Catalaunica* Narbonensi propior; in quam tamen nonnullæ voces Gallicæ irreperunt. Sola *Biscaja* antiquum sermonem retinuisse putatur. Est verò sermo Hispanorum multis argutiis, brevitate, efficitia, gravitate, adagiis & amphiboliis refertus; quoniam phrasibus & copia haud abundat. Non minus comtè tamen rustici & tenuiores ratiocinantur, quam urbani & nobiles. g *Hispani* perhibentur esse temperamenti melancholici; unde ad quietem & contemplationem videntur nati. Hinc etiam fit, ut eorum consilia tarda, & executiones lentæ, processus graves, & molimina firma sint. Rarò cum peregrinis contrahunt amicitiam, quam nec inter se impensus colunt. Ambitiosissimi pariter sunt & suspicacissimi, facilè se contemni putant. Philautiæ vitio laborant, & suo abundant sensu. *Magnus est eorum in Principem & remp. amor*. Hispani mares hebetiori sunt visu, colore terreo & vultu tristi: foeminæ tamen magis formosæ, gratiosæ, vivaces, agiles, quam mares; quia humoris abundantia me-

N lancho-

a Salamantica. b Complutum. c Biblia Complutensia. d Conimbria. e Hispanorum religio. f Linguae Hispan. g Hispanorum mores.

lancholiam in illis minuit, & aduersionem tenet. Habent Hispani laborum atque inedia patientissima corpora. *In militia ordinum sunt observantissimi; certissimi fistulatores & sclopetarii; hastati haud facile loco moventur. Capillis nigris & præcis superbiunt. Servatas parsimonia opes & ad temperantiam institutis corporibus sæpe negatas, in vestitu consumere amant, & sic ad ostentationem proferre, immensa sui fiducia; sed apud timidos & patientes majore. Nigrum & fuscum in vestitu amant colorem. Pallia gestant oblonga, tam plebejus & veteramentarius gladio accinctus prodit, quam nobilis; nobilitatem videlicet è gente sua sibi imaginantur. *Boterus. Mariana. Barclajus in Icone, Exquisitum in Hispania habetur judicium ad compescendos sceleratos, Ferdinandi &**

Isabellæ tempore excogitatum, quod *Hermandad* vocatur. Fugitivi indagantur, & plerumque ex alienis Regnis ad supplicium callide retrahuntur. Ex isto tempore judicium hoc singulari Regum cura in magnam reipubl. utilitatem conservatur.

HEKELII.

x Anno CHR. M. D. XVII. magnifice constructam.

y Evocatis (& quidem *Andrea Goveani, Lusitani* Theologi, operâ & studio) è *Galilia* Doctoribus, *Nicolao Gruchio*, Philosopho, *Georgio & Patricio Buchananis, Scotis*, ut colonia esse videatur *Luseta & Burdigala*. Et hæc Academia non solum loci naturâ est amenissima, sed & omni litterarum genere clarissima.

CAP. VII.

De Insulis ad Hispaniam.

I.

Insulæ Baleares.

Insularum Hispaniis adjacentium celebriores sunt, *Baleares* duæ, item *Ebusus & Gades*.

Baleares contra *Tarraconensia* littora sitæ, haud longè inter se distant, & à spatio suo cognominibus acceptis, *Majores*, *Minoresque* plurali numero, vel etiam singulari *Major*, *Minorque* appellantur: funda olim bellicosæ, unde & nomen traxisse putantur, quasi ἀπὸ τῆς βάλλειν, id est, à jaculando: Græcis *Gymnesia* dictæ, ἀπὸ τῆς γυμνότητος, id est, à nuditate, quod incolæ aliquamdiu a nudi vitam egisse dicantur: nunc vulgò *Majorca* b & *Minorca*. Piraticâ olim incolæ maxime vivebant: Carthaginensibus iidem contra Romanos stipendiarii, donec Hispaniis debellatis, à Romanis subigerentur. Mauri postea ex Africa occuparunt, cum Hispanias diriperent, regnumque adjecta Ebuso Insula in iis condiderunt: quos tandem *Jacobus Arragoniæ* Rex ejecit; ut supra commemoravimus. a

II. Ebu-

HEKELII.

a Æstatis nempe tempore,
b Vel *Malorca*.

BUNONIS.

a a *Major* insula occasum spectat, ejus forma quadrata est, habens c. millia passuum

a *Majorca*.

II. *Ebusus* inter *Mojoricam* & *Hispaniam* sita est; frumentis tantum non foecunda; ad alia largior, & omnium animalium, quæ nocent, aded expers, ut nec ea quidem, quæ de agrestibus mitia fiunt, aut generet, aut si invecsta sint, sustineat, hodiè vulgò *Tvica* β dicitur, salis copiâ maxime cèlebris. c 1

III. In capite *Bæticiæ*, ubi extremus antiquis mortalibus noti Orbis

Ebusus;

suum in longitudinem, ccc. lxxx. millia in circuitum. Olim duas habuit urbes, a *Palma* ad Occasum; b *Pollentiam* sive *Potentiam* ad Ortum, hodiè vicus est. Præcipua ejus urbs nunc est *Majorica*, decem patens portis. *Minoris* insulæ ambitus habet cl. millia passuum: spectat ortum. Hodiè unam habet urbem c *Minoricam* d nomine. e (* Urbs *Minorica* neque extat, neque exitit. Error est quem ex vitiosâ mappâ, ignari imitatores, in alias mappas, librosque Geographicos invexerunt. Caput insulæ *Minoricæ* vulgò est *Citadella*. Quod adjicit *Hekelius* de urbe quondam *Mago* dicta; non de urbe *Minorica* quæ nulla est, sed de emporio cui nomen est *Port-Mahon*; intellige.) Olim cibum puer à matre non accipiebat, nisi quem ipsa monstrante percussisset. Aureos & argenteos nummos ad se importari decreto veterant publico. Mulierum tanto amore tenebantur, ut singulas a prædonibus ternis quaternisque viris redimerent. Mortuorum cadavera contusa & in urnam conjecta lapidibus obruebant. Annis circiter xx. post bellum Punicum tertium d *Metellus* has insulas non sine labore subegit: unde *Balearicus* dictus. Aliquando *Balearici* à cuniculis in tantum conjecti sunt periculum, ut coacti sint Romanorum opem implorare, *Strabo* lib. III. *Plinius* lib. III. 5. & VIII. 55.

β e *Ebusus* è regione promontorii, quod in *Sucronenû* sinu *Ferrariam* vocant, sita, ambitu suo c. millia passuum complectitur. Opidum habet ejusdem nominis. Huic vicina est insula f *Colubraria* Latinis, Græcis *Ophiusa*, hodiè *Formentera* dicta; ambitu habens lxx. millia passuum, serpentibus venenatissimis infesta. Quum vicina *Ebusus* seu *Tvica*

præter cuniculos terram & segetem subvertentes omnis venenati animalis sit expers, ejusque terra & pulvis serpentes fuget, quos *Colubraria* pariat. Utraque *Ebusus* & *Colubraria* g *Pityusa* dicuntur, à pinuum illic nascentium multitudine. *Plinius* lib. IV. 5. & xxxv. c. ult. *Diodorus* v.

HEKELII.

c Hoc enim non tantum *Hispania*, verum etiam *Italia* ex parte sibi providet.

d f. Vulgò *Minorcam*.

e Quæ *Mago* quondam erat appellata. *Ptolemæi* ætate etiam in eâ Urbs *Jana* fuit, quæ nunc vulgò *Citadella* dicitur.

REISKII.

i *Strabo* Lib. III. *Geograph.* Phœnices pleraque *Hispaniæ* loca *Tartesso* & *Turditanæ* vicina tenuisse, condidisse *Gadiram*, *Malacam*, *Arderam*, (* sive *Abderam*) *Carthaginemque* novam; quin *Gymnesijs* Insulis ab sese occupatis *Balearidum* fecisse nomen. h *Baleares* ergo lingua *Punica* בעלי הראה *Baalebarea* ad verbum significant *magistros projectionis* i. e. peritos fundæ, aut lapidum projiciendorum incolas: i *Gadira* *Syriace* גדירה *septum* vel *sepem* denotat, uti *Plinius*, *Solinus*, *Hesychius* explicarunt, k *Ebusus* etiam ex voce *Phœnicia* יבושה *Jebuso*, h. e. à *ficatis ficibus* denominationem habuisse legitur, *Bocharto*, quem sæpius citavimus, auctore. Insulam *Cadiz* sive *Calis* urbe ac portu cognomine instructam, tribus imperii sui clavibus annumerasse, neque hanc minus quam duas reliquas *Philippo* filio *Carolus V.* commendasse fertur.

N 2

BUNO-

a *Palma*, b *Pollentia*. c *Minorca*. d *Metellus Balearicus*. e *Ebusus insula*. f *Colubraria*. g *Pityusæ insulæ*. h *Balearides*, i *Gades*, k *Ebusus*.

Gades.

Orbis erat terminus, Insula *Gades* fretum contingit, quod inde Gaditanum perhibetur, à continente angusto spatio, ac veluti flumine abscissa: quam Tyrii à Rubro mari profecti, *Erythraam*, Pœni, lingua sua, *Gadir*, id est, *Sepem* nominarunt. In hac Geryonem, cujus boves Hercules abduxit, habitasse fabulati sunt. Tyrii condidere in ea ejusdem nominis urbem quæ postmodum evasit opulentissima: nunc etiam Emporium haud ignobile, vulgari vocabulo *Cadiz*, & corrupte *Calis*, dictum. *v*

BUNONIS.

v a *Gades* insula non procul ab ostiis Bætis sita est. Eam non multo longiorem centum stadiis; latitudine alicubi unius tantum stadii scribit Strabo. Urbs in Occidentali insulæ parte fuit ejusdem cum ipsa nominis. Sed b *Balbus Cornelius Gaditanus*, civitate Romana donatus, pro quo Ciceronis exstat oratio, aliam condidit, quam *novam* vocabant. Ex utraque coaluerat ea, quæ c *Didyma* vocabatur. Illa Plinio videtur esse d *Augusta Julia Gaditana*. In orientali insulæ parte e *Fanum Herculis* fructum erat, qua parte insula proximè ad continentem accedit: unius stadii freto disjuncta. Apud hoc templum f *C. Julius Cæsar* quæstor in ulteriori Hispania, quum mandato prætoris jure dicundo conventus circumiret, Gadesque venisset, animadversa Alexandri M. imagine, ingemuit; & quasi

pertæsus ignaviam suam, quod nihil dum à se memorabile actum esset eâ ætate, quâ Alexander orbem terrarum subegisset, missionem continuo efflagitavit, ad captandas majorum rerum occasiones in urbe. g *Solin. cap. 26. Strabo lib. III. Mela lib. II. cap. 7. & lib. III. cap. 6. Plinius lib. IV. cap. 22. Sueton. in Jul. Cæs. cap. 8.* Haud longe à litore Portugalliæ abest *Barlenga* insula, olim *Londobris* & *Erythraa* dicta, b ad quam piratæ Barbari excubant, navigiis Christianorum insidiaturi.

HEKELII.

f A Nautis.

g In *Insula* verò *Meditullio* duæ hodiè supersunt vetusti ædificii *Turres*, *Torres de Hercules* incolis dictæ.

h Quæ 50. Milliarum complectitur.

a Gades. b Cornelius Balbus. c Didyma. d Augusta Julia Gaditana. e Fanum Herculis. f Julius Cæsar.

C A P. VIII.

DE GALLIA.

I.

Gallia termin.

Hispaniæ proxima est *Gallia*. a Hæc ab initio inclusa fuit ab Oriente Rheno amne, * Alpium parte & Væro flumi-

HEKELII.

a Hanc Regionem omnino amplam atque potentem, præter *MARTINUM CELEBRUM*, Geographum egrægiū, descriperunt

FRANCISC. HOTTOMANNUS atque *PAULUS MERULA*, Viri longè doctissimi atque celeberrimi, ita tamen, ut *hujus* Liber sub *FRANCO-GALLIÆ*, *Francfurti* ante centum

MARE
HIBER-
NICUM

ANGLI
PARS

MARIS GER-
NICIPARS

GERMANIAE
PARS.

OCEANUS

BRITANNICUS

BRITANNIA
SUPERIOR
CELTII
BRITANNIA
INFERIOR

CON-STAN-
TIN-AUG-
USTIN-
BESSIN-
I-AUG-
NORMANDIA

LUGDUNENSIS

OCE-
ANUS

SENU-
SIBON-
MOLINUM

NE-N-
SIS

CA-
ALSA

AQUITA-

PICTOU
PICTAVIA

TALIA
MO-
LI-
LINO

BUR-
GUNDIA

SE-
LIA-
NOIS

CHER-
BUR-
GUNDIA

NICUS

PERI-
GIOR-
GORT

SI-
CES-
A-
MAINE

LI-
ON-
SEGUSI

VI-
ENNA

ABA-
UDIA

GALLIA
ANTIQUA
et
NOVA

AL-
BRET-
VAS-

HEL-
VIA

VEL-
LAY

DEL-
PHI

NAT-
VUS

BES-
LIGNE-
POMPEIOPOLIS

ARM-
ENIA

GE-
OV-
DAN

AC-
ON-
IS

VO-
CON-
TUS

PIED-
MONT

CILICIA
PARS
HISPANIE
PARS

MEDI-
TER

MARE
RANEI
PARS

Gades.

Orbis erat terminus, Insula *Gades* fretum contingit, quod inde Gaditanum perhibetur. à continente angusto frons

tum annos, & quod excurrit, in f. 8. *illius* autem sub *GALLIÆ* Nominibus ac Titulis Amstelod. Ao. huj. Sec. 36. in f. 12. fit impressus. Sed *FRANCIÆ* Origines descripsit Jo. ISAACUS PONTANUS, quas Harderwici Ao. ejusd. Sec. 16. in 4. form. publicari jussit. *Annales* autem atque *FRANCORUM Historias*, ab Ann. CHR. nempe 708. usque ad Ao. 900. quàm studiosissimè edi curavit PETRUS PITHOEUS, Francof. Ao. sup. Sec. 94. in 8. f. Prodiit *FRANCIÆ Historia veteris atque sincera Corpus* Hanovix Ao. huj. Sec. 13. in quibus sanè omnibus talia sunt reperienda, quæ diligentis atque curiosi cujuslibet Lectoris animum possunt recreare. Leg. THYSII *Memorabil. celebrior. vet. Rerumpp.* Cap. 10. p. 314. seqq. Extant *Effigies Regum FRANCORUM* omnium à PHARAMUNDO ad LUDOVICUM XIII. Francof. Ao. huj. Sec. 22. in 4. f. impressæ. Majestas Regis moderni LUDOVICI XIV. ex ULRICI OBRECHTI, a Viri ingeniosissimi, mente hodiè tam latè est diffusa, ut nullis Terrarum Regionumque spatiis distinetur, quò minus Facinorum Operumque maximorum efficaciam, emolumento, gloriâ presentem ubique, ubique spirantem sui sistat imaginem. Hujus Regis Inauguratio à Carolo Hanoque descripta est *Parisis* Ao. huj. Sec. 56. in 4. f. & quidem sub *Nova FRANCIÆ Orientalis* Titulo, quem Libellum omnibus ac singulis e Studiosis Politicos quotidiè commendandum cenfeo. Aliàs est notandum, quòd *Successio GALLIARUM Regum* probe observetur. Quocirca quum, mortuo Lothario, *GALLI Carolum Calvum* in Regem creassent, ADRIANUS, Pontifex Romanus, ad *Hincmarum*, Episcopum Remensem, scribens, designatum Regem excommunicari jussit, aliumque eligere permisit. Ad quod triplex *GALLIÆ* Status respondit: *Nunquam tale quid à Pontifice Romano ad GALLIÆ Episcopos missum fuisse: REGES enim GALLIÆ NASCI, NON ELIGI SOLERE*, sicuti ex FRIDERICI I. Imperatoris Diplomate citat hoc Hippolytus à Collibus in ita dicto *Principe* Cap. II. p. 7. Edition. pr. Interea est certissimum, quod *GALLI à Fœminarum imperio* omni abhorreant tempore. Hinc PHILIPPUS VALESIVS EDUARDO, *ANGLIÆ* Regi, qui Gener erat CAROLI PUL-

CHR. sine prole masculâ defuncti, in Successione prælatus, hisce Sacræ Scripturæ (*Matth. np. VI, 28.*) se tuebatur verbis: *Considerate LILIA Agri, non laborant, neque nent.* Hoc dicto lepidè atque festivè innuens, *LILIUM GALLICUM* haud cadere in colum & fusum. Verùm EDUARDUS nunquam credidit, quòd talis Lex, quæ Fœminas in Regno *GALLIÆ* succedere nullo modo pateretur, unquam sit condita, sed eam in fraudem Filiarum ab Agnatis commentam confictamque esse, FROSSARDUS Lib. I. *Histor.* Cap. IV. testis est. Excluduntur itaque Fœmina in *GALLIA*, si non Lege *Salicâ*, certè antiquissimâ, quæque *mores Gentium* imitatur *consuetudine*. Ea consuetudo in tribus Regum Familiis, *Merovingorum*, videlicet, *Carolinorum* & *Capetiorum*, (tot enim *FRANCORUM Regum* Familiæ numerantur) observata fuit ordine & inviolabiliter. Vid. CHRISTIANI FUNCTII, Polyhistoris clarissimi ac quondam Præceptoris mei fidelissimi, Part. II. *Breviarii Historico-Politici*, seu *Orbis Imperantis*, Cap. III. Erot. VII. p. 297. Edition. supra p. I. laudatæ. De *Origine trium LILIORUM*, Insignium quippe *FRANCIÆ Regum*, legenda JOANNIS CHRISTOPHORI RUMESCHII, antiquioris Litteraturæ Antifitit insignis, Not. XXII. ad ita curiosè inscriptum *Pacis Caduceum* suum p. 12. In hac *LILIA* extant quoque duo Disticha, quæ in *illustrium aliquot Germanorum Carminum Libro* de *immanissimâ summeque miserandâ CHRISTIANORUM Lanienâ*, à CAROLO IX. *GALLIÆ* Rege; eoque erga suos Subditos, repurgatæ Religioni addictos, *proh dolor! prorsus perfido, aliisque impiis atque crudelissimis GALLIÆ Tyrannis*, Lutetiæ Parisiorum, Lugduni item, & aliis ejusd. Regni locis *luculentissimè sceleratissimeque* Ao. sup. Sec. 72. d. 24. Augusti patratâ, composito, & *Vilnæ Ao. sequ. in 4. f. publicato*, Poëta quidam, qui initialibus saltem Nominis sui his duabus litteris M. S. se subscripsit, huncce in modum lamentabilem finxit:

LILIA, quæ tantam fecerunt horrida stragem,
 Nomine mutato sint aconita mihi.
 Aut Epula tristes, aut exitiale napellus
 Virus, & inferno nata cicuta cibo.

N 3

De

^a In Panegyrico jam laudato REGI ob natum ex Serenissimo DELPHINO Nepotem publico Univerſitatis Argentoratensis nomine d. 22. Aug. Ao. huj. Sec. 82. non sine summo applausu dicto.

De *Persecutione* adversus *Hugonotas* in *GALLIA* hæcenus suscepta ego ob gravitatem *Materiæ* certè nil audeo scribere, nisi quoddam ex *Musladini Sadi* *Rofario Politico* addam hanc *Historiam*, à *GEORGIO GENTIO* Cap. VII. p. 216. sequ. Latinis verbis sic expressam: *Religiosus quidam virum præteriens divitem, Servum suum manibus pedibusque acriter ligatum, ferocissimè tractantem vidit, (hominis ferociam motus) infir: O Fili! Tibi similem creaturam incomparabilis magnusque ille DEUS tibi mancipio dedit, teque illi superiorem & Dominum fecit. Tu itaque divina Benevolentia grates reddito, tantamque ferociam & immanitatem in hominem ne exerceto, ne quondam in extremo Judicio iste Servus te melior esse appareat, teque pudor subeat.* Ut autem hæc *Historia* ab *Ethnico* quodam probè est consignata: sic unicuique *Christiano*, qui manus suas cruentas in *Christianorum* sanguinem crudeliter ac injustè, quacunque causâ atque ratione ductus, infert, optimè est notanda. Et non est dubitandum, quin *Martyrum* vox vel è *Busso*, vel de *Rotâ* ac *Patibulo*, immò ex *Quadriremibus* quoque, quibus sunt damnati miselli hi homunculi, minimè erit absimilis istî, quæ in *Nuptiis Parisinis* quondam sic sonabat:

GALLIA *Mactatrix*, *Lanius* Rex, *dira*
Maellum
LUTETIA. O nosiri temporis opprobrium!

Verò itaque longè est verius, quòd *GLADIUS SAULI CHRISTIANOS interfecerit, sed pium, mansuetum ac placidum Os PAULI CHRISTIANOS fecerit.* Ex hac *Tragœdiâ* quilibet è *Prudentibus* facillimè intelligere potest, *Jesuitas* in hoc Regno iterum perverso hocce tempore in magnâ atque potente exiffimatione vivere; cum tamen constet, eos ex eo olim prorsus relegatos fuisse. Extat enim *ingenua & vera* *Anonymi* cujusdam ad *Regem Christianissimum Oratio*, eaque *Lugduni* Ao. huj. Sec. 2. in 4. f. edita, in quâ postulatur, ut *Jesuitæ* in Regno restituantur *GALLIÆ*. De *Concordiâ Sacerdotii & Imperii*, seu de *Libertatibus Ecclesiæ GAL- LICANÆ*, cujus fundamentum *Collegium Sorbonicum*, Ao. CHR. M. CC. LIII. fundatum, extant *singulares Dissertationes* *PETRI* de *MARCA*, ipsis *Parisii* Ao. huj. Sec. 41. in 4. f. excusæ. Sed *Urbium GALLICARUM Consuetudines* *Francofurti* Ao. sup. Sec. 98. prodire jussit *DIONYSIUS GOTHOFREDI*, *Vir* multæ lectionis atque limati judicii. Cæterum *GALLI* putant se esse reliquis pulchriores; cum tamen sint pallidiores, minimeque rubeant, quemadmodum *JULIUS MANCINUS*, *Libr. de Decoratione*, eoque *Venetis* apud *Junas* Ao. huj. Sec. 1. in fol. min. impr. Cap. VIII. fol. 15. fac. a. non prorsus ineptè judicat.

REIS-

(*Regni Galliarum notitiam inquire, non in libris quos laudat Hekelius, quosque, si paucos excipies, in sterquilinio potius quam in selectâ Bibliothecâ collegisse videtur; sed in optimis certis quibusdam voluminibus ex innumera pene multitudine seligendis. Quæ ad Res Francicas cum veteres, tum recentiores faciunt indicabit *Bibliothèque Historique de la France, par Jaques le Long Prêtre de l'Oratoire. Paris* 1719. fol. Sed quia nulli tam diviti esse contigit ut omnes, quos ille recenset, libros comparare; nec fatis diu vivere ut omnes veriare manu possit assidua; pauci sunt præ ceteris commendandi. Inter *Historicos* eminent *Hadriani Valesii Gesta Francorum seu Rerum Francicarum*; *Paris* T. I. 1645. T. II. & T. III. 1658. & ut veterum *Chronicorum* collectiones, à *Pithæo*, *Duchene*, aliisque concinnatas omittam, *Histoire de France depuis l'établissement de la Monarchie Française dans les Gaules par le P. G. Daniel, S. J. Amstelædami* 1720. 6. vol. in 4. *Hist. de France par le Sr. de Mezeray.* Hujusce *Scriptoris* ea antependa est Editio quæ *Amstelædami* anno 1696. 7. vol. prodit. Uterque in *Henrico IV.* desinit: quod ut *R. P. Daniel* pro parte sua suppleret, septimum volumen, quod etiamnum sub prælo defudat, addidit, in quo *Rerum* sub *Ludovicis Justo & Magno* gestarum, macilentum admodum sceleton exhibet. *Mezeræi* *Historiam* utcumque continuavit ad annum 1715. *H. P. de Limiers*, duobus in 12. voluminibus *Amstelædami* 1720. *Geographico-Historicam* *Galliæ* descriptionem tentarunt permulti. Præcipuas laudes merentur *Hadr. Valesii Notitia Galliarum ordine litterarum Digesta, Paris* 1675. *Nouvelle Description de la France, & par Mr. Piganiol de la Force Paris* 1715. & *Amsterdam* 1719. 6. vol. in 12. *Description Historique & Geogra-*

flumine; à meridie Mari Interno Pyrenæisque jugis; ab Occidente Oceano Gallico; à Septentrionibus Oceano Britannico. At postquam Gallorum nonnulli Alpes transgressi Italiæ ferè dimidium occuparunt, Galliæ nomen huc usque extensum fuit.

II. Omne autem hoc terrarum spatium bifariam fuit divisum: Primo in *Galliam Cisalpinam*, quæ & *Italica*, eademque *Citerior*; & *Transalpinam*, quæ *Ulterior* Gallia hodiè propriè dicta. Rursus hoc idem terrarum in *tria* populorum genera, ab habitu corporis cognominata, distributum fuit: In *Togatam*, quæ *Cisalпина*; in *Braccatam*, quæ & *Narbonensis*, Romanorum provincia; & *Comatam*, quæ reliqua est Galliarum pars. Sed de Cisalpinâ post agemus, quum de Italia erit sermo: nunc de Transalpina, illius matrice, primum dicendum.

Divisio Gallia.

III. Pyrenæis igitur jugis superatis, proxima aperitur terræ *Gallia*, felix præpinguibus glebis & commoda proventibus fructuariis; consita vitibus & oleis quibusdam in locis; omni ad animantium usum foetu beatissima; rigua & fluminum & fontium aquis, & noxio genere animalium minimè frequens; frumento adèd fertilis, ut melioribus Europæ terris conferri possit. ¹

Cœli foli- que natura.

IV. Nomen

REISKII.

¹ a Limites Galliæ Hispaniæque pacto publico fixos dedimus supra: Nunc damus fluvium Bidassonem, cum eoque insulam Fasianorum quæ pacificationi Pyrenææ aut Fasianicæ locum & denominationem in regno Navarreo addidit: Navarra quippe

qua Galliam tangit, regno adhuc Gallico paret. Nec enim *naturales* hujus regni limites in montibus Pyrenæis, quos vulgo statuunt, Becmannus comprobat, sed *civiles* tantummodo per bella pactaque publica definitos. Nomen Galliæ antiquissimum vix aliud quam *b Celtoscythia aut Celtica* ad-

a Limites Galliæ civiles. b Celtoscythia.

Géographique de la France ancienne & moderne: enrichie de plusieurs cartes Géographiques. fol. 1722. sine loci ac Scriptoris nomine. Liber *Lutetia* impressus, Scriptor *Ludovicus du Four de Longuerue*. In prima operis parte Galliam recentiore, in secunda Belgium, Germaniam quatenus Francia Orientalis fuit, & Helvetiam, describit. Galliam ad Pyrenæos montes sub titulo *Marca Hispanica* fol. Paris 1688. doctissimè illustravit Reverendissimus *Petrus de Marca*. Peculiare Provincias varii Scriptores non sine laude dilucidaverunt. Quos hætenus laudavi, si plura & certiora prætabunt quam Peregrinorum Hesseliana, ac ineptissima Farrago. At, quæso, quid ad Galliæ Geographicam delineationem Parisiensis Carnificinæ intempestiva detestatio? quæ regio, quod regnum in Europa Christiano sanguine per inhumanas cædes effuso non maduit? At potius quid a malefano garrulo expectandum fuit, qui *Ecclesia Gallicana*, non propugnaculum sed *fundamentum Collegium Sorbonicum* statuit.

Nomen.

IV. *Nomen* ab initio proprium & peculiare, quod habuerit, haud facilè dispectu est. Tarquinio Prisco Romæ regnante vocabulum tandem *Gallia* nacta est, ab incolis *Gallis*, ut postea ostendetur.

Magnitudo.

V. Longitudo ejus olim à Pyrenæi montis in Oceanum excursu ad Rheni Vahalisque divergia, apud Munimentum Schenckii, vulgò *Schenken-schans*, porrigebatur. Latitudo à Gobæo promontorio, vulgò nunc *le Four*, in Britanniaë extremo ad Varum usque flumen. In hoc terrarum spatio *Gallia* sita erat, duobus, ut dictum est, distincta nominibus. *Braccata* interno imminet mari; *Comata* ad Oceanum ac Germanos spectat. ^a

admittet, si quis è Strabone perceperit, omnes gentes septentrionales a que in Europa atque in Asia Scythas uno appellatos nomine Lib. XI. *Celtescythas* etiam septentrionalium nonnullos Lib. I. puta Europæos in Hispania, Gallia, Britannia, Germaniæque. Hoc multis rationibus Bodino quidem oppositis egit Auctor noster Lib. I. Germ. Antiq. c. 2. Idem etiam stabilivit Boxhornius in singulari Originum Gallicarum libro, quo natio & lingua Gallica ortum ad Scythicum revocatur. Ita vero Trojanæ Græcæque tum *Emilii* tum Bodini origines parum, Bocharti Phœniciaë aliquantulum valebunt: Colonias tamen Pœnorum Græcorumque, imo literas horum in Gallia nemo negabit, quas tot historici confirmant.

BUNONIS.

^a Galli dicti videntur à Celtica voce *gallen*, (quam nunc dicimus *Wallen*; significatque iter facere) ^b quum exundans domi

multitudo; patria relicta; exteris petere regiones cœpisset; parte eorum in Italiam, parte in Illyricum, atque inde in Græciam, & Asiam, parte in Germaniam delata. Tunc enim primum à re ipsa invento vocabulo, dicti fuere, cum sibi ipsis, tum proximis Germanis Illyriisque, *thi Gallen*, sive *Galler*, & alia dialecto *Waller*, quod voce æquipollenti vulgò dicimus *die Wanderer*, Latine peregrinatores: quod vocabulum mox Latini suo ori accommodantes, formavere *Galli*. Græci postea paulo longius à genuina voce deflectentes, dixerunt *Γαλάτας*, quæ equidem appellatione perpetuò postmodum signati fuerunt ab ipsis Galli Asiatici; raro *Κελτοί*, antiquo universæ gentis vocabulo nuncupati: *Cluverius Germ. Ant. lib. I. cap. IX.*

HEKELII.

^b Et derivatur juxta nonnullos ab *ἀλλασθαι*, quod vagari denotat.

CAP. IX.

De Gallia Braccata, quæ ß Narbonensis Provincia.

I.

Gallia Narbonensis limites. Felicitas.

Narbonensis Provincia, sive *Gallia Narbonensis*, appellatur pars Galliarum, quæ interno mari alluitur; *Braccata* antè dicta; amne Varo Alpiumque jugis ab Italia discreta; ab Hispania Pyrenæo monte; à reliqua verò *Gallia* flumine

flumine Garumna, Gebenna Monte, ac Rhodano amne. Agrorum quondam cultu, virorum morumque dignatione, amplitudine opum, nulli Provinciarum Romani Imperii postferenda; sed Italia veriùs quam provincia. Quin nunc etiam agrorum proventu, civitatum opulencia, ædificiorum nitore, reliqua Gallia lætior est. Continet hodiè Linguadocum, Sabaudiam, Delphinatum, ac Provinciam, quæ veteris appellationis memoriam servat. 1

II. Populi in ea quondam clari: in Sabaudia. ^a Allobroges, quorum ^β Geneva & ^γ Vienna, ^δ Centrones, quorum ^ε Axi-

Geneva.
Vienna.

BUNONIS.

^α a Allobroges sive Allobryges, inter Isaram seu Hisaram fluvium, lacum Lemanum & Rhodanum contenti, rebus gestis clari; quorum legati à conjuratis Catilinæ in partes sollicitati.

^β Geneva infra c. XVI. f. 1. memoratur.

^γ b Vienna Romanorum colonia dicta Senatoria, quod ibidem haberent quinque legiones præfidiarias. Ad Rhodanum sita est inter Lugdunum ad Boream 5. leucis, & Valentiam ad Austrum 14. à Gratiano-poli 15. in Occasum. ^δ Cæsar suo tempore ibi constituit granaria & cellaria. ^c Archelaus Herodis M. filius, à Judæorum & Samaritanorum primoribus crudelitatis apud Augustum accusatus, huc in exilium missus est. Hic quoque ^d Arbogastus c, quum Valentinianum II. ^e per fraudem laqueo necasset, à Theodosio M. superatus, sua manu mortem sibi conscivit. Aliquanto infra Viennam ^e Isara fluvius, Alpius ortus, Rhodano sese miscet. Ad quorum confluentem ad montem Cemenium ^f Trophæa ex albo lapide & duo templa posuit Q. Fabius Maximus Æmilianus: quod iis in locis multa Gallorum millia concidisset: non magnis ipse copiis instructus. Strabo l. IV.

^δ g Centrones e fuerunt in Alpibus Grajis, quæ Ideohni fuisse regnum Cluverius Ital. Ant. l. I. c. 12. ostendit.

HEKELII.

^a Vulgò Savoyen.

^b Hanc Burgundici Cancellarii sedem olim fuisse ferunt. Claret Archi-Episcopatu nobi-

lissimo: Ideoque in spiritualibus primaria est Civitas.

^c f. Ut alii legunt, Arbogastes.

^d A. CHR. CCCCLXXXII. Idib. Maj. prid. Pentecostes.

^e Pro quibus in plurimis excusis Plinii Exemplaribus legitur falsò Acitauones.

REISKII.

^r h Gallia Braccata nomen à braccis habuit i. e. femoralibus, quas illi βραχιας dicunt. Diod. Lib. V. Bibl. Idem Agathias Lib. II. & Hesychius in Lexico confirmant. Bochartus ex vocabulo Punico בַרְרַ Borec i. e. genu braccas infra genua, & ad crura usque demissas aut pendulas deduxit: Alii è Græco βραχια nomine. Carol. Fresneus in Gloss. Getis Sarmatisque, sed Gallis maxime braccas in usu fuisse, ac postea vocem ævo medio mansisse annotat: Imo adhuc hodieque nostris Saxonibus brak & brook superest. ⁱ Narbonensis vero Gallia tota in provinciam redacta, Narbonemque colonia Julia, eaque antiquissima deducta legitur A. V. C. DCXXXVI. biennio ante, quam bellum Allobrogicum Q. Fabius consul consecerat. Urbs hodieque Archi-Episcopatu clara, sed Atacis & Garumnæ fluminis conjunctione clarior; unde naves minores quinque, quas Bareas nominant, transitum A. 1672. fecerunt. Arausionensis principatus orto bello Belgico A. 1673. ademptus Principi suo iterum per pacem Novioma-gensem restituitur: Sed bello ultimo, quod ardet, Germanico moto rursus demitur negaturque A. 1688.

BUNCO.

^a Allobroges. ^b Vienna. ^c Archelai exilium. ^d Arbogasti interitus. ^e Isara fl. ^f Trophæa Æmiliani. ^g Centrones. ^h Gallia unde Braccata. ⁱ Narbonensis.

Tarantasia. ^ε *Axima*, nunc *Centron*, & ^ζ *Tarantasia*, nunc *Monstier* & [⊖] *Tarantaise*. In Delfinatu; Segolauni sive *Segovellauni*, quorum ^η *Valentia*; Vocontii, quorum ^θ *Dea*, nunc *Die*; Caturiges, quorum ^ι *Caturigomagus*, vulgo *Chorges*. In Provincia, Cavares, quorum ^κ *Avenio*, nunc *Avignon*; ^λ *Salyes*, quorum *Aqua Sextia*, nunc *Aix*. In Linguadoco ^μ *Gabali*, nunc *Vellay* ^{*1}, ^ν *Ruteni*, nunc *Rhodes*, & *Helvii* ^{*2}, nunc *Albigeois*; ^ο *Volca Teetosages*, circa Tolosam; *Volca Arecomici*, quorum *Nemausus*, nunc *Nismes*. Horum populorum clarissi-

Valentia.
Dea.
Caturigomagus.
Avenio.
Aqua Sextia.
Gabali.
Ruteni.
Helvii.
Nemausus.

BUNONIS.

^ε ^a *Axima* in Taurinorum finibus apud Alpium radices à Taurino 25. à Segusio 8. mill. pass. in Boream sita.

^ζ ^b *Tarantasia* est inter Genevam 10, & Maurianam 12. leuc. in Austrum, à Civarone seu Camberino 10. in Boream, antea *Forum Claudii*, Centronum metropolis fuit in Grajis. Ejus Archi-Episcopus Monasterii residet.

^η ^c *Valentia* Romanorum colonia ad Rhodanum: ab ea 14. leucis abest Vienna in Meridiem, Avenio 23. ^f

^θ ^d *Dea Augusta* dicta est inter Vapingum 12. & Valentiam ad Occasum 10. leucis.

^ι ^e *Caturigomagus* inter Vapincum 12. & Eborodunum 16. mill. pass. *Caturigum* quoque Eborodunum, nunc *Embrun*.

^κ ^e *Avenio* & *Aqua Sextia* infra, cap. xv. memorantur.

^λ ^f *Salyes*, *Sallyes* sive *Sallyi* dicti, ad ipsum mare fuerunt, non procul ostiis Rhodani. Hi Massiliensibus vicinis olim graves erant, eoque Romanorum arma primi trans Alpes sensere. *Aqua Sextia*, à Proconsule Sextio victore Salyorum huc deducta colonia, conditæ, sicque dictæ propter aquas calidas.

^μ ^g *Gabali* finitimi fuerunt Rutenis; eorumque caput *Anderidum*, nunc *Mandean Gevaudan*. In Velaunis erat *Rovesio*, post *Anicium* & *Podium*: nunc *le Puy en Vellay*. ^ν ^h *Ruteni*, ad montem Cemenium inter Velaunos ad Ortum & Helvios ad Occasum. *Rhodes* Gregorio Turonensi est *Rutana*, nobiles fuisse argentifodinas, testatur Strabo.

^ξ ⁱ *Helvii* seu *Alba Helviorum* inter Tolosam 14. & Rutenos 12. leucis.

^ο *Volcarum Teetosagum* caput olim exstitit *Tolosa*, nunc *Tolose*, *Palladia* olim dicta; *vid. inf. cap. xv. §. 4.* Istorum quoque fuere *Narbo*, *Blittera Septimanorum*, *Salsula* cum fontibus & stagno: nunc *Salses*, *Ruscino* in ora, *Sardoum* colonia, hodie *la Tour de Rouffillon*; & *Illiberis* Melæ vicus, urbis & magnarum opum tenuè vestigium, postea *Helena*, nunc *Elne*, ad Illiberin fl.

HEKELII.

^f Vulgò dicitur *Valence*. Episcopatu & Academia clara est. Templà omnia alioqui magnifica, bellis civilibus diruta fuère superiore tempore; sed magnâ ex parte adhuc reparata sunt.

BUNO-

a *Axima*. b *Tarantasia*. c *Valentia*. d *Dea*. e *Caturigomagus*. f *Salyes*. g *Gabali*. h *Ruteni*. i *Helvii*.

(* Sic omnes Editi. neu tamen duas urbes esse existimes quarum una *Monstiers*, alia *Tarantaise* dicta sit. *Monstiers*, quæ & *Centron*, olim *Tarantasia*, unica est urbs regionis quæ *La Tarantaise* nuncupatur. Malim igitur *Monstiers en Tarantaise*.)

(* 1. Hic aliquid vel amanuensium vel Typographorum incuria excidisse suspicatur Philip-
pus Labbe, nec sibi persuaderi permittit tantum, qualis Cluverius fuit, Geographum
eò erroris devenisse ut *Gabalos le Vellay* interpretaretur. *Gabali* quorum *Gabalicus pa-
gus*, hodie *le Gevaudan*.)

(* 2. *Helvii* non *l'Albigeois*, ut præsumit Cluverius, sed *le Vivarais*. *Alba Helviorum*,
nunc *Aps* ad Rhodanum; cui splendorem cum Episcopali sede furripuit *Viviers* urbs
recentior.)

clarissimi Allobroges. Urbium opulentissimæ olim *Vasio*, nunc *Vaison*, *Vienna*, *Avenio*, *Nemausus*, *Tolosa*, *Arausio*, nunc *Orange*; *Arelate* nunc *Arles*; *Blitteræ*, nunc *Beziens*: sed omnes præcedebat, unde nomen ac decus Provinciæ, Martius *Narbo*, vulgò nunc *Narbonne*. In littore autem portu clara *Massilia*, vulgò *Marseille*, urbs antiquissima, à Græcis condita. Eadem etiam nunc totius Provinciæ clarissimæ sunt.

Vasio.
Tolosa.
Arausio.
Arelate.
Blitteræ.

Narbo.
Massilia.

BUNONIS.

a *Vasio* seu *Forum Vocontiorum* in edito loco sita urbs; unde *Aeria* cognominata est. *Avenio* & *Nemausus* inf. cap. xv. f. iv. describuntur. *Avenione* abest 10. leucis, *Arausione* 6. à *Carpentoracte* supra 4.

b *Arausio*, *Secundanorum* colonia, *Avenione* distat 4. leucis, *Carpentoracti* propior. A *Gallico* regno immunis suo patet

principi. Habet *Academiam*. Ipsa regio *Venusino* comitatu cingitur. Anno hujus seculi lx. *Galliæ* Rex *Arausionem* urbem Principi suo ademit; sed anno lxxv. eandem domino suo restituit.

c *Blitteræ* seu *Blitera* & *Blitera* *Septimanorum* colonia, olim frequens. Haud longe est à *Monte Pessulano*. Reliquæ urbes infra describuntur.

a *Vasio*. b *Arausio*. c *Blitteræ*.

CAPUT X.

De Gallia Comata; ac prima ejus parte Aquitania.

I.

*G*allia Comata in tres partes divisa fuit; *Aquitaniam*, *Celticam* ac *Belgicam*: sed his alios alii posuerunt terminos. *Cæsar* *Belgicam* fecit inter *Rhenum*, *Oceanum* & *Sequanam*, *Matronamque* amnes: *Celticam*, quam eandem proprie *Galliam*, & incolas ejus *Gallos* appellat ubique *Belli Gallici Commentar. primo*, inter *Matronam* *Sequanamque*, *Oceanum* & *Garumnam* flumen, *Gebennam* montem, *Rhodanum* ac *Rhenum* flumina; *Aquitaniam* inter *Garumnam*, *Oceanum* & *Pyrenæos* montes.

Belgica.
Celtica.

Aquitania.

II. Postea verò *Augustus* aliter distinxit; *Belgicam* statuens inter *Rhenum*, *Rhodanum*, *Ararem*, *Matronam*, *Sequanamque* amnes & *Oceanum*; *Celticam*, quam & *Lugdunensem* appellavit à capite *Lugduno*, inter *Matronam*, *Sequanam* & *Ligerim* amnes, & *Oceanum*; *Aquitaniam*, inter *Ligerim*,

Belgica.

Celtica seu
Lugdunensis *Aquitania*.

Gebennam & Pyrenæos Montes, & Oceanum. ¹

Vascones.

Aufci.
Vasates.
Begerri.
Tarbelli.
Aqua Tarbellæ.

Elufaberris.

III. ^a *Aquitania* vetus sive *Cæsariana*, *Aremorica* ante dicta, nunc ^β *Vasconia*, vulgò *Guasconne*; vocatur. *Vascones* quondam ex Hispania ab altero Pyrenæi latere huc transgressos, haud dubium est. Populi heic olim clari; *Aufci*, nunc regio *Armignac* (*¹ *Armagnac*); *Vasates*, nunc regio *Albret*, opidum ^γ *Bazas*, ^δ *Bigerriones*; nunc *Bigorre*: ^ε *Tarbelli*, quorum opidum, ^ζ *Aquæ Tarbella*; nunc *Acqs*. Horum clarissimi fuere ^η *Aufci*, & caput eorum ^θ *Elufaberris*, nunc *Aux* *¹, totius veteris Aquitanix opulentissima.

IV. In

BUNONIS.

^α *Aquitania* ab *Aquis* videtur dicta, quibus fere tota rigatur: ^a vel, ut Plinius lib. 4. c. 19. tradit, ab *Aquitanis* populis. Olim ^β *Aremorica* appellata; quia maxima pars populorum ejus Oceanum accolebat, ut Strabo & Plinius referunt. *Bretanniam* tamen seu *Breitagne* (*¹ *Bretagne*) alii faciunt *Aremoricam*. ap. Eginard. & Jornand. Lib. III. de Felice Episc. Ab iisdem Metallorum perhibetur feracissima. Incolas ejus Hispanis, quam Gallis, facit similiores idem Strabo, illosque lingua & sermone à Celtis Belgisque distinguit. Ante adventum Cæsaris bis fuerant à Romanis tentati Aquitani, per C. Valerium & Luc. Manlium; sed bis turpiter rejeçti. Sontiatibus vero Cæsaris tempore devictis reliqui facile domiti sunt.

^β *Vasconia*, etiam *Novempopulana* appellata, terminos habet montes Pyrenæos, Garumnæ fl. & mare Aquitanicum. Ejus præcipuæ urbes sunt *Burdegala*, & *Tolosa*, de quibus infra cap. xv.

^γ *Bazas* est inter *Burdigalam* 10. & *Auscos* 18. leuc.

^δ *Bigerriones* & *Bigeritani* ad montes Pyrenæos in confinio Hispaniæ. *Bigorre* hodiè Comitatus est. *Bigerra* seu *Begorra* urbs est, cujus in concilio Mantisonensi sit mentio.

^ε *Tarbelli* ad radices montis Pyrenæi.

^ζ Et *Aquæ Augustæ* dictæ, & *Aquæ Tarbellicæ*, ad *Aturum* fl. à *Bajona* absçt 7. leuc.

Auscos versus, à *Burdigala* 26. in *Austrum*. *Tabulæ Itinerariæ* *Aquas* has collocant, ubi nunc est *Bajone*; *Robertus* Cænalis contendit esse *Tarbe*: at *Scaliger* & *Cluverius* *Acqs* esse volunt.

^η *Aux* olim *Aufci* & *Augusta Aufciorum*, postea *Auxitana*, absçt à *Tolosa* 11. leuc. in *Occasum* *Bajonam* versus, & ab *Agenno* 8. in *Austrum*. Ejus *Archi-Episcopus Scaligero* ditior est.

^θ *Elufaberris*, *Elusa* & *Elusatium* urbs alia habetur ab *Augusta Aufciorum*, *Eusa*, *Euse* & *Elfa*.

HEKELII.

^a Ita ut idem esset, ac ad *aquas* *Regio*.
^b Eodem sensu.

REISKII.

ⁱ *Gallia Comata* nomen à *coma*, quam Galli auerunt quamque lixivio aut sapone rutilarunt. Habuit Plin. lib. XXXVIII. c. 12. *Omnis Gallia divisa est in tres partes, quarum unam incolunt Belgæ, alteram Aquitani, tertiam qui Celtæ ipsorum lingua, nostra Galli appellantur. Ita Cæsar Comment. I. denominationem Galliæ cunctæ aut generalem aut specialem Celticæ imponit, & ab lingua sua Romana vernacula deducit: Ea tamen rectius ad Gallicam linguam à Cluverio heic revocatur. De Vasconia notamus, huc pertinere Aquitanicam, non Hispanicam, partem Cantabriæ veteris, à qua Vascones victi aliò disceserunt. Albricitana*

^a Aquitania. ^b Vasconix limites. ^c Bazas. ^d Bigerra urbs Tarbelli. ^e Aquæ Tarbellicæ. ^f Tarbe. ^g Gallia unde Comata.

(*¹. Aliis *Eause*; quæ & *Elusa* notitiis.)

IV. In reliqua Aquitania Augusti populi quondam, qui hodiernis provinciarum nominibus originem dedere, *Cadurci*, nunc *Quercy*; quorum opidum *Devona*, *² nunc * *Cahors*: *Petricorii*, nunc le *Perigort*; quorum *Vesunna*, nunc *Perigueux* ^u: *Arverni*, sive *Alverni*, nunc *l'Auvergne*; quorum *Augusta Nemetum* *³, nunc *S. Flour*: *Lemovices*, nunc le *Limosin*, quorum *Augustoritum*, nunc *Limoges*: *Bituriges*, nunc le *Berry*, quorum *Avaricum*, nunc *Bourges*: *Pictones*, nunc le *Poitou*; quorum *Limonum*, nunc *Poitiers*: *San-*

Cadures.
Devona.
Petricorii.
Vesouna.
Arverni.
Augusta Nemetum.
Lemovices.
Augustoritum.
Bituriges.
Avaricum.
Pictones.
Limonum.

tana regio Ducatum continuit, cujus Ducem ultimum & regem Navarrae legitimum exiit regno Ferdinandus Catholicus A. 1512. Unde controversia cum regibus Galliae perpetua extitit. De reliquis terris tacere praestat, quam pauca dicere.

BUNONIS.

^a *Cadurci*, *Cadorici* & *Catorici* dicuntur. ^b *Cahors* est inter Tarnem & Duranium fl. ad flumen *Loth*; à Tolosa 16. leuc. in Boream, Lemovicos versus duplo distantes. Habet Academiam. ^d

^λ *c Et *Petrogori* & *Petraborici* dicti, à Tolosanis Tarnē fl. discreti.*

^u *Perigueux* Aimoino & aliis ^d *Petrogoricum* & *Petrogorica* dicitur, inter Burdegalam 20. & Lemovicos 12. leuc. quot ferme ab Engolisma. Incolas hujus urbis *Petrocorios* dictos inscriptio ibidem reperta testatur: Ferrum hic habetur notæ optimæ. Regio ipsa gignit magnam glandium & castanearum copiam, unde multi quoque ibidem sunt porci.

^v *e* *Lemovices* & *Lemovici* quoque dicti.

^ξ ^f *Limoges* urbs ^e est inter *Pictavos* ad Septemtrionem 20. & *Cadurcos* ad Meridiem ad 30. leuc. ab *Arvernis* 25. in occasum, Engolismum versus 15. *Cæsari* & *Hirtio* ^g *Lemovicum* appellatur. ^f *Augustoritum* tamen quibusdam videtur esse *Angoulesme*: alii *Augustoritum* faciunt caput *Agesinatium*, quod putat *l'Angoumois*.

^o *h* *Bituriges* & *Biturici* nominantur. In *Biturigibus* nobiles sunt fodinae ferri. ^g Sunt autem *Bituriges* alii *Cubi*, quorum metropolis est *Bourges*; & alii *Bituriges Vibiscii*, quorum caput *Burdegala*.

^π ⁱ *Avaricum* olim erat opidum maximum & munitissimum, in finibus *Biturigum* atque agri fertilissima regione, quod & ipsum *Cæsar* magno militum labore tandem expugnavit, hostesque graviter ultus est. *Bourges* etiam infra cap. xv. f. 2. memoratur.

^ρ ^k *Pictones* & *Pictavi* leguntur. ^σ ⁱ *Limonum* alii perperam existimant esse pagum inter *Lemovicos* & *Pictones*, nunc *Limon* dictum. At *Poitiers* infra cap. xv. f. 3. describitur.

HEKELII.

^c *Vulgò Berry*.
^d Et *Episcopatum*.
^e *Mercurialis* & *populosa*.
^f *Turres præaltas & acuminatas* eminus venientibus ostentat. *Muris fossisque* non improbè munita. *Ædificia* habet excelsa, sed *lignea*, nec tamen *inelegantia*, cujusmodi ferè hinc indè in *Saxoniâ Inferiore* videas, *Cæsaris* ævo una ex magnis & potentibus fuit, quem vid. *Lib. vii. & viii.*
^g *Abundat etiam*, præter *Fruventi*, *Vinique* copiam. *Pascuis*, *Pratis*, indeque *Gregibus* & *Velleribus*. Unde & *VERVECEM* *Metropolis* in *Insignibus* gestat.

O 3 BUNO-

^a *Cadurci*. ^b *Cahors*. ^c *Petricorii*. ^d *Petrogoricum*. ^e *Lemovices*. ^f *Limoges*.
^g *Lemovicum*. ^h *Bituriges*. ⁱ *Avaricum*. ^k *Pictones*. ^l *Limonum*.

(*². *Duona* & *Divona*.)

(*³. Nunc quibusdam *Clermont*, ubi quondam *Gergovia*; malè *St. Flour* *Cluverio*.)

Santones.
Mediola-
num.

τ Santones; nunc la Saintonge: quorum Mediolanum, nunc Sainctes.

BUNONIS.

τ m Santones etiam leguntur Santoni. Mediolanum Santonum, unde Xaintes, seu Sainctes dictum. A Plinio Santones liberi

vocantur. Straboni ad Garumnam extenduntur, versus Septemtrionem Pictonibus sunt juncti.

m Santones.

C A P. XI.

De Galliâ Celticâ seu Lugdunensi. 1

I.

IN Celtica quondam populi, quorum hodieque ex parte nomina extant, clari fuere: α *Ofismii** 1, nunc ultimus Britanniae in mare excursus, quorum opidum β *Vorganium*, vulgò nunc *Guinguand: Veneti*, quorum *Vindana*, nunc *Vannes: γ Nannetes*, quorum *Condivincum*, δ *Nantes: ε Curiosolites** 2, Britannia inferior: *Redones* Britannia superior, quorum

Ofismii.
Vorganium.
Veneti.
Vindana.
Nannetes.
Condivin-
cum.
Curiosoli-
tes.
Redones.

BUNONIS.

α a *Ofismiorum* tractus ad Oram Britanniae adhuc *Ofismer* dicitur.

β b *Vorganium* aliis putatur esse *Treconium*, vulgò *Triguier*, ad Britanniae oram maritimam, inter Briocum ad Ortum 6. leuc. & Leonam ad Occasum 7. à Rhedonibus 26. in Boream. Indigenae tamen antiqui *Vorganii* rudera ostendunt in loco, quem lingua sua vocant *Cosqueoudet*.

γ *Nannetes* etiam *Nanneta* dicuntur.

δ *Nantes* infra cap. xv. f. 1. describitur.

ε ε *Curiosolites* fuere inter Armoricas civitates, & *Venetos* ad Austrum; & *Gobæum* promontorium ad Boream. Plinius appellat *Carios*. Velites, hodie vulgò *Kim-*

per *Corantin*.

REISKIL.

ι d *Celtica* quin à Celtis specialius ita dictis appellationem sumserit, nemo dubitat: Cæsar quoque ac Pausanias illam ab sermone Celtico derivant. Bodinus igitur aberrat, qui ἀπὸ τῶν κελήτων i. e. defultoriis equis, Græcisque originibus arcessit Method. Histor. c. 9. *Lugdunensis* ab Lugduno dicitur, inclyta urbe, per Munatium Plancum sub Augusto condita, ubi adhuc emporium opulentissimum, Archiepiscopatus & Academia vigent: Ut de urbis hujus præstantia inter Romanos veteres non dicam. Vid. notit. Imper. cum notis *Pancir*.

BUNO.

a Ofismii. b Vorganium. c Curiosolites. d Celtica unde Lugdun.

(* 1. Eandem Armoricæ partem incolebant, quam nunc *Legionensis* & *Treorienfis* Episcopatus obtinent; vulgò *Les Evêchez de St. Paul de Leon* & de *Treguier*.)

(* 2. Ea non sic intelligenda quasi *Curiosolites* soli inferiorem Britanniam, *Redones* vero superiorem incoluerint. Id tantum adfirmare debuit Cluverius, *Curiosolites* in inferiore, *Redones* vero in superiore Britannia habitasse; non sine aliis earumdem regionum incolis. *Curiosolitum* ager, nunc *Cornouailles*, ex his vocibus *cornu* Gallia nomen derivatum; *Curiosolitum* civitas nunc *Quimper-Corantin*. *Redonicus* pagus vulgò *le Renois*.)

quorum opidum *Condate* *3, nunc *Redon*: *Andegavi*, qui & *Andecavi*, & *Andes*, nunc *l'Anjou*, quorum opidum & *Juliomagus*, nunc *Angiers* *4: *Turones* nunc *la Tourraine*, quorum * *Cæsarodunum*, nunc *Tours*: *Aulerci Diablintæ* *5, quorum opidum *Noviodunum*, nunc *Maine*: *Aulerci Cenomani* *6, quorum opidum *Vidunum*, nunc *le Mans*: *Unelli* *7, quorum *Crociatonnum*, nunc *Quarentain*: *Carnutes*, quorum *Autricum*, nunc *Chartres*: & * *Gennabum*, nunc *Orleans*; ipsa regio *la Beausse*: *Lexobii*, quorum *Noviomagus*, nunc *Lisieux*, in *Normandia*: * *Aulerci Ebuovices*, quorum *Mediolanum*, nunc *Evreux*, in *Normandia*. , *Parisii*, quorum *Lutetia*, nunc *Paris*: & *Senones*, quorum *Agendicum*, nunc *Sens*, in *Campania*: π *Tricassini* *8, quorum *Augustobona*, nunc *Troyes*, in *Campania*. σ *Ædui*, five *Hedui*, quorum

Condate.
Andegavi.
Juliomagus.
Turones.
Cæsarodunum.
Aulerci Diablintæ.
Noviodunum.
Aulerci Cenomani.
Vidunum.
Unelli.
Crociatonnum.
Carnutes.
Autricum.
Gennabum.
Lexobii.
Noviomagus.
Aulerci Ebuovices.
Mediolanum.
Parisii Lutetia.
Senones.
Agendicum.
Tricassii.
Augustobona.
Ædui.

τ Au-

BUNONIS.

ζ *Juliomagus* vid. infra cap. xv. f. 2.
η *Cæsarodunum* infra cap. xv. f. 2. recensetur.
θ a *Carnutes*, *Carnuti*, *Carnuta* & *Carnota* leguntur.
ι *Autricum* & *Aurelianum* iterum memorantur cap. xv.
κ *Gennabum*, *Genabum* & *Genabus* alibi habetur opidum *Gyen*, b in finibus *Aurelianensium* ad *Ligerim*, *Lucanus* lib. i.
λ *Incluta Cæsareis Genabus dissolvitur alis.*
μ c *Aulerci* hi fuere ad *Sequanæ* ripas.
ν De *Parisii* vid. cap. xv. f. i.
ξ Apud δ *Senonas Decentius*, quum *Magnentium* fratrem *Lugduni* à *Constantino*

Imperatore superatum, se gladio parieti innixio confodisse accepisset, & ipse laqueovitam finivit.

ο e *Agendicum* *Marliano* & aliis perperam habetur superioris *Campaniæ* oppidum, hodiè *Provins*, aliis *Milly*.

π Aliis f *Tricases*, & *Tricasses* & *Tricassini*. ρ g *Augustobona*, vulgo *Troyes* variè nominantur, *Augustomana*, *Treca*, *Urbs Trecastrum*, *Augusta Treucarum*.

σ h *Æduorum* nomen illustre est apud *Cæsarem*. *Cicero* eos *Romanorum* vocat fratres. Primi enim ex *Gallis Romanorum* societatem & amicitiam sunt complexi. ς

HEKELII.

a *Paradino* & *Vigenero* inprimis.
b Seu *Gian*.
c Ideoque *Plinius Fœderatos* cognominat.

BUNO-

a *Carnutes*. b *Lexobii*. c *Aulerci*. d *Senones*. e *Agendicum*. f *Tricassii*. g *Augustobona*. h *Ædui*.

(*3. *Condate Redonum*, postea *Redona*, nunc *Rennes*.)
(*4. *Angers*.)
(*5. *Aulerci Diablintæ*, five *Diablintes*, hodiè vulgo *Le Perche*, quorum *Noviodunum*, vulgo *Nogent-le-Rotru*.)
(*6. Vulgo *le Maine*.)
(*7. *Unelli* five, *Venelli*, vulgò *Le Diocese de Coutance*: Quorum portus *Crutiatonum* *Ptolomæo* Portus; *Peutingeriae Tabulæ* *Crouciatonna*, hodiè *Carenten*.)
(*8. *Tricassii* legebatur; Populus ille *Tricasses*, *Tricases* & *Tricassini*; unde *Tricassinus pagus*, vulgò *Le territoire de Troyes*.)

Augustodunum.
Vadicasses.
Noviomagus.
Segusiani.
Forum Segusianorum.
Lugdunum.

τ *Augustodunum*, nunc *Autun*, in Burgundiæ Ducatu: υ *Vadicasses* * 9, quorum *Noviomagus*, nunc *Nays* in dicto Ducatu: φ *Segusiani* * 10, nunc *Forest*, quorum opidum x *Forum Segusianorum*, nunc *Feurs*; & item in ipsorum agro *Lugdunum*, nunc *Lyon*. At horum omnium clarissimi *Hedui*, urbes eorum totius Celticæ opulentissima *Augustodunum*, φ *Lugdunum* nomen Provinciæ dedit.

BUNONIS.

τ *Augustodunum* infra cap. xv. f. 3. describitur.

υ Alii a *Vadicassii*.
φ Et *Secusiani*; *Sebusiani* etiam apud *Cæsarem* leguntur, qui ab aliis à *b Segusianis* diversi putantur; sed iidem videntur; ac vox altera corrupta.

x c *Forum Segusianorum* à *Lugduno* abest 8. leuc. in occasum, *Avernos* versus.
ψ *De Lugduno & Augustoduno* memorabilia leguntur cap. xv. f. 4.

HEKELII.

d *Ptolemao* præsertim, *Οὐαδινάσιοι*.

a *Vadicasses*. b *Segusiani*. c *Forum Segusianorum*.

(* 9. *Vadicassinus pagus*, vulgo *la Galevesse*.)

(* 10 *Segusiani*: nimis admodum *Segusianorum* agros coarctat *Cluverius*; cum præter provinciam quæ *Le forez* nunc audit, & agros *Lugdunensem Le Lionnois* & *Bellio-censem Le Beaujolais*, partemque *Bressiæ*, & *Borbonensis* agri &c. inceserint.)

C A P. XII.

De Gallia Belgica: 1 *item Fluminibus universe Gallie Transalpinae.*

I.

Belgicæ limites.

Belgica illa *Vetus*, quæ tertia pars Gallie *Comatæ*, vetustissimis scriptoribus clauditur *Rheno Rhodanoque* am-
nibus,

REISKII.

I a *Belgica* denominationem à *Belgis* habuit: *Belgæ* unde suam traxerint, hoc viris doctissimis non adeo liquet. *Cluverius* multas examinat conjecturas, in singulisque hæsit; nisi quod *Belgicam* putat videri dictam à *Belgio*, uno *Bellovacorum* regiuncula. Quidni suspicetur quispiam, à *Belgo aut Belgio*, duce *Gallorum tertio*, qui *Asiam* irruerunt, quem *Justinus*, *Diodor. Siculus*, *Pausanias*que memorant? sed neque sic origo vocis expedita, vel dubitationibus liberata erit. *Belgica* vetus autem ab hodierno *Bel-*

gio quam diversa, quamque aliis nunc limitibus *Gallia* circumscibatur, *Geographi* plerique docent: Nec *Belgica*, si *Cæsarem* illoque posteriores *Romanæ* historiae auctores consulas, eandem aut magnitudinem aut faciem exhibebit. Namque in notitia Imperii *Rom* duas *Belgicas* notamus: Unam scilicet primam, in eaque *Treviros*, *Mediomatrices*, *Verodunos*, *Leucos*; alteram secundam, inque illa *Remos*, *Suessiones*, *Catalaunos*, pluresque vicinos populos. imo duabus illis tertia & quarta per divisionem ultimam accessisse legitur. Confer

a *Belgica*, unde dicta sit, quotuplex.

nibus, lacu Lemano, Matronâ ac Sequanâ fluminibus, Oceanoque Britannico. At Plinius atque Tacitus ab Helvetiis ad Oceanum, omnem interiorem ripam Rheni à Germaniæ populis incoli tradunt. Hodie sanè idem fit : at aliquanto latius quam olim. Itaque Plinius initium Belgicæ à Scaldi flumine facit. ^a

II. Inter Mosam & Flandriam ad Oceanum fuere ^β *Taxandri*; nunc est Zelandia ac Brabantia inferior pars. Inde ^γ *Menapii* reliqua Brabantia pars, & item Geldria ad Rhenum usque: quorum opidum *Castellum Menapiorum*, in Mosæ ripa, nunc *Kessel*. ^δ *Morini*, pars Flandriae inter Oceanum & Legiam amnem; opidum ^ε *Teruanna*, nunc *Terwane*;

Menapii.

Morini.

ne;

fer Cl. Spanhemium Introduct. ad Geogr. nec novam annotationum segetem de singulis regionibus expecta. Historiam fluviorum Gallia Fournierius Lib. VI. cap. 15. Becmannus c. 3. explicat, causamque addit ex Mundo Kircheri subterraneo, cur Rhodanus per lacum Lemanum nec aqua sua caerulea mista vel mutata profuat : De quibus itemque montibus hunc ipsum consule, si lubet.

BUNONIS.

^a Ab austro quoque Belgicæ limites sunt Sequanorum, Deucorum, Lingonumque fines; Regiones, nunc omni illo terrarum tractu comprehenduntur à Sequanis, Rhe-noque amne Elsatia inferior, Lotharingia, Austrasia, Trevericus Episcopatus, Lucelburgiensis, Limburgiensisque Ducatus, Leodicensis Episcopatus, Colonienfisque Episcopatus pars altera, Juliacensis ducatus, Geldriaeque ducatus dimidia pars. Ab Oceano, Hollandia pars austrina, Selandia, Brabantia, Flandria, Bononiensis comitatus, Normannia pars tertia. A Sequana Francia, quæ vulgò *Ile de France*, major pars, atque Campaniæ ferè dimidium. Intus Picardia, Veromanduus, Artesia, Hanonia, Namurcensis comitatus, ducatusque BULLONIENSIS. Erant olim Belgæ, ipso Cæsare teste, omnium Gallorum fortissimi, libertatis supra modum amantes. De eorum moribus Idem Cæsar & Strabo legantur.

^β *a Taxandri & Toxandri* dicti sunt Plinio populi, qui nunc Selandi, inque insulis Hollandi australes; & *Taxandria* regio Marcellino, quæ nunc Selandia, cum dictis insulis Hollandia. ^a Castra Romanorum in his Toxandrorum insulis, post Cæsaris ævum, fuisse videntur.

^γ ^b *Menapii* ab Eburonibus submoventur lineâ à conflente Getæ, per Roræ confluentem ad Rheni opidum usque *Diest*. Hinc vero Demera & Rupella amnibus, ad confluentem usque Scaldis, ab Atuaticis separabantur, qui circa *Læven*, *Brussel*, *Nivelle* & *Gemblours* opida incoluerunt. Hodie in læva Mosæ ripa est exiguum opidum cum arce, vulgò *Kessel* dictum, quod antiquum esse Menapiorum Castellum nomen simul ac situs in ripa indicant.

^δ ^c *Morini* ab ortu attigerunt Menapios; ad meridiem eosdem cum Atrebatibus & Atuaticis habuere limites, ab Occasu & Septentrione Oceano cingebantur.

^ε ^d *Teruanna*, *Tarvanna*, & *Tarovanna*, per Carolum V. Imperatorem anno Christi 1510. Junii expugnata & incendio deleta est; de ejus excidio vide si lubet Thuani lib. XII. Ejus urbis vestigia hodieque visuntur in Artesia ad Legiam flumen, VII. mill. passuum à Fano Andomari.

HEKELII.

^a Dicitur & eidem Marcellino *Taxandrum*.
P
BUNO-

^a Taxandri. ^b Menapii. ^c Morini. ^d Tervanna.

Ambiani.

Bellovacii.
Belgium.

Caletes.

Vellocassii.
Atrebatibus.

ne; & ζ portus Gessoriacus, qui antea Icius, & postmodum Bononia, nunc Boulogne*: η Ambiani, quorum opidum Samarobriga, nunc b Amiens: θ Bellovacii, quorum regio Belgium, nunc Beauvaisis; & opidum Caesaromagus nunc Beauvais: ι Caletes, Pais des Caux; opidum Juliobona, nunc Dieppe* i: * Vellocassii, quorum Rotomagus, nunc Rouën; λ Atrebatibus;

BUNONIS.

ζ a Portus Icius diversis temporibus diversa obtinuit nomina: Germanis proximis vocatur vulgo *Buener*. (*De Icio portu inter eruditos lis ingens & adhuc sub iudice. Icius portus quibusdam *Calais*, aliis *Eraples*, Cluverio & Sansonio, *Boulogne*, quibusdam *Mardyck*, nonnullis *Sithiu* non procul ab Audomari fano; aliis *Wuisan*; prout quisque audacioribus in re incerta conjecturis indulget.)

η b Ambiani ab ortu conterminos habuerunt Nervios & Veromandos. A Meridie Samarā flumine, vulgo *la Somme*, à Belgio, Bellovacorum regione fuerunt determinati. Ab Occasu Oceanum attigerunt Cæsaris tempestate. A Septemtrionibus confines habuerunt Atrebatibus. Continent nunc hi fines Picardiæ partem, in qua opida *Pont à Selane*, *Rue*, *Crotòy*, *Pames*, *Pont de Remy*, *La Cauchie*, *Corbie*, *Bray*, *Encre*, cum parte Ambianorum urbis: in dextra Samaræ ripa. Continent item Artesii Comitatus portionem, in qua opida *Pas & Bapaume*, & duo Cœnobia, *Eavecourt*, atque *Erovaige*. *Amiens* seu *Ambianorum* & *Ambianensium* civitas ab Antonino Pio Imperat. condita, & ab adjacenti flumine *Samara* (*quæ pontem (*Brigam*) habet) primum appellata est c *Samarobriga*. Cum *Lutetia* & *Rotomago* trigonum facit.

θ d Bellovacii Belgium incoluerunt; & Bellovacorum sedes appellata fuit e *Belgium*: Bellovacorum nomen adhuc manet in opido *Beauvais*, quod medio fere situ est inter *Lutetiam* & *Rotomagum*. Ab hoc denominativum factum *Beauvaisis* seu *Beau-*

vois: quæ vox agrum dicti opidi designat. Nationum enim per Galliam nomina postea in opidorum, quæ capita nationum fuere, vocabula transferunt. *Ambiani* à Septemtrione Belgio fuerunt finitimi; limes heic fuit *Samara* amnis ad Oceanum usque. Ab Oriente brumali Bellovacii conterminos habuerunt *Suessiones* atque *Rhemos*. Pro limite inter *Suessiones* & *Bellovacos* agitur linea ab opido *Bray* ad opidum *Verneuil*; A *Rhemis* determinabat *Esia* flumen; vulgo *Oise*. Ab Occidente æquinoctiali finitimos habuere Bellovacii *Caletos* & *Vellocassos*. A *Samara* flumine ad *Caletos* accolluere. Atque hi fuere veri fines Belgii Cæsariani. *Errant igitur, qui omnem Belgicam, id est, tertiam totius Gallie Comitatus partem Belgium esse volunt*; quum hoc vix decimam partem impleat; quique ea de causa *Flandros*, *Brabantios*, *Selandos*, *Geldros*, *Belgio-Germanos* appellant.

ι f *Caletorum* regio maritima est, inter *Sequanam* & *Samaram*, vulgo *la Somme* amnes

* g *Vellocassii* seu *Vellocasses* ad dextram *Sequanæ* ripam inter *Caletos*, *Bellovacos* habuere sedes.

λ h *Atrebatibus* seu *Atrebatii* à meridie conterminos habuerunt *Ambianos*. Ab occasu pertinuerunt usque ad Oceanum; à Septemtrione ad *Morinos*. A *Morinis* separabantur amne, qui apud *Bononiam* in Oceanum evolvitur. Ab hujus fonte lineâ ad flumen *Legiam* ducta, qua vicus est vulgari vocabulo *Capelle*, v. millibus passuum supra *Tervannum*: hinc ipso *Legia* fl. ad vicum usque *le Ventry*. Ab ortu æquinoctiali conterminos habuere *Nervios*; & ab ortu æstivo *Nerviorum*

a Portus Icius. b Ambiani. c Samarobriga. d Bellovacii. e Belgium. f Caleti.
g Vellocassii. h Atrebatibus.

(*I. *Deppam* five *Dieppam*, urbem esse vix trium seculorum ac proinde nihil minus esse quam *Juliobonam* veterum, in nostro *Lexico Geographico Critico* edisseruimus. Cluverii tamen sententiam sequitur *Hadrianus Valesius*.)

bates; opidum *Nemetacum*, nunc *Arras*: ^u *Nervii*; opidum *Nervii*.
Bagacum *2, nunc *Bavay*: & item *Cameracum*, nunc *Cam-*
bray. ^v *Eburones* *, & *Condrusi*, *Segni*, *Cæræsi*, *Pæmani*; qui
 primi uno nomine appellati fuere à Gallis *Germani*, postea *Germani*.
 vero

rum clientes *Centrones*, *Grundios*, *Levacos*,
Plemosios ac *Gordunos*, qui quinque po-
 puli alio nomine *Sueconi* dicti in Nerviorum
 fuerunt clientelâ. His finibus nunc inclu-
 ditur tota *Artesia*: pars item *Flandriæ*, dex-
 træ *Legiæ* amnis ripæ affixa; quâ opida
 visuntur *Ryssel*, *Dovay*, *Armentiere*, *Bassée*
 & *Orchies*: & *Hænoniæ* exigua portio,
 quâ opida, *S. Amand*, *Bouchain*, *Arleux*,
Pecquencourt.

^u a *Nerviis* à Septentrione contermini
 fuerunt eorum clientes jam dicti & *Aduatici*.
 Ab ortu *Mosæ* flumine primum à v. illis
 populis, qui uno nomine antea *Germani*,
 mox *Tungri* dicti sunt, deinde à *Treveris*
 separabantur. A Meridie *Rhemos* attige-
 runt. Terminus inter hos & *Nervios* de-
 scribitur lineâ à *Mosâ* flumine & *Monaste-*
rio Dellain ad opidum *Vervin* ducta. Hinc
 alia lineâ ad fontes *Sabis* amnis, & hinc
 item aliâ ad opidum *Crevecœur* *Scaldi* im-
 positum, à *Veromanduis* distinguuntur. Ab
 Occasû, ipso *Scalde* ad *Cameracum* usque
 ab *Ambianis*; hinc vero ad *Scarpa* confluen-
 teis ab *Atrebatibus* dirimebantur. A *Scarpa*
Scaldisque confluentibus ad opidum usque
Aeth lineâ determinantur *Nervii* à jam
 dictis quinque populis, qui sub eorum fuere
 imperio. Continentur hodiè regiones his
 finibus istæ: *Namurcensis Comitatus* pars
 inter *Mosam* & *Sabin*; in qua *Castellum*
Namurcense: hinc ea regio, quæ inter
 dictos amnes vulgo vocatur *Basse Bourgogne*,
 id est *Burgundia inferior* c: deinde *Hænonia*
 d maxima pars: è *Picardia Tirassiensis Du-*
catus portio: item *Cameracensis agri* pars,
 in qua opida *Cambray* & *Chasteau en Cam-*
braysis.

^v b *Eburones* ab Oriente terminum ha-
 buere *Rhenum*; quo ab *Ubiis* supra *Colo-*
niam Agrippinensem, à *Sigambriis* infra

Coloniam arcebantur. A meridie habuere
Condrusos, *Segnos*, *Cæræfos*, atque *Pæ-*
manos: à quibus separantur lineâ, ab opido
Bonna ad usque *Mosâ Murtague* amnium
 confluentem; & mox ipso *Mosâ*, ad
Namurcum usque opidum. Ab Occidente
 contermini fuere *Aduaticis*. (* *Eburones*,
 ppoulus, *Leodiensem Diocesin* incole-
 bant sed veterem; cujus *Tungrorum opi-*
dum, dein *Trajectum* ad *Mosam*, ac de-
 nique *Leodium*, urbs fuit præcipua; quæ-
 que non hodiernâ diocesi tantum contine-
 batur, sed & *Brabantia*, *Limburgensis*,
Lutzenburgensisque partem non exiguam,
 ac totam *Namurcensem Diocesin* comple-
 cebatur.)

ξ c *Condrusi*, d *Segni*, e *Cæræsi*, atque
 f *Pæmani* inter *Eburones* & *Treviros* inco-
 luerunt; hos habuere conterminos à Meridie;
Eburones à Septentrione. Ab Ortu ter-
 minus iis *Rhenus*; ultra quem *Ubi*. Ab
 Occasû *Mosâ*, citra quem *Nervii*. Regiones
 quæ nunc comprehenduntur his finibus sunt:
Coloniensis agri pars: *Juliacensis Ducatus*
 pars exigua, circa opida *Munsterfels*, *Ge-*
munde, *Monjou*: *Limburgensis Ducatus*
 pars fere dimidia, Meridionalis; ubi ipsum
Limburgium; è *Luceburgensi Ducatu* opida
Durbuy, *Marche*, *Rochefort*: è *Leodiacensi*
 agro, opida *Huy* & *Chinay*, item vicus
Spaa, cum fonte acidulo: *Comitatus Na-*
murcensis dimidia pars, ad dextram *Mosæ*
 ripam; ubi opidum *Dinant*.

HEKELII.

b *Petro Divao* & *Becano*.
 c Gens armis dedita, civilis & ingeniosa,
 sed paucos habens mercatores ac artifices,
Gallicâ linguâ utitur, eaque degeneri.
 d *Hænonia*.

P 2

BUNO-

a *Nervii*. b *Eburones*. c *Condrusi*. d *Segni*. e *Cæræsi*. f *Pæmani*.

(*2. *Bagacum* *Itinerariis*; *Baganum* *Ptolemæo*; *Nerviorum* urbs quondam primaria, cui
 postea gradum præripuit *Cameracum* vulgo *Cambray*.)

Tungri.
Veromandui.

Suessiones.
Silvanectæ.

Treviri.

verò à se ipsi Tungri; quorum opidum ^o *Atuatuca* *, nunc *Tongerem* (* Gallis *Tongres*): ^π *Veromandui*; quorum *Augusta Veromanduorum*, nunc ^ρ *Vermandois*, vicus in extrema Picardia: ^σ *Suessiones*, quorum *Augusta Sueffionum*, nunc *Soissons*: ^τ *Silvanectæ*; quorum ^υ *Augustomagus*, nunc *Senlis*: ^φ *Rhemi*, quorum *Durocortorum*, nunc *Reims*, in Campaniâ.

III. ^χ *Treviri*, quorum ^ψ *Augusta Trevirorum*, nunc *Trier* Germa-

BUNONIS.

^o a *Atuatuca* Eburonum olim castellum, princeps postea fuit Tungrorum urbs. Nomen haud dubie habet ab *Atuaticis*, qui gentem hanc victam ut facilius in obsequio continerent, castellum istud condiderunt.

(* *Atuaticæ*, *Aduatuca* vulgo *Tongres*, urbs excisa. Hanc cum *Aduaticorum oppido*, vulgo *Namur*, cave ne confundas.)

^π e b *Veromandui* à Septentrione conterminos habuere Nervios; limites in his descripti sunt. A Meridie finitimos habuerunt *Suessiones*. Ab Occasu jungebantur *Ambianis* juxta lineam ab oppido *Peronne* ad opidum *Crevecoeur* ductam. Regiones nunc hic continentur; totus ager *Veromanduenfis*, vulgo *Le Vermandois* dictus: & pars *Tirassi*, qua oppida *Guise* & *Ripemont*. Exigua fuit gens; tantum enim v. millia armatorum ad commune Belgarum adversus Romanos bellum contribuerunt; quum finitimi eorum *Suessiones* L. millia, totidemque *Nervii*, præbuerint.

^ρ c *Vermandois* vulgo *Vermand* hodiè vicus est & cœnobium, nunc exstat v. paullo minus millibus à Fano *Quinctini*.

^σ d *Suessiones* à Septentrione finitimos habuerunt *Veromandos*; ab Occasu *Bellovacos*, ducta ab oppido *Bray* lineâ, ad opidum *Verneuil*. A Meridie & Ortu contermini iis fuerunt *Rhemi*. Præter *Augustam Sueffionum* hic fuit *Noviodunum* opidum, nunc *Noyon*.

^τ e *Silvanectæ* ad *Esia* fl. ripas collocat *Ortelius*. Nomen eorum novum est, & post *Cæsaris* ætatem ortum.

^υ f *Augustomagus* postea in *Tomis* Conciliorum dicitur *Silvanectum*. f

^φ g *Rhemi* à Septentrione finitimos habuerunt *Nervios* & *Suessiones* *Esia* fl. discre-

tos; ab Occasu *Bellovacos*, eodem flumine determinatos. A meridie limes iis fuit *Matrona*; & ab Ortu *Mosa* fl. ita istorum populorum fines describit *Cluverius* *Germ. antiq.* l. 2.

^χ h *Treveri*, *Treviri*, *Triveri*, & *Triberi* g dicti, longè lateque inter *Rhenum* *Mosamque* incolentes *Mediomatricis* fuere juncti à Meridie: pro limite lineâ à *Mosâ*, & vico *Montegny*, ad *Navæ* amnis fontem ducitur. Versus Occasum *Mosâ* flumine à *Rhemis* separabantur. Juxta *Rhemos* ab eodem Occidente finitimos quoque habuere *Nervios*, inter duo oppida, *Mosâ* apposita, *Masieres* & *Charlemont*. Ab Septentrionibus claudabantur finibus *Pœmanorum*, *Cæresorum*, *Segnorum*, & *Condruforum*. Limes hic statuitur per lineam ab oppido *Charlemont*, ad opidum *Rheni Andernach*. Ab Oriente *Rhenus* amnis, ipsius *Galliæ* terminus, *Treviros* ab *Ubiis* *Transrhenanâ* gente, arcebat *Cæsaris* ævo. *Trevirorum* limitibus nunc continentur regiones istæ: *Westrasia pars inferior*, inter *Navam* *Mosellamque* amnes: dein *Treviricus episcopatus* omnis: item *Ducatus Bullionensis*: *Sevadanensis* ditio: ager *Masriensis*; *Luceburgiensis Ducatus major pars*, in medio sita; item *Coloniensis episcopatus oppida*, *Antonacum*, *Brisich*, *Zinsich*, *Koningsfeld*.

^ψ i *Augusta Trevirorum*, quia *Romanorum* colonia ab *Augusto* deducta, ante *Augusti* tempora haud dubiè exstitit. De *Trebeta* quod hic fabulantur, afferre piget. Quodnam verò ante deductam coloniam urbs illa habuerit nomen, incertum est. h

HEKELI.

^e Vel ut *Ptolemæus* legit, *Ψωμάνδιου* *Rhomandii*.

f Sen

a *Atuatuca*. b *Vermandui*. c *Vermandois*. d *Suessiones*. e *Silvanectæ*. f *Augustomagus*. g *Rhemi*. h *Treviri*. i *Augusta Trevirorum*.

Germanis, *Treves* Gallis. ^a *Mediomatrices* *; quorum *Divo-* Medioma-
trices.
Leuci.
durum, nunc *Metz*. ^α *Leuci*; quorum opida *Tullium* & *Na-*
sium, unde *Toul* & *Nansy*, in Lotharingia. ^β *Lingones*, quo- Lingones.
Sequani.
rum *Andomatunum*, nunc *Langres*: ^γ *Sequani*; quorum *Ve-*

fontio,

^f Seu *Simlero* maximum *Silvanestiarum*
Oppidum. Idem *Simlerus* dicit, *Ptolemaum*
pro eo mendosissimè scribere *Rhatomagum*.
^g Et *Tribori*, *Τριβωροι* *Ptolemao*.
^b De ea vid. inf. Lib. III. cap. IX. §. VI.
A. *Zosimo* Lib. III. Hist. c. VII. p. 255.
Edition. *Cellariana* vocatur *Πόλις μεγίστη*
τῶν ὑπὲρ τῆς Ἀλπεijs ἐθνῶν, h. e. *Urbs* *Trans-*
alpinarum Gensium maxima.

BUNONIS.

^a *a Mediomatrici* latos quondam fines,
inter *Mosam* & *Rhenum*, hinc ad *Sequan-*
nos, illinc ad *Treiros* usque incolentes
ab Oriente terminum habuerunt *Rhenum*:
ab Occidente *Mosam*; in cuius aduersa ripa
Rhemi & *Lingones*. A Septemtrione pro
limite est linea à *Mosa* & vico *Montegny*,
ad *Nava* amnis fontem ducta; à Meridie,
linea à *Mosà* & opido *S. Michel*, ad *Mo-*
sella Murtaque confluentem: inde ab Occi-
dente brumali, alia linea ad fontem *Pruschii*
amnis: hinc ab Occidente æquinoctiali, mon-
tium jugum, quod vulgò dicitur *Auff der*
Fürst, ad *Murtae* usque fontem, quibus li-
mitibus à *Leucis* separantur. Hinc iterum
à Meridie supra dicta linea, à *Murta* fonte
ad *Rhenum* & opidum *Burcheim*, à *Sequan-*
nis submovebantur. Regiones nunc *Medio-*
matricorum finibus comprehenduntur istæ;
Lotharingia major pars, *Austrasia*, quæ
vulgo est *Westerich*, *Palatinatus Rheni pars*
eis Rhenum: *Elsatia inferior*. Præter *Divo-*
durum in his finibus fuit locus ^b *Decem pagi*
dictus, qui nunc est *Lotharingiæ* opidum
Dieuze.

^a *c Leuci* finitimos habuerunt à Meridie
Sequanos: ab Ortu *Treboccos*: à Septem-
trione *Mediomatricos*: ab Occasu iis ter-
minus fuit *Mosa* fluuius.

^β ^d *Lingones* circa *Sequanæ*, *Matronæ*
& *Mosæ* collocantur fontes; in *Burgundiæ*
& *Campaniæ* confinibus: ab Ortu *Leucos*
habuere finitimos, & à Septemtrione *Rhe-*

mos. Inter *Rhemos* & *Lingones* ad *Ma-*
tronam à scriptoribus mediæ ætatis ponun-
tur e *Catelauni*, & urbs *Catelaunum* i five
Cavillonum. Forte hac in parte ^f *Campi*
Catelaunici ponendi sunt, in quibus *Attila*
Hunorum Rex ingenti strage victus est
virtute *Attili*, *Theodosio* minore imperante ^k.
^γ ^g *Sequanorum* fines fuerunt à Meridie
& Oriente primum *Rhodanus* fl. ab *Araris*
confluente, & opido *Lugduno*, ad cata-
ractas, quæ sunt *xviii*. circiter millia pas-
suum infra *Genevam*: dein *Jura* mons,
à *Geneva* ad initium *Vosegi* montis, quod
dicitur nunc *Pierreport*, in confinio *Helve-*
tiorum & *Rauracorum*. Inde ab Oriente
æquinoctiali fuit ipse *Vosagus*, ad fontem
usque *Ellii* fluminis, prope arcem *Morsburg*:
hinc porrò limites statuuntur per opidum
Pfirt, ad *Rheni* usque ripam, qua in ad-
uerso vicus & castellum *Idsteyn*, conspiciun-
tur. Dein ipse *Rhenus*, ad *Burcheim* usque
opidum in aduersa ripa positum. A Sep-
temtrionibus terminus statuatur linea paral-
lela ex Oriente in Occidentem, quæ incidit
in principium latitudinis gr. 48. à *Burchemio*
& *Rheno* ad fontem *Murta* amnis: qui infra
opidum *Lotharingiæ* *Nansy* influit in *Mo-*
sellam: hac linea à *Mediomatrici* separan-
tur. Hinc alia linea, à fonte *Murta* ad
fontem *Araris* à *Leucis* submoventur. Hinc
ipso *Arare* ad opidum usque *Gray*, à *Ling-*
onibus; & inde eodem amne, ad opidum
usque *Mascon*, ab *Heduis* distinguebantur:
tandem ad *Rhodani* usque confluentem à
Segusianis. Hisce *Sequanorum* finibus nunc
continentur *Elsatia superior*, & *Burgundia*
Comitatus; item *ager Bressensis*.

HEKELII.

ⁱ *f. Cathelaunum*.
^k Sed videmus à recentioribus serè *Cata-*
launici scribi, & eos circa *Tolosam*, inter
quos *Forcatulus*, statuere, quod idem ex
Jornande verisimile est.

P 3 BUNO-

^a *a Mediomatrici*. ^b *Decem pagi*. ^c *Leuci*. ^d *Lingones*. ^e *Catelauni*. ^f *Campi*
Catelaunici. ^g *Sequani*.

(* *Le pays Messin*.)

Rauraci.

Helvetii.

Amma fl.
Urbigeni.

fontio, nunc *Besançon*, in Burgundiæ Comitatu. ^d *Rauraci**, nunc ager *Basileensis*; eorum opidum ^e *Augusta Rauracorum*, nunc vicus *Augst*. ^z Hinc *Helvetii*, in quatuor Pagos distincti. Pagorum nomina, *Tigurinus*, *Tugenus*, *Ambronicus* & *Urbigenus*. ^u *Tigurinus* nomen habuit ab opido antiquissimo *Tiguro*, sive, quod rectius scribitur, *Turigo*, nunc *Zurich*: ^v *Tugenus*, ab opido *Tugio*, nunc *Zug*: ^w *Ambrones*, nomen habuere à flumine, quod accoluere, *Amma*, nunc *Emme*: ^x *Urbigeni* dicti sunt ab opido *Urba*, nunc *Orbs*.
Caput

BUNONIS.

^a a *Rauracorum* gens exigua fuit, cum undecima parte *Helvetiorum* comparanda. Quum enim una cum *Helvetiis*, sedibus suis relictis, in bellum essent profecti, horum numerantur tantum *xxiii*. millia: quum *Helvetiorum* essent *cclxiii*. millia. *Rauraci* hi in medio *Helvetiorum* *Sequanorum*que positi, recte nunc dici possunt ii populi, qui *Basileensem* agrum colentes, vulgò dicuntur *die Baseler*. Horum terminus est, à Meridie *Jura* mons, ab *Arolæ* *Rhenique* confluentibus ad fontes usque *Birsa* amnis. Hinc ab Occasu ^b *Vofegus* mons, qui initium hic sumit, vergitque in *Septentriones* & Occasum æstivum, ad fontes usque *Mosella* *Mosaque* amnium. Dimidium lateris *Septentrionalis* claudabant olim *Sequanorum* confinia, à *Vofego*, quæ *Ellum* flumen erumpit, prope arcem *Morspurg*, per opidum *Pfirt*, ad *Rheni* usque ripam, quæ in adverso vicus & castellum *Idstein* conspiciuntur. Alterum dimidium cingit ipse *Rhenus* ad confluentem usque *Arola*. A *Scriptoribus* appellantur *Rauraci*, *Rauriaci*, & *Raurici*. (* *Rauraci* vel *Raurici*, olim *Colonia Raurica* vel *Augusta Rauricorum*, alias *Augusta Rauracum*.)
^c c Pagus iste ^d *Augst* exstat hodie ad *Rheni* ripam, vi. millibus passuum supra *Basileam*; ubi multæ eruntur *Romanorum* antiquitatum reliquiæ. Urbs ipsa *Juliani* tempore destructa est.

^z *Helvetii*, ut tradit *Cæsar*, undique loci natura tuti continentur; una parte quæ Orientem & *Septentrionem* spectant, flumine *Rheno*: altera parte qua Occasum æsti-

vum prospiciunt, monte *Jura* altissimo & flumine *Rhodano*. At ^e *Jura* mons initium à *Geneva* ducens, versus *Septentriones* ad fontes *Dubis* fluminis, quod vulgò *Doux* est, protenditur; ejusdemque fluminis dextram ripam prosequitur, usque ad vicum, cui vulgare vocabulum *Pierreport*: inde in ortum æstivum versus lævam amnis *Arola*, qui vulgò *die Are*, ripam radit, donec ipse una cum *Arola* *Rheno* jungatur ad opidum *Confluentes*, quod vulgò *Coblentz*.

^u f *Tugurini* inclusi fuerunt duobus amnibus, *Rheno* & *Limago*, & exigua parte *Jura* montis, ex adverso confluentium *Arolæ* & *Limagi*.

^g *Tugeni* comprehensi fuerunt *Limago* & *Urfa*, vulgò *Rufis* dicto: & montium jugo, inter horum fluminum fontes sito.

^h *Ambrorum* gens valida fuit, Terminos à *Septentrione* habuerunt *Juram* montem, inter confluentes *Urba* & *Limagi*, à Meridie *Alpium* jugum, inter duos fontes *Sana* & *Limagi*: ab Occidente, *Sanam* & *Arolam*: ab Oriente *Limagum*.ⁱ

ⁱ *Urbigeni* inclusi fuerunt ab Occidente æstivo *Jura* monte; ab opido *Geneva* ad fontes usque *Birsa* amnis, qui ad *Basileam* in *Rhenum* incidit: à meridie, tota *lacus Lemani* dextra ripa: ab Oriente *Sana* & *Arola* fluminibus, ad *Urbæ* usque confluentem.

HEKELII.

^l Eorum quoque mentionem facit *Martianus Capella* Lib. II. de *N. Phil.* & *Merc.* quos ad eundem *Bonav. Vulcanius Scythas* facit, carnes humanas vescentes.

BUNO-

^a Rauraci. ^b Vofegus mons. ^c Augusta Rauracorum. ^d Augst. ^e Jura mons. ^f Tigurinorum Fines. ^g Tugeni. ^h Ambrones. ⁱ Urbigeni.

Caput Helvetiorum fuit ^λ *Aventicum*, nunc *Avanches* Gal-
lis, Germanis *Wiflisburg*. *

IV. Rhenum autem accolentes Germaniæ nationum in eâ-
dem provincia; ^μ *Trebocci* in Elſatia: quorum ^ν *Argentora-* Trebocci.
tum, nunc *Strasbourg*: ^ξ *Nemetes*, quorum *Noviomagus*, Nemetes.
nunc *Speir* (*Gallis *Spire*): ^ο *Vangiones*; quorum ^π *Mogun-*
tiacum, nunc *Mentz*, (*Gallis *Mayence*) ^ρ *Ubi*, quorum
^σ *Colonia*

BUNONIS.

^λ a *Aventicum* Romanorum olim colo-
nia, jam inde Neronis tempeſtate univerſæ
gentis caput fuit. *Cluverius German. Antiq.*
lib. 2. In *Urbigenis* quoque erat b *Eburodu-*
num, hodie *Yverdon* ad lacum *Neuburgen-*
ſem; circa quod opidum in agris antiquæ
reperiuntur hodie monetæ. Inde ad dua-
rum horarum ſpatium verſus Meridiem abeſt
pagus *Urſin* vulgò dictus; ubi rudera ex
marmore & viæ ſubterraneæ. In pagi iſtius
agris ſepulchra, quæ *Guilhelmus Fabri-*
cius Hildanus ipſe ſcrutatus eſt, ac in uno
ex iis invenit corpus humanum inſignis
magnitudinis, cujus *Cranium* commiſſu-
ris expertus fuit. Cadaveribus iſtis appoſita
fuere ſcuta & gladii. *Obſerv. Med. Epiſt.*
lxiii.

(*Ubi priſca urbs *Aventicum* ſita fuerit
lis inter eruditos nuper exorta eſt. Fuit qui
Aventici veſtigia non in nupero loco *Avan-*
ches ſed in urbe *Antre*, Comitatus *Burgun-*
dici urbecula ſe reperiſſe jactaret. utrimque
ſcriptis diſceptatum.

^μ c *Trebocci* leguntur etiam *Tribocci*, *Tri-*
boci, *Tribochi*. Horum fines antiqui con-
tinent nunc *Elſatia ſuperioris partem dimi-*
diam, *Septemtriones* ſpectantem: item
inferioris partem ſerè dimidiam illi proxi-
mam.

^ν d *Stratisburgum*, quum fortè hic locus
Germanis diceretur, *An dor argen Straſſen*,
à Romanis dictum *Argentoratum*, quaſi
argen Straſſen vel *Straten*. Fuit unum ex L.
ampliùs caſtellis illis, quæ *Drusus* ad Rheni
ripam erexit.

^ξ *Trebocci* à *Septemtrione* continua-
bantur e *Nemetes*.

^ο f *Vangiones* Germanis antiquitus dicti
die Wangen, quorum fuit *Borbetomagus*,

Borgetomagus ſeu *Bormitomagus*, olim Ger-
manicè *Wormitagen* ſeu *Wormitzmagen*, &
Romanis g *Vormitomagum*. Poſteriores Ger-
mani, omiſſa particula *magen*, dixerunt *Wor-*
mitz: ex quo poſtea factum vocabulum
Vormacia.

^π *Magontiacum*, *Maguntiacum* & *Mo-*
guntiacum nomen habet à flumine *Main*,
ſeu *Moin*, Romanis *Menus* & *Mænus* ſcri-
bitur; dictumque *Mainzig* & *Montzig*: po-
ſteriores Germani dixerunt *Mainz* & *Meinz*;
unde vocabulum h *Moguntia* & *Mogontia*.
Urbs hæc in antiquiſſimis Germaniæ *Cisrhe-*
nanæ cenſenda eſt, cujus fundamenta ſine
dubio ante *Chriſti* nativitateſ jacta ſunt.
Drusi enim tempeſtate jam exiſtit: *Florus*
lib. iv. n

^ρ i *Ubi*, *Transrhenana* *Julii Cæſaris* ævo
gens, eam amnis ripam in Germania co-
luere, quæ inter *Moguntiacum* & *Colonia*
porrigitur. Poſtea verò, *Octavio Auguſto*
principatum Romanorum obtinente, à *M.*
Vipſanio Agrippa *Coſ.* non inviti, ſed cu-
pientes in *Galliam* traducti ſunt; quum à
Cattis preſſi ſeu pulſi auxilium à Romanis,
vel etiam, uti in eorum provinciam *Galliam*
tranſire ſibi liceret, petiſſent. Finibus con-
tinebantur hiſ. Ab *Ortu Rheno* amne con-
tra *Cattos*, pulſores ſuos, protegebantur,
qui in antiquas eorum ſedes immigrarant.
A *Septemtrionibus* lineâ à *Rora* *Mosæque*
confluentibus ad *Rhenum* & opidum *Ordin-*
gen ducta primum à *Menapiis*, mox à
Gugernis, huc tranſlatis, ſeparabantur. Ab
Occaſu habebant ipſum amnem *Roram*, à
confluente ejus ad opidum uſque *Nieder-*
Heimbach: quo primum ab iſdem *Menapiis*
& *Eburonibus*, mox verò à *Sunicis*, huc
tranſlatis dirimebantur: à dicto deinde opi-
do, lineâ ad opidum uſque *Kerpent*, ab
iſdem

a *Aventicum*. b *Eburodunum*. c *Trebocci*. d *Stratisburgum*. e *Nemetes*.
f *Vangiones*. g *Wormacia*. h *Moguntia*. i *Ubi*.

Gugerni seu
Sicambri.

o *Colonia Agrippinensis*, nunc *Collen*, (Gallis *Cologne*). τ *Gugerni* in partibus *Gelriæ* & *Cliviæ*, ubi opida *Goch* & *Gelre*: quondam, quum trans *Rhenum* incolerent, υ *Sicambri* dicti.

Batavorum
Lafala.

V. Hinc *Batavi* *Rheni* *Insulam* incolentes. Occupat hæc partem *Gelriæ*, partem *Trajectensis* *Provinciae*, partemque *Hollandiæ*. Incipit haud procul *Clivis* opido, apud munimentum *Schenckii*, vulgo *Schencken-schans*: ubi *Rhenus* in duo veluti cornua scinditur. Sinistrum, *Vahalis* flumen appellatur: *Mosæ* amni apud *Vorcomum* opidum confusum, uno ejus alveo ad *Oceanum* defertur, ubi *Mosæ ostium* dicitur. Dextrum cornu primo latum ad usque *Batavodurum*, quod vulgo est *Wick te Duerstede* o, inde modicum nominis sui custo-

Vahalis.
Vorcomum.
Mosæ
ostium.

iisdem *Eburonibus* & *Condrusis* arcebantur, qui postea, una cum *Cæræsis*, *Segnis* & *Pæmanis* dicti fuere *Tungri*. A Meridie *Abrinca* amne à *Treveris* submoti fuere. Regiones intra hos *Ubiorum* fines nunc cernuntur istæ: *Juliacensis* *Ducatus* pars maxima, dextram *Roræ* ripam contingens: *Coloniensis* *episcopatus* ferè totus. Caput gentis *Tacitus* appellavit.

o a *Ubiorum* opidum, haud dubie, quia unum id iis initio fuit. Conditum videri potest statim ac *Ubii* *Rhenum* sunt transgressi. In *Augusti* certè principatu exstructum fuit. Deinde jussu *Julie Agrippinae*, *Germanici* filiae, *Claudii* uxoris *C. Antistii*, & *M. Sullio* *Coff.* colonia ea deducta est, missis eò veteranis, quum longo fidei experimento *Ubii* meruissent. Hinc b *Colonia Agrippinensis* appellari cœpit; & *Colonia Agrippina Ubiorum*. Proximus antiquitate memoratur in *Ubii* locus, cui nomen c *Ara Ubiorum*. Hinc postea *Bonna* dictus est.

τ d *Gugerni* terminabantur ab Oriente, ut antè *Menapii*, *Rheni* flumine. A Meridie iisdem finibus, quibus *Ubii* à *Septentrionibus*. Ab Occidente *Mosæ* amne; quo à *Menapiis* submovebantur. A *Septentrionibus* eodem limite, quo ante *Menapii* à *Batavis* dirimebantur. Regiones dictis finibus continentur istæ: *Clivensis* *Ducatus*

magna pars cis *Rhenum* sita; item *Geldrensis* *Ducatus* portio trans *Mosam*: & ex *Juliacensi* *Ducatu* opidum *Brugge*. *Gugerni* societatem *Civilis*, *Batavorum* ducis, acceperunt adversus *Romanos*. Opidum *Gelre*, in mediis fere *Gugernorum* finibus situm, caput gentis fuit. Hujus opidi nomini si adjungas alterius opidi vocabulum *Goch*, facies *Gochgelren*, & propemodum habebis vocabulum *Latinum* integrum, *Gugerni*, quasi *Gugelri*, liquidis mutatis.
υ e *Sigambrorum* nationi ex *Germania* sublatæ, & in *Galliam* *trajectæ* novum nomen impositum est, quo postea *Gugerni* vocarentur. *Cluver. Germ. Antiq. lib. 2.*

H E K E L I I.

m *Augusti* *Cæsaris* *Privigni*.

n Et hoc testatur omnino vetustum illud *Monumentum* *lapideum*, glandi quernæ non dissimile, quod ipsi *Druso*, a quo *Moguntia* ampliata esse dicitur, factum est in colle quodam *Urbi* vicino, cui nomen est *Aichelstein*, ex quo conjecturam facere possumus, *Moguntiam* fuisse quondam arcem *Belli* contra *Germanos*. *Leg. Matth. Dresseri* *Pars V. Isagoge Hist. de principis Germania Urbib. p. 454. seq.*

o *Divæo* *Duerstedem*.

BUNO-

a *Ubiorum* opidum. b *Colonia Agrippina*. c *Ara Ubiorum*, seu *Bonna*. d *Gugerni*: e *Sigambri*.

custodiens alveum, Trajectumque & Lugdunum transiens opida, propter vicum *Catwyck* in Oceanum olim effundebatur: nunc Ostium hoc arenis obitruatum est. Quicquid igitur duobus hisce alveis Oceanoque includitur, *Insula Batavorum* fuit: cujus nomen hodieque in superiore ejus parte servatur, vulgo *de Betaw* dictum. Præterea extra Insulam tenuere Batavi, quicquid *Vahali* ac *Mosæ* includitur. Partem Insulæ circa Trajectum & *Wordam* incoluere *Caninesates*. De cætero Gallorum omnium fortissimi erant *Belgæ*. Horum bellicosissimi *Helvetii*: clarissimi *Treviri* urbium Belgicarum opulentissima *Augusta Trevirorum*. ☐

VI. Nobiliores Galliæ fluvii sunt *, Oceanum petentes; x *Mosa*, vulgo *die Mase* Germanis, Gallis *la Meuse*, ψ *Scaldis*,

Nobiliores
Galliæ flu-
vii.
Mosa.
Scaldis.

BUNONIS.

☐ *Taxandris* atque *Menapiis* jungebantur à Septentrione *Batavi*, extrema Galliarum versus Septentrionem & Orientem obsidentes: qua Oceanus & *Rhenus* Galliam Belgicam claudunt: gens omnium Germanici nominis cis *Rhenum* nobilissima atque fortissima. Fuere *Batavi*, quod *Tacitus* *lib. de Germ. & Just. lib. iv.* tradit, *Castorum* progenies; qui *Hassi* nunc dicuntur, domestica seditione à suis popularibus per vim puls. Nomen *Batavorum* in *Hassia* videtur relictum in *Battenberg*, quod hodie opidulum est in monte positum; cui imminet *alius mons excelsior*, in cujus cacumine antiquæ arcis supersunt rudera. p *De Batavis & Batavorum insula* vid. q si placet, *Cluverii Germ. Antiq. lib. 2. c. 30 & seqq.*

x a *Mosa* amnis r, ex *Volego* monte oriens; nunc in *Geldria* inter opida *Bommel* & *Megen* partem quandam sui duobus alveis, quibus munimentum *divi Andreae* circumdatur, in *Vahalem* transmittit; suo tamen nomini latum servans alveum, usque ad vicum *Bochoven* defertur. Inde verò divertente in Occasum Solis æstivum alveo, usque ad arcem *Loveftenium*, ubi *Vahali* nunc jungitur, *Novus* appellatur *Mosa*, vulgò de *Nieuwe Mase*. Hinc eodem nomine

Gorichomium præterlabitur opidum, infra quod jam geminum fert nomen, alterum modo dictum, alterum quod accolis *de Merwe* vocatur, à veteri arce ejusdem nominis, cujus vestigia in undis prope *Dordracum* existant. Hinc dicto gemino nomine *Flaredingam* usque devecus; infra id opidum uno simplicique vocabulo, donec Oceano misceatur, *Mosa* vocatur. At alveus iste, à *divi Andreae* munimento ad *Flaredingam* usque descriptus, non est vetus ille à *Cæsare* & *Tacito* memoratus; sed tenuis ille alveus, qui à nova *Mosa*, juxta vicum *Bochoven*, in sinistras terras divergens, primum *Hedichse Mase*, *Hedicensis Mosa*, à vico *Hedichhuysen*, quem perfundit; mox *d'oude Mase*, *Vetus Mosa*, indigitatur. *Mosæ* igitur veteris flumen ab opido *Megen* uno certoque alveo; nullis in *Vahalem* ad *divi Andreae* munimentum aquis transmissis, devecus, eas terras antiquitus dextra ripa perfudit, quæ nunc opidum *Huesden* sustinent: sinistrâ autem, ubi nunc opidum *Geertruydenberg* conspicitur. Juxta vicos *Simonshaven* & *Biert* alveus est, qui tandem in ostium nomenque *Mosæ* definit ad opidum *Geersliet*; qui vetus & verus est *Mosæ* alveus. s

ψ b *Scaldis* sive *Scaldes*. Ejus alveus ostium-
que

a *Mosa*. *Scaldis*.

(*Plurimos Galliæ fluvios non inscite his versiculis complexus est *Sidonius Carmine V.* *Rhenus*, *Arar*, *Rhodanus*, *Mosa*, *Matrona*, *Sequana*, *Ledus*, *Clitis*, *Elaver*, *Atax*, *Vahalis*.)

Sequana.
Matrona.
Garumna.
Rhodanus.

dis, l'Escaut Gallis, Germanis die Schelde; ^a Sequana, la Seine, Matronam devehens, vulgo le Marne, & ^a Ligeris, la Loire: ^β Garumna, la Garonne. Rhodanus, ^γ Roden Germanis, Gallis le Rosne, (le Rhône) velocissimus

que finistrum Ptolemæo dicitur *Tabuda*. ^ε
In Veromanduis ^ν ortus inter Artesiam & Hannoniam, per Flandriam & Brabantiam infra Antverpiam in Oceanum decurrit, Cameraco, Valencenis, Tornaco, Gandavo & Antverpia urbibus irrigatis.

^ω ^a Sequana in Burgundionum finibus apud pagum & cœnobium *S. sequani*, vulgò *S. Seyne*, haud longè ab opido *Nivers* oriens, ac per Barrum, Trecas, Nonigentum, Lutetiam, ubi ^b *Matronam* excipit; Pontifaram, ubi ^c *Esiam*, inde Rotomagum alluens in Oceanum Britannicum inter duo opida, quæ vulgò *Honfleur* & *Hanfleur*, delabitur; Portus ejus vulgo appellatur *Havre de grace*.

^α ^d *Ligeris* & *Liger* ^x è Cœmennis montibus sive *Gebenna* in Arvernorum finibus oriens, & inter Heduos & Bituriges versus Septemtrionem primo fluens; inde in Occasum per Aurelianos, Turones, Andes, & Nannetes, receptis aliquot fluviis, properat, & in Oceanum Aquitanicum sese magna aquarum mole exonerat.

^β ^e *Garumna* fl. Aquitanicæ maximus, ex Pyrenæis montibus ad opidum *Guadalup* oritur, & regionem dividit, primum in Boream, inde in Occasum cursum dirigit, infra *Burdigalam* urbem periculoso ostio ad turrim *Cordan* in mare Aquitanicum se mergit. Nisi quum hiberno imbre, aut solutis nivibus intumuit, diu vadofus, & vix navigabilis fertur. At ubi obvius Oceani æstuantis accessibus adductus est, iisdemque retro remeantibus suas illiusque aquas agit, aliquantum plenior, & quanto magis procedit, eo latior fit: ad postremum magni freti similis, nec majora tantum navigia tolerat; verum etiam more pelagi sævientis exurgens jactat navigantes atrociter, utique si aliò ventus, aliò unda præcipitat. *Mela lib. III. cap. 2.* Habet urbes præcipuas *Tholosam*, *Agennum* & *Burdigalam* ^γ.

^γ ^f *Rhodanus* Gallicæ Narbonensis fluvius,

in Lepontiis ex Alpium jugo, quod vulgo *Emrcia* mons dicitur, oritur, & per Sedunos in Occasum fluens, Lemanium lacum ingreditur, eumque ad Genevam egreditur; per Allobroges fluens, donec ad Lugdunum ^g *Ararim* ex Vosego monte ortum excipit, in Meridiem conversus Viennam, Valentiam, Avenionem, & Arelatum urbes attingit, *Isarâ*, *Druentia*, aliisque minus claris fluviis eodem cursu assumtis. *Strabo l. IV. Mela II. c. 1. Plinius III. 4. 2. Hunc M. Varro* tertium Europæ fluvium Istro haud minorem esse scribit. Reliqua flumina inter minora numerantur: ut ^h *Somona* fl. nunc *Somme*, per Picardiam & Ambianos in Oceanum fluit Britannicum, ab ortu in Occasum, Fano Quintini, Hano, Perona, Corba, Ambiano & Abbatis Villa irrigatis. ⁱ *Druentia* sive *Durance*, *Duranus* sive *Dordogne*, *Elaveris*, *Isaris*, *Charente*, *Dracus* &c. Cæterum montes in Gallia præcipui sunt ^k *Vosagus*, seu *Vosagus* ^a, cui ingens silva superflua est *Silva Vosaga* ^b dicta. Mons ipse Burgundiam hodie à Lotharingia separat; ac porro Lotharingiam ab Ellatia dirimit versus Septemtriones procurrens: *Mosam*, *Mosellam* & *Saravum* evomit fluvios ^c. ^l *Gebenna* ^d mons Arvernos ab Helviis distinguens, in Aquitania exortus ad Rhodanum procurrat in Ortum & Galliam Narbonensem ab Aquitania Celticaque in parte separat. *Strabo* hunc Cœmenum videtur facere, quem à Pyrenæo Lugdunum usque producit ^e. ^m *Jura* mons initium à Geneva urbe ducens, versus Septemtriones ad fonteis *Dubis* fluminis, quod vulgo *Doux* est, protenditur, ejusque fluminis dextram ripam profequitur, usque ad vicum *Pierreport*: inde in ortum æstivum versus, lævam amnis *Arole*, vulgo *die Are*, ripam radit, donec ipse una cum *Arola* Rheno jungatur, ad opidum Confluentes, vulgo *Coblentz* ^f. ⁿ *Arduenna* sylva dispersa fuit per fines *Trevi-*
rorum

^a Sequana. ^b Matrona. ^c Esia. ^d Ligeris. ^e Garumna. ^f Rhodanus. ^g Araris.
^h Somona fl. ⁱ Druentia. ^k Vosagus mons & Vosaga silva. ^l Gebenna mons.
^m Jura mons. ⁿ Arduenna sylva.

ciffimus amnis, inter tres maximos Europæ fluvios computatus, tardiffimum *Ararim*, vulgo *la Saone*, in Mare internum secum trahit.

Araris

rorum, Tungrorum, Sunicorum, Ubiorum, Gugernorum, & partem Batavorum extra insulam, item per Menapiorum fineis, Morinorum, Bethasiorum, Sueconorum, Nerviorum, Atrebatium. Summa ejus latitudo fuit inter Ortum & Occasum à Mosellæ confluenta ad extremos Atrebatium fineis & litus Oceani, millium passuum cxxl. Latitudo maxima inter Meridiem & Septemtriones à Mediomatricorum confinio ad Vahalem usque millium passuum cl. Reliquiæ ejus hodieque ingentes passim dicto terrarum tractu manent: maxime vero in Westravia, in Treverico Leodicensique Episcopatibus, in Ducatu Luceburgensi & cis Mosam. Nomen etiam antiquum in parte obtinet, vocaturque Picardis & Wallonibus vulgo *L'Ardenne*.

HEKELII.

p *Batavos* quoque per E in primâ syllabâ vocari in *antiquo Lapide*, dicimus ex Notis *Leuclavii ad Dionem*.

q Præter *H. Junii BATAVIAM*.

r In tabulâ *Peutingeria* *Batavos* nominatus.

s *Mosa* etiam Loci nomen videtur apud

Antoninum inter *Antemantunum & Tullum*.

t Ταβόδα.

v Et quidem propè *Abbatiam*, ut vocant, *Divi Martini*.

x Græc. Δίεσπος.

y Hodie dicitur *Garonne*, *Ptolemao Γάρωννα* & aliis *Garona*.

z Hodie vulgò *Rhosne* nominatur. *Oppianus* in *Alieniciis* & *Philostratus* in *Vitiis Sophistarum* vocant eum *Eridanum*. Hunc *Rhodanum* septem ostiis in nostrum Mare evolvi, scribit *Apollonius* in *Argonauticis*.

a Sive *Vogesus* & *Tacito Vocetus*.

b Et *Vosaca*.

c Est & Pagus agri *Biturici VOSAGUS* dictus.

d It. *Cebenna* & *Coebennæ* pluraliter.

e Hujus Montis Partem hodie *Tarara* nomen habere, scribit *Gu. Budaus* Lib. iv. de *Asse*.

f Et hi duo Montes, *Alvernia* Montium nomine venientes, præter herbas medicinales, quas ferunt optimas, pascua undique optima habent, ex quibus greges & armenta numerosa aluntur. Unde *Carnium*, *Butyri*, *Casii optimi* & talium ingens copia semper trahitur.

C A P. XIII.

De incolis Galliæ, ac posteriori ejus divisione.

I.

U Nam gentem, *Celtarum* nomine, omnem quondam incoluisse *Hispaniam*, ac *Galliam Germaniamque*, *Illyricum*, & *Britannicas insulas*, supra ad *Hispaniam* dictum est; latiusque infra in *Germaniæ* descriptione dicetur. Cæterum *Gallorum* natio adeo populosa fuit, ut ii, quum domi haud sterile solum tenerent, ob multitudinem tamen hominum, necessum habuerint, in diversas ac longinquas mundi regionis colonias deducere. Nonnulli eorum *Italiæ* dimidiam fere partem occuparunt. Ex his quidam ultra profecti, in *A-*

Celtarum
gens.

Q 2

fiam

fiam usque pervenerunt; nomenque ibi Galatiæ, sive Gallogræciæ, seu Græcogalliæ fecerunt. Alii in Britanniam Insulam pervenisse putantur. In Germaniam autem alii invec-ti, ingentem tractum à Rheno ad Vistulæ usque fonteis obsederunt.

Gallia Narbonensis à Romanis subjugata.

II. In ipsa Gallia vixit universa gens, quot nominibus, tot civitatibus, imperiis ac magistratibus discreta. Primi Romanorum arma sensere *Salyes*; cum de incursionibus eorum Massilia, socia Romanorum civitas, quereretur. Deinde *Allobroges* & *Arverni*; quum adversus eos similes *Heduarum* querelæ opem & auxilium flagitarent. Prima igitur *Narbonensis Gallia* subjugata, in Provinciæ formam redacta est; Domitio Ænobarbo & Fabio Max. tropæa in eâ statuentibus. Reliquæ Galliæ per x. annos domitæ laus ad Julium Cæsarem defertur.

Gothorum in Gallia regnum.

III. Paruit hinc tota sub præfectis Romano imperio ad Honorii Imperatoris usque tempestatem; quum circa annum Christi cccc. Gothorum, Hispaniam atque Italiam vastantium, pars Narbonensem Provinciam invasit, nomenque regioni de suo imposuit, quod postmodo corrupte Languedoc, quasi *Langue de Goth**, dictum est. Prolatis deinde ad Ligerim usque amnem Imperii finibus regnum constituerunt, cujus caput ac regia *Tolosa* fuit. †

IV. Ea-

REISKII.

† Diversis ita gentium a migrationibus, quas diversa tempora & fata ferebant, incolæ diversique populi debentur. *Nam migrationes aut domestica fuerunt, internaque, aut aliena amplius externaque*: Illæ Gallo-rum propriæ in Italiam, Græciam, Asiam, Germaniam susceptæ: Hæ vero gentium externarum, quotquot è terris septentrionalibus Germanicisque in Galliam infederunt. Hinc Galli totam superiorem Italiam tenuisse, Romam A. V. C. CCCLXIII. expugnasse, uno salvo Capitolio, Pannoniam, Thraciam, Illyrium, Græciam, ipsam minorem Asiam invasisse tripartitis copiis, Brenno, Cerethrio Belgioque ducibus leguntur. Gallia posthac Romano Cæsariumque impe-

rio subjecta Præfecturam Occidentis secundam continuit, in eaque XVII. provincias, uni præfecto Prætorio commissas. † Postea Visi Gothi Ataulpho rege Gallias A. C. 412. aggressi A. 420. novum Tolosæ regnum statuerunt: Burgundiones cum Vandalis, Suevis Alanisque conjuncti A. 413. alterum nempe Burgundicum: Tertium Franci, gens Germanorum nobilissima ex liberis Romanoque imperio subductis populis orta A. 420. idque Francicum, adhuc in Gallia superstes. Adde Britannos in Aremoricam, & Saxones in hujus viciniam quinto seculo ingressos: Sed varias regni Francici partitiones, hujusque terminos prætereo. Vid. Conting. Lib. de finibus Imper. German.

HEKE-

† a Migrationes gentium distinctæ. b Regnum Gothorum Burgund. Francicum.
(* Vulgo Languedoc; non ut quidam existimant à Gothis, quasi *Land-Goth*, seu regio Gotho-

IV. Eadem tempestate *Burgundiones*, ab ultima Germania (pars Cassubiorum, parsque Brandeburgensium nunc ea loca tenent) cum *Vandalis Suevisque* profecti, alias Galliae partes occuparunt, regnoque constituto, Burgundiae nomen de suo imposuerunt, cujus caput regiaque sedes *Arelate a.* Complectebatur utramque *Burgundiam, Lugdunensem agrum, Delphinatum, Sabaudiam & Provinciam.*

Burgundiae
seu Arelate-
tense re-
gnum.

V. Sub idem ferme tempus, *Franci* Germanica gens, Rhe-
no trajecto, proximam Galliae partem *Tungriam* (nunc est
Brabantia, ac Leodiensis Episcopatus) obsederunt, at pulsi
mox à Gothis, paulo post redierunt, ultraque in Parisios us-
que progressi, regioni ac regno inibi condito, Franciae voca-
bulum de suo imposuerunt, cujus caput ac regia *Lutetia.*
Circa eadem tempora *Britanni* ex Britannia Insula, ab An-
glis & Saxonibus, quos in opem & auxilium adversus Sco-
tos Pictosque ex Germania vocaverant, pulsi, extrema Gal-
liae Celticae obsederunt, & de suo nomine *Britanniam mi-
norem* appellarunt. At *Clodoveus* ^b V. Franciae Rex ^c, Bur-
gundiae Rege *Gundebaldo* armis devicto, Gothisque ex Gal-
lia ejectis, utrumque regnum suo imperio adjecit.

Francorum
regnum.

Francici re-
gni caput
Lutetia.
Britannia
Gallia.

Clodoveus;

VI. Hic vita excedens, regnum Franciae IV. filiis in qua-
tuor parteis seu regna distributum reliquit. Primus ^d erat
Parisiorum rex: cui parebant Parisii, nunc vulgo *Isle de
France*, id est, insula Franciae, Campania, Cenomani, Tu-
rones, Andegavi, Aquitani, Arverni. Secundus ^e *Suessionum
Rex*: cujus regno submissi Veromandui, Neustrii, nunc Nor-
manni; Picardi, Flandri. Tertius ^f *Burgundiae* sive *Aurelia-
ni Rex*: cui cessit totum Burgundiae regnum, antea dictum,
cum

Regni
Franc. divi-
sio.
I. Rex Pari-
siorum.

II. Sueffio-
num.

III. Burgun-
dia.

HEKELII.

^a Hodie *Arles*, quae Urbs ad *Rhodanum*
undique septa est paludibus, in quibus ho-
die praeferores aluntur Boves.
^b Corruptè *Clouis*.

^c *Ludovicus Magnus* alioquin dictus.
^d *Childebertus*, s. *Hildebertus*.
^e Qui vocabitur *Clotarius*.
^f *Clodomirus*.

Q 3

BUNO-

Gothorum; sed ex Linguae Teutonicae Genio, in voce composita genitivi casus nomi-
nativum praecedere, & ex necessaria syllabarum inversione *Goth-Land* dici debuisset;
Nicotius & Rabelsius cum Cluverio dicunt *Langue-Goth*; sed quoniam olim to-
tum Franciae regnum in Provincias, linguae *Oui* & linguae *Oc* dividebatur, Provin-
ciae Narbonensi primae, sive Septimaniae aut Gothiae, quae una ex linguae *Oc* Pro-
vinciis, nomen *Languadockii* remanfit. Hinc Languedoc. quidam *Occitaniam*, alii
Provinciam *Lingua Occitana* vocitant, Vide Had. Vales. Notit. Gall. p. 516.)

IV. Austrasia.

Altera regni divisio.

cum Aurelianensi Ducatu. Quartus *g* Rex *Metensis*, seu *Austrasia*: quæ complectebatur quicquid inter Mosam ac Rhenum. Mortuis autem fratribus, *Clotarius* solus rerum potitus est.

VII. Hujus itidem quatuor filiis regnum iterum in quatuor dictas partes divisum est. At defunctis, ut ante, fratribus, *Clotarius II.* totum regnum Franciæ solus obtinuit. Id integrum intactumque successoribus ejus mansit, ad Caroli Magni usque tempestatem, quum *Austrasia* divelleretur. mox *Flandria* etiam sui juris facta est. Imperator dein *Henricus III. Burgundiæ* Regnum Germanorum Imperio adjunxit. Sed id postea in quatuor partes direptum est, *Beroaldus*, *Saxonniæ Dux*, *Sabaudiam* invasit. *Otho*, *Flandriæ Comes*, partem occupavit, quam *Franche Conté*, id est, liberum Comitatum *Burgundiæ* nuncupavit. *Guigius Comes* eam, quam à filii & soceri nomine *Delphinatum* appellavit. *Boso* postremus in Provincia regnum tenuit, quod *Arelatense* dictum fuit. *a*

VIII. At posteriores Franciæ Reges *β* Provinciam ac *Burgundiæ*

BUNONIS.

a Regni Arelatenfis postremum regem Cluverius noster tradit fuisse Bosonem; qui tamen fuerat primus. Nam Carolus Calvus mortuo Ludovico II. Imperatore, Italiam cum Cæsarea dignitate & Provinciam Ludovico fratri natu majori, Germanorum Regi, per injuriam eripuit, novumque hoc regnum Arelatense condidit; cujus Regem fecit, *Judithæ*, uxoris suæ, fratrem *Bosonem* sive *Bossonem*, ambitione ductus, ut ipse Augustus & Imperator non solum Provinciam, verum etiam *Burgundiæ Rex* appellari voluit. *Bosonis* filius *Ludovicus*, qui, quum Italiæ quoque regnum affectaret, à *Berengario* captus & excæcatus est. Hujus hæreditatem accepisse videtur *Hugo Berthæ* *h* filius. Porro Carolo Crasso Imperatore dignitate pulso *Rudolphus* minoris *Burgundiæ Comes* Regem se appellari jussit; contra quem movit *Arnolphus* Imperator, cui videtur reconciliatus. Huic *Rudolpho* successit filius *Rudolphus*, qui deinde *Berengario* Regi in Italia substitutus est. *i* Mortuo verò *Rudolpho* *Burgundiæ* regnum ad Germaniæ Imperium venit: Verum *Philippo Pulchro* id concessit *Albertus I. Austriacus*,

Imperator jure fiduciario, mansitque ita in ditione Imperii, usque ad *Carolum IV.* qui regnum hoc Gallia Regibus concessisse scribitur ab *Aventino lib. 4. Annal. Boj.*

β Provincie Comitatus ad Reges Gallia pervenit; sed non alio, quam fiduciario jure. A *Philippo Pulchro* eam repetiit *Adolphus Nassovius* Imperator; sed eidem concessit *Albertus Austriacus*; verum tanquam Imperii feudum. *Carolus* vero *IV.* Imperator Comitatum hunc cum regno Arelatenfi Gallia Regi permisit, quod *Sigismundus* confirmavit. *k*

HEKELII.

g Qui nothus erat, & *Theodoricus* nuncupabatur.

h Sueva.

i Conf. *Jo. Aventini* Lib. iv. *Annal. Bojor.* p. 278. Edit. *Cisneriano-Basil.* Regia in fol.

k Provincia, vulgò *Provence*, ad *Alpium* pedes inter *Rhodanum* & *Varum* jacet, cui à Septentrione *Delphinatus* ponitur. Hujus solum aptissimum est ad mittendum segetes absque culturâ ulla, & parvo cum labore cultum profert nobiles fructus. *Uvarum*, *Passula*.

gundiæ Ducatum recuperarunt. *7 Delfinatum* Humbertus ultimus ejus Princeps Regi Galliarum vendidit, ea lege pacta, uti in posterum primogenitus cujusque Regis filius nomen *Delphini* inde gestaret. *Sabaudia* successoribus Beroaldi etiam nunc manet. *3 Burgundiæ Comitatus* eodem titulo ac jure ad Hispaniarum Regem pervenit, quo ipsa Flandria. *Avenionensem Comitatum* Joanna Provinciæ Comes Papæ Clementi VI. concessit, manetque etiam nunc sub Romanæ Ecclesiæ ditone.

Passularum & Ficum tanta heic colligitur copia, ut eis bona *Europe* Pars subveniatur. *Rosmarinum, Myrtus, Juniperus* heic abundantissimè crescunt. *Castaneæ* quoque heic sunt majores, quàm ullâ aliâ in Parte *Europe*. *Citria Mala, Mala Cotonea, Mala Granata, Crocum, Oryza, Palme*, quæ *Dactylos* maturos ferunt, copiosissimè istic proveniunt, atque aliquibus in locis Cannæ Sacchari plantantur. Vites heic generosissimum ferunt vinum, qui *Basilea* pro *Corfico* habetur. Hæc *Maginus* Part. II. *Georg. Ptolem.* fol. 66. fac. a.

tus. *Humbertus* ille provinciam istam Galliæ Regi quidem vendidit; Sed *Philippus* *Valesius* Rex translationem illam à *Ludovico IV.* Cæsare ratihaberi petiit, & quum id non impetrasset, venditionem istam confirmari curavit à Pontifice Romano. Manfit tamen *Delfinatus* in jure Imperii, ejusque Principes hoc ipso in clientelam venerunt Cæsarum. *Carolo IV.* Cæsari *Delfinatus* nomine homagium præstitit in Comitibus *Mentensibus* *Carolus* Galliæ Regis filius.

3 Burgundiæ Comitatum, prole mascula Comitum extincta, *Carolus IV.* Cæsar *Philippo* *Audaci* *Burgundiæ* Duci ex jure Imperiali contulit, ipseque Rex Hispaniæ, qui *Burgundiam* illam hodie tenet, eam pro regione Imperii habet.

BUNONIS.

7 Delfinatus, cujus caput *Vienna* est, à regni Galliæ provinciis semper fuerat discre-

C A P. XIV.

De recentiori Gallia, ejusque in varias Provincias divisione.

I.

HAc igitur ratione *Gallia* arctior, quam olim fuit, facta est; tota propemodum *Belgica* avulsa. Itaque à Meridie, Occasu ac Septemtrione servatis antiquis terminis, ab Ortu clauditur *Sabaudiâ*, *Burgundiæ* Comitatu, *Lotharingia*, ac inferiore *Germania*, quam vulgo nunc *Belgicam & Belgium* vocant. *Longitudo* ejus ab extrema *Britannia*, ad usque *Varum* flumen, *Italiæ* terminum, porrigitur milliarium *Germanicorum* CLXXX. *Latitudo* à *Pyrenæis* jugis in *Bearnia* ad extremam usque *Picardiam* milliarium CXL. †

Hodiernæ
Galliæ fines

II. *Francia* autem dicitur vulgo à *Francis*, Germanica gente,

Francia pars
tes.

gente, in eam transgressis. Tota paret uni Regi, in parteis variè divisa. Præcipuæ tamen regiones sunt, quarum vulgaria vocabula ista sunt: *Bretagne, Normandie, Picardie, Champagne, la France, Beauſſe, Berry, Blaisois, le Maine, Touraine, Anjou, Poictou, Saintonge, Perigort, Limosin, Bourbonnois, Bourgogne Duché, Quercy, Guasconne, Languedoc, Provence, Dauphiné.* Accessit haud ita pridem *la Bresſe*, pars Sabaudia: *Mets* etiam atque *Toul* Lotharingiæ opida Regis Francorum superiori seculo facta sunt. ^a

Ducatus
19.

III. Cæterum Ducatus in Gallia sunt XIX. *Orleans, Bourgogne, Narbonne, Bretagne, Anjou, Berry, Normandie, Auvergne,*

BUNONIS.

^a Francia unum agnoscit Regem primogenitum, nobilem, masculum. Mulieres excluduntur. Servatur ad literam horum verborum sensus, *Lilia neque ferunt, neque nent.* Gallia Rex cognominatur *Christianissimus*; sicuti Hispania Rex *Catholicus*; & Rex Angliæ audit *Fidei defensor*.

REISKII.

¹ a Auctor Galliam pro statu temporis, quo scripserat, arctiorem fecit, & avulsam Belgicam ab ea fere totam hinc prodidit, quæ tamen tot accessionibus, terrisque Italicis, Belgicis, Germanicis, Hispanicisque aucta, terminos produxit longius, iisque Lotharingiam, Burgundiæ comitatum & Belgii Hispanici, Alfatiaque partem magnam complectitur. Quid bello adhuc præfente Germanico geratur, quas urbes minutissimas & regiones manu violenta Galli aut teneant aut infestent, noto est notius, & in Palatinatu Rhenano, terrisque finitimis eheu cognitum perspectumque. Hinc laudes apud Gallos nimia ferantur, quibus imperium suum celo & oceano terminandum, Ludovicum XIV. novo Maximi titulo exornandum, Delphinum quinta monarchia ^b potiturum jaçantur: Sic immodicus ille promissor Auberius in excerptis de prærogativa regis Franciæ Lib. I. & III. Petrus du Val regnum Gallicum ducenta & viginti miliaria longitudine, totidem latitudine sua excedere scribit, adeo ut urbes provinciarum, provincias autem regnis integris æquet. Idem

docuit M. Roobe in methodo ad Geograph. Duci Maynio dicata, ubi XIV. partes primarias aut Gubernamenta numerat, iisque tum Lotharingiam tum Burgundiam addit. ^c Ad terminos vero tuendos tribus regem Gallicum indigere clavibus dixit Cardinal. Richelius, Perpiniâno Hispaniæ, Brisaco Germaniæ, Pignarolo Italiæ. Interim mutatio Ducatum, Comitatum, Dignitatum & Parliamentorum quanta contigent, Libri de l'État de la France plures indicant: Accessit undecimum Parlam. A. 1657. Ensisheimense, pro utraque Alfatia Ensisheimii erectum. (* Et illud a Reiskiana atate mutatum est. *Parlamentum* enim *Ensisheimense* sive *superius* concilium primo *Brisacum*, ac postea, *Colmariam* Ludovico Magno sic jubente anno 1698. translatum est.) Lex autem Salica de fœminis excludendis, & titulus Christianissimi ex seculo V. adhuc viget: Item tria regni Cimelia, que sunt ampulla Rhemensis, scutum liliatum, & auri flamma cœlitus delapsa, quanquam à cordatioribus in dubium vocantur. (* De Ampulla Rhemensis varii sunt tractatus, quorum præcipui: 1. de sacra Ampulla Rhemensis &c. authore *Joanne Jacobo Christio* Antwerp. 1651. fol. Hanc pro fabula habet. 2. pro sacra Ampulla Rhemensis &c. adversus Chiffletium scripsit *Tenneurius*. Paris. 1652. in 4. Alios indicabit Bibliotheca Hist. Gall. Patris Le Long. p. 554. Scutum liliatum & auri flamma dudum e mortaliu oculis summta.)

BUNO-

^a Gallia hodierna est amplior. ^b Monarchiæ novæ cupido. ^c Tribus eget clavibus.

vergne, Guienne, Tours, Barleduc, Valois, Nemours, Alençon, Reims, Laon, Langres, Bourbon, le Maine ^{a*}. *Pares* ^{Pares Franciæ} quondam Carolus Magnus XII. instituit: quorum *sex* ^{cix.} ^{12.} Ecclesiastici, *sex* seculares. Ecclesiasticorum III. sunt *Duces*; Archiepiscopus Remensis, vulgo *Reims*; Episcopus Laudunensis, vulgo *Laon*; Episcopus Lingonensis, vulgo *Langres*. *Tres Comites*, iidemque Episcopi, Catalaunensis, vulgo *Chalons*; Noviodunensis, vulgo *Noyon*; Bellovacensis, vulgo *Beauvais*. Secularium itidem *tres Duces*: Burgundicus, Normannicus, Aquitanicus, *Guienne* vulgo. *Tres Comites*: Flander, Tolosanus, Campanus. At hodiè duo ex his XII. aboliti sunt, Burgundicus ac Flander. β

IV. Conventus Juridici (*Parlamenta* Franci vocant) sunt ^{Parlamentæ} ^{8.} *octo* ^{b*}: *Parisiensis*; Rothomagensis, vulgo *Roüan*, in Normandia; Redonensis, vulgo *Rènes*, in Britannia; Divionensis in Burgundia, vulgo *Dijon*; Burdegalensis, in Vasconia, vulgo *Bourdeaux*; Tolosanus in Linguadoco, vulgo *Toulouse*; Gratianopolitanus, in Delfinatu, vulgo *Grenoble*; Aquensis in Provincia; vulgo *Aix*. Hic accesserunt nuper duo alii conventus; *Pau* in Bearnia, & *Mets* ^{c*} in Lotharingia. Archi-

BUNONIS.

β In bello summa dignitas est Comitum stabuli, *le Conestable*; hunc excipiunt primum duo, mox quatuor, tandem plures *Mareschalli*. Juri dicundo præest *Cancellarius*; hinc Magistri libellorum supplicum, *les Maîtres de Requestes*; Magnum Consilium, *le grand Conseil*: Parlamentum, *la Cour de Parle-*

ment; Rationum Magistri, *les Maîtres des Comptes*: Curia Adjutorum, *la Cour des Aydes*. Fisco præest *Superintendens*; cui adjuncti quatuor *Intendentes* &c. Quum Ordo S. Michaëlis effusus & nimis frequens exolesceret; Henricus III. ordinem Spiritus S. excitavit.

R BUNO-

(a* De Ducatibus tantummodo provincialibus intellige. Nam multò plures sunt Ducatus, sive nobilissima prædia quæ, ut proceribus sibi dilectis gratificetur, hoc summo honoris titulo rex Galliæ exornat. Sunt & Parium dignitates vulgo *Pairies* quas pro libitu in familiarium gratiam erigit; & hæ cum eorundem posteris extinguuntur.)

(b* Non octo sed quatuordecim nempe: *Paris, Toulouse, Rouen, Grenoble, Bourdeaux, Dijon, Aix, Rennes, Pau, Mets, Besançon, Tournai, Perpignan, & Colmar*. Tornacense, ut aiunt, Parlamentum *Duacum* translatum est; postquam Ultrajectino foedere Tornacum urbs Gallici juris esse desiit.)

(c* *Archiepiscopatus* Galliæ cum *Episcopis* suffraganeis sunt:

PARIS: *Chartres, Meaux, Orleans, Blois.*

LYON: *Autun, Langres, Chalon, Macon.*

ROUEN: *Bayeux, Avranches, Evreux, Seez, Lisieux, Coutances.*

TOURS:

Archi-Episcopus.
15.

chi-Episcopatus sunt per universam Franciam xv. quibus sub-
jecti Episcopatus ciii. 7

BUNONIS.

7 Cæterum, Franciæ regnum Brietius
dissepit in quinque partes; 1. in Orientalem
Franciam; in qua Picardia, Francia, Cam-
pania: 2. In Neustriam seu Franciam occi-
dentalem; in qua Normannia, (Normandie,) *Armorica* (*Bretagne*) *Belsia* (*Beaulse*.) 3. In
regnum Burgundia, in quo Ducatus Burgun-
diæ, (*le Duché*) Comitatus Burgundiæ,
(*le Comté*) & Nivernensis ager (*Nivernois*.)
4. Regnum Arelatense, in quo Lugdunensis
ager (*Lionnois*) Sabaudia, (*Savoie*) Del-

phinatus, (*Dauphiné*) Provincia, (*Proven-
ce*.) 5. Aquitania, eaque Orientalis in qua
Bituricensis ager (*Berry*) Borbonius ager
(*Bourbonnois*) Lemovicus ager (*Limosin*),
Auvernia (*Auvergne*), Cadurcensis ager
(*Quercy*) Rutenensis ager (*Rovergne*) Oxita-
nia, (*Languedoc*) Occidentalis Aquitania,
in qua Pictaviensis ager, (*Pictou*) Sauto-
nensis ager, (*Xaintonge*) Inculismensis ager,
(*Augoumois*) Petrocorienensis ager, (*Perigord*)
Aquitania vera, (*Guienne*): Vasconia (*Ga-
scogne*.)

BUNO-

TOURS: *Lemans*, *Angers*, *Rennes*, *Nantes*, *Cornouailles*, *Vannes*, *St. Pol de Léon*,
Treguier, *St. Brien*, *St. Malo*, *Dol*.

SENS: *Troyes*, *Auxerre*, *Nevers*,
Sub Archiepiscopo Trevirensi Germanico sunt Episcopatus Gallici Juris *Metz*, *Toul* &
Verdun.

RHEIMS: *Soissons*, *Châlons* ad Matronam, *Laon*, *Senlis*, *Beauvais*, *Amiens*, *Noyon*,
Boulogne.

CAMBRAÏ: *Arras*, *Tournay*, *St. Omer*, *Ipres*.

BESANÇON: *Bellai*.

VIENNE: *Géneve*, (Genevensis Episcopum nominat Dux Sabaudia) *Grenoble*, *Vi-
viers*, *Valence*, *Die*.

ARLES: *Marseille*, *St. Paul trois châteaux*, *Toulon*, *Orange*.

BOURGES: *Clermont*, *Limoges*, *Le Puy*, *Tulles*, *St. Flour*.

ALBY: *Rodes*, *Castres*, *Cahors*, *Vabres*, *Mandè*.

BOURDEAUX: *Agen*, *Angouleme*, *Saintes*, *Poitiers*, *Perigueux*, *Condom*, *La Rochelle*,
Luçon, *Sarlat*.

AUCH: *Ax* sive *Dax*, *Leffoure*, *Cominges*, *Couferans*, *Aire*, *Bazas*, *Tarbes*, *Oleron*,
Lescar, *Bayonne*.

NARBONNE: *Besiers*, *Agde*, *Carcassone*, *Nismes*, *Montpellier*, *Lodève*, *Uzès*, *St. Pons
de Tomiers*, *Alet*, *Perpignan*; olim *Elna* in Ruscinonia; *Alais*.

THOULOUSE: *Pamiers*, *Montauban*, *Mirepoix*, *Lavaur*, *Rieux*, *Lombès*, *St. Papoul*.

AIX: *Apt*, *Riès*, *Frejus*, *Gap*, *Sisteron*.

EMBRUN: *Digne*, *Grâce*, *Vence*, *Glandève*, *Senés*.

His addas *Strasbourg* in Alfacia, *Bethléem* e Palæstina in Galliam deductum Episcopa-
tum, & *Kebec* in nova Francia. Omitto Episcopos quorum dignitas est tantum titu-
laris & qui dicuntur Episcopi in partibus infidelium. Sic erunt Archiepiscopatus XVIII.
Episcopatus CXIII.)

CAP.

C A P. XV.

De Urbibus Galliae celebribus, Academiisque illustribus.

I.

URbes Galliae celeberrimae sunt, in Parisiis, sive Insula ^{Lutetia,} Franciae, a *Lutetia Parisiorum* vulgo *Paris* a; caput ac regia regni; urbs totius Europae, unam si Constantino-
polin excipias, magnitudine atque incolentium frequentia, clarissima, dignitate sua maxima aestimanda. In Picardis ^{Ambianum,} *Am-
bianum,*

BUNONIS.

a a *Lutetiam* à luto dictam volunt b. Sequana eam in tres partes distinguit. Habet Collegium Sorbonicum, & Parlamentum. In Academia à Carolo M. fundata illustres docuere & florere, *Alcuinus, Petrus Lombardus* Episcopus Parisiensis; *Magister sententiarum* dictus, *Joannes Gerson* Cancellarius Parisiensis; Theologus, *Gulielmus Budaus, Carolus Molinaus, Andreas Tiraquelius, Jacobus Sylvius, Gulielmus Postellus, Franciscus Vatablus; Adrianus Turnebus, Dionysius Lambinus, Petrus Ramus;* (qui in laniena Parisiensi anno 1572. interiit) *Robertus Stephanus.* (*Eruditorum qui Lutetiae docuerunt vel floruerunt nomina si recensere velim, liber erit non modicus conficiendus.)

β Picardiae Metropolis b *Ambianum* Somonam fl. ab ambitu aquarum nominatum volunt, quae tamen urbem magis ineunt, quam permeant. Arcem habet munitissimam. Anno c15 l5 xcviij. 11. Martii Hispanus stratagemate (carro nucum) urbem occupavit. Sed eodem anno 25. Septembris Henricus IV. eam, Hispanis ejectis, recepit.

HEKELII.

a CASPARUS DORNAVIUS, Vir Graecè ac Latine doctus & valde curiosus, in *Juvenis Principis suo* p. 23. de hac Urbe splendidam, ex *Archiremo*, Poeta Anglo, citat hos Versiculos sequentes:

Lutetia, ubi

— — altera regia Phœbi,
Parrhisii, Cyrrhoea Viris, Chryseæ Metallis,
Græca Libris, Inda Studiis, Romana Poëis,
Attica Philosophis, Mundi Rosa, Balsamus
Orbis,
Sidonis Ornatu, sua Mensis, & sua Potu,
Dives Agris, fecunda Mero, mansueti
Colonis,
Messe ferax, fortis Domino, pia Regibus,
Aura
Dulcis, amœna Situ. — —

Hujus Urbis *Academia* Conditores fuere duo *Scoti* Monachi, *Joannes Mailrosus* & *Claudius Clemens*, qui, cum Mercatoribus *Britannis* ad littus *GALLIÆ* delati, velut institores, novam & *GALLIS* inauditam mercem proclamabant, & quidem *CAROLI M. Germanorum Imperatorum* primi, auspiciis, qui hujus Universitatis Auditoria frequenter visitavit, & Discentium profectus explorare non est dedignatus. Litterati illi Viri, qui olim *PARISIIS, GALLORUM Athenis*, vixere, & nonnulli eorum ibidem fortè adhuc vivunt, sunt *Emericus Bigotius, Ismaël Bullialdus, Claudius Capellanus, Joann. Dalleus, Carolus Drelincurtius, Abraham. Ecchelenfis, Tanaquillus Faber,* (qui *ANNAM* habet Filiam ad stuporem eruditam, & propterea summo elogio atque honore dignissimam,) *Gilbertus Gaulminus,* uterque *Justellus*, Parens nempe & Filius, *Philipp. Labbe, Æg. Menagius, A. Mestresaius, Gabr. Naudæus, P. Pascaſius, Dionys. R 2 Petavius,*

a Lutetia Paris. b Ambianum.

Rothoma-
gus.Cadomum.
Dieppa.
Renes.
Nantes.Andega-
vum.

bianum, vulgo *Amiens*, templi interno splendore, ac ornamentis insignis. In Normannis, *Rothomagus Rouen*, opulentissimum Galliae ad Oceanum Britannicum Emporium. *^a *Cadomum, Caen: Dieppa*, navium appulsu celeberrimum opidum. In Britannis, *Renes*; & *Nantes*, satis clarum Emporium. *^b

II. In Andegavis *Andegavum*, sive *Fuliomagus*, vulgo *Angers*.

Petavius, Puteani Fratres, Cl. Saravius, Jacob. Sirmondus, Henricus & Adrianus Valesii. Heic Annas Burgius, Vir doctus atque eloquens, Jurisque peritissimus atque scientiâ Sanctorum instructissimus, d. 21. Dec. Ao. super. Seculi 59. Martyr JESU CHRISTI est factus, cujus Vitam, eamque Witteb. Ao. ejusd. Seculi 73. in f. 8. editam, Burcardus Mattheus satis prolixè descripsit.
^b Ob incredibilem videlicet *Luti copiam*, qua etiamnum hodiè non caret. Alii tamen ab *albedine Murorum*, quam *Λευκοτιαν* Græci, *Luetiam* vocari existimant.

BUNONIS.

^γ *a Rothomagus* e Normanniæ, quæ à Normannis eam occupantibus nomen habet, metropolis ad Sequanam, pontem habet in illo flumine ex quadrato lapide *a* exstructum. *e* Ante portam S. Hilarii notes Antonii Navarræi, qui fuit pater Henrici IV. interitum: ubi, quam contra Hugonottas militaret, reddens urinam, globo trajectus est anno 1563. Quum vero Henricus filius hanc urbem obsideret, murus suâ ipsius ruina hic se dejecit. *f*
^δ *b Cadomum* sive *Cadomus* ad Olinam fl. vulgo *Olne*; vel *Orne*, post Rothomagum, unde 21. leucis in occasum recedit, in Normanniâ urbs cæteris præstans est. *Britannia* nomen accepit à Britannis eò cedentibus.

^ε *c Renes* *g* urbs mediterranea est, ad confluentes *Vidana* fluminis, quod vulgo *Villaine* dicitur; urbs dives est, at inconcinna, & parum culta.

^ζ *d Nantes* haud procul Ligeris ostio sita

insignem habet portum & Academiam, Britanniae habetur urbs maxima *h*. Ponte suo celebris est; & probe munita cum castro. In Britannia porro re nautica celebris est *Brest*, urbs haud longe à promontorio *Gobæo* sita, olim *Vindana Portus*.

^η *c Andegavum* irriguum *Meduana* fluvio, qui inde in Ligerim se exonerat, Andium metropolis, quæ regio non quidem ampla est, sed omni penù dives. Quare *Carolus IX.* Ducatum hunc pro annonaria attributione (*l'appanage Royal* quam vocant) *Henrico III.* assignavit, & hic rursus fratri *Francisco.* In templo urbis cathedrali *D. Mauriti* ipse Rex non dedignatur habere titulum Canonici *i*. Habet Academiam à *Ludovico Siciliae rege*, *Andegavensium* duce, anno Christi 1348. institutam, quo fere tempore *Heidelbergensis* quoque fundata.

HEKELII.

c Vulgo *Roman*, seu *Roven*. (* Utrumque malè.)

d Ingeniosè.

e *Archi-Episcopatu & Parlamento*, à *Ludovico XII.* Galliarum Rege, primum instituto, claret.

f Numeratur quoque inter præcipua *Europæ* Emporia.

g Ubi quoque *Parlamentum*.

h Commerciis satis frequens.

i In choro hujus Templi ostenditur una ex hydri *Cananeis* coloris rubei ex lapide *Jaspidi* non abimili, quam *Renatus, Sicilia & Solymorum Rex*, cujus Sepultura in eodem quoque Templo est, *Hierosolymâ* huc asportari curasse perhibetur.

BUNO-

a Rothomagus. *b* Cadomum. *c* Renes. *d* Nantes. *e* Andegavi.

(*^a *Neustria* in *Superiorem*, cujus caput Rothomagus, & *Inferiorem* cujus sedes primaria Cadomum, dispefcitur.)

(*^b Omitti non debuerunt *Brest* portus *Bellicæ Classi* percommodus; *Maclouviopolis* vulgo *St. Malo*, cujus incolæ rei nauticæ peritissimi celebrantur.)

Angers. In Turonibus ^o *Turonum* *c, vulgo *Tours.* In Blefensi provincia, ^o *Blesense Castrum*, vulgo *Blois*: cujus ager ob multiplicem amoenitatem *hortus Galliae* nuncupatur. In (* Belsia vulgo Ia) *Beauſſe* ^u *Chartres*, & item ^λ *Aurelianum*, vulgo *Orleans.* In Biturigibus ^μ *Bourges*, antiquitatum reliquiis ac Xenodochio clara. In ^ν Campania ^ξ *Remi*, vulgo *Rheims*, templi artificiosa extrinsecus structura nobilis. ^o *Catalauni*, vulgo *Chalons.* ^π *Tricassium*, vulgo *Troyes*, urbs ampla ac populosa.

Turonum.
Blesense castrum.
Aurelianum.
Bourges.
Remi.
Catalauni.
Tricassium.

III. In

BUNONIS.

^θ a *Turonum* inter Aurelianum ad Ortum 34. & Andegavum ad Occasum 30. mill. Gall. ad Ligerim, pontem in eo habet lapideum. Henricus IV. pro alendis bombycibus & sericis texendis quatuor has instituit urbes; *Luteiam* Paris. *Lugdunum*, *Aurelianum*, & *Turonum*. Arx illius loci antiqua captivum tenuit adolescentem Guisium, qui tamen custodia hac elapsus est.

^ι b *Blese* seu *Blesense castrum* ad Ligerim situm est inter Aurelianum ad Ortum 16. & Turonum ad Occasum 18. leuc. urbs ^k cultissima & nobilis, ponte juncta. Regibus locus hic ob amoenitatem & fertilitatem suam in deliciis est; quorum filii quoque hic educari solent. In arce urbis Henricus Guisius Dux Lotharingae factionis caput, ^ε camera consilii ad regem Henricum III. iturus a Satellitio regio occisus est, anno 1588. 23. Decembris idem deinde fatum Cardinalis, Guisii frater, expertus est. Lingua totius Galliae hic habetur purissima, & perfectissima.

^κ c *Chartres* celebris urbs, ubi B. Virginis servatur indusium.

^λ d *Aurelianum* urbs pulcherrima ad Ligerim inter Parisios 34. & Bituriges 22. leuc. distita, ⁿ habet Academiam a Philippo Pulchro ^o anno 1312. fundatam. Germanorum natio hic multis gaudet privilegiis ab Henrico IV. concessis.

^μ *Biturix*, *Bituriges*, vulgo *Burges*, Biturigum metropolis, inter Aurelianum ad Boream 22. & Claromontem in Austrum ad 40. leuc. sita, circa Galliae umbilicum, ha-

bet Academiam ante multos annos a Duce quodam, qui Biturigibus imperabat, erectam.

^ν *Campania* ^p a campis dicta est. ^ξ c *Remis* portae adhuc retinent nomina a Diis Ethnicorum, videlicet, Venere, Baccho, Marte &c. Hic ex constitutione Clodovæi regis inaugurantur reges Franciæ.

^o f *Catalaunum* ad Matronam fl. 10. leucis Remis distat in Eurum. In hac parte *Campi Catalaunici* ponendi sunt, in quibus *Attila* Hunnorum tyrannus sævus & fraudulentus ingentij prælio, & strage vix ullo seculo audita, ^q victus est Aëtii virtute, Theodosio minore imperante.

^π *Treca* seu *Trecassium* urbs ampla & dives est: Sequani alvei in urbem sunt derivati.

HEKELII.

^k Comitatus quippe titulo clara. ^l Agri circum vitibus, fegete, arboribus fructiferis vestiti. Fontes limpidissimi, rivuli pellucidi & grato murmure obstrepentes. Vinum commendatissimæ est bonitatis & salubritatis.

^m Seu *Beaulne*. ⁿ *Druides* condidisse eam creduntur initio, a quibus *Carnutenſis* Regio, sylvis opaca, olim inhabitabatur. Quondam superbiebat Regni titulo; sed hodiè Ducatus insignitur nomine.

^o *Francorum* Rege. ^p Vulgò *Champagne*. ^q Circa annum *Christi* 450.

R 3

BUNO-

a Turonum. b Blesense castrum. c Chartres. d Aurelianum. e Remi. f Catalaunum.

(*c E veteri nomine *Turones*, quod fuit populi, unde *Turonum Civitas*, ætas sequior fecit *Turonum* Genit. Oni.)

Divionum. III. In Burgundia: *Divionum*, vulgo *Dijon*, Ducum quondam fedes. *Cabilonum*, vulgo *Chalon sur Saône*, emporium haud spernendum: *Matiscona*, vulgo *Mascon*, fatis nitida: *Belna*, vulgo *Beaune*, Xenodochii magnificentia famosa: *Augustodunum*, *Autun*, antiquitatibus Romanis adeo referata, ut *Roma Gallica* quibusdam vocitata fuerit. In Borbonensi provincia, (vulgo *le Bourbonnois*) *Molinium* *Moulins*. In Lemovicibus, *Lemovicum*, vulgo *Limoges*; emporium opulen-

BUNONIS.

a *Divionum* seu *Divio* ad *Ufchum* seu *Ofcharum* & *Sufonem* fluvios à Dola abest in Occasum 9. leucis. Ibi in Basilica augustissima hostia sacra à Judæo cultro percussa, sanguine conpersa monstratur. Ibi est nobile monasterium Carthusianorum, ibique sunt Ducum sepulchra.

b *Cabilonum* est ad Ararim, qui vulgo *Saône*, inter Matisconam ad Meridiem 13 & Divionum in Bor. 16. leucis. Burgundorum olim regia *f*, duplici muro munita.

c *Matiscona* in valle læta & peramœna ad Ararim, inter Lugdunum ad Meridiem 9. & Cabilonum ad Boream 13. leucis sita. Plurima mala passa est ab *Atrila*; ac deinde à Francis Burgundiam impugnantibus. Postremo restituta est sub Philippo Augusto anno 1222.

d *Belna* inter Cabilonum ad Meridiem 7. & Divionem in Bor. 9. leucis. Nofocomio *v* & vino celebris.

e *Augustodunum* urbs antiqua media inter Lugdunum & Senones 35. leuc. à Divione distat 12.

f *Molinium* Borboniæ Metropolis est ad Elaverum fl. Castrum habet peramœnum Borboniorum Ducum.

g *Lemovicum* *x* ad *Vigennam* fl. vulgo *la Vienne* (cujus fons haud procul *Tarnaco* opidulo oritur) urbs ampla & dives est. Pictavia ad Bor. 20. leuc. ab ea distat & Arvernium 25. in occasum. Castaneorum magnus ibidem est proventus. Fœminarum & Virginum habitus cum ipsa urbe natus videtur, ejusque sexus iste, quod in hac gente mireris, adeo tenax est, ut si quæ Parisiis, aliove comtiori loco huc veniat habitatum,

neque Lemovicensem assumat habitum; licet castissima sit, habeatur vilis & lasciva. De cætero incolarum celebratur frugalitas, qui cibi potusque perhibentur esse non multi; & lautitiarum ofores. Industrii vero, ingeniosi & cauti, qui sibi suisque egregiè sciunt consulere. Ætatem vivere dicuntur provectam *y*. Belleforestus tradit, se vidisse familias, in quibus centeni cognatione per nuptias juncti simul vixerint, ut integra collegia potuerint videri. *z*

HEKELII.

r De hac Urbe sic scribit *Paulus Merula*: *Divionis* Conditor habetur vulgò, mihi potius restaurator, pomerique productor, *Aurelianus* Imperator. Nomen à *divis*, quibus plurimus ibi fuit cultus, impositum putatur. Hæc Urbe in Burgundiâ nihil pulchrius. Justitiæ ibi est Tribunal & Parlamenti Sedes. Undè velut ex sinu Patriæ jura petuntur.

f Et horreum *Romanorum*.

t Majorem fuisse, rudera testantur.

v Quod, regium quippe Palatium referens à *Nicolao Raulino*, Equite, est fundatum.

x Vulgò *Limofin* quæ *alta*, seu *superior*, vel *bassa*, seu *inferior* est.

y Fœminæ quidem deformes sunt; sed tamen laudatissimæ Castitatis. Nec ea est libertas Juvenibus cum Puellis conversandi, quæ alibi in *Galliâ*. Et junguntur sæpè matrimonio, qui nunquam antè sermonem miscuerunt. Linguam loquuntur horridam, & quam vix intelligat è mediâ *Galliâ* oriundus.

z Sed *Limofin Inferior* tres Urbes, *Tullam* s. *Tuille*, videlicet, *Brivam* & *Uxercam*, l. *Uzarche* in se continet.

BUNO-

a Divionum. *b* Cabilonum. *c* Matiscona. *d* Belna. *e* Augustodunum. *f* Molinimum. *g* Lemovicum.

opulentum. In Pictonibus ^a *Pictavium*, vulgo *Poitiers*, Pictavium.
 magnitudine secundas * quidem à Lutetia fert, at multo mi-
 nus populosa. In Santonibus ^a *Saintes*; antiquitatibus Roma- Saintes.
 nis maxime ornata; ^β *Rupellæ*, vulgo *la Rochelle*, celeberrimum Rupellæ.
 ad Oceanum Aquitanicum emporium, urbs munitissima;
 propugnaculum proximis bellis civilibus Protestantium
 tutissimum.

IV. In Vasconibus ^γ *Burdigala*, vulgo *Bordeaux*, urbs Burdigala.
 ampla

BUNONIS.

^a *a Pictavia* Pictonum metropolis, Clani, qui nunc *le Clain*, fluvio, qui in Vigennam delabitur, fere undique ambitur inter Turonum ad Bor. 20. & Santones in Austrum 23. leuc. à Biturigibus distat in Occasum supra 30. urbs ampla in qua antiqua supersunt monumenta. Ejus Episcopus olim fuit *Hilarius*, hæreticorum flagellum & malleus, qui contra Arrianos in primis acriter pugnavit. Ad templum D. Hilarii Canonicorum collegium est, cujus caput ipse rex Galliarum est; olim fuit Abbatia. Sæpius vastata fuit urbs illa à Romanis, Gothis, Vandalis, Normannis. Capta ac diruta ab Edoardo III. Rege Angliæ. Hic duobus à Pictavia miliaribus Johannem Galliarum Regem acie superatum cepit & in Angliam abduxit, neque Windforio è castro dimisit, nisi ingentilytro percolato. Anno 1562. gravem à Reformatis sustinuit obfidionem. ^a

^a *b Saintes* est ad Carantonum fluvium inter Pictaviam ad Bor. 23. & Burdigalam ad Meridiem 20. leuc. inter Engolismam & Rupellam in occasum 10. Ibi pons egregius est operis Romani. ^b

^β *c Rupellæ* ^c urbs maritima, à Santonibus 10. leuc. in Occasum, à Luxiona urbe Pictonum 6. in Meridiem, Burdigalam versus, 22. à Pictavia ^d. Olim urbs fere inexpugnabilis fuit, sed post diuturnam obfidionem à Rege suo Ludovico XIII. capta, mœnibus nudata est anno 1628. quum jam XVI. millia hominum fame essent extincta. Tanta enim pertinacia tolerabant obfidionis calamitates, ut cute, corio & radicibus vescerentur: alii humanorum cadaverum carnes devorarent, mater filiam, & soror

fratris sui digitos deroderet. Ex aqua marina magna fit copia salis prope *Rupellas*, & ad fortalicium *Brouage*; idem quoque fit in Britannia, & prope *Arelate*, ubi salinæ regiæ sunt.

^γ *d Burdigala* paludi maritimæ, quam Garumnæ ostium facit, apposita est in ejus Aquitanicæ parte, quæ vulgo *Guienne* dicitur, à Tolosa in Circium 30. leuc. inter Santonas ad Bor. 21. & Bajonam ad Merid. 26. Duo hodie habet castra, *Ha*, seu castrum. *Phari*, & *Trompette*, vulgo *Trompette*; unde Thuano arx *Buccina* & *Trompette* vocatur ^e. *Ausonii* Poëtæ & consulis Romani ^f patria; Tumultibus civilibus, ut olim, ita nostra quoque ætate, agitata.

H E K E L I.

^a *Ptolemaus* eam *Augustoritum* nuncupat.

^b Templum Cathedrale, quod *D. Petro* consecratum ibi vides, *Caroli Magni* opus est, cujus statua media in muro ejus ostenditur, & Templum ipsum à ruinis, quibus sub Bellis civilibus deformatum erat, splendidissimâ reparatione jam pridem est vindicatum.

^c A junioribus *Latinis* sic vocatæ.

^d *Villanovanus* *Rochelle* eas nuncupat. Sed Santonum Portus sunt *Ptolemao*.

^e Hujus Urbis indagare incunabula omnino est difficile, cum *Strabone*, qui sub *Octav. Augusto* vixit, antiquior non sit Autor, qui de eâ loquatur. De *Incrementis*, quæ successu temporis hæc Urbs fecit, quæque olim fuerit & fit hodiè *Forma Republica*, vid. *Jodoci Sinceri* BURDIGALA c. v. p. 47. seq. & XII. p. 131. seq. Edition. *Lugdun.* in 12.

^f Et *Ponti Paullini*, consulis Romani.

BUNO-

a Pictavia. b Saintes. c Rupellæ. d Burdigala.

(* Immo nec tertias nec quartas.)

Tolosa.

Narbo.

Mons Pessulanus.
Nemausus.

ampla antiquitatum Romanorum reliquiis conspicua; opulentissimum emporium, Garumna flumine navium appulsum commodante. In Linguadocia est *s Tolosa, Toulouse*, inhabitantium multitudine insignis: *e Martius Narbo*, vulgo *Narbonne*, magnifica quondam urbs, nunc munimine maxime clara. *z Mons Pessulanus*, urbs magna ac splendida; vulgo *Montpellier*. *n Nemausus*, vulgo *Nismes*, antiquitatum Romanorum

BUNONIS.

s a Tolosa g urbs ampla, in octo discreta partes, ad Garumnam est inter Narbonem 24. & Burdigalam 30. leucis. Distat æquali prope intervallo ab Oceano & mari Interno. Ex hujus urbis templo quum olim magnam pecuniarum vim abstulisset Q. Cæpio Dux Rom. infortunium in domum suam intulit: ex quo in proverbium abiit de possessione infelici, *Aurum Tolosanum*. In laniena Tolosana, qua in Reformatos sævitum est, interitit quoque *Johannes Corasius*, magnum illud juris lumen anno 1572. Est Tolosæ sub Minoritarum templo specus, in cujus parte cadavera importata non putrescunt.

e b Narbo ab Hispania tribus duntaxat leucis distans, jacet inter Montem Pessulanum ad ortum 14. & Tolosam ad Occasum 24. leucis, ad Aucacem sive Audam fl. Ciceroni est specula & propugnaculum Italiæ. Prima omnium in Europa colonia Romanorum creditur, ac propterea Romanis amicissima fuit *b*. Ter colonias accepit, dictaque *Julia Paterna*. Hodie propugnaculum est contra Hispaniam.

z c Mons Pessulanus inter Nemausum ad Ortum, & Narbonem ad Occasum 14. leucis, à vicino monte *Pelio* videtur nomen habere. In *Academiâ*, quam habet, imprimis floret i studium Medicum; quod Græcis Latinisque literis instructissimum *Franciscus Rabelasus* hic olim professor est; postremo tamen, relicto studio serio, vitæ solutæ sese mancipavit, auctor libri *Gargantua & Pantagruelis*, quo omnium ordinum homines in scenam produxit; & populo deridendos propinavit *k*. Cives, quum magistratus regios, convocato per sonitum campanæ populo, per seditionem occidissent, multavit Rex potestate pulsandi campanas, atque id jus transtulit ad Academiam.

n d Nemausus l urbs antiquissima, Romanorum colonia, septicolis, velut altera Roma, ad *Vistre* fluviolum est ab Avenione in Occasum 6. leucis; ubi amphitheatrum & plura antiquæ nobilitatis & magnitudinis visuntur vestigia. Quo ad reip. bonitatem etiam Narboni præstabat. Primarii urbis Romanæ viri, & honoribus magnis usi, in eâ degebant *m*. *Hadrianus* etiam Imperator Basilicam *n Plotina* conjugii ibi extruxerat. Anno 1557. fulminibus tacta, fœdeque deformata est. Habet fontem cognominem, veterum testimonio celebratum, ac urbi fatalem. Tertio à Nemauso milliari est *e Pons Gardius*, à Gardo fluvio subterlabente appellatus. Is incredibili sumtu & labore eductus, triplicique fornicum serie in altum surgens, mundi habetur miraculum. Prima ejus contignatio hominibus & jumentis transitum præstat, altera videtur aquæductum sustinuisse. Illa Galliæ *Narbonensis* pars antiquum provinciæ nomen retinuit. Dividitur in *Veram Provinciam & Insertam*.

HEKELI.

g Testosacum etiam dicta.

h Et quoniam ipse *Cæsar* ex *Martiâ* Legionis colonos eò deduxit, factum est, ut ex eo *Martiâ Narbonna* sit dicta. *Martianus* eam vocat *Narbonensiam*.

i Jam ut olim *Juridicum*.

k Nitet *Collegio Medicorum* amplissimo, quod ab *Urbano V. Pontifice Romano*, Anno CHR. M. CLXXXVI. fundatum & copiosissimis est exornatum redivis. Aliud etiam non minus elegans atque præclarum *Collegium Regium* ab *HENRICO, Galliarum Rege*, erectum ibidem cernitur. Quin & tertium *Collegium* est, *Duvergier* vulgò dictum, quod optimæ spei Adolescentibus studiorum victusque necessaria in decennium præbet

a Tolosa. b Narbo. c Mons Pessulanus. d Nemausus. e Pons Gardius.

rum reliquis omnium Gallicarum refertissima. In Provincia ^a *Massilia, Marseille*; portus commoditate juxta ac pulchritudine clara; opulentissimumque Galliae ad Internum mare emporium. * *Triremium* regiarum statio: cæterum libera est civitas, una cum *Arelate*: utraque in Galliae Regis ^b *Arelate*, clientela.

præbet. Scribit *Petrus Rebuffus* in Tractatu de Privilegiis Scholarium, tantam Rectoris in hac Universitate esse auctoritatem, ut *Studenti* honoris gratiâ egredientem comitari teneantur.

l Quam à *Nemaufo, Herculis* Filio, conditam volunt.

m Degebat olim ibi quoque Vir eruditus, *Christianus Pistorius, Germanus*, Professor, qui solebat *Germanis* adventantibus adesse, & de visu dignis referre.

n Quam vulgò *la Maison quarrée* vocant.

BUNONIS.

o a *Massilia* ab Ionibus Phocenibus, *Tarquinius* regis tempore, prope *Rhodani* amnis ostia in remoto sinu, veluti in angulo maris condita, quod inter duos saxosos montes ingreditur, portumque ovali figura format, castello, quod vulgò *le Chasteau d'If*, arx *Iphia*, aliter *Taxiana* vocatur, hodie munitum catenisque ferreis clausum. Ipsa urbs olim studiis sapientiæ atque armorum, legibus, morum ac disciplinæ severitate sociate Romanorum, in eaque tuenda singulari fide, potentia denique toto terrarum Orbe existit celeberrima. Quod Græce, Latine & Gallice loqueretur, *Trilinguis* appellata. Remp. eorum *Aristoteles* videtur appellasse *Oligarchicam*. Apud eos maxima dos erant centum aurei. Nullum aditum in scenam mimis dabat, quorum argumentum majori ex parte stuprorum contineret actus: ne talia spectandi consuetudo, etiam imitandi licentiam fumeret. Omnibus, qui per aliquam religionis simulationem alimenta inertia quærebant, clausas portas habebat, mendacem & fucosam superstitionem submovendam existimans. A condita urbe

gladius erat ibi, quo noxii jugulabantur. In opidum nulli cum telo intrare licebat; præstoque erat, qui id custodiæ gratia acceptum exituro redderet. Studiis humanitatis *Massilienses* vicinam Galliam cultiorem reddiderunt, ipsos Romanos eò pellexerunt, ut ex Romanis nobilissimi, pro Atheniensi peregrinatione, *Massiliensem* amplecterentur. Nemo in senatum legebatur, nisi qui liberos haberet, & de civium sanguine tertiam per generationem ortus esset. Illud tamen improbum, quod eadem civitas venenum publicè servabat, ei dandum, qui causas senatui exhibuisset, propter quas cuperet mori. Quæ etiam consuetudo in *Ceo* insula servata. Romanis semper favit, pro iisque contra hostes acerrimè dimicavit, & fidem singularem eis præstitit, temporibus & rebus eorum adversis: neque umquam Imperatores Rom. è *Transalpinis* provinciis sine ea triumpharunt. In bello civili *Pompejo* studens, portas *Cæsari* clausit, in *Hispaniam* contra duces *Pompejanos* contendenti. Itaque obsessa, tandem expugnata, atque in triumpho à *Cæsare* portata est. In hac urbe *Euangelium* docuit per 30. annos *Lazarus* ille *Bethaniensis*, à *Christo* è sepulchro excitatus: Item *Salvianus* etiam, *Presbyter Massiliensis*, & *Episcoporum* Magister. Hodiè est claustrum Regni *Francici* maritimum, & commodissimus ejus ad mare internum portus; Anno tamen 1596. urbs hæc per factiosos *Hispano* penè fuisset prodita.

b *Arelate* seu *Arelatum*, hodiè *Arles*, urbs Galliae *Narbonensis* olim nobilis, ad *Rhodanum* ab *Avenione* 6. leucis in Austrum sita, Romanis mire cara, adeoque ornata, ut *Ausonius* eam *Gallulam Romanam* nominavit; *Ammianus* multarum civitatum

a *Massilia*. b *Arelate*.

(* Nec omittenda est urbs *Telomartius* vulgò *Toulon*. *Bellicæ* Classis in *Mediterraneo* Mari tutissima statio. Quod de Libertate cum *Massiliæ* tum *Arelatis*, docet *Cluverius*, dudum fuit immutatum. Utraque urbs non sub clientela sed Dominio Galliae regis ut cæteræ urbes parat.)

Aqua Sextia.
Avenio.

clientela. * *Aqua* etiam *Sextiæ*, vulgo *Aix*, nitida urbs: item ^λ *Avenio*, *Avignon*, Romanæ Ecclesiæ parens. His adde ^μ *Lugdunum*.

V. Aca-

civitatum decus. *Constantinam* appellari fanxit *Constantinus* Imperator. In ea tria Concilia celebrata sunt. Regnum *Arelatense* ab eadem nomen habuit. Huic adjacens regio frumenti feracissima est; unde, dum *Genuenses* & *Hispani* id avehunt, incolæ non parum ditescunt. r

HEKELII.

o Et quoniam *Contractus* ibi *Græcâ* linguâ scribebantur, inque publicis privatisque rationibus *Græcus* sermo usurpabatur, fit, ut *Hellenismus*, etiamnum in *Gallicâ* linguâ fit frequens.

p Juxta *Gennadium*.

q Rationem vide ap. *Jodocum Sincerum* in *Itinerario Gallie* p. 221. seq.

r Præferoces quoque *Boves* alunt.

BUNONIS.

* a *Aque Sextiæ*, vulgo *Aix en Provence*, ejusque metropolis, ad fluvium *Areæ*. à C. *Sextio* *Calvino*, & aquis calidis, quæ in ista sunt regione, dictæ. *Aquensis* etiam vocatur civitas. Parlamento, Archiepiscopatu & Academia nobilis est. *Sextius* is *Salvæ* sive *Salvos* *Masilienſium* hostes ibi vicit s. Senatus hodie in clerum ipsumque Archiepiscopum, si delinquant, judicia exercere, & animadvertere solet, de qua re vid. *Thuani* lib. 126. Non longe abest b *Fossa Mariana*, in quam C. *Marius* bello *Cimbrico* bonam *Rhodani* partem derivavit. Ad fossarum istarum vetigia hodiè opidum est, quod incolis dicitur *Fos*.

λ c *Avenio*: ad *Rhodanum* supra *Arelate* 6. leucis sita celebris est à septem septenariis: vii. palatiis, vii. parochiis sive templis, vii. monasteriis virginum, totidem *Canonicorum* collegiis, & *Monachorum* conventibus, totidem *Xenodochiis*, totidem denique portis. Ibi palatium est *Pontificium*, & *Pons* xxiii. fornicibus conspicuus. Huc per *Clementem V.* *Papam* sedes *Pontificiæ Romæ* translata est anno *Christi* 1306. ibique permansit per annos 72. donec *Gregorius xi.* eandem *Avenione* *Romam*

transferret, anno 1377. Quum videlicet ipſius nepos, virginum matronarumque impurus sectator, ante palatium *Papæ* à civibus fuisset suspensus. *Mortuo* *Gregorio*, licet *Romani* sibi elegissent *Papam*, *Avenio* tamen suos habuit *Antipapas*, usque ad *Concilium Constantiense v.* *Meretrices* hic pontifici vestigal pendunt. In *Franciscanorum* templo visitur monumentum *Lauræ*, à *Francisco Petrarcha* amore honesto amatæ, & carminibus celebratæ.

μ d *Lugdunum* vulgò *Lyon*, urbs totius *Galliæ* *Celticæ* præcipua, ad *Araris* *Rhodaniquæ* confluentes, supra *Viennam*, sub colle sita, à *L. Munatio Planco* bello *Antoniano* aut condita aut restaurata. Sicut *Herodes Archelaus Viennæ* exfulavit; Ita *Lugdunum* in exilium deportatus est *Herodes Antipas* cum *Herodiade* sua, cujus instinctu perierat *Johannes Baptista*: In ponte lapideo, qui *Rhodano* intratus est, *Andragotius*, instinctu *Maximi* tyranni, *Gratianum* *Valentiniani I.* filium occidit. Ad hanc urbem templum & ara *D. Augusto* extructa erat, communi totius *Galliæ* impensa; ad quam *Caligula* certamina *Græcæ* *Latinæque* facundia instituit. Eo ipſo die, quo ara ista *Augusto* dedicata, *Lugduni* natus est *Claudius* Imperator. *Lugduni* quoque multos annos regnavit *Licinius* *Augusti* *Cæsaris* in *Gallia* procurator, callidus & avarus. *Hujus* urbis *Episcopus* fuit, *Polycarpi* discipulus, *Irenæus*, qui in sextâ persecutione, jussu *Severi* imperatoris cum omnibus *Christianis*, qui *Lugduni* erant, trucidatus est, quum acerrimos sustinuisſet cruciatus. *Julianum Apostatam* quoque cruentâ persecutione in *Christianos* hic sæviſſe tradunt: unde *Ararim* 2, quod sanguine occisorum rubuerit, mutato nomine *Saone* vel *Sagone* dictum volunt. Circa annum *Christi* 1160. inde prodiit *Johannes Waldo*, civis *Lugdunensis*, qui ex sacris literis *Pontificiorum* dogmata oppugnavit; unde *Waldenses* a, item *Pauperes de Lugduno*, dicti sunt.

HEKELII.

f Cæsus ad hanc Urbem est à *Cajo Mario* numerosus

a *Aquæ Sextiæ*. b *Fossa Mariana*. c *Avenio*. d *Lugdunum*.

V. Academiae Galliae illustres sunt; Lutetiae Parisiorum, Cadomi, Andegavis, Aureliani, Biturigibus, Pictavii, Burdegalae, Tolosae, Montispeffulani. * r

numerosus *Cimbrorum* quoque exercitus. Ampla est haec Urbs & constat magnificis aedificiis. Vix inventa est in Gallia, quae elegantia ipsam superet.

r Metropolis est Comitatus *Venissae*, sive *Avenionensis*.

v Ab eo tempore, quo *Romam Pontifices* reversi fuere, *Sede Legati Apostolici*, (qui triennio quovis mutatur, & xxi. *Helvetiorum* stipatur pedissequo) *Archi-Episcopatu* & *Academia*, in qua *Paulus Castrensis*, *Andreas Alciatus* & *Aemilius Ferretus* olim docuere, clara fuit.

x Vid. *Suetonius* in *Ejus Vita* c. xx.

y Anno CHR. clxxv.

z Ex *Sequanis* quam lenissimè defluentem.

a Qui vulgo per contemtum quoque hanc de causâ dicti sunt Pauperes de *Lugduno*, quoniam, cum *Lugduno* unâ cum *WALDO*, Praeceptore suo, ejicerentur, bonisque suis omnibus privarentur, Pauperum more de victu sibi prospicere sunt coacti. Leg. B. Dn. D. *Aegidii Strauchii* de *Waldensibus* Disquis. Historico-Theolog. §. 1. Aphorism. II. Cap. 1. Sect. Prioris.

REISKII.

r a Lutetia nomen à Parisiis gente Celtica servat, sedes regum Francicorum pristina, urbs regni totius & una Europæarum maxima in tres divisa partes, nempe Universitatem, Civitatem & Villam (Universitè, Cité, la Ville.) His quarta nempe Lupara, arx regia eademque primaria, cultu, nitore post incendium A. 1661. ornatu, amplitudine, structura magnifica insignior, de qua lus Poëtici plures extant. Aedes regias omitto reliquas, itemque curias, templa, statuas Ludovico XIV. dedicatas: Urbes alias b Arelatum, & ab ea regnum Arelatense, nostro imperio Germanico quondam subditum, c Massiliam aliquando liberam, de qua Pet. Hendreichii libellus profat, & accessu Lazari famosam (de quo tamen Villamontius ipse dubitavit) Avenionem Pontifici Rom. subditam & toties ademptam, itemque XIV. Academiae celebriores, quas Roobius enumeravit. Confer. Theatrum Urbium Joh. Janfonii volum. II.

a Lutetia Paris. b Arelatum. c Massilia.

(* Adde etiam: Duaci, Mussiponti, Vesuntione, Rhemis, Cadurci, Nannetibus, & Perpiniani. Præter has quas Galli vocant *Universitez*, aliae sunt Academiae sive Literatae Societates quae aut Linguam Gallicam, aut Oratoriam ac Poëticam excolunt, vel etiam Physicæ ac Matheos partes sedulâ investigatione illustrant.)

C A P. XVI.

De Sabaudia, r ac Burgundiae Comitatu.

I.

Præactis hætenus regionibus, quæ regi Franciæ hodiè parent, reliqua Galliae pars, quæ veterem Belgicam ferme totam

REISKII.

r a Sabaudiam Beroaldus, Hugonis Saxon. Ducis filius, consensu Ottonis III. Imp. avunculi sui, & regum Burgundiæ occupavit: Hanc Comitatus aliis & Principatibus inter posteros auctam Sigismundus Imp. S 2 A. 1414.

a Sabaudiae Comitatus. Postea Ducatus.

totam occupat, cum Narbonensis provinciæ parte, explicanda est. Tota igitur illa pars, quæ veteri Galliæ avulsa est, in quinque ditiones dispertita est. *Primam* obtinet *Dux*, cui cognomentum *Sabaudici* dedit ipsa regio Sabaudia, in qua nihil clarum, præter unam *a Genevam*, liberam civitatem, bellis Sabaudicis, & Protestantium religionis professione celebrem. Conventus Juridicus est *Cameraci*, vulgò *Chambery*, quod Sabaudia metropolis est, *Fanum Divi Johannis* in valle Mauriana, vulgò *S. Jean de Morienne*, egregio munimento celebratur.

Geneva.

Camera-
cum.
Fanum D.
Johannis.Comitatus
Burgundiæ.

II. *Secunda* ditio est Hispaniarum Regis in Comitatu β Burgundiæ,

A. 1414. Ducatus titulo & vicariatu imperii ornavit. Comitatus Bressiæ tamen A. 1600. cum Pignarolo castrisque aliis Galliæ rursus accessit; nisi quod præsens belli exitus expectetur. Geneva, Berna & regio huic subjecta sese foedere Helvetico tuetur. Comitatus Burgundiæ ab Hispanico ad regnum Gallicum A. 1678. pervenit: Sic Lotharingia quoque ac utraque propemodum Alsatia metropoli hujus Argentorato per vim occupata: Hinc Burgundiam & Lotharingiam Gallicis provinciis accenset Robius, & distichon Poëtæ Gallici acutum subjicit:

*Una dies Lotharos, Burgundos hebdomas una.
Una domat Batavos luna, quid annus erit?*

De Gallorum Hispanorumque moribus contrariis Barclajus, Huartus & Claramontius differuerunt: Cominæus Lib. X. monuit, sic Deo placuisse, ut dissensiones ejusmodi naturales velut stimulum quendam in rebus hominum collocaret.

BUNONIS.

a a Geneva ad inferiorem lacus Lemani partem, ubi Rhodanus ex illo egreditur, sita, etiam Cæsaris ævo, atque ejus rebus gestis nota. Cui extremum hoc est opidum Allobrogum, & proximum Helvetiorum finibus. Ex eo opido pons ad Helvetios etiam tum pertinebat; quem ipse, cum eâ gente bellum gesturus, rescindi jussit. Montstrant hodiè in Rhodano locum, in quem

Cæsarem ab Helvetiis in fugam conjectum, ingentem thesaurum injecisse ajunt, ne hostibus præda esset *a. Aureliam* quoque hanc urbem postea appellatam tradunt. Hodiè urbs munitissima est, in tres secreta partes; duæ alluuntur Rhodano, tertia insula est, supra quam rupes dicta *la Pierre Neiton*, olim *lapis Neptuni*. Reformatorem in persecutionibus Gallicis perpetuum fuit asylum. Docuit ibidem Calvinus; ac deinde Beza. A Sabauda aliquoties tentata est; anno 1583, 1590. & demum stratagemate ferè capta 1602.

β *b Burgundia* duplex est, *Inferior* five Ducalis: & *Superior* seu Imperatoria vulgò *Ober-Burgund*, Gallis *Franche Conté*. Hanc regionem tenet quidem Hispanus, sed ut imperii feudum. Ab ortu habet Comitatum Montbelgardensem, & Helvetiam: à Septentrione Lotharingiam; ab Occasu Burgundiam Ducalem: à Meridie Territorium Genuensium & provinciam *Bressè*. Inter flumina provinciæ celebriora sunt *Araris*, vulgò *die Saone*, *Dubis* & *Lupia*.

HEKELII.

a Traditur in vett. Chronicis, *Heliogabali* tempore tantum incendium Geneva exortum, ut nulla ferè domus illius experts fuerit. *Aurelianum* item Imperatorem eam vastatam instaurasse, Jura & Privilegia magna concessisse, & propter situs opportunitatem *Jus Nundinarum* atque Imperii ei tribuisse. *Aurelianum* quoque suo nomine appellasse; verum, illo mortuo, vetus nomen retinuisse.

BUNO-

a Geneva. *b* Burgundia.

gundiæ, ubi *v* *Vesontio*, vulgò *Besançon*, urbs eximia, liberaque civitas, in fide prædicti Regis. Tum *a* Dola, *Dole*, conventu Juridico & Academia clara.

III. *Tertia* ditio est imperii Germanorum: sub qua *Alsatia*, *Lotharingia*, *Treverenſis* ac *Leodiacenſis* Episcopatus, *Juliacenſis* Ducatus, & item *Clivenſis* Ducatus portio; de quibus in Germania agetur. *Quarta* ditio est Helvetiorum ac Vallesiorum. *Quinta* inferioris Germaniæ, sive, ut vulgò vocant, Belgarum. De duobus postremis nunc agendum est: ac primum de Helvetiis.

CAP.

BUNONIS.

y *Vesontio* *b* ad *Dubium* *ſi*. Burgundiæ Metropolis est, ac olim imperialis civitas, *horreum Burgundiæ* dicta. Academiam habet nobilem ab Imperatore Ferdinando I. conditam *e*. Ejus Archi-Episcopus est Imperii princeps.

d *Dola* ad *Dubim* *d* est muris firmissimis à Carolo V. cinctâ & septem propugnaculis firmissimis munita, Academiâ à Philippo II. Hispaniarum rege instituta celebris.

e *a* *Antiqui Galliæ incolæ* ex hostium variis bibebant, nec illustrium virorum capita reddebant, nisi ejusdem ponderis auro redimerentur. Humanas hostias cædebant Diis. Mulieres in consilium adhibebant. Læsis vicinis illicò ad arma concurrebant, quasi ipsi essent læsi. Mortis supra modum contemptores, animo magis, quam ratione pugnabant: Primus eorum impetus erat plusquam virilis; at secundus minor quam fœminarum. Levi de causa inter se decertabant. Gravius animadvertabant in eum, qui peregrinum, quàm qui civem cecidisset. Sapientiæ & religionis magistros habebant Druidas. *Ista de Gallis tradunt Strabo, Livius, Caesar, Plutarchus, Alianus, Mela, Florus, Stobæus, & Polyæus.* *b* *Hodierni Galliæ incolæ Franci* vocantur; quoniam à *Francis*, gente Germanica, sunt orti. Levissimis sunt moribus, quod sermone, gestu, vestitu produnt. Vestitum ferè quotannis mutant: sed Germani & Angli eorum more vestiri gestiunt. In bellis primus eorum impetus est acerrimus. Bello parta facile amittebant; Sed eadem hodie constantius

retinent. Regis sui sunt amantissimi, quem vitæ, fortunis, ac liberis anteferunt. Francica Nobilitas generosa, vitæ prodiga, ac in duella propensa; quæ nec legibus, nec gladiatorum suppliciis tolli omninò possunt. Servi in Francia nulli sunt, & quicumque servus litus attingit Francicum, liber est. Magnus honos literis in omni eruditionis parte heic habetur. Quamquam Francorum Rex, proceres plerique, cum maxima parte populi, Religioni Romano-Catholicæ sunt addicti; summam tamen & absolutam potestatem Pontifici Romano non concedunt; sed eum Concilio subjiciunt, quum contra Pontificii Concilia à Pontificis nutu & arbitrio suspendant. Quippe *Sanctio Pragmatica à Carolo VII.* introducta est, qua constitutiones Concilii Constantiensis & Basiliensis approbantur. Religio reformata magna in regno illo ceperat incrementa; erant enim in Principibus, Nobilitate & reliqua multitudine haud pauci, qui eam profitebantur; sed inde ab annis aliquot *e* durius habentur Reformati, ac honorum splendore ad Romano-Catholicos sæpe pelliciuntur nobiles.

HEKELII.

b Nunc *Bisontium*.

c Alii dicunt, hanc Academiam Anno CHR. M. D. XL. tempore *Julii III. Romani* Pontificis, & *Caroli V. Romanorum* Imperatoris, esse institutam.

d Fluv. vulgò *le Doubs*.

e *Et in primis hoc perverso tempore.*

CAP. XVII.

De Helvetiis ac Vallesis.

I.

Helvetio-
rum fines.Quatuor
pagi.

Helvetii loci natura undique tuti continentur: unâ ex parte flumine Rheno à Germania dividuntur: altera ex parte, monte Jurâ altissimo à Gallia separantur; tertiâ parte, lacu Lemano ^a ac flumine Rhodano à Sabaudia determinantur. In quatuor pagos, Tigurinum, Tugenum, Ambronicum & Urbigenum, olim fuisse divisos, supra in descriptione Veteris Galliæ dictum est. ^a

II. Gens

BUNONIS.

^a à Helvetia. ^b hodie fines habet ab Oriente Comitatum Tirolis: à Septentrione, Sueviam, lacum Podamicum & Rhenum: ab Occidente Burgundiam & Sabaudiam: à Meridie Italiam. ^b Lacus hujus regionis celebriores sunt; Tigurinus, Lucernensis; & qui ab eodem non ultra primum lapidem abest, *der vier Wald-Stadt-See*; Rivoarius vulgò *Walensätter-See*; & Neoburgensis. ^c Flumina hîc præcipua sunt Rhenus, Arola, Rhodanus, Thur, Ticinus.

Præfeti ab Alberto Austriaco Helvetiis impositi libertatem eorum multis modis labefactabant. Illi frustra querebantur injurias, rapinas, stupra, & vexationes. Calamitati additum ludibrium, jussique sunt Helvetii pileum peticæ impositum pro gubernatore honorare: quod quum *Wilhelmus Tell Uriensis* neglexisset, à præfeto justus est pomum ex filio capite sagitta decutere. Hoc rectè factò, quod ingenuè esset factus *Tellius*, se altera sua sagitta, si in filio errasset, ipsum præfectum fuisse confecturum, ad carcerem est raptatus; sed miro evasit casu, præfectumque ex infidiis interfecit. Inde tres pagi isti conjurarunt anno 1308. quos dum opprimere parabat Albertus, à Johanne fratris sui filio ad Rheni transitum interfectus est. Deinde *Leopoldus* Alberti filius Helvetiam cum xx. Millibus armatorum ingressus, à mccc. Helvetiis ad pa-

gum Moregartum profigatur anno 1315. Hinc inter tres istos pagos fœdus coaluit perpetuum: quum antea tantum esset decennale, dictique voce patria *die Eydgenossen*, h. e. *Sacramenti participes*. Fœdus istud à *Ludovico Bavaro* confirmatum est anno C. 1329. *Lucernenses* ab Austriacis malè habiti fœdus istud amplexi sunt anno 1332. *Tigurini* pagis sese junxerunt anno 1351. *Glarynenses* à fœderatis pagis superati fœdus admiserunt anno 1352. *Tugii* pro dominis suis pugnantes devicti sunt anno 1352. *Bernates* cæteris fœderatis sese applicuere anno 1353. *Friburgenes* & *Solodurii* fœderi adscripti sunt anno 1481. & *Basileenses* anno 1501. *Schaffhusiani*, quum Helvetios militibus & pecunia adjuvissent, inter socios sunt relati anno 1501. *Abbatiscellenses*, ab Abbate S. Galli sæpe vexati, in fœderis societatem accepti sunt anno 1513. Ita fœdus hoc paulatim crevit.

HEKELII.

^a Quem etiam *Genevensem* vocant.

^b Hanc Regionem, ejusque Situm, *Soli Naturam*, *Fluvios*, *Incolarum Mores* atque *Rempublicam* diversi Autores, *Franciscus* nempe *Guillimannus*, *Oswaldus Molitor*, *Heinricus Glareanus*, *Jofias Simlerus* ac *Daniel Heremita*, Belga jampridem delinearunt, quos omneis ac singulos *Lugd. Batavor.* Ao. huj. Sec. 27. operâ ac sumptibus *Elzevi-*

^a Helvetiæ fines. ^b Lacus. ^c Flumina.

0 20 30

Meri 30 dies

HELVETIA confirmata ariunq terra rum antiqua Descriptio. Auctore. PHIL. CLUVERIO.

II. Gens quum foret totius Celticæ bellicosissima, reliquos Gallos virtute præcedebant, quòd ferè quotidianis præliis cum finitimis Germanis contenderent. Quâ fiducia freti totius Galliæ imperium affectarunt. Rem ipsam tentantes C. Julius Cæsar armis in sedes suas redegit, & unâ cum reliquâ Galliâ Romano imperio subjecit. Cui paruerunt usque ad Honorii Imperatoris tempora; quum diversis populis, diversas imperii partes diripientibus, Alemanni (inter Rhenum, Mœnum atque Danubium tenuère loca) Helvetiam, in quam jam ante crebras incursiones fecerant, occuparent; Galliæque avulsam, Germaniæ, corpori suo, adjicerent. Gentis virtus.

III. Inde gens ea *Switseri*, à vico, forte quondam capite, *Switz* dicta, sub Germanico Imperio tenuère, Ducibus subiecti; donec Leopoldo Duce, in prælio cæso, in libertatem sese, circa annum clo cccc vindicârunt. Foedere post libertatem adeptam inter se sancito; nunc liberè agunt, XIII. pagis seu civitatibus (incolæ *die Oerter*, Galli *Cantons*, vocant) XIII. pagi.

Elzevirianis unâ in lucem prodiiſſe novimus.

c Coſtias Alpes ac Lombardiam, seu magis *Mediolanensem Ducatum*, & *Pedemontanam* Regionem.

REISKII.

^a Helvetia quondam Galliæ, posthac Germaniæ annumerata, & diu subdita, nunc liberam Rempubl. constituit, simul ac sese Austriaco imperio, & judicum aut præfectorum insolentiæ A. 1308. per foedus *συμμαχικόν* subduxit: Hinc nova Respubl. progressu temporis orta, è pagis XIII. h. e. urbibus & regionibus constat: Illas Cluevrius ordine, quem in Comitibus Aquensibus tenere solent, recensuit. Nomen vero pagorum ex appellatione vetustissima & ipso Cæsaris ævo adhuc approbant. ^b Pagus enim pars regionis apud Helvetios fuit in villas, vicos, oppida, & castra five burgos distributa. Vocarunt posteri Gow & hodierni adhuc vocant incolæ Zurchgow, Turgow &c. Ita Grillmannus in Helvet. Frecherus in Origin. Palatinis, Wurftifus in Chronic. Basil. Meibomius de pagis Saxon.

Pagis vero illis tredecim five ordinibus subsunt in Helvetia; (1) *tres Comitatus*, Aquensibus, Turgovienſis, Saraugannenſis. (2) *Provincia*, quas vocant, libera pagis septem antiquioribus subiectæ (*die freyen Aempter*.) (3) *Rheguſia seu vallis Rheni* (*Reinthal*) extra Helvetiam subsunt *quatuor in Italia præfectura*, item oppida, castra & regiunculae in eadem plures, quas Plantinus in Helvet. & Hottingerus enumerant: Porro Vallesii ab vallibus, quas tenent, commune nomen adepti, quique ipsi cum suo Episcopo Sedunenſi liberam Rempubl. constituunt, æterno foedere Pagis Catholico-Romanis atque Bernensibus conjunctam. Religio enim apud Helvetios duplex hodieque viget; (1) *Romano-Catholica in Pagis potissimum septem*. (2) *Reformata Zwinglio & Calvino auctoribus* per Pagos urbesque alias aut sola, aut alicubi mixta: Ne tamen foederi post tot prælia & bella quicquam decedat. Amplius notetur prope Lachon in Helvetia vicus *Goriffaw*, nulli *Cantoni Pagoque subditus*, quasi liberam repræsentet Rempubl. Sprengerus Jur. publ. Lib. 1. c. 2.

BUNO-

^a Helvetia Germaniæ subdita, nunc libera Respubl. ^b Pagi cur dicuntur.

cant) divisi. Civitates sunt hæ; Zurich, Bern * 1, Lucern 2, Uri, Switz, Underwalden, Zug, Glaritz, Basel 3, Friburg, Soloturn 4, Schafhausen 5, Appenzel. Ex his, Appenzel, Glaritz & Switz, sunt vici: Underwalden & Uri regionum nomina; quarum capita duo vici: Hujus Alttorf, illius Stantz. Reliqui octo Cantones sunt urbes; quarum potentissima est Berna; quippe cujus ditio à Geneva ad Basileam ferè protenditur, milliaria Germanica ultra xxx. Sequuntur 7 Tigurum, 8 Basilea, 9 Lucerna, 10 Friburgum, 11 Solodurum, opulentæ civitates.

Berna.
Tigurum.
Basilea.
Lucerna.
Friburgum.
Solodurum.

IV. Ex

BUNONIS.

β a Berna in modum insulæ flumine Aar undique cingitur, possidet Comitatus aliquot, opida 40. præfecturas Germanicas 31. Gallicas 8. d

γ b Tigurum est ad exitum lacus cognominis à Limago fl. in duas secatur partes. Ei parent præfecturæ majores 9. minores 22. opidum Vitodurum, vulgò Winterthur, & Stain ad Rhenum. Habuit ibi Conradum Gesnerum Polyhist. e

δ c Basilea Rauracorum olim caput. Academia f ornata est anno 1460. Rhenus interlabens in duas eam partes dividit, majorem & minorem. Clariorem eam reddidit superiori seculo Erasmus, multos & præclaros ex typographia Frobeniana edens libros. Haud longè ab urbe abest pagus Augst, veteris Augusta Rauracorum rudera; itemque illa montium crates, qui Genevam usque excurrunt & Jura sive Jurassi generatim dicuntur. Haud longè à pago Augst ad eandem Rheni ripam est opidum Rheinfelden.

ε d Lucerna ad lacus cognominis extremitatem, fluvio Rusa interfluente in majorem & minorem distincta g. Ad hanc urbem est mons Pilati, vulgò Fracmont dictus; in cujus vertice stagnum, ex quo, si quis de industria lapillum in id injecerit, ingentes exoriri tempestates tradunt. Sed Gesnerus refert, P. Crendelium multos in lacum istum

impunè injecisse lapides; sine ullo indicio pluviae aut tempestatis.

ζ e Friburgum vulgò Frieburg in Uchiland ad Sanam fl.

η f Solodurum vulgò Soloturn ad Arolam fl. urbs antiqua. In ea Legatus Regis Galliae degit. Glariis, Glarona seu Glaritz fere undique montibus cingitur. h

HEKELII.

d Et hæc Civitas situ & cultu, moribus & civilitate, Legibus & Institutis, potentiâ ac virtute nulli Urbi in hoc Helvetiorum tractu cedit. Territorium ipsum fertilissimum est omnium, præterquam vini, quod à vicinis habent.

e It. Rudolfum Gualtherum, Ludovicum Lavaterum, Casparem Waserum, &c.

f Cujus primus Magnificus Rector fuit Georgius ab Andlau, summi Templi ibid. Præpositus, à Pio II. P. P.

g Dignitate & opibus multis par est. Duas enim habet Præfecturas, in quibus Præfecti ibidem loci inhabitant; & alias decem, quas Senatores in Urbe manentes administrant.

h Paucos habet campos ad seminandum idoneos, & raræ sunt ibi vites; prata tamen compascua habet, & hortos fructibus confitos. Incolæ vescuntur lacte, caseo, butyro & carnibus. Sed vinum & triticum aliunde recipiunt.

BUNO-

a Berna. b Tigurum. c Basilea. d Lucerna. e Friburgum. f Solodurum.

(* 1. Gallis Berne.

2. Lucerne.

3. Basle. Littera S. muta est.

4. Soleure.

5. Schaffouse.)

IV. Ex universis Cantonibus Protestantium religionis sunt, *Bern, Zurich, Basel, Schafhausen, Catholicæ Roman. Lucern, Friburg, Soluturn, Zug, Uri, Underwalden, Switz*; utramque religionem profitentur *Glaritz & Appenzel*. Conventus totius Helvetiæ fit Aquis Helvetiis, vulgò *Reichsbaden*; Academia est Basileæ celeberrima. Præterea Gymnasia Academiæ æmulantia, Tiguri, Bernæ, atque Laufannæ in Bernensium agro. Est præterea in Helvetiorum agro confœderatum opidum * *S. Galli Fanum*, linificio maximè nobile.

Fanum
S. Gall.

V A L L E S I I.

Helvetiorum reip. confœderata est resp. ^aVallesiorum, vulgò *die Walliser*, Galliæ etiam hi olim populi Inalpini, Peninarum Alpium à Rhodani fontibus ad lacum Lemanium, vulgò *Genfer-See*, vallem, unde etiam nunc nomen habet, incolentes. In quatuor populos tota vallis divisa fuit. *Viberi* ad Rhodani fontes incoluere, circa vicum *Gomers*. ^µ*Seduni* circa

Viberi.
Seduni.

B U N O N I S.

^g *Schafhausen* urbs est ad Rhenum; infra quam ad tria circiter millia passuum itinere pedestri est Rheni Cataractes, id est, fluminis ex alta rupe præcipitatio, cum ingenti fremitu & stupenda aquarum ad scopulos illusione.

ⁱ a *Laufanna* ad lacum Lemanium superiori seculo Academia ornata est à Bernensibus.

* *S. Galli Fanum* opidum opulentum est in Turgovia. ^k

† Ista Vallesiorum regio, antiquis Scriptoribus dicitur *Vallis Pœnina* seu *Pennina*; à Rhodani fontibus ad Dransæ usque confluentem & opidum *Martinach* porrigitur. Dividitur hodiè in *Superiorem*, quæ lingua utitur Germanica, excurritque à *Furca* monte usque ad amnem *Morsum* sub Seduno. Larix arbor, cujus mentionem facit Cæsar, heic frequens est & fœcunda.

^µ *Sedunum* est regionis caput, urbs Episcopalis, geminaque arce nobilis ad Rho-

danum. *Episcopus Sedunensis*, à Canonicis & superioris Vallesiæ legatis electus, hujus tractus se nominat Comitum. Reliqua opida sunt, *Syder, Raven, Wisp, Gombs*, & quæ thermis nobilitantur *Leuch* & *Briega*. *Inferior Vallesia* linguâ utitur Sabaudica, excurritque ab amne *Morso* usque ad *S. Mauritium*; loca heic celebriora sunt *Martiniacum*, seu *Martinach*, ubi optimæ notæ excoquitur ferrum: & *S. Mauriti Fanum*, *S. Mauritz*, ubi porta rupibus undique cincta, qua regio illa his in partibus clauditur. Præter Vallesios Helvetiorum Socii sunt *Rhati* seu *Gri-fones*; *Abbas S. Galli*, qui in epulo illo publico, cui interfuerunt 1500. convivæ, fœderati nomen accepit anno 1454. *Episcopus Constantiensis*; *Rotenweila* urbs *Suevia*; *Mulhusium in Alsatia*; *Bienna*; *Geneva*, quæ tamen cum folis Bernensibus contraxit. Cæterum, cum Helvetiis societatem pacti quoque sunt Principes & Reges; *Galeatus Sforzia* Mediolanensium Dux anno 1466. quod postea nomine *Caroli V.* per Ferdinandum

a Schafhausen. b Laufanna.

Veragri.

Nantuates.

circa opidum nunc Episcopale Sedunum, vulgò Germanis *Sitten*; Gallis *Sion*. *Veragri* quorum vicus Oëtodurus, nunc *Martinach*. *Nantuates*, circa Sancti Mauritii fanum. Primus omnes hos subjugavit Ser. Galba, Jul. Cæsaris in Galliâ Legatus. Nunc Germani incolunt, sub una liberaque republ.

nandum Gonzagam renovatum est; ac iterum sub *Philippo II.* Deinde cum Helvetiis foedus iniiit *Sigismundus Austriacus* anno 1474. quod per *Maximilianum I.* abruptum; sed denuò renovatum est anno 1511. Inde singuli pagi honorarium munus ducentorum aureorum quotannis accipiunt. *Burgundicum foedus* cum Austriaco coaluit anno 1543. *Sabaudia Dux* olim cum tribus tantum pagis fecerat foedus; Sed illud anno 1511. *Philibertus* cum universis junxit; quod nostra ætate renovatum est. Singulis pagis Sabaudia Dux foederis illius nomine Bernæ, numerat ducentos aureos. Porro *Ludovicus XI. Gallia Rex* cum iisdem Helvetiis foedus junxit, & singulis pagis quotannis largitus est vii. millia Francorum. Rupit foedus hoc *Ludovicus XII.* cum magna suorum clade. Sed *Franciscus I.* foedus illud restituit anno 1516. singulisque pagis numeravit duo aureorum millia. Inde post quinque annos Lutetia confirmatum est hoc foedus. Per id Rex tenetur mittere Helvetiis bello petitis ducentos Cataphractos, & xii. tormenta bellica: contra isti promiserunt Regi sex millia militum. *Henrico II.* foedus istud restauranti promiserunt Helvetii, numerata

certa pecuniæ summa, tot mittere milites; quot expeterentur à Rege. Idem foedus à sequentibus Regibus conservatum est: ac nuper etiam solenniter confirmatum. Virtutis Helveticæ tanta est Gallorum fiducia, ut nunquam justum videamus Regis exercitum, qui sit sine militibus Helvetiis; ac ipse Rex legionem prædariam corporis sui cultodem ex iisdem lectam perpetuo habeat.

HEKELI.

i Ita ut nullius generis naves illic transire possint. Quare omnes naves, quæ ex *Acromo* & *Veneto* Lacu secundo Rheno descendunt, necesse est *Schaphusia* exonerari. Et ob hanc causam creditur Urbi nomen impositum, ut vel à *Scaphâ* SCAPHUSIA, vel etiam à *Navis Germanico* nomine *Schiffusia* nominaretur; vulgus tamen falsò nomen ab *Ove* derivans nomini *Insignia* accommodata finxit. Hæc *Johas Simlerus* Lib. 1. de Rep. *Helvet.* fol. 47. fac. b. Ed. *Tigurina* in 8. f. Conf. *Dresseri* Part. V. Isagog. Hist. de præcipuis Germaniæ Urbib. p. 534. seq. h. Originem suam & incrementa Cœno-bio, à Gallo, è *Scotia* clarissimis nato Parentibus, exstructo debens.

CAPUT XVIII.

De Hodierna Belgica, sive de Inferiore nunc Germania.

I.

Belgica hodiernæ fines.

BELGICAM hodiè appellant eas terras, quæ confusis Gallia Germaniæque antiquis limitibus, xvii. provincias continent, eandem Inferiorem Germaniam*, & vernaculo vocabulo

(* Non satis accuratè inferioris Germaniæ nomen Belgio adjicitur. Antiquitus enim Germania dextram Rheni ripam limitem habuit; Belgæ autem veteres non Germaniæ sed Gallia a Julio Cæsare accensiti. Nec quemquam movere debent Maximiliani ac Caroli V. supervacanei conatus, qui Belgium sive septendecim provincias, sub titulo circuli Burgundici, Germanico superaddi imperio exoptaverunt. Res enim successu

lo dicunt *Niederland*; Itali, Hispani ac Galli *Flandriam*; ab una earum quondam clarissimâ provinciâ. Regio est agrorum cultu, urbium vicorumque multitudine, ac nitore totius Europæ amœnissima, variisque negotiationibus navigationibusque longinquis ditissima. *Terminos* habet, à Septemtrionibus Oceanum Germanicum; ab ortu Frisiam Orientalem, Westfaliam, Colonensem agrum, Juliacensem Ducatum, Trevirensis Episcopatum; à Meridie & Occasu Galliarum Regnum.

II. In eâ parte, quæ *cis Rhenum* in Gallico solo est, populi qui fuerint, jam antè ostensum est. In alterâ parte, quæ *trans Rhenum* in Germaniâ sita est, fuere quondam *Frisii*, à Rheni ostio ad ostium usque Amisæ amnis, vulgò *die Ems*, in Septemtrionali Hollandia, Frisia Occidentali, Groningensi agro, & parte Trajectensis provinciæ: *Bructeri* in Trans-Isalanâ provincia: *Marsaci* circa *Amersfort*, inter Rhenum & Isalam amneis. Hos omneis L. Drusus imperitante Augusto Cæsare subegit; Illos, qui in Gallia, Jul. Cæsar perdomuit.

Germaniæ inferioris Belgicæ populi Frisii.

Bructeri, Marsaci.

III. Man-

BUNONIS.

^a Regio hæc paulo humidior est, ideoque pascuis, quàm frumentis lætior. Cannabim & linum ferè ubique fert. Equos alit generosos. Serpentibus ferè caret. Rarò ibi tonat aut fulgurat. Incolis refertas urbes habet multas & ingentes. Unum Gandavum anno 1380. octoginta millia eduxit.

HEKELII.

^a *Thomæ Lansio* in Orat. pro Germaniâ p. 75. Edition. Tubing. 3. Hortus est Germaniæ. *Italiam* enim suâ fertilitate superat.

REISKII.

^r Belgica quam diversam pro tempore vario partitionem susceperit, visum ex parte

superius paulo fuit, ubi Belgicam primam & secundam sub imperio Rom. vidimus. Sub eodem Germania prima vel superior, & secunda vel inferior numerabatur; alia tamen, quam quæ nostris eodem nomine nunc venit. Belgium enim regno Francico & Ducatui olim Burgundico tandemque imperio Hispano-Austriaco subiectum XVII. provincias complectitur: Quæ motibus seculi superioris gravioribus divulsæ duplex effecerunt a Belgium, unum regium, alterumque confœderatum: Illud unum tunc temporis fuit, nempe Hispano regi subditum, decemque provincias complexum, nunc vero terris & regionibus per bella varia ereptis duplex erit, aliud nempe ^b Hispanicum, aliudque Gallicum: ^c Hoc vero liberum

T 2

^a Belgium duplex, regium & confœderatum. ^b Hispanicum Gallicumque.

^c Confœderatum est libera Respubl.

successu caruit & circulus decimus tantum nomine circulus fuit: ut erudite differit Puffendorffius in suo de Statu Imperii Libello. Belgii integri maxima pars ad sinistrum Rheni latus tota jacet. Rectius Galli dicunt *Les pays bas*, quod idem est ac Belgicum *Nederland*; sive Inferiores provinciæ, ratione habita ad cursum fluviorum quibus Ditiones Burgundici olim Domini rigabantur.

Belgica ab
advenis di-
repta.

III. Manserunt inde sub Imperio Romano, maximè qui cis Rhenum, donec id Theodosio imperante, ab advenis gentibus direptum: tunc enim varii Germaniæ populi, alii subinde atque alii, huc immigrarunt; quorum cum quidam postea in Galliam, nonnulli verò in Britanniam insulam commigrarent, incolæ in priscam, creatis sibi Regulis, libertatem sese vindicarunt.

XVII. Pro-
vinciæ.

IV. Inde temporis progressu in XVII. provincias tota hæc regio divisa fuit, quarum aliæ *Ducum* nomine, aliæ *Comitum*, aliæ etiam *Dominorum* titulo, rectores acceperunt. Sunt autem hæ: IV. *Ducatus*; Brabantia, Limburgium, Luceburgium, Geldria. *Comitatus* VII. Flandria, Artesia, Hannonia, Hollandia, Zelandia, Namurcum, Sutfania. *Marchionatus unus* Sacri Imperii, Antverpia. *Dominia V.* Frisia Occidentalis, Mechlinia, Trajectus, Trans-Isalania, Groningium.

Frisia.

V. *Frisia*, postquam jugum Romani imperii excusserat, annos fermè cccc. sub regibus suis fuit; donec, extinctis his, dominium ad Carolum Magnum pervenit. post eum à regulis suis, ut cæteræ, regi cœpit. At procedente tempore, alia alii provincia per matrimonium rectorum juncta est: donec tandem ad unum dominum pervenerunt. Is primus fuit *Carolus*, Burgundiæ Dux, cognomento *Audax*; abavus Caroli V. Imperatoris, qui postmodum hæres factus filio *Philippo II.* Hispaniæ Regi reliquit, cui successit filius ejusdem nominis *III.* deinde *Philippus IV.* hujus filius Carolus hodie imperat.

Carolus
Audax.

VI. At quum incolæ jam inde à Carolo V. vim atque injuriam

liberum adhuc & bellicis eluctatum fluctibus septem provincias comprehendit, puta Ducatum Geldriæ dimidium, duos Comitatus Hollandiam & Selandiam, quatuorque Dominia, nempe Ultrajectum, Frisiam, Trans-Isalaniem & Groeningam. De Dominiis & urbibus Limburgi, Brabantia, Flandriæ, itemque insulis, regionibus & castellis Africæ, Indiæque multis ad hanc Rempubl. liberam pertinentibus nunc dicere omitto, quod alii copiosissime dicunt. Historici autem ut Belgio nunc Gallico locum concedant, fecerunt Ducatus Lutzenburgicus, tres item Artesiæ, Flandriæ, Hannoniæque

Comitatus, quorum pars magna per pacem Monasteriensem, Pyrenæam, Aquensem, & Noviomagensem Galliæ accessit. Urbes singulas cum suis juribus, toparchiis, agris, regalibus, appertinentiis, uti loquuntur, junctas Robbius in Geogr. Method. Weigelius in Specul. Terr. Becmannus in Geograph. enarrant. Equis ignorat, hoc ipso, quod hodieque fervet, bello Belgico Montem Hannoniæ, Namurcum, & nuperrime Caroli-regium (Charleroye) captum? De confœderato Belgio Respubl. Elzevier. Item Boxhornium, Schoockium & Hornium confer.

BUNO-

juriam sibi fieri, privilegiaque, quibus satis libertati suæ provifum erat, eripi sentirent, vim vi repellere, armisque libertatem avitam defendere decreverunt. Inde diutinum illud annorum XLVII. bellum. Pars Hispanorum armis succubuerunt; pars in pristinam libertatem sese vindicarunt. Hinc in duas parteis Belgica*, seu inferior Germania, divisa est. Provincie Hispano Imperio audientes sunt istæ: Brabantia, Limburgium, Luceburgium, ac dimidia pars Geldria, cis Rhenum ac Vahalem, in veteri Belgica sita, dein, Flandria, Artesia, Hannonia, Namurcum, Marchionatus S. Imperii, & Mechlinia. Reliquæ provincie sub una Republica constanter ac fortiter libertatem tuentur. β

Belgicæ diviſio.

CAP.

BUNONIS.

β a In Belgica Hispania Gallia Rex multas cepit urbes; quas hodie tenet b. Ad Belgicam fœderatam hoc tempore pertinent Hollandia, Zelandia, Frisia, Zutſania, Dominium Trajectense, (five) die Herligkeit Utrecht, Trans-Isalania, (five) Over-Isel, Dominium Groeningense, (five) Groeningerland. His accedunt pars Brabantie, pars Flandria, & pars Geldria. Cæterum Fœderatæ provincie inito fœdere ab Hispaniæ rege secessionem fecerunt superioris seculi anno 81. (1581) Pax demum inter ipsos & Regem composita est Monasterii in Westphalia anno nostri seculi 48. (1648) quâ Hispaniæ Rex provincias istas planè liberarum pronunciavit, in quas nihil juris ipse haberet. Fœderata illa Belgica annis abhinc non ita multis magna cepit incrementa. Exiguam Europæ partem obfidens in utram-

que Indiam colonias emittit frequentes: neque ullus ferè est Orbis angulus, quò Belgæ non penetret, merces & arma ferens. Hæc provinciarum Primores publicos celebrant conventus. Primum in Consilio suffragium habet Geldria & Zutphanium: Secundum Hollandia: Tertium Zelandia: Quartum Trajectensis provincia: Quintum Frisia: Sextum Trans-Isalania: Septimum demum Groninga & Ommelandia. Quanta Belgicæ hujus sit potentia, vel ex eo colligitur, quod illa bello cum Hispaniæ rege feliciter gesto, cum Britannicæ Rege signa conferre, bellique maritimi aleam experiri haud detrectet.

HEKELII.

b Pluribusque adhuc capturus esset, si aliter consilia sua ordine, ut ajunt, Mandrabuli, non succederent.

a Belgium Fœderatum.

(* Belgium integrum ab Hispano imperio tandem avulsum est. Artesiam totam, Flandria & Hannoniæ partem non sperendam, aliquantulumque Lutzenburgici Ducatus segmentum in quo Theodonis Villa, vulgo Thionville, Gallia dudum obtinet. Quidquid in Geldria Hispani sub Carolo II. possederunt, Electoris Brandenburgici, ejusdemque Regis Borussia, Dominio accessit. Cætera Geldriæ unam ex fœderatis Belgii provinciis constituunt. Hæ prætereà partem Brabantie arcticam, ubi Bergæ ad Somam vulgo Berg-op-Zoom, Breda, Silva Ducis, Gallis Bois-le-Duc, &c. insident. XVII. Provinciarum quod reliquum est, nuperrimis fœderibus Imperatori Carolo VI. traditum.)

C A P. XIX.

De præcipuis Inferioris Germaniæ urbibus. 1

I.

Flandria ^a omnes Christiani Orbis Comitatus superat: ager fertilis, pascuaque læta. Insulas habet adjacentes *Cadsant*, *Oostburg*, *Bierfliet*, Ordinibus fœderatis parentes. Urbes præcipuæ Flandriæ sunt ^β *Gandavum* vulgò *Gent* (Gallis *Gand*); caput

Flandria, vulgò Flandern.

Gandavum.

BUNONIS.

^a a Flandriæ Comitatus concluditur Brabantia, Hannonia, Artesia, Oceano Germanico, estque omnium Comitatum Europæ amplissimus. ^a

^β b *Gandavum* urbs quarto à mari lapide femota, ad tres fluvios, Scaldim, Lisam & Lævinum, seu Liviam sita, intra muros dicitur habere circuitum 45640. pedum Romanorum b. Quatuor hæ urbes audiunt rebelles; *Parisi*, *Gandavum*, *Leodicum*, *Pictavium*. Sed Carolus V. castello urbi imposito civium animos retinuit. Uti Neapolitanis imposuit castellum S. Elmi, *la Briglia* quod vulgò vocant.

HEKELII.

^a Habet enim, præter quatuor principalis Maris Portus xxviii. Urbes muris percinctas, quarum sex magnæ sunt & nobilissimæ, *Gandavum* np. *Bruga*, *Ypra* (& hæ tres sunt principes) *Lilla*, *Tornacum*, & *Duacum*. Porro sunt aliæ quoque cccvii. fatis nobiles & frequentes, quæ muris non sunt vallatæ; & insuper mcliv. *Pagi*, quorum aliqui magni sunt & populo frequentes, præter *Arces*, *Castella* & *Nobilium Aedes*.

^b Intra mœnia xx. parvas Insulas habitatas, à *Fluviis* & *Rivulis* effectas continet, ac insuper xcvi. magnos Pontes, præter multos parvos. Et ut Arce munitissima, ac superbis & magnificis ædificiis est ornata: sic & nobilissima atque pulcherrima est.

REISKII.

1 Quam Belgica hodierna nitore urbium,

cultu, amplitudine, opulentia & incolarum frequentia caput efferat, hoc invidendis eloigiis Golnizius in Itiner. demonstrat. Belgium quippe orbis annulum, annulique hujus gemmam, nemus nemorisque laurum, paradisum & paradisi hujus delicias, cœlum hujusque cœli solem.

Antverpiam vulgò dicunt. Hæc si audias, Europæ cultissimam hanc regionem dixeris, in eaque Urbem unam primariam, Marchionatu Imperii Rom. Germ. insignem, nunc Belgio Hispanico subjectam, propugnaculis, fossis & castro per Ducem Albanum condito munitissimam, duabus olim incolarum myriadibus & commerciis florentissimam: Huic tamen nostro nunc tempore urbs Belgii confœderati una præstat d. Amstelodamum, non sola ædium magnificentia, divitiis, & commerciis per omnem terram frequentibus, sed multis incolarum æque uti advenarum myriadibus: Ut hanc orbis universi compendium, & inter prima Europæ totius emporia non postremum jure dixeris. Sed neque sic fatis pro dignitate ac potentia dices, qua terras alias pervadit aut occupat. Quid de Indica societate mercatorum duplici; quid de Collybo, in quem 20500. tonnæ auri sæpius congeri dicuntur? quid de urbibus dicam cæteris & multis & munitissimis. De bituminoso vel unctuoso cespite, quem e Turfium nominant, & locis, unde hunc eruant, permultis; de piscatione Harengorum, & conditura frequentissima, de assidua per totum oceanum navigatione, de Sirenibus & Tritonibus, si qui

^a Flandria. ^b Gandavum. ^c Antverpia. ^d Amstelodamum. ^e Turfus pluraque memorabilia.

OCEANUS GERMANICUS DE NOORD ZEE,

**HODIERNE
BELGICÆ
sive
GERMANIÆ
INFERIORIS
Tabula**

caput Provinciæ, inter majores Europæ urbes computata; Caroli V. & Ferdinandi I. incunabulis nobilitata; *γ* *Bruga*, Brugæ. vulgò *Brugge*, (Gallis *Bruges*) primas ob pulchritudinem & amœnitatem sibi vendicant. Sequuntur *δ* *Tornacum*, Tornacum. Gallis *Tournay*, German. *Doornyck*, *ε* *Contracum*, Contracum. Gall. *Courtray*; Germ. *Cortryk*; *ζ* *Duacum*, *Douay*; *η* Insulæ, Gall. *L'Isle*, Duacum. German. *Ryffel*, sive *ter Issel*, *θ* *Yperæ*, Insula. Gallis *Ypres*, Yperæ. Germanis *Yperen*, *ι* *Neoportus*, *Nieuport*, *κ* *Sluys*, *λ* *Duynkerka*, Neoportus. (Gallis *Dunkerque*) piratica superiori bello infamis; *μ* *Ostenda*, Slusa. trienni Hispanorum obsidione insignita. *ν* *Gravelinga*, Duynkerka. nobilissimum in finibus Galliæ munimentum. Ostenda. Gravelinga.

H. Caput

qui appareant, marinis aliis conferantur. Addo unum de urbibus, locis & Dominiis; quæ Belgio confederato quondam subdita, tum Clivensibus, tum Colonensibus, ea per pacem Noviomagensem suis iterum Ducatibus accessisse.

BUNONIS.

γ *a Bruga*, totius Belgii amœnissima *α* urbs, à ponte nomen habens, sita est tribus leucis ab ora maritima; Philippus I. Maximiliani I. Imperatoris filius, hinc natus est anno 1478. At rursus à rebellibus heic captivus detentus est idem Maximilianus I. *δ* *b Tornacum* ad Scaldim sita urbs olim splendida; at sæpè direpta, multaque perpeffa, præcipue in bellis istis quæ gessere Galli, Angli ac Flandri: anno hujus seculi 67. à Galliæ Rege occupata. *f*

ε *Contracum* pugna Gallica olim nobilis, à Galliæ Rege subacta hodie tenetur.

ζ *c Duacum* ad Scarpam fl. nobilitavit Academia à Philippo Hispaniarum rege superiori seculo instituta. Galliæ Rex eam nuper anno 67. extorsit Hispano. Direpta miserè & cremata fuit hæc urbs bello, quod Ferdinandus Flandriæ Comes gessit cum Galliæ Rege Philippo II. ejusque filio Ludovico. Deinde iterum lacerata est bellis inter Philippum IV. Regem Galliæ, & Guidonem Dampetram gestis. Hodie pulchrum est opidum; multaque in eo est nobilitas.

η *Guicci* anno 1667. à Galliæ Rege expugnatum est.

θ *d Yperæ* à rivulo præterlabente *Ipre* dictæ. *ι* *e Neoportus* famam habet à memorabili prælio, quo Mauritius victoriâ potitus Albertum Austriacum vicit, anno 1600. LOCUS prælii distat uno lapide ab opido, inter pagos *West-ende* & *Wilhelms Kerck*, via quâ Ostendam itur. Crux nigri coloris lignea in clavis memoriâ erecta ibi ad sinistram in colle conspicitur.

κ *Slusa*, dum Ostenda obsidetur à Fœderatis Provinciis, capitur.

λ *Duynkerka* Hispanorum in Belgica erat navale, sed ab Anglis Gallorum ope anno 1658. expugnata, Galliæ Regi nuper vendita est. (*Hoc cum Anglis mirum in modum displiceret, omnia ejus munimina ac fortalitia solo æquata, portusque cumulo tenus repletus. Sic jubente Ultrajectino fœdere.) Inde haud procul abest *Mardicum* navium statio. (*Mardicum fodere ac novo portu ornare Galli cœperant, sed incepto abstinerunt pacis gratiâ postquam Angli de suscepto opere graviter conquesti sunt.)

μ *f Ostenda* obsidio duravit annos tres, menses duos, dies quindecim. Cœpit anno; *Osten De nob Is pa Ce M.* Desiit anno; *Ostenda M In Is la pa C Is.*

ν *g Ad Gravelingam* Thermus Galliæ Mareschallus, prælio facto, in fugam actus est ab Egmondano Comite anno 1558. Cui tamen pro opera ista Dux Albanus ita gratias retulit, ut eum capite plecteret. *g* Opidum illud Galliæ Rex Anglorum ope expugnavit anno 1658. hodieque tenet. Neque hic præteriri debet *Hulsta*, *Cornelius Jansen;*

a. Bruga. b. Tornacum. c. Duacum. d. Yperæ. e. Neoportus. f. Ostenda. g. Gravelinga.

II. Artesia,
Artois.
Atrebatium.
Fanum S.
Audomari.
Tervanna.

II. Caput & Artesiæ est ° *Atrebatium* ° vulgò Germanis *A-trecht*; Gallis *Arras* ° *urbs splendida*.^l Clarum hic est ° *Fanum D. Audomari*, vulgò *S. Omer*. ° *Tervanna*, insignis quondam erat: postea verò à Carolo V. expugnata ac funditus everfa. Est præterea heic nobilis *Comitatus* cognomine *D. Pauli*. *^a

III. Hannonia,
Gallis
Hainaut.
Germ. He-
negow.

III. Hannoniæ ° caput est ° *Montes*, vulgò *Mons*, Gallis; Germ. *Bergen*. Secunda ab ea ° *Valentianæ*, Gall. *Valen-chienes*. *^b ° *Cameracum*, German. *Camerick*, Gall. *Cambray*, cum

Jansenii ° Patria: à Fœderatis Belgis anno 1654. subacta: a *Biersiet* è regione Yfendici insulæ ejusdem nominis impositum opidum, olim non ignobile, nunc tantum munitum, patria *Guilhelmi* illius *Reukelens*, sive *Buckeldi*; quem primùm haleces muria & sale condidisse scribunt: quod hominis inventum tanti fecit Carolus V. Imperator, ut, cum anno superioris seculi, 36. Bierfletum appulisset, cum sorore Maria, Ungariæ regina, sepulchrum ejus adierit, ac ipsius manibus pro invento isto gratias egerit.

° *Artesia Comitatus* concluditur ab Ortu Hannonia; à Septemtrione Flandria; ab occasu comitatu Bononiensi; à Meridie ipsa Gallia. ;

° b *Atrebatium munitissimum* opidum aliquot obsidionibus & cladibus nostra ætate memorabile, est ad Scarpam fl. Galliæ Regi hodie paret.

H E K E L I I.

e f. *Atrebatium*.

d Opulentissima & ornatissima.

e Olim dicta *Gesoria*.

f *Claret Episcopatu*, cui, *Archi-Episcopo Remensi* licet subiecto, subest una Diœcesis ex quinque Episcopatibus.

g Sed hoc ingratum scelus atro crimine omnino adhuc damnandum est.

h Apud Romano-Catholicos magni nominis Theologi, Ecclesiastæ *Lovaniensis*.

i Fruitur clementissimo aère, & producit

omnia, præterquam Vinum, quod Incolarum negligentia potius evenit.

B U N O N I S.

° c *Fanum S. Audomari* ad fl. *Aa*, urbs situ & arte munitissima. Hinc tertio lapide paulo infra *Læsæ* amnis fontis.

° d *Tervanna* conspiciuntur rudera, anno 1552. everfæ. Hujus Provinciæ opidum est ° *Hesdinum*, ad confluentes *Canche* & *Blangis*, à Carolo V. excitatum & egregie munitum: hodiè tenetur à Gallis.

° *Hannonia* ° clauditur finibus Flandriæ; Brabantæ, Namurcensî Comitatu, Gallia & Artesia.

° f *Montes Hannonia* opidum haud vetus est, ita distinctum à Bergis D. *Vinnoci*, *Wynoxbergen* in Flandria.

° g *Valentianarum* ad *Scaldim*, ubi *Rovalum* recidit, in valle amœna sitarum, Republica olim tam bonis utebatur legibus, ut *Norimbergenses* ad ejus exemplum suam *Remp.* instituisse scribantur.

° *Cameracense* territorium alii ad *Artesiam* referunt; Opidum munitissimum est cum arce.

H E K E L I I.

k A quâ denominantur Panni illi variis figuris contexti, qui vulgò dicuntur *Panni d'Arazzo*.

l Et totius Regionis Metropolis. Quondam ipsius *Flandriæ* primaria erat Civitas.

m Olim *Pannonia* dicta, & deinde *Saltus Carbonarii*, atque etiam *Picardia Inferior*.

B U N O

a Bierfiet. b Atrebatium. c Fanum S. Audomari. d Tervanna. e Hesdinum. f Montes. g Valentianæ.

(* a. Gallis LE COMTE DE ST. POL.

(* b. Sic a veteribus scriptum; a recentioribus h demta *Valenciennes*.

cum agro suo singularem provinciam conficere videtur, quæ dicitur *Cambresis*.

IV. Caput est, quæ provinciæ nomen dedit, *Namurcum*, ædificiis magis valida quàm splendida. x

V. Hic Ducatus nihil insigne habet, præter *Luceburgium* *, unde nomen Provinciæ; & ipsa urbs tam foeda, quàm satis natura loci munita. †

VI. Hujus caput est *Limburgium* urbs, minus inter reliquas XVII. provincias clara. *Falcoburgium* * a ac *Dalem*, duo Comitatus, portiones sunt Limburgiensis Ducatus.

VII. Primaria a *Brabantia* urbs est b *Antverpia*, Gallis *Anvers*,

iv. Namurcum Gall. Namur. German. Namen. v. Luceburgium. Luzelburg. vi. Limburgium.

BUNONIS.

x Continetur limitibus Hannoniæ, Brabantia, Leodicensibus, Lucemburgensibus & Gallia, a *Namurcum* five *Namurum*, ad Mosæ ac Sabis, seu Sambræ confluentes, munitum ac dives est n. In ditone Namurcensi lapis effoditur, unde excitatur ignis qui augetur aqua, extinguitur oleo. *Ortelius*.

† Ducatus *Lucenburgicus* habet ab Ortu Episcopatum *Trevirensis*: à Septentrione Ducatum *Limburgicum* & diocesis *Leodicensem*; ab Occasu *Galliam*; à Meridie *Lotharingiam* o. b *Luzeburgium* metropolim percurrit *Elsa* fl. Inde haud longe abest Palatium magnificum à *Petro Mansfeldio* excitatum, in quo nihil ad delicias deest. Est hic quoque ad *Mosellæ* ripas c *Theonis villa*, vulgo *Diedenhoven*, opidum munitissimum à Gallis anno 1643. expugnatum.

a Ducatus hic ab Ortu habet Ducatum *Juliacensem*; à Meridie Ducatum *Lucenburgicum*; ab Occasu Episcopatum *Leodicensem*; à Septentrione *Geldriam*. d *Limburgium* provinciæ caput ad *Wesam* fl. præcipiti saxo impositum, arte item & manu p validè munitum est: in ejus agro multum ferri ac æris effoditur. q

a Ducatus *Brabantia* habet ab Ortu *Geldriam* & Episcopatum *Leodicensem*; à Septentrione partem *Geldriæ* & *Hollan-*

diam, ab Occasu *Hannoniam* & *Flandriæ* partem.

β f *Antverpiam* Dux *Parmensis* ponte supra *Scaldim* fluvium, qui pedibus bis mille quadringentis in latitudinem ibi patet, fructo, obsidione cinxit, ac demum cepit anno 1585. r Nobile hic floruit *Typographejon Christophori Plantini*, ex quo prodiit opus *Bibliorum Regium*.

HEKELII.

n Gens armis dedita, civilis & ingeniosa, sed paucos habens Mercatores. *Gallica* lingua utitur, eaque degeneri.

o *Ptolemao* dicitur *Augusta Romandorum*, quam *Alifontia* Fluvius, vulgò *Elsa*, f. *Alfuz*, interfluit. Hic Consilii supremi Sedes est & Tribunal, à quo provocatur *Melchliniam*. Hodie est *Helena* illa, de quâ *Gallus cum Hispano privatim* & intra velum est digladiaturus.

p Immo profundâ valle.

q Cive gaudet *Remacle Fuschio*, Medico erudito, qui varios scripsit Tractatus, inter illos *illustrium Medicorum Vitas*, itemque *Gilberto Philareto*, qui nomine *Limburgii* apud exteros maximè innotuit. Vid. celeberrimi mei *Quensædii* Dialog. de *Patriis illustrium Doctrinâ & Scriptis Virorum* p. III.

r Cingitur vallo vastissimo, in quo dispositi *Tiliarum* ordines & amœnitatem, & opacitatem, deambulantibus præbent.

V

BUNO-

a Namur. Germ. Namen. b Luzeburgiam. c Theonis villa. d Limburgium.

e Brabantia. f Antverpia.

* Variè scribitur; a Gallis Latinè scribentibus *Luxenburgum*, Gallice *Luxembourg*; ab aliis *Lutzenburgum* vel etiam *Luzeburgium*.

(a* FALKENBOURG.)

VIII. Ant-
verpia. Mar-
chion.Bruxella.
Sylva Ducis.
Lovanium.IX. Mechli-
nia Domi-
nium.

Antvers, Germanis inferioribus *Antwerpen*, superioribus *Antorf*, Emporium quondam totius Europæ celeberrimum, nunc etiam urbs totius terrarum Orbis splendidissima *b: arce sua maximè nobilis. *Bruxella*, *Brussel*, *c magnifica urbs, rectorum Belgii Hispanici sedes, *Sylva Ducis*; *des Hertogenbosch* *d; ac *Lovanium*, vulgò *Leuven* *e, insignes urbes: Præterea *Breda*, *Sevenbergen*, *Bergen op Zoom*, *Lier*, *Herentals*; *Diest*, *Tienen*, & *Gemblours*, haud ignobilia sunt opida, * *Mechlinia*, *Mechlen* Germanis, *Malines* Gallis, quæ unam

BUNONIS.

a *Bruxellis* quoque sedes est summi totius Brabantiae senatus: urbs ad Sin fl. posita est. f

b *Sylva ducis*: ad fluvios *Dommelam* & *Aadam* vulgò *Aa* sita, à *Mosâ* fl. distat spatio duorum milliarium, à *Ravensteinio* quatuor, ab *Antverpia* duodecim. Opidum est amplum, pulchrum, situ & industria humana adeo munitum, ut inexpugnabile videri possit: Fœderatarum tamen Provinciarum armis domitum est anno 1629. Tantum lintei hic singulis paratur annis, quantum ducentorum coronatorum millibus vendi possit; ad quod opificii genus aquæ vicinæ secreto naturæ beneficio multum conducunt. Urbs illa natura & arte munitissima à Fœderatis Belgis domita & subacta est anno 1629. à quibus hodie tenetur.

c *Lovanium* ad *Dilam* amnem & *Wortham* torrentem situm quatuor mill. *Mechlinia* distat. *Gandavo*, aut ipsi *Parisiis* censetur amplius, si computantur suburbia. Academia hic instituta est anno 1426. Justo *Lipso* quoque celebritatem debet. Hic *Johannes Fridericus Saxoniae Elector* aliquamdiu captivus detentus est.

d *Breda* ad *Merke* fl. in ditone est Principis *Auraisæ* v, munitissima cum arce, à *Mauritio* singulari stratagemate capitur anno 1589. Ab Hispanorum Duce

Spinola fame & xi. mensium obsidione expugnatur anno 1625. sed à Fœderatis Provinciis duobus mensibus recuperatur anno 1637. *
e *Bergen op Zoom* opidum munitissimum, quoddam quasi Hollandiæ & Zelandiæ vinculum, ab Hispanis frustra oppugnatum.

f *Lira* ad *Nelam* fluvium duobus *Antverpia*, & totidem fere *Mechlinia* milliariibus distat.

i *Diest* Baronia ad *Demeram* fl. *Nicolai Clenardi* patria est.

g *Mechlinia* in *meditullio* Brabantiae sita, quatuor milliariibus distat *Antverpia*, totidem *Lovanio*, ac totidem *Bruxellis*. *Dela* fluvius mediam fecat. Gaudet cœli temperie; unde *Philippus I.* & *Carolus V.* hic educati. Opidani innatam quandam habent venustatem morum ac urbanitatem; unde appellantur *de Meesters van Polit.* Academia olim floruit; *Guicciardinus* tradit, aliquando ix. filios diversorum regum, xxiv. Principum, xxix. Comitum eodem tempore operam literis hoc in loco, dedisse.

HEKELII.

J In *Fori* extremitate ostenditur locus, ubi *Egmondanus* & *Hornius* Comites decollati. Plurima sunt hic *Ducum* & *Principum* Palatia magnifica. Fontes per Urbem crebri & elegantes. Turris, in quâ armamentarium, meretur videri.

: A

a *Bruxellæ*. b *Sylva ducis*. c *Lovanium*. d *Breda*. e *Bergen op Zoom*. f *Lier*.
g *Mechlinia*.

(*b *Nimia* profus exaggeratio; satis dixerat *Cluverius* si *Antverpiam* inter splendidas Orbis Civitates collocasset. At tantum abest ut sit totius Orbis splendidissima, ut ad *Lutetiam*, *Londinum*, *Amstelædamum*, *Venetias*, *Genuam* aliasque bene multas urbes non accedat.)

(*c Gallis *Bruxelles*; pronunciant *Brusselles*.)

(*d Gallis *Bois le-Duc*, Imperitis *Bolduc*.)

(*e Gallis *Louvain*.)

unam provinciam in XVII. conficit, inter nitidissimas Belgicæ merito numeratur. De cætero, & in Brabantia Ducatus *Arfchot*: Marchionatus *Bergen op Zoom*; Comitatus *Hoogstraten* & *Megen*; Baronatus *Breda*, *Diest*, & *Grimbergen*.

VIII. & *Zelandia* in insulas complures dissecta est; quarum nobiliores, *Walachria*, vulgo *Walcheren*, *Scaldia*, vulgo *het Landt van Schouwen*; & *Bevelandia Austrina*, vulgo *Zuyt-Beverlandt*. In *Walachria* urbs princeps est *Middelburgium*, celebre Emporium. Secunda est *Vlissingen*, (**Gallis Flesingues*.) proximus in *Zelandia* ex *Gallia* ac *Britannia* advenientium navium appulsus. *Vera*, vulgo *ter Veer*, *Scoticarum mercium*

VIII. Zelandia.
Walachria,
Scaldia.
Bevelandia.
Middelburgium.
Vlissinga.

Vera.

† A vicino Nemore sic nuncupata.

‡ S. *Arausionensis*.

‡ In Arce Navis adhuc custoditur, quâ intraverant milites *Ordinum*, cespitibus, comburi heic locorum solitis, obsecuti. Videndus quoque in atrio Arcis *Hippelaphus*, Equus pedes & caudam *Cervi* habens.

‡ Ubi & *Armentarium nobile*.

BUNONIS.

‡ *Arfchoitium* ad *Demeram* fluvium est.

‡ *Megen* opidum munitum ad *Mosam* est.

‡ *Grimberga* olim fuit celebris. Ad Provinciam hanc pertinet quoque *Gemblacum*

vulgo *Gemblours*, abbatia, eruditorum olim Seminarium.

‡ Comitatus a *Zelandia* nomen ex re habet; mari enim undiquaque alluitur, & insulis constat plurimis, ex quibus octo celebriores sunt; præter insulas memoratas ad Provinciam pertinent, *Nord-Bevelandia*, *Duvelandia*, *Tola*.

‡ *Middelburgium*, *Gymnasio* & ordinario deputatorum *Zelandiæ* Collegio quoque nobilis, elegans ac propè munita urbs, habet stapulam sive forum vini, ex *Hispania*, *Gallia* aliisque provinciis importati. Tutissima & capacissima ibidem est navium statio. Inde oriundus fuit *Petrus à Mittelburgo*, insignis *Mathematicus*, qui eo nomine *Romam* vocatus est. Scripsit ille de paschatis celebratione.

‡ *Vlissinga*, duo millia passuum *Middelburgo* distans, urbs exigua quidem est,

sed arte & natura munita. Opportuno ad eum situ est, & tam eximio portu spectanda, ut, quotquot fere ultro citroque comitant naves, hæc perpetuo transeant. Oceani Belgici habetur clavis. Quare *Carolus V.* inter cætera consilia secretiora *Philippo* filio hoc etiam reliquit, ut quam diligentissime tueretur hunc locum; quod dum ille per suos arce exstructa violenter conatur efficere, *Belgis* portam aperuit ad libertatem recuperandam. Tenuit Urbem illam pignoris loco *Elisabetha Angliæ Regina* ab anno 1587. & post illam *Jacobus Rex* ad annum 1616. quo deducto præsidio *Aurantiæ Principi*, Domino suo, restituta fuit. Habet Princeps ille ibidem palatium suum.

‡ *Vera* seu *Campoveria* munita, est in ditione Principis *Aurantiæ*.

HEKELII.

‡ Hæc, aliàs quippe *Tolana*, vulgo *Tolen*, dicta, duo habet Oppida satis laudata, *Tolam* & *Div. Martini Aggerem*. Illa circuit quatuor tantummodò *Germanica* *Milliaria*, neque, nisi *Vicos* & *Pagos* habet. Ista autem quondam erat fertilis & amœna, antequam Anno m. d. xxxii. penitus inundaretur.

‡ Undè *Gallis* l'Estappe du vin de France & d'Espagne.

‡ In hæc Urbe videnda sunt tormenta aliquot, *Caroli V.* Imperatoris nomine inscripta. Juxta Portam hospitium est amœnissimum, ex quo in *Mare* & *Ziricæam* usque, alterius *Insulæ* Urbem ad aliquot Leucas

V 2

a *Zelandia*. b *Middelburgium*. c *Vlissinga*.

Gufa.

xx. Hollan-
dia.

Dordracum.

Amsteroda-
mum.

mercium Emporium. In Scaldia insula est *σ* *Sirickzea*, opidum satis nitidum. In Bevelandia, *τ* *Gufa*, vulgo *ter Goes*. IX. *υ* *Hollandia* ob frequentia in varias Mundi parteis commercia totius Belgicæ celeberrima potentissimaque, dividitur in *Septemtrionalem & Austraiem*. *Septemtrionalis* Hollandiæ pars meridionalis, crebris lacubus interfusa, *Waterlandt* incolis vocatur. Princeps dignitate est totius Hollandiæ urbs *φ* *Dordracum*, vulgo *Dordrecht*, & *Dort*, in ipsis lacuum, quos *Mosa* *Vahalisque* efficiunt, undis sita; vini *Rhenani* frequenti mercatu nobilissimum Emporium. At maxima potentissimaque omnium est *κ* *Amsterdamum*, vulgo *Amsterdam*,

Leucas remotam, prospectus amœnissimus. Vid. *Jodoci Sinceri* Itinerar. *Gallia* p. 381.

BUNONIS.

σ *Zirickzea* antiqua multis & insignibus gaudet privilegiis. Portu ejus aliquando arenis obducto, novus apertus est.

τ *Gufa* ad ostium Scaldis est opidum satis lautum.

υ *a Hollandia* Comitatus fines habet ab Ortu *Trans-Isalaniam* *c* & *Geldriam*: à *Septemtrione* *Frisiam*: ab Occasu mare *Germanicum*, & insulas *Zelandicas*, à *Meridie* *Brabantiam*. *d*

φ *b Dordracum* urbs pervetusta, *Hollandiæ* olim caput, *σ* *Mervæ* incumbit, quod flumen ex *Rheno*, *Mosa*, & *Linga* urbem præterfluentibus; nascitur. Anno 1521. *Vahalis* simul & *Mosa*, exæstuante in eos *Oceano*, ex agro inter hanc urbem & *Brabantiam* interjecto effecerunt immensum illum aquarum gurgitem, absorptis violenter 72. egregiis pagis, & in iis plus centum hominum millibus; qui cum omnibus suis fortunis miserando illo diluvio perierunt; & tum urbs illa à continente fuit avulsa ac instar insulæ deslituta: nunc incolarum industria non exiguum agrum undis ereptum mœnibus suis rursus conjunxit, propriâ fere harum gentium arte. Est verò pulchra, dives, potens, amplis & elegantibus ædificiis ornata, & celebris Synodo, quam Reformati anno hujus seculi 19. ibidem celebrarunt. *Dordraco* oriundus fuit *Paulus Merula* & *Janus Rutgerius*. *f*

κ *c Amsterdamum* nomen sortitum est ab *Amstela* fluvio, & voce Teutonica *Damm*, quæ significat *aggerem*. Fuit olim vicus à piscatoribus inhabitatus; sed à trecentis abhinc annis in tantam excrevit urbem. Anno 1601. ædes plusquam sexcentæ privatorum opibus à fundamentis fuerunt extractæ. *Bursa*, *die Boerse*, Templum australe, *die Suder Kirche*, & *Curia*, splendida sunt ædificia, quæ nulli in Europa splendore & magnificentia facile cedant. Sunt ibi quoque rigidioris disciplinæ ergastula *das Zuchtbausz*, in quo mares; & alterum, *das Spinhausz*, in quo fœminæ labore exercentur *g*. *Tota urbs* palis prælongis & crassis superstructa; unde argute quidam, *si*, inquit, *videri possent heic fundus, nunquam quisquam amœniorrem vidisset sylvam*. Civium incredibilis ibi est frequentia: & fere major quotidie advenarum concursus. Non enim unius provincie, sed totius Orbis emporium est; de *Amstelodamo*, quod *Sallustius* olim de *Carthagine*, *silere melius puto, quam pauca dicere*.

HEKELII.

c *H. e. Maris Germanici* Sinum.

d Et *Mosam* *Amnem*. Incolæ hujus Regionis sunt proceri, formosi, civiles, humani, ingeniosi, divites, potentes & bellicæ laudis præ ceteris clari.

e Et *Metropolis*.

f Ac *Guitielmus Lindanus*, Episcopus *Ruramondensis*, & postea *Gandavensis* Ecclesiæ Doctor, Pontificius & Antagonista Orthodoxorum acerrimus.

g Porro

a Hollandia, *b* Dordracum. *c* Amsterdamum.

dam, opulentissimum ad Oceanum Germanicum Emporium:
 ↓ *Lugdunum* Batavorum, vulgo *Leyden*; omnium Belgica-
 rum, nedum Hollandicarum, amœnitate salubritateque splen-
 didissima: α *Delphi*, vulgo *Delft*, *Guilielmi Principis Au-*
riaci, Illustrissimi Principis Mauritiï parentis, cæde insignita
 civitas: β *Roterodamum*, *Rotterdam*, natalibus *Erasmi Rote-*
rodami clara secundum ab Amstelodamo Emporium. β *Haga-*
Comitis,

Lugdunum;

Delphi.

Roteroda-
mum.
Haga.

g Porro *Orphanotrophium* pro utroque
 sexu, *Xenodochium* pro peregrinis morbo
 infectis, *Gerontotropheum* quod verè *Paupe-*
rum dici potest *Palatium*, *Ædes* pro *deliris*
 utriusque Sexus, *Domus India Orientalis*,
Domus India Occidentalis, *Domus Organi-*
ca, &c.

BUNONIS.

↓ a *Lugdunum* à Romanis olim putatur
 conditum: fuitque Prætoris Romani per-
 petua sedes. Cœlum habet temperatius,
 quam cæteræ Hollandiæ partes. Diatur-
 nam superiori seculo Hispanorum forti ac
 constanti animo sustinuit obsidionem; Inde
 Academia, præeunte Guilhelmo Arausino
 Principe, ornata est. Lugdunensis erat per-
 fidus ille impostor & anabaptista, *Joannes*
Buchold, factor, vulgo *Johann à Leyda* di-
 ctus; qui mira quadam malitia & inauditis
 commentis se regem fecit Monasterii, anno
 1534. sed tamen urbe capta atroci supplicio
 demum affectus b. Edidit vero *Leida* complures
 viros eruditione præstantes, *Johan-*
nem Gerbrandum, *Nicolaum Leontium*,
Janum Doufam, &c. i

α b *Delphi* seu *Delfium* ab alveo seu fossa
 & aquæ ductu ex Mosa in urbem perducto
 nomen habet. Fossam enim vulgo appel-
 lant *Delft*. Anno 1536. fortuito incendio
 major ipsius pars conflagravit: sed ex ruinis
 surrexit pulchrior. Ciconiæ tum visæ sunt
 magno conatu anniti, si qua pullos flammis
 possent eripere; & quum ob pondus cor-
 porum nequirent, expansis alis sobolem suam
 obtexerunt; Quædam etiam pertinaciter
 pullis adhærentes eodem incendio haustæ
 sunt. Multi enim in domorum culminibus
 avium istarum conspiciuntur nidi; quod ad
 illarum passionem urbs loco opportunissimo
 sita est. *Guicciardinus*.

α c *Roterodamum* propinquum Mosæ est
 & ad Roteræ fl. unde nomen desumit, fau-
 ces l. Varias olim calamitates expertum in
 amplissimam excrevit urbem; idque eo po-
 tissimum tempore, quo ab Hispanis deser-
 tum fuit. Et superioribus quoque annis
 magna accessio facta est. Heic bona co-
 quitur cerevisia; quæ istis in terris magno-
 pere expetitur. Haud procul summo templo
 est statua ænea Erasmo à senatu posita.

β *Roterodamo* tribus leucis distat *Haga*
 d non pulcherrimus modo, sed ditissimus
 quoque, & fortassis etiam maximus univer-
 sæ Europæ pagus, Auranfius Princeps ibi pul-
 cherrimum habet palatium m. Semileuca fere
 ab Haga situs est pagus e *Lausduna* n, ubi
 cœnobium, in quo Margaritæ Comitis
 monumentum cum inscriptione; ex qua
 cognoscitur, Margaritam illam anno ætatis
 suæ XLII. ipso die parasceves hora nona
 ante meridiem, anno salutis 1276. peperisse
 infantes vivos promiscui sexus numero tre-
 centos, sexaginta quatuor: qui, quum
 sacramentum baptismi accepissent, cum
 matre expirarunt. Singuli infantes narra-
 tur fuisse pulli duntaxat gallinæ magnitu-
 dine. o

HEKELII.

b Iconia ejus, ut & uxoris *Elise* vid. ap.
Joannem Meursium Lib. I. *Athen. Batav.*
 Cap. xxv. p. 78. Edition. posterior. ubi
 Historia prolixè est descripta.

i Hujus splendidissimæ atque amœnissimæ
 Urbis Academiæ Doctores olim fuere *Ja-*
cobus Golius, *Abrahamus Heidanus*, *Daniel*
Heinsius, *Justus Lipsius*, *Claud. Salmasius*,
Jacob. Triglandius, *Marc. Zuer. Boxhornius*,
 atque plures alii, quos ipse *Leidensis* Doctor
 præstans, *Joannes Meursius*, in ATHENIS
 BATAVIS utriusque Edition. dignissimè lau-
 davit.

V 3

& Patria

a *Lugdunum*. b *Delfium*. c *Roterodamum*. d *Haga*; e *Lausduna*.

Comitis, vulgo *des Graven-Hage*, nobilissimus totius Europæ vicus, multisque urbibus præferendus; Comitum quondam Hollandiæ, nunc Consilii Confœderatarum Provinciarum universalis sedes: huc quippe, quoties de communibus negotiis decernendum est, universæ provinciæ conveniunt. Sunt præterea nobiles urbes, *γ* *Haerlem*, *δ* *Goude*, *ε* *Geertrudenberg*, *ζ* *Alckmaer*, *η* *Edam*, *θ* *Horn*, *ι* *Enckbuysen*. In insulis

Austra-

k Patria fuit *Hugonis Grotii*, quem *Heinsius* Pater maximum *Hugonem* appellavit.

l Quasi dicas *Rotera Agger*.

m Aquis & fossis undique cinctum & munitum.

n *Joannis Meursii*, Viri celeberrimi, Patria.

o Vid. *Gotsfr. Hezenitii Itinerarium Frisio-Hollandicum* p. 141. Edit. *Lugd. Batav.* Anno M. DC. XXX. in 16. f. ut & *Sinceri Itinerarium Gallia* p. 395.

BUNONIS.

γ a *Harlemum* *p* ad *Sparam fl.* Amsterodamo tribus distat leucis. Albani ducis crudelitatem experta hæc urbs, incendio etiam deformata; sed pulchrior surrexit, & incolarum numero adeo aucta est, ut superioribus annis hic supra xxv. millia hominum fuerint numerata eorum, qui sexagenariis minores, & pubertatis annos egressi varias artes mechanicas & mercaturam exercebant. Artis Typographicæ inventionem urbi huic adscribit *Hadrianus Junius*. Anno Christi 1403. mulier quædam marina, sive *Siren* dicenda est, à piscatoribus capta *Harlemi* plures annos vixit. Vestita & assuefacta paulatim esui panis, lactis, & aliorum id genus ciborum; etiam nere & reliquum opus domesticum exsequi didicit; crucis insuper signo honorem & reverentiam exhibens, aliosque usurpans ritus, quos à domina docebatur; sed semper muta mansit. *Guicciardinus*.

δ b *Gouda* ad *Isalam Leidâ* distat quatuor leucis majoribus, opidum lautum & prævalidum est. Hic conceptus & utero gestatus est *Erasmus*.

ε c *Gertrudis mons* *q* ad *Mervam* fluvium clupearum piscatione celebre opidum est.

ζ d *Alcmaria* *Harlemo* quinque leucis distat, egregie munita; unde *Hispanus* fortiter repulsus est; *Lacubus* erat circumcincta *r*, qui siccati circumducto valido aggere in arva & pascua sunt conversi. Hæc magna casei butyrique paratur copia. *Petrus Forestus* Medicus fuit *Alcmarianus*. *f*

η e *Edamum* ad *Idam* seu *Edam fl.* & lacum hodie exhaustum, qui in arva & pascua conversus est: Plurimæ ibidem ædificari solent magnitudine simul & specie commendabiles naves. Lautissimus quoque in territorio circumjecto premitur caseus, idque tam incredibili copia, & cum tanto civium quæstu, ut universum opidulum inde locupletetur.

θ f *Horna* duabus ab *Edamo* leucis ad eundem sinum seu lacum *Flevi* sita à portu tortuoso videtur dicta; opidum peramœnum, dives & satis amplum, tutum habet portum. Gaudet mercatu anniversario præter hebdomadarios; quibus ibi tanta copia casei butyrique advehitur, ut solus, qui spectaverit, credere possit. In urbe illa natus est *Hadrianus Junius*, professione Medicus, & in omnibus liberalibus scientiis versatissimus, Poëta eximius, & Philosophus celebris. *v*.

ι g *Enchusa* abest *Hornâ* tribus leucis, ad eam maris *Australis* (vulgò *Zuyder-Zee*) partem; quæ *Frisiam* adspicit: Opidum lautum ac munitissimum, portu prorsus mirabili. Ædificantur ibi quoque naves plurimæ. Habet urbs illa peritissimos naucleros, & industrios valde navales socios.

HEKELII.

p *Petri Scriverii*, d. xii. Jan. Anno M. D. LXXVI. nati, Patria.

q *S. Gertrudi-Berga*.

r Unde

a *Harlemum*. b *Gouda*. c *Gertrudis mons*. d *Alcmaria*. e *Edam*. f *Horna*.
g *Enchusa*.

Australibus est * *Briel*, haud postremum provinciæ opidum, & itidem a *Geerfiet*, Septentrionali Hollandiæ adjacent Insulæ duæ, * *Texel* & * *Flielandt*, navium stationibus celebres. De cætero est in Hollandia Comitatus & *Egmont*, Baronatus * *Brederodiorum*, * *Vianen*.

Texel.
Flieland.

X *Trajectensis* sive *Ultrajectensis* provincia, nomen accepit

x. Trajectensis provincia.

r Unde & a copiâ *Lacuum* URBI nomen inditum volunt, qs. *Al-Meer*.

f Qui primam in *Medicina* Lectionem & Orationem pro laude *Ejus* in *Academia Lugdunensi* habuit. Leg. *Meursius* loc. cit. Lib. II. p. 99. & *Melchior Adams* in *Germanor. Medicor. Vitis* p. 328.

t D. r. Jul. superioris Seculi A. XIII.

v Denatus a. *Middelburgi* d. XVI. Jun. Anno LXXV. ejusdem Seculi, ibidemque sepultus honorificè.

BUNONIS.

* a *Briela*, in insula *Vorna* jacet, quâ *Mosæ* fluminis alveum *Rhenus* Oceano affundit. Opidum hodie valde munitum istud est, quod omnium primo, de improvîso & præter omnem *Ducis Albani* spem, ductu *Comitis Marchiæ*, calendis ipsis *Aprilibus* anni 1572. occuparunt extorres *Belgæ*. Desiverunt paulo post *Fliſſinga*, *Enchusa*, & alia quædam opida, non sine ingenti rerum & status mutatione. Superioribus annis urbs illa *Elisabethæ Angliæ Reginæ* ab Ordinibus pignoris loco tradita, & per annos multos præſidiis *Anglicis* infessa; Sub regno *Jacobi I. Angliæ Regis* redempta & restituta fuit, præſidiumque *Anglorum* deductum. Nunc *Fœderatorum* milite custoditur.

λ b *Geerfietum* in eadem, cum *Briela* est insula, opidum mediocre. Ager ejus quàm optimus, & cum tritici mire speciosi, tum & aliarum egregiæ bonitatis segetum fertilissimus est. *Briela* duarum leucarum intervallo abjuncta est c *Goerea*, vulgò *Goeree* insula cum opidulo cognomine. Olim commerciis & navigationibus floruit. Nunc portu hinc obstructo, inde infestum habens Oceanum, multum de pristino splendore amisit.

μ d *Texel* seu *Tessalia*, insula copiosa & omnibus rebus affluens, contra maris impetus partim collibus arenosis, partim aggere communitur. Ager magnam partem est pascuus, in quo multi oberant pecudum greges. Amplissimum & pulcherrimum ibi est municipium nullis clausum mœnibus, quod eodem cum opidis jure & Magistratibus gaudet.

ν e *Flevolandia*, *Hollandis* het *Flielandt*, à *Flevo* nomen sortita est, quam *mytull*, vel si mavis *musculi illi marini*, *Belgis Mosselen* dicti, vel inprimis commendant. Cæteræ ad *Hollandiam* insulæ pertinentes sunt g *Schellingia*, quinque pagis habitata, armento dives; h *Wieringia* ab alga marina dicta putatur, cujus ibi tanta est copia, ut ea aggeres sartos tectos confervent. In sinu, qui mare *Australè*, (*Zuyder-Zee*) sunt i *Urk* & k *Ens*. Ad ostium *Mosæ* l *Voorna*, m *Goerea*, n *Over Flachee*, in qua opidum o *Smoerdick*.

ξ p *Egmonda* Oceano ab occasu propinqua est, & ab *Alcmaria* sesquileuca, à *Bevervico* duabus leucis distat. Pulcher profectò & concinnus admodum pagus, insignem habet arcem.

ο q *Brederodiorum* antiquissima gens cognomen habet à *Brederoda* arce, quæ medio ferè inter *Harlemum* & *Bevervicum* itinere jacet.

π r *Viana* posita est ad lævam *Leccæ* ripam, & *Schoonhoviâ* x duabus tantum leucis abest.

ρ *Provincia Ultrajectina*, etsi cum *Hollandia* conjunctissima, peculiaris tamen & distincta ditio est. Ea præter metropolin *Ultrajectum*, quatuor opida complectitur; *Durostadium*, *Rbenam*, *Amersfordiam*, & *Montfortium*. Cingitur *Provincia* illa à *Septentrione*; *Occasu* & *Meridie* pœnè omni

ex

a Briela. b Geerfietum. c Goerea. d Texel. e Flevolandia. f Vlieland. g Schelling. inf. h Wiering. inf. i Urk. inf. k Ens. inf. l Voorna. inf. m Goerea. inf. n Over Flachee. o Smoerdick. p Egmonda. q Brederoda. r Viana.

cepit à capite suo *a Trajecto*, sive *Ultrajecto*, vulgo *Utrecht*, vel *Utert*. Urbs est ampla atque magnifica, Episcoporum quondam Frisiorum sedes. Est & *Amersfort*, haud spernendum opidum.

xi. Geldria.

XI *Geldriae Ducatus* *v* in duas hodiè secatur parteis: quarum altera Hispanici *, altera Confoederati juris est. *Hispanica*

ex parte Hollandiæ finibus, ab Ortu terminatur Ducatu Geldriæ. *y*

HEKELII.

x Patriâ quippe eruditissimi Viri *Christophori Longolii*, Oratoris clarissimi, *Patavi* sepulti.

y Potitur agro bono & fertili, qui magis feminatur, quam *Hollandia*, quia non adeo humilis est ac humidus, sicut illa.

BUNONIS.

a *Trajectum* situm est ad veterem Rheni alveum, cujus aquæ in *Leccam* sunt derivatæ. Illud notatu dignum, eo loco positam esse hanc urbem; unde unius diei itinere, pedibus pervenire queas, ad quodcunque libuerit è quinquaginta *z* opidis, *Ultrajectum* circumstantibus. Potest quis manè urbe hac egressus ad quodvis è sex & viginti opidis etiam lento gradu inambulans accedere, genio inibi indulgere, & vespere domirursus ad cœnam adelie. Habebat *Ultrajectum* munitissimam arcem à Carolo V. exstructam, quam opidani anno 1577. dejecterunt. Est verò ipsa urbs ampla *a*, concinnis & elegantibus ædibus exornata, Episcopatu olim nobilis *b*. *Ultrajectinus* fuit *Hadrianus VI.* Pontifex Romanus, ex Germanorum gente postremus. Hic Papa factus nomen suum in baptismo acceptum *c* mutare noluit. *d*

τ *b* *Amersfordia* à *Trajectu Ema fl.* quod vulgo *de Eem*, nomen sortita, ab Ordine nostro seculo egregie muniti cœpit, varique opera exterius adjecta. *c* *Durostadium*, olim *Batavodurum*, situm est ad illum Rheni alveum, quem *Leccam* vulgariter appellant. Vetusissimum est opidum, cujus mentionem facit *Corn. Tacitus*. *A*

Normannis *e* olim fuit excisum *f*. Præsules *Ultrajectini* ibi fere sedem habere solebant ob amœnitatem & commoditatem, quam vitæ humanæ præstat. *d* *Rhena g* ad *Leccam* posita egregie munita est: Inde *Trajectum* petentibus vasti occurrunt campi, & prædivites venæ cespitis ustibilis *b*. *e* *Montfortium* ad *Isalam* positum, paucis abhinc annis incendio miserè deformatum est.

v *f* *Geldria* à Septemtrione habet *Frisiam*: ad Occasum est *Sinus Australis*, vulgo *Zweder-Zee*, *Hollandia* & *Ultrajectina* ditio: à meridie partim *Mosa* est, qui eam à *Brabantia* distinguit; partim *Juliacensium* finibus clauditur: ab ortu *Rhenus* est, & *Cliviæ* Ducatus. *i*

HEKELII.

z Seu, ut alii volunt, sexaginta.

a Mœnibus valida.

b Collegiisque *Canonicorum* dives.

c Ideò, quòd ex humili loco & pauperima domo ad tantos honores ascenderit.

d Fuit & Patria *Guilielmi Canteri* & *Joannis Heurnii*, Virorum sat illustrium. *Academiam*, qua claret, *Joan. Georgius Gravius*, *Numburgensis*, solidissimâ eruditione & summâ celebritate suâ clariorem adhuc reddit.

e Et *Dacis* penitus.

f Ex hoc prodiit *M. Walterus*, Grammaticus, ut testis est *Cornelius Haemrodus* in *Batavia* brevi *Descript.* p. 33. Arcem satis munitam habet.

g Et *Rhenia*.

h Patria doctissimi Viri, *Gerardi Listerii*, Scriptoris clarissimi; famosa autem olim *divæ Cunera* cineribus.

i Regio campestris est cum paucis Montibus, sed passim *Nemoribus* multis & utilibus

a *Trajectum*. *b* *Amersfordia*. *c* *Durostadium* seu *Batavodurum*. *d* *Rhena*.
e *Montfortium*. *f* *Geldriæ* fines.

(* *Hispanicam* *Geldriam* à Rege *Borussiæ* possideri jam inuimus.)

panicæ Geldria caput est ϕ *Ruremunda*, sedes Episcopalis & conventus juridicus; dein α *Gelder*, quæ nomen Ducatui dedit: post eam ψ *Venloo*. *Geldria Confœderata* in tres dividitur potissimum portiones: quarum *Velavia*, vulgo *de Veluwe*, urbes habet ω *Arenacum*, vulgo *Arnhem*, caput in hac parte, ac sedes olim Ducum, nunc conventus Juridicus totius provinciæ. Post hanc sunt & α *Harderwicum*, & β *Elburgum*. *Betavia* altera pars, hodiè *de Betuwe*, veteris *Batavia* nomen fert*: in hac sunt Comitatus γ *Buren*, & δ *Culenburg*,

Ruremunda.

Venloo.

Velavia.

Arenacum.

Betavia.

Buren.

Culenburg.

libus ornata. Fertilissima est præcipuè tritici; pascua habet optima, adeò ut ex ultimâ *Daniâ* emacerata armenta huc saginanda mittantur.

BUNONIS.

ϕ *a Ruremunda* ad Ostium Ruræ fluminis, quod ad ipsam urbem aquas suas in Mosam exonerat; unde nomen id obtinuit. *Ostium* enim, sive *Os*, Teutonibus dicitur *Mond k*. Distat urbs hæc à Venlona itinere trium leucarum: estque & civibus frequens, & opulenta, situ & munitione valida. *Ædificiis* erat concinna, sed anno 1665. incendio misere deformata est. *Leucæ* unius intervallo *Ruræmunda* distat β *Kesselia*; olim *Castellum Menapiorum*, quod nomen & situs indicant.

α *c Geldria* est opidum mediocre, *satis* tamen munitum.

ψ *d Venlona* ad dextram Mosæ ripam sita est. Inter *Venlonam* & *Bercam* fossa *S. Maria* sive *Engeniana* duci cœpta est anno 1626. xxiv. stationibus munita ab Hispanis, spe *Rheni* aquas in Mosam deducendi, sed irritò conatu. In Hispanica ditione præterea sunt ϵ *Stralen* arx munitissima, ϵ *Wachtendonck* ad fl. *Niers*, g *Montfort*, h *Hoorne*, i *Moers*, k *Crevelt*.

ω *l Arenacum*, opidum antiquum, & elegans dextræ *Rheni* ripæ impositum, à fossa *Drusiana* abest mille passus.

α *m Harderwicum* ad sinum *Australem*, (*Zuyder-Zee*) commodum habet portum l . An. 1503. incendio fere totum vix trium

horarum spatio periit, quinque aut sex domibus exceptis; sed brevi restauratum est.

β *n Elburgum* opidulum non inelegans ad eundem jacet sinum. In *Velavia* quoque sunt \circ *Wagening* & p *Hattem*. m

γ q *Buren* Comitatus sui juris ditio est, *Geldriæ* contermina, neque ejus territorio includitur. Opidum jacet haud procul *Linga* flumine ad torrentem exiguum. n

δ r *Culenburgum* lævæ *Leccæ* ripæ appositum; *Burâ* leucæ itinere abest. Opidum satis elegans est cum arce munitissima. Suo hodiè regitur Comite.

HEKELII.

k Hæc natus est *Gerardus Joannes Vossius* Anno m. d. xlix. qui à *Petro Tiarâ*, primo *Academiæ Lugdunensis* Rectore, d. V. Maji Anno prædicti Seculi lxxviii. inter *Academiæ* membra inscriptus est *Lugduni Batavorum* hoc nomine: *Joannes Alopecius, Ruremundanus*, ut refert *Meursius* Lib. II. *Atb. Batav.* p. 260. seq. Patria quoque fuit *Ælii Everardi Vorstii* d. xxvi. Jul. Anno m. d. lxxv. ibidem nati.

l Olim cùm *Litterarum Gymnasio*, tum bellicis tumultibus celebrior; hodiè verò piscium marinorum nundinatione non modicum faciens quæstum.

m Hæc ad *Isala* Fluminis Ripam est condita, & ad hostilibus impressiones sustinendas utcuq; munita. Illam autem ad *Rhemum* putamus modicum id Oppidum, quod olim *Tacitus Vadam*, seu, ut habent aliqui Libri, *Wagdam* appellavit.

n Arcem habet munitissimam.

X

BUNO-

a Ruræmunda. b Kesselia. c Geldria. d Venloo. e Stralen. f Wachtendonck. g Montfort. h Hoorne. i Moers. k Crevelt. l Arenacum. m Harderwyk. n Elburgum.

\circ Wagening. p Hattem. q Buren. r Culenburgum.

(* Hæc fuit *Batavorum insula* a Veteribus passim laudata.)

Noviomagus.

xiv. Zutphania.

Zutphen.

xii. Trans-Isalania.

Deventer.

Campen.

Swolla.

lenburg, eodemque pertinent duæ munitissimæ urbes *Bommel*, & *Noviomagus*, vulgo *Nimmegen*, & *Nieumegen*. Tertia pars antiquæ Geldriæ est Comitatus *Zutphaniensis*, quæ unam in xvii. conficit per se provinciam. Nomen habet à capite suo *Zutphen*: sunt præterea nobilia munimenta, *Grolle*, *Bredesford*, & *Lochem*.

xii. *Trans-Isalania* nomen habet à situ trans Isalam flumen. Dividitur in tres partes: *Salandt*, *Twente* & *Drente*. Tota provincia celebratur tribus quondam liberis civitatibus, *Deventer*, *Campen*, & *Swolle*, nunc etiam eodem nomine glorianti-

BUNONIS.

a *Bommelia* ad finistram Vahalæ ripam est, Bura duabus leucis abjuncta; insulæ, quæ vulgo *Bommelwert*, caput, opidum pulchrum & validum.

b *Noviomagus* olim Imperii urbs ad Vahalem sita, unde ad Arnhemum fossa utriusque civitatis sumtibus est deducta. Complura monumenta antiqua Romanorum, itemque nummi ibidem sunt reperti. Est locus urbi pœnè contiguus, qui vulgo *den Roomschen Voet*, id est, *pes Romanus* appellatur.

c *Zutphaniam* Berkela amnis interfuit, qui extra urbem Isalæ miscetur. Lautæ admodum, Teutoburgo sesqui leucæ, Arnhemio quatuor, Noviomago sex plus minus leucarum itinere distat. Mauritius Auranisæ Princeps eam anno 1591. intra quintum diem in suam redegit potestatem, & adeo munit, ut in validissimis Belgicæ Fœderatæ hodie habeatur urbibus.

d *Grolla* ad Slingam fl. posita egregie munita Hispanis erepta est.

e *Bredesfortia* in palustri loco sita est.

f *Lochem* ad Berkelam fl. jacet. Ad hanc Geldriæ partem etiam pertinent g *Tiel* ad Mosæ Vahalisque confluentes, h *Schenkenschantz* fortalitium munitissimum, à conditore suo *Schenkio* ita dictum, in insula *Gravenwert*, inter Rhenum ejusque alveum, Vahalem, positum, i *Battenbourg*, *Munitio S. Andreae* sive k *Fort S. Andres*, auspiciis Andreae Austriaci Cardinalis excitata, cui in vicina insula *Voorn* Mauritius Princeps aliam

opposuit arcem, à suo nomine appellatam. l *Trans-Isalania* p à situ trans Isalam dicta, fines habet ab Ortu Westphaliæ; à Septentrione *Frisiam* q & *Groningense* Dominium: ab Occasu fretum Australe, *die Zuyder-Zee*: à Meridie, *Geldriam*.

m *Daventria* ad dextram Isalæ ripam *Swolla* 4. leucis abest, ut natura, ita *Mauritii* Principis consilio munitissima reddita est. Proditione *Wilhelmi Stanlei* in Hispanorum venerat potestatem: anno 1587. sed à *Mauritio* Principe recuperata est anno 1591. n *Campi* ad lævam Isalæ ripam, adeoque ad ipsas fauces, sunt positi, quinque circiter à *Daventria* leucis: urbs mole & momento magna ac concinna. Mercatura olim erat florentior; sed hodie ostium fluminis limo impeditum onerarias naves non capit. Campis prægrandi leuca distat.

o *swolla*, ad torrentem ignobilem, qui aquas suas in *Vidrum*, qui vulgo *Vecht*, exonerat, haud procul ab Isala sita, unde vallum perductum & tria posita sunt castra. Urbs munitissima est.

HEKELI.

o Heic nati sunt *Petrus Canisus*, *Jesuitarum Hector*, *CANIS AUSTRICUS*, quod in *Austriâ* plurimum versaretur, alioquin dictus. *Gerardus Falkenburgicus* aliis *Falenburgius*, *Nonni Panopolita* interpres felicissimus, *Joannes Bronchorst*, ut & multi alii.

p Quæ incolis *Ouverissel* dicitur.

q Occidentalem.

r Heic natus est *Everhardus Bronchorst*.

ICTUS

a Bommel. b Noviomagus. c Zutphen. d Grolla. e Bredesfort. f Lochem. g Tiel. h Schenkenschantz. i Battenbourg. k Fort S. Andres. l Trans-Isalania. m Daventria. n Campi. o Zwolla.

riantibus. Sunt præterea duo insignia munimenta, ° *Steenwyck*, & ° *Coeverden*; quorum illud satis egregium opidum.

XIII. *Frisia*, quæ *Occidentalis* cognominatur, vulgò *West-Frieslandt*, caput habet *Leoardium*, *Leeuwarden*, urbem splendidam, ac magnificam, ubi conventus Juridicus totius provinciæ, præfectorumque sedes. Sequuntur *Harlingen*, celebris portus a *Franeker*, *Sneek*.

Steenwyck;

xiii. Frisia Occidentalis. Dominium Leoardium.

XIV.

ICTUS & Polyhistor summus, ut referunt *Meursius* Lib. II. *Athen. Batav.* p. 145. & *Quenstedius* in *Dialog. de Patriis Virorum illustr.* p. 126.

f Pontem habens ligneum ad utramque Fluminis Ripam pertingentem. Patria *Joannis Campensis*, viri doctissimi, qui *Davidicis Psalmis* egregius Paraphrastes, necnon *Hermanni Torrentini*, Grammatici, ut quidam putant. *Leg. Hamrodus* loc. cit. p. 27.

BUNONIS.

o a *Steenwicum* opidum exiguum, sed, ex quo à *Mauritio* Principe captum, valide munitum, affidet *Blocsilæ* anni, *Meppela leucæ* spatio diffitum.

π b *Covordia* quinque leucis Swolla distans arcem habet munitissimam magni momenti; quum aditum in utramque *Frisiam* intercludat. In provincia illa etiam sunt c *Vollenhoven*, ad sinum Australem, qui vulgò *Zwyder-Zee*, opidum lautum cum arce diruta. d *Geelmuden* ad *Vidri* ostium arcem habet munitissimam; inde haud procul e *Hasselt* ad eundem jacet fluvium, opidum opulentum. f *Meppel* sine mœnibus, unde bituminosus cespes in *Hollandiam* devehitur. g *Assen* cœnobium; h *Oetmarsen*; i *Oldenzeel*, k *Almeloo*, l *Ryssen*.

ρ m *Frisia* hæc concluditur intra *Oceanum*, *Flevum* lacum, *Groningense* dominium, & *Trans-Isalaniam* t. Dividitur in *Ostergoam*, *Westergoam*, & *Septem Saltus*, *Sevenwolden*. In *Ostergoa* sunt n *Leoardium* & o *Doccum*, Gemmæ *Frisiæ* patria; ubi asservatur manuscriptus *Euangeliorum* codex, quo usus traditur *S. Bonifacius* x. In *West-*

goa est p *Harlinga* in litore posita, emporium nobile & frequens y, *Franekera* tantum leucâ distans. Quod adjacentes agri apertis aquarum claustris inundari possunt, expugnatu difficilis est. In eadem *Westergoa* sunt, q *Sneca*, opidum antiquum *Joachimi Hopperi* Jcti patria: r *Bolswerda* portu gaudens satis commodo: s *Worcum* ad mare portum habens: t *Staverna* olim nobilis, cujus portus arenis nunc obstructus est: v *Hindelopa* mœnibus carens, objectis aggeribus ægrè servatur; à piscatoribus incolitur; x *Ilsta* fossâ tantum munita & *Sleta*. y *Septem Saltus*, *Sevenwolden* nullas habens urbes; at pagos 77. & cœnobium unum. Solum ibi sterilius est; rigatur b *Kinderdero fl.* Incolæ sunt bellicosi. *Frisiæ* objacent insulæ duæ, z *Amelandia*, tribus habitata vicis, & a *Sciermonicoga*.

H E K E L I I.

i Gentes hujus Regionis sunt frequentes, & ab antiquo bellicosæ, severæ & superbæ. *Mercaturam* & *Navigationem* inprimis exercent & amant *Libertatem*, quam ad Mortem usque defendere conantur. Contra *Adulteria* cane pejus ac angue vitant.

v Qui *Lovanii* A. CHR. M. D. LV. vivere desit.

x Urbs non aded magna; elegantia tamen ac vetustatis haud aspernandæ. Jus cudendi monetam præcis temporibus habuit. Sola hodiè inter omnes *Frisiæ* Civitates Senatunt, seu Consilium rei Navalis, vel, ut vulgò loqui amant, *Collegium Admiralitatis*, apud se retinet, quorum in *Provincia Hollandia* tria: *Amstelodami*, *Herna*, *Roterodami*.

X 2

y Et

a *Steenwyck*. b *Coeverdén*. c *Vollenhoven*. d *Geelmuden*. e *Hasselt*. f *Meppel*. g *Assen*. h *Oetmarsen*. i *Oldenzeel*. k *Almeloo*. l *Ryssen*. m *Frisiæ* limites & divisio. n *Leoardium*. o *Doccum*. p *Harlingen*. q *Sneca*. r *Bolswerda*. s *Worcum*. t *Staverna*. v *Hindelopa*. w *Ilsta*. x *Septem Saltus*. y *Kinderdero fl.* z *Amelandia* inf. a *Sciermonicoga* inf.

xiv. Groninga Domin.

Academia Belgica.

XIV. *Groninga* τ urbs est satis ampla ac celebris, quæ nomen provinciæ dedit. υ *Delfziel*, locus versus Germaniam munitissimus.

XV. Academiae sunt; Hispanicæ ditionis*, *Lovanium* ac *Duacum*. Confœderatarum provinciarum, *Lugdunum Bataavorum*, *Franckera*, ac nuper erecta *Groninga*. φ

CAP.

γ Et post *Leoardiam*, hujus Provinciæ Metropolin, maxima atque ditissima.

BUNONIS.

σ a *Groningerse Dominium* in actis publicis appellatur *Omlandia*. Habet ab Occidente Frisiam, ad Septentrionem vadosa æstuaria *de Wattien*; & mare; ad Orientem est *Amisa fl.* & *Frisia Orientalis*, itemque b *Dullartus sinus*, à fluctuum rabie sic vocatus: ad Meridiem jungitur *Trans-Isalanæ*.

τ c *Groninga* z ad *Ahæ* & *Hunesi* confluentes est *Rudolphi Agricola* a patria b. *Hunesus fl.* supra urbem vulgò vocatur *Schuzendiep*, infra urbem *Reidi.p.* d *Omlandia* partes sunt *Hunfingo*, *Fivelingo*, *Westquartier*, *Oldampt*, & *Westerwold*. Hæc pars paludibus plena multis arcibus & propugnaculis est munita.

υ e *Delfziel* in *Fivelingonia* perinsignis pagus est, pari trium leucarum spatio à *Groninga* simul & *Emda* semotus, ubi & propugnaculum sæpius olim instauratum ac dirutum: hodie tamen illud superest c. In eadem *Fivelingonia* est f *Damma*, opidum olim satis lautum, sed à *Cæsarianis* expugnatum mœnibus fuit spoliatum.

φ Cæterum g *Belgica Fœderata* plura alia per terrarum Orbem tenet loca; suntque in *Brabantia* *Sylva Ducis*, 's *Hertogenbosch*, *Berga* ad *Zomam*, *Bergen-op-Zoom*; *Breda*, cum aliquot locis aliis. In *Flandria*, *Slusa*, & aliæ nonnullæ in eo tractu urbes; *Hulstum* cum universa *Vasia*. In agro *Leodicensi* *Trajectum* ad *Mosam*, *Maestricht*. In *Coloniensi* agro, *Reinberga* & *Orsoy*. In

Frisia Orientali *Roovort*. In Ducatu *Cli-venfi*, *Vesalia*, *Wesel*, *Emmerich*, *Gennes* &c. In *Limburgico*, omnia fere tenent loca. In *Africa* iisdem *Belgis* parent *Arguin*, & alia loca in *Nigritis*; itemque *Caput viride*, s. *George de Mina*, *Cormantin*, *Toquerati*, aliaque loca maritima in *Guinea Aurea*, ex qua *Portugallos* ejecerunt. In *Insula S. Thomæ*, *Pavaofan*. In *Regno Congo*, *Loanda*; *insula* & *urbs*. In *promontorio Bonæ Spei*, *propugnaculum*. In *India*, magnam *Oræ Coromandelis* & *Malabari* partem, multaque *inuita* possident opida. In *Chersoneso Aurea*, habent *Malaccam*. In *insula Ceylano*, munitum opidum, *Columbo* dictum, cum propugnaculo ad *P. de Gallo*. *Moluccas insulas* fere omnes tenent, aliasque in his oris. In *Java* *insula*, munitissimum tenent opidum *Basaviam*. Ex *Formosa* *insula* à *Sinenfibus* nuper sunt pulsi. *Brafiliam* recuperarunt *Portugalli*. In *America septentrionali Belgis extorserunt Angli Novum Belgicum cum Novo Amstelodamo*. Habentur h *Belgæ* d simplices & minime mali; quos si semel in fraudem induxeris, inimicos experieris. *Philoxeni* omnes, omnes amant mundiciem, quæ incunctis eorum rebus singularis est. *Pecuniæ* avidi, *mercaturæ* diligenter incumbunt c. *Desides* ferre non possunt, eosque per vim ad laborem adigunt f. *Religionis* sunt amantissimi, ad quam tamen nolunt compelli g. *Principibus* suis orantibus omnia concedunt, exigentibus omnia negant, & amore potius quam imperio regi volunt.

HEKE-

a *Groningensis* *Dominii* limites. b *Dullartus* *sinus*. c *Groninga*. d *Omlandia* partes. e *Delfziela*. f *Damma*. g *Fœderatæ* ditiones & urbes reliquæ. h *Belgarum* mores.

(* Et hoc immutatum *Lovanium* *Austriaci* est *Dominii*, *Duacum* *Gallici*. Præter *Academias* *Lugdunensem*, *Franckeranam* ac *Groninganam*, *Academia* est *Trajecti* ad *Rhenum* non incelebris, & *Amstelædami* præter *Latinam*, *Schola Illustris* ab *Academiis* tantum discrepans quod gradus, ad impetrandos *Doctoratus* honores, non conferat; ceterum professorum fama notissimorum dudum floruit.)

VETERIS et NOVAE BRITANNIAE Descriptio

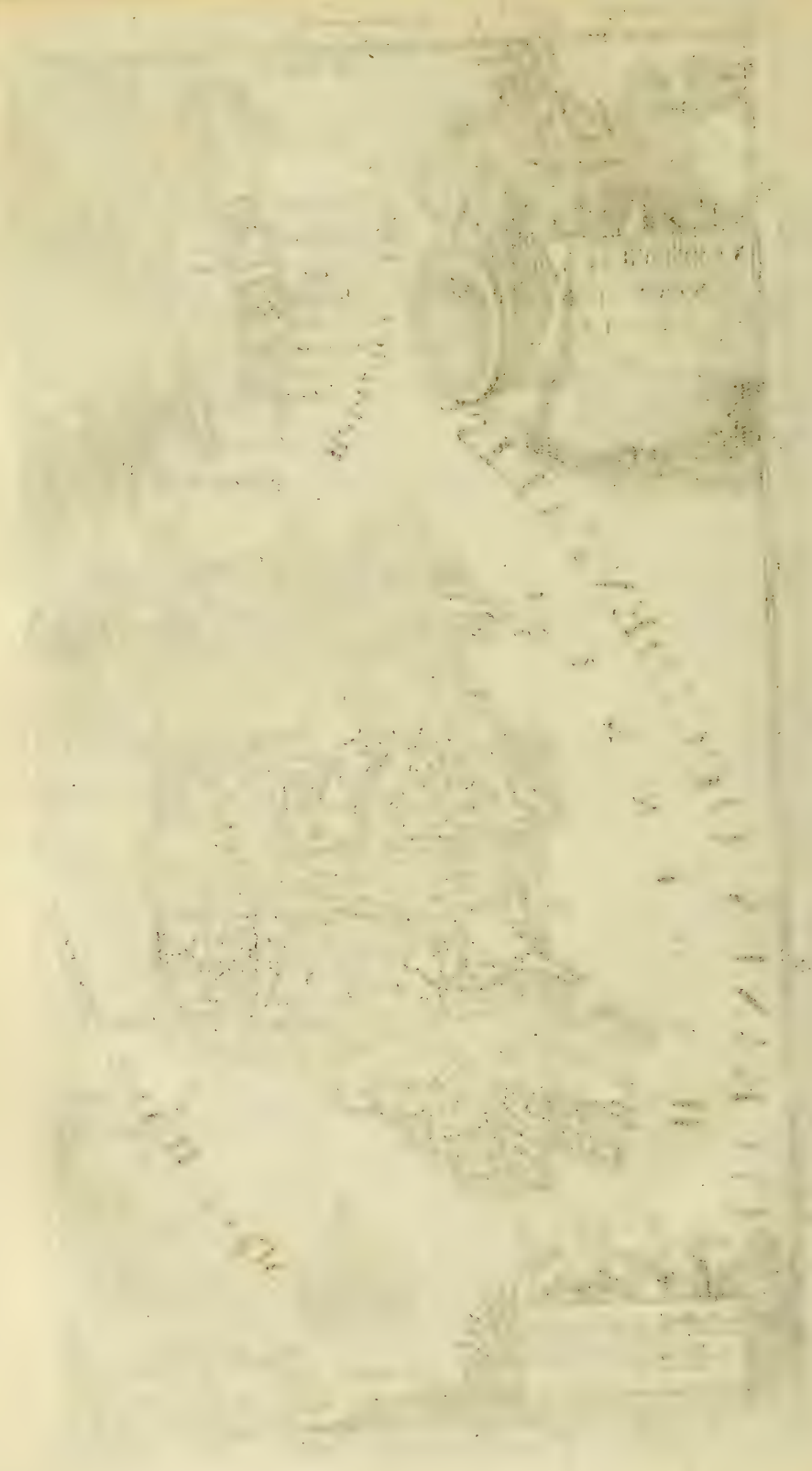
OCEANUS OCCIDENTIALIS HIBERNIA

CALEDONIUM BRITANNIA MINOR BRITANNIA MAIOR MARE GERMANICUM OCEANUS MINOR OCEANUS OCCIDENTIALIS

Orcades Int.	Fort Rouch
MARE PLYMOUTH	San des Siro
CALEDONIA	Scotland
NIUM	Scotland
Strona	Strona

50	55	60	65	70
10	15	20	25	30
35	40	45	50	55
60	65	70	75	80

HEKELII.

- z Phileum Ptolemao vocata.
- a Et Wesseli Gransfortii.
- b Amœna valdè est, & probè munita vallo adversus vim hostilem. Ideoque ab Exercitu Episcopi Monaster. ante aliquot annos frustra est obsessa.
- c Velut murus aheneus versus Germaniam.
- d Civiles, aperti.
- e Laboriosi sunt & diligentes.
- f Sunt quoque ingenio mirabili pollentes. Unde & multarum rerum fuerunt inventores & instauratores. Bellicosi sunt tam pedestri, quam equestri certamine, ac etiam navali classe. Artem navigandi optimè cal-

lent. Exercent quoque artificia nobilissima. Nam præter cætera contextores sunt pannorum ex serico, lanâ & lino diversorum generum, ut sunt *saja, tripa, grograna, bombesini*, sive *fustana*, nec non etiam *tapeta* & alia præstantissima opera, quibus *Trichinia, Cœnacula & Cubicula Principum & Nobilium* ornantur, quæ non tam in universam Europam mittuntur, sed in utramque *Indiam & Africam*.

g Nam gentes hæ primæ fuerunt ex *Gallicâ & Germaniâ*, quæ *Christianam Fidem* susceperunt, licet nunc inter eas multæ vigeant Hæreses.

C A P. XX.

De Britannicis Insulis.

I.

Allico littori ac Rheni ostiis adjacent *insula* innumeræ, *Britannicæ* in universum appellatæ: quarum duæ magnitudine nobiliores, *Albion* atque *Ibernia* dictæ sunt: at quæ *Albion* antè, ab albis ad littus petris, Latinis hominibus vocitata fuit, propter excellentiam postea *Britannia* nomen sola obtinuit, cum reliquæ suis sibi nominibus appellarentur.

Albion.
Ibernia.
Britannia.

II. Hæc omnium, quæ Europæ adjacent, quasque Romana notitia complexa est, maxima, nomen *Orbis alterius* mereri amplitudine suâ veteribus visa est: clara Græcis, clara Latinis monumentis. Duo Regna, *Angliam* atque *Scotiam* continet. x

III. An-

REISKII.

I a Britannia Græce *Βρεταννία* nomen à Britannis incolis quin sumserit, nemo dubitat: Unde vero hoc incolæ gerant, parum nostro Auctori constitit. Constat id aliis, Anglis maxime nonnullis, qui vel à Britone, rege non admodum certo, vel ex voce & lingua Cambrica *brish* origines illas arcessunt; quasi pictos vel picturatos dixeris, *incertum ob decorem, an quid aliud, vitro corpora infectos*, ita Pomponius Mela loqui-

tur Lib. III. c. 6. i. e. vitreo colore. Bochartus ad linguam Punicam, & confecta eò Pœnorum itinera recurrit, ut dicatur *Βρεταννική* ברת אנוך *Beret anac*, i. e. *terra stanni plumbique*, cujus copia hinc exportari poterat. Huc multas veterum auctoritates refert, ipsamque b Cassiteridum *Κασσιτερίδων* appellationem, quam Græci *ἐκ τοῦ κασσιτέρου*, i. e. à *stanno* derivarant indubie. Imo huc revocat eandem ad linguam c Hiberniæ nomen, quod veteribus *Juerna*.

X 3

Bervia.

a Britannia unde dicta? b Cassiterides. c Hibernia.

Cœli folique
natura An-
glia.

Scotia.

Incolarum
mores.

Nomen In-
sula.
Longitudo
& latitudo.

Situs.

III. *Anglia* solo est tam ubere ac foecundo, ut omnia majori nitidiorique forma prognata benignius quam aliæ terræ alat; cœlo adeo clementi, ut rorem marinum ac laurum magnâ copiâ producat. Id imbribus ac nebulis crassum asperitatem frigorum prohibet. Asperioris cœli folique est *Scotia*, longius in Septemtrionem producta: saxo sterili plurimum ac lacubus horrida, tristisque aspectu (1) α

IV. Gens olim Britannica inculta, inhospita, immanibus moribus fera vel foeda: (2) nunc Angli omnium delicatissimi perhibentur. *Nomen* genti seu insulæ unde quæsitum, parum constat. Porrigitur insula *in longum* à Tarvidio seu Orcade promontorio, vulgo nunc *Dunsbyheat*, ad Dubrim portum vulgo *Dover*, milliaria Germanica circiter CL. *Latitudo* maxima patet inter Dubrim ac Bolerium promontorium, vulgo *the Landes end*, mill. Germ. LXX. Ipsa forma *triquetra* in tres angulos se cuneat. Quorum unus *Septemtriones* prospicit: nullis contra terris, vasto atque aperto mari: alter *Belgas* ac *Rheni ostia*: tertius *Hispaniam*. Unum *latus in Orientem*, Germaniæ (intellige veteris, cujus pars Norvegia) obtenditur; alterum *in Meridiem*, Galliæ, tertium *in Occidentem* Hiberniæ. Oceano undiquaque alluitur, ab Occasu *Hibernico*, ab Septemtrionibus *Caledonio*, ab Ortu *Germanico*, à Meridie *Britannico*; ubi fretum Gallicum (3) inter Dubrim & Bononiam. β

CAP.

Beryia *Iovβepvia* effertur: Hocque nihil esse aliud quam עבר נאר *Iber neab*, i. e. *ultima habitatio*, ultra quam nihil nisi vastum mare in occasu præci noverant. Sic Gallus ille doctissimus Lib. I. Chan. c. 39. unde duobus Cluverii etymis addetur tertium.

B U N O N I S.

α *Anglia* lupos non habet; non tam ex regionis natura, quam nobilium cura &

venationibus; seu potius, quod ajunt, quoniam scelerati capite lupi pœnam capitis redimere jussi, insulam ita tandem vacuefactam à noxio isto animali liberarunt α. *Coturnices tamen segetes saepe effodiunt & affligunt. Oves ibidem sunt multe velleris optimi; sed caro earum minus sapida est.*

β a Mulieres in Anglia β indulgentibus utuntur maritis, & nihilominus habentur castæ.

α Anglorum mores.

(* (1) Licet Anglia inferior ubertate foli; multis tamen locis frugum ferax, pecore volucri, & piscibus dives. Lacus habet per multos pisciferos, montes pecori pascendo apprimè utiles, plumbi & aliorum uti vocantur metallorum non profus vacuos, plurimis etiam locis Sylvis opertos. (Ed. Lond.)

(* (2) Id commune crimen, mi Cluveri, à quo Germani tui veteres, te ipso teste, non immunes; de veteribus Britannæ Incolis Lector Cæsarem ac Tacitum consulat. Camdenum etiam & Buchananum haud sine fructu legat. (Ed. Lond.)

(* (3) Ceu potius Britannicum; Britanni enim imperium Pelagi sibi vindicant. (Ed. Lond.) Sed quo jure ipsi viderint qui Grotii Mare Liberum & Seldeni Mare Clausum legerunt.)

castæ. Viri in bello strenui, pericula ad furorem usque contemnunt: Si tamen alimenta defunt, nihil illis reperitur mollius. In re nautica promptissimi & expeditissimi, Tyranni maris vocantur; quos ea de causa valde formidant Turcæ. In bellis contra externos, in Reip. periculo, vexillum explicatur, quod a Standartum vulgo vocant. Est vero Standartum currus, in quo malus erigitur, in cuius summo apparet crux, quæ ex brachiis suis continet vexillum. (* Olim scilicet, nunc enim vexillo Insignis regis depicto utuntur. (Ed. Lond.) In universa parentum bona succedit filius primogenitus, qui cæteris suis fratribus ex hæreditate paterna, quantum libet, tribuit. (* Si alias à patre non cautum sit, ut plerumque fieri solet. (Ed. Lond.) Pupillorum nobilitatis tutela ad Regem pertinet; sed hic curam istam Aulico committit, qui satis maligne pupillorum bona sæpe administrat. (* Mos iste a tempore Car. I. lege abrogata. (Ed. Lond.) Latrones in viatorum vitam raro desæviunt, spoliis contenti. (* Nulla datur gens maritima à facinorosis e. g. immunis, at nusquam

acerbius plectuntur quam in Britannia. (Ed. Lond.) In servos suos acerbissimi domini audiunt Angli. Parlamenti in Anglia potestas magna est; quippe sine quo Rex fere nihil, quod alicujus est momenti, decernere potest. De cæteris vid. Cambdeni Britannia.

H E K E L I I.

a Contrà Canes habet præstantissimos, & Equos celeres, licet illi parvi sint. Vinum tellus non gignit, sed Cerevisia, quæ ex hordeo coquitur, maximo in usu est, optimique saporis, & homines, quod fortis, facillime inebriat.

b Quæ niveo candore insignique formâ sunt, & decentissimi vestitus honestatem amant.

c Optimi Sagittarii.

d Victus maxima pars in carne consistit. In Prandiis ac Cœnis hilarè, nitidè, lepidè atque ampliter vivunt.

e Sunt etiam Pÿratæ, quippe qui Canarias Insulas, Capis viridis, Brasiliam & Americam infestant, atque Hispanorum & Portugallensium Naves ac Scaphas deprædantur.

a. Standartum.

C A P. XXI.

Divisio Veteris Britannia, item de fluviiis & opidis.

I.

EA Am insulæ partem, quæ nunc Scotia est, Caledoniam olim appellatam, cum ex aliis, tum ex Tacito maximè liquet. At tota postmodum divisa in Majorem, & Minorem. Major ea pars, quæ nunc Anglia: Minor, quæ Scotia. I.

Caledonia Major & Minor.

Major Britannia.

II. Ma-

R E I S K I I.

a Britannias numero plurativo Romani efferunt, earumque prisca divisio sic valuit, ut Ptolemæo alia major, aliaque minor esset: Major quidem Angliam Scotiamque, minor Hiberniam complexa, manifestissime declarat, quam noster Auctor inde recefferit. Romanis autem sub Severo Imp. alia fuit superior sive australis & cæterior; aliaque

inferior seu borealis & ulterior (tandem quintuplex, prima nempe, secunda, maxima Casariensis, Flaviana & Valeria. b Vetus quippe variat multum divisio: Neque constat unde Scotia, num ab rege dubio Scoto dicatur: Caledoniam è Cambrico vocabulo Kaled. (* Buchananus Lib. v. Nomen Caledoniæ à Lingua prisca Scotorum, quam optime calluit, ducit; Calden enim Scotia.

a. Britannia multiplex. b Scotia & Caledonia.

Oftidamni
f. Damno-
nii.
Durotriges.
Segontiaci.
Bibroci.
Cantii.
Trinoban-
tes.
Cassii.
Zoeni.
Ancalitzæ.
Atrebatii.
Dobuni.
Silures.
Ordovices.
Demetæ.
Cornavii.
Coritani.
Patiſii.
Brigantes.
Meatæ.

Britannia
Minor five
Caledonia.
Caledonia
Sylva.
Grampius
mons.

II Majoris populi, quorum nomina apud rerum auctores clara: Oftidamni ac ^a Damnonii ^a; nunc *Cornuwal* regio: ^β Durotriges, *Devonschire*: ^γ Belgæ, *Sommerſet*: Segontiaci, *Suſſex* & *Southampton*: Bibroci, *Surrey*: Cantii, quorum regio Cantium, vulgò nunc *Kent*: Trinobantes, *Middelfex*, & *Hardforſchire*: Cassii, *Cambridge* & *Esſex*: Zoeni, *Northfolck* & *Suffolck*: Ancalitzæ, *Oxford*, & *Buckingham*; Atrebatii. Berceria: Dobuni, *Gloceſter*: ^δ Silures omnium latiffimè incolentes, nunc Wallia, vulgò *Waelles*. Ordovices, *Cardigan*: Demetæ, *Carmathin*: Cornavii, *Cornawan*. Præterea Coritani, *Lincolnſchire*: Pariſii, ea pars *Yorckſchire*, quæ *Lincolnſchire* contermina: Brigantes reliquum *Yorckſchire* & *Northumberlandt*, Meatæ, *Cumberlandt*. Horum omnium clariffimi fuère *Silures* atque *Brigantes*: hi numeroſiffimi, illi pugnaciſſimi.

III. At in *Minori Britannia*, five *Caledonia*, olim omnia obſcura, ac pleraque veteribus ignota, (I) nihilque ^e *Sylva Caledonia* ac monte *Grampio* clarius.

IV. Flu-

Scotis ea arbor eſt, quæ Latinis *Corylus*, unde & *Caledoniæ Sylvæ* nomen putat inditum, & *Caledoniorum* oppidum ad *Taumamnem* ſitum, *Dunealden* adhuc vocatur, hoc eſt *Corylorum tumulus*. (Ed. Lond.) i. e. duritie dictam putant, *Bochartus*que comprobat; ^{*} Phœnices etiam ſuas colonias è *Gadibus* huc duxiſſe, idem auctoritate veterum confirmat: Ita *Silures* i. e. *braccatos*; *Camalodunum* i. e. *urbem regiam* Pœnis nominatam ſtatuit.

BUNONIS.

^a Inde ^a *Damnonium* promontorium ^b nomen habet; quod vulgo *Cap. de S. Michel* & *Cap. de S. Juſtin*. ^c

^β *Durotrigum* regio aliis habetur *Dorſetſchire*, quorum opidum *Dunium* ſeu *Dorceſtria*. ^d

^γ *Belgarum* nomen hodie videtur referre opidum *Welles*.

^δ *Silures* five *Silyres* ^e *Cambdenus* ſtatuit

in *Wallia*, ubi nunc *Herefort*, *Radnovia*, *Brechinia*, *Monumethia* & *Glamorgania* Comitatus.

^e ^b *Caledonia Sylva* olim inſignis & vaſta agreſtes & horridos genuit urſos. Ad eam aliquo modo notitiam ſuam armis propagaffe Romanos, ^{*} prope triginta annorum ſpatio, *Plinius* auctor eſt. Veſtigia hodie dicuntur ſuperſeſſe ad ^c *Sterlinium* opidum; ubi ſolent comitia celebrari, & dum *Scotia* ſuos in regno habebat reges, regii educabantur liberi *f*. De monte *Grampio* dicitur cap. xxiv.

HEKELII.

^a Vel, *Dumnonii*.

^b Quod maximè *Occidentale*.

^c Aut potiùs *The Landes end*. Aliàs vocatur *Ocrinum*. Sed *Damnia* *Plinio* felicitis *Arabia* Regio eſt, aliis verò *Flumen Calabria*.

^d Et quidem *Villanovano* & *Camdeno*:

^e Quo-

^a *Damnonium* promontorium. ^b *Caledonia Sylva*. ^c *Sterlinium*.

(* (I) Tacitus autem in vita *Agricolæ* multarum civitatum five gentium in *Caledonia* meminit, & magnificè de *Caledoniorum* virtute bellica, *Galgaco* duce, loquitur. (Ed. Lond.)

IV. *Fluvii* Britanniae celebriores sunt; *Tamesis*, & vulgò *Tamsis*; *Sabrina*, *Savern*, & *Humber* (* 1): brevissimo cursu at latissimis ostiis (id æstuaria efficiunt) commodum majoribus navibus accessum præbentes.

Fluvii Britannia.
Tamesis.
Sabrina.
Humber.

V. *Urbes* Britanni nullas antiquitus incoluerunt; quum autem hominum esset infinita multitudo, creberrimis ædificiis dispersi egerunt; *opida*, ut autor est Cæsar, *vocarunt*, quum *sybas impeditas vallo fossâque munivissent, quo incursionis hostium vitandæ causa convenire consueverant.* Postea verò, cum Romani eò legiones suas coloniasque invexerunt, cultus jam paucis quibusdam urbibus habitari coeptum est. In his *Camalodunum* fuit Romanorum colonia, nunc *Malden*, opidum maritimum in *Essexia*; & *Londinium*, nunc *Londen*, copia negotiatorum & conventu jam tum maximè celebre.

Habitatio-
nes Veterum
Britanno-
rum.

Camalodu-
num.
Londinium.

^e Quorum etiam *Strabo* & *Prolemaus* meminit.

^f Sic *Scoticus* Oceanus à *Val. Flacco* etiam vocatur *Caledonius*, à *Caledoniâ* Sylvâ fortè, quæ huic est vicina.

BUNONIS.

ζ Fluminum Britannicorum facile celeberrimus ^b est a *Tamesis* ⁱ; qui in Orientem fluens, Oceano Germanico sese infundit, per sinum, cui in adversa insulæ parte alius oppositus, flumen ^b *Sabrinam* emittit in Hybernicum mare. Ad *Tamesin* res contra Britannos gessit *C. Julius Cæsar*. Est hic fluvius in prima parte insulæ, non longe

à ^c promontorio *Cantio*, Gallia in obliquum obverso ad frerum Gallicum sive Morinorum; ad quod Cæsar prima in Britanniam expeditione appulisse creditur. Nec *Tamesis*, nec *Umbra*, & aliquot præterea Angliæ flumina, pluviis abunde cadentibus, nivibusque liquefactis, augentur. *Giraldus Cambrensis*. ^k

HEKELII.

^g *S. Tems.*

^h Et maximus.

ⁱ *S. Thamefis Cæsari* & *Orosio*; *Prolemao* vero *Jamissa*, *Ἰάμισσα*.

^k Sed *Tamasis India* intra *Gangem* Urbs est apud *Prolema.*

a *Tamesis* fl. b *Sabrina* fl. c *Cantium* promont.

(* 1) Merito addi possunt *Bodotria* Romanis celebris nunc *Forthad*; idem *Taus* & *Glotta*.
(*Ed. Lond.*)

C A P. XXII.

De Incolis Britannia.

I.

DE incolis Britannia sic Cæsar in *Comment. de Bell. Gall.* ^{Britannia} *Britannia pars interior ab iis incolitur; quos natos in* ^{Incolæ.} *insula ipsi memoriae proditum dicunt: Maritima pars ab iis, qui prædæ ac belli inferendi causa ex Belgis transferunt, qui*
Y omnes

omnes his ferè nominibus civitatum appellantur; quibus orti ex civitatibus eò pervenerunt. Post hunc Tacitus: *Britanniam*, inquit, qui mortales initio coluerint, indigenæ, an advecti, ut inter barbaros, parum compertum: habitus corporum varii, atque ex eo argumenta: namque Caledoniam habitantium rutilæ comæ, magni artus, Germanicam originem asseverant. Silurum colorati vultus & torti plerumque crines, & positu contra Hispaniam, Iberos veteres trajecisse, easque sedes occupasse, fidem faciunt: proximi Gallis & similes sunt. Gallos vicinum solum occupasse creditur. Regibus (*1) olim, ut nationibus distincti, regebantur.

Britannia à Romanis tentata & subacta.

II. Primus omnium Romanorum *a Jul. Cæsar* cum exercitu Insulam ingressus, quanquam prosperâ pugna terruerit incolas, ac littore potitus sit, potest videri ostendisse posteris, non tradidisse. At *b Claudius* Imperator trajectis legionibus gentem perdomuit: paulatimque in formam provinciæ proxima pars Britanniae redacta est: donec tota tandem in Romanorum potestatem sub *Domitiano* pervenit. Quanquam non defunt, qui negent, unquam à Romanis perdomitam fuisse Caledoniam, id est, Scotiam: pro argumento afferunt, *γ murum* in limitibus majoris minorisque Britanniae à Romanis,

BUNONIS.

a Cæsar in Britanniam bis cum exercitu trajecit, in deditionem insulanos quosdam accepit, tributumque & obsides eis imperavit. Deinde principes Britannorum per legationes se insinuarunt Augusto Cæsari.

β Post *Claudii* auspiciis magnas res in insula hac gessit *Julius Agricola*.

γ Hadrianus a murum, ab Oceano Germanico ad Hybernicum, per transversam insulam duxit. *Antoninus Pius* cespitium murum excitavit.

REISKII.

1 Primos è Gallia, Hispania, Germanique huc incolas progressos lingua, mores & habitus aperte significant, traduntque Græci & Romani historici. *b* Cur itaque

Camdenus Britanniam suam sero cognitam fuisse scribat, non intelligo; quam *Eratosthenes*, *Dicearchus*, *Polybius*, *Strabo*que colonis frequentatam memorant. De Romanis concesserim, quibus cuncta Britanniae loca in dubio relinquebantur, antequam ea *Claudius* patefaceret. *c* Scotia tamen nunquam domari potuit, etsi sæpius tentata: *Severo* & *Constantino Imp.* ea non cessit, ne *Valentiniano III.* quidem, cujus numisma Scotiam subactam præ se tulit. Nam *Scoti* muro diruto suis regibus paruerunt: E quorum stirpe ortus *Jacobus VI.* Angliam Scotiamque primus junxit & magnam constituit Britanniam: Huic nepos cognominis *Jacobus* in ea successor factus, ob Angliam divulsam, ad Gallos triennio abhinc exul abiit.

BUNO-

a Muri inter Angliam & Scotiam. *b* Britannia num sero cognita? *c* Scotia Romanis invicta.

(*1) Regulis potius, uti ex Cæsare liquet, qui plures Regulos in Cantio memorat. (Ed. Lond.)

nis, contra Pictonum Scotorumque incurfiones, exstructum. Verum hos refellunt Dionis Zosimique historiae, in rebus gestis & Severi & Constantini Imperatorum. (* 1)

III. Caeterum, imperarunt Romani Britanniae ad Theodosii^a usque tempora: tunc verò cum legiones praesidiaque Romana, ad Galliam defendendam accersita, illam inermem relinquerent; Scoti Pictique ulteriorem insulae partem, quae nunc Scotia est, incolentes, ea occasione illecti, citeriorem, id est, Angliam armis invaserunt: quorum impetum, quum hi sustinere nequirent, Anglos ex Germania atque Saxones in auxilium vocarunt; hi postmodum hospitii fide ac jure violatis, Britannos domibus agrisque pepulerunt. Pulforum pars in Galliae extremum angulum sedem, ut supra dictum, nomenque intulerunt: pars intra montes, (*Wallia* nunc est) ut pote loca contra hostium violentiam satis munita ac tuta, concedentes, ad hanc usque tempestatem priscam Britannorum gentis linguam conservare creduntur.

Saxones & Angli in Britannia.

IV. Scotia abhinc à Scotis denominata suos ordine habuit & Reges: Angliaque ab Anglis nomine tracto, seorsim suos.

Scotia & Angliae Reges.

Wallia,

BUNONIS.

³ Post *Septimius Severus*, alium item murum, ab Occidente in Ortum, exstruxit: quod *Spartianus in Hadriano Pio, & Severo*, itemque *Aur. Victor in Severo* tradunt. Hic murus subinde reparatus duravit usque ad *Valentinianum III.* Tum enim à Gallione lapide vestitus infertis tubulis aeneis. Hodie ab indigenis dicitur *Keeps-Wall*, murus custodiæ, & *Pebitz-Val*, Murus Picticus^b, Britannice *Mur-Sever*.

^c Saxones isti à Britanniam inter se partiti nominarunt *Saxoniam Transmarinam* usque ad *Egberti* tempora, qui sub *Carolo M.* militarat. Is à Saxonibus occiduis Rex constitutus Cantianos, Northumbros & Saxones Orientales sibi subiecit, & sanxit, ut omnis illa regio cum victrix, tum victa uno nomine *Engelland à Anglia* appellaretur, ipsique incolæ, Britannico & Saxonico nomine

deleto, vocarentur *Angli*.

³ à *Buchananus* à *Fergusio I.* ad *Jacobum VI.* numerat CVII. Scotorum Reges; ex quibus LVII. morte violenta periisse tradit *Henricus Ranzovius in exempl. quod plerumque sit similitudo status, successus & obitus in parent. & fil.* Post *Elisabethæ Angliæ Reginae* obitum *Jacobus VI.* Scotiae Rex regnum Angliæ quoque obtinuit, Scotiamque suam cum Anglia & Hybernia conjunxit; quod contigit anno Christi 1603. Ejus filius *Carolus I.* quum Anno 1649. f à suis securi esset percussus, *Olivier Cromwel* *Protectoris* nomine dominatus usque ad annum 1658. Hujus deinde in dominatu successor *Richardus* filius per milites imperio exutus, & *Carolus II.* exul immeritus magno populi sui studio anno 1660. b in regnum reductus hactenus regit.

Y 2

HEKE-

^a Reges Scotiae.

(* 1) Scoti quidem, teste *Buchanano*, Scotia plerumque pulsi à Romanis, Pictis & Britonibus (imperante *Maximo*) *Aebudas* tamen retinuerunt. Romanis nunquam subditi fuere, & Patriam recuperarunt *Honorii* & *Arcadii* ævo, auspiciis *Fergusii II.* Scotorum Regis. (*Ed. Lond.*)

Walliæ Prin-
ceps.

Wallia, vulgò Anglis *Wales*, incolis *Cambray*, suis olim principibus, post Anglorum perfidiam, diu recta fuit. Tandem bello victa horum cessit imperio. Inde mos investus, ut primogenitus Anglorum Regis filius *Princeps Walliæ* nuncupetur. ¹

HEKELII.

- ^a *Junioris*.
^b A *Pictis*, s. *Pictonibus*, Insulæ *Britannicae* Populis, qui in *Historiâ Witekindæ* PEHITI corruptè dicuntur.
^c Viri bellicosissimi.
^d *Engelonth*.
^e Anno 1600. d. 19. Nov. in *Scotia* natus.
^f D. 30. Januar. Styl. vet. circa horam 2.
^g 3. pomeridianam *Londini*.
^h D. 30. Maji.

BUNONIS.

¹ Intra *Walliam* compulsi *Britanni* forti-

^a *Eduardus I.* *Walliæ* primus *Princeps*.

ter sese tutabantur, ipsosque *Anglos* sæpe male mutabant; adeò ut *Offa Merciorum* Rex objecto vallo, cujus vestigia supersunt, vulgò *Claud-Offa*, id est *Fossa Offæ*, eos à suis prohiberet finibus. Ita illi sub suis mansere Principibus, usque ad *Henricum III.* *Angliæ* Regem. Tum *Leolino* *Wallorum* Principe cæso, *Wallia* subacta & *Angliæ* attributa est. ^a Inde *Wallia Princeps* dictus est *Eduardus I.* *Henrici III.* filius. Suis tamen usi sunt *Walli* legibus usque ad *Elisabetham* *Reginam*, à qua, istis abrogatis, *Angliæ* illis præscriptæ sunt leges.

CAPUT XXIII.

DE ANGLIA.

I.

Angliæ li-
mites, longi-
tudo, & la-
titudo.

CÆterum, *Anglia* ^a dividitur ab *Scotia* *Tueda* ac *Subveio* fluminibus (* 1). Occupat in longitudinem à *Waymouth* promontorio prope *Dorcestriam*, ad *Barvicum* opidum in finibus *Scotiæ*, milliaria *Germanica* LXXX. In latitudinem ab opido *S. Davidis* ad opidum *Yarmouth* milliaria circiter LX. At

HEKELII.

^a Hoc Regnum, generaliter sub *Historia* *ANGLICANÆ*, *Lugd. Batav.* Ao. huj. Sec. 49. in f. 8. exc. Titulo à *POLYDORO VIRGILIO* fat. accuratè descriptum est. Et extat Autor anonymus, qui *Rationem* *Reipublicæ* *ANGLICANÆ* *Hagæ Comitum* Ao. ejusd. Sec. 54. studiosè quoque curavit publicari. *Annales* autem *Rerum* *ANGLICARUM* & *HIBERNICARUM*,

regnante *ELISABETHA*, *GUILIELMUS* *CAMDENUS* *Leydæ* *Batav.* Ao. huj. Sec. 39. in *specie* 8. f. prælo jussit subijci. Et nota est *NICOLAI HARPSFELDII* *Historia Ecclesiastica ANGLICANA*, notique sunt *RICARDI SMITHEI Flores Historiæ Ecclesiasticæ ANGLORUM* *Gentis*, quorum hi *Parisis* Ao. huj. Sec. 54. in fol. illa autem *Duaci* Ao. ejusd. Sec. ead. f. est impressa.

BUNO-

(* 1) Et montibus *Zevoticis*. (*Ed. Lond.*)

At si infimam partem, id est, latus meridionale permetiaris, milliaria erunt circiter LXX. 1

II. Cæterum, Anglia divisa fuit medio ævo in duas partes: Cambriam^a; quæ eadem nunc Wallia, & (*1) Loegriam, reliquam

Diviso
Angliæ.

BUNONIS.

^a Cambria illa Angliæ pars Occidentalis est, Sabrina ^c & Dee vel Deva ^d fluminibus contenta, dividitur in Venedotiam, Provisiam, & Debenbartiam, Venedotia, eadem Wallia Septentrionalis, habet Merionithiam ^e, Arvoniam seu Carnarvan, Denbigajam & Flintiam ^f. In Provisia ^g sunt Radnoriam & Montgomeriam ^h. In Debenbartia vero, quæ Wallia Meridionalis, Glamorganiam, Maridunum, Penbrochia, Menevia, Ceretica five Cartigania, Breckinia, Herefordiæ, & Monumetha. ^a Wallia Borealis sterilior est, quæ ferè tota montana: quibusdam tamen in locis cespite abrafo & combusto redditur fertilis. Incolæ natura loci sese facilè mutantur, quod Vallibus multis fracta regio est. Heic montes sæpè adeo vicini sunt, ut ex eorum verticibus pastores colloquantur; nec tamen nisi tota die ab una crepidine ad alteram perveniant. Australis Wallie pars fertilissima est; canes ejus, pecoris villarumque custodes, laudantur. ^b Lingua Britannica antiqua in Wallia perhibetur esse reliqua; quam tamen Angli delere moliantur.

HEKELII.

^b Seu Occidua.
^c S. Sabriana, qui Sevarne Angliæ & Hæfren Britannicè dicitur.
^d S. Dea Yfyrdwy Britannicè dicto.
^e S. Merviniam.
^f MERIONITHIA inter Montium conglomerationes omnium totius Wallie terrarum hispida magis est & horribilis. Habet enim Montes altissimos; arctos tamen, & in modum Arcis acutissimos, nec raros quidem, sed creberrimos, & tantâ æqualitate confertos, ut in summis eorum verticibus Pastores confabulantes, vel convitantes, si concurrere fortè statuerint, à mane ad vespertum vix convenirent. ARVONIA glebâ est satis fertili, & Oppidulis redimita.

In hac est Bangor, Sedes Episcopalis, quæ 96. Paræciis præsidet. FLINTIA, s. FLINTENSIS Provinciola, Angliæ FLINTSHIRE, non quidem est montana, sed collium prominentia aliquantulum surgens, quæ leniter in fertilissimos agros resupinat, qui (præsertim quâ Mare prospiciunt) Hordeum laudatum tam benignè profundunt, ut semper nonâ à primo satû hebdomade demetant Agricola.

^g S. ut alii, Maginus inprimis, legunt; POVISIA.

^h In his olim infederunt Ordovices Populi.

REISKII.

ⁱ c Anglia nomen ab Anglis, gente Saxonum Holfatica vel Cimbrica invenit. Britanni enim Romanis aut Consularibus viris aut Præsidibus subjecti, ut incursiones Pictonum Scotorumque perpetuas retunderent, excusso; quod ferebant, imperio, Anglo-Saxones in auxilium evocarunt. Angli huc navibus proveci terras occupant A. 449. Heptarchia regia constituta, donec A. 800. regnum septuplex uno Ecbertus imperio complectebatur. Denique a Normanni suis incursionibus infestata A. 1027. Angliam subjugarunt: Hinc iterum exclusi, postea tamen Suffexiensi prælio majores prævalent: Unde magna linguæ, juris & regni mutatio subsequuta, hujusque per varios Comitatus (Shires) Ducatusque divisio. e Nuper Anglia novis motibus agitata, cum sibi særeque libertati ac religioni consuleret, Wilhelmum Arausionensem Principem è Belgio vocatum, Jacobi regis generum, regem sibi præposuit, belloque Gallicas machinationes non maritimo tantum sed terrestri Belgico adhuc frangit cohibetque. De proventu Angliæ, ligno & carbone fossili, lanificio, croco, ficera, thermis, acidulis, emporiis, portibus, Academiis, societate doctorum regia, multisque artium inventis pauca dicere quid juvat?

Y 3.

BUNO-

^a Wallia. ^b Wallorum lingua. ^c Angli. ^d Normanni. ^e Angliæ status hodiernus. (*1). Antiquitas. (Ed. Lond.).

reliquam Angliæ partem. Fuerunt ad patrum nostrorum memoriam in eâ Ducatus aliquot (* 1): verùm his abolitis, LII. Comitatus, quos incolæ *Schires* vocant, tota distincta est. *Archiepiscopus* sunt duo: *Cantuariensis* in urbe Cantuaria; vulgò *Canterbury*: & *Eboracensis* in urbe Eboraco, vulgò *Yorcke*: his Episcopi subsunt XXIV.

Urbes, Portus & Academia.
Londinium.

Eboracum.

Bristolium.
Southampton.

III. Urbium Princeps est β Londinium *i*, *Londen*; caput atque compendium totius regni, Emporiumque inter celeberrima Europæ nequaquam postremum: urbs amplitudine ac duorum templorum immensâ magnitudine maximè conspicua. Hanc magnitudine incolarumque frequentia sequitur γ *Eboracum* (* 2), inde δ *Bristolium*, vulgò *Bristow*, Gallicarum mercium nobile Emporium; ut ϵ *Southampton* Hispanicarum. De

BUNONIS.

β a *Londinii* est regia *Witbal*. *k*
 γ b *Eboracum* *i* ad fl. *Yure*, medio fere situ est inter Londinium & Edenburgum *m*; fertur Constantini M. patria. Mortuus hic Constantius Imperator istius parens. Ab ea provincia filius regis secundo genitus nomen habet. *n* (* Ducis scilicet. (*Ed. Lond.*)
 δ *Bristolium* est ad Sabrinæ fl. ostia, à Londinio 97. mill. in Occasum; inter urbes tertium sibi locum vendicat. *o*
 ϵ c *Southamptonia* urbs maritima, in medio ferè illius lateris, quod Meridiem spectat, sita è regione insulæ *Vectis*.

HEKELII.

i CASPAR DORNAVIUS loc. p. 7. cit. ex *Camdeni* BRITANN. de hac Urbe magnâ ac valdè potenti allegat hos Versus elegantissimos:

Urbs per amœna Situ, Cœloque Solo *beata*,
Urbs Pietate *potens*, numeroſo Cive *superba*;
Qua nova Doctrinis LUTETIA, Mercibus
 ORMUS,
Alter ROMA Viris, CHRYSÆA *secunda*
 Metallis.

Patria erat *Thome Mori*, supremi Regni Britannici Cancellarii, qui, *Paulo Fovio* in *Elogiis* testante, licet omnibus Religionis atque Justitiæ numeris longè esset optimus atque sanctissimus; tamen non, nisi Innocentiæ suæ, reus ab HENRICO VIII. Angliæ Rege, Ao. sup. Sec. 35. securi, prohi! subjectus est. Cæterum hæc Urbs famâ Oldenburgii, Viri modestissimi atque curiosissimi, longè clarior hæcenus est facta.

k Qs. dicas *Weisse Hall*, s. *Aula alba*; quam extrui atque ædificari iussit *Henr. VIII*. In hac visu sunt inprimis digna I. BIBLIOTHECA *Elisabethæ* Reginæ, *Græcis*, *Latinis*, *Italicis* & *Gallicis* Libris referta, inter quos Libellus est *Gallicus*, propriâ Reginæ manu in membranâ scriptus, & *Henrico VIII*. Angliæ Regi, Parenti dedicatus. II. PASSIO CHRISTI in vitreis Tabellis adumbrata.

i Vulgò *Yorke*.

m EGBERTUS in hac Urbe egit Archiepiscopus, & quidem circ. A. CHR. MCC. L. ac omnium liberalium Artium armarium & sacrarium, nobilissimam nempe Bibliothecam, in eâ constituit. Vid. *Quenstedt*, loc. persæpe cit. p. 89.

n Voca-

a Londinium. b Eboracum. c Southampton.

(* 1.) Lancastræ adhuc Ducatus titulo gaudet. Vide *Camdenum* de Britannia divisione; de hodiernis Angliæ Ducibus vide *Smith* de Republica Anglorum. Dux olim officii; nunc autem honoris tantum titulus, de quo *Seldenum* de honoris titulis consulas. (*Ed. Lond.*)

(* 2.) Cluverii scilicet ævo, & nunc incolarum frequentia Bristolio cedit. (*Ed. Lond.*)

De reliquo & Oxonium, vulgò Oxford, & ⁿ Cantabrigia, vulgò Cambridge, illustribus Academiis ornatae, magnificentissimis collegiorum aedificiis celebrantur. Sunt praeterea inprimis visendae arces seu domus Regiae circa Londinium, in laetioribus atque amoenissimis agris dispositae: quarum nomina *Grinwich, Richmond, Kingston, Nonsuch, Hamptoncourt, Windsor* (* 1), & versus Cantabrigiam *Tebal*. Brevissimus ex Britannia ad continentem trajectus est à *Dubri* ad *Cale-* Oxonium.
Cantabri-
gia.

ⁿ Vocatur enim communiter *der Hertzog von York*.
^o Saxonice dicitur *Burghtstoun*, i. e. Locus illustris. Ad aspectum enim tum publicis, tum privatis aedificiis ita pulchra est, ut nomini respondeat.

BUNONIS.

^z a Oxonium ad Cherveli & Isis seu *Ufa* confluentes fl. Londinio in Occasum 50. mill. distat *p. Aluredus* Saxonum Rex dicitur hic Academiam instituisse anno C. 872. habet collegia xvi.

ⁿ b Cantabrigia Londinio abest in Boream 45. mill. Collegium hic instituit *Barfomus Eliensis* Episcopus anno Christi 1274. Scholam publicam antea constituerat ibidem *Sigebertus East-Anglorum* Rex anno C. 637. Hodie xiv. habet collegia. Hinc Britannia viros dedit celebres: praeter *Lanfrancum* & *Anselmum* Cantuarienses Episcopos, Venerabilem *Bedam*, *Alexandrum ab Ales*, *Nicolaum de Lyra*, *Guilielmum Occam*, *Bartholomaeum Anglicum*, *Edoardum Hostonum*, *Thomam Morum*, &c.

^o c *Arx Hamptoncourt*, est ad *Tamesin* splendidissima, à *Thoma Wolfeio Cardinali* condita; Palatium plane regium.

^d d *Windsoria* ad eundem est fluvium, in quo convenire solent quotannis, in die S.

Georgii, Equites Ordinis *Garterii*, *die Ritter des Hofenbandes*.

ⁿ e *Hull* quum portas clauderet regi suo *Carolo I.* ab ipso frustra oppugnata est; & hinc coeptum est bellum istud, ipsi regi & regno fatale.

^f f *Plymouth* *Francisci Draci* patria est. Caeterum *Angliam* in *Cambriam* & *Lægriam* (* De *Lægriae* nomine non constat, ut fabulosam *Camdenus* respuit in divisione Britanniae, & partitionem istam *Galfrido Monumethensi* adscribit. (*Ed. Lond.*) dividi, supra dictum est. *Cambriae* provinciae eodem loco memoratae sunt. *g* *Legria* verò alia est superior, alia inferior. *Superior* descendit à finibus *Scotiae* ad utrumque *Angliae* aestuarium *the Washes* in mari *Germanico*, & *Sabyinae* fluvium in mari *Hybernico*. Ejus provinciae sunt 1. *Northumbria*, in qua *h* *Barwik ad Teiffe fl.* & *i* *Neucastel*. 2. *Cumberlandia* vel *Cumbria*, in qua *k* *Carlile*. Inter has duas provincias intercurrit murus supra dictus, incipit à *Carlile*, & desinit apud *Neucastel*. 3. *1 Dunelmensis Episcopatus*, in quo *Dunelmum*. 4. *Westmorlandia*, in qua *m* *Apelby*, & *n* *Kandale* lanificio celebris. 5. *o* *Lancastria*, in qua *Lancaster*. 6. *p* *Cestria*, in qua *Chester*, sive *q* *Westchester*. 7. *Salopia*, in qua *r* *Schrewsbury*. 8. *Eboracum*, in quo *Yorck*.
9.

a Oxonium. b Cantabrigia. c Hamptoncourt. d Windsoria. e Hull. f Plymouth. g Lægriae superioris Provinciae. h Barwick. i Neucastel. k Carlile. l Dunelmum. m Apelby. n Kandale. o Lancaster. p Chester. q Westchester. r Schrewsbury.
(* 1.) Hamptoncourt & Windsor, solum nunc eo nomine dignae. (*Ed. Lond.*)

tere, *Chester*: unde naues in Hyberniam navigaturæ solvunt.

IV. Insularum Anglico litori appositarum clariores sunt; ab Occasu *Mona*, nunc *Man*, incolis quondam validissima; & *Menavia* sive *Monapia*; nunc *Anglesei* Anglis; Wallis, *Mon*; à Meridie est *Vectis*, nunc *Wight*.

Insulæ ad
Angliam.
Mona.
Menavia.
Anglesei.
Inf. Vectis.

9. a *Lincolnia*, ubi *Lincolne*. 10. b *Notinghamia*, in quo *Nottingham*. 11. c *Darbia*, ubi *Darby*. 12. d *Staffordia*, in qua *Stafford*. 13. e *Leicestria*, in qua *Leicester*. 14. *Rutlandia*. 15. f *Warwicum*, ubi *Warwicke*. 16. *Wigornia*, seu *Worcestershire*, ubi *Worcester*. g *Inferior Lægia* in Oceanum Britannicum procurrit, ejus provinciæ sunt 1. *Northfolcia*. 2. *Suffolcia*. 3. *Essexia*, in qua h *Malden*, olim *Camolodunum*. 4. *Middelsexia*, in qua *Londonium*. 5. *Cantium*, vulgo i *Kent*, in qua *Cantuaria* seu *Canterbury*, Archiepiscopi sedes, *Dover* &c. 6. *Surria*. 7. *Subsexia*. 8. k *Southamptonia*, in qua *Southampton*. 9. l *Dorcestria*, in qua *Dorchester*. 10. *Devonia*, in qua m *Excester* & n *Plymouth*. 11. *Cornubia* seu *Cornwallia*, in qua celebris portus o *Faulmouth*. 12. *Somersetus*, in quo p *Bristol*, q *Welles* & r *Bathe*, ab aquarum calidarum scaturigine appellata. 13. f *Wiltontia*, in qua *Wilton*. 14. *Berceria*, in qua t *Windfore*. 15. v *Glocestria*, in qua *Glocester* r. 16. *Oxonium*, in qua *Oxford*. 17. x *Buckinghamia*, à fagis, *buchen* vel *boechen*; in qua *Buckingham*. 18. y *Hertfordia*, in qua *Hertford*. 19. z *Bedfordia*, in qua *Bedford*. 20. aa *Northamptonia*, ubi *Northampton*, & castrum bb *Forteringhay*, ubi de *Maria Scotiæ* regina *Jacobi* matre, *Caroli I.* avia, supplicium sumptum. 21. cc *Hundingtonia*, ubi *Hundington*.

22. dd *Cantabrigia*, ubi *Cantabrigia*. Atque hæc de *Lægia*.

µ *Anglesei* f, insula *Walliæ* oræ adjacet apud *Bangorium* opidum, adeo continenti vicina; ut quandoque recedentibus fluctibus absque navigio ad eam perveniatur.

v *Vectis* insula est in quam *Rex Carolus I.* è captivitate elapsus, indeque abreptus, *Londonii* capite truncatus est: ee *Garnesai*, itemque ff *Jarsai* insulæ, quæ Gallico litori prætenduntur, Anglici juris sunt. In hanc v olim damnati relegabantur. *

HEKELII

p Urbs est egregia, salubris & amœna.

q *Antonino* corruptè *Cambodunum* est. *Ptolemao* Καμουλοδουνον, *Camulodunum*, & *Plinio* *Camalodunon* audit. *Talbotus* hodiè *Westchestre* nominari putat; Sicuti *Humfredus Lhuydus* olim *Culcestre*.

r *Cambdeno* dicitur *Clovescester*, *Saxonibus* *Gleaucester*, vulgo *Latino* CLOVERNIA; *Antonino* verò *Clevum*, f. *Glevum*. Antiqua sanè Urbs est, ac à *Romanis* condita, à qua tertius *Angliæ* Regis *Filius DUX GLOCESTRILÆ*, seu *GLOCESTRENSIS*, dicitur.

f Olim *Druidum* Sedes antiqua.

t Posita est in Oceano *Britannico*, ac modico intervallo à Continente *Britanniæ* distat.

v Quæ *Antonino* dicitur *Cæsarea*.

x Inter has interjacet *SERKE*, modica Insula, rupium præcipitiis circumvallata.

BUNO-

a *Lincoln*. b *Nottingham*. c *Darby*. d *Stafford*. e *Leicester*. f *Warwick*. g *Lægiæ* inferioris Provinciæ. h *Malden*. i *Kent*. *Canterbury*. k *Southampton*. l *Dorchester*. m *Excester*. n *Plymouth*. o *Faulmouth*. p *Bristol*. q *Welles*. r *Bathe*. f *Wilton*. t *Windfor*. u *Glocester*. x *Buckingham*. y *Hertford*. z *Bedford*. aa *Northampton*. bb *Forteringhay*. cc *Hundington*. dd *Cantabrigia*. ee *Garnesai*. ff *Jarsai*.

C A P. XXIV.

D E S C O T I A.

I.

Scotiæ longitudo est à Meridie in Septemtriones, id est, à promontorio, quod accolis *The Mule, of Galloway*, qua Hyberniam spectat, ad promontorium *Dunsbyheat*, quod ab Orcadibus Insulis conspicitur, mill. German. LXX. latitudo ab Occasu in Ortum, hoc est, à Novantum promontorio, nunc *Ardermouth-head* prope Mulam insulam, ad promontorium Buchananum, vulgo *Buquubammes*, milliaria L. Regio, ut solo, sic incolis bifariam divisa est. Quippe ^a *Grampius Mons*,

Scotiæ longitudo & latitudo.

Grampius mons.

B U N O N I S.

^a *Mons Grampius* Scotiam dividit in partem Septemtrionalem & Meridionalem. ^a *Septemtrionalis* Scotiæ provinciæ sunt 1. *Strathnavernia*, id est, vallis Naverniæ. In qua aliquot castra versus Orcades. 2. *Cathnessia* seu *Cathnes*, in qua promontorium Duneste & Girnego; Item Cathnes & Ackyrgill castella ad mare. 3. *Sutherlandia*, in qua *Dorne* & *Clyne* opida maritima. Hic sunt montes candidi marmoris. 4. *Rossia*, in qua Tayn, ad fl. Tayn, Tarbart. 5. *Moravia* vulgo *Muray*, ubi Elgin, Spyne, Nessum &c. 6. *Loquuhabria*, in qua Kyn-tail. 7. *Abrenethea*, nunc *Strabdee*, in qua Aberdonium, Academia. 8. *Angusia*, in qua Brechin & Dundee. ^b *Meridionalis* Scotiæ provinciæ sunt 1. *Perthia*, in qua Dunchel. 2. *Fiffa*, ubi Faam S. Andreae, Cuprum & Abrenethium. 3. *Strivilingia*, in qua Sterlingium, ubi comitia celebrantur, & regii solebant educari liberi, & Doublain. 4. *Cuninchamia*, in qua Yrwen & Ayr. 5. *Clidesdalia*, in qua Glasquo, Lanryck & Hamilton. 6. *Gallovidia*, in qua promontorium Galloway. 7. *Laudonia*, in qua Dunbar & Edenburgum, urbs f inter montes, ut Praga in Bohemia, sita est; in editiori monte est castrum puellarum, in quo præcorum Scotiæ regum & nobilium

filiiæ manuatis artibus discendis arcè quondam asservabantur. 8. *Marcia* seu *Marchia*, in qua Bervicum maritimum opidum, Hownyn, Kelfo &c. ^c *Universa* Scotiæ frigidior est, frigus tamen vaporibus, qui ex paludibus, & æstuariis surgunt, infringitur & debilitatur. Nobile fert hordeum, ex quo cerevisia coquitur, paris cum vino acrimoniæ. (* Frumentum etiam cujuscumque generis. (Ed. Lond.) Lupos Scotiæ habet ferocissimos; qui, nisi à canibus generosis reprimerentur, universam regionem redderent vastam. Cervorum tantam ibidem reperiri tradunt multitudinem, ut in una venatione publica 1000. & 1500. capiantur & jugulentur. Mus major non reperitur in Scotiæ, ac aliunde importatus moritur. (* In quibusdam insulis Hiberniam spectantibus tantum. (Ed. Lond.) In Sylva Caledonia sunt boves sylvestres candidi, leonum instar jubati. Isti herbam, quam homo tractavit aut calcavit, non attingunt, nec comedunt. Dat Scotiæ ferrum, plumbum, sulphur, argentum, lazurum, lannam bonæ notæ; itemque electrum sive succinum. Lacus & fluvius *Nessa* reliquis aquis hîc frigore concretescentibus nunquam congelatur. In Lelgovia provincia lacus maximus, vulgo *Lomond*, sine vento sic plerumque intumescit & agitur, ut audacissimos

^a Scotiæ Septemtrionalis provinciæ. ^b Meridionalis Scotiæ provinciæ. ^c Soli Scotici natura.

Mons, nunc a *Gransbain* ^b, ab occasu in ortum tendens mediam fecat.

Mores Scotorum.

II. Qui meridionalem partem habitant, cultiores numerosioresque, lingua propemodum ac moribus utuntur Anglicis. Septemtrionales, hominum genus asperum, ferum ac sylvestre (*1), sermone, habitu, moribusque Hybernicis vivunt β.

Edenburghum. Archiepiscopus. Academia.

III. Urbium clarissima est *Edenburghum* vulgò *Edimbro*; regni caput sedesque Regia: *Glasco* & *S. Andreas*, Archiepiscopatus sunt insignes, quibus suppositi Episcopatus XIII. (*2). *Academia* illustris est *S. Andreae*, & *Aberdonium*, vulgò *Aberdon* & *Aberdain*, haud ita nobilis (*3), at portus celebris. γ

IV. In-

cissimos terreat piscatores: pisces, qui in eo sunt, carent pinnis p: Infulaque ibidem est, pecori pascendo sufficiens, quæ ventis agitata circumfertur. (*Arte super contignationes fabricata, ut incolæ incurfiones latronum vitarent. (Ed. Lond.) *Hector Boëthius*.

k Et quidem aded feroces, ut domari nequeant.

l Contrà in *Carietâ* Regione Boves ingentis magnitudinis sunt, quorum carotenera, suavisque esui est, cæterum pingue nunquam concrefcit, sed olei liquidi instar semper fluens.

m Argentum vivum, Cuprum.

n Inter *Crausfordia* tesqua Aurifodina olim. *Magino* teste, est reperta, è quâ *Aurum* sine ullo labore eruebatur, & fortè adhuc simili modò eruitur. Sunt in eodem loco etiam Gemmæ quædam, præsertim *Gagates*, quæ in aquis ardet, ac oleo extinguitur.

o *S. Loumond*.

p Sunt tamen esui humano suaves.

q Nonnulli tradunt, etiam *Glasguensem* Urbem ob studium esse celebrem.

HEKELII.

a *Scotorum* linguâ.

b *S. Granzebain*, i. e. *Mons incurvus*.

c Olim *Pisconum Scotorumque* terminus, isque à *Tacito* in *Vitâ Agricola* celebratus.

d *S. Regni* Diæta.

e Vulgò *Lauden*; montuosa quidem & sine arboribus Regio; tamen singulari humanitatis cultu laudata.

f Et *Sedes* regia.

g Vulgò *Edenborrow*, quod idem planè, ac *Castrum alatum* significat. Ideoque *Ptolemæo* CASTRUM ALATUM idem, ac *Edenborrow*, esse *Camdenus* rectè censuit. (*Priscâ *Scotorum* linguâ, oppidum in fronte collis significat. (Ed. Lond.)

h Vulgò *Merch*, h. e. *Anglia* & *Scotia* terminus.

i Quæ *Lucio Floro* dicitur *Saltus Calendonius*.

BUNONIS.

β Septemtrionales & Montani *Scoti* sermone utuntur *Hibernorum*. Carnibus femicoctis, quod iis plus succi inesse putant, delectantur *Scoti* pariter ac *Angli*.

REISKII.

γ a *Scotia* portentosas regum antiquorum suæque gentis origines jactat, quas *Buchananus* Lib. I. II. accuratissime refellit, ac jure

a Reges *Scotiæ* vetusti.

(*1.) Ingenio autem ac virtute *Bellica* valent; & in dies cultiores redduntur. (Ed. Lond.)

(*2.) Episcopatus antea 14, nunc lege abolentur, & Presbyterio gubernatur *Ecclesia* *Scotica*. (Ed. Lond.)

(*3.) Dantur etiam *Academiæ* *Edinburgi* ac *Glasco* haud ignobiles. (Ed. Lond.)

IV. Insularum ad Scotiam clarissimæ sunt versus Occasum, *Hebrides* xxx. ampliùs numero (* 1): ad Septemtrionem *Orca-*
caedes, nunc *Theiles of Orkney*, xl. ampliùs numero: longiùs
 diffitæ versus Septemtrionem, vii. *Acmodæ*, nunc *Farre*.
 Ultima Britannicarum erat *Thule*, nunc *Yslandt*: de qua po-
 steà suo loco.

Insulæ ad
 Scotiam.
 Hebrides.
 Orcaedes.

Acmodæ.
 Thule.

BUNONIS.

Hebrides in mari Caledonio, etiam
Hebuse & Aebusa, Bedæ *Mevania* dictæ,
 aliis sunt numero 44. præcipuæ *Levissa, Eufsa,*
Skye, Mula, Ila & Fona.

Orcadum, quæ vulgo etiam *Schetland*,
 (* Fallitur *Buno*; *Hetlandiæ* enim ab *Orca-*
dibus diversæ & ulterius in Mari Boreali
 jacent. *Orcaedes Buchananano* sunt 32, quarum
 maxima *Pomona*. De cæterarum numero,
 magnitudine, soli cœlique ingenio, consu-
 latur *Buchananus Lib. I. (Ed. Lond.)* Ca-
 put est *Pomona*, vulgo *Mainland*, in qua
Kirkwall. Nulla in *Orcadibus* invenitur
 arbor, neque solum fert triticum; quum
 tamen reliquarum frugum ibi magna sit
 copia. Nec serpentes aut venenata in insu-
 lis istis sunt animalcula. Incolæ licet sint
 bibacissimi; nullus tamen ex iis visus est
 ebrius, stolidus aut demens. *Hector Boë-*
thius. Circa insulas illas *Hollandi* quotannis
 ingentem halecum copiam piscantur, quæ
 deinde per universam devehuntur Europam.
 Ad insulam *Fare*, vulgo *Faire*, volucres
 passere haud multo majores tanta celeritate
 per mare decurrunt, ut non videantur pedes
 aquis tingere. Id quum vident nautæ, mox
 venturam tempestatem colligunt. *Hoierus*
in epist.

HEKELII.

Contra Lepores, Cuniculi, Grues &
 Cygni hæc multi sunt. Piscationibus refer-
 tissimæ sunt hæ Insulæ, ex quibus Incolæ
 emolumentum non leve trahunt.

Medicinam omnem negligunt, quia ut
 plurimum longævam & sanam ob aëris mi-
 ram temperiem ducunt vitam.

REIS-

a Regum Scoticorum familia. b Memorabilia Scotica. c Schetland. d Sorlings.
 (* 1.) *Hebrides* secundum *Buchananum* nomen novum & priscis Scriptoribus inauditum;
 rectius *Æbuda* vocantur, & comprehensis omnibus Insulis occidentalibus in mari
Deucalædonio sparsis, supra trecentæ numerantur. (*Ed. Lond.*)

CAP. XXV.

DE HYBERNIA:

I.

Hybernia
nomen.

Natura soli.

Incolæ.

Longitudo.

HActenus de Albione Britannicarum Insularum maxima; item de minoribus Britannicis insulis: at secunda magnitudine est in Occasum sita *Hybernia*; *Iverna*, & *Jerna* quibusdam appellata: nomine inibi nato: quum incolæ hodieque *Eryn* vocitent, Angli verò *Yrlandt*. De Natura hujus insulæ, incolarumque ingenio, etiam nunc verum manet, quod tot retro seculis Pomponius Mela tradidit: *Adeo luxuriosam herbis, non latis modo, sed etiam dulcibus, ut se exigua parte diei pecora impleant, & nisi pabulo prohibeantur, diutius pasta dissiliant: Cultores ejus inconditos esse, & omnium virtutum ignaros, magis quam alias gentes (* 1).* Hæc Mela; Cæterum, coelo est miti, clementi ac sereno, terra nullum animal venenosum alit, nec patitur. *Longitudo* ejus maxima porrigitur mill. German. LX. *Latitudo* autem mill. Germ. XXX. "

II. Qui

REISKII.

Ra Hybernia pro duobus incolarum generibus, quæ fovet, duplex ipsa traditur: *una sylvestris*, quæ indigenas crudos agrestesque alit; *altera potita*, quæ Anglo-Hibernos advenas complectitur. Huc enim coloniæ Anglorum crebrius ex A. 1172. deductæ, simul ac reges Anglici insulam domuerunt: Hanc enim adhuc regni titulo auctam (qui Paulo III. Papæ A. 1553. debetur) subditis rebellibus Gallicisque præfidiis ereptam, Wilhelmus rex hodieque tenet, Prorege imposto. Nunc igitur Hibernis Pontificiis incolis plerisque aut cæsis, aut alio dimissis abductisque horum reliquæ sylvestrem & montanam occupant: Huc enim A. 1641. dudum rejecti post stragem Protestantium ibi editam, sub Jacobo rege

ultimo nimis invaluerunt. Nunc terra ea bello proximo exhausta, castris, portubus, & paucis urbibus coercetur, nec plane tamen hominum factiosorum vacua. *De lignis Hyberniciis*, quæ nec vermem nec cariem admittunt, de animalibus venenatis, quibus tota regio caret, de singularibus naturæ donis, & anseribus ex ligno putri, ad oram maritimam natis (quos *Macrenses* nominant) de *antro S. Patricii*, hujusque Purgatorio, quod vocant, Hybernico, & urbibus paucis pauca dicere quid attinebit?

BUNONIS.

Humidior est Hybernia fontibus fere ubique rigua; lini lanæque ferax. Sermone utuntur Hyberni eodem, quo Scoti montani. ^b Ex quo. vero Angli Colonias in Hyber-

^a Hybernia duplex. ^b Hybernorum mores.

(* 1) At nunc multo cultiores postquam Anglorum ditioni subditi, ac Anglis & Scotis permixti. (*Ed. Lond.*)

II. Qui populi primi eam incoluerint, parum constat (* I), nisi quod Celtici cum reliquis Britannis fuerint generis. *Brigantes, Cauici, Mænapii*, quos in eâ Ptolemæus memorat, mirum, ni ex Gallia, Britannia, Germania, huc trajecerint. Dividitur hodiè in quatuor potissimum regiones. β *Langinia*, vulgò *Lenquæster*, in Orientem spectans, ut Angliæ propior, ita cultior. Haud multum absimilis huic γ *Mononia*, vulgò *Mounster*, qua Galliæ in Meridiem obtenditur. δ *Connacia*, *Connacht*, & ϵ *Hultonia*, *Quunster*; hæc in Septemtrionem, illa in Occasum, vergentes.

Incolæ.

Provincia
Langinia.

Mononia.

Connacia,
Hultonia.

III. *Comi-*

Hyberniam misere, eorum lingua quoque eò est delata: unde plerique nobiles utramque callent linguam. Carnibus delectantur Hyberni omnes, cibosque capiunt miro silentio. Mater filium non nutrit, sed eum committit nutrici aut nutricio, qui pari ob-servantia cum parentibus coluntur. Alumno ægotante ex distitis etiam & longinquis insulæ oris accurrunt nutricius. Magis se diligunt, qui nulla tenentur cognatione, quam fratres, affines & sanguine juncti. (* Alumni hi nutricii scilicet. (Ed. Lond.) Vestimentis utuntur verficoloribus: flavum tamen colorem plurimi faciunt; unde, quibus capilli sunt flavi, comam nutriunt, eaque superbiunt. Matrimonium mature ineunt, & virgines adeo festinantur, ut quandoque decimo anno nubant. Præter furandi artem fere nullam excolunt *Hyberni*. Domo mane exeuntes furta seu Deo commendant, optantque incidere in divitem, quem spoliare possint. (* Antiquitus scilicet. (Ed. Lond.) Quod tamen de exteris intelligendum; nam furta inter suos commissa puniunt. Morituris adsunt præficæ, quæ animam morientis retineant. Postquam exspiravit, tota domus ejus ejulatu & planctu repletur. Ex defuncti bonis plurimum auferunt, qui potentior est, & patruus nepotes suos paterna hæreditate sæpe fraudat. Quatuor iis sunt militum genera: primum est *equitum*: Secundum *militum statariorum*, *Geleglasi* vulgo vocati, qui jurant, se pugnam nunquam detrectaturos: Tertium *levis armatura*,

qui nominantur *Karni*: Quartum est *Cursorum*, *Deltinos* appellant. Vox militaris iis est *Pharo*, *Pharo*. (* Descriptio hæc Hybernis prisca convenit, aut saltem iis, qui hodie dicuntur montani. (Ed. Lond.)

β In *a Langinia* sive *Langenia* b est Dublinum; habet 10. Comitatus. c

γ In *Mononia* seu *Momononia* d , sunt *Watenfort*, *Corcagia* in lacu sita, & *Cashyl* seu *Cashyly* Archiepiscopatum, & *Lymericum* opidum; habet 7. comitatus. e . In *Momononia* fons est, cujus aquis, si quis capillos tingit, statim redduntur cani. *Cambdenus*.

δ *Connacia* sive *Connactia* habet *Letrunnum*, *Meynum*; & 6. Comitatus f .

ϵ In *Hultonia* sive *Ulonia* est regni metropolis *Armacana*, cujus Archi-Episcopus primas fuit *Hybernix*. Quintam his addunt alii partem, *Mediam Hyberniam*, in qua sunt *Laberus*, sive *Cillair g*, & *Drochæa*.

HEKELII.

a Sunt præterea superstitiosæ Gentes, inter quas multæ magæ & fatidicæ Mulieres reperiuntur, quæ ad omnia mala incantationes efficaces habent, ad quas quisque pro mali ratione accedit.

b *S. Lagenia* ab incolis *Leighnigh* dicta.

c *Wexford* nempe, *Caterlogh*, *Kilkenny*, *Bublinesem*, *Kildariensem*, Comitatum *Regis*, Comitatum *Regine*, *Longford*, *Fernes* & *Wicklo*. Aliàs *Langinia* fertilis est & terrâ frugiferâ, cælo mitissimo, nec inclementibus

Z 3

a Hybernix Provincix.

(* I.) Scoti prisca qui ejusdem sunt originis, sese dicunt ab Hispania oriundos. (Ed. Lond.)

Comitatus
& opida.

III. *Comitatus* per totum regnum sunt xxxiii. Opidula rectius, quam urbes, Hybernos incolere dixeris. Regni caput est *Armagh* (*1): Secunda ab hac *Dublyn*, opidum magnitissimum, sedes præfecti, quem huc cum titulo Vice-regis mittit Rex Angliæ: sedes item Archiepiscopi, ut & *Armagh*, & *Casshyl*. His subiecti sunt Episcopi xii. *Arglas* celebris est portus; *Academiam* sustinet prædictum Dublinum. & Atque hæc breviter de Insulis Britannicis, nunc tempus est in Continentem reverti: ac primo loco de Germaniâ.

mentibus Incolarum ingeniis, quam quidem Ptolemæi tempore *Brigantes*, *Coriundi*, *Melanapii*, *Cauci* & *Blani* inhabitant.

d Ab Incolis *Movum*, ab *Anglis Mounster* vocata.

e Sunt a. alii *Kerryensis*, s. *Kilkoniensis*, *Limiricensis*, *Corcagiensis*, *Trippariensis*, s. *Crucis*, *Waterfordiensis* & *Desmontensis*.

f Quorum nomina sunt *Claria*, *Leirimme*, *Galluveta*, *Roscomin*, *Majo* & *Sligo*.

g Seu *Killair*.

BUNONIS.

ζ a Quinam olim Hybernis imperarint, non habemus compertum. Paulò ante tempora Caroli M. Normanni insula illa perhibentur potiti. His per indigenas ejectis successere Ostmani, qui in quatuor regna

Hyberniam sunt partiti. Sed *Rothericus Connacia Rex* totius insulæ imperium consequutus est. Verum *Dermicius* ab illo ejectus Anglorum imploravit auxilium, iisque viam & aditum ad Hyberniam occupandam aperuit, per focerum suum *Penbrokiæ* Comitum in regnum restitutus. Postea *Henricus II.* in Hyberniam transit, in quem *Rothericus* & ordines sui regni (* Dominii potius (*Ed. Lond.*) contulerunt; ex quo tempore Angliæ Reges dicti sunt *Domini Hybernia* usque ad *Henricum VIII.* qui in Hybernorum Comitibus *Rex* declaratus est, quod *Domini* appellatio seditiosis quibusdam displiceret. Inde insula regitur per *Proregem*, qui antea *Custos* & *Conservator Hybernia* vocabatur.

a Hyberni Angliæ Regibus obnoxii.

(*1.) Potius Metropolis, quia Primatis sedes: *Dublinum* enim est sedes regia. (*Ed. Lond.*)

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

*De veteri Germaniâ. *a*

I.

GERMANIAM *b, quæ nunc terrarum cultu, urbium splendore, ædificiorumque magnificentiâ, cum Italia conferri, reliquis vero regionibus præferri possit, *terris informem, montibus asperam, cultu asperuque tristem, in universum sylvis horridam, aut paludibus fœdam, utrisque inviam*, veteres prodiderunt. In tantum res mutantur!

II. *Nomen Germanorum* unde deductum sit, varium inter autores est certamen. A Gallis ad inventum, & *quinque* primo Germanorum nationibus, *Eburonibus, Condrusis, Segnis, Cæræsis & Pemanis*, è Germania in Galliam transgressis, inditum, qui postea uno itidem fuere nomine *Tungri* dicti; ex Cæsaris, Taciti, Dionis, & aliorum scriptorum monumentis, clarum fit rimantibus. Id postmodum Gallorum Romanorum-

Germanorum nomen.

(*a De veteris Germaniæ populis opus peculiare scripsit noster Cluverius; tribus libris distinctum; tabulis Geographicis ac figuris varii generis æri incisis locupletatum, sub hoc titulo: *Philippi Cluverii Germania Antiqua libri tres*, Lugd. Bat. apud Lud. Elzevir. formâ quam dicunt in fol. anno 1616. prodiit opus ingens sive materiam, sive formam spectes. Summa eruditio atque multiplex. Illud tamen non immeritò Cluverio objeceris quod fixas plerumque Sedes errandis fere semper gentibus statuerit. Qui enim scribente Cornelio Tacito Germaniam incolebant non semper iisdem limitibus coerciti ad aliorum Scriptorum ætatem quieverunt. Non solum mutati limites; sed etiam gentes integræ ab antiquis sedibus procul recesserunt. Hodie nomen unum est gentis ac regionis, modo levis in terminatione vocis, fiat immutatio. Germani, Angli, Batavi, gentes sunt quarum regiones Germania, Anglia, Batavia, nuncupantur, at, verò apud Germanos veteres nomina populorum, non regionem designant. Exempli gratiâ, cavendum est ne Saxones antiqui in hodierna Saxonia quærantur ubi non fuerunt. Sic de ceteris. Si quis priscis Germaniæ incolis fedes proprias assignare susceperit, is meminerit monere in quo sæculo. Minori etenim intervallo Theatrum alias scenas exhibet, gens bellicosa, venationi, ac prædæ quam agrorum culturæ addictior, facile e regione in regionem migrabat, hoc monendi sunt adolescentes.)

(*b Germaniæ nomen recens non priscum; Germanis veteribus inusitatum, a Romanis, ut videtur, confictum, vero nomine corrupto, & ad Latinam linguam efformato.

norumque usurpatione in universam gentem Transrhenanam transiit. Ipsa gens suo sibi vocabulo semper appellata fuit *Teutisci*, vulgo die *Teutsche*, ab ipsius veri æternique Dei, rerum omnium conditoris, antiquissima pluribusque gentibus usurpatâ appellatione *Theuth*: ab hoc enim illi, & à primo mortalium *Manno*, id est *Adamo*, è terrâ condito, originem se ducere prædicarunt; ut latius infra dicetur. ^a

Germaniæ
limites.

III. Ad *limites Germaniæ* quod attinet, vehementer errant illi, qui latius nunc, quàm olim, Germaniam patere, ex *Ptolemæi* Geographia affirmant; maximè ii, qui duplo majorem faciunt. Secus mihi sententia est, qui dimidio minorem cenfeo. *Elsatiam*, *Lotharingiam*, *Treviros*, *Luceburgenses*, *Brabantios*, *Juliacenses*, *dimidiam partem Geldriæ*, *Hollandiæ*, *omnem Zeelandiam*, ac *Flandriam* hodie accessisse, ajunt: ego accessisse nego; mansisse assevero. Quippe *Plinius* jam inde Germaniæ limitem ad *Scaldim* fluvium protendit. Idemque simul & *Tacitus* ab usque *Sequanis* omnem Rheni citeriorem ripam Germanos accoluisse tradit. Apud *Cæsarem* ipsi *Rhemi*, Belgica natio, ultro testati sunt. Belgas plerisque esse ortos à Germanis. Ex Gallia quidem uni *Helvetii*, ex Illyrico veteri *Vindelicia* & *Noricum*, quæ inter Alpes Danubiumque sitæ sunt regiones; item *Pannoniæ superioris pars*, extra veteris Germaniæ limites nomenque censitæ fuerunt. Verùm eis oppono quicquid est terrarum hodiè *Polonia citra Vistulam* amnem, qui terminus olim Germaniæ fuit; item *Bojohemum*: quarum regionum sermo aperte genus atque originem incolarum indicat: *Prussios* etiam atque *Livones*, quia Germanicâ linguâ utuntur, Germaniæ accessisse illi censent: quum antiquitus *Venedi*, Sarmatica gens, incoluerit: ego

BUNONIS.

^a Quinque illi populi Rhenum transgressi, finibus illis, quos occuparunt, Gallos expulerunt, ab iisque victis & pulsis dicti sunt Germani, sumto ab re vocabulo. *Guerra* enim seu *Gerra* ut olim *Celtis*, ita hodiè *Gallis* significat *bellum*, & Germanis nonnullis *pugnam* aut *sumultum*. Hinc quoque natum videtur vocabulum *Gerwehr*, quod omne genus armorum significat: item *eine Wehre*, id est, gladius ^a. Ex isto igitur vocabulo *Guerra* seu *Gerra* & *Gerraman*

factum est *Gerreman* seu *Werman*; id est, *bellator*. Multa enim vocabula hodie scribuntur per *W*, quæ olim per *G* scribebantur. Gens vero ista nil nisi arma & bellum spirabat: inditumque iis hoc nomen à *Gallis*, *Tacito teste*, ob metum.

HEKELII.

^a *Andreas Helvigi* in *Orig. Diction. Germanicar.* p. 297. dicit, *Wehre* à *ferro*, ex quo fit *ensis*, descendere, aut à *quiri*, quæ *Sabinorum* linguâ hastam significat.

HEKE-

ego & hos accessisse nuper, nego; mansisse à multis sæculis, ajo. Quippe *Æstios*, qui olim totam Livoniam ac Prussiam, omnemque ferè dextram ripam Vistulæ latè patentem occuparunt; disertissimis verbis Germaniæ adscribit *Tacitus*. Idem auctor, & *Plinius* regiones hodiè, *Norvagiam, Suediam ac Fennos*, & quidquid terrarum Oceano Septemtrionali, Moscoviæque confiniis ambitur, Germaniæ attribuunt. Quin etiam *Peucini* ^b, alio nomine *Bastarnæ* ^c dicti, à Vistulæ fontibus olim ad Pontem usque Euxinum & Istri ostia extensi, Germani fuerunt, testibus iisdem Scriptoribus. 1

IV. *Vetustissimi* igitur Germaniæ termini fuère, ab Occasu *Rhenus* amnis, & Oceanus Germanicus; à Septemtrione *Oceanus Septemtrionalis* sive *Hyperboreus*; ab Ortu *Granvicus* & *Finnicus sinus*, sive *sinus Codanus, Vistula* amnis & à fonte ejus linea ad *Sarmaticos montes ducta*, qui è Septemtrione in Meridiem ad Danubii usque ripam protensi, ubi opidum nunc Hungariæ *Vacia*; dein à Meridie

Vetustissimi
Germaniæ
termini,

HEKELII.

^b Πευκινῶν.

^c Βασάρνας, sive Ἀτμόνοι, Atmoni atque Ζιδόνες Sidones.

REISKII.

1 a Germaniæ vocabulum recens & nuper additum fatetur *Tacitus* in libello de German. situ & moribus cap. 2. additque, ita nationis nomen non gentis evaluisse paulatim, ut omnes primum à victore ob metum, mox à se ipsis invento nomine Germani vocarentur. Ergo vetus aliud idque à Celtis inditum videtur; novum hocce primo gentis, postea nationis integræ fuit, partim ab hostibus, partim ab ipsis auctoribus domi repertum. Nam Gallico & Germanico tum prisco tum hodierno sermone *Guer* & *Gewerr* bellum aut rixam significat; *Mann* virum aut hominem; *Unde Germanos recte viros pugnaces aut bellicosos dixeris*; à Teutone autem vel Tuiscone rege aut duce *Teutonicos die Teutschen*. Hunc verum æternumque Deum Auctor dum voluit, & agnitum quidem nostris majoribus Patrem, Filium Spiritumque S. Lib. I. Germ. antq. c. 29. rationes attulit infir-

mas, quæ rem tantam minus conficiunt. Nugantur autem historici, quotquot ex Hebraicis, Græcis, aut Romanis originibus nomen & genus Germanicum derivant.

^b Limites porrò Germaniæ pro statu temporum quàm variarint, dici brevissime vix potest. Alii certe fuerunt *veteres*, aliique sunt *novi* & *adhuc hodierni*: Veteres illi longissime in septemtrionem excurrerant, ut Dania & Suecia comprehenderetur, versus meridiem Danubio concludebantur: Novi ultra Danubium extensi, Rhætiæ & Vindeliciam complexi per Alpestria juga patent, sed mari Balthico arctius circumscribuntur. Nec vetus Germania, in quantum Rom. imperio continebatur, iisdem circumscripta terminis erat; ne tum quidem cum Francis regibus subesset. Quid quod fines Germaniæ diversos in ipso Germanico imperio deprehendas, nunc productos longius, nunc iterum contractos. Quam hodieque per bellum, quod adhuc incumbit, Gallicum præfixi German. limites mutantur, experientia docet, perque annos id multos docuit.

A a

REIS-

a Germaniæ nomen novum. b Divisio Germ. duplex.

die ipsum *Danubii flumen*. Postea vero portiones ei ex Gallia ad laevam Rheni ripam, & ex Sarmatia ad finem Codanum & dextram Vistulae ripam accesserunt, ut dictum est.

Germaniae
longitudo.

V. *Longitudo* ejus summa fuit à Scritofinniae promontorio, vulgo *Nortkyn*, quod in Oceanum Septemtrionalem excurrit, ad Danubium usque mil. Germ. cccc. *Latitudo* vero maxima à Rheno nunc juxta Basileam, ad *Amodocam* usque paludem, quae in confiniis Russiae, Lituaniae ac Podoliae sita est, mill. Germ. cc.

CAP. II.

Divisio Veteris Germaniae, ac primum de Vindilis & Ingevonibus.

I.

Vandalorum
nationes
fuerunt Gothi.

Genera Germanorum quinque à Plinio traduntur, *Vindili*, *^a *Ingevenes*, *^b *Istevones*, *^c *Hermiones*, & *Peucini*, qui & *Bastar-*

REISKIL.

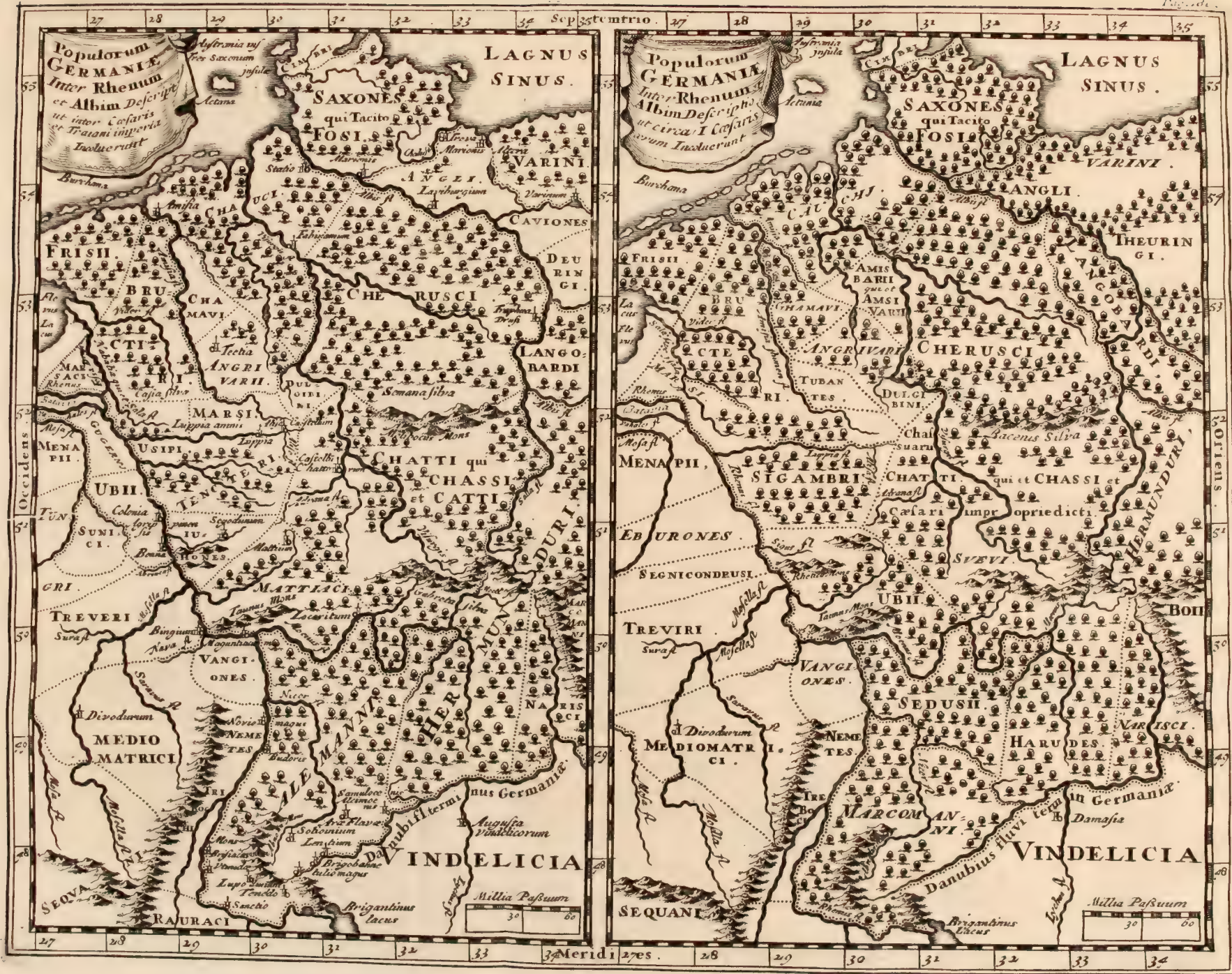
I a Alia fuit divisio veteris Germaniae pro quinque incolarum generibus, aut gentibus; alia pro statu imperii Rom. ad Rhenum longius extensi: Illa è Plinio Lib. IV. c. 14. petita copiosius apud auctorem exponitur, ut tamen multis gentibus non parum dubii adhuc inhæreat: Hæc vero Germaniam primam sive superiorem, & secundam sive inferiorem continet, utramque in notitia Imper. Rom. satis expositam. Nostra vero, quam Romani barbaram vocarunt, patriæ libertatis studiosissima, illam divisionem nimium excedit, & longius patet latiusque.

Hinc gentes veteres quas Græci Geographi Romanique commemorant, cum posterioribus & hodiernis populis, horumque sedibus comparare aut conciliare, hoc opus hoc labor est; Unde novi auctores inter sese multum dissident, & à nostro Cluverio hujusque sensu alii dudum recesserunt, hodieque recedunt vel ideo, quod inter Græcos Romanosque non plane conveniat. De singulis Germanorum generibus infra explicabitur; De Chaucis copiosissime in antiqua Germ. Lib. III. c. 46. itemque ex Coneringio & hujus de Helmstadio conjecturis cap. 2. sub finem additur.

HEKE.

a Divisio Germ. duplex.

- (* a *Ingevenes* ex antiquata voce *Inge* quod latinè *pratum* significat, & voce *Wohnen*, id est, habitare nuncupati, id est, *Pratorum habitatores*.)
 (* b *Istevones*. De his variae conjecturae. Alii ab ostiis nempe Rheni *Istevones*, *Istevones* & *Ostias* nuncupatos putant, aliis *Istevones* dicti quos superior Germania *die auffersten Woner* diceret, id est ultimi & remotissimi habitatores, nempe Rheni & Danubii accolæ. Neutrum placet.)
 (* c Quemadmodum *Arminius*, *Hermannus* & *Germanus*, voces sunt variante Dialecto, ex eadem tamen origine deductæ. Sic & *Hermiones*, & *Germani*. Sic & nomina locorum vel hominum propria *Irminburg*, *Irminfrid*, *Irmingard*, *Irminrud*, *Irminhulf* & sexcenta alia, quæ in diversis Chronicis per *E*, vel *He*, in prima Syllaba scripta reperiuntur. facilis fuit Romanis *H*, sive aspirationis quæ Germanis peculiaris est quamque vix peregrini assequuntur, in *G* conversio.)

27 28 29 30 31 32 33 34 35 Septentrio.

Populorum GERMANIAE Inter Rhenum et Albim Descriptio ut inter Caesaris et Traiani imperia Tabularum

LAGNUS SINUS.

SAXONES qui Tacito FOSI.

VARINI

ANGLI

CAVIONES

FRISH.

BRU CHA MAVI

CTI

ANGRI VARI

MARSI

USIPI

UBII

SUNI CI.

GRI

TREVERI

MEDIO MATRICI

VANGI ONES.

NEMETES

HERMUNDURI.

CHATTI qui et CHASSI et CATTI

LANGOBARDI

DEURIN GI.

CHERUSCI

AMIS BARI

BRU CHA MAVI

CTE

ANGRIVARI

TUBAN TES

DULCI BINI

SIGAMBRII

CHAT TI.

HERMUNDURI.

EBURONES.

SEGNICONDEUSI

TREVERI

MEDIO MATRICI

VANGI ONES.

NEMETES

HERMUNDURI.

BOII

SEQUANI

MARCOM AN NI

IN GERMANIA

DANUBIUS fluvii terminus

Millia Passuum 30 60

27 29 30 32 32 33 34 Meridi

27 28 29 30 31 32 33 34 35

Populorum GERMANIAE Inter Rhenum et Albim Descriptio ut circa I. Caesaris eorum Involuerant

LAGNUS SINUS.

SAXONES qui Tacito FOSI.

VARINI

ANGLI

THEURIN GI.

FRISH.

BRU CHA MAVI

CTE

ANGRIVARI

TUBAN TES

DULCI BINI

SIGAMBRII

CHAT TI.

HERMUNDURI.

EBURONES.

SEGNICONDEUSI

TREVERI

MEDIO MATRICI

VANGI ONES.

NEMETES

HERMUNDURI.

BOII

SEQUANI

MARCOM AN NI

IN GERMANIA

DANUBIUS fluvii terminus

Millia Passuum 30 60

27 29 30 32 32 33 34 Meridi

Bastarnæ. Vindili, etiam Vinili, & Vandili, Vandali, Vandallii, & Vanduli Romanis Scriptoribus simul & Græcis dicti sunt. Horum nationes fuere, *Gothones*, qui & *Gotones, Guttones, Gutthones*, ac *Gythones, Gothi, & Gotthi* a auctoribus dicuntur; nunc Cassubiæ pars ad Vistulæ infimam partem, quæ propriè *Pomerellia* nunc dicitur: ubi nobis natale solum. *Carini* Pomeraniæ pars, in qua opida *Stolpe, Colberg, Corlin, Camin, Lemovii*, ea pars Pomeraniæ, in qua *Stetin, Usedom, Wolgast, Gripeswolda*. *Rugii* antiquitus, circa *Rege* flumen Pomeraniæ, & opidum *Regenwolde*, dein in insulam transgressi, qui etiam nunc *Rugia*, vulgo *Rügen* appellatur. *Varini*^b, in Meckelburgensi Ducatu, circa flumen & opidum *Warne*. *Angili* sive *Anglii*, reliqua Meckelburgensis agri pars, ad Lubecam usque^c. *Eudoses, Suardones, Nuithones* pars Meckelburgensis agri. Pomeraniæ Marchiæque proxima, *Caviones*, pars Marchiæ, Dannebergenfi Comitatu proxima. His contermini *Deuringi, & Rappin. Longobardi*, in Marchia media, vulgo nunc *Middelmark*, inter Albim & Viadrum amneis. Circa opida *Grabow, Brandenborgh, Berlin, Brötzen*. *Semnonnes*, in portionibus Marchiæ, Misniæ, Lusatiæ, Silesiæ, atque Poloniæ, inter Albim & Wartam amnem in Viadrum defluentem. *Burgundiones*, in partibus Cassubiæ ac Poloniæ, inter Gotones ac Semnonnes^a

Carini.
Lemovii.
Rugii.
Varini.
Anglii.
Eudoses.
Suardones.
Nuithones.
Caviones.
Deuringi.
Longobardi.
Semnonnes.
Burgundiones.
Ingævonum
populi fuere
&
Chanci.

II. ^β *Ingævonum populi* fuere isti: *Chauci*, qui & *Cauchi*,

HEKELII.

^a Immo & *Polouci*, quos *Ruthenorum* lingua *rapaces & spoliatores* interpretatur.

^b *Plinio VARRINI.*

^c *Procopius Lib. 4. Gothor. & Camdenus in Britannia* dicunt, *ANGILOS*, i. *Αγγίλους* esse Gentem, *Britanniam* Insulam inhabitantem.

BUNONIS.

^a a *Vandali* fuerunt Germani, quos multi cum *Venedis* pro una habent gente: quum *Venedorum* gens *Slavica* sit, quos *Germanice* dicimus *die Wenden*; illos vero *die Wandalier*.

^β *Rhenanus* ^b *Ingævones* dictos putat,

quasi *Vigewones*, à *Wych sinus & Wonen*, quasi *Wichwoner*; in *sinu habitantes* a. At *Tacitus* ita dictos scribit à *Manni filio*. Omnia vero antiquarum gentium nomina ad originem velle reducere, furoris potius quam ingenii esse videtur.

^γ *Exigua* regio est, quam *Cluverius* heic & in *Germania sua Antiqua* tribuit *Chaucis*. Qui tamen, ut *Tacitus* scribit, ^c *Immensum terrarum spatium non tantum tenent, sed et implent: populus inter Germanos nobilissimus; quique magnitudinem suam malit iustitia tueri etc.* *Divisi* fuerunt, *Plinio & Ptolemæo* testibus, in *Majores & Minores*. Huic vero collocantur *Chauci Minores* à *Frifis* ad *Amisiam amnem*, usque ad *Vifurgim*:

A a 2

a *Vandali & Venedi.* b *Ingævones.* c *Chaucorum sedes.*

Fosi iidem
qui Saxones.

Cimbri.

Teutoni.

Scandia.

& *Cauci*; inter Amasiæ Albiſque offia utramque accoluerunt Viſurgis ripam ſupra Bremam uſque opidum; deinde uſque Mindam, qua Chattis iungebantur. Qui apud Tacitum, *Fofi*: reliquis auctoribus *Saxones* appellantur: horum tota fuit Hoſſatia ad Cimbricam uſque peninſulam. Poſteà omnem oram maritimam occuparunt ab Albi ad Rheni uſque offia: unde cum Anglis in Britanniam inſulam abierunt. *Cimbri* omnem eam tenuerunt peninſulam, quam nunc antiqui nominis itidem gens incolit Jutæ. *Teutoni* Danicæ incoluerunt inſulas; quarum maxima vulgo *Zeelandt*, Melæ dicitur *Codanonia*, nempe à gente Teutonorum, qui variantibus dialectis jam tunc dicebantur *Dani*, *Godani* & *Codani*: unde totum hoc mare etiam dicitur *Codanus ſinus*: eidem Melæ ac Plinio, quod Tacito *Mare Suevicum*, quia utrumque Suevi accoluerunt, ut mox oſtendam. Regiones trans dictum mare, quæ nunc ſub Norvegiæ ac Suediæ Finniæque maximè nominibus veniunt, immenſas Germaniæ inſulas eſſe falſo crediderunt veteres, quum verius ſint peninſulæ. Harum maximam, quæ Norvegiæ Suediæque regna continet, à proxima gente quidam dixerunt *Scandiam* & *Scandinaviam* f: alii à freto, quod eſt inter Danicæ inſulas, vulgari vocabulo *Belt*, *Baltiam*: quod vocabulum poſteà corruperunt in *Baſiliam*.

Altera

furgim: ac inde *Majores* ad Albim uſque flumen. Ad Occidentem igitur Chaucorum terminus fuit Oceani pars: à Septemtrionibus terminabantur Albi flumine: ad Meridiem à Friſis inceperunt, & deſierunt in Cattis. Ex his terris *Minores Chauci* tenuerunt, quæ hodiè Friſia Orientalis, Oldenburgenſis, Delmenhorſtiana, Diſſholdenſis, Hojenſis & pars Mindenſis Episcopatus Septemtrionalis. At *Majores Chauci* haud dubie ex modo virium, quibus iſtis fuerunt maiores, ita dicti, poſſederunt omnem illum terrarum tractum, qui trans Viſurgim eſt ab Oceano & Albi flumine ad Melibocum & Semanam Silvam, quæ Germanis *der Hartz*; quibus locis hodie Ducatus Brunſwicenſis, Luneburgenſis & Bremenſis.

à a Saxones g corrupto vocabulo *Fofos*

ſcribi apud Tacitum, conjectura Cluverius colligit. Verum non exigua illa Foforum gens Saxonum nomine appellata fuit; ſed ad univerſam illam & magnam Chaucorum gentem nomen Saxonum pertinuit b. Transalbinos vero Saxones ejuſdem cum Cisalbinis fuiſſe civitatis; ex ſimili idiomate, inſtitutis vitæque genere colligitur.

H E K E L I I.

d Seu Sinum Maris accolentes.

e Χαύκις f. *Chaycis*; ſicuti à Claudiano Lib. 1. de Laudib. *Stilicon*. v. 225. Poëticè dicuntur.

f Malè verò *Scanziam*, *Galgaviam* & *Gangaviam*.

g *Cherufeis* conterminos.

h *Althamerus* FOSOS *Dietmarſos* eſſe exiſtimat.

i S. Ia-

a Fofi & Saxones.

Altera peninsula, vulgo nunc *Finland*, Plinio dicitur *Fin-* Finaingia.
gia. In Scandia populi *Scandii*, sive *Scanii*, vulgo nunc *Sca-*
nen, unde toti peninsulæ nomen. His contermini fuere *Hil-* Hilleviones.
leviones ⁱ, nunc *Holland*. Ultra utrosque incoluerunt *Sito-* Sitones.
nes ^k, nunc *Norvegii*, vulgo *Norige*, & *Norge*: quorum ter-
 ra jam antiquissimis Græcorum autoribus dicta *Nerigon*. Ul- Nerigon.
 tra hos sunt *Marchiofinni*, vulgo *Marchfennen*. His conti- Marchiofin-
 nuantur *Scritofinni*, vulgo *Scritfennen*; extremi versus Sep- Scritofiani.
 temtriones apud promontorium, *Rutubæ* Plinio, vulgo nunc Rutubæ pro-
Noortkijn. His proximi sunt versus Orientem *Lappiones*, si- mont.
 ve *Lappii*, vulgo *Lappen*: infra hos versus Meridiem sunt Lappiones.
Suiones, sive *Sueones*, nunc *Suedi*, vulgo *Sweden*. Infra hos Suones.
Gutæ sive *Guti*, quorum regio nunc vulgo *Gutlandt*. Hi Gutæ.
 falso vulgo appellantur *Gothi*, & regio eorum *Gothia*: quum
 hi fuerint iidem & *Gothones* ad Vistulæ ostia: ut supra di-
 ctum. Sed hic jam est antiquus scriptorum error: unde ri-
 diculæ illæ Jornandi fabulæ de Gothorum origine. Finni
 Ptolemæo, Tacito dicuntur *Fenni*, quod nomen hodieque
 servant, variatis dialectis vulgo *Fennen* & *Finnen* dicti.

ⁱ S. Tacito Hellufii, Ptolemæo Æluones & | *merus* tradit, deque his *Saxonem Grammati-*
 Ammiano Marcellino Heilli. | *cum* scripsisse scribit.

^k Quos *Ganipotes* nonnullis vocari *Altha-*

C A P. III.

De Istævonibus, Hermionibus, atque Bastarnis, item Suevia,
§ veterum Germanorum habitationibus.

I.

J Am vero Rheno proximi erant *Istævones*: horum nationes Istævones
 fuere *Frisii*, *Bructeri*, *Angrivarii**, *Chamavi*, *Ansibarii*,
Dulgibini, *Chassuarii*, *Marsi*, *Tubantes*, *Marsaci*, *Sicambri*,
Ubii, & qui in horum postea agros successerunt, *Uspii*, *Ten-*
eteri, *Fubones*, *Mattiaci*; prætereaque antiquissimis tempori-
 bus

A a 3

(* *Angrivarii*, *Ansibarii*, & plurimæ aliæ voces quæ in *Varii* aut *Barii* desinunt ex Teu-
 tonico *Bauer*, id est *Cultor* sive *Agricola*, à voce *Bauen*, latine *Fodere* vel *Arare* deri-
 vatam conjecerunt eruditi, nec a verosimili videntur aberrare.)

Frisii, Mar-
faci, Bru-
cteri.

Marsi.
Fossa Dru-
siana.

Angrivarii.

Chamavi.

Dulgibini.

Chassuarii
sive Chat-
tuarii.

Ansibarii.

bus *Marcomanni*, *Harudes* & *Sedusii*: qui tres populi postmo-
dum in Bojohæmo inter Hermiones sedes locarunt. Ex his
omnibus *Frisii*, *Marsiaci* & *Bructeri* quo situ fuerint, jam an-
te in xvii. inferioris Germaniæ Provinciarum descriptione di-
ctum est. Sed *Bructeri* ^a postea inter superiorem Luppiaë am-
nis partem & Agrippinensem Coloniam coluerunt. *Marsi*, an-
tequam ^a *Drusiana* fossa, quæ est in Gelria, inter Arnhemum
& Dusburgium, facta est, superiorem Velaviam & Zutphanien-
sis Comitatus partem, quæ opida sunt *Dotechum*, *Grolle* &
Bredesfort, incoluerunt. Fossa autem facta, pars eorum intra
Rheni divortia inclusi novum vocabulum *Marsacorum*, sive
Marsattorum, assumerunt; de quibus supra: pars autem ve-
teri nomine servato in interiora concesserunt, inter Amisiam
& Luppiam amneis, opidumque *Dulmen*. *Angrivarii*, Bru-
cteris proximi, primum inter Amisiam & Visurgim amneis, qua
est opidum *Minden*, coluerunt: *Chamavi* ^e, verò, supra hos
inter Amisiam & Loam flumen, quod Amisiam paullo supra Em-
dam miscetur. Postea verò utraque gens Bructeris expulsis a-
gros eorum occuparunt: Chamavi versus Occidentem; Angri-
varii versus Septemtriones. Hinc *Dulgibini* ^a tenuerunt inter
opidum Paterbornam & Visurgim, qua *Flotow* ei opidum
appositum. In his *Quintilius Varus*, cum tribus legionibus,
cæsus ab Arminio Cheruscorum duce, inter opida *Dietmel-
le* & *Horn*. His proximi versus Meridiem fuere *Chassuarii*,
qui & *Chattuarii* ^e, inter Paterbornam & Visurgim, qua ei
opidum *Huxter* impositum; pars quondam fuere Chattorum.
At *Ansibarii* tenuerunt inter Visurgim & lacum *Dommel*,
apud

BUNONIS.

^a Fossa illa *Drusiana* viii. millia passuum
inter vicum *Iseloort* & opidum *Doesburg*,
à Druso acta est; ut Classem hac cum ex-
ercitu ex superiori Rheni parte in lacum
Flevum & Oceanum deduceret, Frisios
petiturus & Chaucos. Sunt autem tres
Rheni alvei, *Isala*, *Vahalis*, & *medius*
Rhenus ^b.

HEKELII.

^a Sive *Brockmerlandii*, ut scribit *Cornelius*
Kempius, s. ut alii volunt, *Boructuarii*.
^b *Isalam* autem aquas suas olim non com-

miscuisse *Rhenus*, ex *Ortelio* multisque *Tab.*
Geograph. est discendum; cum Fontem &
Nomen adhuc habeat in Regione *Westfalia*
inter *Scheerenbeek* & *Rantzorp* Oppida, quæ
descendens versus *Dotechemum*, dictum
Duisburgum alluit, rectaque oceanum petit.
^c Quos *Ptolemeus* *Camanos*, & *Ausonius*
in *Mosellâ* v. 434. *Camaves* vocat.
^d Quos *Althamerus* *Dulgumnios*, *Δουλ-
γουννίους*, *Ptolemæi* esse existimat.
^e Atque *Chassuarii*.
^f Quapropter *Althamerus* eos *Thuringos*
falso putat.

apud quem opidum *Diepholt*. *Tubantum* varia semper fuit sedes, ad superiorem Amisæ partem. *Sicambri* Rheni ripam tenuerunt à Colonia Agrippinensi ad Rheni usque divortium; ab Oriente verò usque ad Chattos, circa fontes Luppæ, & opidum *Medebach*; postea à Tiberio in Galliam transportati, ubi inter Mosam & Rhenum *Gugerni* dicti: horum agri portiones deinde tenuerunt in Rheni ripà *Uspii*, sive *Uspetes*, & *Tencteri*; hi apud Coloniam, illi ad Rheni divortia. *Ubi* in Germaniâ Rheni Mœnique dextras ripas tenuere, ad Coloniam usque, ab Oriente Chattis contermini. Horum agros Chattorum postea partes, occuparunt *Juhones* & *Mattiaci*. Horum fuit superior ripa & Nassoviensis Comitatus, cum Wetteravia & Hassiæ parte, qua *Marpurgium* nunc est, quondam *Mattium* dictum ^b, unde genti nomen; illi inferiora tenuere, cum Westerwaldia. *Marcomanni*, antequam cum Sedusiis & Harudibus in Bojohæmum migrarent, fines habuere inter Rhenum, Danubium, Cocharum, & Nicrum, amneis. *Sedusi* inter Cocharum, Nicrum, Rhenum & Mœnum: proximi his fuere *Harudes*, ad lineam à fonte Mœni ad Danubium usque & opidum Ingolstadium ductam. *Allemanni* Gallorum fuere colluvies, sub Cæsare Augusto, quum Marobodus Marcomannos, Sedusiosque & Harudes in Bojohæmum deduceret, in horum fineis inter Danubium, Rhenum ac Mœnum transgressi; unde nomen.

Sicambri.

Gugerni.

Uspii.

Tencteri.

Ubi.

Juhones.

Mattiaci.

Marcomanni.

Sedusi.

Harudes.

Allemanni.

II. *Hermiones* versus Meridiem ad Danubii usque ripam incoluerunt: in his populi fuere isti: *Cherusci*, *Chatti*, *Hermunduri*, *Narisci*, *Marcomanni*, *Quadi*, *Osi*, *Gothini*, *Lugii*, *Burii*, *Marsigni*. *Cheruscorum* agros nunc tenent Brunswicenses, ac Luneburgenses: * *Chattorum* Hassi & Thuringi. ^d *Hermunduri*, ab initio inter Salam & Albim & Bojohæmum incolue-

Hermiones.

Cherusci.

Chatti.

Hermunduri.

BUNONIS.

^β In Mattiacis *Curius Rufus* argenti venas aperuit.

^γ Cherusci non tenuerunt agros Brunswicenses & Luneburgenses; verum sedes suas habuerunt iis in partibus, ubi hodie est Thuringia & Vogtlandia, ad Albim usque, Marcomannorum vicini.

^δ Hermunduri Taciti ætate ad Danubium ab Egræ fontibus, cis Hercinium saltum, fines suos extenderunt. Easdemque sedes tenuerunt M. Aurelii Imperatoris ætate. At Diocletiano imperante Septentrionem versus in mediterranea Germaniæ cesserunt, ac videntur occupasse Cheruscorum sedes, qui jam pridem dulce otium amplexi, adeoque

(* *Chatti* & *Hassi*, nomen idem. in recentiori formâ leviori aspiratione pronunciat: tur prima Syllaba, & *tt* in *ss* immatatur quod frequentissimum.

Suevi.
Narisci.

Arnalaufi.
Marcomanni.
Sedusii.
Harudes.
Quadi.

Osi.

Gothini.
Lugii.

Burii.
Marfigni.

Bastarnæ si-
ve Peucini.

Peuce insu-
la.

incoluere Voitlandiam, & Misniæ Saxoniamque superioris partem; deinde quum Harudes cum Marcomannis ac Sedusii in Bojohæmum transgressi, Harudum porrò agros illi occuparunt ad Danubium usque. Hi postea propriè *Suevi* dicti sunt. *Narisci* tenuerunt inter Bojohæmi Occidentale latus & Danubium, lineamque à Moeni fontibus ad opidum Ingolstadium ductam, postmodum *Arnalaufi* dicti: *Marcomanni*, *Sedusii* atque *Harudes*, Maroboduo duce, à Rheno in Bojohæmum transgressi sunt: ubi tamen Sedusiorum Harudumque nomina obscurata vel prorsus extincta. *Quadi* antiquitus inter Bojohæmum, Danubium & Marum flumen incoluerunt; postea verò nomen eorum ad Sarmatica usque juga, quæ sunt in Hungaria, inter duo celebria quondam opida, *Erlam* & *Vaciam*, protensum fuit. *Osi* Moraviæ ac Silesiæ partem coluere, inter opida *Ostram* & *Oswieczim*; quorum hoc Vistulæ, illud Maro impositum. Infra hos fuere *Gothini*, itidem Silesiæ partem inter Mari Vartæque fluminum fonteis colentes. Hinc *Lugii*, magna gens inter Vartam & Vistulam, Poloniæ partem tenere, ad opidum usque *Uladislaum* Vistulæ appositum. His contermini versus Occidentem *Burii*, inter Vartam & Viadrum; his *Marfigni* inter Viadrum & Bojohæmum: utriusque finitimi Semnonibus supra dictis.

III. *Bastarnas* quondam à Vistulæ dextrâ ripâ ad ostia usque Istri incoluisse, suprâ dictum est. Ipsos quoque ostiorum insulas tenuisse, quarum maxima dicebatur *Peuce*^l, nomen eorum alterum *Peucini* indicat. I

IV. Æstii,

que spretis armis recte uti nesciebant.

HEKELII.

^g Qui *Plutarcho* in Vita *Julii* TENTERIDES & *Ptolemao* TINGRI sunt.

^h Nominis enim allusio aded non dissona est.

ⁱ *Ptolemao* fortè *Sudini*.

^j Quos *Christophorus Pyramius* etiam *Silesios* esse censet.

^k Ex mente *Ortelii* Comitatus *Mansfeldensis*.

^l Quam ob formam triangularem *Eustabius* commendat.

REISKII.

¹ ^a Ita quoque Germanorum genera à *Plinio* petita finem capiunt: Unde nomen singula susceperint, non liquet, nisi Tacitum sequaris, & à primo *Manno*, hujusque tribus pluribusve filiis gentes enatas integras & appellatas dixeris: cum *Annio Viterbiensi* ad commenta ruere inconsultum erit. Consultius videtur ^b *Vandalos* vocari, à crebris migrationibus quasi *Wandeler*: *Ingavones* ab internis habitationibus quasi *Ingwohner*: *Ischavones* ab externis & occasui propioribus quasi *Westwohner*: *Herniones* quasi *Herwohner*. *Peucini* à *Peuce* quadam Istri insula. *Bastarnæ* itidem

^a Germanorum genera. ^b Vandali.

IV. *Æstii*, quos Livoniam Prussiamque inhabitasse, supra dixi, cui quique generum ascribendi sint, dubito: quum ab Rheno quondam in has sedes inter Ingævones Bastarnasque profecti fuerint. Distinguebantur in *Hirros* atque *Scyros* sive *Sceros*: hi Prussiam, illi Livoniam habuere.

V. Cæterum, *Suevia* antiquissimis temporibus erat, quicquid ab Occidente Bojohæmicis montibus, *Salâ*, *Albi*, & *Travâ* amnis, sinu *Codano*, ac mox mari Germanico; a Septentrionibus mari glaciali; ab Oriente sinu *Albo*, lacu *Albo*, sinu *Botnico*, mari *Codano*, & *Vistula* *Maroque*; à Meridie *Danubio* includebatur. Quod spatium *Suevi* incoluerunt, in nationes supra memoratas distincti. Eorum antiquissimi nobilissimique *Semnones* fuere, utramque latè accolentes ripam

etiam ad Germanas origines à Strabone Lib. VII. reducti. Sed neque ab his derivationibus omne dubium abest: Extra dubitationem id pono, *Vandalos* tot factis in Galliam, Hispaniam, Africamque migrationibus non amplius superesse, nisi quod reges *Suecia* *Daniaque*, *Duces* item *Pomerani* ac *Meclenburgici* eosdem in titulis admittant, tanquam mari olim *Balthico* vicinos. *Vandalis* & terra & appellatione proximos ut *Vinedos*, *Venedos* & *Vindelors* rear, testimonio veterum & permutato utriusque gentis nomine inducor. Plura, quæ de generibus *Plinianis* & *populis*, horumque sedibus in promptu sunt, prætermittere cogor. De *Chaucis*, utrisque *Cheruscis*, itidem & *Saxonibus* *Albinum*, *Conringium*, & utrumque *Meibomium* conferat, cui lubet: De *Suevis* autem *Cluverium* nostrum Germaniæ antiqui. Lib. III. c. 24. Res b *Cheruscorum* cum *Arminio* gestæ, antiqua *Taciti* de situ horum, *Strabonis* & *Ptolemæi* testimonia non patiuntur, ut in *Misniam*, *Thuringiam* & *Voiglandiam* eos conjicias. De habitantibus Germanorum veteribus, varia per agros mutatos migratione, communique per pagos divisione *Conringius*, *Freherus*, uterque *Meibomius*, nec non ipse *Cluverius* legatur Lib. I. German. c. 13.

BUNONIS.

Et c *Semnones* in vicini fuerunt *Cheruscis*, ut qui arma potuerunt conjungere cum *Cheruscis* adversus *Maroboduum* *Marcomannorum* regem, à quo defecerant. *Semnones* igitur partem *Electatus* *Saxonici*, *Marchiæ* *Brandenburgensis*, *Lusatia* & *Silesiæ* tenuerunt. *Cheruscii* vero *Thuringiam* ad *Albim* usque & *Voiglandiam* incoluerunt, quorum *Dux* *Arminius* adversus vicinum *Maroboduum* bellum gessit. De d *Francorum*, nobilissima Germaniæ gente, non nihil heic dicendum videtur. *Gallieni*, *Claudii* & *Probi* Imperatorum Romanorum temporibus innotuerunt primum *Franci*: & ex eo tempore perpetuum cum Romanis gesserunt bellum, donec omni potirentur *Gallia*. *Francos* istos Germanos fuisse, certissimum est. Quod verò à *Geographis* antiquis nomen eorum non memoratur, inde colligitur, ab ipsa gente illud postea assumptum esse, quum antea aliter fuissent appellati. Fuit autem *Francorum* natio *Rheni* accola, gens, *D. Hieronymo* teste, non tam lata, quam *valida*, inter *Alemannos* & *Saxones* collocata: quæ loca incoluerunt *Catti*, quos fortes & bellicosos his suis sedibus ab aliis pulsos non legimus. *Catti* igitur sunt, qui eo nomine voluerunt appellari, dicitur *Franci*, id est, *liberi*, & *libertatis* propugnatores. Adhuc hodie Germanis in usu est formula; *Er ist Franck und Frey*.

HEKELII.

m Quos *Ptolemæus* etiam fecit *Italia* *Populos*.

Bb

n Socra-

a *Chauci*. b *Cheruscii*. c *Semnones*. d *Franci*.

pam *Viadri*, qui annis antea *Suevus* dictus: unde genti nomen, & à gente postea mari cognomen *Suevico*, vulgò nunc *die Oost-Zee*. Sed posterioribus seculis Suevi propriè habitati sunt, ceu peculiari nomine Suevorum pars, *Hermunduri*: quorum nunc etiam posteritas durat in regione, quæ vulgò dicitur *Schwaben*.

Priscorum
Germano-
rum habita-
tiones.

VI. *Nullas*, inquit Tacitus, *Germanorum populis urbeis habitari, satis notum est: ne quidem pati inter se junctas sedes. Colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit.* z

n *Socrates Scholasticus* & *Sozomen*. dicunt, *Constantini M.* tempore eos in *Galliam* irrupisse.

BUNONIS.

z Priscorum Germanorum mores omnium optime descripsit *Corn. Tacitus* libr. de *Germ.* o

HEKELII.

o Quem *Matthias Berneggerus* Quæstioni-

bus *Miscellaneis* verè doctis, iisque Anno *Seculi* huj. decurr. *xl.* *Freinsheimiana* curâ *Argeniorati* in 8. editis, & *G. Casp. Kirchner* *maier* *Commentario* non inutilli *Witteb.* Anno ejusd. *Sec. lxxiv.* in 8. exc. probè illustrarunt. *Leg. & Joan. Barclaii* *Icon Animorum* *Cap. v.* p. 147. seqq. Edition. *Dresd.* quæ operâ nostrâ cum *Notis Buchnerianis* Anno *lxxx.* in 8. prodiit.

CAPUT IV.

De Vindelicis & Norico. *

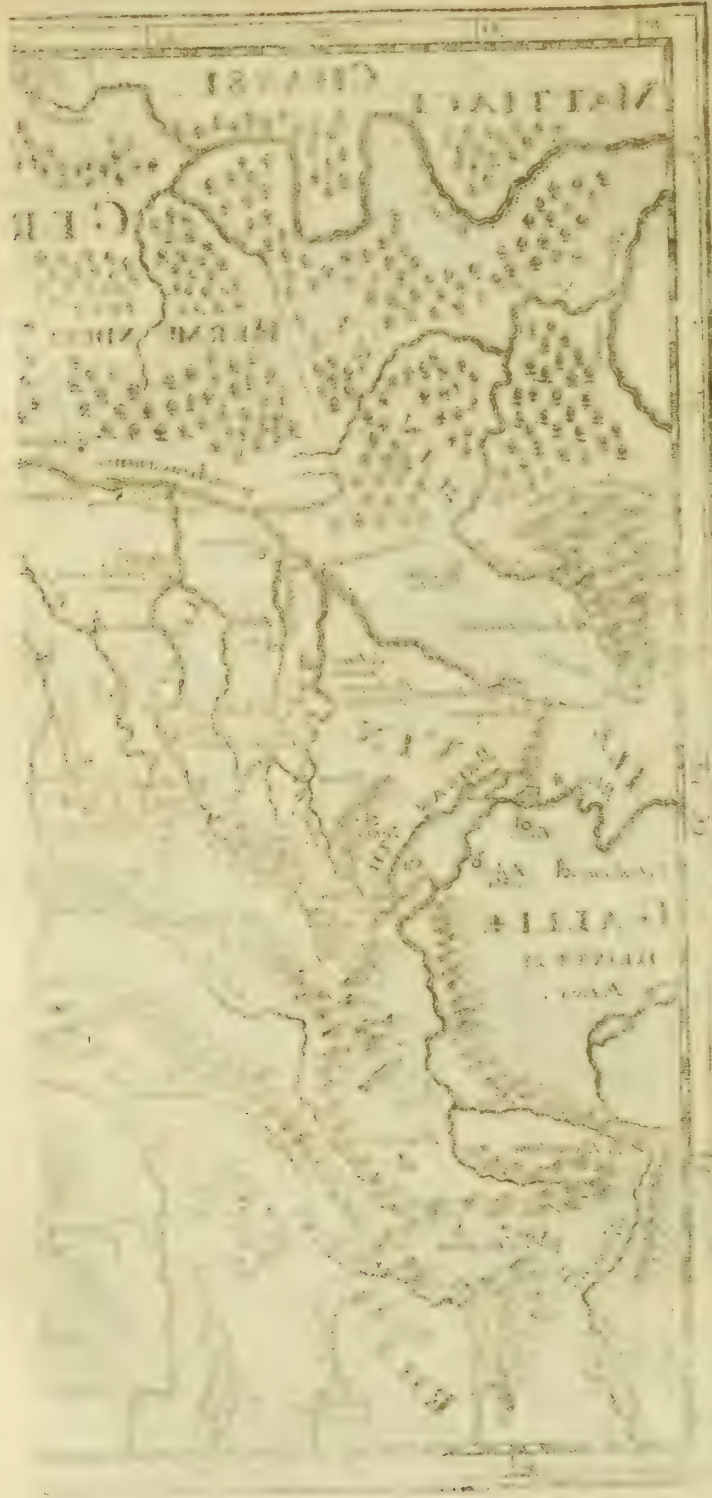
I.

ANtequam hodierna Germania explicetur, terrarum inter *Alpes* & *Danubium* primùm exponenda erit antiquitas; nam hæ jam circa annum Domini *ccc.* ab *Allemanis*, *Marcomannis* ac *Quadis* occupari cœperunt, perpetuoque in hunc usque diem ab iisdem nationibus possessæ sunt. Unde etiam parteis factæ Germanici imperii. Inter *Rhenum* igitur, sive quem *Rhenus* transit, lacum *Brigantinum*, & *Lichum* amnem, *Rhetos*: inter *Lichum* & *Ænum Vindelicos*: inter hos & *Cethium* montem, qui ad *Viennam* desinit, in *Danubii* ripa, *Noricos* ponit *Ptolemæus*; sed falso: ut ex *Strabonis* *Plinii*que patet *Geographia*, simulque situ regionum. Namque

(* Has Provincias peculiari opere descripsit Cluverius quod ad calcem Germaniæ antiquæ ejusdem Authoris vulgatum est.

VINDELICIA
et
NORICI.
Conterminatio
terrarum antiqua
descriptio
Auctore
PHIL. CLEVERIO

que *Rhæti* Alpes tantum incoluere, & earum valles, à Sep-
temtrione ad lacum usque Brigantinum. Sub Alpibus ad Da-
nubium usque fuere inter dictum lacum & *Ænum* flumen
Vindelici ^a. Hinc ad Cethium usque montem *Norici*: quo-
rum hi etiam ipsas Alpeis tenuerunt apud Fori Julii regio-
nem. ^b

Rhæti.

Vindelici.
Norici.

II. Nomen habuerunt à *Norcia* ^c, urbe supra Aquilejam si-
ta. Reliqua opida clara fuere ista: *Ovilia*, *Wels* nunc; in Da-
nubii ripa. *Vindoniana*, quod corruptè ^d *Vindobona*, & apud
Ptolemæum corruptius *Juliobona*, vulgò nunc *Wien*; Lau-
riacum, nunc *Lorck*.

Nomen No-
ricorum.

III. *Vindelicorum* caput fuit *Damascia* ^e, quæ postea colonia
Augusti Cæsaris auspiciis deducta *Augusta Vindelicorum* dicta
est. Cætera loca maximè celebria fuere: *Juvavium* ^f, sive
Colonia Jovavia, vulgò nunc *Saltzburg*; Dein *Reginum*, sive
Regina castra ^g, vulgò nunc *Regensburg*; nomine à flumine
Regino, vulgò nunc *Regen*, olim tracto. Hinc *Batava castra* ^g,
vulgò *Passau*: & prope hoc opidum, apud Danubii *Ænique*
confluenteis, *Bojodurum*; quod nomen accepit à Bojorum
trajectu, qui à Marcomannis è Bojohæmo pulsi in has oras
transmigrarunt, quas etiam nunc eorum posterit tenent, no-
mine nunc vitiato, *Bavari*: superioribus seculis *Bojoarii*, &
Bojuvarii dicti. Reliqua opida fuere; *Abusena*, *Abensperg*:
Guntia,

Vindelico-
rum caput
Damascia.

HEKELII.

^a Qui *Licatii* seu *Lechrainer* vulgò appel-
lantur.

^b *Noreja* PLINIO *Tauriscorum*, qui Po-
puli *Pannonia*. Oppidum est, ubi, ut *Sirabo*
Lib. v. *Geograph.* p. 390. scribit, Aurum
purgatur, & Commodæ Ferri secturæ sunt.
Heic *Cn. Carbo* inani conatu cum *Cimbris*
quoque conflixit.

^c Ab *Antonino*.

^d *Arx Lycatorum*.

^e S. *Juvavia*.

^f S. *Reginoburgum*.

^g S. *Patavium*.

REISKII.

¹ ^a *Vindelicia* & *Vindelici* ab *Vinda* Ly-
coque fluviis, quos accolebant, nomen quin

susceperint, nemo dubitabit, nisi qui anti-
quitatum omnium expers: Unde suam du-
cant originem, docet *Polybius* Lib. II. qui
Alpinas gentes à *Transalpinis*, non genere
sed loco differre scribit. Ergo *Vindelici* cum
Noricis ad stirpem *Celticam* revocabuntur,
& varias *Bojorum* migrationes, sedemque
in *Germania* & *Italia* toties mutatam faci-
liores aut verosimiliores efficient, quas
Græci & *Romani* historici prodiderunt. U-
tramque vero regionem *Rom. imperio* sub-
jectam documenta, quæ adhuc extant,
publica, & numi etiam cusi, *Notitia* item
Imperii vetus & *præfectura Illyrici* occi-
dentalis, nec non *Velferus* in *Commentario*
rerum Augustanarum, & *Tschudus* in *Al-*
pina Rhætia perspicue commonstrant.

Bb 2

BUNO-

a *Vindelici*.

Guntia, *Guntzperg*; Campodunum, *Kempten*: Abudiacum, *Fuessen*; *Minica*, *Munchen*. ^a

BUNONIS.

^a a *Bojorum* gens, quam Maroboduus Marcomannorum Rex Bojohæmia expulit, testibus auctoribus multis, Gallica fuit: Bojarii igitur, sive *Bavari*, qui hodiè appellantur, quum Germani sint, quod ex idiomate col-

ligitur; Bojorum istorum nepotes esse non possunt. Bojarii vero videntur dicti, à Bojorum sedibus, quas occuparunt. Sicut hodie Venedi, qui Bohemiam incolunt; Bohemi appellantur, qui tamen à Bojis istis non sunt profecti.

CAP. V.

De fluviis, silvis ac montibus Germaniæ. I

I.

Fluvii Germaniæ.

Celebriores Germaniæ fluvii, iidemque navigiorum capaces sunt; Oceanum petentes: ^a *Rhenus*, secundus claritudine

BUNONIS.

^a a *Rhenus* ex summis illis Alpium jugis, quibus Gothardi & Adulæ nomen est, oritur, è duobus fontibus, quorum alter *Anterior* vulgo accolis *der vordere Rhyn*; alter *Posterior*, *der hindere Rhyn*, promanans ^a, in sinistro latere, præter multos amneis ad Confluenteis, vulgò *Coblentz*, etiam recipit ^b *Mosellam*; Ad munimentum Schenkii in duos primum scinditur alveos, quorum sinister ^b *Vahales* vocatur, vulgò *deWale*; Noviomagum, Tiliam, Bomelium, Geldriæ opida præterlapsus, perfert nunc nomen istud ad arcem usque *Lœvenstein*; juxta hanc fossa à vico *Bochoven*, manibus quondam mortalium egesta, aquas pariter Mosæ in Vahalis flumen invexit & nomen. In dextra hac ripa à *Lœvensteinio* visitur *Gorichomium*. Non hec tamen, sed ad *Gerolatum*, olim fuerunt Mosæ & Vahalis confluentes. Ex dextro ejusdem Rheni alveo, per *Fossam Drusanam*, quæ à vico *Iseloort* ad opidum *Doesburg* deducta pars Rheni in *Isalam* fluvium derivata est. Ex tertio, medio & antiquo Rheni alveo, Civilis novum fecit, in quem Rhenum deduxit, qui nunc *Lecca*, vulgo accolis *die Leche*, vocatur. Ita Rheni aquis aliò derivatis, cursusque violentiã ad-

empta, antiquum ejus osium arenarum tumulis obstructum est, quod fuit haud procul *Leidâ* urbe inter maritimos vicos *Catwych* & *Nortwych*. In dextro suo latere Rhenus ^c *Nicrum* recipit ad Manhemium: d *Mœnum* ad Moguntiacum: cui se ad Werthemum jungit ^e *Tubaris*; & ^f *Luppian* ad Vesaliam inferiorem. ^d

HEKELII.

^a Undè & *Virgilio* Lib. viii. *Aeneid*. v. 727. non inepte *Bicornis Rhenus* dicitur. Et reprehenduntur hoc Epitheto omnes ii, qui plura, quàm duo, Ostia illi tribuunt.

^b f. *Kabalis*, C. Tacito, & *Walis* Cæsari.
^c Alioquin tres. *Rheni* Alveos studiosè descripsit *Cluverius* noster singulari Commentario, quem *Lugd. Batav.* Anno MDCCXII. in 4. f. vidimus excusum.

^d Per hunc Fluvium nobilissimum à *Francosurto* usque ad Oceanum *Germanicum*, ubi exonerat, merces innumeræ & vina quotidie feruntur.

REISKII.

ⁱ Juga ^g montana & montes ipsi sunt hydrophytaciã sive subterranea quædam aquarum receptacula; unde fontes scaturiginem,

^a Rhenus. ^b Mosella. ^c Nicrus. ^d Mœnus. ^e Tubaris. ^f Luppia. ^g Montes Germ.

tudine Europæ: qui lacum Brigantinum, vulgò *der Boden-See*, transiens, recipit *Nicrum*, vulgò *der Necker*; & *Mænum*, vulgò *der Meyn*, *Lappiamque*, vulgò *die Lippe*. Hinc β *Amisus* sive *Amissa*, vulgò *die Ems*: *Vifurgis*, *die Weser*, superiore sui parte *die Werre*. Inde γ *Albis* nunc vulgò *die Elbe*, *Salam*, vulgò *die Sale*, unà secum devehit. In sinum Codanum sese effundunt; *Chalusus* sive δ *Trava*, vulgò *die Trave*: ε *Viadrus* ε, antea *Suevus*, & Plinio *Guttalus* dictus, vulgò

nem, ex iisque flumina, fluvii & amnes fluxum suum inchoant, continuant: *Alpes* nimirum Helveticæ, unde Rhenus cum cataracta prope Schaaffhusium vehementissima, nec missis cum lacu Bodamico aquis prolabitur: *Jugum Hercynium* ab Alpibus ceptum, & per brachia quasi alpina in medio Germaniæ flexuosis ambagibus procurrens, ut Sudetes Silesiæ cum Giganteo monte (*Riesengebirge*) Bohemicos, in iisque Pini-ferum, Bructerum Harzicosque contineat, Carpathicos vero tangat. Unde α *Sylvam Hercyniam* Romanis Græcisque auctoribus decantatam non miraberis, quod tam longe lateque cum jugo illo pateat, & Harzicam quoque nobis proximam comprehendat. Hinc ergo *Danubius* rapidissimo cursu, multis insulis, & multa fluviorum versus orientem procurrentium conjunctione insignior: *Wer-raba* aut *Werre* à primo apud Thuringos fonte, post hujus & *Fuldæ* confluentes *Wesera* vel *Wifera*, unde Latini Græcique nominis *Vifurgis* ratio: *Albis Elff* appellatione fluvii communi, duabus phialis seu lacubus Sudetum & decursu longo nobilis. Sed quisnam fluvios exhauriet omnes? b Mons unus Pini-fer duobus sese fastigiis effert: *altero quidem saxeo*, quod caput bubulum à figura vocant; *alteroque lacustri*, ubi fontes & phialæ quatuor fluviorum in uno Hydrophylacio latent: Fluvii autem isti quatuor plagas petunt, *Mœnus* scilicet occidentem, *Egra* orientem, *Nabus* meridiem, *Sala* septentrionem, unoque *Mons* vocabulo concluduntur. Vide *Conrad. Celtis* Epig. Sin præsens ea videas, quæ juvenis perlustravi, permirabere.

BUNONIS.

β c *Amissa* f in Riethbergenfis Comitatus & Paderbornensis Episcopatus collinino, haud longe ab ipsa Paderborna ortus, infra Embdam Frisiæ Orientalis metropolin ad opidum Groningenfis Domini Delfziel mari Germanico miscetur. Ad Myndam Brunsvicensis Ducatus opidum d *Vierra* & e *Fulda* confluant; ac duo ista flumina inde vulgò appellantur uno nomine, *die Weser*, id est, *Aqua* seu *Flumina*. Infra Ducatum Bremensem ad *Deßsede* in Oceanum fluvius iste sese exonerat.

γ f *Albis* g in valle montis Gigantei, vulgò *der Riesenberg*; qui est in limitibus Bohemiæ & Silesiæ h, nascitur; accolæ vallem vulgò vocant vallem Diaboli, *den Teufelsgrund*; ac xvi. milliaribus infra Hamburgum vastissimo ostio in mare Germanicum se effundit. Albi miscetur g *Sala* ad Calbam: ad Werbenam h *Havela*, i *Spreva* k *Nissus Silesius*, *die Neisse in Schlesien*, ad Schurgastum: & l *Multavia*, *die Moldau*, ad Melnicum.

δ m *Trava* i aliquot milliaribus infra Lubecam mare subit Balticum.

ε n *Viadri* fontes sunt in Silesiæ & Moraviæ Confinibus, haud longe ab opidulo *Oder*; qui o *Bobera* ad Croßnam; p *Nisso Lusato* ad Gubenam; atque ad Custrinum q *Vartha* fluminibus receptis aliquot, infra Stetinum in eum aquarum sinum, qui vulgò vocatur *das grosse Haff*, diffusus, duabus celebrioribus faucibus *die Schwiene*, & *die Dievenau*; mari miscetur Baltico. k

HEKELII.

e A Recentioribus fere omnibus perperam sic

a Sylva Hercyn. b Mons Pini-fer. c Amissa. d Vierra. e Fulda. f Albis. g Sala. h Havela. i Spreva. k Nissus Silesius. l Multavia. m Trava. n Viadrus. o Bobera. p Nissus Lusatus. q Vartha.

vulgo nunc *die Oder* : & *Vistula* sive *Vistillus*, *die Weixel*.
At ⁿ *Danubius*, vulgo *die Donaw*, & *Danacw*, omnium Eu-
ropæ maximus, à dextra ripa ex *Vindelicia Lichum*, vulgo
der Lech, & *Ænum*, vulgo *der In*, à læva *Navam*, vulgo
die Nabe, & *Marum*, *die March*, in Pontum Euxinum de-
fert.

Sylvz.
Hercinia. II. *Sylvarum* Romanis monumentis celebratæ sunt ; *Her-
cinia*, totam ferè olim Germaniam occupans ; proprie tamen
sic circum *Bojohæmum* appellata, vulgo nunc *der Bobaymer
Wald. Bacenis*, quæ & *Semana*, vulgo nunc in *Brunsvicensi*
Semana. Ducatu *der Hartz*, antiquam *Herciniæ* memoriam fervans.
Gabreta. *Gabreta*, vulgo *der Dæringger Wald* ^l. *Luna*, inter Mora-
Martiana. *Martiana*, seu fortè rectius
Casia. *Hartiana* ^m, nunc *der Schwartz Wald. Casia*, ad dextram
Luppiaæ amnis ripam, haud procul *Vesalia* ^o.

Montes. III. *Montium* nobilissimum jugum *Hercinium*, *Bojohæmum*
cingens, qui & *Suditi* ⁿ montes. Dein *Abnoba*, in Ducatu
Wir-

sic dictus : *Ptolemæo* enim *Viadus*, s. *ὄβιαδος*,
audit.

^f Et *Ptolemæo* *Ἀμασός*, *Amasus* ; *Strabo*
boni vero *Ἀμασία*, *Amasia*.

^g A Nonnullis ex *Latinis* *ALBIA* *Barbare*
dictus.

^h Ex undecim *Fontibus* simul conflatis ;
unde & *Germanis* *Elbe*, qs. *Elve*, s. *Elfe*, à
numero nempe dictus videtur.

ⁱ *S. Dravenna*, & quidem *Althamero* &
Kirchaimero.

^k Hic *Fluvius* à *Nigro* falso vocatur *Sue-
vus*. *Suevus* enim hodie *Spre*, seu *Spree*,
vocatur, nec in *Mare*, sed in *Albim* *Flu-
vium*, ut notum, sese exonerat.

BUNONIS.

^ζ a *Vistula* haud longe à *Viadri* fontibus
in *Teschinensi* Ducatu ortus, *Cracoviam*,
Varfaviam, *Thoronium*, aliaque postquam
alluit opida, ex dextra sua ripa partem
aquarum per alveum vulgo *Nagor* dictum,
Mariæburgo irrigato, in sinum aquæ dulcis,
das Frische Haff invehens, *Insulam* *Ma-
gnam*, *das grosse Werther*, efficit ; altera
Vistulæ pars ad locum, qui vulgo *das Haupt*,
iterum in duos scinditur alveos, quorum

dexter in eundem aquæ dulcis sinum influit ;
sinister vero infra *Dantiscum* ad *Mundam*
castellum mare subit *Balticum*, *insulamque*
Neringam magna ex parte ambit.

ⁿ b *Danubius* apud *Suevos* in jugo me-
diocriter excelso nascitur eo tractu, quem
Hegoviam appellant : *Sexaginta* annibus
auctus, sex ostiis in *Pontum Euxinum* ef-
funditur.

^o *Sylva Ottonis*, *der Odenwald*, ad fines
Palatinatus inferioris ^o versus *Franconiam*
quoque celebris est. p

HEKELII.

^l *S. Thuringer-Wald*.

^m Juxta *Eriburgum* *Brisgovia*.

ⁿ S. ut omnia *Exemplaria Latina* habent,
Sudeti.

^o Prope *Heidelbergam*.

^p Est & celebris *Sylva* illa non procul à
Mæni *Ripâ*, ubi *Francofurtum*, *Aschafen-
burgum* & *Moguntiam* attingit, quam olim
& adhuc *Speshart* dictam novimus ; nec-non
illa prope *Herbipolim* & *Papebergam*, quæ
Steyger-Wald vocatur. Notandum autem,
quod *Hercynia* cum diversis *Montibus* ab
Autoribus sæpissimè confundatur.

BUNO-

a *Vistula*. b *Danubius*.

Wirteburgensi circa Danubii Nicrique fonteis. *Taunus*, ex adverso Moguntiacy, vulgo *der Hayrich*. *Rhætico*, ex adverso Bonnæ, *das Sieben-gebirge*. *Melibocus* in Brunsvicensi Ducatu, apud Semanam Sylvam, vulgo *der Bloks-berg*.

BUNONIS.
 i *Pinifer Mons, der Fichtelberg*, in finibus Palatintaus superioris & Bohemiæ, quatuor effundit flumina, *Mœnum, Nabum, Egram & Salam*.

C A P. VI.

De Incolis Germaniæ.

I.

DE origine gentis Germanorum, multi hoc nostro sæculo, multa fabulati sunt, nugatique Germani scriptores. Antiquus juxta, & gravis in primis auctor Romanus Tacitus, in libro quem de hac gente conscripsit: *Celebrant* (inquit) *carminibus antiquis*, (quod unum apud illos memoria & annalium genus est) *Tuitonem Deum, terrâ editum, & filium Mannum, originem gentis conditoresque*. Mannus hic erat Adam, *Theut* vero sive *Tuit*, ipse *Deus* rerum omnium auctor; qui è terra condidit formavitque primum hominem, Germanis *Mann*, Hebræis *Adam*, dictum. ab hujus igitur *Theut* nomine tota gens sibi nomen adscivit, *Theutisci*, sive, variante Dialecto, à *Tuit*, *Tuitisci*, vulgo *die Teutische & Duyt-*

Origo Germanorum.

REISKII.

i a De primo gentis auctore Teutone vel Tuiscone res liquet; Non ita de vero Deo, rerum omnium conditore, Mannoque hujus filio Adamo, nec de nomine cunctis Celtarum nationibus communi, quo Teutisci clueant: Hoc enim testimoniis veterum Scriptorum vix confirmabitur. b Lingua quidem apud Celtas una, vetus nempe Teutonica, tanquam mater Scaligero doctisque viris viginisse dicitur; hujus tamen matricis propagines fuerunt *Francica, Saxonica, Danicaque*. Teuto etiam sive Teutani & Tanno quin locum inter Deos Galli, Hispani, Ægyptii attribuerint tanquam Dea-

stro commentitio, Huetius in Demonstrat. Euang. propos. iv. cap. 7. ostendit. c *Ascenaz* אשכנז *ridicule in Hebraorum scriptis est Germania*, inquit Bochartus Lib. iv. cap. 38. ubi, quod supra declaraverat, denuo evicit. De vetustis Germaniæ nationibus, quas secula posteriora & migrationes mutæ tulerunt, partim explicatum antea fuit, partim paulo inferius explicabitur: De Sclavis maxime, qui nec orientali nec occidentali Sclavia coërcebantur, sed amplas colonias & linguam suam in tota Germania disseminarunt. Vid. Helmoldus cum Arnoldi continuatione & celeb. Schurtzfleisch. in Disput.

HEKE-

a Teuto num verus Deus fuerit? b Celtica lingua. c Ascenaz num German.

Duytsche. Unam eandemque linguam antiquissimis temporibus fuisse per universam Hispaniam, Galliam, Britannicas insulas, Germaniam & Illyricum, omnesque has nationes in universum Græcis dictos fuisse Celtas, supra in descriptione Galliae dictum. Cæsar in Comm. de Bell. Gall. *Gallos*, ait à *Dite patre se prædicasse*: per quem illi haud dubiè intellexere eundem *Tuitonem* Germanum: quando *Lucanus* illorum Deum *Teutatem* memorat. Eundem vero *Teutatem Mercurium* coluisse Hispanos, auctor est *Livius*. Ex hoc igitur argumento, simulque ex illo de lingua Celtica, colligere licet, omnes prædictas quinque nationes uno vocabulo olim dictas fuisse Teutiscos, *die Teutische*. *Askenazem* Noachi pronepotem ab urbe Babylone in dispersione gentium huc deduxisse suos, alibi demonstratum est. Hinc postmodum Hebræis semper gens Germanorum dicta fuit *Askenazim*.

Germano-
rum migra-
tiones.

II. Cæterum, nationes nonnullas jam antiquissimis temporibus à Germaniâ in Gallias commigrasse, Gallos in Germaniam transgressos, tradunt apud Romanos maximè Cæsar & Tacitus. *Helvetii* inter Danubium, Rhenum & Mœnum, *Bojohæmumque*, loca tenuere: ipsum *Bojohæmum Boji*; unde nomen regioni. Posterioribus seculis, quum Germanorum diversæ nationes, *Gothi*, *Burgundi*, *Rugii*, *Vandali*, *Longobardi*, *Marcomanni*, *Quadi*, alii in Italiam, in Galliam alii & Hispaniam, proficiscerentur; contermina olim trans *Vistulam* gens *Venedi*, sive *Vinidi* a, quæ iidem & *Slavi*, magnam Germaniæ partem occuparunt, ad Albim usque*.

Hinc

HEKELII.

a *Prolemao Odévedui*. (* Et quidem ad *Vifurgim* usque. Posterioris nominis quo si *Slavos* cognominarunt, originem inscitè profectò multi tradiderunt. Nomen à Lingua Slavonica potitum *Laudem* significat, sive *Gloriam*. Hinc fit ut in multis nominibus propriis *Slavos* reperiatur ut in *Ladislavus*, *Wenceslavus*, *Primislavus* &c. hoc nomine Slavorum gloriabantur quod vastam admodum regionem lucrificissent, quam relictis

solis imbellibus, sine milite ferè deseruerant *Wandali* duce *Radegasto* adversus Romanos profecti. Ante regionis Vandalicæ acquisitionem, *Venedi*, post felicem expeditionem iidem *Slavi* fuerunt, id est *Venedi* cum *Vandalorum* reliquiis mixti. Hæc *Venedorum* in *Vandaliam* migratio circa V. sæculum contigit. Sed postquam in Germaniam septentrionalem inferri cœpit Christiana Religio, *Slavi* cum indocili cervice Christi jugum detrectarent, ac susceptum sæpius excuterent,

(* *Venedi* in Scriptis mediæ ævi *Vendi*, *Vinidi*, *Venedi*, *Heneti*, *Venetique* pro diverso Scriptorum idiomate dicuntur.

Hinc crebra in Silesia, Lusatia, Misnia, Marchia Brandenburgensi, Meckelburgensi Ducatu, ac Pomerania, Slavonica urbium, castellorum ac vicorum nomina. Gens ipsa adhuc incolit totum Bojohæmum atque Moraviam, Lusatiaë item agros magna ex parte.

C A P. VII.

Quota pars Germaniæ subjecta fuerit Imperio Romano.

I.

AT operæ pretium fuerit, antequam ad hæc nostra secula pergam, primùm indicasse, quota pars olim Germaniæ Romanorum armis debellata fuerit. Primi igitur Germanorum Romanis nomen suum dederunt; armaque noscenda *Cimbri* atque *Teutoni*, ultro Galliam Italiamque petentes: quos C. Marius partim in Gallia, partim in Italia sub ipsis Alpibus vicit. Cæsar post hinc, dum Gallia domita Rhenum transgressus *Germanos* irritavit, perpetuum Romanis bellum cum Germanorum gente concitavit. Reliqua omnia, quocunque arma tulerunt, prona illis fuerunt. Germanos ingentibus sæpe exercitibus triumphatos magis, quàm victos, ipsimet Romanorum fatentur scriptores. At quota pars horum armis tot secula Germaniam petentibus perdomita fuit? Maximis equidem ipsorum Romanorum cladibus debellati fuerunt populi *Rhenum* inter & *Albim*, Augusti Tiberiique auspiciis: at post hos nihil sub imperio suo retinuerunt, nisi Rheno proximos *Frisios*, *Uspios*, *Tencteros*, *Fubones*, *Mattiacos*, & his conterminos *Alemannos*: qui tamen non origine Germani, sed Galli fuerunt, ut supra dixi. Sed & hi mox circa annum Christi cc. rebellant, Galliamque crebris incursionibus vexarunt, quo tempore quoque natum *Franco-*rum nomen: quod sibi omnes populi inter Rhenum Albimque incolentes, in unum corpus congressi, novum à libertatis

Cimbri & Teutoni.

Franci.

exciterent, non uno prælio domiti ac subacti a Christianis Principibus sub triplici præsertim Othone ad id miseriæ & calamitatis devenere, ut eorum nomen pro miserrimo quovis mancipio sit usurpatum.

tis argumento imposuerunt; protinus & ipsi Galliam crebris incursionibus depopulantes. ^a 1

II. Reliqua ultra Albim Danubiumque Germania intacta semper mansit: quæ & ipsa postmodum *Suevis*, ut supra dixi, *Gothis*, *Burgundis*, *Vandalis* & *Longobardis*, aliisque nationibus emissis, ultrò Romanorum imperium petiit, totumque propemodum occupavit. *Marcomanni* & *Quadi*, Danubii accolæ, jam inde à M. Antonini Imperio, *Vindeliciam*, *Noricum* & *Pannoniam* Romanorum provincias, petere cœperunt. Nec ante Martia hæc Germanorum gens quievit, donec toto Romano Imperio per varias provincias occupato, ipsum tandem Imperii nomen decusque in fines suos pertraheret.

BUNONIS.

^a a De *Francorum gente* a superius ad finem cap. III. ex D. Hieronymo in vita *Hilarionis* dictum est; quod illa fuerit *inter Saxones* & *Alemannos*, non tam lata, quam valida gens; adeoque discreta à Saxonibus ^b. Ipsi vero Saxones jam antiquissimis temporibus tenuerunt non solum *Westphaliam*, sed etiam omnem illum terrarum tractum, qui est inter *Vifurgim*, *Oceanum*, *Albim* & *Melibocum*: quæ loca *Tacitus* attribuit *Chaucis*: *Zosimus* vero lib. III. in narratione rerum à *Juliano* ad *Rhenum* gestarum tradit, *Chaucos* partem esse *Saxonum*, eosque aduersus *Francos* gessisse bellum; quod non solum eo tempore, sed sæpissime factum legimus, neque *Saxones* isti hisce suis sedibus pulsi sunt, discreta à *Francis* gens. Non igitur, quod *Cluverius* heic existimat, hisce inter *Vifurgim* & *Albim* incolentibus, sive *Chaucis* sive *Saxonibus*, *Francorum* nomen impositum est, aut *Franci* habiti sunt.

HEKELII.

^a Quam *H. Junius* in *Bataviâ* c. IX. etiam descripsit.

^b Quos *Cattos* à *Tacito* dici *Cranzius* putat.

REISKII.

1. *Cimbri* & *Teutones* extrema Germa-

nia effusi, sociisque aucti nationibus primo Galliam, deinde Italiam irruerunt A. V. C. DCXLV. profligato consule M. Silano, postea Scauro A. V. C. DCXLVII. Sed C. Marius consul eos A. V. C. DCLII. fudit, fusosque Italia & Gallia eiecit. Sed Germanicus gentes terrasque hic nullas domuit; ne Cæsar quidem Rheni transitu facto. c Rhenus ergo Imperii Rom. liberæque Germaniæ limes fuit, tot bellicis expeditionibus frustra infumtis, & necatis *Quintillii Vari* legionibus. Numismata quidem *Domitiani*, *M. Aurelii*, & *Alexandri Severi*, Impp. aurea Germaniam captam, subactam vel devictam exhibent; ea tamen inscriptio vel synecdochica vel hyperbolica fuit. Germani enim Galliam tandem, Hispaniam, Italiam Romamque ipsam sub Augustulo ceperunt; nec tamen unquam toto Romano imperio potiti, nisi occidentale unum pro Auctore intelligas. d Quam multæ vero gentes amplæ ac validæ uno *Francorum* nomine (*der Franken oder Freyen*) in fœdus unum coaluerint, quum longo spatio inter *Rhenum*, *Amisiam*, *Vifurgim* & *Albim* diffusæ illæ fuerint, scriptores veteres & hodierni præcipue docent.

a *Francorum* gens. b *Cimbrica* expeditio. c *Germania* Romanis non subdita. d Sed *victrix*.

C A P. VIII.

De variis Germaniæ Regnis, ac novissimâ ejus divisione. 1

I.

CÆterum, liberis olim rebuspubl. Germani, inter Rhenum, Danubium, Vistulam & sinum Codanum, egerunt. Principes tamen plerique suos habuere: quos falso nomine sæpe *Reges* vocant Romani. Ultra sinum Codanum duo fuere jam inde ingentia regna, *Sitonum* in Norvegia, & *Sueonum* in Suedia: quæ etiam nunc durant: nisi quod Norvagiæ Imperium translatum est ad Danos. His postea accesserunt *Czechorum*, in Bojohæmo^a, & *Polonorum* ad Vistulam amnem. At *Saxonum*, *Duringorum*, *Francorum Orientalium*, *Suevorum* ad fontes Danubii, ac *Bojoariorum*, quæ iisdem ferè tempestatibus orta fuerant, circa Caroli M. tempora abolita sunt. Hic, tandem Romanorum Imperio in Germaniam^b delato, in varias provincias atque Ducatus eam divisit

H E K E L I I.

^a *Bohemi* enim se ipsos *Czechos* nuncupant.

^b Circ. Ann. CHR. DCCCI.

R E I S K I I.

¹ ^a Dignitas tamen & Ducum officium apud Germanos olim *bellicum* fuit, non *perpetuum*, nec *hereditarium*, nec *supremo cum imperio conjunctum*. *Reges ex nobilitate*, inquit Tacitus cap. 7. *Duces ex virtute sumunt*; nec *regibus infinita aut libera potestas*: Et *Duces exemplo potius quam imperio, si promti, si conspicui, si ante aciem agant admiratione præsumunt*. ^b Itaque Romani non falso *reges omnes*, sed *vero, & quibusdam gentibus recepto, quodque compertum habuerant, vocarunt nomine*. Germania autem *Cisrhenana Romanis subdita Præfectos primum & Præsides, tandemque Duces aut Comites ab Imp. suscepit*. *Transrhenana vero sub Carolinæ stirpis regibus & Imp. demum Duces Comitesque sibi præpositos admisit*. ^c Hinc nova Germaniæ

Respubl. & nova hujus in superiorem atque inferiorem divisio secuta: illa dudum *Helvetii*, hac vero utrumque *Belgium* tam *Confœderatum quam Regium*, itemque *Lotharingia* exciderunt: ^d Tandem recentior eaque politica per decem circulos, (*Kreise*) quorum unus *Burgundicus* nempe nec jurisdictionem nostri amplius Imperii agnoscit, Comitatu *Burgundiæ* ad Gallos etiam traducto. Plures vero Ducatus, Comitatus, Dynastias & urbes liberas, quæ singulis subsunt circulis, nec in hac nostra recensione habentur, illas è *Notitia Imp. Romano-Germ. Bœcleriana* vel *Imhofiana* vel alia quacunque addito, cui lubet. *Principatus certe Monpelgardensis* nulli subest circulo, votum tamen atque sessionem in Comitibus habet. De ortu *Electoralis Collegii*, numero *septenario*, auctuque hujus per pacem *Monast. Osnabrug. facti*; nono itidem *Electoratu nuperrime controverso* admissoque scripta extant publica eaque varia.

Ce ^e *BUNO-*

^a Duces veteres Germ. ^b Regesque. ^c Germania superior & inferior. ^d In decem Circulos.

divisit; Norvagia, Suecia, Daniaeque parte, trans mare Suevicum, ac a Polonia cis Vistulam, jam tum à Germania avulsis. (*1)

Germaniae
divisio in Su-
periores &
Inferiores.

II. Hinc *Germania* in duas partes, id est, in *Superiorem* & *Inferiorem*, divisa est. In *Superiore* sunt regiones istae: Helvetia, Alsatia, Suevia, Wirtenbergensis Ducatus, Bavaria, Franconia, sive Francia Orientalis, Palatinatus Rheni, Bojohæmum, Moravia, Austria, Stiria, Carinthia, Carniola, Tirolis. In *Inferiore*, præter XVII. provincias, quas vulgari nunc vocabulo vocant Belgium, sunt: Leodicensis Episcopatus, Lotharingia, Juliacensis Ducatus, Coloniensis, Treverensis, Moguntiaccensis Archiepiscopatus; Clivia, Westphalia, Hassia, Duringia, Saxonia, Misnia, Lusatia, Silesia, Marchia Brandeburgensis, Pomerania, Meckelburgensis Ducatus, Holsatia. Helvetii, postquam 1000. prope annis in Germania, ac novissime sub Germanorum Imperio computati essent, jugo tandem imperii excusso, cxxx. circiter annos libere agunt. β

III. Cæ.

BUNONIS.

α Carolus M. non solum *Bohemos*, verum etiam cæteros Slavos ad Vistulam usque, teste Eginhardo, perdomuit, eosque Imperio Francorum adjecit. Polonia vero ab Ottonis M. ætate usque ad Friderici II. tempora, penè semper Imperio Germanico subjecta & tributaria fuit d.

β Quando & qua occasione Helvetii sese vindicarint in libertatem, dictum est capite XVII. lib. II.

I. α Multæ illæ, in quas Germania divisa est, provinciæ facilius in memoria hærent; si decem illi Circuli, in quos eas demum distinxit Maximilianus I. rectè observantur: quod ipsum quum ad Imperii Germanici quoque faciant notitiam, quæ terræ singulis contineantur Circulis, hic paucis indicandum putavimus. Ex his, initio numerandi ab Oriente factis, I. est *Austriacus*; quo continentur α, Archiducatus β Austriæ; Ducatus Stiria, Carinthia, Carniolæ f, & Comitatus Tirolis: Episcopatus Triden-

tinus, Brixienfis, Laubacensis, & Viennensis g. Hujus Circuli Director (*Ausschreibender Fürst*,) est ipse Imperator: qui idem *Archidux Austria*.

II. Hoc ordine α *Circulus est Bavaricus*; ad quem pertinent, Archiepiscopatus Salisburgensis; Episcopatus Ratisbonensis, Passaviensis, & Frisingensis, Ducatus utriusque Bavarie, cum Superioris, tum Inferioris: Palatinatus superior: Palatinatus Neoburgicus: Landgraviatus Leuchtenbergensis: Comitatus β Ortenburgicus; Ratisbona. Circuli Bavarici Directores (*Ausschreibende Fürsten*,) sunt ipse *Electo Bavarus*, & *Archiepiscopus Salisburgensis*.

III. α *Circulus Francicus*; cujus partes sunt, Ducatus Francie Orientalis: Episcopatus Herbipolensis, Bambergensis, Aichstetensis: Dittio Magistri ordinis Teutonici in *Margenthal*: Burggraviatus Norimbergensis, quem tenent Marchiones Brandenburgici, Culmbachiensis & Anspachenses: Comitatus Hennebergensis, Hohenloicus, Erbacensis,

α 1. Germaniæ in x. Circulos divisio. β Austriacus. c 2. Bavaricus. d 3. Francicus.

(*1) De iis quæ huc usque de Germania veteri dixerunt Cluverius & Commentatores, Lector Britannicus Atlantem Geographicum Londini singulis mensibus editum consulat, res enim ibi fusius explicantur. (Ed. Lond.).

Erbacensis, Schwarzenbergensis, Wertheimensis: Baronatus Limburgensis: Norimberga, Rotenburgum ad Tubarim: Winshemium & Schwinfurtum k. Directores sunt *Episcopus Bambergensis* & *Marchio Brandenburgicus*.

IV. a *Suevicus Circulus*, quo comprehenduntur Episcopatus Constantiensis, Curiensis, Augustanus, & multi Abbates in Suevia l: Ducatus Wurtembergensis: Marchionatus Badensis; Algoja: Hegovia: Comitatus multi, ex quibus præcipui, Hohenzollerenfis, Helfensteinensis, Oetingensis, Montfortensis, Fürstenbergensis, Zimberensis &c. Civitates etiam multæ, Augusta Vindelic. Ulma, Memminga, Reutlinga, Ellinga, Heilbronna, Bibracum, Lindavia, Ravenspurgum, Constantia, Schafhusia, Halla Suevorum, Norlinga, Rotwila, Kauffbyra, Donawerda: Campidonum, Cella, Duncelspiela, Offenburchum, Uberlinga; & demum libera Nobilitas Sueviæ Imperio immediatè subiecta. Directores sunt *Episcopus Constantiensis*, & *Dux Württembergensis*.

V. b *Circulus Burgundicus*, ad quem pertinet Belgium, & Burgundiæ Comitatus (*Ober-Burgund*) m Director hujus *Circuli* est *Hispaniæ Rex*.

VI. c *Circulus Rhenanus Superior*, cui subsunt Episcopatus Basileensis, Argentinensis, Spirensis, & Wormatiensis: Abbatia Fuldenfis & Hirschfeldensis n: Ducatus Lotharingæ, Sabaudia: Palatinatus Sponheimensis & Bipontinus: Landgraviatus Alsatia & Hassia: Comitatus, Catzehlbogenfis, Dietzensis, Ziegenhaimensis, Niddensis, Waldeccensis, Nassoviensis, Dillenbergenfis, Saræpontanus, Widgensteinensis, Falckensteinensis, Isenburgenfis, Leiningensis, Rapoltz-Kirchenfis, Salmensis, Mörsburgenfis, Hanaviensis, Leiningensis, Solmenfis, Budingensis. Witteravia: Argentoratum, Colmaria, Francofurtum ad Mœnum, Frideberga Wetteraviæ; Hagendæ, Keifersberga, Landavia, Mulhusa in Alsatia, Selestadium, Spira, Turchheimium, Wetzlarium, Wormatia. Directores sunt *Episcopus Wormatiensis* & *Palatinus Sponheimensis*.

VII. d *Circulus Rhenanus Inferior*, qui & *Electoralis Rhenanus* dicitur; quod eum constituunt provinciæ Electorum Mogun-

tini, Coloniensis, Treverensis & Palatini: & quæ sunt sub iis ditiones o: ut terræ Nassoviorum in Beilstein p, & Magistri Ordinis Teutonici in Coblentz: Gelnhusa. Director est *Archiepiscopus Moguntinus Elector*. q

VIII. e *Westphalicus Circulus*, quo habentur Episcopatus Paderbornensis, Monasteriensis, Osnabrugensis, Verdenfis, Mindensis, Leodicensis, Ultrajectinus, Cameracensis: Abbatia Corbeiensis r; Ducatus Juliacensis, Clivensis, Montensis s, Westphalia; Comitatus Marca, Lippienfis, Bentheimensis; Embdanus, Diepholtanus, Hohenfis, Schauenburgenfis, Oldenburgenfis, Ravenspergenfis, & Frisia Orientalis t: Civitates, Colonia Agrippina, Aquisgranum, Tremonia, Herfordia. Directores sunt *Episcopus Monasteriensis*, & *Dux Juliacensis*. v

IX. f *Circulus Saxonicus Inferior*; ad quem referuntur Archi-Episcopatus Magdeburgensis x, & qui nuper erat, Bremenfis: Episcopatus, Halberstadenfis, Hildesheimensis, Lubecensis, Suerinensis & Ratzenburgenfis, Ducatus y Brunsvicenis, Luneburgenfis, Mecklenburgenfis, Lauenburgenfis, & Holfatia: Comitatus Delmenhorst z: Lubeca, Goslaria, Mulhusa & Nordhusa Thuringiæ. Directores sunt *Dux Bremenfis*, *Administrator Magdeburgensis*, & *Dux Brunsvicenis*, alternis tamen vicibus.

X. g *Circulus Saxonicus Superior* habet Episcopatus, Misnensem, Merseburgensem, Brandenburgensem, Havelbergensem, Naumburgensem. 2. Abbatias, Salfendensem, Quedlinburgensem: Ducatum Saxonie Elect. Pomeraniam 3, Marchionatum 4 Brandenburgensem 5: Anhaltinam provinciam: Thuringiam: Comitatus Schwartzburgensem, Mansfeldensem, Stolbergensem, Barbiensem & Gleichensem. 6 Circuli Director est *Saxonia Dux, Elector*. a 7

HEKELII.

c Et Hungaria.

d Alii dicunt, *Poloniam*, *Bolstao Chobrio* regnante, ab *Ostone III.* qui *MIRABILIA MUNDI* dictus, a Subjectione & Tributo *Imperii Romani* esse liberatam & è *Ducatu* in *Regnum* constitutam.

e Cùm superior, tùm inferior.

Cc 3

f Croatia

a 4. Suevicus. b 5. Burgundicus. c 6. Rhenanus Superior. d 7. Electoralis.
e 8. Westphalicus. f 9. Saxonicus inferior. g 10. Saxonicus superior.

f Croatia & Vandalia.

g Huc referendi quoque sunt Principatus & Ditiones *Dieterichsteinensis*, *Eggenbergensis*, *Piccolominiensis* & *Aversbergensis* ut & Comitatus *Schönbergensis*, *Hardeccensis*, & *Wolkensteinensis*.

h Et Baronatus *Lobkowitzianus*, *Eggenbergensis*, *Ortenburgicus*, *Staufensfeldensis*, *Degenbergensis*, *Wolfsteinensis*, *Maxelreinenensis*, *Hohenwaldeccensis*, &c. Item ipsa S. R. Imp. Libera Ratisbona.

i Castellanus.

k Et *Wisenburgum Nortgavia*.

l *Campodunensis* imprimis, qui olim *Vermetanensis* & *Tretticensis*, seu *Verticensis* est dictus.

m Partim ipsi Ditioni *Hispanica*, partim *Gallica*, partim quoque *Potentiff. Ordinib. Hollandia* subjectum.

n *Murbacensis*, *Luderenensis*, &c.

o Nec non Ducatus & principali dignitate Comitatus *Arenbergensis*.

p *Inferioris Isenburgi* & *Renecii*.

q Cui nonnulli adjungunt & *Electorem Palatinum*.

r *Werdenensis*, *Hervordensis* & *Essensis*. Huc referunt quoque quidam *Politicorum St. Cornelii Monasterium*, (S. *Cornelii Munster*) prope *Aquisgranum*.

s Qui hodiè partim *Electoralis Brandenburgicae*, partim *Neoburgico-Palatinæ Ditioni* subsunt.

t Principatus *Nassoviano-Dillenburgenensis*: Comitatus *Sainenensis*, *Rietbergensis*, *Delmenhorstensis*, *Brunkhorstensis*, *Winnenbergensis*, *Wiedensis* & *Runkelensis*, &c.

v Qui hodiè est *Electo Brandenburgicus*.

x Nunc in Ducatum mutatus.

y Et Principatus.

z *Blankenburgensis* & *Reinsteinensis*. Porrò Civitates S. R. Imp. Liberae atque *Hanseaticæ*, *Brema*, *Hamburgum*.

a X. *Circulus Saxonicus Superior* habet primum *Provincias Electorales Saxonicas*, in sex *Circulos*, *Electoralem*, nempe, *Thuringicum*, *Misnicum*, *Lipsiacum*, *Metallifero-Montanum* & *Variiscum* divisas, in quibus *Episcopatus Misnensis*, *Merseburgensis*, & *Naumburgensis*. Quo referenda *Abbatia Quedlinburgensis*, cujus *Protector Saxo Elector*. Deinde *Electorales Brandenburgicas*, in quibus *Marchionatus quadruplex*, (*die Altemittel-Neue und Uker-Mark*,) *Episcopatus Havelbergensis*, *Lebusensis* & *Cami-*

nensis: Porrò *Ducatus Principum Saxoniarum Lineæ Gothanae*, *Alieburgica*, *Coburgensis*, *Vinariensis* & *Isenacensis* cum *Abbatia Salfendensi*, *Ducatus Citerioris & Anterioris Pomeranae*, *Principatum Anhaltinum*, *Comitatus Schwarzburgensem*, *Mansfeldensem*, *Stolbergensem*, *Barbiensem*, *Hohnsteinensem*, *Gleichensem* & *Ruthenicis*, ut & *Baronatus Schönburgiacos*. * *Circuli Director* est *Electo Saxonicus*; *Subordinatus* verò *Electo Brandenburgicus*, *Coordinati Duces Saxonie Lineæ Gothanae* atque *Vinariensis*.

* Heic *Pluralis* omnino rectè est positus. Datur enim (non ratione *Dignitatis*, sive *Eminentia*, sed ratione *Situs* saltem) *Baronatus SCHOENBURGIACUS* & *Superior* & *Inferior*, quorum prior *Waldenburgensis* est *Lineæ*; posterior autem *Wideraviensis*, *Penicensis*, ac utriusque *Remmissensis*. *Oppida*, quæ ad *superiorem* *Baronatum* pertinent, sunt *Waldenburgum*, *Hartenstein*, (ubi *Paulus Flemmingius*, *Olor* ille *Teutonicus*, ortus) *Lichtenstein* & *Laesnitz*, *Joannis Zechendorffii* dulcissimum natale *Solum*. *Inferioris* autem est *Glauchba*, omnium *Metro-polis* & *Adriani Beieri* *Patria*, immo & beatissimæ *MONICÆ* meæ *Dormitorium*, ubi imprimis *Heroum SCHOENBURGIACORUM*, quos *Jo. Angel. Werdenhagen* *Part. I. Tract. General. Rerumpp. Hanseaticar. p. 122. Barones SCHOENBURGENSES* vocat, *DOMUS AVITA*, quasi dicta *die Schœneburg*, (unde & *Baronibus* cognomen) est conspicienda. Cui annueratur *Oppidum Peniga* & *Oppidula Mehraua*, *Hohnstein* & *Lunzenau*. Cæterum illustris ac incluta *Baronum SCHOENBURGIACORUM Propapia* adeò est antiqua, ut tempore *CAROLI M.* quoque in *Germaniâ* egregiè floruerit ac claruerit.

REISKII.

2 Suis Ducibus subjectos.

3 Utramque.

4 Et *Electorum*.

5 *Ducatus* in *Thuringia Misniaque Vinariensem*, *Gothanum*, *Isenacensem*, *Altenburgicum*, *Coburgensem*: *Principatus Anhaltinus*.

6 *Blanckenburgicus* & *Rheinstein*.

7 *Subordinatus Electo Brandenburgicus*: *Coordinati Duces Saxonie Holsteinensem* & *Ruthenicis* tum *senioris* tum *junioris lineæ*: *Baronatus* item *Schönburgicus*.

BUNO-

III. Cæterum, Othone III. imperante, (ut vulgaris opinio est) inter Germaniæ Principes conventum atque decretum fuit, ne quis, nisi Germanici nominis Princeps Rom. Imperator crearetur. Atque tum *Septemviri* constituti, quibus ob eligendi Imperatorem potestatem, *Electorum* nomen inditum. Horum *tres Ecclesiastici*, iidemque Archiepiscopi, & Archicancellarii S. Imperii. Primus, *Moguntiacus* in Germania: Secundus, *Coloniensis* in Italia: Tertius, *Treverensis* in Galliâ. Quatuor reliqui sunt Seculares. Primus, *Rex Boheimiæ*, pocillator: Secundus, *Palatinus Rheni*, dapifer: Tertius, *Saxo, ensifer*: Quartus, *Marchio Brandeburgensis*, cubicularius. a

Septemviri
quando con-
stituti.

B U N O N I S.

a Vulgaris illa quidem est opinio, septem Electores ab Ottone III. Imperatore esse constitutos. At Hostiensis, Bellarminus, alique hanc Electorum constitutionem adscribunt Gregorio V. Pontifici Romano b. Verùm antiquiorum Scriptorum nemo hujus five ab Ottone III. five à Gregorio V. profectæ constitutionis mentionem facit. Quinimo, Ottone Frisingensi, Abbate Urspergenfi, & Sigeberto testibus, etiam post Ottonem illum III. ad tempora usque Friderici II. Imperatores electi sunt ab omnibus, aut certè plurimis regni proceribus: in quorum numero non solum fuerunt Archiepiscopi; verùm etiam Episcopi & Abbates: quorum imprimis erat, si existisset, tam sanctam Pontificis sui observare constitutionem. Hinc alii ab ipso Friderico II. Electores constitutos volunt. Post illius sanè tempora eligendi Imperatoris potestas ad potentiores & pauciores venit; Cæteris jus & auctoritatem illam aut negligentibus, aut non satis tuentibus: donec consuetudinem illam Imperatoris per paucorum Principum suffragia eligendi Aurea Bulla solenni & salutari lege confirmavit. (*a. Palatinus Rheni cum a Bohemiæ Proceribus electus, de hac corona cum Imperatore decertando

victus esset, dignitate Electorali amotus est quæ in Bavariæ Ducem Collata.)

b Palatinus Carolus Ludovicus per pacem Monasteriensem anno 1648. in vitam in provincias suas restitutus, quum Electoralem dignitatem patri suo Friderico antehac ablatam, & Bavariæ Duci collatam, nollet dimittere, ipse constitutus est Elector Octavus. (*b. Additus est a Leopoldo Imperatore nonus Elector qui *Imperii Vexillifer*, ab Hanovera urbe, ubi antequam ad Britanniarum Solium eveheretur, degebat, *Hanoveranus* Elector, vel a stirpe *Brunsvicensis*, appellatur, octavus fuit quamdiu Bavarus pro Ludovico magno ac Philippo V. militans, imperii, ut dicunt, Banno, avitis dignitatibus diminutus est. Sed pace inter Imperium & Galliam resarcita, eodemque Bavaro in ditiones suas & jura restituto, novem denique Electores numerantur. Hinc cœtus Electorum *Septemviratus*, *Octoviratus* aut *Novemviratus* a latinè scribentibus variè dictus. Inter Electores sunt Reges IV. nempe Bohemiæ, Poloniæ, Borussiae, & Britanniae.)

H E K E L I I.

b Ottonis III. cœtaneo: alii *Henrico II.* & *Sylvestro II.* Papæ: alii pluribus aliis.

a Quando Electores instituti. b Elector Octavus.

CAP. IX.

De Imperii Germanici provinciis, citra Rhenum in Gallico solo sitis. ¹

I.

L *Leodicensis* ^a provincia (*1), quamvis Belgicis undique cincta, tamen ad S. Imperium spectat, Coloniensi Episcopo

Leodicensis
provincia.

BUNONIS.

^a *a* *Leodicensis* Episcopus ^a, olim *Tungrensis* ^b, limites habet ab ortu *Mosam* fl. & Ducatum *Limburgensem*, à Septemtrione & Occasu *Brabantiam*; à Meridie Comitatum *Namurci* ^c. Fluvii præter *Mosam* celebriores hic sunt, *Urtha*, *Jeckel*, *Hey*. Continet præter Ducatum *Buillionensem*, *Marchionatum Francimontanum*, etiam *Comitatus Hasbanis*, & *Leotensem*. Anno 1468.

HEKELII.

^a Vulgò *de Liege*.

^b Quòd *Tungri* olim cum *Eburonibus*, *Centronibus* & *Ceresinis*, Populis quippe *Cæsari*, cæterisque Scriptoribus veteribus notis, Provinciam hanc olim incolere.

^c Regio ipsa pulchra admodum, fertilissimaque est plurimis gaudens limpidissimis Amnibus, iisque piscosissimis, ac præterea Sylvis opacis, Montibusque ac Convallibus, quæ vineta fructusque proferunt, ac ferarum venatione ornatissima sunt. Isthicetiam sunt Minerarum fodinæ, præcipuè Ferri & Carbonum, quos *Lilhantraces* vocant. (*2.) Marmore & sulphure etiam celebris. (*Ed. Lond.*)

REISKII.

¹ *Leodicum* ab *Leo de Franciscò* vocabulo i. e. propria supellestili *vicus publicus* A. 770. & crebro *Caroli M.* accessu frequentior apud *Eginhardum* dicitur: Urbs denique aliquando libera, sed rursus ad obsequium redacta suo nunc Episcopo, nec

Coloniensi amplius subest. Cum enim *Maximilianus Henricus* Archiepi. Colon. A. 1688. obiisset, Canonica electione facta *Joh. Ludovicus Baro* ab *Elderen* *Leodicensis* Episcopus creabatur. Dum interea ^b *Coloniensis* successio & huic admitta *Furstenbergiana* factio turbas commovebat gravissimas, quin bellum calamitosius à Gallis toti Germaniæ illatum: *Clemens* tamen Dux *Bavariæ* tandem rejecto *Wilhel. Eggone* *Furstenbergio*, *Bonnaque* *Gallis* iterum A. 1689. erepta prævaluit, ætate tum adhuc minor nec annos octodecim natus, ubi dispensatio *Rom. Pontif. Innocentii XI.* & consensus Collegii Electoralis accesserat. *Philippo* autem *Wilhel. Neoburg* ^c Ducatus *Juliacensis* & *Montium* ac totius *Neoburg* *Palat. familiaris* A. 1629. mansit; *Eidem* etiam *Palatinatus Electoralis* A. 1685. cessit, Gallico nunc bello atrociter depopulatus. Tota ^d *Lotharingia* excluso Duce *Carolo* ferme septuagenario, qui tandem A. 1674. *Francofurti* exul obiit, in Gallicam potestatem A. 1671. venit. ^e *Austrasia* olim *Westriæ* aut *Neustriæ* opposita regnum ex *Clodovæi* divisione unum ab *Mosa* *Rhenoque* in *Allemaniam* & *Thuringiam* productum continuit: Cujus regem quod *Carolus* Dux *Lotharing.* sese titulo numisque profiteretur, perpetuum apud *Gallos* odium incurrit, vid. libellum de *Austras. Germanicum*, & affectam *Obrechtii* descriptionem. *Augusta* ^f *Trevirom* metropolis, urbs Germaniæ antiquissima, Romanorum magistratum & monetæ olim sedes: Huic proxima nec *Rom.* antiquitati.

^a *Leodicum*. ^b *Coloniensis* successio. ^c Ducatus *Juliacensis*. ^d *Lotharingiæ*.
^e *Austrasii*. ^f *Trevir.*

(*1) Quidam nomen inditum putant, quia Legio Romana ab *Amborige* ibi profligata fuit. (*Ed. Lond.*)

copo subiecta. Caput ejus est β *Leodium* ^a, urbs ampla & superba, magnificis ædificiis ^e instructa; ob amœnitatem deliciasque varias *paradisus sacerdotum* nuncupata (*1). *Huy*, nitidum cum arce opidum. *Bullion*, sui quondam juris Ducatus; nunc Leodicensi Episcopo subiectus; arcem habet ejus nominis munitissimam. ⁷

Gall. Liege;
Super. Germ.
Luttich. In-
fer. Luyck,

II. Caput δ *Ducatus Juliensis*, quod ei nomen dedit, est *Juliacum*, opidum antiquum atque munitum (*2). In Juliensi agro sita est urbs ζ *Aquæ Grani* (*3), sive, ut vul-

Juliensis
ducatus.
Gulich.
Aquæ Gra-
ni.

go

quitibus inferior a Colonia est Agripp. Denique θ Moguntiacum ab Mogo sive Mceno fluvio, nobilissima Drusi colonia, primatu Ecclesiastico & Archicancellatu per nostram Germaniam clara. *Tunica* vero *Christi Jesu inconsutilis* apud Treviros, *tria regum apud Colonienses corpora*, & *turris murium sive Myopyrgus* Bingæ oppido vicina vel incertas historias vel fabulas olent. Vid. Dorichæum in dissert. Casaubonum in Exercit. & Seravium in comment. Mogunt. e Wormatia & a Spira urbes antiquæ & regibus olim Francis cultæ à Gallis nuper dirutæ adhuc jacent: e Philippoburgum: A. 1676. nostratibus captum in Germaniæ potestatem rediit, sed hoc bello patriæ rursus ereptum hostibus paret. f Alsatia cum Argentorato contra fidem in pactis Noviomag. datam obfesso captoque ab iisdem hostibus tenetur; Principatus itidem Monpelgardensis & Comitatus Palatini reliqui Alsatia vicini artissime premuntur.

terluunt flumina, *Legia, Uta, Vesa, Ambularius*.

γ g *Hojum* ad Mosam est: itemque h *Dinantium* rupi impositum, quod septies & decies frustra obfessum anno 1554. armis Gallicis cessit. (* An 1703. a Duce Marlburgico recuperata.) (Ed. Lond.)

δ i *Ducatus Juliensis* limites habet ab Ortu Rhenum, à Septentrione Ducatum Clivia, ab Occidente Mosam, à Meridie Lutzenburgensem & Limburgensem Ducatus. Has terras rigant præter *Rhenum & Mosam, Isela, Ersia, Rura & Werma*.

ϵ k *Juliacum* ad Ruram est g. Opidum hoc ab Hispanis expugnatum per pacem Monasteriensem Palatino Neoburgico restitutum est. Itemque *Marcodurum* seu *Dura*.

ζ m *Aquisgranum* h est ad Wermam fl. Anno 1609. Johannes Wilhelmus Juliensium & Clivensium Dux, stirpis suæ postremus, obiit: unde inter Electorem Brandenburgicum & Palatinum Neuburgicum de Provinciis istis orta certamina. (* Ducatus autem Clivensis Brandenburgico, & Juliensis Neoburgico ex conventu cessit. Vide Atlantem Geog. Londini editum.) (Ed. Lond.)

HEKELII.

δ A *Justo Lipsio* è Vitâ *Caroli Magni* à *Pithæo* editâ inprimis sic vocatum.

ϵ In valle.

Dd

f S.

a Colonia. b Mogunt. c Wormatia. d Spira. e Philippoburgum. f Alsatia. g Hojum. h Dinantium. i Juliensis Ducatus. k Juliacum. l Monasterium. m Aquisgranum.

(*1) Templi 100. numerat. (Ed. Lond.)

(*2) Sunt qui nomen ducunt a Julia Agrippina Coloniae fundatrice. (Ed. Lond.)

(*3) Utrum ab Apolline Granno, an a Serenio Grano, Gallia Belgicae praefecto sub Adriano, non liquet. (Ed. Lond.)

go usurpatur, *Aquisgranum*; Germ. super. *Aach*, inferioribus *Aken*, Gallis *Aix* dicta; saluberrimis calidarum aquarum fontibus clara; *Caroli M.* primi Germanorum Imperatoris aula ac sepulchro insignis. Mos erat olim, Imperatores heic inaugurare sub corona ferrea in templo pendente.

Archiepiscopus
Colonien-
sis.
Coloniam
Agrippinen-
sis.

III. *Colonienfis Diocesis* veterum Ubiorum ad utramque Rheni ripam fedes olim fuit. Ipsa urbs *Colonia Agrippinensis*, seu, ut vulgo usurpatur, *Colonia Agrippina*, Ubiorum caput, à *Colonia Agrippina* Claudii Imperatoris uxoris auspiciis deducta, nomen cognomento traxit. Urbs nunc est Germanicarum maxima, Emporiumque ad Rhenum celeberrimum. Cæterum, libera est Imperii civitas. *Bonna* antiquum munitumque opidum, Archiepiscopi Colonienfis, Electoris Imperii, fedes.

Bonna.

Lotharingia.
Lotharingen.
Divodurum.

IV. *Lotharingie Ducatus* à Lothario, *Caroli M.* nepote, nomen accepit, caput ejus quondam fuit *Divodurum Mediomatri-*

f *S. Leodium.*

g Olim vocabatur *Vatucca*, ut & *Julium*, quod *Julius Cæsar* huic Oppido nomen dedit.
h Quod antiquis *Nuagerra* fuit.

BUNONIS.

a *Archiepiscopus Colonienfis* habet ab Oriente *Westphalam*, à Septentrione *Episcopatum Monasteriensem*, ab Occasu *Ducatum Juliacensem & Clivensem*, à Meridie *Archiepiscopatum Treverensem*, *Rhenus* medium interluit.

b Ipsa b *Colonia* habet *Academiam* anno C. 1388. institutam. *Trium SS. Regum*, ut vulgo habentur, reliquæ ibidem aservantur. Inter *Bonnam & Coloniam* in insula *Krampenwerth* fuit propugnaculum illud vulgo *Pfaffenmütze* dictum. Celebriora hinc porro sunt opida, *Linzium*, *Novesium*, vulgo *Reysz* ad *Erpiam*, & *Berka*, vulgo *Reinberg*; ad quam non multis abhinc annis *Hispani Mosam*, per alveum à *Venloâ* ad *Bergam* usque deductum, cum *Rheno* conjungere conabantur. Post *Gebhardum Truchesium* *Archiepiscopum Coloniensem* ob *Religionem Evangelicam* auctoritate *Pontificis Rom.* & armis *Hispanorum* ejectum *Ernestus* *Bavariæ Dux* *Archiepiscopus* est constitutus,

anno C. 1583. Et ab isto tempore *Bavariæ* *Duces* *Archiepiscopatum Coloniensem* tenent.

i *Lotharius I.* Imperator, *Caroli M.* nepos, tres habens filios, in totidem regna divisit Imperium Francicum. *Ludovico* primogenito tribuit *Italiam* cum *Cæsaria* dignitate: *Lothario* eam dedit partem, quæ deinde ab hoc, primo ejus Rege, *Lotharii regnum*, seu c *Lotharingia* dicta est, at *Carolus* tertio genitus obtinuit *Provinciam & Galliam Narbonensem* k. Habet *Lotharingia* ab *Ortu Alsatiam*, à *Septentrione Archiepiscopatum Treverensem & Ducatum Lutzenburgicum*; ab *Occasu Galliam*, à *Meridie Burgundiæ Comitatum*. Celebrioribus ibi sunt fluvii *Mosa*, *Mosella*, *Murtha*, & *Sarrha*.

HEKELII.

i A Senatu illius loci.

k *Bucholcerus* in *Indice Chronol.* sub Anno CHR. DCCCXLIV. p. 286. Edit. 4. pæcuntibus aliis, dicit: *Ludovicum* accepisse *Germaniam*; *LOTHARIUM V.* cum Imperatoris nomine *Italiam*, mediamque partem *Franciæ* inter *Scaldin & Rhenum*, quæ ab ejus nomine appellata est *LOTHARINGIA*.

BUNO-

a Colonienfis Archiepiscopus. b Colonia. c Lotharingia unde dicta.

matricum, vulgo * *Metz*, libera Imperii civitas: at nunc Gallia^a Rex eam tenet; una cum Viroduno, *Verdun*; & Tullum, * *Toul*, *Nansium*, vulgo *Nansy*, sedes nunc Ducum & caput provinciae, egregia munitaque urbs.

Virodunum,
Tullum.
Nansium.

V. & *Austrasia* ^l complectitur Diocesef Treverensem & Moguntinam; item Ducatum Bipontinum, vulgo *Zweybrücken*, Comitatusque, *Sarbrücken*, *Leyningen*, *Bitsch*.

Austrasia.
Westreich.

VI. ° *Treverensis Archiepiscopus* caput est *Augusta Treverorum* ^q, vulgo * *Trier*, Gallis *Treves*; urbs antiquitatem suam præ se ferens (* 1). ⁱ *Confluentes*, *Coblentz*, urbs ad *Rheni*

Treverensis
Arch.
Treveris.
Confluentes.

BUNONIS.

* ^a *Metis*, *Metz*, ad Sellam fl. qui ibidem in Mosellam influit, urbs ampla & munitissima cum arce. ^m

λ *Verdunum* ad Mosam fl. est inter Arduennam silvam & Barrum, urbs amplissima, & arce amplissima jam communita.

μ *Tullum* urbs ad Mosellam posita, munita non est. Urbes illas superiori seculo Imperio eripuit Henricus II, Gallia^a Rex.

ν ^b *Nansium* est ad Murtham fluvium mœnibus hodie nudatum. ° *Pontamussum* habet Academiam. Hunc Ducatum ferè omnem, ejectis Ducibus, occupavit Rex Gallia^a.

ξ *Austrasia*, quæ hodiè vulgò habetur, concluditur intra Lotharingiam, Treverensem provinciam, Palatinatum Electoralem, & Alsatiam. Fluviis rigatur, *Sarrha*, *Lutra*, *Bleiffa*. Huc etiam pertinent ^c *Lutzelfstein*, ^d *Lautereck* & ^e *Birckenfeld*; diversorum Palatinorum sedes; item ^f *Taberna Montana*, *Bergzabern*, & *Hornbach*.

ο ^g *Treverensis Archiepiscopus* habet ab Ortu Ringojam & partem Hassia^a, à Septentrione Archiepiscopatum Coloniensem ^p, ab Occidente Ducatum Lutzenburgensem, à Meridie Ducatum Bipontinum.

π ^h *Treveris* ad Mosellam sita, jam Augusti Imperatoris ætate floruit: qui verò à Trebeta Nini filio eam putant conditam, fabulas amplectuntur, non historias ^r.

Habet Academiam. Hic asservatur tunica Salvatoris.

ρ ⁱ *Confluentes*, vulgo *Confluentia*, è regione in altera ripa munitissimum habet castrum *Ehrenberti*, *Ehrenbrechi-Stein*, seu *Ehrenbreit-Stein*, vulgo ^k *Herman-Stein*. *Superiori bello Galli* tenebant, qui diuturna obsidione pressi, ægrè tandem illud reddiderunt ^l. Archiepiscopatus huic subest *Eysalia* pars, ubi opidum ^l *Sleida*, Johannis Sleidani ^r Historici patria.

HEKELII.

^l *Oesterich*, seu *Westreich*.

^m *Cujus introitus agre patet Exteris*. Clarum heic *Tribunal* est, ad quod, *Lotharingia*, ejectis Ducibus, in potestatem Gallorum per Ducem Generalissimum *de Fourille* Anno huj. sec. 70. inopinato redacta, omnis provocatio, *Rege sic jubente*, fit. Si contra eveniret, proditæ violatæque Reipublicæ crimen esset.

ⁿ Olim Episcopalis Sedes erat. Templum primarium ad *St. Stephani* benè, amplè, eleganterque cum multis Sacellis exstructum est, in quo *St. Bernhadi* tumba visenda.

ο ^o Ducum Sede quondam clarebat maximè. Alioquin valdè amœna Urbs est, & adhuc in *Veterem* & *Novam* rectè dividitur.

^p Ducatum *Montensem*, & Comitatum *Nassoviensem*, quos imprimis *Maginus* addit.

^q *S. Triverorum*, sic vocata, quasi sit

Dd 2 *Metropolis*

^a *Metis*. ^b *Nansium*. ^c *Lutzelfstein*. ^d *Lautereck*. ^e *Birckenfeld*. ^f *Tabernæ*.

^g *Treverensis Archiepisc.* ^h *Treveris*. ⁱ *Confluentia*. ^k *Herman-Stein*. ^l *Sleida*.

(* 1.) Olim *Trevirorum* & Gallia^a Belgica^a *Metropolis*, ac Imperii *Cisalpini* Sedes. *Marcellino Domicilium Principum* clarum dicitur. Antiquitate vix Romæ cedit. (*Ed. Lond.*)

Vitellicum.

Rheni Mosellæque confluentes posita, haud exigui est momenti. *Vitellicum, Witlich*, Treverensis Archiepiscopi atque Electoris sedes.

Moguntini Arch. Moguntia.

VII. * *Moguntini* Archiepiscopatus caput est *Moguntiacum*, sive * *Moguntia, Ments*, urbs inter præclaras Germaniæ computata (* 1). At sedes Archiepiscopi Electorisque trans Rhenum in Germanico solo, * *Asciburgii, Ascheburg*. Sunt præterea in Austrasia liberæ Imperii urbes; φ *Wormatia*, vulgo *Worms*: (* 2) x *Oppenheim*: & ψ *Spira*, Juridico totius Imperii

Asciburgium. Wormatia. Oppenheim. Spira.

Metropolis inter Germaniam primam & secundam.

† Conf. *Matth. Dresseri Pars V. Isagog. Histor. p. 572.* Hoc verum est, quod antiquitate suâ cum *Viterbio & Genuâ* Urbibus *Italia* omnium antiquioribus, contenderit.

f *Panthaleon*, magnæ æstimationis atque autoritatis seculo suo Medicus, de *Confluentiis*, s. de *Confluentiâ*, dictus est à Patriâ suâ, sicuti refert mansuetissimus Vir, *Quenstedius*, in *Dialog. de Patr. Viror. Illustr. p. 147.*

† Viri multiplices eruditione, summâ prudentiâ atque eximiâ pietate omnino clari, consummatissimique *Historici*.

BUNONIS.

σ Ad *Archiepiscopatum Moguntinum* terræ quæ pertinent, sunt ad Rhenum in *Wetteravia, Eisfeldia, Haffia, Thuringia, & Franconia*.

τ a *Moguntiacum* contra Rheni Mœni que confluentes positum, antea vicum, mœnibus firmavit *Drusus* v *Nero, Cæsaris Augusti* privignus, *Tiberii Imperatoris* frater, anno ante natum *Christum* xiv. Hodie *Archiepiscopi* sede & *Academia* x floret γ. Superiori bello urbs hæc sæpe capta ac recepta est. (* A *Gallis* sub auspiciis *Ducum Bavaricæ & Lotharingicæ* An. 1689. recuperata. z) (*Ed. Lond.*)

v b *Asciburgium*, vulgo dicitur *Aschaffenburg*, supra *Francofurtum* ad Mœnum situm, arcem habet splendidam. Ad Rheni *Nahæque* confluentes est *Bingium* opidum a, infra

quod in medio Rheni turris est, vulgo *der Meuserburn* dicta. In Mœni ripa est c *Hoechstum* opidum infausto prælio, quod *Christianus Brunsvicensium Dux* hic anno seculi nostri 23. commisit, nobile. *Moguntinus* in media *Haffia* tenet d *Fritzlarium*, vulgo *Fritzlar*, aliaque opidula. Eidem subest *Hypotheccæ* titulo e *Eisfeldia*, *Grubenhagensis Ducatus* portio, in qua f *Duderstadium* ad *Wipperam* fl.

φ g *Wormatia* ad Rhenum, *Vangionum* olim caput, Comitibus celebris. b

x h *Oppenheim* ad Rhenum non est urbs libera Imperii; sed est in ditione *Palatini Electoris*.

ψ i *Spira* haud procul à Rheno habet aliquot *Imperatorum*, eorumque conjugum sepulchra in summo templo, quod à *Conrado Salico* exstructum est. *Episcopi Spirensis* sedes erat *Udenhaim*, vulgo vocatur *Philipsburg*; opidum munitissimum; quod *Galli* hodie tenent. (* *Conventu Ryswicensi Imperio* restituta. (*Ed. Lond.*)

HEKELII.

v *Dresserus* & alii *Claudium Drusum* hunc nuncupant.

x A *DIETERICO Archiepiscopo* Anno m. cccc. lxxxii. fundata.

y Ejus Ager mittit *Vinum præstantissimum*.

z *Peirus Bertijs* Lib. de *Urbib. Germania* scribit, quod nulla Urbs sit in *Germaniâ*, quæ plura & certiora vetustatis *Monumenta Moguntiaci* habeat.

a *Pauli Hoffai*, *Jesuitæ* haud incelebris, Patriæ.

b Heic

a *Moguntiacum*. b *Asciburgium*. c *Hoechstum*. d *Fritzlar*. e *Eisfeldia*. f *Duderstadium*. g *Wormatia*. h *Oppenheim*. i *Spira*.

(* 1.) *Romanorum Præfecti* in Rheno superiori sedes. (*Ed. Lond.*)

(* 2.) A *Gallis* Anno 1630. igne prope deleta. (*Ed. Lond.*)

perii conventu clara, Cameram Imperialem vulgò vocant.
 (*1) ^a *Franckenthal*, nitidissimum est à Belgis excultum opidum Electori Palatino subditum.

Franken^o
thal,

VIII. ^a *Al-*

^b Heic notandum, quòd cum LEO IX. Pontifex Romanus, cum HENRICO III. Imp. Anno M. LIII. natalem in hac Civitate celebraret, insignis inter Imperatorem & Pontificem Principatum nonnullorum facta sit tunc temporis permutatio. Vid. Hippolytus à Lapide in PRINCIPE c. II. p. 8.

BUNONIS.

^a *Franckenthal* opidum munitissimum est. *Ingelheim*, etiam olim fuit celebris, Caroli M. aliquando sedes.

HEKELII.

^c Conventus hic Imperii Juridicus, seu Judicium hocce Imperialis Cameræ, Supremum quippe S. R. IMPERII Tribunal, præcipuumque laudatissimæ & florentissimæ Nationis Germanicæ *Κεῖμῆλιον*, à Div. MAXIMILIANO I. IMP. communicato cum Principibus Electoribus & aliis Proceribus atque Ordinibus IMP. ROM. consilio, deque communi ipsorum consensu, in Comitibus *Wormatia* Ao. reparatæ per CHRISTUM Salutis humanæ M. CCCC. XCV. principio institutum & conditum: & progressu temporis ab Inviçitiss. IMPP. CAROLO V. & FERDINANDO I. Fratribus Germanis, nec non MAXIMILIANO II. maximâ virtute, summoque labore & studio in Imperio hætenus non modò conservatum, sed & ad amissum perpolitum, auctum & amplificatum, etiamnum hodiè floret, vigetque: atque ut in posterum quoque, divinâ favente Clementiâ, firmior sit JUDICII hujus constitutio atque duratio, sancitum publicè est, ut sit certa, fixa & rata. Gravissimis autem de causis *Constitutione* IMPERATORIS & PROCERUM IMPERII cautum est, ut Urbs *SPIRA*, vel hoc nomine passim apud omnes Populos in toto Terrarum Orbe decantatissima, in posterum constans & perpetua Sedes atque Domicilium sit sacri supremique hujus Consistorii. Quo in loco

(*SPIRÆ* videlicet) *Judicium Camera* perpetuo exerceri, nec in alium locum temerè, nisi *Belli & Pestis* tempore, transferri debet. Hæc *Melchior Weissenberger* in *Tabb. super Ordinatione JUDICII CAMERÆ IMPERIALIS*, iisque *Moguntie* Ao. sup. Sec. 77. in fol. maj. edit. p. 2. Hujus summi JUDICII JUDEX integerrimus hodiè est *Joannes Hugo*, Archi-Episcopus *Trevirensis* & Episcopus *Spirensis* gloriosissimus. Ejus PRÆSIDES sunt *Philippus Franciscus Eberhardus*, *L. B. de Dalberg* & *Camerarius Wormatia*, atque *Joannes Casimirus*, Comes in *Leiningen* & *Daxburg*, Heroës supra omnem humanam laudem positi. Inter eminentissimi Judicii hujus *ASSRESSORES*, eosque Eruditione, Scriptis ac Famâ clarissimos, hæc tempestate clarent, & quidem juxta ordinem Alphabeticum locati, *Joannes Jacobus Avianus*, *Sylv. Jacob. Dankelmann*, (cujus dextram eruditam ac candidam, quum Ao. huj. Sec. 69. per-antiquæ *Academix Heidelbergensis* RECTOR esset *MAGNIFICUS*, d. IV. Jul. decenter osculari mihi non erat prohibitum,) *Huldricus ab Eyben*, (cujus doctrinam consummatissimam, cum *Gissa* Ao. huj. Sec. 65. viverem, atque hætenus beneficentiam singularem, immò & affectum excellenter propensum sat prædicare nescio,) *Ericus Mauricius* atque *Guil. Ignatius Schuzius*, quibus omnem prosperitatem ac vitam longævam toto pectore apprecor. Illustri ac probè constitutæ Reipublicæ *SPIRENSI* hodiè à Consiliis est primarius *Joann. Henricus Gablerus*, Vir uti omni Pietati, Candori atque inserviendi Promptitudini deditus; ita & verâ eruditione ac perantiquâ Prudentiâ exornatus, Amicus meus certissimus. In hujus Urbis, Patriæ quippe *Jo. Heindr. Ursini*, Ecclesiâ Orthodoxâ docuere olim non sine magnâ laude atque efficaciâ *Joan. Himmelius*, atque *Jo. Conr. Schragmullerus*, quorum posterior cum A. huj. Sec. 69. m. Junii per aliquot dies *Spira* viverem, æquè,
 Dd 3. ac

^a *Franckenthal*.

(*1) Nunc *Wetzlar*iam translata. *Spira* enim a Gallis incendio consumpta An. 1689, ex parte tantum reedificata est. (*Ed. Lond.*)

Alsatia.
Elsatz.
Colmaria.
Selestadium.
Rufacum.
Taberna.
Hagenoa.
Argentora-
tum.

VIII. ^a *Alsatia* Austriacæ ditionis regio, in duos Landgraviatus, Superiorem & Inferiorem divisa est. In Superiori opida sunt; ^β *Colmaria*, ^γ *Selestadium*, ^δ *Rufacum*, haud ignobilia. Inferior habet; ^ε *Tabernas*, vulgo *Zabern*; & ^ζ *Hagenoam*. ^η *Argentoratum* in eodem tractu, vulgo *Stratszburg*, (Gallis *Stras-*

ac Clarissimus *Jo. Christoph. Rumeschius*, Vir solidè ac apprime doctus atque Magnatibus valdè gratus, magna candidissimi favoris atque propensi affectus documenta mihi dedit. In Gymnasio Senatorio hoc tempore docent laudabiliter *Joannes Hofmann*, Argentoratensis, & *Augustus Schraderus*, Halensis Saxo, quorum priorem aurea Poësis; posteriorem autem Græca lingua nobilis optimè commendant. Quæ alias *SPIRÆ* notatu observatuque dignissima sunt, tradit *Christophorus Lehmannus* in Spirensi Chronico, *Francofurii ad Mœnum* Ao. huj. Sec. 62. in 4. maj. f. exc.

BUNONIS.

^a *Alsatia* ab ortu Ducatum Wurtembergensem; à Septemtrione Palatinatum Inferiorem, ab Occasu Lotharingiam, à Meridie Helvetiam. Flumina præcipua hinc præter Rhenum, qui mediam fermè interluit, sunt Ellus & Cynthius; *die Hintzig*. Superior dicitur, quâ ab Argentorato versus Basileam ab utraque ripâ & ultra excurrit. Inferior, qua versus Palatinatum patet. ^d (**Alsatiam* penitus cognoscere si desideras ea perlege quæ de hac provincia doctè & copiosè disseruerunt Eruditus Abbas de *Longuerue* & V. C. *Piganiol de la Force* in sua quisque Gallici regni descriptione.)

^β *Colmaria* ad Ellum est urbs libera Imperii.

^γ *Selestadium* vulgo *Slestadium* est urbs Imperii, haud longè à ripa Elli.

^δ *Rufacum* ^f est in ditione Episcopi Argentinenfis.

^ε *Taberna Alsatia*, olim urbs ampla & Episcopi Argentinenfis sedes: sed bello deformata: & *Molsheimium*, Episcopi Argentinenfis delictum, anno hujus seculi octavo Academia ornatum.

^ζ *Hagenoa* urbs est Imperii, inter Matram & Sornam annes, præfecturæ Imperii titulo gaudens. Ibi olim servabantur gladius,

sceptrum, & orbis Caroli M. cum aliis ornamentis Cæsareis, quæ Episcopus Spirensis inde abstulit.

^η *Argentoratum* urbs libera Imperii Ello & Bruscha perluitur. De nomine ejus supra p. 99. dictum est. Academia ornata est anno hujus seculi XXI. cujus fundamenta jam superioris seculi anno XXXVIII. Jacobo Sturmio Senatore primario potissimum urgente, erant jacta: ⁱ *Alsatia* in istis partibus confinis est ^c *Suntgovia*, in qua *Ferrera* vulgo ^d *Pfirt*, Comitatus caput: ^e *Befordia* eadem Comitatus caput: & ^f *Mulhusia* ad Ill fl. urbs Imperialis & libera, sub Helvetiorum tutelâ. In Gallia *Regem* per pacem Monasteriensem translatus est Landgraviatus utriusque *Alsatia*, cum præfectura Provinciali decem civitatum Imperialium in *Alsatia* sitarum, videlicet *Hagenau*, *Colmar*, *Schlestadt*, *Weisenburg*, *Landau*, *Oberhaim*, *Rosheim*, *Munster in valle S. Gregorii*, *Kaisersberg*, *Turinghaim*; itemque *Suntgovia*; ita tamen, ut Argentoratensis & Basileensis Episcopi cum civitate Argentoratensi, & reliqui per utramque *Alsatiam* Rom. Imperio immediatè subjecti Ordines, Abbates, Palatini, Comites, Barones, ac totius Inferioris *Alsatia* Nobilitas; item prædictæ Civitates Imperiales, in ea libertate & possessione Immedietatis erga Imperium Rom. qua hætenus gavisæ sunt, relinquuntur: & Rex Gallia^{rum} juribus contentus maneat, quæ ad Domum Austriacam pertinuerunt.

HEKELI.

^d Uterque Tractus Urbibus, Oppidis, Pagis & Villis admodum frequens est, omnique ex parte habitatur. Dives quoque est frumento, maximè in planitie, ubi quoque sunt optimi fructus, adè ut fertilitate reliquis *Germania* Regionibus facile excedat. Montes & colles producant Vinum optimum, quod multis in locis defertur. Sunt etiam ibi Sylvæ Castanearum & Montes Mineris

a Alsatia. b Argentoratum. c Suntgov. d Pfirt. e Beford. f Mulhausen.

Strasbourg) in clarissimis Germaniæ civitatibus. Turris, quæ est ad Cathedralē Ecclesiā, mirifica & magnifica structura; item armamentario instructissimo, maxime insignis est (*1).

IX. Est in confiniis Alsatia ac Burgundia Comitatus *Montbeliard*, German. *Mumpelgard*, Wirtembergensi Duci subiectus, opidum *Montbeliard* tutissimo munimento clarum est. ^{Montbeliard.}

Mineris refertissimi; præcipuè autem *Argentini*, *Aris* & *Plumbi*. *Alsatiam Inferiorem* HEINRICUS de TURENNE, Gallorum quondam Campi-Marschallus princeps, Heros verè astutus, callidus ac prudens, Anno 1674. miserandum in modum vastavit.

e *Martini Bucerii*, *Beati Rhenani*, *Pauli Constantini Phrygonis* & *Jacobi Wimphelingii*, Virorum celeberrimorum, Patria haud incelebris.

f *Rectius Rubeaquum*, s. *Rubeacum*, quod videtur *Prolemao RUFIANA* esse.

g *Conrado Pellicano* cunas olim præbens.

h Heic natus est *Wolfg. Fabricius Capito*, Argentinenfis Ecclesiæ Antistes & trium Facultatum Doctor, Vir ævo suo egregiè doctus & celebrer.

i *Privilegia* autem, quæ à FERDINANDO II. Imp. hæc Academia obtinuit, impressa sunt *Moguntia* Ao. huj. Sec. 30. in f. 4. Olim claruere in illâ præ cæteris *Jo. Pappus*, *Thomas Wegelinus*, *Jo. Schmidius*, *Jo. Georg. Dorscheus*, *Jo. Conr. Danhauer*, *Georg. Obrecht*, *Jo. Otto Tabor*, *Jo. Ludovicus Havenreuter*, *Matthias Berneggerus*, *Joan. Freinshemius*, & nuper *Balthas. Schei-*

dius & *Joan. Henr. Boeclerus*, quorum dextram candidam æquè, ac *Joannis Schmidii*, *Isaaci Faustii*, *Balthasaris Bebelii* (verè mei) ac *Joan. Rebhanii*, qui cum Gerardo à *Stoken*, *Ulrico Obrecht*, & *Jul. Reichelio* etiamnum excellenter clarent, Ao. huj. 69. mens. Jun. decenter osculari mihi omnino erat licitum.

k Verum enim verò Ordo nunc prorsus inversus est, præsertim quòd *Regum Christianissimus* utrumque Tractum *Alsatia* propriissimum sibi hætenus vindicavit. Nî *Colmaria GALLO* suo amasio omnino suavi ac amabili Coronam suam auream in manus, ut ajunt, spontè dedisse, & *Argentina* fortè etiam, quæ aliàs nullos passa est amplexus, cum vicinis Sororculis suis intacta Virgo mansisset.

BUNONIS.

θ Mons *Pelgardus* videtur nomen habere à montis sive horti pulchritudine; duplici castro firmatus est. Porro Duces *Wirtembergenses* in *Burgundia* quoque tenent *Clerval* & *Passavant*.

(*1 Horologio etiam totius mundi celeberrimo nobilis.) (Ed. Lond.)

(*Nunc Gallis paret. Argentoratensis Episcopus se *Alsatia Landgravium* S. R. Imperii principem &c. profitetur, sed ad Imperii comitia non admittitur.)

C A P. X.

Suevia, Franconia, Palatinatus Rheni. 1

I.

Prima trans Rhenum est *Brisigavia* regio, *Elfatia* quondam ^{Brisigavia;} ^{Brisgaw.} pars.

REISKIL.

1 a *Brisacum* In monte rotundo instar | castri munitissimi hodieque situm significat, congruere sibi vetustam *montis Brisaci* appellationem a *Brisacum*.

pars. Caput hujus Provinciæ est a *Friburgium* (*1), splendida atque amœna urbs; secunda est *Brisiacum*, *Breisach* (*2). (Gallis *Brisach*).

II. 7 Sue-

pellationem, quæ in Rom. Imp. Antonini Itinerario adhuc extat: Idem toti regioni addidit *Brigowæ* nomen, & Gallis deditum Germaniæ clavem reliquit. Tres enim claves Carol. Richelius Regi suo comparasse dicitur, *Perpinianum* Hispaniæ, *Pignarolum* Italiæ, *Brisiacum* Germaniæ, a *Friburgum* etiam Anno 1678. expugnatum pro castro Philippoburgo, quod Germanis expugnatoribus relinquebatur, per pacem *Noviomagensis* cum tribus Pagis proximis accessit Galliæ. b *Suevia* coloniis Suevorum huc irumpentibus nomen suscepit; hodieque nostro imperio peculiarem addit circulum, cui Ducatus cum *Wurtembergico* c *Marchionatus* etiam *Badenses* subsunt, tum superior, à sede sua dictus *Baden & Hochberg*, tum inferior nempe *Durlacensis*, uterque nunc Gallicis deprædationibus & incendiis exhaustus. d *Franconia orientalis* & ipsa circulum facit *Franconicum*; in eoque tres Episcopatus Catholicos, & duos *Burggraviatus* *Brandenburgicis* *Marchionibus* subiectos complectitur; superiorem scilicet *Byrutinum* sive *Colmbacensem*, & inferiorem, *Anspachensem*, sive *Onoldsbacensem*; Hic *Franconicam* solum regionem, ille partem *Voigtlandiæ* montanam, & monti *Pinifero* vicinam continet, simul cum *Franconica*, cui *Colmbacum*, castrumque huic proximum *Blaffenburgum* subest. e *Palatinatus Rhœnanus* aut inferior totus quondam cultissimus & florentissimus, nunc vastitate Gallica squallet, ob *Heidelbergam* dirutam, *Manheimium*, & *Frankenthalium*, urbes munitissimas, everfas, & cæteras regiones, quotquot *Electoratui* subsunt, direptas miserrime aut exustas.

BUNONIS.

a f *Friburgium* sive *Friburgum*, ad Treif-

a *Friburgum*. b *Suevia*. c *Marchion.* *Badenses*. d *Franconia*. e *Palatinatus Rhœn.* f *Friburgum*. g *Brisiacum*. h *Hochberg*. i *Hetttersheim*.

(*1) A *Suecis* Anno 1632, 1634, & 1638. expugnata, a *Gallis* An. 1671, & 1677. propter *Bavaros* a *Principe Condæo* profligatos Anno 1644. celebris. Imperio pace *Ryswicensi* An. 1697. restituta.) (Ed. Lond.)

(*2) Fame tantum oppressa obsidentibus *Suecis* & *Gallis* Anno 1638, ut milites cadavera sepulta ad famem sedandam effodiere. Duce *Burgundo*, Galli nepote, An. 1703. expugnata.) (Ed. Lond.)

fen fl. loco fecundo positum, celebratur Academia anno 1463. a fundata b. Anno 1644. *Bavariæ* Ducis exercitu ad deditonem compulsus, inspectantibus *Gallo-Vinariensibus*, qui illos stupendâ pertinaciâ munitis castris deinde adoriebantur. c

β g *Brisiacum* opidum munitissimum, ubi pons lapideus in *Rheno* fl. post diuturnam obsidionem & horrendam famem, à *Bernhardo* *Vinariensium* Duce captum anno 1638. Inde in *Gallorum* est potestate d. In *Brisgavia* nobilis quoque est h *Hochberga*, *Marchionis Durlacensis* ex *Badensium* familia sedes, & *Marchionatus* caput, ubi *Marchio Ernestus* magnificum extruxit palatium. Itemque i *Hetttersheimum* castrum ornatissimum, quod incolit *Magnus Prior S. Johannis Hierosolymitani*.

HEKELII.

a Seu, ut vult *Alstedius* & alii 1460.

b Et quidem ab *ALBERTO*, *Archi-Duce Austriæ*. Superiori seculo ibi docuit *Zasius*. Ao. 1545. heic quoque institutam esse *Societatem Equitum* (die löbliche Ritterchaft) *Dresserus* attestatur.

c *Friburgum* autem ex *Pago*, s. *Vico à BERCHTOLDO*, *Zæringia* Duce, Anno CHR. m. cxx. est conditum, quod *Distichon* hoc indicat:

Anno Milleno, centeno bis quoque deno,
FRIBURG fundavit BERCHTOLDUS
Dux dominator.

Aliàs splendida ac amœna Urbs est. *Joan. Thoma*, *Freigii* & *Jacobi Milichii* Patria, *Gallorum* Regi hodiè parens.

d Hunc incomparabilem Principem, novumque Germanorum HERCULEM æquè, ac facta ejus Heroica Carmine Teutonico, eoque varia-

II. *7 Suevia*, vastæ quondam illius gentis exiguæ reliquiæ, ad supremam Danubii partem constitit. Urbium hujus Ducatus prima est *3 Augusta Vindelicorum*, *Augsburg*, opulentissimum Emporium: urbs splendida in primis & magnifica, munitione tuta, libera Imperii civitas, *4 Ulma*, munitissima & ipsa, simulque ditissima Imperii civitas, ædificiorum splendore facile finitimis præstat (1). Reliqua loca nobiliora sunt; *5 Nördlingen*, *6 Memmingen*,

Suevia.
Schwabem.
Augusta
Vindelico-
rum.

variarum rerum pleno; optimè descripsit Virorum celeberrimus *Joannes Freinshemius*, idque sub Titulo *Teutscher Tugend-Spiegel, oder Gesang von den Stammen und Thaten des Alten und Neuen Teutschen Hercules*, &c. *Argentorati* Ao. 1639. in fol. jussit imprimi.

BUNONIS.

7 a Suevia ab Ortu hodiè Bavariam, à Septentrione Franconiam, ab Occasu Palatinatum Inferiorem & Alsatiam, à Meridie Helvetiam & Comitatum Tirolis. Fluvii in ea sunt, præter *Danubium* & *Nicrum*, *Lycus der Lech*, *Ilargus*, seu *Ilera*, *Blavus*, & *Cochera*.

8 b Augusta Vindelicorum est inter *Lyci* & *Werthæ* confluentes: Comitatus ibidem celebratis nobilis urbs, & in primis illis, quibus anno 1530. die 25. Junii Principes & Ordines Protestantes Carolo V. Imperatori fidei suæ Confessionem obtulerunt, quæ eâ de causâ *Augustana* dicitur *Confessio* f. In Augustano Episcopatu est *c Dillinga* ad Danubium, ubi Episcopus frequenter commoratur, qui Cameram suam ibidem constituit. Academiam habet Jesuiticam. *g*

9 d Ulma est ad confluentes *Ileræ*, *Blavi* & *Danubii* *b*. Urbis territorium continet tres Comitatus. *i*

10 e Nordlinga urbs Imperii ad Egræ ripas, memorabilis clade *k*, quam Fœderati à Cæsarianis, duce Ferdinando III. tum Hungariæ Rege, acceperunt anno 1634. (* Et etiam clade quam Cæsariani a Suecis & Gallis Condæo Duce Anno 1649. acceperunt. (Ed. Lond.)

11 f Memminga urbs Imperii, natura & manu munita in *Algoja*. (*A Bavaro capta An. 1672, & postea restituta. (Ed. Lond.)

HEKELII.

e Hæc Urbs omni laude atque præconio dignissima, ac famâ immortalis *Zeilerianâ* undique nota *Theophilo* meo *Spizelio*, Viro pientissimo ac omnigenâ Eruditione plenissimè instructo, in itâ dicto *Templo Honoris* reserato p. 357. meritò dicitur *clarissima* atque *nobilissima*, & est Patria quoque *Joannis Freinsheimii*, *Joann. Jacobi Mulleri*, *Christophori Pfauzii*, *Eberh. Rudolphi Roschii*, *Carol. Ludov. Stromayeri* atque *Marci Wol-laibii*. Ego cum Ao. huj. Sec. 68. m. Aug. hanc Urbem perlustrarem, præter magnum atque modestum Theologum, *Eliam Veielium*, inter Patricios nobileis Mæcenates inveni *Leonem Roth in Holzschwang*, atque *Albertum Baldingerum*, ex nobilissimo Ordine Senatorio t. t. Seniores excellenter splendidos ac verè prudenteis. Cæterùm nonnullos illustreis, nobileis ac claros Viros *Ulmensis* elegantibus Carminibus est dignatus *Jo. Georg. Styrzelius*, Philologus ac Poëta celebris, multisque Litteratis amicissimus, in *auspicali Elogiorum Virorum insignium Centuriâ*, *Nordlingæ* Ao. huj. Sec. 65. in 4. f. impr.

f In hac Urbe Ecclesiæ Euangelicæ suscipiosissimo hoc tempore non sine laude præest *Joan. Jacob. Mullerus*; Gymnasio verò ac instructissimæ Bibliothecæ Senatoriæ *Georg. Fridericus Magnus*, Amici mei magni, quos Deus Ecclesiæ & Reipublicæ litterariæ cum utroque *Lucâ Sibræckio* ac *Theophilo Spizelio*, Viris præ cæteris ibi claris & exteris quoque Magnatibus ac *Phœbis* eminentioribus egregiè charis atque acceptis, Evergetis meis maximis, quorum labra candida ac verè erudita osculari valde desidero, quam diutissimè ex gratiâ conservare velit.

E e

g Ab

a Suevia. b Augusta. Vind. c Dillinga. d Ulma. e Nordlinga. f Memminga. (* i Ab Electore Bavaro an. 1702. occupata post Hochstetensæ prælium libertati restituta.)

gen, ^o Lindau, ⁱ Füssen, ^x Rottweyl, ubi Juridicus Imperii conventus est.

Wirtember-
genſis Duce-
tus.
Canſtat.

III. ^λ *Wirtembergensis Ducatus*, ab arce *Wirtembergæ* cognominatus, pars erat Sueviæ; at quum nuper Ducatus factus sit, provincia seorsim cenſetur. Uibes inibi claræ sunt, ^μ *Canſtat*, merca-

^g Ab OTTONE Episcopo Ao. M. D. XLIX. fundatam.

^b Leonhardi Hutleri & Elia Veielii, Patroni mei singularis, quem adhuc ſalvum & undiquaque celebrem novi, Patria, Legibus & Ordinibus in quolibet Statu optimè conſtituta. Templum habet D. *Virginis* ſacruſ, in cujus ædificatione inſumpta leguntur aureorum novies centena millia.

ⁱ Seu potiùs Baronatus, ſive Dynaſtias, & unam in Algojâ.

^k Ac *Gundelſingerianâ* memoriâ.

BUNONIS.

^o a *Lindavia* urbs imperii in lacus Bodamici ſeu Conſtantienſis inſula; unde nonnulli *Venetias Sueviæ* appellant, ponte lapideo tamen continenti jungitur.

ⁱ b *Fueſſen* eſt in ditione Episcopi Auguſtani, cujus frequenti ſeſſu celebratur.

^x *Rottweyla*, urbs imperii, eſt ad fontes Nicri, Helvetiis fœderata: Conventus ille juridicus à Conrado II. ſcribitur inſtitutus. Præterea nobiliores in Sueviæ urbes ſunt, *Campodunum* vulgo ^c *Kempten* ad fl. Yller, urbs Imperii libera; ei imminet mons vulgo *Hillemont* mœnibus cinctus, dictusque caſtrum *Burshald*, civitatis armamentarium. Eidem adjacet *Abbatia* ejusdem nominis cum urbe, in qua omnes monachi ſunt genere nobiles, ex octo familiis orti; quod accuratiſſimè ſervatur, nulla habita ratione gratiæ aut pecuniæ. ^d *Uberlinga* ad lacum Conſtantienſem quondam Ducum Sueviæ ſedes, urbs Imperii libera. ^e *Conſtantia* vulgo *Coſtnitz*, ^l concilio illo anno C. 1414. habito celebris, quo tres Pontifices, qui tum erant, ſede moti, & Joh. Huſſus damnatus ^m. ^f *Dunkelſpila* ⁿ ad *Wernitium* fl. dicta à voce *Dunckel*, i. e. *Zea*, cujus ibi magna eſt copia ^o. ^g *Elwangia* Abbatia no-

bilis. ^h *Donawerta* ad Danubii & Wernitii conſuentes, olim imperii civitas libera, ſed anno 1606. à Maximiliano Baviaræ Duce ſubacta libertate ſua excedit ^p. ⁱ *Papenheim* urbs cum Comitatu ejusdem nominis. ^k *Oetinga* ad Wernitium fl. Comitatus caput. ^l *Zollern*, caſtrum in monte poſitum, ad cujus radices opidulum; unde Comitatu nomen. ^m *Hala Suevorum* ad Kocharum fl. ubi *Salinæ*. Heic olim duella permiſſa. ^q.

^λ *Wirtembergensis Ducatus*, præprimis fertilis, habet ab Ortu Palatinatum Neuburgicum ^r, à Septemtrione Franconiam, ab Occaſu Palatinatum Inferiorem & Marchionatum Badenſem; rigatur *Nicro* præcipue.

^μ *Canſtat* eſt ad Nicrum, cujus vicinia multas habet vineas; unde haud longe abeſt arx Wirtembergæ.

HEKELII.

^l *Huldrici Zaſii* Patria.

^m Leg. *Ænea Sylvii Hiſtor. Bohem.* c. 36. p. 72. ſeqq. Edition. *Guelferbyz.* in 8. Aliàs proluxa de *Johanne Huſſo* Hiſtoria eſt edita *Latinè Witteb.* 1537. in 8. *Germanicè* verò, & quidem *Nicolao Crombachio* interprete, *Haganoæ* 1548. etiam in 8. f.

ⁿ S. *Zœapolis*.

^o Civitas eſt S. R. I. libera munita, Euangelicæ juxtim, ac Romano-Catholicæ Religioni addicta.

^p Hanc ortu ſuo nobilitavit *Thomas Hecke- lius*, ICTus & Poëta *Lipſienſis* hoc ſeculo ſat clarus.

^q Civitas eſt Imperialis libera, quam claram hætenus reddidit *Jo. Georg. Seyboldus*, Vir de re Grammaticâ atque Juventute optimè meritiſſimus, cujus colloquio haud pœnitendo ſum uſus A. CHR. M. DC. LXIX. d. 24. Maj.

^r A Meridie *Sueviæ* Partem.

BUNO-

a Lindavia. b Fueſſen. c Kempten. d Uberlinga. e Conſtantia. f Dunkelſpila. g Elwangen. h Donawerta. i Papenheim. k Oetinga. l Zollern. m Hala Suevorum.

mercato celebris, v *Stuttgart*, Ducum fedes (*1): & *Rotenburgium*: quæque reliquas antestat, ° *Tubinga*.

Stuttgart.
Rotenburgium.
Tubinga.

IV. π *Dux*

BUNONIS.

v *Stutgardia* provinciae metropolis, habet arcem elegantissimam. †

‡ *Rotenburgum* Nicrus fl. intersecat; unde una pars urbis vocatur *Rotenburg*, altera *Ebingh*.

° *Tubinga* ad Nicrum Academia & Collegio Ducali celebris v. *Schorndorffium* opidum munitum habet salinas x. Civitates Imperii liberæ ibidem sunt a *Hailbronna* ad Nicrum, à Friderico II. Imperio adscripta: b *Reutlinga* ad *Echetz* fluv. z. c *Eslinga* ad Nicrum fl. a

HEKELII.

f Hodie Aulæ *Stutgardina*, ubi jam sedet CAROLUS FRIDERICUS, Dux *Wurtembergicus*, Archi-Marschallus, est *Forstnerus*. Sed Consiliarium intimorum princeps est Dominus à *Bulau*, Cancellarius verò *Curtius*, Viri certè tantâ autoritate, eruditione, judicio ac qualitate, ut eminentissimam Serenissimi Heri sui autoritatem ac gloriam non solum, sed Jura quoque atque Privilegia *Wurtembergica* commodè ac masculè tueri possint.

† Quæ Ducum *Wurtembergensium* Sedes, & *Joachimi Mynsingeri* Patria. Heic claret jam Theologorum Suevorum Caput, *Christophorus Wolfstinus*, Vir summi judicii ac solidissimæ eruditionis, & ut spero, adhuc clarebunt ibidem quoque *Nicolaus Mybler ab Ehbrenbach*, & *Magnus Hefenthalerus* meus, à quâ insigni Virorum laudabilium Trigâ non pauca singularis benevolentiae atque affectus documenta Anno Chr. 1668. & 69. omninò mihi data sunt.

v Hæc Academia fundata est Aº. CHR. M. CCCC. LXXVII. per EBERHARDUM, Ducem *Wurtembergicum*, ob *Barbam*, quam prolixam alebat, *Germanis* dictum *Rauschenbarth*. Inde jam laudata Academia etiamnum EBERHARDINA vocatur. Ejus Visitatores perpetui sunt (1.) Cancellarius *Wurtembergicus*, (2.) Consistorii Ecclesiastici *Wurtembergici* Director, & (3.) Concionator

aulicus Primarius *Stutgardinus*. Professores Theologiae olim fuere *Jacobus Andreæ*, *Jacobus Beurlinus*, *Josephus Demlerus*, *Stephanus Gerlachius*, *Matthias Hafenreffer*, *Jacobus Heerbrand*, *Joh. Heinr. Hiemer*, *Andreas Osiander*, Jun. *Lucas Osiander*, *Joann. Ulric. Pregitzar*, Par. *Balthasar Raith*, *Jo. Georg. Sigwart*, *Theodor. Thummus*, *Tobias Wagnerus*, à quo omni honore, paterno planè affectu ac litteris elegantibus, cum adhuc in vivis esset, sum dignatus, atque *Christophorus Woelflinus*, qui meus quoque Evergeta haud postremus est, dum in illustre *Tubingensium Studiosorum* Convictorium, ubi quotidie 200. Alumni, quod prædicandum, sat largè aluntur Ducales, me hospitem, quod mente agnoscam semper gratâ, Aº. huj. Sec. 68. benignè duxit. In Facultate Juridicâ, præter clarissimum *Varenbulerum*, clare quoque *Andreas Bajer*, *Christophorus Befoldus*, *Heinric. Bocerus*, *Joannes Halbritter*, *Joann. Harprechtus*, *Thomas Lanfius*, *Wolf-Adam Lauterbachius*, Cognatus meus longè desideratissimus, *David Magirus* atque *David Scheinemann*. Medici clari fuere *Sebastianus Blossius*, *Joannes Fabri*, *Joann. Jacob. Haugius* atque *Joann. Ludovicus Moeglingus*. Inter Philosophos & Philologos olim ac nuper clarissimi extitere *Michaël Beringer*, *Theodorus Cellarius*, *Martinus Crusius*, *Frider. Harm. Flayderus*, *Nicod. Frischlinus*, *Magnus Hefenthalerus*, *Benedictus Hopfferus*, *Jodocus Kolbius*, *Michaël Moestlinus*, *Vitus Mullerus*, *Jo. Ulr. Pregitzer*, *Fil. Zacharias Schaefferus*, *Joann-Baptista Weiganmair* atque *Heinricus Wellingius*. Hodie ibidem docent non sine laude egregiâ *Joann. Adam Osiander*, *Georg-Henricus Keller*, *Joan. Andr. Hochstetter*, *Georg. Heinricus Haberlin*, *Burkardus Bardili*, *Joann. Andreas Frommann*, *Jo. Adam Kurrer*, *Jo. Conrad. Brotbeck*, *Georg. Balthasar Metzger*, *Joann. Grafft*, *Jo. Ludov. Moegling*, Jun. atque *Christophorus Caldenbach*, Philomela illa *Nicrina* maximè canora ac clara. Illustre Collegium, ubi hodie *Jo. Ulr.*

E e 2

a *Hailbronna*. b *Reutlinga*. c *Eslinga*.

(*1 Ubi Castrum habent munitissimum, splendore conspicuum, & hortis amoenis nobilitatum. Balneis etiam saluberrimis gaudet civitas.) (Ed. Lond.)

Franconia
sive Francia
Orientalis.
Fracken-
thal.
Herbipolis.
Francofurtum.

IV. π Dux est, qui & Episcopus, cognomine Herbipolitanus, ab *p* Herbipoli, vulgo *Wurtzburg*, capite provinciæ, dictus. Urbs est inter primas præclara (*1). At *σ* Francofurtum ad Mœnum, libera Imperii civitas, celeberrimis totius Europæ, nedum Germaniæ nundinis nobilitatur (*2). τ Bambergæ

Ulric. Pregitzer, Nep. Jura ac Politicam dextrè ac perspicuè proficitur, fundavit LUDOVICUS Dux, cujus Caput superior Aula Magister, qui plerumque Juris Professorum Primarium habet à consiliis.

x Ejusque ruinas à *Cæsarianis* Ao. 1634. d. 23. Nov. in cinerem datas nunc excitatas novimus.

y In hâc Urbe, quæ satis ampla ac clara, non solum *Respublica*, sed *Ministerium* quoque *Ecclesiasticum*, cujus hodiè caput est Jo. Ludov. Munster, atque *Gymnasium*, utpote cui non sine laudè præest Gabriel Loeschbrandts, ex voto constituta sunt. Eruditæ ac nobiles Familiæ, quæ clarent ibi, sunt, præter LOESCHENBRANDINAM, Bampacherina, Feirabendina, Heuchelina, Irnsingerina, Pancugina, Rokenbauchina, Roskampferina, Rühlina, Sommerhardina, Spoelina, Zobelina, atque nonnullæ aliæ.

z Ideò celebris, quòd Senatus ibi æquè, ac *Noribergensis Aug. Confessionis* primum subscripsit.

a *Respublicam* & *Ecclesiam* benè constitutam habet. Huic jam præest laudabiliter Jo. Ulr. Wildius, Vir egregiè doctus & modestus, & valdè mihi amicus Michael Stiefelii Patria.

BUNONIS.

π a Episcopus Herbipolitanus idem Franconiæ Dux. Ei quotannis redeunt 300. millia thalerorum. Habet *Franconia* ab Oriente Bohemiam, à Septentrione Thuringiam, & Hassiam, ab Occasu Palatinatum Infe-

a Franconiæ limites. b Flumina. c Herbipolis. d Ochsenfurt. e Francofurtum. f Bambergæ.

(*1 Antiquitus *Papolis* & *Herbipolis* nuncupata; Episcopus, qui etiam Imperii Princeps, gladio semper comitatur, cui inscribitur: *Herbipolis sola judicat ense & sola*, jurisdictionem tum civilem tum Ecclesiasticam denotans: 15000. milites lustrare potest.) (Ed. Lond.)

(*2 Nundinis & in primis librorum commercio celebris; Cæsarem electione, munimentis, ædium splendore, balneis & aquis medicatis nobilis, & propter disensiones inter Protestantem Anglos, Mariâ regnante, ibidem profugos, Ceremoniarum causa memorabilis.) (Ed. Lond.)

riorem, à Meridie Bavariam & Sueviam. b *Fluvii* hic præcipui sunt *Mœnus*, *Jaxtus*, qui ad Wimphnam in Nicrum se exonerat. *Tubaris* ad Werthemum: & *Sala* Francicus, ad Gemundam Mœno se miscet. *Sala* fluvius ille putatur esse, à quo *Franci* dicti sunt *Salici*: Equidem ad Salam locus erat *Seltz* dictus, in quo Carolus M. Ludovicus Pius & Arnulphus commorabantur *Regin. l. 2.* Ad eundem Salam est opidum hodiè munitissimum *Köningshofen*; ex cujus nomine colligitur, *Regiam* ibidem fuisse *aulam*. Nequè tamen aliter fluvius *Sala* inde longe diffidet.

p c *Herbipolis* ad Mœnum *Academia* celebris; urbi imminet *arx d*; *Marienberg* vulgo; in qua ingentem thesaurum obtinuit *Gustavus Adolphus Suecorum Rex. d Ochsenfurtum* ad Mœnum, horreum Episcopi.

σ c *Francofurtum* electione Imperatorum celebratur.

τ f *Bambergæ* Henricus II. cognomento *Sanctus*, colitur. Adjacet ei in vicino monte *arx Altenburg*: (* Episcopatus Anno 1106. a Cæsare Henrico II. constitutus. Primus est Imperii Episcopus, & Papam solum agnoscit superiorem. Palatio, Templo Cathedrali splendidissimo, ac Jesuitarum Collegio ornatur Civitas.) (Ed. Lond.)

HEKELII.

b Hæc Civitas omnino insignis, maximè incluta ac excellenter nobilis à Magistratu magnifico & valdè prudenti tam bene est constituta, ac Legibus in quolibet Statu ac Ordine firmata, ut ulli *S. R. Imp.* ac fermè

vix

Berga Episcopali dignitate celebris urbs, centrum Germaniæ ^{Bamberga.} oblidere videtur. Est in Franconienſi agro Arx ^{Ansbacl.} *Ansbacl*, Marchionatus titulo gaudens.

V. Fran-

vix totius GERMANIÆ Civitatem cedat. Edidit hujus Chronicon *Jo. Fridericus Fauſus*, apud ipſos *Francofurtenſis* A.º. huj. Sec. 60. in 12. f. impreſſum. Ante biennium, & quod excurrit, amiſit ſuum *CHRYSOSTOMUM*, *Philippum Jacobum Spenerum*, Virum omni honore, obſervantiã atque veneratione digniſſimum, quem DEUS non ſolum *Dreſdenſibus* atque *Francofurtenſibus* ſuis, ſed & toti *Eccleſiã Evangelicã*, immò & *mibi* quam diutiſſimè ſuperſtitem eſſe ex gratiã velit. Nunc unicum ſaltem Amicum, eumque in Eccleſiã Orthodoxã, cujus Antiſtes quippe hoc tempore eſt *Jo. Daniel Arcularius*, Theologus eximius, rite docentem habeo *Francofurti*, *Joannem*, nempe *Balthaſarem Risterum*, Virum verã Pietate ac quãvis Virtute præditum. Hęc Urbs *Joannis Richardi*, Jcti valdè præſtantis, non ſolum natalis, ſed & emortualis eſt locus. Obiere quoque ibidem *Matthias Flavius*, *Jo. Petr. Lotichius* atque *Jo. Otto Tabor*, Viri non è plebe. Ecquid dicam? Ipſius GUNTHERI *Schwarzburgici*, Imp. *Romanor.* glorioliſſimi, Oſſa auguſtiſſima, quo univerſa lætatur Proſapia *Schwarzburgica*, molliter *Francofurti* cubant. Hodie vivit in tam illuſtri ac ſplendido loco *Jobus Ludolſus*, Lingg. Orientt. Doctor ſine pari, cujus affectus propenſus ac erudita colloquia me *Gothæ* partim, partim *Dreſdæ* quondam non parùm recreârunt.

^e A *Joanne*, Duce *Wurtzemburgico* A.º. 1403. inſtauratã.

^d Episcoporum Sedes.

^e Hujus Episcopatus, quem *Wenefridus*, vel *Winfredus*, mutato nomine, quod ſemper bona fecit; *BONIFACIUS* nuncupatus, (Leg. CL. Dn. M. *Jo. Gottfr. Olearii*, Amici ſingularis, *Abacus Patrologicus*, dono mihi exhibitus, p. 90.) fundavit, primus Præſul fuit *Burchardus*, Benedictinorum Monachus & Fundatoris Conſanguineus. A.º. ſuperiori prid. Cal. Jun. in Episcopum *Herbipolensem* & Ducem Franconiæ eſt electus *Conradus*

Wilhelm à Wertnau, Decanus *Bambergenſis*.

BUNONIS.

^v *Onſpachium* g eſt ad fluvium ejusdem nominis; habet arcem Principis ſedem. *Onolſpachiennes* ſeu a *Anſpachiennes* ſunt Marchiones *Brandeburgenſes*; gaudent titulo *Burggraviorum Norimbergienſium*. Ad eos quoque pertinet ^b *Voigtlandia*, inter *Thuringiam*, *Miſniam* & *Bohemiam* ſita; ^c *Curia* metropolis eſt *Curia*, vulgo ^c *Hoff in Vogdland*; Opida nobiliora ſunt ^d *Culmbacum*, *Culmbach*, cum arce *Plaſſenburg*, & ^e *Barreuthum*. Cæterum in Franconia quoque eſt ^f *Aichſtadium*, Episcopii illius ſedes: & ^g *Margenthal* magiſtri *Equitum Ordinis Teutonici* ^h *Rotenburgum* ad *Tubarim* urbs Imperii, Cella penaria *Franconiæ*, ſitu prope eo ſcribitur eſſe, quo fuit *Hieroſolyma* ⁱ *Winsheimium* ad *Aiſcham* urbs Imperii, ^k *Schwinfurtum* urbs Imperii ad *Mœnum*, in ipſo ferme *Franconiæ* centro, *Conradi Celtæ*, primi apud Germanos Poëtæ, patria. In Franconia quoque eſt *Erbachum* Comitatus caput: *Henneberga*, unde Comitatus nomen: Comitatus *Reineccenſis* ſeu *Lorienſis* & *Holaceniſis* ab *Holacho* caſtro dictus.

HEKELII.

^f Huc referendum quoque *Byruthum*, CHRISTIANI ERNEſTI, Marchionis *Brandeburgici*, Herois fortiſſimi, eminenter incluti ac valdè glorioſi, Sedes. Hujus Miniſter primarius ac ſummus *Conſiliorum* Præſes eſt *Joannes Albertus*, S. R. Imp. Comes de *Ronou* & *Bieberſtein*, Præſecturæ *Curienſis* Capitaneus ſplendidiffimus. Sed qui in *Eccleſiã* tum *aulicã*, tum *oppidanã*, poſt *Casparis à Lilien*, Theologi celeberrimi, & *Jo. Matthiæ* (Joannis Fil.) *Stumpffii*, *Evergetæ* mei magni, beatiffimum ex hęc vitã diſceſſum, immò in illuſtri *Chriſtian-Erneſtino Collegio* quàm fideliffimè docent, ſunt *Jo. Jacob. Steinhoefer*, *Georg. Frid.*

E e 3

Pert-

^a *Anſpach*. ^b *Voigtlandia*. ^c *Hoff*. ^d *Culmbachium*. ^e *Barreuthum*. ^f *Aichſtadium*.
^g *Margenthal*. ^h *Rotenburgum*. ⁱ *Winsheimium*. ^k *Schwinfurtum*.

V. Franconiæ quondam pars, nunc, ϕ Palatinatus Rheni, caput

Palatinatus
Rheni seu
Inferior.

Pertschius, Joh. Leonh. Schoepff; Jo. Wolfgang Rentsch, Jo. Caspar Oertelius, Jo. Eikenscher, Jo. Georg. Layritzus, atque Joach. Heinr. Hagen, Viri non vulgariter eruditi, modesti, benefici ac mihi faventissimi. Sed *Culmbaci,* ubi Arx munitissima, eaque ad hunc *Marchionatum Inferiorem* quoque spectans, *Ludovico Liebhardo* placidè extincto; Ecclesiæ jam rite præest *Jo. Christophorus Laurus,* Amicus meus Academicus, & propterea perpetuò colendus.

g S. Onoldum.

h Rempublicam bene constitutam habet, Religioni Evangelicæ ferè est addicta. Nuper amisit *Chrysothomum* suum, D. JO. LUDOVICUM HARTMANNUM, immensè laboris, infucataeque Pietatis Theologum & mihi amicissimum. Nunc magnâ cum laude quoque præest Ecclesiæ *Sebastianus Kirchmajerus;* Gymnasio v. *Fridericus Lipsius,* Amici veteres & valde honorandi.

i Ut Virtus ullo minimè eget præconio: sic & Urbi huic splendidæ ac valdè mihi dilectæ ulla laus nequaquam est necessaria, quoniam jam pridem toti *Sacro Romano Imperio* & omnibus *Bonis, Musis* inprimis elegantioribus ac curiosioribus, se fitit commendabilem. *Politia* talibus *Legibus* atque *Constitutionibus* est fundata, ut neque *Pietas,* neque *Justitia,* neque *Prudentia,* neque *Beneficentia,* neque *Morum Suavitas* eas rejicere ac irritas facere nequeant. Ejus Capus $\omicron\upsilon\kappa$ $\acute{\alpha}\lambda\epsilon\upsilon\acute{\alpha}\varsigma$ emeritum hodiè est *Jo. Michaël Fehrius,* S. CÆS. MAJ. Archiater felicissimus, Polyhistor illustris ac exterorum Heroum Litteratorumque, à quibus maximi æstimatur, incredibiliter studiosus, Mæcenas & Affinis meus magnus, cui vitam, quâ dignus, *Nestoream* candidissimè apprecor. *Ecclesiæ,* quæ purè Evangelica atque Orthodoxa, valdè laudatus Antistes est meus *Caspar Heunischius,* integer vitæ, fidei atque doctrinæ Theologus, Scriptisque piis, limatis ac curiosis ceber. *Gymnasium* verò curâ *Cramerianâ* adhuc dextrè regitur. Hoc inprimis laudi ducitur amplissimæ huic Reipublicæ, quoddam Ministros *Ecclesiæ, Gymnasii*que Professores atque *Schola* Præceptores ab omnibus Civium oneribus quotidie servet

liberos, quod in paucis aliis S. R. Imp. Rebuspublicis, iisque benè ac probè constitutis quoque, rarenter amat fieri. Claret & hæc Urbs ob Academiam Naturæ Curiosorum, quæ A. huj. Sec. 62. initium ibi sumpfit, felicissimo *Jo. Laurentio Bauschio* (qui *Præses primus* meritò constitutus est) Fundatore, & assistentibus primis duobus Adjunctis, modò jam laudato *Jo. Mich. Fehrio* nempe, ac *Georg. Balt. Metzgero.* Ejus Protector olim Princeps RAIMUNDUS, S. R. Imp. Comes de *Montecucoli,* Heros animosus ac *Musis* faventissimus. Modernus autem est FRANCISCUS ANSHELMUS, Archiepiscopus & Elector *Moguntinus* eminentissimus, Princeps summo ac pleno elogio haud indignus. *Præses secundus* est magnificus *Fehrius* meus, qui ob corporis imbecillitatem fermeque exactam ætatem spendidissimi hujus Præsidii parte *Jo. Georgio Volkamero,* HELIANTHO illi Primo ac *Noricorum* GALENO præstantissimo, unanimi Adjunctorum, *Jo. Danielis Majoris* nimirum, *Luca Schroeckii,* Jun. *Joannis Sculteti* atque *Georgii Wolfg. Wedelii,* Virorum singularis eruditionis, autoritatis atque existimationis, suffragio ac consensu, ipsis Idib. m. Decembr. A. huj. Sec. 86. solenniter imposuit. Hæc, præter *Jo. Cuspinianum* atque *J. L. Bauschium,* nati sunt *Jo. Guilielmus Barger,* *Jo. Henr. Engelhart,* *Jo. Laurentius Fehr,* *Jo. Volpert Glock,* *Caspar, Georg. David* & *Jo. Frider. Heunischii,* *Georg. Balt. & Jo. Chilian. Metzgeri,* *Heinr. Salmuthius,* *Jo. David Schamroth,* *Christoph. Schmidt,* *Jo. Martin Uhle,* *Joan. Weinmann,* *Georg. Balthasar Wolfart* & multi Docti alii. Inclutæ hujus Reipublicæ Consules, & quidem, quantum scio, h. t. Seniores, sunt *Justus Fridericus Schæner,* Vir probè politici judicii, & *Jo. Laurentius Pratorius,* alias *Schoepperus* dictus. Consilarii autem sunt *J. Nicolaus Melchior,* atque *Jo. Henr. Segniz.* Claret quoque inter Physicos Ordinarios *Elias Schmidius,* Vir rarioris ingenii ac summæ medendi felicitatis.

BUNONIS.

ϕ a Palatinatus Inferior sive Electoralis habet ab Ortu Ducatum Wurtembergensem &

caput habet Provinciæ *z Heidelbergam* ^h, eandem Electorum Palatinorum sedem (*1). Ad confluentes Rheni Nicrique *Manhemium* opidum munitissimum, Provinciæ propugnaculum est (*2). Est eodem tractu, inter Elfatiam & Palatinatum,

Heidelber-
ga.
Manhei-
mium.

↓ Mar-

& Episcopatum Würzburgensem, à Septentrione partem Hassiæ & Treverensis provinciæ; ab Occidente Treverensem Archiepiscopatum, partem Austrasiæ & Lotharingiæ; à Meridie Elfatiam & Marchionatum Badenensem. Rigatur Rheno, Nicro, Mœno, Naha & Lautera fluminibus.

z a *Heidelbergæ* ad Nicrum *larce* & *Academia*, anno 1346. fundata, illustris *m*: Celeberrima, quam habebat Bibliotheca anno 1623. *n* Romam delata est. Sunt hic præterea *Frankenthalium*, opidum munitissimum, *b Neustadt an der Hart*, quo tractu nascitur genus vini, quod vulgo *Ganfesusser* vocatur. *c Crucenacum*, Naha interluente in duo veluti opida distinctum; cujus pars ad Marchiones Badenses pertinet. *d Cæsarea Lutra*, *Kayser's Lauseren*, ad Luteram amnem; & lacum, in quo Lucius ille anno 1497. captus, quem manus Friderici II. Imperatoris anno 1230. huc posuerat; *e Bacharacum* generosissimo vino nobile. *f Bretta Philippi Melanchthonis* *o* patria. Inter Rhenum, Mofellam & Naham tractus vulgo vocatur *g der Hunnesrück*; Hic quoque est *h Simmera* Principum sedes; & in confinio *i Sponheimium* Abbatia, quam celebrem reddidit *Trithemius Abbas*.

HEKELII.

h Hunc Locum eleganter descripsit *Jo. Seobaldus Fabricius*, Comes Pal. Cæs. in Oratione publicâ, quem *m. Aug. Aº. huj. Sec. 58.* publicè habuit, cùm EMANUE-

LI, LUCIO, *Bernati Helvetico*, eâ, quâ pollebat, autoritate ANNULUM, CORONAMQUE LAUREAM donaret. Prodiit autem hæc Oratio sub *Actus Panegyrici Tit. Heidelbergæ* *Waltherianis Litt. in 4. f. Aº. non adj. CAROLO* Electore veneno, ut sæpe solet fieri, ab intimis atque necessariis suis, qui Conscientiam suam, postulante officii sui ratione, immaculatam perpetuò servare debuissent, prohi necato, sedet hodiè *Heidelbergæ* PHILIPPUS WILHELMUS, *Comes Palatinus Rheni*, Heros omni laude atque præconio omni tempore exornandus, atque Invictissimi Imperatoris Rom. ac Potentissimi Regis Lusitanici Socer. Præter *Professores*, quos in ipso Autore laudavi, docent ibidem optimè quoque *Jo. Wolfg. Textor*, *H. Coccejus* atque *Heinricus Güntherus Thülemarius*, quorum primum *Altdorsii* olim Fautorem ac Præceptorem verè dextrum habui.

l Regimine Politico.

m Heic inclyti sunt hoc tempore *Ezechiel Spanhemius*, *Jo. Ludovicus Fabricius*, *Jo. Fridericus Miegius*, *Georg. Francus*, *Stephanus Gerlachius*, *Hachenbergius*, & alii. CAROLUS Elector, qui *Aº. huj. Sec. 51. d. XIII. Maj.* natus, est summæ gravitatis, egregiæ mansuetudinis, solidissimæ eruditionis & peracuti judicii Heros.

n A Leone *Allatio*.

o Communis Germaniæ Præceptoris & Capnionis è Sorore Nepotis.

BUNO-

a Heidelbergæ. *b* Neustadt an der Hart. *c* Crucenacum. *d* Cæsarea Lutra. *e* Bacharacum. *f* Bretta. *g* Der Hunnesrück. *h* Simmera. *i* Sponheimium.

(*1) Ea urbs quondam a Gallis ut multæ aliæ devastata. Propter denegatam Ducissæ Aurelianensî e Palatina stirpe genitæ avitam hereditatem lis orta est inter Ducem Maritum quem frater Ludovicus XIV. tuebatur, & Electorem Palatinum defuncti successorem; qui cum in bona omnia cognati manum intulisset spretis Ducissæ fororis juribus, & annuentibus Imperatore ipsoque Pontifice plus æquo Austriacis commodis addicto; bellum tandem inter Imperium & Galliam vix sopitum renovatum est, & anno 1688. Palatinatus a Gallis subactus & male habitus, ferocientis Victoriz, diuturna depopulationis monumenta etiamnum exhibet.)

(*2) A Gallis etiam dirutum.) (*Ed. Lond.*)

Marchionatus Badensis Durlacum. ψ *Marchionatus Badensis*, ab aquis totius Germaniæ celeberrimis cognominatus (1). Sedes Marchionis est *Durlacum*, opidum cum arce (2).

BUNONIS.

ψ *Marchionatus Badensis* totus fere jacet intra Rheni dextram ripam, Palatinatum inferiorem, Ducatum Würtemburgensem & Brisgojam. Nomen habet ab opido *a Baden*: ubi aquæ calidæ salutare *p.* Marchio iste est Romano-Catholicus: Sed *Durlacensis* est Confessionis Augustanæ. *b Durlacum* opidum habet Collegium & Palatium munitissimum. In ejus ditone quoque est

Pfortzheim, munitum opidum, *Joh. Capnionis*, alias *Reuchlini*, patria. Ibi quoque est Comitatus *d Eberstein*, ab *Eberstein* castro appellatus.

HEKELII.

ψ Domus autem *Badensis* hodiè dividitur in duas Lineas, *Bade-Badensem* nempe & *Bade-Durlacenam*.

a Baden. b Durlacum. c Pfortzheim. d Eberstein.

- (1) Vini, frumenti, ac Cannalis ferax, Regio peramœna & probe culta. (*Ed Lond.*)
 (2) Potius Palatio peramplo & splendidissimo. Civitas Badensis alterius Marchionatus Metropolis, plus minus trecenta habet Balnea; unde admodum frequens est. (*Ed. Lond.*)

CAPUT XI.

Palatinatus Superior, Bavaria, Salisburgensis Archiepiscopatus, Tirolis Comitatus.

Palatinatus Superior. *Nortgavia, Nortgaww*; qui & Palatinatus Baviariæ sive superior Palatinatus, *die Ober-Pfaltz.* ¹

I. * No-

REISKII.

1 *Palatinatus* (* *Cluver*. Germ. antiq. nomen ducit a vocabulo Celtico, *Palas*, quod Curiam jurisdictione præditam significat. Vide plura in *Seldeno* de Titulis honoris.) (*Ed. Lond.*) an *Palansgraviatus* à Comite, cui olim paruit; *Palatinus* à Palatio, cui Comes fuit, aut Teutonico vocabulo *Pfaltz* sive *Pfallens*, quod vetustior tulit dialectus (sic *Frehero* in *Origin. Palat.* & *Fresneo* in *Glossar. vifum*) *superior Palatinatus* autem respectu inferioris sive Rhenani cum Electoratu connexi, sed *d Palatinatus Baviariæ*, cui cis Danubium subest post A. 1646. tanquam pars septentrionalis, unde *Nordgaw* i. e. regio versus septentrionem sita dicitur: Elector enim Bavarus cum Landgraviatu *Leichtenbergico* & Comitatu *Chamensi* hunc

obtinet: *Neoburgicam* vero & *Solsbacensem* regionem Comites *Palatini* possident. *b Norimberga* urbs imperialis libera; castrum vetus, & in eo insignia Imperii German. ornamentaque Imperatoria tuetur: *c Egra* urbs Bohemiæ quidem castro regio & munitis pluribus instructa, nec tamen Imperii German. libera extat. *Ducatus d Baviariæ* aut *Bojoariæ* trans Danubium & cis Danubium jacens aut *superior est*, aut *inferior*: Sed *e Archiepiscopatus Saltzburgerensis* ad partes Baviariæ non pertinet, quanquam ad circulum Bavaricum refertur. Archiepiscopus à *Gregorio VII.* Papa Rom. Legatus sedis Rom. perpetuus, ac Primas Germaniæ creatus nihil nunc habet, cur *Magdeburgicum* Primatum metuat. Sed *Tridentinus* & *Brixienfis* *Episcopatus* *Austriaco* subfunt circulo;

a Palatinatus Bavar. b Norimberga. c Egra. d Baviaria duplex. e Archiepisc. Saltzburg.

I.

^a **N**orimberga, ^a Nürnberg, in confiniis Franconiaë, Sueviaë, ^{Notimber-}
ac Bavariaë posita, nullius soli esse cupit. Urbs est ma- ^{g^a.}
gnifica,

culo; itemque Comitatus Tirolensis nunc Imperat. Aug. nulli Archiducum separatæ familiaë subjectus. Tridentum non œcumenico, sed Romano, cujus Præses Pontifex erat, concilio diu tracto & toties translato inclaruit. Vid. Histor. Petr. Suavis Pol. & Heideggeri comment.

BUNONIS.

^a **N**orimberga, ad utramque Pegnesi, qui urbem interluit, ripam sita, ad Circulum pertinet Francicum. Habet territorium satis amplum & opida aliquot ^b; in quibus ^b Altorfium, Academia anno 1575. ornatum.

HEKELII.

^a Hæc Urbs; *Christiano Becmanno* in Epistolâ quadam Dedicatoriâ ad Virum amplissimum, *Georgium Remum*, Norib. datâ, & cum Opusculis aliis *Hanovia* Ao. huj. Sec. 19. in 8. f. publici juris factâ, *ὀμφαλὸς καὶ ὀμφαλῶδες*, hoc est, *Umbilicus & Oculus GERMANIÆ*, non iniquè dicitur, quoniam, quæ in istâ Urbe sunt repertienda, omnia sunt firma, lauta, nitida ac splendida. Admiranda est summa atque magnifica Senatorum magnificorum Curia, in quâ *Pietas* atque *Conscientia* de gloriâ cum ipsâ certant *Justitiâ*. Admiranda sunt Tempa eximie magnitudinis, in quibus Verbum Dei purè prædicatur ac perspicuè. Admirandæ sunt Nobilium, Mercatorum ac cæterorum Privatorum Domus, quæ aut omnes, aut perpauca exceptis, quadrato è lapide persplendidè sunt constructæ. Turres, Muri & alia tantæ altitudinis ibi sunt videnda, ut contra omnem vim atque incursionem externam à quovis quoque milite judicentur prorsus secura & omnino libera. Breviter, quicquid vides *Noriberga*, idem est, ac si olim *Roma*, ac hodiè *Venetii* vidisses. Ut autem quondam apud *Græcos* *ATHENÆ*, & hæc tempestate apud *Gallos* *LIMOGEA* solum habet sterile, idem & *NORIBERGA*, ubi inprimis Medicorum Collegium clarum est, cujus Director *Jo. Georgius Volkamerus*, Vir omni elogio major. Scripsit de hæc Republicâ

egregiè illustri atque apprimè nobili quatuor Libros C. *Erasmus Michael Latus*, Academ. *Hafniensis* quondam Professor meritissimus, quos *Francofurti* ad *Moen.* Ao. sup. Sec. 74. in 4. f. excufos vidi. Sed *Joannes Saubertus*, Senior, Theologus piissimus, *Historiam Bibliotheca NORIBERGENSIS*, utpote cui æquè, ac toti venerando Ministerio nunc laudabiliter præest *Conradus Feyerlein*, Theologus pietate, omni modestiâ atque loquendi suavitate eximie instructus, Ao. huj. Sec. 43. in 12. exc. optimè descripsit, *Ejusque Memorabilia* in inclutâ Noricorum Academia Ao. ejusd. Sec. 73. simili modo recensuit *Jo. Jacob. (Justi Jac. Fil.) Leibnizius*, quæ Ao. sequ. cum *Christophori Arnoldi*, Viri celeberrimi, *Annotationibus necessariis*, iisque doctissimis, in 4. f. prodire, quæ ex gratissimo *Unglenkiano* dono gratus, dum vivam, possidebo. E Gente *Noribergensium* Patriciâ, Equestri atque Nobili clarus fuit *Bilibaldus Pirkhaimerus*, Ao. sup. Sec. I. natus, sed Ao. 31. denatus, Vir augustioris studii ac ipsius Theologiæ puræ non leviter gnarus atque peritus, Cæsarisque augustissimi, *MAXIMILIANI I.* Consiliarius gravissimus. Claruit quoque hic ineunte Seculo ob varia Itinera Orientalia *Christophorus Furer* ab *Haimendorf*, inclutæ Reipublicæ *Dumvir*, ac *Georg. Sigism. Fureri*, Triumviri quondam ac Proto-Scholarchæ, cum viveret, gloriosissimi, cujus dextra beneficia æquè, ac illustri *Gabrielis Nuzelii* munera in me contulit haud ingrata, Avus. Præter *Furerianam Nuzelianamque* Profapiam equestrem atque nobilem, (nam *Pirkheimeriana* jam pridem esse desit) adhuc clarent *NORIBERGÆ* *Behaimiana*, *Doerreriana*, *Ebneriana*, *Geuderiana*, *Grolandina*, *Grundheriana*, *Halleriana*, *Harsdörfferiana*, *Imhoffiana*, *Koleriana*, *Kressiana*, *Löffelholziana*, *Muffeltana*, *Paumgaertneriana*, *Pfinzingeriana*, *Pæmeriana*, *Rieteriana*, *Schlussfelderiana*, *Starkiana*, *Stromeriana*, *Tezeliana*, *Tucheriana*, *Volkameriana* atque *Welsferiana* Profapiæ. Nec inclaræ sunt nobiles quoque Familie *Dietherorum*, *Dilherorum*, *Feizerorum*

^a Norimberga. ^b Altorfium.

Amberga.
Neuburg.
Sulzbach.
Leuchten-
berg.
Pfreimbt.

gnifica, splendida, potens, ac totius Germaniæ superbissima. Caput Nortgaviæ nunc censetur β *Amberga*, γ *Neuburg*, & δ *Sulzbach* Principum Palatinorum sunt sedes. Est circa hæc loca *Landgraviatus Leuchtenbergicus*, cujus sedes ϵ *Pfreimbt*. Est

rorum, *Hardeſianorum*, *Oelhaſenorum*, aliorumque Familæ. Heic nati sunt inter eruditos, modestos atque celebres Viros *Chriſtophorus* & *Andreas Arnoldi*, Pat. & Fil. *Jo. Chriſtoph. Arnſchwanger*, *Jo. Guilielm. Bajer*, *Martinus Beer*, *Georg. Wilhelm Boehmer*, *Simon Bormeifterus*, *Jo. Conr. Durrius*, *Joannes Fabricius*, Pat. *Chriſtianus Frank. Paulus Heigelius*, *Juſt. Jacobus* & *Jo. Jacobus Leibnizii*, *Georgius Major*, *Chriſtophorus Molitor*, *Andreas Myhldoerfer*, *Magn. Daniel Omeis*, *Jo. Philipp. Pfeifferus*, *Luc. Frider. Reinhart*, *Georg. Remus*, *Georg. Pauk. Roetenbeccius*, uterque *Joannes* & *Adolfus Sauberti*, *Georg. Tobias Swenden-doerfer*, *Daniel Swenter*, *Vitus Theodoricus*, *Andreas Unglenkius*, Evergeta meus magnus, *Leonhardus Urſinus*, *Jo. Chriſtophorus Wagenſeilium*, unus quoque è Præceptoribus atque Evergetis meis haud poſtremus, *Tobias Winkler*, *Daniel* ac *Joannes Wülferi* ac *Leonh. Wurfain*, immò & *Joannes Cochläus*, Theologus Pontificius, & propterea illuminatiſſimi MARTINI LUTHERI, & ſubtiliſſimi PHILIPPI MELANCHTHONIS, Fideique Orthodoxæ Euangelicæ hoſtis in omni vitâ acerrimus, dimicans cum his in Comitibus Imperii & Colloquiis *Wormatiæ*, *Auguſta Vindelico-rum* atque *Ratiſbone* odio ſummo & inexpugnabili.

β *Graſenbergam* nempe, *Hirsbruccum*, *Lanſam*; *D. Sebaſtiani Beerii* & *D. Joan. Antonii Geigeri*, ICTor. clariffimorum, Patriam.

ϵ Hujus Academiæ in primis claræ ac celeberrimæ *Orum*, *Progreſſum*, & cuncta Memorabilia, omniumque *Profeſſorum*, qui in quatuor, uti vulgò vocant, *Facultatibus* à primis incunabulis eam illuſtrem reddiderunt, *Vitas*, *Mortes* ac *Scripta* adornavit ſub *Gloria Academiæ Altdorſina* Titulo *Magnus Daniel Omeis*, Amicus meus vetus ac plurimum colendus, qui Liber ante quinquennium *Altdorſii* typis *Meyerianis* in 4. f. non malo

omine prodiit. Præter jam in Not. præced. laudatos Viros, *Joannem* nempe *Saubertum*, *Jun. Luc. Frideric. Reinhartum*, *Jo. Chriſtophor. Wagenſeilium*, *Magnum Danielem Omeiſium* atque *Georg. Paul. Roetenbeccium*, Fautores meos maximos, docent ibidem feliciter & non ſine gloria (1) in Facultate THEOLOGICA *Joannes* (*Joann. Fil.*) *Fabricius*; (2) JURIDICA *Georgius Reichardus Hammerus*, *Heinricus Link* atque *Felix Spizius*; (3) MEDICA *Mauricius* & *Joannes Mauricius Hofmanni*, Pat. & Fil. & *Jacobus Pancratius Bruno*; & (4) PHILOSOPHICA *Georg. Matthias Koenigius*. Academ. h. t. Senior & Bibliothecarius graviffimus, Vir ob multa in me collata beneficia ac *Lexici Garthiani* Inſcriptionem omni pietate, honore atque obſervantiâ perpetuò à me excipiendus, porro *Joann. Chriſtophorus Sturm* ac *Daniel Guilielmus Mollerus*, quos DEUS Eccleſiæ, Patriæ, Academiæ ac Reipublicæ litterariæ, immò & mihi quoque quàm diutiſſimè incolumes ac ſalvos eſſe velit. Hujus Academiæ, poſt DEUM, hodiè ſupremus eſt Patronus *Guilielmus Imhof*, Heros doctus, manſuetus atque prudens; *Pro-Cancellarii* autem perpetui munere adhuc laudabiliter fungitur *Magnus Fetzerus*, Senior, JCTus re ac nomine magnus, & hæc de cauſâ diverſis S. Rom. Imp. Statibus valdè gratus atque acceptus.

BUNONIS.

β *Amberga* Palatinatus Neoburgici metropolis eſt. δ

γ *Neoburgum* ad Vils fl.

δ *Sulzbach* cum caſtro eſt ad *Rosenbach* fl. ϵ α *Pfreimbt* nomen habet à flumine *Pfreimbt*.

HEKELII.

δ Heic in lucem eſt editus, *D. Georgius Xænicus*, Theologus cordatiſſimus & *Altdorſinorum Auguſtinus*.

BUNO-

α *Pfreimbt*.

Est & *Egra, Eger*, libera Imperii civitas. * Item Comitatus *Ellenbogen*, qui ad *Bojohæmiam* spectat.

Egra.
Ellenbogen.

II. *Bavaria Ducatus* dividitur in *Superiorem & Inferiorem*. Hic ad Ortum, ille ad Occasum spectat. In *Superiori* sunt urbes claræ *Monacum, München*, Ducum sedes, omnium Germanicarum pulcherrima. Secunda est *Ingolstadium*: hanc sequitur *Frisinga*. In *Inferiori Augusta Tiberii*, quod nomen illi falso tribuerunt olim fabulosi Grammatici, alias *Ratisbona*, dicta, vulgo *Regensburg*, comitiis Imperii, quæ heic haberi consueverunt, antiquitatum reliquiis, & pon-

Bavaria
Bayern.
Monacum.
Ingolstadium.
Frisinga.
Ratisbona.

te

BUNONIS.

ξ *Egra* olim libera civitas ab acidulis nota.

* In Comitatu *b Ellenbogen* sunt *c Thermæ nobilissimæ Carolina*, vulgo *das Carlsbad*.

θ *Bavaria* fines habet ab Oriente *Austriam & Stiriam*; à Septemtrione *Bohemiam*; ab Occidente *Sueviam & Franconiam*, à Meridie *Carniolam & Comitatum Tirolis* f. Fluvii rigatur *Danubio*; *Altmula, Isara, Vilsa, Oeno, Salza, & Ambra*. Quæ versus *Sueviam & Alpes* excurrit, *Superior* dicitur: qua verò ad *Septemtrionem & Ortum* se versus *Danubium* extendit, *Inferior*. g

δ *Monacum* h est ad *Isaræ* ripas. i

* *Ingolstadium* ad *Danubium* fl. opidum munitissimum, *Academia* etiam anno 1410. ornatum.

λ *f Frisinga* nomen dedit *Episcopatu* *Frisingensi*; cui olim præfuit *Otto Frisingensis*, qui tempore *Conradi III. & Friderici Barbarossæ* floruit.

μ *g Ratisbona* urbs Imperii libera n; nomen habet à flumine *Regen*, qui eo in loco in *Danubium* se effundit; Unde rectius scribitur *Reginoburgum*.

HEKELII.

e Finibus *Bohemicis* meritò accensetur.

f Dicitur etiam *Bojaria*, à *Bojaris* Populis, vel, ut alii volunt, ab *Avaribus* è *Pannoniâ* ejectis, qui huc infederunt.

g Et hac multò magis alterâ est fertilior, frequentibusque habitationibus ornata.

a *Egra*. b *Ellenbogen*. c *Thermæ Carolinæ*. d *Monacum*. e *Ingolstadium*. f *Frisinga*. g *Ratisbona*.

h *S. Monachium*.
i Fundamenta ejus Ao. CHR. M. cccc. LXXI. ab *HENRICO, Bavaria Duce*, imperante *OTTONE I.* jacta esse *Dresserus de præcipuis Germaniæ Urbibus* p. 457. autor est. Sed nomen invenisse dicitur à *Monacho*, cujus caput eo in loco repertum sit, cum terra fuit effossa. (* Potius a *Monasterio*, è cujus rudibus prima jacta sunt fundamenta. *Palatium* totius *Germaniæ* splendidissimum jactat. *Incolæ* opificio *Vitri & Serici* clari. *Collegium Jesuitarum* ædificium plane regium est. *Civitas* hæc ante bellum pro successione *Hispanica* inter opulentissimas & optime cultas numerabatur. *Palatium* hortis amoenissimis, *Bibliotheca* optime referta, & supellectile lautissima nobilitatur; inter quas imago *Christoph. cujusdam Froschamerii*, propter 345. homines nefariè manu propria occisos, & 400. alios suafu ejus morti traditos, in primis est spectabilis.) (Ed. Lond.)

k *S. Tiberia*.

l Sive *Artobriga*. Hæc in ipso *Autore* meritò à me deprædicata *Civitas* clarissimis *Clarissimorum Krannæstorum, Portnerorum ac Praschiorum*, immò & *Balduinorum, Donaueorum*, quorum *Bibliotheca* insignis, *Ursinorumque* nominibus hætenus clatior facta est.

m Ex *Viennensi* dicitur orta, sed M. cccc. LXXII. à *LUDOVICO & GEORGIO*, & tandem ab *ERNESTO & ALBERTO*, Ducibus *Bavariæ*, amplificata.

n Et in *Eruditos* benefica, immò æquis

Ff 2

ac

Passau.
Landshut.
Straubing.
Salisburgensis
Archiepiscopus.

Tirolis
Comitatus.

Enipons.

te prælongo clara (*1). Reliquæ memoratu dignæ sunt *Patavium*, vulgo *Passaw*, & *Landshut*, & *Straubing*.

III. Bavarie pars est *Salisburgiensis Archiepiscopus*, cujus caput sedesque Archiepiscoporum *Salisburgium*, *Saltzburg*, urbs fatis elegans. π

IV. *Terioli*, vulgo *Tyrol*, est arx, unde maximus Europæ Comitatus in ipsis Alpibus, in Germania Norici, in Italiæ Rhætiæ partem obtinens, nomen habet. Urbes claræ sunt, *Enipons*, vulgo *Inspruck*, quondam Comitum, nunc Austriæ Archiducum in his oris sedes. • *Tridentum*, Italis *Trento*,

ac laudabilibus Legibus ad eò firmata, ut nulli Urbium Imperialium cedat. Theologi, qui in Urbe istâ hodiè clarent, sunt *Erasmus Gruberus*, *Philippus Ericus Widerus*, *Chr. Sigism. Donauerus*, *Georgius Wonna*, *Daniel Zimmermannus*, meusque *Gottlieb Balduin*.

BUNONIS.

• a *Patavium* • ad Danubii OENIQUE confluentes, unde Episcopus Passaviensis. Celebre imprimis est à pacificatione inter Carolum V. & Protestantem Evangelicos anno 1552. prid. Non. Augusti in itâ, qua religionis libertati cautum est. Germanis vocatur *der Passauische Vertrag* p. Verùm hæc urbs anno 1662. fortuito incendio fere tota periit.

ξ b *Landshuta* est ad Isaram. q

• c *Straubinga* ad Danubium, Ducum sedibus olim clara.

π d *Saltzburgum* est ad *Salzam* fl. unde ei appellatio r. Habet *Theophrasti Paracelsi* tumulum. Palatium Archiepiscopi magnificentum & splendidum est. Arx præcipitiis & arte munita ferè inexpugnabilis est.

ρ e *Comitatus Tirolis* metallorum dives, ut vulgò vocatur, habet ab Occasu Rhætiæ, à Septentrione Baviarum; à Meridie Italiæ; ab Oriente Carinthiam & partem Italiæ. Fluvii præcipui hîc sunt *Oenus der Inn*, & *Athesis die Etsch*. *Terioli* arx munita fatis, sed opidum est tenue, in amœna valle situm.

• f *Tridentum* est ad ripas Athesis, Episcopatu nobile s. Concilium quod • OECUMENICUM haberi voluit, cœptum est A. 1546. & continuatum ad annum usque 1563. Interfuerunt præter legatos Pontificis & Cardinalem Tridentin. Episcopi LXXII. Theologi LXXI. Ibi quoque g *Hala* est factitio sale celebris. Tribus à Tridento milliaribus distat mons magni nominis; vulgò h *der Nansberg* dictus.

HEKELI.

• o Vulgo *Bojodorum*, s. *Castra Batavia*.

p Nam cùm CAROLUS V. vix ex periculo sese eripuisse; & HENRICUS II. Gallia Rex, contra fidem datam Fœderatis Germanie Principibus METIN, Imperii Urbem, & alia occupasset; FERDINANDUS REX admirabili curâ Pacem cum Fœderatis Principibus moliebatur. Eâ igitur de causâ *Passavium* eos advocarat, qui partim ipsi, partim per Legatos suos comparuerunt. Tractationis autem Capita fuere tria: I. De PHILIPPI, Landgravii Heforum, Liberatione. II. De GERMANIÆ Libertate, et III. De RELIGIONIS rustâ Professione, usque ad Litis, seu Controversiæ dijudicationem.

q Ejus Turris altius, quàm Turris *Babylonica*, è terrâ sese attollit. Vid. *Lansius* in Orat. pro Germaniâ p. m. 71.

r Olim vocata est *Juvania*, vel *Juvavia*, qs. *Helfen-Burg*, à Castro scilicet, quod *Julius*

a Patavium. b Landshuta. c Straubinga. d Salisburgium. e Tirolis Com.
f Tridentum. g Hala. h Nansberg.

(*1) Oppidum probe munitum, antiquitate clarum, ut & Ponte lapideo 15. arcibus supra Danubium arte summa extructo, & 3. turribus munito. In Prætorio Imaginem Gigantis Turcici a Cive quodam Ratisbonensi in prælio devicti jactant. (Ed. Lond.)

Trento, Germanis *Trient*, Concilio OEcumenico clara. *Bol-* Tridentum.
zanum, mercatus non incelebris. *Brixia* etiam, vulgo *Bri-* Bolzanum.
xen, nobilis in hoc tractu Episcopatus est. Brixia.

Julius Caesar eo in loco dicitur condidisse, ut Legionum, sive Præsidiorum ejus portus atque refugium esset. Conversa est tandem in Urbem, quæ & ipsa JUVANIÆ nomine appellatur, ut autor est Munsterus & ex eo Dresserus loc. cit. p. 529. seq.

Incolæ hujus Oppidi Italiam versus habitantes, Italicâ linguâ, Germaniam v. versus Germanicâ utuntur. Idem discrimen in

vestitu. Conf. Pauli Heutzneri *Itinerarium Italicum* 573. Nomen à tribus *Torrentibus* invenisse dicitur, qui prope Urbem è vicinis Montium Jugis decurrunt.

† Indictione *Casaris & Pape.*

BUNONIS.

† a *Brixia* in finibus Italix à Germanis condita creditur.

a *Brixia.*

C A P. XII.

Croatia, Vinidorum Marchia, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria. I

I.

Croatia, Marchia Vinidorum, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria superior, quia hodie domui Austriacæ parent,

REISKII.

† a *Austria* quidem utraque cum provincis regno quondam Bohemico subjectis, Ducatu Stirix, Carniolæ, Carinthiæ, Venedorum Marchia & Comit. Gœriziensi ad circulum Austriacum refertur: Regnum vero b *Croatia* c *Dalmatia* ad Hungariam spectat, qua potiti Austriaci Archiduces Croatiam à Croatis Sclavis, qui A. 886. insederant, ita dictam adhuc tenent. Romano adhuc Imperio dum regiones illæ suberant, omnes pro statu veteri partim ad Illyricum, partim ad Pannoniam pertinuerunt. Austria primum ab Henrico Aucupe A. 928. *Marchionatus* sive *Marchia* orientalis, postea sub Friderico I. A. 1186. *Ducatus*, denique sub Rudolphi Habsburgici ad Imperium erecti posteris unus Archiducatus, regnis Bohemico, Hungarico, Hispanico & Belgio auctus, d Viennam A. 1683. ab obsidione Turcica vindicatam sedem strenue sibi tue-

tur: e *Stiriam* vetus denominatio testatur Marchiam, sed postea Ducatum Friderici I. historia: Hinc certæ Archiducum familiæ aliquamdiu sedem Grætia præbebat, nunc nullam præbet amplius uno Aug. Cæsare superstite. f *Canisla* ex anno seculi hujus primo Turcis subdita, & diuturno Cæsareanorum obsidio pressa deditionem fecit A. 1690. in eadem, quibus Zigettum fecerat conditiones. g *Venetica quoque Marchia* vetusto suo nomine adhuc gaudet, eoque tum limitaneam Germaniæ regionem, tum Vinedos aut Venedos, priscos incolas significat, à quibus coloniæ Venetias deductæ, ad novam urbem ex Oceani æstuariis contentam. De incolis harum regionum strumosis, fodinis, lacubus, animalibus miranda Geographi narrant; itemque Joh. Ludov. Schönsleben in Carniola sua, quam A. 1684. edidit, antiqua & nova.

Ff 3

BUNO-

a Austria. b Croatia. c Dalmatia. d Vienna. e Stiria. f Canisla. g Marchia Vened.

rent, in Germania hodiè censentur, quum olim Pannoniæ portiones fuerint.

Croatia &
Vinidorum
Marchia.

II. *Croatia*, Germ. *Krabaten*, regni titulo decora, & *Vinidorum Marchia*, Germ. *Windisch Marck*; nihil in se habent memoratu dignum. Cæterum incolæ utriusque sunt Slavonici generis. In Vinidorum tamen Marchia sunt etiam Germani.

Carniola.
Krain.

III. *Carniola*, *Kräin*, caput est opidum *Lubiacum*, *Laubach* (1), & *Lubiana* dictum. *Kräinburg* locus est munitissimus. *Celeja*, *Cilly*, Comitatus titulo insignitur. ^a Cæterum incolæ partim sunt Germani, partim Slavi ^β

Carinthia.
Kernten.

IV. ^γ *Carinthia*, *Kernten* ^b, Stiria Ducatui conjunctus, urbes insigniores habet, ^δ *Villach*, ^ε *Klaghenfurt*, Ducum quondam sedem; ^ζ *Volckmârck*, ^η *S. Veit*, ^θ *Judenburg*.

V. Di-

BUNONIS.

^a A Carniola versus Meridiem & Ortum se extendit *Marchia Vinidorum*, ad dextram Savi ripam. Inde porro versus Ortum sequitur *Croatia* contermina; cujus caput erat ^a *Wihatsbium* à Turcis occupatum, nunc ferè ^b *Carolostadium* opidum egregiè munitum, cui firmum impositum est præsidium ^c. Ad *Carolostadium* exercitus Christianorum à Turcis sæde profligatus est anno 1592. In *Croatia* quoque est *Sifecum* s. *Segesta* ad *Savum* fl. opidum munitum, quod anno 1592. Canonici fortitudine, repressis Turcis, conservatum est.

^β ^c *Carniola* habet ab Oriente *Croatiam* & *Slavoniam*, à Septentrione *Stiriam*, ab Occasu *Carinthiam*, à Meridie *Vinidorum Marchiam* & partem *Italiæ*. Rigatur *Savo*, *Sontio*, & *Labacho*. Distribuitur in *Siccam* seu *Inferiorem*, quæ est versus *Italiam*, ^d in qua ^d *Goritia* ad *Sontium*, Comitatus titulo gaudens: & *Irriguam* seu *Superiorem*, qua versus *Carinthiam* se extendit, in qua *Laubacum*. *Krainburg* est ad Savi *Kranerique* confluentes.

^γ ^e *Carinthia* habet ab ortu *Stiriam*, à Septentrione *Epicopatam Salisburgensem* & partem *Austriæ*, ab Occasu & Meridie *Alpes* & *Forum Julii*, vulgò *Friaul*. Rigatur *Dravo*, *Savo*, & *Lavanda*.

^δ *Villach* est ad fl. *Villach*, habet arcem.

^ε *Klaghenfurt* haud longe abest ab opido *S. Viti*. ^f

^ζ *Volckmârck* est ad *Dravum* fl.

^η ^f *Sancti Viti* opidum regionis metropolis est ad confluentem *Wilitz* & *Glan* ^g. Olim *Carinthiæ* Dux priusquam inauguraretur, ad hoc opidum habitu rustico indutus adesse cogebatur, pecuniam ex lapide spargere, & *Justitiæ* administrationem promittere &c. Quo facto Vestem istam rusticam ponebat, & *Ducalem* induebat. Qui ritus tamen deinde sunt abrogati.

^θ *Judenburgum* est ad *Murum* fl.

HEKELII.

^a Heic innumeræ *Antiquitates Romane* sunt visendæ.

^b *Montana Regio* & *Ducatus*.

^c *Conditum* autem est à *CAROLO*, *Austria* *Archi-Duce*, *A. CHR. M. D. LXXI.*

^d Et

^a *Wihatsbium*. ^b *Carolostadium*. ^c *Carniolæ termini*. ^d *Goritia*. ^e *Carinthiæ termini*. ^f *S. Veit*.

(1*) *Lazius* totis viribus probare conatur *Lubiacum* esse *Naubortum* ubi *Jason* cum *Argonautis* appulit; sed doctissimè a *Cluverio* refutatur. In hac Regione multum prædicatur *Lacus Circonensis* quatuor leucas germanicas longus, & duas latus, cujus aquæ mense Junii annuatim per meatus subterraneos subsidunt, & Mense Sept. magno cum impetu redeunt ad hastæ altitudinem; in hoc temporis interstitio, frumenti & pascui magnam copiam lacus exsiccatu edit. (*Ed. Lond.*)

V. Dividitur *Stiria* in Superiorem, atque Inferiorem. In hac caput totius *Stiriæ* & sedes Archiducum Austriacorum, est * *Gratia*, *Gräts*, admodum magnifica. Sunt præterea celebres, λ *Rackelspurg*, μ *Pettau*, ν *Marpurg*, ξ *Kerment*, & \circ *Canisla* duo munitissima erant contra Turcarum irruptiones propugnacula; sed hoc iam superioribus annis Christianis ereptum est. In Superiori *Stiria* urbs primaria est *Muripons*, *Pruck an der Mure*.

Stiria.
Steiermark.

VI. Unicus totius Europæ Archiducatus est π *Austria*, in Superiorem ac Inferiorem divisa. *Inferior* inter Danubium, *Bojohæmiam*, & *Tejam* flumen sita, urbem præcipuam habet *Krems Superioris*, quæ inter Danubium & *Stiriam* posita, caput est *Vindoniana*, sive, ut vulgò usurpatur, *Vienna* (*1),
Wien

Austria.

d Et juxta *Maginum* tota Juris Italici.
e *Vacorum* Priscis vocatum.
f Aliàs benè munita Urbs est, quæ *Claudia* apud *Plinium* dicitur; *Fortunati Crellii*, Philosophi *Heidelbergensis*, Patria.
g Ornatum est spatioso Foro ac perenni Fonte limpido.

BUNONIS.

i *Stiria* termini sunt ad Ortum Hungaria; ad Septentrionem *Austria*; ad Occasum *Carinthia*; ad Meridiem *Carniola* & *Slavoniæ* pars *h*. Potissimum rigatur *Stiria*, *Dravo* & *Mura* fluminibus;
k *Gratia* seu *Gratium* Academia claret. Culta civitas, Archiducum aliquando sedes.
 λ *Rackelspurg*, arx munitissima, Turcis, qui *Canisiam* tenent, opposita.
 μ *Pettau* ad *Dravum* est
 ν *Marchpurg* ad *Dravum*.
 ξ *Kerment* est ad *Arrhabonem* vulgò *Raab* fl.

\circ *Canisla* anno 1600. à Turcis capta est tradente eam *Pardysero* tribano; & sequenti mox anno à Christianis frustra obsessa est: ac nuper anno 1664. à nostris iterum frustra oppugnata. Eodem anno *Serinwar*, novum

castrum, Turcis *Canisensibus* à *Serinio* Comite oppositum, à Turcis expugnatum & destructum est. *Fanum S. Gothardi* ad *Murum* fl. Turcarum clades anno 1664. eo in loco facta nobilitavit.

π a *Austria* n. fines habet ab Ortum Hungariam; à Septentrione *Moraviam* & *Bojohæmiæ* partem, ab Occasu *Bavariam*: à Meridie *Stiriam* \circ . Rigatur *Danubio* præcipuè & *Aniso*, qui vulgò *de Ens*, unde utraque regio, *das Land ob und unter der Ens* nomen suum habet.

ρ b *Vienna* p. Sedes Cæsarea, Episcopatu, q & Academia, à *Friderico II.* anno 1237. r fundata nobilis: in quâ superiori seculo *Hasselbachius* Theologus xxx. annos legens, primum caput *Esaïæ* nondum absolvit; ut tradit *Cuspinianus* s. Ipsa Urbs anno 1529. à *Solymano* oppugnata, sed virtute *Philippi Palatini* præcipuè defensa est. *Solymanus* quum *Carolus V.* cum xc m. armatorum adventare audiret, obsidione soluta recessit.

HEKELII.

b Parva terra est, & omnis fermè montana, præterquam ad *Ortum*, ubi planities non

a *Austria*. b *Vienna*.

(*1) Antiquitate, Romana Colonia, & rebus gestis Rom. in vicinia celebris. antiquitus *Vindun*, *Vindomina*, *Vindobona*, & Colonia *Fabiana* vocabatur; quidam etiam *Ptolemæi Juliodonam* esse putant. Urbs probè munita & admodum frequens; Academia celeberrima, plura Collegia, & ædes Nobilium splendidissimas jactat. Templum *Divi Stephani* propter turrem præaltam in primis spectabile. (Ed. Lond.)

Vienna.
Lincium.

Wien ^k, urbs magnifica ac splendida, tutissimum in his oris contra Turcarum incurfiones munimentum. ^o Lincium, Lintz, nobile est ad Danubium Emporium (*1).

non parvas habet. Quondam dicta *Valeria*, vulgò *die Steirmark*. Incolæ rusticani sunt, & strumosi aded, ut loquelâ impediuntur.

ⁱ Trans *Dravum* loquitur Gens *Germanicè*, sed cis *Dravum Slavonicè*.

^k Quòd hæc Urbs inexpugnabili murorum ambitu sit nobilis, & propterea *Christiani Orbis Clavis* commodè dicatur, probat frustranea *Turcarum* illa obfessio, quæ nuper facta isto anno, quem verba designant sequentia, eaque *Chronosticha Germanicâ*: IM Iabr, aLs Der TVrCk Vor Wien War. Sedet jam *Vienna* ex animi sententiâ *Div. LEOPOLDUS*, felicissimus hostium Christiani nominis atque fuorum victor, Monarcha pius, devotus, justus, benignus ac Litteratis impensè favens.

^l Olim dictum *Graicum*.

^m Nobile etiam est Oppidum *Sepianum*, quòd *Maximilianus*, Archidux *Austria*, vulgò dicitur ibi natum esse.

ⁿ Vulgò *Oesterreich*, hoc est, *Terra Orientalis* dicta, quoniam *Suevis* & *Bavaris* ad Orientem vergere videretur.

^o Est autem solo plana, ventis exposita Aquilonaribus; frumento, vino ac cæteris frugibus læta: fructibus dives, ac aëre quoque salubri gaudet; argento abundat, non item auro. Salem partim proprium, partim importatum habet.

(*1*) Nundinis, Sclopetorum opificio, Jesuitarum Collegio in vicinia, situ, & ædium splendore nobile. Non ita pridem Academiam Lutheranam percelebrem, ubi 3000. Nobiles studiis operam dederunt, jactabat, quam Romano-Catholici delêrunt. (*Ed. Lond.*)

^p *Flaviana*, sive *Julibona* olim; *PARADINO* autem atque *MASSONO* *Senatoria* nominata.

^q Et *Bibliothecâ*.

^r Alii 1236. vel 1384. ad exemplum *Romana* & *Parisina*.

^s Singulæ Facultates ibi suum habent Patronum, Theologi *Joannem Evangelistam*, Jcti *S. Ivo* nem, Medici *S. Cosmam* & *S. Damianum*; Philosophi autem, Oratores & Poëtæ *St. Catharinam*. Inter *Austria* Urbes & dignitate, & divitiis, & populo, & pulchritudine hæc principatum obtinet. Patria est *Wolfgangi Lazii*, Viri celeberrimi atque incomparabilis.

^t Anno 1590. terræ motu ingenti & horribili concussa est *Vienna* & alia quædam loca *Moravia* & *Bohemia* die Septembr. 15.

BUNONIS.

^o *Lintzium* eximiam habet arcem. Sedem ibi suam habuit *Keplerus* Astrologus. Infra urbem illam est Vortex Danubii terribilis, vulgò *Seurussel* dictus. Opida in *Austria*, præter illa, celebriora sunt, *Steira*, *Neustad*, triplici fossa munitum, *Maximiliani I.* natalibus nobile, *Korn Neuburg*, *Weidhoven*, *Melcka*, egregiè munita, *Ipsia*, *Gemunda salinis* celebris.

C A P. XIII.

Bohemia, Moravia, Silesia, Lusatia,

I.

Bohemia ^a regnum, ^a Germ. *Böheimb*, montibus ac sylvis,

REISKII.

ⁱ a *Bohemia* diversis olim habitata nationibus A. 550. *Slavicam* gentem duce *Czech*o suscepit, Principesque indigenas fovit: Tandem

^a *Bohemia*.

vis; ceu munitissimo vallo, undique cinctum, ab initio incoluere

Tandem Caroli M. auspiciis sub jugum redacta, Carolingæ familiæ hancque secutis Imp. Germanicis tributaria ad Fredericum II. mansit; nomenque ab illis regium primo *personale*, postea *perpetuum* à Philippo A. 1099. impetravit: Utrum ad Germaniam tum temporis jure pertinuerit, nec in dubium vocabatur, uti post Comitii Wormatiensis A. 1545. vocari novimus. ^a *Praga* domum Zierotiniam arci vicinam; superbium palatium nunc continet, echo septies, novies, alicubi quindicies aut amplius iterata nobile: Urbs una tumultu commota domestico vehementissimis Europæ motibus dedit materiam (1) Hussiticis A. 1419. cum novæ urbis Consules & Judex per fenestras curiæ dejicerentur. (2) *Germanicis* A. 1618. cum ex arce regia per fenestras Commissarii regii præcipitentur. Hanc ultimam defenestrationem (ita noviter vocant) duæ testantur pyramides, & inscriptio turris ad pontem extructæ ultimam occupationem, belloque finem additum. ^b *Moravia* vetus regnum Marcomanicum continuit; sed rege per Arnolfum Imp. ultimo fugato, Germaniæ tanquam Marchionatus subsuit; posthac Poloniæ, tandem Bohemiæ ex A. 1040. ^c *Lusatia* jamdudum à Carolo M. subacta, ab Henrico IV. Imp. A. 1075. Vratislao regi tradita; Electori tandem Saxonico in feudum cessit; Cotbusio, Peicennaque ad Marchiam Brandenburg A. 1462. translatis. ^d *Silesia* autem ex A. 1290. per pactum Henrici Vratislao, Principis, & Wenceslai regis Bohemiæ in perpetuum adjungebatur Imp. consensu, neque regibus Polon. Hungar. iavitis. Vid. Dubrav. & Bogisl. Balban. Histor. Bohem. Conring. de Finibus Imp.

BUNONIS.

^a *c Bohemia* habet ab Oriente Moraviam & partem Silesiæ: à Septentrione quoque Silesiæ partem, Lusatiam Superiorem & Misniam: ab Occidente Voigtlandiam, & Palatinatum Superiorem; à Meridie Austriæ & Bavaræ partem. Rigatur Albi, Muldavia,

Ottawa, Watta, Egra, Misa, Pulsnitz, & Grefora ^b *Bohemia* cum annexis Provinviis, Moravia, Silesia, & Lusatia ab antiquis temporibus est sub Imperio Germanico, primum sub Ducibus; deinde sub Regibus suis; eorumque Reges nomen & dignitatem Regiam Cæsarum Germanorum habuere beneficio, à quibus cum Duces, tum Reges sæpe sunt impositi.

HEKELII.

^a Præter *hujus* REGNI *Topographiam*, quæ *Francos.* in fol. Ao. huj. Sec. 50. cum *Descriptione MORAVIÆ* atque *SILESIÆ* est publicata, etiam *Martinus Zeilerus* atque *Matthias Merianus* Vol. I. *Topogr. BOHEMIAM* descripserunt. De *BOHEMORUM* autem *Origine ac Rebus gestis* extat *Æneæ Silvii*, Senensis, elegans *Historia*, eaque variarum Rerum narrationem complectens, quam diversis in locis, *Wolferbyri* inprimis, Ao. huj. Sec. 20. in 8 editam constat. Hanc *SYLVIANAM Historiam* sub nomine *PII de BOHEMICIS* in Bibliothecâ *Illustrissimi Capituli Canonice Majoris Templi PATAVINI* (forteân in MS& ipsius *Autoris*) etiam haberi, *Philippus Jacobus Tomasinus* in *Bibliothecâ Patavinâ MS&â publicâ & privatâ* p. 6. col. 2. affirmat. Prodiere quoque ex instructissimâ celeberrimi Viri, *Marquarti Freheri*, Bibliothecâ diversi *Rerum Bohemicarum* Scriptores, & quidem *Hanovia* Ao. huj. Sec. decurr. 2. in fol. *Hujus Regni Insignia LEONEM* esse ex *Nummò* apparet, in quem Carmen elegantissimum pepigit *Salomon Frenzelius* à *Fridenthal*, quod est Epigr. XVII. *Semit. II. Sylv. I. Poëmat. suor. Witteb.* in 8. f. exc. p. 86. *Genealogicam & Chronologicam JUDICUM, DUCUM & REGUM BOHEMIÆ Descriptionem* excudi curavit *Zacharias Theobaldus, Junior, Witteb.* Ao. huj. Sec. 12. in 4. f. Sed *BOHEMORUM, DUCUM, REGUM* atque *INTER-REGUM Elogia* cum *Iconibus* imprimi curavit *Julius Solymanus, S. J. Presbyter*, Ao. huj. Sec. 29. typis *Sessianis* in fol. min. Hodie *Rex BOHEMIÆ* in celebratione Curæ

Gg

riæ

^a Praga hujusque defenestratio. ^b Moravia. ^c Lusatia. ^d Silesia. ^e Bohemiæ termini, & fluvii.

Boji.

Marcomanni.

Czechi.

incoluere Germanorum quidam: quibus pulsus *Boji*, Gallica gens, obsederunt, nomenque de suo regioni reliquerunt. Bojos pepulerunt *Marcomanni*, Germanica gens; hos, circa annum à nato Jesu MDL. *Slavonica gens*; quæ etiam nunc tenet, *Bojohæmi*, *die Böhmen*, à solo quod occuparunt, Germanis dicti; at *Czechi* suo sibi patrio vocabulo nuncupantur. Principio adventus à Ducibus populus regebatur; donec circa annum MDLXXXVI. ß Vratisslaus primus Bojohæmiæ Rex crearetur. Hunc postea continua serie secuti sunt alii Reges, donec Regiâ stirpe profus extinctâ, ad Austriacam domum regnum devolutum est. 7

II. Re-

riæ Imperiali primum potum, utpote *Archi-Pincerna*, seu *Pocillator*, IMPERATORI afferre tenetur, quem tamen sub coronâ regali, nisi liberâ voluntate voluerit, non tenebitur ministrare. Conf. *Werdenhagenii* Part. I. *Tract. General. de Rebuspp. Hanseat. p. 134.* Edition. *Lugd. in 16. f.* Habuit olim BOHEMIA quoque omnino Viros, quos, *Casp. Dornaviô* in *Principe Juventutis* p. 7. testante, utrinque adducere in contentionem Virtutis queat; *Bernstainios* nempe, *Budowecios*, *Gersdorpios*, *Hassenstainios*, *Hasemburgios*, *Hodiejovios*, *Lobkowicios*, *Rosemburgios*, *Rupovios*, *Rziczanos*, *Slikios*, *Schwambergos*, *Slavatas*, *Sternbergos*, *Smirzicios*, *Walsteinius*, *Wartembergios*; *Wehmskios* & fortè hodiè taleis plureis alios. Statum Ecclesiasticum in BOHEMIA quod concernit, ex *Joachimi Camerarii* Narratione de *Ecclesiis BOHEMIÆ*, quam cum annexis *Ludovicus Camerarius* publicari jussit *Lipsiæ* Ao. huj. Sec. 5. in 8. f. est videre. Et extat Liber elegans de ead. materiâ, qui sub *Rationis Disciplina Ordinisque Ecclesiastici in BOHEMIA* Titulo Ao. ejusd. Sec. 43. ead. f. est editus. Sed *Sam. Martini*, *Bohemi*, *Religio Gentis BOHEMICÆ Evangelica* excusa est *Witteb.* Ao. huj. Sec. 22. in f. 12. Extant & *Persecutiones Ecclesiæ BOHEMICÆ* *Lugd. Batav.* Ao. ejusd. Sec. 47. ut & *Consideratio causarum Belli BOHEMO-GERMANICI* eod. Ao. in 4. f. loco non adj. impr.

b Seu *Giserâ*.

BUNONIS.

ß Bohæmis *Vratisslaus*, iste Moguntia in publico Principum conventu ab Henrico IV. Rex creatus est: neque illum continua serie, quod Cluverius ait, alii Reges sunt sequuti; sed subinde Duces Remp. administrarunt. Ita ipsum illum Vratisslaum primum Bohemorum Regem exceptit interregnum LXV. annorum, sub sex Ducibus; & Uladisslaum II. iterum sequutum est interregnum XXV. annorum, sub quinque Ducibus; Neque septem illi, qui succedere his, Principes Bohæmiæ regium nomen habuerunt usque ad *Premislaum*, qui à Philippo Cæsare Bohæmorum Rex tertius creatus est. *Dubravius*. Est verò Bohæmiæ Rex Imperii Princeps, *Electo* & *Pincerna*.

7 Regnum hoc à Carolo IV. in certos distributum fuit Circulos, quorum plerique ab opidis appellantur: suntque a 1. *der Böhmer Kreysz*: ubi *Wittigenau*, *Thabor*, *Budeweisz* ad *Muldaviam*, 2. *der Muidaw Kreysz*: ubi *Domasin*, *Bistritz*, *Stepenouw*. 3. *der Podberder Kreysz*: ubi *Beraun*, *Carlsstein*, arx inexpugnabilis à Carolo IV. eondita; ubi corona & ornamenta regia affervantur. 4. *der Prachenscher Kreysz*: ubi *Pisek*, *Prachatitz* & *Crummaw*. 5. *der Pilszner Kreysz*: ubi *Glatow*, *Taus*, *Tachaw*, *Mies* & *Pilsen*, *Huffitico* ac nupero bello nobilitata. 6. *der Ellenboger Kreysz*: ubi *Ellenbogen*, *Thermæ Carolinæ*, *Carlsbad*, celebres. *Egra*, ubi *Wallensteinus* anno 1634. interemptus: eadem urbs quoque aciculis nobilis est, & *Vallis Joachimica*, *Joachim-*

a Bohæmiæ circuli.

II. Regio ipsa est omnium rerum ad usum vitæ humanæ necessariarum fertilissima; argenti ærisque metallis abundans: quibusdam in locis etiam auri sunt venæ. Urbium clarissima est *Praga* (*1), regni caput, Regumque sedes, totius Bohæmiæ compendium: urbs sanè magnificentissima, superbis ædificiis frequens, exteris nationibus affluentissima. Secundum locum tenet *Pilsen*. Reliqua opida nobiliora sunt *Kralowihradetz*, Germanis *Königin-Grätz*; *Kutnabor*, German. *Kuttenberg*; *Limpurck*, German. *Limburg*; *Thabor Budiejowice*, German. *Budweis*; *Lanii*, German. *Laun*; *Satetz*, German. *Satz*; *Litomierzitze*, German. *Leitmeritz*; *Chomutow*. German.

Soli natura.

Pilsen.

Königin-
grätz.
Kuttenberg.
Limburg.
Thabor.
Budweis.
Laun.
Satz.
Leitmeritz.

chims-Thal, metallifodinis & celebris: ubi nummi unciales argentei primùm cusi sunt: unde ejusdem valoris nummis manet nomen, ut *Joachimici*, *Thaler*, *Vallenses*, à Valle ista, vulgò dicantur. 7. *der Satzer Kreysz*: ubi *Saza*, *Commotaw*. 8. *der Rakoniker Kreysz*: ubi *Rakonick*. 9. *der Schlaner Kreysz*: ubi *Slap*. 10. *der Leitmeritzer Kreysz*: ubi *Leitmeritz*, haud longè ab *Egræ* & *Albis* confluentibus; vinum ejus est in pretio. *Auffig* ad *Albim*, *Melnick* ad *Albis* & *Muldaviæ* confluentes, in arduo colle positum. *Diezin*, ubi *Pielstniz* in *Albim* se effundit. 11. *der Bunzlauer Kreysz*: ubi *Jung- & Alt-Bunzel*: atque hoc ad confluentes *Albis* & *Gieseræ*. *Numburg* ad *Albim*. In hujus & sequentis Circuli finibus sunt montes *Gigantium*; *des Riesengebirge*: in quibus spectrum *Ribenzal* vulgò dictum, viatoribus sæpe obvium. 12. *der Kaurzimer Kreysz*: ubi *Kaurzim*, *Praga*, *Brandeis*, *Bömisch Broda*. 13. *der König-Grätzer Kreysz*: ubi *König-Grätz* ad confluentes *Orlitzæ* & *Albis*, *Jaromirsz*, *Trautenaw*. 14. *der Chrudimer Kreysz*: ubi *Chrudim*, *Litomiszl* & *Hohe-maush*. 15. *der Czaszlauer Kreysz*: ubi *Czaszlaw*, ubi *Ziskæ* sepulchrum. *Kuttenberg*, altera regni metropolis olim metallifodinis celebris. *Kolin* & *Deutschen Broda*.
a *Praga* ad *Muldaviam*, cui Pons im-

positus 872. cubitos *Pragenses* longus, quo *Parva urbs die Kleine Seite* Veteri jungitur. Est enim urbs triplex, *Vetus*, *Nova* & *Parva*; *die Alte Stadt*, *die Neu Stadt*, und *Kleine Seite*, in qua arx *Retzbin* in monte sita, Regum sedes: claret *Academia* à *Carolo IV.* Instituta. Hic *Hussus* & *Hieronymus Pragensis* impugnarunt regnum Pontificium: qua de causa à *Consilio Constantiensi* condemnati, ibique combusti sunt anno C. 1416. Cæterum *Praga* frequentibus tumultibus, ac illo in primis memorabilis, quo anno 1618. *Consilium Cæsarii* ex fenestris ab *Ordinibus* regni præcipitati sunt: unde bellum exortum, quod demum post triginta annos, quum hæc ipsa urbs à *Succicis* jam obsideretur copiis, pacis interventu sedatum est anno 1648. Et anno 1620. ad hanc urbem prælio superatus est *Fridericus Palatinus*, paulo ante *Bohemiæ Rex* creatus.

b *Thabor* *Hussitarum* belli arx & propugnaculum diu fuit.

HEKELII.

c Qui *Bestia*, & non *Homo* fuit.

d Et *Doctrinâ Mathematicâ*.

e In hanc *Triurbem* pepigit elegans *Epigramma M. Salomon Frenzelius*, quod est *xlix. Semit. xi. Sylvul. i. p. 86. seq.*

Gg 2

BUNO-

a *Praga*. b *Thabor*.

(*1) In *Academia*, *J. Hussio* Rectore, 40000 *Studiosos* numerarunt. Huc usque admodum frequens est, & in toto Regno unica: *Jesuitarum Collegium* superbissimum, Pons lapideus 16 arcibus, *Palatium Valenstienii*, arx *Cæsarea*, *Prætorium* & *forum*, sunt visu digna. (*Ed. Lond.*)

Commetaw. man. *Commetaw*; Thermæ Carolinæ, *Karlsbad*, saluberrimis
Karlsbad. aquis opidulum est celebratissimum.

III. Sub Bohemiæ regno censentur Moravia, Silesia ac Lu-
Moravia. fatia. § *Moravia* Marchionatus nomen habuit à flumine in
Mähren. Danubium exeunte, quod Plinius *Morum*, Tacitus *Marum*
vocat, Gens incolit Slavonica, Germanis mista. Urbium cla-
Olmitz. rissima est ⁿ *Olmitz*, Slavonicè *Olomuce*; caput regionis, ele-
gans ac dives (*1) ^o *Brin* (*2) & ⁱ *Znaim* (*3) inter splen-
didissimas haud postremæ. *Iglaw* (*4) & ⁿ *Kremster*, non
negligenda opida.

Silesia
Germ.
Schlesingen
& Schlesien.

IV. *Silesia* ampla ac dives regio, sub Ducatus titulo XVI.
Principatus in sese complectitur; quorum nomina sunt; *Bresz-*
law, *Glogaw*, *Sagan*, *Schweinitz*, *Lignitz*, *Briege*, *Neisse*,
Crossen, *Teschén*, *Oppelen*, *Ratibor*, *Münsterberg*, *Troppe*,
Jaur, *Olffe* & *Jägerndorf*. Poloniae regibus subjecta fuit pri-
mum

BUNONIS.

§ a *Moravia* habet ab Oriente Poloniam
& Hungariam, à Septemtrione Silesiam,
ab Occasu Bohemiam, à Meridie Austriam.
Rigatur Maro seu Morava, qui à Septem-
trione versus Austrum mediam fermè fecat
Moraviam g: ac porro rigatur Teja, Igla,
Swarta, Zwitta, Beczwa. b

ⁿ *Olemüzium* i ad Marum fl: Episcopali
dignitate eminet.

^o *Brinn* est ad confluentes & Zwittæ &
Swartæ.

ⁱ *Znaim* ad Tajam in Austriæ finibus,
Marggraviorum olim sedes.

ⁿ *Kremster* ad Marum fl. Episcopi Ole-
müziensis sedes.

HEKELII.

f Veteribus *Marcomania* vocata.

g Unde & parvæ huic Regioni nomen.

b Apud *Moravos* Medicus celeberrimus

fuit THOMAS JORDANUS à *Clausoburgo*,
qui circ. Anno CHR. 1585. claruit. Tra-
ctatus ejus recenset *Paschal. Gall.* in *Bibl.*
Medic. Alioquin *Moravi* sermone, ritibus
moribusque perinde morati, ut *Bohemi* sunt.
Germanica tamen lingua in Urbibus inter
Optimates in usu est. Hoc verò jam mi-
rabitur aliquis, inquit *Dubravius*, ut est
profectò admiratione dignum, inventi in
Moravia THUS & MYRRHAM non ex
arbore defudante, ut alibi, lectam; sed à
Solo Terræ erutam uno tantum in loco,
cui GRADISCO nomen, in quo ad hunc
diem THUS non solum, quod masculinum
vocant à similitudine testium, sed quòd
alta præterea Virorum Mulierumque mem-
bra offentat, effoditur. Sunt autem in *Mo-*
ravia Comitatus duo cum aliis nonnullis
Dominis.

ⁱ *Bohemicè* Holomatz.

HEKE:

a Moravia.

(*1) S. Cyrillus hujus loci Apostolus & Episcopus, Author Alphabeti Croatici ceu Ve-
nedici, in quo Biblia sacra interpretatus est circa An. 880. habetur. (*Ed. Lond.*)

(*2) Urbs bene munita, & propter unicornu minerale in vicinâ inventum nobilis. (*Ed.*
Lond.)

(*3) Cluverio, Ptolem. *Medioflanum* dicitur, pluries, superiori sæculo, a Cæsareis &
Suecis subdita; Vinetis plurimis nobilis. (*Ed. Lond.*)

(*4) Primum inter Moravos Confessionem Augustanam amplexa est. Suecis aperuit por-
tas An. 1645. (*Ed. Lond.*)

mum universa Silesia: postea circa annum clo ccc. in Bohæmiæ Regum fidem se contulit, à quorum Imperio etiam nunc pendet. Urbium princeps est *Vratislavia* ^k, Bojohæmis *Wratz-* ^{Vratislavia,}
law; German. *Breszlau* (*1), opulentissimum in his oris
 Emporium, splendida sanè urbs, ac meritò inter tres pulcher-
 rimas Germaniæ (quarum alteræ Monacum & Lipsia) com-
 putata. Secunda ab hac est *Glogovia*, cognomine Major, ^{Glogovia,}
Grosz-Glogaw (*2). Sequuntur hinc *Sagan* (*3), *Schwei-*
nitz (*4), *Neisse*, *Lignitz* (*5), *Briega*, *Olaw*, *Oppelen*,
Troppaw, *Teschau*. Est præterea in his oris inter Bojohæ-
 miam & Silesiam, sui quondam juris Comitatus Glacensis, ^{Comitatus}
Glatz (*6): cujus titulo, Comitum stirpe extincta, Bojohæ-
 miæ Rex nunc gaudet. ^{Glacensis,}

V. Si-

HEKELII.

^k Hanc Urbem, quam vera & sincera Pietas, rara Modestia atque Benignitas, solidissima Eruditio atque Doctrina, Candor non ubivis obvius, singularisque illustrium atque nobilium Senatorum Prudentia & Consilia maxime commendant, non immeritò *Coronam Provincie SILESIACÆ* & quasi *ipsum SILESIA SILESIAM* vocat *Jo. Andr. Quenstedius* in Dial. de Patriis Viror. illustr. p. 188. seq. Patria est dulcissima non solum τὴν πᾶν ACOLUTHORUM meorum, sed & *Pauli Ammanni*, *Andr. & Joannis Aurifabrorum*, *Andrea Calagii*, (cujus MS&ta quædam Poëtica nondum, ut scio, impressa, in scriniis meis sanctè adhuc servo,) *Christophori Coleri*, *Joannis Cratonis à Craftheim*, *Casparis Cunradi*, *Joannis Fersii*, *Godofredi Fibigii*, *Joannis Fleischeri*, *salom. Frenzelii*, *Joannis Gebhardi*, *Martini Hannkii*, *Joannis Hennemannii*, *Danielis & Zacharia*

Hermannorum, *Pauli Hofmanni*, *Petri Kirstenii*, *Joann. Metzleri*, *Ambrosii Moibani*, *Petri Monavii*, *Joannis Mulleri*, *Caroli Ollevii*, *Luca Polionis*, *Phil. Jacobi Sachii*, *Georgii Schœbellii à Rosenfeld*, *Daniel. Sennerti*, *Elia Thomæ*, *Petri Vincentii* atque *Zacharia Ursini*, Virorum Eruditione, Doctrinâ, Scriptis, Virtute, Autoritate atque Honore celebrium. Habui olim VRATISLAVIÆ, DEO & FERDINANDO ALBERTO, Duce *Brunsvicensium & Lunenburgensium* g. m. feliciter sic disponentibus, Principem clementem ac benignum FRIDERICUM, S. R. Eccl. Cardinalem ac *Hassia Landgravium* eminentissimum, Principem longiore vitâ dignissimum, de cujus summâ in me gratiâ atque benignitate à *Christophoro (Samuelis heu! quondam mei Fratris) Pomario*, clarissimo *Vratislaviensium* Philologo mihiq; amicissimo, olim quoque certior factus.

Gg 3

BUNO-

- (*1) Nomen a Vratislao Bohemorum Principe ducit. Commercio Mercatorum peregrinorum celebris, urbis Imperialis privilegia vendicat; Academia celebri gaudet. Haud ita pridem Incolæ plerumque Religionem restauratam professi sunt. (Ed. Lond.)
- (*2) Ubs probe munita, olim suis Principibus, at nunc Cæsari parens, male audit propter morbum paralyticum & Calculum Incolis infestum, quia nimium Cerevisiæ amaræ & fortis bibunt, & carnis porcine edunt. (Ed. Lond.)
- (*3) Urbs ampla, bene culta, at multum bello civili a Suecis & Cæsareis perpeffa. (Ed. Lond.)
- (*4) A multitudine porcorum nomen duxit. (Ed. Lond.)
- (*5) Ob proffigatos Cæsareos An. 1635. a Suecis nobilis. (Ed. Lond.)
- (*6) Non constat utrum ad Bohemiam, an ad Silesiam pertineat. In Templo illorum maximo Ethnici antiquitus Idolum colebant, cui virgines comam parietibus affixam devovere, ubi non ita pridem Tabulæ istæ votivæ cernebantur. (Ed. Lond.)

BUNONIS.

a Silesia¹ habet ab Oriente Hungariam; à Septemtrione Poloniam; ab Occidente Lufatiam, & Marchiæ Novæ partem; à Meridie Moraviam & Bohæmiam: à Bohæmia, Moravia & Hungaria perpetuis fejungitur Montium jugis: quæ sunt inter Silesiam & Bohæmiam, vulgo vocantur *das Böhmiſche Rieſen-oder Schneegebirge*: quæ inter Moraviam & Silesiam, appellantur *das Geſancke*: item *das Reiſſiſche und Mähriſche Gebirge*: qui verò montes Silesiam ab Hungaria & Polonia ſeparant, dicuntur *das Ungariſche Gebirge*: itemque Jabeluncha ab opidulo, quod in montium faucibus, per quas ex Hungaria in Silesiam itur, ſitum eſt. Rigatur Odera, Bobera, Niſſa, Katzbach, Queis, Zack, Olavia & Bartſch. Silesia Imperii R. provincia non ſe contulit ipſa in fidem Regum Bohæmiæ; Verùm eam primùm debent Reges Bohæmiæ beneficio Friderici II. Imperatoris; ac deinde Rudolphi I. qui provincias illas, Henrico Vratiſlavienſi & Sileſiæ Duce deſuncto, feudi jure tradidit & conceſſit Bohæmiæ Regi: quod etiam in Tabulis ſuis proſitetur Carolus IV. ipſe Bohæmiæ Rex. m. Dividitur Sileſia in *Superiorem & Inferiorem*. Superior verſus Poloniam Minorem, Hungariam & Moraviam, excurrit; b in qua ſunt Ducatus 1. *Teſchinerſis*, cujus metropolis Teſchena ad Elſam. 2. *Oppaviensis*, *das Hertzogthum Troppen*; ubi Oppavia, quæ & Troppa, ad Moræ & Oppæ confluentes n. 3. *Carnoviensis*, *das Hertzogthum Jägerndorff*: ubi Carnovia, *Jägerndorf*, ad Oppam fl. 4. *Ratiboriensis*; ubi Ratibor ad Oderam; Sora; & *Oderberg* ad Oderæ & Elſæ confluentes. 5. *Oppolienſis*, *das Hertzogthum Oppeln*: ubi Oppeln ad Oderam. In *Inferiori Sileſia*, quæ à Ducatu Oppavienſi & Oppolienſi verſus Lufatiam & Marchiam ſe extendit, ſunt Ducatus 1. *Bregensis*, *das Hertzogthum Brieg*: ubi Brega: Brieg, *Reichenſtein*, *Silberberg*, opida auri argenti-que fodinis celebria: & *Piſchen*, in Poloniæ finibus accepta à Polonis clade anno 1588. nobilitatum. 2. *Ducatus ſive Episcopatus Niſſenſis*; ubi Niſſa ad fluvium cognominem Epilcopi Vratiſlavienſis ſedes: & *Groſkaw*, Principatus titulo gaudens. 3. *Ducatus Monſterbergenſis*, *Monſterberg*, & *Franckenſtein*. 4. *Vratiſlaviensis*: *das Hertzogthum Breslaw*;

ubi Vratiſlavia. 5. *Olsnenſis*, *das Hertzogthum Olſe*, ubi Olſna & *Hundesfeld*: quo loco Henricus V. cum Polonis conſiſſit anno 1109. 6. *Suidnicenſis*, *das Hertzogthum ſchweinitz*: ubi Suidnizium ad Weilſtritz: urbs ampla & eleganti ſtructura ædificiorum conſpicua p; & *Strigovia*, *Striege*, opidum terra ſigillata nobile, quæ in vicino S. Georgii monte effoditur. 7. *Juraviensis*, *das Hertzogthum Faur*: ubi Juravia, *Faur*, cum arce, in qua utriusque Ducatus Suidnicenſis & Jauraviensis Præfectus Regius reſidet. In aditu Grammatei lemma hoc legitur:

*Hic locus odit, amat, punit, conſervat, honorat:
Nequitiam, pacem, crimina, jura, probus.*

Hirſchberg ad Zakeli & Boberæ confluentes: ſuprà quod opidum ſunt thermæ *Hirſchbergenſes* q. 8. *Lignicenſis*, *das Hertzogthum Liegnitz*: ubi Lignizium ad Kazbach fl. munitum, Ducum ſedes r *Nickel Stadt*, à quo haud longè abeſt pagus *Wolfſadt*, ubi anno 1241. Tartari, commiſſo prælio, tantam Chriſtianorum ediderunt ſtragem, ut novem grandes ſaccos implerent auriculis, quum tamen ſingulis cæſis unam tantum præſcidiffent. Huc quoque pertinet Diœceſis *Wolaviensis*, ubi Wolavia, inde haud longè abeſt cænobium celebre *Leubus*. 9. *Glogoviensis Ducatus*, *das Hertzogthum Glogaw*, cujus metropolis Glogovia ad Oderam, quæ ut ab altera Glogovia, quæ eſt in Superiori Sileſia, diſtinguatur, vulgo *Groſz Glogaw* dicitur, in nupero bello operibus munita. 10. *Saganenſis*, *das Hertzogthum Sagan*: cujus caput eſt Saganum ad Boberam; *Pribuſium*, *Pribuſz*, Ducatus titulo olim nobile. Inde haud longè abeſt pagus *Dubrow*, ad quem 1636. d. 6. Martii, hora ſexta matutina, ſudo cœlo, magno cum fragore ex aère lapſus lapis plus quam *δύο δυντος* vario metallo plenus, friabilis: niſi qua cutis exterior in decimam unicæ partem valido, ut videbatur, igne aduſta corpus reliquum cohibebat. *Vechmerus in Germ. brev.* 11. *Croſnenſis*, Sileſiæ Ducatus verſus Marchiam ultimus, *das Hertzogthum Croſſen*, ubi Croſna, *Croſſen*, ad Oderæ & Boberæ confluentes ſ. *Conradus* Dux Steinaviensis in Sileſia, ad Salisburgenſem vocatus Epilcopatum, quum cognoviſſet, Salisburgi non eſſe

a Sileſiæ fines. b Sileſiæ in 16. Ducatus diviſio.

V. Silesiæ ab Solis æstivi occasu contermina est ^{Lusatia} *Lusatia*, ^{Lausitz} *Lusatia*, Hexapolitano agro *die Sechs-Städte*, à senario opidorum numero sic appellata, clara. Nomina eorum sunt, *v* Bautzen, *z* Görlitz, *o* Sittaw, *Kamitz*, *π* Luben, *ρ* Guben. Quorum tria priora satis lauta.

esse cerevisiam, sed ibidem bibi vinum; in patriam rediit, iniquens, se malle carere Episcopatu, quàm cerevisia Steinaviensi.

H E K E L I I.

l Non ignobilis quippe Regio, quam olim *Visburgii* & *Quadi* incoluere.

m SILESIAM descripserunt, præter *Nicolaum Henelium*, *Martinum Zeilerum* & *Matth. Marianum*.

n Patria est *Amandi Polani*, Calvinistæ celeberrimi, & *Basileensium* Professoris fati industrii.

o Et incluta Urbs.

p *Christophor. Pelargi*, *Apostata*, & *Hieronymi Trautleri*, Virorum clarissimorum Patria.

q Ducatus *Juraviensi* annumeratur etiam *Leoberga*, (*Germ. Lemberg*), *Nicolai* & *Elia*, Fratrum *Reufnerorum*, & *Joannis Langii*, Medici excellentissimi, dulcissimum quondam natale Solum.

r Nomen habet à *Ligiis*, seu, ut alii legunt, *Lygiis*, qui *Tacito* Lib. xii. *Annal.* Populi sunt *Germania*, quorum appellatione *Silesii* comprehenduntur, qui *Schlesier* sunt *Willichio*. Quomodo olim destructa sit, vid.

Dresseri præcip. Germania Urb. p. 353. qui p. sequ. addit, quod Anno CHR. m. cccc. liv. coortâ Seditio, oppidanus Senatus sit trucidatus, expulso Præfecto Regio. Sed compressus est tandem motus omnis operâ *ALBERTI, MARCHIONIS BRANDENBURGICI*, totius Ducatus possessione in *FRIDERICUM*, *Lignitii* Ducem, translata à Rege *MATTHIA*. Heic præfunt summâ cum laude hodie Ecclesiæ Evangelicæ *Gottfried Richerus* & *David Schindlerus*, Theologi pii, modesti ac mihi verè amici. Claret heic quoque *Dn. Knichenius*, Politicus ac Polyhistor insignis.

s Pertinet ad Ditionem Electoralem *Brandenburgicam*.

B U N O N I S.

u à *Marchionatus Lusatia* habet ab Oriente *Silesiam*; à Septentrione *Marchiam*; ab Occidente *Saxoniam Superiorem* & *Mis-*

C A P.

niam, à Meridie *Bohæmiam*. Rigatur *Sprevâ* & *Nisso*. Dividitur in *Superiorem*, quæ in Austrum, versus *Bohæmiam* & *Misniam*, extenditur: *Inferior* est altera pars versus *Saxoniam* & *Marchiam*.

v *Baudissina* ad *Sprevam* *Promarchionis Superioris Lusatia* sedes est. (* Incendio pene deleta a *Copiis Cæsareis* Anno 1634; Olim *Imperialis*, at nunc *Electori Saxoniae* subdita. (*Ed. Lond.*)

z *Gorlitium* est ad *Nissum*. *

o *Sittavia* itidem ad *Nissum* in ipsis *Bohæmiæ* finibus. (* *Cerevisiâ* celebris. (*Ed. Lond.*)

π *Lubena* ad *Sprevam* *Promarchionis Inferioris Lusatia* sedes. (* In *Comitiis Provincialibus* primum locum obtinet. (*Ed. Lond.*)

ρ *Gubena* ad *Nissum*. *Lusatia* anno 1623. à *Ferdinando II. Imperatore Electori Saxoniae* fuit attributa, ac demum anno 1637. solemnî ritu tradita, & in fidem ejus adacta. (* Bene munita; à *Cæsareis* An. 1631. capta, a *Marchione Hamiltonio* postea recuperata. (*Ed. Lond.*)

H E K E L I I.

t Hæc Regio frumenti & segetum feracissima est, nec differt ab Agro *Silesio*.

v Et *Casparis Peuceri* Patria.

x Nomen invenit à combustione, ut *Germanicè* *Brandstat* appellari possit. *Slavis* *Ischraëliz* combustio est. Unde tandem *Gorlitiz* flexu, s. commutatione quâdam litterarum factum est. Patria est *Bartholom. Sculteti*, Mathematici insignis, & *Joach. Maisteri*, Poëtæ eximii & celebris. (* Probe munita, commercio panni & cerevisiæ celebris. (*Ed. Lond.*) *Laudatissimæ* *Reipublicæ* hodie à consiliis est *Henr. Petrus Haberkornius*, *PETRI*, Magni Theologi *Gisfensis*, Filius. In Ecclesiâ clarent *Michaël Fetterus* & *Christophorus Seifertus*; in incluto vero *Gymnasio* incluti nominis est Director ejusd. laudabilis, *Christianus Funccius*, Præceptor meus optimus, cum *Abrahamo Vechnero* Amico singulari.

R E I S-

a *Lusatia* limites & divisio.

CAP. XIV.

*Marchia Brandenburgensis, Pomerania, Meckeloburgium,
Holfatia. I*

I.

Marchia
Brandenburgensis.

Regio hæc est spatiosa, ingentibus silvis, lacubusque atque paludibus invia, ab opido *Brandenburgio* cognominata.

REISKII.

f a Marchia vetusto eoque Germanico vocabulo terra vocatur limitanea, aut regio limitibus objecta: Brandenburgica vel Brenoburgica autem à Castro Brandenburg, cui capto Henricus Auceps Imp. Marchionem novum Sigfridum, nempe tuendis contra Sclavos Vinedosque limitibus præposuit. Carolus M. quidem terras illas Sclavicas ad Vistulam usque sub imperium redegerat suum: Ast rebelles Sclavi iterum ab Ottone M. domiti arctius Episcopatu Brandenburgico A. 960. constringebantur. Inde Marchia multis subjecta dominis, tandem A. 1417. ad Norimbergenses Burggravios pervenit: Quorum potentia nunc tantum eminet, ut regiones subditæ à Prussia usque ad Rhenum & Cliviam ducenta per millia procurret. Plura ex observatis Geographicis heic præterire cogor; Pluraque ad Pomeraniam à Pomerianis, gente Sclavica dictam, & Polonis proximam, Vetus illa Viadro determinabatur; posterior & hodierna ulterius patet: Tota quondam vel regulis & Principibus suis subjecta, vel Danis etiam Polonisque, ut tamen ab Imperio Germ. penderet. Denique Bogislaus & Casimirus, Pomeraniæ Principes, qui diu in clientela Henrici Leonis, Ducis Saxoniarum Bavarique, fuerant, à Friderico I. Cæsare Duces Imperii A. 1181. creabantur: Horumque posteritas ad A. 1637. vigit, Bogislafo XVI. defuncto, & tota b Pomerania per successionem hereditariam ad Electores Brandenburgicos devoluta: Sed ea per diuturnum bellum Germanicum à Suecis capta & tandem in partes divisa fuit. *Duo*

itaque Ducatus adhuc supersunt, nec illi unquam ad septenarium ab auctore proditum pervenerant. Quin bello superiori proximo tota Pomerania & Stetinum obsidione acerrima pressum A. 1676. Electori Brandenburgico cum Stralesfundo & Gripswaldia cessit; sed denuo per pacem Noviomagensis ad Suecos rediit. c Mecklenburgicus Ducatus à Mecklenburgo, civitate Obotritorum veteri, & castro firmissimo dictus, olim suos Dominos, eosque non paucos habuit; donec ab Lothario Imp. ac hujus nepote Henrico Leone ad obsequium redigerentur, erectis duobus Episcopatibus Mecklenburgensi aut Swerinenfi, & Rarzburgensi, Lubecensi etiam aut Altenburgensi melius restaurato. d Lubeca enim tum temporis Henrico Duci subdita illo auctore jus suum & privilegia multa obtinuit, sed Imp. Friderico I. inter urbes Imperiales liberata A. 1188. adscita. Unde nec Ducatui adhæret Mecklenburgico, quem Carolus IV. Imp. A. 1349. constituisse legitur; nec Stargardia illi subest, sed Electorali Pomeraniæ. Wismaria vero per pacem Noviomagensis Suecis denuo pareat. e Lauenburgum ab Henrico Leone conditum, ipsique ac hujus posteritati cum Comitatu Ratzeburgico subjectum fuit: Unde serenissima Domus Brunsvigo-Luneburgica defuncto Duce ultimo Julio Francisco Ducatum Lauenburgicum A. 1689. occupavit, & adhuc possidet: f Ratzeburgum autem oppidum machinis Danorum fulminalibus nuperime confusum & dirutum jacet, castro tamen adhuc salvo & superstiti. g Holfatia dupliciter accepta vel totum vel partem significat: h Illa plures

a Marchia Brandenburg. b Pomerania. c Mecklenburgicus Ducatus. d Lubeca. e Lauenburgum. f Ratzeburgum. g Holfatia. h Ducatus duplex.

nata. " Dividitur in duas potissimum parteis, *Veterem ac No-*

vam

Brandenburgum est in Media March.

plures regiones uno ambitu comprehendit; Hæc specialiter dicta cæteris regionibus contra-distinguitur. Holfatia tamen tota & ipsa veteri Saxonie annumerata, Ducibusque Saxonis subjecta fuit; tandem Comitibus Schaumburgicis horum beneficiariis, & post Friderici I. Imp. tempora Vassallis imperialibus. Denique sub Christiano I. Danieque rege *Ducatus A. 1477. Holfatia facta, ultimoque in regiam & Ducalem divisâ*, quantas turbas incurrit, Ducis sereniff. Alberti Christiani A. 1689. iterata restitutio docebat. a *Schlesvicensis* primum Marchionatus, ab Henrico Aucupe factus, tanquam limes Danieque Germanieque perpetuus, in Ducatum desit, plane ab Holfatia separatum, & beneficio pacis Rotschildensis à nexu feudali Danico liberatum. Stormaria vero & Wagria, quas Cluverius omisit, Holfatie adhuc subsunt: Non subest amplius b *Hamburgum* ab sylva aut nemore, quod Saxones *Ham* vocarunt, olim dictum, Archiepiscopatu & castro Danis Sclavisque opposito insigne, sed inter liberas Imperii Germanici urbes nunc habetur, Rege Danico adhuc protestante: Hinc controversia publica, & oppugnatio crebrior erupit. De urbibus cæteris etiam munitis conferat, cui lubet Casp. Dankwertz descript. Holfat Mart. Zeylery Topograph. Joh. Mölleri Ifagogen ad histor. Cherfonesi Cimbric.

BUNONIS.

a c *Marchionatus Brandeburgicus* a habet ab Oriente Poloniam, & partem Silesie, à Septemtrione Pomeraniam, & Meckeloburgum; ab Occidente Ducatum Luneburgensem & partem Brunsvicensis; à Meridie Archiepiscopatum Magdeburgensem; Saxoniam Superiorem, & Lusatiam Superiorem & partem Silesie. Rigatur Albi, Odera, Spreta, Havela & Wartha. Distribuitur hic Marchionatus in diversas partes: ex quibus sunt d 1. *Marchia Vetus*, quæ concluditur intra Ducatum Luneburgensem & Brunsvicensem, Archiepiscopatum Magdeburgensem, & Albim. In eâ urbes celebriores sunt *Tanger-*

munda ad Tonagræ, vulgo *Tanger*, & Albis confluentes; unde opido nomen. *Stendalia* ad Vechtam provincie metropolis: Soldquella ad Letzam b: *Gardeleben* ad fl. Biese c, *Biszmarck*; *Osterburg* ad Bisæ & Vechte confluentes: *Seehausen* ad Vechtam: *Werbena* cis Albi, ubi Havelam recipit: ad ipsos confluentes celebris est munitio, quæ ab opido *Werbena* nomen habet, ac vulgo dicitur *die Werber-Schantze*. e 2. *Marchia Priegniziana*, vulgo *die Priegnitz*, in qua sunt *Havelberga* ad Havelam, Episcopatu nobilis: *Wittstockium* clade Saxonis Electoris ann. 1636. à Suecorum copiis illata notum: *Welsenach*: *Zechlin* castrum, Templariorum olim sedes: *Perleberga*, *Pritzwald*, *Kiritz*, *Lentzen* haud procul ab Albi. f 3. *Marchia Media* continetur intra Archiepiscopatum Magdeburgensem: *Marchiam veterem*, *Priegnizianam*, *Marchiam Uckeranam*, *Marchiam Novam* & *Lusatiam Inferiorem*. Urbes celebriores hinc sunt *Brandeburgum*, *Havelâ* interfluente in *Vetus* & *Novum*, *in Alt- und Neu-Brandenburg*, distinctum: *Ratenvia* ad Havelam: *Spandavia*; *Berlinum* & è regione *Colonia* ad *Sprevam*; *Francofurtum* ad *Oderam*, *Academia* anno 1506. d ornatum e: *Lubusium* ad *Oderam*: *Fürstenwald* ad *Sprevam*: *Selovia* & *Goritz* in agro *Sternbergensi*, *Brieza* fida f: *Bernau* cerevisia nobilis: *Stolpen*; *Angermunda Nova*, *Oderberga* arx ab Alberto II. Marchione condita. *Sueht* g, *Vierraden* ad *Oderam*; *Pottstain* ad *Havelam*: *Havela insula*: *Billin* ad *Rien* fl. *Vallis Joachimica*: ubi *Schola Electoralis*. Ad *Mediam Marchiam* etiam referuntur *Comitatus Rupinensis*, ubi *Rupinum Novum* & *Vetus*; *Granzoy*, *Wusterhausen*, *Lausatie Inferioris* pars: ubi duæ præfecturæ *Storkaw* & *Beszkau*. *Peizium* ad *Sprevam* munitum: *Cosbusz*, *Sommerfeld*. g 4. *Marchia Uckerana*, nomen habet à lacu, qui vulgo *die Ucker See*, ex *Uckera* fl. haud longè à *Prenzlow* profluit. Continetur *Marchia Uckerana* intra *Marchiam mediam*, *Pomeraniam* & *Meckeloburgum*. Præcipua urbs hinc est *Prentzlow*. h 5. *Marchia*

H h

chia

a Schleswic. b Hamburgum. c Marchionatus Brand. fines & divisio. d 1. Marchia Vetus. e 2. Marchia Priegniziana. f 3. Marchia Media. g 4. Marchia Uckerana. h 5. Marchia Nova.

Francofur-
tum.
Berolinum.

Coftrinum.

Spandavia.

vam Marchiam. Veteris caput est *Brandeburg*. Novæ *Francofurtum ad Oderam*, celebris civitas, mercatu nobilis. (*) *Berlinium* in medio Provinciæ situm, sedes est Principum (*) Electorum *Brandeburgensium*; urbs amoenissima. *Coftrinum*, vulgo *Köstryn*, mirando munimento nobile opidum. Alterum munimentum est *Spandaw*, prope *Berlinium* k. Cætero *Cros-
sen*

chia Nova excurrit longo tractu trans *Oderam* versus Ortum & Septentrionem, inter *Pomeraniam*, *Poloniam* & *Silesiam*. Rigatur præter *Oderam*, *Wartha*, *Notez*, *Traga*. Ex opidis præcipua sunt *Custrinum* ad *Oderæ* & *Warthæ* confluentes b; *Landsberga* ad *Wartham*, *Driefena* in *Poloniæ* finibus ad confluentes *Tragæ* & *Notez*, munitum opidum: *Schiefelbein*: *Arnswalda*, *Soldin*: *Falckenberg* in *Pomeraniæ* finibus & *Bernwald*. Refertur huc *Ditio Sternbergica*, in qua *Sonnenburg* ad *Wartham* Magistri Ordinis Equitum D. *Johannis* sedes, *Drossen* Regionis; caput: *Reppen*: *Zielentzig*. Patet omnis *Marchionatus Brandeburgicus* in longitudinem 60 milliaribus; latitudo vero ejus diversa est, ut *D. Wolfgangus Jobsten* notavit. Et tamen provincia illa, si non omnis, saltem major ejus pars, *Carolo IV.* Imperatori ab *Ottone Bavaro* ducentis aureorum millibus vendita est: quam pecuniam omnem idem *Otto* in arce *Wolfstein* *Isaræ* imminente, quinque millibus passuum infra *Landshutam* sita, prædegit; quam *Margaretæ* *Pistoris* cujusdam uxoris amoribus vacaret. *Aventinus*.

HEKELII

a *A Wandalis* Populis olim inhabitatus.

(*) *Berolinum*, Germanis *Berlin*, ad amnem *Spream* sita; quinque contiguas civitates complectitur, quarum nomina sic a Germanis incolis exprimentur: 1. *Berlin*, 2. *Cöln*, 3. *Friderichswerder*, 4. *Dorotheenstadt*, 5. *Friderichstadt*, quæ unam amplissimam pœne totius Germaniæ urbibus simul omnes efficiunt. in hac Reges *Boruffiæ* qui & Electores *Brandenburgici* audiunt, habitare dudum consueverunt. *Berolinum* sub *Fridrico I.* Rege *Boruffiæ*, Bonæ litteræ, Artes liberales, & multiplicis generis opificia illustrarunt.)

(i*) *Palatium* habet splendidissimum, supellectile ditissima ornatum; *Armamentarium* optime refertum; *Bibliothecam* vix ullis secundam; & *Musæum* rarissimæ Artis & Naturæ Monumentis repletum. In aula Principis 2500 *Tribuni militum*, *Centuriones* &c. numerantur, cum 8000 *Satellitibus*; habetur enim totius Germaniæ, Cæsare excepto, Princeps potentissimus, & ad rem bellicam instructissimus. *Oppidum* est munitissimum, plateis amplis & ædibus laudatissimis decoratum, de Cæteris *Atlan. Geog. Lond.* consulas. (*Ed. Lond.*)

b *Abdia Pratori*, *Academiæ Francosur-*
tenfis egregii Decoris, Patria.

c *Cerevisiâ* boni saporis clara.

d Ab Electore *Joachimo I.*

e In hac *Academiâ*, ubi olim & nuper præ cæteris claruere *Joannes Brunne-*
mann, *Jo. Fredericus Rhaetius*, *Sebastianus Ram-*
sbeck ac *Christianus Ravius*, præter claris-
simum *Beckmannum*, hodiè haud inelati sunt
Samuel Stryke, immortale *Jctor.* Decus,
Joannes Simon, *Irenæus Vehr*, *Bernhardus*
Albinus ac *Tido Heinr.* à *Lith.*

f Quæ ab aliis Veteri *Marchia* attribuitur.
Martini Chemnitii primum vagitum excepit.
g *Urbani Pierii* Patria.

h Patria *Casp. Barthii*, Germaniæ *Lumi-*
nis, qui *Solis*, quam *Luna*, maluit esse æ-
mulus, lucem aliis potius impertiens, quam
precariam accipiens.

i Et *Academiâ*.

k Hæc *Urbs* satis ampla, opulenta atque
splendida in primis hac de causâ Exteris se
reddidit commendabilem, quod non solum
Respublica, sed & *Ecclesia* ac *Schola* optimè
ibidem constitutæ sunt, *Gymnasio Sena-*
torio hodiè summa cum laudè præest *Gott-*
fried Weber, Theologus & Philologus verè
præstans ac clarus, Fautor meus certissimus,
qui Collegam sibi proximum atque conjun-
ctissimum

sen Ducatus, qui antea in Silesia censebatur, nunc Marchionibus Brandenburgensibus paret.

Crossen Ducatus.

II. *β Pomerania Ducatus* solo fertilissimo juxta litus maris Codani longo tractu expanditur, in septem parteis, quarum quæque Ducatus dignitate censetur, divisus. Nomina Ducatum sunt, *γ Wenden*, *δ Stetin*, *ε Gützkow*, *ζ Wolgast*, *η Use-*

Pomerania Ducatus VII.

stissimum habet *Samuelem Rodigast*, Philosophum industrium & mihi valde amicum. Olim docuere in Ecclesia Evangelicâ Viri longè clarissimi, *Georgius Lilius* & *Elias Sigism. Reinhartus*; Cognatus meus desideratissimus. Sed Reformatae præerat *Georg. Conrad. Bergius*, Vir clarè doctus ac splendidus. Ut autem *Vorsilana* doctrina ornavit olim Gymnasium Electorale *Joachimicum*, idque florens *Colonia*: sic ornat idem similiter studium ac labor *Wilhelmus*, qui & in augustissimam atque instructissimam Bibliothecam Electoralem *Brandenburgicam*, cujus Præfectus incredibiliter curiosus est *Christophorus Hendreich*, MUSA decima ac CHARITUM quarta impenditur. FRIDERICO III. Electori gloriosissimo, cujus Parens FRIDERICUS WILHELMUS, nuper d. XXIX. April. Ao. huj. Sec. 88. placidissimè quippe denatus, à docta cohorte imperterritus *Germanorum* ACHILLES merito est dictus, à Consiliis intimis ac solidissimi Status sunt Lib. Baro à *Gromkow*, *Franciscus* à *Meinders*, *Jo. Fridericus* à *Reetz*, Dn. à *Fuchs* atque plures alii, quos consummata in quolibet Studiorum genere Eruditio, rarissima Morum civilium aulicorumque suavitas, ac felicissima Rerum gravissimarum expeditio undique commendant.

quæ est inter Ducatum Mecklenburgensem & Oderam fl. & *Posteriorem* seu *Uteriorem*, *Hinter-Pommern*, quæ ab Odera ad Poloniam, *Cassubiam* & *Pomerelliam* se extendit. *Citerior* omnis, item *Rugia*; & ex ulteriori *Stetinum*, *Gartz*, *Dain*, *Golnau*, *Odera fluvius*, & *Insula Wollin*, *Sueciæ* regno concessa. Alteram, *Uteriorem* scilicet, tenet Elector Brandenburgicus.

γ e Ducatus Venedorum, *das Hertzogthum Wenden*, est in ulteriori Pomerania; ubi *Regenwalda* ad litus Maris Baltici; *Stolpa*, ad fluvium cognominem *m*, *Scлага*.

δ d Ducatus Stetinensis totus ferè inter *Pœnam* & *Inam* fl. jacer. In eo est *Stetinum* cis *Oderam*; *Gymnasio* etiam nobile; olim *Principum*, nunc *Regentium Suecorum* sedes *n. Ancklam* ad *Pœnam*; *Treptow* ad *Tollenfam*; *Gartz* & *Grieffenhagen* ad *Oderam*; *Pyrutz*, *Pasewalck*, ad *Uckeram*; *Damm* trans *Oderam*. *Uckermunda*, qua *Uckera* fl. majori lacui, (*das grosse Haff*) miscetur.

ε e Gutzkow Comitatus est; in quo *Gripwaldia* Academia o. ann. 1457. p. fundata celebris *q: Loyza*; *Gutzkow*; unde Comitatus nomen.

ζ f Ducatus Wolgastensis nomen habet ab opido *Wolgast*.

BUNONIS.

β a Pomerania habet ab Oriente *Poloniam*, *Pomerelliam*, & ad oram maritimam, *Cassubiam*; à Septentrione mare Balticum; ab Occidente Ducatum Mecklenburgensem, à Meridie Marchiam Brandenburgensem. Rigatur *Odera*, quæ tribus ostiis, *Peine*, *Schwiane* & *Dievenow* in mare defertur Balticum; ac postro *Ukera*, *Trebela*, *Rega*, *Wipera*. *b* Dividitur primum *Pomerania* in *Anteriorem* seu *Citeriorem*, *Vor-Pommern*;

HEKELII.

l Dicitur *a. Pomerania* qs. *maritima*, aut *juxta Mare Slavonicâ* linguâ, & vocabatur *PAMORCI* à primis suis incolis, qui ipsi prius *Sidini* appellati sunt. Cæterum Terrâ planâ, paucisque Montibus prædita, fertilis est in universum atque adaquatur, Campis egregiè cultis, Pascuis lætis, Sylvis ferarum cujuscunque generis repletis, Lacubus piscosis, Fluviiis navigabilibus locupletissima est; Animalibus v. domesticis, Frumento, Bu-

Hh tyro, *a* Pomeraniæ fines. *b* Divisio. *c* Wenden Ducatus. *d* Stetinensis Ducatus. *e* Gützkoviensis Comitatus. *f* Wolgast Ducatus.

* *Usedom*, * *Rügen*, * *Bart*. Ex his *Rügen* (*) & *Usedom* sunt Insulæ. Caput Pomeraniæ est *Stetinum*, urbs haud exigui momenti. Emporiumque celebre (*1)!. Sequuntur *Stralsund*, (*2) *Wolgast*, (*3) *Gripeswald*; * *Wollin*, celeberrimum

tyro, Melle, Cera, rebusque similibus aded abundat; ut etiam ea circumjacentibus Terris subministrat.

m D. *Joannis Himmelii*, Theologi egregiè clari, Patria.

n Quamvis à Potentissimo Electore Brandenburgico Ao. m. DC. LXXVII. sit expugnatum & occupatum.

o In hac Academiâ, ubi *Barth. Battus*, *Bartholdus Krakewiz* & *Joannes Michaëlis* summâ, cum laude olim docuere, hodiè docent similiter *Augustinus Balthasar*, *Alexander Carve*, *Matthæus Clemasus*, Fautor meus Academicus, *Joannes Colberg*. *Nicolaus Dassovius*, *Fredericus Gerdesius*, *Jacobus Henning*, *Christianus Lokerviz*, *Petrus Mascovius*, *Joachimus Rosenow*, *Christianus Saalbach* & nonnulli alii, qui omnes quippe ac singuli sunt Viri litteratissimi & omni virtute conspicui.

p D. 18. Octob. à *Wratislao IX. Pomeranorum Duce*.

q Heic natus est *David (Jacob Fil.) Rungius*, qui laudabiliter *Ratisponensi Colloquio* interfuit.

BUNONIS.

n a In *Usedom* insula urbs *Wimeta* fuisse

perhibetur amplissima, ab aquarum aestu absorpta; nunc habet opidum *Usedom*.

b *Rugia* Principatus olim habuisse dicitur opibus potentes urbes *Arconam* & *Carentiam*. Hodie ibi sunt *Putbus* & *Bergben*.

c *Barthenfis terra*, inter *Rekenizam* & *Trebelliam* fl. sita, opida celebriora habet *Stralsund*, quod ab Insula *Srale* & freta appellatum, quod anno 1316. à Sueciæ Daniæque Regibus, & multis Germaniæ principibus frustra obsessum est. Ac in primis memoria digna est obsidio acerrima, quam anno 1628. fortiter sustinuit *x. Bardum* est ad *Bardam* fl. *Grimma*: *Tribese*: *Damgarten*, ad *Rekenizæ* fl. ostium.

d *Wollina* insula, vulgo *das Wollinische Werder*, hodie habet opidulum *Wollinum*: olim ibi fuit *Julinum*, ingens & celebre emporium; à *Waldemaro I. Daniæ* rege destructum, cujus rudera hodiè iis in locis visuntur. *Wollinum* opidulum *Johannem Bugenhagium* nascentem primum excepit s.

HEKELII.

l Inter Ministros Suecicos hodiè ibidem claret *Georgius Dietericus à Wolf-Rambdors*, Consiliarius Status ac Cancellarius splendidissimus, pii, prudentis, mansueti atque

a *Usedom*. b *Rugia*. c *Barthenfis terra*. d *Wollina* ins.

(*) *Rugia* quondam Regnum quod extra insulam in continenti Dominium non spernendum habuit. inde *Rugis* inter *Wandalos* populus non inceleber; & mediè ævi Scriptoribus non semel memoratus.

(*1) Urbs antiqua & optime munita, obsidionem 6. mensium contra Electorem Brandenburgicum An. 1677. fortiter sustinuit, & tandem conditionibus honestis jugo ejus collum submitit, & Conventu Neomagensi sub ditionem Suecorum rediit. copias Cæsareas Anno 1659. obsidionem solvere coegit. Oppidum in primis frequens, & propter civium fortitudinem ad urbanitatem clarum. (Ed. Lond.) *Stetinensis* ducatus ex pace postremâ Brandenburgico cessit. ita ut *Pomerania* quæ olim in *Suecicam* & *Brandenburgicam* dividebatur, etiamnum eadem divisione sed aliis limitibus nempe *Pani* amne distribuatur. *Pani* enim vulgo *La Pene* utriusque Domini limes hodiè agnoscitur, hujus annis accolæ veteribus *Circipani* dicti.

(*2) *Annonæ* commercio, Civium virtute bellica, opibus & munimentis nobilis; olim Regibus Suecorum, Danorum, & 10. aliis Principibus obstitit, & *Ericum* Saxonem bello cepit; at An. 1678. Electori Brandenburgico, post obsidionem sanguinolentam, sese dedit. (Ed. Lond.) Suecis tandem reddita, a *Carolo XII.* frustra diu adversus foederatos defensa & ab iis occupata, a *Danis* denique nuperâ pace restituta est.

(*3) Hodie *Gripeswald*; Academiâ, ut fert *Regionis* cultus publicus, *Lutheranâ* illustris.

num quondam, in his oris emporium; *Stargard*, & *Colberg*, & *Camin*, *Cöslin*, *Stolpe*, opida nobilia.

III. v *Meckelburgiensis Ducatus*, quem vulgus Latinorum ineptè *Megalopolitanum* (*) appellat, urbes habet claras, & *Lubecam*,

Meckelburgiensis Ducatus.

que modesti Politici incomparabile Specimen, atque *Hermanni à Wolf-Rambsdorf*, Consilarii Electoralis *Saxonici* intimi, Heroisque multæ autoritatis, Mæcenatis mei summi, utpote qui hodiè *Mugella* sedet, Gener exoptatissimus, Patronus meus certissimus. Hanc Urbem verè claram *Crameriana*, *Fabriciana* atque *Micraeliana* doctrina, eaque pura atque sincera, undique clariorem reddidit.

¶ Aliàs hac Urbs naturâ curâque munitissima est, quam Patriam agnovit *Petrus Heigius*, JCtus pius & in omni literarum genere excellenter versatus.

¶ De quo vid. mellitissimus meus *Quenstedius* in *Dialog. de Patriis Viror. illustr. p. 199.*

BUNONIS.

¶ a *Colberga* in ulteriori Pomerania, ad *Perfantam* fl. opidum satis munitum, portu gaudet.

¶ b *Caminum*, Episcopatu nobile, est ad sinum maris Baltici cognominem. Sunt præterea in ulteriori Pomerania *Corlin* & *Belgard* ad *Perfantam* fl. *Treptow*, *Greiffenberg* & *Regenwolda* ad *Regam* fl.

¶ c *Ducatus Mecklenburgensis* habet ab Ortu Pomeraniam, & Partem Marchiæ: à Meridie ipsam Marchiam Brandeb. ab Occasu Ducatum *Lauenburgicum*, & *Holsatiam*; à Septentrione Balticum mare. Rigatur *Albi* & *Warnow*.

¶ d *Lubeca* v. ad *Travam*, urbs est libera Imperii: ad *Holsatiam* aliàs refertur. (* *Lubeca* neque *Megalopolitani Ducatus*, neque *Holsatiæ* pars, sed *Wagriæ* olim caput, nunc vero peculiaris respública; quæ portu

optimo gaudens, ita divitiis floruit ut inter Anseaticas urbes locum primum diu obtinuerit, nec parum Suecos inter & Danos depræliantes autoritatis habuerit. Episcopum habet sed Lutheranum, qui Episcoporum Jure temporali ac emolumentis fruitur. ¶

HEKELII.

¶ *Episcopatus* huc translatus est *Julino* à *Wratislao II. Pomerania* Duce ac Principe, Ao. CHR. M. CLXXXV. Sed omnium primus *Pomerania* Episcopus dictus est *Adelbertus*, qui instituebatur *Julini* sub Principp. *Wratislao I.* & *Ratisboro* Fratribus Ao. M. CII.

¶ Hujus Urbis Academiam sub ROSÆ VARNIACÆ Titulo studiosè descripsit *Laurentius Bodockus*, quem *Librum Rosochii* Ao. huj. Sec. 48. in fol. excusum constat. Lumina hujus Academiæ olim & nuperrimè fuère diversæ doctrinæ atque Professionis Viri, *Joannes* videlicet *Affelmann*, *Joannes* & *Lucas Bacmeisteri*, *Michaël Cobabus*, *Joannes Cothmann*, *Jo. Georg. Doricheus*, *Bernh. Cosmann*, *Andreas Groshenningius*, *Albertus Hein*, *Jo. Fridericus Koenigius*, *Joh. Seb. Laurembergius*, *Hermannus Lembke*, *Casp. Marchius*, *Casp. Mauritius*, *Jo. Christoph. Otto*, *Joannes Posselius*, *Joannes Quistorpius*, *Heinr. Rahne*, *Hermannus Schuckman*, *Goitlob Fridericus Seligmann*, *Michaël Siricius*, *Severin Wolter Slüterus*, quem Virum celeberrimum, adhuc mihi quod gratulor, ingeniosè, eruditè ac modestè opponentem in *Disp. de CHRISTIANIS & CHRISTIANISMO Altdorfi Noricor. d. XXIV. Aug. Ao. huj. Sec. 69.* Præside *Jo. Conrad. Durrio*, publicè habitâ, habui, *Lauren.*

Hh 3

Lauren.

a *Colberga*. b *Caminum*. c *Meckelburgiensis Ducatus* fines. d *Lubeca*.

(* Male equidem *Megalopolitanum*, rectius *Megalopolitanum* cum *Bunone* dixeris. Nomen id a *Megapoli*, vulgo *Mecklenbourg*, inter *Suerinensem* lacum, & *Wismariam* quæ ex ejus ruinis enata crevit, urbe olim amplissima & florentissima *Herulorum* & *Vandalorum* Regia urbe & emporio. Nomen urbis eandem agnoscit originem quam & urbs Belgica *Mechlinia* vulgo *Malines*, nempe verbum *Mecklen*, quod veteribus Teutonibus mercaturam exercere significavit. Nomen hodiernum variè scribitur *Meckelbourg* & *Mecklenbourg*, utrumque sic pronuntiandum quemadmodum *Gallus* pronuncietur si scriptum esset *Mecklebourg*.

Lubeca.
Rosto-
chium.
Wismaria.

becam, *Lubeck*, Rostochium, *Rostock*, * *Vismariam*, *Wismar*.
Lubeca opulentissima quondam marique potentissima Imperii
civitas, nunc etiam Suedicis Moscoviticisque commerciis cele-
berrimum Emporium. Urbs est ampla, splendida & magnifica.

HOL-

Laurentius Stephani, *Zacharias Sturzius*,
Enochus Svantenius, *Joannes & Pauli Tar-
novii*, *Andreas Tzscherningius*, *Augustus
Varenius*, *Christianus Woldenbergius*, *Franci-
scus Wolfius*, &c., quem primo loco no-
minare debuissim, *Job. Bernb. Zinzerlingius*.
Hodiè ejusdem Academiae Decus & Colum-
na est *Joannes Christophorus Schomer*, Theo-
logus clarissimus atque modestissimus, quem
Deus Ecclesiae & Reipublicae litterariae quàm
diutissimè cum cæteris Collegis suis firmum
ac validum esse velit.

x Et totius *Hanse Teutonicae* Caput.

y *Adami Tribbehovii*, *Wilhelmi Verpor-
tènni* & *Christiani Bilefeldii*, Theologorum
adhuc celeberrimum & mansuetorum patria est.

BUNONIS.

o a *Rostochium* haud longè supra Warnæ
ostium, Academia à *Johanne & Alberto*
primis Ducibus *Mecklenburgensibus* pariter &
Senatu Rostochiensis anno 1415. condita z,
& cerevisia optimi saporis celebre est. Urbs
illa anno 1677. incendio misere devastata est.
(* A non uno Scriptore *Rhodopolis* dicta;
ejusque Academia, inclita *Rosarum Aca-
demia* nominatur.)

π b *Wismaria* portu ad mare Balticum
commodissimo nobilis, Sueciae regno con-
cessa, cum munimento *Walfisch*, *Poel* &
Neuencloster. Verùm superiori anno 1675.
à Danicæ Rege expugnata est. *Mecklen-
burgenses* terræ hodiè in duos distinguuntur
Ducatus, c *Suerinensem* & *Gustroviensem*:
(* *Gustroviensis* linea dudum defecit.) hic
nomen habet à *Gustrovia*, ubi Ducum sedes,
ille ab opido, ad lacum cognominem *Swe-
rino*, quod & sede Ducum illorum & Epi-
scopatu nobile est. Sunt porro in his terris
Dæmitz in ea insula, quam *Albis* & *Eldæ*
confluentes efficiunt, natura & arte opidum

munitissimum, *Boitzenburgum ad Albim*.
Stargardia, quæ olim suos habuit Duces.
(* & nunc habet, nempe Ducem *Mecklen-
bourgshrelitz* sic dictum à Castello quod
habitat.) *Neo-Brandenburgium* ad lacum *Tol-
lensem*. *Ribnitz* in finibus Pomeraniæ haud
longe à *Rekenitzæ* ostio; *Gädebusch* quinto
milliari *Lubeca* distans: ac porro *Stinchen-
borg*, aliquando Principis sedes. d *Doberanum*
monasterium vetustissimum, frequentibus
Ducum Megapolitanorum sepulchris celebre.
(* Nunc dirutum. Solum superest templum,
cum villa.) Huc quoque hodiè pertinet
e *Episcopatus Ratzenburgensis* per pacificatio-
nem Monasteriensem Ducibus *Suerinensibus*
concessus, *Saxoniam Lauenburgicæ* olim
pars. (* Hoc ita non intelligendum quasi
Ratzenburgense Dominium Dux Megapolita-
nus possideat. Urbs est sub Electore *Brunswi-
centi-Hanoverano*; nec aliud quid Mega-
politano Duci competit, quam jura temporalia
quæ Episcopi fuerant.) f *Ducatus Lauen-
burgicus* vulgo *Sachsen-Lauenburg*, conclu-
ditur *Hollatia*, *Luneburgensi* & *Mecklen-
burgensi* Ducatibus. *Albi* prope medius
interluitur. Opida majoris famæ hic sunt,
Lauenburgum ad Albim *. Item *Ratzenburgum*
modò memoratum b.

HEKELII.

x Docuit nuper in illâ *D. Henricus Mül-
lerus*, quem *Germanorum Chrysostrum* non
immeritò dicimus.

a *Augusti Pfeifferi*, Theologi & Philologi
clarissimi, mihiq; amicissimi, dulcissimum
natale Solum. Ecclesiae *Lauenburgicæ* Antistes
laudatissimus hoc tempore est *Jo. Fridericus
Nicolai*, Vir immortalitate dignus.

b Ubi natus Fautor meus certissimus,
Gottfried Wiesenerus, Archiater Electoralis
Saxonicus haud infelix.

BUNO-

a *Rostochium*. b *Wismaria*. c *Ducatus Suerinensis & Gustroviensis*. d *Dobera-
num*. e *Ratzenburgum*. f *Ducatus Lauenburgicus*.

H O L S A T I A ,

IV. Dividitur hæc regio in *o* *Holsatiam* propriè dictam, *Holsatia.*
& *τ* *Ditmarsum* ac *υ* *Sleswicensem* Ducatum. *Ditmarfi*, *die*
Ditmersen, libera nuper gens, nunc sub Danorum Regum
imperio vicatim incolunt. Clarissima totius Holsatiæ urbs est
Hamburgum, *Hambur-*
gum. opulentissimum ad Albim flumen Emporium,
quo

B U N O N I S.

ρ a *Holsatia* continetur intra fines Ducatus
Melcklenburgici, & Lauenburgici; atque
ripas Albis, Eidoræ & maris Baltici. Rigatur
præter dictos fluvios, Stœra, Trava, Alstera
& Swentina. Est autem *Eidora* Germaniæ
nostræ in his locis limes. Dividitur Ducatus
Holsatiæ in *Holsatiam* propriè dictam, *Dir-*
marciam, *Stormariam* & *Wagriam*. (* Vulgò
Holslein dicitur, distribuitur in *Danicum*, qui
sub Rege Daniæ, & *Ducalem* qui sub Holsa-
tiæ Ducibus.)

σ b In *Holsatia* propriè dicta sunt *Kiela* ad
mare Balticum portu & nundinis, (vulgo
der Umschlag) jam ante celebris: Celebrior
redditur Academia Serenissimi Principis
Albrechti Holsatia Ducis auspiciis anno 1665.
ibi condita a *Rensburgum* ad *Eidoram*,
aquis ferè circumfluum: anno 1645. diutur-
nam sustinuit obsidionem. *Itzehoa*, nuper
exusta, sed nunc ferè restituta. *Wilster*,
Niemuaster, & *Borsbøhm* cœnobium Scholâ
illustre.

τ c *Ditmarfia* opida habet *Lunden*, *Heyde*,
Meldorp, *Brunsbützel* & *Weslingburen*. a *Stormaria*
opida celebriora sunt *Gluckstadium* ad
Albim; & *Crempa* opida munitissima; *Pin-*
nenberg & *Hamburgum*, ubi in templo Ca-
thedrali *Benedictus V. Pontifex Romanus* in
exilio mortuus jacet sepultus. e In *Wagria*
sunt *Oldestoa*, *Segeberga* cum arce; *Arensbaeck*,
Plœna, *Neustadt*, *Oldenburg*; *Eutina* Episco-
pi Lubecensis sedes. Huc etiam referunt
ipsam Lubecam urbem Imperialem, cum
opidulo munito ad ostium *Travæ*, vulgo
Travemunde.

υ f *Sleswicensis Ducatus* Holsatiæ Septem-

trionalis est, habens ab Ortu mare Balticum:
ab Occasu mare Occidentale, vulgo *die*
West-See: à Septemtrione *Jutiam*, a qua
Scotburgico amne dirimitur. Opida hic sunt
ad litus maris Occidentalis *Tonninga* ad *Ey-*
doram fl. operibus munita; *Husum*, *Tondern*
& *Ripen*. Insulæ in hoc mari littori vicinæ,
Norstrand, *Fora*, *Sylt*, & *Roem*. In parte
vero Orientali sunt opida *Haderschlebe*,
Apenrade; *Flensborg*, *Slesvicum*, cum arce
Gottorp ad finem maris Baltici; cujus portum
obstruxit *Margarita* Daniæ Regina, &
Eckrenförde. In mari Baltico ad hunc Du-
catum pertinet Insula *g Alsen*, in qua *Nord-*
burg & *Sonderburg*, Ducum sedes: itémque
Insula *Aroë*, in qua *Hartzköping* & *Nisköping*.
h *Sleswicensis Ducatus* non est pars Holsa-
tiæ, ut Cluverius putavit; sed peculiaris &
discretus ab illa Ducatus, extra territorium
Germaniæ Regni Daniæ erat feudum: sed
nuper liberi juris factus est. (* Opulentissi-
mum, non Holsatiæ tantum, sed & Infe-
rioris Germaniæ Emporium, ditius futurum,
nisi a potentioribus vicinis sub levissimo præ-
textu interdum emulgeretur. Libertatem
suam a suis Dominis pecuniâ dudum redemit,
nomen pristinum fuit *Hamaburgum*, urbs
initium habuit a duplici Castello quod Albi
imposuisse dicitur Carolus Magnus, ut fero-
ciores Nordalbingios coerceret. *Hamburgi*
originem & incrementa vulgavit *Lambe-*
cius, quem consule.)

H E K E L I I.

e Hæc Urbs, quæ circa A. 21. superioris
Seculi *Civitatibus Imperialibus Liberis* est
affociata, & ab ipsâ *Imperiali Camera* SPI-
RENSI

a Holsatiæ fines. b Divisio Holsatiæ propriè dictæ. c Ditmarfia. d Stormaria.
e Wagria. f Ducatus Sleswicensis limites. g Insulæ Alsen & Aroë.
h Ducatus Slesw.

quo adverso naves ex variis mundi partibus appellunt. *Kiel*, item *Eckelnförde*, & *Husum* nitida opida, portusque celebres. In mediterraneis sunt *Flensburg*, *Rensburg*, & *Schleswyck*, huic contigua fere arx *Gottorp*, Ducum sedes est.

RENSI in decernendis Processibus pro *Libero Imperii Statu* etiamnum cognoscitur, caput suum tantum effert præ cæteris:

Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

Nam ut ipsa Respublica, quæ satis ampla, opulenta atque valdè potens est, clarissimisque *Langermannianis*, *Ludkenianis*, *Schaffhusinis*, *Schulzianis*, *Uffelmannianis*, *Wesermannianis*, aliisque pluribus amabilibus Nominibus claret, Legibus veris, certis, gravibus & propterea ad jubendum egregiè aptis, & ad vetandum idoneis est fundata, laudabilibusque Constitutionibus atque Ordinibus exornata: ita & maximè venerandum Ministerium hoc modo est constitutum, ut nihil aliud in Ecclesiâ, quàm purum, sincerum atque incorruptum DEI Verbum quotidie prædicetur, bonaque Disciplina probè ac ritè observetur. Olim & hætenus Doctores hujus Ecclesiæ, præter *Corfinium* & *Mauritium*, clari ac fideles fuere, *Georgius Haccius*, *Joannes Müllerus*, *Philippus Nicolai*, *Antonius Reiferus* atque *Balthasar Schuppius*. Nuperimè autem clarebat *David Klug*, Theologus, ipso magno *Calovio* b. m. judice, verè orthodoxus ac omnibus Piis gratissimus, Evergeta meus maximus, qui in Filiis suis verè litteratis ac mansuetis, *Christianis* nempe atque *Joanne Jacobo*, perpetuò superstes ac vivus quasi existet. Clarent & hoc tempore in eadem Ecclesiâ *Jo. Henricus Horbius*, *Jo. Fridericus Mayerus* atque *Joannes Wincklerus*, Theologi pii, eruditi, suaves ac cordati, mihi que ob candidam amicitiam Academicam valdè dilecti & chari. Cæterum in hæc laudatissimâ quoque Imperiali Urbe partim

quondam clari fuere, partim etiamnum clari sunt ac celebres *Eberhardus Ankelmann*, *Rudolfus Capellus*, *Esdra Edzardi*, *Vincencius Fabricius*, *Marsinus Fogelius*, *Gerardus Gravius*, *Joachimus Jungius*, *Michaël Kirstenius*, *Fridericus Lindenbrogius*, *Vincencius Placcius*, (qui tenuitatem meam litteris ac omni favoris atque amoris testimonio jampridem est dignatus,) *Henricus Siverius*, *Henricus* atque *Joannes* *Vagetii*, ut & multi alii. Hunc locum amœnum ac splendidum agnoscunt Solum natale suum *Brandanus*, *Daetrius*, *NESTOR* ille *Guelserbytanus* omni observantiâ dignus, *Albertus Kranzius*, Historicus ferme sine pari, *Petrus Lambecius*, Originum *HAMBURGENSIVM* Scriptor haud vulgaris, atque *Joannes Wowerius*, Vir diversissimo Scriptorum genere celebrer. (* Quare & *Holstenium* & *Lambecium*, geminum Patriæ decus omiserit, dum tot obscuros Viros recenset, vix possunt dicere, nisi Augustanæ confessionis sequestro, eo nomine displicuerint, quod Catholicam fidem amplexi, in Ecclesiæ sinu mortui sint. *Holstenius* Vaticanæ, *Lambecius* Cæsareæ Bibliothecis præfuerunt.)

d Primus Pro-Cancellarius, isque, dum vivebat, perpetuus, in hæc Academiâ fuit *D. Petrus Musæus*, *Joannis* Frater, Theologus industrius & subtilis. Sed observavi, Dignitatem Pro-Cancellariatus jam esse ambulatorem. Docent adhuc ibidem laudabiliter *Christianus Kortholt*, *Matthias Wasmuth*, *Christianus Frank*, *Bernhardus Schulzius*, *Nicolaus Martini*, *Jo. Daniel Major*, *Jo. Nicol. Pechlin*, *Dan. Georg. Morhofius*, *Samuël Reyher*, *Jo. Ludovicus Hanneman* & *Hericus Opilius*, Amicus meus Scholasticus.

CAPUT XV.

Luneburgensis Ducatus, Bremensis Archiepiscopatus, Frisia Orientalis, Westfalia, Clivia & Montanus Ducatus.

I.

Ducatus *Luneburgensis* cognominatur à capite suo β *Luneburgio*, *Luneburg* (* 1), urbe lautissima, falis fontibus

Ducatus *Luneburgensis* limites.

BUNONIS.

a Ducatus *Luneburgensis* habet ab Oriente Ducatum *Mecklenburgensem*, *Marchiæ Brandeburgensis* & partem *Archiepiscopatus Magdeburgensis*: à Meridie Ducatum *Brunsvicensem*, *Episcopatum Hildesensem*, & Ducatum *Calenbergensem*: ab Occidente Comitatum *Hoja*, *Bremensem* & *Verdensensem* Ducatus: à Septemtrione Comitatum *Pinnebergensem*, territorium *Lubecense* & *Hamburgense*, & Ducatum *Saxoniae Lauenburgicæ*: Rigatur *Albi*, *Alleræ*, *Elmenow*, (qui olim *Lynaw*, hodie vulgo *die Aw*) & *Jetze*.

floruit. Non igitur ex ruderibus *Bardovicensibus* urbs illa condita est, sed tantum aucta.

HEKELII.

a De verâ autem hujus Urbis origine vid. *Jo. Angelii Werdenhagii Pars III. Rerump. Hanseaticar. c. 2. p. 89. seqq.*

REISKII.

c *Luneburgum* ab veteri vicinoque castro nomen habuit, castrum ab *Luinonibus Sclavis*, quibus coërcendis ut opponeretur, aut *Saxones*, aut *Franci* victores *Saxonum* effecerunt. *Hermannus ergo Billingius*, ex illustri prosapia ortus, & ab *Ottone M. Dux Saxoniae A. 970.* creatus monasterium *S. Michaëlis* in castro illo vel ipse condidit, vel auctius restauravit. Unde posthac oppidum cognomine *pagis è duobus Heimersdorff & Modesdorff* extitit, tandemque urbs ampla, & tempore *Henrici Leonis* insigniter adaucta: Testantur id *Chronic. MSta omnia*, quotquot vidi, & *Acta Præposituræ ad S. Johannis ædem Luneburgicæ vetusta*, quæ *Archidiaconatum in Modesdorff, Verdensis Episcopatus* olim annumeratum disertis verbis exhibent. *d* Ducatus autem *Luneburgicus A. 1235.* emerfit *Friderici II. Imp.* auspicio, qui *Brunsvicenses* & *Luneburgicas* terras, *Principum Guelforum* allodiales sive proprias in feudum recepit, novoque *Ottonem Wilhelmi filium Ducis* titulo exornavit.

Ii

uterque

a Ducatus *Luneburgensis* limites. *b* *Luneburgum*. *c* *Luneburgum*. *d* Ducatus *Luneburg*.

(* 1) Sunt qui nomen ducunt a *Luna* ibidem adorata, cujus imago in monte calcario stetit usque quo diruta fuit a *Suiberto Primo Verdensi Episcopo*, qui *Monasterium S. Mariæ* ibi condidit Anno 780. Ducatus nunc *Electori Hanoverico* subest. (*Ed. Lond.*)

tibus maximè clarà. a Cella, *Cell* (*1), Ducum fedes est, d *Danneberga*, Comitatus titulo decorata (*2).

Archiepiscopus
Bremenensis.
Brema.

II. e *Bremenensis Archiepiscopus* caput, ζ *Brema*, est *Bremen*,

uterque Meibomius & Sagittarius in scriptis ad hanc rem editis dabunt: Plura etiam de *Archiepiscopatu* & urbe a *Bremen* nunc inter urbes Imperii liberas connumerata non Adamus solum *Brem.* Abbasque *Staden*is, sed multi ad eandem rem commentarii Actaque publica præbebunt: Præsertim ad controversiam cum *Suecis* ortam, & *Aabenhusæ* A. 1661. compositam. b *Saxonia* enim vetus duas partes continuit (1). *Westfaliam*, quæ trans *Visurgim* ad *Rhenum* usque amplius producta; (2.) *Oostfaliam*, quæ cis *Visurgim* sita, nostras etiam vicinasque regiones continuit. c *Frisia orientalis* in Comitatum sub *Friderico III.* Imp. A. 1454. in Principatum A. 1650. à *Ferdinando III.* provecta, diuturnas cum *Embda* urbe controversias trahit ob libertatem, quam illa fœdere *Belgicorum* ordinum nixa sibi vindicat. d *Jeverana Dynastia* aut regio in ditone *Principis Anhaltini* *Servest.* per pactum speciale cum *Antonio Günthero* *Comite Oldenburg.* adhuc manet, quam à *Danis*, qui Comitatum *Oldenburg.* jure successionis hereditariæ nunc tenent, aliquando illa fuerat occupata. Vid. *Ubbo Emmius* in *Histor. Frif. nobiliss. Winkelmannus* in *Notit. Westfalix*, itemque *Auctor illustriss. Monumentorum Paderborn.* e *Comitatus Schaumburgicus* dimidius *Biccenburgensis* subest comiti; f *Lippicus* suæ Comitum familiæ vetustissimæ totus, *Schwalenburgicus* vicinus ex parte solum, g *Pirmon-tanus* cum castro suo *Comiti Waldeccensi* uno *Luide* oppido excepto, quod ad *Paderbornensem* *Episcopum* pervenit: *Acidulæ* ibi claræ ex A. 1340. fontis sacri nomine

(der H. Brunn) & concursu hominum frequentissimo; quod ex *MSto Henrici de Hervordia* Codice liquet. h *Ducatus Clivix* post ultimam A. 1666. transactionem cum *Marcano* & *Ravensburgico* Comitatu, *Dynastia itidem Ravensteinensi* ad *Electores Brandenburgicos* nunc pertinet; Quibus etiam urbes cæteræ fœderatæ quondam *Belgicæ* subjactæ ex A. 1673. subfunt.

BUNONIS.

γ i Cella ad *Alleræ* & *Fuhfæ* confluentes munita arcem habet splendidam. b

δ k *Dannenberga* opidum ad *Jetze* olim suos habuit *Comites*; at jam pridem *Ducibus Luneburgensibus* paruit: arx ejus antiqua, quod circumjacentes regiones *latrocinii* redderet infestis, olim diruta est. Opida præterea in eo *Ducatu* celebriora sunt i *Harburgum* cum castro munitissimo, ad *Albim* è regione *Hamburgi*; m *Winsena* ad *Luham* cum arce: n *Ulzena*, o *Gifhornia* cum arce munita ad *Alleræ* & *Isæ* confluentes; *Borchdorp* & *Walsrade*.

e p *Archiepiscopatus Bremenensis* & *Episcopatus Verdenensis* titulo *Ducatum* per pacificationem *Monasteriensem* cesserunt regno *Sueciæ*, verum anno 1676. eodem pulsati sunt. Uterque *Luneburgensi* *Ducatu* ad *Occasum solstitialera æstivum* conterminus est; *Bremenensis* fere intra *Visurgim* & *Albim* ad mare usque *Germanicum* se extendens rigatur, præter q *Visurgim*, *Essa*, *Wemma*, *Zwinga* & *Oesta* fluminibus. (* Utraque *Ditio* *Suecis* erepta, per *Danos Hanoverano* *Electori* tradita.)

ζ i *Brema* urbs tempore belli *Smalcaldici*, cujus

a *Brema*. b *Saxonia* vetus duplex. c *Frisia orientalis*. d *Jeverana Dynastia*.

e *Comitatus Schaumburg.* f *Lippicus*. g *Pirmon-tanus*. h *Ducat. Clivix*.

i Cella. k *Dannenberga*. l *Harburgum*. m *Winsena*. n *Ulzena*.

o *Gifhornia* p *Ducatus Bremenensis* limites. q *Flumina*. r *Brema*.

(*1) *Oppidum* probe munitum, & *Palatio* Anno 1485. condito decoratum. *Ed. Lond.* (* *Melius Zell* scribitur; unius è *Luneburgensi* familiæ lineæ quondam fedes, quæ deliit. *Ultimi Ducis* filia *Hanoverano* *Electori* eidemque *Georgio I.* *Britanniæ Regi* nupit, cui *Principem* qui nunc *Vallix* princeps audit, peperit; ac prædicto *Regi* titulo *Hereditatis* hunc *Ducatum* attulit.)

(*2) Nunc *Electori Hanoverano* paret. Nomen habet a monte *Abietibus* confito. *Abies* *Germanis* superioribus *Thanne*, inferioribus *Danne*, mons vero *Berg*.

men, civitas egregia & magnifica, Emporiumque haud ignobile, Visurgi fluvio navium appulsum commodante (*1).
 * Stade, opidum prope Albim. † Verden & Bremerförde, Stada.
 arx cum vico, Archiepiscoporum Bremensium sedes est.

III. Frisia Orientalis, Oost-Friesland, alio nomine Comitatus Embdanus nuncupatur, à capite suo * Embda, (*2) Embden:
 Frisia Orientalis.
 Embda.

cujus foederis erat socia, instinctu Episcopi sui frustra fuit obfessa. Ad Reformatorum partes postea inducta est. Quae nuper minus prospere gessit, nota sunt & pervulgata. Gymnasio quoque celebris est.

HEKELII.

‡ Ubi sedet hodie Georgius Wilhelmus, Dux fortis & magnanimus. Ecclesiae ibid. praestitit summam cum laude Joachimus Hildebrandus, Vir in Antiquitate Ecclesiastica egregie versatus; sed Scholae modo simili Ludolphus Georgius Lundenius, Amicus meus singularis.

‡ Superintendens Generalis Suecico-Evangelicus superiori anno constitutus est Diecmanus, vir magni & expoliti iudicii.

BUNONIS.

† a Stada ad Zwingam fl. operibus fatimunita, anno superiori sortuito incendio fere tota periit, jam fere restituta. d

‡ b Bremerforda arx haud longe ab Oestaf. à Danis nuper capta; Sed per pacem Rotfchildensem Suecis reddita est. Tractus ille, qui inter Oestam & Zwingam est, appellatur c das Keydinger Land; ubi opida Himmelport & Nyenhus ad Oestam & Albis confluentes. Inde tractus conterminus Terra Hadele vulgo d das Hader-Land est in ditione Ducum Saxoniae Lauenburgicae, in qua Ottendorf. Ad Hamburgenses etiam per-

tinet praefectura cum arce Ritzenbüttel. Hinc porro sequitur tractus ad litus maris Germanici & Visurgis ostia pertingens vulgo das e Land zu Würsten dictus; ac inde f das Viehland. Boxdehuda opidum haud vulgariter munitum interluitur Essa fl. Ottersberga ad Wemmam fl. aliquot milliariis Brema distat. g Ducatus Verdensis continetur Luneburgenfi & Bremensi Ducatibus ac Comitatu Hoja: Rigatur Allera & Wemma fluminibus. Opida hic sunt Vehrden ad Alleram; unde Episcopatus nomen: & Rotenburgum ad Wemmam.

† h Frisia Orientalis, à Comitatu Oldenburgenfi ad mare usque Germanicum porrigitur.

† i Embda haud longe ab Amasis ostio sita est, ad eum maris sinum, quem accolae à fluctuum rabie, den Dollert vocant. Praeter Auricum e hic sunt opida Norden; Leer; haud longe à Saestam & Amasis confluentibus. Stickhusen est arx ad Saestam benè munita. Dominia quoque habet cum opidis Esens & Witmunde. Ibidem quoque ad mare est tractus vulgò das k Jever-Land dictus, in quo opidum Jever. Sed est in ditione Comitatus Oldenburgenfis.

HEKELII.

d Pastor Primarius ad Div. Cosm. & Damiani hodie est Samuel Baldovius, magni Parentis

li 2

a Stada. b Bremerforda. c Keydinger-Land. d Hader-Land. e Würster-Land. f Viehland. g Ducatus Verdensis. h Frisia Orientalis. i Embda. k Jever-Land.

(*1) Sunt qui Oppidum hoc Φαβέτανον Ptolemæi esse putant. Immunitatibus primùm ab Henrico V. Cæsare donata An. 1111. propter res prospere gestas bello sacro, uti vocatur. Jactant autem privilegia a Carolo Magno concessa, in cuius rei testimonium statuam Rolandinam in foro positam citant. Rolandus ille Gigas fuisse fertur, & nepos Caroli M. cui operam fortem & fidelem in Saxonibus subigendis praestitit. Goldastus autem Rolandum sive Rulandum nomen appellativum putat, Jurisdictionem in urbibus ad Imperii confinia sitis concessam denotans. Brema nunc inter urbes Imperiales, sive liberar, numeratur. (Ed. Lond.)

(*2) Urbs nunc ampla, dives, probe culta, probe munita, commercio & Civium virtute bellica celebris. Ubboni Emmio Oculus est Frisiae Orientalis. (Ed. Lond.)

Auricum.

den: urbe haud equidem ampla; at portu celeberrimo. *Auricum*, *Aurick*, Comitum sedes est.

Westfalia.

IV. *a* *Westfalia* satis ampla regio, gregibus quam hominibus alendis benignior est; silvis horrida, ac paludibus crebris foeda, veterem illam Germaniam referre videtur. Episcopatibus & Comitatibus frequentibus distinguitur. Episcopatus sunt; *μ* *Monasteriensis*, *ν* *Paderbornensis*, *ξ* *Mindensis*,

ο *Osnaburgensis*, *π* *Parentis*, *ρ* *Filius*, Theologus pius, solers, candidus ac omnino humilis, mihi que amicissimus, cui vitam longævam ac prosperam toto pectore apprecor.

σ Sive *Afelingam*.

BUNONIS.

λ *a* *Westfalia* habet ab Ortu *Visurgim*, *g* *a* Septentrione Comitatum *Zutphaniam*, *Trans-Malaniem* & *Dominium Groeningense*: ab Occasu Ducatum *Cliviam* & *Montium*: à Meridie *Hassiam* & *Waldeccensem* & *Nassoviensem* Comitatus. Fluvii istius provinciae præcipui sunt *Visurgis*, *Amasis*, qui mediam fere fecat; *Lupia*, *Rhura*, qui paulo infra *Duisburgum* ad opidum *Roerort* in *Rhenum* se effandit; *Hasa* ad *Meppen* opidum bene munitum in *Amasin* se exonerans; & *Honta* infra *Bremam* in *Visurgim* illabens. Nomine *Ducatus Westfaliae* & *Angria* notatur, quicquid ditionum Archiepiscopus *Colonienfis* in *Westfalia* obtinuit, quem *Henricus Leo* profcriberetur. In eo sunt *Arnsberga*, *Stadberga*, *Winterberg*; *Hallemberg*, *Drashagen*, *Attendorn*, *Oldendorp*, *Molheim*, *Arnruchte*, *Belick*, *Kaldehard*. *Angria* est in Comitatu *Revensburgensi*, prope *Herfurtum*, olim totius regionis primaria arx, à qua *Angria Ducatus* nomen hodie mansit.

μ *b* *Monasteriensis Episcopatus* longo tractu à *Lupia* fl. per mediam ferè *Westfaliam* usque ad Comitatus *Oldenburgensis* & *Frisiae Orientalis* limites excurrit. Episcopatus huius caput est *c* *Monasterium* ad *Aa* fl. quod superiori seculo *Anabaptistae* auctoribus *Johanne Leidensi* factore & *Knipperdollingio* opprefferunt. Pace inter Imperatorem *Rom.* & foederatos anno 1648. ibidem composita præcipuè nobile. Nuper etiam ab Episcopo *uo* hæc urbs magnopere afflictæ obsidionem

fortiter sustinuit; ac necessitate compulsa *Hæreticorum*; quos habent, imploravit auxilium: sed tamen demum anno 1661. coacta est Episcopo suo sese submittere, militemque recipere. Iste castellum, ad opidanos in officio retinendos, urbi imposuit: opida hic sunt *Dorsten*, *Tellig*, *Sendenhorst*, *Borken*, *Coesfeld*, *Warendorp*, *Halteren* &c. *h*

ν *d* *Episcopatus Paderbornensis* confines habet Ducatum *Westfaliae*, Comitatum *Waldeccensem*, Landgraviatum *Hassiam*, Ducatum *Brunsvicensem*, territorium *Lemgovienfe* & Comitatum *Riedbergensem*. Ejus caput est *e* *Paderborna*: Opida porò habet *Nichusz*, *Driebërg*, *Brackel* & *Warburg*. Eidem Episcopatu versus Ducatum *Brunsvicensem* ad *Visurgim*, haud longè ab opido *Hoexter* adjacet *Corbeja* monasterium celebre, quod aliquot seculis velut Seminarium fuit Episcoporum *Saxoniae*; ex quo *Ansgarius*, primus *Hamburgensis* Episcopus, qui per vicinas gentes, *Daniam* quoque & *Sueciam* Euangelium propagavit, & successores illius *S. Rembertus*, *Adelwardus*, *Hojerus*, ad docendas Ecclesias vocati sunt: *Winduchindus* seu *Windichinus*, qui de gestis *Saxonum* tres scripsit libros; item de gestis *Otonis I.* monachus fuit *Corbejensis*. In claris scriptoribus etiam memoratur *Sigebertus Corbejensis*. Superioris seculi anno 17. primi quinque *Annalium* libri *Corn. Taciti* f. *Corbejæ*. à quæstore Pontificio fuere inventi, qui eos ad *Leonem X.* detulit; ac *ἀντιδωρον* loco quingentos accepit aureos. *Lipsius*. *i*

ξ *g* *Episcopatus Mindensis* continetur Episcopatu *Osnaburgensi*, Comitatu *Hojensi*, & *Schauenburgico*, territorio *Lemgovienfi* & Comitatu *Ravensburgensi*. Ejus caput est *Minden* ad *Visurgim* opidum bene munitum, omnem hunc Episcopatum hodie tenet

a *Westfaliae* Termini & *Flumina*. *b* *Episcopatus Monasteriensis*. *c* *Monasterium*.
d *Episcopatus Paderbornensis*. *e* *Paderborna*. *f* *Corbeja*. *g* *Episcopatus Mindensis*.

• *Osnabrugensis*, π *Verdensis*. *Monasterium, Münster*, caput totius Westfalæ, nobilis & magnifica civitas in amoenissimis agris sita, annis superioribus Anabaptistarum lymphatico regno celebris (*1). Secunda à Monasterio Westfalicarum est • *Susatum, Soest*, nulla re, quam amplitudine sua clara. Deinde • *Tremonia, Dortmund, Minden* (*2), *Osenbrugge* (*3), *Paderborn*, cultorum frequentes sunt urbes. Comitatus nobiliores

Monasterium.

Susatum.

Tremonia.
Minden.
Osnabrugæ.
Paderbornæ.

tenet Elector Brandenburgicus titulo Ducatus. Opida hic porò sunt *Petershagen* ad *Visurgin*; *Schulteberg, Lubbeke, Renneberg, Himmehick, & Bargaen*.

HEKELII

f Nonnullis vera & antiqua Saxonia dicta.

g S. Viseram.

h Ex hac Diœcesi, & quidem è Pago *Heck* prope *Horsmariam* ortus est *Alexander Hegius*, Ludi *Daventriensis* Moderator, *Des. Erasmi Rotærod.* Præceptor, & *Davidis Chyrsi* elogio primus Litterarum amœniorum instaurator.

i Vivit hodiè in *Monasterio Corbejensi* quoque Medicus ac Polyhistor celeberrimus. *Christ. Francisc. Paullini*, qui de *CANE Tractatum Singularem* erudito Orbi promissit. (* At, quæso, quænam est dementia hominem celebrare, quod tractatum de *Cane* promiserit, & interim scripta doctissima quæ edidit, reticere! inter cetera Christiani Francisci Paullini opera habemus theatrum illustrium Virorum *Corbeixæ Saxonicae*. 4. Jenæ, anno 1686. sed quid illud Scriptum vel alia ad enucleandum vel perficiendum

Cluverianum opus? bonus *Hekelius* ideò unicè calamum videtur sumfisse, ut notorum, ignotorumque hominum supervacaneam feriem popello venditaret; & ut eruditos quam plurimos, saltem nomine, cognovisse crederetur; quod ineptum.)

BUNONIS.

o a *Episcopatus Osnabrugensis* metropolis est b *Ossenbrugæ*, seu *Osnabrugæ* in vallè amœna ad *Hafam* sita, præcipuè pace anno 1648. ibidem composita nobilis. Opida præterea hic sunt *Iburg* sedes *Episcopi*; *Melle, Honteburg, Quakenborn, Forstenow*.

π De *Episcopatu Verdensi* hoc ipso capite dictum est.

p *Susatum* est in extrema parte Comitatus *Marcani*, qua Ducatus *Westfalæ* & Comitatus *Lippiensis* coeunt.

σ c *Tremonia* in Comitatu *Marcano* inter *Lupiam* & *Ruram* ferè intermedia *Gymnasium* habet celebre, cui nuper præfuit *Christophorus Scheiblerus*.

Ii 3.

BUNO.

a *Episcopatus Osnabrugensis*. b *Ossenbrugæ*. c *Tremonia*.

(*1) Urbs Imperialis usque ad An. 1661, quo ab *Episcopo Galeno de Bernard* homine animo vasto & bellicoso oppressa fuit. Urbs arte & natura optimè munita; 5 *Templa* collegiata numerat, & *Academiã Jesuitarum* celebrem jactat. (* Sic *Editor Londinensis*.) *Episcopus Monasteriensis* non fuit *Galenus de Bernard*; sed *Bernardus de Galen*, non vasto animo, sed politico, nisi dixeris idem esse vastum & politicum, quod si quis vir bonus affirmaverit, litrem non movebo.

(*2) Urbs anseatica, ampla, dives, nitida, & bene munita, a *Cæsareis* An. 1628. expugnata, & a *Duce Brunvicensi* An. 1634. olim *Episcopalis*, at nunc *Regi Borufforum* sub *Principatus* titulo patet. (*Ed. Lond.*)

(*3) Urbs antiqua, munita ædibus publicis, cerevisiæ, & panni lintei præstantia spectabilis, & *Conventu* inter *Cæsarem* & *Suecum*, An. 1648. clasa. Cives partim *Pontificii*, partim *Lutherani*, & per vices reguntur a *Principe reformato*, & *Pontificio*. *Reformati* e familia *Brunvicensi* eliguntur. (*Ed. Lond.* (* Hæc urbs vulgò *Osnabrug.*.)

biliores sunt, τ *Marck*, υ *Oldenburg*, φ *Delmenhorst*, ζ *Benthem*, ψ *Arnsberg*, ω *Lingen*, α *Tecklenburg*, β *Waldeck*, Γ *Lingen* opidum est munitissimum (*1).

V. υ Cli-

BUNONIS.

τ a *Marca Comitatus* concluditur inter Lupiam fl. Episcopatum Monasteriensem, & Ducatus Cliviae, Montium & Westfaliae. Fluvii alluitur & perluitur Lupia, Ruhra & Aura. Opida hic sunt *Unna* haud longè à Ruhra: *Hammona* ad Lupiae & *Dunckeri* confluentes. *Werdena* ad Ruhram Abbatia nobilis est. *Lippia die Lipstadr.*

υ In Comitatu b *Oldenburgensi* est opidum *Oldenburg* ad Hontam fl. k.

φ c In Comitatu *Delmenhorsti* est *Delmenhorst* ad fl. *Delmen.*

ζ d *Benthemensis* Comitatus caput est *Benthem.*

ψ e *Arensbergensis* *Arensberga* haud longè à Ruhra sita.

ω f *Lingen* ad Amasin, olim fuit Comitum *Tecklenburgensium* sedes.

α g Cujus caput est *Tecklenborg*. Haud longè infra *Lingen* est *Meppen* opidum munitissimum, quod Palatinis bellum restaurantibus venditum, sed paulo post stratagemate receptum est.

β h Comitatus *Waldeccensis* continetur finibus Hassiae, Episcopatus Colonienfis & Paderbornensis. Opida praecipua sunt *Waldeck*, *Corbach*, *Wildungen* acidulis nobile, *Mengeringhausen* & *Landau*. Hunc Comitatum ad *Westfaliam* referri nunquam pro suo jure concedent Hassiae Landgravii: qui alias ad Superiorem Circulum Rhenanum pertinebat. Ad *Westfaliam* quoque pertinent Comitatus sequentes: i Comitatus *Diepholtz* habens ab Oriente Comitatum *Hoyensem*; à Meridie Ducatum *Mindensem*, & Episcopatum *Osnabrugensem*: ab Occidente Episcopatum *Monasteriensem*: à Septemtrione Comitatum *Oldenburgensem* atque *Delmenhorst-*

sem & partem Ducatus *Bremensis*. In eo sunt opidula *Diepholtz*, *Leuenforde*, *Barnsdorf* & *Carnow*: itemque lacus per *Westfaliam* celebris vulgò *Dommel* dictus. Paret omnis hic Ducatus *Luneburgensium* Ducu. k Comitatus *Hoyensis* habet ab Ortu Ducatum *Brunsvicensem* & *Luneburgensem*; à Septemtrione *Verdensem* & *Bremensem*; ab Occidente Comitatum *Diepholtz*; & à Meridie Ducatum *Mindensem*. Dividitur in Comitatum *Superiorem* & *Inferiorem*; ejus caput est i *Nieuburg* opidum munitissimum in nupero bello clarum. Sunt hic praeterea opidula *Hoya*, *Bukken*, *Libenau*, *Bruchhausen*, *Sick*, *Steigeberg*, *Siedenburg* & *Diepenau*. Et hic Comitatus est in ditione Ducum *Brunsvicensium* & *Luneburgensium*. m Comitatus *Ravensburg*, ab arce *Ravensburg* appellatus, habet opida *Engern*, *Bielefeldiam*, *Herfordiam* & *Vlothoviam*. n Comitatus *Schauenburgensis*, ubi *Schauenburg*, *Stadthagen*, & *Rintela* Academia nobilis m: qui ferè totus per nuperam pacificationem cessit Hassiae Landgravio. o Comitatus *Lippe*, ubi *Lippia die Lipstadr* ad Lupiam supra etiam memorata, diversorum Dominorum. p *Lemgovia*, ad Pegam fl. *Ufelen*, *Blomberg*, *Dietmelle*, quod Cluverio est q *Teutoburgum*; aliis tamen putatur esse *Duysburg* ad Ruram. Eidem illi Comitatu adhæret Comitatus r *Pyrmond*, ubi opidum *Pyrmond*, in cujus vicinia sunt acidulae & Comitatus s *Spiegelberg*. In *Westfalia* demum quoque est Comitatus *Riedberg*; cujus opidum t *Riedberg*, *Westphalum* se esse profitetur *Joh. Lewenclavius*.

HEKELII.

k *Ant. Güntheri Heshusii*, *Ottom.* & *Lüderi Menkeniorum* Patria est omnino clara ac celebris.

i Quem

a *Marca* Comitatus. b *Oldenburgensis* Com. c Comitatus *Delmenhorst*. d Comitatus *Benthemensis*. e *Arensbergensis*. f *Lingen*. g *Tecklenborg*. h *Waldeccensis* Comitatus. i *Diepholtz* Comitatus. k Comitatus *Hoya*. l *Nieuburg*. m *Ravensburg* Comitatus. n *Schauenburgensis* Comitatus. o *Lippe* Comitatus. p *Lemgovia*. q *Teutoburgum*. r *Pyrmond*. s *Spiegelberg*. t *Riedberg*.

(*1) Cives sunt Calviniani. Oppidum ad Familiam *Araufionensem* pertinet. *Ed. Lond.* (* Pertinuit; at post mortem *Guillelmi III.* ad Regem *Borussiae* devenit. Comitatus *Valdeccensis* non ita dudum in Principatus titulum mutatus est.

V. *Clivia*, ad utramque Rheni ripam porrecta, à *Clivis* (*1) capite totius Ducatus cognominatur: junctaque est Juliacensi Ducatui. *Colles* sive *Clivi*, in quibus condita, nomen urbi præbuisse, vulgò putantur. At clarissima omnium est *Vesalia*, *Wesel* (*2), secunda *Emmericum*, & *Emmerick*, *Santen* (*3), antiquitatum Romanarum reliquiis priscum originem claritatemque indicat. *Mours* (* rectius *Mœurs*) Comitatus titulo insignitum opidum, munimine maximè clarum est.

Cliv' a
Cliv' e.

Vesalia.
Emmerick.
Santen.
Mours.

VI. *Montensis Ducatus* Clivienfi Ducatui conterminus est, vulgò

l Quem *Conr. Sam. Schurtzfleisch*, accuratissimus seculi hujus Historicus, Amicus meus venerandus, Patriam suam agnoscit, & famâ suâ Illustri magis magisque Illustri reddidit.

m In quâ *Jo. Otto Henckelius*, Fautor meus magnus, claret.

BUNONIS.

y a *Ducatus Clivia* ab una parte conterminam habet Westfaliam, & Archiepiscopatum Coloniensem & Monasteriensem: ab altera Geldriam, Comitatum Mursensem & Zutphaniam. Rigatur Rhura, Lupia, Isala, Nerfa & Rheno, qui hunc Ducatum ferè medium fecat. (* Dudum proprios duces habuit; nunc Borussorum regi subest.)

b *Clivia* haud procul à castro Schenkiano jacens Electori Brandeburgico paret.

c *Vesalia* haud longè à Rheni ripa benè munita à Fœderatis Belgis, anno 1629. frategemate capta est.

d *Emmerick* est ad dextram Rheni ripam.

e *Santen* aliquot miliaribus infra Vesa-

liam haud longè à sinistra Rheni ripa jacet.

f *Moursia* Comitatus ad Auriacos Principes pervenit, quum anno 1600. *Æmilia* Comes moriens hæredem instituisset Mauritium Auriacum. Haud procul *Moursia* seu *Mursia* opido vicus est, vulgò *Asburg*, in cujus agro multæ repertæ antiquitatum Rom. Reliquiæ, indicant hoc esse g *Asciburgum Taciti*. Sunt præterea in eo Ducatu opida, h *Duysburg* haud longè à Rhura & Rheni confluentibus: i *Rees* supra *Emmerick* ad dextram Rheni ripam. k *Burick* è regione *Vesaliæ*. l *Goch* ad *Neersam*; m *Calcar*, & n *Gennep* à Belgis fœderatis anno 1644. captum.

o *Ducatus Montensis* ferè omnis continetur finibus Westfaliæ, Cliviæ, Colonienfis Episcopatus, & Comitatus Marcani. Rigatur *Wippa*, *Akera*, *Siegâ* & *Dufellâ*.

HEKELI.

n Aliàs ipsa Regio bono & salubri aëre gaudet, & agro utcunque fertili frumenti, pascuis-

a Cliviæ Ducatus limites & Flumina. b Clivia. c Vesalia. d Emmerick. e Santen. f Mours. g Asciburgum Taciti. h Duysburg. i Rees. k Burick.

l Goch. m Calcar. n Gennep. o Ducatus Montensis.

(*1) Colonia *Ulpia Trajana*, Cluv. Palatio antiquo, Architectura Gothica, ædibus Nobilium decorata. *Eumenius Rhetor* traditur hic *Artem oratoriam* tempore *Julii Cæsaris* docuisse. Unde *Controversia* celebris inter *Lipsum* & *Pighium*, altero negante, altero affirmante. vivario & sylva nobili supra montem, unde prospectus totius Germaniæ amœnissimus, insignis. (Ed. Lond.)

(*2) Totius Ducatus munitissima, & ex Anseaticis una. Regi Borussorum nunc paret. (Ed. Lond.)

(*3) *Cluverio*, vetera Castra *Taciti*, ubi *Julius Cæsar* aliquando habitabat. *Legionis Thebææ* hic internecioni datæ fabula etiam celebris. (Ed. Lond.)

vulgò *Berg*, cujus caput * *Düsseldorf* (* I), opidum cum arce, Ducum Juliaci, Cliviæ & Bergæ fedes.

pascuisque læto. Tophi Lapides heic ingenti copiâ colliguntur, ex quibus cementum conficitur, unde ingenti lucro eos *Brabantis* vendunt.

BUNONIS.

u a *Düsseldorf* Dufella fl. perluitur, qui deinde in Rhenum se effundit. Sunt hic

a *Düsseldorf*. b *Sieburg*. c *Mülheim*. d *Keyferswerda*. e *Blanckenburg*. f *Sollingen*.

(* I) Olim Imperialis, urbs ampla, bene munita, lauta, & Annonæ commercio clara, (Ed. Lond.)

porro b *Sieburgum* ad *Siegam* fl. Abbatia celebre: c *Mülheim* in dextra Rheni ripa *Colonix* vicinum, cujus cœptæ munitiones à *Spinola* anno 1614. dejectæ sunt: d *Keyferswerda* ad *Rhenum*, haud longè à finibus Ducatus *Cliviæ*: e *Blanckenburgum*, ad *Sigam*: f *Sollingen*: *Etverfeld*: *Gerrisheim* &c.

CAP. XVI.

Hassia, Wetteravia, Buchovia, Thuringia. 1

I.

Hassia.

a *Hassia** Landgraviatus, Comitatus in se habet nobiles hos: β *Catze-*

BUNONIS.

u a *Hassia* a, cum terris quibusdam ad eam pertinentibus, fines habet ab Oriente *Thuringiam*: à Septentrione Ducatum *Brunsvicensem* & *Westfaliam*; ab Occidente *Episcopatum Moguntinum*, *Trevirensis*, & *Palatinatum Electoralem*: à Meridie *Franconiam* & *Palatinatum* b *Rigatur Rheno, Fulda, Ederâ, Lano & Werra*. b *Hassia* propriè dicta dividitur in *Superiorem* & *Inferiorem*. c *Superior* dicitur, quæ *Franconiam* & *Electorum* provincias attingit.

HEKELII.

a *Montana* quippe *Regio*.

b *Terra ipsa* rerum ad humanum usum necessariarum est affluens, tametsi *Vinum* non ferat, nisi prope *Rhenum*, & mittit *Lanam* sat copiosè.

REISKII.

1 *Hassia* olim cum *Thuringia* unum Land-

graviatum constituit ex A. 1130. quo *Lotharius Imp. Ludovicum* generum suum *Thuringiæ Landgravium* creavit. Hujus progenies in *Ludovico* & *Henrico Raspone* fratribus deficiens A. 1249. successione atque divisionem novam intulit. *Henricus* enim *Brabantinus*, adhuc infans, è *Sophia Ludovici filia* natus, *Hassiam*; *Henricus* vero illustris, & *Misniæ Marchio*, ex *Juditha Rasponis filia* ortus, *Thuringiam* sibi vendicavit, cum eaque *Saxonix Palatinatum*. Inde bellum, quod exarserat hac divisione componebatur, & confraternitate domi utriusque per mutuam successione inita. *Hassia* posthac A. 1557. Comitatu *Catzenellenbogeni* auctior *Ditsamum Nassoviis* cessit: Sed A. 1648. per pacem *Monasteriensis* auctus longe majores habuit. *Wetteravia* multis Comitibus distincta *Comites Imperii Wetteravicos* complectitur, in iisque illustrissimos *Comites Ruthenos*, dominos de *Plavia*. *Buchovia* vel *Buchaw* à fagis dicta, sylvis

a *Hassix* limites & *Flumina*. b *Hassia*. c *Superior*.

(* *Hassi* populus, nomen idem ac *Chatti*, facilis fuit mutatio *Elementi T* in *D*.)

Catzenelnbogen, & *Dietz*, *Ziegenhaim* & *Nidda*; caput provinciae est Castellum Cattorum, sive ut vulgò nunc usurpatur, *Cassella*, *Cassel* (*1), lauta fanè civitas cum splendida arce, Landgraviorum *c.* sedes. Secunda est *Marpurgium* *d* (*2), literarum

sylvis horrida, sed cœnobio Fuldensi cultum & famam celeberrimam consecuta. Vid. Prower. in antiquit. Thuringia quondam suis regibus & Francis aliquandiu, posthac Landgraviis Comitibusque multis, quorum stemmata defecerunt, nunc Archiepiscopo Moguntino, Electori, & Ducibus Saxoniae, Comitumque & Baronum adhuc superstitum ditioni subdita, frumento, vino & omni ad victum copia, nec non Academicis scholisque pluribus efflorescit. Erfordia ex vetustis iisque Francis originibus non castello solum Merwisburg, sed molentino ad vada Geræ structo & molitoris nomine Erphesfurd adhuc viget: Urbs ampla suosque periodos passa, nunc castrum in monte Petri conditum libertatis veteris quasi frenum Archiepiscopo Moguntino imposuit: Historiam Thuringicam Doct. Sagittarius accurata opera; Erfordiensem Judenus non eadem exhibuit, in qua plus studii ex MSis editisque codicibus requiras. Gotham hujusque memorabilia idem Sagittarius dedit arcemque novam Friedenstein cum Grimmensteinio commutatam A. 1643. absolutam. Ducatus Coburgicus Sereniss. Ducibus Coburgicis Gothanæ familiæ subest, quondam Altenburgicæ: Nunquam vero, quod sciam, ad Comitatum Hennebergensem pertinuit. Pars tamen hujus Comitatus facta divisione Coburgensi, Ducatui accesserat. De Comitatibus Schwartzburgicis Rudolphopolitano, Arnstadiensi, & Sondershusano dici pro dignitate breviter non potest. Quis ignorat Rudolphum ex hac familia Cæsarem creatum.

BUNONIS.

β In ea est Comitatus *a Cattimelibocensis*,

die Graffschaft Catzen-Elnbogen, ab arce *Katz* & opido *Elnbogen*, nomen habens: in eo *b Darmstadtum* in confinio silvæ *Otonis*, *des Odenwalds* *c.*, & Comitatus *Erpach*, ejusque tractus, qui vulgò *die Bergstrasse* dicitur splendida arce & Landgraviorum sede nobilitatum. *c Ruffelsheim* castrum ad Moenum munitissimum, opidum *d S. Gwerri*, *s. Gwer* ad Rhenum cum arce validâ *Rheinfelsen*, inter *Vesaliam Superiorem* & *Boppart*. *e Braubach* ad Rhenum; *f Schwalbachia* acidulis celebris, aliquot milliaribus *Francofurto* distans. Dominium *g Epstein*: *h Wisbaden* thermis celebre. *Moguntia* cui ascribitur, vicina est *Henrichia* terra, vulgò *der Heirich*.

y i In Comitatu *Diezensi* est opidum *Dieza* ad *Lanum*; *k Empfa* thermis nobilis. *Ringoja* tractus, qui paret Archiepiscopo *Moguntino*.

δ i *Nidda* ad fluvium cognominem, unde Comitatus nomen mansit.

ε In *m Principatu ad Lanum* est *n Marpurgum* ad *Lanum*, arce, Landgraviorum sede, & *Academia* à *Philippo Landgravio* anno 1526. condita clarum. *f*

HEKELII.

c Reformata Religio.

d A Ptolemao AMISIA vocatum.

e Ubi nuper docuit *Balthasar Menzerus*, *Fil.*

f Elenchus Proff. huj. Academia, qui ab Annò CHR. M. D. XXVI. à primâ nempe ejus fundatione, usque ad A. M. D. LXXXIII. ibid. præclarè docuerunt, à *Petro Nigidio*, Seniore, metricè est conscriptus, & litteris *Egenolsianis* publicè lucidatus Ao. 91. ejusd. Sec.

Kk

a Comitatus *Cattimelibocensis*. *b Darmstadtum*. *c Ruffelsheim*. *d S. Gwer* *e Braubach*. *f Schwalbach*. *g Epstein*. *h Wisbaden*. *i Comitatus Diezensis*. *k Empfa*. *l Nidda Comit.* *m Principatus ad Lanum*. *n Marpurgum*. (*1) Urbs optime munita, ampla, Gymnasio decorata, lanæ & annonæ commercio celebris. (*Ed. Lond.*) (*2) Tribunali unde jus toti Regioni dicitur, insignis. Academia hic inter totius Germaniæ florentissimas locum habet. Urbs etiam optime munita & lauta, Landgraviò *Cassellensi* subest. (*Ed. Lond.*)

terarum studiis maximè clara: & *Giessen* (*I) munitissimum totius Provinciae opidum.

Wetteravia,
die Wette-
raue.

II. Inter Hassiam ac Rhenum fluvium est *Wetteravia*, regio, quam maximè nobilitat nobilissimus *Comitatus Nassovicus*;

Sec. in 8. f. Sic ejusd. *Academia SOLENNIA* Cassellis Ao. huj. Secul. 53. in 4. f. impressa sunt, & quidem *Jo. Hartm. Kormanno* autore. Nuper claruerunt partim, partim adhuc clarent *J. H. à Dauber*, *Joan. Heinius*, *Jo. Georg. Crocius*, *Chr. Frid. Crocius*, *Otto Henkelius*, *Jo. Georg. Henkelius*, *Lyriacus Ensulus*, *Nicol. Bershold.* pluresque Viri docti alii.

BUNONIS.

à *Giessa* operibus munita & *Academia* à *Ludovico Landgravio* fundata & anno 1607. inauguratà celebris g: b *Francoberga* ad *Ederam*, patria nostra, ubi metalli fodinæ: *Elfeldia*, *Buzbacum*, *Kirchaim*, *Wettera opidulum*, unde clarissimi Viri, ipsique *Vulsteji* sunt orti: *Homburgum an' der Höhe*, Principum quoque sedes. c *Inferior Hassia*, *Thuringiæ*, Ducatui *Brunsvicensi* & *Episcopatu* *Paderbornensi* contermina, habet d *Cassellas* ad *Fuldam*, *Eschwege*, *Allendorff* ubi *Salinæ*: *Spangenberg*, *Homburg*, *Rotenburg* ad *Fuldam*: *Wanfriede*, *Godesberg*, *Zierenberg*, *Dreisam*, & munitissimum castrum e *Ziegenhainam*, unde *Comitatus Ziegenhain* nomen est. *Smalcaldia* fœdere *Protestantium* nobilis ad *Hassiam* quoque pertinet h. Porro tota f *Abbatia Hirschfeldensis* cum opido *Hirschfeld* per pacificationem *Monasteriensis* cessit *Hassiae Landgraviis*. In media fere *Hassia* sunt nonnulla loca, quæ *Archiepiscopo Moguntino* parent, g *Furslar*, *Amelburg* castrum munitum antiquo nomine *Amal*, unde & *Amalfried* etc. *Aventin. Neustadt*, etc.

h *Wetteravia* tractus est in aditu *Hassiae Superioris* inter *Bincium amnem*, *Rhenum*, *Hassiam* & *Archiepiscopatum Coloniensem* comprehensus, à fl. *Wetter* nomen habens.

Quà ad fines *Coloniensis Episcopatus* & *Ducatus Montensis* pertingit, appellatur *der Westerwald*.

i Continet *Wetteravia* multos *Comitatus*, ex quibus præcipuus i *Nassovicus* in plures minores divisus: k *Dillebergensis*, ubi *Dilleberga*, arx munitissima, *Herborna Gymnasio* i celebris; l *Solmensis*, ubi *Braunfels*, m *Laubacensis*, n *Lichenfis*, o *Hungenfis*, p *Weilburgensis*, q *Witgensteinensis*, ubi arx *Witgenstein* ac opidum *Lafze*. r *Ilfenburgensis* & *Budingenfis*; ubi *Budinga* & *Offenbachium* opida. Et demum s *Hanoviensis* *Comitatus*, in quo *Hanovia* ad *Bincium* munitissima, frustra diu à *Lambojo* 1636. obfessa, ac demum stratagemate captà, ac vero suo domino restituta est k. Inter *Mœnum* & *Nicum* est *Comitatus* t *Erpacensis*, ubi *Erpach* opidum. Urbes Imperii liberæ in *Wetteravia* sunt *Fridberga*, *Wetzlaria* *Pseudo-Friderici* olim perburgum: *Gelnhusa*, & *Francofurtum* supra memoratum.

HEKELII.

g Hætenus amisit non sine magnâ *Litteraturæ* nobilioris jacturâ *Petrum Haberkornium* & *Jo. Nicol. Mysterum*, *Theologos Orthodoxos*, *Præceptores* meos desideratissimos, porro *Jo. Oston: Taborem*, *Jac. Le Bleu* & *Joan. Stranchium*, *Jctos summos*, *Jo. Cunr. Dietericum*, *Philologum illustrem*, & *Joan. Weiffum*, *Philosophum acutissimum* & *Affinem* meum honorandum. Sed ibidem adhuc clarent, & omni modestiâ atque fidelitate insignes sunt *Phil. Ludov. Hannekienus*, *Kilian. Rudrauf*, *David Christiani*, *David Clodius*, *Ant. Henr. Mollenbeccius*, *Frid. Nitzschius*, *Mich. Hegland*, *Laur. Stranchius*, *Henr. Phasianus* & utriusque *Balthaf. Mentzeri* ex affe *Nepos* & *Filius*, quos *Deus* quàm diutissimè superstites esse velit.

h A

a *Giessa*. b *Francoberga*. c *Inferior Hassia*. d *Cassellæ*. e *Ziegenhaina*. f *Hirschfeld*. g *Furslar*. h *Wetteravia*. i *Comitatus Nassovicus*. k *Dillebergensis*. l *Solmensis*. m *Laubacensis*. n *Lichenfis*. o *Hungenfis* Comit. p *Weilburgensis*. q *Witgensteinensis*. r *Ilfenburgensis* & *Budingenfis*. s *Hanoviensis*. t *Erpacensis*.

(*I) *Armamentarium* nobilissimum jactat. (*Ed. Lond.*)

vicus; unde decus illud gentis, Belgicæ Fœderatæ munimen ac gloria PRINCEPS MAURITIUS originem ducit.

III. Inter Hassiam, Franconiam atque Thuringiam media sita est regio *Buchovia*, cujus caput * *Fulda*, opidum celebre, præstantissima Europæ, nedum Germaniæ, *Abbatia* insignitum (* I).

IV. *Thuringiæ* Landgraviatus omnium nobilissimus, inter Salam Visurgimque amneis protensus, familiæ Saxoniciæ parent. Caput regionis est *Erfordia*^l, *Erfurt*, ingens urbs, & quasi

^l A *Melanchthone* *Vulcania Chalcis* dicitur, q̄s. æris fusio, vel officina æraria, si-
ve fuforia.

ⁱ Et doctrinâ *Alstedianâ* atque *Pasorianâ*.

^k Hæc diversæ tolerantur Religionis homines, & claret inter Reformatos in Primis *Jo. Guilielm. von der Meulen*.

BUNONIS.

^a *Buchovia*, quibusdam *Fagonia* dicta, intra Thuringiæ, Franconiæ, Hassiæ & Wetteraviæ fines conclusa jacet.

^b *Fulda* opidum nomen habet à *Fulda* fl. qui illud interluit. Ibi S. Bonifacii offa quiescunt ^m. Habebat Bibliothecam locupletem, & manuscriptis codicibus refertam: qua non erat vetustior in Germania. *Abbas Fuldenfis* est Imperii Princeps, & Abbatum reliquorum per Germaniam & Galliam primas atque Archi-Cancellarius Augustiæ.

HEKELII.

^l Hanc Urbem, quæ cum *Venetis* circ. Ao. CHR. CCCXXI. creditur esse condita, doctissimus *Werdenhagenius* Part. III. Tract. General. *Rerumpp. Hanseaticar.* c. VII. p. 229. seqq. sat studiosè ac commodè descripsit. ERFURTENSEM autem HISTORIAM edi curavit *Johannes Mauritius Gaudenius*, nomen & Electori *Moguntino* & Academiæ *Gerane* perquam amabile ac gratum, Ao. huj. Sec. 75. in 8. f. ubi non pauca sunt reperienda, quæ præstantissimis quoque Historicis possunt esse utilia. In hujus Urbis

Academia inter THEOLOGOS Euangelicos olim fuere incluti *Bartholomæus Elfner*, *Georg. Grossehain*, uterque *Zacharias Høgelius*, (Pat. np. & Fil.) *Jo. Matthias Meyfart*, *Jesaias Silberschlag*, *Nicolaus Stengerus* ac *Nicolaus Zapffius*; inter PHILOSOPHOS & PHILOLOGOS autem *Samuël Boccius*, *Liborius Capsius*, *Justus Hekelius* & *Christianus Neubaur*. Hodiè ibidem clarent inter THEOLOGOS Romano-Catholicos *Jo. Jodocus* atque *Joannes Andr. Hunoldi*, ut & *Henr. Laurentius Pape*; inter ICtos, præter magnum GUNDENIUM, *Jo. Herman* à *Sode*, *Dieter. Wilhelm*, *Matthiæ*, *Jo. Heinr. Prükner*, *Jo. Heinr. Meyer* atque *Jo. Melch. Schmidt*, aliàs *Weißmantel*. Inter Medicos *Eccardus Leichner*, *Academ. Sen. Georg. Christoph.* Petri ab *Hartenselsz*, inclutæ Reipublicæ Oppidanæ Quatuor-Vir splendidissimus, atque *Justus Vesti*; & tandem inter PHILOSOPHOS *Wilhelm. Arnold Dieckhausen*, *Hiob Ludolf* atque *Joannes Saueremann*. Sed vox pia, suavis, mansueta atque pura *Breithauptiana*, quam *Speneri* ac *Fritschii* nostri lubentissimè audiunt, *Ecclesiam Evangelicam* hodiè beat ac recreat. Non procul ab hæc Urbe situm est quoque TENSTADIUM, *Bacchoviorum*, *Pertuchiorum* ac *Sauliorum* familiis haud inclarum; attamen *Vulcano*, quod condolendum, sæpissime obnoxium, ubi Ecclesiam ac Ephoriam fideliter & gloriosè regit *Georgius Weissus*, *Leucopetræus*, Theologus & Philologus Scriptis & Virtute maximè insignis, mihi que amicissimus.

^m CAROLI M. Patria est.

Kk 2

BUNO:

^a *Buchovia*. ^b *Fulda*.

(* I) A. S. Bonifacio An. 744. condita, & a multis postea Imperatoribus locupletata. (Ed. Lond.)

Comitatus
Nassovicus.

Buchovia.
die Buchow.

Thuringia.
Düringen.

Erfordia.

Vinaria.
Gotha.

Jena.
Ifenacum.

quasi compendium totius provinciæ; Academia quondam clara (*1): & *Vinaria* (*2), *Weimar*, Principum sedes; urbs est amœnissima. *Gotha* cum diruta arce *Grimmensteyn*, Augusti Electoris obsidione arcisque everfione clara est (*3). *Jena* Musarum est domicilium (*4), *Ifenacum*, *Eisenach* (*5), Ducum sedes est λ.

V. Præ-

BUNONIS.

λ a *Thuringia* termini longe absunt à ripis *Visurgis*, neque eò usque protenduntur. Habet autem *Thuringia* ab Oriente *Misniam*; à Septemtrione Ducatum *Brunsvicensem*; ab Occidente *Hassiam*, à Meridie *Franconiam*. Rigatur *Sala*, *Weria*, *Unstrata*, *Ilma*, *Gera*, *Orla*. b *Erfordia* est ad *Geram* fl. Campana illa magna, cui nomen est *Susannæ*, etiam nota. Extra urbem in colle est arx S. *Cyriaci*, die *Cyriacks Burg*. Urbem illam, dum *Cæsar* & Imperii Ordines cum *Turcis* bellum gerunt, Elector *Moguntinus* ope *Gallorum* obsedit, & ad deditionem faciendam vi adegit, anno 1664. Hic ex veteri instituto pistores quotannis die D. *Marci* panes munitos, *Marcesfas* vulgò vocant, (qui exiguorum istorum orbiculorum, ex qualibus catenæ Nobilium constantur, magnitudinem referunt) in memoriam illius famis, quæ anno 1438. *Thuringiam* ita pressit, ut panis istiusmodi minutus, cujus quantitas modo descripta, tribus in *Thuringia* usitatis nummis fuerit emptus. *Gotha* capta, ipsaque arx, multum licet deprecante *Johanne Wilhelmo*, solo æquata est anno 1567. *Grambachius* & *Bruck* Cancellarius vivi in quatuor partes dissecti sunt; & *Johannes Fridericus Dux* *Neustadium* *Austriæ* abductus, ubi anno 1590. obiit. Sed tamen

arx illa à Serenissimo Principe *Ernesto* restituta est; cujus auspiciis ipsum *Gymnasium* *Gothanum* p & bonæ literæ per *Thuringiam* florent q. d *Jena* ad *Salam* habet *Academiam* hodie florentissimam; licet nuper anno 1660. tumultu quodam haud parum fuisset afflicta. Anno 1548. r solemniter introducta est, quum jam ante decennium à *Joh. Friderici* fuisset instituta: qui verebatur, ne per librum *Interim* purior doctrina Religionis corrumpetur s. *Ifenaco*: vicina est arx *Wartburg* v d Clariora porro ibi sunt opida, c *Nordhausen*, & f *Mülhausen* liberæ civitates Imperii: g *Orlamunda*, ad *Salæ* & *Orlæ* confluentes x: h *Salefeldia* stativis in nupero bello celebris y. Porro in *Thuringia* est Comitatus i *Gleichenfis*; ubi antiqua arx *Gleichen*, Comitatus illius bigami sedes, & domicilium: opidum hic est *Ortufium*. *Carolus M.* in *Thuringia* circa *Unstrutam* fl. & *Vargalah* videtur natus. *Antiq. Fuld. Broweri*. Comitatus k *Stolbergensis*, ubi arx *Stolberg*; at *Ilfelda* cœnobium, cujus Scholam nobilitavit *Michaël Neander* Abbas Cœnobii & Rector Scholæ: & Comitatus *Hohnstein*, *Brunsvicensis* Ducatus pars est, quem Feudi jure tenent Comites *Stolbergenses*.

H E K E L I I.

n Et *Hercyniam* Sylvam.o *Joan. Philippus*.p Cui hodiè *Georgius Hessus*, Philologus præstant.

a *Thuringiæ* limites: b *Erfordia*. c *Gothana* arx. d *Jena*. e *Nordhausen*. f *Mülhausen*. g *Orlamunda*. h *Salefeldia*. i Comitatus *Gleichenfis*. k *Stolbergensis*.

(*1) Sunt qui *Coloniæ Agrippinæ* Civitatem hanc, propter amplitudinem & ædium splendorem æquiparant. (Ed. Lond.)

(*2) Ita ob vini commercium dicta; urbs ampla, nitida, & Ducis *Bernardi*, propter res feliciter in Bello superiori seculo gestas, Clarissimi natalibus nobilitata. (Ed. Lond.)

(*3) Glasti commercio nobilis. Sunt qui nomen a Gothis cœnditoribus ducunt. (Ed. Lond.)

(*4) Urbs amœna, probe munita, & *Justi Lipsii* educationem jactat. (Ed. Lond.)

(*5) Ducatus titulo insignita; *Academia* Anno 1555. condita & ferri commercio celebris. (Ed. Lond.)

V. Præterea est in hac provincia *Ducatus Coburgiensis*, Coburgien-
 cujus caput * *Coburgium* (*1), urbs cum egregia arce, Du-
 cum

præstantissimus & verè mihi amicus, summâ
 cum laude ut olim *Wilki*, *Weizii* atque
Reyheri præfuere, præest.

g Hoc tempore sedet Gothæ DUX FRI-
 DERICUS, ERNESTI PII hodiè Primo-
 genitus, Princeps ac Heros inclytus ac omni
 clementiâ cæterisque Virtutibus omnibus,
 quæ Principem exornant, egregiè clarus.
 Senator ejus sanctior, isque fidelis, adhuc
 est *Ernestus Ludovicus Avemannus*, vir
 antiqui pectoris ac similis prudentiæ. Sed
 Præsul Ecclesiarum est *Adamus Tribbechorius*,
 Theologus pius, modestus ac summè erudi-
 tus, mihi que faventissimus. Patria est τὸν
 πᾶν THOMÆ REINESII, quem Orbis
 eruditus Statorem suum nuncupat.

r D. 2. Febr. electo primo Magnifico
 Rectore, D. *Joan. Schrötero*, Med. Prof. &
 Com. Poët. Cæs.

f In hac Academiâ post *Georg. Adamum*
Struvium, totius *Germania* Lumen, splen-
 dent hodiè *Frideman Bechmann*, *Jo. Guil.*
Bäser, *Valent. Velthem*, *Nicolaus Christopho-*
rus Lynker, *Jo. Volkmar Bechmann*, *Henr.*
Balsh. Roth, *Petrus Muller*, *Jo. Philipp.*
Slevogt, *Rudolf*, *Wilh. Krausius*, *Georg.*
Wolfg. Wedelius, *Aug. Henr. Faschius*, *Jo.*
Frischmuth, *Erh. Weigelius*, *Casp. Posner*, *Casp.*
Sagittarius, & *Georg. Schubartus*, *Jo. An-*
dreas Schmidius, mellitissimum meum Pectus,
 atque *Jo. Andreas Danzius*, Viri cujusvis
 Virtutis studiosissimi ac Exteris gratissimi.
 In Cathedrâ verò Ecclesiasticâ PAULI instar
 TARSENSIS, *Hildesheimio* legitime avoca-
 tus, nunc iterum docet graviter ac suaviter
Georgius Goezius, omnigenæ Litteraturæ
 Decus haud vulgare. Oppidula ad hanc
 Academiam spectantia sunt APOLDA &
 REMBDA, *Joannis Debelii* Patria, cujus
 Ecclesiæ & Diœcesi adhuc laudabiliter præest
Jo. Jacob Freisleben, Compater meus sincerè
 colendus & honorandus.

z Ubi *Joannes Weisius* natus.

v Megalandri LUTHERI Pathmus.

x Ubi hodiè *Christoph. Henricus Loberus*,
 Philosophus acutissimus, laudabiliter in
 Ecclesia docet.

y Hodiè amplissima *Joannis Ernesti*, Ducis
 Saxoniz vere gloriosi, Sedes est.

B U N O N I S.

µ a *Coburgium* z jacet in *Franconia* a, &
 pertinet ad Comitatum *Hennebergensem*,
 de quo supra dictum est. At b *Comitatus*
Schwartzburgicus in *Thuringia* est, nomen
 habens ab arce b *Schwartzburg* c: Opida
 in eo clariora sunt c *Arnstadt* ad *Geram*.
 d *Franckenhausen*, salinis & clade rusticorum
 anno 1525. Munzero duce tumultuantium,
 notum: *Sondershausen*, *Rudelslad*, *Labra*,
Klettenburg, *Leuterberg*.

H E K E L I I.

z Ubi ALBERTUS, Heroici animi ac
 summæ autoritatis Princeps, hoc tempore
 ex voto sedet.

a Et non in *Thuringiâ*, multò minùs
Hennebergici Comitatus Pars est; sed potius
 splendidissima Ducum *Saxoniorum* Sedes;
 gloriosissimi CASIMIRI inprimis, qui
 Gymnasium, ubi præter *Wilhelmum Ver-*
portennium, Theologum omninò Christia-
 num, orthodoxum ac excellenter benig-
 num, etiam *Jo. Aug. Stempelius*, *Israël*
Clauderus & *Joan. Schubartus*, Amici mei
 veteres atque singulares, felicissimè hodiè
 docent, immortalæ æterni DEI gloriam
 ibidem fundavit.

b Illustrissimâ Domo avitâ.

c Quæ Arx probè munita ac situ amœ-
 nissima est. Notandum autem, quòd Co-
 mites *Schwartzburgici* dividantur hodiè in
 Lineam *Rudolfopolitanam*, *Sondershusanam*
 & *Arnstadtinam*. *Rudolfopoli*, amœno ad *Sa-*
lam

Kk 3

a *Coburgium*. b *Comitatus Swartzburgicus*. c *Arnstadt*. d *Franckenhausen*.

(*1) Sunt qui *Ptolomæi Melocabium* aut *Melocabum* esse putant. Inter antiquissimas
Germaniæ urbes numeratur; est ampla, Academiâ Anno 1602. stabilitâ gaudet. Ar-
 cem habet munitissimam, ubi *Lutherus*, quia libere contra *Magnates* quosdam locu-
 tus est, incarceratus multas *Epistolas* exaravit, & *Hymnos* plurès conscripsit qui huc
 usque à *Lutheranis* magni æstimantur, & *Cantu* quotidie inter *Cultum* celebrantur.
 (Ed. Lond.)

Comitatus
Schwarzzen-
burg.

cum fede. Item Comitatus Swartzenburgiensis, cujus caput Arnstad, haud spernendum opidum.

lam Oppido, hodiè sedet ALBERTUS ANTONIUS, Heros pius, eruditus, prudens, magnanimus, mansuetus ac beneficus, Musarumque augustiorum Phœbus. Illustrissima ejus Conjux est ÆMILIA JULIANA, Heroïna, si Pietatem, Eruditionem, Benignitatem atque Misericordiam in pauperes, cæterasque Virtutes Heroïcas spectemus, sine pari. Sed Illustrissimus Filius, Illustrissimorum Parentum vestigia ex asse legens, est LUDOVICUS FRIDERICUS, Heros cum ipsâ Minervâ atque Eusebiâ à puero statim ex voto maritatus. Heic, præter Nobileis eruditus, Joan. Siegfried à Schönfeld nempe, Aulæ Magistrum, Nicolaum Ernestum à Günterode, Comitatus Capitaneum, & Christophorum Abrah. à Krakau, Consiliarium Aulicum & Conistorialem, clarent Justus Sæffingius, Theologus religiosus, mansuetus ac excellenter modestus, & Ahasverus Fritschius, solidæ Pietatis, Jurisque æquioris, Jo. Gotsfr. Oleario æquissimè judicante, consultissimus. Hic Regimini Politico optime constituto; ille verò Ecclesiarum Terræ Schwarzburgica

laudabiliter præest. Sed Scholæ Provinciali præest Jo. Mich. Schwimmer, Collega meus honorandus. Oppida in hoc Comitatu præter Rudolfsopolin clariora sunt Königs-See, Nicolai Zapffii Patria, Ilma, Leutenberga, Francobusa, Salinis & clade Rusticorum Ao. 1525. Munzero Duce, tumultuantium nota, it. Kelbra & Heringia. Sondersbusa, ubi in Ecclesiâ olim & hæctenus docuerunt magni viri, Salomon np. Glassius, Joannes Böttigerus, Casp. Löscherus & Balhasar Haberkornius, ibidemque adhuc docet Georg. Frid. Meinhardt. Sedes est CHRISTIANI WILHELMI, Herois inclyti & omni quoque præconio digni. Oppida ad hunc Comitatum spectantia sunt Creussena & Klingen. Arnstadii, ubi Jacobus Tenzelius, Theologus gravissimus, hoc tempore clarus & celebris est, sed & ANTONIUS GUNTHERUS, Comes ac Heros omni Virtute, quæ potest Magnates extollere, insignis. Oppida, quæ præter Arnstadium ad hunc Comitatum pertinent, sunt Ebelebium & Keila.

C A P. XVII.

Misnia, Saxoniam, Brunsvicensis Ducatus.

I.

* *Misniæ Marchionatus, Ducum Saxoniam domicilium, agro*

Misnia.
Meyßen.

B U N O N I S.

* a *Misnia* habet ab Oriente Lusatiam: à Septentrione Saxoniam Superiorem: ab occasu Thuringiam; à Meridie Bohemiam & Voigtlandiam. Rigatur *Albi, Sala, Elystro, Pleissa, Mulda, & Chemnitz.*

R E I S K I I.

† *Marchia* vel *Marchionatus Misniæ* A. 930. ab Henrico Aucupe Imp. Bohemis oppositus, Brunoni ex Widdekindia profapia

orto Principi accessit. Hujus posteris Landgraviatus Thuringiæ, tandemque Ducatus cum Electoratu Saxoniam mansit ex A. 1422. quo Sigismundus Imp. Fridericum Electorem solenniter creavit. Hinc Duces Saxoniam superioris primo in lineam Ernestinam & Albertinam, denique progressu temporis auctique in plures propagines adhuc florentissimas factæ. De urbibus & terris horum ditioni subditis quid pauca? tum Electoralibus, tum Ducalibus? Episcopatibus per Ottonem

a *Misniæ* fines.

Ottone M. conditis, Misnensi, Mörseburgensi, & Cicensi vel Numburgico, quos & ipsi tanquam postulati Administratores obtinent. Magdeburgicus vero Archiepiscopus à Ducatu Saxónico nunc plane divisus Electori Brandeburgico tanquam Duci suo totus paret.

^a Voigtlandia Misniæ non subest, sed huic finitima nomen ab Advocatis illustribus accepit, quorum posteri adhuc florent: Comites nempe illustriss. Rutheni, qui A. 1143. Comitatum Osterodanum tenuerunt, quorumque posteri ad Burgraviatum Misnicum profecti: Hic ergo *partem ex Advocatorum veter. regione adhuc amplam tenent*, per Dynastias aliquot divisam: *Partem alteram* Elector Saxoniarum Ducesque; *tertiam Marchiones* Brandenburgici superiori Burggaviatui Norico annexam. Adeo quibus tota Voigtlandia quondam Advocatis & Dominis nomen debuit, iis pars tertia per causas bellicas & transactiones alias relinquatur. ^b Rutheni enim senioris lineæ Graizam, in eaque duas arces, junioris autem lineæ Rutheni Geram, Sleizam, Lobensteinium & Hirsbergam, sedes singuli suas & Dynastias singulas tenent. Gera patria mea dulcissima præ cunctis aliis cancellaria, Consistorio, gymnasioque adhuc celebri efflorescit, perque divinam gratiam è duplici horrendo, quo correpta fuit, incendio elucatur. ^c Magdeburgicus Archiepiscopus ex Sagittarii antiquit. abunde patet; nunc dividitur in tres circulos; *Salanum, Albensem & Sylvestrem sive lignarium, Saal-Elb-Holtz-Kreysz.* ^d Comitatus Ascanio-Anhaltinus inter antiquissimas familias claret, Marchiam veterem A. 1142. Ducatum Saxoniarum, nec non Electoratum A. 1180. complexus hinc Principatus in lineas multas divisus hodieque floret, ac pro sedibus Principum distinguitur. ^e *Principatus Schneebergensis vero nullus unquam extitit, neque cum Misnia Hennebergicus Ducatus, qui ad Franconiam spectat, conjungitur: ut suspicer, Cluverium de f Dynastiis Schönburgensibus heic cogitasse, cum hæc scriberet, quæ tres hodieque superunt, (1.) Glaugensis, (2.) Walkenburgeris, (3.) Hartensteinis.* Comitatus Mansfeldicus nunc nimium accisus, postquam stirps Comitum antiqua defecerat, & ipse defecit: Quam floren-

tissimus, castris, metallis & omni rerum apparatu olim extiterit, docet Spangenbergius in Chronic.

^g Brunsviga ex A. 861. à primo conditu serenissimis Ducibus suis subiecta fuit, horumque privilegiis indulgentissime aucta, ut disquireretur publice, annon ad Urbes liberas imperiales hæc ipsa quoque pertineat. Id vero quam frivolum omne fuerit, ultima docebat, & gloriosissima quidem *Sereniss. Princip. expugnatio*, Sed quid rei notissimæ diu inhærebo? Ad *h Comitatum conferor Blankenburgicum & Reisteinensem*, olim unum & postea divisum, Carolinis temporibus parem. Qui denique per tempus fortunæ varium divisi, hodieque superunt: BLANKENBURGICUS Comit. Sereniss. Ducum Brunsvicensium Luneburgensium terris subest, REINSTEINENSIS vicinoparet Electori Brandeburg. De quo extant adhuc scripta publica nostræ causæ apologetica.

Omitti autem heic non debuit Brunsvigæ vicinum nostrum i Wolffenbüttelum, castrum ex A. 1046. Egberti Marchionis auspicio structum, ab Heinrico Leone, Albertoque M. Ducibus destructum ob Dynastias perfidos; Denique à Principibus ipsis restauratum, ut esset pro sede, ab multisque aggeribus, qui toti munimento inferviunt *die Dam-Vestung* communiter vocatur, ab eoque Heinricopolis plane distinguitur. Nam hujus oppidi, quod Heinricopolin nuncupamus, *origines sunt maturæ adhuc admodum, nec ultra A. 1540. possunt produci*: Ubi Sereniss. Duci Heinrico Juniori fixum fuerat novum castrum adjungere oppidum, quod quia pene successerat, hinc ab successore Heinrici Julio; eoque filio Celsiss. nova hæc appellatio accessit, ut Heinricopolis id est *Heinrichstadt* publico auspicio nominaretur. Denique novum suburbium quasi, sed paulo remotius accessit, quod communiter ad castra Dei velut primum ita hodieque nominant. Ultimum tandem suburbium Augusto Princ. gloriosiss. rerum potito, & divino quidem hujus auspicio emerfit: Idque *Augustopolin Germ. Auguststadt*: De omnibus ad historiam Wolffenbüttelensem observatis copiosius explicabitur in mea historia Wolffenbüttelensi: De Brunsvicensibus

^a Voigtlandia per Dominos divisa. ^b Pom. Rutheni. ^c Magdeburgicus. ^d Com. Ascanius. ^e Princip. Schneeberg. ^f Dynastiæ Schönburg. ^g Brunsviga. ^h Comitatus Blanckenburg. ⁱ Wolffenbüttelum.

Mifna.

Lipfia.

gro amoenissimo, argenti venis (*1) ditissima, urbibus splendidissima est regio. Urbium quondam prima erat *β Misna* (*2) ad Albim amnem sita, unde Provinciae nomen: at nunc clarissima omnium est *γ Lipfia, Leipfig* (*3), haud ita magna,

fibus originibus extat D. Sagittarii & M. Krügerii docta disputatio: De urbe ipsa per partes singulas distributa nobiliff. Winkelmannus egit, nec non de aliis ad omnem Statum pertinentibus.

a Hildesheimium ab sylva *Hülz*, quæ huc olim pertinuit, nomen consecuta nunc tantis effert sese munitionibus, ut hostem contra quemcunque sese munit, suoque præsidio militari ac domestico urbem tueatur. Tot tamque grandia supersunt acta, unde constat, quid olim Episcopos inter atque civitatem controversum fuerit. Videantur recessus & pacis Monasteriens. Osnabrugens. Artic. Interim Episcopatus ille ab Ludovico Imperatore in aulica (Germ. *alffe*) erectus, & postea huc in urbem translatus, denique comitatum & Dynastiarum vacantium accessione satis ampla auctus sibi sua jura vicinis etiam indignantibus tuetur. Unde *Sereniff. Principum Brunsvic. Luneb.* familia suo *Advocatia jure utitur, ac recessus veteres merito urget.*

De numero Episcopatum constare quidem certo satis potest, tot conquisitionibus, quas vocant, tot postulaturis etiam admittis, è quibus omnibus liquet, quam consulto Papæ à scopo sæpius aberrant. Sicuti vero Archi-Episcopatus certo numero haud concludit: Ita Episcopatus etiam debuerat coercuisse. Manet sane fixus Episcopatum numerus pro circulis, quibus ii subsunt, unde iniri facile potest, nisi quod Argenteratenfis ad Gallos transferit.

b Academiae nostræ seculi XIII. natalis nunquam egrediuntur; Idque antiquissima Heidelbergensium ex A. 1360. originatio docet: Aliæ vero longius ab ortu illo primo recedunt, aliæ propius aut longius ab illo absunt; Uti historia peculiaris conducit. Adde Duisburgensem Clivæ A. 1655. à Friderico Wilhelmo Electore Brandenburgico erectam. De Gymnasis & scholis celebrioribus aliis numerum certum quis constituet? Confer Mittdorp. de Acad. Herman. Conring. de Antiquitatibus Academicis; & Thom. Lanfium de Academiis comment.

BUNONIS.

β c Misna seu *Misena* à Misna rivo appellata, Episcopatu, Burggraviatu, & Schola illustri *a* celebris, pontem habet ligneum in Albi fluvio, miro artificio fabricatum *b*. Anno 1505. Monachum quendam Pastorem Misnensem, odio & contemptu sexus fœminei, quotiescunque fœcellam aliquam sacris undis esset abluturus, dicere solitum fuisse, statim à Baptismo in profluentem esse abjiciendam; *getäufft und ersäufft*; sed de ponte Albi quum forte prospiceret, iusto Dei Judicio decidentem submersum fuisse, scribit *Georgius Fabricius in Libris Misnicarum rerum.*

γ d Ad *Lipfiam* confluunt *Pleiffa, Parda, & Elyster*: Academia antiqua nobilis est: arcem quoque habet *c*, *die Pliessenburg*. Ad hanc urbem Tillius à Sueco & Saxone prælio superatus

a Hildesheim. *b* Academiae. *c* Misna. *d* Lipfia.

(*1) Et aliis mineralibus aut fossilibus. vinum etiam & sal generat. (Ed. Lond.)

(*2) Multum ex splendore pristino amisit. (Ed. Lond.)

(*3) A Vandalis, uti fertur, An. 700 condita. urbs ampla & admodum frequens; Tribunali etiam nobilitatur cui Elector ipse tenetur respondere. Bibliotheca Academica plurimis MS. ornatur, inter quæ Tzetzerei Commentarium in Homeri Iliada græce conscriptum magni æstimatur. Lingua Germanica hic elegantius quam alibi culta. Templum S. Nicolai ornatissimum omnium est quæ Lutherani in Germania possident. Civitas a Cæsareis Anno 1633. expugnata, Conventu Pragensi An. 1635. restituta. Cæsarii a Suecis in vicinia ter profligati, videlicet An. 1631, 1640. & 1642. hic etiam Lutherus Anno 1520. contra Eckium magna cum laude disputavit, & postea Civis Confessionem Augustanam amplexi sunt. (Ed. Lond.)

magna, verum ædificiorum nitorem, incolarum mores, agri circumjecti amœnitatem si spectes, nihil adeò festivum in tota Germania reperiri posse credas; nundinis, quæ hic ter in anno habentur, post Francofurtum ad Mœnum, celeberrimæ. Major

superatus anno 1631. & anno 1642. iterum hic pugnatum est: quo Suecus victor Cæsarianis fufis Lipsiam cepit. Urbs hæc anno 1021. fuit adhuc pagus. Academia ibi condita est anno 1409. à Friderico Marchione Misnensi: quum Praga discessisset Germanorum, quæ ibi fuerit, natio Hussi molina & conatus improbens. Marchio Fridericus illos hospitio excepit, & animum ad erigendam Academiam e statim adiecit s.

HEKELII.

a Ubi superiori seculo Georgius Fabricius, Chemnicensis, summâ cum laude docuit.

b Heic in Ecclesiâ hodiè, ut olim Strigenius, eminet Matthias Zimmermannus, Vir exteris gratissimus, mihi que faventissimus.

c Egregiè munitam ac splendidam.

d Et Duce Saxonia.

e Quæ Luminibus suis, Jo. Ad. Scherzero inprimis, Friderico Rappolo, Præceptoribus meis desideratissimis, Georg. Tob. Schwendendorfero, Mich. Heinricho Hornio & Chr. Frid. Frankensteino, hæctenus est privata.

f In hæc, præter Jacobum Fornium, magni & accurati iudicii, excellentis modestiæ, & propterea summæ autoritatis Virum, atque Jacobum Thomasum, seculi nostri Tullium & Doctorem meum venerandum, hoc tempore fidelissimè atque felicissimè docent Georg. Lehmannus, Georg. Mœbius, Joannes Bened. Carpovius, Valentinus Alberti, Joannes Olearius, (etiam Doctores atque Præceptores mei omni observantiæ cultu ætatem prosequendi) Barth. Leonh. Swendendorferus, Aug. Bened. Carpovius, Georgius Heinz, Andreas Mylius, Gottfr. Welschius, Mart. Frid. Friesz, Paulus Amman, Joan Bohn, Ant. Gunth. Heshufius, Otto Menkenius, Joach. Fellerus, Adam Rechenberg, Joan. Cyprianus & Christophorus Pfauzius, Viri consummatâ eruditione, singulari in docendo dexteritate, pergratâ morum suavitate ac famâ præclarâ conspicui, Patroni, Fautores ac Amici mei optimi, quos Deus Ecclesiæ ac cuius Litteraturæ quam diutissimè su-

perfites esse velit! Hæc celebris Academia diversis Collegiis, iisque splendidissimis, St. Pauli nempe, ubi Bibliotheca singulari curâ ac studio FELLERI mei πολυμαθεσάντων appositè est instructa ac aucta, it. duobus Principum, St. Petri & B. Mariæ Virginis est exornata. Respublica oppidana Pietate, Prudentiâ, Autoritate, Benignitate ac æquis probèque compositis Legibus, ceu fundamento, nititur. Ex inclutæ ac amplissimæ hujus Reipublicæ Proceribus, cum Musis invigilarem Lipsa, post τὸν πάντων BORNIUM, Patronos ac Mæcenates Consulares habui Christophorum Pinckerum, p. m. Christianum Lorenz ab Adlershelm, cujus Pinacotheca & Hortus visu digni sunt, & Paulum Wagnerum, mansuetiorum Musarum Portionem haud ignobilem. Habui Evergetam Adrianum Stegerum, Ædilem splendidissimum & omnigenâ eruditione variâque scientiâ nobilem, & habeo hodiè Fautorem candidissimum Fridericum Benedictum Carpovium, Virum melioris Litteraturæ excellenter peritum, & propterea Italis, Gallis, Anglis, Danis & Batavis etiam gratissimum. Docet quoque ibidem in Ecclesiâ summâ cum laude Augustus Pfeifferus, Fautor meus singularis, cujus nomen & Arabs, & Turca, & Persa venerantur.

g Hæc Urbs celeberrima, natale Solum si spectemus, tot Viros summos ac solidè eruditos edidit, quot è MINERVÆ Cavallo isto stupendæ magnitudinis adversus Trojanos prodière imperterriti milites. Sunt autem illorum præcipui, iique juxta Alphabeti ordinem positi, sequentes: Joannes Bohnius, Jacobus atque Joannes Bornii, Godfr. Christianus, Jo. Andreas atque Paulus Bossii, Jo. Benedictus, Augustus Benedictus, Sam. Benedictus atque Frid. Benedictus Carpovii, (Fratres,) Caspar Cruciger, Sigism. Finkelthufius, Chr. Frider. Frankensteinius, Martinus Fridericus Friesius, Martinus Geierus, Andreas Glauch, Daniel Griebnerus, Tobias Heidenreichius, Michael Heyland, Heinrichus Hoepffnerus, Paulus (Pauli Fil.) Hornicæus, Gottfr. Nicolaus atque Thomas Lt Ittigii,

Novibur-
gum.
Dresda.

jor est δ *Noviburgium*, *Naumburg*, at minus splendida, & ipsa nundinis celebris. ϵ *Dresda*, (*1) *Dresden*, urbs est cum arce

Ittigii, (Fratres,) *Franciscus* Kestius, *Simon* Loeslerus, *Jo. Christoph.* Marci, *Samuel* Mosbachius, *Jo. Ulr.* & *Jo. Fridericus* Mayeri, (Pat. & Fil.) *Henr.* Meyer, *Christoph.* Pinker, (uterque Pistoris, *Modestinus* np. & *Simon*, *Tilemannus* *Andreas* Rivinus, *Paulus* & *Paulus* *Franciscus* Romani (Pat. & Fil.) *Quirinus* Schacherus, *Joannes* Schilter, *Zacharias* Schneider, *Barthol.* Leonh. Schwendendorfer, *Adrianus* & *Thomas* Stegeri, *Joannes* Thilo, *Jacobus*, *Joannes* & *Christianus* Thomasi, *Paulus* & *Christianus* Wagneri, (Pat. & Fil.) *Jeremias* Weber, *Gottfr.* Welschius atque *Caspar* (Casp. Fil.) Zieglerus. *Timotheus* *Polus*, alter ille *Martialis*, inter *LIPSIAM* atque *IUSTUM LIPSIUM* Lib. II. Epigr. XXXII. hanc comparationem lepidam instituit, canendo:

Non multum distant Urbs *LIPSTA*, *LIPSIUS* Autor;

Moribus *ISTA* nitet, sed micat *ILLE* stylo.

HÆC Urbes inter Dea, sed Deus ille Virorum.

Multas *HÆC* Libras ventilat, *ILLE* Libros.

BUNONIS.

δ a *Naumburgium* b ad Salam Episcopatu etiam nobilis est: haud longè ab urbe ista est b *Porta*, die *Pforte* i, cœnobium, ubi Schola Illustris.

ϵ Pons iste lapideus est, quod Hispani de Sevilla sua jactitant: *Qui non vidit Sevilla, non vidit mirabilia*: hoc idem de c *Dresda* Germanis licet dicere. k

HEKELII.

b Hujus Loci verè clari ac nobilis Republicam ex voto adornatam hætenus valdè illustrem ac celebrem reddiderunt *Rieme-*

rorum, *Voglerorum*, *Wolfforum*, *Mosbachiorum* ac *Krausiorum*, Virorum amplissimorum, Nomina, omnibus Bonis ac Piis omni honore & cultu semper excipienda. Aliàs, præter *Joannem Prestenium*, hæc quoque sunt nati *Georgius Francus*, Vir mihi favens egregiè, atque *Jo. Georgius Grævius*, eminentioris Litteraturæ Dictatores splendidissimi, quos DEUS Eruditis & Patriæ quam diutissimè superstites esse velit. Atque etiam *Casparis* Fil. & *Sixti Bertramorum*, nec-non *Joan. Topfferi*, Amici mei candidi, dulcissimum natale Solum.

i *Chronicon* PORTENSE duobus Libris distinctum operâ & studio *Justini Pertuchii*, ejusdem Cœnobii Rectoris optimè meriti, prodiit *Lipsia* Ao. huj. Sec. 12. 4. f.

k Hæc nati sunt Viri illustres atque celeberrimi, *Christianus* & *Wolfg. Casp.* à *Klengel*, *Wolfg. Casp. Marini*, *Ad. Sam. Freystein*, *Melch. Heinrich Schedel*, *Balthasar Meisnerus*, *Jo. Fridericus König*, *Georgius Lilius*, *Sigism. Rupertus Sulzbergerus*, *Augustus Buchnerus*, & qui hodiè *Musarum Teutonicarum Apollo* à multis jure meritoque dicitur, *Joann. Christianus Schumannus*, Amicus meus certus, fidelis atque constans. Ecclesiæ aulicæ Electorali jam laudabiliter præest *Jo. Andr. Lucius*, Theologus doctissimus; *Oppidanæ* v. Theologus subtilissimus, *Sam. Bened. Carpzovius*, cujus Collegæ ac Σύεπποι fideles sunt *Christianus Lucius*, *Bernh. Schmidius*, *Paulus Bofius*, *Joan. Seebisch* & *Jo. Heinrich Kuhnus*, Viri litteratissimi, suavissimi atque eloquentissimi, mihi que faventissimi. Quibus & addendus *Georgius Greenius*, fideliter in Aulâ docens. Scholam Crucianam dexterimè regit *Jo. Augustinus Egenolfus*, Orestes meus candidus. Inter JCTos sunt hodiè excellenter incluti ac clari *Isaac Leicker* *Salom. Zapffius*, *Adam Christoph. Jacobi*, utrique

a *Naumburgium*. b *Porta*. c *Dresda*.

(*1) Muaitissima, & inter Germaniæ præcipuas locum obtinet. Elbis amnis quæ civitatem fecat, ponte lapideo 17. arcubus structo jungitur. Palatium Electoris vix ulli Germanorum secundum, & Musæum in primis mirabilibus Naturæ & artis refertum haud immerito jactat, cui nullum forsân in orbe Europæo æquiparandum est. de quo Lector curiosus Itinera D. Brown haud sine fructu consulat. Munimenta quædam a Carolo Magno structa, in arce huc usque restant. (Ed. Lond.)

arce magnificentissima, Ducum Electorum sedes (*1): Celebrantur hic maximè *pons* super Albim, *Stabulum* equorum, *armamentarium*, & quod incolæ vocant, *die Kunst-Kammer*; ubi notatu digna visuntur plurima. § *Freiberg*, (*2), ^a *Annaberg*,

Freiberga.
Annaberga.

utrique *Nicolai Seniores* atque *Augustus Beckerus*. Clarent quoque ibidem hoc tempore *Birnbaumiorum*, *Wesenerorum* ac *Morgenserniorum*, Medicorum quippe felicium, Nomina omninò amabilia.

BUNONIS.

§^a *Freyberga* haud longè à Mulda monumentis Electorum nobilis, diuturna illa obsidione, quam anno 1642. fortiter sustinuit, Suecici exercitus tum debilitavit vires *m*. A soli bonitate adeo celebris est, ut Misnenses proverbio dicere soleant: *Wann Leipzig mein wäre, so wolt ich zu Freyberg verzehren.*
^b *Annaberga*, olim *Schreckenberga*, unde certi generis nummis nomen impostum; ut dicerentur *Schreckenberger*. n

HEKELII.

I Modernus Elector est JO. GEORGIUS III. Heros fortis, prudens, gravis, magnanimus ac planè imperterritus, ideoque nec *Tartaros*, nec *Scythas*, nec ullum hostem formidans. Ejus Electoralis Princeps est JOANNES GEORGIUS IV. Princeps cum *Eusebiâ* ac cæteris *Virtutibus*, quæ summos Heroës ornare possunt, feliciter maritatus. Hic cum illustri *Knochio*, Ephoro suo dexterrimo ac omnino candido, exterar Terrarum

non sine magno atque ineffabili fructu non ita pridem, DEO Duce ac Angelis comitibus, perlustravit. In hac Aulâ Electorali augustâ, post *Hauwizium* tenet primas hoc tempore cum laudato *Knschio* NICOLAUS GERSDORFIUS, *Henriettam Catharinam*, inclutâ gente *Frisiâ* ortam, quam nobiliores *Musa* GERMANORUM MELPOMENEM non iniquè nuncupant, fidelissimam habens Conjugem. Nec obscura sunt *Sinsendorfforum*, *Miltiziorum*, *Hünkeniorum*, *Schoenbergiorum*, atque *Beichlingiorum* Nomina, quæ ego imprimis, dum vivam, venerabor. Hujus Aulæ Concionator primarius atque Confessionarius est *Philipp. Jacobus Spenerus* meus, Theologus, in cujus corde infucata Pietas, Doctrina pura, singularis Morum suavitas ac Candor rarus Templum suum habet optatissimum. Ideoque & à suis amabilibus atque benignis *Francofurtensibus*, quorum Ecclesiæ Evangelicæ per integros viginti annos gloriosissimè præfuit, non sine magno gemitu, lamentatione atque desiderio est dimissus. *Palaeo-Dresdâ*, d. VI. Aug. ante triennium in cinerem redacta, nunc tota ferme est reparata, & longè splendidior, ac olim erat ædificata, exstructa.

^m Cunas præbuit *Hierononymo Wellero*,
L12 Theologo

^a Freyberga. ^b Annaberga.

(*1) Familia hæc illustrissima ab Harterico Saxonum Rege, ante Christum natum originem ducit. De hoc autem inter Doctos non constat. Hengistus, Saxo, qui australem Britannicæ partem subegit, inter Duces Saxonie numeratur, cujus effigies optime delineata in Palatio Electorali inter alias in primis visu digna est. Qui Stemmata ac Propagiam horum Principum dignoscere velit, Atlantem historicum supra laudatum consulat, ubi nihil non magnificum reperiet. Elector Saxonicus Mareschallus magnus Imperii olim constitutus est, quo nomine præsidio, ubicunque Ordines Imperii conveniunt, præest, & durante Interregno ut Vicarius Imperii, nisi regionibus illis quæ Comitum Palatinum vicarium agnoscunt, Germaniam regit, & omnes Ordinum conventus, nisi qui Collegiales vocantur, indicit; at Elector Moguntinus, cujus est hæc provincia, Electorem Saxonicum de Conventu indicendo certiore facere tenetur, qui Comitum Papenheimium Vicarium suum mandatum illud Ordinibus exhibere jubet. (*Ed. Lond.*)

(*2) De mineralibus sive fossilibus Friburgensibus, & quomodo ad usum humanum præparentur, sedulus Lector iter laudatissimi D. Brown, aut Atlantem Geographicum Londini editum consulat, ubi proventum harum fodinarum omninò mirabilem esse facile deprehendet. (*Ed. Lond.*)

Mariaberga.
Weissenfels.
Zwicka.
Zeit.
Chemnitz.
Torga.
Joachims-
Thal.

neberg, ^o Marienberg, argenti metallis foecunda opida (*1),
ⁱ Weissenfelsz, ^u Zwicka (*2), ^λ Zeitz (*3), ^u Chemnitz (*4),
^v Torga, & ^ξ Joachims-Thal, haud contemnenda opida, quorum
postremum est feudum regni Bojohæmiæ. Est præterea in
Miihico agro Principatus Snebergensis ^p, ab opido arceque
^o Sne-

Theologo constanti & Heroico, cujus
Scripta Spiritum CHRISTI & D. LUTHE-
RI spirant flagrantissimè, plena Pietatis,
veræ & solidæ consolationis, quæ omnis
generis tentationibus utiliter opponi possunt,
quemadmodum inquit *Luc. Osiander* Epitom.
Histor. Eccles. Cent. XVI. Lib. III. c. 7.
Patria quoque est *Jo. Maukischii* & *Danielis*
Fesslii. Antistes Ecclesiæ, isque omni laude
dignissimus, h. t. est *Paulus Philippus* (Pauli
Fil.) *Röberus*, Evergeta meus maximus,
quem DEUS cum *Andrea Beyero*, Philo-
logo insigni meoque Amico vetere, quam
diutissimè conservare velit.

ⁿ *Erasmii Sarcerii*, *Gregorii Bersmanni*,
Michaëlis Barthii atque *Joan. Frenzelii* di-
lectissima Patria.

BUNONIS.

^a *Mariaberga* est in finibus Bohæmiæ.

^b *Weissenfels* ad Salam. ^o

^u *c* *Zwicka* ad Muldam fl. in limitibus
Miihiciæ & Voigtlandiæ jacet eo loco, quo
Carolus M. in Venedos movens olim castra
habuit. Ager ejus vocatur *Campus Cygneus*,
das Swanensfeld. Urbem hanc *Cygneam* &
Cygneum hodie vocant, quod nomen accep-
tisse fabulose putant à *Cygn*, Herculis filio.
Claram reddidit illam *Janus Cornarius* ^q,
Medicus, qui opera *Basilii*, *Epiphani*, *Hip-
pocratis*, *Platonis*, & plurimos *Galen* libros
in Latinum transtulit sermonem. ^r

^λ *d* *Zeitzi*um, ad Elystrum Episcopatu
olim clarum, qui postea Naumburgum de-
latus est. ^f

^u *e* *Chemnitz* est ad fluvium cognomi-
nem. ^r

^v *f* *Torga* ad Albim stativis illis nobilis,
ex quibus *Bannerius*, undique licet multis

millibus cinctus, cum exercitu suo incolumis
evasit, anno 1637.

^ξ ^g *Vallis Joachimica* in descriptione Bo-
hæmiæ, cujus pars est, memorata, cele-
britatem suam debet divitibus argenti venis,
& *Johanni Marthesio*.

HEKELII.

^o Hodiè est Sedes *Joannis Adolphi*, glo-
riosissimi Saxoniae Ducis, splendida, claret-
que illustri Athenæo & celeberrimis *Joannis*,
& *Joann. Andrea Oleariorum*, nec non
Heidenreichii ac *Schieferdeckeri* Nominibus.

^p Heic magnum errorem commisit noster
Cluverius, dum *Principatum Snebergensem*
cum *Arce* existere statuit; cum saltem sine
Arce est Oppidum, per splendido Senatu,
cujus Consul primus *Christophorus Pirus*,
Jctus egregius, fuit, & hodiè portio haud
inclara *Jo. Christian. Makius*, Vir variâ
doctrinâ ac arte medendi non leviter imbu-
tus, mihi que constantissimè favens, hoc
tempore exornatum. Laudavit hunc locum
patrium, eumque celebrem & amœnum,
Christianus Horleman, t. t. Juvenis sedulus
& Alumnus *Magdeburgicus*, qui tandem Scho-
læ THOMANÆ Lipsiensis Σύργος, &
quidem in ordine *Tertius*, & non *Con-Rector*,
sicuti falso in *Chronico Snebergensi Melzeriano*,
quod ego ex amabilissimo *Makiano* dono,
dum vivam, possidebo, p. 723. extat; est
declaratus. Patria est *Pauli Blumbergii*,
Joannis Hoelzelii, *Ambrosii Lobwasseri* atque
Davidis Lichtenhahnii mei. Error quoque
non levis est, quando *Cluverius* hoc Oppi-
dum Comitatu HENNEBERGICO, quem
(à me aliquando cum DEO pro virili de-
scribendum) prorsus sicco, ut dicitur, pede
negligens præterivit, adjungit. *Snebergam*
enim.

^a *Mariaberga*. ^b *Weissenfels*. ^c *Zwicka*. ^d *Zeit*: ^e *Chemnitz*. ^f *Torga*.

^g *Vallis Joachimica*.

(*1) Antiquorum *Leucopetra*, & Ducatus titulo insignita. (*Ed. Lond.*)

(*2) Olim Imperialis, at nunc exempta. (*Ed. Lond.*)

(*3) Ducatus etiam titulo decorata. (*Ed. Lond.*)

(*4) Olim Imperialis, at nunc exempta; plumbi fodinis clara. (*Ed. Lond.*)

• *Sneberg* (* 1) cognominatus, cui conjunctus est Comitatus
 • *Hennebergensis*. • *Aldenburgium* Ducum sedes est. Misni-
 cæ Snebergæ.
 Comitatus
 Henneber-
 genfis.

enim in MISNIA; Comitatum autem Hennebergicum, cujus Joannes Buno, Vir eruditissimus, in Notis ad §. IV. cap. X. hujus Lib. III. brevissimis saltem memor est, in FRANCONIA situm esse, & sic quàm longissimè à se invicem distare constat. Aliàs Oppidula sequentia, eaque in Montanis metallicis sita, commodè huc trahenda esse opinor, AUE videlicet, nomine Melberiano insigne, BOCHOLZIUM, EIBENSTOKIUM, St. Georgen Stadt, NEOSTADIOLUM, SCHEIBENBERGA, Lebmännorum Fratrum, quorum triga, Patria, SCHWARZENBERGA, SLETTA, Michaëlis Wendeleri natale Solum, STOLBERGA, famà Friderici Knettneri atque Gottfriedi Mülleri aliis Gentibus etiam notum, THUMA, ubi Joannes Crausius natus, atque PRATOVALLUM, sive Wiesenthal.

q Atque Chilianus König, Gregorius Ha- loander, Georg. Pylander, sive Thorman, & in primis Tobias Schmid.

r Sed clariorem hoc tempore reddunt eam, utpote suam Patriam quoque, Daniel Eerberus, Joachimus Fellerus, Bernhardus Schmidius & Christianus Daumius, ò πρῶτον Amicorum meorum, quem Litteratorum Optimates nobilioris Litteraturæ Dictatorem ac Præsidem jam pridem constituerunt. Præful Ecclesiæ adhuc est Casp. Löscherus, Theologus Orthodoxus, & propterea Exteris quoque optimè commendatus. Ejus Collega superior est David Wagnerus, Vir apprimè eruditus & mihi amicissimus.

l Patria est Hieronymi Kromeyeri, ubi præter Christophorum Cellarium jam clarus est ac celebrer Mich. Chr. Ludovici, celeberrimi Mitternachi mei successor verè dignus, Theologus, Philologus, Orator & Poëta, eximius, mihiq; constantissimè favens.

t Clarum jam reddunt Albinus Seyfried, Theologus & Orator cordatus atque gravis, Chr. Frid. Garmann, Medicus, & Jo. Wilh. Hilliger, Philologus.

a Comitatus Hennebergicus. b Aldenburgium. c Merseburgium. d Rochlitz. e Grimma. f Lucca. g Würtzen. h Leisnitz. i Colditz. k Eilenburg. l Lützen. m Mulberga. n Pirna. o Königstein. p Stolpena. q Grossenhaina. r Biffchoffswalda.

(* 1) Argenti fodinis celebris. (Ed. Lond.) (* Nomen nivosum montem denotat.)

BUNONIS.

o Schneberga olim metallis dives.

π a At Comitatus Hennebergensis in Franconia est; ubi ejus facta mentio.

ρ b Aldenburgium ad Muldam v Conradi von Kauffungen scelere, quo Ernestum & Albertum Friderici Electoris filios ex arce illa noctu abduxit anno 1455. etiam notum. In Misnia præterea sunt opida c Merseburgium ad Salam Episcopatu x nobile: d Rochlitz ad Muldam: e Grimma; ad Muldam schola nobilis. f Lucca inter Zeitziun & Bornam ad Pleissam: ubi Philippus Nassovius à Friderico Marchione occisus anno C. 1308. Et quoniam Marchio multis damnis ab Imperatoribus erat affectus, in compensationem horum occupavit Aldenburgium, Chemnitium & Zwiccaviam, quæ erant urbes Imperii. g Würtzen ad Muldam collegio nobile: ad eundem fluvium sunt h Leisnitz, i Colditz, & k Eilenburgium. Ad Episcopatum Merseburgensem pertinet l Lützen; prælio, quo Gustavus Adolphus Rex Sueciæ cecidit, nobilitatum. m Mulberga ad Albim famam habet à clade Johannis Friderici Electoris, qui ad hoc opidum à Carolo V. acie victus & captus est anno 1547. Ad Albim quoque est n Pirna; o Königstein castrum munitissimum, p Stolpena cum arce; q Grossenhaina, r Biffchoffswalda.

HEKELII.

v Hanc Urbem, quæ non ad Muldam, sed ad Pleissam, (unde & antiquè Pleissenburgum dictum) sita est, & rectius, me judice, Alteburgum, seu Altenburgum, (die Alte Burg, Saxonum nempe Ducum,) quàm Aldenburgium, scribitur, carmine quidem juvenili, sed sanè felici ac optimè composito, condecoravit Ao. huj. Sec. 47. Israël (Joseph Sen. Poëtæ illius Christiani celeberrimi, Fil.) Clauderus, Fautor meus, cum viveret, certissimus. Monasterium, quod in Scholam publicam, quam hâc tem-
 LI 3

Voytlandia. cæ etiam ditionis est *Voytlandia*, cujus caput est opidum *Hoff*, fatis nobile.

II. *Sa-*

peffate dextrè ac feliciter regit; *Joannes Müllerus*, Mylaviensis Varifcus, Amicus meus colendus, jampridem est mutatum, à *Friderico Barbaroffâ* A. CHR. M. CLXXII. fundatum esse constat. Sed Curia, ubi COLLOQUIUM ita dictum ALTEBURGENSE inter *Witzebergenseis*, atque *Jenenfeis* de Materiâ: *Qualis nempe fit Juftificatio noſtra coram DEO?* JOANNE GUILIELMO, *Saxonia* Duce atque Patre Patriæ, mandante, Ao. ſuper. Sec. 68. eſt habitum, Ao. 62. ejusd. Sec. eſt extructa. Heic in lucem ſunt producti *Jo. Georg. Brem.*, Jun. *Jacobus*, *Joſephus Iſrael* ac *Gabriel Claudi*, Fratres, *Heinricus* & *Jacobus Crellii* Fratres, *Jo. Georg. Doehlerus*, *Heinricus Freieſlebius*, *Joan. Arnold* *Friderici*, *Jo. Georg. Kaiſer*, *Heinr. Opitius*, *Joannes Reinboth*, *Joannes Richter*, *Joannes Schubart* atque nonnulli alii. Qui in hoc Oppido aliàs Scriptis clari adhuc exiſtunt, ſunt *Jo. Chriſtſried* & *Paul. Martinus Sagittarii*, Pat. & Fil. ut & *Jacob Daniel Ernelti*, Viri ut ſingulari eruditione, ita & variâ virtute probè exornati. Adjacet ALTEBURGO MEUSELWIZIUM, *Viti Ludovici à Seckendorff*, Mæcenatis mei magni, Sedes ac *Samuël. Langii* Patria. Cæterùm, Lineâ Saxo-Ducali Alteburgicâ per FRIDERIC. WILHELMUM III. deletâ, hic Ducatus ad *Gothanam* Lineam eſt tranſlatus, cujus Herus jam eſt FRIDERICUS, Heros omne encomium ſuperans.

x Ac Viris celebribus, *Valentino* inprimis *Sittigio*, atque *Friderico Hildebrando*.

y Ubi *Jo. Fridericus Mayerus* concionatur ſuaviter.

z Atque honeſtiſſimâ *Beckerorum* familiâ. BUNONIS.

σ a *Voytlandia* Miſniæ, Bohemiæ, Palatinatus & Thuringiæ continetur ſinibus, diverſis ſubjecta Dominis. Pars ejus Marchionibus Brandeburgenſibus paret, quorum ſedes b *Culmbach* cum arce *Plaſſenburg*, *Barreyth*, & *Hoff*, ſive *Curia Rechniciana*, ad Salam eſt. At *Onolſpachium*, unde quoque Marchiones Brandeburgici appellantur, eſt in Franconia, c *Plauen*, *Olsnitz*, cum arce vicina *Voigtberg*, unde regioni nomen, & *Adorf* ad Elyſtrum, ſunt in ditione Saxoniæ

Ducis: a aliaque nonnulla tenet Bohemiæ Rex. In eadem *Voytlandia* ſunt *Barones Plauenſes*, qui *Reuſſi* dicuntur, die *Herrn Reuſſen von Plauen*, quorum eſt *Weida*, *Gera*, *Greitz* b Ibidem quoque eſt *Pinifermons*, quatuor fluminum parens, *Mœni*, *Sala*, *Egra* & *Nabi*.

H E K E L I I.

a Huc referendum (præter *Aurbachium*, ubi *Joannes Foerſterus* natus, nec non *ELSTERBERGAM*, *GEFELLAM*, *LENGEFELDAM*, *MUHLDRÖFIUM*, illuſtrem *BODENHAUSENIANAM* Sedem, *MYLAVIAM*, *PAUSAM* atque *THEUMAM*,) dilectum & in me beneficium *REICHENBACHIUM*, Oppidum ſanè opulentum, populofum, benignum ac ſplendida *ADOLFI FRIDERICI* (*Friderici g. m. Fil.*) *METZSCHII*, Promotoris mei optimi, Sedes. Patria eſt *Germanorum VIRGILII*, *Friderici* np. *Rappolii* mei, ut & *Ægidii Wildii*, *Joannis Fidleri* & *Michælis Liſtii*, qui undique Litteratis, cum adhuc eſſent ſuperſtites, ob Eruditionem haud vulgarem fuère valdè grati. Nati quoque heic ſunt inter Doctos *Wolfg. Bekius*, *Joannes Dasdorſius*, *Joannes Heifeſius*, *Joannes Hoenigius*, *Paulus Markartus*, *Adam Meyer*, *Paulus Roefelius*, *Paulus Starkius* Sen. atque *Daniel Weymar*, qui Officiis haud ſpernendis publicis partim quondam præfuère, partim adhuc præſunt. Aliàs Republica candidorum *PLAVIENSIUM Deleſiano* ac *Wildiano*; Eccleſia verò ac *Schoſa Heifeſiano* atque *Bartholomeiano* Nominibus, iisque ampliffimis ac valdè amabilibus, adhuc illuſtrantur. *Wolfg. Franzii* Patria.

b In eadem *Voytlandiâ*, ſ. *Terrâ Varifcorum*, ſedent quoque Comites ac Domini à *Plaviâ*, Heroës pii, literati atque magnanimi; *Reuſſi*, ſeu *Rutheni* alioquin dicti, qui in duas Lineas, *Seniorem* nempe ac *Juniorem*, dividuntur, & illuſtriſſimo *HENRICORUM* nomine, *Berthâ*, *Carinthia* Duce & *Henrici VI. Imp. Rom.* Confanguineâ, *Henricoque* Seniori, *Domino de Weidâ*, feliciter tandem maritatâ, anxie ſic poſtulate, omnes ac ſinguli inſigniti. Senioris Lineæ *Ruthenorum* Sedes eſt *Graiza*, Opidum duabus Arcibus clarum ac *Danielis Mülleri*,

a *Voytlandia*. b *Culmbach*. c *Plauen*.

II. *† Saxonia Ducatus* ad utramque Albis fluvii ripam est, in varias ditiones discerptus. Urbium clarissima amplissimaque est *υ Magdeburgium, Meydeburg (*1)*, Burggraviatus S. Imperii, & Archiepiscopus (* nunc Ducatus) titulo maxime insignis (*2).

Saxonia.

Magdeburgium.

III. *φ Wit-*

Mülleri, Theologi *Lipfensis*, patria. Sed Junioris Lineæ *Rutheni* sedent *Slaiza, Gera, Lobensteinii* ac *Hirschberge*. Ubi notandum, quod *Slaiza Wolfg. Ad. Lauterbach* atque *Christoph. Limmer*, JCTi, nati sint; *Gera* verò, quæ ipsa mea Patria, in lucem sunt editi *Henricus Conradi*, uterque *Posuerus, Joannes & Caspar* videlicet, *Jo. Fridericus Kœberus*, Gymnasium patrium jam regens laudabiliter, atque *Joan. Reiskius*. Hanc perdulcem atque impense charam meam Patriam, à quâ Oppidulum *LANGENBERGA, Joannis Peiskeri*, Amici mei constantis atque candidi, natale Solum, h. die XX. Martii Ann. huj. Sec. miserè decurrentis 86. à *Vulcano* immisericorde ac profus inexorabili, permittente justissimi DEI Justitiâ, totam ferme, proh! hunc in modum consumptam esse constat, ut utraque *Curia, Politica* nempe atque *Senatoria*, ut & *Ecclesia* atque *Schola publica*, auxiliante DEO, steterint & adhuc stent salvæ ac incolumes. Quod inopinatum incendium *Crena Wendleriana* metrica non solum prolixè descripsit, sed & perpetuò notatum esse voluit sequenti *Chronodisticho*:

*Marte, proh! VICena Dies fata Lis & atra
Est iVa GERÆ! Vrbs heV! Igne fVren-
te rVir.*

Quapropter quod olim *Thomas Securius*, Poëta felicissimus, in *Centur. Epigrammat. Miscell. Decad. IX. Epigr. V. de doctâ GERÆ* cecinit, idem & mihi sic est canendum:

*GERÆ mea faulrix Musæ, mea sola voluptas,
Non possum Tecum vivere, nec sine Te.*

BUNONIS.

† a Saxonia alia est *Inferior*, alia *Superior*. *Inferior* Saxonia continetur finibus *Pomeraniae, Marchiæ Brandenburgensis, & Saxoniae*

Electoralis ab Oriente, *Thuringiæ, Hassiæ, & parte Westfaliæ* à Meridie: ab Occasu itidem concluditur parte *Westfaliæ, Frisia Orientali & parte maris Germanici*, à Septentrione, parte maris Germanici, Ducatu *Slesvicensi & parte maris Baltici*. In ea Saxonia sunt Archiepiscopus *Magdeburgensis c.* Ducatus *Brunsvicensis, Luneburgensis, Bremensis, Verdenfis, Meckelburgensis, Lauenburgensis, Holfatiæ; Episcopus Halberstadiensis, Hildesheimensis, Lubecensis, Ratzenburgensis, & Comitatus Delmenhorst.* *b Superior Saxonia* habet ab Oriente *Lusatiam*; à Septentrione *Marchiam Brandenburgensem, & Magdeburgum*: ab Occidente *Thuringiam*; à Meridie *Misniam, Rigatur Albi, Sala, Mulda, &c.*

υ c Magdeburgium Archiepiscopatu, & calamitate illa, quæ anno 1631. à *Tillio* expugnata tota ferè interiit, celebris: restaurata tamen hodie floret *d.* Est verò Archiepiscopus iste, qui ad Circulum pertinet *Saxoniae Inferioris*, magna ex parte ad *Salam* situs, & *Albim*. Collimitantur ei *Marchiaci Brandenburgenses, Saxones Superiores, Brunsvicenses & Anhaltini*. Sunt porrò in hoc Archiepiscopatu opida *Burgum* versus *Marchiam: Wolmersleden* Archiepiscopi quoque sedes: *Haldensleben* ad *Oram & Biveram fl. Salza, Juterbock e & Calba* ad *Bodam*.

HEKFLII.

c AUGUSTO, Saxonie Duce & Archiepiscopus hujus *Administratore*, piè placidèque mortuo, in *Ducatum* mutatus.

d Docet ibidem ad *Div. Jacobi* fideliter *Christian. Scriverius*, Theologus excellenter pius, devotus atque candidus, quem fidelis Parentis instar semper venerabor. Clarent ibidem quoque *Georg. Schonbel à Rosensfeld, Philippus Müllerus, Balthasar Kinderman & Henr. Matthias à Brohn.*

e Joannis Deutschmanni Patria.

BUNO-

a Saxoniae Inferioris fines. b Saxoniae Superioris fines. c Magdeburgium.

(*1) Olim MEYDEBERG, ut probè Cluverius, nunc MAGDEBURG.)

(*2) Sunt qui *Magdeburgium Ptolemæi Velovium* esse dicunt; alii autem à *Druso* aut filio ejus *Germanico* conditam esse volunt, & *Parthenopolin* nominatam, i. e. *the Maiden*

Witteberga.

III. Φ *Wittenberga* opidum nitidum ac munitum (*1), Ducum

BUNONIS.

Φ a *Wittenberga* ad Albim Academia etiam celebris est: condita illa est à *Friderico III. Electore*, introducta 18. Octobris f. Primus Academiae Rector fuit *Martinus Polichius Mellerstadius Francus*, Electoris Medicus, & trium superiorum Facultatum Doctor, qui antea in Rhodo insula, quum Princeps ille vina Cretensia liberius bibisset, & se in balneas contulisset, ingressus eum sua manu eduxerat, ne febris ita correptus moreretur; quod Christophoro Bavaro itineris comiti accidit. Qua de causa Medicus ille Electori praeripimus charus erat. Cum *B. Luthero Wittenbergæ* docuit *Philippus Melanchthon*, qui humani ingenii modum excedens, solus fere sine omni exemplo simili in omnibus doctrinis in toto genere humano maximus fuit, p'aneque *εὐμυρσὸν ἄριστον*, *ein wonder und besonder Mann*. *Witteberga* autem, ubi fulserunt illa duo clarissima lumina, *Lutherus & Melanchthon* verè fuit, utroque vivente & docente, lux orbis terrarum, communis generis humani schola, & clarior, quod Cicero de Athenis olim scripsit, quàm, ut indicari egeat g. In Saxoniam Electorali

quoque sunt opida *Beltzig: Fertzberg: Bitterfeld* ad *Muldam: Dieben* ad *Muldam*, quod opidum *Melanchthon Thebas* appellat *Saxonicas*, nominum cognominationem respiciens. *Kemburg: Schmiedeberg* inter Albim & *Muldam*.

HEKELII.

f Anno Chr. 1502.

g Clara adhuc redditur viventibus *Abrahamo Calovio*, Theologorum Orthodoxo; rum *Promacho*, *Joan. Andr. Quensiedio*, *Joanne Deutschmanno*, *Casp. Zieglero*, ICTOR. *Primicerio*, *Wilhelmo Leisero*, *Wern. Theodoro Martini*, *Godofredo Strauffio*, *Georg. Mich. Hebero*, *Mich. Sennerto*, *Joan. Strauchio*, *Jeremia Lessio*, *Andreâ Sennerto*, *Constantino Ziegrâ*, *G. Casp. Kirchmajero*, *Mich. Strauchio*, *Mich. Walthero*, *Balthasare Stolbergio*, *Christiano Rörensee*, *Conr. Sam. Schurzleischio*, *Christiano Donati* atque *Theodoro Dassovio*, Viris de studiosâ Juventute præclarissimè meritis & adhuc simili modo merentibus, iisque laudatissimis atque celeberrimis. *Curiam Wittebergicam* etiamnum illustrat præfentiâ sua Vir omnigenâ Scientiâ, præclara Modestiâ

a *Wittenberga*.

Maiden's Burgh, quia Venus ibi colebatur sub specie Virginis nudæ, oculis splendidibus, coma flavescente in humeros demissa, & in curru deaurato infidentis, cui jungebantur duo Cigni & duo turtures albi; caput Veneris Myrto redimebatur, facem ardentem in pectore, Globum in dextra, & aurea poma tria in sinistrâ gerebat; quam imaginem, una cum templo in quo colebatur, *Carolus Magnus* dirai jussit. Dantur etiam qui urbem hanc conditam aut saltem amplificatam voluit ab *Edgitha Imperatrice Othonis Cæsaris uxore*, & filiâ *Edmundi Anglo-Saxonum Regis*, quæ magnis sumptibus Templum Cathedrale ibi struxit more Anglico, cujus statua lapidea ibi asservatur, juxta quam repræsentantur multa aureorum millia quæ Templo huic consecravit. ab *Othone* item, consentiente summo Pontifice, Archiepiscopus ibi constitutus qui Primas Germaniæ, & Pontifici soli subditus erat, dissentientibus autem tribus Electoribus Ecclesiasticis & Archiepiscopo *Salsburgensi*. Anno 1556 Confessionem Augustanam amplexa est hæc Civitas. An. 1631 longam obsidionem a Cæsareis perpeffa est, & cedere nolens nisi salvâ fide Evangelicâ, tandem vi expugnata, *Tillio Duce*, quando plus minus 36000 Civium ferro periere, Virgines & Matronæ nefariè violatæ, vix 400 Cives fuga elapsi, & Civitas incendio deleta: furor autem hostilis Cathedrali perpercit, ubi 49 Altaria opere exquisitissimo numerantur. De hoc infando scelere *Tillius* gloriari solebat, & Cladem hanc sanguinolentam Nuptias *Magdeburgenses* appellabat. *Conventu Westphaliensi Archiepiscopatus* hic, sub Ducatus titulo, *Ditioni Brandeburgicæ* annexus est: at splendorem pristinum Civitas nondum recuperavit. (Ed. Lond.)

(*1) Amplum etiam & haud infrequens; Academia inter Lutheranorum celeberrimas numeratur. Oppidum autem Saxoniam Ducatus præcipuum & munitissimum. Ducum Sedes usquequo Principatus in Familiam *Misnicam* transferebatur. (Ed. Lond.)

cum Saxoniae quondam sedes, Martini Lutheri Theologica professione maximè clara. *x* *Halla*, vulgò *Hall in Sachsen*, elegans urbs, falis coctione maximè celebris (*1).

Halla.

IV. Est in Saxoniam sui juris *Principatus Anhaltinus*, ab arce *Anhalt* ita cognominatus; huic subiunguntur duo Comitatus, *Ascanien* & *Barbi*, Baronatusque *Bernburg*. *β* *Dessau*, Principum sedes, urbs est lauta (*2). Hac quidem major est *γ* *Servesta*, *Zerbst*, at minus polita.

Anhaltinus
Principatus.
Comitatus
Ascanien
& Barbi.
Bernburg.
Dessau.

V. Est in eadem Saxoniam clarissimus omnium *δ* *Comitatus Mans-*

Modestiam atque prudentiam singulari praeditus *Georg. Melch Thilo*, Fautor meus integer. Sed Scholam Oppidanam dexterrimè atque felicissimè regit *Joan. Pheiskerus*, Vir solidè doctus, modestus & in peregrinos beneficus, mihi quae semper amicus.

BUNONIS.

x *a* *Halla* Saxonum est ad *Salam* *b*, arcem habet urbi imminem, *Mauriciburgium*, quae Archiepiscopi Magdeburgensis nonnunquam sedes est. Salinis quoque illa urbs dives est. In eodem Episcopatu Hallensi est quoque oppidum *Alleben* ad *Salam*.

ψ *b* *Principatus Anhaltinus* Superioris Saxoniam habetur pars, & ferè omnis continetur finibus territorii Magdeburgensis, Saxoniam Electoralis & Comitatus Mansfeldensis.

ω *c* *Barbiensis Comitatus* habet oppidum *Barby*, *Comitum Barbiensium* stirps mascula nuper desit.

α *Bernburg* ad *Salam* est stativis Gallassii & *Torstenfohnii* anno 1644. celebris. *ι*

β *d* *Dessavia* ad *Albium Mansfeldii* clade nobilitata.

γ *e* *Servesta* à cerevisia *k* famam habet; Est hic quoque *Coetha*, vulgò *Cothen*. Non longè ab isto Principatu fere in finibus agri Halberstadiensis, est *f* *Quedlinburgum* ad *Bodam* fl. ubi nobile sacrarum virginum Collegium; quod instituit *Henricus Auceps*, cuius ibi visitur sepulchrum *m*: & porro *Geringeroda* itidem nobile virginum Collegium.

δ *g* In Comitatu *Mansfeldensi* praeter *Mansfeldiam* castrum & oppidum; haud longè à *Wipper* fl. est *h* *Illebia* B. Lutheri patria. Mirum est, quod *Agricola*, proverbium illud, *du bist der treue Eckhard, du warnest jederman*, explicans, refert de cohorte *Bacchante*, vulgus appellat *das wüende Heer*; quae olim quotannis proximo à *Bacchanalibus Jovis die Illebiam* & reliqua Comitatus loca transferit, sene quodam agmen ducente; qui se ipsum nominavit *den treuen Eckhard*. In eo Comitatu sunt etiam oppida *Wipra*; *Quersurt*; & *Leimbach*.

HEKELII.

h Olim *Divi AUGUSTI*, Ducis *Saxoniam* & *Archi-Episcopatus Magdeburgensis* Administratores, *Mm*

a *Halla*. *b* *Anhaltinus Principatus*. *c* *Barbiensis Comitatus*. *d* *Dessavia*. *e* *Servesta*.

f *Quedlinburgum*. *g* *Mansfeld*. *h* *Illebia*.

(*1) Unde per singulas Septimanas Tributum aut vectigal 500 aureorum aut Thalerorum Administratori Magdeburgico pendunt. Hic Lingua Germanica summa puritate pronunciat. Oppidum hoc in primis celebre propter Ptochodochium a D. Franks conditum, mirum in modum adauctum & sustentatum, ubi multi aluntur Studiosi, opifices &c. sine stipendio fixo, sed tantum Providentiâ Divinâ & benevolentium Eleemosynâ undique suppeditato; adeo ut vere dici possit fideles ibi more primitivo fide vivere, & Credentes nunquam a Deo Opt. Max. desertos. (*Edit. Lond.*) (* *Franks Pictissarum* institutor, ex hoc loco in alias Europae regiones sua dogmata disseminavit. Hallensem Academiam initio hujus saeculi illustraverunt Viri doctissimi, inter quos emicuit Christianus Thomafius.)

(*2) Et munita, Principes Anhaltini inter antiquissimos Germaniae locum tenent. (*Ed. Lond.*)

Mansfeld.

Mansfeldicus, ab opido *Mansfeld* denominatus, quatuor alios intra se Comitatus includens (*1).

Brunsvicensis Ducatus.
Brunswick.

VI. *Brunsvicensis Ducatus* Caput est, unde Ducatui nomen, *Brunsvicum* (*2), libertate imperii fruens; urbs dives ac probe munita,

nistratoris, Sedes. Hodiè paret Electori Brandenburgico. Clarent hâc tempestate in ista Urbe, quæ fatis amœna atque Salinis dives est, *Fredericus Hendorffius*, *Jo. Henr. à Timæus*, *Christoph. Schraderus*, *Gottfridus, Jo. Christian.* & *Joan. Gottfried Olearii*, *Andr. Christophor. Schubartus*, *Adam Correjus* & *Joannes Pratorius*, Viri multiplices Eruditione ac omni Virtute insignes & optime mihi faventes.

i Hodiè quoque est Principum Sedes.

k Et *Joannis Durrii* doctrinâ purâ atque sincerâ.

l Clarissimam olim reddebant clarissima *Bersmannorum* ac *Wendelinorum* Nomina.

m Docet ibi in Scholâ illustri dextrè ac feliciter *Sam. Schmidius*, Philologus eximius & verè meus *Pylades*.

BUNONIS.

e a Serenissimorum *Brunsvicensium* & *Luneburgensium* Ducum Terra habent ab Ortu Marchiam Brandeburgicam, Archiepiscopatum Magdeburgensem, Principatum Halberstadiensem: à Meridie Mansfeldensem & Stolbergensem Comitatus, Eichsfeldiam, & Hassiam: ab Occasu Abbatiam Corbeiensem, Comitatum Lippiensem & Schauenburgensem, partem Episcopatus Osnaburgensis, & Monasteriensis, partem Comitatus Oldenburgici, Mindensem, Bremensem & Verdensensem Principatus: à Septemtrionibus Holfatiam, Saxoniam Lauenburgicam & Ducatum Mecklenburgensem. Continent autem terræ illæ Brunsvicenses & Lunebur-

genses præcipue quatuor Principatus, b *Wolferbytanum*, *Calemburgensem*, *Luneburgensem*, & *Grubenhagensem*. De Ducatu Luneburgensi dictum est paulò ante in initio capituli xv. n *Brunsvico-Wolferbytanus Ducatus* fere cingitur Ducatu Luneburgensi, Archiepiscopatu Magdeburgensi, Principatu Halberstadiensi, Comitatu Mansfeldensi, Principatu Grubenhagensi, Abbatia Corbeiensis, Ducatu Calemburgensi, & Episcopatu Hildesimensi; quem tamen ipse Ducatus Wolferbytanus magna ex parte ambit. c *Ducatus Brunsvico-Calemburgensis*, fere jacet intra Leinam fl. & tractum illum montosum & silvis oblitum, qui vulgo *der Deister* appellatur; ad quem etiam pertinet Provincia *Gættingensis*; d *Grubenhagensis Principatus* continetur finibus Ducatus Wolferbytenensis, & Calemburgensis, Episcopatus Hildesimensis, & Eichsfeldia. Terræ istæ rigantur præcipue *Visurgi*, *Werra*, *Seina*, *Oker* & *Innersta*.

z e *Brunsvicum* o à conditore suo *Brunnone* Saxonum Duce nomen habens urbs imperii non est, verùm in ditione Ducum Brunsvico-Wolferbytanorum. In quinque dividitur regiones, ex quibus prima *Urbs vetus*, *die Alte Stadt*; secunda *Urbs Nova die Neue Stadt*; tertia *der Hagen*; quarta *der Sack*; quinta *die Alte Wick* p. Arx *Tanqueroda* à *Tanquardo* Brunonis germano fratre primum condita est. Obsidiones illa sustinuit, anno 1492. 1550. 1553. 1605. & 1614. Sed anno 1671. à Ducibus Brunsvicensibus & Luneburgensibus obsessa ditionem

a Brunsvico-Luneburgensium terrarum fines. b Ducatus Brunsvico-Wolferbytani fines. c Ducatus Brunsvico-Calemburgicus. d Principatus Grubenhagensis. e Brunsvicum.

(*1) Comites Mansfeldenses antiquitatem originis jactant, & illorum plurimi bello clauerunt. In hoc comitatu lapis affatim foditur *Scheifferstein* appellatus, unde magna vis auri & argenti excoquitur. venæ Cupri in his lapidibus piscium, ranarum, glium, & aliorum animalium formas referunt. (Ed. Lond.)

(*2) Brunsvicum gloriatur se primum ex oppidis celebrioribus Confessionem Augustanam accepisse. inter Anseaticas numeratur; Prætorium, Palatium, & Tempia magna jactat. *Cerevisiæ Mum* vocatæ, & coriorum commercio celebris. (Ed. Lond.)

ditionem fecit. *Martinus Chemnitius* ibidem docuit *g*. Porro in hac parte *Wolferbytana*, præter ipsum *a Wolferbytum* *r*, etiam Bibliotheca per Europam instructissima & magnificentissima nobile, præcipua opida sunt *b Helmæstadium* Academiâ anno 1576. à *Julio Brunsvicensium Duce* conditâ, multisque viris Doctis, ac in primis *Tilemanno Heshusio*, *Joh. Caselio*, *Conr. Martini*, *Georg. Calixto* & *Conrado Hornejo*, *Hermanno Conringio* *f* &c. illustre: *Schæninga* cum arce: *Gandersheimium* ad Gandam fl. illustre habens cœnobium virginum. *Holtzmûnda* ad *Visurgim*; *Scheppensede*, *Regia Luttera Königs-Lutter*, ubi *Lotharii II. Imperatoris* monumentum: *Hessem* arx: item *Lutter am Barenberge*, clade *Christiani IV. Daniæ regis* anno 1626. nobilitata: *Zellerfeldia* metallis dives. *c Comitatus* etiam *Blanckenburgicus* hodiè est in ditione Ducum *Brunsvico-Wolferbytensem*; qui habet ab Ortu agrum *Quedlinburgensem*, & Principatum *Anhaltinum*; ab Austro *Stolbergensem*, *Schwartzenburgensem* & *Hohnsteinensem* Comitatus: ab Occasu Principatum *Grubenhagenensem*, Comitatum *Wernigerodam*: à Septentrione Principatum *Halberstadiensem*. Rigatur *Boda* Frigida, *Boda* Calida, *Ratisboda* & *Labboda*. In præaltis montium jugis hodiè conspiciuntur rudera arcium *Blanckenburg*, *Reinstein*, *Heimburg*, *Hartingau*, *Lauenburg*, *Homburg* &c. Tota vero hæc regio montibus & sylvis obsita est. Olim ad Comitatum hunc *Blanckenburgicum* pertinuerunt *Hessem*, *Osterwick*: *Wernigeroda*, *Zillingen*, *Schlanstet*, *Oscherschleben*, *Crottorf*, *Elbingeroda*, *Neindorf*, *Langenstein*, *Gersdorf*, & *Quedlinburgum novum*.

d In principatu *Brunsvico-Calenbergenfi*, qui ab arce *Calenberg* ad *Leinam*, tum Principum sede, appellatus est, opida præcipua sunt, *e Hannovera* ad *Leinam* *r* urbs munita & splendida, hodiè Principis sedes, etiam cerevisia illa, quam *Broihan* vocant, nota *v*; *f Hamela* ad *Visurgim* urbs munita, prodigio nota, ex qua 130. liberi magico cantu evocati interiisse perhibentur. Anno 1673. à *Georgio Brunsvicensium* & *Luneburgensium* Principe obfessa ac demum recuperata est, quum hostiles copias, inde haud procul, ad *Oldendorp* ingenti prælio

vicisset. *g Northeim* inter *Leinam* & *Rhumam* fl. *h Gœttinga* est ad *Leinam* urbs munita; ubi *Henricus V. Imperator* anno 1119. quintum in Germania habuit ludum militare, quem *torneamentum* vulgo vocant. Anno 1641. *Leopoldi Wilhelmi Austriaei* obsidionem fortiter tulit ac repressit: Eadem *Johannis Caselii Patria* est, pædagogio florens. *i Munda* ad *Fuldæ* & *Werræ* confluentes, fere in finibus ditionis *Brunsvicensis* anno 1626. à *Tillio* expugnata, & crudeliter habita est. *Lauenstein*, in cujus agro *salinæ*. *k Uslaria* in silva *Sollingenfi* &c.

In *l Principatu Grubenhagenfi*, qui ab arce *Grubenhagen* nomen habet, præcipua opida sunt, *Eimbecca*, provinciæ caput, est urbs probe munita; *Osterroda* habens arcem; aliquando Principum sedes fuit, inde haud longè quatuor oriuntur flumina, *Innersta*, *Ockera*, *Rhuma*, & *Sæsa*: *Clausthal*, ubi divites argenti fodinæ; *Altenau*: *Mons D. Andrea*: *Lauterberg*: *Elbingeroda* &c. Item *Hertzberga*, Principum sedes, aliæque arcès &c. In hujus Principatus confinio & *Thuringiæ* ferè finibus est cœnobium *m Walckenried*, in quo schola illustris, bonis literis & artibus florens. Cæterum omnis ille Principatus *Grubenhagenfi*, una cum hoc cœnobio hodiè est in ditione Ducum *Brunsvico-Luneburgensium* lineæ *Calenbergensis*.

HEKELI I.

n Huj. Lib.

o Quondam Veterum *Chaucorum* Sedes.

p Sedet ibidem hodiè *Rudolfus Augustus*, Dux pius, fortis, magnanimus, prudens, benignus & excellenter inclutus. Præest *a*. Ducatui *Fridericus* ab *Heimburg*, *Heros* omni laude atque encomio omninò dignus. Sed ab expeditionibus secretioribus Duci est quotidie *Martin. Jacob Rydemann*, Fautor meus optimus.

q Ut & *Jacobus Wellerus*, *Brandannus Dætrius*, qui hætenus *Ecclesiæ aulicæ Guelferbytana* laudabiliter præfuit, & *Joannes Schindlerus*, utpote in cujus vicem Filius, ejusd. Nominis atque Pietatis jam est surrogatus. Sic clarus est hoc tempore eodem in loco *Joan. Mæringius* Philologus mansuetus & insignis mihiq; amicissimus.

r Ubi *Antonius Ulricus*, *Rudolfi Augusti*
M m 2 Fra-

a Wolferbytum. *b* Helmæstadium. *c* Comitatus *Blanckenburgicus*. *d* Principatus *Calenbergensis*. *e* Hannovera. *f* Hamela. *g* Northeim. *h* Gœttinga. *i* Munda. *k* Uslaria. *l* Principatus *Grubenhagenfi*. *m* Walckenried.

munita, fortissimâ contra Ducum Brunsvicensium crebras obfessiones defensione maxime nobilis. Secundum locum obtinet

Halberstadt.

Halberstadtium (*1), inde *Hildesheim* (*2), *Hannover* (*3), *Goslar* (*4), *Helmstadt* (*5), haud spernenda opida. *Wolfenbüttel*

Frater, Dux & Heros ipfius *Apollinis* atque *Mufarum Charitumque* manfuetiorum *Genio* eminenter præditus atque exornatus, gloriosiffimè jam locum tenet, & modò laudatus *Datrius* meus, nec-non *Andreas Overbeckius*, *Gottfr. Wilhelm Sacer* & *Joan. Reiskius*, Philologus præstantiffimus & Civis meus optimus, clarent. Heic ILLUSTRIS ACADEMIA à RUDOLFO AUGUSTO atque ANTONIO ULRICO, Fratribus germanis, Ducibus *Brunsv.* ac *Luneburgensibus* excellenter inclutis ac gloriosis, Ao. superiori est instituta, in cujus laudem sub auspicio Lætion. publicat. 24. d. 28. Jul. ejusd. Anni. Orationem fat elegantem ac rerum plenam habuit *Christophorus Zeigner*, *Henningi* mei *Wittenii* civis, *Orator*. & *Mathemat.* ibid. Prof. Publ. quæ Oratio *Brunsviga* litteris *Zilligerianis* in fol. est edita.

s *Balthasari Cellario*, *Gerhardo Titio*, *Gebhardo Theodoro Meiero*, *Henrico Hahnio*, *Dan. Clafenio*, *Huldrico ab Eyben*, *Joan. Echelio*, utroque *Meibomio*, quorum nomen immortale venerot; *Christophoro Schradero*, *Georgio Engelbrechto*, *Melchiori Schmidio*, *Joanni Barth. Niemeiero*, inprimis meo.

t Ubi *Sever. Wolter Molanus* claret.

v Heic natus est *Henricus Büntingius*, Chronologus insignis & litterarum divinarum apprime peritus.

BUNONIS.

y a *Halberstadtium* * Episcopatus cognominis caput; qui omnis per pæcificationem Monasterienfem titulo Principatus Electori Brandeburgico traditus est: opida in eo sunt *Ofterwicum*, quod perfuit *Alfa fl.* ibi primùm conditus fuit Episcopatus *Halberftadienfis*. *Oferfleben* ad *Bodam fl. Gruningen*, *Nornburg*.

θ b *Hildesheim* Episcopatus *Hildesienfis*, qui *Brunsvicenfis* & *Luneburgenfis* Ducatu continetur totus, metropolis est ad *Innerftam fl.* y Opida hîc porrò sunt *Peina* ad *Fufam*; *Alfeldia* ad *Leinam* &c.

i c *Goslaria* ad *Gofam* urbs Imperii libera: ab *Henrico Aucope* primùm fertur condita, quod tamen alii *Otoni I.* adfcribunt. Aliquot Imperatorum exstitit sedes: ibique lubens hæfit *Henricus IV.* In hâc ipfâ urbe tum temporis celebrata Comititia illa per *Fuldensis Abbatis* ambitionem reddita cruenta. *Henricus* etiam *V.* ibidem quum haberet comitia, gladii ipfius acumen fulmine tactum est. Olim urbs illa metallorum dives fuit.

HEKELII.

x Ubi *Henricus Rixnerus* & *Henricus Ammersbachius* Eruditis noti sunt.

y In hâc Urbe claret hîc tempore *Georgius Gæzius*, Philologus, Poëta & Orator egregius, & in Cathedrâ Ecclesiasticâ *B. Dn. D. Joannis Hilperti* Succellor longè digniffimus.

a Halberstadtium. b Hildesheim. c Goslaria.

(*1) *Henricus Julius* Episcopus Filius Ducis *Brunsvicenfis* Confessionem *Augufianam* ibi Anno 1591 introduxit. Urbs ampla, bene culta, ædibus lauta, & Hospitium totius *Europæ* ampliffimum Commis nominatum jactat, ubi Imperator *Cæfareus Wallestein* Diverforium sibi, fatellitibus, fervis, & amicis, per menses aliquot fatis commodum habuit. Episcop. ibi à *Car. M.* fundatus est An. 1780. (*Ed. Lond.*)

(*2) Episcop. primus a *Ludovico Pio* An. 822. constitutus; unicum Episcopum Pontificium in *Saxoniâ inferiori* habet, suffraganeus Electori *Coloniensi* est. Incolarum autem maxima pars *Lutherani*, quibus libertas *Conventu Westphaliensi* firmata fuit. (*Ed. Lond.*) Plerumque ab Electore *Coloniensi* possidetur.

(*3) Urbs lauta, Palatio Electoris ornata, bene munita, & quatuor nundinis quotannis celebris. (*Ed. Lond.*)

(*4) Nobile membrum Imperii vocatur, urbs lauta, & immunitatibus præ aliis gaudet. (*Ed. Lond.*)

(*5) Inter antiquiffimas *Saxoniæ* urbes numeratur; à *Car. Mag.* An. 782. fundatâ *Academîâ* decoratur ab An. 1566, ubi *Bibliotheca celeberrima* permultis *MSS.* & inter alia

tel (*1), arce munitissima, Ducum sedes est.

alia Pentateucho Hebraico perantiquo 2 Volum. pergamenis conscripto, à Rabbiniſ Judaicis magnopere laudato. (Ed. Lond.)

(*1) Inter Germaniæ munitissimas locum obtinet, & Bibliothecam Ducum vix ulli in orbe Christiano secundam jactat. Hanisius enim librarius 124000. Volum. inter quæ MSS. 2000, & 115504. Tractatus ab 56398. Authoribus conscriptos numerat. (Ed. Lond.)

C A P. XVIII.

De Archiepiscopatibus & Academiis Germaniæ.

I.

Archiepiscopatus in Germaniâ sunt VII. Moguntinus, Coloniensis, Treverensis, Magdeburgensis, Salisburgiensis, Bremensis & Pragensis. Episcopatum (*) in tam vasta regione incer-

Archiepiscopatus & Episcopatus Germaniæ,

(*) Episcopatus Germaniæ, qui in imperii comitiis principum jus & dignitatem habent; sunt XXI.; scilicet:

M. Bamberg,	Bambergensis.	
M. Wurtzburg,	Herbipolensis.	
M. Worms,	Wormatiensis.	
M. Aichstadt,	Aichstetensis.	
M. Speyer,	Spirensis.	Gall. Spire.
M. Strasburg,	Argentoratensis.	
M. Costnitz,	Constantiensis.	Gall. Constance.
M. Augspurg,	Augustanus,	Gall. Ansbourg.
M. Hildesheim,	Hildesheimensis.	
M. Paterborn,	Paderbornensis.	
S. Freyſingen,	Freyſingensis.	
S. Regenspurg,	Ratisponensis.	Gall. Ratisbone.
S. Paffaw,	Passaviensis.	
Trident,	Tridentinus.	Gall. Trense.
S. Brixen,	Brixiensis.	
Basel,	Basileensis.	Gall. Baste.
C. Luttich,	Leodiensis.	Gall. Liège.
C. Osnabruck,	Osnabrugensis.	
C. Munſter,	Monasteriensis.	
Lubeck,	Lubecensis.	
M. Chur,	Curienſis.	Gall. Coire.

Litteræ nominibus præfixæ metropolim indicant M. Moguntiam. S. Salisburgum. C. Coloniam. Nonnulli sunt præterea Episcopatus qui ab aſſectis Confessionis Auguſtanæ usurpati, infelicitate temporum, & pacis gratiâ, in ſeculares, ut aiunt, Principatus degeneraverunt. Tales sunt Principatus Mindensis, Halberſtadiensis, &c. qui non Episcopatus, ſed Principatus nomine à Brandenburgico Electore poſſidentur. Eadem fuit Suerinensis & Raceburgensis ſedum conditio quæ megapolitanis ducibus ceſſerunt. Ham-

incertus est numerus. Præcipui sunt: Herbipolitanus, Bambergensis, Argentoratensis, Spirensis, Leodicensis, Monasteriensis, Paderbornensis, Hildesheimensis, Mindensis, Osnabrugiensis, Verdensis, Halberstadiensis, Vratislaviensis, &c. ^a

Academia
Germania.

II. *Academiae* illustres sunt; Basileæ, Friburgii in Brisgavia, Argentorati, Heidelbergæ, Tubingæ, Ingolstadtii, Altorfensis, Pragæ, Viennæ, Francofurti ad Oderam, Gripswoldiæ, Rostochii^a, Helmstadtii, Witttembergæ, Lipsiæ, Jenæ, Erfordiæ, Marpurgii, Gießæ, Coloniae, Rintelii. ^β

CAP.

BUNONIS.

a Archiepiscopatum *Bremensem*; item Episcopatus *Verdensem* & *Halberstadiensem* in Principatus per pacificationem Monasteriensem esse mutatos sæpius antea dictum est.

β Hic accedit Academia *Chiloniensis* ab *Albrechto* Holfatiæ Duce condita, & 5. Octobris anno 1665. introducta.

HEKELII.

a *Regiomonti Borussorum.*

BUNO-

burgensis, *Bremenensis*, *Verdensis* &c. Sedes per pacem Westphaliensem Suecis sub aliis titulis concessæ.

Sunt & denique Episcopi qui simpliciter tales, nullum habent in comitiis imperialibus suffragium.

Sed quia Germaniæ ABBATES X. inter Status Imperii computantur, non inane profus erit eosdem hic enumerare. Illi a Germanis *Gefürstete Aebte* audiunt.

Abbates	} Fulde.
	} <i>Kempten.</i>
Præpositus,	<i>Elwangen.</i>
Abbates;	} <i>Murpach.</i>
	} <i>Luders.</i>
Præpositi,	} <i>Berchtols gaden.</i>
	} <i>Weissenburg.</i>
Abbates,	{ <i>Prum.</i>
	{ <i>Stablo.</i>
	{ <i>Corvey.</i>

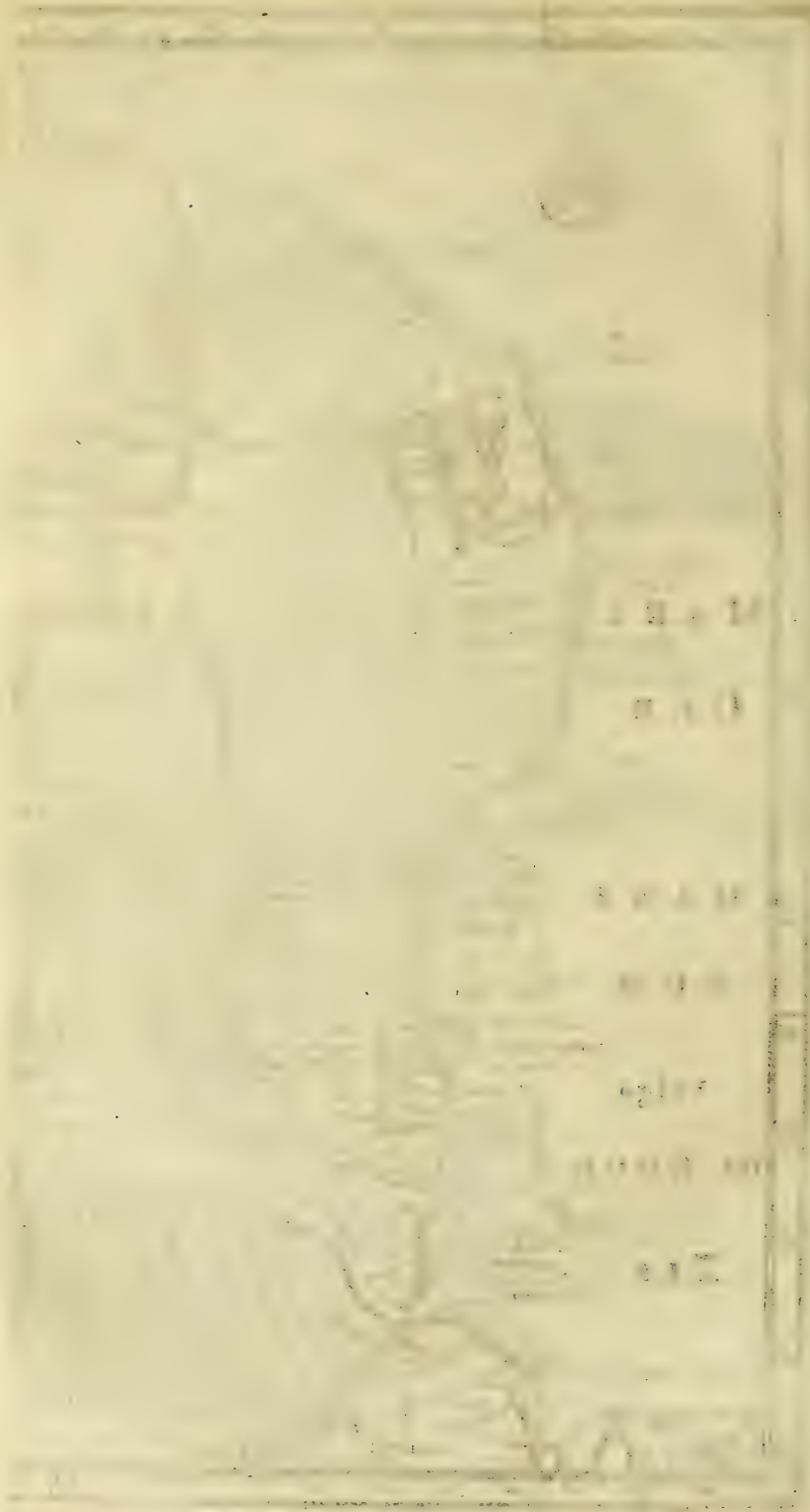
ABBATISSÆ XIV. iisdem juribus, queis Status imperii, fruuntur; nempe

<i>Elfen,</i>	<i>Ober-münster.</i>
<i>Buchau,</i>	<i>Nieder-münster.</i>
<i>Quedlinburg,</i>	<i>Burscheid.</i>
<i>Andlau,</i>	<i>Gandersheim.</i>
<i>Lindau,</i>	<i>Roten-münster.</i>
<i>Herforden,</i>	<i>Haggenbach.</i>
<i>Gernrode,</i>	<i>Baind.</i>

Nec omittendi sunt duo summi Equestrium ordinum magistri, scilicet *Teutonici*, & *Johannitarum*. Germanici cleri prælatos five Abbates longum esset recensere. Hi in duo Scamna Suevicum, & Rhenense, dividuntur. In primo sedent XIV. in altero IX. Coronidis loco observabimus *Argentoratium*, *Vesuntionem*, & *Cameracum* a comitiis imperii exclusas, ex quo Dominationi Gallicæ in perpetuum addictæ sunt: idèque earum Episcopi, Principes imperii quanquam vocantur, inanis est titulus & sine re. Hæc à Cluverio utiliter tractari non potuerunt, qui ad Ludovici magni tempora non vixit, sub quo pace Westphalensi magna in Germanico regimine facta est immutatio.

Ulrichi, Geom. in. a. 1694.

1.25

0.50

0.75

0.25

0.125

0.000 000

0.125

C A P. XIX.

D A N I Æ R E G N U M . I

I.

*D*ania nomen habet à *Danisa*, sive *Codanis* populis, qui & *Teutoni* olim dicti fuere (*1). Codano sinu, sive mari Suevico,

Dania.

B U N O N I S.

a a *Dania* regnum undique alluitur mari; nisi quod ab Ortu æstivo Sueciam: ab Occasu æstivo Norvegiam, (*) Provinciis scilicet per Suecos bello conquestis & huc usque retentis: alias enim nec Sueciam nec Norvegiam attingit. Inter Grad. Lat. 54. & 58, & Longit. 26. & 34. sita. *Ed. Lond.*) & à Meridie Germaniam attingit; à qua *Eidora* fl. determinatur. (* A quibusdam mediæ ævi Scriptoribus *Dacia* pessime appellatur, at vero *Daniam* inter & *Daciam* tota jacet *Germania*.)

H E K E L I I.

a Hoc Regnum descripsit *Martinus Zeilerus* sub nomine *Neue Beschreibung der Königreiche Dennemark und Norwegen*, etc. qui Liber prodit primò *Ulma* Ao. huj. Sec. 48. in 8. f. & deinde *Amstelodami* Ao. ejusd. Sec. 55. in f. 12. *DANICAM* autem *Historiam*, in primis de *Regibus DANIÆ*, qui Familiam *Oldenburgicam* præcessere, eorumque Rebus gestis, *Joannes Meursius*, præter *Hafniensem* Editionem in 4. f. edi quoque curavit cum *Continuatione Amstelodami* A. huj. Sec. 38. in fol. Extat & *Joannis Svaningii* *Chronologia DANICA* atque *Olai Wormii* *Monumenta DANICA*, *Hafnia* excusa; hæc quidem in 4. f. Ao. huj. Sec. 43. illa autem in fol. Ao. ejusd. Sec. 50. Modernus Rex *CHRISTIANUS V.* omnino Rex justus, prudens, magnanimus & augustus est. Erant & quondam splendidissima *DANIÆ* Lumina *Tycho Brahe*, *Saxo-Grammaticus*, *Nicolaus Hemmingius*, *Petrus Palladius*, *Petrus Severinus* atque *Petrus Winstrupius*, inter *GERMANOS* *Jo. Michaëli Dilherro* apprime dilectus & sincerè amicus. (* *Daniam* veterem non in-

ficetè descripserunt *Adamus Bremenfis*, *Albertus Crantzius*, aliique permulti quorum in *Bibliotheca nostra Geographica* libri fufius recensentur. nec sperendus est *Rutgeri Hermanida* *REGNORUM DANIÆ ac NORVEGIÆ &c. Historica & Chorographica descriptio* in 12. *Amstelodami* 1669.)

R E I S K I I.

b *Dania* nomen à *Dano* vel *Deo*, vel *rege* pristino adepta portentosas aut incertas origines suas libris etiam ostentat, uti liquet ex *Petr. Dacobi* rerum *Norwegicarum* lib. II. c. 29. *Wodan* vero *Goudan* & *Dan* apud antiquissimos dictum *Mercurium*: Unde *Sundani*, *Codani* & cognomines *Teutoni* à *Teuto*, *Deo* itidem *Germanico* deducti. *Danus* quidem paulo longius excurrit, & nescio quas origines ille sectatur: *Pontanus* tamen ab *Erico Prorege*, sed *Svaningius* ad ultima *Davidis* tempora primam dynastiam regum dedisse dicitur per annos 513. Hinc octo aliæ secutæ ad ultimam *Oldenburgicam* familiam successerunt. Unde *Reges* legimus per antiquos, qui *Angliam*, *Britanniam*, *Galliæ* partem, *Siciliam*, *Gothiam*, *Sueciam*, *Norvegiam* suo imperio complexi sunt. *Regnum vero Dania hodiernum c* aut *Insulis aut terris continentibus circumcluditur: Insule aut maris sunt Baltici plures, aut septentrionales plurime, majores pariter atque minores: Majores recensuit auctor noster, minoribus, quæ tantum non fuerant, omiffis, Mona nempe Faffiana, Steone, Thuroe, &c. Una Hüena, Tychonis equitis domicilio clara, & Uraniburgo clarissima, per pacem Rotschildensem A. 1658. ad Suecos transit, Gothlandia hodieque illis subest: Hallandia vero Bleckingia, Scania, omnes amplæ provinciæ, ad eosdem pace ultima perve-*

a *Daniæ* fines. *b* *Dania*. *c* Aut *insulis*.

(*1) Gerard Voff. de Idololatriâ, a *Wodeno* *Guodano* sive *Codano* nomen ducit, cui *Wormius* calculum adjicit. (*Ed. Lond.*)

Cimbrica.

vico, in plures secatur portiones. Partem ejus cis sinum in Germaniæ continenti sitam ^β *Cimbricam peninsulam* Romanam vocitatum,

pervenerunt. ^a Terris continentibus partes concluduntur potissimum subsequentes: *Chersonesus nempe Cimbrica*, longo *Holsatiæ*, *Stormariæ*, *Ditmarfiæ* agro spatioque producta. Hinc multæ nascuntur prætensiones in *Hamburgum*, urbem imperial. & *Holsatiam* omnem reliquam, suis controversiis alicubi expositam; ab *Joh. Möllero* maxime, qui huc operas singulares contulit. *Norwegia* item tota quibus controversiis adhuc dissideat, quibusque *Dani Slesvicensem Ducatum* præcipue tentent sæpius atque tentarint, *Tonninga* docuit, urbs munitissima & totius *Ditmarfiæ* propugnaculum, post pacta vero *Rensburgensia* eversum atque dirutum. Cæterum plura notatu sane digna in hanc rem colligi copiosius possent, nisi actum nolimus agere: Plura itidem ad titulos regum Suecorum atque Danorum, in quibus adhuc hodieque *Gothis* & *Vandalis* suus datur locus, nec sine singulari ad antiquitates *Vandalicas* observatione. Vid. *Becmannus* in *Notit. Geogr. c. 5.*

BUNONIS.

^β *Jutia b*, sive *Jutlandia*, quæ & *Cimbrica Chersonesus* dicitur, est *Daniæ* Peninsula Occidentalis: ab Occidente & Septemtrione mari terminatur Germanico: ab Ortu freto, quod vulgò appellatur *Mittelfahrt-Sundt*, & mari *Baltico*: à Meridie *Eidora fl.* Longitudo ejus à promontorio *Schagen Holsatiam* versus est 53. miliar. Germ. Latitudo verò non ubique eadem est. Dividitur *Jutia* in partem *Septemtrionalem* & *Australem*: utramque determinat *Ripa fl.* haud longè *Coldingâ* distans, cui pons impositus est, ubi vectigal penditur Regi, per quem 40000. boum & amplius, & totidem ferè equi, inde quotannis in alias regiones educuntur. In *Septemtrionali Nort-Jutland* sunt quatuor *Episcopatus*, in quos omnis illa terra discriminatur: *Ripensis*, *Arhusiensis*, *Viburgensis* & *Aldenburgenfis d.* *Episcopatus Ripensis* caput est à *Ripa* ad *Nipsam fl.* haud longè à litore maris Occidentalis. Habet castellum munitum & portum, qui tamen milliare ab opido distat. In mari isto

sunt *Insulæ e Fanæ*, f *Mandæ*, & versus Austrum g *Silt*, h *Amræm*, quarum incolæ à cæteris in continenti lingua & moribus discreti sunt. In hac diocesi sunt arces Regiæ decem, Nobilium centum, Parochiæ rurales 282. i *Coldinga* ad fretum *Mittelfahrt* habet arcem *Arnsburg*, à *Christiano III.* exstructa. Inde versus *Septemtrionem* ad idem fretum est *Friederichsodda*, nova urbs auspiciis *Friderici III.* condita, anno 1658. à *Suecis* occupata, & sequenti anno exusta & destructa. *Wela* ad fretum *Mittelfahrt*: *Warda*: *Rincopia*: *Halsterbroa*: & *Lemviga*. *Episcopatus k Arhusiensis* caput est *Arhusium* ad litus *Orientalis*: è regione est *insula Samse*: In hac diocesi sunt arces quinque, Parochiæ rurales 304. & civitates septem, *Horsins*, *Randerfen*, *Ebeltud*, *Grimstad*, *Orunsbuy*, & *Mariacker*. *Insulæ* huc pertinentes sunt *Samse*, *Grotholm*, *Tons*, *Melsa*, *Ramsaa*, *Endelavia*, *Hiarnoia*, *Kidholmia*, *Jordholmia*: in *Horsensi* sinu *Aroa*, *Gernoia*, & *Worsia*. Haud procul ab *Arhusio* est arx *Scanderburg*, *Emecloster*. I *Viburgensis Episcopatus* caput est *Viburgium*, ubi *Episcopi* sedes & tribunal trium virorum jus dicentium. Habet civitates tres, arces totidem, & parœcias agrarias 218. reliqua opida sunt *Nibe* & *Scheve*. *Insulæ* huc referuntur *Sallingia*: *Lessoa*: *Fafferland* inter *Thyam* & *Sallingiam*: *Niding* scopulus respiciens extremitatem *Hallandiæ* prope *Elseborg*: *Hafelina* & *Anout*, *insulæ* naufragiis celebres. m *Alburgenfis Episcopatus* caput est *Alburgium*, in quo sunt opida sex, Nobilium sedes centum, Parochiæ rurales fere 180. Deinde opidum *Wensyssel*, ubi *Ryaa fl.* qui in *Lymicum* sinum, vulgò *Lynford*, labitur. *Vensilia (Wensyssel)* à sinu *Lymico* ad promontorium *Scagense* extenditur ad xiv. millia, habetque præter *Wensysseliam* opidum *Seby* ad litus, quod *Orientem* respicit, *Hiorring*: inde versus septemtrionem sequitur *Scage* promontorium. *Insulæ* huc referuntur *Grysholm*, *Hertzholm*, *Tydsholm* &c. Ad Occidentem est *Hanherret* tractus, & *Thya* tractus, ubi opidum *Thysted*, *Orum* arx & *Westerwyck* cœnobium. *Insulæ* ad hanc diocesim pertinent, *Hansholmia*

a Aut terris continentibus. b Jutiæ Limites, & Divisio. c Jutia Septemtrionalis. d Ripa. e Fanæ. f Mandæ. g Silt. h Amræm. i Coldinga. k Arhusiensis Episcopatus. l Viburgensis Episcopatus. m Alburgenfis Episcopatus. n Wensyssel.

citatam, antè diximus. *Cimbri* ab initio incoluere: postea *Jutæ*, unde regioni nomen in hunc usque diem, *Jütlandt*, præter unum opidum *Flensburg* (1), nihil clarum habens.

II. Alteram partem, trans sinum sitam, veteres insulam putarunt esse, nomine *Scandinaviam*, five *Scandiam*; at continentem esse, una cum *Suedia*, & *Norvagia*, fatis nunc constat: Dividitur in tres partes; *Halland*, & *Scanen*, & *Bleicking* (*2). Urbes

Cimbri.
Jutæ.
Flensburgum.
Scandia.
Halland.
Scanen.
Bleicking.

in

nia in lacu Limico; *Ostholmia*; *Egholmia*: *Bodumna* peninsula: *Morsungia*, ubi opidum, *Nicktobing*: *Aggeroa* insula: *Tyrholmia*, cui adjacet *Orhesunde* fretum, ubi *Giby*. a *Jutia Australis*, vulgo *Suder-Jütland*, Longitudo ab *Eidora* opidoque *Rensburgo* ad *Coldingam* miliarium German. censetur 18. Latitudo alibi 6. alibi 8. milliar. Opida ejus præcipua sunt, b *Slesvicum* ad *Sliam fl. Ducatus Slesvicensis* caput; haud procul inde abest arx Ducalis e *Gottorp*, Principis sedes, artificiosius iisque rarissimis, & insigni Bibliotheca, quam hodie curat *Adamus Olearius*, editis scriptis e celeberr. d *Eckelnforda* in peninsula, ubi portus commodus ad mare Balticum.

haud longè distat: k *Apenrade* est ad intimum maris recessum. l *Tonninga* haud procul ab ostio *Eidoræ* opidum valde munitum. m *Tondarium* majus & minus ad mare Occidentale. Intra *Huysemum* & *Tondarium* interjacent n *Strant-Frisi*, antiqui Frisiorum cultus tenaces; vicus habent *Bresledam*, *Langehorn*, *Borlum* &c.

o *Hollandia* ad Septemtrionem habet *Norvegiam*: ad Occasum sinum *Codanum*: ad Meridiem *Scaniam*: ad Ortum *Gothicæ* partem. Longitudo ejus à promontorio *Kol* ad *Elseborg* Suecorum est fere milliar. Germanicorum 16. Opida hæc sunt p *Laholm*; q *Halmstede* à *Christiano IV. Rege* egregiè munitum: r *Valckenborg* ad fluvium cognominem, s *Warburgum*, vulgo *Waerbergen*, munitum opidum cum arce, Sueciæ tum oppositum propugnaculum, t *Consbak* opidum & portus *Consbacensis* ad *Monstersundam*, *Ulymenes*, *Goswaer* &c. At hæc provincia cum opidis & castris munitis Sueciis tradita est anno 1645.

e v *Scania*, *Schonen* à Septemtrione Sueciæ & *Hollandiæ* finitima est, aliàs mari alluitur, & per *Oresundam* à *Sialandia* dirimitur. Longitudo ejus censetur 18. & Latitudo 12. milliarium, à promontorio *Scaniæ*, cui nomen *Valsterboem* ad opidum *Engelholm*, *Hollandiæ* vicinum, *Scaniæ* primaria urbs est x *Lundia*; y *Coronia* vulgò *Lands-Krone*, opidum maritimum cum arce à *Christiano III. exstructa*. z *Malmogia*, vulgo *Danis Malmö*, exteris *Elleboge*; opidum cum arce probè munitum. a *Helsingoburgum* vulgo *Elfenborg*, ad *Oresuntæ* fretum, cui ex opposito

Nn

in

a *Jutia Australis*. b *Slesvicum*. Ducatus *Slesvicensis*. c *Gottorp*. d *Eckelnforda*. e *Flensburgum*. f *Alsa*. g *Harderslebia*. h *Huysemum*. i *Strant*. k *Apenrade*. l *Tonninga*. m *Tondarium*. n *Strant-Frisii*. o *Hollandiæ* limites. p *Laholm*. q *Halmstede*. r *Valckenborg*. s *Warbergen*. t *Consbak*. v *Scaniæ* fines. x *Lundia*. y *Coronia*. z *Malmogia*. a *Elfenborg*.

(*1) Dani secundum ab *Hafnia* locum Oppido huic tribuunt. Portum capacem & tutum habet, & arce munitur. Angli, qui una cum *Saxonibus Britanniam Australem* subegerunt, a viciniâ hujus urbis originem ducunt. (Ed. Lond.)

(*2) Nunc Suecis parent. (Ed. Lond.)

HEKELII.

b *Jutia*.
c *Ptolemao*.
d S. *Aelburgensis*.
e *Perfeco Itinerario* in primis.

f *Ecclesiarum Ducatus* hujus hodiè Antistes est *Sebastianus Niemannus*, Theologus haud incelebris & apprime humanus.

BUNONIS.

y e *Flensburgum* ad sinum maris *Baltici*, qui *Flenus* dicitur. Inde occurrit insula f *Alsa*, in qua *Sunderburgum*, *Nordburgum* & *Glucksburgum*. Ducum sedes: *Osterholmum*, *Holla* & *Gamelgarda*. Habet hæc insula 4. milliaria in Longitudine & 2. in Latitudine. g *Harderslebia* ad sinum maris *Baltici*, incendiis deformatum opidum, ubi arx *Hansburg*; h *Huysemum* ad mare Occidentale, cum arce: Insula i *Strant* inde

Ellebogen.
Lands-
kroon.
Elzenborg.
der Sondt.
Londen.

in ea seu potius opidula, litori prætensa, sunt, *Elleboge*, *Landskroon*, *Elzenborg*, freto Danico, quod vulgò dicitur *der Sondt*, appositum. In mediterraneis est *Londen*, Archiepiscopali sede decoratum (*1).

CODANONIA
five Seelan-
dia.

Hafnia.

Elfenore.

Cronenburg.

Rotschildia.

III. Tertia pars regni in insulis dispersa medium situm obsidet. In his *Codanonia*, ab ipsis incolis Codanis, qui alio nomine fuere Teutoni, veteribus sic dicta, nunc *Seelandia*, ut magnitudine, sic fecunditate alias antestat. In hac totius regni caput *Hafnia*^b, vulgò incolis *Copenhafen*, & *Copinghafen*, German. *Copenhaven* & *Kopenhagen*, celebre Emporium Regumque sedes (*2). *Elfenore* (*Elfenör*) celebris ad dictum fretum navium appulsu locus est: hic namque vectigal Regibus à transeuntibus navibus penditur. Contigua est splendidissima & munitissima arx *Cronenburg* contra vim ex Oceano vel ipso sinu irruentium exstructa (*3). In mediterraneis est ** Rotschild*, dives quondam urbs, nunc opidum

in Sialandia respondet *Cronenburg* arx regia.

ζ *a Bleickingia* Scaniâ, Sueciâ & mari Baltico circumdatur, præcipua opida hæc sunt, *Drelborg*, *Ufede*, *Christianstad* à Christiano IV. condita; inde non procul abest *Abusum*, vulgò *Abuys*, *Selsborg*, *Elchholm*; *Rottenbuy* & *Christianopolis* à Christiano IV. contra Calmariam Suecorum munita. Verùm & hæc provinciæ per pacem *Rotschildensem* regno Sueciæ adscriptæ sunt anno 1658. Sed hodie à Daniæ Rege Christiano V. armis itur repetitum, *Coronia* & *Christianstadio* recuperatis.

HEKELII.

g Academiâ, ubi *Samuel Pufendorfus*, Juris Gentium Doctor clarissimus, adhuc laudabiliter docet, clara.

BUNONIS.

η *b Sialandia* insula Longitudinem habet 16. milliar. German. Latitudinem 14. milliarium.

θ *c Hafnia*^b ad Orientalem insulæ partem sita portum habet commodissimum; arcem, quæ Regum sedes; & Academiam anno 1479. à Christiano I. conditam. Urbi huic sublicio ponte jungitur opidum novum *Christianshaven*; quod egresso in insulam *Amagrian*, vulgò *dAmack*, aditus patet, quam colonia Hollandorum inhabitat & colit. Ipsa Hafnia quum pro Christiano II. Rege captivo per integrum annum obsidionem tolerasset, anno 1536. Christiano III. deditioem fecit: Eandem fidem suam in Regem nuper denuo probarunt opidani; dum anno 1638. à Sueciæ Rege oppugnati obsidionem in alterum annum fortiter sustinuerunt.

ι *c Cronenburgum* Sueci per deditioem ceperunt anno 1658 quod tamen per pacem anno 1660. in vitam redditum est Daniæ Regi.

κ *f Rotschildia* ad amplissimum maris sinum sita, vulgò *Roskildsfourd*.

HEKELII.

λ Hanc Urbem, ubi *Zacharias* quoque *Sturzius*

a Bleickingiæ fines. *b* Sialandia. *c* Hafnia. *d* Amack inf. *e* Cronenburgum. *f* Rotschildia. (*1) Olim Urbs ampla, & 22. Templa numerabat; at hodie exigui momenti. (*Ed. Lond.*)

(*2) Urbs optimè munita, Armamentario nobili in usum belli terra marique decorata; portu tutissimo, capacissimo, & munitissimo gaudet; 10. Templa numerat, quorum Cathedrale S. Mariæ cæteris præcellit. Initium cepit hæc Civitas seculo duodecimo: *a* piscatoribus primum qui sub *Rotschildensis* Episcopi tutela piscaturam exercebant, deinde ut portus mercaturæ visus est optimus, vicus opidum factus, temporum successu in regiam civitatem evasit.

(*3) Sinus Codani propugnaculum.

dum, Regum sepulchris clarum (*1). ^a *Frederichsborg*, arx in amoenissimo agro condita, Regum secessibus frequentatur (*2).

Frederichsborg.

IV. Est

nius natus, *Olaus Borrichius*, *Joannes Lassenius* & *Petrus Joannes Resenius*, Viri mansuetissimi, singulari eruditione atque illustri fama sua haecenus longè illustriorem reddidère.

BUNONIS.

^a *Frederichsburgum* arx regia auspiciis Frederici II. Regis cœpta, sed munificentia Christiani IV. perfecta est. Opida Sialandiae præterea sunt *Coagium*, vulgò ^b *Cœge* ad litus Orientale: ^c *Ringstadium*, vulgò *Ringstede*, ubi tribunal, & Veterum Regum, Reginarumque monumenta. Nostro seculo hunc locum instruētissima sua Bibliotheca illustraverat *Georgius Seefeld* regni Senator, verum illa per belli calamitatem postea direpta est. Ad Septentrionem est *Nicopia*: *Slagels* à quo haud longè abest arx *Anderfchow*: ^d *Corsera*, vulgò *Corfôr*, ad fretum Balticum, quod vulgò *der Belt*, è regione Fioniae, opidum cum portu commodo; ubi trajectus in Fioniam, *Schelsara*, *Nestweda*, *Prestoa* ad Insulæ latus Meridionale, sinu maris circum: *Kallenburgum* in parte insulæ Occidentali, cum arce: *Slangendorpium* ad sinum Rotchildensem: ^e *Sora*, ubi Academia Equestris, à Christiano IV. condita ad lacum aquæ dulcis. Inde tribus circiter milliariis distat illustris Schola *Schoncloster* ab *Herlefo Trolle*, regni olim Senatore & Admiraglio, fundata; hinc etiam *Herleffsholmia* appellatur. Ad Sialandiam pertinent insulæ *Amagria* & *Mœna*, vulgò *Mönesland* in mari Baltico, candidis è creta montibus eminens; in ea est arx regia *Elmeland*; & opidum *Stega*. *Huenam* insulam vulgò ^g *Weena*, intra Helsingoram & Hafniam sitam ad Sialandiam quoque refert *Abrahamus Goelnizius*, Secretarius regius; *Comp. Georg. l. II. c. X.* Ejus insulæ circuitus est duorum ferè milliarium; Latitudo non supra sesqui milliare; Insula illa Uraniburgo Tychonis Brahe erat nobilis.

Cæterum Sialandiae ad Occidentem jacens insula ^h *Fionia*, vulgò *Fünen*, à pulchritudine videtur nomen habere ^k: ab Occasu habet Jutiam à qua per fretum *Middelfabrsund*, determinatur. Caput insulæ est opidum *Otonia*, vulgò ⁱ *Ottensee*, habens Episcopatum. In templo D. Francisci, Christianus II. sepultus est cum patre Johanne. Porro hic est *Neoburgum* vulgò ^k *Nyborg* cum arce, ubi trajectus in Sialandiam: Prælio quoque Sueci à Danis victi etiam nobilitatum anno 1659. *Svenoburgum*, vulgò *Schwynborg*, ex adverso insulæ *Tassingæ*, ad litus insulæ Orientale: ^l *Cartemunda*, ad litus insulæ Septentrionale; appulsu classis Danicæ in expeditione illa adversus Suecorum copias nuper famam naeta. *Woburgum*, vulgò ^m *Voburg* ad Meridionale insulæ latus: cujus sinus aliquot insulis minoribus septus est: *Asnesum*, vulgò ⁿ *Assens*, unde trajectus in Jutiam Meridionalem. *Boufonia*, vulgò ^o *Bowens*, ad Occasum insulæ versus Jutiam Septentrionalem: *Middelfortum*, vulgò ^p *Middelfabr*, ad fretum, quod inde nomen habet. Arces hinc sunt *Hingsgagel*, *Hagenschow*, & *Escheborg*. Cæterum insulæ ad Episcopatum Fioniae referuntur *Langelandia*, *Lalandia*, *Falstria*, *Tassinga*, *Arria*.

^q *Langelandia* à longitudine, quæ septem continet milliaria, nomen habet; quum Latitudo vix sit duorum. In Occidentali insulæ latere, est opidum *Rudkœping*; & ad Orientem arx regia *Tranckera*. ^r *Lalandia*, quasi *Lageland* ab humili solo dicta, habet Longitudinem 8. miliar. Latitudinem 5. Ad Occidentalem insulæ partem in sinu maris Baltici habet opidum ^s *Nascoa* cum arce munitum, quod anno 1659. Suecorum miles post diurnam obsidionem cepit. Porro nobile hic est cœnobium *Mari-bous*, & opidula *Sascoping*, *Ælholm* & *Rooby*. ^t *Falstria* Longitudo est 4. miliar. & latitudo duorum

Nn 2

^a *Frederichsburgum*. ^b *Cœge*. ^c *Ringstede*. ^d *Corfôr*. ^e *Sora*. ^f *Mœna* inf. ^g *Weena* inf. ^h *Fünen* inf. ⁱ *Ottensee*. ^k *Nyborg*. ^l *Cartemunda*. ^m *Voburg*. ⁿ *Assens*. ^o *Bowens*. ^p *Middelfabr*. ^q *Langelandia*. ^r *Lalandia*. ^s *Nascoa*. ^t *Falstria*.

(*1) Urbs Episcopali sede clara, simulque Danorum urbs regia. Olim 27. Templi numerabat, sed regiae urbis dignitatem cum Reges inde Hafniam demigrarint, amisit.

(*2) Totius Daniae Palatium splendidissimum & supellectile ditissima ornatum. (Ed. Lond.)

Bornholm.
Gothia.

IV. Est prætereà in hoc sinu insula "*Bornholm*, hacque multo major "*Gothia*, vulgo *Gottland*, faxo albo ad extruenda ædificia utilis, utraque Daniæ regno submissa.

duorum: habet opida & arces, *Nikoping* ad Golbersfundam; & *Stubbekoping* ad *Gransundam*. a *Tassinga*, è regione Swenoburgi insula angusta, est unius milliaris longa. b *Arria*, vulgò *Arr* & *Arroe* insula oblonga, habet arcem *Kopingam*. Refertur aliàs ad Ducatum Slesvicensem.

HEKELII.

i Qs. Feinlandt.
k Quam illustrissima *Bartholinorum*, *Beringiorum*, *Reseniorum*, *Svaningiorum*, *Wandalinorum* ac *Wormiorum* nomina illustriorem jam pridem reddiderunt, magisque illustrem adhuc reddunt.

BUNONIS.

u c *Bornholmia* insula est ad Scaniam pertinens, à qua 4. circiter milliar. in mari jacet Baltico, ejus Longitudo est 4. milliar. Latitudo duorum. Opida in ea sunt *Nex* ad Ortum, *Rastenby* ad Occasum. *Svancke*,

cum arcibus *Svandico* & *Hamershusio*. Insulam hanc superiori seculo Lubecenses occupatam, ac diu retentam, ultro demum Daniæ Regi reddiderunt. Nuper anno 1658. per pacem Rotschildensem Suecis tradita quidem erat: sed incolæ interfecto præsidio Suecico paulo post ad Daniæ Regem se applicuerunt.

v d *Gotlandia* insula vulgò *Guslandt*, Suecico littori prætenfa, fertur habere Longitudinem milliarium 18. Latitudinem 5. In ea est urbs e *Wisbuy* m olim mercatura nobilis, quæ in ruderibus suis antiquum ostendit splendorem. Et hæc insula anno 1645. Suecis tradita: Sed anno 77. à Danis recuperata est. (* Nunc Suecis iterum subest.)

HEKELII.

l I. e. *bona terra*, quam nonnulli *Enigiam Plinii* fuisse volunt.

m S. *Vuisbi*, seu *Visubi*. (* Male *Buno*, pejus *Hekelius*, sincerum nomen est *Wisby*.)

a Tassinga. b Arria. b Bornholm inf. d Gotlandia. e Wisbuy.

CAP. XX.

Norvagia, Finnomarchia, Islandia, Grönlandia, Frieslandia:

NORVAGIA.

I.

Norvagiã. a *Norvagia*, vulgò incolis *Norrige*, & contractè *Norge*; Germ. *Noortwegen*, & *Norwegen*, (Timæo apud Plinium *Nerigon*,

BUNONIS.

a a *Norwegia* habet à Meridie Daniæ provincias: ab Occasu & Septentrione Oceanum.

REISKII.

a b De *Norwegia*, quæ magnam Scandiæ aut

Scandinaviæ præter partem constituit, & hujus denominatione, Auctoris sententiam plures comprobant. Scriptores vero domestici *Norum quempiam*, ab eoque regnum & nomen etiam terris septentrionalibus inducunt, neque tamen ex *Eddaliflandica*, neque *MStis Codd.* rem suam satis

a *Norwegiæ* fines. b *Norwegia* Nova.

SVECIA
DANIA et NOR
VEGIA.

GERMANICUM

OCEANUS SEPTENTRIONALIS

MARE
MO RIMARUSA

MARE

MARE

MARE

MARE

MARE

MARE

MARE

MARE

MARE

MARE

MARE

MARE

MARE

MARE

MARE

MARE

Suor foeldo
Samur heift
Samon

Tromwa

Mackinson
Waron

Musk
Meston

Trono

Käilige lande

Nommedal

Stock sur

Fielweer

Kiteron

Soolo

Slawag

Olderfunde

Segenford

Stors

Muysterhamu

Carpen

Skutons

Backenborg

Vulgo DE

Kilaron

Agart

Honfal

Melloy

Frilia

Rubea prom
Coy

Vor kin

Borffion

Wardains

Wardhuson

Walso

inava

Sten

Sten

Sten

Sten

Sten

Sten

Sten

Sten

Sten

Sten

Sten

Sten

Sten

Sten

Sten

Sten

Sten

Sten

Suor foeldo
Samur heift
Samon

Tromwa

Mackinson
Waron

Musk
Meston

Trono

Käilige lande

Nommedal

Stock sur

Fielweer

Kiteron

Soolo

Slawag

Olderfunde

Segenford

Stors

Muysterhamu

Carpen

Skutons

Backenborg

Vulgo DE

Kilaron

Agart

Honfal

Melloy

Frilia

Suor foeldo
Samur heift
Samon

Tromwa

Mackinson
Waron

Musk
Meston

Trono

Käilige lande

Nommedal

Stock sur

Fielweer

Kiteron

Soolo

Slawag

Olderfunde

Segenford

Stors

Muysterhamu

Carpen

Skutons

Backenborg

Vulgo DE

Kilaron

Agart

Honfal

Melloy

Frilia

Suor foeldo
Samur heift
Samon

Tromwa

Mackinson
Waron

Musk
Meston

Trono

Käilige lande

Nommedal

Stock sur

Fielweer

Kiteron

Soolo

Slawag

Olderfunde

Segenford

Stors

Muysterhamu

Carpen

Skutons

Backenborg

Vulgo DE

Kilaron

Agart

Honfal

Melloy

Frilia

Suor foeldo
Samur heift
Samon

Tromwa

Mackinson
Waron

Musk
Meston

Trono

Käilige lande

Nommedal

Stock sur

Fielweer

Kiteron

Soolo

Slawag

Olderfunde

Segenford

Stors

Muysterhamu

Carpen

Skutons

Backenborg

Vulgo DE

Kilaron

Agart

Honfal

Melloy

Frilia

Scala Altiuum
German: et Smdand

gon, qui insulam omnium Septemtrionalium maximam falso credit) nomen à situ accepit: quippe *Nort* German. est quod Latinis Septemtrio, & *Sevone* monte Orientale ejus latus, Meridionale finus Codani faucibus & Oceano, Occiduum eodem Oceano clauditur: à Septemtrione & *Finnomarchia* ei obtenditur. Terra ipsa vasta (*1), sed maximè aspera, faxoque sterili aut sylvis ingentibus horrida. Antiquissimi *Sitones* incoluisse traduntur. Postmodo potens *Norvagiatorum* in Danos etiam & Frisios imperium fuit: ac nunc ipsi Daniae regibus parent. Urbes in ea sunt, ²*Nidrosia*,

Norvegiae
limites.
Sevo mons.

Finnomar-
chia.

Natura foss.
Incolæ.

fatis planam faciunt, aut certam exhibent. De Noro ipso & huic æquali, aut non multum posteriori Othyno Sturlesonius, Arngimus, Svanningius, Ericusque Olai quam diffident? Norum enim Urbani filium communiter produnt, eique duos adjungunt fratres, alterum Osten, alterumque Danem; illum Suecia, hunc Dania potitum, ut stirps illa regia Othyno ne imposturum deleatur. Sed origines illas nec ipse Auctor, nec Jonas Romus, novissimus in Norvegia ethnica scriptor vel prorsus expediunt, vel explanant. Id planius ex Eginhardo, Rheginone, Adamoque Bremensi faciunt, a *Nordemanniā quoque dictam*, quam à Noro primum habuisse nomen volunt. Regna igitur septemtrionalia multo ex ævo aut conjuncta, aut sociata fuerunt: b *Norvegiā vero hodiernā* lignaria, metallica & piscaria commercia tantum extolunt; ut jussu regio viri metallicarum rerum gnari è Saxonia nostra & officinis Claufthalensibus accerferentur. Sed c *Islandia* vetus Norwegorum colonia, regno eidem hodieque subest, rem tamen pecuariam solum atque piscariam tractat, nec sylvas nisi Betulacis, Heclamque ignivomum habet. An sit Thule ultima, incertum erit, si Danos Gothosque recentiores audias; sin Bochartum, Thule à Phoenicio nomine *Thule* יבול i. e. Umbris, pro triplici veterum sententia aut Scandinaviæ aut Schetlandiæ aut Islandiæ conveniet lib. I. Chanaan c. 40. Grönlandia polo propior a Islandorum colonia, donec cultior adhuc vigeret, Norvegiæ adhæsit matri: Nunc denique post A. Chr. 1406. inculta, navigationi omnium liberæ patet. In

Feroenses autem insulas, itemque vicinam polo Americam jus sibi Dania hodieque asseruit, tentatis toties navigationibus, & inde hominibus exportatis.

BUNONIS.

β d Ab Ortu *Sevonem* montem; qui hodie ab incolis 4. distinguitur nominibus, quæ sunt *Fille Fiell*, *Dofre Fiell*, *Runt Fiell*, *Skars Fiell*.

γ e *Finnomarchia* a est provincia Norvegiæ co-hærens, cum tractu maritimo f *Trunsolem*; quibus præfectus Wardhusiensis jus dicit; in illa est opidum *Fesaborg*. Ipsa vero * Norvegia in quinque dividitur præfecturas & arces Regias, quæ sunt, 1. g *Wardhusia* versus Septemtrionem in insula *Warda*. (* Totum Norvegiæ Regnum in sex Provincias seu Præfecturas hodierni partiuntur Geographi: Hæ sunt, *Bahusia*, *Aggerhusia*, *Bergenfis*, *Stavangriensis*, *Nidrosiana*, cujus caput *Trontheim* sive *Nidrosia*, unde ipsa Provincia *Trontheimensis* quoque dicitur, & tandem præfectura *Wardhusia*. Si verò Norvegiam Danicam solum consideres, omittenda erit *Bahusia* quæ pacis fœderibus, cum omnibus suis pertinentiis, Suecico Regno accessit.)

δ 2. h *Nidrosia* b ab *Nidrosi* & *Rosa*, templi quod est nomen; vulgo *Druntheim*, sub seplures & amplas habens præfecturas.

HEKELII.

a Ubi olim multos Montes perpetuâ conflagratione corruisse, nonnulli affirmare audent.

b Olim *Trendon*, s. *Trendum*, dicta.

Nn 3

BUNO-

a Nordemania. b Norvegia hodierna. c Islandia. d Sevo mons. e Finmar-
chia. f Trunsolem. * Norvegiæ præfecturæ. g 1. Wardhusia. h 2. Ni-
drofia sive Druntheim.

(*1) Longitudo 1600. passuum, Latitudo 300. in æstate diem continuum per menses duos habent. (Ed. Lond.)

Drunthem.

Bergem.

Anflo.

Finnorum
marchia.

drofia, vulgò *Drunthem*, caput regni Regumque quondam fedes, ubi superbissimi olim totius Septemtrionis templi rudera videntur (*1). * *Bergi*, vulgò *Bergen*, celeberrimum in his oris Emporium (*2). Prædicto Timæo pro insula memoratur. Hinc est & *Anflo* sive *Opflo*, haud ignobile Emporium.

II. Norvagiæ ab Septemtrionibus continuatur *Finnomarchia*, fatis ampla & ipsa regio, duobus diversis imperiis in duas partes diftracta. Pars Meridionalis *Dania*: Septemtrionalis *Suediæ* regno subjecta est. ¶

III. A Norvagiæ littore in Occasum versus ad CL. mill. German. navigantibus occurrit in Oceano Hyperboreo insula Britannicarum

BUNONIS.

* 3. a *Bergershufia* arx, cui subest *Berga*, à mercatu piscis Bergensis dives; portu gaudet eximio, qui navibus Belgarum contra Anglos nuper præsidio fuit. *Stafanger* opidum & insula *Scutenes*. Ad hanc præfecturam quoque pertinent *Sundhornleen*, *Nordhornleen*, *Soghne*, *Sunfiorde*, *Nordfiorde*, *Sundmerleen* &c. *Bergæ* etiam annumerantur opidula *Walders*, *Esterdal*, & *Rømsdal*, in continenti sita.

§ 4. b *Aggershufia*, sub cuius præfectura est c *Alfloa* sedes Episcopalis: indigenis *Opflo*, exteris *Anflo*, huic exultæ Christianus IV. restituit novam urbem d *Christianiam*. Ei subsunt *Tonsberga*, *Friedrichstadt*, *Santzburg*, *Schin* vel *Schon*; ubi ferri, cupri & argenti fodinæ inventæ satis divites, si adessent artifices & cultores idonei: *Hammaria major* & *minor*, *Tillemarchia* & *Hedmarck*. §. e *Bahufia* arx in rupe excelsa ad Sueciæ fines; in hac præfectura ista est opidum *Masterland* sive f *Marstrand* in scopulosa insula situm; item *Congel* & *Odowal* opida. Ad eandem præfecturam quoque pertinet *Wichia*, vulgò *Wyck*. Verum & *Bahufia* arx per pacem istam Rotfchildensem anno 1658. initam, Suecis concessa & tradita est. Ad g Norvagiæ est vortex seu euripus omnium, qui sunt,

celeberrimus & maximus, vulgò *der Maelstroom* dictus; qui scribitur in circuitu decem habere milliaria. Medium petra obtinet, quam adjacentis terræ incolæ vocant *Mouske*. Vorago ista sex horis absorbet omnia vicina, & quæ appropinquant, aquam, balænas, naves onerarias, & resalias: totidemque horis omnia illa, quæ absorpserat, eructat & evomit, magna cum violentia, strepitu, & circumgyratione aquæ. Causam fluxus ac refluxus maris inde nonnulli accersunt; verum vix credibile videtur, tantam aquæ copiam ibi absorberi ac eructari, quanta in tam vasto mari abire ac refluit. Ista memorantur sine certo auctore. Quamquam *Liber Baro ab Herberstein*, *rerum Moscoviticarum commentariis cap. de navigatione per mare Glaciale*, hujus quoque Voraginis facit mentionem, traditque illam esse sub saxo ingenti seu promontorio, quod *Santum Nasum* nautis appellatur. Verum non visa, sed audita refert. Inter h Normanniam Galliæ & Angliam vorago est, ad quam feruntur naves mira celeritate; sed jam vicinæ gurgiti repelluntur. De Euripo Chalcidio dicitur *lib. iv. c. x.*

¶ De Finnomarchia jam dictum est.

BUNO-

a 3. *Bergershufia*. b 4. *Aggershufia*. c *Alfloa*. d *Christiania*. e *Bahufia*. f *Marstrand*. g Vortex ad Norvagiæ, *der Maelstroom*. h Euripus inter Galliam & Angliam.

(*1) Jurisdicctio hujus Civitatis in 500. mill. passuum protenditur. Urbs, Anno 1522, una cum Cathedrali igne deleta splendorem pristinum nunquam recuperavit; ædes simul ac focos struunt ex piscium ossibus, quia lignum in vicinâ deficit. (*Ed. Lond.*)
(*2) Commercium piscibus, vulgò *Stockfish*, maximum habet. Arcem item munitissimam. (*Ed. Lond.*)

rum olim ultima, *Thule* (*1); vulgò nunc *Island*, ab immensis ^{Islandia} frigoribus & perpetua glacie, quibus damnata est, sic dicta; magnitudine sua, *Melitæis* catellis, & monte *Hecla*, perpetuum ignem eructante, maximè clara: De cætero Daniæ regibus subiecta.

IV. *Islandiæ* ab occasu æstivo proximè objacet *Gronia*, vulgò ^{Gronia} *Groenland*: immenso terrarum spatio; incertum, insula an continens terra sit cum Americæ terris; quibus propinquior longe quam Europæ. Imperium in litora hætenus cognita sibi vendicarunt Daniæ Reges. Balænarum capturâ regio maxime nobilitatur.

V. A Meridie eidem *Islandiæ* opposita est insula *Friesland*, & ^{Frieslandia} ipsa à frigoribus ac perpetua fere hyeme nomen habens, nulla re alia Regibus Angliæ, quibus paret, quam piscium captura utilis.

BUNONIS.

^a *Islandia* à perpetua glacie nomen habet; aliàs & *Snelandia* dicitur à nive ^d. Longitudo ejus fertur 144. Latitudo 65. milliar. Germanicorum. Dividitur in Orientalem, Meridionalem, Occidentalem & Septentrionalem. Opida præcipua sunt *Halar*, *Skalholt*, ubi Episcopi & Scholæ. *Besede*, arx Regia, præfecti Regii sedes ad finem Hafna fuit. Christianus IV. Rex Daniæ Sacrum Codicem in Islandorum linguam transferri curavit, ejusque exemplaria ad Islandos deportari. Græcam linguam inter Islandos à multis annis cognitam fuisse, sunt qui ajunt.

^b *Groenlandia* per fretum Davis ab Estotilandia Americæ separatur. Ibi sunt montes *Spitzbergen* balænarum captura inter nautas celebres. Incolas nonnullos ex hac insula abreptos nuper vidimus Hamburgi. In mari isto est piscis *Nabuay* vulgò dictus, dentem habens septem cubitorum, qui pro unicornu sæpe venditur.

^c *Frieslandia* insula ab omnibus ferè memoratur Geographis: Verùm, quum nullæ in eam legantur navigationes; aut omnino non est; aut non est tantæ magnitudinis, quantæ prædi-

catur esse; aut alia pro ista accipitur & habetur insula. Gœlnizius eam Regi Norwegiæ adscribit. In eodem vero mari sunt ^d *Farræ* insulæ, ubi præcipuum opidum est *Farre*. Item ^e *Sceelandia* sive *Heslandia* Insulæ, quas idem Gœlnizius Regi Daniæ & Norwegiæ adscribit.

H E K E L I I.

^c Cælo rigente.

^d Hæc pro majore sui parte montosa & inculta est; quâ v. Parte plana est, plurimum compascua, ac graminis mirum in modum læta dicitur esse. Nullum fert frumentum, nec ullam fert arborem; præter *Betulam* & *Juniperum*. Hujus incolæ ex exsiccatis & contusis piscibus panem sibi parant, & potus olim illis aquæ erat; nunc verò fruges aliundè allatas huic miscere inceperunt.

^e In speluncis autem ac Montium cavernis ut plurimum degunt. Non Montes habent pro Urbibus, ad quorum latera suas mansiunculas excavant, atque ut plurimum ex ossibus Piscium domos exstruunt ob lignorum penuriam. Linguâ utuntur adhuc plurimi *Cimbricâ*, sive veteri *Germanicâ*.

^a *Islandia*. ^b *Groenlandia*. ^c *Frieslandia* inf. ^d *Farræ* inf. ^e *Hethlandiæ* inf.

(*1) De Thule adhuc lis sub Judice; quidam enim Orcades, alii Hethlandicas, alii autem Oram Septentrionalem Scotiæ Thulen esse ducunt, nec immerito; Tacitus enim de Romanorum navigatione in Oram Britannæ Septentrionalis loquens ait: *Despecta est & Thule; quam hætenus nix & Hyems abdebant*. Doctissimus etiam Camdenus bene notat Hethlandicas Insulas *Thylensel* a Nautis appellari, ubi manifestum vestigium Thules habemus. (*Ed. Lond.*)

CAP. XXI.

*Suedia, Botnia, Scrickfnnia, Lappia, Finnia.*S U E D I A .¹

I.

*Suedia.
Ejus limites.*

AT in Continenti rursus Norvagiæ Daniæque regnis jungitur *Suedia*, continua certa que serie antiquissimum in orbe terrarum

H E K E L I I.

^aHujus REGNI maximè potentis & omninò ampli *Descriptionem* edi curârunt *M. Henricus Soterus* atque *Martinus Zeilerus*, quarum *PRIOR Lugd. Batavor.* A. huj. Sec. 33. in f. 16. *POSTERIOR* autem *Amstelod. A.* ejusd. Sec. 56. in f. 12. prodiit. Prodiit eod. loco, atque eadem forma quoque, immò & eod. ferme tempore, A. np. 59. planè nova ejusdem REGNI *Descriptio*, quem *Librum*, quòd lectu jucundus ac utilis est, cuilibet *Studii Geographici cultori* non leviter commendandum censeo. Hoc REGNUM æquè, quàm *GOTHIA & FINLANDIA*, gaudet hodiè Rege *CAROLO XI.* qui verè est talis Rex, quem *Sapientia* genuit, *Prudentia*, obftrictante *Felicitate*, peperit, *Fortitudo* lactavit, *Pietas* erudivit, *Justitia* educavit atque *Magnanimitas* omninò magnum reddidit ac prorsus incomparabilem. Ejus *Conjux* suavissima est *ULRICA ELEONORA*, *Regio* sanguine *Danico* orta, *Regina* omni virtute ac gloria maximè ac eminenter conspicua. Hujus REGNI *Status Politicus* atque *Bellicus* inclutorum *Bondeorum, Braheorum, Gardieorum, Hassferorum, Königsmarkiorum, Ramsdorfforum, Wrangeliorum*, cæterorumque *Heroum & toga, & sago* clarissimorum consiliis, iisque innatæ *Prudentiæ*, rarèquè *Fidelitatis* plenissimis, optimè ac felicissimè etiamnum nititur. Quod autem *Status Ecclesiasticum* in hoc REGNO concernit, illustris *Claudius Arrhenius*, hodiè dictus *Oernehelm*, al-

ter ille *SLEIDANUS* atque *Suecorum TACITUS*, Vir REGI suo gratissimus, *MUSIS* inferviendi promptissimus ac mihi faventissimus, de eo ante biennium *Q. d. XIV. Jul.* meam ad tenuitatem *Holmia*, ubi tunc *Regis sui Clementissimi* jussu vivebat, *Rudolfsadium* eruditè ac lepide sic scripsit: *Rogas etiam, ut participem te reddam eorum, que illustrare queant Status Regni hujus Ecclesiasticum, cujus generis quidem aliqua dudum sunt edita, inter que JOHANNIS MAGNI, * Gothi, Metropolis, Romæ superiori seculo vulgata: JOANNIS BAZII Inventarium REGNI hujus Historiæ Ecclesiasticæ: JOHANNES MESSENI Chronicon Episcoporum SUECIÆ, nuper recusum in Germania, ** ut Catalogi apud vos editi indicant. Desideratissimi SCHEFFERI mei Chronicon Archi-Episcoporum Sacerdotumque UPSALIENSIIUM. Post quos summa cura à me confecta est Historia SUEONUM GOTHORUMQUE Ecclesiastica, inde à conspicuâ magis in his terris Christianâ Religionis origine, usque in nostra tempora, que quia nunc sub prælo est, pagellam ejus tantum unicam Speciminis loco his inclasam mittere potero. Seorsim etiam scripseram Historiam Episcoporum SUECIÆ, GOTHIÆ ac FINLANDIÆ. Editioni etiam paratam habeo SUECIAM SANCTAM, seu veteres eorum Vitas, qui ex SUECIS GOTHISQUE per Romanos Pontifices relati quondam fuere in Sanctorum numerum. Quibus postquam ad-*

*Ejusdem MAGNI Gothorum Suenonumque HISTORIA prodiit Wittebergæ A. huj. Sec. 17. in 8. f.

**Et quidem Lipsiæ A. huj. Sec. 85. in form. 12. editore Adamo Rechenberg, MISNENSIIUM Musâ decimâ, ex cujus quippe dono verè grato atque accepto Libellum huncce utilem etiam, quod gratulor mihi, possideo.

rum regnum; quod semper *Suiones* five *Sueones* incoluere v. Clauditur

didero Historiam Monasteriorum SUEONIAE, GOTHIAE ac FINLANDIAE, *nescio quid ulterius expecti queat, quod concernat rem REGNI hujus Ecclesiasticam.* Hactenus mellitissimus meus OERNHIELM. Extat & sacra Chronologia JOANNIS ELAITERSERI, ab Ortu Mundi usque ad A. huj. Sec. 57. adornata, & Upsalia litteris Paulinis eod. Ao. in 8. maj. f. impressa, in qua multa quoque sunt reperienda, quæ non solum ad Statum REGNI SUEVICI Ecclesiasticum, sed & ipsam Academiam Upsalensem, cujus Professores ab Ao. M. XCIII. & sic à Concilio UPSALIENSI usque ad jam denominatum Annum. huj. Sec. 57. circa finem in Appendicis hujus CHRONOLOGIAE (Litt. Cc 3. fac. b. sequ.) sunt denominati, spectant. Et veneror ego hunc Librum ideò maximè, quoniam Henning Witte, Vir summae eruditionis & candidissimi pectoris, eum ex Livonia in Thuringiam mihi, quod semper mente gratà agnoscam, in perpetuum favoris pignus jam pridem dono misit. Poëta, qui in hoc REGNO, ni fallor, adhuc valde clarent, sunt Joannes Columbus atque Petrus Lageloof; Joannes autem Bilberg atque Matthias Steuchius insignes sunt Philosophi.

REISKII.

1 Pars Scandinaviae antiquae magna & ultima restat, Sueonia nempe vel Suonia, nomen à Sueonibus adeptæ, quos Tacitus lib. de Germ. c. 44. memorat. Illos ab mascula virtute aut vigore juvenili dictos inquit Loccenius Antiquit. lib. I. c. 1. Nam hodieque a *Suen* masculum juvenemque denotat: Hinc patria Sueonum Sueaod & Suenod *κατ' εὐφωνίαν* Suede dicitur & Latine adhuc b Suedia, uti optimè Lucceñius, Schefferus alique. Ut vero Atlanticam priscam s. Manheimium C. Plinio multisque veteribus memoratam, Sueciae nunc accomodat Olaus Rudolphus, multisque rationibus id agat, quod dubio vix unquam extricabitur; Quanquam duo libri in hanc rem spissi & copiosi Upsaliae prodierunt A. 1680. & anno 1682. c Regio tota cupro ferroque dives, ærarium istud regni subterraneum jure continet; Sed cultui non ubique apta, & nivibus per hie-

mem contacta, quandoque octuplum, aut seculum aut plus alicubi reddit. Pars cultissima, (1.) Gothia, cui Danicæ A. 1660. provinciae nunc adhærent, (2.) Sueonia aut Suedia specialius dicta cum suis regionibus & duabus urbibus primariis. *Stocholm ac Upsal*: Prior à pallis, quibus condita & holm r. e. diviso spatio septoque, posterior ab aula regum veteri quasi *Uppdem Zaal*, ubi reges adhuc inaugurationem suscipiunt; (3.) Finnia vel Finlandia A. 1150. subjugata, quasi *Findes-Land*, cum Finni Suecorum hostes fuerint, (4.) Lappia quam Schefferus accuratam edidit Latino & Germanico Sermone: Hanc Dani ex parte Russique tenent. (5.) Esthonia, Ingria & Russi ademptæ (* Et nuper redditæ, quod & de Livonia integra & Finlandiæ seu Finniæ parte quâdam intelligendum) provinciae: Ut de Livonia tota, Gothia, Oclaliaque insulis post A. 1645. Germanicisque multi Ducatibus non denuo dicam. Regnum donec cum cæteris quondam septentrionalibus junctum fuit, non ita vires exseruit, sed ab reliquis sejunctum post A. 1523. Trollis regnantibus caput magis extulit: Hinc eorum posteros regia mansit successio in Comitibus Aroffensibus A. 1544. regnumque ita hæreditarium factum. Hæc ad veterem Scandinaviam sufficiant, quæ vagina & officina gentium ab Jorrande dicitur ob crebras hinc emissas colonias: Nunc non amplius tanto colonorum agmine scatet, ob leges forsitan Christianas, quibus polygamia tollitur.

BUNONIS.

a e Suedia à Septentrione clauditur mari *Pietcaoriko*; ab Oriente Russiâ b: à Meridie mari Baltico, & Daniæ, quæ nuper erant, provinciis: ab Occidente Norwegiâ. Duo hic sunt maximi sinus *Bornicus & Finnicus*. Bodnico seu Boddico sinu in duas quasi secatur partes. Præcipuæ vassi hujus regni provinciæ sunt *Gothica, Norica*, five *Suedia* proprie dicta, *Bodnia, Finlandia*, aliæque versus Septentrionem provinciæ, *Carelia, & Esthonia* Livoniæ. c

HEKELII.

b S. Finlandiâ, *Bothnico* Sinu discretâ, & Livoniâ, Mari etiam sejunctâ.

O o

c Terra

a Suen. b Suedia. c In fol. d Alicubi, e Suediæ limites.

Gothia.

Upsalia.

Calmar.

Nicopen.

Botnia.

Tornia.

Scrikfinnia.

Lappia.

ditur ab Ortu Finnico sinu, Codanoque mari: à Meridie Daniæ confinio: ab occasu Sevonis immensi montis jugo à Norvagia submovetur: à Septemtrione est *Botnia*. Pars regni Australis antiquo nomine *β Guthia*, vulgò *Gutland* vocatur, reliquis partibus longè celebrior lætiorque. Caput regni universi Regumque sedes est *γ Stockholm*, urbs posita in stagnis marinis, palis superstructa; unde etiam nomen traxit, natura operibusque munitissima, Emporiumque celeberrimum. Secunda est *Upsalia*, Academiâ Archiepiscopatuque insignis. *Calmar* in confiniis Daniæ, cum arce validissima, urbs est satis magna, portusque celebris: Est item *Nicopen*, munitum opidum Emporiumque clarum.

II. *Botniam* sinus Botnicus in duas fecat partes, Orientalem & Occidentalem. Nihil in ea notatu dignum, præter emporium *Torniam* ad intimum sinus recessum situm. ^δ

III. Supra *Botniam Scrikfinni* sive *Sbritfinni* incolunt, una cum Botnis, Suediæ regibus subiecti.

IV. Hinc versus Orientem in extimo veteris Germaniæ angulo *Lappia*; vulgò *Lappenland*, & incolæ ejus Germanis *Lappen*, Russis

e Terra *Suecia* inter Aquilonares est fertilissima *Frugum*, *Mellis*, & *Argento*, *Ære*, *Plumbo*, *Chalybe*, & *Ferro* dives; præcipuè autem circa *Salburgam* Argentum purum nullo alio permixtum Metallo effoditur. Animalibus omnis generis, piscibus Fluviorum, Lacuum & maritimis mirificè abundat. Est tamen multis in locis aspera, montosa, humida & paludosa. Unde & diversis in locis invia, & rarior ibi *Frugum* & proventus *Fructuum*.

BUNONIS.

β Guthia, a *Gothia* seu *Gothlandia* discriminatur in *Gothiam Occidentalem*, seu *Westrogthiam Wester-Gothland*: quæ sola ex *Sueciæ* provinciis mare attingit Occidentale; habet *Nilæsiam*, *Scaram* seu *Scora* & *Gothenburg*, cum arce propinqua *Elsburg*: & *h* *Orientelem*, *Ostrogthiam*, *Oster-Gothland*; habet *Lincopiam* & *Vastenam* seu *Vadgenam*; ubi S. Brigitta fuit culta; & *Gothiam*

Australem, quæ & c *Smalandia* dicitur; ubi *Wexo* & d *Calmaria* munitissima arcem habens & portum. Hoc opidum expugnavit Christianus IV. anno 1611. quod tamen factâ pace 1613. *Sueciæ* Regi reddidit.

γ e *Norica* provinciæ sunt *f Uplandia*, cujus & totius regni caput est *g Stockholmia* in insula sinus *Meleri*, multis & magnificis ædificiis aucta supra pristinam sortem jam longè evecta est. In ea quoque provinciæ est *h Upsalia d*. Hic porro sunt *i Sudermannia* *Stregnefiæ*: *k Westmannia* *Arosiam*: *Nericia* *Orebroam* habens: *Wärmelandia*, *Gestrivia*, *Heljingia*, *Middelpadia*, *Dalecarlia*, provinciæ. E regione *Calmaricæ* *Oelandia* insula est, *Suedis* subiecta, inter quam & continentem ruit *fretum Calmariense*, *der Calmer Sund*.

^δ 1 Ad *Botniam* quoque referuntur *Angri-*
mania & *Carelia* provinciæ, ubi *Corelenburg*
& *Kexholm*.

HEKE-

a *Gothia Occidentalis*. b *Orientalis*. c *Smalandia*. d *Calmaria*. e *Norica* provinciæ. f *Uplandia*. g *Stockholmia*. h *Upsalia*. i *Sudermannia*. k *Westmannia*. l *Botnia*.

GALLIA PARS
MARE LIGUSTICUM

HELVE T I I

NORICI PARS

ITALIA ANTIQUA

MARE INFERUM

Sive

ETRUSCUM

MARE ADRIATICUM

MARE SICULUM

35 Mex

45 P. 201

Occid

Sept

Ruffis *Loppi*, in duo genera distincti. Occidentales Suediæ regibus parent; Orientales Ruffico vocabulo *Dickiloppi*, id est, feri Lappones, magno Moscoviæ Duci subiecti sunt.

V. Infra Lappiam Botniamque versus Meridiem est *Finnia*, Finnia; inter Botnicum Finnicumque sinum posita: Plinio *Fenningia*, (qui insulam esse credidit) vulgo nunc *Finland*, dicta: haud parva Suedici Imperii portio, fertilis arvis, pascuisque læta. Urbium clarissimæ sunt; *Abo* episcopalis sedes, ac *Viburgum* in intimo sinus Abo. Viburgura; Finnici recessu nobile emporium. ^s

HEKELII.

d Singulari *Joannis Schäfferi* doctrina ac fama immortalis clara.

BUNONIS.

e a *Finlandiam* Ericus rex Moscovitis extorsit: figuram habet trianguli, in cuius apice sunt *Alandie Insula*, & *Abo* opidum: in sine sinus Finnici est *Viburgum e*. Cæterum *b Estonia*, provincia Suediæ à Narva se extendit Parnoviam usque, habet *c Revaliam* in *Harria*, cuius episcopi sedes est in *Borchholm*. *Dorpatum* in *Oedenpoa f*.

Hapsalia Wichæ Episcop i quondam sedes, translata Arensburgum in Oesiliam. In *Geruvia* est *Vellinum*: in Allentapia *Narva* est ad fluvium cognominem; trans quem in ulteriori ripa è regione Narvæ Livonicæ est *Ivanogradum*, sive *Rufforum Narva*, à qua Moscovitici imperii incipiunt fines.

HEKELII.

e Propugnaculum quippe totius Regionis adversus *Ruthenos* & *Muscos*.
f Clarissimo *Andrea Virginii* nomine clara.

a Finlandia. b Estonia. c Revalia.

C A P. XXII.

De Italia *, & *variis ejus nominibus*.

I.

Explicatis Veteris Novæque Germaniæ partibus, commodissimus nunc videtur locus, à septemtrionibus versus meridiem Italiz dignitas, pedem

(* Italiam cum veterem tum recentiorem auctores pœne innumeri descripserant. Inter præcipuos seligendi sunt ipse Cluverius qui duobus voluminibus fol. Lugd. Batav. anno 1624. vulgatis, Italiam Antiquam eruditissimo sermone ac tabellis æneis enucleavit; eo solentius regionem descripsit quòd eam Geographicis maxime pedibus & oculis lustrasset. In illo tamen opere a capite ad calcem vitium est emendandum; quod Veterum milliare, recentiori milliari penitus æquale crediderit & ex falso posito Veterum mensuras corrigere ausus fuerit. Jam vero semel monuimus milliaria nupera sexaginta in gradu contineri, in quo Veterum milliaria septuaginta quinque reipsa contineri demonstratum est. Ex hoc vitio multi errores in Cluverianum computum irrepperunt. hinc multæ emendationes non supervacaneæ tantum, sed & falsæ. præterèa noster extra modum conjecturis indulget audacioribus; ceterum facem materiæ suæ lucidissimam admovit. Leander Alberti è Sancti Dominici familiâ, totius Italiæ Lingua Italica descriptionem scripsit; liber est lectu dignus; multoque Eruditæ genti jucundior futurus, si a mendaciis

pedem referre, ac transgressis hinc Alpium jugis Italiam introspicere. Quin pigeat, quæ omnium dignitate prima erat, eam posteriore loco dici: quippe terra olim fuit omnium terrarum alumna simul & parens: divina providentia electa, quæ sparsa congregaret imperia, ritusque molliret; & tot populorum discordes ferasque linguas sermonis commercio contraheret ad colloquia; & humanitatem homini daret; breviterque unà cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Jam vero locorum salubritatem, cœli temperiem, aprica collium, opaca nemorum, tantam frugum & vitium olearumque fertilitatem, pecorum fœcunditatem, tam innoxios saltus, tot munifica sylvarum genera, tot lacus, tot amnium fontiumque ubertatem, colonias tam frequenteis, tam assiduam novarum urbium gratiam, tam clarum decus veterum opidorum: virorum denique ingenia, mores ac ritus, linguaque ac manu res gestas si reputes, nihil toto orbe terrarum commemores, quod huic conferri, nedum præferri, queat. †

II. No-

REISKII.

† a Italia sive originem sive significationem cogites, usu æquivoco vel ambiguo non caret. Nec enim inter omnes Veteres tenetur illa derivatio, qua Italiam ἐν τοῦ Ἰταλίου, i. e. à tauro Apollodorus dictam voluit lib. 2. nec ex rege murto Italo: Apud Novos item varia extat. Bochartus à Punico vocabulo *איטורגיא* *Iturgia*, i. e. pice voluit deduci, & Pœnis ad Italiam inferiorem digressis auctoribus. b Brutia enim tellus picis multum progenitumque aliis communicavit: Hinc eam veterum Italiam fuisse, multis ex locis aperte Bochartus comprobat lib. I. Chanaan cap. 33. Ergo Ita-

lia vel totam regionem pro usu hodierno: vel partem regionis extimam, & freto Siculo vicinam pro usu antiquiori significat. c Sic multa solum partinomia debentur, non toti congruunt nisi κατὰ συνειδοχὴν: Nec mirum est, adeo de finibus Italiæ inter Veteres & Novos; item de variis divisionibus adeo discordari. Confer Cluverium Ital. Antiq. lib. I. nec enim termini eidem antiquæ ac novæ Italiæ convenient, nec eadem pro diverso tempore partitiones, si Geographiam veterem imperii Rom. notitiam consulas, & quatuor præfecturæ Italiæ Diœceses.

BUNO-

a Italia non à tauro; b Sed pice. c Nec tamen tota. cœcis Annii Viterbiensis, scriptor alias laude sua non defraudandus abstinuisset. Præter Italiæ Tabulas quas Cluverius edidit, Johannes Antonius Maginus recentiorem Italiam sexaginta tribus tabulis expressit, quæ sat rarè in officinis prostant, at nemo Italiam antiquam felicius delineavit quam Clarissimus vir Guillelmus de Lisle qui Romanorum vias publicas & Veterum mensuras semper præ oculis habuit: Eandem tibi è regione hujus paginæ exhibendam curavimus. Lippis & tonforibus nota sunt *Andrea Schotti Itinerarium Italia Amstel. 1655. 12. Italia brevis & accurata descriptio, Ultrajecti 1650. Et Joan. Henr. a Pflaumern Mercurius Italicus Hospiti fidus. Lugd. 1628. 12 &c. inter Gallos plura & meliora præstat Maximiliani Misson Iter Italicum, Gallicè Voyage d'Italie de Mr. Misson, tribus voluminibus 12. non semel recusum. Utinam rituum Romanorum derisor perpetuus, a putidis fabulis qualis est cultus asino Bononiensi publicè exhibitus abstinuisset, & scurrilitati immodestæ minus indulgens, indignis opus aliis non injucundum maculis non contaminasset!*

TABULA ITALIÆ ANTIQUÆ

in REGIONES XI ab Augusto divisa

et

tum ad mensuras itinerarias
tum ad observationes astronomicas

exacta

Accurante Gulielmo de l'Isle *Rege Societatis
Academiæ et Christianissimi Francorum Regis*

Geographo primario

Notarum et Characterum Explicatio

col	Colonia Romana
Mun	Municipium
Temp	Templum seu isium
ad	ad templum seu isium
I	Insula
M	Mons
Tr	Triumviratus
Fl	Flumen
Via	Via Militaria

30 MERIDIES 31 32 33 34 35 36 37 38

45
44
43
42
41
40
39
38

37
36
35
34
33
32
31
30

II. Nomen unde fortita sit, variè auctores tradunt. alii quippe à *bobus*, quorum magnitudine pulchritudineque fœcunda est, vocitatum Italiam existimant: nam *ιταλις* veteri sua lingua dixisse Græcos, quos Latini *tauros*: alii veriùs ab *Italo*, rege Siculorum, qui primum agrum Sabinorum & Latium incoluere, hanc terrarum partem appellatam tradunt *Italiam*: quod postea nomen in totam terram, inter Alpes & Siculum fretum, tranfiit. *Hesperia* etiam dicta fuit Græcis, à vespertino sidere Hespero: quia illis in occasum sita erat. *Saturnia*, *Ausonia*, *Oenotria*, *Latium*, quanquam ab antiquissimis Græcis, postea etiam à Latinis Poëtis pro universa Italia ponantur, partium duntaxat fuere nomina. ^a

Italix nomina.

III. Cæterùm natura imperio Romano prospiciens, mari Supero Inferoque, & altissimis Alpium jugis, ceu firmissimo vallo, fossaque altissima totam undique cinxit. *Terminos* igitur habet à Septemtrionibus Alpes: ab Ortum Arsiam Histriæ flumen & mare Superum, qui & *Hadriaticus sinus* dicitur: à Meridie mare Inferum sive Tuscum: ab Occasu iterum Alpes & Varum amnem. ^β

Italix fines.

IV. *Longitudo* ejus summa est ab Alpino fine *Augustæ Prætorix* quæ vulgo nunc *Aosta*, per urbem *Romam* *Capuamque* meante cursu ad *Rhegium* opidum & *Leucopetram* promontorium, quod vulgo, *Capo de l'Arme*, millium passuum Icccc. id est, mill. German. ccxxv. *Latitudo* varia est. At subter Alpes millium passuum, ICLX. id est, mill. German. cXL. medio cursu inter *Anconam* & *ostia Tiberina* millia passuum cxxxvi. id est, mill. German. xxxiv. Veteres *querno folio* eam assimilarunt: at nostri ævi homines *cruri humano*.

Longitudo.

Latitudo.

Figura Italix.

BUNONIS.

^a A Scriptoribus Italix aliis præterea appellatur nominibus; diciturque *Argessa* ^a, *Camisene*, *Chone* sive *Chonia* ^b, *Tyrrhenia*, & *Gracia Magna*.

^β *Formio* amnis ultra Aquileiam vi. millia passuum ab Ravenna cLxxxix. m. pass. antiquus auctæ Italix terminus est, nunc Istriæ. *Plin. l. 3. c. 18.*

^γ *Cruris humani tibia* respicit mare Inferum, & *sura Superum*; *medium sura* est in Cumerio promontorio apud Anconam; *poples* apud Ravennam; *genu* ad portum Liburnum. Inde *pars ima femoris* sese attol-

lit ad Alpes usque. *Pes* Siculo Ionioque mari alluitur; duo sinus, Tarentinus & Scylacius, faciunt *Plantæ* cavitates. *Calcaneus* esse potest Japygium promontorium apud Hydruntum opidum, quod vulgò *Otranto*. Pro *calcari* erit mons Garganus. *Digitus* pedis erunt apud fretum Siculum, circa Rhegium & Leucopetram.

HEKELII.

^a *Apennina*, *Saleumbrona*, *Vinullia*, aut *Vitalia*.
^b *S. Chonia*.

C A P. XXIII.

*De divisione veteris Italiae.**

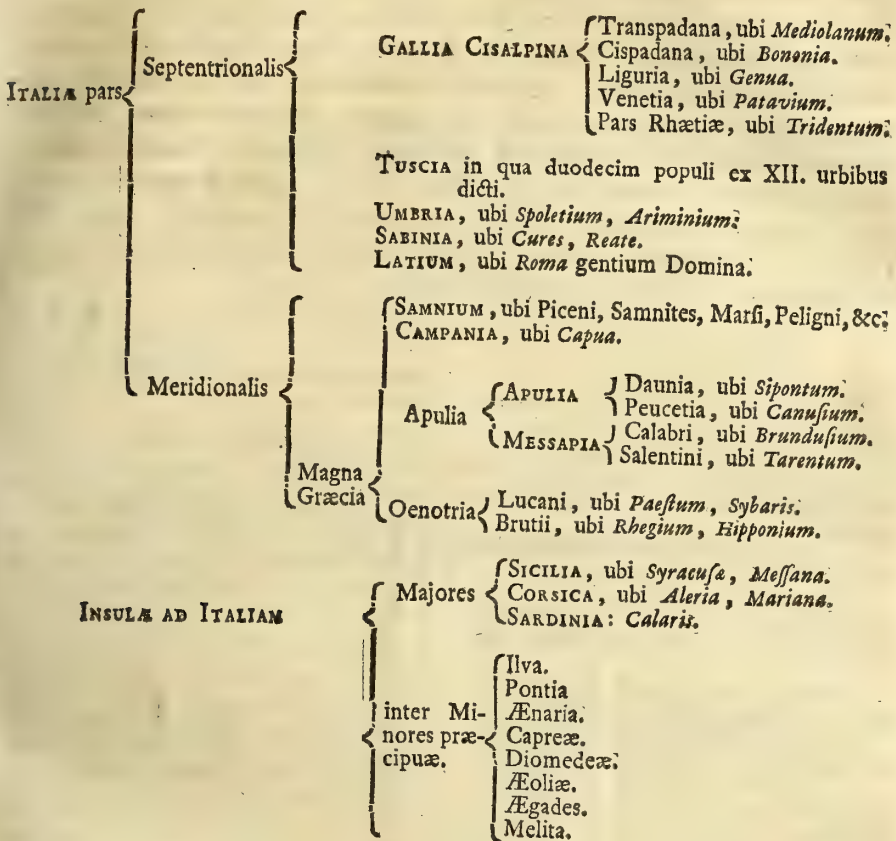
I.

Divisio
Italiae.

Divisa fuit olim Italia aliter aliis subinde temporibus; prout gentium migrationes finiumque commutationes factæ sunt. Nos eam maximè divisionem sequemur, quæ sub primis Romanorum Imperatoribus fuit. Postquam Gallorum inter Oceanum, Rhenum, Alpes, Internum mare & Pyrenæos montes incolentium, ingens multitudo, variæque nationes trans Alpes profectæ, eam Italiæ partem obsederunt, quæ inter Alpes & Appenninum ad Æsim usque flumen; prope Anconam porrecta est; GALLIA hæc Romanis dicta est ITALICA: item *Gallia Citerior*, & *Cisalpina*; item *Gallia Circumpadana*, & *Togata* à toga Romana, quia vestitum ritusque Romanorum assumerat: quum trans Alpes *Ulterior Gallia* diceretur *Comata*, à coma seu cæsarie, quam incolæ ejus alebant: pars autem Transalpinæ Galliæ à braccis, femorum tegumento, *Braccata*, quæ eadem *Narbonensis provincia*. Sed sub eadem Galliæ Togatæ provincia comprehendebantur etiam alii populi; ut ad mare Inferum, *Ligures*: ad Superum, *Veneti*, *Carni*, *Histri*; in Alpibus, *Taurini*, *Salassi*, *Lepontii*, *Euganei*: & qui postea provinciam per se una cum Transalpinis populis, *Vindelicis* atque *Noricis* conficiebant, *Rhæti*. Post Galliam Togatam primi sequebantur sub Apennino *Etrusci*, sive *Tusci*: ultra hos ad utrumque Apennini latus *Umbri*: Infra hos *Sabini* ac *Latini*, *Æqui*, *Volsci*, atque *Hernici*: Juxta Umbros ad mare Superum erant *Picentes*; dein *Marrucini*, *Vestini*, *Frentani*, *Peligni*, *Marsi*: ultra hos in mediterraneo *Samnites* & *Hirpini*: infra *Samnites* ad mare Inferum *Campani*: mox *Picentini*. Frentanis Hirpinisque jungentur *Apuli*, Inde *Calabri* & *Salentini* lævum Italiæ cornu insidebant. Sub Apulis erant *Lucani*, ad utrumque mare. Sub his in dextro cornu & extimo Italiæ angulo erant *Brutii*.

CAP.

(* Antiquæ Italiæ Generalem divisionem a Philippo Brietio S. J. concinnatam hic oculis fittere, proderit adolescentibus.

CAPUT XXIV.

Ligures, Taurini, Cottii & Ideonni regna, Salassi, Lepontii, Euganei, Rheti, Veneti, Carni, Histri.

I.

* Liguria inter Varum & Macram amnes, mareque Ligusticum

Liguriæ terminus

BUNONIS.

a a Ligures Celtici fuere generis; quippe quibus Salyes Galli seu Celtæ similes fuere sermone, moribus & cultu: sceminas hujus gentis ad operam locatas, si peperissent, statim ad fossionem & sarculum rediisse tradunt auctores.

BUNO:

a Ligures.

Genua.
Nicaea.
Portus Herculis Monœci
Albium Intemelium.
Albium Ingau-
num.
Vada Sabatia.
Pollentia.
Alba Pompeja.
Asta. Aqua Statiellæ.
Dertona.
Iria.

sticum & Padum fluvium ad Placentiam usque porrecta, caput gentis Ligurum habuit β *Genuam*, vulgo nunc *Genova*. Reliqua inde opida clara fuere in ora maritima, γ *Nicaea* & δ *portus Herculis Monœci* à Græcis Masfiliensibus condita; inde Ligustica opida ϵ *Albium Intemelium*, & *Albium Ingau-num*, quæ vulgo contractè dicebantur *Albintemelium*, *Albinganum*, nunc *Vintimilia* & *Albenga*. Hinc & *Vada Sabatia*, nunc *Savona*. Intus fuere η *Pollentia*, *Alba Pompeja*, θ *Asta*, *Aqua Statiellæ*, ι *Dertona*, *Iria*, quæ vulgo nunc dicuntur, *Polenza*, *Alba*, *Aste*, *Acqui* sive *Aich*, *Tortona*, *Voghera*. ¹

II. Li-

BUNONIS.

β a *Genuam* posterioris ævi homines dixere *Januam*, quasi à *Jano* conditam; antiquissimis temporibus fuit præcipuum Ligusticæ oræ opidum & emporium: a Magone Carthaginensi excisam Romani restituerunt.

γ b *Nicaea* hodie *Nizza* nomen habere videtur ἀπὸ τοῦ νικῶν ἀ vincendo. a

δ c *Herculis Monœci portus* hodiè *Monaca* dicitur. Heic *Mancino* Cos. in Hispaniam ituro prodigia accidisse scribit *Valerius Max.* lib. 1. cap. 6.

ϵ *Albium* nomen traxisse videtur ab Alpibus, qui olim *Albii* montes dicti.

ζ Ad d *Vada* ista fugiens constitit *Antonius Cic.* lib. xi. *Famil. Epist.* 10. & 13.

η e *Pollentia* sub *Arcadio* & *Honorio* Imperatoribus mutua Romanorum Gothorumque clade nobilitata. *Orosius* lib. 7. cap. 37. & *Cassiodorus in Chron.*

θ f *Asta* hodiè *Aste* & *Asti* dicta; urbs est magna, splendida & opulenta.

ι g *Dertona* olim urbs insignis inter *Genuam* & *Placentiam* L. millibus passuum ab utraque distans.

HEKELII.

a Concilio OEcumenico I. clara est, ubi ccccix. Episcopi hæresin *Arrii* damnarunt, & Occidentalium sententiam de *Paschate celebrando die Dominica*, quæ incidat in Lunam 15. 16. 17. 18. 19. 20. vel 21. post æquinoctium vèrnum probarunt. Quo tem-

pore autem id factum vid. *Joan. Henr. Alstedii* Sect. xxxvi. *Theauri Chronol.* p. 340. Edition. 2. (* *Risum teneatis amici*; vel potius *Hekelii* subsannate incitiam qui *Nicaeam* sive *Nissam*, cognominis, ut aiunt, Comitatus Castrum primarium, cum *Nicaea* procul ultra Constantinopolim in Asia minore positâ commiscet; & Bithyniam in Galliam Narbonensem invehit: at quod potissimum mireris, Londinensis editor tam absurdam ignorantiam adeo non adnotavit, ut, ne eam animadvertisse videretur, idem de eadem urbe, ad hujusce libri caput xxxvi. num. vi. rursus affirmet; nempe ubi inter recensendas Pedemontii urbes Cluverius *Nicaeam* nominat, licet non magnam, inquit, at incolis validam. Ad hæc Editor Londinensis addit: *Concilio Oecumenico, uti antea dictum, clara, &c.* Lepidum caput! Miro profecto Geographos & illustrando Cluverio feliciter natos! quam apposite, quam utiliter adolescentes erudiuntur, qui talia nocturnâ manu & diurna versant Commentaria!

REISKII.

i h Alpes heic pro diversis gentium limitibus figuntur juga nempe illa Europæa continua; unde montium Pyrenæorum; & omnium reliquorum, nec non fontium fluminum ac fluviorum origines. Nomen ab albedine habent, si Festum audias, cum *Sabini quondam alpum pro albo dixerint*. Sin *Bochartum* audias, ex voce Punica אַלְבֵּן *albon*

a Genua. b Nicaea. c Herculis Monœci portus. d Ad Vada. e Pollentia. f Asta. g Dertona. h Alpes unde varia.

II. Liguribus jungebantur *Taurini* inter Padi lævam ripam, Alpium radices & Orgum fluvium. Caput gentis olim * *Augusta Taurinorum*, nunc vulgo *Turino*.

Taurini.

III. His finitimi erant *Cottii* & *Ideonni* regulorum regna in Alpibus. Cottiani regni caput fuit ^λ *Segusio*, sive *Segusium*, nunc *Susa*.

Cottii.

Segusium.

IV. His iterum continuabantur *Salassi*, in valle quam *Duria* amnis mediam secat. Horum caput " *Augusta Prætoria*, nunc vulgo *Aosta*; inde v *Eporedia*, nunc *Invréa* & *Ivrea*.

Salassi.

Augusta

Prætoria.

Eporedia.

V. Salassis contermini erant porro ξ *Lepontii*, circa lacum Verbanum, vulgo nunc *Lago Maggiore*, flumina, quæ is recipit. Caput fuit *Oscela*, vulgo nunc ad *Tosam* amnem *Domo d'Oscela*.

Lepontii.

Oscela.

VI. Le-

albon i. e. *albescendo*. Sunt autem vel maritimæ per Liguriam, vel Cotticæ, vel Græjæ; vel Rhæticiæ, seu Tridentinæ; vel Noricæ, vel Carnicæ, vel postremo Julicæ seu Pannonicæ: his vicinum est mare superum ab situ boreali dictum, sicut inferum ab australi dicitur. Gentes hinc variæ, multæ nimium diffusæ, uti vetera sic sensa diversa novis pariunt auctoribus, ipsi Cluverio nostro per antiquam Italiam progresso. Quid de urbibus nonnullis, præsertim desitis aut everfis? Sic a *Aquilegia* totius Histricæ prima urbs, in sinu maris intimo emporiumque florentissimum, ubi Cæsaris sedes temporaria, synodorum vero crebrior, & Patriarcharum assidua: Nunc nihil nisi nomen superest ab aquilegio, i. e. ab *aquarum copia* deductum, uti Vossius Observat. ad Pomp. ex Codd. MSstis. & inscriptionibus contendit, non ab *aquila*, ceu Julianus in Orat. voluit. In locum urbis fata & tempora Venetias reservasse, qui dixerit, non errasse videbitur: Portentosa de Patavinis originibus narratio, nec non de Livianis, quos ibi repertos Itali crediderunt, cineribus atque osuariis fama, quam parum solidæ veritatis contineat, Morhofius libro singulari egregie docet.

BUNONIS.

* b *Augusta Taurinorum* ad Padum ab

Hannibale expugnata est. Hodie Sabaudicæ Ducum Sedes castello munitissima.

λ c *Segusium* dictum lingua Celtica *Segebusem* ab amne *Sege*, qui nunc est *Semar*, in *Duriam* influens. Cæterum per Alpes Cottias ut plurimum utebantur via Romani ex Italia in Galliam commeantes: g Cottii regnum patuit inter Ortum & Occasum à *Finibus*, usque ab *Eborodunum* opidum: inter Septentriones ac Meridiem à *Grajis* Alpibus ad maritimas usque.

μ e Ab *Augusto Cæsare* hæc urbs condita & dicta est; *Prætoria* cognominata, quia Prætorianorum colonia eò deducta est. Hodie Germanis dicitur *Augst*.

ν f *Eporedia* C. annis ante Christum natum condita. g *Salassi* conterminos habuere ab occidente *Ideonni* regnum & *Centrones*; à Septentrionibus *Veragros*: ab Oriente *Lepontios*: à Meridie *Taurinos* & *Libicios Gallos*.

ξ h *Lepontii* habuere ab Occasu hyberno *Salassos*: ab Occasu æstivo *Penninam Vallem*, quæ hodie *Valleisa*, Germ. *das Walliser Land*: à Septentrionibus *Helvetios* atque *Rhætos*: ab Ortu trans *Larium lacum Euganeos*: à Meridie *Orobios Insuabres*; & *Libicios Gallos*.

ο *Oscela* Germanis hodie dicitur i *Thum im Eschenthal*; & ipsa *Vallis das Eschthal*.

Pp

BUNO:

a *Aquilegia*. b *Augusta Taur.* c *Segusium*. d Regni Cottii termini. e *Augusta, Prætoria*. f *Eporedia*. g *Salassorum* termini. h *Lepontiorum* termini.

i *Thum im Eschthal*.

Euganei.

Anaunia.
Sarraca.
Vannia.
Clavenna.
Telium.
Sarunetes.Vennonnes.
Camuni.
Triumplini.

Rhati.

Tridentum.

Curia.
Feltria.
Belunum.
Verona.

Veneti.

VI. Lepontios sequebantur in Alpibus *Euganei* inter *Larium* sive *Comensem Lacum* & *Athesim fluvium*. Horum opida fuere π *Anaunia*, sive *Anonium*, *Sarraca* & ρ *Vannia*, vulgò nunc *Castel Nån*, sive *Nån*, *Sarca* & *Civida* ad *Ollium fluvium*, dein σ *Clavenna*; & item τ *Telium* in Valle *Tellina*. Nobilissimi *Euganeorum* populi fuere *Sarunetes* in vallibus *Clavennensi* & *Tellina*; *Vennonnes*; ad ortus *Athesis* amnis; *Camuni*, nunc *Val Camonica*; ad *Ollium fluvium* *Trumplini*, sive *Triumplini*, nunc *Val Troppia* ad *Melam* amnem.

VII. Supra *Euganeos* fuere *Rhati*, duce *Rhato* ex *Tuscis*, quum hi pellerentur *Circumpadana* regione à *Gallis*, orti. Fines habuere à *Rheni* fontibus, ad fontes usque *Draui* amnis in *Danubium* defluentis. Caput eorum ν *Tridentum*, nunc vulgò *Trento*. reliqua opida clariora; *Curia* vulgo nunc *Chur*, *Italis Coira*, ϕ *Feltria*, *Belunum*, nunc *Feltre*, *Belluno*. At χ *Verona* celeberrima omni ævo urbs, ab *Euganeis* simul & *Rhætis* condita fuit.

VIII. *Rhætis* ab ortu *Solis* proximi fuere ψ *Veneti*^d, quos fabulosa

BUNONIS.

π a *Ananium* supra *Tridentum* est. *Vallis* quam *Nofius fluvius*, in *Athesim* defluens, secat, cognominatur *Val di Nån*: at superiori parte *Val del Sål*, Germ. *das Sulzthal*.

ρ b *Vannia* etiam fuit in *Carnis*.

σ c *Clavenna* Germ. *Claven*, *Italis Chia-venna*.

τ d *Telium* Germ. *Tell*, *Italis Teglio*. *Regio* illa hodiè maximè nobilitatur vino, quod suavitate reliqua omnia præstare vina dicitur, *Vallis Tellina*, Germanis dicitur *das Beldin*.

ν e *Tridentum* *Athesi* amni appositum est. b

ϕ f *Feltria* in confiniis *Carnorum* & *Venetorum* posita etiam nunc *Episcopali* sede claret.

χ g *Veronam* Germanicè *Dieterichs Bern*, *Athesis* amnis ferè mediam nunc secat; olim alluebat tantum. Nullibi in tota *Italia Gallica* tot reperiuntur antiquitatum monumenta, quot heic, tam in ipsa urbe, quam

in agro passim, *Catullo* Poëtæ venustissimo patria est c. Æquiparatur hodiè *Venetis*, *Romæ*, & *Neapoli*; illis lacu, isti nobilitate, huic tribus Castellis.

ψ h *Limites Venetia* fuerunt ab ortu *Solis* mare *Hadriaticum*, & *Tilavemptus* amnis: à *Septemtrione* idem amnis: ab Occasu *Liquentia* fluvius. Hinc linea per *Bassanum* & *Brigantiam* ad *Delgæ* fontem ducta, mox ipso *Delga* ad *Athesim* usque ab *Euganeis* & *Rhætis* determinabatur. Inde ipso *Athesi* usque ad opidum *Hostilianum*; à *Meridie* ipso *Pado* à *Gallia Togata* separabatur.

HEKLEII.

b *Gaudet Episcopatu* & celebre est *Concilium* in *Templo della Madonna* ibi celebrato. Egregium est *Cathedrale* & ad *Div. Petri* *Templum*, in quo *Infans* à *Judæis* interceptus videtur.

c Atque etiam *Cotta*, *Fracastorii* & utriusque *Scaligeri*, Poëtarum eximie insignium ac venustorum *Patria* est.

d Hi,

a *Ananium*. b *Vannia*. c *Clavenna*. d *Telium*. e *Tridentum*. f *Feltria*. g *Verona* *Catulli* patria. h *Venetia* regionis limites.

fabulosa Græcorum antiquitas ex Paphlagonum ad Pontum Euxinum gente, duce *Antenore* à Trojæ excidio huc deduxit. Alii veriùs Illyricum fecere populum. Euganeorum qui inde in Alpes secesserunt, occupârunt agrum ad mare Hadriaticum, inter Padum amnem & Timavi fonteis. Caput Venetorum *a Patavium*, nunc *Padoïa*, ab Antenore Trojano conditum, vel auctum. Inde opida celebria, *a Atria* sive *Adria*, nunc *Adri*, à Tuscis quondam conditum; unde mari seu sinui Adriatico cognomen: tum *Ateste*, nunc *Este*:

Patavium.
Atria.
Ateste.

d Hi, Milites quippe intrepidi, (ut multa Loca alia illustra jam taceam,) *Calamitam*, *Carnatam*, *Chisalam*, *Coronam*, *Portum Navarinum*, qui olim *Zonchio*; hodiè verò *Germanis Alt-Navarin* dictus, ut & *Moream* Insulam ante biennium O. d. XXX. Maj. Styl. vet. seu d. IX. Jun. Styl. novi; anno vero superiori M. *Augusti* ipsum *Morea* Regnum, & in eo inprimis *Corinthum* Metropolin, eamque multis antiquis Rebus claram, & postea *Athenas*, omnium Artium atque Scientiarum Matrem, è *Turcica* tyrannide gloriose eripuerunt, (* Ac deinde amiserunt) atque ubique contra hosteis ac persecutores *Christiani* nominis masculè sese præstiterunt. Ecquid dicam? Ipsam *Candiam* & *Caneam* à *VENETIS* excellenter animosis, utpote quorum *SERENISSIMA* *RESPUBLICA*, *Carolo Patino*, illustrissimo *PATAVINORUM* illustrium *Phæbo*, in literis d. XVII. Junii Styl. nov. Ai. huj. Sec. 82. humanissime ad me datis, meritò constante *Litteratorum eruditissimis venatrix* est *continua*, per supremum *Militiæ* navalis Prætozem, *MOROSINIUM*, assistente *DEO*, feliciter expugnatas esse, *Relationes COLONIENSES Latina extraordinaria* in fol. Num. LXVII. sub dato d. XIX. huj. M. *Augusti* Styl. novi è *Traitu Rheni* (si aliter istis fides est adhibenda) hoc confirmant modo: *Vehementissime anhelamus ad confirmationem eorum, qua nuper ex Italia accepimus de CANDIA & CANEA expugnatis per Generalissimum MOROSINIUM absque ullius viri internecione, adminiculo domestica rebellionis. Nuncium illud non solum ad nos, sed & ad Belgas, Hamburgensisque delatum. Si veritati fuerit con-*

sentaneum, inter Christianos omnes multum sibi gratulabitur MOROSINIUS, se Regnum CANDIACUM absque sanguinis Christiani profusione recuperasse, quod olim ultra viginti annos obsessum à Turcis, & ab eodem cum internecione ultra centies mille Turcarum generose propugnatum fuit, usque dum 22. Septembris anno 1669. subjugaretur, à quo tempore subiicit jugo Turcico. Hæc ex Latinis Coloniensium Relationibus. Quapropter meum votum est, ut DEUS noster omnipotens VENETIS istis fortissimis atque felicissimis gratia atque auxilio suo valido ex gratia porro adesse velit.

BUNONIS.

a Patavium, T. *Livii* historici Romani patriam, Mela inter opulentissimas Italiæ urbes computat: hodie floret Academia *e*. Ad Patavium pertinet Arquadum vicus, ubi *Petrarchæ* ædes & sepulchrum. *a Nobilem ad Hadriam, sive Adriam* fuisse portum testis est *Plinius*.

HEKELII.

e A FRIDERICO I. fundata, ubi insigni cum laude quàm diutissime docuit *Ottavius Ferrarius*, Orator celeberrimus, in cuius locum *Carolus Patinus* Philologorum ac Medicorum illustrissimus, & Antiquitatum nobiliorum Stator incomparabilis, tenuitatem meam Ann. M. DC. LXXXII. d. 17. Jun. Styl. nov. præter meritum, quod mente agnoscam perpetuo gratissima, promissis uberius additis, erat provecurus. Clarent inter Medicos quoque ibidem *Antonius & Dominicus de Marchettis, Jo: Fortis & Jacob de Pighi*.

Pp 2

BUNO-

a Patavium.

Vincentia.
Altinum.

Tarvisium.
Opitergium.
Concordia.

Carni.

Aquileja.

Forum Julii.
Julium
Carnicum.
Vedinum.

Noreia.

Tergeste.

Este: Vincentia, nunc *Vincenza*; & ^β *Altinum*, ex quo, præter nomen & tenuia quædam ruinarum vestigia apud Silim fluvium, nihil nunc reliquum est. Hinc sequebantur *Tarvisium*, & *Opitergium*; nunc *Treviso* & *Oderzo*: & ^δ *Concordia*, cujus nomen manet.

IX. Reliquam hinc Euganeorum seu Venetorum oram ad Formionem usque amnem, qui nunc *Risano* est, apud opidum *Capo d'Istria*, Carnorum postea obtinuit populus. Urbs heic, quondam potens atque ingens inter primas Italiae: *Aquilegia*, nunc *Aquileja* deferta planè. Inde clara opida, & *Forum Julii*, nunc vulgò *Cividdà di Friuli*; ^η *Julium Carnicum*, nunc *Zuglio*, in ruinis inter Tilavemptum fluvium & Alpes: *Vedinum*, vulgò Germanis nunc *Weiden*, Italis *Udene*. Circa Venzonum ^θ *Noreia* fuit Tauriscorum urbs, qui inde postea *Norici* trans Alpes dicti. *Tergeste* item, vulgò nunc *Trieste*, clara olim Histrorum primum urbs, post Romanorum

BUNONIS.

^β ^a *Altinum* in paludibus situm, & palis superstructum fuisse docet Strabo.

^γ ^b *Opitergium* à Quadis & Marcomannis excisum.

^δ ^c *Concordia* Episcopatus titulo hodie clara, sed ædificiis & cultoribus deferta est. *L. Annii Antoninus Verus* inter Concordiam & Altinum apoplexia extinctus est. Ad xxv. lapidem à Patavio in mediis stagnis marinis regina nunc Italicarum urbium conspicitur ^d *Venetia* sive *Venetia* urbs; infulis compluribus superstructa, subitis incrementis & imperio, quam antiqua origine, clarior. Etenim *Theodorici* Gothorum Regis & *Cassiodori* tempestate nulla ibidem fuit opidi forma; sed Cycladum similitudine per æquora longè patentia domicilia, quæ tamen postea, quum *Longobardi Alboino* duce Venetiam regionem invaderent, in opidi formam congregata fuerunt. Ex tam tenuibus principiis, intra paucorum seculorum spatium, tam potens facta est civitas.

^ε ^e *Aquilegia* ad Natifonis ripam, haud procul à litore maris Adriatici olim fuit

urbs opulenta, quam ditem reddidit situs negotiationibus maximè opportunus. Claustrum & propugnaculum Italiae fuit ab ea parte. Quare eam duo Consulares viri contra Maximinum præoccuparunt. Sic postea Constantinus contra Constantium fratrem; sic deinde Maximus contra Theodosium Imperatorem eandem præoccupare studuerunt. Caput fuit totius Venetiae sub posterioribus Imperatoribus. Eam urbem Hunnorum Avarumque Rex Attila expugnavit ac diruit. Hodie ad exiguas reliquias redacta à paucis habitatur piscatoribus. *Ruffinus*, qui Josephi Scriptoris Judaici quædam in Latinum convertit sermonem, fuit Aquilejensis.

^ζ ^f *Forum Julii* montibus undique cinctum instar Theatri esse docent, qui situm ejus pingunt.

^η *Julii Carnici* vestigia exigua nunc exstant, inter Crucis montem Tilavemptum Deamque ad Butim amnes sita, III. milium passuum supra Tolmetium opidum.

^θ ^g *Noreia* fuit olim circa oppidum *Venzonem*.

BUNO-

^a Altinum. ^b Opitergium. ^c Concordia. ^d Venetiae urbs. ^e Aquileja Ruffini patria. ^f Forum Julii. ^g Noreia, Venzon.

rum fuit colonia, Carnorum provinciæ attributa. Sed in primis celebratus in hac ora fuit Græcis pariter ac Latinis monumentis *Timavus* amnis, inter Aquilejam & Tergeste, septem capitibus exoriens, uno ostio post mille haud amplius passus in mare emissus.

Timavus fl.

X. Post Carnos igitur est *Histrìa*, & populi Histri. Regio ceu Peninsula inter Formionem & Arsiam amneis in mare procurrit. Caput gentis fuit *Pola*, à Colchis, Jafonem & Medeam persequentibus, olim condita. Inde celebria opida, *Parentium* & *Ægida*, nunc *Parento* & *Cabo d'Istria*: item ^a *Nesactium* ad Arsiam fluvium, nunc *Castel Nuovo*.

Histrìa.

Pola.

Parentium.
Ægida.
Nesactium.

BUNONIS.

In Carnis est vicus vulgo *s. Canzan* dictus: apud quem ex montis excelsi radicibus magna vis aquarum per complures fontes magno cum strepitu erumpit; moxque cuniculo subterraneo tota conditur ita, uti nusquam amplius appareat, donec post xiv. millia apud vicum vulgò *s. Giovanni di Cherso* dictum, iterum cum pluribus ingentibusque eructetur fontibus eâ naturâ præditis quam Timavi fontibus adscripserunt veteres, ^a *Timavus lacus* à mari ab-

est III. miliaribus, de quo apud *Livium l. 41.*

^b *Histrìa* termini habentur ab Ortu Arsiæ amnis Italiæ finis; à Septemtrionibus Alpium juga: ab Occasu à Venetiis Timavo flumine, à Carnis Formione submovebantur. *Formionem* fluvium Istriæ terminum tamen statuit *Plinius l. 3. c. 18.* Isthmus ejus est inter Arsiæ fontem & proximam Formionis ripam.

^λ *Nesactium*, quod Italiæ finem facit *Ptolemæus*, fuit ad ostium Arsiæ fluminis dextra ripa.

a Timavus lacus. b Histrìa termini.

C A P. XXV.

De Gallis Cisalpinis. I.

I. Gallicæ gentes trans Padum fuere, *Libici*, *Lavi*, *Insu-* Libici.
bres,

REISKII.

Hæc Cisalpina Gallia quamprimum Italiæ accessit, vel *nova Italia*, vel *accessoria* vocabatur, & ab Octavii Aug. Cæsaris ætate regiones octavam, nonam, decimam atque undecimam comprehendebat, Vitorio Præfecto prætorio commissas. Caput inter reliquas Mediolanum extitit, quam *Μετρίπολις* *Italiæ* Athanasius Patresque Sardinenses nuncupant, nec ab Rom. episcopo dependentem *Salmasius*, *Blondellus*, *Petrusque de Marca lib. I. cap. VI.* compro-

bant. Huic toties obsessæ, pro Lombardia: coercenda, toties captæ ac funditus everstæ, tam germanici Cæsares incumbunt: Italia æque tota sensim nostro imperio subducitur. Sed res illi medii fuerunt ævi. Ultimi sunt gentes illæ quarum heic fit mentio, *Boji* permultis etiam migrationibus famosi: Horum tria genera *Velferus*, *Golzius*, *Spanheimius* numerarunt; *unum Vindelicos inter Bavarosque, alterum in Bojemia vel Bojohemia; Tertiumque in Allemannia, sive Sueria hodierna.*

Pp 3

BUNO-

Vercellæ.

Lævi.

Ticinum.

Novaria.

Insubres.

Mediola-

num.

Laus Pom-

peja.

Forum

Diug. Mo-

guntiacum.

Orobii.

Comum.

Bergomum.

Forum

Licinii.

bres, Orobii, Cenomani. ^a Libicorum caput fuere ^β Vercellæ, nunc Vercelli; ^γ Lævorum ^δ Ticinum, nunc Pavia: eorundem fuit ^ε Novaria, nunc Novara.

II. ^ζ Insubres omnium Gallicarum in Italia gentium fuere validissimi. Caput eorum ^η Mediolanum, vulgo nunc Italici Milan, Germani Meyland. Opida hinc clara; ^θ Laus Pompeja, nunc Lodi: Forum Diuguntorum, nunc Crema; Moguntiacum sive Modicia, nunc Monza.

III. ^ι Orobiorum fuere ^κ Comum, ^λ Bergomum, Forum Licinii,

BUNONIS.

^α a Libici seu Lebecii & Libecii terminos ab Occasu habuerunt Orgum flumen: à Septemtrionibus Alpium radices: ab Ortu Gunioniam fluvium; à Meridie Padum inter Gunioniæ & Orgi confluentes.

^β In Campis Vercellensium cum Cimbris pugnarunt & cruenta victoria potiti, C. Marius & ^γ Carulus.

^γ b Lævi ab Occasu habuerunt Gunioniam fluvium: à Meridie Padum: ab Ortu Lambrum fl. à Septemtrionibus lineam super Novariam à Gunionia ad Biagrassum oppidum ducendam: Inde minor Ticinus qui in Lambrum confluit: ab hoc confluente alia rursus linea ducenda est ad Adduæ Padique confluentes.

^δ c Ticinum à flumine nomen accipit a. Bello Punico secundo vicus tantum fuit, cum inter Hannibalem & P. Cornelium Scipionem Africani patrem apud Ticinum amnem, haud ita procul à Pado, prælium fieret. Ea pugna Scipio victus in hostium venisset potestatem, nisi protectum eum prætextatus filius ab ipsa morte rapuisset. Gothorum duces sedem regiam hinc posuerunt. Superioris seculi anno 25. Franciscus I. Galliarum Rex à Carolo V. Imperatoris copiis ad hanc urbem acie superatus, captus, & in Hispaniam abductus est.

^ε Novaria à flumine nomen habet.

^ζ d Insubribus à Meridie finitimi fuere Lævi: à Septemtrionibus Lepontii & Orobii, ab Occasu suprema parte Novariæ fluvii, vulgò la Gogna dicti, à Libicis submovebantur: ab Ortu habuerunt Cenomanos.

^η e Mediolanum ^β jam inde 222. annis

ante Christum natum magna & frequens existit urbs: splendorem & dignitatem perpetuo custodivit; licet maximis bellis sæpè petita. Ausonius Poëta eam versibus celebravit. D. Ambrosius Episcopatum urbis olim tenuit, à civili administratione Liguriæ ad munus ecclesiasticum vocatus. ^θ

^θ f Laus Pompeja à Bojis Gallis condita, cum primùm in Italiam venissent; Fredericus Imperator eam urbem à Mediolanensibus destructam in tutiori loco restructit; quod est opidum Lodi tribus millibus passuum à Laude veteri distitum.

^ι g Orobii ab Occasu habere Lepontios: à Septemtrione eosdem Lepontios: deinde Euganeos: & à Meridie Insubres.

^κ h Comum Lario lacui appositum. Postea Novum Comum dictum, originem dedit Plinio Juniori, qui Bibliothecam illis dedicavit, & pecunias in alimenta ingenuorum puerorum subministravit; ut ipse scribit lib. 1. Ep. 8. Paulus Jovius quoque fuit Novocomensis. In agro Comensi, ad Lacum Larii orientale litus, fons est mirandæ naturæ, quem ter in die statis auctibus ac diminutionibus crescere & decrecere, tradit idem Plin. l. 4. epist. ult.

^λ Bergomum olim videtur fuisse Caput gentis.

HEKELII.

^α In hac Urbe est Academia, quæ à Carolo M. non diu post Parisiensem erecta esse creditur. Is enim Imperator ad conservandam, propagandamque veram doctrinam Christianæ Religionis quosdam Sapientiam profitentes Ticinum misit, ut illam ibi in animos

^a Libicorum termini. ^b Lævorum fines. ^c Ticinum. ^d Fines Insubr. ^e Mediolanum. ^f Laus Pomp. ^g Orobiorum fines. ^h Comum.

cinii, nunc vulgo *Como*, *Bergamo*, *Berlasina*.

IV. Ultra Insubres Orobiosque incoluere ad Venetiam usque
 * *Cenomani*, quorum caput *Brixia*; nunc *Brescia*, sive *Bres-*
sa. Prætereà celeberrimæ urbes, * *Cremona*, & § *Mantua*,
 à Tuscis quondam condita.

Cenomani,
 Brixia.
 Cremona.
 Mantua.

V. At cis Padum Gallici populi fuere *Ananes*, *Boji*, *Se-*
nones. * *Ananes* Liguria continuabantur circa π *Placentiam*
 Romanorum coloniam, vulgo nunc *Placenza*.

Ananes.
 Placentia.

VI. Inde sequebantur * *Boji*, secundum Insubres maxima
 potentissimaque Gallorum Italicorum gens. Caput eorum
 fuit * *Bononia*, nunc vulgo *Bologna*; *Felsina* ante dicta, cum
 caput Hetruscorum esset. Inde opida nobilia, τ *Parma*, υ *Bri-*
xellum,

Boji.
 Bononia.
 Parma.

animos hominum infunderet. *Jason* cele-
 berrimus ICTorum multos annos in eâ est
 professus. *Baldus* eorum Antesignanus heic
 postremam suam doctrinam effudit, moritur
 denique, & in Conventu *Minorum* sepelitur.
 Unde *felix Academia* dicitur. Leg. *Francisci*
Schotti Itinerarium nobiliorum Italiae Regio-
 num Part. I. p. 131. Seq.

b Præclara olim Imperii Sedes.

c Hujus Vita elegantissimè descripta est à
 celeberrimo Theologo atque Polyhistoro,
Theophilo Spizelio, Evergetâ meo magno,
 in ita dictâ *Vet. Academ.* JESU CHRISTI
 p. 129. seqq.

BUNONIS.

μ Insubribus ab Ortu solis continuabantur
 a *Cenomani* inter Padum & Alpium radices ad
 Venetos usque porrecti.

υ b *Cremona* à Gallis Cenomanis olim
 videtur condita. Sub initium imperii *Vespa-*
fiani ab hujus militibus igni tota absumta est,
 sed confestim restaurata. Ejus urbis cives,
 quod *Antonii* partes fuissent secuti, ab
Augusto agro multati sunt.

ξ c *Mantua* nomen & ortum dedit d *Bapti-*
ste Mantuano monacho. e *Virgilius* ad *Mantu-*
am in pago, qui f *Andes* dictus, natus
 est. Quo vero situ locus iste fuerit, incer-
 tum est: quanquam Mantuani nunc eum
 esse contendunt, qj 2. millibus passuum ab
 urbe diffitus vulgo nunc dicitur *Petolo*. Ipsa

urbs *Mantua* licet in paludibus sita natura
 & arte munitissima sit, nuper tamen A.
 1630. à Cæsarianis militibus intercepta est.

ο g *Ananes* sive *Anamani* fuere inter Li-
 gures, Bojos, Cenomanos & Lævos.

π h *Placentia* ad Padum sita nomen sortita
 à *placendo*, pulcherrimum habuit amphi-
 theatrum extra urbem, quod eam oppu-
 gnante *Cæcina* conflagravit. Haud longè
 infra *Placentiam* fuit i *Vicumvia* seu *Vicumnia*
 emporium sive castellum; ad quod quum
 incondita turba xxxv. millium Hannibali
 occurrisset, à paucis Pœnis fusi sunt. Cæ-
 terum apud *Placentiam* *Trebia fl.* in Padum
 confluens nobilitatus est Romanorum clade,
 quam à Pœnis Hannibale duce acceperunt.
 Tunc enim ipsi, quum se ignibus & oleo
 fovissent, Sempronium Cof. & Romanos suâ
 hyeme vicerunt. *Placentia* à Pœnis Amilcare
 duce direpta & incensa est. *Placentinus* ager
 vellere & pecoribus ditissimus est; unde
Casæi Parmenses proveniunt.

ρ k *Boji* conterminos habuerunt *Anama-*
nos, *Cenomanos*, *Venetos*, *Senones* &
Ligures.

σ l *Bononiam* prima nobilitavit *Academia*
 Italiae: in via *Æmilia* post *Mutinam* inter
Rhenum & *Idicem* amnes sita est.

τ m *Parma* ad fl. cognominem; unde ortus
Cassius Severus, qui *Elegias* & *Epigrammata*
 conscripsit.

υ n *Brixellum* ad Padum est, nobilitatum
 interitus

a Cenomanorum fines. b Cremona. c Mantua. d Baptista. e Virgilio patria.
 f Andes. g Ananes. h Placentia. i Vicumniæ. k Boji. l Bononia.
 m Parma. n Brixellum.

Brixellum,
&c.

xellum, φ Regium Lepidi, x Mutina, ψ Forum Cornelii, ω Faventia, α Forum Livii, quæ nunc vulgo Parma, Briscello, Reggio, Modena, Imola, Faënza, Forli.

VII. Pottremi Gallorum in Italia fuere β Senones, inter Ravennam & Æsim flumen, quod nunc Jesi, prope Ancoram, partem Umbrorum agri incolentes. Caput heic gentis constituere γ Senam Gallicam, sive Senogalliam, vulgo Sinigaglia. Reliqua hujus oræ opida in Umbris dicemus.

interitu Othonis Imperatoris, qui exitum pugnae Bedriacensis hic expectans, quum cladem suorum accepisset, pugioni incubuit.

qui Brixiano Episcopatu pulsus, scholam in patria sua aperuit, & martyrium consummavit.

ω Ad e Faventiam, in eadem via Æmilia sitam, Carbo à Syllanis victus Italiaque pulsus est.

α Forum Livii in via Æmilia ad Utentis fl. ripas situm est. Hic Athaulfus Gothorum rex honori Imperatoris sororem germanam Placidiam matrimonio sibi copulavit.

β Senonum gens sedibus suis ad mare Adriaticum à M. Curio Dentato pulsa; ac demum à P. Cornelio Dolabella planè omnis deleta fuit.

γ Seno-Gallia ad Misi fl. ostium, maritima Umbriæ urbs, post exactos à M. Curio Dentato ex his locis Gallos, facta est Romanorum colonia anno Urbis conditæ 463. Pompejus ad hanc urbem vicit Marium, eamque diripuit.

BUNONIS.
φ a Regium Lepidi, antea Forum Lepidi, etiam simpliciter Regium dictum, in via Æmilia situm est. M. Brutus à Cn. Pompejo interfectus est apud Regium.
x In eadem via Æmilia b Mutina nobilitata maximè fuit civilibus inter Augustum & Antonium bellis; quum illic Antonius Brutum obsideret: Augustus verò cum Hirtio, & Pansa coff. ea obsidione Brutum liberarent. Inter Mutinam & Bononiam est illa c Rheni insula, in qua bello Mutinensi deposito, provinciarumque partitione, Triumviratus inter Augustum, Antonium & Lepidum constitutus est.
ψ d Forum Cornelii in medio Faventia & Claternæ situm est. Hic S. Cassianus natus,

a Regium Lepidi. b Mutina. c Insula Rheni. d Forum Cornelii. e Faventia.

CAP. XXVI.

Etruria & Umbria.

I.

Etruria.

Galliæ Togatæ jungebatur à meridie a Etruria, sub Apennino

BUNONIS.
a Etruria a Vetus seu Circumpadana iisdem finibus inclusa fuit, quibus deinde Gallia Circumpadana. Nempe trans Padum ab Occasu fuit Orgus amnis, à Septemtrionibus

fuere radices Alpium, ad Veronam usque; hinc Athesis ad ostium usque: ab Ortu mare Adriaticum & cuncta Padi ostia accolebant Tusci Ravennam usque. At b posterior Etruria cingebatur à Septemtrionibus Apennino

a Veteris Etruriæ fines. b Posterioris Etruriæ fines.

ETRURIA
LATHI
UMBRIE
PICENI
SABINORUM
et
MARSORUM
 Vetus et Nova
 Descriptio

Sive
ETRUSCUM.

lerii, ^o Volaterræ, Vetulonii, Rusella, Tarquinii, ⁱ Cære. Ex his hodieque exstant, nominaque vulgaria habent ista; *Bolsena*, *Chiusi*, *Perugia*, *Cortona*, *Arezzo*, *Civita Castellana*, *Volterra*, *Grosséto*, *Cerveteri*. Reliquarum * *Veji* ad XII. lapidem ab urbe Româ fuere, circa opidum nunc *Scrofano*; ^λ *Vetulonii* fuere, prope litus inter *Plombinum* & *Massam* opida; *Rusella* vulgò nunc dicitur *Bagni di Roselle*, id est, ^μ *Aqua Rosel-*

HEKELII.

^a Situm est in planitie graciosâ, & inter duodecim *Hetruriz* Urbes relatum. Romanis in triginta millium aures auxilio fuit, & *Scipioni* in *Africam* ituro frumenti modios centum & viginti millia dedit. Vicissitudine suorum Principum multum detrimenti perpeffum est, & diutinum *Hetruriz* Spectaculum miserabile extitit, quoad *Cosmus*, Dux *Florentia*, ejus administrationem recepit, ab eo enim tempore restitui cœpta est.

BUNONIS.

^o *Volaterræ* urbs ab Arno & Pisis ad tricesimum circiter lapidem, haud procul dextrâ *Cecinæ* ripâ, in valle profunda supra collem excelsum sita est. Huc confluerunt à *Sylla* proscriptorum quidam; qui quatuor cohortibus armatorum constitutis, per biennium tolerata oppugnatione, tandem publicam fidem secuti, loco cesserunt. Hodie antiquitatum monumentis clara est. Ad mare usque pertinuisse ejus agrum indicio sunt ^b *Vada Volaterrana*: quibus contiguæ sunt ^c *Salinæ Volaterranæ*. Ab hac urbe XIV. millia passuum sunt ^d *Aquæ Volaterranæ*; prope quas lacus quidam exigui, sed profundi admodum aquarum scaturigine semper ebullientes; unde odor sulphuris tam pravus exit, ut volucres supervolantes illicò mortuæ decidunt. Aquæ, voraginibus veluti subjecto igne perpetuò æstuantibus, ad IX. pedes cum strepitu ingenti & horrendo fragore in altum egeruntur, rursusque in sese recidunt. Fervor tantus est, ut injecta animalia statim decoquantur, ossaque carnibus nudata emergant.

ⁱ *Cære* opidum, Pelasgis *Argylla* dictum, IV. millia passuum à mari in saxeo

tumulo situm est. In magna fuit apud Græcos existimatione ob justitiam simul & fortitudinem: quippe abstinuit latrociniiis, quanquam potentissima foret: & apud Delphos thesaurum consecravit, qui *Argyllanorum* vocatus. Rex Cæretanorum fuit *Mezentius*, qui Turno auxilia tulisse fertur. Cæritani Gallos, qui Romam ceperant, debellarunt & Romanos ad se confugientes, æternumque ignem & Vestales Virgines conservarunt. ^f *Aquæ Cæretana* opido vicinæ fuere celebres, propter eos, qui valetudinis causa eò commeabant: plerique nunc interpretantur *Aquas Stilianas*, VI. millia passuum ab opido Cære distitas. ^g *Cæretanus amnis* is fuerit, qui huic opido proximus est, vulgò nunc *Vacina fume*.

^h *Veji* urbs in excelsio & undique abrupto saxo sita, cum Romanis grave & diuturnum gessit bellum, ac decennem sustinuit Romanorum obsidionem. Quum Romani ad *Alliam* fl. à Gallis fusi fugatique essent, multi eorum, trajecto *Tiberi*, huc incolumes evaserunt: quumque *Roma* ab iisdem Gallis capta & incensa esset: agitarunt tribuni plebem, ut relictiis ruinis, in urbem *Vejos* migrarent: cui tamen rei obstetit *Camillus*.

^λ *Vetulonii* & *Vetulonium* urbs fuit inter *Populonium* & *Turrim S. Vincentii*, III. millibus passuum à mari, circa *Lynceum* amnem; qui hodie *Cornia* dicitur, & *Caldanas paludes*.

^μ Haud longè à litore & *Prile* lacu sunt ^k *Aquæ Rosellarum*, juxta quas in colle conspiciuntur insignes ruinæ præclari quondam opidi, quod pastoribus nunc & pecudibus habitatum, vulgò *Moscena* dicitur; rudera illa sunt antiquæ illius urbis, quæ *Rusella* dicitur.

BUNO-

- ^a Volaterræ. ^b Vada Volaterrana. ^c Salinæ Volaterranæ. ^d Aquæ Volaterranæ.
^e Cære. ^f Aquæ Cæretanæ. ^g Cæretanus amnis. ^h Veji. ⁱ Vetulonii.
^k Aquæ Rosellarum.

Rosellarum. v *Tarquiniorum* vestigia jacent supra Cornetum opidum.

II Celebres prætereà urbes in Etruria fuerunt, & in litto-
re; o *Luna* trans *Macram* fluv. sed *Etruscorum* tamen opi-
dum, portu nobile, nunc *l'Erici*; inde π *Pisæ*, nunc *Pisa*;
p *Portus Liburnus*, sive *Hercules Liburnus*, nunc *Livorno*:
o *Populonia*, cujus vestigia extant prope *Plombinum*. π *Tela-*
mon, nunc *Telamone*; v *Cosa*, nunc *Ansidonia*: φ *Gravif-*
ca, quondam infra Cornetum; x *Centumcellæ*, nunc
Cività

Luna.
Pisæ.
Portus Li-
burnus.
Populonia.
Telamon.
Cosa.
Gravifca.
Centum-
cellæ.

BUNONIS.

v *Tarquinius L. Tarquinius Priscus* Romam migravit & Rex ibi factus est. A *Tarquino* Superbo exfulante perfuncti *Tarquinienses* Romam legatos miserunt, & pro eo senatum populumque deprecari sunt; quin aperta vi reditum *Tarquiniis* conficere conati sunt. *Falisci* & *Tarquinienses*, compluribus suorum habitu sacerdotum subornatis, faces & angues furiali habitu præferentes, aciem Romanam turbarunt. *Frontin.*

ξ Primum Etruriæ opidum ab amne *Marcrâ* fuit.

o a *Luna* opidum cum portu maximo & pulcherrimo, & promontorio. Opidum hoc postea *Portus Erici* appellatus est. Quum totum hoc litus *Ligusticum*, adeoque omnis *Alpium* maritimarum tractus, marmore scateat; præcipuæ lapidinae in portu & sinu *Lunæ* fuerunt: Hinc *Lunenſe* & *Ligusticum marmor* celebratur. *Plinius Lunensem caesum* prædicat magnitudine, qui ad singula millia pondo prematur: idem *Plinius* ex *Etruriæ vinis Lunensibus* palmam tribuit.

π b *Pisæ* seu *Pisa* urbs ad *Arni* fl. ostium aliquot seculis ante *Trojanum* bellum condita est. Mare, quod inter *Populonium* promontorium sive *Plumbinum* opidum & *Lunæ* promontorium curvo litore recipit *Arnum* fl. c *Pisanus* appellatur sinus. Ad ipsum *Arni* ostium fuit d *Portus Pisanus*. Tria millia passuum à *Pisis*, qua *Lucam* itur, conspiciuntur e *Aqua calidæ Pisana*.

o *Livorno* hodie emporium cum portu nobile est. *Liburni* olim navibus citis &

levitate præcipuis insignes memorantur: unde *Romani* naves levitate & celeritate præstantes *Liburnicas* appellarunt.

o f *Populonia* sive *Populonium* situm fuit in promontorio sublimi, quod præruptum in mare excurrit, in speciem peninsulæ. Rudera ejus conspiciuntur III. millibus passuum à *Plumbino* opido, quod ex ruinis ejus originem traxit. Ex illo loco *Æthalia*, *Corfica* & *Sardinia* insulæ conspiciuntur. *Navale Populonia* hodie vocatur *Porto Baratto*. g *Promontorium Populonium* extimo suo in mari excursu, quo opidum *Plumbinum* ei impositum est, vocatur nunc *Capo di Campana*.

π Inter *Umbronis* ostium & promontorium *Cosanum* est h *Telamon* opidum. In exiguo illo promontorio, quo portus *Telamon* clauditur, circa *Telamonem* victi sunt *Galli Cisalpini* à *Cos. Emilio Papo*, XL. millia cæsi & X. millia capti cum Rege *Congoliano*. *Polyb.* l. 2.

v i *Cosa*. *Cosa*, sive *Cosse* urbs paulum à mari recedit. Subjacet ei k *portus Herculis*. Ab urbe illa l *Promontorium* dictum est *Cosanum*: quod etiam *promontorium Argentarium*. Inter *Martam* & *Minionem* amnes fuit.

φ *Gravifca* seu *Gravifca* urbs à gravitate soli & aëris appellata, funditus interiit; nec fuit eo loco, ubi hodie est opidum, vulgo *Corneto* dictum.

x m *Centumcella* opidum vulgo *Cincella*, & *Cività Vecchia*, id est, civitas vetus dictum, nobilissimum inter *Neapolim* & *Liburnum*

Qq 2

a Luna op. cum portu & promontorio. b Pisæ. c Sinus Pisanus. d Portus Pisanus. e Aquæ Pisanæ. f Populonia. g Promont. Populonium. h Telamon opidum, portus & promontorium. i Cosa. k Portus Herculis. l Promont. Cosanum seu Argentarium. m Centumcellæ.

Alsum.

Civitas *Vecchia*; & ψ *Alsum*, nunc *Palo*.

Nepete.

Sutrium.

Falerii F.

Fanum Voltumnæ.

Hortanum.

Herbanum.

Saturnia.

&c.

III. Intus in mediterraneo, ω *Nepete*, α *Sutrium*, β *Faleriæ* *Faliscorum*, γ *Fanum Voltumnæ*, δ *Hortanum*: quæ vulgò nunc *Nepe*, *Sutri*, *Civitas Castellana*, *Viterbo* & *Orti*. Inde ϵ *Herbanum*; quæ postea Urbs vetus, nunc *Orvieto*. ζ *Suana* & η *Saturnia*, *Sena*, *Florentia*, *Pistoria*, *Luca*, nomina antiqua retinent.

U M B R I A.

Umbria antiquior.

IV. Tuscis jungebantur ad Tiberim fluv. *Umbri*. ι Sed hi

burnum portum, vulgò *Livorno* seu *Ligorno*, habet in litore portum, Ptolemæo dicitur α *Portus Trajani*.

B U N O N I S.

ψ *Palo* est villa gentis *Farnesianæ*, quo loco olim fuit *Alsum* opidum.

ω β *Nepete* opidum inter *Sutrium* & *Falerios* jacet, à *Sutrio* abest ad iv. millia passuum.

α γ *Sutrium* Roma distat circiter xxv. millia passuum. *Camillus*, Etruscis victis, *Sutrinis* urbem, quam isti occupaverant, restituit. Proverbium est apud *Plautum*; *Quasi Sutrium eant*.

β *Romani*, xxx. circiter millia passuum distantes à *Faleriis*, urbem appellarunt δ *Falerios*, & gentem atque agros *Faliscos*. *Camillus* hanc urbem obsidens principum liberos, à ludimagistro proditos, non accepit; sed verberibus proditorem in opidum redigendum pueris illis tradidit. Quo facto opidani permoti Romanis sese dedidere. Sita fuit urbs illa ad viam *Flaminiam* inter *Otriculos* & *Romam*, in arduo monte, adeoque loco natura munito. Ad hanc urbem fuit ϵ *Junonis Faliscæ lucus* & *fanum*.

γ ζ *Fanum Voltumnæ* haud longè à *Volturnensi* lacu in *Cimini* montis jugo situm, publicis universæ *Etruriæ* conventibus olim celebratissimum fuit. Fuisse creditur, ubi nunc est *Viterbium*, patria *Johannis Annii* monachi, qui *Berosi*, *Manethonis*, *Xeno-*

phantis, *Fabii Pistoris*, *M. Catonis*; aliorumque Scriptorum fragmenta, flagitiosum in modum confinxit, civibusque *Viterbiensibus* improbè imposuit.

δ γ *Hortanum* apud *Tiberis* Narisque confluentes *Horta* dicitur *Paulo Diacono*.

ϵ η *Herbanum* ad *Clanis* *Palliaque* confluentes natura loci olim fuit munitissimum in prærupto tumulo situm.

ζ ι *Suana* est ad *Ariminum* fl.

η Haud longè à *Suana* ruinæ κ *Saturnia* conspiciuntur, ad *Albinam* fl. De *Sena*, *Florentia*, *Pistoria* & *Luca* infra dicetur hujus lib. cap. 37.

R E I S K I I.

ι *Hetruria* & *Umbria* aut distinctæ fuerunt provinciæ tum situ tum terminis suis; Aut junctæ unitæque saltem ab *Hadriani* temporibus: Utraque autem suburbicaria fuit, uni vel *Correctori* (quem ætas *Constantineana* dixerat) vel uni *Consulari* sub *Valentiniano* iterum commissa, *Hetruria* *Tuscis* vel *Hetruscis* appellationem debuit, genti pervetustæ ac indigenæ, cui nec lingua nec mores aliis nationibus aequales obtigerint, teste *Dionysio Halicarnasseo*, Lib. I. qui οἰδενὶ ἄλλα γένει οὔτε ἑσθλοῦ οὔτε ἡμιόδιαιτον vocat. *Tyrrheni* postea *Pelasgorum* genus ex *Lembo* *Imbroque* maris *Ægæi* *Thraciæque* vicinis insulis huc novas per colonias delati, & sacra & instituta extera secum intulerunt, neque *Tyriatum*

α *Portus Trajani*. β *Nepete*. γ *Sutrium*. δ *Falerii*, & *Falisci*. ϵ *Junonis Faliscæ lucus*. ζ *Fanum Voltumnæ*. γ *Hortanum*. η *Herbanum*. ι *Suana*. κ *Saturnia*.

hi ab initio ad utrumque mare latè incoluerunt, unde fluvius, mediam postea Etruriam secans, *Umbro* olim, nunc *Umbro*. Ab Infero mari eos rejecerunt *Etrusci*; à Supero *Senones Galli*, at his à Romanis deletis, *Umbriae fines* fuere in Romano Imperio ab Austro *Nar* amnis, vulgo *Nera*, in Tiberim confluens; ab Occasu *Tiberis*, & trans *Apenninum Bedesis*, nunc *Ronco*, apud *Ravennam* mare *Hadriaticum* petens; à Septemtrionibus ipsum hoc mare; ab ortu *Aesis* fluvius, & inde linea ducta ad *Naris* fontes.

V. Urbes in ora *Hadriatici* sinus; ^b *Ravenna*, ^c *Ariminum*, ^d *Pisaurum*, ^e *Fanum Fortuna*, ^f *Sena Gallica*, supra dicta,

Umbro fl.
Umbriae p.
steriores
fines.

Umbriae
opida ma-
tima.

num aut *Punica*, quæ *Fullerus* voluit, sed *Græca*, hinc porro in *Umbriam* traducta. Inde tamen *Thusciam* & *Hetruriam* non duplex, sed una extitit: Sin viri docti cum *Salmasio* duplicem constituent, alteram *Italicam* sive *annonariam*, & alteram *suburbicariam*: a *Duæ* in una provincia partes erunt, *Italicæ* quidem, præfecturæ tamen *urbicariæ* annumerata altera. Quicumque autem cum *Fallero*, Viro doctissimo *Tyrrenos* à *Tyriis* ortos volunt, & in *Thusciam* delatos, hi ab antiqua historia nimium recedunt. Denique quo plura de urbibus hæc offeruntur, eò pauciora nostro congruunt scripto.

BUNONIS.

^b *Ravenna*, totius *Romandiolæ* urbs nobilissima, inter *Utensem* & *Bedesin* amnes in paludibus sita fuit urbs trigemina: cujus partes, *Civitas vetus*; *Via Casarea*; & *Portus novus* sive *Classis* aquis perflua; indeque salubritas aëris loco conciliata; ut ibi gladiatores ali atque exerceri jufferint *Romani*. Tota autem ligneis constabat ædificiis. Hic *classem* iidem *Romani* habebant continuè paratam, quæ immineret *Græciæ*; sicuti *Misenatium* *classis* alterum tutabatur mare: & *Galliæ*, *Hispaniæ*, *Mauritaniæ*, *Africæ*, *Ægypto*, *Sardinia* atque *Siciliæ* incubabat. Destrueta est *classis* à *Luitprando Longobardorum* Rege. Cæterum hic est *Candidianus* fluvius vulgò *Candidiano* dictus, in portum *Augusti* defluens, ad cujus pontem

Odoacer *Herulorum* Rex à *Theodorico* *Gothorum* Rege victus & fugatus est. Cæterum *Revenna* sedes *Exarchorum* fuit: & patria *Thoma Ravennatis*, cujus existat liber de vita hominis ultra annos 120. producenda.

^c *Ariminum* nomen habet ab amne, quo occidentale ejus latus abluatur, qui olim *Ariminus* appellatus, hodie vulgò *Marrechia* dicitur. Is hodie urbi jungitur *marmoreo* ponte antiqui operis. Urbs antiqua est, ab *Umbris* habitata, antequam *Galli Senones* hæc loca occuparent. *Constantii* Imperatoris temporibus hic concilium celebratum est prope *CCCC. Episcoporum*, qui *Synodi Nicenæ* *Symbolum* magna cum offensa Imperatoris suis sententiis comprobârunt.

^d *Arimino* *xxii. millia* passuum abest à *Pisaurum*, quod ab Occidente *Pisaurus* amnis præterfluit, hodie *Foglia* dictus: unde urbi nomen quæsitum. ^e

^f Ultra *Pisaurum* ad *vii. millia* passuum jacet ^e *Fanum Fortuna* opidum; ejus opidani auctoribus dicuntur *Fanesfres*.

HEKELII.

^b Celebris est magis antiquitate, quam ædificiorum pulchritudine.

^c *Schoetus* dicit, hanc Urbem ædificiis atque plateis esse perelegantem, mercimoniis divitem, emporiumque *Italia* celebre, ad cujus nundinas frequens *Mercatorum* fit concursus ex variis *Provinciis* certis anni temporibus.

Qq 3

BUNO-

a *Tusciam* duplex. b *Ravenna* cum portu. c *Ariminum* op. & *Ariminus* fl. d *Pisaurum* op. & *Pisaurus* fl. e *Fanum Fortuna*.

Opida medi-
terraea.

sta: nomina vulgaria nunc sunt, *Ravenna, Rimino, Pésaro, Fano, Sinigaglia*. Intus μ *Cæsena*, ν *Sarsina*, ξ *Urbinum*, \circ *Sentinum*, π *Æsis*, \dagger *Camerinum*; vulgò nunc *Cæsena, Sarsina, Urbino, Sentino, Fesi, Camerino*. Cis Apenninum, σ *Iguvium*, τ *Mevania*, υ *Spoletium*, ϕ *Tifernum*, χ *Nuceria Camellaria*, ψ *Asisium*, ω *Hispellum*, α *Fulginium*, β *Tuder*, γ *Inter-*

BUNONIS.

μ α *Cæsena* apud Sâpin & Rubiconem amnes, Arimino propinquior est.

ν β *Sarsina* in confinio Galliaë Togatæ, apud lævam Sapis fluvii ripam, Umbricarum extrema, *Plauti* patria est.

ξ γ *Urbinum*, *Metaurense* ab amne *Metauro*, cui impositum, dictum est. Hodie vulgo dicitur *Castel Durante*, estque sedes hodie *Ducum Urbinatum*. Quod enim hodie *Urbinum* existat, non magis *Metaurense* poterat appellari, quàm *Pisaurense*, quippe in medio utriusque amnis situm est.

\circ Ultra *Camerinum* & *Matilicam*, versus *Urbinum*, in Apennini valle est δ *Sentinum*. In *Sentinatum* agro pugnam illam Romani pugnârunt contra Gallos, Senones, Etrufcos, Umbros atque Samnites: in qua *Decius* diis devotus occubuit.

π ϵ *Æsis* opidum ad *Æsis* fluminis ripam positum est. *Æsinatem* caseum probat *Plinius*. Supra *Æsin* opidum in Apennini radicibus situm est opidum ζ *Matilica*.

ρ γ *Camerinum* sive *Camers* opidum situm est in montibus illis, qui Picenum ab Umbria determinant. Verùm & *Clusium* Etruriaë opidum, antea appellatum fuit *Camers*.

σ δ *Iguvium* opidum fuit in Apennini radicibus, *Tiferno* proximum. Non eodem fuisse olim situ, quo nunc conspicitur, testantur reliquiæ templorum ac theatri haud procul distitæ.

τ ι *Mevania* ad *Tiniaë* *Clitumnique* confluentes est, infra *Fulginium*. Adventante exercitu *Vespasiani*, exercitus *Vitellii* opidum hoc, ceu arcem belli, occupavit. Fuit sublimibus *bobus* ac *tauris* insignis *Mevania*. Apud eandem in villa *Agrippinæ* *Augustæ*

Androgynus olim natus est. Patens circa *Fulginium*, *Mevaniam* & *Clitumnum* amnem campus est; in quo *Umbrorum* fuit exercitus, adversus quem *Q. Fabius Maximus Rullianus III.* & *P. Decius Mus II.* coss. profecti sunt, *Liv.* lib. ix.

υ κ *Spoletium* firmitudinem suam *Hannibali* probavit: Is enim à *Trafimeno* lacu veniens opidum oppugnavit; sed magna suorum clade repulsus, ex unius coloniaë viribus collegit, quanta moles esset *Romanæ* urbis. *Spoleti* ex muliere virum factum esse tradit *Livius l. xxiv.*

ϕ ι *Tifernum* primum cis Apenninum à *Tiberi* opidum, μ *Tiberinum* dictum est, ad discrimen *Tiferni Metaurenسيس*; *Villa Pliniana* vicinum fuit. *Plinium junioem*, pœne adhuc puerum, patronum cooptavit; in quo ille sua pecunia postea templum extruxit.

χ η *Nuceria*, cognomine \circ *Camellaria*, in via *Flaminia*, apud transitum Apennini, haud procul fonte *Tinia* fluminis jacet. Inter *Nuceriam* & *Fulginium* est ρ *Forum Flaminii*, ad quod *Gallus* & *Volusianus*, quum adversus *Emilianum*, qui in *Mœsia* res novas moliebatur, proficiscerentur, interfecti sunt. Pons, in quo cæsi, postea *pons sanguinari* appellatus est.

ψ η *Asisium* ab *Arno* versus Orientem jacet; *S. Francisci Monachi* patria. (*Non monachi, sed Fratrum Minorum, quos pascent *Eleemosinæ*, Patriarcha.)

ω Et ab *Asisio* versus *Spoletium* euntibus ϵ *Hispellum*.

α Haud procul *Hispello*, versus Meridiem, ad *Tiniam* amnem σ *Fulginium* est.

β Et à *Spoletio* versus *Occasum Solis* haud procul *Tiberis* ripa δ *Tuder*.

BUNO-

- α *Cæsena*. β *Sarsina*. γ *Urbinum*. δ *Sentinum*. ϵ *Æsis* op. & fl. ζ *Matilica*.
 η *Camers* sive *Camerinum*. θ *Iguvium*. ι *Mevania*. κ *Spoletium*. λ *Tifernum*. μ *Tiberinum*. ν *Nuceria*. \circ *Camellaria*. ρ *Forum Flaminii*.
 σ *Asisium*. τ *Hispellum*. θ *Fulginium*. ι *Tuder*.

γ *Interamnium*, δ *Narnia*, ε *Ameria*, & citra Narem, ζ *Otriculi*: quæ vulgò nunc, *Angubio*, *Bavagna*, *Spoleti*, *Città di Castello*, *Nocera*, *Affisi*, *Ispello*, *Fuligno*, *Todi*, *Terani*, five *Terni*, *Narni*, *Amelia*, *Otricoli*.

BUNONIS.

γ Ab *Ameria* versus Orientem est ^a *Interamna* five *Interamnium* opidum, Nare flumine circumfluum. III. millia passuum ab *Interamna* fuere. ^b *Tres Taberna* eo loco, qui vulgò dicitur *Ponte Confino*: hic *Maxentii* infidiis periisse videtur *Severus Imperator*. Zof. II. Sed tamen alii auctores *Tabernas*, ubi istud commissum est parricidium, interpretantur illas, quæ sunt in *Pomptino Campo*.

δ ^c *Narnia* in aspero, arduo & prærupto monte sita est, cujus præruptam rupem *Nar* abluit: unde urbi nomen. Hic inter duos præruptos montes *Cæsar Augustus olim pontem* extruxit, cujus *formices omnium celssissimi* existere; teste *Procopio*. Ejus pontis rudera etiam nunc supersunt. d

ε ^d *Ameria* municipiem habuit *Roscii* patrem.

ζ ^e *Otriculi* five *Otriculum* *Umbricarum* versus Meridiem Romæque proxima urbs est. *Otricoli* hodiernum II. ferme millia à *Tiberis* ripa distat: at prope ipsam ripam in lata planitie ingentia conspiciuntur multorum magnorumque ædificiorum rudera; unde colligitur hoc fuisse *Otriculum antiquum*.

HEKELII.

d Hodiè *Civitas* oblonga, ædificiisque fatis elegans est; ac rerum copiâ lauta ob *Agri* vicini fertilitatem, licet aliquando *Bellorum Calamitatibus* involuta clades ingentes *Patrum* memoriâ acceperit.

a *Interamnium*. b *Tres Tabernæ*. c *Narnia*. d *Ameria*. e *Otriculum*, *Otricoli*.

C A P. XXVII.

De Sabinis & Latio. I.

I.

Infra *Umbros* ad mare usque antiquissimis temporibus incolere *Siculi*; à quorum Rege *Italo*, hæc regio primùm dicta

Siculi.
Italia.

REISKII.

I *Sabinia* ab *Sabo* rege vel *Deo*, quem *Samium* *Semonem* præsci cognominant, nomen quin deduxerint, nullum erit dubium, si quidem ille *Sabus* extitit. Ipsa gens *Straboni* Lib. V. antiquissima censetur, & *indigena*, cui ortum *Picentes* atque *Samnites*, debeant, his vero *Lucani*, ultimo *Lucanis* *Brutii*. Ad eò *Sabinis* primæ per *Italiam* inferiorem coloniam assignabuntur, si gravissimo *Strabonis* testimonio standum erit. Interim *Pelasgos* atque *Tyrrhenos* advenas *Sabinorum* sedibus & migrationibus sese socios admiscuisse, ne-

mo negabit, uti suspicor, nisi antiquæ historiæ geographicæ ignarus. De *Curetibus* autem & *Latio*, primisque hujus incolis quam dissident *Græci* *Romanique*, quotquot veterum extant, scriptores? Ut chaos quoddam confusum hinc oriatur, si omnia paulo accuratius examinare velis. Id unum è sacro codice, multisque hujus locis probabilius datur, ut primos *Italiae* *Latiique* incolas ϞϞ *Chitium* *Græcè* *χιθίων* vel *χιθίος* vindicemus. Loca id quatuor confirmant, *Bocharto* etiam citata Lib. III. *Phal.* c. 5. Urbes item *Chitheis* cognomines duæ, nec non *aperta* *Julii* *Africani* *Eusebii*,

Saturnia.
Latium.

Sabini.

Reate.

Cures.

dicta est *Italia*; quæ deinde ab Aboriginibus, pulsus inde Siculis, *Saturnia*, vocata est, & mox item *Latium*: unde Aboriginibus novum nomen *Latini*. Sed in partem Antiqui Latii postea successerunt ^a *Sabini*, inter Narem & Anienem, quorum hic *Teverone* dicitur. Caput Sabinorum fuit ^β *Reate*, nunc *Rieti*; & ante hanc ^γ *Cures*, nunc *il Vecovio de Sabina*, coenobium, cum ingentibus veteris urbis reliquiis, hinc Romani dicti fuere ^δ *Quirites*. Reliqua opida celebria sunt: ^ε *Nursia*, nunc *Norcia*; ^ζ *Cutilia*, cujus ruinæ prope opidum *Civita Ducale*; ^η *Amiternum*; cujus vestigia prope *Aquilam*. Inde ^θ *Eretum* & ^ι *Nomentum*, prope Anienem, vulgò

Eusebii, Cedreni & Geographi Nubiensis testimonia. Hinc Chronicum Alexandrinum clarissime: *Κίριοι, ἐξ ὧν Παρυσίου καὶ Λατῶν*. Adde Latii nomen, quod ab *latendo* veteres deducunt: Ut vel ita cum Arabico Punicoque *𐤇𐤍𐤃 Chesema*, quod est abscondere, satis congruat. Kircherus in Latio quidem Lib. I. c. I. easdem tueretur origines; In capitibus vero sequentibus Janigenas, Aborigenes, Sicanos, Oenotrios, Pelasgos, Umbros, Latii colonos veteres admiscet, longamque regum seriem, terminosque regionis antiquæ varios producit. Ex his tamen omnibus liquet, quod in præfat. confitebatur, *disparis Historicorum fere omnium opiniones reperiri*. Sed quis heic observata omnia de Romanis originibus depromat? quæ in tertium vel quartum annum Olympiadis sextæ incidunt, Trojano excidio longe posteriores. Ne dicam de urbibus Sabinorum Latiique antiquissimis, harum templis, monumentis, villis, prædiis, quæ Remo etiam Romuloque apud Janum Jacobum Boissardum auctoribus attribuuntur.

BUNONIS.

^a *Sabini* à Meridie jungebantur *Latinis*; terminus inter utrosque fuit *Anio fl.* Ab Occasu illis fuit *Tiberis* ad *Ocriculos* usque. A Septemtrione habuerunt *Umbros* *Nare* amne determinatos. Ab Ortu solis

contermini illis fuerunt *Piceni*, *Vestini*, ac inde Meridiem versus *Marfi*. Non autem fuere *Sabini* Græci generis, sed *Opici* sive *Osçi*.

^β *Reate* urbs antiqua, nulla alia remagis celebratur, quam asinorum eximio genere. *Reatina* etiam auctoribus memorantur *paludes*, in quibus unguæ jumentorum indurantur: quibus propinquus est *Velinus lacus*, in quo lignum dejectum lapideo cortice obducitur.

^γ *Curibus* orti sunt *T. Tatius*, & *Numa Pompilius*.

^δ Non omnis Sabinorum gens primùm dicta fuit *Quirites*, sed *Curium* tantùm incolæ.

^ε *Nursia* Sabinarum urbium versus Septemtriones & *Picenum* extrema est: Ex *Polla*, & *Sabino* patre, *Nursinis* natus est *Vespassianus* Imperator, in vico *Phalacrine*, educatusque in prædiis *Cofanis*. Circa *Nursiam* ^ε *Vespassiorum* fuit *prædium*: ubi complura existere *Vespassiorum* monumenta. *Sueton.*

^ζ Ad *Cutiliam* ^ε *lacus est Cutiliensis*; umbilicus *Italiae*, in quo insula fluitans.

^η *Amiternum* nobilitavit *Crispus Salustius*, qui hîc, anno post natum *Veronæ* *Catullum*, in lucem editus est.

^θ *Eretum* haud procul *Tiberis* ripâ, in edito colle, *xiii.* passuum millibus *Româ* distat.

BUNO-

^a Sabinorum termini & origo. ^b *Reate*, *Reatinæ* paludes. ^c *Cures*. ^d *Nursia*. ^e *Vespassiorum* prædium. ^f *Lacus Cutiliensis*. ^g *Amiternum* *Salustii* Patria. ^h *Eretum*.

vulgò nunc *Monte Ritondo* (*) & *Lamentario*.

II. Sub Sabinis itaque juxta Tuscos fuere * *Latini*, non totius Italiae solum, sed & orbis universi gens nobilissima. λ Terra eorum *Latium* dicta, arctis initio finibus inclusa, ab Aniène ac Tiberi ad Circæum usque promontorium, quod vulgò nunc est *Circelli*. μ At postquam finitimi etiam populi *Æqui*, *Hernici*, *Volsi*, & *Aufones* sub eodem Latinorum nomine computati sunt, finis *novi Latii* fuit *Liris* amnis, vulgò nunc *Garigliano*.

Latii Veteris
& Novissimes.

III. *Caput Latii* omni ævo fuit, *Roma*, urbs, ab Aboriginibus, qui antea *Oenotri* dicebantur, cum ex Græcia in Italiam advenissent, condita; ab *Æneæ* posteris, ut tradunt, aucta: urbium sanè Regina, orbisque terrarum caput ac domina. Reliqua opida, antiquitate & claritudine, præcipua fuere, *Tibur*, ξ nunc *Trivoli*, (* *Trivoli* ° *Præneste*, nunc *Pilastrina* (* *Palestina*) *Gabii* medio inter *Præneste* & *Romam* itinere

Roma.

Tibur.
Præneste.
Gabil.

BUNONIS.

λ Ad Ereto mille amplius passus versus Orientem abest opidum a *Nomentum*.

* *Latini* Siculos ex regione illa inter *Narem* & *Anienem*, quæ postea *Sabinorum* fuit, primum ejecerunt, eamque appellarunt b *Latium*: quamdiu verò primi illi *Latini* hoc primum inter *Narem* & *Anienem* *Latium* tenuerint, incertum est. Inde à *Sabinis* pulsî *Latini* regionem trans *Anienem* occuparunt & de suo nomine appellarunt *Latium*. Duplex autem fuit *Latium*.

λ c *Antiquum*, *Vetus* seu *Priscum*, inter *Anienem*, *Tiberim* & *Mare inferum*, ad *Circæum* usque promontorium.

μ Et *Novum* ad *Lirim* usque se extendens. a v d *Romam* diu ante bellum *Trojanum* conditam primi omnium tenuerunt *Siculi*; eaque jam ante adventum *Euandri Valensia* vocata, post Græco nomine dicta est

Ρώμη, *Roma*. Cluverius in *Ital. Antiq. I. 2. cap. 2. De hac ipsa urbe b plura cogniturus legat vel hanc ipsam Cluverii Italianam; vel Fabricii Romam Antiquam.*

ξ ° *Tibur* apud *Anienem* positum maxime nobilitatum est templo *Herculis*. Hic frequentes fuerunt villæ; ut *Manlii Vopisci* villa *Tiburтина*; villa *Hadriani*; *Zenobia* possessio.

o f *Præneste* opidum, in alto monte situm, naturâ & opere munitum, multos habuit cuniculos subterraneos: per quos, quum g *C. Marius*, à *Lucretio Asella*, *Syllanarum* partium viro, obsessus, evadere non posset, cum *Pontio Telesino*, fugæ comite, stricto utrimque gladio concurrir, eumque occidit, ipse saucius à servo impetravit, ut se occideret e; *Liv.* *Præneste* habuit h *Fortuna Primigenia* templum celebre & in eo fortes.

Rr

HEKE-

a *Nomentum*. b *Latium* primum. c *Latium* *Vetus* & *Novum*. d *Roma*. e *Tibur*. f *Præneste*. g *C. Marii* mors. h *Fortunæ Primigeniæ* templum.

(* Editiones *Vorsiana* & *Labbéana* *Monte Eretondo* habent sed malè. Cluverius noster in *Italiae Antiquæ* libro 2. pag. 667. scripsit: *Eretum oppidum sive vicus, quamvis ex supra citatis satis jam clarè patet esse id opidum quod haud procul Tiberis ripâ in edito colle vulgò nunc dicitur MONTE RITONDO, tamen &c.* Sic & *Maginus* in *Mappis Geographicis*.)

Tusculum.
Aricia.
Lanuvium.
Alba longa.
Lavinium.
Laurentum.
Ostia.
Antemna.
Collatia.
Fidena.

itinere quondam; π *Tusculum*, nunc *Frascati*; ρ *Aricia*, nunc *L. Aricia*; σ *Lanuvium*, nunc *Città Lavina*; τ *Alba longa*, inter Albanum quondam montem & Lacum; & Albæ mater τ *Lavinium*, prope litus, nunc *Patricia*; inde ν *Laurentum*, nunc *Paterno*: & tandem ϕ *Ostia* ab Ostiis Tiberinis nomen habens. Circa Anienis Tiberisque confluentis opida χ *Antemna*, ψ *Collatia*, ω *Fidena*, in tenuibus incertisque vestigiis ostent-

HEKELII.

a *Servius* ponit *Antiquum Latium* à *Tiberi* ad *Fundos*; θ *Novum* inde usque ad *Vulturnum Fluvium*, qui juxta *Cumas* in mare labitur, & *Natarone* hodie *Leandro* vocatur.

b Clarissimo Viri incomparabilis, *Athanasii Kircheri*, nomine hætenus magis clara.

c *Livius*. Hoc Oppidum tantæ est antiquitatis, ut de ejus exordio & conditore non consentiant auctores, & diversi propter eam diversa tradant.

BUNONIS.

π a *Tusculum* XII. millibus passuum ab urbe Roma versus Orientem ultra *Lanuvium*, *Ariciamque* & *Albanum montem* fuit supra *Frascatium*; ubi hodiè ingentes murorum reliquæ supersunt. In *Tusculano* agro celeberrima fuit *villa Ciceroniana*, quod b *Tusculanum Ciceronis* dictum, eo situ, ubi nunc est cœnobium, quod vulgò *Santa Maria di Grotta Ferrata* appellatur.

ρ c *Aricia* est in viâ *Appiâ*, mille passus ultra *Albanum opidum*, XIII. millia passuum Româ distans. In agro ejus fuit d *Nemus Aricinum*, & *Lucus Dianæ Aricina*. *Nemus* istud *Dianæ* dictum quoque est *Nemus e Lucus Egeriæ*, ab *Egeriâ nymphâ*, quam conjugem *Numæ* sinnerunt.

σ f *Lanuvium* ultra *Ariciam* & *Dianæ nemus* apud eandem viam *Appiam* fuit. *M. Aurelius Antoninus Pius* Imperator apud hoc opidum in villâ *Lanuvinâ* natus est. Apud *Lanuvium* quoque fuit templum & g *lucus Junonis Sospitæ*.

τ h *Alba longa* fuit ad Orientalem lacus

Albani ripam, in iis tumulis, qui medii inter montem & locum intercedunt ad XX. fere millia passuum Româ distans. A situ porrectæ in dorso urbis *Longa Alba* appellata est, ut discerneretur ab altera *Alba in Marfis*, cujus opidani dicebantur *Albenses* discriminis ergò, quum *Alba longa* incolæ *Albani* dicerentur. A *Tullo Hostilio* destructa est *Alba ista*, & tota interiit sine vestigiis.

τ i *Lavinium* ad *Numicii fontem* positum fuit, in eo colle, in quo nunc conspicitur fanum *S. Petronella*, à quo III. millia passuum sunt ad ostium amnis & mare. In *Numicio fl.* periit k *Aeneas* cum hostibus dimicans, cui *Afcanius* templum hic constituit, quod l *Dei Indigetis*, seu *Patris Indigetis* appellavit. Fons *Numicii* & antrum, unde is exit, sacrum erat m *Annæ Perennæ*.

ν n *Laurentum* haud procul fuit à *Tiberi* ad mare.

ϕ o *Ostia* ab *Anco Martio* condita vulgò creditur, tria ferè millia passuum à litore hodie abest apud flexum amnis, cum ingentibus veterum murorum vestigiis.

χ p *Antemna* five *Antemna* fuit inter *Nomentanam*, *Tiburтинamque* vias, apud lævam *Anienis ripam*.

ψ q *Collatia* in iis collibus seu tumulis fuit, qui inter viam *Prænestinam* sternuntur & lævam *Anienis ripam*; qua pars aquæ *Crabra*, quæ hodie vulgò *La Marana* dicitur, *Anieni* miscetur, ad sextum ferè ab urbe lapidem.

ω r *Fidena* urbs V. millia passuum Roma abfuit; ad *Castellum Jubileum* ejus visuntur rudera. Accidit apud *Fidenas* anno *Tiberii* Imperatoris XII. res admodum miserranda.

Nam

a *Tusculum*. b *Tusculanum Ciceronis*. c *Aricia*. d *Nemus Aricinum*. e *Et Lucus Egeriæ*. f *Lanuvium*. g *Junonis Sospitæ templum & lucus*. h *Alba longa*. i *Lavinium*. k *Aeneæ mors*. l *Templum Dei Indigetis*. m *Fons Annæ Perennæ*. n *Laurentum*. o *Ostia*. p *Antemna*. q *Collatia*. r *Fidena*.

ostenduntur. ^a Rutuli pars fuere Latinorum; caput eorum ^β Ardea.

Rutuli.
Ardea.

IV. ^γ In Æquis fuere ^δ Carseoli five Carsula, nunc Arfuli, & Valeria, quæ & Varia, nunc Vico Varo; tum ^ε Sublaqueum, nunc Suliaca; ^ζ Algidum, in Algido monte & nemore, nunc Setva d'Algieri.

Æqui.
Carsula.
Varia.
Sublaqueum.
Algidum.

V. ^η Hernicorum fuere; ^θ Anagnia, ^ι Alatrium, ^κ Verula, ^λ Ferentinum, nunc Anagni, Alatri, Veroli, Ferentino, dicta.

Hernici.
Anagnia.
Alatrium.
Verula.

VI. Sub Hernicis ad mare fuerunt ^μ Volsci, opida eorum in litore ^ν Antium, ^ξ Circaei, ^ο Tarracina, quod antea An-

Ferentinum.
Volsorum opida.
Antium.
Circaei.
Tarracina si-
ve Anxur.

xur:

Nam amphitheatri cavea, populo gladiatorum munus spectante, collapsa est; & plusquam L. hominum millia occidit.

in Orientem æstivum fuit ab Anagnia.

^κ Verula infra Alatrium jacent in Austrum versus, ad v. circiter millia passuum.

^λ Ferentinum infra illa opida est in via Latina.

^μ Volsorum sermo à reliquis Italiæ linguis fuit discretus. Oscè d & Volsè fabulantur, nam latinè nesciunt, inquit Festus. Ipsa gens magna, potens & bellicosa. Incoluere autem Volsci inter Rutulos, Latinos, Æquos, Hernicos, Marfos, Samnites, Campanos, Auruncos, Aufones & mare. At secundo illi Latio antiquo, jam inde sub regibus Romanis adjecta fuit magna pars agri Volsci: adeoque omne litus ad Tarracinam usque urbem.

^ν Antium hæud amplius exstat; at nomen ejus reliquum est in promontorio, quod vulgo Capo d'Anzo dicitur. Fuit olim urbs valida, & totius gentis caput. Piratica veteres Antiates fuere insignes. C. Manius in suggestu ^ο rostra, devictus Antiatibus, fixit.

^ξ Circaei five Circaum opidum olim fuit inclitum: ejus vestigia aliqua etiam nunc visuntur in monte, vulgò Città Vecchia dicta.

^ο Tarracina arx præcipuè condita fuit in scopuloso ac præcipiti vertice candidi montis; in quo nunc quoque ingentes conspiciuntur antiquæ fabricæ reliquiæ figurâ quadrata. Partem urbis jam olim sub monte in plano fuisse sitam, ubi hodierna visitur urbs Tarracina, discimus ex Livii lib. iv. In

R 1 2

vertice.

BUNONIS.

^a Rutuli Lanuviorum, Laurentium, & Volsorum finibus clauderantur.

^β Ardea v. circiter millia passuum à mari recedit xx. millia passuum Româ distans; hodie vicus est. Ardeatium ager palustris & morbosus esse perhibetur.

^γ Æqui, qui & Æquani, & Æquicoli, & item Æquiculani dicti sunt, unde originem duxerint, incertum est. Incoluerunt ad utramque Anienis ripam inter Sabinos, Marfos, Volscos, Hernicos atque Latinos.

^δ Carseoli opidum ad Anienem fuit media fere regione inter Vicum ^ε Varum & Sublaqueum. Romani usi sunt hoc opido ad nobiliores captivos asservandos.

^ε Sublaqueum nomen habet à tribus lacubus, quos Anio in Tiberim defert. Eò, relictis literarum studiis, clam fugiens devenit S. Benedictus.

^ζ Algidum nobilitarunt Æqui clade à Q. Fabio Vibulano cof. accepta. Item Lucius Virginius centurio, cujus filiam Virginiam Appius Claudius corrumpere volebat, in Algido militabat.

^η In Novo Latio ^h Hernici inter Latinos, Æquos, Marfos & Volscos fuere medii.

^θ Anagnia fuit caput gentis.

^ι Alatrium xi. circiter millia passuum

^a Rutulorum fines. ^b Ardea. ^c Æqui. ^d Carseoli. ^e Varia. ^f Sublaqueum. ^g Algidum. ^h Hernici. ⁱ Anagnia. ^k Alatrium. ^l Verulæ. ^m Volsorum fines. ⁿ Antium. ^ο Rostra R. ^p Circaei five Circaum op. ^q Tarracina.

Pomptinus
ager & Palu-
des.
Suessa Pome-
tia.
Velitræ.
Cora.
Norba.
Priverium.
Setia.
Signia.
Sulmo.
Frusino.
Fabrateria.
Aquinum.
Calinum.

xur : intus statim celeberrimus *Pomptinus ager*, & π *Pomptina Paludes*, à capite olim Volscorum ρ *Suessa Pometia* dictæ, inde σ *Velitræ*, τ *Cora*, υ *Norba*, ϕ *Priverium*, χ *Setia*, ψ *Signia*, ω *Sulmo*, α *Frusino*, β *Fabrateria*, γ *Aquinum*, δ *Casinum*,

vertice isto haud dubie fuit α *Jovis Anxuris templum*. *Insulam* quondam fuisse Tarracinam falsò arbitrati sunt Solinus & Martianus Capella. β Portus Tarracini vestigium in mari hodieque conspicitur. *Calida* etiam memorantur ϵ *aque Tarracineses* salutaris; & δ *fontis Neptunius* mortiferus, ex quo qui imprudenter biberant, vitâ privabantur. Vitruvius. Tota ista planities, quæ Velitris; Coræ, Norbæ, Sulmoni; Setiæ, atque Priverno subjacet, ad Tarracinam usque, quâ Pomptina erat palus, ϵ *Campus* sive *ager Pomptinus* appellatus fuit; in quo *Mutianus*, Plinio teste, urbes xxiii. fuisse prodidit; earum caput fuisse ζ *Pometiam*.

HEKELII.

δ S. Obscè nonnullis. (* Hekelius voluit Obscè quod Scaligero placuit & a posterioribus criticis rejicitur.)

BUNONIS.

π *Pomptina palus* dicta est, quia in *Pomptino* sive *Pometino* erat ager, à *Suessa Pometia* urbe: etiam η *Satura palus* appellata. Has paludes *Julius Cæsar* ficcare destinavit; quod opus perfecit *Augustus*. Appius cos. Rom. injecto paludibus aggere *viam* stravit, quæ ι *Appia* dicta, in eaque opidulum condidit κ *Forum Appii*, Actorum cap. 28. memoratum. Propter *viam* istam Appiam post *Augusti* siccationem fossa deducta est, à Foro Appii ad *Feroniæ* usque fanum prope Tarracinam; per quam navigantes iter faciebant; multis naves trahentibus. Et quum Paludes istæ restagnarent, denuo siccatae sunt; ac præcipuè à *Theodorico Gothorum Rege*. *Cassiodorus*.

ρ δ *Suessa Pometia*, ad discrimen *Suessa Auruntæ* dicta, sita fuit circa Velitras & Coram.

α *Jovis Anxuris templum*. β Portus Tarracinesis. ϵ *Aq. Tarracineses*. δ *Fontis Neptunius*. ϵ *Pomptinus Campus*. ζ *Pometia*. η *Satura palus*. ι *Via Appia*. κ *Forum Appii*. λ *Suessa Pometia*. μ *Velitræ*. ν *Cora*. ω *Norba*. ϕ *Priverium*. χ *Setia*. ψ *Setinum vinum*. θ *Signia*. ι *Vinum Signium*. υ *Sulmo*. α *Frusino*. γ *Fabrateria*.

σ δ *Velitræ* urbs, vulgo etiam *Velitri*, Roma distat xxiv. millibus passuum ϵ . *Livius* lib. II. tradit eam urbem pestilentia adeo exhaustam fuisse, ut decima tantum incolarum pars reliqua manserit ζ . *Furio Camillo* & *C. Mænio Nepote* cos. quod toties rebellasset, muri dejecti, jusque fuit trans Tiberim habitare.

τ δ *Cora* versus ortum Solis Velitris proxima est.

υ *Ultra Coram*, versus *Signiam* euntibus, erat ρ *Norba*. *Plinii* ætate in ruinis jacuit. Ea ab *Æmilio Lepido* per conditionem capta, opidani mutuis vulneribus ceciderunt, alique ignem tectis subdiderunt: quod contigit *Cos. C. Mario* juniore, & *Cn. Papiro Carbone* tertium.

ϕ δ *Piperno* quod hodie appellatur, ad duo circiter millia passuum, circa *Amasenum* amnem, qua iter *Anagniam*, veteris ρ *Priverni* ruinæ conspiciuntur.

χ δ *Setia* in montium jugo, quod juxta *Pomptinos* campos ad *Asturam* usque protenditur, sita est. *Augustus Cæsar* τ *Setinum vinum* cunctis prætulit, quod non semere crudatibus noxiis ab eo saliva moveatur. *Plin.*

ψ δ *Signia* ultra *Norbam* versus Orientem est. *A signis*, quæ illic in castris fixerant *Romani* milites, nomen accepit opidum: nam quum in eo campo milites hybernantes castra ita communiissent, ut nihil ab opido differrent, *Tarquinius* coloniam eò deduxit. *Dion. Hal.* l. IV. τ *Vinum Signium* alvum maximè sistere tradidit *Strabo*.

ω δ *Sulmo* in eodem jugi dorso est, quâ Velitras iter à *Setia*. ζ

α δ *Frusino* antiquum opidum in *Via Latina* vii. millia passuum ab *Hernicorum* opido *Ferentino* est.

β δ *Fabraterne* missis *Romam* legatis sese in fidem

sinum, & *Atina*, & *Arpinum*, ⁿ *Arx*, ^o *Sora*: vulgò nunc dicuntur; *Belitri*, *Cora*, *Norma*, *Piperno*, *Sezza*, *Segni*, *Sarmonetta*, *Fraselona*, *Falvatera*, *Aquino*, *Monte Casino*, *Atina*, *Arpino*, *Arce*, *Sora*. At ⁱ *Fregella*, nunc *Ponte Corvo* est; & ⁿ *Interamna*, *l'Isola* nunc dicta.

VII. ⁿ *Aufonium* fuere ⁿ *Cajeta*, ^v *Fundi*, & *Formia*; nunc vulgò dicuntur *Gaëta*, *Fondi*, *Mola*.

Aufonium
opida.
Cajeta.
Fundi.
Formia.

CAP.

fidem populi R. dederunt, ut à Samnitium armis defenderentur. Liv. lib. 8.

^γ ^a *Aquinum* nunc tenue opidum est; Episcopali tamen dignitate insignè; *Thome Aquinatis*, Scholastici doctoris, Thomistarumque conditoris patria.

^δ ^b *Casinum* sive *Cassinum* in eo fuit monte, qui opido s. *Germani* imminet, & habet cœnobium S. *Benedicti*, quod vulgò dicitur *Monte Casino*. Sub *Casino* illo fuit ^c *M. Terentii villa*, Ciceroni in *Philippica II.* memorata. In *Casinate* quoque est ^d *Scatebra* fluvius frigidus, æstate abundantior. Plin.

HEKELII.

^e *Oppidum olim Volscorum* erat antiquitate & potentiâ clarum, cujus in *Romana* Historiâ est mentio. Nam ab *Anco Martio*, Rege *Romanorum*; obsidione gravi ad deditiorem compulsus *Velitras Dionysius Halicarnassensis* scribit.

^f Hanc Urbem nutrimentorum *Augusti* locum extitisse suo tempore, autor est *Suetonius*.

^g *P. Ovidii Nasonis*, Poëtæ ingeniosissimi, Patria est.

BUNONIS.

^e *Supra Casinum Aquinumque* versus Septentriones circa *Melfis* fl. fontes apud montem *Apenninum* in primis *Volscorum* urbs ^c *Atina*.

^ζ *Ab Atinâ* versus *Solis Occasum*, inter *Melfem* & *Lirim* est ^ε *Arpinum* opidum antiquum. Hic ^ε *Cicero* matre *Helvia*, patre equestris ordinis, ex regio *Volscorum*

genere, natus est. *Hieronymus in Eusebii Chron.* *Febrenus* fl. apud *Liris* confluentem insulam efficit, quæ hodie vulgò dicitur *Il Fiume della Posta*, in ea fuit ^h *Ciceronis prædium*.

ⁿ *Inter Arpinum & Aquinum* est ⁱ *Arx* opidum, Ducatus titulo nobile, ad quod fuit ^k *Arcanum*, *Quinti Ciceronis*, *Marci* fratris, prædium.

^θ ^l *Sora* opidum supra *Arpinum* & *Ciceronis* villam *Fibernique* confluentem apud dextram *Liris* ripam situm est.

ⁱ ^m *Fregellas* opidum fuisse apud dextram *Liris* ripam, ubi nunc est *Ceperano* opidum, probat ipse Auctor in *Italix Ant. lib. 3. cap. 8.*

ⁿ ⁿ *Interamna Lirinas* cognominata ab *Liri* amne, ad discrimen *Interamna in Umbria*: situm enim fuit id opidum ad *Lirim* amnem. Ex adverso *Pontis Curvi* in lævam *Liris* ripam influit amnis; à *Casino* & *S. Eliæ* opido delatus; inter quem & *Lirim* antiquæ urbis vestigia nonnulla hodieque visuntur; quas veteris *Interamna Lirinatis* reliquias esse, *Livij* & *Strabonis* descriptio docet. Quæ verò insula illa fuerit, quam Auctor dicit, *Interamnium*, in *Arpini* descriptione ex *ipsius Cluverii Italia* jam dictum est.

^λ *A Volscis* ad fretum usque *Siculum*, apud *Inferum* juxta & *Superum* mare, tenuere antiquissimis temporibus ^o *Aufones* gens, *Græcorum* etiam sententia; totius *Italix* antiquissima; à qua illi omne reliquum etiam terrarum spatium à freto ad *Alpes* appellaverè *Aufoniam*. Ejus gentis magna pars ^p *Opici* & *Ofci* appellati sunt; atque iterum horum pars; inter *Campania*

R r 3 I I R E T I I

^a *Aquinum*, *Thomæ* patria. ^b *Casinum*. ^c *Terentii villa*. ^d *Scatebra* fl. ^e *Atina*. ^f *Arpinum*. ^g *Ciceronis* patria. ^h *Prædium Ciceronis*. ⁱ *Arx*. ^k *Arcanum*, *prædium*. ^l *Sora*. ^m *Fregellæ*. ⁿ *Interamna Lirinas*. ^o *Aufones*. ^p *Opici* sive *Ofci*.

niam Sidicinarum & Volscorum fines mareque, ^a Aurunci dicti sunt.

^μ ^b Cajeta promontorium, opidum & portus est ^h; ^c Sinus Cajetanus olim etiam dicebatur Amyclanus. In medio Cajetæ & Formiarum posita fuit villa Ciceronis, & Cajeta, & ^d Formianum appellata. Hic Cicero ab Antonio immixtis percussoribus, Herennio centurione, & Popilio tribuno, quem parricidii reum quondam defenderat, occisus est sexagesimo quarto ætatis anno.

^v Inter Formianos Fundanosque montes erat Cæcubus ager, & in ipso opidum ^e Fundi: Juxta Lacus Fundanus.

a Aurunci. b Cajeta. c Cajetanus s. d Formianum, Ciceronis villa. e Fundi & lacus Fundanus. f Formiæ. g Portus Formianus.

^ξ ^f Formiæ, olim Hormiæ dictæ, habuerunt ^g portum Formianum.

H E K E L I I.

^h Arcem illius loci in angulo Promontorii versus Orientem posuit olim Ferdinandus, Arragonum Rex, pulsus ex Regno Neapolitano Gallis. Nostrâ memoriâ Carolus V. Imper. & Rex adjecit rupem vicinam, Pontæque sublicio junxit Arci superiori. Atque itâ moles turribus ac propugnaculis adauctas duplicavit, & Promontorio toto simul incluso Urbi fossâ murisque connexit.

CAPUT XXVIII.

Picentes, Vestini, Marrucini, Peligni, Marsi, Frentani, Samnites, Hirpini. ⁱ

I.

Picentes.

Ancona.

ULtra Apenninum rursus juxta Sabinos & Umbros, fuere ^a Picentes inter Æsim & Aternum amnes: quorum hic nunc Pescara dicitur. Regio eorum vocabatur ^β Picenum, gens à Sabinis fertur orta. Opida in littore; ^v Ancona; Græcorum

B U N O N I S.

^α ^a Picentes seu Picentini, fuerunt Sabinorum pars, à quibus progressi novam remp. constituerunt.

^β ^b Picenum copia & omnis generis frugibus abundans tradunt auctores.

^v Ab Æsi flumine ad mare Picentium opidum primum est ^c Ancona, ubi Cumerium promontorium, ab iis Syracusanis condita, qui Dionysii fugerant tyrannidem. Nomen habet à cubito, qui Græcis est ἄγκυον. (* Inde hodiernum regionis nomen Marca d'Ancona, Italis; la Marche d'Ancone, Gallis; Latine Marchia Anconitana.

R E I S K I I.

ⁱ ^d Picentum & Picentina regio nomen à Picentibus, ipsi autem à Pico regio vel ave,

quam ille auguria captaturus domi aluit, habuisse dicuntur: Idque duplex fuit, vel superius, quod heic describitur, mari Adriatico vicinum; vel inferius Campaniam inter Lucaniamque mari Tyrreno propius, quod Picentes Romanis victoribus cessuri occupaverant. In Notitia vero imperii Romani distinctius habetur, aliud quidem urbarium vel suburbicarium, nempe provincia, urbis Præfecto & vicario commissa; Aliudque annonarium, unde in usum Cæsaris annona rediit. Proxima Piceno Valeria fuit ex Imp. Constantini tempore, alias Marforum, Æquorum & Pelignorum regio, ad viam Valeriam sita, ipsaque suburbicaria. Samnium autem provinciis præfidialibus in Notitia Imper. accensetur, post Valeriam diminutam modo arctius modo majus.

BUNO-

a Atria, Picentes. b Picenum. c Ancona. d Picentum duplex.

corum colonia, à Syracusanis condita: ^d *Castrum novum*, nunc *Flaviano*, ^e *Castellum Truentinum*, ad Truentum amnem. Intus ^z *Auximum*, nunc *Osmo*; ⁿ *Septempeda*, nunc *S. Severino*; ^h *Tollentinum*, ⁱ *Firmum Picenum*, & ^k *Asculum Picenum*, ^l *Interamnium*, ^m *Atria*: quæ nunc, *Tollentino*, *Fermo*, *Ascoli*, *Téramo*, *Atri*.

II. Picentibus continuabantur ^v *Vestini*, quorum opida ^z *Angulus* & ^o *Pinna*; vulgò nunc *Cività di Santi Angelo*, & *Cività di Penna*; ⁿ *Avia* sive *Avella*, nunc est *Aquila*.

III. Vestinis ad mare contermini erant ^z *Marrucini*, quorum opidum ^o *Teate*, nunc *Tieti* & *Thieti*.

IV. Marrucinis simul & Vestinis finitimi erant ^r *Peligni*, quorum caput olim ^v *Corfinium*, nunc destructum; deinde

Castrum novum.
Castellum.
Auximum.
Septempeda.
Tollentinum.
Firmum.
Asculum.
Interamnium.
Vestini.
Angulus.
Pinna.
Avia.
Marrucini.
Teate.
Peligni.
Corfinium.

BUNONIS.

^d Ad ostium Batini amnis dextra ripà ^a *Castri Novi* visuntur vestigia.

^e Ad Truenti fl. ostium fuit *Truentum*, sive ut alii habent ^b *Truentinum Castrum*. (* *Truentus amnis* nunc *il Tronto* ab accepto rivulo *Marice* ad ostium usque, Anconitanam Regionem ab Aprutio dirimit. An *Castellum Truentinum* ad dextram fluvii, aut ad sinistram, positum fuerit, ambigitur, ad dextram nunc est *torre Segura*, ad sinistram *porto d'Ascoli*; id est, *Asculi Piceni navale*.)

^z Ab Ancona xi. fermè millia passuum abest ^c *Auximum*, apud *Miseonem* amnem.

ⁿ ^d *Septempeda* ad *Potentia* amnis ripam est.

^h Et ^e *Tollentinum* ad *Fluoris* amnis ripam, nunc *Tollensine*.

ⁱ ^f *Firmum Picenum*, tria millia passuum à litore distitum, navale habuit *Castellum Firmanorum*.

^k ^g *Asculum* cognomine dicitur *Picenum*, ad discrimen *Asculi Apuli*, apud *Truentum* fl. est.

^l ^h *Interamnium* sive *Interamnium* inter confluentes *Turdini* ac *Viciolæ* amnium positum est; unde ei nomen quæsitum.

^m ⁱ *Atria* sive *Hadria* inter *Vomanum* *Matrinum*que amnes in edito colle sita est.

^v ^r *Corfinium* à dextrâ *Aterni* fl. ripâ III. millia

^v Inter *Matrinum* & *Aternum* amnes fuere ^k *Vestini*, qui videntur *Sabini* sive *Samnitici* fuisse generis: nisi ex *Illyrico* in has oras venerint.

^z ^l *Angulus* haud procul lævâ *Salini* ripâ, infra *Pinnam*, in edito colle positum est.

^o ^m *Pinna* supra *Angulum* inter *Matrinum* & *Suinum* amnes, sed *Suino* propior est.

ⁿ ⁿ *Avia* haud longè abest à fontibus *Aterni*.

^o ^o *Marrucini* angustos admodum incoluere fines, inter *Vestinos*, *Pelignos* & *Frentanos*. Eorum genus *Cato* à *Marfis* deductum voluisse videtur.

^z In tam arctis finibus unum tantum refertur opidum ^p *Teate*. In agro *Teatino* prodigium accidit anno *Neronis* supremo; oliveto universo publicam viam transgresso; arvisque inde è contrario in locum oliveti profectis. *Plin.* l. 2. cap. 83.

^r ^q *Peligni* inter *Vestinos*, *Marrucinos*, *Frentanos*, *Samnites*, & *Marfos* incoluerunt, *Aterno* & *Sagro* amnibus, *Apeanino* monte & *Frentanorum* finibus inclusi, gens parva. Ex *Illyrico* profectos *Pelignos* tradit *Festus*: alii tamen auctores eos à *Sabinis* ortos esse contendunt.

^v ^r *Corfinium* à dextrâ *Aterni* fl. ripâ III. millia

^v ^r *Corfinium* à dextrâ *Aterni* fl. ripâ III. millia

^v ^r *Corfinium* à dextrâ *Aterni* fl. ripâ III. millia

^v ^r *Corfinium* à dextrâ *Aterni* fl. ripâ III. millia

^v ^r *Corfinium* à dextrâ *Aterni* fl. ripâ III. millia

^v ^r *Corfinium* à dextrâ *Aterni* fl. ripâ III. millia

^v ^r *Corfinium* à dextrâ *Aterni* fl. ripâ III. millia

^a Castrum novum. ^b Truentum. ^c Auximum. ^d Septempeda. ^e Tollentinum.
^f Firmum. ^g Asculum Picenum. ^h Interamnium. ⁱ Atria sive Hadria.
^k Vestini. ^l Angulus. ^m Pinna. ⁿ Avia. ^o Marrucinatorum fines.
^p Teate. ^q Pelignorum fines. ^r Corfinium.

Sulmo.

de ϕ *Sulmo*, nunc *Sulmona*, & *Surmona* sive *Sermona*.Marfi.
Alba Fucen-
tis.V. Pelignis & Vestinis in mediterraneo continuabantur
 α *Marfi*, quorum ψ *Alba Fucentis*, ad Fucinum lacum;
quæ hodieque nomen antiquum in ruinis retinet; vulgò *Al-*
be & *Alba* dicta, & *Marrubium*, nunc *Morréa*.

Marrubium.

Frentani.
Ortona.
Anxanum.
Histonium.
Samnites.
Bovianum.
Æsernia.
Sepinum.VI. Rurfus in littore ultra Marrucinos & Pelignos incole-
bant ω *Frentani*; quorum opida α *Ortona*; β *Anxanum*, γ *Hi-*
stonium; nunc *Ortona*, *Lanzano*, *Guaſto d'Amone*.VII. Infra Frentanos fuere δ *Samnites*, *Sabelli* etiam dicti,
à Sabinis orti: & à Samnitibus orti ϵ *Hirpini*. Illorum re-
gio *Samnium*; in quo opida, ζ *Bovianum*, η *Æsernia*, θ *Sepi-*
num,

millia passuum distitum fuit, & VII. à Sul-
mone; quo loco antiquæ urbis ruinæ vi-
suntur. Ab Italicis populis opidum hoc *Arx*
belli, quod & *Italicum* & *Sociale* appella-
tum, contra Romanos constitutum erat.

H E K E L I I.

a Antiqua Urbs, quæ edito in colle jacet
 γ . Milliaribus à Mari distans, ac loci amce-
nitate mirè gaudens.

B U N O N I S.

ϕ a *Sulmo* opidum *Ovidii* b patria inter
duorum amnium, qui hinc uno alveo in
Aternum apud Populium opidum defluunt,
confluentes positum est: unde ipsi *Ovidio*
appellatur *Sulmo gelidus*, *humidus*, *irriguis*
aquis saluber. Hanc urbem in bello civili
deleri iussit *Sylla*.

α b *Marforum* lingua eadem fuit, quæ
Sabinorum; unde colligitur, eos ejusdem
cum his fuisse generis. Sedes suas habuerunt
inter Vestinos, Pelignos, Volscos, Herni-
cos, Æquos & Sabinos.

ψ c *Alba Fucentis* à lacu *Fucino* sic co-
gnominata fuit. Opidani dicti sunt *Alben-*
ses. *Alba*, quod in interioribus sita, atque
optimè munita esset; sæpenumero custodiae
loco fuit à Romanis data: in quam dederent,
quos asservari vellent. *Strabo* l. v. Huc
Syphax Numidarum rex, *Persus* Macedo
cum filio *Alexandro*, & *Bituitus* Arverno-
rum rex, alique in custodiam missi sunt.

ω d *Frentani*, Samnitium progenies, ad
Mare Superum à Marrucinis ad Frentonem
amnem porrècti, a tergo conterminos ha-
buere Pelignos & Samnites.

α e *Ortona* primum opidum est à Marru-
cinis.

β f *Anxanum* haud ita procul *Sagri læva*
ripà jacet.

γ Post *Sagrum* ad XIV. millia passuum
sequitur g *Histonium*.

δ h *Samnites* incoluere regionem, quæ
est intra fines Daunorum, Apulorum, Hir-
pinorum, Campanorum, Pelignorum &
Frentanorum e ; ita appellati à *Samnio* opido,
quod cum cæteris adeo eversum, ut *Sam-*
nium requiratur in ipso *Samnio*, nec in-
veniri possit. d

ϵ i *Hirpini* tenuerunt agros, qui conti-
nentur finibus Apulorum, Lucanorum, Pi-
centinorum, Campanorum & Samnitium.

ζ k *Bovianum* ad Appennini montis radi-
ces & *Tiferni* fontes est; caput olim *Samni-*
tium longè ditissimum, ex quo à *C. Petilio*
Dictatore capto plus prædæ pæne egestum,
quam ex omni *Samnio*.

η l *Æsernia* citra Appenninum est, apud
lævam *Vulturni* amnis ripam.

θ m *Sepinum* apud *Tamari* fontes situm,
Ptolemæo scribitur *Sapinum*.

H E K E L I I.

b Omnium Elegiacorum Poëtarum, *Dem-*
pſtero teste, principis.

 c Ca-

a Sulmo. b Marforum fines. c Alba Fucentis. d Frentanorum fines. e Orto-
na. f Anxanum. g Histonium. h Samnitium. i Hirpinorum fines. k Bo-
vianum. l Æsernia. m Sepinum.

MARE SUPERUM sive ADRIATICUM

Epuloneus
 Clusium n. d.
 Imo
 Bucca
 Clusium n. Fortore
 Nonfredonia
 Sinus Uriae
 Luvenum
 Arium n. Bari
 Brundisium n. Adunty
 Menum n. Lezze
 Salernus ME
 Calabri n. Asypoli
 PIA
 Bafar
 Leuca
 Prom. Sallentinum f. Lippigium

MARE TYRRENUM sive TUSCUM

MARE AUSONIUM vel SICULUM

Campania
 Samnii Apulie
 Lucanie
 Brutiorum
 P. et. V. n. d.
 P. et. V. n. d.
 Campania
 Samnii Apulie
 Lucanie
 Brutiorum
 P. et. V. n. d.
 P. et. V. n. d.

num, ⁱ *Allifæ*, ^u *Telesia*; nunc vulgò *Bojano*, *Ifernìa*, *Se-
pino*, *Alifi*, *Telese*. Horum opida, ^λ *Beneventum*, ^μ *Equus
Tuticus*, ^ν *Abellinum*, ^ξ *Compsa*; nunc *Benivento*, *Ariano*,
Avellino, *Conza*.

Allifæ.
Telesia.
Hirpini.
Beneven-
tum.
Equus Tuti-
cus.
Abellinum.
Compsa.

^c *Caracenorum*, *Marratinorum*, *Vesino-
rum*.

^d Unde autem Regioni huic *Aprutii* ap-
pellatio sit enata, non est facilè judicare
propter *Autorum* dissensiones.

BUNONIS.

ⁱ ^a *Allifæ* opidum infra *Æferniam*, prope
Vulturni ripam est.

^u *Telesia* haud procul confluentes Vultur-
ni Sabatique fluminum jacet.

^λ ^b *Beneventum*, antè *Maleventum*, inter
Sabati Calorisque confluentes situm, Auctòr
in descriptione Italiæ Antiq. l. 4. c. 7. ad-
scribit Samnitibus. Inter Beneventum &
Calatiam Campaniæ opidum, fuit ^c *Cau-
dium* opidum; eique contiguæ ^d *Furcula
Caudina* five *Saltus Caudini*, Romanorum
ignominia celebres. *Furca* autem five *an-
gustia* illæ sunt, quas *Isclerus* amnis apud
opidum S. Agathæ medias secat, in Vul-
turnum flumen versus Calatiam contendens.
Hic exercitus Rom. ipseque coff. *T. Veturius
Calvinus* & *Sp. Posthumius* infidiis Samni-

tium circumventi, *armis* relictis, sub jugum
missi sunt feminudi. ^e *Ærola* opidum posi-
tum in extremo jugi, quod *Caudinas Furcas*
à sinistra *Iscleri* ripa claudit, *vetus Cau-
dium* est.

^μ ^f *Equus Tuticus* five *Magnus* ultra Fri-
centum versus Septentriones in edito colle
situm est.

^ν ^g *Abellinum* opidum ad Sabatum fl. est.

^ξ ^h *Compsa* opidum haud procul fontibus
Aufidi fl. jacet. Cæterum ad *Caloris* fl. dex-
tram ripam est opidum perantiquum ⁱ *Tau-
rasium*; circa quod ^k *ager Taurasinus*, in
quem *Ligures Apuani*, qui se Romanis de-
diderant, datâ etiam pecuniâ, unde novas
ædes compararent, sumptu publico traducti
sunt P. Cornelio & M. Bæbio Coff. ne redi-
tûs spes esset: quod nullum alium antè finem
fore belli *Ligustici* putarent Romani. Circa
utramque *Caloris* ripam latissimi illi *Campi*
sunt *Taurasini*, in quibus Romani *Pyrrhum*,
Epirotarum Regem, acie victum profliga-
runt.

^a Allifæ. ^b Beneventum. ^c Caudium. ^d Furcæ Caudinæ. ^e Ærola. ^f Equus
Tuticus. ^g Abellinum. ^h Compsa. ⁱ Taurasium. ^k Taurasinus ager,
five Taurasini Campi.

C A P. XXIX.

De Campania & Picentinis, Apulia, Calabria. x

I.

Juxta Samnites Hirpinosque ad mare Inferum erat ^a *Cam-
pania*, vulgò nunc *Terra di Lavoro*: in qua summum *Li-
beri*

BUNONIS.

^a ^a *Campani*, Opica five *Osca* gens, è
Samnitibus profecti, regionem incoluerunt
ad *Mare Inferum*, finibus *Novi Latii*,

Samnitum, Hirpinorum, & Picentinorum
comprehensam. Mirandam Campaniæ fer-
tilitatem, amoenitatemque præ omnibus aliis
Orbis terrarum agris prædicarunt auctores. ^a

Ss

HEKE.

^a Campaniæ fines.

Liternum.

Bajæ.

Misenum.

Puteoli.

beri patris cum *Cerere* certamen. Opida in litore ^β *Liternum*, Scipionis Africani voluntario exilio clarum; nunc vulgo *la Torre di Patria*: ^γ *Bajæ*, deliciae, an corruptelæ populi Romani: ^δ *Misenum*: nunc *Monte Miseno*; statio quondam classis Romanæ ad Inferum mare: ^ε *Puteoli*, *Puzzuolo*, portus ad

HEKELII.

^a Sic enim scribit *Leander*: *Mirabilis* profecto *Campania* est fertilitas non solum omnium rerum ad humanæ vitæ necessitatem utilium, sed etiam ad voluptatem atque delicias, incredibili quadam abundantia fecundissimæ. Unde non immerito à *Plinio* FELIX dicitur.

REISKII.

I Campania sedes Campaniorum, à Campis locisque campestribus nomen adscivit, *Plinio*, *Eustathio* & *Scholias*te *Horatii* testante; Gens illa *Oscæ* sive *Opicæ* infederat, & huic admitta Samnitum natio A. V. C. 332. Capuam occupasse apud *Livium* Lib. IV. legitur. ^a Ipsa Campania vero apud antiquos duplex, Una latius nempe dicta, & altera strictius sive angustius: Illa utrumque Latium vetus novumque continuit & Campania hodieque Romana dicitur, vulgo Campagna di Roma Italis, & ipsa regio quondam suburbicaria: sed Campania strictius dicta felix fuit; & Latio utrique opposita. Picentum ergo inferius de quo hic agitur, ex novis coloniis, quas supra commemoravimus, coaluit. Unum heic addimus de Punico vocabulo פכח *picceah* i. e. vate vel augure, unde Picum Picentesque *Bochartus* appellari voluit: Idem Calabriam de Punico כלבה *Kalaba* i. e. pice Peuce-tiam ἀπὸ τῶν πεύκων i. e. piceis arboribus denominatam statuit Lib. I. Chan. c. 33.

BUNONIS.

^β *Liternum* ad ostium *Literni* fl. situm fuit. *Scipio* hic moriens sepulchro suo inscribi iussit: *Ingrata patria, ne ossa quidem mea habeas*. Prope *Liternum* fuit ^c *Scipionis villa*, in qua olim ara & sepulchrum ejus.

^γ In litore eo situ, quo olim fuerant

^d *Bajæ*, hodie castellum est quod vulgo vocatur *Il Castell di Baja*. Fontes calidi, qui magno numero hic scaturiunt, *Bajas* reddiderunt celebres. *Bajas* continuo sequebantur ^e *Lucrinus* & *Avernus lacus*, ex quibus *Avernus* hodie exstat; *Lucrinus* vero interit cineribus oppletus. Sinus, in quo erant *Bajæ*, vocabatur sinus ⁱ *Bajanus*.

^δ & *Misenum promontorium*, hodie dicitur *Monte Miseno* & *Capo Miseno*. Portus hic fuit *Misenum* pulcher & profundus, in quo *Augustus Cæsar* classem collocavit ad tutelam *Inferi maris*. Ad hunc portum opidum fuit celebre *Misenum*, cujus rudera quædam hodie exstant, cum conspicuis theatri reliquiis, à *Saracenis* eversum. Inter *Misenum* promontorium & *Cumas* est ^h *Acherusius lacus*, sive *Acherusia palus*. Inter *Acherusium* lacum & *Liternum* ad litus fuerunt ⁱ *Cumæ* ^b, quarum reliquæ hoc loco supersunt ^c. Fuit olim opidum munitissimum, & veluti specula maris *Hetrusci*: ^k *Sibylla* hinc domicilium suum olim habuit, quæ inde *Cumana* dicta est.

^ε ⁱ *Puteolos* *Cumanorum* fuisse navale docet *Strabo*: hinc totus ille sinus, qui nunc *Neapolitanus* cognominatur, dictus fuit *Cumanus*. *Puteolos* dictos putant à *puteis*, quorum ibi magnus numerus: vel ab aquæ calidæ putore. ^m Portus hic fuit totius *Inferi maris* celeberrimus; maximè annona & mercibus ex *Ægypto* eò convectis, *Pyteolanus* dictus. (* Sic olim fuit: nunc vero *Neapolis*, *Liburnus*, *Genua*, aliæque non multæ huic portui primarium locum surripuerunt.) Inter *Gaurum montem* & *Puteolos* fuit ⁿ *Ciceronis villa*, in litore; quod ille *Puteolanum* appellavit, & postea *Academiam*; quum aliam villam ad *Lucrinum* lacum in collibus sitam, *Cumanum* vocaret.

HEKE-

^a Campania duplex. ^b *Liternum*. ^c *Scipionis villa*, ara, sepulchrum. ^d *Bajæ*. ^e *Avernus* & *Lucrinus* lacus. ^f *Bajanus* sinus. ^g *Misenum* promontorium & op. portus. ^h *Acherusius* lacus. ⁱ *Cumæ*. ^k *Sibyll. Cumana*. ^l *Puteoli*. ^m *Portus Puteolanus*, *Puteolanum*. ⁿ *Ciceronis villa*, *f. Academia*, *Cumanum*.

ad hoc mare totius Italiae celeberrimus: ζ *Neapolis*, *Parthenope* antè dicta, nunc *Napoli*, litterarum studiis Ciceronis, Virgiliique ætate clara η *Herculaneum*, vulgo *Torre di Greco*; & θ *Pompeji*, vulgo *Scafati*, Vesuvii montis incendio nota opida. Inde ι *Surrentum*, nunc *Sorrento*. Intus in mediterraneo, unde Campaniæ nomen, * *Capua*, à Tuscis condita; æmula quondam Romæ, atque ob id ipsum perdita, nunc ruinæ ejus visuntur duobus amplius millibus passuum à *Nova Capua*, λ *Suessa Aurunca*, nunc *Sessa*; μ *Venafrum*, nunc *Venafri*; ν *Casilinum*, nunc *Nova Capua* ad *Vulturnum* amnem;

Neapolis.

Herculaneum.
Opidum
Pompeji.
Surrentum.
Capua.

Suessa Aurunca.
Venafrum.
Casilinum.

HEKELII.

ζ Temporum, Turrium, Aquæductuum, aliorumque Operum amplissimorum.

η Superfunt quoque vestigia in alto Montis vertice Templi *Apollinis* longè conspicui atque celeberrimi, & passim à *Pœeis* decantati.

BUNONIS.

ζ *Neapolis* Cumanorum colonia, quum portum habeat capacissimum; ejus oportunitatem captavit Hannibal. Ab altera parte *Neapolis*; trans *Sebethum* amnem fuit *Palæopolis* opidum, in quo *Virgillii Maronis* fuisse monumentum *Statius* docet. Perierat autem *Virgilius* Tarenti, contracto ex ardore solis morbo, dum *Metapontum* cuperet videre.

η Ultra *Maronis* monumentum in eodem litore fuit *Herculanium* opidum.

θ Ultra *Herculanium* paullum à mari remotum fuit opidum *Pompeji*. Ad hoc opidum *Ciceronis* villa erat *Pompejanum*.

ι *Surrentum*, extremum in Campano litore opidum à *Sirenis*, quæ circa hæc loca sedem habuisse feruntur, nomen habere videtur. *Surrentini colles* vini præstantia maximè celebrabantur.

κ *Capua* ex Campaniæ urbibus olim prima fuit. *Samnitum* quidam in societatem urbis agrorumque recepti festo die gravatos somno epulisque incolas veteres novi coloni occiderunt, urbemque occuparunt. *Livius* l. 4. *Superbiæ* Campanorum

haud postremum exemplum refert *Val. Max.* l. 9. c. 1. Quum bello Punico II. ad *Hannibalem* descivisset *Capua*, & postea à Romanis acerrima obsidione expugnaretur, 80. principes senatus interfecti sunt; 300. nobiles in carcerem coniecti; ac multitudine civium venundata. At propter agri fertilitatem urbs servata est, ut esset aratorum sedes. Demum tamen Romani coloniam eò deduxerunt.

λ *Suessa* cognomine *Aurunca*, ad discrimen *Suessæ Pometiæ* dicta, haud procul à finibus *Auruncorum* est.

μ Extremum *Septemtriones* versus Campaniæ opidum fuit *Venafrum*, in dextra *Vulturni* ripa.

ν *Casilinum* in conspectu *Capuæ* fuit ad *Vulturnum* fl. *Casilinenses*, quum gravi obsidione ab *Hannibale* premerentur, summa virtute eam sustinuerunt, licet fames adeo invalesceret, donec modius frumenti drachmis ducentis venderetur. *Casilinum* quo fato extinctum sit, nescitur, *Pons* tamen super *Vulturnum* mansit *Casilinus* dictus: & quum vetus *Capua* ob commorantium facinora sæpius cremaretur, *Lando Comes* & *Landolfus* Episcopus illam apud pontem *Casilini*, sicut hodie cernitur, condiderunt.

HEKELII.

d *Capuam* SUPERBIÆ DOMICILIUM ATQ. LUXURIÆ SEDEM quotidie appellitantem.

Ss 2

BUNO-

ζ *Neapolis*. b *Palæopolis*. c *Virgillii* monumentum. d *Herculanium*. e *Opidum Pompeji*. f *Pompejanum* *Ciceronis*. g *Surrentum*. h *Capua*. i *Suessæ Aurunca*. k *Casilinum*. l *Capua nova*.

Teanum Sid.
Calatia.
Cales.
Atella.
Acerræ.
Nola.
Nuceria.
Picentini.
Minervæ
prom.

nem: ξ *Teanum Sidicinum*, nunc *Tiano*: ° *Calatia*, nunc *Calazzo*, π *Cales*, *Calvi*, ° *Atella*, nunc *Aversa*: ° *Acerræ*, nunc *Acerra*: τ *Nola*, nomen retinens: υ *Nuceria*, nunc *Nocera*.

Salernum.

II. Juxta Campanos fuere *Picentini*, à Surrento, sive Minervæ promontorio, ad Silarum usque amnem, pars quondam Picentium, huc à Romanis à Supero mari traducti, caput eorum φ *Salernum*, vulgò *Salerno*.

Apulia.
Calabria.

III. Juxta Frentanos, Samnites atque Hirpinos fuere x *Apuli*, quorum regio *Apulia*, longissimo tractu à Frentone fluvio, vulgò nunc *Fortore*, ad fauces usque Hadriatici maris excurrens. Divisa fuit in tres partes. *Daunia* dicebatur à Frentone ad Aufidum amnem, vulgò nunc *Lofanto*: inde ad Brundisium, & Tarentum, *Peucetia*; cujus partem *Pædiculi* incoluere. Hinc reliquum sub peninsulæ forma tenuere *Messapii*. Sed ψ *Messapia* post dicta fuit *Calabria*, & incolæ *Calabri*. *Calabriæ* rursus dimidia pars Tarentino sinui contermina, *Salentinorum* fuit regio. Atque tum *Apulia* proprie dicta

Daunia.

Peucetia.
Pædiculi.

Messapii.

Calabri.
Salentini.
Apulia pro-
priè dicta.

BUNONIS.

ξ ^a *Teanum Sidicinum*, à populis Sidicinis, qui quondam tenuerunt, ad discrimen *Teani Apuli* dictum est. Fuit in via Latina ultra *Cales*, haud procul à Latinorum finibus.

° ^b *Calatia* à Calibus versus Ortum opidum perantiquum est episcopali dignitate hodie clarum.

π ^c *Cales* opidum ultra Cassinum & Stellatam agrum est, episcopali sede nobile.

ρ ^d *Atella* medio itinere fuit inter Capuam & Neapolim.

σ ^e *Acerræ* opidum ad Clanum sive Clanium fl. qui & *Liternus* dicitur, situm est.

τ ^f Ab *Atella* Neapolim euntibus occurrit *Nola* urbs; quæ hodie ferè omnis deserta, sine mœnibus est.

υ ^g *Nuceria* ultima Campanarum urbs est, trans Vesuvium montem in valle, quam Sarnus amnis inter Vesuvium & Lactarium

montem efficit, sita. Cognominata fuit *Nuceria* h ^h *Alfaterna*: ad discrimen *Nuceria Camellaria*, quæ in Umbria est.

φ ⁱ *Salernum*, hodie in littorè positum est; quum olim remotum esset à mari, in montibus, qui hodiernæ urbi imminet.

χ ^j Ista Italiæ pars, quæ Frentone amne, Hirpinorumque finibus & flumine Bradano, marique cincta est, Græcis ⁱ *Japygia* vocabatur, eaque à Romanis in tria distinguebatur nomina, *Apuliam*, ^k *Calabriam*, & ^l *Salentinos*. Sed ^m *Japygia* illa iisdem Græcis in tres divisa fuit partes; scilicet in *Dauniam*, *Peucetiam* & *Messapiam*. ⁿ *Apulia* universa continebatur Frentone amne; mari Supero ad Brundisium usque; Istimo inter Brundisium & Tarentum; Sinu Tarentino ad Bradanum usque amnem; hinc ipso Bradano, Lucanorum Hirpinorumque finibus.

ψ ^o *Messapiam* incolæ diviserunt in *Salentinos* & *Calabros*.

BUNONIS.

a Teanum Sidicinum. b Calatia. c Cales. d Atella. e Acerræ. f Nola. g Nuceria. h Alfaterna. i Japygia. k Calabria. l Salentini. m Japygia. n Apuliæ fines. o Messapia.

dicta consistebat inter Frentanos & Calabriam. Opida in Apulia fuere clara, ^a Teanum Apulum; nunc exiguum muro- rum vestigium dicitur Civitate vulgò: ^a Gerion, nunc Tra- gonara; ^β Sipuntum, nunc Siponto; ^γ Luceria, nunc Lucera: ^δ Æquulanum, nunc Troja; ^ε Arpi, cujus ruinæ apud Fog- giam opidum, ^ζ Asculum Apulum, nunc Ascoli; ^η Venusia Horatio Alumno nobilis, nunc Venosa; ^θ Acherontia, nunc Acirenta: ^ι Canusium, nunc Canosa; & clade Romanorum insignis vicus, ^κ Cannæ, nunc Canna; ^λ Salapia nunc Salpe; ^μ Rubi, nunc Ruvo: ^ν Butunti, nunc Bitonio, ^ξ Barium, nunc Bari; ^ο Egnatia, nunc Terre d'Anazzo.

IV. In Calabria ^π Brundisium, trajectu in Græciam olim clara;

Teanum
Apulum.
Gerion.
Sipuntum.
Luceria.
Æquula-
num.
Arpi.
Asculum
Apul.
Venusia.
Acherontia.
Canusium.
Cannæ.
Salapia.
Rubi.
Butunti.
Barium.
Egnatia.
Brundisium.

B U N O N I S.

^a Decem millia passuum ab ostio Frento- nis visuntur rudera ^a Teani, quod Apu- lum cognomine dictum, ad discrimen Teani Sidicini.

^α Eodem tractu fuit ^b Gerion opidum.

^β ^c Sipontum, ad Cerbali fl. ostium, à Sepiis, qui hîc ejiciuntur, dictum est.

^γ ^d Luceria infra Teanum, versus Au- strum est, quod nomen sæpe mutatum le- gitur cum Nuceria: & hinc dicta est co- gnomento Apula, ad discrimen Campaniæ Umbriæ, & Galliæ Cispadanæ Nuceria- rum. Luceriæ huic, quam à Samnitibus obsideri putabant, opem laturo Romani, per insidias ad Furculas Caudinas inclusi sunt. Hinc capta à Samnitibus Luceria, à Papyrio Rom. cos. recuperatur. Pom- pejus in bello adversus Cæsarem sibi hanc urbem belli sedem delegerat.

^δ ^e Æculanum Cluverius memorat in Hir- pinis, idque dicit esse opidum Episcopale Fricento Ital. Ant. l. 4. c. 9. Troja verò, quæ hodie dicitur, ad Apennini montis ra- dices est. ^e

^ε ^f Arpi ad Cerbalum fl. opidum ab ini- tio Lampe; deinde ^g Argos Hippium; mox Argurippa, ac tandem Arpi appellatum est. A Foggia VI. millia passuum versus Man- fredoniam ejus urbis conspiciuntur ruinæ.

^ζ ^h Asculum ^f cognomento Apulum, ad

discrimen Asculi Picenti, dictum est: As- coli quod hodie opidum est, haud procul à sinistra Aufidi ripa jacet. Ad Asculum istud Curius & Fabricius cos. cum Pyrrho feliciter pugnarunt.

^η ⁱ Venusia ^g in Hirpinorum finibus est. ^b

^θ Circa Venusiam est ^k Acherontia.

^ι ^l Canusium fuit ad Aufidi ripam. Eò ex Cannensi clade pauci profugerunt; quò & Varro reliquas copias traduxit mœnibus se defensus xxv. stadia infra Canusium.

^κ ^m Cannarum rudera visuntur: opidum erat ante pugnam illam memorabilem.

^λ ⁿ Salapia rudera supersunt inter Salapi- nam paludem & Aufidum flumen.

^μ A Canusio versus Ortum Brumalem est ^ο Rubi opidum.

^ν Et inde porro ^p Butunti.

^ξ ^q Barium opidum maritimum erat ^r Pœdiculorum: hodie emporium celebre est.

^ο Egnatia maritimum opidum inter Ba- rium & Brundisium servat antiquum no- men in turri speculatrice, vulgò Torre d'Anazzo. Porro in Daunia inter Sipontum & montem Garganum, circa urbem Man- fredoniam erat ^s Uria opidum; contra quod Sinus Urias, in quem Cerbalus amnis ef- funditur.

^π ^t Brundisium sive Brundisium: à cer- vini capitis figura ita dictum, quod Mes- sapi.

^a Teanum Apul. ^b Gerion. ^c Sipontum. ^d Luceria. ^e Æculanum. ^f Arpi s. Lampe. ^g Argos Hippium & Argurippa. ^h Asculum Apulum. ⁱ Venusia. ^k Ache- rontia. ^l Canusium. ^m Cannæ. ⁿ Salapia, Salapina palus. ^ο Rubi. ^p Butunti. ^q Ba- rium. ^r Pœdiculi, ^s Uria op. Sinus Urias. ^t Brundisium.

Hydruntum.
Castrum
Minervæ.
Callipolis.
Tarentum.
Neritum.
Aletium.
Rudia.

clara; nunc *Brindisi*: ρ *Hydruntum*, *Otranto*; σ *Castrum Minervæ*, *Castro*; τ *Callipolis*, *Gallipoli*, & omnium clarissima υ *Tarentum*, *Taranto*. Intus in peninsula, ϕ *Neritum*, *Nardo*; χ *Aletium*, *Lezze*: & prope hanc quondam ψ *Rudia*, Ennio cive nobile opidum.

sapinorum lingua *Βρεντέσιον* fuerit, tradunt; quia portum haberet in multos sinus reductum, ut cornua cervina referre videretur k . Ad hoc opidum *Cæsar Octavius* & *M. Antonius* castra habuere; sed hic propiora, ut qui Brundisium circumsidebat. Hinc quum *Servilius* cum 7000. equitum ad *Cæsarem* transire pararet, eis cum 400. equitibus occurrit *Antonius*, & adhuc cubantes oppressit ad *Uriam*. a *Portus Brundisii* descriptio existat apud *Cæsarem Comment. belli civil. l. 1.* Ipse *Cæsar* & *Pompejus* initio civilis belli etiam circa hunc portum opera instituerunt magnitudine Romæ & ipsorum non indigna.

H E K E L I I.

e Hoc Oppidum est dives, titulo Ducatus insignis, & gaudet Episcopatu atque fecundo agro.

f *L. Floro* præeunte.

g *S. Venusium*.

h *Q. Horatii Flacci*, Lyricorum Phœnicis, Patria

i Antiqua Urbs, & olim *Salentinorum* Caput.

k Eum jam pridem aded esse repletum, ut vix per eum triremes adhuc possint percurrere.

B U N O N I S.

ρ b *Hydrus*, sive *Hydruntum* opidum portum habet, unde brevissimus transitus erat in Græciam, ex adverso *Apolloniæ* opidi, latitudine intercurrentis freti *L.* millium non amplius. l

σ Inde porro in littore sequitur *Castrum* sive *Arx Minervæ*, ab *Idomene* *Cretensi* conditum.

τ d *Callipolis*, quasi *pulchra urbs* dicta, est ad sinum *Tarentinum*.

υ e *Tarentum* urbs m à *Lacedæmoniorum* parthenis, hoc est, spuris, *Phalantho* duce, veteribus *Messapiis* ejectis, intercepta

a Portus Brundisius. b Hydrus sive Hydruntum. c Castrum Minervæ. d Callipolis. e Tarentum. f Sinus Tarentinus. g Archytas Philosophus. h Neritum. i Aletium. k Rudia.

CAP.

ta est; In ipso f sinus *Tarentini* angulo peninsula erat inædificata n . Portum habebat pulcherrimum; arcemque munitissimam, & *Gymnasium* elegantissimum, & forum, in eoque *Colossum Jovis*, post *Rhodium* cæteris magnitudine omnibus superiorem. Romani urbe potiti sunt victo *Pyrrho*, quem in *Italiam* *Tarentini* accersierant. Post, quum in *Annibalis* potestatem bello *Punico* II. venisset, à *Q. Fabio Max.* recepta est; qui *Colossum Herculis æreum* *Lysippi* opus, inde *Romam* deportatum in *Capitolio* dedicavit. *Luxuria* & deliciis enervatum est *Tarentum* non minus, quam vicina *Sybaris*; ita ut plures publicas festivitates per annum celebrarent *Tarentini*, quam reliqui essent dies, cujus luxus merito inter tres *Italiæ* urbes connumeratur, quarum reliquæ duæ *Capua* & *Sybaris*. Cæterum *Philosophiam* amplexi erant *Tarentini* *Pythagoream*, in eaque cum primis excelluit β *Archytas* σ , qui reip. eorum præfuit.

ϕ h *Neritum* sive *Neritum* opidum à *Tarento* *xlv.* millia passuum distitum est.

χ i *Aletium* *Salentinorum* opidum *viii.* millia passuum à mari & *Lupis* situm est.

ψ k *Rudia* vel *Rudia* opidum erat inter *Tarentum* & *Uriam*.

H E K E L I I.

l Alioquin Civitas est veterima, quæ, licet quidem *Strabonis* ætate fuerit exigua, attamen hodiè fatis frequens est. Potitur in primis Cœlo clementissimo. Inde fit, ut ager ejus amœnus, fertilis & hortis probè cultis sit exornatus.

m Antiquissima nobilissimaque.

n Hujus Urbis ager fertilis & amœnus est, ac *Salem* mittit candidissimum, & suavissimum, quod *Plinio* commendatur.

σ Civis eorum.

C A P. XXX.

De Lucanis, Brutiis & Magna Græcia.

I.

Infra Apulos, Hirpinos atque Picentinos ad utrumque mare fuere *Lucani*, & ipsi à Samnitibus orti, duce *Lucio*: hic in Tarentino sinu nunc vulgo dicitur *Cochile*; ille ad mare Inferum, *Laino*. Opida in littore hæc *Pæstum*, Græcis *Posidonia* appellatum, nunc in ruinis *Pesto*, *Velia*, nunc *Pisciotta*; celebris quondam portus: *Buxentum*, nunc *Policastro*; à Tarentino sinu *Metapontum*, nunc *Torre di mare*; *Heraclea*, antè *Siris* dicta, nunc in vestigio ruinarum,

Lucani.

Pæstum f.
Posidonia.
Velia.
Buxentum.
Metapontum.
Heraclea.
Siris.

Poli-

BUNONIS.

a *Pæstum* opidum fuit ad *salsum flumen*, cujus fontes oriuntur sub monte *Calamatio*, qui vulgo *Cappacio* dicitur; Ad hunc montem *M. Licinius Crassus* fugitivos profligavit. Inde in *Petelinos* colles concessit *Spartacus*.

b *Velia* antea *Helia*, *Elea*, *Hela* & *Hylela* dicta, post *c* *Posidonium promontorium* prima est, xxv. millia pedum *Pæsto* distans; & III. millia ab *Halero* amne. Ante dictum flumen opidumque duæ conspiciuntur insulæ *d* *OEnotrides*, *Pontia*, in hanc *Flavia Domitilla*, *Flavii Clementis*, *Domitiani patruelis* uxor, propter *Christianam* fidem deportata est, marito ejus antea occiso. *Euseb. Hieron.* Huic insula vicina est *Pandataria*; deinde est *e* *Ischia* & *Iscia*. *f* *Sinus Velinus* à *Velia* dictus est.

g Post *Palinurum promontorium* & flumen *Melfen* erat *Pyxus* sive *Buxentum* opidum & flumen.

h A *Casuenti* fl. ostio ad III. millia passuum fuit clara illa urbs *Metapontum*, ubi hodie specula *Torre di Mare*. Adeo fortunati ab agricultura fuisse perhibentur *Metapontii*, ut *Delphis* famosissimam illam

auream messem dedicavit: *Metaponti Pythagoras* mortuus, monumentum habuisse scribitur. Tanta fuit hujus viri admiratio, ut ex domo ejus templum facerent, ipsumque pro Deo colerent.

e Ad *Siris* amnis ostium fuit opidum *Siris*, quod postea *Heraclea* appellatum est. Apud id opidum & *Sirim* fl. primo Romanorum pugna *Livino* consule cum *Pyrrho* commissa est tam atrox, ut *Frentanæ* turmæ præfectus *Obsidius* in vectus in Regem eumque turbaret cogeretque, projectis insignibus, prælio excedere.

REISKII.

i *Lucania* Græce *Λουκάνια*, *Lucanorum* regio, qui duce *Luco* aut *Lucio* à *Samnitibus* huc concesserant: Duplex *l* etiam ipsa ex veterum usu, aut *latius nempe producta* *Brutios* comprehendit, aut *arctius contracta* *Brutiis* opponitur. Nam *Olympiade CVI.* scivorum in *Lucania* latronumque colluvies occupatis quibusdam urbibus, novum *Brutorum* nomen recepit: Illos *Strabo* Lib. VI. *ἄποστράτας* i. e. *desertores*. Lib. XVI. *δροπέτας* i. e. *fugitivos* nominat: Idque nomen ex lingua *Sabina*, quæ

βρετ-

a Pæstum. *b* Velia f. Helia. *c* Posidonium prom. *d* OEnotrides inf. Pontia. *e* Ischia. *f* Sinus Velinus. *g* Buxentum op. & fl. *h* Metapontum. *i* Siris amnis & op. *k* Heraclea. *l* Lucania duplex.

Sybaris f.
Thurii, vel
Copiae.
Potentia.
Grumentum.

Brutii.

Policore; & *Sybaris*, postea *Thurii*, ac tandem *Copiae*, urbs dicta, inter *Sybarim* *Crathimque* amnes, nunc non existat. Intus ⁿ *Potentia*, nunc *Potenza*; ^o *Grumentum*, nunc *Clarimonte*.

II. Post Lucanos extimum Italiae, ad fretum usque Siculum, angulum tenuere ⁱ *Brutii* à Lucanis orti. Opida in litore versus

βερτιαν nuncupat picem, Hesychio auctore. Pix enim Brutia inter veteres plurimum commendatur à Dioscoride, Plinio, Columella, pluribus. Quo factum est, ut Brutiiis primo solis denominatio Italiae imponeretur. De magna Graecia, multisque Pelasgorum coloniis eò deductis confer Golzium in Numismat. de urbibus à Cluverio non bene distinctis aut expositis Vossium in Observationibus ad Pomponium Melam Lib. III. c. 4.

BUNONIS.

^ζ *Sybaris*, in hoc Lucanorum litore opibus & potentia urbs illustris ^a, inter duos amnes *Crathin* & *Sybarim* sita fuit; sed quum primum conderetur, hujus apposita fuit ripae sinistrae; unde & nomen accepit. Postmodum in tantum crevit, uti ad *Crathis* quoque dextram ripam pertingeret, ambitum comprehendens vi. amplius millium. ^b *Thurium* postea paulò supra veteris *Sybaris* situm conditum fuit. Deleta est *Sybaris* à Crotoniatis, *Milone* duce, tempestate *Pythagora*. Una illa urbs *Sybaris* soli fecunditate eo provecta erat, ut ccc. millia hominum contineret. Sed quum Praetor quidam, nomine *Telys* opulentissimos urbe egeret, bonis eorum publicatis, Crotonem confugerunt, quos *Telys* sibi dedi postulavit, nisi vellent bellum expectare. Crotoniatae igitur, *Pythagora* Philosopho supplices protegendos suadente, bellum decreverunt. Sybaritis ccc. armatorum millia ducentibus, Crotoniatae c. millibus instructi occurrunt. Fufis Sybaritis, quum nulli parcerent, fugaque comprehensos omnes occiderent, major exercitus pars concisa interiit. Urbs post direptionem ad solitudinem redacta est. Captam enim im-

misso flumine *Crathi* aquis obruerunt. Sed reliqui Sybaritarum iterum ejeti reditus adiutores ab Atheniensibus impetrant, inter quos ipse quoque erat *Herodotus*. Hi scaturigine haud procul à Sybari inventa, cui nomen *Thuria*, opidum ibi statuunt, quod de fontis nomine *Thurium* appellarunt. Seditione verò orta omnes Sybaritae prisci delati sunt. Coloniam quum *P. Scipione Africano* iterum & *T. Sempronio Longo* cosl. eo deducerent Romani, urbem mutato nomine ^c *Copias* appellarunt. ^d De *luxu & molliis* Sybaritarum quae auctores prodiderunt, incredibilia ferme videntur. ^e *Myndirides* mille coquos, totidem aucupes, totidem piscatores gulae artifices Sicyonem adduxit; idem saepius questus, quod foliis rosae duplicatis incubuisset; & quum vidisset fodientem quendam, altius stratum allevantem, lassum se fieri dixit, vetuitque opus in conspectu suo facere. *Suid.* *Sybaritica mensa*; item *Sybarita per plateas*; in proverbium abière. ^f

^g *Potentia* ad Apennini montis radices haud longè abest à Casuente fl. fontibus.

^h *Grumentum* haud procul lævâ Siris fl. ripa situm erat. Ad hoc opidum *T. Sempronius* cum *Hannone Pæno* prospere pugnavit.

ⁱ *Brutii* à Lucanis orti, quorum fuerant pastores, alteram Italiae peninsulam incolere; à Lucanis *Laos* flumine ad *Hetruscum* mare; & Sybari amne ad sinum Tarentinum determinati ^c. In hunc Italiae angulum cum LX. millibus armatorum compulsus ⁱ *Spartacus*, quum fugam in *Siciliam* frustra tentasset, tandem eruptione facta, dignam viris mortem obiere. ^k *L. Crassus* enim *Isthmum* muro & fossa separat. ^l *Annibal* quoque in extremum hunc agri

^a Sybaris fl. & op. ^b Thurium. ^c Copiae. ^d Sybaritarum luxus. ^e Myndirides.
^f Potentia. ^g Grumentum. ^h Brutiorum ortus & fines. ⁱ Spartacus. ^k L.
Crassus, Spartaci victor. ^l Annibal.

versus Occasum, * *Cerilli*; nunc *Civella*; λ *Clampetia*, nunc *Amantea*; μ *Temsa* sive *Tempsa*, cuius situs fuit prope speculam maritimam, cui nomen vulgare *Torre Loppa*; ν *Terina*, nunc *Nocera*, ξ *Lametia*, nunc *Santa Eufemia*; ο *Scyllæum* in cervice *Scyllæ scopuli*, nunc *Sciglio*; & ultra fretum, π *Rhegium*, nunc *Reggio*: ab altero mari ρ *Locri* cognomine *Epizephyrîi*, nunc *Jerace*, σ *Caulonia*, nunc *Castel Veteri*;

Cerilli.
Clampetia.
Temsa.
Terina.
Lametia.
Scyllæum.
Rhegium.
Locri.
Caulonia.

agri Brutii angulum compulsus, nihil jam majus precatus est deos, quam incolumi cedere atque abire ex hostium terra liceat.

HEKELII.

a *Crotoni* vicina, ut testis est *Herodorus* Lib. v.
b De quibus videndus *Des. Erasmus Roserod.* Chil. II. Cent. II. *Adag.* LXV. & LXVII. q. 431. Seq. Edition. *Coloniens.* & ex eo *Pauli Manutii Adagia* p. 508. col. a. & 510. col. b. *Urfellis* A^o. 1603. in 8. maj. exc.
c Horum Regio hodiè vocatur *Calabria Inferior*, ubi circa Littus *D. Euphemia* Corallum probatissimum olim inveniebatur, abundeque proveniebat Saccharum in Oppido *Adamantio*, atque in Convalle quadam à Regione *Altomontii* Manna colligebatur è frontibus & arborum truncis, quæ noctu rorabat.

BUNONIS.

* a *Cerilli* opidum ad Mare Infernum VII. millia passuum à Lao amne situm est.
λ b *Clampetia* in eodem litore XL. millia passuum *Cerillis* abest.
μ c *Temsa* post X. millia passuum in hoc litore sequitur *Clampetiam*. *Æs Temesæum*, & *Vinum Temesani* agri celebrantur.
ν d *Terina* ad mare sita fuit; unde e *sinus Terinæus* appellatur; qui hodie vulgo *Golfo di S. Eufemia* dicitur.
ξ Post *Terinam* fuit *OEnotrorum* opidum f *Lampetia*, quod & *Lametia* & *Lametus* dictum est à fl. *Lameto*. Ab hoc opido ingens ille sinus, qui nunc *Golfo di*

S. *Eufemia* dicitur, antiquitus *sinus* & *Lametinus* vocabatur.
ο h *Scyllæum* opidum nomen habuit à *Scylla*, quæ saxum sive scopulus est ad ipsum fretum Siculum.
π i *Rhegium* cognomine *Julium* dicitur *Ptolemæo*: à dehiscenti argumento, quod vi maris & terræ motu ab Italia fuerit avulsa, Sicilia propinqua, appellatum, antiquissimi prodiderunt scriptores. Alii quasi *Regiam* dictam urbem volunt, propter ejus excellentiam.
ρ Post *Zephyrium* promontorium sequitur celeberrima urbs k *Locri Epizephyrîi*, à promontorio cognominata. In illo ipso *Zephyrio*, promontorio quondam collocata, posteaque in eum locum creditur translata, ubi nunc conspicitur opidum *Gierazo*. *Locris* & *Crotona pestilentiam nunquam fuisse; nec ullo terra motu laboratum, adnotatum esse tradit* *Plinius* I. 2. c. 96. Creditum est; *Locrenses* omnium primos *scriptis legibus* usos fuisse, quas l *Zaleucus* composuerat d. A m *Dionysio Juniore*, regno pulso & apud *Locrenses* exfulante, gravissimo dominatu oppressi sunt; quem tamen ipsi postea acerbissimè ulsi sunt.
σ n *Caulonia*, quæ antea *Aulonia*, inter *Sagrum* fuit flumen & *Cocintum* promontorium. *Caulonenses* hi à *Brutiis* opido suo ejecti in *Siciliam* sese transtulerunt, ibique urbem *priscæ patriæ* cognominem condiderunt.
HEKELII.
d Vid. *Ubbo Emmius* Part. II. *Rerumpp. Græcor.* in *Specie de Republica Locrensi* in *Italia* p. 295. Edition. *Lugd. Batavini* *Elseviriæ* in 16. f.

T t

BUNO;

a Cerilli. b Clampetia. c Temsa. d Terina. e Sinus Terinæus. f Lametia. g Sinus Lametinus. h Scyllæum. i Rhegium. k Locri. l Zaleucus. m Dionysius Junior. n Caulonia. o Aulonia.

Scylacium.
Croto.
Petelia.
Ruscianum.
Consentia.
Pandofia.

Hipponium.
Vibo Valen-
tia.

teri; τ *Scylacium*; nunc *Squillaci*, υ *Croto*, nunc *Crotone*: φ *Petelia*, nunc *Belicastro*; x *Ruscianum*, nunc *Rossano*. Intus caput Brutiorum ψ *Consentia*, nunc *Consenza*: & haud procul inde versus Septentrionem, quondam ω *Pandofia*, cum *Acheronte* fluv. quæ duo nomina cum *Alexander Epirotarum Rex* in Epiro, ancipiti oraculo monitus, fatalia evitare vellet; heic in eadem incidit atque periit. Fuit prætereà potens quondam civitas α *Hipponium*, Romanis *Vibo Valentia* dictum, nunc *Monte Leone*.

III. Atque hæcenus populos enarravimus, qui universam Italiam olim incoluerunt, præcipuasque eorum urbes recensuimus. Cæterum quum Græci omnem ferè oram maritimam, Co-

BUNONIS.

τ α *A Scylacio*, Atheniensium, qui Menestheum erant sequuti, colonia, sinus appellatus est β *Scylacius*. Inde sequuntur γ *tria Japygum promontoria*, quæ vulgo *Capo delle Castelle*, *Capo Rizzuto* & *Capo della Nave*. δ Promontorium *Lacinium* templo *Junonis Lacinia* clarum fuit.

υ ε A *Junonis Lacinia* fano vel vi. millia passuum sequebatur *Croton* five ζ *Croto* urbs olim celeberrima ε, quam *Æsar* annis mediam olim interfluxerat, præterfluebat postea procul extra muros. Mœnia urbis xii. millium ambitum continebant ante *Pyrrhi* in Italiam adventum; post tamen adeo cladibus afflictæ multis, ut omnis ætatis minus xx. millia civium superessent ζ. Salubritas loci in proverbium abiit: *Sanior Crotone*. Hinc oriundus η *Milo*, cui robur corporis immensum fraudi tandem fuit. *Crotoniatis Zeuxis* Heracleotes pictor *Venerem* illam aliaque insignia opera adornavit. *Crotoniata* quoque fuit θ *Democedes* medicus, qui *Darium* conjugis opera impulit, ut Græcis bellum inferret. ι *Pythagoras* Philosophus *Crotone* diu multumque est versatus, atque *Crotonientes* luxuria corruptos ad bonam frugem & in viam virtutis revocavit. Ad ostium *Æsaris* fl. κ portus erat *Crotoniensis*.

φ ι *Petelia* five *Petilia* opidum, inter *Crotonem* & *Scylacium* fuit in edito colle, vi. millia passuum à mari, xxx à promontorio *Crimisa*. Sub tumulo *Petilia* ab *Annibale* alquot Romanorum millia cæsa tradit *Livius* l. 27.

χ μ *Ruscianum* five *Roscianum* medio ferè situ fuit inter *Crathim* & *Traënta* amnes.

ψ η *Consentia* olim *Brutiorum* caput erat. ω ο *Pandofia* & *Acheron* fluvius ad ipsum fuerunt isthmum in *Brutiorum* agris. *Alexander* iste *Dodonæo* oraculo jussus erat *Acherontem Pandosiamque* vitare. Quum in *Thesprotia* iisdem vocabulis ei loca ostensa fuissent; hic in *Brutiis* in eadem incidit, à *Brutiis* cum omni suo exercitu deletus; ipse à *Lucano* exule veruto transfixus est.

α ϖ *Hipponium* opidum, antea *Hippo*, item *Vibon*, & *Vibo*, ac demum *Vibona Valentia* dictum, non fuit ad mare situm: *Agathocles* enim *Rex Siciliae* ei navale exstruxit ad sinum *Lametinum*. Contra *Vibonem* sunt parvæ insulæ, quæ vocantur ϑ *Ithacesia*, *Ulyssis Specula*.

HEKELII.

ε Et antiquissima.

ζ Hodie titulo *Marchionatus* est exornata.

BUNO-

- α *Scylacium*. β *Sinus Scylacius*. γ *Japygum promontoria*. δ *Lacinium prom.*
ε *Junonis Lacinia fanum*. ζ *Croto*. η *Milo*. θ *Democedes*. ι *Pythagoras*.
κ *Portus Crotoniensis*. λ *Petilia*. μ *Roscianum*. η *Consentia*. ο *Pandofia* & *Acheron* fl. ϖ *Hipponium* s. *Hippo* & *Vibona Valentia*.
ϑ *Ithacesia* inf.

Coloniis suis è Græcia deductis, obsiderent; ipsa hæc terra unâ cum Sicilia dicta est β *Magna Græcia*, duravitque hoc nomen multis feculis, donec *inter fretum Siculum* constitit γ *Tarentum*; quæ pars Italici littoris postea propriè eo nomine indigitata est, testibus Cicerone, Plinio, Ptolemæo & aliis.

Magna Græcia.

BUNONIS.

β ^a *Frons Italia*, quæ & β ^b *Magna Græcia* & *Græcia ara* appellantur, per γ ^c *Aufonium mare*, atque tres ejus sinus inter *Salentinum* & *Zephyrium*, vel *Leucopetram* promontoria agnoscere est. *Aufonium autem mare* à Sicilia ad *Salentinum* usque promontorium extenditur. Sunt itaque ejus maris tres isti sinus: *Primus* inter promontoria *Salentinum* & *Lacinium* δ ^d *Ta-*

rentinus. *Secundus* inter *Lacinium* & *Cocinium* promontoria ε ^e *Scylacius*. *Tertius* sinus inter *Cocinium* sive (ex Plinio circa hunc terminum variante) *Leucopetram*, ζ ^f *Locrensis*. Scinditur itaque *Italiae* frons in η ^g *duo* cornua, *Leucopetram* & *Salentinum* promontoria. *Apenninus* itidem in *duo*; quorum unum est *Leucopetra*: alterum autem *Lacinium*.

a *Frons Italiae*. b *Græcia magna*. c *Aufonii maris tres sinus*. d 1 *Tarentinus*. e 2 *Scylacius*. f 3 *Locrensis*. g *Duo cornua Italiae*.

C A P. XXXI.

De Fluvii Italiae. 1

I.

FLuviorum princeps Italiae est *Padus*, vulgò *Pd*, nulli am- ^{Padus fl.} nium claritate inferior, Græcis *Eridanus* dictus; ac *Phæthontis*, ut fabulata est antiquitas, poena illustratus. E gremio α *Vesuli*, celsissimi inter *Alpium* juga montis, profluens, *triginta* amplius *flumina*, lacusque immensos, *septem ostiis*, quæ

BUNONIS.

α In summo *Vesulo* lacus est, cujus occulta origo, qui neque digitum ripas suas excedit; sub eo lacu sunt tres *Padi* fontes, qui per subterraneos cuniculos ex hoc lacu oriri creduntur. Ab hoc *Vesuli* lacu L. circiter millia passuum in *Cenisu* montis vertice etiam lacus est, ex quo itidem per cuniculos subterraneos fluvius ille oriri creditur, qui apud *Segufium* in *Duriam* minorem influit.

tamen tota, sed quoad partem lacus & fluvios, tum majores, tum etiam minores, neque sic omnes, quod præcipui sufficiant, deque mari mediterraneo supra expositum fit α *Tiberis* ex *Apennino* & *Aretinorum* finibus, nec procul ab *Arni* fonte nascitur, auctusque XLII. rivis & amnibus, per duo in mare *Hetruscum* ostia effunditur. Sed portus *Ostiensis* ad hæc ostia quondam maximis impensis conditus, nunc jussu *Rom. Pontificis* dirutus plane jacet deletusque, ideo ne *Turcis* ad *Italiam* appetendam aut invadendam inserviat. Vid. *Ricciolus* in *Geog. refor. & Fournier. in Hydrog.*

REISKII.

1 Hæc Italiae Hydrographia est, non

α *Tiberis*.

BUNO-

Duria fl.
 Sessites fl.
 Ticinum fl.
 Verbanus lacus.
 Addua fl.
 Larius lacus.
 Ollius fl.
 Sebinus lacus.
 Mincius fl.
 Benacus lacus.
 Tanarus fl.
 Trebia fl.
 Rhenus fl.
 Padus fontes.
 Athesis fl.

quæ *septem maria* perhibebantur, in mare *Adriaticum* defert. Fluminum nobiliora sunt ex Alpibus orta; β *Duria*, nunc *Dora*; *Sessites*, *Sessia*; γ *Ticinum*, *Tesino*, lacum *Verbanum*, nunc *Lago Maggiore*, transiens, δ *Addua*, nunc *Adda*, *Larium* lacum, nunc *Lago di Come*, perfluens: ϵ *Ollius*, nunc *Oglia*, lacum *Sebinum*, nunc *Lago d'Isèo*, transiens: ζ *Mincius* nunc *Menzo*, lacum *Benacum*, nunc *Lago di Gardæ*, transmittens. At à dextra ripa recipit idem *Padus* ex *Apenin*is jugis, η *Tanarum*, nunc *Tanaro*; θ *Trebiam* qui nomen servat, *Romanorum* clade illustrem: & ι *Rbenum* *Bononiensem*, vulgò *Reno*.

II. Ex Alpibus item profluit κ *Athesis*, *Italis* nunc *Adese*; *Ger-*

BUNONIS.

β α *Duria* amnes duo sunt: *Minor*, qui supra *Segusium* opidum ex Alpibus *Cotitis* exortus III. millia passuum infra *Augustam* *Taurinorum* Pado miscetur, diminutivo vocabulo accolis *La Dorieta* dictus. *Major Duria* supra *Augustam* *Prætoriam* ex summis *Græjis* Alpibus profluens, ipsa *Augusta Prætoria* & *Eporedia* ablutis, XVIII. circiter millia passuum infra minorem *Duriam* eidem Pado redditur.

γ β *Ticinus* ex summo Alpium jugo, quod *D. Gothardi*, mons cognominatur, ortus, *Verbanum lacum* transit α . Celebritatem fluvius hic debet pugnae inter *Romanos* & *Pœnos* sub introitum *Hannibalis* in *Italiam* circa eum commissæ, ubi *P. Cornelius Scipio*, *Africani* pater, ab *Hannibale* prælio victus & vulneratus, in hostium venisset potestatem, nisi eum protectum prætextatus filius ab ipsa morte rapuisset.

δ ϵ *Addua* β fontem habet in excelso *Rhæticarum* Alpium jugo, quod vulgò *Monte Brailo* ϵ appellatur. Per *vallem Tellinam* lapsus, lacum transit *Larium*, qui hodie *Comensis* dicitur.

ϵ δ *Ollius* eodem cum Alpium tractu oritur in monte *Mortavolo*. Per *Vallem Camucinam* delapsus à *Sebino* sive *Sevino* lacu excipitur, qui ab opido *Sebo* sive *Sevo* nomen habet, quod hodie vulgò *Isèo* dici-

tur: unde lacus cognomen habet. δ

ζ ϵ *Mincius* fl. superiori sui parte, quâ lacum ingreditur, olim idem cum opido *Sarraca* nomen habuisse ex eo colligitur, quod illa pars hodie etiam vocetur *Sarraca*. ϵ

η δ *Tanarus* fluviorum istorum maximus est.

θ Ad ϵ *Trebiam* *Hannibal Sempronium* *Cos.* & *Romanos* suâ hieme vicit.

ι Nullum sagittis aptiorem esse calamum, quàm qui in δ *Rheno Bononiensi*, cui plurima insit medulla, pondusque volucre, tradit *Plinius* lib. 16. c. 36.

κ ι *Athesis* post *Padum* totius *Italiæ* maximus est. (* *Gallis l'Adige*.)

H E K E L I.

α Hic *Fluvius* aquis perlucidus, & *Piscium* nobilitate, præsertim laudatissimis *Thymallis*, clarus. Ejus arena *Aurum* & *Argentum* præbere dicitur.

β Vel *Abdua*.

γ Mons *Bravili*.

δ Hic *Fluvius* *Piscium* bonorum est fertissimus, in quo præsertim prope *Palatiolum* *Castrum* innumeræ piscantur anguillæ, quæ postea saliantur.

ϵ Profluit aliàs ex *Lacu Benaco* præcipuâ claritate, & ad *Mantuum* decurrens eam insigni *Stagno* circumfundit, atque hinc eadem claritate pergens in *Padum* exoneratur.

BUNO.

α *Duria* Major & Minor amnis. β *Ticinus* fl. γ *Addua* fl. δ *Ollius* fl. ϵ *Mincius* fl. ζ *Tanarus* fl. η *Trebia* fl. θ *Rhenus* *Bononiensis* fl. ι *Athesis* fl.

German. autem *Et scb.* Reliqua quæ sequuntur, cuncta Apenninus fundit: quorum λ *Arnus*, vulgò *Arno*, Florentiam ac Pisas perfluit; μ *Tiberis*, quem urbs Roma, Romæque conditor *Romulus*, totius terrarum Orbis illustrissimum fecerunt, à dextra ripa ν *Clanim* vulgò *Chiana*; à sinistra ξ *Narem*, vulgò *Nera*, atque \circ *Anienem*, nunc *Teverone*, in Mare Inferum defert.

Arnus fl.

Clanis fl.
Nar. fl.
Anio fl.

III. Inter Latium & Campaniam est π *Liris*, nunc *Gargliano*; in ipsa Campania ν *Vulturinus*, *Volturno*: inter Picentinos ac Lucanos σ *Silarus*, *Silaro*. In magna Græcia τ *Sybaris*, nunc *Cochile*, & υ *Crathis*, *Crathi*: in Apulia ϕ *Aufidus*; nunc *Lofanto*, Romanorum sinistra pugna adversus *An nibalem* nobilitatus. Inter Præcutios & Picenum α *Aternus*, nunc *Pescara*. In Gallis Senonibus ψ *Metaurus*, nunc *Metro*; *Hasdrubalis*, fratris Annibalis, clade atque interitu insignitus.

Liris fl.

Vulturinus fl.

Silarus fl.
Sybaris fl.
Aufidus fl.

Aternus fl.

Metaurus fl.

BUNONIS.

λ Strabo & Aristoteles tradunt, α *Arnum* *Aufaremque*, ubi in unum confluant; alterum alterius violento incurfu ad eò se invicem attollere, ut, qui utrimque in ripis consistant homines, alter alterum conpicere nequeat.

μ β *Tiberis* ex imis Apennini jugis *f* oritur in Tuscia. *g*

ν γ *Clanis* ex Etruria in Tiberim confluit, per *Clusinam paludem* derivatus.

ξ δ *Nar* è Fiscello monte labens odore sulfureo vitiatu est.

\circ ϵ *Anio* amnis omnium in Tiberim defluentium celebratissimus in monte Trebanorum ortus, tres lacus, qui subiecto opido Sublaqueo nomen dedere, in Tiberim defert.

π ζ *Liris* amnis antea dictus est *Clanis* atque *Glanis*. In eum à dextra ripa influunt *Cosa* & *Trerus*; à sinistra *Fibrenus* & *Melfes*.

ρ η *Volturnus* sive *Vulturinus* antea dictus est *Ashurnus*. *Domitianus* Imperator quum viam novam inter *Sinuessam* & *Cumas* sterneret; pontem magnifici operis, una cum arcu triumphali, hic struxit in *Volturno* amne.

σ Falsum est, quod *Silius* l. 8. de θ *Silaro*

scribit; *Duritiem lapidum mersis inolescere remis.*

τ ι *Sybaris* ab Achaico fonte *Sybari* nomen accepit. Conternatos reddit illos, qui ex eo bibunt.

υ κ *Crathis* nomen habere videtur à *Crathi* flumine Achaico *Ægæo*. Hominum, qui in eo abluuntur, crines flavos reddit. *Aristoteles* in admirandis & *Strabo* l. 8.

ϕ Clades illa Romanorum ad ι *Aufidum* erat *Cannensis*.

α μ *Aternus* aliquando sanguine fluxisse tradunt *Cicero* de divinac. & *Liv.* l. 24.

ψ Quo loco ad *Metaurum* *Hasdrubal* à *Nerone Livioque* *Coel.* acie victus sit, incertum nobis est.

H E K E L I I.

f Tenuis primò ad instar exigui Rivuli.

g Et augetur Fluminibus ac Torrentibus 42. spatio cl. Mill. qui, *Plinio* teste, rerum omnium in toto Orbe nascentium mercator est placidissimus: *Romam* autem in duas Partes dividit, & *Tusciam* ab *Umbris* & *Sabinis* divellit, neque unquam alveum egreditur, *Romamque* inundat, quin malum aliquod illi protendat, quod pluries observatum fuit.

α Arnus fl. β Tiberis fl. γ Clanis fl. δ Nar. fl. ϵ Anio fl. ζ Liris fl. η Vulturinus fl. θ Silarus fl. ι Sybaris fl. κ Crathis fl. ι Aufidus fl. μ Aternus fl.

CAP. XXII.

De Montibus Italiae.

I.

Alpes. *ALpes* Italiam à Gallia, Vindelicia, Norico ac Pannonia submovent. *Initium* earum à vadis Sabatiis, *finis* ad Flanaticum sinum, vulgò *Golfo di Carnaro*, & *Colapis*, vulgò *di Kulpe*, fluminis fonteis. Dividuntur in varias parteis atque nomina. A vadis Sabatiis ad Vari amnis fonteis, quae Ligustico mari objacent, *maritimæ* cognominantur: hinc ad Segusium usque, vulgò *Susa*, *Cottia*: inde ad S. Bernardum minorem, *Graja*: dein ad usque S. Gothardum, *Penninae*: his continuantur *Rheticae*, ad Plavis usque fontem; quarum pars *Tridentinae* perhibentur, supra Tridentum. His junguntur ad Doblacum usque *Noricae*, supra Tilavemptum amnem, vulgò *Tajamento*: inde jam *Carnicae* supra Carnos, usque ad Savi fontes: moxque *Ultimæ*, ad Colapis fonteis usque, *Pannonicae*, eadem & *Juliae* dictæ. Sunt tamen qui supra Dalmatiam Alpium nomen protendant, ubi *Dalmaticas* dici volunt: aliique in Thraciam & Pontum usque. Sed prior finis ad Colapis fontes à plerisque receptus est.

Maritimæ.

Cottia.

Graja.

Penninae.

Rheticae.

Tridentinae.

Noricae.

Carnicae.

Ultimæ.

Pannonicae

& Juliae.

Dalmaticæ.

Montes

Apenninus.

II. Cæterum intus in Italia *Apenninus mons* amplissimus Alpibus ad Vada Sabatia annexus, perpetuis jugis lunatoque cursu; ad Siculum fretum *Leucopetramque* promontorium tendens, Italiam quasi mediam secat. Prope Sueffam, Liris fluminis sinistrae ripae prætexitur *a Massicus mons*: hinc inter Bajas

BUNONIS.

a *Massicus mons* Savonis fl. dextram ripam prosequitur, generoso vino nobilis *a*. Quomodo hic Romanorum exercitu, quum Pœni sub eorum oculis *Sinuessam Falernumque agrum* exurerent, adversus *Fabium* prope orta esset seditio, Livius scribit l. 22. *b Falernus ager* Massico monti conterminus est, & ad *Vulturnum* usque flumen protenditur. Ad extremum Massici montis versus mare fuit *c Sinuessa* illa, cujus rudera hodieque

conspiciuntur sub marinis undis ad *Montis Draconis* castellum. *d Aquas Sinuessanas* sterilitatem fœminarum, & virorum infamiam abolere prodit Plinius l. 31. c. 2.

HEKELII.

a Unde *Massicus Bacchi humor* & *Massica Bacchi munera* à Virgilio Lib. II. Georg. v. 143. & Lib. III. eorund. v. 526. optimè commendantur.

REIS-

a Massicus mons. *b* Falernus ager. *c* Sinuessa op. *d* Aquæ Sinuessanæ.

Bajæ & Puteolos est β *Gaurus*: supra Capuam, est *Tifata* mons, vulgò *monte di Capua*. Ultra Neapolim *Nolæ* vicinus est *Vesuvius*, nunc *monte di Somma*, ignium eruptione ac Plinii interitu clarus. In Apulia est *Garganus*, in mare Superum ingenti promontorio excurrens, nunc *monte di S. Angelo*.

Gaurus.
Tifata.

Vesuvius.

Garganus.

REISKII.

I De Alpius supra explicatum & ostensum fuit, quæ his Hydrophylacia subsint, quæque subterraneæ cavernæ, primæ fluviorum, amnium & fontium origines. Apennino ab jugo mons Pausilypus a *Basilipo* procurrit, inter Neapolim Puteolosque mediis, via per imas radices artificiosissime ducta mirabilis: Hanc Strabo speluncam, Seneca cryptam Neopolitanam nominat epist. LVII. Braunius in Theat. urb. Tom. VI. illam exhibuit Tab. singul. Vesuvius Pyrophyllacium subterraneum fovet, unde

fumi nonnunquam & cineres cum impetu protruduntur. Vid. Kircher. Mund. Subter. Tom. I.

BUNONIS.

β b *Gaurus mons* medio itinere inter Puteolos & Lucrinum lacum cello vertice paulum à mari remotus, hodiè vulgò dicitur *Monte Barbaro*. Ad hunc montem aquam amaram cum odore, tum potu profluere, quam usurpent medicandis oculis; ex Heliodoro tradit Stobæus.

a Basilipo. b Gaurus mons, ejusque aquæ amaræ.

C A P. XXXIII.

De variis Italiae incolis.

I.

TERRAM Italiam, à freto Siculo ad Alpes usque porrectam, qui ab initio habuerint mortales, parum in tanta temporum longinquitate compertum est: nec constat, unus post inundationem terrarum ab urbe Babylonica profectus in dispersione gentium populus hanc regionem occupaverit omnem, unumque universæ nomen imposuerit; an aliæ subinde atque aliæ in terras cultoribus vacuas invecitæ gentes, suis quæque sedibus vocabula dederint diversa. I

Præci Italiæ
Incolæ.

II. Sanè

REISKII.

I De Urto post Babylonicam dispersionem populo huc ad terras Italicas digresso non equidem distincte constat: De posteritamen Japheti & Gomeri per colonias Græcorum antiquissimas casu an fortuito huc delapsis constare liquido videtur: Item de Citrin. vel Citræis, quorum mentio cap. XXVII.

ad vetus Latium fiebat. Unum Suidam audiamus, qui vera ipse incertis adsuit Τηλεφῶν γὰρ υἱὸς Ἡρακλέους, ὃ ἰποκλήδης Λατῆνος μετανόμασε τὰς πόλεις Κητιὰς λεγομένης ὡν Λατῆνος: Telephus enim Herculis filius, cognomento Latinus, eos, qui olim Ketii vocabantur, alio Latinos nomine dixit. De coloniis Græcorum Italicis monumenta continentantur

Aufones.

Opici.
Ofci.
Siculi.
Umbri.Tusci.
Ligures.
Veneti.

II. Sanè varii atque genere plane diversi in eo memorantur auctoribus populi, quorum antiquissimi sunt isti: ^a *Aufones*, Brutiorum Lucanorumque agrum quondam tenentes; hinc *Opici* sive *Ofci*, in Samnio atque Campania; *Siculi* in Sabinis & Latio: *Umbri* ad utrumque mare: ad Inferum, in parte Tusciæ inter Tiberim & Umbrorum amneis. Inde ^β *Tusci* ad Alpeis usque; juxta hos ^γ *Ligures* in Galliam usque ad Rhodanum extensi. Ultra Tuscos ^δ *Veneti*: quos alii à proximo Illyrico, alii ab *Henetis*, Paphlagonica gente, ortos tradiderunt.

Galli.
Tusci.
OEnotrii.

III. Tuscos expulerunt inter Alpeis & Apenninum supra dicti *Galli*: Umbros ab Infero mari removerunt *Tusci*; ^ε *Græca* gens, ex Arcadia *Duce OEnotro* profecti, unde dicti *OEnotrii*, primùm *Aufones* supra dictis sedibus pepulerunt (*), ulte-

tesantur vetera; Itemque de migrationibus gentium Germanicarum, & septentrionalium irruptionibus. Una series harum chronologica luculentius constitui posset digerique; patria item unde prodierint, & nova Respubl. copiosius explicari, nisi brevitatis nobis obfaret.

BUNONIS.

^a Tres tantùm in omni Italiâ fuerunt populi indigenæ: ^b *Umbri*, ^c *Siculi*, & ^d *Aufones* sive *Opicorum* corpus. Ab his orti sunt *Sabini*; à Sabinis porrò fuerunt *Picentes*, *Frentani*, *Marrucini*, *Peligni*, *Vestini*, *Marfi*, *Æqui*, *Hernici*, & *Samnites*. A *Samnitibus* orti *Hirpini* atque *Lucani*; & ab his *Bruttii*. Ab iisdem *Samnitibus* postea orti *Campani*, *Opicos* atque *Auruncos* tota pepulere Campania. Inter hos & *Lucanos Picentini* Picentium fuere pars; à Romanis à Supero ad Inferum mare traducti.

^β *Tuscorum* stirpem omnes auctores antiqui, uno excepto Dionysio Halicarnassensi, ex Asia à Lydorum gente deducunt.

^γ *Alpini* populi fuere ^ε *Ligures* a Celtici generis, in varia nomina divisi; *Taurinorum*, *Salassorum*, *Lepontiorum* & *Euganeorum*. *Rhati* quoque fuere *Alpini*, & ipsi in plura cognomenta distincti; Hinc *Carni* Inalpinæ sive Celticæ originis gens.

^δ *Venotorum* verò gens ex Asia, *duce Agenore* post excidium Trojæ deducta creditur. Alii tamen, in quibus Herodotus, *Venetos Illyrici* generis pronunciarunt. patria item unde prodierint, & nova Respubl. ^ε *Græci* isti, trajecto sinu Jonio, domicilium in Italia statuerunt, deducti ab ^β *OEnotro* Arcade, *Lycaonis* filio, XVII. ætatibus antè, quam ad Trojam bellatum est. *Dionys. Hal. l. i.* id est, annis 479. ante bellum Trojanum; & ante Christum natum 1650. *OEnotrorum* regia sedes tum fuit *Pandosia*; & fluvius, cui imposta urbs illa, Græco nomine *Acheron* iis dictus est.

HEKELII.

^a *Romanos* *Populos* hosce nunc *Tuscos*, nunc *Hetruscos*; *Græcos* verò *Tyrrhenos* dixisse, *Maginus* sæpe laudatus autor est, dicens,

a Populi Italiæ indigenæ. b Umbri. c Siculi. d Aufones. e Ligures. f Veneti. g OEnotrii.

(*) In præcedenti Editione legebatur; unde dicti *OEnotrii*, primùm *Aufones*, supra dictis sedibus &c; quasi Cluverius innueret eos qui *OEnotrii* ab *OEnotro* dicti sunt, prius *Aufones* vocatos fuisse, quod nullatenus dicit. *Aufones* referuntur ad verbum *pepulerunt*: id est *OEnotrii* pepulerunt primùm *Aufones* supra dictis sedibus. quare virgulam quæ sensum ambiguum faciebat, amovimus. Sic Editio Vorstiana; sic ceteræ accuratiores. virgula in *Edit. Lond.* reperitur; sed malè.

ulterioraque versus Septemtrionem Italiae, circa Vulturum Lirimque aneis petere coegerunt; nec ea terrarum parte contenti, mox & Siculos etiam sedibus ejecerunt, jam tum mutato nomine *Aborigines* dicti: Sed cum solum, quod tum occupaverant, *Latium* vocaretur, mutato jam iterum vocabulo, *Latinos* inde sese appellarunt. *Sabini* Opicorum fuere progenies, genueruntque ipsi ex sese *Picentes*, *Vestinos*, *Marsos*, *Pelignos*, *Frentanos* (*), *Marrucinos*, *Samnites*; quorum hi postea *Hirpinos*, *Campanos*, *Lucanos*, atque *Brutios* condiderunt.

Aborigines,
Latini,
Sabini,

IV. Interim *Græcorum nationes*, aliæ aliis temporibus in Italiam invectæ, urbes in ea passim condiderunt, suisque coloniis, ut supra dictum est, omnem oram maritimam Superi Inferique maris impleverunt. Hinc *Italia* unâ cum *Sicilia*, ut ex Strabone & Trogo liquet, *Magna Græcia* appellata fuit. At cum alii populi aliis ex locis Græcos expellerent, maximè vero *Lucani* eam partem, quam de suo nomine *Lucaniam* dixerunt, oppressis illis, occuparent, & ab his orti *Brutii Brutiam*, paulatim Græcum nomen per Italiam immi-
nui coepit; donec in ea parte consisteret, quæ tum *Magna Græcia*, nunc *Calabria superior* dicitur.

Colonia
Græcorum,

Magna Græ-
cia.

Lucani.

Brutii,

V. At postquam *Romanorum* crevit potentia, tota tandem Italia horum armis subjugata est; stetitque sub Romæ urbis Imperio, regionibus ac populis supra explicatis distincta, ad *Honorii Imperatoris* usque tempestatem. Ex hinc alii aliique subinde, *Gothi*,
Van-

Romani,

dicens, *Tusciam* appellatam fuisse vel à *sacrificiis*, quoniam in hac re hæ Gentes præ cæteris excelluere, vel etiam à *thure*, cujus in *sacrificiis* singularis atque præcipuus usus est.

BUNONIS.

& *Siculi* isti ejeti, peragrata inferiori Italia, ab Opicis porro, sive Aufonibus pulsi, *Sicaniam* insulam occuparunt.

* Italiam primis annis Honorii invaserunt *Radagaisus* & *Alaricus* b *Gothorum* Principes

magna cum multitudine hominum. Sed *Radagaisus* Fesulanis inclusus montibus cum omnibus suis copiis deletur à *Stilicone*: quod anno C. 405. *Prosper*, & sequenti *Marcellinus* assignat. *Alaricus* deinde Romam cepit anno C. 410. Inde in Latium, Campaniam, Apuliam, Lucaniam & Calabriam profectus, ea quoque loca depopulatus est. Quum *Consentiam* expugnasset *Alaricus*, mortuus est: & à militibus in Regem electus *Athaulphus*, qui cum omni Gothorum exercitu in Galliam concessit.

Vv

BUNO-

a Gothi.

(* Sic emendavimus. In præcedenti Editione legitur *Prentanos*, quod & Londinensis bibliopola intactum reliquit; cum *Frentanos* non magis nosset quam *Prentanos* qui nulli sunt, nec fuere.

Vand. li.
Heruli.
Hunni.

Exarchatus.

Longobardi.

^b *Vandali*, ^c *Heruli*, Germanicæ gentes, ^e *Hunni*, superatis Alpium jugis, totam invadentes, in varia regna atque imperia distribuerunt. His tandem à ducibus *Iustiniani Imp.* pulsus, *Exarchatus* in Italia magistratus constitutus est, cujus sedes *Ravenna*, Româ tum in ruinis jacente. ^a *Ultimi* hinc *Longobardi*, expugnata *Ravenna*, regnum in *Togata Galliâ* constituerunt, quod etiam nunc de gentis vocabulo corruptè *Lombardia*, quasi *Longobardia*, appellatur. Hos tandem debellavit *Pipinus Franciæ Rex*, à Pontifice Romano contra eos in Italiam vocatus.

BUNONIS.

^b Interim ^a *Vandali* & *Suevi*, vastatis Gallis, Pyrenæos montes transgressi, Hispanias occuparunt. Inde partim à Gothis pulsi, partim à *Bonifacio* Comite & Præfecto Africæ, cui dissidia erant cum *Casino*, militiæ duce, invitati, trajecto in Africam exercitu, Romanos profligant, captâque Carthagine regnum ibi condunt sub Rege *Genferico*. Quum verò *Valentinianus III.* Imperator fraude *Anicii Maximi*, cujus uxorem stupraverat, interiisset, ipseque *Maximus* hanc cædem *Eudoxia Augusta*, quam in matrimonium pellexerat, per imprudentiam aperuisset, mulier ista vindictæ cupida *Genfericum* ad ulciscendum scelus occulte excitat; qui Italiam ingressus, Romam captam diripuit, & *Eudoxiam* cum filiabus *Placidiâ* & *Galbâ*, multisque millibus captivorum in Africam secum abduxit, quod contigit an. C. 455.

^c *Odoacer Turcilingorum* Rex, cum *Scyris* & *Herulis* ^b auxiliaribus, Italiam occupavit anno C. 476. eamque regio nomine tenuit annis circiter 17. Anno verò 489. *Theodoricus* ^c *Gothorum* Rex, *Zenonis* hortatu Italiam adiens, *Odoacrem* tribus præliis superatum *Ravennæ* obsedit: ac tandem fraudu-

lentâ pactione circumventum interfecit; Herulisque sedes inter Subalpinos concessit, anno C. 493. quo ipso initium habuit *Gothorum* in Italia regnum, à *Theodorico* sapientissimè constitutum: quod cum *Tega* à *Narfete* victo desinit anno 554.

^e *Attila* virtute *Aërii* in Gallis repressus, reparato exercitu Italiam invasit anno C. 454. Aquilejam ^b captam solo æquavit, multisque opidis vastatis Romam petens, *Leonis* Episcopi Romani oratione commotus in patriam abcessit.

^a *Alboinus* à *Narfete* excitatus cum ^d *Longobardis* suis Italiam ingressus, anno C. 568. ab exercitu suo Italiæ Rex proclamatur anno C. 571. Regnum istud stetit ad annum usque C. 772: quo *Desiderius*, *Longobardorum* Rex ultimus, à *Carolo M.* captus & in Franciam abductus est. Deletum igitur est hoc regnum non à *Pipino*, sed *Carolo*, ab ipso *Longobardorum* in Italiam ingressu annis 206.

HEKELII.

^b Urbem olim ditissimam atque populosissimam splendidissimamque Imperatorum Sedem.

a Vandali. b Heruli. c Gothorum in Italia regnum. d Longobardi.

46

45

44

43

42

41

40

39

38

37

36

35

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

CAP. XXXIV.

De novissima Italiae divisione. 1

I.

Postquam imperii Romani dignitas atque sedes in Germaniam delata est, Italia variè ab aliis aliisque divexata, atque in varios titulos atque dominia discerpta est. Hinc novissimæ divisionis regiones nunc sunt: *Histriæ* Marchionatus, *Fori Julii* Ducatus; & haud exigua Italiae portio *Lombardia*, sub qua Marchia *Tarvisiana*, Ducatus *Mantuanus*, Ducatus *Mediolanensis*, *Tirolis* Comitatus dimidia pars, *Grisones* in ipsis Alpibus; & his contermini *Helvetiorum stipendiarii*, *Pedemontium*, Ducatus *Montis-Ferrati*, *Parmensis* Ducatus, *Romania* sive *Romaniola*, Marchia *Anconitana*, jamque extra Lom-

REISKII.

1 Italia quin Carolingis aut Francis, & posthac Germanicis Imp. Heinricis, Ottonibus, Fridericis, aliisque subiecta fuerit, nullum est dubium: Sed arcanis Rom. Pontificum consiliis ea demum turbata & divulsa tot Principes ac Dominos recepit hodieque fovet; ut tamen Imp. Romano-Germanicis jus suum integrum superfit. ^a Interim status per Italiam nunc triplices vigent (1.) *Regna*, (2.) *Respublica libera*, (3.) *Principatus*. Regna illa Regi Hispanico subsunt potentissima, Neapolitanum, Siciliae ac Sardiniae, cum Ducatu Mediolanensi, & agro Tusciae ad littus proximo: Respublicas cum Europa sub initium recensuimus, item Principatus, Rom. æque Pontificis Ecclesiasticum, atque Politicos sive seculares: Quos heic loci repetere supervacuum erit, etsi auctor noster in catalogo quosdam omiserit, quosdam classi justæ non inserat, quosdam nec amplius superflites addat, Ducatum utpote Urbinatem, Rom. Pontifici subiectum. De singulis infra observabitur, quod loco præsentis vix congruit. Vid. Supplementa lib. II. cap. I. §. 2. tractat. de Principat. Italiae lingua ex Italica translata,

& Thom. Segeti notis illustrati: Respublicæ item Elzevirianæ. (* Mirum est Germanos Italiam sui esse juris pertinaciter asserere, cum toties a doctissimis Viris scripto confutati sint. Hoc jure nituntur, quod imperium suum *Imperium Romanum* vocare soleant. Sed in occidente tria fuerunt imperia: primum ab Augusto post Julium Cæsarem firmatum in Augustulo desit, & id *Romanum* est. Secundum fuit *Gallorum*, quod a Carolo Magno comparatum cum posteris ejus extinctum est. Tertium Germanicum quod à Conrado I. inceptum sub Augustissimo Carolo sexto nunc floret. Regnum Italiae ab Imperio Germanico distinctum, non idèd ejus pars factum est, si quandoque ad Imperatorem Germanicum devenit. Hungaria dudum Reges habet qui imperio potiuntur; idèd ne subditam imperio dixeris? Romam cum multis aliis urbibus, ac regionibus; Reges & Imperatores Franci Romano Pontifici donaverunt. Quid hæc munificentia ad Germanos qui tunc temporis Francis Imperatoribus subditi, de comparando imperio occidentali minus quam de vindicanda sua libertate cogitabant.)

V v 2

BUNO-

a Status Italiae triplices.

Lombardiam, *Ager Genuensis, Tuscia*, in qua *patrimonium D. Petri*, Tiberis dextræ ripæ adfixum; *Ducatus Spoletanus, Ager Romanus*; inde *Regnum Neapolitanum*, inque eo regiones *Aprutium, Apulia, Laborinus ager, Basilicata, Calabriae duæ, Ager Baritanus, & Ager Hydruntinus*.

Dominia.

II. At eandem Italiam in partes singulis *Dominis* distinxeris hoc modo.

Hispani ditiones in Italia.

I. *Dominium est Hispaniarum Regis*; sub quo *Regnum Neapolitanum, & Ducatus Mediolanensis* (* 1), ac quædam *opida in Tusciæ litore, Insulæque Italiæ adjacentes, Sicilia & Sardinia*.

Pontificis R. ditiones.

II. *Pontificis Romani*; sub quo *ager Romanus, Patrimonium D. Petri, Ducatus Spoletanus, Marchia Anconitana, Romaniola, & urbs in agro Neapolitano Beneventum*.^β

Venetorum dit.

III. *Venetæ Reipublicæ*; sub qua *γ, Histria, Forum Julii*:
δ *Mar-*

BUNONIS.

a Ad Ducatum Mediolanensem *a* pertinent, *ager Novariensis, Laudensis, Cremonensis, Comensis, Ticinensis, Vigevanus, Alexandrinus, Tortonensis, Bobiensis*; item *Comitatus Angherianus* seu regio circa Verbanum lacum *b*. Illa Tusciæ opida sunt, quæ hodiè vulgò appellantur, *Piombino, Telamone, Orbitello & Porto Hercule*.

β Ditioni Pontificiæ, quæ vulgò *Stato della Chiesa*, præter istas provincias, adscribuntur, *ager Sabinus, ager Orivetanus, Ducatus Urbinas, ager Bononiensis; Ducatus Ferrariensis; Com. civitatis Castellana; Ceneda in agro Forojuliensis; Montaldo in Pedemontio*. In Gallia *Comitatus Avenionensis, & Vindascinus*. Supremum *jus Pontifex* sibi tribuit in *regnum Neapolitanum, Siciliam, Sardiniam & Corsicam*, itemque in *Ducatum Parmensem, Roncionensem & Placentinum*. Hunc tamen ad Ducatum Mediolanensem pertinere Hispaniæ Rex contendit. *Ducatum Castrensem* hodiè repetit *Parmensis Dux*.

γ In Istria Austriæ Archiduces multa

etiam tenent loca: *Maritima* pleraque sunt in ditione Venetorum. *c*

HEKELI I.

a Ambitu suo 3000. Mill. juxta nonnullos *Geographorum* complectentem.

b In hunc Ducatum mittit Rex Hispaniæ GUBERNATOREM, splendidissimo CAPITANEI GENERALIS titulo exornatum, qui continuò in loco permanens tam *equiibus*, quam *pedestribus* præest Militibus. *Maginus* loc. cit. fol. 139. fac. b. & 140. fac. a. dicit, Regem Hispaniæ ex hoc Ducatu proventum habere 80000. aureorum; sed administrationem *Causarum Civilium & Criminalium* pendere à *Mediolanensi Senatu* eoque ex xvi. Doctoribus atque nonnullis Prælatiis, Patriisque *Mediolanensibus* constante. Plura vid. infra Cap. xxxvi. §. II. (* Id quoque mutatum, ut supra observavimus.)

c Olim *Venetorum Ditiò*, vel *Regio*, erat totus ille Tractus à *Liquentiâ* Amne & *Sirrâs Adriatici* intimo angulo usque ad *Mincium* Annem

(* *Marchionatus Finalii* in *Liguriâ*, ab Imperatore *Genuensibus* venditus. Ducatus vero *Mediolanensis* Imperatori cum *Regnis Neapolitano & Siculo ultrajectensi* instrumento concessa sunt; *Sardinia Sabaudiæ Duci*, nunc eidem Regi *Sardinia* accessit pro *Sicilia*, qua ornatus, mox spoliatus fuerat. quodque ad *Hispanos* tam in *Belgio* quam in *Italia* quondam pertinuit, illud Imperatori *Germaniæ*, iterum *Instrumento pacis nuperrimè Vindebonæ* fancitæ, penitus derelictum.

Marchia *Tarvisiana*, & inde *Lombardiæ pars* ad usque *Bergomum*.

IV. *Magni Ducis Tusciæ*, in *Tuscia*, z

V. *Genuensis Reipublicæ*; sub qua *Liguria* intra *Apenninum* & *Ligusticum mare*, ac *portiuncula Tusciæ* *Liguriæ proxima*, cum *Insula Corsica*.ⁿ

VI. *Ducis Parmensis*, in *Lombardia Cispadana*.^o

VII. *Ducis Sabaudia*, sub quo *Pedemontium*.ⁱ

VIII. *Helvetiorum*, supra lacum *Verbanum* & *Larium*.^u

IV. *Rhetorum* sive *Grisonum* in *Alpibus*.^λ

V. *Archiducum Austriæ* in *Comitatu Tirolensi*, ubi *Tridentum*, & in partibus *Alpinis Fori Julii* ac *Histriæ*.

VI. *Ducis Mantuani*, in *Ducatibus Mantuæ* ac *Montis-Ferrati*.

Tusciæ dit.

Genuensium ditiones.

Sabaudi ditiones.

Helvetiorum.

Rhetorum.

Austriacorum.

Mantuani.

XII. Du-

Annem & *Benacum Lacum*, quæ ampliores quondam *Fines* possederat, nimir. ad *Adduam* usque *Fluvium*.

BUNONIS.

δ In *Marchia Tarvisiana* sunt *territorium Cadorinum*; *Episcopatus Bellunensis* & *Feltrensis*, *territorium Tarvisianum*, & *Ducatus Venetus*.

ε In *Lombardia* ad *Venetorum ditionem* pertinent *territoria ista*; *Paduanum*, *Veronense*, *Vicentinum*, *Brixianum*, *Cremense*, & *Bergomense*. Possident quoque *Veneti agrum Polesinum*, *Rhodiginum*, & nonnihil in *Albania*: Itemque *Cretam* & *Corcyram insulas*.

ζ *Magnus Hetruriae Dux* habet *ditionem Florentinam*, *Pisanam*, *Senensem*, & *Elba insulam* cum nonnullis *insulis minoribus*; ad *oram istam jacentibus*.

η Ad *Genuensium ditionem* pertinent *septem Dynastiæ præcipuæ*; *Monachii* & *Onelia Principatus*; *Comitatus Marri*; *Finalii Dynastia*; *Territorium Pontremoliense*; *Marchionatus Torelia*; *Cemesque Ovensis*.

θ^a In *ditione Parmensi* sunt *Ducatus Parmensis*, *Placentinus*, & *Castrensis*; *Comitatus Roncilionensis*; & *Pinnenfis Comitatus* in *regno Neapolitano*; itemque *ditio Palavicinorum*, *Principatus Landensis*, & *Comitatus Rossenensis*. (* At *Castrensis* dudum

à *Pontificibus Romanis*, ut eorum *stylo* utar, *incameratus*, id est, *fisco vendicatus*, *Pisano fœdere Duci Parmensi restitui*, & ut *Romæ loquuntur*, *desincamerari* debuit, sic *adstipulante Ludovico Magno*; sed *improbitate Sacerdotum* ea res *Pactio sancita* ac *solemniter promissa* hætenus *effectu caruit*.)

ι *Sabaudia olim dicta* fuit *Marchia Italia*.^d *Totus ille tractus secundum Boterum* uno nomine vocatur *Pedemontium*; quoniam ad *pedem seu radices Alpium* extenditur *e*. In *Sabaudi ditione* sunt *Principatus Pedemontii proprie dicti*; *Marchionatus Segusinus* & *Epo-redia*; *Vercellense Dominium*; *Marchionatus Salutiarum*; *Comitatus Astensis*, & *Marchionatus Cevenfis*; *Montferatus Sabaudicus*, & *Comitatus Nicææ cum Comitatu Tende*.

κ *Helvetiorum* sunt *quatuor jurisdictiones Helvetica*.

λ *Grisonum* & *Vallis Tellina*, & *Comitatus Clavennensis*.

HEKELII.

δ *Cujus Duces è Saxorum Ducibus* ac *stirpe augustâ originem ducunt annos propè quingentos*.

ε *Ad ipsam Sabaudiam spectat quoque Regio illa in plano situ posita*, *BRESSE*, *omni Tritici genere*, *Cannabe*, *Piscibus*, *Fluminibus* ac *Stagnis abundans*.

Mutinenfis.	XII. Ducis <i>Mutinenfis</i> . μ
Urbinate.	XIII. Ducis <i>Urbinate</i> . ν
Lucensium.	XIV. Civitatis <i>Lucensis</i> , in urbe <i>Luca</i> .
Mirandulani.	XV. Comitis <i>Mirandulani</i> . ξ

BUNONIS.

μ Sub *Mutinesi* quoque est Ducatus *Regiensi* & Principatus *Carpensi*, *Eriniana* & *Grafniana* ditiones; *Corregii* & *Saxulli* dominia & Comitatus *Rolsensis*.

ν In *Marca Anconitana*.

ξ *Mirandulanus* quoque tenet Comitatum *Concordia*. (* Præter hos *Italiae* proceres primarios, multi sunt inferioris ordinis principatus; qui urbiculum vel oppidulum cum Agello continent. Plurimos reperias

in *Italia* principes qui leporem venando, domum inanes redituri sint, nisi eum in alienum territorium fugientem sectentur. Hoc præcipuè factum est ut Pontificum cognatis, qui omnes principes esse ambiunt, satis esset.) Cæterum omnem *Italiam*, præter *Reip. Venetorum*, & *Helvetiorum Cantones regnumque Neapolitanum* ad jus imperii *R.* pertinere, ostendit celeberrimus *Conringius L.* de Finibus Imperii Germanici.

CAPUT XXXV.

Histria, *Forum Julium*, *Marchia Tarvisiana*, *Grisones*, *Helvetiorum stipendiarii*, & *Pedemontium*.¹

I.

Histria.

NOVissima Italiae divisione tradita, singulas partes inspicere haud pigeat. Prima ab *Arfia* amne est ^a *Histria*, German.

BUNONIS.

^a *Histria* vel *Histria a* peninsulæ instar sese extendit, à *Formione* fl. *Italis* *Risano*. & Germanis *Alben*, vocatur, & *Tergesto* sive *Triest*, quod *Austriacorum* est, inter ejus finem, qui *Tergestinus*, vulgò *Golfo di Trieste* & sinum *Flanaticum*; qui hodie *Italis* *Golfo di Quenero* sive *Carnero* dicitur; aliisque, ob crebra quæ ibidem contingunt naufragia, *Carnivorus*. *Flanaticus* sinus nomen habet à *Flanone* opido, quod hodie *Italis* *Fianone* est.

HEKELII.

^a *Japidia* olim dicta.

REISKI I.

¹ *Petrus du Val* ^b tres *Italiae* partes majores constituit, nempe in *Lombardia* fu-

periolem, *mediam* in *Ducatu Florentino*, *Lucensi* *Republica* & *statu Ecclesiastico*, *inferiorem* in *regno Neapolitano*: Sed ipse *Austriaca* *Italiae* dominia, *Principatus*, & quasdam *Respublicas* omisit. *Histria* enim atque *Forum Julii* ex parte *domui Austriacæ*, pluraque his vicina dominia subsunt: Pars altera *Venetæ* *Reipubl.* paret cum ^c *nova Palma* quæ *Foro Julii* & *Italiae* & *Christianæ* fidei propugnaculum in nummis fundamentis suppositis jure vocatur, tanquam unicum totius *Europæ* regulare fortalium, actuedo maris *Adriatici* ostio necessarium. *Marchia Tarvisiana* *Reipublicæ* subiecta, huic sedem atque domicilium præstat, ^d *Venetias* urbem *Europæ* *Italiae*que maximam, ex insulis circiter *LX.* *A.* 456. natam, nunc templo *D. Marci*, thesauro publico, armamentario, ædibusque publicis permultis magnifi-

^a *Histria*. ^b *Tres Italiae* partes. ^c *Palma nova*. ^d *Venetia*.

man. *Isterreich* dicta. Opida nunc clariora sunt: β *Pola* (*1), γ *Parentium* (*2), & δ *Caput Histriae* vulgo *Capo d'Istria*.
Pola;
Parentium.
Caput Hi-
striae.

Forum

magnificentissimam. Ipsa Respubl. inter regias in conclavi Pontificio habetur, ob regnum Dalmatiae, quod adhuc tenet, utut Candiam ereptam Turci teneant. α *Patavium* urbis fundamenta in rivo alto posuisse dicitur: Ipsum Patavium cive Livio effertur ac hujus cineribus, quos tamen in dubium Morhoffius vocavit Libello ad Patavinum. Liviam. edito. *Respublica Rhatica* tres uno quidem foedere, non Magistratu tamen uno aut eodem junctae sunt. β *Pedemontium* Petro du Val, urbs quasi continua 400. miliaribus Italicis patet, cultu, frugibus, vino, & omni proventu ditissima, quam Dux Sabaudiae cum Marchionatu Saluzzarum pluribusque dominiis tenet: Item Rex Cypri titulo: Nunc sedes belli Gallici haec, extat Pignarola per Gallos iterum vindicata, quam Sabaudi acerrime obsessam, fulminalibus machinis quassarunt. *Vercella* itidem, Duci suo Sabaudico pareat; *Turinum* hujus sede, arce ferme regia & munitissima sese commendat. Linteum vero Christi sepulchrale, quod Turinenses religiosissime ostentant, quam sit dubium incertumque illud nostris in Exercitat. de Imag. Christi publice ostendimus.

BUNONIS.

β *Pola* urbs maritima antiqua in excelso monte sita est, olim etiam *Pietas Julia* dicta; habet rudera amphitheatri. γ Ab Attila olim fuit diruta; quisnam vero illam restaurarit, compertum non habemus. δ Portu gaudet pulcherrimo, quem insula *Bronia*, vulgo *Brioni*, claudit.

γ *Parentium* vulgo *Parento*, in peninsula situm, & egregie munitum, portum habet capacissimum, quem insula S. Nicolai efficit; ubi olim *Pharus* fuit. Urbs illa à *Genuensibus* direpta est anno 1354.

δ *Caput Histriae*, urbs olim ϵ *Aegida*, deinde ζ *Justinopolis*, à *Justino* Imperatore, qui eam restituit, dicta, *P. Pauli Vergerii* patria est; in parva Insula η *d* exstructa, pontibus versatilibus continenti annectitur; Germanis vulgo dicitur θ *Gafers*. Caeterum ι *Albona*, *Matthiae Flacii* patria, ad sinum Flanaticum est. κ *Citta Nuova*, five *Civitas Nova*, ad litus est inter *Parento* & *Humago*, s. *Omago* opida, in scopulis marinis jacens. Mediterranea vero loca Austriacorum sunt. Habet *Istria* montem praecelsum, qui vulgo *Major* dicitur; herbis medicatis celebrem. Eademque regio praestantissimo etiam marmore dives est. Praeter ista loca ad litus est *Rovinium*, vulgo λ *Rovigno*; aliis *Aurupina* dicitur, ab antiqua illa urbe, cujus rudera haud procul in monte, qui vulgo *Monti di Auro*, conspiciuntur. *Leander insulam* vocat; ponte lapideo continenti juncta est. Duos habet portus, ad Austrum unum, alterum ad Septentrionem. In agro ejus caeditur marmor *Istricum*. In mediterraneis Veneti tenent μ *Petram Pilosam*, quae in rupe sita Marchionatus caput est. ν *Fanum S. Laurentii* ultro se submisit Venetis. \omicron *Montona* olim libera in Venetorum quoque potestate est. Caetera opida quae hinc Venetis parent, non sunt adeo clara ρ *Austria Archiduces* in *Istria* sub sua potestate tenent *Pedenam*, Episcopalem urbem; *Pisenum*; *Vetus* & *Novum*, redivis dives; *Lupolianum*; *Colfiacum*, *Cominum*; *Dorum*; *Vipaum*; *Fanum S. Angeli*.

HEKELII.

β Et Sepulchra vetustis litteris inscripta.
 γ Hodie Urbs, à *Colchis* quippe in plano Solo condita, dicitur esse Episcopalis.
 δ A *Colchis* aequè, ac *Pola*.

BUNO-

α Patavium. β Pedemontium. γ Pola. δ Parentium. ϵ Caput Histriae f. ζ Aegida f. η Justinopolis. θ Gafers. ι Albona. κ Civitas Nova. λ Rovinium. μ Petra Pilosa. ν Fanum S. Laurentii. \omicron Montona. ρ Opida Istriae mediterranea quae Austriae Archiducibus parent.

(*1) Venetis pareat; α Colchis olim condita, at nunc exigui momenti. (Ed. Lond.)

(*2) Venetis etiam subest; at infrequens propter aëris insalubritatem. (Ed. Lond.)

Forum Julium, vulgo Friuli, & Patria di Friuli.

Forum Ju-
lium f. Friu-
li, & Patria
di Friuli.
Vedinum
Terghostum.
Palma.

II. e Fori Julii caput est & Vedinum, nunc Udene (* 1); reliqua opida clara sunt: * Ciudad di Friuli (* 2), ^o Terghostum, ^o Gradiscia, ac nuper à Venetis condita ^o Palma, egregium Fori Julii atque Italiae ab hac parte propugnaculum. Cæterum est in Foro Julio Austriae ditionis Palatinatus Goriciensis, cujus caput Goricia (* 3), opidum fatis nobile.

Goricia.

Marchia
Tarvisiana.

Marchia Tarvisiana.

Tarvisium.

III. Cognominatur Marchia hæc ab ^λ Tarvisio, vulgò Treviso,

BUNONIS.

e Forum Julii, vulgo Friuli & Patria di Friuli, limitibus continetur Marchia Tarvisiana, Norici & Histria, fluminibusque Formione, qui Italis Risano & Germanis Alben vocatur: & Lipientia, qui vulgo Livenza. e

ζ a Vedinum Germanis Weiden, Italibus Udene, urbs ampla & magnifica, cujus ambitus censetur quinque milliaria Italiorum, sub potestatem Venetorum redacta est anno 1420.

η e Ciudad di Friuli, olim Forum Julii ad Nationem sita provinciae nomen dedit, natura loci munita urbs, à Theodorico primum eversa; deinde à Cagana Pannone: postea restaurata Civitas Austria dicta est.

θ d Terghostum vulgo Trieste Episcopatus dignitate claret. Ad mare situm tempore Henrici Danduli à Venetis fuit occupatum. Post tamen Archiducibus Austriae cessit. Anno 1507. iterum à Venetis capitur, sed à Maximiliano receptum, hætenus Austriae pars. Ager circa Terghostum & Justinopolin vinum illud fert, quod Germanis vocatur Reinfal.

ι e Gradiscia regionis propugnaculum est, a Venetis contra irruptiones Turcarum anno

1472. condita.

κ f Palma anno C. 1593. in Italiae tutelam condita, & novem propugnaculis munita est, & arce, quæ totam urbem facile tætur. Totius orbis habetur firmissima. Tormenta in propugnaculis disposita sunt 80. & seposita 600. Cæterum in hac regione sunt, e Aquileja Ruffini patria, urbs antiqua ab Astila olim eversa, quum eam triennio obfessisset, & desperasset, nisi per ciconiam pullos suos exportantem fuisset confirmatus; sed à Narsese restaurata; hodie vicus est. Concordia. h Montefalcone. Goritia dives &c.

λ i Tarvisium Sili amne dividitur, urbs magnifica & munitissima, quæ tamen à Maximiliano I. Imperatore unà cum Verona, Vicentia & Patavio, in bello adversus Venetos, expugnata est f. Tarvisium patria est Benedicti XI. qui matrem splendide vestitam rejectit, inopem agnovit.

HEKELII.

e Hæc Regio Carnorum Populorum Terra est, olim, Blondo testante, Liburnia appellata. Sed Fori nomen Julii idè ei dicitur esse inditum, quod Julius Caesar Legiones hæc trans Alpes duxerit.

f Hæc Urbs, Leandro affirmante, inprimis

a Vedinum. b Udene. c Ciudad di Friuli. d Terghostum. e Gradiscia. f Palma. g Aquileja. h Montefalcone. i Tarvisium.

(* 1) Olim Episcopalis & Patriarchæ Aquileiensis sedes. (Ed. Lond.)

(* 2) Venetis pars. (Ed. Lond.)

(* 3) Parva, sed optime munita. (Ed. Lond.)

viso, splendida urbe (*1). At princeps non modò Marchiæ Tarvisianæ, sed totius facilè Italiæ urbs est *Venetia*, in ipso salo, palis superstructa, Emporium toto Orbe terrarum celeberrimum, ac republ. potentissima, magnificis ædificiis splendens, ac templo *D. Marci* atque *armamentario*, maximè conspicua. *Patavium* (*2), urbs spatiosa magis quam populosa, *Academia* totius Europæ celeberrima maximè gloriatur: de

Venetia.

Patavium.

mis est affluens rebus ad usum humanum utilibus. Maximè enim abundat *Frumenti*, *Vini*, cæterarumque *Frugum* copiâ & re *pecuariâ*, estque *Vino* ibidem summa nobilitas.

BUNONIS.

Urbs hæc ex 60. amplius insulis conflata est. (*72. Insulæ totidemque Parochiæ innumeris pontibus junctæ, urbem constituunt.) Quum Attila Aquilejam obsideret, eò confluxerunt vicini, circa annum 422. ac post circa annum 456. exules, quorum urbes Hunnus everterat. Crevit deinde, quum Longobardi & Gothi per Italiam sævirent. Tandem anno C. 1292. ea Reip. forma constituta est, quæ hodie viget *g. Gauricus Astrologus* pollicetur urbem hanc duraturam annis 1880. ac tum ex insulis futuram continentem. Prudentes sunt Veneti, ac pœne infantes de Rep. differunt, quasi omnem ætatem in Senatu contrivissent. Ad rem nauticam cum primis idonei. Quicumque hic excellit in aliqua arte, dives erit: unde omnis generis hic reperiuntur artifices optimi & experientissimi. Vestium formam sæpe mutant tam viri, quam fœminæ. Serica hic singulari elaborantur artificio. ^a In epularum luxum effunderentur Veneti, nisi leges & censores obsisterent. Ducis defuncti funus Senatores in purpurea veste comitantur; non in pulla: quoniam Resp. innuit, se plures habere defuncto pares; ac proinde

indignum esse; dolorem suum publice profiteri. Ultionis Veneti sunt cupidissimi, quod vitium Italis ferè familiare est. (* Venetiarum notitiam haurire cupienti legendi sunt SANOVINO *Venetia descripta in XIV. libri*; ST. DIDIER, *La Ville & la Republique de Venise*; & AMELOT DE LA HOUSSAYE *Hist. du Gouvernement de la Republique de Venise*.)

^v ^b *Patavium* vulgo *Padoua* ad Medoacum *b* fl. à Venetiis XXIV. millia passuum jacet *i*. Monstrantur ibi ossa S. Lucæ *k*. Prætorium habet magnificum, in quo *Titi Livii cineres* perhibentur repositi. Ab Academia cognomen Doctæ obtinuit. *l*

HEKELII.

g Ædificia omninò sunt magnifica, ac marmoreis Parietibus, Columnis, statuis, Picturisque pulcherrimis undique clara ac splendida; nobilium Familiarum ac Principum Senatorum Palatia divitiis, ornamentisque omnibus affatim instructa.

h Seu *Meduacum*.

i Ejus circuitus constat miliaribus septem, & habet formam qs. orbicularem, triplices Muros, atque Foveas, immisso *Medoaco* Flumine, profundas & navigabiles. Muris cingentibus & Propugnaculis *Veneti* inexpugnabilem reddiderunt.

k *Longolii*; aliorumque plurium.

l *Joan. Antonii Magini*, Geographi clarissimi, mellea verè Patria fuit.

X x

BUNO.

^a Venetorum mores. ^b Patavium.

(*1) Venetis paret. (*Ed. Lond.*)

(*2) Antiquitatem pene fabulosam jactat, conditam se fuisse, scilicet An. 439. ante Romam, ab Antenore Æneæ socio. Ab Hunnis An. 435. deleta; a Narse Imperatorum Orientalium Duce centum An. postea restaurata; multis fortunæ procellis & rerum vicibus agitata: nunc Venetis paret. urbs optime munita, at parum culta. Academia urbis hujus summum decus Car. Mag. A. 775. Conditorem jactat. (*Ed. Lond.*)

Verona.

Vicentia.

de cætero munitissima. ξ *Verona* ampla, splendida, magnifica ac populosa, amphitheatri reliquiis nota est (*1). \circ *Vicentia* Equetris ordinis viris gratissimum domicilium. (*2).

Rhæti vulgo
Grifones.*Rhæti, vulgo Grifones.*

Curia.

Tellina val-
lis.
Clavenna.
Sundrium.
Tiranum.
Peschlavium.
Morbenium.

IV. *Grifones*, quos Latini vulgato nomine *Rhætos*, German. *die Graupünter*, vocant, *Rhæni*, *Oeni*, *Athesis* ac *Adduæ* fontes accolunt. Opida habent tenuia; quorum caput π *Curia* (*3), German. *Châr*; Ital. *Coira*: *Meyenfeld*, *Uandz*. Sub Rhætis est *vallis Tellina*, & *Comitatus Clavennensis*; cuius caput ρ *Clavenna*, German. *Claven*, Ital. *Chiavennâ*. In valle Tellina sunt σ *Sundrium*, τ *Tiranum*, υ *Peschlavium*, ϕ *Morbenium*.

*Helvetiorum Stipendiarii.*Helvetiorum
stipendiarii.

V. Grifonibus contermini sunt χ *Helvetiorum stipendiarii*; quo-

BUNONIS.

ξ α *Verona* Athesi flumine munitur. Arcem habet benè munitam, duo castella *m*, & *Scaligerorum*, qui rerum ibi positi sunt, monumenta.

\circ β *Vicentia*, vulgo *Vicenza*, inter *Renonem* & *Bachilionem* amnes jacet: Spinam ex corona Christi Servatoris ibidem affervari tradunt. Ejus ager vini frugumque feracissimus est.

π γ *Curia* ad *Rhenum* est; inde haud procul abest *lacus Herodis* impetuosissimus. Ibidemque incipit *Venusta vallis das Winsgau*. Nec longe absunt *Therma Piperina*, *das Psefferbad*.

ρ δ *Clavenna* à *Lario* lacu 16. millia passuum in *Boream*; inter *Comum* & *Cu-*

riam, ad *Maira* fl. sita, Germaniæ Italiæque *Clavis* perhibetur.

σ ϵ *Sundrium* Italis *Sondrio* juxta *Adduam* jacet.

τ ζ *Tiranum* Italis dicitur *Tyran*.
 υ *Peschlavium*, vulgo *Pustlap* & *Puschlau*; Italis *Puschlavo* ad *Adduæ* fontes est.

ϕ η *Morbenium*, Italis *Morbegno*, inter *Larium* lacum & *Sondrium* opidum interjacet. Ad finem *Vallis*, quo *Addua* fl. in lacum *Latium* se exonerat, *munitum Castrum* Fuentes est.

χ *Verbenum* & *Ceresium* lacus accolunt.

HEKELII.

m Cottia.

BUNO:

α *Verona*. β *Vicentia*. γ *Curia*. δ *Clavenna*. ϵ *Sundrium*. ζ *Tiranum*.
 η *Morbenium*.

(*1) *La forêt-Bourgon*, Geographus non incelebris qui urbem hanc vidit, haud adedè magnificè de splendore ejus loquitur. commercio pene nullo gaudet. *Catulli* autem ac *Plinii* Patria est, de quo merito gloriatur, & situm amœnissimum jactat. *Ventis* parat, & antiquitate celebratur. (*Ed. Lond.*)

(*2) Inter antiquissimas *Europæ* urbes numeratur; olim *Gallis Senonibus*, postea *Romanis*, *Lombardis*, & aliis, at nunc *Venetis* subdita. (*Ed. Lond.*)

(*3) Olim *Imperialis*, at nunc *exempta*. (*Ed. Lond.*)

quorum opida haud illepada, ^ψ *Lucanum*, *Locanum* & ^ω *Bellifona*.

Pedemontium.

VI. ^α *Pedemontii* Dominus est *Dux Sabaudiae*. Caput provinciae ac Ducum Sabaudicorum sedes est ^β *Augusta Taurinorum* (* 1), vulgo *Turino*: Reliqua opida clara sunt: ^γ *Vercellæ*, ^δ *Eporedia*, ^ε *Augusta Prætoria*, *Asta*, *Alba*, ^θ *Salutium*,

Pedemontium.
Augusta
Taurinorum.
Vercellæ.
Eporedia.
Augusta Prætoria.
Asta.
Alba.
Salutium.

BUNONIS.

^ψ ^α *Lucanum*, ad Ceresium lacum Italis *Lugano* dicitur.

^ω ^β *Bellifona* ad Ticinum supra Verbanum lacum est, olim *Bilirio* dicta.

^α ^γ *Pedemontium* nomen habere videtur, quod ad pedes sive radices Alpium est. Ad mare Inferum, si à Varo fl. qui terminus Galliae est, incipias, reperies in Italia Pedemontium.

^β ^δ *Taurinum* sive *Turino*, ad Duriae ostium est, quo in Padum confluit. Urbs pulcherrima & munitissima, cum arce splendida, in qua puteus mirandi operis n. Habet Academiam: ibique asservatur lintheum, quo Christi defuncti corpus fuit involutum. Sabaudiae Principes locum hunc habent in deliciis: ibique fere semper comorantur.

^γ ^ε *Vercellæ*, vulgo Italis *Vercelli* s. *Vercelli*, ad Sessitem fl. est. Sabaudiae Dux urbem istam ex Ducatu Mediolanensi deciperat, sed Hispanus eam recepit o. Munitissima est: arcem habens firmissimam. Concilium ibi celebratum est, in quo damnatus *Berengarius Andegavensis*.

^δ ^ε *Eporedia* ^ρ, vulgo *Ivrea*, seu *Hivrea* ^q, ad Duriam. Ejus laudantur casei *Salassi* dicti.

^ε *Augusta Prætoria*, vulgo Italis *Aosta*, ad eundem Duriam ^r.

^ζ ^β *Asta*, vulgo *Asti*, ad *Tanarum* est. Urbs lauta, dives & frequens est: quæ olim xxx. armatorum millia eduxit. Arcem habet *S. Christinae*, in gratiam Ludovici XIII. fororis, quæ eadem Sabaudi uxor, conditam.

^η ^h *Alba Pompeja* ad eundem *Tanarum* fl.

^θ ⁱ *Salutium*, vulgo *Saluzzo*, Marchiae Salutienfis caput, ad Alpium radices. Cæterum in *Principatu Pedemontiano* nobiliora opida sunt ^k *Pinarolium*: vulgo *Pignerol*, ad *Chisonium* fl. opidum ita munitum & firmatum, ut provinciae propugnaculum sit; ^l *Cavortium*: ^m *Carinianum*, ⁿ *Briquerascum*, ex quo *Carolus Immanuel* Gallos eiecit, hyemali tempore callide usus; ^o *Savilianum*: ^p *Cuneum* à Francisco I. frustra tentatum: ^q *Mons Regalis* &c. *Sabaudiae* etiam ascribuntur ^r *Segusium* à *Frederico Barbarossa* olim excisum, post verò restitutum, hodie dives & frequens est ad Duriam

Xx 2

a *Lucanum*. b *Locanum* & *Bellifona*. c *Pedemontium*. d *Taurinum*. e *Vercellæ*. f *Eporedia*. g *Asta*. h *Alba*. i *Salutium*. k *Pinarolium*. l *Cavortium*. m *Carinianum*. n *Briquerascum*. o *Savilianum*. p *Cuneum*.

q *Mons Regalis*. r *Segusium*.

(* 1) Inter splendidissimas & magnificentissimas Italiae urbes numeratur; situ amoenissimo gaudet. Cives morum suavitate celebrantur: Arcem habet munitissimam, Palatium Ducale in primis nobile & supellectile lautissima decoratum. in posteros nomen ejus celeberrimum futurum, propter Gallorum cladem, qui cum urbem hanc obsidione cinxerant, fusi, fugatique sunt, sub auspiciis Ducis Sabaudiae & Principis Eugenii An. 1706. (Ed. Lond.) (* Ea clades Hispanos Mediolano & reliquis pœnè Italiae ditionibus expulit, & Sabauda dudum regionem suam vix possidenti, securitatem primum, ac deinde non tenue dominii incrementum attulit.)

Nicæa.
Villa Franca.

tium, & Nicæa, licet non magna, at incolis valida. Prope est Nicæensium portus, Villa Franca, triremium Ducis statio.

riam fl. situm: ^a Rhodum; ^b Tenda. Pedemontium plerasque Italiæ partes fertilitate superat. ^c Abundat frumento, vino, frugibus, domesticis ac feris animalibus &c. Fertilitatis argumentum est, quod quum in eo Galli & Hispani xxiii. annis bellum gessissent, nunquam tamen annonæ caritate laboraret. Habet equidem Comitatus Nicææ solum asperum; ita tamen excolitur, ut nulla re indigeat. ^d Subalpini isti Principem suum impense amant & colunt: delicias sectantur, ad militiam tamen & mercaturam aptissimi. (* Has plerasque urbes Galli occupaverant nempe Vercellas, Eporediam, Augustam prætoriam, & Villam Francam anno 1704. Astam anno 1703. Nicæam 1705. quas omnes jam post Taurinensem cladem a Duce recuperatas, Tra-

jectinum fœdus eidem asseruit.)

HEKELII.

ⁿ Cives habet nobilitate maximè claros ac splendidis ædificiis utentes, potiturque Agro perbono atque fertili: Olim Romanorum erat Colonia & Longobardorum in Italia Sedes.

^o Alioquin Urbs antiqua, honesta, nobilis, rebusque omnibus dives est, uberrimo ac Frumenti, Vini, cæterarumque Frugum maximè fertili Agro fruens. Aurifodinam olim habuisse ex Eusebio constat.

^p Straboni, Ptolemæo & Tacito nempe; indoctis verò Hipporegia dicta.

^q Aliis Lamporegium.

^r Salassorum Colonia est & Metropolis Germanicè Augst dicta.

^a Rhodum. ^b Tenda ^c Pedemontii fertilitas. ^d Mores Sabaudorum.

C A P. XXXVI.

Lombardia, & Genuensis ager. ¹

I.

Lombardia Transpadana.

Lombardia, **E**A quæ nunc Lombardia propriè dicitur, pars est Italiæ, urbium splendore, agrorumque cultu lætissima. Dividitur

REISKII.

¹ ^a Lombardia nomen Lombardi aut Longobardi gens Germanica indiderunt, qui A. C. 526. per Pannoniam A. 552. per Italiam irruerunt, Gothisque profligatis A. 572. Alboino rege regnum constituunt novum, idque annos 206. stetit, donec Carolus M. A. 773. Desiderium exturbavit, fecitque ut Lombardia primum Francico, posthac Germanico Imperio subesset. Denique principatus alios admittit aut Res-

publicas: Hinc ^b Mediolanum A. 1395. Vice-Comites, sequenti seculo Duces, horumque familia extincta Carolum V. Imp. suscepit, cumque illo Reges Hispanicos, quibus adhuc paret. ^c Mantua Gonzagas primo Marchiones A. 1431. postea Duces A. 1530. à Carolo V. Imp. creatos habuit. ^d Parma & Placentia Duces Farnesios à Papa Paulo III. A. 1544. impositos recepit. ^e Mutina Marchiones seren. Atestinæ familiæ antiquissimæ, item Ferrariæ Rhegiique

^a Lombardia. ^b Mediolanum. ^c Mantua. ^d Parma. ^e Mutina.

tur autem Pado amne in *Cispadanam & Transpadanam*. Transpadana rursus dispertitur in Ducatum *Mediolanensem*, *Mantuanum*, & *Venetorum ditionem*.

Transpadana.

II. *Mediolanensis Ducatus* caput est *a Mediolanum*, unde Ducatui nomen ac dignitas; urbs magnitudine sua, arcis munitione, atque incolarum numerositate clarissima; armorum bellicorum officina totâ Europâ celeberrima (*1). Secunda à Mediolano est *b Cremona*, magnificis ædificiis superba (*2). Sequuntur *γ Comum* (*3), *δ Pavia*, *ε Novaria*; & in Cispadana

Ducatus Mediolanensis. Mediolanum.

Cremona. Comum. Pavia. Novaria.

giique Duces diu protulit ex A. 1190. fed Papa Clemens VIII. A. 1597. Ferrariensem Urbinatemque Ducatus sibi tanquam feuda afferuit. *a Respubl. Genuensis* & ipsa regiam dignitatem & regnum Corsicæ sibi tuetur, regi tamen Hispaniæ quam Gallo addictior, ob Finalium Hispanis subditum & Genuensibus vicinum, nec non propter commercia per Hispanicas provincias liberius tractanda. Amplius extant duo Lombardiæ Liguriæque vicini admodum Principatus: *b Monacensis* nempe unus in Grimaldorum stirpe, de *c Mirandulanus* in vetusta Picorum familia ob eruditionem variam perillustri. Confer Principatus Italiæ in Elzevier. rebusp. item Introduct. Puffendorf. ad Stat. Europæ hod.

β d Cremona à Pado abest 1500. passibus: cujus tamen inundationes experitur *b*. Arx ejus turrim habet admirandæ altitudinis: unde natum proverbium, *Unus Petrus Roma; Unus portus Ancona: & una turris Cremona. c*

γ e Comum ad *Larium* lacum est, qui inde *Comensis*, vulgo *Lago de Como* dicitur. Est verò *Comum* ab Anshelmo Pustero Archiepiscopo Mediolanensi excisum: quod antistitem, quem ipse obtulerat, recipere noluisse. Fuit tum in edito loco positum, post eo restauratum, quo nunc visitur. Castellum habet, quod *Turris Rotunda* dicitur. Ipsa urbs dives deliciis affluit. Incolæ ejus sunt industrii. *Pauli Jo-vii* Historici patria est.

δ f Pavia olim *Ticinum*, vulgo *Pavia*, ad *Ticinum* fluvium, qui hodie vulgo *Tesino* dicitur, habet *Therotrophium* muro cinctum, in quo *Franciscus I.* Galliæ Rex victus in Cæsarianorum venit potestatem.

X x 3

a Pici-

BUNONIS.

a Mediolanum, vulgo *Milano*, cæteras Italiæ urbes incolarum multitudine, unâ exceptâ Neapoli, longè superat. *a*

a Genua. b Monaco. c Mirandula. d Cremona. e Comum. f Pavia.

(*1) Urbs amplissima utpote quæ X. millia passuum in circuitu, 200. templa, 72 monasteria numerat. templum habet cathedrale cum paucis conferendum; opus 300. annorum ac nondum absolutum. Post extinctos proprios Duces, res ad Franciscum I. Gallorum regem adinebat, nisi Carolus V. Imperator hujus regis æmulus filio suo Hispaniarum regi Ducatum Mediolanensem decernere maluisset; qui Hispanicæ coronæ annexus Regum Austriacorum ditio fuit, donec Taurinensi clade Hispani cum fœderatis Gallis Mediolanum deferere cogebantur. Imperatores Germaniæ feudi Imperialis titulo hunc sibi obtinuerunt & nuperimè in tractatu Vindebonæ inito, ab Hispanicis ditionibus in perpetuum avellitur.

(*2) Ab Hispanis, Gallisque fœderatis, ut & ceteræ urbes vicinæ, occupata; anno 1702. Stratagemate ab Eugenio principe Sabauda tentata, qui Ducem Villaregium nihil tale suspicantem ab urbe abripuit, sed, expergefacto Præsidio, dimicatum; cæsisque utrinque fortissimis viris, princeps evasit incolumis prædamque abduxit non ingloriam.

(*3) Urbs munita & bene culta Innocentii XI. Pontificis Romani, Cæciliæ poetæ, Plinii Junioris, aliorumque illustrium patria.

Alexandria.
Dertona.padana Lombardia sub eadem ditione & Alexandria ac ⁿ Dertona.Ducatus
Mantuanus.

Mantuanus Ducatus.

III. ⁿ Mantua, quæ nomen Ducatui dedit; in palude vel lacu

^a Picighitone, quod olim *Forum Dinguntorum* ad Humatiam fl. in custodia detentus; donec Madritium in Hispaniam abduceretur.

^b Novaria vulgo *Novare* & *Navara*, ad flumen ejus nominis est, quod hodie vulgo *La Gogna* dicitur, *Petri Lombardi* & *Comestoris* patria. Ad Novariam *Ludovicus Sfortia* captus est anno 1500.

HEKELII.

^a Vid. supra Cap. xxxiv. §. II.

^b *Færne*, *Lampridii*, ac *Vide*, Poëtarum lepidissimorum, Patria est sat clara.

^c *Cremona* Territorium, in quo non sunt Montes, nec *Loca Sylvestria*, est fertilissimum & granis abundat, *Vino*, *Uvis*, *Pominis*, *Oleribus Lacticiniis*, *Melle*, *Lino*, *Lana*, *Fæno*, *Lignis*, ac multis aliis, quæ sunt ad esum & ulum cunctis hominibus atque animalibus. Vid. *Fr. Schotti* Pars I. *linenar. Italie* p. 199.

BUNONIS.

^c *Alexandria* vulgò *Alessandria della Paglia* ad Tanarum fl. ab *Alexandro III.* pontifice nomen habet, cum antea *Cæsarea* appellaretur. Condita est anno 1178. contra *Fridericum Barbarossam*.

^d *Dertona*, vulgo *Tortona*, à *Friderico Ænobarbo* everfa, à *Mediolanensibus* restaurata, nunquam ad pristinam rediit dignitatem. Ad Ducatum istum porro quæ referuntur, nobiliora sunt, ^d *Caravacium*, ad quod *Veneti* à *Francisco Sfortia* *Mediolanensis* exercitus præfecto profligati sunt; ^f *Bicoea*, ubi *Galli* à *Prospero Columna* anno 1522. victi sunt. ^g *Angleria* Comitatus caput; unde *Principes Mediolanenses* orti. *Joh. Galeatius III.* à *Wenceslao Im-*

peratore creatus est Comes Angleria, & regionum *Verbano* adjacentium anno 1397. Olim mille passibus aberat à lacu: ^h *Mortaria*, ad quam *Carolus M.* Longobardos magna clade affecit; unde nomen nacta est: quum antea *Silva bella* vocaretur: ⁱ *Lauda*, vulgò *Lodi*, ad *Adduam* fl. sita; à *Mediolanensibus* 1158. everfa: sed auspiciis *Friderici I.* restituta: ^k *Soncinum* à *Friderico I.* eversum, & restauratum; à *Mediolanensibus* incensum; & reparatum, *Aetiolinus* tyrannus ibi mortuus est. ^l Ducatus ille *Mediolanensis* feracissimus est. Ad *Mediolanum* tanta oryzae copia provenit; ut per universam *Italiam* & *Galliam* deportetur. *Cremonensis* ager vino & fructibus dives est: sicuti *Ticinensis* lino, & *Laudensis* pascuis. ^m *Mediolanenses* ingenio valent, artibusque mechanicis sunt ditissimi: unde proverbium: *Everendum esse Mediolanum, ut universa Italia provideatur.* In vestitu splendidi sunt ac lauti; unde plerique, veluti *Biantis* sectatores, *omnia sua secum poriant.* Minus *Zelotypi* sunt, minusque vindictæ cupidi, quàm reliqui *Itali*: mulieres operis *Phrygii* perhibentur peritissimæ.

ⁿ *Mantua* vulgo *Mantova* in medio stagni; quod *Mincius* facit, non procul inde in *Padum* influens, sita est *d.* Quamquam verò natura & arte esset munitissima, à *Cæsarianis* copiis tamen intercepta & expugnata est anno 1630. ac facta pace *Duci* suo reddita. *Palatium Ducis* adeo magnificentum & amplum est, ut quinque Reges possit hospitio excipere, ipso *Duce* haud excluso. In eo enim 550. numerantur conclavia, pretiosis stragulis & aulæis ornata. Ipsam *Mantua* in lacu tres veluti urbes sepiunt, *il Thè* *Palatium* magnificentum;

^a Picighiton. ^b Novaria. ^c Alexandria. ^d Dertona. ^e Caravacium. ^f Bicoea. ^g Angleria. ^h Mortaria. ⁱ Lauda. ^k Soncinum. ^l Mediolanensis Ducatus fertilitas. ^m Mediolanensium mores. ⁿ Mantua.

lacu sita est, urbs amœnissima, sedes & domicilium nobilissimæ *Gonzagarum* familiæ (* 1).

Venetæ ditio in Lombardia.

IV. Venetæ ditionis sunt in Lombardia *Brixia*, * *Bergomum*, λ *Crema* & μ *Peschira*, urbes celeberrimæ: quarum duæ posteriores munimina habent validissima.

Ditio Venetæ.

Brixia.
Bergomum.
Crema.
Peschiera.

Lombar-

ficum; *Borgo di S. Georgio*; & *Porte Fortere*. Hoc Ducatu porro continentur *Castellum Gubernium*, vulgo *Gauverno*, ad Mincium fl. ad quod Leo Pontifex Attillæ occurrisse traditur. Habet locus hic Cataractam; cujus vi circumjacens regio inundari potest. ^b *Guardistallum* sive *Guaftalla* duobus Conciliis sub Urbano II. & Paschasio II. nobilis. ^c *Sabionetta* cum arce firmissima: ^d *Castilio Stiverorum*, vulgo *Castiglione della Stivère*, urbs permunita cum arce; unde Ludovicus Gonzaga ortus: in Montisferrato Mantuano ^e *Casale S. Evasii*, vulgo *Casale S. Vas*; urbs totius Europæ munitissima, cum arce hexagona: ^f *Pons Sturæ*, ubi arx munita, ad quam Ludovicus Sfortia Mediolanensium Dux à Gallis captus primum deductus est: ^g *Aquæ*, vulgo *Acqui*, Georgii Merulæ patria; qui se Statielatem appellat ab antiquæ urbis nomine, quo *Aqua Statiolorum* fuit dicta. Thermæ hic restant pulcherrimæ. Ipsa vero civitas civilibus discordiis attrita pæne concidit. ^h *Mantuanæ regio* abundat frumento, pecoribus & piscibus. Vinum tamen ejus non laudatur; quoniam ferè atisterum est. Pannus Mantuanus & tapetes in pretio sunt. ⁱ *Mantuani* ad domandos equos à natura videntur facti; unde illi equites

sunt peritissimi. Habentur tamen ingenii hebetioris ob aëris gravitatem & crassitiem. Ad bonas literas percipiendas minus creduntur idonei, quàm ad alia negotia, & familiam curandam.

HEKELII.

^d Urbs est insignis ac pervetusta, antiquior scilicet 670. annis quàm *Roma*. Dicitur enim annis 60. ante Bellum *Trojanum* esse condita.

BUNONIS.

^k *Brixia*, Italis *Brescia*, Bergamo ad 30. millia passuum distat, ad Garziam amnem validis muris & castello, quod egredi gubernator nunquam audet, munita, opibus florens, Venetæ urbis *Sponsa* appellatur. ^e

^l *Bergomum*, vulgo *Bergamo* inter Mediolanum & Brixiam situm, ambitum cum xv. suburbiis adjacentibus non minorem Mediolano habet, cujus incolæ faceti à moribus & ingenio audiunt.

^λ *Crema* à Laude Pompeja x. millia passuum distans in pulchra & fœcunda jacet planitie.

^μ *Peschiera* ad lacum Benacum est, qui vulgo *lago de Garda*.

HEKE-

a Castellum Gubernium. b Guardistallum. c Sabionetta. d Castilio Stiverorum. e Casale. f Pons Sturæ. g Aquæ. h Mantuanæ regionis fertilitas. i Mantuanorum mores. k Brixia. l Bergomum. m Crema. n Peschiera.

(* 1) Familia Gonzagarum non in nupero Duce sine prole mortuo defecit; quod falso asserit Bibliopola Londinensis, cum ex eadem supersint etiamnum Dux *de Guastalla*, & Principes *de Sabionetta*, & *Bozzolo* qui eodem quo hic recensentur ordine, jus habebant succedendi; sed quia Carolus IV. partes Hispanorum amplexus fuerat, feloniam damnatus ab Imperatore Josepho, diem supremum Paduæ extra patriam obiit; ejus ditiones heredibus non permissæ, sed fisco imperiali addictæ sunt: distractis quibusdam Montisferrati partibus, quæ Sabaudis exoptatæ, promissæ, & traditæ sunt.

Lombardia Cispadana.

Lombardia
Cispadana.

V. In Lombardia Cispadana sunt Ducatus tres: *Parmensis*, *Mutinensis*, & *Montisferratensis Ferrariensisque* ditionis loca.

Parmensis Ducatus.

Ducatus Parmensis.

VI. *Parmensis Ducatus* caput est *Parma*, urbs egregia, illustrissimæ *Farnesiorum* familiæ domicilium. Secunda est & *Placentia*, illi nulla re, nisi dignitate, inferior.

Muti-

HEKELII.

è T. Livius, alique magni Autores tradunt, hanc Civitatem *Regum Romanorum* tempore à *Gallis Cenomannis* esse conditam, quam postea *Romani*, *Transpadana Gallia* in potestatem redacta, suæ ditionis item fecerunt. Constat ex eodem *Livio*, fidem *Populo Romano* constantissimè quondam & quidem præcipuè difficillimis *Hannibalici* Belli temporibus, præstitisse.

BUNONIS.

v^a *Parma* ad fluvium cognominem est, qui inde haud longè in Padum se effundit. (* *Parmensis* & *Placentiæ Ducatus* feuda sunt Romanæ sedis; non Imperii quod a multis retro sæculis in eos nullum jus exercuit. Sed ex quo Germani totius Italiæ Imperium affectarunt, nullum lapidem non movere ut in prædictas regiones aliquod juris argumentum consequerentur, quod tandem, repugnantibus legitimis dominis, in tractatu Londinensi, vulgo quadruplici fœdere, Gallia & Britannia Carolo VI. annuerunt. Cur dignitate Parmæ cedat Placentiæ, ut vult Cluverius, non satis perspicuum; utraque Ducatus Titulo ornata. Forfitan quia secunda nominari solet in Ducum Titulis qui Duces Parmæ & Placentiæ audiunt.

ξ^b *Placentia*, vulgo *Piacenza*, haud longè à *Trebiæ* & *Padi* confluentibus, egregie munita, Academia nobilitatur, & obfidione illa, quam à *Totila* oppugnata, pertulit; qua opidum etiam carnibus humanis victitarunt. Ad hunc Ducatum porro pertinent c^c *Burgus S. Donini*, *Gibellum* à *Gibellinis* olim exstructum contra *Castrum Guelphum*. d^d *Burgus Vallis Tarenfis* ad *Taurum* fl. opidum ditionis *Parmensis* firmissimum. e^e *Rossena* *Corregiani* quondam Principis, hodie munitissima & f^f *Florentiola* in via *Æmilia* ad *Lurdam* opidum satis lautum. g^g *Parmensis Ducatus* cœlo gaudet saluberrimo; unde indigenæ plerique sunt *μυροβότοι*. Nihil hic, quod ad vitam & delicias pertinet, deest. Casei *Parmenses* in pretio sunt. *Placentinus* ager præter illa abundat ferro ac ære: habet quoque salinas. Cum *Parmenses*, tum *Placentini* habentur bellicosi f. h^h *Parmenses* tamen moribus sunt suavioribus; *Placentini* vero sunt austeri & morosi. Utrique sunt solertes & sagaces. Injuriarum ultores acerbissimi, ac præcipue tori nuptialis.

HEKELII.

f Et nobiles, litterati, animosi.

BUNO-

a *Parma*. b *Placentia*. c *Gibellum*, *Burgus S. Donini*. d *Burgus Vallis Tarenfis*. e *Rossena*. f *Florentiola*. g *Ducatus Parmensis felicitas*. h *Parmensium mores*.

Mutinenfis Ducatus.

VII. Hujus caput est ° *Mutina*. Alterum ejus clarum opidum est π *Regium Lepidum*.

Mutina.
Regium Lepidum.

Ager Genuensis; vulgo Riviera di Genova.

Ager Genuensis, vulgo Riviera di Genova.
Genova.

VIII. Caput regionis est ° *Genua*; urbs omnium Italicarum ædificiorum splendore ac magnificentia superbissima, quippe in eo vico, qui novus, vulgo *Strada nuova*, dicitur, nulla est

BUNONIS.

° *Mutina* vulgo *Modena* in viâ Æmiliâ inter Regium Lepidi: quod vulgo *Reggio*; & Bononiam, quod Italis *Bologne*, sita est: non tamen eodem plane loco, quo *Mutina* antiqua, cujus rudera ad *Novam* conspiciuntur. Antiqua illa à Gothis & Longobardis est everfa: Nova autem, Longobardis oppressis, restituta est. Libera olim fuit civitas, quæ magna cum Bononiensibus gessit bella. g

π *Regium Lepidum* in eadem via est inter *Parmam* & *Modenam*. Et hæc urbs post Longobardos ejectos videtur reparata. Cæterum huic Ducatui adscribuntur ° *Aquaria*, aquis medicatis nobile opidum; ° *Carpi*, urbs antiqua & hodiè bene munita, ° *Castrum Novum*, cognomine *Grasfinianum*, urbi arx munitissima: † *Corregium*, opidum perlautum ac satis munitum, *Spina Ducis Mutinenfis* dictum: ‡ *Saxulum* vulgo *Sassuolo*. *Mutinenfis* ager frumento, oryza ac leguminibus abundat: vinumque habet bonum. Sed *Regiensis* ager cœlum habens gravius infelicior est: sues tamen pingues habet: sicut *Corregianus* multa pecora; & *Carfinianus* fodinas metallicas. h *Mutinenfes* habentur bellicosi, & singulari in Principem suum fide, cauti & solertes. Sed *Rhegienses* parum cauti judicantur. i *Ducatus Mirandulani* caput est *Mirandula* olim exigua. Probe munita est,

quum eam *Julius III.* Pontifex obsideret. k *Concordia Comitatus* in *Mirandulanorum* Ducum est ditio. Ejus caput à *Sigismundo Imp.* constitutum est *Concordia* olim munita: cujus munitiones à *Galeatio II.* disjectæ: post tamen urbs reparata indies lautior evadit ad *Secium fl.* posita. l Ipsa regio frumenti, oryzae & vini ferax est: & magnos pecorum alit greges. m *Mirandulani* habentur bellicosi, hospitales, liberales, faceti, bonæque indolis.

p n *Genua*, vulgo *Genova* h ad litus maris *Ligustici*, anno C. 935. à *Saracenis* incensa, ac opidani aut occisi, aut abrepti: sed *Venetorum Ducis* ope redacti sunt, ac urbs magnificentius reparata. Hodie ambitu suo continere dicitur sex millia passuum, Portus clauditur mole sexcentorum passuum; habetque in promontorio *Pharum* elegantissimi operis. Præ cæteris urbis palatiis illud eminent, quod est *Auriacum des Doria*, planè regium. Viæ urbis pleræque angustæ sunt, & obscuræ; quoniam ædes excelso officiant lumini.

HEKELII.

g *Mutinenfis* Schola, Ao. post nat. CHR. m. cc. *Alstedis* teste, erecta magnum lumen atque splendorem ab *Azone* olim accepit, qui *Bononiâ Mutinam* est vocatus munerecentum *Marcarum Auri*.

h Antiqua Civitas & amœnissima.

Yy

BUNO-

a *Mutina*. b *Regium Lepidum*. c *Aquaria*. d *Carpi*. e *Castrum Novum*. f *Corregium*. g *Saxulum*. h *Mutinenfium mores*. i *Ducatus Mirandulanus*, *Mirandula*. k *Concordia*. l *Agri Mirandulani fertilitas*. m *Mirandulanorum mores*. n *Genua*.

est domus, quin digna regem vel potentissimum excipere. Hujusmodi autem plures passim in urbe, maximeque in suburbiiis invenias, omni deliciarum genere, ut sunt Italarum ingenia, instructissimas ⁱ. Cæterum Genuenses in Regis Hispaniarum clientela sunt (*). Secunda à Genua est ^o *Savona*, lepida sanè ac lauta. Sequuntur, ^r *Vintimiglia*, ^v *Albenga*, &

Savona.
Vintimiglia.
Albenga.
Screzzana.

BUNONIS.

^o *Savona* ad Vada Sabatia cultissima urbs, olim libera: cujus portum obstruxere Genuenses; *Gregorii VII.* & *Julii II.* patria est.

^r *Vintimiglia* olim *Albium Intemelium*, ad Rutubam fl. ostium est.

^v *Albenga*, olim *Albium Ingaunum* dictum, urbs maritima, & elegans, è cujus regione insula est, vulgo *Isola d'Albengo*, olim *Gallinaria*, à gallinis sylvestribus dicta, quibus etiamnum abundat. Reipublicæ Genuensis loca *maritima* porrò sunt, ^d *Naulum*, urbs olim opulenta: sed post attrita; forte quod præfulis sui minas contempnisset, qui cives reprehendebat, quod ferrum ad Barbaros deferrent. *Portus Delphini* vulgo ^e *Porto Fino*; ^f *Rapalum*, ^g *Portus Veneris*, Genuensium colonia, ab iisdem bello Pisano disjecta. ^h *Spetia*, ⁱ *Lerice*. *Mediterranea* loca; *Tabia*, vulgo *Taggia*, *Gavium*, opidum lautum ac permunitum: *Claverinum*, vulgo *Chiavari*. Genuensibus præterea adscribuntur *Monachium* vulgo *Monaco*, portu gaudens commodissimo: *Onilia*, vulgo *Oneglia*, ad Imperialem fl. in valle feracissima ab Hispanis occupata; sed jam Sabaudò reddita; *Marrum*, vulgo *Marro*; Comitatus caput; *Finarium* vulgo *Final*; *Torelia*, vulgo *Toreglia* non procul à monte Bruno; & *Pontremulum*, vulgo *Pontremoli*, ab Henrico Imp. dirutum, quod Romam eunti transitum denegasset; sed restitutum. In ditione erat Du-

cis Mediolanensis: Ab Hispanis occupata est. *Liguria* olim sterilis credita, quam tamen incolarum industria reddidit fertilissimam. ^k Celebratur vinum *Tabianum* & *Taggianum*, quod *Apianum Muscat* dicitur. Omnis tractus inter Genuam & Nervium amœnus est: cultusque tot prædiis magnificis. ^l Habentur Genuenses parum hospitaes, & lucro inhiantes; foris splendidi, domi tenaces. Fœminæ splendide vestiuntur: juniores in luxum profusæ, vergente ætate, ad pietatem feruntur ^k. Galli perfidiæ eos haud obscure insimulant: Quare, quum sese obtulissent in tutelam Ludovici XI. Regis Galliarum, ipse eos dæmoni addixit, tanquam tali domino dignos.

HEKELII.

Unde non mirum, si nomen GENUÆ SUPERBÆ vulgò est adeptæ.

^k Alioquin multa egregia priscis temporibus effecerunt, semperque mari eos viguisse, insignesque victorias obtinuisse constat. Mercatura & negotiationibus maximum sibi nomen compararunt, cum in his reliquis Nationes solertia & diligentia superent, neque ullum omnino adinventur Exterorum Emporium, quod ipsi non adeant. (* Hoc olim fuit; sed postquam in Indiam, circum Africam, ultra Bonæ Spei promontorium navigari ceptum est, classes per exteriorem Oceanum easdem merces advexere, quas Genuenses per pontum Euxinum & mare mediterraneum in orientibus

a Savona. b Vintimiglia. c Albenga. d Naulum. e Porto Fino. f Rapalum. g Portus Veneris. h Spetia. i Lerice. k Agri Genuensis fertilitas.

l Genuensium mores.

(* Hos ut sibi obstrictos haberent Reges Hispaniarum Austriaci, ingentes pecuniæ summas a nobilioribus mutuò sumferunt, pro quarum pignore ipsis feuda in Napolitano Regno fruenda permisissent, ut sic eos metu amittendorum feudorum in suis partibus retinerent. Ceterum Genuenses, si a Gallis opprimantur, vindices habebunt Hispanos, a quibus si vicissim quid timeant, a Gallis protegentur; nunquam magis securi quam cum neutri potissimum favent.)

& *Serezana*, in Tusco solo sita, egregio munimento, ac militum præsidio.

talibus litoribus conquirere totique Europæ distribuere consueverant. Quamquam immutata sunt hujus urbis commercia, mercaturam tamen non adeo spernendam exercet. nullum aliud Italiæ emporium peregrinis Anglorum, Batavorum ceterarumque gentium navibus magis frequentatur.

C A P. XXXVII.

Tuscia, Romaniola, Marchia Anconitana, Romanus ager, & Ducatus Spoletanus.

Tuscia vulgo Toscana. ^a

Tuscia t.
Toscana.

I.

Tuscia, Magni Ducatus titulo ad sublimem inter Italicas regiones dignitatem elata, caput habet ac Ducum sedem a *Florentiam*, vulgò *Firenza*, vel *Firenze*, urbem, si unam Florentia.

Ant-

BUNONIS.

^a *Florentia* arcem habet firmissimam & propugnacula, quibus opidani in officio continentur. Eam ad Apennini radices sitam *Arnus fl.* interluit, ibi epilepsia magis familiaris est, quàm alibi in Italia ^a. Ex ea civitate orti *Clemens VII.* *Leo X.* & *XI.* pontifices, *Americus Vesputius*, *Johannes Bocatius*, *Marsilius Ficinus*, *Picus Mirandula*, *Angelus Politianus* & *Hieron. Savanorola*, *Accursus* &c. Magni istius Ducis dominium commodè dividitur in ^b *Antiquum* & *Novum*. Ad Antiquum referuntur, præter *Florentiam*, *Pise*, *Aretium*, *Pistoria*, *Pescia*, *Monte Pulciano*, *Cortona*, *Pratum*, *Volterra*, *Fiesole*, *Colle*, *Ilborge*, *S. Sepolchro*. In Novo sunt *Sena*, *Montealcino*, *Chiusi*, *Grosseto*, *Savona*, *Pienza*, in *Elba* insula *Cosmopolis* à *Cosmo Duce*, qui eam communitavit, dicta &c.

præter *Romam* nulla extat in *Europa* Civitas, quæ tot *Architectos*, *Pictores* & *Anaglyptes* emiserit, quàm hæc Civitas, hinc profecta sunt tot *Palatia*, tot *Templa*, *Picturæ*, tot *Statuæ*, quæ summa admiratione afficiunt. Claret hæc *Antonius Magliabechius*, *Cosmi III.* Magni *Hetruriae* ducis, *Herois Sapiensis*, *Magnanimi*, *Benigni* atque *Incomparabilis*, *Bibliothecarius* dexterimus, ac maximè curiosus, *Vir excellenter eruditus*, *Modestus*, *Manfuetus* & *Nationi nostræ* inque ea inprimis *Arnoldis Norib.* *Daumiis*, *Kirchmæjeris*, *Schrökiis*, *Spizeliis* ac *Schurzfleischiis*, immò & tenuitati meæ egregiè favens.

REISKII.

^c *Tuscia* familiæ *Mediceorum* sereniff. subjecta Ducatus titulum à *Carolo V. Imp. A. 1530.* sed magni elogium à *Pontifice Rom. IV.* additum suscepit. Urbes vero tres præcipuas & liberas quondam republ. complectitur, nempe *Florentiam*, ^d *Senam*, *Pisasque*, amplas admodum, frequentes nitidas-

Y y 2

tidas-

HEKELII.
^a Aër hæc est tenuis & salubris & maximè acrium ingeniorum ferax, & quoniam

^a *Florentia.* ^b *Hetruriæ Ducatus Antiquus & Novus.* ^c *Tusciæ magnus Duc.*
^d *Sena.*

Antverpium excipias, totius Europæ pulcherrimam, templorum splendore maximè conspicuam. Libera atque opulenta fuit civitas, antequam *Medicæorum* familia Principatum occuparet.

Luca.

II. β *Luca* sui juris civitas opulenta ac maximè splendida munitaque: Imperiali libertate gaudet. Haud procul *marmoræ* magna copiâ cæduntur, totius Italiæ nobilissima.

Pisa.

III. γ *Pisæ*, libera quondam ac potens terra marique civitas, nunc propemodum incolis deserta, Magno Etruriæ Duciparet. δ *Liburno* portui, vulgò *Livorno*, sive *Ligorno*, &

Liburno.

Liorno,

tidasque; sed elegantissimam Ducum sedem, palatio plane regio superbam. Sena & vicina huic regio in fidem à Carolo V. A. 1555. recepta, & in filium Philippum translata, denique A. 1557. ad Ducem rediit, exceptis urbibus, quæ adhuc regno Hispanico subsunt. ^a *Luca* liberam remp sibi tuetur suis munitionibus & propugnaculis, itemque Principum vicinorum æmulationibus sub senatu & Cæsaribus secunda & quietata ^b Status Rom. Pontificis ecclesiasticus comprehendit (1) *Ducatum Ferrariensem*, *Mutinensibus* ereptum, (2) *agrum Bononiensem*, (3) *Umbriam*, in eaque *Marchiam Anconitanam*, *Ducatum Spoletanum* & *Urbinate*, hunc ultimum ex A. 1624 (4) *Rom. ditionem*, cujus altera pars Florentino Ducatui proprius *Patrimonium D. Petri*, altera versus Neapolin *Campagna di Roma* dicitur, (5) *Ducatum* regni Neapolitani *Beneventanum*, quem Pontifex feudo ex amplissimo sibi reservavit. De possessionibus Gallicis, quas Pontifex hodieque tenet supra expositum fuit. De artibus & arcanis, quibus ad tantum Italiæ dominatum, quibusque ad Monarchiam ecclesiasticam aut OEcumenicum Episcopatum Rom. Pontifices adspirant, alibi explicatur in bene multis itemque doctis ad hoc argumentum Operibus & opusculis. Confer Anonymum de med. ad Stat. Papæum & arcanis necessariis, itemque Marc. Anton. de Dominis in Republ. Eccles. De ^c *Castello S. Angeli*, quod Alexander VI. ex mole Imp. Hadriani vetere construxit munitissi-

imum freno civitatis, & Pontificum Rom. refugio, Romaque hodierna breviter edisseri non potest.

B U N O N I S.

β ^d *Luca* ad Ausarem, qui vulgo *Sarcbio* dicitur, sita, *Xanxis Pagnini* patria est, (* Ditis hujus oppidi 25. mill. pass. in lat. & 27. in long. protenditur. Dominos sæpe mutavit, at nunc libera sub Cæsaris protectione. Regimine Aristocratico fruitur, sub Principe *Gonsalonii* denominato, qui menses duos tantum regit, & locum alteri cedit. Senatus ex 240. honesto loco natis constat, quorum 120. per semestrem curam Reipublicæ gerunt. (Ed. Lond.)

γ ^e *Pisæ* ad Arnun olim potentissimæ Reip. caput multa præclare gessit. Sardiniam Saracenis extorsit: Carthaginem domuit, ejusque Regem victum abduxit, Majorcæ Regem interfecit: Genuenses sæpe vicit, & Pontifices restituit. Ab Ugolino tyranno malè excepta est. Florentinis quum fuisset prodita, à Carolo VIII. Franciæ Rege libertatem recepit. Sed tamen in Etruriæ Ducis venit potestatem. Illustrem habet Academiam ^b, & sedes est Equitum S. Stephani: (* Templum Cathedralre superbissimum habet, januis æneis, Historiâ Redemptionis cælati, clarum. (Ed. Lond.)

δ ^f *Liburnus portus* olim fuit Pisanorum, quum florent: sed urbs à Genuensibus everfa, pace constituta, ad Pisanos rediit. Inde à Carolo VIII. Galliæ Rege vindicata

^a *Luca*. ^b Status Ecclesiasticus. ^c Castellum S. Angeli. ^d *Luca*. ^e *Pisæ*.
^f *Livorno* seu portus *Liburnus*.

Liorno, ad antiquam claritatem hoc novum decus accedit, quod recens à Magno Duce in summum splendorem restaurata est. Portus est in celeberrimis Italiae haud postremus, Magni Ducis secessu ac triremium statione insignis.

IV. *Plombinum*, *Telamon*, *Orbitellum*, & *Portus Herculis*, Hispani Regis imperio subjecta opida, validis Hispanorum praesidiis custodiuntur.

Hispani opida in Etruria maritima. Senæ.

V. *Senæ*, vulgò *Siena* (* 1), in medio ferme Tusciae sita urbs, meritò inter principes Italiae connumeratur. Libera quondam ac latissimo territorio potens civitas, nunc Etruriae Ducis dicto audiens est.

VI. Reliqua Tusciae opida sunt * *Aretium*, *Cortona*, *Vola-*

Reliquae Tusciae opida.

cata paruit Florentinis, ac ita demum in Magni Ducis potestatem venit. Portui praecipue Pharus, iactaque moles, quae portum claudit. Ipse locus olim coeli gravissimi; nunc, paludibus exsiccat, gaudet gratissimo. Quinque praecingitur aggeribus, & duplici propugnaculo.

HEKELII.

b Juxta *Alstedium* Ao. CHR. M. CCC. XXXIX. institutam; Ao. verò M. CCCC. LXXXVII. sub *Laurentio Medice*, & iterum Ao. M. D. XLIII. sub *Cosmo Medice* restauratam.

BUNONIS.

a *Plombinum* seu *Piobenum* Hispanis ereptum hodie tenent Galli. (* Nunc vero Rex Hispaniae possidet; eam tamen lege quam sibi praescripsit ut si Serenissimus, ex secundo matrimonio natus, infans Carolus, Ducum Etruriae & Parmae Haeres designatus, ad illam successionem aliquando pervenerit, has urbes eidem statim proprias Rex tribuat. Sic tractatu Vindebonensi sancitum. Hæ urbes dicuntur *Stato de gli presidii*.

b *Telamon* portum antiquitus habuit, qui defecit: Novus autem munitus est.

c *Orbitellum* opidum in lacu cognomine munitissimum, Gallorum clade hoc seculo nobilitatum est.

d *Portus Herculis* urbs permunita est, cui imminet Mons Philippi: e *Portum Longonis*, vulgò *Porto Longone*, à longitudine ita dictum nupero bello Galli eripuerunt Hispanis.

f *Senæ* vulgò *Siena*, in colle jacens, urbs *Aeneæ Silvii* c, *Alexandri VII.* d pontif. & *Catharina Senensis* patria, Academia nobilis est. Fanum habet B. Virginis celebre, à qua literas missas iactitant Senenses. Urbi arx imposita pentagona. Lingua Italica nullibi purius colitur, quam in hac urbe; adeo ut rustici etiam eleganter loquantur. e

g *Aretium* olim potens, in amœna valle situm, *Guidonis* monachi patria, qui voces Musicales, ut, *re, mi, fa, sol, la*, invenit, à vini præstantiâ etiam commendatur.

h *Cortona* mœnia ab Aretinis everfa sunt.

HEKELII.

c Seu Pii II.
d Sive *Fabii Chisii*.
e Unde non inepte *Thomas Edwardus*, *Anglus* in *Urbium Italicarum* Descriptione v. II. *Illustrat Senas Patria facundia lingua.*

Yy 3 BUNO-

a Plombino. b Telamono. c Orbitellum. d Portus Herculis. e Portus Longonis. f Senæ. g Aretium. h Cortona.

(1) Gallos Senones Conditores habuit. Templum Cathedrale splendidissimum, marmore exstructum & Architectura celeberrimum ostentat; aream cochleæ formam referentem, ubi aqua ex fontibus immissa pugnae navales repræsentari possunt, etiam iactat; de ædibus ac palatiis splendidissimis etiam gloriatur. Urbs deinceps munitissima. (*Edi. Lond.*)

u *Volaterræ*, v *Pistoria*: quarum hæc inter amoenissimas Italiae censetur, z *Pratum* item & *Poggium*, summarum deliciarum sunt loca.

Massa,

VII. *Massa*, olim *Herculis fanum*, nunc novum Genuensis familiae *Ciborum* opus, *Principatus* titulo censetur: opidum festivum ac amœnum.

Patri-

BUNONIS.

u *Volaterra* f, *Raphaëlis Volaterranig* patria h, ubi sunt salinæ, fodinæ æris, alabastri & lapidis Lazuli. Urbs hæc i ab Hunnis olim everfa, Othonis I. Imperatoris auspiciis restituta, tandem cessit Florentinis & magno Duci. In agro Volaterrano aquæ tanto strepitu, tantaque violentia ebulliunt, ut ad decimum usque pedem exiliant, nec sine sonitu decidunt; adeo fervent, ut injectæ carnis ossa nuda statim emergant. Aquæ istæ, si densos emittunt vapores, pluviam prænuunciant.

v *Pistoria* haud procul à Stella fl. sita, à Desiderio Longobardorum Rege mœnibus cincta, quæ à Florentinis post disjecta sunt. Nunc post varias calamitates videtur respirare. k.

z *Pratum* in numero est quatuor castrorum in Italia munitissimorum, à Frederico II. conditum; B. Virginis cingulum hic ostenditur. d *Hetruria* solum fœcundissimum est, fert quippe oleum, frumentum, vinum legumina. *Senensis* ager ferax non satis excolitur; unde squalet. Aër purus est, nisi in partibus maritimis, quem istis in locis vix perferunt exteri. Magnus est præprimis circa *Radicosanum*, ob crebras moros, ferici proventus. Argentum, ferrum, æs, alumen, & varii generis marmora illa habet regio. *Lucensis* ager abundat oleo, vino, castaneis; verum frumentum non satis feliciter profert. Univerfa illorum regio incolarum industria & prædiis pulcherrimis amoenissima facta est. e *Florentini* perhibentur callidissimi & mercaturæ dediti, inquam avide feruntur & ipsi nobiles. Parci sunt & tenaces. In præliis strenui, & ex-

ploratores sagaces. In pugna de præda parum solliciti, de victoria tantum cogitant; quæ res eis sæpe saluti fuit. Ægre condonant injurias, Zelotypiâ laborant: Ipsorumque dialectus cæteris Italiae ob suavitatem antepositur. f *Pisani* olim fortes & vitæ prodigi; unde magnarum opum habuerunt Remp. quæ discordia civium defecit. Jam plerique literis vacant, & docto perfruuntur otio. g *Senenses* ad rem minus sunt attentis, quàm reliqui Tusci: liberales, philoxeni, splendidi. Libertatem acrius propugnant non solum viri, sed etiam fœminæ. Servitutem impatientius tulere; donec Magni Ducis liberalitate, dum eis in annonæ caritate subveniret, permoti sese submiserunt. h *Lucenses* habentur ingeniosi, solertes, philoxeni, prudentes ac libertatis amantes. Ita sese gerunt, ut vicinus Princeps sine manifesta injuria ipsos invadere non possit. Vulgus nobiles impense colit. Parci domi, magnifici foris.

HEKELII.

f Seu *Volaterra*.

g Viri de Re litteraria benemeriti.

h Et *A. Persii* Poëtæ.

i Annis quippe 500. ante *Romam* in sublimi Monte ædificata.

k Et quamvis angustis includatur finibus; tamen copia omnium rerum abundat. Illic JESU CHRISTI, DEI FILII, Sanctum illum Vultum miraculisque celebrem venerari ex part. I. *Itinerar. Ital. Schotti*. p. 180. est videndum. Fuit & *Romanorum* Colonia & propterea adhuc singulari gloriatur antiquitate.

BUNO-

a *Volaterra*. b *Pistoria*. c *Pratum*. d Fertilitas *Hetruriæ*. e Mores *Florentinorum*. f *Pisanorum* mores. g *Senensium* mores. h *Lucensium* mores.

Patrimonium Petri.

VIII. Etruriæ pars est *patrimonium D. Petri*, à *Mathilde* illustri muliere Ecclesiæ Romanæ legatum: hinc vulgò *Lo stato della Chiesa* indigitatur. Urbium in eo clarissimæ, *Perusia*, *Orvietum*, *Aquapendens*, *Horti*, *Viterbium*. *Opidum* in litore vetustissimum, quod quondam *Centumcella*, nunc *Cività vecchia*, id est, *Vetus civitas*, dicitur, portu egregio ac triremium Pontificiarum statione nobile est (* I). *Braccianum* ad *Sabatinum lacum*, illustrissimæ *Ursinorum* familiæ *Ducatus* est.

Patrimo-
nium Petri.

Perusia.
Orvietum.
Aquapen-
dens.
Horti.
Viterbium.
Centum cel-
la.
Braccianum.

Romaniola vulgo *Romagna*.

Romaniola
vulgo Ro-
magna.

IX. *Romaniola* fines sunt intra *Foliam* amnem; montem *Apenninum*, *Panarum* flumen & *Padi* extremum versus *Septentriones* alveum. Urbium clarissima ac celeberrima est *Bononia*.

Bononia.

BUNONIS.

o De *Mathildis* donatione videatur celeberrimi *Conringii* liber I. de finibus Imperii c. X.

π *Perusiam* quæ vulgò *Perugia* dicitur ad lacum cognominem sitam nobilitarunt *Bartholus*, ejusque auditor *Baldus* Jcti. Urbs illa probe munita est, cum arce. Eam *Totila*, *Gethorum* Rex, post obsidionem X. annorum cepit ac evertit: deinde *Longobardis*, qui eam occuparant, extorsit *Carolus M.* A factionibus *Gibellinorum* & *Guelforum* multum est vexata. l

p *Orvietum*, *Procopio* *Urbetana*, & *Urbibentum*, undique præcipitiis & rupibus circumdatum, unde munitissimum est.

v *Aquapendens*, seu *Aquila* nomen habet ab irruentibus aquis: ejus ager egregie irriguus est.

r *Viterbium* vulgò *Viterbo*, *Annii Viterbiensis*, impostoris istius patria. Cæterum, præter ista loca ad hoc patrimonium *Petri* referuntur *Bolsena* olim *Volsinium*, ubi S.

Christinæ servatur corpus: *Tuscanella*, opidum vetustum ac nobile; de quo multa fabulantur *Annius* & *Leander*. *Montefiascone* urbs vico suo nobilis, &c.

v *Bononia*, vulgo *Bologna m.*, *Rhenamni* opposita, amœnissima, pulcherrima & ditissima habetur: antiquissimâ totius *Italiæ* gaudet *Academiâ n.*: hinc *maser* & *parens literarum* o appellari meruit. Hæc superiori seculo *Carolus V.* & *Clementem VII.* amicè congressos suscepit. *Aldrovandus* Medicus hic docuit. p

HEKELII.

l *Clarent* heic hoc tempore *Sacræ Angelorum* *Ædes* & *s. Francisci* *Templum*, ubi ejus *Corpus* religiosè adoratur.

m Primùm à *Felsino*, *Hetruscorum* Rege, *FELSINA*, postea *BONONIA*, à *BONO* illius *Sucessore* dicta.

n *Auspiciis THEODOSII II.* Ao. CHR. ccccxlvii. institutâ, & à *CAROLO M.* cum esset collapsa, instauratâ.

o Seu

a *Perusia*. b *Orvietum*. c *Aquapendens*. d *Viterbium*. e *Bononia*.

(* I) At propter cælum infalubre infrequens; unde *Cives* aliò sibi *domicilium* quaerunt. (Ed. Lond.)

Ravenna.
Ferraria.
Ariminum.
Cesena.
Faventia.
Imola.

nonia (* 1); ædificiorum splendore ac magnificentia in primis censenda. Sequuntur φ Ravenna ac x Ferraria. Hæc suum nuper habuit Ducem: at nunc Romanæ Ecclesiæ subiecta. Inde ψ Ariminum, ω Cesena, α Faventia, β Imola, egregia atque haud ignobilia opida.

Marchia Anconitana,
Ducatus Urbinas.

Marchia Anconitana, Ducatus Urbinas.

X. Urbium in Anconitana regione opulentissima est γ Firmum. At portu celebri notissima δ Ancona. Cætera loca notatu

o Seu ut Rescriptum THEODOSII habet, omnium Scientiarum Fons.

φ Docuerunt heic quondam summâ cum laude, Azo, Accursius, Bartholus, Maginus, Salicetus & alii Viri clarissimi, quibus hodiè annumerandus Malpighius, Medicus excellentissimus & omnino felix. Senatus Bononiensis fertur quotannis quadraginta Coronatorum millia in suos Professores exponere. Est ibi quoque Bibliotheca instructissima, quæ inter alia Biblia Esdra contineat.

BUNONIS.

φ a Ravenna q olim inter paludes, quæ nunc exsiccatæ sunt, sita, à Gallis sub Ludovico XII. direpta est. (* Multum pristini decoris amisit, quondam in deliciis Honorio Cæsari fuit, & Exarcharum sedes.)

χ b Ferraria vulgo Ferrara ad Padî ripam in palustri loco sita, habet Academiam r. Arx ejus Clementi VIII. duobus millionibus auri constitit. Olim urbs fuit splendida, sed hodie splendor ejus paulatim remittit. (* Præsertim ex quo Ducum familia deficiente, sedi Romanæ reddita, aulam nutrire, & a Dominis præsentibus ornari & foveri desit. Hanc Legatus Pontificius regit.)
ψ c Ariminum, vulgo nunc Rimini, urbs maritima, Concilio, quo Orbis se pæne

Arianum factum ingemuit, nobilis. A Gothis oppugnata, à Vitelliano Justinî præfecto fortiter defensa est. Jacet in planitie, imminetibus ei à meridie collibus.

ω d Cesena vino gaudet optimo, urbs admodum frequens est. Arx, quæ ei imminet, à Friderico II. fuit condita.

α e Faventia vulgo Faenza à Lamone fl. In duas secatur partes. Arx ejus à Friderico II. extructa est. Hic ex creta parantur vasa totius Italiæ pulcherrima.

β f Imola olim Forum Cornelii dicta. Huc quoque pertinent Forum Livii vulgo g Forli, h Sarfina Plauti patria &c.

γ i Firmum seu Firmum, Lactantii spatia, vulgo Fermo ad litus jacet.

δ k Ancona t hodie Judæorum receptaculum est: olim in eâ urbe veluti in altera Tyro Purpura fuit tincta v. Portus ille x hodie fere obstructus est. (* Idem fermè de Anconæ decremento dici posset, quod de Ferrariæ rebus retro sublapsis.)

HEKELI.

g Antiquitate magis, quàm Ædificiorum pulchritudine celebris.

r A FRIDERICO II. Imperatore in Bononiensium contumeliam, ut Schottus loc. sæpe cit. p. 206. scribit, institutam, ubi docue-

a Ravenna. b Ferraria. c Ariminum. d Cesena. e Faventia. f Imola. g Forli.

h Sarfina. i Firmum. k Ancona.

(* 1) Inter amplissimas, frequentissimas, & nitidissimas Italiæ Civitates numeratur. varias rerum vices sæpenumero subiit, & Dominos mutavit. commercio pannorum, ferricorum in primis, celebratur. Legati etiam Pontificii sedes. (Ed. Lond.) (* Præter Academiâs jamdudum erudito orbi cognitâs, Litterarium institutum habet; id est eruditorum societatem qui scientias & artes indefesso studio certant promovere. huic conjunctæ, picturæ, sculpturæ & architectonicæ Academiæ.)

tatu digna, ^e *Æsis*, vulgò *Jesi*, & *Macerata*. Hinc in *Du-*
catu Urbinati, ⁿ *Urbinum*, ^b *Fanum*, *Senogallia*, ^{* S. Leo},
^λ *Forum Sempronii*.

Romanus ager, vulgo Campagna di Romana.

Romanus
ager, vulgo
Campagna
di Roma.

XI. Princeps agri Romani est *Roma*; Orbis terræ quondam
caput, at nunc ob *Pontificis maximi* sedem, omnium illu-
strissima atque celeberrima; de qua præstat tacere, quam
pauca dicere (* I).

XII. Reli-

docuerunt *Andreas Alciatus & Theodorus*
Gaza.

^f *Lactei Christianorum Tullii*.

^t *S. Ancon*.

^v De ejus Origine consentiunt Autores
vetusti ac fide digni, *Serabo* imprimis, *Plinius*
atque *Solinus*, *Græcam Urbem* esse, eamque
Syracusios ob *Dionysii Siculi* tyrannidem
profugos condidisse.

^x Quo olim erat celebris.

BUNONIS.

^e *Æsis* jacet ad *Æsim* fl. nunc *Fiumecino*.

^z *Macerata* gubernatoris sedes est. Erat
urbs Comitatus *Feltrensis*. In *Marchia* illa
præterea sunt ^b *Civitas nova*, vulgo *Città*
Nuova, nobile & frequens opidum in monte
haud procul à mari situm. ^c *Fabrianum*,
ubi chartæ in maxima copia parantur lau-
datissimæ, lautè ædificatum & dives. Prin-
cipatus caput est. ^d *Lauretum*, vulgo *Loreto*,
ubi cubiculum *B. Virginis* visitur, in quo
illi facta annunciatio; translatum creditur
ab angelo primùm ex *Nazareth* in *Illyricum*,
inde *Venetias*, ac porrò *Loretum*. Templum
hoc ingentibus thesauris refertum est.
Opidum egregiè munitum magnificas &
splendidas habet ædes.

ⁿ ^e *Urbinum* vulgo *Urbino* dicitur; *Raphælis*
pictoris patria *Belisario* olim dedita, cum
fons urbis exaruisset.

^h ^f *Fanum* vulgò *Fano* à *Fortunæ fano*
ita dictum: à *Totila* eversum; restauratum
à *Belisario*.

ⁱ ^g *Senogallia* aquæ dulcis penuriâ laborat.

^x ^b *Fanum S. Leonis*, vulgo *S. Leo*, est
opidum adeo munitum, ut nulla vi expu-
gnari possit: ideo *Duces Urbini* thesauros
suos hic asservabant. Captum tamen est à
copiis *Leonis Pontificis*, & traditum *Flo-*
rentinis. *Luitprandus* vocat *Montem Fere-*
trarum. Inde *Comitatus de Montefeltre* no-
men accepit.

^λ ⁱ *Forum Sempronii* vulgo *Fossumberno*
dicitur, ex ruinis *Fori Sempronii antiqui*,
quod *V. millibus passuum* à *Metauri* fl. ripa
distabat, excitatum. Ad mare est ^k *Pisaurum*
vulgo *Pesaro*, cujus incolæ perpauca quin-
quagesimum ætatis annum attingunt; quod
fieri existimant partim ex coeli gravitate ^y,
qua æstivis præcipuè mensibus premuntur,
partim ex immodico usu ficuum, aliorum-
que fructuum dulcium, quibus ager iste
^z abundat. Urbs illa putatur nomen accepisse
à *Pisauri* fl. cui adjacet. A *Totila* diruta
est: ac à *Belisario* restituta. Est satis lauta
ac elegans ^a. At portus ejus adeo obstructus
est, ut exiguas naviculas tantum admittat.

HEKELII.

^y Atque inclementiâ.

^z Vinum quoque optimum atque suavissi-
mum ferens.

^a Ac mœnibus firmis percincta, splendi-
dissimisque ædibus Regiis ac Arce muniâ
exornata.

Zz

BUNO-

^a *Macerata*. ^b *Civitas nova*. ^c *Fabrianum*. ^d *Lauretum*. ^e *Urbinum*. ^f *Fa-*
num. ^g *Senogallia*. ^h *S. Leo*. ⁱ *Forum Sempronii*. ^k *Pisaurum*.

(* I) Pauca tamen notatu digna *Lectori* exhibemus. *Palatia* 118. numerat, quæ una
cum locis ubi monumenta antiqua steterunt, 310. visu haud indigna viatori præ-
sent. horum rudera octo, & vestigia quinque adhuc restant, decem *Collegiis*, hor-
tis

XII. Reliqua opida agri Romani, alioquin nobilia satis, Romanæ urbis propinquo splendore obscurantur. In his ^μ *Tibur*, nunc *Tivoli*, *hortus Atestini Cardinalis* multiplici amœnitate, ac vario genere deliciarum, clarum per totam Italiam reddit, sed ipsum opidum longe anteeunt ^ν *Tarracina* & ^ξ *Præneste*.

Tibur.

Tarracina.
Præneste.Ducatus
Spoletanus.

Ducatus Spoletanus.

XIII. In ^ο *Ducatu Spoletano* sunt ^π *Spoletum*, ^ε *Augubium*, ^σ *Fulginium*, ^τ *Interamnia*, ^υ *Narnia*.

CAP.

BUNONIS.

^μ ^a *Tibur* ad Anienem, qui vulgo *Teverone* dicitur, jacet: ubi præceps Anienis fluvii visitur lapsus. ^b

^ν ^b *Tarracina* sive *Terricina*, olim *Anxur* dicta, in ora maritima ad Ufentis ripas est.

^ξ ^c *Præneste* ^c, vulgo *Pilastrina* (*Palestrina*) dicitur, opidum angustum, nec satis munitum, est in ditione Barberinorum ^d. Reliqua opida clariora hic sunt ^d *Frascati* olim *Tusculum*. Prædia hodie habet magnifica: in quibus illud, quod erat Pauli III. elegantissimum est. ^e *Alba* agrum habet fœcundum, vineis & arboribus ad delicias constitum. ^f *Ostia* à Saracenis everfa, à Leone IV. restituta, adductis ex Corsica colonis. Arx ei opposita est à Martino V. ad litoris tutelam, quam Julius II. fecit firmiorem. Habet *Ostia* cœlum gravius.

^ο ^ε *Ducatum Spoletanum*, inter Apenninum montem & Tiberim situm, tenet Pontifex Romanus.

^π ^A ^h *Spoletum* e Ducatus nomen est. Urbs illa adeo placuit Theodorico, ut prætorium in ea ædificaret. A Gothis post everfa, à Narfete restituta est: Deinde à Friderico Barbarossa destructa est; atque iterum à Perusinis. Hodie tamen lauta est, & probe munita.

^ε ⁱ *Augubium* vel *Igubium* olim *Iguvium* dictum est.

^σ ^k *Fulginium* hodiè *Fuligno* vocatur. In valle amœna, quam *Tinna* seu *Topinus* fl. eluit ac dividit, situm. Anno 1281. à Perusinis fuit direptum, qui ea de causa à Martino V. anathematis fulmine petiti. Condimenta *Fulginensia* in pretio sunt.

^τ ^l *Interamnia*, hodie *Terani* vel *Terni* dicitur, rupibus altissimis clausa; in valle jacet lapidosa ad Narem fl. ex quo aqua deducta urbem ambit.

^υ ^m Et *Narnia* vulgo *Narni* in colle sita, cujus radices *Nar* alluit. In hoc Ducatu præterea sunt ⁿ *Affisium* in monte positum, S. Fran-

^a *Tibur*. ^b *Tarracina*. ^c *Præneste* ^f. *Pilastrina* & ^c. ^d *Frascati*. ^e *Alba*. ^f *Ostia*.
^g *Ducatus Spoletani* opida. ^h *Spoletum*. ⁱ *Augubium*. ^k *Fulginium*. ^l *Interamnia*. ^m *Narnia*. ⁿ *Affisium*.

tis supra modum celebratis 18, & *Aræis* ædibus magnificis circumdatis, 300. Templis, quorum 26. in primis magnifica, gloriatur. *Portas* 20. *Regiones*, quas *Londinenses Wards* dicunt, 14. & *pontes* ad *Tiberim* fluvium 5. numerat. *Basilica* S. *Petri* in Vaticano totius Orbis facile pulcherrima habetur, à *Constantino Magno* primum sumptibus immensis exstructa, & vetustate pœne excisa, à *Pontifice Julio II.* ab ipsis fundamentis renovari cœpta, à *Pontificibus* succedaneis profecuta, & à *Paulo V.* absoluta. *Circuitus* urbis 13. mill. pass. constat, & in mœnibus ultra 300. turres haud ita pridem cernebantur, quarum multæ nunc vetustate collapsæ. capta fuit hæc *Civitas* à *Gallis Senonibus* An. ab V. C. 362. ab *Alarico Gotho* An. Dom. 410. à *Genferico Vandalo* An. 455. ab *Herulis* An. 437. ab *Ostrogothis* An. 451. ab iisdem An. 499. & An. 1527. ab exercitu *Caroli V. Caesaris*, qui misere urbem vastavit. (Ed. Lond.)

S. Francisci patria est. ^a *Ameria*, vulgo *Amelia* in colle sita, Roscii Amerini quem Cicero defendit, patria f. ^b *Tuder* vulgo *Todi*, in colle posita urbs, superiori seculo civilibus discordiis attrita pænè jacuit; S. Martini, qui à Constantio III. in exilium fuit pulsus, patria. ^c *Nursia* vulgo *Norcia*, antiqua urbs: inter montes sita, frigori obnoxia, patria est Sertorii, matris Vespasiani, & S. Benedicti. ^d *Reate* vulgo *Rieti* urbs antiqua in palustri loco posita: & ^e *Mons Falconis*. *Agri Romani* aër parum salubris est, cum ob Pomptinas paludes, & solum humidius, tum quia parum colitur; Adde etiam rudera, quibus malignus aër continetur. Aquæ verò ejus saluberrimæ sunt, maximè vero Tiberis; quæ infra urbem haustæ ad aliquot annos purissimæ ac suavissimæ conservantur, ^f *Ager Sabinus* olei ac vini satis ferax est. Uvas habet *passerinas* dictas, absque acinis, Corinthiacis similes, quibus Romani delectantur. ^g *Patrimonium Petri* abundat frumento, vino, oleo. *Orvietani seu Urbe-Vetani agri aër* saluberrimus est: nihil ibi deest ad delicias. ^h *Perusinus ager* profert frumentum & vinum generosissimum: lacus vero Perusinus ingentem habet copiam piscium. ⁱ *Ducatus Spoletani ager* fertilissimus est. ^k *Marchia Anconitana aër* in multis locis gravior est: antiquam tamen hæc tenet fertilitatem. Carnes hic sunt saporis suavissimi. Linum fert, ex quo telæ Anconitanæ per universam Italiam in pretio sunt. Cera Anconitana cæteris candidior est. ^l *In Ducatu Urbino* pauci indigenæ ad annum quinquagesimum perveniunt. ^m *Romaniola* frumenti adeo ferax, ut sæpè geminos aluerit exercitus Hispanorum & Gallorum, sine caritate annonæ. *Bononiensis ager* adeo fœcundus, ut inde cognomentum sortita, quo vulgo *la grassa*, id est, *pinguis* dicitur. ⁿ *Ferrariensis ager* frumentum & legumina ad vicinos etiam emittit. Lini & cannabis magnam fert copiam. Aër tamen habetur crassior. Iste tamen ager molestis

Padi fl. inundationibus obnoxius est. Cæterum ^o *Romani agri incolæ*, ^p *Viterbienses* & ^q *Orvietani, seu Urbivetani* curiæ Romanæ additissimi sunt, ac toti in eo sunt, ut liberos suos in eam promoveant. Romani ad omnem auram fortunæ mobiles, deliciis deditissimi. Roma urbs nomine potius, quam re sancta est. ^r *Sabini* voluptates sectantur. ^s *Perusini* ingeniosi sunt, liberales & fortes. Mulieres hic rotæ sunt in eluendis & poliendis manibus. ^t *Spoletani* sunt animosi, & cæteris Italis fortiores; Odii tenacissimi, quod sæpè ad liberos & nepotes cum hæreditate transit. Multi ex istis gloriantur se avorum aut proavorum existisse ultores. ^v *Picentes* in exteros sunt humani, superbe vestiuntur tam viri, quam fœminæ. Sese invicem impensius colunt, quod per reliquam Italiam minus usitatum est. ^x *Urbinate* Zelotypia supra cæteros Italos dicuntur laborare: in exteros parum sunt humani. ^y *Ravennates* & ^z *Romaniola* incolæ sunt robusti; ad arma tractanda apti, laboribus dediti, industrii, prudentes; sed ad rem suam attenti. ^a *Bononienses* sunt ingeniosi, ad artes liberales & Mathematicas disciplinas veluti nati, philoxeni, & liberales; equitandi peritiâ excellentes: Pictores & sculptores inde orti celeberrimi. ^b *Ferrarienses* sunt duri, inhumani, crudeles, sordidi ac tenaces.

HEKELII.

^b Urbs est antiqua & pervetusta, & licet olim collapsa fuerit; Arcem tamen adhuc munitissimam habet & cœlo valdè temperato gaudet.

^c Vel *Pranestis*.

^d A *Pranesto* conditore, *Latini* filio atque *Ulyssis* & *Circæ* nepote, si *Stephano* credimus, ita appellatum.

^e *Longobardorum* quondam Sede.

^f Ante *Persicum* Bellum annis nongentis septuaginta quatuor condita. Unde *Salix Amerina* Plinio & *Amerina retinacula*, *Virgilio* Lib. i. *Georg.* v. 265. optimè sunt nota.

^a *Ameria*. f. *Amelia*. ^b *Tuder*, f. *Todi*. ^c *Nursia*, f. *Norcia*. ^d *Reate*, f. *Rieti*. ^e *Mons Falconis*. ^f *Agri Sabini* fertilitas. ^g *Fertilitas Patrimonii Petri*, & *agri Orvietani*. ^h *Agri Perusini*. ⁱ *Ducatus Spoletani*. ^k *Marchiæ Anconitanæ* fertilitas. ^l *Urbini Ducatus* qualitas. ^m *Fertilitas Romaniolæ* & *agri Bononiensis*. ⁿ *Ferrariensis agri* natura. ^o *Mores Romanorum*. ^p *Viterbiensium*. ^q *Orvietanorum*. ^r *Sabinorum*. ^s *Perusinarum*. ^t *Spoletanorum*. ^v *Picentium*. ^x *Urbinate*. ^y *Ravennatium*. ^z *Romaniolam incolentium*. ^a *Bononiensium*. ^b *Ferrariensium*.

CAP. XXXVIII.

De Regno Neapolitano. 1

I.

Regni Neapolitani fines & magnitudo.

Hinc reliquum Italiae, quicquid à *Fundis* opido, & *Liris* fluvii fontibus, *Apennio* monte. *Truento* amne, & *utroque mari* Infero Superoque includitur, *Neapolitanum* vocatur *Regnum*, ab urbe *Neapoli*, Capite suo. Longitudo ejus est à *Truenti* amnis ostio ad *Brutium* usque promontorium, vulgò *Capo Spartivento*, mill. German. xc. Latitudo ab *Athenæo* sive *Minervæ* promontorio, vulgò *Massa*, haud procul *Neapoli*, ad promontorium *Gargani* montis, vulgò *Monte di S. Angelo*, mill. Germ. xxx.

Tancredus.

II. In regni formam redacta est hæc regio hoc modo. Cum circa annum Christi clo. *Sarraceni* hoc terrarum, unà cum *Sicilia* insula occupassent, *Tancredus* quidam *Normannus*, prognatis duodecim filiis, egestate compulsus, Italiam assumptis liberis petiit, operamque suam contra *Sarracenos* obtulit. Ibi tum re bene gesta, *Sarracenisque* Italiâ ac *Siciliâ* ejectis, portiones ei & filiis assignantur in utraque terra. Postea *Robertus*, unus ex filiis, *primus Apuliae & Calabriae Dux* pronuntiatur.

Robertus primus Apuliae & Calabriae Dux. Rogerius Rex.

III. Dein hujus filius a *Rogerus* primus terrarum *Neapolis* &

B U N O N I S.

a Quum *Apuliam* & *Calabriam* finitimasque provincias *Græci* vexarent & *Saraceni*, *Normannorum* opera, qui ex *Gallia Normannica* oriundi, feliciter repressi sunt; iisque sedes ab *Henrico Sancti* Cæsare vel *Conrado Saliquo* illic concessæ. *Rogesium* verò Ducem *Rogeri* *Gibbosi* filium *Anacletus II.* *Innocentio II.* oppositus *Papa* *Regio* nomine & diademate ornavit tempore *Lotharii Saxonis Imperatoris* anno 1130. quam tamen dignitatem *Rogero* postea confirmavit *Innocentius* iste, anno C. 1039. *Hermannus Contractus* ad ann. 1022. *Otto Frisingensis* l. 1. de gestis *Friderici* c. 2. Ba-

nonius ad ann. 1130. n. 52.

R E I S K I I.

1 Inferior tota hæc Italia *Græcis* *Impp.* subjecta, suos *Proconsules*, *Præfectos*, *Vicarios* & tandem *Exarchos* (*Ἐξάρχους διακήσεων*) *Diæceson*, in quas divisa fuerat, ex ævo *Justiniani* diu sustinuit. Donec a *Gothi* quinto seculo, & *Longobardi* sequente proximo irruperunt. Sed b *Normanni* A. 1069: è *Galliis* huc grassati, *Calabria* primum & *Apulia*, post *Neapoli* *Græcos*, denique *Saracenos* *Siciliâ* exturbarunt, novi & gemini quidem regni auctores. c *Familia* *regum Normannica* extincta *Impp.* ad *Germanicos* A. 1192. regnum pervenit; inde ad *Gallos*

a *Gothi*, b *Normanni*. c *Regnum Neapol.* feudum *Pontif.*

& *Sicilia* sub uno regno comprehensarum *Rex* creatur. — Regnum ipsum *geminarum Siciliarum* nomine appellabatur; nam quod nunc in Italia *Neapolitanum* dicitur *regnum*, tunc *Sicilia cis pharum* seu *fretum* vocabatur; ipsa autem insula *Sicilia, trans pharum*.

Sicilia duplex.

IV. At divisum mox in *duo regna*, duos pariter Reges accepit: quorum alter in *Italia*, Apuliæ sive Neapolis; alter in *insula Sicilia* Rex appellatus est. Dehinc variam utrumque regnum Dominorum mutationem passum est. β Quippe in Neapoli-

Diviso regni.

Gallos Andegaveses; amplius ad Arragonios A. 1282. denique Castilianos A. 1504. quibus hodieque paret, tanquam Rom. Pontificis feudum. Huic enim rex Hispaniæ quotannis equum candidum, ephippio & phalaris ex holoserico rubro instructum una cum octo aureorum millibus dependit. Confer. Pandulff. Collenuti Hist. Neapol. item Guicciardini & Besoldi Histor.

BUNONIS.

β Rogerio isti primo Apuliæ & Calabriæ Regi successerat anno 1153. *Guilielmus* cogn. *Malus*, à Papa Hadriano diris devotus, sed mox in gratiam receptus: & huic anno 1166. *Guilielmus II.* cognomento *Bonus*. At huius filius nothus *Tancredus* utriusque Siciliæ Rex ex testamento patris creatus, Cœlestini III. Papæ gratiam demereri non potuit; qui contra eum *Constantiam* anum, è cœnobio exemptam, *Henrico VI.* Friderici I. Imperatoris & Sæviæ Ducis filio, despondit, & regni hæredem nuncupavit. *Fridericus II.* Imperator Henrici VI. filius ex *Constantiâ* illâ natus; ductâ in uxorem, *Jole, Johannis de Brenna* Hierosolymitani Regis filiâ, jus regni illius consequutus est; Unde Reges *Sicilia* se postea *reges* quoque *Hierosolymorum* scripsere. Sed quum pontifices Romani implacabile in hunc Fridericum ejusque posteros concepissent odium, *Urbanus IV.* *Carolus I.* *Andegavensem* contra *Manfredum* è Gallia evocavit, qui *Manfredo* primùm, deinde *Conradino*, *Friderici II.* nepote, cæso, regnum occupavit. Ob suorum tyrannidem tamen Siculorum conspiratione *Siciliâ* eiectus est, Gallis ferè omnibus sub vesperam Paschatis trucidatis, anno 1282. *Petrus* enim *Arragonie* Rex, qui *Manfredi* filiam *Constantiam* in matrimonio habebat, & à *Conradino*

morituro regnorum hæres fuerat pronunciat, Siculos Gallorum tyrannide oppressos liberavit; & *Carolus II.* mari victum cepit: qui hac lege dimissus est, ut contentus *Neapoli, Calabria, Apulia & Tarenio*; *Aragoniis Siciliam & Sardiniam* relinqueret. *Carolus* iste in provinciis illis successores habuit *Robertum*, qui *Siciliam* recuperare frustra conatus est; *Joannam I.* *Carolus Dyrrachinum, Ladislaum, & Joannam II.* quæ à marito suo *Jacobo Borbonio* Marchiæ Comite capta, non multo post illum cepit, omnibus Gallis trucidatis; adoptavitque *Alphonsum Aragonie* Regem; cujus tamen post biennium pertæsa, regni heredem instituit *Ludovicum Andegavensem*; qui variâ fortunâ ob regnum *Neapolitanum* cum *Alphonso* decertavit, ad annum usque 1434. quo & ipse, & *Joanna* obiit. *Alphonso* deinde *Renatum Gallum* ab aliis in regnum evocatum ejecit, & successorem per testamentum instituit *Ferdinandum I. spurium*, contra quem *Johannes Renati* filius *Lotharingia Dux* evocatus, à *Pio II.* coronatur; sed post varia bella regno perlitur; *Carolo VIII. Gallie* Rege, bellum ipsi movente, qui regnum *Neapolitanum* ex *Andegavensium* successione sibi debere putabat. Ac eodem *Carolo* deinde *Ferdinandus II.* eiectus, paulo post, *Carolo* in Galliam reverso, à *Neapolitanis* recipitur. Denum *Fridericus*, *Ferdinandi* patruus, à *Ludovico XII.* Galliæ Rege pariter & *Ferdinando Catholico* oppugnatus, quum neutri ad resistendum par esset, Gallo sese dedit. Victores quidem regnum istud inter se erant partiti; sed quum de finibus orta esset contentio, Galli ab Hispanis toto regno exturbati sunt, atque ita *Neapolis & Sicilia* regna cum aliis Hispaniæ suæ regnis copulavit *Ferdinandus*

Neapolitano regno primi *Normanni Galli* Reges fuere; post *Suevi Germani*; mox iterum *Galli Andegavenses*; dein *Arragonenses Hispani*: Jamque tertio *Galli*; iterumque *Arragonenses*: tandem *Castiliani Reges* obtento totius Hispaniæ Imperio, in Neapolitano etiam regno in Arragonensium locum successerunt.

Catholicus. a (* Ab illo Reges Hispaniarum Regna Neapolitanum & Siciliae possederunt. Sed Neapolitani cum à Philippo V. defecissent, Sicilia Sabaudò concessa est qui postea eam Imperatori cedere coactus est, accepta Sardinia, ne regis titulum quem sumpserat, frustra gereret. Sic Imperator Neapolitanum Regnum cum Sicilia possidet; Sabaudus vero Siciliae primum rex, postea vero Sardiniae effectus est.)

HEKELII.

a Ut *Hierosolyma*: sic & *Neapoleos* &

Sicilia REGES excudi curavit *Christophorus Besoldus Argentorati* Ao 1636. in 12. Extant non solum *Vincenzii de Franchis*, sed & *Thoma Grammatici* DECISIONES NEAPOLITANÆ, quarum priores *Turini* Ao. CHR. M. DC. XXIX. posteriores vero *Francofurti ad Mœn.* M. DC. in fol. sunt impressæ, sed *Joan. Aloysii Riccii* decisiones CURIAE NEAPOLITANÆ prodierunt *Venezii* Ao. M. DC. XLVIII. in fol.

C A P. XXXIX.

De Urbibus regni Neapolitani. 1

I.

Neapolis.

URbes in Neapolitano regno non æquè cultæ sunt; ac in superiori Italia. Una tamen *Neapolis* ^a regni caput, sedesque

HEKELII.

a Hæc Urbs, licet pulchritudine cæteris omnibus hæctenus longissimè anteiverit; attamen nupero Terræ motu, eoque gravissimo, fortean ex justo DEI judicio, ita est quassata atque concussa, ut firmissima quoque Tempia ac Palatia talem concussionem insolitam ac profusè fermè ruinam, proh dolor! sint perpeffa. Hujus NEAPOLEOS Curia Decisiones non solum *Vincenzii de Franchis*, sed & *Thomas Grammaticus* atque *Joannes Aloysius Riccius* hoc Seculo prodire jusserunt in folio, & quidem hic *Venezii* Ao. 48. ille *Francofurti ad Mœnum* Ao. 1. iste autem *Turini* Ao. 26. *Jacobi Sannazarii*, sive à sancto *Nazario*, assumpto nomine *Astii Sinceri Sannazarii*, Patria.

REISKII.

1 Regni Neapolitani pro statu hodierno

septem provinciæ numerantur; (1) *Terra di Lavoro*, ubi Neapolis urbs Græco quidem nomine, sed Italico splendore castellisque pluribus insignior: Unum ex his præcipuum *S. Elmi* à *Carolo V.* structum, quod *Briglia di Napoli* h. e. frenum Neapolitanum vocant, ob rebellionem, in quam propendet civitas, coercendam, Ecquis turbas ab *Massanielo*, piscatore gregario motas A. 1646. ignorat. (2) *Principado* sive Ducatus *Amalfitanus* genti *Caracciolæ* subjectus; (3) *Basilicava* Græco adhuc nomine inter Græcos Dominos primum reperto. (4) *Calabria*; (5) *Otranto*; (6) *Abruzzo*; (7) *Puglia Piana*. Quis urbes harum singulas enarret resque notabiles tum certas, tum ex sacris reliquiis incertas? Harum enim seges copiosissima offertur.

BUNO-

desque Præfecti, quem Hispaniarum Rex *Vice-regis* titulo mittit, nulli clarissimarum urbium, neque ædificiorum magnificentia, neque palatiorum superbia, neque civium opulentia cedit: multitudine verò incolentium, habita amplitudinis suæ ratione, reliquas omnes vincit (*1). Reliquæ urbes celebriores sunt istæ: in *Laborino* agro ^a *Capua* (*2) ^β *Surrentum*, ^γ *Salernum* (*3), & ^δ *Melphis*, vulgo *Amalfi*; in qua primùm inventus est *Pyxidis* sive *magnetis nautici* usus (*4).

Laborini
agri opida.

II. In

BUNONIS.

^a ^a *Capua Nova* ^b ad Vulturum amnem, ex veteris Capuæ ruinis, altero ab illis lapide, exstructa, hodie infrequentius colitur, ob admodum vicinam Neapolim, à Conrado Friderici II. filio, ac post ab exercitu Ludovici XII. Galliarum Regis direpta est.

^β ^b *Surrentum* vulgò *Sorrento* in extremo Campaniæ litore est urbs antiqua, in monte sita; sed hodie angustior; quod ex vicinis rudibus colligitur.

^γ ^c *Salernum* vulgò *Salerno* mille passibus à mari distitum Academiam habet in re Medica celebrem. Principatus caput est; unde olim primogenitus Regis Neapolitani nomen ducebat. Corpus S. Matthæi ibidem ostenditur.

^δ ^d Ab ^d *Amalfi* ora maritima vulgò *la Coste d'Amalfi* appellatur; quæ pagis & vicis adeo multis accolitur, ut una videatur urbs. Nautas habet peritos. *Pyxidis* nauticæ usus inventus traditur circa annum 1300. à Flavio Blendo; aliis appellatur *Flavius Gioja*. S.

Andrææ corpus ibidem asservatur. Sunt ibi præterea ^e *Puteoli*, vulgò *Pozzuolo*, urbs multis terræ motibus deformata. Circa eam plurima sunt balnea, & fontes salutare. Portus ejus olim commodissimus paulatim oblimatur. ^f *Massa* recens ædificata, ab ea dicitur vinum *Massanum*, olim *Surrentinum*. ^g *Nola* urbs olim ampla, hodie angusta. ^h *Anversa* seu *Aversa*, veteris Atellæ ruinis inædificata; & Capuæ ac Neapoli à Roberto Guiscardo Normannorum Duce opposita; unde & dicta quasi *Adversa*. A Carolo I. Rege Neapolitano everfa est. ⁱ *Vicus* exiguum opidum, lautum tamen, & in agro amœno situm: Cognominatur *Equensis*. *Aquinum*, B. Thomæ patria, nunc fere collapsum. ^c

HEKELII.

^b Totius quippe *Campania* Urbs olim præstantissima, à *Camporum* latitudine, in quibus sita est, ita dicta.

^c Hoc *Aquinum*, tenue licet Oppidum, tamen

^a Laborinus ager Capua. ^b Surrentum. ^c Salernum. ^d Melphis seu Amalfi.
^e Puteoli. ^f Massa. ^g Nola. ^h Anversa. ⁱ Vicus.

(*1) Hanc urbem situ amœno, templis ac monasteriis ornatissimis, portu tutissimo, armamentario, & arce validissima commendatam, plurimi ex professo prædicaverunt, aère saluberrimo fruuntur; nullisque caret deliciarum incitamentis; sed non adeò laudatur incolarum indoles & olim in proverbium abiit. *Il regno di Napoli e un Paradiso habitato da Diavoli.*

(*2) Capuæ veteris supersunt quædam rudera. hic Hannibal exercitum deliciis emolliri passus, res Romanorum resarcivit, suasque perdidit.)

(*3) Principatus citerioris urbs conspicua, ad sinum qui inde dicitur Golfo di Salerno. Hic floruerunt Principes Salernitani, quorum primus filius fuit Tancredi qui Neapolim subegit. Archiepiscopum habet.)

(*4) Non satis accuratè Cluverius, nec enim constat quis primus fuerit *pyxidis* magneticæ repertor. Lis dudum disceptata non caret dubiis. melius dixisset Cluverius vulgò *Amalfi* Flavii patria, qui primus *pyxidis* sive *magnetis* usum reperisse a multis perhibetur.

Calabria.
Consentia.

II. In Calabria, ^e Consentia, Regii Præfecti sedes: ^z Mons Leonis, ⁿ Regium.

Hydruntini
agri opida.

III. Tum in ^h Hydruntino agro: Hydruntum, nunc Otranto, ^x Gallipolis, & Aletium, vulgo Lezzo, conventu Juridico nobile opidum (^{*1}), item ^λ Tarentum (^{*2}).

IV. In

tamen episcopali dignitate insigne, etiam natale solum est Decii Junii, Juvenalis Poëtarum Satyrorum, Jul. Caf. Scaligero Lib. VI. Poët. c. VI. p. m. 772. judicante, facile Principis.

BUNONIS.

^e Consentia vulgo Consenza, ad Crathis ripas condita, anno 1638. terræ motu periit, & cum eâ Nicalastro, Monserano, Castiglione, Paola, & Balliagio, urbes elegantes: (^{*} postea vero feliciter restaurata.)

^z Mons Leonis urbs eo loco in Apennini colle posita est, quo olim erat Vibo Valentia.

ⁿ Regium postquam à Caradino Solimanica classis præfecto fuit direptum, fere fuit desertum per aliquod tempus. Sed per commodum in Siciliam, qui ibi patet, transitum, indies reparatur. In Calabria opida porò clariora sunt, ^a Tropea navigantibus periculosissima, ^b Squillace, est in Borgiarum ditio: ^c S. Severino opidum exiguum, sed munitissimum: ^d Rosetum opidum, cui adjacet castrum in maris scopulo: ^e Rossanum, tribus milliariibus a mari situm: ^à quo tamen proximus sinus nomen habet, & appellatur Rossanensis; pars est antiqui Tarentini; Hic arbusculæ ferunt piper: ^f Monsaltus salis copia dives; ^g S. Eufemia quæ propinquo mari nomen dedit, ad cuius litus optimorum corallorum proventus est.

^h & Hydruntinus ager olim Mesapia, hodie terra d'Otranto dicitur; nomen habet ab ⁱ h Hydrunto metropoli, cujus arx saxo d inædificata est. ^e

^x ⁱ Gallipolis f, hodie Gallipoli, scopulo insidet, qui mari undique cingitur; sed ponte ingentibus faxis fulto jungitur continenti. Castrum habet munitissimum, quod Alphonfus II. Arragonius excitavit, cum urbem illam recepisset à Turcis, qui eam anno 1481. interceperant, ac in opidanos sævierant crudelissimè.

^λ ^k Tarentum, hodie Tarento g, civitas exigua est, arcem habens aquis marinis undique cinctam, à Ferdinando Arragonio Rege Neapolitano conditam. Ejus portus ingentibus lapidibus obturatus, exiguis navigiis tantum patet. In hac regione præterea sunt ^l Brundisium vulgo Brindisi b. Est portus capacissimus, tribus arcibus munitus. In agro ejus visuntur olearum nemora. ^m Castro olim castrum Minerva, frequentatur à mercatoribus olei causa. Anno 1537. pessime accepta est à Turcis. ⁿ Uxentium, vulgo Ungento, ampla olim urbs, nunc exigua in agro jacet opimo. ^o Neritum hodie Nardo, antiqua urbs, hodie lauta & frequens est: & promontorium Japygium, sive Salentinum, quod hodie p C. San Maria vocatur.

H E K E L I.

^d Quo Mari imminet.

^e Hæc

^a Tropea. ^b Squillace. ^c S. Severino. ^d Rosetum. ^e Rossanum. ^f S. Eufemia. ^g Hydruntinus ager. ^h Hydruntum. ⁱ Gallipolis. ^k Tarentum. ^l Brundisium. ^m Castro. ⁿ Uxentium. ^o Neritum. ^p C. San Maria.

- (^{*1}) Urbs totius regni post Neapolim populosissima; & mercaturâ satis celebris.
(^{*2}) Tarentum, dum peculiare reges habuerunt Neapolitani, titulum dedit Hæredi de signato & quemadmodum in Gallia Delphinatus, in Anglia Wallia, sic Tarentum apud Neapolitanos. Trimolliana familia cum primum succedendi ordinem, extinctis propioribus consanguineis, haberet, à folio quod sibi deberi contendebat, arceri facile potuit; at juribus suis decedere semper renuit. Ideò Principis Tarentini Titulus in ea etiamnum hodie conservatur. non igitur de Tarentino principatu decertat Trimolliana familia, ut ineptè dicit Bibliopola Londinensis, sed de toto Regno, ut patet ex ejusdem petitis, protestationibus, aliisque actis quæ in omnibus pacificis Congressibus renovantur, & in Collectione actorum pacis Trajectinæ T. IV. a pag. 108. ad pag. 213. reperiuntur.

IV. In ^a *Baritano* agro ^v *Barium*, & *Monopolis*, ^o *Tranium*.

V. In ^π *Apulia*, ^ρ *Manfredonia*, ^σ *Luceria*, ^τ *Troja*, ^υ *Asculum Apulum*.

Baritani agri
opida,

VI. In

^e Hæc Urbs omnium ferme est veterissima, cælo clementissimo gaudens. Ideoque Agro amœno, fertili & hortis cultissimis est exornata. Et quanquam *Strabonis* tempore fuerit exigua; attamen fatis ampla hodiè ac frequens est. Heic finis est Maris *Adriatici* & initium *Ionii*.

^f S. *Galliopolis*,
^g *Archita* Philosophi Patria.
^h Ubi *Pompejus*, cognomento *Magnus*, à *Jul. Cesare* obsidione cinctus est. *Pacuvii* Poëtæ veteris Patria dicitur fuisse. Meminit & hujus Oppidi *Horatius* Lib. I. *Serm. Sat.* V. v. ult. & Lib. I. *Epist.* XVII. v. 52.

BUNONIS.

^μ ^a *Baritanus* ager, olim *Peucetia* dicta, continetur flumine *Ofanto*, & *Calva*, monte *Apennino* & parte maris *Venetici*.

^υ ^b *Barium* nunc *Bari* urbs Archiepiscopalis, & reliquis in hæc provincia præstantior, ad mare est. In ea olim coronabantur Reges utriusque *Siciliæ*; vestes regiæ hodieque ibidem afferuntur. (* Ibidem *D. Nicolai Myrensis* Episcopi Reliquiæ afferuntur.)

^ξ ^c *Monopolis* *Marchia* onatus titulo ornata; urbs nova ac elegans. *Volaterranus* existimat eam ex veteris *Egnatiæ* ruinis esse conditam. Ager ejus olei tam ferax est, ut quotannis supra vicena millia amphorarum reddat.

^o ^d *Tranium* urbs Episcopalis, nunc *Trani*, per portum arenâ oppletum abjecta jacet. In hac regione præterea sunt *Polignano*, olim *Polinianum*, in rupe positum; lautum ac frequens; ejus ager oleo & amygdalis dives est. *Canusium* hodie *Canosa*, in colle situm haud procul à veteris loco, quod fuerat in planitie positum. *Ruvo*, *Bitonto*, *Barletta*, olim tantum castrum, unum ex quatuor præcipuis *Italiæ*; à *Friderico II.* Imperatore conditum anno 1242. alii tamen id ab eo auctum volunt. Cæterum inter *Latum* & *Silarum* amnes, *Baritano* agro

contermina est pars ^e *Lucaniæ* hodie *Basilicata* dicta, in qua *Acherontia*, *Paulo Diacono* *Agerentia*, hodie vulgo *Cirezza*: *Venusia*, vulgo *Venosa*, exiguum opidum ac pæne desertum k: *Melfi* urbs Episcopalis: *Lavellum*: *Rapola*: *Mons Pelosus*: *Tricaricum*: *Potentia*: *Marsicum vetus*: *Turcia* opidum lautum: *Ferrandina*, castellum conditum à *Ferrandino* *Calabriæ* Duce, *Alphonfi II.* *Neapolitani* Regis filio: *Turris Marina* supra ostium *Bafentii* fl. contra piratarum excursionses excitata, hodie deserta est: *Arx Imperialis* à *Friderico Imp.* condita, quam egregie munit *Alphonfus II.*

^π ^e *Apulia Plana*, hodie *Apuglia Piana*; à latissimis campis, olim *Daunia* dicta, inter *Aufidum* & *Frentonem*, qui hodie *Fortore*, amnes, & partem maris *Hadriatici* sita.

^ρ ^g *Manfredonia* à *Manfredo* *Frederici II.* *Imp.* filio condita, in rupe finis marini ad *Garganum* montem, ac magnificè ornata, arcem & portum habet tutum: nostra ætate terræ motibus graviter fuit concussa.

^σ ^h *Luceria* vulgo *Lucera* & *Nocera* optima lana nobilis est: cognomento *Pagana* olim dicta; quoniam à *Saracenis* fuit habitata.

^τ ⁱ *Troja* olim *Aquulanum* Comitatus titulo gaudet, urbs opulenta. Concilium ibi habitum est sub *Urbano II.* visique tres soles ipso meridie, anno 1532.

^υ ^k *Asculum* hodie *Ascoli* ad *Carapellæ* fl. fontes, est à *Rogero Guiscardi filio*, quod moliretur rebellionem, diruta; sed post restaurata, Ducatus titulo gaudet. (* Dicitur *Asculum Apulum* ne cum alia urbe *Asculo* quæ *Picenorum* fuit, confundatur.) Porro celebriora hic sunt ^l *Sipontum* vulgo *Siponto* seu *Siponti Rudera*; ubi hodie templum & rudera magnæ urbis, & fons eximius. A *Saracenis* urbs illa everfa, opidani occisi, & præda in *Africam* est abducta.

A a a

ducta.

^a Baritanus ager. ^b Barium. ^c Monopolis. ^d Tranium. ^e Lucaniæ sive Basilicæ opida. ^f Apulia plana. ^g Manfredonia. ^h Luceria. ⁱ Troja. ^k Asculum. ^l Sipontum.

Aprutii opida.

Regni Neapolitani urbes munitæ.

VI. In ϕ *Aprutio*, \times *Aquila*, ψ *Beneventum*, ω *Anxanum*, α *Theate*, β *Pinna*, γ *Sulmo*, δ *Asculum Picenum*.

VII. Cæterum cum tam varium fuerit, tamque frequens de hoc

ducta. Sunt tamen, qui hunc casum terræ motibus adscribunt. \ast *Mons S. Angeli* urbs frequens, & natura loci munita, diuturna Saracenorum sedes, ad quam eorum visuntur sepulchra. Ibi specus est cum templo S. Michaelis celeberrima. Cryptam hanc descriptam legas apud Leandrum. \flat *Farentinum*, seu *Farentivolum* Blondo, pæne collapsum nec frequens opidum; ubi Fredericus II. Imp. obiit, à Manfredo notho suffocatus. Cæterum in Apulia & vicinis regionibus opida multa terræ motibus sæpe graviter concussa sunt; ac præcipue anno 1637.

HEKELII.

i *A Peucetio*, *OEnotri* Fratres.
 k Patria est *Horatii Flacci* Poëtæ, qui ab eâ dictus est *Venusius*, sive *Venusinus*.

BUNONIS.

ϕ *Aprutium* vulgo *Abruzzo* l inter *Truentum* flumen, quod vulgo *Trento* dicitur, & *Trentonem*, qui hodie *Fortore*, jacens, ad mare pertingit *Hadriaticum*.

\times Provincie caput d *Aquila* est, in mediterraneis sita, ex ruinis *Amiterni* & *Forconii* à *Longobardis* condita, à *Frederico II.* mœnibus cincta. Ager ejus croci tam ferax est, ut tempore *Leandri* quotannis redderet 40. millia aureorum. (Terræ motu anno 1703. miserrimè vastata.)

ψ *Beneventum* ad *Calorem* & *Sabbatum* fl. olim *Maleventum* dictum, plagosi *Orbitii* patria; ad Pontificis *Romani* jus pertinet. (\ast Ex illa sede ad *Romanam* assumptus est *Benedictus XIII.* Hodiernus *Pontifex*.)

ω ϵ *Anxanum*, hodie vocatur *Lanzona m.* emporium *nundinis* suis celebre, ad quas confluunt mercatores *Itali*, *Dalmatæ*, *Epitotæ* & *Græci*.

α ϵ *Theate*, vulgo *Chieti*, in edito colle 7. millibus passuum à mari situm, à *Pipino Carol. M.* patre olim dirutum, quod diutius stetit à *Longobardis*, postea restauratum, & à *Normannis* selectum in ditionis suæ caput. Hodie ibi sedet utriusque *Aprutii* Prorex cum conventu *juridico* Regio.

β h *Pinna* vulgo *Penna* urbs antiqua & nobilis, quæ indies splendore suo excidit.

γ i *Sulmo* hodiè *Sulmone*, n urbs egregie rigua & frequens. o

δ k *Asculum Picenum* hodie *Ascoli* ad *Truentum* fl. est. Clariora opida hinc præterea sunt in *Aprutio* ulteriori l *Atria*, vulgo *Attri* arduo & perdifficili jugo imposta: m *Interamnia* seu *Teramum* & *Teranum p.* Civitas *Calienensis* seu *Ducalis*, in limite *Umbriæ*; haud procul à *Velino* fl. *Julia Nova* à *Julio Hadriano* Duce condita. n *Taliacotium* castrum instar opidi, in *Columnnarum* ditione: o *Malianum*, ad quam *Carolus Andegavensis* *Conradinum Sueviæ* Ducem vicit: p *Civitas S. Angeli*; *Marchionatus Pinellorum*: q *Cælanum* frequens opidum, pertinet ad nobilem familiam *Ciborum Genuensium*; ab eo *Lacus Fucinus* hodie appellatur. In *Aprutio Citeriori* porro sunt r *Ortona* portus, ad quem appellant naves ex *Epiro* venientes ad *nundinas Lanceani*: s *Aternum* vulgo *Pescara* ad ostium fluvii cognominis, cultum & dives opidum: t *Guastrum Amonium* marchionatus caput: v *Agnonium* in intima valle prope *M. Mejollam*, opidum cultum est, & hujus tractus Princeps: x *Populium* vulgo *Popolo* opidum lautum, ubi *Aterno* fl. pons impositus &c.

HEKELII.

l Et olim dictum *Sammium*.
 m *Lanzano*, vel *Lanziano*.

n Seu

\ast *Mons S. Angeli*. \flat *Farentinum*. ϕ *Aprutium*. d *Aquila*. e *Beneventum*. f *Anxanum*. g *Theate*. h *Pinna*. i *Sulmo*. k *Asculum* &c. l *Atria*. m *Interamnia* s. *Theramum*. n *Taliacotium*. o *Malianum*. p *Civitas S. Angeli*. q *Cælanum*. r *Ortona*. s *Aternum* seu *Pescara*. t *Guastrum Amonium*. v *Agnonium*. x *Populium*.

hoc regno inter varios populos certamen, cumque crebris Saracenorum ac Turcarum incurfionibus petitur; effectum est, uti crebra ac frequentia munimenta contra ingruentium hostilitatem passim excitarentur: quorum firmissima nunc sunt *Consentia*, (vulgò *Cosenza*) ^e *Cantazari*, & *Mantea*, *Crotona* & *Tarenti* in Calabria; *Gallipoli*; *Hydrunti*, ac *Brundisii* in agro Hydruntino: *Monopoli*, *Barii*, *Tranii*, *Barletta*, *Manfredonia* in Apulia: *Aquila* in Aprutio. At ⁿ *Cajeta* munimen-

ⁿ Seu *Sulmona*, ut & nonnullis *Sermona*. (* Duplex Sulmo apud veteres. nempe *Sulmo Pelignorum*, & *Sulmo Volscorum*. Primus hodie *Sarmona* dicitur, vel etiam, ut *Bunoni* placet, *Sulmona*; quondam in Pelignis qui pars Samnitum fuerunt, nunc vero ceterioris Aprutii urbs episcopalis ad Sarum. hæc Ovidii patria fuit. Alia vero quæ etiam *Sulmo* dicta est in Latio apud Volcos, ut dictum est, extitit, quam sine vestigiis interiisse dixit Plinius. ibidem *Sarmonetam* oppidum esse docet Cluverius noster qui non *Sermona* & *Sarmoneta* scribit, ut plerique; sed per A in prima syllaba. vide si lubet *Ital. Antiq.* 1. 3. pag. 1022. quod addit Hekelius Sulmonem à Solymo, *Æneæ* comite; *Cajetam*, à *Cajeta* *Æneæ* nutrice &c. nomen accepisse, intellige non historicè; sed puta Virgilium mirum fingendi artificem, cum Trojanorum Troadumque nomina sibi essent quærenda, ad urbes Italas respexisse, ut iisdem antiquum decus affereret, si amque exomando fabulam, sibi tot lectorum benevolentiam conciliaret quot erant laudatarum urbium cives. Omnes etenim civitates quovis pretio illustrissimam mœnibus suis antiquitatem vindicant. & quod mireris, pleræque à Troja Trojanisque suam arcessunt originem. id primò factum est ut Romanis qui suam inde repetebant, victi populi gratificarentur, ipsorumque Orbis dominorum demerentur favorem: hinc tot Historiarum mendacia; tot falsæ origines)

^o A conditore ejus *Solymo*, qui *Æneæ* comes creditur fuisse, sic dicta. Unde & *Solinum Silius* audit *Italico*. Patria est *Ovidii*, Poëtæ verè nobilis.

^p Ita fortè nuncupatum, quòd inter duas *Amneis* sit constitutum.

BUNONIS.

^e a *Cantazarum* in Brutiis est ad finem Scylacium, vulgo *Golfo de Squillace*, urbe satis ampla & elegans.

^z b *Mantea*, vulgo *Amantea*, in Brutiis quoque est ad mare Inferum, haud longè à *Cosenza*. Reliqua quæ sequuntur opida superius memorata sunt.

ⁿ *Cajeta* q, in agri Romani & regni Neapolitani finibus sita, crassissimam turrim habet, quæ *Mola*. (* *Moles* dicitur agger a natura sæpe inchoatus, ab arte perfectus. Fluctibus ita oppositus, ut aditum navibus facilem præbeat ingressuris; portum vero ingressis securitatem cum ab hostibus, tum a procellis, adferat. talis est *Moles* *Genuæ*, *Messinæ*, *Cajetæ*, aliisque urbibus maritimis non paucis. *Cajeta* vetus nomen servat *Gajeta*, hæc *Turris* de qua *Buno* mentionem injicit, ad viam Appiam sita est.) dicitur: portu & arce celebris est. *A Magno Consalvo* *Ferdinandi* *Catholici* auspiciis expugnata est anno 1504. In castello est sacellum, ubi foris supra fores *Caroli Borbonii* in Romæ expugnatione succumbentis corpus vestitum visitur, cum istâ inscriptione: *Aucto Imperio, Superata Italia, Devicto Gallo, Pontifice Obseſſo, Roma Capta, Caroli Borbonii Hoc Marmor Cineres Retinet.* ^c *Regnum Neapolitanum* *Calori* obnoxium est, maxime cis Apenninum: trans montem illum æstus non est adeo vehemens, præterquam in Apulia. Fere ubique irrigatur fontibus ac fluminibus, quæ Apenninus ex utroque latere emittit: Ubique vinum fert, & oleum; Pascua habet læta; equi Neapolitani in pretio sunt, qui ad annum 20 ad laborem sunt idonei, si bene curantur. Nulla ibi reperiuntur animalia venenata; præter *Tarantulas*, quarum morsus musica sanatur;

A a a z

a *Cantazarum*, b *Mantea*, c *Neapolitani* soli natura & fertilitas.

nimentum, ob singularem firmitudinem, situmque loci, *clavis* totius *regni* appellatur.

sanatur; & Cherfydros, qui serpentes ita dicti, quod in terra & aquis vivunt. Locustæ tamen agris magnam sæpe inferunt perniciem. Habet bubalos vegetos & grandes; & omnis generis animalia *r.* *Campania* ager fertilissimus est; ubique fere bis in anno fert flores: *Principatus Citerior* cœlum habet temperatum: unde plerique ibidem diu vivunt. *Principatus Ulterior* armentis dives est, & fructibus abundat. *Basilicata* profert crocum, & magnus ibidem est mellis & ceræ proventus. *Calabria* præter cætera bona habet manna, quod ex frondibus, ramis & rupibus colligitur: Præstantius tamen est, quod ex frondibus colligitur. *Calabria Citerior* frugum dives est, optimumque emittit oleum. Mori hæc sunt plurimæ; unde ferici conficitur magna copia. *Calabria Ulterior* habet equos generosos; & mellis ingentem fert copiam. *Apulia* æstus experitur vehementissimos: muscas habet adeo importunas, ut inde natum proverbium: *Qui pœnas inferni vult prægustare, ille æstatem agat in Apulia, hyemem ad Aquilam.* *Capitanata* solum habet ficcius & arenosum, pabulum tenue est, sed tanta bonitate, ut exiguum armento sufficiat. Ex pascuis istis Rex sæpe ducenta & quinquaginta ducatorum millia conficit. Regio illa fere tota caret arboribus. *Barenfis* ager temperatissimus est. Sed Tarantulæ hic plus nocent: serpentes ibi sunt multi, quos ciconiæ conficiunt. *Hydruntinus* ager fulminibus obnoxius est. Tantam fert olei copiam, quæ universæ posset sufficere Italiæ. Cherfydri ibi sunt multi, & locustæ, quas *Cavalettas* vulgo vocant; earum examina sæpe agros depascerent, nisi *Gavii* (est genus volucrum) ea dissiparent. Multi ibidem sunt in plebe leprosi; quoniam carne

suilla & ficibus ficcis viciant. *In Comitatu Molissensi* tot sunt feræ, ut ferina caro vilius veneat, quàm domestica. *Aprutium Citerius* cæteris hujus regni partibus frigidius est. Fert frumentum, vinum, oleum & crocum. Pix ibi ex terra eruitur. Nives hyeme tantæ deciduat, ut ex montibus devolutæ viatores obruant. *Aprutium Ulterius* quoque frigidum est; unde Proverbium modo memoratum. Ad Aquilam urbem tanta croci provenit abundantia, quæ universæ Europæ videatur posse sufficere. ^a *De regni Neapolitani incolis* Itali habent proverbium hoc: *Regnum Neapolitanum est paradisus; sed incolæ sunt demones s.* Nusquam ferè plures reperiuntur meretrices, quam Neapoli. Mulieres tam splendide vestiuntur, ut, quænam nobilis, quæve plebeja sit, vix dignosci possit. Ad seditiones Neapolitani sunt proni, adeo, ut anno hujus seculi 47. à vili piscatore ad rebellandum fuerint concitati. Neapolitanorum lingua inquinatior est; ac magis Calabrorum: ridicula Apulorum. *Calabri* sunt astuti, ingenio acri, expediti ad faciendum iter. *Apuli* robusti, ingenii sunt obtusiores. *Aprutii incolæ* generosi, candidi, fortes, liberales, fideles.

H E K E L I I.

q *A Cajetâ*, nutrice *Æneæ* sic dicta.

r Etiam hoc Regnum *Ingeniorum* præstantiâ & *Corporum* robore adeo est felix ac beatum, ut nulli alteri Regioni cedat.

f In hoc Regno multi sunt *Viri Principes*, seu *Regni Proceres*, & præter eos *septem* quoque *summa Regni Officia*, *Magnus nps Comesstabilis*, *Magnus Justitiarius*, *Magnus Admirans*, *Magnus Quæstor*, *Magnus Protonotarius*, &c.

a Neapolitanorum mores.

C A P. XL.

De *Episcopatibus Italiae, Academiis, & Urbium clarissimarum Epithetis.*

I.

Archiepiscopatus in universa Italia sunt *triginta*: quorum in *Neapolitano regno viginti & unus*; Neapolitanus; Capuanus, Salernitanus, Melphitanus, Surrentinus, Beneventanus, Theatinus, Acheruntinus, Sipontinus, Manfredoniensis, Canusinus, Traniensis, Baritanus, Tarentinus, Maderensis, Brundisius, Hydruntinus, Rossanensis, Consentinus, Sancto-severinensis & Reginus. In reliqua Italia novem; Senensis, Florentinus, Pisanus, Ravennensis, Genuensis, Taurinensis, Mediolanensis, Venetus, & Gradisciensis.

Archiepiscopatus Italiae

II. *Episcopatus*, ut admodum *tenuis*, sic innumeri. Nam quoties opidum aliquod civitatis jure donatur, Episcopus simul eidem contribuitur; ita ut *nulla civitas perhiberi possit, quae Episcopum non habeat, & reciprocè, quae Episcopum habeat, civitas negari nequeat.*

Episcopatus Italiae

III. Caeterum Patriarchatus, qui Aquilejæ erat, Venetias translatus est.

Patriarchatus

IV. *Academiae illustres* sunt: Patavii, Bononiae, Pisis, Senis, Perusiae. At *minus celebres*, Augustae Taurinorum, Ferrariae,

Academiae

REISKII.

r Præter Episcopatum, quem sibi Pontifex Rom. vendicat, OEcumenicum & universalem, *sex episcopales sedes Cardinalium* Rom. ecclesiae adhuc eminent; (1) *Ostiensis*, (2) *Portuensis*, (3) *Pranestina*, (4) *Sabinensis*, (5) *Tusculana*, (6) *Albinensis*. Quibus reliqui Archiepiscopatus ordine justo succedunt, plures tamen, quam quos ab Auctore nostro numeratos videas, si scriptores Itali, ex iisque Aub. Miræus in Lib. I. de Statu S. Relig. Christ. c. 10. adhibeantur. *Amplius duo reipubl. Venetae Patriarchatus, *Venetus* nempe, in locum Gradenfis hodie

constitutus, & *Aquilejensis*, Utinensi opido nunc addictus. Denique varii sequuntur Episcopatus, quos omnes tamen suo Miræus numero comprehendit. b Academiae porro Italicae omnium antiquissimae sunt, omnes tamen seculum tertium decimum ortu suo ac vetustate non longius excedunt: Bononiensis etiam juris Rom. restituto cultu, & Salernitana medicinae quondam studio florentissima præcelluit. De singulis, si quidem ita lubeat, Mittendorpium, Lanfium, & Conringium in Antiq. Academ. conferre poterit, cui visum est.

A a a 3

REIS

a-Patriarchatus duo. b-Academiae

rariæ, Romæ, Firmi, Neapoli, Salerni, Maceratæ in Marchia Anconitana.

Urbium clarissimarum Epitheta.

V. Urbium Italicarum tantus est splendor, nitor, tantafestivitas, & magnificentia, uti haud facile toto terrarum orbe quidquam invenias, quod cum his conferri possit: at eximie claritudinis sunt *novem*: quarum Epitheta, ut in Italia per ora hominum feruntur, hic apponam.

Roma sancta.
Neapolis nobilis.

VI. Roma dicitur *sancta*, vulgo *Roma la Santa*, ob Pontificis maximi sedem. *Neapolis nobilis*; vulgò *Napoli la gentile*, ob frequentiam Principum, Comitum atque equestris ordinis virorum. *Venetia opulenta*, vulgo *Venetia la ricca*: ob potentiam atque opes immensas. *Genua superba*, vulgo *Genova la superba*; ob superbam ædificiorum magnificentiam. *Mediolanum Magnum*, vulgo *Milano la grande*: ob amplitudinem urbis, civiumque numerositatem. *Florentia pulchra*, vulgo *Fiorenza la bella*; ob ædificiorum splendorem, vicorum munditiem, latitudinem ac directionem. *Bononia pinguis*, vulgo *Bologna la grassa*; ob lascivam agri fertilitatem. *Ravenna antiqua*, vulgo *Ravenna l'antica*: ob ædificiorum totiusque urbis vetustatem. *Patavium doctum*, vulgo *Padova la dotta*, ob celebre literarum studium.

Venetia opulenta.
Genua superba.
Mediolanum magnum.

Florentia pulchra.

Bononia pinguis.

Ravenna antiqua.
Patavium doctum.

C A P. XLI.

D E S I C I L I A .

I.

Sicilia.

O mnes Interni maris insulas magnitudine juxta ac claritate antestat *Sicilia*; quondam, si veteribus credimus, *cont-*

R E I S K I I .

¹ Bochartus in Chanaan Lib. I. c. 30. à Punicis originibus nomen Siciliae priscum accessit: ^a Idque vel ab voce שכלול *selul*, i. e. *perfectione*, tanquam insula cæteris perfectior majorque dicatur, vel ex voce שגולא *segulaja*, i. e. botris, quorum fructu, vino uisque fecunda describitur. Sicani amplius ex lingua Phœnicia שכנים

sekenim, i. e. *vicini* suam appellationem traxisse Virò doctissimo videntur. Id enim tribus ille capitibus egit, ut auctoritate veterum confirmaret Pœnos in parte non solum Siciliae occidentali à Lilybæo ad Pelorum, sed orientali etiam ad Pachynum usque, amplius meridionali vestigia sua & nomina impressisse, urbibus æque ac freto Siculo hujusque Syrtibus aut vadis duobus pericu-

^a Sicilia unde?

continens & Italiae annexa: post, interfuso Siculi maris freto, avulsa; coeli clementia ac soli ubertate adeo felix, ut *borreum Romanorum* appellaretur. Nomen *Sicilia* à *Siculis*, Latii quondam in Italia incolis, habuit: antè fuit dicta, *Sicania*, à *Sicano* Rege, qui ante Trojana bella, cum amplissima *Iberorum* sive *Hispanorum* manu advectus, insulam de suo nomine *Sicaniam* populumque *Sicanos* appellavit. *Trinacria* item, & *Trinacria*, à triangula forma Græcis atque Latinis dicta est, quippe tribus promontoriis in diversa procurrens, Græcæ literæ, quæ Δέλτα dicitur, imaginem efficit. *Pachynum* vocatur promontorium, vulgò nunc *Capo Passaro*, quod Græciam spectat; *Lilybæum*, nunc *Capo Boéo*, quod Africam; *Pelorum*, nunc *il Faro*, quod in Italiam vergens freto alluitur. Id angustum & anceps, alterno cursu atrox, sævum, & *Scyllæ Charybdisque* horrendis nominibus inclytum est. *Scylla* est scopulus versus Septemtrionem: *Charybdis* mare vorticosum versus Meridiem, utrumque noxium appulsis.

II. Cæterum ipsius insulæ summa *longitudo* est inter Pelorum Lilybæumque promontoria, mill. Germ. L. *latitudo* à Pachyno ad Cephalædim opidum mill. German. xxxv.

III. Urbes olim in hac claræ; in litoribus à *Messana*, civium

Sicania;

Trinacria;
Ejus promontoria.

Pachynum;

Lilybæum,
Pelorum.

Scylla.

Charybdis.

Magnitudo
Siciliæ.

Urbes Siciliæ
maritimæ.

periculosissimis Scyllæ ac Charybdi. a Scylla enim Punice סקל סקלי i. e. exitium: Charybdis quasi חור-אובדן chor-obdan, i. e. foramen perditionis, significet. Scylla promontorio Scyllæo, quod Itali vocant, adjacet, ingens aquarum ultra citro commeantium perturbatio: Charybdis autem huic opposita est rabiosa maris ebullitio, & vortex quasi turbine agitata. Cum voraginem istam Siculus *Urinator Pefsecola* jussu Frederici regis Siculi perlustrasset, aquas in fundo concitatissimas, Euripos, Scopulos, & Carcharias multos deprehendit. Vid. Kircherus A. M. Luc. Lib. x. part. II. c. 1. & Bochartus loco citato, ubi de singulis urbibus multa notatu dignissima occurrunt.

BUNONIS.

a Qua de causa urbs dicta fuerit b Messana, cives verò *Mamertini*, sententiis discrepant auctores. Ipsa urbs primum *Zancle* dicta fuit: deinde à *Messenis*, qui à Lacedæmoniis bello victi, relicta patriâ novas quærebant sedes, urbs illa videtur occupata, & priscum ejus vocabulum in patriâ *Messenis* nomen ab ipsis immutatum. Civitate demum pestilentia civibus exhaustâ, Messanenſes *Samnites*, qui Syracusanis militaverant, in urbem receperunt: à quibus veteres incolæ occisi, novique isti coloni *Mamertini*, à *Marte* nominari voluerunt. *Romani* verò postea urbe eâ usi sunt tanquam sede & receptaculo, in bellis Punicis contra Carthaginenses a. Frequens fit ejus mentio in historiis, est hodieque celeberrima Messana, *Ibyci*, Poëtæ patria, cujus interfectores à gruibus proditi, de quo Aufonius, *Ibycus ut perit, vindex fuit altivolans grus.* b

HEKELI.

a Dicitur enim hæc Urbs causa fuisse primi Belli Punic.

b Plura vid. in Not. ad IV. Capit. seq.

BUNO-

a Scylla & Charybdis. b Messana,

Tauromenium.
Catana.
Syracusæ.
Camarina.
Agrigentum.

vium Romanorum, qui *Mamertini* vocabantur, *Zanclo*, id est, *Falx*, antè dicta, nunc *Messina*, β *Tauromenium*, nunc *Taormina*, γ *Catana* sive *Catina*, nunc *Catania*; δ *Syracusæ*, urbs omnium totius insulæ clarissima, nunc *Saragusa*; ϵ *Camarina*, nunc *Torre di Camarana*; ζ *Agrigentum*, quod Græcis

BUNONIS.

β Ad α *Tauromenium* ϵ mare eructabat fragmenta navium à Charybdi haustarum, itaque litus hoc *Copriam*, id est, *sterquilinum* vocabant.

γ β *Catana* *Ætna* imminet: agrumque *Catanæum* non tam corrumpi cineribus *Ætnæ* ferventibus, quos eructat, quàm fecundum & feracem effici, *Strabo* auctor est. Radices etiam producere, quibus a deo pinguescant *oves*, ut rumpantur: & quadragesimo circiter aut *L.* die sanguis ex auribus iis detrahendus sit. Ejus urbis duo juvenes, *Amphinomus* & *Anapias*, magnam pietatis laudem consequuti sunt, quod ingruente ab *Ætna* repentino urbis incendio, parentes senio graves, in humeros suos elatos, eripuisse periculo scribuntur. Hinc ϵ *Piorum Campi*, monti huic finitimi, videntur appellati. Ejus urbis civis fuit *Galeottus Bardaxes*, qui tanto fuisse robore scribitur, ut asinum lignis onustum manibus à terra sublevaret; & equum absque freno incitatissimè currentem, transversum lignum complexus, coxis cruribusque sisteret. δ

δ Urbis δ *Syracusarum* quinque hæ fuerunt partes, *Acradina*, *Tycha*, *Neapolis*, *Insula*, & *Epipola*. Ambitus ejus fuit stadiorum *CLXXX.* id est millium *XXII.* cum dimidio. Varias fortunæ mutationes experta est, à *Dionysio* oppressa, *Agathoclem*, aliosque dominos satis impotentes, tulit. À Romanis bello *Punico I.* per triennium obsessa, & *Archimedis* arte & ingenio defensa, tandem à *M. Marcello* scripta est. *Archimedes* tum, præter voluntatem & edictum *Marcelli*, cæsus est. Multi ibidem florere viri celeberrimi, *Hiero*, *Theocritus*, *Philemon*, *Epicharmus*, qui eo maximè celebratur nomine, quod *utilia pueris præcepta dedit*. In portu *Syracusano* *Atheniensium* classis, *Nicia* duce, devicta est. ϵ

ϵ ϵ *Camarina* in litore inter duos amnes posita fuit, quorum alter nunc *Frascolari* seu *Frascolani*, alter *Camarana* vulgo vocatur. Juxta eam fuit ζ *Camarina palus*; unde natum proverbium; *Camarinam ne moveas*. quod ex *Apollinis* oraculo ortum, quo paludem istam, urbi vicinam, sicari vetabat, exhalantem jam incolis perniciem, quum exarescere cepisset. At majus iisdem malum creavit, contra oraculi vocem siccata. Hostes enim per eam ingressi urbem ceperunt. ζ

ζ β *Agrigentum* s. *Acragas*, ad fl. cognominem, celebritate, & opulentia ingens fuit. Factum & delicias etiam sepulchrorum magnificentiam declarare, quorum nonnulla *equis*, quædam *aviculis* concinnata, *Diodorus Siculus* tradit. Porro ditissimum omnium *Agrigentorum* celebrari *Gelliam*, qui compluribus domi suæ diversoriis ad excipiendos hospites exstructis ad portas janitores constituit: quibus imperatum fuerat, ut, quoscunque vidissent advenas, ad hospitium invitarent. Quod exemplum alii quoque imitati; quibus prisco more humaniter & benignè cum hominibus conversari studium fuerit. Contigit aliquando, ut quingenti equites *hybernâ* tempestate à *Gela* γ illuc diverterent; quos omnes liberaliter suscepit *Gellia*: & confestim singulis *chlamydes* tunicasque ex arcis depromptas distribuit. Summa igitur civium opulentia effecit, ut tanto *Agrigentini* luxu disfluere, usque adeo etiam, ut brevi post licet exitiali obsidione pressi, decreto tamen publico sciscerent, nequis in excubiis pernoctantium plus quàm *culcitram*, *peristroma*, *gaufape laneum*, & duo *cervicalia* haberet. De ipsorum luxu *Empedoclis*, qui ipse *Agrigentinus* fuit, hoc fertur dictum; *Agrigentini delicias quotidie ita se dedunt, ac si crastino die morituri; domos verò ita exstruunt, quasi æternum visituri.*

α *Tauromenium*. β *Catana*. γ *Piorum Campi*. δ *Syracusæ*. ϵ *Camarina*. ζ *Camarina palus*. η *Agrigentum*.

cis, *Acragas*, nunc *Gergenti*; ^a *Selinuntum*, Græcis *Selinus*, Selinuntum.
 nunc *Torre di Pulici*, vel *Terra de gli Pulci*, ^b *Lilybæum*, Lilybæum.
 literarum quondam studiis celebre, nunc *Marsalla*; ^c *Drepanum*, Drepanum.
 nunc *Trapani*; ^d *Panormum* vel *Panormus*, nunc *Palermo*, Panormus.
^e *Soluntum*, Græcis *Solás*, nunc *Solante*; ^f *Himera*, Soluntum.
 nunc *Termini*; ^g *Cephalædis* nunc *Cifalú*; ^h *Tyndaris*, sive *Tynda-*
Himera.
Cephalædis.
Tyndaris.

visturi. Nobilitavit hanc urbem in primis Phalaridis crudelitas, qui æneo bovi inclusos homines torquere solitus, & primum ei indidit architectum infelicis illius machinæ Perillum Atheniensem.

HEKELII.

^c Quod non procul à *Drepano* Promontorio à *Zancleis* conditum scribunt.

^d Fuit quoque *Charonda*, inter *Atheniensium* Legislatores in primis celebrati, Patria, ubi, testante *Cicerone*, fuit *Simulacrum Cæris*, quod à Viro non modò tangi, sed ne aspicere quidem fas erat.

^e De hac Urbe extant plura in Not. ad §. iv. Cap. seq.

^f Conf. *Erasmi* Chiliad. I. Cent. I. *Adag.* LXIV. p. 39. col. b.

^g Quæ Urbs quoque *Sicilia* est, vulgò *Cherza* dicta.

BUNONIS.

^a *Selinus* inter *Hypsam fl.* qui hodie *Belici*, & *Selinuntum fl.* condita fuit; palamis abundasse scribitur.

^b *Lilybæum* opidum in promontorio ejusdem nominis, olim fuit munitissimum adeo, ut decennem sustineret obsidionem. *Diodor.* Portus ostium obstruere frustra olim conati sunt Romani. E regione *Lilybæi* sunt *Ægades Insulae*; ad quas commisso prælio navali *classis Punicæ* instructissima, à *C. Lutatio Catulo* col. victa, & bello *Punico I.* finis impositus est.

^d *Drepanum* in peninsula situm est, cujus latus insignem cingit portum, maximum etiam navium capacem. A curvato isto litore, in quo exstructum, id nominis à *falce* sortitum videtur, quod *Amilcâr Barca*, Hannibalis pater, communiit, & sedem

belli contra Romanos delegit, atque tutatus est diu; donec jussu Carthaginensium pacem cum *Lutatius* victore componerent. Vicium ei fuit ^e *Eryx* opidum in ejusdem nominis monte, in quo *templum Veneris* & *Anchisæ sepulchrum*.

^u ^f *Panormus*, ex duabus vocibus *πᾶν* & *ὄρμος*, compositum; quorum illud *omnino*, hoc *navium stationem* significat, quasi *eximium portum* dicas, hodie *Siciliæ* caput est, & *Proregis* sedes, cui vicina quoque paret *Sardinia*. *b.*

^λ ^ε *Soluntum* opidum inter *Eleutherum* amnem & *Thermas Himerenses*, in dextro promontorii latere fuit, hodie prorsus jacens cernitur. Castellum nunc ibidem est, cum emporio frumentario, vulgò *Sólanto* dictum, portum habens capacissimum, ubi thynnorum præclarus est piscatus.

^μ ^h *Himera* fluvius & opidum, quod ab *Hannibale* Carthaginensium duce destructum est. *Fluvius* verò est totius hujus litoris ferme maximus, & solus in media admodum insula. Ab *Aquis* sive ⁱ *Thermis Himerensibus* natum est vulgare vocabulum *Termini*.

^ν ^k *Cephalædis*, sive *Cephalædium i*, op. à *κεφαλή*, id est, *caput*, nomen habet, quod ad verticem præruptæ rupis, promontorii speciem habentis, olim conditum fuit. Postea tamen à *Rogero* Rege ad angulum rupis translatum est.

^ξ ^l *Tyndaris*, olim nobilissima civitas, cujus pars ^k vi maris abrupta est. Ejus diruptionis vorago ingens & horrenda etiam nunc ibidem conspicitur. Ab hac urbe ^l *promontorium* nomen habet.

HEKELII.

^b Plura legenda Not. oc. ad §. iv. Capit. sequ.

Bbb ⁱ Hodie

^a Selinus. ^b Lilybæum. ^c Ægades inf. ^d Drepanum. ^e Eryx mons & op.
^f Panormus. ^g Soluntum. ^h Himera op. & fl. ⁱ Thermæ Himerenses.
^k Cephalædis. ^l Tyndaris.

Mylæ.

Tyndarium, nunc *Santa Maria di Tindari*; ^o *Mylæ*, nunc *Milazzo*.

Opida Sicilia mediterranea.

IV. Intus ^π *Centuripe*, nunc *Centorve*; [†] *Agyrium*, nunc *S. Pilippo d'Agirone*; ^σ *Afforus*, nunc *Azaro*; ^τ *Enna*, nunc *Castro Janna*; ^υ *Leontini*, nomen retinet; *Neetum*, *Noto*; *Motyca*, *Médica*.

Flumina Sicilia. Onobala. Cyamosorum. Terias. Anapus. Elorus. Cela. Hypsa. Felici. Himeræ.

V. *Fluviorum* nobilissimi sunt, *Onobala*, quin & *Taurominus*, nunc *Cantara*: *Symæthus*, nunc *la Jaretta*, *Cyamosorum* ab *Centuripis*, & *Chrysam* ab *Afforo* devehens: *Terias*, nunc *Fiume di S. Leonardo*: *Anapus*, hodie *Alféo*, cum *Cyane* fonte, nunc *la Pisma*, apud *Syracusas*: *Elorus* nunc *Abiso*: *Cela*, nunc *Fiume di Terra nuova*: *Hypsa*, & *Crimissus*, qui nunc vulgo *Belici* dicuntur: duoque *Himeræ*, quorum alter, nunc

ⁱ Hodie *Cefalu* à *Leandro* dictum.

^k *Plinio* Lib. II. c. 92. p. 26. testante.

^l Cujus *Strabo* etiam mentionem facit Lib. VI. *Geogr.* p. 416.

BUNONIS.

^o ^a *Mylæ* opidum cervicem peninsulæ occupat, quæ nunc vulgo dicitur *Capo di Milazzo*. *Mylæ* vero istæ arx belli ac præcipua sedes fuere *Sext. Pompejo* adversus *Augustum*: quo tempore nobilitatæ sunt clade navali, quam *Pompejus* ab *Augusto* ad portum ejus opidi accepit.

^π ^b *Centuripe* ad *Ætnæ* montis radices sunt. *Gellia* opulentissimis *Agrigentorum*; formâ exili & despecta ad *Centuripidos* legati munere fungens, quum in concionem populi progressus, omnium risu exciperetur, quod formam celebritati nominis minimè parem viderent, respondisse scribitur: *Hoc ne tantopere mirarentur. Siquidem Agrigentini pro more observent, uti forma præstantissimos ad inclyti nominis civitates mittant; ad humiles verò, nec magnificiendas, sui similes.* Posterioribus tamen temporibus ejus civitatis prædicatur opulentia, atque in amicitia & societate Romana fuisse scribitur; & *Augusto* ad debellandum *Pompejum* multum tulisse adjumenti.

^ρ ^c *Agyrium* ^m à *Centuripis* versus Occidentem *hybernum*, in sublimi colle situm,

celebre reddidit nativitas ipsius *Diodori Siculæ Historici*; cui ferè uni omnem antiquitatis memoriam & olim debuerunt *Siculi*.

^σ ^d *Afforus* inter *Ennam* & *Agyrium* jacet dextrorsum, medio ferè itinere.

^τ *Enna* XIII. millia passuum ad Meridiem versus distat ab *Agyrio*, in præcelso loco sita, omni aditu circumcisa atque dirupta. Circa quem collem lacus lucique plurimi cum lectissimis floribus & ^e *Pratum*, ex quo *Proserpina*, *Cereris* filia, à *Plutone* rapta; & propter ea loca *Spelunca*, qua *Dis* pater seu *Pluto* cum curru exisse, abreptamque ex loco virginem *Proserpinam* absportasse ferebatur, qui locus quòd in mediâ insulâ putabatur situs, ^f *Umbilicus Siciliae* nominatus est.

^υ *Leontium* ⁿ *Gorgia Sophistæ* patria est ^o. Cæterum citra *Siciliam* ex adverso promontorii *Tyndarii* sunt ^g *Æolia* septem insulæ: Eadem *Liparaorum* & *Hephestiades* & *Vulcaniæ* dicuntur. Earum nomina sunt *Lipara*, *Therasia*, sive *Hiera*, quia *Vulcano* sacra nocturnas evomit flammæ; *Strongyle*; *Dydymæ*; *Ericusa*; *Phœnicusa* & *Euonymos*.

HEKELII.

^m Seu *Agyra*.

ⁿ Hodie *Limius*.

^o Ejus Ager valdè fertilis est ac frugifer.

BUNO-

^a *Mylæ*. ^b *Centuripæ*. ^c *Agyrium*. ^d *Afforus*. ^e *Pratum Proserpinæ*. ^f *Umbilicus Siciliae*. ^g *Insulæ Æoliæ septem*.

SICILIAE ANTIQUAE Descriptio

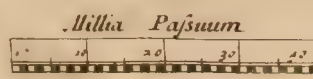

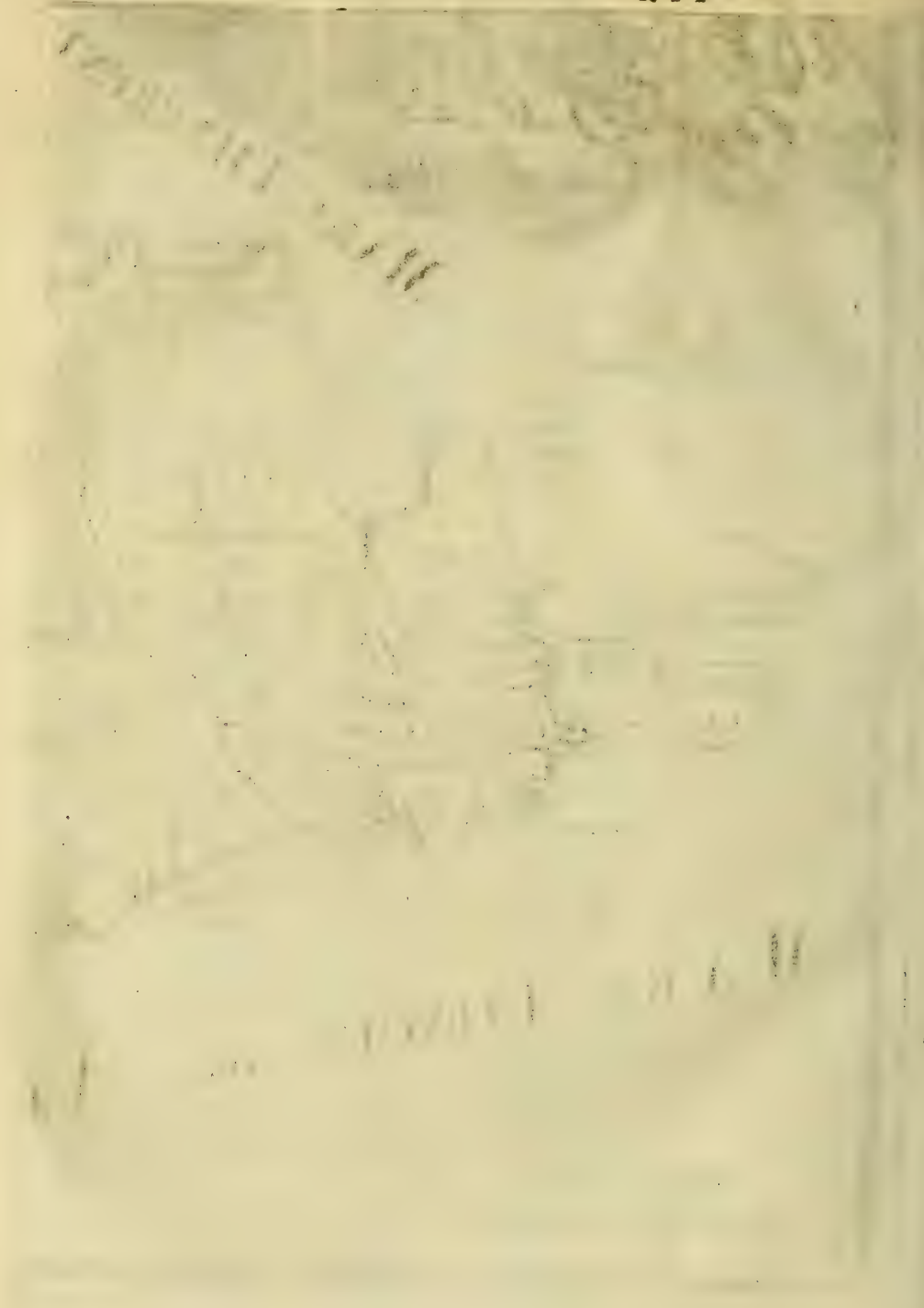
MARE TYRRENUM

Sive TUSCUM
Acolia Insulae
Lipararum

SICULUM
MARE

MARE LIBYicum sive
AFRICUM

nunc *Salsa*, in Libycum pelagus; alter, nunc *Termini*, in Tyrrhenum mare devolvitur, ambo ex iisdem fontibus orti, infulam in duas partes secare falso à veteribus traduntur.

VI. *Montium* clarissimus maximusque est ϕ *Ætna*, nunc *Monte Gibello* ρ , nocturnis mirus incendiis: cujus crater xx. stadia patet. Inde est α *Eryx*, vulgo nunc *Monte di Tripani*.

Montes
Siciliæ.
Ætna.
Eryx.

BUNONIS.

ϕ In *Ætna* monte q fuit Templum Vulcani, in eoque perisse scribitur *Empedocles* Agrigentinus r . Plura de hoc monte cogniturus legat Cluverii Siciliam Antiq. l. j. cap. 8. f

α Sub *Eryce* monte *Cyclopi cadaver* inventum est anno C. 1342. Quam rem pluribus describit Cluverius Sicil. Ant. lib. i. c. 2.

HEKELII.

ρ Aut *Mongibello*. (* Saraceni qui Siciliam occupaverunt sua lingua montes universos dicunt *Gebal*, quæ vox nihil aliud significat quam *montem*: Hinc *Gebal tarick* unde nostrum *Gibraltar* ad fretum Gaditanum fecimus. Itali neglecta nominis origine

propriam montis nomen crediderunt & *Mongibello* dixerunt; quod invitâ ratione usus adprobavit. Sic enim *Montem-montem* vocant *Ætnam*. hoc tamen Hebræorum lingua non respueret quæ *Montem-montem* pro monte *excelsissimo* usurpat. *Ætna* per E, apud veteres reperitur. Hujus horrendam descriptionem in nostro Dictionario Geographico præbemus. Ejus crateris (sic *gurges flammeus* dicitur) non eadem semper magnitudo.)

q Qui prius *Inesia* appellatus.

r Sub hoc Monte *Jupiter Gigantes* dicitur dejecisse fulmine.

f Etiam *Plinii* Lib. III. H. N. VIII. utpote ex quo *Cluverius* noster verba sua sumfit.

a *Ætna* mons. b *Eryx*.

CAPUT XLII.

De Incolis Siciliæ & nova ejus descriptione. 1

I.

Incolas habuit Sicilia primos *Cyclopas*, & *Læstrygonas*, id est, *gigantes*, gentes barbaras atque truces, ut historiis ac fabulis

Incolæ
Siciliæ.

REISKII.

ρ Thucydides Lib. VI. Scylax, Diodorus Siculus, Strabo, Dionysius, Halicarnass. & Pausanias priscos incolas longo recensent ordine: Bocharto tamen est persuasissimum, præter *Phœnices* & *Græcos* non admisisse Siciliam plures incolas, quam indigenas; adeoque *Cyclopes*, *Læstrygonas*,

Sicanos, *Elymos*, *Siculos*, *Phocenses*, non tam gentes fuisse varias, quam diversas in una gente factiones, quæ proxima ex Italia, ut verosimile videtur, paucis post gentium divisionem seculis huc immigraverint. Illud tribus in Sicilia receptis linguis, *Græca*, *Punica*, & *Sicula*, multisque auctorum veterum testimoniis c. 30. statuminat.

Bbb 2

De

a Gentes & linguæ Siculæ.

fabulis ossa immania in insula reperta fidem faciunt. Dein *Iberi* ex Hispania, duce *Sicano*, insulam obsedisserunt. Post hos *Siculi*, ex Sicilia Italiae. Dein *Phœnices* à Tyro ac Sidone litora ejus occuparunt: hos *Græci* ejecerunt; cum quibus lingua etiam Græca inventa est.

Domini
Siciliae.

II. Imperium ab initio penes *Reges* ac *Tyrannos* stetit, donec maxima pars insulae in Carthaginensium potestatem incideret. His devictis *Romani* sibi vendicârunt, *primaque* fuit quam in *Provinciae formam* redegerunt. Justiniani Imperatoris tempestate *Vandali* ex Africa eam occupârunt: quibus à Belisario Justiniani duce pulsus, *Saraceni* postea invaserunt. Hos tandem eiecit *Tancredus* Normannus: cujus nepos *Rogerius*, ut antè memoravimus, primus Apuliae & Siciliae Rex creatus est. At postquam hoc regnum in duo capita divisum, *Suevi Germani* Siciliae regno potiti sunt, quibus pulsus *Galli* recuperarunt. Sed trucidatis his ab incolis ad *Vesperas*, quas vocant, *Siculas*, ad *Arragoniae*; tandemque ad *Castiliae* reges devolutum est. *

Siciliae Rex
primus.

III. Tota

De urbibus seorsim confer Thom. Fazellam Dec. pr. Hubert. Golzium Thom. 4. Antiquit. de Sicilia, Cl. Mavium Aretum, & Petrum du Val, qui singularum epitheta producit ordine. Caput omnium ^a *Messina* extat opulentissima ac munitissima, & motibus & 1674. contra regem Hispanicum, belloque concitato Gallico tum famosissima. Cæterum Archiepiscopatus Siciliae cum octo Episcopatibus & multis Soc. Jesu collegiis Miræus Lib. I. c. 5. recensuit: ^b *Ætnam* quod attinet, illum subterraneo cum Pyrophyllacio camino quasi profundissimo, externoque ambitu, itemque multis admodum incendiis in Mundo subterraneo Kircherus exposuit: Illis adde duo incendia unum A. 1669. alterum 1692. utraque urbibus vicinis & Insulae universae motu terræ exorto damnosissima. Ideoque Bochartus non improbabatur, qui *Ætnam* Punice dictum voluit *עֵינָן* *Atunoo*, i. e. fornacem aut caminum, aut caliginem ex illo profectam. Huc spectant vicinæ, quas Cluverius omisit, ^c *Æolides* insulae, quarum una est maxima, eadem-

que Lipara, cæteræ sunt minores: ^d *Vulcaniæ* porro novem cum Strongyle omnium famosissima. Denique nec ^e *Malta* Siciliensis præteriri debet, aut *Melite* (Græce *Μελίτη*) ab rege Hispano Rhodiis equitibus, aut S. Johannis equestri ordini concessa, munitionibus, portu, civitate, ac Turcicis oppugnationibus celeberrima. Vid. Quint. Hedui, Hubert. Folietæ ac Burch. Niederstetii descriptiones accuratæ: Cæteras Italarum Topographias lubens prætereo. Ut Bochartus hanc Phœnicium coloniam recte מְלִיטָה *Melita*, i. e. refugium appellari monuerit; ubi Episcopatus & magni ordinis Magister hodieque vigent, quem usitato elogio Principem *Maltæ* *Gozi*que nominant. Alia vero fuit Africana *Μελίτη* *Melitta* olim ab Hannone Pœno condita; cujus mentionem ipse Periplus inseruit. Alia autem *Melite* aut *Melitene*, Illyrico vicina, quam plures Geographi antiqui memorant.

BUNONIS.

* Eandem ferè sortem experta est *Sicilia*, quam

a Messina, b Ætna, c Æolides. d Vulcaniæ. e Malta.

III. Tota nunc in tres regiones, quas *valles* vocant, divisa est; quarum una β *Vallis Demona*, Pelorum promontorium spectat: altera γ *Vallis Neeti*, Pachynum: tertia δ *Vallis Mazara*, Lilybæum.

Tres Valles;
Demona.

Neeti.

Mazara.

IV. Urbium clarissima est ε *Panormus*, caput regni ac Proregis, quem Hispaniarum Rex mittit, sedes: urbs est ampla ac spatiosa; hominum multitudine, ædificiorum superbia, civium opulentia insignis. Secunda est ζ *Messana*, & ipsa magna

Urbes Siciliae
hodie clarae.
Panormus.

quam regnum Neapolitanum. Nam post Normannos hanc quoque insulam per matrimonium cum Constantia Henricus VI. Imperator adeptus est. Deinde Carolus Andegavensis, Manfredus & Conradinus oppressis, utrumque regnum Neapolis & Siciliae invasit. Gallis vero ad Vesperas trucidatis, Siculi Petrum Arragonia Regem receperunt: ejusque successores regnum hoc tenuerunt, donec per matrimonium Ferdinandi Arragonii & Isabellæ Castellianæ regna illa, & quæ ad ea pertinebant, copulata sunt. (* At nuperimè ab Hispanica corona Sicilia & Neapolitanæ provinciæ Carolo Austriaco, Imperatori hodierno, ejusdemque Posteris vel Heredibus in perpetuum adictæ sunt; ut jam præmonuimus.)

BUNONIS.

β^a *Vallis Demona*, cujus limes est Himeræ Borealis, vulgo *Termini*, & *Jaretta*, olim Symethus aut Terias, nobiliora opida habet, *Messinam*, *Catanam*, *Cephalædium*, *Pharum*, *Randarium*, *Maniacium*, *Centuripem*, *Troynam*, *Capitium*, *Nicosinum*, *Pollitium*, *Taurominium*, *Milazzo*. (* Melius *Vallis Emonia*, Italicè *Valle d'Emona*. Ita ut D' sit articulus, non initialis nominis littera. usus tamen alius prævaluit.)

γ In Valle β *Neeti*, quæ inter *Jarettam* & *Himeram Australem* seu *Gelam*, hodie *Salso*, jacet, sunt *Syracusa*, *Camarina*, *Augusta*, *Terra Nova*, *Rayalbutum*, *Agyre*, *Aydunum*, *Moryca*, *Calata Iberonis*, *Palconia*, *Licodia*, *Claromons*, *Mazarenum*, *Neetum*, *Motya*, *Leontini*.

δ^c *Mazara Vallis* qua reliquam obtinet *Sicilia* partem, habet *Marzullam*, *Mazaram*, *Drepanum*, *Panormum*, *Terminos*,

Castellum Gulphanum, *Agrigentum*, *Alcumum*, *Montem Regalem Marinaum*, *Narum*, *Bivonam*, *Corilionem*, *Jatum*, *Entellam*, *Triocala*, *Salemin* &c.

ε^e *Messanæ* cives cum Panormitanis de dignitate contendunt. δ *Panormus* a vero portum habet insignem, mole superba & castro munitum; item palatium regium, & hortos amœnos, &c. (* Hodie *Palermo* dicitur) β.

ζ^e *Messana* vulgo *Messina* portu gaudet commodissimo & capacissimo; suburbia pagorum in morem sic producit, ut una platea ad XII. millia passuum porrigitur: unde milites ad subitas Turcarum irruptiones reprimentas evocantur: ad decem armatorum millia ex iis in urbem sæpe convolant c. Bibliotheca *Messanæ* asservatur Constantini Lascaris ex libris manuscriptis constans, jaçant Mamertini, seu Messinenses epistolam B. Virginis ad se scriptam d. *Antonellus Mamertinus* pictor primus fuit, qui colores oleo diluere edocuit. In urbis illius agro magna est mororum frequentia; unde multum ibi conficitur ferici.

HEKELII.

a^a Seu nostra ætate *Palermo*.

b^b Sed & h. l. non solum *Hispaniarum Prorex*, sed & multi *Barones* atque *Nobiles*. Fuit olim *Romanorum* Colonia, ob loci amœnitatem atque fertilitatem *FELIX* cognominata.

c^c Patria est *Ibyci*, Poëtæ illius *Lyrici*, cujus interfectores prodiderunt *Grues*, quemadmodum ille ipsis prædixerat, & post *Plutarchum*, in *Libell. np. de Garrulitate*, qui habetur Tom. II. Oper. Edit. *Aubr.* p. 509. etiam *Ausonius* Poëta hoc Versu indicavit:

Bbb 3

Ibycia

a. Vallis Demona. b Neeti. c Mazara. d Panormus. e Messana.

gna, opulenta ac splendida. Reliquæ urbes illustres sunt: ⁿ *Catana*, ^o *Syracusa*, ^v *Tauromenium*, ^x *Agrigentum*, ^λ *Neetum*, ^μ *Mazara*, ^ν *Marfalla*, ^ξ *Drepanum*, ^ο *Termini*, ^π *Enna*: *Drepanenses* nautica scientia reliquos Siculos præstant.

V. Ar-

Ibycus ut perit vindex fuit altivolans Grus. ^d Hujus Urbis incolæ etiam hæc de causa Mamertini dicti sunt, quoniam *Mamertini*, Natio *Campana* eò Colonos misisse dicuntur. Unde *Vinum Mamertinum*, h. e. *Messinense*, pro optimo ac præcipuæ nobilitatis Vino undique habetur.

BUNONIS.

ⁿ *Catana* à Frederico II. everfa, ab Arragoniis est restituta, à Carolo V. mœnibus & propugnaculis cincta, Academiam habet celebrem *e*. Portus ejus grandibus lapidibus est plenus. Ager circa hanc urbem mire ferax est, quoniam cineribus *Ætne* dicitur fœcundari; cujus eruptionibus urbs illa sæpe infestatur. Malo isti superstitiosi opponunt remedium S. Agathæ velum; quod ibidem asservatur. (* Superstitiosum usum vocat vir Lutheranus. Aliter sentiunt Catanæ qui à reliquiis beatæ virginis martyris inter liquentes metallicæ materiæ torrentes urbem suam servatam profitentur.)

^o *Syracusa* vulgo *Syracosa* f nunc tota intra insulam Ortygiam est compacta, duplici gaudet portu. *Porto Maggiore*, & *Picciolo*; unicam habet portam ad Isthmum; ubi duo sunt excitata propugnacula. Chersonesus ipsa in mare procurrens insulæ formam efficit; in vertice habet arcem *Maniacis* dictam, scopulisque undequaque munitur. Civium numerus indies minuitur. ^g *Tauromenium* vulgo *Taormina* in cello colle positum est opidum.

^x *Agrigentum* vulgo *Gergenti* ad fl. *Gergenti* egregie munitum & cultum est, quatuor leucis à mari distans, in colle positum; Septemtrionale latus Castello munitur; ad urbem unicus patet aditus. ^h

^λ *Neetum* vulgo *Neto*; unde huic valli nomen inditum.

^μ *Mazara*, unde regioni & Valli huic

nomen, Principum Saracenorum olim fuit sedes.

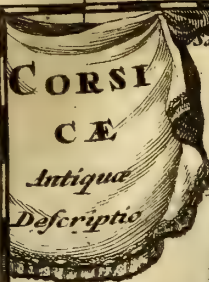
^ν *Marfalla*, olim *Libybeum*, hodiè aggeribus & propugnaculis firmata est.

^ξ *Drepanum* vulgo *Trapani* vel *Trapano* urbs cum portu capacissimo ad radicem montis S. Juliani. Urbs hodie munitissima est, & peninsula ei adjacens à Carolo V. Imp. in insulam & munitissimam Siciliæ arcem est extracta.

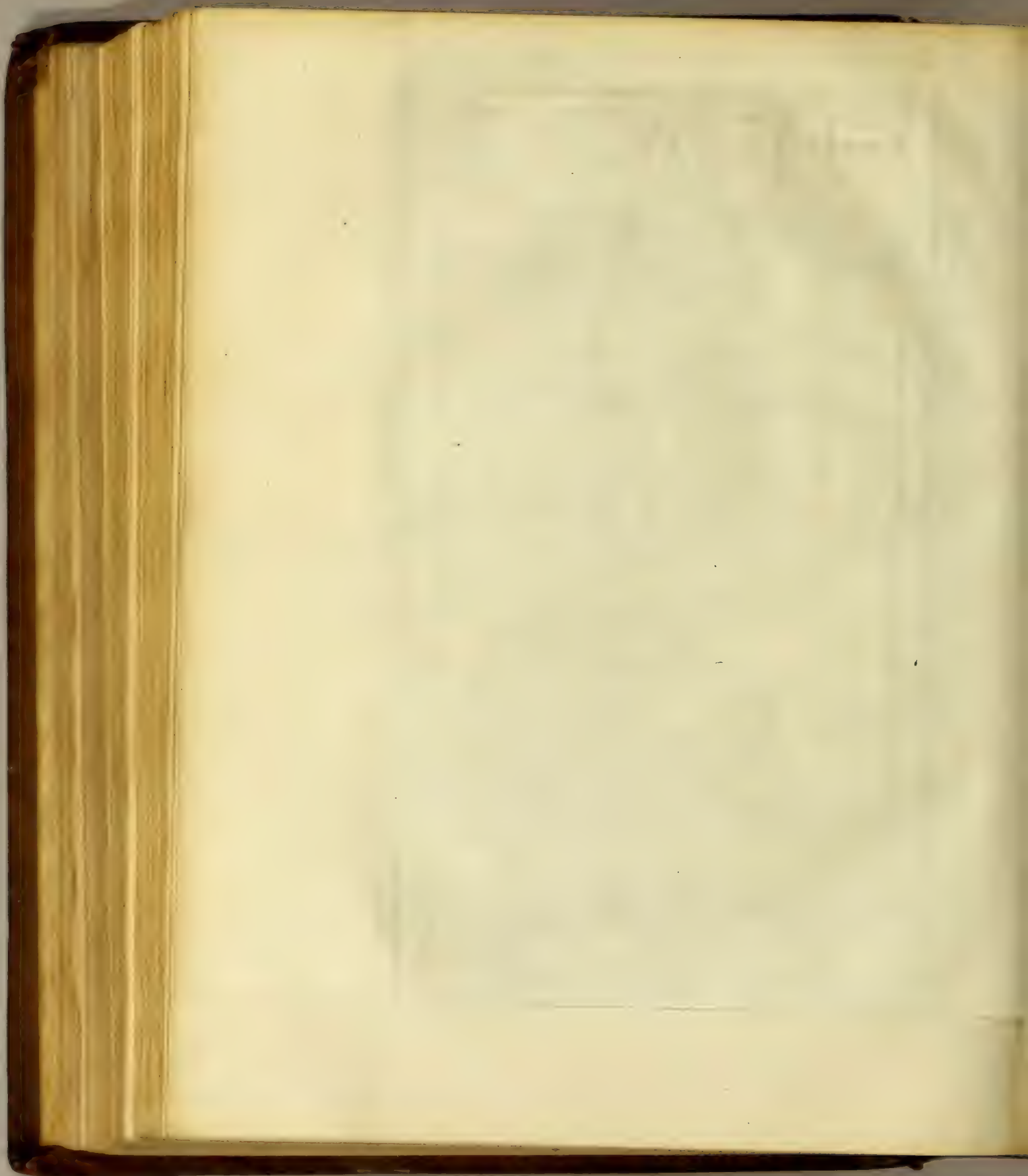
^ο *Termini*, olim *Himera*, urbs hodie splendida & incolis frequens est.

^π *Enna*, etiam *Castro Janni* vocatur; in excelso & undique prærupto monte sita, totius Siciliæ habetur umbilicus. In eadē hæsit Fridericus II. cujus arx hodie exstat. Ab ista haud procul sunt montes ex sale nativo. Ut cœli ⁱ Siculi summa est temperies ac salubritas; sic soli insignis ibi conspicitur fertilitas: quanquam univèrsa insula uno solo perpetuoque saxo constare videtur: Hodie tamen in extrema insula versus Occidentem parte magna conspicitur solitudo, multaque nunc deserta & vepretis dumetisque obsita jacent, quæ si cohererentur, haud minus ingenium suum probarent cultoribus, quàm quæ sunt fertilissima. Verum incolis univèrsa insula longe minus nunc frequentatur, quàm olim. Nunc enim præter Panormum, Messanam, & Catanam, reliqua opida nihil habent celebres; plerisque in ruinis jacentibus. Quibusdam tamen in locis adeo ferax est ager Siculus, ut frumentum sæpe reddat hodie centuplex: Multum habet olei & mellis, magnumque vini proventum. ^m Siculi fere omnes hodie sunt diserti, faceti, callidi, injuriæ impatientissimi, ac irritati haud facile placari possunt: id quod *Vesperæ Siculæ* Gallis funestæ loquuntur. Libertatis sunt amantissimi; ab Hispano tamen difficulter in officio continentur. Anno 74. *Messanenses* rebellant, rebusque desperatis opem

a *Catana*. b *Syracusæ*. c *Tauromenium*. d *Agrigentum*. e *Neetum*. f *Mazara*. g *Marfalla*. h *Drepanum*. i *Termini*. k *Enna*. l *Siculi* soli fertilitas & natura. m *Siculorum* mores.

SARDINIÆ
Antiquæ Descriptio

V. *Archiepiscopatus* sunt tres; *Panormitanus*, *Messanensis*, & *Montiregalensis*. Academia publica est *Catana*: & alia *Panormi*. Siciliæ Archiepiscopatus.

opem Gallorum implorauit: à quibus *Messana* hodie tenetur. Idem alia quoque nonnulla Siciliæ opida Hispanis extorserunt.

f S. Saragoza.
g Meminit quoque hujus Urbis *Strabo* Lib. VIII. *Geogr.* p. 693.
h *Empedoclis* Philosophi & *Phalaridis*, Tyrannorum sævissimi, patria, sicuti sup. in Notis ad Litt. z. §. III. Capit. Anteced. dictum est.

HEKELII.
e Ubi docuerunt *Dicaearchus*, *Aristotelis* auditor, *Joan. Gatinus Cephalæditanus*, *Franciscus Maurolycus* & alii.

C A P. XLIII.

De Sardinia & Corsica. I

I.

SECUNDA magnitudine maris Interni est *Sardinia*, a fertilis insula, & soli quam cœli melioris, atque ut *fœcunda*, sic penè ß *pestilens*. A *Sardo* Herculis filio nomen fortitam esse fabu-

Sardinia foli natura.

Nomina.

BUNONIS.
a a *Sardiniam* fructuum proventu præstantem *urbis Romane benignissimam*, unâ cum *Sicilia* appellat *nutricem* *Valerius Maximus* l. 7. c. 6. Solum enim habet insula hæc magna rerum copiâ beatum, frumenti verò excellenter ferax est; *cumprimis circa Caralim*.

proverbio *risus Sardonius* dicitur a. Sed fontes quoque habet calidos & salubres, qui medelas afferunt, aut solidant ossa fracta, aut abolent à solifugis insertum venenum, aut oculis medentur & coarguendis valent furibus, quibus cæcitatem præbent: si sacramento dato oculos aquæ ejus tetigerint.

ß Ea insulæ ora, quæ ad Aquilonem & Italiæ continentem est conversa, aspera est & montosa. Inter montes aër plerumque turbidus & pestilens includitur. In hac insula neque serpentes neque lupi gignuntur: sed b *Solifuga* tantum; animal exiguum, simile aranei forma, ita dictum, quod *Solem* fugiat. In metallis argenteis plurimum est: nam solum id argenti dives est: occultim reptat, per imprudentiam superfedentibus perniciosum. Venenum ibi non nascitur: nisi circa fontes maxime c *herba Sardonis*, plurimis scriptoribus memorata, apio similis; quæ comesta vescentium nervos contrahit, rictu ora diducit; ut, qui ita moriuntur, ridentium facie intereant. Hinc

HEKELII.

a Apud *Erasm.* *Chiliad.* III. Cent. V. Adag. I. pag. 597. Col. a.

REISKII.

I Fabulas olet, quicquid de d *Sardo* & *Corso*, filio Herculis Africani, quem *Maceridem* vocant, utroque Græculi prodiderunt. *Nihil enim tam est obvium, quam conditores fingere, unde ignota terrarum nomina deducant*, ait *Bochartus* Lib. I. c. 31. Ergo primæ *Carthaginis* coloniae, quæ huc migraverant, Insulam סרדן *Sarda*, i. e. Vestigium à figura simili denominarunt. Sic Græci veteres eandem *Ἰχνοῦσαν καὶ κανδαλιῶτιν ἢ κανδαλώπην διατήν*.

a Sardinia. Felicitas foli. b Solifuga. c Herba Sardonis. d Sardus & Corsus. e Sanlinia unde

Magnitudo.

fabulantur Græci, cum antè *Sandaliotis & Ichnusa*, à soleæ effigie, ipsis diceretur. *Longitudo* ejus à *Calari*, ad fretum quod est inter Sardiniam & Corsicam, complectitur mill. Germ. XLV. *Latitudo* à *Gorditano promontorio*, *Capo di Monte Falcone & Capo di Argentera*, ad promontorium *Columbarium*, juxta *Olbiam*, mill. German. XXVI.

Urbes, Caralis. Sulci. Olbia.

II. Urbium quondam celeberrimæ, v *Caralis*, nunc *Cagliari*, Italis, & *Sardis Cagliari*: d *Sulci*, Carthaginensium quondam colonia, nunc *palma di Sole*: e *Olbia* nomen in vestigiis retinet.

Cultores.

III. Colonos in eandem deduxisse dicuntur *Sardus* Herculis filius, ex *Libya*, & *Norax* Mercurii à *Tarresso* Hispaniæ urbe: & item *Jolaus*, à quo populi *Jolaenses*. Deinde *Ilienses*, & *Locrenses*, *Corsique* in eandem pervenerunt. Postea *Carthaginenses* occuparunt. At his primo bello Punico expul-

fis,

την ὁμοίτητα τῆ τοῦ ἀνθρώπου ἴχνη, i. e. propter similitudinem humani vestigii appellarunt, inquit Aristot. de Mirabil. Sic Rhora, Calaris, Sulchi, Albia & Ogrylla ad eandem originationem Punicam; Jolaenses etiam & Ilienses, idem populus, Corsi nempe *אילאי* ab montibus dicti, tanquam Silvestres ferosque dixeris, revocantur. a Corfica quoque Bocharto illo ipso auctore *אילאי* Corsi tanquam silvosa Pœnis habitatoribus appellationem debuit: Albica vero Græce *Αλερία ἢ Αλαλία*, duo unius urbis nomina Phocensibus huc digressis, qui Pœnos expulerant. Nam Aleria primum Calaris Punico quodam vocabulo apud Diod. Siculum Lib. V. dicta legitur. Sic Insula *κερεῖβα δὲ κύρνος* quasi cornuta promontorii ab angularibus è Punico *אילאי* Kirno i. e. cornu appellari etiam videtur. De animalibus Insulæ plura memorabilia idem Bochartus, de Catechite lapide Petrus du Val pluresque Geographi observant.

BUNONIS.

γ e *Caralis* à Phœnicibus olim condita, hodie in tres distinguitur civitates, mœni-

bus suis circumdatas. Inde d *sinus Caralitanus* & e *promontorium Caralitanum* nomen habent. Ab eo promontorio Africa abest ducenta millia passuum. Plin. l. 3. c. 7. (* In Colle sita, portu gaudet optimo, arce firmissimâ defenditur, commercio valet; ampla, frequens; Archiepiscopi, protegis, & Academiæ sedes. (Ed. Lond.)

d e *Sulci* maritima fuit urbs cum portu, in meridionali insulæ latere, haud dubiè sub primum Carthaginensium in hanc insulam adventum condita.

e e *Olbia*, M. Ciceronis frater *Quintus*, Sardiniae Proconsul, sedit. Secundo loco fuit à *Caralibus*, h *Olbianus portus*. Ptolemæo inter *Olbiam*, & i *Hermæam* insulam, sive k *Columbarium* promontorium medius ponitur, ac est ille, qui inter duo promontoria, quibus vulgares appellationes *Capo Camino & Capo Cavallo*, primò in sinum, deinde in lacum inter opida, quibus vulgaria vocabula, *Castro Desen*, *Siniscola*, *Lode* & *Posata*, protenditur. (* Sardinia, duci Sabaudia qui Regis Sardiniae nomen gerit, pro Sicilia quam post Ultrajectinam pacem possidebat, nunc paret.)

BUNO-

a Corfica. b Cynus. c Caralis. d Sinus Caralitanus. e Promontorium Caralitanum. f Sulci. g Olbia. h Olbianus portus. i Hermæa insula. k Columbarium promont.

sis, Romani suo imperio adjecerunt: cui paruit usque dum declinante Romano Imperio *Sarraceni* invaserunt. His ejectis *Genueses* ac *Pisani* aliquamdiu de ejus dominio contendunt, donec Pontifex Romanus utrorumque ereptam manibus *Arragoniæ* Regibus assignaret: quo titulo tandem ad *Hispaniarum* Reges pervenit.

IV. Urbium nunc clarissima ꝛ *Calaris*, caput Insulæ, portu nobilis. Præterea ^a *Oristana* & ^b *Sassaris*. Urbes clariores.

V. At minor est *Corfica* sesqui mill. German. ab *Sardinia* versus Septemtrionem distans: omni ævo malignè culta, quia aspera & multis in locis aditu difficilis. Dicta est primùm *Terapne*: mox *Cyrnus* Græcis, à *Cyrno* Rege, quem *Herculis* filium volunt. Denique *Corfica* à *Corfa* bubulca, muliere ex *Liguria*; qua duce *Ligurum* manus in eam ingressa est: & *Corfi* à duce dicti coloni (*). *Longitudo* Insulæ est à *Sacro promontorio*, nunc *Punta di Marono*, sive *Capo Corso*, ad promontorium *Granianum*, *Capo di Manza*, mill. German. xxx. *Latitudo* à promontorio, quod hodie *Capo di Foro*, usque ad *Alteriam*, mill. Germ. xx. Corticæ nomina.

VI. Urbes quondam claræ: *Alteria* & ^a *Mariana*, quarum nomina ruinis jacent. Magnitudo: Urbes.

VII. Tus-

BUNONIS.

ꝛ ^a *Caralis* ^b jam tum ab initio fuit totius insulæ caput, postquam à Phœnicibus condita, & à Carthaginensibus habitata est. In hac urbe *S. Augustini* ossa fuerant posita, quæ deinde *Paviam* deportata scribuntur. In eadem urbe *Carali* hodie *Gubernator* insulæ cum magno Comitum & Baronum numero domicilium habere solet. ^c

^a ^b *Oristagni*, aliàs *Arborea*, *Marchionatus* caput est, portum habens commodissimum: sed urbs ob gravitatem aëris ex paludibus corrupti pœne deserta est.

^d Vulgo ^e *Sassari* haud procul à ruinis *Turræ* urbis antiquæ: est vero *Sassaris* parum munita. Cæterùm *Sardos* ipsos homines patriâ suâ pestilentiore fuisset, quodam loco *Cicero* significat. Hinc pro *vili merce* interdum, & nimium *pervulgata*, dicebatur

vulgo ^d *Sardi venales*: Inde ortum, quod *T. Sempronius Gracchus* altero consulatu à *Sardinia* domita captivorum tantum numerum adduxit, ut longa venditione res in proverbium abiret, *Sardi venales*. Hodie *Sardi* sunt crudeles, ac vino dediti: à *Turcis* capti fidem facile ejurant; sunt boni venatores, & boni nautæ.

^e *Aleria*, Phocensium coloniarum, ruinæ pusillum à mari remotæ conspiciuntur. Bello Punico I. eam in tota insula primam ceperunt *Romani* L. Cornelio Scipione.

^f *Mariana* quoque ruinæ à mari paullulum recedentes xxi. circiter millia ab *Aleria* distant.

HEKELII.

^b *S. Calaris*.

^c Hæc *Sardinia* primaria Civitas à *Geographis*

Ccc

a *Caralis*. b *Oristana*. c *Sassaria*. d *Sardi venales*. e *Aleria*. f *Mariana*.

(*) *Corfi* bello strenui, sed otiosi, inculti, in vindictam prompti, & latrocinio dediti, unde nomen, *Corfaires*, navibus piraticis inditum. (*Ed. Lond.*)

Cultores.

VII. *Tusci* primi insulæ imperium occuparunt. Post hos *Carthaginenses*; mox *Romani*: dein *Saraceni*; quibus profligatis *Genueses* ac *Pisani*, utris dominium maneret, inter se certarunt, tandem *Genuesibus* cessit.

Urbes hodie
claræ.

VIII. *Urbes* in ea nullæ nunc claræ; præcipua tamen loca sunt; ^a *Adiazzo*, ^u *Nebbio*, ^v *Calvi*, ^ξ *Bonifacio*. *Calvi* est celeberrimus insulæ portus.

phis nonnullis in *quatuor partes* dividitur. *Media*, quæ fortissimo septa est Muro, propriè *Calavis*: *Ea*, quæ *Orientem* spectat, *novum Oppidum*, *Ea*, quæ *Meridiem* & *Mediterraneum Mare* respicit, *la Gliapola*, seu *la Marina*: & *Quarta*, quæ ad *Occasum* vergit, *Stampax* nominatur. Suntque hæ tres *Partes Suburbia* quædam & *Appendices Urbis Calaritanæ*, quæ vulgò *Cagler* dicitur.

BUNONIS.

^λ *Ajacium* vulgò *Adiazzo* insulæ caput à quibusdam statuitur, ad mare in ejusdem nominis finu jacet, opidum frequens est & opulentum, ubi *Genueses mercatores* negociantur.

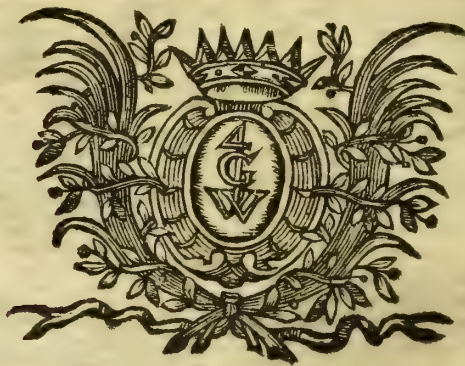
^μ *Nebbio* opidum est cum Comitatu. *Brietius* hic memorat *Nebbi ruinas*, ex quibus excitatum videatur *S. Florentii fanum*.

^v *Calvium* opidum in mari situm undi-

que inaccessum, nisi ea parte, qua habet cœnobium *Franciscanorum*: arx ejus egregie munita est. Opidum hoc à *Saracenis* & *Gallis* frustra oppugnatum est.

^ξ *Bonifacii* opidum in *Chersoneso* situm valde munitum; portum habet tutissimum: captum tamen à *Saracenis* & *Gallis*; pace autem inter *Henricum II. Galliarum regem*; & *Philippum Hisp. facta*, legitimis *Dominis* redditum est. In opido ^d *Bastia* summus insulæ *gubernator* domicilium habet, hodie insulæ caput habetur, urbium quæ in hac sunt insula frequentissima est. In duas distinguitur civitates, quarum una, in qua castrum & arx munita, *Terra Nova* dicitur, altera *Terra Vecchia*. Cæterum, ^e *incole* olim fuere montium habitatores, dediti *latrociniiis*, feri, horridi, & ipsis bestiiis *agrestiores*; eoque nulli ferè usui *Romanis*, si quos illi cepissent aut emissent.

a *Nebbio*. b *Calvium*. c *Bonifacii op*. d *Bastia*. e *Incolarum mores*.

LIBER

Veteris et Nova
PANNONIAE
 et
ILLYRICI
 Descriptio

LIBER QUARTUS.

CAP. I.

DE PANNONIA.

I.

Transgressis ex Italia Julias Alpes, Pannonia a con- Pannonia
spicitur, solo foecunda, viris fortibus, armisque ac
opibus maximè valida quondam regio i. Nominis
origo incerta. Limites ab Occasu habuit Cethium Limites
montem; is nunc amplissimis jugis, ab Savi Dravique fontibus

HEKELII.

a Hoc PANNONIÆ Regnum sub HUNGARIÆ ILLUSTRATÆ nomine optimè est descriptum à Georgio Czipke, Gomarino, qui Liber *Ultrajesti* Ao. huj. Sec. 55. in form. 12. est duplicatus. Extant & *Levini Hulsi HUNGARICARUM Decades quatuor* cum dimidiâ *Antonii Bonfinii* recognitæ & auctæ per *Joann. Sambucum*, & editæ *Hanovia* Ao. ejusd. Sec. VI. in fol. Nec ignota est *Disquisitio Historico-Politica* illa, quam *Reppianis* litteris in 4. form. excusam *Martinus Schoedel*, *Pofonio Hungarus*, de REGNO HUNGARIÆ *Argentorati* Ao. huj. Sec. 29. ipfis *Calendar. Octobr. Matthiâ Berneggero*, t. t. *Historiar. Prof. Publ. præfidente*, habuit. Sed autorem istius Libelli, qui PANNONIÆ felicibus auspiciis *Div. LEOPOLDI IMP. CÆS. AUG. debellata* titulo est insignitus, & sine Anni (quem huj. Sec. 70. fuisse reor) & Loci denominatione in 4. f. evulgatus, *Jo. Alberium Porinerum*, à *Theuren*, Virum ita eruditum atque literatum, ut castissimis ipsius MINERVÆ oculis jam pridem dignissimus sit habitus, esse, cum *curiosorum Politicorum* cohorte ego serio statuo. Hujus REGNI Rex hodiè est JOSEPHUS *Austriacus*, *Div. LEOPOLDI I. Barbarorum* Victoris felicissimi, Filius ex asse, alter ille, ætatem si spectamus, *Papyrius*, cui DEUS ter-benignus felix ac prosperum *Imperium, Consiliarios* fideleis ac prudenteis,

PART. II.

Vicinos pacificos ac Vitam longævam ex gratiâ velit concedere. Corona Regia HUNGARIÆ Custodes sunt *Comites Seczi & Cohary*, Heroës omni laude atque honore affiendi. Præter *Janum Pannonium*, *Joannem Sambucum* atque *Martinum Schædelium*, HUNGARI clarissimi sunt sequentes, iique juxta ordinem Alphabeticum sic locati: *Joannes nempe Ferdinandus Behamus*; *Joannes Beyerus*, *Andreas Dudithius*, *Matthias Flacius*, *Georgius Henischius*, *St. Hieronymus*, *Joannes Honterus*, *Joann. Jessenius à Jessen*, *Nicolaus Istvanffius*, *Daniel Klefchius*, *Christophorus Laknerus*, *Matthias Langius*, *Georgius Lanus*, *Georg. Fridericus Magnus*, *Amicus meus re & nomine magnus*, *Daniel Guilielm. Mollerus*, *Fautor meus constans & beneficus*, *Albertus Molnar*, *Joannes Nadanius*, *Franciscus*, *Comes de NADASD*. *Alexander Julius Torquatus*, *Lib. Baro NOWYLLÆ*, *Petrus de Rewa*, *Comes TUROCENSIS*, *St. Martinus Sabariensis*, *David Spilenberger*, *Laurentius Toppeltinus*, *Joannes Troefferus*, *Stephanus de Werbewez*, *Matthias Zimmermannus*; *Fautor meus vetus*, atque nonnulli alii. De admirandis hujus REGNI *Aquis* prodiit *Georgii Werneri Liber Colonia* Ao superioris Sec. 95. in fol. & excudi curavit *Francos. ad Mœn.* in 12. maj. f. laudatus jam *Mollerus* meus *Meditationem* ad *Amicum de Inseclis quibusdâ Hungaricis prodigiis* Ao. huj. Sec. 72.

Ccc 2

ex

bus ad Danubium usque variis nominibus pertexitur, primùm *Pleyfsz*, modo *Hengstberg*, mox *Dembberg*, dein *Herzberg*, *Schneeberg*, & *Kalenberg* dictus, ab Septentrione, *Danubium* amnem; ab Ortu eundem *Danubium* & *Aureum* montem, nunc Hungaris *Macheck*; à Meridiè lineam ductam ab Aureo monte per confluentes *Timaci*, nunc *Lim*, & *Drini*, nunc *Drina*, ad fontes *Unæ* fluminis. Inde *a Caravancas* mons, & *Pannonicæ*, *Carnicæ*que Alpes ad Savi usque fontes. Complectitur hodie *Carniolam*, *Croatiam*, *Vindorum Marchiam*, *Carinthiam*, *Stiriam*, majorem partem *Austriæ*, dimidium *Hungariæ*, *Sclavoniam*, *Bosniam*, partemque *Serviæ*.

Pannonia
Superior.

Inferior.

II. Divisa fuit in *Superiorem* & *Inferiorem*. *Superior*, quæ & *prima Consularis*, versus Occidentem est: in qua nunc *Carniola*, *Croatia*, *Vindorum Marchia*, *Carinthia*, *Stiria*, *Austriæ*que major pars. *Inferior*, quæ & *secunda Consularis*, in Orientem vergens, complectitur *Bosniam*, *Sclavoniam*, & quantum *Hungariæ Danubium*, *Dravum*, *Arrabonem*que amnes interjacet. At ea utriusque *Pannoniæ* pars, quæ

ex aère unà cum nive in agros delapsis, qui Liber, ab *Autore* dono quippe jam pridem mihi exhibitus, cuilibet Rerum curiosarum scrutatori meritò est commendandus. Intereà quæ de Regno *HUNGARICO* fufius sunt dicenda, vid. *Funcii* mei Tom. I. Part. II. Cap. VIII. *Orb. Imper. Erot.* XXXIV. p. 559. sequ.

REI SKII.

I^a *Pannonia* num suis incolis *Pannonibus*, num regioni *Pannonæ* indiderint nomen, ex historia neque Græca neque Romana satis aperte hætenus constat: A *Pannone* rege admodum incerto, *Sambucus* appellationem primam voluit arcessere, & origines regni ab anno post *Noachicam* eluvionem *CLV.* & à stirpe *Semi* ultima gentem suam. Sed quicquid illud est ex amore in patriam, ac errore non levi provenit, nullis autem *Scriptorum* veterum testimoniis. Id constat ex *Appiano*, libroque hujus de bellis *Illyricis*, *Pannoniam* suis regulis aut ducibus paruisse, antequam *C.*

Octavius Cæsar Aug. domuerat regionem; *Tiberius*que in provinciæ formam redegerat: Hujus rei documenta memoratu dignissima numi adhuc ænei & argentei præbent. ^b Post hæc *Pannonia* vel *prima fuit & superior*; vel *secunda & inferior*: Illa provinciam præfidentialem atque metropolin *Vindobonam* habuit: Hæc provinciam consulare, & caput *Sirmium* (vulgo *Sirmisch*) partemque *Saviam* sive *Ripariensem* & *Interamniam* continuit. ^c *Ultimo* duabus *Pannoniis*, quæ sæpius plurali efferuntur numero, accessit *Valeria*, sive *Ripensis*, & hæc quidem vel ab urbe *Illyrici Valeria*, vel in honorem *Valeriæ* *Diocletianæ* filix denominata. Vid. præter *Suetonium*, *Florum*, *Dionem*, *Tacitum*que *Notit. Imper.* & *Spanhemii* ad *Geogr. Introduct.* itemque *Schurtzfleischii* res *Hungaricæ*.

BUNONIS.

a Caravancam montem *Ptolemæus* supra *Formionis* statuit ostium; quo situ supra *Histriam* ac pars est *Ocræ* montis.

BUNO-

^a Pannonia. ^b Duplex. ^c Triplex.

quæ inter Dravum Savumque fluvios porrecta, *Valeria*, sive *Pannonia Interamnina & Riparenfis* dicta est.

Pannonia
Valeria f. In-
teramnina &
Riparenfis,

III. Sic igitur hodie *Hungaria* vix tertiam sui partem in veteri Pannonia habet; cum reliquum trans Danubium in *Jazygibus Dacisque* obtineat.

IV. Urbium clarissimæ β *Segesta*, quæ & *Siscia*, nunc *Si-seck*, in Croatia; γ *Petovio*, vel Patavium, *Pettaw*, in Stiria; *Amona*, *Unterlaubach*, Romanorum colonia; δ *Nauportum*, *Oberlaubach*, in Carniola; ϵ *Vindoniana*, quæ & *Vindobona*, nunc *Vienna*, in Austria; ζ *Scarabantia*, nunc *Scarabing*; η *Sirmium*, nunc *Simach* in Hungaria; θ *Taurunum*, vulgo *Belgrad*, & Germanis *Griechsweissenburg*.

Urbes.
Segesta.
Patavium.
Amona.
Nauportum.
Vindoniana.
Scarabantia.
Sirmium.
Taurunum.

BUNONIS.

β Ad Colapis Savique confluentes est α *Segesta* sive *Segestica*, cum vicina insula ejusdem nominis; circa quam urbem non contemnendæ res gestæ, Augusto Imperante.

δ *Sifecum*, quod hodie est, Turcæ ceperunt anno 1493.

γ ϵ *Patavium* ad Dravum est, olim Romanorum legionum sedes.

δ δ *Nauportum* est ad fluvium cognominem.

ϵ ϵ *Vienna* ad Danubium.

ζ ζ *Scarabantia* ruinæ sunt apud *Zapprium* opidum, Lazio teste; quod nova *Scarabantia* dici potest.

η η *Sirmium* fuit ad *Bacuntium* flumen, ubi is in Savum influit, multis rebus à Romanis Imperatoribus gestis clarum. *Probus* Imperator θ *Almum* montem apud hoc opidum, & ι *Aureum* apud *Moesiam*, vineis confecit. Idem tandem scelere & incurfu militum Sirmii in turre ferrata occisus est. Ante *Probum Decius* Imperator natale solum

id fortitus fuerat. Constantii tempore *Concilium* hac in urbe coactum fuit α contra *Arrium*. β

θ θ *Taurunum*, sive ι *Alba Græca*, ad Danubii Savique confluentes, à *Solimanno* expugnatum est anno 1520. Quum in alterâ Danubii ripâ haud longè à *Belgrado* in Campo Maronis *Johannes Hunniades Mahometem II.* profligasset anno 1456. Est verò urbs illa multis turribus & duplici muro munita. Suburbia habet amplissima, Turcis, Græcis, Judæis, Hungaris & Dalmatis referta. Cæterum, ad *Sabariam* flumen μ *Stridon* est, D. Hieronymi patria.

HEKELII.

α Circ. Ann. CHR. ccclvi.

β Ubi, referente *Alstedio Part. I. Divisione xxxvi. Thesauri Chronol. p. 341. Ofius Cordubensis* verberibus est coactus ab Subscriptionem. *Photinus* in illâ Synodo quoque convictus & damnatus est.

α Segesta. β Siscia. γ Patavium. δ Nauportum. ϵ Vienna. ζ Scarabantia.

η Sirmium. θ Almus. ι Aureus. μ Alba Græca.

μ Stridon S. Hieronymi patria.

CAP. II.

De Incolis Pannoniarum & de regno Hungariae.

I.

Pannonia
Cultores,

Limites:

PRimi, quos veterum monumenta tradunt, incoluere Pannoniam Pannonii, *Celtica gens*; quod Græci ^a *Peones* vocarunt. *Julius Cæsar* primus terram ingressus; post eum item alii: at *Tiberius* tandem perdomuit. Tulerunt inde Imperii Romani jugum; donec post inclinationem ejus *Gothi* invaderent, quos *Hunni* expulerunt; hos *Longobardi*; rursumque hos *Hunni*; tandem circa annum lcccc. sub *Arnolpho* Imperatore, gens quædam è *Scythia* profecta, oppressis Hunnis, totum quod nunc *Hungariae* dicitur regnum, occupavit, Hunnorumque reliquiis mista, nomen in eo constituit, quo etiam nunc *Hungari* indigitantur. At termini Hungariae sunt, à Septemtrionibus *Carpates* mons, quo à Polonia ac *Russia* separantur: ab Oriente est *Transilvania*, & *Valachia*; à Meridie *Dravus fluvius*; ab Occidente *Stiria*, *Austria* atque *Moravia*. ^r

II. Figura

BUNONIS.

^a *Pannonos* hosce cum *Peonibus* quidam, Græci potissimum, confundebant olim. Perperam verò, ut *Dion* ostendit: cui constare ea de re ideo facilius poterat, quòd ipse regioni huic præfuit.

REISKII.

^r Pannonia jamdudum incursionibus extraneis infestabatur, ^a Gallicis atque Germanicis Cimbrorum maxime, qui ex ea Macedoniam ipsamque Asiam irruerunt: Ita *Justinus*, *Pausanias*, *Appianus*, *Livius*, commemorant. Gentes in ea potissimas, perdiligens scriptor *Strabo* Lib. VII. recensuit: Ultimum vero aut regem aut ducem Nationem indigenam appellavit, quem *Tiberius* multis præmiis ornatum, ut cederet facilius, *Ravennam* transtulit, *Suetonio* etiam teste. Sic Pannonia diu Rom. impe-

rium tulit; donec sub *Constantino* Imp. gentes Germanicæ irruerunt, (1) ^b *Vandali* post A. quadraginta hinc iterum recessuri, (2) ^c *Gothi* longius post. A. C. 271. in his regionibus hæsurî, (3) ^d *Hunni* è *Scythia*, (4) ^e *Longobardi* sub rege *Audonio* post A. C. 540. (5) *Hunni* à *Gothis* antea exclusi sed rursus *Albomi* auspicio reversi, (6) ^f His iterum ejectis *Ungari* seu *Ugri* ab ultima *Scythia* effusi, quos *Agarenos* communiter vocant, nomine per octo priora secula ignoto. Hæc gens *Scythica* *Hungariae* nomen imposuit, & toti Germaniæ bella creavit ferè perpetua, donec ab *Henrico* *Aucepe*, cæterisque Imp. ad obsequium & tributum annuum redigeretur: Id *Scriptores* Germanici affirmant, *Hungarici* negant, & pacem pensione annua redemptam ajunt. ^g *Hungaria* vero hodierna partem Pannoniæ antiquæ minimam complectitur,

^a Galli Cimbrique Pannon. ^b Vandali.
^f Hungari seu Ugri.

^c Gothi. ^d Hungari. ^e Longobardi.
^g Hungaria triplex.

Dann-

II. *Figura* ejus quadrata est, cujus latera quatuor mundi cardines spectant. At maxima ejus *longitudo*, à Patissii fontibus, vulgò *die Teisse*, ad Muræ, *die Meur*, confluentem, mill. Germ. LX. porrigitur, ac par ferme est *latitudo*.

Hungariæ
figura &
magnitudo.

III. Dividitur in *Superiorem*, quæ trans Danubium, Poloniæ ac Transilvaniæ contermina; & *Inferiorem*, quæ cis Danubium, est. *Comitatus* in universa censentur L. At maximam regni partem hodie Turcarum atrox imperium miserè divexat.

Hungaria
Superior.
Inferior.

IV. *Opida* in ea plurimum diruta, vel quæ exstant, admodum tenuia, nisi Moraviæ Poloniæque propiùs accedunt, vulgò *die Bergstätte*. Clariora tamen sunt in *Superiori* Hungaria, β *Temeswar*; γ *Genadium*, vulgò *Chonad*; δ *Segedinum*;

Opida Hun-
gariæ Super-
rioris.

Danubioque in superiorem & inferiorem, sed iudiciis & præfecturis in LXXIV. *Comitatus* Germ. *Hungrische Gespannschaften* dividitur. Sed Comitatus Zepusienfium maxima sui parte (*Zirferland*) ad Polonos ex A. 1422. sub Uladislao rege transit. Bellis etiam per duo secula tractis pars regni magna, & urbes hujus munitæ pleræque ad Turcos pervenerant: Sed tota nunc Hungaria bello postremo per annos undecim recuperata, & urbes munitissimæ Turcis ereptæ, regi Josepho hujusque patri Augustis Leopoldo iterum subsunt: Unico tamen Belgrado excepto, quod in nostratum aliquandiu manibus fuit, itemque Temeswaria, quam Turci hodieque tenent. Regnum Hungaricum ex electio hæreditarium factum Ordinibus suffragantibus, Josepho Astriaco non solum obtigit, A. 1687. sed manet quoque rumpantur ut illa Turcis. Ergo numisma affabre factum idque argenteum Leopoldo Aug. Cæsari rectissime dedicabatur utpote Restitutori Hungariæ ob Budam receptam A. MDC LXXXVI. Vid. Bonfinius Petrus de Rhewa & Joh. Ferd. Behann. in Notit. Hungar. itemque Dreschleri Chronicon Saracenicum-Turcicum nostris cum notis & appendice singulari, unde discetur breviter, quid singulis cum urbibus & præterito quoquo & præfenti bello gestum fuerit.

BUNONIS.

β * *Temeswaria* in Comitatu *Temesensi*

est ad Temesium fl. unde ei nomen quaesitum, urbs natura & arte munita, arcem habet bene munitam. A Turcis anno 1551. frustra obfessa; ac iterum anno sequenti, quo demum illa certis conditionibus Turcis a tradita est: sed isti contra datam fidem omnem præsidium una cum tribuno b trucidarunt.

γ b *Genadium & Cenadium*, Hungaris *Choniad & Chonad*, Germanis *Gynzisch*, non longè ab eo loco, ubi *Tibiscus Marysum fl.* qui hodie *Moracz* dicitur, excipit, inter *Segedinum* ad Occasum 2. & *Lippam* ad ortum 8. milliariibus, *Comitatus Conadiensi* nomen dedit. De hoc ipso loco Turcæ ac Transilvani sæpe acriter contenderunt.

δ c *Segedinum* sive *Segedunum* Jazygum urbs, ad Tibisci, & Marfi confluentes, Genadio proxima. *Orielius* urbem hanc cum *Singidonensi*, quæ in Pannonia apud Sirmium est, confundit, de qua apud Aurel. Victor. olim urbs frequens, postquam in Turcarum venit potestatem Solimanni auspiciis, arx ei est imposita; A Christianis urbs illa, anno 1552. intercepta: sed à Turcis denuo recuperata est.

HEKELII.

a A *Stephano Losonse*, Prætoris istius loci.

b *Stephano Losonse* nempe, quem *Casp. Maurerus* in *Chron. Hungarico* p. 94. Edit. prior. neutiquam trucidatum esse pronunciat.

BUNO-

a *Temeswar.* b *Genadium.* c *Segedinum.*

num; ^e Varadinum, vulgò *Wardeyen*; ^z *Solnock*; ^u *Agria*, cum arce *Erla*; duoque firmissima munimenta, ^o *Zatmar* & ^v *Tockey*. At in Montanis, *die Bergstätte*; ^x *Cassovia*, *Kassaw*, caput Superioris Hungariæ; ^λ *Eperies*; ^u *Leutsch*; ^v *Neufol*; ^z *Altfol*, ^o *Kremnitz*; ^π *Nitria*; omniumque amœnissima

BUNONIS.

^e ^a *Varadinum* ad amnem qui hodie *Sebeskeres* vulgò dicitur, in finibus Transylvaniæ situm, illius & Hungariæ habetur clavis, à Turcis nuper anno 1662. expugnatum est, ac ab iisdem hodie tenetur.

^z ^b *Solnok* five *Zolnok*, ad Tibisci & *Zagywæ* confluentes, est, Ferdinandi auspiciis arx firmissima ibi fuit excitata, sed militum perfidia turpiter deserta, in Turcarum venit potestatem.

^u ^c *Agria* vulgò *Erlaw Jazygum* urbs supra *Solnok* Agrio fluv. rigatur, qui deinde in Tibiscum sese exonerat; à Turcis anno 1552. frustra obsessa; ac demum à Mahumede anno 1596. oppugnata, à perfidis præfidiariis prodita in Turcarum venit potestatem. Ejus expugnationem secutum est prælium inter Maximilianum Imperatorem & Mahumedem, quo Cæsariani victores Turcas in fugam conjecerunt; sed quum nostri ex prædæ cupiditate deseruissent ordines, turpiter refugerunt panico quodam terrore correpti.

^o ^d *Zatmaria* in finibus Transylvaniæ est ad *Lapum* seu *Lapeffum* fl. anno 1562. à Turcis frustra fuit oppugnata; ac denuo hoc nostro seculo anno ab iisdem 1661. frustra tentata.

^v ^e *Tockey* vino generosiori nobile opidum ad *Tyffe* five *Tibisci* & *Bodroch* confluentes est, 6. milliaribus Hungaricis à *Zatmaria* distans. Natura ac arte munitum, sæpe aliàs oppugnatum, ac maxime anno 1605. annua obsidione à Transylvanis quum esset fatigatum, præfidiarii fame compulsi deditionem fecerunt.

^x ^f *Cassovia* ad *Hewath* seu *Hornath* fluvium, 4. milliaribus Hung. ab *Agria* in Septemtrionem jacet: Urbs elegans & munita: à rebellibus Heiduccis *Botzkayo* fuit tradita anno 1604. Incolitur illa à Germanis, &

Hungaris. Major civium pars Augustanam profitetur Confessionem.

^λ ^g *Eperies* à *Cassovia* 3. milliaribus Hung. distat in Septemtrionem. Urbs frequens est & munita ad *Tarozam* fl. sita ^e, anno 1605. in bello, quod movit *Botzkayus*, hujus obsidionem fortiter tulit ac repressit. Haud procul ab ista urbe duo sunt fontes lethales.

^u ^h *Leutsch* totidem ferè milliaribus abest *Eperie* in Occasum in monte situm. Opidani plerique sunt Germani, & Augustanæ Confessioni addicti. Senatores quanquam Hungarorum more vestiantur; gestant tamen pallia Germanorum.

^v ⁱ *Neufol* à *Leutsch* in occasum jacet ad dextram *Granuæ* ripam: In vicino colle arcem habet bene munitam; ipsaque urbs multis splendidis ædificiis est ornata. Sunt ibi fodinæ, ex quibus effoditur cuprum, & argentum vivum. Opidani loquuntur Germanicè, Hungaricè & Venedicè.

^z ^k *Altfol* abhinc duobus milliaribus Germanicis in Meridiem ad sinistram ejusdem fluminis *Granuæ* sita, à Germanis, Hungaris, & Venedis incolitur, Acidulis celebratur: Habet fodinas auri, argenti, cupri & argenti vivi: sed hodie adeo divites non sunt, quam fuerunt olim, venæ.

^o Inter *Neufol* & *Altfol* ^l *Kremnitz* est ad *Granuam* fl. aurifodinis & monetaria officina nobile, in valle positum, in imminente colle habet arcem. Multi ibidem inveniuntur muti, furdi & strumis laborantes: causam adscribunt aëri & aquæ. Est verò *Creminitium* inter septem civitates montanas Hungariæ prima ac præcipua.

^π ^m *Nitria* ad *Nitram* fl. haud longè à *Comara* abest, arcem habet in rupe positam splendidam ac bene munitam; A *Botzkayo* tamen cum arce hac capta est: ac iterum anno 1610. à *Bethlethemo Gabore*: Anno 1663. Turcis turpiter tradita: sed iisdem sequenti

a Varadinum. b Solnok. c Agria. d Zatmar. e Tockey. f Cassovia. g Eperies. h Leutsch. i Neufol. k Altfol. l Kremnitz. m Nitria.

niffima e Tyrna: & quæ caput regni, post amiffam Budam, e Pofonium, vulgo *Preffburg*; urbs ad Germanicum modum fatis culta.

V. In inferiori funt; r Arrabo, vulgò *Rabe* (plurimis *Raab*) Inferioris Hungariæ opida.
incolis *Tawarzin*, inde Latine *Javarinum*, v Comara, vulgo *Komar-*

fequenti mox anno virtute præcipua Sufæ crepta.

HEKELII.

c Clarebat ante aliquot paucos annos Gymnafio celebri ac incluto, eoq; Evangelico, cujus laudatiffimus Director erat D. *Samuel Pomarius*, Vir ad amiffim doctus, & candidis amiciffimus.

BUNONIS.

p a Tyrna à Pofonio verfus Septemtrionem est, in planitie pofita, à Germanis pariter & Hungaris incolitur, in bellis Turcicis & Tranfylvanis multum perpeffa ac sæpe fuit occupata.

o b Pofonium ad Danubium est, hodie regni habetur metropolis, arx ejus in præcello montis vertice fita est, in qua regia afferantur ornamenta d: urbs illa à plerisque Hungariæ Inferiori afcribitur. Anno 1515. major ejus pars incendio perit; ac poftea restaurata, eadem calamitate aliquoties fuit afflicta; anno 1563. 1590. & 1642. Cæterum infra Altdolium est opidum e *Schemnitz* duas habens arces, ubi Camera regia, argentifodinæ; Officina metallica, & haud procul thermæ Eifenbacenfes. Infra Nitriam est d *Neuheufel*, Hungaris *Wymar* dictum, opidum munitiffimum, anno 1581. ad Nitram fl. conditum, Anno 1605. à Botzkayo & Turcis obfeffum & oppugnatum, in quintum mensem obfidionem fortiter tulit: tandem Humanayo iis traditum conditionibus, ut inita demum pace Imperatori redderetur: quod factum anno 1607. Betlehemus Gabor hoc opidum anno 1621. cepit; ad Cæfarem tamen rediit. Nuper anno 1663. e id à Turcis expugnatum, in eorundem hodie manet potestate. Omnis illa Hungariæ pars, quæ Imperatori Romano fubjecta est, hodie misere vexatur. Doctores enim Evangelicis

PART. II.

a Tyrna. b Pofonium. c Schemnitium. d Neuheufel. e Arrabo. f Jaurinum; g Owar f. Altenburgum Hungaricum. h Comara.

Auguftanis pariter & Reformatis undique ejectis Nobilitas Hungarica arma cepit, pro libertate fua, ut ajunt, tuenda: hi funt, qui *Rebelles Hungari* vulgo audiunt. Interea Hungaria cladibus utrinque datis & acceptis vaftatur; armisque Imperatoris ifti faceffunt negotium, quæ alibi erant expedienda utilius.

r e Arrabo ad fluvii cognominis, qui vulgo *Rabus*, & Danubii confluentes in loco paludoso fitum. f *Jaurinum* quoque aliis vocatur. Hoc munitiffimum regni propugnaculum f anno 1594. à Comite de *Hardec*, nulla neceffitate cogente, Turcis traditum est: fed anno 1598. d. 19. Martii industria & felicitate *Adolphi Comitis* per strategema à *Schwartzenburg* g recuperatum. Ad *Leitb fl.* & *Danubii* confluentes est opidum cum castello Hungaris s *Owar*: Germanis *Ungarifch Altenburg* dictum, paludibus & latis fossis cinctum, *Salomonis Hungariæ Regis* olim feceffus, & *Marcolphi* morionis domicilium. Anno 1529. à *Solimanno* fuit expugnatum: & anno 1605. ab Hungaris crematum; castello tamen confervato: & anno 1621. à *Buquoyo* Cæfaris auspiciis, *Betlemianis* pulsis, recuperatum.

v h *Comarinum* castellum nobile est, formæ triangularis, inter Danubium & *Vagum* fluvios, in angulo infulæ *Schut*, *Ferdinandi I.* auspiciis conditum; anno 1594. frustra tentatum: in *Christianorum* manet potestate. b.

HEKELII.

d Corona imprimis Hungarica.

e J d. 25. Septembr.

f Et Clavis Domus *Auftriaca*.

g Quem poftèa *RUDOLFUS II.* Rex *Hungariæ* ac *Romanorum* Imperator, hujus Propugnaculi Prætozem declaravit.

h Ager ejus est planus ac omnino fertilis.

Ddd

BUNO-

Komarno: φ *Strigonium*, vulgò *Graan*: x *Alba regalis*, vulgò *Stuekweissenburg*: ψ *Vesperinum*, *Vesperin*: ω *Quinque Ecclesiæ*, *Fünfkirchen*: & caput quondam, regiaque totius regni ω *Buda*, Germanis *Ofen*: cui in adversa ripa objacet *Pestum*. Clara sunt munimenta, β *Dotis*, γ *Pappa*, δ *Palotta*. Archiepiscopatus sunt duo, *Strigoniensis*, & ε *Colossensis* in opido *Kolotza*.

BUNONIS.

φ *Strigonium* cum arce i edita ad Danubium est; quo è regione Granua fl. in Danubium sese exonerat, quinque milliariibus infra Comarinum castellum: à Solimanno expugnatum anno 1543. quo anno *Pestum* & *Walpo* castellum & *Alba regalis* in Solimanni venerunt potestatem. *Strigonium* Christiani difficili oppugnatione recuperarunt anno C. 1595. Sed anno 1605. à Turcis acerrime oppugnatur, & à perfido milite prædiario, qui ducem suum Comitem *Dampierium* captivum tenebat, cum 70. tormentis bellicis traditur Turcis. k

x *Alba regalis* l, urbs magnificis ædificiis splendida, inauguratione, & sepultura regum quondam clara, in palustri planitie ad flumen, quod vulgò *Sarewitzze* dicitur, sita est. Anno 1543. in Solimanni venit potestatem: sed *Mercurio* & *Ruswurmio* ducibus fuit recuperata anno 1601. ac tum incendio à Turcis excitato misere vastatur. Eodem anno ad hanc ipsam urbem Turcæ bis profligati sunt præcipua *Ruswurmii* virtute: verum sequenti mox anno intemperantia & perfidia militum in *Turcarum* potestatem redacta est.

ψ *Vesperinum* m à fonte perenni n nomen habens, olim haud mediocre erat opidum: de quo nihil præter nonnullas deformes ædes hodie reliquum est: arcem ejus in prærupto monte sitam ac satis firmam anno 1551. Turcæ ad deditioem faciendam adegerunt; sed omne illius præsidium contra datam fidem trucidarunt. Deinde anno 1566. à *Salmensi* & *Helfensteinio* Comitibus invaditur & expugnatur. Anno 1683. à Christianis militibus turpiter deserta in *Turcarum* rediit potestatem: ex quo tempore eam modo tenent Turcæ, modo Christiani.

ω *Quinque Ecclesiæ* haud longe à sinistra Dravi ripa absunt 16. mill. Hung. à Danubii

confluentibus, anno 1543. à Turcis occupatæ, quippe quas opidani deseruerant. Nuper anno 1664. à copiis auxiliaribus atque Hungaris ductu *Hohenloii* & *Serini* Comitum opidum istud fuit expugnatum ac direptum: arx verò frustra tentata, ipseque pons *Esseccensis*, qui est in *Dravo* flumine, exustus. A *Quinque Ecclesiis* versus Occasum tribus milliariibus abest nobile & natura arteque munitum opidum e *Sigethum*: quæ vox Pannonica lingua significat *insulam*: quoniam opidum hoc inter duo positum est flumina, & paludibus undique cinctum: estque triplex, arcem habens duplicem eamque munitissimam. Expugnatum est à *Solimanno* anno 1566. *Nicolao Serinio* Comite illud descendente, qui fortiter pugnavit cum hoste in ipsa expugnatione nobilem cum vita profudit sanguinem. *Solimannus* in obfidione ista, antequam expugnaretur arx illa, morbo mortuus est in loco vicino, qui vulgò *Darchpek* vocatur, quo intestina ejus sepulta sunt.

u *Buda* ad Danubium est infra *Strigonium*, olim regni caput & regia sedes, ac tum egregiè munita, arcem habebat ornatissimam. Ad hanc urbem thermæ sunt calidissimæ; in quibus tamen aliquod piscium genus vivere *Busbequius* & *Isthuanus* tradunt o. Anno 1541. à *Solimanno* capta: sicut & e *Pestum*, & vidua *Zebusiensis* cum filiolo in *Transylvaniam* deportata est. *Pestum* magna vi Turcis ereptum est anno 1604. sed biennio post ab istis recuperatum. p

β *Dotis*, Hungari *Thasa* quatuor milliariibus cum dimidio *Jaurino* abest, in palude extractum castrum vetus. Ad hoc prisca reges viridaria sua constituerant (* Germani plerisque Hungariæ urbibus nova nomina imposuerant, adeò ut Hungarus vir, & Germanus eandem urbem diversissimis syllabis expriment. *Sopron* Hungaro, *Oedenburg*

a *Strigonium*. b *Alba regalis*. c *Vesperinum*. d *Quinque Ecclesiæ*. e *Sigethum*. f *Buda*. g *Pestum*. h *Dotis*.

burg est Germano, & sic de multis aliis.
 γ a Pappa à Jaurino versus meridiem 6. milliaribus Hung. sita, egregie munita, arcem habet firmiorem; multa perpeffa est à Turcis; quibus tamen erepta anno 1597. ductu Maximiliani Archiducis Austriae. Deinde anno 1600. Galli & Wallones, qui in praesidio erant, ob dilatum stipendium, opidum hoc cum arce Turcis scelerate vendiderunt: sed cum magna nostrorum ipsiusque Comitis Schwartzenburgii clade demum recuperatur. Qui ex fuga re- trahebantur rebelles, variis cruciatibus confecti atque mactati sunt.

δ b Palotta castrum Vesperino duobus milliaribus abest.

ε c Colotza ad sinistram Danubii ripam, medio ferè loco est inter ipsius Dravique confluentes & Budam, in Turcarum est potestate. δ Mohatzium opidulum nobilitavit Hungarorum clades & Ludovici Regis interitus anno 1526. Opidum istud haud longè abest à Danubii & Dravi confluentibus. e Aër Hungariae impurius est; quare exteri hic facile morbum contrahunt Hungaricum; nisi castra saepe mutant. Sor-des, quae ex indigenarum existunt corporibus, aëris putredinem satis arguunt. Aquae fere omnes insuaves sunt praeter Danubii fluentes q. Vinum Pilsense r in Comitatu cognomine, ubi Buda jacet, in pretio est f. Ferarum tanta in Hungaria est multitudo, ut, nisi rusticis concessa esset venatio, certam perniciem istae inferrent agris. Fertilitatem soli vel inde colligere licet, quod licet bellis Turcicis ferro flammaque fuerit devastata, intra quinquennium ita tamen respirarit, ut hic nihil deesset; quasi perpetuo fuisset in otio. f Hungari bellicosi sunt & feroces; sed fluxae fidei, ut caeteris nationibus, sic pertinaciter insensu Germanis, quibuscum numquam conveniunt. Otium tam viri, quam foeminae sectantur, laboremque fugiunt. Intemperantius genio indulgent. Inter nobiles matrimonia contrahuntur, dum adhuc in cunis vagiunt, quae postea solvere grande nefas habetur. Multi per Hungariam sunt Judaei, quibus proditoribus & speculatoribus utuntur Mahumedani.

HEKELII.

‡ In colle.

a Pappa. b Palotta. c Colotza. d Mohatz. e Hungariae coeli solique natura. f Hungarorum mores.

k Ejus loci *Archi-Episcopus* inter *Hungaria* Magnates cum *Dignitatis* autoritate, tum *Divitiarum* amplitudine primatum olim obtinebat.

l Ab *Albanis* conditoribus *Alba* denominata.

m Os. *Weisprimium*, quod *Germanis* est *Weiszbrunn*.

n Atque *Albo*.

o *Georgius Wernerus* Lib. de *admirandis Hungaria Aquis* existimat nullum *Europa* locum esse, qui se *Buda* comparare possit, sive *Situs amoenitatem*, sive *Soli fecunditatem*, sive *aliarum quarumcunque rerum* ad quoslibet usus & ad splendorem ac luxum pertinentem spectemus ubertatem atque affluentiam. *M. Sebastian. Schroeterus* Tom. I. totius *Terrar. Orb. Historica Description.* p. 770. de laudatissimae hujus Urbis Origine hunc in modum scribit: Nisi autoritate *Chronicorum* nostrorum, magno consensu Urbem *Budam* à Rege *Buda, Attila* fratre, conditam & nominatam esse tradentium; impediret, ego, si qua alia conjectura de ejus nominis ratione facienda esset, ob insignem calidarum eo in loco celebritatem & copiam, pro eo, quod *Germanis* quondam fuerit *Bada*, unius litterae inversione *Budam* ab *Hungaris* dictam suspicareris. Nam ea secundum *Pannoniorum* loca, antequam huc *Hunni* immigrarent, *Germanos*, seu *Teutonas*, tenuisse, minimè ambiguum est.

p BUDAM, ubi *Abda Rohaman* Praetor haud inglorius ultimus fuit *Turcicus*, *CASSOVIA*, *EPERIE*, *ST. JOBI* atque *NICOLAI Propugnaculis*, *NEUHEUSELIO*, Hungaris *WYMAR dicto*, *PALOITA*, *SOLNOK*, *TOCKEY*, *VACCHIA*, ac multis Locis aliis ingeniosè ac probè munitis priùs occupatis, nunc expugnatione gravissima, Ao. nempe hujus Sec. 86. ¶ d. 23. Aug. Styl. nov. seu d. 2. Septembr. Styl. vet. circa Horam IV. pomeridianam per *Casarianum* militem ac copias s. R. Imp. esse captam ac *TURCIS* immanissimis ereptam, elegans testatur *Epigramma* illud, quod sine *Autoris* denominatione in *Relatiis Noribergensibus* legimus sic impressum:

BUDANAM Bavarus Victor jam ceperat Arcem,
 Post Urbis Victor Dux Lotharingus erat.
 D d d 2 ILLE

ILLE Caput cepit; Capitis tum Membra
subegit

ALTER. Dic utri Gloria parva minor?
Gloria si BUDÆ fuit Arx; sibi Gloria, Boje!
Gloria si fuit Urbs, Dux Lotharinge! tua.
Cepit uterque locum, Laurus debetur utri-
que,

Divisam Laurum cum JOVE Cæsar habet.

Quod etiam Germanicè aptissimè redditum
erat hoc modo.

*Es legt der Bojen-Held das Ofner-Schloß
darnieder,*

*Da der aus Lothringen die Kraft der Stadt
besiegt.*

*Das Haupt nahm jener ab; und der bezwang
die Glieder.*

*Sag! Lieber! Wer dabey den besten Ruhm
erkriget?*

*Ist Ofens Macht sein Schloß? so hat der Bair
gewonnen.*

*Die Stadt? so bleibe die Ehr dem tapffern
Hertzog hold.*

*Soo ist von beeden dann der Ort und Preis
erronnen;*

*Dieß ist der Sieg getheilt in GOTT und
Leopold.*

Quod vero inclutis ac curiosis NORIBER-
GENSIBUS Erfurto est transmissum, id hu-
jus tenoris ac formæ est:

a. w.
*Sanguine prob! uda Saraceno milite nuda,
Cæsar erat BUDA: Sic Pax redit undique
suda:*

*Quâ venâ, ut ut crudâ,
Triumfante de Mahometigenis JUDA,
non Machabæo quidem, sed Austriaco
LEOPOLDO*

*Pio, Felici, semper-Augusto,
extortâ tandem HERCULI clavâ,
communi Christianorum gaudio
ipso læti Nuncii die*

Vto Idûs VIIbris Anno M. DC. LXXXVI.
applaudere voluit,
debut

D. G. C. P. A. H.

Ex qua linea ultima verè est concludendum,
Autorem hujus posterioris Carminis sine
omni dubio esse Doctorem Georgium Christo-
phorum Petri ab Hartensels, Virum melioris
Litteraturæ studiosissimum, mihiq; faventi-
ssimum. Indicant enim id Litteræ initia-
les celeberrimi hujus Viri Nominis, cujus
quoque sup. honorifica mentio est facta. An-
num autem, quo omnia hæc felicissimè at-
que gloriosissimè sunt facta, Litteris Num-
eros notantibus in his verbis: Leopoldus
Cæsar VICIt Vastatas BUDas, CopIIS bo-
sarICIS ac aLIIs assIstentibVs: ego expri-
mere volui. De Catalogo Librorum eorum,
qui in ultima BUDARUM expugnatione in
perantiqua Bibliotheca Regia præter omnem
spem atque opinionem sunt reperti, ad in-
comparabilem Heroa, VITUM. LUDOVICUM à SEKENDORF, Mæcenatam meum
optimum, elegantissimam EPISTOLAM ♂.
d. 26. Jun. A. huj. decurr. 88. in 8. f. Fe-
na dedit JULIUS PFLUGK, Eques Saxoni-
cus, camque cujuslibet Eruditi ac Litterati
oculis dignissimam, quam suprà laudatus
meus Schmidius, Vir politioribus Musis gra-
tus, non ita pridem (☉ nempe die 1. Ju-
lii) muneris loco, quod gratulor mihi,
Fena huc Rudolfsopolin mihi cum Litteris hu-
manitatis plenissimis misit.
q Celebrantur quoque Aquæ calidæ, non
longè ab Arce Comariensi, vulgò Pesteni-
ses dictæ, quæ adversus diuturnos ac penè
insperatos morbos creduntur efficacissimæ.
r Quod ob aquas calidas & sulphureas
gravem odorem habeat, ac subito inebriet.
s Aliàs Hungaria Vina mittit varia pro
locorum diversitate, eaque præstantissima &
saluberrima, quorum nonnulla sunt adeò ge-
nerosa, ut Cretico haud cedant.

C A P. III.

De Sclavonia & Bosnia.

I.

Sclavonia equidem nomine vulgò, confusis Pannoniæ Illyricique limitibus, accipitur quidquid terrarum ab Dravo amne ad Adriaticum mare protenditur. At *proprie Sclavonia* dicitur ea regio, quæ *Dravum Savumque amnes interjacet*, ab Occasu *Stiria*, ab Ortu *Danubio* clausa. *Longitudo* ejus est ab opido *Kopranitz* ad Dravi confluentem mill. Germ. *L. Latitudo* à Dravo ad Savum *XII. 1*

Sclavoniæ
limites &
magnitudo,

II. Ad inferiorem Savi partem ultra Danubium protensi incolunt *Rasci* populi, German. *die Ratzen*. At totam hanc regionem aliquando *Pannonii*, mox *Gothi* tenuerunt: novissimi *Sclavi*, sive ii *Sclavonii*, qui ad hanc nostram ætatem manent. Hi quondam regnum in ea constituentes, postea Hungaris vectigales facti sunt. Nunc major pars Turcico Imperio paret.

Rasci.
Pannoniis
Gothi.
Sclavi.

III. Opida notiora sunt, *a* *Pofega*, *β* *Gradiskia*, *γ* *Zagabria*,
bia,

Opida;

BUNONIS.

a *a* *Pofega* Comitatus caput ad fluviolum Orib jacet, haud longe à Savi sinistra ripa.
β *b* *Gradiskia* a ad Unæ & Savi confluentes hodie à Turcis tenetur.
γ *c* *Zagabria* in sinistra Savi ripa est, è regione insulæ *Segeticæ*: à Turcis tentata capi non potuit. Habet Academiam.

HEKELII.

a Aliàs *Grasiana* dicta.

REISKII.

1 *d* *Sclavonia* nomen regnumque novum Sclavis debuit aut Sclavinis, genti Venedorum copiosissimæ, quæ à Tanai & Volga usque ad mare Hadriaticum terras amplissimas infedit & regna *Bulgaricæ*, *Croaticæ*, *Sclavonicæ*, *Bosnicæ* multa ex A. C. 540. nova constituit, Romano Imperio demta Origo nominis à *Sclava*, i. e. gloria feu

fama insigni petitur, si *Cromerum* audias, qui primam à *Procopio* Sclavorum mentionem factam annotat. *e* Ergo *Sclavonia* duplex habebitur, una orientalis per *Daciam*, *Illyrium*, *Poloniam*, *Russiamque* producta; & altera *occidentalis*, per *Bohemiam*, ipsamque nostram *Germaniam* protensa: Illa Regem *Ostrivoy* *f* primum admisisse fertur, ac *Setimirem*, hujus nepotem *Dalmatiæ* posthac Regem, cujus fratres *Lechus*, atque *Ruffus* *Bohemiam*, *Poloniam*, *Russiamque* subegerint. *g* Sic *Bosnia* ortum *Bosnis* debuit vel *Pafinakis*, quos *Græci* nominant scriptores: Hæc *Sclavica* gens antiquis sedibus effusa duplicem reliquit *Bosniam*; unam *superiorem* duci subditam, cujus sedes in urbe *Orzega*, quam ex corrupto Germanico vocabulo *Hertzog* denominaverant; Alteramque *inferiorem* *Illyrico* regi subjectam. Vid. *Levenclav. Pandect. XXV. & Schurtzfleisch.* in rebus

Ddd 3

Sclav.

a *Pofega*, *b* *Gradiskia*, *c* *Zagabria*, *d* *Sclavonia*, *e* *Duplex*, *f* *Ezechus*, *g* *Bosnia duplex*.

bia, & *Kopranitz*, validissimum contra Turcarum incursiones munimentum.

Bosniae regnum.
Ejus fines.
Magnitudo.

IV. ^e *Bosniae* regnum inter *Unam*, *Savum* atque *Drinum* amnes *Bebiosque* montes situm: nomen accepit à *Bosna* flumine. *Longitudo* ejus inter duo flumina *Unam* & *Drinum*, porrigitur milliar. German. XL. *Latitudo* verò inter *Bosnae* fonteis ac confluentem mill. German. xv.

Cultores
Bosniae.

V. Hæc quoque olim *Pannonia* pars fuit: Postmodum *Gothi* occuparunt; quibus egressis, *Sclavoni* obsederunt, *Hungaris* deinde principatus titulo stipendiaria facta. At quum *Turca* potiretur, Præfectus, quem ille constituerat, regio titulo ac Diademate sumpto, principatum in *regni formam* redegit; quod *Hungari* recuperatum haud diu tenuerunt, quin *Turca* repeteret.

Opida.

VI. Caput regni erat *Jaitza*: nunc Metropolis est ⁿ *Warbosanin*.

Sclav. Utrumque istud quod exposuimus, regnum, quia cum finitimis duobus A. C. 1080. accessit Hungarico, hoc insignia augmenta cepit titulosque plures, quibus Hungarici reges adhuc gaudent.

BUNONIS.

^d *Kopranitz* arcem habet munitissimam.

^e ^b *Bosniam* sive *Bosnam* ^b *Savus* à *Sclavonia* differminat; *Una* fluvius à *Croatia*, *Drinus* à *Servia*; & *Bebii* montes ab *Illyrico* sejungunt.

^z *Jaitza*, vulgò *Jayez* ^c in monte posita arcem habet munitissimam ^d, quo loco *Plena* fl. *Verinam* fl. recipit.

ⁿ *Varbosania* est ad fl. *Miliatzha*, quondam provinciae caput, nunc adeo defecit, ut careat mœnibus. ^c In *Sclavonia* aer purus, ac solum mire fertile est; quoniam fluvii undique rigatur; unde inter ipsa bella frumento, & pecore abundat. ^d *Sclavoni*

hodie moribus suis Turcarum fere similes sunt, omnes bellicosi, id unum orant Deum, ut armati moriantur & in bello. Rerum novarum cupidi ad seditiones sunt faciles. Excursionibus Turcicas vexant regiones. Pax enim non censetur violata, nisi educantur & adhibeantur tormenta bellica. ^e *Bosnia* asperior est; pascuis tamen abundat. Pelles & lanam *Ragufinis* & *Venetis* abunde suppeditat; habetque argenti ac auri fodinas divites. ^f Feroces sunt *Bosnii*, latrocinia sectantes, alii tamen *Christianam* religionem etiam sub jugo Turcico impense colunt.

HEKELII.

^b *S. Bosnam*, quam *Orosius* *Dardaniam* nuncupavit.

^c Et *Covadza*.

^d Et inaccessibilem.

^a *Kopranitz*. ^b *Bosniae* fines. ^c *Sclavoniae* fertilitas. ^d *Sclavoniorum* mores. ^e *Bosnii* soli natura. ^f *Bosniorum* mores.

C A P. IV.

De Illyrico.

I.

AB Arsia fluvio, Italiæ termino, versus Orientem, ^{a Illyrici fines.} *Illyricum* est, Græcis *Illyris*: regio aprica atque amœna, solum fertile, ac vitiferum; nisi quod ubi Pannoniis proximum, asperum ac durum. Terminatur ab *Occasu* Arsia flumine, ac linea ab Arsiæ fontibus ad Colapis ortus ducta; à *Septentrione* perpetuis montium jugis, quibus Illyrii à Pannoniis discernuntur, ad fontes usque Unæ, atque inde linea ducta ad Timaci, nunc *Lim*, & Drini confluentes: ab *Oriente* est ipse Timacus, Scodrus mons, & Drilo fluvius, quo à Macedonia submovetur: à *Meridie* Adriacus sinus. *Longitudo* ejus patet ab Arsia ad Drilonem mill. Germ. xc. *Latitudo* maxima est juxta Naronem fluvium à fontibus ejus ad ostium mill. xx. ^{Magnitudo.}

II. *Divisa* fuit olim in duas potissimum partes sive regiones; quarum *una* ab Arsia ad Titium amnem, qui nunc est *Cherca*, β *Liburnia* dicitur; inde *altera* ad Drilonem usque fluvium, ^{Fines Liburniæ & Dalmatiæ.}

B U N O N I S.

^a *Illyricum* sive *Illyris* etiam *Illyrias* & *Illyria* scriptoribus dicitur.
 ^{β} *Liburnia* a Histriæ contermina est;

H E K E L I I.

a Quam à *Liberno* quodam *Attico* sic dictam tradit *Stephanus*.

R E I S K I I.

^I ^a *Illyricum* Gr. Ἰλλυρία Ἰλλυρία si Apianum audias, à Celta duce Illyrico nomen adepta, genti Celticæ huc digressæ illud imposuit. Sin Rabinos & Iosephum Gorionidem consulas, ex una posteritate Chanaan Illyrici Sclavi omnes provenienti. Utraque tamen hæc originatio aut incerta aut fabulosa erit, Bocharto iudice: Incertior longe fabulisque propior extat, quam Stephanus, Apollodoros, Eustachius in Dionys. ab Illyrio Catmi filio arcessunt. Phœnices equi-

dem aut Cadmeos ora Illyrici extrema sese continuisse, Herodotus, Scylax, Athæneus Dionysius testantur. Nomen Illyrii tamen Punicum non est, neque in moribus Illyriorum aut lingua quidquam reperias, quod Phœnicium ortum præseferat, aut Punicas origines redolet, sic recte inquit Bochartus Lib. I. Chan. c. 23. ^b *Illyricum* autem duplex à Spanheimio *Introduct. Geog.* constituitur, *Unum specialius aut strictius* littoralem Syraciæ regionem continuit exclusa Macedonia; *Sed altero generalius aut latius dicto* Macedoniam & vicinas provincias septendecim A. C. 337. comprehensas, in Breviario suo Rufus Festus commemorat: Ut inde *Illyricum* aliud *Orientale*, aliud *Occidentale* emergere possit. De antiquis urbibus Strabonem. Lib. VII. Ptolemæum Lib. II. Pomponium Melam Lib. II. c. 3. Bochartum etiam quasdam à Pœnis conditas & appellatas numerat.

BUNO;

a *Illyricum.* b *Duplex.*

Lissus seu
Aleſſia op.Japydum
opida.
Flanona.
Tarſatica.
Senia.
Lopſica.
Ortopula.Dalmatiæ
opida,

fluvium, ſive Liſſum opidum, quod nunc vulgò dicitur *Aleſſia*, v *Dalmatia*.

III. *Liburniæ* populorum clariffimi fuerunt ^a Japydes. Opida per oram, ^e Flanona, nunc *Fianona*: ^z Tarſatica, *Terſatz*; ⁿ Senia, *Zegna*; ^o Lopſica, *Lopur*; ^r Ortopula, *Starigard*; ^x Argyruntum; *Peſcha*: ^λ *Ænona*, *Nona*; ^μ *Jadera Zara Vechia*; ^ν *Scordona* nomen retinet.

IV. *Dalmatiæ* populi etiam fuere varii. Opida in litore ^ξ *Sicum*, nunc *Sebenico*; ^o *Tragurium*, nunc *Traw*; ^π *Salona*

BUNONIS.

^γ Et *Dalmatia* *Macedoniæ*.

^δ ^a *Japydes* ſive *Japodes*, quorum opidum *Japyx* dictum eſt; *Servio* teſte.

^e ^b *Flanona* ſive *Flavona*; opidani ſunt *Flanates*. Ab ea nomen habet *ſinus Flanaticus* *Stephano*, *Polanicus* *Melæ* ab urbe *Pola*, & *Liburnicus* *Oroſio*; hodie ob frequentia naufragia *Carnivorus* dicitur, vulgò *Quarnero* ſeu *Karnero*. *Flanonæ* ad Meridiem vicina eſt ^c *Albona*, *Flacii* ^b patria; olim *Aulona* ſeu *Alvona*.

^z ^d *Tarſatica* ſive *Tarſaticum*, inter *Flavonam* & *Seniam* ad *Liburniæ* litus eſt ad *OENEUM* fl.

ⁿ ^e *Senia*, *Germanis* *Zeng* dicta, ad oram maritimam in ſaxo præcipiti ſita, munitiffima eſt.

^o ^f *Lopſica* haud procul à *Senia* in eodem jacet litore. Opidani *Lopſi* dicuntur *Plinio*.

^r ^g *Ortopula* ſive *Ortopola* inter *Seniam* & *Vegiam* ſita erat, ejus veſtigia ad *Tedanum* fl. conſpiciuntur.

^x ^h *Argyruntum* ad idem litus, *Petro Luccaro* *Raguſæo* *Obrovazo* dicitur: at *Molletio* eſt *Novigrad*.

^λ ⁱ *Ænona* ſive *Enona* urbs episcopalis inter *Seniam* & *Jaderam* eſt ad oram maris.

^μ ^k *Jadera* urbs archiepiſcopalis, præ reliquis clara, adverſus finitimos *Turcas* probè munita eſt: opidani *Hirtio* dicuntur *Jadertini*.

^ν ^l *Scardona* urbs ampla eſt, è regione *Sicci*. A *Ptolemæo* collocatur è regione *Jaderæ*, forte ex una inſula factæ ſunt duæ; quarum una vulgò *Scarda* dicitur, altera *Molconſiglio*.

^ξ ^m *Sicum* in finibus *Liburniæ* eſt ad mare ^d; quo *Claudius* miſit *Veteranos*, teſte *Plinio*.

^o ⁿ *Tragurium* hodie urbs exigua in ſcopulo ^e ſita, & *Buzæ* inſulæ ſeu *Cicovo* ponte juncta: quam *Veneti* una cum *Epidauro* & *Chio* anno C. 1169. occuparunt.

^π ^o *Salona*, *Salona* ſive *Salo* ſ inter *Tragurium* ad *Occaſum* & *Almiſſam* ad *Ortum*; in inſcriptionibus veteribus *Colonia Martia*, *Julia*, *Salona* dicitur. *Diocletiani* ibi ſuit *Palatium* nobile. *Niger* ait hanc urbem periſſe. *Habuit* *Salona* cives pugnares, cujus rei ſpecimen non ſceminæ minus, quam viri, illuſtre dederunt bello *Civili* *Cæſariano*. *Octavium* enim obſidentem, miro aſtu ac dolo territum fugere compulerunt, nocturnâ irruptione caſtra ejus aggreſſi. Eandem Urbem *Aſinius Pollio* aliquot annorum intervallo poſteâ cepit, & filium, qui circa id tempus ipſi natus erat, ab ea *Salonium* appellavit. Hic eſt *Salonius*, qui natus ſtatim riſiſſe fertur. ^g

HEKELII.

^b *Synergizæ* iſtius famoſiffimi.

^c *Villanovanus* ex *Blondo* colligit, *Scardonam* hodie *Malconſiglio* vocari, & *Jadera* Civitati imminere.

^d *Adriaticum* ſub *Venetorum* Imperio.

^e *Inſulæ* *Tragurii*, cujus *marmor* comendatur.

^f *Gallicè* *Salon de Crau*.

^g Qui riſus omnino inſelicitatis omen *Parentibus*, quòd inſans iſte perparum ex *Servi* mente vixerit, dicitur fuiſſe.

BUNO-

a Japydes. b Flanona. c Albona. d Tarſatica. e Senia. f Lopſica. g Ortopula. h Argyruntum. i Ænona. k Jadera. l Scardona. m Sicum. n Tragurium. o Salona.

na prope *Spalatum*; ^p *Narona*, *Narenta*; ^o *Onæum*, *Sabioncello*; ^r *Epidaurus*, *Ragusi Vecchia*; ^v *Rizinum*, *Rifine*; ^φ *Budua*, *Budoa*, ^z *Olchinium*, antè *Colchinium* dictum, nunc *Dolcigno*; ^ψ *Liffus*, *Alessia*. Intus ^ω *Scodra*, *Scutari*; ^α *Dalminium* sive *Delminium*, *Delminio*, unde *Dalmatiæ* sive *Dalmatiæ* nomen.

BUNONIS.

^p *Narona* ad *Naronem* fluvium, qui *Melæ* (*Nara* dicitur, à litore fermè 20. millia passuum recedit: quondam urbs clara & *Dalmatiæ* conventus: unde *Varrone* teste, 89. civitates jura petière; ac *Plinii* ætate populi duodecim: sed à *Venetis* anno C. 987. subacta pristina dignitate excidit. Tantarum erat opum, ut *Venetici* finus *dominium* sibi arrogaret. *Sophiano vero Capo Cumano*.

^o *Onæum* sive *OENEUM* inter *Eperium* & *Epidaurum* ad *Artatum* fl. in *Fenestria* regione, hodie *Sabionello* aut *Ciderisso*.

^r *Epidaurus* sive *Epidaurum* urbs *Dalmatiæ* maritima est *h*: Alia vero urbs fuit *Epidaurus* ad *Argiæ* oram in *Peloponneso*, *Æsculapii* patria. Prope hanc *Dalmaticam* jam olim à *Gothis* excisam condita scribitur à *Ragusa*, quæ hodie in litore illo celebris est.

^v *Rizinum*, sive *Rhison* & *Rhizinium*, ad finem *Rhizonicum* est, in quem *Rhiso* fl. labitur. *Volaterranus* putat esse id *opidum*,

quod hodie *Cataro* vocatur; quoniam finus *Rhizonicus* hodie *le Golphe de Cataro* dicitur.

^φ *Budua*, *Buua* seu *Bulva* inter *Ascrivium* & *Olchinium* ad ejusdem maris oram est: ditionis *Venetæ* istis in locis ultima, à *Turcis* incendio vastata, nunc utrunque reparata.

^z *Olchinium*, *Olcinium* sive *Ulcinium* est in eodem litore *Budua* vicinum.

^ψ *Liffus*, *Liffum* seu *Eliffus*, ad *Drilonis* fl. ostium; hodie *Aleso* vulgò dicitur.

^ω *Scodra* *Turcis Scanderia*, id est, *Alexandria* dicitur, olim urbs nobilis, ad *La-beatis* lacum est, qui hodie *lagò di Scutari*.

^α *Dalminium* inter *Drinum* fl. & *Ar-dium* montem erat, olim magna urbs, quam dum *Marcus* incendit, gentem quasi capite amputato truncasse *Florus* auctor est; hodie *Denna*, *Damna*, melius *Delminio* vocatur.

HEKELII.

h Pausania & *Straboni*, quod sit portuo-fa, *Lymira* cognominata.

^a *Narona*. ^b *Onæum*. ^c *Epidaurus*. ^d *Ragusa*. ^e *Rizinum*. ^f *Budua*. ^g *Olchinium*. ^h *Liffus*. ⁱ *Scodra*. ^k *Dalminium*.

C A P. V.

De Incolis Illyrici, & nova ejus descriptione.

I.

Illyriorum gens fera fuit, atrox, & latrociniis piraticaque infamis. *Edomita* à *Romanis* ea pars quæ *Liburnia* dicitur, anno ab urbe condita lxxxv. annis decem antè secundum bellum Punicum; *Dalmatia* sub *Augusto* Imperatore. Stetit inde sub urbis *Romæ* imperio, donec *Gothi* eam vastarent. Post hos *Sclavonii*, à *Mœoti* palude profecti, occuparunt. In quos deinde *Hungari* imperium habuere: ac

Illyrici cultores.

PART. II.

Eee

novis-

novissimè *Turcæ* oppressis Hungaris, interiora sibi vendicaverunt; *Venetis* in hunc usque diem maritimam oram obtinentibus, exceptis duabus civitatibus, *Scardona* quæ Turcici juris, & *Ragusi*, quæ sui juris. 1

II. Regio ipsa quæ olim in duas partes, *Liburniam* ac *Dalmatiam* divisa, nunc uno nomine *Dalmatia* appellatur, eademque pars *Sclavoniæ*. At quæ quondam a *Liburnia*, ea nunc *Comitatus Jadera*, vulgò *Contado di Zara* nuncupatur. In hoc urbes nunc claræ; β *Segna*, γ *Nona*, δ *Zara*: hæc haud exigui momenti; nec ultimi splendoris civitas. ε *Sebenicum* fatiis amœna urbs, at parum culta, ob vexationes vicinorum *Turcarum*, qui *Scardonam* tenent. ζ *Ragusa*, haud magna urbs

Dalmatia.

Comitatus
Jadera.
Segna.
Nona.
Zara
Sebenicum.
Ragusa.

BUNONIS.

a *Liburnia* illa antiqua a hodie in duas dividitur partes, quarum una a *Morlacha*; altera b *Banadego* vulgò dicitur.

β In hac sunt c *Jadera*, nunc *Zara*, γ Et d *Nona*.

δ *Zara* Comitatus caput, quem *Veneti* ab Hungarorum Rege emerunt. Urbs illa hodie *Dalmatiæ* habetur metropolis; undique mari cincta ponte jungitur continenti; ac arce munitissima defenditur. Ab ista urbe haud procul abest locus dictus *Zara Vecchia*, ubi antiquæ *Jadera* rudera visuntur. *Nona* sive *Anona* urbs natura ac arte munita, undique mari cingitur, nisi quum sicior æstas est. In illa *Senia* seu *Segna* hodie *Zeng* cum insulis adjacentibus *Segnæ* ager à *Turcis* misere vexatur.

ε *Sebenico* seu *Sicum* ad finem cognominem est: ei imminet mons S. *Johannis* & arx in eo satis firma.

ζ e *Ragusa* prope *Epidaurum* à *Gothis* olim excisa, *Turcis* *Drobonika* dicitur; emporium frequens est, ex quo *Dalmatia* bello fatigata *Opidani*, quod *Turcarum* Imperatori tributum pendunt, longe lateque merces exportant ac important. Urbs illa S. *Laurentii* arce munitur; ac si in vicino scopulo *Venetorum* *Chiroma* arx quoque conderetur, esset invicta ac inexpugnabilis.

HEKELII

a Quam hodiè plurimi *Croatiam* esse dicunt. REISKII.

1 *Illyrici* veteres & ipsi suis nationibus distincti, apud *Ptolemæum* & *Plinium* produntur: Inter illas *Embiliæ* comparent, quibus proximi cum *Pœni* confederant, teste *Stephano*, f urbem *Butuen* condiderunt. נטורא *Betua* nomine *Phœnicio* quasi *tusam securamque* dixerint: Primos autem incolas חקלין *Akelin*, i. e. agrestes ex feris moribus appellatos voluit *Bochartus*, voceque hinc apud *Græcos* corrupta *Enchileos*: Ut *fluvios*, montes, urbesque alias, & vicinas *Insulas* à *Phœnicibus* denominatas nunc transeam. g Nec itaque *Pœni* auctore nostro hujus regionis incolæ omittendi fuerant, nec *Galli*, quos duce *Bulgio* huc sedem *Olympiade* 124. fixisse, *Polybius*, *Justinus*, *Pausanias* commemorant. *Romani* postea victores *Illyrico* *Teutæque* hujus reginæ bellum A. V. C. DXXXIV. primum confiarunt; Ultimum A. V. C. DLXXXVII. Gentio rege capto, & in triumphum penitus abducto. h *Illyricum* itaque *Romanis* *Impp.* & horum præfecto prætorio subiectum, denique *Germanis* & *Sclavis* subfuit, regni *Dalmatici* auctoribus: Postremo *Hungaris* ex A. 1080. cum *Zelimirus* regum ultimus mortique proximus *Ladislaus* *Dalmatiam* legasset. Vid. *Bonfinius* Dec. II. Lib. 4. i Hinc adhuc ho-

a *Morlacha*. b *Banadego*. c *Jadera* seu *Zara*. d *Nona*. e *Ragusa*. f *Butue* urbs. g *Phœnicibus* incolæ *Gallique*. h *Illyricum* captum. i *Dalmatia* *Regibus* *Hungaricis*, *Venetæ* *Reipubl.* & *Turcis* subest.

urbs cum arce, sui quidem juris est, at stipendium pendit Turcæ: Emporium alioquin, ab hoc latere maris Adriatici, Turcicis mercibus celeberrimum. ^a *Scutari* quoque, Turci-^{Scutari.} cum opidum, Emporium est haud ignobile.

hodieque regibus Hungaricis pars Dalmatiæ ac urbes S. Viti Zengaque subsunt, pars altera cum urbibus maritimis Jadera seu Zara, proxima Morlachorum regiuncula, Zebenico Spalato *Veneta Reip.* paret; Item Clissa mediterranea per pacem A. 1669. cum insigni 50. milliarium territorio à Turcis concessa: *pars tertia* Turcico adhuc jugo subiecta, Venetis aut incursionibus per bellum decennale proximum, aut oppugnationibus infestatur. ^a Ragusa urbs clara Resp. libera, ex motu terræ vehementissimo, quem A. 1667. sustinuit, eluctata sese in *clientelam* Cæsaris Aug. & regis Hungarici Josephi, denuò A. 1687. dedit ex veteri, quo regibus Hungaricis tenebatur, titulo, sed nexu tributum Turcico non minus adhuc obstringitur. Vide hujus descriptionem accuratissimam in Lib. Status Turcici anonymo. Lib. I. c. 4.

BUNONIS.

^a ^b *Scutari b*, olim *Scodra*, Venetis eripuit Mahumedes Turcicus altero abhinc seculo ^c. Cæterum ^e *Spalatum*, vulgò *Spalatro*, ad idem litus est prope Salonam; Archiepiscopatu gaudens, quem nuper nobilitavit *Marcus Antonius de Dominis*. In Dalmatia Turcica quoque est ^d *Clissa* arx firmissima, Turcarum excursionibus nobilis. E regione istius litoris est ^e *Pharia* insula, & ^f *Corcyra nigra*, itemque *Melita* five *Melitena*. ^g *Dalmatia* ærèrem habet temperatum ac purum; unde plerique ejus incolæ longævi fiunt: solum habet admodum fertile; oves bis in anno pariunt. Piscibus ora maritima est referta: & montana loca feris, oleis, vitibus, segete abundant. Indemel, cera, plumbum, vellera & oleum exportan-

tur. ^h *Dalmata* plerique sunt proceri, expediti, bellicosi. Carminibus celebrant eos, qui contra Turcas fortiter pugnando ceciderunt. Plerique profitentur literas, qui tamen montana incolunt loca, pristinam barbariem nondum videntur exuisse; in his viri pariter ac foeminae uno eodemque utuntur genere vestitus; neque eo distinguuntur. ⁱ *Ragusini* lucro inhiantes longe lateque exercent mercaturam. Erga peregrinos sunt humani ac faciles. Singulis mensibus eligunt Duces, quem *Restorem* vocant, cui adsunt 100. Senatores. ^s *Laurentii* castro quotidie novus imponitur gubernator. Suntque Ragusini fere omnium Monarcharum clientes: Turcarum Imperatori tributum pendunt, singulis annis 20. millia Sultanorum: alii tamen 10. aut 15. millia illos solvere tradunt ^d. In Turcicis ditionibus nulla solvunt portoria. A Turcis Ragusini impense diliguntur ob commoda, quæ ab iis percipiunt.

HEKELII.

^b Vel vulgò *Scuttri*.
^c Hæc Civitas ^{xix}. Milliar. à Mari quippe absens, est in arduo ac præcipiti Saxo ædificata, & Lacui ad Orientem imminet, qui centum & triginta Milliar. in ambitu patet, ac undique Montibus, præterquam ad Septentrionem, ambitur, à qua Parte duos in se recipit Amnes. Territorium verò, quod est inter hunc *Scutari* Lacum, & Mare, vulgò vocatur *Crama*, i. e. Regio saxi ac montibus impedita.
^d *Maginus* dicit, *Ragusinos Turca* pendere tributum singulis annis ^{xiv}. millium Aureorum.

^a Ragusa. ^b Scutari. ^c Spalatum. ^d Clissa. ^e Pharia. ^f Corcyra nigra & Melita insula. ^g Dalmatiæ fertilitas. ^h Dalmatarum mores. ⁱ Ragusinarum mores.

CAPUT VI.

De Græcia, & summa ejus divisione.

I.

Græciæ for-
tana.

Illyrico conjuncta est Græcia, antequam Orbis imperio Romani potirentur, terrarum omnium dictis factisque celeberrima. Hinc quippe omnis literarum claritas primùm effulsit (*), hinc frequentes coloniæ ad illustrandum totum terræ Orbem in diversas regiones exiverunt. Nunc tota à Turcis devastata, in exiguis ruderibus deserta & ipsa barbarie magis barbara jacet. Dicta est terra Græcia à Rege Græco: eadem ab alio Rege Hellene, Hellas, & incolæ Hellenes. r

II. At

REISKII.

^r a Origines Græcorum alias *sacra*, & alias *domestica historia* præbet: Sacra Japhetum Noachi filium, qui primus gentium Græcarum conditor apud Phœnices aut Ægyptios ipsis Græcis innotuit, variato paulum nomine *Ἰαπετός* aut mutato. Hunc Theologia fabulosa pro Neptuno substituit, veluti Janum pro Jove, Semumque pro Plutone admiserat. Ita Lactantius Eusebiusque non sine Scriptorum recentiorum suffragio. Bochartus etiam in Phaleg Lib. I. c. 1. demonstrat, quàm nomina Græcum & Latinum Japheto congruant, si *πρωειδῶνα* ex voce Phœnicia *פפסדן* *Pesidan*, quæ latum significat; Neptunum ex Hebraico *נפסדן* *Niphia*, i. e. à dilatatione deduxeris. Quæ gentes singulæ ortum à filiis Japheti & nepotibus sumserint, hoc distinctius explicari à nemine potest, cum historica monumenta deficient. Sin domesticam historiam consulamus, ea poetis figmentis obruta examinari paulo accuratius debet, veritasque à commentis vanissimis separari. Ergo idonei auctores Diodorus Siculus, Apol-

iodorus, Conon, Pausanias, genus omne Græcum ab Hellene Deucalionis filio propagatum in tria fastigia dispescunt, Æolicum puta, Doricum, Ionicum. ^a Namque Hellen, à quo *Ἑλληνες* dicti, rex Thessaliæ tres filios procreavit, Æolum, Dorum, & Xuthum. Ab Æolo ortum Æoles nomenque, à Doro Dores, à Xutho Iones duxisse feruntur. Idque gestum, si Petavio credas, in A. Per. Jul. 3385. ante Christum 1529. & tertium ab Ægyptiaca profectio incidit. Vid. Ration. Lib. I. part. I. c. 7. Hellen igitur apud Romanos Græcus, neque hic ab alio rex fuit. Has Græcia vetus & aliquando cultissima origines præbet: Hodierna eas plane posthabet, nec tamen ipsa barbarie magis barbara jacet (sic Cluverius noster inquit) Multa enim pristini cultus documenta passim adhuc superesse videas; multa etiam ex hoc ævo non Christianæ solum religionis, sed doctrinæ usu & consuetudinè cum Italis ornamenta in dies accedere. Vid. Crusius in Turco-Græcia & Christoph. Angdi de statu hod. Græc.

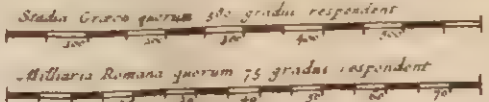
a Origines Græcorum duplices. b Ab Helene, Æolo, Doro, Xutho.

(* Græci ipsi scientias ab Ægyptiis, & Phœnicibus acceperant, quas in Europam disseminaverunt. A Chaldæis Astronomiam, ab Ægyptiis Geometriam, a Phœnicibus artem scribendi, repertas nemo nescit. Phœnices & coloniis & navigationibus ante florentem Græcorum ætatem dudum innotuerant, ac totam Africam circumnavigaverant, ut in nostra *Geographia Historia* testimoniis multis confirmamus.)

GRÆCIÆ
PARS
SEPTENTRIONALIS

Auctore Gulhelmo Delisle.

SCALA

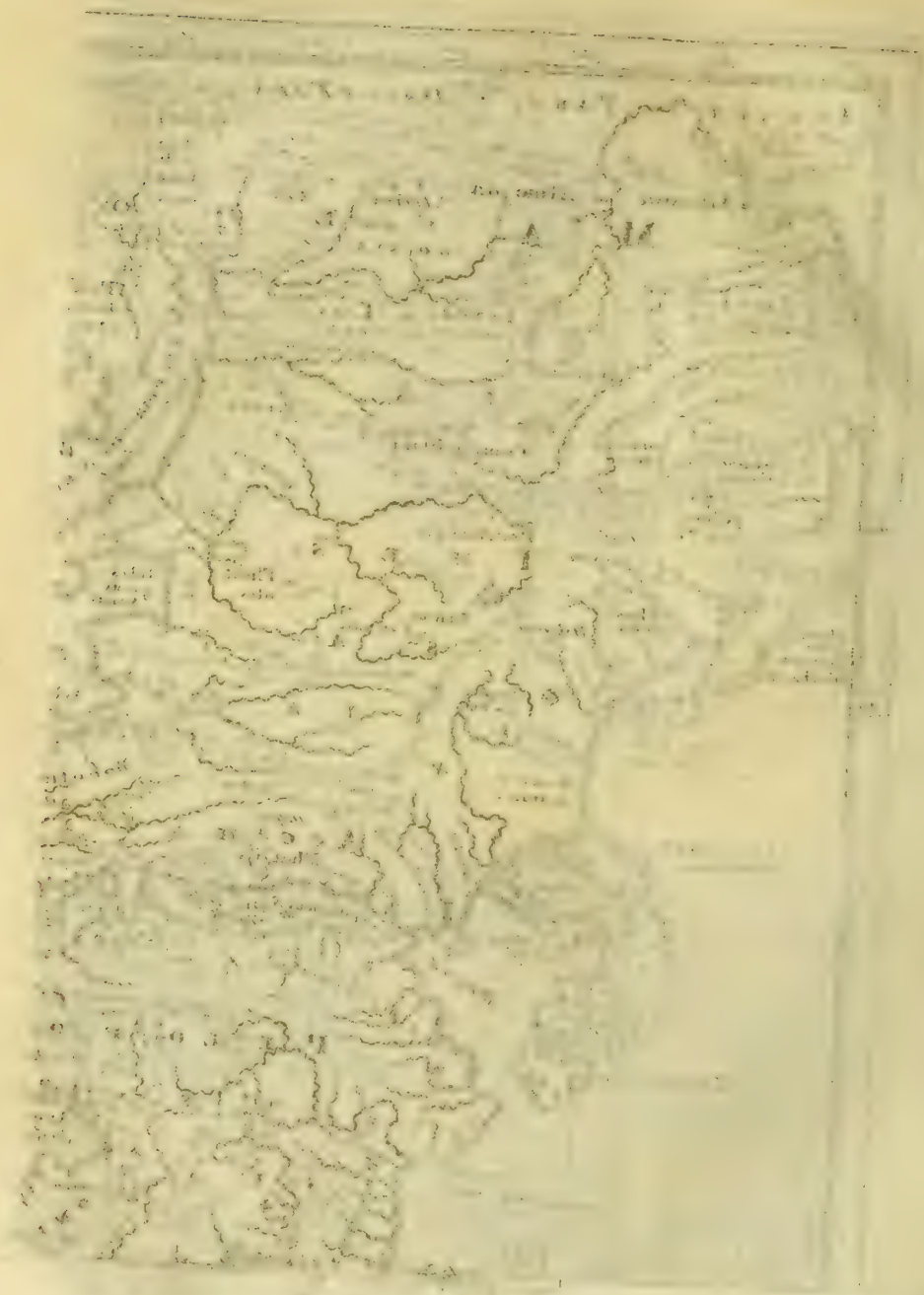
SICULUM
MARE

ÆGÆUM MARE

ASIA MINOR

II. At nomen Græciæ diversè accipitur. Primum enim Græciæ nomine dictæ fuerunt binæ terræ, quæ postea separatim altera *Thessalia*, altera *Græcia*, sive *Hellas propriè dicta*. Dein Græciæ titulo accessit *Peloponnesus*; mox item *Epirus*, simulque *Macedonia* tota; denique *Creta* insula, & quicquid insularum Græciæ adjacet. Quin etiam in *Italiam* & *Siciliam*, ut suprâ dictum est, Græcum nomen usquequaque transit, ubi *Græcia magna*: & item in *Asiam*; ubi *Græcia Asiatica*. Sed de hac in ipsa Asia; nunc Europæ primum terræ explicandæ sunt.

Græciæ nomen.

III. Totum igitur hoc, quod sub uno Græciæ nomine computavimus, terminis includitur, ab *Ortu Ægæo mari*: à *Meridie* Cretico: ab *Occasu* Jonio: à *Septentrione* Scardicis jugis ab *Illyriis* ac *Mœsis* separatur, *Strymone*que amne à *Thracibus*. *Longitudo* ejus est à *Tænario* Peloponnesi promontorio per *Isthmum* ad *Strymonis fontes*, mill. German. c. *Latitudo* maxima ab *Sunio* promontorio per Græciam propriè dictam & *Epirum*, *Acroceraunium* usque promontorium, milliar. Germ. LXXX.

Græciæ fines.

Et Magnitudo.

IV. Partes sive regiones, in quas universa Græcia potissimum dividitur, sunt istæ: *Epirus*, *Peloponnesus*, *Græcia propriè dicta*, *Thessalia*, & *Macedonia*. Quanquam *Acarνανiam* quæ sub *Epiro*, & *Ætoliam* quæ sub Græcia, nonnulli veterum Geographorum separatim censeant.

Partes Græciæ.

V. At Romani universam Græciam in duas provincias diviserunt, *Macedoniam*, sub qua ipsa Macedonia, *Epirus* & *Thessalia*; & *Achajam*, sub qua *Græcia propriè dicta*, *Peloponnesus*, & *Insulæ circumjacentes* (*).

Græciæ in Macedoniam & Achajam divisio.

(* Universam Græciam antiquam plurimi scriptores veteres illustrarunt; inter quos eminent *Dicaarchus*, qui De statu Græciæ Poëma Iambis elaboravit. Eandem materiam *Strabo* Libris VI. VII. VIII. IX. & X. *Plinius* toto Libro IV. Natur. Hist. attigerunt. Quibus addeſis *Ptolemæi* Lib. III. capita XIII. XIV. XV. XVI. Ple-niorem tamen Græciæ notitiam suppeditabit *Pausanias* in sua aurea Græciæ descriptione quam post *Xylandrum* & *Sylburgium* emendavit *Joachimus Kuhnus*. Græciam eodem modo pertractare *Cluverius* noster animo destinaverat, quo *Italiam Germaniamque* jam perfecerat; sed mors coeptis oblitit. Id vero præstiterunt *Palmerius* in suo peculiari de Græcia antiqua opere, *Cellarius* in sua Geographia antiqua &c. vix est cur laboriosis horumce conatibus adnumerare debeam leviusculum *Johannis Laurenbergii* opus cui titulus: *Græcia antiqua*, quodque *Samuel Pufendorff* edidit. Optimam totius veteris Græciæ tabulam Geographicam, ex qua ceteras emendare possis, oculis tuis subjecimus.

CAP. VII.

De Epiro & Peloponneso.

I.

Epiri termini.
ni. Populi &
opida.

Epirus, quæ nunc *Canina* a dicitur, separatur à Macedoniaibus Celidno amne, & Pindo monte; ab Græcis Acheloo flumine. Populi clari fuere β *Molossi*, quorum opidum

BUNONIS.

α *Epirum* β in tertio Europæ sinu ponit Plinius: & addit: *Omnis Græciæ fabulosas, sicut literarum claritas ex hoc primùm sinu effulsit.* Incipit autem Epirus à Celidno flumine; & definit in *Acheloo* flumine, qui ab Achaja eam separat: *Ionium mare* ad Meridiem; *Macedonia* partem & *Pindum* montem ad Septentriones habens. γ

β *Molossorum* regio olim *Molossia* d, nunc ϵ *Pandosia* dicitur, ab urbe *Pandosia*. Apud *Molossos* ϵ , *canes* sunt *venatici* generosissimi, qui *Molossi* vocantur. Cæterum ζ sunt quoque *Molossi*, *Thessaliæ* populi.

HEKELII.

α Sive *Jannina* recentioribus. (* *Male*, ut solet *Hekelius*. *Jannina* sive *Joannina* non regionis, sed urbis *Turcicæ* ditionis in *Albania* nomen. *Epirus* veterum nunc est pars *Albanicæ* australis, in qua tres Provincias nempe *la Chimera*, *Larta* & *la Carnia* a Septentrione ad Meridiem procurrendo reperire est. Nec multo feliciter *Cluverius* noster qui *Epirum* nunc *Caninam* dici asserit. *La Canina* non toti *Epiro*, sed *Chaonicæ* veterum respondet, & in *Acroceraniis* jugis continetur, tantum abest ut ad *Acheloum* fluvium accedat.)

β *Incolis Arbonar*; *Turcis* v. *Arnanileri*.

γ *Maginus*, *Schroterus* & alii dicunt, *EPURUM* terminari ab Ortu *Acheloo* Fluv. à Meridie *Adriatico Mari*; ab Occidente *pulsari Mari Jonio* usque ad *Celydnum* Amnem; à Septentrione verò *Macedoniam* habere. (* *Nullam* ante hanc, quam tibi exhibemus, *Græciæ* tabulam produisse non verum minus quam miram.

δ *A Molosso*, *Pyrrhi* & *Andromaches* Filio, sic nominata.

ϵ Quorum Regnum principem à diluvio *Phæthonem* (μετὰ τὸν καταλυσμὸν φαέθοντα βασιλεύσαι πρῶτον) tenuisse *Plutarchus* scribit in *Pyrrho* p. 383. num. B. Tom. 1. Oper.

ζ *Athenæo* & *Victorino Grammatico*.

REISKII.

α *Epirus* Gr. Ἠπειρος aut generaliter omnem terram continentem, aut specialiter hanc regionem Romanis ex bello *Pyrrhi* primo cognitam significat: Hæc vero & ipsa duplex habetur: altera vetus, altera nova; *Epirum* veterem vocamus *Pyrrhis* *Æacidisque* subditam, & octo gentes præcipuas complexam. δ *Epirus* nova quondam *Illyris* Græciæ dicta, neque trans fluvium *Acheloum* procurrens, posthac *Albania* & hæc quidem ab excelsis montibus appellata, quos *Galli* veteres huc delati alpes sua lingua nominaverant. Ita *Jacobus Palmelius* Græciæ antiq. Lib. I. c. 14. docet, additque caput *Epidamnum* esse, vel *Dyrrachium*, *Italici Durazzo*.

ϵ *Peloponnesus* *Pelopidas*, quibus & nomen debuit, reges, è sanguine *Pelopsis* ortos perdit *Mycænis* tulit, ut duo Græcorum genera, *Doricum* & *Æolicum*, quæ huc per colonias concesserant, quieto imperio gauderent. Sin *Bochartum* audies, primo singulas ex nepotibus *Japheti* & horum uno quidem *אליש* & *Elisab* huc in hanc terram penetrasse credideris. Bellum vero quod exarsit, *Peloponnesiacum* inter cuncta Græciæ regna

α *Epiri* fines. β *Molossi*. γ *Pandosia*. δ *Epirus* nova vetusque. ϵ *Peloponnesus*.
 ζ *Ab Elifah*.

MACEDONIAE PARS.

Septentrio.

ESTIOTIS

ORESTIS.

MOLOSSIA
nunc
PANDOSIA.

CANINA
Elyma ol olim
Canina
CHAONIA.

THESPROTII
nunc

VAIELITIA.

DRYOPUM
regio nunc

ALDRADINA.

CASSIOPH.

THESSALIAE PARS.

Amphilochia

Dolopes

Almene

ACARNA.

CORCYRA SCHERIA
CORFU.

PHLEACIA
nunc
Prom.

IONIUM MARE

SACROSANCTA
CEPHA
Cephalonia

LENI

A.

Nunc

CEIA

LOGNA

Egina des Insulae

PELOPONNESI

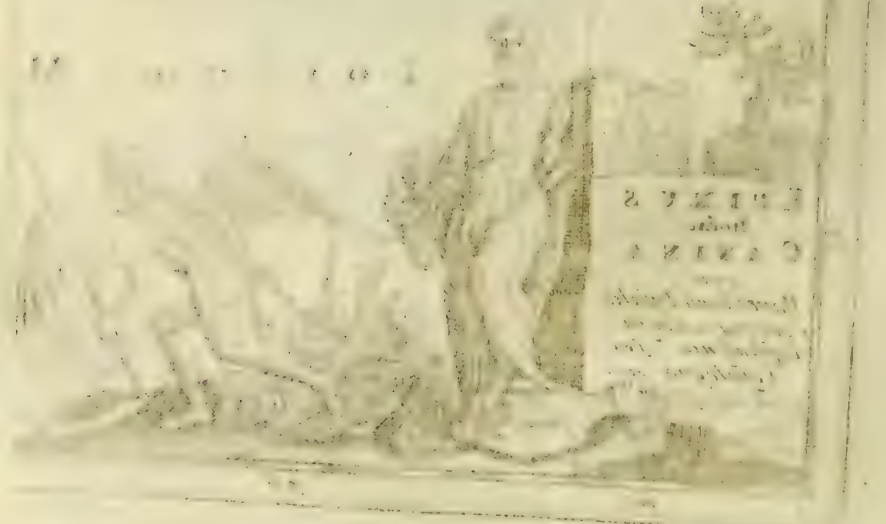
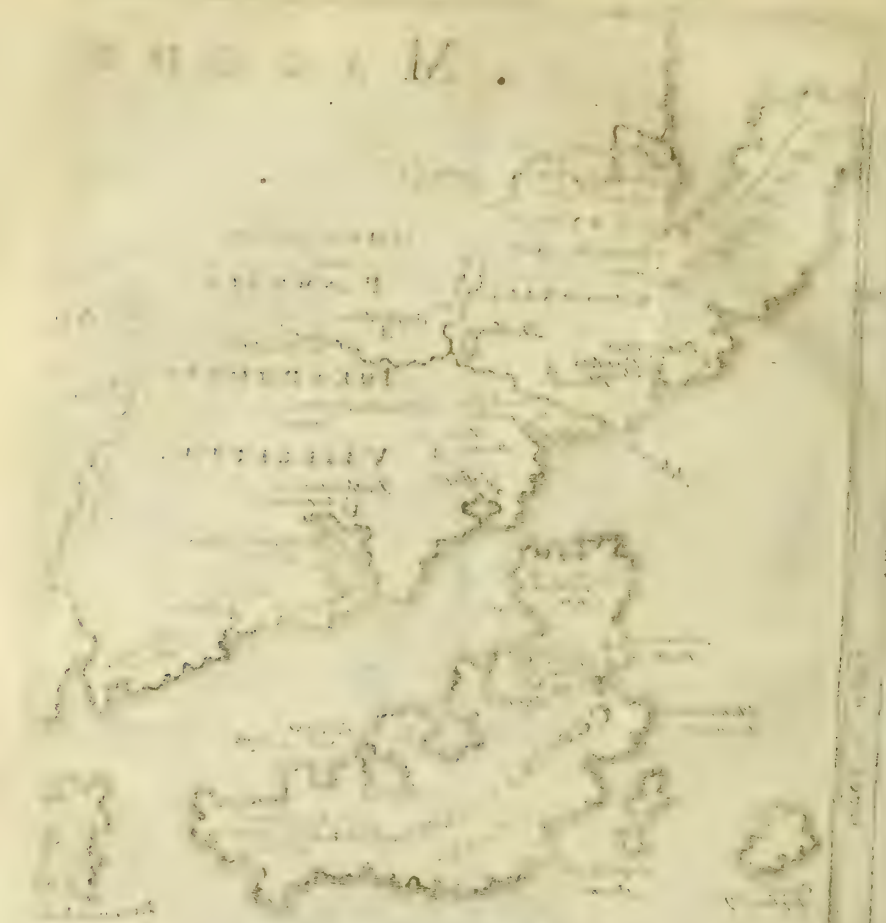

EPIRUS
hodie
CANINA
cum
Mare Ionii Insulis
Corcyra seu Corfu
Cephalonia seu
Cefalonia etc.

Occidens

Orientis

Mexi 47 dies.

THE
CABIN
OF
THE
INDIAN
PRINCE

dum & *Dodone*, apud quos *Jovis Dodonæi* templum; oraculo illustre; & *Dryopes*; *Chaones*, quorum regio = *Chaonia*; opida, & *Oricum*, & *Antigonia*, & *Panormus*, & *Elaeus*, & *Thesprotii*,

gna & republ. Athenienses maxime ac Peloponnesios quam atrociter efferbuerit, quamque componi non potuerit nisi Athenis funditus excisis, Xenophon, Plutarchus, Pausanias alique memorant. Hodie *Morea* ex mororum, quas profert uberrimas, multitudine vocatur, & *Turcis*, *Italis*, *Græcis*, *Judæis*, etiam habitatur. Quondam vero resp. *Veneta* ibi præfente *Turcico* vetus denuo sibi vindicavit. ^a Namque A. 1683. classe instructissima & numerosis copiis valens *Prevesiam*, postea *Coronem*, profligato *Sciras-kiero* *Turcico*, amplius utrumque *Noverimum* A. 1685. *Modonam* & *Neapolin* di *Romania* A. 1686. cepit. Tota sic domita *Poloponnesus*; totque munitissimis subactis urbibus republ. triumphum A. 1687. solennem egit: Antea quippe jamdudum *S. Maura* *Turcis* erepta *Insula* in ditionem *Venetorum* venerat. (* *Morea* rursus à *Turcis* subacta, reluctantibus frustra *Venetis*, qui vix in nuperrimo bello *Corcyram* salvam obtinuerunt. *Moream* descripsit *P. Coronelli* *Reipublicæ Venetæ* *Geographus* & *Franciscanorum Ordinis* sacerdos. **EPURUS** in *Barbaram* & *Græcam* olim divisa, nempe cum *Græci* primum *Epiri* partem incolabant; indigenis aliquot regiones obtinentibus, quæ barbaræ *Epiri* nomen apud *Græcos* habuerunt. Hæ fuerunt nempe *Chaonia*, *Thesprotia*, *Cassiopæa*, & *Almene*. *Græcâ* *Epirus* *Acaraniam*, *Athamaniam* & ceteras ad *Acheloum* usque regiunculas complexa est. Apud *Scriptores Ecclesiasticos* *Epirus* in veterem ac novam dividitur. *Epirus* *vetus* *Provincia* etiam *Nicopolitana* propter *Metropolim* quæ *Nicopolis*, nunc *La Prevesa*, dicta est. *Epirus* *nova* præcipuam urbem habuit *Dyrrachium*.)

BUNONIS.

^γ ^b *Dodona* urbs à *Dodone* flumine & fonte dicta; ubi ingens silva; & præter templum *Jovis*, fons *Jovis Dodonæi*, faces extinctas

accendens, & accensas exstinguens. ^c *Æs* *Dodonæum* in proverbium g abiit, pro valde sonoro, & homine importunæ loquacitatis: à pelvi aëreâ *Dodonæ* in columna sublimi, quam flagellum in manu pueri in altera columna huic proxima vento agitatum sæpius percutiebat, fiebatque tinnitus importunus. *Columbæ* quoque nigræ ex arboribus responsa ibidem dedisse consulentibus scribuntur. *Oraculum* tamen istud *Homero* & *Hesiodo* cognitum, suo ævo defuisse testatur *Strabo*. ^b

^d ^d *Dryopum* regio hodie *Aldradina* dicitur.

^e ^e *Chaonia* nunc vulgo *Canina* ab urbe primaria, in qua præfectus moratur, incolis dicta i silva *Chaonia* columbis abundabat. ^k

^ζ *Oricum* in *Epiri* litore fuit, à *Colchis* conditum: quod *Cæsar* præter expectationem *Pompeji* occupavit. Inde initium erat *Epiri*.

^η *Prope* *Oricum* in mediterraneis fuit ^ε *Antigonia*, ab *Antigono* condita, hodie *Argiro castro* dicta.

^θ ^ε *Panormus*, nunc *Panormo*; inter *Acroceraunia* & ostium *Acherontis* fl. portus est. ^l

^ι ^h *Elaus* opidum, hodie *Docna*, à litore remotum; *Hecatopedo* finitimum est.

^κ ⁱ *Thesprotia* five *Thesprotis*; hodie *Vajelitia* dicta, ad oram maritimam est, contra *Corcyram* insulam.

HEKELII.

^g *Teste* *Erasmio* *Chil. I. Cent. I. Adag. VII.* & ex eo *Manuius* in *Adag. p. 29.*

^h *Lib. VII. Geograph. p. 600.*

ⁱ *Unde* a hæc Regio dicatur, tradit *Virgilius* *Lib. III. Æn. v. 334.*

^k *Quarum* mentionem fecit idem *Virgilius* *Eck. IX. v. 13.* Dicit & *Glandem Chaonianam* *Lib. III. Æneid. v. 333.* *Portum Chaonium*; *ibid. v. 291. seq.*

^l *Vid. Strabo* *Lib. VII. Geogr. p. 593.*

BUNO-

^a *Nunc* ab *Venetis* subacta. ^b *Dodona*. ^c *Æs* *Dodonæum*. ^d *Dryopes*. ^e *Chaonia*. ^f *Antigonia*. ^g *Panormus*. ^h *Elaeus*. ⁱ *Thesprotia*.

Sprotii, quorum λ *Buthrotum*, Pyrrhi regia; μ *Cassiopei*, quorum ν *Cassiope*; regio ξ *Almene*, opidum \circ *Nicopolis*; π *Amphilochi*, opidum ρ *Argos*, cognomine *Amphilochicum*, σ *Acar-nanes*, regio *Acarmania*, opidum τ *Ambracia*, *Æacidarum* regia: unde *Ambracius* sinus, quo nihil in Epiro nobilius: υ *Actium*, ϕ *Leucas*, χ *Stratos*.

II. *Pelo-*

BUNONIS.

λ ^a *Buthrotum* sive *Buthrotus* nunc *Bu-trinto*, ad litus maris est è regione *Corcy-ræ* insulæ, à qua \times r. millia passuum abest. Hic quoddam luculentas possessiones Epiroticas haberet *Cicero*, frequens ibi vivere solebat. Ex civili bello Pompejano quoque nota urbs. Ad eandem appulit *Æneas* *Virgilius*. m

μ ^b *Cassiopeorum* regio *Cassiopea* intus in mediterraneis est

ν ^c *Cassiope* nomen antiquum retinet, in montanis jacens; Alia vero ad mare hodie dicitur *Joannia*.

ξ ^d *Almene* Thesprotiæ vicina ad mare pertingit.

\circ ^e *Nicopolis* n ad sinus *Ambracii*, qui vulgo *Golfo de Laria*, fauces structa erat, in litore occidentali: in opposito vero erat *Actium*. *Nicopolis* hæc ab *Augusto* Imperatore condita, & ab ipsius victoria, de *Antonio* & *Cleopatra* o partâ, ita dicta est: *Plutarchus* in *Antonio* nomen ei impositum ait à *Nicone Asino*, cui rusticus insidens *Augusto* ante pugnam obviam venerit. In urbe hac p *Græcam* *Bibliorum* versionem inventam tradunt, quam *Origenes* in *Hexapla* sua contulit.

π ^f *Amphilochorum* regio *Amphilochia* intus in mediterraneis est.

ρ ^g *Argos Amphilochium* inter *Ambraciam* & *Cassiope* jacens; etiam nunc *Amfiloca* incolis dicitur.

σ ^h *Acar-nanes*, mollitie & lascivia olim notati, cum *Ætolis* vicinis assiduas ferme exercebant rixas.

τ ⁱ *Ambracia* ad recessum sinus *Ambracii* à *Nicopoli* & *Actio* urbibus 25. millibus passuum distans, vulgo nunc etiam *Ambrachia* q dicitur, olim ampla & potens: at

Macedonum & *Romanorum* bellis deinde labefactata, & everfa. r

υ ^k *Actium*, nunc vulgo *Figalo*, ad *Ambracii* sinus fauces in litore orientali est. *Straboni* f *Actium Acarnanum*, ubi *Apollinis* templum ab *Argonautis* conditum. Ad promontorium *Actium* pugna illa navalis inter *Octavianum* & *Antonium* commissa est: qua *Octavianus* victor *Romanum* deinceps Imperium solus obtinuit, & nomen *Augusti*. Promontorium istud hodie vulgo *Capo Figalo* vocatur.

ϕ ^l *Leucas* opidum, vulgo ad promontorium quod vulgo *C. S. Nicolo*: contra quod m *Leucadia* insula, quæ hodie *Santa Maura* vulgo dicitur; in qua aliud opidum *Leucas*. *Isthmo* à *Corinthiis* perfosso insula evasit, quæ erat *Chersonesus*. Sæpe tamen arena-rum vi continenti reddita est: sæpe etiam indigenarum opera revulsa. Est vero insula ista continenti adeo vicina, ut eidem videatur juncta.

χ ⁿ *Stratos* & *Stratus* hodie *Strato* urbs *Epiri* maxima, & *Acarnaniæ* caput, cum staret, apud sinum *Ambracium* fuit inter *Anactorium* & *Halyzeam* ad *Acheloum* fl.

HEKELII.

m Sicuti apparet ex ipso *Virgilio* *Lib. III.* *Æn. v. 292.*

n Olim quippe egregia Urbs, & Incolarum multitudine abundans.

o *Ægypti* Regina.

p Quam *Prevesa* hodiè mappæ nuncupant.

q Et apud *Ptolemaum* *Larta*. (* *Lartam* apud *Ptolomæum* reperiet nemo, nisi per somnium. *Larta* vero, & *Ambracia* veterum, quæ nunc *Ambrakia*, toto unius diei itinere differrunt, ut in nostro *Geographico* *Dictio-*

a *Buthrotum*. b *Cassiopei*. c *Cassiope*. d *Almene*. e *Nicopolis*. f *Amphilochia*. g *Argos Amphilochium*. h *Acar-nanes*. i *Ambracia*. k *Actium*. l *Leucas*. m *Leucadia*. n *Insula Stratos*.

VETERIS CORINTHI
SINUS uanc PARS

P. 1. Corinthus
 P. 2. Lepreum
 P. 3. Gorenia
 P. 4. Pelone
 P. 5. Messene
 P. 6. Colonidos
 P. 7. Corinthiac
 P. 8. Apollo
 P. 9. Sine
 P. 10. Lirides
 P. 11. Irom
 P. 12. Car. Amyla
 P. 13. Therapra
 P. 14. Smerus
 P. 15. Angia
 P. 16. Aphrodisium
 P. 17. Epidaur
 P. 18. Limera
 P. 19. Boca
 P. 20. Malor
 P. 21. Lenarum
 P. 22. Lenarium prom
 P. 23. Cethera
 P. 24. Inf n
 P. 25. Corigo

- A. Eorum
- B. Porticus aurea
- C. Crene fons
- D. Veneris statua
- E. Minerva fons
- F. Darius sepulchrum
- G. Liberipatrii fons
- H. Iovis simulacrum

GRÆCIÆ PARS MERIDIONALIS.

MARE IONIUM

SICULUM MARE

HADRIATICUM MARE

ÆGÆUM MARE

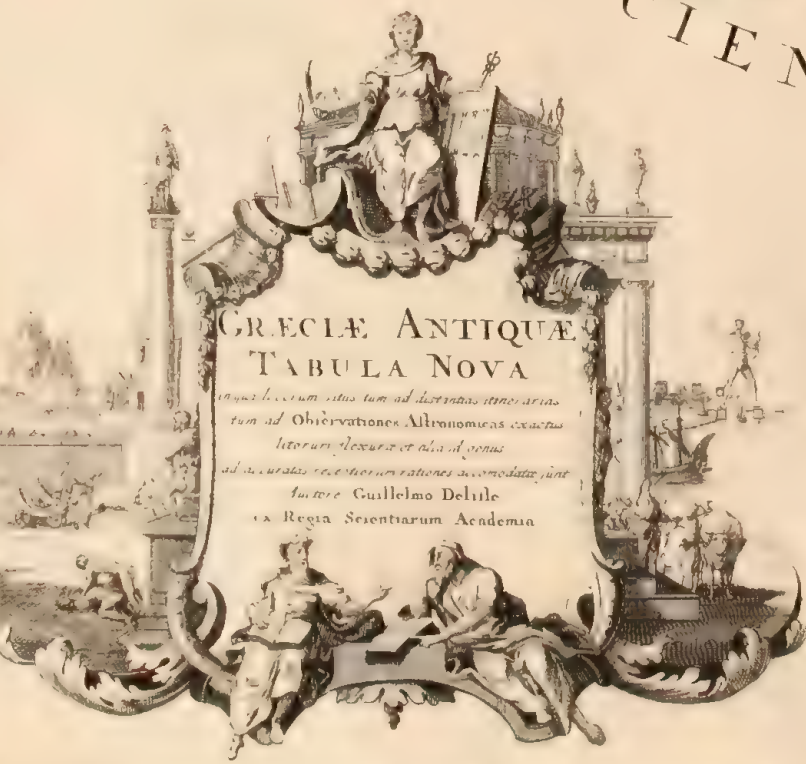
MARE CRETICUM

CARPATHIUM MARE

LIBYicum PELAGUS

GRÆCIÆ ANTICÆ
TABULA NOVA

in qua locorum situs tum ad distantias inter arvas
tum ad Observationes Astronomicas exactas
litorum, Anaxar et alia ad usus
ad accuratas exactiores rationes accommodatae sunt
Autore Guillelmo Delisle
ex Regia Scientiarum Academia

II. *Peloponnesus* à ψ *Pelope* Rege dicta, quæ nunc *Moræa*, Peloponnesi
sinus. haud ulli terrarum quondam nobilitate postferenda, quasi *peninsula* inter duo maria *Ægæum* & *Ionium* extenditur; ω ob sinus & promontoria, quæ ut fibris litora ejus incisa sunt, simul quod tenui tramite in latus effunditur, *platani folio* simillima.

III. Partes seu regiones in ipsa *Achaja* proprie dicta, *Elis*, *Messenia*, *Arcadia*, *Laconica*, & *Argolis* sive *Argia*.

IV. Urbium clarissimæ; in α *Achaja*, β *Corinthus* in ipso Corinthus. Isthmo,

Dictionario demonstravimus. At quod *Hekelium* aliosque non fat cautos fefellit, *Sinus Ambracius* nunc *Golfo de Larta* nuncupatur.)

γ Prius dicta est *Eponia* & *Paralia*. (* Hoc apud Stephanum *Bysantium* legitur; sed cæcutiens. nam Stephanus scribit *Ἐπονία πόλις ἢ ὄνυ Ἀμβρακία, ἢ πρότερον Παράλια*. i. e. *Epuria* urbs quæ nunc *Ambracia* prius verò *Paralia*. *Paralia* littoralem significat.)

(Lib. x. Geogr. p. 17. Tom. II.

BUNONIS.

ψ Hæc regio à *Pelope*, *Tantali* regis *Phrygiæ* filio, id nominis obtinuisse scribitur: qui victo curuli certamine *OEnomao*, *Elidis* Rege, Regno ipsius, & filia *Hippodamia* nuptiis potitus, adeoque, ut videtur, tota hac peninsula, ei nomen de suo nomine imposuit.

ω *Peloponnesus* undique mari cingitur, excepta illa parte, qua continenti adhæret. β *Isthmum* IV. aut V. passuum millia patere auctores testantur. Columna ibidem erat posita ab Ionibus, in cuius parte versus *Atticam* scriptum erat: *τὰ δὲ οὐχὶ Πελοπόννησος, ἀλλ' Ἴωνία*: Et in altera versus *Corinthum*; *τὰ δὲ ἐστὶν ἡ Πελοπόννησος, οὐκ Ἴωνία*. Quinto quoque anno hic celebrabantur ludi in honorem *Neptuni*. *Isthmum* hunc diversis temporibus effodere conati sunt *Demetrius*, *Julius Cæsar*, *Caligula*, *Nero*: ac denique *Herodes Atticus*, privatus homo. Murus ductus à *Lechæo* ad *Cenchreas* post cæsum ad *Thermopylas* *Leonidam*; ac postea ab *Atheniensibus*. Sex in Peninsula ista numerantur *Sinus* præcipui.

γ *Crissæus* sive *Corinthiacus*, hodie *Golfo de*

Lepanto: *Saronicus*, à portu *Saronico* ad *Isthmum* ita dictus; qui & *Salaminius* à *Salamine* insula, hodie *Golfo de Engia*; *Argolicus*, nunc *Golfo de Napoli*; *Laconicus* vulgo *Italis Golfo de Colochina*; *Messeniacus*, nunc vulgo *Golfo di Coron*; & *Cyparissius*, qui vulgo nunc *Golfo de Lartadia*.

α Ita δ *Achaja* ista præter *Corinthiam*, etiam continet *Sicyoniam* ν , ad sinum usque *Saronicum* pertingens.

β ϵ *Corinthus* vulgo *Corintho*, & *Coranto* χ , *Turcis Gereme*, olim *Ephyra* γ dicta, sexagenis ab utroque litore stadiis è summa arce, quæ *Acrocorinthus* vocabatur, sita, *Peloponnesi* claustra continet. Fuit olim *Achajæ* caput, *Græciæ* decus; inter duo maria *Ionium* & *Ægæum* quasi spectaculo exposita, proximamque ab *Athenis* & *Sparta* auctoritatem in *Græcia* obtinuit, mercimoniis locupletata, maritimis copiis potens, contra *Corcyræos* & *Athenienses* navali prælio contendit; bellum *Peloponnesiacum* auspicata. *Dionysius* *Siciliæ* tyrannus regno pulsus hic exsulavit, ludumque aperiens pueros literas docuit. *Corinthus* quoque *fortis* existit nobilis: hic quoque *Lais* illa, cui ingens pretium poscenti *Demosthenes* inquit: *Tanti pœnitere non emò*. Hinc quoque natum est proverbium; *Non omnibus licet adire Corinthum* ζ . Adeo meretricibus favebant *Corinthii*, ut eas non solum honore afficerent; sed etiam publicis precibus *Venerem* orarent, ut meretrices augetet ac servaret, teste *Athenæo A. L. Mummio* excisa est non satis ob justam causam: *Romani* enim veriti, ne loci opportunitas eos aliquando ad bellum faciendum adhortaretur, *Corinthum* incendunt

fff

rrrr

α *Peloponnesus*, ejusque sinus. β *Isthmus*. γ *Sinus Corinthiacus*. δ *Achaja*.
 ϵ *Corinthus*.

runt *a*. Ex incendio urbis, quum plurimæ statuæ & simulacra ærea, aurea & argentea confluisent, *Corinthiacum* as conflatum traditur; quum tamen *es* illud *Corinthiacum* jam ante urbem hanc destructam fuerit in pretio: artificio igitur *Corinthiacum* singulari fuerit ita paratum. Eam urbem tamen restituit *Julius Cæsar*, uti & *Carthaginiem*, colonosque eò milites veteranos misit. Deinceps celebrata est *Corinthus*: in eaque *Paulus Apostolus* xviii. menses commoratus est: & duas ad Ecclesiam *Corinthiorum* scripsit epistolas, quæ Dei beneficio in *Sacro Codice* hætenus supersunt. Cæterum urbs illa cum reliqua *Græcia* hodie sub *Turcarum* est dominatu. Porro in *Occasum* ad sinum *a Crissæum* sive *Corinthiacum* portus & navale *Corinthiorum* erat *b Lecheum*, duobus muris, tanquam *biachiis* urbi junctum. In hunc portum naves ex *Italia* & *Sicilia* commodissimè appellebant, indeque solvebant. *c Cenchrea* alter portus erat, vicum sibi junctum habens. Is Ortum spectabat, & naves ex *Asia* venientes recipiebat, eodemque dimittebat, in omnem *Orientem* per *d Saronicum mare*. *Paulus Apostolus* hic caput rasit, ex gentis suæ religione. Ibidem erat & *e Schœnus*, ubi per *Isthmi* angustias naves traduci machinis solebant. In eadem *Achaja* propriè dicta, præter *Corinthum*, erat nobilis & vetusta urbs *f Sicyon*; in qua regni prope modum ab hominum memoria antiquissimi sedes fuisse scribitur. Urbem ipsam *b Abrahami* temporibus conditam narrat historia. Tyrannis ferè paruit; at moderatis, neque suis commodis nimium deditis. In iis fuit *g Aratus*, quem plerique, ut civium suorum amantissimum prædicant. *Sicyon* verò antea *Mecone* *c*, & prius etiam *Egialus* *d* dicta, in colle natura munito *xix.* aut *xx.* stadiis à mari condita fuit *e*. Pingendi fingendique, aliarumque id genus artium studiosi fuere *Sicyonii* & *Corinthii*. Agrum utriusque populi *h Nemea fl.* dirimebat. Romanis studuerunt in bello *Achaico* *Sicyonii*; & inde maximam agrî *Corinthii* partem obtinuerunt. *Calceis* usos fuisse *delicioribus*, quam viros graves deceat, notum est ex vulgato proverbio, quo *calcei Sicyonii*, pro

re parum virilis animi indice, usurpantur; Hinc de *Lyfiæ* oratione *Socrates*: *si mihi, inquit, Sicyonios attulissem calceos, non uterer, quamvis essent habiles, et apti ad pedem, quia non essent viriles.* De *Verris* crudelitate & improbitate in magistratum *Sicyonium* legatur oratio *Cic. Verrina* *vr. n. 44.* Postremo quum variis antè affecti cladibus essent *Sicyonii*, ipsam urbem terræ motus ad solitudinem & vastitatem redegit. Eadem, aut certe non dissimilis calamitas *i Helicem* perdidit, & *k Buram* *Achaicas* urbes, terræ motu aut fluctibus maris absorptas. *l Patra* quoque *Achajæ* urbs maritima non obscura fuit apud *Rhium* promontorium, post *Actiacam* victoriam *Romanorum* colonia. Hic *Cicero* liberum suum *Tironem* ægrotum reliquerat *f. Patra* quoque nobilitatæ sunt *D. Andrea Apostoli* martyrio. Ultra *Patras* in eodem litore versus Occidentem fuerunt *m Olenus* & *n Dyme* opida: & hanc ita dictam *Strabo* existimat, quod ultima sit in hoc *Peloponnesi* litore occidentali. E regione hujus litoris sita est *o Cephalaria insula*. Cæterum potentes fuere *Achæi* & fœdere juncti, quasi in unum corpus coaluere, ita ut per viginti annos scriba, & duobus prætoribus communiter, unoque senatu uterentur. Postea unum tantum prætorem habuerunt. Magnas igitur & illustres per *Græciam* res gessere, multaque civitates societatem cum iis & fœdus junxerunt. Tanta verò *Achæorum* fuit auctoritas, ut *Thebani*, post *Leuctricam* pugnam, arbitros eos elegerint controversiarum, quæ inter civitates erant: & *Italici* quoque homines post seditionem cum *Pythagoræis*, pleraque jura ab iis acceperint. *Achæorum* hoc corpus à temporibus *Pyrrhi*, ejusque in *Italiam* expeditione, ad *Philopœmenem* usque viguit. Quo tempore à *Romanis* callidè, *Achæis* invitis & frementibus, id demum solutum est.

H E K E L I I.

t S. Peloponnesius, olim *Apia* & *Pelagis* appellata.

v Ut Sophianus.

x S. Corancho, ut *Moletius* tradunt.

y S. Ephyre.

z S.

a Sinus Corinthiacus sive *Crissæus*. *b Lecheum* navale *Corinth.* *c Cenchrea*, *d Saronicus* sinus sive mare. *e Schœnus*. *f Sicyon*. *g Aratus* *Sicyonius*, *h Nemea fl.* *i Helice*, *k Bura*. *l Patra*. *m Olenus*. *n Dyme*. *o Cephalaria inf.*

Isthmo, olim clara opibus, post clade notior; cujus potentiam Romani cum vererentur, funditus everterunt. In *7 Elide* & *Olympia*, certamine Gymnico maxime nobilis; *9 Cyllene*, quod

Olympia.
Cyllene.

z S. ut *Strabo* Lib. XII. *Geogr.* p. 201. Tom. II. loquitur: *Non omnis hominis est Corinthum navigare.*

a Excrevit enim ope opportunitatis hujus situs in tantam potentiam, ut ne *Romana* quidem Urbi cederet, eratque fastus illius tantus, ut *Incolæ P. R.* Legatos injuriosius appellare, & fordibus quoque perfundere non dubitarint.

b *Sophiano* & *Recentiorib.* *Basilica* nominata

c Et *Telchinea*.

d S. *Egiala*, & *Tonia*.

e Ager ejus metallicis olim officinis & copioso *Olearum* proventu imprimis erat nobilitata.

f Hanc Urbem vocat *Strabo* insignem Lib. VIII. *Geogr.* p. 706.

BUNONIS.

y *Achajæ* in occiduo *Peloponnesi* litore proxima est *a Elis*, sive *Elea* & *Cauconia* dicta, inter illam *Arcadiam* & *Messeniam* sita. Ejus urbs primaria g idem nomen habebat, eaque ex aliquot pagis coaluerat.

b *Peneus* fl. per mediam fluebat urbem, *Persarum* metu muris cinctam. Postea tamen sine muris ex juramento *Ætolorum* ruita *b* erat; nemini enim nisi inermi regionem aut urbem illam licebat ingredi. Ad hanc usque *Elin* ex *Sicyone*, per mille & CC. stadia *Philonides* *Alexandri* cursor novem diei horis contendit: indeque tertiâ noctis horâ rediit sæpius. Patria fuit *c Phædonis* *Philosophi* *Platonis* amicissimi. Inde *hyssus* proveniebat *Judaicâ* præstantior: equis etiam abundabat *Elis*.

d *Olympia*, quæ *i* & *e Pisa* dicta, ad *Alpheum* fluvium, decem millia passuum ab ejus ostio recedebat. Sequimilliaro ab urbe templum erat *Jovis Olympii* *k*, pretiosissimis donariis locupletissimum. Quo in numero eminebat *Jovis* statua aurea, *Cypseli* munus *l*. Ejusdem item *Jovis* simula-

crum eburneum, summa arte à *Phidia* elaboratum. Cujus ea magnitudo erat sedentis, ut surgere, si vitam acciperet, non posset, quamvis altum ac magnificum templum id foret, ni capite percurrere teclum vellet. Hic quoque erat mira porticus, quæ septies eandem reddebat vocem, eaque de causa *ἑπτάφωνον* eam appellabant. Hic celebrati sunt ludi isti quinquennales, ad quos universa *Græcia* confluebat per *Olympiades*. *m*

e *Mela* à *f Cyllene* urbe *Mercurium Cyllenum* appellatum tradit; quem tamen alii à *g Cyllene* *Arcadiæ* monte maximo, in quo fingitur genitus, ita cognominatum volunt. At urbs *Cyllene*, hodie *Chiarenza* dicta, in orâ *Peloponnesi* occidua est apud promontorium *Araxum*. *Elidis* urbis erat navale, & commodus portus è *Sicilia* solventibus. Huc quoque à *Plinio* *n* collocatur *Cyllene* sinus, & promontorium *Chelonates*: *h Aulon* item; & *i Leprion* opida: & urbs *spatio*sa admodum *k Cyparissa*, cum sinu *l Cyparisso*.

HEKELII.

g Eaque non procul ab *Olympia*.

b Sicuti apparet ex *Virgilio* Lib. I. *Georg.* v. 59.

i Olim *Stephano* teste.

k S. *Olympici*.

l Quæ fortè ad ornatum Ludorum potissimum erat posita. Hunc morem enim *Romanos* imprimis observasse, ex *Emundi Frigellii* elegantissimo de *Statuis Illustr. Romanor.* Libr. c. v. discendum est.

m Hi *Ludi* autem instituebantur in honorem *Jovis* ab *Hercule*, qui *Augea*, *Elidis* Rege, superato, repurgatoque ejus stabulo in *Campis Olympia* vicinis juxta *Alpheum* Fluvium sacrum Certamen instituit, quod quinto quoque anno, vel sicuti ex *Interprete Lycophronis* apparet, quinquagesimo Mense celebraretur, idque eo consilio, ut in illo

Fff 2

certamine

a Elis. *b* Peneus fl. *c* Phædonis patria Elis. *d* Olympia. *e* Pisa. *f* Cyllene. *g* Cyllene sinus & *Chelonates* prom. *h* Aulon. *i* Leprion. *k* Cyparissa.

l Sinus Cyparissius.

Tegea.
Stymphalus.

quod Mercurium ibi natum arbitrabantur, insignis; unde *Mercurius Cyllenius*. & In *Messenia*, ⁿ *Messene*, ^o *Pylus*, unde Nestor ille *Pylus*, ⁱ *Corone*. In ^{*} *Arcadia*, ^λ *Tegea*, *Stymphala*.

certamine *Græcia* Juventus sese pentathlo, sive quinquertio exerceret, *castibus* scilicet, *Cursu*, *Saltu*, *Disco* & *Palestra*, iisque veluti meditationibus vero certamini præluderet. Huic certamini quinto die finis imponebatur, & Victor, qui *Olympionices* vocabatur, *Oleastro*, vel, uti *Aristoteli* placet, *Olea* coronabatur. Conf. *Caroli Paschalis* Lib. VII. c. v. p. 469. ubi de *More Græcorum* in *dandis Coronis victricibus* multa sunt legenda.

ⁿ Lib. IV. H. N. Cap. V. p. 51.

BUNONIS.

ζ In occidentali Peloponnesi litore sequitur ^a *Messenia*, quæ tamen in meridiem quoque magna sui parte se extendit.

^η ^b *Messene* urbs, regionis caput, eidem & populo nomen dedit *o*. Gravissima & diuturna Messeniis intercefferunt cum Lacedæmoniiis vicinis bella: in quibus enituit virtus prorsus heroica, & humana major, *Aristomenis Messenii*, qui deinde inter heroas cultus est. In bellis istis mentio quoque fit ^c *Ithomes*: quod nomen est montis, ad quem urbs ejusdem nominis. Hanc urbem Lacedæmonii anno belli istius vigesimo tandem in deditionem accepere, ac solo æquarunt. Post *Leuætricam* pugnam ab *Epaminonda* & *Thebanis* restaurata est. Verùm Messenii cum devicti, aliquoties à Lacedæmoniiis defecissent, ab iisdem in servitutem redacti sunt, pejusque servis habiti. Unde proverbium natum est: *Messena servilior*, in eos, qui alieno vivunt arbitrio *p*. Cæterum eadem prope Messenes ratio erat, quæ *Corinthi*. Utrique enim mons imminebat: illi quidem *Ithome*, huic verò *Aerocorinthus*; quæ loca ad tenendam Peloponnesum maximè oportuna erant, ut cornua adprehendum taurum. Itaque *Demetrius Phalereus* Philippum *Demetrii* filium non inconcinne monuisse traditur, ut bovem utroque cornu prehenderet, si eum tenere vellet: has nempe urbes duas, & vicinos montes signifi-

cans; taurum verò Peloponnesum.

^o ^d *Pylus* hæc Messeniorum erat sub monte *Ægialeo*, à *Pylo* *Triphylia* cccc. stadiis distans, cæteris, quæ erant, *Pylis* præstantior & antiquior: unde proverbium *q*: *Est Pylus ante Pylum*. *Neleus Nestoris* patertres tenuit *Pylos*, ut *Pindari* habet *Scholias*. Hæc Messenia à *Neleo* condita putatur: unde & *Neleia* dicitur. *Nestor* autem *Pylus* cognominatus vel à *Triphylia*; vel à tribus istis, quæ eum sibi ascripserunt. Hanc Messeniorum *Pylum* dirutam ante, *Athenienses* in bello Peloponnesiaco instaurarunt, & tenuerunt annos xv. magno cum suæ civitatis bono, *Lacedæmoniorum* incommodo gravissimo. ^e *Sphaæteriam* etiam, quæ & *Sphagia* dicitur, vicinam huic litori insulam occuparunt, in eaque trecentos *Lacedæmonios* obsessos fame & ferro absumserunt, aut in deditionem acceperunt; quacumque nobilitata insula est. Ira enim comparatum est, ut, quæ antè loca obscura fuerunt & ignota, ex aliquo hominum casu & fortunæ momento, fama celebrentur.

^f ⁱ *Corone* hodie *Coron*, sub *Thematia* monte, *Thebanorum* colonia; ubi *Jupiter* & *Apollo* omnium morborum *Averrunci* colebantur, in *Messenia* orâ maritimâ est: unde vicinus sinus nomen traxit; qui idem ab universa hæc regione *Messeniacus* dicitur, in quem influit *Pamissus* fluvius, qui idem *Pamissus* & *Panyssus* aliis scribitur; hodie vulgo *Pirnaza* ^r dicitur, eorum maximus, qui intra *Isthmum* sunt. Sinus iste hodie *Golfo de Coron* vulgò nuncupatur. Porrò in eodem *Messenia* litore est ^b *Methone* urbs, hodie *Modon*, *Mutune* & *Moitune*, clarissima nunc & præfecti sedes. Una earum septem urbium est, quas *Agamemnon* per legatos *Achilli* promittebat. *Menelaus* enim *Spartæ* Rex hanc quoque tum possidebat regionem. Bello *Actiaco* *Antoniano* *Agrippa*, primo navium appulsu, hæc potitus est urbe, & *Bocchum* *Maurusiorum* Regem *Antonii* partes sequutum, hic captum, interfecit.

^a *Messenia*. ^b *Messene* urbs. ^c *Ithome* mons & urbs. ^d *Pylus*. ^e *Sphaæteria* ins. quæ & *Sphagia*. ^f *Corone* sinus *Messeniacus*. ^g *Methone*.

phalus, * *Mantineia*, & v *Megalopolis*: Polybii patria. ξ In Mantinea. Megalopolis.
Laconia.

terfecit *f*. In eadem ora erat *a* *Asine*, unde *b* *Sinus Asinaeus*; *c* *Helos* item, & promontorium *d* *Acritas*; *e* *Tomæus mons*, qui à cultro tonforio *i*, cuius similitudinem habere dicitur, nomen traxisse videtur; *f* *Coryphasium* promontorium *v*. Plura præterea memorantur hæc opida; *g* *Cardamyla*, *h* *Pheræ*, *i* *Thuria*, *k* *Gerenia*; unde *Nestor Gerenius* Homero & Poëtis, ut à *Pylo Pylus* dicitur.

BUNONIS.

* *Arcadiam* Peloponnesi regionem mediterraneam Peloponnesiacæ gentes undique cingunt. Montosa est, montiumque *Arcadiæ* maximus *Cyllene*, Mercurii incunabulis celebris.

λ *Tegea* seu *Tegæa*, è novem pagis composita, habitata est fortibus & bellicosis viris: itaque & *Lacedæmonios* quandoque armis vicerunt; & in eas, quas in ipsos paraverant, catenas aliquando *Lacedæmonios* compegere, & cum vicinis *Pheneatis* eadem lege, & fortuna bellum diuturnum composuerunt, quo cum *Albanis Romanis*, interventu nempe singularis certaminis trigeminorum ab utraque civitate. Hic ossa *Orestis*, gigantis inventa sunt, *Solino* teste, *Olympiade* 58. *Tegeæ* quoque vixit *Aripharchus* Poëtæ *Euripidis* synchronos; qui *tragœdias* scripsit 70. vixitque annos 80. x. *Stymphalus* urbs est ad *Stymphali* montis radices, *Tegeæ* proxima. In vita *Iphicratis* ejus fit mentio *y*. Vetus illa periit, ex nova *Hadrianus* Imperator aquas *Corinthum* deduxit: *Stymphalus* mons *Herculeo* labore notus est. Est & *Stymphalus lacus*, qui ex eodem monte profluens, mutato nomine deinde *Erasinus* dicitur. z

μ *Mantineia*, ex quinque pagis quasi conflata, *Megalopoli* proxima, nobilitata est *Epaminonda* *Thebani* alterâ de *Lacedæmoniis* partâ victoriâ, qui gravissimè in pugna vulneratus æquissimo deinde animo exspiravit. Cæterum *Mantinenfes* urbem hanc in gratiam *Antigoni* *Macedonis* *Antigoniam*

appellarant: quod nomen longè post sustulit, & pristinum revocavit *Hadrianus* Imperator Rom.

v *Megalopolis* *Arcadiæ* urbs primaria; *Epaminonda* consilio condita, quo tempore is *Lacedæmonios* ad *Leuctra* vicerat. Muro cincta urbs ab initio non videtur.

ξ *Laconica* in meridionali Peloponnesi litore attingit *Messeniam*; quæ tamen & orientalem ejus bonam magnamque partem complexa est; hodie *Zaconia* five *Sacania* dicitur *a*. *Lacones* in rebus agendis lunam observabant, nec prælium, nisi in plenilunio, ex *Lycurgi* instituto inibant.

HEKELII.

o *Casfaldo* hodie dicitur *Mattagia*, aliis *Moseniga* & *Nisn* scribitur quoque frequenter per simplex *i*.

p Vid. *Erasm.* Chil. II. Cent. IX. *Adag.* xx. p. 488. col. a.

q Ap. *Erasmum* Chil. II. Cent. VIII. Ad. XLV. col. a. & *Manutium* in *Adag.* p. 704. col. a.

r Atque *Straboni* *Amathus*.

s Incolæ à vicinis dicti sunt *Aposphendonei*, i. e. fundarum telis pulsi. Est & *Methone* Urbs *Thracia* & littoralis *Peloponnesi*.

t Sutorio.

v Hoc *Niger* Geographus *Cabo Junchi* nuncupat. Est & *Coryphasium* parva *Laconum* Regio, *Pylo* propinqua.

x Est etiam *Tegea* in *Cretâ* à *Talshybiâ*, *Stephano* referente, condita.

y Ab hac Urbe *Minerva* dicta est *Stymphalia*, quod Templum in ea habuit.

z Ab hoc Lacu *Stymphalida* *Avus* appellata sunt, quæ tantæ magnitudinis fuisse dicuntur, ut *Solis* radios obumbrarent, omnemque *Arcadiam* devastarent, donec ab *Hercule* ænei crepitaculi sonitu pellerentur.

a Olim dicta est *Hecatompolis*, à numero np. centum Civitatum, quarum omnium Caput fuit *Lacedæmon*; alio nomine *Sparta*, & ob severam *Disciplinam rigida* appellata.

Fff 3

BUNO-

a *Asine*. b *Sinus Asinaeus*. c *Helos*. d *Acritas*. e *Tomæus mons*. f *Coryphasium* prom. g *Cardamyla*. h *Pheræ*. i *Thuria*. k *Gerenia*. l *Arcadia*. m *Tegea*. n *Stymphalus* urbs, mons, & lacus. o *Mantineia*. p *Megalopolis*. q *Laconica*.

Lacedæmon.
Leuctrum.
Amyclæ.
Argos.

Laconica, ° *Lacedæmon*, totius Græciæ quondam potentissima, eadem & *Sparta*; ° *Leuctrum*, ° *Amyclæ*. In ° *Argia*, ° *Argos*, Hippium cognomine, templi Junonis, unde *Juno Argiva*,

BUNONIS.

° *a* *Lacedæmon* urbs sine mœnibus ad *Eurotam* fl. fortitudinis, patientiæ & continentiæ laude nobilis, aâ has enim maximè virtutes *Lycurgus* legislator instituit & legibus suis eos formavit *b*. Apud eosdem tamen *furtum* non modo permittitur; sed & commendatum fuit. Ad *b* *Eurotam* fluvium exercere se *Lacones* soliti sunt de cursu, & id genus laboribus. In sinum *Laconicum* se effundebat *Eurotas*, ad quem in litore erat ° *Gytheum* sive *Gythæum*, navale *Laconum* & urbs *c*. Eam *L. Quintilius* obsidem oppugnatamque in deditio nem tandem accepit. *Lacedæmoniorum* classem hinc subductam incendere parabat *Themistocles*; quod tamen consilium ejus, ut parum honestum, repudiarunt *Athenienses*, auctore *Aristide*. Ab hoc opido ad *Cretam* insulam certissimus cursus est. Non longè a *Gythæo* ° *Tanarum* abest promontorium, longissimè in Meridiem procurrens, in eoque ejusdem nominis opidum cum templo *Nepituni*. Ad hoc promontorium, altissimis specubus & cavernis hians, inferorum aditum statuebant poëtæ: ibique *Orpheum* ad regna *Ditis* descendisse fingebant, repetitum conjugem suam *Eurydicem*. Alterum *Laconicæ* promontorium ° *Malæum*, *Μαλέα*, *Μαλέα* *Cretæ* insulæ obversum, longissimè in mare procurrit. *Malæam* etiam vocant, & *Malæam* hodie *Capo Malio*. Navigantibus ob ventorum sævitiam, ac maris iras periculosum est hoc mare. *Corcyraei* in bello *Persico* *Xerxis* classem suam *LX.* navium ad *Tanarum* & *Pylum* continebant dolo malo, eventum belli speculantes, & feliciori parti se vendituri. Ad Græcos autem hanc afferebant excusationem, ventis prohibitos *Malæam* superare non potuisse. ° *Sinus* inter *Malæam* & *Tanarum* *Laconicus* appellatur *d*. Ad eundem sinum, eo situ est ° *Cythera* insula, hodie *Cerigo*, cum ejus no-

minis opido & portu, ut, qui eam teneat, facillimè *Laconicam* infestare inde queat °. Itaque *Chilon* olim *Lacedæmonius*, unus è septem Græciæ sapientibus, latius esse civitati *Spartanæ* dicebat, illam insulam fluvibus obrui, quam existare incolumem. Neque quiquam rectius *Xerxi* suadere poterat *Demaratus*, ipse *Laco*, quam ut Rex eam insulam occuparet, *Lacedæmonios* territans, eosque à cæteris Græcis averrens

° *b* *Leuctrum*, *Leuctrorum* Bœotiorum colonia ad *Tanarium* promontorium est: de hac urbe perpetuo contenderunt *Lacedæmonii* & *Messenii*: De qua re vid. *Pausanias*. *f*

° *i* *Amyclæ* eo fuerunt situ, quo hodie *Vordonia* est; vel non longè inde, *xx.* stadiis à *Sparta*, *Castore* ac *Polluce* *g* celebres: olim *Limna* dictæ.

° *k* *Argia*, hodie *Romania*, inter *Arceadiam* & mare *Ægæum* *Argolis* quoque dicitur ab

° *l* *Argo* urbe primariâ, per quam *m* *Inachus* amnis fluit: unde porrò *Argivi* populi appellati sunt. *Argos* hoc cognominatum est *Hippium*, ab equis, qui generosi & multi inde proveniunt. *Pyrhus* *Epiri* Rex urbem hanc oppugnans, occisus est jactâ *vetulæ* cujusdam manu in caput ejus tegula. *Argos* societati corporis *Achaici* deinde se inferuit; & cum cæteris venit in potestatem *Romanorum*.

HEKELII.

° *b* *Chilonis* unius ex illo incluto *Sapientium Græciæ* numero Patria fuit dulcissima.

° *c* Hanc Urbem *Hercules* & *Apollo*, depositis eò loci similitudinibus, communi opera condidisse dicuntur.

° *d* *Ptolomæo* *Laconicus*, *Castaldo* autem *Golfo de Colochina* appellatur.

° *e* Hæc insula nonnullis, *Plinio* imprimis, quondam vocata est *Porphyris*, sive, ut placet

° *a* *Lacedæmon*. *b* *Eurotas* fl. *c* *Gytheum*. *d* *Tanarum* prom. & op. *e* *Malæum* prom. *f* *Sinus* *Laconicus*. *g* *Cythera* ins. cum op. *h* *Leuctrum*. *i* *Amyclæ*. *k* *Argia*. *l* *Argos*. *m* *Inachus*.

Argiva, vetustate & religione percelebre; ^v *Nemea*, ^φ *Myce-*
na, ^x *Nauplia*, ^ψ *Træzen*, fide societatis Atticæ illustris; ^ω *E-*
pidaurus, Æsculapii templo inclyta.

Nemea.
Mycenæ.
Nauplia.
Træzen.
Epidaurus.

et *Eufathio*, *Porphyrusa*. *Bordonius* in suo *Insulari Opere* eam & *Schotheram* vocatam esse scribit.

f Est & *Leuſtrum Laconica* & *Arcadia* urbs, quod probè observandum est iis, qui ejusmodi Loca Synonymica peræpe solent confundere.

g Quorum Patria dicuntur fuisse.

B U N O N I S.

v ^a *Nemea* *Νεμέα* in Mediterraneis, inter *Cleonas*, & *Phliuntem*, interque *Argos* & *Corinthum* sita est. Hic locus erat, in quo *Argivi ludos* celebrare soliti, ^b *Nemæa* digtos, in honorem *Herculis*, qui leonem ibi immanem occidisse dicitur *h*. Tres igitur in Peloponneso fuerunt totidem certaminum publicorum sedes. ^c *Isthmia* prope *Neptuni* templum, in Isthmo celebrata: ^d *Olympia* in *Elide*, ad hanc urbem item cognomen in *Argolica*.

φ ^e *Mycenæ* *Argo* urbi vicinas tenebat *Agamemnon*; sicut *Spartam* frater ejus *Menelaus*. Funditus autem deletæ sunt *Mycenæ*, ut ne vestigium earum superſit. In *Myceno* agro ^f *Lerna* palus est; in qua *Hydræ* fabulantur fuisse. In eandem fordes & purgamenta urbium suarum solebant deferre accolæ. Unde proverbium: *i Lerna malorum*. ^h

x ^g *Nauplia*, hodie *Neapoli di Romania*, olim *Argiæ* regionis navale & opidum maritimum, nunc regionis caput, & præfecti *Turcarum* sedes est: ad hunc portum *Ægyptii* olim cum *Danao* appulerunt.

ψ ^h *Træzen* in litore *Argolico*, quod *Orientem* respicit, è regione *Athenarum* trans *Saronium* sinum sita, olim *Neptuno* sacra erat; indeque & *Posidonia* *m* dicta est. Huc *Athenienses*, adventante cum innumerabili multitudine in *Græciam* *Xerxæ*, conjuges liberosque suos miserunt, ut ipsi tanto animosius dimicarent in hostem, ex mœnibus ligneis, id est, navibus, sese defensuri. *Træzenii* quoque benignè acceptos

Athenienses omni humanitate complexi, debitisque officiis ac studiis prosequuti sunt.

ω Inde non longè aberat ⁱ *Epidaurus* in *Argiæ* litore orientali, apud *Spiræum* promontorium, & sinum *Saronicum*, montibus undique aut mari cincta. *Æsculapius* ibi omnis generis morbos sanare creditus est: & tabulæ in templo ejus suspensæ indicabant, quo quisque morbo liberatus foret. *Romani* quum pestilentia laborarent, *Sibyllinorum* librorum auctoritatem secuti, communem illum *Græculæ* gentis medicum, missis legatis, sub anguis specie latentem, in *Italiam* abduxerunt, eique in *Tiberis* insulam ingresso, eodem loco ædem *Æsculapio* statuerunt. Cæterum præter ista, obscurioris famæ in *Argia* opida erant. ^k *Tiryns*, ^l *Asine*, ^m *Orneæ*, ⁿ *Hysia*, ^o *Hermione*, unde brevis ad inferos descensus esse dicebatur. Huic vicinum erat ^p *Scyllæum* promontorium, à *Scylla* ita dictum, quod in mari à *Minoë* submersa, cui patriam *Nisæam* prodiderat, ibi ejecta tandem & sepulta foret. Promontorio huic adjacet ^q *Calauria* insula parva, *Neptuni* asylo olim celebris. In illo *Neptuni* templo *Demosthenes* *Atheniensis* interit. Fuit & *Amphictyonum* quidam hic conventus VII. urbium.

H E K E L I I.

^h Quamquam sunt qui *Ludos* hos in honorem *Archemori*, *Lycurgi*, *Nemææ* Regis, *Filioli*, quem cum *Hyppisyle* nutrix *Argivis* *Langiam* Fontem ostensura in gramine deposuisset, serpens è proximis *Virgultis* arreptus interfecit, potius institutos velint.

ⁱ Apud *Erasmum* *Chil.* l. Cent. III. *Adag.* XXVII. p. 92. col. a. atque *Manutium* in *Adag.* p. 130. col. a.

^k Pro *Malis* plurimis ac simul in unum congestis, seu accumulatis.

^l *Sophiano*.

^m *Sraboni* ac *Pausania*, sed *Stephano* aliisque *Taronia*, *Aphrodisia*, *Apollonia* & *Anthanis*.

a Nemeæ. b Nemæa. c Isthmia, & d Olympica certamina. e Mycenæ. f Lerna pal.

g Nauplia. h Træzen. i Epidaurus. k Tiryns. l Asine. m Orneæ.

n Hysia. o Hermione. p Scyllæum prom. q Calauria inf.

CAP. VIII.

De Hellade seu Græcia proprie dicta, & Thessalia.

I.

Græcia proprie dictæ limites.

Peloponneso angusto tramite seu Isthmo annectitur regio, quæ *Hellas* Græcis, Latinis *Græcia proprie dicta*, est. Limites ab *Occasu* habet Acheloum amnem, quo ab Epiro submovetur; à *Septentrione* Othrym & Oetam montes, quibus à Thessalia dirimitur; ab *Ortu* mare Ægeum: à *Meridie* Saronicum Corinthiacumque sinus, & in medio utriusque Isthmum, qua Peloponneso adhæret. ¹

II. Par-

REISKII.

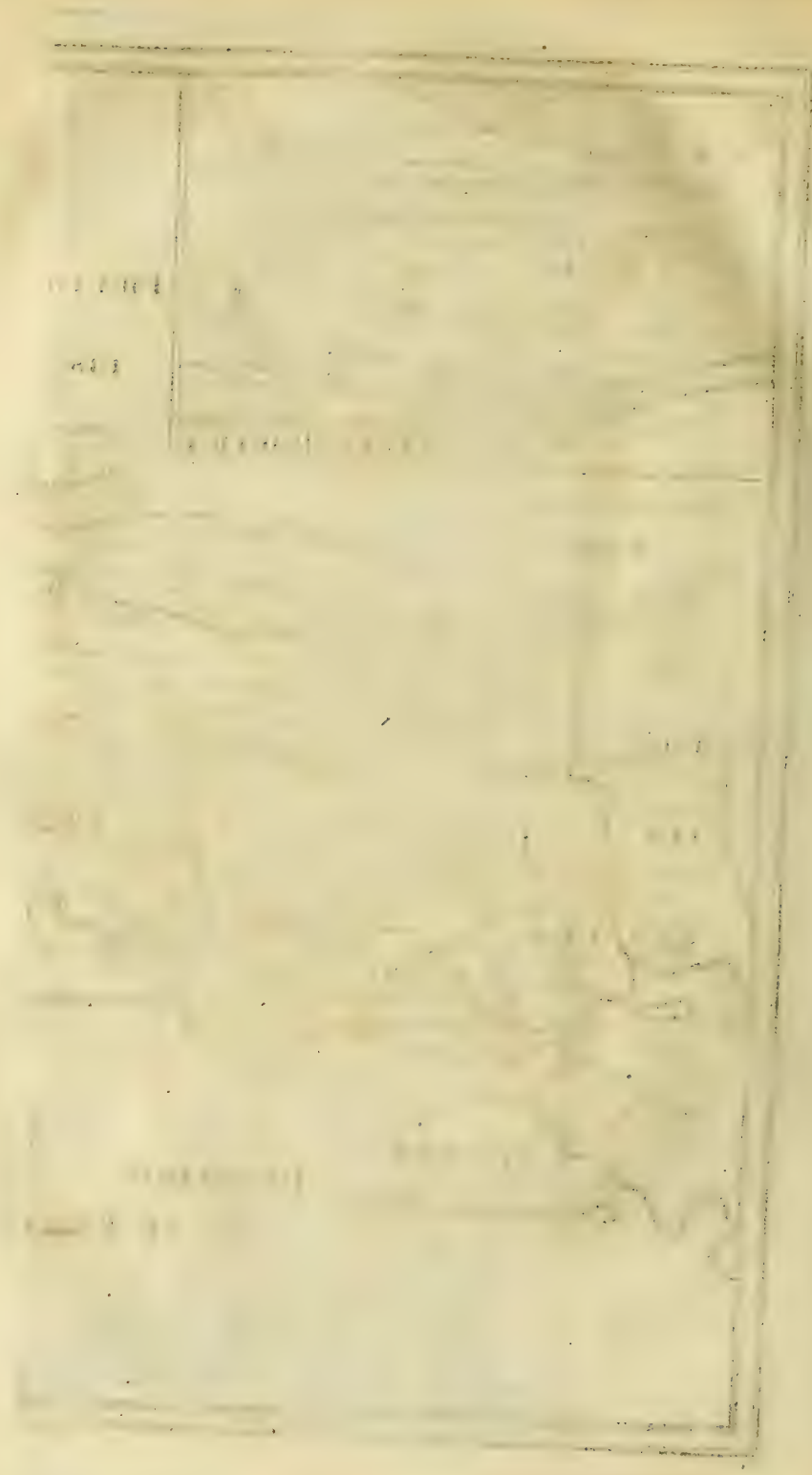
¹ a *Hellas* & Græcia, si Græcos veteres Romanosque consulas, aut totam, quousque patuit, regionem significat, aut hujus partes singulas, & unam ex his præcipue: Totam supra vidimus, nunc partem videbimus, quam Romani Græciam proprie dictam, Ptolemæus Achajam, Plinius in Epist. Lib. VIII. meram Græciam nuncuparunt. Hellas ergo ista amplam observationum segetem præbet, instituto tamen nostro minus congruam: Cui enim non Hellas dicta ex communi veterum Scriptorum elogio innotuit? ^b Achaia porro ex ætate C. Cæsaris Augusti ac Imperatorum succedentium usu & consuetudine latius excurrit, quam arctior ex sensu Ptolemæi Græcia, eaque aut proprie aut specialius dicta: Hæc quippe in Macedonia Diœcesi primum occupat locum, & in Notitia Imp. Rom. proconsularem facit provinciam, cui vetus Græcia cum Locris, Phocide, Attica, Bœotia, totaque Peloponneso suberant. Metropolim vero ^c Corinthum habuit, urbem opibus emporioque florentissimam, sed ob motus Achaicos, quos consilaverat, per L. Mumium Consulem Rom. A. V. C. 608. captam & ignibus deletam. Sic Turcica Corinthus hodierna Turcis diffugientibus A. 1687. in cineres redacta, cum *Acro-Corintho*, castro proximo & castello ad sinum

Arcadicum fructo, quod *Tornesum* nominant, *Salonaque* amplissima urbe, in ^d Venetam ditionem venit. Paulo antea duce Maurusino ^e *Patra*, hisque vicina duo castella munitissima (Dardanellas nominant) Moliecrus atque Rumelia, & ^f *Lepantus* sive Naupactus in potestatem eandem Republicæ concefferunt: Tandem etiam ^g *Athensæ* (Setinis nunc dicta) cum agro univerto; Unde postea in *Eubœam* insulam sive Nigropontum cuncto impetu irrueretur, licet res ea non ex voto successerit. Urbs alias ea quæ barbarium Græcarum omnium facile prima, 22000. hominibus habitari fertur, 15000. Græcis, 6000. Latinis, 1000. Turcis: Sic Tavernier part. I. cap. 8. Perdu Val part. II. Geogr. & Sponius in suo Itinerario recensent: Sed quorsum delabimur? ^h *Thessalia* nos ad sese vocat: Hæc Strabone teste Lib. IX. variis quondam nominibus notata, optimum in bellis equitatum aluit: Regem etiam Deucalionem, Græcarum gentium parentem, cujus ætate diluvium totam Græciam oppressit Anno post Israëliticam ex Ægypto migrationem tertio, uti Petavius conjectat. Quod si Notitiam Imp. Rom. præfidiis erit, hæc provincia præfidiis erit, suo præfidi subjecta, & finum ad Maliacum, ubi Thermopylæ jacent, producta: caput habuit ⁱ *Larissam*, hodieque habet veteri Episcopatu celebrem:

A quo

a *Hellas* duplex. b *Achaja* duplex. c *Corinthus*. d *Ab Venetis* capta. e *Patra*. f *Cum Dardanellis Lepantus*. g *Athenæ*. h *Thessalia*. i *Larissa*.

II. Partes seu regiones Græciæ sunt; *Ætolia*, *Doris*, *Locris Ozolea*, *Phocis*, *Megaritis*, *Attis* seu Attica, *Bœotia*, & *Locris Epicnemidia*.

Partes Græciæ.

III. Urbes claræ fuerunt; *Ætolorum*, *Chalcis*, & *Calydon*, *Olenus*. In *Doride*, *Bojum*, *Cytinium*, *Pindus*.

Urbes Ætolia Doridis.

In

A quo Heliodorus maluit imprudenter discedere, quam fictos Theagenes & Cariliæ amores recantare. Huc ad hanc urbem sese fuga Turcicus Seraskier recepit, Thebisque (quas Stives nuncupant) numerosius imposuit præsidium, cum Veneti ex Attica subjugata A. 1687. excursiones validissimas iterarent. Sed quid in hanc rem plura tum de partibus quatuor, nempe Thessalia speciatim dicta, Pelasgia, Magnesia Phthiotide, tum de urbibus singulis? Partes illæ à Suida tetrarchiæ, nec iisdem nominibus appellantur.

BUNONIS.

Ætolia ab Acheloo flumine incipit, & à Locris Ozolis Eveni fl. ostio separatur. Utraque regio maritima est, neque magnis admodum spatiis porrecta.

Chalcis ad Campylum fl. est, inter Calydonem urbem ad Austrum; & Callidromum montem ad Boream ad Coracis montis radices.

Calydon Ætolia urbs princeps ad Evenum fl. à cujus ostio septem millia passuum jacet in Boream. Inde fretum Calydonium minus mille passuum latitudine, inter Rhium & Antirrhium promontoria, in ora sinus Corinthiaci intercedit. Ab urbe ista *Silva Calydonia*, & *aper* appellatus est, quem *Meleager* interfecit.

Olenus inter Calydonem & Chalcidem ad Evenum fluvium est, ejusdem rudera tantum superesse tradit Strabo *Capella Olenia* inter astra à Poëtis locata est, quam Jovi lac præbuisse fabulantur. Cæterum Ætoli potentia & armorum studio plurimum olim valuerunt, & res bello magnas gesserunt, non contra Græcos modò, sed & Romanos, socios antè & fœderatos. Itaque victi tandem in potestatem eorum venèrunt; & Atheniensium Rhodiorumque precibus pacem impetrârunt. Ferocia tamen eorum

PART. II.

a Ætolia. b Chalcis. c Calydon. d Fretum Calydonium. e Silva Calydonia. f Olenus. g Doris. h Bojum.

graviter castigata est, principibus in Latomias conjectis.

Doris à Septemtrionibus Othry continetur monte; à Meridie Ætolos & Locros habet finitimos; & ab Ortu Phocenses.

Bojum vel *Bojon* haud longè à *Cytinio* abest. Reliqua hujus regionis opida minus clara sunt. Præter hos in Achaja Dores, alii ejusdem nominis fuere in Thessalia ad Sperchium flumen: item alii in Asia minori, quorum Halicarnassus. Cæterum *Dores* naturâ erant loquaces. Unde adagium: *Doribus Doricè loqui*. Sed & *Dorica musa* proverbium apud Aristoph. in Cleonem dicitur, qui non aliud genus harmoniæ dixerat, præter Doricæ; alludens ad *Δῶρον*, *munus*; munerum avidum eum significans.

HEKELI.

Stephanus dicit, hanc Regionem in tertio Sinu Europa esse sitam, & *Epiro*, *Acarmania* & *Locris* finitimam, ab Ætolo, *Martis* Filio, sic dictam.

Ab hac Urbe fluere *Acheloum* inter *Geographos* constat.

Hanc Urbem cum cæteris Ætolia Urbibus hodiè in ruinis jacere ex *Magini* Part. II. *Geogr. Ptolem.* fol. 172. fac. b. discendum est.

Oenei Pater.

Vid. *Ovidius* Lib. III. *Metamorph.* Fab. VIII. seq.

Lib. VIII. *Geogr.* p. 707. addens loc. cit. p. 703. quod præter hunc *Olenum Melas*, magnus Amnis labatur.

Notandum autem, quòd hæc *Capella*, alias *Amalthea* dicta, dicatur *Olenia*, non ab *Oleno Ætolia*, nec ab *Oleno Bœotia*, ab *Oleno*, *Vulcani* Filio, aliàs ita denominatâ, sed ab *Oleno*, *Achaja propria* oppido, quod non procul à *Parris* & *Araxo* Promontorio distat. Ibi enim *Jovem* à lacte *Amaltheæ*

Ggg

Capra.

Loeres sum.
Phocensium.
Lyraia.

In ^a *Locris Ozolis*, ^b *Naupactus*, quæ nunc *Lepanto*, Turcarum clade illustrata. In ^c *Phocide*, ^d *Anticyra*, ^e *Cyrrha*, ^f *Pythia*, ^g *Delphi*

Capra, quæ inde dicta *Olenia*, nutritum atque educatum ferunt.

^h *Ætolia* Populos, Oppida ac Fluvios denominavit *Plinius* Lib. IV. H. N. cap. II. p. 50.

ⁱ Appellata autem est hæc Regio *Doris* à *Doro*, *Neptuni* & *Alopes* Filio, ex quâ Regione qui originem traxerunt, quâcumque in parte Terrarum confederint, *Dores* appellati sunt. Est & *Doris* Urbs Doricæ Regionis.

^k Apud *Erasm.* Chiliad. IV. Cent. x. Adag. LXII. p. 835. col. b.

^l Vid. eundem *Erasmum* Chil. II. Cent. v. Adag. XLV. p. 412. col. b.

BUNONIS.

^m *Locri Ozoli* vel *Ozola* *Ætolis* contermini, circa fauces sinus *Corinthiaci* incoluerunt; ab ortu finitimos habuerunt *Phocenses*.

ⁿ *Naupactus* vel *Naupactum* in orâ sinus *Corinthiaci*, apud ejus fauces, & *Antirrhium*; à navibus ibi fabricatis five compactis dictum esse *Strabo* auctor est. Hodie præfecti Turcarum sedes est. Victoria maritima, qua Turcæ superiori seculo loco hoc victi, denuo nobilitatum est *Naupactum*. In eadem regione erat quoque ^o *Amphissa*, magna ac nobilis urbs, utrimque montibus inclusa; ab *Amphictyonibus* everfa. Habebat arcem, in qua *Palladis* simulacrum *Trojâ* delatum fuerat positum. ^p

^q *Locris* versus Ortum contermini fuerunt *Phocenses*, quorum regio ^r *Phocis* Sinum *Corinthiacum* habens ad Meridiem.

^s *Anticyra* seu *Anticyrrha* ad sinus istius litus inter *Crissam* & *Siphas* est, & *Phocica* cognominatur. Est quoque *Anticyra* ad *Oëtam* montem, & sinum *Maliacum*: utrobique nascitur helleborus. Unde adagium ^t in amentes ortum: *Navigat Anticyram*. *Plinius* ^u scribit helleborum, candidum præsertim, in tam promiscuo fuisse usu, ut plerique studiorum gratiâ ad pervidenda acrius, quæ commentabantur, id sæpius sumpti haberint: ut *Carnades* responsurus *Zenonis* libris. *Drusum* quoque constat hoc

medicamento liberatum comitiali morbo in *Anticyra* insula. *Plinio* igitur & *Agellio* *Anticyra* est insula. *Strabo* lib. IX. Geogr. duas commonstrat *Anticyras*, & in altera quæ sit post *Crissam* opidum helleborum nasci: in altera ejusdem nominis, quæ sit ad sinum *Maliacum*, & *Oëtam* montem, optime temperari: Atque in eam quam plurimis è regionibus adnavigari p sanitate gratiâ. *Pausanias* lib. ult. scripsit, supra *Anticyram* montes esse magnoperè petricos, in his copiose provenire helleborum, nigro purgari alvum, albo vomitum cieri, ac superiora corporis purgari.

^v *Cirra*, *Cyrrha*, five *Cirra* ad *Par-nassi* montis radices ^w, *Delphorum* navale ad *Crissæum* *Corinthiacum* sinum est, à *Delphis* IX stadia in Austrum distans. Hinc *Apollo* *Cyrrheus* appellatur.

^x *Pythia* vel *Pythos* urbs *Delphis* proxima erat: ubi *Pythia festa* r celebrata, ob *Pythonem* serpentem ab *Apolline* interfectum; ex quo *Apollo* *Pythius* cognominatus est.

^y *Delphi* XII. millia passuum à *Crissa*, & X. à *Cyrrha*, etiam nunc *Delfo*, non tantum *Oraculo* & templo isto *Apollinis*; sed etiam *Amphictyonum* collegio olim fuerunt insignes. Quamquam *Strabonis* ætate utrumque exhaustum erat. ^z

HEKELII.

^{aa} *Stephanus* dicit, *Amphissam* etiam *Armenia* Regionem esse.

^{bb} Apud *Horatium* Lib. II. *Serm.* Sat. III. v. 16. in *specie* in *Stoicum* quendam insanum & mentis morbo laborantem; in genere autem, sicuti ex *Erasmo*, Chil. I. Cent. VIII. Adag. LII. p. 232. col. a. videre est.

^{cc} Lib. XXV. c. v. p. 457. & ex eo *Gellius* Lib. XVII. N. A. c. xv. p. 565. seq.

^{dd} *Θεραπεύς χάριν.*

^{ee} Ubi *Apollo*, qui dictus hinc *Cyrrheus* à *Seneca* in *Hercule Oëteo*, olim religiosissimè colebatur.

^{ff} H. e. *Ludi Apollinares*

^{gg} Vid. eund. *Strabon.* M. Lib. IV. Geogr. p. 341.

BUNO-

a *Locri*. b *Naupactus*. c *Amphissa*. d *Phocis*. e *Anticyra* opidum & *Anticyra* insula helleboro nobilis. f *Cyrrha*. g *Pythia*. h *Delphi*.

phi sub monte ξ Parnasso, clarissimum quondam in terris oraculo Apollinis opidum. In \circ Boeotia π Orchomenum, Boeotiorum,
 ρ Thespia, σ Lebadea τ Chæronea Plutarcho clara, υ Plataea,

BUNONIS.

ξ Imminebat Delphis α Parnassus ι mons biceps, sedes & domicilium Musarum Poëtis; quorum ingenis ille vel maximè nobilitatus est υ . Ab eo monte partes quondam avulsas exercitum Gallicum obruisse ferunt, quem ad diripiendum templum Delphicum ducebat Brennus. In eadem regione erat β Helicon mons, celebritate non inferior Parnasso. Nam & in eo monte domum quasi statuebant Musarum priisci vates: adeoque ab eo ipsas Heliconiades vocabant α . Prope Delphos quoque ponitur δ fons Castalius γ . Ad litus istius sinus etiam erat δ Crissa opidum celebre; unde nomen traxit non modo ϵ Campus, sed & Sinus Crissæus, qui & Corinthiacus dicitur, inter Phocidem & Peloponnesum interjectus. Cæterum Phocenses, aliquando in prælium contra Thessalos α ituri, mulieres liberosque suos in unum locum congestos comburendos illico mandarunt custodibus; ubi ipsi à Thessalis fuerint victi; quod consilium & mandatum ipsæ quoque approbarunt mulieres. At quum victoriâ potiti essent Phocenses, non adimpletum fuit consilium istud. Ex ea deliberatione natum est proverbium α : Phocensium β desperatio; de stulto & infano consilio.

\circ Phocidem ab Ortu attingit Boeotia, Aonia prius & Ogygia dicta; Atticæ etiam & Thessaliæ contermina est.

π Orchomenum sive ϵ Orchomenus Chæroneæ urbs vicina, adhuc Orchomeno dicitur; olim ibidem erat templum Charitibus, h. e. Gratiis ab Eteocle dicatum, ditissimum, cui Thebani tributa pendebant. Ejus solum aliquando à talpis fermè totum eversum est.

ρ Thespia sive θ Thespia infra Heliconem montem ad sinum Crissæum fuerunt structæ, Platæis finitimæ & Musis consecratæ, quæ inde etiam Thespiades dictæ ϵ . Fons ibi erat δ , in quo Narcissus se visum a-

mavit perditæ. Glycerium insigne Thespiensium scortum tabulam β Cupidinis, multis talentis æstimatam, à Praxitele sibi donatam, civibus suis dono dedit. In agro Thespiensi ad dextram Heliconis, 40. ab urbe stadiis, loco aspero & sublimi ι Ascra fuit sita, Hesiodi patria. ϵ

σ Lebadeia, sive κ Lebadea Chæroneæ finitima, nunc Badia dicitur. In ejus agro nullæ reperiuntur talpæ, Plinio teste. Ad eam antrum fuit ι Trophonii. (* Ex hujus urbis nomine factum est hodiernum Græciæ propriæ nomen quæ LIVADIA dicitur.)

τ Chæronea in finibus Phocidis ad Cepheum fl. Plutarcho γ patria, hoc tempore jacens, nomen antiquum retinet. Ad eam urbem Athenienses à Philippo Macedonum Rege superati, magnaue clade affecti, magnis opibus exuti sunt. η Chæronea huic urbi finitima est, hodie Corone, ad quam Agésilæus vicit Thebanos, Athenienses eorumque socios.

υ Plataea, sive Plataea apud Citheronem montem, ad Asopum fl. inter Thespias & Thebas, olim urbs celebris β . Ad eam Mardonius, Persici exercitus dux, à Græcis Pausaniâ duce acie victus, cum florentissimis Persarum copiis occubuit ι .

HEKELII.

ι Idem prius Larnassus dictus, quod Larnax, Id est, Arca Deucalionis, illuc appulisset.

υ Hodie Castaldo dicitur Parnaso, & Sophiano Liacura.

α Vocatus autem est Helicon ab Helicone, qui ibi cum Citharone Fratre singulari certamine pugnasse fertur.

γ Etiam Musis sacer.

α Erga quos atrox odium & irreconciliabilis similtas, sive, ut loquitur Plutarchus, ἄσπονδος πόλεμος omninò erat.

α Apud Erasmus Chil. IV. Cent. IV. Ggg 2 Adag.

α Parnassus m. β Helicon m. γ Castalius fons. δ Crissa. ϵ Campus & sinus Crissæus. ζ Orchomenus. η Thespiæ. θ Cupidinis tabula. ι Ascra. κ Lebadea. λ Trophonii antrum. μ Chæronea. η Coronea. θ Plataea.

tae, φ *Theba* cognomine *Bœotia*, duobus diis alumnis *Hercule* & *Libero* maxime celebres, potens quondam civitas; x *Delium*, ψ *Aulis* portu clara, *Agamemnoniæ* *Graiorum* que k in *Trojam* conjurantium classis statio: ω *Leuctra* *Epaminondæ*

Adag. I. p. 741. col. a. & *Manutium* in *Adag.* p. 1059.

b *S. Phocica.*

c Vid. *Strabo* Lib. IX. *Geogr.* p. 745.

d In quo *Narcissus* imaginem sui conspexit, & præ ardenti amore erga se ipsum extabescens vita privatus est & in *Florem* sui nominis evasit, sicuti finxit *Ovidius* Lib. III. *Metam.* Fab. VII.

e Sicuti *Strabo* loc. cit. testatur.

f Et *Orchemenum* Fl. arundinis tibialis fertilitate nobil.

g *Historiæ* *Scriptoris* disertissimi & *morum* *Præceptoris* insignis, qui duo egregia ac eruditissima post se reliquit volumina, de quibus vid. CL. nostrum *Quenstedtium* in *Dialogo* de *Patriis* *Viror.* illustr. p. 410.

h A latitudine *Nemorum* sic dicta.

i Eodem nomine est *Insula* in *Mari* *Libyco*, quasi opposita ad *Cyrenem*.

BUNONIS.

φ *Theba* *Bœotia* septem portarum, inter *Afopum* ad *Ismenum* fluvium olim sita, hoc tempore jacent l. Urbs hæc potentia & rerum magnitudine per *Græciam* olim celeberrima, condita primùm fertur à *Cadmo*, aut ab *Amphione*: multos virtute & eruditione præstantissimos viros tulit; *Linum* & *Pindarum* Poëtas, *Cebetem* *Socratis* familiarem; *Epaminondam* & *Pelapidam* Imperatores fortissimos. In hac *hirundines* non nidificant; sicuti *Athenis* non videntur cornices, *Plinio* teste m. *Alexander M.* sub ipsam expeditionem *Asiaticam* contra *Darium* *Thebas* expugnatas delevit; *Pindari* tamen ædibus parci iussit; paternosque conservavit hospites. *Philippus* enim obses apud eos fuerat educatus. Cæteri partim interfecti, partim venditi sunt. *Cassander* XX. annis post eam urbem

instauravit, *Alexandri* potissimum odio. Quam rem multæ civitates non modo *Græciæ*, sed & *Siciliæ* atque *Italiæ*, magno studio adjuverunt n. *Legem* *Thebanorum* de *infantibus* non exponendis, humanitatis & æquitatis plenam, refert *Ælianus*. *Thebarum* arx b *Cadmea* munitissima erat; cuius frequens sit mentio in *Historia* *Græca*. Porro apud *Thebas* c *Helicon* lucus est: d *Cithæron* saltus, & amnis e *Ismenus*; fontes f *Arethusa*, g *Dirce*, unde *Pindarus* *Horatio* o *Dirceus* vocatur, h *Aganippe* & i *Hippocrene*, quos *Cadmus* in alitis equi ungulâ reperisse fingitur; iidem poti inspirationem literarum facere finguntur. Cæterum ab his *Thebis* p *Bœotia* diversæ sunt *Theba* *Ægyptia* in *Thebaide*; & *Theba* *Lycania* in *Italia*.

x k *Delium* opidulum ad oram maritimam fuit q contra *Eubœam* insulam, *Tanagræ* finitimum. r

ψ l *Aulis* opidum cum portu magno contra *Chalcidem* sita ad *Euripum*. Hic *Græci* in *Trojanos* expeditionem parantes conjurarunt.

ω m *Leuctra* sive *Leuctrum* opidum inter *Thespias* & *Plateas* ad *Cithæronis* radices in finibus *Megaridis* situm erat. Fuerunt præterea in *Bœotia* opida clariora n *Tanagra* ad *Thermodontem* amnem. *Thebis* vicina, hodie *Anatoria*: hanc urbem *Stephanus* ait ab *Homero* *Graam* vocari, ab *Aristotele* *Oropum*. Cur *Graa* dicta fuerit, leges in *Bœoticis* *Pausaniæ*. At o *Oropus* in litore *Euripi* est. p *Mycalæssus* *Delio* & *Aulidi* vicina urbs, à voce *bovis* id nominis sortita, acerbissimâ clade, quâ bello *Peloponnesiaco* affecta est, nobilitata. *Thracæ* enim quidam ab *Atheniensibus* domum remissi, eam matutinis horis, repentino & inopinato incurfu, captam direptamque, cædibus promiscuis pænè exhaustam; &

præter

a *Thebæ* *Bœotia*. b *Cadmea* arx *Theb.* c *Helicon*. d *Cithæron*. e *Ismenus*. f *Fontes* *Arethusa*. g *Dirce*. h *Aganippe*, & i *Hippocrene*. k *Delium*. l *Aulis*. m *Leuctra*. n *Tanagræ*. o *Oropus*. p *Mycalæssus*.

minondæ Thebani pugna adversus Lacedæmonios victoria-
que clara. In 1. *Megaride*, unde regioni nomen 2. *Megara*
& 3. *Eleusis*. In 4. *Attide*, 5. *Marathon* magnarum multarum-
que

Megaren-
sium,
Atticorum,

præter alios, maximum puerorum nume-
rum, vix dum ingressorum in ludum litera-
rium, inauditâ sævitâ trucidarunt. Bœo-
tiæ a flumina sunt b *Afopus*, hodie *Afopo*
Plateensem & Thebanum agrum diri-
mens, juncos habebat excelsos & herbis ab-
undabat, quibus sternebantur lecti. *Cephi-
sus* vel c *Cephissus* inundationibus obnoxius
albas oves faciens; & d *Melas* eodem lacu
profluens, nigras: si Plinio s credimus;
quem eundem adi de hujus fluminis &
e *Orchomenii* lacus arundinetis. Ad *Ce-
phissum* flumen v f *Themidis* fuit oracu-
lum x. g *Ismenus* hodie *Ismeno* Thebas
præterfluens in Euripum Euboicum prope-
rat. Ab hoc *Thebani Ismenii*, & femina
eorum *Ismenides*, & *Apollo Ismenius* ap-
pellatus est. Solinus è Varrone tradit, vi-
deri ibi h puteum pestilentem, cujus liquor
haurientibus mortem afferat. Perdices quo-
que in Bœotia non esse sui juris; sed in
ipso aëre, quasi transire non audeant, me-
tas habere, neque ultra notatos terminos
unquam exire; nec in Atticum solum trans-
meare credi vult. Cæterum i Bœotii cor-
porum robore valebant & pugnaces erant:
ingenio verò, ob aërem crassio rem tardi.
Sus Bœotica, proverbiale dicitur erat y
in hominem agrestem & rudem: item Bœo-
ticum ingenium z; & auris Bœotica, de
homine crassi ingenii a. i. k *Megaris* Hel-
ladis sive Achajæ exigua regio, Isthmum
& sinum Saronicum attingens, Pelopon-
nesum ad Meridiem habet, Atticam ad
Ortum, & Bœotiam in Septentriones &
Occasum. 2. l *Megara* ad sinus Saronici
angulum extremum sita, quum Athenien-
sium antè fuisset, occupata est à Lacedæ-
monii bello Dorico, qua tempestate Co-
drus Atheniensibus imperitabat: Ex eo lin-
guâ & moribus Doriensium usi sunt Me-
garenses. *Theognis* hanc habuit patriam;
& *Euclides* mathematicus; qui capitis pe-

riculo deterreri non potuit, quo minus sub
noctem Athenas ad Socratem ventitaret,
palla muliebri tectus, & facie obvelata;
item *Stilpo*, qui captâ patria, omnibusque
amissis, professus est, se omnia sua secum
habere. Ab hac etiam urbe orti sunt *Phi-
losophi Megarici* sive *Megarenses* b. Mega-
renses ritui adeo deditos ferunt, ut risus
Megaricus c in proverbium abiret; & *La-
chryma Megarenses* d de fictis; *Megarensis*
ars e in dolosos & astutos proverbio quo-
que f dicitur. m *Nisæa* seu *Nisæum* Me-
garensium erat portus, longis mœnibus jun-
gebatur *Megaræ*. 3. n *Eleusis* sive *Eleusin*
Megaræ proxima ad eum sinum Saroni-
cum est, qui inde quoque *Eleusinus* dici-
tur: ubi *Cereris* fanum celeberrimum: ip-
sæque urbs huic Divæ consecrata erat. *E-
leusinia Sacra* ad eam urbem, exclusis pro-
fanis, secretè fiebant; ut in proverbium
abierint. Eadem Athenis quoque magno
concurſu & celebritate *Cereri* fiebant, in
quibus matronæ in curribus per locum si-
bi mutuo & liberè conviciari solebant; ut
inde ortum proverbium; *De plastro loqui*;
i. e. liberè quemque reprehendere g. 4. o
Attica, *Attis*, & *Atthis*; olim etiam *Alte*
& *Attica*; item *Mopopia*, & *Cecropia* di-
cta, in Helladis sive Achajæ angulo orien-
tali & australi sita; ad *Sunium* usque pro-
montorium porrecta, totius Græciæ claris-
sima regio est; hodie *Ducato di Sethines*
vocatur. 5. p *Marathon*, hodie *Maratona*
seu *Marason*, inter Athenas & litus orien-
tale sita, X. millia passuum abest Athenis h.
Marathonis vicinus est campus clade Perſa-
rum & Atheniensium virtute illustris. Mil-
tiades enim Atheniensis decemplicem nu-
merum hostium hic profligavit: cujus rei
memoriam nocturna etiam spectra interire
non sunt passa, si Pausaniæ credimus. At
Marathonem jam olim illustrem reddiderat
Thesei de tauro *Marathonis* parta victoria.
Montes,

Ggg 3

Montes,

a Flumina. b Afopus. c Cephissus. d Melas. e Orchomenius lacus. f The-
midis Oraculum. g Ismenus fl. h Puteus pestilens. i Bœotorum ingenium
& mores. k Megaris. l Megara. m Nisæa portus Megarensium,
n Eleusis. o Attica. p Marathon.

Locorum.

que virtutum testis; & clariores quam ut indicari egeant 6. *Athenæ*. In 7. *Locris Epicnemidiis*, 8. *Cnemides*, unde regioni cognomen, 9. *Opus*, 10. *Thronium*.

IV. Græ-

Montes, lacus & specus in Marathone mirabiles Pausanias memorat. 6. ^a Athenarum, quæ nunc *Setines*, celebritatem nemo est, qui quidem extremis, quod dicitur, labris literarum studia attigerit, quin cognitam habeat. Urbs hæc ad Saronici sinus litus à *Cecrope* i olim condita; sic de *Minervæ* nomine dicta est: nunc obscurior est, arcem habens præunitam; moenia urbis superflunt, quæ maximam partem vastata hodie incolitur à Græcis & Turcis. Olim res pace & bello pro salute & dignitate Græciæ gessit: Sapientiæ, eloquentiæ & virtutum studia excoluit, historias condidit, omnis eruditionis mater k. Plurimi inde orti viri toga & sago illustres: *Theseus, Codrus, Miltiades, Themistocles, Aristides, Pericles, Alcibiades, Conon, Thrasylulus, Æschylus, Sophocles, Euripides, Aristophanes, Menander, Socrates, Plato, Xenophon, Isocrates, Demosthenes, Æschines, Hyperides, Demades, Thucydides, Draco, Solon*. Eò docendi vel discendi gratiâ infiniti ferè se contulerunt. Hæc enim urbs *Sapientum domicilium: Sapientia prytanæum: Schola Græcia: communis omnium hominum ludus literarius, Græcia Græcia: anima, sol & oculus Græcia*, pluribusque aliis elogiis ornata est. Literæ enim ac facundia & civilis ordo & disciplinæ veluti templum Athenas habebant, Justino l teste m. Erat in eâ ^b *Areopagus*, quasi *Martis vicum* dicas, in quo gravissimæ & capitales causæ disceptari solebant ab iis iudicibus, qui *Areopagite* dicti; in quorum numero & *Dionysius* ponitur, cujus mentio fit in Actis Apost. cap. 17. Noctu consilium hoc fuit coactum; ne quid menti officeret personarum. Et Oratores dicere jussi sunt *ἔνευ προουλιῶν καὶ παλίων*. In eadem urbe nobilissimæ erant doctorum virorum *Schola, Academia, & Lycæum Platonis, Aristotelis, Xenocratis*, aliaque gymnasia. Erat & porticus, e *Pœcile* cognomento, quod variis

picture Polygnoti decorata esset. Ab hac ^d *Stoa Philosophi* nomen traxere *Stoicorum*. Erant & ^e *Horti*, in quibus ^f *Epicurus* cum sectatoribus philosophari solitus est n. *Arx* urbis ^g *Ἀκρόπολις*, itemque *πόλις* olim ipsius dicta, è præruptis rupibus subjectam urbem, quam ^h *Ἄστὺ* vocabant, & viciniam universam, ipsumque mare latè, & *Propylæa* splendida & sumtuosa, prospectabat. Ad mare erat collis ⁱ *Munychia*, Philonis armamentarium, multas intus habitationes includens, muro cinctus o. i *Phalerus* navale & ^k *Piræus* portus, *triplex*, quem longi muri XL stadiorum, tamquam duo brachia urbi jungebant. Ante urbem ^l *Ceramicus* erat, locus publicæ sepulturæ, ubi eorum ossa condebantur, qui in bello pro Patriâ occubissent. In urbe enim per legem Solonis funerare non licebat: uti nec apud Romanos. ^m *Theatrum* quoque erat Athenis à Baccho *Dionysiacum* appellatum: ubi ad concionem vocari populus, & magistratus verba ad eum facere solebat. *Pero* ⁿ *Rhamnus* Atticæ pagus, templum habebat Amphiarai, & Nemesis, quæ inde *Rhamnusia* dicta est. Ejus statuam insignem, monumentum victoriæ de Persis, hic spectandam elaboraverat Phidias, artifex celeberrimus. Erant & ^o *Acharne*, vicus Atticæ maximus: & ^p *Decelia* castellum, quod quum Peloponnesii, Agide duce, communiissent, maximis cladibus affecerunt Athenienses. Medio ferè spatio inter Athenas & *Thebas* sita erat Decelia, loco campestri quatuor miliaribus Germanicis ab utrisque distans. Cæterum *Attica fides* p in proverbio est, de integrâ & incorruptâ. Item *Attica Musa* q: & *Atticus lepus* r, de elegantia s. Attici tamen, & præsertim *Athenienses* lucri & muneri cupidissimi t fuerunt, adeò ut apud Aristoph. proverbio dicatur; *Atticus etiam moriens porrigit manum* v. 7. q *Locri Epicnemidii* inter Locricos montes & Euripi litus incoluerunt. 8. ^r *Cnemides*

a Athenæ. b Areopagus. c Pœcile. d Stoa. e Horti f Epicuri. g Acropolis arx. h Munychia. i Phalerus. k Piræus Portus. l Ceramicus. m Theatrum Dionysiacum. n Rhamnus. o Acharnæ. p Decelia. q Locri Epicnemidii. r Cnemides op. & mons.

mides five *Cnemis* in eodem litore nonnullis hodie *Eretia* dicitur; *Cnemides* seu *Cnemis* etiam mons seu collis est *Straboni* & *Eustathio*, qui instar tibiæ aut ocreæ in mare procurrit, unde *Epicnemidii* dicti sunt hi *Locri*. 9. ^a *Opus* ad sinum *Opuntium*: unde etiam *Locri Opuntii* dicti. 10. ^b *Thronium* hoc *Locrorum* *Epicnemidiorum* ad *Boagrium* fl. est *Plinio*: ad Sinum *Malliacum* *Livio*. Vastatum à *Xerxe* & incendio deformatum. 11. ^c *Elatea* & 12. ^d *Lilæa* *Phocidis* opida sunt ad *Locrorum* fines, inter *Afopum* & *Boagreum* flumina.

HEKELII.

^k Nonnullæ cæterarum Editionum legunt *Graciorumque*.

^l Et nunc vulgò *Sibes* vocantur. (* Quod ex veterum Græcorum *σις τὴν Θύβην* corruptum. Nam præpositionis finalem literam, nominis proprii initiali elemento conjungentes, Syllabam vix agnoscendam effecerunt. Eadem ratione vetus *Delos* nunc *Sdille* dicitur; sic *Constantinopolis* quæ *Πολις* per excellentiam, sicut & vetus *Roma*, nominabatur, nunc in *Stamboul* à *Turcis* deturpata est, pro *σις τὴν πόλιν in urbem*. S. initialis a multis recentis Græciæ urbium insularumve nominibus si removeatur, facilius erit veteris nominis investigatio.)

^m *Lib. X. H. N. c. xxiv. p. 176. lin. 37. seq.*

ⁿ *Rempubicam Thebanorum* descripsit *Ubbo Emmius* Part. II. rerump. *Græcar. Tract. v. Edition. Lugd. Batav. Elzev. in 16.*

^o *Lib. iv. Carm. Od. 11. v. 25.*

^p Quarum *Bæoticarum* np; & *Strabo* *Lib. I. Georg. p. 63. & Lib. ix. p. 789. mentionem* facit.

^q *Stephano.*
^r Sed *Delium* *Straboni* loc. jam cit. p. 734. Templum est *Apollinis*, quod à *Delo* profecti considerunt.

^s *Lib. II. c. ciiii. p. 29. lin. 48. seq.*

^t Vid. *Strabo* *Lib. IX. p. 728. 740. & 773.*

^v Cujus prodigium describit etiam *Plinius* *Lib. XXXI. c. 11. p. 553. lin. 44. seq.*

^x Ideoque *Lucanus* *Aquas Cephissi* vocat *fatidicas*.

^y Et adhuc est ap. *Erasm. Chiliad. I. Cent. X. Adag. vi. p. 269. col. b. & Manutium* p. 404. col. a.

^z Apud eundem *Erasm. Chil. II. Centur.*

III. *Ad. VII. p. 353. col. b.*

^a Conf. id. *Erasmus* *Chil. III. Cent. II. Ad. XLVIII. p. 552. col. b. & Manutius* p. 811. col. a.

^b Qui *Euclidi Megarensi Socratico* successerunt. Dicta a. est *Megara* à *Megareo*, *Apollinis* Filio, vel ab *Ægeo*, *Pandionis* Filio. In Agro hujus Civitatis præstantissimi olim provenerunt *Bulbi*, qui inde dicti *Megarici*.

^c *Erasm. Chil. I. Cent. v. Ad. LXX. p. 154. col. b. & Manutio* p. 223. col. b. testantibus.

^d Apud eund. *Erasm. Chil. II. Cent. v. Adag. xx. p. 408. col. b. & Manutium* p. 606. col. a.

^e S. *Megaricum Machinamentum*, sive *Machina Megarica*.

^f Eidem *Erasm. Chil. II. Cent. III. Adag. LX. p. 369. col. b. atque Manutio. p. 550. col. b.*

^g Vid. Omnino iterum *Erasmus* *Chil. I. Cent. VII. Adag. LXXIII. p. 212. col. b. & Manutius* p. 318. col. a.

^h Hujus Urbis meminit *Q. Curtius* *Lib. IV. c. I. §. 6.*

ⁱ Unde & dicta *Cecropia*.
^k Et bonarum Artium, immò Philosophorum & Oratorum mater & Poëtarum *Alamna*.

^l *Lib. v. cap. VIII. §. 4.9. & c. IX. §. 9.*

^m Hujus *Rempublicam* descripsit *Ubbo Emmius* Part. I. *Rerump. Græcor. p. 7. seqq.*

ⁿ Hic *Epicurus* Summum Bonum in voluptate, non quidem corporis, sicuti *Aristippus*, sed animi, hoc est in absentia omnium dolorum ponebat; & licet tradatur fuisse vitæ continentissimæ; tamen nomen illud voluptatis, in quâ SUMMUM BONUM ponebat, effecit, ut ab eo homines voluptarii EPICUREI dicantur.

^o Vid. *Strabo* *Lib. IX. p. 720. seq. Fuit & Munychia Diana* cognomen, quæ apud *Pygellum* non procul ab *Epheso* colebatur. Sed *Munychia* iorum, *Palladis* Festa sunt. Inde *Munychius* Portus extra *Athenas* dictus.

^p Apud *Erasmum* *Chil. I. Cent. VIII. Adag. xxvi. p. 225. fac. a. ut & Manutium* p. 338. col. b.

^q Apud eund. *Erasmum* loc. cit. *Ad. LXXX. p. 238. col. b. & Manut. p. 360. col. b.*

^r Sive *Eloquentia*, eodem *Erasm. Chil. I. Cent.*

a Opus, Locri. b Thronium. c Elateæ. d Lilæa.

Varia Thes-
salia nomi-
na.

IV. Græciæ propriè dictæ à Septemtrione jungitur muta-
tis sæpe nominibus *Æmonia*, Macedonia quondam pars, at
postea avulsa, moxque iterum juncta. Eadem *Pelagicum*
Argos, *Hellas*, *Thessalia* & *Dryopis*, semper à Regibus co-
gnominata. Ibi genitus Rex nomine *Græcus*, à quo *Græcia*;
ibi *Hellen*, à quo *Hellenes*. Hos eosdem Homerus tribus
nominibus appellavit, *Myrmidonas*, *Hellenas* & *Achæos*. At
^a *Thessaliæ* nomen tandem invaluit, in *Thessalos propriè di-*
ctos, *Estiotas*, *Pelagos*, *Magnesios* ac *Phthiotas* populos di-
visum.

Hellen Myr-
midones.

Opida Thes-
salia propriè
dictæ.
Estiotidis.

V. Opida in ^β *Thessalia* propriè dicta; ^γ *Hypata*, ^δ *Softhe-*
nes, *Cypera*. In ^ε *Estiotide* ^ζ *Gomphi*, ^η *Phæstus*; ^θ *Tricca*:
^ι *Æti-*

Cent. II. *Adag.* LVII. p. 70. col. a. in-
terprete.

f Suavi ac consummatâ Eloquentiâ dicitur.

z Δωροδοκούμενος.

v Conf. iterum *Erasm.* Chil. II. Cent.

VII. *Adag.* XLVI. p. 456. col. a. & *Manutii*
Adagia p. 675. col. b.

BUNONIS.

^a ^a *Thessalia* inter Græciam & Macedo-
niam interjecta est, quarum hanc ad Septem-
trionem: illam ad Meridiem habet: ad
Ortum *Ægæum* mare: ad Occasum Pindum
montem. (*Hoc in primis memoriæ com-
mendandum quod observat Cluverius, nempe
Thessaliæ sæpius nomen mutasse & ali-
quando Macedoniae addictam fuisse. Sic
facili negotio veterum Scriptorum scripta
conciliantur, quorum alii urbem *Thessaliæ*,
alii eandem Macedoniae assignant. Idem
dictum esto de Thracia, quam inter & Ma-
cedoniam limites crebris mutationibus admoti
vel amoti.)

^β *Thessalia* propriè dicta, etiam *Thessaliotis*
appellata, Pindo & Othry montibus, flu-
vioque Pene inclusa erat,

^γ ^b *Hypata*, opidum hodie *Spates* x inter
Estiotidis fines, & Pindi montis ponitur
radices: alii tamen ad Maliacum finem &
Oetæ montis radices collocant *Thessaliæ*
celeberrima. Heic gravis veneficio ligata
octo annis foetum gestavit. *Apul. Metamorph.*
l. I. In ea *Ætoli* suos solebant celebrare
conventus. y

^δ ^c *Softhenes*, hodie, Moletio teste,
Stiamiza dicitur, opidum mediterraneum.
^ε ^d *Estiotis* *Thessalioti* ad Septemtriones
contermina est.

^ζ ^e *Gomphi* op. hodie *Gonfi* ad Epiri con-
finia, inde venientibus primò occurrit,
Gonno finitimum. Haud procul à Gomphis
Peneus fl. oritur. Urbs illa in agro fecun-
do est sita: ibi enim Cæsar multos ex suis
vino & ingluvie perdidit.

^η *Phæstus* Gomphis finitima est.

^θ ^f *Tricca* vel *Trica*, Pindo monti &
Dolopibus vicina, hac tempestate urbs pri-
maria, & sedes præfecti est, vocaturque
Tricala z. In hac quoque olim fuit *Æscu-*
lapii templum.

HEKELII.

^x Et quondam qf. Metropolis hujus Re-
gionis.

^y Clarus quoque *Hypatensis* Ager est.
Est & *Hypata* Regio prope *Sangarum* Flu-
vium.

^z *Plinius* TRICAM per simplex & TRIC-
CAM per duplex cc. omnino inter se con-
fundit, quando HANC Lib. IV. *Hist. Nat.*
c. VIII. p. 53. lin. 9. Oppidum *Thessalia*;
ILLAM verò Lib. III. c. IX. p. 43. lin.
47. seq. Oppidum *Apulia* esse dicit, quod
à *Trica*, *Penei* Filia, ita appellatum *Dio-*
medes cum *Apina* tantâ ignominiâ evertit,
ut in *Proverbii* ludibrium transferit.
Quoties enim rem *futilem* ac *nugatoriam*
ostendere volumus, TRICAS & APINAS
adhuc

a *Thessaliæ* fines. b *Hypata*. c *Softhenes*. d *Estiotis*. e *Gomphi*. f *Trica*.

• *Atinium*, & • *Philippici campi*, iidem & λ *Pharsalici*, civilibus Romanorum cladibus nobilitati. In μ *Pelasia*, *Pytheum*, *Atrax*. In ν *Magnesia*, ζ *Jolcus*, *Herminium*; *Castanea*, ° *Melibœa*, & π *Methone*, Philippi Macedonis Alexandri

adhuc nominamus. Vid. *Erasm. Chil. r. Cent. II. Adag. XLIII. p. 65. col. b. ubi videndum*, quod *Nonius Marcellus, Grammatic. TRICAS* ἀπὸ τῶν τριχῶν à *Pilis*, quibus pulli involvuntur gallinacei, dictas, per *impedimenta* atque *implicationes* fit interpretatus.

BUNONIS.

• *Atinium*, hodie *Atino*. *Tricæ* ubi finitimum.

• *Campi Philippici*, in quibus acies Romanæ, ducibus hinc *Cassio* & *Bruto*; inde *Antonio* & *Octavio*, infestis inter se armis concurrerunt, ad *Philippos* erant; longè diversi à ° *Pharsalici* campis, in quibus *Pompejus* cum *Casare* dimicavit. Hi enim in *Thessalia* ad *Pharsalum*; illi ad *Strymonem* in *Thraciâ* aut *Macedoniâ* extremâ ponendi. Tamen & illi *Philippici* dicti sunt, à *Thebis Thessalicis*, quæ & *Philippi*.

λ *Pharsalus* autem, hodie *Farsa*, inter *Apidanum* & *Enipeum* flumina, quorum hic in *Peneum* decidit, ponitur: opidum olim liberum erat: nunc regionis metropolis est. a

μ *Pelasia* *Phthiotidi* versus *Septentrionem* contérmina; ab *Ortu* mare *Ægæum* habet. Ad ε *Atracem* urbem incolebant *Lapithæ*. *Pelasiæ* urbs quoque est ζ *Scotussa* seu *Scotusa*, *Larissæ* finitima, ubi oraculum *Thessaliæ* perquam celebre olim erat, nec inferius *Dodonæo*. Eam urbem violato fœdere ex improvîso oppressit, crudeliterque in captos consuluit *Alexander Pheræorum* tyrannus. Reliquias etiam civium postea metus *Macedonum* è patriâ ejecit. *Pausaniæ* ætate fuit infrequens ac fere deserta. Apud hanc urbem locus est h *κύνος κεφαλή* dictus, id est, *Canis capita*, ubi *Romani Quintio Flaminio* duce *Philippi*.

PART. II.

a *Atinium*. b *Campi Philippici*, & c *Pharsalici*. d *Pharsalus*. e *Pelasia*. f *Atrax*. g *Scotussa*. h *Cynos cephalæ*. i *Polydamas athleta*. k *Sepias prom.*
l *Magnesia*. m *Magnesia prom.* n *Jolcus*. o *Melibœa*. p *Methone*.
q *Pheræ*.

pum *Demetrii filium* magnò prælio, adjuvantibus *Ætolis*, vicerunt. *Scotussensis* fuit i *Polydamas* athleta suæ ætatis robustissimus: qui & leonem inermis confecit; & taurum extremis pedibus ita pertinaciter renitentem retinuit, ut is vix tandem relicta in manu ejus ungula effugerit; & concitatis vi summâ quadrigis, correptos currus unâ manu stitit. In *Perfidem* à *Dario Notho* evocatus, tres viros ex iis, qui more *Persico* immortales vocati, ex provocatione occidisse dicitur. Tandem, quum speluncam quandam unâ cum aliis intrasset; & superior terræ pars fatiscens ruinam minaretur, ipse, diffugiens fociis, solus ruinam fulcire manibus conatus mole superincumbentis montis oppressus est. Cæterum sinum *Pelagicum* & *Thermaicum* dirimit promontorium k *Sepias*, ad cujus litora *Xerxis* olim classis naufragium fecit.

ν l *Magnesia* exigua regio inter *Pieriam* ad *Boream*, *Pelagiam* ad *Austrum*, in ora maris *Ægæi* ad ortum fuisse videtur, ubi m *Magnesia* promontorium.

ξ n *Jolcus*, nunc *Jaco*, ad Sinum *Pelagicum* est, olim *Λαρπεία* cognominata, quasi *famula*; cujus servitutis multæ ab antiquis afferuntur causæ. Ab ea *Thessalia* dicta est *Jolciis*; itemque *Jason* *Jolcites* inde ad aureum vellus missus. Ludi funebres in urbe ista, instituti sunt ab *Acasto*.

ο ο *Melibœa* ad *Ossæ* montis radices, apud *Bœboidem* lacum, purpurâ nobilis: hanc etiam *Philottetes*, *Herculis* comes alumnus illustravit.

π *Sagittam* istam jecerat *Aster* opidanus, suo inscripto nomine, & loco vulneris, quem petebat. *Sagittis* verò plurimum hanc gentem valuisse docet *Solinus*. Est quoque alia urbs *Peloponnesi* p *Methone* in ora *Messenis*. *Magnesia* quoque adscribitur urbs clara, q *Pheræ* *Alexandri* tyranni sedes;

H h h

dri Magni patris obsidione, in qua sagittæ ictu oculum amittit, clara; & in Malliaco finu cætorum etiam Laconum Leonida duce tropæa Thermopylæ. In e Phthiotide, σ Phthia; τ *Thebæ* cognomine Theſſalica, υ *Echinus*, φ *Lariſſa*, ζ *Demetrius*, ψ *Pagaſa*, & ſacro nemore nobilia ω *Tempe*, locus ad Peneum flumen.

Magneſia &
Phthiotidis.

fedes; qui Pelopidam aliquando habuit in vinculis. Tyrannus ille ab uxoris ſuæ Thebes fratribus in cubiculo tandem occiſus eſt, ipſa eos impellente & prælucente. Et hinc quoque Jaſon ille Argonautarum dux, ſed qui ante Philippum rerum potitus eſt in Theſſalia, & inter callidos collocatur imperatores.

HEKELII.

a Diſtam a. volunt à *Pharſalo*, *Acriſſi* Filio.

BUNONIS.

ρ a *Phthiotis* ad Sinum Maliacum eſt, nomen à *Phthia* urbe habens.

σ b *Phthia* Achillis patria apud Sinum Maliacum erat, quem tamen Homerus *Lariſſa* propinquæ adſcripſiſſe creditur, quòd *Phthia* parum hospitalis in ipſum exiſtiſſet.

τ c *Thebæ Theſſalica* ſeu *Phthiotica* nunc vulgò *Ziton* ad Sinum Maliacum ſunt. Urbis iſtius navale erat *Pyraſus* XX. ſtadiis ab eo diſſitum. (* Ab his idem ſinus hodie *Golfo di Ziton* vel *Zeiton* dicitur, qui olim *Maliacus* ab incolis dictus eſt, ii Straboni ſunt *Μαλιεῖς*, l. 8.

υ d *Echinus* è regione Eubœæ, ad fauces illius Sinus qui hodie vulgò *Golfo de Volo* dicitur, vocatus olim *Maliacus*. (* *Golfo di Volo* non eſt idem ac *Maliacus* quem urbis *Ziton* aut *Zeiton* nomen ſumſiſſe, jam diximus, ſed Sinus alter inter eundem ac promontorium in quo ſita erat urbs *Demetrius*.)

φ e *Lariſſa* in Theſſalia gemina eſt, una Mediterranea ad Peneum flumen; altera maritima in Phthiotide, *Lariſſa Penſilis*

dicta, ad ſinum Maliacum, cui Homerus adſcripſit Achillem, qui *Lariſſæus* ab ea dicitur: *Hodie* vocatur *Larizzo*.

ζ f *Demetrius* urbs maritima eſt ad Sinum *Pagaſæum*, *Pagaſis* proxima; nunc metropolis eſt: A *Demetrio* Poliorcete Antigoni filio, præſtante poſt Alexandrum virtute & rebus geſtis Rege, dicta eſt, quum antè *Pagaſa* fuiſſet. Erat aliquando Macedonum Regum ſedes, & navale; ubi Ætoli quoque ſuos habuere conventus. Numerarunt urbem iſtam inter compedes Græciæ. Hodie vulgò *Dimitriada* vocatur.

ψ g *Pagaſa* ſive *Pagaſa* ad *Pagaſæum* ſinum, (* qui nunc *Golfo di Volo*,) *Pheræorum* navale; ubi *Argo* navis exſtructa fertur; unde & *Pagaſaa* appellatur.

ω h *Tempe* amœniſſima Theſſaliæ vallis; multorum literis celebrata eſt, quinque millia paſſuum longitudine, & ſermè ſeſquijugeri latitudine, ultra viſum hominis at-tolentibus ſe dextra lævaque leniter convexis jugis. Intus ſua luce viridante allabitur. i *Peneus*, viridis calculo, amœnus circa ripas gramine, canorus avium concentu. Ibidem quoque k *Cranon* erat, ubi cum ſuis convivis oppreſſus *Scopas*, ædificio in ipſo decumbente: *Simonides* verò conſervatus, memoriæ artificium obſervare cœpit. Cæterum equitatu excellabant l *Theſſali*, eoque nomine celebres erant: malè tamen audiebant ob veneficia & noxias herbas. Hinc *Theſſala venena*. herba, femina pro maleficis. *Theſſalicus miſſus* quoque in proverbio eſt pro lauta & ſplendida menſa. In Theſſalia *Deucalionis* contigiſſe diluvium ſcribunt, ſtagnante flumine *Peneo*.

a Phthiotis. b Phthia. c Thebæ Theſſalica. d Echinus. e Lariſſa. f Demetrius. g Pagaſæ. h Tempe. i Peneus fl. k Cranon. l Theſſalorum ſtudia & mores.

C A P. IX.

De Macedonia.

I.

Supra Thessaliam atque Epirum, versus Septentrionem ^{Macedonia.} regiones, quæ diversis populorum nominibus ac regibus antea sejungebantur, postea uni *Macedoniæ* nomini contributæ, factæ sunt corpus unum. Terra ipsa duobus inclyta Regibus, *Philippo patre & Alexandro filio*, per quos terrarum Imperio quondam potita, magna est ac spatiosa ad utrumque mare, qua Sol oritur, *Ægæum*, qua occidit, *Jonium* extensa. *Emathia* antea dicta fuit pars ejus ab *Emathio* Rege; unde in totam terram nomen dimanavit. *Macedoniam* à *Macedone* Deucalionis materno nepote appellatam vult Solinus: at ego suspicor, à parte ejus *Mygdonia* natum nomen esse *Macedoniæ*, cum exigua sit pronuntiationis differentia in *Μακεδονία* & *Μυγδονία*.¹

Unde *Emathia* & *Macedonia* dicta.

II. Li-

REISKII.

¹ *Macedonia* multam in Geographicis notitiam parit tum Mathematicam, tum Historicam, tum veterem, tum novam: Sed omnem quis intra paucas lineas coerceat? ^b Ab *Macedone* *Osiridis* cujusdam & *Thurix*, quæ una inter *Deucalionis* filias fuit, nomen adhæsisse ut credatur, *Stephanus*, *Justinus*, *Plinius*, & *Solinus* facile perficient. Cum analogia faveat Grammatica, quæ non feret, ut ab una parte *Mygdonia* regionem integram dictam suspicemur. Equidem auctori nostro parum interest ex una pronuntiationis differentia: Sed plus interesse, totius & partis ratio, veterumque auctoritas docet. *Plinio* autem *Sphalma* librarium irrepsisse dixerim, qui centum quinquaginta populos uni huic terræ neque tum satis cultæ adserit: Quos nemo veterum numeravit; Ne quidem *חיתים* ^c *Chittim* aut *κίτιος* ^d *κίτιος*, quos cum *Bocharto* supra *Italix* adscripsimus. Nec unicus liber *Macabæorum*

primum, nec *μακετία* vel *Macetia*, quæ *Macedoniam* denotavit; illud conficiet. Regnum hic primus tenuit ^d *Caranus*, ex *Argivis* *Heraclida* strenuus, anno circiter post regni *Medorum* initia sexagesimo; Ultimus *Perseus* A.V.C. DLXXXVI. perdidit, *Macedonia* in Romanam provinciam mutata, ubi ab regibus XL. per annos 647. regnatum fuerat. Hinc Rom. Imperio innexa *Diœcesin* amplissimam ex ævo Imp. *Justiniani* continuit, ut ^e *Macedonia prima* *Ægeo mari propior* (non Ionico, quod *Pancirollus* in *Notitia* Imp. cap. 126. voluit) *Thessalonicensis* etiam dicta, hinc *secunda* procederet; amplius *salutaris* & *ultimo* *Prævalis* seu *Prævalitana*. Sed *Amurathes* II. *Macedoniam* totam bello perdomuit, ^f *Thessalonica* *Venetis* A. 1417. erepta quam *Salonichi* hodieque nominant; urbem incolis *Græcis*, *Latinis*, *Turcis* advenisque mercatoribus frequentissimam. ^g *Albania* hodierna *Macedoniæ* pars *Vallonam*, *Dyrrachium* vel

Hhh 2

Duraz-

^a *Macedonia*, ^b Ab *Macedone*. ^c *Chittim* huc non pertinet. ^d *Caranus* rex primus. ^e *Macedonia* victa. ^f *Thessalonica*. ^g *Albania*.

Macedonia
limites.

II. Limites habet ab *Ortu* Ægæum; à *Meridie* Thessaliam & Epirum, ab *Occasu* Ionium five Adriaticum mare; ab *Septentrione* eosdem, quos universæ Græciæ statuimus.

Opida Taulantiorum.
Epidamnus
f. Dyrrachium.

III. Centum quinquaginta in hac olim populos fuisse, auctor est Plinius. At quorum nomina ad nos clara pervenerunt, ad Adriacum mare, ^a Taulantii, quorum opida ^β Epidamnus vel Epidamnium, propter inauspicatum nomen, quia vel in damnum ituris omen id visum est, à Romanis *Dyrrachium* appellatum, nunc *Durazzo*; ^γ Apollonia & ^δ Aulon. ^ε Elymiotæ, quorum opida ^ζ Elyma & ^η Bullis. ^θ Orestis regio

Elymiotarum opida.
Orestis regio.

Durazzo; Prevesam five Nicopolim, pluresque admodum obscuras urbes; Crojari item munitissimam urbem & mediterraneam, Johan. Castrioti, Principis Epirotæ, posthac Giorgii sedem. Hunc obsidem in ætate prima sibi datum in circumcissione Turci Scanderbeggum h. e. *Alexandrum Dominum* vocarunt, sed sibi ipsis ominoso nomine, cum clades plurimas ab uno illo & gravissimas quidem acceperint: Ab illa ^a Duces de Croy superstites & inde oriundi nomen suscipiunt. Cæteras urbes attingere non licet.

BUNONIS.

^a ^β Taulantii, quorum regio *Taulantia* a supra Acroceraunios, Illyrico finitimi, regionem maritimam tenuerunt. Ea Macedonia, an Illyrico sit annumeranda, nondum satis certum esse videtur.

^β ^γ Epidamnus notissima ad mare in Peninsula condita urbs est. Ex eâ enim in Italiam trajicere fermè solebant; Cicero huc ab exsilio rediit. ^b

^γ ^δ Apollonia hodie *Pollina* ad Laum flumen, à litore ad septem millia passuum remota, Corinthiorum & Corcyræorum colonia est, optimis temperata legibus ^c. *Sylla* ex bello Mithridatico rediens, *Satyrum* hic ea, qua scribitur esse, forma cepisse fertur, & vix inconditam ex eo monstro vocem ac horrendam exprimere potuisse. *Cæsar* initio belli civilis, Pompejo segnius rem gerente, in potestatem redegit Apolloniam, uti & vicina opida. Literarum & humanitatis studia, quibus Principum

animi excolendi, ibi viguisse Cæsaris ævo constat. *Octavius* enim vivo ipso, & expeditionem in Dacos, & inde in Parthos destinante, præmissus huc, studiis vacavit. Diligentius & urbem hanc, & vicinum flumen, & regionem ignem innoxium exhalantem, cum *Nymphæo* & mirifico quodam oraculo, describit Dio.

^δ ^ε Aulon, hodie *Valona* d, Apolloniæ vicina & munita urbs est, sedesque præfecti Turcarum.

^ε ^ζ Elymiota e Taulantiis versus austrum fuere contermini.

^ζ ^η Elyma ad extremum Onei sinus recessum sita, hodie *Canina* f dicitur.

^η ^θ Bullis ei vicina est ad eundem sinum. ^g ^θ ⁱ Orestis regio dicta ab *Oreste*, qui in ea loca confugisse scribitur ^h ^k *Gyrtone* civitas à Stephano Thessaliæ adscribitur.

HEKELI.

^a Hoc tempore, si *Casaldo* fides est habenda, *Tamorita* vocata.

^b Quam urbem exilii sui tempore amicissimam expertus est atque officiosissimam.

^c *Pineto* vocatur *Sissopolis*.

^d Sive aliis *Velonia* & *Caulonia*.

^e Seu *Elymota*, utpote quorum Regio, *Casaldo* teste, hodie *Placani*, nuncupetur.

^f *A Sophiano*.

^g *Plinius* Lib. IV. H. N. c. x. p. 53. lin. 41.

Coloniam Bullidensem, & Lib. III. c. xxiii.

p. 48. lin. 39. ipsos Populos *Bulliones*, f.

Bulliones vocat.

^b Est & Portus apud *Plinium* Lib. III. c. v. p. 40. lin. 38. ejusdem nominis.

BUNO₂

^a Duces de Croy. ^b Taulantii. ^c Epidamnus f. Dyrrachium. ^d Apollonia. ^e Aulon. ^f Elymiota. ^g Elyma. ^h Bullis. ⁱ Orestis regio. ^k Gyrtone.

regio Epiro juncta, opidum *Gyrtonæ*, *Dassaretæ* opida *Lychnidos*, *Evia*. Regio \wedge *Æmathia*, seu *Æmathia* proprie dicta, opida μ *Pella*, quam omnium Macedonicarum urbium maxime illustrem effecerunt duo alumni, *Philippus* Græciæ domitor, & *Alexander* etiam Asiæ: ν *Ægea*, in qua mos erat Reges sepelire, ξ *Ædessa*, \circ *Idomena*, π *Scydra*, ρ *Europus*, *Tyrissa*.

IV. Regio σ *Pieria*, Musarum parens domusque, opida τ *Pyd-*

BUNONIS.

α *Dassaretæ*, *Dassaritæ*, *Dessaretæ*, *Dassaritæ*, & *Dassarenfes* dicti intus in Mediterraneis sunt.

κ *Lychnidos* sive *Lychnidus* hodie *l'Orida* i, ad lacum κ cognominem est, quem Polybius *l'Lychnidiam* vocat.

λ *Æmathia* sive *Emathia* hæc mare *Ægæum* attingit ad Ortum, ejusque Sinum *Thermaicum*; *Mygdoniam* habens ad Septentrionem, & *Periam* ad meridiem.

μ *Pella*, olim *Bunomos*, & *Bunomea* dicta, apud intimum sinus *Thermaici* recessum & *Axium* flumen sita, hodie *Jeniza* m appellatur; ejus situm describit *Livius* lib. xlv. sub finem. *Euripidis* Poëtæ tumulus ibi fuit n. Hic quoque alebantur serpentes cicures.

ν *Ægea* ab *Ædessa* alia & diversa urbs non est; sed planè eadem. Nam *Caranus* *Ædessam* captam ob memoriam muneris *Ægeas*, populum *Ægeatas* vocavit, *Justin.* lib. 7. cap. 1. Et in hac urbe sepeliri reges mos erat; nec alter excellentium virorum bustis apud *Macedonas* priscos dabatur locus: *Solin.* c. 14. *Ptolemæus* tamen *Ægæam* ab *Ædessa* distinguit.

ξ *Ædessa* *Pellæ* vicina erat, *Æmathiæ* caput, quam *Caranus* capras imbrem fugientes secutus cepit, ac ob memoriam *Ægas*, ac opidanos *Ægeadas* nominavit. In hac sepeliebantur Reges *Macedoniæ*. Sic enim præceperat *Perdiccas* Carani successor, pollicitus regnum in familia sua mansurum, quamdiu hic Reges conderentur. Feruntque ideo in *Alexandro* defecisse stirpem; quod in hac urbe non fuit sepultus.

\circ *Idomena*, sive *Idomene* opidum inter *Doberum*, & *Atalantam*, *Europo* proximum erat; *Gordinis* finitimum.

π *Scydra* hodie *Siderocapsa*, 40. millia passuum a *Thessalonica* distat.

ρ *Europus*, ad *Axium* fluvium ponitur *Plinio* o. Sed in *Almoriam* quoque *Europus* fuit. Cæterum *Æmathiæ* quoque urbs fuit *Beroea*, hodie *Veria* dicta; ad *Aliacmonem*, & *Bernii* montis radices posita; ibi seditionem contra *D. Paulum* Apostolum excitaverunt *Judæi*.

σ *Pieria* *Thessaliæ* finitima ad *Thermaicum* sinum sita est; *Aliacmon* flumen eam permeat. *Musas* a *Pieria* nemore, aut *Pieria* monte dictas ferunt *Pierides* p. In monte isto versatus *Orpheus* q, ac ad eundem discerptus est.

HEKELII.

i *S. Ochrida*.

k Ut tradit *Sophianus* in sua *Gracia* Tab. *l'Avxvidiav*.

m *Nigro Zuchria*.

n Claret maximè Natalibus *PHILIPPI*, *Macedonum* Regis, & *ALEXANDRI*. Unde uterque *Peleus* a Poëtis passim cognominatur.

o Nomen habet ab *Europo*, *Macedonis* Filio, & *Orythia*, *Cecropis* Filia.

p Finguntur enim secundum *Nigrum* ex *Jove* & *Mnemosyne* *Musa* dicuntur *Pierides* propter amœnitatem ac solitudinem *Pierii* Montis, quo eæ secretis locis propter studia liberalia delectantur.

q Musicus atque Poëta insignis iste.

Hhh 3

BUNO-

a *Dassaretæ*. b *Lychnidos*. c *Lychnidus* lacus. d *Æmathia*. e *Pella*. f *Ægea*. g *Ædessa*. h *Idomenæ*. i *Scydra*. k *Europus*. l *Berroea*. m *Pieria*. n *Aliacmon* fl.

Mygdoniz.

r *Pydna*; *v* *Phylace*, *φ* *Dion*. *x* Mygdones, regioque Mygdonia; opida *ψ* *Antigonia*, *Physcæ*, *Carrhabia*, *ω* *Letæ*, *Terpilus*. *α* Paraxis; opida *Antigone*, *β* *Pallene*, *γ* *Cassandria*, *δ* *Torone*. *ε* Regio Chalcidica; opida, *Augæa*, *ζ* *Singus*, *η* *Acanthus*.

Paraxis.

Chalcidicæ.

BUNONIS.

r *a* *Pydna* antea *Citron* dicta, ad sinus Thermaici litus, inter ostia Aliacmonis & Lydii fl. posita, Olympiadis à Cassandro obfessæ interitu & magnitudine animi celebrata est. Ad eam à Paulo Æmilio victus *Perseus*.

v *b* *Phylace* inter Pellam & Larissam ponitur. Theocriti interpres tamen tradit eam haud procul abesse ab *Othry* monte, in eaque regnasse Iphicium *r*.

φ *c* *Dion* vel *Dium* ea videtur esse urbs, in qua Alexandro Macedoni oblata visio hortata est ipsum, ut forti esset animo, & exercitum in Asiam traduceret, suo ductu potiturum Imperio Persarum. Sic enim Parmenioni, miranti cur Hierosolymorum Pontifici, in quem hostili animo tum moverat, sese submitteret, ipse commemorat Alexander apud Josephum Antiq. lib. xi. cap. ult. Quandove *Dion* hoc fuerit munitum, cognoscitur ex Liv. lib. 44. *f*

x *d* *Mygdonia*, inter Axium & Echedorum flumina est. *t*

ψ *e* *Antigonia* hodie *Cojogna v*, aliis *Antigoca* dicitur.

ω *t* *Letæ* vel *Leto*, hodie *Letta* vel *Lita*, apud Sinum Thermaicum est, Thessaloniz propinqua.

α *ε* *Paraxis* vel *Paraxia* inter Thermaicum & Singiticum Sinus est, ipsaque Toronaicum Sinum continet.

β *h* *Pallene* vel *Pallena*, antea Herodoto teste *Phlegra* dicta ad Sinum Thermaicum in Isthmo *i* *Pallenessi* sita *x*. Eam Regionem gigantes habitasse feruntur, gens impia, & dissoluta; quam Hercules extirpavit.

γ *k* *Cassandriam*, quæ hodie quoque *Cassandria* dicitur, Cassander instauravit, & de suo nomine appellavit. Ante id tempus enim *Potidea* *y* nominata Corinthiorum

erat colonia, bello Peloponnesiaco ab Atheniensibus expugnata, & habitata. Philippus verò Macedo circa id tempus, quo ei Alexander natus, eam expugnauerat. *z*

δ *l* *A Torone* Sinus, qui eam alluit, nomen habet, diciturque *m* *Toroneus*, & *Toronaicus*. A Pallene ad 60. stadia in Isthmo illo erat *n* *Olynthus* urbs celebris, quam *Mardonius* bello Persico expugnavit. At *Philippus* Macedo eam postea expugnavit, non tam armis, quam auro, corruptis propugnatoribus, direptamque evertit, frustra opem Atheniensium implorantem *a*. Urbs hæc patria fuit *Callisthenis* Philosophi gravis & disertis, imprimisque constantis; quem è sorore sua nepotem ad Alexandrum in Asiam miserat Aristoteles. Et officio suo apud Regem non desuit *Callisthenes*, etsi nimio ipsi libertas orationis stetit.

ε *o* *Chalcidica* regio *b* *Paraxiz* finitima est, inter Singiticum & Strymonicum Sinus protensa. *c*

ζ *Singus* vel *Singa* opidum ad Atho montis radices, *Sinumque*, qui inde *p* *Singiticus* appellatur.

η *q* *Acanthus* hodie *Eristo d* ad eundem Sinum *Singiticum*, & apud montem *Athon* est, inter *Singum op.* & *Nymphæum* promontorium, ibi *Xerxes* copias suas terrestres in tres partes divisit.

HEKELII.

r Est & *Phylace* Urbs *Molossidis* apud *Livium* & *Phylata* *Hermopolitana* in *Ægypto*, quam hodiè *Penisuaif* vocari dicunt *Geographi*.

f Est & *Dion* *Creta* Insulæ Promontorium & Urbs ibidem, immo & Urbs *Epiri*, & Oppidum *Italia*, *Pisidia*, *Thracia* & *Cælesyria*.

t De qua videndus *Plinius* Lib. iv. c. x. p. 54. lin. 5.

v Nisi

a *Pydna*. *b* *Phylace*. *c* *Dion* vel *Dium*. *d* *Mygdonia*. *e* *Antigonia*. *f* *Letæ*. *g* *Paraxis*. *h* *Pallene*. *i* *Sinus* *Pallenessis*. *k* *Cassandria* sive *Potidæa*. *l* *Torone*. *m* *Sinus* *Toroneus*. *n* *Olynthus*. *o* *Chalcidica* regio. *p* *Singiticus* sinus. *q* *Acanthus*.

thus. ^θ Amphaxitis regio, opidum, *Thessalonica*, Ciceronis exilio insignis; & ^κ *Stagira*, Aristotelis principis Philosophorum cunis clara. ^λ *Bifaltæ*; opida *Euporia*, *Ossa*, *Callitæra*. ^μ *Edonii*; opida, ^ν *Amphipolis*, *Scotusa*, *Berga*. *Orbeli*,

Amphaxitis.

Bifaltæ.
Edoniorum.
Orbelorum.

^ν Nisi *Pinetus* fallat in suo *Plinio Gallico*.
^κ Dicta a. est à *Pallena*, *Sithones* Filia & *Clethi* Uxore, & adscribitur ab aliis *Thracia*, ab aliis *Macedonia*.
^γ *Pausania*.
^z *Stephano* Urbs *Thracia* est.
^a Sed quando *Herodotus* in *Polymnia* dicit, *Olymbum* quoque *Sidoniam* appellari, tunc non Urbem *Olymbum*, sed potius Regionem, in qua *Olymbus* & aliæ Urbes sitæ sunt, intelligit.
^b *Castaldo* dicta *Jamboli*.
^e Est & *Syria* Regio, in qua *Chalcis* Urbs.
^d *Sophiano* *Eriffo*.

BUNONIS.

^θ *Amphaxitis* à Sinu *Strymonico* ad *Thermaicum* usque se extendit, *Chalcidicam* & *Paraxiam* habens à Meridie, *Bifaltiam* à Septentrione, & *Mygdoniam* ab Occasu. (* *Amphaxitis* regio fuit ad utramque *Axii* fluminis ripam quod nomen designat.)
^b *Thessalonica* e antea *Therma* dicta, condita est à *Cassandro*, & *Thessalonica* *Philippi* filia, *Alexandri* M. sorore, quam *Cassander* sibi matrimonio copulaverat; ita appellata; hodieque *Salonichi* g dicta, magno numero Christianorum, Judæorum & Turcarum incolitur emporiumque ad hunc finem est celebre sedesque præfecti *h*. *Cicero* per *Clodii* factionem Româ Italiâque pulsus, hic VII. menses exfulavit. *Strabonis* ætate urbs hæc præ reliquis *Macedoniæ* urbibus hominum multitudine excellebat *i*. *Paulus Apostolus*, hic docens, non paucos utriusque sexus homines Christo adjunxit: ac licet per seditionem Judæorum inde fuerit exactus, duabus tamen epistolis ecclesiam illam etiam absens firmare voluit. Post id tempus *Theodosius I.* Imperator, occisis per tumultum aliquot ipsius ministris, promiscuæ multitudinis, militibus immisis, cæ-

dem edidit. Ante ducentos annos *Amurathes* urbem hanc cepit: quum Veneti eam aliquamdiu tenuissent. *Thessalonicenses* fuere *Eustathius* qui in *Homerum* & *Dionysium Alexandrinum* commentarios scripsit: *Constantinus Armenopolus*, *Demetrius Cydonius*, & *Theodorus Gaza* l. Ab antiquo urbis *Thessalonice* nomine ^c Sinus *Thermaicus* nomen habet.

^κ *Stagira* prope montem *Athon* ad *Strymonicum Sinum* erat. Hanc quoque *Philippus* Macedo everterat urbem; sed in gratiam *Aristotelis* in eam restituit. *Hipparchus Philosophus* in eadem urbe fuit natus. *Stagitarum* lex erat: "Α μη κατέβου, μη λάμβανε, quæ non deposuisti, ne tollas.

^λ ^d *Bifaltia* *Amphaxitis* finitima est ad Meridiem. *Bifaltis* trans *Nessum* fl. circa *Strymonem* fl. incoluisse tradit *Livius* lib. 45. *Euporiam* *Alexander* omnia superans occupatam vocavit *Δία τὸ ἔμπορον* Steph.

^μ ^e *Edonii* ad *Strymonem* fl. incoluerunt.
^ν ^f *Amphipolis* Atheniensium colonia, ita dicta scribitur, quod *Strymone* flumine undique cingatur *n*. Postea à Christianis *Christopolis*, & à Turcis *Emboli* vocata est. Cæterum clarissima in his oris urbs erat *Philippi*, à *Philippo* Macedone appellata; quum antea *Crenides*, à fontibus ibi scaturientibus dicta fuisset. Magnas opes è fodinis auri argenticque cives possederunt. De his *Philippis* ita *Diodorus* lib. XVI. in anno *Philippo III.* *Crenidas* deinde se conferens (*Philippus*) inductus multis, qui eam incolerent urbem ex sui appellatione instituit, ut *Philippi* nominarentur. Erant in eo tractu fodinæ auri, sed tenues & non bene exploratæ: eas *Philippus* magnis operibus ita intruxit, ut annua ei redderent amplius mille talenta: nummum aureum *Philippi* nomine cudi instituit. etc. Et *Philippus*, his locis regno suo adjectis, nummi aurei genus confluxit, quod ab ipso *Philippicum* dicebant. Rex iste venas hæc metallicas studiose scrutatus est. *Zanchius* tradit

a Amphaxitis. b Thessalonica antea Therma. c Sinus Thermaicus. d Bifaltia.
e Edonii. f Amphipolis.

Sinticorum.
Pelagonum.

Almopum.
Æstræorum.
Eordeorum.

beli, opidum *Gariscus*. & Sintici; opida, ° *Heraclea*, *Paræopolis*, *Tristolus*. π Pelagones; opidum ° *Stobi*. i. Lyncestarum *Heraclea*, 2. Jororum, 3. *Forum*, & 4. *Alorus*, 5. *Almopum*, *Europus*, 6. *Albanopolis*, 7. *Apsalus*, 8. *Ættrorum*, *Æstreum*, 9. *Eordeorum*, 10. *Daulia* *Dibolia*, 11. *Scampis*.

CAP.

tradit hanc urbem hodie vocari *Grixopolin*, quasi *Chrysolin*. Ad hanc urbem ° *Campi* erant *Philippici*, in quibus *Cassius* & *Brutus* ab *Octavio* & *Antonio* profligati sunt. *Hos Philippos* *Stephanus* constituit in Macedonia °; alii urbem hanc ponunt in Thessalia. *Pharsalus* vero Thessaliæ fuit urbs, ad quam *Campi Pharsalici*, in quibus *Pompejus* à *Cæsare* victus. *Pharsalum* hanc *Cluverius* facit *Estiosidis* urbem; *Laurembergii* tabula eam collocat in Pelasgia. Ex *Strabone* & *App.* cognoscitur, urbem hanc fuisse ad *Enipeum* fl. qui in *Peneum* influit. *Poëtæ* tamen utramque pugnam in *Philippicis* & *Pharsalici* eidem loco tribuunt exaggerandi causâ. *Virgil. Georg. lib. 1. circa finem.* ° *Orbella* ab *Orbello* Macedoniae monte appellata est, qui eam à *Mœsia* distinguit.

H E K E L I I.

- ° Macedonia quippe Metropolis.
f Et inde prius *Halia* dicta.
g *Stephano*.
h Scripsit de eâ utilem atque elegantem *Librum Lucius Tarreus*, qui videndus.
i Vid. ejus *Libr. VII. p. 592.*
k Utpote omnium in universâ *Graciâ* hodiè celeberrimam, ingentem atque opulentam.
l Conf. *Quenstedtii* *Dialogus de Patriis Viror. illustr.* p. 426. ubi videndum, quod *Thessalonica* Urbs sacris pariter, ac profanis litteris celebrata, εὐανδροῦσα καὶ πολυάνθρωπος veteribus nuncupata sit.
m Qui Patriam eam agnovit.
n Prius *Acra*, *Ejon*, *Myrica*, *Crademna*, *Andramus* item Urbs *Martii* & *Novemvoia*, f. *Grac. ἐννεὰ ἑδοῖ*, appellata.
o *Suidas* in *Thraciâ*.

B U N O N I S.

ξ ° *Sintica* à *Sinticis* montibus nomen habet.
° d *Heraclea* inde dicta est *Sintica*.
π ° *Pelagonia* p incolæ *Pelagones*, etiam *Peones* dicti sunt. q.
p ° *Stobi* opidum, hodie *Starachino* vocatur; opidani *Stovenses*. i. & *Lyncestarum* regio *Lyncestis* appellatur à fluvio *Lyncesti* vel *Lyncestio*, qui per eam decurrit, & in *Erigonem* labitur. *Lyncestis* ille fluvijs aquam desert acidam, quæ pota instar vini homines facit temulentos. 2. h *Jororum* regio, à *Joro* opido, quod *Aloro* vicinum est, nomen traxit. 3. i *Forum* hodie vocatur *Novigrad*. 4. k Et *Alorus* five *Olorus*, hodie *Dianoro*. 5. l *Almopes* in Macedoniae finibus ad *Scardum* montem collocantur, qua eos ab *Illyricis* separant. 6. m *Albanopolis* hodie *Albanopoli*, dicitur *Albania* metropolis f: & 7. n *Apsalus*, nunc *Prespa* est. 8. o *Æstræi* *Almopibus* ad Meridiem ponuntur. 9. p Et *Æstræis* ad Meridiem collocantur *Eordei*, qui *Eordæi*, *Fordi*, *Heorda*, *Heordenses*, & *Eordetes*, leguntur. 10. q *Daulia*, hodie *Eladasagni* dicitur r. 11. r *Scampis* in tabulis recentioribus est *Scampi*, at alijs *Ulagrada*, item *Struga* appellatur. Hæc est *Macedonia*, quæ quibusdam etiam *Maceria* dicta est: in sacris *Cethim* appellatur. *Cethim* autem fuit filius *Javan*. Hæc terrarum imperio olim potita quidem erat, Sed *Paulus Æmilius* in ea 62. urbes uno die direptas vendidit.

H E K E L I I.

p Quam nonnulli *Sicilia* Regionem constituunt.
q *Strabo* *Lib. VII. p. 598.* hanc Regionem

a *Campi Philippici*. b *Orbella*. c *Sintica*. d *Heraclea Sintica*. e *Pelagonia*. f *Stobi*. g *Lyncestæ*. h *Jori*. i *Jorum op*. k *Alorus*. l *Almopes*. m *Albanopolis*. n *Apsalus*. o *Æstræi*. p *Eordei*. q *Daulia*. r *Scampis*.

nem *Tripolim* vocat, quoniam saltem tribus constabat Urbibus.

r *Nardo* in suo *Livio Italico* novo profusus nomine.

f Est & oppidum *Armenia Majoris*, ubi, referente *Sophronio Graco*, Div. *Bartholo-*

maus Apostolus est sepultus.

t Olim sub ditione *Therei*, Regis *Thracum*, fuit. Unde *Philomela* ab *Ovidio* dicitur *Daulias*, quod in *Daulide* Urbe in *Avem* sui nominis fuerit conversa.

C A P. X.

De Fluviis, Montibus ac Insulis Græciæ adjacentibus. 1

I.

Fluvii universæ Græciæ celebriores sunt isti; in Epiro a *Acheron*, cui *Pandosia* opidum appositum: quæ duo nomina

BUNONIS.

a *Acheron* ex b *Acherusia* profluit *palude*. *Plinius* a eum in *Ambracium Sinum* falso deducit. Ex eo & vicinis *Pausanias* ait *Homerum* fabulas suas de *Inferis* concinnasse; unde est *Acheron fl.* *Inferorum* apud *Poëtas*. b

HEKELII.

a *Lib. IV. H. N. cap. I. p. 50. lin. 12.*
b Dicitur & *Acheron* *Filius Cereris* absque *Patre*, quem cum in abdito *Creta* specu peperisset, is autem lucem adspicere non auderet, ad *Inferos* defluxit, ibique *infernalis Fluvius amarissimus*, qui primus excipit mortuorum *Animas*, effectus est. Alii *Titanis* & *Terra*, s. *Cereris* *Filium* faciunt, ob id à *Jove* & ad *Inferos* dejectum ferunt quod sitientibus *Titanis* limpidas præstiffisset *aquas*. Meminit ejus *Virgil.* *Lib. V. Æn. v. 99. Lib. VI. v. 207. & 295. Lib. VII. v. 91. 312. & 569. ut & Lib. XI. v. 23. Horatius* *Lib. I. Carm. Od. III. v. 36.* dicit: *Perrupit Acheronta Hercules labor.* Sed *Lib. III. Carm. Od. III. v. 16.* legitur *Acheronta fugere.*

REISKII.

i Græcia non magnos adeo effundit *fluvios*, nec longo cursu, nec receptis pluribus locupletiores: Regio enim arctis plerumque terminis conclusa, mari tum *Ægæo* tum *Ionio*, multisque alicubi, quos

utrumque creat, sinibus coërcetur, ut *fluvii* ab monte aut *Hydrophylacio* suo non ita longe fluxum continent, sed citius absorbentur. *Acheron* *Turcis* *Voleon*, i. e. *niger* dictus, cursu aquoso auctuque cæteros fere præstat, plane alius ab *Italico*, *Peloponnesiaco*, & *Bythinio* *Acheronte*. Nec effert sese adeo *Græca* montium compages, vel offatura illa montana, qua *Græciam* contineri totam stringique, ac notis quasi ossium secari contendimus: Hæc enim *Kircheri* de montibus in *Mundo subterraneo* *part. I. lib. I. c. 8.* sententia nunc placet. c *Acroceraunia* & *promontorium* his cognomine primum eminent ἀπὸ τοῦ ἄκρον καὶ κεραυνῶν, i. e. à summitate & fulmine nominatur: Hæc tamen ab *Asiaticis* *Acrocerauniis* quantum distent, nemo non intelligit. d *Thermopylae* sunt aperturæ montium vel transitus inter *Alpenos* *Turchinemque*, montes altissimos, tractu præcipiti ad *OEtam* usque montem porrecto: Ita *Herod. lib. VII.* e *Athos* *Chersonesum* aut *peninsulam* refert, sinu *Strymone*, & *Cingo* altero interceptam, ut *Isthmus* ne quadrantem *milliaris* latitudine sua excedat: *Græcis* Ἐγίου ὄρος, *Latinis* etiam *mons sanctus* ob *cænobia XXI.* numerosa & ampla *Græcorum* *monachorum* *domicilia*, sed aliquot male munita. Ex omnibus *cænobium S. Mauri* 600. etiam *alumnorum* *patiens* *capaxque* præstat: Cætera non sunt tanti pretii, & quandoque *triginta* *hominum* *altrices.*

Iii

a *Acheron.* b *Acherusia* *palus.* c *Acroceraunia.* d *Thermopylae.* e *Athos.*

mina cum *Alexander Rex* ancipiti oraculo monitus fatalia vitare vellet, in Brutiis Italiæ populis in eadem incidit atque interiit. In Acarnania β *Achelous*. In Peloponneso γ *Peneus*, δ *Alpheus*, ϵ *Panifus*, ζ *Eurotas* & η *Inachus*. In Græcia θ *Cephissus*, in duo Cornua scissus, quorum dextrum ι *Asopus* fluvius, lævum κ *Ismenus* vocatur. In Thessalia λ *Sperchius* & μ *Peneus*. In Macedonia *Ægæum* mare petentes, ν *Aliacmon*,

ces. De duobus Eremitarum ordine juncto cohabitantium vicis quasi *Hagia Ena* & *Kerassa*, de regula Sabæ, quam sequuntur, & institutis monasticis non dicam, nec de pluribus quæ mihi Archimandrita sive Abbas ex illo monte Athanasius per Saxoniam nostram transiens, Luneburgi A. 1674. retulit, & Auctor anonymus in libello peculiari A. 1689. edito recenset. De Bibliothecis autem quæ inter Cœnobia hodieque Græca lateant, item de Codd. MStis nihil aut parum invenies, nihil Athanasius ille mihi referebat. Nam Græcia libris vacuefacta, præter Euchologi, aut Menologium MStum, & Homilias PP. aliquot vix promit alios, nisi quos ex Venetorum urbibus exportat aut coëmit.

BUNONIS.

β *Achelous* ex Pindo monte oriens, in mare Ionium contra Echinades insulas sese exonerat: olim dictus est *Axenus*, deinde *Thestius*, denique *Achelous*; ab incolis *Acarnas* vocatur. Strabo ϵ ab ostio ejus initium facit Sinus Corinthiaci.

γ *Peneus* hic supra Alpheum est: Sed Thessaliæ *Peneus* celebrior est: hodie vocatur *Igliaco*, ad eundem est Pylus Eliaca.

δ *Alpheus* ex Stymphalo monte oriri scribitur: per Arcadiam & Elidem fluit, alluitque Olympiam seu Pifas; & inde sub terras conditus, in Sicilia prope Syracusas emergere creditur Poëtis. *Pifis* his vicinum erat *Olympii Jovis templum*, & *Olympicum* hic celebratum scribitur certamen. Ab hac urbe Italiæ δ *Pisa* ad Arnun fl. originem suam referunt.

ϵ *Pamifus*, *Panifus*, & *Panissus* in Messeniæ influit. Hunc maximum eorum,

qui intra Isthmum sunt, fluviorum Strabo δ dicit: & alius etiam obscuri Pamifi mentionem facit.

ζ *Eurotas* ex Arcadia prope Ascam vicum ortus, defluit per Laconicam, & ipsam Spartam alluit: olim erat confusus oleis, & pretiosa ad eum effodiebantur marmora. Ad hunc fluvium exercere se Lacones soliti sunt decursu, & id genus laboribus.

η *Inachus* nomen traxisse fertur ab *Inachio*, primo Argivorum Rege; per Argiam fluens *Argos* urbem alluit, & in Sinum Argolicum labitur. In Argia quoque ϵ *Erasinus* fluvius est, qui è Stymphalide palude Arcadiæ oritur, apud quam paludem Stymphalidas volucres ab Hercule sagittis & tympanis expulsas ferunt. Hunc etiam fluvium sub terram aliquamdiu sese abdere, postea in Argolide emergere tradunt.

θ *Cephissus* vel *Cephisus* albas oves facit; ι *Melas* nigras.

κ *Asopus* Platæensem & Thebanum agrum dirimebat. Crediderunt fluvii hujus accolæ Mæandrum fl. per mare *Ægæum* transire in fontem *Asopi*.

λ *Ismenus* etiam Thebas præterfluens in Euripum Euboicum properat: olim *pes Cadni* dictus.

μ *Sperchius* in Sinum *Maliacum* e devolvitur, devota Achillis coma & Gallorum, Brenno duce transitu memorabilis. ν

Peneus præter *Ossam* Olympumque montes decurrens collibus dextra lævâque molliter curvis, nemorosis convallibus. Thessalica facit *Tempe*: undisque apertior Macedoniam & Magnesium interluens, & *Pamifum* fl. excipiens, in Thermaicum Sinum decedit, cui peculiare tribuuntur laudes.

ν *Aliacmon* seu *Haliacmon* inter *Pidnam* &

a Achelous. b Peneus. c Alpheus. d Pifæ. e Eurotas. f Inachus. g Erasinus. h Cephissus. i Melas. k Asopus. l Ismenus. m Sperchius. n Aliacmon.

mon, *Erigon*, & *Axius*; *Chabris*, ° *Strymon*. At in Adriaticum sinum sese exonerantes, π *Panyafus*, ρ *Apsus*, σ *Laus*, τ *Celidnus*.

III. Montium nobilissimi sunt; in Epiro υ *Acroceraunii* & Montes. φ *Pindus*. In Peloponneso, χ *Stymphalus*, ψ *Pholoë*, ω *Chronicus*, α *Taygetus*. In Græcia β *Callidromus* Inter Græciam &

& Dium in Thermaicum Sinum influit. a *Erigon* sive *Erigoneus* ex Illyricis montibus oriens per Pæoniam fluens multis fluminibus auctus ab Axio fl. excipitur.

HEKELII.

c Lib. VIII. Geogr. p. 610.
d Loc. cit. p. 657.
e Velocissimo cursu.
f *Apollo* dorus Borum eum cognominat. Sed *Sophiano* dicitur *Xerras* atque *Agronomela*.

BUNONIS.

ξ b *Axius* ingens Macedoniae fluvius, in Thermaicum Sinum influit.

ο c *Strymon* ex Orbelo, vel etiam Scamio monte manans in Ægæum mare influit; cujus Sinus eo loco Strymonicus appellatur.

π d *Panyafus* inter Dyrrachium & Apium fl. in mare influit.

ρ e *Apsus*, aliis *Thapsus*, inter Panyasum & Apolloniam in mare Ionium decurrit.

σ f *Laus* apud Apolloniam est, & *Æas* & *Aous* & *Anas* & *Alorus* vocatur.

τ g *Celydnus* ultra Amantiam juxta Epiri confinia fluit, & Macedoniae terminus est versus Austrum.

υ h *Acroceraunii* g montibus secundum Europæ sinum, id est, Adriaticum terminat Plinius h. Sunt autem montes Epiri altissimi, hodie montes de *Chimara* seu *Chimera* & *Chimariotic* i dicti.

φ i *Pindus* mons inter Epirum & Thesaliam est, unde à nonnullis tribuitur Thesaliæ. Procurrit autem ab Acrocerauniis jugis ad Thermopylas, & ex medio sui brachium emittit, quod facit Parnassum, ac terminatur in *Helicone*. Unde jam planum

fit, quare Poëtæ hæc tria montium nomina confuderint.

χ k *Stymphalus* mons inter Arcadiam & Achajam propriam est, Herculis labore notus, ex quo aut ejus palude *Erasinus* oritur.

ψ l *Pholoë* mons Peloponnesi in Arcadia excelsus, silvofus & nivofus. Est quoque *Pholoë* mons Thesaliæ Othry proximus Centaurorum fedes; ubi Hercules Centaurum aggressus est. *Centauria* herba hic provenit optima. k

ω m *Chronicus* prius *Crunos* in Laconica est. Quum Saturnus Jovem fugiens, in eo latuisset, nomen mutavit.

α n *Taygetus* mons non longè à mari exortus, ad montium Arcadicorum radices usque procurrit. Imminebat Spartæ & Amyclis, unde & *Amyclaus* dicitur. In summo ejus vertice erat locus *Teleton* dictus, ubi equus foli immolabatur. Abundabat feris, ideoque venationi Spartanorum juvenum erat opportunus. Cotes habebat, quibus post Creticas Plinius l tribuit fecundas. Quum terræ motum futurum prævidisset *Anaximander* Physicus, monuit Lacedæmonios, ut testa & urbem relinquerent, armatique in agro excubarent, nec frustra. Urbs enim eo tempore corruit tota, & ex monte *Taygeto* extrema quasi puppis avulsa est. m

β o *Callidromus* Oetæ monti vicinus est & quasi pars ipsius, Thermopylis imminens: per quem *Epialtes* *Xerxis* copiarum partem duxit & Græciam Regi prodidit.

HEKELII.

g Quos *Servius* propter altitudinem & jactus fulminum sic dictos putat.

h Lib. III. H. N. c. xxiii. p. 48. & Lib. IV. c. I. p. 49. Eorum quoque meminit

Iii 2.

a *Erigon*. b *Axius*. c *Strymon*. d *Panyafus*. e *Apsus*. f *Laus*. g *Celydnus*.
h Montes *Acroceraunii*. i *Pindus*. k *Stymphalus*. l *Pholoë*. m *Chronicus*.
n *Taygetus*. o *Callidromus*.

& Thessaliam, *γ Othrys* & *δ Oëta*. In Phocide *• Helicon* & *ζ Parnassus*. In Bœotia *η Cithæron*, fabulis carminibusque celebratissimus. In Attica *θ Hymetto* meritiſſimè tribuitur principatus, quod apprime florulentus, eximio mellis sapore, & externos omnes & suos vincit. In Thessalia *• Olympus*,
* *Pelias*

minit *Horatius* Lib. I. *Carm.* Od. III. v. 20.

i S. *Cimarioti*.

k Est & *Pholoë* Famula cujusdam *Textriciis* apud *Virgil.* Lib. v. *Æneid.* v. 285.

l Lib. xxxvi c. xxii. p. 648. lin. 48.

m Vid. *Plinii* Lib. II. c. lxxix. p. 24.

BUNONIS.

γ *• Othrys* inter Doridem & Thessaliam est, Dolopibus conterminus, nivibus diu contestus, Cœnei Perihæbi, & Lapitharum sedes; abundabat lyncibus. Ad radices ejus erant Melienses Xenophonti & Thucydidi memorati. *Oëta* à Græcia submovet Thessaliam, & longo tractu per continentem hanc transversam procurrit ad finem usque Maliacum, ubi ex utroque latere duorum fluminum in mare se mergentium ostia propinqua videt; Boagrii in Locris, & Sperchii in Phthiotide: quorum ad illud Thronium, ad hoc Heraclæa opida. Montem hunc Græciam ita interfecare, ut Appenninus Italiam, auctores tradunt. Ubi ad mare definit Oëta, inter arduas rupes illas efficit angustias, quas *πύλας* Græci, id est, portas dicunt: itemque *• Thermopylas*, ab aquis calidis, Hercules lavacris, virtute Spartanorum & Regis eorum Leonidæ, Persarumque clade nobilitatas. E regione Thermopylarum inter Eubœam & Thessaliam *• Atalanta*, parva insula collocatur.

δ Mons iste *Oëta* interitu & sepulchro Herculis quoque nobilis est: Ex eo enim Herculem, mortalitate exutâ, Deorum consensu in cœlum ascendisse crediderunt Poëtæ *n*. Locus iste, quo se combussit Hercules, *Pyra* dictus est; ubi sacrificavit Acilius consul. Monti huic auctoribus annectuntur, *Corax*, *Othrys* & *Callidromus*.

ε *• Helicon* Parnasso vicinus est *o*, in quo etiam Musarum domum statuebant præfici

poëtæ; in eodem Orphei sepulchrum, in quo nidificabant philomelæ. Hic quoque fontes Hippocrene, seu Caballinus; & *A-ganippe*, qui in Musarum luco ortus in Permessum incidit fluvium; & hic in Holmium, quem postea *Copais* lacus haurit. Ad eum sunt *Thespie*, *Asra*, *Nissa*.

ζ *• Parnassus* mons biceps, sedes & domicilium Musarum, Delphis imminebat; alterum jugum Apollini, alterum Baccho erat sacrum: hoc *Nissa*; illud *Cyrrha* dictum. Herodotus tamen ei unum tantum tribuit jugum *p*. Hodie in eo monte Cœnobium esse ferunt, in quo instructissima manu scriptorum codicum bibliotheca.

η *• Cithæron* Musis etiam sacer erat, ex quo Afopus fl. profluit. Servius illum facit Parnassi partem, eumque dividit in *Heliconem* Apollini sacrum; & *Cytheronem* Baccho dicatum. In eo *Trieterica* celebrabatur. Feris erat refertus; qua de causa *Oculus Dianæ* nominatur ab Euripide.

θ *• Hymettus* Athenis proximus est, melle *q* abundans, quod cum Hyblæo certat: unde *Hymettia mella r*, & *mella Attica* a deo præcipua ut in proverbium abierint pro *suavi eloquentia*. Mons iste olim & *Cecropius* dictus marmore, Jove Hymettio, à quo pluvia petebatur, Apolline *προφήτω*, i. e. *providente*; & eo tauro, quem Theseus occidit, etiam nobilis fuit.

ι *• Olympus* Ossa & Pelio vicinus excellenti vertice tantum attollitur, ut summa ejus cœlum accolæ vocent. Ara in cacumine erat, Jovi dicata, cujus altaribus, si qua de extis fuerant illata, nec distabantur ventosis spiritibus, nec humentibus pluviis diluebantur: sed volvente anno, cujusmodi fuerant relicta, ejusmodi reperiebantur. Litteræ in cinere scriptæ, usque ad alteram anni cerimoniam permanebant. Huc nemo poterat conscendere, nisi qui admovisset naribus

a Othrys. b Thermopylæ. c Atalanta inf. d Helicon. e Parnassus. f Cithæron. g Hymettus. h Olympus.

α Pelius atque *λ Ossa*, Gigantum fabula belloque memorati. In Macedonia *μ Athos*, quem Xerxes, Græciæ bellum inferens, perfossum velificavit.

III. *Insulæ* Græciæ littori adjacent innumeræ. Harum præter Cretam, quæ separatim dicitur, clarissimæ Ionio in mari *ν Corcyra*, cum opido ejusdem nominis, nunc *Corfu*, Venetæ

Insulæ ad Græciam.

Corcyra.

ribus spongiam oleo plenam. A splendore appellatus est Olympus, quasi *δολυμπος*, quod totus luceat, aut resplendeat; & divinam sedem ob eximiam altitudinem ei assignabant veteres.

HEKELII.

η Unde factum est nomen Tragœdiæ *Seneca*, quæ HERCULES OETEUS inscribitur.

ο Eique æmulus & altitudine & circuitu.

ρ Vid. *Strabo* Lib. VIII. p. 691.

σ Et Apibus.

τ Ap. *Horatium* Lib. II. *Serm.* Sat. II. v. 15.

BUNONIS.

κ α Pelius sive *Pelion* nuptiali convivio *Thetidis* & *Pelei* celebratur: itemque Centaurorum & Lapitharum certaminibus. A *Strabone* *ς* in campo Pelagico collocatur. Ferunt *Chironem* Centaurum heroum filios, in iisque *Achillem*, in *Pelio* monte docuisse artes principe loco natis dignas, id est, pacis & belli.

λ β Ossa ab *Olympo* terræ motu avulsam, *Tempe* fecisse, & *Peneum* fl. qui multis annibus receptis ibi stagnare solitus fuerat, ad mare expeditiori cursu transmisisse ferunt. De his montibus, & Gigantum bello noti sunt *Maronis* versiculi: *τ*

Ter sunt conati imponere Pelio Ossa, Scilicet atque Ossa frondosum involvere Olympum:

Ter pater exstructos disjecit fulmine montes.

μ ε Athos *ν* supra *Singiticum* sinum est; mammæ formam habere dicitur, acutissimus & altissimus. Qui verticem ejus habitant, tribus horis solem antè videre perhibentur, quàm qui sunt in continenti. Um-

bram solstitio in *Lemnum* usque jaculari scribit *Plinius* *κ*. *Melæ* mons *γ* est adeò elatus, ut credatur altius, quàm unde imbrēs cadunt, furgere. Caput opinio fidem, inquit; quia de aris, quas in vertice sustinet, non abluitur cinis: sed quo relinquitur aggere, manet *ζ*. In summo opidum fuit *δ Acroathon*, in quo dimidio longior quam in aliis terris ætas habitantium erat. *Stasycrates* architectus *Alexandro* M. affirmaverat, hunc aptissimum esse montem; qui in humanæ statuæ formam effigiaretur, ita ut sinistra manu urbem contineret; dextrâ autem amnem in mare decurrentem funderet. *Athon* illum hodie *Sacrum Montem* nominari sunt qui scribunt; quod totus habitetur VI. millibus monachorum Christianorum, quos tenere ajunt monasteria XXIV. contra piratas benè munita & clausa. Celebriora sunt *Gatopedos*, & *Agias-laura*. Ibidemque etiam conspici *Zonara monumentum*: instructissimas quoque manuscriptorum codicum in cœnobiis illis esse bibliothecas.

ν ε Corcyra *Buthroto* continentis urbi & *Thesprotis* opposita est, in hâc *Phæacas* ponit *Homerus*, & *Alcioni* hortos. *Coloniâ* eò deduxerunt *Corinthii* tempore *Nummæ*. Urbem habebat in Septentrionali litore ejusdem cum insula nominis. Potentiâ navali plurimùm olim valuit. In eadem erat *Cassiope*, hodie *S. Marie de Cassiope*, ubi fuit templum *Jovis* eximium.

HEKELII.

ς Lib. IX. p. 807.

τ Lib. I. *Georg.* v. 281. seqq. hunc in modum extantes.

ν Vel *Athon*.

κ Lib. IV. c. XII. p. 58. lin. 12.

γ Lib. II. c. II. p. 164. lin. 16. seqq.

ζ Conf. *Solini Polyh.* c. XXI. p. 43. lin.

17. seqq.

III 3

BUNO-

a Pelius. b Ossa. c Athos. d Acroathon op. e Corcyra.

Cephalenia.
Zazyntus.

netæ ditionis unâ cum ξ *Cephalenia*, & ° *Zazyntus*; quarum hæc nunc *Zante*; illa *Cefalogna*. Prope Cephaleniam inter non ignobiles est π *Ithaca*, Ulyffis nomine maxime illustris, nunc *Isola del Compare*.

Eubœa.

IV. In ° *Ægæo* mari *Eubœa*, vulgò nunc *Negroponte*, Bœotia avulsa putatur, tam modico interfluente ° *Euripo*, ut ponte jungatur. Opida in ea quondam opulentissima, τ *Carystus* & υ *Chalcis*. Hinc versus Septemtriones est φ *Scyrus*, vulgò

Carystus &
Chalcis op.
Scyrus.

BUNONIS.

ξ^a *Cephalenia* Acarnaniæ opposita, & *Samos* five *Same* ab urbe dicta est. *Cephalenia* nomen à *Cephalo* Atheniensi inditum quidam volunt. Cephalenas Ulyffem secutos in expeditionem Trojanam Homerus auctor est: Capras in hac insulâ sex mensibus non bibere tradit *Ælianus*; & quod ab altera parte fluminis cicadæ sint, ab altera non item. *Antonius*, *Ciceronis* in consularu collega, damnatus hîc exfulavit, urbemque condere novam cœpit, quam tamen non absolvit.

°^b *Zazyntus* a in Meridiem non longè à *Cephalenia* est, *Cassiope* b & *Hyrria* etiam dicta. Hujus incolas armorum ac belli imperitos, divitiis ac deliciis enervatos *Athenæus* tradit. In eâque *M. T. Ciceronis* epistaphium esse, sunt qui scribunt.

π *Ithaca* Cephaleniæ ad Ortum vicina montem habet *Neriton*, à quo Ulyffes, *dux Neritius* dicitur. Lepores in hac insula c non nasci tradunt.

ρ^c *Ægæum* mare appellatum volunt alii ab *Ægæo* *Thesei* patre d, in eo submerso; alii ab *Amazonum* regina; alii ab *Ægæis* *Eubœæ* urbe, hodie *Archipelago* dicitur. *Ægæo* mari, *Plinius* e inquit, nomen dedit scopulus inter *Tenedum* & *Chium* verius, quam insula αξ nomine, specie capta, quæ ita Græcis appellatur, repente in medio mari exsiliens.

σ^d *Euripon* vocant rapidum mare, & alterno cursu septies die ac septies nocte fluctibus invicem versis, aded immodicè fluens, ut ventos etiam ac plenis velis navigia frustretur. *Plin.* f Insula ° *Eubœa* tria illustra habet promontoria, *Cœneum*, quo vadit in

Septentrionem; duobus aliis in Meridiem extenditur, quorum *Gerestus* spectat *Atticam*; *Caphareus* prominet in *Hellespontum*; ubi post *Ilii* excidium *Argiva* classis gravibus casibus affecta est.

τ^e *Carystus* marmore nobilis est, quod *Carystium* inde appellatur. Habebat *Carystias aves*, quæ flammam impune involabant, *Carbasa* etiam, quæ inter ignes valent. Apud hanc urbem, *Strabone* g teste, lapis nascitur, qui plectitur & textitur, adeoque mantilia ex eo conficiuntur, quæ ubi sordium quid contraxerunt, flammis injecta purgantur; perinde atque maculæ linteorum eluuntur aqua.

υ^g *Chalcis*, *Eubœæ* metropolis, ad *Euripum* est, ex adverso *Aulidis* in *Bœotia*: Ea plures in multas *Europæ* regiones misit colonias. Nati in hac urbe scribuntur *Ursus* orator, & *Lycophron*. *Aristoteles* quoque ibidem mortuus aut morbo, aut veneno. Sunt qui scribunt, cum in *Euripum* sese abjecisse; quod causam tam violenti cursus recursusque non posset expedire. In eadem quoque insula urbs vetusta & potens erat *Eretria*, quæ proximum à *Chalcide* locum dignitatis facile tuebatur. Ab ea dicti sunt *Philosophi* quidam *Eretrienfes*, à *Menedemo* orti.

φ^h *Scyrus* nota est *Achillis*, in gynæceo *Lycomedis*, Regis hujus insulæ, latitantis atque expeditionem Trojanam detrectantis, fabulâ. Nota etiam *Thesei sepulchro*.

HEKELII.

a Quam *Silius Italicus Dulichium* vocavit.

b *Orosio*.

a *Cephalenia*. b *Zazyntus*. c *Ægæum* mare. d *Euripus*. e *Eubœæ* prom.
f *Carystus*. g *Chalcis*. h *Scyrus*.

gò Sciro; & ultra x Lemnos, nunc *Stalimene*; inter hanc & Thracium littus, ψ *Samothrace* vulgo *Samandrachi* ω *Lesbus*, nunc *Metellino*, & α *Chius*, nunc *Scio*, Asiæ attribuuntur. In Lesbo quondam opidum nobilissimum β *Mitylene*, undè hodie insulæ nomen. In Saronico sinu γ *Ægina*, nunc *Engia*; δ & *Salamis*, nunc *Coluri*; excidio classis Persicæ nota.

Lemnus.

Samothrace,
Lesbus.
Chius.

Mityleneop.

Ægina.

Salamis.

V. Dein

- b *Orosio*.
- c Alias *Caprarum* fertilissima.
- d Et *Athenarum* Regi.
- e Lib. IV. c. XI. p. 55. lin. 25. seq.
- f Vid. iterum Lib. II. cap. xcvii. 28. lin. 24.
- g Lib. x. p. 7. Tom. II. Oper.

BUNONIS.

x^a Lemnum insulam aliquando fœminæ, omnibus qui mareserant, occisis, tenuisse dicuntur. Eam cepit Miltiades. *Philostratus* ex eadem ortus est. Terra etiam Lemnia celebris est. Hinc Græcis in obfidione Trojæ vinum advectum tradit *Homerus*.

ψ^b *Samothrace*, quæ & *Samothracia*, *Perseum* Regem Macedonum ultimum, victum ab *Emilio Paulo*, fugientem excepit. Ea instar *Asyli* patebat supplicibus, præterquam homicidii reis. *Paulus Apostolus* Troade profectus recto cursu hîc appulit. Huic insula vicina est c *Imbrus* olim ab Otane Persarum duce capta. Postea à Romanis devicto Philippo Macedonum rege, Atheniensibus est donata. Scyro vicino insula est *Alonefus* sive d *Halonefus*, quam prædonibus eripuit *Philippus*.

ω^e *Lesbus* h ante *Assum* promontorium Troadis: *Lesbia regula* in proverbium abiit i. *Lesbii* etiam cantores celebres habiti sunt, qui accersiti Lacedæmonem, cives tumultuantes suavitate cantus ad concordiam revocabant, quos propterea cæteris cantoribus præferebant: unde proverbium: k *Post Lesbium Cantorem*; quum quis non primas tenet, sed secundas. Insula hæc fertilitate, vini generositate & puellis formosis nobilis erat.

a^f *Chius* maris Icarii insula Ioniæ adjacent & promontorio Argeno. *Mastichen* gi-

gnit; vinoque abundat optimo. *Chius risus* in proverbio est de lascivo luxu l.

β^g *Mitylenen* urbem multis celebrat *Cicero* oratione de lege agraria, ob situm, ædificiorum pulchritudinem & soli fertilitatem.

γ^h *Ægina* quondam *Oenone* dicta, Atticam inter & Megaridem; atque hanc Peloponnesi oram sita, nobilissima est virtute & navali copiâ, quam Persico bello Græciæ declaravit. In pugna enim Salaminia cum Atheniensibus de palma quasi contendere ausa est. Sævo admodum Athenienses decreto sanxerant, ut *Æginetis*, quod re nautica excelleret, pollices præciderentur, ne remos ducere possent. Nimis enim imminebat *Ægina* Piræeo.

δⁱ *Salamis* medio prope loco inter Athenas & Megaram sita, urbem habebat ejusdem nominis. Adeo brevi intervallo à continenti erat diremta, ut *Xerxes* angustias illas maris ingestâ terrâ complanare & insulam continenti adjungere sit conatus: Eam tanquam regiam sedem olim tenuisse scribitur *Telamon*, *Ajacis* & *Teucri* pater. Gravia olim de hac insula gesta sunt bella, itaque vires Atheniensium attritæ, ut lege latâ sancirent pœnam capitis ei, qui de insulâ illâ vindicandâ aliquid ferre ad populum esset ausus; *Solon* igitur, uti ne eam extimescere necesse haberet, & tamen patriæ prodesset, furere se simulavit: atque ita versibus ipsi insolitis suadere Atheniensibus coepit, ut insulam armis repeterent.

HEKELII.

h Olim *Antiissa*, *Lasia* ac *Pelasia* dicta.

i Conf. *Erasm. Chil. t. Cent. v. Adag. xciii. p. 160. col. a.* & ex eo *Manutius in Adag. p. 233. col. a.*

k Ap.

a. Lemnus. b Samothrace. c Imbrus. d Halonefus. e Lesbus. f Chius. g Mitylene. h Ægina. i Salamis.

Cycladesin-
sulz.
Andrus.
Delus.
Paros.

V. Dein quæ in medio mari veluti in orbem jacent, * *Cyclades*, in quibus notiores † *Andrus*, nunc *Andro*; † *Delus*, nunc *Sdille*, & † *Paros*, *Pario* marmore nobilis. Et circum
Cycla-

k Ap. eund. *Erasm.* Chil. i. Cent. vi. *Adag.* XLII. p. 176. col. b. & *Manutium* p. 258. col. b.

l Sicuti iterum testis est *Erasm.* loc. cit. Cent. v. *Adag.* LXXI. p. 154. col. b.

BUNONIS.

ε^a *Cyclades* dictæ sunt insulæ, quod *Delum* undique cingant instar circuli; aut quia in orbem jacent.

ζ^b *Andrus* non longè ab Eubæa distans celebris est. *Themistocles* quondam ad Andrios Atheniensium pecuniæ cogendæ causâ legatus, duabus se comitatum Deabus venire dicebat, *Suadâ* & *Violentiâ*. Illi contra, duas sibi semper pertinaciter adherere Deas respondent satis urbanè, *Paupertatem* & *Impotentiam*.

η^c *Delus* in Aristoteli libr. de meteoris videtur dicta, quod repente apparuerit enata. Δήλος idem est quod *manifestus* η. Habebat quondam urbem ejusdem nominis in planitie sitam, & montem *Cynthum*, fluviumque *Inopum*. Et quod in hac insulâ *Apollo* & *Diana* matre *Latona* crederentur nati, hæc *Cynthia* & ille *Cynthius* appellati sunt ο. Post Corinthi excidium *Delum* potissimum transferunt ejus mercatores ob portus commoditatem, & templi immunitatem, quod *Apollini* sacratum erat. Sub initium belli *Persici*, quum *Darius Hystaspis* *Datin* & *Artaphernem* adversus Athenienses misisset, *Delum*que appulissent; ac deinde adversus *Eretriam* navigassent: statim post illorum digressum *Delos* tremuit (ut *Delii* ajunt) ad meam usque ætatem & primum & postremum commota: Deo mala ventura hominibus portendente: de qua in oraculo ita scriptum: & *Delon* quamvis immota movebo; ita scribit *Herod.* l. vi. p quam deinde commune ærarium Græciæ constituiebant. In *Delo* sepelire mortuum non licuit. In *Rheneam* igitur vicinam insulam desertam eos trajiciebant. Canem quoque esse in *Delo* non sinebant.

θ^d *Parum* insulam primò *Paelliam*, postea *Minoida* q vocarunt: quod a *Minoe* subacta, ejus legibus uteretur r. *Opidum* ejus insulæ frustra oppugnavit *Miltiades*. *Archilochus* poëta eam quoque nobilitavit: Itemque ara cujus latera singula stadium implebant. Cæterum in XII. *Cycladum* chorum referuntur etiam sequentes, *Paro* vicina ε *Naxus* cum opido ejusdem nominis; ubi mulieres octavo mense dicuntur parere. Hæc insula à *Xerxe* prima defecit, bellumque cum reliquis civitatibus Græciæ acerrimum ei intulit. Prope hanc est † *Seriphus*, quæ ranis suis claritatem debet, quamvis mutis; præsertim si in *Seyrum* deportentur. Unde proverbium ortum, *rana Seriphia* s. Hanc in insulam, uti & † *Gyarum*, Romani damnatos relegarunt; quam tamen in numerum *Cycladum* non recipit *Strabo* t. h *Siphnus* auri & argenti metallis dives ex decimis suis thesaurum *Delphis* sacravit locupletissimum. i *Syrus* patria *Pherecydis* Philosophi & *Tragici* Poëtæ. k *Myconus* sive *Mycone* v *Delo* vicina est, cumque ea, ut fabulantur, copulata. Sub hæc insulâ, si Poëtis credimus, ultimi *Centaurorum* jacent, ab *Hercule* interfecti. l *Tenus* splendidum habebat *Neptuni* templum. Fontem in ea esse prodiderunt, cujus aqua vino permisceri nequeat. m *Telus* unguento nobilis. Supra *Andrum* è regione *Chii* n *Ceos* est, quæ & *Cia* vocatur, cui vicina ο *Helene* insula ejus stupro nota. *Ceos* *Strabonis* ætate duas tantum habebat urbes, *Julidem* & *Caribæam*, quum antea habuisset quatuor. p *Julis* patria fuit *Simonidis* poëta Lyrici; & *Bacchylidis*, qui fuit ejus consobrinus; *Erasistrati* medici, & *Aristonis* *Peripatetici*: Item *Simonidis*, qui artem memoriæ primus invenit. Apud *Ceos* lex erat; ut LX. annis majores interficerentur. Idem aliquando obfessi ab Atheniensibus decreto sanciverunt, ut majores natu interficerentur. Itaque hostes ipsos eâ crudelitate commotos obsidionem solvisse ferunt. In *Cycladum* numero erat etiam

a Cyclades. b Andrus. c Delus. d Parus. e Naxus. f Seriphus. g Gyarus. h Siphnus. i Syrus. k Myconus. l Tenus. m Telus. n Ceos. o Helene inf. p Julis op.

Cycladas, quia dispersæ, ⁱ *Sporades*; in quibus clariore ^u *Icaria*, nunc *Nicariæ*, ^λ *Patmus*, *Palmossa*, Joannis Theologi exilio insignita. Nobiles præterea sunt, ^u *Samus*, vulgò *Samo*, ^v *Côs*, nunc *Lango*, & ^ξ *Carpathus*, *Scarpanto*; quæ contri-
buuntur Asiæ.

Sporades.
Icaria.
Patmus.
Samus.
Cos.
Carpathus.

CAP.

etiam ^a *Leria*; ^z *Leria* cuius incolæ omnes ob improbitatem olim malè audiebant. Item ^b *Clarus*, unde *Apollinem Clarium* dictum quidam existimant ^x. ^c *Ios* parva insula, in qua Homerum funeratum scribunt ^y. ^d *Melos* omnium insularum rotundissima est. In Melios, Lacedæmoniorum colonos, bello Peloponnesiaco inclementer consuluerunt Athenienses, civibus eorum, & omnibus, qui pubertatem attigerant, interfectis; pueris verò ac fœminis divenditis.

HEKELII.

^m Quam antea *Asteriam*, *Chamidiam*, *Cynethum*, *Lagiam* & *Pyrpilen*, quòd ignis ibi primum sit repertus, dictam esse novimus.

ⁿ Nam cum antea Mari testa esset, *Lactone* locum ad pariendum quærenti repente se ostenderit.

^o Ex quâ opinione nominum illa Insula eorum Deorum sacra putata est, tantumque ei Religionis semper fuit, ut ne *Perse* quidem, quum Bellum toti *Græciæ*, Diis, hominibusque indixissent, & mille numero Navium classem ad *Delum* appulissent, quicquam conarentur aut violare, aut attingere.

^p P. m. 175. Edition. ex Interp. *Laurentii* *Valla* in fol.

^q *Ac Plateam*.

^r Hodiè dicitur *Pario*, quæ est famigerabilis ob Marmor candidissimum & sculpturæ aptissimum; quod in eâ reperitur. Vid. *Plin.* Lib. xxxvi. c. v. p. 634.

^s Conf. *Erasm.* Chil. I. Centur. v. *Ad.* xxxi. p. 42. col. b. & ex eo *Manutius* in *Adag. Selectior.* p. 204. col. a.

^t Lib. x. *Geographia* p. 79. Tom. II. *Oper.*

^v Quam *sophianus* & *Niger* hodiè *Micolon* dictam putant.

^x Quoniam illic *Fanum* habuisse dicitur, in quo *Responso*, epotâ aquâ, edebantur;
PART. II.

breviore tamen vitâ bibentium.

^y Oraculo nempe sic jubente, ut in Materna patriâ sepeliretur, propterea quod Matre certâ, Patre verò incerto natus esset.

BUNONIS.

ⁱ *Sporades* ita appellatæ sunt, quod per æquor illud quodammodo sparsæ, disseminatæque videantur.

^u *Icaria*, five *Icarus*, supra *Patmon* ponitur, è regione *Sami* z.

^λ Prope *Lerum* est *Patmus*; nomen habere traditur à vestigio pedis. ^b *Amorgus* etiam *Sporadibus* adscribitur à *Strabone* a: patria est *Simonidis* Poëtæ *Jambici*: quem ad affectus movendos & lachrymas eliciendas plurimum habuisse virium perhibent.

^u *Samus* contra *Ephesum* sita est: ubi primum vasa fictilia facta sunt. *Samiu* literati per ignominiam dicuntur, id est stigmatis notati. Deficientibus enim civibus coacti sunt *Samiu* servos suos stigmatè notatos in civium numerum & ad reip. administrationem recipere. *Samo* ortus est *Chærilus* Poëta, qui victoriam Atheniensium contra *Xerxem* versibus scripsit; pro singulis versibus singulos stateres aureos recipiens.

^v *Côs* vel *Coos* contra *Halicarnassum* sita, patria est *Apellis* pictoris & *Hippocratis* medici; insula ferax & pecoribus abundans. *Coi* fuere disertis, & *Chii* loquaces: unde proverbium: *Chius Coum loqui non sinit.* b

^ξ *Carpathus* e mari vicino nomen dedit: Ea jacet d contra *Ægyptum*, inter *Cretam* & *Rhodum*; à qua vicinum pelagus *Carpathium* appellatur. Hic *Proteus* aliquando regnavit.

HEKELII.

^z Unde autem dicta sit, docet *Ovid.* Lib. VIII. *Metam.* Fab. V. v. ult.

Kkk

a Lib.

a *Leria*. b *Clarus*. c *Ios*. d *Melos*. e *Sporades*. f *Icaria*. g *Patmus*. h *Amorgus*. i *Samus*. k *Côs*. l *Carpathus*.

^a Lib. x. Geogr. p. 83. Tom. II. Oper.

^b Sic *Chius ad Coum* ap. *Erasm.* Chil. II.

Cent. VII. Ad. LXVIII. p. 460. col. a. &

Manutium in *Adagiis* p. 682. col. a. de

Comparatione & Pugnâ vehementer inæqualâ
dicitur.

^c Quatuor Urbibus insignis.

^d Ducentorum Stadiorum circuitu.

CAP. XI.

De incolis Græciæ & nova ejus descriptione.

I.

Incolæ Græ-
ciæ.

G Græciam omnium Europæ terrarum primam habitatam fuisse, cum multa alia, tum in primis situs argumento est: quippe quæ proxima accedit Asiæ, ubi primum hominem formatum scimus. Inde igitur brevis ac facilis in Græciam trajectus. Suis sibi Regibus, Ducibus ac Magistratibus discreti, populi ac civitates egerunt, donec *Philippo* Macedone debellante tota Græcia Macedonico imperio subjecta est. Dein *Romani* ejus imperio potiti, post hos *Gothi* ac *Hunni* devastarunt magis, quam coluerunt; novissimi *Saraceni* ac *Turcæ* in hunc usque diem tenent. 1

II. Hinc Græcia, abolitis priscis regionum ac populorum vocabulis, in nova nomina divisa est: quæ olim Peloponnesus erat,

REISKII.

1 Græcia quidem propinquè Asiæ adhæret ut unus Archipelagus intercedat: Nec proxima tamen, ceu nostro Cluverio videtur. Nam Thracia longe propior, unus ut Bosphorus interfit, adjungitur. ^a Neque gloria debellatæ totius Græciæ ad Philippum, sed ad hujus filium Alexandrum à Græcis Scriptoribus transfertur: Quamquam *Philippus* bello inter Resp. sociali moto calidis arcanisque consiliis libertati graviter inhiaverit, vimque non exiguam intenderit. Denique *Romani* universam Græciam sub primis Imp. suo imperio coercuerunt. ^b Sed ab Auctore nostro prætereuntur *ires Gallorum in Græciam expeditiones*: Una duce Brenno, altera duce Bolgio aut Belgione, tertia duce Brenno & Acichorio, quam sævissimam

Pausanias atque *Polybius* designant, quatuor extinctis regibus. Hos ergo Gallos potius, quam Gothos & Hunnos citare Auctor debuerat, quos nullam in Græcos veteres impressionem fecisse memini: Nec *Saraceni novissimi*, gens planè à *Turcis alia*, domuerunt Græciam, neque adhuc tenent; Et si *Muavias* & *Soleimannus*, duo *Chalifæ*, Thraciam suis classibus obruerint. Sed nova Græcia nos ad sese vocat, quam *Turci* ^c *Rumiliam*, Græcosque *Rumilos* vocant, quod hi stolidus Romanorum nomine gaudeant. Quam vero ad hanc partem multa, quam insignia observata suppetunt? Hæc de urbibus terrisque hodiernis à *Leunclavio*, *Tavernerio*, *Petro du Val*, *Neuschüzio* aliisque Hodæpotiorum Scriptoribus peti commodè possunt.

BUNO-

^a *Philippus* non fuit Græc. domitor. ^b *Expeditiones Gallicæ*. ^c *Rumilia*.

erat, nunc ^a *Morea* dicitur; quæ Græcia propriè, nunc ^β *Livadia*;

BUNONIS.

^a In *Morea* nobiliora opida hodie sunt
^a *Clarentia* ad mare Ionium, olim *Dyme*,
Clarentia Ducatus hodie caput; ejus in
bellis Turcicis frequens fit mentio. Est illa
urbs in solo fertili ac amœno posita; eratque,
quum Peloponnesus suum haberet Princi-
pem, seu *Despotam*, magni nominis &
celebritatis. ^b *Padras* seu *Patras*, olim
Patra; unde vicinus sinus *le Golphe de Le-
pante* vel de *Patras*. In martyrium ibi subiit
S. Andreas, hodieque illic colitur. ^c *Co-
ranto*, olim *Corinthus*, urbs hodie ampla
est; sed sine muris. Arx ejus antiqua *A-
crocorinthus* hæcenus mansit. Incolitur
hodie *Coranto* à Turcis, & Christianis:
verum hi ab istis sæpe acerbè affliguntur. In
^d *Belvedere* provincia est *Belvedere*, *Callo-
scopium* Græcis, olim *Elis*, urbs magna,
vicinæ regioni nomen dedit, quæ & ipsa
Belvedere vocatur. ^e *Navarin*, olim *Pylus*
Messeniorum, portum habet commodum,
duplici castro munitum, quò Turcarum
classis convenire solet, Europæos invasura
Christianos. ^f *Modon*, olim *Methone*,
munitissima *Moreæ* urbs, Saniac *Moreæ*
fedes diu fuit; per incuriam præsidiorum
à Turcis capta est; omnesque puberes in-
terfecti. Diligentissime hodie servatur ab
Ottomanis ^g *Coron*, olim *Corone*, hodie
bene munita est, quam soli Turcæ incolunt,
Christianis & Judæis in suburbia relegatis. ^d
^h *Arcadia*, forte olim *Cyparissa*, portum
habet commodum, sed opidum satis ele-
gans, hodiè splendorem amittit. Vicinus
sinus ab eo hodie vulgo vocatur *Golfo del*
Arcadia. In Provincia ⁱ *Saccania*, quæ
etiam *Romania Minor* aut *Romania Morea*
hodie, olim *Argia* vocata; est ^k *Napli de*
Romanie, vulgo *Napoli*, olim *Nauplia*, urbs
amœno loco sita, & totius *Moreæ* civibus
frequentissima; quoniam Turcæ Christianos
Græcos hîc duriter non habent, sicuti alibi.
^l *Argos*, hodie *Argo*, vicus est ex paucis
tuguriolis & casis constans. *Inachus fl.* in su-

perioribus suis partibus hodie dicitur ^l *Pla-
viza*; in inferioribus ^m *Cuveri*. In ⁿ *Tza-
conia*, olim *Laconia* & *Arcadia*, est ^o *Mu-
sithra*, olim *Sparta*, sine mœnibus. Eurotæ
fl. hîc pons est impositus. ^p *Maino*, unde
Mainoita, olim *Lectrum Laconia*, à quo
haud longe abest portus ejusdem nominis,
^q *Coturnicum* quoque portus dictus; quoniam
innumeræ coturnices eò soleant convenire.
Adjacens regio dives est oleo, vino, fru-
mento. Indigenæ sunt sui juris, qui Turcas
insulanos sæpe exagitant. ^r *Malvasia* seu
Monembasia, olim *Epidaurus Limira*, Mal-
vatico vino nobilis, quod inde nomen traxit;
quamquam aliis quoque locis proveniat.
^s *Geremen*, olim *Geremia*, ab Amurathe
capta ac everfa, quum Peloponnesum oc-
cuparet. ^t *Lundari*, olim *Megalopolis*, hodie
vicus est. ^v *Manti*, olim *Mantineia*, hodie
vicus.

^β In ^x *Livadia* propriè dicta, in qua
olim Phocis, Doris, Locri, est ^y *Lepante*,
Græcis *Inebechi*, olim *Naupactus*, à Ba-
jazethe anno Christi 1499, capta. Sed anno
1571. die 7. Octobris ad vicinas insulas E-
chinadas maritimâ pugnâ victi sunt Turcæ,
duce Johanne de Austria, 25. millia Turcarum
capti, ad 14. millia Christianorum, qui ad
transfra religati erant, liberati sunt: Tota
ferè Turcarum classis periit, 200. triremibus
aut captis aut depressis. ^z *Salona*, olim
Delphi, hodie vicus est. In ^a *Stramulipa*,
quæ olim *Bœotia*, est ^b *Badia*, olim *Lebadia*,
in cujus vicinia ab incolis hodie ostendun-
tur vestigia *Antri Trophonii*. ^c *Anatoria*,
olim *Tanagra*, ubi hodie armentorum gre-
ges. ^d *Orchomeno*, olim *Orchomenus* tentus
hodie vicus est. In ^e *Ducatu Atheniensis* est
^f *Setines*, olim *Athens*, urbs hodie ampla
cum castello in colle posito, in quo soli
Turcæ degunt: reliquas partes urbis Turcæ
pariter & Christiani incolunt. Multa ibi
ostenduntur antiquitatis vestigia, *Areopagi*,
Academix &c. Capta fuit à Mahumede
anno Christi ^g *Port Lion*, seu ^h *Portus Leonis*

Kkk 2 ita

^a Clarentia op. ^b Padras. ^c Coranto. ^d Belvedere. ^e Navarin. ^f Modon. ^g Co-
ron. ^h Arcadia op. ⁱ Saccania prov. ^k Napli. ^l Plaviza fl. ^m Cuveri fl. ⁿ Tza-
conia prov. ^o Musithra. ^p Maino. ^q Coturnicum portus. ^r Malvasia. ^s Gere-
men. ^t Lundari. ^v Manti. ^x Livadia, prov. ^y Lepante. ^z Salona. ^a Stramu-
lipa. ^b Badia. ^c Anatoria. ^d Orchomeno. ^e Ducatus Atheniensis. ^f Setines.
^g Port Lion, seu ^h Portus Leonis.

vadia; quæ Thessalia, nunc *v Janna*, & Epirus, *Canina*. Macedonia verò in quatuor partes, quæ Thraciæ contermina, *δ Jamboli* vocatur; quæ Thessaliæ proxima, *ε Camenolitari*; quæ Illyrico five Dalmatiæ jungitur, *ζ Albania*, proxima,

ita dictus, à leone marmoreo, qui ad litus jacet. Qui olim portus istius fuerit splendor ac magnificentia, ex ejus rudibus hodie cognoscitur. ^a *Salina*, olim *Nissa*, Megarensium portus, hodie navium statio infida. Hic nonnihil falis excoquitur. Haud procul inde abest locus, ^b *Megra* vulgo nunc dictus, ubi *Megara* sunt rudera. *Sunium* e promontorium, hodie vocatur *promontorium columnarum*, à columnis ibidem extantibus. (* Vide quæ supra de Canina Epiro non respondente diximus.

HEKELII.

^a Vid. Not. *Bunoniana* ad §. iv. Cap. vii. Libr. huj.

^b *Urbis Efidis* meminit quoque *Virgil.* Lib. vi. *Æn.* v. 388. dicitque *Amnem Elydis* Lib. iii. *Æneid.* v. 692. & Lib. i. *Georg.* v. 50. *Eliadum equarum* etiam fit mentio.

^c Via est peregrinantium *Hierosolymam* à *Venetis*.

^d Est & *Corone* Pars *Salaminis*, item *Urbs Bithynia* opp. atque *Transsylvania*, quæ Prov. olim *Sarmitegetusa* dicta.

^e *Sophiano Cabo delle Colonne* appellatum.

BUNONIS.

^γ *Janna*, quæ hodie vocatur; est Thessaliæ antiquæ major pars, à *Janna* munitissimo opido ita dicta, quod in lacu cognomine positum est. ^d *Tricala*, quæ *Singiacci* (sic referente *Busbeq. epist.* i. Turcæ præfectum vocant, cui *Singiaccus*, i. e. *globus aureus* in summo hastili equitum turmæ signum præmittitur) sedes est *Leunclavio*. ^e *Armiro*, olim *Eretria*, unde *Sinus Pelagicus* hodie dicitur *Golfo de Armero*. *Pisrem* seu *Pestremo Singiacci sedes Leunclavio*; quo illa loco sita sit, incertum illi.

^δ *Jamboli*, olim Macedonia pars orientalis, in qua *Cavalla* opidum cum portu, ex Macedonia in Thraciam transitus: haud procul ab ista urbe via publica inter montes magno labore multisque sumptibus est parata. *Sitrocapsa* vicinis aurifodinis nobilis est, ex quibus magna auri copia eruitur; olim *Sermylis* dicta.

^ε *Camenolitari* est antiquæ Thessaliæ ac Macedonia pars aliqua, in qua *ε Cogni*, castrum *Cognium*, ad coercendos latrones olim conditum; hodie fere desertum. ^h *Tyrisa*, urbs antiqua, hodie vicus est *f*. In eo tractu mons est *i Domonignisa* vulgò dictus, cujus pascua laudantur.

^ζ *Albania*, Turcis *Arnaut*, distinguitur in *Superiorem*, quæ Macedonia pars occidentalis; & *Inferiorem*, quæ olim Epirus & exigua pars Helladis. In illa est ^l *Durazzo*, olim *Dyrrachium*; ^m *Scutari*; Turcis *Isodar*, olim *Scedra*; ⁿ *Vallona*, quondam *Aulon*, ad sinum capacissimum, duobus castellis munitum. In mediterraneis est ^o *Croja* totius Albanie nobilissima; ex qua *Scanderbegus* fortissime restitit Turcis: *Albanopolis* hodie deserta, à Turcis vastata. *Ocrida* ad lacum cognominem, ex quo *Drilon* fl. erumpit, munita, & *Saniaci* sedes. *Vesigrad* virtute *Scanderbegi* nobilis, ex qua defatigavit Turcas. *Bellgrad* in historia *Scanderbegi* sæpe memorata. In *p Albania inferiori*, quæ Epirus antiqua & exigua Helladis pars est, ^q *Canina* castellum munitissimum *Aulonensi* *Sinui* imminens, quem contra piratas tuetur. *Acroceraunii montes*, qui ei sunt vicini, *Montes Diaboli* appellantur, itemque montes *Chimera*, pascuis abundantantes, unde pinguis redeunt armenta. ^r *Chimera*, olim *Elyma*, vicinæ regioni nomen dedit, urbs quondam magna; hodie fere desertitur ex quo sub jugo est Turcico. *Incolæ* ejus regionis *Chimeriote* neque hodie

^a *Salina*. ^b *Megra*. ^c *Janna* prov. & urbs. ^d *Tricala*. ^e *Armiro*. ^f *Camenolitari* prov. ^g *Cogni*. ^h *Tyrisa*. ⁱ *Domonignisa* mons. ^k *Albania superior*. ^l *Durazzo*. ^m *Scutari*. ⁿ *Vallona*. ^o *Croja*. ^p *Albania inferior*. ^q *Canina*. ^r *Chimera*.

ma, antiquus ac nobilissimus Principatus, *equitum suorum robore atque virtute nunc maxime clarus*; & omnium medio, ipsum *ⁿ Macedonia* priscum nomen.

III. Urbium in univ^{er}sa Græcia nunc celeberrima est *Thessalonica*, vulgo *Salonichi*, ingens atque opulenta; emporium mercatoribus Judæis frequentissimum. Secunda est *Dyrrachium* Albanæ, vulgo *Durazzo*, urbs validissima, at minusculata ob gravitatem cœli. *Croja*, Scanderbegi patria, item est urbs munitissima in mediterraneis Albanæ. ^{Theffalonica.} ^{Dyrrachium.} ^{Croja.}

CAP.

die desinunt libertatem suam montium opportunitate propugnare. ^a *Butrinto*, olim *Butrotum*, in rudibus jacet. Sinus ejus hodie vocatur *Almone*, piscibus abundans. ^b *Larta* ex *Ambraciæ* ruinis crevit. ^c *Perga* g, olim *Torone* h, sub Venetorum potestate, opidanos habet opulentos. ^d *Bastia* à nonnullis Albanæ constituitur limes; quam vero *Ambracina* ditio à plerisque illi adscribatur, ulterius extendetur. Ad eandem Albaniam refertur *Despotatus* seu *parva Græcia*, in qua ^e *Peschera*, fere ad ostia *Apri* seu *Acheloi* fl. opidum hodie est tenue; quod ostium *Acheloi* paulatim obstruitur, ^f *Neocastro* haud procul ab *Eveni* fl. ostio est, *Despotæ* quondam sedes; crudelitate, & avaritia *Turcarum* fere periiit. ^g *Alcippo* ad Sinum cognominem est.

HEKELII.

^f Mercator eam *Ceresi* vocat.

^g Vel *Parga*.

^h Ut &, *Nigro* testante, *Agiomamma* & *Rampa*, sive *Castel Rampo*, uti *Pinetus* scribit, dicta.

BUNONIS.

^ⁿ *Macedonia* partes hodie recensentur quatuor, *Jamboli*, *Camenolitari*, *Janna*, & *Macedonia proprie dicta*. Tres priores modo sunt explicatæ; restat *Macedonia proprie dicta*, in qua ⁱ *Salonichi*, olim *Thessalonica*, de qua Auctor noster sectione III. mox sequente. ^k *Citros* i, olim *Pydna* urbs ampla, quæ *hactenus* videtur antiquum obtinuisse splendorem. ^l *Veria*, olim *Berœa*,

hodie vicus est. ^m *Zucria*, olim *Pella*, nunc vicus est; antiquitatis monumenta illic eruuntur.

^ⁿ *Antiquiores Græci* ob perpetua bella diu processere armati, ac habitu militari: deinceps palliis sunt usi. Pueri comam nutriebant, eamque sectam alicui Deorum suorum, ac præcipue fluminum genis consecrabant: Ludis, & saltationibus, ac palæstræ dediti certamina celebrabant solemnia. Indoctus habebatur, qui fidibus nesciret canere. *Ædibus* habitabant splendidis & commodis. Mulieres *Gynæceis* continebantur. Mortuorum corpora plerumque comburebant, multis etiam pretiosis in rogam coniectis. Sepultura carere gravissima habebatur pœna. Bonas literas excolebant & amplectebantur. Hinc Græcia fœcundissima doctis urbibus perhibetur à *Manilio*. Hinc *Horatius* ^k; *Græcis ingenium*, *Græcis dedit ore rotundo Musa loqui* &c. *Cicero* Græcos appellat *homines doctissimos*. De qua re nulum dubium esse potest ei, cui auctores & Scriptores Græci non sunt ignoti. Vix tamen ulla gens alia majoribus vitiis fuit contaminata; pleraque *Horatius* ^l expressit hocce versiculo:

*Seditione, dolis, scelere, atque libidine & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.*

De stupris & mulierum raptu multa tradit *Herodotus*. *Polybius* iis objicit fraudes. Mendaces & adulandi peritissimos eos proclamat *Juvenalis*. Latini Scriptores fere omnes arguunt Græcos levitatis. Vino obrui inter

Kkk 3

^a *Butrinto*. ^b *Larta*. ^c *Perga*. ^d *Bastia*. ^e *Peschera*. ^f *Neocastro*. ^g *Alcippo*.

^h *Macedonia proprie dicta*. ⁱ *Salonichi*. ^k *Citros*. ^l *Veria*. ^m *Zucria*.

ⁿ *Antiquorum Græcorum mores*.

inter vitia illis non fuit positum. ^a Græciæ, quæ hodie habetur, latitudo à Varnæ territorio sub gr. 45. usque ad promontorium Tænarum, vulgo *Metapan*, aut *des Cailles*, extenditur ad milliaria Germanica CL. Longitudo à Dulcinio vulgò *Dulcigno*, in Albanæ limite, usque ad Bosporum Thracicum, est milliarium Germanicorum cxxxv. ^b Græcia illa, olim fœcunda ac fertilis, hodie multis in locis deserta est. Qua de causa ante annos haud adeo multos Turcæ aliquot millia Calabrorum in Albaniam invitarunt; eisque agros ibidem tribuerunt. Multæ hujus solitudinis ac vastitatis afferri possunt causæ. ^c Hodierni Græci, dominorum suorum mores plerosque sunt amplexi. Qui sub Turcarum degunt Imperio, dominorum suorum fere similes sunt. Qui sub Venetorum sunt potestate, eorum vivunt morè *m*. Universi antiquam istam pergræcandi & epulandi servant consuetudinem: Zelotypia laborant: splendide vestiuntur *n*. Græca lingua vocibus Arabicis, Turcicis, Sclavicis, Latinis ac Italicis est corrupta. *Crusius* in Turcogræcia sua tradit septuaginta & plures in lingua ista hodie observari dialectos; Thessalonicensis tamen cæteris loquuntur purius. Armis Græci ferè destituuntur, artes mechanicas & rem exercent nauticam, quibus excellunt Turcæ, si quos ex Græcis animadvertunt opulentiores, eosdem fictis etiam criminibus accusatos bonis omnibus exuunt *o*. Græcis sub Turcarum Imperio præsunt *Saniaci*, vulgo *Sangiac* seu *Sazas*, qui sunt provinciarum præsides. Tributum, Græci pendunt quotannis in singula capita; auferuntur ex liberis robustissimi, qui militaribus exercitiis instructi sunt Genesari, Turcicæ militiæ robur. Ab isto liberorum Tributo eximuntur Nauplienses, Rhodii, Constantinopolitani, Bulgari, & Hungari. Græci numero multo superant Turcas, sed imbelles sunt: Albani ad arma paratiores sunt. Consilia sua haud bene tegunt: unde illorum sæpe sunt proditæ conspirationes. Mainotæ seu *Tzacones*, qui sunt in Morea feroces & bellicosi, Græcorum profitentur ritus, hæcenus liberti, Turcarum vim fortiter represserunt. Decem armatorum millia in aciem possunt educere milites expeditissimos, & peritissimos sagittarios. Majoribus navibus portus

suos ingredi non permittunt, sed minorâ tantum admittunt navigia mercaturæ gratiâ. Hostiles naves, quibus potiuntur, incendunt; piraticæ Turcicas vexant & deprædantur insulas. Ecclesiam Romanam Græci habent pro schismatica, Episcopi Romani primatum execrantes. Spiritum S. à solo Patre procedere credunt. Nullem admittunt purgatorium. Sacramentum Eucharistiæ sub utraque specie laicis ministrant; illudque celebrant in pane fermentato. Unionem extremam & Confirmationem rejiciunt. Sanctorum animas ante diem judicii gratiosâ Dei visione frui, aut impiorum in inferno torqueri negant. Sacerdotibus permittunt matrimonium ita; ut ante ordinationem uxores ductas iis liceat retinere; nec post ordinationem conceditur uxorem ducere. Matrimonium quantum omnino prohibent, adeo ut Patriarchæ nonnulli Imperatores, quondam ea de causa communione excluderint sacra. Statuarum religiosum cultum rejiciunt; pictas tamen in templis habent suis imagines. Quatuor temporum jejunia observant: *Primum* à Sexagesima ad Pascha; *Secundum* Petri & Pauli, ab octava Pentecostes ad horum Apostolorum festum: *Tertium* B. Virginis, ab initio Augusti usque ad Assumptionem. *Quartum* S. Philippi, à festo hujus Apostoli, quod incidit in 14. Novembris ad Natalitia Christi. Calogeros seu Monachos suos multum venerantur, qui duram agunt vitam, ex labore manuum suarum viventes; Ex istis solis Patriarchas, Archiepiscopos & Episcopos suos eligunt *p*. Qui cum Turcis contrahunt matrimonium, excommunicantur. De his & aliis hodiernorum Græcorum moribus ac ritibus legantur *Crusius*, *Boterus*, *Possevinus* & *Leunclavius*. (* Inter alios itinerum scriptores eligatur *Josephus Pishon* de *Tournefort*, qui multa non alibi obvia testis oculatus exhibet.

H E K E L I I.

i *Sophiano* Chitro.

k Lib. de *Arte Poëtica* v. 323. seq.

l Lib. I. *Epist.* II. v. 5. seq.

m Apud utrosque tanta regnat *Barbaries*; ut nulla apud eos Urbs inveniatur, in qua sit *Academia*. Nemo est etiam, qui suos liberos Artes liberales, aut litteras edoceri curet.

n Utun-

^a Græciæ novæ longitudo & latitudo. ^b Soli natura in Græcia. ^c Græcorum recentiorum mores.

ILLYRIDIS

ADRIATICI SINUS PARS

PARS IONIA

PARS SYNTICA

PARS EDONIA

PARS STYMONICA

PARS ALMOPIA

PARS LINOESTIS

PARS AMPHIXITIS

PARS CHALCIDICA

PARS EORDIA

PARS MATHIA

PARS PIERIA

PARS PELASGIA

PARS THESSALIA

PARS PLOPIA

PARS PHILISTIA

PARS MALIACUS SINUS

MACEDONIA
et
THESSALIA
Regiones

Septentrio

Meridies

Occidens

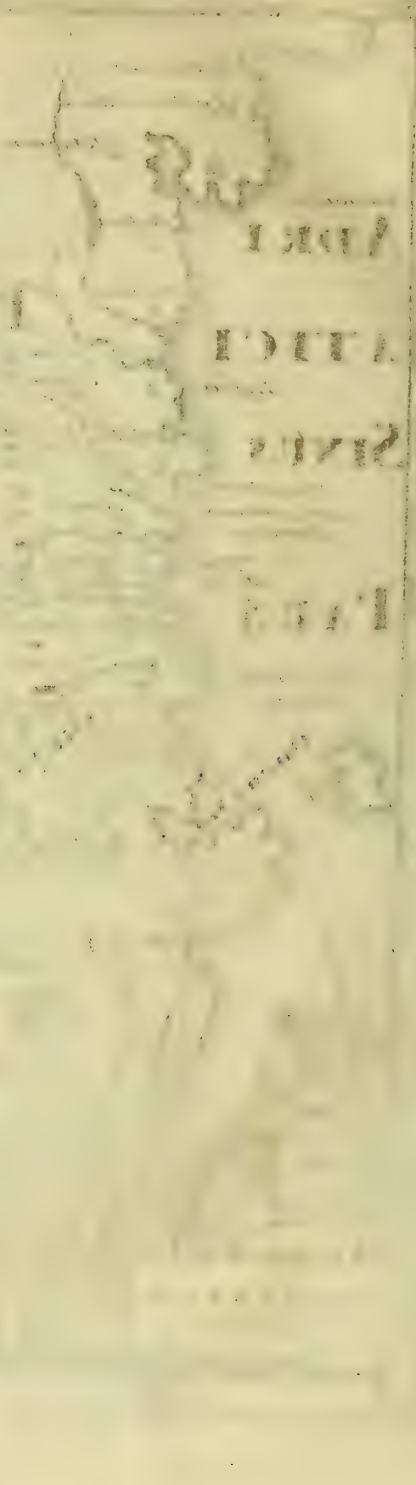
Oriens

THE HISTORY

OF THE

EMPIRE

OF GREAT BRITAIN

AND

OF THE

ISLANDS

ADJACENT

TO THE

WEST INDIES

Utuntur enim vestibus consuetudini
ipfius Principis respondentibus.

o Græci omnes generaliter pauca supelle-
ctile, uti Turca, contenti sunt, nec supra
plumeos lectos cubant, sed culcitrâ, five
centones lana, aut panni tonfurâ suffultos
subternere solent.

Sunt autem Patriarchæ Ecclesiarum

Græcanicarum quatuor, *Constantinopolitanus*
nempe, *Alexandrinus*, *Hierosolymitanus* &
Antiochenus. Sed qualis sit eorum modera-
tio in *Episcopos* & *Presbyteros*, quotque quili-
bet millium aureorum quotannis Turcæ
pendeat, vid. *Maginus Part. II. Geogr. Pto-*
lem. fol. 166. fac. b.

C A P. XII.

De Creta Insula.

I.

AT insularum Græco littori objacentium maxima omnium
est *Creta*, Græcis Latinisque monumentis plurimum ce-
lebrata. Hæc quippe prima potuit *navibus* & *sagittis*; pri-
ma *Minoe* duce classe pugnavit; (*) *equestres pugnas* prima
docuit lascivas vertigines implicare; prima literis *jura* junxit;
studium item *Musicum* hinc initium cœpit.

II. Nomen deducunt alii à *Crete* Nympha, *Hesperidis* fi-
lia; alii à *Crete*, rege *Curetum*; quidam primum *Aëriam*,
deinde *Curetim*, & *Μακαραβόννησον* nonnulli, id est, *beatam in-*
fulam à temperie cœli appellatam existimavêre. Incolæ Græ-
cis dicuntur *Cretes*, Latinis *Cretenses*.

III. Inter

REISKII.

I a *Creta* nulli Nymphæ, aut Jovis fi-
lio, aut regi apud Historicos obscuro vel
plane incognito, sed ductis in hanc Insu-
lam Phœnicum coloniis nomen cultumque
majorem debuit. Regio enim Palæstinæ u-
na fuit Arabibus *כרתה* *Keritha* (sic a-
pud Giggejum legitur) Syris & Phœnici-
bus *כרת* *Creth* dicta, cujus incolæ *כרת*
b *Crethi* Hebraicè dicuntur, voce in S. Li-

teris frequenti, quam aliquoties LXX.
Impp. *Κρήτας*, i. e. *Cretenses* vertunt. Hinc
regio utraque urbium nominibus nonnullis,
gens autem bellico armorum studio, sagit-
tis potissimum & arcu conveniunt. Quò
spectat fabula, quæ Diodoro Lib. V. pla-
cuit, de undecim Curetibus, unoque ho-
rum Saturno, qui navibus appulsi artem
insulæ sagittariam primi introduxerint. Con-
tra vero Stephanus de Gaza Philistæorum
metropoli

a *Creta*. b *Crethi*.

(* *Equestres &c.*) Sic Solinus cap. XI. p. 29. Edit. Salmasianæ. Sic etiam juxta primas
Cluveriani operis Editiones restituimus. Post hæc verba *initium cepit*, aliquis non
sine inscitia addiderat: *sunt verba Solini* cap. XVI. potuit i. e. *potis fuit*. quod irrep-
sit in textum. Nec vidit editor imprudens esse glossam in præcedentes lineas:
nempe, *sunt verba Solini* Cap. XVI. vel potius XI., referendum est ad *Equestres pu-*
gnas, quod cum sequentibus e Solini capite laudato desumptum *potuit id est potis fuit*
expositio est eorum quæ dixit Cluverius: *prima potuit navibus & sagittis*. nugatoris
glossam admisit editor Londinensis.

Cretæ fines
& Magnitudo.

III. Inter Ortum & Occasum porrigitur Insula tractu longissimo, hinc Asia, illinc Africa objacentibus: à *Septentrione* Ægæis & suis, id est, Creticis æstibus verberatur; ab *Austro* Libycis undis perfunditur & Ægyptiis. *Longitudo* ejus maxima à Samonio promontorio nunc *C. Salomoni*, ad promontorium Corycum, nunc *Cornico*, milliar. Germ. LXX. *Latitudo* circa mediam sui partem maximè patens milliar. Germ. xv.

Urbes Cretæ.

IV. *Centum* in ea *urbium* clara fama est. Sunt tamen etiam in antiquis auctoribus, qui non centum urbibus, ut prodiderunt, qui prodige lingua largiti sunt, sed magnis & ambitionis stipatam existiment. Clarissimæ fuerunt, ^a *Gortyna*, caput insulæ; ^β *Cydon*, quam Græci *matrem urbium* appellaverunt; ^γ *Gnosus* Minois regia, *Therapne*, *Dium*, ^δ *Lyctus*, ^ε *Lycaustus*, *Phæstus*, *Manethusa*, ^ζ *Dictynna*.

V. Mon-

metropoli observat, illi cognomen Minoæ olim additum ab Minoë, qui eò adsociatis duobus fratribus commearit. ^a Atqui Minos rex Cretæ primus prædicatur, regni-que istius antiqui conditor, quod per multa stetit secula, donec in Principatum desineret. Hinc apud Dionem Duces ultimi seu Principes duo memorantur, & urbes quibus præfuerint, captæ paulo antea quam tota insula in ditionem Romanam venerat. Q. Cæcil. Metello auspice A. V. C. 685. Hinc Græcis Imp. subjecta furore Saraceno & impetu domata A. V. C. 826. nec simul tamen tota Græcia, uti Cluverius narrat. Rudera ^b *Labyrinthi* hodierna, ut extant Bellonio *αἰτόπτη* veterem lapidicinæ formam retulerunt, ex opere prisco nullum vestigium: Petrus Martyr tamen Lib. II. Legat. Babylon. alique auctores jactatis Cretensium ruderibus insistent. Quid porro actum sit cum Candia, hodieque agatur, Historici & Geographi tradunt. ^c Nam præter majores *urbes* quatuor minora fere *quindecim* adhuc extabant *oppida*, quæ vero à Turcis per bellum ultimum disjecta aut lacera jacent. Resp. vero Veneta ære multo A. 1193. in-

fulam acquisivit, tenuitque tot secula, donec Turcis per deditionem cedere cogere- tur: d Adhuc tamen Sudam five Sittam, Carabusam, Sinamque longam arces & portus munitissimos retinuit.

BUNONIS.

^a ^e *Gortyna* a hodie *Gurtina* exiguus pagus ^b est ab Ida monte 10. millia passuum distans: & ab orâ litoreâ 12. olim ad Lethæum, seu Lethen fl. fuit sita.

^β ^f *Cydon*, Cydonia & Cydonis in ora septentrionali est, hodie *Canea*, urbs valde munita, quam Venetis eripuerunt Turcæ anno 1646. ^e

^γ ^g *Gnosus*: *Gnosus* & *Cnosos* d urbs excisa, C. stadiis à Gortyna fuit & à litore xxv. hodie pagus est. *Gnosiacum murum* memorat Lucanus. Gnosso civitate *Strabo* oriundus erat, natus tamen Amasiæ, civitate Ponti.

^δ ^h *Lyctus* vel *Lyttus* olim clara urbs, nunc pagus est ad Dictæum montem, xv. millia passuum à litore septentrionali; in quo ⁱ *Chersonesus* erat Lyctiorum emporium. Nonnullis hodie est *Paleocastro*.

^ε ^a *Lyca-*

a Regnum denique Principatus. b Labyrinthus. c Candia capta. d Exceptis Arcibus & portibus. e Gortyna. f Cydon s. Canea. g Gnosus. h Lyctus. i Chersonesus.

V. Montes item celebres, ^a *Diētæus*, ^b *Idæus*, ^c *Corycus*, ^d *Cadiscus*. ^e *Labyrinthus*, in medio ferme fuit, mirandum *Dædali* opus, itinerum ambages, occurfusque ac recursus inexplicabiles continens, lapide polito, ac fornicibus tectum.

Montes;

VI. ^a *Incolæ* perpetuo *vitiosissimi* & ^b *piraticâ* infames, initio

Cultores Cretæ.

^e *Lycastum* opidum interiisse tradit Strabo.

^ζ ^b *Diētynna* e, ad *Cisamum* promontorium est, quod hodie *Capo Spada* appellatur.

HEKELII.

^a Sive *Gortys*, vel *Gortyn*.

^b Vel *potius* *Oppidum*.

^c Meminit ejus & eorum, qui incolunt istam, *Virgilius* Ecl. x. v. 59. Lib. x. *Æneid.* v. 265. & Lib. xii. v. 858. Unde & *Poma Cydonia* passim. Est & *Cydonia Stephanano* Urbs *Cilicia*.

^d Olim *Geratas* appellata.

^e Cujus & *Pomponius Mela* Lib. III. c. VII. p. m. 205. meminit.

BUNONIS.

^a Mons *Diētæus*, *Diētinnæus* sive *Diētæ*, inter *Idam* montem est, & promontorium *Samonium*: cujus juga ita excaudent, ut eminus navigantes magis putent nubila. *Solin.*

^b ^d *Ida* mons antè *Solis* ortum videt *Solem*: ibi *Jupiter* nutritus. *Varronis* ævo, *Jovis* visitabatur sepulchrum. *f*

^c *Corycus* mons & promontorium in parte insulæ occidentali est.

^e ^f *Cadiscus* sive *Cadiscus* mons & promontorium, oppositum est *Peloponnesi* promontorio *Maleæ*.

^a Artifex iste opus hoc ad exemplar *Ægyptii* antiquissimi *Labyrinthi* struxerat: & vix centesimam ejus partem, *judice* *Plinio*, expresserat. Apud *Gortynam* urbem fuisse scribitur. In eo *Minotaurus* à *Theseo* interfectus est. Vestigia *Labyrinthi* istius monstrantur haud procul à radicibus montis *Pfloritti*. In agro *Caneæ* sunt montes *Spachiozi*, vulgo *Sfachie*, olim *Leuci* dicti, in quibus habitant *Sfachiote*,

genus hominum ferox, & ad arma paratum. Eos solent *Veneti* ad bellum conducere: verum *Cretenses* sunt & fluxæ fidei. Nostra ætate *Turcas* à *Sfachiotis* in bello isto, quod hodie ibidem geritur, fuisse adjutos, conqueruntur *Veneti*.

^μ Cæterum hæc insula multis celebrata est fabulis, adventu *Europæ*, *Pasiphaës*, & *Ariadnes* amoribus. Optimis olim usæ est legibus, quas *Minos* ab ipso *Jove* acceptas *Cretensibus* tulisse perhibetur. *Græci* magno in pretio eas habebant. Sequenti tamen ævo mores prolapsi sunt; habitique sunt *Cretenses* perfidi; unde proverbium g: *Cretensis cum Cretensi*, i. e. improbus cum improbo, item: cum *Cretensi cretiza* h. Omnino autem pugnaces erant, plurimumque valebant navali apparatu. Hodie verò *Cretenses* plerique sunt imbelles ac timidi. si *Sfachiotes* modo memoratos exceperis.

^v Post *Tyrannidem*, qua oppressi aliquando fuerant, latrocinii sese dederunt. *Cilices* deinde eos invasere. *Romani* verò universos deleverunt, captis præter cæteras *Cretæ* urbes, *Cilicum* castellis *piraticis*, *Imperatore* *Metello*, cui cognomen inde *Creticum* impositum est.

HEKELII.

^f In hoc quoque Monte *Paris* sententiam tulisse fertur pro *Venere* de *Pomo aureo* adversus *Palladem* & *Junonem*. De eo vid. *Strabo* Lib. x. p. 60. Tom. II. oper. Ab hoc Monte *Ida* quidam *Gentilium* ignari *Ebraicarum* rerum putant *Judeos* dictos tanquam *Idæos*. Quam sententiam verò meritò rejecit *Petr. Joannes Olivarius* in *Annotationib.* ad *Pomp. Mela* Lib. III. c. VII. p. 205.

^g Apud *Erasm.* Chil. I. Cent. II. Ad xxvi. & xxvii. p. 61. col. b. & *Manutium* in *Adag.* p. 90. col. b.

^h Vid. id. *Erasmus* loc. cit. p. 62. col. 2.

LII

BUNO-

a *Lycastus*. b *Diētynna* f. *Diētamum*. c *Diētæus* m. d *Ida*. e *Corycus*. f *Cadiscus*. g *Labyrinthus*.

tio rerum Regibus regebantur, post Ducibus. *Q. Metellus* insulam edomitam in provinciæ formam redegit; mansitque sub Imperio, primum Romano, mox Constantinopolitano, donec cum reliqua Græcia à *Saracenis* occupata fuit. Recuperatam deinde *Baldwinus*, Flandriæ Comes & Imperator Constantinopolitanus, Bonifacio Marchioni Montisferrati dedit; à quo tandem & *Veneti* grandi pecunia mercati etiam nunc tenent. *Candia* nunc à Metropoli sua indigitatur: habetque urbes claras quatuor, contra Turcarum irruptiones munitissimas; ^o *Candiam*, ^π *Canéam*, ^ρ *Rethymum* & ^σ *Sitiam*. *Archiepiscopus* est unus *Candiæ*; *Episcopus* octo.

BUNONIS.

ξ Demum anno 1645. Turca insulam hanc invasit, ab eaque tempestate bellum de illa geritur: Venetis fere solis tantam belli molem sustinentibus.

o ^a *Candia* in latere Septentrionali sita, eadem putatur esse urbs, quæ olim *Cyæum*: quamquam *Cyæum* aliis hodie *Sittia* sive *Citie* existimatur; aliisque *Frascia*. *Candia* hæc urbs ampla & totius insule primaria ac munitissima diurnam Turcarum sustinuit obfidionem.

π ^b *Canæa*, olim *Cydone* egregie munita à Turcis hodie tenetur, quod modo memoratum. In agro *Canææ* est, ^c *Suda* arx cum portu commodissimo, in sinu *Amphimalo*, nunc *de la Suda*, multarum navium capace; ultimum *Venetæ* dominationis in hac insula præsidium.

ρ ^d *Retimo*, olim *Rhyimna* erat in litore Septentrionali, est ad *Platonici* fl. ostia, urbs dives ac frequens; portum habet satis commodum, ac castrum in rupe positum.

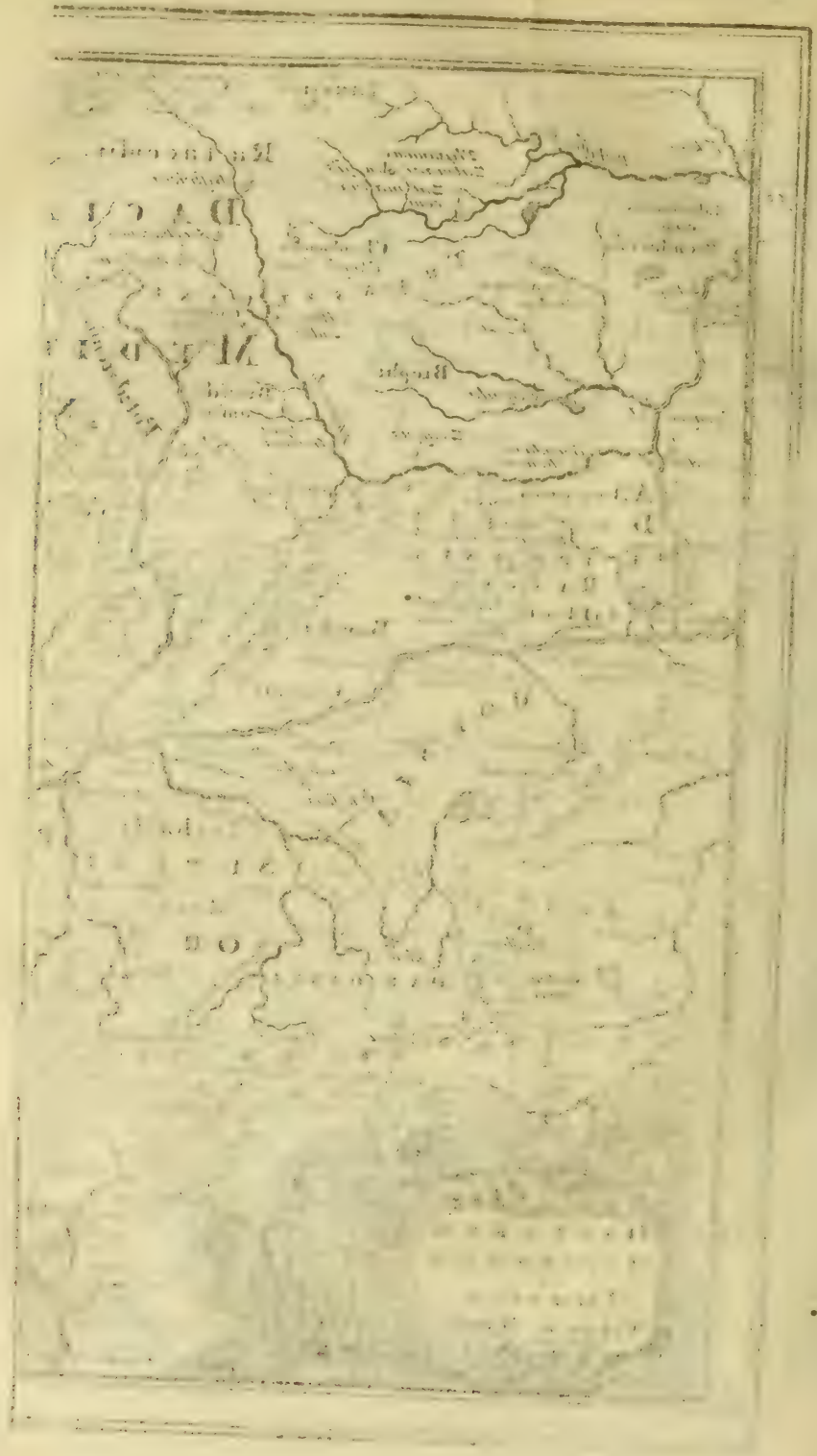
σ ^e *Sittia*; in quatuor illis urbibus *Cretensibus* minima, sed frequens, amplissimo gaudet portu, qui in præcipuis hujus insulæ ponitur. In eodem litore Septentrionali est; unde insulæ pars Orientalis appellatur: nam secundum quatuor illas urbes,

in quatuor territoria hodie dispefcitur *Creta*, incoliturque tribus hominum generibus, *Nobilibus Venetis*; *Nobilibus Candiotis*, & *Græcis*. Nobiles *Veneti* sunt à nobilibus *Venetianis*. ^f De cætero vinum mittit *Creta*, quod *Malvaticum* vocant; & *saccarum*, quod ab insula hac *Candia* dicunt. *Cupressum* & *Cyparissum* fert copiosam: cæsæ etiam cupressi repullulant. *Gnosii* inventas fruges sibi vindicabant, audacter cum *Atticis* hac de re contententes. Ager *Creticus* *Silvestrium caprarum* copiosus est: *cervo* eget, *lupos*, *vulpes*, aliaque quadrupedum noxia nunquam educat. *Serpens* nulla, larga vitis, mira soli indulgentia. Herba ibi est, quæ *ελιμος* dicitur, ea admosa diurnam famem prohibet. *Avem nobisquam* non habet, &, si invehatur, emoritur. *Phalangium* ibi est aranei genus, quod istum hominem veneno interficit. *Apostolus Paulus Titum Cretæ* fecerat *Episcopum*, eumque *Presbyteros* in civitatibus singulis constituere iussit. Anno 1669 *Insula hæc*, *Canæa* & *Candia* urbe primaria expugnatis, in *Turcarum* pervenit potestatem, *Suda* verò & *Retimo* in *Venetorum* hæcenus fuit dominio.

a *Candia*. b *Canæa*. c *Suda*. d *Retimo*. e *Sittia*. f *Felicitas* soli.

DACIARUM
MOESIARUM
et
THRACIE
Vet. et Nova.

C A P. XIII.

De Thracia.

I.

Post Strymona amnem Macedoniae proxima est Thracia; inter validissimas Europae gentes maxime fera & barbara; Regio nec caelo laeta, nec solo; & nisi qua mari propior, infœcunda, frigida, eorumque quae feruntur maligne admodum patiens ^a.

II. Nomen habere putatur vel à *Thrace* Martis filio ^a; vel, ut aliis videtur, ab *asperitate* soli caelique & gentis feritate, quasi *τραχηία*. *Terminos* habet, à Septentrione *Æmum* montem, quo à Mœsis determinatur; ab *Oriente* Pontum & Propontidem; à Meridie *Ægeum* mare: ab Occidente *Strymona* amnem. *Longitudine* occupat à Strymonis fontibus ad Panyfi ostium & opidum Mesembriam mill. Germ. LXX. *Latitudine* verò ab *Æmo* monte juxta Nicopolim ad ^β Mastusiam Cherfonesi promontorium mill. German. LX. ¹

Thracia Νοί
men & Λι-
μιες.

Magnitudo;

III. Di-

BUNONIS.

^a *Lapides* in ea feruntur esse carbonibus similes, qui incensi, & aqua reserpsi, acris exardescant, flabris restinguantur.

^β *Mastusia* prom. hodie vulgo *Capo Griego* est in ora Thraciae Australi. Sigæo prom. Troadis oppositum, ab Atho monte CLXIII. millia passuum in Ortum recedens.

HEKELII.

^a Vel à *Thracâ*, *Nympha* incantatrice.

REISKII.

¹ Valeant incertae origines ac fabulosa, quia S. in literis ex Japhethi progenie veteres nunc suppetunt. Namque inter filios Japhetheos unus ponitur *Thirus*. Gen. X. v. 2. Elisa sub initium vocali pro Samech ultimo si Graecam literam xi substituas, inde *Θραξ* *Thrax* proveniet: Sic enim haec mutua literarum duarum permutatio constituta in Alphabeto à Phœnicibus ad Graecos traducto etiam tenetur. Josephus tamen Gozonides, & R. Abraham

Zachuth per Samech efferunt *תירס* *Tharsia*, i. e. Thracia. Adde veterum auctoritates, Eusebii nempe, Hieronymi, Euphraphii plurimumque: Sed ex omnibus unum audi Pl. Josephum Lib. I. Antiquit. c. 7. *Θείρης δὲ θείρας ἐκάλειεν, ὡν ἦρξεν. Ἐλληνες δὲ Θράκας αὐτοὺς μετωνόμαστον. Thires autem Thiras eos vocavit, quibus imperaverat: Graeci autem ipsos Thraces vocarunt.* Hinc Bochartus Lib. III. Phaleg. 2. multa hujus nominis vestigia inter Thraces vicinosque populos demonstrat: Ut sunt Athyras portus & sinus & fluvius non procul à Byzantio in propontidem exiens: Tyras urbs Mœsiae: Teres Graecè apud Thucydem Πιρης, qui regnum Odrysarum in Thracia valde amplificaverat. Plura omitam & ad locum Plinii Lib. IV. c. 11. transibo, qui Thraciam in quinquaginta strategias divisam prodidit. Strategia Graecè *στρατηγία* exercitus aut militiae praefecturam denotat. Ergo pro bellicis praefecturis numerosis equidem gens ferox armorumque studiosissima terrae suae partitionem attulit.

LII 2

BUNO-

Divisio
Thraciæ po-
puli.

III. *Divisam* quondam fuisse in quinquaginta strategias, auctor est Plinius. Is populos in ea recenset, Strymonem amnem accolentes, γ *Denselatas* δ , δ *Medos*: ad Nestum amnem, ϵ *Digeros*, ζ *Bessorumque* multa nomina, inter *Eleos*, *Diobesos*, *Carbilesos*, *Bryfos*, *Sapæos*, Hebrum accolentes, η *Odrysarum* numerosam gentem, *Odomantas*, *Carbiletas*, *Pyrogeros*, *Drugeros*, *Cenicos*, *Hypsaltos*, *Benos*, *Carpillos*, *Botiaos*, *Edones*, *Cicones*, *Bistonos*, *Selletas*, *Priantas*, *Doloncas*, *Thynos*, *Celetas*: omnium autem sævissimos *Scordiscos* memorat Florus *.

BUNONIS.

γ *Denthelesiamnem* Strymonem accolunt dextro latere,

δ Et *Medi* Byfaltas usque: Lævo

ϵ *Digeri*,

ζ *Bessorumque* multa nomina ad Nessum fl. Pangæi montis ima ambientem inter populos ibi memoratos.

η *Odrysarum* gens infundit Hebrum accolentibus *Carbiletis*, *Pyrogeris*, *Drugeris*, *Cenicis*, *Hypsaliis*, *Benis*, *Carpillis*, *Botiis*, *Edonis*. Eodem in tractu sunt *Syaleta*,

Brianta, *Dolanga*, *Thynica*, *Laleta*, *Majores* Æmo; *Minores* Rhodopæ subditi, inter quos Hebrus amnis. Ita fere hos populos recenset Plinius lib. IV. cap. XI. *Cicones* Mela ad Ismarum montem & Hebrum fl. collocat. De *Bistonibus* lege Isaacum Tzetzen. Hi à Poëtis sæpe pro universa Thracum gente usurpantur.

HEKELII.

δ S. *Denselatas*.

(* Juxta notitias Imperii, vicarius Diœceseos Thraciæ sibi subditas habuit Provincias VI. nempe *Europam* proprie dictam, *Thraciam* propriam, *Hamimontem*, *Rhodopen*, *Mæsiam secundam* & *Scythiam* trans Danubium. Hæc divisio non negligenda quippe quæ Diœceses Ecclesiarum apte indicat.)

CAP. XIV.

De Urbibus veteris Thraciæ, Fluviis ac Montibus. I

I.

Opida Thraciæ.
Oesyne.
Neapolis.
Abdera.

Opida clara olim in Thracia fuere à Strymone amne in litore Ægæo, α *Oesyne*, β *Neapolis*, γ *Abdera*, à Diomedis

REISKII.

I Ut in gentibus Thraciæ numerandis Auctores variant, ita in urbibus, quas Prolemæus plures, alii pauciores nominant. Clara interim fuit Maronea, quam ab Marone Osiitidis vel Bacchi comite fructam voluerant: Turris itidem quam à Diomede

vocarunt, & opidum in quo stabula equis suis parata dicitur servasse. Eleus Proteilai sepulchro, & quod ibi accidisse Pomponius Mela refert, prodigioso arborum marcescentium exemplo decantatissima fuit; Abdera Clazomeniorum Tejorumque colonia quæque Anaxarchum Philosophum, Hecataeum

medis sorore conditum opidum, unde & nomen habuit, idem & *Clazomene* dictum, fuit in eadem regione opidum ^d *Tinda*, Diomedis equorum stabulis dirum, ^e *Maronea*, inter hanc & Hebrum fluvium ^z *Doriscus locus*, ubi Xerxem Perfarum Regem copias suas, quia numero non poterant, spatio dimensum ferunt. ^h *Ænus*, ab Ænea profugo condita; paulumque à mari recedens quondam ⁱ *Cypsella*.

Tinda.
Maronea
Doriscus.
Ænus.
Cypsella.
Cardia.

II. In Chersoneso, quam Thraciæ cognominant, *Cardia*,
^{*} *Eleus*

& Nicænetum historicos, pluresque alios illustres viros progeniit: Ergo ne vervecum patriam cum Juvenale, aut stuporis ream hanc facito. Hæmus vero mons in tantam non potuit abire altitudinem, in quantam à Pomponio pluribusque protrahitur, ut inde duo maria Euxinum & Hadriaticum conspectui simul offerrentur, partim ob immensum, quo disjunguntur, spatium, partim ob montes, qui interjacent, altissimos: Sic Strabo quondam Lib. VII. Nec Geometricæ nec Opticæ rationes, aut humana oculorum acies id permittunt, uti ab Vossio ad Pompon. l. cit. adstruitur. De Atho supra diximus: Cineres in hujus aris, quas Ethnici pro more struxerant, & vertice nunquam dissipatos inter Prodigia Pomponius refert: Sed hoc quicquid est, excelsis montibus est commune.

passi in rabiem vertuntur: quemadmodum apud Potniam asini.

HEKELII.

^a Quam *Thucydides* Lib. 4. Urbem *Macedonia* facit.

^b Unde & *Abderita* & *Τελαϊνός* dictus. Vid. *Quenstedii Dialog. de Patriis Viror. illustrium* p. 444.

^c Lib. xxv. c. viii. p. 461. lin. 41. meminuit idem *Plinius* hujus Civitatis Lib. vi. c. xi. p. 54.

BUNONIS.

^d ^e *Tinda* *Abderæ* vicina est: Melæ vocatur *Turris Diomedis*.

^f *Maronea* est ad *Imari* fl. ostia, prius *Ortugurea* dicta, postea *Hipparchia*; item *Cynossena*; hodie *Marogna* vocatur.

^z *Doriscus* apud Hebrum fl. est.

^h Et *Ænus* sive *Æneum* opidum fere apud Hebrum fl. ostia, opidum Thraciæ liberum, ubi Polydori tumulus apud *Plin. Æneæ* opus, ut *Maro* docet; olim *Straboni Poltioria*, *Stephano Poltumbria*, & *Appian. Synthus*: hodie Græcis *Eno*, Turcis, *Tgnos*, finus vicinus inde hodie vulgò dicitur *Golfo di Enos*.

ⁱ *Cypsella* sive *Cypsala* à *Cypselo* *Ixiouis* filio condita, *Ortelio* etiam *Justiniana Nova* vocatur, hodiè *Chipsala*, *Chapsilar* & secundum alios, *Ipsala*, appellatur. *Melas* fluvius eam alluit.

^k *Cardia* *Melanem* sinum illustrat, qui inde & *Cardianus* appellatur; Quod in cordis faciem sita urbs *Cardia* vocata est. Hanc urbem illustrarunt *Eumenes* & *Hieronymus*, historiæ conditor, ejus æqualis, qui *Cardiani* ambo. (* *vetus nomen retinet.*)

Lll 3

* *Eleus*

BUNONIS.
^a *OEfyme* sive *OEfyma* & *OEfima* a ad *Zifacti* fl. ostia quem à *Septemtrione* premit lacus ^b *Prasias*, cujus meminit *Herodotus*, vicinas habebat æris fodinas.

^c *Neapolis* ad *Symboli* montis collocatur radices, urbs maritima, *Sinui Pierico* fere vicina.

^d *Abdera* inter *Nesti* & *Hebri* ostia, à *Clazomeniis* amplificata *Clazomene* dicta est. *Solinus*. Est *Democrii* illius patria qui nunquam sine risu in publico fuit ^b. Quum *CIX* annos explevisset, triduum calidorum nidore panum, spiritum jam jam exiturum remoratus est. *Abderà* quoque oriundus fuit *Protagoras*. *Abderitanos* stupori mentis obnoxios esse scribit *Cicero*. Ad *Abderam*, *Plinio* teste ^c, sunt pascua, in quibus equi

a *OEfyme*. b *Prasias* lacus. c *Neapolis*. d *Abdera*. e *Tinda*. f *Maronea*.
g *Doriscus*. h *Ænus*. i *Cypsella*. k *Cardia*, finus *Cardiacus*.

Eleus.
Scitus.

Callipolis.
Lysimachia.
Pactya.
Bisanthe.
Perinthus.

* *Eleus* & ^a *Sestus*, cui objacet ex Asia *Abydus*, utraque Leandri amore nota. Prope regio, in qua Xerxes divisas pelago terras ponte (mirum atque ingens facinus) ausus jungere; & copias ex Asia in Græciam traduxit: * *Callipolis*, cui opposita in Asiæ litore ^v *Lampsacus*: & in radice Chersonesi sedens ^z *Lysimachia*.

III. Inde in Propontide ^o *Pactya*, * *Bisanthe*, ^p *Perinthus*, mirifico

^x *Eleus* sive *Eleus* apud Mastusiam ponitur frontem. Nigro hodie vocatur *Critea*.

^λ *Sestus* sive *Sestos* & *Abydus*, hodie *Sesto* & *Abydo*; inde paullo versus Austrum sunt castella illa, quæ hodie *Dardanelii* vocantur, in quibus multa tormenta posita sunt ad excludendas hostiles classes. Nomen habent ad antiquo Dardano, quod in Asiæ fuit litore. Ex Christianorum vero navibus, quæ præfidiario militi centum numeravit aureos, Constantinopolim abire licet: pluribus tamen quam quinque non permittitur unâ transitus: & quæ redeunt, tenentur Abydo (ad Sestum enim navium statio infida est) per tres dies commorari: ut, si urbe discesserint hospite insalutato, hic detentæ præsto sint, die demum tertia mittuntur, qui videant, num fugitiva sint mancipia, num furtivæ merces. Angustiae Euripi hic vix mille & quingentos habent passus. *Sestus* Gellio etiam vocatur *Posidonium*. Castaldus ait urbem esse dejectam, locumque appellari à nautis *Malido*, à Turcis *Bogazassar*, & *Bagazassar*.

^μ *Callipolis* hodie *Gallipoli*, Turcis *Gepole*, in colle jacet, ex quo gratissimus aspectus est in Propontidem *d*. *Soleiman* Orchanis Turcici Regis filius, quum *Callipolin* opidum tam opportunum cepisset an. C. 1357. *Johannes* Imperator Constantinopolitanus id adeo sprexit, ut diceret, *vini amphoram tantum esse amissam, & stabulum quoddam porcorum*. Sed quid hîc fuerit amissum, eventus docuit. Ex *Callipoli* enim Thraciam est depopulatus, *Hadrianopolin* & *Philippopolin* cepit Turca, lateque suum extendit imperium. Hodie *Gallipoli* sagittæ parantur, qua ex arte plerique victitant.

HEKELII.

d Nomen habet à Conditore *Caligulâ*, &

dicitur quasi *Caligula Polis*. Datur & *Gala-tes* Urbs *Apulie* ejusdem nominis, sita in extremô Promontoriô longè in Mare procurrenti, sed arctissimô *Isthmô*, adè ut in aliquâ parte vix curribus sit pervius. Munita est & rupibus septa. A Continenti unicus est aditus, in quô Castellum est munitissimum.

BUNONIS.

^v *Lampsacus* e una est ex itis tribus urbibus quas Perfarum Rex donavit *Themistocli*, unde fumeret vinum: reliquæ duæ erant *Magnesia*, quæ ei panem præberet: & *Myûs*, ex qua obsonium haberet. *f* (*nunc vicus est infelix.)

^z *Lysimachia*, aliter *Hexamilium*, orientale *Isthmi* litus obsidet, ut *Cardia* occidentale. Hæc à *Lysimacho*, uno ex Alexandri M. ducibus condita, quum *Cardia* concidisset; hodie *Hexamili* vocatur, nomen ejus tulit. Post an. tamen 22. terræ motu subversa est: instaurata tamen postea. *Antiochus* hanc sibi affererat causam belli contra Romanos; instauraverat enim eam ruinis deformatam; adeoque hæreditario jure repetebat.

^o A Propontide ad Melanem sinum inter duo maria porrecti *muri* procurrentem excludebant Chersonesum. Non longe inde aberat ^e *Pactya* urbs illustris; ultra quam *Novus murus Xenophontis* &

^π *Bisanthe* cognomine *Samiorum* Melæ ponitur ad *Arzi* fluminis ostium, ad quem & *Resstium*, sed trans eundem

^p *Perinthus* urbs olim Thraciæ ad Propontidem maxima, antea *Mygdonia* *g*, postea *Heraclea* nominata *h*. Splendidi palatii instructa scribitur à *Vespasiano*, & aliis Rom. Imperatoribus.

^σ *Quin*

^a *Eleus*. ^b *Sestus*. ^c *Callipolis*. ^d *Lysimachia*. ^e *Pactya*. ^f *Bisanthe*. ^g *Perinthus* quæ & *Heraclea*.

mirifico ^a amphitheatri splendore clara, ^a *Selymbria*, atque in ^b *Byzantium*, antè *Lygus*, postmodum *Nova Roma*

Selymbria.

Byzantium.

Roma

^a Quin amphitheatrum istud ex uno marmore fuisse produnt; quod septem orbis miraculis annumeratum accepimus. Eam urbem Diodorus lib. 16. ita describit: *Perinthus*, inquit, ad mare posita in edito loco peninsulæ longitudinis ferme stadii unius. *Ædificia* habet frequentia & præalta, ut quemadmodum collis clivus surgat, ita domus una alteram superet altitudine. Videturque totius civitatis facies instar theatri. A Philippo Maced. oppugnata.

^a In litore illo inter Bathynium & Athyram fluvios sequitur ^a *Selymbria*: Plinio, *Selybria*, Ptolemæo, *Olybria*, Straboni & Suidæ, antea *Selyn*, cui addita vox *Bria*, quæ lingua Thracica urbem significat. Ejus muri sunt disturbati; rudera tamen, balnea & templa antiquam ostendunt magnificentiam. Adjacet eidem hodie Castrum, quod Turcæ incolunt.

^b *Byzantium* ad Bosphorum five *Bosporum* Thracicum ex adverso Chalcedonis situm, Claustrum Ponticum naturâ & opere fuit permunitum. Diu fuit imperii & veræ religionis domicilium, multosque viros tulit; in quibus *Johannes Chrysostomus* haud postremo loco numerandus. In muro septem tures erant à portis Thraciis mare spectantes; in prima earum si quis vocem emitteret, aut lapidem in eam jaceret, eâ arte fabricata erat, ut per machinam quandam ad proximam, indeque porrò ad sequentes transfret sonus, neque antè desineret, quam ad ultimam integer esset delatus. *Templum* etiam urbs illa ⁱ habet *Sophia* consecratum magnificentum sanè. Themestius civis ejus beatos prædicavit flumine, aëris temperie, loco terræ, portu maris, templo & mœnibus. A Mahomete post quinquaginta quatuor dierum oppugnationem capta est, indeque ingentes calamitates ab illo quasi capite in reliquum Europæ corpus fluxerunt (*Turcis hodie *Stamboul* vox constata ex his vocibus *is tan polin* ut loquuntur Græci recentiores, pro *eis τὴν πόλιν*, id est in urbem; & hoc inde natum est quod interrogatis quorsùm irent, mos esset dicere *in urbem*; excellenti enim modo, sicut pris-

ca Roma, occidentalis imperii caput, sic & Constantinopolis seu Roma nova, totius orientis domina absolutè URBS vocabantur. Constantinus *novam Romam* appellandam censuerat; idcirco, *Thermas*, *Amphitheatra* & alia id genus ædificia quæ Romam veterem decorabant, in illa nova construi curaverat; ædes sacras non paucas addiderant ejusdem successores; urbemque ampliarant. Sed hæc omnia dudum perierunt. Vix ad nostra tempora celeberrimum *sanctæ Sophiæ* templum stetit, & est impietate mahumedica profanatum. Si quis Constantinopoleos accuratiorem notitiam desiderat, is *Petri Gyllii Constantinop. Topographiam* Lugd. Bat. 1632. in 16. Eiusdem de Bosphoro ibid. 1632. & Doctissimi *Cangii Constantinopolim Christianam* inter scriptores quibus corpus Historiæ Byzantiæ conflatum est, editam adeat. Illisque addat quæ suppetunt recentiorum quorundam Itineraria, qualia sunt *Petri de la Valle Romani*, *Guillemi Grelot*, *N. Thevenot* & *Josephi Pitbon de Tournesfort* Gallorum, aliorumque commentarii; hi enim non perfunctoriè, ut peregrinantium mos est, sed accuratissime quod ipsi testes oculatissimi viderant, describere. Si quis tamen existimaret Byzantium eadem penitus loca quæ nunc Constantinopolis occupasse, is a veritate maxime aberraret. Byzantium vetus eam circiter sedem habuit, ubi nunc Othomanorum Palatium quod vulgo *Serai* Gallis *le serrail*. Ex omnibus viatoribus nemo non confitetur, vix unam in toto orbe terrarum aliam civitatem dari quæ tam amœnum, tam magnificentum adspectum exhibeat.)

H E K E L I I.

^e A *Lampface* puellâ quâdam ejus loci sic dicta.

^f Heic notandum, quod nonnulli sint Geographorum, qui *Lampscum* illam, quam *Themistocles* à *Perfarum* Rege per gratiam acceperit, *Phocensium* structuram fuisse dicunt, eamque Vino generoso claram, quæ priùs *Laomedontis*, deinde *Pisihyusa* est vocata.

g Ab

^a Selymbria. ^b Byzantium five Constantinopolis.

Constanti-
nopolis.

Roma, & novissime Constantinopolis dictum. Urbs omni ævo clarissima, à Constantino Imperatore in sedem Imperii electa: mansitque eadem dignitate, donec Turcarum impia gens ann. cLo cccc LIII. occupavit, neque tunc decus suam perdidit, cum etiam nunc Imperii Turcici caput colatur, nomine *Stambol*.

Thraciæ o-
pida ad Pon-
tum.

IV. De reliquo opida in Ponto. φ *Phinopolis*, x *Halmydessus*, ψ *Peronticum*, ω *Apollonia* paullum è mari recedens, magna quondam; α *Toza*, β *Anchialus*, γ *Mesembria*, terminus Thraciæ.

V. Intus δ *Byzia* arx Regum Thraciæ, à Terei nefasto crimine, sic opinati veteres, invisio hirundinibus. ε *Philippopolis*, antea *Poneropolis*, dein à situ *Trimontium*; ζ *Trajanopolis*, η *Adrianopolis*, à conditoribus dicta opida. Præterea θ *Olynthus*;

g Ab Herculis.

h Procopio est *Paracia* & Antonino *Perintheras*. Hodie *Pera* Volaterrano dicitur.

i Quam Severus & ejus Filius Antoninus Imp. Antoniam, & non pauci Historici Novam vel Secundam Romam dixerunt.

BUNONIS.

φ α *Phinopolis* à Phineo conditore nomen habet, hodie nomen retinet *Phinopoli*.

x β *Halmydessus*, aliis *Salmydessus*, unde Sinus quoque nomen habet; ei vicinum est promontorium c *Thinnias*, cum ejusdem nominis opido.

ψ d *Peronticum* Thinnia finitimum est. k ω *Apollonia* Magna cognominata à *Pompejo* haud longe à Perontico in sinu commodissimo sita est, Plinio l *Antium* dicitur, ac aliis *Insula*. Ex ea urbe Lucullus *Apolinam* in Capitolium detulit; Hodie vocatur *Sisopoli* Nigro: Pinetus tamen ait, nomen hodie retinere.

α *Toza* ad oram maritimam est, haud longe à Sinu Halmydesfi egressu.

β *Anchialus* itidem ad mare eo loco sita est, quo olim erat *Messa*, ut Plinius existimat; Sophiano hodie est *Anchialo*; Mercatori *Lenkis*; aliis *Achello*.

γ *Mesembria* ad eandem Ponti Euxini oram est m. Reliqua opida porrò in eadem sequuntur Ponti ora.

δ ε *Byzia*, nunc *Vice*, in Sithonia regio-

ne, quam Orpheus vates nobilitavit, ab Apris 50. millia passuum in Septentrionem jacet: hodie præfecti sedes est.

ε f *Philippopolis* etiam Δουλούπολις dicta trans Orbelum & Rhodopen montes est ad Hebrum fl. Philippi Cæsaris opus; non patris Alexandri, ut tradit Leunclavius. n

ζ g *Trajanopolis* à Trajano Imperatore sic dicta, ad quam *Aristus* fl. ex Rhodope ortus in Hebrum cadit, hodie nomen retinet; ac inde versus Septentrionem h *Plotinopolis*, à Trajani Imperatoris, ut videtur, conjuge appellata.

η i *Adrianopolis* ad Taxi & Hebrum confluente sita, olim & *Ælia*, *Uscudama*, & *Orestia* dicta. Ab *Oreste* nimirum condita, ab Adriano Imp. o oraculi voce monito, instaurata, sive amplificata, nomina ista obtinuit. Turcæ hanc regni sedem, etiam ante captam Constantinopolim, habuerunt. Hodie nomen illud retinet.

θ k *Olynthus* à Mela & Xenoph. Thraciæ ascribitur, ab aliis Macedoniæ, in qua jam memorata est hujus libri 4. c. 9. v. 4. Mela posuit eam inter Athon montem & Pallenen urbem: nunc jacet à Philippo Macedone eversa, locus tamen adhuc *Olyntho* nominatur p. De ea inter Spartanos & Athenienses certatum est.

HEKELII.

k Mercator id nuncupat *Verdiso*.

l Lib.

Phinopolis. b Halmydessus sive Salmydessus. c Thinnias prom. & op. d Peronticum. Opida Mediterranea. e Byzia. f Philippopolis. g Trajanopolis. h Plotinopolis. i Adrianopolis. k Olynthus.

ibus; vel clarissima *Heraclea*, *Topiris*, & *Philippi*.

VI. Fluvii celebres sunt *Nessus* seu *Nessus*; *Hebrus*, & *Athyras*, *Bathynias*. In montibus *Æmus*, *Rhodope* & *Orbelus* principatum tenent.

CAP.

l Lib. iv. H. N. c. xi. p. 54. lin. 47.
m Strabo Liv. vii. Geogr. p. 584. scribit, hoc oppidum antea *Menebriam* dictam esse, quam *Herodotus* vocat *Mesambriam*, *Μεσαμβρία*.

n *Carolus Stephanus* in *Dictionario Geogr. Poët.* p. m. 919. col. a.

o *L. Caelio Rhodigino* Lib. xvii. *Antiqu. Lestion.* c. ii. col. 893. testante.

p Erat olim sub *Atheniensium* Imperio.

BUNONIS.

a *Heraclea* existere plures; hanc *Plinius* q *Heracleam* ad Ponticum litus collocat secundum *Calatin* Austrum versus. Perinthus quoque alio nomine *Heraclea* nuncupata est.

b *Topiris*, seu *Toprus* & *Toparum*, hodie *Russo*, *Philippis* 38. millia passuum in ortum distat.

c De *Philippis* in Macedonia dictum est hujus lib. 4. c. 9. f. 4. Cæterum in Thracia quoque memorandi veniunt d *Longi Muri* in præsidium Constantinopolis à Septemtrione versus meridiem ad Barbaros reprimendos deducti; eorum latitudo erat 80. pedum: erantque longi milliaria 12. ut *Suidas* tradit. *Nicephorus* verò refert muros illos longos fuisse passus mille quingentos, ac latos viginti pedes; ac fuisse ex silicibus ita extructos, ut mons potius quàm murus videri potuisset. Opus istud ab *Evagrio* tribuitur *Anastasio* Imperatori. Muros illos à Barbaris captos recepit *Justinianus*, eosque turribus muniit, ut testatur *Procopius*, lib. 4. de *Ædif. Justin.* Ad *Chersonesum* quoque fuit ejusmodi moles à *Miltiade* extructa, ac à *Cardia* *Pactyam* usque deducta: Cujus rei meminere *Herodotus* in *Melpomene* & *Plinius* lib. 4. c. 11. Hic in Propontidis litore urbs condita, à qua muri isti ad *Melanem* Sinum fuerunt extensi ad *Chersonesum* excludendum.

µ Ad *Nessum* est *Nicopolis*, ejusque ostium

Thaso insulæ oppositum. Ab ostio *Strymonis* 60. millia passuum in ortum distat, *Pangæo* ortus r. *Nessus* quibusdam Thraciæ terminus est. Eundem leones nunquam transibant in Ortum: neque *Acheloum* *Ætoliæ* versus *Ocafum*. In *Xerxis* istuc transeuntes camelos impetu facto magnam eorum stragem fecerunt leones isti.

v *Hebrus*, antea *Rhombus*, hodie *Marisa* dictus, alios superat nobilitate & magnitudine, multaque flumina accipit, *Orbelo* monte ortus, & longo tractu i in mare *Ægæum* devolutus.

ξ *Athyras* seu *Athyrsus*, *Plinio* v *Pyradas*, hodie *Aqua dolce*, in Propontidem labitur.

o *Bathynias* quoque in Propontidem influit. Paterculo x est *Bathinius*, *Bathinis* *Melæ*: hodie *Bathino*. i *Melas* *Rhodope* monte editus, in Sinum cognominem sibi decurrit. Fluvius ille *Xerxis* copiis sitientibus non sufficit, sed ab iis exhaustus est. In Pontum *Euxinum* k *Panyfus* labitur, cujus ostio veteres *Geographi* *Mœsiam* & *Thraciam* disteminabant. Nigro hodie vocatur *Laniza*.

π *Æmus* five *Hæmus* in tantam altitudinem abit, ut *Euxinum* & *Adriam* ex summo vertice ostendat. Thraciæ versus Septemtrionem terminus est. Pars ejus, ex qua *Hebrus* & *Strymon* oriuntur, *Scominus* dicitur *Thucydidi*.

ρ *Rhodope* ad Pontum *Euxinum* se extendens mediam ferè secat Thraciam, variè nominatus γ. Ex eo *Arzus* aliæque flumina profluunt. *Marti* sacer erat cum fluviis illis, quòd is ibidem natus putatur.

σ *Orbelus*, *Lazio* teste, *Mons Macedoniæ* est, eamque à *Mœsia Superiori* distinguit. Porrò in his regionibus quoque celeberris mons o *Pangæus* est, ubi *aurifodinæ*, quas *Cadmus* invenisse fertur. Regio ad *Pangæum* *Medica* vocatur: ut *maritima*, quam *Pæones* habebant, *Græcia* & *Macedonia* *maritima*.

M m

a *Heraclea*. b *Topiris*. c *Philippi*. d *Longi Muri*. e *Nessus*. f *Hebrus*. g *Athyras*.

h *Bathynias*. i *Melas*. k *Panyfus*. l *Æmus* five *Hæmus* mons.

m *Rhodope*. n *Orbelus* m. o *Pangæus* mons.

tima, in qua ad litus erant ^a *Neapolis*, ^b *Pastos* & ^c *Scaptefila*, unde uxorem Thucydides aurifodinis locupletem duxerat. Ibi quoque ipse, jam exsul, historiam suam scripsisse fertur sub platano. Trans *Bistonidem* lacum *Ismarus* mons est & lacus. Mons ^d *Ismarus* esse scribitur ad *Hebrum fl.* & *Maroneam urbem*; cujus accolæ fuerint *Cicones*. In iisdem locis quoque erat ^e *Lyffus* amnis.

HEKELII.

^q Qui Lib. xv. c. 30. p. 266. dicit, *Heraclæam*, *Ponti* oppidum, *Lauro* inprimis abundare.

^r Hic *Fluvius* uti *Diomedis* Fabulis infamis, ita *Democriti* Patriâ, quam præterfluit, cla-

rus. Hodie *Nesso* dicitur *Sophiano*. Et scribit *Bellonius*, eum à *Turcis* hodie dici *Charafon*; à *Græcis* verò *Mestro*.

^f S. ut alii volunt, *Rhodope*.

^t H. e. supra *Philippopolin* & à Regione *Samoshracis* Insulæ.

^v Lib. iv. c. 11. p. 55. *Pyldaras*, seu, uti Editio *Alvisiano Veneta* legit, *Pyldaras*, & non *Pyrdas*.

^x Lib. 11. *Histor.* cap. cxiv. §. 4.

^y Dicitur a *Rhodope* à *Rhodope*, *Thracum* Reginâ, in hunc Montem, ut fabulantur Poëtæ, conversa, vel, ut placet aliis, ibi sepulta; vel à *Rhodopes*, *Strymonis* Amnis filiâ, ex quâ *Neptunus Athon* Gigantem genuit, qui & ipse Monti nomen dedit.

a *Neapolis*. b *Pastos*, & c *Scaptefila*, opida. d *Ismarus* m. e *Lyffus* fl.

CAP. XV.

De incolis *Thraciæ*; & Urbibus nunc claris: item de Patriarchis *Græcanicæ* religionis.

I.

Incolæ
Thraciæ.
Mores Thracum.

Incolarum *Thraciæ* antiquissima habetur origo. Una gens habitavit *Thraces*, aliis aliisque discreti & nominibus & moribus, in universum feri, sævi, atroces & cruenti. Suis anteparebant Regibus; postea *Macedonum* tributarii facti: rursumque

BUNONIS.

^u De *Thracum* a moribus ita referunt auctores. Ad mortem paratissimi sunt. Alii redituras putant animas obeuntium: alii, etsi non redeant, non extingui tamen: sed ad beatiora transire. Alii, æmori quidem, sed id melius esse quàm vivere. Itaque lugentur apud quosdam puerperia, natiq; desentur: funera contra festa sunt, & veluti sacra, cantu lusuque celebrantur. Ne fœminis quidem fœgnis est animus; super mortuorum virorum corpora interfici, simulque sepeliri, votum eximium habent. Vini usus quibusdam ignotus est: epulantibus tamen, ubi super ignes, quos circumfident, quædam femina ingesta sunt, similis ebrietati hilaritas ex nidore contingit. De quibusdam b hoc dicitur: alios enim *Thraces* ebrietati deditos, strenuos fuisse potatores omnino constat: quum ex

melle vinum miscuerint; ex framento potionis genus confecerint, quod *brytum* dixerunt. A *Pisone* olim quidam capti in ipsa captivitate rabiem ostendere; quum catenas morsibus tentarent. Et certè *Martis* quidam pulli erant, pugnacissimi & impavidi. Eundem, aliosque paucos Deos, quos colebant, humanis hostiis placabant; præsertim in bellum & prælia abituri. Quum tonaret, Deo suo, sagittis in cœlum excussis, minitabantur. Iidem otium, ut rem pulcherrimam, amplexi magnopere sunt. Rapto vivere decorum inprimis; *Agriculturæ* studere sordidum, & contemptum, barbaro prorsus iudicio censebant. *Thracia* incolitur hodie à *Græcis*, *Turcis* & *Judæis*. *Turcæ* plerique otium sectantur, & militiam: agriculturam permittunt indigenis *Græcis* Christianis; mercaturam *Judæis* ac *Ital.* (*Thracia* hodie *Romania* seu *Romelia*).

a *Thracum* mores.

que suo juri redditi, multis præliis à Romanis fusi, tandem à C. Scribonio Curione Procos. perdomiti; Imperioque Romano subiecti sunt. De hinc eadem, qua Græcia ac Macedonia, usa est Thracia fortuna, donec in Turcarum manus pervenit; quorum Imperio omne decus dignitatemque præstat. quippe heic Turcarum caput ac sedes est *Constantinopolis*, ante memorata, urbium tota Europa omnium maxima ac populosissima; quam *Constantinus* Imperator *Novam Romam* appellavit: unde novum nomen Thraciæ ortum, quo nunc *β Romania* indigitatur.

II. Secundum à *γ Constantinopoli* locum inter Thracicas urbes obtinet *δ Hadrianopolis*, Turcis *Endrem* dicta, magna quidem atque ingens, at mœnibus haud cincta, ædificiisque vilibus exstructa. Tertia *ε Philippopolis* satis numerosè incolitur, nec cedit huic *Trajanopolis*. *ζ Sestus* & *Abydus* sibi invicem objectæ, claustra Turcici imperii in his oris perhibentur.

III. Cæterum quia ad hoc loci perventum est, uti Græciæ statum præsentem consideremus, operæ pretium est cognoscere, Græcos jam olim à Romana Ecclesia secessisse, nec Pontificem Romanum ceu caput agnoscere. Religionem quippe peculiarem inter se habent, diversam ab ea, quam Romana Ecclesia

Hadriano-
polis.

Philippopo-
lis.

Trajanopo-
lis.

Sestus.

Abydus.
Græcorum
religio.

Romelia, cujus pars est præcipua, dicitur, ut mox in notis legetur.)

HEKELII.

α Qui plerumque sunt colore fulvò & cæruleò, & in vertice inprimis criniti.

β Saltem.

ε Conf. *Maginus* Part. II. *Geogr. Ptolem.* fol. 167. fac. b. qui addit, quòd & *Thracæ* Allid inprimis delectentur.

BUNONIS.

β Romania etiam *Rumelia* vocatur, quòd in ea Roma nova, id est, *Constantinopolis* sita. Longitudo ejus ab urbe *Cavalla* in finibus Macedoniæ, ad castella supra *Constantinopolin*, est milliarium Germ. LX. Latitudo à promontorio *Mastyfia*, vulgo *Cabo Grega* in *Chersoneso*, ad *Panyfi* fl. ostia fere eadem est.

γ Constantinopolis superiori cap. f. 3. memorata hodie triangularis est: septem colles instar veteris Romæ continet: plateas angustas habet & inæquales, & portum commodissimum. Palatium Imperatoris vocatur

Seraglio & *Seraile*; quod anno C. 1665. incendio periit. In castello, quod vulgo *septem turres* vocatur, thesauri Imperatoris aservantur. Extra urbem in altera Portus ora est suburbium *Pera* seu *Galata*, (utroque enim appellatur nomine) à Genuensibus primum condita; quam Latini incolunt: Anno 1660. incendio fere tota periit. Castella etiam sunt in utroque Bosphori litore; in Europæum equites Melitenses bello capti conjiciuntur.

δ Hadrianopolis aère gaudet puro ac sereno, ab *Amurathe* facta sedes regia, quam ille ex *Bithynia* eo transtulit; mansitque reliquorum Imperatorum sedes usque ad captam *Constantinopolin*. (& nunc animi causa Turcici imperatores ibidem per aliquot menses interdum commorantur; si quando eos seu tædium, seu cura valetudinis, seu causæ politicæ ab urbe Regia remonent.)

ε Philippopolis mœnia conciderunt: hodie vocatur *Philiba*.

ζ Sestus & *Abydus* cap. superiori sect. 2. memorata sunt.

clesia profitetur. Nec soli Græci hanc sequuntur, sed complures aliæ nationes, *Bulgari, Servi, Bosni, Sclavoni, Illyrii, Albani, Moldavi, Valachi, Russi, Muscovitæ, Tattari, Circassi, Mengreli*, cunctæque nationes *Ponticæ, & Tattarorum* interior pars. Capita jam inde quatuor sibi constituerunt, quos *Patriarcharum* titulo reverentur. Horum, ut diversæ sunt sedes, sic in diversas regiones inspectio & regimen. Princeps & caput universæ Ecclesiæ Græcæ est *Patriarcha Constantinopolitanus*, à quo dependent, quotquot Græcæ religionis Christiani per omnem Europam dispersi degunt: *Alexandrinus*, cujus *Cairo* in Ægypto sedes; qui & Arabiæ Ecclesias regit: *Hierosolymitanus*, in Syria supremus agnoscitur: In reliqua Asia *Antiachenus*. I

REISKII.

I Origines Thracum ab ævo ultimo, ab uno inter Japhethi filios ita derivavimus, ut satis ad hanc rem dictum fuerit. Illi ergo ex sua gente proprios crearunt reges, donec Philippus Macedo suo rege præpotentem ejus civitatem Olynthios subegit. Inde Byzantium aggressus, dum oppugnationi acerrimæ insisit, ab ea concurrentibus ad arma Græcis recedere cogitur. Sed Alexander filius bellum profecutus, omnem Thraciam suo, quod moliebatur, imperio adjecit. ^a Post obitum Alexandri Lyfimachus inter Duces bellicos unus, sibi Thraciæ regnum nomenque regum usurpavit: Qui cum in bello Asiatico cecidisset, Thracia regno Macedonum ad tempus subjecta, denique Romanis armis post A. V. C. 676. sæpius vexata, sub Vespasiano ad Rom. Imperium accessit, Suetonio Eutropioque ita testantibus. Sub Græcis vero Imp. Diœcesin Thraciam sex provinciis amplificatam con-

stituit. ^b Constantinus M. enim Byzantio tanquam *novæ Romæ, Urbis æternæ, regis, augustissimæ, sacratissimæ* (tot elogium nummi & inscriptiones exhibent) primatum postea Constantinopoli suæ in Ecclesiasticis & Politicis quendam contulerat. Sed eheu rerum vices! Namque urbs ea ^c Turcis dominantibus Stambol per contractionem barbaram nunc dicitur, urbs amplissima quæ duo milliaria Germanica & dimidium æquat ambitu, ^d Gallipoli suburbio, duabus arcibus marinis, quas Dardanellas nominant, & munimento ad septem turres validissimo firmata, nec non *Seraglio Turc. Patifschah Serai*, i. e. Imperatoris Palatio illustris. Conf. P. Gillii Coplin. Thom. Smith Notit. Cpolit. Tavernirium part. III. de Imperio Turcico, Pufendorffii Introduct. in Stat. Europ. & Differt. Bosii Chronico Dreschl. additam. De statu ecclesiæ Græcæ Christoph. Angeli, Alex. Roff. Ed. Sandes, & Brerewoodum de Religionibus &c.

^a Thracia Macedonibus subjecta. ^b Romanis. ^c Turcis. ^d Gallipolis.

C A P. XVI.

De Mœsia. I

I.

Supra Macedoniam ac Thraciam ^a Mœsia est quam Romani ^{Mœsiæ fi- nes, divisio.} *Cereris horreum* ob fertilitatem soli appellavere, ab *Aureo* & *Scodro* montibus intra *Istrum* & *Æmum* ad *Pontum* usque extensa; in *Superiorem*, quæ nunc *Servia* est, & *Inferiorem*, quæ *Bulgaria*, divisa. Terminus in medio utriusque est *Ciabrus* fluvius. In ^β *Superiori* populorum quondam clarissimi *Dardani*, regioque ipsa *Dardania*, Macedoniæ contermina; In *Inferiori* ^γ *Triballi* omnium nobilissimi: post hos *Peucestæ* & *Tro-* ^{Superior. Dardani. Inferior. Triballi. Peucestæ.}

REISKII.

¹ *Mœsia*, Romanis ac Græcis Auctori- bus vocatur *Myfia*, ut inde confusio Asia- ticæ hujus ac Europææ, de qua loquimur, regionis facillima provenire possit: Fluctuant quoque Græci, neque certas Illyforum ori- gines definiunt. Strabo Lib. VII. ab Euro- pæis coloniam deductum, & ab ea nomen Asiaticis *Myfia* impositum arbitratur. Sed ab his potius eo digressis Europæos quis denominatos existimet, vel ideo quod *A- siam* prius habitata nemo temere diffiteatur; deinde quod *Mœsos* & *Thraces* non solum originibus, sed terris etiam multi Auctores veteres compingant. Unus *Ptolemæus* *Thra- ciam* *Mœsiamque* distinctis paulo sejungit, & terram utramque suis limitibus circum- scribit. Sed de urbibus pauca: Inter quas claruit quondam *Istropolis* (ita *Cluverio* vo- catur) ^e *Istros* pluribus antiquis Auctori- bus, tanquam *Istro* proxima: Hinc nummi & inscriptiones, si quæ hujus mentionem fa- ciant, manifesto *ΙΣΤΡΗΩΝ*, h. e. *Istreo- rum* vocabulo utuntur. ^f *Calatis* *Megaren- sium* & *Heracleotarum* colonia fuit, di- verso tamen tempore, quod *Vossius* in *No- tis* ad *Pompon. Melam* explicat. Lib. II. c. 2.

BUNONIS.

^a *Mœsia* etiam *Myfia* dicitur aliis: at

Myfia Asiæ Minoris pars est.

^β *Mœsia Superior* incipit, ubi *Savus* *Da- nubio* miscetur. Ibi statim occurrit ^b *Tau- runum*, postea *Belgradum* dictum, quod superius in *Pannoniæ* descriptione l. 3. c. 1. memoratum est. Non longe inde distat ^c *Mons Aureus*, quem *Probus* Imperator mi- litari opere vineis consevit; ut *Almum* apud *Sirmium*. Vicinum ei erat ^d *Murgum* opi- dum: ad quod *Carinus* Imperator cum *Dio- cletiano* congressus dum victos avidè premit, suorum ictu interiit.

^γ *Dardani* admodum sordidi ac agrestes fuere, quippe qui subter sterquilina effossas specus incoluerunt. *Musicæ* tamen ferè continuè operam dedere, fistulis usi, ac fi- dibus. *Strabo* a. Ter tantum in vita lava- bantur; Quum nascerentur; quum matri- monium inirent; & post mortem. *Ælianus* Var. l. 4. c. 1. Cum *Scordiscis* juncti *Dar- dani* *Macedoniam* & *Græciam* populati sunt, templum *Delphicum* etiam aggressi; sed cum suorum clade fuerunt rejecti. *Lucius Scipio* auro corruptus inivit cum iis foedus; unde *bel- lorum civilium* initium fuisse exortum putat *Appianus* in *Illyricis*.

^δ *Triballi* b. à *Scordiscis* olim ad *Getas* compulsi sunt c. *Strabo*. Vires tamen illòs recepisse, colligimus ex bellis cum *Philippo* & *Alexandro* gestis.

M m m 3

^e *Calatis*

Troglodyta.
Scythæ.
Getæ.

Troglodyta, jam Scythicæ gentes: infimam quippe inferioris Mœsiæ partem, quæ ad Pontum accedit, *Scythæ* tenuerunt: quorum pars validissima *Getæ* ad utramque Danubii ripam, hinc in Mœsos, illinc in Dacos transeuntes.

II. In Mœsia dextram Danubii ripam frequentibus olim opidis stipatam fuisse, Ptolemæi testatur Geographia; idemque in Mediterraneis haud modicum eorum numerum recenset. At in litore Pontico clara maximè fuere, *Sarpedonia*, *Dionysiopolis*,

Sarpedonia.
Dionysiopo-
lis.

æ Cæterum Mœsiam Inferiorem Jornandes Scythiam Minorem, Zosimus *Scythiam Thracensem*, Plutarchus *Scythiam Ponticam* appellarunt, & incolas ejus *Celto-Scythas*. Ephorus tradit ex ea gente ortum *Anacharsidem*. Uxores & liberos, ac cætera omnia, habebant communia, præter gladium & poculum. Erant candidi ac minime fallaces. A vicinis tamen postea corrupti sunt. *Plinius* d Scythas hocce vocat *Arotetes*; Quoniam præter cæterorum Scytharum consuetudinem terram agrosque colebant.

ζ *Getæ* inferius c. 18. f. pluribus memorantur. Reliqua in his oris opida non nimis clara sunt; ne flumina quidem ^a *Moschius*; ^b *Timachus*, ^c *Pingus*, ^d *Margis*, ^e *Ciabus*, omnia Hæmo monte edita. Ciabrum Cluverius terminum inter utramque constituit Mœsiam. At alii ^f *Temeuitem* montem & ^g *Jatrum* five *Jetrum* fluvium terminos inter utramque Mœsiam faciunt.

η *Mœsia Superioris* memorantur opida *Nessus*, hodie in Servia est *Nyssa* e: *Scupi*, seu *Scuppi*, hodie *Scopia* seu *Ushub*: *Arrhibantium*, Lazio est *Wuziterno*: *Dardania*, cujus meminit Tzetzes in Lycophron. Verum hominis Græculi putatur commentum *Tricornium*, Antonio *Turium*, aut *Dorium*; Lazio est *Corasève*; Nigro *Columbatz*. ^h *Viminatum*, *Biminatum*, Procopio; forte eadem cum insula ^f *Viminatio*, cujus mentionem fecerunt Paulus Diaconus, & Niceph. Callistus. Niger putat hodie *Vidino* esse ad Danubium; Lazio est *Wucziterna*. ⁱ *Rettiaria* Mœforum cognominata; Lazio *Reffana*; Nigro *Nicopoli*. ^k *Ulpianum* à Justiniano restauratum, dictumque ^l *Justiniana Secunda*.

In *Mœsia Inferiore* opida erant, ^m *Sarpedonia* ad Erginum fl. *Sarpedonium litus* ad hanc urbem Neptuno sacrum fuit: quod adeo concutitur fluctibus, ut in proverbium abierit de rebus valde turbulentis, ac clamoribus & obstreperis. g

H E K E L I I.

a Lib. VII. p. 578.
b A *Nicetâ Servii* dicti.
c Vid. *Strabo* loc. cit. p. 557. seq.
d Lib. IV. c. XI. p. 54. lin. 41. & Lib. VI. c. XIII. p. 86. lin. 4.
e Est & *Nessus Thraciæ* Fluvius, à *Turcis Charafou*; à *Græcis* v. *Mestro* dictus. Humo unus ex *Centauro*, *Ixonis* n. atque *Nubis* Filius, *Nessi* quoque nomine est insignitus.
f *Isri*.
g Vid. *Erasm.* Chil. II. Cent. IX. *Adag.* XIX. p. 488. Col. a. & ex eo *Manusius* in *Adag Select.* p. 724. Col. a.

B U N O N I S.

θ ⁿ *Dionysiopolis* ad Ziram fl. sita, antea *Crunnos* dicta, Jovio & Ferrario ^o *Varna* est, Lazio *Chaliaera*. *Varna* clade *Uladislai* Hungariæ Regis notissima est; quem *Julianus* Cardinalis Pontificis auctoritate impulit, ut contra quam pactus erat, *Amurathi* Turcarum Imperatori bellum inferret. Sed profligatis Christianorum copiis, ipse Rex obruncatus est, ejusque caput in ludibrium conto suffixum est. Clades illa contigit anno C. 1444.

ι *Timo-*

a Flumina *Moschius*. b *Timachus*. c *Pingus*. d *Margis*. e *Ciabus*. f *Temeuitem*. g *Jatrus*. h *Viminatum*. i *Rettiaria*. k *Ulpianum*. l *Justiniana secunda*. m *Sarpedonia*. n *Dionysiopolis*. o *Varna*.

lis, *Timogetia*, **Tomi*, Ovidii Poëtæ exilio nobiles, *Istropolis* & *Eleuthera*.

Timogetia,
Tomi.
Istropolis.
Eleuthera.
Ister fl. seu
Danubius.

III. *Ister* fluvius omnium Europæ maximus, in Germaniæ jugis *Abnobæ* montis ortus, per multas lapsus gentes *Danubii* nomine, immenso aquarum auctu, & unde primum *Illyricum* alluit, ist, id est, ad *Savi* confluentem, Ister quondam appellatus *sexaginta* circiter amnis receptis, medio fermè eorum numero navigabili, in Pontum vastis *sex* fluminibus sive ostiis evolvitur. Singula autem ostia tanta sunt, ut prodatur, in quadraginta millia passuum, id est, mill. German. x. longitudinis, vinci mare, dulcemque intelligi haustum. German. vulgo *die Donaw*, Sarmathis ac Scythis *Dunay*. μ

De

Timogetia ad idem Ponti Euxini litus ponitur.

* *Tomi*, Nigro *Constantia*, ac Coelio Calcagnino *Tomesuar*, nomine haud ablu-dente dicitur. *Giosanius* tamen hodie *Kio-viam* appellari contendit, ob vicinum lacum *Ovidune-lexero*, id est, lacus *Ovidii* h. Ur-bem hanc alluit Naxius fl. quem alii dictum putant *Abfarum* & *Ægialum*. *Arrianus* in periplo Euxini tradit hic *Medeam* discer-pisse fratrem suum; unde urbi nomen natum.

Cis Tomos est *Calatis*, seu *Callatia*, La-zio *Kilia*, Nigro *Pandalla*: ultra vero est

Istropolis, Nigro *Groffea*, Castaldo *Stra-*

vico i. Porro in hac Inferiori Mœsia ad Jatum fl. est *Nicopolis*, urbs Christianorum clade nobilitata. *Sigismundus* enim Impe-rator non tam virtute hostium, quam dis-cordia suorum, à *Bajazethe* Turca victus, Constantinopolim fugiens vix salutem sibi expedit. Contigit clades illa anno 1396. *Annales* vero Turcici referunt cladem istam ad annum Heg. 794. qui est annus æræ Christianæ 1392. adeoque quatuor annis à nostris discrepant Scriptoribus. In eadem Mœsia Inferiori sunt *Dinogetia*. Nigro *Drimago*. ^d *Oescus* Triballorum ad *Oescum* fluvium: ^e *Noviodunum*; ^f *Novæ*, Lazio *Novomont*: ^g *Durostorum*, Lazio hodie *Dora*: ^h *Odyssus* k seu *Odessus*, quam Niger pu-tat esse *Varnam*; *Cedreno* vocatur *Barna*. Cæterum *Solinus* Mœsiam *Cereris horreum* ob fertilitatem à Romanis appellatam scribit.

Ipsa quingenta hominum millia ex *Dacia* Augusto imperante per *Ælium Carum*, seu ut aliis placet, *Licinium Crassum* eo tra-ducta aluit.

μ i *Trajanus* Imperator Rom. pontem *Danubio* imposuit, ut expeditior esset in *Dacos* militia. Metuebat enim, ne *Danubio* frigidibus congelati, Romanis, qui trans flumen essent, bellum inferretur; quod si eveniret, ut posset per eum copias facile tra-ducere. Sed *Adrianus* contra metuens, ne barbari oppressis custodibus pontis, in Mœ-siam transirent, superiores partes pontis disturbari jussit. Pontis ejus rudera hodie ad *Sendroviam* opidum superesse, recentiores prodiderunt: ad *Severinum* à plerisque ponitur. (*Hæc rudera & quidquid ad *Danubium* pertinet ab *Austriaca Vindebona* ad consuentes ejusdem fluminis & *Jantræ*, Antiquitatum Romanarum vestigia, ripas, pisces, aves &c. graphicè ac doctissimè descripsit Illustrissimus *Ferdinandus Ludovicus Comes Marsilius*, in suo nunquam satis laudato opere, cui titulus *Danubius Pannonico-Mysicus* 6. vol. in fol. forma *Atlantica*. Ubi *Danubius* apud veteres *Ister* vocari oc-ceperit, nondum satis compertum est; aliis inferius, aliis superius, nominum discrimen collocantibus.)

HEKELII

^h *Lexicographi* eam nuncupant *Tritoni-*
cen.

ⁱ *Mile-*

a *Tomi*. b *Calatis*. c *Dinogetia*. d *Oescus*. e *Noviodunum*. f *Novæ*.
g *Durostorum*. h *Odyssus* seu *Varna*. i *Pons Trajani*.

De incolis Mœsiae, & duobus novissimis in ea regnis,
Servia ac Bulgaria.Mœsiae In-
colae.

IV. *Mæfos* populos feros, truces Barbarorumque barbaros, à Thracibus genus duxisse, tradunt auctores: cum ipsa Mœsia pars aliquando Thraciæ fuerit. *M. Licinius Crassus* perdomitos Imperio Romano subiecit. Deinde in Superiorem Mœsiam Servi, Inferiorem Bulgari, utraque ex Sarmatiâ Asiaticâ advena gens investiti, duo inibi regna de suo nomine, hi Bulgariæ, illi Serviæ condiderunt. At novissimi Turcæ in utrumque infusi etiam nunc tenent. ^v 2.

Senderovia.

Vidna.
Bodon.
Novograd.

V. Caput regni Serviæ regumque quondam fedes, & *Senderovia*, Ungaris *Zendrew*, Turcis *Semender*, ad litri ripam sita: Præterea *Vidna*, *Bodon* & *Novograd* nobilia sunt opida; quorum hoc arce munitum inexpugnabili. At Bulgariæ regni caput est *Sophia*, urbs magna & populosa.

CAP.

ⁱ Milesiorum Colonia.

^k *Ammiano* circa *Danubium* Urbs est. Item *Pannonia* Urbs est *Antonino*, à *Latio Neumarch* dicta. à *Ptolemao Mœsia Inferioris* oppidum, ubi *Danubius* in ostia effunditur.

B U N O N I S.

^v *Bulgari* à *Volga* fluv. videntur dicti. *Niceph. Gregoras* nomen eorum à *Bulga* fluv. derivat. Alii tamen contendunt reliquias esse *Gepidarum*. ^l

^ξ ^a *Senderovia*, olim *m Singidunum n*, à Turcis 1439. captum, *Fanum S. Andreae* seu *Semendria*, quondam *Rasciæ* fuit metropolis: Ad *Senderoviam* in *Danubii* ripa *Sigilmundus Hungariæ Rex* à Turcis magna clade affectus, vix salvus evasit ultra *Danubium* fugiens, quod contigit anno Christi 1409. *Cuspin*. In *Servia* quoque est ^b *Nonibazaria*, *Despotarum* quondam sedes: ^c *Orachum*, ad *Drinum* fl. hodie *Saniaci* Serviæ sedes; qua de causa satis culta est, habeturque primaria. Ad *Rasciam* pertinet ^d *Alba Græca* o, mœnibus hodie carens, castrum habet munitissimum, in quo Christiano non licet pernoctare. Secundo *Danubio* descendenti porro obvia sunt ^e *Tricornium*, ^f *Viminacium*,

ac plara non nimis clara opida.

^o *Sophia*, loco parum salubri positæ, refidet *Beglerbegus Rumeliæ*: hac ex *Hungaria* in *Thraciam* itur. Ad eam monstrantur *Sardicæ* urbis rudera. & *Nicopolis* quoque *Bulgariæ* urbs est Christianorum clade nota, ac modo numerata. ^h *Varna* eadem calamitate nobilis; à *Cofaccis* perhibetur exusta. ⁱ *Omnis* *Servia* ac *Rascia* mire fertilis est, ac præcipue in *Cassovico* Campo, qui indigenis *Cassonupole*, Germanis *Amelsfeld* appellatur, tribuiturque *Bulgariæ*, quam attingit. ^k *Ager* ad *Belgradum* omnium totius *Europæ* perhibetur amœnissimus. *Incola* sunt laboris patientissimi; agriculturam exercent, aut militiam sequuntur; ad quam à Turcis pellici solent: aut alii alicui rei operam impendunt. *Turcæ* pagos ad publicas vias incolunt. Habuit *Servia* *Despoten*; cui *Bosnia* quoque paruit; eoque occiso *Hungari* eam sibi fecerunt vestigalem. A *Turcis* occupata per *Beglerbegum* fuit administrata, qui sedem suam habuit *Belgradi*. Promotis vero Imperii *Turcici* finibus, *Beglerbegus Budam* transfatus; legatum suum, vulgo *Caimacan*, reliquit *Belgradi*; per quem *Servia* regitur. ^l *Bulgaria* regio aspera est, & montosa, boum ac ovium greges facile

^a *Senderovia*. ^b *Nonibazaria*. ^c *Orachum*. ^d *Alba Græca*. ^e *Tricornium*. ^f *Viminacium*. ^g *Nicopolis*. ^h *Varna*. ⁱ *Serviæ* natura. ^k *Soli* ac *incolarum* mores. ^l *Bulgariæ* natura.

facile alit. ^a Vicinis suis, qui Serviam incolunt, moribus fere sunt similes *Bulgari*: lacte ac pecorum carne victiant; decimum quemque ex iis Turcæ ad militiam legunt.

HEKELII.

^l *Volaterranus* eos è *Scythiâ* egressos putat. ^m *Antonino* teste. ⁿ Vel *Aurelio Victori*, qui eam Urbem constituit, *Pannoniæ*, *Singidonum*. ^o *Vulgò Griechisch Weissenburg*, *Nonderalba* alioquin dicta.

REISKII.

² ^b Sic est, *Mœsiam* multi veterum Auctorum aut *Thraciæ* innectunt, aut hujus partem faciunt: Ut vel inde *Mœsos* à *Thracibus* ortum cepisse, merito suspiceris. Ergo gens utraque primum uno regno, unaque Rep. gaudebat: Donec *M. Licinius Crassus* Proconsul A. V. C. DCCXXVI. ab *Mœsis*, *Bastarnis*, *Thracibus*, *Getisque* superatis triumphum egerat. Neque tum *Mœsia* tamen in provinciam redacta, sed sub Imp. *Vespasiano* fuit, & duplex *superior* nempe sive *prima*, & *secunda* sive *inferior*

facta. Veruntamen adhuc *Thraciæ* inferiori *Mœsiam* & *Notitia* Imp. Rom. & *Rufus Festus* annumerat, *Præsidialem* quippe provinciam. Denique gens *Sclavica* palude ab *Mœotide* A. C. 669. prorupit, ^c *Serviorum*, *Sirbiorum* & *Soraborum* nomine notata, perque nostram *Germaniam* olim longius diffusa (maxime circa *Servestam Zerbst* & *Zerbick*) donec hos intra limites compellebatur. Hinc Principatus *Serviæ*, feudum regis *Bulgari*, qui quoniam *Eleazaro Bulco* illum impertierat, ^d *Despotis* subsequenter *Lazarorum* appellatio adhæsit. At *Servia* demum ab *Amurathe III.* ^e debellata, *Turcico* sese jugo A. 1382. submitit, *Bulgari* autem ex *Asiatica* ultra *Volgam* *Tattaria* effusi, & ab vicino, quod accolebant, flumine dicti, hac in *Mœsia* *Illyrico* & *Macedonia* regnum statuerunt novum A. 690. à *Turcis* itidem A. 1393. subactum. (**Non* ab *Amurathe III.* qui demum anno 1575. regnare cœpit; nequidem ab *Amurathe II.* qui patri *Mahumedi I.* anno 1410. successit. Superest *Amurathes I.* qui anno 1382. a *Sicario* confectus perit.

^a *Bulgarorum* mores. ^b *Mœsia* Romanis subdita, duplex facta. ^c *Serviis* subjecta. ^d *Despotis*.

CAP. XVII.

Summa universæ Scythiæ descriptio.

Item de veteri Scythia Europæa.

I.

TRans *Istrum* *Mœsis* contermina est *Scytharum* gens omnium toto orbe vastissima, quippe ex *Mœsia* inferiori in *Asiam* ad *Tabin* usque promontorium & fretum *Anian*, *Longitudine* terrarum milliarium German. clo. amplius occupat. *Latitudine* vero ab *Oceano* *Septentrionali* ad *Caucasum* montem fontesque *Indi* fluminis milliaribus German. circiter LX. Dividitur autem universa *Scythia* in *Europæam* & *Asiaticam*. De hac posteriùs in ipsa *Asia*; nunc *Europæam* prius expediamus. **I**

Scythiæ Magnitudo.

II.

REISKII.

¹ ^a *Scythiam* doctrinæ planioris causa triplicem faciemus, *vetustissimam* puta, *mediam* & *hodiernam*: *Vetustissima* illa tam longe patuit

^a *Scythia* triplex.

Scythia
Europææ li-
mites.

II. Terminatur *Europæa* ab *Occasu* Patisso flumine, ab *Septentrione* linea à Patissi fontibus per Amadocam paludem (quæ est in Lituania) ad Borysthenis fonteis, atque inde alia linea ad Tanais ortus ducta; ab *Ortu* ipso Tanai & Ponto Euxino: à *Meridie* Istro, & ubi is ad Nicopolim inflectitur, recta linea ab Occasu in Orientem ad Pontum ducta.

Troglodytz.
Daci.

Getæ.

Tyragetæ.
Arpii.

Carpiani-
Callipides.
Istrici.
Axiaces.
Jazyges E-
neocadiz.
Bastarnæ seu
Pencini.
Borystheni-
tz.
Neuri.
Geloni.
Thussagetæ.
Budini.
Agathyrsi.
Alani.
Roxolani.

III. Totum hoc terrarum variis gentibus ac populis distinguitur; quorum clarissimi, præter *Troglodytas* in inferiore Mœsia commemoratos, *Daci*, quorum regionem nunc tenent, *Moldavi*, *Valachi*, *Transilvani*, & Hungarorum pars inter Patissum amnem & Transilvaniam; *Getæ*, quos ad utramque Istri ripam in Mœsiam & Daciam extendi, ante diximus; nunc Bulgarorum & Moldavorum pars: *Tyragetæ* & *Arpii* inter Tyram flumen & Istrum; nunc inferior Moldaviæ pars Ponto objacens: Inter Tyram & Hypanim amnes *Carpiani*, *Callipides*, *Istrici*, *Axiaces* & *Jazyges Eneocadiz*; quorum omnium solum nunc Podolia: *Bastarnæ*, iidem & *Pencini*, quorum pars una in Germania, pars altera in Scythia Europæa; nunc Russia minor seu Nigra: *Borysthenitæ*, inferior Lithuanix pars versus Pontum: *Neuri*, ad Borysthenis fontes, inde *Geloni*, *Thussagetæ*, *Budini* & *Agathyrsi*, in Moscovia inter Borysthenis fontes & Tartariam minorem: *Alani* & *Roxolani* in Moscovia, ad sinistram *Donez*, id est, minoris *Tanais* ripam: *Ha-*

ma-

patuit lateque, ut Celtoscythiam, cum eaque Hispanos, Gallos, Britannos, Teutones, itemque terras septentrionales una comprehenderet. Nec tamen dixerim, nonnullis Auctoribus opinio infedit, omnem Europam Scythia annumeratam. Neque unus, qui citatur ex Hippocrate, locus id liquido confirmat. Media vero quam dixi Scythia Græcis Romanisque Scriptoribus in Europæam & Asiaticam dispescitur, tractu sane amplissimo extensa: *Hodierna* haud æstioribus terminis definita, omnem Tartariam Europæam & Asiaticam includit, nomine solo mutato. *Hujus nominis Græcas origines ἀπὸ τοῦ σκῦτρος, i. e. corio deducunt: Alii rectius ab arte, qua excelluerunt Scythæ, sagittaria, & vocabulo Germanico. Sic Bochartus Phaleus, Lib. III. c. 13. &

Vossius Lib. III. de Idololat. c. 99. ubi Scythias optimas assignarat sagittarios: *Unde, inquit, Scytharum appellatio. Nam septentrionalibus uti & Germanis scheiten (addo etiam skieten) est sagittam arcu emittere.* Quid? quod Bochartus singulari ad Nicol. Blankardum scripta epistola eò contendit, ut Scythas Germanice locutos argumentis probabilibus monstret. Rationes autem solidas Bochartus urget, in primis Scytharum originibus docendis. ^bOmnium enim parens ipsi *Magog* Ebr. מגוג fuit, unus ex Japheti filijs; à quo *Magogitæ* vel *Magogæi* etiam dicti leguntur. Joseph. Lib. I. c. 7. Hinc Abydenus ex eoque Syncellus tum Scythicas ab uno illo Magogo tum quoque gentes Celticas deduxerunt.

BUNO:

a Scythæ cur dicti? b Horum origo.

Hamaxobii five *Hamaxobitæ*, ad Gerrhi fluminis fontes in Tartaria minore: *Georgi*, *Nomades*, *Basilides* & *Tauroscythæ* five *Scythotauri*, itidem in Tartaria minori: *Tauri* five *Taurici*, qui Tauricam five Scythicam Chersonesum incoluerunt: In his *Bosporani* utrinque Bosporum Cimmericum accolentes: *Jazyges* *Mæotæ*, juxta *Mæotim* paludem ad Tanaim usque protensi, *Arimaspi* & *Essedones* ac *Tanaitæ* ipso *Tanaïs* flexu cincti.

Hamaxobii.
Georgi.
Nomades.
Basilides.
Tauroscy-
thæ.
Tauri.
Bosporani.
Jazyges.
Mæotæ.
Arimaspi.
Essedones.
Tanaitæ.

C A P. XVIII.

Dacia.

I.

TRans Istrum igitur Mœsis contermini fuerunt *Daci*, Scythica gens, fera, atrox & barbara. Regio ipsa *Dacia* terminatur à *Septentrione* Carpathicis jugis & Hieraso amne; ab *Oriente* eodem Hieraso & Istro; à *Meridie* itidem Istro; ab *Occidente* Patisso. Complectitur hodie Hungariæ partem, prædictam *Transilvaniam*, *Valachiam* & *Moldaviam* fere totam. ¹

Dacia fines;

II.

BUNONIS.

^a *Dacos* antiquitus appellatos fuisse *Davos* putat Strabo ^a; unde frequentia nomina fervorum apud Comicos *Daos* seu potius *Δαοὺς* nominat Eufathius.

HEKELII.

^a Lib. VII, p. 556.

REISKII.

¹ *Daciam pro statu diverso ac tempore* aut ævo triplicem statuemus, scilicet *vetustam*, *mediam*, & *novissimam*: *Vetusta* illa suis gavisia regibus *Παζινάκ* *Pazinac* ab Josepho Corjoniide vocatur, à *Patzinacis* aut *Patzinaitis*, quos Cedrenus Suidasque memorant. A Plinio autem *Daci Romanis dicti* feruntur, *alias Sarmate Græcis Sauremata* Lib. IV. c. 22. A Strabone contra *Daci Δάκοι*, qui olim *Davi Δάβοι* appellati fue-

rant: Unde tot servi apud Comicos Davorum nomine notantur, tanquam è Dacia oriundi. *Mediam* vocabimus eam, quæ Romanis ex ævo Augustæo cognita, & à Trajano Imp. sub Imperium A. C. 103. redacta, *Diæcesin Dacianam*, in eaque duas provincias tum Consulares tum Provinciales fecerat. ^c Hæc ergo Romana fuit periodus, quam sequebatur Gothica, Gepidica, tandemque Hungarica, ob Gothos, Gepidas Hungarosque qui Daciam infederunt. ^d Unde dignoscimus, quantum Getæ veteres in Dacia commorati & Gothi è Scandinavia effusi differant. Loccenius quidem in Antiquit. Sueo-Goth. Lib. I. c. 1. gentes duas fere synonymas putat, & contrarias Pontani è Descript. Dan. Cluveriique ex Antiquit. Germ. rationes elidere conatur: Loca tamen Auctorum veterum multa obstant & Viri Clarissimi sententiæ adversantur. ^e Amplius

Nnn 2

^a Daci. ^b Dacia triplex. ^c Romanis subdita. ^d Getæ Gothique differunt. ^e Daci & Sarmatæ parum.

Dacia Ripentis.

II. Divisa fuit olim in *Ripensem*, *Alpeftrem* & *Mediterraneam*. β *Ripensis* est, quæ hodie dictam Hungariæ partem complectitur, cum parte *Valachia*. In hac Populi *Prendavensii*, *Albocensii*, *Saldensii*, *Terwingii*, *Burrhi*, *Cingesi*. & *Alpeftrem* nunc incolunt. major pars *Valachorum* & *Moldavi*. Quondam in eâ populi *Piephigi*, *Siginni*, *Sinsii*, *Cotensii*, *Zaiphali*, *Cacoënsii*, *Cistoboci*. & *Mediterranea*. quæ & *Gepidia*, tota nunc est *Transilvania*. In hac olim populi *Cacoënsii*, *Buridiensii*, *Biephi*, *Ratacensii*, *Taurisci*.

Alpestris.

Ulpia Trajana.

III. Urbs olim clara fuit *Ulpia Trajana*, ante ξ *Zarmisogethusa* dicta; nunc *Varheli* eodem situ est in *Valachia*.

Marifus &

IV. Fluviorum celeberrimi: \ast *Marifus*, Germ. *Marisch*. Hung.

plius illud est; quod moneo, ne à *Dacis* tanquam gens alia disjungantur *Sarmatæ*; Neve *Saxonum* in has terras transitus ævo *Carolino* & victoriis *Francicis* adscribatur: Id utrumque nostro *Cluverio* videtur, cum *Historici* ex illa ætate aut taceant aut contrarientur. *Novissima* tandem *Dacia* nobis erit, quæ *Transylvaniam*, *Walachiam* & *Moldaviam*, qui status rerum est præsens, ambitu suo comprehendit.

BUNONIS.

β *Dacia Ripensis* *Tibiscum* & *Danubium* attingit; & in Meridiem vergit: & *Daci Danubium* accolentes β *Daci Danubiani* dicebantur: In illa *Ripensi Dacia*, quæ hodie *Hungariæ* pars est, præcipua opida sunt *Wardeyn* & *Zarmar*, hodierno bello *Ungarico* nota. cap. 2. hujus lib. 4. memorata.

γ *Alpestris Dacia* inter *Ripensem* & *Mediterraneam* interjecta est.

δ *Mediterranea* in *Septentrionem* inclinat, eamque *Carpathos* mons instar theatri jugis suis includit.

ϵ In *Ripensi Dacia* olim fuere urbes clare *Zurobara*, seu *Zarobara*, nunc *Temeswar*, *Temesia*: ζ *Lizifis*, cujus rudera supersunt, locusque *Lazio* dicitur *Laorzalos*: η *Zeugma*, quam nonnulli θ putant esse *Clausenburg* ι ; *Lazio* est *Zazsebes*, quod Germ. *Muhlenbach*: κ *Tibiscum*, quod *Lazio* *Tisus*: λ *Romulium*, à *Romula*, *Galerii* Imperatoris matre ibidem sepulta, appellatum. In *Mediterranea Dacia* fuit;

ξ *Zarmisogethusa* ab *Auctore* memorata: ι *Tapa*: μ *Amonia* *Nigro* est *Severinum*: ν *Succi*, ubi angustia & claustra *Succorum*; hodie munimentum *Turckzues* *Lazio*: \omicron *Patruiffa*, *Lazio* *Brassova*, vulgo *Cronstadt*: π *Nentidava*, *Lazio* est *Nossenstadt* *Germanis*; quæ *Hungaris* *Bistricca*, aliis est *Erinistat*, ρ *Alba Julia*, à *Julia* *Augusta*, *M. Aurelii* Imperatoris matre sic dicta; antea *Apulum*, & *Colon. Apulensis*, hodie, ut *Lazius* putat, eadem quæ *Germanis* *Weissenburg*, & *Hungaris* *Gulafseirnar* vocatur. In *Alpestri Dacia*, σ *Frateria*, *Nigro* *Jurgano*, *Lazio* *Zazuara*: τ *Pinum*, *Lazio* *Wincz*, *Nigro* *Phistona*: υ *Paloda* diruta, ubi nunc *Campi Bleichfeld*: ϕ *Utidava*, hodie *Usuarhel* id est *Utidavæ* rudera: χ *Petrodava*, *Petersdorff*: ψ *Scandava*: *Selesburg*; ac alia opida minus clara.

HEKELII.

θ Inprimis *Rithaymerus*.

ι Vel *Chejburg*.

BUNONIS.

η *Marifus*, qui & *Rhabon* dicitur, *Carpatho* monte editus, recipit \ast *Sargetiam* amnem; in quo *Decebalus* *Dacorum* Rex, cui *Tra-*

α *Dacia Ripensis*. β *Daci Danubiani*. γ *Alpestris Dacia*. δ *Mediterranea*. ϵ *Zurobara* seu *Temeswar*. ζ *Lizifis*. η *Zeugma*. θ *Tibiscum*. ι *Romulium*. κ *Zarmisogethusa*. λ *Tapa*. μ *Amonia*. ν *Succi*. \omicron *Patruiffa*. π *Nentidava*. ρ *Alba Julia*. σ *Frateria*. τ *Pinum*. υ *Paloda*. ϕ *Utidava*. χ *Petrodava*. ψ *Scandava*. ζ *Marifus*. \ast *Sargetia*.

Hung. *Maros*. Et ^o *Aluta*, Germ. *die Alt*, Hung. *Olt*.

V. Incolas ante *Getas* fuisse tradit Plinius; *Dacos* postea à Romanis appellatos. *Getarum* nomen mansit circa utramque Istri ripam, ut ante dictum. Regibus illi suis regebantur, donec Trajanus Imperator Daciam perdomitam in Provinciæ formam redegit. Postea *Sarmatae* investiti, dein *Gothi*, moxque *Hunni*. * Post hos *Saxones*, Germanica gens, à Carolo Magno devicti, cum leges victoris ferre nequirent aut nollent, in universam Daciam transferunt. Hinc etiamnum frequens, licet corruptus, in iis oris durat Germanicus sermo. Exinde eadem gens, quæ Pannoniæ partes occupaverat, Hungari Saxonibus sese miscuerunt, unde mixta nunc utriusque gentis lingua. Tum vero *divisa* fuit universa Dacia in nova nomina. Ea pars quæ Patissis amni annexa, *Hungariæ* titulo accessit. Quæ ante Dacia mediterranea erat, *Transilvania* appellata: Inter hanc & Istrum *Valachia*: Inter hanc & Hierasum *Moldavia*, cujus titulo etiam adjectum, quicquid inter Hierasum & Tyram amnes interjacet.

Aluta fluvii,
Incolæ
Daciæ,
Getæ.

Sarmatae,
Gothi,
Hunni,
Saxones,

Trajanus bellum intulit; thesauros suos defodit; neque tamen vel sic eos occultare factis, aut Romanis subducere potuit. Strabo dicit, Romanos hoc flumine usos ad omnia subvehenda, quæ videbantur necessaria ad bellum Getis inferendum. *Marissus* hic in *Tibiscum* se effundit. ^a *Tibiscus*, vero, qui & *Patissus*, & *Tibes* appellatur; ex eodem ortu monte, post longum spatium cum Danubio se conjungit.

^b *Aluta* fons Marisi vicinus, eodemque monte editus, in eundem properat Istrum.

^c *Getas* à Dacis per cataractas fuisse distinctos, apparet ex Strabone ^e; & versus Germaniam *Dacos*; ad Ortum *Getas* nominatos. *Zamolxis*, Pythagoræ qui fuerat famulus; in patriam reversus, genti suæ ac proceribus acceptus fuit, quod ostentorum cœlestium prænunciaret eventa. Hinc in regni societatem à Rege assumptus primus sacerdos factus ejus Dei, quem *Getæ* colebant; ac

deinceps sacerdotes Regibus fuerunt à consiliis. *Strabo f.* Quum sub Orole Rege adversus Bastarnas non bene pugnassent, *Getæ* somnum capturi iussi sunt caput ponere, quo loco habuissent pedes; & uxoribus suis servire; donec acceptum eluerent dedecus. *Julianus.* Ab Alexandro Magno bello sunt petiti. Post ejus obitum Dromichares Lyfimachum cepit; eique gentis suæ commonstravit egestatem; monuitque ne tales invaderet, sed amicos haberet. *Strabo g*

* Quæ de Saxonum in Transilvaniam transitu hic affert Cluverius, illa idoneis Scriptorum destituuntur testimoniis.

H E K E L I I.

- d Lib. VII. Geogr. p. 557.
- e Loc. cit. p. 556.
- f Lib. VII. p. 545.
- g Loc. cit. p. 552.

REIS;

a Tibiscus. b Aluta flumina.

CAP. XIX.

Transylvania, Valachia & Moldavia descriptio.

I.

Transilva-
nia.Transilva-
niae opida.

Cibinium.

TRansylvaniae Principatus, qui sylvis undique, unde ei no-
men Latinum, & montium jugis clauditur, Hungaricè
Erdeli, Germanicè *Siebenbürgen*, Saxonibus haud dubiè à *sep-
tem opidorum numero* dictus est. Qua ratione etiam nunc Sar-
matis seu Sclavis *Siedmgrodska Ziemia*, hoc est, *Septemcastrren-
sis regio*, indigitatur. Postquam Saxones colonos recepit, cul-
tius habitari cœpit. Namque opida in ea illi condiderunt, quæ
in hanc diem clara sunt. **I**

II. *a Cibinium*, sive Hermanopolis, vulgo *Hermanstadt*, caput Pro-

REISKII.

I Transylvania regi Hungarico & Woywodæ suo ab regibus imposto diu sub-
jecta provincia, sylvis undique ac montibus
Carpathicis circumsepta, nomen suum ex
ævo barbaro adsumsit, tanquam quæ trans
sylvas jaceat: Ita *Septemcastrrensis* etiam ex
media ætate dicitur, à septem castris sive
burgis, urbibusque præcipuis, Germ. *Sie-
benbürgen*. Urbes enim & amplas & muni-
tas, nec fumentario solum sed salino, pec-
uario, metallico, & vini proventu etiam
felices continet: ^b Incolas vero trium gene-
rum alit, nempe *Saxones, Hungaros, Siculos-
que*. *Saxones* septem, quas vocant, sedibus
divisi (*Sieben Stüle*) non à Carolo M. ejecti,
nec à Geisa, rege Hungarico huc deportati
(quod Isthuanus in Hist. Hungar. sentit) nec
miro Hamelensium puerorum exitu huc pri-
mas colonias duxerunt; Sed Ammianus
Marcellinus ævo suo in Dacia Ostfalos, ori-
ginis Germanicæ gentem tertio jamdudum
seculo habitasse memorat. Confer heic
Hornii Orbem polit. p. IV. in Transylv.
Hungari cum Saxonibus conjuncta; *Siculi* ad
fines Moldaviæ loca sejuncta incolunt, sep-
tem, uti loquuntur, sedibus distincti. ^c Sed
mutata Resp. in Principatum A. 1512. desit,

quem ab rege suo Johan. de Sapolia Way-
woda, Hungarum bello adortus obtinuit,
regno tamen obnoxium futurum: Sed clien-
tela Turcica & tributum, quod quinque
imperialium myriadas excessit, annum post
hac intervenerat, ^d Zatmaria eo ipso anno
pace facta regno rursus Hungarico accessit:
^e Waradinum etiam obfessione diuturna &
oppugnatione acerrima A. 1692. captum.

^f Wallachia minor sive Transalpina, Græcè
Mauroulachia, & major sive Cisalpina,
Græcè *Ungrelachia*, vulgò & *Moldavia*, hæc
utraque Principatum Græcis Imp. debet,
qui *Δεσποτας*, i. e. *Dominatores* vel *Despo-
tas* imposuerunt suæ clientelæ deditos, sed
Cpoli capta ^h Muhamedes II. Turcicus Imp.
rejeçto Dracole, Despota vel Waywoda
Wallachiam subegit, novo posthac homine
imposito, sibi tributarie. *Moldavia* au-
tem regno Hungarico diutius subjecta, ob
rebellionem sui Waywodæ perfidam Tur-
cico adhæsit imperio: Hinc Turci quo-
que *Bessarabiam* occuparunt, Moldaviæ
ademptam.

BUNONIS.

^a *i Cibinium* sive *Hermanopolis*, ^a ex
septem Saxonum urbibus prima est, ad Ci-
bin

^a Transylvania. ^b Incolæ hujus triplices. ^c Principatus. ^d Zatmaria. ^e Waradinum.
^f Wallachia. ^g Moldavia. ^h Nunc Turcis tributaria. ⁱ Cibinium sive Hermanopolis.

Provinciae est: ^aAlba Julia, Germ. *Weissenburg*, Hung. *Giu-lafeierwar*, Principis superioribus annis sedes: ^γClaudiopolis, German. *Clausenburg*: ^δBistricia German. *Bistriz*, Hung. *Be-sterze*: ^εSciburgium, German. *Schiesburg*, Hung. *Segefswar*: ^ζMediesus, Germ. *Medwisch*, Hung. *Megies*: ^ηStephanopolis, seu *Corona*, Germ. *Croonstadt*, Hung. *Breslaw*. *b*

Alba Julia,
Claudiopo-
lis.
Bistricia.
Sciburgium,
Mediesus,
Corona.

III. Quae nunc duae regiones Valachiae ac Moldaviae nominibus distinguuntur, superiori aetate uno ^δValachiae vocabulo censebantur. Incolis *Woloska Zemla*, id est, Valachia terra, & gens ipsa *Wolochy*. Dividebatur autem tota Provincia in Majorem, & Minorem: Major postea *Moldaviae* nomen recepit:

bin rivum, inter paludes & piscinas partim in colle, partim in planitie posita, aedificiis & propugnaculis superbiens, magnitudine cum Vienna Austriae comparatur. Hic caeterae civitates conventus habent. Cives ex usu vini Chiragra plerumque laborant. Inde uno milliari distant fodinae salinae in *Wyzagna*, Germ. *Salzburg*.

gans & valida est *d*; Cives hic purius loquuntur Germanice, quam in reliquis Transilvaniae civitatibus; sed ob aeris & aquae vitium multi hic sunt strumosi, surdi, muti, & fatui. Inde 4. milliariibus abest opidum ^d*Rodua*, ubi aurifodinae.

HEKELII

^a Ab *Herman*, *Gracorum* Imperatore, quem fundatorem credunt, ita appellata.
^b Vel *Brasso*.

^ε *Sciburgium* ad *Kochel* fl. sita non adeo munita est.
^ζ *Mediesus* in interioribus partibus Transilvaniae est. Templum habet in monte munitum pro more gentis.

BUNONIS

^β *Alba Julia* ad *Ompaii* fl. quibus in Marisum habitur, alluit, multa visuntur antiquitatis monumenta; Bathorianam domum nunc Professores Gymnasii incolunt; inter quos nuper eminebat *Joh. Henric. Altedius*. (*Juliae nomen a *Julia Augusta Marci Aurelii* matre defuntum vetus inscriptio docet.)
^γ *Claudiopolis*, Hungar. *Coloswar*, ad *Schomos* fl. urbs ampla & frequens, a pluribus habitatur *Photinianis*. Hic *Transilvaniae* Princeps conventus solet habere publicos. Anno 1662. ab *Abaffio* *Transilvaniae* Principe ac *Turcis* diu frustra obfessa est, *Caesarianis*, qui in praesidio erant, sese fortiter tuentibus: sed tamen anno 1664. a militibus praesidiariis *Abaffio* venditur. ^ε
^δ *Bistricia* ad *Bistriz* fl. posita in regione vitifera, quae vulgo *Nosverland*, urbs ele-

^η *Stephanopolis* in postrema *Transilvaniae* parte intra montes amoenissimos sita munita & arcibus editis munita est. Tribus suburbiis amplissimis gaudet; quorum unum *Bulgari*, alterum *Hungari*, *Saxones* & *Ciculi* tertium inhabitant. In *Transilvaniae* finibus quoque est ^h*Waradinum*, supra memoratum, quod a *Turcis* expugnatum est anno 1660. itemque ⁱ*Zatmaria* opidum munitissimum, quod a perfidis praesidiariis militibus *Abaffio* *Transilvaniae* Principi venditum est anno 1664. Caeterum multi *Valachi* per universam *Transilvaniam* sparsi, ac praecipue montana versus ^k*Valachiam* incolunt; itemque regionem exiguam, ubi *Haczag*, opidum *Haczag*.
^b *Valachia* ista ^e ad fluvium, qui vulgo *Niester* ^f appellatur, Pontumque *Euxinum* sese extendit.
^l *Major*, qua *Moldavia* a *Moldavia* fluv. nomen habet, versus Pontum porrigitur, eique annumeratur *Bassarabia* ^g regio.

^a Alba Julia. ^b *Claudiopolis*. ^c *Bistricia*. ^d *Rodua*. ^e *Sciburgium*. ^f *Mediesus*. ^g *Stephanopolis*. ^h *Waradinum*. ⁱ *Zatmaria*. ^k *Valachia*.
^l *Valachia Major*.

Moldavia.

pit: * *Minori Valachia* titulus remansit. Quæque suo parebat Principi seu Duci, quem Sarmaticæ gentis vocabulo, *Waiwodam* appellant; Polonis quondam utraque stipendiaria. Nunc partem Hungariæ Rex, partem Turcarum Imperator tenet. *Valachia* caput ac sedes *Waiwodæ* est *Targowisko*: reliqua loca sunt *Brailaw* & *Dombrowitza*. *Moldaviæ* caput est ac *Waiwodæ* sedes *Czukaw*: reliqua opida sunt, *Margosast*, *Tarisko*, *Moncastro*.

gio in qua *Moncastro* *b* opidum.

* *a* Minor versus Danubium extenditur.

HEKELII.

b Vel *Brasso*.

c Est & *Plinio* Lib. v. *Hist. Nat.* c. xxiv. p. 74. lin. 12. seq. *Cappadocum*, sive *Cappadocia* Urbs.

d *Hungaris*, *Sambuco* teste, *Besterze*; *Germanis* verò *Noesin* dicta.

e Aliis *Valagnia*, aliis quoque *Flacia* dicta.

f *Isser*.

g Seu *Bessarabia*.

h Seu *Chermen*.

BUNONIS.

a Princeps *Valachia* vulgo *Hospodar* appellatur: uterque vero cum *Moldavia*, tum *Valachia* Princeps, Turcarum Imperio hodie obnoxius est. *b* *Moldavus* Turcarum Imperatori tributi nomine quotannis pendit magnam pecuniæ summam, offertque 500. equos & 300. falcones. Similiter *Valachus*

a *Moldavia* Minor. *b* *Moldavorum* & *Valachorum* mores.

tributum dat Turcarum Imperatori, qui hodie pro suo arbitrio *Valachis* Principem imponit. Cæterum *Moldavia* fertilis est & valde rigua, vinum fert generosum. Nec desunt auri ac argenti fodinæ; verum nemo scrutatur. Equos nobiles inde abducunt Turcæ. Sunt verò *Moldavi* *Valachis* humaniores; equites operam in bellis conducunt Turcis *i*. *Valachia* silvestris licet sit, vino tamen & frumento abundat; magnos alit greges ovium & boum; qui per *Hungariam* & *Germaniam* venduntur: Istorum equi habentur vegeti ac laboris patientissimi. Sunt autem *Valachi* pastores, bubulci, subulci *k*, ac in bello feroces.

HEKELII.

i Vinum etiam *Malvaticum*, quod ex *Critâ* in *Poloniam* & *Germaniam* deportatur, per hanc Regionem transit, unde ex hoc *Waiwodâ* magnum vestigal recipit.

k Et ut plurimum animo instabiles, iracundi, otio indulgentes.

CAP. XX.

Tattaria * minor; ubi *Taurica Chersonesus*.

Tattaria
Europæ,

I.

TAttarorum nomen longe latèque per *Asiam* & *Europam* dispersum est; cujus limites postea in *Asiâ* dicemus; at nunc

(*Sic scribendum, quanquam usus prævaluit ut voces *Tattaria* & *Tattari* frequentius ab omnibus ferè populis usurpentur. Usum emendare conatus est Scriptor nuperrimus qui divulgavit *Histoire des Tatars*, id est, *Historiam Tattarorum*. quo successu tempus docebit. Animadvertendum est, e *Tattaria* gentes prope innumeras in *Asiam* & *Europam* ita migrasset, ut non *Tattaria* sola, sed & *Indiarum* imperium, *Persicum*, *Turcicum* atque alia regna non pauca à *Tattarorum* posteris, nunc regantur.)

nunc de parte agamus, quæ *Tattaria Europæa* sive *Minor* dicitur. five Minoris: fins.

II. *Tattaria* igitur *Minor*, sive *Præcopensium* Tattarorum regnum, est ea *Scythiæ Europææ* pars, quæ fluviis *Borysthene* & *Pfola* ac *Desna* (quæ duo in *Borysthenem* exeunt) & *Tanai* minori, vulgo *Donetz*, ipsoque *Tanai*, *Mæoti* palude ac *Ponto* cingitur.

III. Quinam antiquitus populi has oras incoluerint, supra demonstratum est. Cæterum omne litus hujus tractus Græcorum coloniis juxta atque monumentis inclytum fuit: maxime vero *Taurica Chersonesus*, non minus quam ipsa Græcia celebrata. In hac Græcorum urbes claræ, *β Panticapæum*, nunc vulgo *Pontico*; *γ Cimmericum*, in medio *Chersonesi*; *δ Taphros*, nunc *Przekop*, Incolæ Tattariæ minoris.
Panticapæum.
Cimmerium.

REISKII.

α Nomen & genus Tataricum Europæam Scythiam pervasit, ex Asiatica traditum, & illud quidem A. C. 930. circiter in Historia tum Arabica, tum Græca Latinaque cœpit inclarescere. Id vero gentile apud Barbaros cognomen fuit uni ex Mogulensibus nationi proprium *Ἰῆῆ* *Tatar*; Denique reliquis eorum gentibus cunctis commune adeo factum, ut per Europam & Asiam latissime nunc pateat. *β* Europæa vero *Tattaria* duplex hominum genus continet, *ν* *Nagayense*, minori *Tanai* vicinum, *α* *Præcopense*, in *c* *Taurica Chersoneso* habitans; Duobus his generibus accedunt *Tatari Czukovienses*, *Russiæ* propinqui & *Budziakenses*, *Moldaviæ* propiores. Tota regio plana, ut plurimum inculta, horrido aëri & ventorum injuriis exposita: *Chersonesus* cultior 140. German. milliaribus suo ambitu, octo urbes, & octo millia *Coy*, i. e. Pagorum continet. Urbes duæ, *Cassa* munitissima, *Tattariæ* clavis, & *Assaca* Sultano *Turcico* subsunt: Isthmus alicubi vix milliæ Germanicum æquat. *δ* Gentem heic *Tauricam* quæ sermone, moribus, ore ipso corporisque habitu Germanos referat *Busbequius* in *Epist. IV.* refert. *ε* Tota hæc *Tattaria* A. 1400. sui juris facta *Chamum* sibi proprium creavit, cui sedes frequentior *Baccasarai* (alias *Bostan serail*) rarior autem *Kri-*

ma placet, rarissima, ubi thesauros recondidit, *Mancup*. Demum vero ab *Amurathe III.* subacta, & *Chamus* eliso gutture necatus A. 1584. periit, successore, quem victor imposuit, dato. *Conf. Dreschleri Chronicon* cum nostris annotationibus p. 92. seqq.

BUNONIS.

α *Chersonesus* illa *Taurica* *β* *Ponto Euxino* undique & *Palude Mæotide* cincta est, hanc ab illo sejungit, vel potius utriusque aquas conjungit *γ* *Bosporus Cimmericus*. *Peninsula* hæc angusto *Isthmo* continenti adhærens, à *Septentrione* in *Euxinum Pontum* procurrit, seque paulatim dilatans, duo efficit promontoria; alterum in *Ortum*, ubi *Theodossa* urbs; alterum in *Occasum*. Tum paulatim attenuatur in id promontorium, quod *Ariæ Frontem* vocant, quodque in *Pontum* prominens, *Minoris Asiæ* litoribus obvertitur.

β *Panticapæum* sive *Panticapæa*, à vicino *flumine Panticape* nomen habens, ad *Bospori* introitum est opidum longe validissimum, olim à *Milesiis* conditum. *ε*

γ *Cimmericum* *δ* opidum *Plinius* *ε* trans fretum collocat; à quo *Bosporus* cognomen habet.

δ *k* *Taphros* vel *Taphroe* in *Isthmo Chersonesi* collocatur. *Auspiciis* *Trajani Imperatoris* olim capta est.

000 *ε* *Theo-*

α *Tattariæ* origines. *β* *Tattaria* *Europæa* *α* *Præcopensium*. *γ* *Taurica* *Chersonesus*. *δ* *Gens* *Chersonesus* *Taurica*. *ε* *Bosporus* *Cimmericus*. *h* *Panticapæum*. *i* *Cimmericum* *op.* *k* *Taphros*.

Theodosia.
Tattaria
divisio.

Przekop, & ^e *Theodosia*, nunc *Kassa*.^a

IV. Scythæ in universum tenuerunt; at postquam ^z *Tattari*, ex Asia profecti occuparunt, *Tattaria* dicta est, *Minorque* cognominata, ad differentiam *Majoris* quæ est in ipsa Asia.

Tattaria
Præcopensis
& Crimeæ.

V. Divisa est in *Præcopensem*, & *Crimeam*. *Præcopensis*, quæ Sarmatis *Præcopaska* dicitur, est ipsa Chersonesus Taurica, à *Przekop*^b, id est, fossa, quæ in Isthmo facta est, seu ab opido ejusdem nominis huic appposito, cognominata. *Crimea*, *Krymska* incolis, est reliqua pars extra Chersonesum, à *Krym* opido, quod olim *Cremnos*, dicta. At quia imperii sedes est in Chersoneso, ^z tota Tattaria Minor Præcopensium

Tat-

^e *Theodosia* f olim urbs potens, à Genuensibus frequentata, à *Muhammede II.* capta est anno 1475. Genuensibus quibusdam auro corruptis. Hodie præfecti Turcici seu *Beglerbegi* sedes est.

§ *Tattari g*, qui hodie eas incolunt regiones, iisdem fere sunt moribus, quibus olim Scythæ. Nam neque fixas sedes vix habent, pecora & armenta sua cum totis familiis sequuntur, uxores liberosque in plaustris secum ducunt. Et hi cæteris, qui in opidis degunt, longe nobiliores se existimant & præstantiores; quippe quorum virtus fumosis non queat contineri urbibus, & sine quorum custodia isti salvi esse non possint. Videntur igitur *Tattari* isti non genus, sed nomen tantum mutasse.

HEKELII:

^a *S. Capha.*

^b Quam *Ptolemeus* inter quinque illas insigniores *Chersonesos*, vel *Cherrenesos* in ordine *quartam* locavit.

^c *Stephanus* dicit, hanc Urbem esse conditam ab *Æte Filio*, cui *Agatheus*, *Scytharum* Rex, locum istum donaverat, esseque cæterarum verè Metropolin.

^d Olim *Cerberion*.

^e Lib. vi. c. vi. p. 83. lin. 41.

^f *Demostheni* dicta *Teudesia*.

^g Vel *Tartari*.

BUNONIS.

^z ^b *Tattaria* admodum fecunda est &

ferax, etiam extra Tauricum; quanquam non satis diligenter colatur: ut ex agris quinquagesimum sæpe redeat granum frumenti; & milli centesimum. Equos Tattaria habet exiguos & strigosos, sed duros & laboris patientissimos: ac boves magnos & pingues, præcipue ad *Borysthenem* fluvium, quem ajunt melle fluere, quoniam ex mellifera veniat regione; & lacte ob læta pascua, quæ circa istum sint fluvium. *Tauricam* illam *Chersonesum* mediam secant montes ardui & horridi in partem Septentrionalem & Australem. Est vero Tartarorum gens copiosa, ac frequens, ob plures, quas ducunt, uxores. ^c Memoratur Tartarus, qui quadraginta liberos uno anno ex diversis suscepit uxoribus. Laborem, sitim ac famem facile ferunt Tartari, carne & lacte vescuntur equino, capitibus equinis ⁱ præcipue delectantur ^k. Terram colere indignum putant homine; fixas non habent sedes; armenta sua cum totis familiis sequuntur, latissimos campos inter *Borysthenem* & *Tanaim*, pascuis subinde mutatis pervagantes: neque enim diu in eodem permanent loco; ac inimicis suis precantur, ut diu in uno hæreant loco, quemadmodum Christiani. In vestitu nullus luxus, sed sordes apparent. In præliis fugam simulantes tela sua à tergo peritè mittunt: & expiraturi calcibus & dentibus pugnant; & tum maxime timendi, quum moriuntur. In bello captos Turcis vendunt; aut sibi servant, præcipue virgines: sunt enim valde libidinosi. Senes ve-

rd.

^a Theodosia. ^b Tattarici soli natura. ^c Tartarorum mores.

Tattarorum regnum appellatur. Ipsa gens fera, atrox ac rapida,

ad juvenum telis conficiendos, decollandos aut lapidibus obruendos, obiciunt; & iis est Juventutis ludus. Plerique Tartari athei sunt, ad corporis voluptates omnia referentes: cæteri Muhammedis sequuntur imposturas. Sponsus aut Sponsa si ante matrimonium consummatum moritur, ridiculis ceremoniis effertur. Mortuos suos terra obruunt; quum cæteri Tartari aliam habeant sepeliendi consuetudinem. Urbes verò Tartarorum, ac præcipue Cassam, multi incolunt Christiani, Armenii & Judæi, quibus suis permittitur vivere legibus. Princeps Tartarorum iis nuncupatur, *Kan*, seu *Han* & *Cham*, id est, *Rex*, qui ad cxx. millia, ac sæpe ad cc. millia equitum educere solet. Anno Christi 1584 Tartaria hæc in Provinciæ formam redacta est ab Amurathe; & Tartari antehac liberi & indomiti, ex Otomannorum focis, istorum facti sunt servi. *Chytr. Sax. lib. xxvi.* Sedes *Chami* Tartarorum in Chersoneso hodie perhibetur esse *Kalla l. Joh. Antonius Maginus commentar. novar. Geogr. Tabul.* de his ita scribit. Victus immundissimi ac sordidi sunt, (*Tartari*) mapis enim non utuntur, non mantilibus, nisi perpauci: bibunt aquam, lac, cerevisiam ex milio coctam, Vinum apud eos ut plurimum non nascitur: adventum sicut cæteri homines, avidissime bibunt, usque ad ebrietatem, quæ apud eos gloria. Laudant acetosum lac, quia stomachum eorum confortat, & medicinæ purgativæ vim habet. Herbis variis, maxime autem iis, quæ juxta Tanaim crescunt, suaviter vescuntur, & inter cæteras magnificiunt herbam, quam *Pal-tracan* vocant, quæ maxime eos nutrit, vigoremque eis præstat. Quum igitur hæc herba fructum producit, libenter Tartaria sua deserta & solitudines permeant, in quibus nihil pro victu invenitur. Nam si alium victum non habent, hæc sola herba iis sufficit, quam frequenter inveniunt, & super currus & equos eam deferunt. *Sigismundus ab Herberstein rerum Moscoviticarum Commentar. tradit sequentia.* Tartari, scribit ille, in hordas *m* dividuntur, in quibus Sawolhensis horda & celebritate & multitudine primas tenuit: nam reliquæ hordæ omnes ex ea originem traxisse dicuntur. *Horda* autem illis *conventum*, seu *multitudinem n*

significat: Quamvis autem quælibet horda peculiare nomen habeat, scilicet *Sawolhensium*, *Pracopensium*, *Nahaisensium*, & aliæ multæ, quæ omnes Mahomedani sunt: Turcas tamen se vocari ægre ferunt, probrique loco ducunt. Sed *Besfermani* appellari gaudent, eoque nomine & Turci se appellari volunt. Ut autem varias longe latæque provincias Tartari incolunt; ita etiam moribus, ipsoque vitæ genere non in omnibus conveniunt. Homines statura mediocri, lata facie, obesa oculis intortis & concavis, sola barba horridi, cætera rasi. Insigniores tantum viri crines contortos, eosque nigerrimos secundum aures habent, corpore valido, animo audaci: in Venerem, eamque præposteram, putres, equis aliisque animalibus quoque modo interemptis suaviter vescuntur: demptis porcis, à quibus lege abstinent. Inediæ somnique adeo patientes, ut toto nonnunquam quadriduo ea perferant, laboribus necessariis nihilominus intenti. Rursus aliquid forte ad vorandum nacti, supra modum se ingurgitant, eaque crapulâ priorem inediæ quodammodo resarciunt, nihil reliqui facientes: atque ita cibo laboribusque obruti triduo, quadriduove perpetuo dormiunt. Quos sic alium dormientes Lithuani & Rutheni, in quorum regionem derepente irruunt; prædasque inde abigunt, insequuti, omni amoto metu passim sine excubiis, ordine, cibo, somnoque sepultos opprimunt incautos. Equitantibus porro si fames sitisque molestia fuerit, quibus insident equi, venas solent incidere, haustoque eorum sanguine famem pellunt, atque jumentis hoc prodesse putant. Et quoniam incertis omnes serè vagantur sedibus; siellarum, in primis verò poli arctici, quem ipsi sua lingua *Selesnikoll*, hoc est *ferreum clavum* vocant, aspectu cursum suum dirigere solent. Lacte equino in primis delectantur, quod eo homines & fortes & pingues fieri credunt. Herbis quam plurimis, præsertim iis, quæ circa Tanaim crescunt, vescuntur, sale paucissimi utuntur. Horum reges, si quando suis commeatum distribuunt, quadraginta hominibus vaccam unam aut equum dare solent: quibus mactatis, intestina præstantiores tantum sumunt, ac inter se dividunt, quæ ad ignem eatenus calefacta, ut

da, non in opidis vel civitatibus, sed campis ac silvis vaga agit.
Unius

adherentia stercorea decuri possint abstergi- que, vorant. Non solum autem digitos pinguedine unctos, sed etiam cultum lignumve, quo stercore deterium fuerat, suaviter lingunt, fuguntque. Capita equorum, ut apud nos aprorum, in deliciis habentur, præstantioribusque tantum apponuntur. Equis cervice depressa; pusillisque, sed fortibus abundant, qui æque incediam laboremque bene ferre possunt; ramisque & corticibus arborum, herbarumque radicibus, unguis è terra excussis, evulsisque aluntur. His ita ad laborem assuefactis Tartari commodissime utuntur: ajuntque Mosci, perniciores hos sub Tartaris, quam sup aliis esse. Hoc genus equorum *Pachmat* vocant. Selas stapedesque ligneas habent, nisi si quas alias à vicinis Christianis rapuerint, aut emerint. Et ne equorum dorsa atterantur, gramine, seu arborum foliis eas suffulciunt. Flumina transnatant: qui si forte fugientes insequentium hostium vim extimuerint, sellis, vestibus, aliisque impedimentis omnibus abjectis, armis tantum retentis, effusissime fugiunt. Porro arma illorum sunt arcus & sagitta; framea apud eos rara. Pugnam cum hostibus eminus audacissime ineunt: in qua tamen non diu perseverant; sed simulata fuga hostibus insequentibus, occasione data, primum in eos à tergo tela torquent: dein conversis drepente equis, in dissipatos hostium ordines denuo impetum faciunt. Cum in patentibus campis pugandum est, hostemque intra teli jactum habent, non structa acie prælium ineunt; sed sinuoso agmine in gyrum, quo certior & liberior hostem jaculandi via pateat, circumferuntur. Estque euntium & redeuntium mirus quidam ordo, in quam quidem rem ductores, quos sequuntur, harum rerum peritos habent; qui si vel hostium telis icti succubuerint, aut forte metu perculsi in ducendo ordine aberraverint, tanta totius exercitus fit confusio, ut nec amplius in ordinem reduci; nec tela in hostem torquere possint. Hoc genus certaminis ipsi à rei similitudine *Choream* appellant. In angustiis autem si forte decertandum est, nullus hujus stratagematis est usus, atque ideo fugæ se mandant: quoniam nec clypeo, nec lancea, nec galea muniti sunt, ut hostem in stataria pugna suffingere possint. In equitando huac morem

servant, ut contractis in sellam sedeant pedibus, quo facilius in utrumque latus se possint convertere: & si quid forte delapsum, de terraque tollendum fuerit, in stapedibus innixi, nullo negotio tollunt; in quo adeo exercitati sunt, ut etiam currentibus celeriter equis id efficiant. Hastis impetiti in alterum latus ad declinandum ictum adversarii subito se demittunt: altera duntaxat manu pedeque equo adherente. Dum vicinorum provincias infestant, quique duos aut tres, pro opibus, equos secum ducit, ut uno scilicet defatigato, altero ternove uti possit, lassos interim manu ducunt. Frenavissima habent, flagellis pro calcaribus utuntur. Castratos tantum equos habent, quod tales arbitrantur plus laboris incediæque ferre posse. Vestimentis iisdem tam viri quam feminae utuntur, nec in cultu à viris quicquam differunt, nisi quod caput velo lineo tegant, caligisque itidem lineis nautarum maritumorum instar utantur. Eorum reginae dum procedunt in publicum, facies solent obtegere. Reliqua turba, quæ in campis passim degit, vestes ex ovium pellibus confectas habent: quas non mutant, nisi longo usu proflus attrita, laceræque fuerint. Uno in loco non diu commorantur, rati gravem esse infelicitatem, diu in eodem loco hæere. Unde irati quandoque liberis, grave malum imprecantur solent dicere: *ut eodem in loco perpetuo tanquam Christianis hæreas, propriumque sacrorem haurias.* Quare depastis uno in loco pascuis, cum armentis, uxoribus & liberis, quos in plaustris secum circumferunt, aliò migrant. Quamvis hi, qui in opidis & urbibus degunt, aliam vivendi rationem sequantur. Si bello aliquo graviore implicantur, uxores, liberos, senesque in loca collocant tutiora. Justitia apud illos nulla: nam ut quisque re aliqua indiguerit, eam ab altero impune rapere potest. Si quis apud judicem de vi, illataque injuria conqueritur, reus non negat; sed ea re se carere non potuisse dicit. Tum judex hujusmodi proferre solet sententiam: *si in vicissim re aliqua indigueris, rape ab aliis.* Sunt qui dicunt, eos non furari: an vero furentur, aliorum esto judicium: certè homines rapacissimi sunt, nempe pauperrimi, ut qui alienis semper inhiant, aliorum pecora abigunt, homines spoliant, abducuntque,

Unius regis Imperio parent, cujus regia est *Przekop*.

que, quos Turcis aliisque quibuscunque aut vendunt, aut redimendos concedunt, puellis tantum servatis. Civitates & castra raro oppugnant: villas, pagosque comburunt, adeoque de illatis damnis sibi placent, ut, quo plures provincias desolaverint, hoc se regna sua ampliora reddidisse putent. Et cum quietis impatientissimi sint, mutuo se tamen non interimunt; nisi reges inter se diffideant. Si in diffensione aliqua quispiam occidatur, autoreseque sceleris capti fuerint, equis, armis, vestibus tantum ablati, dimittuntur. Homicida porro, accepto vili equo & arcu, his verbis à iudice dimittitur: *I, & rem tuam cura.* Auri argentique apud illos usus extra mercatores fere nullus: rerum tantum permutatione utuntur. Quod si quid pecuniæ ex rebus venditis vicini corraferint, ea Moscovitæ vestes aliaque vitæ necessaria emunt. Fines inter se (*de campibus Tartaris loquor*) nullos habent. Erat aliquando à Moësis pinguis Tartaris quidam captus, cui cum Moësus dixisset: *Unde tibi, canis, tanta pinguedo, cum non habeas, quod edas? Cur non habeam,* inquit Tartarus, *quod edam; cum tam vastam ab Ortibusque ad Occasum terram possideam? ex qua xonne affatim nutrirî possim; tibi porius, qui tam parvam orbis portionem tenes, &*

quotidie pro illa contendis; deesse puto quod edas.

HEKELI.

b Vel *Brezekop*, vel *Prucuplii Sclavonicâ* Linguâ.

i Quæ tantummodò *præstantioribus Viris* apponuntur.

k Vorant & suaviter Carnes aliorum Animalium quoquomodo interemtorum semicoctas, præterquam *Porcorum*, à quibus, Lege sic postulante, abstinent, qui *Mahumetani* sunt. Vescuntur etiam sanguine equino, & per se & cum Misio permixto hauriendo interdum sanguinem è venis incisis Equorum, quibus insident, si equitantes à Fame & Siti molestantur.

l Notandum autem, quod *Martinus Broniovius* Descriptionem *TARTARIÆ Colonie* A. CHR. M. D. XCV. in fol. ediderit, Eorumque Bellum *Martinus Martinus* appositè satis descripserit, qui Liber editus est *Amstelodami* cum Figg. æneis A. CHR. M. DC. LV. in 12.

m Quemadmodum fortè olim *Ebrai* in *Tribùs*.

n Sive Cætum hominum.

o Pectore & Scapulis ampli, Naso simi, colore tetri & deformes.

C A P. XXI.

Sarmatia Europæa. I.

I.

U^Ltimi Europæarum gentium fuere *Sarmatiæ*, Græcis ^{Sarmatiæ-fines.} dicti *Sauromatæ*^b, regionem totius Europæ latissimam incolen-

REISKII.

^r Sarmatia hodierna toties perlustrata nostram non fugit notitiam, uti vetus illa Romanorum Græcorumque cognitionem effugerat, Nam quantis in tenebris cuncta

Sarmatica latent, si priscos solum Auctores consulas? Romani solos regionis fines, non viscera penetrarunt: Græci nunquam huc ausi excurrere, nedum arma huc convertere. Interim haud absurde Plinius Lib.

O o o 3 VI. c. 7.

^a Sarmatæ ab *Medis* orti.

colentes, in Scythiam quoque Europæam protensi: quin etiam in Asiam usque ad Hyrcanum mare nomen eorum pertinebat; ubi *Sarmatæ Asiatici* dicebantur.

Sarmatæ.

II. Sed *Europææ Sarmatiæ limites* fuerunt, ab Occidente Vistula amnis, Suevicum mare, Finnicus Sinus, & linea ab hoc Sinu ad Sinum Granvicum sive lacum Album perducta; quibus à Germania separatur; à *Septentrione* Oceanus Sarmaticus, sive Mare Concretum: ab *Ortu* iidem limites qui Europæ: à *Meridie* Mœotis palus, Isthmus Tauricæ Chersonesi, Pontus, Ister, & Hierafus; dein Carpativi montes, ubi in cuneum inter Patissum Istrumque procedit.

Sarmatiæ magnitudo.

III. *Longitudo* ejus porrigitur ab Istri ac Patissi confluentibus ad *Obii* * ostium mill. German. IOXL. *Latitudo* verò inter *Rba* fluvium & dictum Sinum Granicum CCCLX.

Sarmatiæ partes.

IV. Complectitur hodie *Moldavia* partem, inter Tyram, Istrum & Hierafum amnes; *Hungaria* partem inter Patissum & Istrum; *Polonia* regnum ultra Vistulam, *Borussiam*, *Livoniam*, *Lituaniam*, *Russiam Albam*, hoc est, Magni Ducis Mofcoviæ imperium, & *Minoris Tattariæ partem*, quæ *Cremea* dicitur.

Sarmatiæ populi.

V. Populorum in universa Sarmatia Ptolemæus complura nomina recenset. At ut regio hæc Romanis pariter ac Græcis parum nota, sic illa incerta. Clarissimi tamen ac notissimi, præter eos, quos in Scythia Europæa explicuimus, erant Germanis contermini * *Venedi*, qui nunc sunt *Livones*, *Borussi* ac

Venedi.

Polo-

VI. c. 7. Dein *Tanaim* colunt *Sarmatæ*, inquit, *Medorum*, ut ferunt, *soboles*, & ipsi in multa genera divisi. Pomponius quoque Mela Lib. IV. c. 3. *Sarmatæ gens habitu armisque Parthis proxima*. Quoniam ergo Media & Parthia plurimum conveniebant, Bochartus ideo conjectat, dici Sarmatos ex Chaldæo idiomate *סַרְמַדַּי Sar-Madai* quasi Medorum reliquias: Ut ad unum ex Japheti filiiis patentem, ad Madai nempe Gen. X. v. 2. referantur. Sed hæc *εἰδὸς*

omnia dicta sunt.

BUNONIS.

* *Venedorum* vestigia videntur esse reliqua in Livoniæ opido *Wenden*; itemque in Curlandiæ opido *Windau*. Sinum etiam accollere Codanum; unde ea in parte appellatus *Sinus Veneticus*. In Pomerania quoque est *Wenden*, & *Vinidorum Marobia*, quò *Venedi* olim migrarunt. Magna igitur olim fuit *Venedorum* d. natio.

a Et denominati.

HEKE.

(* Europam ad Obium non pertingere, & flumen illud totum in Asia fluere jam monimus, cum de veris Europæ Asiæque limitibus disceptabatur. Fons erroris ille est quod Cluverius *Obium* esse veterum *Carambycem* crediderit, quæ summa est hallucinatio. *Carambyce* Veterum, vix scimus ubi ortum, ubi ostium habuerit, at si nomen hodie num proferendum est, dicemus hodie *Dwinam* nuncupari quæ se in mare album circa sancti Michaelis Archangeli civitatem, vulgò *Archangel*, exonerat.

Poloni, inter Vistulam, Lituaniam & Podoliam, tum Jazyges inter Istrum & Patissum, quos Ptolomæus *Metanastas* cognominat, id est, *Vagos*: Plinius *Sarmatas* affirmat: Tabula itineraria *Sarmatos Vagos*.

HEKELII.

a. Ab oculis Lacertarum.

b. Vel Saurommate.

c. Σαυρὸς enim Lacertam & ὄμμα oculum denotat.

d. S. Vindelicorum, uti Straboni Lib. IV.

Geog. p. 374. seq. & Lib. VII. p. 535. placet, sive Vindilorum Plinio Lib. IV. H. N.

c. XIV. p. 61. lin. 29. vel aliis Vandalorum.

CAP. XXII.

De incolis Sarmatiæ, fluviis ac montibus: item de Hyperboreis.

I.

Gens quidem universa Græcis dicta fuit, habitu, armis, moribus vivendique ratione *Scythicæ* ac *Parthicæ* similis; ideoque ejusdem originis cum his fuisse conjicere licebit. Verum, quum sibi ipsis dicti sint *Russacy*, & ad *Riphæos* usque montes incoluerint, eosdem esse credibile est, quos Mela *Riphaces* appellat, tanquam posteri *Riphati* Noachi abnepotis. Cæterum de rebus gestis ipsorum, antequam sub Slavorum nomine nosci cœperunt, parum in veterum monumentis reperitur. I.

Sarmatiarum colæ.

Riphaces.

II. Flumina in Sarmatia, præter ea, quæ in Pontum defluerent

Sarmatiarum fluvi.

REISKII.

I. Sic conjectura Cluverii fert illud, quod superius paulo nostra locis Auctorum veterum duobus nixa. Nunc Justinum addimus ex Lib. 41. *Sermo Sarmatis inter Scythicum Medumque medius, ex utroque missus* a. Gentes igitur affines fuerint oportet, quia sunt ejusdem originis, cujus Parthi Medique fuerant, ejusdem patris Madai progenies. Quid igitur cum *Riphate* Noachi abnepote? *Riphaces* Pomponiani, si qui existerunt; unam è Sarmatis gentem constituunt. *Riphæa* vero juga polo Arctico vicina ab Europæis Sarmatis nimium quantum distant. Flumina non tangam, sed b juga Carpathica, è

quorum dissolutis per caniculares nivibus, magnaue hinc vaporum copia exorta c *Etesia* nascuntur, regionibus quidem nostris, cæterisque occidentalibus, sed Græciæ ac terris vicinis, quibus illi montes ad Boream jacent, annuæ, quin propriæ. d De Hyperboreis Poëtæ Græci ac Geographi portentosa sibi somnia formarunt: Quæ dum Plinius ex alieno sensu repetit Lib. VI. c. 12. acute, si credimus, addit, gentemque hanc fabulosis celebratam miraculis notat. Olaus tamen Rudbeckius in Atlantica sua fabulam recoxit, & Sueoniæ vel Suediæ suæ hanc applicare studuit.

B. U.

a. Sarmatica gens ex Madao non Riphate. b Carpathica juga. c Quorum Etesia. d. Hyperborei.

Chronus.

Turuntus.
Chesinus.
Clylipenus
finus.
Granvicus
finus.Sarmatiæ
montes.
Carpates.
Riphæi five
Obii.

Hyperborei.

re diximus, fuere, *Suevicum* mare sive *Codanum Sinum* petentes a *Chronus*, vulgo Germanis accolis *Mämmel*, Polonis *Niemen*: β *Rubo* in Venedicum Sinum, qui nunc accolis *der Rieghschbodem*, prope Rigam sese exonerans; nunc *Duina* Polonis, *die Dune* German. *Turuntus* in Moscovia, nunc *Welikarzekä*: & *Chesinus*, in Clylipenum sive Granvicum Sinum sese evolvens: nunc Russis accolis *Lowat*, & postquam emensus aliquod spatium, *Wolchow*.

III. Montes sunt, *Carpates*, nunc *Krápak*, Poloniam ab Hungaria submovens: *Riphæi*, qui & *Obii*, à Sinu Albo ad Obii ostium extensi; Russis sive Moschis nunc *Weliki Hameny poyas*, id est, *magnum lapideum cingulum* dicti, quia orbis cingulum eos perhibent.

IV. Sed operæ pretium fuerit hoc loco cognoscere ea, quæ de *Hyperboreis*, fabulosis celebrata miraculis gente, veteres tradiderunt. Hos alii Europæ, alii Asiæ dederunt, plerique utrique. Fuerunt (si fuisse credimus) supra LX. gradum in litore Septemtrionalis Oceani, ultra Aquilonem (unde & nomen eis à Græcis quæsitum) Riphæosque montes, sub ipso siderum cardine. Regio aprica, felici temperie, omni afflatu noxio carens, per se fertilis. Cultores justissimi, & diutiùs quam ulli mortalium, & beatiùs vivebant. Quippe festo semper

BUNONIS.

a a *Chronus* ex Russia Alba ortus per Lituaniam partemque Samogitiæ decurrit, Grodnow aliaque opida rigat; & Vilna fluvio ad Kowinow recepto, inde porro in lacum *Curonensem* influit, ad cuius ostium Prussiæ castrum munitissimum idem cum flumine nomen habet, vocaturque *Memel*. a β b *Rubo* in Russia exoritur, *Polozzkum*, *Duneburgum* & *Kokenhausen* alleit, priusquam ad Rigam mare subit Balthicum. In Sarmatia hac quoque est c *Borysthenes* fluvius vulgò *Nieper*, qui in Russia supra Smolenskium ortus, post longa confecta spatia, in Pontum Euxinum decurrit. Insulas habet, in quibus plebeji ex opidis & pagis Palatinatus Kioviensis & Braslaviensis congregati, nomina sua militiæ dant gratis, qui se d *Cofachos* vocant, in vicinas regiones & Turciam excurrunt, Pontum Euxinum infestantes. Numerus eorum ad quadraginta

millia excrevit; qui deinde omnes ferè in hiberna abeunt, paucis in custodiam insularum istarum relictis, ne ab hostibus occupentur. Militant hi absque stipendiis, sola prædâ contenti. Solet tamen Rex Poloniæ iis certam pecuniæ summam ad arma paranda & reficienda donare. Habet etiam hic fluvius cataractas & præruptos scopulos, per quos aquæ cum ingenti fragore decidunt. Clariores in Sarmatia hac fluvii porro sunt *Donajecius*, *Varta*, *Notessius*, *Niesler*, *Bugus*, *Prutus*, *Bobus*, *Pripetius*, *Narva*, *Drevantia*, *Beresina*; item *Ocka* & *Volga* in Moscovia, omnes terè navigabiles.

HEKELII.

a *Stella* & *Rishaymerus* hunc Fluvium Prussia adscribunt, eumque *Pergel* dicunt; tamen his contrarii sunt *Bilibaldus Prickhaimerus* atque *Martinus Cromerus* cum nostro *Bunone* consentientes.

B U-

a Chronus Nimeus sive Memel fluvius & opidum. b Rubo. c Borysthenes s. Nieper. d Cofachi.

per otio læti non bella noverant, non jurgia, non ægritudinem ullam: ad innocentiam omnem æquale votum. Domus iis, nemora lucique, & Deorum cultus viritim gregatimque, in diem arbores victum subministrabant. Mors non nisi fatietate vitæ; ubi eos vivendi tædium ceperat, mortem ultrò accersebant, & voluntario interitù castigabant obeundi tarditatem. Epulati delibutique senes luxu, ac fertis redimiti, semetipsos in pelagus ex certa rupe præcipites dabant. Quod genus sepulturæ beatissimum existimabant. 7

BUNONIS.

7 Ista de Hyperboreis Plinius b tradit, quos ultimos Europæ in Septentrionem habitatores norat, aut famâ acceperat antiquitas c. Nostræ memoriæ homines longissimè per illum Oceanum navigarunt, & litora illa plus semel lustrarunt, etsi non fite magnis periculis, magnoque labore. Qui tamen non istam cœli solique felicitatem, sed aëris inclementiam & horrorem senserunt.

HEKELII.

b Lib. IV. H. N. c. XII. p. 60. lin. 16.

seqq. & Lib. VI. c. XIII. p. 8. lin. 30. ut & c. XVII. p. 87. lin. 47.

c Horum Populorum originationem vid. ap. Strabonem Lib. I. Geogr. p. 110. Meminit & eorum Pindarus Lib. I. Pythior. od. x. Antisth. II. v. 9. seqq. ut & Pausanias Lib. I. Eliacor. p. 145. lin. 10. seq. Versio a. Romuli Amasaci per Frid. Sylburgium Francof. 1583. in fol. ed. facit p. 133. lin. 3. seq. atque Plutarchus in Camillo p. 140.

C A P. XXIII.

De Polonia regno, Provinciisque ei subiectis.

I.

Polonicum regnum, quod vastum nunc obtinet terrarum spatium, à principio arctis includebatur finibus; quippe cujus summa Longitudo inter Occasum & Ortum à Schwibussen, proximo Siliæ opido, juxta Crossen ad Leucznam, proximum Russiæ opidum, non excedebat mill. Germ. LXXX. Latitudo verò

Veteris Poloniz fines.

BUNONIS.

a Regio tota ferè plana & apricæ est, nisi quâ ad fines Hungariæ accedit, montana & silvestris. Quo longius autem inde recedit, eo lenius declivis est, magisque exulta, & meliore gleba. Nisi quod in medietullo minoris Poloniæ a Calvus mons super-

eminet, in quo Monasterium S. Crucis, ligno, in quo Salvator noster pependit, celebre. Reliqui colles ferè in toto regno sunt potius, quàm montes. Silvestris sane fuit superioribus temporibus pleraque omnis Poloniæ: sed nunc ubique diligenter excolitur.

P pp. REIS:

a Calvus m, Monasterium S. Crucis.

verò maximè sinuata inter fontem Vistulæ, & opidum Masovia *Wangrow*, mill. LX. Verùm accesserunt postmodò ejus titulo *Lithuania*, *Russia Nigra* sive *Minor*, *Podolia*, *Volinia*, *Podelassia*, *Masovia*, *Perussia*, *Samogitia* & *Livonia major pars. I*

II. Sarmatæ, ut antè retuli, hæc omnia primò tenuerunt, præter eam Poloniæ partem, quæ in Veteris Germaniæ solo citra Vistulam sita est. Quanquam & Prusiam & Livoniam Germanica gens, ut in Germaniæ descriptione ex Tacito demonstravimus, ab initio incoluit; quæ in hanc diem perpetuò mansit. Solum est in univertum frumento fertilissimum; nisi qua silvæ vastiores intercedunt.

III. *Termini* autem totius regni Poloniæ sunt, à Septemtrione mare Suevicum & Sinus Venedicus, lineaque à *Peruavia* Livoniæ opido ad Dunæ fonte ducta, qua Sol exoritur, *Borysthenes*; sive *Dnieper*, à Meridie *Tyras*, sive *Nyester*, & *Carpates* mons; qua occidit Sol, *Silesiæ* & *Marchiæ Brandenburgicæ* Pomeraniæque junguntur.

IV. * *Longitudo* harum finium summa est, inter duo opida *Schwib-*

REISKII.

I. Polonia genti Sclavica huc delatæ colonias novas novumque nomen debuit; Poloniæ illæ aut præcos exturbarunt Sarmatas, aut mistos sibi sociarunt: Nomen ex vocabulo derivatum Sclavonico *Pole* planiciem aut planari regionem significat, ita Sclavis advenis dictam, quotquot duce *Lecho*, post A. C. 550. huc infederant. Ab hoc *Lechida* orti per annos centum & amplius, post *Cracida*, hinc *Piasai* principatum, & tandem *Fagelionida* regnum multo amplius te-

nuerunt. Hinc plures regni provinciæ, quas accuratius *Hartknoch* de Regno Polon. Lib. I. c. 11. *Starovolscium* secutus numerat; (1.) *Poloniam majorem*, (2.) *Poloniam minorem*; (3.) *Lithuaniam*, (4.) *Russiam rubram*, (5.) *Russiam albam*, (6.) *Borussiam regalem*, (7.) *Pomerelliam* sive *Pomeraniam*, *Pomeraniam ulteriorem*, (8.) *Masoviam*, (9.) *Samogitiam*, & *Partes Livoniæ nonnullas*: Decimam *Petrus du Val* addidit, sed in hoc denario duas simul Polonicis Scriptoribus ignotas, *Borussia* plane omissa.

B U

a Polonia Sclavis advenis dicta.

(* Brietius quantitatem Regni Polonici sic definit *Parall. I. v. c. 1. §. 2. Longitudo* desumitur ab oppido *Schwibusin* in limite *Silesiæ* ad *Smolenskum* in *Russia*: quæ extensio ad majorem circulum revocata dat 11 gradus cum minutis 30. ac proinde milliaria 690; leucas nostras 45; Germanicas 172½; Russicas *Werst* 910. *Latiitudo* excurrit ab ostiis *Tyræ* fluvii, vulgo *Dniester*, ad urbem *Memel*, versus *Livoniam*, quæ amplitudo applicita majori circulo dat gradus 10. cum 40. minutis; igitur milliaria 640; Leucas nostras 320. Germanicas 160. Russicas *werst* 869. circiter. Sapientissime dictum *CIRCITER*. Ut accuratus esset leucarum seu milliarium numerus, debuissent faciem numeranti præbere astronomiæ observationes quæ defunt. Scio lubensque fateor Poloniæ suos non defuisse astronomos sed ipsos in locis observasse unde & quò limites deducuntur, negare tas est. Quæ auxilia si desint æstimanda est locorum distantia ex itinerariis mercatorum aliorumque hominum, qui eam *circiter*, id est supina cum negligentia metiuntur, ac plerumque mentiuntur.)

Poloniæ
fines.

Magnitudo
hodiernæ
Poloniæ.

Schwibuffen antè dictum, & *Czyrkassi* in ripa Borysthenis situm, mill. Germ. cc. *Latitudo* inter *Pernaviam* Livoniæ opidum, & *Carpatem* montem supra *Transilvaniam* mill. cl.

V. *Dividitur* in regiones ac Provincias suprâ dictas; quarum singulas explicare aggredimur. Diviso.

C A P. XXIV.

Polonia propriè dicta.

I.

Polonia propriè dicta, incolis *Polska*, à vocabulo *Pole*, quod Sclavonica lingua *campum* significat, notationem accepit; quia tota campestris est ac plana. Poloniæ nomen.

II. *Dividitur* in *Majorem*, & *Minorem*. *a Major* Germaniæ contermina est, *β Minor* Moraviæ, Hungariæ ac Ruffiæ. Diviso.
Minor

B U N O N I S.

a a Major Polonia habet à *Meridie* *Silesiam*; ab *Occasu* *Marchiam* & *Pomeraniam*; à *Septentrionibus* partem *Prussiae* & *Masoviam*; à quibus *Vistula* determinatur: ab *Oriente* *Poloniam Minorem*. Tota ferè hæc terra plana fluviiisque irrigua est; nisi quod *Cujaviæ* nonnulla pars clivosa est, collibusque molliter & ad fertilitatem commodè distincta. *Dividitur* *Polonia Major* in octo *Palatinatus* sive *Satrapias*; *Posnaniensem*, (cui & *Wschowienſe* territorium adjungitur) *Calisſienſem*, *Lancisſienſem*, *Breſtenſem*, *Juni-Vladislawienſem*, (& hæc duæ *Satrapiae* vulgò *Cujavia* dicuntur) *Siradienſem*, *Ravenſem*, & terram *Vielunenſem*.

β b Minor Polonia tam ratione *Longitudinis*, quam *Latitudinis* quinquaginta ferè continet milliaria; in tres solet dividi *Palatinatus* sive *Satrapias*, *Cracoviensem*, *Sandomiriensem* & *Lublinensem*, quæ eo ipso ordine, versus *Septentrionem* & *Oriem* æstivum jacent. Est verò *Polonia Minor* contermina à *Septentrione* *Masoviae* atque *Podlachiae*; ab *Occidente* *Majori Poloniae*; ab *Oriente* *Ruffiae*, à *Meridie* *Hungariæ* & *Silesiae* finitima est.

H E K E L I I.

a Vel *Sandomiriensem*.

R E I S K I I.

1 *Polonia* quidem *major* amplitudine antestit, sed dignitate in *Comitiis* aliisque congressibus, quales sunt *Commissiones* & *tribunalia*, cedit: *c* Tunc enim regnum in tres partes dividitur, nempe *Poloniam minorem*, *majorem* & *Lithuaniam*. Sicut autem *provinciae* regni omnes in *Palatinatus* aut *Satrapias*, hæc verò in *Castellanas* iterum dissecuntur, ut *Starostiae*, i. e. *Regimina* vel *Præfecturæ* urbium & vicorum singulis subsint: Ita in utramque *Poloniam* hæc congruit divisio. Antiquissima tamen urbium & *Gnezno* extat, ab *Lecho* condita, & *Ducum* diuturna sedes, à nido *aquilino*, quem sub ipso conditu forte repererant, vocata. Hinc insignia regni *Polonici* coronatam *aquilam* eamque *argenteam* ostentant. Proxima huic *Cracovia* *Regum* sedes, *tribunali* regio *supremo* clara, & *tripertita*; unde *Tripolin* vocant: *Rakovia* verò ob hæresin, quæ diu hæc invaluerat, *Arianam* sive *Socinianam* A. 688. diruta hodieque jacet. *f* *Regnum* hoc unum in *Europa* electitium superest, idque ex *Otonis III.*

P p p 2

Imp.

a Majoris *Poloniæ* fines, & *Satrapiae*. *b* Minoris *Poloniæ* fines & *Satrapiae*. *c* Tres regni partes in *Comitiis*, *d* *Gnezno*. *e* *Cracovia*. *f* *Regni Polonici* ortus.

Minor supremam nunc fert dignitatem ab urbe *Cracovia* regni capite. At *Major* dicta fuit altera, cum divideretur regnum, quia illic sedem fixit *Lechus* gentis conditor. ^b

Polonia
Major.

Posenagia.

Gnesna.

Lencicia.

Petricovia.

POLONIA MAJOR.

III. Majoris caput est *Posenania*, incolis *Posnan*, German. *Posen*, urbs præclara ac supra Polonorum cultum splendida, emporiumque celeberrimum. ^a Secunda est *Gnesna*, incolis *Gniezno*, German. *Gniefen*, mercatu nobilis, antiquissima Polonicarum, primaque sedes Principum. Reliqua opida sunt, ^e *Calisia*, Ptolemæo memorata, Polonis nunc *Kalisz*. & *Lencicia*, ^u *Plotsko*, & ^d *Petricovia*, vulgò *Petrikow*; Juridico conventu (*tribunal* incolæ vocant) maxime celebris.

PO-

Imp. ævo, qui *Boleslaum* III. regem creasse legitur; non apud historicos tantum *Germanos*, sed *Polonicos* ipsos, Cromerum Lib. IV. & *Lubiensium* ex *Epitaphio* cathedrali *Posnanensium* Ecclesiæ inscripto. *Poloniam* quippe *Conradus* Saliquus vespigalem primus fecerat: *Heinricus* II. autem *Boleslaum* jure beneficiario sibi obligarat.

BUNONIS.

^y *Posnania* ad *Vartam* fl. sita districtui nomen dedit, primumque sibi locum inter *Satrapias* vendicat: *Gymnasio* publico nobilis est.

^d *Gnesna* septem inde distat miliaribus; ejus *Episcopus* Ecclesiæ *Polonicæ* Primas est, & inter *Proceres* totius regni primus. Interregni tempore ille *Proregis* habet auctoritatem. *d*. Cætera ^c *Palatinatus* *Posnanensis* opida sunt *Cosherium* *e*, *Ujchovia* *f*, *Slupeja*, *Pysdra*, *Coninum*, *Keina*, *Kazimiria*, *Nacum*, *Curnicum* *g*. *Senatores* hujus *Satrapiae* sunt *Archiepiscopus* *Gnesnensis*, *Episcopus* *Posnanensis*, *Medirecensis*, *Rogosnensis*, *Stemensis*, *Pramensensis*, *Criviniensis* & *Santocensis*. (* *Gnesna* olim totius *Poloniæ* metropolis, hodie autem *Poloniæ* minoris. Templum *cathedrale* divitiis refertum jacet; inter alia *Thiam* nuperi *Archiepiscopi* 33000 *l. sterling*, ut apud *Anglos* numerari solet, æstimant. *Portæ* *Æneæ* *Corinthiæ* a

Taurica Cherfonneso allatæ, inprimis spectabiles. Incendio multum anno 1613 passa in dies minuitur. *Edit. Londinensis*.)

^e *Calisia* sive *Calissum*, urbs ad *Przofnam* fl. inter paludes jacet. Collegium ibidem est *Jesuiticum* splendidum. *Palatinatus* hic multa habet opida *minora* & *obscura*; *Palatinum* proprium, & *Castellanos* *sex*, *Callissensem*, *Gnesnensem*, *Landsensem*, *Naciensem*, *Biechoviensem*, & *Camenensem*.

^g *Lencicia* *h* in paludibus sita, unde *Palatinatus* nomen habet; dividiturque is in tria territoria; *Lenciciense*, *Brezinense*, & *Orlovienense*. Præter *Palatinum* habet quatuor *Castellanos*, *Lenciciensem*, *Brecinensem*, *Involodensem*, & *Conariensem*.

^u *Plotsko* *i* sive *Ploscum* *Masoviæ* opidum est. *k*

^d *Petricovia* in *Siradiensi* *Palatinatu* est: septem miliaribus inde distat *Siradia* ad *Vartam* posita, unde *Palatinatu* nomen est. *h* In quatuor territoria *Palatinatus* iste dividitur, *Siradiense*, *Schadkoviense*, *Radomscense*, & *Petricoviense*. Habet præter *Palatinum* *Castellanos* quatuor; *Siradiensem*, *Rospirensem*, *Spicimiricensem*, & *Conariensem*. Opida præter illa sunt præcipua *Vidavia*, *Varta*, *Pabianico*, *Lascum*. Huic *Palatinatu* adjacet *i* *Terra Vielunensis*, quæ proprios magistratus habet & *Castellanum*. Dividitur in territoria *Velunense*, & *Ostressovien-*

^a *Posnania*. ^b *Gnesna*. ^c *Reliqua* *Palatinatus* *Posnanensis* opida. ^d *Calisia*, ejusque *Palatinatus*. ^e *Lencicia*, ejusque *Palatinatus*. ^f *Plotsko*. ^g *Petricovia*. ^h *Siradiensis* *episcopatus*. ⁱ *Terra Vielunensis*.

POLO N I A M I N O R.

IV. Princeps Minoris est *Cracovia*, vulgò *Krakow*, caput decusque totius regni ac sedes regia: urbs magna atque ingens, & licet inter incultas, ipsa tamen magnifica admodum & superba. * *Corrodunum* esse Ptolemæi, haud malè conjiunt docti

Polonia
Minor.
Cracovia.

Corro-
dunum.

vienſe, ubi opidum ^a *Boleſlavicia* cum arce munitiſſimâ. ^b *Velunia* urbs templum habet Canonicorum & aliquot monaſteria. Cæterùm in Majori Polonia *Palatinatus* porò ſunt, ^c *Ravenſis* habens *Palatinum* & *Caſtellanos* tres, *Ravenſem*, *Sochaciovienſem*, & *Gofſinenſem*. Opida præcipua hic ſunt, *Ravia* cum arce munita, in qua honoratiores captivi detenti ſunt; *ſilius naturalis Caroli* regis Sueciæ, bello Livonico captus; item *Baudifus*, *Streſſus*, *Taſſus*, alique in Pruſſico bello antehac capti: *Lovicium* Archiepiſcopi Gneſnenſis ſedes quinque milliariſibus Ravâ diſtat: *Volboria* Cujavienſis epiſcopi ſedes. *Gofſinium* *Demetrii* *Suiſcii* magni Ducis Moſcoviæ captivitate nobilitatum. ^d *Cujavia* in duos Palat. natus dividitur, *Breſſenſem* & *Juni-Vladiflavienſem*; ubi ^e *Goplus* lacus. ^f *Breſſenſis* *Palatinatus* unum habet *Palatinum*, & tres *Caſtellanos* *Breſſenſem*, *Crusvicienſem*, & *Covalienſem*: *Territoria* quatuor, *Breſſenſe*, *Crusvicienſe*, *Covalienſe* & *Pradicenſe*. In Breſſenſi eſt ^g *Uladiflavia*, Cujavienſis epiſcopi ſedes. Idem ^h *Breſſe* vallo, muris & foſſa cinctum eſt. *Palatinatus* *Juni-Vladiflavienſis* *via* *territoria* complectitur; *Bydgofſenſe*, *Bobrounicenſe*, & *Juni-Vladiflavienſe*, quod à *Goplo* lacu & opido ⁱ *Crusvicia* ad *Viſtulam* uſque & *Pomeraniæ* fines extenditur. Præter *Palatinum* ad *Conſilium* Regium mittit tres *Caſtellanos* *Juni-*

Vladiflavienſem, *Bydgofſenſem*, & *Conarinenſem*. *Crusvicia* Breſſenſis *Palatinatus* opidum, in *Juni-Vladiflavienſis* *Satrapæ* finibus poſita eſt ad *Goplum* lacum. In lacu iſto arx latericia eſt, in qua olim *Rex Popielius* à muribus corroſus & abſumptus legitur. ^k *Bydgofſia* mœnibus cinctâ eſt.

HEKELII.

^b Autor, atque fundator.
^c Ac tribus Nundinis.
^d Natus eſt quoque *Legatus Summi Pontificis* in univerſâ, qui Reges novos coronandi ſummam auctoritatem habet.
^e S. Koſciem.
^f S. Vuſchou.
^g Notandum autem, quod *Maginus* & alii *Geographi* hunc ordinem *Oppidorum* invertunt, & alia quæ *Poſnania* propria, *Califia*, eaque nonnulla, quæ ad *Califiam* ſpectant, *Poſnania* attribuunt.
^h S. Lancicia.
ⁱ S. Pioſtko.
^k Sede *Episcopali* clarum.

BUNONIS.

^l *Cracovia* *Academiâ* quoque nobilis eſt. Anno hujus ſeculi 55. à Suecis occupata; ſed poſtea à Polonis ope *Cæſarianorum* recuperata eſt anno 57. ^m *Cracoviensis*
Ppp 3 ^a *Palat.*

^a *Boleſlavicia*. ^b *Velunia*. ^c *Palatinatus* *Ravenſis*. ^d *Cujavia*. ^e *Goplus* lacus. ^f *Breſſenſis* *Palatinatus*. ^g *Uladiflavia*. ^h *Breſſe*. ⁱ *Crusvicia*.
^k *Bydgofſia*. ^l *Cracovia*.

(* Hic videtur Cluverius eorum probare ſententiam qui Ptolemæi *Corrodunum* non *Corrodunum*, in recentiore *Cracovia* quæritant. Eidem favit ſententiæ in tabulis *Geographicis* *Germaniæ* veteri affixis; ſed in ipſo de *Germania* veteri opere eorum opinioni accedit qui *Carroduno* *Lemburgum* ſuſceſſiſſe putant. Hanc vero ſententiam ut Ptolemæo ipſi adverſantem refellimus, cum *Lemburgum* procul ultra *Viſtulam* ſitum ſit, *Carrodunum* vero in *Germania*, id eſt citra *Viſtulam* quæri debeat. Cluverii inconstantia demonſtrat virum doctum, nihil certi de loco ubi *Carrodunum* fuerit, habuiſſe. Propius ad verum accedere videntur qui *Carrodunum* hodie, *Radom* interpretantur: illud oppidulum citra *Viſtulam* in *Palatinatu* *Sendomiriano* reperitur.

Lublinum.

Sendomiria.

docti viri. Secunda à Cracovia est * *Lublinum*, vulgò *Lublin*, urbs egregia ac lauta, negotiationibus sublevata: quippe mercatus est totius regni nobilissimus. Tertia est ^λ *Sendomiria*, Polonis *Sendomierz*.

V. Cæterum à Lecho primo gentis conditore Principes populū rexerunt ad usque ^μ *Boleslaum Chabrium*, qui primus

^a *Palatinatus*, præter quatuor territoria, *Cracoviense*, *Lenoviense*, *Bieccense* & *Sandecense*, etiam tres Ducatus in se continet, *Osviecimensem*, *Zatorienssem*, *Sevrienssem*, & Comitatum *Scepustensem*. Opida hujus Palatinatus clariora sunt, ^b *Czenstochia* percelebre habens Cœnobium Eremitarum in *Claro monte* situm, egregiè munitum: ^c *Mistovia* ad *Vartam*: ^d *Novopolia* ad *Pilciam* fl. *Konieczpolciorum* fedes. ^e *Lelovia* territorii caput: ^f *Pilcia* *Zbaravii* Ducis ditio: ^g *Severia* Ducatus caput, arcem habet munitam in insula stagni, & aliam *Lipovecia*, famosam carceribus insolentioris Cleri Diœcesis *Cracoviensis*: ^h *Slaucovia* argenteis fodinibus celebris: ⁱ *Ilcussia* argenti & plumbi fodinibus dives: *Opatovicia*, *Coscicia*, *Prosovia*, *Miechovia*, militum sepulchri Christi ditio. Cæterum hic Palatinatus *Cracoviensis* metalla & fossilia in regno hoc ferè solus possidet. Effoditur plumbum & argentum apud *Ilcussiam*, *Slaucoviã*, *Severiam*, & *Novagoram*: æs & aurum ad *Novotarum*, & in montanis circa *Sandeciam*: Sal metallicus instar ingentium saxorum apud *Bochnam* & *Veliscam*; marmor apud *Seleciam*; nitrum apud *Visliciam*: Vitriolum apud *Beciam*: cuprum & carbones apud *Tencinum*: chalybs apud *Podolonesiam*: ferri & vitreorum officinæ cum pluribus in locis, tum apud *Olstuniam* sunt.

^k *Lublinum*, urbs quidem non est spatiosa; attamen benè ornata ædificiis, & Palatinatus *Lublinensis* caput, cui adjuncta est ^l *Terra Lucoviensis*. Tota *Polonia* Minor unum tantum habet Episcopum *Cracoviensem*, cui & *Lublinensis* Episcopatus subiectus est. Duos tantum habet Senatores, *Palatinum* & *Castellanum Lublinensem*. Secundum post *Lublinum* locum tenet ^m *Cazimiria* ad *Vistulam*. Reliqua opida clariora

hic sunt, *Opolia*, *Curovia*, *Crasnicia*, *Levartonia*, *Urzendovia*, *Lenczna*, &c.

HEKELII.

I A *Casimiro* II. Rege circa Ann. CHR. MCCC. LXIV. fundatâ.

In hujus Arce Reges *Poloniæ* non solum coronantur sed & sepeliuntur.

BUNONIS.

^λ *Sendomiria* in scopulo eminenti ad *Vistulam* sita, arcem habet Regiam; *Palatinatus Sendomiriensis* metropolis. Dividetur *Palatinatus* iste in octo territoria, *Sendomiriense*, *Radomiense*, *Szenzicense*, *Corcinenense*, *Vislicienense*, *Chencinense*, *Opocinense*, & *Phisnense*; habetque Senatores ad Consilium Reip. spectantes numero novem: *Palatinum*, & *Castellanum Sendomiriensem*, *Visliciensem*, *Radomiensem*, *Zavichostensem*, *Zarnoviensem*, *Malogostensem*, *Polansensem*, & *Cenchoviensem*. Abundat hæc Satrapia metallis auri, argenti, æris, lazurii apud *Kielcios*: plumbi & argenti apud *Chencinram*; ferri & chalybis ad *Vonchociam*, *Boazantium*, & *Sydloveciam*; ac marmor quoque eruitur apud *Cunoviam*. Quatuor miliaribus à *Sendomiria* distat ^o *Opatovia*, urbs insignis. Opida clariora porò hæc sunt *Radomia*, *Fedlinisko*, *Solecia* ad *Vistulam*, *Ilza*, *Bozentini* ad ^p *Calvi montis*. (quo in universa *Polonia* altior non invenitur,) radices. In ipso montis jugo illa *Benedictinorum* Abbatia est, ligno crucis capite præcedente memorato, celebris: *Malogostia*, *Racovia* *Photianorum* antehac nidus: *Sydlovia*, *Pilsna*, &c. (* *Sendomiria* muris & arce munita, a *Tartaris* anno 1240 spoliata, a *Suecis* anno 1655. capta, a *Polonis* anno sequenti recuperata. In hac provincia Arbores Frugiferæ cunctas totius *Poloniæ* superant. *Id est Londin.*)

^μ *Otto* III. Rom. Imperator non contulit

Boles-

^a Palatinatus *Cracoviensis*. ^b *Czenstochia*. ^c *Mistovia*. ^d *Novopolia*. ^e *Lelovia*.
^f *Pilcia*. ^g *Severia*. ^h *Slaucovia*. ⁱ *Ilcussia*. ^k *Lublinum*, *Palatinatus*.
Lublinensis. ^l *Terra Lucoviensis*. ^m *Cazimiria*. ⁿ *Sendomiria* *Palatinatus* caput. ^o *Opatovia*. ^p *Calvus* mons.

mus Poloniæ Rex ab Othone III. Roman. Imperatore circa ann. c13. pronunciatus est.

Boleslao dignitatem regiam, ut vulgò putatur, sed *Boleslaus* iste regia insignia ipse sibi sumsit & usurpavit tempore *Conradi II* Imperatoris: verùm dignitas illa ei non fuit diuturna; nam paulo post mortuus est *Boleslaus*: ejusque filii à *Conrado II*. in ordinem sunt redacti. Tempore *Henrici IV*. an. 1077 *Boleslaus Audax* Polonorum hætenus Dux etiam regium nomen & insignia assumpsit; sed neque hic dignitatem istam diu potuit usurpare. Tandem post *Friderici II*. facta, *Premislao* autore regiam dignitatem sibi vindicare ausa est Poloniæ. Cæterum a Poloniæ solum, quod supra etiam dictum multarum rerum ferax est, ac præcipuè frumenti, cujus ingens copia per *Vistulam* Daniscum quotannis defertur p. Sal ibi effoditur, & magna vis plumbi q. Poloni verò feroces sunt, ad bellum proni, ingenioque valentes, & ad literas idonei, natura sua in difficili illa lingua disertissimi, ac ipse quo sequior sexus in conviviis & congressibus eleganter & copiosè dicit. Omnes fere Poloni, etiam inferioris fortis homines, Latine sciunt r. Libertatis suæ amantissimi sunt, &

mores suos ac antiquam in vestitu retinent consuetudinem. Equis utuntur velocissimis; multoque equitatu suo salva hætenus fuit Resp. inprimis contra *Turcas* f. Ipsaque Poloniæ adversus hostes istos Germaniæ propugnaculum habetur.

HEKELII.

n S. *Checinyense*.

o S. *Opoznoense*.

p Usus a. vini omnino est rarus, nec Vinea cultura genti, cujus potus *Cerevisia*, cognita.

q Et *Mellis*.

r Variarumque Gentium idiomata calent.

f Militiæ munus non nisi Nobilibus, iisque, qui ex Oppidis honestiore sunt ordine, permittitur. Latrocinia *Poloni* præcipuè ignorant, tantaque apud eosdem est securitas, ut hybernis mensibus etiam singuli tenuibus vehiculis, & ut o quidem duntaxat aut altero jumento, immensa itinerum spatia conficiant.

a Poloniæ soli natura.

CAP. XXV.

Lithuania, Russia & Podolia.

I.

Lithuania, Polon. *Litwa*, German. *Littawen*, suos habuit Lantea Principes, magni Ducis titulo illustres, donec *Jagello* anno c13 ccc lxxxvi. in Regem Poloniæ electus magnum Lithuaniae Ducatum Polonico regno adjunxit. a Regio est totius regni vastissima, sylvis horrida, paludibus foeda.

Lithuaniae

β Lon-

BUNONIS.

a *Sylvestris* olim fuit pleraque omnis Lithuania, sed à *Sigismundi* Senioris temporibus ad hodiernam usque diem Regum studio nunc ubique ferè excolitur. a

HEKELII.

a Cœlum etiam inclemens habet, Anima-

lia omnis generis parva producens. In hac Regione Feræ quoque, præter eas, quæ in Germania reperiuntur, sunt *Bisontes*, *Uri*, *Alces*, *f. Onagri*, Equi sylvestres, & aliæ. Cæterum hæc Gens misera est & gravi servitute oppressa maxime in *Villis* & *Pagis*, & Vestitu vili, eisque, uti *Polonis*, sermo est *Sclavonicus*.

BUNO

Eius magnitudo.

β *Longitudo* ejus maxima inter *Polotæ* fluv. fontes (qui sunt in confinibus Livoniæ & Moscoviæ;) & *Dassow* proximum Ponto opid. milliar. German. CCLX. *Latitudo* inter Chronum & Borysthenem annes milliar. LXXX. 1

Novogardia. Kiovia.

II. Urbibus, vicis atque ædificiis tota regio planè inculta est. Caput est γ *Vilna*, German. *Wilde*, ampla ac spatiosa, Cracoviæ magnitudinem exæquans, at ligneis plurimum constans ædificiis. Major equidem hæc, at incultior; δ *Novogardia*, vulgo *Nowigrod*. Clara item atque magna est ε *Kiovia*: vulgo *Kijow*, ad Borysthenem sita. *Dassaw*, ad Pontum accedens,

BUNONIS.

β *Longitudinem* ejus à confinio Palatinatus Lublinensis, ad Livoniæ terminos Starovolscius, quem hic tutius sequimur, statuit nonaginta milliarium Germanicorum; *Latitudinem* quadraginta & plurium milliarium, à finibus Prussiæ ab Occasu, ad Albæ Russiæ terminos versus Ortum. Lituaniæ etenim fines ad Pontum minimè pertingunt, à quo multis absunt milliaribus. Dividitur in tres Palatinatus, *Vilnensem*, *Trocensem* & *Brescianensem*

γ *Vilna* à flumine appellata Academiam β habet anno 1579 fundatam Anno 1610 incendio ferè tota perierat, sed restituta deinde est elegantius. Nuper anno 1655. à Moscovitis erat occupata, sed anno demum 1660. à Polonis recuperatur. ε *Vilnensis Palatinatus* primum in magno Lituaniæ Ducatu locum tenet. Habet *Palatinum*, qui Vilniæ Præfectus est, & *Castellanum*. Lituaniæ *Tribunal* in ipsa urbe est ε. Cæterum opida hic quoque sunt δ *Lida*, atque ε *Osmiana* territoriorum capita, & Ducis *Radzivilii* f *Bierze* cum arcè munitissima. Alter Lituaniæ ε *Palatinatus* est *Trocensis*, qui *Palatinum* tantum habet & *Castellanum*. In Lituania enim non est mos creare minores Castellanos, prout in Polonia fit; ideo quilibet Palatinatus Lituaniæ duos tantum habet *Senatores*, *Palatinum* & *Castellanum*. Ipsa h *Trocensis urbs* quatuor à Vilna milliaribus distat, inter paludes sita. i *Grodna* ad *Chronum* fl. vulgo *Memel*, posita est. Flumini illi *Sigismundus* III. pontem imposuit ligne-

um quidem, sed ita affabrè factum, ut similem Polonia non habeat. Tertius k *Palatinatus* hic est *Brescianensis*, Lublinensi Satripiæ vicinus; præcipua opida habet *Camenciam*, *Cobriniam*, *Janoviam*, *Voisiam*, *Rosofiam*, *Ulodavam*, *Bialam*, ubi *Palatium Ducum Radziviliorum* pulcherrimum est & *Gymnasium publicum*. l *Brescie* arcem habet in scopulo inter *Fugum* & *Muchavocium* fluvios sitam. m *Pinccensis regio* proprios habet magistratus tam terrestres, quam castrenses. Silvis & paludibus regio illa obsita, piscium, mellis & ferarum copia celebris est. Habet n *Pinccum* opidum; cujus opidani mercaturam exercent, Græcicæ religioni ut plurimum addicti.

δ o *Novogardia* d *Russiæ Albæ* urbs est. ε p *Kiovia* in *Russia Rubra* Palatinatus caput est.

HEKELII.

β Ut & Arcem magnam, tamen inellegantem & sine arte extructam.

ε Clarent ibidem *Græcorum Templum*, & illud; quod s. *Stanislas* est consecratum.

δ s. *Novigrodum*.

ε Hanc Urbem dicunt nonnulli *Româ* esse majorem. Nam complectitur in circuitu suo septem *Milliaria Germanica*; cum *Roma* saltem sex habeat & dimidium.

REISKII.

1 q *Lithuania* tandem in historis seculo duodecimo, & gens ipsa obscurior ex lateribus sylvosus innotescere cœpit, cum primus

a Magnitudo Lituaniæ. b Vilna. c Palatinatus Vilnensis. d Lida. e Osmiana. f Bierze. g Trocensis Palatinatus. h Troce. i Grodna. k Palatinatus Brescienensis. l Brescie. m Pinccensis regio. n Pinccum opidum. o Novogardia. p Kiovia. q Lithuania, Russis subdita, Principibus suis, Regno Polonico.

dens, veterum est ꝛ Ordeffus. * *Karwno*, German. *Karwen*, Mulso, quod vulgò *Medum* vocant, nobile est opidum.

R U S S I A N I G R A.

III. Provincia hæc inter Poloniam Minorem, Voliniam, ^{Russia Ni-} Lituaniam, Podoliam, Moldaviam, Transsilvaniam, & Hungar ^{grælitus.} gariam sita, *Minor* dicitur ^h *Russia*, sive *Russia Nigra*, Pol. *Czarna Rusz*, ad differentiam *Majoris* sive *Albæ*, quod est Musco-

Mendogus, Vir strenuus & pugnax, novo principatu ornatam patriam à Dominatu Russico vindicaret A. 1252. Hunc secuti alii, eosque inter Gediminus, Russia partim & Borussia subacta potentior, adsumpto magni Ducis nominè primus Vilnam A. 1305. codidit. Denique Jagello Hedwigen, unicam Ludovici, regis Hungarici Poloniceque filiam toro suo sociavit, fidemque Christianam una cum subditis amplexus, regno provincias omnes innexuit. ^a *Vilna* ergo adhuc ampla, sed ædibus plerisque ligneis inornata, portis nunquam aut raro clausis patula, & secti bene multis adhuc varia viget: ^b *Grodno*, quæ Stephano regi sedem aliquando præbuit, comitiis solennibus inclarescit. ^c *Russia nigra sive rubra* Ukraynam, eademque tres Palatinatus, nempe Braclaviensem, Kioviensem & Czernichoviensem continet. ^d *Kiovia* bello ultimo capta Russis hodieque parat: Qui pactis A. 1667. induciis illam elapso biennio restituendam promiserant, sed moris continuis injeqtis adhuc detinent: De Cryptis Kioviensium singularibus mirisque Joh. Herbinus libellum edidit lectu sane dignum. ^e *Camieniecka* Turcis obessoribus A. 1672. dedita, clavem regni totius hosti præbuit aut reliquit: Hæc enim firmissimum Podoliæ propugnaculum fuit, ac Russiæ rubræ, quam Hartknochius antea citatus huc extendit.

B U N O N I S.

ꝛ ^f *Ordeffus* ab Ortelio ad Sagaricum ponitur finum: à Ptolemæo autem ad Axiacensem collocatur.

^g *Couna* Samogitiæ opidum ad *Chroni*

seu *Nemini* ripas est, illam à Moscovitis in nupero bello captam Poloni recuperarunt anno 1661.

^h *Russia* ea, quæ Poloniæ subjecta est, extenditur in longum ab orâ Pecucensi ad confinia Livoniæ, per ducenta plus minus milliaria, in latum verò à Poloniâ Minori aut Lituaniâ, versus Ortum ad vastos Tartarorum campos, aut Moscoviam, per centum viginti. Dividitur in *Russiam Albam*, quæ ad magnum Ducatum Lituaniæ spectat; & *Russiam Rubram*, quæ *Roxolania* propriè dicta ad Poloniam pertinet. Nam tertia pars, ultra Tanaim & fontes Borysthenis posita *Russia Nigra* ab antiquis, à recentioribus autem vulgò obtinuit, *Moscoviam* appellari, (ita *Starovolscius* in *Polonia sua*) Quæ igitur ⁱ *Russia* Cluverio dicitur *Nigra*, eadem *Starovolscio* *Rubra* est. Habet Russia hæc à *Meridie* Ungariam, Moldaviam, & *Bessarabiam*: ab *Ortu* Scythiam desertam & *Moscoviæ* Ducatum: à *Septentrione* *Albam* *Russiam*, *Siro* & *Pripecio* fluminibus disjunctam: ab *Occasu* verò *Minorem* *Poloniam*, *Visloca* & *Vepro* fluviiis divisa ^f. Continet *septem* Palatinatus, *Russia*, *Podolia*, *Volhymia*, *Belza*, *Braslavia*, *Kiovia*, terramque *Chelmensem* & *Halicensem*. ^k *Russia Palatinatus* habet *Senatores* Regni *Archiepiscopum* *Leopoliensem*, *Episcopum* *Pramisliensem*, & *Kioviensem*, *Palatinum* *Russia*, & *Castellanos* quatuor, *Leopoliensem*, *Pramisliensem*, *Halicensem* & *Sanocensem*. In totidem quoque territoria dividitur Palatinatus.

H E K E L I I.

^f Unde ^a. hæc Regio nomen suum accepit, variæ sunt opiniones, inter quas verisimilio

Q q q

^a Vilna. ^b Grodno. ^c Russia nigra. ^d Kiovia. ^e Camieniecka. ^f Ordeffus. ^g Couna. ^h Russiæ magnitudo & divisio in Albam, Rubram, & Nigram. ⁱ Russiæ Rubræ fines. ^k Palatinatus Russiæ.

Muscoviticum Imperium. Latine *Ruffos* & *Ruthenos* vocant incolas, quos à *Roxolanis* originem atque nomen habere putant. Ea pars quæ Carpaticis affixa jugis, incolis *Podogorze*, quasi submontana, indigitatur.

IV. Suos aliquando *Ruffia* habuit Duces; postmodum *Poloniae* regno adjecta.

Leopolis.

V. Caput Ducatus est *Leopolis* ^a, Pol. *Lwow*, Germ. *Lwenburg* ^b, quod contractè *Lemburg* ^b efferunt; emporium Turcis mercibus celeberrimum. Reliqua opida sunt, *Pryzemysl*, *Halyc*, *Chelm*.

P O D O L I A.

Podolia
Graec.

VI. ^a *Podolia*, Pol. *Podole*, inter *Moldaviam*, *Ruffiam* *Nigram*,

rifimilior est, eam antiquitus *Roffeam* appellatam fuisse, quasi *Gentem disseminatam*, seu *dispersam*. *Roffea* enim *Ruthenorum* Linguâ *disseminationem*, seu *dispersionem* propriissimè denotat. Notum enim est, quod hi Populi totam *Sarmatiam Europaeam* & *Asiaticam* Partem occuparint, atque ab Oceano glaciali ad *Mediterraneum* usque *Mare* & *Sinum Adriaticum*, nec non à *Ponto Euxino* ad *Balticum* Oceanum usque *Colonias* suas extenderint. Omnes itaque illi Populi, qui Linguâ *Sclavonicâ* utuntur, & Ritus, fidemque *CHRISTI Graecorum* more sequuntur, communi vocabulo *Ruffi*, s. *Rutheni* appellantur.

B U N O N I S.

^a *Ruffi* sub *Vlodmiro* *Kioviensi* Duce, à quo *Kioviensium* & totius *Ruffiae* Duces orti sunt, cui *Anna*, soror *Basilii* & *Constantini Zimiscae* Imperatorum, nupta fuit, *Christi* Doctrinam à *Græcis* receperunt. Quare & hodierna die *Ruffi* *Græcae* Ecclesiae ritus tenent, & *Metropolitan* ac *Episcopos* à *Constantinopolitano Patriarcha* confirmatos habent. *Vlodmirus* illius duodecim filii omnium *Ruffiae* Ducum stirpes fuerunt: quorum posterius diuturna cum *Poloniae* Regibus bella gesserunt. Donec tandem *Ruffia Meridionalis*, cujus caput est *Leopolis*: sub *Casimiro III.* Rege à *Polonis* subacta est. *Kiovia* verò tandem à *Casimiro*

^{III} in provinciam est redacta.

^a ^b *Leopolis*, *Ruffiae* Palatinatus caput, propugnacula habet satis firma, & duas arces ⁱ. Opida præter id præcipua hujus territorii sunt *Gliniani*, *Zloczovia*, *Zboravia*, *Grodectia*, *Komarna*, & *Zolkvia*. Alterum hujus Palatinatus territorium est ^c *Premisliense*, ubi urbs *Premislia*, arcem habens in scopulo sitam. Castella Nobilium passim hic reperuntur, ob frequentes *Tartarorum* incursions, munita. Opida verò celebriora sunt *Samboria*, *Jaroslavia* nundinis clara, *Resovia* cum arce. Pagos multos hic inhabitant *Germani*, à *Polonis* olim eò traducti. Tertium territorium est ^d *Sanocense* *Ungariae* montibus & *Transylvaniam* vicinum. Quartum est ^e *Haliciense* *Transylvaniam* & *Moldaviae* finitimum, *Tyra* fluvio è *Carpathiis* montibus orto ferè medium secatur. Ejus pars Australior trans *Tyram* posita, vulgo *Pocucia* appellatur. Opidum præcipuum est *Halicia*. *Pocuciae* verò caput est *Sniatinum* ad *Prutum* fl. nundinis annuis haud ignobile opidum. Cis *Nestrum* sive *Tyram* est *Podocum* arce munitum.

^a *Podolia* *Ruffiae* *Rubrae* pars territoria habet *Camencense*, *Trembuliense*, & *Laticioviense*.

H E K E L I I.

^g *S. Deunburg*.

^h *Vel Lemberg*.

ⁱ *Claret* quoque *Archiepiscopatu*, ubi &

ipso

^a *Rufforum* Duces & religio. ^b *Leopolis*. ^c *Territorium Præmisliense*. ^d *Sanocense*, & ^e *Haliciense*.

Nigram, Volhiniam & Lituaniam sita, vastissimis campis, pecori quam hominibus alendis benignior, pascuis gaudet mirum in modum luxuriantibus; adeò ut boum ingentium immania cornua vix è gramine appareant.

VII. Caput regionis est ^u *Kamieniec*, urbs mira ac stupenda ratione ^k in arduo saxo condita; qua re, cum sæpius à Tattaris, Turcis ac Valachis peteretur, inexpugnabilis existit. Reliqua loca sunt *Chmielnik*, *Tzudnow*, *Bratzlaw* & *Orczakow*, quod Tattari occupatum tenent.

Kamieniec.

CAP.

ipse Metropolitanus Ruffie suam Sedem retinet, & sunt ibidem plurimæ Ecclesiæ tum *Romane*, tum *Græcorum* Ritus. *Armeni* quoque, qui mercaturam exercentes ibidem degunt, *Basilicam* suæ Religionis, Antistitemque atque Sacerdotes habent.

BUNONIS.

^u *Camenetia* l XXX. milliariibus benè longis distat à Leopoli versus Ortum hybernum: habetque duos Episcopos *Romano-Catholicum* & *Armenum*. Urbem istam hodie Turcæ tenent. Secundo ab hac urbe lapide est arx Potociorum *Paniouce* dicta à *Johanne Potocio*, Palatio *Braslavienfi* exstructa, celebris oppugnatione Turcicâ, quæ contigit anno 1621. Opida porò in ^b *Podolia* præcipua sunt *Tremboula*, *Latiszovia*, *Hustiatinum*, *Barum*, *Czartovia*, *Janovia*, *Zincovia*, *Misazibozia*, *Jesupolis*, *Grodecia*, *Jaelovecia*, *Satanovia*, *Zuanecia*, *Tarnopolia*, *Kitaigrodum*, *Dunaigrodum* & alia, singula ferè ob Tartarorum irruptiones munita. *Podolia* enim continuis ferè Barbarorum incurfionibus vexatur, quæ si pace frui posset, certè nec *Italiæ* aut *Hungariæ* soli ubertatem & divitias invideret. Senatores hu-

jus Palatinatus sunt tres, *Episcopus Camenecensis*, *Palatinus Podolia*, & *Castellanus Camenecensis*.

^c *Chmielnicum* ad *Braslaviensem* pertinet *Palatinatum*, qui ultra *Podoliam* in Tartarorum finibus positus nomen habet à ^d *Braslavia* ad *Bogum* fl. sita. *Vinnicza* hic nobilitatis conventu & judicio nobilis est. Prætereà in hoc Palatinatu opida sunt *Morachua*, *Jarosovia*, *Zitomiria*, *Sarogradum* & *Felstinum*. Senatores hic sunt duo, ^e *Palatinus* & *Castellanus*. In duo distinguitur Palatinatus territoria, *Vinnicense* & *Zitomiriense*.

Cæterum Ruffiæ Rubræ ascribit *Starovolscius* quoque ^f *Palatinatum Czerniechoviensem*, Ruffiæ Nigræ partem, quam *Moscis* ademptam *Uladislaus IV.* *Poloniæ* adjunxerat. Habebat *Palatinum* & *Castellanum*. Cæterum Palatinatus *Podoliæ*, *Kioviensis*, & *Bratzlavienfis* terræ hodie vulgò ^g *Ukraina* nominatur. Hæc provincia hodie in partes scissa; quarum aliæ parent Turcis, aliæ *Moscovitis* subsunt.

HEKELII.

^k Ac divinâ ferè manu.
^l s. *Camyeniec*.

REIS.

a *Camenetia*. b *Podoliæ* opida. c *Chmielnicum*. d *Braslavienfis*. e *Palatinatus* opida. f *Palatinatus Czerniechoviensis*. g *Ukraina*.

CAP. XXVI.

Volhinia, Podelassia, Masovia, Livonia, Samogitia. I

VOLHINIA.

I.

Volhinia.

Volhinia, Pol. *Wolin*, inter Poloniam, Lituaniam & Rus-
siam Nigram porrecta, opida præcipua habet, *Lutzko*,
Wolodimirz, & *Krzemieniec*. ^a

Podelassia.

PODELIASSIA.

Podelassia
sive Pod-
lachia Pala-
tinatus.

II. ^β *Podelassia*, Pol. *Podlasze*, inter Lituaniam, Masoviam
& Borussiam posita, Lituaniæ quondam pars, singularis po-
stea

REISKII.

I ^a Alba Russia, quam ex Hartknochio
recensemus, Cluverio plane omisam sex
Palatinatibus constat, Novogrodenſe puta,
Meiſlavienſe, Vitepcenſe, Mindenſe, Po-
loccenſe, Czernichoviēſe. Huc etiam ^b
Smolensko pertinet, inter Polonos Ruſſoſque
ambigua, his tamen adhuc ſubdita. ^c Maſo-
via vero nomen ab Maſo Mieciflai Regis
pincerna legitur fuſiſſe, ſibiſque Duces
præfecifſe proprios; Germanico quondam
noſtro Imperio ſubjectos: Quorum familia
cum exſpirafſet, Poloni provinciam occu-
parunt. Urbs hujus Paſſavia per ſe ambula
& Comitibus Regni habendis frequentiffima,
ſed munitionibus parum inſtructa. Pome-
rella ſeu Pomerania ulterior & Caſſubia, hæc
apud auctorem noſtrum terris Polonicis ex-
cluſa utraque ſequenti capiti reſervabitur.

BUNONIS.

^a ^d *Volhinia*, ſive *Volhynia* Palatinatus Ki-
oviæ occidua, in duo dividitur territoria
Cremenecenſe & *Luceoriēſe*. Habet Sena-
tores tres, *Palatinum*, *Caſtellanum* Volhy-
niæ & *Episcopum* Luceoriēſem, qui ſedem
ſuam habet in arce, ut *Ruſſorum* *Episcopum* in
urbe ſuam. Alius etiam Ruſſorum *Episco-
pus* ſedem ſuam habet *Wolodomiria*. Opida in
hoc Palatinatu præterea ſunt, *Rubeſovia*, *So-*

calia, *Czattoriſcum*, *Oleſcum*, *Orilovia*, *Bro-
di*, *Olika*, *Cremenecia* territorii ſui caput,
arce in ſaxo eminentiffimo oſtentat; *Viſnio-
vecia*, *Zaſlavia*, *Conſtantinovia*, *Baſilea*,
Dubna, *Zbaravia*, *Oſtrogium*, *Dermanum*,
urbs *Monachi Ruſſici S. Baſilii*; & *Miedirec-
zum*, pleraque munita loca. ^c

Volhyniæ conterminus eſt ^e *Palatinatus*
Belzenſis, *Leopolienſium* & *Chelmenſium*
terris vicinus, qui duos habet Senatores,
Palatinum & *Caſtellanum* *Belzenſem*. ^f *Belza*
inter paludes ſita eſt. Palatinatus hic in
quatuor dividitur territoria, *Belzenſe*, *Bus-
cenſe*, *Grodlenſe*, & *Grabovecenſe*.

Inter Volhyniam & Palatinatum Lublinden-
ſem eſt ^g *Terra Chelmenſis*. Urbs ^h *Chelma* duos
habet *Episcopos*, *Catholicum* & *Ruſſum*; ſed
Catholici cathedra *Grasnoſlaviam* tranſlata eſt.
Terra hæc in duo territoria diviſa duos ha-
bet Senatores, *Episcopum* & *Caſtellanum*
Chelmenſem. Opida præcipua hic ſunt
Chelma, *Rozana*, *Vlodavia* & *Craſnoſlavia*
ad Veprum ſi. quod *Maximilianus* Archidux
Auriæ ad Poloniæ regnum evocatus, ab
adverſa factione *Johanne Zamofcio* Duce vi-
ctus, in cuſtodiam deductus eſt. Qui *Za-
moſcius* in vicinia iſta condidit ⁱ *Zamoſcium*
opidum, quod *Academia* ornavit.

^β *Podelassia*, ſive *Podlachia* Palatinatus
Maſo-

a Alba Ruſſia. b Smolensko. c Maſovia. d Volhinia. e Belzenſis Palatinatus,
f Belza. g Terra Chelmenſis. h Chelma. i Zamoſcium.

stea provincia facta, Poloniae titulo accessit^a. Loca notiora sunt, *Bielsko, Tykozyn^b, Augustow.*

M A S O V I A.

III. *r Masovia*, Pol. *Mazowsze*, German. *die Masaw*, in-^{Masovia}ter Borussia, Poloniam & Podelasiam sita, suos habuit antè Duces, quorum stirpe extincta, Ducatus ann. clo 10 xxvi. Poloniae titulo insertus est. Caput provinciae est *s Varavia*; ^{Varavia} Pol. *Warszaw*, German. *Warschaw* regni comitiis, quae hic haberi consueverunt, celebris.

L I V O N I A. 2

IV. *Livonia*, German. incolis *Liefland*, nobilissima atque ^{Livonia}am-^{Ejus fines}

Masoviae tribuitur à Starovolscio. Habet duos Senatores, *Palatinum & Castellatum* Podlachiae: In tria distinguitur territoria, *Drogiczynense, Mielnicense*, atque *Bielsense*, secundum tria opida praecipua.

^y *a Masovia* à Starovolscio, ex quo pleaque haec de Polonia desumpta sunt, dividitur in quatuor Palatinatus. *Plocensem, Podlachicum*, de quo jam dictum: in eum qui peculiariter *Mosovia* nomen retinet, atque ^b *Terram Dobrinensem. Dobrinenfis Terra* inter Cujaviam & Prussiam posita, in tria dividitur territoria, *Dobrinense, Ripinense, & Libnense*. Praeter ista tria opida, *Skompe*, opidum hic est alicujus nominis. Senatores Terrae Dobrinenfis sunt *Castellani tres, Dobrinenfis, Ripinensis, & Slonnenfis*.

^c *Palatinatus Plocensis* inter Vistulam & Prussiam jacens in quatuor distinguitur territoria, *Plocense, Zaworense, Mlawense, & Stenense*. Habet Senatores quinque, *Episcopum, Palatinum & Castellatum* Plocenses: deinde *Raciazensem & Siepercensem Castellanos*.

^d *Masovia* ipsum *Palatinum* habet *Generalem*, atque *Castellanos septem, Cyrnensem, Varsoviensem, Visnensem, Visegradensem, Zacrociensem, Ciechanoviensem, & Livensem*. In duodecim dividitur territoria, *Cyrnense, Visnease, Zembroviense, Varsoviense, Nurense, Vissegrodienese, Zacrociense, Ciechanoviense, Lomzense, Rozanense, Macoviense, & Livense*. Praeter haec territoriorum capita, nobiliora opida hic sunt *Pultovia,*

Czernienscum ad Vistulam, Miscum, Varca, Vengrovia, Garvolinia cerevisiae bonitate nobilis, *Stanislavovia, Brocum, Viscovia, Se-roicza, Lomza* & demum.

³ *e Varavia e*, Poloniae centrum, quadraginta milliaribus à Pofnania & Cracovia distans. Habet palatium regium à Sigismundo III. magnifice exstructum: itemque extra urbem aliud *Viasdovia* Vistulam prospectans. In suburbio *Cracovia* dicto versus *Viasdoviam* est tropaeum victoriae de Moscis reportatae, capella nimirum, in qua sepultus *Joh. Demetrius Suiscius*, Magnus Dux Moscorum, qui captivus vitam in carcere *Gostinia* finierat, unà cum duobus fratribus. Nuper anno 1655. Carolus Gustavus Suecorum Rex hanc Polonorum Regum sedem occuparat operibusque munierat; verum sequenti mox anno praesidium Suecicum à Polonorum Rege ex ea urbe pulsum est.

H E K E L I I.

^a A. CHR. M. D. LXIX.

^b Ubi Thesaurus asservatur Regius.

^c Haec Regio propter Agri fertilitatem Frugum omnigenarum est abundans, & Sylvis ferigenis Stagnisque piscosis referta. Incolae strenui & bellicosi sunt, *Ruthenicoque* idiomate Moribusque & Religione utuntur.

^d *A Massao*, hujus Regionis Duce, sic denominata.

^e Ubi optimum Hydromeli concifitur.

R E I S K I I.

² Livonia primo ex Germanicis mercatorum,

Q q q 3

^a Masoviae divisio, ^b Dobrinenfis Terra. ^c Plocensis Palatinatus. ^d Masoviae Palatinatus. ^e Varavia.

Magnitudo.

amplissima regio, ab Septemtrione Finnico Sinu terminatur; ab Oriente Nava amne & *Peybas* lacu, & Magnæ Ruffiæ Lithuaniaeque latere Occidentali; à Meridie linea ab opido Lithuaniae *Dodina*, in ripa Duinae fluvii posito, ad *Memmel* Borussiae opidum perducta; ab Occasu mari Suevico. Longitudo summa inter Navam & *Memmel* mill. xc. Latitudo inter mare & *Dodina* mill. Lx. Dividitur in quatuor partes, quarum nomina incolis, ^e *Esten*, ^ζ *Letten*, *Curland*, & *Semigallen*.

Ha-

rum, maximè Bremenium, navigationibus, posthac bellicis Teutonicorum equitum expeditionibus in notitiam Geographicam pervenit. Unus Ptolemæus Lib. II. ^a *Levonum* (Græce *Λυώνων*) meminit: Ast incolas eos Scandiæ assignat insulæ, hanc autem ostio Vistulæ vicinam: Sed de Scandia error duplex loco huic unico infedit. Teneamus hoc priscum de Levonis Vistulæ propinquis testimonium, & cum Livoniæ populis, quantum fieri potest, conciliemus. Denique *Ordo Ensisferorum Equitum* A. 1104. ab Innocentio III. Papa institutus ad convertendam Livoniam excurrit, eaque subacta *Crucigeros sive Teutonicos* sive Equites sociavit, ob bella Ruffica, quæ tum exarserant, & Polonica gerenda. Denique Sigismundus Augustus, Rex Poloniæ, debellata Livonia totum extinxit ordinem, Magistrumque hujus ultimum Gothard. Kettlerum ^b novo Curlandiæ ac Semigalliæ ducatu, & Vasallum jure beneficiario sibi regnoque devinxit. Sed postea Suevi Livoniam septemtrionalem totam Ruffis, omnem similiter *transdunanam* & *cisdunanam* Polonico regno ademptam superiori & hoc nostro seculo nunc tenent: ^c Pars aliqua Livoniæ australis, quæ Lithuaniam tangit, per pacem Olivensem A. 1660. Poloniæ relicta. (* Hoc quo vivimus sæculo quidquid in Livonia, *Estia*, *Lettia* &c. habuerant Sueci, postquam bello amiserunt, victori suo Petro Magno Ruffiarum imperatori, in perpetuum Neustadiensi foedere possidendum pacis gratia concesserunt: ita ut ex ipsa Finnia seu Finlandia pars avulsa fuerit, quæ Ruffico imperio accessit.) Dividitur autem quicquid est Livoniæ in sex territoria, *Leitlandiam*, *Vikeclandiam*, *Estlandiam*, *Virlandiam*, *Harriam* & *Gervandiam*: De Narva munitiffi-

ma & insulis Livoniæ adjacentibus, *Oselia*, *Dagedem*, *Mona*, *Wormsea*, cæterisque minoribus non dicam.

BUNONIS.

^e ^d *Estia* in sex dividitur territoria, *Harriam* *Garnland*, *Viriam*, *Wirland*, *Allantakiam*, *Odenboam*, *Jerviam* & *Wikkiam*. ^e In *Harria* est ^f *Revalia* munita urbs ^g cum arce; quæ anno 1570. à Moscovitis obsessa & oppugnata obsidionem ultra semestrem in sequentem usque annum fortiter sustinuit ^g. In ^g *Viria* sunt *Weissenburg*, *Tolsberg* & *Borchholm*. In ^h *Allantakia* sunt *Neaschlofs* & *Nerva*, extremum Livoniæ versus Euro-aquilonem propugnaculum, à Moscis anno 1558. expugnatum; postea tamen à Johanne Sueciæ Rege captum. In ⁱ *Odenpoa* sunt *Wernebec*, *Helmet*, *Ringen* & ^k *Derpatum* ^b, quod à Gustavo Adolpho Sueciæ Rege Academia ⁱ ornatum Moscus captum tenebat: sed post Suecis, facta pace, illud restituit. In ^l *Jervea* sunt *Weissenstein*, *Lais*, *Overpolen* & *Vellin*. In ^m *Wikkia* sunt *Hapsfel*, *Leal*, *Lode* & *Parnovia*.

^ζ ⁿ *Lettea* habet ^o *Rigam* cum munimento *Dunamunda* ad Dunæ ostium. *Kockenhausen*, *Creitzburg*, *Duneburg* ad *Dunam* fl. Item *Wenden* & *Wolmer* ad *Treideram* fl.

HEKELII.

^f Et amœna.

^g Hæc Urbs insignem habet Portum in Sinu Maris *Baltici* atque Commercii *Rigæ* haudquaquam cedit. Gaudet & Gymnasio celebri, cujus Rector & Inspector olim laudabilis erat *Heinricus Arningk*; hoc tempore v. præclare legit vestigia ejus *M. Adam Herold*, Amicus meus singularis. Clarent ibidem

a Levoni. b Ducatus Curlandiæ. c Livoniæ partes. d Estia. e Harria. f Revalia. g Viria. h Allantakia. i Odenpoa. k Derpatum. l Jervia. m Wikkia. n Letia. o Riga.

Harum prima Suedicæ est ditiois, reliquæ " Polono parent: Infula ^b *OESel* ad Danum spectat.

V. Princeps urbium est ^c *Riga*, nobile emporium; nec inferiori commerciis ^d *Revalia*, vulgo *Revel*, *Esthoniæ* caput. Tertia est ^e *Dorpatum*, vulgo *Derpt*; Venæda vulgo *Wenden*, Venedico obversa sinui, Magistri militiæ ordinis Teutonici sede-nobilitata. ^f *Curlandiæ*, quæ superioribus annis in Ducatum unâ cum *Semigallia* elata, caput *Goldingen*. Ducum autem sedes *Mitow*.

Riga.
Revalia.
Dorpatum.
Venæda.
Curlandia.
Goldingen.
Mitaw.

SAMOGITIA.

Samogitia.

VI. ^g *Samogitiæ* Ducatus inter *Livoniam* & *Borussiam* situs, nullo ^h neque opido, neque castello, neque eximio aliquo ædificio insignis, silvis ac nemoribus horridus, solo melle, quod hic præstantissimum colligitur, notus est.

CAP.

dem in eod. Gymnasio Joann. Rudolff Brehmii & Henricus Julius Woltemate.

^b S. Dorpatum.

ⁱ Ubi D. Andreas Virginus, Theologus, & D. Henricus Heinius, Ictus, non ita pridem ex voto docuerunt.

BUNONIS.

^a Omnis illa *Livonia*, excepta *Esthonia*, ejusque capite *Revaliâ*, anno 1561. sub *Sigismundi Augusti*, *Poloniæ* Regis, concessit potestatem, salvis tamen juribus, immunitatibus & privilegiis. At Postea 1601. *Carolus* *Sueciæ* Rex *Livoniam* invasit, ejusque bonam partem subegit. Tandem ipsius filius *Gustavus Adolphus* anno 1621. *Rigâ* per deditioem captâ, reliquam quoque domuit *Livoniam*. ^b *Mitoviam* quoque expugnaverat *Suecus*; sed eam *Poloni* recuperarunt. Mansere igitur *Churlandiæ* *Duci* sua, donec nuper anno 1658. ipse *Dux* infidiis circumventus, cum universâ familiâ in *Suecorum* veniret potestatem; omnique suâ ditioe exueretur: restitutus tamen est hoc ipso anno 1660.

^c *OESelia* ad Danum quidem spectabat; sed ea vi pacis 1645. initæ, *Suecis* tradita est.

^d *Riga* modò memorata est: eam nuper anno 1656. oppugnabat *Moscus*; sed ab opidanis simul & præsidio fortiter repullus est; Manet igitur *Suecis* cum reliqua *Livonia*, quâ cedere coactus est *Moscovita*. Anno 1677. urbs *Riga* igne ab incendiariis supposito magnam accepit calamitatem, ejusque pars melior in cineres redacta ^k.

^e De *Revalia*.

^l *Dorpatum* modò dictum est.

^m *Gothardus Ketter* ex ordinis *Livonici*, qui *Ensfgeri* appellabantur, Magistro, primus *Churlandiæ* ^e *Dux*, autoritate & nomine *Sigismundi Augusti* *Poloniæ* Regis, creatus est à *Ratzevilho* *Palatino* *Vilnenfi* in arce *Rigenfi* anno 1562.

ⁿ ^f *Samogitiæ* *Palatinatum* sive *Satrapiam* non habet; sed multas præfecturas: simulque ejus *Toparcha*, vulgò *Capitaneus* locum in senatu regni cum *Episcopo* & *Castellano* habet.

^g *Provinciæ* tamen caput est ^g *Rosiene* ad *Dubissam* fl. ^h *Couna* quoque urbs multo celebris, ad *Crononis* sive *Niemini* ripas *Samogitiæ* adscribitur à *Starovolscio*.

HEKELII.

^k Quod etiam factum Anno superiori 1684. REIS-

^a Livonia. ^b Mitovia. ^c OESelia. ^d Riga. ^e Churlandiæ Dux. ^f Samogitia. ^g Rosiene. ^h Couna.

CAP. XXVII.

De Borussia, & Cassubia: item de Episcopatibus & Academiis regni Polonici. I

I.

Pروسيا, vulgo *Preussen*, amplissima atque illustrissima regio, fluviis ac lacubus stagnisque frequenter rigua, frumento maximè ferax, quibusdam dicitur perperam *Borussia*, quasi à Boruscorum antiqua gente, quam Ptolemæus in Moscoviæ tractu ponit, hanc huc transiisse suspicantur. Alluitur à *Septentrione* sinu Codano & Chrono flumine; ab *Ortu* clauditur Lituania & Podelassia; à *Meridie* Masovia & Polonia: ab *Occasu* Cassubia. Porrigitur *in longum* à Chroni ostio, ad Torunium urbem in ripa Vistulæ, mill. German. XLV. *In altum* ab opido Podelassiæ *Raigrod*, ad Vistulæ ostium, totidem. Divisa hodie est in *Regalem*, quæ immediate Regi paret; &

Magnitudo.

Divisio.

Du-

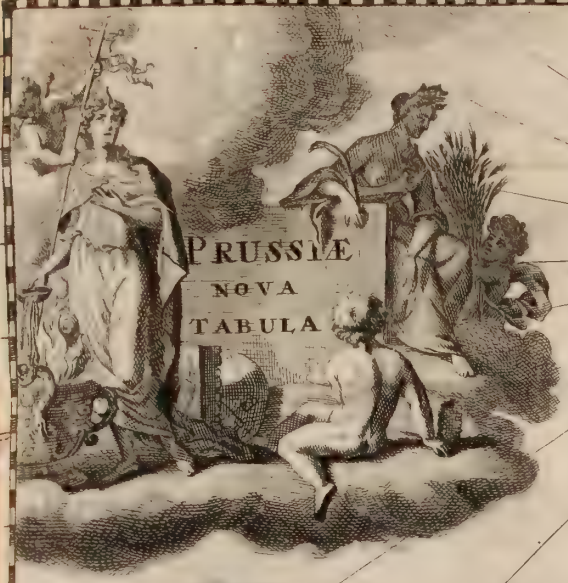
REISKII.

1 Recte habet illa Geographorum suspicio, qui Borussiam à gente ^a *Boruscorum* veteri (Græcè τῶν Βορυσσῶων) & cultam & denominatam sentiunt. Namque à Ptolemæo Lib. III. illa Sarmaticis annumerata post finem locatur Venedicum, nec in ullo alio Moscoviæ tractu. Quin dixerim, *Boruscos* irrepsisse pro *Borussis* ex vitio librariorum communissimo: Ut neque perperam sed recte Borussia dicatur, viris doctissimis approbantibus. ^b Gens autem illa per diu obscura, & cum finitimis colluctata, Slavis denique sociata, inde crebris Polonorum irruptionibus bellicis post A. 997. vexata, Boleslao tandem Chobrio victam sese dedit: Sed perfida Christianis natio victores & finitimos laceffivit populos, ut Cunradus Masoviæ dux A. 1226. *Equites aut fratres Teutonicos*, eosque *Crucigeros* evocaret, qui totam Borusciam, itemque Pomerelliam & Samogitiam armato impetu, nec annis sexaginta effluentibus subegerunt. Sed cum Equestris Ordo quamdam tyrannidem usur-

paret, Casimirus Poloniæ rex Borusciam bello domitam A. 1469. divisit, ut pars una superiori regno Polonico, alteraque inferiori equestri Ordini subesset. Denique Albertus Marchio Brandenburgicus XXXIV. Ordinis Magister habitu equestri deposito ab Rege Sigismundo A. 1525. Dux Borussiæ creati maluit, quam in feudo Polonico extrema omnia experiri. ^c *Hinc Borussia hodieque duplex, regia nempe atque ducalis*: Hanc feudali nexu liberam Fridericus Wilhelmus, Elector Brandenburgicus A. 1658. in Veliavienfi transactione sibi ac posteris, & supremum Borussiæ imperium acquisivit. ^d *Cassubia* autem & ^e *Craina*, tractus terrarum non exigui regno subsunt Polonico; Itemque ^f *Pomerellia* sive *Pomerania ulterior*, quæ septem constat territoriis, *Slachoviensibus* nempe *Tucholiensibus*, *Sucensibus*, *Dorsaviensibus*, *Zucoviensibus*, *Puscensibus* & *Mirachoviensibus*. De his vide Hartknoch, l. cit. & Piasceccium in Chron. De Polonicis Episcopatibus Aubert Miræum Lib. I. c. 47. qui pro Rigenfi abolito Leopoliensem substituit, & Stan. Lubinski in Ploc. Academiis adde Warsoviensem, &

Vil-

a Borusci. b Borussia subacta. c Borussia duplex. d Cassubia. e Craina. f Pomerellia.

MARE

BALTICUM

SAMOGITIA
PARS.

OOST

ZEE

CASSUBIA
PARS.

POMERELLIA

COICAVIA
POLO
NIA
MAIORIS
PARS.

MASOVIA
PARS.

LITVANIA
PARS.
PODLACHIA
PARS.

Ducalem, quæ Marchionibus Brandeburgicis in feudum concessa.

II. In

Vilnensem. De succino venisque hujus per Borussia hinc inde sparsis, item delictoribus maris Balthici, fluviis, lacubus, fontibus, & puteis succiniferis Phil. Jac. Hartman. *Physicam & Civilem Historiam* A. 1677. edidit.

BUNONIS.

a b Prussiam, c Cruciferorum Ordo Teutonius, Barbaris, qui ea loca tenebant, aut pulsus aut subactis, sub suam redegerat potestatem; ac novis subinde è Germania deductis coloniis, castellis munitis, opidisque quam plurimis constitutis, res suas firmarat; ut florentissima, paulo antè & circa annum C. 1400. esset Ordinis in Prussia potentia & auctoritas. Postea rebus secundis elati, quum Lituaniam Regi Poloniae eripere conarentur Cruciferi, & nova subinde bella moverent, tandem ingenti prælio ad Drevanciam fl. in Masoviae finibus anno 1410. ab Uladissao victi, bonam Prussiae partem amiserunt. Quo periculo fide subditorum liberati, postea inter se feralia aluerunt dissidia, & gravissimis exactionibus & tributis subditorum animos alienarunt. Accessit aliquot Commendatorum petulantia tyrannica, qui arces in urbibus tenebant, & Dantisci senatores aliquot ac cives sub amicitiae specie in arcem invitatos crudeliter trucidarant; civium & nobilium filias & uxores ad libidinem explendam rapiebant; adeoque subditos illos veluti bello captos, pro mancipiis suis habebant. Tantas injurias quum Nobilitas & civitates majores diutius ferre nollent, Culmæ primum convenientes foedus & societatem ineunt ad libertatem, fortunas & privilegia tuenda; ac decernunt, de injuriis Magistrum Ordinis & Commendatorum apud concilium provinciae sive foederatos subditos queri licere. Quum verò foedus istud veluti inhoneste factum à d Friderico III. Imperatore esset pronunciatum, adeoque abolendum; multa quoque Nobilitati & civitatibus gravis imposita, ipsique subditi, amissa libertate & privilegiis, jussi Magistro

Ordinis sine recusatione obedire; juramentum fidelitatis Ordinis Magistro Ludovico Erlshufso renunciant, & in Casimiri Poloniae Regis clientelam, fidem & defensionem sese conferunt, anno 1454. Fratres igitur ordinis, plerisque arcibus & opidis amissis, cum Casimiro Rege anno 1466. demum coacti sunt transigere his conditionibus; ut Culmensem ditionem, Michaloviensem, Pomerelliam universam, unà cum Elbinga, Christburgo, Stuma, Talkemith; arcibus & territoriis, Neringa insula ac Warmiensi diocesi, jure sempiterno Magister & fratres Ordinis cederent Regi: reliquam verò ulteriorem Prussiam, cujus Koningsberga caput est, velut Poloniae Regis feudum possiderent, & in perpetua fide ac clientela Poloniae Regum manerent; idque juramento tum confirmatum est. Aliquot etiam Ordinis Magistri in eas jurabant conditiones, easque observabant. Sed Fridericus Saxoniae Dux, Ordinis Magister, auxiliis ab Imperatore & Germaniae Principibus promissis fretus, in Poloniae verba jurare renuit: & quum bello, quod à Polonis impendebat, se imparem videret, relicta provinciâ in Germaniam abiit. Post cujus obitum Ordinis Magister electus Albertus Brandenburgensis Marchio Poloniae Regi se submittere recusabat; quod & Caesar & Pontifex id aperte prohibuissent. Belli molem aliquamdiu fortiter sustinebat Albertus hic. At quum tantis Polonorum viribus diutius resistere non posset, pacem cum Poloniae Rege Sigismundo iniit, quâ e Albertus Marchio ex Ordinis Magistro primus Prussiae Dux, & Poloniae Regis Vassallus est factus, anno 1525. Prussiaeque illam ulteriorem, quæ ex eo tempore Ducalis dicta, in feudum perpetuum jure hæreditario accepit. Nuper tamen Rex Poloniae Casimirus Brandenburgico Electori Frederico Wilhelmo, qui Prussiae illam tenet, in Ducatum istum plenam concessit & liberam potestatem, omnibus juribus, quæ Poloniae Reges in illum habebant, renunciatis.

Rrr

BU-

a Succinum Borus. b Prussia. c Cruciferorum ordo. d Prussorum desertio ab Ordine. e Albertus, Prussiae Dux primus.

Dantiscum. & *Dantiscum*, vulgò *Danzigbe*, nobilissimum Suevici maris Emporium, totius regni granarium, civitas dives & opulenta; moenibus, fossa ac vallo munitissima. Secunda ab hac est **Torunium.** *Torunium*, vulgò *Tboorn*: celebre quondam emporium, antequam Gedanum ad id fastigium perveniret; nunc nundinis maximè clarum. **Elbingium.** *Elbingium*, vulgò *Elbing*, Anglorum opibus, qui pannis hic negotiantur, in singularem nitorem indies crescit. Reliqua opida notiora sunt, & **Marienburgum.** *Marienburgum*, firmis-

BUNONIS.

β = Prussia Regalis in tres distinguitur Satrapias, *Culmensem*, *Marienburgensem*, & *Varmiensem*. *Michaloviense* territorium in Satrapia *Culmensi* est. Satrapia *Culmensi* opida sunt, *Culma*, *Brodnicia*, *Crudentum*, *Padinum*, *Golubia*, *Rogozna*, *Brattianum*, *Covalia*, *Copriumicza*, *Lybavia* & *Torunia*. In *Marienburgensi* Satrapia opida sunt, *Marienburgum*, *Elbinga*, *Stuma*, *Oneovum*, *Stargardia* & *Ornetia*. In *Varmienfi*, *Heilsberga*, *Brunserga*, *Fraunberga*.

γ *Dantiscum* a ad *Vistulæ* & *Moldaviae* confluentes, *Cluverii* nostri *b* patria, à *Stephano* Poloniae Rege anno 1577. oppugnatum, obsidionem fortiter repressit. Postea tamen Regibus suis existit fidele, cum in bello Prussico, quod coepit anno 1626. tum maximè nuper, quo Regi *Casimiro*, ferè ab omnibus deserto, fidem omnium ipsorumque Polonorum opinione majorem firmioremque praestitit, quæ Regi Regnoque salutis fuit; certissimum documentum, magnas & munitas urbes firmissima regnorum esse praesidia. *Dantiscum* *Gymnasio* etiam floret, virisque nobilitate, prudentia & eruditione *c* in singulis abundat ordinibus, qui, in summo licet dignitatis gradu constituti, miram tamen omnibus ostendunt ac probant comitatem & humanitatem *d*. Ad *Vistulæ* ostium est munimentum firmissimum, vulgò *e* *die Weiffelmünde* dictum. *Dantisco* Ortum versus vicinum est coenobium, *d* *Oliva* dictum, in quo Pax inter *Suecum* & *Polonium*, foederatosque *Cesarem* & *Electorem Brandenburgicum* conciliata anno 1660.

d & *Torunium* probe munitum habet *Gymnasium*, & pontem in *Vistula* flumine *f*:

Suecorum miles, quem in nupero bello acceperat urbs, post diuturnam obsidionem difficulter ejectus est à Poloniae Rege anno 1658 & anno 1665. à Regis Poloniae militibus interceptum est.

e *Elbingium*, ad lacum aquæ dulcis, vulgò *das frische Haff*, situm, primùm florere coepit, quum *Stephanus* Poloniae Rex *Dantiscum* obsidens negotiationes eò transferre studeret: Quod idem molitus est *Sueciae* Rex *Gustavus Adolphus* bellum in *Prussia* gerens. Hodie vero *Angli* *Pannorum Stapelam*, quam vulgò vocant, habent *Dantisci*. Cæterum *Elbingium* quoque *Gymnasium* ornatum est.

g *Marienburgum*, ad *Nogatum* positum, arcem habet munitissimam, quæ olim *Magistrorum Ordinis* fuit sedes. *g*

HEKELII.

a *Incluto Heveliano* Nomine hæctenus magis inclutum atque clarum redditum.

b *Et Bartholomæi Keckermanni*.

c *Atque Autoritate*.

d *Vid. Maginus Part. II. Geogr. Ptolem. fol. 157. fac. a. ut & Quenstedtii mei candidè venerandi Dialogus de Patriis Viror. illustr. p. 256. Olim claruere in hac Urbe laudabili tam in Cathedrâ Ecclesiasticâ, quàm Gymnasticâ docentes, Joannes Botfaccus, Abraham Calovius, Joannes Maukschius, & Aegidius Strauchius. Sed hodiè docent in Ecclesiâ Constaninus Schüzzius, Salomon Mollerus, Andreas Barthius, Georg. Bauerus, Sam. Schelgwigius, Michaël Engel, alique Viri Pietate atque Eruditione verè insignes. In Gymnasio v. Joach. Hoppius, Jo. Petrus Titius, Wolfg. Rosscuscherus, Erid. Butnerus & Erid. Chr. Bücherus.*

e *Hujus*

a *Prussia Regalis. b* *Dantiscum. c* *Weiffelmünde. d* *Oliva coenobium. e* *Torunium. f* *Elbingium. g* *Marienburgum.*

simum munimentum; ^a *Grudentia*, ^b *Bromberga*, ^c *Culmia*; hæc antiquissima & opulentissima quondam urbs: ^d *Braunsberga* publico Jesuitarum collegio famigeratum opidum.

Grudentia.
Bromberga.
Culmia.
Braunsberga.
Regius mons.
Prussia Ducalis.

III. Ducalis ^e Borussia caput ac sedes Ducum est ^f *Regius mons*, vulgò German. *Koningsberg*, Pol. *Krolewiec*, urbs nobilis,

HEKELII.

^e Hujus URBIS nequaquam satis prædicandæ Ecclesiæ Evangelicæ atque Gymnasio Regio hoc tempore præfunt summâ cum laude *Andreas Kühnius* atque *Samuel Schelwigius*, Theologi subtilissimi ac multis Magnatibus apprime grati.

^f Patria est *Nicolai Copernici*, Mathematici celeberrimi, nati A. CHR. M. cccc. lxxiii. denati verò ibid. A. Secul. sequ. xliiii. Claret Urbs ob *Colloquium*, seu *Conventum*, inter diversæ Religionis Christianos, sed sine fructu, auctoritate Regiâ *Polonicâ* institutum, cujus Acta *Varavia* A. M. DC. XLVI. curiosè sunt impressa. In *Thorunensium Confessionem* extant *Animadversiones* GEORGII CALIXTI A. CHR. M. DC. LIV. in f. edit.

^g Alioquin Civitas egregiè est nobilis, quam *Maginus* Regalis Prussiæ quod ibidem conficitur, Exteris quoque gratum est.

BUNONIS.

^a *Grudentia* ad Vistulam est infra *Culmiam*.

^b *Bromberga* cis Vistulam est ad *Broam* fl. ^c *Culmia*, urbs antiqua, apud Vistulam infra *Torium* sita, jure municipali, quod per universam Prussiam habetur in pretio, in primis nobilis est.

^d *Braunsberga* ^b ad *Passariam* fl. est. A *Mariæburgo* versus Meridiem est ^e *Stuma*, ad quod pagus ^f *Stumsdorf* qui tractatibus pacis inter Suecos & Polonos inclaruit.

^e *Ducalis Prussia* versus Orientem provinciam habet ^h *Natangiam*, sinu aquæ dulcis, *Pregelo*, Allaque fl. interceptam: in qua opida *Palga*, *Heilgenbeil*, *Brandenburg* & *Creutzburg*. Inde trans *Pregelum* versus Septemtrionem sequitur ⁱ *Sambia* provincia, ad cujus Occiduum & Boream latera mari Baltico cincta, Zephyro & Borea vehementiore spirantibus, ^k *Succinum*

seu *Electrum* copiosè colligitur. Ad Meridiem habet *Regium montem*; jacetque provincia illa *Sambiensis* inter duos lacus aquæ dulcis, quorum alter Regio monti vicinus vulgò *Das frische Haff* dicitur; & alter *Sinus Curlandicus*, *das Curische Haff*. Ex hoc navigia per *Demam* fl. in *Pregelum* commeant. A *Dema* fl. versus Ortum ad *Instrum* fl. ubi *Georgenburg* est, extenditur ^l *Nadravia* provincia: & supra hanc, ^m *Sclavonia*, ad utramque Croni in Lithuania ripam, *Tilsa* opido Prussiæ ad Ortum æstivum extremo, & *Labia* & *Ragneta* sequitur. Hinc Ortum brumalem & Meridiem versus, ad Lithuaniam, *Podassiam* & *Moscoviam* fines; ⁿ *Sudovia* & ^o *Galindia* provinciarum Prussiam Ducalem terminant; perpetuis ferè solitudinibus & silvis horridæ, tametsi tenuibus opidis, *Olesco*, *Stradauno*, *Licca*, *Johansburg*, *Ortelsburg* & *Niedenburg* spatium incoluntur. Intra ortum verò ad Allæ ripam Orientalem est ^p *Bartonia* provincia, *Natangia* & *Warmia* finitima, agris & opidis frequentibus cultissima: & ad Occidentalem *Passariam* ripam ^q *Pomesania*, provincia amplissima, à *Wesecâ* in *Draufum* lacum illabente, ad *Vistulam* & *Ossam* usque pertinet. Caput ejus est *Hollandia*; opidaque celebriora sunt *Marienwerder*, *Pomesaniensis Ecclesiæ cathedralis* olim sedes; *Riesenburg*, Episcopi olim proprium, *Rosenberg*, *Salsfeld*, *Morung*, *Liebmul*, *Osterröd*, *Hoensstein*, & in vicinia ^r *Sossavia* *Gilgenburg*, & *Soldavia*.

^u *Regius mons* ad *Pregelum* jacet, aula Ducali, & *Academia*, quam *Albertus* primus Dux Prussiæ instruxit An. 1544. ⁱ insignis ^k, tribus distinguitur opidis, ex quibus *Academia* & templi cathedralis ac Episcopi *Sambiensis* domicilium, undique *Pregelus* cingit; *Læbnicum* verò & *Veterem Urbem* alluit; cui ad Boream *Principis Palatium* amplum & splendidum, cum insigni *Bibliotheca*,

R r r 2

^a *Grudentia*. ^b *Bromberga*. ^c *Culmia*. ^d *Braunsberga*. ^e *Stuma*. ^f *Stumsdorff*. ^g *Prussiæ Ducalis territoria*. ^h *Natangia*. ⁱ *Sambia*. ^k *Succinum*. ^l *Nadravia*. ^m *Sclavonia*. ⁿ *Sudovia*. ^o *Galindia*. ^p *Bartonia*. ^q *Pomesania*. ^r *Sossavia*. ^s *Regius mons*.

lis, & celebre maritimis mercimoniis emporium. Est præterea versus Septemtrionem ultima, *Memel*, arx munitissima.

Memel.
Cassubia.

IV. & *Cassubia* Ducatus, inter Borussiam ac Pomeraniam situs, latior olim erat quam nunc patet. Quippe tota ea Borussia pars, quæ circa Vistulam *Pomerellia* nunc dicitur, *Cassubia* Ducibus antè parebat. At ejus quæ nunc *Cassubia* nuncupatur, caput est *Conicia*, Polon. sive *Cassubiis* incolis *Chonitza*, German. *Konitz*. Reliqua opida sunt *Slochow*, *Butow*, *Lauenburg*.

Conicia.
Slochow.
Butow.
Lauenburg.
Episcopatus
& Academia
Polonici
Regni.

V. *Archiepiscopatus* in universo regno sunt tres, *Gnesuensis*, *Leopoltanus* & *Rigensis*. Episcopatus XVI. *Academiae duæ*, *Cravociensis* & *Regiomontana*.

thea, (ex qua suum Concilii Tridentini Examen collegit B. Chemnitius) colli impostum adjacet.

^a *Memela* ad Croni sive *Memmelæ* fl. & sinus *Curlandici* ostia sita est. Alter hujus Ducatus portus munitus est ^b *Pillavia*, per quem naves in sinum ceteriorem; *das frische Haff*, ac porrò *Regiomontum*, *Elbingium*, &c. eunt.

¶ *Cassubiæ* hujus qui agros incolunt, ex linguâ *Venedorum* cognoscuntur esse soboles.

HEKELII.

^b Olim quoque emporium haud incelebre.

i. D. 17. Aug.

^k Primus Rector fuit *Georgius Sabinus*, Poëta celeberrimus, & *Martini Chemnitii*, redivi illius *Lutheri* Matrueis. Claruere olim in eadem *Academia* æquè ac *Ecclesiâ* *Joannes Behmius*, *Jacob Bohlius*, *Bernhardus Derschovius*, *Joan. à Geldern*, *Cælestinus Mislentia*, uterque *Georgius* & *Andreas Myllii*, Parens & Filius, *Joan. Papius*, *Levinus Pouchenius*, *Huldricus Schenbergerus*, *Cæcus*, *Fridericus Wagnerus*, *Paulus Weissius*, Virique docti ac literati alii. Sed hæcenus claruit *Christianus Dreierus*, immò clarus est non solum in *Prussia*, sed & in totâ *Germaniâ* *Martinus Kempius*, Vir valde ac egregiè doctus, mihiq; amicissimus.

a Memmela. b Pillavia.

C A P. XXVIII.

Moscovia sive Russiae Albæ Magnus Ducatus.

I.

Russia sive
Moscovia.

ULTIMÆ Europæ regio est ^a *Russia Alba* sive Major, omnium vastissima; inculta, ac paludibus sylvisque inuia. Eadem

BUNONIS.

^a *Russia* ista *Alba* dicta videtur, partim quòd incolæ colorem istum præferant: partim quòd nivibus campi cooperti diutius quàm alibi durent, & inspectantibus omnia alba repræsentent, ut. etiam in naturam ani-

malium color iste transeat. Siquidem ibi lupi, ursi, lepores, vulpes, aliaque animalia inveniuntur alba, quæ aliis in locis nata alium solent habere colorem. Caterùm *Russia* ista, quæ trans *Borysthenis* fontes est, *Starovolscio* *Russia Nigra* appellatur.

β Mos-

Eadem β *Moscovia* à capite suo. Gens ipsa rudis, perfida, servituti supra modum addicta, vulgato nomine nunc *Moscovita* appellantur.

II. Finitur ipsa regio à *Septemtrione* mari concreto ^a; ab *Ortu* iisdem finibus, quibus Europa, hoc est, *Obio* ac *Tanai* amnibus; à *Meridie* *Tanai* minore, vulgo *Donetz*, *Desna* & *Pfola*; ab *Occasu* *Borysthene* & *Narva*, lineaque inter horum fontes ducta. **I**

III. *Longitudo* summa inter promontorium *Litarmin*, vulgo *Capo Obii*, & *Pfola* confluentem, ad opidum *Czerkassy*, implet milliar. German. CCC LXXX. *Latitudo* inter *Corelenberg* opidum

BUNONIS.

β *Moschorum* seu *Moscovitarum* nomen huic Russorum parti ab arce & flumine *Mosqua*, in *Occam* & *Wolgam* se exonerante, tribui coeptum est, tertio abhinc seculo, quum *Johannes* quidam Dux, *Danielis* filius, sedem suam ibi constituisset, cujus posteris suo quodam fato crescentes, vicinos Russorum populos in multas ditiones divisos, & feraliter inter se diffidentes, paulatim connubiis, successioneibus, vi & fraude sibi adjunctos, longè Moschis nobiliores & potentiores, imperio suo subdiderunt. Unde *Moschorum* nomen in omnes illis subjectas nationes, quarum nomina in titulo suo annumerare magni *Moscoviae* Duces solent, propagatum est. *Chytraus Chronic. lib. I.* (* Cave ne plus æquo leviolem asensum Cluverio convicianti præbeas. Injurii sunt Scriptores qui numerosissimo populo labem inurunt universalem. Gens ea *Moscovitica* libentius audit sibi *Russorum* nomen dari, nec aliter se ipsam nominat quam *Russos*. Cum imperii habenas accepit *Petrus I.* *Russiarum* omnium imperator, id sibi negotii dari credidit ut populum artium, scientiarumque contemptorem, ab ignorantia ac superstitione avita revocaret; idque felicissime promovit. nunc apud *Russos* militarem, naturalem, mathematicam aliasque scientias coli certum est, quarum Cluverio vivente nequidem nomen *Russi* cognoverant. De perfidia, ac servili indole quod dictum est, de infima plebis fæce intelligendum, apud *Russos* non probos tantum, sed & moratissimos homines atque

elegantiae laude florentes novi plurimos.)

HEKELII.

a Seu glaciali.

b Conf. *Martini Cromeri* Lib. 1. de *Origine & Rebus Gestis Polonorum*. c. IX. p. 15. ut & *Petri Petreji de Erlesundâ* Pars 1. *Historia Muscovitica* p. 3.

REISKIÆ.

1. *Moscovia* quidem hinc terminis, qui ab Auctore nostro figuntur, ^a Imperium vero *Muscoviticum*, quod supra Europæis annumeravimus, neququam iis coërcetur. Hoc enim ortum si respicias, à duobus regnis, *Casanensi* & *Astrachanensi* usque ad *Perisiam* & mare *Caspium*, sin *septemtrionem*, ab *Lithuania* usque ad *glacialem Oceanum*, & ultra *Tartariam Asiaticam* excurrit, neque limites ullos hoc ibidem pati: *Belgæ* referunt. (* Benè monet *Reiskius* *Russici* imperii fines male à *Cluverio* collocatos. Sed nostro demum sæculo multum crevit & ultra quam legitur in hac nota, *Moscovia* ut aiunt extenditur. Nam a *Baltico* mari ad *Sinarum* imperium, & a *glaciali* oceano ad *maris Caspii* littus australe pertingit; plurimasque provincias *Suecis*, *Tartaris*, *Perfis* aliisque ereptas, sibi subiecit. Inde fit ut *longitudo* & *latitudo*, quas *Cluverius* designat, sint falsissimæ.) Gens ipsa & regio unde ortum nomenque ceperit, disquiritur. ^b *Bocharto* credibile fuit in *Phaleg* Lib. III. c. 13. ab רוס ונר, i. e. *Rhos* & *Mesech* *Ezech.* c. XXXVIII. v. 2. i. e. *Rossis* & *Moschis*, proximis *Araxi* populis, descendisse *Russos* & *Moscovitas*, gentes in *Europaa* *Scythia* celeberrimas. Istud è

Rrr 3

Geo

a Imperium *Muscoviticum*.

b *Muscoviae* origo ultima.

opidum in confinio Finlandiæ, & Obium flumen, juxta opidum
Lepin, mill. CCC. 7

Ruffiæ Du-
catus.

IV. Dividitur in complures Ducatus ac provincias, quæ ple-
rumque à præcipuis urbibus denominantur. Ducatum prin-
ceps est *Moscovia*, incolis *Moskwa*; cæteri, *Wolodimir*, *Mos-
saysko*,

Geographo Nubiensi & Tzetze comprobat, qui Scythas Tauricos *Pw*; *Rhos* vocavit; Ro-
xolanos Plinius & Ptolemæus tanquam ab
Rossis Alanisque medios; Moschos Asiati-
cos item Strabo atque Pomponius. ^a Sin
Sclavicam historiam sequamur, tum ab *Ruf-
so Lechi Czechique fratre* origines deduce-
mus proximas, quia remotas ex antiquis
Auctoribus constituimus. ^b Gens autem
diu ethnico squalore fœda, interque Duces
suos ab seculo sexto A. C. 550. circiter ob-
scura latuit, donec *Wlodimierus Constanti-
nopolis baptismum & Basilii nomen ab Imp.
Græco A. 961. susciperet*: Hinc Ruffi Græ-
cam Ecclesiam hodieque sub Patriarcha pro-
prio sectantur. Quot vero regna, ducatus,
& provincias hodierna *Moscovia* com-
plectatur, *Olearius* in *Itiner. Muscovit.*
multis capitibus, tituloque Czaris bene lon-
go addito declarat. ^c *Moskua* vero tantæ
non est amplitudinis, quantam Cluverius
illi attribuit, post tot excursions bellicas &
vastitates Tartaricas non minus quam Polo-
nicas, itemque post tot incendia fortuita ea-
que gravissima: Urbs enim ipsa ex vicis
pluribus pagisque in corpus ligneum confu-
sum coaluit, ac *Londinum una cum suburbio
aquat*, Anglis qui adfuerunt, testantibus.
Tota *Russia* vino, vitibus, cervis, & car-
pionibus caret: Feris aliis & piscibus abun-
dat: ^d Incolæ sementem *Junio inchoato* fa-
ciunt, quam continuus solis æstus tam
subito maturat, ut post octo hebdomadas ad-
ultumque Julium metant. De cæteris re-
bus *Rufficis* observatu dignis confer *Ægid.
Flescher* Anglum; de Religione *Muscoviti-
ca* *Joh. Fabrum*, *Alex. Rossium*, & *B. Ger-
hardi* atque *Danhaueri* Dissp.

BUNONIS.

^y Ex quo Sueci magno *Moscoviæ* Duci
Ingriam & *Careliam* extorserunt, *Russia*

ista magnitudinem illam versus Occasum
hodie non habet. At versus Ortum Ducis
illius imperium Europæ limites transgredi-
tur. (* Ea sunt mutata. *Ducatus Mosco-
vitiici* nomen apud Europæos tantum usur-
patur, quasi regium nomen denegassent po-
tentissimis principibus qui se Sclavonica lin-
gua *Czares* nuncupabant, id est reges. *A-
lium* enim titulum non habent in sacris Bi-
bliis, in *Rufficam* linguam conversis *David*,
Salomon, & quotquot vixerunt Reges in
sanctis codicibus laudati. *Czar* idem sonat
ac rex. Sed ut alibi jam monuimus, *Re-
gium* tandem *Petrus I.* deposuit ut *Imperato-
rium* nomen acciperet. Quamquam *Mosco-
via* imperii *Metropolis* remansit, duo ta-
men ornamenta amisit, nempe *Patriar-
cham*, & *Aulam*. Cum enim plebs in su-
perstitionem prona nimiam *Patriarchæ* au-
thoritatem concederet, cujus abusus summæ
potestati obesset, sedem diu vacantem reli-
quit *Petrus I.* defunctoque *patriarchæ* suc-
cessorem dare noluit, sibi ipsi summum jus
in regimen *Ecclesiasticum* reservavit, & per
Synodos ea fieri jussit quæ quondam soli
patriarchæ competebant. *Ingriam* autem de-
victâ cum locum vidisset *Petrus* ubi pauca
admodum ac pauperula *Piscatorum* erant
Tuguria, urbem cœpit ædificare, quam
Sancti Petri nomine insignivit, dixitque
Sant Petersburg. Mirum in modum crevit
ea urbs, & intrâ paucos annos Arce, templis,
palatiis, armamentis, portu, *Academiis* &c.
decorata, populo frequens, & quod sum-
mum est ornamentum, sedes imperatoris,
vicinis invidiam ac terrorem peperit.)

^δ In *Volodimirensi* Ducatu ^e *Volodimiria*
civitas XXXVI. miliaribus ^d *Moscoviâ* dis-
tat.

^e & ^f *Mosaiska* XVIII. miliar. commun.
ab eadem jacens *Moscovia* ad *Smolencen-*
sem pertinet Ducatum. ^e

ζ *Twe-*

^a *Muscoviæ* origo proxima. ^b *Muscovia* Christiana. ^c *Moskua*. ^d *Ruffiæ* fertilitas.
^e *Volodimiria*. ^f *Mosaiska*.

aysko, & Twer, n Ruszowa, o Nisi Nowogrod, id est, inferior Novogardia, i Rezan, n Worotin, l Smolensko, u Bielska, v Pleskow, & Weliki Nowogrod k, hoc est, Novogardia magna,

BUNONIS.

ζ Tweriensis Ducatus inter Rusoviensem & Volodomiriensem est ipsa urbs a Tweria f à Moscovia versus Occasum Solis æstivum jacet XXX. mill. Germ. g.

η b In Rusoviensi est quoque c Taropiecz civitas.

θ d Novogrodia Inferioris Ducatus caput est ad Occæ & Volgæ confluentes C. miliar. commun. à Moscovia. h.

i Resanensis Ducatus inter Occam & Tainaim fluvios jacet, in quæ e Resan, f Colluga ad Occam fl. s Tulla ad Upæ & Tullæ confluentes, h Odojum sive Odo castrum ad Tullæ & Occæ confluentes, à quo Meridiem versus est locus palustris i Mseneck LX. miliar. à Moscovia jacens castrum dirutum, quod vicinorum asylum esse solet à Tartaris metuentium. i

HEKELI.

e Seu aliis Nowogrod.

d Polonicis.

e Hunc Joannes, prædecessor Basilii Ducis Alexandro, Polonorum Regi per vim eripuit f S. Twerda.

g Magnus dicit, hanc Urbem Moscoviâ longe majorem atque magnificentiorem esse.

h Hic Ducatus Volodomiriæ nequaquam cedat fertilitate.

i Hujus Ducatus Titulum Magnus Dux assumit. Et hæc Provincia, f. Ducatus, omnibus Moscoviæ Provinciis, seu Ducatibus, verè est fertilior. Hæc enim, ut ajunt, singula Grana, Frumenti binas quandoque, pluresve spicas proferant, quarum Culmi tam densè accrescant, ut nec Equi facile transire, nec Coturnices inde evolare possint. Datur & ibi magna Mellis, Piscium atque Avium copia, nec Fera defunt, Aspreoli imprimis, Hermelli atque Castores. Fructus Arborum cæteris Moscovia Fructibus longè nobiliores sunt. Gens audacissima atque bellicosissima est.

k Novogrod.

BUNONIS.

n Vorotiniensis Ducatus caput k Vorotina XXXIX. miliar. à Moscovia l jacet.

λ Smolensensis Ducatus L. millaria patens ad Borysthenem est. In eo præter l Smolenscum urbem sunt oppida illustria m Drohobus, n Visma, & o Mosaisko. Smolenscum à Moscovia LXXX. abest millaria m, in editiore loco positum, muro sex cubitos lato, LII. turribus firmum, speculam & propugnaculum in medio urbis habet in monte excelso. Urbs hæc à Basilio Moschorum Duce capta est anno 1514. die 30. Julii, quum illa ante centum annos eodem mense, in Vitoldi Lithuanorum Ducis potestatem primum venisset. Sed Sigismundus III. Poloniae Rex Anno 1611. eam recuperavit. Anno demum 1632. medio Novembri à Moscovitis cæpta est obsideri; eamque fortiter sustinuit obsidionem, donec sequenti anno Uladislaus IV. Polonorum Rex cum exercitu adventans spem liberationis ostenderet: ac tum ipsi obseffores Moscovitæ à Polonis obseffi, in eas redacti sunt angustias, ut liberum discessum supplices peterent, & à clementissimo Rege impetrarent, discesserunt primo Martii 1634. Attamen An. 1654. à Moscovitis oppugnata, & capta est urbs illa & ab iisdem hodie tenetur.

μ Inter Livoniæ & Lithuanæ confinia est Ducatus p Bielska, cujus civitas Bielska haud procul à fl. Duna, LX. mill. à Moscovia.

ν Pleskoviensis n Ducatus caput q Pleskovia, Russis vocatur Pskow, ad Pskowam fl. haud longè à lacu est; qui Peipus vulgò dicitur, XXXVI. milliaribus à Novogardia sita, per civium discordiam o in Moscovitæ venit potestatem. Anno Christi 1509. olim urbs libera sola in toto Moscovitæ Imperio muris cinctæ, & in tres partes divisa, quarum singulæ suis clauduntur mœnibus.

ξ Novogrodiensis p Ducatus habet r Novogro-

gro-

a Tweria. b Ruszowa. c Taropiecz. d Novogrodia infer. e Resan. f Colluga. g Tulla.

h Odojum. i Mseneck. k Vorotina. l Smolenscum. m Drohobus. n Visma.

o Mosaisko. p Bielska. q Pleskovia. r Novogrodia magna.

Principatus
& Provinciae.

magna, ^o Bielejezero, ^π Jaroslaw, ^p Swiera. Principatus,
^o Rostow & ^τ Susdal. Provinciae, ^{Wolsko}, ^v Corella,
^φ Wologda, ^z Ustiuga, ^ψ Dwina, ^ω Wiatka, ^α Jughora,
^β Petzora, ^γ Condora, ^δ Permen, ^ε Czeremyssi Nagorni,
& Czeremyssi

gradiam magnam, amplissimam olim & potentissimam q totius Russiæ civitatem, XL. milliariibus à Nerva Livoniæ portu, xxxvi. à Plefcovia, cxx. à Moscoviâ ad Lowatam fl. sitam. Emporium olim fuit celebre, ab Hanfæ Teutonicæ mercatoribus frequentatum; sed inde per tyrannidem & injuriam ipsius Ducis Johannis Magni, qui primus se totius Russiæ scripsit Monarcham & Johannis Crudelis fuit avus, ejeti sunt ann. 1494. quum urbem illam per septem annos bello fatigatam cepisset anno 1477. De hac ipsa urbe Russis proverbium est: *Quis contra Deum valet, & magnam Novogardiam?* Circa initium nostri seculi capta nihilominus est à Suecis haud ita magna manu.

^o a Bielejezero r ad stagnum s album haud procul Novogardia est. Eiusdem nominis arx t in stagno albo condita est; quo belli tempore thesauros suos reponit Magnus Moscoviæ Dux. v

^π b Jaroslaviensis Ducatus ad Volgam est, ut & ipsa urbs. x

^p c Severiensis Ducatus finitimum habet ab Ortu Verotinensem & Resanensem Ducatus; à Meridie campestris deserta, à quibus per sem fl. distinguitur; ab Occasu Lithuanæ est conterminus; à qua Borysthenes eum dividit: à Septentrione Smolensensem & Moscoviticum Ducatum attingit. Habet civitates d Novograd, e Sewerski, f Czernikow, g Potiwolo. Hunc Ducatum Moscoviæ Dux, Johannes Magnus modò memoratus, sub suam redegit potestatem.

HEKELI.

l Tribus verò à Collugâ.

m Polonica.

n Vel Pskoniensis.

o Proditione nempe Sacerdotum.

a Bielejezero. b Jaroslavia. c Severiensis Ducatus. d Novograd. e Sewerski. f Czernikow. g Potiwolo. h Rostovia. i Susdal. k Corelia. l Wologda. m Ustiuga. n Dwina. o Wiatka. p Wetkal. q Jughoria. r juhri. s Pietzora. t Condora. v Wirchaturia. x Permia. y Sibiria. z Tobol. aa Obdora. bb Ceremissi. cc Nagorni.

p S. Novogardiensis.

q Nobilissimam, locupletissimam.

r Seu Biolysezo.

s S. Lacum.

t Inexpugnabilis.

v Vid. §. V. Cap. huj. Hic Ducatus totus benè est palustris, ac sylvosus, unusque ex Titulis Magni Ducis Moscoviæ, & à Moscoviâ tam abest, quàm à Novogardiâ Magnâ, centum nempe Mill.

x Hic Ducatus olim assignabatur Secundo-genitiis Ducis Moscoviæ, sed Joannes Bassides, Moscoviæ Dux, redegit eos in servitutum, Reditus eorum & Titulum nunc habens.

BUNONIS.

^σ b Rostovia γ à Jariloviâ versus Meridiem est xxxiv. milliariibus à Moscovia distans.

^τ i Susdal inde versus Ortum ad Clesmam fl. z

^v k Corelia hodie in Suecorum ditione est.

^φ l Wologda ad Septemtrionem est.

^χ m Ustiuga ad Jugam fl. est.

^ψ n Dwina a est ad Duinam fl. unde nomen habet.

^ω b o Wiatka ad Orientem jacet ubi opidum p Wetkal.

^α q Jughoria habet r Juhri opidum; unde olim Hungari produisse feruntur c.

^β s Pietzora inde versus Septemtrionem, ubi ejusdem nominis opidum & flumen est.

^γ t Condora itidem versus Septemtrionem ad Turam fl. ubi v Wirchaturia opidum.

^δ x Permia à Condora versus Meridiem est; ubi Perma velick op. At porro in his partibus Septemtrionalibus remotissimæ Europæ provinciæ sunt y Sibiria, cujus caput z Tobol civitas. aa Obdora ad litus septemtrionale est.

^ε bb Ceremissi regni Casani Tartari appellantur d: ac cc Nagorni, quòd montana incolunt: sicut

ξ a Ceremissi

z *Czeremissi Longowi.* u *Mordwa,* b *Kargapole,* c *Megrina.*

IV. Urbes in hac regione cunctæ constant ligneis ædificiis, ac luto illitis: amplæ quidem sunt, sed quarum viis sæpe latissimi campi intercedunt. Caput imperii est u *Moskwa;* urbs supra modum atque fidem magna, ut quæ quadraginta unum & quingenta ædificiorum millia complectitur. Arx est in ea magni Ducis, quem incolæ *Czar,* id est, Imperatorem vocant, Domicilium viginti millium hominum capax; quos præsidii causa Magnus Dux perpetuo alit.

V. Reliquæ urbes sunt totidem ferè, iisdemque nominibus, quot Ducatus ac provinciæ. Quarum a *Wolodimir* caput erat antè Imperii. u *Ustiug* celeberrimum totius Ruffiæ in mediterraneis emporium. Maritima emporia sunt v *S. Nicolai* & S. Mi-

Wolodimir:

S. Nicolai.

ξ S. Mi-

BUNONIS.

z a *Ceremissi Longowi* à fœnorum struibus dicuntur.

u b *Mordwa* ad Meridiem est Resaniæ vicina.

θ c *Kargapolia* à Moscovia versus Septemtrionem jacet.

c Sicut & d *Megrina.* Supererat e *Clalez* provincia, quæ *Casan* regnum Tartari in Asia attingit.

u Urbs illa divisa est in quinque partes, quarum 1. est *Kremelena-gorod:* id est, aula Imperatoris. 2. *Kitay-gorod,* id est, urbs media. 3. *Tzar gorod,* id est, urbs Cæsarea. 4. *Skorodom,* id est, urbs exterior. 5. *Streletzka Sloboda,* id est, vicus militaris. Arx in ea dupla est, *Kytaygorod* & *Bolsa-gorod;* quas ab una parte *Mosqua* fl. ab altera *Nezlina* fl. alluunt. Ad Sagittæ jactum inde est curia, quæ *Opryzna* dicitur, id est, separata habitatio, à *Johanne Basiiide,* anno 1564 exstructa, in qua Magnus Dux cum præsidio XX M. satellitum solitus est habitare. Pro his, & exteris ad potandum proclivibus trans *Mosquam* fl. opidum *Nialeuki* exstruxit, ubi illis ad naveam usque potare est concessum.

HEKELII.

y S. *Rufchevia*

z Clarebat olim Castro ejusdem nominis, & Civitate ubi Sedes erat Episcopalis. Hactenus verò à continuis Tartarorum in-

curfionibus ita devastata est, ut ejus Vestigia vix videas.

a *Ruthenicè* Binos significans.

b Incolæ victum ex *Piscibus,* *Feris* & *Ferarum* pellibus quærunt, quibus omnis generis abundant. In maritimis hujusce Regionis Locis *Ursos albos,* & eos pro majori parte in Mari degentes reperiri dicunt, quorum Pelles in Moscoviam sæpius deferuntur.

c Indè & Indigenæ. Pelles pro Tributo Principi *Moscovia* solventes linguâ adhuc utuntur *Ungaricâ.*

d Hi Populi in vasis Sylvis sine ullis ædibus habitant, propriam Linguam habentes & sequentes dogma *Mabumeticum.* Omnes tam *Viri* quàm *Fœmina* sunt cursu velocissimi, nec non Sagittarii perfectissimi, Arcu nunquam è manibus deposito, quo adedò oblectantur, ut etiam Filiis cibum non præbeant, nisi præfixum Scopum sagittâ feriant. Ferinâ Carne & Melle magna ex parte victitant, Pane rarerer vestcentes. Pellibus vestiuntur, quas etiam pro Tributo Magno Duci pendunt.

BUNONIS.

λ f *Wolodimiria* Ruffiæ caput e erat ante Moscoviam urbem. f

μ g *Ustiug* memoratum est hoc ipso capite. g

v h *S. Nicolai* opidum ad sinistrum Dui-næ

Sss

a Ceremissi Longowi. b Mordwa. c Kargapolia. d Megrin. e Clalez. f Wolodimiria. g Ustiug. h S. Nicolai op.

Archangeli
op.

Bielejezero.

§ *S. Michaëlis Archangeli* opida, à Belgis, Anglis, & Germanici Suevicique maris accolis frequentata. In opidum *Bielejezero*, quod in lacu conditum, bello ingruente, thesauros Magnus Dux abscondit. Sunt prætereà Magni Moscoviæ Ducis

næ fl. osium est, quo in mare Album se exonerat.

§ Ad ejusdem Duinæ ripas *Archangeli* opidum jacet. Reliquæ Moscovitici Imperii civitates illustriores sunt modo memoratæ, *Novogardia*, *Plescovia*, *Tveria*, *Smolenscum*, & *Vologda* centum à portu S. Nicolai distans milliaribus. ^b Moscovitica tellus sub rigido posita cælo, fert tamen cannabis, lini & mellis magnam copiam *b*. *Pelles* pretiosæ inde exportantur. *Duina* fl. sicut Nilus agros vicinos inundatione sua fecundat. Equos habet parvos, sed generosos, & falcones optimos. Lupi fere omnes ibidem sunt nigri, ac ea de causâ terribiores. ^c Cæterum Duces aut Comites, qui Dominium utile in bonis feudalibus liberum possideant, & ad hæredes eadem transmittant, in Russia ista nulli sunt. Adicit quidem Magnus Dux nonnullis pagos & agros, sed rusticorum operis nihilominus utitur, & quum libet, rursus adimit, adeo ut absolutum in subditos omnium rerum habeat imperium, & instar Numinis à subditis colatur; eique obedientia omnibus in rebus, absque ulla recusatione præstetur. Nam quicquid ille agit, aut molitur, quantumvis sit iniquum, Dei voluntate ac nutu geri existimant. ^d Nobilis à Duce, aut rusticus à nobili fustigatus insuper gratias agit, quod Dominus servum suum ita emendare dignatus sit. Summum religionis & pietatis studium præ se ferre princeps Moscorum, ipsiusque proceres videntur, dum singulis diebus ordinarias preces suas absolvunt, & templa sua creberrimè adeunt. ^e *Episcopi* in universo Moscorum imperio sunt *xx*. quos *Vladicos*, id est, *Oeconomos* & dispensatores suâ linguâ nominant: sacerdotes verò seu presbyteros, *Poppas* & *Archipoppas*. Horum *Metropolis*, qui à Constantinopolitano Patriarcha olim confirmabatur (nunc à solo Magno Duce delectus per duos aut tres episcopos consecra-

tur, ac quum libet Principi, removetur) *Moscovia* residet. *Archiepiscopi* metropolitæ subiecti sunt *duo*, alter *Novogardia* Magnæ, alter *Roslovii* sedet. Reliquorum octo *Episcoporum* sedes sunt; *Smolenscum*, *Casanium*, *Tveria*, *Resania*, *Susdalia*, *Vologda*, *Columna*, & *Cortiza*. Eliguntur autem *Episcopi* ex monachis, veluti sanctioris vitæ hominibus, quorum monasteria frequentissima in Moscovitico Imperio sunt; omnia tamen ejusdem vestitus & ordinis, cujus *D. Basilium* autorem referunt. ^f Christianam enim religionem à Græcis Russi primùm acceperunt circa annum *C. 980*, quum *Anna*, soror Imperatoris Constantinopolitani, *Vladomiro* Russorum principi *Kyonia* sedem habenti, nupta esset. *Episcopi* verò suas dioceses rarò aut nunquam ipsi invisunt, ne quam suspicionem conspirationis cum subditis præbeant tyranno; sed in monasteriis *ἑγουμενους* seu præpositos, & in opidis quibusdam laicos, vitam sacerdotum observantes, habent. In scholis legere duntaxat & scribere docentur pueri; nec *Academix* aut collegia in universo existunt Imperio Moscovitico; tum ut hæreseon, quas per eruditionem excitari putant, occasiones præcidantur; tum, ne Principe ipso sapientior aut doctior quis videatur. Quem solum omnia, præsertim ad omnium gentium religiones pertinentia, scire, & omnes modos ac difficultates uno verbo posse expedire, subditis persuasum est. Conjugalis amor plerumque frigidus est; quoniam sponso copia non datur suæ videndæ sponsæ, nisi post nuptias. Quartâ demum uxore defunctâ non licet viduo quintam ducere. Divortia permittunt. Morienti testimonium datur vitæ actæ à sacerdote scriptum, ut divus Petrus, cæli janitor, eo viso, statim *intromissat tale offerentem i. Moscis* versus Meridiem finitimi, & jam perpetui ferè illorum hostes, olim patroni & superiores Domini erant, *Crimii Tatar*

a Archangeli op. b Moscovitici soli natura. c Moscovitarum proceres. d Moscovitarum mores. e Moscovitarum Episcopi. f Moscovitarum Religio.

cis imperio subjectæ Tattarorum quædam nationes Asiaticæ,
de quibus postea in ipsa Asia.

*ri k. De rebus Moscoviticis plura cogniturus
legat comment. Pauli Jovii de legatione Ba-
silii M. & commentarios rerum Moscovitica-
rum Sigismundi ab Herberstein. l*

HEKELII.

e Ac Metropolis.

f In quam deinde Johannes, Danielis Fi-
lius, Magnus Muscoviæ Dux, sedem suam
transtulit.

g Sed ego hoc loco adjiciendum esse ex-
istimo, quod non solum in hac Urbe, sed
& in ipso toto Ducatu Panis usus omnino
rarus & propemodum nullus fit. Ideoque
Incolæ pro cibo utuntur Feris & Piscibus.

h Vitem non producit neque Oleam, Ce-
rasis quoque ac Nucibus, præterquam *A-
vellanis*, caret. Aliorum generum Fructus

profert; verum insuaves. Segetes asperri-
mo frigore diuturnæ Hyemis raro matu-
rescunt. Ideoque in Hypocaustis manipu-
los desiccant.

i Vid. de Gentis huj. Religione, Sacrifi-
ciis, Nuptiarumque ac Funerum Ritu Liber
singularis *Spiræ* Ao. CHR. M. D. LXXXV.
in 4. exc.

k De Bello Moscovitico Stephani Regis e-
ditus est Tractatus ab *Heinrico Heidenstein*
Basil. 1588. in 4. descripsitque Narrationem
*Legationis Zbaraviana & Rerum apud Otto-
mannos* Ao. CHR. M. DC. XXI. *gestarum*
Samuel Kuscwiz Dantisc. Ao. XLV. huj.
Secul. in 12.

l Varios Muscovitarum Rerum Scriptores,
eosque *Francos*. ad *Moen. A.* CHR. M. DC.
in fol. exc.

LIBER QUINTUS.

CAP. I.

Summa Asiæ descriptio.

I.

Explicatis omnibus Europæ partibus, tempus est *Tanai* trajecto Asiam ingredi. Hæc quippe Europæ connexa, imo innexa, cum & *Scythæ*, *Asiatica* gens, in Europam amplissimo tractu protendantur; & *Sarmatæ*, gens Europæa, ultimos fines in Asiam non minori tractu extendant. ^a

Asiæ nobilissimæ terra pars.

Unde dicta.

Fines.

II. Ipsa terra *Asiæ* ab initio rerum omnium nobilissima; ut quæ prima genus mortalium intra se conspexit & in alias mundi partes emisit. Prima gentium, ritus, sacra, mores, rationemque vivendi alias docuit. Hæc denique est, quæ Deum ipsum humana specie tulit. Dictam Græcorum alii volunt ab *Asia* Nympha, Oceani & Tethyos filia, Japeti conjuge ^b, alii ab *Asio* Manei Lydi filio.

III. *Fines* sunt ab *Septentrione* Oceanus *Scythicus*; ab *Oriente* mare *Eoum*; à *Meridie* mare *Indicum*, sive *Rubrum*; ab *Occidente* *Sinus Arabicus*, & *Isthmus* qui est inter *Sinum Arabicum* & *Mare Internum*: atque inde maria *Phœnicium* & *Ægæum*, *Propontis*, *Pontus*, *Mæotis lacus*, *Tanais* amnis & *Obium flumen*. *

IV. *Lon-*

HEKELII.

^a De hæc TERRÆ Parte, ejusque Provinciis extat præter ceteros Hæc *ASIÆ Descrip-tionem*, *BARTHOLDI NIHUSII Tractatus Chorographicus*, Ao. huj. Sec. 58. in 8. f. publicæ luci expositus. Extat & *JOANNIS BAPTISTÆ GRAMMAYES ASIA*, sive *ASIATICARUM Gentium Historia* Ao. ejusd. Sec. II. *Antverpiæ* in 4 f. prælo subjecta. Sed potiores *ASIÆ Fluvios* le-pide descripsit *BOISSARDUS* Lib. I. E-

leg. XXI. à v. 169 usque ad. v. 202. Ha-bitatores ac Incolas *ASIÆ*, quod hæc Re-gio sit clementissima atque temperatissima, excellenter formosos & probè coloratos esse, iis, qui pedem saltem è Patriæ limiti-bus trepidè fixerunt, etiam notissimum esse existimo. Hæc *REGIO* quomodo à *Regi-bus MACEDONUM* sit propriè occupata, docet ex *Strabonis* LIB. XII *GEOGR.* *Hippolytus* à *Collibus* Cap. II in *Princ.* p. 7.

^b *Promethei* Matre.

(* Quod *Obius* totus in *Asiâ* fluat; nec *limes* sit inter *Asiam* & *Europam* jam le-gorem cautum monuimus, p. 53. quam consule.)

REIS:

ASIA
Antiqua et
Nova

EVRO PAES, Nova Zembla, NUS SCYTHICUS, AMERICAE PAES

SCYTHIA, IMAUM, IMA

MARE E O U M

MESOPOTAMIA

PERSIA, Sophorum

BACTRIA

OCEANUS

Tropicus Cancricus

Banksa et Philippinae Insulae

MARE ARABICUM et INDIUM

Golfo Bengala

Archipelagus S. Lazari

MARE INDIUM

BORNEO

Sumatra

80 90 100 110 120 130 140 150

1843

1844

1845

1846

1847

1848

1849

1850

1851

1852

1853

1854

1855

1856

1857

1858

1859

1860

1861

1862

1863

1864

1865

1866

1867

1868

1869

1870

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

1891

1892

1893

1894

1895

1896

1897

1898

1899

1900

IV. *Longitudo* ejus summa est inter Hellespontum & Malaccam extremum Indiae emporium mill. Germ. circ. CCC. *Latitudo* inter fauces Arabici Sinus & Tabin promontorium, quod est ad fretum *Anian*, mill. circ. CCXX. ¹

Magnitudo.

V. *Divisa* fuit olim universa in *Majorem* & *Minorem*. Regiones quas *Major* complectitur sunt istae, *Sarmatia Asiatica*, *Scythia Asiatica*, *Serica*, *Sinae*, *Indiae*, *Insulae ad Indias*; in Continenti rursus *Gedrosia*, *Carmania*, *Drangiana*, *Arachosia*, *Sogdiana*, *Paropamisus*, *Bactriana*, *Hyrkania*, *Margiana*, *Parthia*, *Persis*, *Susiana*, *Media*, *Albania*, *Iberia*, *Colchis*, *Armenia*; *Mesopotamia*, *Assyria*, *Babylonia*, *Arabia*, *Syria*, *Palæstina*, *Phænice*, *Cilicia*, *Cappadocia*, *Galatia*, *Pontus*, *Bitbynia*, *Pamphylia*, *Lycia*, & *Insula Cyprus*. In *Minori* sunt hæ: *Phrygia*, *Mysia*, *Lydia*, *Caria*, *Æolis*, *Ionia*, *Doris*, & *Insula Rhodus*.

Asia Divisio antiqua. Majoris Asiae provincia. Asiae minoris provincia.

VI. At hodie tota Asia in *quinque* potissimum dividitur partes; quarum *I. Tartaria*; *II. China*; *III. Indiae*, sub quibus insulae adjacentes; *IV. Persarum* sive *Sophorum* imperium, sub quo comprehenditur *Armuziae* peculiare regnum; *V. Turcicum Imperium*. ²

Nova Asiae divisio.

CAP.

REISKII.

¹ Nomen Asiae inter veteres Graecos & Romanos æquivocum significationem variam, ipsa regio diversas quoque partitiones sustinuit: Omnes producere in præfenti, aut notationem nominis longam conficere supervacuum erit. Valeat Græca eademque fabulosa vocis origo quam Auctor attulit: Illa propius ad verum accedit, quæ Bocharto & Spanheimio placet. ^b Nam quæ cum Asia proprie dicta sive minor ex sensu veterum magna peninsula, inter *Africam* Europamque medio loco sita extet, verosimilius erit, Asiam à Phœnicio אַשּׁוּר אַשּׁוּר, vocabulo deduci, quod *medium* sonat. Recte Pomponius Mela inquit Lib. I. c. 2. *minorem Asiam Romanis æquoribus mediam excipi*: Eufsthatius ad Dionis. f. post. v. 27 eam cum Europa & Libya collatam μεσημεριανήν Ἰνδιαν, i. e. *medium inter illas habere situm*. Itaque nomen ab Asia

minori transit ad majorem, quæ prima humani generis ab mundo condito diluvioque parens, prima Paradisi ac veræ, quam Semus constituerat, ecclesiae sedes, prima coloniarum omnium, quotquot per orbem hinc omnem prodierant, origo fuit.

² Mirum dictum est, quam Geographi recentiores in Asia dividenda, hujusque partibus dissideant: Sunt quibus bimembris in *Citeriorem* sive *Septentrionalem* respectu *Caucasi*, & *ulteriorem* sive *Australem* divisio: Sunt quibus alia in *continentes terras* & *insulas* partitio cum Petro Valleo placuit: *Nostro* Auctori sua pro *quinque partibus* majoribus probatur, quæ tamen ipsa obscurior & imperfecta non omnem Asiam æquat. ^d Itaque pro *Imperiis, regnis, & principatibus* quam alii partitionem amant, hanc in præfenti quoque tenebimus. Huc ergo ex Europæis duo pertinent; (1) *Turcicum* longe lateque parens, (2.) *Muscoviticum* imperium,

^a Asia æquivoca. ^b Unde dicta. ^c Asiae divisio & partes. ^d Imperia, regna & principatus.

perium, per Tartaricas & septentrionales terras Asiaticas, Lucomoriam, Tingesam, pluresque alias productum, (3.) *Tatarico-Chinense* inter cætera, si Kirchero fides habebitur, vastissimum, (4.) *Indicum* magni Mogulis è Tataria ortum, (5.) *Persicum*. Porro regna bene multa occurrunt Indica, per continentem ac Insulas extensa. Ut sunt Kunkam Narchingæ, Mulabariam, Peguam, Japoniæ Zeitom, Sumatræ, Bantam

&c. regna itidem *Lusitanico Hispanicoque* regni cum Philippinis itemque amplissima *Dominia Belgio confœderato* & hujus Indiciæ societati subdita. Principatus præ cæteris clarent, (1.) *Georgianorum*, (2.) *Arabum Phylarcharum*, (3.) *Druforum*, (4.) *Christianorum in monte Libanon*, (5.) *Sidonius*, (6.) *Gentium aliarum* sub Turcico Indicoque Imperio libertatem sibi tuentium: De singulis distinctim explicabitur.

CAP. II.

Scythia Asiatica & Sarmatia Asiatica; item Serica & Sogdiana.

I.

Scythia Asiatica.

Prima igitur Asiæ, post Tanaim, est *Scythia* ipsaque gens *Scythæ*, quos Persæ *Sacas* appellavere à proxima gente: antiqui *Arimeos* dixerunt. In Europam usque ad Istri ostia extendi, supra demonstravimus; ubi etiam fines eorum explicuimus.

Ejus fines.

II. At *Scythia Asiatica* fines habet, ab *Occasu* eosdem quos ipsa Asia atque Europa: ab *Septentrione* mare *Scythicum* sive *Concretum* ad *Tabin* usque promontorium; ab *Ortu* mare *Eoum*, & *Auxatios Casiosque* montes, quibus à *Serica* hodie *Cataje* regno determinatur; & *Ottorocoram* montem, quo à *Sinis* sive *Chinensibus* discernitur; à *Meridie* *Emodos* montes, quibus ab *Indiis*; & *Sogdia Oxiaque* juga, quibus à *Persarum* submovetur imperio; dein mare *Caspium*; mox *Caucasum* montem, quo ab *Albania*; & *Coracem*, quo ab *Iberia* & *Colchide* separatur.

Magnitudo.

III. *Longitudo* ejus atque *Latitudo* nobis in Europa dictæ sunt. Complectitur autem hodie totum *Tartariæ Asiaticæ* nomen, si regnum *Cataje* excipias, quod *Seres* populi olim tenere; & *Zagataje* partem nomine *Ocrage*, quam *Sogdii*. *Divisa* fuit

Divisa.

REISKII.

I Verba sub initium recitata non Auctoris nostri sed *Plinii* sunt ex *Lib. VI. c. 17.* unde *Sacaram nomen* aut *Scythiis* omnibus commune, aut uni *Scythicæ nationi proprium* cognoscitur. Hæc præ cæteris æquialiter ac juri studio inter veteres multum com-

mendatur, nec *Scythia* sese sola cohiberi, sed in *Armeniam* suas colonias abduci voluit: Unde *Σακασωννῶν Sacasena* hujus regio dicta. Igitur si fines *Scythiæ* apud Autorem fixos respicias, tum vero *Tartariæ Asiaticæ* tractus non sufficit, sed regiones aliæ iisdem limitibus concludentur.

REIS-

• *Sacæ* aut *latius* aut *strictius* dicti.

fuit in *Sarmatiam Asiaticam*, *Scythiam intra Imaum montem*, & *Scythiam extra Imaum montem*.

SARMATIA ASIATICA. 2

IV. *Sarmatarum Asiaticorum* regio includitur fluminibus *Tanai* & *Rha*, sive *Volga*, mari *Hyrcano*, *Ponticoque*, & montibus *Corace* *Caucaloque*. Nunc *Tattari Czerkassi* eas terras tenent. Populi in ea à veteribus Geographis recensentur innumeri; at clari a *Turca*, sive *Turci* qui *Turcicum* condiderunt Imperium. Præterea β *Amazonum* muliebre genus, omnium clarissimum.

Sarmatia Asiatica,

Scy-

REISKII.

2^a Non foli *Czirkassi* *Tatari*, sed *Nagajani* & *Zavolhenfes*, Imperio *Muscovitico* subiecti *Sarmatiam* tenent *Asiaticam*: *Turci* quondam illis finitimi ad *Turkestanam* propius rejiciuntur. Hæc enim regio *Scythiæ* adhuc superest, jugis montibusque *Caspiis* inclusa, & sedes *Turcarum* patria. b *Turci* autem ex *Arabica* voce *طركي* i. e. ab *relinquendo* nomen habent, quasi relictos diceret ab *Alexandro* scilicet magno. Hic enim apud *Elmacinum* *Arabesque* legitur. c *Gogum* *Magogumque*, i. e. *Turcos*, uti volunt, *Tatarosque* *Caspiis* jugis & montibus tanquam muro ferreo separasse, ne vicinas provincias ab sese occupatas irruerent: Hæc quippe de *Gogo* & *Magogo* communis *Arabum*, *Syrorum* & *Judæorum* sententia fuit. De d *Amazonibus* quas *Auctor* noster veterum narrationes comprobant, hæc libro peculiari scriptor *Gallicus* *Petitus* vindicavit, totamque hanc historiam, de qua sæpius dubitatum fuit, perspicue illustravit. [* *Bellatrices* etiamnum sceminas in iisdem montibus degere ex recentioribus itinerariis in *Dictionario* nostro *geographico* ad vocem *Amazones* annotavimus.]. De *Turcis* vero vide *Chronicon* *Dreschlerianum* nostris cum notis & additionibus *Lib. II. c. i.*

BUNONIS.

a^e *Turca* a à *Thogarma* orti inter *Mœotin* paludem & *Caspium* mare ad *Septentrionale* *Caucasi* latus collocantur ab auctoribus. Ipsi verò ex *Septentrionibus* per *Caucasias* portas irruerunt, vicinasque secum traxerunt gentes, nempe *Comaros* à *Gomer*,

Massagetas à *Magog*, *Tauros* à *Thubal*, & *Moscos* à *Meshec* ortos. *Mosci* hi inter *Caspium* mare & *Pontum Euxinum*, ubi *Albania*, *Iberia* & *Colchis*, ad *Caucasum* usque montem incoluerunt; *Armeniaque* partem ad *Euphratem*; ne quis eos cum *Sarmatis* *Europæis* hodiernisque *Russis* sive *Moscovitis* confundat, *Plinius*, *Mela*, & *Herodotus* unanimi consensu supra *Caucasum* circa *Mœotin* paludem & *Tanaim* amnem ponunt *Sarmatarum* nationem *Turcas*. Et huic regioni rectè conveniunt, quæ *Ezech.* cap. 38, & 39. proloquutus est b. Quando vero hoc *Turcarum* cœperit imperium, hujus libri cap. 25. dicitur.

β^f *Amazones Sauromata*, gens muliebris & bellicosa, auctoribus decantatissima, juxta *Tanaim* habitantes, *Trojanorum* adversus *Græcos* auxiliatrices, appellationem habent ab α privativa, & μασσόν mamma s. papilla, ut vult *Eustathius* in *Dionysium* c, quod adurerent dextras infantium mammas, ut ad sagittarum ictus & dimicandum cum hoste expeditiores forent, sicut etiam *Iustinus* lib. 2. d. prodit. Ex sedibus istis egressæ ad *Thermooontem* s. in *Cappadocia* confedere. Ibi regio *Amazonum* est & mons, ex quo *Thermooon flumen* oritur. Ab eisdem *Ephesus* urbs *Asiæ Minoris*, *Ioniæque* caput, condita traditur e. Fuere & tales, si credimus *Diodoro*, ad mare *Hyrcanum*, & in *Libyam*: imò hodiè, sicut *Hispani* tradunt, ad flumen dictum *Rio de las Amazonas* apud *Americanos* sunt, *Amazones*. Sed & maximam *Atlantici* maris insulam quandam habitata ab illis, apud eundem *Diodorum* invenies.

γ^a *Sasso-*

a^e *Tatari* *Moscovitici*. b *Turci*. c *Gog* & *Magog*. d *Amazones*. e *Turca*. f *Amazones*.

Scythia intra & extra Imaum montem.

Scythia intra
& extra
Imaum
montem.

V. Reliqua Scythia Asiatica in duas dividitur partes, quæ Occasum spectat, *Scythia intra Imaum montem*; quæ Ortum, *Scythia extra Imaum* dicitur. In *Scythia intra Imaum montem* populi inter alios fuere *Sassones*, unde quidam Saxones in Germania ortos nugantur: & *Sacaram gens* magna, nunc *Turckestan & Tagalistan*, in confinibus Indiæ. Atque in his populi omnium Scytharum nobilissimi *Massagetae*.

Fluvii Scythia.

VI. Fluvii universæ *Scythiæ* celebres sunt *Obius*, & *Paropam-*

BUNONIS.

y *a* *Sassones* isti versus Septentrionem ad Margum ponuntur fluvium. Sunt qui non solum Saxones à Sassonibus; verum etiam *Cimbros* à Cimmeriis, *Misuios* à Myfiis, *Turingos* à Tyragetis, *Cauchos* à Cauconibus, *Frisios* à Phrygibus, aliosque populos aliunde deducunt, nuda vocabulorum allusione decepti, omnibus licet antiquis sacrarum juxta ac profanarum historiarum monumentis reclamantibus.

HEKELII.

a *Musulmannos* seipfos vocantes.
b Sunt autem propriè *Turci* ex *Chalcondile* mente Homines, agrestiore victus ratione sequentes.
c Qs. dicas alterà ex *Mammis* carentes.
d Cap. 1. §. 3. seq.
e Conf. *Plinii* Lib. V. H. N. c. XXIX. p. 77. qui & Lib. VI. c. VII. p. 83. de Earum Connubiis agit. Claruit quoque inter *Amazones* & *Menalippe*, item *Hippolyte*, quæ ab *Hercule* capta & à *Theseo* in uxorem ducta est. Meminit & earum *Syrabo* Lib. XI. *Geogr.* p. 110. Tom. II. & Lib. XII. p. 189. ut & *Maginus* Part. II. *Geogr.* Ptolem. fol. 230. fac. a.

BUNONIS.

d *b* *f* *Sacæ* Sogdianis finitimi sine urbibus per deserta habitant. Ab occasu habent Sogdianam; à Septentrione Scythiam intra Imaum; ab Ortum Scythiam extra Imaum; à Meridie Indiam intra Gangem *g*. *c* *Massagetarum* fines ita describuntur ab auctoribus, ut à Septentrionibus Oceano; ab Occasu Obio

& Rhamnibus; à Meridie Caspio mari, & Oxo fl. fuerint inclusi. Ab his Cyrus Persarum Rex cum exercitu exstinctus est.

e *d* *Obius flumen* antiquioribus *Carambucis*, unde *Carambica*, Hyperboreorum gens insulani. E regione ostii ejus insula illa est *Nova Zembla*, olim *Elizona*, haud minor Sicilia, teste Hecatæo. Ab Obio flumine *Riphei* montes, & *e* *Obii* seu *Obia* juga appellati sunt. Celticæ promontorium *Lycarmis* ad Obii ostium, hodie vulgò nautis dicitur *Capo d'Obi*, id est promontorium *Obium*. *b* [* *Obius* veteribus plane incognitus; *Carambucis* est, ut sapientioribus visum est, nunc *Dwina* quæ ad *Michaelis Archangeli* fanum (*Archangel*) fluit, quod si quis negat, idem fateatur necesse est ignorari ubi sit *Carambucis* veterum cuive flumini hoc nomen dederint.]

z *f* *Paropamisus* flumen in Scythia extra Imaum montem est. Mons etiam iste, ex quo Indus flumen oritur, *Solino* & *Mela* *k* testibus, *Paropamisus* vocatur.

y *g* *Jaxarten* soli vocant *Babtri*: nam alii Scythæ *Silyn* nominant. Hunc eundem esse *Tanain* exercitus *Alexandri Magni* crediderunt. Verum *Dæmodamas* dux *Seleuci* & *Antiochi* amnem istum transvectus, alium esse, quàm *Tanain*, deprehendit. Ultra *Indi* fontes in his Sogdianorum finibus *Alexander M.* *tertiam* condidit *Alexandriam*, ad contestandos itineris sui terminos. Hic enim locus est, in quo primùm à *Libero* patre, post ab *Hercule*, deinde à *Semiramide*, postremo etiam à *Cyro* aræ sunt constitutæ. *Solinus*. *l*

g *a* *Rha fl.*

a *Sassones*. *b* *Sacæ*. *c* *Massagetae*. *d* *Obius* seu *Carambucis* fl. *e* *Obii* montes. *f* *Paropamisus* fl. & mons. *g* *Jaxartes* fl. *h* *Alexandria Tertia*.

ropamisus, ad quem nunc urbs *Camul*, uterque mare Septentrionale petentes: ^b *Jaxartes*, nunc *Chesel*; & *Rha*, nunc *Volga*, sive *Volha*, & *Edel*, in mare Hyrcanum erumpentes.

VII. Montium maximus atque celeberrimus est *Imaus*; cuius Septemtrionalis pars nunc *Alkai* perhibetur; ubi Tartariæ Imperatorum sepulchra. Inde ad Gangis fluvii fontes Indiæque fines c c c c L. mill. Germ. longitudine protenditur. 3

Imaus mos

S E R I C A.

VIII. At Tartariæ extremæ ad Eoum mare pars, quæ Catajæ regnum dicitur, olim fuit *Serica* regio, quam gens clarissima *Seres* incoluerunt. Horum metropolim *Seram* eodem nomine etiam nunc existare, quidam contendunt. 4

Serica.

S O G D I A N A.

IX. ^a *Sogdiana* etiam regio, inter ^u *Oxi* dexteram ripam & ^u *Sog-*

Sogdiana.

B U N O N I S.

^b *Rha fl.* in Moscovitarum finibus exoriens, ad Tanaim accedit ad septem leucas, per *Casanum* & *Astracanum* decurrens in mare Caspium 25. ostiis influit, tanta vi aquarum, ut illud multa milliaria dulce reddat: Europæis nostris appellatur *Volga*, Tartaris *Edel*, Armenis *Tamar*.

^c *Serica m* terminatur ab occasu Scythia, quæ extra Imaum est, à Septentrione atque Ortu terrâ incognitâ Ptolomæo, à Meridie India extra Gangem & Sinus. *Sericum* inde primum exportatum est ad alias gentes. ⁿ

^e *Sera* urbs hodie *Sindisu* Mercatori dicta, in extremis Sericæ partibus ad Ortum ponitur.

^d *Sogdiana* terminatur ab Occasu & Septentrione Scythia intra Imaum montem; ab Ortu Sacis, à Meridie *Bactriana* & *India*.

^u *Oxus o* amnis de lacu *Oxo p* exoritur, cujus oras *Heniochi*, *Batani*, *Oxistaga* accollunt; sed præcipuam partem *Bactri* tenent.

^f *Alexandria* ibi fuit *Oxiana*; Duas enim ibidem condidit Alexander M. urbes, *Alexandriam Oxianam*, & *Ultimam*.

H E K E L I I.

^f Vel *Sage* quos *Josephus* *Magogas*, Veteres verò *Aramaos* vocant.

^g Eorum & in genere *Scytharum* mores descripsit *Plinius* Lib. VII. c. 11. p. 106. lin. 32. seqq. ubi eos inprimis nominat *ἄνθρωποι Φόγγος*, quod humanis corporibus vesci solent.

^h *Maginus* Fluvium *Oby*, ex Lacu *Kytay* emanantem *Tartariæ* adscribit.

ⁱ In *Polyk* c. LXV. p. 126. lin. 11. quamvis in *specie* loc. cit. hujus Montis mentionem neutiquam fecerit; meminit tamen ejus Cap. LI. p. 110. lin. 43.

^k Lib. III. c. VII. p. 223. lin. 41. seqq.

^l Loc. cit. Cap. LXII. p. 122. lin. 41. seqq. *m* *Castaldo* & *Nigro* CATAJA dicta.

ⁿ Conf. *Polyd*, *Virgil.* Lib. III. de *Rer. Inv.* C. VI. p. 222. Edition. *Zetzeriano*-*Argent.* in 12.

^e Ab Incolis *Nicaprach*: à Persis v. *Capapanach*, & Arabibus *Monarach* dictus.

^p Seu *Oxiâ*.

R E I S K I I.

³ ^b *Imaus* crucis instar ad plagas quatuor procurrit, & *Scythiam* ita fere fecat medi-

Ttt

am:

a *Rha* seu *Volga* seu *Edel*. b *Serica*. c *Sera* urbs. d *Sogdiana*. e *Oxus fl.*
f *Alexandria Oxiana*. g *Alexandria Ultima*. h *Imaus*.

Sogdios montes sita; quæ Persici olim Imperi fuit, nunc Tattariæ pars est, sub nomine *Ocrage*.

am: Hinc hodieque accolis Dalanguos & Naurgeurnes dicitur. ^a Caucasus autem 8. Ponto Euxino ad mare Caspium per Colchida & Albaniam procedit, hodieque Coxes ex antiquo nomine vocatur. Hunc Bochartus ex Armenica dialecto, & duabus quidem vocibus [𐎠𐎢𐎡] *Gog hosan*, i. e. *Gogi munimentum* coaluisse conjicit. Falluntur vero præci Geographi, si qui tantæ hunc altitudinis faciunt, ut noctu fastigium solaribus collustratur radiis. Idque Kircherus in mundo subter. Lib. I. c. 14. & Varenius in Geographia Lib. II. c. 30. refellunt. Unus è fluviis probe notetur ^b Obius vel Obis, qui ex Asiæ lacu Kithaisko effluens, per provincias Russicas in Oceanum glaciale Tobole recepto effunditur: De cæteris quæ Auctor tradit, fluviis, sufficiunt.

4. ^c Serica Græce Σηρικὴ ἀπὸ τῶν Σηρών,

i. e. à Seribus, qui non tam suo, quam vicinarum Sinensium nomine vulgò censentur, gente quidem Scythica, sed Scytharum omnium mitissima & cultissima, juri, quieti, & naturalium rerum contemplationi dedita. Hæc enim continuam quater mille quingentorum annorum historiam suis annalibus servare conditam, & scriptores Mose antiquiores habuisse legitur: Ut Isaacus Voffius novæ suæ Chronologiæ fundamentum ex hac Serica supponat, sed ex incerta falsaque infirmius. Hodierna vero Serica sive Cataja cum regnis Chinesibus, Tartarico subest imperio, libertatis pristinae ac felicitatis inscia. ^d Sogdiana, quam Alexander tertia sibi cognomine structa urbe, tanquam expeditionis termino exornarat nunc Tattariæ accessit.

a Caucasus. b Obius. c Serica. d Sogdiana.

C A P. III.

Summa Tattariæ descriptio.

I.

Tattaria.

Tattarorum igitur nomen hodie tota Asia amplissimum est, in Europam etiam, ut ante Scythicum, extensum, ubi *Tattaria Minor* supra memorata. Gens ipsa fera, atrox, cruenta, inconditis moribus, & omnium Barbarorum maximè barbara. Regio plurimum inculta, tristis, squalida atque deserta. Nomen accepit à flumine *Tattar*, quod *Mongul* regionem irrigans in mare Septentrionale effunditur.

Tattar fl.

Tattariæ
magnitudo.

II. Universæ Longitudo est à Borysthenis ostiis ad *Tabin* usque promontorium mill. Germ. circiter clo. Latitudo ab Obii ostiis, ad finem *Bremas* regni in confinibus Indiæ ac Sinarum, mill. lxx.

REISKII.

^a Tattaria & gens Tattarica unde nomen

III. Un-
ortumque susceperit, superius Lib. IV. c. 20.
à nobis expositum fuit, cum Europæam Scythiam

a Tattaria unde dicta.

Divisio Tatariz Asiaticæ.

III. Univerſa dividitur in *Aſiaticam* & *Europæam*, quam ſupra explicuimus. ^a *Aſiatica* quinque potiffimum partibus diſtribuitur, quarum nomina hæc; *Tattaria* deſerta, *Tattaria Zagataja*, *Turkeſtan* regnum, *Catani Magni Imperatoris Imperium*, & *Tattaria Vetus*.

thiam luſtraremus: Hæc enim Aſiatica eſt illa parens, ſobolem iſthanc ſibi cognominem procreavit; & factis coloniis emiſit. Plures equidem hoc genus hominum nationes continuit, omnes priſtino Moguleniſium nomine concluſos: Harum tamen præcipuas ſeptem Haitho Armenus in Hiſtor. Orient. cap. 16. recenſuit, in iisque *Tattarorum* unum, à qua denominatio ad omnes tranſiit; Ut de fluvio ac regione Tatar ᠲᠠᠲᠤᠷ huic genti cognomine, itemque de pluribus populis & Hordis nihil addam. Regio enim hæc orbis totius vaſtiſſima ſua longitudine ad partem dimidiam graduum noſtro in hemiſphærio, totoque ambitu Europam, ſed latitudine Aſiam adæquat Chamis ſubjecta pluribus, ſed uni omnium maximo Sopo, quem nominant: Cuncta quippe novem regnis præcipuis conſtat, ex iisque *quatuor verſus auſtrum* jacent, ^a (1.) *Uzbek*

nempe alias *Zagatai* & *Mauronahum*, (2.) *Thebet* vel *Thobeih*, (3.) *Taniu olim Tanguib*, (4.) *Ninchi olim Tenduc*: *Quinque* vero reliqua *verſus Boream ſita*; (1.) *Kalmuchi* alias *Bulgar*, (2.) *Chalzag*, (3.) *Karakitbay*, (4.) *Calmach* aut *Naymuns*, (5.) *Mongul* five *Moah*, *Gog* & *Magog* autem Arabibus, ubi priſca illa Tattaria fuit.

BUNONIS.

^a ^b *Tattaria Aſiatica* à Septentrione terminatur mari Scythico, ab Occaſu Sinuillo longo, in quem Obiſ ſi. labitur, & lineâ ad Tanaim & Volgæ oſtia ducta; à Meridie Caſpio mari clauditur, attingitque Perſiæ regnum, poſt Indiam extra Gangem, & tandem Chinæ partem muro illo ſeptam: ad extremum ab Ortupartim Chinam, partim ipſam Americam per fretum Anian à ſe diſtinguit.

^a Tartariæ provinciæ. ^b Tattariæ Aſiaticæ limites.

C A P. IV.

Tattaria deſerta, Zagataja & Turckeaſtan.

I.

D*eſerta Tattaria* inter Tanaim, Volgam, Jaxartem amnes, Tapyros; Sebyos, Imaumque montes ſita, Sarmatiæ Aſiaticæ partem, partemque maximam Scythiæ intra Imaum montem complectitur, in *hordas* complures diſtributa; quarum præcipuæ ſunt: *Zavolhenſis*, quæ & *Bulgarorum* Tattarorum eſt horda; ^a *Cafanenſis*, ^β *Nobaigenſis*, ^γ *Tumenſis*, ^δ *Schiambacenſis*

Tattaria deſerta.

Tattari.

Zavolhenſes
Bulgari.
Cafanenſes.
Nobaigenſis.

BUNONIS.

^a *Cafanzæ Tartariæ* Rex *Mechmedenim* filius Abrahami, & *Nurfulanzæ*, Magnum

Moscoviæ Ducem, ut aliqui ipſius antecelſores, initio ſuperiorem agnovit; poſtea tamen ab eo deſecit. Unde varia & diuturna

Astracanensis, *Cosakensis*, *Astracanensis*, quæ quondam peculiare regnum, & *Baskirdensis*; pleræque ab opidis cognominatæ. Harum incolæ cum omnes liberi antè essent, nunc Moscovitarum imperio audientes sunt; exceptis unis *Tumensibus*, qui magno Chano Cataino parent.

Zavolhensis. II. *Zavolhensis* horda magna quondam dicebatur, quia ex hac cæteræ ortum duxerant; unde etiam Imperator eorum *Uluchan* appellabatur, id est, Magnus Dominus, sive Magnus Imperator.

Astracanensis. III. *Astracanensis* regni caput est urbs *Astracan* sive *Citrachan* prope ostia Volgæ, salinis atque emporio clara; qua de causa mercatores innumeri ex Moscovia, Turcico Imperio, Armeniis & Perside eò confluunt. "

IV Sunt

na inter Moscovitas & Casanenses bella exarserunt: donec tandem Joh. Moscovitarum tyrannus urbe Casanâ expugnatâ, toto illo Imperio Casanensi potiretur anno 1551. ut Chytræus habet; at secundum alios 52. aut 53. Ipsa urbs a *Casana* a ad Casancium fluvium est, haud longè ab ejus in Volgam confluente. *b*

b *Nobaienses* seu *b* *Nagaienses* Tattari, inter Volgam, & Saick fluvios ad Caspium Mare incolunt: iidem quoque *Astracanenses* dicuntur Oleario ab urbe Astracan, cujus loci Lat. ipse deprehendit grad. 46. min. 22. quum tamen ea ab aliis Geographis grad. 48. vulgo scribatur. *c*

γ *c* *Tumenses* ab his collocantur ad Ortum: quorum urbes *Tumen* ad Irutische fl. & *Jerom*. *d*

d *d* *Schiambacenses* ad Caspium Mare ponit Boterus.

e *e* *Cosakenses* & *Nagaiensibus* & *Tumensibus* traduntur ad Ortum esse.

ξ *f* *Zavolgenses* & *Zabadienses*, itemque *Bulgari* dicti à Volga versus Ortum habitant. Eorum principes *Zainchan*, & *Bazhis* Poloniam, Russiam & Ungariam vastarunt anno 1240. item *Temir Zar* opem tulit Vitoldo Lithuano & Uladislae Polono contra Crucigeros anno 1410. *Sziachmetib* à Lithuanis contra Præcopitas seu Crimæos Tattaros anno 1500. evocatus, demum victus & captus Caunæ in custodia obiit. Ho-

rum *Zavolgensium* Tattarorum coloniarum vulgò habentur *Turca*, qui eadem cum his utuntur lingua, moribus, & bellandi ratione.

γ *f* *Astracan* f à Casano iter unius mensis abesse traditur *g*. Ea à *Johanne Basiliæ* Moscovitarum tyranno expugnata est anno 1554. ejectisque Tattaris, urbs illa Russis eò ductis incolenda tradita. In ejus vicinia sunt fodinæ, ex quibus salis eruuntur fragmenta ad instar Cryfalli aut glaciæ.

HEKELII.

a Totius Regni Metropolis quippe.

b Hi *Tattari Casanenses* reliquis omnino sunt cultiores, ingeniosiores, & aliquantò humaniores, utpote qui & agros colant, in domibus inhabitent atque *Mercaturam* cum vicinis *Moscis* atque *Turcis* sæpissime exerceant.

c Horum *Tattarorum Horda*, h. e. conventus, s. Heminum cœtus in formam Civitatis coactus, initium suum habuit Ao. CHR. M. CCC. XLIV. estque Septentrionalis cæterarumque Hordarum frigidior, summam hodiè Opum & bellicæ Laudis autoritatem obtinens.

d Hanc Hordam solam sub *Magni Chamis* *Cashayni* obedientiâ nuper adhuc perdurasse, diversi tradunt Geographi.

e *S. Cozarckenses*.

f *S. Astrachan*.

a Casana urbs. *b* Nagaienses Tattari *c* Tumenses. *d* Schiambacenses. *e* Cosakenses, *f* Zavolgenses seu Bulgari. *g* Astracan. *g* Inter

IV. Sunt prætereà in deferta Tattaria ^o *Czyrcassi* inter Tainaim & Volgam, in Asiatica Sarmatia; & versus Oceanum in Scythia intra Imaum, *Mecriti* ac *Samoiedi*, quos Latinè dicas femetipfos devorantes; alique eodem tractu, *Molgomsai*, *Baidaique*; utrique Solem, vel rubrum pannum in sublimè elatum, venerantes. Cæterum dexteræ Obii ripæ, circa mediâ fluminis partem, apposita est urbs magnitudine & incolarum numerositate ingens *Grustina*, Tattaris & Moscoviticis negotiatoribus frequentissimum emporium. ¹

TATTARI ZAGATAI.

V. Defertæ Tattariæ à Meridie conjuncti sunt Tattari *Zagatai*, agro, opidis moribusque cæteris cultiores ac nobiliores. Fines eorum à Septentrione ^{*} *Jaxartes* flumen, ab Ortu *Turkestan* regnum; à Meridie Persicum Imperium; ab Occasu mare Hyrcanum. Caput regionis ac sedes regum est ^λ *Samarcanda*, *Tamburlane* bellicosissimo Tattarorum Imperatore maximè celebris; urbs magna ac lapide exstructa; at parum frequens *Za-*

Tattari Zagatai.

Samarcanda.

^g Inter alias hujus Regni dicitur opulentissima.

BUNONIS.

^h *Czyrcasso*: Olearius ad Caucasum & Caspium mare ponit, eosque Albanæ partem incolere tradit ^h. Idem sub Moscoviticum redacti sunt Imperium, munita loca Russi tenent. Ad capræ in victimam maestatæ pellem expansam & erectam preces suas fundunt ac epulantur.

ⁱ *Samoedia* hæc à *Samogitiâ*, inter Livoniam & Prussiam sita, de qua lib. IV. cap. 26. dictum est, longissimè abest. ^b *Samoiedi* verò isti hodiè adeo feri non sunt, ut defunctorum amicorum carnes devorent: quin potius deprehenduntur humani; humanitatem & benignitatem suam probarunt Hollandis, qui ad eorum litus fecerant naufragium, soli sui natalis sunt amantissimi; Religionem à Moscovitis hoc demum seculo impetrarunt, Russorum Magno Duci tributum ferarum pellibus solent pendere.

^{*} *Jaxartes*, etiam *Oxartes* olim dictus, hodiè *Chezel* sive *Kesel*, ingens ⁱ Sogdiano-

rum fluvius est, qui ab ortu in occasum fluens à Caspio mari excipitur.

^λ ^d *Samarcanda* etiam *Maracanda* dicitur ad ripas fluvii *Amu* posita, Maurinacherorum metropolis est. Hodie ibi residet unus Cham ex Tattaris Moscolimannis, ostenditurque in Moschea quadam sepulchrum Tamerlani.

HEKELII.

^h Degunt in Campis & super currus vitam traducunt, habentes Ritum gentilem, quòd Mortuos sepulturæ loco arboribus soleant suspendere.

ⁱ Et magnus.

REISKII.

ⁱ ^e Tattaria hæc deferta dicitur *ἰνυ ἀπλῶς ἄλλὰ κατὰ τι*, i. e. non absolute quidem simpliciter, sed secundum quid, ob hanc maxime causam, quod omni fere agrorum cultu careat. Urbes enim pagosque alicubi nonnullos, sed plura per suas Hordas in pascuis vagabunda incolarum genera complectitur, Russicoque imperio subest. Urbium duce sunt

T t 3

a Cyrassi. b Samoiedi. c Jaxartes, s. Oxartes fluv. d Samaranda. e Tattaria cur deferta.

Zahafpa.
Bikent.

Zahafpa ad μ Oxi ostia, & Bikent in Mediterraneis clara sunt emporia, quò Indi & Catajæ regni incolæ mercandi causa conveniunt.

TURKESTAN REGNUM.

Turkestan
regnum.

VI. Proximum ab Ortu est ν Turkestan regnum, veterum Sacarum regio; cujus incolæ satis civiles & culti. Urbium notissimæ, & Taskent, \circ Cotam, π Cascar ρ Jarkem. z

CAP.

sunt præcipue Casan & Astracan, ad Volgam sitæ, qui septuaginta sese alveis in mare Caspium exonerat: a Casae ligneis vallis & turribus, arx hujus muro saxeo machinis tormentariis & circumfluo Kafanka fluvio munitur, quotidianis nundinis frequentissima. Sed b Astracham major ad fines Europæ Asiæque in Delgoy insula jacet, mœnibus lapideis, & tormentis æneis instructa, & commercio Armenis, Tattaricis, Indis, Persicisque florentissima, sed tota Russorum post Tataros exturbatos colonia, itemque in suburbio Stulizzagorodæ, ubi milites vivunt.

BUNONIS.

μ c Oxus maximus Sogdianæ fl. per Margianum in Hircanum mare decurrens variis à diversis hodie appellatur nominibus, videlicet Geichon, Deistanxa, Cappanach, & Abiam. Plinio k palus etiam Oxus dicitur, ex qua hic fluvius egredi scribitur l. Cæterum Zagatais perpetua ferè bella sunt cum Persis. Tattariæ Sagataiana pars est terra Usbecorum, quæ, ut Teixeira inquit, amplissima provincia licet superioribus seculis Persiæ fuerit subjecta, hodie non tantum ab ea separata est, sed & Persis bellum infert, & nonnullam Persiæ partem decerpit.

ν Turkestan est desertum d Lop indigenis Xamo dictum, ubi mira phantasmata suis creatibus seducunt viatores. Est verò regnum istud inter Zagatajos Tattaros & Chineses. n

ξ e Taskend o ad Sur fl. est.

\circ Inter f Cotam, quò ex Cataja magna affertur moschi copia, & Taskend Imaus mons interjacet.

π ρ Cascar & b Jarkem p , à Taskend versus Occasum sunt haud procul à Jaxarte fl. Mulieribus in Peim civitate, si maritus ab-

sit diebus XX. aliis licere nubere ajunt. Cæterum à Cotam versus Meridiem sunt i Carazani, qui nobiles, etiam hospites, obtruncabant, eam domum maximè felicem putantes, in qua præstantium virorum animæ vagarentur. Hic k Caraja urbs est ad lacum Salsum ostreis refertum sita. In Cataja mulieres dentes deaurant, neque puerperæ se domi continere dicuntur; sed viri XLII. dies in lecto decumbentes, ac si ipsi partum edidissent. Sed à Martino Martino plura referuntur Tattarorum nomina & regna; nempe l Samahania, m Tanyu, n Niulhan; Cascar verò regnum ad Eoum usque mare, supra Japoniam extendit, ad fretum usque Anian. Postremos autem ad mare istud esse scribit o Yupos, qui à loricis ex piscium pelibus factis ita nominentur. Tattari in p Thebet seu Tibet, quæ Chinæ ad Oceanum est, loco monetæ utuntur corallis; Moschi seu musci ingens ibi copia esse perhibetur.

HEKELII.

k Lib. vi. H. N. c. xvi. p. 87. lin. 11.

l Quod etiam conjicere licet ex ejusd. Lib. xxxi. c. vii. p. 559. lin. 28.

m Seu Zagatajana.

n Hujus Regni Populi operam navant non solum Negotiationibus, s. Mercaturis, sed & Scientiis Artibusque variis.

o Seu, ut alii scribunt, Tascam.

p S. Cjarciam.

q Conf. Luca Schrokii, Fil. Viri celeberrimi ac omnibus Bonis Charissimi, eruditissima MOSCHI Historia, dono mihi missæ, Cap. xi. p. 50. seqq.

REISKII.

z q Zagataja vel rectius Giagathai & Mauronachar extat vetus illa Sugdiana Chamoso suo

a Casan. b Astracham. c Oxus fl. d Lop desertum. e Taskend. f Cotam. g Cascar.

h Jarkem. i Carazani. k Caraja. l Samahania. m Tanyu. n Niulhan.

o Yupi. p Thebet. q Zagatai.

suo subdita, cui sedes Samarkanda & Bouchara, urbes Timurlenco seu Tamarlanæ ac dominatu hujus vastissimo illustres. ^a Timurlencus ille ab initiis obscurissimis ad imperium totius orientis & cunctæ Asiæ unus emerfit A. C. 1404. unusque ad mortem tenuit, inter filios ac nepotes postea dissipatum.

^b Olud Beque *Turkestanam* invaserat, unacum Partibus regnisque septem, è quibus Arabes illam compositam tradunt. Hæc vetus *Turcia*, *Turcarumque patria* fuit, si Arabschajum, Nafvioddinum, Arabesque audias, è nostris Gentium, Petrejum, Mulierum in Cataja, pluresque alios.

a Timurlenc. b Olud Turkestanæ.

C A P. V.

Cataini Magni Chani Imperium; item Tattaria Vetus.

I.

Potentissimum inter Tattaros imperium est Magni Chani in regnis *Cataja Tangut, Tainfu* & in provinciis *Tenduc, Camul, Ciarciam, Carakitay*, id est Nigra Cataja; & ^a *Teber*. Initium ejus est à *Noruffis montibus* in confinibus Tattariæ desertæ, extenditurque ad *Tabin* usque promontorium & fretum *Anian* Longitudine 10 c circiter mill. Germ. Occupat Veterem Sericam, majorem partem Scythiæ extra Imaum montem, partemque Scythiæ Imaum. ¹

Magni Chani Imperium.

Noruffi, seu Norossi montes.

R E G N U M C A T A J Æ.

II. *Serica* est ipsum nunc regnum ^β *Catajæ*, vulgò *Kitay*, incolis

B U N O N I S.

^a Martinius in Chinæ finibus habet *Tibet* regnum.

^β Per desertum in ^a *Catajam* itur ad præcipuam Tattariæ provinciam. A Lopo distare scribitur iter unius mensis. Habet Cataja à Meridie montes & muros Chineses. Incolæ ejus cum Chinesibus & ^b *Suceuir* & ^c *Campion*, quæ civitates in finibus Chinæ sitæ sunt, negotiantur.

R E I S K I I.

¹ ^d De *Cataja* inter Geographos non solum antiquos sed novos etiam tanta dissensio intercedit, ut alii hanc Chinæ regionibus annumerent, alii à China longius sejun-

gant. Græci veteres in rebus Alexandri M. gestis cum Diod. Siculo Lib. XVII. *Cathaos* memorant: Strabo Lib. XV. ab Rege, qui tum temporis erat, *Kabæq; Cathajo* dictos voluit, orienti extremo Indiæque finibus vicinos: Ptolomæus Lib. VI. c. 15. *Xairas Chatos*. Seris proximos Scythas apposuit: Unde *Catajam* ab *Serica* diversam intelligimus ^e Martinius in Atlante Sinico regnum *Catajæ* in septentrionalibus Chinæ partibus collocavit, iisque novem alias australes oppositas demonstravit: Golius in *Additam.* ad Sincum Atlant. & Kircherus in *China illustrata* viro assensum præbuit, pluresque ut præberent suum, facile induxit. Sed Arabes *Abulfeda, Arabschy, Azizus, Saidus, Alhacensus* nostratesque, *Haitho, Paulus Venetus, Jo-*
vius.

a Cataja. b Suceuir. c Campion. d Cataja. e Ad Chinam diversæ terræ.

Cambalu.

Caidu.

colis (ut ferunt) adeo frequens, & agrorum cultu adeo læta; urbiumque splendore, ædificiorum nitore, atque omni denique divitiarum genere adeo affluens, ut neque Græciæ Veteri, neque Italiæ cedat. Urbium opulentissima est *γ Cambalu*, regia sedes & caput totius imperii Magni Chani, quinque mill. Germ. ambitu comprehendens, quam duodecim suburbia, juxta numerum portarum, circumjacent, frequentissimum Indis ac Sinensibus mercatoribus emporium. *δ Caidu* urbs velis subtilissimis, quæ ex arborum corticibus ad usum foeminarum conficiunt, maximè est clara. Qua re tota olim *Serica* nota erat. Unde Plinius *α: Seres*, inquit

vius Catajam & Chinam regiones natura distitas divellunt & separant. [* Somnolentis admodum oculis Paulum Venetum Reiskius legebat, si ab eo Catajam à Septentrionalium imperii Sinarum Provinciis, ubi fuit vetus *Serica*, diversam tradi credit. Paulus enim diserte docet, Catajam nihil aliud esse quam Sinæ partem borealem, ubi urbs regia Cambalu. Hæc autem eadem est ac Pekin; necaliter à Russis aliisque vicinis gentibus nuncupatur.] Andr. Mullerus in Disquisit. Geograph. histor. A. 1671. edita *Catajam rubra Tatarie adscribit*, regionem prisca ab ortu Mogulibus vicinam: Quæ Chinesibus dicta *Kin*. h. e. *aurea*, nomen à genere *Tatarico Chatao* adsumferit. *α Cambala* nec tantæ magnitudinis aut tanti splendoris esse annotat, nec vero notari nomine, sed corrupto quasi *Cham Balleck*, i. e. *Domini urbem & Myuntham* Tataris vocari. *β Typographia Orientalium* non Tataris, usque regno Tangut, sed Chinesibus recte apud Historicos vindicatur: Ergo ex una regionum istarum confusione provenit, si quidam Tattariæ hanc attribuant. *Tenduc* regnum *Ung Chan* tenuit, at Christianus Nestorianæ hæresi addictus, & Persico *Freshehan* aut *γ Presterchan* cognomine vocatus, quasi *Principem adoratorum* vocaveris, h. e. *Christianorum*, quibus adorationem crucis Persæ ita exprobrarunt. Ita cum Castello & Pocockio nobiliss. Ludolfus in *Æthiop. Histor. Lib. II. c. 1.* Hinc *Prester Johan* & Germ. *Priester Johan* ad Abyssinos transiit, cum *Ung Chan* ab *Gingiz Chano* cæsus anno 1209. periisset. *δ Tattaria* vetus nihil insigne præter nomina vetusta & *Hordas* suis

gentibus divisas credulis Europæis suppeditat: Tattari hodierni eam *Niucha* aut *Niulhan* nominant. Mirum vero est, non solum inter Judaicos Rabinos, sed Christianos etiam extitisse, qui contenderint, in hancce regionem Tataricam *tribus decem Israeliticis* à *Salmanassar* Assyrio rege deportatas, ubi adhuc lateant.

BUNONIS.

γ e Cambalu *β* urbs ad *Pulesangam* fl. est; eamque ambitu suo 28. milliaria *e* continere alii tradunt. Serici tanta ibidem perhibetur negotiatio, ut nullus prætereat dies, quo non mille currus serio onerati eò vehantur. *d* [* inter scriptores qui de Sinenfi imperio feliciter scripserunt eminet *Patris Martini Atlas Sincus*. Si mores, ac consuetudines Sinenfium, Leges, Religionem, & rem publicam cupis perdiscere, *Patris le Conte* de rebus Sinenfium *Commentarios* consule. *Cambalu* Gallis ceterisque Europæis est *Pekin* Gentis regia borealis, ut *Nankin* est, ejusdem regis australis: cave ne credas *Cambalu* esse in *Tattaria* extra murum.]

δ f Caidu *e* urbi *Cambalu* vicina est; incolarum in *Caidu* & *β Camul* prædicatur hospitalitas. Hospitem quum accepit patrem familias, rus concedit, uxorem & filias cum hospite relinquens, ut eum recte curent. Quam consuetudinem cum *Magnus Cham* abrogasset, & postea ingens pestilentia eos infestaret, credebant illi se à diis iratis obmorem istum abrogatum puniri, rogabantque *Chamum*, ut eandem reduceret consuetudinem excipiendi hospites; quo dii

p/a-

α Cambala. *β* Typographia Sinenfium. *γ* Prester Chan. *d* Tattaria vetus.
e Cambalu. *f* Caidu. *g* Camul.

quit, lanificio nobiles, perfusam aqua depectentes frondium canitiem.

II. In regno *Tangut* artem typographicam ante clo. annos inventam fuisse, nonnulli contendunt. ^{Tangut.}

III. *Tenduc* provincia, magni ac potentis Regis & Presbyteri (quod nomen postea Abissinorum Regi in Africa per errorem datum fuit) quondam regnum fuit. ^{Tenduc.}

IV. *Tainfu* regnum amplum atque cultum vitibusque fertile, artificibus ac negotiatoribus refertum, armorum bellicorum nobilissima inter Tattaros officina. Quin Serico ferro jam inde Plinius palmam tribuit.

TATTARIA VETUS.

V. Postrema universæ Tattariæ pars est Vetus Tattaria, inter Paropamisum amnem & Sericam sive Catajæ regnum, ad usque Septen-

placarentur. Ceterum supra Catajam *Ashai* sive *Alchai* mons est, ubi Tattarorum Regum sepulturæ.

^a In *Tangut* telæ invenitur genus, quod cum in ignem conjicitur, purgatur. Ad ^b *Suceuir* Rhabarbarum in copia colligi volunt: Ibidem quoque est ^c *Campion* emporium celeberrimum. [* Apud Tattaros quorum est regnum *Tangut*, Typographicam artem inventam fuisse aut etiam in usu extitisse non est verisimile. Scimus & fatemur apud Sinenfes genus quoddam Typographiæ jamdudum celebrari; quod tamen multum à Typographia nostra abest; nam asseres ita incidunt, ut paginam repræsentent. Sicutum librum insculpunt, & characteres quibus imprimendo uni libello usi sunt, alii libello utiles esse nequeunt. Sed apud Sinas id fieri, non apud Tangutenfes comperimus. Facile fuit Cluverio rem confundere qui Catajam & Cambalu in Tartaria ubi non sunt describit.]

¶ Rex iste in ^d *Tenduc* *Uncanus* dicebatur, eratque Christianus, sed Nestorianæ hæresi addictus, Ecclesiasticam pariter & secularem Jurisdictionem in suos exercens. Is *Presbyter Johannes* vulgo appellabatur, quasi *pretiosus Cham*. § Ejus potestas quum nimis augeteretur, ipseque sibi à subditis metueret suis, ac eos variis servitutum generibus premeret,

defecerunt hi ab ipso, & elegerunt sibi *Canchium* sive *Cinehim* quendam, qui fuerat faber ferrarius, ducem. Hic *Uncanus* regno & vita exiit. Posterius tamen ejus adhuc sub Magni *Chami* Imperio rerum potiuntur. Eorum sedem alii collocant in *Argon*. In finibus ejus regni ponitur *Sindacui* castrum, in quo *Uncanus* præsidium posuerat contra irruptiones Tattarorum.

HEKELI I.

^a Lib. VI. c. XVII. p. 87. lin. 41. seq.

^b Olim, sicuti nonnullis placet, *Issedem* *Serica* dicta.

^c *Italica* fortè.

^d Defertur quoque ex *India*, *China* & aliis regionibus maxima *variarum Mercium*, *Lapidum* imprimis *pretiosorum*, *Unionum*, *Aromaticum* & *Opum* omnis generis copia.

^e Vel *Caindo*.

^f Plura de eo habet passim *Jobus Ludolphus*, omnigenæ Eruditionis ac variæ Scientiæ Vir, in *Historiâ Ethiopicâ* nuper in fol. impressâ. Scripsit quoque de *Rebus Abyssinorum* *Nicolaus Godingus*, qui Liber exc. est *Lugd.* Anno M. DC. XV. in 8. Sed *Adami Conzenii* *ABYSSINI Regis Historia* impress. est *Coloniæ Agripp.* Anno M. DC. XXXVIII. in 8. Maj.

VVV

BUNO.

a Tangut. b Suceuir. c Campion. d Tenduc.

Septentrionalem Oceanum & fretum *Anian* extensa. Dicitur
vetus Tattaria, quia hinc primò nomen Tattarorum, ut supra
demonstravimus, exortum est. * Regiones heic & hordæ com-
plures, quarum nomina vix nota aut certa; At *Ung* & *Mongul*
regiones ^o *Gog* & *Magog* esse, viri docti docent.

Ung, *Mon-*
gul, *Gog*,
Magog.

BUNONIS.

* Quum pastores potissimùm sint Tattari,
pascuorum gratia sedes suas sæpius mutant,
& catervatim degere coguntur. Unde etiam

Hamaxobii veteribus dicti, quod in curribus
viverent, quibus hinc inde vehebantur.
o At ipse Cluverius Germ. l. 1. p. 44. &
segg. *Gog* & *Magog* ad Mare Caspium ha-
bitare multis contendit.

CAP. VI.

De Sinarum regione sive China.

I.

Sina s.
China.

Tattariæ, qua ortum Solis prospicit, annexum est *Chinae* re-
gnum, coeli temperie, fertilitate soli, amplitudine, opibus
ac potentia haud cuiquam alii cedens. Gens ipsa (si credimus)
ingenio omnes alias superans. Sinas esse Ptolomæi, cum situs,
tum ipsum vocabulum maximè convincit. Quippe quod Hispan-
nis *China*, id Italis Tuscis *Cina*, & Germanis *Tschina* scribitur:
ubi exiguam in pronunciatione deprehendas differentiam inter
China & *Sina*. At ignorantia Hispanicæ pronunciationis; quæ
est in Ch. Græcæ literæ α pronunciatio in vocabulo isto apud
alias nationes invaluit. Limites habet ab Occasu *Damasios* mon-
tes, quibus ab India & Tattaria separatur; ab Septentrionibus
Ottorocoram, & murum CCCC. mill. Germ. inter hujus cre-
pidines contra Tattarorum irruptiones extructum: ab Ortu
Oceanum Sinensem sive *Eoum*; à Meridie eundem Oceanum,
& regnum *Siam*. Longitudo summa est à Tattarorum finibus;
qua mare *Eoum* tangunt, usque ad regnum *Siam*, mill. Germ.
13c. Latitudo inter *Damasia* juga & Oceanum milliar. ccc. 1

Limites.

Magnitudo.

II. Divi-

REISKII.

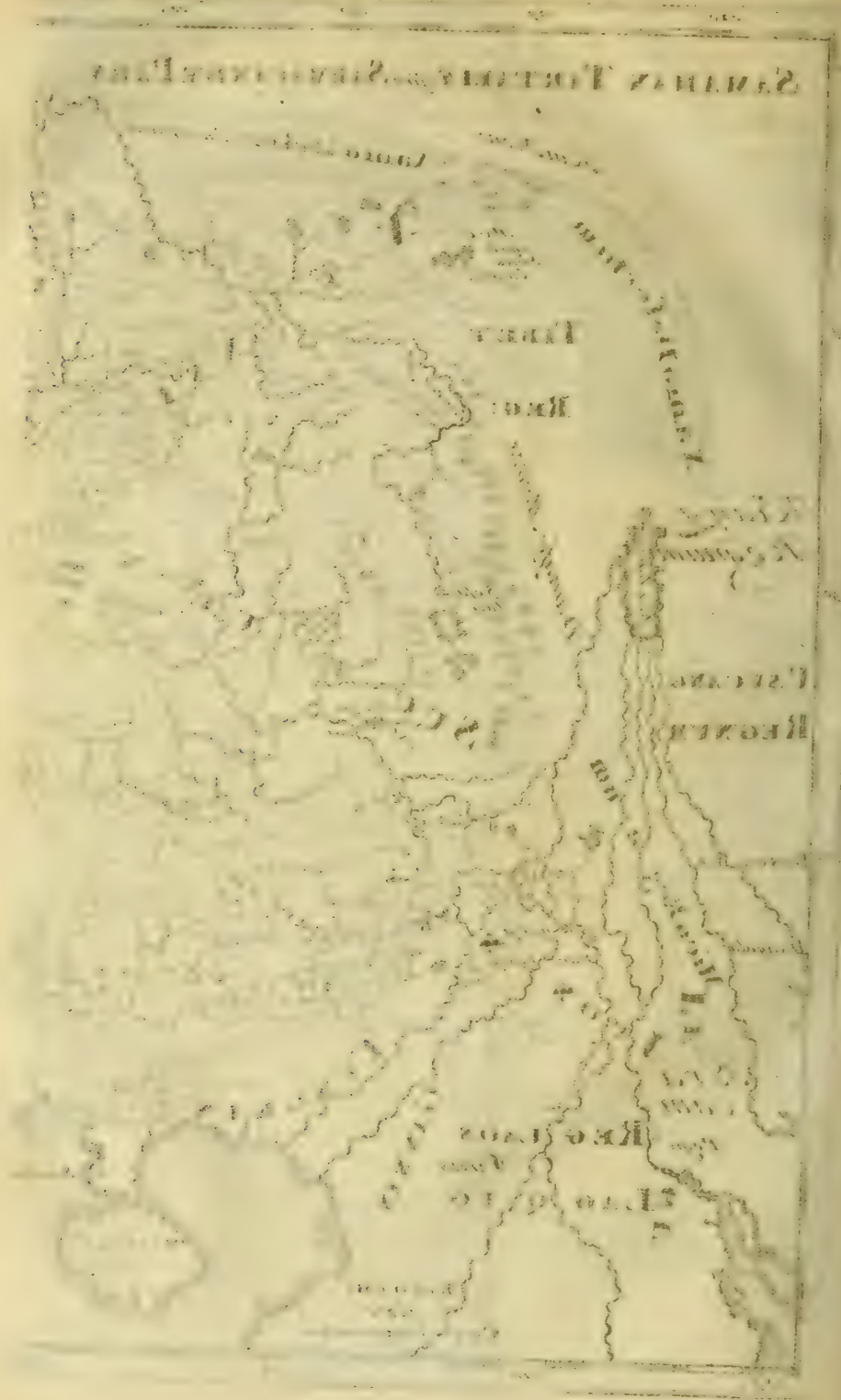
1 = China 𠀤 nomen ab imperatoria
caque prisca familia ortum ad externos per-
venit: Græcos itidem Ptolemæi ætate qui

Sericam Sinis Sivais vicinam recte collocat,
& postremæ Indiæ annumerat Tum enim
Seres indi & Sinæ versus Orientem ultimi
noscebantur: Mirum vero est, cur *Isa*. Vos-
sius

a. China,

IMPERII
SINARVM
Nova
Descriptio

II. Dividitur totum regnum in complures provincias, quas il-
 li præfecturas vocant: quarum maritimæ sunt, *Cantan, Foquiem,*
Chiqueam, Nanquii, Xantum, Paquin; mediterranea, *Xiamsii,*
*Cansii, Sancii, Suchnam, Huanum, * Juana, Fuquam, Suinam,*
*Quicheu, Quiancii, * Cochinchina, Quancii. **

Chinæ
 Provinciarum

III. Ur-

sius in Observat. ad Pompon. Lib. I. c. 2. Sinas veteres in Siam, aut Siamense regnum, idque Indicum ex infirmis rationibus mutet. Diversa enim pronuntiatio inter gentes varias, adhuc recepta nihil efficit; Unde *China* Europæis, Arabibus *Sina*, & *Tschina* Turcis dicitur; Tattaris *Mangun*; ipsis Chinesibus *Chunghoa* & *Chunguo*. Regio hæc triginta circiter gradus in longitudinem à Promontorio Ningpo ad Damasios montes; In latitudinem à gradu octavo decimo ad secundum & quadragesimum procurrit; tota provinciis & urbibus cultissima. Regna in vasto illo imperio Tattarico-Chinesis numerantur quindecim & cum iis. Provinciæ totidem eademque duplices, Boreales nempe ac Australes, sive maritimæ illæ sint, sive mediterraneæ: Sex equidem Boreales *Honan, Kernsi, Xansi, Xantum, Peking, Suchnen*, Australes vero novem, videlicet *Hakung* alias *Quamtung, Quamsi vel Kiansi, Kiangnam, s. Nanking, Chakiang, Fohlem, Quangiang, Quangsi, Quecheu, Funnam*. Adde amplius *Leautung*, regionem Tattariæ Niuchæ proximam, & *Coream* sive *Chaolien* Sinis quoque subditam: Unde Petrus Du Val sextam decimam addit. In quibus provinciis urbes præcipuæ ac florentissimæ 150. minores vel oppida 1222. vici extant innumeri: Ex Urbibus duæ sunt Regiæ, una Boreali *Pequing*, alteraque Australium *Nanquing*. China ergo quasi urbs continua muro circumdatur stupendo ad 300. milliarum Germanica producto, 40. cubitos alto, sed 15. lato: Ut murum seu vallum potius Romanum in Britannia Scotis oppositum, & Hexanitum murum in Istmo Corinthio ad quinque milliarum excitatum, valde superet. Tattari tamen facta irruptione muroque penetrato A. 1649. tot regna sub imperium redegerunt, per octennium sævisimè grasfati. Ecquis miranda Chinesium opera & naturæ

dona singula enarret? De re literaria Chinesium & arte typographica Spitzelius Commentar. Kircherus volumine grandi Chinam illustratam, Mart. Martinus atlantem Sinicum notis Jac. Golii ornatum, Andr. Mullerus libro singulari Sinicas observationes de rebus historicis, Geographicis & Christianis monumento præsertim Sinico, cui cum Jesuitis plurimum attribuit; Inventum etiam is ipse Brandenburgense, vel linguæ Sinicæ facilius legendæ ac intelligendæ clavem edidit: De scutellis Chinesibus sive porcellanis Martinus explodit fabulam communissimam, qua ex ovorum testis corrasisque conchyliis marinis confici dicuntur, cum ex argilla figlina, terraque diaphena & arenosa confici soleant. Libros Chineses eosque in rebus Astronomicis, Geographicis, & Physicis conscriptos, chartæque Sericæ impressos bibliotheca Augusta, qua hæc est, nonnullos continet. Missiones Jesuitarum, sive sacras expeditiones ab Anno 1581 ad A. 1669. Nic. Trigautius, Prosp. Intorcetta, sed ultimas Ad. Schallius, Madorinus Chinesium factus edidit. Sed Joh. Hurolianensis S. J. Historiam Chinæ à duobus Tattaris subjugatæ Anno 1688. Paris.

HEKELII.

a S. Honorum.

BUNONIS.

a s h P. Martinus Martinus sequentes enumerat Chinæ provincias: ex quibus *maritima* sunt, i *Corea* Martino, cujus tabulam exhibemus, peninsula (at aliæ tabulæ recentiores Coream faciunt insulam) ejus urbes memorantur; Kincki, Hienking, Pinggan, Kiangyuen, Kinxane, Chungoing, Ciuenlo: 2. k *Leautung*, cujus caput, Leaoyang, item Tuxune, Quangning, Ningyve; 3. l *Xantung*, in qua Ninghai, Cinan, Tiencin, Cingcheu; 4. m *Nanking*; cujus metropolis

V v v 2

III. Nan

a Provinciæ hujus duplices. b Urbes regiæ. c Monum. Sinicum. d Porcellanæ.

e Libri Sinici. f Missiones Jesuiticæ. g Provinciæ in China ex relatione

h P. Martini. i Corea. k Leautung. l Xantung. m Nanking.

(* b Cochinchina proprium habet regem, dudum à Sinico imperio immunem.)

III. Urbes per universum regnum esse tradunt celebres **CCXL**. fossis murisque probe munitas, præter opida & pagos quorum infinitus numerus. Amplitudo autem urbium ex eo conjicitur, quod *Cantan*, una ex minoribus, tria amplius milliaria Germanica circuitu amplecti dicatur. β

IV. De regiâ est varia auctorum traditio; alii quippe γ *Pequin* eam vocant, alii δ *Xantum* quam eandem putant esse ϵ *Quinsai*. In Tattariâ finibus versus Septentriones sitam esse, omnes consentiunt. Ante erat regia ζ *Nanquin*, magna urbs, in medio regni ver-

Regia
Pequin,
Xantum,
Nanquin.

Nanking; item Hoaign, Yancheu, in ea est Tai lacus. 5. ^a *Chekiang*, in qua urbes Hangcheu, Xaoking, Kiucheu & Wencheu. 6. ^b *Fokien*, cujus caput Fochen; & cæteræ urbes Kinghoa, Kianning, Tingcheu, & Changheu: ejus litori opposita est ins. Quæmoy: 7. ^c *Quangtung*, in qua caput Quancheu, cujus portui opposita est ins. Macao; urbes præterea in hac provincia sunt, Coacheu, Chacking & Nanhiung: 8. ^d *Tungking*, in qua urbes Lieucheu, Liucheu, & Suikien. *Mediterranea* vero provinciæ memorantur, 1. ^e *Junnam*, cujus caput Junnan urbs, ac præter hanc Mengting, Juenkiang & Quangsi, 2. ^f *Suchuen*, in qua Chingty: 3. ^g *Xenfi*, in qua præcipuæ urbes Sigan, Hanchung, & Hinggan. 4. ^h *Xangsi*, cujus caput Taiyven, ac porro Tueacheu, Kiang, Taitung: 5. ⁱ *Peking*, cujus caput & regia memoratur urbs ejusdem nominis, porro celebriores hic sunt urbes Xuntien, Paoting, Quanping, 6. ^k *Honan*, in qua Caifung. 7. ^l *Huquang*; in qua nobiliores Siangyang, Kingchen, Fung, Chingcheu: 8. ^m *Queicheu*, cujus urbes insigniores Queiyang; Sintien; Chiniyen: 9. ⁿ *Quansi*, cujus Queilin: 10. ^o *Kiangsi*: in qua Chancheu, Kienchang, Quangsin. [Monendus est lector Elementum X non proferendum esse eodem modo ac in *Alexandro*, ex amine &c. Lusitanis qui suo more nomina descriperunt X pronunciat ut *Ch*. Gallis, *Sch*. Germanis, & *Sh* Anglis. Idcirco pro *Xansi*, *Xenfi*, &c Galli scribunt rectius *Chanfi*, *Chenfi*. &c.]

β Stupendam illam urbium in China

magnitudinem idem quoque refert P. Martinus.

γ Imperatorum Chinesium regia δ P: Martinio memoratur δ *Peking* in provincia Septentrionali ejusdem nominis.

δ δ *Xantung* provinciæ nomen est.

ϵ ϵ *Nanking* urbs est in provincia Nanking. ζ

ζ Marcus Polus Venetus urbem hanc η *Quinzai*, id est, civitatem Cæli, in regno *Ainan* collocat. Rex qui in ea sedem habuit *mundi Dominus* θ *cæli filius* à suis dictus est. Verum ejus urbis recentiores nullam faciunt mentionem, sive bello sive aliâ calamitate interierit.

θ Fluvii per Chinam nobiliores memorantur ι *Croceus* à colore luteo ita dictus, ex Sofing lacu oritur: inde versus Septentrionem tendens Chinæ limites egreditur, factoque flexu redit, at demum in Oceanum Chinesem sese exonerat. *Kiang* fluvius *maris filius* dictus in Chinesis Imperii limitibus Occidentalibus ortus, fluens mediam ferè transit Chinam, eamque ab Occasu in Ortum dividit in Septentrionalem & Australem, ultra milliæ Germanicum perhibetur latus: idem mare Chinesem demum subit, ejusque ostio objacet insula *Cungming*. Reliqui fluvii sunt κ *Hoaj*; λ *Singan*, μ *Cientang*, cujus ostio adjacet insula ν *Cheuxan*, ξ *Juen* & \omicron *Can fl.* qui cum *Kiang* sese conjungunt: Item π *Ta fl.* ad *Quancheu* mare subit. Cæterum Chinesium lingua carere dicitur literâ *cannâ* R.

Utuntur Chineses literarum loco characteribus.

^a Chekiang. ^b Fokien. ^c Quangtung. ^d Tungking. ^e Junnam. ^f Suchuen. ^g Xenfi.

^h Xangsi. ⁱ Peking. ^k Honan. ^l Huquang. ^m Queicheu. ⁿ Quansi. ^o Kiangsi.

^p Peking. ^q Xantung. ^r Nanking. ^s Quinzai. ^t Fluvii in China.

^v Croceus fl. ^x Hoai. fl. ^y Singan fl. ^z Cientang fl.

^{aa} Cheuxan. fl. ^{bb} Juen fl. ^{cc} Can fl. ^{dd} Ta fl.

versus Oceanum posita. At de urbe *Quinsay* (sive ea Tattarorum Magni Chani, sive Sinarum Regis regia, utrumque enim traditur) meritò prudentissimi cujusque fidem excedunt ea, quæ M. Polus Venetus tradidit: continere scilicet eam circuitu mill. Ital. circiter centum, id est, German. communia viginti quinque, & pontium in ea lapideorum duodecim millia, quorum quidam tantæ altitudinis, ut majores naves erecto malo subtermeare queant: lacum item intra moenia ambitu mill. Germ. circiter septem continere; in quo duæ insulæ singulas regias superbissimo opere sustinentes. Per universam autem urbem præsidium triginta millium militum. Veruntamen urbem hanc post Marci Poli tempora bello dirutam, vel alia gravi calamitate destructam esse, quidam putant.

V. Insulæ ab ortu Sinarum regno objacent innumeræ; at duæ insigniores ^a *Corea*, incolis *Caoli*, Longitudine ccxxx milliar. ^{Corea.}
Germ. Latitudine L. & multo nobilior ^b *Japan*, Longitudine ^{Japan.} mil-

teribus, & imaginibus variis, figuras in ligna & laminas incidunt; sicut nos utimur arte Chalcographica. ^d Currus excogitant, quos velis ventisque, uti navigia per mare, per loca plana dirigere norunt. Liberos suos in patrio exercent sermone, &, quum legere & scribere possunt, docent eos scire res olim apud se gestas, leges etiam municipales; & moralia fabularum atque adagiorum. ^e

HEKELII.

^b *Magino* memoratur *Paquin*.

^c *Magino* dicta *Manquin*.

^d Quam ab ipsis *Chinensibus* diu ante nos inventam tradunt. Edidit elegantissimum & omnibus numeris absolutum de *Re Liseraria* *SINENSIIUM* Commentarium *Theophilus Spizelius*, Vir pius, laboriosus, literatus atque candori deditus, Amicus meus certus, qui liber *Lugduni*, quippe *Batav.* Anno Chr. M. DC. LX. *Hackianis* literis in 12. f. impressus, omnino est dignus, ut à quolibet *Philologia* cultore indefessis teratur quotidianè manibus.

^e Quod ad Religionem hujus Gentis attinet, credunt omnes Res creatas, omniaque Inferna atque horum gubernationem pendere à *Supernis* atque *Cælo* quod maxi-

mum omnium Deorum credunt, idque primo *Alphabeti* Characterè expriment, *Solem*, *Lunam* & *Stellas* adorant, immò & *Cacodamonem*, ne mala eis, ut ipsi dicunt, afferat. Sumtuosissima habent tam in *Urbibus*, quam in *Agris* Tempia, daturque apud eos duplex Genus *Sacerdotum*: alterum albis est indutum vestibus, raso capite & in commune vivit, ut nostri *Monachi*; alterum atris est vestitum, promisso crine, & seorsim habitat; sicuti nostri *Presbyteri*. Neutrum Uxorem ducit; horum tamen vitafatis impudica & obscœna; Conf. *Marci Henningi* de Regno *CHINÆ* Liber, *Augusta Vindel.* Anno M. D. XC. in 8. exc.

BUNONIS.

^a *Corea* P. Martinio non insula, sed peninsula est.

^b *Japan* insula fecunda *f* est, frugum, metallorumque *g* dives; *b* Rex cujus Imperio cæteri subsunt reguli, ad bellum educere potest aliquot centena millia viro- rum. *Lusitani* Christianam fidem passim per hanc insulam felici successu docuerant; sed ea anno 1579. ac iterum hac nostra ætate, exustis & occisis Christianis hinc oppressa & ferè deleta est. Qui ex Occidente ibidem negotia curant

V v v 3.

mere

a. Corea. b Japan Ins.

milliar. CL. Latitudine LXX. uterque in complures ditiones, quas Reguli verius quam Reges obtinent, distributa. Hujus tamen potentior Rex est *Miaci*, urbis totius insulæ principis. 2

mercatores, Christianum nomen solent abnegare. Tanto odio Japonenses persequuntur Christianos, ut ne quidem in exteris Christianum ferant nomen; unde exigua, & ferè nulla appareat spes, qua ratione doctrina illa salutaris hic resurgere queat. *Itinerar.* Nobilis à *Mandefso* p. 238. & seqq. Hodie tamen mitiora afferunt; Christianam videlicet fidem denuo ibidem admitti. Postellus per universam hanc insulam statuas Idolorum maximè tricipites, aliasque mulieris puerum in ulnis gestantis imagines adhuc suo ævo extitisse testatur, vestigia hæc videntur esse Religionis Christianæ, antiquis temporibus hic florentis: quæ tamen actu Satanæ postea corrupta & perversa fuit. Porro Chinesium litori Orientali objacet insula ^a *Formosa* sub ipso Cancri Tropico: in qua Hollandi nonnulla loca munita tenebant; & cum incolis, ipsis quoque Chinesibus huc venientibus, mercaturam faciebant. Erant in ea insula non pauci ad Christianam fidem conversi. Sed Hollandi nuper anno 1662. à Chinesibus *Selandia* castro per deditionem captâ, ex hac insula ejecti sunt, & ab his in captivos imbellemque turbam crudelissime est sævitum. Chinesium litori Australi opposita alia insula ^b *Hainan* dicta, multis urbibus & incolis exulta. [^c *Japan*; sive Japonia multis contat insulis, quarum præcipua Nippon dicitur. De ipsa autem an insula sit vel peninsula apud eruditos ambigitur. Suum de hac materia dubium in aurea Epistola doctissime, ut solet omnia, proposuit Guillelmus de l'Isle; quam consule. Vulgata est inter Itinera quæ sub titulo *Voyages du Nord* Amstelædami prodierunt.]

H E K E L I I.

^f Ac nobilis.

^g *Auri* inprimis.

^b Veteribus *Chryse*, sed *Mareo Polo Zipangri* dicta.

ⁱ Incolæ colore sunt potiùs *olivastro*, quàm

a Formosa Inf. b Hainan. c Packanda. d Fayoung. e Sanichaon. f Japonia. g Dair.

albo; ingenio a. ac memoria mirabili polentes, gloriæ cupidî & laborum tolerantissimi.

R E I S K I I.

2 Insulam *Formosam*, quæ Chinesibus ^c *Packanda* dicitur; minores aliæ attingunt: ^d *Fayoung* maxime, in qua Batavi Anno 1632. fortalicium struxerunt, *Seelandiam* dictum, mox altero, quod Provinciam vocarunt, addito: Unde Hispanos postea suo castello *Kelaño* exturbarunt, & *Formosam* denique subjugarunt: Verum à *Piratis* Chinesibus, & horum duce *Couenga* iterum Anno 1661. ejecti; jacturam Chinesium commerciorum, *Indorum*, & Japonensium maximam fecerunt. Ipsa Insula populosa, suisque pagis & dominis divisa 30. gradus latitud. septent. versus Boream jacet. Ab ea distat paululum obscura insula ^e *Sanichaon*, ubi Franc. Xaverius, *Indorum* Apostolus, vitam finiit, successu facto.

^f *Japonia* incertum est, an extet Insula, num continenti adhæreat, Arn. Montano & Caronio teste: Ipsa 35 gradus elevata XVI. Provincias pluresque Insulas complectitur, quarum tres maximæ sunt; *Nivoo*, *Xinoo* & *Xicoo*, suis regulis aut principibus subjectæ: Qui tamen singuli ^g *Dairo*: rerum sacrarum & civilium supremo arbitro subsunt. Hujus autem sedes *Meaco* est, urbs regia *Yendo vel Jedo* Anno 1657. incendio exusta: Domos enim solum ligneas amant, nec urbes muris aut portis muniunt, sed plateas noctu magnis januis occludunt. Conf. Bern. Varenii Descript. Japoniæ Arn. Montanum in Lib. Germ. de legat. ad Cæsarem Japon. itemque Missiones quas vocant, Apostolicas aut Papæas ex A. 1590. ad A. 1614. quo ferociter in Christianos sævitum fuit, & A. 1626. quo Jesuitæ cum Portugallica & Hispanica natione regnis omnibus exclusi, solique Batavi ad commercia libera sunt admitti.

C A P. VII.

De India Veteri.

I.

Sinarum regno conjuncta est ab Occasu Meridieque *India*, India.
 terra omnium nobilissima, auri argentique adeo foecunda,
 uti solem ejus aureum argenteumque esse veteres crediderint.
 Nomen accepit ab *Indo* nobilissimo flumine. Clauditur ab Oc- Ejus limites,
 casu *Indo*; à Septentrione *Emodis* montibus; ab Ortum itidem
 montibus *Damasis & Meandro*; à Meridie suum mare, quod
Indicum appellatur, magnis sinibus recipit; in quod, ceu duo
 cornua, longissimo excursu sese emittit. *Longitudo* ejus sum-
 ma est ab Indi fontibus usque ad extremum aureae Chersonesi
 promontorium mill. Germ. circiter 100. *Latitudo* maxima à
Damasis jugis in finibus Sinarum ac Tattarorum, ad *Simyllam*
 promontorium, nunc *C. Comori*, mill. ccccl. f

II. Divisa

REISKII.

^a *India* nomen ab *Indo* fluvio nata,
 cunctis gentibus, quas Orientales & Occi-
 dentales terrae nutriunt, commune fecit:
 Hinc Chineses & Arabes *Indostan* hodie-
 que nominant, suo sermone aut idiomate
 quo regionem adjecto *Stan* significant, veluti
Turkestan, Gufistan &c. *India* vetus amplis-
 simis patebat versus Boream Ortumque ter-
 minis. Ad Tauri juga nempe ac Eoum
 oceanum, hodierna longe arctioribus coer-
 cetur: Utraque tamen duplex, altera nempe
Occidentalis intra Gangem ἢ ἐκ τῶς Γάγγου
Ἰνδικῆς, altera Orientalis extra Gangem ἢ ἐκ
τῶς Γάγγου Ἰνδικῆς, quam Graeci Romani-
 que nec non adhuc Arabes partiuntur. De
 gentibus, mirandis naturae operibus urbibus-
 que Indicis quanta scriptorum veterum por-
 tenta, etiam falsa, Strabone judice Lib. II.
 qui de urbium numero 5000. acute censuit.
κατ' ὑπερβολὴν, i. e. eo per excessum excre-
vise. De Nationibus quantum variatur?
 omnes eas ad *Jostanem* è Noachi nepotibus
 unum, primum quasi parentem Josephus,

Eusebius Eufthatusque referunt: Has autem
 origines Bochartus in dubium trahit Lib. II.
 cap. 15. infirmis tamen ratiunculis usus.
^b *Indus & Ganges* ex jugis altissimis The-
 beth, lacu quondam hydrophilacio nasci di-
 cuntur: Ut hic per rupes altissimas horren-
 do cum strepitu, ille ad radices montium
 prorumpat, & quinque alveis in mare In-
 dicum devolvatur. *Ganges* vero in sanctita-
 te maxima & singulari peccatorum expia-
 tione apud Indos ethnicos adhuc habetur,
 tanquam paradisi fluvius. Vid. Kirch. China
 illustr. part. II. c. 2. Abr. Rogerii Histor.
 Brachman, part. II. c. 18. Notitia reliquo-
 rum quos Indiae progenerant fluviorum no-
 stris Europæis obscura & perexigua obtin-
 git. *Veteres autem India scriptores multa*
falsa prodiderunt, inquit Strabo lib. II. Conf.
 etiam itinera Thevenotii, quibus res Indo-
 stanenses novorum Mogulum aliorumque
 populorum exposuit, Souchu de Renne-
 fort Histor. Indiae Orientalis Paris. A. 1688.
 edita.

BUNO.

^a India, ^b Duplex, Indus & Ganges,

Diviso
Indiæ.

II. Divisa fuit olim Gange flumine in duas partes; quarum una versus Occasum ^a *India intra Gangem*, altera versus Ortum ^β *India extra Gangem*, appellabatur.

Indi Brach-
manes.

Gangaridæ.

III. Tradunt veteres Geographi, fuisse in India populorum *novem millia*; quorum clarissimi ^γ *Brachmanes*, Indorum Philosophi, Græcis *Gymnosophistæ*; & ^δ *Gangaridæ*, quorum regem potentissimum Alexander Magnus invadere non ausus est.

Nyfa urbs.

IV. *Urbiū* fuisse *quinque millia*, iidem auctores prodiderunt, præcipua capacitate; quarum omnium clarissima ^e *Nyfa*, in qua genitum Liberum patrem Indi arbitrabantur.

V. Flu-

BUNONIS.

^a *India intra* seu cis *Gangem* ab Occasu habet Paropamisadas, Arachosiam & Gedrosiam; à Septentrione Caucasios montes, quos appellabant Macedones; ab ortu Gangem fluvium, ac alteram trans Gangem Indiam; à Meridie Oceanum Indicum. ^a

^β *India extra* sive *trans Gangem* ab occasu habet alteram Indiam, & Gangem fluvium ad Septentrionem Scythiam: ab Ortu Sinarum regionem; à Meridie Indicum mare. In hac inter duos sinus Gangeticum & Magnum est ^c *Chersonesus Aurea*, quæ hodie à civitate *Malacca* dicitur.

^γ *Brachmanes*, sive *Brachmani*, olim fuere Philosophi, hodie *Bramani* dicuntur, de quibus Itinerar. Nob. à Mandello p. 114. & seqq. de istis *Solinus* c. 65. Philosophos habent Indi *Gymnosophistas*, qui ab exortu solis ad Occasum contentis oculis orbem candentissimi syderis contuentur, in globo igneo rimantes secreta quædam, arenisque ferventibus perpetuum ^b diem alternis pedibus insistant. Et *Plinius* l. 6. c. 19. Gentes celebratæ illic, & prope in religionem versæ sapientiæ deditæ, voluntaria semper morte vitam, accenso rogo, finiunt: ut sunt de illo exempla ^c apud *Plutarchum* in vita *Alexandri*. Mortem scilicet prudentiores illi non expectabant; sed ingerendo semet ignibus læti & cum gloria arcessiebant. Alii in solitudine & sub terræ cavernis mortem expectabant: qui mos hodieque servatur in Japonia. ^d (** Brachmanum* sive *Bramenarum* origo ab *Ægyptiis* deducenda, summa est inter Indorum hodiernam

ac priscam *Ægyptiacam* superstitionem concordia. Rem fusius in nostra de Moribus ac Religione *Bramenarum* dissertatione exposuimus, quam consule si vacat. *Brachmanes* hodie sunt gens in gente, ut & *Judæi* qui inter se populum efficiunt, verum inter alias gentes ita permixti, ut nec regem, nec regnum, ne quidem urbem sibi propria habeant. Sub *Mogole* aliisque *Regibus* *Mæhometanis*, vel etiam apud *Christianas* *Europæorum* colonias commercii gratia & propter placidos mores, & mercaturæ peritiam facile tolerantur.

HEKELII.

^a Et juxta nonnullos *Chaberim*.
^b *S. perpetem*, sicuti *Olivariniana* legit *Ediio*.

^c *Colani* & *Indi* cujusdam ex comitatu *Cæsaris*.

^d Alias de Gentibus *INDIÆ*, & in specie de *BRACHMANIBUS* extat elegans Liber Græcus *Palladii*, qui ex *Bibliothecâ* *Regiâ Londinensi*, curâ *Edoardi Bispei*, Londini ap. *T. Royerosi* Anno hujus Secul. LXXIX. in 4. reg. cum *Versione Latinâ* est impressus.

BUNONIS.

^δ *Gangaridæ* bello olim clari erant: ad *Gangem* fl. urbs & regnum *Bengala*, illorum sedes erat olim *Gange*, seu ^f *Ganges* urbs ulterioris *Indiæ*, *Gangi* fl. imposita. Sunt qui existimant *Gangem* urbem esse eandem, quæ hodie *Bengala*: verum hæc à *Gange* fl. longè distat.

^e *Nyfa* e urbs cis *Gangem* ad *Indum* fl. non longè ab *Arachosia* à *Baccho* fertur condita.

a Limites *Indiæ*. b *Intra Gangem* & *extra Gangem*. c *Chersonesus aurea*.
d *Brachmanes*. e *Gangaridæ*. f *Ganges*. g *Nyfa urbs*.

V. Fluviorum nobilissimi sunt *Indus & Ganges*; & *Indus*, ^{Sol. Indus fl.} quem accolæ quondam *Sandum*, nunc diversis nominibus diversi appellant populi, *Hynd*, *Duil*, *Inder* & *Caercede*; in [¶] Paropamisio monte effusus, unde viginti recipit amnes; sed clarissimos & *Hydaspen* & *Hypasin*, qui Alexandri iter terminavit. Nusquam latior quinquaginta stadia, aut altior xv. passus, septem ostiis in mare Indicum evolvitur. [¶] *Ganges* gemmifer & auri foecundus, ex Scythicis exoritur montibus, cujus latitudo minima duo mill. Germ. maxima quinque, ubi vadofissimus mensuram centum pedum devorat.

VI. In-

condita. Est quoque Indiæ mons *Nysa*, cujus mentionem facit *Æneid.* v. 1.

[¶] *Indus* fl Plinio teste l. 6. c. 20. olim ab incolis *Sandus* fuit appellatus: *Sinthumb* Ptolomæus inter septem Indi ostia numerat. Verisimile igitur est, ostium illud omnium maximum pro toto fluvio Ptolomæo fuisse usurpatum. Hodie ab Indis aliisque gentibus vulgo *Indu* vocatur. Hunc verò fluvium prius *Mausolum* dictum, postea ab *Indo* quodam Juvene egregio, qui in eum se præcipitaverit, nominatum fuisse fabulatur auctor libelli de fluminibus, quem nonnulli adscribunt Plutarcho. [^{*} Hunc fluvium *Indum*, qui & *Mausolus*, non in India, sed in Caria, quærendum esse, & sic Plutarchum scriptorem libri de fluminibus graviter errasse demonstravimus in nostro Dict. Geogr. ad vocem *Calbis*. adi *Plin.* l. v. c. 28. *Livium* l. 38.] Alexander M. tridente Plinio l. 6. c. 17. nullo die minus stadia sexcenta navigavit in *Indo* fl. nec tamen potuit ante menses quinque enavigare, adjectis paucis diebus. Idem Rasbutos à Cambajensibus determinat, atque per mediam Cambajam decurrit. Incolis ejus regionis, teste Odoardo Barbosa, & *Cercetes* & *Inder* hodie appellatur. Candidi coloris esse perhibetur *Indus*, & gelidior, quam cæteri, qui ibi sunt, fluvii. *Curtius*, *Arrianus*.

[¶] *Paropamisus*, etiam *Caucasus* dictus, non Ponticus seu Indicus. De Indi fonte ita Plinius lib. 6. c. 20. *In jugo Caucasii montis, quod vocatur Paropamisus, adversus Solis ortum effusus.* Eadem quoque tradit *Arrianus*.

[¶] *Hydaspes* fl. *Indum* flumen ad *Nysam* urbem ingreditur. *f*

[¶] Fluvius iste *Hypasis* vocatur Ptolomæo, Plinio, Curtio & Arriano: at Straboni, Dionysio Afro, Martiano Capellæ, Solino & aliis est *Hypanis*. Plinius l. IV. c. 12. hanc controversiam suo tempore inter scriptores fuisse tradit, vehementerque errasse, qui *Hypasin* in parte Asiæ prodiderint. In India autem supra flumen *Hypasin* solstitii die medio nullam jaci umbram autores referunt. Plinius l. 2. c. 37. Fluvius ille cum *Hydaspe* sese unit; unde à quibusdam pro eodem habetur flumine. *Herodotus* lib. 4. tradit *Hypanim* fluvium quinque dierum viâ exilem profuere ac dulcem. Deinde post aliorum dierum iter perquam amarum. *Athen.* l. 2. c. 43.

[¶] *Ganges* vulgò *Ganga* ex Emodis montibus ortus, omnium toto orbe fluminum perhibetur maximus, quique decem & novem fluminibus magna ex parte navigabilibus receptis, alicubi lacus veriùs, quam fluvius videtur. Eum *g* in sacris literis appellari *Pisbon* seu *Pison* existimant Hieronymus, Josephus & Eusebius. De illo *Ovidius*:

Dum tepidus Ganges, frigidus Ister erit.

HEKELII.

^e Cujus nominis decem *Stephanus* enumerat.

^f Alii non in *Indum*, sed in *Mare* labi tradunt.

^g De *Paradiso* quippe profluentem.

Xxx

BU

a Indus fluv. b Hydaspes fluv. c Hypasis fluv. d Ganges fluv.

Gens Indo-
sum.

VI. λ Indorum gens μ vetustissima nunquam à natali solo recessit. Quare nemini fas sit mirari vel hominum vel urbium copiam. Indiam *Liber* pater (quem illi apud se natum arbitrati) primus cum exercitu ingressus est, primusque omnium Indis subactis triumphavit. Dehinc *Persæ* proxima inter Indum & Gangem armis occupata tenuerunt, donec *Alexander* Dario superato, Porum Indorum Regem debellavit. Post hunc in pace, suis quique Regibus obedientes, egerunt; donec diu ignoti, tandem Portugalesibus superiori seculo rursus cogniti fuerunt. Longinquitas regionis occasionem præbuit fabulis, ut ex veteribus graves etiam scriptores, & hominum varias monstrosasque species crediderint.

CAP.

BUNONIS.

λ Sinus, in quem devolvitur, *Gangeticus* appellatur; hodie vulgo *b Golfo di Bengala*. i Gangi magnitudine secundum Indum, tertium Istrum, quartum Nilum consensu tradidi scribit Diodorus lib. XVII. Latitudinem ei stadiorum XXXII. tribuit; profunditatem tantam, ut omnia per Indiam flumina superet.

μ α Primos Indiæ incolas ex posteris suis se *Jokiani*, qui Heberi fuit filius, colligitur tum aliis argumentis, tum quod ab illius filio *Ophiro* aurifera regio in sacris celebris appellata est *Ophir*.

ν Mirum dictu, quam multi ex antiquis res Indiæ perscripserint, & quam pauci, dolente & execrante *Sirabone*, vera. b Ex quibus alii una cum fabulis suis toti perierunt, alii si non toti, ex magna tamen parte. Extant *Herodotus*, *Agatharchidis excerpta*, *Ctesias* aliqua sui parte apud Photium, *Dionysius Periegetes*, *Strabo*, *Ptolomeus*, *Arrianus*, *Diodorus Siculus*, *Aethicus*, *Martianus Heracleotes*, *Plinius*, *Mela*, *Solinus*, *Philostratus*, *Orsius*, *Q. Curtius*, *Apulejus*, & hi omnes vetetes. Recentiores sunt *Joh. Goropius*, *Becanus*, *Petrus Maffeus*, *Oforius*, *Joh. Metellus*, *Joh. Barrius*, *Ludovicus Varotomannus*, *Maximilianus Transylvanus*, *Cosmas Indopleutes*, *Joh. Mater*, *I. C. Castagnedo Hispanus*, *Abrahamus Ortelius*, *Petrus Farrius*, *Franciscus Sachinus*, *Adamus Olearius* in itin. *Mandelslovi*, aliique

navigationum Indicarum scriptores; qui recentiores scriptores certiora præ antiquissimis attulerunt.

ξ *Megasthenes* scribit, per diversos Indiæ montes esse nationes capitibus caninis, armatas unguibus, amictas vestitu tergorum, quibus nulla sit vox humana, sed tantum latratus sonent. c Gangis fontis accolæ nullo indigere cibo, eosque odore pomorum silvestrium vivere, longiusque pergentes eadem illa secum gerere, ut olfactu alantur: quod si tetriorem forte spiritum traxerint, eos exanimari. Porro tradunt in eadem India esse homines qui unum tantum habeant oculum. Quosdam etiam adeo auritos esse, ut aures ad pedes defluant, atque in alteram eorum cubent, quarum duritie arbores convellant. Alios singulis uti pedibus, & adeo latis quidem, ut ubi se defendere à calore velint, supini jacentes iis toti inumbrentur. Apud *Ctesiam* legitur, foeminas quasdam in India semel tantum parere, ac natos statim canescere. Esse gentem, quæ in juventute cana sit, nigrescat in senectute, ultra ævi nostri terminos perennantem. Esse quoque perhibent mulieres, quæ quinquennes concipiant, nec ultra octavum annum vitam protrahant. Esse, qui cervicibus careant, & in humeris habeant oculos. Hæc & similia ab antiquissimis istis scriptoribus tradita sunt; quæ tamen falsa & conficta esse hodie constat. Ipse *Plinius* quoque, id quod mirere, miras & monstro-

α Indorum origo. b Scriptores rerum Indicarum. c Monstroræ hominum formæ ab antiquis traditæ.

tas hominum, qui Africæ partes incolant, figuras *k* describit, lib. vi. c. 30. Quod verò idem ille Megasthenes apud Plinium lib. 8. c. 14. scribit ^a serpentes in tantam magnitudinem adlescere, ut solidos etiam deglutiant cervos, ^l id ab aliis auctoribus tum antiquis, tum recentioribus confirmatur.

HEKELII.
b Et quidem *Cassaldo*.
i Hoc flumen, ut *Nilum*, rigare vicina omnia, nonnulli tradunt *Geographi*.
k Gentes np. sine *Naribus* atque sine *Linguis*.
l *Taurosque*.

^a Serpentes Indiæ ingentes.

C A P. VIII.

Summa Indiæ novæ descriptio. 1

I.

Cum superioribus seculis ob feritatem intercedentium populorum terra adiri India nequiret, tam longinqui verò maris navigatio nondum experta esset, diu Europæis incognita mansit, cum non nisi ex veterum scriptis nosceretur. At primus *Gualco Gama* Portugallensis An. c. 1500 cccc xcvi. ab Hispaniis profectus, superato Bonæ Spei promontorio atque univèrsa Africa circumnavigata, Indiæ oram maritimam perlustravit. Post hunc idem ab aliis feliciter tentatum; missique alii aliique subinde à Regibus Portugalliæ, qui oram maritimam vi occupatam, arcibus ac propugnaculis munirent. Deprehensum tunc est, varia nationum genera Indias incolere, Hebræos, Persas, Scythas, Arabas, ipsosque Indos, quorum exigua quædam pars post D. Thomæ, ut ferunt, institutionem in fide Christiana permanserunt. * Hanc navigationem diu Portugallenses & Hispani, constituto in Indiis ab Portugalliæ

REISKII.

¹ Quoniam Johannes II. Portugalliæ, ac Ferdinandus Hispaniæ reges Anno 1494. in divisione novi orbis per Pontificem Rom. facta convenerant, ^a ut ultra Meridianum Lisbonensem XXVI. gradibus enavigatis,

occasum versus Hispaniæ omnia; reliqua vero ad ortum Lusitanis loca cederent; ^b Post hæc Emanuel regis Portugalliæ auspicio Vascus Gama Lusitanus Lisbona iter dubium ingressus, VII. Idus Jul. Anno 1497. Africa tota & Promontorio bonæ spei ultimo

^a Orbis divisio à Põntif. Rom. facta. ^b Navigatio Indica prima.

[* Sed Nestorii erroribus additissimi. Illos Indiarum Patriarcha Alexius Menefez ad veritatem Catholicam plurimis laboribus adduxerat, at Lusitanorum rebus in India paulatim decrefcentibus urbes quas peninsula intra Gangem munierant, à Batavis expugnatae, Lusitani fere undique expulsi, & Ecclesia quam Menefez pepererat, ad pristinos errores facile retrogressa.]

India nova
fac.

Diviso.

galliæ Hispaniæque Regibus Prorege, soli obtinuerunt; donec superioribus annis Hollandis & Anglis etiam frequentata est. Iisdem finibus, quibus olim, India nunc etiam circumferibitur. Nam & citra Indum amnem populi quidam, ut olim, nunc etiam Indi dicuntur.^a

II. β Dividitur etiam nunc, ut olim, Gange fluvio in duas partes: quarum una *Indostan*, quæ olim India intra Gangem, altera *Mangi*, India extra Gangem. Regna universim continere tradunt XLVII. quorum quædam nimium modica & arctis admodum finibus constricta. At novissimi tamen Geographorum in novem potissimum partes sive regiones universam Indiam dividerunt; quarum nomina sunt: *Cambaja*, *Narvinga*,

timo superato XIII. Cal. Jul. anno sequente proximo Calecutum appulit, primusque Indicis commerciis & navigationibus Europæis viam aperuit demonstratam.^a Hinc duplex India proveniebat, una *Orientalis*, de qua loquimur, & proprie dicta, ortum versus regi Portugallico, & altera *Occidentalis*, *Arabicis* aut improprie dicta, nempe America regi Hispanico relicta. Termini nostræ Indiæ non adeo certi à Geographis figuntur; ne possunt quidem ob principatus variables & regna ob vicinorum potentiam mutare solita. Ex itinerariis tamen recentissimis ab Occidente Persiam, à Septentrione Tatariam, ab ortu regnum Many, ab Meridie regnum Decan: partes, quæ profatu regum & dominiorum variant, nullas definimus, nisi quas Cluverius definivit, ordine non satis congruo aut recto.

BUNONIS.

^a ^b Id tanquam singulare quid Diodorus Siculus observat, quod, cum India multis variisque gentibus incolatur, nulla tamen peregrinam habeat originem, sed omnes indigenæ putentur, nec unquam vel ab externis accepisse, vel in aliam nationem emisisse colonias, perhibeatur. Exterorum tamen colonias ne ipsi quidem diffitebantur Indi in suis historiis de Bacchi & Herculis adventu. Et quid Alexandri M. coloniis per Indiam notius? Nostræ & superiori seculo Magnus Mogor (* Mogol) ex Tattaria; & præter

nationes exteras ab Auctore memoratas, ingens multitudo Lusitanorum, Belgarum, Anglorumque ex Europa in Indiam penetravit, magna ejus parte occupata. Vasco de Gama auspiciis Emmanuelis Portugalliæ Regis, per mare illud viam in Indiam aperuit. Deinde Batavi & Angli lucris spe allecti, ingenti animo, & Batavi majore successu, quam Angli, eò naves suas miserunt.

Impiger extremos currit mercator ad Indos.

β ^c Quippe regio auri & argenti, tum gemmarum, serici & aromatum feracissima, immane quantum inhiantes mortales, nullâ longi & difficilis itineris ratione habitâ, ad se, jam antiquissimis quoque seculis, pellexit. Hæc videlicet Indica mercatura primo Phœnicum fuit & Ægyptiorum: ab his ad Romanos pervenit: donec eam ad se transferrent Veneti, quibus Lusitani, Batavi & Angli successerunt. Quum Belgæ privati, sparsis viribus, adeoque minus commode eò ^d navigarent, anno 1595. Ordinum auctoritate, in societatem, certis legibus, & privilegiis redacti, tanta ceperunt incrementa, ut Lusitanis universæ amittendæ Indiæ terrorem injicerent. Lusitanorum expugnarunt arces, regna Barbarorum armis aut fœderibus in partes traduxerunt, & Indiam Belgicam multis firmissimis coloniis, contra omnem vim firmarunt, capite Imperii sui in Insula Java

&c

^a India duplex. ^b Colonia gentium in Indiam ductæ. ^c Indiæ felicitas. ^d In Indiam navigationes.

ga, Malabar, Orixa, Bengala, Pegu, Sian, Camboja & Septentrionalis pars, quæ ferme tertia univervæ.

& urbe Batavia constituto, unde in reliqua esset imperium.

India omnis ratione situs commodè dividitur in tres partes. Septentrionalem, quæ aliis dicitur *Indostan*; Occidentalem, quæ *India Minor*: & Orientalem; quæ *India Major*. Septentrionalem Indiam omnem tenet *Magnus Mogor* seu *Mogol*; & ad Indum flumen provincias *Cabul*, *Gusaratram*, quæ & *Cambaja*; In India Occidentali *Orixam*, cujus Rex *Mogoris* tributarius est: & in India Orientali regnum *Bengala*. In

India Occidentali præter *Orixam* & *Cambajam* sunt regna *Decan*, *Malabar*, & *Coromandel* sive *Narsinga*, singula à suis gubernata regibus. In Orientali Indiâ præter *Bengalæ* regnum, sunt *Pegu*, *Siam*, & *Cambodia* regna diversa; At in *Malacca* peninsula, quot sunt nobiliores urbes, tot ferè inveniuntur Reguli. [* Cluverius non bene omisit; Tunquinum regnum adeo non spernendum. Conchinchinam Sinenfibus addidit, quæ tamen est proprii juris.]

a Alia Indiarum divisio.

C A P. IX.

Cambaja, Narsinga, Malabar, Orixa.

I.

Cambaja regnum in dextro Indiæ cornu ad Indi ostia situm, Longitudine occupat milliar. German. circiter c l x. Latitudine ferè totidem.

Cambajæ magnitudo.

II. Urbium prima est, quæ regno nomen dedit, *Cam-baja*, omnium Indicarum cultu atque magnitudine præstantissima

Urbs Cambaja.

B U N O N I S.

a Regnum istud ab Europæis *Cambaja* dictum est, quod erat *Gusaratta*: a suos olim habebat Reges, antequam à Mogole subigeretur. In vulgatis tabulis Geographi- cis ponitur *Gusaratta* cis Indum flumen: sed rectius in *Blaviana*, quâ *Mogolis* describitur Imperium, trans Indum flumen intra Indiæ terminum.

pariter & animalium abhorrent *Benjani*; neque comedunt carnes animalium. Præter Deum boni & rerum omnium conditorem, adorant etiam & colunt diabolum, ne scilicet noceat. d Antiquum Indorum hodieque servant morem, quo vidua cum marito defuncti corpore viva exuritur; cujus rei spectator fuit ipse *Mandellso*; per universam Indiam hujus sectæ quam multi inveniuntur.

H E K E L I I.

a S. Provincia *Guzarata*.

b S. *Resbutis*.

c Traducunt enim in Montibus vitam liberam, nec ullam vim atque hostilitatem timent.

d Ipse Rex *Cambaja* olim Idola sola coluit, donec *Maurorum* fidem recepit.

R E I S K F I.

1. d *Guzaratta* Persis, Arabibus, Indisque illa

X x x 3

a Cambajæ seu *Gusarattæ* regnum. b *Cambaja* urbs. c *Benjani* & *Rasbuti*. d *Guzaratta*.

Campanel.
Goa,Dio.
Damaon.Beder.
Decan.

tissima; qua de causa *Cairum* Indiae vocitata. Regia sedes est *Campanel*, in edito loco septenis moenibus cincta. *Goa* in Insula Indi posita, emporii celebritate, agrorum ubertate, incolarum multitudine atque ædificiorum magnificentia insignis urbs, ob munitionis firmitudinem locique situm arx claustra regni vocitata. In eadem Insula *Dio* arx, atque in continenti alia *Damaon*, Hispanorum præliis custodiuntur. Celebres quoque sunt *Beder* & *Decan* urbes; quarum hæc regno quon-

illa Provincia vocatur, quam Portugalli huc navibus appulsi ab urbe præcipua Cambaja dixerant. Tres enim urbes commerciis florentissimas complectitur, *Amanabadam*, suo regi olim atque conditori proprio subjectam: *Cambajam* muro cinctam saxeo, quæ duo millia excedit ambitu; *Suratam* denique præcæ Lusitanicæ Anglicæque mercaturæ, sed novam Gallicæ nunc sedem. ^a Regnum hoc magno Mogoli subditum duas habet urbes regias *Agram* Arce magnifica superbam, quam ille Imp. Dello deserto A. 1566. subiit & *Lahorem* sive *Pangab*, quam æstu compulsus nimio petit. Portugalli vero unicam sibi eamque castris duobus munitissimam urbem ^b *Diu* adhuc tenent, Turcica Indicaque classibus An. 1539. & An. 1546. mascule propulsatis. Idem Mogol provinciam mari Arabicæ vicinam, ^c *Candahar*, quam Persæ ceperant, facta pace sibi restitutam retinet: Regna vero ^d *Narsingæ* aut *Bisnagar*, ^e *Golconda* itidem & *Orixæ*; nec non ^f *Decan*, sive *Cuncang*, sibi nexu tributario devincta. Unde factum est, ut Dynasta quidam sive Princeps Indicus ab rege Golconde ad Mogulem defecerit, uti Thevenotius Lib. II. refert. Rex *Narsingæ* regem regum & mille uxoris maritum sese titulo proficitur; & Princeps quosdam fert vicinos, quos ^g *Nackos* nominant, *Madurensem*, *Tamuranum*, & *Gingirenses*. ^h *Malabara*, regnum *Calecut*, *Cochin*, urbesque plures continet; *Goam* quoque Proregis Portugallici & Patriarchæ, quem Ecclesia ibi Christiana fovet, *Indici* sedem, cui tres Episcopi *Cochinensis*, *Meliaporensis*, & *Macaensis* subsunt. ⁱ *Coromandel* regi *Narsingæ* quondam subdita, nunc *Colgondensi*, qui urbem *S. Thomæ*, *Coloniæ Portugalicam* à

Gallis Anno 1673. captam Anno 1674. Gallico ejecto præsidio Belgis auxiliantibus cepit. Conf. Joh. Bapt. Tavernierii Relationes Indicas, & Spanhemii Introduct. in Geograph. de S. Thomæ ad Indiam accessu.

BUNONIS.

^γ *Campanel* in præcipuis hujus regni urbibus erat, ^e & Regis sedes; qui à *Rasbutis* & *Mogore* præfatus Lusitanis tributarius factus. Sed hoc *Cambaja* regnum hodie sub *Magni Mogoris* imperio est; ejusque sedes non est *Campanel*, sed, ^l *Agra* ad *Gemini* fluvium.

^δ Quæ in eadem cum *Dio* Castello Indi insula jacet ^m *Goga*, seu *Goja*: non est altera illa & nobilis urbs ⁿ *Goa* in regno *Decan*; quam Auctor heic à magnificentia describit; quæ *Goa* illustris ab ista Indi insula longe distat in insula *Goa*. Hæc ab *Alfonso Alburkerk* anno 1508. occupata est. Ex eo à Lusitanis incolitur, magnificè ornata. Hic Vicarius est Regis & Archiepiscopus. ^f *Jesuitæ* quoque ibidem sua habent collegia. Eò ex *Arabia*, *Turcia*, *Persia*, *Armenia*, *India*, *China*, *Philippinis*, & *Europa* omnis generis merces importantur, & exportantur. ^g

^o *Dio* ^h castellum in illa insula à Lusitanis munitum est.

^ζ ^p *Damaon*, non longè à *Suratta* jacens, non solum sub Lusitanis est; sed & ^q *Bassia*, & ^r *Caul* omnisque ferè in hæc parte ora maritima, à Rege in *Decan* aliquando frustra obsessa. Cætera interioris Rex à *Decan* habet. [* *Lege Daman.*]

^γ ^s *Beder* ⁱ in mediterraneis est in *Balagatta*, seu *Balaguata*. ^k

^h ^t *Decan* Regem habet, cui interiora à *Damaon*

^a Mogolis regia duplex. ^b Dio seu Diu. ^c Candahar. ^d Regna *Narsingæ*. ^e *Golconda*. ^f *Decan*. ^g *Nacki* Principes liberi. ^h *Malabara*. ⁱ *Coromandel*. ^k *Campanel*. ^l *Agra*. ^m *Goga*. ⁿ *Goa*. ^o *Dio* seu Diu. ^p *Damaon*. ^q *Bassia*. ^r *Caul*. ^s *Beder*. ^t *Decan*.

quondam nomen dederat. At citra Indum in Provincia *Guza-
rate*, quæ pars est regni Cambajæ, præcipua urbs est *Arda-
vat*, Indi ripæ apposita.

III. * *Narsingam*, in dextro itidem cornu sitam, duobus la-
teribus, Occidentali ac Orientali, mare abluit. Longitudo
ejus à confinibus Cambajæ & Orixæ, ad promontorium *Como-
ri*, milliar. occupat German. circiter CL. Latitudo summa in-
ter duo maria mill. xc. Regiæ sunt duæ: *Narsinga*; unde re-
gno nomen, & *Bisnagar*, *Onor*, & *Paleacate* & *Mangalor*,
Lusitanæ sunt ditionis. * *Coromandel*, & *Meliapor*, ab Indis
Chri-

Narsinga;
Bisnagar.
Onor.
Paleacate.
Mangalor.
*Coroman-
del*.
Meliapor.

Damaon ad Goam usque patent, tenentibus
loca maritima Portugallis. *l* Regis in De-
can sedes est *Visapor m*; qui & ipse Rex
magnus ac potens est.

b *Ardavat* sub Mogolis imperio est. In
c *Amadabath* defertur magna copia radicis,
quæ ab iis *Punco* dicitur, estque *costus vetus*,
inde à Lusitanis in Europam deportabatur.
Cæterum *d* *Bombam* in regno Decan opidum
Portugalli Anglis tradiderunt anno 1665.

* *India* hujus alterum latus, quod Ori-
enti obvertitur, & per continua montium ju-
ga à Malabara determinatur, à capite *Co-
morino* ad *Nagund fl.* per centum fere millia-
ria extensum, olim in tria regna erat distin-
ctum; quæ fuerant *Coromandel*, *n* unde ho-
dieque omne illud litus à Comari ad *Na-
gund fl.* appellatur: *e* *Narsinga*, & *f* *Bisna-
gar* singula à suis gubernata regibus. Verum
unius hodie subsunt Imperio, qui modò
Narsinga, modò *Bisnagare* residet. Hujus
tanta habetur potentia, ut regnum ejus in-
tra sex menses vix circumiri possit. *o*

l *A* & *Paleacate* versus Septentrionem
in litore eodem *Hollandi* *h* *Geldria* ha-
bent, emporium munitum: Ibidem quo-
que est *i* *Danisburgum*, quod Danorum ne-
gotiationibus patet.

µ *k* *Onor* & *l* *Mangalor* ad adversum ja-
cent litus, in Malabaræ regno.

v *m* *Coromandela*, olim peculiare fuit re-
gnum, à quo longus ille litoris tractus no-
men habet. Ejus incolæ se suosque quum
annonæ caritas est, dividere alius solent.

ξ *n* *Meliapor* vicus hodie verius est, quàm

opidum, à Mahumedanis & gentilibus ha-
bitatus, ut ferè hæc terra omnis: *p* neque
hic *S. Thomæ* ostenditur sepulchrum; sed
in opido vicino *o* *S. Thoma* ad litus condi-
to, quod à solis Christianis Portugallenfibus
& Armeniis incolitur. Inde versus Au-
strum in eodem litore est emporium cele-
berrimum *p* *Negopata*. Urbem hanc mag-
nam & maritimam Belgæ expugnarunt, eje-
ctis Lusitanis. In eo litore Belgæ maximè
mercaturam faciunt.

H E K E L I I.

e Septemplici muro percincta.

f Totius Orientalis Indiae.

g Quapropter & *Clavis universa India* ap-
positissimè dicitur.

h Et *Dium*.

i *S. Bider*.

k Hanc urbem totius Regni præcipuam ef-
se, *Maginus* tradit.

l Ab hac urbe sex Milliaribus abest Mons
Muro ac præfidiis munitus, in quo *Ada-
mas Gemma* eruitur. Incolæ hujus Urbis
fericis amiciuntur vestibus, vel interulâ ex-
ferico elegantiore.

m Seu *Visapora*.

n Seu *Coromandel*.

o Hic Rex alit quoque continuo XL:
millia *Nairorum*, qui sunt nobiles Milites, ac
præterea XX. millia Equorum, quos partim ex
Persia, partim ex *Arabia* recipit, & c. c. *Ele-
phantas*. Sed cum ad Bellum proficisci-
tur, multo majorem *Equitum* & *Elephan-
tium*.

a *Visapor*. *b* *Ardavat*. *c* *Amadabath*. *d* *Bombam*. *e* *Narsinga*. *f* *Bisnagar*. *g* *Paleacate*.
h *Geldria*. *i* *Danisburgum*. *k* *Onor*. *l* *Mangalor*. *m* *Coromandel*. *n* *Meliapor*.
o *S. Thomæ* opidum. *p* *Negopata*.

Christianis habitantur: Quarum hæc D. Thomæ sepulchro clara.

IV. *o* Malabar regio in extremitate dicti cornu sita, in longum LXXX. in latum LXV. milliar. German. regna continet, ab singulis urbibus denominata: *π* Cananor, *ρ* Calicut, *σ* Coulete, *τ* Cranganor, *υ* Cochin, *φ* Coulam & Travancor. Horum Calicut cætera præstat; cujus *z* Rex Samory *incolis, id est,

Cananor.
Calicut.
Coulete.
Cranganor.
Cochin.
Coulam.
Travancor.

tum copiam cum innumeris Pedibus ducit. Referunt enim Scriptores, ejus Exercitum quandoque XXX. Milliarium spatium occupare.

ρ Olim fuit Urbs amplissima, in quâ præter alia Ædificia CCCXXX. circiter Mesquita variarum Nationum numerabantur.

BUNONIS.

o Malabara regio in altero hujus Indiæ jacet latere, quod respicit Occasum, extenditurque à Capite Comarino *q* usque ad Caput Darame, X milliaribus infra Goam. Incolæ ejus feroces & barbari sunt, inceduntque nudi, genitalibus tamen contectis, piraticam exercent ipsi idololatræ ac gentiles. Regio illa *r* fert piper optimæ & primæ notæ; huic secundum fertur id, quod nascitur in Sumatra, & Java insulis. Malabar regnum habetur antiquissimum, uni Regi olim subjectum; ex quibus postremus fuit Sarama Parymal, qui circa annum Christi 900. à Mahumedanis seductus regno se ultro abdicavit, & Mechan concessit, ibique sanctitatis opinione vitam finiit. Is quum liberos non haberet, regnum suum fidissimis ministrorum distribuit. Scalig. l. 5. de Emend. Temp. Lindschoten cap. 12. Ind. Or.

π *b* Cananor castellum munitum firmo præsidio tenebatur Lusitanorum: sed à Belgis ejecti sunt anno 1663. urbem tamen vicinam incolunt Malabaril.

ρ *c* Calicut *t* in eodem jacet litore urbi Cananor vicina; olim fuit illustris, sed hodie à pristino splendore multum defecit. *u* Hujus Regis potentia fracta est à Portugalis.

σ *d* Coulete à Calicut versus Austrum jacet, à Belgis expugnata anno 1663.

τ Cætera loca ad idem litus sunt: ex quibus cum primis nobile emporium est, *e* Cranganor, Lusitanis creptum est à Belgis Anno 1663.

υ *f* Cochin sive Couchin, *y* quæ una ex celeberrimis Indiæ emporiis est, *z* à Belgis expugnata est & Lusitani ejecti sunt anno 1663.

φ *g* Coulam quoque Belgæ extorserunt Lusitanis anno 1663.

z *h* Rex, qui ex Brachmanis creditur ortus, gerit quoque sacerdotium: *a* cibum non comedit, nisi qui idolo suo, seu ipsi diabolo, quem sub horribili specie colit, prius fuerit oblatus. Virgines sponsæ à Sacerdotibus ad id mercede conductis vitiantur, antequam in sponsi thalamum deducantur; nec ipsius Regis sponsa hic excipitur: quapropter, ut regii sanguinis certiores esse possint, Regi patri non succedit filius, sed ipse ex sorore nepos.

HEKELII.

g *S.* Comorin.

r Cæteris Indiæ Regionibus magis culta ac frequens est aëre saluberrimo, sed frigidiusculo gaudens. Potitur quoque Agro admodum feraci, qui Hordeo Oryza ac variis fructibus; inprimis verò Gingibere, Cardamomo, Cinnamo, Cassia ac palmis abundat

s Alias Cananor s. Canonor etiam pulchritudine præstans est ac Mercaturæ admodum opportuna, ob ejus Portum nempe, qui navium non minus capax est, quam tutus.

t Calicut.

u Nam Mercatorum Ædes pluris non æstimentur, quàm XX. Aureis; reliquorum v. Incolarum ad summum binis Aureis emantur.

x *S.*

a Malabara. *b* Cananor. *c* Calicut. *d* Coulete. *e* Cranganor. *f* Cochin, seu Cotzin. *g* Coulam. *h* Rex.

summus Imperator ac Deus in terris vocatur. ipsa urbs *Calicut* ampla est, at humiliter exstructa. In hac provincia Lusitani & tria habent munimenta.

V. ^a *Orixa* regnum, in Sinu Gangetico inter *Narsingæ* & *Bengalæ* regna protensum caput habet *Orixam* urbem. At regia ^a est *Ramana*.

Orixa
Ramana

^x *S. Zamorinus.*

^y *Sive Cotzin.*

^z Ipsa enim urbs tutissimum quoque portum multosque habet incolas, quorum permulti *Mauri* sunt Mercatores.

^a Et est *qs.* summus *universæ* hujus *Provinciæ Pontifex*, cui quam plures alii vicini *Reguli Tributa* pendunt.

BUNONIS.

^ψ ^a Lusitanis igitur præter *Goam* urbem in ora ista maritima fere nihil fuit reliquum; nisi forte *Onor.* Cæterum ad litora *Malabarica* & ad *Cambajam* serpentes in aquæ superficie feruntur: hoc nautis signum est, si forte ex aliis non possunt colligere, an regionibus illis propinqui sint. ^b

^ω ^b *Orixa* regnum à *Nagundo* fluvio & *Masulipatamâ* urbe versus Septentrionem usque ad *Guengam* sive *Gangam* fl. porrigitur. Nomen habet ab *Orixa* vel *Orissa*, emporio celebri, ubi *Christiani* habent templum *D. Thomæ* consecratum. Princeps in hoc regno emporium est ^c *Masulipatan.*

^a Et regia sedes ^d *Golkonda* seu *Culconde.*

Ipsæ Rex in *Orixa* Magni *Mogolis* tributarius est. ^c *Ramana* tamen emporium ob ebur & gemmas est celebre. Regio ista *falis* & lapidum pretiosorum, imprimis verò *adamantis* mercaturâ nobilis est. Cæterum *Dani* ad oram illam maritimam castellum tenebant ^f *Cranganor*, quod *Belgis* traditum est.

HEKELII.

^b Inveniuntur quoque in Regno *Calecutensium* non pauci *Serpentes*, inter quos nonnulli hominibus adeò sunt infesti, ut exiguo tantùm sanguine extracto, mortem ferant præsentaneam. Alii quoque *crassitie* suæ referunt, suntque quadrupedes quaternorum *Cubitorum* longitudine, qui in locis palustribus nascuntur, nec venenosi sunt hominique infesti. Rex verò *Serpentes* omnes supersticiosè observat, neque homini *Serpentem* ullum mactare licet absque pœnâ *Capitis.*

^c Et licet satis dives ac potens sit, tamen vicinis æquiparandus non est. Etiam *Idola* colit ut cæteri.

^a Lusitani. ^b *Orixa.* ^c *Masulipatan.* ^d *Goelkonde.* ^e *Ramana.* ^f *Cranganor.*

CAP. X.

Bengala, Pegu, Siam, Camboja, India Septentrionalis.

I.

^a *Bengala* regnum ab urbe *Bengala* dictum, ad *Gangis* aliorumque annium ostia, in longum *CL.* in latum *CLXX.* mill.

Bengalæ regnum.

BUNONIS.

^a *Bengalæ* regnum a hodie sub Magni

Mogoris imperio est, omnium rerum copia affluens: Ejus incolæ ^b vitiis corruptissimi *Yyy* ac

^a *Bengalæ* regnum.

Bengala
urbs.

mill. German. obtinet. Ipsa urbs ^b *Bengala* magna; celeberrimo emporio insignis, in insula fluvii *Cosmin* sita est. ⁱ

P E G U.

ac sceleribus cooperti sunt; quæ tamen universa Gangis lavacro ablui posse superstitiosè putant; lavacri tamen in fluvio illo potestas nemini permittitur, nisi qui eo nomine Regi dederunt pecuniam, sive tributum.

Ex Paradiso eum oriri credunt; unde tantam vim eidem adscribunt. ^c

^β Urbs ^a *Bengala* una ex præstantissimis Indiæ est; ubi omnes reperiuntur deliciae, quas cæteræ optimæ possident Europæ civitates. Hinc exportantur merces pretiosæ, *Sericum*, *Xylinum*, *Zibetum*, *Saccharum*, *Oryza*, *Canna de Bengala*, vulgò *Canna Hispanica* dictæ &c. Ab urbe ista ^b Sinus iste appellatur *Golfo di Bengala*, qui alias *sinus Gangeticus*. Huc quoque pertinent duo emporia, ^c *Chatigam*, & ^d *Satagam*: quorum illud ^e *Telogrammum* Ptolemæo: hoc ^f *Cosamba*. In regno hoc quoque est ^g *Gouros* urbs illustris ad Gangis fl. ripas posita, pulcherrimis & sumtuosissimis ornata Palatiis, à variis gentibus inhabitatur. Regis in urbe ista palatium perhibetur majus esse, quam *Evora* in Lusitania, aureis & argenteis figuris ex gentiliis potius quam *Mahumedanorum* consuetudine ornatum. Rex autem adeo potens, ut per totam Indiam proverbio dici soleat: *Rex Cambaja est unum, Rex Narsinga duo; Rex Bengala tria*. Cæterum in regione ista nascitur animal magnum ^h *Rhinoceros*, unicum in naribus habens cornu reflexum, alioqui elephanti, cujus tamen hostis est, non dissimile. Ejus sanguis & cornu in pretio sunt; quoniam contra venenum valere existimantur. [* De hac urbe inter itineraria mira est discrepantia; plurimi enim eam existere negant: totam regionem percurrisse, nullamque urbem dari quæ *Bengala* dicatur, vel in eo situ sit, in quo hæc urbs a Geographis delineatur, aiunt. Sunt tamen inter Batavos qui se vidisse *Bengalam* urbem, in ea commoratos vixisse, emisse, asserant. in utramque partem testimonia collegimus

in Dist. nostro Geogr. quæ hic longum esset recensere.]

H E K E L I I.

^a Per multas urbes tum *littorales*, tum *maritimas* in se continens, & propterea omnino amplum.

^b Ut plurimum *Mahumetani*.

^c Incolæ isti plerique albi, nobiles, humani, acuti ingenii atque intelligentes sunt; sed aliquantum deceptores, in Commercii ac Mercaturâ plurimum valentes. Nudi non incedunt, veluti fit in reliquâ *Indiâ*, sed Tunicâ albâ fatis amplâ sunt amicti usque ad terram protensa, & alias adhuc vestes fericas superinduunt, caputque more *Turcarum* tegunt.

R E I S K I I.

ⁱ *Bengala* regem sibi proprium tuetur, modò sui juris, modò magni Mogolistributarium, & immenso per continentem quà oriens patet spatio potentem. Urbs *Ougli* sede commerciorum Anglicorum & Belgicorum, sive *Stapula*, quam vocant, mercatoria nunc claret. ^k *Regnum Pegu* A. 1560. septem provinciis subactis potentissimum A. 1600 peste, fame ac Siamensi bello ad ultimum redigebatur excidium. Hinc adhuc vicinis *Ava* & ^l *Siam* regibus hodieque subest. *Regnum Siamense* artibus Mechanicis & quibusdam liberalibus cultum, monarchico suo Imperio, regnis etiam subactis minoribus, effloruit. Rex autem irruptione crebriori *Tatarica* pressus, Chamo denique *Chineasi* sese beneficiarium aut *Vasallum*, quem nominant, submitit: ipse quidem ethnicus tamen Christianis tria templa publica concessit: præter *Siam* urbem, cujus agrum semestri quoquo tempore consueta *Menanis* eluvio manet, tria emporia nunc præstant. Vid. *Chaumontii* Equitis Legatio in *Aulam Siamensem*, & *Domini de Choisu* Itinerarii *Siam* diarium. De vicinis terrarum tractibus amplissimis ^m *Couchinchina*,

^a *Bengala*. ^b *Sinus Gangeticus* s. *Golfo di Bengala*. ^c *Chatigam*. ^d *Satagam*.
^e *Telogrammum*. ^f *Cosamba*. ^g *Gouros*. ^h *Rhinoceros*. ⁱ *Bengala*.
^k *Pegu*. ^l *Siam*. ^m *Couchinchina*.

P E G U.

II. *γ* Regia hujus regni est *Pegu* urbs in insula posita, totius Indiæ clarissima, moenibus munita, ædificiis elegantissimis ornata. Subjecta autem sunt Regi *Pegu* & alia regna, quorum *ε* *Ava* versus Septentrionem, gemmis, equis & elephantis abundat.

Pegu R. & urbs

Ava.

S I A M.

na, *α* *Cambodia* & *β* *Ava* nec undique per-
lustratis, regno itidem *γ* *Tunquino*, & re-
gia hujus *Checho* Jac. Schouten in Descript.
Siam. & Tavernir part. III. & *Plancus* c.
17. videantur. *δ* *Chersonesus aurea* sive *ε* *Ma-*
lacca, reges ex A. 1420. aut *Mahumeda-*
nos aut ethnicos tulit, donec *Lusitanis* sub-
dita *Christianam Ecclesiam* suscepit, quæ
adhuc sub *Batavorum* dominio viget. *ζ* *Re-*
gna vero *Cambojæ*, *Couchinchinæ*, & *S-*
Schampoæ. Quedæ omnia religionem eth-
nicam sectantur. Vid. *Hug. Linschota-*
ni Descript Ind. & Theod. de Boy Navi-
gat. Belgicas.

B U N O N I S.

γ *β* *Pegu* regnum *Bengalæ* ad *Ortum* con-
terminum à civitate *Tanay* olim *Tacola* uf-
que ad promontorium *Nigris* porrigitur,
inter montes, quos *Brachmanes*, & *Jan-*
gomi inhabitant, & mare. *Leſtorum* olim
apud *Ptolemæum* fuit regio. *Regnum* hoc
amplissimum *Indiam* ad *Gangem* usque com-
plectebatur: sed anno *Christi* 600. innume-
ris calamitatibus, fame, peste, & bello ita
fuit desolatum, ut per miliaria multa nil
nisi continua hominum cadavera iter facien-
tibus cum horrore occurrerent. Postea ta-
men restauratum est. *δ*

δ *ι* *Pegu*, quondam *Triglypton*, ad flu-
men est ejusdem nominis. Rex *ε* ibi pala-
tium habet superbissimè extructum, ipse
auro, argento, & gemmis ferè ditissimus;
in quo sculpta & depicta cernere licet om-
nia præclarè gesta Regum Orientalium,
cum variis animalibus terrestribus, avibus,
arboribus ad vivum depictis. *Lusitani* hic
maximè mercaturam faciunt, gemmas,

muscum aliasque merces pretiosas inde ex-
portantes. *κ* *Degun* *Pegunorum Varella*,
(ita templa sua vocant) adeo alta est, ut
ex ea ad modum *Pyramidum Ægyptiarum*
tota regio cerni possit. Regio ista elephan-
torum magnum fert numerum, qui *ζ* capti
fame potissimùm cicurantur. Ipsi *Peguani*
g idola boni Dei, & mali, colunt, præter
paucos à *Lusitanis* ad *Christianam* fidem
conversos. *h* In eodem regno quoque est
ι *Martaban* seu *Martavaon* urbs nobilis: ubi
plurima conficiuntur vasa porcellana, li-
cet non sint tam perfecta, quam *Chinen-*
sium.

ε *m* *Ava* olim *Arifabia* regni *Ava* caput
est. Regnum aliis vocatur *Avachan* ab arce
inexpugnabili. Sed *Ava* magna exercetur
mercatura gemmarum, & musci, quem eò
deferunt in ejusdem animalis corio ex mon-
tibus, quorum nomen *Jangoma*. Ei consi-
nis est *Verma* regio cum ejusdem nominis
urbe.

H E K E L I I.

δ Optimos habet Portus, ex quibus præ-
cipuus est *Martabano*, in quo onerantur cir-
citer 40. Naves *Oryzæ*, quæ in *Insulam*
Sumatram comportatur. Ager enim hujus
Regni pinguis est ac fertilis, & *Rei* frumen-
tariæ optimè accommodus.

ε Nonnullis Rex *Brema*, s. *Barma* di-
ctus.

ζ In altissimis quibusdam montibus.

g Mediocris quippe staturæ & ad crassi-
tatem valde accedentes Homines.

h Cæterum sunt agiles quoque viribus
que præditi; tamen ad bellum prorsus in-
epti.

Yyy 2

B U N O

α *Cambodia*. *β* *Ava*. *γ* *Tunquin*. *δ* *Chersonesus*. *ε* *Malacca*. *ζ* *Camboja*.
g *Schampoæ*. *h* *Pegu R. Leſt*. *ι* *Pegu* olim *Triglypton*. *κ* *Degum*.
l *Martaban*. *m* *Ava*.

SIAM.

Siam regnum & urbs.
Malacca.

III. ζ *Siam* potentissimum regnum, cujus Longitudo ccc. lat. c l x. conficit mill. urbes insigniores habet η *Siam* regiam, admodum amplam, & θ *Malaccam* in Chersoneso aurea sitam; emporium aromatibus nobilissimum; quatuor mill. Germ. amplecti dicitur.

C A M-

BUNONIS.

ζ *Regnum* α *Siam*, aliis *Sornanum* i regnum dictum, Pegu regno ad Meridiem conterminum, nomen accepit à metropoli *Siam*; & hæc ab alluente fluvio β *Siam*, qui alias *Menan* dicitur, appellationem habet. Regionem illam fluvius iste *Menan*, sicuti Nilus Ægyptum, stato anni tempore irrigat & fœcundat. * Rex in *Siam* potens magnarumque perhibetur opum, Rege in Pegu non inferior; cui tamen aliquando fuit subiectus: sed armis in libertatem sese vindicavit. l [* Nomen *Siam*, cum Regni, tum urbis Regiæ Siamensibus ipsis incognitum. Regni genuinum nomen est *Meuang-Tai*, urbis *Si-yó-thi-yà*; aliquando etiam ab incolis nominatur *Crung-thé-papra-mahànacou*.]

η Ipsa urbs c *Siam*, aliquando Regis sedes, Lusitanis antehac frequentabatur negotiatoribus; verum primas in mercatura jam hic loci tenent Hollandi. Regia sedes hodie est d *India* urbs, seu *Odia*, in qua turrium, templorumque testa & fastigia auro refalgent. Tantarum virium civitas est, ut aliquando L. millia militum reprimeret. Hic ingens est copia ferici, auri, aliarumque pretiosarum mercium, quæ eò à Chinesibus aliisque mercatoribus importantur. m Cæterum hæc ipsa regio multos fert elephantos nobiles ac interdum candidos, qui in magno habentur pretio: Harum bestiarum ipse Rex duo millia dicitur alere, quæ ad bellum sint doctæ & instructæ.

θ e *Mallaca* n seu *Malays* peninsula regno *Siam* per Isthmum juncta ad Æquatorem ferè se extendit. Urbi *Malacca*, à qua terra ista appellationem sortita, o ad litus Oc-

cidentale è regione *Sumatræ* sita, à Portugalsibus duce *Albukerke* anno 1511. intercepta est, egregie munita habet castellum, Episcopum, collegium Jesuitarum, aliaque cœnobia. Sed anno 1641. Belgæ hanc urbem expugnarunt. Ferè in medio litoris, quod *Occalum* respicit, jacet *Queda*: ac inde ulterius ad isthmum *Tanacerin*; ubi idem viget mos, quo viduæ relictæ cum maritis suis defunctis cremantur vivæ. In Orientali litore est *Patane* urbs, veterum *Perimula*; unde *Sinus* ille dicitur *Perimulicus*; uti alter *Sinus Sarabacus*, hodie *Golfo di Savolas*. Ihor ad litus Australe ponitur: Urbes istæ regiæ sunt, ac singulæ suis subiectæ Regibus: eademque nobilia emporia, quæ Lusitanis, Anglis, Hollandis, Armeniis, Turcisque celebrantur negotiatoribus. Ad promontorium Australe haud longè ab *Ihor* civitate Lusitani tenent *Sincapuram* urbem. Lingua, qua in Chersoneso hac *Malaccensi* utuntur Indi, planè singularis est, & à cæteris discreta, miræque suavitatis, quare ab exteris illa amatur & excolitur. Cæterum Indi per hanc regionem virgines sponfas peregrinis & hospitibus vitiandas offerunt, quam consuetudinem in Pegu quoque & *Aracam* fuisse legimus. [* *Malaccam* Regno *Siamensi* non satis accurate adscribit *Cluverius*; cujus regni limites in sinu *Patanensi* ita constituendi sunt, ut *Patane* ipsa & *Queda* in peninsula littore opposito sitæ sint, ipsæ duorum populorum Regiæ; *Malacca* autem procul ad meridiem remota multo minus ad *Siamensem* pertinet. Hanc *Bataavorum* *Indica* societas *Lusitanis* eripuit, qua nunc fruitur, vicinam habet urbem *Ihor* Regni cognominis *Caput*.]

HEKE-

a *Siam* Regnum. b *Siam* seu *Menan* fl. c *Siam* urbs. d *India* urbs.
e. *Malacca* f. *Malays*.

C A M B O J A.

IV. Hujus regni caput est *Camboja*; at sedes regia *Diam*, Camboja, Diam.
 quæ quibusdam * *Odia*.

INDIA SEPTENTRIONALIS.

V. *Borealem* Indiæ partem, quam tertiam universæ diximus, India Septentrionalis.
 quondam in varia regna divisam, nunc Tattari ex Tattaria huc
 transgressi obsident. Hi *Mogores* dicuntur, & eorum rex ^λ
Magnus Mogor; cujus regia * *Delly*, in confinibus Cambajæ
 &

HEKELII.

i S. *Sornao*, five *Sorno*.

k Ideo Ager, qui alias planus, amœnus ac montibus percinctus, omnino est herbidus ac valdè pinguis & fertilis.

l Incolæ delictis, luxui & crapulæ plurimum vacant, delectantur Musicâ, vestibus se exornant sumtuosissimis, Nobilitatem sanguinis profitentur, mechanicas Artes non exercent, sed Mancipia plurima ad ipsas Artes tractandas alunt; Agriculturæ tamen valdè sunt studiosi. Scholas habent publicas, ubi *Leges* & *Religionem* lingua vulgari docent; sed *Scientias* & aliam doctiorem linguam & ab illa valde differentem ab aliis discunt. Idola colunt innumera, & præcipuè quatuor Elementa. Unde post mortem unusquisque *Sepultura* genus eligit juxta Elementum illud, quod adoravit quotidie. Nam qui *Terram* adorant, sub *humo* sepeliuntur: qui *ignem*, comburuntur: qui *Aquam* submerguntur; quique vero coluere aërem, suspenduntur, ut ab Avibus devorentur. Hæc *Maginus* loc. cit. fol. 260. fac. b.

m Hæc Urbs ad instar *Venetiarum* dicitur ædificata, in qua & scaphis de loco ad locum potest deambulari, quarum circiter ducenta millia dicunt reperiri.

n Sive *Malaca*.

o Cui & nomen *Gaza* est.

BUNONIS.

p *Camboyna* five *Cambodia* regnum cæteris regnis opibus paulo inferius, regno Siam ad Austrum conterminum est. Ejus

Y y 3

Rex cum vicino rege in Siam, cujus aliquando fuit tributarius, sæpe bellum gerit. Incolæ illius sunt idololatræ & gentiles; sicuti & Malaccenses Indi. Urbem ^b *Cambodiam* ingens alluit fluvius, qui eodem modo, quo *Nilus* & *Menan*, regionem circumjacentem certis anni temporibus irrigat. A multis nationibus, mercaturam hinc facientibus, celebratur *Cambodia*. Lusitani ibidem templa & cœnobita possident. Eo confluunt mercatores ex *Malacca*, *Coromandelia*, *Japonia* & *China*. Præcipuæ merces, quæ inde exportantur, sunt pelles, *Oryza*, *Lacca*, *Benzoinum* & gemmæ.

* *Odia* urbs etiam *India* dicitur, Regis in Siam sedes. ° *Liam* seu *Iliam* urbs memoratur in hoc regno, item ^d *Langor* ad maris litus.

λ *Tattari* numerofo milite sedibus suis egressi has Indiæ partes sibi subjecerunt. Rex eorum *Magnus Mogor*, seu *Mogol* longè latè que per *Indiam* imperans, à *Tamurlanis* stirpe p se ortum gloriatur, omnium Regum, quotquot sunt in Orbe, habetur ditissimus, cujus thesauro contineri ajunt, si ad nostram rationem numerum conferimus, 1500000000 Imperialium, id est, *anderthalbtausend Millionen Reichsthaler*. Regi huic non tantum paret *India* illa Septentrionalis; verum etiam *Gusaratta*, vulgò *Cambaja* dicta, olim peculiare regnum, ad quod pertinebant urbes *Amadabaih*, *Suratta*, *Cambaja*, *Bettan*, & *Bisantagra*: itemque *Orixa*, cujus Rex *Mogoris* tributarius est: & *Bengala* regnum.

μ A ° *Delly* urbe provincia appellatio-

nem

a *Camboyna* s. *Cambodia*. b *Cambodia* urbs. c *Liam*, d *Langor*. e *Delly*.

& Narfingæ regnorum Sub hoc Rege urbes claræ; *Mandao, Sanga, v Moltan, & Citor & o Aracane*, singulorum regnorum capita. ²

C A P.

nem nacta est, quæ una Mogori ad bellum mittere solet CL. millia armatorum. Regia verò sedes hodiè non est urbs *Delly*, sed ^a *Agra* ulterius versus Septentrionem ad fluvium, qui ^b *Gemini* vulgò appellatur, posita urbs; incolis adeo frequens, ut ducenta millia virorum ad militiam Regis jussu producere queat. Est tamen & alia Mogoris regia ^c *Lahor*, inde magis versus Septentrionem ad ^d *Rave* flumen sita. Eò Rex nimium solis ardorem fugiens concedere solet.

^v *Moltan* dicitur habere mulieres bellatrices.

^ξ *Citor* vel *Chitor* olim metropolis erat regni *Sanga*.

^o *Aracham* vel *Arachan* arcem dicitur habere inexpugnabilem, quam Rex *Barmia* aliquando frustra obsedit & oppugnavit exercitu trecentorum millium armatorum, & quadraginta millibus elephantorum. Cæterum in *Gangis* insula ponitur ^h *Polimbothea*, olim magna urbs, quæ portas habuit ferreas: ibi studium Philosophiæ florere tradunt. Item ⁱ *Ava* s. 2. memorata; emporium magnum versus Septentrionem ponitur, quod præter mercaturam gemmarum & musci, juvenum lasciviâ notum.

H E K E L I I.

^p Vid. Liber iste, qui *Abentheur der natürlichen und künstlichen Sachen in Sina und Europa* ab A. P. F. B. est inscriptus, & *Francos.* ad *Mæn.* A. 1656. in 4. f. exc. Cap. 1. p. 5.

R E I S K I I.

² * Imperium magni Mogulis Indicum non septentrionali una India coercetur, sed

in *Austrolem* longius ipsamque *Persiam* per *quadraginta* regna propemodum excurrit: Hoc enim Monarchicum extat, suoque dominatu regiones proprias, & alienas nexu tributario continet, ut reliquæ *Imperii vel Gingischanici vel Timurani Tatarica* huc videantur repositæ. Nam *Babur Princeps* è *Zagataja Tataria* ortus, & regno *Mawra-naharensum* exutus A. 1515. in *Persiam* exul ivit, & Regis qui tum *Shah Tamas* erat, regni que *Persici* posthac armis adjutus, ^l *Indicum* hocce imperium primus Ann. 1526. condidit formavitque: Hunc posteri longo secuti ordine, illorumque unus *Chorum* cognomine *Schafchiha* Ann. 1650. rerum in *Monarchia Indica* potitus legitur, eaque amplissima usus. ^m *Religio* heic *Mahumedana* & *Jingizonanica* quidem prævalet: *Turcis* pariter *invisa* ac *Persis*. *Ethnica* tamen & *Christiana* in quibusdam provinciis ac urbibus fertur. Cætera de statu *Mogulis* magnifico, incredibili hujus thesauro, & urbibus regis *Petrus du Val* & *Jo. Twest* part. II. *Navig. Belgic.* & *Thevenotius* suppeditant. Confer etiam quæ superius ad cap. IX. annotata dedimus. Unum superest, quod mireris, heic tamen regulos sive ⁿ *Principes sui juris ac liberos* superesse, quos *Rajas* & *Rænas* nominant, è stirpe vetusta regia prognatos, & vicinis provinciis, quas irruunt expilantque, graves ac molestissimos. Cæterum de prima *Indiæ* ad fidem *Christianam* conversione, item de accessu *D. Thomæ Apostoli* ad hæc terras: obitu ejus & sepulchro ambiguo vel incerto vid. *Spanhem.* introd. *Geograph.* & *Hottingerj Histor. Eccles. sec. I.* *Mogulium Historiam* perelegantem scripsit pater *Catrou*.

^a *Agra.* ^b *Gemini.* ^c *Lahor.* ^d *Rave.* ^e *Moltan.* ^f *Citor.* ^g *Aracham.*
^h *Polimbothea.* ⁱ *Ava.* ^k *Imperium Mogulis Indicum.* ^l *Unde ortum fuerit.*
^m *Hujus religiones.* ⁿ *Rajæ principes liberi.* ^o *Indorum conversio.*

C A P. XI.

Insulae in Indico mari.

I.

Insularum in Indico mari tantus est numerus, ut haut facile iniri queat: quare praestantiores solum dicendae. Princeps est atque omnium toto Oriente nobilissima *Sumatra*, in com-
Insulae in mari Indico; Sumatra.
 plura

BUNONIS.

a *Sumatra*, in Longitudine habens CLXX. milliaria, & in Latitudine LXII. quae antiquorum *Taprobana* falso quibusdam putatur *a*, in X. regna distinguitur; ex quibus haec tria: *Achem*, *Jamby*, & *Palimba* praecipua sunt, regnorumque capita egregie munita. Cum Rege in *Achem* Hollandi in foedere sunt. Ager milium & oryzam fert; melle *b*, zingibere, benzoino, camphora, agarico, cassia abundat; Piperis vulgaris & oblongi uberrimus hic proventus, qui quotannis magna copia Catajam exportatur. Elephantes nusquam majores, aut ad bellum magis apti reperiuntur. *c* In eadem insula mons quoque est, qui ignem evomit; veluti *Vesuvius* & *Aethna*.

HEKELII.

a Aliis v. aurea *Chersonesus* ista, & propterea Antiquis ceu *Peninsula* est credita.
b *Cera*.
c Caeterum haec Insula inclemens habet Coelum, ob magnam Vaporum nempe copiam, quae ex frequentibus Fluminibus ac Paludibus exhalat, atque etiam ob densissima Nemora.

REISKII.

I Nunc *b* Archipelagus S. Lazari, & in eo insulae omnes aperiuntur, quotquot intra finem Bengalensem & Philippinas jacent, omni aromatum proventu copiaeque divites: Ex his primae sunt insulae *Cos Sindana* (*Ins. de la Sond.*) quae nomen a freto vicino accipiunt; nempe *c* *Sumatra*, *d* *Borneo* & *e*

Java. *Sumatra* magnitudine & potentia praestat, suisque regibus subest, nec ulli Europaeae nationi locum atque domicilium haecenus concessit. Reges illi *Campora*, *Jambi*, *Menacab* & *Palambana* fedem sibi vindicant: Sed Rex *Achimensium* inter illos eminent, ab Achima dictus, emporio Europaeis nostris, Turcis, Chinenfibus, Indis frequentissimo. *Borneo* 200. milliaria suo ambitu complexa, regnum unum in urbe cognomine sibi fovet, alterum *Bendera* & tertium *Habasia*, adamantina fodina celebre. *Java* major gradu septimo trans aequatorem sita, Regulis ad urbes littorales *Japara Tuban*, *Jollan Pananvan*, *Panaracan* & *Palankuan* confidentibus paret, omniumque supremo Caesari suo sive *Matarano*, a quo proximus Rex *Bantami* loco & potentia exstat. *Batavia* tamen ab horum oppugnatione ac impetu sese Anno 1629. & Anno 1652. itemque A. 1678. fortiter vindicavit, tanquam praecipuum societatis Orientalis Indicae munimentum, praesidiumque firmissimum. *k* *Celebes* & *Gilolo* suis regibus subiectae; *i* tres *Molucca* suis Regulis *Ternada* scilicet *Tidor* & *Pashian*, in quibus tamen Batavi sua dominia sibi tuentur, Haec *Manuca Biata*, i. e. aves Dei vel *Paradisaca* sunt, quas falso apodes, & nutriri aere solo credunt. *l* *Amboina* caryophyllorum feracissima & *l* *Banda* cum quinque insulis minoribus, ubi nucum *Muscatarum* copia permagna: Quae omnes Societati Orientali, de qua diximus, Indicae subsunt, controversa cum Anglis nuper composita. *m* *Ceylon* etiam huic Societati cessit, Portugallis omnibus exturbatis, & mu-

a Sumatra. *b* Archipelagus S. Lazari. *c* Sumatra. *d* Borneo. *e* Java. *f* Java.
major. *g* Batavia. *h* Celebes & *Gilolo*. *i* Moluccae. *k* Amboina.
l Banda. *m* Ceylon.

Borneo.
Java major.

Bantam.

plura regna divisa; Secunda est ^β *Borneo*, Tertia ^γ *Java Major*, incognitæ magnitudinis; quam Jul. Cæsar Scaliger omnium rerum facili ubereque proventu *compendium Orbis* appellavit. In hac celeberrimum emporium ^δ *Bantam*.

II. Dein

munitiōibus, quas illi tenuerant occupatis. Insulæ huic regna undecim, & horum omnium caput *Candi*, cum rege præcipuo summoque attribuunt. Somnia vero sunt de ^a *Paradiso terrestri*, quem huc collocant, & monte *Pico d'Adam*, quem vestigiis Adami primi hominis saxo impressis conspicuum credunt. ^b *Philippine majores numero quinquaginta*, minorum vero undecim millia putantur: Ex his aliæ suam libertatem, aliæ regnum sibi proprium uti *Paragoya* & *Mandanao* tuentur, aliæ regno Hispanico subsunt, & castris munitissimis coercentur: *Cebia* & *Maran* Magellano primum cognitæ, sed cæteræ adhuc ignotæ.

BUNONIS.

^β *Borneo* insula, sicut & *Sumatra*, cui ad Ortum posita est, sub Æquatore jacet inter *Cambojam* Indiæ & *Celebes*; Hispaniam magnitudine adæquans, vel etiam superans, cujus ambitus fertur bis mille & ducentorum milliarium. Ptolemæo esse videtur *Insula Fortuna d.* Totius Insulæ caput & regia sedes est *Borneo* urbs, quam aquæ pluribus locis, veluti *Venetias*, interfluunt ^e. Præter hanc nobiliores urbes sunt *Marudo*, *Sadonk*, seu *Sedang*, *Sambas*, *Landa*, *Sucadawo*, & *Bandarmassin* celebres portus ob piperis negotiationem. *Succadona* fluv. adamantes habet. Est verò hæc insula rebus omnibus ad vitam victumque necessariis instructa. Hic thus, mastix, camphora, agaricum, aurique puri inveniuntur fodinæ divites ^f. Belgæ mercandi libertatem, præcipuè piperis, per hanc insulam ferme habebant soli: verum quum nuper ipsi Regi nollent concedere, ut piper, muneris loco, ad Regem in *Macassar* mitteret, privilegio illo exciderunt

^γ ^d *Java Major* à *Sumatra* insula, versus Meridiem per fretum, quod vulgò *Stres-*

to de Sunda, separatur. Longitudo Javæ habetur CL. milliarium; Latitudo ejus incerta est, neque hæcens compertum habetur, utrum insula sit, an peninsula Australibus terris adhærens. Omnis generis aromata fert ^e *Java*, tantamque piperis copiam, quantam Germania uvarum ^g. Duo in ea hodie nobis nota sunt regna, ⁱ *Mataran* & ^h *Baniam*. Sed rex in *Mataran* majorum habetur opum; tertius qui erat in ^h *Jacatra* ab Rege in *Bantam* oppressus, regnoque exutus est, quum anno 1619. hic conderetur ⁱ *Batavia Belgarum Colonia*, quo ipsa urbs *Jacatra* à Belgis capta est. Inde post decennium Rex in *Mataran* bis obsedit & oppugnavit *Bataviam*, sed frustra. Præsidium sexcentorum armatorum hic perpetuo alitur. Præfectus ibi nomine Belgarum residens cæteris quoque castellis munitis per *Indiam* imperat, qui singulis tribus annis mutatur, alio in ejus locum substituto. Jus per præsidem & scabinos administratur. Camera Rationum, à qua reliquæ per *Indiam* omnes dependent, hic suprema est. [* *Insula Java* veteribus *Jabadiu*, id est hordei insula, *Diu* est insula.]

^δ *Bantam* regia sedes XII. mill. à *Batavia* jacens commodo gaudet portu. Eo confluent negotiatores ex *Malaccâ*, *Gufaratta*, *Malabara*, *Bengala*, *Pegu*, *China*, *Japan*, *Portugallia*, *Anglia*, *Hollandia*. Intra urbis pomæria domicilium figere non permittitur nisi indigenis. Regi in *Bantam* administrant mulieres, ex eisque constituitur ejus cohors prætoria. Cæterum ipsi *Javanenses* habentur ^h fallaces & malæ fidei; in Religione superstitiones sequuntur *Bentano-*rum, aut imposturas tenent *Mahumedi*. ^k *Java Minor* inde ad Ortum posita, à metropoli etiam *Cambada* five *Cambava* dicitur.

HEKELII.

^d *Bona*.

^e In

a Paradisus. b Philippinæ. c Borneo inf. & urbs. d Java Major. e Reges Javæ. f In *Mataran*. g *Bantam*. h *Jacatra*. i *Batavia Belgarum* colonia. k *Java minor*.

II. Dein insulæ ^e *Celebes*, ^z *Gilolo*, ⁿ *Ceiram*; quas *Sindas* ^o *Moluccæ*; parvæ, ac felici aromatum productu nobiles; *Bachian*, ⁱ *Tidor*, ⁿ *Ternate*,

Celebes.
Gilolo.
Ceiram.
Sindæ inf.
Molucca.

^e In hac civitate XXV. circiter millia *Ædium* jam pridem computata sunt. Rex, qui istic residet, *Mahumetanus* est, cum quo nulli loqui licet, nisi mediante Interprete. Incolæ colore albicante sunt, acerrimo ingenio, & licet Idola colant, probitate præditi.

^f Præter Equos pusillos, non fert pecora, nec Asinos, aut Boves.

^g Mittit quoque *Aurum* & optimum *Æs*, ut & *Smaragdos* totius orbis elegantiores. *Sericum* ex sylvis spontè id gignentibus copiose colligitur. Cæteròquin Insula hæc ventis adèd est exposita ac pervia, ut nunquam ullo totius anni tractu vacet à flatibus tam diurnis, quàm nocturnis.

^h Superbi, inhumani, proditores, mendaces.

BUNONIS.

^e *Celebes* à Borneo versus ortum itidem sub *Æquatore* est. Ejus incolæ ⁱ incedunt nudi, genitalibus tamen contextis. Carnes antehac solebant devorare humanas; quare ex *Moluccis* damnati ^k eò deportabantur, ut ab his mactarentur. Verum jam humaniores facti feritatem istam dicuntur exuisse. Inter *Celebes* & *Borneo* insulas interjacet *Macassar* ^l inf. ab emporio denominata, quod ob caryophyllorum mercaturam à Lusitanis, Anglis & Hollandis frequentatur. Anno 1669. insula hæc à Belgis fœderatis subacta est ^m.

^z *Gilolo* ⁿ inde porrò versus ortum sub *Æquatore* jacens, quoniam aromatis caret, non adèd frequentatur ab exteris nationibus, neque vehementissimum hujus loci æstus facilè perferunt Europæi ^o.

ⁿ ^b *Ceiram*, *Ceram*, seu *Zoram* à *Gilolo* versus Austrum ponitur.

^o Quinque illæ, quarum nomina hic leguntur ex ^c *Moluccis* præcipuè celebrantur. Sunt autem parvæ, maximaque vix sex mill. passuum ambitum habet. A Lusitanis anno 1515. primùm sunt repertæ, ac

de his ipsis inter Castilianos & Portugalenses ex Orbis per Pontificem Rom. factâ divisione, orta est contentio. Ager spongiosus est, ac imbres absorbet; fertque nuces myristicas, mastichen, lignum aloës, sandalum, cinnamomum, Zingiber, piper & caryophylla, sine omni terræ cultura.

In his insulis reperitur avis *Manucodiata*, quæ nobis *Paradeisi-vogel* dicitur, elegantissimarum pennarum & alarum ^p. Farinam de nonnullis colligunt arboribus, ex qua conficiunt panem. Incolæ negotiantur sine omni pecunia mercium permutatione. Adorant Solem & Lunam plerique, præter paucos, qui Mahomedis imposturas sequuntur. Duo sunt in his insulis Reges, quorum unus in *Ternate* insula residet; alter in ^d *Tidore*.

ⁱ In *Tidore* insula Belgæ castellum habent; itemque aliud Lusitani.

ⁿ ^e *Ternate* ex his insulis præcipua est, in qua mons interdum flammam eructans. Belgæ duo hîc exstruxerunt fortalitia, quorum nomina *Malasa* & *Malucco*. In Portugallensium potestate est urbs *Gammalamma*.

HEKELII.

ⁱ Qui albo sunt colore.

^k Jussu & Mandato regio.

^l *Macace*, vel *Macazar*, seu *Macasar*.

^m Habet in sui medio Montes altissimos, ex quibus Fluvii navigabiles oriuntur. In ista quoque *Aurum* ac *Margarita* inveniuntur.

ⁿ Alias *Batochina* denominata.

^o Hæc insula una est ex istis, quas vulgo nominant *Del Moro*, cujus magnitudinem veluti dimidiæ Italix esse *Geographi* scribunt. Cælum istic inclemens est & Aër calidus. Incolæ bene proportionati sunt, barbari ac crudeles, carnem humanam adhuc vorantes.

^p Hanc *Avem* è Cœlo descendere superstitiosè credunt. Istic quoque *Arundines*

Zzz

iii

a Celebes inf. b Ceiram inf. c Molucca inf. d Tidor. e Ternate.

Philippinæ f.
Baruffæ.
Lutzon.
Manillianes.
Mindanao.
Calamianes.
Guinea nov.

nate, a Motir, u Machian. Jamque Sinarum regno adproximantes v Philippinæ, quas Baruffas Ptolomæi interpretantur. Harum maxima e Lutzon; in qua Hispani urbem condiderunt o Manilliam. Secunda est π Min'aro. Tertia e Calamiane. Dein reliquæ Minores inter has dissipatæ. Hinc vero versus Orientem sunt aliæ complures, in univ'ersum Hispanis Islas de las Velas dictæ. Hinc rursus Meridiem versus c. l. distans mill. Germ. est nova Guinea; quæ an sit in insula, an verò pars continentis terræ Australis, nondum satis compertum habemus. At in Sinu Gangetico Narsingæ regno adversa e Ceylon, novem regnis distincta, antiquis Taprobana dicta.

C A P.

in magnam molem aded excrefcunt, ut doliorum vicem suppleant.

BUNONIS.

λ a Motis q etiam appellatur Timor, in qua fortalium Nassaw r.

μ In b Machian Belgæ tenent castellum Mauririi.

ν c Philippina f auspiciis Philippi Hispaniarum Regis detestæ & occupatæ sunt anno 1564. appellantur etiam Manilla ab urbe Manillia t.

ξ d Luzzoia v Insula cæteris præstantior est.

o e Manillia x præfidet Gubernator nomine Regis Hisp. itemque Episcopus.

π In i Mindanao sunt aliquot urbes.

ρ g Calamianes, aliis Paragoya dicitur. Ex his insulis maximam partem tenent Hispani, eoque veniunt ex Hispania Nova, & Mexicano regno cum Insulanis & Chinenibus mercimonia tractantes. Merces potissimæ hinc sunt oryza, saccharum, legumina, mel, ficus, auri ferique metalla. In primo in insulam ingressu Hispani singula pondo auri mercati sunt quaternis pondo argenti. Maxima insulanorum pars ad Christianam fidem Hispanorum opera conversa dicitur.

σ h Ceilon vel Zeilon ob felicem omnium rerum proventum Paradisi pars incolis creditur. Ostenditur hinc Pico mons altissimus; in quo Adamum primum hominem sepul-

tum tradunt; magnorumque hominum ibidem monstrantur vestigia. Insula hæc fert arbores perpetuò floribus aut fructibus onustas, ut sunt mala Assyria incredibilis suavitatis, mala medica, citria optima, aurantia, limones aliique fructus nobilissimi. Fest auri argentique metalla & lapides pretiosos: item aromata, Cardamomum, Caryophillum, piper & alia; magnamque copiam cinnamomi. Producit quoque omne genus ferarum, elephantosque nobilissimos. Incolæ plerique incedunt nudi; genitalibus tamen contactis, magiæ dediti, & superstitionibus gentium. Lusitani eò Christianam fidem primum intulerunt. Hi urbem i Colombo munierunt. Regia sedes in hac insula Ceilon est k Candi; unde Rex Candi vulgò vocatur. l Belgas invitarat adversus Portugallos ejiciendos. Castellum igitur exstruxerunt in eo loco, qui vulgò i Punto de Galle dicitur. Inde m Negumbo magnam & munitam urbem Portugallis extorserunt; quam Anno 1643. amissam, sequenti statim anno recuperarunt. Anno 1651. ab iisdem expugnatum est n Calutre castellum munitum; atque Anno 1656. Colombo quoque eiecerunt Portugallos. xx. miliaribus Columbo distat o Manara insula, in qua Margaritarum dives captura; eam etiam Belgæ ademerunt Portugallis anno 1658. Ferunt Hollandos hodie, ejectis inde Portugallensibus, omnem tenere insulam. [* insula Ceilan in quatuor regimi-

na

a Motis seu Timor. b Machian. c Philippinæ inf. d S. Luzzonia. e Manillia. f Mindanao. g Calamianes seu Paragoya. h Ceilon inf. i Colombo urbs. k Candi. l Punto de Gale. m Negumbo. n Calutre. o Manara.

na dividi potest. Præcipua littora &, quod pretiosissimum est, loca ubi cinnamomum crescit, Batavi obtinent. interiorē insulæ partem habet Rex *Candi-ava*. provinciam incolunt silvestres homines ab aliorum commercio summoti, & liberi. quos *Bedas* vel *Vedas* vocant, in boreali parte *Malabarica* gens pauperrima & contempta stationem habitat non invidendam, & eo tutiorem quo vitæ adjumentis magis indiget. an olim insula sub *Taprobanes* nomine nota fuerit, vix hodie ambigitur. Vide tamen, si lubet, dissertationem qua vir Clariss. *Cassinius*, rerum Astronomicarum & Geographicarum peritissimus, *Taprobanem*, non *Ceilanum*, sed *Maldivas* esse insulas contendit, non sine verisimilibus argumentis. Præter has insulas in istis partibus Orientalibus celebris est *Amboina* cum adjacentibus insulis *caryophyllorum* ferax: Castellum ibi est *Victoria* dictum. *Banda* in qua Belgarum castellum *Nassovia* cum insulis VI. circumjacentibus, quam Belgæ armis expugnataſi tenent; undè nuces afferuntur

myristicæ, & *massix*; itemque *Timor* sandali albi & flavi ferax insula. Sunt etiam in Mari Indico e regione capitis Comorini *Maldivæ insula*, quarum aliquot censentur millia: harum aliæ habitantur; aliæ festoribus vacuæ sunt. Cæterum *Islas de las Velas*, quæ ab Auctore nostro hic memorantur, à *Magellano* primùm ita sunt appellatæ, illudque impositum nomen à genere *velorum*, quibus utuntur insulani. Aliis vocantur & *Islas de Ladrones*, h. e. *Latronum seu furum insula* à nefariâ incolarum consuetudine farandi.

HEKELII.

- g *S. Moti*.
- r Insula hæc ob *Sandalum flavum* & *album* imprimis claret.
- f Utpote quæ ex *Mercatoris* sententiâ *Ptolemaeanæ* illæ sunt *Barusse*.
- t Has *Anthropophagos* olim inhabitasse constat.
- v *Luzzoë* s. *Luzzen*.
- x Ab *Hispanis* ædificatæ.

a *Amboina Insula*. b. *Victoria*. c. *Banda inf.* d. *Timor inf.* e. *Maldaviæ inf.*
f *I. de las Velas* feu. g *I. de Ladrones*.

C A P. XII.

De Persarum Imperio.

I.

Persarum regnum antiquitus occupabat quicquid præter terras in Asia reliquum est; quin etiam Indiæ partem & Ægyptum, quæ antiquitus in Asia censebatur. Longitudine ab Helleſponto ultra Indi ostia mill. Germ. 1000. Latitudine, à Ponto ad Sinus Arabici fauces 100. quo spatio multæ regiones atque regna recensentur; de quibus ordine erit agendum. At primo loco eam partem narrabimus, quæ nunc *Persarum* sive *Sophorum* Imperium dicitur. Hoc clauditur à *Septentrione* Hyrcano sive Caspio mari, & *Oxo* flumine, *Caucaso*que monte; ab *Oriente* Indo; à *Meridie* mari ac Sinu Persico; ab *Occasu* Euphrate amne & Tigri, qui in illum immergitur, Niphaticis jugis, & Araxe fluvio, qui in Hyrcanum mare evolvitur.

Persarum regnum. Ejus magnitudo.

Persæ Fines & magnitudo.

Longitudo ejus est ab Araxis ostio ad Indi ostia mill. CCCCLX.
Latitudo ab Oxo ad mare Persicum CCLXX. 1

Persia Re-
giones.

II. Regiones hic olim, *Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia, Persis, Susiana, Assyria, Media.*

REISKII.

1. *Persia* unde nomen, & unde *gens Persica* olim adsumserit ortum Græci quidem veteres disquirunt, sed plerique ad fabulas è disquisitione sua prouunt. Hinc *Texeira* conqueritur, se nominis Persici originem assequi non potuisse, cum facile antiqua ex historia potuisset. Cyrus enim Persis equitatem disciplinam adeo inculcavit, ut equitatu illi valeret maxime, ac lege cavuit publica ne quis suorum, quos equo instruxerat, *Φανή πεζόν πορεύμενος, εἰς τε πολλὴν εἰς τὸ λίγην ὁδὸν δέη διελθεῖν, adpareret pedes incedens, sive multum sive parum via conficiendum esset*, Xenophon lib. I. *Cyropæd.* Ex hoc novo instituto denique factum est, ut regio *פרס paras*, & hujus incolæ *פרסאין Persa* i. e. equites dicerentur. Nam Hebraice Arabiceque *פרס equum*, *פרים equitem* notat. Hinc ante

Cyri tempora nullus scriptor, neque Moses, neque Propheta Persarum meminit; sed in libris Chronicorum, Ezechiele, Daniele, Esdra & cæteris frequens horum fit mentio. Hebræa quippe nomina *כּוּטִי וְעֵלְמַיִת* b *Chut & Elam* ex uia veteri magnam Persidis partem incluserunt, teste Josepho lib. I. *Antiquit.* qui *Ἐλυμιον καὶ Ἐλυμαίους Περσῶν ἀρχηγέτας Elym & Elymaeos Persarum generis auctores* commemorat: Amplius Chutam is ipse regionem in Perside ac fluvium cognominem locavit. Strabo etiam lib. XV. *Susiae* conjungit *Ἐλυματικὴν ἢ Ἐλυματιτικὴν*, i. e. *Elymaticam* aut *Elymaticicem*: Hinc *Elam & Madai* h. e. *Elymaeos & Medos* frequentius in sacro codice connecti locis pluribus Bochartus lib. II. c. 2. comprobat. Sic ergo ultima nominis & gentis origo sibi perspicua constabit.

a Persia unde dicta. b Chut Elamque. c Elymatica.

CAP. XIII.

Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia.

I.

GEDROSIA.

Gedrosiæ
populi, re-
giones, fl. &
urbes.

a **G**edrosiæ, quæ nunc *Khesimur & b Guzarate*, populi fuerunt *Arbitæ, Parsiæ, Musarnæi, Rhamnæ*; Regiones *Para-*

BUNONIS.

a. *Gedrosia* a terminatur ab Occasu
Carmaniâ altera: à Septentrione Drangia-

na & Arachosîâ: ab Ortu India cis Gan-
gem; à Meridie Oceano b Indico c.
β b *Guzarata*, quæ hodie dicitur regio,
trans-

a Gedrosia. b Guzarata.

Paradene, Parisene. Flumen nobile *Arbis* sive *Arabis*. Urbes inclytæ *Parfis*, caput regionis, *Arbis* & *Cuni*.

CARMANIA.

II. *Carmania* veteris nunc regiones sunt *Kirman, Goadel* Carmaniae
populi.
& *Ormuz* regnum. Populi in ea quondam *Isaticha, Zuthi, Gadanopydres, Camelobosci, Sozota*, dicti, *Agdenites, Rbudiana, Ares, Charadra, Pasargada & Armozai*. Regiones, Regiones,
urbes, fl.
& inf.
Modomastice, Parepaphitis, Cabadina, Chantonice. Flumen *Samydaces.* Mons *Semiramidis.* Urbes *Carmania, Samyda-*
ce, Alexandria, Armuza.

DRANGIANA.

III. *Drangiana*, nunc *Sigestan*, *Drangianae* Drangianae
populi &
urbes. & *Batrii*,

trans Indum jacet fluvium, qui *Gedrosiae* versus Ortum terminus est.

Arbis fl. Nigro hodie dicitur *Berbero*; verum *Oleario* aliisque *Ilmene.* Ad ostium *Arbis* *Portus* collocatur *Mulierum.*

Parfis *Parfirarum* habetur caput, ad *Arbim fl.* ponitur: itemque

Arbis Arbitarum.

Cuni interius ponuntur.

Carmania duplex erat, *Deserta*: quæ habet ab Occasu *Perfidem*: à Septentrione *Parthiam*: ab Ortu *Drangianam d*: à Meridie alteram *Carmaniam e*. Terminatur *Carmania altera f* à Septentrione *Carmania deserta*; ab Ortu *Gedrosia*; ab Occasu *Perfide* & Sinu *Perfico*; à Meridie *Indico mari*. Hæ duæ nationes ferè nihil memoratu dignum habent. *Cyrus* primus *Perfarum* Monarcha *Darium Medum*, ex *Babyloniorum* Regibus ultimum, prælio victum & deditione captum huic provinciae *Carmaniae* præfecit.

Mons Semiramidis ad *Perfici Sinus* ostium est.

Carmana *Carmaniae* caput, corrupto nomine hodie videtur dici *Carwans*.

Ab Armuza, regni *Ormuz* nomen haud dubiè reliquum est.

Drangiana ab Occasu clauditur *Carmania deserta*; à Septentrione *Aria*; ab Ortu *Arachosia*; à Meridie *Gedrosia*.

HEKELI.

Hodie *Circan*.

S. Pelago.

Est hæc Regio ut plurimum deserta, arenis profundissimis involuta, aquis inops; licet æstate imbres habeat, & Solis ardoribus obnoxia. Unde sterilis est; tamen nonnulla fert *Aromata, Nardum* imprimis & *Myrrham*.

Seu *Ariam*.

Dicitur hæc *Deserta*, quoniam in eâ nulla sunt oppida, sed tantummodò *Pagi* aliquot dispersi, ob Solis malignitatem & Aëris intemperiem, estque plana tota ac æstuosa. Hodie à nonnullis dicitur *Dulcinda*.

Ab aliis *Major* vocata.

Nigro, v. Segestan.

Mercatori.

Lzz 3

BUNO

a. *Arbis fl.* b. *Portus mulierum.* c. *Parfis.* d. *Arbis.* e. *Cuni.* f. *Carmania.*
g. *Mons Semiramidis.* h. *Carmana.* i. *Armuz.* k. *Drangiana.*

Batrii, Regio *Tatacene*. Urbes inclytæ, *μ Ariaspe*, *ν Prophthasia*.

ARACHOSIA.

Arachosia
populi &
urbes.

IV. *ξ Arachosia*, nunc *Candabor*, populi *Margyeta*, qui antè *Arimaspi*, postèa *Euergetæ* dicti, *Sydri*, *Ropluta*, *Eortæ*. Urbes *α Arachotus*, *τ Alexandria*.

PAROPAMISIS.

Paropamis-
dis populi
& urbes.

V. *ρ Paropamisidis* quæ nunc *Sablestan*, populi *Bolita*, *Aristophili*, *Ambantæ*, *Parietæ*, *Parfi*. Urbes claræ, *σ Carura*, quæ & *Ortospana*, *Naulibis*.

BACTRIANA.

Bactrianæ
populi &
urbes.

VI. *τ Bactriana* nunc *ν Corasan* dicitur; Populi olim, *Salatara*,

BUNONIS.

μ^a Ariaspe in Occasum sita erat ad *Ariam*; Quibusdam videtur esse *Gobinan*.

ν^b Prophthasia inter *Alexandriam* *Ariæ* ad Occasum, 199. & *Arachosiam* ad Ortum 200. mill. passuum posita est, teste *Plinio i*: Verùm secundum *Strabonem k* multo major est distantia ab *Alexandria*.

ξ^c Arachosia terminatur ab Occasu *Dran-gianâ*, à Septentrione finibus *Paropamisidis*: ab Ortu *Indiâ* cis *Gangem*; à Meridie *Gedrosiâ*.

ο^d Arachotus non solum fuit urbs in *Arachosia*; verùm etiam lacus *l* & fluvii nomen. *Plinio m* *Arachosiorum* appellatur opidum; *Solitio n* *Arachosia*, eadem *Cophes* est à *Semiramide* condita.

τ^e Alexandria hæc *ο* ad *Arachotum* ponitur fluvium *p*.

ρ^e Paropamisidis ab Occasu habet *Ariam*, à Septentrione *Bactrianam*, ab Ortu *Indiam* cis *Gangem*, à Meridie *Arachosiam*. Nomen habet à *f Paropamisso* monte, qui huic regioni imminet.

σ^g Carura, quæ & *Ortospanum* *Plinio*,

inter *Arachosiorum* urbem 250. & *Indum* flumen 337. mill. pass. distabat.

τ^h Bactriana quæ olim mille urbibus clara; regnum *Zoroastris* sapientissimi, & doctissimi, clauditur ab Occasu *Margianâ*; à Septentrione & Ortu *Sogdiana*; à Meridie *Ariâ* & *Paropamiside*.

νⁱ Corasan r hodie ampla regio est: quæ angustis *Bactrianæ* terminis non continetur. Cæterum *Bactrianam* terram, quod tradit *Q. Curtius*, / magna ex parte steriles arenæ tenent, squalidaque siccitate regio est; quum verò venti à *Pontico* mari spirant, à quicquid sabuli in campis jacet, converrunt. Quod ubi cumulatum est, magnorum collium procul species est, omniaque pristini itinere vestigia intereunt. Itaque qui trans-eunt campos, navigantium modo noctu sidera observant, ad quorum cursum iter dirigunt, & propemodum clarior est noctis umbra, quam lux; ergo interdiu invia est regio, quia nec vestigium, quod sequantur, inveniunt; & nitor siderum caligine absconditur. Cæterum si quos ille ventus, qui à mari exoritur, deprehendit, arena obruit.

H E K E.

a Ariaspe. *b* Prophthasia. *c* Arachosia. *d* Arachotus seu *Cophes*. *e* *Paropamisidis*. *f* *Paropamisus* *m*. *g* *Carura* seu *Ortospanum*. *h* *Bactriana* regio.

tara, Zariaspa, Chomati, Comi, Acinaca, Tambyzi, & Thocarorum magna gens; Maricai, Scordi, Varni, Savadii, Orsiti, Amarispi. Urbes duae regiae; φ Baetra & Ebusmi. Clariae item x Maracanda, ψ Charracharta.

M A R G I A N A.

VII. Populi ^a *Margiana*, quae nunc *Elsabas*, ^b *Derbica*, ^c *Massagetæ* e Scythia huc transgressi, ^d *Parni*, ^e *Dae*, ^f *Tapurni*. Urbium clarissima ^g *Antiochia Margiana*, ante *Alexandria* dicta, post verò *Seleucia*.

Margianæ
populi.

H Y R C A N I A.

VIII. Populi ^a *Hyrkania*, (unde proximum mare Hyrcanum dicitur) ^b *Mixera*, ^c *Astabeni*, ^d *Chrindi*. Regio ^e *Arstis*. Caput regionis ^f *Hyrkana*; inde *Amarusa*.

Hyrcaniæ
populi &
urbes.

A R I A.

HEKELII.

ⁱ Lib. VI. H. N. c. XVII. p. 88. lin. 33.

^k Lib. XI. p. 126. Tom. II. Oper.

^l Quem *Ammianus Marcellinus* ARA-

CHOTOSCRENE vocat.

^m Lib. VI. *Hist. Nat.* c. XVII. p. 88.

lin. 33.

ⁿ In *Polyb.* Cap. LXVII. fol. 122. lin. 8.

^o Ab *Alexandro M.* victis *Paropamisadibus*, condita.

^p Meminit ejus *Curtius* Lib. VII. cap.

III. §. 23. & Lib. IX. c. X. §. 7.

^q Hodie *Batter* à *Ramusio* dicta.

^r S. *Charassan*.

^f Lib. VII. c. IV. §. 27. seqq.

ψ ^d *Charracharta* apud *Oxum* fl. est à *Bactris* versus occasum sita, hodie vulgò *Chiartachar*. De cætero, *Bactriani* homines senio aut morbo confectos canibus ad hoc nutritis, devorandos objiciebant. Eorumque moribus sponfas cum servis & advenis impune misceri tradit *Plinius*.

^ω ^e *Margiana* terminatur ab *Occasu Hyrcania*; à *Septentrione* *Scythiâ*; à *Meridie Ariâ*; ab *Ortu* *Bactrianâ*.

^α ^f *Antiochia* illa quibusdam hodie est *Indion* urbs. Est ^g *Margiana*, *Solino* x cœli ac soli commodis inclyta regio. *Vites* ibi esse *Strabo* y prodidit, quarum stipitem duorum vix hominum ulnæ complectantur.

^β ^h *Hyrkania* terminos habet à *Septentrione* mare *Hyrcanum* sive *Caspium*; ab *Occasu* *Mediam*; à *Meridie* *Parthiam*; ab *Ortu* *Margianam*. In *Hyrkania* multos gigni *Pantheras* & *tigridas* auctores tradunt. Est illa summæ fertilitatis, maximè *vini* & *frumenti*.

^γ Ab urbe ⁱ *Hyrkania* regioni nomen est, quæ putatur hodie esse *Cassan*.

HEKELII.

^z S. *Castaldo* *Jeselbas*.

^v *Bactria*.

^a *Baetra*, ^b *Bactrus* fl. ^c *Maracanda*. ^d *Charracharta*. ^e *Margiana*. ^f *Antiochia*, ^g *Margiana*. ^h *Hyrkania*. ⁱ *Hyrkania* urbs.

A R I A.

Ariæ populi
& urbes.

IX. 3 Ariæ, nunc *Diargument*, populi, *Nisæi*, *Astaveni*, *Musdorani*, *Casirota*, *Obares*, *Elymandri*, *Borgi*. Urbes⁶ *Aria*, & *Alexandria*, *Bitaxa*.

P A R T H I A.

Parthiæ reg.
& urb.

X. 4 *Parthiæ*, nunc *Arac*, regiones sunt, *Comisene*, *Parthiene*, *Paratauticene*, *Tabiene*, cujus gens *Sobidæ*. Caput regni ac regia⁶ *Hecatompylus* à centum portis dicta. ¹

C A P.

v *Bactrianum* Imperium æquè ac *Parthicum*, *Scythas* condidisse, *Justinus* Lib. II. c. III. §. 6. autor est.

x In *Polyb.* c. LXI. fol. 122. lin. 8.

y Lib. II. *Geogr.* p. 129. Conf. *Plinii* Lib. VI. c. XVI. p. 86. seq.

B U N O N I S.

§ 2 *Aria* optimi vini, quod tres ferebat ætates, ferax, à *Septentrione* contermina est *Margianæ* & *Bactrianæ*; ab *Occasu* *Parthiæ* & *Carmanis* *Desertæ*; à *Meridie* *Drangianæ* ab *Ortu* *Paropamisidi*; quibus locis hodie est *Chorasian*, & *Heri*.

ε *Aria* ea putatur, quæ hodie *Heri* dicitur. z

ζ b *Alexandria* *Alexandri* *Macedonis* auspiciis condita ad c *Arium* ponitur fluvium, inter *Hecatompylum* & *Bactra*; Sunt qui *Burgian* hodie dici volunt.

η d *Parthia*, hodie *Erak* seu *Arac*, ab *Occasu* habet *Medos*, à *Septentrione* *Hircaniam*; ab *Ortu* *Ariam*; à *Meridie* *Carmaniam* *desertam*.

θ e *Hecatompylus* à centum portis nomen fortita, sicut & *Thebæ* *Ægypti* urbs. Eodem putatur fuisse loco, quo hodie *Ispahan*, Regum in *Persia* nunc sedes. a *Parthi* temulentis notantur, unde proverbium: b *Parshi* quo plus biberint, eo plus sibiunt: In *Venerem* olim adeo proclives, ut sororibus matribusque miscerentur, *Tertulliano* teste. Furta apud illos impunita erant: mentiri

tamen putabant turpissimum. Ab infantia pileis & tiaris utebantur, unde capita illis fragilia. *Parthos*, postquam, *Alexandro* defuncto, defecissent, ac proprium regnum condidissent, tradit *Plinius*, c duodeviginti regna suo imperio fuisse complexos. Omnium *Orientalium* populorum isti maxime *Romanorum* Imperium, quum potentissimum floreret, retulerunt.

H E K E L I I.

z Hæc Urbs *Metropolis* hodie *Regionis* est, cujus ambitus *XIII. Milliarum* amplectitur. Et in hac quidem Urbe tanta est *Rosarum* optimi odoris copia, ut *Persæ* Urbem *ROSARUM* patriâ linguâ hanc nuncupent.

a Meminit hujus Urbis *Curtius* Lib. VI. c. II. §. 15.

b Apud *Erasmum* *Chilid.* IV. Cent. X. Adag. XXI. p. 843. col. b.

c Lib. VI. H N. c. XXV. p. 94. lin. 5.

R E I S K I I.

1 1 *Carmania* duplex, una *deserta*, & altera non modo arborum; sed vitium quoque *ferax*, quarum utas bicubitales grandibus ac densis avinis nasci, *Strabo* & *Plinius* testantur. Hinc *Carmania* כרמא *Carman* ex *Arabico* atque *Syriaco* כרמא *Carma*, quod vitem significat. Huc & *Sabtecham* *Chusi* filium primò digressum conjicit ex urbe *Samydace* ac fluvio cognomine *Bochartus*. Ita gentes alias ab hujus posteris ortas col-

a *Aria* regio & urbs. b *Alexandria*. c *Arius* fl. d *Parthia*. e *Hecatompylus*. f *Carmania*. g *Sabtecha*.

tas colligit. ^a *Bactriana* vero regem Zoroasterum exterminant, & post Trojana tempora hujus nominis magum superfuisset, docent non ipse solum Phal. Lib. IV. c. 1. sed etiam Urfinus libro peculiari, atque Huetius Lib. I. propos. IV. c. 5. Nam *Cresias* regem cum Nino ad arma & praelia progressum *Oxyartem* nuncupat. ^b Deinde Zoroaster nomine suo ^c *אֶסְרוּסְטָר* *Astrorum contemplatorem* sive Astronomum nolat, ex Arabico *سور* *Sur*, i. e. contem-

plari, & Persico *שׁוּר* *Steer*, i. e. stella. Denique *Amia* & ^d *Ariana* Bocharto non provincia singularis, sed Media est hujusque pars aliqua ex veterum testimoniis Lib. III. c. 14. quasi *אֶרֶץ מְדָנָה* i. e. *montana*. ^e Parthiam & *Persiam* ejusdem nominis Schickardus in *Tharich.* p. 102. cum eoque inter veteres Solinus & Plinius fecerunt: Nam literæ Samech atque Tau inter sese invicem sunt permutabiles.

^a Bactrian. ^b Zoroaster. ^c Astronomus magusque. ^d Ariana. ^e Parthia.

C A P. XIV.

Persis, Susiana, Assyria, Media.

I.

P E R S I S.

Populi ^a *Persidis*, (quæ nunc *Farfi*,) *Mesabatæ*, *Rapsii*, *Hippophagi*, *Suzæi*, *Megores*, *Stabæi*. Regiones *Paratane*, *Misdia*, *Mardiene*, *Toacene*. Urbium clarissimæ, ^β *Persopolis*, caput quondam imperii Persici, omnium elegantissima; ^γ *Axima*, ^δ *Marasum*, ^ε *Toace*. ^ζ

Persidis populi & urbes.

S U.

B U N O N I S.

^α *Persis* terminatur à *Septentrione* *Media*: ab *Occasu* *Susianâ*: ab *Ortu* *Carmaniis* duabus: à *Meridie* *Sinu Persico*. Ora *Persidis* inter *Ostia Oroatidis fl.* & *fines Carmaniæ* extenditur *stadiis 4300*. *Strabone* ^a auctore.

^β *Persopolis* in *lib. Maccab. Elymais* dicta; eo creditur fuisse situ, quo hodie urbs ^c *Schiras* sive *Siras*: circa quam multa magnarum aliquando ædium supersunt rudera. Ad ^d *Araxem fl.* qui *Oleario* hodie ^e *Bendemir*, urbs illa fuisse putatur: quam tamen alii ad ^f *Rhogomanem* fluvium collocant. *Alexander Macedo* à *Thaide* meretri-

ce persuasus eam per temulentiam ipse accendit ac delevit. [* Hujus urbis ruinas descripserunt *Chardinus* & *Cornelius Le Brun* in suis *Itinerariis*, ita tamen ut inter illos aliquando non satis conveniat.

^γ Fuit & alia ^δ *Axima* in *Salassis*, quæ vulgò hodie *Ema*.

^δ *Marrhasum* olim urbs clara, ac *Persopoli* finitima: hodie *Marazu* vulgò vocatur.

^ε *Toace* urbs regioni nomen dedit, quæ inter dextras *Rhogomanis fl.* ripas, & *litora Sinus Persici* extenditur. In eadem *Perside* quoque fuit ^κ *Pasagarda*, ^λ *Pasagarda* seu potius *Parjagada*, à *Cyro* condita urbs nobilis,

A a a

^a Persis. ^b Persopolis. ^c Schiras. ^d Araxes fl. ^e Bendemir. ^f Rhogomanes fl. ^g Axima. ^h Marrhasium. ⁱ Toace. ^k Pasagarda.

S U S I A N A.

Sufianæ
populi,
flumina &
urbes.

II. & *Sufiana*, quæ nunc *Elaran*, gentes Elymæi, quorum regio *Elymæa* vel *Elymais*; *Coffæi*. Regiones *Melitene*, *Cabamene*, *Characene*, *Ciffia*, *Chaltapitis*, & campus *Dera* five *Derius*, omnium fertilissimus. Fluvii nobiles, *Moseus*, *Oroates* & *Euleus* tam limpida aquis, ut nullas alias reges bibere

VO-

nobilis, magorumque castellum, ubi Cyri Regis sepultura, & Monumentum Solino c & Strabone d testibus. Videtur eo fuisse loco, quo hodie arcis *Chilminar* seu *Tzilminar*, rudera vidit & scrutatus est Mandello, ac alii. Frequentes istæ columnæ ex polito marmore factæ uno loco positæ, monumenti illius forte reliquæ sunt. *Pasargarda* autem dicta urbs illa, quasi dicas *Perfarum castra*; quod in bello Cyri contra *Astyagem*, ibi *Perfarum* castra fuissent, in cuius victoriæ memoriæ hæc urbs à Cyro condita. Cæterum *Perfæ* olim deliciis adeo operam dedisse feruntur, ut *mensa Perfica*, & *delicia Perfica* venerint in proverbium e. Solem f colebant, per quem solemne illis erat jurare. Ex *Perfarum* Regibus *Cosroës*, sapientiæ eruditæ amans, *Platonem* & *Aristotelem* in *Perficam* linguam transferri curavit.

REISKII.

i Mirum dictu est, quam parum veteres in distinguendis *Perfiæ* regionibus, & urbibus digerendis conveniant. Quare nemini mirum videbitur, novos Auctores provinciarum ad statum præsentem & civitatibus comparandis planè distrahi. *Persia* & *Perfis* ex usu veterum aut *nomen totius*, aut *unica partis* erit: Hanc Arabes *Perficiæ* Geographi *Pars* aut *Parfistan* nominant. c *Pasargadas* urbem gentemque cognominem facta methathesi *פרס-פارس* i. e. *Perficum exercitum* interpretatur: *Sufianam* & *Sufam* ab *לילי* *שושני* *Sufanin* dictam: *Elymæida* ibidem ab *Elamo* Noachique posteris: d *Persepolin*, quæ nunc *Chilminira* dicitur, (**Cornelio le Brun Chilminar*, *Chardino TCHELMINAR.*) *Cyro* sepulto *Vossius* in *Not.* ad *Pompon.* vindicavit *Lib.*

III. c. 8. e *Assyria* tam late patuit, ut *Syriam* ex usu atque sensu veterum contineret; At hæc terra proprie, aut specialius dicta terminis arctis includitur, *Adiabene* alii vocata ex *Chaldaico* *אשור* i. e. *ab Iupo*, aut *fluvio* potius, quem *Diava* prisca nominant. f Tres interim confictus *Alexandri* cum *Dario Codomanno* *Curtius*, *Arrianus*, *Plutarchus* & *Diod. Siculus* memorarunt. Primus ad *Granicum* *Phrygiæ* amnem, secundus ad *Issum* *Ciliciæ* urbem, tertius ad *Arbelam* five *Gaugomelam* contigisse legitur. Primas *Mediæ* origines ex *Madao*, uno inter *Noachi* posteros supra, deduximus. g *Ecbatanam* *Bochartus* ex manibus arcis diversicoloribus, & *Arabico* *אגבטה* *agbatha* aut *diversis coloribus* arcessit: *Observationes* egregias idem de aliis provinciis & urbibus: de portis *Caspiis* & montibus *Bechmannus* in *Notit. Geograph.* c. 7. suppeditat.

BUNONIS

h *Sufiana* habet à *Septentrione* *Assyriam*; ab *Occasu* *Babyloniæ*; ab *Oriente* *Perfidem*; à *Meridie* *Perficum Sinum*.

i Hodie *Chusistan* seu *Cusistan* vulgò appellatur.

k *Oroates* inter *Sufianam* & *Perfidem* interiacens, utriusque habetur limes; *Curtius* tamen fluvium, qui *Sufianam* à *Perfide* determinat, g vocat k *Pasitigrim*. *Sufam* urbem sitam fuisse ad flumen *Ulois*, *discimus* ex *Sacris S. Dan.* 8. quod congruit cum

l *Euleo*: At *Choaspen* amnem admodum delicatam *Perfarum* Regibus aquam vehere tradunt *Herodotus*, *Strabo*, *Plinius*, *Solinus*. *Salmasius* in *Solini* cap. 37. eundem fluvium m *Choaspen* veteribus, recentioribus *Euleum* vocari tradit.

HE-

a Monumentum Cyri. b Tzilminar. c Pasargadas. d Persepolin. e Assyria. f Alexandri cum *Dario* prælia. g Ecbatana. h Sufiana. i Oroates. k Pasitigris. l Euleus fl. m Choaspen fl.

voluerint. Urbes claræ, * *Susa & Tariana.*

III. ^a *Assyriæ*; nunc ^u *Cusistan*, regiones notiores fuere, *Arrapachitis, Sitacene, Adiabene, Appolloniatis, Calacene, Arbelitis.* Populi *Goramæi & Cambatæ.* Fluvii in Tigrim fluentes. ^v *Lycus, Caprus, & Gorgus.* Urbes insigniores, *Ninus*, quæ & Ninive in Sacris literis quondam clarissima, à *Nino* condita; ^o *Ctesiphon*, Parthorum regia, & ^π *Arbela*, quondam vicus, ubi Darius vicit Alexander Magnus.

Assyriæ
regiones,
populi,
fluvii, &
urbes.

MEDIA.

HEKELII.

^a Lib. XV. p. 481.

^b *Pasagardia.*

^c In *Polyb.* c. LXIX. p. 141. lin. ult.

^d Loc. jam cit. p. 482.

^e Hi Populi dicunt, eum esse reliquis formosior, qui sit albus, & nasum aduncum habeat, quemadmodum scribit *Julius Mancinus* lib. de *Decoracione*, *Venetis* ap. *Juntas* A. M. DCI. in fol. min. impr. c. VIII. p. 15. fac. a.

^f Quem *Mithram* vocabant.

^g Lib. V. c. III. §. 1.

BUNONIS.

^u *Susa* urbs à *Dario Histaspis* filio condita est. In ea templum fuit *Dianæ Sufianæ*: referente *Solino* ^b. Sita fuit à *Persepoli* 272. mill. pass. Adeo mollis & delicata fuisse scribitur, ut *Persarum* Reges propter amoenissimam coeli plagam, ibi hyberna haberent sua. In *Sufiana* adeo fertile solum esse tradit *Strabo*, ⁱ ut & hordeum & triticum in planitie centuplum ferat, nonnunquam etiam ducentuplum.

^λ ^b *Assyria* ab *Assur* Semi filio dicta, clauditur à Septentrione *Armenia* Majore: ab Occasu *Mesopotamia* & *Tigri* flumine; à Meridie *Sufiana*; ab Ortu *Mediâ*.

^μ *Assyria* hodie dicitur *Arziri* à capite suo, quod est *Arzirim*, ubi residet *Beglerbegus*: vocatur quoque *Atrinza, Azamia* & *Mosul*. [* Aliquot centenis milliarium abest, ut *Arzirim* vel potius *Erzerom*, quod ad fontes *Euphratis* situm est, eadem sit civitas quæ *Mosul* dicitur, & ad lævam *Tigridis* ripam conspicitur. Prima in *Armenia*, altera in *Mesopotamia* longo dirimuntur in-

tervallo. ad *Arzirim* usque nunquam prolata est *Assyria*.]

^v *Lyci* nomen pluribus fluviiis impositum legitur. Est quippe ^c *Lycus* fl. in *Sicilia*: itemque in *Paphlagonia*, in *Phrygia*, in *Cappadocia* & in *Scythia Europæa*. Hic verò *Lycus* fl. in *Armenia* exoritur, ac inter fluvium, cui *Bomado* nomen & *Arbela* decurrit.

^ξ ^d *Ninive* urbs secundum *Sacras Scripturas* ab *Assure* condita est, at profani auctores ejus urbis initium adscribunt *Nino*: hodie *Mosul* vulgè dicitur, ad *Tigris* fl. ripas jacens; ejusque ambitus constabat stadiis 490, teste *Diodoro Siculo*.

^o ^e *Ctesiphon* pagus fuit *Assyriæ* amplissimus, in *Tigris* alterà ripà, è regione *Seleuciæ* urbis, à *Parthis* in odium istius urbis, à quâ 3. mill. pass. aberat, exstructus.

^π ^f *Arbela* fuit ex *Mesopotamia* venienti trans *Tigrim* Orientem versus. Verùm prælium istud inter *Darium* & *Alexandrum* non factum est ad *Arbela*; sed ad ^g *Gaugamela*. Nominat verò *Curtius* ^k *Arbela*, tanquam locum celebriorem; neque longè *Gaugamelis* distantem. *Assyrii* fuere ^h *Tatianus*, cujus oratio *Græca* contra gentes extat, cum *Commentationibus* *Gelneri*: item ⁱ *Abulfædas* *Cosmographus*, *Ptolemæo* qui putatur major, à *Postello* ex Oriente *Venetias* allatus. [* Melius *Abulfæda*. Hic apprimè convenit proverbium, nempe *Omnis comparatio claudicat*. *Ptolemæus* *Mari*ni, aliorumque antecessorum laboribus adjutus, *Astronomiam* & *Geographiam* mirum in modum illustravit. *Abulfæda* *Ptolemæi*

Aaaa2

mæi

^a *Susa*. ^b *Assyria*. ^c *Lycus* fl. ^d *Ninive*. ^e *Ctesiphon*. ^f *Arbela*. ^g *Gaugamela*. ^h *Tatianus*. ⁱ *Abulfædas* *Cosmog.*

M E D I A.

Mediæ po-
puli, urbes,
fluvii &
montes.

IV. , *Mediæ* quæ nunc *Sarch* dicitur, populi celebres fue-
re *Caspii*, à quibus mare proximum *Caspium* vocatur, quod &
Hyrceanum ab *Hyrcanis*; & τ *Caspia* portæ ab illis; *Cadusi*,
Geli, *Dribyces*, *Avarici*, *Mardi*, *Carduchi*, *Gondieni* postea
dicti; *Marunde*, *Margasi*, *Sagartii*, *Tapuri*, *Sidices*, *Vadassi*.
Regiones, *Atropatia*, *Choromiterne*, *Sagrianica*, *Ragiana*,
Daritis, *Zapavortene*, *Syromedia*. Urbium notissimæ, *Ecbatana*,

mæi vestigiis insitens, maximam famam
operibus suis nactus est. Hujusdem opera
quæ ad Geographiam spectant, Arabice &
Latine publici juris fecit eruditissimus Jo-
hannes Gravius; nempe I. CHORASMIÆ
& MAYARALNAHRÆ hoc est Regionum
extra fluvium Oxum DESCRIPTIO. 2.
PENINSULA ARABIÆ DESCRIPTIO. 3.
MARIS PERSICI, & MARIS ALKOL-
SUM id est Maris Rubri DESCRIPTIO.
inter Geographia veteris scriptores Græcos mi-
nores Oxon. 1712. a Clar. Joh. Hudson,
Tomo III. exhibentur.

ρ *Mediæ* finitur ad Septentrionem Caspio
sive Hyrcano mari: ad Occasum Armeniã
Majore & Assynã; ad Ortum Hyrcania &
Parthia: ad Meridiem Perside.

σ Hodie *Mediæ* vulgò dicitur *Servan*,
seu β *Schirwan*.

τ *Caspia* portæ, quod Solinus c. 60. tra-
dit, panduntur itinere manufacto longo
octo millibus passuum. Nam latitudo vix est
plaufro permeabilis &c. ι Portas istas quo-
que describit Plinius l. 6. c. 11. m &c. c. 14.
ponuntur haud procul à Caspio mari, Me-
diam à Parthia separantes: ab Ecbatanis
mill. pass. Portas istas Caspias ad *Derbent*;
quod hodie ibidem opidum est, fuisse pu-
tat Olearius, quin imò ipsum opidum d
Derbent, Alexandriam illam esse judicat, de
quâ Curtius l. 7. cap. 3. sub finem. [*Plu-
res fuisse Caspias portas in nostro Dict. Geogr.
demonstravimus; hinc error multorum,
qui ad Caspias seu Caucasias transtulerunt,
quod de veris Caspiis inter Mediam & Par-

thiam portis dictum fuerat. *Derbent* est urbs
Alexandro Magno multum recentior.]

ν *Ecbatana* à Seleuco, teste Plinio n
extructa sunt; sed Deioces ejus urbis con-
ditor habetur Herodoto o . Heic æstivarunt
Persarum Reges: sicut hiemarunt Suis; in
Persepolis per autumnum morati sunt: si-
cut Babylone reliqua parte anni: *Athe-
neus*. Fuit urbs illa *Mediæ* metropolis,
quinque milliaribus Germanicis à mari Cas-
pio jacens; postea ξ *Tabris*, ac corrupte
Tauris nonnullis dicta videtur. Eadem ali-
quando Regum Persarum, qui *Soshi* appel-
lantur, fuerat sedes; quam inde pulsi trans-
tulerunt *Casminum* & *Sulthamiam*, quæ
olim *Tigranocersa*. Heic excellentissimi sunt
omnium rerum artifices; unde Scleimannus
quam eam cepisset urbem, istorum bonam
partem traduxit Constantinopolin. Pala-
tium ibidem erat à Rege Assambero ad si-
militudinem antiquæ aulæ Cyri extructum.
Disciplinæ Mathematicæ hic florere dican-
tur. [**Ecbatana* non potest esse *Tauris* vel
Tabris, sed *Amadan* seu *Hamadan*, ut re-
cte Guillelmus de Lisse indicavit. *Tabris* au-
tem est *Gabris* Ptolemæi.

H E K E L I I.

h Cap. LVIII. p. 141. lin. 10.

i Lib. XV. p. 488. Tom. II. Oper.

k Lib. IV. c. IX. §. 9.

l Vid. Petri Olivarii in hunc Solini loc.
Scholia doctissima.

m P. 85. qui multo errore eas sic dictas
tradit. n Loc.

ρ *Mediæ* fines. β *Schirwan*. γ *Caspia* portæ. δ *Derbent* op. ϵ *Ecbatana*. ζ *Tabris*, seu
Tauris.

tana, ϕ *Arsacia*, χ *Cyropolis*, ψ *Europus*. Fluvii celebres, ω *Cambyfes*, α *Cyrus*, β *Mardus*, qui & *Amardus*; γ *Strato*, *Corindas*. Montes, δ *Coronus*, ϵ *Jafonius*, ζ *Orontes*, η *Zagrus*, θ *Choatras*.

C A P.

η Loc. jam cit. lin. 25. Meminit & eorandem Lib. V. c. XIX. p. 73. lin. 6. & Lib. XXXI. c. II. p. 554. lin. 4.
 θ Lib. I. p. 21. Edition ex interpr. Laur. Valla in fol.

B U N O N I S.

ϕ α *Arsacia* hodie *Casbin* seu *Caswin* in *Parthia* ponitur *Oleario* Ibidem *Lokmani*, qui fabularum *Arabicarum* habetur auctor, ostenditur sepulchrum.

χ β *Cyropolis* hodie putatur *Sammachi*, *Sammachi*, five *Schamachia*, quam duorum dierum itinere à *Caspio* mari distat deprehendit *Olearius*; at *Cyropolis* à mari isto non tam longè abfuisse traditur: Cæterum *Cyropolis* illa à *Cyro* *Syriæ* urbe longè est distita, quam tamen nonnulli pro eadem habent. Hujus in *Syr* a urbis *Episcopus* fuit *Theodoretus*, cujus existat *Historia Ecclesiastica*.

ψ γ *Europus* ea putatur urbs quæ in *lib. Tobia* p appellatur *Rhages*, vulgò hodie dicitur *Cassan*. Memoratur tamen in *Syriæ* quoque urbibus *Europus* ad *Euphratem* sita, quæ & δ *Amphipolis* & *Thapsacum* *Plinio* q teste dicta est.

ω De ϵ *Cambyse* & *Cyro* flüviis tradit *Mela* r , eos ex radicibus *Coraxici* montis vicinis fontibus editos, in diversa abire, perque *Iberos* & *Hyrmanos* diu & multum distantibus alveis defluere; post non longè à mari eodem lacu acceptos, in *Hyrmanum*

sinum uno ore, pervenire.

α f *Cyrus* fl. hodie *Cur* vel *Kur* pluribus annibus aliis receptis, cum ϵ *Araxe* conjunctus, mare subit *Caspium*.

β h *Mardus* fl. per *Mardorum* gentem f fluens à *Caspio* mari recipitur; haud longè à *Cyropoli*, eumque hodie *Seri* appellari volunt. Sed *Dionysius Afer* tradit hunc *Mardum* fluvium per *Apyros* devolvi.

γ i *Strato* fluvius inde paulò ad *Ortum* ponitur, in quem sese exonerat k *Corindas*.

δ l *Coronus* mons, *Tauri* habetur pars, inter *Mediam* ad *Occasum* & *Parthiam* ad *Ortum* jacens.

ϵ m *Jafonius* *Tauri* etiam pars, est mons ingens ad lævam portarum *Caspiarum* situs.

ζ n *Orontes* *Ecbatanis* imminet.

η *Zagrus* *Mediam* separat ab *Affyria* hodie *Adilbegian* dictus, *Niphati* monti finitimus.

θ o *Choatres* seu *Coatra* inter *Mediam* & *Affyriam* est.

H E K E L I I.

p Cap. IV. 21. v. 9. & 15. vi. 7. &c.

q Lib. V. c. XXIV. p. 74. lin. 24.

r Lib. III. c. V. p. 219. lin. 15. seqq.

f Quam *Curtius* Lib. V. c. VI. 6. §. 17. bellicosissimam & multum à cæteris *Perfis* cubu in vita abhorrentem pronunciat.

α *Arsacia*, seu *Caswin*. β *Cyropolis* seu *Schamachia*. γ *Europus* seu *Rhages*. δ *Amphipolis*, seu *Thapsacum*. ϵ *Cambyfes* fl. f *Cyrus* fl. g *Araxes* fl. h *Mardus* fl. seu

Amardus fl. i *Strato* fl. k *Corindas* fl. l *Coronus* m. m *Jafonius* m.

n *Orontes* m. o *Choatres* m.

CAP. XV.

De varia imperii Asiatici mutatione, nova Sophorum (*) regni descriptione; item de regno Ormutz.

I.

Asiæ varia
imperia.

Initio rerum penes *a* Assyrios Asiæ, id est, terrarum quæ nunc sub Turca & Sopho, imperium stetit. Postea ad *β* Medos devolutum,

BUNONIS.

a Penes Assyrios Asiæ imperium fuit per mille trecentos annos, à Nino usque ad Sardanapali interitum.

β Quod per Arbacem *a* ad Medos translatum est, anno mundi 3077. *b*.

HEKELII.

a Seu Arbaclum.

b Conf. Jusini Lib. I. Hist. c. III. S. 2. seqq.

REISKII.

1 Primum in Asia quod emerit, *a* imperium fuisse Assyrium vel Assyrio-Babylonicum, non è sacris solum sed extraneis quoque historiis constat: Hujus vero duæ periodi fuerunt, *b* prior uniti, posterior divisi: Illa cum Belo Ninoque principium & finem cum Sardanapalo habuit: Hæc cum Arbace Medorum, ac Beleso five Phul-Be-locho Assyriorum rege orta *c* tres Dynastias continuit, nempe Medam, Assyriacam & postremo Babylonicam, omnem sub Cyro denique finitam. Tum ergo Persia suis terminis conclusa, reges aut nullos, aut obscuros aliquando sustinuit. In Persicis tamen

Emirkowandi annalibus vetustæ regum familiæ numerantur quatuor; *d* Prima Pisadaorum, secunda Cajamiorum ex iisque ultimus Darius Codomannus; tertia vero Asganidarum & quarta Chosrachorum, five Sufannidarum. Sub secunda ergo vel Cajamia stirpe imperium Persicum ab Alexandro Magno eversum concidit: illoque maturius defuncto duces bellici potestatem regiam usurparunt, in Media Pithon, in Persia Philotas, alique in cæteris: Omnes ne Photius quidem ex Aviano Cod. 82. proferre potuit. Denique domesticis regum Syro-Macedonum bellis argentibus A. V. C. 504. A. M. 3734. ante Christum 250. Arsaces Græce Αρσάκης, Persice Ασβκι à dominatu Syriaco descendit, regnumque invasit Parthicum, & posteris Askanidarum aut Arsacidarum epitheton reliquit. Ultimo horum Arduwan five Artabano superato cæsoque *e* Artaxerxes, Persice Αρδσχιρ Babekan A. C. 225. regnum restauravit Persicum, itaque ad Selzdegirdem vixit. Donec ab rege Persico interfecto ad *f* Chalifas Saracenicis A. C. 651. ab hisce ad *g* Bojitæ A. C. 932. Turcosque reges, quorum præcipuus Ortogrolbekus erat, ab illis ad *d* Tata-

a Imperium Assyrio-Chald. *b* Aliud unitum, aliud divisum. *c* Tres hujus Dynastiæ. *d* Familiæ Regum Persarum quatuor. *e* Artaxerxes. *f* Chalifæ. *g* Bojitæ.

[* *Sophi* apud plerosque Europæos creditur esse titulus Regum Persiæ; Gallis *le Sophi de Perse*; *Sophi* est genus hominum qui se apud Mahumetanos Religiosæ vitæ consecrarunt. unus ex Imperatoribus Persiæ cum hunc titulum superstitiose adfectasset, ad illius exemplum successores se ipsos *Sophi* nomine adpellarunt, succensuri si ab aliis eodem designarentur. Titulus summæ auctoritatis est apud Persas SCHACH.]

volutum, ab his ad *Persas* per *Cyrum* translatum. Dein *Macedones*, *Alexandro* *Darium* debellante, occuparunt. Mox, cum pars *Romanorum* imperio cederet, & *Parti*, vilis antea atque ignava gens, potentissimum in *Asia* regnum condiderunt; magnis exinde cladibus *Romanos* afficientes, donec ipsi à *Turcis* & *Saracenis* afflicti fuerunt, regnumque eorum divexatum. Tandem *Perfarum* nomen atque virtus in *Sophis* iterum emerfit, à *Ismaele* Rege potentiam Imperii sui maxime stabiliente.

R E.

⁹ Tataros sub *Hulacu Chan*. A. 1259. amplius ad *Jingizkan* & *Timurlenk*; Denique ad *Sofos* *Persicos* pervenit. Nam *Ismael* b *Sofi*, avo *Seheicho* & patre *Scheich Hadar al Suphi* ortus, cum ad *Hofein Alin*, è *Chalifis* prioribus quintum, profapiam reduceret, ex *Ali* sectariis sive *Alifequis* collecto exercitu, & *Wanda Mirza* regulo proftrato *Aderbijanam* *Persiae* provinciam. A. C. 1500 sibi subiecit, *Schah* sive regis titulo sumpto: postea *Chorosanen* & *Candaharam* *Scheibego* & *Arguno* regibus peremptis domuit, vindex imperii *Persici* futurus. Plura si voles ex *Elmacino* & *Abolfarajo* peti possunt, item *Tarich* seu *Chron. Persico* *Schickardi*, ac nostris ad *Chronicon Dreschleri* additionibus.

B U N O N I S.

⁹ *Parti* c *Arsace* duce à *Syriae* Regibus defecerunt, ut *Justinus* tradit, C. *Attilio* *Regulo* II. & *L. Manlio* *Longo* II. Consulibus, id est, anno mundi 3700. novumque *Parthorum* regnum condiderunt: Sed d *Arsaxerxes* *Persa* cum *Parthos* tribus praeliis superasset, interfecto Rege eorum *Artabano*, *Perfarum* in *Oriente* restauravit imperium anno C. 226.

⁹ Hujus *Ismaelis* origo aliquanto altius repetenda est. e *Hales* seu *Aaly* *Mahometis* impostoris fuit & gener & patruelis, eisdemque successit, & novae sectae autor existit, quum traditam superstitionem partim augetet, partimque mutaret. Verum dogmata ista non emerferunt, quod f *Omaris*, alterius *Mahometis* sectatoris & interpretis

doctrina melior & potior existimaretur: donec circa annum C. 1350. regulus quidam, nomine b *Sophus* seu *Sophy*, ad *Haiym* originem referens, illius doctrinam post longum tempus revocare ausus est. Hanc sectam sanctitatis opinione commendavit ejus filius h *Guines*, à *Tamerlane* in honore habitus. Iisdem artibus *Guinis* filius, i *Sicaidares* *Harduellis* à patria dictus, sibi ac sectae suae auctoritatem conciliavit, quem *Asumbejus* *Usumcassanes* adoptavit generum. Ad hunc *Sicaidarem*, qui *Halis* disciplinam spargebat, quum ingens hominum multitudo indies conflueret, à *Perfarum* Rege *Rufiano* iste oppressus est cum plerisque istius factionis capitibus. Sed k *Ismael Sophus* *Sicaidaris* filius adhuc puer elapsus, ut adolescenti, patris vestigia secutus, novam illam sectam evulgavit, eamque facundiam, & temeritate commendavit, adeoque ad summam pervenit potentiam. Victo denique & occiso Rege, *Perfarum* Imperium à *Turcis* ad indigenas post longa spatia retulit circa annum 1499. quod in hodiernum usque diem ejus posterit tenent; bellumque cum *Ottomannis* exercent fere continuum. *Ismael* iste instituit *Kisilbasileros*, id est rubra capita: insigne est rubra tiara, ex qua 12. faeces dependent. Successit huic filius *Scha Thamas*, huic *Aidar* anno 1575. huic *Ismael*: huic *Scha Muhammed* *Codabenda*, anno 1577. sub quo regia sedes in urbem *Casbin*; & tandem *Hispahan* translata. Anno 1585. successit *Emir Hemptza*: huic *Scha Abas*; cum quo *Rudolphus* II. Imperator *Rom.* Anno 1600. foedus contra *Turcas* pepigit: huic anno 1629. successit *Scha Sephi*:

a Tātari. b Sofi. c Arsaces. d Artaxerxes. e Hales seu Aaly. f Omar.
g Sophus. h Guines. i Sicaidares. k Ismael Sophus.

REGNUM PERSARUM.

Perfarum
seu Sopho-
rum re-
gaum.

II. Nunc ^e *Perfarum* sive *Sophorum* universum Imperium in re-

Sephi: & huic *Scha Abas* puer XIII. an-
norum anno 1641. *Bizarus* in *Histor. Pers.*

BUNONIS.

^a *Perfarum* quod hodie est; regnum
in Itinerario Olearii, cujus etiam Tabulam
nonnullis partibus tamen locupletatam, ad-
hibemus, his circumscribitur limitibus, ut
habeat ab *Occasu* Euphratem; à *Septentrio-
ne* Oxum fluv. & mare Caspium, extendi-
turque *Perfarum* Imperium inter montes
Armeniae & *Caspium* maris litora quâ occasum
respiciunt, usque ad *Tartaros Dagestanos* &
Derbent, quod postremum in his oris *Perfa-
rum* opidum est, ab *Orsu* terminatur *Oxo*
fl. continetque extremam ad orientem so-
lem *Persiae* provinciam *Candabor*, cujus fi-
nibus ab *India* separatur. Urbs *Candabor* à
Perfarum Rege *Schah Abas* obsessa & dedi-
tione Indis ejectis, recepta est anno 1649. à
Meridie pertingit ad Sinum usque *Persicum*.
Præcipuæ hujus regni provinciarum Oleario
enumerantur: *Erak*, *Fars*, *Schirwan*, *Ki-
lan*, *Adirbeitzan*, *Thabristan*, vel *Masan-
deran*, *Iran* vel *Karabach*, *Chorasfan*, *Sa-
blustan*, *Sitzestan*, *Kirman*, *Chusistan*, *Tzi-
sirk*, *Diarbek*. Ex his ^b *Erak* ^c regio est;
quæ olim *Parthia* dicta: Sed terra quoque,
in qua *Babylon* hodie *Bagdad* sita, nonnul-
lis appellatur *Erakain*: ^e *Fars* olim *Persis* ^d
appellata; ^d *Schirwan* olim fuit *Media Atro-
pata*, adeoque *Mediae* pars septentrionalis
valde montosa, ac nemoribus frequens. ^e
Kilan olim *Hyrcania* ^e dicta, ad mare *Ca-
spium* jacens montibus ferè undique cir-
cumseptus est, per quos quatuor tantum pa-
tent aditus. ^f *Adirbeitzan* olim *Media Ma-
jor*, ibi *Ardebil*, *Tabris* aliàs *Tauris* urbs,

olium *Ecbatana*, superius memorata ^f *Ma-
sanderan* *Hyrcaniae* pars est orientalis, in
qua ^h *Ferabat* antea *Tahona*, opidum amœ-
num: hoc *Abas* *Perfarum* Rex auxit & or-
navit, quod ætatem ageret. ⁱ *Iran* seu
Karabach inter *Cyrum* & *Araxem* fl. exten-
sa; continet *Armeniae* *Georgiæ*que partem.
^k *Chorasfan* regioni *Masanderan* ad *Ortum*
contermina provincia, olim *Bactriana*, hodie
in alias minores dividitur regiones; ex
quibus præcipua est ^l *Heri*, cujus caput ^m
Herat urbs; at longe nobilior & major ⁿ
Mefched, ducentis turribus superbiens. Haud
longè ab hac urbe est ^o *Nisabur* op. in cu-
jus vicinia mons, in quo reperitur *thyites*.
Schikhardus existimat in hanc regionem de-
cem tribus *Israelitarum* à *Salmanassare* depor-
tatas esse. ^p *Sablustan* olim fuit *Paropamisus*;
^q *Sitzestan* aliis *Sigestan*, *Sagestan* & *Siflon* vo-
cata, antiqua *Drangiana* est. ^r *Kirman* am-
pla regio inter *Farsi* & *Sigestan* jacens, olim
erat *Carmania*. ^s *Chusistan* olim *Susiana* &
Elam dicta; in qua olim urbs clara ^t *Susa*.
Mesopotamiam volunt appellari ^v *Tzifirk*.
quæ tamen provincia hodie vulgò vocatur
^x *Diarbek*, inter *Euphratem* & *Tigrim* in-
terjacens. Duæ in eâ sunt urbes celebres,
^y *Mosul* olim *Ninive* dicta, & ^z *Bagdad*,
quæ vulgò habetur *Babylonia*: at *Bagdad*,
quæ hodie est, eo situ non est, quo olim
Babylonia, quæ ad *Euphratem* erat posi-
ta; quum *Bagdad* ad *Tigrim* fl. jaceat haud
longè ab utriusque confluentibus.

HEKELII.

^c Vel *Arach*.

^d A *Persæ* qui in *Asiam* ex *Graciâ* est
transvectus.

^e Et

- ^a *Persici* Imperii fines. ^b *Erak* seu *Parthia*. ^c *Fars* seu *Persis*. ^d *Schirwan* seu *Media*
Atrop. ^e *Kilan* seu *Hyrcania*. ^f *Adirbeitzan*, seu *Media Major*. ^g *Masanderan*.
^h *Ferabat*. ⁱ *Iran*. ^k *Chorasfan* seu *Bactriana*. ^l *Heri*. ^m *Herat*. ⁿ *Mefched*. ^o *Ni-
sabor*. ^p *Sablustan*. ^q *Sitzestan* seu *Drangiana*. ^r *Kirman* seu *Carmania*.
^s *Chusistan* seu *Susiana*, quæ & *Elam*. ^t *Susa*. ^v *Tzifirk*.
^x *Diarbek*. ^y *Mosul* seu *Ninive*. ^z *Bagdad* seu
Babylonia, urbes *Persiae*.

regiones divisum est, quorum nomina, *Sarc*, *Cusistan*, *Ela-
ran*, *Fars*, *Irac*, *Elsabar*, *Diargament*, *Corasan*, *Sablestan*,
Candabar, *Sigestan*, *Cbesimur*, *Kirman*, *Goadel*; quibus acce-
dunt *Ormutz* peculiare regnum, & *Guzarate* provincia, quam
Indorum in Cambajæ regno diximus.

III. Urbium clarissimæ sunt in regione *Sarc*, & *Tauris* re-
gia, iv. mill. Germ. circuitu complectens: *Caswin* altera regia.
Reliquæ sunt *Tamai*, *Turcoman*, *Derbent*, *Erex*, *Zeken*,
Merrenku, & *Servan* & *Ardovil*, Sophorum origine inclyta.
In *Farsi* regione *Siras* regia, urbs pulchra ac splendida, inter
majores Orientis computata, v. mill. Germ. ambitu continens.
In *Arac* & *Cassan* urbs opulenta, & *Hagistan* five *Hispahan*, ob
magnitudinem dimidia Orbis pars *Pertis* dicta. In *Corasan*, &
Istigias regia, urbs magna atque amoena. In *Candabar* ipsa
urbs

Tauris.
Caswin.
Tamai.
Turcoman.
Derbent.
Erex.
Zeken.
Merrenku.
Servan.
Ardovil.
Siras.
Cassan.
Hispahan.
Istigias.
Candahar.

e Et à Barbaris *Girgiam* vel *Corcam*.
f Non autem *Terva*, ut *Jovio* placet,
neque *Tigranoama*, ut *Nigro* videtur dicta.

BUNONIS.

g *Guzarate* non in *Perfæ*, sed *Mogo-
ris* Imperio esse, supra dictum est.

h *Sarc* vel *Sarch* Mercatori eadem habe-
tur, quæ olim *Assyria*. [* Regio ubi *Tabris*
dicitur *Tabristan*. Hanc urbem jam dixi-
mus esse eandem quæ *Gabris* Ptolemæo.

i *Tauris* in *Media* majore, vulgò ho-
die *Adirbeizan* jacens, dicta est ad f. 4. cap.
prac. In eadem *Media* quoque est *Ardebil*
seu *Ardovil*, patria d *Schich Sefi*, *Perficæ*
sectæ conditoris; ibidem ille ac alii Reges
jacent sepulti.

k *Casmin*, Oleario *Caswin* in *Parthia*,
hodie Regum sedes esse desiit.

l *Derbent* in *Perfici* imperii finibus ad
mare *Caspium* in *Schirwan* posita, jam me-
morata est.

m *Erex* seu *Aras* in eadem fuit *Schir-
wan*; hodie non existat; ejus locus ostendi-
tur ad fluvium, qui vulgò *Arisbar* five *Aras*
vocatur.

n *Senkan* in *Erak* seu *Parthia* est: at
i *Semkan* in *Chorasan*.

o *Maranku* est in *Kilan*.

p *Servan* seu *Schirwan* ea *Mediæ* pars est,
quæ olim *Airopatia* dicta est, in qua m
Schamachia urbs.

q *Ardebil* *Mediæ* urbs jam memorata
est.

r *Siras* seu *Schiras* eo situ est, quo
olim *Persepolis*. [* quibusdam *Tzieras*].

s *Cassan*, seu *Kaschan* celebre empo-
rium est; inveniuntur ad hanc urbem *taran-
tula*.

t *Hispahan* seu *Ispahan* urbem, regiam
sedem *Rex* *Perfarum* *Abas* constituit & ex-
ornavit; & hodie ibidem Regum aula est.

u *Istigias* antea *Carispa*, emporum ha-
betur celebre, verum regia sedes hodie non est.

v *Candabar* provincia *Indiæ*, adeoque
Mogoris imperio subjecta est. Hinc *Perfa-
rum* Reges potissimum bello solent conten-
dere cum *Mogore* de hac provincia *Canda-
har*; sicut cum *Turcis* de *Bagdad* & *Irvan*:
itemque cum *Tartaris* *Usbeccensibus* de
Chorasan. Sed *Candahar* à *Perfarum* Rege
Schach Abas obsessa, & deditione recepta
est anno 1649.

Bbbb

Φ Ipsa

a Urbs *Perfiæ*. b *Tauris*. c *Ardebil*. d *Schich Sefi*. e *Casmin*. f *Derbent*.
g *Erex* seu *Aras*. h *Senkan*, & i *Semkan*. k *Maranku*. l *Servan*.
m *Schamachia*. n *Siras*. o ad *Kaschan* *Tarantulæ*.
p *Ispahan*. q *Istigias*. r *Candahar*.

Kirman.

urbs ϕ *Candabar*, emporium Indis & Catanis mercatoribus celeberrimum. In *Kirman*, ipsa urbs α *Kirman*, caput regionis.

A R M U S I Æ vulgo O R M U Z.

IV. Cæterum veteris Carmaniæ nunc pars est regnum ψ *Ormuz* admodum potens; quod Plinio *Armuzia* regio dicitur; populi *Armozei*. Ptolemæus refert hoc situ civitatem *Armuzam*, & Strabo *Armozum*, quo nomine hodie cenferi potest *Ormuz* in insula ejusdem nominis. Rex ω Saracenus est; olim Persarum, nunc Hispaniarum Regis, qui arcem illic obtinet munitissimam, stipendiarius. Sed hujus regni pars altera est in proximo Arabiæ litore. Caput regni est *Armuz*, vulgo *Ormuz*, urbs satis elegans, emporiumque gemmis, unionibus atque aromatibus, quæ India, Persis & Arabia mittunt, celeberrimum. τ

C A P.

ϕ Ipsa urbs α *Candabar* egregiè munita est.

α In β *Kirman* provincia Olearius urbem *Kirman* memorat nullam; sed inter cæteras γ *Gamron* seu *Kamron*; δ *Bandar*, &c. urbium adducit nomina. [* *Kirman* provincia est *Caramania* Veterum.]

ψ Lusitani insulam hanc ζ duce *Alfonso Albuquerk* occuparunt anno 1508. eamque castello munitissimo exstructo sub sua retinuerunt potestate, usque ad annum Christi 1622. quo ab Anglis castellum expugnatum, & Persarum Regi ab his traditum est.

ω *Schach Mahumed* Arabum Regis filius in insula illa ϵ *Ormuz* urbem, sedem regni, condidisse fertur seculo X. à nato C. Quum Lusitani occuparent insulam, regno isti præerat Rex *Seyfadin*, cui urbs illius insulæ permittebatur; sed eo defuncto Lusitani & urbe adeoque universa insula potiti sunt, demum tamen & ipsi, quod modo dictum, ab Anglis castello & insula ejecti sunt θ .

H E K E L I I.

ζ Ad Fretum *Sinus Persici* quippe jacentem.

θ Alias notandum, quod in Urbe *Ormuz* quotannis termè fit mira *Annona* caritas, & *Aquarum potu suavi*, quoniam ipsa Insula valdè est sterilis, & propterea Triticum nequaquam potest mittere.

R E I S K I I.

ι De Persia hodierna hujusque provinciis permulta huc congeri possent, ex recentioribus *Thevenotii* & *Chardini* Gallicorum Equitum Itinerariis, sive ad Geographicas observationes, sive ad opera naturalia; sive ad statum civilem & literarium ea pertinent: Sed paucissima delibabo de ligni sylvarumque inopia, sed magna falis copia; Tribus vini generibus: κ De *Ispahane* vel *Saphon* (ita Persis dicitur) amplissima urbe, sed muris terreis instructa, ideoque noctes & dies patulis; de certo errantium *Scytharum* genere, quod summam potestatem *fæminino sexui* (hoc Achinensibus etiam in usu est) deferre soleat: λ Unde ortam isti Amazonum fabellam conjiciunt, de *Ormuz* regno, clave sinus Persici, & hujus ultima occupatione. Adderem de lingua Persica, nisi superius id additum fuisset, ostensumque

α *Candabar*. β *Kirman*. γ *Gamron*. δ *Bandar*. ϵ *Ormuz*. ζ *Persica* observata. ζ *Ispahan*. θ *Amazones* adhuc superstites.

que quam ea sermonem ad Germanicum nostrum accedat proximè. [* Respublica Persarum dum hæc scribimus in summo discrimine versatur. Hinc Russorum imperator provincias ad mare Caspium præcipuas subegit : illinc Turcæ urbes Tabris, Amadan, aliasque regni florentissimas civitates expugnaverunt. Tartarorum exercitus orientales provincias vastare, ipsumque Re-

gem Persiæ folio dejectum in arctissima custodia detinent. Vix unus ex Regis filii cum paucis fidelibus subditis intra montes vitam suam atque libertatem tuetur. alternis victores & victi spem omnes dubiam foveat. Cautius est ergo de hodiernis Persiæ limitibus filere, quam pro certis eos venditare qui cras iidem non erunt.]

C A P. XVI.

De reliquis Veteris Asiae regionibus, quas nunc Turcarum Imperator obtinet, & speciatim de Albania, Iberia, Colchide & Armenia.

I.

Quod reliquum est Asiæ, *Turcicum Imperium* totum obtinet. Regiones hic olim fuere, *Albania, Iberia, Colchis, Armenia, Cappadocia, Galatia, Pontus, & Bithynia, Asia Minor* sive proprie dicta, *Lycia, Pamphilia, Cilicia, Syria, Mesopotamia, Babylonia, & Arabia.* In insulis celebriores *Cyprus & Rhodus, Lesbos, Chios & Cos.* ¹

II. a *Al-*

REISKII.

¹ Turcicum Europæ Asiæque Imperium cur asseramus ex Lib. IV. constat, constat hoc ipso ex loco, ex amplissimis provinciis & regnis, quæ Turci omnia occuparunt. ^a Origines gentis & nominis ex parte supra vidimus ad cap. II. §. 4. nunc videbimus quas ipsi ab *Japheto Noachi filio* sibi adsumant. Hunc enim *Kesæus Arabs* patrem Turcicæ gentis auctoremque facit : sed ab historia vera longius aberrat. Gens autem tota per suas familias divisa, nec nomine quidem Græcis Romanisque antiquis cognita suos regulos & principes tantum sequebatur, donec per militiam cui studebat, mercenariam regno *Saracenicis, Aegyptio, & tandem Asiatico* arreperet. ^b Sic ergo una Turcorum *Oguziorum* familia sub ^c *Ortho-*

grale, Solimanni Shah, principis Mahanneæ filio, caput extulit, inque jugis Armeniæ consensu *Aladdini, Sultani Asiatici*, 400. tentoria locavit. Defuncto patre, cum stirps *Selghucidarum Sultanorum* deficeret, filius *Orthogralis* ^d *Othman* sive *Ottoman* minori Asiæ inhiavit, & capta *Sebastia*, fusoque Græcorum exercitu, Prusiam, urbem munitissimam expugnavit, Pontoque ac Bithynia subactis ibi sedem novo imperio monstravit, A. 1320. primus Turcorum in Asia Sultanus. Ergo ^e *Urchan Beg* sive *Orchanes* in regno patrio successor factus sedem Prusiam ^f *fixit* A. 1326. templo Muhamedano, Schola & Xenodochio erectis. Domita minori Asia castrum Græciæ *Jemnam* sive *Jamenicum* & *Callipolin* duce ^g *Solimanno* filio subegit A. 1356. ^h *Morad* denique hujus frat-

Bbbb 2

ter

^a Gentis Turcicæ origines. ^b Fortuna successus. ^c Orthograles. ^d Othman. ^e Otchan. ^f Solemann. ^g Morad.

Albania.

II. ^a *Albania* nunc ^β *Georgiæ* pars Orientalis, inter Iberiam & mare Caspium sita, ab *Albano* flumine nomen habere videtur. Fluviorum nobilissimus est *γ* *Cyrus*, Caspium mare aluens. Urbes insigniores *Chabala* sive *Cabalaca*, *Albana* & *Getara*.

I B E R I A.

Iberia.

III. ^δ *Iberia* nunc pars *Georgiæ Occidentalis*, inter Albaniam & Colchidem sita, gentis *Iberorum* ^d clarissimum solum, urbes celebres habuit *Artanissam* & *Armaeticam*, sive *Harmastim*.

COL-

ter sive *Amurathes*, cum patri successerat, *Hadrianopolin* 1. 1361. primam in Europa sedem Turcicam, unde imperio Græcorum utrique, Constantinopolitano atque Trapezuntino pestis & interitus. Hinc vastum illud imperium emerfit, quod pro statu præfente in quatuor majores provincias sive partes dividitur, quæ sunt *Natolia*, *Turcomannia*, *Soria* & *Diarbeca*: De singulis seorsim tractabitur. Vid. Status præfens potentia Ottomannicæ cum causis incrementi & decrementi illius, per *Dom. du Vignan*. Paris. A. 1688. *Anton. Gecopolec*. Trutina potentia Ottomannicæ Historico Politica Venet. A. 1686.

B U N O N I S.

^a *Albania* a terminatur à *Septentrione* Sarmatiæ Asiaticæ, ab *Occasu* Iberiæ; ab *Ortu* Caspio mari, à *Meridie* Armenia.

^β *Georgiani*, quorum regio hodie vulgò ^c *Gurtzistan* vocatur, incolunt terras inter mare Caspium, Sarmatiam, Mengreliam, Armeniam Majorem, & Mediam. Putant vulgò nomen à *S. Georgio*, quem patronum agnoscunt, & cujus imaginem in vexillis gerunt, sortitos; sed quoniam Georgianorum in his partibus à *Mela* ^b quoque & *Plinio* ^c fit mentio, ea opinio deprehenditur falsa. Religio eorum in fundamentis & ce-

remonis eadem cum Græca est. Suum tamen habent Metropolitam, cui XVIII. parent Episcopi, quique in Monasterio *S. Catharinæ* in monte *Sinai* habitat. *Georgianos* sibi suoque Imperio subjecit hoc nostro seculo *Perfarum* Rex.

^γ *Cyrus* fluvius hodiè vulgò *Kur*, ab ^δ *Araxe*, qui hodie *Aras*, receptus, in mare devolvitur Caspium, Regio, quam alluit antequam mare subit, hodie vocatur ^e *Mokan*. Præter illas urbes ad Albaniam hanc alii referunt ^f *Schamachiam* & ^g *Derbend*, quæ olim ⁱ *Alexandria*, ad portas jacens ^k *Caucasias*, quas alii *Caspas* vocant. *Olearius* duas illas urbes Mediæ attribuit. Cæterum in Georgianorum finibus quoque memoratur ^l *Tiflis* urbs. ^m *Bascapan* Georgianorum principis perhibetur esse sedes. Porò in *Georgiæ* finibus *Haitonus* provinciam collocat ⁿ *Hansem*, in circuitu trium dierum iter continentem, densissimis tenebris circumseptam, ab incolis habitatam, qui tamen ex iis locis nunquam valeant egredi.

^δ *Iberia* undique montibus septa clauditur à *Septentrione* Sarmatiæ; ab *Occasu* Colchide; à *Meridie* Armenia; ab *Ortu* Albaniam.

H E K E L I I.

^a A colore Populorum, qui *albo crine* nascuntur, sic dicta.

^b Lib.

a Albania. b Georgiani. c Gurtzistan. d Cyrus seu Kur fl. e Araxes seu Aras fl. f Mokan. g Schamachia. h Derbend. i Alexandria. k Portæ Caucasæ. l Tiflis. m Bascapan. n Hansæ. o Iberia.

C O L C H I S.

IV. In * *Colchide*, quæ nunc *Mengrelia* dicitur, inter Iberiam ^{Colchis.} & Pontum Euxinum sita, populi fuere *Ealæ* & *Mantali*, unde regioni nunc nomen. Fluvii celebres, & *Phasis*, & *Cygneus*. Montes ^g *Caucasus* & *Corax*. Urbium clarissimæ * *Phasis* & ^λ *Dioscurias*, quæ postea *Sebastopolis*.

A R.

^b Lib. II. c. r. p. 1890. lin. 10. seq.
^c Lib. IV. c. XII. p. 59. lin. 32. ut & *Solino* in *Polyb.* c. XXV. p. 49. lin. 50. seq.
^d Seu *Iberun*.

B U N O N I S.

^z a *Colchis* aureo vellere e clara, habet a *Septentrione* Sarmatiam Asiaticam; ab *Occasu* Pontum Euxinum: a *Meridie* Armeniam, ab *Ortu* *Iberiam* f.

^ζ b *Phasis* fl. hodiè *Fasso* dictus, ex *Móschicis* vel *Caucasii* montibus oritur, sæpeque stagnans tardissimo cursu in Pontum influit Euxinum. Juxta eum c *Tragelaphus* animal duntaxat nasci fertur, ad eundem fl. etiam d *Phasis* est insula parva, ex qua *Pavò* primum, teste *Isidoro*, exportatus est, qui propterea *Phasianus* nominatus est.

^η Ad e *Cygneum* fl. qui *Ptolemæo* est *Cyaneus*, ex montibus *Coraxicis* in *Phasin* influens, erat & *Cygnum* op.

^θ f *Caucasus*, hodie vulgò *Cocas* & *Cochias*, est mons *Asiæ* notissimus, inter mare *Caspium* & *Euxinum* pontum altissimus, perpetuis nivibus rigens; in quo g *Prometheum* vinctum, aquilâ jecur rostro depascente, fabulantur. Tanta ejus montis fertur altitudo, ut ad tertiam noctis partem vertices illius adhuc radiis solis illustrentur.

ⁱ Ad h *Coracem* montem fluvius est *Carax*, & populi *Caraxi*, quorum urbs *Dioscurias*.

^κ i *Phasis* urbs, hodie *Fasso* & *Phazzesh* ad *Phasidis* fl. ostia, inter *Abzarum*, quæ & *Abfyrus*, extremam *Cappadociæ* urbem, & *Dioscuriadem* posita, olim sub *Archie-*

piscopo *Trapezuntino* fuit, postea metropòlis regionis facta. Antiquissimis auctoribus celebris est propter navigationem *Jasonis* aureumque vellus; Antiquis istis extrema navigationis meta. Quapropter *Phasin usque navigat*, proverbio apud *Græcos* dicitur g.

^λ k *Dioscurias*, hodie vulgò *Savatopoli*, a *Phaside*, primaria *Colchidis* urbs, ab aurigis *h Castoris* & *Pollucis* primum perhibetur condita & dicta, *Isidoro* teste. Olim trecentarum nationum, quod *Plinius* i tradit, existit domicilium, quæ illuc è diversis *Asiæ* locis commigrarunt: dissimilibusque linguis utebantur, adeo ut postea à *Romanis* per centum triginta interpretes negotia digesta sint. Hodie gens *Mengreliam* incolens rustica & crudelis est, *Græcæ* quidem sunt religionis, quam auctore *Cyrillo* consecuti, *Constantinopolitanoque* subsunt *Patriarchæ*: sed fidem illam multis postea modis depravarunt. Nam nec infantes ante octavum ætatis annum baptizant; nec ante annum L. vel LX. id est, illam ætatem, quâ ad rapinas inepti redduntur, *Nobiles* in primis templa ingrediuntur, sed *Liturgiam* foris audiunt. Sic juventutem per furta transigunt, senectutem devotioni consecrant. Cæterum in his regionibus cum ^l *Mithridate* Rege *Ponti* bellum gessit *Pompejus*. Ajunt etiam in iisdem ^m *D. Bartholomæum* Christianam fidem docuisse.

H E K E L I I.

e *Jasone* deportato.

f Hanc Regionem venenorum feracissimam esse ex multis constat *Geographis*. Quæ res videtur locum fecisse fabulæ, Bbbb 3 quam

a *Colchis*. b *Phasis* fl. c *Tragelaphus*. d *Phasis* ins. e *Cygneus* fl. f *Caucasus* mons. g *Prometheus*. h *Corax* m. & fl. i *Phasis* urbs. k *Dioscurias*. l *Mithridates*. m *D. Bartholomæus*.

ARMENIA MAJOR.

Armenia
Majoris
fines.

Euphratis &
Tigris
fontes.
Gordyæus
m.
Pariædrus m.

V. ^u Armenia universa dividitur Euphrate amne in Majorem & Minorem: Major est, quæ nunc in tres partes divisa *Turcomannia*, *Popul* & *Curdi* appellatur: à *Septentrione* Moschicis montibus separatur à *Colchide* & *Iberia*, *Cyroque* amne ab *Albania*; ab *Oriente* Caspium mare habet & Caspium montem; à *Meridie*, montem *Taurum*, quo à *Mesopotamia*, & *Niphatem*, quo ab *Assyria* discernitur; ab *Occidente* Euphrate amne à *Minori Armenia* determinatur. Mediam dividit *Antitaurus* mons. Fontes heic annium toto Oriente nobilissimorum. ^v *Euphratis* ac ^ξ *Tigris*; montes ^o *Gordyæus* & ^π *Pariædrus*. Regiones sunt *Cotacene*, *Bocche*, *Tosarene*, *Totene*, *Colthene*, *Soducene*, *Syracene*, *Sacasene*, *Basilissene*, *Hobordene*, *Arsea*, *Acilifene*, *Astaunites*, *Sophene*, *Anzitenene*, *Thospites*, *Corinea*, *Gordiene* & *Cortæa*. Populi *Mardi*, *Gordyæi*. Urbium notissimæ, *Armauria*, [†] *Artaxata*, ^σ *Thospia*, ^τ *Artemita*, & ^v *Tigranocerta*.

AR-

quam de *Medea* beneficiis comminiscuntur *Poëta*.

^g Vid. *Erasmi* Chil. II. Cent. IV. *Adag.* XLIX. p. 393. Col. a.

^h *Amphio* & *Telchio*.

^z Lib. VI. c. V. p. 83. lin. 25. seq.

BUNONIS.

^μ ^a *Armenia Major*, ab *Ortu* habens etiam *Mediam*, nomen habere dicitur ab *Armeno*, seu *Armenia* *Salonis* comite.

^v ^ξ De his fluminibus eorumque fontibus agitur hujus lib. cap. XXIII.

^o In ^b *Gordyæo* monte *k* arcam, in qua *Noah* servatus, resedisse tradunt. Ad annum Christi 640. ejus ibidem existerunt reliquiæ, quas *Elmacino* *Arabe* teste, *Heraclius* Imperator suis oculis iustravit, quum *Persas* in *Armenia* vicisset. Et *Omar*, qui *Caliphatum* adeptus est, anno Christi 643. reliquias has de monte translatas, pro tabulato templi à sese extructi adhibuit, quod tradit *Benjamin Tudelensis*. Hodie vulgo nigel-

lum montis apicem, inveteratâ nive vestitum, pro putrescente arcæ ligno habent.

^π Ex ^c *Pariædro* monte præalto *Euphrates* & *Araxes* oriuntur.

^ρ ^d *Artaxata* seu *Artaxia* urbs munita olim ad *Araxim* auctoribus ponitur; eo fuit situ, quo hodie *Exsechia* sive *Eschia* urbs.

^σ ^e *Thospia* ad *Thospitem* lacum & *Tigridem* erat fl.

^τ ⁱ *Artemidita*, seu *Artemitta*, in tabula recentiori est *Armening* intra ingentem lacum jacens, cujus incolæ omnes perhibentur esse *Christiani*.

^v ^z *Tigranocerta*, *Tigranopolis* & *Tigranopetra* ad *Nicephorium* fl. apud montem *Masium* olim sita, à *Tigrane* Rege appellata, & à *Lucullo* capta, *Jovio* ea putatur, quæ hodie dicitur *Sulthania*, quam *Sulthan Mahumed Chodabende* ex ruderibus *Tigranocertæ* condidisse perhibetur. *Romani* *Armeniam* *Mithridati*, post cæsas copias apud *Gabyram* civitatem, ademptam ad se transulerunt.

^a Armenia Major. ^b Gordyæus m. ^c Pariædrus m. ^d Artaxata. ^e Thospia.
^f Artemidita. ^g Tigranocerta.

ARMENIA MINOR.

VI. Armenia Minor, quæ nunc *Pegian & Bozoch*, clauditur ab *Ortu* Euphrate amne, à *Meridie* Amone monte, ab *Occasu & Septentrione* monte Scordisco. Mediam itidem fecat *Antitaurus*. Regiones in ea, *Orbalissine, Ætulane, Ærethica, Horsene, Orbisene*. Item præfecturæ, φ *Cataonia, Morimene, Laviana, Aravene*, Fluvius inclytus *Melas*, qui Euphrati jungitur. Urbium principes, ψ *Satala*, ω *Nicopolis*, α *Melitene*, β *Comana*.¹

Armenia Minoris termini.

Regiones.

C A P.

tulerunt. Victus est ibidem à Pompejo prælio nocturno, direptis castris, & quadraginta millibus cæsis. Cæterum sunt Armeni mercatores & negotiatores egregii, mercaturam facientes per multas terras, in Poloniam Prussiamque merces suas advehunt. Plus ipsis quam alicui ulli Christianæ nationi indulgetur; quoniam habent privilegium peculiare manu Mahomedis scriptum, in Armenia educati, multisque beneficiis affecti.

φ ^a *Cataonia* l supra Ciliciam est, confinis Cappadociæ, saltuosa regio, ejus partem juxta Cappadociam incoluere ^b *Leuco-Syri* m.

χ ^c *Melas* fl. ex Argæo monte apud urbem Cæsaream in Cappadocia ortus, longoque tractu per Armeniam Minorem decurrens, demum cum Euphrate conjungitur. Idem nomen multis fluminibus aliis tribuitur.

ψ ^d *Satala* urbs utroque numero legitur; à Nicopoli in Cæciam versus Trapezuntem jacet.

ω ^e *Nicopolis* n à Pompejo, Dione teste, condita, inter Satala & Arabissum ad Austrum jacens, hodie *Gianich*, aliisque *Chior-me* esse creditur.

α ^f *Melitene* seu *Melita* Armeniæ Minoris caput, à Samofatis 90. mill. pass. in Septentrionem ad Euphratem sita, hodie *Malatia* dicitur.

β ^g *Comana* in confinio Cappadociæ, Ciliciæ & Armeniæ quod jaceret, *Comana*

Cappadocia, ad differentiam *Comana Pontice* appellata est.

HEKELII.

k *A Gordyæo, Triptolemi* Filio, sic dicto.

l Et *Catonina*.

m Communiter alias dicuntur *Incolæ Cætaones*.

n Cujus Cives *Nicopolita* dicti.

REISKII.

1. h *Albania* huic Asiaticæ nomen vetus Ptolemæo cognitum vel ab urbe Albano vel fluvio cognomine adhæsit: *Georgia* recentius à Georgis, quos Pompei Mela & Plinius commemorant: Mela præsertim Lib. I. c. 1. & Lib. II. c. 1. *Vagi Nomades pecorum pabula sequuntur*: i *Colunt Georgi exercentque agros*. Inducor itaque, ut ex vocabulo Græco γεωργός, i. e. agricolas dictos conjiciam. Hodierna vero Georgia five Gorgistan regiones quatuor, nempe, *Mengreliam, Gurgistanam, Zuiriam, & Cirdassiam*, gentesque in illis varias complectitur: quarum aliæ suis *Principibus*, aliæ autem *Sosa Persico Sultanoque Turcico*, aliæ cum duabus urbibus Tiflis & Gori subsunt. Tanta ibi barbaries, & tanta Christianæ Religionis ignorantia ingravescit, ut *Princeps Tiflensis* ultimus Muhametismum susceperit. *Mengrelia* five *Abassia* quoque in tres minores provincias dividitur, nempe *Imeretem, Dadianam, & Gurielem*, quibus singulis sui

a. Cataonia. b. Leuco-Syri. c. Melas fl. d. Satala. e. Nicopolis. f. Melitene. g. Comana. h. Albania. i. Georgia.

fui præfunt Principes, horumque unus urbem Juri cum Sultano Turcico divisam possidet: omnes hæc incolæ tum religionis & rerum omnium ignorantia laborant. ^a *Colchis* vetus longe cultior fuit Ⲙⲓⲛⲓ sive Chasluchorum ex Ægypto soboles, lingua, sacris & statu Politico Ægyptiis affines Bochart. Lib. IV. c. 31. De *Caucaso*, quem noctu collustrari volunt, fabula prisca novisque Auctoribus nota fuit. ^b *Armenia Turcomanniam* aut secundam imperio Turcico Asiatico partem vel majorem provinciam præbet. Hæc Syris primum inessa & Arabicis coloniis nomen ab regione מִינִי *Mini* habet tanquam הַר מִינִי *Har Mini* sive *montana* Myriadis appelles: ^c Nam Græci *Minin* vocant *Μιννίδα*. Vetus illa regio suis domi natis regibus subiecta imperio Romano denique accessit, & Diœcesi Ponticæ

annumerata in primam atque secundam dividitur: Hodierna partim *Soso Persico*, partim *Sultano Turcico* subest: Huic duæ urbes præcipuæ, ^d *Tocxat* sive *Tocatum* sede Archiepiscopi, templis Christianis duodecim & vino generoso, quod ibi nascitur, clara: Altera ^e *Erzeron* ad fines condita, imperiique Turcici clavis. *Soso* autem *Persico* parent *Eriyan* sive *Irvan* A. 1637. à *Sehan Soso* Turcis 22000. qui deditionem abnuerant, necatis: ^f *Nackifan* urbs universi orbis antiquissima ex communi orientalium opinione: ^g *Zulfa*, à qua suburbium *Isphanæ* proximum & cognomine huic ortum est. De religione hujusque per *Armeniam* statu vid. *Clem. Galanus* in libro singulari, *Alex. Ross.* de religionib. & Disputatio *B. Gerhardi* publica.

a Colchis. b Armenia. c Unde dicatur. d Tocxat. e Erzeron. f Nackifan. g Zulfa.

C A P. XVII.

Cappadocia, Galatia, Pontus & Bithynia.

I.

Natolia.

CÆterum finus ille terrarum, qui est inter Ponticum & Cyprium maria, *Natolia* nunc dicitur, ab una provinciarum *u Anadole*. Hic olim regiones, *Cappadocia, Galatia, Paphlagonia, Pontus & Bithynia, Asia Minor, Lycia, Pamphylia & Cilicia.* ¹

C A P.

B U N O N I S.

u Anadole seu *Natolia*, nomen habet à situ, & ita Turcis vocatur, quòd in ortum vergit.

R E I S K I I.

¹ *a* Prima imperii Turcici Asiatici provincia hæc est, nempe *Natolia*, Græce *Νατολία* ex ævo medio per *aphæresin* dicta, quasi *ἀνατολία ἐκ τῆς ἀνατολῆς*, i. e. *ab ortu*, quem versus Græciæ ac mari objacet

mediterraneo; Ut prorsus congruat usitato Italicorum vocabulo *Levante*, i. e. *oriens*, quòd terras Asiaticas & mari vicinas insulas significant. *Natolia* enim ex usu apud Græcos recepto veteri atque hodierno Turcico aut totam minorem Asiam, aut hujus partem unamque provinciam notat. ^b *Cappadocia* ergo primas colonias *Thogarmæ*, filio *Gomeri* ultimo, ex *Japheteis* nepotibus uni: Sed *Cappadociæ* suas *Cilicia* debebit, si rationes *Bocharti* ab equis, mulis, asinis &

a Natolia. b Cappadocia.

CAPPADOCIA.

II. β *Cappadocia*, quæ nunc quatuor complectitur regiones, *Cappadocia* *fines.* *Genech*, *Suvas*, *Anadole*, & *Amasiam*, ab *Ortu* habet *Armeniam* Minorem, à *Meridie* *Ciliciam*, ab *Occasu* *Pamphyliam* & *Galatiam*, à *Septentrione* *Pontum Euxinum*. Fluvii nobiles γ *Iris* δ & *Thermodon*. Regiones: *Lycaonia*, *Themiscyrene*, *Zelitica*, *Carmanene*, *Gargaraufene*, *Gargauritis*, *Antiochene*, *Tyanis*, ε *Gens Heniochorum* magna, ac multis nominibus distincta. Urbes claræ, ζ *Comana Pontica* cognomine, η *Neocæsarea*, θ *Sebastia*, ι *Diocæsarea*, κ *Maza*; quæ &

& mancipiis petitiæ accuratius expendantur. η *Galatia* & *Gallo-Gracia* quin ad Gallos huc expeditione bellica progressos originem reducat, nullum est dubium: illa sub Theodosio Imp. in primam atque secundam divisa legitur. θ An *Pontus* ab voce Phœnicia נבון *Botno*, i. e. nucibus & avellanis, quas procreavit, optimis derivetur, hoc fortasse quidquam dubii habet: ε Itemque an *Bithynia* ex vocabulo Punico מבתן tanquam regio interior appellationem susceperit: Hæc utraque Bocharti opinio est, quam multis observationibus illustrat. Plures provinciæ nos ad sese avocant: Hæc quippe septem tabulis Geographicis mutato inferuntur nomini, sed numero, quem Græci adhibent, invariato. Confer Statum Imp. Ottomannici præsentem à Domino Ricart editum.

BUNONIS.

β δ *Cappadocia* a ab amne appellationem nata est b. γ ε *Iris* magnus fluvius, ex Argæo monte ortus; per *Amasiam* urbem in *Pontum Cappadocium* influit, hodie vulgò *Iris*, & intus *Casalmach* nominatur. δ ε *Thermodon* seu *Thermodoon* inter *Themiscyram* ad *Occasum*, & *Polemonium* ad *Ortum* in *Euxinum* mare labitur c. Est quoque ejusdem nominis fluvius in *Scythia Europæa*; Itemque in *Thracia* alius.

ε ζ *Heniochorum* gens ultra *Pysiten* fluvium, qui est in ora *Trapezuntia*, ponuntur, & ad *Coracem* extenduntur montem.

ζ η *Comana*, ad differentiam *Comanæ* alterius in *Armenia* & finibus *Cappadociæ*, *Pontica* cognominata; ad *Irim* fl. posita, vulgò *Com*, incolis *Tabachzan* appellatur.

η ι *Neo-Cæsarea* ad *Lycum* erat fluvium, qui *Neo-Cæsaream* præterlapsam in *Irim* influit: nonnullis putatur esse ea urbs, quæ hodie *Iocato* dicitur: Verùm ad *Lycum* est opidum *Nisara*, quod antiquum nomen ex parte videtur referre; *Georgii Neo-Cæsariensis* patria est, qui ob doctrinæ excellentiam πρισμύτης cognominatus.

θ κ *Sebastia*, quæ & *Sebaste*, vulgò *Sausstia* ad *Argæum* montem posita.

ι λ *Diocæsarea*, hodie *Tisaria*, urbs *Cappadociæ* mediterranea est.

κ μ *Cæsarea*, prius *Maza* & *Mazacha* dicta, *Cappadocibus* urbium mater habita; nunc *Tisaria* & *Gaisar*, ad *Melam* fl. & *Argæi* montis radices jacens, Episcopum olim habuit *Basilium Magnum*. *Cæsariensis* quoque fuit n *Pausanias*, cujus exstant libri decem descriptionis Græciæ Antiquæ & florentis, quibus situm urbium ac locorum, & antiquitates Græcicas, & quicquid penè memorabile habuit Græcia, magno Philologiæ & historiæ studiosorum bono complexus fuit. Verùm, quod in

Cccc decla-

α *Galatia*. β *Pontus*. γ *Bithynia*. δ *Cappadocia*. ε *Iris* fl. f *Thermodon* fl. g *Heniochi*. h *Comana Pontica*. i *Neo-Cæsarea*. k *Sebastia*. l *Dio-Cæsarea*. m *Cæsarea*. seu *Mazacha*. n *Pausaniæ* patria.

& *Cæsarea*, ^λ *Iconium*, ^μ *Laranda*, ^ν *Tyana*, ^ξ *Trapezus*, ^α *Amasia*, Strabonis Geographi cunis decorata.

GALATIA.

Galatiæ
seu Gallo-
Græciæ
termini.

III. *Galatia*, cujus nunc partes *Roni* & *Chiancare*, dicta est hæc regio à *Gallis*, ex Italia post incensam Romam huc transgressis; eadem *Gallo-Græcia* & *Græco-Gallia*, quia Gallis Græca gens mista incoluit. Antea *Pbryges* tenuere & *Paphlagones*. *Paphlagoniæ* nomen mansit in parte Galatiæ. Includitur autem Galatia

declamando, Cappadocum more, corripiendas syllabas produceret, producendas corripere, coquo propterea comparabatur, cibos bonos malè condienti *d*.

^λ *Iconium*, hodie *Cogni*, seu *Gogni*, Lycaoniæ caput est; ejusdem regionis opida sunt ^b *Derbe* & *Lysra*, quorum mentio fit in Actis Apost. c. 14. Magnam multitudinem cum Judæorum, tum gentilium Iconii ad Christianam fidem perduxit Paulus Apostolus, & *Lysris* claudum sanavit.

^μ *Laranda*, Lycaoniæ quoque urbs Tauro monti vicina, nomen antiquum hodie retinet.

^ν *Tyana*, adhuc *Tiana* seu *Tiagna*, urbs inter Sasiæna & Faustino polin posita, patria est *Apollonii Tyani* Philosophi, qui discendi causa plurimas regiones peragravit: ejus vitam Philostratus lib. 8. descripsit.

^ξ *Trapezus*, Sinopensium colonia, Europæis *Trabisonda*, & *Trebisonda*, est urbs Cappadociæ præcipua ac maritima, ad mare Ponticum sita, quo loco ora maritima in Boream versus Colchos incipit flecti: monte non parvo cingitur urbs illa & Satrapæ Turcarum sedes est, in quorum potestatem venit sub Mahumede II. Hic enim Constantinopoli captâ *Trapezuntinum* quoque imperium subegit, & *Davidem*, ex *Comnenorum* familia postremum Constantinopoli traduxit, eumque cum universa familia interfecit, anno C. 1460. *Bzovius* vero calamitatem illam ad annum 1461. refert. Fuerat aliquando sedes Imperii Trapezuntis, ex distractu Constantinopolitano, nati.

^α *Amasia* ad *Irim* fl. est hodie Satrapæ e Turcarum sedes *f*. Hanc suam patriam *Strabo* multis descripsit *g*. Præterea Cappadociæ opidum clarum est *ξ* *Nazianzum*, Cæsareæ finitimum, a qua in Occasum recedit, patria *D. Gregorii Nazianzeni*, qui ob eximiam rerum Theologicarum notitiam, *Theologus* cognominatus est *h*. *Nissa*, *Nyssa* seu *h* *Nyssa*; hodie *Niss*, in Armeniæ & Cappadociæ confinio est, *D. Gregorii Nysseni*, qui *D. Basilii* frater fuit, patria *i*. Cæterum Cappadociam *Strabo* *h* in duas Satrapias à Persis divisam tradit, eam quippe, quæ *Magna* dicitur & *Cappadocia ad Taurum*, & alteram, quæ *Pontica* vocatur & *Pontus*: quam *Arius Montanus* ex *Onkelo* docet esse Hebræorum *Caphthorim*. Porro Cappadocia à veteribus tribuitur *Amazonibus*, quarum Regina fuit *Penthesilea*. Ipsa hæc regio equorum altrix est, hinc *Dionysio Afro* Cappadoces sunt *δαίμονες* *ἰπποσυνύων* *gute Reuter*. *Strabo* testatur Cappadoces sacerdotalem dignitatem habuisse proximam dignitati regiæ: mendaces perhibentur à scriptoribus & fraudulentis; sicuti quoque *Cilices* & *Cretenses*; unde tandem proverbium natum: *ἄπιστα ἔχοντα κύνισα* *l*. De eorum ingenio, & natura hoc quoque mirum, quod, quum liberi essent, libertatem à Romanis sint deprecati, afferentes; se malle vivere sub Regibus, quam diutius ferre libertatem.

HEKELII.

^a *Jacobo Castaldo* hodiè *Amasia*; aliis vero *Leucosyria* appellata.

^b Cæte-

^a *Iconium*. ^b *Derbe* seu *Lysra*. ^c *Laranda*. ^d *Tyana*. ^e *Trapezus*. ^f *Amasia*. ^g *Nazianzum*. ^h *Nyssa* seu *Amazonum* regio.

Galatia à *Septemtrione* Pontico mari, ab *Ortu* Cappadocia, à *Meridie* Pamphylia, ab *Occasu* Asia Minori & Ponto Bithyniaque. *Regiones* versus Septemtrionem Paphlagonia, in qua *Heneti* populi, unde *Veneti* in Italia: versus Meridiem, *Isauria*; ubi urbs *Isauria*; & Pisidiæ pars: Cujus altera pars in Pamphylia memorabitur. Populi *Chalybes*, *Træmi*, *Proserliminitæ*, *Byceni*, *Orondici*: & Gallorum nationes, *Tectosagæ*, quorum caput *Ancyra* urbs; *Tolistobogii*, *Voturi* & *Ambiani*. Urbes inclytæ, *Teuthrania*, *Sinope*, Mithridatis & cunis & sepulchro nobilitata, *Amisus* *Therma*, *Pessinûs*, quæ *Dindymene* & *Cybele* antè dicta. Montes sunt, *Olgasis*, *Dindymus*, & qui *Celænorum* tumulus.

Heneti.
Isauria.
Pisidia.
Populi
Galatiæ.
Ancyra.
Teuthrania.
Sinope.
Amisus.
Therma.
Pessinûs.
Olgasis.
Dindymus.

P O N-

b Cæterum hæc Regio Frugibus omnibus ac vino abundat atque *Argento*, *Ære*, *Ferro*, *Alumine*, *Christallo*, *Jaspide*, *Onichite* lapide, & *Alabastro* ignobili dives, alitque *Equos* innumeros. Sunt autem, qui dicunt, Regionem ipsam asperam esse, & rerum ad victum necessariorum maximè indigentem, & Gentes olim fuisse malis moribus affectas.

mum habitarunt, ubi urbs *Vannes* priscum nomen servat; cum Senonibus aliisque Gallis in Galliam Cisalpinam, progressi, cum iisdem Gallis ex Italia in Asiam colonias deduxerunt; nomenque patrum servavere quemadmodum *Tectosagæ*.

f *Isauria* Pisidiæ finitima est.

c *Isaura* urbs, Ammiano teste, *Claudiopolis*, & in lib. Concil. *Isauropolis* dicta est.

e *Ancyra*, hodie *Anguri* & *Angara*, urbs Galatiæ primaria est, edito loco sita; *Concilio Ancyrano* clara: Præfecti regii hodie sedes est.

f *Teuthrania* apud *Carambin* promontorium est ad ortum: *Moletio Tripoli*; ac aliis *Tribicelli* hodiè indigitatur.

g *Sinope* *Diogenis Cynici* in patria, olim *Mithridatis* regia, ad litus maris jacet Pontici.

h *Amisus* in *Chalybum* regione urbs est primaria.

i *Pessinunte* colebatur *Cybele*, cujus simulacrum ibidem habebant augustum: unde ista appellatur *Pessinunti* *. *Paphlagoniæ* urbs quoque est *Amastris* ad Pontum sita, quam nonnulli etiam dictam volunt *Sesamum*.

l *Olgasis*, *Ptolemæo Olyssa*, mons est, aditu difficilis, cujus partem *Strabo* *n* appellat *Sandaracurgium*, ob assiduum metallorum effossionem concavam. *Parthenius* fluvius ex illo oritur monte.

a *Dindymus* vel *Dindyma*, mons Deûm matri

Cccc 2

c Meminit hujus Fluvii *Curtius* Lib. VI. c. V. §. 24. & *Jusinus* Lib. II. c. IV. §. 2.

d Vid. *Quenstedtius* loc. per sæpe cit. pag. 457. seq.

e Qui *Belerbejus* vocatur & *Amasia*, & *Cappadocia*.

f LX. millium *Ducatorum* vel (magis Latine) *Aureorum* proventus ejus censetur.

g Lib. XII. *Geograph* p. 205. Tom. II.

h Vid. ex *Sixti Senensis* Lib. IV. *Biblioth. Dialogus* de Patriis Viror. illustr. *Quenstedtii* mei p. 459. seq.

i Conf. *Quenstedtius* loc. cit. p. 461.

k Loc. jam cit p. 160. seq.

l Leg. *Erasmi* Chil. III. Cent. VI. *Adag.* LXXXII. p. 626. col. a.

B U N O N I S.

a *Heneti* Paphlagoniæ oram maritimam incoluere. [* *Rectius* dixisset *Cluverius* *Henetos* a *Venetis* Italiæ incolis prognatos. *Veneti* enim origine *Galli* in *Aremonica* pri-

a Heneti. *b* Isauria. *c* Isaura. *d* Claudiopolis, seu Isauropolis. *e* Ancyra. *f* Thuthrania. *g* Sinope. *h* Amisus. *i* Pessinûs. *k* Amastris. *l* Olgasis. *m*. *m* Dindymus. *m*.

PONTUS ET BITHYNIA.

Ponti &
Bithyniz
fines.

Orminius
in Ejus
Fluvii.
Regiones,
Populi &
Urbes.

IV. Quæ antè duæ erant regiones, *Pontus* ad Ortum Solis, *Bithynia* ad Occasum; postea sub una provincia censæ sunt. Terminatur provincia à *Septemtrione* mari Pontico, ab *Ortu* Galatia, à *Meridie* Asia Minori, ab *Occasu* Propontide. Mons clarus est β *Orminius*; Flumina, γ *Parthenius*, δ *Hippias*, ε *Sangarius*, ζ *Ascanius*. Regiones, *Bogdomanis*, *Timonitis*. Populi, *Chalcedonii*; η *Mariandyni*; *Caucones*, *Zygianni*. Urbes insignes, θ *Chalcedon*, quæ nunc *Scutari*, Constantinopoli adversa; ι *Nicomedia*, κ *Apamea*, λ *Heraclea*, μ *Ni-*

matri sacer ἀπὸ τῶν διδύμων, id est, gemellis, (gemina enim illic exstabant ubera, seu iuga) nomen invenit. *Cybele*, illa Deum mater, ab eo *Dintymene* dicta est. Ex eodem monte α *Sangarius* oritur fluvius. Cæterum β *Halyis* fl. Cappadociam à Paphlagonia ferè determinat, in Euxinum mare haud longe ab Amiso se exonerans.

H E K E L L I.

m Unde & *Ovidio* de *Ponto* dictus *Sinopus*.
* Heic *Gordius Nodus* ab *Alexandro* re-
scissus esse creditur.

n Lib. XII. *Geog.* p. 205. Tom. II.

B U N O N I S.

β ε *Orminius* seu *Horminius* o mons hodie
Turcis appellatur. *Armenag* p.

γ δ *Parthenium* fluvium, qui hodie *Par-*
zeni, aliis *Dolap*, *Olgafis* edit mons, eum-
que in Pontum Euxinum inter Tium &
Amasirim urbes mittit. Est quoque *Parthe-*
nium fl. in Arcadia; ac item alius in Samo
ins. à quo illa *Parthenia* dicta est.

δ ε *Hippias*, aliis *Hippius* fl. ex *Orminio*
seu *Horminio* monte oriens, inter *San-*
garium & *Lycum* fl. in eundem exit Pon-
tum.

ε ζ *Sangarius*, hodie *Sangari* seu *Sacari*,
ex *Dyndimis* montibus ad *Sangiam* vicum
profluens, per *Bithyniam* inter *Calpam* ad
Occasum, & *Hippiam* ad Ortum in Pon-
tum decurrit. ζ *Gallus* fluvius in eundem
influit.

ζ η *Ascanius* fl. per *Ascaniam* paludem
in sinum labitur *Astacenum*.

η ι *Mariandyni* oram *Euxini* maris ad
Heracleam accolerunt. In horum regione
Hercules *Cerberum* canem tricipitem virus
evomentem, quo terræ illæ infectæ, occi-
disse Poëtis fertur. *Mariandynos* ferunt lu-
gubria solitos concinere, unde *Mariandynus*
tibicen, de Poëta minus compto, in pro-
verbio est.

θ κ *Chalcedon* antiqua urbs, 148. anni
post Romam condita: *Synodus Oecumenica*
quarta q. A. 451. illic habita, eam urbem
nobilitavit r. [* Errat *Cluverius*. *Calche-*
don non est hodie *Scutari*, sed viculus 800.
circiter domibus constans, cui nomen est
Cadiaci id est *judicis vicus*, idque apud
Turcas. Græci enim nomen vetus usur-
pant. Sic monet *Josephus* *Python* de
Tournefort testis omni exceptione major.]

ι λ *Nicomedia* vulgò *Comidia*, & *Turcis*
Nicor, ad Propontidem sita, & *Constantini*
Magni Baptistimo celebrata, hodie ferme de-
serta jacet.

κ μ *Apamea* vulgò *Apami*, ad Proponti-
dem jacens; prius *Myrlea* dicta, quo nomi-
ne hodiernum à *Turcis* appellatur.

λ η *Heraclea* *Mariandynorum* urbs, ab
Hercule, *Mela* teste, condita, in maris
Euxini litore posita, eo putatur fuisse locò,
quo hodie *Penderachi* t.

μ θ *Ni-*

a. *Sangarius* fl. b. *Hylas* fl. c. *Orminius* mons. d. *Parthenius* fl. e. *Hippias*. f. *Sangarius*.
g. *Gallus* fl. h. *Ascanius* fl. i. *Mariandyni*. k. *Chalcedon*. l. *Nicomedia*.
m. *Apamea* seu *Myrlea*. n. *Heraclea*.

Nicaea, *Prusias* quæ nunc *Bursia*, & *Libyssa* Annibalis interitu ac sepulchro nota.

a *Nicaea*, ad Ascaniam paludem sita, Strabone teste, *Antigonia* etiam dicta est, hodie *Isnich*, *Nichor*, *Nicea*, nominis celebritatem habet à Concilio Oecumenico primo, quod contra Arrium anno 325. ibidem habitum est cogente Constantino M. v *Philistion* comicus, Socratis æqualis, immoderato risu illic repente expirasse traditur. [* Benè. Hic verè habita sunt duo concilia generalia, nempe I. & II. Nicææ, quod, inter Oecumenica, VII. fuit anno 787. Neutrum in *Nicaea* Pedemontana, ut somniavit vigil Hekelius. Vide supra notam a p. 296. *Nicaea* Bithyniæ nunc *Isnich*, ut Grelot in Itinerario suo docet.]

b *Prusias* seu *Prusa* ad Olympi montis radices est, à *Prusia* rege condita, qui filium habuit dentium vice continui ossis soliditate armatum; Regum in Bithynia sedes. Hic *Asclepiades* medicus floruit, qui fenex scalis lapsus interiit. *Prusiæ* natus *Dion*, ob eloquentiam *Chrysofomus* cognominatus, cujus inter ceteras exstat oratio de Ilio à Græcis numquam capto. Erat &

alia in Bithynia urbs *Prusias* ad Ascanii fluminis ostium: itemque alia mediterranea ad *Hippiam* fl.

c *Libyssa* in mediterraneis est à dextro Ascanii latere paululum remota.

HEKELII.

o *Prolemao*.

p Ab *Appiano* in Lib. de Bellis *Mithridaticis* videtur vocari *Scorobas*. *Plinio* Lib. V. c. XXXII. p. 81. lin. 12. appellatur *Hippius*, fortè quòd *Hippius* Fluvius originem inde habeat.

q Episcoporum 630. sub *Martiano Imp.* contra *Eutichen* & *Dioscorum* atque ad destruendam *Synodum Ephesinam* II.

r Vid. *Alstedii Thesaurus Chronologia* Tit. XXXVI. p. 345.

f Lib. I. c. XIX. p. 173. lin. 24.

t *Datur* & *Heraclea* in *Caspis*, cujus mentionem facit *Solinus* in *Polyhist.* c. LXI. p. 122.

v *Leg. Abr. Bucholteri Index Chronolog.* p. 193. seq.

a *Nicaea*. b *Prusias*. c *Libyssa*.

CAP. XVIII.

Asia Minor sive propriè dicta.

I.

A *Sia propriè dicta*, quæ & *Minor*, (nunc tres ejus partes, *Chiantalem*, *Sarcum* & *Germian*) terminatur ab *Septemtrione* Bithynia ac Ponto; ab *Ortu* Galatia Pamphyliæque & *Lycia*; à *Meridie* eadem *Lycia* & *Rhodiensii* mari; ab *Occasu* *Ægæo* pelago & *Helleponto*. Regiones, in quas dividitur, sunt hæ; *Phrygia*, *Mysia*, *Lydia*, & *Caria*: quas Græcæ gentes in litore *Ægæo* incoluerunt, *Æolis*, *Jonia* & *Doris*.

Asia propriè dicta seu Minoris termini & regiones.

PHRT.

REISKII.

a *Phrygia* primas à *Gomero* *Japheti* fi-

lio colonias & origines arcessit, cujus partem aliquam prisca Auctores *κατακελευμέ-* Cccc 3 1779

a. *Phrygia*.

PHRYGIA MAJOR.

Phrygiæ
Majoris
Populi.Fluvii.
Urbes.

II. ^a Phrygia duplex est; altera ^β Major, altera Minor, quæ & Troas. Majoris Phrygiæ populi, *Olympeni, Moccadelii, Cydisses, Gipetini, Moxiani*. Montium celeberrimus est *Cadmus*, quo à Lycia discernitur. Fluvii nobiles ^γ *Mæander* & ^δ *Marfias*. Urbes insignes ^ε *Synnada*, & ^ζ *Apamia, Cibatotus*, cognomine, antè *Celæne* dicta.

PHRYGIA

υνυ faciunt, id est, *adustam*, eò quod cinericia nigraque quasi per adustionem fuerit. Nam *ΠΠ* ex Hebr. *קק*, i. e. *consumendo* vel *exurendo*: Phrygia etiam Græcum vocabulum *ἐκ τοῦ Φρυγῆν*, i. e. à *torrendo* dicitur. Itaque Græci falluntur, qui à Brygibus Macedonum gente hanc nationem vetustissimam ortam voluerunt. De Diis Phrygiis & Deabus, saltationibus, cantilenis, lingua & priscis, quæ adhuc ab illa supersunt, vocabulis observationes egregias Bochartus in illa dedit *Epistola*, qua *disquiritur, an Æneas in Italia unquam fuerit?* Hoc enim negat Vir doctissimus, qui rebus Trojanis & Italicis lucem singularem attulit. [•] *Trojam* ex situ veterem hujusque rudera Bellonius in acclivi collis parte, ambitu murorum vix per horas quatuor emetiendo, mœnibus ipsis è faxo nigro duroque sed spongioso in quadrangulum exciso, & turrium & duarum arcium, & sepulchrorum marmoreis reliquiis observavit Lib. II. c. 6. Phrygia ævo Imp. medio duplex erat *Pacatiana* & *salutaris*, quam Notitiæ Imp. Romani Græcæ pariter ac Latinæ suppeditant. ^b *Mysia* Cariaque sibi eadem quas Lydia origines vendicarunt, teste Herodoto Lib. I. τὸν γὰρ Λυδοὺ καὶ Μυσῶν λέγουσιν εἶναι Κάρῳ ἀδελφούς. *Lydum enim Mysumque Caris fratres esse dicunt*. Sicut ergo Lydia denominationem coloniasque primas *ΠΠ* *Lyd* unus Noachidum nepotum intulit; ita ex hac matre vicinis idem regionibus. Nam Hebr. *קק* Punice *קק* *flexuosum* sc. Mæandrum significat. Caria autem *ἐκ τοῦ κάρῳ*, i. e. ab *ovæ* oviumque copia vocatur: Ita Helychius *καρ προβάτων γένος*

καρινόν. Ut vel ideo ad Hebræum & Punicum *קק* *Car*, i. e. *agnum* reduci commode queat. Conf. Opusculum Jac. Usserii de Asia proconsulari seu Lydiana, ubi de hisce regionibus accurate agitur.

BUNONIS.

^α *c* Phrygia Curtio pluribus villis, quam urbibus frequens, nomen sortita fertur à *Phrygio*, sive *Brygio* Macedonum opido. Sunt enim auctores, inquit Plinius ^a, qui ex Europa transisse dicunt *Mysos, Phrygas, & Thyros*: unde mox tertis data fuerint nomina *Mysia, Phrygia, Bithynia*. Deducitur tamen alii appellatio Phrygiæ à *Phrygio* fluvio, qui etiam *Hylus* dictus, eamque à Caria separat.

^β *d* Major Phrygia hodie vulgò dicitur *Germian*.

^γ *e* *Mæander* seu *Meandros* fl. ultra modum flexuosus, vulgò *Madre*, ex arce *Celænarum* summa ortus tam obliquè fertur, ut in se ipsum videatur recurrere, 600. faciens flexiones, unde *Gyri Mæandri* ^b in proverbium abiit: inter *Heracleam* & *Miletum* Mare subit *Myrtoum*.

^δ *f* *Marfias* fl. haud longè à Mæandro profuens, à quo juxta *Apamiam*, quam circumfluit, recipitur: Nomen habere Poëtæ fabulantur à *Marfya* tibicine, quem ob arrogantiæ excoiassè traditur *Apollo*. Est & alius in Syria fluvius *Marfias* dictus, qui in *Euphratem* ad *Samosata* delabitur.

^ε *g* *Synnada* ^c utroque numero usurpatur, olim erat urbs marmore clara; unde *synnadicum* appellatum: hodie in ruinis jacet *d*.

^ζ *h* *Apamia* ad *Marfiam* fl. ubi is Mæandro

^a Troja. ^b Mysia. Caria. Lydia. ^c Phrygia unde dicta. ^d Major Phrygia. ^e Mæander fl. ^f Marfias fl. ^g Synnada. ^h Apamia.

PHRYGIA MINOR SIVE TROAS.

III. Quæ antè Troas erat, à Phrygibus occupata, ^a Phrygia Minor dicta fuit; in eo amnis nobilissimus ^b Scamandrus. Urbium notissima, Grajorumque monumentis celebratissima, ^c Ilium sive Troja, Græcorum decenni obsidione excidioque inclyta. Inde Novum Ilium, triginta stadiis ab veteri distans: item ^d Alexandri Troas, quæ & Alexandria.

Phrygia Minor seu Troas. Troja. Ilium novum. Alexandria seu Troas Alexandri.

MYSTIA MAJOR.

IV. Mysia similiter in Majorem ac Minorem dividitur. In Majori inter Minorem & Phrygiam Majorem sita populi fuere, ^e Olympeni, ^f Trimenothuritæ & ^g Myso-Macedones. Montes nobiles, ^h Olympus & ⁱ Cimon. Fluvius ^k Rhyndacus. Urbium notissima,

Mysia Majoris. Populi. Montes. Fluvii. Urbes.

dro miscetur, à Seleuco Rege condita est: Marfyæ tibicinis illius infelicis perhibetur esse patria. Cæterum in eadem Phrygia quoque erat ^a Gordium opidum, olim Midæ regia, ubi nodus Gordius ab Alexandro M. ense solutus. ^b Sangario fl. urbs illa interluitur.

^c Phrygia Minor hodie vulgò appellatur Sarcum.

^d Scamandrus, Xanthus, Simois, famâ majora sunt flumina, quam naturâ. Ortus Scamandrus ex Ida monte ad promontorium Sigéum in Ægeum mare labitur. Scamander hic ab exercitu Xerxis perhibetur epotus: sicut & Melas & Lissus. Inter Simoentem fl. & Scamandrum ^e Campus interjacet Scamandrius.

^f Troja apud Idam montem, & oram maritimam fuit sita, cujus ruinæ hodie ostenduntur. Est cinis & tantum flebile Troja solum. Trojanorum luxus reprehenditur in conviviis; adeo ut porcus Trojanus in proverbio sit apud Macrobius. Equus Trojanus quoque ^g in proverbium abiit.

^h Alexandria inter Sigeum & Lectum est promontoria. Cæterum Phryges fervili

ingio feruntur, qui folis verberibus in officio contineantur; à quibus proverbium Phryx verberatus melior g: item serò sapiunt Phryges. Attamen Phrygiam nobilitarunt viri ingenio clari & excellentes. Æsopus Phryx fuisse traditur. Phryges etiam sunt Simplicius Philosophus Aristotelicæ disciplinæ interpres omnium optimus; & Epistetus, cujus præceptum, quod Philosophiæ summam continet: ἀνέχου καὶ ἀπέχου: Sustine & abstine. Eiusdem in Philosophos dictum fuit, quod sint μέχρι τοῦ λέγειν; ἀνευ τοῦ πράττειν, dictus tenuis, factis procul. Cæterum non longè ab illo ^h Sigeum fuit opidum, ad promontorium ejusdem nominis: Hic Græcorum fuit statio navium, adversus Trojanos bellantium. Hic Achilles sepulchrum est; hodie Turcis vocatur Janit-zari.

ⁱ Cimon mons aliis etiam vocatur Cimonius. Ad ^k Rhyndacum angues tam immanes nasci tradit Mela ^h, qui aves præter volantes absorbeant.

HEKELII.

^a Lib. V. Hist. Nat. p. XXXII. l. 47. ^b Et.

^a Gordium. ^b Sangarius fl. ^c Phrygia Minor ^d Scamandrus fl. ^e Campus Scamandrius. ^f Troja. ^g Alexandria. ^h Sigeum promont. & op. ⁱ Cimon. ^k Rhyndacus fl.

simæ, ^μ *Antandros*, ^ν *Adramittium*, ^ξ *Pergamus*, *Trajanopolis*, *Abyda*.

MYSIA MINOR.

Mysia Minoris flumina.
Ida.
Urbes.

V. In *Minori Mysia*, quam Hellepontus & Propontis perfundunt, amnes sunt celebres, ^ο *Æsepus*, ^π *Granicus*; ^ρ *Simois*. Mons ^σ *Ida*, *Paridis*, & *Oenones* amoribus notus. Urbes insigniores, ^τ *Cyzicus*, ^υ *Parium*, ^φ *Lampfacus*, ^χ *Abydus*, & ^ψ *Dardanum*.

LY.

^b Et ipsi *Meandri* ap. *Erasmi*. *Chiliad*. IV. Cent. X. Adag. LVIII. p. 847. col. b.

^c Et *Synada*, *Ptolemæo*.

^d Primum dicta est *synnaa*. Incolis *Docimaa* & *Docimite*, referente *Stephano*, dicitur.

^e Lib. III. *Saturnal*. c. XIII. p. 347. Edition. *Lugduniano Gryphiensis*. Vid. *Erasmi* *Chil*. IV. Cent. X. Adag. LXX. p. 1489. col. b.

^f Ap. *eund.* loc. cit.

^g Conf. *Chil*. I. ejusd. *Erasmi* Cent. VIII. Adag. XXXVI. p. 227. col. a.

^h Lib. I. c. XIX. p. 172. lin. 37. seq.

BUNONIS.

^μ *Antandros* ab *Andri* insulæ populis condita traditur, ad maris litus jacet.

^ν *Adramittium* in ejusdem maris litore ponitur.

^ξ *Pergamus* i ad *Caycum* fl. *Attalia* quondam regia, *Galen* *k* patria est. In *Pergamo* instructissimam fuisse *Bibliothecam*, quæ ducentis librorum millibus constaret, *Galenus* meminit. Ibidemque *charta Pergamena* invento à loco nomen restituit. *l*.

^ο *Æsepus* ex *Ida* m. profluens in *Propontidem* decurrit apud urbem *Cyzicum*.

^π *Granicus* m ex *Ida* monte ortus, per *Adrasteos* campos præcipiti cursu velvitur, & inter *Parium* & *Lampfacum* in *Propontidem* influit. Hic in *Adrastris* campis neque longè à *Cyzico* inter *Alexandrum* M. & *Perfas* pugnatum est.

^ρ *Simois* ex *Ida* monte profiliens, acum apud *Sigéum* efficit. Ad *Simoéntis* ripas *Anchisen* cum *Venere* concubuisse, unde *Æneam* natum, in poetarum fabulis est.

^σ *Ida* *Paridis* judicio celebris, cujus cacumen vocatur. ^h *Gargarus*, multorum fluviorum genitor: inde sinus *Troadis* i *Idæus* appellatur. In *Creta* quoque *Insula* ejusdem nominis mons est.

^τ *Cyzicus* ad *Propontidem* & *Æsepi* ostium, in insula pene continenti juncta jacet, urbs antiqua.

^υ *Parium* inter *Cyzicum* ad *Septemtrionem*, & *Lampfacum* ad *Meridiem* ad *Propontidem* positum, hodieque vocatur *Parion*.

^φ *Lampfacum* ad *Hellepontum* & *Granic* fluminis ostium, inter *Parium* & *Abydum*, è regione *Callipolis* in *Thracia* urbis. *Xerxes* *Perfarum* Rex *Lampfacum* urbem *Themistocli* exsuli dedit, unde vinum sumeret: sicuti *Magnesium* eidem donarat, quæ panem illi præberet, & *Myuntem*, ex qua haberet obsonium. Erant *Lampfaceni* maxime sedati & quieti; atque præter cæteros ad summum Græcorum otium potius, quàm ad ullam vim aut tumultum accommodati. *Cic.* in *Verr.*

^χ *Abydus*, hodie *Avido*, contra *Septem* *Thraciæ* urbem jacens, incolas olim habuit sycophantas & effeminatos: unde proverbium ο: *Ne temere Abydum*.

^ψ *Dardanum* eo fuit situ, quo hodie atx p *Dardanello*, cui in *Thraciæ* litore objacet

a *Antandros*. b *Adramittium*. c *Pergamus*. d *Æsepus* fl. e *Granicus* fl. f *Simois* fl. g *Ida*. h *Gargarus*. i *Idæus* sinus. k *Cyzicus*. l *Parium*. m *Lampfacus*. n *Abydus*. o *Dardanum*. p *Dardanello*.

L Y D I A.

VI. *Lydiae* pars altera dicitur *Maonia*. Flumina in utraque
 a *Caicus*, b *Hermus*, qui c *Pactolum* auriferis arenis famigeratum (unde *χρυσόπρασ* dictus) recepit, & γ *Caistrus*, qui *Lydiam*
 à *Caria* dispeicit. Montes clari δ *Sipylus*, e *Tmolus*, ζ *Mesogys*, η *Mimas*. Urbium nobilissimæ θ *Thyatira*, ι *Sardes*, κ *Philadelpkia*.

Lydiae
flumina.

Montes;
Urbes.

C A.

objacet castellum aliud ejusdem nominis. De his dictum est superius lib. IV. cap. XIV. ad f. 2. Venetorum classis Turcarum copias maritimas, classemque instructissimam. ad hæc ipsa castella invasit & profligavit, ingenti victoriâ potita anno 1656.

a *Caicus* hodie *Girmasli*, inter *Eleam* decurrit & *Pitanen* illam, quæ *Arcesiam*, nihil affirmantis *Academie* clarissimum antistitem, tulisse dicitur

b *Hermus* hodie vulgò vocatur *Sarabat*, ex *Phrygia* majore fluens inter *Phocæam* & *Smyrnam* in sinum decurrit *Smyrnæum*, *Mela* teste p.

γ *Pactolus* ex *Tmolo* monte oritur, *Sardes*que aluit. *Pactolos* & *Tagos* sibi polliceri dicitur is, qui sibi ingentes divitias promittit.

δ *Caistrus* ex *Majore Phrygia* ortus inter *Ephesum* & *Colophonem* mare subit.

e *Sipylus* hodie *Cusimas* dicitur. Opidum quoque fuit *Sipylum* seu *Sipylas* in *Lydia*, terræ motu absorptum, quod & *Tanzalum* dictum fuit.

ζ *Tmolus*, nunc *Tomalize* dictus, in *Trallensi* & *Sardensi* agro vitibus confitus erat, crocum etiam copiosè producebat.

η *Mesogys* inter *Hermum* & *Caistrum* ponitur fluvios.

θ *Mimas* mons & promontorium, hodie *Capo Strillari*, *Colophoni* urbi vicinus est.

ι *Thyatira*, nunc *Tire* seu *Tiria*; in septem *Ecclesiarum* numero memoratur *Apoc. 2.*

κ *Sardes* apud *Tmolum* montem posita urbs olim *Cræsi* erat regia; quòd *Jones Atheniensium* auxilio *Sardes* expugnassent,

Perfarumque præsidia interfecissent, bellum intulit *Atheniensibus* primùm *Darius* Rex, ac deinde *Xerxes* paternam cladem in campis *Marathonis* acceptam vindicaturus. Eadem urbs produxit *Polyæum*, cujus extant lib. VIII. strategematum q; & *Enapium*, qui vitas *Philosophorum* & *Sophistarum* aliquot conscripsit. *Sardibus* quæ erat *Ecclesia* memoratur. *Apoc. 3.*

κ *Philadelpkia*, adhuc *Filadelfia* appellatur, ad *Tmoli* montis radices posita, terræ motibus aliquoties concussa fuit. Et hujus *Ecclesie* fit mentio *Apoc. 3.* A *Lydia* dictus est *Lapis Lydius*: ipsique *Lydi* molles & voluptatibus feruntur dediti. *Cæsarum Cursio* lib. 4. cap. 11. m *Halys* fl. terminat *Lydiam*, quo loco *Lydiæ Imperium* intelligas oportet. *Herodotus* quippe lib. 1. tradit imperium *Medicum* & *Lydiæ* *Halys* fluv. fuisse determinata. *Halys* autem fluv. *Plinio* teste lib. 6. c. 2. à radicibus *Tauri* per *Cataoniam* *Cappadociam*que decurrens. Opida *Gangre*, *Carissa*, inde *Amisum liberum*, à *Sinope* CXXX mill. pass. Eiusdemque nominis sinus tanti recessus, ut *Asiam* peninsulam faciat CC. M. passuum haud amplius per continentem ad *Issicum* *Cilicia* sinum. Secundum *Herodotum* lib. 1. *Imperium Medicum* & *Lydorum* determinat *Halys* fl. qui ex *Armeno* monte profluens primùm *Cilicias*, dehinc *Matiens*; qui sunt ad dextram, & *Phrygas*, qui sunt ad levam: tum *Boream* versus tendens *Syros*, *Cappadoces* & *Paphlagonas* interfuit, *Cappadoces* à dextra, *Paphlagonas* à sinistra perirringens. Itaque *Halys* fl. cuncta fere superiora *Asiæ*, à mari, quod *Cypro* objectum est, ad *Euxinum* usque *Pontum* dirimit.

Dddd

H E K E

a *Caicus* fl. b *Hermus* fl. c *Pactolus* fl. d *Caistrus* fl. e *Sipylus* fl. f *Tmolus* m. g *Mesogys* m. h *Mimas* m. i *Thyatira*. k *Sardes*. l *Philadelpkia*. m *Halys* fl.

C A R I A.

Cariae flu-
mina.
Montes.
Urbes.

VII. In λ Caria flumina, μ *Meander*, in Phrygia Majori ortum, & ab hoc receptum, ν *Lycus*. Montes ξ *Phœnix*, \circ *Mycalæ* & π *Latmus*. Urbes claræ ρ *Tripolis*, σ *Laodicea*, τ *Antiochia*, υ *Ma-*

H E K E L I I.

δ Et *Pergamum*.

k Et *Apollodori*.

l Vid. *Guid. Pancirolli Nova Reperta*. Tit. XIII. pag. 591. Edition. *Amberg*. in octav.

m Quem aliqui à *Græco Thessali* Filio dictum putant.

n Ex hac Civitate fuit *Neoptolemus*, cognomento *Glossographus*: Vir memoratu dignissimus.

o Apud *Erasmum* Chil. I. Cent. VII. *Adag.* XCIII. p. 218. col. b.

p *Solino* in *Polyhist.* c. LIII. p. 114. lin. 30. seq.

q *Lugduni* ap. *Joan. Tornasium* *Isaaci Casauboni* curâ *Justi Vultej* Versione adjectâ, 1589. in 12. editi.

B U N O N I S.

λ a Caria ad Septentrionem habet Joniam, ad Ortum Lyciam: ad Occasum mare Myrtoum; ad Meridiem Rhodium mare r .

μ b *Meandrus* fl. ex arce *Celænarum* summa ortus, mediâ urbe decurrens, per *Cares* primum, deinde per *Jones*, ac demum in sinum maris editur, qui inter *Prienem* & *Miletum* est. *Liv.* l. 8. dec. 4. hodie *Madre* nominatur, aded oblique dicitur fluere, ut in seipsum videatur recurrere & vel sexcentas facere flexiones; unde *Gyri Meandri* s in proverbium abiêre; *Meander* hinc, *Nonio* teste, significat picturæ genus, labyrinthorum in morem flexuosis ambagibus implexum, ad oras *chlamydum*.

ν c *Lycus* fl. *Laodiceam* postquam alluit, cum *Mæandro* confluit. Ad horum confluentes fuit d *Colosse*, hodie *Chonead*, ad quam *S. Pauli* missa epistola. *Colossas* fuisse

urbem Phrygiæ in Asia Minore tradit *Strabo* t ; eam *Laodiceæ* & *Hierapoli* vicinam fuisse docent *Chrysofomus* & *Theophylactus*. *Herodorus* eam appellat magnam urbem, *Lib.* vii. Similiter *Xenophon* lib. i. de expedit. *Cyri*. *Plinius* lib. v. *Hist. nat.* p. 32. opidum vocat celeberrimum. *Paulus Orosius* l. vii. cap. 7. commemorat, *Colossas*, *Laodiceam*, & *Hierapolin*, urbes vicinas terræ motu concidisse. A *Strabone* *Colosse* in Phrygia ponuntur.

ξ e *Phœnix* mons ad oram pertingit maritimam, quæ *Rhodo* insulæ objacet.

\circ f *Mycalæ* mons & promontorium, è regione *Sami* est. Erat tamen & *Mycalæ* *Cypriorum* urbs, ad quam *Cimon Atheniensis* *Phœnices* navali prælio superavit.

π g *Latmus* apud *Mæandri* fluminis ostia est, *Endimionis* à *Luna* adamati amoribus nobilis.

ρ h *Tripolis* apud *Caystrum* ponitur fl. v . i *Laodicea* hodie vulgò *Laudichia*, *Ecclesia* memoratur *Apoc.* 3. *Laodicea* i *Tim.* 6. vers. ult. vocatur metropolis *Phrygiæ Patariæ*, quod epitheton apud ætatis præscæ scriptores non legitur: sed apud illos, qui *Romani Imperii* jam inclinantis provincias descripserunt. *Claromontanum* codicem mentionem non facere loci, unde scripta hæc sit epistola, ait *Beza* in notis *N. T.* Cæterùm *Laodiceæ* vicina fuit k *Hierapolis*, quæ Majori Phrygiæ adscribitur, ubi *Epaphras*, de quo *Colof.* 4. docuit. *Philippus Apostolus* ibidem trucidatus, & cum filiabus sepultus est. *Euseb.* i.

τ l Multæ existitère *Antiochia*; at hæc à *Laodicea* versus Septentrionem collocatur.

H E K E L I I.

r Dicta autem *Caria* à *Carâ* Rege, quæ primus

a Caria terminus. b *Meandrus* fl. c *Lycus* fl. d *Colosse*. e *Phœnix* m. f *Mycalæ* m. g *Latmus* m. h *Tripolis*. i *Laodicea*. k *Hierapolis*. l *Antiochia*.

v Magnesia, φ Priene, x Alabanda, ψ Stratonice, & in litore
 ω Miletus, dives quondam atque potens mari Græcorum civi-
 tas, * Myndusque.

Æ O L I S.

VIII. In β Æolide urbes inclytæ, γ Cuma, δ Phocæa, ε Elea: Æolidis
urbes.
 IO-

mus AUGURIA AVIUM dici-
 tur invenisse.

f Ab Erasmo. Chil. IV. Cent. X. Adag.
 LVIII. p. 847. col. b. atque Manutium in
 Adag. selectiorib. p. 1205. col. b.
 † Lib. XII. Geogr. p. 230. Tom. II.
 v Meminit hujus Curtius Lib. IV. c. I.
 §. 27.

BUNONIS.

v * Magnesia, hodie vulgò Mangressa,
 ad Mæandrum fl. est. Themistocles exul hic
 domicilium sibi constituerat: Eam enim
 urbem Xerxes illi donârat, qua ei panem
 præberet; ibidemque mortuus est. Hic An-
 tiochus Rex à Scipione victus est, qui inde
 Asparicus cognominatus.

φ b Priene Biantis patria, hodie Palatio,
 Heracleæ proxima est, inter quam & Mile-
 tum Mæandrus fl. in mare excurrit.

x c Alabanda, hodie Alabanda sive
 Eclabanda, urbs mediterranea est, olim
 fortunatissima, unde in proverbio x urbem
 notat fortunatam: Juvenalis Poëta eam
 inter urbes barbaricis deliciis & luxu perditas
 receniet. Nomen sortita est ab Alabando
 conditore. Caris, qui gentem condidit,
 filio, quem Deum etiam habuere, & reli-
 giosius, quàm alium quemvis Deorum, ve-
 nerati sunt. Appollonius ille Alabanden-
 sis dicendi magister, & summus doctor, ut eum
 Cicero appellat, qui quum mercede doce-
 ret, non patiebatur tamen eos, quos orato-
 res evadere non posse judicaret, operam
 apud se perdere, dimittebatque unumquem-
 que ad quamcunque artem aptus ipsi vide-
 retur, atque ad eam impellere talem &
 hortari solebat.

ψ d Stratonice olim urbs mediterranea
 hodie in ruinis jacet.

ω e Miletus, hodie vulgò Melasso, haud
 longè à Mæandri ostiis jacens, etiam Ana-
 ctoria, ab Anacte, quodam Cœli & Terræ
 filio, dicta est. † Cadmus Milefius (alius à
 Cadmo Phœnice, qui literas in Græciam in-
 tulit) orationis profæ primus autor, scri-
 psit historiam Milefiorum. Est Miletus pa-
 tria Thaletis Astrologi, qui inter septem sa-
 pientes Græciæ censetur; itemque Timothei
 Musici, & Anaximandri Physici γ. Mile-
 tum nobilitavit pretiosissima lana, & stra-
 gula Milefia erant in pretio: Cives ejus
 urbis adeo luxu & deliciis fluebant, ut A-
 ristides Philosophus libros de illorum luxuria
 componeret.

α ε Myndus, hodie Mentese, sedes præ-
 secti, urbs maritima est. Cæterum Cares,
 militia olim clari, viles tamen habitus sunt,
 quòd mercede militarent, ac in prima acie
 locati, primos hostium impetus sustinentes,
 vitam mortemque juxta æstimarent.

β h Æolis seu Æolia ad mare Ægæum
 inter Troadem ad Septentrionem, & Jo-
 niam ad Meridiem porrigitur: ex quo ab
 Æolis incolæ cœpit Æolia facta est, quæ
 antè erat Mysia. Prima urbs in ea à Myri-
 no condita i Myrina vocata est.

γ k Cuma, seu Cyme altera fuit à Pelo-
 pe inter Myrinam & Phocæam ad oram
 maritimam exstructa. Cumani habitus sunt
 insulsi & stupidi

δ l Phocæa, hodie Foja Vecchia, apud
 ostia Thermi fl. inter Cumam & Smyrnam
 posita, Massylæ in Gallia mater est; ipsa
 Atheniensium colonia.

ε m Elea Pergamenorum Portus, apud
 Calcis fl. ostia, inter Myrinam & Pitanem
 jacet, Patria Zenonis, qui dialecticam inve-
 nit, & patientissimus exstitit in perferendis
 apud Nearchum tyrannum cruciatibus.

D d d d z

H E.

a Magnesia. b Priene. c Alabanda. d Stratonice. e Miletus. f Cadmus. g Myndus.
 h Æolis. i Myrina. k Cuma seu Cyme. l Phocæa. m Elea.

I O N I A.

Ionia.
Smyrna.
Clazomenæ.
Teos.
Lebedus.
Colophon.
Clari.

IX. In ζ Ionia, urbes, * Smyrna, ^o Clazomena, ' Teos, * Lebedus, ^ Colophon, non tam μ Clarii Apollinis oraculo, quam Homeri

H E K E L I I.

x Apud *Erasm.* Chiliad. II. Cent. I. *Adag.* xcix. p. 326. col. b.

y Vid. Celeberrimi mei *Quenstedtii* Dialog. de *Patriis illustrib.* p. 475. seq.

B U N O N I S.

ζ ^a Ionia, Turcis *Quiscon*, inter *Æolidem*, *Cariam* & mare *Ægæum* extenditur. *Peuceri* & aliorum sententia cum regioni, tum incolis id nominis tributum est à *Javan* x. *Iones* se iactitarunt & appellantur *Athenienses*; quum se etiam *αυτοχθονας* assererent, & cæteros Græcos *Ἰωνίους*: & ob hanc causam *Attica* videtur etiam *Ionia dicta*.

y ^b *Smyrna* e in ipsa Ioniæ peninsula jacens antiquum retinuit nomen, Turcis *Ismir* appellata, urbs maritima, à *Theseo* aut *Tantalo* condita, prius *Naulochos*, ac deinde à *Smyrne* Amazone b id nominis sortita est, *Philostrato* omnium urbium, quæ sub sole sunt, pulcherrima est; hodieque regionis caput & satrapæ sedes, mercaturâ celebris. *Smyrnæus* habetur c *Homerus* Poëta e, cujus sepulchrum ibidem hodie ostenditur. Septem sunt urbes, quæ de *Homeri* stirpe certant;

Smyrna, *Rhodus*, *Colophon*, *Salamis*, *Chius*, *Argos*, *Athens*.

Smyrnæus quoque fuit, d *Cointus*, qui *Paralipomena* *Homeri* lib. XIV. scripsit suavissimo orationis genere: itemque e *Nicetes*; præclarus *Sophista*, quem *Hadrianus* Imperator tanti fecit, ut eum toti *Ægypto* præficeret. *Smyrnæ* Episcopus fuit f *S. Polycarpus*, *Johannis* *Euangelistæ* Discipulus & martyr, cujus fidem & patientiam ipse *Filius Dei* probat, *Apoc.* 2. d. Cæterum *Smyrnæi* licet deliciis & luxui essent dediti, fortiter tamen, ubi ferebat casus, sese gerebant: unde *mores Smyrnæi* proverbio dice-

bantur de iis, qui ita deliciis essent dediti, ut, quæ viros deceant fortes, non omittent. A *Smyrna* e *Sinus Smyrnæus* nomen & appellationem habet.

h ^b *Clazomena* seu *Clazomena* urbs Ioniæ maritima inter *Smyrnam* & *Erythras*, ubi illa in peninsula faciem abit, super angustias posita est, hinc *Clazomena*, illinc *Teos*: quæ quoniam terga jungunt confinio adnexæ, muris diversis, frontibus diversa maria prospectant. *Clazomenius* fuit i *Anaxagoras* Philosophus, *Physicæ* cultor adeo assiduus, ut rei tum privatæ, tum publicæ omnem curam abjiceret. *Nivem* nigram esse probaturus hoc argumento usus est: *Nix aqua est; aqua autem nigra est: ergo & nix nigra est.*

i k *Teos*, cujus situs jam indicatus est, l *Anacreontis* Poëtæ patria, cujus tota poësis amatoria & suavis fuit. *Teja* etiam m *Erinna* poëtria fuit *Dionis* *Syracusani* temporibus, quæ *Doricâ* lingua scripsit elegans poëma, ad *Homeri* excellentiam accedens.

n ⁿ *Lebedus* seu *Lebedos* urbs maritima inter *Teon* & *Colophonem* erat, ibi quotannis ludi celebrabantur in honorem *Bacchi*.

λ o *Colophon* in ora maritima est. Ubi *Calchas* vates diem obiit supremum. *Alicui rei Colophonem addere*, in proverbio est, pro summam & ultimam manum rei imponere; aut adhibere id, sine quo negotium confici nequit. Proverbium inde natum est, quod *Colophonii* equestri militia adeo excelluerunt, ut nullum ferè prælium sine *Colophonii* equitatus ope atque auxilio confici posset. e.

μ p *Clarum* *Eustathius* *Colophonis* facit navale; qui locus fuerit *Colophonii* vicinus *Strabo* enim f *Apollinis Clarii* lucum ante *Colophona* ponit; & *Mela* hoc *Apollinis Clarii*

a Ionia. b Smyrna. c Homerus. d Cointus. e Nicetes. f S. Polycarpus. g Sinus Smyrnæus. h Clazomenæ. i Anaxagoras. k Teos. l Anacreon. m Erinna. n Lebedus. o Colophon. p Clarum.

Homeri natalibus nobilis; & ^v *Ephesus* omnium clarissima: cujus ^{Ephesus;} decus templum Dianæ, Amazonum opus, adeo magnificentum, uti Xerxes cum omnia Asiatica templa igni daret, huic uni pepercerit: quod postea *Herostratus*, ut nomen memoria sceleris extenderet, incendio destruxit. Id postmodum ad augustiorem cultum Ephesii reformarunt.

D O R I S.

X. In ^ξ *Doride* urbes fuere, ^ο *Halicarnassus* & ^π *Cnidus*. ² ^{Doridis} urbes.

Clarii fanum cum *Colophone* conjungit. *Germanicus*, quod *Tacitus* g tradit, *Colophona* appulit, ut *Clarii* Apollinis oraculo uteretur. Fuit ergo hoc Fanum ad ipsam urbem *Colophona*. [* Quod addit *Cluverius* de *Colophone* *Homeri* natalibus celebri, valde dubium est, urbes per multas de patria *Homeri* decertasse nemo est qui nesciat. Menagius scitè rem duobus versiculis complexus est.

Smyrna, *Rhodos*, *Colophon*, *Salamina*, *Pylas*, *Argos*, *Athenæ*, *Siderei* certant vatis de patria *Homeri*.]

^v ^a *Ephesus* urbs maritima inter *Caystrum* & *Mæandrum* fluvios posita, à *Colophone* haud longè remota, vulgò nunc *Epheso* dicitur, & *Turcis Figena*, à pristino splendore longissimè hodie abesse perhibetur h. Istud ^b *Diana* Templum à tota Asia annis quadringentis exstructum est, cujus operis ornamenta plurium librorum instar obtinebant. In eodem templo inter cætera fuit ^c *Hecata* statua, in cujus contemplatione ædituus admonuit oculis parcere; tanta fuit marmoris radiatio *Plin. i*. Eadem die templum istud conflagravit, quâ *Alexander M. Pellæ* natus est. *Ephesii* fuerunt ^d *Heraclitus* Philosophus, & ^e *Hipponax* Poëta, ^f *Artemidorus* item Philosophus, cujus exstant libri 5. de somniis, & somniorum interpretatione. *Lex Ephesiorum* fuit, quæ jubebat recordari quotidie alicujus Veterum, qui honestè vixisset k. Cæterum *Ecclesia*, quæ *Ephesi* erat à *S. Paulo* quidem fundata fuit, ^g ^{S.}

Johannes tamen *Euangelista* eidem præfuit usque ad tempora *Trajani*, ad annum *Christi* 101. quo placidè exspiravit; quum antea sub *Domitiano* ferventi oleo Romæ fuisset immersus, & in *Patmon* insulam relegatus, sub *Nerva* ad *Ecclesiam* rediisset.

^ξ ^h *Doris* ad extremam hujus litoris oram sita est.

^ο ⁱ *Halicarnassus* ad *Cerameum* sinum posita, quondam regia fuit *Regum Carizæ*, ^k *Herodoti*, *Historiarum patris*, natale solum, qui tandem per coloniam cum aliis *Thurium* in *Italiam* traductus est: & *Dionysius*, *Alexandri filius*, *Historiæ Romanæ* auctor, *Halicarnassensis* est: itemque alius *Dionysius Junior* dictus, qui sub *Hadriano* floruit, ac emisit *Historiæ Musicæ* lib. 36.

^π ^l *Cnidus*, in extrema ferè peninsulæ parte, qua in mare procurrit, eo fuisse putatur situ, quo hodie urbs *Standia* est: alii tamen ad ipsum promontorium, quod hodie vulgò *Capo Crio* appellatur, *Cnidum* ponunt. *Ovidius* *Cnidon piscosam* vocat. Hic erat *Veneris statua*, *Praxitelis* opus magni pretii; quo loco & ipsa *Venus* colebatur. *Cnidius* fuit ^m *Ctesias*, qui in prælio, quo *Cyrus* ab *Artaxerxe* fratre victus est, à *Perfis* captus *Artaxerxem* vulneratum sanavit; postea totis annis 17. apud *Regem* versatus, medicinam in *Persia* exercuit, & res *Assyrias* & *Persicas* 23. libris complexus est. Ex prioribus sex *Assyriarum* rerum se hausisse ea, quæ de *Assyriis* scripsit, profitetur *Diodorus Siculus* lib. 2. A multis tamen va-

D d d d 3

nitatis

^a *Ephesus*. ^b *Dianæ* Templum. ^c *Hecatæ* statua. ^d *Heraclitus*. ^e *Hipponax*. ^f *Artemidorus*. ^g *Johannes*. ^h *Doris*. ⁱ *Halicarnassus*. ^k *Herodotus* & *Dionysius* *Halicarnassenses*. ^l *Cnidus*. ^m *Ctesias*.

nitatis arguitur hic Ctesias. Inter Cnidum & Halicarnassum in eodem litore erat ^a *Ceramus* urbs, quæ proxima *sinui* nomen dedit, ut diceretur ^b *Ceramicus*.

HEKELII.

^z Alias est una de amœnissimis, fertilissimis & sapientibus Terris, sed propter peccata & præcipuè libidines, tempore Cyri Majoris horribiliter, & hodie longè horribilius sub *Turci* o Imperio captivata & vilitata. Hæc *Michaël Neander* Part. II. *Orb. Terra.* f. 158. fac. a.

^a *Sophiano Smirne.*

^b Quæ *Ephesum* occupavit.

^c Ingenii ille cœlestis Vates.

^d Vid. *Quenstedt.* loc. cit. p. 480. seq.

^e *Leg. Erasmi Chiliad.* II. Cent. III. *Adag.* XLV. p. 362. col. b.

^f *Lib. XIV.* p. 340.

^g *Lib. II. Annal. c. LIV.*

^h Hæc Civitas, pote totius citerioris *Asia* Emporium celeberrimum, loco cavo olim habitata, diluvium passa est, quo cum plurimi extincti essent; *Lysimachus* Civitatem in eum locum, ubi nunc est, transtulit, & ab Uxoris nomine *Arsonem* vocavit. Eo mortuo pristinum nomen receptum est.

ⁱ *Lib. XXXVI. c. V.* p. 636. lin. 10 seq.

^k *Ephesia* a. *Litteræ* erant *Notula* quædam & *Voces magica*, quibus utentes in omni negotio victores evadabant. Unde natum

proverbium: *EPHESIÆ LITTE-
RÆ*: quod de iis dicitur, qui mirâ felicitate, tanquam divina *Virgula*, quicquid optant, assequuntur. *Conf. Erasmi Chiliad.* II. Cent. VIII. *Adag.* XLIX. p. 475. col. a.

REISKII.

^z ^c *Æolis*, *Jonia* & *Doris* quin Græcas colonias vel ipso nomine præ se ferant, nemo dubitat, quisquis originum Græcarum non est inscius aut expers. Nam *Æolis*, *Pelagi* antea dicti aut *Æolenses* duce *Penthesileo* prius *Thracia* penetrata in *Asiam* trajecerunt, inferioris *Mysia* potiti. Hæc prima fuit *Æolica* nempe *migratio* Græcis Auctoribus descripta: Sed altera longe celebrior, nempe *Jonica*, centum & triginta post excidium *Trojæ* annis contigit. *Iones* enim *Codro* rege defuncto *Atticam Athenasque* deserturi, *Neleo* *Anthrodoque* ducibus, & in societatem *Doneisibus* acmissis, *Asiam* hujusque oram maritimam insederunt: Hinc ^d *Ioniam* & ^e *Doris* d. plex regio; sed *Iones* primas & ultimas origines ad *Javanem*, filium *Japheti*, quem sacra historia præbet, proximas fortasse ad *Jonem Xuthi filium*, quem Græcia superius explicata præbuit. ^f Hæc de septem *Ecclesiis Apocalypcticis* & urbibus, in quibus eæ floruerunt, loquendi materia datur: Sed hæc juvabit *Notitiam septem Ecclesiarum Asia* citari, quam *Thomas Smith*, Anglus doctissimus ipse A. 1671. *ἀπόκρυφον* & accuratissimus spectator edidit.

a *Ceramus*. b *Sinus Ceramicus*. c *Æolis*. d *Ioniam*. e *Doris*. f *Ecclesiæ Apocalypcticæ*.

C A P. XIX.

Lycia, Pamphylia & Cilicia. ¹

I.

Lycia, quæ nunc *Aidinelli*, terminatur ab *Occasu* & *Septentrione* Asia Minore, ab *Ortu* Pamphylia, à *Meridie* mari suo, quod Lycium est. Montium celebratissimum β *Chimæra*, nocturnis æstibus fumum exhalans: unde fabula triformis montis in vulgum data est, quod Chimæram animal putaverunt. Hinc Ovidius,

*Quoque Chimæra jugo mediis in partibus hircum,
Pectus & ora leo, caudam serpentis habebat.*

In cacumine quippe *Leones* habitabant; in medio, ubi pascuis abundat, *capræ*; in radicibus *Dracones*. Fluvii celebres, *γ Xan-*

Lyciæ fines;

Chimæra
mons.

BUNONIS.

α ^a *Lycia* à Lyco Pandionis filio cognominata secundum Auctorem nostrum & alios hodie dicitur *Aidinelli*: Verum in novis tabulis & ab aliis Geographis Lycia appellatur hodie *Menteseli*, quod nomen Auctor Pamphylia adscribit.

β ^b *Chimæra*, mons à Bellerophonte habitabilis redditus traditur; unde illum interfecisse monstrum istud triforme, fabulati sunt Poëtæ. *Ignem* illius aquâ accendi, terrâ verò aut sœno exstingui, tradit Plinius α ex Ctesia Cnidio. Horatius β *meretricem* appellat *Chimæram*, satis appositè sanè; & *Fulgentius* Chimærae fabulam ad amorem interpretatur: qui quum venit, feraliter & sicut leo invadit, nec quiescit, nisi patrata libidine, quod capra significat libidinosum animal; in fine autem serpentis, sive draconis instar, poenitentia morsum relinquit.

HEKELII.

^a Lib. II. c. CVI. p. 30. lin. 39.

^b Lib. I. *Carmin.* Od. XXVII. v. 24.

REISKII.

1 Tres ultimas regiones ex iisdem, è quibus Asiaticæ vicinæ, coloniis emerfisse ad cultum & frequentiam majorem, nullus dubito. c *Lycia* ἐκ τοῦ λύκου à fluvio cognomine ac vicino; d Pamphylia ἐκ τοῦ παμφύλου nomen Græcis auctoribus invenit, quasi hanc regionem vario incolarum genere habitam dixeris. Lycia enim contigua primo Ciliciæ, Pomponio Stephanoque testibus, neclittoralis aut mari proxima fuit; Pamphylia prorsus mediterranea littoralem tractum tenuit. Post hac Lycia duas in partes *exteriorem*, puta maritimam, & *interiorem* divisa, provincia primum præficialis, postea consularis ævo Imp. ultimo fuit: Pamphylia vero ultimus Diœceseos Asiaticæ terminus Pisidiam, Isauriam & Lycaoniam comprehendit. e *Cilicia* duplex erat, *prima* vel *campestris*, & *secunda* vel *aspera* Græce *τραχηία*: Bochartus igitur ab asperitate lapidosa dictam conjicit, & Punico quidem vocabulo קלח *chalek*, i. e. ab *lapide*: Hinc Græcis *χέλινα*, postremo *κιλίκια* Romanis Cilicia. vid. Lib. I. c. 5.

a Lycia. b Chimæra. c Lycia. d Pamphylia. e Cilicia.

Xanthus.
Limyrus.
Patara.
Andriace.
Telmessus.

γ Xanthus, δ Limyrus. Urbes; ε Patara, ζ Andriace, η Telmessus.

PAMPHYLIA.

Pamphylia
fines.

Carbalia.
Pisidia pars.
Pisidæ seu
Solymi.
Taurus m.

II. ο Pamphylia, quæ nunc i Mentefeli, clauditur ab Septentrione Galatia, ab Oriente Cilicia & Cappadocia, à Meridie suo mari, quod Pamphylium, ab Occidente Lycia ac Phrygia Majori. Regiones in ea sunt Carbalia & * Pisidiæ pars, cujus alteram partem in Galatia memoravimus. Pisidæ antea λ Solymi dicti fuere. Montium nobilissimus est Taurus, qui totius Orbis maximus, à Pamphylio mari juxta Chelidonias infulas exoriens, per varias innumerasque gentes, aliis aliisque nominibus ab Occasu in Ortum ad Scythiæ, usque & Indiarum fines extremos extenditur, pari longitudine fere, qua ipsa Asia, dividiturque Asiam universam in duas partes, quarum altera, quæ Septentrionem spectat, Asia dicitur intra Taurum, altera quæ Meridiem, Asia extra Taurum. Porrò urbes in Pamphylia insignes

c. γ. De Chimera monte ignivomo ac hujus nomine idem singularia observata suggeret.

BUNONIS.

γ α Xanthus Cadmo monte ortus Xanthum urbem interluit, & in Mare Lycium devolvitur.

δ β Limyrus per Limyram urbem, XX. stadiis à litore remotam, fluit, subitque mare Lycium inter Andriacem & Aperras urbes.

ε γ Patara. hodieque antiquum nomen retinet, olim etiam Arfinoë dicta, ad litus jacens habuit delubrum & Oraculum Apollinis, Delphico simile c.

ζ δ Andriace in eodem jacet litore Patarae vicina.

η ε Telmessus seu Telmisos ultra Xanthum flumen est in finibus Lyciæ; sinus iste f hinc dicitur Telmessus. Cæterum Lycius fuit & Proclus Philosophus, cujus hym-

ni Græci aliquot, & Commentaria in aliquot Platonis Dialogos etiamnum supersunt.

θ. h Pamphylia, Plinio d teste, etiam Mopsopia dicta est.

i Aliis una cum Cilicia hodie appellatur Caramania.

* i Pisidia ista est Pamphylia pars Septentrionalis, hodie Turcis Versacili dicta à Versaco primaria urbe, & sede præfecti, quæ Antiochia Pisidia erat veteribus.

λ k Solymos appellatos fuisse Pisidas docet Stephanus e, à Solymo Jovis filio.

REISKII.

c Sunt qui hanc Urbem vel à Patara, Apollinis ex Lycia Xanthi Filia, Filio, vel ab alio Patara, Lapeonis Filio, dictam volunt. Meminit ejus Strabo Lib. XIV. Geograph. p. 348.

d Lib. V. c. XXVII. p. 75. lin. 23.

e Ex Plinio loc. jam cit. lin. 16. seq.

B U-

a Xanthus fl. & op. b Limyrus fl. seu Limyra urbs. c Patara. d Andriace. e Telmessus. f Sinus Telmessus. g Proclus Philosoph. h Pamphylia seu Mopsopia. i Pisidia. k Solymi seu Pisidæ.

signes sunt μ Side, ν Seleucia Pisidia, ξ Antiochia, \circ Termessus
& π Perga.

Side.
Seleucia
Pisidia.
Antiochia.
Termessus.
Perga.

C I L I C I A.

III. \circ Cilicia quæ nunc Caramania f , longissimo tractu inter
Taurum & Cilicium mare porrecta, fluvios celebres habet,
 μ Calycadnum, λ Lamum, τ Cydnum, ν Sarum \circ ϕ Pyramum.

Ciliciz fluv.
& Urbes.

Ur-

B U N O N I S.

μ α Side vel Syda urbs est maritima in
Ciliciæ confinio sita.

ν β Seleucia Pisidia hodie vulgò *Celestria*
dicta, à Pergâ versus Septentrionem ja-
cet.

ξ γ Antiochia Pisidia non longè à Seleu-
cia ponitur.

\circ δ Termessus g inter Pergam & Antio-
chiam ponitur.

π ϵ Perga seu Perge, hodie *Pirgi* inter
Cestrum & Cataractem fl. 60. stadiis à litore
remota, nunc pene jacet. Dianæ templum
hic erat, unde illa *Pergea* cognominata est.
In Actis Apostolorum hujus fit mentio ur-
bis: itemque f *Attalia*, quæ ab *Attalo* rege
condita, vulgò *Satalia* dicitur. β *Phaselis*
à *Mopso* Argivorum Rege in Pamphylia &
Lyciæ finibus in monte condita, piratarum
existit sedes: hinc *Phaselis* navigii genus,
quo *Phaselitæ* piratæ utebantur. Solebant
Phaselitæ ob inopiam Diis piscibus salitis sa-
crificare; unde *Sacrificium Phaselitarum* de
munere sordido & tenui sumptu proverbio
 h dicitur. Clara itidem Pamphylia urbs
erat h *Aspendus* seu *Aspendum*, in edito
colle ad *Eurymedontem* fl. ab Argivis con-
dita, quam possedère finitimi. *Aspendus*
citharista omnia intus canebat: i e. solâ
sinistrâ digitis chordas carpebat; atque levi
modulatione cantilenam peragebat, ut vox
ad ipsum citharistam duntaxat; aut proximè
assistentem perveniret: quod est intus canere;
quum vulgares citharædi canentes dextrâ
plectrum tenerent, quod foris canere appel-
labant, & sinistrâ chordas carperent, &
agerent utraque manu: unde Græcis pro-

verbium natum: omnia intus caner. in
eos, qui furtorum essent occultatores, &
qui privati commodi impendio essent studio-
si, ac fere, quicquid rerum agerent, id
omne ad domesticam referrent utilitatem.
Asconius Pedian. Cic. in Verr. & Rull. i. i. Eurymedon
fluvius ex Tauro ortus nobilitatus
est pugna navali, qua ad ejus ostia *Cimon*
Atheniensium dux Xerxem ex Græcia fu-
gentem persecutus, Phœnicas & Persas vi-
cit.

ρ κ Cilicia terminatur ab *Occasu* Pam-
phylia; à *Septentrione* Cappadocia & Mino-
re Armenia; ab *Ortu* Amano monte k , à
Meridie mari Iffico & Cilicio.

σ *Calycadnus* hodie *Saleso*; item *Fiume*
del ferro Seleuciam Ciliciæ interluit, inter-
que l *Sarpedonem* & *Zephyrium* promontoria
in mare exit. Est autem *Sarpedon* hoc in
loco Ciliciæ finis l .

τ m *Cydnus* ex Tauro monte, seu secun-
dum alios ex alveo *Choaſpis* ortus mediam
perfluit *Tarfum*, juxta *Gymnasium* junio-
rum. Aqua ejus est rapidissima & frigida,
quapropter hominibus & bestiis auxiliatur,
quæ nervos crassiores habent; *Strabo m.* Et
Cydnum podagræ mederi, cruribus eo mer-
sis *Virruvius* docet; sed aqua ejus infesta
fuit *Alexandro*, quod madens & toto cor-
pore incensus in gelidissimum amnem insili-
ret n .

ν n *Sarus* inter *Cydnum* fl. & *Pompejopo-*
lin mare subit.

ϕ o *Pyramum* ex Tauro monte ortum
apud *Mallum* op. mare excipit.

H E K E L I I.

f Vel *Carmania*.

E e e e g Vel

α Syda seu Side. β Seleucia Pisidia. γ Antiochia Pisidia. δ Termessus. ϵ Perga seu
Perge. f Attalia. g Phaselis. h Aspendus. i Eurymedon fl. k Ciliciæ fines.
 l Sarpedon prom. m Cydnum fl. n Sarus fl. o Pyramus fl.

Soloë.
Mallus.
Issus.
Sinus Issicus.
Tarsus.

Urbes claræ sunt in litore, & Selenus, & Pompejopolis, antè Soloë Silicii dicta, & Mallus & Issus, quæ sinui cui adjacet, nomen Issici dedit: intus ^β Tarsus, D. Pauli Apostoli natalibus clara.

C A P.

g Vel Termisus.

h Apud *Erasmum* Chil. II. Cent. VII. Adag. XXXIII. pag. 455. col. a. non incommode.

i Conf. *Erasmus* loc. cit. Cent. I. Adag. XXX. p. 305. col. a.

k Et *Portus Cilicii*; ubi à *Syriâ* est discreta.

l Est & *Calycadnus* Flavius *Isauria* & Fons in *Calabriâ*.

m Lib. XIV. *Geogr.* p. 392.

n Sunt poro hec cisternæ sub terrâ reconditæ plerisque in locis in saxo, quæ Aqua pluvia implentur ad Incolarum usum.

BUNONIS.

x^a Selenus, urbs maritima est, haud longè à Calydni exitu.

ψ^b Pompejopolis inter Lamum fl. & Tarsum, olim à Rhodiis, Argivisque, post Piratis, Pompejo assignante, possessa, excisa & in vicum redacta hodie *Palejoli* vulgò vocatur; urbs illa soli seu *Soloë* scribitur à *Solone*, quum à *Cræso* esset dimissus, condita & appellata. *Laërtius* o tradit paucos Atheniensium tum ibi collocatos, sensim patriæ linguæ inter barbaros oblitos, cepisse *solonizem*. Alii ab aliis barbaris affirmant Atticam linguam ibi depravatam; indeque natum Solocismum. Cæterum urbs illa erat *Chryssippi* patria p. Juxta eandem in parvo tumulo fuit *Arati* Poëtæ monumentum; in quod jacta saxa distillabant; id quod *Mela* q tradit. Neque longè hinc erat ^d *Corycos* opidum, portu saloque circum, angusto tergoze continenti annexum: & supra ^e *Specus Corycius* eximiu; & ultra alius, *Typhoneum* appellant; quem aliquando *Cubile Typhonis* fuisse tradunt: quo demissa confestim exanimantur.

ω^f Mallus, adhuc *Mallio* ad Pyrami fl. ostia est.

α & Issus olim ingens urbs, Strabonis ætate opidulum erat cum statione r; hodie Turcis *Ajazza* dicitur. Posita est urbs illa inter *Syriam* & *Ciliciam*, ad quam *Alexander M.* *Darium* vicit: eodem in loco *Cicero* postea castra habuit. *Stephanus* existimat Issum à victoria *Alexandri* postea ^h *Nicopolin* appellatam; at *Ptolemæus* *Nicopolin* diversam ab Isso facit urbem.

βⁱ Tarsus, Ciliciæ caput, ad Cydnum sita, quam condidisse perhibetur *Perseus* Jovis & *Danaës* filius; vel certè ex *Æthiopia* profectus, *Sandan* quidam nomine, vir opulentus & nobilis. *Solinus* *Jurbium matrem* vocat r: *Scholæ* & doctrinarum studio exsistit illa celebris. Tarsensis fuit ^k *Hermogenes* Sophista, qui vix dum natus annos octodecim ætatem scripsit Rhetoricam: at senex profors oblitus est literas. Tarsus patria quoque fuit ^l *Athenodori* Philosophi disert. Tarso proxima erat ^m *Anchiala*, eodem quo Tarsus die & anno à *Sardanapalo* traditur condita; ubi, referente *Strabone*, ejusdem *Sardanapali* erat monumentum. Cæterum *Cilices* in agendo habiti sunt mendaces; unde natum proverbium v, *Cilices non facile verum dicunt*; in illos, qui lucri magis cupidi sunt, quam veri.

HEKELII.

o Lib. I. de *Vit. Philosophor.* p. 41. Edition. *Gryphano-Lugd.*

p Vid. *Quensædrius* loc. cit. p. 408.

q Lib. I. c. XIII. p. 167. lin. 6. seq.

r Sicuti videre est ex lib. *Ejus* XIV. p. 397.

s In *Polybistore* c. II. p. 109. lin. 2.

t *Euthalius*, *Diaconus* in *Vitâ S. Pauli* τῆς Κιλικίας ὀφθαλμῶς, hoc est, *Ciliciæ Oculum* nuncupat.

v Ap. *Erasmum* *Chiliad.* III. Cent. I. Adag. XXVI. p. 528. col. b.

a Selenus fl. b Pompejopolis. c Soloë. d Corycos op. e Specus Corycius & Typhoneus. f Mallus. g Issus. h Nicopolis. i Tarsus. k Hermogenes. l Athenodorus. m Anchiala.

BUNO-

C A P. XX.

Summa Syriae descriptio: item Palaestina, sub qua Idumaea & Judaea.

S Y R I A. 1

I.

Ciliciæ ab Ortu jungitur a Syria, quondam terrarum maxima & pluribus distincta nominibus. Namque & Assyria, & Mesopotamia, & Babylonia, & Phœnice, & Palaestina partes ejus fuerunt. Olim ac diu potens; sed cum eam regno Semiramis tenuit, longè potentissima. At postmodo Assyria, Mesopotamia & Babylonia avulsis, Syria fines fuere à Septentrione Amanus mons, quo à Cappadocia & Armenia separatur; ab Ortu Euphrates amnis, quo discernitur à Mesopotamia; usque ad Thapsacum opidum, atque inde Arabia deserta; à Meridie Arabia Petraea; ab Occasu ejusdem Arabiae Petraeae parte &

Syria antiqua.

Syriae fines.

B U N O N I S.

a Syria Hebraeis a Aram dicitur ab Aram filio Semi: atque hinc Syri Josepho & Straboni b sunt Aramaei c. In Tabula Olearii Syria vocatur Schamre. Forte ita dicta est à Damasco urbe, quæ Turcis, Leunclavio teste, hodie vocatur Scham: Urbs illa, tradente Minadojo, vulgò & sciam nominatur, quia Syriam ipsam quoque Turcæ vocant sciam: at secundum Postellum Syria Turcis appellatur Suristan & Italis Soria. [* Palaestinam egregiè illustravit vir eruditissimus Hadrianus Relandus, & pauca lectoribus desideranda reliquit. Libri titulus est: Hadriani Relandi Palaestina &c. Trajeshi Bat. 1714. in 4. Accuratam Palaestinae mappam Geographicam nullam novimus quæ veritati consentanea dici possit. defunt enim observationes astronomicæ quibus inniti deberent positiones plurimæ. Præterea qui illuc peregrinantur, pietati magis student quam scientiæ; iter suum ad loca Christi pedibus calcata dirigunt; traditionem

ducem sequuntur; inde fit ut e multis itinerariis unicum tantum habeamus; vix ad dextram vel ad sinistram deflectere sinit viarum latronibus obsessarum periculum; denique distantias ex æstimatione levissima computant. Qui varias Palaestinae mappas Sansonis, Calmeti, Bonferrii, Relandi &c. conspexerit, is facile animadvertet mirum quantum discrepent.]

H E K E L I I.

- a D. Hieronymo testante.
- b Lib. XVI. circ. fin. p. 576.
- c Aramaei vel Arimi.

R E I S K I I.

I Hæc tertia Imperii Turcarum Asiatici provincia, sed major prioribus succedit, nempe b Syria Græce Συρία, Hebraicè שׁוּרִיָּה Suria, & metropoli Tyro, quam Hebræi שׁוּר Sur nominant, una tantum litera mutata: In sacris אַרָם c Aram dicitur à patre gentis hujus ultimo, Aramo Semi filio, Eeee 2 eademque

a Syriae diversæ appellationes. b Syria. c Aram quadruplex.

Magnitudo. & mari Syriaco, sive Phœnicio, Amanoque monte, quo à Cilicia submovetur. *Longitudo* inter ^β Sirbonis paludem & Taurum montem, qua eum perrumpit Euphrates, mill. CXL.

Divisio. *Latitudo* inter mare & Arabiam desertam mill. L. Dividitur in *Palæstinam*, *Phœnicen*, *Antiochenen*, *Comagenen* & *Cælen*.

PALÆSTINA.

Palæstinae
finis.

II. *Palæstina* clauditur à *Septentrione* Phœnicie, ab *Ortu* *Cœlesyria*, à *Meridie* Arabia Petræa, ab *Occasu* ejusdem Arabiæ parte & mari Syriaco. Dicta fuit quondam *Terra Canaan*, à *γ Chanaan* filio *Cham*, qui eam obtinuit. ^δ Posteaquam verò *Israëlitæ* eam, pulsus antiquis cultoribus, ex divino mandato obfederunt, *Judæa* nuncupari cœpit. Romanis Græcisque Scriptoribus dicta est *Palæstina*, à magna olim gente *Palæstinorum*, quos sacræ literæ *Philistim* vocant. ^ε Dividitur iisdem Scriptoribus in *Idumæam*, *Judæam*, *Samariam* & *Galilæam*.

I D U.

eademque quadruplex; nempe *Aram Dammesek*, i. e. *Damascena*; *Aramzoba*, i. e. *Carava* sive *Cœlesyria*, *Aram Naharaim*, i. e. *Mesopotamia* & denique pars hujus *Aram Padan*, i. e. *jugata*, Jacobi perflugium. Divisiones alias nunc lubens prætereo: Arabibus hodieque vocatur *שכמאח* *Schamach* quasi regio ad sinistram suæ nimirum Arabiæ jacens: Unde corruptius Turci pronunciant. R. Maimonides in Hilc. Truma cap. 1. sect. 9. hos Syriæ terminos constituit; ^a à terra nempe *Israëlis* versus *Mesopotamiam*, & *Aram Zoba*, & totum tractum *Euphratis* usque ad *Babylonem*, ubi *Damascus*, *Achleb*, *Charan*, *Mambegh* & similia, usque ad *Sinabar* & *Zohar*, que sunt *Syrorum*: Nec alios ab Arabibus Geographis statutos reperi. Syria vero & *Affynia* plurimum distant, neque hæc illius pars aut *Babylonia* fuit, ne quidem illo tempore, quo *Semiramis* tenebat.

BUNONIS.

^β *Sirbonis palus* seu *barastrum* est in *Æ-*

gypti & *Palæstinæ* finibus, ad oram maritimam inter *Casium* & *Pelusium*: hodie variis appellatur nominibus: *Stagnone*, *Golfo di Tinese*, *Golfo di Damia*, *Camet Esturnel*: olim major fuit quam hodie existit.

^γ ^b *Palæstina* divisa olim fuit, & habitata septem populis Chanaan: *Amorrhæis*, *Chananaïs*, *Gergesais*, *Herthais*, *Hevais*, *Jebusais*, & *Pherezais*.

^δ Isthis pulsus duodecim tribus *Israël* eam armis occuparunt jussu & ope divina. Iisque partim trans *Jordanem* fluvium, partim cis eum sedes assignatæ sunt. Trans *Jordanem*, *Ruben*, *Gad*, & *Manasse*, cis *Jordanem*, *Juda*, *Benjamin*, *Simeon*, *Ephraim*, *Dan*, *Aser*, *Issaschar*, *Zabulon*, & *Naphtalim*.

^ε Post defectionem X. tribuum à domo *Davidis*, duo in hac gente exstiterunt regna, *Juda* & *Israëlis*, quorum illud sedem Regiam habebat *Hierosolyma*; hoc verò *Samariam* potissimum. Magnitudinem illius gentis vel inde æstimare licet, quod jam tempore *Davidis* Regis *Israël* habuit octingenta millia virorum fortium, qui edu-

a Syriæ termini. b Palæstina.

I D U M Æ A.

III. *Idumæa*, quæ in sacris litteris est *Edom* inter Arabiam Idumæa.
 Petræam, Judæam, & Mare Internum porrectæ, urbs ingens
 fuit & munita admodum ^b *Gaza*, (sic Persæ ærarium vocant) Gaza.
 cui inde nomen, quod *Cambyfes*, cum armis Ægyptum pete-
 ret, huc belli & opes & pecuniam intulerat. Expugnatam, *Alex-*
ander vastavit.

J U.

rent gladium: & in Juda quingenta millia
 pugnatorum.

ζ Ab ^a *Edom* sive *Esavo* Isaaci filio ter-
 ram hanc appellatam nemo ignorat, cui sa-
 cræ literæ non ignotæ. *Edom* autem di-
 ctus est vel ab *edulio rubri* coloris, quo
 esuriens fratri Jacobo jus primogenitorum
 vendidit, vel quod *eo colore* in lucem editus
 est. *Josephus* duplicem facit *Idumæam*,
Superiorem & Inferiorem. ^b *Superiorem* elegit
 tribus Juda, quæ in longum extenditur,
 usque ad Hierosolyma, latitudine verò us-
 que ad lacum *Asphaltiten* constituta est.
 Et in hac parte fuerunt *Gaza & Ascalon*.
^c *Inferior Idumæa* cessit tribui *Simeonis*; &
 hæc est circa Ægyptum, & Arabiæ mon-
 tem. Occupantibus verò meliorem & poti-
 tiorem *Idumææ* partem *Israëlitis* arctiores
 illa postmodum retinuit terminos. Est ve-
 rò *Idumæa* altis asperisque cincta monti-
 bus, vastas etiam solitudines includens.
 Gens ipsa ferox, & ad arma prompta,
Israëlitis, *Mose* duce, ex Ægypto venienti-
 bus, & transitum per eorum ditionem pe-
 tentibus, non modò negavit; sed etiam ar-
 mata occurrit. Postea *Saul & David* hanc
 contumeliam ulti *Idumæos* subegerunt; qui
 tamen *Jorami* temporibus desciverunt. At
Johannes Hyrcanus ita eos domuit, ut
 ritus Judaicos & circumcisionem admitter-
 rent: ac deinceps Judæis annumerati sunt.
 Demum sub excidium Hierosolymitanum
 quatuor ducibus XX. millia in urbem ve-
 nerunt, & miserandas ediderunt inibi fra-
 ges.

η *Idumææ* terræ hujus tractum, qui ad ma-

re Internum est, incoluere *Philistini*, seu
Palæstini.

θ ^d *Gaza* etiam *Gazera* dicta, incolas
 habuit filios ^e *Enakim*: expugnata tamen
 fuit à *Calebo*. *Samson* ejus urbis fores in
 montem vicinum *Hebron* versus deportavit:
 & hec captus domum evertit. *Cluverius*
hic sequutus est Mela errorem qui ^d tradit
Clara opido hoc nomen impositum fuisse à
 Persis; quod *Cambyfes* Rex ærarium belli-
 cum ibi constituisset. Hoc nomine enim
 opidum istud Hebræis appellatum longe an-
 te *Cambysem* natum. *Gen. x. 9. Jos. xv.*
47. lib. Jud. x. 19. &c.

ι *Alexander M.* expugnata *Tyro* ^e, hanc
 quoque, multo tamen labore, cepit urbem
 f. In loco vicino *nova* deinde extructa est
Gaza, quam *Alexander*, *Aristobuli* filius,
 cepit & evertit, sed iterum emerit è cine-
 ribus. *Augustus* enim, *Herode* mortuo,
Gazam, *Gadara* & *Hippon* urbes *Syriæ*
 contribuit. *Gaza* *Constantini M.* temporibus
 à sorore Imperatoris dicta est *Constan-*
tia. Hodie urbs magna esse traditur, *Hie-*
rosolymis duplo major: Habuit ^f *Gaza* na-
 vale *Majuma*, unde ^g *Majuma* spectaculum
 ortum. Cæterum in *Heidmanni* *Palæstina*
Idumææ sequentia adscribuntur loca; In tri-
 bu *Dan* ^h *Modin*, *Maccabæorum* patria,
 quorum monumentum ibi fuit illustre. ⁱ
Betfemes Jura non longe à mari, in cujus
 agrum *Arcam Domini* juvenæ duæ ultrò
 deduxerunt. ^k *Themnas* in cujus regione
Samson leonem discerpit. ^l *Sorec torrens*,
 ad quem habitabat *Delila*, à *Samsone* ama-
 ta, quæ blanditiis expiscata est roboris il-
 lius.

E e e e 3

a *Idumæa*. b *Superior*. c *Inferior*. d *Gaza*. e *Enakim*. f *Gazæ navale*.
 g *Majuma*. h *Modin*. i *Betfemes*. k *Themnas*. l *Sorec fl.*

Judæa.
Hierosoly-
ma.

IV. Idumæam sequitur * *Judæa*, cujus caput ^λ *Hierosolyma* lon-

lius causam. Propinquus ei torrenti erat rivulus ^a *Nehel-eschol*, i. e. *torrens & vallis botri*; ad quem exploratores Moſis botrum miræ magnitudinis abſciderunt. In Tribu Simeon Idumææ attribuuntur ^b *Gerara*, ad torrentem *Befor*, ubi Isaac natus, hinc tridui itinere abest mons *Moria*, in quo Isaac erat immolandus. Ad eundem torrentem *Befor* fuit ^c *Bersabee*. Huic urbi, quæ cum fluvio *Ægypti* *Sihor*, & deserto arenoso versus Austrum terminat Israëlitarum regionem, vicinum erat *desertum Bersabee*, quo fugit *Agar* ancilla Saræ, & ^d *Fons* ei monstratus ab Angelo; in eandem solitudinem fugit *Elias* minas *Jezebelis* declinans, ubi etiam ^e *Juniperus Elias*. *Desertum arenosum* locus periculosus iter facientibus in *Ægyptum* cum propter aquarum inopiam, tum vero cumulos, & quasi montes arenarum, quibus viatores non rarò opprimuntur: qui tanquam in mari navigantes ad siderum fulgorem cursus dirigere coguntur, quod iter non solum patriarchæ olim emensi sunt, sed ipse Christus cum virgine matre & *Josepho*. ^f *Judæum* hinc quendam olim arenâ, ob aquæ defectum, esse baptizatum, refert *Nicephorus*. Ad ostium torrentis seu fluvii *Ægypti*, qui ^g *Sihor* dictus, est ^h *Rhinocorura* op. quod à mutilatis habitatorum naribus ita appellatum est. Etenim Rex quidam *Ægypti* *Astifanus* nasi mutilatione maleficia coercens, naribus truncatos eò transtulit ut ob oris deformitatem redire domum non auderent. Inde versus Septentrionem erat ⁱ *Raphia* opidum, ad quod *Ptolemæus* IV. *Antiochum Magnum* devicit. Ibidem ostenditur *cellula* ^k *S. Hieronymi*. Hinc porrò in eodem litore fuit ^l *Anthedon*. De cætero *Idumæos* in *mediterraneis* sibi sedes delegisse, *Philistinos* ad mare, judicavit *Huidmannus*: *Adrichomius* ^m *Palæstina*

proprie dicta seu terræ *Philistæorum* fines à *Cæsareâ Palæstina* ad *Gazam* usque & torrentem *Ægypti* extendit, atque *Enakim* seu gigantes inter eos fuisse robustissimos. Perocem illam gentem *David* subegit sibi que fecit vestigalem. Urbes præcipuæ in hac *Philistæorum* regione recensentur quinque: ⁿ *Geth*, *Gaza*, *Azotus*, *Accaron* & *Ascalon*. *Gaza* jam memorata est. *Geth*, *Hierosolyma* versus Occasum proficiscentibus non longè à litore in monte posita occurrit, patria *Geliathi*, à *Joppe* quatuor leucis distans: ac hodie non existat ^o *Accaron*, quæ & *Aeron* sive *Acharon* dicta ^g, inter *Ascalon* erat & *Geth*, hodie destructa jacet. *Idolum Baalsibub* ibidem colebatur, ad quod de valetudine sua consultum mittebat Rex in Israël *Ahasia*, seu *Ocozias*. Reliquæ duæ urbes *Azotus* & *Ascalon*, in mox sequenti memorantur sectione, quâ describitur *Judæa*.

* Clauditur ^p *Judæa* ad *Septentrionem* *Samariâ*; ad *Occasum* *Mari Interno*; ad *Ortum* *Mari Mortuo*; ad *Moridicem* montibus *Seir*. Appellationem terra illa consecuta est à tribu *Juda* ^h.

HEKELII.

^d *Lib. I. c. XI. p. 165. lin. 6. seq.*

^e *Vid. Curtius Lib. IV. c. IV. §. 12.*

^f *Leg. Curtius loc. cit. c. VI. §. 23.*

^g *Quamque Postellus Ptolemæi Ἰαμυεῖων,*

^{h. e.} *Jammætorum Portum esse vult.*

^h *Dicitur Cananaea atque promissionis Terra passim in S. S.*

BUNONIS.

^λ ^q *Hierosolyma*, olim *Solyrna* & *Saleem* dicta, possessa est à Rege *Melchisedeco*. Sed tum temporis *Moria* mons, in quo postea templum exstructum fuit, nondum erat urbis

^a *Nehel-eschol*. ^b *Gerara*. ^c *Bersabee* & op. *desertum*. ^d *Agar* *Fons*. ^e *Juniperus Elias*. ^f *Judæum* arenâ baptizatus. ^g *Sihor* fl. ^h *Rhinocorura*. ⁱ *Raphia*. ^k *S. Hieronymi* cellula. ^l *Anthedon*. ^m *Palæstina* proprie dicta. ⁿ *Geth*. ^o *Accaron*. ^p *Judææ* fines. ^q *Hierosolyma* seu *Solyrna*.

longe clarissima urbium Orientis, non Judææ modo. *Titus Vespasianus* captam totam diruit. *Ælia Capitolina* postea dicta,

bis illius pars. At Jebusæi urbem in monte *Sion*, loci natura munitam, & de suo nomine appellatam, possederunt usque ad regnum Davidis, qui eam cepit vocavitque *a Civitatem David*. Monti Sioni subjecta quædam urbis pars dicta est *Filia Sion*: videtur tum temporis quoque extitisse. *b Templum* in monte *Moria*, in quo *Isaac* fuerat immolandus, à *Salomone* exstructum est magnificentissimum *i; k* quod à *Nabuchodonosore* Babyloniorum Rege excisum & inflammatum est. Inflauratum quidem post 70. annorum exilium à Judæis permissu Regum Persarum: verum à pristino multum abfuit splendore. Hoc templum invisit & veneratus est *Alexander M.* Propheta *Antiochus*; at repurgavit *Maccabæi*. Expugnatum postea à *Cn. Pompejo*, & spoliatum à *Crasso*. Sed *Herodes M.* templum hoc, ut populi gratiam sibi pararet, demolitus est, & multo splendidius è fundamentum excitavit ad pristinam altitudinem. Inclusum erat templum *triplici ambitu*. Quorum *extimum c alienigenis* ingredi fas erat. In eo, qui ab illo *proximus* erat & muro discretus, *d Judæi* utriusque sexus adorabant. In eodem erat *e porticus Salomonis*, in qua *Servator* frequenter docuit. *Tertium f ambitum*, qui templo erat contiguus, Sacerdotes tenebant. In media prope ejus parte, ex adverso templi *Altare* erat, in quo suffitum facere solebant Sacerdotes. Ad utrumque Altaris hujus lateris hinc *Candelabrum* erat *aureum*: inde *mensa* item *aurea*, cum *panibus propositionis*. Ad hoc Altare *Zacharias* sacerdos, quum munere suo fungeretur, vidit angelum Domini ad dexteram altaris, qui ei nuntiavit nativitatem filii. Intimum templi recessum *Sancta Sanctorum* dicebant, ibi servabatur *Arca fœderis*, unde responsa Deus reddebat. In

arca illa repositæ erant *Tabula dua lapidea*, quibus legem ipse Deus inscripserat; *Vasculum Manne & Aaronis virga*. Hæc Arca in templo post exilium Babylonicum exstructo, non fuit. In primo ambitu sive *Atrio gentium* erat *g Porta Speciosa* dicta, Orienti obversa, ad quam claudum sanarunt *Petrus & Johannes*; altitudinem habens 30. cubitorum; & tota ære Corinthiæ inducta. Porta, quæ ex adverso huic in Atrium Judæorum ducebat, alta erat 50. cubitos. Quæ verò in Atrium Sacerdotum, 70. Ipsi verò templi porta cubitorum erat 90. Et aulæ pretiosissima spatium portarum æquabant. Quod in altissima hac ipsius templi porta suspensum erat *aulæum*, in duas partes scissum est, à summo ad imum, quum *Servator noster* in cruce expiraret. Templum hoc tam magnificentum à *Tito Vespasiani* filio expugnatum, cum universa urbe incendio perit. Ad ejus templi lateris Septentrionale erat arx munitissima *h Antonia* dicta, antea turris *Barim*, à *Maccabæis* munita. Arx ista per pontem ingentem Templo jungebatur. Erat & *i Crypta* quædam subterranea ex arce in templum ducta, per quam occultè milites in illud poterant evadere. Hæc conjicitur esse illa *k Turris Stratonis*, ad quam *Antigonus* à fratribus satellitibus occisus est. Ad Australe templi lateris palatia erant sumptuosissima; *l Salomonis*, & *filia Pharaonis*, *Tribunal*, & *m Domus Libani*. Atque hæc loca maxime illustra fuerunt in monte *Moria*. Templum verò istud lætissima *n vallis Cedron* dicta circumdedit; in quam *Jacobus Apostolus* de summo turrium fastigio præceps datus est. *Moriæ* vicinus est in Meridiem *o Sion* mons, in quo præter *Arcem p* & *Sepulchrum Davidis*, *Annas & Caiphas* Pontifices sua scribuntur habuisse domicilia. In eodem monte

a Civitas David. b Moria mons in quo Templum. c Atrium gentium. d Atrium Judæorum. e Porticus Salomonis. f Atrium Sacerdotum. g Porta Speciosa. h Antonia arx seu Barim Turris. i Crypta. k Turris Stratonis. l Palatium Salomonis & Tribunal. m Domus Libani. n Cedron vallis. o Sion mons. p Arx Davidis, ejusque sepulchrum.

cta, cum ab *Ælio Adriano*, mutata nonnihil loci regione, restitueretur. Nunc Turcis incolis *Gutz* est. Reliquæ Judæorum urbes celebres fuere in litore *Æscalon*, magna, & non minor *Æzotus*;

Æscalon.
Æzotus.

te duo excitavit *Palatia Herodes*, ^a *Cæsaris*, & *Agrippa*, in monte illo fuisse perhibetur *Cenaculum*, in quo *Christus Pascha* comedit: & *spiritus s.* Discipulis datus. Quamquam alii in civitate inferiori ad *Portam Vallis* illum collocant locum. *Tabernaculum*, in quo *Arca fœderis*, in eo quoque fuit monte, antequam templum Salomonis esset exstructum. In muro Orientali montis Sion ponitur & ^b *Turris Siloah*, cui subiecta *Piscina Siloah*, in qua cæcus Christi iussu oculos ablucens visum recipit. Tertius ^c *mons Acra* in inferiori & occidentali erat urbis parte. In eaque multæ arces & palatia. Ad Occidentalem templi partem erat ^d *arx Maccabæorum*, *Theatrum* & *Gymnasium*, ^e *Berenices regia*, ac *Helena*, & ^f *arx Antiochi Epiphani*, *Amphitheatrum*, & *Forum rerum venalium*. In Septentrionali civitatis parte, quæ *Filia Sion* appellata est, *Forum* erat magnum in conspectu *Antonia* & *Prætorii Rom.* quod cum *Antonia* conjungebat ^g *Xystus*: in quem à *Pilato* Servatorem productum volunt, quum Judæis exhiberetur spinis coronatus, cum elogio: *Ecce homo!* Ex quo loco *Agrippa Rex* Judæos initio belli Judæici ab infana belli adversus Romanos cupiditate gravi oratione deterret. In eadem parte fuit, ^h *Piscina Probatice* seu *Bethesda*, in qua pecudes immolandæ lavabantur. Ejus aquæ ab Angelo commotæ morbos sanabant. Hic *Christus* claudum restituit. Sequitur ⁱ *Bezetha* mons, & in eo ^k *Civitas nova*, quæ erat Septentrionalis Hierosolymæ pars, ab Ortu in Occasum reliquæ urbi prætexta. *Triplex murus* eam urbis partem includebat. Inter primum & secundum murum erat ^l *Palatium Herodis*. In eadem parte urbis habitabant artifices, mercatores, opifices, operarii, & reliquum vulgus. In isto Herodis palatio erat *carcer*,

ex quo per Angelum Domini liberatus *Petrus*. In muro isto erant tres turres insignes, ^m *Phaselus*, *Mariamne*, & *Hippicus*. In Occidentali urbis angulo, ubi in Septentrionem flectunt mœnia, erat excelsa turris *Psephina*, ex qua cœlo fereno Arabia, & mare & extrema Judæici territorii conspicerentur. E regione hujus turris extra mœnia erat ⁿ *mons Calvaria* five *Golgatha*: cui vicinus hortus in quo *sepulchrum Christi*. Ad orientale urbis latus extra mœnia est ^o *mons Oliveti*, inter quem & urbem ^p *Vallis Jofaphat* interjacet. Eam vallem ^q *torrens Cedron* interluit.

^µ *Æscalon* o, *Semiramidis* patria, fuerat urbs Philistæorum ad ipsum maris portum, 720. stadiis Hierosolymis distans, nobilis olim ac potens. *Samson* huic irripuit, & 30. viris manu sua interfecit, vestes detrahit, eisque dedit, qui ænigma solverant. Venit tandem hæc urbs in Judæorum potestatem.

^v Quatuor ab illa urbe leucis distat ^s *Azotus* five *Asdod* opidum, in quo ^t *Idolum Dagon*, picis habens caput ^{p.} *Judas Maccabeus* posteaquam *Bacchidis* copias fudisset, & fugientes *Azorum* usque persequutus esset, hostium multitudine circumventus hęc occupavit; cujus frater *Jonathan* urbem hanc direptam incendit ^{q.} *Spiritus Domini* huc transfudit *Philippum*, quum Eunuchum docuisset salutis viam.

HEKELII.

ⁱ Atque pulcherrimum.

^k Ideoque & *Hierosolyma Eusebio* Lib. IX. *Preparat. Evangelica* qs. *Hieron. Salomonis*, h. e. *Ædes Salomonis* dicitur.

^l *Solinus* in *Polyhist.* c. XLVII. p. 101. lin. 24. seq.

^m Lib.

- ^a Cæsaris & Agrippæ Palatia. ^b Siloah turris & piscina. ^c Acra mons. ^d Arx Maccabæorum. ^e Berenices regia. ^f Arx Antiochi. ^g Xystus. ^h Piscina Probatice. ⁱ Bezetha mons. ^k Civitas Nova. ^l Palatium Herodis. ^m Phaselus, Mariamne & Hippicus & Psephina turres. ⁿ Calvaria mons seu Gulgatha. ^o Oliveti mons. ^p Jofaphat Vallis. ^q Cedron torrens. ^r Æscalon. ^s Azotus seu Asdod. ^t Dagon Idol.

zotus; item *z Jamnia*, & *z Joppe*, Phœnicum urbs antiquissima, quam *1 Mela* ac *Plinius* antiquiorem terrarum inundatione prædicant. Hic *Andromedam* belluæ marinæ expositam fuisse fabulati sunt. Intus *π Emmaus*, vicus antè, & *Lydda*, & *Hierichus*, quæ Jericho in sacris literis: & prope Hierosolyma *τ Bethlehem*, vel nobilissima in toto orbe terrarum, **JESU CHRISTI** humani generis Servatoris natalibus. At pars Judææ *Peræa* dicta fuit, hoc est, *Ulterior*; quia *περὴν τοῦ Ἰορδάνου*, id est, trans Jordanem, sita. In ea *υ Macherus*, secunda quondam arx Judææ ab Hierosolymis.

Jamnia:
Joppe.

Emmaus:
Lydda.
Hierichus.

Bethlehem.

Peræa.

Macherus.

JORDANIS FLUVIUS.

V. Sed de *Jordane* hoc loco retulisse conveniat. *Jordanis* igitur amnis, qui Hebræis *Jarden*, oritur, ut auctor est D. Hieronymus, ex duobus fontibus haud procul à se distans, quorum

Jordanis 2:

m Lib. I. c. XI. p. 165. lin. 10.
n Lib. V. c. XIII. p. 72. lin. 8. seq.
o A Conditore *Ascalo*, *Hymenei* Filio, ita nuncupata.
p Conf. *Judic.* XVI. 23. & *I. Maccab.* X. 83.
q Vid. *I. Maccab.* loc. cit. v. 84.

hic *Aneam* paralyticum verbò sanavit *Petrus Apostolus*.

o *ε Hierichus* urbs olim magna & permunita; eademque miræ amœnitatis & ubertatis agrum habebat. *Rosas* generosissimas possidebat & palmeta; unde & *Palmarum urbs* dicta est. *Balsamum* quoque incredibilem fragrantiam præ se ferens solus ager Hierichuntinus gignebat. *Josua* eam urbem sine ullis machinis expugnavit. Quum Judæa in quinque Toparchias à *Gabinio* distribuertur, *Hiericho* una earum fuit. *Christus Zacchaum* hic publicanum suscepit, & *Barthimæo* cæco visum restituit: Aliis item duobus; quum hinc discederet.

τ Bethlehem in finibus Juda & Benjamin erat.

υ Macherus υ haud longè aberat à Maris. Mortui parte Septentrionali. *Alexander* Rex id castellum primo ædificavit: *Herodes M.* amplificavit, & exornavit. In eadem arce *Johannes Baptista* aliquandiu in vinculis habitus, demum capite multatus est; eodem in loco sepultus scribitur; uti & *Elisæus*, atque *Abdias* Prophetæ.

HEKELI.

τ Apulchritudine vel *decore* nomen habens. Ffff / Hodie

BUNONIS.
z *a Jamnia* opidum medio prope intervallo situm erat inter Joppen & Geth Philistinorum. Ejus portum captum cum navibus exussit *Judas Maccabeus*.
o *b Joppe* *τ* in tribu Dan urbs maritima erat, ubi olim portus Judæorum commodissimus. Trabes etiam cedrinæ in Libano cæsæ ratibus compactas huc mittebat *Hiramus* ad Salomonem. Hic navim conscendit *Jonas*, conspectum Dei fugiens. *Petrus Apostolus* *Tabitham* defunctam hic in vitam revocavit; unde à *Cornelio* centurione Cæsaream evocatus est.
π *ε Emmaus* nobilitatum victoriâ Maccabæi, & facto *Servatoris*, quo se Discipulis duobus aperuit, eo ipso die, quo à mortuis resurrexerat. Postea hoc opidum dictum est *Nicopolis*.
p *d Lydda* à *Jamnia* versus Ortum erat:

a Jamnia. b Joppe. c Emmaus seu Nicopolis. d Lydda. e Hierichus.

quorum alteri *Jor* nomen est; alteri *Dan* (*); conjuncti nomen amni faciunt *Jordan*, sive *Jordanis*. Ipse amœnus, & quatenus locorum situs patitur, ambitiosus; accolisque se præbens, veluti invitus *Asphaltiten* lacum dirum natura, petit, à quo postremo ebibitur, aquasque laudatas perdit, pestilentibus mistas. At à fontibus CCCLXXXIV. circiter stadia prolapsus, ubi prima vallium fuit occasio, in *lacum* se fundit *Samochoniten*; inde in multo majorem, quem Latini *Genesaram*, Græci *Genesaritin* & *Tiberiadem*, ab opidis appositis dixerunt. Sacrorum librorum scriptores eadem ratione stagnum *Genezareth* & mare *Tiberiadis* vel *Galilææ* vocant. Inde Samariam Judæamque perfundens, tandem *Asphaltite* lacu retinetur.

Lacus Genesara, seu Mare Galilææ.

ASPHALTITES LACUS.

VI. *Asphaltites*, nihil præter bitumen gignit; unde & nomen ἀπὸ τῆς ἀσφάλτου. Neque pisces, neque fuetas aquis volucres patitur, sapore corrupto & gravitate odoris pestifer. Item propter magnitudinem & aquæ immobilitatem, *Mortuum Mare* dicitur. Nam neque ventis impellitur, resistente turbinibus bitumine, quo aqua omnis stagnatur; neque navigationis patiens est, quoniam omnia vitâ carentia in profundum merguntur; nec materiam ullam sustinet, nisi quæ alumine illinatur. At

Asphaltites lacus, seu Mare mortuum.

f Hodie *Sappho* à *Barbaris* appellatur.
s. Vid. *Luca* xxiv. 13.
v. Et *Machatus*.

x. Castellum hoc incolentes dicuntur *Machæritæ*.
y. Vel *Asphaltus*.

BUNO-

[* Veterem opinionem non satis firmam sequitur Cluverius; quam Etymologiarum aucupes fixerunt, ut duarum syllabarum rationem qualemcunque redderent. alii dixerunt nomen derivari ex *Ἰσὴρ* id est *Rivus*, & *Ἰν* *Dan* quod oppidi ad fontem fluminis siti nomen est; sed nihil est quod hæc Etymologias stabiliat. 1º. falsum est *Jordanem* duobus amnibus confluentibus formari, & *Rivus* esse aliquem qui *Dan* appelletur. *Jordanis* unica scaturigo quæ possit conspici est in *Libano*; hinc *rivus* fluit; in cujus ripa urbs stetit *Dan* nomine, quatuor circiter *Gallicis* milliaribus id est *Leucis* supra *Cæsaream* *Philippi*; juxta quam *Jordanis* dici incipit. fons alter *Jordanis*; & is præcipuus, quam minus conspicuus, est lacus *Phiala*, quatuor circiter *Leucis* a *Cæsarea* *Philippi* austrum versus. Is Lacus per latentes & subterraneos meatus satis aquarum in *Jordanem* invehit, ut circa *Cæsaream* repente flumen sit qui hætenus *Rivus* fuerat. Vide *Joseph. de Bello Jud.* l. 1. c. 16. & l. 3. c. 18. Vide si lubet hæc materiam fufius elucidatam in nostro *Dict. Geogr.*

At nullum corpus animalium recipit: Tauri camelique fluitant,
periti imperitique nandi perinde attolluntur. ²

REISKII.

² • Universus terrarum orbis ex Judæorum sensu partes complectitur duas (1) ארץ ישראל i. e. terram Israël (2) הוצה לארץ i. e. extra terram; extraneas nempe regiones, quotquot sunt: ^b Idemque orbis duos comprehendit populos, unum ישראל i. e. Israëlitas, alterum אומות העולם i. e. nationes mundi: Quales in una terra Chanaânæa numerabantur undecim, pro numero filiorum, quos Chanaân procrearat. Sed ex illis præcipuæ septem, unaque harum potentissima Philistæa, quæ toti Palæstinæ apud externos nomen addidit. De Judæa vero quousque patuit, hujusque terminis, divisione, partibus, urbibus, fluvii & montibus, auctores extraneos cum sacra Scriptura tabulas item nostras quæcunque habentur, cum Judaicis & Talmudicis conciliare hoc opus, hic labor est non exiguus. Sed plura Lightfothus, Bonfrerius, Bochartus, Spanhemius errata notant: [* Quibus adde laudatum Hadrianum Relandum qui prope omnium loco esse possit.] Plura notari amplius possunt de metropoli præsertim ac templo magnifico, nec non

hujus excidio, de quo nummi Romani adhuc superstites contestantur. Mirum est, Talmudicos Judææ septem attribuisse maria ^c (1) *Mare Magnum*, i. e. mediterraneum, (2) *Tiberiadis*, (3) *Sodomiticum*, (4) *Samochoniis*, (5) *Mare Dacholta*, i. e. Arenosum in lacu Sirbonis, (6) *Mare Apamia*, i. e. Regiunculæ Syriacæ, ubi scaturigo sive Jordanis phiala, quam Fl. Josephus lacum nominat (7) *Mare de Schaliith*, de quo docti conjiciunt, idem esse, quod mare Jezor apud Jerem. c. 49. v. 32. dicitur. Vid. Lightf. Chorogr. Animadvers. ubi fluv. Jordani non duos fontes ^d, quæ communis opinio est, sed *unicam Paneada* multis rationibus vindicavit cap. 67. Huic adde minores fluvios Cifon, Jarmoch, Pigah, Arnon, Jabok, itemque fluvium Sabbaticum; quem nominant, notatu dignissimum. Plura nunc omitto Itineraria, tum Rabbinica R. Benjamin Tutelenfis, & R. Anonymi de Cippis sepulchrisque Patrum veterum ac Prophetarum, tum Christiana eaque aut recentia, quæ Radzivil Princeps illustriss. Chrittoph. Furerus, Neitschiz & Treinlov ediderunt, aut vetera Monachorum aliorumque hominum plura.

^a Terrarum orbis duplex. ^b Et populus. ^c Maria septem. ^d Jordanis fontes.

C A P. XXI.

Samaria, Galilea, Phœnice, & Libanus.

S A M A R I A. ¹

I.

Judææ jungitur ^a *Samaria*, aliquanto latius juxta litus extendita; quippe, & *Joppe*, & *Azotus*, & *Ascalon*, Samariæ opida,

Samaria.
Sebaſte.

BUNONIS.

^a • *Samaria* inter Judæam & Galilæam interjacet ^a.

REISKII.

¹ ^b *Samaria* primas origines nomenque suum non ab Samaræis Zamari, unius inter filios

^a Samaria. ^b Samaria.

da, ab auctoribus usurpantur. Caput regionis est β *Samaria*, quæ & *Sebaste*, γ *Neapolis*, & δ *Gamala*, atque in litore ϵ *Apollonia*.

Neapolis.
Gamala.
Apollonia.

G A-

filios Chanaanæos posteris traxit, nec ab Hebræico verbo שמר *Schamar*: quasi שמרין i. e. *custodes* vel *observatores* dixeris (quæ sententia Elmacinus Arabis fuit in *Histor. Sacrae*. p. 118.) sed ab *Samero*, qui montem arcemque Ambro Israëliti regi vendidit, ut nova urbs nempe *Samaria* superstrueretur. Sed *Sichem*itæ hodierni hunc nominis auctorem suum refugiunt, ac sese *filios Israël* *Samreos*, *populum Sanctum*, *puros legis Mosaicæ observatores* in utraque profitentur Epistola, quam nobilissimus Ludolfus sibi rescriptam cum notis edidit: Amplius omnes *de filiis Josephi justis*, *de tribubus Ephraim & Manasse ortos* sese volunt; libros solum Mosaicos & librum Josuæ ab suis recipi legique; festa item vetera sibi superesse; codicem legis MStum ab ipso Abisâ, Pinhasi filio; sepulchra etiam Prophetarum, virorumque sanctorum aliquot: Denique sub finem breve hoc religionis symbolum annexerunt: *Fides mea in te Domine, & in Mose, filio Amram, servo tuo, & in lege sancta, & in monte Garizim, Domo Dei, & in die ultionis & retributionis.* Judæi hodierni eos *כות"י*. i. e. *Cuthæos* nominant propter Assyriacas à Salmanassare huc missas colonias: Chus enim Chazestan fuit sive *Sufiana*, Bocharto auctore, ut tamen simul è *Babele*, *Amida* & *Musal* deportatos incolas Elmacinus recte scripserit. Una hodiè apud illos β *Sichem* claret, *Samaria* vero in ruinis jacet: Illa montibus cincta & convallibus amœnis, *Cuthæorum* sedem præcipuam habet. Plura tum Geographica tum historica ex Hottingeri Exercit. *Anti-Morinianis*, collectaneis Cellarii ad *Histor. Samarit.* Notis ad Epistolam Samarit. & Hotting. *Thefauro Philol.* peti possunt.

B U N O N I S:

β . A monte *Garizim*, & urbe *Sichem* non longè aberat mons *Simaron*, in quo *Samaria* ab Amri Israëlitarum Rege condita, Regum illorum fedes fuit. Expugnata demum

est ab Assyriorum Rege *Salmanassare* & Rex *Osea* cum universo populo captivus abductus. In regiones illas submitit *Salmanasser* gentem *Perficam*, *Chutæos* à flumine *Chuto* ita dictos, Judæis invisos. Ipsa verò urbs *Samaria* hodiè in ruinis jacet. Prope eam sunt montes *Bethel* & *Dan*, in quibus volunt duos aureos vitulos ab *Hieroboamo* posuitos. ϵ *Sichem* vero postea appellata *Neapolis*; unde *Justinus Martyr* ortus. *Neapolis* illa tum temporis, ut *Scaliger* ad num. *Euseb.* 2157. docet, metropolis *Samaritæ* fuit. Postremo deductis eò coloniis, *Vespasiani* aut *Domitiani* auspiciis *Flavia Cesare* appellata est.

γ δ *Neapolis* & *Mabortha*, quæ demum fuit, antiquissimis temporibus erat ϵ *Sichem*, ubi *Dinæ* *Jacobi* filia stuprum illatum ab *Abimelecho*; postea destructum excitavit *Jeroboam*, *Servatoris ævo* vocata est *Sichar*.

δ ϵ *Gamala* in monte sita erat cameli figuram referente, cujus capiti arx, gibbo reliqua urbs inhærebat. Expugnata est ab *Alexandro* *Judæorum* Rege; ac deinde quoque à *Vespasiano*. Ab ea urbe circumjacens regio dicta est *Gamalitica*. Ponitur vero urbs illa trans *Jordanem* ab *Orientali* *Maris Galilææ* latere paullum remota.

ϵ β *Apollonia* ad maris Interni litus à *Joppe* versus Septentrionem jacet. [* Tringita saltem urbes, quibus commune esset *Apollonia* nomen, in nostro. *Diët. Geog.* recensuimus. Veteres enim urbium denominationem ab æde falso numini consecrata aliquando sumebant. Sic & nos in *Gallia* urbes, oppida vicosque per plures sanctorum nominibus designamus, quorum sub invocatione loci templum-dedicatum est. quemadmodum *Sangermanum*, *Sandionysium* &c. dicimus, sic apud veteres *Apolloniæ*, *Heraclææ*, &c. non paucæ extiterunt propter ædem *Apollini*, *Herculi* vel cuidam alii numini sacram. Hoc juvenes moneri supervacaneum non videbitur.]

H·E·

a. *Cuthæi*. b. *Sichem*. c. *Sichem* seu *Neapolis*. d. *Neapolis*. e. *Sichem* seu *Sichar*. f. *Gamala*. g. *Apollonia*.

G A L I L Æ A.

II. Ultima Palæstinæ est *Galilæa*, cujus caput in litore *Turris Stratonis*, eadem postea *Cæsarea Stratonis*, sive *Cæsarea Palæstina*, ab Herode Rege de novo condita. Intus ad Lacum Genesaram, seu mare Galilææ, *Capernaum*, *Julias*, *Bethsaida*, *Tiberias*, *Tarichea*, inter lacum & mare Phœnicium *Nazareth*,

Galilæa.
Turris
Stratonis;
seu Cæsarea.

Capernaum;
Julias.
Bethsaida.
Tarichea.
Nazareth.

HEKELI.

^a Ejus Descriptionem vid. ap. Flavius Josephum Lib. III. de Bello Judaico c. II. P. 704. Edition. Frobeniano-Basil.

BUNONIS.

^z *Galilæa* terminos habet Ptolemaidem, Carmelum montem ad Occasum: Samariam & Scythopolim, usque ad fluentia Jordanis, ad Meridiem: ad Orsum Hippenem & Gardarim, & Gaulanitidem, regnumque Agrippæ; ad Septentriones denique Tyrum & Tyrriorum fines:

ⁿ ^b *Cæsarea* illa incredibili magnificentia ab Herode aucta est. Herodes Agrippa Rex ab Angelo percussus hic expiravit ^b. *Cornelius Centurio* à Petro hic edoctus est æternæ salutis viam ^c. Hic *Philippus* & quatuor ejus filiæ prophetico spiritu dotatæ vixerunt ^d: & *Agabus* vincula D. Paulo prædixit ^e. Hic D. Paulus in vinculis egit biennium, & coram *Felice*, *Festoque* & *Agrippa* causam suam egit ^f. Hinc Romam ad Neronem missus est ^g. *Cæsarea* hæc ad formam provinculem postea evecta est à Justiniano Imperatore. *Novell.* 103.

⁶ ^c *Capernaum* ^h ad mare Galilæum, Decapoleos urbs primaria, opibus & splendore præ cæteris illustris, ad dextram sita erat in litore secundo, Jordane descendentibus, ubi is lacui se miscet. Hæc civem habuit *Servatorem*: qui Nazareth relicta, quam educatione suâ illustraverat, in urbem hanc migravit ⁱ. Hic plurima edidit miracula, & didrachma solvit per Petrum, mulierem 12. annos fluxu sanguinis laborantem, etiam centurionis servum hic sanavit. Ut verò

Capernaum dextrum litus obsidebat, ita *Chorazin* tenebat lævum. Quæ urbes, quod ipse Servator iis prædixerat, hodie in ruinis jacent. [*Græci codices Novi Testamenti habent *Καπερναούμ*, Vulgata vero, quam Ecclesia Catholica sequitur, habet *Capharnäum*; qui usus apud Catholicos scriptores prævaluit.]

ⁱ ^d *Julias* ad litus maris Galilææ Orientale est.

^u ^e *Bethsaida* ^k in angulo istius maris Septentrionalis erat, urbs Decapoleos insignis, ad viam sita, quæ à Syria in Ægyptum ducit. Est hæc urbs *Petri*, *Andrææ* & *Philippi* Apostolorum patria. Cæco cuidam *Christus* hic visum reddidit. Regio illa *Genesar* sive *Genezareth* appellatur; unde & mare vicinum appellationem habet.

^λ ^e *Tiberias* metropolis & terminus Decapoleos regionis, urbiumque ejus maxima nomen ab Imp. Rom. *Tiberio* traxit; & ab ipsa vicinum ^h mare *Tiberiadis*. *Servator noster* in ea regione quinque panibus & duobus piscibus quinque millia hominum saturavit ^l.

^μ ⁱ *Tarichea* ad Orientale maris Galilææ litus posita, olim fuit urbs munitissima, à Vespasiano tamen expugnata.

^ν ^k *Nazareth* in montis erat vertice. Hic domicilium suum habuit *B. Virgo Maria*, & ab Angelo didicit, se fore Messia matrem ^m. Ibidemque educatus est *Christus*, ac deinde docuit in eorum Synagoga; etsi eo eventu, ut impii cives eum præcipitare conarentur de abrupto montis. Cæterum in *Galilæa Inferiori* est mons *Hermon*, quem Sidonii vocant *Sivium*, & Amorrhæi *Senir*.

Ffff 3.

In.

^a Galilææ termini. ^b Cæsarea. ^c Capernaum. ^d Julias. ^e Bethsaida. ^f Genesareth regio. ^g Tiberias. ^h Tiberiadis mare. ⁱ Tarichea. ^k Nazareth.

Cana Minor.

zareth, Christi redemptoris nostri domicilium: & *Cana Galilææ*, sive *Minor*. At notandum hoc loco, unam equidem hanc esse Græcis Romanisque scriptoribus Galilæam: in sacris autem literis *duas* censeris; quarum altera jam explicata, *Inferior* est cognomine; altera vero Phœnices pars est, *Galilæa Superior* dicta, seu *Galilæa Gentium*.²

PHOE-

Inferior ^a *Galilæa* Australis est; ut *Superior* ^b Septentrionalis.

Cæterum ^c *Palæstina* in duodecim Tribus gentis Israëlitiæ ita fuit divisa, ut per Jordanem distinguerentur in *Orientalis duas* cum *dimidia*, & *Occidentales novem*, cum *dimidia*. *Orientalis trans Jordanem* erant, ^d *Tribus Ruben* ad Mare Mortuum in parte Australi; ^e *Tribus Gad* inde versus Septentrionem huic habitabat contigua; & inde porro versus Septentrionem ^f *dimidia Tribus Manasse*. Cis Jordanem reliquæ incoluerunt *Tribus*; ac sunt *Occidentales*. Versus Septentrionem, extremis hujus Terræ regiones, ad ripas Jordanis, ubi is primùm scaturit, ad mare usque Galilææ possedit, ^g *Tribus Nephtalim*: huic inde versus Austrum ad litora maris Galilææ contigua erat ^h *Zabulon Tribus*; cui iterum versus Meridiem contermina fuit ⁱ *Tribus Isaschar*; quam sequuta *Dimidia* ^k *Tribus Manasse*; indeque ^l *Ephraim Tribus*; ac porrò ^m *Tribus Benjamin* ad partem Maris Mortui pertingens; cui confinis erat ⁿ *Juda tribus*; inter Mare Mortuum, & Tribum Simeon incolens. Tenebat enim ^o *Simeon Tribus* Palæstinæ partes Australes inter Judam & Philistæos. At ^p *Dan Tribus* versus Septentrionem Simeoni contigua erat, inter eandem, partem Judæ, Benjamin & Philistæos interjacens. At ^q *Tribus Aser* Superioris Galilææ partem inter Tribum Nephtalim & Phœnices incoluit, quos ex munitis urbibus maritimis ejicere non valuit. Pleniorẽ Palæstinæ cognitionem qui desiderat, adeat *Adrichomium*, *Buntingium*, aut *Heidmannum* ⁿ; qui ejus Terræ plenam perfectamque nobis dederunt descriptionem.

^ξ ^r *Cana* hæc haud longè à Nazareth

versus Septentrionem, ad latus montis *Carmel* sita alumnos habuit *Simonem Gananitem* Apostolum, & *Nathanaëlem*. Hic aquam in vinum mutavit *Servator* ^o, & postea absens regii cujusdam filium, qui in urbe Capernaum animam agebat, verbo sanavit ^p.

HEKELII.

^b Act. XII. 23.

^c Act. X. 25. seq.

^d Act. XXI. 8. 9.

^e Loc. cit. v. 10. seqq.

^f Act. XXIV. XXV. & XXVI.

^g Act. XVII. V. 1.

^h Quod *Agrum Penitentia*, vel *Villam Consolationis*, aut *Propitiationem Penitentis* denotat.

ⁱ Unde & *sua Civitas* dicitur *Matth. XI. 1.*

^k Propriè *Domum frugum*, vel *cibarium*, aut *Domum venatorum*, vel *insidiarum* designans.

^l Joh. II. 1. seqq.

^m Luc. I. 31. seqq.

ⁿ *Adamnanum S. Arcurphum*, *Francisc. Alcharorum*; *Aradam*, *Dubliulium*, *Stephanum Mantagazam*, *Medinam*, *Jod. Meggezium*, *Joan. Pascham*, *Guil. de Rubriquis*, *Joannem Soarium*, *Joan. Georgium Izbianum*, & *Ludovicum Tschudisum*.

^o Joan. II. 7. seqq.

^p Joh. IV. 47. seqq.

REISKII.

² *Galilæa* Hebraïce גליל גליל ^a convolvendo, quasi κατακλιςιν, i. e. *trabes suo convolutam* dixeris, duplex apud Talmudicos habetur עילאה ותחתאה i. e. una

^a Galilæa Inferior & ^b Superior. ^c Palæstinæ in XII. Tribus divisio. ^d Ruben. ^e Gad. ^f Manasse dimidia. ^g Nephtalim. ^h Zabulon. ⁱ Isaschar. ^k Dimidia Manasse. ^l Ephraim. ^m Benjamin. ⁿ Juda. ^o Simeon. ^p Dan. ^q Aser. ^r Cana Galilææ. ^s Galilæa duplex.

PHOENICE.

III. *Phœnice* antè erat, quidquid terrarum inter ^o *Eleutherum* flumen, & *Pelusium* opidum Ægypti mari Interno ob-
 jectet. At postea Phœnices termini consignati sunt duo amnes,
 à Meridie *Chersæus*, à Septentrione *Eleutherus*. Hæc igitur
 sacris scriptoribus in duas dividitur partes; ^π *Galilæam* Supe-
 riorem sive Gentium, quæ est inter *Chersæi* fluminis ostia &
 Antilibanum montem; & ^ρ *Syrophœnicen* inter Antilibanum &
 Libanum. Urbes in universa Phœnice claræ in litore ^σ *Ptole-*
mais,

Phœnice;

Galilæa su-
 perior.

Syrophœ-
 nicæ.
 Ptolemais.

una superior, quam Josephus τὴν ἄνω vocat,
 alteraque inferior, quam Græce τὴν κάτω
 nominat: Illa Septemtrioni propior ad Sy-
 ros & Phœnices, hæc Austro vicinior ad
 Peræam & transjordanicam patet: Illa cum
 addito gentium, quas tangit; hæc simpliciter
 & absolute in sacris extraneisque scriptoribus
 κατ' ἔξοχὴν Galilæa dicitur, & CHRISTO
 JESU nomen Galilææ à Nazarethæ opido,
 quin Christianis omnibus Galilæorum scem-
 ma inter gentiles addidit. Utraque Tetrar-
 chiam aliquandiu sub Herodibus; post hæc
 Præsidialem, ultimo Consularem provin-
 ciam continuit. ^a Nam Palæstina sub Imp.
 Romanis triplex in Diœcesi Orientis fuit:
Prima nempe Consularis, cujus caput Cæ-
 sarea post Hierosolymæ ruinas; *secunda* Præ-
 sidialis, & *tertia* æque Præsidialis, quam
Salutarem alio dixerunt nomine. Plura ex
 Lightfooto de moribus & dialecto pete; Si
 lubet, adde nostram de Lingua vernacula
 JESU CHRISTI Dissert. Libro de
 imaginibus CHRISTI subjunctam.

septimo; id est, singulis Sabbathis deficiat
 ac fluere cesset. *Plin.* l. 31. c. 2. *Isidorus*
 l. 13. c. 13. *Josephus* de Bello Jud. l. 7. c.
 24. Eum visum venit Vespasianus. *Adri-*
chomius existimat esse amnem illum, qui
 in Cantico Salomonis *Fons hortorum* appel-
 latur.

^π *Galilæa Gentium* sive Superior erat ex-
 tra Eleutherum, intra eundem fluvium &
 leptaël, sive tribum Zabulon.

^ρ In *Syrophœnicia* erat ^e *Campus Libani*,
 in quo *D. Georgius* fertur occiso Dracone
 filiam Regis virginem liberavisse. Per eam
 regionem fl. ^τ *Adonis* decurrit.

^σ *Ptolemais* ab Ægyptio quondam Re-
 ge nomen adepta, hodieque *Accon* nomina-
 tur, quondam *Claudii Cæsaris* colonia; assigna-
 tata quidem in distributione terræ fuerat
 tribui *Aser*: Verùm quod urbs munitissima
 foret, & cives bellicosi, ab Israëlitis occu-
 pari non potuit. ^h *Jonathan*, Judæ frater à
Tryphone in hæc civitatem invitatus dolo
 capitur, ibidemque occiditur. Postea varia
 hæc urbs fortuna usa, modo Christianis pa-
 ruit, modo Saracenis, à quibus penitus ex-
 cisa, attamen restaurata est. Duobus ab ur-
 be stadiis præterlabitur fluviolus ⁱ *Beleus*,
 seu *Belus*; cui propè erat ^k *sepulchrum Mem-*
nonis; ibidemque vallis *vitreæ* emittens
arenam: quam quum exhauerint multæ na-
 ves pariter accedentes, locus idem rursus
 impletur. Mons qui ^l *Scala Tyrriorum* dici-
 tur, ad Septentrionem centum stadiis est ab
 urbe;

BUNONIS.

^o ^b *Eleutherus* fl. in Ituræa, Libano
 monte editus, Galilæam gentium perluens
 inter Tyrum & Sareptam in Mare abiit Me-
 diterraneum: Testudinum magnam vim in
 hunc fluvium certo anni tempore ascendere
 è mari Phœnicio *Plinius* ^q auctor est. Eundem
 fluvium ^c *Sabbathium* illum nonnulli
 volunt, quod per sex tantum dies fluat; at

^a Palæstina triplex. ^b Eleutherus. ^c Sabbathus fl. ^d Galilæa Gentium. ^e Campus
 Libani. ^f Adonis fl. ^g Ptolemais. ^h Jonathan occisus. ⁱ Beleus fl. ^k Mem-
 nonis sepulchrum. ^l Scala Tyrriorum mons.

Tyrus.

Zor.

Sarepta.
Sidon.Berytus seu
Felix Julia.
Byblus.
Botrys.
Aradus.

maïs, antè *Ace* dicta, sacris literis *Acon*: τ *Tyrus* quondam insula, postea verò Alexandri oppugnantis operibus continens facta; *Zor* dicitur in sacris Scriptis; & nunc *Sur* incolis: olim portu clara, urbibus genitis in Africa *Lepti*, *Utica*, & illa Romani imperii æmula *Carthagine*, etiam *Gadibus* extra orbem conditis. Postea verò omnis ejus nobilitas conchylio atque purpura constitit. Sequitur, *Sarepta*, Eliæ Prophetæ hospitio nota. Dein diu opulenta φ *Sidon*; antequam à Persis caperetur, maritimarum maxima; artifex vitri; Thebarumque Bœotiarum parens. ζ *Berytus*; quæ & *Felix Julia*, nunc etiam clara *Baruto*; ψ *Byblus*, ω *Botrys* & α *Aradus*. Inter hanc

urbe; neque longè ampliùs ^a *mons Saron*, vineis præstans. *Josephus*, *Plinius*. [* *Ptolemæidis* *Accon* vetustissimum fuisse nomen nescivit *Buno*; *Accon* enim diu ante vocata est quam à *Ptolemæo* aliter diceretur. Nunc vero adpellatur *Acre*, Gallis *St. Jean d'Acre*. Ordo *Johannitarum*, qui nunc *Melitenis*, post amissam *Hierosolymam*, in hac urbe aliquandiu stetit, postea in insula *Rhodo*, & tandem in insula *Melita* sedem fixit. Ferè in ruinis jacet civitatis amplissimæ cada-ver potius quam civitas.]

τ ^b *Tyrus* urbs durissimæ rupi imposita, undique fluctibus marinis alluebatur, unde munitissima, & opulentissimum erat emporium. *Hiramus* Rex Tyri erat, qui *Salomonem* in extruendo templo adjuvit. Expugnata hæc urbs fuit primum à *Nabuchodonosore* Chaldæorum Rege, ac deinde ab *Alexandro M. r.* *Tyria purpura* in pretio erat. Ipsi Tyrii re navali præstantes, armorum peritiâ excellabant, adeoque tribus *Afer* nec hos potuit expellere habitatores. *Paulum Apostolum* inde *Hierosolymam* abeuntem fideles Tyrii cum uxoribus & liberis prosequuti sunt ad litus usque; ac postea mirâ constantiâ Christianam defenderunt fidem; donec à *Saracenis* demum capta est urbs, qui eam hodie tenent. *Tyrus* spatia fuit *Porphyrii* Philosophi, item *Maximi* Philosophi *Platonici*, & *Ulpiani* Jcti. XXX. stadiis à *Tyro* aberat *Tyrus Antiqua*, Ortum versus, c *Palaotyris* & etiam appellata. Inter utramque erumpunt fontes, quorum

maximus d *Aquarum viventium* dicitur *puteus*.

υ *Sarepta*, Hebræis *Sarphat*, inter *Tyrum* & *Sidonem* interjecta erat. Magnam olim atque splendidam fuisse urbem, ex ruinarum reliquiis colligitur. Vino generoso etiam fuit nobilis *Sarepta*.

φ ^e *Sidon* à *Tyro* ducentis abest stadiis; urbs υ *pervetusta*; quæ à *Sidone* primogenito *Chanaan* originem & appellationem habet, ipsi *Tyro* plerisque rebus similis ζ. [* Nunc *Seyde* inter urbes dignitatem obtinet. *Beritus* nunc *Beroos*.]

ζ ^f *Berytus* supra *Sidonem* ad idem est mare; adeoque inter *Byblum* ad Septentrionem & *Sidonem* ad Meridiem.

ψ ^g *Byblus* hodie *Gibeleto* in eodem litore inter *Berytum* & *Tripolin* est γ.

ω ^h *Botrys* vel *Botrus*, hodie *Vadro*, aliis *Botrun*, item *Elpatron*, aut *Beteron*, inter *Tripolin* & *Byblum* ponitur.

α ⁱ *Aradus* XII. mill. pass. à *Tripoli* versus Septentrionem est, hodie vulgò *Laraca*: in tabulis itin. *Ortosia*. At secundum *Ptolemæum* *Aradus* minuta insula ante ostium *Eleutheri* fl. *Strabo* tamen eam XX. stadiis abesse à terra dicit. Est autem *Aradus saxum* ζ à mari circumfusum, inquit ille α, VII. serè stadiorum ambitum habens, habitationibus plenum: tanta hominum multitudine ad hoc usque tempus, ut domus inhabitent multis fastigiis β aptas c. A *Sidonis* exulibus creditur condita.

H E.

a *Saron* mons. b *Tyrus*. c *Palaotyris* seu *Tyrus antiqua*. d *Aquarum viventium* fons.
e *Sidon*. f *Berytus*. g *Byblus*. h *Botrys*. i *Aradus* ins.

hanc & Botryn ^b *Tripolis*, quam Tyrii, Sidonii & Aradii conditores obtinuerunt: dicta ex numero trium opidum, singulis inter se stadiis distantium. Intus ^r *Antaradus*, ^s *Palæobyblus*, ^e *Marathus*. Mons nobilis ^z *Libanus*, à tergo Sidonis orsus M. D. stad. in Coelesyriam usque porrigitur. Huic par interjacente valle, mons adversus ^y *Antilibanus* obtenditur, quondam muro conjunctus. In ea parte Phœnices, quæ *Galilæa Gentium* vocatur, mons est celebris ^θ *Carmelus*, & opidum in

Tripolis.

Antaradus:
Palæoby-
bius.
Marathus.
Libanus
Mons.

Mons Car-
melus.

EO

HEKELII.

^q Lib. IX. c. X. p. 154. lin. 42. seq.
^r Vid. *Q. Curtii* Lib. IV. c. IV. §. 12.
feqq.

^y Quam *Curtius* loc. cit. c. II. §. 2. & claritate, & magnitudine ante omnes Urbes *Syria Phœnicesque* memorabilem vocat.

^z Testante denuò *Curtio* loc. cit. §. 4.
^v In Termino *Juda*.
^x Hæc forte ducta, Tribui *Aser* obvenit.

^y Meminit ejus *Curtius* Lib. IV. c. I. §. 15.
^z Seu Petra quædam.

^a Lib. XVI. *Geogr.* p. 525. Tom. II. Oper.

^b Seu tabulatis.
^c Alii scribunt *Aratus*, uti ex Versu isto *Avieni* est videre, qui ita sonat: *Lata dehinc Aratos Phœnicum præjacet oram.*

BUNONIS.

^β ^a *Tripolis*, ut *Serabo* ait, à re ipsâ accepit nomen, quod condita à tribus urbibus Tyro, Sidone, & Arado. At *Pomponius* & *Diodorus* cum Auctore nostro ita dictam urbem tradunt, quod tria eo loco fuerint opida distincta. Hic circiter ^b *Macras* campus fuit, in quo mortuus visus est *Serpens*, jugeri longitudine, crassitudine tanta, ut equites ex utraque parte existentes alter alterum videre nequiret, rictu eo, qui hominem equo insidentem reciperet, exuviarumque squamam quamlibet clypeo majorem. *Strabo*.

^γ ^c *Antaradus* nonnullis hodie *Tortosa* urbs maritima est: Si vero urbs mediterranea est, alia illa fuerit à *Tortosa*.

^δ ^d *Palæobyblus* à *Berytho* VII. & à *Byblo*

XII. mill. pass. abfuit, in Tab. itin. legitur *Balbyblus*.

^ε ^e *Marathus* à *Tripoli* versus Septentrionem est.

^ζ ^f *Libanus mons* Phœnicæ celeberrimus, Cedris aliisque arboribus olim decorus, herbis salutaribus ac fragrantissimis sparsus, marmoribus candidissimis suffultus, multas accolis conciliat utilitates. Hinc lapides & ligna ad structuram templi aliorumque operum petita. Victimæ etiam in templo immolandæ magna ex parte in vallibus *Libani* faginabantur. *Thutis* etiam optimi magnam olim gignebat copiam; unde & pro *thure Libanus* usurpatur. Oriuntur ex illo flumina, *Jordan*, *Chrysoorhoas*, *Eleutherus*, *Lycus*, *Adonis*. Montis illius hodiernam faciem, incolarumque conditionem pluribus describit, qui ipse hæc loca vidit & scrutatus est *D. Rauwolf*.

^η *Libano* obtenditur ^a *Antilibanus*, quondam muro illi conjunctus. Inter hos montes concludit *Strabo Coelesyriam*, & spatium ejus indicat. Duo, inquit, sunt montes, qui *Syriam cavam* includunt, equalibus fere inter se spatiis distiti, *Libanus* & *Antilibanus*, paullo supra mare incipientes: *Libanus* prope *Tripolim* & *Dei* faciem; *Antilibanus* prope mare *Sidonium*, desinunt autem ad *Arabia* montes, qui sunt ultra *Damascum*, & eos, qui ibi *Trachonitæ* dicuntur, in alios quosdam montes, qui glebosos & fructiferos habent colles. In medio concavitatem planam relinquunt, cujus latitudo ad mare est stadiorum 200. longitudo à mari in mediterranea dupla. In hos montes ^b *Orontes* fl. labitur.

^θ ⁱ *Carmelus* mons nobilis, in quo *Elías* Pro-

Gggg

Pro-

^a *Tripolis*. ^b *Macras* campus. ^c *Antaradus*. ^d *Palæobyblus*. ^e *Marathus*. ^f *Libanus* mons. ^g *Antilibanus*. ^h *Orontes* fl. ⁱ *Carmelus* mons.

Ecbatana.

eo eodem nomine, quondam, *Ecbatana* dictum. Cæterum ipsa gens Phœnicum solers hominum genus, & ad belli pacisque munia eximium. Literas & literarum operas, aliasque etiam artes, maria navibus adire, classe configere, imperitare gentibus, regnum præliumque commenti. 3

C A P.

Propheta Baalis cultores miraculo vicit, & ad torrentem *Cison* mactavit. Est tamen in tribu *Juda* quoque *Carmelus mons*, ubi habitavit *Nabal*.

In Carmelo opidum fuit ejusdem nominis, quondam ^a *Ecbatana* dictum d. Atque hæc forte *Ecbatana* illa est, ad quam obiit *Cambyses* Rex, qui *Ecbatanam* Mediæ prius intellexerat, ab Oraculo monitus, fore, ut moreretur ad *Ecbatanam*. *Herod. l. 3*. Cæterum in eadem *Syrophœnicia* erat ^b *Cana Major*, *Syrophœnicia* illius patria, cujus filiam à dæmonio obsessam liberavit *Servator*.

H E K E L I I.

^d Vid. *Plinii* Lib. V. H. N. c. XIX. p. 73. lin. 5. seq.

R E I S K I I.

³ ^c Ultimæ Phœnicum origines quin ad *Chanaänem* pertineant, vix dubitatur, ad quem proximæ pertingant, huc dubitatum inter doctos video. *Bochartus* tamen illam aut sustulit aut comminuit dubitationem, ac

Luculentius Lib. I. Chan. cap. I. ostendit, Phœnices ortum & nomen suum ab *Anako* desumpsisse, dicitque voluisse duobus Hebraicis vocabulis אֲנָכִי בְנֵי אֲנָכִי Bene Anak, i. e. filios Anaki, seu gentem ex hujus posteris oriundam. Nec Viro doctissimo rationes desunt, tum ab analogia Grammatica, tum ab antiquitatibus Punicis, in quibus multa veterum Anakæorum vestigia commonstrat. ^d Duplex autem Phœnicia fuit; una *maritima* seu *exterior*, ad mare Syriacum sita, & altera *mediterranea* sive *interior*, *Damasco* ac *Libano* vicina, sacrisque scriptoribus *Aram-Dammesek* dicta: Illam *Notitia* Imp. Romani *primam* Phœniciam & *Consularem*, hanc vero *secundam* & *Præsidialem* provinciam facit. ^e *Syro-Phœnicia* vero quin *secundæ* aut *interioris* pars fuerit, nullus dubito, neque ab hac illam arbitror sejungendam, licet *Lightfooto* aliter videatur. Interim *Bochartus* colonias Phœnicum per mare mediterraneum, & in omnibus huic vicinis regionibus, ac insulis remotioribus dispersas explicat, multasque gentium origines, si quidem non ubique certas, tamen probabiles, ingeniosas & doctissimas docet.

a *Ecbatana*. b *Cana Major*. c Phœnices unde orti. d Phœnicia duplex. e *Syro-Phœnicia*.

C A P. XXII.

Antiochene, Comagene & Cœlesyria.

ANTIOCHENE.

I.

Antiochene, quæ sequitur Phœnicen, caput est ipsa β *Antiochia*, cognomento *Epidaphnes*, urbs celeberrima, Syriam regentium sedes. Inde non minori fama γ *Apamia*, δ *Laodicea*, & ϵ *Seleucia* cognomine *Pieria*: unde ipsa regio *Tetrapolis*

Seleucis.
Tetrapolis
feu Antiochene.
Epidaphnes.
Antiochia.
Theopolis
feu Seleucis.

BUNONIS.

α *Antiochene* five *Seleucia* inter Syro-phœniciam, Cœlesyriam, Comagenam & Internum Mare interjacet.

β *Antiochia*, cognomento etiam *Magna* dicta, ab ostiis Orontis fl. remota est, qui urbem illam interluit, Hebræis *Reblathavel Rebla*: Turcis hodie vocatur *Antachio*. Secundum Suidam appellationem nata est ab *Antiocho*. Hic sedem fixit *Apostolus Petrus*, ac fideles Antiocheni primum dicti sunt *Christiani*. Synodus *a* ibidem habita *Paulum Samosatenum* damnavit *b*. Constabat Antiochia ex quatuor contiguis urbibus, quarum quælibet suo muro cingebatur. *Daphnes* lucus omnium amœnissimus in ejus erat suburbio, cujus nullam arborem excindere vel distrahere licebat. *l. 1. & 2. C. de cupr. ex luc. Daph. non exist.* Eam urbem hostili incendio exustam *Justinianus* restituit, vocavitque *Theopolin*, *Templa Antiochena* contrarium ab aliis olim habebant situm; altaria enim non spectabant Orientem, sed Occidentem: *Socrates*. Erat & hic *Paradisus* five hortus amœnus ad Libanum.

γ *Apamia* ad eundem Orontem fl. à *Seleuco Rege* condita, ac de fororis nomine dicta, hodie vulgò vocatur *Damant*.

δ *Laodicea* in litore maris fuit, ab O-

rontis ostio paullum remota. Ejus urbis Episcopus fuit *Apollinaris*, qui plerosque libros Biblicos Græco carmine Heroico reddidit *e*.

ϵ *Seleucia*, etiam *Coche* dicta, haud longè fuit ab Orontis ostio.

HEKELII.

a I. Juxta *Alstedium* Ann. CHR. CCLIX.

b Et *Patronos Novatiani Schismatis*; II. & III. verò circ. Ann. CHR. CCLXIX.

c Est & *Laodicea* non solum urbs *Syriae*, sed & celebris in *Asia* Urbs, *Lycæ* Flumini imposita.

REISKII.

f *Antiochene* nomen ab *Antiochia*, hæc ab *Antiocho*, *Seleuci Nicanoris* patre habuit. *Seleucus Nicanor* enim regno *Syriaco* & sexaginta provinciis potitus, sex *Antiochias*, totidemque *Seleucias* exstruxit; Illas memoriæ patris, has vero matris perpetuæ dicatas. Hæc autem *Antiochia*, monti *Silphio* vicina, A. M. 3704. condita, ex vico pertenui tantam ad amplitudinem sub *Antiochis*, *Seleuci* successoribus, pervenit, ut sedis regni ac metropoleos in oriente locum præcipuum teneret. ϵ *Comagene* nomen à *Commago* vico & amne cognomine

Gggg 2

α Antiochene feu Seleucia. β Antiochia feu Theopolis. γ Apamia. δ Laodicea. ϵ Seleucia. ζ Antiochene. η Comagene.

polis dicta fuit, à quatuor urbium dictarum numero; eadem & *Seleucis*. Mons est & *Casius*, unde regio *Casiotis*; & alius * *Pieria*, regioque eodem nomine. Fluvii celebres, *Belus*, *Lycus* & *Adonis*.

C O M A G E N E.

Comagene.
Samofata.

II. Ultima Syriæ est, *Comagene*, Caput quondam regni, postea provinciæ Romanæ, , *Samofata*, Luciano alumno maxime nota.

C O E L E S Y R I A.

Cœlesyria.

III. *Cœlesyria* à tergo dictarum Syriæ regionum, à Judæa Peræa ad Euphratem usque protenditur, alterius Syriæ pars, *κόιλη-Συρία* Græcis dicta, id est, * *Cava Syria*. Partes ejus insigniores

mine suscepit, Antiochena longe inferior. Cœlesyria Libano & Antilibano conclusa, valles complectitur 25000. stadiorum latas, & duplo longiores: Hinc Arabes Geographi אלגור *Algaur* cum Nubiense nominant, i. e. *cavam*, Græco nomini convenienter. Fabulas autem olet, quicquid de Adamo heic condito, & *terrestri Paradiso ad Damascum proxime translato* Petrus du Val & plures Geographi memorarunt. Cæterum Notitia Imp. Romani *Syriam primam & secundam* ex ordine provinciarum constituto: Alii ex agro urbium *Cyrestriam, Damascenam, Zobsam, sed Euphratesiam* à fluvio denominant traduntque. * Huc sane pertinet *Principatus Christianorum Syriacus in monte Libano*, qui sui juris equidem non est nec absolutus, sed Sultano Turcico veticigalis, Patriarchæ itidem ac Episcoporum arbitrio confictus: Attamen sua jurisdictione ac libertate quadam fruatur, neque Basiss Turcicis ad obsequium tenetur.

B U N O N I S.

‡ Suprà Seleuciam d est mons b *Casius* seu *Casius*, cujus excelsa altitudo quarta vigilia Orientem per tenebras solem aspicit

Ambitus ad cacumen 19. mill. passuum est: altitudo per directum 4. *Plinius c.*

η c *Pieria*, ad sinum pertingit Issicum; habetque d *Alexandriolam* urbem, quæ hodie vulgò *Alexandretta* vocatur. Ejus nominis urbes XVII. numerant Eustathius & Stephanus.

θ e *Comagene*, inter Ciliciam, Cappadociam, Euphratem, Cœlesyriam ac Seleucidem extenditur f. [* Eadem est quæ *Euphratenfis* provincia. & *Euphratesia* dicta est, ita tamen ut paulo amplior *Euphratesia* fuerit quam vetus *Comagene*.

ι † *Samofata* urbs ad Euphratem est *Luciani Athei*, & *Pauli Samofateni* hæretici patria. In eadem *Comagena* quoque erat ‡ *Germanicia*, Nestorii hæretici patria, ad Amani montis radices posita.

κ Illa Syriæ pars haud dubiè dicta est h *Cava*, quod Libani & Antilibani aliorumque montium occupet valles: ad quem modum fauces montium in Græcia sunt a; pud Livium nomine *Cale*.

H E K E L I I.

d Quam D. Paulus Apostolus peragravit.

e Libi.

a Principatus Christi, Libanon. b Casius mons. c Pieria. d Alexandriola. e Comagene. f Samofata. g Germanicia. h Cava & Cœlesyria.

signiores sunt, *Decapolis*, *Tetrarchia* & *Palmyrene*. *Decapolis* regio à decem urbium numero dicta fuit. In his fuere, ^a *Damascus* caput, ^μ *Opton*, ^ν *Philadelphia*, ^ξ *Raphana*, ^ο *Scythopolis* deductis Scythis, antea *Nysa* vocitata, à Liberi sepulta ibi nutrice, ^π *Gadara*, ^ρ *Hippos*, ^σ *Dios*, ^τ *Pella*, ^υ *Gerasa*,

Decapolis;

^e Lib. V. *Hist. Nat.* cap. XXII. pag. 73. lin. 32. seqq.

^f Hujus Regionis Incolæ *Comageni* sunt dicti, homines *Haruspicia peritiâ* præ cæteris nobilitati. Conf. *Juvenal. Satyr. VI. v. 548.* seqq.

BUNONIS.

^λ *Damascus* g. quadraginta milliariis Hierosolymis distans, olim universæ Syriæ caput erat, cujus mœnia alluit ^b *Abana* fluvius, ac interluit *Pharphar* five ^c *Chryssorhoas*, qui ad mare non pervenit, in plura loca derivatus. *Damascus* verò appellationem habere à *Damasco Eliezer*, Abrahami famulo, vult Hieronymus. At Josephus eam conditam affirmat ab *Hus* Semi nepote. In ejus urbis vicinia Sauli impii conatus adversum fideles divinitus repressi sunt, factusque ex persecutore Apostolus. Hic *primi nostri parentes* creati, si Burchardo Monacho fides habenda. In campo *Damasci* à *Caino Abel* interfectus est, adeoque à *sacco sanguinis* denominata urbs, secundum traditionem Hebræorum apud *Hieron. in c. 27. Ezech.* Quo loco Propheta *vinum* apud *Damascenos* generosissimum provenire innuit, & *lanam* coloris optimi, sicuti nostrâ etiam ætate variorum colorum ferici, gossypini & byssini panni, qui nostris appellantur *Damasceni*, ad nos afferuntur. Et habet Syria non modò *oves lanæ præstantissimæ*; sed & peculiare earundem genus, quarum caudæ cubiti habent latitudinem. *Aristot. l. 8. Histor. Animal. c. 28. Plin. l. 8. c. 48.*

^μ *Opton* ad *Chryssorhoam* seu *Pharfar* fl. erat.

^ν *Philadelphia Animana* & *Astarse* prius dicta, Hebræis *Rabath* seu *Rabba*, olim urbs magna ac potens erat *Ammonitarum*

ad torrentem *Jaboc*, unde & *urbs aquarum* in Sacris appellatur *h.* Hanc olim tenuerunt Gigantes, quos eiecere *Ammonitæ*, id est, posteri *Loth.* Tenuit eam urbem postea *Ogus* Rex *Basan.* *Davidis* auspiciis eandem obsedit *Joab*, in eâque oppugnanda periit *Urias* improbè periculis objectus; Expugnatam tandem excidit *David Ptolemaus Philadelphia* urbem hanc multo post tempore cum regione vicina sibi subjecit; & ab ejus nomine dicta est *Philadelphia*.

^ξ *Raphana* ferè in Arabiam recedit. ^ο *Scythopolis* erat *Bethsan* urbs, quæ ad *Jordanem* fuit, ubi is *Mare Tiberiadis* egressus est.

^π *Gadara* monti imposita, paullo longius à *Mari Galilææ* remota erat, inexpugnabilis propè habita. *Alexander Jannaus* Judæorum Rex eam decem mensibus obsessam demum cepit & destruxit. *Pompejus M.* aliquanto post, in gratiam *Demetrii* liberti sui, cujus hæc patria erat, illam instauravit. *Gadarense* fuere, *Philodemus Epicureus*, *Meleager* & *Menippus*, qui solitus seria jocose exponere: & *Theodorus Rhetor.*

^ρ *Hippos.* ^σ *Dios*, *Plinio l. 5. c. 18.* vocatur *Hippodion*, ad idem erat litus, *Hippene* quoque dicta, & ejus incolæ *Hippeni.* Et hanc excisam *Pompejus* restituit.

^τ *Pella* à *Gadara* erat versus Ortum, à *Seleuco* Syriæ Rege condita, & de *Macedonica* urbe, *Philippi* & *Alexandri* patria ita appellata, incolas *Macedonas* habuit plurimos. *Alexander* Judæorum Rex eam postea excidit, quam *Pompejus* restituit, & *Judæis* ademptam *Syris* contribuit. *Christiani* ingruente obsidione *Hierosolymorum*, divinitus admoniti, huc concesserunt ibique servati sunt.

^υ *Gerasa* *Mari Galilææ* propinqua in mon-

Gggg 3

^a *Damascus.* ^b *Abana* fl. ^c *Chryssorhoas*, seu *Pharphar* fl. ^d *Opton.* ^e *Philadelphia.* ^f *Raphana.* ^g *Scythopolis.* ^h *Gadara.* ⁱ *Hippos.* ^k *Dios.* ^l *Pella.* ^m *Gerasa.*

Tetrarchia.

sa, & *Canatha*. Supra Decapolitanam regionem sunt *Tetrarchia* numero XVII. regionum instar singulae, & in regna descriptae. Insigniores sunt, & *Trachonitis*, & *Paneas*, in qua Jordanis fontes, & urbs & *Cæsarea*, cognomine *Paneæ* seu *Philippi*. Libanum montem ab Oriente tangit *Palmyrene*; cujus caput ^o *Palmyra*, urbs nobilis situ, vasto undique ambitu arenis includit agros: ac velut terris exempta à rerum natura, privata forte inter duo Imperia summa, Romanorum Parthorumque, & prima in discordia semper utrimque cura.

Zeugma.

IV. In reliqua verò *Cœlesyria* urbes insigniores sunt, ^a *Zeugma*

monte posita fuit, optimè munita; expugnata tamen ab *Alexandro* Judæorum Rege, quod *Theodori* tyranni opes in ea forent depositæ. ^a *Gergesæi* id olim tenuerunt opidum, qui ab *Gergesæo*, filiorum *Chanaan* quinto, ortum suum traxisse perhibentur. Bello Judaico & à Judæis & Romanis graviter attrita est hæc urbs. Ad eam quum *Servator* hominem dæmonis liberasset, illa porcorum gregem in mare dederunt præcipitem *k*.

^φ ^b *Canatha* à Philadelphia in Ortum jacet.

^χ ^c *Trachonitis* etiam appellatur *Terra Gigantum*, & pertingit usque ad Jordanis fontes: in ea erat ^d *Gessur* urbs regia, quò fugit *Abshalon* post commissam eadem in *Ammone* fraude, ibidemque triennium delituit.

^ψ ^e *Cæsarea Philippi* antiquissimis temporibus *Lais* vel *Laisa*, vel etiam *Lesem* appellata est. Deinde à sexcentis viris Daniticæ tribus expugnata, excisa, & restaurata, *Dan* vocata est. Postea quum in Romanorum venisset potestatem, *Paneas* fuit dicta, à fonte, qui eam alluit, & *Iturææ* ac *Trachonitidis* metropolis habita. A *Philippo*, Herodis M. filio ornata & aucta, *Cæsarea Philippi* est nominata; aliquanto post & *Neroniana* dicta. Hodie vero ab aliquot seculis appellatur *Velenas*. Ad hanc urbem quum versaretur *Servator*, ex discipulis quæsit, quemnam homines se dicant esse; ubi *Petrus* omnium nomine præcla-

ram edidit confessionem.

^ω ^f *Palmyra* ab Adriano Imperatore restaurata aliquando *Adrianopolis* dicta est. *Palmyrenorum* regina aliquamdiu erat ^g *Zenobia*, quæ Græci & Ægyptii sermonis peritissima, ac Latini haud ignara, multa scripsit, ac in iis Historiarum epitomen; ipsa filios suos erudit, orationes elegantissimas habuit, & galeata recitavit. Demum ab *Aureliano* Imperat. capta, ac in triumpho ducta est; ipsaque *Palmyra* difficillima obfidione ab *Aureliano* expugnata.

^u ^h *Zeugma* ad Euphratem erat, pons flumini isti ^l impositus, cujus hodie existant reliquæ. Contra *Zeugma* in altera Euphratis ripa *Apamia* urbs erat munitissima, satraparum sedes, ubi solvebantur tributa.

HEKELII.

^g Quam *Julianus* in *Epistolis* Jovis *Urbem* & totius Orientis Oculum vocavit.

^h Si originationem *Græcanicam* aspiciamus, *Fratris*, vel *Fraternitatis* amorem designat.

ⁱ Ad hujus Urbis Ecclesiam per *Johannem Evangelistam* etiam *Deus* scribi iussit, sicuti apparet *Apocal.* III. 7. seqq.

^k Conf. *Matth.* VIII. 28. *Marc.* V. 2. seqq. & *Luc.* VIII. 27. seqq.

^l Ab *Alexandro M.* qui cum Exercitu hoc Flumen transtulit.

B U-

^a *Gergesæi*. ^b *Canatha*. ^c *Trachonitis*. ^d *Gessur*. ^e *Cæsarea Philippi*, olim *Lais* & *Dan*, it. *Paneas* & *Velenas*. ^f *Palmyra*.
^g *Zenobia*. ^h *Zeugma*.

ma ad Euphratem, ^β *Bambyce*, quæ & *Hierapolis*, Syris verò *Magog*, nunc *Alepo*. ^γ *Chalcis*, cognominata ad *Bejum*, unde regio *Chalcidene* fertilissima Syriæ, & *Cyrrhestica* ^δ *Cyrrhus*: ^ε *Beroë* & ^ζ *Chalybon*, unde regio *Chalybonitis*, ^η *Laodicea* ad *Libanum* cognominata, & ^θ *Thapsacus*, in *Euphratis* ripa.

Bambyce seu Hierapolis, Chalcis. Cyrrhus. Beroë. Chalybon. Laodicea. Thapsacus.

BUNONIS.

β De *Alepo* diversæ inveniuntur sententiæ; alii enim *Hierapolin* esse docent: alii *Beroën*, quæ inter *Antiochiam* & *Hierapolin* interjacet, esse contendunt, quæ sententia *Cedreni* & *Zonaræ* testimonio nititur; alii *Chalybonem* esse putant, vocabuli similitudine inducti, in quibus *Postellus*, & *Rauwolfius* sunt. Si vero *Alepo* tantum trium dierum itinere ab *Antiochia* recedit in Ortum, quod tradit *Bellonius*; *Hierapolis* situs, quippe quæ 154. mill. passuum, si Itinerariis fides, ab *Antiochia* in Ortum jacet, cum illius distantia minimè conveniet. [* *Secundæ* sententiæ, illi scilicet quæ *Alepo* vetus nomen *Beroën* assignat, eò libentius accedimus, quo firmiori nititur fundamento, quod hic discutere longum esset.]

γ *Chalcis* hodie *Chinserim*, 84. millia passuum in Ortum aberat *Antiochiâ*; ejus in historia *Herodis* aliquoties meminit

Josephus m. Samblichi Philosophi *n* patria est.

δ ^b *Cyrrhus* hodie *Carin* vocatur, ac aliis *Quars*.

ε ^c *Beroë* inter *Antiochiam* & *Hierapolin* sita erat.

ζ ^d *Chalybon* tridui itinere ab *Antiochia* distans *Postello* & *Rauwolfio* ea est urbs, quæ hodie ^e *Alepo* vocatur, urbs primaria & *Satrapæ Turcici* sedes, urbs ampla, fossis & mœnibus munitissima.

η ^f *Laodicea* hæc quod ad *Libanum* montem sita, inde cognomen adepta est.

θ ^g *Thapsacus* seu *Thapsacum* ad *Syriæ* & *Arabiz* ponitur fines.

HEKELII.

m Hanc urbem à *Monico* *Arabe* conditam esse nonnulli scribunt.

n *Platonici*, qui *Porphyrio* præceptore est usus.

a *Chalcis*. b *Cyrrhus*. c *Beroë*. d *Chalybon*. e *Alepo*. f *Laodicea* ad *Libanum*. g *Thapsacus*.

C A P. XXIII.

Mesopotamia & *Babylonia*.

I.

Inter *Euphratem* & *Tigrim* regio à situ dicta est *Mesopotamia*; quasi μέση τῶν ποταμῶν, id est, media inter amnes: pars quondam *Assyriorum* regni. Nunc *Aliduli* & *Diarbeck* partes ejus. Clauditur ab *Occasu* & *Meridie* *Euphrate*, ab *Ortu* *Tigri*, à *Septentrione* eodem *Tigri* & *Niphaticis* jugis. Longitudo

Mesopotamiz fines & magnitudo.

Regiones.

Urbes.

Montes
Masius &
Singaras.
Fluvii.

Tigris.

Aethusa
lacus.Thospites
lacus.

do ejus est inter ^a Niphaten montem, qua Comagenæ jungitur, & Seleuciam Parthorum, cognominatam ad Tigrim, mill. CLXV. Latitudo summa inter dictos amnes milliar. LXX. Regiones in ea sunt, *Anthemusia, Chalcitis, Gauzanitis, Acabene, Inigne & Ancobarites*. Urbes præclaræ ^β *Edeffa*, quæ quondam Antiochia, ^γ *Nisibis*, ipsa etiam Antiochia antè dicta, ^δ *Nicephorium*, ^ε *Labbana*, ^ζ *Seleucia* ad confluentem Tigris & Euphratis, jam antè dicta, ^η *Carræ*, Crassi clade nobiles. Montes sunt ^θ *Masius* & ^ι *Singaras*. Fluvii in Euphratem defluentes ^κ *Chaboras* & ^λ *Saocoras*.

II. Sed de Tigri & Euphrate, nobilissimis Orientis amnibus, hoc loco dixisse, aptissimum fuerit. Oritur Tigris, qui nunc accolis *Tigil*, in Armenia Majore, fonte conspicuo in planitie, qua tardior fluit, *Diglito*, unde concitatur, à celeritate *Tigris* (ita appellant Medi *sagittam*) incipit vocari, transvectus lacum *Arethufam*, occurrente Tauro monte, specu mergitur, subterque lapsus à latere altero ejus erumpit. Alterum deinde transit lacum, qui *Thospites* appellatur, rursusque in cuniculos mer-

sus,

BUNONIS.

^a ^a *Niphates* mons a pars Tauri est, inter Armeniam Majorem & Mesopotamiam interjacens, hodie appellatur *Curdo* ^b.

^β ^b *Edeffa* inter Masium montem & Euphratem sita 12. millia passuum à Samofatis recedit, Borcharto nunc dicitur *Rafen*, Hebraicè *Rages*; eaque habetur urbs, quam incoluit *Gabel Tobix* debitor. *Caracalla* Imperator in Parthos movens quum Edeffâ Carras iter faceret, & equo, ventris purgandi causâ, descendisset, ab Opilio Macrino, præfecto prætorii, occisus est. Dio l. 77. Herod. l. 4. Spart. in Caracalla.

^γ ^c *Nisibis*, inter Masium montem & Tigrim posita, olim & *Antiochia Mygdonia* dicta est.

^δ ^d *Nicephorium* inter Euphratem & Chaboram fluvios interjacet.

^ε ^e *Labbana* urbs à Nisibi versus Austrum, haud longè à Tigri sita erat.

^ζ ⁱ *Seleucia* hæc Plinio cognominatur *Parthorum*, alias etiam *Magna* appellata, contra Ctesiphontem prope Babylonem sita fuit;

Euphrates ipsam perluit, & profluenti mox infunditur Tigri.

^η ^e *Carræ*, *Charra* seu *Carrha*, urbs Chaboræ fluvio *Edeffa* & *Euphrati* propinqua, ut *Stephano* videtur, sic dicta est à *Carrâ* flumine Syriæ; Hebræis appellatur *Haran* & *Charan*: unde divino mandato parens Abraham egressus Sichem concessit. *Crassus* à Parthis hic auro potatus est.

Miserando funere Crassus

Assyrias Latio macularit sanguine Carras
Lucanus c.

^θ ^b *Masius* mons Niphati vicinus, Nisibi urbi imminet.

^ι ⁱ *Singaras* hodie *Sima*, aliis *Atatio* vocatus, ad Tigrim ponitur fluvium.

^κ ^k *Chaboras* ex Masio monte profluens; hodie vulgo vocatus *Chabu*, ac infra *Chaboram* urbem, quam alluit, inter *Nicephorium* ad Occasum, & *Aphphadanam* ad Ortum in Euphratem labitur.

^λ ^l *Saocoras* fl. nonnullis hodie vocatur *Hormirz*; aliis verò *Set*.

HEKE-

^a Niphates. ^b Edeffa. ^c Nisibis seu Antiochia. ^d Nicephorium. ^e Labbana. ^f Seleucia Parthorum. ^g Carræ seu Haran. ^h Masius m. ⁱ Singaras m. ^k Chaboras fl. ^l Saocoras fl.

Tus, post xxv. M. p. redditur. Dein receptis aliis ex Armenia Assyriaque fluminibus, Assyriam Mesopotamiamque determinat; citraque Seleuciam divisus in duos alveos, altero *Seleuciam*, altero *Ctesiphontem*, petens insulam efficit haud modicam. Ubi remeavère aquæ, *Pasitigris* appellatur, moxque in lacus Chaldaicos se fundit, inde vasto alveo profusus binis ostiis infertur Mari Persico. ^μ

Pasitigris.

III. At Euphrates, qui *Frat* nunc accolis, in Majori itidem Armenia exorsus, initio *Pyxirates* nominatur: ubi Taurum occurrentem irrumpit, *Omira*, & mox, ubi perfregit, *Euphrates* dicitur. Inde læva Mesopotamiam, dextera Syriam, Arabiam, Babyloniamque radens, in plures alveos dispescitur; quorum uno Seleuciam, & Tigrim petit; altero, qui *Regius* dicitur Babylonem permeans, in paludes Chaldaicas diftrahitur, transvectusque, quondam suo ore in mare evolvebatur: postea verò ab accolis agros rigantibus præclusus, non nisi per *Tigrim* delatus. Increfcit autem & ipse Nili modo, statis diebus, ac Mesopotamiam inundat. ¹

Euphrates
& Pyxirates
& Omira.

B A

HEKELI.

^a A *Nivibus* ita appellatur.

^b Quidam *Majoris Armenia* Fluvium esse putant, qui ex eodem Monte defluens in *Syberim* defertur. Alii etiam *Scythia* Fluvium faciunt.

^c Lib. I. v. 104. seq.

BUNONIS.

^μ Tigris & Euphratis fl. fontes 1500. stadiis inter se distare ajunt Solinus c. 40. & Eustath. ad Dionys. Raderus. [* Differentia nominum *Diglitio* & *Tigris* non sumitur a cursu magis vel minus rapido, ut Cluverio post Plinium visum est; sed a linguarum varietate Orientalibus populis *Diglath* dictus est; *Joseph. Lib. 1. Antiq. c. 2.* unde *Diglitio* Plinii. Vide Huetium *de situ Parad. Terrestris* c. 14. *Tigris, Diglath, Diglito, Degil, Degela* & nomen hodiernum *Dagbelle*, æque derivantur a nomine: *Chiddechel*, quo Moises Tigridem designavit.]

REISKII.

¹ *Mesopotamia* Græcè *Μεσοποταμία* re-

gio inter Tigrim Euphratemque media, Latine *interamna* potius quam *medamna* cum Prisciano dicitur: in sacris literis plane ad sensum eundem ארם נהרם *Aram Naharajim*, i. e. *Syria fluviorum* aut fluviis conclusa: Eadem quoque פדן ארם *Paddan Aram*, i. e. culta Mesopotamiæ pars & sativo agro felicior. Duas enim hæc terra partes complectitur: *Unam fertilem* ab Armeniæ montibus ad amnem Chaborem qua patet, *alteramque sterilem* aut incultam a Chabore ad Babylonem. ^b Urbs hodieque claret *Edeffa*, sed mutato in *Onsram* nomine: ubi adhuc veterem Abgarorum sedem regiam, atrio suisque conclavibus conspicuam ostendunt. Turci Mosqueam Abrahamo sacram, ibique vivarium è fontibus huic proximis collectum, in eoque pisces sanctos jactitant. ^c Arabibus urbs illa *Roha* dicitur & suo Christianorum veterum templo tanquam miraculo effertur. Vid. Exercit. de Imagine CHRISTI Abgarena. Bochartus autem fallitur in sua *Rasen* & *Rages*, quæ cum *Edeffa* haud congruunt; quia hæc in Mediæ montanis jacuit. Cæte-

Hhhh

128

^a Mesopotamia duplex. ^b Edeffa. ^c Roha.

BABYLONIA nunc CALDAR.

Babylonia,
nunc Cal-
dar, fines.

Chaldæa,
Mardocæa,
Auchanitis,
Mesene,
Babylon.

IV. Assyriæ Mesopotamiæque pars erat *Babylonia*: postea verò in singularem provinciam descripta. Clauditur à *Septentrione* Euphrate, ab *Ortu* Tigri, à *Meridie* Persico Mari & montibus Arabiæ Desertæ, ab *Occasu* iisdem jugis & Euphrate amne. Regionum illustrissima est & *Chaldæa*, deinde *Mardocæa* & *Auchanitis*; quæ autem Tigri & Euphrate tanquam insula includitur, *Mesene* appellatur. Urbium clarissima *Babylon*, Chal-

ræ adhuc urbes sunt *Merdin*, *Carasera*, *Nesbin*, quæ Nisibus vetus nunc pagum exiguum refert. Historia Tigridis Euphratisque geographica si desideretur, illam ex arundinibus, conjunctione, cataractis, observatisque aliis Becmannus dabit cap. III. §. 16.

BUNONIS.

v^a *Babylonia* appellationem consequuta est ab ipsa urbe Babylone. Hebræis terra ista vocatur *Sennaar*, seu *Sinear*. At Josephus terram *Sennaar* partem facit *Babyloniæ*: Sicuti aliam *Babyloniæ* partem constituant *Chaldæam* Ptolemæus & Strabo.

ξ^b *Chaldæa* illa *Babyloniæ* pars est, quæ in Meridiem extenditur, Arabiamque attingit, & Sinum Persicum: in qua *Urchoa*. Tres *Babylonis* memorantur conditores, *Nimrodus* Gen. 10. 10. quod initium regni ejus fuerit *Babylon*; quæ eadem à confusione linguarum nominatur cap. 11. *Semiramis* *Babylonem* condidisse scribitur ab Herodoto l. 1. Diodoro l. 2. Strabone l. 16. Mela l. 1. Justin. l. 1. Solino. d. *Nabuchodonosor* gloriatur, se magnam illam *Babylonem* ædificasse, Dan. c. 4. sed à *Nimrodo* urbs illa fuit fundata; à *Semiramide* aucta & amplificata, murisque cineta; & à *Nabuchodonosore* restaurata. Arcem ejus à *Belo* conditam refert Ammian. 23. Turrim illam immensam à gigantibus ædificatam refert Eusebius. *Babylonis* urbis mentionem faciunt, eamque describunt præter *Mosen* Gen. 10. & 11. *Herodotus* lib. 1. *Berosus* apud Josephum l. Ant. 10. & *Eusebium*, *Diodo-*

rus Sicul. l. 2. *Strabo* l. 16. *Dionysius Perieg.* *Eustathius*, *Josephus* contra Apion. lib. 1. & *Antiq. Jud.* l. 1. *Plinius* lib. 6. c. 26. *Philostratus Apollon.* 1. *Justinus* 1. *Orosius* l. 2. *Tzetzes* *Chiliad.* 9. *Zonaras* tom 1. *Cedrenus* ex *Pererius* ad XI. *Genes.* copiosè de illa agit urbe. Pulchritudinem ejus laudat *Curtius* l. 5. c. 1. *D. Hieron.* ad *Jes.* cap. 14. describit templa marmorea, aureas sttuas, plateas lapidibus auroque refulgentes, & multa alia, quæ pœne fidem excedere videntur. Pluribus urbis magnificentiam depingit *Philostratus Apollon.* I. Eam in circuitu plus quàm duodecim milliaria Germanica complexam fuisse discimus ex *Strabone*; unde *Aristoteli* provincia appellata est; quippe quæ tantæ fuit amplitudinis, ut, quum tertium jam diem esset capta, pars ejus id tamen non sentiret. Sed ab eximio illo splendore suo adeo dejecta est, ut, quo loco illa præscis illis temporibus fuerit, vix hodie appareat. *Rauwolfius*, secundo *Euphrate* fluvio iter faciens dicit, à comitibus suis & Arabibus arenarum cumulos in solitudine quadam ad *Euphratem* sibi monstratos, qui *Babylonem* eo fuisse loco affirmarint, eaque ingentis istius urbis esse rudera. Tanta verò memoratur loci sterilitas, ut Arabes nulla illic figant tentoria; id quod *Jesaias Propheta* c. 13. prædixerat. Hodie ad *Tigrim* est ^c *Bagdad* urbs, quæ vulgò habetur *Babylon*. Verùm *Bagdad* illa ad *Tigrim* jacet: & *Babylon* fuit ad *Euphratem*; quæ loca sunt multum inter se diversa. Credunt Persæ ex *Babylone* destructa existisse *Bagdad*, quo loco frequen-

tes

a. *Babylonia*. b. *Chaldæa*. c. *Bagdad*.

Chaldæorum quondam caput, à Semiramide in sedem regni Assyrii condita, nunc in exiguis ruinis extincta jacet. Secunda ab hac est ^o *Urchoa*, quæ *Ur* Chaldæorum in sacri scriptis. Dein ^π *Borsippa* ad paludes: & ^ι *Teredon* nobilissimus inter Tigris ostia vicus. ²

Urchoa.
Borsippa.
Teredon.

tes tum fuerint horti, id quod ex nomine *Bag*, quod hortum significat, colligunt; ac loci amœnitate homines inductos, ut novam ibidem extruerent urbem. *Olearius*.

^o *Urchoa* sive *Ur* Abrahami patria in Chaldæa erat.

^π *Borsippa* est *Borsita* Ptolemæo. *Urbs* hæc, ^e inquit Strabo, *Diana* & *Apollini* sacra, in ea maximum linificium est, & maxima vesperilionum multitudo, qui longè majores sunt, quàm in ceteris locis: capiuntur ad cibum, & sale condiuntur.

^ι *Teredon*, hodie *Balsara* urbs clara est, & Satrapæ sedes.

HEKELII.

^d In *Polybist.* c. LXX. p. 142.

^e Lib. XVI. *Geogr.* p. 501. Tom. II. Oper.

REISKII.

² ^d *Babylonia* Gr. *Βαβυλωνία* ἐκ τῆς *Βαβυλωνος* à *Babylone*: Hæc autem ex *Hebræo* nomine כבבל *Babel* per syncopen pro כבבל *Babel*, i. e. ^e ab *linguarum confusione*: Quæ sub conditu hujus urbis turrisque contigit, vel per *inspirationem* *novorum idiomatum à Deo factam*, vel per

omnimodam Lingue prioris Hebraica oblivionem, ut huic sensim dispersos inter homines nova successerit. ^f *Babylon autem alia vetus fuit*, urbs mœnibus, fossis, turribus, templis & duabus arcibus stupenda, *Bocharto* copiosissime descripta, & *alia nova* superest æquivoce tantum dicta. Ex *Babylone* veteri adhuc monstrantur rudera quæ collem referunt, & 3000. passus ambitu, sed intus terram è cæmento piceque conflata durissimam comprehendunt: Arabes tamen heic *Phari* cujusdam reliquias putant superstites, & *Agarcouf* nominant. *Urbs nova Bagdad* ab *Eremita*, qui locum incoluit, *Bagdado* dicta, & à *Chalifa* XXIII. *Abujaasar al Mansur* A. C. 762. condita, modo *Persis*, modo *Turcis* paruit An. 1638. ab *Amurathe* capta. ^g De *Paradiso* addimus, eum commodissime inter *Euphraten*, *Tigrin*, horum quæ alveos, & in australibus vel *Mesopotamiæ* vel *Babyloniæ* partibus collocari. Nam (1) *Mosaica* fluviorum descriptio, (2) situs *Edenis* *Orienti* proximus, (3) concursus fluminum & per alveos divisio, (4) *Terra Chus* & *Hevila*, i. e. *Arabia* felix, & tractus mari *Persico* vicinus, (5) prima hominum sedes, & coloniarum ab ea deductæ prorsus congruunt. Confer *Bochartum* in *Phaleg*, *Spanhemium* in *Geograph. Introd.* & *Chronicon* *Dreschler*. *Saracen. Tavernier*. Lib. II. cap. 7.

^a *Urchoa*. ^b *Borsippa*. ^c *Teredon*. ^d *Babylonia*. ^e *Linguarum confusio*.
^f *Babylon duplex*. ^g *Paradisus ubi situs fuerit?*

CAP. XXIV.

Arabia.

I.

ULTIMA Asiæ proximaque Africæ est *Arabia*, terrarum nulli postferenda, amplitudine spatiosissima. Quippe ultra Arabia, Hhhh 2 pro-

proprius etiam fines, & Euphratem in Mesopotamiam ad Amanum usque ad Niphatem montes, multas Arabum gentes Tigranes magnus deduxit. Hinc Plinio *magna Mesopotamiae pars Arabia* dicitur. Quin & alia haud exigua Arabum pars fuit in Africa sub Ægypto, totum illud Sinus Arabici latus cingentes; de quibus postea in ipsa Africa.

Arabiae
fines.

Magnitudo.

Divisio.

II. At propriae Arabiae fines fuere ab *Ortu* montium jugis, quibus à Babylonia discernitur, & mare Persicum; à *Meridie* mare Rubrum, ab *Occasu* Arabicus Sinus & Isthmus, qui est inter hunc sinum & mare Ægyptiacum, à *Septentrione* clauditur Palaestina, Cælesyriaque & Euphrate. *Longitudo* ejus summa est à mari Ægyptio ad fauces usque Persici Sinus & Corodamum promont. mill. German. CCCCL. *Latitudo* maxima inter geminas, hinc Persici, illinc Arabici, sinuum fauces CCCXL. minima circa mediam peninsulæ partem milliar. CLXXX. Dividitur in *Petraeam*, *Desertam*, atque *Felicem*.^a

P E T R Æ A.

Petrae fines.

III. β *Petraea* clauditur ab *Occasu*, intimo Sinu Rubri maris

BUNONIS.

α De Arabibus in genere ita Plinius l. 6. c. 28. *Arabes mirrati degunt, aut intenso crine: barba abraditur; praterquam in superiori labro. Aliis et hac intonsa; mirumque dictu, ex innumeris populis pars aqua in commerciis aut latrociniiis degit: in universum gentes ditissima; ut apud quas maxima opes Romanorum Parthorumque subsistant, vendentibus, qua è mari aut silvis capiunt, nihilque invicem redimentibus.* Non enim aliena emunt^a Arabes, vendunt sua, quod etiam Solinus^a tradit.

β^b *Petraea Arabia* majorem sui partem sterilis est, torrida sole, siticulosa & arenosa; ita ut ventus subito exortus magnos montes & acervos arenatum convehat, & arenis obruat quicquid corripit, infesta præterea latronibus & prædonibus, adeo ut mercatores etiam, nisi turmatim, illam terram non transeant. In ea Arabiae parte

Populus Israëliticus per 40. annos exsulavit: & *Joseph* cum *Maria* virgine & puero *Jesu* per hanc Arabiam in Ægyptum profecti sunt. Ejusdem Arabiae Rex erat *Arca*, de quo *Josephus*.

HEKELII.

a In *Polyb.* Cap. XLVI. p. 100. lin. 13:

REISKII.

1^a Arabiae nomen ab Arabibus, Arabes à nigrore, ac Syriaco quidem vocabulo invenisse, Viri doctissimi volunt, Arabs enim עֲרָבִי *Arabi*, עֶרֶב *Ereb vesper*, עֶרֶב *oreb corvus*, ejusdem sunt originis: Arabes Homero etiam ἐρεβειοὶ dicti tanquam ἐρεβειοί, h. e. *nigri*; sic apud Stephanum & auctorem Etymologici magni legitur: Omnes enim *statura despicabili parva, colore inter nigrum fulvumque medio communiter notantur* Plin. Hinc קְדֻרִים *Kedurim*, i. e. Kedureni à nigrore in sacris literis

a Arabes. b Arabia Petraea, c Arabia.

ris & Ægypto; à Septentrione Palæstina & Coelesyria; ab Ortu Arabia Deserta; à Meridie montium perpetuis jugis, quibus à Felice separatur. Dicta *Petraa*, à *τῇ Petra* capite suo, urbe celeberrima, à *Nabathæorum* gente incolente. Reliquæ urbes insignes sunt; = *Medava* & ζ *Boftra*. Mons est nobilis *ⁿ Casius*, cum delubro *Jovis Casii*, & haud procul *Pompeji Magni tumulus*.

Petra urbs.

Medava.
Boftra.
Casius m.
Pompeji M.
tumulus.

DE-

BUNONIS.

γ d *Petra* hæc hodie *Arach*, olim etiam *Petra Deserti* dicta, non longe distabat ab eo maris mortui litore, quod Ortum respicit. Fuit olim arx munita & urbs Moabitarum vetustissima, in monte posita: Græcis dicta est *Petrâ*; Hebræis *Sela*, & quondam *Arce*, *Arcen* aut *Arcen*: postea *Recem* & *Receme*. Arabiæ Reges in ea aulam & palatium habebant, itaque Arabia illa nomen inde traxit. Israëlita urbem istam expugnâunt, capto etiam Rege *Recem*: Num. 31. *Amastias* quoque Rex Judæ eandem cepit. *Areta* Arabum Rex hîc fedem habens à Scauro oppugnatus est. Postea *Baldunus* Hierosolymorum Rex Christianus eam urbem auxit & ornavit. Ex ea *Rush*, Hieronymo iudice, fuit oriunda.

δ e *Nabathæi* ita dicti à *Nabajosh* filio Ismaëlis natu maximo, qui cum undecim fratribus omnem terram ab Euphrate ad mare Rubrum usque positam tenuerunt. *Nabathaam* nominantes provinciam. *Josephus Ant.* l. 7. c. 21. Nabathæorum regio inops frugum, & plena pecorum fuisse scribitur. Ipsa gens, secundum Strabonem, fuit continens, rei conservandæ & parandæ intenta. Mortuos verò irreverenter tractârunt Nabathæi, eosque, ac ipsos Reges quoque, in sterquiliniis defoderunt. Urbs illorum nominatur *Nabatha*.

ε g *Medava* seu *Medaba* hodie *Medavon* & *Medbach* in finibus Moabitarum est.

ζ h *Boftra*, hodie *Bofra* & *Bussereth*, Philippi Imperatoris patria; ex eo *Philippopolis*, Zonara teste, dicta est.

η i *Casius mons* ad Ægypti fines est, haud longè ab *Ostracina* urbe maritima; ibidemque

literis dicuntur. Primam vero genti originem Bochartus duplicem vindicavit; Unam ab Joctane Semi filio, quoad Arabiæ felicis incolas; Alteram à Chiso Chamî filio quoad Saracenos cæterosque Arabes. a *Saraceni* enim nec ab Sara, nec ab Hagare hujus famula, sed verbo Arabico *ḌḌ* hujusque participio appellantur, quasi *latrocinantes* aut rapinæ deditos vocatis. Hinc *Nomades* Græce *Νομάδες* ἀπὸ τῶν νομάων i. e. *pasuis campesribus*, in quæ dispersi: *Scenita* itidem ἀπὸ τῶν σκηνῶν, i. e. *tentoriis*; in quibus vivunt: Sin hunc ortum ipsi refugiant, tum ab situ orientali hæc denominatio desumi potest, quam Pocockius desumfit. De Saba Arabice al Jeman, b Sabæorum gentibus, regno vetusto, & quandoque gynæocratico Bochartus optime commentatur, & reginam ex eo Arabicam deducit, quæ Salomonem regem convenisse legitur. Facebat hinc procul ex Arabibus fabulosa *Pygmaeorum* natio, quam auctores alii terræ huic adserunt. De singularibus naturæ donis, desertis horridis & Israëlitarum difficillimo per illa itinere, item religiosis Turcarum ad Meccam Medinamque peregrinationibus non dicam, sed citabo unum Dreischleri Chronicon Saracenicum & nostra huic addita supplementa. c *Phylarcha* Arabum aut Principes adhuc supersunt, iique non Bassis, Sed Sultano subditi & vestigales: Qui plures equidem in Arabia recensentur, unus tamen inter omnes eminet princeps. *Noremgus*, minoris in Arabia felici provinciæ, qui Mascateam urbem, quam illa perditu tenuerat, nationi Portugallicæ ademit: Cæteros lubens omitto.

Hhhh 3

a Saraceni. b Regina Sabæ. c Phylarchæ Arabum. d Petra urbs. e Nabathæi. f Nabatha urbs. g Medava seu Medaba. h Boftra. i Casius mons.

DESERTA.

Arabia De-
serta fines.

IV. *Deserta* Arabia, quæ nunc *Arden*, clauditur ab *Occidente* Petraea & Cœlesyria, a *Septentrione* Euphrate, ab *Ortu* montibus, quibus à Babylonia submovetur; à *Meridie* itidem montibus, quibus à Felice determinatur. Plana equidem maxima ex parte; at sterilis, ideoque deserta. Populi illustriores ^h *Nomades* & ⁱ *Scenitæ*; hi ultra Euphratem in Mesopotamiam potens, iidemque in Felicem.

Nomades.
Scenitæ.

FELIX.

Arabia
Felix.

V. *Felix*, quæ nunc *Al-Yaman*. * Ipsa Peninsula Arabia, inter duo maria, Rubrum Persicumque, procurrens, reliquis partibus major est, multoque lætior ac ditior; cinnami ac thuris, aliorumque odorum maximè ferax; unde inclytum ei *Beata* cognomen. Fluvii nobiliores duo; * *Betius*, Arabicum, ^λ *Lar* Persicum, sinus petentes. Populorum hic nomina

Betius fl.

Lar fl.

que ^a *Casotis regio*. Cæterum *Casota* vafri & versuti habitus sunt; unde proverbium ^b natum: *Casoticus e nodus*, apud Suidam.

^h ^b *Nomades* certas sedes non habent; sed cum pecoribus suis alia subinde quærunt pascua: ita nostra ætate istos vivere testatur *Rauwolfius*: ac Regis sui amantissimos esse, qui admodum sollicitè, ubinam ipsorum degat Rex, quoniam & ille haud diu uno in loco subsistat, ex iter facientibus soleant quærere.

ⁱ ^e *Scenitæ* à scenis dicti, quod sub tentoriis habitant, domibus carentes. Ipsa autem tentoria cilicia sunt; itaque nuncupant velamenta è caprarum pilis texta. Præterea carnibus suillis prorsus abstinent. Sanè hoc animalis genus, eò inventum, moritur ilico. Solinus c. 46. In hac ipsa Arabia

Deserta ponuntur Ophiophagi ^d, à facto ita dicti. *Mela*.

^x ^d *Betius* fl. ex Zamete monte, qui & *Zames*, hodieque *Zimas*, vocatur, ortus, in Mare Rubrum devolvitur, appellatur vulgò *Allique aguada*.

^λ ^e *Lar* fl. hodie vulgò *Om* dictus, inter *Sacra Solis* extrema & *Capiram* urbem fluit.

HEKELII.

^b Quod ap. *Erasmus* Chil. II. Cent. V. *Adagium* XXXIV. facit.

^c *S. Casoticus*.

^d Eodem *Solino* loc. cit. pag. 100. lin. 17. & *Mela* Lib. III. c. IX. p. 225. lin. 32. seq.

B U-

^a *Casotis regio*. ^b *Nomades*. ^c *Scenitæ*. ^d *Betius* fl. ^e *Lar* fl.

[* *Al-Yaman*; vel *Al-Yemen*, vel etiam sublato articulo *Al*, Emphatico, *Yemen*. Sic legi debet non *Ayaman*, vel *Ayman*, ut habent Edd. pene omnes. *Yemen* non toti Arabiæ Felici respondet, unicam tantum, ejusdem partem complectitur; sed præcipuam, cujus universæ regioni a multis nomen est inditum.]

mina innumera, at clarissima *μ Saracenorū*, non modò Africam, sed Europam etiam vastantium: *ν Mineorū & ξ Sabaeorū*, qui soli thus mittunt. Urbes insigniores, ad Arabicum sinum *Βαδαο* regia, *Πυδνopolis*, *ο Muza*, *π Ocelis*: ad Rubrum Mare *Arabia & ε Cana*: ad Mare Persicum *Gerra*. Intus *Οσταμα*, *Μαράβα*, *Σαβε*, *Μανάμβις* Regia, *ο Sapphar*; *Σαθάθα & Ομανυμ*.

Saraceni.
Minæi.
Sabæi.
Βαδαο.
Πυδνopolis.
Μυζα.
Οκελίς.
Αραβία.
Κανά.
Γερα &c.

CAP.

BUNONIS.

μ *μ Saraceni* prius dicti sunt *Αγαρένι*; ab *Αγαρ* Abrahami ferva: & postea *Ισμαήλιτα*. Demum Mahumede auctore voluerunt *Saraceni* appellari, vel à *Sara* uxore Abraham; vel à *Saraca* regione, quam Stephanus partem facit Arabiæ.

ν *ν Minæi* Atramitis & Sabæis fuerunt proximi, apud oram maris Rubri incolentes: eorum urbs nobilissima fuit *ο Carna* seu *Carne*. Strabo lib. 16.

ξ *ξ Sabæi* eam tenuerunt Arabiæ partem, quæ sinu Persico obvertitur; *Μελα* eorumque metropolis est *ε Saba*; quam nonnulli *Ζιβιθ* esse putant ad sinum Arabicum. Ex eâ Arabiæ parte Hierosolymam venit Regina, Salomonis sapientiam exploratura. Quidam tamen *Sabam* hanc in Africæ parte, ipsaque Æthiopiâ ponunt.

ο *ο Muza* portus & emporium est, quod appellerè solebant navigantes ex Ægypto in Indiam. Hodie vocatur *Μοχά*, ad quam coralliorum rubrorum magna capitur copia. [* Sed nunc præcipue frequenter ob fabarum quarundam in arbusculis nascentium mercaturam. Hæ torrentur, ac tritæ & in tenuissimum pulverem minutæ in aqua ferventi ebulliunt, sic præparatur liquor qui ab Europæis *Canve*, *Κοφί*, aut *Καφέ* vocatur, estque maximi

usûs præsertim apud Batavos, qui ad vilissimam usque plebem huic potui ita sunt affuefacti, ut plerique vix eo carere possint.]

π *π Ocelis* Rhamusio hodie est *Καπο δε Κελί*. *ρ* *ρ Cana*, eodem Rhamusio teste, hodie vocatur *Κανκασαν*.

σ *σ Sappharenos* equos commendat Vegetius. Ceterum in interioribus Arabiæ partibus etiam ponuntur *κ Pygmaei*, minutum genus, & quod pro satis frugibus contra grues dimicando defecit. Sunt multa volucrum, multa serpentum genera. De serpentibus memorandi maxime, quos parvos admodum, & veneni præsentis, certo anni tempore ex limo concretarum paludum emergere, in magno examine volantes in Ægyptum tendere, atque in ipso introitu sinium ab avibus, quas *Ιβιδας* appellant, adverso agmine excipi, pugnaque confici traditum est. *ι* *ι Phœnicem* quoque avem unicam in Arabia existere tradunt *Plinius*, *Solinus*, *Mela*. Hodie verò regna ad Arabiam pertinentia sunt ad mare Indicum *π Tartach*, *ν Herith*, & reliquis opulentius *Αδεν*, cujus caput *Αδεν* ad *Αρκεν* montem, qui Ptolemæo *Καβουβαρα*; emporium Indis, Æthiopibus & Persis frequens. Regno *ο* *ο Aden* adjacet provincia *ρ* *ρ Zibith*, per quam in Arabiam Petræam itur.

a Saraceni. b Minæi. c Carna urbs. d Sabæi. e Saba urbs. f Muza. g Ocelis.
h Cana. i Sapphara. k Pygmæi. l Phœnix. m Tartach. n Herith.
o Aden. p Zibith.

CAP. XXV.

De Turcico Imperio, urbibusque sub eo claris.

I.

HÆ igitur sunt regiones Asiæ, quæ, cum antea sub *Assyriorum, Persarum, Macedonum, Romanorum*, ac suorum quæque Regum Imperiis omnium nobilissimæ censerentur, *Turcarum* adventu prorsus devastatæ, barbarieque postrema foedatæ sunt. Solent quippe Turcæ capta aliqua urbe, fabricas omnes eminentiores demoliri, mœniaque diruere. Horum autem Imperium cœpit sub annum Christi clō ccc, *Osmane* (quem alii *Ottomannum a* vocant) primo conditore, tenuis conditionis homine Tattaro, Magni Chami milite; à quo descendentes *Osmanidæ* regnarunt continua serie annos CCCIX. ad usque Murathem IV. qui nunc Imperio potitur. *Prima sedes* Imperii fuit in Asia in Bithyniæ urbe *Prusa*: hinc in Europam *Adrianopolim* Thraciæ translata; denique *Constantinopolim*, ubi etiam nunc consistit. a 1

Turcarum
imp.

Osmanes.

II. Cæ-

BUNONIS.

a *Osmanus* rex factus est anno Christi 1297. b inde ad Murathis seu Amurathis IV. initium, quod incidit in annum seculi huius vicesimum tertium, intercedunt anni 335. At à primo illo *Osmani* initio ad annum usque 1678. quem nunc agimus imperium illud jam stetit an. 311.

HEKELII.

a Vel *Othmanem*.
b Leg. *Alstedii* Thesaurus Chronol. Tit. XXIV. p. 226.

REISKII.

1 a Gens *Turcarum* Scythica, fera, inculta, horrida, urbium, artificiorum & scientiarum excidio nata, Græcorumque vitis quam sua virtute felicior, Europam, Asiam, Africamque uno nunc dominio

coërcet: Tres nempe integras Imperii Romani veteres Dioceses, *primam Illyrici, alteram Orientis, Africaque tertiam*, ut unam Italiæ Diocesin Christianis Principibus reliquerit. b Primos natales eosque obscurissimos, ab his denique posteriores ad dominatum Asiaticum progressus in Cap. XVI. reperies. Unde *Othman*, homo Turcicus, non Tatarus, nec Chami Tatarici miles, sed paternæ militiæ ductor & c Sultanus Asiaticus dignoscitur. Ab illo nunc XXI. Imp. præest *Soliman*, Princeps ferme quinquagenarius & diuturno carcere detentus; fratrisque *Muhamedis IV.* depositi, damnaticque ad eandem custodiam successor. *Periodus vero Imperii huius millenaria* quadriennio ab hinc effluxit, quæ num fatalem mutationem sit allatura, dies annique postea docebunt. Tota *Muhamedis Pseudo-prophetæ Arabis* eaque luculenta historia è Chro-

a *Turcarum* natio. b Imperium *Turcicum*. c *Soliman* Sultan hodiernus.

II. Cæterum urbes in tam vasto Imperio perpaucae sunt in Asia, memoratu dignae. Omnium tamen princeps est *Damascus* Syriae, magna, dives, splendida atque amoena: omni fructuum genere abundans; emporium celeberrimum, præstantissimis artificibus refertum; officina armorum bellicorum totius Imperii nobilissima. Sequuntur alia Syriae emporia clara atque celebria; *Alepum*, vulgo *Alepo*, non inferior *Damascus* urbs; magna & frequens. In littore *Alexandriola*, vulgo *Alexandretta*; Berytus, vulgo *Baruto*, Tripolis Syriae, vulgo *Tripoli di Soria*, & Joppe, vulgo *Jassa*. Ad Pontum in Cappadocia *Trapezus*, vulgo *Trabezonda*, Imperii Trapezuntini quondam caput. In Arabia vero Felice β *Medina Talnabi*, id est, urbs Prophetæ; quia Mahumetis Pseudo-Prophetæ delubrum atque sepulchrum in ea visuntur. *Mecca*, ejusdem Mahometis natalibus maximè nota, *Zidem*, *Zibit* & *Aden*, omnium pulcherrima & munitissima, ad fauces sinus Arabici sita.

Urbes:
Damascus.

Alepum.
Alexandriola.
Berytus.
Tripolis.
Joppe.

Trapezus:
Medina.
Talnabi.

Mecca.
Zidem.
Zibit.
Aden.

Chronico Dreschleri Saraceno; Urbium vero Turcicarum, quæ adhuc eminent, ordo & numerus è Tavernirio ac Valleo, multisque anonymis Scriptoribus; itemque notitia sepulchri Pseudoprophetici, & corporis non amplius superstitis, & tumbæ, quam fingunt, penfiliis hinc peti potest.

BUNONIS.

β Quum *Mahumedes* Pseudopropheta *Mecca* doctrinam suam, invito magistratu & civibus plerisque, divulgaret, fugere & urbem deserere coactus Jatsribam, quod opidum decem dierum itinere à Mecca distat, se contulit: ubi à civibus exceptus, sedem imperii ibidem collocavit; unde & *Medina Talnabi*; i. e. urbs Prophetæ & *Medina* absolute dicta est. *Mecca* fuit impostor iste natus & educatus, ibidemque quod jam dictum, dogmata sua decem annos clam primùm sparsit: at *Medina* quod confugerat, totidem annis docuit & imperavit, princeps simul politicus & Ecclesiasticus. A fuga ista Mahumedis, quæ Mahumedanis *Hegira* appellatur, inciditque in noctem illam, quæ sequuta est 15. Julii, anni æræ Christianæ 622. annos Mahumedani numerant; & communis eorum est æra. Supputant verò isti annis Lunaribus, qui undecim ferè diebus breviores sunt So-

laribus. Impostoris istius tumulus ostenditur *Medinæ*, non verò *Mecca*; nec arca ista, quod vulgò fertur, in aère sublimis pendet; sed humi conspicitur, tapetibus fragrantibus instrata, cui impositus est pileus Arabicus sive Turcicus. Quam turpissimè autem decipiuntur Mahumedani, qui credunt sarcophago isto impurum Pseudoprophetæ corpus condi; quum antistites ejus, magno licèt pretio proposito, devoto alicui Mahumedis cultori, qui isto corpore viso paratus fuerat sibi oculos eruere, nihil ausi fuerint desideranti objicere. Qua de re vid. Vartomanni Itinerar. Cap. 13. c. *Aden* suum habebat principem, qui fraude *Soleymani Beglerbeji* Cairensis circumventus, urbe occupatâ, occisus est. [* Recte emendat Buno. Veritatem historicam invertit Cluverius lapsu memoriæ, Mahumedes non *Medina*, sed *Mecca* natus, *Medina* mortuus est, non *Mecca*, & in eodem sepultus cubiculo ubi animam efflaverat. Sic *Prideaux* in vita Mahumedis, quam consulat, qui hujus impostoris historiam a fabulis Romanensibus liberatam expetit.]

HEKELII.

Vid. quæ de Mecca & Medina religioso cultu extant in Nori Georgii Gentii ad Musladini Sadi Cap. II. Rosar. Politici p. 305.

a Mecca. b Medina Talnabi. c. Hegira Mahumedanorum.

C A P. XXVI.

Cyprus & Rhodus.

C Y P R U S.

I.

Cyprus,

Macaria,

Infulæ in Ægæo Mari Asiæ objacent complures, quarum nobiliores Lesbum, Chium, Samum & Cón in Europa memoravimus. At in Asiatico Mari sunt *Cyprus & Rhodus*. *Cyprus*, in Ifico sinu inter Ciliciam & Syriam, in quatuor majoribus Interni Maris computata est, *novem regnorum*, ut referunt veteres auctores ^a, quondam fedes; coeli clementia folique fertilitate beatissima: unde *Macaria* antè dicta fuit. ^a *Cyprus* autem dicitur ab *æris* copia, quod hic primùm inventum creditur. Incolæ, viri pariter ac foeminæ, in libidinem lasciviamque omni ævo mirè proni; unde olim *Veneri* insula consecrata fuit. ^β *Longitudo* est inter duo promontoria, *Dinaretum*, vulgo *Capo S. Andrea*, & *Acamanta*, vulgo *Capo S. Epifanio*, milliar. XL. *Latitudo* maxima xv.

II. Di-

B U N O N I S.

^a Veteres ^a *Ærosam* quoque appellârunt, ob æris copiam. *Festus* ^b. Cæterum in *Cypro* ærariis fornacibus, ubi Chalcites lapis ingestus pluribus diebus crematur, ^β bestiolæ in medio igne nascuntur pennatæ, paulo muscis grandibus majores, quæ per ignem saliant atque ambulant; emoritur hoc genus, quum ab igne remotum est. *Aristot. Histor. Animal. Plin.* Perhibent insulam hanc adeo olim fuisse tumulorum impatientem, ut cadavera terræ interdiu mandata, continuò nocte proxima rejecerit.

^β ^c Straboni ^c *Cyprus* in circuitu complectitur 342. stadia, ^d quæ faciunt millia 107. Abest verò à Ciliciâ uno tantum milliario, & uno quadrante. Hierosolymis verò distat milliariibus 40.

H E K E L I I.

^a *Plinius* in primis libro quinto *Historiarum Naturalium* cap. XXXI. pag. 79. lin. 6. seq.

^b Lib. I. de *Verbor. vet. Signif.* col. 1131. lin. 23. seq. *Hanc insulam* æque, ac *Rhodum* & *Cretam*, Commentariis illustrissimis illustravit *Joannes Meursius*, incomparabile *Batavorum* Decus, quos *Amstelod.* litteris *Wolfgangi* Anno CHR. M. DC. LXXV. in 4. f. impressos esse constat.

^c Lib. XVI. *Geogr.* p. 406. Tom. II. *Oper.* ^d 3420. & non 342. uti in ultimâ *Bononiâ* exstat. [* Dum *Bunonem* emendat *Hekelius*, ipse emendatione dignus est. *Strabo* (non in libro XVI. quem laudat, sed XIV. pag. 682. Edit. *Calaub.*) habet 3420. stadia quæ conficiunt 427. Mill. pass. cum 500.

^a *Ærofa*. ^b *Bestiolæ* in igne generatæ. ^c *Magnitudo* *Cypri*.

II. Divisa fuit quadripartito : in ^γ *Salaminam*, ^δ *Paphiam*, ^ε *Amathusiam* & ^ζ *Lapithiam*. Mons in ea nobilis ^η *Olympus*. Fluvii ^θ *Lycus* & ^ι *Pediceus*. Urbium clarissimæ ^κ *Paphos* & ^λ *Salamis*.

Lycus fl.
Pediceus fl.
Paphos.
Salamis.

III. Insula, antequam Romani occuparent, regibus regebatur, quorum ultimus *Ptolemæus*, accepta fama, de Romanorum in insulam expeditione, veneno fata præcepit. Cæterum *Porc. Cato* Cyprias opes Romam invexit : quæ res latius ærarium populi Romani, quam ullus triumphus, implevit. post divisum Imperium Romanum sub *Græcis* fuit *Imperatoribus* Anno clo *CLXXXI*. *Richardus* Angliæ Rex, cum copias Hierosolyma contra Saracenos ducens, tempestate ad insulam deiceretur, insulani vero non admitterent, vi & armis eam occu-

Cypri Reges
ac Domini.

500. pass. addit si sinus intrentur. Timotheus Cypri circuitum 429. M. pass. cum 500. pass. prodidit. Isidorus 375. is sinuum rationem non habet, & sinus non ingreditur.]

BUNONIS.

^γ *Salamina* appellationem habens ab urbe *Salamine*, obvertitur Orienti ^ε *Amathus* urbs maritima, hodie *Limisso* dicta, nomen dedit *Amathusia* regioni, quæ est pars insulæ Meridionalis. ^δ *Lapithus* urbs ad Septentrionale litus posita, appellationem dedit regioni *Lapithia*, quæ objacet Septentrioni. ^η *Olympus* mons in finibus *Amathusie* est; ac alius ejusdem nominis mons est mamillæ similis ad *Palæam* urbem. ^θ *Lycus* fl. ex *Olympo* ortus, per *Amathusiam* regionem decurrit, & apud *Curium* oppidum mare subit Australe. ^ι *Pediceus* seu *Pedæus* hodie *Pedeo* ex eodem *Olympo* monte profluens, *Salaminam* rigat; ac inter *Pedaliæ* promontorium & urbem *Salamina* *Syriacum* Mare petit.

^κ *Paphos* urbs f. eversa in litore Occidentali olim sita fuit : ubi *Venus* colebatur; unde illa *Paphia* cognominatur. [**Paphos* olim duplex, vetus & nova, non in eodem solo, inter utramque septem miliarium erat intervallum. Nova *Paphos* nomen vetus retinet & est *Bassa*, vel *Basso*, oppidum cum portu.]

^λ *Salamis* urbs maritima ad litus Orientale, à *Teucro* fratre *Ajaci* *Telamonii*, *Achillis* patruele, exsule olim condita, postea *Constantia* appellata est. ^κ *Epiphanius* Cypri Episcopus fuit Libri contra *80.* hæreses auctor. Hic cum *Chrysofomo* Constantinopolitano Episcopo similtates exercens, quum Constantinopoli discederet, ad illum ait : *Spero te non moriturum Episcopum*; ad quæ *Chrysofomus* regeffit; *Spero te non rediturum vivum in civitatem tuam*: Utrumque evenit. *Epiphanius* enim in itinere obiit : & *Chrysofomus* in exilium pulsus variis ærumnis affectus exspiravit. *Sozomenus*.

HEKELFI.

^ε Urbs, quæ & *Selamis* *Ptolemæo*, & *Coronia* Veteribus dicta, hodiè *Famagosta*, ut *Niger* autumat, dicitur. ^φ *Frequenti Terra motu*.
Iiii 2 B U

a *Salamina* regio. b *Paphia*. c *Amathusia*. d *Lapithia*. e *Olympus* mons. f *Lycus* fl. g *Pediceus* fl. h *Paphos*. i *Salamis*. k *Epiphanius* similtas cum *Chrysofomo*.

occupavit, & cuidam Gallo *Guidoni* dedit in regnum. Huic reges successerunt continua ferie, usque dum in *Genuensium* ditionem pervenit. Inde *Veneti* eam rexerunt ab anno clocccclxxiii. ad clo lxx. quo anno Turca *Selymus* Christianis eripuit. Caput regni est *Nicosia*. Secunda ab hac *Famagusta*, vulgo *Famagosta*. Tertia ξ *Ceraunia*, vulgo *Cerinis*. ¹

Nicosia,
Famagusta,
& Ceraunia.

R H O D U S.

IV. Minor est amplitudine, at par claritate ^o *Rhodus* insula, pluribus nominibus antè vocitata, re nautica maximè nobilis. Complectitur ambitu mill. Germ. xxx. Urbes in eà fuere cla.

Rhodi
magnitudo
& Urbes.

B U N O N I S.

^μ *Nicosia* in Mediterraneis sita, antèquam à Turcis vastaretur, civitas erat illustri, nobilitate insignis. [* Nomen vetus servat.]

^ν *Famagusta* g optimè munita, apud eum locum sita, quo olim exstitit Salamis, magnarum opum fuit civitas, quæ terra marique Turcarum impetum sæpe repressit. Dedere sese tandem *h* coacta, contra datam fidem Turcarum crudelitate miserrimè afflicta est, nec ab isto tempore ad pristinam dignitatem resurgere potuit.

ξ *Ceraunia* in litore maris septentrionali, haud longè sita est à Lapitho.

^o *Rhodus*, opulenta olim insula, Doridis ac Lyciæ litoribus objacens, mira gaudet aëris & cœli clementia; adeo ut, Solino *i* teste, cœlum ibidem nunquam ita nubilum sit, quo in eo Sol non sit, quare Romani diutius hic morari solebant. Olim *Ophiusa*, *Telchinis*, *Æthraa*, *Corymbia*, *Atabyria*, aliisque nominibus fuit appellata. Pindarus eam *Veneris filiam* & *Sponsam Solis* appellavit.

H E K E L I I.

^g *Turribus* & *Propugnaculis*.

^h Anno CHR. M. D. LXX. cum tota

Cypri Insula in truculentissimi Regni *Turcici* potestatem devenit.

ⁱ In *Polyhist.* c. XXI. p. 42.

R E I S K I I.

¹ *Cyprus* Gr. *Κύπρος*, antiqua *Pœnorum* colonia, & *Trojani* belli temporibus antiquior, tum regi *Phœnicio* *Cinyre* subjecta *Diod. Siculus* Lib. II. Hujus filia *Cyprus* insulæ huic nomen addidisse fertur. Quidni additum illud credamus *ἀπὸ Φυομέ-νου ἐκεῖ ἄνδρος κύπρου*, i. e. à *Cypriore*, qui multus ibidem nascitur, inquit *Stephanus*, & cum illo *Eustathius*? Quidni à *Punico* *כופר* *Copher*? illo sane adhuc *Hebræi* plantam alioqui raram, sed eximiam, & *Cypriis* copiosam significant. Hæc tota insula magno frumenti, olei, vini optimi, metalli, frugum pomorumque omnium proventu felix, nullatamen urbium magnificentia inter veteres æque ac nostros homines commendatur. Ab regibus, quos tulit aut regulis & tyrannis olim per oppida dominantibus Romano cessit Imperio A. V. C. 698. ^f Tum vero *Salamis* ad litus orientale fuit metropolis, post hæc sub *Impp. Græcis* & *Constantia*, denique nova ^h *Justinianopolis* Græco Imperio erepta, *Saraceno* adhæsit A. C. 657. sed iterum Christiano, *Saracenis* quinque millibus necatis.

a *Nicosia*. b *Famagusta*. c *Ceraunia*. d *Rhodus* inf. e *Cyprus* *Pœnorum* colonia. f *Salamis*. g *Constantia*. h *Justinianopolis*.

claræ, ^π *Lindus*, ^ρ *Camirus* & *Jalyfus*, quæ postea
^σ *Rhodus*.

V. Ante omnia autem in admiratione fuit Solis Colossus ^{Solis Colossus,}
 Rhodi, LXX. cubitorum altitudinis. Hoc simulacrum post
 LVI. annum terræ motu prostratum, sed jacens quoque mi-
 raculo fuit. Pauci pollicem ejus amplectebantur. Majores
 erant digiti, quam pleræque statuæ. Vasti specus hiabant de
 fractis membris. Duodecim annis tradunt effectum ccc. ta-
 lentis, quæ contulerant ex apparatu Regis Demetrii, reli-
 cto moræ tædio. Fuerunt alii minores hoc in eadem urbe
 Colossi, centum numero, sed ubicunq̃e singuli fuissent,
 nobilitaturi locum. Majorem postea Sultanus Ægypti Rex,
 postquam Rhodum occupaverat, nongentis camelis ære im-
 posito, Alexandriam transportari curavit. De cætero ipsa
 insula regibus primum regebatur: postea in Romanorum,
 unâ cum Asia, incidit potestatem. Diviso Imperio sub Græ-
 cis fuit. Dein Saraceni occuparunt anno lxxv. qui Co-
 lossus.

catis per Richardum Angliæ regem, qui
 postea illam Guidoni Lusiniæ, Exregi
 Hierosolymitano vendidit A. 1192. Hujus
 stirps regia ubi cum Jacobo ultimo defece-
 rat, regnum Veneta Respubl. jure hære-
 ditario A. 1476. exclusis Genuensibus oc-
 cupavit: Sed factio impetu Selimus Vene-
 tis extorsit 1571. ^a *Famagusta* per menses
 quatuor obsessa 140000. ictibus tormenta-
 riis concussa, tandemque dedita. Non pro-
 cul à Basso specu illud ostenditur, è quo
dubia aut fabulosa septem Dormientium
historia erupit.

B U N O N I S.

^π ^b *Lindus*, hodieque *Lindo*, in sine
 olim habebat templum Palladis Lindiæ,
 indeque oriundus fuit *Cleobulus k*, qui in
 septem Sapientum numero habitus est l.

^ρ ^c *Camirus*, hodie *Ferachio* dicta, à
Camiro Herculis filio *m* condita putatur &
 appellata.

^σ ^d *Rhodus* urbs scholæ & eloquentiæ
 studio olim erat celeberrima; quatuor enim
 olim erant scholæ præ cæteris nobiles:
 Atheniensis, Alexandrina, Tharsensis &

Maffiliensis; quibus annumerabatur Rhodia.
Rhodium se appellavit *Apollonius*, & Argo-
 nautica scripsit. *Aristippus Philosophus* quum
 naufragio esset ejectus ad Rhodiensium li-
 tus, atque inibi schemata Geometrica de-
 prehendisset, exclamasse legitur ad comites;
Bene speremus; hominum enim vestigia video.
 Rhodi *Diagoras* quum tres filios athletas
 eodem die in certamine omnes vicisse, &
 coronari vidisset, præ gaudio, inspectante
 populo, exspiravit. *Hic Rhodus, hic salta*
 proverbio n dicitur in eos, qui factio potiùs
 ostendere, quàm verbis sua jactare debe-
 bant. Quod petium ex fabula. Quidam
 enim quum domum rediisset, inter alia,
 quæ gloriabatur, jactabat Rhodi se saltum
 saltasse, quem nemo alius ibi potuisset sal-
 tare; testesque habere se affirmabat. Tum
 ex adstantibus unus, Heus tu, inquit, si
 verum hoc est, haud tibi opus testibus:
En Rhodus en Saltus!

H E K E L I I.

k *Evagora* Filius.

l Inde & dictus *Lindius*. Robore & pul-
 chritudine corporis eximius dicitur fuisse.

l i i i 3

m Quem

^a *Famagusta*. ^b *Lindus*. ^c *Camirus*. ^d *Rhodus* urbs.

lossum abstulerunt. Recuperatam ann. clō cccxiii. Equites Joannitæ tenuerunt usque ad ann. clō lxxxii. quo Solimannus II. Turcarum Imp. occupavit. Pulsis tunc Melita concessa est. 2.

m Quem ex *Iole Euryi* Regis Filiâ suscepit.

n Apud *Erasmum* Chiliad. III. Cent. III. *Adag.* XXIX. p. 573. col. a.

R E I S K I I.

2 ^a Rhodus ἀπὸ τῶν ῥόδων, i. e. ab *rosis*, quarum hic magna copia succrevit; primum sub mari latuisse ex illoque postea emerfisse dicitur. Vetus incolas Diod. Siculus Lib. V. facit *Heliadas*, & quidem ævo Cecropis Mosis æqualis: Unde *Bochartus* conficit, *רודני* ^b *Rhodanim* vel *Rhodanæos* Mosaicos ab *Rhodiis* plane alios fuisse Lib. III. c. 6. Ut ut sit, *Eusebius* tamen in *Chronico* refert, *Jorami* regis *Israëlitici* ætate *Rhodiis* maris Imperium tenuisse. Hinc leges *Rhodia* in rebus nau-

ticis ad Græcos Romanosque; *Rhodi* vero ad *Remp.* liberam pervenerunt, non infuls tantum, sed terris quoque Asiaticis partiti. *Lycia* tamen *Cariaque* *Rhodiis*, qui sese insolentiores paulo gesserant, primum A. V. C. 604. adempta; *Rhodus* denique ipsa sub Romanum Imperium redacta fuit: postea sub *Saracenicum* A. C. 666. duce *Mavia*, qui statuam *Colossi* æneam terræmotu antea collapsam *Judæo* vendidit *Emiseno*: Inde ad *Eonites* S. *Johannis Baptista* A. 138. pervenit, denique ad *Turcos* A. 1565. semestri facta oppugnatione. Urbs unica hic claret, muro triplici, quinque castellis, turribus excelsis quatuordecim & multis propugnaculis munita. Vid. *P. P. Somnelli* & *Parifoti Richus* *Insulæ* cum adjacentibus. *Venet. An.* 688.

a Rhodus. b Rhodanim.

AFRICA, PARS
Antiqua,
et
NOVA.

OCEANUS

ETHIOPICUS

BARBARICUS PARS

ASPERUM MARE

Madagascar

S. Apollonia

I. d. Diego Rois

I. d. S. Augustini

I. d. S. Pauli

I. d. S. Petri

I. d. S. Joannis

I. d. S. Martini

I. d. S. Michaelis

I. d. S. Nicolai

I. d. S. Thomae

I. d. S. Vincentii

I. d. S. Hieronymi

I. d. S. Gregorii

I. d. S. Laurentii

I. d. S. Joannis Baptistae

2

LIBER SEXTUS.

C A P. I.

Summa Africae descriptio.

I.

Asiæ exiguo Isthmo annectitur maxima Orbis terrarum peninsula *Africa*^a, tria millia & triginta circiter mill. German. ambitu complectens. Isthmi intercapedo est mill. xxv. Pleraque Africae inculta, & auri arenis sterilibus obducta, aut ob situm coeli terrarumque deserta sunt, aut infestantur multo ac malefico genere animalium; in universum vasta est magis quam frequens. Quaedam tamen partes eximiè fertiles. Græcis *Libya* dicitur^b à *Libya* Epa-
phi

Africae magnitudo

Nomina: Limites:

HEKELII.

^a Qui cognitionem hujus TERRÆ partis feliciter sibi est acquisiturus, is legat non solum JOANNIS LEONIS Descriptionem AFRICÆ, *Amverp.* Ao. huj. Sec. LVI. in 8. f. publicatam, sed ipsam quoque OLIV. DAPPERI AFRICAM, quam *Amstelodami* Ao. ejusd. Sec. LXXI. in fol. impressam habemus. Ut autem ingeniosus *Boissardus* ASIÆ ac cæterarum TERRÆ Partium atque Regnorum *Fluvios* ingeniosè descripsit: sic & modò simili descripsit AFRICÆ *Fluvios*, & quidem loc. cit. à v. 203. usque ad fin. [*Multi Africam descripserunt. JOANNES LEO scripsit IX. Libros Arabice; ipse in linguam Etruscam vertit, & Johannes Florianus in Latinam. Proderunt Antverpiæ 1556. (male ergo Hekelius qui 1656. scribit.) & Tiguri 1559. Gallice conversi Lugduni 1556 fol. aliis scriptis quæ Africam illustrant adjunctis. MARMOLIUS Africam quoque descripsit XI. Libris. Multus est in historia sui temporis. Hispanicè prodit Vol. I. Granatæ fol. 1573. Vol. II. Malagæ 1599. Gallice

vertit Nicolaus Perrot d'Ablancourt Lutet. 1667. III. Vol. in 4. DAPPERUS undique collectis Africae descriptionibus unam amplissimam confluxit Belgicè; ipsam memorat Hekelius. Gallicè reddita Amstelædami 1686. Vulgata est fol. quæ si careas & habueris DE LA CROIX *Relation universelle de l'Afrique ancienne & moderne.* Lyon 1688. IV. Volum. in 12. vix erit quod desideres; adeo vestigia eadem premunt; & alter alium exscripsisse verbo tenus, utrumque intuenti facile videbitur. JOHAN. BAPT. GRAMMAYE Africam Lib. X. descripsit in 4. Tornaci 1622. qui partes Africae illustraverit pene sunt innumeri. De mappis autem Geographicis, in Africa delineanda palmam ceteris præripuit GUILLELMUS DE L'ISLE ann. 1722. & crassissimos errores quibus reliquæ scætant, sagaciter emendavit. Africam per partes, id est tribus mappis idem vulgavit ann. 1707. & 1708. in eunte.]

^b *Africa* dicitur ideò *Libya*, quod inde *Libs* Ventus flare solet, seu quod pluvia indigeat, ob nimiam n. p. siccitatem, à πῶ

phi filii Jovis & filia: *Africam* autem ab *Afro*, Libys Herculis filio, dictam volunt. Maria eam cingunt, qua Sol oritur Rubrum, qua medius dies Æthiopicum, qua occidit Sol Atlanticum; ab *Septentrionibus* Internum, *Africum* seu *Libycum* dictum, qua eam alluit. *Longitudo* summa computatur ab Herculis freto ad promontorium Bonæ Spei mill. Io cc. *Latitudo* inter duo promontoria, *Hesperium*, vulgò *C. Verde*, & *Aromata*, quod est juxta fauces Arabici sinus, vulgò nunc *Guarda fuy*, milliar. lxx. Terra ipsa, nisi qua Interno Mari accedit, obscure veteribus nota. Ultra autem Nili fontes ac montes Lunæ prorsus incognita. 1

Africa regiones.

II. Regiones atque gentes, in quas divisa fuit quondam, sunt, *Ægyptus*, *Cyrenaica*, *Africa Minor*, seu propriè dicta, *Troglodytæ*, *Garamantes*, *Numidia*, *Mauritania*, *Gætulia*, *Libya interior*, *Arabia Troglodytica*, & *Æthiopia*. 2

CAP.

τοῦ Ἀφρικῆν καὶ Βεν. Est etiam hoc nomine Hispania Urbs circa *Calagurim* & *Fluvius* in *Mauritania*.

c Ex *Cassiopeâ*.

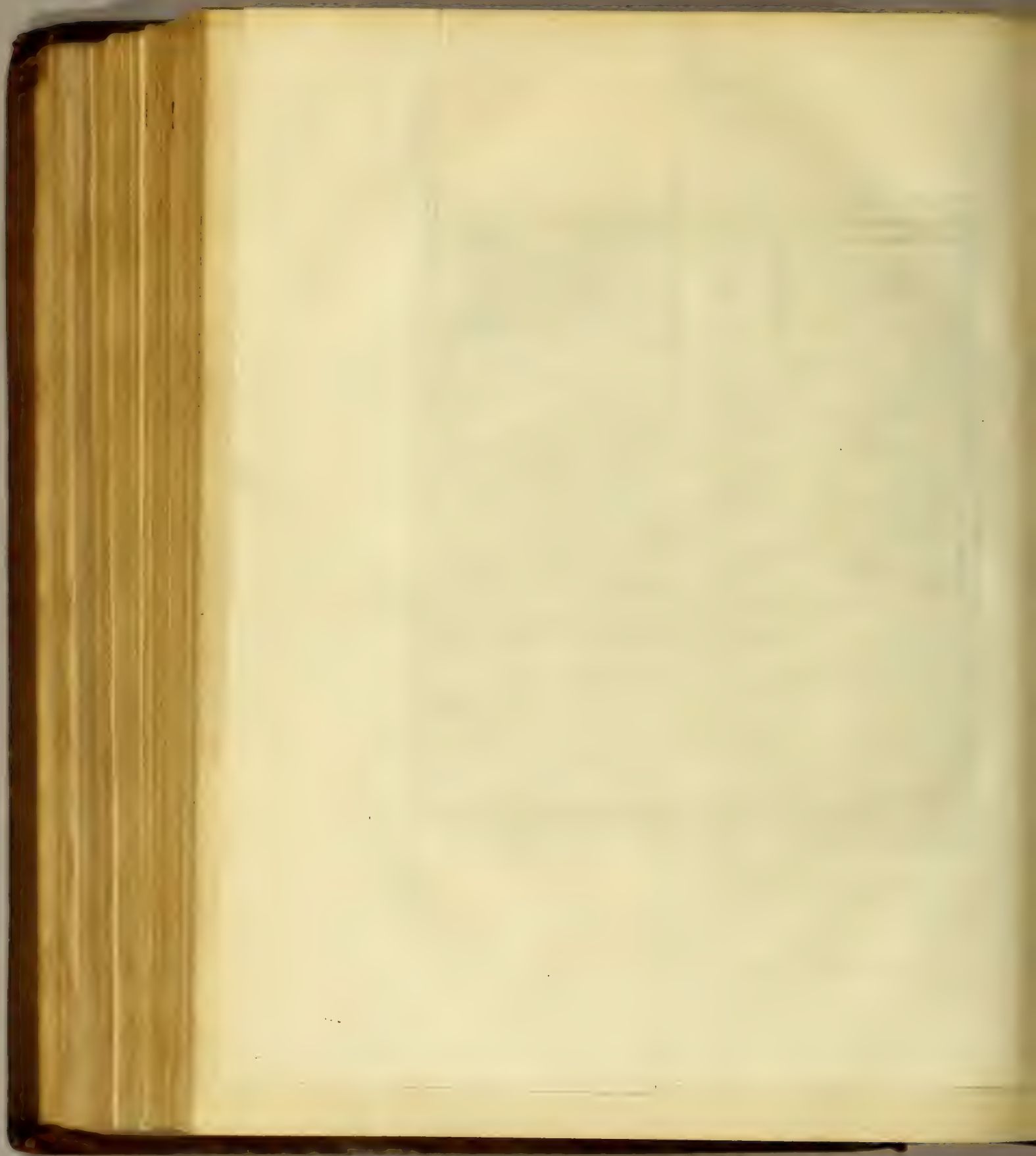
REISKII.

1 a *Africa* est nomen æquivocum, idque aut *totius*, quam aggredimur (Peninsulæ, aut *partis* in ea cujusdam: Illud *Africam* *latius* dictam; hoc vero *strictius* *Numidiam* & *Tripolitanam*, *strictissime* Provinciam cum *Carthagine* Proconsularem significat: Sic *Vossius* ad *Pomponium* Lib. I. c. 3. & *Spanhemius* *Introduct.* *Geograph.* observant. Omnis autem derivatio Latina, Græca & Hebraica, quæ *Leoni Africano* viro placuit, nunc abest: una tenebitur à *Pœnis* ab insigni *fertilitate*, qua veteres commendant *Africam*, hujusque *Symbolum* spicigeram *œmellam* faciunt. Spica enim *Syriacè* פרוך *Peruch*. *Arabicè* פריך *Po-trich* aut *Feric* vocatur. Hinc *Pœnis* אפריקה *Africa* per *prothesin* & *mutationem* prorsus analogicam, cujus exempla *Bochartus* Lib. I. Chan. c. 25. attulit. b *Chamo* autem in prima orbis divisione præter *Ægyptum* & universam *Africam*, quin

magnæ *Syriæ* *Arabiaque* pars, item *Babylonia*, *Sufiana*, & *Assyria* obtrigerit, nullum est dubium. Ab *sacris* quippe *Africa* *Chami* terra; sed ab *extraneis* *Scriptoribus* vocatur *Chemia* Gr. Χημία vel *Chamia*, de qua posthac amplius dicitur.

2 c *Geographi* recentiores totam *Africam*, quousque patet, ejusque *longitudinem* à *Promontorio* viridi ad *Capo Guardafui* LXXX. gradibus, & 2000. ferè *milliaribus*; *latitudinem* à *Capo Buono* ad *caput Bonæ Spei* gradibus ferè LXX. & 1800. *milliaribus* emetiuntur. *Partes* vero illi quatuor majores *Petrus Valleus* attribuit; (1) *Regna Subfuscorum* aut *Leucæthiopum*, quos *Plinius* Lib. V. c. 8. vocat. (2) *Nigritarum*. (3) *Æthiopica*. (4) *Insularum* sive *Insularum* adjacentium. Sed paulo distinctius ordine supra constituto progrediar, & *Imperia* numerabo: (1) *Turcicum*, quod ab *Ægypto* per oram *maritimam* procurrit; (2) *Abassinum*, ex *regnis* pluribus & *interiori* *Æthiopia* constitutum; (3) *Fessanum* & *Maroccense*, cum *Regnis* aliis minoribus conjunctum. d *Regna* quidem *Africana* multis *exposita* *mutationibus* adhuc tamen extant; (1) *Biledulgerid* tria, (2) *Bar-*

a *Africa* tripliciter sumpta. b *Chemia*. c *Africæ* long. & lat. d *Status* *Africæ* politicus.

(2) Barbarica quinque, (3) Nigritarum XIX. aut plura, ne quidem satis cognita, (4) Bugensia IX. exteriori Æthiopiæ adscripta, (5) Monomotapa quatuor, (6) Zanzibar quinque, (7) Aden & Adel cum minoribus nonnullis, (8) Regna Insulana vel suis, vel Chrillianis regibus & Rebus-publ. subjecta. Principatus etiam Principes-

que, quos Scheichios vocant, in Numidia supersunt; (1) Corvano. (2) Habes. (3) Emo. (4) Segelmesse: Hos alii Regulorum status, Principesque Regulos vocant, pluresque numerant, quorum potestas uno vico aut opido continetur. Respubl. vero in servitute Africana liberas frustra requisiveris, incolarum moribus genioque contrarias.

C A P. II.

Æ G Y P T U S.

I.

PRIMA Africæ Asiæque proxima est *Ægyptus*, quam veteres Geographi in Asiæ regionibus computarunt. At posteriores, Arabico sinu, ut antè dictum, inter Asiam Africamque termino constituto, Africæ eam contribuerunt. Nomen traxit ab *Ægypto* Danai fratre; ante *Aëria* dicta. Terminatur à *Septentrione* suo mari, id est, *Ægyptico*, ab *Ortu* Arabia Petræa & dicto sinu; à *Meridie* Æthiopia, ab *Occasu* Cyrenaica. Longa est à Pelusiaco Nili ostio ad Catabathmum opidum mill. CL. Lata à Nili Ostiis, ad opidum Metacompsum Nilo appositum, nunc *Conza*, milliar. C. 1

Ægypti

Limites & magnitudo.

II. Divisa fuit generatim in *Superiorem*, quæ in Meridiem vergit, & *Inferiorem*, quæ Mari Interno alluitur. *Superiorem* rursus Nilus dividebat in *Libycam*, quæ Occidentem, & *Arabiam*, quæ Orientem spectat. Hinc populi *Arabægyptii*, illic

Ægyptus Superior & Inferior.

Arabægyptii.

REISKII.

1. a Nomen *Ægypti* vel ad Græcas, vel ad Copticas, vel ad Ægyptiacas revocatur origines: *Græca* aut fabulosum Danai fratrem Bolique filium ex Appollodoro; aut Sethosin regem, cui nomen *Ægypti* fuerit, ex Manethone tamen Ægyptio proponunt; Sed utrumque hoc etymon chronologiæ ac historiæ repugnat: *Coptica* urbem Copton ac Thebaidos metropolin vetustam; *Ægyptiaca* regem primum & antiquissimum Chibth obtendunt, unde

adhuc *Chibet* Ægyptiis sua vocatur regio, Æthiopicibus *Gobzo*. Duplex hoc etymon Viris bene doctis placuit; sed Kircheri rationibus infirmis valdè displicet in Prodromo Copto ac Obel. Pamphil. In S. literis terra *Chami* & *Mizraim* מִצְרַיִם duali numero vocatur ad duas Ægypti partes indicandas, quarum una superior alteraque inferior: Arabibus مِصر *Mesra*, Plutarcho aliisque Auctoribus externis χημία & χημία. *Chemia*. b Nunc partes quatuor Ægypto incolæ attribuunt (1) *Sahid. i. e.* Kkkk supe-

a Ægyptus. b Hujus partes.

Libyægyptii.
Mareotis.

line *Libyægyptii*, dicti. Inferioris pars est ^a *Mareotis*, five *Marmarica*, ultima versus occidentem Cyrenaicæ contermina. Speciatim vero universa ^β *Ægyptus* ^c in complures præfecturas descripta erat, quas Græco vocabulo *Nomos* vocârunt.

III. *Ægyptus* super cæteram antiquitatis gloriam, viginti millia urbium sibi, Amase regnante, habitata quondam prætulit; postea quoque sub Romano Imperio multis, etiamsi ignobilibus, frequens.

Alexandria.

IV. Clarissima omnium fuit ^γ *Alexandria*, caput *Ægypti* to-

superiorem (2) *Erif*, i. e. inferiorem. (3) *Demeson*, i. e. mediam. (4) *Bechica*, i. e. maritimam vel mari rubro proximam. ^a Urbes præcipuæ sunt *Alcaïrum*, una totius *Ægypti* maxima & Bassæ Turcici sedes, sexaginta millibus Moschearum, arce regia, septem incolarum myriadibus, commercii & monumentis Veterum clarissima. Ubi Nilo propius ad milliare sextum ^b *Pyramides* seu moles immensa saxæ supersunt, aliæ majores septendecim, & minores aliæ, omnes figuris hieroglyphicis, & suis gradibus externis pariter atque internis instructæ: ^c *Cryptæ* item subterraneæ, vivo ex alabastro excisæ, multis concamerationibus distinctæ, in quibus humana cadavera deprehenduntur reposita, quas ^d *Mumias* vocant. Vid. Princ. Radzivil. Epist. III. f. 161. Petri à Valle Itiner. p. 372. Kircheri T. III. Obelisc. Pamphil. Synt. 13. c. 4. Amplius superstitiosum aliquod resurrectionis exemplum, & cadavera humana paulatim è tumulis emergentia, five manum, five pedem, five aliam partem exsertam monstraverint: ^e *Labyrinthum* etiam portentosissimum humani impendii opus Plin. quod ter mille domos continuit Voff. in Notis Pompon. Lib. I. c. 9. Ut plura de monumentis & rudera omnittam; Christiana maximè in templis, Ecclesiis & Patriarcharum sedibus. Præterea famosos in *Ægypto* ⁱ *Clibanos*, quibus pulli gallinacei excluduntur Radzivil. f. 169. Urbes omitto alias *Sabin* quæ Thebas *Ægyptias* referre creditur, *Alexandriam*, *Da-*

miam & *Sues*, præcipuas tamen & commercii felicissimas.

BUNONIS.

^α & *Marmaricam*, hodie *Barcha* dictam, olim *Libyarcha* & *Barcæi* incoluerunt. Eam alii constituunt partem Cyrenaicæ, ibique ponunt ad mare *Antipyrgum*, nunc *Luco*, & portum *Bairachum*, nunc *Trabuco*. *Marmaridas* a solitis serpentes incantare tradit *Solinus*. ^b Cæterum illa *Ægypti* pars, quæ à Syene ad Cairum usque est, erat veterum ^h *Thebais*, nunc *Sahid* dicta, in qua *Thebæ*.

^β *Ægyptus* d publicum Orbis horreum appellata e.

^γ ^k *Alexandria* in *Ægyptii* maris litore, quod Pharo insulæ objacet, prope ostium Nili, *Canopium* appellatum, & *Mareotim* paludem, *Alexandri* M. auspiciis, qui ibidem deinceps sepultus ^f, condita est ^g: eamque delineârat *Democrates Mathematicus* tanto artificio, ut non fuerit in tota Africa æqualis, aut similis in structura platearum & palatiorum. Antiquissimis temporibus ^h fuit *No* appellata: & postmodum, quod Philippus Alexandri pater Olympiadis alvum obsignatam annulo, cujus sculptura leonem præferret, per quietem vidisset, aliquamdiu *Leontopolis* appellata est. *Suppl. Curt. l. i. c. i.* Hodie majori ex parte in rudibus destructa jacens, Turcis appellatur *Scanderiâ*, ac Italis *Alessandria* i. Cleopatra Regina urbem cum objacente insula *Pha-*

^a Alcair. ^b Pyramides. ^c Cryptæ. ^d Mumix. ^e Labyrinthus. ^f Clibani. ^g Marmarica. ^h Thebais. ⁱ Ægyptus. ^k Alexandria.

totiusque Africæ, post deletam Carthaginem prima; ab *Alexandro Magno* condita; postea in tantam aucta multitudinem atque frequentiam, uti uni tantum Romæ cederet. Secunda ab hac *Diospolis*, sive *Thebæ* cognomine *Ægyptiæ*; quas *centum portas* habuisse ferunt; sive, ut alii ajunt, *centum aulas*, totidem olim principum domos; solitasque singulas, ubi negotium exegerat, ducenos armatos milites effundere. Deinde

Diospolis,
seu Thebæ
Ægyptiæ.

Pharo copulavit *k*. Fuit ibi templum *Serapidis* adeo sumptuosè exstructum, ut, Marcellino teste, post urbis Romæ Capitolium, nihil Orbis terrarum viderit ambitiosius. Idem quoque Augustinus, Stephanus, Strabo tradunt. Curtius refert, nullo ferè die Alexandriæ Solem ferenum non videri, propter aërem perpetuo ibi tranquillum. Scholâ verò ac Doctoribus erat urbs longè celeberrima; eamque Ptolemæus a *Philadelphus Bibliothecâ*, quæ septingenta millia voluminum continebat, magnis sumptibus ornavit *l*. Alexandrini fuerunt, *Clemens* cognomento *Alexandrinus*, Stromatum auctor; *Athanasius*, *Origenes*, *Ambrosius* Diaconus, qui Origenes studia & labores suis aluit sumptibus; *Cyrillus*, *Didymus Cecus*, quo præceptore usus est Hieronymus; *Philo Judæus*; *Apion Grammaticus* Judæorum adversarius; *Appianus*, qui bella Romana Græcè descripsit, *Didymus Grammaticus*, qui Ciceronis ætate vixit, & tria millia & quingenta volumina conscripsisse à *Suida* proditur; *Achilles Statius: Theon*, qui in *Almagestum* Claudii Ptolemæi scripsit commentarios. Cæterum *Ægyptii* quoque fuerunt, *Claudius ille Ptolemæus*, qui non solum *Almagestum* modò dictum, verum etiam *Geographiæ* libros 8. edidit *m*; *Maccarius* monachus, cujus exstant *Homiliæ*; *Nonnus Panopolitanus*; *Paphnutius* Episcopus, qui licet ipse cœlebs, conjugium tamen, ipsorumque sacerdotum, honorabile & castitatem pronuntiavit *n*.
 ð Urbs *b* *Thebæ* hodie *Thebes*, *Hecatompyla*, regioni nomen dedit, quæ *Thebais* dicitur, undique ferè montibus cincta; unde Hieronymi ætate *o* eremitarum exstitit mansio. Sed ipsa jam Ciceronis ætate prostrata jacuit *p*.

H E K E L I I.

a Quorum & *Plinius* Lib. V. c. VI. p. 68. lin. 31. est memor.

b Scribit enim *Pomponius Mela* Lib. III. c. IX. p. 225. quod in *Arabia* Serpentes quidam admodum parvi sint initio, & veneni præsentis; tamen certo anni tempore ex limo concretarum Paludium sic emergant, ut in magno Examine volantes in *Ægyptum* tendant, atque in ipso introitu Finium ab Avibus quas *Ibidas* appellant, adverso agmine excipiantur, pugnaque conficiantur.

c Ab *Alexandro Macedone* in Ditionem suam redactam.

d Olim *Ætia*, *Potamia*, *Ogygia*, *Melambolus*, *Hephestia*, *Myara*, & propter habitantes illic *Æthiopes*, etiam *Æthiopia* dicta.

e *Trogus* enim *Ægypti* solum ita fecundum assent, ut nulla Terra in usu hominum sit alimentorum feracior.

f Ante nat. CHRISTUM Anno vigesimo supra trecentimum intra spatium septendecim dierum cum sex millibus Mucorum passibus, ut *Stephanus* testatur.

g Vid. *Justinus* Lib. XI. c. XI. §. 13.

h *Hebræis* Hieronymo teste.

i Alii vocant *Alexanteriam*, *Alexandretam*, *Alexandronam*, *Augustam*, *Juliam*, *Claudiam* & *Domitianam*.

k Eam *Antiochus*, *Ptolemæo* ad *Pelusum* navali pugna victo, obsedit, eandemque à Romanis submersam publicis expensis instauravit *Cæsar*, quam demùm à *Persis* captam esse novimus.

l Sed hic tantus *Thesaurus* cum incomparabili totius Orbis detrimento, in illâ *Julii Cæsaris* fugâ & mox victoriâ, totus igne petiit.

Kkkk 2

mPri-

Memphis.
Pyramides.

Syene.
Sais.
Bubastis.
Elephantis.
Tentyris.
Arsinoë.
Abydus.

de *Memphis*, regia quondam : juxta quam & *Pyramides*, regum sepulchra. Turres sunt fastigiatae, ultra celsitudinem omnem, quae fieri manu possit : itaque mensuram umbrarum egressae, nullas habent umbras, regum pecuniae otiosa ac stulta ostentatio. Reliquae urbes sunt ; ⁿ *Syene*, ^o *Sais*, ⁱ *Bubastis*, ^u *Elephantis*, ^l *Tentyris*, ^u *Arsinoë* & ^v *Abydus*, Memnonis olim regia ; postea Osiris fano incluta : & Arabiae con-

ter--

^m Primus apud *Græcos* Coeli rationem diligentius explicans : ideoque *Princeps doctrinae Mathematicae* dictus. Vid. *Nic. Reusneri* Icones pag. 2.

ⁿ Conf. *Quenstedii* Dialog. *Patriar.* V. H.L. p. 627. seqq.

^o Qui *Thebesim* quoque suo tempore nominatam scribit.

^p Dicitur & *Diospolis* & *Busris*, à Conditore *Busride*, *Aegyptiorum* Rege.

BUNONIS.

^s ^a *Memphis* q hodie *Meser r*, ad verticem Deltae posita, nunc ^b *Cairus*, *Alcair* sive *Cairo* putatur. At ipsa *Cairus* urbs, si itinerariis fides, quinquies major est *Luettia*, habetque templorum viginti duo millia ; & arcem tam spatiosam, quae magnitudine *Lipsiae* par habetur. In circuitu quindecim millia Germanica s continere dicitur ^t. Omnium ibi rerum habetur copia, at ligna fatis magno emuntur pretio. *Cairi* hodie residet *Sairapa* nomine Imperatoris *Turcarum* ; itemque *Patriarcha Copitarum* ; & *Patriarcha Graecorum* ac *Arabum* ; qui licet officia Graecè recitent, Graecam tamen linguam vix fatis intelligunt ^v. E regione *Memphis* in altera fluvii ripa, *Chaldaei* quidem, permisso Regum *Aegyptiorum*, arcem ^c *Babylonem* extruxerunt.

^z *Plinius* ^x tradit in unam ^d *Pyramidem* extruendam mille octingenta talenta erogata esse in raphanos, allium, & rapas, viles cibos ; quibus pasti fuerint operarii.

^y ^e *Syene*, hodie *Afna* dicta, sub Tropico *Canceri* ad Nilum fl. in extremis *Aegypti* finibus sita ; *Romani* Imperii olim exstitit terminus, sicuti hodie *Turcici* Im-

perii limes est.

^o ^f *Sais*, hodie *Sahid*, intra regionem est, quae *Delta* vocatur ^y.

ⁱ Ad eandem regionem fuit ^z *Bubastis* ^x apud Nilum fl. hodie *Pibefeth*, & secundum alios *Aziorb a*.

^u ^v *Elephantis* intra Nilum est insula *Nili* ⁱ *Elephantina* ^b.

^l ^k *Tentyris* ad Nilum fuit : ad hunc locum nullos adnatare *Crocodilos* ferunt.

^u ^l *Arsinoë* ad Nilum erat *Labyrintho* vicina ^c. Erat tamen & alia *Arsinoë* ad sinus *Arabici* angulum.

^v ^m *Abydus* haud longè abest à *Ptolemaide*, hodie *Abusich* dicta.

HEKELI:

^q *Ebrais* *Neophet* & *Migdol*.

^r Vel *Messer*.

^f *S.* ut alii scribunt, centum & quinquaginta *Stadiorum*.

ⁱ Conditae est ab *Ogdo* Rege & à nomine *Filiae* ejus ita appellata.

^v *Memphis* Templum *Serapidis* olim habuisse, *Strabo* Lib. xvii. *Geogr.* p. 613: *Tom.* II. autor est.

^x Lib. XXXVI. H. N. Cap. XII. pag. 640. lin. 38. seq.

^y Urbs est ista juxta unum ex *Nili* Fluminis ostiis, quod ab ipsa *Saiticum* dicitur. Incolae vocantur *Saita*, *Minervam* colentes studiosissimè.

^z Vel *Bubaste*.

^a In hac Urbe olim quotannis *Conventus* agebatur in honorem *Diana*, colebaturque *Isis* omninò studiosè.

^b Ubi *Aethiopica* naves conveniunt. Est enim *Finis* navigationis *Aegyptiae*.

^c Haec Urbs prius dicta est *Crocodilorum* *Civi-*

a: Memphis. b: Cairus. c: Babylon. d: Pyramides. e: Syene. f: Sais. g: Bubastis. h: Elephantis. i: Elephantina inf. k: Teatyris. l: Arsinoë. m: Abydus.

termina, claritatis magnæ & *Heliopolis*, i. e. Solis urbs. In Marmarica vicus fuit *Apis*, nobilis religione Ægypti locus. Fuit & *Labyrinthus*, nullo addito ligno exædificatus, domos mille & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore exstructus & tectus, unum in se descensum habens,

Heliopolis.
Apis.
Labyrinthus.

Civitas, quoniam *Crocodilus* mirum in modum ibidem colebatur, facerque erat apud eos in Lacu quodam seorsim nutritus & sacerdotibus mansuetus, *Suchi* nomine veniens. Leg. *Strabo* loc. sup. ad Not. V. §. huj. cit. p. 621.

B U N O N I S.

Æ a *Heliopolis d*, in sacris *On*, nunc *Bethsemes*, Arabibus *Babalbeth*, ab Israelitis traditur condita, quum essent in Ægypto e. Hic *Mithres* Rex primus obeliscos erexit, ac Soli consecravit. Ibidem erat templum *Solis*, in quo recipiebantur responsa ad litteras non apertas. *Heliopolis* sacerdotum olim fuerat habitatio, hominumque Astro-nomiæ & Philosophiæ deditorum mansio, ubi Plato discendi causa aliquandiu commoratus est. Cæterum quæ regio Ægypti inter *Cairum* & *Rosettum* & *Damiatam* interjacet, b *Delta* vocatur, à Græcorum litera, cujus formam refert. [* *Delta* sive Ægyptus inferior, sic vocatur ob similitudinem cum littera Δ. superiorem angulum occupat *Cairo*, quæ civitas *Memphi* successit, Inferiores duos *Rosette* & *Damiette*. Postremam plerique interpretantur *Pelusium*; pauci melius *Thamiatim*. *Delta* veterum non eosdem fines, alveosque habuit quos hodiernum. Nilus multa immutavit exundando, vias novas sibi fecit, veteres arenarum & luti congerie impediens; olim septem ostiis in mare internum effundebatur, nunc triginta saltem cum tumet, aliis anni temporibus plerique alvei arefcunt.] Fuit ibidem c *Thanis* Ægyptiorum regia, ubi *Moses* coram Pharaone oracula edidisse legitur. In ea regione urbes hodiè celebres memorantur, d *Micale* magnitudine vix *Cairo* cedens; e *Phuona*, *Ptolemæo Nicii*, *Rosetti* f, quæ olim *Schedia*, aut g *Canopus* g. [* *Rosette* parum distat a veteri

Canopo, sed distat.] Veneti consulem ibi habent, quem vulgo *Baylo* vocant. h *Ziza* etiam memoratur, ad quam certo die man- nus, brachia & crura hominum ex terra pro- minere dicuntur. i *Matarea* ostenditur ea ipsa arbor quæ sese ad desiderium B. *Virgi- nis* aptavit ac demisit. k *Niloscopia*, hodiè *Elmichias*, præcognoscebant Ægyptii *Nili* augmentum & decrementum. Ad hanc urbem duo sunt templa, in quibus s. *Jo- hannis Baptista* conservantur reliquiæ, aureâ capsâ inclusæ: quæ singulis annis inspe- ctante magnâ hominum multitudine, hoc edere dicuntur miraculum. Quum reliquiæ illæ in flumen conjiciuntur, aqua ipsa con- trario cursu ascendit, modò in unum, modò in alterum templum. Ea de causa dies ille tam *Mahumedanis* quàm *Christia- nis* sollemnis est. In *Pharo* insula erat turris ingens, k *Pharus* dicta, ex quâ nocturni lucebant ignes navigantibus. Ædificavit eam turrim *Sostratus Gnidius* ex albo lapide h supra quatuor cancos vitreos; tempore *Ptol. Philadelphi Regis*, magna cum admi- ratione spectantium. Hinc similes turres, quæ navigantibus lumen præbent, dicuntur *Phari*.

H E K E L I I.

d Quasi Solis Civitas.
e Dicta & *Diospolis*, Jovis Civitas, it. *Theba Ægyptia*; *Homero* v. Εκατόπυλαι, quòd *centum Portas*, s. ut alii volunt, *cen- tum Aulas*, totidem olim Principum, do- mos, habuisse ferunt. Conf. *Quonsted*. loc. cit. p. 652. seq.
f Vel *Rosetta*.
g Vel *Canopicum* elegans est oppidum; nullis tamen mœnibus cinctum & ad litus positum circa magnum quoddam *Nili* O- stium, *Mauritanis Raschit* vocatum.
h S. candido Marmore.
K k k k 3.

B U.

a Heliopolis. b Delta regio. c Thanis. d Micale. e Phuona. f Canopus seu Ro- settum. g Ziza. h Matarea. i Niloscopium. k Pharus turris.

bens, intus penè innumerabiles vias, multis ambagibus huc & illuc remeantibus.

C A P. III.

De incolis Ægypti ac Nilo flumine; item de Libya exteriori.

I.

Ipsi Ægyptii, hominum vetustissimos se prædicantes, cum Scythis de gentis antiquitate olim contenderunt ^a. Antiquissimos esse post Syros, vel ipsa sacra Scriptura attestatur. Disciplinarum complurium inventores rerumque divinarum ac siderum peritissimi dicti sunt. Quare ad eos *Dædalus, Melampus, Pythagoras, Homerus* & alii complures eruditionis causa profecti. Sub regibus esse jam inde ab initio rerum consueverunt, modò suis; modò *Æthiopibus*; dein *Persis* ac *Macedonibus*; moxque iterum suis, donec *Romani*, Augusto debellante, in provinciam redegerunt Ægyptum. Post hoc *Saraceni* eam occuparunt: quibus successit *Sultanorum* inclytum nomen, ex *Circassis* Tattarorum gente ortum. postremi *Turcæ* an. clo lxxvii. invaserunt, qui etiam nunc tenent. ^a 1

II. Sed

B U N O N I S.

^a *Selimus* Turcarum Imperator Mameluchorum in Ægypto regnum delevit anno Christi 1517. quum stetit per annos fere trecentos *Annal. Turc.*

H E K E L I I.

^a Vid. *Iustini* Lib. II. c. I. §. 5. seqq.

R E I S K I I.

¹ Ægyptii nugas ferebant, quotquot hominum sese vetustissimos prædicarunt, aut cum Manethone, Sacerdote suo vanissimo, regum centurias Abrahamo antiquiores aliquot numerarunt. Ne quidem illi à Syris erant vetustate proximi, quod

Auctor existimat; sed Arabes Chaldæi & Babylonii antecedunt. Primas tamen Ægypti colonias à *Chamo* & *Misraimo* hujus filio, & horum posteritate Berosus atque Sanchoniathon arcessunt, easque sacris scripturis congruas. *Menes* cum primus in regum ordine aut *Chamus* ipse, aut unus inter *Chami* posteros fuit: Ab hujus excessu ^b Dynastiæ plures aut *Nomarchiæ* in regno unico exortæ *duodecim Nomarchas* ex æquali *Nomorum* numero pepererunt. Sed rege sub *Amisi* ad *Sabtaconem* Æthiopem, duosque hujus successores; ab his ad *Nomarchas* denuo, & ultimum *Psammetiten* potestas regia pervenit. Postea sub *Cambyse* ad *Persas* anno ante Christum

^a Ægyptiorum antiquitas. ^b Dynastia multiplex.

505. denique ad *Alexandrum M.* anno ante Christum 328. ab ipso demortuo ad *Ptolemaeos*; ab horum ultimo Dionysio ad *Romanos A. V. C. 720.* ab Romano ad *Saracenicum Ægyptus Imperium A. C. 642.* sub Chalifa Omare adjungitur; *Amirisque* Chalifis per A. 337. paruit; posthac *Phatimidis* per annos 208. tandem *Jobidis* regibus ex A. C. 1179. horumque antepenultimo Salohoddino (communiter Saladino) qui è Tataris Circassii coemta mancipia felegit milites, *Mameluccorum nomine.* Hi denique A. C. 250. Mohaddano, ultimo Jobida misere caeso, Eloddinum sui gregis hominem extollunt, & longa regum successione gaudent ad A. 1517. quo Selimus ultimum *Tumain Bai Jarassium* suspensio necavit. Hinc Ægyptus hodieque *Turcico Imperio* subest, in *Sangiacatus* & octodecim *Califatuum* aut *præfecturarum* centurias divisa. Vid. *Marlami Canon Chronicus* regum Ægypti. & *Chronicum Saracenicum* *Dreschleri* cum annotationibus nostris.

HEKEL I.

De hoc Fluvio scribit *Heliodorus Emefanus*, Scriptor verè elegans (Eleganti hoc elogio Autorem hunc dignatus est *Polyhistorum* clarissimus, *Georg. Matthias Koenigius*, *Evergeta* meus singularis, in elegantissima *Bibliotheca* sua vet. & novâ p. 387. col. 2. Lib. II. *Αἰθιοπικῶν* p. 109.) seq. Edition. *Commelin.* hoc modo: Καὶ διελθόντος ὡς τὰς μὲν ἀρχὰς ἐκ τῶν ἄκρων τῆς Αἰθιοπίας, ἐσχάτων τὴν Διβύης ἀναλαμβάνει, καὶ ὁ μέρος τὸ κλίμα τὸ ἀνατολικὸν ἀπολήγον, ἀρχὴν τῆ μεσημβρίας δίδωσιν ἄρξεται τὴν κατὰ τὴν θερμὴν ἄραν, ἢ ὡς τινες νενομίκασι πρὸς τῶν ἐτητίων ἀντικεῖ πνεόντων ἀνακοπόμενος, ἀλλ' αὐτῶν δὴ τῶν τῶν ἀνέμων κατὰ τροπὴν τὴν θερμὴν, ἀπὸ τῶν ἀρκτῶν ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν πᾶν νέφος ἐλαυνόντων τε καὶ ὠδούντων ζῶνη συνάξωσι, καὶ ἢ τῆς πρόσω φορᾶς ἀνακοπόμενοι, δι' ὑπερβολὴν τὴν περὶ τὰ μέρη πυρῶδες πάσης τῆς πρότερον καὶ κατὰ μικρὸν ἀθροισθείσης καὶ παχυνθείσης νοτίδος ἐξατμιζομένης καὶ τῶν λάβρων ὑετῶν ῥηγνυμένων, ὀρῶνται ὁ Νεῖλος, καὶ τοταμὸς εἶναι ἐκ ἀνέχεται, ἀλλὰ κατεξανίσταται τῆς ὀχθῆς, καὶ θαλασσοῦσας τὴν Αἴγυπτον, τῆ παρῶν γεωργεῖ τὰς ἀρέσας, Διὸ πλεῖν τε ἐστὶ γλυκύτα-

τος, ὅτε ἐξ ὄμβρων ὑετῶν κορηγόμενος, καὶ δίγειν προσυέσαστος, ἐκ ἐπὶ μὲν θερμὸς ὡς ὄθεν ἤρξατο, ἐπὶ δὲ χλιαρὸς ὡς ἐκεῖθεν ἀρξάμενος. Δι' ἣν αἰτίαν καὶ μόνος ποταμῶν ἀνέρας ἐκ ἀναδίδασσι. Πάντως ἂν, ὡς τὸ εἶκος, ἀνάδης, εἰ καὶ ὡς τινες ἐβαλίθησαν, ὡς πυνθάνομαι τῶν παρ' Ἑλλήσιν εὐδοκίμων, χιόνος τηκομένης τὸ πλήρωμα ἐλάμβανε. Quæ verba *Stanislaus Warscheviczki*, *Polonus*, feliciter sic est interpretatus: *In supremis Æthiopiæ; ultimis autem Libyæ partibus (NILUS) oritur, qua parte orientale clima desinens, initium meridiei præbet: crescit verò æstivo tempore, non (ut quidam putarunt) Etesiarum adverso flatu rejectus, sed iis ipsis ventis circa solstitium æstivum à Septentrionalibus partibus versus meridiem, omnes nubes pellentibus ac trudentibus, donec in Zonâ, qua torretur ardore Solis, colligantur, in qua illorum motu reunditur propter incredibilem circumstantis æstus vehementiam, toto, qui antea fuerat paululum congregatus & condensatus, humore liquecente, & inde copiosis imbribus cadentibus, superbitque NILUS, nec se fluvium esse patitur, sed effunditur extra ripas, & eluvione, tanquam Mari quodam Ægyptum operiens, adventu suo fecundat agros. Quare ad bibendum dulcissimas præbet aquas, & qua illi ex caelestibus imbribus suppedient: & est tactu placidus ac lenis, non amplius calidus, sicut ubi incipit: verumtamen adhuc tepidus, ut in ejusmodi locis ortus. Quam ob causam solus ex Fluvii vapores non exhalat. Omnino enim consentaneum esset, si exhalaret, cum ex nive liquefactâ, quod quidam Docti apud Græcos voluerunt, incrementum capere. Quando verò *Herodianus* Lib. IV. *Histor.* Cap. IX. p. 201. Edition. *Bæcleriana* *NILI* *Fauces* sanguine (aliquando) infectas fuisse scribit, tunc utitur verbo *Φοινιχθῆναι*, quod idem est, ac *purpurascere*. Τοῦτο (inquiens) ἐγένετο φόνος ὡς ρείθροις ἕμματος διὰ τῆ πεδία, τὸς τε ἐμβολῆς τῆ Νεῖλος μεγίστας ἔσας, τὸν τε περὶ τὴν πόλιν αἰγιαλὸν πάντα Φοινιχθῆναι, h. e. *Angelo Politiano* interprete, tanta est facta cades, ut rivis cruoris per planitiem decurrentibus, cum fauces ipsæ *NILI* ingentes, cum litus omne circa *Urbem purpurasceret*.*

re fuerit. Terra ipsa Ægyptus expers imbrium mirè tamen fertilis, & hominum aliorumque perfoecunda generatrix. Nilus id efficit, annium in Internum Mare permeantium maximus. Hic in Africæ desertis *montibus Lunæ* *₁ ortus, haud statim Nilus est, & primùm ingentem Lacum *Nilidem*, qui nunc *Zaire* & *Zembre* dicitur, cxx. mill. German. permeans, cum diu simplex sævusque receptis dextera magnis aquis descendit, *Astapus* cognominatus, quod Æthiopum lingua significat aquam è tenebris profluentem, circa *Meroën*, Insularum, quas innumeras latèque patentes spargit, clarissimam, lævo alveo *Astabores* dictus est, hoc est, ramus aquæ venientis è tenebris; dextero verò *Astusapes*, quod latentis significationem adjicit, nec ante, quam ubi rursus coit, *Nilus* dictus est. Inde partim asper, partim navigia patiens; mox præcipiti cursu progressus, inter occurfantes scopulos non fluere immenso fragore creditur, sed ruere. Postea lenis, & fractis aquis domitaque violentia, & spatio fessus; tandem ad *Δέλτα* opidum *₂ per omnem Ægyptum vagus & dispersus, β *septem* ingentibus *ostiis*

Lunæ montes.

Astapus.
Meroë.Astabores.
Astusapes.Delta op.
Nili septem
ostia.

BUNONIS.

β Nili ostia nominantur *Melæ*, *Canopicum*, *Bolbiticum*, *Sebenniticum*, *Mendesium*, *Pathmiticum*, *Tanicum*, *Pelusiacum* &c. Cæterum Nili exundationes existere à pluviis & imbribus, qui in partibus Australibus decidunt illo tempore ferè continui &

copiosi, hodiè exploratum est. *Vid. Geogr. General. Varenii lib. I. c. 16. prop. 20. d.* Sed præter Nilum statim anno tempore quoque exundant alii fluvii; *Niger* Africæ fl. *Zairus* Congo fl. *Argentus* fl. Brasiliæ. *Ganges Indus*; Fluvii, qui ex lacu Chiamay profluunt, & in sinum Bengalensem sese exe-

[* 1. Relictis quæ congeffit Hekelius, fatendum est ignotam veteribus omnibus Nili fuisse originem. Nugas prætermisissent innumeras, si de rebus incompertis sententiam suam proferre, vel potius inanes conjecturas eskutire timuissent. Montes Lunæ, quos fabulatores in locis sibi maximè incognitis finxerant, Ptolemæus in suas Tabulas invenit. Vir summæ in Geographia auctoritatis, deceptus prior, multos in errorem seduxit, donec eruditi Sacerdotes ad Habessiniam profecti, veram Nili scaturiginem didicere & decuere. Sed quod paucis erit credibile, error ita invaluerat, ut in novissimis mappis falsissimus Nili cursus reperiatur; in iis dico, quas P. Coronelli Franciscanus, Abbas du *Tralage* sub Tilemontii nomine delitescens, & *Sansones*, Viri alias de Geographia bene meriti, emisserunt. Nili fontes & cursum per Æthiopiam exhibet Cl. *Ludolphus* in sua Habessinæ Tabula, à Cataractis ad Cairum continet Tabella itineribus *Pauli Lucas* inferta, idem Nili, a Cairo usque ad mare, varia fluenta quibus Delta in multas insulas dividitur, primus, ut ita dicam, oculis subjecit in alia Tabula, quam postremis suis itineribus adjunxit. Cluverius veterum sententiam de Nilo non veram proferit. Lacus *Zaire* & *Mambre* pura somnia; & si hæc quæ numerat CXX. Mill. German. è Nili cursu substracte-
ris, totus saltem manebit integer, ut revera est.]

[* 2. Cum nullus veterum, quod sciam, opidum Nilo adhuc unico alveo effluenti impo-
fuerit, crederem Cluverium sic scripsisse: *Tandem ad Delta oppidum* (id est statim) *per omnem Ægyptum* &c. nisi reclamarent omnes Editiones. Quo testimonio, qua autoritate, Delta opidum fulciatur viderint eruditi.]

ostiis in mare Ægyptium se evomit. Bis in anno, certis diebus auctu magno per totam spatium Ægyptum, fecundus innatat terris. Causas hujus incrementi varias prodidit; sed maximè probabiles duas: *Etesiarum* eo tempore ex adverso flantium repercussum, ultro in ora acto mari: aut *imbres Æthiopiæ* æstivos, iisdem Etesis nubila illò ferentibus ex reliquo Orbe. *Idem annis unus omnium nullas expirat auras.*

III. Cæterum à tergo Ægypti versus Meridiem, juxta finitram Nili ripam, *Libya est exterior ad Æthiopiam extensa*, nunc est *Elfocat* desertum & *Gaoga*. ^{Libya exterior.} 2

C A P.

HEKELII.

c Ipsis Ægyptiis vocabatur *Noym*, aliis *Oceanus Ætus*, s. *Aquila*, ut & *Dyris* atque *Chrysothoas*.

d Admiranda Nili aliàs edi curavit *Marcus Fredericus Wendelinus* Francof. Ao. CHR. M. DC. XXIII. in 8. Extat & elegans *Ænigma* de NILI, quando n. vox ista scribitur ΝΕΙΛΟΣ, proprietate ap. *Nicol. Reufnerum* in *Ænigmatib. Var. Aut.* pag. 301. ubi *Paulus Eberus* prædicti Ænigmatis Autor est factus.

e Inde fit, ut ejusmodi corpora sic servata etiamnum inveniuntur, quæ vulgo vocamus *Mumia*. Ex præcã Ægyptiorum Religione plura *Christianos*, imprimis *Romano-Catholicos* mutuasse notum est. Vid. *Magini* pars II. *Geogr. Ptolem.* fol. 207. fac. a.

f Lib. I. c. IX. p. 162. lin. 31. seqq. *Solini Polyhistoris* Cap. XLV. p. 93. lin. 16. seqq. & in id *Petri Olivarii*, Valentini, SCHOLIA. ead. p. ut & *Strabonis* Lib. XVII. *Geogr.* pag. 613. Tom. II. ac *Plinii* Lib. VIII. H. N. cap. XLVI. p. 146.

REISKII.

2 c Nilus fonte suo, incremento, exundatione, catarractis & ostiis stupendus fluvius, non procul ab regno Abyssino *Gogjam* in terra: *Sicut & fassio montis Dengle* duobus aut quinque fontibus erumpit: Hinc cursu flexuoso per lacum Daræ Bedique transiens, in duos scinditur alveos, quorum unus *Nigritarum* regna, sed alter

LIII

Ægy-

nerant; Item *Macon* fl. *Cambojæ*: *Euphrates*: *Nimidæ* fl. *Sus* dictus: & alii nonnulli. Est quoque in Ægypto lacus a *Mæris*, viginti millia passuum in circuitu patens, altior, quàm ad navigandum magnis onulisque navibus satis est, qui olim fuit campus. Cæterum Ægyptii multò aliter à cæteris agebant olim. Mortuos fimo oblitii plangebant, nec cremare aut fodere fas putabant. Verùm arte medicatos intra penetralia collocabant. Lutum inter manus, farinam calcibus subigebant e. Forum ac negotia fœminæ; viri pensa ac domos curabant: onera illæ humeris, hi capitibus accipiebant. Colebant effigies multorum animalium, adeò ut quædam eorum per imprudentiam interemisse, capitale esset. Morbo extincta animalia sepelire & lugere solenne iis erat. b *Apis*, bos niger, certis maculis insignis, & cauda linguaque dissimilis aliorum, omnium Ægyptiorum numen erat. *Mela* f. Cæterum malè audiunt Ægyptii veteres, qui perhibentur fuisse vani, imbelles, ad rem gerendam inepti, crudeles, quæstus cupidissimi, mobiles, invidi, furiosi, & dementes. *Strabo* l. 17. *Polyb.* l. 15. *Plin.* in *Panegy.* *Plato* l. 4. de Rep. *Philo* in *Flaccum* & lib. de Agricultura. *Trebell. Pollio* in 30. *Tyr. Vopiscus* in Saturnino. Cæsar veritus est Ægyptum provinciam facere, ne quando violentiorem præsidem nacta, novarum rerum materia esset. *Sueton.* Augustus eisdem semper habuit novarum rerum suspectos. *Dio* lib. 51. *Tacit.* Hist. lib. 1.

a Mæris lacus. b *Apis* Ægyptiorum numen: c Nili fontes, arctio & inundatio.

Ægyptum subit. Auctus & incrementum Nili, & anniversaria hujus exundatio ab hybernis imbribus proficiscitur. Nam regiones quotquot *Zonæ* torridæ subsunt, per hyemem multis urgentur pluviis: Unde immensa vis aquarum alveo contineri nequit, sed per *Ægyptum* planissimam, fossasque multo artificio deductas excurrit. Hinc *Niloscopia* & *Nilometria* repererunt *Ægyptii*, quibus eluvionem Augusto menseturam prænocere ac judicare possint. Nec tamen *Ægyptus* expers imbrium est,

sed inferior æque ac superior menses hybernos quandoque pluvios habet. De inferiori *Proclus* id dudum annotaverat *Lib. I.* in *Tim. Plat.* de inferiori veteres negarunt pluvias, quin *Vossius* in eorum gratiam ad *Lib. II.* *Pompon. c. 9.* Vid. *Histor. Æthiop. Ludolphi Lib. I. c. 8.* *Isaaci Vossii Comment. de Nilo & hujus increm.* [* *Nilus & Niger* diversa sunt flumina, quemadmodum *Danubius & Albis* in *Germania*, neuter ad alterum fluit, neuter ab altero. Diversi fontes, alvei, cursus, diversa tandem omnia.]

CAP. IV.

Cyrenaica, Africa Minor, Libya deserta, Troglodyta & Garamantes.

I.

Cyrenaica regio.
Barchana.
Pentapolitana.

ÆGypto annexa est *a* *Cyrenaica* regio, *β* *Ammonis* oraculo maxime clara, nunc *Barchana* provinciæ dimidia pars Orientalis, eadem *Pentapolitana* dicta à *quinque* insignium urbium numero, quæ *γ* *Berenice*, *δ* *Arfinoë*, *ε* *Ptolemæis*, *ζ* *Apollonia*,

BUNONIS.

a *Cyrene* sive *a* *Cyrenaica* regio habet ab *Occasu* *Syrtim* majorem, ac *Africam* propriam; à *Septentrione* *Libycum* mare; ab *Ortu* *Marmaricam*; à *Meridie* *deserta* *Libyæ* interioris.

β *Ammonis* *a* *Oraculum* in *Marmarica* constituunt alii *b*. Fuit in deserto & urbs *Ammon*, & templum *Ammonii Jovis* *c*; itemque *c* *Solis fons*, qui mane tepidus, medio die frigidus, sub vesperam incalcescebat, & sub mediam noctem calidissimis manabat aquis *d*. Eo usque penetrarunt *Bacchus*, *Hercules* & *Alexander M.* Locus ille hodiè vulgò *Concorron* dicitur *e*.

γ *Berenice*, hodiè *Bernich*, ad *Syrtim* majorem posita, à *Berenice Regina* *f* appellacionem habet.

δ *Arfinoë*, quæ & *Teucheira* *g*, hodiè

Trochara, in eodem jacet litore, inter *Berenicem* & *Ptolemæiden*.

ε *Ptolemæis* *b*, antea *Barce* dicta, à *Ptolemæo* nomen sortita, hodiè *Talamesta* vulgò dicitur, ad idem litus posita.

ζ *Apollonia* maritima urbs à *Ptolemæide* versus *Ortum* jacens, hodiè *Bonandrea* dicitur.

HEKELII.

a Id est, *JOVIS* in specie *Arietis* linguâ *Ægyptia* sic dicitur.

b De hoc *Oraculo* vid. *Curtii* *Lib. IV. c. VII.* ubi & *ejus schema* in *Batarorum* *Editionib. ari*; in aliis verò *ligno* incisum extat.

c Non ab *Amnone* *Pastore* quodam *Arabie*; sed à *Baccho Libero Patre*, quondam juxta *Mythologorum* sententiam extructum.

d Hunc

a *Cyrenaicæ* fines. *b* *Ammonis* urbs & *Oraculum*. *c* *Solis* fons. *d* *Berenice*. *e* *Arfinoë*. *f* *Ptolemæis*. *g* *Apollonia*.

lonia, & ipsa ^u *Cyrene*, unde regioni nomen, Græci hanc condiderunt, ex *Thera* insula *Ægæi* Maris profecti. Ipsi Cyrenenses privata forte inter *Ægyptios* ac *Pœnos* diu egerunt; dein cum *Carthaginensibus* de agrorum finibus magnum ac diuturnum bellum gesserunt. Mox *Carthagine* deleta, & ipsi cum reliqua *Africa Romano Imperio* cesserunt: Posthinc solum eorum *Sultanis*, tandem *Turcis*.¹

AFRI-

^d Hunc Fontem dicitur *JUPITER* in formam *Arietis Baccho* aperuisse, cum ab eo in *Arabia Deserta* vehementer sitiente anxie imploraretur. Terram enim pedibus concutens limpidum Fontem ei ostendit.

^e Undè autem *Ammonius* propriè derivetur, vid. ap. *Caspar. Peucerum* in doctissimo de *Præcipuis Divinationum Generibus*; in specie de *ORACULIS* commentario fol. 137. fac. b. Edition. *Servestana* in 8. maj. Meminit quoque *Templi* istius *JOVIS AMMONII* *Julinus* Lib. I. *Histor.* c. IX. §. 3.

^f Et *Ptolemæi* *Lagi*, *Regis Ægypti*, Conjuge.
^g *Marcellino*.
^h Quam *Olivarius* novo nomine *Ptolemata* nominavit.

BUNONIS.

^u *Cyrene*, hodiè *Corene* & *Cirene*, XII. mill. pass. à litore remota est, urbs *Cyrenaicæ* primatia, ac quondam *Carthaginis* æmula, de cujus origine multa dicuntur apud *Pindarum* &c. *E* *Cyrene* fuere *Aristippus* Socraticus Philosophus, & *Aræta* ejus filia, quæ patri in gubernatione Scholæ successit; & *Aristippi* filius, qui matri successit, *μυτροδιδασκος*, quod *Strabo* tradit, cognominatus *Hegeſias*, ob incredibilem eloquentiæ vim *πεισιδιδασκος* dictus. *Synesius* quoque è *Pentapoli* ortus *Cyrenes* fuit *Episcopus*, primum Philosophus, ac deinde *Christianus*. Hic *laserpitium* herba nascitur; unde *Cyrenæ* appellantur *laserpitifera*. *Cyrenæi* ad cœnam vocati non solum veniebant ipsi; sed & alios secum adducebant. Inter *Cyrenas* & *Ægyptum* fuit oppidum ^b *Portus Menelai* dictum, in quo *Ageſilaus* *Spartanorum* Rex mortuus est. *Nep. in e. jus vita*.

HEKELII.

ⁱ Plurimi *Philologorum* putant, hanc Urbem à *Baito Tereo* esse conditam, & à *Cyrene*, *Penei* Amnis filia, quam *Apollo*, amore ejus raptus, in eam *Libya* partem transtulit, ita denominatam.

REISKII.

ⁱ *Cyrenaica* nomen à *Cyrene* urbe, hæc à *Cyre* hujus regionis fonte reperit, ἀπὸ Κυρῆς πηγῆς ἐρχομένης inquit *Stephanus*. Huic enim montique cognomini urbs adjacebat proxima. Sed hæc ipsa regio sensum admittit æquivocum, & angustius dicta *Pentapoli*; paulo latius totam à *Ptolemæo* & *Cluverio* descriptam provinciam; latissimè sumta *Marmaricam* & *Libyam* exteriorem significat. Inde factum est, ut veteres novique *Geographi* ^d templum *Jovis Hammonis* & *Oraculum* *Cyrenaicæ* adscribebant, quod *Marmarica* & hujus parti, regionis *Ammoniaca* *Plutarchus* & *Plinius* attribuunt. ^e *Africa minor* *Phœnicum* colonia, & *Didonis* aut *Elisæ* auspicio ad regnum florentissimum perducta, *Carthaginem* continebat *Romæ* urbis æmulam. Urbs illa *Carthada* post *Trojanum* excidium Anno 316. ante *Christum* 869. condita *Punice* כרתא חדתא *Kartha Hadtha*, id est urbs nova. *Carthago* denique dicta tribus constabat partibus, *Cothone*, id est *Insula* portuque, *Byrsa*, id est arce regia, & *Megara* five *Magalia* urbe. De bellis tribus *Punicis*, ultimoque seu tertio, quod in excidium *Carthaginis* desinebat, cum *Christoph. Hendreich* in *Carthagine* aut *Carthaginensium* *Republ.* Græci atque *Romani* *Historici* videantur. *Libya* Græcè *Λιβύα*, Hebraicè *לוב* *Lub* & *Libyes* *לובים* *Lubim* à terra *sicculosa* vel *arida*, sive, ut *Lucani*

LIII 2 verbis

a *Cyrene*. b *Portus Menelai*. c *Cyrenaica*. d *Jovis Hammonis* templum. e *Africa minor*.

AFRICA MINOR.

Africa Mi-
noris fines.Tunetanum
regnum.
Cinyphus
fluv.
Triton fl.
Catada fl.
Bagradas fl.
Tusca
Nasamones.

Psylli.

II. Sequitur *Africa Minor* sive proprie dicta. Terminatur à *Septentrione* Africo pelago; ab *Ortu* sinu magnæ Syrtis, à *Meridie* montium perpetuis jugis; quibus à *Libyæ* desertis & *Gætulis* discernitur: ab *Occasu* Tusca amne. Continet hodie *Tunetanum regnum*. Fluvii in ea clari, ^o *Cinyphus*, ^o *Triton*, *Tritonidem* paludem trahens: *Catada*, ad *Carthaginem* se devolvens, & * *Bagradas* omnium maximus ad *Uticam*, ac ^λ *Tusca* terminus *Africæ Minoris*.

III. Populorum varia nomina. Clarissimi ^μ *Nasamones*; extra *Africam* propriam etiam *Cyrenaicæ* & *Marmaricæ* contermini; quos antea *Mesammontes* Græci appeliaverunt, ab argumento loci, medias inter arenas sitos; & ab his sublatis *Psylli*,

verbis *Lib. I.* heic utar, propter calidās ^a *Libyæ* sitientis arenas. Hæc vero ex notitiis *Episcopatum* duplex succurrit, una superior sive *Pentapolitana*; & altera inferior sive *Marmarica* *Josepho* *Ξηρολιβύα καὶ ἕνυδρος*, id est *arida*, & *aqua exers*. ^b *Troglodytæ* Gr. *Τρωγλοδύται ἐκ τῶν Τρωγύλων καὶ δούστου*, quod cavernas & antra subeant: *Hebraicè* סוּכָּיִם *Succoyim* *Sucha* ex voce סוּכָּה *Socha*, id est *spelunca*.

BUNONIS.

^θ ^c *Cinyphus* seu *Cinyps* fl. hodiè *Magra*; è colle *Gratiarum* fluens inter *Leptim magnam*, & *Barathiam* in *Syrtim* excurrit, perfunditque *Macæos*, seu *Macas*, qui & *Syrtides* appellantur. Ad hunc fluvium sunt hirci tantæ magnitudinis, quantæ non alibi. *Plin.*

^δ ^d *Triton* apud *Tacapen* urbem, unde hodiè *Rio di Caps* nominatur, mare subit. In illius fluminis insula *Phila* *Minervam* primum virginali habitu apparuisse fabulantur *l*

^κ ^e *Bagradas* fl. hodiè vulgò *Megrada*, *Mogrida*, ac secundum alios *Magiordech* dictus, ex *Audo* monte ortus inter *Uticam*

& *Carthaginem* mare subit. Ad hunc fl. *m. Regulus* ingentem serpentem catapulis ⁿ interfecit, ejusque exuvias 120. pedibus longas *Romam* misit. *Gellius o.*

^λ ^f *Tusca* hodiè vulgò *Guadilbarbar* vocatur, ad *Hipponem* urbem in mare excurrit.

^μ ^g *Nasamones* gens *Syrtica*, navigiorum spoliis quæstuosa. Quippe obsident littora, & æstu destituta navigia notis sibi vadis occupant. *Curr.*

^ν ^h *Psylli* *Nasamonibus* fuere finitimi, quum *Auster* eis omnia aquarum receptacula arefecisset, publico consilio adversus ventum istum fecerunt expeditionem, jure belli res repetitum: verùm *Auster* spirans, arenis universos obruit; quibus extinctis *Nasamones* eorum terram obtinuerunt. *Herod. Gell. Plinius* tamen eos à *Nasamonibus* deletos esse tradit. *Ælianus* prodit, tam familiares *Psyllis* fuisse *Cerastas*, ut morsus eorum sentirent nunquam, ac mederentur percussis. Idem jus illos obtinuisse in omnia serpentum genera tradit *Plutarchus in Catone*. Quum enim hic per *Libyæ* deserta iter faceret; & in summo periculo ob crebros serpentum ictus milites videret; à *Psyllis*

a *Libya*. b *Troglodytæ*. c *Cinyphus* fluv. d *Triton* fl. e *Bagradas* fluv. f *Tusca*. g *Nasamones*. h *Psylli*.

h, quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, ut cujus odore vel fugarent vel sopirent eas k: & supra Carthaginem *Libyphœnices*, iidem & *Pœni*, è Phœnice Tyro profecti, Duce *Elisa* sive *Didone*, quæ Carthaginem condidit. Urbium celeberrimæ, & *Leptis Magna*, quæ & Neapolis, ^o *Abrotonum*, ^π *Taphræ*, ^ι *Capsa*, ^σ *Thysdrus*, ^τ *Thapsus*, ^υ *Leptis Parva*, ^φ *Rhuspina*, ^χ *Adrumetum*, ^ψ *Clupea*, ^ω *Tunes*, ^α *Uthina*, & ^β *Carthago*, Romæ æmula, terrarum cupida, opu-

Pœni.

Leptis M.
Abrotonum,
Taphræ.
Capsa.
Thysdrus.
Thapsus.
Leptis P.
Rhuspina.
Adrumetum.
Clupea.
Tunes.
Uthina.
Carthago.

à Pŷyllis auxilium petit, qui suis incantamenti ita fascinoarunt serpentes, ut nulli deinceps nocere possent. Ex illorum familia quidam, *Hexagon* nomine, Romæ in dolium serpentibus refertum conjectus, experimenti causâ, circum-mulcentibus linguis miraculum præbuit. Signum ejus familiæ erat verno tempore odoris virus, & sudor, quo non solum medicamen præsens afferebant, verum etiam saliva. Liberos Pŷylli sævissimis solebant objicere serpentibus ad uxorum pudicitiam experiendam, adulterino enim sanguine prognatos non fugiebant serpentes. *Ælianus*, *Plinius*, *Silius*, *Cicero*, *Gellius*.

H E K E L I I.

k Vid. *Plinii* Lib. VII. c. 11. p. 107. lin. 6.
l Unde & *Pallas Tritonia* dicta.
m *Atilius*.
n Et ballistis.
o Lib. VI. N. A. c. III. p. 210.

B U N O N I S.

ξ ^a *Leptis Magna*, hodie *Lobida* & *Le-pede*, paullum à litore distabat, ubi hodie conspiciuntur urbis rudera.
o ^b *Abrotonum* ea videtur esse urbs, quæ ad idem litus jacens, Leptique vicina, hodie vulgò appellatur *Bnasa*. *Ortelius* tamen urbem hanc in mediterraneis ponit p.
π ^c *Taphræ*, *Taphræ* & *Taphrura*, hodie *Afacus*, ad Syrtim Minorem jacet q.
ρ ^d *Capsa* in mediterraneis posita ab *Hercule* r traditur condita, munitissima licet, à *Mario* tamen intercepta ac deleta est. *Salust.*

σ ^e *Thysdrus* f, *Tisdrus*, *Tisdrum* seu *Tusdrum* in mediterraneis quoque fuit.

τ ^f *Thapsus* urbs maritima, inter *Adrumetum* & *Ruspas* jacuit.

υ ^g *Leptis Parva*, & ipsa in litore haud longè ab *Adrumeto* posita, ea putatur esse urbs, quæ hodie *Africa* appellatur t.

φ ^h *Rhuspina* quoque maritima urbs ab *Adrumeto* ad *Ortum* ponitur.

χ ⁱ *Adrumetum* υ ad idem mare jacens, hodie vulgò vocatur *Mahometa* x.

ψ ^k *Clupea* seu *Clypea* y, hodie *Quipia* urbs maritima, ad ^l *Hermæam* seu *Mercurii* jacens promontorium, à *Siculis* condita est. *Scorpiones* ibi non vivunt.

ω ^m *Tunes* seu *Tunis* aliquando Regia sedes, XII. mill. pass. à Carthagine remota, hodie ambitum habet quinque milliarium. Haud longè ab eo loco Romani à Carthaginensibus, *Xantippo* Lacedæmonio adjuvante, victi sunt, ac *M. Atilius Regulus* captus in hostium venit potestatem. Ab urbe hac *Tunetanum* regnum appellationem habet. Ibi in coeuntibus utrinque litoribus gulæ speciei ⁿ *Golettam* exstruxit *Carolus V.* anno C. 1535 z. quæ à *Turcis* anno 1574 capta ac destructa est a.

α ^o *Uthina* in mediterraneis ad *Bagradam* ponitur fluvium.

β ^p *Carthago* habuit speciem duplicis opidi, quasi aliud alterum amplecteretur: cujus interior pars *Byrsa* dicebatur, exterior *Magalia*. *Nepos in vita illustr.* A Scipione deleta *Julii Cæsaris* auspiciis postea restaurata est. Ejus Episcopus CXXV. sub se habebat Episcopos alios. Hodiè ad exiguum

a^a Leptis magna. b Abrotonum. c Taphræ. d Capsa. e Thysdrus. f Thapsus. g Leptis Parva. h Rhuspina. i Adrumetum. k Clupea. l Hermæa seu Mercurii promont. m Tunis. n Goletta. o Uthina. p Carthago.

Utica,

lentissima quondam totius Africae, antequam Romani tribus bellis devictam deleverunt: *Utica* Catonis, qui inde Uticensis, morte nobilis.

Libya deserta, Troglodytae & Garamantes.

Libya deserta.
Troglodytae.
Ater m.
Garamantes.
Garama.
Debris.

IV. Ab Africae Minoris tergo versus Austrum *Libya Deserta* fuerunt; ultraque *Troglodytae*, nunc *Berdoa* desertum. Hos tegit ab Austro *Ater mons*, & trans eum *Garamantes* populi clari, nunc *Borno* regnum. Caput gentis fuit *Garama*, quam hodieque eodem nomine existare tradunt. *Debris* incluta affuso fonte, cujus aquae ex caelesti quidem vertigine mutant qualitatem, at controversa siderum disciplina; quippe qui friget calore, calet frigore; à medio scilicet die ad noctem mediam aquis ferventibus, totidemque horis ad medium diem rigentibus. Caeterum & Troglodytas & Garamantas olim Romanorum arma superaverunt.

C A P.

guum vicum redacta urbs illa, ab hortulanis ferè solis habitatur *b*. Carthaginienses fuere *Tertullianus* & *Cyprianus*.

y *Utica* haud longè ab eo fuit loco, quo *Bagradas* fluvius mare subit, hodie nonnullis putatur esse *Porto Farina*; at aliis *Biserta c*. Caeterum *b Syrtis* sunt finus maris vadosi & vorticosi, litoribus Africae vicini, à *cúpo traho*, quoniam arenas congerunt, appellati.

d *Troglodytae* à subeundis cavernis, in quibus degunt, nomen acceperunt *d. Arist.* Olim venationibus dediti, tanta fuisse memorantur celeritate, ut ipsas feras cursu potuerint assequi. Vescebantur serpentibus, & mortuos efferebant læti *e*. Multa myrrha apud illos esse traditur; Serpentes ibidem inveniri ajunt 20. cubitorum. In Troglodytis aliis ponitur *Solis fons* supra memoratus *f*.

e *d Ater mons g* in longum extenditur, ac uno latere ferè attingit Minorem Syrtim. *g* *Garamantes* à *Garamante* Apollinis filio, seu potius à *Garamo* fluvio, ad quem incoluerunt, appellati sunt; apud hos nulla

erant matrimonia; sed mulieres habebant communes. *Dipsades* serpentes maximi ibidem reperiuntur.

h *f Garama b* ad Garamam fluvium est. *h* *g Debris* quoque Garamantum urbs est; ubi fons interdiu frigans, noctu fervens, *Plinio* & *Solino* i testibus.

H E K E L I I.

p Meminit ejus *Strabo* Lib. XVII. *Geogr.* p. 660. Tom. II. *Oper.*

q *Olivarius* eam *Fachs* vocat.

r *Phœnice*.

s *S. Tisdra* ap. *A. Hirtium*.

t Alii illam *Neapolim* dici existimant. *Conf. Strabo* loc. ad Not. d. §. huj. cit.

v *S. Adrumetum* Mario Nigro *Sissa*, Alfonso verò Adriano *Touib* denominata.

x *Procopius* eam vocat *Adramyttum*, additque suo tempore *Justinianam* esse denominatam.

y *A Clypei* figurà sic dicta.

z Quo eam expugnavit, *Barbarossa* eripuit & Regi suo restituit.

a Hodie etiam dicitur *Tunes* & *Tunisi*.

b *Car-*

a Utica. b Syrtis. c Troglodytae. d Ater mons. e Garamantes. f Garama.
g Debris.

b Carthagenensium Rempubicam descripsit *Ubbo Emmius* Part. II. *Rerumpp. Græcor.* pag. 3. seqq.

c Fuit olim totius *Africa* Caput, in qua *Cato Uticensis*, victo jam *Scipione*, necem sibi conscivisse dicitur.

d De quibus *Aristoteles*, *Plinius* & *Hieronymus* contra *Jovianum* sunt videndi.

e Conf. *Solini* Polyhist. Cap. XLIV. p. 89.

& Cap. LXX. p. 143. lin. 31. seqq. ut & *Pomp. Melæ* Lib. I. Cap. VIII. p. 160. lin. 3. seqq.

f Np. ad *Not. β. §. 1.* Cap. huj.

g A naturâ *Plinio* Lib. V. H. N. c. V. testante, sic dictus, quoniam adusto, aut Solis repercussu accenso est similis.

h *Opidum* quippe clarissimum.

i Cap. XLII. p. 83.

C A P. V.

Numidia & Mauritania.

N U M I D I A.

I.

A *Tusca* amne usque ad *α Ampsagam* fluvium litori *Africo* prætenditur *Numidia*, *Masinissæ* Regis nomine maxime clara, nunc *Tremisenum regnum* eodem porrigitur situ. Gens ipsa *Numidæ*, ante *Nomades* à *Græcis* appellati, à permutandis pabulis, mapalia sua plaustris circumferentes; ut nunc *Tartarorum* fert mos. Fluviorum celeberrimus est *β Rubricatus*. Urbes quam plurimæ nobilesque; sed *γ Cirta* eminens; *Sittianorum*, postquam *Romani* tenuere, colonia dicta: quondam *Jubæ & Syphacis* domus, cum foret opulentissima. Dein

Numidia

Tremisenum regnum.

Rubricatus fluv. Cirta.

B U N O N I S.

α *Ampsaga* a fl. hodie vulgò *Suf Gemar*, *Numidiam* à *Mauritania Cæsariensi* determinans, in *Numidicum* sinum decurrit.

β *Rubricatus* inter *Hipponem Regum* & *Tabracham* mare subit. *Plinio* *β* videtur esse *Armua*; *Orosio* ac *Diacono Ardaliono* *c*: hodie *Ladog*, *Fadog*, & *Guadilbarbar* à diversis appellatur.

γ *Cirta* ac *Cirta* *d* nonnullis postea *Constantina* putatur dicta: at *Cirta* haud longè aberat à mari, ad quam *Jugurtha* *Atherbalem* vicit, ac in *opidum* profugientem obsedit. *Sallust.* A *Cirta* 30. millia

passuum versus *Sitiphim* fuit *δ Milevum* seu *Milevis*, anno *Christi* 402. concilium habitum, quod inde dictum *Milevitanum*, cui præfuit *S. Augustinus*. In eo damnati sunt errores *Pelagii* & *Cœlestii* *e*.

H E K E L I I.

a A quo *Ampsaga* Castellum ap. *Pomp. Melam* Lib. I. c. VI. p. 157.

b Lib. V. c. III. p. 66. lin. 40.

c Seu *Ardaliono*.

d S. *Cirta*.

e Vid. *Jo. Henr. Alstedii* Thesaurus Chronologiæ Tit. xxxvi. p. 344. Edition. 2.

B U

α *Ampsaga* fluv. *β* *Rubricatus*, *Armua* seu *Ardaliono*. *c* *Cirta*. *e* *Milevum* seu *Milevis*.

Cullu.
Ruscicada.
Bulla.
Tacatua.
Hippo.
Sicca.
Tabracha.

sequuntur ^d Cullu, ^e Ruscicada, ^z Bulla regia, ⁿ Tacatua, ^o Hippo regius, ⁱ Sicca, ^{*} Tabracha: hanc quoque regionem debellatam in provinciæ formam redegerunt Romani. ¹

MAURITANIA.

Mauritania.
Maurii.

II. Ultima ad Occasum est *Mauritania*, in qua præcipua gens Maurorum, unde nomen regioni. Hos Græci *Maurusios* dixerunt. Terminantur à *Meridie* Atlante Minori, quo submoventur à Gætulis: qui & ipsi postea, oppressis & extinctis Mauriis, Mauritaniæ majorem partem occuparunt: ab *Occasu* est

Mauritanie
fines.

BUNONIS.

^d ^a Cullu seu *Collops magnus*, hodiè *Collo* & *Alcol*, urbs maritima est apud Ampfagæ ostia sita, purpurâ olim celebris.

^e ^b *Ruscicada* hodiè *Stora f*, ad idem mare est haud longè à Cullu.

^z ^c *Bulla Regia* Siccæ Veneriæ vicina ad Rubricatum ponitur fluvium *g*: hodiè fertur dici *Antra*.

ⁿ ^d *Tacatua* inter Cullu & Hipponem Regium haud longè à Collope parvo in litore sita, hodiè *Suchaida* vocari scribitur.

^o ^e *Hippo* cognomine *Regius*, ad mare inter Aphrodisium & Tabracham jacens, hodiè *Bona h* vocatur. De hac urbe *ita Silus*: antiquis dilectus *Regibus Hippon*. Hipponensi Episcopatu magnâ curâ, fide ac diligentia quam præfuisset *Augustinus* annos XL. diem obiit supremum anno ætatis LXXVI. cujus exstant operum Sacrorum tomi decem *i*. At ^f *Hippo Diarrhytos* inter Tabracham & Uticam ad idem erat mare in Africa Minore *k*.

ⁱ Duæ fuerunt ^z *Sicca*, altera Syphacis quondam regia, ad duarum Mauritaniarum fines; & altera *Sicca* cognomento *Veneria*, cujus Ptolemæus in descriptione Africæ Minoris meminit. In bello Jugurth. ejusdem mentionem quoque facit *Sallustius*. Hæc *Arnobii* Rhetoris, qui *Lactantii* fuit præceptor, patria ad Rubricatum fl. erat *l*. Ipsi *Arnobii* ac *Lactantii* quoque exstant libri VII. valdè eruditi, contra gentes scripti.

^x ^h *Tabracha*, seu *Tabracam*, urbs ma-

ritima *Ortelio*, Tuscæ ostio ponitur vicina. In Numidia quoque fuit ⁱ *Zama*, nunc *Zamora*, arx regni, quam *Livius* quinque dierum itinere à Carthagine abesse ait. Ad hanc *Hannibal*, posteaquam ex Italiâ in Africam venerat, à *Scipione* victus est. *Zamam* *Metellus* in bello cum *Jugurtha* frustra oppugnavit. *Sallust.* ^k *Adrumeto* abest millia passuum trecenta, id est, milliar. Germ. 75. Quod iter *Hannibal*, à *Scipione* victus & fugatus, biduo & duabus noctibus confecit. *Nepos in Hannib.*

HEKELII.

^f *Castaldo*; *Olivario V. Asora & Esora* Marmolio.

^g *Ptolemæo* dicta *Bullaria*.

^h *Mercatore* teste.

ⁱ *Erat* enim Vir sanctitate, labore, studio atque doctrinâ ad miraculum maximus, totiusque *Occidentis* Lumen excellenter clarum.

^k *Strabo* Lib. xvii. pag. 655. has *Hippones* ambas vocat *Regias*.

^l *Conf. candidissimi mei Quenstedii* *Dialog. de Patriis Viror.* illustr. p. 680. seqq.

^m *Silio Italico* *Sabatra* & aliis *Tabatra*.

REISKII.

¹ *Numidia* Græcis ab originibus ad Romanam transit civitatem, litera mutata *Germana*. Græcis enim *Νομάδες* ἐκ τῶν νομάων, id est,

^a Cullu seu Collops. ^b Ruscicada. ^c Bulla Regia. ^d Tacatua. ^e Hippo Regius. ^f Hippo Diarrhytos. ^g Sicca. ^h Tabracha. ⁱ Zama. ^k Adrumetum. ^l Numidia.

est Oceanus Atlanticus; à *Septentrione* fretum Herculis & Mare Internum: ab *Ortu* primo *Mulucham* habuit flumen, quod Mauros à Numidis discernerat; at quum ea Numidiæ pars, quæ est inter Ampsagam & Mulucham, Mauritaniam adiceretur, finis huic constitutus est Ampsaga. Continet hodiè tria regna: *Darense*, *Fezense* & *Maurocitanum*. Dividebatur autem olim *Malva* flumine in *Cæsariensem*, quæ Numidiam contingit, & *Tingitanam*, quæ Oceano perfunditur. Regna fuere ad C. Cæsarem usque Imperatorem, qui in duas divisit provincias. ^a

Mulucha fl.

Mauritania Cæsariensis.

CÆSARIENSIS.

III. ^μ *Cæsariensis* Provincia, quam nunc totam *Dara* regnum obsidet, antea *Bocchi* regnum appellata fuit. Partem tamen inter ^v Malvam & Mulucham & *Massæsyliorum* gens tenuit. ^{Ca-}

Cæsariensis.

Malva. Massæsylii.

id est, in pascuis vagi homines; Latinis autem Numidæ dicuntur. Ita Plinius Lib. V. c. 3. *Numidæ vero Nomades à permu- tandis pabulis, mapalia sua, h. e. domus plaustris circumferentes.* ^a Duplex vero Numidia fuit ab Romanis in provinciam redacta; una *mediterranea*, quam Biledulgerid hodierni vocant, & *altera externa sive litoræa*, quam novam alio victores nomine dixerunt. Contigit hoc capto Jugurtha, & bello feliciter composito; è quo C. Marius A. V. C. 647. triumphum egit. ^b Mauritania Græce *Μαυριτανία* ἐκ τῶν *Μαυριτᾶ- των*, i. e. ab Mauritanis, hi vero ab Mauritis, & denique Mauris nomen Punicum aut Hebraicum susceperunt: Idque vel ab situ versus occidentem ultimo, tanquam *מאורין* *Mahurin*, i. e. *postremi*, elisa litera gutturali, vel à nigredine *מערין* *Maurin* ab *מער* *obscurus* & *vacuo loco*; prius Pochartum, posterius Becmannum habuit auctorem. De Mauritania, tribus regibus, Jubæ, Boccho, & Bochudo, uni tandem Jubæ per Augusti gratiam subiecta, Vossius ad Pompon. Lib. I. c. 5. Unde ^c triplex sub Cajo & Claudio Imp. *Tingita-*

na, Cæsariensis, & Sitifensis sive Bisacensis, quam nummi Romani & inscriptiones exhibent.

BUNONIS.

^λ à *Sitipha*, *Sitifis* seu *Sitiphis* colonia in Mauritanis finibus, hodiè fere extincta est.

^μ *Mauritania Cæsariensis* ab Occasu habet Tingitanam; à *Septentrione* Mare Internum ad Ampsagam usque fluvium; ab *Ortu* Africam Propriam, à *Meridie* Libycos montes & Gætuliam n. [^{*} *Darense* sive *Dara* Regnum hodie nullum. Fessanum & Algeriense Regnum immediate sunt contigua.]

^v *Malva* fl. hodie *Muluya*, Tingitanam à Cæsariensi determinat p.

^ξ *Massæsyliorum* gens bellis extenuata, ac demum extincta est. *Plin. q.*

HEKELI.

ⁿ Dicta a. est *Mauritania* ἐπὶ τοῦ μαυροῦ, quod inter cætera *obscurum*, vel *nigrum*, M m m m deno-

^a Numidia duplex, ^b Mauritania. ^c Triplex. ^d Sitipha. ^e Mauritaniæ Cæsariensis fines. ^f Malva. fl. ^g Massæsylii.

Julia Cæsarea.
Cartenna.
Saldæ.
Opidum novum.
Rufazus.
Ruscium.
Rufconia.
Tipasa.
Tubusuptus.
Tucca.

Caput provinciæ ° Julia ° Cæsarea, aliquando ignobilis, cum *Jol* esset; postea quia Jubæ regia, illustris facta. Reliqua opida sunt ° Cartenna, ° Saldæ, ° Opidum novum, ° Rufazus, ° Ruscium, ° Rufconia, ° Tipasa, ° Tubusuptus & ° Tucca, impositum mari ac flumini Amplogæ.

T I N G I T A N A.

Mauritania
Tingitana.
Tingi.
Bogudiana.
Julia Constantia.
Zilis.
Volubilis.
Lixus.

IV. a Tingitana provincia, quam nunc duo regna *Fez* & *Marocco* occupant ab urbe *Tingi*, quæ nunc vulgò *Tanger*, cognomen accepit, ante *Bogudiana* dicta à Rege *Bogud*. Opida in ea, β *Tingi* modo dictum, caput provinciæ, ab Antæo conditum; γ *Julia Constantia*, δ *Zilis*, ε *Volubilis* ζ & *Lixus*, vel fabu-

denotat, quoniam Colonos nigros habeat. *Simias*, *Dracones*, *Struthiones* atque *Elephantes gigni*.

o S. Colonia.

p *Casaldus* hunc Fluvium vocat *Mulalo*.
q Lib. V. c. II. p. 66. Lin. 14.

B U N O N I S.

o ° *Jol* à Juba Rege traditur condita, ac postea alterum nomen à Cæsare habuit r. Nonnulli eam hodie *Algiers* vocari volunt.

π ° *Cartenna* ad Cartenni fluv. ostium: hodie ea putatur esse urbs, quæ vulgò *Mostagan* vocatur.

ρ ° *Saldæ* urbs maritima, inter Juliam Cæsaream & Cullu sita, hodie vulgò *Bugia* appellatur s.

σ ° *Opidum Novum* in mediterraneis est, hodie *Mezuna* putatur t.

τ ° *Rufazus* in litore inter Ruscium & Saldas posita est.

υ ° *Ruscium*, Ptolemæo *Rhuscore*, inter Rufconiam & Rufazum est.

φ ° *Rufconia*, *Rufconia* & *Rufonium*, urbs maritima est.

χ ° *Tipasa* υ à Julia Cæsarea ad Ortum est.

ψ ° *Tubusuptus* Saldis proxima fuit.

ω ° *Tucca* apud Amplogæ ponitur ostia.

z ° *Mauritania Tingitana* ab Occasu ha-

bet mare Atlanticum; à Septentrione fretum Herculeum & Ibericum usque ad Malvæ fluminis ostia; ab Ortu Mauritaniæ Cæsariensem, à Meridie Gætuliam & Lybiam Interiorem.

β ° *Tingi* ad fretum Herculeum à Cananitis, quos Josua ejecit, putatur condita z.
γ ° *Julia Campestris* in mediterraneis ponitur, hodie *Banituedæ* dicta.

δ ° *Zilis* seu *Zilia* y, hodie *Arzila* z, inter Tingim & Lixum sita est a.

ε ° *Volubilis*, nunc *Fessa* seu *Feza*, regia intus est.

ζ ° *Lixus* in litore maris Atlantici posita CXII. mill. pass. ab Herculis absuit freto. Hodie arx est cum portu, vulgò *Larach*, & secundum alios *Arays* dicta b. Fluvius quoque olim *Lixus* appellatus, qui hodie *Lasso* ac aliis *F. di Larach*.

H E K E L I I.

r Vid. *Strab.* Lib. XVII. p. 654.

s Mercator eam *Tadelim* vocat.

t Ptolemæo dicitur *Oppinum*; Nigro autem *Rhabath*.

υ Hodie *Tanese* & Mercatori *Taves*.

z *Casaldo* hodiè dicitur *Tanger*, & Mercatori *Tangia*. *Strabo* loc. sup. ad Not. d.

§. III.

a Julia Cæsarea. b Cartenna. c Saldæ. d Opidum novum. e Rufazus. f Ruscium. g Rufconia. h Tipasa. i Tubusuptus. k Tucca. l Mauritaniæ Tingitanæ fines. m Tingis. n Julia Campestris. o Zilia. p Volubilis. q Lixus op. & fluv.

fabulosissimè ab antiquis narrata. Quippe *Regia Antæi*, certamenque cum Hercule, & *Hesperidum horti*.

Antæi regia.
Hesperidum
horti.

§. III. Cap. huj. cit. scribit, *eam* Barbaris *Tingam* ab *Artemidoro Lingam*, & ab *Eratosthene Lixum* nominari. *Ptolemaeus a.* & *Plinius* ex *Tingo* & *Lixo* duas faciunt.

haud longè à Barce urbe ponunt *c.* Cæterum in hac ipsa Mauritania est *b Atlas Minor* mons; *c Abyla* *d Herculis Columna*, ac è regione altera *e Calpe*; quæ tamen verius rupes sunt, seu montes.

y Sive *Xilia*.
z Seu novo vocabulo *Arzita*.
a A *Casualdo* dicitur *Alger*.
b Olim erat *Romanorum* Colonia, à *Claudio Casare* in hunc locum ducta.

HEKELII.

e Hos Hortos *aurea Mala*, quæ summâ cujusdam Draconis pervigilis curâ asserventur, quotidie ferre, haud illepida *Poëtarum* est traditio.

BUNONIS.
a *Hesperidum horti* alii in *Cyrenaica*; *b* *Hesperidum horti*. *b* *Atlas minor*. *c* *Abyla*. *d* *Herculis columna*. *e* *Calpe*.

C A P. VI.

Getuli, *Atlas mons*, *Libya Interior* & *Æthiopia*.

G E T U L I.

I.

A Tergo Mauritaniarum Africæque Minoris *a Getulorum* gens, & ipsa quoque Romanorum armis debellata, longe latèque incoluit; quippe quæ hodie occupat quicquid terrarum à *Lempta* opido ad Oceanum usque, spatio mill. Germanicorum ccc. protenditur. Hoc spatio nunc est *Biledulgerid*, provinciæ major pars: ubi *Targa* regnum, & quatuor deserta, *Lempta*, *Zuenziga*, *Zanbaga*, *Hair*.

Getuli.

Lempta.

Biledulgerid.

Targa.

II. *Getulos* à Meridie claudit *mons Atlas*, totius Africæ fabulosissimus. E mediis hunc arenis in cœlum usque attolli prodiderunt celebrati auctores, asperum, squalentem, qua

Atlas mons.

BUNONIS.
a *Getulia* a inter utramque Mauritaniam, Africam Minorem & Oceanum Occidentalem posita est, *Getuli*, sicut & *Libyæ* incolæ, primi habentur, qui in Africâ confederunt. At *Getuli* olim carne vescabantur crudâ, manebantque quibuscun-

que locis eos nox oppressisset, bestiarum more ferè viventes. Jugurtha tamen eos ad bellum instruxit, ac adversus *Marium* produxit.

HEKELII.

a *Garamantibus* quippe finitima.
M m m z

B U:

a *Getulia*.

qua vergat ad litora Oceani, cui cognomen imposuit: eundem opacum nemorosumque, & scatebris fontium riguum, quâ spectat Africam, fructibus omnium generum sponte ita subnascentibus, ut nunquam satietas voluptatibus desit. Incolarum neminem interdum cerni: silere omnia haud alio quàm solitudinum horrore. Eundemque noctibus micare crebris ignibus, Ægipanum Satyrorumque lasciviâ impleri, tibiaram ac fistulæ cantu, tympanorumque & cymbalorum sonitu strepere. ¹

LIBYA INTERIOR.

Libya interior.

III. Ultra Atlantem ^β *Libya* est *Interior* ad ^γ Nigrum usque flumen, vastarum solitudinum, nunc desertum *Sarra* dicta.

ÆTHIO-

BUNONIS.

^β ^a *Libya* hæc *Interior* dicta est, quoniam intus & in mediterraneis est; ad discrimen alterius *Libyæ*, quæ mare *Lybicum*, Ægyptumque attingens, *Exterior* vocatur.

^γ In *Medra* Nigritarum regione est ^b *Niger lacus*, ex quo ipse fluvius ^c *Niger* ^b procurrent, aliquo spatio confecto, lacum, qui ^d *Borno* vocatur, efficit, inde *Cano* regnum petens, ^e *Guarda* lacum, qui ibidem est, transit; ac demum ad *Tombutu*, in plures, quibus in mare devolvitur, alveos dividitur; ex illis iste ad *Senegam* decurrens, *Rio de Senega* vocatur; ac alter, qui versus *Gualaram* fluit, *Rio S. Ivan*. *Niger* igitur fluvius spatium DCCL. milliaria conficit *Germanica* antè, quam mare subeat. Sicuti *Nilus*, ita quoque iste certis anni temporibus exundat, vicinosque fecundat agros ^e.

HEKELPI.

^b *S. Nigris*.

^c *Niger* autem dictus est propter nigri pulveris solitudines, eminentibus interdum velut exustis caulis.

REISKII.

¹ ^f *Getuliam* Græce *Γετουλίαν* regionem *Libyæ* proximam *Strabo* vocat, & huic paulo latius extensæ partem attribuit: Utraque tamen suis terminis coercetur. *Getuli* autem & *Libyes* primi *Africæ* cultores ab *Sallustio* describuntur; ex libris quidem *Punicis*, qui ad regem *Hiempsalem* pertinuisse dicebantur: *Ceterum fides ejus rei penes Auctorem erit*, ipse inquit *Salustius*. Nam *Ægyptii* *Getulis* antiquitate ac cultu *Africæ* primo antecedunt. ^g *Atlas* ab littore *Africano* & *occidentali Oceano* versus *Orientem* ad loca *Ægypto* confinia procurrens, *Atlanti* regi *Mauritanico* nomen debuit; nocturnos autem ignes, strepitus, cantusque ^h *Satyris*, *h. e. demonibus*, qui *Satyrorum* *hircorumque* species mentiuntur. Sin *Atlas* *Japeti* filius extet idem, qui *Enochus*, uti apud *Eusebium* ex *Eupolemo* annotatur *Lib. IX. Præpar. Evang.* Tum vero *Idris* *Arabum* (quem nominant illi *Henochum*) & *Dyris* *Pœnorum* *Atlas* valde convenient, sed tempore nimium distabant. De *Libya* utraque superius actum fuit, neque hec amplius agetur.

REIS-

a. *Libya interior*. b. *Niger lacus*. c. *Niger fl.* d. *Borno lacus*. e. *Guarda lacus*.
f. *Getulia*. g. *Atlas*. h. *Satyr*.

Æ T H I O P I A.

IV. Jam verò quicquid ultra Nigrum flumen est & Ægyptum, versus utrumque mare Atlanticum Rubrumque, Æthiopes tenuerunt; gens omnium Africæ terræ amplissima extra Africam à vetustissimis Geographorum posita. Ab Æthiope Vulcani filio cognominati; vel ut alii, ab *nigro vultus corporisque colore*; αἴτωψ quippe significat nigrum. ²

T R O G L O D Y T I C A.

V. Divisa fuit Æthiopia in varia Æthiopum genera; quorum Ptolemæus innumera tradit nomina. At clarissimi omnium fuere ^a *Nigritæ*; à Nigro flumine dicti, & *Nubiorum* gens magna, ^{Nigritæ. Nubli.}

R E I S K I I

² Æthiopia ortum & nomen ab Æthiopibus, Æthiopes à nullo eoque fabuloso Vulcani filio, sed ab atro colore, habet, Græce Αἰθιοπία ἐν τοῦ αἰθίοπος; Αἰθιοψ ἐν τοῦ αἰθεσθαι καὶ ἀπὸς ὡς κεναιμύσος τὴν ὄψιν, id est, *vultu aut facie adustus* dicitur. ^b Æthiopicus quidem nigror ab æstu solis aut uestione non provenit, sed à *corpore quodam mucoso & reticulari*, quod inter cutem & cuticulam collocatum translucet; sic habet inventa nuper celeberrimi Pechlini opinio in Tractat. de habitu & colore Æthiop. c. 7. Characteres tamen Æthiopum externos in vultu atro aut subnigro, firmis naribus, labris tumentibus, capillitio crispo ac lanuginoso, cutis mollitie ac splendore pingui vel argenteo constituimus. Hinc Abyssinis hodie nomen priscum aridet adeo, ut se ipsos Itioperiabani, i. e. Æthiopes, suum solum Manghesta Itioperia. i. e. regnum Æthiopiæ appellant. Ultimas gentis hujus ^c origines ab *Ludo, Misraimi filio*, proximas Bochartus ab *Ægyptiis vicinis & Arabibus* deducit, multisque rationibus confirmat, Æthiopes eosdem nec alios adhuc superesse, quam quos divina historia

לודים Ludim, i. e. Ludæos nuncupet: ^d Porro Æthiopiam ipse duplicem fatetur, Africanam sive occidentalem, & Asiaticam sive orientalem. ^e *Nubia* inter Nigritas Abyssinosque per 400. milliaria patet, regnumque suo regi subditum complectitur Arab. אלנוביה *Alnubia*, de quo Commentarius Geographicus Auctoris Nubiensis nomine habetur. *Trogodytica* paulo superius exposita unam ex nobilibus Ludolfi Historia Æthiop. Lib. I. c. 14. observationem suppeditat de barbaris Æthiopibus quos *Casros nominant*, feris, nudis, agrophagis & pamphagis, quin Dei, regis, legis & vocis expertibus: ^f Hos Trogodytis à Plinio descriptis simillimos nemo, uti suspicor, negabit.

B U N O N I S.

^g *Nigritæ*, à Ptolemæo in Interiori collocantur Libya. Regio illorum à Sarra versus Meridiem jacens à Meroë insula usque ad mare Atlanticum & promontorium viride porrigitur, quo loco Nigér fl. in mare decurrit, continens longitudinem DCCC. milliarium Germ. habetque, quod infra dicitur, XIX. Regna.

M m m 3

B U.

a. Æthiopia. b. Color Æthiopicus unde. c. Origo duplex. d. Æthiopia duplex. e. Nubia. f. Trogodytica. g. Nigér fl.

Æthiopia.
sub *Ægypto*
Cinnamo-
mifera
regio.
Troglody-
tica.

magna, unde hodieque vastissima regio dicitur *Nubia*. Ea autem *Æthiopiæ* pars, quæ Nilo utrimque adjacet, *Æthiopia* dicitur sub *Ægypto*; atque in ea ad Nili paludes seu lacus *Cinnamomifera regio*. At totum sinus Arabici lævum latus Arabes tenuère: *Troglodytæ*, unde regio ipsa *Troglodytica*.

BUNONIS.

s a *Troglodytas* Arabum esse partem atque consanguineos, ex Josepho patet, qui tradit Abrahami filios ex Ceturâ *Troglodyticam* occupasse. *Raderus* censet eos hodie appellari *Abissinos*, & regnum *Barnagas* appellare indigenas. [* *BARNAGAS* apud imperitos sumitur pro nomine regionis seu Regni quod imperio *Habessinorum* subjacet. Sed quod rideas, nomen Officii vel dignitatis pro nomine regionis acceperunt. *Barnagas* non regnum est sed titulus præfecti maritimi, seu prætoris qui provinciam maritimam moderatur.] *Troglodytas* verò ita dictos docet *Aristoteles* à *subeundis cavernis*, in quibus degant. Defunctos illi suos ita sepeliunt. Mortuis pedibus vicem alligant virgis paliurinis. Deinde cadaver in editiori loco positum lapidibus ridentes obruunt, impositoque supra saxorum acervum cornu abeunt. Bella gerunt pabuli gratia; invalidis, ob senium armenta sequi, guttur bovis cauda adstringunt, ac ita eos interimunt. Qui mortem differt, licet nolentem eodem modo, admonitum tamen antea, interficiunt: Idque habetur

beneficii loco. Morbo correptos incurabili simili afficiunt morte. Maximum arbitrantur malorum, ab eo vitam diligi, qui nequeat aliquid agere dignum vitâ. Nullus ibi habendi amor: à divitiis paupertate se abdicarunt voluntaria. Tantum lapide uno gloriantur, quem *Hexecontalithon* vocant, tam diversis notis sparsum, ut sexaginta gemmarum colores in parvo ejus orbiculo deprehendantur. Ignari sermonis stridunt potius quàm loquuntur. Carnibus vivunt serpentum. Tanta verò pernicitate polient, ut feras, quas agitant, ipsi cursibus persequantur. *Plin. d. Solinus. e. Herod. Aristoteles lib. 8. Hist. Animal. cap. 12. Pygmaeos* facit *Troglodytas*, eosque ad paludes, ex quibus Nilus profluit, collocat, quo loco cum gruibus illi pugnent, equos habentes pufillos.

HEKELII.

d Lib. VII. *Hist. Nat. c. II. p. 108. lin. 40. seq.*

e In *Polyb. c. XLIV. p. 89. lin. 16. seqq. & c. LXX. p. 143. lin. 31. seqq. ut & Pomponius Mela Lib. I. c. VIII. p. 160. lin. 3. seq.*

a *Troglodytæ.*

C A P. VII.

De incolis universæ Africa, novaque ejus descriptione; ac primum de Ægypto.

I.

Ægypti in-
cola varii.

Quinam mortales *Ægyptum* antiquitus incoluerint, ante dictum est. Reliqua *Africæ* versus Occasum mari adjacentia tenuerunt populi commemorati. Advenæ autem primi fuerunt *Phœnicum coloni*, aliique ex *Asia* atque *Ægypto* profecti. Postea

Postea paruit *Romanis*; mox *Græcis Imperatoribus* totum hoc terrarum spatium. Deinde *Vandalis*, *Saracenis*, *Arabibus*. Nunc partem tenet *Turca*, partem *Serifus*, quem vocant; partem Reges alii, partem denique *Hispaniarum Rex*. At *Æthiopes* à suo solo neque recesserunt, neque in id alios colonos receperunt; id longinquitas effecit regionis, immensæque intercedentium desertorum vastitates. Sed enarratâ Africæ antiquitate, res postulat, ut *novam* etiam ejus descriptionem subjiciamus. Dividitur nunc universa in septem potissimum partes sive regiones, quarum nomina sunt hæc: *Ægyptus*, *Barbaria*, *Biledulgerid*, *Sarra* desertum, *Nigritæ*, *Æthiopia Interior*, sive Superior, quod Abissinorum Imperium, & *Æthiopia Exterior* sive Inferior.

Ægypti
novæ
Divisio.

Æ G Y

REISKII.

1 * Quæ hominum coloniz primæ in Ægyptum, & hinc porro in Africanas reliquas terras infederint, paulo superius expositum fuit. Non alia nimirum quam è *Chami posteris ac stirpe, quotquot ex Arabis vicina, & Asia remotiori reliqua immigrarunt.* Portentosa enim antiquitas & Chronologia Ægyptia, qua sacram historiam evertit Manethon, cum suo Auctore concidit jacetque. Posthac novæ successerunt b Pœnorum coloniz, *Didonis auspicio*, quæ agrum ab Hyarba, regulo Marusio, mercata urbem condidit, regni Carthaginensis materiam: Sic ora maritima sensim novos incolas admisit fovitque: [* Carthaginem diu ante Didonem natam extitisse in nostro Dist. Geogr. differuimus: Tyrios non duxit, sed adiit. Phœnices in Africam transmigraverant iisdem temporibus, cum Josue è terra promissionis Chanaanæ ejecit.] c Romani postea regnum Numidicum prætextu fœderis & amicitiz cum Masinissa cultæ; sed Carthagine funditus excisa belloque tertio Punico confecto, terras A. V. C. 605. occuparunt. Interim Græci & Macedones sub Alexandro, postea Ptolemæi per annos 294. Ægyptum; Romani ex A. V. C. 725. tres provincias tenuerunt, nempe Africam, Numidiam & Mauritaniam, Dicesi Africana sub Imp. constituta. Deni-

que Genfericus collecto 80000. d Vandalorum & Alaunorum exercitu A. C. 430. subegit Africam; e Saraceni A. 641. Ægyptum, sed A. 661. Africam & Mauritaniam domuerunt, Chalifa proprio ibi creato: Posthac Sultani ex Mamluchorum progenie, Sherifi & reguli multi: donec f Turci Ægypto capta, sensim Africam subegerunt maritimam, exceptis urbibus, quas adhuc Hispani, Portugalli & Angli paucissimas tenent. Ægyptum hodiernam suis antiquitatibus ornatam supra vidimus, urbesque hujus florentissimas. Addimus adhuc de g *Alcabira* per Mudazum Lidi- nillam, primum è Fatimitis Chalifam condita A. C. 968. urbe duplici nova & veteri, nec non suburbio Bulaco, 200000. domibus, & 18000. majoribus plateis frequentior. h *Mataræa* ibi adhuc superest, fonsque in ea vivus ac ædicula, quam *Latini* Monachi frequentant, & Mosquea Turcica, sed nullus in eo balsami frutex. i *Alexandria* nec Pharum Ptolemæi Philadelphi fabricam, nec hujus insulam adhuc ostentat, sed duos portus commodissimos, & Græci Patriarchæ sedem. k *Bibliotheca*, quæ hæc fuit, *Philadelphia*, C. Julii Cæsaris ævo; *Serapica* per Cleopatram collecta Imp. Theodosii ætate; sed ultima *Christiana* per milites Saracenicis A. 642. dissipata in balneis conflagravit.

B U

a. Coloniz Africanæ. b Phœnicum. c Romanorum. d Vandalorum. e Saracen. f Turci. g Alcabira. h Mataræa. i Alexandria. k Bibliothecæ tres.

ÆGYPTVS.

Ægyptus.
Cairum seu
Alcair.

Pyramides.
Alexandria.

Rosetta.
Damiata.

II. *Ægypti* (quam ^a Turca obtinet) caput nunc est ^β *Cairum*, vulgò *Alcair*, Chaldaeis *Alchabyr*, urbs magnitudine stupenda, Emporium celeberrimum; Circassiorum *Ægypti* Sultanorum quondam regia. Prope est *Materæa*, hortus balsami fruticibus confitus, quod uni terræ Judææ quondam concessum, hodie nisi in hoc loco, nusquam colitur. Ultra Nilum *Pyramides* visuntur stupendæ altitudinis, ut ante memoravi-
mus. ^γ Secunda claritate à Cairo est *Alexandria*, splendida quondam atque opulentissima civitas, nunc crebris bellis destructa atque concisa, celeberrimum Christianis mercatoribus præbet emporium. Nobile exinde est cum arce opidum *Raschitt*, quod Europæi *Rosettam* vocant. ^δ *Damiata*, olim *Pelusium*, Ptolemæi Geographi incunabulis insigne est.

BUNONIS.

^a Turcarum Rex Selymus *Ægyptum* occupavit anno Christi 1516 ^b.

^β ^a *Cairum*, olim *Babylonia* *Ægypti*, totius Africæ urbs habetur maxima. Tanta ibi perhibetur esse hominum multitudo, ut omnes ferè linguæ ac scripturæ ibi re-
tiantur ^c.

^γ ^b *Alexandria* Turcarum Imperator perpetuo habet triremes instructas, quæ & urbem & mare tutantur.

^δ Portum ad ^c *Damiatam* catenâ ferreâ præclusum ac munitum Harlemenfis navis, quæ in Christianorum erat classe, disruptâ catenâ illa, aperuit, Anno C. 1219. [^{*} *Da-*

miatam non *Pelusium*, sed *Thamiatim* esse supra monuimus.]

HEKELII.

^a Pater *Solymani*.

^b Vid. *Abrah. Bucholceri* Index Chronolog. p. 467. Antea cepit *Ægyptum* CAMBYSES, *Perfarum* Rex & *Cyri* II. Filius, Anno ante CHR. nat. DXXV. Sed Anno post nat. CHR. XXIX. capta est ab AUGUSTO, qui in *Romanam Provinciam* EAM redexit, *Romanisque* tributariam fecit, eique *Cornelium Gallum* primùm præfecit.

^c *Selymum* Anno CHR. M. D. XVII. *Cairum* expugnasse, auctor est *Gabriel Bucclinus* in *Nucleo Histor.* Litt. Q. 4. fac. b.

^a Cairum. ^b Alexandria. ^c Damiata.

CAP. VIII.

Barbaria.

I.

Ægypto continuatur nobilissima totius Africæ regio ^a *Barbaria*; in sex partes divisa; quarum una est Provincia *Bar-*

BUNONIS.

^a Ingens illa Africæ pars ab Europæis appellatur ^a *Barbaria*; fortè quòd eam in-

colunt homines moribus & linguis ferè *Barbari*. Ab *Ortu* habet *Tripolitanam*, à *Septentrione* Mare Internum; ab *Occasu* Mare

^a *Barbariæ* limites & magnitudo.

Barcana; quinque reliquæ sunt regna, Tunetanum, Tremisenum, Fessanum, Maurocanum & Darense. ¹

BARCANA REGIO.

II. Inter Ægyptum & Tunetanum regnum litori prætitur Barcana regio, à Barce antiqua urbe cognominata, soli asperitate pariter ac siccitate sterilis. ^{β 2}

Barcana regio. Barce prom. & urbs.

REGNUM TUNETANUM.

III. Tunetanum regnum veterem Africam Minorem ferme totam

Tunetanum Regnum.

Mare Atlanticum; à Meridie Gætuliam, Atlantem montem. Libyam Internam & Æthiopiæ sub Ægypto. Ejus longitudo est DCLXX. miliarium, ac latitudo CLXXX. Alii tamen eam Africæ partem tantum vocant Barbariam, quæ ad regnum Tunetanum pertinet.

vel horridam incultamque. Hæc sunt verba Eustathii ad Dionys. Perieg. aut specialiter regionem Arabico vel Æthiopico sinu conclusam; aut specialissime provincias barbarico, quem vocant, sinui propinquas. Ita prisca Geographi Arrianus, Dionysius, Ptolemæus & Strabo, ita novi nomen illud accipiunt. Hinc etiam in Talmude כרביא כרביא Barbari Barbaria; sive ad Chaldaicam, sive ad Arabicam originem referatur. Duo igitur huc pertinebunt Imperia: (1) Turcicum in regnis, Tunetano, Algerensi, Tripolitano & Tremiseno, (2) Fessano-Maroccense Tafiletis subditum, (3) Principatus montani Sufaon, Cuco & Labes, qui Scheichiis Principibusque liberis parent. Ut de urbibus regi Hispanico, Portugallo & Anglico subjectis taceam; Has vero servari Reipubl. Christianæ totius interest.

BUNONIS

^β Barce mons & promontorium ad Ptolemaidem est; ipsaque urbs Ptolemais, Plinio a teste, prius dicta est Barce; unde Barcai. Ad Barcen Ptolemæus a Hesperidum hortos ponit.

^γ Tunetanum regnum in quatuor dividitur provincias: Constantinam, Tunetanam, Tripolitana & Cebensem. Constantina à Constantia urbe appellationem habet; sicut Tunetana, à Tuneto. Tripolitana, nunc Garoldare, nomen habere traditur à tribus civitatibus, Taphris nunc Vacces; Oca, & Lepti magna, quam nonnulli hodie Tripolin putant, ac alii Lebiam. Cebensis regio quondam erat Carthagenensium; sed ad Internam pertinet Libyam.

² Barca vel Barcana vetusto nomine, feroque Barcæorum populo adhuc gaudet, inculta propemodum & latrociniis infesta regio. Nomen habuit à Barca Gr. Βάρκη, prisca & in mediterraneis sita urbe, quam Ptolemæus Lib. IV. & Scylax in Periplo ad centum stadia procul ab mari submovent. ^e Ptolemais autem urbs recentior & à Ptolemæo condita, litorique marino proxima fuit. Urbs una hodieque heic clara, nempe ^f Caracuna, Scheichio principique sedem præbet: Numidiam quoque ac Libyam hodiernam Scheichis subjectam Pet. Valleus retulit.

Nnn

B U.

HEKELII.

^a Lib. V. c. V. p. 67. lin. 42. seq.

REISKII.

¹ Barbaria, Græce Βαρβαρία, nomen æquivocum aut generaliter ex usu veterum atque recentium scriptorum significat χῆραν ἐτερογλωσσον ἢ ἄσπυρον καὶ ἄργον, i. e. quancunque terram vel peregrini sermonis

^a Hesperidum horti. ^b Tunetanum regnum. ^c Barbaria. ^d Barca Barcana. ^e Ptolemais. ^f Caracuna.

Tunetum.

Tripolis
Barbariz.

Bona.

Constantina.

totam occupat. Caput est ^δ *Tunetum*, sive *Tunisa*, vulgò *Tunisi*; insignis, vetus ac fatis ampla urbs, quæ ex Carthaginis ruinis crevit; emporium Venetis & Genuensibus, aliisque mercatoribus celebre. Secunda est *Tripolis nova*, quæ *Tripolis Barbarizæ* dicitur, ad differentiam ^ε *Tripolis Syriæ*: emporium ab Europæis mercatoribus celeberrimum. *Bona* etiam, quæ olim *Hippo*, D. Augustini Episcopatu nota, nunc emporium haud postremum. Intus verò est ^ζ *Constantina* Romanorum antiquitatum reliquiis conspicua.

REGNUM TREMISENUM.

Tremisenum regnum.

IV. Caput regni ^η Tremiseni est *Tremisen*, amplissima quondam

BUNONIS.

^δ *Tunetum*, olim *Tunes*, à Barbarossa Archipirata, qui ad stipendia Turcica attractus fuerat, interceptum, & sub Turcarum potestatem est subactum, ejecto *Muleasse* Rege, qui ad Carolum V. confugit; quod contigit anno C. 1534. At sequenti statim anno ^β à Carolo Muleasses hic in regnum reductus est; qui tamen a filio suo regno pulsus, oculis etiam per summum scelus erutis, Augustam ad Comitia confugit anno Ch. 1549. Joh. Austriacus Tunetum recipit anno 1574. Goletumque munit; Sed Turca, ejectis Hispanis Goletum Tunetumque statim recuperat. [**Tunetanum* Regnum moribus & legibus propriis utitur.]

^ε *Tripolis*, hæc Turcis adempta est anno C. 1551. Verum Sinam Bassa eandem proditione eodem anno recepit. [**Tripolis* non est pars Tunetani regni, sed peculiaris respublica, quæ Imperatorem Turcarum pro patrono protegente, non pro domino imperante, agnoscit.]

^ζ *Constantina*, quondam regia civitas, primogenito Regis Tunetani olim dabatur; at nunc in Turcarum est potestate.

^η *Tremisenum* seu *Teleusinum regnum* nomen habet à *Tremisena* urbe quondam ampla, nunc penè collapsa, quæ Nigro *Tinassa*, Maimol. *Timici*. Pleræque tabu-

læ urbem illam in mediterraneis collocant. Ptolemæus quoque *Tinassam* à litore remotiorem facit. Sed *Emmanuel de Airanda* refert, *Tremisenam* urbem ad litus esse positam in regni Tremiseni finibus. Eo usque sese extendit Turcarum Imperatoris dominium. In hoc regno Hispani tenent *Ma-zaquibir* & *Oran*, quam Petrus Navarrus anno 1509. expugnavit.

HEKELII.

^β *Buelino* teste.

REISKII.

^γ *Tunetum* pro vetusta Carthagine multi habent Geographi: sed quantum fallantur, Arabs Nubiensis docuit Chim. III. part. 2. quum à Tunetano portu stagnoque longissimo ibi effosso Carthaginem *tria miliaria ex semi* abesse ait. Regnum illud A. 1236. Ibrahimus condidit; Buffates A. 1430. in tria divisum, tribus filiis reliquit: Ultimus omnium Muleasses à Turcis ejectus, captumque à Chairadino Bassa, quem Barbarossam vulgò nominant, Tunetum; restitutus per Carolum V. Imp. regno & urbi suæ, & postea laceffitus iterum hosti occubuit. Regnum ^ε *Tremisenum* ex A. 1210. ad A. 1514. vixit, Habdallo rege ultimo cæso, & urbe in ditionem Turcicam redacta. Hinc ^δ *Algeria* sibi regem.

^α Tunetum. ^β Tripolis. ^γ Constantina. ^δ Tremisen. ^ε Tunetum. ^ζ Tremisenum. ^η Algeria.

dam, bellis gravissimis postea tenuata. In litore est ^o *Algier*, ^{Algier.} emporium satis nobile, ac piratica infame, Christianis mancipiis refertissimum; urbs ipsa mœnibus, arcibus ac tormentis bellicis adeo munita, ut inexpugnabilis credatur.

REGNUM FESSANUM.

V. Ad ipsum fretum Herculis Hispaniæ objacet *Fessanum* ^{Fessanum regnum. Fez.} *regnum*, cujus caput *Fez*, urbs totius Barbariæ princeps, ingens, opulenta, frequens, splendida ac magnificis superbisque adi-

gem constituit Selimum. Sed idem Barbarossa A. 1515. urbe capta eum necatum sustulit: Sic regna Barbarica Tunetanum, Buggiense, Tripolitanum, Tremisenum & Algierense Turcico cesserunt Imperio. Quibus omnibus Bassa præest Turcius non absoluta potestate, sed limitata, & singulas ad urbes harumque regimen restricta. ^a *Urbes vero quinque sunt Archipiraticæ, Salea, Tetuan, Algeria, Tunetum atque Tripolis.*

BUNONIS.

^b *Algier*, etiam *Geiser* dicta, inter duo promontoria, vulgo *Capo Caxines* & *Capo Montasusio* jacens. Ferdinandus Catholicus castello in *Pinno* insula seu rupe posito, eam coëgit sibi tributum dare. Sed à Barbarossa anno 1515. liberata est. *Paulus Jovius* contendit hanc urbem olim fuisse regiam sedem *Juba* regis, appellatamque *Cesaream Juliam*. Verùm *Joh. Leo* ipse Afer in descriptione Africæ tradit, eam antea appellatam fuisse *Mesganam*, neque antiquam esse urbem. Hodie omnium urbium, quæ in isto sunt Africæ litore, opulentissima & potentissima est. Eo loco videtur sita, quo olim Saldæ Anno 1541. Carolus V. Imperator expeditionem in Africam suscipiens, ad prom. quod hodie vulgo *Cabo de Tene* à vicino opido *Tenes* appellatur, naufragio facto, infelici eventu, perpetuis tempestatibus actus, in Hispaniam rediit. Ad idem litus est opidum ^c *Gigiari*, quod Galli interceperant anno 1664. sed à Barbaris eodem anno ejecti sunt. [^{*} *Algeriam* regionem Graphicè descripsit

Clarif. Dnus. Laugier de Tassi. mores, vires, historiamque gentis docet. Populus Turcis, Mauris, ac Christianis Apostatis, qui omnium hominum sunt nequissimi, conflatus est. Regem habet quem milites Republicæ præficiunt. Tunetum, Tripolis, & Algeria sunt tres Respublicæ prorsus diversæ. Algeriensi Regno Tremisenum accessit.]

^d *Fessanum regnum* inter Mare Internum, Mulviam fl. Oceanum Atlanticum & Maroccense regnum interjacens à metropoli ac fluvio cognomine nomen habet. *Provincia* huc pertinent *septem. 1. Temesana c;* in qua *Azamor*, quondam *Thymiatium*; *Anassa* nunc jacens; *Ributo* & in mediterraneis *Tagia d. 2. Asga e;* in qua *Laracha* seu *Larissæ f;* ab Hispanis occupata. Ad mare Atlanticum & fluvium *Salam* est opidum munitum *Salæ*, à Romanis olim conditum. *Sala* fluvius, qui hodie dicitur, *Thuano Buragragus* appellatur. Portum ^e *Salæ* habet commodissimum; qui tamen arenis paulatim obstruitur. Piraticam opidani non minus exercent, quàm Algirienses. Ubi castrum, in quo magnifica Regum *Fessæ* sepultura, & *Tepheletum* *Serifforum* bellis clarum *g. 3. Erripha;* in qua *Arcila* quondam ingens, nunc exigua, *Alcazera* ubi *sebastian Portugallie Rex* *Fessanum* Regem restitutus, acie victus periit anno C. 1578. *b.* [^{*} *Fessanum regnum* proprios Reges habere desinit. *Marocano* imperatori subest.]

HEKELII.

^c *S. Semesna.*
Nnnn 2

^d Et

^a Urbes Archipiraticæ. ^b Algier. ^c Gigiari. ^d Fessanum regnum ejusque provinciæ septem. ^e Salæ.

Tanger.
Ceuta.
Arzilla.

ædificiis miranda. * *Tanger*, ^λ *Septa* seu *Ceuta*, & *Arzilla*, amplæ ad fretum urbes, Hispanicæ sunt ditionis.

REGNUM MAUROCANUM.

VI. * *Mauroceni regni* * caput est *Maurocum*, vulgò *Mauroc*,

Mauroca-
num re-
gnum.
Maurocum.

^d Et hæc Regio olim semper fuit totius *Africa* Caput, in quâ olim numerabantur Oppida plus minus *XL.*; Castella verò *ccc.* quibus incolebant omnis generis homines. Sed ob *Bella*, quæ ibi magnopere sæviunt, Civitates omnes & Oppida deleta sunt, & tota Provincia depopulata. Sed tandem iterùm reviviscere cœpit postremis his temporibus, ut Regem *Fessæ* adhuc parum timeat.

^e *S. Azgara.*

^f *Cæsar Escabir*, hoc est, Palatium Regium.

^g Incolæ sunt Arabes, & imprimis divites, circa vestitum curiosi & bello præstantes.

^h Uti autem hæc opida sunt rarissima: sic contra Pagi sunt frequentissimi. Cæteroquin Incolæ sunt maximè validi; inculti tamen & rudes, plusque satis potationibus dediti.

BUNONIS.

* *Tanger* sive *Tingis*, quam urbem Portugalli tradiderunt Anglis anno *1663.* [* Qui eam ut onus projecerunt, ut Barbaris denuo pareat. *Arzillam* Hispani non possident, sed *Mauri.*]

^λ *Ceuta* sive *Septa*, opidum contra Barbaros bene munitum Hispanicæ regi paret. Ei vicina est ad ortum ^a *Tiruan* urbs maritima *Fezensi* Regi parens. Hæc regni *Fezensis* in isto tractu urbs prima, sex millia passuum à litore sita est. Fluminis ostium, quod olim portus fuit, ab Hispanis inutilis factus, navibus immerfis. 4. *Elebata*, in qua *Tagassa* ad mare. 5. *Gareium*, ubi *Terzota*, 6. *Territorium Fessa*, in quo *Fessa*. 7. *Sanega*, in qua *Sophroium* ab *Subum* fl. ^b *Fessa*, omnium urbium *Africæ* ^k habetur potentissima; ac *Saracenis* aula dicitur *Occidentalis*. Est in urbe illa *Academia*, in qua docentur artes in lingua Ara-

bica. Magna ibidem est multitudo *Alchimistarum*; qui solent in summo templo convenire, & opiniones suas conferre ac disputare. Habent artis istius multa opuscula, inter quæ eminet multis allegoriis refertum opus *Geberi*, qui centum annis post *Mahumedem* vixisse, & ipse Græcus fidem abjurasse traditur. Ex illis verò alii quæruncturam, ac alii multiplicationem metallorum. Sæpè autem solent cudere monetam adulterinam; unde tam multi inveniuntur *Fessæ* manu truncati. *Joh. Leo Africanus.*

^μ *Marocci* seu *Maurocanum* regnum *Barbariæ* hujus pars ultima est, inter regnum *Fessanum*, *Mare Atlanticum* & *Atlantem* montem jacens, appellationem habet à *regia Mauroco* l.

^v *Maurocum* seu *Marocum* ad *Tensistum* fl. situm nonnulli *Bochin* faciunt. Restaurata est hæc urbs a *Seriffo*, multisque palatiis aucta. Ibi quoque florent studia *Grammaticæ*, *Poeticæ*, *Astrologiæ* & *Legum* istius gentis. Eò studiorum gratia confluunt ex universa *Barbaria*. Hic sedem habet *Seriphus*, qui sese Imperatorem *Marocci* appellat. Regni hujus provinciæ numerantur *Ducala*, *Hascora*, *Tedele*, *Hea*, *Susa*, *Sabara*, *Guzola*, & territorium *Maxonense*. In *Susa* est *Messa* ad mare & promontorium *Nonium*: In *Ducala* est *Cantinum* promontorium. Cæterum anno hujus seculi nostri *XII.* *Marocci* Rex a mago quodam victus regnoque pulsus est.

HEKELII.

ⁱ Quam *Prolemaus* & *Peucer* putant *Volo-bitum* fuisse.

^k Ac totius *Barbariæ* pulcherrima habetur. ^l Regio hæc in universum abundat *Fru-gibus*, ut & *Oleo*, *Melle*, *Saccharo*, *Cerâ* & *Lanâ caprinâ*, ex quâ optimi texuntur panni

^a *Tituan*. ^b *Fessa*. ^c *Maurocanum* regnum.

[* *Maurocanum* regnum eum *Fessano* conjunctum ingens imperium simul conficiunt, cujus duæ urbes Regiæ *Maroc* & *Fez*, in neutra tamen habitat imperator, sed in civitate *Miquenez*. Præcipui oræ portus tam qui ad *Fretum Gaditanum* quam qui ad *Oceanum*, Hispanicæ dominationi subfuerunt; *Melillam*, ceterasque urbes, præter *Ceutam* sive *Septam*, Hispani deseruerunt, tenent Barbari.]

roc, amplissima ac celeberrima olim, inter maximas universi orbis memorata: at postea Arabibus divexata, nunc malignè colitur. Secunda est *Taradante*.

DARENSE REGNUM.

VII. Intus Maurocano, Fessano ac Tremiseno regnis confine est *regnum Darense* amplissimum, olim *Cæsariensis Mauritania* dictum. Caput est ξ *Dara*, unde regioni nomen, tenuibus, ut totum regnum, atque egenis incolis habitata. *Melilla* ad Mare Internum conspicua urbs Hispano paret. 4

Darense regnum. Dara. Melilla.

panni feracis haud dissimiles. Paratur porro hæc ingens Pellium caprarum copia, quæ in multis partibus *Europa* distrahuntur ac à nomine Loci, ubi parantur, vulgò *Marochini* dicuntur.

BUNONIS.

ξ *Dara* ad fluvium cognominem est: *Bocchus* Rex Gætuliam quoque tenens, hic imperavit.

REISKII.

4 ^b Imperium Marocco-Fessanum *Taffileta*, Princeps è Scheichiis Numidicis unus condidit. Regno quidem Marocco *Chalifæ Omniades* ex A. C. 809. Posthac *Zeneti*, *Almohadæ*, *Merini* & *Scheriphii* præfuerunt; Ultimus horum *Muhamed* item *Mulahidam*, urbibus *Fezo* Maroccoque captis occubuit, & *Taffileta* regnorum quatuor thesaurique regii potius, Numidi-

cos Principatus *Bugiensem*, *Bouzemæum* & *Suesensem* ditioni suæ addidit, pluresque *Scheichios* aut exturbavit, aut nexu clientelæ arctissimo sibi devinxit, novus *Africae* maritimæ Imp. Hinc magnum *Scherisium* de domo *Muhamedica* sese jactavit: titulo Imperatorem *Barbaria* *Maroccique*, regem *Fessæ*, *Suzi* & *Taffileta* Dominum in *Tora* & *Sagaon* &c. Huic *Muley* equidem *Ismael* frater successerat, sed turbato per *Geilandos* *Scheichiosque* Imperio usus. Vide *Historiam Taffiletæ* ex *Anglica* in *Germanicam*, & A. 1672. editam. Urbes Imperii hujus singulas qui nosse volet, illas è *Geograph. Vallii* desumito. Regi autem *Hispanico* adhuc ^d *Oranum*, quod *Mauri* A. 1678. frustra oppugnaverant, & ^e *Centa*, sive *Septa*; *Anglico* ^f *Tingis* sive *Tanger*; *Gallico* *Bastion de France* vicus, & *Genuensi* *Reipubl. Tabarica* minor insula subest.

a *Dara*. b Imperium Maroccense. c *Taffileta* Imp. d *Oranum*. e *Centa*. f *Tanger*.

CAP. IX.

Biledulgerit, Sarra desertum, Nigrita, Abissini.

I.

A Tergo dictarum regionum est *Biledulgerit*, * regio longissimo tractu ab *Ægypti* confinibus ad *Oceanum Atlanticum* por-

Biledulgerit.

[* De regionis quæ *Biledulgerit* dicitur, vera amplitudine non satis consentiunt *Geographi*, quidam regiunculam esse putant quæ sit tantum pars meridionalis *Regni Tunesensis*, cætera *Barbariæ* adscribunt. Alii *Barbariæ* æqualem circiter faciunt, ac veluti fasciam toti *Africae* quantum habet latitudinis ab *Oceano* ad *Nubiam* usque præteadunt. priorem amplectimur sententiam.]

porrecta. Nomen ei à *dactylorum proventu* inditum. Deferta in ea sunt, ^a *Lempta*, ^β *Hair*, ^γ *Zuenziga*, ^δ *Zanhaga* a singulis opidis cognominibus appellata. Regna ^ε *Targa*, ^ζ *Berdoa* & ^η *Gaoga*, itidem ab opidis dicta.

SARRA desertum.

Sarra de-
sertum.

II. Continuatur huic regioni versus Meridiem *Sarra* desertum, cujus longitudo à regno *Gaoga* ad regnum *Gualata* extenditur. ^ι

N I-

BUNONIS.

^α ^α *Lempta* incolæ latrones sunt *a*.

^β ^β *Hair* sub Tropico Cancrî jacet.

^γ ^γ *Zuenziga* isti versus Septentrionem finitima regio in medio arenarum lacum habet.

^δ ^δ *Zanhaga* ^b maris Atlantici litus attingit, ac in eo à Badagor usque ad promontorium, quod vulgò appellatur *C. Blanco*, porrigitur. Ejus incolæ os nunquam detegunt, nisi cibi sumendi gratia. Ad *Zanhagam* pertinet ^ε *Tegazza* regio, in qua sal candidus ex terræ cavernis erutus, *Tombutum* per camelos deportatur. Mercatores *Fessani* per deferta ista *Tombutum* proficiscentes aquam secum in utribus ferunt; sæpè enim in quinquaginta & plurium miliarium itinere nulli reperiuntur fontes, quibus uti queant iter facientes. In tabulis notantur *Azahad* & *Araoan* putei.

^ε ^ε *Targa*, regnum inter *Zuenzigan*, *Hair* & *Lemptam* interjacet; ipsa urbs *Targa*, sub Tropico Cancrî ferè posita, ad lacum sita est. Regnum hoc aëre gaudet temperato, & pascuis lætis *c*.

^ζ ^ζ *Berdoa* regnum inter *Lemptam* & *Gaogam* sub Cancrî Tropico est.

^η ^η *Gaoga* à *Berdoa* versus Ortum ac Nilum se extendit; regnum satis amplum est, incolæ habens omnino rudes, qui nudi incedunt.

^θ ^θ *Sarra*, significat *desertum*; est enim regio illa satis deferta ac parum culta, continetque maximam partem *Libyæ* interioris, à *Numidia* versus Austrum jacens, inter

Biledulgerit, *Nigrum fluv.* *Borno* & *Gualata*.

HEKELII.

^α Ideoque hoc Desertum, utpote valdè aridum, iis Mercatoribus est periculosissimum, qui à *Conflantina* ad *Nigritarum* Terras iter suscipiunt.

^b *S. Zanaga*.

^c *Idcirco* istic aqua copiosè satis invenitur.

REISKII.

^ι ^κ *Biledulgerit* & *Zara* æque late patet, atque *Barbaria* maritima, quin ultra *Numidiam*, priscosque hujus terminos excurrit; tribus aliquando regnis, nunc Principatibus vel *Scheichiatibus* distincta. Nam provincia hæc extat: (1) *Sugenfis*, in eaque urbs mediterranea *Taranta*, Littorea *Bartgueffa*, Portugallis subdita, & *Massa*, ubi templum, quod *Jonæ Prophetæ* in littus illud ejecto, ac è piscis faucibus restitutum sacrum Arabes volunt. (2) *Tesserana* inculta, & urbe cognomine frequens, sed sterilis; (3) *Dara* urbibus quinque, oppidis & pagis cultior. (4) *Segelmesse* urbem cognominem vicosque paucos complectitur, tota bestiis nocentissimis & veneficiis infesta; (5) *Tegoraima* & *Biledulgerit* specialiter dicta, urbibus quinque, ac rudibus templi *Jovis Hammonis* clarior. *Zara* sive *Sara* regio desertis, feris, arenisque horrida, & *Scheichiis* subiecta: Ibi eremos quinque *Zenhagam*, *Zuenzigan*, *Tergam*, *Lemptam* & *Bardean* numerant.

B U-

^a *Lempta*. ^b *Hair*. ^c *Zuenziga*. ^d *Zanhaga*. ^e *Tegazza*. ^f *Targa*. ^g *Berdoa*.
^h *Gaoga*. ⁱ *Sarra*. ^k *Biledulgerit* & *Zara*.

N I G R I T Æ.

III. Inde *Nigritarum* ampla est regio, ad utramque *Nigri* ^{Nigritarum} amnis ripam: *longitudo* ejus porrigitur à Nilo & Meroë Insula, usque ad *Nigri* ostia & Oceanum. Regna in ea sunt hæc, ^{Regna,} ab urbibus denominata: ^a *Gualata*, ^b *Hoden*, ^c *Genahoa*, ^d *Senega*, ^e *Tombutu*, ^f *Melli*, *Bitonin*, ^g *Guinea*, *Temian*, ^h *Dauma*,

B U N O N I S.

^a *Gualata* regnum in partibus Africæ occidentalibus est, regio auri ditissima; conterminos habet *Azzaneghos*, qui sub pellibus vivunt *d*.

^b *Hoden* à *Gualata* versus Meridiem est.

^c *Genahoa* à promontorio Blanco ad *Senegam* fl. extenditur. Tractus verò iste ad mare vulgò nautis vocatur ^d *Costa de Anderotte*; ubi Castellum ^e *Arguin*, & in medio regionis ^f *Canuja*.

^g Quæ *Nigri* fluv. continetur ostiis regia, ^h *Senega* e appellatur; ibi ⁱ *Promontorium Viride*; nunc *Capo Verde*. Color maris, quod est inter hoc promontorium & *Hesperides* seu *Insulas Salis*, viridis apparet, qui tamen ipse non est; sed herbæ cujusdam exiguorum foliorum, similis nasturtio aquatico. Belgæ vocant *Klein Peterflie*, Lusitani *Sargasso*. Hujus herbæ folia implicata, sibi adeo densè, & continuo tractu incumbunt Oceano hujus loci, ut ipsa aqua ægrè conspiciatur, & nautæ eminus Oceanum hunc cernentes putent *Insulam* & terras virides esse; neque penetrare possunt per herbæ hujus tricas, nisi mediocri saltem vento adjuventur. Baccas herba fert parvas non abfimiles nostris ribesiiis, sed insipidas & inanes intus. Ex Oceani fundo herbas istas exurgere non est verisimile: quoniam magna ibidem est maris profunditas. *Varen. Geogr. Gen. P. Abs. l. 1. c. 13. prop. 16.* Sed *Niger* fl. herbas illas secum devolvere videtur.

^h In ⁱ *Tombutu* seu *Tombuto* Rex inter potentissimos habetur, qui tria millia equitum: & complures pedites quotidie habet circa se expeditos, eique alii Reges parent *f*.

^k *Melli* metropolis sexies mille *g* dicitur habere domos ac familias. Incolæ utuntur cochleis monetæ loco.

^l *Guinea* præcipuum *Nigritarum* regnum est, incolis *Ginni* dictum, auro, oryza, pecoribus, elephantibus ac fimiis abundans. Monetæ loco incolæ utuntur auro non signato. Sub dio aut in casis degunt, nullas habentes urbes. Promontorium ejus five mons, ad mare ^m *Sierra Leona*, id est, rupes Leonis, vocatur; unde fremitus ac veluti tonitrua audiuntur. Portugallenses ibi castellum ⁿ *Minam* extruxerunt. In maris litore aurea reperitur arena, unde tractus iste Belgis dicitur *goud-kuste*, id est *Aureum Litus*, ad quod *Capo Corso*; ipsaque *Guinea Aurea*. Sunt verò incolæ luxuriosi. Furtum in peregrinos commissum capitali punitur pœna. In corporibus eorum immensæ longitudinis nascuntur vermes, quos apprehensos per cutim extrahunt. Cæterum in illo Africæ litore regna, *Regumque* Sedes memorantur, *Petu*, *Sabou*, *Fantain*, *Accara*, *Ardra*. [* *Nigritarum* Regio & *Guinea* contiguæ sunt, sed non miscendæ. *Guinea* non regnum est, imo permulta regna complectitur, præsertim in ora meridionali, quæ ab Occidente in Orientem procurrit. Illic ferme tot regna sunt quot vici. *Guinea* duplex est, scilicet *Guinea* proprie dicta, & *Congo* sive *Guinea inferior*.]

^o *Dauma* regnum *Guineæ* versus Septentrionem conterminum est.

H E K E L I I.

^d Incolæ nigerrimi sunt, exterorum amantissimi; tamen miseram vitam ducentes.

^a *Gualata*, ^b *Hoden*, ^c *Genahoa*, ^d *Costa de Anderotte*, ^e *Arguin*, ^f *Canuja*, ^g *Senega*, ^h *Promontorium Viride*, ⁱ *Tombutu*, ^k *Melli*, ^l *Guinea*, ^m *Sierra Leona*, ⁿ *Mina* seu *opidum*, ^o *Dauma*.

ma, ^p Cano, ^o Cassena, ^r Benin, ^v Zanzara, ^φ Guangara, ^x Borno, ^ψ Nubia, ^ω Biafara, ^u Medra. ^z

Æthio-

centes. Nam nulla apud eos est administratio, neque ulli nobiles, aut iudices.

^e Seu *Sanaga* vel *Canaga*.

^f Hæc Urbs Regia omnes domus habet ex creta & stramine compactas; præter unum Templum elegantissimum, & Regium Palatium, quæ ex lapidibus & ex calce constant.

^g *Maginus* dicit fol. 194. fac. a. plus sex millia.

BUNONIS.

^p ^a *Cano* regnum huic iterum ad Septentrionem adjacet: in eo est ^b lacus *Guarda*. Rex hic tributum pendit Regi in *Tombutu*. A *Cano* versus Occasum est ^c *Agades* regio cum urbe cognomine; in qua magna colligitur mannae copia. Et hæc regio tributaria est Regi in *Tombutu*.

^o ^d *Cassena* à *Cano* versus Ortum jacet.

^r ^e *Benin*, Guineæ ad Ortum objacens, à Meridie habet mare, cujus litus hic vulgò Belgis appellatur *Kust van Benin*. Rex illius à subditis adoratur ac pro Deo coli dicitur, sed magis civili cultu.

^v ^f *Zanzara* desertum & regnum à *Benin* versus Septentrionem est.

^φ ^g *Guangara* ad Septentrionem objacet regno *Zanzaræ*, ad urbem *Guangaram* magna invenitur auri copia. Regi ejus quotidie apparent DC. millia sagittariorum, & 500. equites.

^x ^h *Borno* regnum id esse videtur, quod olim incoluerunt *Garamantes*, unde opidi & fluvii nomen, qui hodieque *Garama* vocatur, reliquum esse censetur: *Garamantum* Regem olim ducenti canes ab exilio reducerunt præliati adversus resistentes, *Solin. c. 25*. Regnum illud hodie longitudinem habere traditur CC. Mill. Germ. ⁱ Lacus *Borno*, & ^k *Chelonides paludes* in eo sunt.

^ψ ^l *Nubia* ad Nilum usque per 225. miliaria German. extenditur. Ejus incolæ ^h quondam fuerunt Christiani: hodiè verò ⁱ ad-

orant Solem, Lunam, Stellas, ipsamque Terram, quippe quæ fruges proferat *k*.

^m *Biafara* regno *Benin* objacet ad Ortum; sicut

^u *Medra* inde ulterius *Biafara*, in quo *Niger* lacus.

HEKELII.

^h *Nuba* dicti.

ⁱ Ab *Ebrais* & *Mahumetanis* seducti.

^k Cæterum vitam ducunt miseriam, *Agriculturam* imprimis exercentes.

REISKII.

^z ⁿ *Nigrita*, Ptolemæo *Nyziræ*, Stephano *Nyppites*, à *Nigri* aut *Nigritæ* fluvio nomen, origines à *Chuso Chami* filio quintrabant, nec *Nubiensis*, nec *Leo Africanus* Geographi dubitarunt. Hi vero sicut in variis gentes, sic in regna scinduntur varia, & crebris exposita mutationibus. Regna ex omnibus tria nunc eminent: (1) ^o *Tombuto*. (2) ^p *Borno*. (3) ^q *Gaoga*: Quibus pleraque aut beneficio, aut tributo, aut nexu alio devincta. ^r *Nubia* tota unico regi subest, in castris perpetuis aut tentoriis versanti: Urbes heic duæ omnibus præstant, *Nubia* nimirum & *Dencala*: Tempa vero 150. supersunt in iisque christianæ fidei documenta, *Jesu*, *Mariæ* *Sanctorumque* *Virorum* imagines: nunc vero ibi religio *Muhamedana* & inter *Barbaros* ethnica viget. ^s *Guinea*, cui littus aureum *Belgæ* attribuunt (*Gold-küste*) suis aut regulis, aut Christianis Magistratibus per colonias subest. *Belgæ Castellum S. Georgii* aut *de la Mina* (ab mineris auri proximis ita dictum) ex A. 1637. tuentur, *Portugallis*, qui seculo superiori tenuerant, ademptum; *Idem* quoque duo munimenta ^v *Nassoviense* ac *S. Andreae* ab suis ibi structa possident; *Amplius* ^x *Arguin* castellum minoremque insulam ^y *Gorée* suis propugnaculis firmatam; quam *Angli* A. 1663. expugnarunt, à *Belgis* denuo

^a *Cano*. ^b *Guarda* lacus. ^c *Agades* regio. ^d *Cassena*. ^e *Benin*. ^f *Zanzara*. ^g *Guangara*.
^h *Borno*. ⁱ *Borno* lacus. ^k *Chelonides* paludes. ^l *Nubia*. ^m *Biafara*. ⁿ *Nigritæ*.
^o *Tombuto*. ^p *Borno*. ^q *Gaoga*. ^r *Nubia*. ^s *Guinea*. ^t *del Mina*.
^v *Nassov*. ^{S.} *Andreae*. ^x *Arguin*. ^y *Gorée*.

Æthiopia Interior, quæ est Abissinorum.

IV. *Interiori* β *Æthiopia* imperat *Abissinorum Rex*, qui *Æthiopia Interior, quæ est Abissinorum,* *Presbyter* sive *Pretiosus Joannes*, vulgò *Prete Gianni*, vocatur, magno, recepto tamen errore; cum is quondam in *Asiæ*, ut relatum est, regno *Tenduc* regnaverit. *Abasenos* populos recenset *Stephanus* in *Arabia*; unde verisimile est, eos in *Africam* trajecto sinu *Arabico* commigrasse. Aut sanè in ipsa *Africa* fuerunt ad finistrum *Arabici* sinus latus, ubi *Arabiam Troglodyticam* suprâ memoravimus. Hæc quippe nunc sub *Abissinorum Imperio* est. Alii tamen ab *Arabico* vocabulo *Elhabaschi* (sic enim *Mauri* Principem *Abissinorum* appellant) vulgò factum opinantur *Abassi*, ac deinde *Abasseni*: quod denique commutatione vocalium in *Abissinorum* nomen evasit. Clauditur regnum ab *Ortu Arabico* sinu & regionibus *Ajana* ac *Zangebara*, à *Meridie Monomotapa*; ab *Occasu Congo* & *Medar* regnis; à *Septentrione Nubia* & *Ægypto*. Longum est ab *Ægypto* ad *Monomotapa* usque mill. lxx. Latum inter fauces *Arabici* sinus & *Nigrum* fluvium mill. ccc.

V. Dividitur in complura regna sive provincias: quarum nomina sunt, γ *Dasila*, δ *Barnagasso*, ε *Dangali*, ζ *Do-*

denuo captam. α *Benin* cum urbe cognomine Regi ethnico subest: β *Feru* suo Regi subdita colonias recepit *Danicas*, & cum iis munimentum aliquod. Vid. *Mulleri Descript. Afric. Fetu*. Regiones *Oceano Atlantico* vicinas *Zanhagam*, *Gualatam*, & *Gouboam* prætereo, addoque tractum *Melenssem*, *Belgis die Grönkûste*.

BUNONIS.

β ε *Æthiopia* duplex est, *Superior* seu *Interior* quæ *Abissinorum* est, & *Inferior* seu *Exterior*, quæ à *Superiori* per montes *Lunæ* ex parte distinguitur. δ *Bello* regnum ad dextras *Nili* ripas est, ad quod ab aliis referuntur *Dasila* & *Gansila*.

γ ε *Dasila*, & ζ *Gansila*.
δ ε *Barnagasso* l regnum sinu *Arabico* & *Nilo* m clauditur; in cujus primaria urbe

h *Barva* *Ptolemæi* i *Coloa*, Regis degit vicarius n, qui *Dasilam* & *Gansilam* urbes & regiones ad *Nilum*, *Meroën* quoque sive *Guequerren* inf. tenet: & tributum *Abissinorum Imperatori* non solum pendit, sed etiam præfecto *Turcico*, qui in urbe k *Suaquen*, ad sinum *Arabicum* residet o. [* Vide quæ supra ad caput hujus *Libri* VI. art. V. not. ε animadvertimus. Idem dicendum de *Ambiam* *Cativa*, vox corrupta pro *Dembea* *Cativa*, sic *Habessini* vocant præfectum provinciæ quæ *Dembea* dicitur. Vide, si lubet, quæ ad vocem *Ambiam* adnotata sunt in nostro *Dict. Geogr.*]

ε l *Dangali* regnum, ad sinum *Arabicum* pertingens, tenent *Mahumedani*, infensissimi *Abissinorum* hostes p.

HEKELII.

l S. *Barnagassum* ac *Barnagnes*.

Oooo

m Quòd

α *Benin*. β *Feru*. γ *Æthiopia Superior* & *Inferior*. δ *Bello*. ε *Dasila*. f. *Gansila*. g *Barnagasso*. h *Barva* urbs. i *Coloa*. k *Suaquen*. l *Dangali*.

ζ *Dobas*, η *Trigemahon*, θ *Ambiancantiva*, ι *Vangue*, κ *Bagamidri*, λ *Beleguanze*, μ *Angote*, ν *Balli*, ξ *Fatigar*, ο *Olabi*, π *Baru*, ρ *Gemen*, σ *Fungi*, τ *Tirut*, υ *Esabela*, φ *Malemba*. Urbes in universo Imperio paucæ sunt: vicis plurimum habitatur, domibus ex creta & stramine constructis. Rex ipse (qui albo esse colore fertur) sub tentoriis degit, quorum sex millia eum sequuntur. *Amara* arx est munitissima, in monte κ *Amara* condita;

Amara m.

κ Quòd *Ægypto* est vicinum.

λ BARNAGASSUS nuncupatus.

ο Regio hæc non solum Villis & Pagis frequens, sed & Fluviis & Aquis copiosa. Unde & fertilissima.

ρ Ideoque cum ipsis quotidie ferme solent belligerare.

BUNONIS.

ζ Huic vicinum est α *Dobas* regnum; in quo nemini licet uxorem ducere, nisi qui XII. Christianos occiderit q.

η *Trigemahon* r qui possidet, Abissinorum Regi tributum pendit, sub ejusdem regimine quoque est c *Tigrai* regnum inter sinistras Nili ripas & Nigrum lacum; in quo *Cassuma* regia Reginæ Austri ponitur; Ptolemæo *Auxima*. Alii tamen Reginam illam ex Meroë insula venisse ajunt.

θ *Ambiancantiva* ad idem Nili latus est, Tigrai regno versus Septentrionem objacens. ι *Vangue* regnum verò Tigrai regno ad Austrum conterminum est.

κ *Bagamidri* ad alterum Nili latus è regione *Ambiancantivæ* ponitur, argenti fodinis dives.

λ & *Beleguanze*, *Bagamidri* regno versus Ortum obtenditur.

μ *Angote* ad *Tagazam* fluv. qui Ptolemæo *Astaboras*, jacet. Ejus incolæ spatio 24. horarum semel tantum saturantur, idque noctu σ, loco pecuniæ utuntur globulis ex ferro & sale fossili τ.

ν *Balli* regnum inde versus Ortum est.

ξ *Fatigar* à regno *Angote* versus Ortum jacens lacum habet, qui ambitu suo

3. milliaria continet German υ.

ο *Olabi* verò regno *Fatigar* ad Occasum ponitur.

π *Baru* regnum *Fatigar* habet ad Septentrionem.

ρ *Gemen* ultra *Æquatorem*, ad paludis Nili Orientalis latus, quod Ortum respicit, extenditur.

σ *Fungi* regnum inter utrumque Nili lacum est. Huic regno finitimi sunt ρ *Cafates* Christianorum hostes. Huc etiam à nonnullis collocantur q *Amazones*.

τ *Tirut* sub montibus Lunæ est, sicut & υ *Gafabela*.

φ *Malemba* quoque montibus Lunæ adjacet, at versus Occasum.

χ *Amara* mons κ sub *Æquatore* est. Regna & provinciæ præterea in hac *Æthiopia* memorantur x *Ambian*, y *Xoa*, z *Damut*, ubi magna effoditur auri copia: aa *Zet*, bb *Bagametro*, cc *Gojame*, dd *Nova Quara*. Cæterum sunt. ee *Abissini* ratione Religionis ff *Jacobitæ*: neque Concilii Chalcedonensis, quod *Jacobi Syri* Eutychiani hæresin damnavit, in Liturgiis suis mentionem faciunt: quum tamen Niceni Constantinopolitanique meminerint. Patriarcham habent proprium, quem sua lingua *Abunam*, id est, patrem vocant y. A monachis Abissinis Ordinis S. Antonii Hierosolymis residentibus eligitur, & à Patriarcha Alexandrino confirmatur. Ei septimus in Conciliis generalibus assignatur locus. Utrumque verò Testamentum sic conjungunt Abissini, ut nonnullos ritus Judæorum retineant unà cum ritibus Christianorum. i. Octavo die circumcidunt tam femel-

α *Dobas*. β *Trigemahon*. γ *Tigrai*. δ *Ambiancantiva*. ε *Vangue*. ζ *Bagamidri*. η *Beleguanze*. θ *Angote*. ι *Balli*. κ *Fatigar*. λ *Olabi*. μ *Baru*. ν *Gemen*. ο *Fungi*.

ρ *Cafates* q *Amazones*. r *Tirut*. s *Gafabela*. t *Malemba*. υ *Amara m.*

x *Ambian*. y *Xoa*. z *Damut*. aa *Zet*. bb *Bagametro*. cc *Gojame*.

dd *Nova Quara*. ee *Abissini*. ff *Jacobitæ*.

ditā, in qua regis filii sub validissimo præsidio educantur, donec patre defuncto heres producat. 3

CAP. X.

femellas quàm mares. 2. Diem Saturni celebrant & diem Dominicum. 3. Carnibus animalium, quæ in V. T. habentur pro immundis, abstinent. 4. In Eucharistia utuntur pane azymo, semel tamen in anno, id est, die Jovis ante festum paschatis. Cæteris diebus adhibent panem fermentatum. 5. Communicant sub utraq; specie stantes, ad minimum singulis hebdomadis semel, tam Clerici, quam Laici: ac non nisi in templo. 6. Eucharistia infantibus etiam datur statim post baptismum; baptizantur autem mares die 40. femellæ die octogesimo, nisi periculum mortis interveniat. 7. Unam duntaxat in Christo admittunt naturam & voluntatem; sed absque permissione divinæ & humanæ substantiæ. 8. Animas hominum per traducem propagari statuunt. 9. Infantes ante baptismum mortuos salvari credunt. 10. Commisso peccato statim ad sacerdotem eunt, & Sacramentum Eucharistia accipiunt; licet id singulis diebus sit faciendum. 11. Pictas imagines in Templis habent, non sculptas. 12. Tria tantum recipiunt Concilia generalia priora, rejecto Chalcedonensi, quod Dioscorum damnavit. 13. Non elevant Eucharistiam, sed tégunt: nec post communionem servant. 14. Obstinatos peccatores excommunicare nemini licet, nisi soli Patriarchæ: in solos verò homicidas stringitur anathema. 15. Sacerdotes & Inferiores Clerici, adeoque ipsi monachi, ex suis vivunt laboribus: nullæ ipsis dantur decimæ; nec conceditur mendicare. 16. Episcopatus confert solus Rex. 17. Nullam habent Confirmationem, neque Unctionem extremam. 18. Episcopis & sacerdotibus uxores ducere licet: Verum ad secunda vota transire illis non permittitur sine dispensatione Patriarchæ. 19. Diebus Veneris & Sabbathi non abstinent carnibus, quadragesima excepta. 20. Singulis annis die Epiphaniarum rebaptizantur. Zaga Zabo die Relig. Æthiop. ap. Damian. à Goës Alvarez. Histor. Æthiop. Thomas à JESU, Paulus Jovius.

HEKELII.

q In hac Regione Vaccæ sunt innume-

ræ, staturâ & magnitudine reliquis excedentes.

r S. vulgò Tigremaon.

f Vescuntur autem ut plurimum carne crudâ & salsamentis ex felle vaccino compositis.

z Cæterum hoc Regnum Montibus ac Vallibus est refertissimum, & ubique Fruges omnis generis ad abundantiam Animaliaque innumera producit.

v Hujus regni loca campestria sunt atque Frumenti, Hordei imprimis aliorumque Frugum feracia. Habet & multa domestica Animalia.

x Immensæ latitudinis ac altitudinis, ideoque ascensu difficilis.

y In hujus domo æque, ac sede regiâ, vinum licet confici; cum in cæteris omnibus minimè liceat.

REISKII.

3 Æthiopicæ tum nominis tum gentis origines supra Cap. VI. §. 4. constituimus. Nunc a Abassinis videbimus aut b Habessinias, nec tamen alias aut diversas ab iis quas Æthiopiæ tribuimus: Ulimas nempe à Chamo, hujusque posteris, sed proximas ab Africanis Ægyptiis, Arabibusque. Nam Strabone teste Lib. XVII. Abases Ἀβάσεις vocarunt Ægyptii regiones habitatas magnisque circumdatas desertis; Stephano Auctore Arabiseni (Ἀβασσηνοί) veteres regionem Arabicam, Sabæam scilicet renuerunt, ut vel ideo nomen ex Arabica lingua ortum videatur, & voce quidem ἡβήση Habbescha (qua turbam hominum ex multis tribubus collectam Arabes significant: Vid. Castelli, Golii, & Joh. Frid. Nicolai. Amici quondam optimi, sed immaturius defuncti Lexicon Harmon. Orient. c Habassinia vero hodiernâ inter octavum & sextum decimum circiter gradum latitudinis septentrionalis jacet, nec Æquatorum aut lineam attingit, nec penitus transit. Quod quia cum Cluverio multi Geographi non observarunt, in regionibus hujus Imperii digerendis atque numerandis valde dissident. Ludolfus nobiliss. Lib. I. c. 3. d tringinta recensuit, & hac quidem vel majora, vel etiam

O o o o 2

a Abasseni. b Abyssini. c Habessinæ gradus. d Regna xxx.

etiam minora. Ex majoribus præstat (1) *Ambara* ob rupes munitissimas, quibus regii detinebantur filii, patre adhuc superstitè, ac regiones XXXVI. quas continet; (2) *Ba-gender*, regnum XIII. regionibus amplum, & aquis irriguum; (3) *Dembeja*, castris regis, & XIV. Præfecturis celebrius; (4) *Se-wa*, opulentissimum, & oppidis & monasteriis frequens; (5) *Tigre*, Toparcha suo Bahr-nagash, & præfecturis XXVII. & regum Axumarum patria illustre; (6) *Gojam* Nili fontibus, & hujus ambitu tanquam Peninsula insigne. (7) *Angot*; (8) *Bizamo*; (9) *Bugna*; (10) *Cour* Lusitanicè *Couch*; (11) *Damot*; (12) *Dawaro*; (13) *Fata-gar*; (14) *Gafat*; (15) *Gaigbe*; (16) *Gan-vel Ganbe*; (17) *Ganz*; (18) *Geam*; (19) *Gom-bo*; (20) *Gouga*; (21) *Guragbe*; (22) *Ifat*; (23) *Samen*; (24) *Set* Incolis famosum ethnicis; (25) *Shat*; (26) *Walaka*; (27) *Wed*; (28) *Cumbat* regna regulis Christianis sub-

dita; (29) *Enarja*; (30) *Bali* quod sævissima Gallanorum natio, Duci suo Luwæ ac Phylarchis subdita occupavit. Neque hoc solum sed plura regna Gallanico & Turcico Dominatu cesserunt; ut Abassinico Imp. *novem adhuc cum provinciis quinque ac Regulis aut Dynastis tributariis* relinquuntur. De rebus naturalibus, bellicis, civilibus & religiosis planissime Ludolphus nobiliss. item de Regina Sabæ, quam Æthiopes sibi arrogant, exposuit, & obscuritatem sustulit, de qua Becmannus con-queritur. Interim adhuc Abassinus Imp. *Gusanagast Zajtjopia*, h. e. regem & regnum Æthiopiæ vetus titulo profitetur: Arabes hunc prisici *Najaschi*, Peræ Indique *Padeshah*, alii communius *Prester Chan* nominant; unde id fiat, supra Lib. V. c. 5. annotavimus. Conf. Brerewodum in Scrutin. Relig. & Alex. Ross. de Religion. itemque B. Danhaueri Eccles. Æthiop.

a ix. reliqua.

C A P. X.

Æthiopia Exterior sive Inferior; item Insula Africa adjacentes.

I.

Æthiopia
exterior seu
inferior.

Reliquum Africæ, Æthiopia perhibetur *Exterior* sive *Infe-rior*; ab Oriente, Meridie & Occidente Oceano perfusa; à Septentrione quasi duobus brachiis Abissinorum Imperium hinc inde complectitur. Regiones, in quas dividitur, sunt, *Congi*, *Monomotapa*, *Zangibar* & *Ajan*. Pleraque maritimarum à Portugalesibus tenentur firmissimis munimentis ac præfidiis. ¹

C O N G I regnum.

Congi
regnum.

II. ^a *Congi* regnum (quod aliis *Manicongo*) Oceano Æthiopi-
CO

B U N O N I S.

^a *Congi* regnum *versus Ortum* habet regnum Abissinorum, ad *Septentrionem* Nigritas; ad *Occasum* mare Æthiopicum, ad *Meridiam* est regnum Angola: in litore extenditur à promontorio *S. Catharinæ*, usque ad promontorium, quod ad Terram Altam est, vulgò *C. Ledo* vocatum ^a.

H E K E L I I.

^a Abundat autem hæc Regio mirificè *Her-*

bis, *Plantis*, *Frugibus* & *Animalibus innumeris*, ut sunt, *Capra*, *Cervi*, *Dama*, *Capri*, *Cuniculi*, *Lepores*, *Feles*, qui *Zibetum* efficiunt, & *Siruthii*. Isthic etiam sunt *Tigres*, *Crocodili*, *Bubali*, *Asini Sylvestres*, & *Elephantii*. Sed *Serpentes* quidam tantæ sunt magnitudinis, ut *Cervum* vorant integrum.

R E I S K I I.

¹ ^b Æthiopia ex situ communi vel *Orientalis*.

a. Congi limites. b Æthiopia duplex.

co perfusum nomen habet à capite suo urbe *Congi*. Incolæ sunt Christiani. Terra ipsa fluminum aquis maximè rigua. Dividitur in provincias sex; quas illi *Mani*, id est, Præfecturas vocant. Sunt autem ^β *Bamba*, ^γ *Songo*, ^δ *Sunda*, ^ε *Pango*, ^ζ *Batta*, & ^η *Pemba*. Regia est, civitas *S. Salvatoris*, quæ ante *Banza*.

M O-

talis & Asiatica, vel *Occidentalis & Africana* superius habetur; Nunc alia ex situ proprio *interna sive superior*, quæ partes facit mediterraneas, *externaque sive inferior*, nimirum oræ maritimæ vicina; Hæc Portugallis ^a *Cassaria* & *Costa de Caffres* dicitur, ab recepto Cassiarum cognomine, quod incolis attribuunt. ^b *Congo* regnum inter finitima temperiori climata, ventis, pluviis, multis annibus, urbibus, opidisque gaudet: Huic ^c *Angola*, ^d *Cacongo* & ^e *Malemba* suis regibus subiecta adjacent: Portugalli vero *urbem maritimam S. Pauli*, minorem Insulam *Laondam* suo Imperio, sed *Mossagamben* & *Cambanden* præsidio tuentur. ^f *Monomotapa* multos regulos Regi supremo subditos, quatuordecim Cassiarum seu indigenarum genera, & 1200. milliaria longo complectitur excursu: Sed urbem ^g *Zimbao* regiam, arcemque hujus munitam, portis quatuor multisque conclavibus instructam. ^h *Zanguebar* duplex, alia versus austrum quatuor provincias nostro Cluverio numeratas, alia versus boream *Ayan dicta* totidem regiones cum regnis *Braon*, *Magatoza*, *Aden* & *Adel* continet, in quibus vel Muhamedani, vel ethnici degunt: Portugalli vero *Mozanbiquen* firmissimo sibi munimento & præsidio contra Belgicam A. 1666. oppugnationem adhuc constanter asserunt.

B U N O N I S.

^β *Bamba* ad mare jacet inter Ambrifum & Choanzam fluvios. Ibi sunt ^k *Lemba*, ^l *Damba* & ^m *Loanda*, ubi portus commodissimus: ⁿ *Soggi* regulus primus omnium horum Christianam amplexus est fidem. ^γ *Songo* est ad ^p *Zaire* fluvium, qui & *Congo* dicitur, ex *Zaire* lacu ortus; inter

utrasque ripas plerumque latitudinem habet 5. milliarium German. ibi reperiuntur elephantes, simiæ, dracones, tigrides, psittaci, struthiones, &c.

^δ *Sunda* jacens à Songo versus Oitum, metallorum dives est.

^ε *Pango* olim libera regio, nunc in Congiani Regis tutela est.

^ζ *Batta*, veterum *Agasimba*, à Pango versus Meridem jacet.

^η *Pemba* sita est à Batta versus Occasum Solis Brumalem. Cæterum ad Dãndam urbem insula est ^v *Loanda*, ubi magna argenti copia; & aquæ, quæ crescente Oceano dulcescunt; & eodem decrecente in saluginem convertuntur. Conchis & cochleis, quæ ibidem reperiuntur; Congiani utuntur pecuniæ loco. Porro ad regnum istud pertinet ^x *Anzicana* regio, cujus incolæ hostes suos devorant, eorumque, sicut & mancipiorum, carnes in macellis publicè vendunt. Eodem etiam pertinet ^y *Loanghi* regio, multos habens elephantes; cujus incolæ ^b circumciduntur. ^z *Angola* regnum e metallorum proventu dives, sub Regis Congiani erat Imperio; verum sui hodie perhibetur esse juris ^d: ejus incolæ magis delectantur carnibus caninis, quam bubulis. Hic mancipia empta in Brasiliam portantur, quorum operâ utuntur in parando saccharo. Metropolis ejus est *Cabatza*, ubi aula Regis.

H E K E L I.

^b *Ebraorum* more.

^c Populo numerosissimum est.

^d Tenuit olim commercium cum *Portugallensibus*; sed postea Bellum sæpe inter ipsos secutum est.

00003

B U-

^a *Cassaria*. ^b *Congo*. ^c *Angola*. ^d *Cacongo*. ^e *Malemba*. ^f *Monomotapa*. ^g *Zimbao*. ^h *Zanguebar*. ⁱ *Bamba*. ^k *Lemba*. ^l *Damba*. ^m *Loanda*. ⁿ *Soggi*. ^o *Songo*. ^p *Zaire* fl. ^q *Sunda*. ^r *Pango*. ^s *Batta* seu *Agasimba*. ^t *Pemba*. ^v *Loanda* inf. ^x *Anzicana*. ^y *Loanghi*. ^z *Angola*.

MONOMOTAPA regnum.

Monomotapa Regnum. Eius limites & magnitudo.

III. ^θ *Monomotapa* vocabulum significat *Imperatorem*; unde ipsi terræ, cui hic imperat, nomen inditum. Solum est fertile atque amœnum: amnes aurum, sylvæ elephantos magnâ copiâ producunt: Clauditur regnum ab Ortu, Meridie & Occasu Oceano; à Septentrione regno *Congi*, Abissinorum Imperio, & regione *Zangibar*. *Longitudo* ejus est, inter duomaria Rubrum Æthiopicumque juxta Lunæ montes, mill. Germ. cccc. *Latitudo* inter Nili fontes &, promontorium Bonæ Spei milliar. ccc. Caput regni ac sedes regum est *Monomotapa*, ad flumen S. Spiritus. Hinc versus Septentrionem mill. circiter L. distat nobile ædificium * amplum atque antiquum, quadratâ formâ ex ingentibus saxis constructum.

ZAN-

BUNONIS.

^θ Ad *Monomotapa* Imperium quoque pertinet regnum ^a *Butua* seu *Torra* inter flumina S. Spiritus & *Cuamam* situm. Rex in *Monomotapa* Sebastiani Portugalliæ Regis tempore à *Consalvo Silva* Jesuita ad Christianam perductus erat fidem; sed paulo post defecit, doctoribus suis occisis. Eisdem subesse dicuntur ^b *Amazones*, quas ille ^c *Monemugo* vicino hosti opponit.

^d *Bonæ Spei* promontorium *Vascus de Gama* Portugallensis ^e primus circumnavigavit anno C. 1498. & Calecutum usque pervenit; adeoque iter hoc ad Philippinas & Moluccas insulas patefecit ^f. Ad promontorium hoc portum nuper communiisse traduntur Belgæ. In Oceano haud procul à promontorio *Bonæ Spei*, usque ad Insulas *de Cunha* fluitantes conspiciuntur multi arundinacei frutices insigni crassitie, quibus marinus fucus implicatus est, vel herba *Sargasso*. Nautæ vocant *Trombas*, vocabulo Lusitano, & pro certo signo habent, si ibi versantes conspiciant, quod vel vicini sint promontorio *Bonæ Spei*, vel illud jam superaverint, quum in Indiam iter instituitur. *Varen. Geog. Gen. lib. 1. c. prop. 16.* Est verò hoc promontorium navigan-

tibus periculosam ob nubeculas horrendarum tempestatum feraces, ad *Terram de Natal*, & Caput *Bonæ Spei*, ex *Ollo de Boy* ortas. Lusitanis verò frequentiora his in locis contingunt naufragia. Unde anno 1589. Lusitanus quidam navarchus, cum ad terram de Natal, & promontorium *Bonæ Spei* tempestatibus jactaretur, mirari se dixit, cur Deus Lusitanos, qui tamen essent Catholici & boni Christiani, semper ita torqueat ad Caput *Bonæ Spei*; quum tamen Angli, hæretici, & impij homines, id facile superent. Anno 1651. Hollandi hic exstruxerunt castellum loco comodo & fecundo; eoque colonias deduxerunt ut aliquando magna ibidem videatur urbs futura.

* Ædificium istud in regno *Butuæ* est, ac ^e *Zimbaos* vocatur.

HEKELII.

^e Tempore JOANNIS Portugalliæ Regis.

^f Supra hoc promontorium jacet planities miræ amœnitatis in Montis vertice, quæ *Tabula Capitis* vocatur. Namque perpetuò absque humano auxilio virefcit ac florefcit.

BU.

a *Butuæ* seu *Torra* Regnum. b *Amazones*. c *Monemugus*. d *Bonæ Spei* prom. e *Zimbaos*.

ZANGIBAR & AIAN.

IV. Monomotapæ, qua Rubro Mari perfunditur, continuatur ^a Zangibar regio; cujus partes, ^u Cafares populi, Monomotapæ proximi, & regna ^v Mozambique, ^ξ Kiloa, ^o Mombaza ac ^π Melinde, ab urbibus singulis denominata; quarum Mozambique, in insula condita, celeberrimum est Europæis mercatoribus emporium. Sequitur versus Septentrionem juxta litus

BUNONIS.

^λ ^a Zangibar g, Zanzibar seu Zansibar nomen & appellationem habet ab Insula, quæ inter Pempam & Monsiam insulas litoribus ejus objacet; incolitur ab Æthiopicis Mahumedanis. Portugallenses tamen nonnulla hic tenent loca ^b. [*Non satis accurate originem vocis investigavit Buno. Zangibar dicimus, sed Arabibus est Zeng'. Sic vocant oram Cafariæ, & populos qui eam habitant Zengi, & illos eodem modo contemnunt quo nos eos vagos nebulones qui vulgo Bohemi, Ægyptii, vel Cingari dicuntur. Hinc Zenghibar, id est, Cafarum littus, Bar enim Æthiopicus est Mare; Zengistan est Cafarum regio. In eadem ora jacet Sophala, quæ est Ophir Salomonis temporibus clara ob divitias quæ illinc avehebantur.]

^μ ^b Cafares ita dicti sunt; quod sine legibus vivant ⁱ. His vicinum est regnum ^c Zefala, inter regna Butuæ & Mozambique seu inter Cuamam & S. Georgii fluvios situm, nullas habent urbes munitas. Anno 1500. Portugallenses Cefalam in insula sitam interceptam munierunt. Aurum & Ebur illi hic mercantur. [*Cafares. Convicium est non gentis nomen, sic Arabes eos quos pro infidelibus habent, nominant. Ufus tamen obtinuit, ut in mappis Africæ meridionalis ingens tractus sub Cafariæ nomine describeretur, de cujus limitibus inter Geographos maxima est & enormis discrepantia.]

^v ^d Mozambique regno Cefalæ versus Septentrionem objacet, à vicina insula obtinuit nomen.

^ξ ^e Kiloa seu Quiloa huic iterum versus

septentrionem jacet. Ejus Rex Portugalliæ Regi tributum pendit annuum. Ipsa urbs Quiloa ^k in insula ad Quiloam ^h l. condita est, quam Franciscus Almada, Portugalliæ Regis vicarius, anno 1509. occupavit.

^o ^f Mombaza regnum & urbs in insula est, quæ ambitu suo vix XII. milliaria continet. Rex ejus Christianorum infensissimus hostis est. Franciscus Dalmaidus urbem istam cepit ac incendit anno Ch. 1505: ac postea portum castello muniit.

^π ^g Melinde porro versus Septentrionem jacet, ad Quilmancis fluvium, qui ad Magadoxum fluit, se extendens. Ibi reperiuntur oves, quarum caudæ adeo pingues, ut persæpe 30. & plura contineant pondo ^m.

HEKELI.

^g Zanguebar.

^h Hic totus Terræ tractus humilis est ac paludosus; porro Nemoribus ac Saltibus occupatus, Fluviiisque repletissimus. Unde Aërem semper pestilentem habet. Incolæ nigri sunt, Capillis crispis, Idololatriæ dediti, & ad Veneficia & Auguria admodum propensi. Nudi in superiore parte sunt, sed in inferiorem pannis diversi coloris & Belluarum pellibus tegunt.

ⁱ Cæterum sunt inimici crudeles omnium Nationum, & Veneficiis ac Auguriis plurimum navant operam.

^k Magnificis & sumtuosis domibus Arabum more ornata.

^l Quem alii Coavum, alii Tabiva vocant.

^m Hæc Urbs valde amœna est, ac omnium rerum, quæ ad victum pertinent, perquam fertilis.

B U.

a. Zangibar. b. Cafares. c. Zefala. d. Mozambique. e. Kiloa seu Quiloa. f. Mombaza. g. Melinde.

litus maris Rubri ^a *Ajan* regio, cujus partes duo regna ^o *Del*
& ^r *Adea*, ^v *Magaduzzo*.

INSULÆ ad Africam.

Insulæ ad
African
pertinentes.
Menuthias.
Cerne seu
Madagascar
inf.

V. *Insularum ad Africam* terram maxima est in Rubro Ma-
ri *Menuthias*, *Cerne* Plinio dicta, nunc vulgò insula ϕ *Divæ*
Laurentii, & incolis *Madagascar*, id est, *Lunæ* insula, felici
aro-

BUNONIS.

^p Omnis ille terrarum tractus, qui a re-
gno Melinde versus Ortum Solis æstivum
ad finem Arabicum usque porrigitur, ^a *A-*
jan dictus, ab Æthiopicis incolitur.

^o ^b *Del* seu *Adel* ad finem Arabicum
pertingit, cujus Rex perpetuo bellum gerit
cum Abissinis. Ejus urbs ^c *Zeila* n ad finem
Arabici ostium emporium celebre est ab In-
dis quoque frequentatum.

^r ^d *Adea* Regnum Regno Melinde fini-
timum ab Æthiopicis incolitur, qui Abis-
sinorum Regi tributum pendunt. [*De
hoc regno idem sentiendum quod de Bar-
nagas, Ambiam Cantiva, aliisque nomi-
nibus supra monuimus.]

^v ^e *Magadoxo* seu *Magadazzo* regnum
qui tenet Rex, sedem habet regiam in *Ma-*
gadoxo o munita urbe.

ϕ Insula illa Ptolemæo ^f *Menuthias* di-
cta, à Portugallensibus *Insula D. Laurentii*
appellata; quod ejus ferè detecta esset an-
no Ch. 1506. Est verò Anghà & Scotiâ
major, majorque Italiâ. Domicilia inco-
larum palis suffulta ad quinque pedes humo
elevata sunt, serpentum aliorumque vene-
natorum animalculorum causâ, quorum ibi
magna multitudo. Ad litora hujus insulæ
Oceanus eiecit corallia rubra & alba; quæ
tanquam frutices sub mari crescunt; & li-
cet mollia sint in quibusdam locis: In fre-
to isto tamen, quod est inter hanc insulam
Africamque, sunt scopuli corallini aquis te-
cti, navigantibus periculosissimi, quos
Baixas appellant. Anno 1585. *Ferdinandus*
de Mendoza hinc in ejusmodi scopulo nau-
fragium fecit. Magnis quoque periculis
postea defuncti sunt Belgæ ad *Baixas de*

S. Petro, quibus in locis cum ingentibus
canceris ipsis depugnandum fuit. Quare
istuc non solent navigare, qui in Indiam
tendunt.

HEKELI.

ⁿ cujus Ager *Mel*, *Ceram*, atque maxi-
mam *Olei* quantitatem, quam non ex *Oli-*
vis, sed ex *Zerzelino* colligunt, fatis co-
piosè mittit.

^o Forti; pulchrâ, ac opulentâ.

REISKII.

² ^g *Madagascar* incolis Madecase, Lusitani
Insula *S. Laurentii*, Gallis *Delphinia*,
l'Isle Dauphine dicta, una inter Insulas ma-
jores, nunc Gallicis coloniis frequens, & ca-
stello Delphinio firmata. [*A Gallis dudum
derelicta, nullos alios Europæos incolas ha-
bet præter Piratas quosdam nulli dominationi
addictos; fugitivos nempe Britannos, Gallos,
Batavos, qui latrocinii & cædibus perpe-
tratis, mactatis plerumque naucleris, navem
sibi cum mercibus usurpant, illucque
confugiunt. Hi dicuntur *Forbans*, & cer-
tis quibusdam legibus ad tuendam Societa-
tem, obtemperant, & quasi rempublicam
constituunt.] Heic *Dynasta* aut *Reguli*,
quos *Rohandrios* vocant, rerum potiuntur:
Sed Lusitani huc navibus provecti portum
Ancedi Challion, Angli sinum *S. Augusti-*
ni, & Belgæ sinum *Antogilensem* subeunt.
Majori huic ex minoribus per Oceanum
dispersis ad Boream propiores adjacent ^h *In-*
sula de Cumoro quinque; *S. Joannis de Ca-*
stro, *Spirito S. Christophoro S. Angveria* &
Magotto. Ast ⁱ *Melinda* regioni propius
prisca illa insula *Menuthia*, si *Vossio* ad
Pom-

^a *Ajan*. ^b *Del* seu *Adel*. ^c *Zeila*. ^d *Adea*. ^e *Magadoxo*. ^f *Menuthias* seu *D.*
Laurentii inf. ^g *Madagascar*. ^h *Inf. de Cumoro*. ⁱ *Melinda*.

aromatum proventu dives, longitudine mill. Germ. ccl. lat. lxxx. occupans. At in Atlantico Oceano contra Hesperium promontorium, quod nunc est *Capo Verde*, & *Hesperides* sunt Insulæ duæ; utraque *Gorgades*, Gorgonum quondam domus: nunc in universum *Islas de C. Verde* Hispanis dicuntur, hoc est insulæ promontorii Viridis. Contra Mauritaniam sunt *Fortuna-*

Pompon. credas. Hinc mari rubro vicinior insula. ^a *Barbora*, quæ Zeilam urbem muris ædibusque saxeis conspicuam fovet: Sed orienti propior ^b *Inf. Mauriti* ligno ebano dives, & Belgico fortalio munita; sed comminuto hujus ligni pretio; tota insula neglecta jacet: denique ^c *Zocotora* proventu aloës clara. Guineæ propiores numerantur *Inf. de Ferdinando Poo, del Principe d'Annobon, & S. Thoma*, ubi castellum Pavosa Belgæ præsidio suo munitum possident: *Insula Flandrica* A... à Flandris mercatoribus detectæ; ^d Azores ab Milvis, Terceras ab una eaque primaria dicuntur. Hæc Angram urbem gubernatoris Portugallici & Archiepiscopi sede insignem, castelloque munitam continet; quo Alfonso, rex Portugalliæ, depositus A. 1668. exulare jubebatur ibique vitam finiit. ^e *Insula S. Helena*, & *inf. Adscensionis* ex Pacto Europæorum vacuæ: nautis Indicis refugium commune præbent; Sed prior ab Anglis A. 1672. mox Belgis, iterum Anglis occupata, & fortalio munita, communi usui subtrahitur. ^f *Insula Salomonis* in mari pacifico sitæ, proximas habent ^g *Latronum* insulas, sive *de las Velas*, in quarum una Magellanus occubuit.

BUNONIS.

Insulæ ad promontorium Viride præcipuæ numerantur X. *Braba* seu *Brania*, *de Fago*, *de S. Jacobo*, seu *Tiago*, *de Major*, *de bona Vista*, *de Sal*, *de S. Nicola*, *de S. Lucia*, *de S. Vincent*, *de S. Antonio*; ex quibus maxima insula ^h *S. Jacobi* septem milliarium Germ. continet longitudinem. Magna ibi est Salis copia, unde quoque *Insula Salis* vocantur, habetque dulces a-

quas: ibidemque sunt testudines ingentis magnitudinis. Portugallenses urbem ibi condiderunt, quæ illis ⁱ *Ribiera grande* vocatur.

ψ Nomina harum insularum, quibus vulgò appellantur, sunt, *Ferro*, *Gomera*, *Tenariffa*, *Gran Canaria*, *Forteventura*, *Lanzarotta*, *de la Palma*. Anno 1334. Ludovicus Cerda insolenti ambitione propter successus aliquandiu prosperos ^k *Fortuna Princeps* dictus, auspiciis Petri, Arragonum Regis, insulas hæc infeliciter tentavit. Deinde Biscajenses & Hispanenses Anno C. 1393. Henrico III. Castiliæ Rege, eas propius aperuerunt: qui ex Lanzarotta insula Regem & Reginam cum 170. barbaris captivos in Hispaniam duxerunt. Anno Chr. 1405. Castiliæ Regis auspiciis classis in insulas illas missa est. Inveni sunt in iis Barbari spurcis moribus; quibus ignis usus ignotus. *Lanzarotta*, *Forteventura*, *Gomera* & *Ferro* tunc sunt occupatæ. Demum Ferdinandus II. Arragoniæ & Castiliæ Rex à Didaco Herrera, qui tenebat insulas hæc, XV. millibus Ducatorum redemit: qui tamen Gomeram & Ferram sibi retinuit Comitatus titulo. Ferdinandus ille deinde reliquas etiam insulas subegit. Omnium acerrimè *Canaria* resistit, quæ tandem tamen subacta est. Ex quibus *Lanzarotta*, *Ferro* & *Gomera*, suis gubernantur dominis; at reliquæ quatuor sub Hispanorum sunt Imperio. In *Tenariffa* est mons præaltus, *Pico* vulgò dictus, cujus cacumina ad spatium XX. milliarium German. cælo sereno apparent navigantibus. In ^l *Palma* insula aquæ non sunt; arbor tamen cælesti rore & perpetuis nebulis irrigua & stillans tantum suppeditat aquæ, quantum hominibus & pecoribus sufficit. Ab hac insula Ptolemæus longitudes

Pppp

^a Barbora. ^b Inf. Mauriti. ^c Zocotora. ^d Azores. ^e Inf. S. Helenæ & Adscensionis. ^f Inf. Salomonis. ^g Latronum. ^h Inf. S. Jacobi. ⁱ Ribiera grande, urbs. ^k Fortunatæ seu Canariæ inf. ^l Palma inf.

tunata, VII. numero, quarum una *Canaria* vocitata, à multitudi-
tine canum ingentis magnitudinis, ut auctor est Plinius.
Unde universæ Fortunatæ, nunc *Canariæ* dicuntur, Hispaniarum Regi subiectæ. Ultra versus Septentrionem est *Cer-
ne*, nunc ^a *Madera* dicta. *Atque hæc est totius Africae brevis
descriptio.*

Madera
inf. olim
Cerne.

dines locorum numerat; at alii à *Tenariffa* ejusque monte *Pico* maluerunt statuere principium: [*alii, ut Clar. Ricciolus, à Palma insula numerare incipiunt.] Alii verò ad *Affores* seu *Flandricas insulas* progressi, in insulis *Corvo* & *Flores* numerandi fecerunt initium.

^a *Madera* à multitudine arborum nomen habet. Porro in Oceano Æthiopico sub Æquatore est insula ^b *D. Thomæ* litori Africae Occidentali opposita, ita dicta, quod ipsa festo *D. Thomæ* à Portugallensibus reperta, ferè rotunda est, ejusque diameter 30. milliarium. Portugallenses in ea condiderunt urbem ^c *Pavosam*. Est verò aër istius insulae infalubris, morbusque in ea vulgaris, qui in corporibus humanis omnem pinguedinem liquefactam in unum locum congerit. Indigenæ ad centesimum ferè annum plerique vivunt; ac exteri & peregrini ultra quinquagesimum annum non progrediuntur. Sacchari, sed non melioris, hic erat uber proventus; qui hodie desit, quòd vermes arundinum ra-

dices exedunt. Ab hac insula versus Septentrionem jacent ^d *Principis insula*, sacchari proventu celebris, nomen ex eo obtinuit, quod, ubi inventa, reditus ex ea Principi Portugalliae assignati sunt. ^e *Insula S. Helena* ab Æquatore versus Austrum ad 16½ grad. Lat. sita, incolis destituta, fructibus & animalibus abundat, ideoque in Indiam navigantibus, seu inde redeuntibus gratissima. Angli ante paucos annos in ea castellum extruxerunt. ^f *Zanzibar* insula, litori Africae Orientali è regione Mozambique objacens, à Portugallensibus tenetur: Gallinae ejus insulae non solum nigrae habent penas; verum ipsarum quoque caro, sanguis, adeoque ipsa ossa perhibentur nigra esse. Inter Americam & Hispaniam interjacent ^g *Affores*, *Azores* seu *Acores* insulae novem, quæ *Flandrica* dictæ sunt ab inventore *Flandro*; quarum nomina *S. Maria*, *Formigas*, *S. Michael*, *Tercera*, *del Pico*, ubi mons præaltus, *Fayal*, ^h *Georgio*, *Gratiosa*, *de Flores*, *Corvo*. Ex his præcipua *Tercera*, in qua ⁱ *Angra* urbs, & castellum *Punta di Brasilia*.

a. Madera inf. b. D. Thomæ inf. c. Pavosa urbs. d. Principis inf. e. Inf. S. Helenæ. f. Zanzibar. g. Affores seu Flandricæ inf. h. S. Georgii inf. i. Angra.

C A P. XI.

Summa Americae descriptio.

I.

PERlustrato veteri terrarum Orbe, quæ prima erat continens, Cupido nunc est atque cura, in Occidentem, converso navis cursu, novas petere terras, Novumque Orbem, superioribus sæculis planè ignotum, cognoscere. Itaque ex Africa ab Nigri ostiis versus Occidentem brumalem mill. Germ. cccxxx. profectis nova conspicitur terra, priori continenti magnitudine, si non anteferenda; certè æquiparanda. Eadem, si non continentes, sed utriusque insulas respicias, Europæ quam Afri-

AMERICA

AMERICA SEPTENTRIONALIS

OCEANVS MAR DEL ATLAN

NORT TICVS

MARE PACIFICUM

MARE ATLANTICUM

AMERICA MERIDIONALIS

AMERICA MERIDIONALIS

ARGENTINA

Africæ propior, mill. cc. navigatione inter Hyberniam & Canadam intercedente.

II. Jam inde antiquissimis temporibus cognitam fuisse Europæis, ex Platone simul atque Diodoro Siculo probari potest. Apud Platonem in *Timæo* sacerdotes Ægyptii narrant Soloni Atheniensi, qui loc. circiter annis ante natum Jesum vixit, Insulam fuisse quondam contra fretum Herculeum Africâ simul & Asiâ majorem, nomine *Atlantidem*, postmodum verò immani terræ motu, ingentique unius diei ac noctis illuvione, sub vasto gurgitemersam fuisse, ac inde mare, quod eam insulam ac fretum Gaditanum interjacebat, immeabile & inscrutabile redditum, limo paulatim impediante, quem insula subsidens præbuisset. Et *Diod. lib. v.* tradit, Phœnices vetustissimis inde temporibus, quum extra Columnas Herculis Africæ litora legerent, ingentibus ventorum procellis, ad longinquos in Oceano tractus fuisse abreptos; ac per multos dies vi tempestatis jactatos, tandem ad Insulam pervenisse ingentis magnitudinis, in alto Oceani pelago contra Africam in Occasum versus jacentem; cujus solum amœnum ac frugiferum, & omnibus navigabilibus irriguum, sumtuosisque ædificiis instructum. Hæc sanè insula ex situ ac magnitudine nulla alia esse potest, quàm quæ nunc vulgò dicitur *America*: nec facile de ea neque *Ægyptii Sacerdotes*, neque *Solon, qui librum de ea conscripsit*, teste Strabone lib. i. neque *Diodorus*, hoc confingere sive somnare potuerunt; quæ revera ita esse nunc satis compertum habemus. *Auctor* autem *libelli de Mundo*, qui ab aliis Aristoteli, ab aliis Theophrasto adscribitur, versio verò ejus Latina Apulejo, alias, præter hanc nostram, quam Europæ, Africæ & Asiæ nominibus distinximus, tradit esse insulas magnas; antiquissimi illi mortales haud dubiè intellexere Americam & Magellanicam. Carthaginenses aditu illius insulæ cæteros Europæos prohibuisse, ibidem tradit Diodorus. Quando & qua de causa Pœni eam navigationem intermiserint, ita ut jam inde à Romanorum imperio ad superius usque ævum nihil de iis terris auditum vel annotatum sit, plane incertum est.

America
veteribus
cognita
Europæis.

Atlantis
Insula in-
gens.

III. Di-

REISKII

Recte Cluverius noster *novum nunc*

Orbem, superioribus seculis plane ignotum ag-
greditur, eumque orbi veteri aut dudum
inter

Pppp 2

Novus orbis olim ignotus, an cognitus priscis?

America un-
de dicta.

III. Dicta nunc est tota hæc continens *America*^a, ab *Americo Vesputio Florentino*, qui Emanuelis Portugalliae Regis auspici-

inter antiquos cognito bene opponit: Ast dememinit sui, aut à prima sententia recessit, dum *Americam* inde ab antiquissimis temporibus inter *Europæos* cognitam arbitrat. [*Vide supra p. 47.] Quod si enim ulla hujus terræ notitia ex ævo antiquissimo ad *Europæos* pervenerit, cur, *Phœnicii*, *Græci*, *Romani* & *Arabici* scriptores illam nec geographicis libris, nec certis gradibus definiissent? Atqui non amplius, ubi maxime, orbis cogniti latitudinem, quam ad gradus *meridiani* circiter *LXXX*. longitudinem quam ad gradus *æquatoris* *CLXXX*. *Strabo*, *Ptolemæus* & *Plinius* extenderunt: Cum tamen hodierna nostri orbis latitudo ad gradum *CXLI*. longitudo ad gradum *CCCLX*. immò ulterius progrediatur. Quid? quod veteres *majorem orbis longitudinem* ipsi descripserint, quam revera fuit: Quippe qui nihil *Europæ Asiæque* ultra *Sarmatiam*, nihil *Africæ* ultra *Æquatorem*, nihil *Indiæ Seres* extra *Sinasque*, nihil extra *Fortunatas insulas* & *Africana littora* compertum habuerunt. Quid? quod *pyxis nautica* describui *oceanum Atlanticum* nec tentare nec superare potuerint: Idque supra *Lib. I. cap. XIII.* planum fecimus, argumentis contrariis examinatis. Ergo quantum ad *Platonicam Atlantida* spectat, illa immani terræ motu & aquis marinis obruta jacet: Cum *America* superstitet integra, nec ullis terræ motibus aut aquis eluvionibus oppressa fuerit. *Kircherus* verò *Mundi Subterr. Lib. II. c. 13.* *Atlantidem* inter *Azores* atque *Canarias* extitisse, hæcque *insulas minores* ex ejus reliquiis *superflites* conjectat: Huic conjecturæ *verisimilitudinem* ex nova inducit *insula*, quæ *A. 1638.* prope *Azores* aquis maritimis emerisse copiosius ibidem memoratur & legitur. Non dico esse *Geographos doctissimos*, qui *Atlantida* cum *Varerio Lusitano* commentitiam, aut è *fabulis* prognatam censeant. ^b *Diodorus* autem *Siculus* quæ *Lib. V. Biblioth. de Phœnicio* ultra *columnas Herculis* excursu, & *magna insula reperta tradidit*, hæc ad aliam quamcunque *Africano littori* vicinam commodius referri queunt. *Nautica* enim *Phœnicum* veterumque gentium mi-

gratio littoribus inhæsit; quod peripli fere singuli testantur. Nec *Diodorus* cuncta, quæ retulit, haberi ea vult pro usquequaque veris, sed satius putat, quomocunque res prisca nosse, quam eas penitus ignorare: Ita *Vossius Lib. II. de Histor. Græcis cap. II.* recte judicat. ^c *Auctor itaque libelli de mundo*, qui nec *Aristoteles*, nec *Theophrastus*, nec alius è *Peripeto* fuit, probationem causæ huic exiguum addet. De tribus enim orbis partibus, & *insulis præter eas magnis etiam multisque*, non de *singulari aliqua terra continente*, qualem *Americam* cognovimus, & *ampla fati* & *magna loquitur*. Interim *Phœnices orbem circumnavigasse*, non constat: tantum *Oceani littora pleraque per partes explorarunt*: Ita gravissime *Bochartus Lib. I. Chan. c. 37.* ubi de *nautica Eudoxi*, *Hannonis*, *Hamilconis*, & *Pœnorum* omnium excursione diserit. [**Atlanticam* veterum nolim ad *Americanum littus* extendere; nimia enim sit distantia à *fretto Gaditano*, cui ex testimonio scriptorum vicina esse debuit. Cum *Plato* de *Atlantica* loquitur, non dicit eam extare sed extitisse; *Solonem* qui jam ante annos circiter ducentos vixerat, peregrinantem in *Ægypto* inducit, eumque ab *Ægyptio sacerdote* audientem, quendam fuisse olim *insulam Atlanticam undis absorptam*. *Rudbeckius*, *Suecus*, vir eruditione magis quam *judicio* polens, *Atlanticam* de sua *Suecia* intelligit; quo jure trutinandum lectori relinquo. Veteres credidere *Hispaniam* cum *Africa* quondam fuisse conjunctam, nullo intercedente *fretto*. *Aquas* vero ex *Europæo Ponto* exuberantes ita *Mediterraneum mare* auxisse, ut inter *montes* qui postea *Columnæ Herculis* dicti, *viam* sibi in *Oceanum* faceret: tunc *Atlantica*, si quæ fuit, perire facile potuit. Vide hanc conjecturam fusius enucleatam in nostro *Dict. Geog. ad vocem Atlantida*. *Americam* integram nemo bene; per partes plurimè recte descriperunt. *Mappis Geographicis generalibus* & *peculiaribus* hunc *Orbem novum* primus, ut res est, representavit *Guillelmus de Lisse*. *Sanfonum* *mappæ Americane* infra nihilum reputandæ.]

H E K E L I I.

^a Hujus extremæ Terræ Partis Descriptio.

^a Atlantis Platonicæ. ^b Insula, Diodori Sic. ^c Auctoris de mundo insul.

spiciis à Gadibus ann. clō cccc xcvii. profectus, primus ex Europæis (quantum memoria proditum) eam ingressus est. Quanquam hoc prior *Christophorus Genuensis* ann. clō cccc xcii. insulas Americæ *Hispaniolam*, *Cubam* & *Jamaicam* adierit. Post hos frequentes in eam navigarunt Hispani, Galli, Angli, quorum alii aliis inibi regionibus detectis, nomina sua quique lingua imposuerunt. Mediterraneorum cognitio parum certa est; maxime quæ versus Septentrionem. Maritimæ autem oræ Hispanorum armis maxima ex parte subactæ. ²

IV. At eadem terra nonnullis *India Occidentalis* nuncupatur, quia eodem tempore, quo *India Orientalis* in Asia, hæc etiam detecta fuit; tum quod utriusque incolis similis ac pene eadem vivendi ratio: nudi quippe utriusque agunt. Includitur magno undique Oceano; ab *Ortu* Atlantico, qui vulgo *Mar del Nort* dicitur; à *Meridie* Magellanico freto, quo ab Australi terra dispefcitur; * ab *Occasu* Pacifico mari, vulgo *Mar del Zur*.

Occidentalis India.

Americæ fines.

ptionem sub NOVI ORBIS, seu INDIÆ OCCIDENTALIS nomine imprimi curavit *Michaël Colinius*, Amstelodami A. huj. Sec. XXII. in fol. reg. & quidem Auctore *Antonio de Herrera*; Regio *Indiarum & Castellæ* Historiographo; *Caspere* autem *Barlao* Metaphraste sat felici. Nota quoque est *Hugonis Grotii* Dissertatio de *Origine GENTIUM AMERICANAR.* in 8. f. ibid. exc. ut & *Urbani Calvetonis* NOVÆ NOVI ORBIS HISTORIÆ, *Genevæ* A. huj. Sec. in 8. edit.

REISKII.

2. Hæc orbis novi detecti gloria *Columbo* & *Vesputio* recte vindicatur, eò quod primi hanc *notitiam cum Europæis communem fecerint*, & in usus traduxerint publicos. Angli quidem ab *Madoceo*, filio *Gaynech* A. 1170. colonias in *Floridam* *Canadamque* ductas in *Append. Itinerar. Her-*

berti memorant; *Josephus* etiam *Acosta* *Navarrenum* hominem *Alphonsum Sambez de Huelva* & *Aldretem* Hispanum & *Gareilam Vegam* laudat, qui has terras primi lustrarint, & *Columbo* tum in *Madera* insula versanti aperuerint: *Columbus* *Genuensis* tamen lustratas denique publicavit, & inventor ipse petiit; sed *Amer. Vesputius* *Florentinus* terræ continenti amplissimæ inventæ nomen addidit. ^b Nam *India Occidentalis* *opposita Orientali* improprie *καὶ ἀντίπαρ* dicitur, utur à *Columbo* ita dictam *Jo. de Laët* in *Descript. Indiæ Occident.* veliit. *Latitudo* hujus à terra del *Fuego* & *Freto Magellanico* ad *polum Arcticum* producta, terminis finitur dubiis; nec *longitudo* inter *Capo blanco* & *Capo S. Augustini* certis gradibus aut milliaribus continetur. Immo *utraque America* est paulò *angustior* & *latitudinis*, quam vulgo existimant, minoris: Neque *novam Albionem*,

Pppp 3

neque

a Primi hujus Orbis inventores. b *India Occidentalis.*

[* In meridionali freto Magellanico littore, terras cum viderent nautæ, in animum statim induxerunt, cujusdam continentis Americæ similis esse initium, quam sententiam experientia revocavit. Cum enim propter Magellanici freti difficillimam navigationem audaciores nautæ magis ad meridiem vela direxissent, invenerunt hanc terram, quam australem continentem crediderant, nihil esse præter quasdam agglomeratas insulas; quarum maxima est *terra ignea*, Gallis *la terre de feu* propter *Volcanum* in ea ignes evomentem. Graphicam insularum freto Magellanico adjacentium delineationem habes in *Itinerario Dni. Fresier*. Nunc pauci fretum Magellanicum ineunt, libentius insulas circumnavigant.]

Magnitudo.

Zur. A Septentrione equidem litus Europæi nondum cognitum habent, at Concreto perfundi pelago necesse est; cum ab altera poli parte Asia atque Europa, primæ continentis, sive primæ magnæ insulæ partes ei objaceant; quæ & ipsæ eodem mari alluuntur. Longitudo ejus summa inter duo freta, *Anian* & Magellanicum, milliar. Germ. clo clo cccc. Latitudo^a maxima inter promontorium vulgò *C. de Fortuna* juxta fretum *Anian**¹; & promontorium vulgò *Cap-Breton**², in Nova Francia, mill. clo ccc. Dividitur universa in *Septentrionalem*, quæ & Mexicana, & *Meridionalem*, quæ & Peruviana; exiguo Isthmo alteram ab altera discernente. 3

Diviso.

CAP.

neque regnum vel *Anian* vel *Quivira* cum fretis *Anian* nemo fuit aut superiore aut nostro seculo, qui vel adisse, vel eminus conspexisse talia sese affirmet.

BUNONIS.

^a Tanta latitudo Americæ istis locis in tabulis Geographicis posterioribus non apparet, nec satis explorata est.

REISKIL.

³ Ordo ad statum Americæ Politicum nos vocat: Sed nulla hæc imperia, regna plura, eademque aut majora videbimus aut minora: Respublicas vero liberas olim & adhuc hodieque nullas. ^b Americani quidem veteres aut monarchicum regiumque, aut multis regulis & principibus commune regimen tenuisse leguntur: illud in regnis maximè duobus florentissimis, Peru atque Mexico; Hoc in cæteris regionibus potissimum insulisque. ^c Hodierni tamen quotquot in orbe novo supersunt incolæ, illi Europæis regibus ut plurimum aut Rebus publicis subsunt, præter barbaros agrestesque

homines in terris aut incognitis aut incultis Chilensem quoque Chicanamque, montanam provinciam, quæ sui juris utraque manet. Rex ^d Hispaniæ vasto imperio cultissimas terras, amplissima regna eademque multa, & plures insulas coercet; Immò singulari jure, facta scilicet Romani Pontificis A. 1493. inter Castilianos & Portugallicos reges divisione ac donatione nititur. Sed nationes Europææ cætera jus illud repudiant, sibi que terras aut incultas & novas subjiciunt, aut cultiores ipsis etiam Hispanis bello eripiunt. Sic ^e Portugalli, Belgæ, Franci, Angli, Suedi Danique multas colonias induxerunt, & inductas urbibus aut vicis, munimentis aut propugnaculis tuentur. Rex autem Hispaniæ regnis cunctis & provinciis duos proreges præfecit, iisque senatum adjungit regium, magnâ auctoritate præditum: Ecclesiis Christianis quinque Archiepiscopatus & triginta Episcopatus imposuit; multa que amplius cœnobîa monachorum & monialium; itemque collegia & societates varias intrusit. Plura de statu Hispanico notanda singulas ad provincias revocabo.

a Status Americæ politicus. b Vetus. c Hodiernus. d Hispanicus. e Multiplex.

[*¹ Fretum *Anianum* inter fabulosa vel saltem inter incomperta reputandum esse, fufius in nostro Dist. Geogr. ostendimus.

[*² *Cap Breton*, sic legi debet; Edd. primariæ *Cap de Breton*; Amstelædamensis quæ nostram præcessit & ipsa Londinensis *C. de Bertan*, pessimè.]

C A P. XII.

America Septentrionalis sive Mexicana. 1

I.

America Septentrionalis, quibusdam Mexicana appellatur, à principe totius urbe Mexico. Longitudo ejus est inter fretum Anian & Isthmum, quo meridionalis ei annectitur, milliar. clo lo. Latitudo eadem quæ univèrsæ. Dimidia ejus pars

America septentrionalis magnitudo.

REISKII.

1 Hæc Americæ divisio ab situ & Isthmo Panama, non ab lineâ æquinoctiali proficiscitur. ^a Panama enim isthmus ferè medi-
dius est, quo tota cohæret America, viam-
que mercibus convehendis commodissimam
præbet. Hispani arduam hujus perfossionem,
& maris utriusque conjunctionem agitârunt
animo, ut labori ad merces exportandas &
sumtibus parceretur: Sed nullus eventus
tanto respondit proposito vel operi. Nec
eadem huc usque series aut ratio tenetur
in regionibus Americæ utriusque singulis
enumerandis, sive libros sive tabulas perlus-
tremsus Geographicas: Nos Cluverium
secuturi, quæ defunt, supplebimus. ^b Ca-
nada nec metallis, nec auro, sed feris,
avibus piscibusque dives A. 1663. motu
terræ gravissimo labefactata; nomen primo
inventori debuit, suoque nunc ambitu
(1) novam Franciam; (2) Angliam no-
vam; (3) Belgium; (4) Daniam, (5) Sue-
ciam novam; (6) Terram di Ladrator
sive Corterealem continet. Indigenæ hujus
adhuc barbari & inculti, nationibus lin-
guisque diversi; & Sagamis vel Senioribus
subjecti, alii adhuc incerta sede vagi, alii
per vicos & tuguria sparsi habitant. Galli
Gubernatorem sive Proregem ac Episco-
pum ex A. 1604. in ^c nova Francia, sed
Quebecum A. 1608. urbem veterem novam-
que cum castello rupibus imposito, multa-
que per colonias propugnacula, portusque
in Accadia duos constituerunt. ^d Novum
Belgium ex A. 1665. Anglis subditum no-

vo Eboraco & munimento Albanicæ clara:
Sed ^e Anglia nova vicis pluribus urbibus-
que quatuor, inter quas Neuf Haure, Par-
lamenti publica sedes; Biston & nova,
quæ Academiam fovet, Cantabrigia præ-
cunctis eminent. Regiones cæteræ obscu-
ris ex initiis per novas, quæ sequentur,
colonias emergunt. Insulæ hæc multæ;
sed omnium maxima ^f Terre Neuve à Gal-
lis A. 1505. reperta nomen adsumsit, mul-
tisque quidem portibus, feris, sylvis &
animantibus, sed paucis incolis referta.
^g Virginia ex A. 1584. Anglorum dominio
subest, terra salubri aère ac proventu fru-
gum vario felix, sed incolis horumque ido-
lis horrida: Urbs Zamestoum munitioni-
bus firma. Hæc insulæ ^h Bermudes Anglis
iisdem subditæ, frumento, messe duplici,
moris, serico, cedris singularibus; balæ-
nis, & multis piscium generibus famosæ,
quarum descriptio topographica Londini
& Amstelodami A. 1672. prodit. [*Acadia
universa cum insula Terre neuve, cum
tota ora usque ad Floridæ peninsulam quæ
Hispanorum est, ab Anglis occupata. In-
teriora terrarum obtinent Galli, qui Fluvii
sancti Laurentii ripas ab ostio coloniis
repleverunt; & in sinu Mexicano flumen
aliud nomine Mechassipi, vulgo Micissipi ab
ostio adversis aquis reventi infederunt, urbes,
oppida, villas struxerunt; regionique
Ludoviciana, vulgo la Louisiane nomen in-
diderunt; manentibus tamen circumcirca
indigenis.]

B U.

^a Panama Isthmus. ^b Canada. ^c Francia nova. ^d Novum Belgium. ^e Anglia
nova. ^f Terre Neuve. ^g Virginia. ^h Bermudes.

pars versus Occidentem æstivum sita, introrsus planè incognita etiam nunc jacet, nec quicquam, præter litora, in ea detectum. ^a Quin & totum Boreale universæ Americæ latus in quantum versus polum extendatur, prorsus latet. Altera verò pars in regiones dividitur complures, quarum nomina sunt, *Canada, Nova Francia, Virginia, Florida, Nova Hispania, Nova Granata, California*; & in Occidentali latere ad fretum *Anian* duo regna, *Quivira* & *Anian*, unde freto cognomen.

C A N A D A.

II. *Canada* β fluvio cognomine dicta, γ insula an pars continentis, parum adhuc constat. Quantum ejus cognitum est, dividitur in δ *Estotilandiam*, ε *Corterealem*, ζ *Terram Laboratoris* & insulas adjacentes, ingentis magnitudinis, quarum præcipuæ, *Golosme, Beauparis, Mont de Lions, & Terra nova*, eadem & η *Terra de Baccalaos* dicta, ob ingentem hujus-

B U N O N I S.

^a Ingentes à navigantibus in Americæ partibus Septentrionalibus reperti sunt sinus: ex reciprocatione & motu fluctuum collegerunt nautæ periti, mare illud esse pervium, per quod ad mare pacificum perveniri queat. America igitur à Groenlandia & cæteris terris Septentrionalibus fuerit secreta. *Vid. sup. Lib. 1. c. 13.* [**Canada*, seu Nova Francia, pars est continentis non insulæ.]

β ^a Fluvius iste à D. *Laurentio* quoque appellatur: *Fretumque 3. fratrum* dicitur.

γ *Hondius* terram hanc, ut insulam, in Tabula sua generali depingit. [*sed errat.]

δ ^b *Estotilandiam* a istis in Americæ partibus nullam esse, certissimis constat argumentis; nec in vicino mari unquam existit insula *Frieslandia* b.

ε ^c *Corterealis*, à Caspare *Cortereal*, qui eam terram anno 1500. detexit, appellata, D. *Laurentii* sinui adjacet.

ζ ^d *Terra Laboratoris* inter duas istas interjacet c. Nullis partibus America Europæ propior est quam his; distat enim hic ab eadem ad 250. milliar. German. Incolæ

terrarum istarum d vestiuntur pellibus, & utuntur navigiis ex corio factis: sicuti *Groenlandii*. [**Terra de Labrador*, seu *Laboratoris* eadem multis videtur quæ *Estotilandia*, ad novam Franciam non pertinet, à qua fretis secernitur. *Canadense aurum*, nondum Europæ cognitum, in fodinis remansit; incolæ *Castorum pelles* aliasque merces libentius & utilius emunt, quam si, dum incerto admodum lucro student, montes scrutando, vera & certa damna paterentur. Ceterum *Canada* & *nova Francia* quæ unam eandemque regionem significant, male a *Cluverio* distinguuntur. At *nova Francia* *Cluverii* in *Anglorum* ditione tota est.]

η ^e *Terra de Baccalaos* à *Sebastiano Caboto Veneto*, auspiciis *Henrici VII. Regis Angliæ*, detecta est anno Chr. 1507. vulgò *Terra neuf* dicta.

H E K E L I I.

a *S. Estotilant.*

b *Maginus* loc. cit. fol. 282. fac. b. dicit, quòd *Estotilandia* prima omnium hujus *Novi Orbis* detecta fuerit Anno M. CCC. XC.

a *Canada* seu fluv. D. *Laurentii*. b *Estotilandia*. c *Corterealis*. d *Terra Laboratoris*, e *Terra de Baccalaos*.

jusmodi piscium in ejus pelago multitudinem, qui etiam naves transeuntes retardent. Solum Canadæ quantumvis acerrimis frigoribus obnoxium, eximiè tamen fertile, aurique metallis dives. Incolæ satis ingeniosi & artium mechanicarum peritissimi, pellibus amicti degunt: cæterum Galliarum regis imperio subiecti.

NOVA FRANCIA.

III. *Nova Francia* à Gallis, Regis Francisci I. auspiciis detecta, præter raras segetes & legumina quædam, omnium rerum inops, à feris ac quibusdam in locis anthropophagis, in universum idololatricis gentibus incolitur. Pars tamen ejus, quæ ad mare accedit, *Norumbega* ab urbe cognomine dicta, cælo potitur salubri soloque fœcundo.

Nova Francia.

VIRGINIA.

IV. *Novæ Franciæ* jungitur *Virginia*; quæ à vico maritimo ejusdem vocabuli; vel, ut alii à Rege *Viguina*; vel à Regina *Angliæ Elisabetha*, cujus auspiciis detecta, nomen accipit,

Virginie.

XC. ab *Antonio Zeno*, Patricio *Veneto*, sub *Zichmi* Regis auspiciis.

e Et propterea non eadem est, uti nonnulli autumant, cum *Cortereali*.
d Proceri quippe & optimè dispositi.

BUNONIS.

θ Primus hanc terram detexit *Johannes Verrazanus*. Sita est inter *Canadam* fluv. & *Virginiam*.

ϑ *Norumbega* urbs ad fluvium, qui *Rio grande* vulgò dicitur, sita est. Loca à Gallis ibi observata sunt; *Porto del refugio*, *Porto reale Paradiso*, *Flora*, *Angolema*. Verum cum Hispani alia, & Galli alia hisce locis indiderint nomina, magna reperitur in Tabulis Geographicis discrepantia. Cæterum *Norumbegam* dictam putant quasi *Norwegiam*, seu *Coloniam* à *Norwegia* eò deductam e.

* c *Virginiam* *Gualter Ralegh* Eques An-

glus detexit anno Chr. 1585. Ea verò *Franciæ* non jungitur; sed inter *Virginiam* *Franciamque* interjacent *Anglia Nova*, ac deinde *Belgium Novum*; quod *Virginie* limites contingit. Flumina in ea sunt, *Occam*, *Cipo*, *Monopana*. Dividitur in regiones, *Secotam*, *Wemapeacock*, & *Chamanoock*. Incolæ incedunt nudi; verendis tamen contectis; Reguli vestiuntur palliis. Subditi intergo notas quasdam habent inustas, quæ indicant Principem, ad cujus pertinent dominium. Multos credunt esse deos; at unum ex illis præcipuum, qui mundum condiderit. Magiæ quoque dediti sunt; carnibus tamen humanis minimè vescuntur.

HEKELI I.

ε Mare Regionem abluens adeò arenâ est repletum, ut periculosissimam circa hæc loca reddat navigationem, præsertim quod parum profundum sit.

Qqqq

B U.

a Nova Francia. b Norumbega. c Virginia.

pit, antè à *Apalchem* vocitata. Terra sterilis atque malignè
cultà: litus importuosum. Opidum est *Medano*.

BUNONIS.

à *Apalche* alius est à Virginia distincta regio, in qua *Alvarus Nummius* post 15. dierum iter unicam saltem invenit domum. Incolæ ejus perhibentur staturæ proceræ. Utuntur arcibus & sagittis: amant solitudines, nonnullos habent conventus, & quisque suo vivit more. Difficilis in Virginiam accessus est; portus enim exiguis insulis sunt repleti, ac ostia arenâ ferè obstru-

cta. [*Fallitur Cluverius cum sterilem terram atque malignè cultam Virginie afferit; nam, ut ait Editor Londinensis, solum Virginianum Anglicum facunditate exæquat. Optimæ notæ Tabaco, diversi generis Leguminibus, filvis, frugiferis arboribus, pecoribus, avibus, piscibus, inter quos haleces eximie magnitudinis, abundat. Incolas 70000. numerat, quorum 10000. militiae adscripti sunt; in L. Paroecias dispertitur.]

a Apalche.

CAP. XIII.

Florida, Nova Granata, California, Nova Hispania.

I.

Florida.

Florida inter Virginiam, & Novam Hispaniam porrecta, nomen habet à *Dominica Palmarum*, quæ Hispanis *Pasqua de Flores* dicitur. Hoc quippe die à Portugallis detecta. Solo gaudet amœno ac feraci. At incolæ sunt barbari, fordini, supraque humanum modum feri; vermibus, serpentibus, alioque venenatorum animalium atque insectorum genere venescen-

BUNONIS.

a Detecta est à *Florida* à Joan. Pontio anno Chr. 1521. Excurrit illa in modum Peninsulæ respicitque Cubam & Jucatan; omnis generis fructibus ac in primis *Maitz* abundans. Regiones ibi sunt, *Joguazia*, *Avanares*, & *Albardanfia*. Fluvii præcipui sunt; *Garonne*, Fl. S. Crucis, *Charente*, *Loire*, *Ains*, *Seins*. Opida; *Anatagua*, *Houstaqua*, *Uzina*, *Potano*, *Saturia*, *Sarope* Galli ibidem condiderunt castrum *Charleston* anno 1561. ac postea 1564. *Carolinam* b. Incolæ incedunt nudi, præter fenes & feminas, quæ pellibus cervinis vestiuntur, nares auresque habentes perforatas c. Plurimi ibi reperiuntur androgyni, quos habent pro mancipiis, iisque utuntur

veluti jumentis. Qui in Panca sunt; eos devorant hostes. Est ibi animal vulpiperifimile sub ventre habens loculum, qui & aperitur & clauditur. In eum totus suos nuper editos condit, ut venatores aliaque pericula effugiat.

HEKELII.

a Legionensi.

b CAROLI IX. nomine nuncupatum.

c Quod ad mores attinet, fedi & flagitiosi sunt. Liberos suos neque ullâ domesticâ disciplinâ erudiunt, nec coëscunt; at tamen sua cuique Uxor & severa illic Matrimonia sunt. Bella adversus finitimas Gentes, sed sermone dissonas, gerunt. Arcus & Sagittæ autem sunt Tela illis præcipua.

B. U.

a Florida.

scentes. Quare ^β Hispani pariter atque Galli regionem hanc occupare sæpè numero nequicquam tentarunt, tandem Hispanis cessit. ^a

NOVA GRANATA.

II. ^γ Caput hujus provinciæ est *Granata* opidum, unde ei nomen. Incolæ & corpore, & animo reliquis Americanis candidiores justioresque. Nova Granada.

CALIFORNIA.

III. ^δ *California*, quæ inter sinum cognominem (quem Hispani *Mar Vermejo*, id est, Mare Rubrum vocant) & Mare Pacificum ceu peninsula excurrens, solo est arido, sterili atque deserto. California.

NOVA HISPANIA.

IV. Novissima Septentrionalis Americæ & Meridionali contermina est ^ε *Nova Hispania*, omnium amplissima longaque cul- Nova Hispania.

BUNONIS

^β Hispani ductu *Ferdinandi Sotti*, Galli verò sub *Johanne Ribaldo*, & *Laudoniro* tempore Caroli IX. terram hanc tentarunt ^d. ^γ *Nova Granata* e *Floridæ* adjacet versus Occasum, extenditurque usque ad mare *Vermejo*.

^δ *Californiam* insulam esse docent recentiores. [* Recte Cluverius *Californiam* esse peninsulam definierat. Pars est enim continentis, unde siccis pedibus, nulla aqua interfluente, adiri potest. Peninsulam, ut res est, statuerant geographi. A veritate non satis demonstrata recesserunt posteriores & insulam ex nescio quibus Mappis fallacibus leviusculè asseruerunt. Sed demum peninsulam esse non insulam demonstrat mappa quam edidit Eusebius Franciscus *Kino* locietatis Jesu. Is enim ab anno 1698. ad annum 1701. è novo Mexico in *Californiam* transmigravit, dubiumque removendo, faciem Geographiæ attulit. Male ergo à *Bunone* & *Reiskio* qui ipsi errant, Cluverius erroris arguitur.]

^ε *Nova Hispania* maximam partem Isthmi occupat, qui est inter Mare Pacificum & sinum Mexicanum. *Ferdinandus Cortesius* Hispanus has terras ingressus est an. Chr. 1518. easque subegit ^f. Quatuor milliaribus à *Nova Hispania* fluitant multæ radices, arundines & folia ficulneis similia quæ comeduntur, suntque sapore brassicæ.

HEKELII.

^d Vid. *Brevis Historia de Gallorum Expeditione* in FLORIDAM, &c. *Benzoniana Nova Novi Orbis Historia* adjecta p. 429. seqq.

^e Cujus Oppidum ejusd. nominis *Franciscus Fernandes* condidisse dicitur.

^f Maximâ tamen suorum & Incolarum strage, cui remunerationis causa dono concessa fuit *TECOANTEPEC*, Regio ipsius *Nova Hispania*, à *Carolo V. Imp.* Incolæ hujus Regionis proceri sunt, corporibus valentes, longævi ac ingenio pollentes.

REISKII.

¹ ^b *Floridam* cum Galli post A. 1502. deserere.

^a *Nova Hispania.* ^b *Florida.*

cultissima. Coelum habet, quamvis sub torrida Zona, clemens ac temperatum; solum auri, argenti, æris atque ferri metallis scatens, omnique animalium genere abundans, mare utrimque piscibus & ostreis margaritiferis refertum. Regiones, in quas dividitur, præcipuæ sunt istæ: *Nova Galicia, Mechoacan, Mexicana, Jucatan, Guatimala & Nicaragua.*

Nova Galicia.

V. In ζ *Nova Galicia*, coloniæ ab Hispanis deductæ, sunt η *Compostella, S. Spiritus, Conceptio, S. Michaël, ^θGuadalajara, ^ιCuliacan.*

Mechoacan.

VI. In \ast *Mechoacan* caput regionis est opidum *Mechoacan*. Colonia Hispanorum *Pascuar & Valladolid*, egregia emporia; hoc etiam Episcopatu insigne.

VII. Me-

fererent ultro, Hispani duobus castris, uno S. Augustini, & S. Matthæi altero sibi asseruerunt; sed mediterraneam nec quidem cognitam feris incolis relinquunt. \ast *Granada* novæ Mexicanæ A. 1583. repertæ ac Hispaniæ subditæ annumeratur: itemque β *California*, magna satis insula, quam observationes recentissimæ demonstrant, ad gradum XXIII. latitudinis borealis sita, 500. milliaria longa: Itemque *Cibola* munitis urbibus clara. γ *Nova Hispania* tamen omnibus antecellit, sive duodecim provincias quas complectitur, sive Proregem hujusque sedem, magnificentiam, cultu templorum, cœnobiorum ac hominum frequentiam insignem videas. Tribunalia hic quinque regia, quas Audientias regales nominant, ad jus dicendum Hispanis, indigenis, advenisque. Nam δ quinque hæc incolarum genera, *Europæi* nempe quotquot insident, *Criolii* ex Hispanis parentibus in America prognati, *Mesticii* ex Hispanis & Americanis parentibus orti, *Nigri* denique sive Negros & barbari adhuc incultique homines. In toto autem orbe novo quinque ϵ Archiepiscopus eminent, *Mexicanus, Dominico Politanus, Limensis, Platenfis, & Granadensis, quem S. Fidei* ab urbe vocant. His autem Episcopatus bene multi & amplissimi subsunt: Ut de Academicis, Scho-

lis, monasteriis, Abatis & collegiis Jesuiticis non dicam. Omnes autem provinciæ hæc enarratæ regno Hispan. subsunt.

BUNONIS.

ζ \ast *Nova Galicia*, antea *Xalisco* dicta, Novæ Granatæ adjacet; 800 in ea Hispani, quum primum appellerent, exusserunt pagos.

η *Nunus Gufmannus* terra hujus inventor θ *Compostellam* ibi condidit.

θ β *Guadalajara* regionis caput est; in cuius vicinia mare Chapaticum, & lacus aquas habens calidas.

ι γ *Culiacan* regionis cognominis caput est; quæ inter Sebastiani, & Piaflam fluvios sita anno C. 1530. inventa fuit.

κ δ *Mechoacan*, Galiciæ versus Meridiem contermina regio, totius Hispaniæ Novæ fertilissima ac felicissima regio est. Ter enim in anno illa fert *Mantz*, illud, etiam auro, argento, margaritis, melle, cerâ, sale, &c. dives. Ab hac provincia *radices Mechoacana* nomen habent. Eiusdem regionis Principem gravissimis, ut ei extorquerent aurum, Hispani subjecerunt tormentis. Hic quoque est copia *Annilex*, ad tingendum aptissimum. Fructu quodam arborum instar amygdalorum, *Cacaos* dicto, utuntur incolæ pro nummis.

B U-

\ast Granada. β California. γ Nova Hispania. δ Quinque incolarum genera. ϵ Archiepiscopus. ζ Nova Galicia. η Compostella. θ Guadalajara. ι Culiacan. κ Mechoacan.

VII. ^a *Mexicana* regionis caput est ^u *Mexico*, omnium Americanarum princeps; olim in medio lacus ingentis Venetiarum instar palis superstructa: postea ab Hispanis ad ripam ejusdem lacus translata satis culte nunc habitatur, ambitu sesquimilliar. German. *Sedes est Pro-regis*, quem Rex Hispaniarum mittit; item & *Archiepiscopi*. Imprimuntur hic libri, cuditurque moneta. Secunda ab hac est *Tescuro*, amplitudine Mexicum exæquans; dein tertia *Angelorum civitas*, lanificio maximè nobilis. Cæterum ^z mons est in Mexicana regione, ignibus perpetuis insignis.

Mexicana regio & Mexico urbs.

Tescuro urbs.

VIII. ^o *Jucatan* Chersonesus agro feracissimo incolas fert omnium bellicotissimos. ^z

Jucatan

IX. ⁿ *Guatimala* caput est *Guatimala*, juridico conventu per-

Guatimala

BUNONIS.

^a Mechoacanæ Ortum versus adjacet *Mexicana regio*, totius Americæ nobilissima. ^u ^b *Mexico*, 70000 ædium urbs, antea *Themistitan* dicta, à *Ferdinando Cortesio* anno 1521. capta ac deleta est, victo etiam & occiso Mexicanorum Rege nono *Molezuma* seu *Molencuma*, qui annus à jactis urbis fundamentis erat 140. Victus est Rex iste à DCCCC. Hispanis, licet 350000 haberet militum; eique subessent mille Reguli. Anno 1573. Jesuitæ ibidem condiderunt collegium.

^v ^c *Angelorum Civitas* antea *Vacipalam* g dicta est. Ad sinum Mexicanum L. ac plura numerantur opida.

^z Mons iste ^h ^d *Popocampeche* appellatur. Cæterum regio hæc auri argentique ditissima ad mare quæstuosam habet ostreatum piscationem ⁱ. Ibi quoque est ^e *Guastecan* regiuncula, in qua *Panuco* urbs, & civitas *D. Jacobi à Vallibus*. In ea regione est mons, in quo duo fontes, quorum alter picem habet nigram, alter rubram.

^o ^f *Jucatan* seu *Yucatan* peninsula inter sinum Mexicanum & Jucatanum Ortum versus sese extendens, à Francisco Hernandez anno 1517. detecta est. Urbes in ea sunt, *Campechio*, *Tavasci*, *Patanchan*, quæ magnitudine suâ Cairum in Ægypto exæ-

quare dicitur, hodie ^g *Victoria* appellata; quod Hispani ibi exigua manu XL. millia Jucatanorum acie superarint. In hac quoque provincia Hispani omni crudelitate lacerarunt fœdeque interemerunt incolas. Inter Jucatanos ^k olim circumcisio erat in usu; venerabantur crucem ^l, abstinebantque carnibus humanis.

ⁿ ^h *Guatimala* inde versus Meridiem jacens Hispanorum quoque sensit crudelitatem. Haud longè ab ejus urbe ^m mons est, qui ignem ⁿ & lapides evomit.

HEKELII.

^g *Id est, Terra Serpentum.*

^h Incolis.

ⁱ Incolæ hujus Tractûs olim erant Idolatræ & Hominivoræ, pluresque ducebant Uxores, quæ tamen vitia amiserunt paulatim post sacrosanctum Baptisma receptum. Utuntur in bello sagittis & fundis, quibus jaciunt lapides.

^k Animosos quoque ac bellicosos Populos.

^l Etiam ante Christianorum adventum.

^m Quam agro fertili & amœno, aëreque salubri gaudere tradunt recentiores Geographi.

ⁿ Fumum.

REISKII.

^z ⁱ *Jucatan* tribus Hispanicis nunc urbibus

^a Mexicana regio. ^b Mexico urbs. ^c Angelorum Civitas. ^d Popocampeche. ^e Guastecan. ^f Jucatan seu Yucatan. ^g Victoria urbs. ^h Guatimala. ⁱ Jucatan.

Nicaragua. perpetuè præsidis præsentia celebris. In *Nicaragua* opida sunt *Granata* & *Leon*.

bus floret, nempe Merida, Valledolido & Campechio. Duo hæc incolis gentilibus portenta tribuunt (1) *Baptismum*, quem duodecimo ætatis anno conferant, neque nisi tinctos ad conjugium admittant (2) *fabricas & fructuras saxæas*, Europæis elegantia pares, ubi nullus ferri, argenti & cupri usus obtinet: ^a *Guatemala* urbs diluvio nocturno, & saxis de rupe vicina grandibus A. 1541. eversa obrutaque, novam in valle, quam duo montes ignivomi circumdant, urbem s. *Jago* peperit. Adde duas regiones amplius, ^b *Kostaricam* & *Veraguam*, Carthagine, Conceptione & S. fidei urbibus insignes: ^c *Antillas* porro insulas quatuor distinctas classibus: *Lucayes* nempe, *di Barlovento*; *Caribes* & *di Sottovento*, quæ infra commodius explicabuntur.

BUNONIS.

^p Uterius Meridiem versus est ^d *Nicaragua*.

^o Tribus milliariis à ^e *Granata* quoque mons est ignivomus: *Granata. Nicaragua*

& *Leon* urbes ad lacum positæ sunt, qui vulgò Hispanis *Lago de Nicaragua* vocatur. *Cartago* & *Segovia* ejusdem provinciæ urbes sunt. Cæterum supra Californiam versus Septentrionem ad mare Pacificum est ^f *Tolmium regnum*. Ibi reperitur animal, quod sublatus in tergum catulos cauda tegit, atque ita effugit venatorum insidias. Deinde ^g *Quivira* quoque ibidem est, ^a Francisco Draco Anglo *Nova Albion* dicta. Uterius ob intensum frigus progredi non potuit Dracus, licet 42 gradum Latitudinis non superarit. Ad eadem loca postea pervenit quoque Thomas Candisch, Draci popularis, quem frigus etiam recedere coëgit, etiamsi latitudinem Draci nondum attigisset. Incolæ ejus Tartarorum more sub-tentoriis agunt, pecuariæ & venationi operam dantes. Inde porrò versus Occasum solis æstivum ponitur ^h *Anian* regnum, quod nonnulli Tartariæ contiguum esse contendunt. Alii verò fretum aliquod inter Americam & Asiam hic esse docent, 60 milliarium.

^a Guatemala. ^b Kostarica, Veragua. ^c Antillæ inf. ^d Nicaragua. ^e Granata. ^f Tolmium regnum. ^g Quivira seu Nova. ^h Anian.

C A P. XIV.

America Meridionalis sive Peruviana.

I.

Americæ Meridionalis seu Peruvianæ figura & magnitudo.

America Septentrionali xx. circiter milliarium German. Isthmo annectitur *America Meridionalis*, quibusdam *Peruviana* dicta, à Provincia *Peru*, omnium præstantissima. Ipsa ingens peninsula, Africæque paullo minor, forma triquetra in tria panditur amplissima latera. Cuneorum unus Septentrionalem spectat Americam, alter Africam, tertius Magellanicam. *Longitudo* ejus patet Septentrionem inter, & Meridiem, milliar. Germ. clo. *Latitudo* summa inter Occasum Ortumque lo ccc. Regiones quibus distinguitur sunt hæ: *Castella aurea*, *Bogota*, *Peruvia*, *Chili*, *Chica*, *Brasilia*, *Caribana*, *Gujana Biquiri*, omnes Oceano perfusæ. Intus vero in Mediterraneis,

neis, *Amazonum regio*; *Paguan*, *Picora*, *Moxos*, *Uram*, *Charchas*. Fluviorum duo nobilissimi, *Maragnon*, qui & *Orelliana*, & *Amazonicus*: & alter *Argenteus*, vulgo Hispanis *Rio de Plata*.¹

C. A.

R. E. I. S. K. I. I.

¶ Nunc propius ad ^a *Isthmum*, quo utraque America cohæret, acceditur, firmum illud terræ continentis vinculum: De quo perfodiendo actum sæpius fuit, deque fossa inter *Nombre des Dios* & *Panamam* duccenda, ut in mare Pacificum excurri facilius posset, tutusque ac liber Hispanis ad orientalem Indiam itus & reditus pateret: Sic Petr. Vallius & anonymus auctor descripsit. Orbis Leodii 1643. editæ observant. Termini vero ^b Americæ meridionalis per observata recentissima paulo nunc arctius constringi, partesque hujus aut regiones accuratius enumerari solent: *Casilia* nempe *aurea*, *Peru*, *Guajana*, *Chili*, *Magellanica* sive *Chica Tucumam*, *Plata* & *Brasilica*. Quibus omnibus Prorex ab rege Hispanico huc missus præficitur; quinque subsunt ad jus dicendum tribunalia, *Limenſe*, *Platenſe*, *Imperiale*, *Quitensē*, *Pogotanum*; hîdemque Archiepiscopus cum suis Episcopatibus, quos Aub. Miræus Lib. IV. c. 4. de statu Relig. Christi numerat: ^c *Terram* ad firmam urbes referuntur (1) *Panama* 300. ligneis ædibus, 600. civibus; numeroſo præſidio, & mancipiis Guineensibus instructa (2) *Nombre des Dios* ob nocentissimum aërem deserta civibus ad urbem ^d *Porto Belo* aliam digressis. Huc è *Panama* aurum argentumque Peruvianum terrestri ad sedem milliaria itinere deportatur magnis ab ovibus, quas *Vicunas* nominant, instar jumentorum bajulantibus. Urbem hanc Angli A. 1668. cum ceperant, Hispani magno redemerunt pretio. ^e *Carthagena* balsami, gummi & resinæ ferax, urbem cognominem eamque munitissimam habet; quam cum Franc. Dracus expugnasset A. 1585. Hispani postea castello duplici & multis munitiōibus firmarunt. ^f *S. Martha* auro, gemmis, marmore; *Hacha* unionibus flu-

viatilibus dives: ^g *Venetuarian* urbē *Corono*, & *Velserianis* aut *Germanicis* coloniis; ^h *Nova Andalusia* margaritis copiosissimis & primo Americi Vesputii appulsu A. 1597. claret. ⁱ *Peruvia* quondam Ingis regibus domesticis, nunc regi Hispanico subjecta, urbem omnium munitissimam *Ariccam*, & partes quatuor comprehendit, *Quito*, *los Reyes*, *Charcas* & *la Sierra*, omnes fundere aureo argenteoque ac immensis divitiis beatas ^k *Guajana* coloniis Anglicis, Gallicis Belgicisque frequens; castella & munitiōnes continet, quibus Galli *Cajanam*, Angli *Surignamiam*, Belgæ aut *Batavi* *Esquibium* & *Berbicum* contra barbaros tuentur. His enim adhuc rex quispiam è prisca *Ingarum* familia præesse, ac *Manoam* urbem pro sede regia tenere dicitur. ^l *Chili* æstate ferme perpetua, pratis & arboribus semper virentibus, magno frumenti & fructuum proventu auroque optimo commendatur. Pars Regi Hispanico, pars adhuc indigenis subest, è quibus ^m *Auranques* pugnacissimi A. 1641. sese dediderunt. Urbes Hispanorum præcipuæ tres sunt ⁿ *S. Jago*, *la Conception* & *Imperialis*. Ad *Magellanicam* paulo inferius transibitur: ⁿ *Tucumannia* urbem *S. Jago del Estero*, & plura Hispanis oppida, multosque pagos *Caciquis* sive *Dominis* suis subjectos continet. Terram vero *Eslerus* fluvius eluvione per annum stata fertilem reddit. ^o *Plata* regio frugum, pecoris argentique ditissima urbem *Assumption* & opida nonnulla continet. ^p *Brasilica* ex A. 1501. cognita *Portugallis* per maritimam oram subest, mediterranea barbaris relicta, quorum linguæ tres desunt literæ *f*, *l*, *r*, quia carent fide, lege, rege: Illa nempe *Portugallica* in *Capitanias* XIV. aut *Dynastias* dividitur, quæ sunt *Paria*, *Maragnaga*, *Siara*, *Rio Grande*, *Paragba*, *Tamariba*, *Farnambuco*.

824

a. Isthmus: b Americæ merid. partes: c Terra firma. d Porto Belo. e Carthagena. f S. Martha. g Venetuarina. h Nova Andalusia. i Peruvia. k Guajana. l Chili. m Auranques. n Tucumannia. o Plata. p Brasilia. hujus Dynastiæ 14.

CASTELLA AUREA.

Castella
Aurea,

II. ^a *Castella Aurea*, vulgò Hispanis *Castilla del oro*, aspera atque inculta regio cœloque gravi, auri metallis abundat, unde & nomen. Opida insigniora in ipso Isthmo habet duo, diversis litoribus apposita, quorum unum vulgò ^β *Nombre de Dios*, id est, *Nomen Dei*, mare spectat vulgò dictum *del Nort*, alterum *Panama*, mare Pacificum.

P E-

Segerippe, *Baja omnium Sanctorum*, terra *Insularum*, (terra *S. Spiritus*; *Porto Securi*, *Rio de Jenneno* & *Vincientiana*; omnes tutiores, ex quo Galli & Belgæ suis coloniis excesserunt. Urbes vero tres in iis præstant nempe *S. Salvator*, *Proregis Archiepiscopi* & *Tribunalis regii sedes*; *Olinda* & *Fernambuco*.

BUNONIS.

^a *Castilia Aurea* habet à *Septentrione* *Nicaraguam*, à *Meridie* regionem *Peru*; ab *Occasu* mare *Pacificum*; ab *Ortu* *Pariam* regionem. Incipit autem à *Panama* ad mare *Pacificum*, desinitque in *Antiochia* ad flumen qui ^b *Rio Grande* vulgò dicitur. Ad eam quoque referuntur, *Darien*, *Carthagena*, *Pamplona*, *Veneçuola* seu *Veneçuela*; item ^c *Popayana* regio, in qua *Antiochia*, *Timana*, *Pasto*: ac porro ^d *Andalusia Nova*, in qua *Carthago*, *Tocayma*, &c.

^β Hæ duæ urbes in Isthmi angustiis positæ ad XX. milliaria *German.* inter se distant; in urbe ^e *Nombre de Dios* merces exponuntur, quæ ex *Hispania* apportantur; sicuti in altera, videlicet *Panama*, quæ ex *Petu* afferuntur. Eo loco, quo *Nombre de Dios* sita est, *Dilacus Nequesa* anno 1512. Fortalitiū exstruxerat: *Petrus Ario* *Vicarius Dariensis* deinde condidit urbem. Idem *Petrus* ^f *Panamam* urbem quoque condidit anno 1515. A *Castilia Aurea* versus *Ortum* jacet ^g *Guiana* regnum, auri argenti-que copia, gemmis & aromatibus dives, multarumque frugum ferax, quod *Gualter*

Ralegh Anglus anno 1595. iustravit. Eocum multis millibus profugit *Guainacapa* frater *Attabalibæ* à *Pizarro* interfecti. Est ibi animal, *Hause*, quod vocant, id nunquam visum est edere aut bibere; unde aëris haustu creditur vivere ^a. Caput regni ^b *Manoa* seu *El Dorado* ad lacum ⁱ *Parime*, qui sub *Æquatore* est, jacet. Regiones ibi sunt; *Anabas*, *Amapaja*, *Emeria* & *Orenoque*, à fluvio *Orenoque*, qui ex lacu modo dicto ortus *Caribanam* à *Paria* distinguit, appellata. ^k *Caribana* *Guianæ* versus *Septentrionem* adjacet inter *Orenoque* & *Maragnonem* fluvios, quorum hunc nonnulli eundem cum *Oregliano* faciunt; at alii diversum esse ajunt. Inter *Maragnonem* & *Oregliano* ponuntur ^l *Amazones* *Caribanæ*, incolæ *ὀψιπρωφάγιοι* sunt, sicut & illi, qui in ^m *Antillis* (insulæ sunt, quæ & *Camercana* vocantur) habitant, *Canibales* appellantur, id est, fortes. In *Caribana* sunt, *Cumana*, *Maracapan*, *Paria* & *Caribes*: item regiones *Biquiri* seu *Wikiri*. ⁿ *Paria* *Castiliæ* ponitur ad *Ortum* inter fluvium *Rio grande* & *Orenoque*, in qua præter civitatem cognominem est ^o *Benezvola*; *Welferis*, patriciis *Augustianis*, à *Carolo V.* olim oppignorata.

HEKELII.

^a *Joannes Lerus* Cap. X. *Histor. Navigationis sua in Brasiliam* p. 124. Edition. 2da, hoc Animal *Barbaris* *HAY* vocari scribit, dicitque porro, magnitudine *Canis* esse, facie *Cercopitheci*, ventre pendulo instar *Scrofæ* parturientis, pilo leucopeato valde dilu-

^a *Castilia Aurea*. ^b *Rio Grande*. ^c *Popayana regio*. ^d *Andalusia Nova*. ^e *Nombre de Dios*. ^f *Panama*. ^g *Guiana regnum*. ^h *Manoa*. ⁱ *Parime lacus*. ^k *Caribana*. ^l *Amazones Americanæ*. ^m *Antillæ*, *Camercanæ*, *Canibales*. ⁿ *Paria*. ^o *Benezvola*.

P E R U V I A.

III. *Peruvia regio*, vulgò *Peru*, omnium novi Orbis auri argentique metallis nobilissima, nomen accepit à flumine *Peru* mediam secante. Clauditur ab *Oriente* montium perpetuis jugis; à *Meridie Chili* regione, ab *Occidente* mari Pacifico; à *Septentrione Bogota* regione. Occupat longitudine inter Septentrionem & Austrum milliar. cccclxx. Latitudine inter Occidentem & Orientem clxx. ð Dividitur in *Maritimam* & *Montanam*. *Maritima* opida clara sunt, *Lima*, sedes Proregis & Archiepiscopi, cui subsunt Episcopi xv; & *Camana*. *Montanae* insignia opida sunt, *Cusco*, totius Provinciae princeps, & *Quito*. *Potosi* auri metallis opulentissimum.

Peruviana
regionis
fines.

Magnitudo
& divisio.
Peruvia
Maritima &
Montana.

C H I-

diluto, longissimâ caudâ, pedibus in morem Urſi villosis, prolixis unguibus. Ut autem, dum in sylvis agit, valdè sit ferum; nihilo minus tamen captum cicuratur facilimè. Nudi *Tououpinambaultii* non libenter cum illo colludunt, propterea quod tum longos, tum acutos ungues habeat.

B U N O N I S.

γ *Franciscus Pizarus* seu *Pizardus* *Peruvianam* regionem CL. peditibus paucisque equitibus occupavit, ac multa millia incolarum occidit, ipsumque regem *Attabalibam*, licet XXV. millibus suorum cingere-tur, cepit, & incredibili pondere auri, ad XV. millones, extorto, contra datam fidem interfecit. Obtulerat *Attabaliba* *Pizardo* lytri loco tantam auri argentique vim, quantum conclave caperet, in quo servabatur, ad lineam usque, quam ipse rubricâ per totum conclavis ambitum duxerat, ut brevi repleretur b.

δ Aliis dividitur *Peruviana* regio in *Planitiem* seu *Maritimam*, *Sierras* & *Andes*. *Planities* ea pars est, quæ ad mare Pacificum jacet in longitudinem porrecta; In ea sunt *Portovejo*, *Thomabamba*, *S. Miguel*, *Trugillo*, *Arequipa*, *Tumbes*, à *Pizardo* primùm occupata &

ε *Lima*, quæ à valle qua fita, nomen

habens, *Regis* etiam vocatur *civitas*, *Jesuitarum* ibidem est collegium; *Solis Hispanis* illic licet mercaturam facere.

ζ *Montano* *Peruvia*, *Sierras* dicta, valles habitatas & urbes habet; agros tam felices, qui centuplum solent reddere fructum.

η *Cusco* *Peruvianorum* Regum, qui *Inge* vocabantur, sedes, ex lapide quadrato condita, à *Pizardo* occupata est, qui incredibiles ibi nactus auri argentique thesauros. Quinta pars, quæ *Hispaniarum* Regi cessit, summam fecit 400000 florenorum *Castilianorum*. *Aedes* in hac urbe fuisse scribunt, quarum area, parietes, ac tecta undique aureis laminis fuerint inducta.

θ *Quito* ferè sub *Aequatore* jacet. Ibi sub *Hispanorum* adventum plus auri, quam terræ eruebatur.

ι *Aurifodinæ*, quæ *Potosi* sunt, reperi-tæ fuerunt anno 1547. In hac *Peruviae* parte *Argyropolis* seu *Villa de la plata* anno 1548. condita est. In regione *Charcas* seu *Chiar-gas* sunt civitates *Porto* & *Carabay*, auri argentique proventu nobiles. In eadem *Montana* *Peruvia* est *Collao* regio omnium in *America* cultissima; in qua *Tiricara* lacus, ex quo *Aulaga* lacus profluit: *Marocayo* lacus, ex quo fluvius, qui *Rio des Ama* vocatur, oritur. Tertia *Peruviae* pars *Transmontana* est, *Andesque* vocatur, ubi mon-

Rrrr tes

a *Peruvia*. b *Ejus divisio in tres partes*. c *Peruviae maritimae planities*. d *Sierras*. e *Cusco*. f *Quito*. g *Potosi*. h *Charcas regio*. i *Collao regio*. k *Peruvia Transmontana seu Andes*.

CHILI.

Chili regio.

IV. Sequitur regio *Chili*, amplitudine Peruviam fere ex-
aquans. Caput est opidum *S. Jacobi*.

CHICA.

Chica.

V. Chili regioni continuatur *Chica*, regio, freto Magella-
nico

tes altissimi & perpetuæ ferè pluviz. Cæ-
terum aër Peruvianus satis temperatus est,
licet intra Zonam sita sit Torridam: quum
Brasilia in eadem jacens Zona longè majore-
m experiatur æstum. Quo magis verò
sol a puncto verticali recedit, eo clarius ibi
cælum est, at vertici quo propior existit,
eo copiosiores decidunt pluviz ac sentiuntur
tempestates. Peruviani nigri non sunt,
licet idem habeant Clima cum Æthiopiis
in Africa. Consciunt, sicut & Brasiliani,
ex radicibus à feminis masticatis ^a *potum*,
quo sese genialiter reficiunt, & *Panem* ex
Maitz, qui cibus vulgaris est per Americam.
Oves ibi sunt onera portantes, quibus incolæ
utuntur loco mulorum *c*. In Peru & Bra-
silia vermiculus est ^b *Tau* five *Nigua d*, pu-
licis magnitudine, in pulvere vivens, qui
pedibus manibusque nocet; si sese sub un-
guibus occultavit; pruriginem tunc concitat,
ac nisi confestim extrahatur, sine magno
dolore educi non potest. Habent incolæ oleum,
ex fructu quodam, *Cauros* dicto, factum,
quo locum infectum curant *e*. Nascitur
quoque ibidem herba, ^c *Cocam*, quam ore
tenentes, sine cibo ac potu integrum
diem iter possunt conficere *f*. In Peruvianis
montibus invenitur magna *Smaragdorum* copia.
^d Colebant Peruviani præcipuè Deum,
qui illis *Viracocha*, id est, Creator mundi, ac
secundo loco *Solem*. Ad Thomæbambam
è regione litoris Peruviani est insula ^e *Puna*,
in qua nascitur herba ^f *Sarsa parilla*, cujus
succus expressus, si misceatur aqua calida,
mederi dicitur morbo Gallico laborantibus.

HEKELII.

^b Quo supplicio *a. Gonzallus* inprimis *Pizarrus*
sit affectus, vid. apud *Hieronym. Benzonem*;
Lib. III. *Nova Novi Orbis Historia* cap. XV.
pag. 367. Edition. *Latina Calve-*

zoniano. Cæteroquin *Pizarrus* fuit Vir vegeto
corpore, ac valetudine prospera atque magni
animi; avarior tamen, quam liberalior,
Litterarum imperitus & facili in omnes
credulitate.

^c Id enim genus Pecoris *Afni* amplitudine,
sed specie propè *Caræli* est.

^d Sive *Nigua*.

^e *Benzo* Lib. 1. *Nova Novi Orb. Hist. cap.*
XXVIII. pag. 127. dicit, id *malicingribus*
etiam *calidis* feliciter curari posse.

^j Atque hoc quidem Herbz genus, ve-
lut *Panchrestum* quoddam Pharmacum, earum
rerum, quibus Mercaturam exercent,
præcipuum est.

BUNONIS.

^g *Chili g* intra 20 & 41 gradum Latitudinis
Meridionalis jacens Peruvianam regionem
versus Meridiem attingit, & mare
Pacificum versus Occasum. Longitudo
ejus habetur CCCXV. miliar. Germ. Latitudo
CXX. Nomen habet à frigore, quod
interdum ibi ^h tam acerbum est, ut homines
& jumenta gelu rigeant & enecentur. Maritima
tamen loca temperatiora sunt. Habet
& hæc regio aurum, vinum, mel, struthiones,
lignum Brasilianum, & *c i*. Urbes
in ea præter opidum *S. Jacobi k* sunt, *Tambopala*,
Axapas, *Baldivia*. Incolas habet robustos
& proceros *l*.

^l *Chica*, Patagonum seu gigantum terra.
Chili versus Meridiem adjacet; ab *Ortu* habet
Brasiliam & mare; à Meridie Fretum Magellanicum;
ab *Occasu* Mare Pacificum. Longitudo
ejus ad *C*. ferè sese extendit milliar.

HEKELII.

^g Seu *Chila*.

^h Circa partem *Montanam* inprimis.

ⁱ Hu-

^a Peruvianorum potus ac panis. ^b *Tau* vermiculus. ^c *Cocam*:
herba. ^d Peruvianorum Religio. ^e *Puna* inf. ^f *Sarsa parilla* herba. ^g *Chili*.

nico affixa. In hac ^μ *Patagonum* gens est stupendæ proceritatis, nomen & summum decem pedum mensuram implens. Ex his quidam, Magellane (is primus in has oras delatus) inspectante, sesquicubitales sagittas citra nauseam per guttur ad stomachi fundum egere; hoc scilicet argumento corporis robur ostentantes.

B R A S I L I A.

VI. ^ν *Brasilia* vasta regio, ut quæ quartam Meridionalis Americæ partem obtinet, saccari singulari atque ubere proventu maxime

^ι Hujus fluvii interdum decurrunt; noctu vero frigore penè gelati tardè ac debiliter incedunt.

^κ Ubi nova Hispanorum Colonia quotidiè coalescit.

^λ Bellicosos.

B U N O N I S.

^μ *Patagones* vocantur incolæ, quod animalium ejus nominis pellibus utuntur vice calceorum, ut videantur habere urforum, aliarumve ferarum pedes verius, quàm hominum. In ipso Fretto Magellanico, quod *Magellanus* anno 1520 spatio 22 dierum pernavigavit, urbs ^α *Philippe Ville* anno 1588 ab Hispanis condita, ad hoc ipsum fretum custodiendum, arcendosque hostes. Verùm omne præsidium hic relictum, fame miserimè periit; & Angli postea ad DC. famenecatos invenerunt; unde locus iste *Porto Famin* dictus est. Cæterum post Magellanum, fretum istud navigarunt *Franciscus Dracus* Anglus 1579. *Thomas Candisch* Anglus 1581. *Olivier à Noort* Ultrajectinus anno 1600, & *Georg Spilberg* Belgæ. Denique *Wilhelmus Cornelius Schauten Hornanus* & *Jacobus de la Maire*, Belgæ quoque anno 1615. Belgio egressi aliud invenerunt fretum, quod *Fretum de la Maire* appellarunt: illud emensi in mari Pacifico insulis nonnullis repertis in *Moluccas* pervenerunt; ac inde Orbem ita circumvecti redierunt in patriam suam anno 1617.

^ν ^β *Brasilia* promontorium. *Blancum* *Æquatori* proximum & promontorium *S. Mariae* ad *Argentum Fluvium*. Longitudinem

habet DCLVI. milliar. Germ. Latitudinem verò CCC. milliar. inter promontorium *S. Augustini*, & *Humos*. A capite *Blanco* ad *Argentum* usque *Fluvium*, qui vulgò *Rio de la Plata* m., litus ejus mare alluit quod vulgò *del Noort* vocatur. Fluvius iste nomen illud accepit à *Johanne Deacio*, quod argenti ramenta in ipso reperisset. Magno impetu mare ingreditur, adeo ut XX. milliaria in illo navigantes dulces ex flumine hoc queant haurire aquas. *Petrus Caprali* Lusitanus in *Indiam Orientalem* navigaturus huc tempestate dejectus primus terras illas detexit. Deinde *Americus Vesputius* eo navigavit anno 1497, 1499 & 1501. Sed Anno 1504 *Portugallenses* eam ingressi sunt. Anno 1535 *Petrus Mendoza* 20 navibus flumen *Argentum* navigavit. Anno 1547 *Job. à Staden* Hassus eo navigavit, ab incolis captus ac mirè servatus est. Est quoque ad promontorium *Ericum* ^γ *Francia Antartica*, quam *Nicolaus Villegagnon Gallus* anno 1555 occupavit, & Castellum *Colligni* ad *Ganibaram* seu *Fanierum* fl. exstruxit: quod tamen anno 1557 interceptum est. Belgæ etiam has ipsas terras fuerant ingressi, nonnullaque munierant loca; ex quibus ^δ *Arecifes* in his locis munitissima urbs, à *Portugallensibus* paucis abhinc annis expugnata est; adeoque Belgæ *Brasilia* per illos hæcenus ejeti sunt.

H E K E L I I.

^ι Seu *Argyreum*.
R III 2

B U-

^α *Philippe ville* seu *Porto Famin*. ^β *Brasiliæ* magnitudo. ^γ *Francia Antartica*.
^δ *Arecifes*.

Portus
omnium
Sanctorum,
Pernam-
bucio.
Assuntio.
Paraguatae.

maxime nobilis est. Præcipuum opidum est *Portus omnium Sanctorum*, præfecti totius provinciæ sedes. Portus autem celeberrimus est opidum *Pernambuco*; intus opida *Assuntio* & *Paraguatae*. Reliquæ regiones introrsus aut non cognitæ, aut obscuræ sunt; nullis ibi locis memoratu dignis.

BUNONIS.

ξ^a *Portus omnium Sanctorum*, vulgò B. *Todos los Santos*, [* & aliquando simpliciter *Bahia*] præter præsidem Regum, Episcopum quoque habet. Cæterum Brasiliæ populi sunt, *Tuppin Icixi*, *Tuppin Imba*, & *Tuppin Ambaucii*, &c. Nullos habent Reges; omnes ejusdem habentur dignitatis; nisi quòd venerunt senes, eosque constituunt belli duces, aut eos, qui plures occiderunt, ac devorarunt, *Ἀνθρωποφάγοι* enim sunt. Cum vicinis perpetua gerunt bella non alia de causa, quam ut majorum, parentum, suorumque ulciscantur cædes n. Multa patiuntur à diabolo, sua lingua *Aichnan* dicto, qui sæpissime eos gravissime affligit. Quoddam cucurbitarum genus, quod *Tamaracan* vocant, pro Deo habent o. Quod Mexicanis est *Tabacum*, hisce locis *Petun* dicitur; at Peri odor suavior est quam Tabaci. *Ambra* ejicit Oceanus ad litora Brasiliæ, ubi aliquando frustum quin-

gentarum librarum à milite Belga inventum, & Comiti Nassovio Mauritio oblatum est. Reperitur quoque Ambra ad insulam Madagascar, ad promontorium viride, ad insulam Mauriti ad Sumatram, & alias Indiæ insulas. *Garcias* refert, aliquando frustum Ambrae inventum 2000 librarum; quinimo ait insulas quasdam totas conitare ex Ambra; verum eas non nominat, nec ubinam illæ sitæ sint, aperit.

HEKELII.

n Hostes in prælio captos; multorumque dierum cura saginatos ingenti cum tripudio mactant vorantque tota veribus membra. Hæ enim epulæ Brasiliis optatissimæ sunt.

o Et quia verum Deum non colunt, fit, ut *ominibus* & *auguriis* ad infaniam ferme sint dediti. Ariolisque atque Impostoribus miserandum in modum quotidie sint quaestui.

a Portus omnium Sanctorum.

CAP. XV.

De Insulis Novi Orbis.

I.

Insularum, quæ Americæ ab Oriente objacent, ingens est numerus. Ad harum nobiliores *Hispaniola*, & *Cuba*, & *Jamaica*. Priores duæ ejusdem esse videntur magnitudinis, nisi quod hæc longior, illa latior. Occupat a *Cuba* longitudine mill. cxc. lat.

Cuba.

BUNONIS.

a *Cuba* Insula a à Columbo *Ferdinanda* dicta versus Occasum non ultra III. millia abest Hispaniolâ. Incolæ olim vescebantur serpentibus: verum hodie pauci sumpsunt ex veteribus possessoribus; suc-

XXX.
cubuerunt enim crudelitati Hispanorum. Hic aliquando comburendus barbarus infernum elegit pro cælo, ne in hoc cum crudelibus cogeretur esse Hispanis.

HEKELII.

a Quæ multos auriferos fluvios habet.

B U.

a Cuba.

xxx. β *Hispaniola*, long. cxl. lat. liv. Opida in utraque compluria. Caput Hispaniolæ S. v *Dominicus*: Cubæ S. *Jacobus*, in hac est *Havana* celeberrimus Americæ totius portus. *Jamaica*, quæ Europæis S. *Jacobi* dicitur insula, implet longitudine l. mill. lat. xx. Caput est *Sivilla*. Secunda ab hac est *Oristan*. Atque hæc brevis est Americæ universæ explicatio.

Hispaniola.
S. Dominici
urbs.
S. Jacobus.
Havana.
Jamaica.
Sivilla.
Oristan.

C A P.

B U N O N I S.

β ^a *Hispaniola* etiam S. *Domingo*, *Isabela*, at indigenis *Haitus* b *Quisqueja*, & *Cipanzi* vocatur c. In hac Insula *Christophorus Columbus* anno 1492 quo appulerat, 38 reliquerat milites, qui post ejus discessum à barbaris occisi sunt. Quinque in ea erant regna, *Magna*, *Marien*, *Maquana*, *Xaragua* & *Hiquey*. Et hæc Insula Hispanorum experta est immanem crudelitatem.

γ In oppido b *S. Dominici* Archiepiscopus est, residetque præses Regius. *Villa Nuova*, *Carana*, *Xaragua*, *S. Ivan*, *Porto de la Plata*, c *Jamaica* Hispaniolæ versus Occasum adjacens, paucis abhinc annis ab Anglis occupata est. Porro ad Americam Insulæ d *Antilla* seu *Camercanæ*, à Caribana versus septentrionem sitæ, etiam *Caribum* appellantur *Insula*: ubi inter cæteras e *Margarita* à margaritarum copia ita dicta: S. *Trinidad*, *Oruba*, f *Barbados*; *Martinino*, *Dominica*, *S. Crucis*, ubi *Columbus* offendit puerum, quem exfectis testibus Canibali aiebant, ut pinguioribus vescerentur caribus; g *Borique* seu *Borica*, hodie *S. Ivan*, &c. ob multitudinem insularum, quæ in eo occurrunt mari, Hispani illud appellabant *Archipelagus*. A Cuba versus Septentrionem sunt insulæ h *Lucayo* seu *Guanahani* & *Gigantum* insulæ; in quibus *Lucayo*, *Cigateo*, *Gatao*, *Ganima* & aliæ parum celebres. A Terra di Baccalos est insula etiam i *Terra Nova* dicta, eandem ferè magnitudinem habet quam *Hibernia*. Sub 59 gradum lat. jacet k *Drogeo* insula deserta, quæ ob crebra, quæ ibi visuntur, spectra insula *Diabolorum* nautis dicitur. Illuc aliquando femina *Galla* cum amatore suo

exposita biennium & quinque menses miserimè transegit: sed demum liberata est.

H E K E L I I.

b Seu Haity.

c Et licet hæc Insula montibus est aspera; tamen quoque amœna, omniumque rerum fertilis atque opulenta est; potiturque inprimis aère temperato. Inde arbores ut plurimum perpetuo virere dicuntur. Gignit *Cassiam fistulam*, *Gingiber*, *Masticam*, *Lignum Aloës* atque *Cinnamomum*, mittitque inprimis *Sacchari* immensam copiam. *Auri* & *Argenti* Fodinis ac aliis *Mineralibus*, quæ sunt cæruleo præcipuè colore, etiam est dives.

R E I S K I I.

i Omnes Insulæ quotquot inter Americam australem atque Hispaniam jacent, uno l *Antillarum* nomine quatuorque classibus comprehenduntur: Prima *Lucayes*, altera di *Barlo vento*, tertia *Caribes*, & quarta di *Sotto vento*. m *Lucayes* ab una omnium præstantissima denominatæ; *Bahama*, *Bimini*, *Guanahani* suis subsunt regulis. Insulæ n *Barlo vento* sunt *Hispaniola*, *Cuba*, *Jamaica*, & *Boriquena*. o *Hispaniola* suo ambitu 150 milliarum, proventu, pecora, fruges, aromata, herbas medicas, purissimum aurum & metalla, statu politico Hispanum regimen, & quasdam gentilium Dynastias adhuc complectitur. Urbs *Domingo* saxeis mœnibus, castello, & propugnaculis munita sedem gubernatori & Archiepiscopo Hispan. præbet. Huic Episcopatu, quinque alii subsunt. p *Cuba* tamen fertilitate, aura temperatiori, & Ha-

Rrrr 3 vana

a Hispaniola. b S. Dominici op. c Jamaica. d Antillæ seu Camercanæ ins.
e Margarita. f Barbados. g Borique. h Lucaya ins. i Terra Nova.
k Drogeo seu Diabolorum ins. l Insulæ Antillæ quadruplices. m Lucayes. n Barlo vento. o Hispaniola. p Cuba.

vana portu munitissimo præstat: Hoc enim veluti claye Americam Hispanis suis aperiant, & cæteris nationibus occludunt, ut totus ita classi auriferæ transitus præbeat. ^a *Jamaica* ex A. 1605. in ditionem Anglicam venit, frumento, messe triplici ac æstate continua quasi felix. Sed ^b *Boricheniam* Hispani Morro Empimuda, castro munitissimo tuentur. Insulæ ^c *Caribes* XXVIII nec omnes tamen cultæ; plures Europæis gentibus habitatæ, ^d *Ille Martinique* Gallis subdita classem Belgicam A. 1674 hujusque impetum propulsavit. Sed anno superiore proximo 1673 Belgæ à ^e *Curassow* Insula expeditionem Gallicam fractam averterunt. *Tabago* insula A. 1672. Anglis per vim dedita, per pacem A. 1674 ad Belgas denuo pervenit. [* Nunc ab omnibus deserta.] ^f *Insula S. Christophori* Gallicis coloniis A. 1627 sociarat Anglicas; eas tamen bello exorto A. 1666 iterum ejecit. [* Trajectensi fœdere tota Anglis relicta.] Sic Mar-

tinica Gallico paret Imperio ex A. 1635 & coloniis per quinque regiunculas dispersis. ^g *Guardalupa* ex A. 1635 colonias Gallicas, & post hac Belgicas recepit. ^h *Barbada* sive *Barbados* subest Anglis, portu commodissimo, vicis & opido Bandabieno firmior. Insula ⁱ *Sumary* æque Anglorum colonis frequens. ^k *Insula di Sotto vento* ad oram jacent maritimam: Ex iis *Margarita* & *Cubagua* olim repertis unionibus celebres fuerunt, nunc admodum obscuræ. ^l *Terra Nova* (Terre Neuve) Canadæ opposita A. 1683 capta, hodieque cultui Anglico substat. Conf. Descript. Antillarum Gallica A. 1658 Roterod. edita; Rich. Blome Descript. Americæ Anglicanæ, sive provinciarum regi Anglico subjectarum Amsterd. A. 1688. Rich. Ligon. Descript. Barbados; item Pensilvaniæ *Quakeris* relictae provinciæ Descript. De *Insulis natantibus Demoniorum, Canum, Muscarumque*; item *Insulis fluviorum Americanorum* pluribus alii conferantur.

^a Jamaica. ^b Borichenia. ^c Caribes. ^d Martinique. ^e Curassow. ^f Inf. S. Christophori. ^g Guardalupa. ^h Barbados. ⁱ Sumary. ^k Inf. di Sotto vento. ^l Terre Neuve.

C A P. XVI.

Magellanica.

I.

Magellanica
feu Terra
Australis
incognita.

Porrò peractis duabus prioribus continentibus, restabat uti tertiam universi terrarum Orbis partem aggredieremur, illis amplitudine forsitan haud inferiorem. Verùm cum etiam nunc nobis incognita jaceat, nec constet, continens una, an plures in insulas dissecta sit; nihil habemus in præsens, quod de ea huc referamus; nisi nominis brevem expositionem. Dicitur *Terra Australis*, quia nobis ultima in Austrum versus sita est. Eadem *Terra incognita*, quia nemo ingressus. Denique *Magellanica*, quia Magellano primùm conspecta. ^a ^l

BUNONIS.

^a Ex terra in Australi maritima loca innotuerunt, ^a *Terra del Fuogo*, ^b *Promontorium Terra Australis*, *Psitacororum regio*, *Lu-*

cach, *Beach*, *Maletur*, *Nova Guinea* cum nonnullis Insulis, *Terra del Fuogo*, id est, *ignis Terra*, à Fretto Magellanico a alluitur; ab ipso ^b *Magellano* ^c ita dicta, quod noctu

^a Terra del Fuogo. ^b Promontorium Terræ Australis.

noctu ibidem multos conspexisset ignes *d.* Insulam vero esse hanc terram docuit navigatio *le Maire*; ibi sunt Promontorium *Nasfovicum*, *Sinus Mauriti*, *Insula Barnefeld*, *Draki* &c. Promontorium *Terra Australis* à Promontorio *Bona Spei* versus Occasum solis hybernium jacet. ^a *Pfittacorum regio* inde ulterius Ortum versus sita à Portugalensibus ita dicta est, quod ingentes ibidem *e* vidissent *Pfittacos*. ^b *Beach regio* aurum habet, & *Lucaeb* regnum aromata; Illa non longe ab Insula *Java* remota sunt. Mare quod inter hæc terras insulamque *Javam* est, ^c *Lantschidol* vocatur. ^d *Nova Guinea* ad Æquatorem fere pertingit; num verò insula sit, an cum reliqua terra Australi contigua, hæcenus ignoratur. Inde versus Austrum ^e *Nova est Hollandia*; ac porro versus Ortum ^f *Nova Zelandia*. A *Nova Guinea* ad Ortum crebræ occurrunt insulæ, ^g *Isabella*, ^h *Virides* seu *Salomonis* in mari Pacifico ob divitias ita dictæ; sicut alteræ ⁱ *Tuberones* seu *Infortunata*, à Magellano appellatæ, quod neque homines, neque victum in iis reperiret: & ^k *Inf. S. Petri*. Cæterum *Petrus Ferdinandus de Quijer* terræ Australis felicitatem, epistolâ ad Regem Hispaniæ data, describit. [*De Magellanica terra quis ævi Cluveriani error fuerit, jam monuimus. Ad comparandam Australium partium notitiam suadeo tiro-nibus ut oculos in Hemisphærium Australe à nunquam satis laudato Guillelmo de Lisse, per otium conspiciant. Uno intuitu plura discant quam quæ multis paginis verbosisque descriptionibus enuntiare. Idem de Hemisphærio Boreali dictum esto.

HEKELII.

^a Cujus mentionem fecit *Hieronymus Benzo Mediolanensis* Lib. I. *Hist. Novi Orbis* cap. XIV. pag. 58.

^b *Ferdinando*.

^c *Lusitano seu Portugalle*.

^d Reperit a. hoc Fretum *Magellanus*, seu *Magellanes*, A. CHR. M. D. XX. quum ad Austrum ultra Æquinoctialem Plagam tres & quinquaginta Gradus confecisset. Ex ea classe una *Navis*, VICTORIÆ nomine

insignis, A. M. D. XXII. toto Orbe circum-
vecto, *Hispalim* rediit. Itaque ejus *Naclerus*,
Joannes Sebastianus de Cano, Scutum suum
insigni Orbis effigie, & his circum inscriptis
verbis: PRIMUS CIRCUMDEDISTI ME,
nobilitavit. Vid. *Hieronymi Benzon*. Lib. III.
Hist. Novi Orb. c. VI. p. 302.
^e *Seminibusque infestis*.

REISKII.

^r Terra hæc polaris Antartica h. e. Ar-
cticæ aut septentrionali, quam supra vidimus,
opposita ex situ versus austrum dicitur Au-
stralis: ipsa vero incognita mari vicino, &
Magellanico freto circumdatur, inculta hæc-
enus & frigore intenso aspera. Orbi quidem no-
stro veteri ad promont. bonæ fidei, vel novam
Guineam proxima collocatur. Utrumque ta-
men fide nimis incerta; cum ad novam Hol-
landiam propius abesse observatis ex recentis-
simis legatur. Hispani ^m *Civitas del Rey Philip-
pe* i. e. *Civitatem Regis Philippi* & quosdam
munitiones freto Magellanico vicinas ex-
struere cœperunt: Sed præfidiis per frigo-
ra & famem necatis mutarunt animum. Et si
vero *Ferdin. Mendez de Quire* hanc A.
1505 ipse adiit, aulæque commendavit Hi-
spanicæ; parum ramen ea commendatio
valuit. Nec Angli; ⁿ *Patagones* tantos
aut homines gigantæ molis, sed habitu
sibi pares aut similes repererunt. *Terre del
Fuoga*, *nova Guinea*, *Zembla*, *Fezzi*, &
Jucutana apud quosdam Geographos pro
continentis partibus fuerunt; cum sint Insulæ.
Terra Beach Patagonum sive *Pfittacorum*,
& ipsa *Magellanica* nautis recentioribus
ignotæ, tabulas accuratiores nequidem sub-
eunt. *Groenlandiam* & *Frieslandiam* insu-
las, quales Geographi communiter descri-
bunt, nemo diligentissime quæsitâ repe-
rit. *Groenlandia* quidem sæpe Christiani
IV. Daniæ regis auspicio indagata, & in
Americam hinc ulterior excursio tentata fuit;
sed irritò successu. Vid. *Mart. Forbifferi*,
Martinirii, & *Heinr. Siveri* *Groenlandiæ*
ac *Terrarum septentrionalium* *Descript.*
Hamburgi A. 1675 publicata. Adde hæc
amplius (1) *immensas* ^o *terrarum subpola-
rium voragines*, quibus mare sub polo ar-
ctico

^a *Pfittacorum regio*. ^b *Beach regio*. ^c *Lantschidol mare*. ^d *Nova Guinea*.

^e *Nova Hollandia*. ^f *Nova Zelandia*. ^g *Isabella Inf.* ^h *Inf. Salomonis*.

ⁱ *Tuberones*. ^k *Inf. S. Petri*. ^l *Terra polaris Antartica*. ^m *Ci-
vit. del Rey Philippe*. ⁿ *Patagones*. ^o *Voragines subpolares*.

ético absorptum, sub polo rursus antarctico emergit. Hinc nautæ, si qui Spizbergam cursu attigerint, observarunt, naves ultra gradum LXXXII. non progredi posse, nec lintres incautius evagatos rediisse: Contra in freto le Maire naves ultra LX. gradum latitud. australis ob fluctus contrarios & aquosos impetus non potuerunt progredi. Vid. Kircheri mund. subter. Lib. III. c. 2. seqq. (2) ^a *Noctem diemque per sex menses continuum*, quem terræ subpolares habent, nec scriptoribus præcis, nec Plinio ignotum Lib. II. c. 75. De nocte

semestri Vossius dubitavit in notis ad Pomponium Lib. III. c. 6. statuitque, homines in lucè perpetua versaturos, si qui sub polo vivere possunt. (3) ^b *stellam polarem utramque simul sub sphaera recta conspicuam*, quam volunt Geographi eam non esse; nisi duobus ultra citraque gradibus emensis. Sic Lerus in Navigat. Americ. sentit, & Mandelso in Itinerar. c. 13. annotat. ab se se polum Arcticum non nisi post sex gradus cis Æquatorem, & post octo gradus trans Æquatorem Antarcticum potuisse conspici. Tantum in præsentis sufficito, estoque

a Nox diesque semestris. b Stella polaris utraque conspici.

F I N I S.

Omniū Regionum , Populorum , Urbium , Locorum ,
Fluuiorum , Montium , cæterorumque , quæ hoc continentur
libro , memorabilium

LOCUPLETISSIMUS

I N D E X,

ISQUE EMENDATUS ET AUCTUS.

A	A				
A fl.	154	Abyla Herculis columna.	ejus patria.	426	Adramyttium.
Aach.	210	Abyssini.	sepulchrum.	576	Adraſtiu campi.
Aaly impoſtor.	559	Acabene.	Achilles Statius.	627	Adria ſ. Atria , n. Adri.
Aar ſ. Arola fl.	142	Academia Ciceronis.	Achiliſene.	566	299
	144	Academia Conſoederatæ Bel-	Acinax.	551	Adriani mons.
Aaronis virga.	591	gica.	Ackyrgil caſtell.	177	Adrianopolis.
Abana fl.	604	Galliæ , 139. Germaniæ.	Acmodæ Fartera inf.	179	Adrianopolis Cœleſyria.
Abaffi & Abaffeni.	557	278. Hispaniæ 96. Hiſpa-	Acqui ſ. Aich , olim aquæ		Adrianus Metius.
Alba Heluuiorum.	106	nia in Belgio. 163. Italiæ.	Statiellæ.	351. & 396	Adriaticum mare.
Abbas S. Galli.	142	373. 374. Poloniæ 499.	Acqs , olim aquæ Tabellæ.		42
Abdelmelech.	88	Scotiæ.		108	ſinus.
Abdera , Protagoræ patria.		Acamanta.	Acra mons.	586	Adrinza.
	453	Acanthus.	Acradina Syracuſarum pars.		555
Abdiæ ſepulchrum.	594	Acarnania.		376	Adrumentum n. Mahometæ.
Abel ubi occiſus.	604	ejus fl.	Acragas.	ibid.	637
Abelſœdus Coſmographus.	556	Acarnanes.	Acratas prom.	413	Adverſa.
		Acharne vicus.	Acroachon op.	437	Æas fl.
Abella.	324	Accara regnum.	Acroceraunii.	435. 444	Æbuſæ inf.
Abellinum.	321	Accaron , Acron ſ. Acharon.	Acrocorinthus arx.	409	Ædeſſæ.
Abensberg.	195	Accuſii patria.	Acronychus occaſus.	69	Ædvi ſ. Hedui.
Aberdonium vulgo Aberdon		Ace , ſ. Acon , ſ. Ptolemais.	Acronychus ortus.	ibid.	Ægades iuſulæ , ad quas
& Aberdain , Academia.	178	n. Accon.	Acronychum ortum & occa-	ibid.	claviſſi Punica victa.
	378	Claudii Cæſaris colonia.	ſum inueſtigare.	ibid.	304
Abiam fl.	518		Acronychum & Coſmicum		Ægæum mare.
Abiſo fl.	378	Acerræ ſ. Acerra.	occaſum invenire.	ibid.	42. 416. 438
Abiſſini.	657	Achæi.	Acropolis arx.	422	Ægæus fl.
Abiſſinorum Rex.	657. 658	Achaja propriè dicta.	Actioliſus tyrannus ubi mor-		Idem.
regna.	ibid.	ejus regiones ſ. partes , ur-	tuus.	350	Ægialæus mons.
religio & ritus.	ibid.	bes.	Actiſanus Rex Ægypti naſi	301. 343	Ægida.
Abnoba mons.	198. 463	Acharnæ vicus.	mutilatione multavit fon-		Ægina.
Abn.	291	Achaicum mare.	tes.	482	Æginetæ Myrmidones.
Aborigines in Italia.	337	Achelous fl.	Actium op. & prom. ad quod		Ægyptus , ejus limites , ma-
Latini diſti.	ibid.	ortus.	victoria Auguſti.	408	gnitudo , 625. diviſio
Abrenethea.	177	Achello.	Adam.	590	ibid. populi , urbes , regio-
Abrenethium.	ibid.	Achem Sumatræ regnum.	Adamus , i. e. Mannus.	184	nes.
Abtrinca fl.	120		Addua ſ. Adda fl.	332	625. 626
Abrotonum.	637	Acheron fl. ubi periit Alex-	ejus fons.	ibid.	incolæ.
Abruzzo , ejuſque urbes.	370	ander Epiri rex.	Adea reg.	664	Ægyptus unde dicta?
Abſarus fl.	565	Acheron Græciæ fl.	Adel reg.	ibid.	625
Abudiacum n. Fueffen.	196	325.	Adelwardus Epicoſopus.	253	Ægyptus nova , ejus domini.
Abuſena , n. Abenſperg /	195	Acherontia ſ. Acirenza.	Aden reg. & urbs.	615	incolæ , diviſio , urbes.
	454.		Adiabene.	555	648. à Selimo ſubacta.
Abydus ſ. Abydo.	459	Acheruſus lacus ſ. Acheu-	Adiazzo.	386	631
	459	ſia palus.	Adilbegian mons.	557	Ægyptus ſuperior , inferior.
Abydus Ægypti , n. Abu-	628	Achilles in gynæceo.	Aditbeitzan.	560	625
sich.		dictus à Chirone Centau-	Adonis fl.	599	Ægyptii vetuſtiſſimi , diſci-
		ro.	Adoſſ /	271	plinæ inventores.
			Adermouth head.	177	630.
					Regibus Æthio-
					pibus , Perſis , Macedoni-
					bis , Romanis , Sarace-
					nis , Sultaniſ , hodie ſub-
					ſunt Turcæ.
					630. 631
					Ægy =

SSSS

I N D E X.

Aliacon fl.	429. 434	Altenau in Grubenha-	ptum.	331. 132	Amphiscii biumbres.	15. 62
Alicante portus.	91	gen/	Ambitus ponti.	44	Ampiffa.	418
Alicanta.	96	Altenburg arx.	Ambitus terræ.	24	Ampfaga fl.	639
Aliduli.	607	Altenburgium.	Amboina inf.	546	Amra.	254
Alifi.	321	Alterumbres.	Ambra ubi inveniatur.	684	Amroem inf.	280
Alkai mons.	513	Altinum.	Ambra fl.	226	Amfela fl.	156
Alkmaria f. Alkmaer.	158	Altitudinem æquinoctialem	Ambracia op.	408	Amfelodamum novum.	164
Alla fl.	599	invenire.	Ambracius finus.	ibid.	Amferodamum.	156
Allanthakia. 493. ejus op.	ibid.	Altitudinem maximam folis	Ambrifus fl.	661	Amu fl.	518
Allemanni Gallorum collu-	ibid.	f. itellæ invenire.	Ambrones.	118. 121	Amufium.	53
vies, eorumque fedes.	191	Altitudinis quadrans.	Ambronius pagus.	118. 142	Amyclæ. 414. Caftore & Tol-	
Almendorff / ubi Salina.	258	Altmula.	Ambrosius Diaconus.	627	luce celebres.	415
	250	Altoft. 144. Academia.	D. Ambrosius Epifcopus.	302	Amyclæus mons.	435
	306	& 278	Ambularius fl.	209	Amyclanus finus.	318
	321	Altorfium.	Amelandia Inf.	163	Anabas regio.	680
Allique aguada. 613. feq.	469	Altfol.	Amelburg.	258	Anactoria urbs.	579
Allobroges.	105. 124	Alva f. Alba.	Amelia.	311. 363	Anacharifis Scythæ.	262
Almacaroni caftellum.	92	Aluta die Alt / Ost	Amelsfeld.	464	Anachotius fl.	408
Almafian.	80	fl.	Ameria f. Amelia Rofcii	311. 363	Anadole, ejusque provin-	
Almelco.	163	Alverni.	patria.	311. 363	ciæ.	568. 569
Almene op.	408	Alveus globi.	America infula.	50	Anaffa.	650
Almeria.	79. 92	Alvona.	America an veteribus fuerit		Anagnia.	315
Almopes eorumque op.	432	Alvredus Saxonum rex.	cognita. 45. 667. 668. un-		Ananes feu Anamani,	60-
Almus mons, eundem vicis	389	Alyda.	de dicta. 668. ejus fines,		rumque fedes.	303
confevit Probus Imper.	439	Rio des Ama.	magnitudo. 669 670. eam		Anapus fl.	378
	432	Amadoca palus.	ingrediuntur Portugallen-		Anas fl.	79. 80
	434	Amadabad.	fes.		Anatequa.	674
Alonesus inf.	439	Amalchium mare.	America meridionalis, ejus		Anatoria.	420. 443
Alorus.	432	Amagria, Amak Inf.	magnitudo, regiones &		Anaunia f. Anomium.	298
Alorus fl.	434	Amal.	fluvii.	677. 678	Anaximandri phyfici mo-	
Alpes, earum initium & fi-	333	Amalfi opp.	Americæ inventores. 668.		nium de terræ motu. 435.	
nis.	333	Amalfried.	partes. ibid. ftatus poli-		ejus patria.	579
Carnicæ.	333. 388	Amand.	ticus.	671	Ancalitæ.	168
Cotticæ.	333. 334	Amantea.	America feptentrionalis, ejus		Anchiala.	586
Dalmaticæ.	ibid.	Amantea munita.	magnitudo, divifio. 671.		Anchialus.	456
Grajæ.	ibid.	Amanus mons.	672		Anchifæ fepulchrum.	377
Julia.	ibid.	Amanus portus.	Americæ inf.	95	Ancobarites.	608
Maritimæ.	ibid.	Amapaia.	Americæ Vefputius, ejus		Ancona. 293. 318. Judæo-	
Noricæ.	ibid.	Amara mons & arx.	patria. 355. navigatio. 47. 48		rum receptaculum.	360
Pannonicæ.	334. 388	Amardus fl.	Amersfordia f. Amersfort.		Anconitana Marchia. 340.	
Penninæ.	334	Amaripi.	147. 160. 185		360. ejus urbes. 360. ferti-	
Rheticæ.	ibid.	Amarufia.	Amiens.	114. 132	litas.	363
Tridentinæ.	ibid.	Amafenus fl.	Amifus f. Amifa fl.	197	Ancyra, ubi concilium.	572
Ultimæ.	ibid.	Amalia. 570. Strabonis pa-	Amifus.	571. 572	Andalufia 92. unde dicta. 93	
Alpeftis Dacia.	468	tria.	Amiternum. 312. Saluftii		Andalufia nova.	79
Alpheus fl. ejus ortus.	411	Amafis fl.	patria.	ibid.	Andegavi.	111
Alphonfus VI. Caftellæ Rex	87	Amastris.	Amma fl.	118	Andegavum. 132. Academia.	
	87	Amathus urbs.	Amodoca.	186	132	
	87	Amathufia.	Amona.	389	Andegavenfes Galli reges	
	87	Amazones Sauromatæ.	Ammon oraculum.	634	Neapolitani.	366
	87	ab iis condita Ephesus. ibid.	Ammon urbs, & templum.	ibid.	Anderidum.	105
	87	in Cappadocia. 570. ad	Amorgus patria Simonidis	ibid.	Andernach /	116
	87	Hyrcanum mare: in Li-	poëtæ.	441	Anderfchow /	283
	87	bya: in America. 511.	Amorrhæi.	588	Cofta de Anderotte.	654
	87	561. 571. in Monomotapa.	Amphaxitis regio ejusque		Andes Peruvia pars.	681
	87	543. in Æthiopia. 539	urbes.	431	Andes vicus ad Mantuum. 303	
	87	Amazones adhuc fuperfti-	Amphyftionum conventus.	415	Andomatunum.	117
	87	tes	Amphilochoi, feu Amphilo-	415	Andragotius parricida.	544
	87	Rio de las Amazonas. 511	chia.	408	Capo S. Andrea.	133
	87	Amazonum mare.	Amphimalus finus.	450	S. Andrea fanum. 177. 178.	
	87	Ambantæ.	Amphinomi & Anapix pie-	376	mons. 274. munitio f. fort	
	87	Amberga.	tas.	420	S. Andres.	162
	87	Ambian reg.	Amphion Thebarum condi-	420	D. Andrea Apoftoli marty-	
	87	Ambiancantiva.	tor.	420	rium. 286. patria.	595
	87	Ambiani. 114. & feqq. 571	Amphipolis.	419. 557	S. Andrea monumentum. 121	
	87	Ambianum, ftiratagmate ca-			Andreas Tiraquellus.	132

I N D E X.

S. Andero.	96	Anian regnum & fretum	Antiochi Epiphaniis arx.	Apolloniatis.	555
Andresberg.	275	Anicium.	586	Apollonii Tyanæi patria.	570
S. Annae Academia.	177	Anio fl. ejusque ortus.	138	Apollonius Alabandensis	579
Andiace.	583	Anio tres lacus in Tyberim	Antipodes. 17. eorum inve-	rictor.	621
Androgynus natus.	310	defereus.	mentorum ratio. <i>ibid.</i>	Appenzel.	144
Andromeda belluæ marinæ	314. 315	Anjou.	Antipyrus mare.	Appia via.	315
expolita.	593	III. 128. 129	Antirrhium.	Appianus.	627
Andrus. eò legatus Themisto-	440	Anklus fl.	Antitaurus.	Appion Grammaticus.	<i>ibid.</i>
cles.	440	Anklam.	Antium 315. Cap. de Anzo	Aprutium. 341. ejusque ur-	432
Anfiloca.	408	Annaberga.	prom.	bes.	370
S. Angeli civitas.	370	267. 268	Antium Thraciæ.	Apfalus.	432
Fanum S. Angeli.	343	Anna Peseonæ antrum.	456	Apfus fl.	435
Civitas di S. Angelo.	319	Anna perennæ fons.	Antæci. 17. eorum inve-	Apuglia plana f. Apulia pla-	369
Monte di S. Angelo.	335	243	niendorum ratio.	na.	369
Mons S. Angeli.	370	Annæ Pontificis domicilium.	Antonacum.	Apuli. 294. eorumque oppida	324
Angeli Politiani patria.	355	591	Antonellus Mamertinus Pi-	& fines.	324
Angelus de Ubaldis.	305	Annibal ad Brutios compul-	tor.	Apulia f. Apuglia, ejus par-	369
Angolorum civitas n. Vacri-	677	328. 333	Antonia arx.	tes, opp. & fines.	369
pula.	677	Annilex.	Antoniæ Navarrei interitus.	Apulia proprie dicta.	324
Angerianus Comitatus.	340	Anout inf.	132	Apulia & Calabria dux pri-	364
Angermunda.	241	281	Antonii Pii patria. 314. mu-	mus Rubertus.	364
Angiers.	111. 132	Anshelmus Episcopus.	rus in Anglia.	Apulum Dacia.	468
Angili f. Anglii.	187	175	Antonini Veri interitus.	Aqua.	2. 33
Angleria comit.	350	Angarius primus Hambur-	300	Aqua pendens f. Aquila.	359
Anglesci inf.	176	gensium Episcopus.	S Antonii Inf.	Aqua Augusta.	108
Angli Tyranni maris.	166	253	Antra.	Aqua Helvetica.	145
Anglia. 166. & seqq. unde ap-	166	Antifabii. 189. eorum sedes.	Antverpia f. Antorf Mar-	Aqua Statorum.	351
pellata, ejus fines & pro-	166	190	chionatus.	Aqua diviso.	33. 34
mont. divisio. 171. 172.	166	Anfidonia.	153. 154	Aqua f. Acqui Merula Pa-	351
174. comitatus 173. Archie-	166	Anflo.	Antverpia Brabantæ urbs	tria.	351
piscopatus & Episcopatus.	166	Anspach arx.	primaria.	Aqua Grani.	209
<i>ibid.</i> cœli folique natura.	166	221	Anvergne.	Aqua Fisanæ.	307
165. populi status hodiern-	166	Antipachientis Marchio. <i>ibid.</i>	128. 129	Aqua Rosellarum.	306
us.	173	Antai regia.	Anversa.	Aqua Sextia.	106. 138
Bartholomæus Anglicus. 175	173	642	267	Aqua Sinuesianæ salutaris.	334
Angliæ rex fidei defensor.	129	Antandros op.	Anxanum.	Aqua Terracineses.	316
ejus vexillum f. standar-	167	Antaradus.	320. 370	Aqua Statiellæ.	296
tum.	167	Antarcticus circulus.	Anxur. 316. 362. ubi Jovis	Aqua Stilianæ.	306
Anglicum milliæ.	32	polus.	templum.	Aqua Taubellicæ.	108
Anglorum hodiernorum mo-	<i>ibid.</i>	Antemnæ.	317	Aqua Volaterranæ.	306
res.	<i>ibid.</i>	299	Anzicane regio.	Aquadolce, fl.	457
Anglorum in Britanniam	171. 172	Anthedon opp.	662	Aquania.	352
adventus.	171. 172	Anthemusia.	566	Aquarum viventium fons.	599
Anglorum navigatio in In-	48	Antiatæ Piratæ.	315	Aquensis civitas. 139. Comi-	129
diam.	48	Anticyra. 418. op. & inf. ubi	Aonia f. Bœotia.	tatus.	<i>ibid.</i>
Angoa fluv. Marchiæ Bran-	241	Helleborus, quo Drusus	Aosta.	Aqui.	296
deb.	241	sanatus.	297. 347	Aquila. 312. munita.	370
Angola.	662	<i>ibid.</i>	Aous fl.	Aquila. 300. Ruffini patria.	292
Angolema novæ Franciæ.	674	Antichtones.	435	345. 300 ab Attila eversa, à	345
Angote.	618	17	674	Narsete restaurata.	345
Angoulesme.	109	Antigoca.	572	Aquilejense mare.	41
L'Angoumois.	<i>ibid.</i>	430	Apamea, Apami.	Aquilejensis Patriarchatus	372
Angra op. Tercera.	667	Antigonia.	Apamia.	Venetias translatus.	372
Angria.	252	407. 430	Apamia Ciborus.	Aquilo.	28
Angriæ ducatus.	<i>ibid.</i>	Antigone.	574	Aquilonaris polus.	6
Angrimania Provincia.	291	430	Apamia Cælesyria.	Aquinum. 337. 368. Thomæ	292
Angrivani. 189. eorum se-	190	Antigonus.	606	Aquinatis patria.	292
des.	190	591	Aparctias.	Aquisgranum.	210
Angubio.	311	Antigonia f. Mantinea.	28	Aquitania. 107. ejus termini,	108. 109
Angulus op.	319	407	Apelby.	& unde dicta.	108. 109
Angulus positionis.	60	Antilibanus mons.	175	Aquitania Casariana.	108
Angui & Angara urbs.	571	601	Apeliotes.	109	Aqui-
Angulia.	177	Antilla f. Camerana inf.	28		
Anhalt arx.	272	680. 685	Apellis patria.		
Anhaltinus principatus, ejus	272	Antiochene f. Seleucia, ejus	441		
limites & opp.	272	opp. & fines. 603. unde	Apenninus mons, ejus ini-		
		dicta.	tium & finis.		
		<i>ibid.</i>	305. 334		
		Antiochenorum templorum	Apis Egyptiorum numen.		
		situs contrarius.	633		
		604	629		
		Antiochia magna. 603. f.	Apis vicus.		
		Epidaphnes, hodie Anta-	Apollinis Clarii fanum &		
		chio, apostoli Petri sedes,	oraculum.		
		ibi primum Christiani dicti	441		
		fideles, Synodus celebra-	Apollinis oraculum Pataræ.		
		ta. 603. ubi Patriarcha.	<i>ibid.</i>		
		445	Apollinis natale solum.		
		680	<i>ibid.</i>		
		Antiochia America.	Apollo Clarius.		
		680	<i>ibid.</i>		
		Antiochia Caria.	Apollo Cirræus & Pythius.		
		578	419. Ismenius.		
		Antiochia Mygdonia.	422		
		608	Apollonia. 428. ubi Sylla Sa-		
		Antiochia Margiana.	tyrum cepit. <i>ibid.</i> litera-		
		551	rum studiis floruit.		
		Antiochia Pifidia.	<i>ibid.</i>		
		584	Apollonia Egyptii.		
		Antiochia f. Edeffa.	634		
		608	Apollonia magna ad Pontum.		
		Antiochia Epidaphnes.	456		

I N D E X.

Aquitanicus oceanus. 36
 Ara Ubiorum. 120
 Arabægyptii. 525
 Arabes. 612. eorum mores. 658
 Arabia op. 611. 612
 Arabi. 611. ejus fines, ma-
 gnitudo, divisio. 612. unde
 dicta. 612
 Arabia Petraea, ejus fines.
 urbes & natura soli, in
 qua populus Israëliticus
 exsulavit. 612
 Arabia deserta, nunc Arden,
 ejus fines. 612. natura soli,
 populi, eorumque mores.
 614
 Arabia felix, n. Ayaman,
 ejus situs, fl. populi &
 urbes. 614
 Arabica Ægyptus. 625
 Arabicum mare. 35
 Arabicus sinus. 37
 Arabia montes. 600. 601
 Arabis f. Arbis. 549
 Arabum leuca. 32
 Arac. 552
 Aracane. 542
 Arach f. Petra deserti. 614
 Aracham seu Arachan. 542
 Arachofia, ejus populi, limi-
 tes & urbes. 550
 Arachotus urbs, lacus & fl. 550
 Aradus saxum ingens. 601
 Aradus inf. & op. 600
 Aram in Syria quadruplex,
 588
 Aramæi f. Syri. *ibid.*
 Araoan. 654
 Araris vulgo la Saone fl. 117.
 123. 140
 Aras seu Arisbar fluv. 561
 Arati patria. 627. monumen-
 tum. 586
 Aravano. 567
 Araufio. 107
 Aras. 563
 Araxis fl. 553
 Araxes fl. 553. 563
 Araxum prom. 411
 Arces turribus notantur in
 mappis. 71
 Arays op. 643
 Arbelavicus ad quem Darius
 victus 555
 Arbelitis. *ibid.*
 Arbis urbs. 549
 Arbitæ pop. 548
 Arbogasti interitus. 105
 Arborea. 385
 Arca foederis. 592
 Golfo de Arcadia. 443
 Arcadia regio. 409. 412. 443
 Arcanum Q. Ciceronis præ-
 dium. 317
 Arce, olim Arx, vulcorum
 opp. 317
 Arce, Arcen, S. Arcen

castellum Arabia. 614
 Arcefilas Academicus. 577
 Archangeli op. 506
 Archangelo emporium. 39
 Archelai exilium. 105
 Archiducatus Austria. 704
 Archidux Austria. *ibid.*
 Archiepiscopus Angliæ 172
 Candia. 450
 Gallia. 128. 129
 Hispania. 83
 Hungaria. 395. 396
 Germania. 277. 278
 Italia. 373
 Sicilia. 383
 Polonia. 500
 Scotia. 178
 Archimedes Syracusis. 376
 Archilochi poeta patria. 438
 Archipelagus. 42
 Archiepiscopus Salisburgen-
 sis. 204
 Archipelagus America. 619
 Archipelagus Sancti Lazari.
 35. 542
 Archytas Tarentinus. 326
 Aricinum nemus. 314
 Dianæ Aricina lucus. 314
 Arcona. 244
 Arcticus circulus. 14
 Arcticus polus. 5. 6
 Arctura mons. 615
 Ardalis. fl. 639
 Ardavat. 535
 Ardea. 365
 Ardebil seu Ardovil. 561
 Arden seu Arabia deserta. 614
 Ardermouth head promont.
 177
 Ardra regnum. 654
 Arduenna silva. 122
 Are fl. 122
 Arecefes. 683
 Arecomica Volsca. 106
 Arelate. 107. 125
 Arelatenfe regnum. 120
 Arelatenfis regni partes. 125
 Aremorica. 108
 Arenacum seu Arnhem. 165
 Arensbœca. 247
 Arensburgum in Oesilia inf.
 282. 291
 Areopagus. 422
 Areopagita Dionysius. 422
 Arequipa. 681
 Ares. 549
 Areta Aristippi filia. 635
 Areta rex Arabum. 613
 Arethusia fons. 420. lacus. 608
 Aretium. 305. 357. Guidonis
 Muffici patria. 257
 Arezzo. 306
 Argæus mons. 569
 Capo di Argentera. 384
 Argenteus Brasilia fluv. f
 Rio de Plata exundans. 632
 ejusque appellatio. *ibid.*

Argentinenfis Episcopus. 205
 Argenteratum. 199. Acade-
 mia. 214. 278
 Argenteratenfis Episc. 278
 Argentarium prom. 307
 Argeffa. 292
 Argestes. 28
 Argia f. Argolis. 409. 415
 Argiro castro. 407
 Argiva Juno. 409
 Argilas portus & op. 182
 Argo S. Argos. 443. navis. 526
 Agolicus sinus. 409
 Argolis. 415
 Argon op. 521
 Argos Hippium. 325. ubi
 Pyrrhus perit. 415. 424
 Archos Amphiloichium. 408
 Argos Æmonia. 424
 Arguin in Africa. 654
 Argurippa. 325
 Argylla. 306
 Argyropolis f. villa de la
 Plata. 681
 Argyruntum. 400
 Arhusium Episcopus. 280
 Aria urbs & regio, ejus
 populi, urbes & fines. 552
 Ariano. 321
 Ariape. 550
 Arica. 314
 Aricina Dianæ lucus. *ibid.*
 Aricinum nemus. *ibid.*
 Aria Montani patria. 93
 Arietis signum. 55
 Petrus Ario. 680
 Arimalpi. 463. 550
 Arietis frons-promont. 473
 Arimæi Scythæ. 510
 Ariming fl. 309
 Ariminum f. Rimini. 309. 360
 ubi Synodus, & ejus annis.
 360. 361
 Arisbar f. Aras fl. 561
 Aristarchus. 413
 Aristides. 422
 Aristippi patria. 635
 ejus naufragium. *ibid.*
 Aristomenis patria. 412
 Aristonis patria. 440
 Aristophanes. 422
 Aristophylli. 550
 Aristotelis patria. 432. mors.
 433
 Aristus fl. 456
 Arles fl. 552
 Arles op. 107. 137
 Arleux. 175
 Armacana urbs. 187
 Armatica. urbs. 564
 Armagh. 182
 Armaufis. 192
 Armauria. 566
 Armendag. mons. 572
 Armenia major, ejus divisio,
 fines, fluvii, regiones, po-
 Ccc. c. 3.

puli, urbes. 566
 Armenia minor, ejus fines,
 regiones, Praefectura, fl.
 urbes. 567
 Armeni mercatores. 567
 Armenus. 566
 Armentiere. 115
 Armignac. 108
 Arminia fl. 308. 309
 Arminii victoria. 190
 Armiro, Golfo de Armiro,
 444
 Armozai. 549. 561. 562
 Armua f. Ardalis fl. 524
 Armusia reg. 562
 Armoza. 549. 562
 Arnaut. 444
 Arnalaufi. 192
 Araobii patria. 689
 Arnuchte. 252
 Arnsburg. 254. 280
 Arenspers Comitatus. 252
 Arnspersga. 252
 Arnstadt / 261. 262
 Arnsvalda. 242
 Araus fl. 333
 Aroz. 285
 Areë inf. 247
 Arola fl. 142
 Arofia op. 290
 Arotexes Scythæ. 463
 Arpi. 323
 Arpy. 325. 467
 Arpinum Ciceronis patria.
 317
 Arquadum vicus, ubi Pe-
 trarchæ ædes & sepul-
 chrum. 299
 Arrabo. 388. 393
 Arrago fl. 90
 Arragonia. 81. 380. regnum.
 88
 Arragonia unde dicta? 88.
 90
 Arragonenses Hispani reges.
 Neapolitani. 365. 366. 385
 Arragonenses Sicilia domini.
 366. 385
 Arrapachitis. 555
 Arras. 115. 152
 Arrabantium. 463
 Arria inf. 284
 Arrœ. 281. sq.
 Ars navigandi. 281. quid
 in ea observandum. 55. 56
 Arfaces Parthorum dux. 559
 Arfacia. 557
 Arschotium f. Arschot. 155.
 566
 Arsea. 293. 301. 339
 Arfia fl. 551
 Arfitis. 628
 Arfinoë. 628
 Arfinoë in Lycia, olim
 Patara. 584
 Arfinoë urbs Ægypti. 628
 Arfinoë ad Nilum. 634
 Arfinoë ad sinum Arabi-
 curæ.

I N D E X.

cum.	634	natus risit.	400	Ateste.	299	Avances.	119
Arfuli.	315	Astium.	311	Ateftini cardinalis hortus.	362	Avarici.	556
Ardrum prom.	36. 95	Athus Lydi filius.	508	Atholim.	521	Avaricum.	109
Artaniffa op.	564	Askenaz 200. Askenazim.	<i>ibid.</i>	Athanafius.	627	Avas fl.	435
Artas fl.	400	Asna f. Syene.	628	Athaulphus Gothorum rex,	304.	Auchanitis.	610
Artaxata f. Artaxia.	566	Asnesum f. Affens.	283	in Galliam concessit.	337	D. Audomari fanum.	152
Artaxerxes.	558	Atopus fl.	419. 421. 434	Athena. 422. à Cecrope		Avellino.	321
Artemita.	566	Aspendus f. Aspendum, un-		condita; multorum cla-		Avenio.	106. 138
Artemidori patria, ubi S.		de Aspendus cathartica		riffimorum virorum parens,		Avenionensis comitatus Cle-	
Johannes docuit.	571	Asperum mare.	595	lapiantum domicilium, A		menti VI. concessus.	127.
Artea.	152. feqq	Asphaltites lacus f. mortuum	35	reopagus, Schola, Pœcile		Aventicum.	340
Arverni.	109. 124	mare	594	porticus, Stoa porticus,		Avernis lacus.	322
Arvonia.	173	Affen cœnobium.	163	Epicuri hortus, Arx Pro-		Averrois domicilium.	93
Arx op.	317	Affens.	283	pylæa, Phalerus, Na-		Averfa.	324. 367
Arx imperialis.	369	Affili.	311	vale, Piræus portus. 422.		Aufidus fl	324. 333
Arzila, Zelis seu Zilia.	642	Affilium seu Francisci patria.	310. 362	theatrum Dionysiacum.		Romanorum clade illu-	
Arzilla.	652	Affores f. Flandriæ inf.	667	<i>ibid.</i>		stris.	333
Arziri f. Assyria.	555	Afforus.	378	Atheniensis Ducatus.	444	Auf der Furst.	117
Arzirim op.	<i>ibid.</i>	Affum prom.	439	Athenodori patria.	586	Augaa.	430
Arzus fl.	457	Affum bejus.	559	Athesis die Crifchj	304	Augfpurg.	217
Asburg.	255	Affyria, ejus regiones, popu-			232	Augft pagus.	297
Ascalon. 592. Semiramidis		li, fluvii, urbes, limites.		Athos mons à Xerxe	per	Augubium.	362
patria	592	Affyriorum imperium	555	foffus.	437	Auguft vicus.	118
Ascania palus.	573	in	559	Athuraus fl.	333	Augufta.	381
Ascania Comitatus.	272	Asia.	296.	Athyraus fl.	457	Augufta Aufciorum.	109
Ascanius fl.	573	Alta, Afte, f. Afli.	348	Atina.	317	Cæfarea.	84
Alchenazes.	200	Aftabeni.	551	Atino.	425	Emerida.	<i>ibid.</i>
Ascensionem folis rectam &		Aftabores Nili alveus.	632	Atlanticus oceanus.	28. 63	Julia Gaditana.	100
obliquam invenire.	62	Aftahoros.	657	Atlantis inf.	667	Cæfar.	90
Aschiburgum seu Aschen-		Aftapus fl.	632	Atlas minor m.	643	Nemetum.	109
burg.	212. 265	Aftaveni.	551	Atlas mons ejusque descri-		Perusia.	305
Aschi.	13. 61	Aftaunites.	566	ptio.	<i>ibid.</i>	Prætoria f.	293. 297
Ascalon.	592	Aftacenus finus.	573. feq.	Atmosphærica.	4	Rauracorum.	118. 134
Ascania gentis fedes.	94	Aftar sagittarius.	425	Atrax.	425	Sueffionum.	116
Aschaffenburg.	212	Aftarismus quid.	70	Atriebates.	114. 115	Taurinorum f. Taurino.	347
Asclepiades medicus Pruffia.		Aftarismorum in zodiaco &		Atrebatum f. Atrecht.	152	297. Academia.	347
	563	extra eundem numerus,		Atrebatii.	114	Tiberii.	227
Ascoli.	319. 325	eorundemque denomina-		Atria f. Adria. f. Adri.	299	Trecharum.	111
Ascola Heliodi patria.	419.	tio.	<i>ibid.</i>	Atria f. Hadria.	370	Trevirorum. 117. 121. 211	
Asculum, Apulum seu Afco-		Aftigi n. Ecyæ.	83	Atriaticus finus.	319	Opulentia.	121. 212
li.	319. 325	Aftorga.	96	Atria seu Atri in Aprutiis.	42	Veromanduorum.	116
Asculum f. Aufegli ducatus.		Aftiracæ urbs à Moscovitis		Atropatia.	370	Vindellicorum.	196. 217
	370	expugnata.	516	Attabaliba à Pizarro inter-	556	D. Augufti templum & ara.	138
Asculum Picenum.	<i>ibid.</i>	Aftiracæneses Tatari.	516	fectus.	681	S. Augufti prom.	681
Asdod.	592	Afturia. 82, 96. feq. ejus		Attalia urbs.	685	Auguftinus Hipponenfis Epi-	
Asga.	650	divifio.	<i>ibid.</i>	Attalus Rex.	59	fcopus.	639
Asia. 52. unde dicta, fines,		Aftures.	81	Atella, n. Averfa.	324	Auguftobona.	111
magnitudo. 52. 508. divi-		Afturcones equi.	96	Attendorna.	252	Auguftodunum f. Aufun.	112. 134
fiſio antiqua & nova. 508.		Afturia de Santillana.	96	Attica mella.	436	Auguftomagus.	116
509. ejus limites inter		Afturias.	81	Attica muſa.	422	Auguftomana.	111
Europam. 53. varia impe-		Afturica n. Aftorga.	96.	Attica fides.	<i>ibid.</i>	Auguftorinum.	109
ria. 559. nobiliffima terræ		Aftufapes Nili alveus.	84.	lepos. <i>ibid.</i> moriens. <i>ibid.</i>		Auguftow.	492
pars	508	Atabalus ventus.	28	Attila victus 118. 133. ab Aë-		Aulaga lacus.	681
Abæ divifio & partes, Im-		Ataburus mons.	<i>ibid.</i>	tio reſpreſſus.	337	Aulis op.	420
peria, regna & Principatus.		Atabyria f. Rhodus.	620	Attis f. Attica, & Aëte f.		Avia f. Avella.	319
	509	Atalanta inf.	436	Attica, ejus limites & op.		Avicennæ domicilium.	93
Asia minor f. proprie dicta,		Atalio mons.	602		422. 436	Avido.	576
ejus partes, termini, re-		Atella.	323	Atuatuca.	116	Avignon. 107. 138. ubi fedes	
giones.	509	Ater mons.	638	Au fl.	250	pontiſicia.	<i>ibid.</i>
Asia Nympa.	508	Aternum op.	370	Ava urbs & regnum.	539	Aulerci.	111
Asia intra Taurum & extra		Aternus fl.	318	Ava.	<i>ibid.</i>	Cenomani.	<i>ibid.</i>
Taurum.	584			Avachan.	<i>ibid.</i>	Diablintæ.	<i>ibid.</i>
Aſiatica Græcia.	512			Avanares regio.	675	Ebuovices.	<i>ibid.</i>
Aſiæ finus.	413					Aulis	
Aſine op.	413. 415						
Aſiæ Pollionis filius qui							

I N D E X.

Aulis opp. & portus, ubi Græcorum classis.	420	Ayr.	177	tam.	450	Bartholus Juris D.	305. 359
Aulona.	400	Azahad.	653	Baldus.	359	Bartholi patria.	305
Aulon.	411. 428. 444	Azamia.	555	Baleares insulæ.	98. 110	Bartonia prov.	499
Aulonia.	329. 330	Azamor.	651	Balearicum mare.	39	Batu.	618
Aurea messis Delphis dedicata.	328	Azaro.	378	Balga.	599	Barva urbs.	<i>ibid.</i>
Aurelia urbs.	140	Azioth.	628	Balenticia urbs.	96	Barvium op. seu Barwick.	175
Aureliani rex.	125	Azotus seu Asdod.	593	Balli regnum.	658	Barum.	491
Aurelianam Academia.	133.	in quoidolam Dagon.	592	Balliagio terræ motu perit.	368	Baruffæ insulæ.	564
	140			Balfara ol. Teredon.	621	Bascapan.	564
Aureliani reg.	<i>ibid.</i>	B.		Balticum fretum. 283. mare.	37	Basel.	144
Aureus mons.	388. 389	Baalfehub.	592	Balticus sinus.	45. 188	Basilea. 144. 188. 492. Academia.	278
Aureus numerus.	54	Babylon s. Babylonia Ægypti.	617	Bamba.	661	Rasileensis ager.	118. 143
Auricum seu Aurick.	252	Babylon urbs Assyriæ.	610	Bamberga.	218. 499	Baseler /	118
Aurunci.	318	ejus conditores, magnitudo, rudera. 611. unde dicta.		Bambergæ Episcopatus.	278	Basiliata.	340
Aurupina.	343	<i>ibid.</i> duplex.		Bambyce.	607	Basiliides.	468
Ausar fl.	333	Babylonia. 610. provincia nunc Caldar, ejus fines, regiones, oppida. 587. 610		Banadego.	402	S. Basilii in Russiâ Monachi.	492
Ausci.	108	Terra de Baccalaos.	672	Banda inf.	559	Basiliense.	566
Ausciorum Augusta.	109	Bacchylidis Poëtæ Patria.	441	Bandar.	562	Basilii magnus Cæsariensis Episcopus.	569
Aufones. 313. 317. 336. in Italia. 336. eorum op. & fines.	317. 318	Bacenis silva.	198	Bandarmassin.	544	Basilipo.	335
Aufonia.	293	Bacharacum.	223	Banituède.	642	Baskirdenses Tartari, eorumque horda.	516
Aufonium mare. 42. ejusque sinus.	330	Bachian inf.	545	Bantam.	544	Bassarabia regio.	475
Aufig.	113. seq.	Bactra urbs.	551	Banza.	651	Basice.	115
Aufter.	28	Bactri.	512	Bapalmæ.	114	Bassia.	534
Australia climata.	19	Bactriana, ejus populi, urbes & limites.	550	Baptistæ Mantuani patria.	303	Bastarnæ. 185. 467. Germani.	445
Australis s. Austrinus polus.	6. 7.	Bactrus fl. al. Euchain s. Bocchara.	551	Barbados inf.	685	102. eorum sedes.	386
Australis terra s. incognita.	498. seq.	Bacuntius fl.	319	Barbaria. 647. ejus partes.	648	Bastia op.	386
Australis Oceanus.	33	Badæo urbs.	614	limites & magnitudo.	648	Bastia castra.	195
Austrasia. 117. ejusque limites.	211	Baden op.	224	Barbaro monte.	335	Batavi. 120. eorum fines. <i>ibid.</i>	
Austrasiæ rex.	126	Badensis Marchionatus. <i>ibid.</i>		Barby. comitatus & opid.	273	Cattorum progenies. <i>ibid.</i>	
Austria, ejus limites & divisio.	229. 230	Badia.	490. 443	Barcana regio.	648	Batavia, Belgarum in Java colonia.	167. 164. 543
Austriz Archi-Ducatus Superior & Inferior.	230	Boetica provincia Hisp.	79	Barce urbs & Promont.	648	Batavodorum.	120. 160
Austrica.	84	Batis fl.	<i>ibid.</i>	Barcelona.	89. 96	Bataavorum inf. vulgo de Bataw.	125
Austriacorum ditioes in Italia.	341	Baturia.	<i>ibid.</i>	Barcha regio Ægypti.	625	Batavus fl.	<i>ibid.</i>
Austriacus circulus.	204	Baffinaius.	48	Barchana provincia.	634	Batani.	516
Austriz Archiducum ditioes in Istria.	341	Baffinsbay.	<i>ibid.</i>	Barcino.	89	Bathe.	176
Austrinum mare.	36. seq.	Bagacum, n. Bavay.	115	Barda fl.	244	Bathis Tartarorum Princeps.	516
Austum.	111	Bagametro.	658	Bardewicum, Luneburgicum.	249	Batrachus portus.	625
Auracis s. Audas fl.	136	Bagamidri.	<i>ibid.</i>	Bardewick urbs ab Henr. Leone expugnata.	249	Bathynias seu Bathino.	457
Auricum.	111	Bagdad ad Tigrim.	560	Bardum.	244	Batrii.	550
Aurun.	134	Bagdasan seu Budasom.	551	Barcai populi Ægyptii.	625.	Batta seu Agefimba.	661
Auvergne.	109. 128	Bagdani di Roselle.	306	Bareyth.	269	Battenberg / op.	121
Aux.	108	Bagradas fl.	636	Bargen in episc. Mind.	233	Battenburg.	161. 162
Auximum.	319	Bahalbeth.	629	Bari. 325. Bari.	371	Bavagna.	311
Auxitana.	109	Bahusia arx.	286	Barim turris.	591	Bavaria. 204. 224. ejus divisio in Superiorem & Inferiorem, ducatus.	224. 227
Axenus pont.	44. 434	Bajæ. 322. Castel di Baga.	322	Baritanus ager. 340. ejus oppida.	369	Bavari.	195
Axiaces.	467	Bajana.	95	Barium. 325. munitum.	369	Bavaricus circulus.	204.
Axima.	106	Bajanæ insulæ.	<i>ibid.</i>	Barleduc.	129	Baudifius.	485
Axima in Perside.	554	Bajanus sinus.	322	Barlenga Inf.	100	Bautzen.	239
Axima in Salaffis.	106. 554	Baidai.	517	Barletra munitum op.	369	Bazas.	108
Axis globi, Zodiaci.	5. 6	Bajona.	108	Barna.	464	Beach.	687
Axis fl.	435	Baixas de S. Petro.	664	Barnagas regnum.	646	Beaune.	134
Axuma.	658	Balagatta, s. Balagnatta.	536	Barnagaffo reg.	658	Beauparis.	672
Ayamen seu Arabia felix.	614	Balbastrum.	90	Barnefeld. inf.	687	Beauffe.	117. 123
Aydunum.	381	Balbus Cornelius Gaditanus.	100	Barreuthum.	254	Beauvais.	129
		Baldi patria.	305	Barthenis terra.	244	Beauvoisin seu Belgium.	114
		Baldivia.	682	D. Bartholomæus.	685	& seq.	
		Balduinus recuperat Cre-					

I N D E X.

Bebii montes.	398	Benedicti X. patria.	854	Beery.	109. 128	minatium.	463
Bechiner Kreis/	234	Benedicti XIII. refugium.	91	Berabe desertum.	4	Bincas amnis.	258
Becia op.	486	Beneventum. 330. 340.	369	Bervicum.	177	Bingium op.	212
Beczwa.	236	Benezvola.	680	Berytus seu Baruto.	600. 617	Bipontinus Ducatus.	211.
Beda venerabilis.	175	Beneventanus Archiep.	373	Beize f. Bierze.	488		212. 213
Beder.	534	Bengala urbs.	538	Belancon.	118. 141	Biquiri.	680
Bedefis fl.	309	Bengala regnum. 537. ejus		Bescianensis Palatinatus ejus		Birchensfeld/	211
Bedford.	176	Golfo di Bengala. <i>ibid.</i>		que oppida.	488	Birsa fl.	118
Bedfordia Comitatus caput.	176. 214	cola corruptissimi.	538	Ee kau.	241	Bisalta, ejus oppida.	433
Beleguanze.	658	Bengalensis Oceanus.	35	Befons fl.	89	Bisantagra.	543
Beleus f. Belus fl.	599	Beni.	455	Befor torrens.	590	Bisante Samiorum.	452.
Belga Gallorum fortissimi.		Beniani, eorumque supersti-		Befede.	287		457
121. eorum mores.	164	tio.	533	Betanzos seu Flavium Bri-		Biscaya.	71. 87. 96.
Belga in Anglia.	168	Benin.	656	gantium.	95	Bischoffswerda/	269
Belgard.	244	Benthem Comitatus.	254	Betavia f. de Betue.	161	Biserta.	638
Belgica foederata, ejus di-		Benthem/ op. <i>ibid.</i>		Betaw.	121	Bismarck/	241
visions & urbes.	150	Bera f. Vera.	92	Beteron.	600	Bisnagar.	535
Belgica Gallia. 88. 112. ejus		Beraun.	236	Bethel mons.	596. seq.	Bistones.	452
limites. 112. 118 unde di-		Berberio fl.	549	Bethesda.	592	Bistonis lacus.	438
cta. <i>ibid.</i> quatuorplex. <i>ibid.</i>		Berceria.	176	Bethsaida.	597	Bistrica f. Bilitrix.	471
Belgica ab adventu direpta. 148		Berdoa desertum. 638. re-		Bethsan urbs.	605	Bistrizis/	236
Belgicae hodiernae fines. 146.		gnum.	654	Bethsems.	627	Bitaxa.	552
Divilio.	149	Bercea f. Veria.	429	Bethleemes Juda.	589	Bithynia & Pontus, earum	
Belgicae provincia Hispano		Berengarius a concilio dam-		Bethlehem natalibus Serva-		fines, fluvii, regiones. 568	
audientes.	149	naus	347	toris nostri nobilissima. 593		populi, urbes. <i>ibid.</i>	
Belgii urbes.	150	Berenice Aegypti, n. Bernich.		Betius fl. Arabiae ejusque or-			
Belgii Ducatus urbes, mar-			634	tus.	614	Bironin.	655
chionatus.	148	Berenices regia.	591	Bettan.	541	Bitonto.	369
Belgium hodiernum. 146. ejus		Berelina.	483	Betua.	402	Bitsch/ Comitatus.	211
populi. <i>ibid.</i> XVII. provin-		Berg Ducatus.	216	Betullus fl.	89	Bitterfeld.	272
ciae. 143. fines. 146		Berga ad Zomam f. Bergen		Bevelandia Auftrina.	155	Bituitus, Avernorum rex.	320
Belgium f. Beauvoisin. 114. &		op Zoom.	155	Bezetha mons.	592	Biturici.	109
seq.		Berga D. Vinnoci.	152	Beziers.	107	Bituriges.	109. 133
Belgium Novum.	164	Bergershusia arx	286	Biafra.	656	Bivera fl.	272
Belgium regium & confoe-		Die Berg-Städte Hun-		Biagraffum op.	303	Blaisois.	128
deratum.	148	garia.	391	Biala.	488	Blanchenburg arx. 255.	
Belgium Hispanicum & Gal-		Berg-Strasse/	257	Biantis patria.	579	275 Comitatus, ejus li-	
licum.	148	Bergen Hannoniae op. 286		Biblia Complutenfia.	97	mites, fluvii, oppida. <i>ibid.</i>	
Belgrad Scanderbegi.	144	Bergen op Zoom. 155. 164		Bibliotheca Alexandrina seu		Blancenburgum ad Sigam.	256
Belgrad Pannoniae.	389	Berghen.	244	Philadelphii.	626. 627	Capo Blanco.	654
Belgradum.	461	Berghi f. Bergen Norvegiae. 286		Bibroci.	168	Blancum prom.	653. 654
Belicastro.	330	Bergomense territorium. 280		Bicoca, ubi Galli victi. 350		Blangis fl.	152
Belici fl.	378	Bergomum f. Bergamo. 302		Bieleiezero op. ubi thesauri		Blavus fl.	217
Belik.	252	Bergomum f. Bergamo. 302		magni Ducis.	503	Blechisfeld.	468
Belitri.	317	Berga Edoneorum op. 431		Bielska.	503	Bleiking, ejus limites & op-	
Bellifona.	347	Berg Zabacu/		Bielsko.	492. 503	pida.	281
Bello regnum.	656	Berka op.	210	Bieuua.	145	Blesense castrum vulgo Blois,	
Bellovac.	114	Berlafina.	303	Biephii.	468	ubi Guisius occisus.	133
Belna vulgo Beaune.	134	Berlinum f. Berlin. 186. 241.		Bierflet/	150. seq.	Bliessa fl.	211
Bellum vadum.	96	Bermeum seu Vermeum. 96		Biert vicus.	121	Blitiera.	107
Bellunenlis Episcopatus. 341		Bernates.	142	Bife f. Biele fl.	241	Der Blochsberg/	199
Belt fretum.	283	Berna.	144	Bigerra f. Begorre.	108	Blomburg/	224
Belt/ fretum. 45. 188. 283		Bernau cerevisia nobilis.		Bigerionnes.	<i>ibid.</i>	Bnata.	637
Belzig, op.	272	241. seq.		Bigorre.	<i>ibid.</i>	Boagrius fl.	423
Belvedere.	443	Bern. 142. 144		Bigorea.	87	Bozantium.	486
Belunum.	298	Bernich f. Berenice.	634	Bigorria Comes.	<i>ibid.</i>	Bobera fl.	197
Belus fl.	604	Bernburg Baronatus.	273	Bikent.	518	Bobienlis ager.	340
Belza.	489. 492	Bernwald/	242	Bilbao.	81. 97	Bobus fl.	482. 483
Benacus lacus.	332. 355	Beroë.	607	Bilbils fl.	82	Bobrounicense territorium.	485
Bendemir fl.	553	Beroëa.	445	Bilbilis op. Martialis Poetae			
S. Benedictus. 315. ejus pa-		Beroaldus Sabaudia		Patria. <i>ibid.</i>		Joh Bocatii patria.	351
tria.	363	Etasnam invasit.		Biledulgerit. 647. ejus in-		Bochna.	486
S. Benedicti coenobium. 315		Dux		cola & urbes. 653. seq.		Bocchara.	551
Benedicti Arie Montani		Etasnam invasit.		Bilefeld/	254	Bocche regio.	566
patria.	93	Berthuca Amathia.	429	Bilitio.	347	Bocchi regnum.	641
Benedicti V. sepulchrum. 247				Billin.	241	Bocho.	

I N D E X.

Bochoven vicus.	127. 196	Bona urbs.	639	Boso Burgundia Rex.	126	Bredfordia.	162. 191
Bochsdehude/	251	Bona, olim Hippo.	ibid.	Bosporani.	468	Brederoda arx.	159
Boda calida & frigida.	275	De Bona Vista inf.	164	Bosporus. 43. 45. Cimmerius.	159	Brederodiorum Baronatus.	159
Boden-See/	197	Bona spei promont. 662. in	ibid.	ibid. 473. Thracicus.	455	Brega.	237. 238
Bodon op.	563	eo propugnaculum.	164	Boftra, n. Bosra & Bufferech.	613	Bregim.	177
Bodrach fl.	392	Bonandrea.	634	Botizi.	455	Breginia.	167
Bodurna.	281	S. Bonifacii codex Evange-	259	Botnia provincia.	290.	Breifach/	216
Bœbeides lacus.	425	liorum. 163. offa.	259	Botnicus finus.	289	Brekina.	173
Capo Boëo.	375	Bonifacio, f. Bonifacii op.	386	Botri torrens & vallis.	600.	Brema.	251
Bœchen f. Buchen.	176	Bonna.	120. 210	Botrys vel Botrus.	ibid.	Bremenfis Archiepiscopus,	250.
Bœotia, ejus oppida.	420.	Bonia seu Bologne ubi Al-	393. 359	Bouchain.	114	ejus limites & fines.	251
421. flumina.	ibid.	drovandus.	393. 359	Bovianum.	320	Bernerforde/	251
Bœotia mons.	436	Academia.	559	Bourbonois f. Bourbon.	128	Breonia.	343
Bœotia Thebæ. 420. ab A-	ibid.	Bononiensis agi felicitas.	363	Bourdeaux.	229. 135	Brescia f. Bressa.	303
lexandro deleta, à Cassian-	ibid.	Bononiensium mores.	ibid.	Bourges. 109. 133. ubi Aca-	134	Brescia arx.	482
dro restaurata.	ibid.	Bononiensis ager.	340	demia.	134	Breslaw/ 237. Ducatus.	237
Bœtorum mores.	ibid.	Boppart.	217	Bassa Bourgne.	128. 129	Breslaw Transylvania.	471
Bogazoffar seu Bogazaffar.	414	Borbetomagus.	119	Boufonia f. Bowens.	283	la Bresse.	128. 140
Bogdomanis.	572	Borboni Caroli monumen-	371	Boxchuda.	251	Bressensis ager.	117
Bogota regio.	681	tum.	371	Bozentini.	486	Brest op. & portus.	132
Bogud rex.	642	Borchholm.	291. 493	Bozoch.	567	Brestle.	485
Bogudiana.	ibid.	Borchen/	253	Braba f. Brania inf.	666	Bresteda.	282
Bonemi a Carolo M. domi-	204	Boreas.	6. 28	Brabantia Ducatus, ejusque	ibid.	Brestensis Palatinatus.	485
ti.	204	Borealis polus five Boreas.	5	limites. 153. Urbes.	ibid.	Bretaigne.	128
Boheimertwald/	198	Borgemagus seu Boromitoma-	119	Brabantii.	184	Bretta Phil. Melanchthonis	128
Bohmisch Broda/	236	gus.	119	Bradanus fl.	324	patria.	223
Bomisch Kiesen oder	236	Borgie seu Borica inf.	686	Braga f. Bracara.	95	Briantæ.	455
Schnee-Debirge.	236	Borlum.	282	Braccata Gallia, ejus limites	104. 105	Briega.	145
237. 238		Borbetomagus, Borgetoma-	119	& felicitas.	104. 105	Briege/ 137. Ducatus.	137
Bohus fl.	483	gus & Boromitomagus.	119	Braccianum.	359	Briela seu Briel.	159
Bojano.	321	Borchdorp.	250	Brachmani seu Brachmanci.	528	Brieza.	241
Boji in Bohemia.	234. seq.	Borneo op. & Inf. 543. ejus	250	Braganea.	81	Brigantes op.	168. 181
Boji in Italia, eorum oppida	303	magnitudo & oppida, ca-	ibid.	Braganza.	106	Brigantia.	81
& sedes.	303	put.	ibid.	Tycho Brahe.	283	Brigantinus Dux, Rex Por-	89
Bojarii seu Bojuarii.	196	Bornholm cœnobium.	247	monte Brailo.	332	tugallia.	89
Bojodurum.	ibid.	Inf.	284	Brakel/	257	la Bugla.	151
Bojohemia seu Boheimb/	233.	Borno lacus.	644. 656	Bramberga f. Bromberga.	499	Brinn.	236
233. ejus limites, pri-	235	Borno Nigritarum regnum.	538. 644. 656.	Bardeis.	235	Bringingum op.	212
mus Rex. 234. naturalis	235	Boriffa seu Borfita.	611	Brandenburg.	187	Briçon seu Breonia inf.	343
235. in circulos divisio.	235	Borussia, ejus fines, magni-	498.	Brandenburg op.	241	Briqueracon.	347
Bojohemum.	204	tudo, divisio. 482. 498. cam	498.	Brandenburgum Borussia	499	Briſlacum.	216. 218
Bojorum gens à Marcoman-	200	tenebant Cruciferi.	498.	Brandenburgensis Marchia,	499	Briſiacum.	216
nis pulſa. 234. eorum se-	200	ejusdem Dux primus Al-	ibid.	Brandenburgensis Marchia,	499	Briſich.	117
des.	200	bertus.	ibid.	ejus divisio & limites.	240.	Briſigavia regio.	215
Bojum.	417	Borussia Ducalis, ejus op. &	499	ejus divisio & limites.	240.	Briſigavia Academ.	279
Boitzenburgum.	246	territoria.	499	Brasilia. 28. ejus magnitudo,	241	Briſigavia Academ.	279
Bolbiticum, ostium Nili.	632	Borussia Regalis, ejus oppida	499	portus & op. 683. 684. po-	ibid.	Briſello.	304
Boleares Insulæ.	87	ſatrapia & territoria.	496	puli.	ibid.	Briſtolum seu Briſtow.	174
Boleſſaus, primus Rex Po-	487	Borussia unde dicta.	495	Brasiliiani anthropophagi, a	ibid.	Briſtolia.	176
lonix.	487	Borussia subacta, est duplex	479	diabolo afflicti, eorumque	683	Britannia unde dicta.	166.
Boleſſavacia.	485	Boryſthenes fl.	482	Deus.	683	167	
Bolita.	550	Boryſthenita.	467	Brasilia seu Bratzlaw.	489	Britannia vetus. 165. ejus di-	166. 167. ſeq. fluvii. ib.
Bologna.	303. 351	Bosna fl.	398	Brattianum.	491	opida. ibid. incolæ. 167.	168. 176. à Romanis sub-
Bolſena.	306	Bosna fontes.	ibid.	Bratzlaw.	491	acta. 170. ejus muri. ibid.	forma. 166. Situs. ibid.
Bolſwerda.	163	Boſnia. 388. ejus fines. 398.	398.	Braunsberga.	499	Britannia inferior, & ſupe-	110
Bolzanum.	229	cul-ores. ibid. oppida, à	398.	Braubach.	257	rior.	110
Bomada fl.	557. ſeq.	Gothis, Sclavonis, Hun-	398.	Braunsfeld arx.	258	Britannia major.	168
Bomba.	535	garis, Turcis, occupata.	398.	Bray.	114	Britannia Minor.	ibid.
Bombeſga.	220. ſeq.	Bosnia Duplex.	ibid.	Berchinia.	167. 177	Britanni à Saxonibus pulſi.	171
Bommel f. Fommelia oppid.	121. 162	Bosnii ſoli natura.	398	Breda Baronatus.	154. 155.	171	
Bommeler Werth/	162	Bosniorum mores.	ibid.		164		

I N D E X.

<p>Britanni, in Gallia. 169. Britanni ab Anglis ejeti. <i>ibid.</i></p> <p>Britannica inf. 166</p> <p>Britannicus Oceanus. 36</p> <p>Britannorum antiquorum mores. 166. ædes. 169</p> <p>Brixellum. 303. 304</p> <p>Brixia, n. Brescia. 229. 303</p> <p>Bristanum territorium. 345</p> <p>Brocum. 492. 493</p> <p>Brodi. 492</p> <p>Brodnicia. 493</p> <p>Bromberga seu Bramberga. 499</p> <p>Brözen. 187</p> <p>Bruchhausen / 254</p> <p>Bructeri. 147. 189. eorum sedes. 189. 190</p> <p>Brügge seu Brügge op. 120.</p> <p>151</p> <p>la Bruglia castellum. 151</p> <p>Brumalem solstitialem solis ortum monstrare. 67</p> <p>Brunialis ortus. 26</p> <p>Brundisium seu Briandisi. 325. 368. munitum. 371</p> <p>Brundisini portus. 326</p> <p>Brunsb erga. 498</p> <p>Brunsbüttel / 247</p> <p>Brunswicensis Ducatus, ejus limites, divisio, oppida & flumina. 274</p> <p>Brunsvicum. <i>ibid.</i></p> <p>Brussel. 113. in quinque regiones dividitur. 154</p> <p>Brutii, eorumque ortus, op. & sedes. 294. 328</p> <p>Brutius sinus. 41</p> <p>Bruxella seu Brussel. 354</p> <p>Brygium Macedonum op. 574</p> <p>Bryze. 455</p> <p>Brysic, f. Brisic. 116</p> <p>Brytum potionis genus. 458</p> <p>Bubastis f. Bubaste. 628</p> <p>Buchananum prom. 177</p> <p>Buchian fl. 551</p> <p>Johannes Buchold. 157</p> <p>Buchovia, ejusque limites. 259</p> <p>Buken. 254</p> <p>Buckingham. 177</p> <p>Buda. 393. 394</p> <p>Budafan. 551</p> <p>Budicowice. 236</p> <p>Budinga oppid. Comitatus. 258</p> <p>Budini. 467</p> <p>Budua seu Budoa. 401</p> <p>Budweis / 234. 235.</p> <p>Buenen. 114</p> <p>Bugia, olim Salda. 642</p> <p>Bugus fl. 483. 488</p> <p>Bullionensis Ducatus. 117</p>	<p>Bulgaria. 463</p> <p>Bulgaria caput Sophia. 563.</p> <p>ejus natura soli, incolarum mores. 364</p> <p>Bulgari unde dicti. 465. eorum sedes, Princeps. 515. 516</p> <p>Bulgaria regnum. 463</p> <p>Bulgari in Mœsia. 463</p> <p>Bulla regia n. Antra. 639</p> <p>Bullion. 209</p> <p>Bullis. 428</p> <p>Bullionensis Ducatus. 116.</p> <p>Bunomos. 429</p> <p>Jung u. Alt Buntzel / 235. 236.</p> <p>Buntzlauer Kreis / 236</p> <p>Buquhammes prom. 177</p> <p>Bura. 410</p> <p>Burdegalese parlamentum. 129</p> <p>Burdegala. 108. 109. 135</p> <p>Burdigalia. 135</p> <p>Buren Comit. 167</p> <p>Burgi seu Burgos. 94</p> <p>Burgheim, op. 217</p> <p>Burgiam. 552</p> <p>Burgum opp. Saxonia. 271</p> <p>Burgundia Comitatus. 88. 127. 128. Ducatus. 129</p> <p>Burgundia Ducatus à Franciæ Regibus occupatus. 126. 127</p> <p>Burgundia Inferior. 115. 140. & superior. 140</p> <p>Burgundia Ducatus. 126. 127</p> <p>Burgundia Rex. 125</p> <p>Burgundia Comitatus. 127. 139</p> <p>Burgundia regnum Germanorum Imperio adscriptum. 126. Gallia Regibus tributum. 127. ad Hispaniam pervenit. 128</p> <p>Burgundicum foedus. 146</p> <p>Burgundicus Circulus. 205</p> <p>Burgundiones. 125. 186</p> <p>Burgundorum migratio. 200</p> <p>Burgus S. Domini. 353</p> <p>Burgus Gastez. 94. 96</p> <p>Burgi f. Burgos. 94</p> <p>Burgus Vallis Tarentis. 352</p> <p>Buridensii. 468</p> <p>Burick. 468</p> <p>Burri. 468</p> <p>Burii, eorumque sedes. 191</p> <p>Burshald, castr. 218</p> <p>Burdigala. 135. 141</p> <p>Bursa die Horse / 157</p> <p>Bursia, ol. Purfias. 573</p> <p>Bussereth. 613</p> <p>Butow. 500</p> <p>Butrinto. 444</p> <p>Thomas Buttius. 49</p> <p>Buttonii sinus seu Buttons Bay. 48</p>	<p>Butrotum seu Butrinto. 408.</p> <p>445</p> <p>Buttens Bay i. sinus Buttontii. 49</p> <p>Buttonius Thomas. <i>ibid.</i></p> <p>Butua reg. 663</p> <p>Butue urbs. 402</p> <p>Butunri seu Bironto. 325</p> <p>Butzbacum. 258</p> <p>Buxentum op. & flumen. 327</p> <p>Byblus. 600</p> <p>Byceni. 571</p> <p>Bydgosia. 485</p> <p>Byzantium. 452</p> <p>Byzia arx Regnum Thraciæ, Orpheo nobilitata. 456</p> <p style="text-align: center;">C.</p> <p>Abadina. 549</p> <p>Cabalaca. 564</p> <p>Cabamene. 435</p> <p>Cabane. 554</p> <p>Cabatza. 660. 661</p> <p>Cabilonum, vulgo Chalon. 134</p> <p>Cabo finis terræ. 78. 85</p> <p>Cabo de palos. 78</p> <p>Cabo de vincente. 73. 78</p> <p>Cabo de Istria. 307</p> <p>Cabo de Tenes. 649</p> <p>Cabubara. 615</p> <p>Cabal. 533</p> <p>Cacaos. 675. seq.</p> <p>Cacoënsi. 468</p> <p>Cadrz. 100</p> <p>Cadiscus mons. 449</p> <p>Cadmea arx. 420</p> <p>Cadmi Oratoris patria. 579</p> <p>Cadmus Bœotiarum conditor. 420</p> <p>Cadmus mons. 574</p> <p>Cadomum. 132. 140</p> <p>Cadorinum territorium. 341</p> <p>Cadfan. 150</p> <p>Cadurci. 109</p> <p>Cadusii. 556</p> <p>Cæcias. 28</p> <p>Cæcubus ager. 318</p> <p>Celanorum tumulus. 574</p> <p>Cæn. 132</p> <p>Cælius Antipater. 49</p> <p>Cænici. 455</p> <p>Cærafi. 114. 183</p> <p>Cærcede fl. 529</p> <p>Cære. 306</p> <p>Cæretanæ aquæ. <i>ibid.</i></p> <p>Cæretanus amnis. <i>ibid.</i></p> <p>Cæsar Augusta. 84. 90</p> <p>Julius Cæsar, Romanis bellum concitavit cum Germanorum gente. 201. traiecit in Britanniam. 170. ab Helvetiis in fugam coniectus. 136. 137</p> <p>Cæfareæ. 569. Paufania scri-</p>	<p>ptoris patria. 570</p> <p>Cæfareæ Lutra. 223. Panææ seu Philippi. 606. l. Ne-ioniana. 606</p> <p>Cæfareæ Stratonis f. Turris Stratonis. 597</p> <p>Julia. 650</p> <p>Cæfariensis provincia Africa, ejus oppida & limites. 641</p> <p>Cæfariana. 108</p> <p>Cæfarodunum. 111</p> <p>Cæfaromagus. 113. 114</p> <p>Cæfena. 308. seq.</p> <p>Cæfia silva. 198</p> <p>Cæfias Nord = Osten / 28</p> <p>Cæfars pop. 663</p> <p>Cæfaria. 661</p> <p>Cæfan. 558</p> <p>Cæfiroz. 552</p> <p>Cagliari f. Caglia. 384</p> <p>Cahors. 109</p> <p>Cajazzo. 324</p> <p>Caicus fl. 577</p> <p>Cajeta. 318. munita, clavis regni. 371</p> <p>Cajetanus sinus. 318</p> <p>Caji Cæfaris navigatio. 591</p> <p>des Cailles prom. 446</p> <p>Caidu urbs Sericæ. 520</p> <p>Cainacan. 564</p> <p>Caiphæ domicilium. 617</p> <p>Cairum, n. Alcayr. 648</p> <p>Cairum Indiæ. 534</p> <p>Cairus f. Cairo. 628</p> <p>Calabria. 324. ejus urbes. 325</p> <p>Calabria superior. 337</p> <p>Calabria nova, ejusque oppida. 368</p> <p>Calabria duæ. 340</p> <p>Calabria & Apulia Dux primus Robertus. 368</p> <p>Calabri. 294</p> <p>Calacene. 555</p> <p>Calais. 175</p> <p>Calamatius mons, ubi fugitivi profigati à Craffo. 328</p> <p>Calatis. 464</p> <p>Calamianes. 546</p> <p>Calamus. 31</p> <p>Calaris. 385</p> <p>Calatajut. 91</p> <p>Calatia f. Calazzo. 324</p> <p>Calauria inf. ubi Neptuni alylum. 415</p> <p>Calba ad Bodam. 271. 272</p> <p>Calcar. 255</p> <p>Calcarius mons. 249</p> <p>Calcei Sicyonis. 410</p> <p>Caldanæ paludes. 306</p> <p>Caldar, nunc Babylonia, ejus fines, regiones, oppida. 610</p> <p style="text-align: right;">Ca.</p>
--	--	--	---

I N D E X.

Calcut f. Calicut. 536	Cambaiensium milliare. 32	Canatha. 606	di Argentera. <i>ibid.</i>
Caledonia sylv. unde dicta. 169. 177. 417	ad Cambajam finus. 38	Cancacan. 615	Capo Camino. 384
Caledonia. 417. sylv. 169	Cambalu urbs ingens. 520	Cancellarius Franciæ. 129	Corfo. 385
Caledonius Oceanus. 36. 166	Cambodia. 539. 540	Canche fl. 152	di Manza. <i>ibid.</i>
Calenbergensis Principatus. 274	Camboferia. 155	Canchium seu Cinehim. 521	di Foro. <i>ibid.</i>
Calendarium Gregorianum, Julianum, Scaligerianum. 54	Camboja f. Cambodia urbs regni caput. 539. seqq.	Cancti Tropicus. 13	De Celi. 615
Calcs. 247	Cambay f. Wallia. 152. 172	Candahor. 534. 544. 545. 562	S. Andrea. 618
Caletes seu Caleti. 114	Cambresis. 153	Candt regia fedes in Ceylon. 544	S. Epiphano. <i>ibid.</i>
Caletum f. Calais. 175	Cambria, ejus fines & oppida. 173	Candia i. e. Cretæ metropolis. 450	Caxines. 650
Calicut. 536	Cambridge. 175	Candiæ Archiepiscopus & Episcopus. <i>ibid.</i>	Montafusio. <i>ibid.</i>
California inf. 674. 675. ejus finus. 38	Cambata. 553	Candiæ saccharum. <i>ibid.</i>	Boeo. 375
Caligulæ certamina. 137	Cambyfes fl. 557	Candidianus fl. 309	Cavallo. 384
Calis. 100	Cambula. 520	Candiotæ. 450	de Isthria. 300. 301. 343
Califfa. 484	Camarina palus. 376	Thomas Candifch. 48. 678	de Rocca. 36
Califfensis Palatinatus, oppida & territoria. 484	Camellania. 183	Canea. 450	Paffaro. 375
Georg. Calixtus. 274	Camelobofei. 549	Canibales. 680	Capo Malio. 414
Calixti III. patria. 91	Cameneia. 486. 491	Canina seu Epirus. 428. 444	Capo de l'Arme. 293
Calatis op. 464	Camenolitari. 444. <i>ibid.</i>	Caninefates. 121	Capo di Campana. 307
Callidromus mons. 435	Cameracum, Cameric. seu Cambray. 700. 140. 152. 172	Canifia. 229	Cappadocia, ejus regiones, fines, fluvii, urbes. 569
Callipides. 467	Camerica infula. 185. 680	Canna seu Canna, clade Romanorum insignis. 325	Amazones. 569. 570
Callipoli. 369	Camerina palus. 376	Cano regnum. 644. 656	Cappadocia Magna seu ad Taurum. 568. Pontica. 569
Callipolis. 326	Camerinum. 310	Canopicum ostium Nilii. 632	Cappadocum mores. <i>ibid.</i>
Callipolis Thraciæ. 454	Camers op. 305	Canopium. 626	Cappanach fl. 517. 518
Callithænis patria. 430	Cameseae. 292	Canopus. 626. 629	Petrus Caprali. 683
Calliteræ. 431	Camia. 187. 245	Canofa f. Canusium. 325.	Capricorni Tropicus. 13
Callofcoptium. 443	Caminiæca. 489	Canofa f. Canusium. 325.	Caprus fl. 555
Calmar. 290	Capo camino. 384. 385	Canofa f. Canusium. 325.	Rio di Caps. 616
Calmaria, è cuius regione Oelandia inf. <i>ibid.</i>	Camirus. 621	Canofa f. Canusium. 325.	Capfa. 637
Calmarienfe fretum. <i>ibid.</i>	Camulodunum. 176	Canofa f. Canusium. 325.	Capfira urbs. 615
Der Calmer Sund/ 290	Val. Camonica. 298	Canofa f. Canusium. 325.	Capua. 293. 323. 367
Calogeri monachi Græci. 436	Camora f. Samora. 95	Canofa f. Canusium. 325.	Capua nova. 323
Calor fl. 320	Campagna di Romana. 361	Canofa f. Canusium. 325.	Monte di Capua. 323
Calpe Hercules columna. 643	Capo di Campana. 307	Canofa f. Canusium. 325.	Capuana luxuria. 326
Calpe mons. 52	Campanaël. 534	Canofa f. Canusium. 325.	Capuanus Archiepisc. 373
Calvaria mons. 592	Campani. 294	Canofa f. Canusium. 325.	Caput Isthriæ seu Capo de Isthria. 300. 343
Calva fl. 369	Campania, 133. duplex. 321. ejus urbes & fines. 322.	Canofa f. Canusium. 325.	Caput viride. 164
Calvi. 324	Campania, 133. foli fertilitas. 370. 371	Canofa f. Canusium. 325.	Carabay. 681
Calvi f. Calvium. 386	Campen. 162	Canofa f. Canusium. 325.	Caracuna urbs. 649
Vet. Calvinus. 321	Campi-Catalaunici. 133	Canofa f. Canusium. 325.	Caragoca. 84. 84. 91
Calvus mons. 486. in quo monasterium S. Crucis. <i>ibid.</i>	Campi piorum. 376	Canofa f. Canusium. 325.	Caraja. 517
Calutre. 546. seqq.	Campion op. 519	Canofa f. Canusium. 325.	Carakitay. 518
Calycadnus fl. Ifauriæ. 585	Campodunum. 196. 218	Canofa f. Canusium. 325.	Caralis urbs. 384. ubi S. Augustini fuere offa. 384
Calydon. 417	Campomiffis. 531	Canofa f. Canusium. 325.	Caralitanus finus. 384
Calydonium fretum. <i>ibid.</i>	Campus Scamandrius. 575	Canofa f. Canusium. 325.	Caralitanum promontorium. <i>ibid.</i>
Calydonia silva. <i>ibid.</i>	Campus Libani. 599	Canofa f. Canusium. 325.	Caramania. 115
Camulodunum colonia Romanorum. 166	Campoveria. 155	Canofa f. Canusium. 325.	Carambica Hyperboreorum. gens. 512
Camana. 569	Camucina Vallis. 332	Canofa f. Canusium. 325.	Carambucis. <i>ibid.</i>
Camarina, nunc Torre di Camarina. 376	Camul op. 513. 519	Canofa f. Canusium. 325.	Carantonus fl. 135
Cambaba f. Cambaya. 541	Camuni. 298	Canofa f. Canusium. 325.	Caranus Rex primus Macedoniæ. 427. 429
Cambaja, ejus regna, situs, urbes. 533. incolæ. <i>ibid.</i>	Can fl. 523	Canofa f. Canusium. 325.	Carapella fl. 370
Cambaja urbs. <i>ibid.</i>	Cana seu Cancacan. op. Arabia. 615	Canofa f. Canusium. 325.	Caravacium. 350
	Cana Galilææ f. minor. 598.	Canofa f. Canusium. 325.	Caravancas mons. 388
	major f. Galilæa Gentium. 599	Canofa f. Canusium. 325.	Carazani crudeles. 517
	Canada. 672. unde dicta: ejus divisio & soli natura. 673. ejusque situs. <i>ibid.</i>	Canofa f. Canusium. 325.	Carbalia. 584
	Cananor. 536	Canofa f. Canusium. 325.	Carbas ventus. 28
	Gran Canaria inf. 666	Canofa f. Canusium. 325.	Carbilefi. 452
	Canariæ infula. 24. 88	Canofa f. Canusium. 325.	Carbiletæ. <i>ibid.</i>
		Canofa f. Canusium. 325.	Cardamyla. 413
		Canofa f. Canusium. 325.	Cardia. 454. 456
		Canofa f. Canusium. 325.	Cardianus finus, unde Eumco

I N D E X.

menes & Hieronymus Hi-	Carolus M. domuit Bojohz	Caspium mare.	ibid.	rium, ejusque regna. 374
storicus. 453. 456	mos & Slavos. 203. ejus	Cassan.	551. 561	Catelauni. 117. 133
Cardigan. 168	locus natalis. 349	Cassandria.	430	Catelaunum. 117
Cartigania. 173	Caronium. 95	Joh. Caselius, ejusque pa-		Catelaunici campi, in quibus
Cardinales venti. 27. 28	Carpatas mons. 390. 494	tria.	274	Attila repressus. <i>ibid.</i>
Cardines mundi. 71	Carpathus inf. 441	Cassella seu Cassel.	257	Catalonia. 81. 89
Cardona ducatus Cataloniae	Carpathium mare. 42	Cassena.	656	Catalonia unde dicta? 89.
68	Carpetani. 81	Sanct. Cassianus Martyr.	304	ejus forma. <i>ibid.</i>
Cardona tria praebet notanda.	Carpi op. 352	Cassii.	168	Catana Sicil. Academia. 383
<i>ibid.</i>	Carpiani. 464	Cassiopea.	438	Catana seu Catina, hdd.
Carduchi. 556	Carpilli. 454. 455	Sanct. Maria d' Cassiope.	<i>ibid.</i>	Catania. 376. 382
Carelia. 290. à Succis occu-	Carra fl. 608	Cassiope.	408	Catania ejus incolae & situs. 567
pata. 502	Carra. <i>ibid.</i>	Cassiope.	408	S. Catharina promontorium. 660
Carentia. 214	Carthabia. 430	Cassiope.	408	Catharina Senensis. 318
Cares viles habiti. 578	Carfeoli seu Carsula n. Arsu-	Cassiterides.	166	Porcius Cato Cyprius opes
Caria, ejus flumina, montes,	li. 315	Cassovia. 392		Romam invenit. 619
urbes, limites. 575. 578	Cartemunda. 283	Cassovicus campus. 468		Cathoesia seu Canthes.
Carbanaregio. 678. 679 ejus	Cartenna. 642	Cassonupole. 564		177.
incolae <i>ἀρκαδοίον</i> . <i>ibid.</i>	Cartennus fl. <i>ibid.</i>	Cassubia Ducatus, situs &		Catrigam. 538
Caribes. 681. 682	Carthaa op. 441	oppida. 500. 501		Catti. 123
Caribum inf. 685	Carthagena. 84	Cassubiorum pars. 124		Cattimelibocensis Comitatus. 257
Carinianum. 347	Carthagena Americae. 680	Cassuma. 658		Catnes Castellum. 177
Carin. 607	Carthago. 637. patria Ter-	Castalius fons. 479		Catulli patria. 298.
Carini. 187	tulliani & Cypriani. 638.	Castanea. <i>ibid.</i>		Catorici. 109.
Carinthia. 388. ejusque limi-	680	Castel di Baga. 322		Caturiges. 106
tes. 230	Carthago Andalusiae novae.	Castel Durante. 310		Caturigo magus. <i>ibid.</i>
Carispa. 561	<i>ibid.</i>	Castel Nuovo. 301		Catwijk vicus. 121. 197
Carium Mare. 44	Hispaniae novae. <i>ibid.</i>	Castel Nan seu Non. 298		Catzenelnbogen / comitatus. 257
Carile. 175	nova. 83. 91. 92	Castel Veteri. 329		Cava Syria. 604
Carlsbad / 236	verus. 83. 84	Castellanae civitatis Com. 340		Camiria. 486
Carlsheim Arx. <i>ibid.</i>	Carthaginienses in Corfica.	Castella aurea. 680. ejus op-		Cavalla. 444
Carmaaa urbs. 549	385. in Hispania. 84	pida & situs. <i>ibid.</i>		Cavana Hispaniolae opid.
Carmania. 549. 587. ejus	Carthaginiensium coloniae in	Castellum Firmanorum. 319		Cavares. 685
regiones, populi, urbes.	Sicilia. 384	Castellum Jubileum. 314		Caucasiae portae. 564
<i>ibid.</i>	Cartigania. 173	Castellum Menapiorum. 61		Caucasus mons. 510. 514.
Carmania altera. <i>ibid.</i>	Carura. 550	Castellum Tridentinum. 319		Caucasum mare. 565
Carmaniz desertae fines. <i>ibid.</i>	Carwans. <i>ibid.</i>	Castiglione terra motu perit.		La Czuchie. 114
Carmanene. 565	Carystiae aves. 439	Castilia nova. 79. 380		Causis. 613. 614
Carmathin. 168	Carystus inf. <i>ibid.</i>	Castilia aurea. 680		Cauci. 181. 187. 188. eorum
Carmel mons in Juda. 597	Casakenses Tartari. 516	nova. 80. 81. 82		sedes & divisio in Majores
Carmelus mons & op. in	Casale S. Evassii f. Casal. S.	verus. 81. 82		& Minores. 187
Phoenicia. 597	Vas. 351	Cassiliani Reges Neapolitani. 364		Caucones. 572
Carna f. Carre urbs. 615	Casalmach. 569	Cassiliani Reges Siciliae. 380		Cauconia. 411. seq.
Carnova. 254	Casan reg. 505. 517	Cassiliae regnum. 87. 95. 96		Caudinae Furculae, ubi Ro-
Carnarvan. 173	Casana urbs. 516	Castiglio Stiverorum seu Ca-		mani circumventi 321. 325
Golfo di Carnera. 343	Casancius fl. <i>ibid.</i>	stiglione de la Stivera, unde		Caudini saltus. 321
Carni. 294. 300	Casancenses Tartari à Musco-	vis subacti. <i>ibid.</i>		Caudium. <i>ibid.</i>
Carnicæ Alpes. 388. 334	vitis subacti. <i>ibid.</i>	Casanium episcop. sedes. 506		Cavillonum. 117
Carniola. 388. ejusque fines	Casares. 658	Casbin seu Caswin. 556		Caviones. 187
289. 290	Casbin seu Caswin. 556	Casca. 518		Caul. 534
Carnivorus finus. 341. 400	Casca. 518	Casellium. 323		Caulonia. 329
Carnovia. 254	Casellium. 323	Caschyl seu Caschylia Ar-		Caunes. 44
Carnoviensis Ducatus. 218	Caschyl seu Caschylia Ar-	chiepsic. 182		Cavortium. 347
Carnutes. 111	chiepsic. 182	Caslinum. 323		Caurus seu Corus d' C
Carolina arx. 675	Caslinum. 323	Caslinum. 316. 317		329
Carolinæ Thermae seu	Casloris regio. 604	Casloricus rodus. 614		Castrum Puellarum. 177
Carlsbad / 227	Casloricorum mores. <i>ibid.</i>	Caslorum. 552		Castrum Tridentinum. 319
Carolo stadium. 230	Caslorum. 552	Casius seu Cassius mons. 216.		Casuentus fl. 328
Carolus Andegavenfis Rex	Caslorum. 552	614		Caswin. 557
Neapolitanus. 381	Caslorum. 552	Catada. fl. 436		Catata urbs. 518
Carolus Audax. 148	Caslorum. 552	Catata regn. frequens, ma-		Catata regn. frequens, ma-
Carolus Calvus Ludovico fra-	Caslorum. 552	gnatum, que opum. 518. ejus		gnatum, que opum. 518. ejus
tri Italianum cum Casarea	Caslorum. 552	sedes. <i>ibid.</i>		sedes. <i>ibid.</i>
dignitate per injuriam eri-	Caslorum. 552	Catagni M. Tartari impo-		Catagni M. Tartari impo-
ditus. 126	Caslorum. 552	329		329

I N D E X.

Gebetis patria.	420	dia.	42.	414	charta pargamena ubi inven-	chioime.	507
gecia fl.	306	cerilli seu Cetella.		340	ta.	chios inf.	563
geciopia seu Attica.	422	cerne inf.		666	charlefort castellum.	chipsala.	453
gecropius mons.	436	ceveteri.		306	charlemont.	chiquean.	523
gedron torrens.	592	cesena.	325.	360	charracharta.	chiroma arx.	402
gedron vallis.	<i>ibid.</i>	cestria.		175	charta geographica.	chiuci.	355
cefalogna.	438	chetim seu Macedonia.		432	chartres.	chius inf.	439
ceiram inf.	544	cehlius mons.		387	charybdis.	chiusi.	306
celanæ.	574	ceura.		652	chastuarii seu Cattuarii.	chiutalem.	573
cela fl.	378	ceylon.		546	eorum sedes.	chiamas fl.	554. seqq.
celanarum mons.	578	chabala.		564	chastaud d'lf.	chmielnicum seu Chmiel-	
celesbes inf.	544. 545	chaboras fluv. nunc Chabu-		608	chasteau en Cambrensis.	nick.	491
celeja.	230	chabora urbs.		608	chatigam.	choanza fl.	668
celestria.	585	chabris fl.		445	chatti.	choaspes fl.	554
celeza.	455	charonæa. Plutarchi pa-		445	chauci seu Cauchi & Cauci.	choatras fl.	557
capo de Celi.	503	tria.		419	187. 188. eorum sedes &	choerili patria.	447
celidinus fl.	406. 435	chalcedon, ubi Synodus Oe-		419	divisio.	chomari.	551
cella.	230	cumenica.		572	la Cauchie.	chomutow f. Commetaw.	
celta in Pannonia.	390	chalcedonii.	<i>ibid.</i>		chelma.		236
celtarum gens, quas inco-		chalcedene Syria regio.		607	489. 490. 492.	chonad.	392
luerit regiones. 110. seq.		chalcidica regio, ejusque		607	chelonates prom.	chone seu Chonia.	292
celta.	75	oppida.		430	chelonides paludes.	chonigza seu conicia.	500
celta primi Hispania incolæ.	85	chalcis.		417	chemnitz oppid. & fluv.	chorafan.	550. 560
celiberi. 80. eorum sedes &		chalcis jamblichi philosophi		607	chencinta.	chorazim.	597
mores.	80	patria.		607	cherca fl.	chorges.	106
celiberia.	77. 81.	chalcis Isai Oratoris &		438	cherseus fl.	chorographia quid.	2
celtica	107. 119	Lycophronis patria.		438	cherfonefus op.	choromiterne.	556
celtica unde dicta.	111	morte Aristotelis clara.		608	cherfonefus Aurea.	chirindi.	557
celtica Gallia. 119. ejus ter-		chactris, regio.		610	cherfonefus Taurica.	christburgum op.	497
mini.	107. 119	chaldæa, ejus fines.		462	cherfonefus Cimbria.	christi sepulchrum.	592
celtica prom.	512	chaliæa.		129. 134	cherufci, eorum sedes.	christiana.	286
celtici.	79	chalons.		553	chefel.	christianopolis.	282
celticum prom.	95	chaltapitis.		198	chefimus.	Christians Hafen /	282
celto-Seythia.	463	chalufis fl.		96	chefinus.	Christian Stadt /	282
celto-Seythæ.	<i>ibid.</i>	chalybs fl.		571	chefinus fl.	christicolarum dies.	12
cenchrea portus.	410	chalybes populi in Galatia.		607	chester.	christipolis.	431
ceneda in agro foro-Julienfi.	340	chalybon.		607	cheuxa.	christophorus columbus.	669.
cenisii montis lacus.	332	chalybonitis regio.		607	chiancare.	ad Hispaniolam appellit.	
cenomani, eorum oppida &		cham Tartarorum Princeps.		607	chiarentza.	685. Americam, Hispan-	
limites.	302. 303	chamamock.		673	chiartachar.	niolam, Cubam & Ja-	
cenomani Anlerci.	111	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chiavari.	maicam primus invenit.	
centrones.	105	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chiavenna.		48
centron.	<i>ibid.</i>	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chica.	chironicus m.	435
centumcellæ.	307. 359	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chica regio ejusque situs &	chronium mare.	41
centuripe n. Centorve.	378	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	incolæ.	chronus fl.	488
ceos inf. quæ & Cia, Simo-		chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	Le stato della Chiesa.	Chrudin /	235
nidum duorum, Bachylid-		chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	128	Kreis /	378
dis, Erasistrati & Aristonis		chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chili regio. 683. ejus situs &	chrylam fl.	586
patria.	440	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	oppida.	chrysipti patria.	586
ceperano op.	317	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chilminar.	chrysipti.	601
cephalædis.	376. 381.	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chilon Lacedæmonius.	chrysipti.	432
cephalænia inf. 410. 438		chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chiana fl.	chrysipti.	454
cephalænia seu Samos.	438	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chiloniensis Academia.	chrysipti.	454
cepharcus mons.	439	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chimara f. Chimira.	churlandæ Dux primus.	495.
cephissus fluv.	421. 434	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chimara mons & monstrum.	chusflan seu Cusflan.	555
ceramicus locus.	422	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chimera op. ejusque montes.		566
ceramicus sinus.	581	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chimerioræ liberi.	churæi pop.	586. seqq.
ceramus.	<i>ibid.</i>	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	china Sinarum regio, ejus	chutus fl.	<i>ibid.</i>
cerania seu Cerinis.	620	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	limites, magnitudo.	chut.	592
cerballus fl.	325	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	provincia, urbes.	chylon.	414.
ceres Euleufina.	422	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	523. fluvii, intulæ.	ciabus fl.	460
ceresius lacus.	346	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chinay.	ciarcia.	518
ceremissi.	505	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	chinesium scriptura, artes,	cibinium.	470
cerethica.	173	chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	fermo.	ciborus.	574
cerigo, Creta, n. Can-		chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	424. 525	ciceroniana villa Tusculan.	
		chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	424. 525	314. 318. 323.	
		chamavi. 189. eorum sedes.		190. 191	424. 525		

I N D E X.

Cicronis Academia. 322.	Circumferentia totius Or-	Claverinum. 353	Cœli distinctio & sphaera.
epitaphium. 438. patria.	bis. 24	Clausenburg / 471. 458.	cælum Empyreum. 2. 3
317. possessiones Epio-	circumhabitatores. 15	Clausthal / ubi fodinae	cœneum prom. <i>ibid.</i>
tica. 408. villa Pompe-	circumnavigatio totius Or-		coesfelda. 438
jana, villa Puteolana. 322	bis. 56. 57	clazomene. 453	coesfelda. 253
Q Cicronis prædium For-	circumumbres. 15	clazomenæ Anaxagoræ Phy-	cœtha seu Cœthen. 274
mianum. 317	cirenza. 369	sici patria. 580	cœvorden. 163
cicones. 454	cittha. 639	clementis Alexandrini. 627	coginium castrum. 444
cicovo inf. 471	cisamum prom. vulgo	clementis VII. patria. 355	cogni. 444 570
ciderisso. <i>ibid.</i>	Spada. 449	clerval. 215	colites. 444 580
cientaug fl. 524	cison torrens. 602	cleve. 255	coira. 258. 346
cifalu. 377	cispadana Lombardia. 349	clidesdalia. 177	cojogna. 430
cigateo inf. 686	ciffia. 554	clibani Egyptici. 626	colapis f. Culpe. 334 388
cignum op. 565	cisterna. 34	climata. 19. 20. 21. 59. 70	Colberg / 187
cilices mendaces. 560	cistoboci. 468	eorum inveniendorum ra-	colchester port. 175
cilicia. 451. ejus fluvii	citheros. 445	tio. 19. 59. numerus. 20.	colchicum mare. 43
urbes, limites. 585. 586	cichnom mons. 419. 436	Tabula. 21. 22. Septen-	colchinum. 401
cilicia duplex. 568	citheron saltus. 420	trionalia. 19. seq.	colehis, ejus populi, fluvii,
cilicium mare. 44	citor f. chitor. 542	cline op. 177	urbes, fines. 511. 565
cilly. 230	citron. 430	cliffa ark. 403	coldinga. 280
cillair. 182	citros olim Pudna. 445	clidesdalia. 177	colditz. 269
cimbri. 188. 281. Italiam	citra Lavina. 314	clitumnus fl. 310	coleswar. 471
petentes. 101	citta di castello. 311	clivia Ducatus, ejus limites	coligni castellum. 683
cimbria peninsula. 281	citta Nuova f. Civitas Nova	& oppida. 141. 251. par-	collao regio. 657
cimbria expeditio. 101	Histria. 343	tes. <i>ibid.</i>	collatia. 314
cimmeria paludes. 43. 44	la citta Vecchia. 308	clivensis Ducatus pars. 119.	colle. 355
cimmerium. 473	cividad Rodrigo. 96	120. 141	colles. 255
cimmerium fretum. 44	civida. 298	clodovæus V. Rex Francia.	collops f. Culla. 640
re. <i>ibid.</i>	cividad di Friuli. 300. 344	125	colluga. 503
cimmerius Bosphorus. <i>ibid.</i>	civilis Batavorum Dux. 121	clotarius II. Francorum Rex. <i>ibid.</i>	colmaria. 214
cimon mons. 575	civitate. 325	clupea seu Clypea, n. Qui	colmar. <i>ibid.</i>
cincella. 307	civita Castellana. 306. 308	pia. 637	Coln / 120
cinga fl. 83. 84	civita Ducale. 312	clufina palus. 333	coloa. 657
cingesi. 456	civita Vecchia. 308	clufium. 305. 310	Golfo de Colochina. 409
cinnamomifera regio. 646	civita di Penna. 319	cluverii patria. 498	coloza. 395
cinyphus f. Cinyps. 685	civitas S. Angeli. 370	clyne op. 177	columbo op. 546
cipangi inf. 638	civitas Austria. 244	cnemides seu Cnemis oppid.	colonia Apulensis. 468
cipo fl. 638	civitas David. 591	& mons. 422	colonia ad Sprevam. 241
circum prom. vulgo Cir-	civitas Nova f. Citta Nuo-	cnidus patria Ctesia Medici.	colonia Agrippina. 120. 210.
celli. 313	va. 343. 592	581	Agrippinae auspiciis con-
circuzi. 316	civitas S. Salvatoris. 662	coagium vulgo, Coage /	ditata ubi Academia. 210.
circuz ventus. 28	civitas vetus. 308. 352	283	278. Trium Regum reli-
circellum prom. 313	civita di Saint Angelo. 319	coblentz oppid. 118. 122.	quia. 210
circuli majores. 6. 7. 71	claven f. Clavenna. 298. 346	197. 211	colonia Jovavia. 195
Minores. <i>ibid.</i>	clalertz provincia. 505	cobrinia. 486	coloniensis Archiepiscopus
Recti. 6	clamperia. 329	coburgium, Ducatus. 261	oppida. 117. 195. 277.
Obliqui. <i>ibid.</i>	clanis f. Clain fl. 308.	cocam herba. 681	Episcopus. 120
Fixi. <i>ibid.</i>	clarentia Ducatus. 443	cocas & cochias mens. 565	coloniensis Elector. 207
Paralleli. <i>ibid.</i>	clarii. 580	cocceas. 94	colephon oppid. 580
Mobiles. <i>ibid.</i>	clarimonte. 328	coche. 603	Homerus natus & Calchas
Immobiles. 8	clarius Apollo. 441	cochera fl. 217	<i>ibid.</i>
circuli Longitudinis. 54. seq.	clarum navale. <i>ibid.</i>	cochile fl. 327	color fl. 321
Latitudinis. 54	clausii forum. 106	cochin f. Cotzia. 526	colossæ. 578
circuli Polares. 14	clausioffa. 172	cochinchina. 523	colossus Herculis, Lyfippi
circulorum Polarium offi-	claudii polis. 471. 571	cocintum prom. 331	opus. 326. Jovis Tarenti.
cia. <i>ibid.</i>	claudium op. 321	coda della Volpe. 45	<i>ibid.</i> Solis. 620. 621
circumpactana. 304	claudius Imperator Lugduni	codani populi. 188	colossensis Archiepiscopus. 395
circuli Germaniæ. 204. 205	natus. 139	codanonia. 188. 282	colthene. 566
circuli partes. 24	claudius Ptolemæus. 627	codanus finus. 37. 188. 279	colubraria, inf. 99
divisio. 13	clavenna seu Claven. 298.	codrus Atheniensis. 422	columbarium prom. 384
circulus Arcticus. 14	346	cœlanum. 370	columbaz. 483
Antarcticus. <i>ibid.</i>	clavennensis comitatus, <i>ibid.</i>	cœlestem globum ad firmum	columbi navigatio. 48
Horarius. 54	55	cœli componere. 67	columbo in Ceylon. 164
Obliquus. 54		cœlesyria. 602. ejus oppida	columna. 506
Verticalis. <i>ibid.</i>		& fines. 604	columna Herculis. 643
Semicirculus Positionis. 55			columnarum prom. 444
			coluzi

I N D E X.

Coluri inf.	439	Conon.	422	Corfinium.	319	Cosa urbs.	307
colurus. 11. 12. Solstitiorum.		conradi Celta patria.	221	corfu.	437	cosa fl.	307. 333
55. Equinoctiorum. 13.		conradinus regni Neapolita-	365	corichomum.	123	cofachi milites.	480
eorum officia.	13. 14.	ni heros.	365	coricius specus.	586	cofakenfes Tatarum, eorum	
comagene regio. 588. 603		Herm. Conringius.	274	coricos.	ibid.	horda, sedes.	516
ejus urbs & limites. 604.		consbach.	281	coridani.	168	cofamba.	338
nomen.	ibid.	consbaccensis portus.	ibid.	corindus fl.	557	cofanum prom.	333
comana Cappadocia, Ponti-		le Grand-Conseil de Gallia.	129	corinea.	566	coficia.	486
ca.	567. 569			corinthus, ubi Dionysius		coslin.	245
comani à Gomer ont.	511	consensia f. Conenza. 330.		exulavit, & Lais meretrix		cosmicus ortus & occasus. 69	
comara.	393	337. terræ motu perit.		à Mummio excisa. 409. 443		cosmicum ortum & occasum	
comarinum arx.	ibid.			corinthiacum as.	410	invenire.	69
comata Gallia.	104	consenzia munitum.	371	corinthiacus sinus.	419	cosmicum & Acronychum	
comensis lacus.	298	constantia seu Cosnitz /	371	coritani.	168	occafum invenire.	ibid.
comensis ager.	339	concilio nobilis.	218	Corlin /	187. 246	cosmin fl.	532
comes stabuli in Gallia.	129	constantia, id est, Tomi.		cormantin.	164	cosmographia quid.	2
comi in Bactris.	551			Janus cornarius.	268	cosmopolis.	355
comidia.	572	constantiensis Episc.	145	cornavii f. Cornawan.	168	cosqueouder.	181
cominum.	343	constantina.	649	cornelli forum.	304	coflai.	554
comisene.	293. 552	constantini M. Patria.	174	corneto.	307	cofliacum.	343
comitatus Burgundiz.	140	constantini Lascaris biblio-		cornetum op.	306	cofte d'Amalfi.	367
comites Franciæ.	129	theca.	455	cornia.	ibid.	cofta de Anderotte.	655
comestoris patria.	350	constantinopolis Turcarum		cornu Arietis prom.	45	cofterium.	484
cometau.	235	caput.	455. 458. 616	cornubia.	176	cofrinum.	242
Lago di como.	349.	constantinopolitanus Patriar-		cornuwallia.	176	coracene.	566
comori prom.	527	cha.	460	coromandel.	534	cotam urbs.	518
Lago comori.	535	constantinovia.	492	coron.	443	coftus vetus.	335
Isola del Compare.	438	constantinus Harmenopolis.		corofon.	561	cotensii.	468
compaffus f. Pyxis nautica.				Golfo de Coron.	409. 437	cothus.	241
26. 53. 55. 58		contrado di Zara.	402	corona Transilvanicæ.	471	cottæ Alpes.	334
complutum. 96. Compluten-		le Conte.	129	corone.	412. 443	cotti eorumque fines.	297
fiã biblia.	97	continens terra.	52	coronea, n. Corone.	419	coturnicum portus.	443
compostella Galiciz novæ.		conza.	321	coronia.	281	couchinchina.	536
	653	conza op.	625	coronus mons.	557	covalia.	484. 498
compostella S. Jago.	94	copais lacus.	436	corregium.	353	coulan.	536
compfa f. Conza.	321	copenhafen & Copenhagen.		corrodunum.	485	coulute.	ibid.
comum Plinii Junioris pa-			282	corfica inf.	307	couna fl.	489. 495
tria 302. Pauli Jovii patria.		cophes.	550	corfica. 241. ejus nomina,		cozenza.	371
ibid. excifum.	349.	copia urbs.	328	magnitudo & urbes. 385		la Cour des Aydes Gall.	
conadiensis Comitatus.	391	copria litus.	376	cultores.	384. feqq.		129
conariensis Castellanus.	484	copriumicza.	498	corficum mare.	41	crabræ aqua.	314
conceptio op.	676	copitarum Patriarcha.	628	capo Corso in Guinea.	385	cracoviz Academia.	485
conchia.	281	cora.	316. 317	654. Sardinia.	385	377. 500. Suburbium.	492
concordia.	354	corantio.	409. 443	corfoes.	283	cracoviensis Palatinatus, e-	
concordia op. & Comit.	344.	corafan.	550	corfoera.	ibid.	jusque territoria. 483. Aca-	
	354	corafceve.	463	corforum colonia in Sardi-		demia.	500
concoron lacus Egypti.	634	Johannis Corafi interitus.		nia, mores.	383	crainburg.	230
condate.	111		136	corzaa.	566	cranganor.	536
condahor.	562	corax mons.	510	cortiza.	506	crangavor.	ibid.
condivincum.	110	coraxi pop.	565	cortona. 305. 306. 355 356		cranon opp. ubi Scopas &	
condora.	504	Corbach /	254	contracum Gallis. Courtray		Simonides.	426
condrufi.	115. 183	corbeja Monasterium.	253	Germ. Cottricht.	151	crasnicia.	486
confluens op.	111	corbie.	114	Cortrieck /	151	crasnostavia.	492
confluentes seu Coblentz.		corcaggia.	181	corvo inf.	666	crastus Brutiorum Isthmum	
	ibid.	corcyra. 341. Corcyraï claf-		corunna.	95. 96	muro & fossa sepit. 328.	
congel.	286	sem continentes ad Tana-		corus f. Caurus, der Nord-		329. fugitivos profligavit	
congi reg. & urbs, ejus di-		rum.	414	westen wind /	28	ibid. à Parthis auro dota-	
visio, & limites.	164.	corcius mons.	449	corycius specus.	586	tus.	465
	660	corcyra Nigra.	403	corycos op.	586	crathis seu Crathi fl.	328.
congo fl.	657. 660	cordan turris.	122	corycus mons.	449		333
conicia f. Koniz.	500	corduba f. Cordova.	83. 93	corymbia f. Rhodus.	620	crema.	302
conimbria Acad.	98	corea.	526	coryphasium prom.	413	cremia Tartaria.	474
conimbriense collegium.		corelia.	291	cos f. Coos. 441. Apellis &		cremenecia.	492
	ibid.	corella.	504	Hippocratis patria.	441	cremenfe territorium.	341.
coninum.	484	Corelenburg /	291		442	cremnos op.	497
cornacia f. Connacht.	181	Corelenberg /	501	cosa mensura loci.	33	cremona. 303. ubi Tarris.	342
le. Connacht.	129						342

I N D E X.

Cremonensis ager.	339	Crunos mons.	435	Demetr. Cydonii patria	431	Czartcovia.	489. 491
crempa.	247	crypta.	626	cydnus fl. 574. podagra me-	431	czartoriscum.	492
cremla f. Krems/	231	ctelius.	581	detur.	ibid.	Czafslau /	Czafslauer
crenides op.	431	crephion.	555. 609	cydon.	448	Kreisz.	235
crepulatorum initium & fi-	62	crema fl.	662	cygna f. Cygneum.	268	czechi.	234
nem invenire.	62	cuba inf.	48. 657	cygneus campus.	ibid.	czechorum regnum in Bojo-	
creta inf. 405. ejus nomina.	447.	cubi.	109	cygnea f. Cygneum.	268	hamia.	203
fines, magnitudo.	447.	cubitas.	31	que ortus.	555	czestochia cœnobium.	486
urbes, montes. 448. cul-		cujavia.	484	cygneus f. Cyaneus fl. ejus-	555	czereffli Lo g wi.	505
tores. 450. eorum studia.		caicon te.	537	que ortus.	ibid.	czetomiffi N. gorni.	ibid.
felicitas. 450. a Merello		culcaburgum.	160. 161	cyllene op.	ibid.	czerkaffi Tauri.	497. 501
domita, à Saracenis cap-		culiacan.	676	cyllene Arcadiæ mons & fi-	411	eorum fedes.	517
ta, a Bibbano recupe-		culia f. Callops magnus, ho-		nas.	ibid.	czek affi opp.	491. 504
rata, a Venetis empa-		die collo & Alcol.	64	cylleni Comitatus.	230	czernikou.	493. 504
rita.	ibid.	culmbach.	221. 269	cyme, Cuma.	578	czernichovienfis	Palatina-
cretæ Epifcopus Titus.	ibid.	culmia feu culma.	499	cygnus f. Cynops, n. Magra	636	tus.	491
cretenses p. imi Muniti.	447	cuma f. Cyme inf. Æolyde.	578	fl.	636	czuienifcum.	492
viriofiffimi, piratica infa-		cumæ	322. 333	Cyncephalz Philippi Ma-		cyzius op.	575
mes.	450	cumana regio.	680	cedonis ciade no. x.	425	czukaw.	472
creticum mare.	11.	cumana Sybilla.	322	cynolema.	411		
crevelt.	161	cumanum cicer. villa.	ibid.	cynthius fl.	214		
Creutzburg/	499	cumanus n. ms.	ibid.	cythus mons.	440		
erimeï Tauri.	507	cumberland.	176	cypariffi.	411. 443		
eorum motus.	474	cumbria.	ibid.	cypariffus finus.	499. 411		
erimiffa prom.	330	cuneium prom.	293. 319	cypera.	424		
erimiffus fl.	378	cunha inf.	347	cypriani patria.	638		
capo cro.	581	cuni urbs.	602	cyprus inf. ejus regna, ma-	41		
cuffa op.	418. 419	cunichamia.	549	gnitudo, divifio, fluvii &			
ciffium.	409	cunovia.	177	oppida, ab aris copia di-			
ciffilus campus & finus.	409. 419	cuprum.	486	ta, Veneri consecrata			
		cur fl.	178	& a, Veneri consecrata			
critæa.	451	cardo mons.	557. 564	618. 619 & feq. ejus E-			
crivinenfis palatinarus.	484	cares.	566	pifcopus Epiphanius, Re-			
croacia.	229. 230. 388	cares.	608	ges & Domini. 618. hoc			
croceus fl.	523	cauretis.	312	norum colonia.	ibid.		
crociatomanum.	711	curia op.	447	cyrellia.	451		
croja Scanderbegi patria		curia f. Haff/	221	cyrelli.	482. 517		
	444. 445	curia op. f. char.	298. 346	cyrenaica regio, ejus nomi-			
cromwel prot. Stor.	171	curia Adjutorum.	129	na, urbes, fines. 624. 634			
Cronenburg arx.	282	curia Rehnitziana.	270	cyrenaicum mare.	24		
cronian mare.	31	curiositates.	110	cyrene urbs à Grecis condi-			
Cronftadt/	471	Das Turifche Haff/	499	ta, nunc corone & cirene.			
cronon fl.	496	curlandia.	494	634. Ariftippi patria. 635			
Croffen feu Crosna.	486	curlandicus finus.	499	cyrenenfes Carthaginienfium			
Ducatus.	238. 242. 243	curnicum.	499	amuli. 636. à Turcis sub-			
eroto op.	305	curonenfis lacus.	484	acti.	635		
eroto feu Crotone. 328. 330		currovia.	486	S. Cyriaci arx.	260		
ubi Pythagoras docuit.	330. 371	curtius Rufus.	191	Cyriacsburg.	260		
		culco.	681	cyri monumentum & fepul-			
erotonienfis portus.	330	culinas fl.	477	tura.	554		
erotoy.	114	culifitan.	458. 561	cyrellus.	627		
Erotrorf/	275	culifitanum.	242	cyrenus feu Corfica.	386		
de Croy. Duces celebres.	427	cutilia.	312	cyrenus Rex.	ibid.		
		cutilienfis lacus, umbilicus		cyropolis.	557		
eruciferorum ordo in Pruffia.	497	Italia.	ibid.	cyrrha.	418		
		caveri.	443	cyrræus Apollo.	ibid.		
S. Crucis fl.	674	cyamoforum fl.	378	cyrrheftica Syria regio.	607		
S. Crucis inf.	685	cyane fons.	ibid.	cyrrhus.	ibid.		
S. Crucis Monafterium.	487.	cybele Dyndimene, Pefsi-	571. 572	cyrus fl.	557. 564		
ligno crucis celebre.	ibid.	nuntia.	571. 572	cythera f. Cerigo inf. cum			
		cyclades inf.	440	opp. & portu.	414		
erudentum.	498	cyclopes in Sicilia.	379	cyrinium.	417		
Erwinbau/	234	cyclopes cadaver fub Eryce	379	cyzius op.	576		
eruzenianum.	223	monte.	379	czar Mo. Novitarum Dux	576		
eruzacia.	485. 486	cydellus.	574	gnus appellatus.	507		
				czarna.	489		

D.

Dax.	551
Daci.	467
Daci Darubiani.	ibid.
Dacia, ejus limites, divifio.	467. 468. urbes, flum.
incolæ. 469. feq. Roma-	nis fub dita.
Dacia Ripenfis populi.	ibid.
Dacia Alpeftris populi.	ibid.
Dacia Mediterranea populi.	ibid.
Daciam incoluerunt Getæ,	Sarmati, Gothi, Hunni,
Saxones, Hungari.	469
Dad lius.	630
Dædalus ad Ægyptios pro-	fectus.
Dædali mons.	449
Dahia regnum.	658
Dagon idolum.	592
Dalecartia.	290
Dalem Comitatus.	153
Dalmatia.	400
Dalmatia fub Augufto do-	mita; à Gothis vaftata, à
Sclavonis occupata, ab	Hungaris fubafta; à Tur-
cis oppreffa. 400. Ejus oram	maritimam tenent Veneti.
	401
Dalmatia regibus Hungaricis	fubeft.
Dalmatia hodierna. 401. ejus	fertilitas.
	402
Dalmatarum mores.	403
Dalmaticæ Alpes.	334
Dalmaticum mare.	41
Dalmati populi & op. 407.	feq.
Dalminium. f. Delminium.	401
Damant op.	603
Damaon.	634
Damafcus.	605. 617
Demafia.	595
	Da-

I N D E X.

Daniasi montes.	327	Dea f. Die. 106. Augusta di-	Derpatum.	493	tatem cognoscere.	59
Damba.	661	cta.	Dertona. 296. eversa.	350	Dies aequales invenire.	61.
Damgarten.	244	Joh. Deacius.	Dertosa.	89	Dies Christianorum, Græco-	62
Damiata.	648	Debris fonte inclyta.	Descensionem solis obliquam		rum, Judæorum.	11. 12
Golfo di damiata.	588	Decan urbs, regnum.	invenire.	60	Diestra f. Diest. 154. Barona-	
Damm in Pomerania.	243	536	Descensionem solis rectam		tus.	154. 155
Damma in Groningensi do-		Decapolis, ejus urbes.	invenire.	60	Dieterichs Bern /	298
minio op.	164	Decebali thesauri.	Defen Castrum.	384	Dietmelle.	190. 254
Damna, Delminio, Denna.		Decelia castellum.	Desertum Arenosum.	590	Dieza ad Lanum.	257
	401	Decem circuli.	Desiderius Longobardorum		Dietz Comitatus.	ibid.
Damnonii.	168	Decem pagi.	rex ultimus.	338	Dietzin Bohemæ.	236
Damnonium, prom.	ibid.	Decentii interitus.	Desna fl.	501	Dievenaw fl.	197. 243
Damur.	658	Decii interitus. 310. patria.	Despota Peloponnesi.	443	Dieuze.	117
Dan mons.	589	389	Despotatus.	445	Differentia longitudinis &	
Dan urbs.	606	Declinatio quid.	Deffavia clade nobilitata.		latitudinis.	67
Dangati.	658	Declinationem solis vel stellæ	Deva fl.	273	Digeri.	452
Dani.	188	invenire.	Deucalionis fl.	426	Digitus.	31
Dania unde dicta?	279	Dee seu Deva fl.	le Deuche.	130	Digitio f. Tigris.	608
Danicum fretum.	45. 293	Degun.	Deventer.	162	Dijon.	129. 134
Dania regnum. 279. ejus li-		Dehenbartia.	Devona opp.	109	Dila fl.	154
mites, partes & op. 281. seq.		Dei indigeris templum.	Devonia.	176. 177	Dilleberga arx, Comit.	258
Danisburgum.	535	Deistauxa.	Devonshire.	168. 176	Dimensio terræ duplex.	23
Danneberge.	250	Deister.	Deuringi.	187	Dillinga.	217
Dannenbergenfis Comit. <i>ibid.</i>		Del regnum.	Deutschen Brada.	235	Dimitæ.	168
Dantiscum.	249. 250	Delfziela.	Delium.	111	Dimitriada.	426
Dantiscanus sinus.	37	Dellain.	Dellain.	115	Dinant.	115
Danubii vorex Seuruffel /		Belly.	Delmen, fl.	254	Dinantium.	209
	222	Delmenhorst Com.	Delmenhorst Com.	ibid.	Dinaretum prom.	618
Danubii ortus.	463	op.	Delphi n. Delfo.	418. 443	Dindymene.	571
Danubii pons à Trajano con-		Delphinatus. 125. 126. Gallix	Delfinatus. 125. 126. Gallix	440	Dindymus.	ibid.
ditus.	ibid.	Regi venditus.	Regi venditus.	440	Dinogetia.	466
Danubius fluv. 198. 217. 388		Delphinus Gallix Regis filius	Delphinus Gallix Regis filius	440	Diobesi.	452
Daphnes lucus ad Antio-		unde dictus.	unde dictus.	440	Diodorus Siculus.	667
chiam.	603	Delphini portus.	Delphini portus.	354	Dio castellum.	534
Dara urbs & fl.	653	Delphi.	Delphi.	357	Dio Cæsarea.	569
Dara regnum.	641. 653	Delta regio Egypti.	Delta regio Egypti.	632	Diogenis Cynici patria.	573
Durame.	536	Delus insula & urbs, Apol-	Delus insula & urbs, Apol-		Dion.	420
Darandæ.	549	linis & Dianæ natale fo-	linis & Dianæ natale fo-		Dionis Chrysofomi patria.	573
Darbe.	175	lum.	lum.	440	Dionysii Halicarnassensis pa-	581
Darbia.	ibid.	Dema fl.	Dema fl.	499	tria.	581
Darchpek.	394	Demades.	Demades.	422	Dionysii Junioris patria, e-	
Dardanelli.	454	Demaratus.	Demaratus.	414	jusque gesta.	329. 381
Dardanello arx.	576	Demberg Pannoniæ mons.	Demberg Pannoniæ mons.	388	Dionysius Ateopagita.	422
Dardania Mæliæ.	462	Dembrowiza.	Dembrowiza.	472	Dionysopolis.	462
Dardani. <i>ibid.</i> eorum mores		Demetrias.	Demetrias.	426	Diodori Siculi patria.	378
musici.	ibid.	Demetæ.	Demetæ.	168	Dies in Cœlesyria.	605
Dardanum.	576	Demetrius Cydonius.	Demetrius Cydonius.	431	Dioscurias urbs.	565
Darense regn. 641. 649	653	Democedes Medicus Croto-	Democedes Medicus Croto-		Diospolis.	627
Darien.	686	niata.	niata.	330	Ditæ fons.	420
Daritæ.	556	Demonæ vallis, ejus limites.	Demonæ vallis, ejus limites.		Distantiæ locorum invenire.	
Darmstadtum.	257	381. 416	381. 416		Distantiæ solis vel stellæ a	
Dassaretæ.	429	Demosthenes. 422. ejus mors.	Demosthenes. 422. ejus mors.		Zenith investigare.	68
Dassow.	488	Demosthenes. 422. ejus mors.	Demosthenes. 422. ejus mors.		Dithmars.	247
Datia triplex.	468	Dembigaja.	Dembigaja.	173	Dithmarsia. <i>ibid.</i> ejusque opp.	
Daventria. 162. Davi, id est		Denia port. & op.	Denia port. & op.	51	Dithmarsia. <i>ibid.</i> ejusque opp.	
Daci.	467	Denseleti.	Denseleti.	454. seq.	Dithmarsia. <i>ibid.</i> ejusque opp.	
Daulia.	369. 432	Dera f. Derius campus.	Dera f. Derius campus.	554	Diuguntorum forum.	350
Dauma regnum.	655	Derbe.	Derbe.	570	Divionense parlamentum.	129
Davidis Civitas.	590	Derbend.	Derbend.	556. 561	Divionum vulgo Dyon.	134
Davidis arx & sepulchrum.		Derbent.	Derbent.	556	Dium Cretæ.	448
	591	Derbecæ.	Derbecæ.	551	Diuna fl.	487
S. Davidis op.	172	Dermanum.	Dermanum.	492	Divodurum.	117
Davis fretum.	48. 287	Dermitius Princeps.	Dermitius Princeps.	182	Divodurum Mediomatrici-	
Davifus.	48				sum.	210
Dauma.	655					Do-
Daunia.	247. 369					
Dauphine.	128. 129					

I N D E X.

Dobas regnum.	658	Dorchum op.	190	Duche.	128	Ebuovices Anleri.	111
Doberanum monast.	246	Dortmund.	253	Duderstadium ad Wipperam.	212	Ebusini.	551
Dobrinense territorium.	493	Dorum.	343	Duero fluv.	83	Ebusus inf. & urbs.	58
Dobuni.	162	D. tis.	395	Duffener.	129	Ecbatana.	556. 557. 602
Doccumum, Gemmæ Friili		Dovay.	151	Duil f Indus fl.	529	Ecbatana in Carmelo monte.	
patria.	163	douay.	<i>ibid.</i>	Duina fl.	505	Echinus.	<i>ibid.</i>
Docna.	407	Doublain.	177	Duisburg.	255	Echinades inf.	426
Dodecatemoria.	55	Dovern.	166. 176	Dullatus sinus.	164	Echedorus.	434
Dodone.	497	Dourocorturum.	116	Dulgibini. 129. corum sedes.	190	Eckelnsfordia.	430
Dodonæum zs.	<i>ibid.</i>	Doux fl.	118. 122	Dulmen op.	<i>ibid.</i>	Der treue Eckhard.	247
Dodonzi Jovis templum.	<i>ibid.</i>	Doynkerka.	151	Duna fl.	494		273
Dodina.	494	Franciscus Dracus.	48. 683	Dunamunda.	<i>ibid.</i>	Eclabanda Apollonii Rhetor-	
Dœmitz.	246	Fr. Draci patria.	175	Dunaigródum.	491	is patria.	579
Dœringer-Wald.	198	Draci navigatio.	48	Dunay.	463	Ecliptica.	11. 55
Dœrsborg op.	190	Draco Atheniensis.	422	Dunbar.	177	Ecyra op.	83
Doffesfiel.	225	Draconis mons.	334	Dunblain.	176. 177	Edamum f. Edam.	158
Dola S. Dole urbs. 141. seq.		Montis Draconis castellum.	177	Dunchel.	177	Edel fl.	513
Dolangæ.	452	Dracus.	334	Dunckelspila.	218	Edenburgum vulgo Edim-	
Dolap.	572	Drangiana. 539. ejus limites	122	Dunckerus fl.	354	brow.	174. 178
Dulcigno.	401	& urbes.	549	Dunde.	177	Edera fl.	257. 258
Dollart sinus.	251	Drangiani populi.	<i>ibid.</i>	Dune f. Duina fl.	480	Edeffa urbs quondam Antio-	
Doloncz.	452	Draufus lacus.	499	Dunenburgum.	<i>ibid.</i>	chia.	608
Domasin.	234	Dravus fl.	230. 387	Dunelmensis Episcopatus.	175	Edoardus Hottonus.	175
Dombrowitza.	472	Dreifa.	258	Dunelmum.	<i>ibid.</i>	Edoardus III. Angliz Rex. 135	
Dominica inf.	685	Dreßburg.	281	Duneste promontorium.	177	Edones.	431
S. Dominici op. Hispaniolæ.	<i>ibid.</i>	Drente.	162	Duninum f. Dorcestria.	168	Edonii, eorumque op.	431
Dominium Trajectense.	149	Drepanum. 377. cum portu.	382	Dunsbyheat.	166. 176	Edom. f. Esavus.	519
S. Domingo Inf.	685	Dresda Dresden.	266	Dura.	209. 210	Edom. f. Idumza ab Edom	
Domitiana via.	313	Drevantia fl.	480	Durance fl.	122	appellata.	583
Domitii Anobarbi tropæa.	124	Dribyzes.	556	Durazzo.	428. 445	Edowardus I. Walliz Prin-	
		Drieberg.	253	Durbuy.	115	ceps.	172
Dommallacus.	191. 254	Driefena.	241	Duria f. Doria fl. 332. major		S. Efemia.	369
Domella T.	154	Drilo fl.	399. 444	& minor.	<i>ibid.</i>	Efelo.	581
Domo d'Ofcela.	297	Drimago.	464	Duria amnis.	297. 332	Egebertus Anglorum Rex.	172
Domonigaisa mons.	444	Drinus amnis.	388	Durius.	80. 83	Egeria lucus.	314
Domus Libani.	591	Drobonika op.	398	Duringorum Regnum.	203	Egholm.	281
Donajecius fl.	480	Drochaxa.	402	Durlacum op.	224	Egmunda Comitatus.	159
Donaw fl.	198. 463	Drogeo insul.	181	Durlacensis Marchia.	<i>ibid.</i>	Egnatia.	335
Donay.	151	Drogiczyneffe.	685	Duroftadium.	160. 161	Egra f. Eger.	199. 227
Dona werts.	218	Drohobus.	493	Duroftorum.	464	Ehingh op.	218
Don Bassia.	95	Droshagen.	503	Durotriges.	168	Eidora fl. Germaniz limes.	
Donetz fl.	473. 501	Drossen.	252	Dufella fl.	256	Eilenburgium.	247
S. Domini Burgus.	352	Druentia fl.	241	Duffeldorf.	256	Elmbecca.	269
Donowerda.	218	Drugeri.	122. 123	Dwina.	504. & seqq.	Eisenach.	275
Dorno.	177	Druntheim.	454. seqq.	Duynkerke.	151	Eisenbacenses thermæ.	393
Dornyc.	151	Drusi Castella.	286	Duysburg.	254. 255	Eisfeldia.	212
Dora fl.	297. 332. 464	Drusiana fossa.	119	Duytsche.	200	Eckelnsforde f. Eckeren-	
el Dorado.	680	Drufius in Belgio.	190. seqq.	Dyme.	410	forde.	247
Dorogne fl.	122	Drybices.	148	Dyme Clarentiz Ducat.	443	Eladasagni.	412
Dordracum f. Dordrecht		Dryopes.	407. 424	Dyrachium. 177. 444. 445		Elæa, Zenonis dialectici pa-	
ubi fynodus.	156	Duacum. 151. direptum &				tria.	579
Dorcestria.	176	crematum, <i>ibid.</i> Academia.				Elæus.	407
Dorchester.	176	<i>ibid.</i>		E		Elaran.	554. 560
Dorsten.	176. 253	Dubrow.	238	Elæz pop.	565	Elateca.	423
Dorica mufa.	417	Dubis fl.	118. 122. 134	Ebeltud.	281	Elaveris fl.	122
la Dorietra fl.	332	Dubiffa fl.	496	Eberstein castr.	224	Elaverus fl.	134
Doringer Wald	108	Dublinum. 182. Academia.		Ebora Acad.	95	Elba inf.	341
Doris regio. 417. ejusque		<i>ibid.</i>		Eboracensis Archiepisc.	173	Elbe fl.	197
fines & op.	417. 581	Dubna.	492	Eboracum, Constantini M.		Elbingeroda.	275
Dortiscus lacus.	453	Dubris trajectus.	166. 175	patria.	173	Elbingium f. Elbinga.	499
Dorium.	463	Ducala.	652	Ebro fl.	82	Elburgum.	161
Dorno op.	177	Ducatus di Sethines.	421	Ebuodunum.	179. 297	Elcholm.	282
Dorpatum.	291. 495	Ducatus Stiriz.	229. 230	Ebuovices.	115	Elda fl.	247
Dorfeschire.	168	Ducatus Franciz.	129			Ele.	
Dorftea op.	252						

I N D E X.

Elebata regio. 652	Emathia. 429	Alexander Epirorum Rex. 330	Esslingia. 219
Electo Octavus Palatinus. 207	Emea vulgo Hera fl. 160	Epirus, ejus termini, populi & oppida. 405. 406. montes. 435	Essa fl. 250
Electoralis Circulus. 205. 206	Embda f. Embden. 251	Epitus nova vetusque. 406	Essedones. 458
Electoralis Palatinatus Inferior, ejusque limites. 223	Embolus. 431	Episcopus Angliæ. 173	Essex. 176
Electores, quando constituti. 207	Embrun. 106	Candia. 450	Este. 299
Electrum in prussia colligitur. 499	Emmederi portus. 96	Gallia. 129	Esten. 494
Elei. 454	Emeria regio. 680	Germania. 275	Esterdal. 286
Elembogner Kreis / 234	Emmaus. 593	Hibernia. 182	Esthonia Livonia. 290. 291. 495
Elementa quatuor. 2	Emme f. Amma fl. 118. 160	Italia. 373	Estia territoria. 494
Elephantina inf. Nili. 628	Emmerich f. Emmerich. 164	Moscovia. 505	Estiæ. 424
Elephantis. <i>ibid.</i>	Emodi montes. 527	Scotia. 178	Estioris regio ejusque urbes. <i>ibid.</i>
Elevationem poli æquare latitudini locorum. 57. 58	Empedoclis interitus. 379	Sicilia. 382	Estotilandia. 287
Elevationem & latitudinem loci invenire. <i>ibid.</i>	Emporia nunc Empullia. 86	Piussia. 500	Estremadura. 79. 81
Elevationem poli invenire. 594	Empyrium cœlum. 2. 86	Epitheta urbium Italia. 373. 374	Etesia, ventus. 28
Eleus. 454. 456	Emps fl. 147. 197	Epizephyni Locci. 329	Etruria, ejus fines, oppida. XII. principatus. 305
Eleutis. 422. Eleusina sacra. 422	Enakim seu Gigantes. 589	Eporedia. 297	Etrusci. 294. 305. 309
Eleusinus sinus. <i>ibid.</i>	Enckhusa seu Enckhuyfen. 158	Epstein. 257	Etisch fl. 304. 333
Eleutheræ. 463	Enere. 114	Epulum publicum & magnum in Helvetiis. 145	Eubœa 438. ejusque promontoria. 438
Eleutherus fl. 401. ejus ortus. 599. 601	Endelavia inf. 281	Equus Turicus. 321	Euclidis patria. 422
Elfeldia. 258	Endrem seu Hadrianopolis. 459	Erak f. Parthia. 552	Eudofes. 187
Elfocac desertum. 633	Enecus Comes. 171	Erasinus lacus. 413. Riv. 434	Eudoxi navigatio. 48
Elgin op. 177	Engelland. 161	Erasistrati patria. 440	Evergetæ. 550
Elis regio & op. f. Elea Phœdonis patria. 409	Engenia fossa. 161	Erasmi patria. 158. statua. 157	Evreux. 111
Elisæi sepulchrum. 593	Engern. 254	Erbach Comitatus. 221	Eufemia Santa. 329. 369
Elixona. 512	Engia. 409	Erdeli montes. 470	Euganei. 294. 295. eorum sedes & oppida. 298
Elleboge. 282	Golfo de Engia. 410	Erenberdi castrum seu Ehrenbrecht - stein & Ehrenbrett - stein. 211	Evia. 429
Ellenbogen op. & Comitatus. 257. 234. 257	Enipeus fl. 425	Eretia. 423	Euizus fl. 554
Ellenbogner Kreis / 234	Enna. 378. 382	Eretia 3 unde Eretiensis Philosophi. 439	Euonymos. 378
Ellus fl. 117. 214	Ennii patria. 326	Eretum. 313	Euphrates, ejusque fontes. 566. 567. incelsit. 609
Elmeland. 283	Enona f. Anona. 400	Erex. 560. 561	Euporia. 431
Elmenau fl. 249	Enonymos. 378	Erista fl. 209	Eurotas fl. ejusque ortus. 414
S. Elmi castel. 110	Enos. 451	Erfordia. 259. Academia. 278	Euripidis Poetæ tumulus. 422. 429
Elmichias. 629	Ens. 160. fl. 231	Erici. 307	Euripus. 43. 286. 438
Elorus. 378	Enfingeri populi. 494	Eridanusa inf. 378	Euro Notus. 28
Elpatron. 600	Eordei, eorumque oppida. 432	Eridanus fl. 331	Europa Virgo. 44. 75
Elfa fl. 109. 238	Eortæ. 550	Erimistade. 468	Europa. 41. 73. ejus limites. 44. 50. 73. descriptio. 73 termini. 73. denominatio. 74. longitudo, latitudo, divisio. 73. figura. 74. unde dista. 75
Elfas f. Elfatia. 184. 215	Eous Oceanus. 33	Eranna. 580	Europa a quo prius inventa. 50. 51
Eltabar. 551. 561	Eperies. 392	Eristo. 430	Europus. 429. 432. 556
Elfatia superior. 117	Ephesus urbs ab Amazonibus condita, nunc Efeso, ubi Templum Dianæ incensum. 580	Erovaige. 114	Europus op. Almoriz. 429
Interior. <i>ibid.</i>	Ephyra. 409	Erpach Comit. 257	Eurotas. 434
Elsburg ark. 283. 290	Epicharmus. 376	Errupha regio. 651	Eurota fl. 414
Elfenborg. 282	Epicuri horti. 422	Eryx f. Hibernia. 380	Eurus. 28
Elfenore. 282	Epictetus Phrygæ. 575	Eryx op. & mons. 377	Eurymedon fl. 585
Elverfeld. 296	Epidamnus Macedonia. 428	Erythraum mare. 35	Eusa, Euse. 109
Elusa seu Elusatum. 309	Epidaphnes Antiochiz. 663	Erythraa inf. 100	Eusa inf. 179
Elufaberis. <i>ibid.</i>	Epidaurus, ubi Esculapius. 401. 415	Ela, Eusa f. Elsa. 109. 251	Eustathius Homeri Comm. 431
Elwangia. 218	Epidaurus Limeræ. 443	Esabela prov. 658	Eutina. 247
Elyma. 428	Capo S. Epifanio. 618	Escheborg. 283	Examen globi. 56
Elymza f. Elymais. 554. seq. <i>ibid.</i>	Epiphanius Cypri Episcopus. <i>ibid.</i>	Escaut fl. 122	Exarchatus. 238
Elymzi. <i>ibid.</i>	Epipolæ Syracusarum pars. 376	Eschethal vallis. 297	Exarchorum sedes Ravennæ. 309
Elymandri. 552	Epiroticæ possessiones Ciconis. 407	Eschemewege. 258	Excester. 176
Elymiotæ. 428	Epiroticum mare. 42	Escuriale. 93	
Elystrus fl. 262		Esens op. 251	
Elzenborg. 282		Esia fl. 314. 122	
Ema opp. 553			

I N D E X.

- Gangarida.** 528
Gange s. **Ganges** urbs & fl. 528
Ganges fl. ejus ortus. 528. & magnitudo. 200. exundat. 632
Gangeticus oceanus. 35
Gangeticus situs. 529. 538
Ganima inf. 685
Ganibara fl. 683
Ganfesuffer wein. 223
Gaoga, regnum, desertum. 633 654
Garama urbs & fl. 638. 656
Garamai. 555
Garamantes. 624. 638
Garara. 589
Lago di Garde. 333
Gardeleben. 241
Gardius pons. 136
Gareldare s. **Tripolitana** provincia. 649
Gardus fl. 136
Garetum. 652
Garganus mons. 293. 335
Gargaraufene. 569
Gargarus mons. 576
Gargauitis. 569
Garigliano fl. 313. 333
Gariscus. 431
Garizim mons. 596
Gariland. 493
Garmus fl. 638
Garofai. 176
Garomantes. 638
Garomne Floridae fl. 675
Garray. 81
Garumna la garonne fl. 122
Gartz. 243
Garvolinia. 493
Garzia fl. 351
Gasabela. 658
Gatao inf. 685
Gatopedos. 437
Gath Gol. patria. 590
Gavana opp. 685
Gangamelz. 556
Gavium. 595
Gauricus Astrologus. 345
Gaurus mons. 335
Gauzanitis regio. 608
Gaza s. **Gazera**, unde appellata. 589. ab Alexandro M. vastata. *ibid.* constantia dicta. *ibid.*
Theodori Gazz patria. 431
Gehenna mons. 122
Gebhardus Truchsesius Episcopus copatu Colonienfi ejetus. 210
Gebole. 454
Gedanum. 498
Gedrosiz populi, regiones, urbes, fines. 548
Geelmuiden. 163
Geerfictum s. **Gierfict.** 121
Geertrudis mons s. **Geertruden-Berg.** 158
Geichon fl. 518
Geiler s. **Algier.** 651
Gela fl. 378
Geldria op. **Hollandorum** in India. 535
Geldra s. **Gelder.** 161
Geldrensis Ducatus pars. 119
Geldria Ducatus ejusque fines. 149. 160
Geli. 556
Gellia Agrigentinarum ditissimus. 376
Celmyden. 163
Gelnhulsa. 258
Geloni. 467
Gelte opp. 120
Gemblacum. 155
Gembours. 113. 154
Gemen. 658
Gemma fl. 536
Gemini fl. *ibid.*
Gemma Frisii patria. 163
Gemunda Austriae, ubi Salma. 232
Gemunde. 115
Genadium. 391
Gencl. s. **Gent.** 150
Genech. 569
Genehoa. 655
Genezareth s. **Genefar** regio. 597
Geneva. 140. 145
Genzareth lacus. 594
Geneva. 140. 145
Gennabum. 111
Gennep. 255
Gennes. 164
Geufesuffer wein. 223
Genfericus Vandalarum Rex in Africa, Romam cepit 338
Geneva, ubi docuere Calvinus, Beza, Helvetiis fecerata. 140. 145
Genezareth stagnum. 594
Genfersee. 145
Genua s. **Genova** janua. 296. 353. superbia. 349. 385. descriptio. 354
Genueses in **Corfica.** 385. in **Sicilia.** 383
eorum mores. 354. 355
Genuens ager. 340. 341. 347. 348. 352. ejus op. 352. fertilitas. 353
Genuens Reip. ditiones. 341. 353
Geographia hydrographica. 55. Quid in ea observandum. *ibid.*
Geographia duplex. 3. 4
Geographia mathematica quid? *ibid.* hujus objectum materiale & formale, fines, partes *ibid.*
Geographia historica quid? 4. est practica. *ibid.* materia ejus circa quam, partes variaz. *ibid.*
Geographia historica scripta extant vel antiqua vel recentia. *ibid.*
Geographia vetus, nova, *ibid.*
Geographicz mensura. 31. tabulae s. chartae. 71
Geometricus passus. 31
S. George. 164
Georgenburg. 499
Georgi. 468
Georgiaz pars orientalis. 562. occidentalis. 564
Georgiani, eorum religio. 564. leq. 564.
S. Georgii fl. 663
S. Georgii mons. 238
Georgii inf. 606
Georgii Nazianzeni patria. 470
Georgii Nysseni patria. *ibid.*
Georgii Neocaesariensis patria. 569
Georgius Spilberg. 49. 683
Gepidia. 468
Gera fl. 260. 271
Gera Misniae. 271
Gerasa. 605
Gerbrandi patria. 157
Geremen. 409. 443
Gereroda. 273
Gerenia. 413
Gerestus prom. 438
Gergenti op. & fl. **Siciliae.** 376. 377
Gergesai. 588. eorum porci. 606
Gergitium op. 44
Gerion. 325
Geron. *ibid.*
Germania vetus. 183. solinatura, limites secundum **Plinium** & **Casarem.** 183. 184. magnitudo. 185. divisio. *ibid.* & populi. *ibid.* fluvii. 196. sylvae. 198. montes. *ibid.* Academiae. 277. vetustissimi termini. 145. quota pars Imperio Romano fuit subjecta. 201. regna. 203
Germania superior & inferior. 204. ejus termini, felicitas & provincia. 205
Germaniz Superioris provincia 204. nomen novum. 185
Germaniz in decem circulos divisio. 202
Germanorum genera. 192
Germani qui primum appellati. 115. triumphati magis, quam victi. 201. imperium Romanum ad se trahunt. 202
Germani Reges **Neapolitani.** 366
S. Germani op. 194
Germanici Imperii provinciae citra **Rhenum** in **Gallico** solo. 204. 205
Germanici Nestorii patria. 604
Germanicum milliare. 31
Germanicus oceanus. 36
Germanorum veteres Duces, Reges. 202. 203
Germanorum nomen & nationes. 183. origo. 199. Deus. 199. sedes, migrationes. 200. praesentium habitationes & mores. 194
Germanian. 573
Germingeroda. 274
Gerno inf. 281
Gerra op. Arabiae. 114. 615
Gerrizheim. 256
Gersdof. 275
Gertruden Berg. 121. 158
Gerunda. 89
das Gesanche. 238
Gestoniacus portus. 114
Gestur urbs, quo **Abfalom** fugit. 606
Gestuntia. 290
Getz, **Daciz** incolz. 462. 466
Getara. 564
Geth Goliathi patria. 590
Ghutz, olim **Hierosolyma.** 591
Giadalup. 122
Gianich. 567
Gibeletto. 600
Monte Gibello. 379
Gibellum. 352
Gibraltar fretum. 45. 96
Giby. 281
Giulafierwar. 471
Gierazo op. 329
Giesera fl. 235
Gießen Acad. 258
Githonium, op. cum arce. 250
Gigantes I **Enakim.** 590
Gigantes Americani. 683
Gigantes in **Sicilia.** 379
Gigantum insula. 682. montes. 235. terra. 605
Gigari. 412. 413
Gilgenburg. 499
Gilolo. 544
S. Giovanni di **Cherfo** vicus. 302
Gipetini. 574
Girmast. 577
Ginego. 177
Girona s. **Gerunda.** 89
Githeum s. **Gytteum** navale. 414
Glacensis Comitatus s. **Glatz.** 237
Glaciale fretum. 45
Glamorgania. 173
Glan fl. 231. leq. 333
Glanis s. **Clanis** fl. 333
Glatiz, **Glarus** s. **Glarona.** 144
Gla.

I N D E X.

Glaryneses.	142	Golfo di Trieste.	343	in Scavonia.	398	Nova Granata; 674. ejusque	
Glasquo f. Glasco.	177. 178	golfo di Quenero.	343	Gothini eorumque sedes.	191	fitus & incolæ.	675
Glarow.	234	golgatha mons.	592	gothones f. Gurhones & Go-		le Gr. Conseil du France.	129
Glatz.	237	goliathi patria.	590	thi, eorumque sedes.	187.	granata urbs Hispaniæ novæ.	
Gleichen. arx & Comit.		golnaw.	243		189		79 87. 92
	260	golubia.	498	gothorum migratio.	200	Regnum.	556 559
Gliniani.	490	gombs.	145	gothorum regnum in Gallia.		granaicum promontorium.	
Globi prima divisio.	14	gomer, à quo Gomari.	511		124	gran Canaria.	666
secunda.	17	gomera.	665	gothorum Rex ultimus Ro-		Rio Grande.	673. 680
tertia in longit. & latitud.		gomers vicus.	145	dericus.	93	granicus fl. ejusque ortus.	
	23	gomphi.	424	gotlandia f. Gutland inf.			576
Globi examen. 56. ejus partes.		gonat.	391		284. 290	gransbain mons.	178
	6. 24	gondieni.	556	gottorp.	247	granua fl.	392
Globum ad situm mundi col-		gonno.	424	goude.	138	granvicus hordei.	478
locare.	56	gonzagarum familia.	351	goura.	538	granum mensuræ pars.	31
Globum terrestrem ritè sus-		Ludovici Gonzagæ ortus.		graan.	394	Grantzop.	241
pendere.	63			grabow.	186. 187	gratianus imperator occisus.	
Globum cœlestem ad situm		goplus lacus, ubi Arx in qua		gracchus Tiberius.	81		138
cœli componere.	67	Popielius Rex à muribus		S. Gracchus Sardiniam do-		gratianopolitanum Parla-	
Globus terræ quid?	2. 4	corofus.	485	mur.	385	mentum.	129
Glocestria.	168. 176	goracinenfis Palatinatus.	244	gradiscia.	344	gratiosa inf.	666
Glogau. 237. Ducatus. <i>ibid.</i>		goramæi.	555	gradiskia.	397	Gratz.	231
Groß Glogauw.	<i>ibid.</i>	goame.	653	gradus. 24. longitudinis, la-		gravenhagen.	137. 158
Glucksburgum.	281	gordyai pop.	566	titudinis.	24. 25	Grabenwerth Inf.	162
Gluckstadtum.	247	gordyas mons, in quo Ar-		græca urbs.	420	gravinianum.	352
Glycerium Thespianum		ca Noæ.	<i>ibid.</i>	græca Ecclesia, ejus natio-		granvicus sinus	185. 478
scortum.	419	gordiene.	<i>ibid.</i>	nes & patriarchæ.	446	gravicæ.	307
Gnafua f. Gniefca. 485. E-		gordieni.	<i>ibid.</i>	græcia magna.	292. 331	Die Graupuntus f. Grifo-	
piscopatus.	500	gorditanum prom.	384	græcia, ejus fortuna.	404.	nes.	346
Gnalata Reg.	654	gorditum op. Midæ regia.	575	nomina, fines, magnitudo,	405	gray op.	117
Gnezno.	484	gordium.	575	partes. <i>ibid.</i> divisio.	404. 405	gregorianum calendarium.	54
Gneovum.	499	gorez.	241	Asiatica. <i>ibid.</i> Magna	337.	gregorii Neocæsariensis pa-	
Gnidius. 44. Gnienna.	135	gornium.	329	405. Parva. 445. Maritima.		tria.	569
Gnoffus f. Gnoffos.	448	gorgades insulæ.	665		374. 435	gregorii Nysseni patria.	570
Goa f. Goga urbs & inf.	534	gorgus fl.	555	græcia propriè dicta.	404	gregorii VII. patria.	354
Goa inf. in regno Decan.	<i>ibid.</i>	gorgia Sophistæ patria.	378	ejus limites.	416. partes.	Greiffenberg.	245
	549	gorchomium op.	121. 122	417. op. <i>ibid.</i> seq. Subacta		Greitz.	271
Goedel.	549	gorigon.	121	à Philippo & Romanis:		grenoble.	129
S. Goati op.	257	gorionia.	230	vastata à Gorhis, Hunnis:		grevelinga.	151
Gobzum prom.	104	goricenfis Palatinatus.	344	oppressa à Turc. s.	442	Griechweiffenberg.	389
Gobinan.	550	gorislaw vicus in Helvet.		græcia flumina.	433. 434.	Capo Griego.	454
Goch op.	255	nulli Cantoni subditus.	141	montes.	435. insulæ.	Greiffenhagen.	243
Goch ad Neersam.	255	goricia Comit.	231. 232	incolæ.	442. 443. seq.	Grimbergen.	155
Gochgelrean.	120	goricæ Nova descriptio. <i>ibid.</i>	239. 241	græcia Nova descriptio. <i>ibid.</i>		grimma.	269. 244
Godani.	187	goriz.	241	ejus magnitudo, & natura		Grimmenstein Arx.	260
Godesberg.	258	gortyna.	569	foli.	445	grimstad.	281
Goelkonde.	534	gofa fl.	276	græcorum antiquorum & re-		grinwich.	175
Goerea vulgo Goeree.	160	gofwaer.	282	centiorum mores. <i>ibid.</i>		gulpeswolde.	187. 244: Aca-
Goettingenfis provincia.	274	goslaria.	276	græcorum coloniarum in Italia.		demia.	278
Goettinga Joh. Casselii pa-		gostinaria.	493. 494		337	grifones. 145. 339. eorum	
tria.	572	gostinum.	485	in Hispania.	86	urbes.	346. seq.
Gog.	515. 522	gotha arx.	260	in Sicilia.	380	grixopolis.	433
la Gogna.	302. 350	gothalaonia.	89	in Asia.	454. 455	grodecia.	490. 491
Gogni.	570	gothardus Ketler.	496	græcorum origines.	404	grodna ad Chronum.	488
Goiame.	658	S. Gothardi fanum.	231	græcorum religio. <i>ibid.</i>		grodnow.	480
Golberfunda.	283	S. Gothardi mons.	332	græcorum Patriarchæ sedes.	629	groenland.	53. 287
Goldingen.	495	gothenburg.	290		570	groenfunda.	284
Golefme.	672	Gothia f. Gottland inf.	189	græco gallia.	404	grolla.	162
Goleta fortalium.	673	gothia Australis.	290	græcus Rex.		grolle opp.	190
Golfo de Lepanto. 409 de		gothia f. Gottland Suediæ.	293	græcia f. Gratz.	231	gronia f. Greenland.	287
Engia, de Napoli, de Co-		gothi Daciæ incolæ.	468	grafinianum.	352	groninga Rudolphi Agricola	
lochina, de Coron, de		gothi in Græcia.	442	grajæ Alpes.	334	patria. 164. Academia. <i>ibid.</i>	
Larcadia. <i>ibid.</i>		in Gallia.	124	grammatei lemma.	202	groningense dominium.	
Golfo de Carnaro.	334	in Hispania.	86	grampus mons.	78. 177	Groningher Land / ejus-	
Golfo de Coron.	409	in Bosnia.	398	granata regnum & urbs.	79.		984
Golfo di S. Eufemia.	329	in Italia.	338		92		
Golfo de Squillace.	371	in Pannonia.	390	Unde nomen habeat. <i>ibid.</i>			

I N D E X

que fines.	164	keldus.	152	Grosse Waff.	ibid.	Hapfel.	493
Groslea.	464	guinea Aurea.	164. 655	Hafnia 282. Academ.	ibid.	Haran & Charan op.	608
Grosse Waff.	197. 243	guinea Nova.	544	Haga Comitit.	157	Harburg opid. & castrum.	250
Groslogau.	237	Guinguanda.	110	Hagenoa.	214	Hardec Arabonem muni-	
Grossen.	242. 481	guipifcoa.	81. 96	Hagenschou.	283	timum regn. Hung. pro-	
groffenhaina.	269	guitius Dux Lotharingie		Hagiflan.	561	pugnaculum nulla necessi-	
groffero.	355	occifus.	133	Hairich mons.	197	tate cogente Turcis tradi-	
groffero Cerveteri.	3-6	gundericus Vandalorum dux.	86	Hainan inf.	526	dit.	393
Groffe werther.	198	gundebaldus Burgundia Rex.		Hair defertum.	643. 654	Harderwicum.	161
grotholm.	281	gundebaldus.	125	Haitus Quisquicia.	685	Hardfortschere.	168
grotkau.	238	guntzia f. Guntzberg.	196	Hala Suevorum.	218	Harlemum f. Hailem.	158
grubenhagen arx.	275	gurziflan.	ibid.	Hala in Teriolis.	229	Harlinga.	161
grubenhagenfis Principatus		gufa f. ter Goes.	564	Halar op.	287	Harmafium.	564
ejusque limites & op.	265	gufaratta f. Guzaratta.	533	Halbestadium. 276. Epifco-	ibid.	Harna. 291. ejus op.	493
grudentia.	499	Nunus Gusmannus.	676	patut & op.	ibid.	Constantini Harmenopoli	
grumberga.	155	gustrovia.	246	Haldensleben.	271	patna.	431
grumentum.	328	gustroviensis Ducatus.	ibid.	Halecum captura. 179. Con-	173	Hartem.	161
gruningen in Halberftadienfi		guttaratenfium miliare.	32	ditura.	173	Hartiana fylva.	198
territorio.	275	gutza f. Guti.	189	Halemberg.	252	Hartingau.	275
grufina.	517	gurland.	284	Hales fl.	328. 329	Der Wartz.	198
gruysholm inf.	281	guthia f. Gutland.	290	Hales l. Aaly impositor	559	Wartzhoping.	247
guadalajara.	676	Gutfehhou Comitatus.	243	Haltacmon 434. f. Aliacmon	ibid.	Harudes. 150. eorum fedes.	
guadalquivir.	82	guttauus fl.	197	fl.	ibid.	ibid. in Bohemiam trans-	
guadiana.	ibid.	gutthones f. Gutones, Got-		Halicia f. Halyx.	490	gressi.	191
guadilbarbar.	636. 639	hones & Gytthones.	187	Halicarnaffus Herodoti &	581	Harwich portus.	175
gualata regnum.	655. 617	guzarate regio.	533. 548	Dionyfiorum patria.	581	Hafa fl.	252
gualdalviar fl.	91	guzola prov.	652	Halla Saxorum ad Salam		Hasbania comitatus.	208
guadalup.	122	S. Ouer.	257	Salinis dives.	272	Hasdrubal.	333
guanaham inf.	685	gyarus inf.	440. 441	Hailand, ejus limites & op.	281	Hafcora.	652
guangara.	656	gyen op.	111	Halmfie.	282	Hafelbachius Theologus pro-	
guarda lacus.	644	gymnoolophifcz.	528	Halmjedeffus f. Salmydedeffus.	456	lixus.	231
guardafui.	624	gyngitch	391	Halonesus inf.	439	Hafelina inf.	281
guardamar.	91	gynone.	429	Halfterbroa.	280	Hafelt.	163
guardifallum f. Guafalla		gyttheum f. Githeum-navale.	414	Haltern.	253	Hafelt.	ibid.
concilium nobile.	351			Halyz fl. ejus ortus. 572. 577		Haffi.	121
guafco de Gama Indiam de	331. 539			Halyx.	490	Haffia, ejus limites, divifio	
textit.	108. 128			Halyzea fl.	ibid.	& op.	256
guafcoagne.	370			Haltarum Princeps.	475. feq.	Hattem.	161
guaftecan regio.	674			Ham Tartarorum Princeps.	475. feq.	Havana portus America.	685
guafte de Ammone.	320			Hamaxobii.	468	Havela inf. 241. flavius.	197.
guatumala opp. 677. regio	ibid.			Hamburgium.	241. 247	Havelberga.	241
ejusque fitus.	239			Hamela.	275	ibid.	
guben.	351			Hamerhufum arx.	284	Das Haupt.	198
gubernium Castellum.	158			Hamilton.	177	Havre de Grace. 121. 122	
guda.	258			Hammara major & minor.	286	Haute animal.	680
Gudensberg.	352			Hammona op.	254	Hayrich mons.	199
guelpum castrum.	658			Hammon urbs.	634	Hea prov.	652
guequerren.	537			Hammonis Jovis templum	ibid.	Hebrus fl.	452. 457
guenga.	678			Hamptoncouz.	175	Hebrides inf.	179
gugana regio.	120.			Hanfleur.	122	Hebuz f. Ebufa inf.	ibid.
gugerni quafi Gugelni.	191			Hanherret tractus.	281	Hecataz ftatua.	581
guiana regio.	678			Hannibal ad Brutios com-	ibid.	Hecatompedium.	406
guido Gallus Cypri Rex.	610			pulfus. 228. ejus victoria		Hecatompyla f. Thebz.	627
guidonis Mufici patria. ibid.	313			ad Ticinum.	332	Hecatompylus.	552
guienne.	129. 136			Han.	475	Hecla mons.	287
guilhelmus Auftriacus occi-				Hannonia op. Comitatus.	152. ejus fines.	Hedicensis Mafa f. de Hede-	
fus.	257			152. ejus fines.	152	diche Mafe.	123
guilhelmus Bonus.	265			Hannover.	276	Hedickhuylen vicus.	ibid.
guilhelmus Fabricius Hilda-				Hanovia Comitatus.	258	Hedmarck.	286
nus.	119			Hansburg.	282	Hedui.	111. 124
guilhelmus Malus.	365			Hansem provinc.	561	Hegefias, eloquentia celebris.	635
guilhelmus Occam.	175			Hansholm.	280. 281	Hegira Mahumedanorum.	617
guilhelmus Beukelens f. Beu-				Hapfalia.	291	Heide op.	247
						Heidelberg. 222. Academia.	278

I N D E X.

278. & Bibliotheca nobi- lis. 223	Henricus III. Imperator. 126	Henrici. 294. 313. eorum op. & fines. 315	Hierichus f. palmarum urbs. 593
Naibrunna op. 219	henricus II. Sanctus. 365	herodes Antipas. 139	hierichuntina rosa, Balsa- mus. 593
Heigenbeil. 499	henricus II. Angliæ Rex, primus Hyberniæ domi- nus. 182	herodes Archelaus. <i>ibid.</i> ejus exilium. 105	hiero Syracusanus. 376
heilsberga. 498	henricus VI. Regni Neapoli- tani hæres. 365	herodis Agrippæ interitus. 497.	S. Hieronymi patria. 349
heimburg arx. 275	henricus IV. Castiliæ Rex. 87	herodis lacus. 346	cellula. 590
heirich I. Heinricha terra. 257	henricus Lotharingæ comes. <i>ibid.</i>	herodis palatium. 592	hierosolyma, olim Solyma & Salem. 590. 591
helenæ inf. 666	henricus magnus, Rex Portu- galliæ. 89	herodoti patria. 581	hierosolymitanus Patriarcha. 460
S. Helenæ inf. <i>ibid.</i>	heordæ. 432	herostratus. 580	hilaris Episcopus. 135
heli, Velia, f. Elia. 327	hephæstides inf. 378	Die Hertzlichkeit recht. 149	hildanus Fabricius. 119 120
heliacus ortus & occasus. 69	heraclea. 327. 572	herfort. 176	hildesheim unde nomen? 271
heliacum ortum & occasum invenire. <i>ibid.</i>	heraclea Thraciæ. 457	herfordia. <i>ibid.</i>	hildesheim. 276. Episcopa- tus. <i>ibid.</i>
helice op. 410	heraclea f. Perinthus. 457	Hertzogenbosch. 154	hillemond mons. 218
helicon lucus. 420	heraclea ad Pontum. <i>ibid.</i>	Hertzberg in Gruben- hagen. 274	hilleviones. 189
helicon mons. 419	heraclea Sinica. 432	Hertzberg mons Panno- niæ. 388	himera urbs & fl. 377. 382
heliopolis. 629	heraclea op. <i>ibid.</i>	Hertzberg Saxoniz. 272	himera Fluvius. 378
Hellas, ejus limites, partes & urbes. 416. 424	heracliti Philosophi patria. 581	hertzholm inf. 281	himerenses thermæ. <i>ibid.</i>
hellas duplex. 416	herat urbs. <i>ibid.</i>	heruli in Italia. 338	himilconis navigatio. 49
hellas proprie dicta. 404	herbanum. 308	hesdinum op. 152	himmelport op. 251
hellen Rex, unde Hellas & Helenes. 404. 424	herbipolis. 220	Til. Heshufus. 274	Himmelstieck in Minden dit. 253
helle. 43	herbipolitanus Episcopus. 220	hesiodi patria. 419	hindelopa. 163
hellenes. 424	herborna. 258	hesperia. 293.	hinterpommern. 243
hellespontus. 42. & seqq. 576	hercinia silva. 198	hesperides inf. 687	Hingsgagel Arx. 283
hellespontiacus Priapus. 43	hercinium jugum. 198	hesperidum horti. 643. 649	hintzig fl. 214
hellespontiaci Sibylla. 43	herculaneum. 323	hesperius Oceanus. 36	hipparchus Philosophus. 431
helmet. 493	hercules Liburnus. 307	hessem arx. 275	hierring. 280
helmstade. 275. 276. Acade- mia. 278	herculeum fretum. 39 45	heteroscii. 16. 59	hippatis pelagus. 56
helos. 413	herculus fanum. 100. 358	hetlandia inf. 287	hippeni. 605
helsingia. 290	herculis portus. 357	hetruria, ejus fines & opp. 305. felicitas. 355. ejus ducatus antiquus & novus. <i>ibid.</i>	hippias f. Hippus f. ejusque ortus. 572
helsingoburgum. 282	herculis Columna. 643	hetthai. 588	hippicus, turris. 592
helvetia Germaniæ olim sub- dita, nunc libera Resp. 142. 184. 185	herculis soloffus Lyfippi o- pus. 326	hettershemum castrum. 215	hippo Regius, ejus Episco- pus S. Augustinus. 640
helvetii. 142. eorum sedes, fines. <i>ibid.</i> in quatuor pa- gos divisio. 118. 142. Hel- vet. Rhegusia f. Vallis Rhe- ni Heimthal. <i>ibid.</i> Religio. 145. lacus, flumina, vir- tus. 141. 143. foedus. 142. civitas & pagi. <i>ibid.</i> for- derati. <i>ibid.</i> jurisdictiones. 328. 341	herculis Monaci portus. 296	hewath. fl. 392	hippodion f. Hippene. 605
helvetiorum pagi, curia di- cti. 142. 143. Comitatus <i>ibid.</i> Provincia Iberæ, Die Freyen Memter. <i>ibid.</i>	hercfort in Britannia. 162	hevath. fl. 392	hippo di Arrhytos. 640
helvetiorum stipendiarii 339. 346. eorum op. & sedes.	Herenthalg. 154	hevæi. 588	hippocratis patria. 441
helvii. 106	herfordia f. Herfortum in Westfalia. 254	hexagon Pfyllus. 637	hippocrene mons. 420
helviorum Alba. <i>ibid.</i>	heri urbs. 560	hexamilium. 454	hippodamia virgo. 409
heneti in Paphlagonia, unde Veneti. 336. 571	herith. 615	hexapolitanus ager. 239	hippon urbs. 589
hengstberg in Pannonia mons. 388	herizholm. 282	hey fl. 208	hipponax Poëta. 581
henichiorum gens, ejusque sedes. 569	herlefo. 283	heyde. 247	hipponium. 330
heniochi. 513	herlesholm. <i>ibid.</i>	hiarnoia inf. 281	hippophagi. 552
heerneberga Comitatus. 270	hermæa inf. pro. promon- torium. 65	hibernia. 180. ejus natura soli, incolæ. 180. 181. ma- gnitudo. 180. divisio, no- men. <i>ibid.</i>	hippos f. Hippene. 605
	Franciscus Hernandez. 677	hibernia duplex. 167. 168	hiquey. 586
	hermannus Conringius. 373	hibernia comitatus & op. 182. Dominus primus. 182	hiramus Rex Tyri. 593
	hermanopolis Hermentst. 470	hibernia Pro-Rex Custos. 182	hirpini. 294. 320
	hermanstein. 211	hibernorum mores, militia. 181	hirpinium. <i>ibid.</i>
	herminium. 425	hiberni solis occasus. 26	hitri. 193
	hermione op. 415	hibernus oriens. <i>ibid.</i>	Hirschberg. 238
	hermiones. 187. 191. 98.	hibernus occidentis f. bruma- lis. <i>ibid.</i>	hirschbergenies thermæ. <i>ibid.</i>
	Herwagner. 192	hibernicus Oceanus. 36	hirschfeldia op. abbatia. 258
	eorum sedes & populi. 191	hiera inf. 378	hispalis seu Sevilla. 83. 93
	hermogenis patria. 586	hierapolis. 578. 607	hispania. 76. unde dicta. 77
	hermon mons. 597		hispania, ejus termini, lon- gitudo & latitudo. 76. ve- teris divisio. 79. citerior & ulterior. 82. fluvii. 82.
	hermunduri, eorum sedes. 191. seqq.		urbes. 83. 84. 89
	hemus fluvius Lydiæ. 577		hispaniæ tria memorabilia. 79. plura regna. 80. 81.

I N D E X.

Arces regiz. 90. Insulz.	Homeri patria.	550	S. Hubes.	95	Hypafis fl.	<i>ibid.</i>
98. seq.	Homerus sepultus. 441. iter		Hudsonii mare. 39. naviga-		Hypata.	424
Hispania urbes. 39. seq. por-	ad Aegyptios. 629. sepul-		tio.	49	Hyperborei.	480
rus. Academia. 38. inco-	chrum.	441	Huena inf. f. Ween.	283	Hyperboreus Oceanus.	34
lz. 34. 35. recentior divifio.	Honestus fl.	164	Huesca f. Ofca.	90	Hyperides.	422
<i>ibid.</i> primi incolz. <i>ibid.</i>	Honfieur op.	122	Huesden op.	121	Hypfa fl.	378
vasti domini. 85. 86. com-	Honfingo.	164	Hugo Berthz filius.	126	Hypfaltri.	452
moda & dotes. 76. In-	Honta fl.	252	Hull portus.	176	Hycana urbs.	553
commoda. 77. unde dicta.	Honteburg.	253	Huifta, Corn. Janfenii patria.		Hyrcania regio, ejus populi,	
<i>ibid.</i>	Hoorn.	158. 190		151. 152	urbes & limites.	<i>ibid.</i>
Hispanorum linguz. 97. mo-	Joach. Hopperi patria.	163	Hulfum.	164	Hyrcani.	544. 551
res.	Horz zquales. 62. in zqua-		Hultonia.	181	Hyrcanum mare.	38
97. 98	les.	<i>ibid.</i>	Humago op.	343	Hyria inf.	438
Hispanorum proverbium. 93	Horam alterius loci invenire.	61. 62	Humatia fl.	349. seq.	Hyria op.	415
Religio.	Horam ab ortu solis cogno-		Humber fl.	169	Hjud fl. f. Indus.	527
Lingua.	fcere.	<i>ibid.</i>	Humbertus Delphinatus Prin-			
Forma.	Horam dici invenire.	63	ceps ultimus.	127		
<i>ibid.</i>	Horam noftram ex Italica		Humos prom.	671		
Hispaniz Rex Catholicus.	cognofcere. 62. ex No-		Hunda fl.	252		
128	rembergenfi.	<i>ibid.</i>	Hundeburg.	253		
Hispania, ejus dominia in	Horaria leuca.	31. 32	Hundesfeld.	238	Jabeluncha.	238
Herruria. 357. in Italia.	Horarius circulus.	54	Hundingdonia.	176	Jaboc torrens.	605
340. regni divifio. 84. 85	Horatum in zqualium quan-		Hunefus fl.	164	Jaca op.	90
Nova Hispania. 356. ejus na-	titatem invenire.	62	Hungar in Dacia.	496	Jacatra.	544
tura foli, regiones. 679	Horatii patria.	326	Hungaria Superior, Inferior.		Jaco.	425
Hispanicarum urbium epi-	Horz Tartarorum.	515	Hungaria regnum, ejus limi-		S. Jaco op. Cubz.	685
thetera.	Horizon quid? 7. quotuplex.		tes. 390. figura, magnitu-		D. Jacobi a valibus civitas.	
90	<i>ibid.</i>		do, divifio & oppida. 391.		<i>ibid.</i>	
Hispaniola inf.	murabilis.	9	& leg.		S. Jacobi op.	682
685	obliquus.	8	Hungaria Archiepifcopatus.		S. Jacobi inf. ad Africam.	605
Hispellum, S. Ispelle.	parallelus.	8	395. Comitatus. 391. cæli			
310	rationalis.	7	& foli natura.	395	S. Jacobi inf. f. Jamaica.	685
312	rectus.	8	Hungarorum nomen unde		Jacobitz.	648
320	fenfibilis.	7	ortum.	390	Jacobus Rex Arragoniz.	87
Hiftonium.	Horizontis limbi.	53. 54	Hungarorum mores.	395	Jacobus Apostolus præceps	
Hiftri.	poli.	9	Hungenfis Comitatus.	258	datus.	591
294	officia.	9	Hunnes Ruffi.	223	Jacobus le Maire.	43
Hiftria Marchionatus.	Horizon aftronomicus &		Hunni in Dacia.	469	Jacobus Serranus.	<i>ibid.</i>
239	fenfibilis.	7	in Gracia.	442	Jacobus Syrus.	618
ejus opus.	Hormiz.	318	in Pannonia.	390	Jadera. 400. Archiepifcopa-	
343	Horminius mons.	575	in Italia.	338	tus. 401. Comitatus.	402
Hiftria, ejus limites & op.	Hornitz fl.	608	Joh. Hunniades Mahumeda-		Jadog.	639
301	Horn op.	190	nos profligavit.	389	Jadous Juba.	<i>ibid.</i>
caput.	Horna f. Horn.	158. 159	Hunfingo.	164	Jaclovecia.	491
339	Hornach fl.	392	Hufem.	247	Jagello Litanorum Magnus	
Hiuera, feu Jurea.	Hornbach.	211	Hufiatinum.	491	Dux in Regem Poloniae e-	
347	Hornburg.	276	Hurter op.	190	lectus.	486. 487
Hoi fl.	Conrad. Hornejus.	274	Huy op. & arx.	115. 209	Jagerndorff. 238. Duca-	
566	Horfene.	567	Huyfem.	282	tus.	<i>ibid.</i>
Hochberga.	Horfins op.	281	Hydaspis.	529	S. Jago f. Compoftella.	95
215	Hortanum.	308	Hydra in Lerna palude.	415	Jaitza f. Jaytz.	398
Hochftaten Comitatus.	Horti op. 359. Horti Epicuri.	35. 363	Hydrographia quid?	27	Jalyfus.	621
155	Hortus Galliz.	133	Hydrographia eft duplex.	27.	Jamaica inf.	669. 684
Hoden reg.	Hofenbandes Ritter.	175	ejus materia & objectum.		Jamblichii Philofophi patria.	
655	Hofpodar Valachiz Princeps.	472	<i>ibid.</i>		Jamboli.	607
Hochlum.	hoftia facra à Judæo cultro		Hydrunti op.	371	Jamefus.	444. <i>ibid.</i>
212	percutta.	132. 133	Hydruntum n. Otranto.	368	Jamby Sumatræ regnum.	48
Hoenftem Pruffia.	Houftaquæ.	675	Hydruntum f. Hydrus.	368	James finus.	543
499	Howyn.	177	Hydruntinus ager.	369. ejus	Jamnia.	4
Hœxter.	Hoya.	254	opida.	368	Castro d'Janni.	382
253	Hoyenfis Comit. ejusque li-		Hylas fl.	572	Jangoma.	539
Hoff. f. Curia in Voigtlandia.	mites, divifio.	<i>ibid.</i>	Hylus fl.	574	Jani Dufz filii patria.	168
221. 271	Huanum.	523	Hymettus mons, ejusque		Jani Rutgersii patria.	156
Hohemaut.			mella.	436. <i>ibid.</i>	Janierus fl.	685
235			Hynd.	529	Janitzari.	575
Hohnftem Comitatus.					Joannia.	407
205.					Jano-	
206. 262						
Holerus Epifcopus.						
253						
Hojum f. Huy op.						
209						
Holacenfis Comit.						
221						
Holla.						
282						
Hollandia Comit. 149. ejus						
divifio & limites.						
156						
Hollandia Nova.						
687						
Hollandia op. Pruffia.						
499						
Holfatia proprie dicta.						
240.						
241. ejus limites, partes						
& urbes.						
<i>ibid.</i>						
Holtz munda.						
275						
Homburg in Blanche-						
burg.						
273						
Homburg in Heflen.						
258						
Homburg an der Höhe.						
<i>ibid.</i>						

I N D E X.

Janovia. 488. 491	da. 589	Ilza. 486	Inebechri f. Lepante. 443
Janfenii patria. 151	Idumæa Inferior. <i>ibid.</i>	Ilmaica inf. 671	Inferum mare. 41. 304
Janua op. 296	Idumæa Superior, ejusque situs. <i>ibid.</i>	Imaus mons. 513	Infortunatæ insulæ. 685
Janua. 444	Idumæi à Judæis subacti. <i>ibid.</i>	Imbrus inf. 439	Ingavones pop. 186. 187
Japan inf. ejusque magnitudo & Reges. 525	S. Jean de Morienne. 340	Imola. 304	Ingvohner. 193
Japannenses Christianorum hostes infensissimi. <i>ibid.</i>	Jebusæi. 588	Imperialis fl. 354	Ingelheim. 213
Japheti conjux. 508	Jebusorum urbs in monte Sion. 591	Imperium Romanum. 242. 243	Inguine regio. 608
Japhetus Noachi f. Europam primus invenit. 51	Jedlinskio. 486	Ina fl. 198	Ingolstadtium. 227. Academ. 278
Japydes. 400	Jekel fl. 208	Inn fl. <i>ibid.</i>	Ingria à Suevis occupata. 502
Japygia, ejusque partes. 324	Jena, Academia. 260. 278	Inachus fl. 415. 434	Inn. f. Oenus fl. 198
Japygium prom. 369	Jeniza. 429	Incolæ Zonæ frigidæ. 15	Innersta. 274
Japygium promontoria tria. 330	Jerace. 329	Incolæ Zonarum temperatarum. 16	Inopus fl. 440
Japyx op. 400	Jericho. 180	Inder. 529	Inspruck. 228
Ja Jaretta fl. 378	Jerna. 516	Indi à Rege Suevorum dono dati. 49	Insulæ, eorumque opida, fines. 301. 302
Jarkem. 518	Jerom. 516	India urbs. 540	Insula. 50. 51
Jarmout. 176	Jervia Livaniæ. 291. 493. 494. 495	India vetus unde dicta, ejus limites, magnitudo. 527	Insula i. e. Apollonia. 452
Jaromies. 234	Jesui fl. f. Ælis. 304. 432.	India vetus unde dicta, ejus divisio. 528. populi. <i>ibid.</i>	Insula fluctuans. 177
Jaroslavia. 490	Jesupolis. 491	urbes. 528. fluvii. <i>ibid.</i>	Insula Syracusarum pars. 376
Jaroslaw op. & Ducatus. 504	Jetaborg. 285	Gens. 530. serpentes ingentes. 531. eam primus ingressus Liber; deinde Perse, Alexander, Portugallenses. 530. in ea monstruosum hominum genus. <i>ibid.</i>	Insulæ pictæ. 70. 71
Jarofovia. 491	Jetrus fl. 463	Perse, Alexander, Portugallenses. 530. in ea monstruosum hominum genus. <i>ibid.</i>	Insulæ tres magnæ. 50
Jarjai inf. 176	Jetze fl. 449	Perse, Alexander, Portugallenses. 530. in ea monstruosum hominum genus. <i>ibid.</i>	Intendentes quatuor Superintendententi Galliæ adjuncti fl. 129
Jatonis navigatio. 565. ejus Comes Armenius f. Armius. 567. 568	Jeber. 251. Jeberland. 251	Perse, Alexander, Portugallenses. 530. in ea monstruosum hominum genus. <i>ibid.</i>	Interamna Lirinas f. Pilsola. 317
Jatonis mons. 557	Ifela. 209	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Interamna. 362
Jatrus f. Jetrus fl. 463	Ifia arx. 137	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Interamna in Aprutiis. 370
Java Major. 544	Igibium f. Igubium. 362	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Interamna Pannoniæ. 389
Java Minor. <i>ibid.</i>	Iglia fl. 236	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Interamnium. 311
Javarinum f. Jaurinum. 393	Iglau. <i>ibid.</i>	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Internum mare. 37
Jaur. 238. Ducatus. 238	Igliaco. 311	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Inveniendorum Antipodum & Antæcorum ratio. 17. 179.
Jaxartes. 513	Ignatius Lojola. 90	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Inveniendorum Pericæcorum ratio. 17
Jaxtus fl. 220	Ignis, qui augetur aqua, extinguitur oleo. 153	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Inveniendorum Parallelorum & Climatum ratio. 18. 19
Jazyges. 389	Ignis Sphæra. 2	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Invenire loca, quæ eandem habent latitudinem. 58
Jazyges Eneocædæ. 467	Ignivomus mons. 677	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Inumbres. 15
Mæotæ. 468	Iguvium. 310	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Joachimica vallis in Marchia. 234
Iberi 85. in Sicilia. 380	Ihor. 540	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Joannina op. 407. 408
Iberi non venerunt ex Asia. 85	Illa inf. 179	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Jochims Thal ubi fodinæ. 234. 268
Iberia Asiæ, ejus opida & fines. 511. 564	Illandz. 345	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Johan. Gerbrandi patria. 157
Ibericum mare. 39	Illargus fl. 217	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Johan à Leida fanaticus. <i>ibid.</i>
Ibernia inf. 165	Ilbargo S. Sepolchro. 355	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Johanna I. II. 365
Iberius fl. 82	Ilcuffia, ubi fodinæ. 486	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Johannes Albertanus Navarræ Rex excommunicatus. 61
Ibidæ. 615	Ilera fl. 217	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	S. Johannes. 581
Ibyci Poëtæ patria. 375	Ilerda op. 83. 90	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Johannis Boccatii patria. 355
Iburg. 253	Ilfelda cœnobium. 260	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Joh. Baptista interitus. 139.
Icaria inf. 441	Illia f. Iglia. 541	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	595. ejus reliquæ. 629
Icarium mare. 42	Illium f. Troja. 575	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Johann. Brigantinus Dux, Rex Portugallia. 88
Ichnusa. 384	Illenses. 384	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Johannes Gallia Rex captus. 135
Icius portus. 114	Illerda f. Lerida. 83	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Johannis Sleidani patria. 211
Iconium. 570	Illiberis. 106	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Johansburg. 499
Ida mons Myfiæ. 576	Illicitanus Sinus. 83	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Joh. Waldo. 139
Idæus f. Ida mons, ubi Jupiter nutritus. 449	Illyricum captum. 402	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	Joktan Indorum patens. 530
Idæus sinus. 526	Illyricum f. Illyris, ejus fines. 399. magnitudo. <i>ibid.</i>	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	501.
Ideonni regnum. 105. 297	Duplex. <i>ibid.</i> divisio & urbes. 399. 400	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	
Ideonni. 296. 297	Cultores, à Romanis donati. 401. Domini. 401. 402	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	
Idomena. 429	Regio ipsa. <i>ibid.</i>	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	
Idstein castr. 117	Illyricum mare. 41	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	
Idumæa f. Edom, ejus fines, urbes, divisio, opi-	Ilma fl. 260	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	
	Ilmene fl. 549	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	
	Ilfenburgenfis Comit. 258	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	
	Ilsta. 263	India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 531. ejus fines, coloniarum, felicitas, navigatio. <i>ibid.</i> in ea variarum nationes & Christiani. 532. divisio. <i>ibid.</i> in Septentrionalem, Occidentalem f. Minorem, & Orientalem f. Majorem. 88. 532. 533	

I N D E X.

Kaſaw.	392	Kochel fl.	471	Lacinium promont.	331	Lanzona.	370
Katz Arr.	257	Koehenhauſen.	494	Laconica.	414	Lanzano.	320
Katzbach fl.	238	Koegfeld.	253	Laeonicus ſinus.	409. 414	Lanzarotta inf.	665
Katzen Einbogen.	257	Kokenhauſen.	480	Lactantius.	640	Laodicea.	578
Comitatus.	258	Kolin in Bohemia.	235	Lactarius mons.	325. 326	Laodicea ad Libanum.	603
Cuntz von Hauſungen.	269	Koll prom.	282	Lacus.	34	Laon.	607
Hauſchiner Kreis.	235	Koloza.	395	Lacus Lemanus. 119.	Maoti-	Laorzalos.	129
Kaurzim.	ibid.	Komarna in Ruſſia.	490	cus.	44. 53	Lapides f. milliaria.	468
Kawno f. Kauwen & Couna.	489	Komarno in Hungaria.	393	Ladislauſ.	365	Lapis Neptuni.	31
Kazimiria.	484	Koniecpolſciorum ſedes.	466	Ladog.	639	Lapithia regio.	140
Kcina.	ibid.	Koning Bzätzer kreys.	235	Lavi, eorum fines & oppida.	301. 302	Lapithus urbs.	619
Kebeval.	171	Koningin Gratz.	235	Lavinus f. Livia fl.	ibid.	Lappia f. Lappenland.	ibid.
Keiſersberg.	214	Koningsberg Borussia.	598	Lavinus Conſul cum Pyrrho	327	Lappiones f. Lappii & Lappen	189. 290.
Keiſerslauteren.	223	Koningsfeld.	116	L'Éſcaut f. Scaldis.	122	Lappones.	ibid.
Keiſerswerda.	256	Koningshofen.	220	Lago de Como.	332	Lapus f. Lapeſſus fl.	392
Kelfo.	177	Konings Luttez.	275	Lago de Iſalo.	ibid.	Lar fl.	613
Kemburg.	272	Koningsſtein caſtrum.	269	Lago di Garda.	ibid.	Laraca.	600
Keplerus Aſtologus.	232	Konitz.	500	Lago Maggiore.	297. 332	F. di Larach.	642
Kempten.	196	Köpinga arx.	284	Laholm op.	182	Laracha f. Lariffa.	651
Kent regio.	176	Kopranitz.	397	Lahor.	542	Laranda.	570
Kermend.	231	Koraſan f. Coraſan.	550	Lahra.	261	Golfo de Larcadia.	409
Kernten.	230	Korn-Neuburg.	232	Laino fl.	327	Lariſſa penſilis.	426
Kerpent opp.	120	koſtyn.	242	Lais op. Livonia.	493	Theſſalia.	425
Kefel fl.	123. 517	Kowinow.	480	Lais f. Laiſa, vel Leſem in	Coeleſyria.	Larius lacus.	332. 298
Keſſel / f. Caſtellum Mena-		Kzabaten.	230	Lalandia inf.	283	Larix arbor.	145
piorum.	161	Kzain.	230	Lalera.	452	Latizzo.	426
Ketler primus Cuſlandia		Krainburg.	230	Lambrus fl.	302	Larta.	445
Dux.	495	Krakow.	485	Lamentatio.	313	Golfo de Larta.	408
Kexholm.	291	Kralowihradetz.	235	Lametia f. Lametus op.	329	Lafcum.	484
Keydingerland.	251	Krapack.	480	Lametinus ſinus.	ibid.	Laſſe op.	258
Kheſimur regio Perſia.	548	Krempa.	247	Lamon fl.	254	Latini. 294. antea Aborigines.	312. 335. eorum ſedes &
Kiang fl.	524	Krembs.	392	Lampa op.	325	urbes.	312. ſeq.
Kitholia inf.	281	Kremnitz.	392	Lampetia.	329	Latiszovia.	491
Kiel 247. ejus nuadina.		Krempa.	247	Lampſacus Themiftocli do-	452. 576	Latitudinem inter ortum &	
der Aufſchlag & Acade-		Krempitz.	236	nata.	542	occafum invenire.	64
mia.	ibid.	Krym op.	474	Lamus fl.	542	Latitudines & Longitudines	
Kielcii.	486	Krymska.	474	Lancaſtria.	175	invenire locorum.	58. 68
Kilan.	560	Krzemienec.	492	Lancaſter.	ibid.	Stellarum.	65. 63 ſeq.
Kilia.	464	Kulpe fl.	334	Landa.	544.	Latitudinis & Longitudinis	
Kiloa f. Quiloa urbs & fl.	663	Kur fl.	557. 564	Landau.	214. 254	Circuli.	54. 55
Kimper Corantin.	110	Kutnahora.	235	Lando f. Landolphus Epifco-		Latitudinis & Longitudinis	
Kinderus fl.	163	Kuſt von Benin.	656	pus.	323	gradus.	66
Kingſton.	175	Kutttenberg.	235	Langberg.	242	Latitudinis ſcala.	71. ſeq.
Kiovia, Kijow.	464. 489	Kyntail.	177	Landsbut.	228	Latitudo quid?	25
Kiovia Palatinatus.	489			Landskron.	282	Latitudo & Longitudo Ter-	
Kirchhain.	258			Land Wurſten.	250	ra.	24
Kiritz.	241			Lanfrancus Epifcopus.	175	Latium. 293, 312. Veteris &	
Kirkwal.	179			Langehorn vicus.	281	Novi fines.	312. 313
Kirman.	549. 560			Langelandia inf.	283	Latmus mons.	578
Kitaja.	35			Langenſtein.	275	Latronum ſeu Furum inf.	547.
Kitaigrodum.	491			Langinia Hibernia: provincia.	181	Lavanda fl.	230
Kitay regnum.	521			Lango inf.	441	Laubach.	230
Kingſton regia.	175			Langor.	541	Laubaceniſis Comit.	258
Klagenfurt.	230			Langres.	117. 129	Lauda f. Lodi.	350
Klausenburg.	468			Languedoc.	124. 128	Laudeniſis ager.	340
Kleine Seite.	235			Lantiena Pariſienſis.	131	Laudichia.	578
Klettenburg.	261			Lantii.	235	Laudonia.	177
Knipperdolling Anabaptiſta.	253			Laniza fl.	457	Laudonirus.	675
Kochans fl.	217			Lanryck.	177	Lavellum.	369.
				Lantchidol mare.	39. 687	Lauenburgicus Ducatus	246
				Lanus fl.	257	Lauenburgum.	240. 246
				Lanuvium n. Patricia.	314	Lauenburgum in Blancken-	
						burg.	275
							Lau-

I N D E X.

Lauenburgum Cassubiz.	500	Lemviga.	280	Leuci.	117	Lida op.	488
Lauenstetium/ ubi salina.	275	Lencicia.	484	Leuconotus ventus.	29	Lidda f. Lydda.	583
Laviana.	567	Lenkis.	469	Leuco-Syri.	567	Liebmus.	499
Lavinium. 314. ubi fanum S. Petronelliz.	ibid.	Lenquester.	181	Leucopetra prom.	293. 330	Lieffland.	493
Laun.	235	Leutzgen.	241	Leudra Epaminonda victo- ria nobilis.	420	Liege op.	209
Terra di Lavoro.	321	S. Leo f. S. Leonis fanum.	361	Leudrum.	514	Lier.	154
Laura monumentum.	140	Leodicensis Episcopatus.	141	Leuenburg Russiz.	490	Lieuwarden.	163
Laurentum f. Loreto.	361	Leodicensis provincia.	208	Leuenforde.	254	Ligeris f. la Loire fl.	122
S. Laurentii castrum.	403	ejus Episcopatus. 141. 208 & limites.	278	Levissa inf.	179	Lignitz.	237
Laurentium n. Paterno. 314 Laurentii inf. 664. fanum 343. Arx 402. monaste- rium.	93	Leodicum à Carolo Burgun- do captum.	150. 209	Leura fl.	393	Ligures.	294. 295
Lauriacum.	195	Leon urbs.	678	Leuterberg	261	Ligures Apuani.	321
Laus fl.	327. 435	Monte Leone.	330	Leutmeritz. 235. ejus kreis.	ibid.	Liguria Italia incola.	295.
Laus Pompeja f. Lodi.	302	Leonis X. patria.	355	Leutsch.	392	Liguria f. Insula Corsica. ibid.	295
Lauduna pagus.	157	Leonis rupes prom.	655	Leuzzi.	127	Ligusticus sinus.	41
Laufanna.	145	Fiume di S. Leonardo.	378	Leuwenburg.	490	Lilax.	423
Lauterberg.	273	Leontici patria.	ibid.	Levoni op.	495	Lilium signum in Compasso.	55
Lauterckh.	211	Leontini.	ibid.	Leyningen Comitatus.	211	Lilybæum op.	375
Lazari Archipelagus.	35	Leontium Gorgiz Sophizæ patria.	ibid.	Lexobii.	111	Lilybæum prom.	ibid.
Lazarus Bethaniensis.	137	Leontopolis.	626	Lezzo.	326. 368	Lim fl.	388. 399
Le Four promont.	104	Leopoldus Austriacus.	142	Li mensura loci.	32. 33	Lima peruvia op.	681
Leal.	493	Leopolis.	490	Liam f. Iliam.	541	Limago fl.	118
Leoronus.	279	Leopolitanus Episcopatus.	500	Liana f. Lianes.	96	Limbi Horizontis.	54
Lebadia.	419	Leotensis Comitatus. 211. seu		Libani Campus.	599	Limburg Bohemiz.	235
Lebedus.	580	Lieuwarden.	208	Libanus mons. ibid. ejus ma- gnitudo, multorum flumi- num parens.	601	Limburgiensis Ducatus. 153 ejus limites. ibid. & Lim- burgium urbs.	149. 153
Lebidan.	649	Leovardum.	163	Libeci.	301	limisso.	619
Lebrixa. f. Nebriffa.	93	Lepante f. Naupactus.	418	Libenauw.	254	limna.	415
Lecca f. Leche fl.	160. 196.	Golfo de Lepanto.	409. 450	Liben pater Indiam primus ingressus. 512. ejus certa- men.	322	limoges.	309
Lechaum navale.	410	Forum Lepidi.	304	Libici, eorum fines & oppi- da.	301. 302	limonium.	ibid.
Lechus Poloniae gentis con- ditor.	486	Lepin.	502	Libense territorium.	493	limosin.	ibid. 128
Lectorum regio.	331. 332	Lepontii, 294. eorum limites.	297	Libnense territorium.	493	limovices.	109
Leclrum Laconiz.	443	Lepion op.	411	Libonotus ventus.	28	limyra.	584
Leucopetra prom.	331	Lepti.	600	Liburnicus sinus.	400	limyrus fl.	ibid.
Leer.	251	Leptis Magna. 637. quæ & Neapolis, nunc Lebida f. Lebede. 637. Parva 637.	seqq.	Liburni.	307	lincium f. Lintz Austriae, ubi Keplerus Astrologus.	232
Legia fl.	209	Leria.	440	Liburnia 399. hodierna à Romanis domita. ibid.	410	lincolnia.	176
Legio f. Leon urbs. 96. re- gnum.	81. 87. 96	Lerice.	475	Liburniz oppida.	399	lincolnschire.	168
Leicestria.	176	Lerida.	90	Liburnicae naves.	307	lincopia.	290
Joh. Leidenus Anabaptista.	157	Lerna palus.	415	Liburnicum mare.	41	lindavia.	218
Leipden f. Lugdunum.	ibid.	Lesbii cantores.	439	Liburnus portus, f. Livorno.	307. 356	lindus f. Lindo, Cleobuli pa- tria.	621
Leimbach.	274	Lesbus.	ibid.	Libya f. Africa.	623	linea.	9
Leina fl.	ibid.	Lesbia inf.	280	Libya Exterior. n. Elfocat de- sertum, 633. Interior, ejus- que fines.	644	linea media.	ibid.
Leisnitz.	269	Lesfrigones.	379	Libya Exterior. n. Elfocat de- sertum, 633. Interior, ejus- que fines.	644	lineam meridianam invenire.	56
Leithe fl.	393	Leta f. Letra.	430	Libya deserta.	638	linga fl.	156
Leitmeritz.	235	Letrunum.	181	Libyægyptii.	625. 626	lingen op.	254
Letgovia provincia.	177	Letra. 494. ejus op.	ibid.	Libyarchæ.	ibid.	lingen Comit. & op.	ibid.
Lelovia.	486	Letza fl.	241	Libica Ægyptus.	ibid.	lingones.	117
le Maire fretum.	44	Levacii.	115	Libycum mare.	44	linguadocia.	136
Lemanus lacus.	119. 120	Levante, der Ostwind.	28	Libii Phœnicæ.	637	linguadocum.	107
Lemba.	661	Levartonia.	486	Libyssa.	563	lingua Cantabrica.	96
Lenburg.	490	Leubus cœnob.	238.	Licca.	499	lini patria.	420
Lenczna.	486	Leuca. 31. Arabum. 32. His- panorum.	32	Lichas.	30	linzium in Colonienfi diae- cesi.	210
Lengovia.	254	Leucadia inf.	408	Lichenus Comitatus.	258	Port Lion f. Portus Leonis.	443
Lemnus inf. 439. Philostrati patria.	ibid.	Leuca horaria.	32	Lichus fl.	193	lionnois.	130
Lemovices vel Lemovici.	109	Leucas.	403	Forum Licinii.	302	Mont de Lions.	672
Lemovicum vulgo Limoges.	109. 134	Leucester f. Leicester.	176	Licinii promontoria.	330	lipara inf.	378
Lemovii.	187	Leuch.	145	Licinii, Augusti Procurator.	138	liparorum inf.	ibid.
Lempra desertum.	643. 654	Leuchtenbergicus Landgra- viatus.	226	Lizifis.	468	lipovecia.	486

I N D E X.

Lippe fl. 197. 391	lœgria, 173. 175. Inferior, ejusque provinciar. 175	Lovanium f. Loben. 154	Lugdunum Batavorum f. Leyden. 157. ejus diurna obfessio. <i>ibid.</i> Academia. <i>ibid.</i>
Lippe Comitatus. 254	lœgria Superior, ejusque fines. <i>ibid.</i>	lovanto. 324. 233	lugii eorumque sedes. 191
lipa f. Lipsstadt. <i>ibid.</i>	lœven. 113	lovenstienium Lobenstein	luhusium. 239
lipia. 238. Academia. 278	lofanto. 324. 333	lox. 196	luha fl. 250
liquentia f. Liqueenza fl. 344	lojola Ignatius. 90. 91	lovicium. 485	luitbrandus. 309
lira. 54	logronno f. Juliobriga. 94	lowat fl. 480	luna sylva. 198
liris. 319. 333. Novi Latii terminus. 313	loire fl. Florida. 675	loyza. 243	luna urbs. 306. portus & prom. 307
lisa fl. 151	la Loire f. Ligeris fl. 122	lubavia. 498	luna quibus oriatur & occidat, ostendere. 64
lisbona f. Lisboa & Olyppo, & Ulyssippo. 95	P. Lombardi patria. 350	lubbeke. 253	lunæ montes. 632
lisseux. 111	lombardia qs. Longobardia. 348	lubboda fl. 275	lundari. 443
lissus op. 400. 401	lombardia Cispadana & Transpadana divisio. 349. 350	lubeca. 240. 246	lundia f. Londen Scaniz. 282
liternum. 322. ubi Scipionis sepulchrum & villa. <i>ibid.</i>	lombardia Cispadana Ducatus. 352	lubena. 239	lunden in Holsaria. 247
liternus fl. <i>ibid.</i>	lombardia Transpadana Ducatus. 348	lubiacum. 230	lunenburgensis Ducatus, ejus opida & fines. 249. 274
litomieritzze. 235	lombardia ditones in Italia. 338. 339	lubiana. <i>ibid.</i>	lunenburgium. 249
Litomiffel. 235	lomont Lacus. 177	lubiniensis Palatinatus. 486	lupia fl. 140. 252
lidda. 593. ubi Aeneas paralyticus. <i>ibid.</i>	lomza. 493	lublinum. <i>ibid.</i>	lupoliamum in Histria. 343
lituania, ejus magnitudo Palatinatus & urbes. 486. 663	lomzense territorium. <i>ibid.</i>	lubusium. 241	luppia fl. 196. 197
litus aureum. 663	londen Dichmaria. 282	luca. 308	lufaria. 233. ejus oppida & fines. 239
livadia. 442	londinium f. Londen in Anglia. 174. Academia & seq. 174. seq. 100	lucæ, Xantis Pagnini patria, ubi marmora. 356	lufitania provincia Hisp. 80
livense territorium. 493	londobris inf. 100	S. Lucæ offa. 345	lufitanorum mores. <i>ibid.</i>
livia f. Lavinus. 301. 302	longi muri. 457	lucaeh. 685	lufus. <i>ibid.</i>
livii forum. 360	longinia. 181	lucani. 294. 327. eorum ortus, fines & opida. 327	lutetia Parisiorum. 111. 125
Titi Livii patria, cineres. 299. 345	portu Longone. 357	lucani patria. 93	lutetia Francici regni caput. <i>ibid.</i>
livonia, ejus fines, magnitudo. 482. 487. 494. divisio, territoria, opida. 483. 494. 495. à Polonis ad Suecos translata. <i>ibid.</i>	longitudinis & latitudinem invenire locorum. 58. 64. seq. stellarum. 68. 69	lucania duplex. 327. 328	Unde nomen? 131
livones Germani. 478	longitudinis & Latitudinis gradus. 64. 65. scala. 71. differentia. 67. 68	lucanum. 347	lutera fl. & lacus. 122
livonicus finus. 37	longitudinis gradus in miliaria conversi. <i>ibid.</i>	lucanus. 93	Mart. Lutherus. 272
livorno f. Ligorno. 307	longitudo quid? 24. 25	S. Lucas. <i>ibid.</i> 97	Lutter am Barenberge. 275
lixus fl. n. Laffus, alias F. di Larach. 642	longitudo & latitudo Terræ. 24	lucayo inf. 685	luttich f. Loyck op. 209
lizifis. 468	longobardia. 238	lucca. 269	Lutzels Stein. 211
loanda inf. 164. 661	longobardi. 187. in Italia. 338. Pannonia. 390	luceburgium. 133	lutzena in Misnia pralio nobilis. 269
loanghi regio. 676	longobardorum migratio. 200	luceburgicus Ducatus. <i>ibid.</i>	lutsko. 491
lobrogatus f. Rubricatus fl. 89	eorum Rex ultimus Desiderius. 338	luceburgienfis Ducatus major pars. 116	lutzeburgium, ejus Ducatus. 115. 116. 153. limites <i>ibid.</i> & pars major. 115. 116
locanum. 347	longonis portus. 357	luceburgenses. 184	lutzoniam inf. 546
lochem. 162	longronno. 94	lucensis civitatis ditio. 342	lybavia. 498
locorum situm invenire. 58	longuedocum. 108	lucensis agri felicitas. 358	lycaonia in Cappadocia. 569
locorum mensura. 30. & seq. pictura. 71	lop. desertum. 517	lucensium mores. <i>ibid.</i>	lycastus. 448
locorum distantiam invenire. 58. 64. 65	loppi f. Lappen. 291	luceria f. Lucera. 325. 369	lychnidia lacus. 429
locrenses coloniz in Sic. 384	loptica. <i>ibid.</i>	lucerna f. Lucern. 142. 144	lychnidos. <i>ibid.</i>
locrensis finus. 331	lopur. <i>ibid.</i>	lucernenfis lacus. 142	lycium mare. 44
locri Epicnemidii. 422. eorum oppida. 422	loquahabria. 177	de S. Lucia inf. 665	lycia, ejus fines, fl. & opida. 568. 583
locri Epizephyrii. 329. peffilentia & terra motu nunquam interstati. 329	lotck. 195	luciferi fanum. 93	lycophronis patria. 438
locri Ozoli. 417. eorum oppida. 418	loretto. 361	lucius multorum annorum. 223	lyctus. <i>ibid.</i>
lode in Sardinia. 384	loriensis Comitatus. 221	lucius Dux. 327	lycus der Lech fl. 217
lodi f. Lauda. 350. à Mediolanensibus everfa. 350	lothari I I. monumentum. 275	luco. 625. 626	Ortus. 601
lobnicum. 499	lotharingia. 117. 140. 154. ejus pars. 117	lucovienfis Terra. 486	lycus fl. Assyria, Caria. 555. 578. in Cypro. 619
	lotharingiz Ducatus. 210. ejus limites. <i>ibid.</i>	lucrinus lacus oppletus cineribus. 322	lycurgus Legislator. 414
		ludovici Vivis patria. 91	lydia. 593
		ludovicus Bavarus. 142	lydia, ejus flumina. 577. montes, urbes. <i>ibid.</i>
		ludovicus XI. Galliz Rex cum Helvetiis foedus junxit. 145	lydius fl. 430
		ludovicus XII. hoc foedus rupit. <i>ibid.</i>	lydorum mores. 577
		ludovicus Sfortia. 359	lyera f. Leyer. 154
		ludovicus Bosonis filius excoecatus. 126	Lyge.
		lugdunenfis Gallia. 119. 120	
		lugdunenfis ager. 125	
		lugdunum f. Lyon. 107. 112	

I N D E X.

Marcomanni. 190. 192. 233 eorum sedes. 191. migratio. 200	Phaticum. 44	Marius vicit Cimbros. 201	Mataran regn. 543
Mardi. 556. seq.	Phasianum. 43. Phoenicium. 44	mors. 312	Martarea. 629
Mardicum navium statio. 151	Persicum. 35	le Marle fl. 122	Mater CCCLXIV. infantium. 157
Mardiene. 553	Pigrum. 35	Marmarica. 626	Marerea hortus. 648
Mardocæa. 610	Ponticum. 43	Marocayo lacus. 681	Mathildis donatio. 359
Mardonius victus. 419	Rhodium. 44	Marocco reg. 642	Martilica. 310
Mardius fl. 557	Rubrum. 35. 38	Punti de Marono. 385	Matifcona, f. Mascon. 134
Mare eiusque partes. 53	Sardoum. 41	Maronea. 453	Matra f. Mataiam. 543
Mare Achaicum, Ægæum. 42.	Sarmaticum. 34. 43	Maros. 468	Matrinus fl. 193
Adriaticum. ib. Africum. 54.	Saturninum. 34. seq.	Marpurg in Stiria. 231	Matrona vulgo le marne fl. 115. 122
Ægyptium. 36. 45. Æthiopicum 36. 37. Album. 39.	Scythicum. 43. 44	Marpurgum Hassiz, Academia. 257. 278	Joh. Mathesius. 268
Amalchium. 35. Amazonium. 41. Aquitanicum. 36. Arabicum. 35. Artabrum. ibid. Asperum. ibid.	Septentrionale. 38	Marrechia, f. Ariminus fl. 309	Mattiaci. 189. eorum sedes. 191
Adriaticum. 41. Aufonium. 41. Atlanticum. 36.	Siculum. 41	Marthaum. 553	Mattium op. ibid.
Austrinum. 36. Balthicum. 33. 36. Balearicum. 40.	Sericum, Sinesc. 35	Marri Comitatus. 341	Mauricburgium. 272
Bengalense. 35. Britannicum. 36. Caledonium. ibid.	Superum. 41	Marrubium n. Morrea. 320	Mauri f. Maurisii. 640 in Hispania. 86. iidem ex ea ejedi. 87
ibid. Cantabricum. ibid. 44	Syracum. 44	Marrucini. 294. 336. eorum oppida. 319. fines. 326	Mauritania. 624. 640. ejus fines, fluvii, divisio. 640. Cæsariensis 640. Tingitana. 642
Mare Carium. 44. Carpathium. 42. Caspium. 33.	Syrium. ibid.	Marrum f. Marro. 354	Mauritanicum mare. 45
38. Caucasum. 43. Celticum. 35. Cronium. ibid.	Tauricum. 43	Marfali. 147. 189. 190	Mauritii castellum in Mactian ins. 546
Cimmerium. 43. Cilicium. 44. Colchicum. 43. Concretum. 35. Corficum. 41.	Tulcum. 41	Marfalia op. 377. 382	S. Mauritii fanum, f. S. Mauritiz. 145
Creticum. ibid. Cyprum. ibid. Cyrenaicum. 44.	Tyrhenum. 41	Marfatti. 190	Mauritii sinus. 665. 687
Germanicum. 36. Dalmaticum. 41. Epiroticum. ibid.	Vespertinum. 37	Marfelle op. 107. 137	S. Maura inf. 408
Erythæum. 35. Eoum. 33.	Mar de Zabaken. 44	Marfi. 189. 294. eorum sedes, oppida, fines, & lingua. 320	Maurocanum regn. 649. 652
Gangeticum. 35. Gallicum. 36. Hispanicum. 41.	Marechalli Franciz. 129	Marficum vetus, op. 369	Maurocum f. Maroc. ibid.
Hutsonii. 39. Hybernicum. 166. Hyrcanum. 33.	Mareotis f. Marmarica Ægypti pars. 626	Marfigni eorumque sedes. 191. 192	Maurocitanum regnum. 641
Hyperboreum 34. Ibericum. 41. Icarium. 42.	Margasi. 556	Marfilii Ficini patria. 355	ejus situs & urbes. 653
Illyricum. 41. Imperii. 44.	Margarita inf. 685	Marfyas fl. Phrygiæ. 574	Dez Mausethurn. 212
Indicum. 35. 36. Inferum. 41. Jonium. 41.	Margenthal. 204. 221	Marfyas Syriæ. ibid.	Mausolus f. Indus fl. 529
Internum. 37. 39. Isthicum. 44.	Margis fl. 463	Martaban. 639	Maxerz. 551
Judaicum. 44	Margiana, ejus populi & fines. 551	S. Martha. 679	Maximi Philosophi patria. 600
Judaicum. 44	Margofast. 472	Martialis patria. 82	Maximiliani I. locus natalis. 232. idem captus. 492
Judaicum. 44	Margyetz populi. 550	Martiana sylva. 198	Maxonense territorium. 652
Judaicum. 44	S. Maria inf. 26	Martinach f. Martiniacum. 145	Maza f. Mazacha. 569
Judaicum. 44	S. Maria di Tyndari. 378	Corn. Martini. 274	Mazaquibir. 650
Judaicum. 44	Maria Judæ septem. 595	Martinus Chemnitius. 275	Mazaræ vallis, urbes & limites. 387. 382
Judaicum. 44	Caput S. Mariæ. 368	Martinus Forbushcz. 48	Meandrus mons. 527
Judaicum. 44	S. Maria di Grotta Ferreita. 314	Martinino inf. 685	Meataz. 168
Judaicum. 44	Maria Seotiz Regina supplicio affecta. 176	Martiniq. 686	Mecha Mahometis natalibus notum. 617
Judaicum. 44	Mariacher. 281	Martius Narbo. 107	Mechlinia f. Mecheln. 154
Judaicum. 44	Mariana op. 385	Marudo. 544	Mechoacan op & regio. 676
Judaicum. 44	Mariana fossa. 138	Marum fl. 198	ejus colonia & situs. ibid.
Judaicum. 44	S. Mariæ prom. 683	Marundz. 556	Mechoacanæ radices. 676
Judaicum. 44	S. Mariæ fossa. 161	Marus fl. f. Morus. 236	Mecklenburgiensis Ducatus, ejus limites & urbes. 240 245
Judaicum. 44	Mariæburgum. 498	Marysius fl. 391	Mecone. 434
Judaicum. 44	S. Mariæ da Cassiopo. 437	Masandaran prov. 560	Mecriti Tattari, eorumque sedes. 517
Judaicum. 44	Marien regnum Hispaniolæ. 685	Mascon op. 117. 134	Medum. 489
Judaicum. 44	Marienberg op. 268	Mase. 120	Medano op. 674
Judaicum. 44	Marienberg Arx. 220	d'oude Mase. 121	Medar regn. 657
Judaicum. 44	Marienweyber op. 499	Masieres. 116	Medava f. Medaba. 613
Judaicum. 44	Mariamne turris. 592	Masius mons. 566. 608	Medebach. 191
Judaicum. 44	Mariandyni. 572	Masriensis ager. 316	Medi in Thracia. 452
Judaicum. 44	Maribus Ccenobium, 283	Masoviz Ducatus, ejus divisio, & Palatinatus. 493	Media, ejus populi, urbes, fluvii, montes & fines. 556
Judaicum. 44	Maricai. 551	Masfia op. 306, 359, 367	Media Atropatia, 560. Maibid. Me-
Judaicum. 44	Maridunum. 173	Masfayliorum gens. 641	
Judaicum. 44	Marisa fl. 457	Masfageta. 511. à Magog orti sunt. 511. ab his Cyrus victus. 511. 512	
Judaicum. 44	Maris mediterranei memoria. 39. 40	Masficus mons. 334	
Judaicum. 44	Marissus f. Marisch fl. qui & Rabon, ejusque ortus. 469	Masilia. 107. 137	
Judaicum. 44	Maritimæ Alpes 334	Masterland. f. Masstrand. 286	
Judaicum. 44		Mastusia prom. 451	
Judaicum. 44		Masulipata. 537	

I N D E X.

Medæorum familia.	356	melitene f. melita.	554. 567	meser.	628	S. Michaëlis cœnobium Lu-
Medetus.	471	melite.	253	meses.	28	neburgi.
Medina del campo.	95	melli.	655	mesgana op.	651	249
Medina Talmabi, ubi Maho-	617	melnick.	234	mesogys mons.	577	michaloviense territorium.
Medicis sepulchrum.	617	melos inf.	441	mesopotamia. § 87. ejus fines,		498
Mediolanum f. Mediland		melphitanus Archiep.	273	magnitudo, regiones, ur-		117
109. 110. 302. 349. magnum		mella inf.	281	bes, montes, fluvii.	607	Cap. de S. Michaël.
<i>ibid.</i>		memel fl.	488	messia.	652	middeifordum, S. middelfar.
Mediolanum in Gallia.	88	memel arx.	500	messana f. Zancle n. Messina,		187
Mediolanensis Ducatus.	339.	memela fl. & castellum.		Ibyci poeta patria, cujus		176
349. sub Hispano.	<i>ibid.</i>			cives Mameritini. 375. Ubi		290
fertilitas.	349	mемmel op.	494	Constantini Lascaris bibli-		155
Mediolanensium Dux Galea-		memminga.	217	otheca & Epistola B. Virgi-		108
tius Sfortia.	345	memnonis sepulchrum.	599	nis.	381	miechovia
Mediolanensium mores.	350	memphis hodie meter.	628	messæ.	457	486
Mediomatrices.	117	menan fl.	540	messapia, messapii.	324. 369	michnicense territorium.
Mediterraneum mare.	33. 37	menander.	422	messene urbs ubi Aristomenis		492
Medoacus fl.	344	menapii.	113. 181	patria.	409. 412	236
Medorum imperium in Asia.	558. 559	menapiorum cast.	113. 161	messenia regio Peloponnesi.		91
Medra Nigritarum regio.	655.	menavia inf.	176			migrations gentium distin-
	656	mensesium ostium Nilæ.	632			ctæ.
Meduana fl.	134	Petrus mendozza.	683	messeniacus sinus.	<i>ibid.</i> 412	124
Medwih.	471	menavia.	173	messina.	376. 381	S. Miguel.
Meesters van Polit.	154	mengeringhausen.	254	messis aurea Delphis dicata.		681
Megalopolis Polybii patria.	413	mengrelia.	564			378
		menium divisio.	58	metacompus op.	625	miletus n. melasso, Cadmi-
		mensura locorum.	30. &	methone.	425	oratoris, Thaletis afroto-
				metanasta.	425	gi, Timothei musici, Ana-
				metapan prom.	446	ximandi physici patria. 579
				metapontum, ubi Pythagoras		& sq.
				mortuus.	327	milevum, f. Milevis.
				metaurus n. Metro fl.	333	639
				Hasdrubalis interitu infi-		398
				gnitus.	<i>ibid.</i>	milliare, 30. 31. Indorum. <i>ib.</i>
				metellino inf.	439	Romanum. 31. Turcicum.
				metellus domuit Cretam.	449	<i>ibid.</i>
				metellus Balearicus.	99	31. magnum.
				metense parlam.	126. 129	milliarium scala.
				metense regnum.	126	70. 71
				methene op.	412. 425	milly opp. Campaniæ.
				metis f. Metz.	117. 128	111
						milo Crotoniata.
						330
						miltiades.
						422
						mimas mons & prom.
						577
						mina castr. Guineæ.
						654
						S. Georg de Mina.
						164
						minzi.
						615
						mincius fl.
						332
						mindanao.
						544
						minden.
						190. 252
						mindensis Episcopatus.
						252
						ejus limites & op. <i>ibid.</i>
						278
						minerva castr.
						326. 422
						prom.
						364
						minius fl. vel minio.
						83
						minois inf.
						448
						minorca inf. vid majorca.
						98
						minoris Ins. Ambitus.
						<i>ibid.</i>
						minorica urbs.
						<i>ibid.</i>
						minos Cretensis.
						488
						minutum quid?
						26
						minutum primum & secun-
						dum.
						26
						mirandula op.
						349. 353
						agri mirandulani fertilitas.
						<i>ibid.</i>
						mirandulanorum mores.
						<i>ibid.</i>
						mirandulanus Comes, ejus-
						que dominium.
						<i>ibid.</i>
						missa fl. Bohemiæ.
						233
						missazibozia.
						491
						miscum op. Pol.
						493
						misidia regio.
						553
						misena f. misina op.
						264
						misc-

I N D E X.

Mifenatium.	309	277. ejusque partes. 207. 212	Mons Pelosius.	369	Mordwa.	505
mifenum prom. f. Capo	mi-	Monaz.	395	mons Pessulanus vulgo Mont-	morea.	409. 443
seo.	322	mokan regio.	564	pellier.	moria mons. 591. in quo	
monte mifeno.	ibid.	mola op.	317	mons Pilari.	templum Hierosolymita-	
mifenus portus.	415	mola turris	317	mons Sacer.	num exstructum fuit. <i>ibid.</i>	
mischra f. Sparta.	325	molconfiglio.	400	mons Semiramidis.	morimene.	567
misco fl.	262	moldau.	197	mons Regalis.	morini.	234
mifinia marchionatus	262	Moldauæ kreisz.	234	monfonium f. monçon.	morlacha.	402
263. ejus limites. fl. & op. <i>ib.</i>	486	moldavia quando appellata.	471	mons Pelgardus.	morung.	499
miftovia.	305	moldavia major & minor. <i>ib.</i>		Montezberg Ducatus.	morrea f. morrubium.	320
mifus fl.	629	moldavia Wallachia pars <i>ibid.</i>			morspurg.	117
mithres Rex Egypti.	565	ejus natura soli. <i>ibid.</i>		monferfonda.	morfungia op.	281
mithridates Rex Ponti.	565	moldavorum mores.	472	monfier.	morfus fl.	270
ejus locus natalis. regia &	572	molgomfai tartari.	517	montaldo in pedemontio.	morraria lacus.	250
sepulchrum.	571. 572	molheim.	214. 252	montana.	mortavalus.	332
mitovia.	495	molinium. vulgo molins.	134	montbeliard Comitatus.	mortuum mare.	35
Petrus à Mittelburg.	135	moloffi.	406	montealcino.	morvedre fl.	91
Mittelfahrt 45. 280		molshemium.	252	monte di S. Angelo.	morviedro.	84
Mittelfahrt fretum. 283		moltau.	542	monte Barbaro.	morus l. Marus fl.	236
Mittelfahrt Opp.	45	moluceæ inf. 164. 543. 544.	545	monte Cafino.	Thomas Morus.	175
Mittelmarkt.	187	mombaza.	663	monte di Capua.	mosa fl. 115. ejus ostium. 120	
mitylene.	439	mona n. Man inf.	176	monte Falcone.	mosa vulgo die Mase. <i>ibid.</i>	
miuns.	576	monaco.	349	monte Fiaccone.	moszus fl.	554
miavense territorium.	493	monæci Herculis portus.	296	monte Gibello.	mosaysko.	502
mobile primum.	2	monachium vulgo monaco		montegny op.	moschi à Mefchec.	511
moebenium.	346	Italia.	349	monte Leone.	moschorum sedes.	<i>ibid.</i>
moccadelii.	374	monachii principatus.	341	monte ritondo.	moschius fl.	463
modena.	304. 355	monacum f. Munchen.	227	monte di Somma.	moschici montes.	566
modica.	378.	monapia f. menavia & mon.		monte di Trapani.	moscona.	306
modicca.	203	inf.	176	monte Pulciano.	moscovia. 489. 501. ejus ur-	
modici n. Monza.	<i>ibid.</i>	monasterium f. Munfz.	253	monte Sarrato.	bes. fines. magnitudo. Du-	
modin Maccabzorum patria.	589	monasterium f. Episcopatus.	252	montenſis Ducatus. ejus li-	catus. Principatus & Pro-	
modum op. olim Methone.	412. 443	ejus limites & urbes.	252	mites & op.	vincia. 502. & seq. <i>ibid.</i>	
moena inf.	283	monasterienſis Episcopatus.	278	monterano terræ motu perit.	moscovia origo.	501
moenus fl.	196. 197. 220	monasterium Laurentii.	93	montes.	proxima.	502
moconia Lydia pars.	577	monasterium f. Munfz.		montes vulgo mons op.	moscovitarum Dux Czar.	506
moeris lacus Egypti.	633	Epfel.	209	montes Diaboli.	Joannes.	501
moers.	161	monasterium f. Crucis.	484	montes Epiri.	moscovitarum Patriarcha. E-	
moesia.	215	moncaſtro.	472	montes Epiri.	pifcopi. mores. religio.	506
moesia. ejus fines. divisio.		mond.	161	montes Lunæ.	moskowa urbs.	502
Com. 461. Incolæ.	465.	monçon f. monfonium.	91	montes in Gallia præcipui.	mosfella fl.	116. 196
flumina. <i>ibid.</i> urbes.	462.	monembafia.	443	montes Pyraei.	mosqua fl.	501. 505
ſeqq. Romanis. Serviis ſub-	464. duplex facta. <i>ib.</i>	monemugus.	662	montfeltre Comit.	moſtalen.	159
moesia Cereris Horreum.	461	mønneſland.	283	montfortium.	moſul. olim Ninive.	560
moesia à Crasso domita.	464	mongul regio.	514	montgomerya.	motis inf.	546
occupata a Serviis & Bul-		monjou.	115	monti di Auro Iſtria.	motya.	378
garis. oppreſſa à Turcis.	<i>ibid.</i>	monomotapa regnum & urbs.		montiregalenſis Archiepiſco-	mouuſter.	181
moesia Superioris op.	461	ejus limites & magnitudo.	657. 662	patus.	mours Comitatus.	255
moesia Inferioris op.	462	mononia.	181	montis Draconis caſtell.	Mourſia. Muſſia.	<i>ibid.</i>
moelorum mores.	464	monopana fl.	673	montis Ferrati Ducatus.	moxiiani.	574
mogores f. mogules India		monopolis.	369. 371	montis Ferrati Ducatus.	mozos regio.	679
ſeptentrionalis Reges. eor-		mons. vulgo montes op.	152	montpellier.	mozambique.	663
um opes & ſeqq. 522. 541.		mons Aureus.	388	monumethia.	Mſeneck.	503
mogulis imperium Indicum.		mons Grampius.	177	monza.	muchavecius fl.	488
<i>ibid.</i> unde ortum. 522. <i>ibid.</i>		mons altus. 367. Sanct. Adria-		mopſopia f. Attila.	muhamedes moritur.	88
moguntia f. Mentz.	212	ni. 77. D. Andrea. 275.		mopſopila f. Pamphilia.	mula inf.	179
Moguntiacum vel Mogunti-		S. Angeli. 370. Arato Pilati.		mora fl.	mulberga. Johannis Friderici	
cup ad Rhenum n. Mentz.				morachua op.	Electoris clade nobilis.	270
199. 212				moracz.	mulda fl.	271
moguntiacum Italia.	302			moravia. 204. 232. 236. ejus	muldavia f. Multavia. Die	
moguntina Diœceſis. 207. 212				limites.	Moldau. fl.	197
moguntinus Archiepiſcopus.				moravia Scotia. f. Muray.	Moldau kreisz.	234
				177	The Mule prom.	177
				moraze.	muleaſſes Tunetorum Rex	
				397. ſq.	reſtitutus.	650
				morbenium.		650
				346		

I N D E X.

mulhensbach.	468	Myndus n. Mentese.	578	situs, magnitudo, urbes & incolae.	534	mus.	364. 365
mulhausen.	260	Myndyrides Sybarita.	328	Narvinga urbs.	<i>ibid.</i>	Neapolis Syracusarum pars.	376
Mulheim ad Rhenum.	256	Myrina in Æolide.	579	Narva. 291. Russorum.	<i>ib.</i>	Neapolis in Africa minore.	638
Mulhusia Sultgovia.	214	Myrlea.	572	Narva fl.	291. 480	Neapolis Samaria.	596
Mulhusium in Alfatia.	145	Myrmidones.	423	Nasamones.	635	Neapolis Thracia.	452. 458
Mulinium f. Molins.	134	Myrtilo Oenomai Auriga.	42	Nascoa op.	283	Neapolitanorum mores.	371
Multavia fl.	107	Myrthon inf.	<i>ibid.</i>	Nasium f. Nansi.	117	Neapolitanorum regnum. ejus fines & magnitudo, Domini, 364. divisio, 365. urbes. 366. & seq. op. munita. 371. cum Sicilia copulavit Ferdinandus Catholicus.	365. 366
Mulucha fl.	641	Myrtoum mare.	<i>ibid.</i>	Nassaw fortalitium in Timor f. Mortir.	547	Neapolitanum regnum. 340. ejus soli fertilitas & natura.	371
Muluya ol. Malva.	<i>ibid.</i>	Myria & Mœsia.	461	Nassovicus Comitatus.	258	Neapolitanus sinus.	322
mumia Egyptica.	626	Myria Major, ejus populi, montes, fluvii, urbes. 573. 574. Minor, 575. ejus flumina & urbes.	<i>ibid.</i>	Nassovicum prom.	627	Nebbio.	386
L. Mummius delevit Cortiuthum.	410	Myrio-Macedones.	574. 575	Natangia, provincia Prussia.	499	Nechetz fl.	197
mumpelgard f. Montbeliard.	215	Mytilene.	435	Natolia, ejusque provinciarum.	568	Necti vallis, ejus limites & urbes.	381
Munchen f. Ichnisca.	196	Myusus.	576	Nava fl.	117. 198. 494	Neetum fl.	378. 381. 382
munda op. Hispania.	92	Myusus.	454	Navaria, ol. Pylus Messeniorum.	443	Neglina fl.	505
Munda ad Weirram.	275	N.		Navarra.	81. 86	Negopata.	535
Mundi cardines. 71 partes & regiones. 26. 27. polus.	67	Nabathz urbs.	613	Navarra regnum.	87	Negroponte.	438
Mundi polum ostendere, <i>ibid.</i>		Nabathai.	<i>ibid.</i>	Capo della Nave.	330	Negumbo.	546
Munimentum Schenckii, i. e. Schencken = Schans.	104. 120. 162	Nacum.	484	Navernia vallis.	177	Nehel-efchol.	589
munsterberg f. Montsterberg/ Silezia Ducatus.	238	Nadir vulgo Nathiz.	8	Navigandi ars.	71. 72	Neideburg.	499
muntterepfel.	115. 209	Nadaria provinciarum Prussia.	499	Navigatio ad Sinas & Philippinas.	48	Neidorsff.	275
muntter in valle S. Gregorii.	214	Nagajenses Tartari.	516	Caji Caesaris.	<i>ibid.</i>	Neisse. 237. Ducatus, Neisssische Gebirge.	
Munychia collis.	422	Nagorni.	504	Columbi.	<i>ibid.</i>	Nela fl.	236
Mura fl.	391	Nagor fl.	200	Navigatio duplex.	45	Neleus f. Neleia Nestoris patria.	154
Muray f. Muravia.	177	Naha fluv.	212	Eudoxi.	49	Nelsen portus.	412
Murcia.	81. 86. 91	Nahuay piscis.	287	Hannonis. <i>ibid.</i> Himilconis.	<i>ibid.</i>	Nemaufus f. Nismes. 107. 136	48
Murgum op.	461	Namurcenis Comitatus.	115	Navigatio in Indiam.	47	Nemaea fl. 410 & opidum. <i>ibid.</i> ubi ludi.	415
Murgim op. Hisp.	79	Numurcenis provinciarum limites.	<i>ibid.</i>	Occidentalis.	46	Nemetacum.	115
Muri longi.	457	Namurcum op.	115. 153	Orientalis.	<i>ibid.</i>	Memetum Augusta.	109
Muri pons.	231	Nanking provinc.	523. sq.	Ophitiana.	47	Nemetes.	199
Murus in Anglia.	170	Nanneres.	110	Oceani.	<i>ibid.</i>	Nemours.	129
Murta fl.	117	Nanguin. urbs.	523. sq.	Magellani.	48	Nentridava.	468
Murtha fl.	210	Nansberg mons.	228	Meridionalis.	46	Neoburgensis lacus.	142
Musarozii.	548	Nansium f. Nansi.	117. 211	Septentrionalis Oceani. <i>ibid.</i>	48	Neoburgum Dania.	283
Muscovia Christiana.	502	Nantes.	132	Vesputii.	48	Neocastro.	445
ejus fertilitas.	502. 506	Nantuates.	246	Navis victoria.	<i>ibid.</i>	Neocæsarea.	569
Musdorani.	552	Golfe de Napoli.	409	Naulibus.	550	Greg. iii Neocæsariensis patria.	569
Musici primi Cretenses.	447	Napoli di Romania, f. Naulipha.	415. 443.	Nauloches.	580	Neopitis f. Nieuport.	151
musitra.	443	Nar f. Nera fl. 309. 333. ejusque ortus.	<i>ibid.</i>	Naulum op.	354	Victoria Mauriti nobilis.	<i>ibid.</i>
Muske f. Mahlstrand vortex.	286	Narbo f. Narbonne.	107. 136	Naumburgium. Paumburg.	266	Nepe.	308
Mutina f. Modena.	304. 351	Narbonensis Gallia f. Narbonensis provincia. 104. 105. 294. à Romanis subjugata. 124. 133. ejus divisio. 104. 124. limites & felicitas.	105	Naupactus victoria Christianorum clara.	418. 443	Nepete.	307
Mutinenfis Ducatus opida, ditiones. 342. & felicitas.	485	Narbonensis Gallia f. Narbonensis provincia. 104. 105. 294. à Romanis subjugata. 124. 133. ejus divisio. 104. 124. limites & felicitas.	105	Naupha.	415	Neptruni lapis.	141
Mutinenfium mores.	<i>ibid.</i>	Narbonne.	128. 136	Nauportum.	389	Neptuni Templum.	414
Muna port. & empor.	615	Nardo.	326. 369	Nausa fl.	95. 96	Neptunius fons mortiferus.	316
Mycale mons & prom.	578	Narenta f. Naron.	401	Nautica pictura.	70	Nera fl.	333
Mycæstus.	420	Narici, eorumque sedes.	191	Nautica pyxis.	26. 71	Nerium promontorium.	95
Mycenæ.	415. seq.	Narni.	311	Naxius.	464	Nencia.	290
Myconus f. Mycone inf.	440	Narnia. 311. 362. ubi pons Augusti præaltus.	311	Naxus inf. & op.	446	Nerigon.	189. 284
Mygdones.	430	Naro fl. f. Nara.	399	Nazareth.	597	Ne-	
Mygdonia, ejus opida.	427.	Narona.	401	Nazianzum.	570		
Mygdonia, ejus opida.	427.	Narni.	311	Mich. Neander Abbas & Rector.	260		
Mygdonia op. Thracia.	454	Narnia. 311. 362. ubi pons Augusti præaltus.	311	Neapolis. S. Neapoli.	323.		
Myle.	378	Naro fl. f. Nara.	399	ubi Virgillii monumentum.	366		
		Narona.	401	323. nobilis.	376		
		Narvinga regio, 523. 524. ejus		Neapolis & Sicilia Rex pri-			

I N D E X.

Neringa inf.	497	Nidda Comit.	257	nocera Brutiorum.	329	norheim.	275
Nereticus Ulysses.	438	Nidda fl.	ibid.	noctium & dierum quantita-		Northumberland.	168
Neriton mons.	ibid.	Nider fl.	286	tem cognoscere.	59	northumbria.	175
Neritum.	326. 369	Niding scopulus.	280	noctem longissimam inveni-		nortkyn.	186. 189
Nersa fl.	255	Nidrosia Praefectura.	285. 286	re.	ibid.	Nord-osten-Wind/ Cacias	67
Nerva.	493	Niederburg.	499	nohaigenfes Tartari, eorum		Nord-west.	ibid.
Nervii.	115	Niederland.	147	sedes.	510. & seq.	nortwyk vicus.	196
Nesactium.	301	Niedheimbach / Nieder-		nola op.	324. 367	norvagia. f. Norwegen f. Nor-	
Nessa fl. & lacus.	177	heimbach.	119	nomades. 468. in Arabia de-		rige, ejus limites & op. 282.	
Nessum op. Scorix	ibid.	Niehusz Paderbornense.	253	serta. 502. in Numidia.	639	284. ejus regnum 294 Ger-	
Nessus op. Moesia.	463	Niekoping.	247	nombre de Dios. f. Nomen		mania pars.	184. 185
Nessus f. Nestus fl.	457	Niemen fl.	480. 495	Dei op.	680	norumberga urbs novae Fran-	
Nestoris patria.	412	Niemunstez.	247	Momentum.	312	ciae.	673
Nestweda.	283	Nienburg op.	254	Nomi Aegypti regiones.	626	norussi montes.	519
Neuburg.	226	Niepez fl.	480	Nona.	402. 640	norvegii.	189
Neu Brandenburg.	246	Niesara op.	569	Nonibazaria.	464	norwegia nova.	284
Neuencastel.	175	Niester fl.	480	Nonium prom.	623. 624	nosius fl.	298
Neuen Kloster.	246	Nieucastell portus in Anglia.		Nonius.	55	Nossen-Stad.	468
Neuhausel.	393			Nonfuch regia.	175	Nosvezland.	471
Neuri.	467	Niger lacus & fl. 655. exun-		Olivier à Noord.	54. 683	notessius fl.	480
Neuschloz.	493	dar. 632.	641	Nonnus panopolitanus.	627	notez fl.	242
Neusol.	392	Nigrais promontorium.	539	Noortkyn prom.	189	notinghamia.	176
Neustad op.	247. 258	Nigritia. 645. eorum regio.		Norax Mercurii filius.	384	notius polus.	6
Neustad an der Hapt	223	647. 655. regna & urbes.		Norba.	316	notius Oceanus.	33
Neys op.	210			Norcia.	195. 312. 363	notium mare,	41. 42
Nex op.	284			Nordburg.	247. 282	noto op.	378
Nialeuki.	505	Nigrum mare.	43	Nord-bevelandia.	151	notus.	82
Nibe.	281	Nikoping op.	247. 281	Norden op.	251	nova Francia.	672. 673
Nicariz inf.	441	Nikoping Falstria.	284	Nordhausen.	260	Belgium Novum.	671
Nicara, op. & portus n. Nizza		Nilcesia op.	290	Nordheim.	275	Anglia Nova.	ibid.
		Niloscopii.	629	Nordhorleen.	286	Nova Andalusia.	679
Nicza Concilio Occumenico		Nilus fl. ejus ortus, exunda-		Nord Jutland.	280	Hispania.	675
clara.	296. 348	rio, natura, palus.	632	Nordlingen/ clade memo-		Hollandia.	687
Nicaragua. 678. op. & lacus.		ostia.	633	rabilis.	217	Granata.	675
		Nimidia.	641.	Nord-osten Wind/ f. Cz-		Galicja.	676
Nicaastro.	369	Nimwegen f. Noviomagus.	162	cias.	67	Guinea reg.	687
Nicephorium.	608	Ninive n. Mosul.	515	Nordstzandt inf.	247	Quara.	659
Nicephorius fl.	566	Niphates mons.	608	Nordfiorde.	285	Zelandia inf.	687
Nicetes Sophista.	580	Nipta fl.	280	noz-wind.	27	Zembla.	512
Nikkelstad.	238	Didacus Niquefa.	680	noz-west Wind/ Caurus f.		novantium promont.	177
Nichor f. Nichea.	573	Nisabur.	560	Corus.	27. 67	novaria. 349. op. & fl. Petri	
Nicoboli.	464	Nisaa portus.	421	noreia urbs.	300	Lombardi & Comestoris	
Nickiobing.	281	Nisai.	552	noreia Tauriscorum.	ibid.	patria.	350
Nicolai Cleonardi patria.	154	Nisibis. 608. Antiochia etiam		noribergensem horam inve-		novariensis ager.	340
S. Nicolai inf.	343	dicta, ir. Mygdonia.	ibid.	nire.	61	navagora.	486
S. Nicolai op.	505. 506	Nismes.	106. 136	noricz Alpes.	334	novaria f. Novara.	302
de S. Nicolai inf.	665	Nissus Silesius.	197	noricz provinciz Suedia.	289	novempopulana.	308
S. Nicolai prom.	408	Nissus Lusatus. fl.	ibid.	norici trans Alpes.	194. 195.	novesium.	210
Nicolai Leontii patria.	157	Nissa, Nyfa f. Nyssa, n. Niss,		300. eorum sedes, nomen.	ibid	noviomagus f. Nieuwegen.	
Nicolaus de Lyra.	175	436. 570. Gregorii Nyss-		noticum, ejusque limites.	187	119. 162. Noviburgium f.	
Nicolaus Villegagnon.	683	ni patria.	ibid.	195		Naumburg.	266
C. S. Nicolo.	408	nissenus Ducatus f. Episcop.	238	notige f. Norge.	189. 284	novigrod Liburnia.	399. 400
Nicomedia.	572	nissy Nowogrod.	503	norimberga f. Nurnberg.	225	novigrad Macedonia.	432
Nicopen Suedia.	290	nitra fl.	393	norma.	317	noviodunum.	111
Nicopia.	283	nitria.	392	normandia.	128. 129	noviodunum Moesia.	464
Nicopolis. ubi Bibliorum Gra-		niuche.	518	normburg.	275	noviomagus in Normandia.	
ca versio inventa.	408	niwelle.	113	novesium f. Neys.	210	III. 112. 159	
Nicopolis Armenia.	567	niulhan.	518	novogrod Servia.	464	Novo-Comum, Pauli Jovii	
Nicopolis ol. Emmaus.	593	nivoo inf.	526	notfolecia.	176	patria.	302
Nicopolis Bulgaria, clade no-		nivers op.	122	notfolek.	168	novogardia f. Nowigrod.	488
ta.	464	niuwe Mafa.	ibid.	notgavia f. Mortgau.	224	novogardia mag. 503. & seq.	
Nicopolis Cilicia.	586	no f. Alexandria Aegypti.	626	nocera.	311. 324	novograd.	464
Nicopolis Moesia.	463	nocera.	311. 324	nocera pagana.	369	novograd, Severiensis Duca-	
Nicor.	572					115.	503
Nicosia in Cypro.	620						no-
Nicrus fl.	196. 197. 217						

I N D E X.

Novomont.	464	Guilielmus Occam.	173	Die oerter in Helvetia.	olt. fl.	468
novopolia.	486	Occasum Cosmicum & Acro-		Oescus op. & fl.	olympeni.	575
novotargum.	ibid.	nichum invenire.	68. 69	Oesalia.	olympia. 411. f. Risa ad Al-	ibid.
nowogrodia inferior	503	Occasum & ortum ostendere		Oesta fl.	pheim fl.	ibid.
noyon.	119. 129	Equinoctialem.	67	Oesyme & Osima.	olympias.	29
nubia	646. 656	Oceasum & ortum stellarum		Oera mons.	olympica certamina f. ludi.	411
nubiorum gens.	645	invenire secundum Poetas.	69. 70	oetinga Comitatus & op.	olympii Jovis statua aurea.	411. templum.
nuceria Camelaria.	310	Occasus.	26	ofandro fl.	olympus mons Gracia.	436
nuceria f. Nucera cogn. Al-	ibid.	Acronychus, Cosmicus,		offa fossa, nunc Claudofia.	Olympus mons Mylia.	575
faterna.	ibid.	Heliacus.	68. 69	offa Merciorum Rex.	Olympus mons Cypria.	619
Villa Nueva op. Hispaniolæ.	665	Occidens Hibernus f. Bruma-		offen.	Olur.	519
nuthones.	187	lis.	26	offenbachium op.	Olynthus Callisthenis Philo-	
numantia.	81. 83	Occidus Oceanus.	33	officia Equatoris. 10. Circu-	sophi patria à Mardonio ex-	
naumburg in Bohemia.	235	Oceanus Atlanticus.	36. 45	lorum Polarium. 14. Co-	pugnata, à Philippo eversa.	456
numerus aureus. 54. Clima-		Oceanus Æthiopicus.	36	lurorum. 11. Horizontis. 10	Olyssa mons f. Olgafis.	571
tum. 20. & seqq.		Oceanus Indicus. 35. seqq.		Meridiani. 11. Tropicorum.	Olyssippo f. Lisbona.	80. 95
Numicius fl. ejusque fons.	314	Gallicus, Cantabricus, A-		13. Zodiaci.	Om fl.	614
Numida.	639	quitranicus. 36. seqq. Bri-		Oglia fl. 332. ejus ortus.	omago op.	343
Numidia. 624. 639. ejus ur-		tannicus, Hibernicus, Ca-		Ogus Rex in Basan.	omanum.	615
bes.	640	ledonius, Germanicus. 45		Ogygia.	omar Mahumedis sectator.	559
Numidia duplex.	ibid.	46		Oghnspach.	S. omar op.	152
Numidicum mare.	45	Oceanus, ejusque partes, va-		Oile fl.	omelburg f. Amelburg.	258
Numidicus finus.	ibid.	ria nomina. 33. & seqq.		Okera.	omtra fl.	609
Nurense territorium. 502. 503		vid. mare.		Olabi.	omlandia, ejusque partes. 164	
Nursia f. Norcia 312 Vespasi-		Oceani in partes, finus &		Olevia f. Olaw.	omnium Sanctorum portus.	684
fiani, Sertorii & Benedicti		freta, divisio. 33. 34		Olbia.	on f. Heliopolis.	629
patria.	ibid.	Oceani Belgici clavis. 155		Olbianus portus.	onaxum.	401
Nuus.	112	Oceani navigatio. 46		Olchinium.	oneovum.	498
Nyphurg Dania, pralio no-		Oceani finus. 37		Oldampt.	onalia, n. Oneglia.	354
bilis.	283	Ocelis.	615	Oldenburg / Comitatus.	onobala fl.	378
Nymphæum promont.	431	Ocks.	480	Oldenburg op.	onolfpachium 22 r. Marchio-	
Nyphenhufz.	253	Ochsenfurtum ad Mœnum.	220	Oldendorpium pralio notum.	natus caput.	ibid. 269
Nyfter.	482	Ocragæ.	514	Oldendorp. Westph.	oenomæus Rex victus.	409
Nyphates mons.	566	Oericuli.	311	Oldesloa.	onor.	536
Nyfa Cœlesyria.	605	Ocrida.	444	Oldenzeel.	ontiar f. Unda fl.	89
Nyfa India Veteris urbs &		Octodurus.	146	Adamus Olearius.	oostburg	150
mons.	528	Odenpoa. 493. ejus opida.		Olenia capella.	oost-Friessland.	251
Nyssa op.	463	ibid.		Olenus.	oost-See.	194
Nyssa reg.	570	Odenwald.	199. 257	Olescum Prussia. 499. Voli-	opatovia.	486
Nywar.	393	oder fl.	198. 242	nia.	opatovecia.	486
O.		oder opidul.	199	Olgafis f. Olyssa mons.	ophris f. India.	47. 530
OBares.	552	oderberg.	298. 241	Olibria f. Olybria.	ophiriana navigatio.	47
Obdora.	504	Odia urbs.	300	Olika.	ophiusa inf.	99
Ober-Burgund.	140. 141	Odo castrum.	541	Olina fl.	ophiusa f. Rhodus.	620
Oberheim.	214	Odoacer Italia occupat.	338	Oliva cœnobium, pace com-	opici f. Osci Italia incolæ.	
Ober-Pfaltz.	224	vi ctus.	309	posita nobile.	317. 336	
Oberlaubach.	389	Odojum f. Odo castrum.	503	Olivetii mons.	opitergium.	300
Obii montes f. Obia juga.		Odomentæ.	452	Olivier Cromwel protector.	opolia.	486
Obii f. Riphæi.	512	Odowal op.	452	Oliver de Noort.	opatou.	605
Obium prom. f. Capo de		Odryæ.	286	Ollius fl.	oppavia op.	238
Obii.	512	Odyffus f. Odessus.	464	Ollus fl.	oppavienfis Ducatus, ubi Op-	
Obius fl.	53. 501. 513	Oecumenica synodus.	572	Ollo de Boy.	pavia op.	237. 238
Obliquam folis ascensionem		Oedenpoa.	291	Olmitz.	oppesen 237. Ducatus. 238	
& descensionem invenire.	60	Oetmarsen.	163	Olnc fl.	oppenheim.	212
Obliqui circuli.	5	Oelandia inf.	290	Olorus.	oppidum novum.	642
Obliquam facere sphæram.	63. 64	Oenone.	439	Olina f. Olse Ducatus.	opryzna curia ad Moskuam	
Obliquam stellæ ascensionem		Oenones mons.	576	Olse Ducatus.	urbem.	505
invenire.	60	Oenotria.	293	Olse Ducatus.	opstlo.	286
Obrovazo.	400	Oenotrides insul.	327	Olse Ducatus.	opus.	422
Oca op.	649	Oenotrii. 313. in Italiam ve-		Olse Ducatus.	opuntius finus.	ibid.
Occa fl.	503	niunt Duce Oenotro.	336	Olse Ducatus.	ora fl.	400
		Oenus fl.	227	Olse Ducatus.		
		Oestfund.	45	Olse Ducatus.		

I N D E X.

Palladia.	106	Paphia regio.	619	Parthenium mare.	44	da & Dominus;	347	
Pallantia.	81. 83	Paphlagonia.	570	Parthenius fl. in Arcadia &		Pedena urbs.	343	
Pallene.	430	Paphlagonones in Galatia.		in Samo, ejusque ortus.		Pediens f. Pediaus fl.	619	
Palensis Isthmus.	<i>ibid.</i>					Pedunculus.	54	
Palma in Majorca inf.	99	Paphos urbs Cypr.	619	Parthenopolis f. Neapolis.	572	Pega fl.	254	
Palma fori Julii.	344	Paphnutius Episc.	627		323	Pegafa.	376	
Palma di sole.	384	Papia f. Pavia.	349	Parthia, 540. 548. ejusque		Pegian.	567	
de la Palma f. Palmarum inf.	665	Pappa.	395	urbes. 552. limites. <i>ibid.</i>		Pegnesus fl.	226	
		Paquin.	524	Parthorum mores. 351. eorum		Pegu op. & regn. ejusque fines.	538. 539.	
Palmarum urbs f. Hierichus.	591	Paracelsi tumulus.	228	in Asia regnum. 559				
		Paradene regio.	549	Pathiene.	552	Pehitz val.	171	
		Paradisus ubi situs fuerit.	512	Partus CCCLXIV. infantium.	157	Peim op.	518	
Palmosia inf.	441		611	Pas opp.	114	Peina op.	276	
Palmus, mensura pars.	31	Paradisus ad Libanum.	604	Pasargada.	552	Peine fl.	243	
Palmyra S. Adrianopolis.	606	Paradisus Sacerdotum.	209	Pasargada.	549	Peipus fl.	503	
Palmyrene regio.	605. 606	Paræopolis.	432	Pasargada.	549	Peizium.	241	
Palo.	308	Paragba.	680	Pascur.	676	Pelagenes, eorumque op.	432	
Paloda.	468	Paragoya.	544	Pasewalk.	243	<i>ibid.</i>		
Cabo de Palos.	92	Paraguata.	684	Pastigris.	554. 609	Pelagus Hippadis.	35	
Palotta.	395	Parallelam sphaeram constituere.	57	Pastiana fl.	498	Pelasgi.	424	
Palus.	34	Paralleli. 17. 18. 54. eorum		Capo Passaro.	375	Pelasgia, ejus limites & opida.	<i>ibid.</i>	
Palus Mæotica.	43. 44	tria genera. 18. 19. eosdem		Passau.	195. 228			
Palus Sarmatiz.	<i>ibid.</i>	invenire.	<i>ibid.</i>	Pasqua de Flores.	674	Pelasgicum.	<i>ibid.</i>	
Paludes Cimmeriz.	<i>ibid.</i>	Parallelii Horizontis.	8	Pasus simplex & Geometricus.	31	Pelignii. 294. eorum opida & fines.	319	
Paludes Chelonides.	656	Parafanga.	30	Pastio.	680	Peliius mons.	136. 437	
Paludes Rectinæ.	312	Paratauricene.	552	Pastos op.	458	Pella in Cœlesyria.	605	
Pames.	114	Paraxis, ejusque oppida.	430	Patagonum gens.	683	Pella in Macedonia.	429	
Pamifus fl. qui & Panifus	412	Parda fl.	263	Paragones aliter cogniti.	676	Pelopidæ patria.	420	
		Pardo, hortus regius ad		Paranchan.	<i>ibid.</i>	Peloponnesus, 405. ejus fines,		
Pamphylia, ejus fines, regiones, montes & urbes.	568.	madritum.	94	Parane urbs.	540	partes & opida. 409. & seq. flumina.	433. 434	
		Parentium, f. Parenzo.	301.	Patanay op. f. Patane.	<i>ibid.</i>	montes. 435. unde dicta.	409	
Pamphilius mare.	44	Parepaphitis.	343	Patara olim Arfinoë.	584		<i>ibid.</i>	
Pamplona in America.	680	Pares Franciz.	129	Patavium f. Passau.	228	Pelorum prom.	375	
Panama Isthm.	679	Paria regio.	680	Patavium f. Padua Academia.	345. Titi Livii patria. 299. doctum.	374	Pelusium op. Egypti.	599.
Panama op.	680	Pariedrus mons.	566				648	
Panarus fl.	359	Parime lacus.	680	Paterno.	314	Pelusiacum ostium Nili.	632	
Pandalla.	474	Pariteræ.	550	Pathmiticum ostium Nili.	632	Pemba.	661	
Pandofia fl. & op.	330. 336	Parifene.	549	Patistus, qui & Tibiscus.	391. 469	Pembrochia.	173	
		Parisii. III. 150. eorum regnum. <i>ibid.</i> urbs.	131	Patmus inf.	441	Penderach.	572	
Paneas regio.	406. 433	Academia, ejusque Doctores, Parlamentum.	129	Patra.	410	Penesia regio.	401	
Pangæus mons.	457	Parisiensis laniena.	131	Patriarcha Aquilejensis.	373.	Peneus fl.	411. 426. 434	
Pango.	661	Parisii in Anglia.	169	Moscovitarum.	506	Peninsula.	51	
Panionce Podæcorum arx.	491	Parisiorum Rex.	125	Patriarchæ Ecclesiæ Græcæ.	334. 335	Peniscola Benedicti XIII. refugium.	91	
Pannonia, ejus limites, partes, divisio. 387. urbes. <i>ibid.</i> incolæ <i>ibid.</i> nominis origo.	389	Parium.	576	Patricias.	314	Pennina Alpes.	334. 335	
		Parlamenta in Gallia.	129	Patrimonium D. Petri, ejus felicitas.	363	Pennina vallis.	145	
Pannoniæ Superioris pars.	184	Parma.	303. 348. 351	Patris Indigeris templum.	314	Pentapolitana provincia.	634	
Inferior f. secunda Consularis, ejusque partes.	389	Parmensis Ducatus. 341. ejus opida & felicitas.	351	Patruiffa.	468	Penthesilea.	<i>ibid.</i>	
Superior f. Consularis prima, ejusque partes.	<i>ibid.</i>	Ducis diriones.	340. 341	Pau.	129	Penus Thessaliæ fl.	426	
Valeria, Interamnia, Ripensis. 390. à Tiberio perdomita.	390	Parmensium mores.	351	Pavia.	302	Peones.	432	
Pannoniæ Alpes.	334. 327	Parnassus mons & op.	436.	D. Pauli Comitatus.	152	Pera op.	459	
Nonnus Panopolitaus.	627		443	Pavoafan.	164	Peraa, Judææ pars.	593	
Panormus Epiri.	407	Parni.	419. 551	Pavoasa urbs.	666	Perdiccas Rex Macedoniæ.		
Panormus Siciliæ.	377. 381	Parnovia.	291. 493	Pavoasa Castellum.	<i>ibid.</i>		429	
		Parapanisus regio.	512. 550	Pauperes de Lugduno.	138	Perga f. Perge, Pirci.	585	
Panticapæum op.	473	Parapamisus mons, ex quo Indus oritur.	512. 530	Pavosa fl.	164	Perga olim Torone.	445	
Panuco op.	672	Paros inf.	440	Pavosa Diana.	585	Pergamus, ubi bibliotheca.	576	
Panyasus fl.	434	Parphar.	604. 605	Pericles.	422			
Panyus fl.	412. 434. 457	Parthar.	553	Perigort.	109. 128			
Paola.	369	Parthagada.	553	Perigneux.	169			
Papenheim op. cum Comitatu.	218	Parthi.	550	Perimula.	540			
		Parthis op.	549	Perimulicus finus.	<i>ibid.</i>			
		Parthæ.	548	Perinthus f. Heraclea.	454			

I N D E X.

Pericæci 16. 59. eorum inveniendorum ratio. <i>ibid.</i>	Petra f. Petra Deserti. <i>ibid.</i>	Phasis fl. ejusque ortus. <i>ibid.</i>	Ætus & Simplicius. <i>ibid.</i>
Pericæci. 16. 59	Petra Pilosa. 343	Phasis op. <i>ibid.</i>	phryges in Galatia. 570
Peterleberg. 241	Petrarchæ ædes & sepulchrum. 299	Phazzeth. <i>ibid.</i>	phrygum mores. 574
Pernavelick op. 504	Petri Apostoli sedes. 603	Phæra in Thessalia Alexandri sedes. 425	phrygium Macedonum op. <i>ibid.</i>
Permens f. Permia. <i>ibid.</i>	S. Petri inf. 687	Phæra op. in Peloponneso. 413	phrygius fl. <i>ibid.</i>
Pernellus. 436	Petri Foresti patria. 340	Pherecydis Philosophi patria. 440	phthia 426. Achillis patria. <i>ibid.</i>
Peronne. 114. 115	Petri mansfeldii palatium. 153	Pherezæi. 588	phthioris regio, ejusque op. 426
Peronticum. 456	Petricovii. 109	Phila inf. 636	phuona. 629
Persanta fl. 245	Petricovia. 484	Philadelpia. 577	phylace. 430
Persæ Indiam ingressi. 530	Petrodava. 468	Philippus Austriacus. 94	phylarchæ Arabum. 613. 614
Persarum f. Persæ regnum, ejus fines, magnitudo, regiones & opida. 547. 561	Petrogori, & Petragorici. 109	Philippus Animana & A. stare in Cœlesyria. 605	physca. 430
Perseus Rex. 430. ejus fuga. <i>ibid.</i>	Petrogoricum. <i>ibid.</i>	Pt. Philadelphi bibliotheca. 627	piacenza. 303. Academia. 352
Persica mensa. 554	Petronellæ fanum. 314	Phililemon. 376	piastan fl. 675. 676
Persicum mare. 35	Petrus à Middelburgo. 155	Philiba. 459	pibefeth. 628
Persicus sinus. 37. ejus fretum. 46	Petrus Caprali. 683	Philippeville. 683	picardie. 115. 128
Persepolis. 553	Petrus Arragoniæ Rex Siciliam invadit. 365	Philippi Imperatoris patria. 613	picentes. 294. eorum op. & fines. 318. 336. mores. 363
Persis, <i>ibid.</i> ejus populi, regiones, urbes & limites. 509	Petrus Ario Vicarius Darien. 680	Philippi Thessalici. 427	picentini. 294. eorumque fines. 324
Pertbia. 277	Petrus Ferdinandus Quier. 48. 687	Philippi Thraciæ. 457	picenum. 318. duplex. <i>ibid.</i>
Pertica. 31	Petton. 231	Philippi in Macedonia. 432	picighito. 350
Peru f. Peruvia provincia. 678	Petum f. Tabacum. 684	Philippici campi. 425	pici Miranduli patria. 355
ejus fines, magnitudo, divisiõ, opida, & figura. 680	Petzora. 53. 504	Philippicus nummus. 431	pico mons & inf. 26. 544. 666
Maritima & Montana. 682	Peuce inf. 192	Philippus Macedoniæ Rex. 429. an fuerit Græc. dominitor. 450	picora regio Americæ. 679
Perusia f. Perugia. 305	Peucestæ. 461	Philippus II. 87. & IV. <i>ibid.</i>	pictavium vulgo Poitiers, 135. 150
ejus calamitas. <i>ibid.</i>	Peucini. 185. 192. a Peuce quadam inf. 192	Philippinæ insulæ. 88. 544.	picti. 171
Perusini agri felicitas. 363	Peucini Germani, <i>ibid.</i> eorum sedes. <i>ibid.</i>	Philippopolis Thraciæ. 456. 459. 613	pictones. 109
Perusinorum mores. <i>ibid.</i>	Peybas lacus. 494	Philipporum opida. 588. 589	pictura Geographica. 70. Hydrographica. <i>ibid.</i>
Perusinus lacus, clade Romanorum nobilis. 305	Pfaffenmutze / propugnaculum. 210	Philistion immoderato risu expiravit. 573	Necessaria. Non necess. <i>ibid.</i>
Peruvia Transmontana. 681	Pfeffzbad. 117. 214	philo Judæus. 627	Pienza. 355
Peruviana America. 678	Pfortzheim / Capnionis patria. 224	Philoctetæ patria. 425	piephigi. 468
Peruvianorum potus ac panis. 681	Pfirt. 117. 214	Philonides cursor. 411	pietia mons & regio. 429
Peruvianorum religio. 678.	Pfortzheim / Capnionis patria. 224	Philostrati patria. 439	pierides. <i>ibid.</i>
Peruvianum aurum & argentum. 679	Pfretimb. 227	phinopolis. 456	piere Neiton. 140
Pes, 31. Rhinlandicus. <i>ibid.</i>	Pfirt. 117	phistont. 468	piereport. 118. 122
Pesaro f. Pisaurum. 309	Phædonis patria. 411	phlegra. 430	pietas Julia op. 343. 344
Pescara fl. 318. 333	Phæstus Cretæ. 448	phocæa. 578	pietcaoricum mare. 289
Pescaro op. & fl. 370	Phæstrontis fl. 331	Phocis. 418. ejus limites & oppida. <i>ibid.</i> montes. 436	pietzora op. 504
Pescha. 400	Phalacrinæ vicus. 370	phœnice, ejus fines & oppida. & seq. 587. 599	pilastrina. 314. 362
Peschera. 445	Phalangium, animal in Creta. 450	Phœnicis in Hispania. 85. in Sicilia. 380	pilati mons. 144
Peschiera. 351	Phalerus navale. 422	phœnicias. 29	pilia. 486
Pescia. 355	Pharia inf. 403	Phœnicium mare. 43	S. Filippo d'Agirone. 378
Pesclavium. 346	Pharium mare. 44	phœnicusa inf. 378	pillavia portus Prussiz. 500
Pessinus. 571	Pharaonum regia. 629	phœnicum coloniz. 647	pillen. 235
Pestremo op. 444	Pharphar fl. 605	phœnix mons. 578. avis 615	pillana. 486
Pesto. 327	Pharfalici campi. 425	pholoe. 435	Pilsner Kreis. 234
Pestum. 394. 395	Pharfalum op f. Pharfalus. 425	phrateria. 468	pilus Messeniorum, Nestoris patria. 413
Retelia. 330	Pharus f. Pharo inf. 96. turris. 629	phrygia major, ejus populi, montes, fluvii, urbes. 574.	pinarolium feu Pignerol. 347
Petellini colles. 329	Phaselis op. 585	minor f. Troas, ejusque urbes & fluvii. <i>ibid.</i>	pindari patria. 420
Petersdorf. 468	Phaselus turris. 350	Rhyges clari, Æsopus, Epipiscopus. <i>ibid.</i>	pindus mons. 406. op. 417
Petershagen. 253	Phaselus, navigii genus. 585		pingus fl. 435
Petolo vicus ad Mantuam. 303	Phaselitarum sacrificium. <i>ibid.</i>		pinifer mons, quatuor emittens flumina de? Aichtelberg. 271
Petovium vel patavium f. petars in Stina. 389	Phasianum mare. 43		pinna f. Penna op. 319. 370
Petra petraræ Arabiæ op. 613	Phasianus unde dictus. 505		Pinnenberg. 247
Petra urbs. 613			piniscensis regio. 483

I N D E X.

Piscum.	488	Pleymouth.	375	Polonia Regni provinciz.	Pontia inf.	327	
pinum Daniz op.	468	Pleysz.	388	<i>ibid.</i>	Pontico.	473	
piombino.	339	Pliniana villa.	302	polonicz gentis conditor Le-	poncticum mare.	36	
piorum campi.	376	Plinius Junior.	<i>ibid.</i>	chus.	pontificis Rom. ditiones in	Italia.	349
piperinz thermæ.	346	Plinii interitus.	323. 34.	polonici regni ortus.	Johan. Pontius.	674	
piperno.	316	Piocensis Palatinatus.	493	polonorum mores.	ponte Corvo.	317	
pipinus Francia Rex.	238	Plœna.	247	polonorum Rex I. Boleslaus.	pontremulum.	354	
pirna.	269	Plombinum, 306. 307. f. Flo-		<i>ibid.</i>	pontus & Bithynia, earum fi-	nes, fluvii, regiones, po-	
pirnaza.	412	benum.	357	polota fl.	puli, urbes.	583	
pitæus portus.	422	Plombinum prom.	307	polerzkum.	pontus Euxinus, 43. ejus ma-	ter.	<i>ibid.</i>
pisa f. Olympia.	411	Plotinopolis.	456	polumbria f. Poltiobria.	ponti ambitus.	<i>ibid.</i>	
pisa peloponnesi.	434	Plotzko Massovia op.	484	polus mundi. 67. Arcticus &	Curia dictus. <i>ibid.</i> Vocatur	etiam Axenus.	<i>ibid.</i>
pisa f. Pisa Ital.	307. 355	Plutarchi patria.	419	Antarcticus, 58. Aquilonaris, Australis, Borealis, Meridionalis, Notius, Septentrionalis.	Ad Pontum oppida Thraciz		
pisana ditio.	341	Pluronis spelunca.	378				
pisanæ aquæ.	307	Po fl.	331	poli. 6. Horizontis. <i>ibid.</i> 9.			
pisanorum mores.	358	Podbezdor kreiz.	234	Zodiaci.			
pisani in Corsica. 385. in Sicilia.	386	Podelassia f. Podlachiz Palatinatus.	486. 492	poli elevationem invenire.	popayanz regio.	456	
pisanus sinus & portus.	307	Podium.	106		popielius Rex Poloniae à muribus corrosus.	485	
pisaurum f. Pefaro.	409	Podocum.	490	poli elevationem aquare latitudini locorum.	popocampeche mons.	677	
pisarus fl.	<i>ibid.</i>	Podolia, ejus fines & territoria, folique natura, opida, Palatinatus.	491		popolo f. Populium.	370	
piscina.	34	Podolonia.	486	polus mundi ostendere.	popul.	566	
piscina Siloah.	592	Podogorze.	490	polum rite elevare.	populonia ejusque navale.	307	
piscina probatica.	<i>ibid.</i>	Pœcile porticus.	422	polyani stratagematum auctoris patria.	populonium promont.	<i>ibid.</i>	
pisciotta.	327	Pœdiciuli.	324	polybii patria.	porco op.	681	
pisek.	234	Pœcl.	246	polycarpus.	porphyrii Philosophi patria.	600	
pisida antea Solymi.	584	Pœmani, 115. Pœna fl.	243	polydamaz patria.	porfenna Labyrinthus.	305	
pisidia. <i>ibid.</i> ejus pars.	572	Pœni f. Phœnices.	637	pomerania Ducatus, ejus limites & partes.	portæ, cœnobium & schola.	266	
pisidia Seleucia.	584	Pœticos ortus & occasus invenire.	69. 70	pomerania Anterior & Cæterior.	porta speciosa.	591	
pisinum vetus & novum.	343	Pogotianum Tribunal.	679	pomerellia, 187. 243.	port lion f. Portus-leonis.	444	
piima.	378	Poggium op.	358		porto Bello.	679	
la pisma fons.	<i>ibid.</i>	Poitiers.	109. 134	pomesania provincia.	porto Baratto.	307	
pison f. Pifchon fl.	529	Poitou.	109. 128	pometia.	porto farina.	638	
pisrem.	444	Pola op.	301. 400	pomona inf.	porto Fino.	254	
pistoria.	303. 355. 357	Polanicus Sinus.	400.	pompeji Magni tumulus. 613	porto Hercule.	340	
pisurga fl.	94	Polares circuli, 71. eorum officia.	16	Tropæa, 91. victoria. <i>ibid.</i>	porto el Grajo peninsula.	91	
pisichen.	238	Polaris terra.	53	pompeji op.	porto Maggiore.	382	
pityufz insula.	99	Polaris stella.	67	pompejanum, Ciceronis villa.	porto de la plata.	685	
placentia in Hisp.	96	Polefinus ager.	341		porto Picciolo.	382	
placentia f. Placenza in Italia	303. 355	Policastro.	327	Pompejopolis in Cilicia.	port a port.	95. 96	
placentinorum mores.	303	Policore.	<i>ibid.</i>	Pompejopolis in Hispania.	porto Famin.	683	
plagæ.	35	Polignano. f. Polinianum.	369		porto del refugio.	673	
planetæ.	2	Polumba.	540	pompelona f. Pompelon.	porto Longone.	357	
planities, Peruvia regio.	681	Polimbothea.	542		portovejo.	681	
plaffenburg Arx.	221. 269	Polinianum.	369	pomptinz paludes exsiccata.	porto Securi.	679	
Rio de la Plata.	679	Pollentia (99) f. potentia.	296		porto reale Paradiso.	673	
platenfis Archiep.	676	Pollina.	428	pomptina.	portugallia unde distat?	95	
plataæ.	419	Polonia regnum. 203. 231. ejus soli natura. 486. Archiepiscopus, Episcopus & Academia.	500	pomptinus ager, in quo XXIII urbes.	portugallia regni initium.	95	
platenfis ager.	419	Polonia proprie dictæ nomen, divitio.	483	poneropo is.	ejus portus. <i>ibid.</i> Rex primus & postremus.	<i>ibid.</i>	
plato.	422	Polonia minoris fines & latitudo. 485. ejus fodina metallorum, aliorumque fossilium, <i>ibid.</i> opida majoris, fines & latitudo.	485	pons Casilius.	Portugallienfes American ingrediuntur.	683	
platonica Atlas.	681	Polonia veteris. 491. hodieque fines, magnitudo & divitio.	481. 483	pons Corvus.	portus Ericis, 307. Hercules.	<i>ibid.</i>	
plauen.	269			pons Gardius.	Hispania. 96. Icius.	114	
platenfe Tribunal.	679			pons sanguinarius.	Liburnus.	307	
plata regio.	680			pons Stura, ad quem Ludovicus Sfortia victus in hostium venit potestatem.	portus Longonis f. Porto Longone.	357	
plauenfes Barones, qui & Reuffi.	270			pons Trajani.	portus Gessoriacus.	114	
plavis fl.	334			pont à Selane.	portus mulierum.	549	
plaviza.	443			pont de Reimy.	portus magnus.	96	
plauti patria.	320			pontamuffum Acad.	portus novus.	309	
pleiffa fl.	261			ponce Confino.			
plemofii.	115						
plena. fl.	398						
Pliffenburg.	263						
Pleskow op. & Ducatus.	503. 505						

I N D E X.

portus omnium Sanctorum.	684	portus Traiani.	308	portus ad Damiatam reclusus.	648	portus Menclai.	635	portus Tarracinae.	315	posata.	384	posaga.	397	posnania f. Posen.	484	posnaniensis Palatinatus, opida.	483	posidonia.	327	posidonium promont.	327	positionis situs.	70. 71	positionis semicirculus.	64. 65	posonium f. Pressburg.	293	posnania.	483	il fiume della Posta.	317	potano.	675	potentia f. Potenza.	328. 369	potidæa.	430	potiwolo.	504	potosi.	681	porttain.	242	pozzuolo f. Puteoli.	367	prachitz.	234	Prachenscher Kreis.	ibid.	prado hortus.	92. 93	præopenis Tartaria.	474	præmissia.	489	prænestre.	313. 362. n. Pilastrina.	313. 362.	Academ.	277. 278	praga.	234. Academia.	278	praga defenestratio.	ibid.	pragenis Archiepiscopus.	277. triplex.	236	pragmatica sanctio.	141	prænas lacus.	453	pratum op.	355. 358	præmontensis.	484	pregelus fl.	499	prendavesii.	468	prezlow.	243	Pressburg.	393. sqq.	presbyter f. pretiosus Joannes & prete Gianni.	521. 657	prespa.	332	prester Chan.	660	presto.	253	priente.	450	præapus Hellepontiacus.	44	pribusium f. Pribus.	238	prignitz.	243	prignizana Marchia.	ibid.	pricne, Biantis patria.	579	prilis lacus.	306	primum mobile.	3. 4	principes Numidæ Scheichii	625	principis inf.	666	pribetius fl.	480	pricipius fl.	480. 489	priquerascum.	304	privernum.	816	Pritzwald.	241	probus Imperator Almus & Aureum montes vineis conseruit.	389	proclus philosophus.	584	prometheus ubi vincetus.	565	promontorium quid?	51	promontorium Bonæ Spei.	662	promontorium Sacrum.	95	promontorium Nassovicum.	687	promontorium Ericum.	565	promontorium Terræ Australis.	686	promontorium Viride.	654	prophthasia.	550	prophytion.	27	propontis.	43	propylæa arx.	422	proserlimitæ.	571	proserpinæ pratum.	378	prosovia.	486	protagoræ patria.	453	provence.	128. 129	provincia. 125. 126. ejus divisio. 106. à Franciæ Regibus recuperata.	106	provincia Belgicæ.	148. lub Hispano.	149. Libera & Federata.	ibid.	provins op. Campaniæ.	111	provisia.	173	Pruck an der Muht.	231	prula.	616	prusias in Bithynia, Dionis Chrylostomi patria.	573	prusias Rex.	ibid.	prussia f. Borussia, ejus fines, magnitudo. 496. divisio, urbes. ibid. & seq. Ducalis, ejus opida & territoria. 499	Regalis, ejus opida & factrapia.	497	prussii Germani.	185	prutus fl.	480	przekop.	474. 477	przemysl.	490	psephinia turris.	592	philositus mons.	449	psittacorum regio.	568. 569	psola fl.	501	psylli.	637	ptolomæus Cypri Rex postremus.	620	Claudius Ptolemæus.	627	ptolomæus Philadelphus.	605	ptolemais ante Acc.	600. 601	ptolemais, antea Barce; hodie Tolometta.	635. 649	pu mensura loci.	32	pudnopolis.	615	Torre di Pulici.	377	pulesanga fl.	520	pulsnitz fl.	235	pultrovia.	493	puna inf.	681	puneo radix.	535	punte de Galle propugnaculum.	546	punta di Brasil.	666	punta di Marono.	385	puschlau f. Puschlap.	346	putbus.	244	puteoli f. Puzzuolo.	322. 367	puteolanum Ciceronis villa.	323	puteolanus sinus.	ibid.	puteus.	34	le Puy en velay.	106	puzuolo.	322	pydaras fl.	457	pydna.	430	pygmæi. 615. eorum regio & cum gruibus certamina. ib.	pygmæorum fabulosa natio.	615	pylus Messeniorum.	412. 443	pylus Eliaca.	434	pyraus portus.	422	pyramides Ægypti.	626. 628.	pyramus fl. ejusque ortus.	585	pyrenæi montes.	78	pyrrhus.	475	pyritz.	243	pyrimond op. ubi acidula.	Co-	mitatus.	254	pyrogerii.	452	pystra.	484	pyrane Arcefilæ patria.	577	pythæum.	425	pythia.	418. 419	Pythagoras.	328. ejus philosophia.	326. 613	pyxix nautica f. Compassus.	26. 53. 55. ejus usus inventus.	365	pyxirates.	609	pyxus op. & fl.	327	pzermyl.	490	Quars op.	607	Quarra Gettania ditio.	141	Queda.	540	Quedlinburgum.	278	Quedlinburgensis Episcopus.	204. 205	Quedlinburgum novum.	275	Queicheu.	523	Queis fl.	238	Quellin.	524	Quercy.	109. 128	Querfort op.	274	Golfo di Quenero.	342	Quiancii.	523	Petrus Ferdinandus de Quier-	48	Quierfum prom.	73. 74	Quicheu.	524	Quiloo urbs & op.	668	Quinque Ecclesie.	394	Quinta Germ. ditio.	141	Quintilii Vari clades.	190	S. Quintinum.	94	Quinzai f. Quinzai urbs in-	gens.	524	Quiola fl.	663	Quipea olim Clupea.	637	Quicites unde dicti.	312	Quiscon.	580	Haitus Quisqueia.	685	Quito.	681	Quitense Tribunal.	679	Quivira regnum.	ibid.	Quunster.	188	R.		R Abath f. Rabba, Ogi Re-	gia.	603. sq.	Raab fl.	231	Rabe op.	393	Franc. Rabelzus.	136	Rabus.	1395	Rachelsburg.	231	Racovia.	486	Rachonickes Kreis.	235	Radagaisus Gothorum prin-	ceps castus.	337	raderus.	646	radnorvia.	173	radnovia.	ibid.	radomiscense territorium.	484	radomia.	486	radomiensis Castellanus.	ibid.	rages.	608	ragiana.	556	ragueta.	499	ragusa hodierna.	401	Rachusa vechia.	401	ragusinarum mores.	403	raigrod.	495	rakonick, ejusque circulus.	235	Gualter Ralegh eques.	680	ramana.	537	ramirus primus Arragoniæ	Rex.	87	ramsoa inf.	281	Hen-	
--------------------------	-----	-----------------	-----	------------------------------	-----	-----------------	-----	--------------------	-----	---------	-----	---------	-----	--------------------	-----	----------------------------------	-----	------------	-----	---------------------	-----	-------------------	--------	--------------------------	--------	------------------------	-----	-----------	-----	-----------------------	-----	---------	-----	----------------------	----------	----------	-----	-----------	-----	---------	-----	-----------	-----	----------------------	-----	-----------	-----	---------------------	-------	---------------	--------	---------------------	-----	------------	-----	------------	--------------------------	-----------	---------	----------	--------	----------------	-----	----------------------	-------	--------------------------	---------------	-----	---------------------	-----	---------------	-----	------------	----------	---------------	-----	--------------	-----	--------------	-----	----------	-----	------------	-----------	--	----------	---------	-----	---------------	-----	---------	-----	----------	-----	-------------------------	----	----------------------	-----	-----------	-----	---------------------	-------	-------------------------	-----	---------------	-----	----------------	------	----------------------------	-----	----------------	-----	---------------	-----	---------------	----------	---------------	-----	------------	-----	------------	-----	--	-----	----------------------	-----	--------------------------	-----	--------------------	----	-------------------------	-----	----------------------	----	--------------------------	-----	----------------------	-----	-------------------------------	-----	----------------------	-----	--------------	-----	-------------	----	------------	----	---------------	-----	---------------	-----	--------------------	-----	-----------	-----	-------------------	-----	-----------	----------	---	-----	--------------------	-------------------	-------------------------	-------	-----------------------	-----	-----------	-----	--------------------	-----	--------	-----	---	-----	--------------	-------	---	----------------------------------	-----	------------------	-----	------------	-----	----------	----------	-----------	-----	-------------------	-----	------------------	-----	--------------------	----------	-----------	-----	---------	-----	--------------------------------	-----	---------------------	-----	-------------------------	-----	---------------------	----------	--	----------	------------------	----	-------------	-----	------------------	-----	---------------	-----	--------------	-----	------------	-----	-----------	-----	--------------	-----	-------------------------------	-----	------------------	-----	------------------	-----	-----------------------	-----	---------	-----	----------------------	----------	-----------------------------	-----	-------------------	-------	---------	----	------------------	-----	----------	-----	-------------	-----	--------	-----	---	---------------------------	-----	--------------------	----------	---------------	-----	----------------	-----	-------------------	-----------	----------------------------	-----	-----------------	----	----------	-----	---------	-----	---------------------------	-----	----------	-----	------------	-----	---------	-----	-------------------------	-----	----------	-----	---------	----------	-------------	------------------------	----------	-----------------------------	---------------------------------	-----	------------	-----	-----------------	-----	----------	-----	-----------	-----	------------------------	-----	--------	-----	----------------	-----	-----------------------------	----------	----------------------	-----	-----------	-----	-----------	-----	----------	-----	---------	----------	--------------	-----	-------------------	-----	-----------	-----	------------------------------	----	----------------	--------	----------	-----	-------------------	-----	-------------------	-----	---------------------	-----	------------------------	-----	---------------	----	-----------------------------	-------	-----	------------	-----	---------------------	-----	----------------------	-----	----------	-----	-------------------	-----	--------	-----	--------------------	-----	-----------------	-------	-----------	-----	----	--	---------------------------	------	----------	----------	-----	----------	-----	------------------	-----	--------	------	--------------	-----	----------	-----	--------------------	-----	---------------------------	--------------	-----	----------	-----	------------	-----	-----------	-------	---------------------------	-----	----------	-----	--------------------------	-------	--------	-----	----------	-----	----------	-----	------------------	-----	-----------------	-----	--------------------	-----	----------	-----	-----------------------------	-----	-----------------------	-----	---------	-----	--------------------------	------	----	-------------	-----	------	--

I N D E X.

Henricus Ranzovius scribit de Regibus Scotiz.	171	Raziacensis Castellanus.	495	Comit.	206	Rhenus fl.	117. 142. 196.
petrus Ramus.	231	Porto Reale Paradiso.	673	Rheinfal.	343	ejus alveus.	196. fontes,
rana Scriphia.	440	Reate.	312. 353	Reitdiep.	164	cornua.	120. ostium di-
randatum opp.	381	Reatina Paludes.	312	Rekenitz fl.	244	stratum.	ibid.
rauderfen.	220	Reblatha f. Rebla.	603	Relanzon fl.	94	Rhenus prior & posterior.	196
rapalum.	350. 351	Recem & Recemc.	613	S. Rembertus Episcopus.	259	Rhenus medius.	ibid.
raphaelis Volaterrani patria.	358	Rechniciana Curia.	270	Renatus Gallus regno pulsus.	365	Rhenus fl. Bononiensis f. Rhe-	no.
raphana.	605	Reclam sphaeram constituitere.	57	Renes.	129. 132	Rhetonense Parlamentum.	332
raphia op.	590	Rectam & obliquam solis as-	57	Renneberg.	253	Rhevesio.	130. 131
rappun.	187	ensionem invenire.	60	Rensburgum.	247. 280	Rhinlandicus pes.	106
raphii.	553	Recti circuli.	6	Reno ann.	332	Rhinoceros animal.	538
rapola.	369	Rectus Horizon.	7	Reppen.	242	Rhinocoroura.	590
rapoltz Kirchenf. Comit.	205	Redon & Redones.	110. 111	Refania.	506	Rifine.	401
rasbuti.	533	Rees.	255	Refistum.	454	Rhifo fl.	ibid.
rasci populi f. Ratzon.	397	Reformata religionis auctor	141. seq.	Refovia.	490	Rhium promontorium.	410
rascia, ejusque felicitas.	464	quis.	673	Respubl. Veneta inter regias	342	Rhicinum.	400
raschitt f. rosetta.	648	Porto del Refugio.	673	habetur.	342	Rhiconicus sinus.	ibid.
Rasen f. Rages, ubi Tobiaz	608	Rega fl. 187. Pomerania.	243. 244	Respubl. Rhaticæ tres.	348 seq.	Rhodanus. f. Roden Germ.	Gal. le Rofne fl. 118. 122.
debitor.	608	Regen fl.	187. 193	Respubl. libera in Italia.	341		
Rasis patria.	93	Regenspurg.	195. 227	Resfana.	463	Rhodam nunc Rosas.	86
Ratacenfii.	468	Regenwolda.	187. 254	Resfer.	113	Rhodes.	106
Ratenaw.	241	Reggio.	304. 329. 255	Rehymum f. Retimo.	450	Rhodiginus ager.	347
Ratiboda fl.	275	Regia Antzi.	643	Reifchin f. Ratschin.	235	Rhodium mare.	44
Ratiborn. 238. ducatus. ibid.	340	Regia Lutera.	273	Reitfaria Moesoom.	463	Rhodus Apollonius.	621
Rationalis Ducatus.	340	Reginum f. Regina castra	195	Revalia.	493. 495	Rhodop mons.	457
Rationalis Horizon.	6	nunc Regenspurg.	195	Reuchlini patria.	224	Rhodum op.	348
Ratio inveniendorum Antec-	613	Regina Sabæ.	196	Reufii Barones Flauenses.	270	Rhodus ab rosarum frequen-	620. 621
corum, Pericæorum & An-	17. 12. Paralle-	Reginus n.	196	Reutlinga.	219	tia.	620. 621
tipodum.	18	Regiones f. Cardines, mundi.	26	Rex Bojohamiz pocillator	207	Rhodus inf. ejus magnitudo	& urbes. 441. 562. 580.
lorum & Climatorum.	18	Regio cuniculosa.	78	Imp. Rom.	207		
Ratisbonensis. Episcopatus.	227	Regionis amplitudinem in-	71. 72	Rex Portugalliz primus al-	87	Rhodiz leges.	622
Ratisbona.	ibid.	venire.	368	phonfus.	87	Rhodii Equites.	380. 621.
Rattenby.	284	Regium.	304	Rezan, f. Resan Ducatus.	503	Rhogomanes, fl.	553
Ratzenburg. 240. 246. Epi-	240. 246	Regium Bojorum.	304	los Reyes.	679	Rhombus quid? Linea Nau-	553
scopatus. 227. Ducatus.	240. 246	Regium Lepidi.	304. 351	Rha fl.	478. 513	tica.	550
	485	Regius mons Prussiae Acade-	598	Rhabarbarum.	518	rhombus fl.	550
Rava arx.	485	mia.	598	Rhabon f. Marfus fl.	469	rhora.	457
Rave fl.	542	Regum Scoticorum familia.	177	Rhages.	557	rhudia Esnii patria.	326
Raven.	145	Attilius Regulus occidit ser-	177	Rhamna.	548	rhufpina.	637
Ravennatum mores.	363	pentem. 636. captus. 638	638	Rhamnus pagus.	422	rhudianæ.	549
Ravenna sedes. Exarchatus.	338	Regnum Burgundiz f. Arela-	310	Rhamnusia Nemesis.	ib.	rhynchadus fl.	576
Ravenna fl. 304. 309.	360	tenfe. 125. 128. Francorum.	125	Rhati.	195. 294. eorum-	rhytimna nunc Retimo.	450
	374	Regnum Legionis & Castiliz.	99. 91	que fines & op.	298. 346	riang. yven.	523
Ravenna antiqua.	374	Navarra.	ib.	Rhætia.	74	ribadeo.	87. 88
Thomas Ravennas à patria	309	Aragonia.	ibid.	Rhæticus mons.	199	ribiera grande.	255
fic dictus.	309	Toletum.	ibid.	Rhætica Europa.	74	ribnitz. fl.	246
Ravenna cum porta & classe,	338	Regnum Neapolitanum.	88.	Rhætorum sedes.	191. 194.	ributo.	651
expugnata.	338	Regnum Portugalliz.	367	Rhætorum partes, urbes.	340.	richmont regia.	175
Ravennates robuffi.	227	Regnum Voletarum.	83. 84	jurisdictiones.	ibid.	Ridberg op. & Comitatus.	254
Ravensburg Comitatus.	254	Regnum Subfuscorum.	506	Rhætorum partes, urbes.	340.		
Ravenspergenf. Episcopatus.	228. 229	Regna Insulana.	ib.	Rhætorum partes, urbes.	340.	Rien fl.	241.
	483	Rheinfelsen.	238	Rhætorum partes, urbes.	340.	de? Riesen-Berg. 197. 199	235
Ravensis Palatinatus ejusque	106	Rheinfelsen Arx.	257	Rhætorum partes, urbes.	340.	rieti.	312. 363
op.	118	Rhemi.	116. 134	Rhætorum partes, urbes.	340.	riga.	495
Ravelio.	106	Rhena op.	160	Rhætorum partes, urbes.	340.	rigelius Cardinalis ad augen-	216
Rauraci.	118	Rhenanus Calamus.	332	Rhætorum partes, urbes.	340.	dum regn. Gallic. tribus cla-	216
Rauwolfius de Arabia situ.	610	Rhenanus Circulus superior.	205. Inferior f. Electoralis.	Rhætorum partes, urbes.	340.	vibus indigere dixit.	216
Ravalbutum.	381	Reinberga.	164. 210	Rhætorum partes, urbes.	340.	rigelius comparavit has tres	217
Razivillorum Ducum arces,	488	Rejnecensis Comitatus.	221	Rhætorum partes, urbes.	340.	claves Regni Gall. 216. 217	217
palatium & Gymnasium.	488	Reinfelden op.	144	Rhætorum partes, urbes.	340.	rigensis Archiepiscopus.	500.
		Rhein Arx.	275. 283	Rhætorum partes, urbes.	340.		
		Rhenia inf.					

F N D E X

der Triggisch-Bodem fl. 480	eredus dictus, Nepos. 380	Roffanum. <i>ibid.</i>	ruhra fl. 273
rimini. 360	rogosnensis Archiepiscopus	roffena. 352	ruhra fl. 246. 248. 254
rimino. 309	Palatinatus posnaniensis se-	rossenensis Comitatus. 341	rumelia. 443. ejus magni-
rincopia. 280	nator. 484	Rosheim. 214	tudo. 459
ringen. 493	regozna. 498	rossia. 177	runda la veja. 92
ringoja tractus. 257	roha. 609	roftochium. 246. Academia. 278	rupella f. Rochelle. 135. mce-
ringstadium f. Ringrede. 283	rohandrii ins. Madagafcar re-	rostra rom. 315	nibus nudata. <i>ibid.</i>
rintela Academia. 254. 278	guli. 664	roftow. 504	rupinensis Comitatus. 241
rio di Caps. 636	rolandus. 85	rotenburg ad Fuldam. 258	rupinum Novum & Vetus. <i>ib.</i>
riogrande fl. 680	roma. 293. 213. 261	rotenburgum ad Nicaram. 95	rura fl. 209. 252
rio des Amra. 681	roma Gallica. 134	rotenbutgum Verdense. 251	ruremunda. 161
rio de las Amazonas. 511	roma Nova. 456. 459. sancta	rotenburg ad Tubarim. 219	Ruß mons. 118
rio de S. Ivan. 644	443. capta. 371	221	rufa fl. 144
rio de jenneno. 680	romania prov. Peloponnesi f.	221	rufazus. 642
rio de la plata. 679. 683	Moreæ. 443	roterodamum. 157	rufcianum f. Rossiano. 320
rio de fenega. 644	romania minor. <i>ibid.</i>	rotenweila. 145	rufcicada. 640
ripa fl. & op. 280	romania f. romaniola. 339. 459	rothericus Connathæ Rex. 106	rufcino. 106
riparenfis Pannoniæ. 389	romania vocatur Rumelia. 459	rotomagus. 114. 132	rufcinonensis Com. 88. 89
Ripemont op. 116	romani in Corsica. 386. in	rotomagenfis Convëntus. 133	rufconia. 642
ripen. 247	Hispania. 86. subegerunt	rotfchidia. 282	rufcurium olim Rufoccoræ. <i>ibid.</i>
ripenfis Dacia. 458	Graciam. 442. incolarum	rottenbuy. 282	rufellæ. 306
ripenfis Episcopatus. 280	mores. 363	rottwyla. 218	rufiaci. 479
riphæi f. Riphaces montes. 479. 480. 511	rom. pontificis ditio. 340. 341	rotunda Turris. 349	rufforum Episcop. fedes. 492
ripenfense territorium. 493	romania. 339	rotunditas Terra. 52	ruffio. 457
riřano fl. 300. 342	romaniolæ incolæ robusti. 363	rouan. 129. 130	Ruffelhain. 257
Riefenburg. 499	romaniola n. Romagna, ejus	rovergne. 130	ruffia Alba f. Major. 489.
Riefen-Debieg. 197. 235	fines & op. 340. 359. in-	rovinum f. Rovigno Istriæ. 343	500. ejus fines, magnitudo,
Rittez des Hofenbandes. 175	colarum mores. 363	Pappanage Royal. 132	Ducatus, Principatus & pro-
riřtum. 454	romanis paruit Britannia. 170	roxolani. 467	vinciæ urbes. 501. 502.
Monte Kitondo. 313	romanorum mores. 363. po-	roxolania. 489	ruffia rubra Roxolania dicta. 490. 491
Ritzenbuttel Arx. 251	tentia. 337. provincia Si-	rozana. 492	ruffia Nigra f. rubra & Mi-
rivarius lacus. 142	cilia. 380	rubeas prom. vulgo Nort. 36.	nor. 486. 489. 501. ejus
rius. 34	romandiolæ felicitas. 363	tubefovia. 37	limites, magnitudo, pala-
rizinum f. Rifene. 400	romanus ager. 340. 360. ejus-	rubenitz f. Ribnitz. 246	tinatus, Duces. 490. & seq.
rizonicus finus. <i>ibid.</i>	que op. 362. natura. <i>ibid.</i>	ruben tribus. 597	ejus op. territoria, castella
Capo Rizzato. 233	incolarum mores. <i>ibid.</i> fer-	Rubenzahl/ spectrum. 235	490. 491
roan. 114	tilitas. 363	robi. 325	ruffia unde dicta. 500
roan n. Rotomagus. <i>ibid.</i>	romanus pes den Kroom-	rubico fl. 309. 370	ruffia Poloniæ subacta, ejus
robera fl. 197	ſehen Doet. 162	rubo fl. 480	limites, palatinatus & ter-
robertus de Hues. 35	românium Imperium. 201	rubricatus f. Lobogratus fl. 89	ritoria à Polonis subacta. 489. 490
robertus Apuliz & Calabria Dux primus. 364	romanum miliare. 31	rubrum mare vulgo mare ros-	ruffi f. Rutheni à Roxolaniæ
robertus Neapolitanus Rex. 264	Jonas Romus. 284	fo. 35. 38	orti. <i>ibid.</i>
Capo de Rocca. 36	romulium op. 468	Rudelftad. 261	ruffici monachi S. Basilii. 502
rochefort. 115	romulus Romæ conditor. 333	rudia. 326	ruffi Græcam Ecclefiam fe-
rochellæ f. Rupellæ. 135	ronco. 309	rudköping. 283	quantur. <i>ibid.</i>
rochlitz. 269	ronciolionæus Ducatus. 340	rudolphi Agricola: patria. 164	ruffia fertilitas. <i>ibid.</i>
rocida vallis (Roncevalles.) 77	roni. 570	rudolphus Burgundiæ Comes regem fe appellari juffit. 126	rufforum Duces 490. Johan-
Rodericus Gothorum rex ultimus. 98	roobuy. 283	rudolphus Cæſar creatus ex familia Schwartzburg. 257	nes. 501
rodes f. Ruteni. 106. f. Rutona. <i>ibid.</i>	roovort. 164	rud. 114	rufforum ædificia. 504. & ſq.
rhodiginus ager. 341	roplutz. 550	ruſacum. 214	rufforum Narva. 291
rodua op. ubi aurifodina. 471	rora fl. 119	rufo. 369	ruſzowa Ducatus. 503
roem inf. 247	rofa, planum rotundum in pyxide Nautica. 55	Curtius Rufus argenti venas aperuit in Mattiacis. 193	rutana f. Rhodes Ruteni. 106.
roemsdahl. 286	Rofenbach fl. 226	ruſini patria. 300	107
roerort opp. 251	Rofenberg. 499	ruſigen inf. 137. Principatus. 243. 244	rutenensis ager. 129
rogerius Neapolis & Sicilia Rex primus. 365	rofa fl. 286	ruſigen inf. 137. Principatus. 243. 244	ruth formiæ patria. 613
Rogierus Roberti antea Tan-	roſcii Amerini patria. 311	ruſigen inf. 137. Principatus. 243. 244	rutheni comites. 126. 127. 132
	Rofcii pater Americæ civis. <i>ib.</i> 629	ruſigen inf. 137. Principatus. 243. 244	189
	roſetti. 629	ruſigen inf. 137. Principatus. 243. 244	rutlandia. 176
	roſetum. 369	ruſigen inf. 137. Principatus. 243. 244	rutaba fl. 353
	roſene. 496	ruſigen inf. 137. Principatus. 243. 244	rutaba promontorium. 189
	roſene op. 495	ruſigen inf. 137. Principatus. 243. 244	rutuli. 315. eorum fines. <i>ibid.</i>
	roſofia. 488	ruſigen inf. 137. Principatus. 243. 244	Ruutfeld. 285
	roſpirenſis Caſtellanus. 484	ruſigen inf. 137. Principatus. 243. 244	Ruvo. 325. 369
	roſſanenſis finus. 369	ruſigen inf. 137. Principatus. 243. 244	Ryaa

I N D E X.

Ryaa.	281	pania. 96. Corfica.	385	salmafius.	302	fanfogitia Ducatus, ejusque	
Ryffel.	115. 151	Sadonck f. Sadoniek.	544	salmona.	370	fitus.	495
Ryffen.	163	Sapinum.	320. 321	salmydeffus.	456	famojedi.	517
Jani Rutgerii patria.	156	Saza fl.	275. 279	salto.	400	famonium promont.	449
		Sagan. 237. Ducatus.	138	salomonis palatia.	591	lamora f. Camora op. 80.	96
		Sagattii.	556	C. Salomoni.	448	lamory Rex in Calicut.	536
		Sagatai Tartari.	517	salomonis inf.	665	famos f. Same f. Cephalenia.	438
		Sageftan.	560	salona, Martia Julia.	400	famosata Luciani Athri &	
		Sagone f. Saone.	138	salona vicus.	443	Pauli Samofateni patria.	604
		Sagriana.	516	salonichi. 445 f. Theffalonica.	431. ubi exulavit Cicero.	Paulus Samofatenus.	ibid.
		Sagrus fl.	329	Paulus docuit, Theodofius		famothræce inf.	439
		Saguntus f. Saguntum.	84	promifcæ favit, Eufthathi		famfon.	589
		Saguntina fames.	84	& Gazæ, aliorumque cla-		famsz inf.	281
		Sahid.	625	rorum virorum patria.	43	famus inf. Chœrili patria.	441
		Sahin.	ibid.	salonius, qui natus statim ri-		fit.	400
		Sainctes f. Saintes.	109. 134	falopia.	175	famydace urbs.	549
		Sainctonge.	109. 128	falpe.	325	famydaces fl.	ibid.
		Sais n. Sahid.	628	falpa fl.	379	fana fl.	118
		Sal diverforum colorum.	90	faltes.	78	fancii.	523
		de Sal, inf.	665	falfulz fontes vulgo falfas.		S. Filippo.	378
		Sala fl.	197. 198	falfulz fontes vulgo falfas.		S. Eufemia.	329
		Sala op. 220. 260. & fl. re-		gnî Felfani.	652	S. Jacobi.	682
		gnî Felfani.	652	Salamanica.	96	fancta Sanctorum.	591
		Salamanca.	96	falmenfis Comitatus.	205	f. Stephani equitum fedes	356
		falmenfis Comitatus.	205	falamina regio Cypria.	619	fanctio pragmatica.	741
		falamina regio Cypria.	619	falamis in Cypro etiam Con-		f. Leo.	361
		falamis in Cypro etiam Con-		ftantia dicta.	580. 619	Portus omnium Sanctorum.	684
		ftantia dicta.	580. 619	falamis inf. 439. ubi Telamo-		Henricus fanctus.	364
		nis fedes.	ibid.	nis fedes.	ibid.	f. Viti oppidum.	230
		falaminus finus.	409	falaminus presbyter Maffilien-		fanctoseverincenfis Archiepi-	
		falamis op.	381	fis.	137	fcopatus.	379
		falandr.	162	falutaris phrygia.	573. feq.	fanctum Nafum, faxus.	286
		falanus Circulus.	263	falutium f. Saluzzo.	347	fandaliotis.	384
		falapia.	325	faluffii patria.	312	fandan vir.	586
		falapii palus.	ibid.	falyses 124. ibid. victi.	338.	fandaracurgius mons.	571
		falaffi. 294. eorumque fines.	297. 298	falazar.	227.	fandecense territorium.	486
		falaffi cafei.	347	falzhemmendoiff.	271	fandecia.	ibid.
		falataræ.	551	falzahania.	518	fandus f. Indus fl.	529
		falcz n. Bugia.	642	famandraci.	439	fandwich portus.	175
		faldenfii.	468	S. Amand.	115	fandvicum arz.	284
		falduba.	90	famera fl. la Somme.	ibid.	fanega.	652
		falea.	651	famarcanda.	517	fanga.	542
		falefeldia.	260	famaria op.	596	fangarius fl. f. fangari f. Sac-	
		falfeldenfis Epifcopatus.	205	famariz origo.	ibid.	cari, ejusque ortus.	572
		falem f. Solyman.	590	famaria Provincia, ejus op.		fangiz vicus.	575
		falentini.	294. 324	& fitus.	ibid.	faniaci f. fangiac f. Sazas, pro-	
		falentinum promontorium.	331. 367. 368	famarobrigæ.	114	vinciarum præfides in Tur-	
		falernum f. Salerno.	324. 367	fambas.	544	cia.	446
		falernitanus Archiepifcopat.	371	fambatz.	555	fanighaiton inf.	526
		Salafio.	585	fambia Provincia Pruffiz.	499	fanibar.	660
		Salfeld.	499	famhoria.	490	fanca Maria di Grotta.	374
		falyses Gallia.	106. 138. 145	fambra fl.	153	fanca Maria di Tindari.	378
		falinz Volaterranz.	306	famius Semo Sabinorum rex.	312	fantanderum.	96
		falina portus.	444	famius Mandrocles.	44	fanten.	255
		falinus fl.	319	famii literati.	542	fantocenfis Archiepifcopatus.	484
		falif inf.	665	fammachi f. Schammachia.	556	fantones.	109
		falifburgienfis Archiepifcopa-		famen.	660	fantzburg.	286
		tus.	224. 228	famnites. 294. eorum op &		faocaros fl.	608
		falifburgum feu Saltzburg.	224. 228	fines.	320. 375	faone f. Sagone. fl. 122.	138
		fallingia inf.	280	fannium op.	320	faone f. Sagone. fl. 122.	138
		Conradus Saliquus Cæfar.	364	fanzza inf.	280	faone unde nomen?	ibid.
				famothonitis lacus.	594	faone unde nomen?	ibid.
				famogitia.	517	fapis fl.	310
						fapzi	

I N D E X.

Sapai.	452	sarmatiæ palus.	43. 44	Satz Kreis.	<i>ibid.</i>	Schauburgensis Comitatus.	205. 254. 274
saphar, unde Sappharini equi.	615	sarmaticum mare.	34. 43	Mutius Scævola.	305	Wilh. Cornel. Schouten.	683
sarabacus finus.	540	sarmonetta.	317	Scafari.	323	Schedia.	629
sarabat fl.	577	sarnus amn.	324	Scaga promontorium.	280	Scepusiensis Comitatus.	486
saraca op.	332	sarogrodum.	491	Scala Longitudinis.	71	Christ. Scheiblerus.	250
saraca regio.	615	saron mons.	600	Latitudinis.	<i>ibid.</i>	Die Schelde.	121
saraceni unde dicti. <i>ibid.</i> invadunt Cretam.	449. 450.	saronicum mare.	409. 410	Scala milliarium.	<i>ibid.</i>	Schaichii, sic vocantur principes Numidia.	625
Hispaniam. 86. Cornicam.	385.	saronicus finus.	<i>ibid.</i>	Scala Tyriorum mons.	599	Schellingen.	159
regnum Neapolitanum, 364. Siciliam.	381	sarpedon prom.	585	Scaldia vulgo het Land van Schouwen.	155	Schelfara.	283
saragrodum.	491	sarpedonia.	462	Scaldis.	115. 121. 184	Schemus Noachi fil. primogenitus in Asia.	<i>ibid.</i>
saragula f. fyracusa.	376	sarphat, f. Sarepta.	600	Scaligerianum Calendarium.	54	Schemus Noachi filius sedem quaerit in Asia.	<i>ibid.</i>
feqq.		sarraca op.	298	Scaligerorum monumenta.	346	Schemnitz.	398
Sarangannensis Comitatus.	143	sarra, 643 desertum, ejusque magnitudo.	644	Seamandrus fl. 564. ejusque ortus.	<i>ibid.</i>	Schenkii munimentum.	
saragoça.	84. 90	sarrha fl.	210	Scamandrius campus.	575	Schenckenschantz.	104
farayus fl.	122	sarrope.	675	Scampis.	432		120. 162
sarpedonia.	463	sarsina, 310. Plauti patria.	360	Scandelia.	272. 278	Scheppensede.	275
sarpedonium littus.	<i>ibid.</i>	sarunetes pop.	298	Scandava.	458	Schetland.	179
sarbrucken Comitatus.	211	sarus fl.	584	Scanderbegus, ejusque arces, patria.	444	Scheve.	287
sarca.	298. 332	sascoping op.	283	Scanderburg Arx.	281	Sciambacenses Tattari.	516
sarcha.	556	saffaris.	385	Scandaria f. Alexandria Egypti.	626	eorum sedes.	<i>ibid.</i>
sarc.	561	saffones.	512	Scandaria Hungariz urbs.	401	Schiefelbein.	242
sarcum f. Troas.	573. 575	saragan.	538	Scandia f. Scandinavia.	187.	Schlesburg.	468
sarda Inf.	400	satala.	567	Scandii f. Scania.	189	Schleswig.	247. 248
sardes, Croesi regis, Polyeni fratragematum autoris & Eunapii patria.	577	satalia.	585. feq.	Scanen. 281. ejus limites & oppida.	<i>ibid.</i>	Schin f. schon.	286
sardicenses patres.	189. 190	satanovia.	491	Scaprefila.	458	Schich-Schi Perficz secta auctor.	561
sardi crudeles ac vino dediti.	190	satez, vulgo Satz.	235	Scara.	290	Schiras f. Siras.	553. 561
sardi venales.	<i>ibid.</i>	satura palus.	316	Scarabantia f. Scarbing.	389	Schires.	174
sardinia Inf.	307. 308	saturnus planeta.	2	Scarda Inf.	400	Schire Comitatus.	<i>ibid.</i>
sardinia sub Hispano, 340. 383		saturia.	675	Scardona.	400. 402	Schirwan.	556. 560
ejus natura, nomina, magnitudo <i>ibid.</i> felicitas, urbes, cultores.	383. 384	saturnia.	293. 308	Scardus mons.	530. 537	Schieffburg.	471
Sarpis Cagliari.	384	satza.	235	Scarpa fl.	115	Schlaner-Kreis.	235
sardonian herba.	<i>ibid.</i>	satyrum cepit Sylla.	428	Scarpanto.	441	Schlangendorp.	283
sardonianus rufus.	<i>ibid.</i>	savadii.	551	Scatebra fl.	317	Schlanster.	275
sardoum mare.	41	savanarola patria.	355	Scenitz.	614	Schlesingen.	236
De Sardo-Herculis filio fabula.	383	savatopoli.	565	Scerit.	193	Schlerstad.	214
sarapontanus Comitatus.	205	savar fl.	168	Scotlandia.	287	Schlusla.	164
sarepta f. Tarvat.	600	savilianum.	347	Schadkoviense Territorium.	484	Schmiedenberg.	272
sargasso.	655	Golfo di Savolas.	540	Schaffhausen.	144	Schnee-Gebirg.	269
sargerita fl. ubi Decebali thesaurus.	468	savonia.	254. 255	Schagen prom.	281	Schneeberg / Pannonia	388
sarwitz fl.	394	sauromaticæ Amazones. 511 earum sedes.	<i>ibid.</i>	Shah titulus regius in Regno Soph.	560	Schnebergensis Comitatus nullus extitit.	268. feq.
sarmatarum ortus.	477. de-nominatio.	sauromata f. Sarmata.	478	Shah Thamas ejusdem regni princ.	<i>ibid.</i>	Schoenus Aegyptiorum.	30
sarmatæ Dacia incola.	477	savona.	296. 255	Shah Muhammed Codabenda.	<i>ibid.</i>	Schönburg dynastia.	263
denominatio.	478. 479	savuolhensium Horda, Tartarorum distinctio.	475	Shah Abas.	<i>ibid.</i>	Schonus navale.	410
sarmatæ f. Sauromatæ.	<i>ibid.</i>	sautia.	569	Shah Sephi.	<i>ibid.</i>	Schonen, ejus limites & oppida.	282
sarmatæ vagi.	477. 478	savus f. Saus fl. 230. 388.	358	Scham f. Siam, i. e. Damascus.	561. 588	Schöninga arx.	274. 275
sarmatia Asiatica, ejus fines, populi.	511	savoie.	129	Schamach i. e. Syria.	588	Schonkloester.	283
sarmatia Europæa, ejus limites, 478; magnitudo, partes, populi <i>ibid.</i> incola, flumina.	479. montes.	saxones.	188	Schamachia.	557. 561	Schorndorff.	219
<i>ibid.</i>		saxones Dacia incola.	469	Schampo.	539	Het Land van Schouwen.	267. 268
sarmaticæ gentis origo.	477	saxones in Anglia.	171	Schamre f. Syria.	587	Schreckenberg.	267
feqq.		saxoniz Ducatus, ejus divisio, limites, oppida, flumina Inferioris fines.	262	Schoeni mensuræ genus.	30	Schreksbury.	175
		Superioris fines.	271	Schoeninga.	275	Schrickhani.	290
		Saxulii.	341	Scandava.	468	Schrofano.	306
		Sazulum seu Saffuvolo.	353	Schauenburg.	254	Schulteberg.	253
		Saxonius circulus Inferior.	204			Schurgastum.	194
		Saxonius circulus Superior.	<i>ibid.</i>			Schur	
		Saxoniz Thebæ.	284				
		Saxonum Regnum.	203				
		Saz.	235				

I N D E X.

Schut inf. Danubii. 393	victa. 171. situs, Intulæ. 179	Sebo f. Sevo op. 332	Selymus Cyprum occupavit. 620
Schutendiep. 164	Scotiz Reges vetusti. 178.	Seby. 280	Seltz lacus. 220
Schwaben. 194. 217	Scotiz Reges. 179. eorum familia. <i>ibid.</i>	Sebyus mons. 515	Sem fl. 504
Schwälbachia acidulis clara. 257	Scotica memorabilia. <i>ibid.</i>	Sechsstädte. 239	Semana silva. 198
Schwanenfeld. 268	Scotiz Regum fatum. <i>ibid.</i>	Secius fl. 353. seq.	Semar fl. 297
Schwartzburgensis Comit. 261	Scotorum mores & lingua. 178	Secota regio. 673	Semender. 563
Schwarzenburgicus Comes Jaurinum recuperat. 393	Scotissa f. Scotusa. 425. 431	Sedes Cardinalium sex. 373	Semeron mons. 596
Schwartzwald. 198	Schrickfinni f. Scritfenni. 290	Seduni. 145	Semicirculus positionis. 54
Schwienæ ostium. 243	Scrofano. 306	Sedunum op. <i>ibid.</i>	Semigallia. 494
Schweinitz/ 237. Ducatus. <i>ibid.</i>	Serupulus. 23	Sedusi. 129. 192. eorum sedes. 191. in Bojohannum transgressi. 192	Semiramidis arz. 512
die Schweine fl. 197. 243	Scutari. 401. 403	Sedunensis ditio. 118. Epi- scopus. 145	Semiramidis mons. 549
Schwinenburg. 283	Scutari in Ponto. 572	Sedunum op. <i>ibid.</i>	Semiramidis patria. 552
Schwinfurtum. 221. Conradi Celta patria. <i>ibid.</i>	Seutenes. 286	Segedi. 129. 192. eorum sedes. 191. in Bojohannum transgressi. 192	Semith. 8
Sciathericum Horizontale describere. 69	Scydra. 429	Sege f. Semar fl. 297	Semkan in Chorasen. 560
Schiburgium seu Schiffz- bugg. 471	Scylacium. 329. 330	Segenberga. 247	Seminones eorumque sedes. 187. 193
Sciermonicoga inf. 163	Scylax. 379	Segedinum seu Segeduam. 391	Sempronii forum. 361
Sciglio. 329	Scyllicus finis. 38. 329. 331	Segelmete. 625	Sena Gallica f. Sinigaglia. 304. 309. 355. 357
Scio f. Ghios inf. 439	Scylla scopulus. 329. 375	Segesusea. 297	Senz, 308. Sinea. 356. 357
Scipionis castitas. 92. tumulus & villa. 322	Scylla op. 329. promont. 415	Segesusa Transilvaniz. 471	Sennaar f. Sinear. 610
Scipio Asiaticus. 579	Seyr f. Sceri. 193	Segesta. 389	Sendenhorst. 253
Sciro f. Scyrius inf. 438	Seyron. 29. 30	Segestica inf. 470	Senderovia. 263
Skabholt op. 287	Seyrus inf. 438	Segeswar Transilvaniz. 471	Sendomiria. 486
Slagels. 283	Scythæ in Pannonia. 390	Segna. 402. 471	Sendomiriensis Palatinatus territoria, senatores, & op. <i>ibid.</i>
Slavi f. Slavonii. 200. 398	Scythæ in Mæsia. 462	Segni. 115. 183. 317	Senecarum patria. 93
Slavonia Prussiz. 500	Scythæ cur ita dicti? illorum origo. <i>ibid.</i>	Segobriga, Segerbe. 80	Rio de Senega. 644
Slavonia. 388. ejus limites & magnitudo. 397. opida. 397. fertilitas. <i>ibid.</i>	Scythia Asia, ejus fines, magnitudo & divisio. 465. 510 intra & extra Imaum montem, <i>ibid.</i> ejusque populi, fluvii, 513. mons. <i>ibid.</i>	Segolauni f. Segovellauni. 106	Senega regnum. 615
Slavonia duplex. 397	Scythia vetustissima, media, hodierna. 465. 466	Segontiaci. 168	Seneka f. Schneek chim. Hopperi patria. 163
Slavoniorum mores. 398	Scythia Minor. Thracensis, Pontica. 466	Segorbe. 80	Senensis Ditio. 341
Sclesburg. 468	Scythia Europæ, ejus limites, populi. 466. & seq.	Segore. fl. f. Segre. 83	Senensium mores. 358
Sclesvicum ad Seliam. <i>ibid.</i>	Scythorauri. 464	Segovia laboriosa dicta. 94	Senensis Archiepiscopus. 373
Sclia fl. <i>ibid.</i>	Seythycus Oceanus, seu mare. 34. 43	Segovia Hispaniz Novæ. 677	Senia. 400. 402
Schlochow. 500	Scythopolis. 605	Segura fl. 91	Senir f. Hermon. 597
Scora. 290	Scziachmet Tartarorum Principis. 517	Segufiani. 112	Senkan in Erak seu Parthia. 561
Scodrus mons. 399. 461	Sdille. 440	Segufianorum Forum. <i>ibid.</i>	Sentis. 116
Scombrazia inf. 92	Sebaldus à Verd. 48	Segufium f. Segusio. 297. à Barbarosiz excisum. 334.	Senogallia. 304. 361
Scomius mons. 455. 457	Sebastia f. Sebaste. 469	La Seine fluv. 122. 274	Senones. 118. eorum opida & fedes. 304
Scopia. 463	Sebastiani Portugalli Regis interitus. 651	Seine Florida fl. 675	Senones Galli. 309
Scordi. 551	S. Sebastiani Fanum. 96	Sela arx. 613	Sens. 111
Scordisci. 452. & non Scordisci. 467	Sebastianus de Cano. 48	Selandia castr. in Sinz. 326	Sensibilis Horizon. 7
Scotia septent. & merid. 177	Sebastianus Rex Portugalliz postremus. 38	Selecia. 486	Sentica. 96
Scoti, eorum mores. <i>ibid.</i>	Sebastopolis. 565	Seleenus op. 486	Sentinum. 310
Scotia, 166. ejus magnitudo, 166. provinciz, <i>ibid.</i> cœli solique natura. 166. 177 ejus forma & Romanis in-	Sebenicum, olim Sicum. 400.	Selesnikol vocant Tartarolum arcticum. 474	Serviz regnum. 443
Scotiz Reges. 171. Archiepi- scopi, Academia, insula. 178	Sebenniticum ostium Nili. 632	Selesburg. 468	Sepias prom. 425
	Sebeskeres fl. 392	Selestadium f. Schletstadt. 214	Sepinum, Sæpinum & Sepino. 320. 327
	Sebethus amn. 222. seq.	Selucia f. Antiochene. 603	S. Sepoichro. 355
	Sebinus f. Sevinus lacus, 332	Selucia Margiana. 551	Septa. 652
		Selucia Parthorum. 608	Septem-castrensis regio. 470
		Selucia Pieria. 603	Septempeda. 319
		Selucia Pisidia. 585	Septem saltus. 163
		Selucis, quæ & Tetrapolis regio. 603	Septem fedes. 470
		Selinuntum f. Selinus. 377	Septemviri quando constituti. 207
		Selletæ. 452	Septentrio ventus. 28
		Selovia. 241	Septentrionale mare. 33
		Selsburg. 282	Septentrionalis Circulus. 8. 9
		Selva d'Algieri. 315	Septentrionalia climata. 18
		Selymbria f. Selybria. 455	Se-

I N D E X.

Septentrionalis Oceani navigatio. 46. 48
 Septentrionalis polus. 6
 Septimii Severi murus in Anglia. 171
 Sepulchrum Anchisæ. 377
 Sepulveda. 80
 Sequana la Seine fl. 122. 184
 Sequani. 117
 Sequanorum fines. 117. 184
 Sera urbs. 317. 514
 Seraglio & Seraille. 459
 Serapica Bibliotheca. 647
 Serapidis templum. 627
 Serchio fl. 356
 Seres. 514. lanificio nobiles. 519
 Serezana. 353
 Sergius Galba. 146
 Serræ fl. 519
 Serica f. Cataja regnum, ejus limites. 510. 512. 513
 Sericus Oceanus. 35
 Sericus Egyptiorum Rex. 647
 Serinius Comes. 104
 Serinwar. *ibid.*
 Seriphus. 440. Seriphia rana. 340
 Sermona f. Surmona. 320
 Serpocza. 493
 Serpentes ingentes in India. 531
 Jacobus Serranus. 48
 Sertorii patria. 363
 Servan f. Schirwan. 561
 Sevesta. 273. 464
 Servii in Mœsia. 464. 465
 Servilius cum exercitu. 356
 Servia, ejus caput, natura folii. 461. incolarum mores. 464
 Sefamum. 571
 Sessia. 323
 Sessites f. Sessia. 332
 Sestus. 464. 459
 Set fl. 608
 Setia. 316
 Setimires Sclavonia Rex. 397
 Setines f. Athenæ. 422. 444
 Setinum vinum. 316
 S. tubal Olyfippo port. 66. 97
 Sevenbergen. 154
Sevenwalden. 163
 Severienfis Ducatus. 486. 504
 Severia. 486
 S. Severino. 319. 369
 Severinum. 468
 Severus Imperator perit. 311
 Sevilla. 83. 93
 Sevilla Jamaicum op. 685
 Sevo mons. 285
 Seuruffel. 232
 Seva. 624
 Severski. 504
 Sext. Pompejus. 378
 Seyfadin. 562
 Sezza. 317

Sfachiota. 449
 Lud Sfortia captus. 350
 Sfortia Galeatus. 145
 Sfat. 660. 661
 Sialandia inf ejus opida. 282
 Siam, Damafcus & Syria. 538. 540
 Siam urbs, regnum, ejus magnitudo. *ibid.*
 Siangyang. 524
 Siara. 680
 Sibiria prov. 504
 Sibylla Cumana. 322. Hellepontica. 43
 Sibyllini libri. 415
 Sicaitates. 559
 Sicambri, eorum fedes. 189
 Sicambri. 120. 189
 Sicania inf. 337. 375
 Sicanus Iberorum dux. 380
 Sicanus Rex. 375
 Sicca. 640
 Sicca Veneria Arnobii patria. 640
 Sicilia cis Pharam, & trans Pharam. 365
 Sicilia duplex. *ibid.*
 Sicilia unde appellata. 375
 ejus nomina, dicta magna Græcia. 337. promontorium, magnitudo. 375. urbes. 376. & seq. fluvii. 378. montes. 329. incolæ. *ibid.* Domini. 364. 380. nova descriptio. 381. & seq. divisio. 365. 381. Archiepiscopatus. 383. & Academia. *ibid.* sub Hisp. no. 340. ejus felicitas & natura folii. 382
 Sicilia unde? 375
 Siciliarum geminarum Rex primus. 604 seq.
 Sicilia umbilicus. 378
 Sicilia & Neapolis regna copulavit Ferdinandus Catholicus. 365
 Sicha f. Sichem. 597
 Sichem f. Neapolis. *ibid.*
 Sichemitæ nominis sui auctorem repudiant. *ibid.*
 Siciliensis Melita. 380
 Sica. 254
 Siconis fl. 83
 Sicalæ gentes & linguæ. 380
 Sicalæ Vesperæ. 380
 Siculi. 311. à quibus Sicilia dicta. 336
 Siculi ex Italia, 380. eorum mores. 382
 Siculum mare. 41. 42
 Siculum fretum. 42
 Diodori Siculi patria. 378
 Sicum. 400
 Sicyon Arati patria. 410
 Sicyonia. 409
 Sicyonii calcei. 410

Side f. Syda. 585
 Sidera quibus oriantur & occidunt, ostendere. 57
 Siderocapsa. 429
 Siderum ortum & occasum ostendere. 57
 Teanum Sidicinum. 324
 Sidices. 556
 Sidicini populi. 324
 Sidon. 600
 Sidonius Principatus. 510
 Siebenbugen/ unde dicta, ejusque op. 470
das Siebengeburge. 199
Sieben Stule. 470
 Sieburgum. 255. 256
Siedenburg. 254
 Siedmogrodska Ziemia. 470
 Siega fl. 255
 Sigan. 524
 Sipercentis Castellanus. 503.
 Sierra Leona, promontorium. 654
 Sierras. 679. 681
 Sigebertus East-Anglorum Rex. 175
 Sigebertus Corbejenfis. 253
 Sigeftan. 550. 560
 Sigetum, ad quod Soleimanus obiit. 394
 Sigeum op. & promont. 376
 Siginpi. 468
 Sigismundus Austriacus Helvetiis foederatus. 146
 Signa Zodiaci. 10. 11
 Signia. 316
 Signinum vinum. *ibid.*
 Signifer. 10. 69. 70
 Signum Arctis. 55
 Sihar fl. 590
Sith. 254
 Silarus amnis. 324. 333
 Silarusive Silaro amnis. 324. 333
Silberberg. 238
 Silesia. 233. ejus fines & divisio. 236
 Silia fl. 281
 Sillis fl. 512
 Siloa piscina & turris. 192
 Silt inf. 280
 Silvabella op. 350
 Silva f. Silvæ. 96
 Silvanectes. 116
 Sineæ Sylvii & Alexandri VII. & Catharinae Senensis patria. 357
 Silures f. Silires. 168
 Silys fl. 512
 Simach op. 389
 Simeon tribus Israël. 588. 598
 Simera. 223
 Simois fl. 576. ejusque ortus *ibid.* seq.
 Simonides artis mnemonica inventor. 426. 440
 Simonidum duorum pa-

tria. 440. 441
Simonshafen. 121
 Smplicius philosophus Phryx. 575.
 Simylla promont. 527
 Sin fl. 154
 Sina & China, ejus limites & magnitudo. 522. in complures regiones divisio. 523
 urbes, fl. provinciæ. 524
 Inf. 525
 sinarum millaria. 32
 Ad Sinas & Philippinas navigationis. 46
 Sincapura. 540
 Sindacui Castrum. 521
 Sieda inf. 545
 Sinfisa urbs. 514. 524
 Sinear f. Sennaar terra. 610
 Sinenfis Oceanus. 33
 Sinenfium scriptura, artes, sermo. 523. 524
 Singan fl. 524
 Singaras mons. n. Sima. 608
 Singiacus Turcis praefectus. 444
 Singicus militare signum Singiacis proprium. *ibid.*
 Singidunum seu Sanderovia. 444
 Singiticus finus. 431
 Singulis fl. 83
 Singus f. Singa. 430
 Singaglia. 304. 309
 Sinicola. 384
 Sinope Mithridatis locus natalis, reg. & sepulchrum; Diogenis Synici patria. 571
 Sinsii. 468
 Sintici eorumque op. 432
 Heraclea Sintica. *ibid.*
 Sinthus f. Indus fl. 529
 Sintiën. 528
 Sinueffa. 333. 334
 Sinueffanæ aquæ salutaris. 334
 Sinus Urias. 325
 Sinus Velinus. 327
 Sinus Cajetanus. 192
 Sinus insigniores. 37. & seq.
 Sinus Numidicus. 45
 Sinus quid? 37. Adriaticus. 42. Arabicus. 38. Archipelagus. 42. Codanus. 37. Corinthiacus. 42. Hyrcanus. 38. Mexicanus. *ibid.* Gallicus. 40. Persicus. 38. Caspius. *ibid.* Sinus Californiæ, de Nanquan ad Cambojam. Mexicanus, Gangeticus, inter Malaccam & Cambojam. 38. Sinus Russicus. 39. Sinus ad Terram Antonii. 39. Virginis. 44. Livonicus. 37
 Sinus Sucionensis, Illicitanus. 31
 Sion

I N D E X.

Sion Gall. f. Sitten. 146	Slonnenfis Castellanus. 493	Solis vel stellæ distantiam à zenith investigare. 68	Spalatum f. Spalatro. 407.
filia. 591. Sion mons, ubi Jebusorum urbs. <i>ibid.</i>	Sluchoviense Territorium. 496	Sollingen. 256	Spandaw. 403
Siphnus inf. 440	Slupeia. 484	Sollingenfis silva. 275	Spangenberg. 241. 242
Sipuntum f. Siponto. 325.	S. ufa op. 151. 164	Solnock. 392	Spanheimensis Palatinus. 205
	Sluyfa f. Scluyf. 151	Solodurum. 144	Spanheimius. 223
Sipontinus Archiepiscopus. 369	Smalandia. 290	Solæ. 486	Spatta. 474
	Smalkaldia. 506	Solon. 422	Spartacus fugatus. 328
Sipylos mons, op. Lydiz. 577	Smaragdorum copia in Peru- via. 681	Soluturn. 144	Capo Spartivento. 364
Siradia. 434	Smolensko op. Ducatus. 503	Solsbacensis regio. 226	Spartana. 92
Siradiensis Comitatus, op & territoria. <i>ibid.</i>	Smyrna f. Ismir. 506	Solmenfis comitatus. 205. 258	Spates. 424
Siras f. Schiras. 561	Smyrnæus sinus. 580	Solmitia quatuor. 14	Specus Corycius. 586. Specus Typhoneus. <i>ibid.</i>
Siribi. 465	Smyrnæi mores. <i>ibid.</i>	Solstitiales. 12	Speir. 119. 212
Siricze. 156	Sneca op. 163	Solstitiorum colorus. <i>ibid.</i>	Sperchius fl. 434
Sitis, fluuius & oppidum. 327	Sneek. <i>ibid.</i>	Soluntum f. Solus, nunc Solante. 377	Spetia. 354
Sirmium, Decii patria. 389	Snelandia. 287	Solyma f. Salem, i. e. Hierosolyma. 590	Sphacteria seu Sfgia inf. 412
Sirbonis palus. 588	Sneatinum. 490	Solymi f. Pifida. 584	Sphæra æris, 2. cœli. <i>ibid.</i>
Siscia f. Sifeck. 385	Subidæ. 552	Somerdieck. 159	ignis. <i>ibid.</i>
Sifecum f. Sigesta. 389. 230	Sochaciovienfis Castellanus. 485	Somerferus. 176	Sphæram facere obliquam. 57
Sifopolis. 456	Socialia. 492	Monte di Somma. 335	Sphæram constituere parallelam. <i>ibid.</i>
Sifon. 560	Socrates. 422	Sommerfeld. 241	Spicimirienfis Castellanus. 484
Sitacene. 555	Soducene. 565	Sommerfeld. 176	Georgius Spielberg. 550
Sitarum regn. in Norwegia. 203	Sœfa fl. 251. 275	Somona f. Somme fl. 121.	Spiegelberg Comit. 254
Sitiss. 641	Sœft f. Sufatum. 251	Soncinium à Friderico I. ever- sum. 350	Spina Ducis Mutinenfis. 353
Sitones. 189. 282. 203	Sogdiana, ejus fines. 514	Sonderburg. 247	Spina longa. 450.
Sitonum regnum. 203	Soggi Regulus. 661	Sondershausen. 261	Spira. 205. 212
Sitrocapfa. 444	Soissons. 116	Songo. 661	Spirenfis Episc. 205. 278
Sittaw. 239	Sociale oppidum. 320	Southampton. 176	Spiræum promont. 415
Sitten. 146	Soghne. 286	Sontius fl. 230	S. Spiritus fl. 662
Sittia. 450	Sol planeta. 3	Soone fl. 140	Spirito f. Infula. 664
Situm loci invenire. 58	Solanus & Subfolanus ventus. 394	Sophene. 566	S. Spiritus op. & colon. 674
Sitzestan. 560	Soldavia Pruf. 28	Sophiz Templum. 464	Spiritus f. oido. 129
Situm positionis invenire. 91	Soldin. 499	Sophocles. 422	Spirithama. 31
Sivius f. Hermon. 597	Soldquell. 241	Sophorum imperium in Asia. 547	Spitsbergen. 287
Situs f. Angulus positionis quid. 58	Solecia. 486	Sophronium. 652	Spolætanus Ducatus, op. & fines. 340. 362
Sivilla Jamaicæ inf. 685	Solem invenire verticalem. 60. 63. 64	Sophus f. Sophy ad Halim ge- nus referens. 560	Spoleti. 311
Sivillia f. Hispalis. 83. 93	Soli f. Solæ à Solone condita, Chryssippi patria. 586	Sora, Daniæ Academia eque- stris. 283. 317	Spolecium, ubi ex muliere vir factus. 310
Skalholt op. 287	Solifuga, Siciliæ animal per- niciosum. 383	Sorabi. 465	Spolecium. 362
Skarsfiel. 285. Skorodom. 497	Solis altitudinem invenire. 67. 68	Sora Silesiæ. 238	Spolætanorum mores. <i>ibid.</i>
Skompe. 493	Solis locum indagare. 59	Sora Italia opp. 317	Spønheim f. Spanheimium. 222
Skye inf. 179	Solis locum in Ecliptica in- venire. <i>ibid.</i>	Soree torrens. 588. 589	Spønheimenf. Palatin. <i>ibid.</i>
Shires Anglis Comitatus. 173	Solis ascensionem invenire. 60	Soria i. e. Syria. 588	Sporades inf. 448
flagels. 283	Solis ascensionem rectam & obliquam invenire. <i>ibid.</i>	Sornanum f. Siam. 214	Sponsa Venetiarum. 351
flan. 235	Solis Coloffus. 621	Sorna fl. 323	Sponsa solis i. e. Rhodus. 620
Slaney-Kretsz. 235	Solis fons in Ægypto. 634	Sorrento. 314	Spreva fl. 197. 241
flangendoopium. 283	in Libya. <i>ibid.</i>	Lucus Junonis Sospitæ. 499	Spyne. 177
flaucovia, ubi fodinz. 486	Solis vel stellæ altitudo. 67	Softhenes. 424	Squillacæ. 369
Slavi, eorum migratio. 200	Solis occasus hybernus. 26	Softratus Gnidius. 629	Squillaci. 330
Slavi f. Slavonii in Bosnia. 397. 398	Solis ortum & occasum in- venire. 59	Ferdinandus Sortus. 675	Stabzi. 553
Slavonia. 499	Solis templum in Ægypto. 629	di Sottovento. 678	Stabulum equorum in Dresda. 267
Sleida Johannis Sleidani pa- tria. 211	Sloboda. 505	Southampton. 174. 176	Stade. 251
Sleiza. 271	Slochow. 505	Southamptonia. 176	Johan a Staden. 683
Sleswicum ad Sliam. 247.	Sloboda. 505	Soutfex. <i>ibid.</i>	Stadhagen. 254. 267
Sleswicenfis Ducatus. 247.	Slochow. 505	Sozotæ. 549	Stadtberga. 252
281. ejus limites & urbes. 280. 281	Sloboda. 505	Spaa vicus. 115	Stadium. 30. 31. Græcorum. <i>ibid.</i>
	Slochow. 505	Capo Spada. 449	Stæ-
	Sloboda. 505	Spachioti f. Sfachiæ montes. 449	

I N D E X.

Stafanger.	286	Silico.	337	strymon.	435. 453. 454	suæ.	247
Staffordia.	176	Capo stillari.	577	strymonicus sinus.	431. 435	Suevi in Gallia.	125
Stagira Aristotelis & Hipparchi patria.	431	silpo.	422	stubbeköping ad Groenlundam.	284	suevi. 192. Germani. Reges Neapolitani. in Sicilia.	356 <i>ibid.</i> 380
Stagnum quid sit.	34	Stinchenburg.	246	stuellweissenburg.	394	suevia.	217
Stagna Scytica.	34. 35	stiria. 229. ejus limites & divisio.	231. 388	sturz pons.	351	Suevi Hispanias occupant.	338
Stagnone.	588	stirus fl.	489	sturlesonius.	284	Suevia antiqua, 193. ejus limites.	217
Stagnum.	43. 44	stiria Marchia fuit postea Ducatus.	230	Jacob Sturmius.	214	suevicus circulus.	205
Stall ad Rhenum.	144	Castilio Stiverorum vulgo Castiglione della Stivere.	351	studgardia.	219	suevicum mare.	187. 480
Stralimene inf.	439	stoa porticus.	422	stuellweissenburg.	394	suevus fl.	194
Stambol.	453	stobi.	432	stymphalus op. 412. lacus & mons.	413. 414	Suf Gemar.	640
Stanislavovia.	493	Stoicorum philof. nomen.	422	stuma.	498	suffolck.	168
standartum quid?	167	Stochholm.	290	stumsdorff.	499	sugdiana.	519
standia urbs.	581	stonera fl.	247	suana.	431	suffolcia.	176
stantz.	144	stolpen Marchiz.	241	suandicum arx.	284	sumum.	523
stapela.	498	stolpe pomerian.	182. 243	Suaningius.	275	suiones f. Sueones.	189. 289
starachino.	432	stolpena Misnia.	269	suauen.	658	sulci.	384
stargard.	239. 244	stolberg arx & Comitatus.	205. 260	suardones.	187	soldal.	504
stargardia Pruffiz.	244. 498	stora.	640	suas f. Suvas.	569	suliaca.	215
stasticrates Architectus.	437	storkow.	241	subfucorum Regna.	624	sulla cepit Satyrum.	428
statorum aquæ.	351	stornaria.	247	subfolanus, <i>der Ostwind.</i>	28	sulmo. 316. 320. Ovidii patria. 316. 370. nunc Sulmona, Sulmo gelidus.	<i>ibid.</i>
stator aquæ.	296	stormaria opid.	247	subilaqueum n. Sultaca.	365	Sulthania. 566. ejus conditor.	<i>ibid.</i>
Achilles Statius.	223. 627	stovens.	432	subus fl.	652	Sultzbach.	226
stato della Chiesa.	340	stradanno.	499	subvesperus ventus.	28	Sulveius.	172
status imperantes IV.	77	strahdee.	177	sucadano op. & fl.	544	sultztal.	298
status Ecclesiasticus in Italia.	359	stradanoova.	353	succi.	468	Sammachi.	557
staverna.	163	stralen arx.	161	succinum in Prussia colligitur.	499	sumatra, ejusque magnitudo & regn.	509. 510. 543
steenbergenfis ager.	291	strale inf.	244	succorum claustra.	468	fund.	45. 282
steenwyck.	163	stralefunda.	<i>ibid.</i>	succronensis sinus.	91	fundani.	280
steigenberg.	254	stramulipa.	444	succuir op. Rhabarbari copia.	519	funda.	661
steira.	231	strantfrisi.	282	sucevir.	<i>ibid.</i>	funderburgum.	247. 282
steirmark.	231	Strand inf.	<i>ibid.</i>	suchaida.	639	fundhorleen.	286
stega op.	283	Strassburg.	119. 214	suechnam.	523	fundmerleen.	<i>ibid.</i>
stella fl.	358	strasfurt ad Bodam.	269	suda.	450	fundrium.	346
stella polaris.	67	strasse fretum.	39	suder-Tudland.	281	fundforde.	286
stella cur dicantur erraticæ. 3 cur fixæ.	4	straets-Daerder.	39	sudermania.	290	funium prom.	422. 444
stellæ latitudinem & longitudinem invenire.	92	strathnavernia.	117	suditi montes.	198	sunnenberg.	242
stellæ locum invenire.	92	stratos.	408. 557	sud-Westen Wind/Africus.		sunigovia.	214
stellæ obliquam ascensionem & descensionem invenire.	60	stratonice.	578	sud-Ost.	26. 27	Superintendens Gall. fisco præf.	129
stellarum altitudinem invenire.	67. 68	stratonis turris, eadem Cæsarea Stratonis & Palestinæ.	596. 597	sudovia provincia.	499	superior Germania, ejus provincia.	208
stellas nunquam occidentes ostendere.	<i>ibid.</i>	stratonis turris Hierosolymis.	591	suead & Sueod Sueonum patria.	287	supernas.	28
stellas nunquam orientes ostendere.	<i>ibid.</i>	stratos.	408	suecius Oceanus.	36	Superum mare.	52. 294
stemensis Archiepiscopus.	484	Castaldo Stravico.	464	sueconi.	114	sur fl.	518
stencicnse territorium.	486	strabing.	228	suecia nova.	671	sur f. Zor Tyrus.	600
stendalia.	241	streffius.	485	sueones.	189	sur Saone op.	134
stencense territorium.	493	stregnesia op.	290	suedi f. Sueden.	<i>ibid.</i>	suratta.	534. 541
stleon.	270	een Streeck.	55. 56	Suedia Germaniæ regio.	185	surmona f. Sermona.	320
stephanopolis.	471	streletzka.	505	ejus limites, 289. partes & op. <i>ibid.</i> regnum.	226	surrey.	168. 176
S. Stephani equitum sedes.	357	stretto de Sunda.	544	suen.	288. 289	suristan olim Syria.	588
stepenow.	234	stridon D. Hieronymi patria.	389	suenoburgum.	283	surrentini colles.	323
sterlingium.	168. 177	Striege.	238	sueonum regnum.	203. 289	surrentinus Archiepiscopus.	373
stera fl.	247	strigonium.	394	sueffa Aurunca.	316. 323	surrentum n. Sorrento.	223
sternbergica ditio.	242	strigonienfis Archiepiscopus.	395	sueffa Pometia.	316	Surria.	176
sterlinium op.	168	strigonia.	395	Sueffionum regaum.	125	sus Bœotica.	421
sterquilinium littus.	247	strigovia, f. Striege.	238	suevus fl.	193. 197	sus Numidiæ fl. exundat.	633
stetin. 187. Ducatus.	243	strivlingia.	177	suevia.	215	susa in Maurocano regno.	652
stevinus Mathematicus.	26	strongyle insula.	378	sueffiones.	114. 115	Susa	
stiamiza.	424	struga.	432	sues.	626. seq.		
stikhufen arx.	251			sueffionum Rex.	125		
stilianz aquæ.	351						

I N D E X.

Tauris regia.	356. 561	la.	75	Terra di Lavoro.	321	thematia mons.	412
Taurisci.	468	templi Hierosolymitani de-		terra del Fuogo.	45. 686	themidis oraculum.	421
Tauronemum seu Taormena.	376. 377	scriptio.	591	terra Laboratoris.	672	themiscyrene.	569
Taurominius fl.	378	templum Veneris.	377	terra Lucoviensis.	486	themistitan.	677
Taurosythæ.	468	templa f. Tempa.	329	terra de Otranto.	489	themnas.	589
Taurunum.	389. 461	temporalis hora.	62	Fiume di Terra nova.	378	themistocles, 422. legatus ad	
Taurus mons.	584	tempus vel diem ex cognitâ		terra nova. f. Terre neuf.	381	Andrios	ib.
Tavasci.	677	ortus vel occasus alicujus		terra de Natal.	662	theiles of Orknay inf.	179
Tavira f. Tavilla op.	96	stella specie invenire.	69	terra di Pulici.	377	theocritus Syracusanus.	376
Tavay, ol. Tacola.	539	tencinum.	486	terra S. Spiritus.	680	theodoretus Historiæ Eccle-	
Taus.	234	teneriffa.	26	terracineses, aquæ calidæ.	316	siasticæ autot.	557
Tawartzin op.	393	tentarii, 189. eorum sedes.		terra Vechia.	260	Theodoricus Gothorum Rex.	338
Taxandri.	113	tentaria.	191	teratz.	400	Theodorus Gaza.	431
Taxandria.	ibid.	tentona.	350	tertona.	350	theodosia.	473
Taxiana, trilinguis.	137	tentuc regnum.	519	tertulliani patria.	638	theodosii patria.	431
Taygetus.	435	tentuc provincia, <i>ibid.</i> ejus		tervanna f. <i>Terwanne</i> .	113	Theognidis patria.	422
Tayn op. & fl.	177	Rex Ucanus Christianus.		tervingii.	468	theon.	627
Teanum Apulum.	324	tenes op. & prom.	651	terzora.	652	theonis villa.	153
Teanum Sidicinum f. Tiano.	324	tentyris.	628	<i>Teseben</i> .	237	Theophrasti Paracelsi tumu-	
Teate n. Tiati.	319	tenus inf.	440	telchinenfis Ducatus.	ibid.	lus.	228
Tebal regia.	175	teos, Anacreontis & Erinna		tescuro op.	677	Thera inf.	635
Teber.	519	patria.	580	tesino f. Ticinus fl.	332	theramum.	370
Tecklenburg Comitatus.	254	tephelletum.	650	tetrapolis regio.	603	therapæ.	448
Tectosagæ in Galatia.	571	ter fl.	89	tetarchiæ XVII. in Cœlesy-		therasia.	378
Tectofages Volcæ.	106	teramo.	319	ria.	605	therma f. Theffalonica.	431
Tedanus fl.	400	terani f. Terni.	311. 362	teruan.	651	therma Gallatiæ.	572
Tedeles.	652	teranum.	369	teverone fl.	312. 333. 362	thermaicæ sinus.	431
Tegas Gottorum Rex.	338	therapæe, i. e. Corfica.	386	teucheira f. Trochæra.	634	thermæ Carolinæ.	227
Tegazza.	654	tera fl.	96	teutas f. Mercurius.	199	thermæ Himerenses.	377
Tega f. Tegæa.	413	tercera inf.	629	<i>Teuffelsgrund</i> .	197	thermæ Hirschbergenses.	238
Teglio.	298	teredon vicus.	611	teuthrania.	571	thermæ piperinæ.	346
te ⁿ fl.	263	tereî nefandum crimen.	483	teutiscia.	571	thermus fl.	579
teiffa fl.	175	terentii Villa.	317	teutisci, vulgo <i>die Teuti-</i>		thermodon f. thermodoon fl.	
Teisse f. Patissus.	391	tergeste f. Tergestum, n. Trie-		<i>sche</i> / unde dicti. 184. 188		& mons.	511. 569
Telamon f. Telamone, op.	307	ste.	300. 343. 344	teutonicæ.	184. seq.	thermopylæ.	435
portus & promont.	307.	tergestinus sinus f. Golfo di		teutoburgium.	254	teratrophium.	349
Ajaciæ & Teucri pater.	357	Trieste.	342	teuto num fuerit verus Deus?		theus 422. ejus sepulchrum.	438
Telamone.	307. 340	teias fl.	378	teutoni.	188. 201	thespiæ.	419. 436
Telchinis f. Rhodus.	620	terina.	329	texel.	159	thesprotis f. thesprotia.	407.
Telephus Latinus.	335	terinxæ sinus.	ibid.	thabor.	235		408
telefia f. Telefe.	321	terioli.	228	thabristan.	560	thessalia. 405. 424. ejus varia	
pont Telefinus.	313	termessus.	585	thamar fl.	514. 515	nomina. <i>ibid.</i> opida, <i>ibid.</i>	
Telium f. Tell.	298	termini fl. 379. op.	382	thanis Pharaonum regia.	629	fines. <i>ibid.</i> flumina. 444.	
Tellig.	253	terminus inter Europam A		thapfacum f. tapfacus. 557. 607		montes. 445. equites &	
Tellina vallis.	298. 346	siamque.	51. 52	thapfus.	637	venena.	426.
Wilh. Tell. Urtensis.	142	ternate.	545	thata.	394	thessalonica. 431. 445. Eu-	
Telluris in Insulas, Peninsu-		terpilus.	430	theate f. Thieti.	370	stathi Harnenopoli, Cy-	
las & Isthmos divisio.	35	Terra unde dicta.	50	thaler.	235	donii, Gaza & Hipparchi	
Telmessus f. Telmisos.	584	terra. 1. ejus divisio. 38. am-		Theatrum Dionysiacum.	422	patria.	431
Telogrammum.	538	birus. 24. diameter. 24		Thebæ Egyptiæ. 420. 421.		thessalorum studia & mores.	
telus inf.	440	globus. 2. longitudo, lati-		Bœotia. <i>ibid.</i> 627. ab Ale-		thestius fl.	434
Temenites mons.	463	tudo. 24. magnitudo. 25		xandro deletæ. à Cassan-		theridis nuptiæ.	439
temesana.	651	rotunditas. 50. circumna-		dro restaurata. 420. He-		theut.	184. 199
temesanum vinum.	329	vigatio. 48. 49		catompylæ n. Theves. 628		teutisci unde dicta eorum lin-	
temesum æs.	ibid.	terra australis f. incognita.		Lucaniæ. 420. Pithioticæ.	426	gua & sedes.	ibid.
temesia f. Temeswar. 391. 468		terra continens. <i>ibid.</i> polaris		Theffalica.	426	<i>die Teutsche</i> .	ibid.
Comitatus.	ibid.	45. 46. septentrionalis.		thebanus ager.	40. 41	thieti.	370
Temessus fl.	ibid. 584	terra Antonii a Diemen.	39	thebais.	626	thires.	453. 454
Temeswar.	468	terra de Anazza.	325	thebani Ismenii.	420	thirus.	ibid.
temian.	655	terix australis prom.	686	Thebanorum lex de infanti-		thinnias promont.	456
temirzar.	516	terra Chanaan.	590	bus.	ibid.	thocarorum gens.	551
Tempe Theffalica.	426	terra de Baccalaos.	672	Thebet f. Tibet tatarorum		thogarma, à quo Turcæ	511
Temperatæ Zonæ. 16. inco-		terra Hadclæ.	253	prov.	518	thomabamba.	681
				thebæ Saxonicæ.	272	D. Thomæ inf.	164. 665

I N D E X.

thomas Aquinas.	317	ticinum.	302. 332	tmolus, n. Tomalice mons.	Tofa fl;	297
D. thomas Apost. in India.		ticinus f. Tefino. fl.	142. 332	toace urbs.	572 Tofarene.	566
531. ejus sepulchrum, opidum	335	& Anticianus fl.	349	toacene prov.	553 Totacene.	551
templum. <i>ibid.</i>		Tidor.	543	tobol.	<i>ibid.</i> Totene.	566
thomas Candisch.	348	tiel.	162	tocaro.	504 toul.	117. 123. 211
thomas Morus.	175	tiennen.	154	tocayma.	569 la Tour de Rouffillon.	106
thomas Pavennas.	309	tieri.	319	tockey.	680 Touraine.	111. 128
thomas Volfejus Cardinalis.	175	tifata mons.	335	tocquerati.	392 Tournay.	151
Thoringerwald.	234	tiferum Metaurense.	310	todi.	164 Tours.	111. 133
tholpa.	566	tiferum Tiberinum.	310	todos los Sanctos s. portus.	311. 363 Toxandri.	113
thospites lacus. <i>ibid.</i>	608	tiferri fl. fons.	320	Toxa.	684	456
thracia, ejus natura soli, nomen, limites, magnitudo.		tifis.	564	trabuco.	81	626
451. divisio, populi. 452.		tigil f. Tigris. fl. ejus fontes.	607	trachonitis.	86	606
urbes 204 453. Incolae, eorum mores, à Romanis domita, à Turcis subacta, 458		tigrai.	607	tracura fl.	81. 93. 94	330
Macedonibus, Romanis, Turcis subacta.	459	tigranocerta. 566. f. Tigranopolis & Tigranopetra.	608	traga fl.	571	241
thraciae opida ad Pontum. 453		tigris n. Tigil fl. ejusque fontes.	566. 567. 607	tragonara.	497	325
thracius Bosporus.	43	tigurini.	118. 142	tragurium.	246	400
thracias.	28	tigurinus lacus.	142	tragelaphus.	319	565
thraffibulus.	422	tiguius pagus.	118. 144	trajani pons in Danubio ad Senderovian.	306	464
thraffimeus lacus.	305	tigurinorum fines.	118	trajani Portus.	559	307
thrax Martis filius.	451	tigurum opp.	<i>ibid.</i>	Trajanopolis.	107. 124. 136	456. 576
thronium op.	422	tigurum.	144	trajanopolis Myfia maj.	129	576
thutrania. f. Teutrania.	571	tilavemptus fl.	298. 334	trajectensis provincia.	149	149
thubal, unde Tauri.	511	tilemannus Heshufius.	275	Unde Nomen.	136	160
thucydides.	421	tille marchia.	286	trajectum op.	129	<i>ibid.</i>
thule n. Island inf.	287	tilta.	499	Tramontona i. e. Boreas.	493	27
Thum in Eschenthal.	297	timacus fl.	388.	trankera arx.	413	283
thur fl.	142	timachus fl.	463	traniensis Archiepiscopus.	644. 655	373
thuria.	413	timavus amnis & lacus.	630	tranium f. trani op.	644. 655. 656	369
Thuringheim.	214	timogeria.	301	transalpina Gallia.	464	102
thuringia Landgraviatus, ejus limites & opida.	259	timonotis.	572	transilvania, quando appellata, 466. ejus situs, fines & opida, incolae, 469. 470. principatus.	464	102
thuringi.	191	timor f. Motir inf.	546. seq.	transilvania, ejus fines, partes, urbes.	247. 282	148. 162
thurii f. Thurium.	328	timothei Musici patria.	579	transmontana Peruvia.	116	681
thurse inf.	279	timurleni.	519	trapani.	281	377. 382
thuffagetae.	467	tinafla.	650	Monte di Trapani.	286	379
thya tractus.	281	S. Maria di Tindari.	453	Trapez n. Trabifonda.	362	570.
thyatira, n. Tire.	577	Golfo di Tinefe.	378	traffinga.	457	617
thydsholm.	280	tingi n. Tanger.	588	trava fl.	282. 247	197. 243
thymiatierium.	651	tingitana provincia, ejus opida & limites.	642	Travencor.	354	536
thyni.	452	tingitana Mauritania.	641	Travemunde.	268	247
thynici.	<i>ibid.</i>	tinia fl.	310.	trautenaw.	131	113
thyrholmia.	280	tinna fl.	363	Traw.	290	400
thysdrus.	637	tinos.	438. seq.	trebela fl.	430. 445	243
thyfted op.	281	tipasa.	642	trebellia fl.	662	244
tiagna.	570	tiranum f. Tiran.	345	trebia fl. clade Romanorum nobilis.	325	304. 332
tiago inf.	665	Andr. Tiraquellus.	131	trebeta Rex.	376	119
tiberias op.	597. 598	tiraffienfis Ducatus.	115	trebfonda.	323	570. 617
tiberiadis lacus f. mare. <i>ibid.</i>		tirefia Alphonfi VI. filia notha.	87	trebocci.	329	199
tiberis fl.	304 308. 333	tiucara lacus.	681	trecaffium urbs.	327	111
tiberina ostia.	293	tirolus Comitatus.	224 339	treca.	377	111. 133
tiberinum.	310	tirut.	658	treconium.	322	110
tiberius domitor Pannonia.	390	tiryus.	415	tremboul.	34	491
tiberius Gracchus.	80	tifariz.	569	trembuliense territorium.	327	490
tibiscus f. Patifius fl.	469	tiferum.	680	tremifenum regnum.	322	639.
tibiscum op.	468	Titius fl.	400	tremitena f. Tremifena op. dominii Turcici terminus.	350	649. 650
tibur. n. Tivoli.	313. 362	tituan.	652	tremonia.	340	205. 258
tiburtina villa.	313	titus Creta Episcopus.	450	trento.	329	229. 243. 298
ticinaefis ager.	329	titur op.	468	treptow.	498. 499	243. 244
		tivoli, ubi hortus Aesculapii.	362			1102

I N D E X.

Valentia, i. e. Roma. 373	Vascones in Gallia. 108	Venetorum migratio. 200	Vesperinum f. Vesperin. 394
Valentianz f. Valenchienens. 112	Vascones. 81	Marchia. 230	Vespertinum mare. 36
Valentinianus III. interem- 338	Vasconia, ejus limites. 108	Venerus Ducatus. 340	Vespuiti Americi navigatio. 48
tus. 338	Valio n. Vaiso, 107	Venerus Archiepiscopus. 373	Vestigat Scanderbegi. 444
Valerian. Varia f. Vico Varo. 315	Vasonna. 109	Vengrovia. 493	Vetina. 294. eorum opida & fines. 319
Valeria Pannonia. 389	Vastena f. Vadstena. 290	Venona f. Venloa. 210	Vestili lacus. 331
Valkenberg. 281	Uberlinga. 218	Venones pop. 298	Vesuvius mons, ex quo Padus oritur. 344
Valletia Superior. 146. Infe- 298	Ubii. 119. 191. 199. in Gal- 241	Vensilia. 281	Vesuvius mons. 335
rior. 145. 298	liam traducti, à Cartis pul- 241	Vensonna. 300	Vesta fl. 207
Valefii. 145	fi. 119. eorum sedes. 191.	Vensydel, opidum. 281	Vetii. 305
Vallia meridionalis, septen- 48	epidum. 119. 120. Ara <i>ibid.</i>	Venti quor? 27. 28	Vetulonii. 306
trionalis. 48	Uccarana Marchia. 241	Venti cardinales. 26	T. Veturius Calvianus. 321
Valradot f. Valdoletum. 55	Uchan mensura loci. 32	ie Venty. 114	Vetus Civitas. 359
itemque in Hispania Nova 674	Uckermunda. 241	Venucuola f. Venecuela. 680	Ufelen. 254
Vallis Joachimica. 241. 268	Udene. 300. 344	Venusia f. Venosa Horatii patrii. 325. 369	Ugentum. 369
Vallis Josephat. 592	Udenheim. 212	Venusta vallis. 346	Ugri f. Ungari. 390
Vallis Demona, Mazara, Neeti, eorumque limites & urbes. 381	Vechta fl. 241	Vepro fl. 489	Viadus fl. 194. 197
Vallis Diaboli. 197	l Vecovio di Sabina. 312	Vera vel Bera urbs. 92. 155	Viausa Baronatus. 159
Valus Peanina. 245	Vectis inf. 176	Veragii. 146	Viasdovia. 492. 19.
Vallis Roeda. 77	Vedinum. 300. 344	Verbanus Lacus. 297. 332	Viberi. 145
Vallis Tellina. 247. 266. 298	Veera f. Ter Veer. 155	Vercella. 302. 348	Vibisci. 109
Vallona. 428. 444	Vesuvius mons. 353	Vercellenses campi, in quibus Cimbrii victi. <i>ibid.</i>	Vibon f. Vibona Valentia. 330
Valois. 129	Veji. 306	Capo Verde. 624. 654	V. burgium, Episcopus. 280
Valtherhoem. 282	S. Veit. 230	Islas de C. Verde. <i>ibid.</i>	Viburgum Finnia. 291
Vandalen Gupfs. 93	Islas de las Velas. 546. 655	Verden. 251	Vicentia f. Vicenza. 346
Vandah 181. quatu Wandeler. 187. eorum nationes. <i>ibid.</i>	Velavia, vulgo de Veluwe 161	Verdensis Ducatus, ejusque limites. <i>ibid.</i>	Vicentium territorium. 344
Vandali in Gallia. 125. & in Germania. 187, in Pannonia. 390	Veldlin. 161	Verdensis Episcop. 253. 278	Vico Varo. 315
Vandali in Italia. 338. in Hispania. 86. in Sicilia. 380	Velenas. 606	Verdan. 211	Viciola fl. 319
Vandalia. 380	Velia f. Helia & Elix. 327	Pauli Vergetii patria. 343	Victoria navis. 48
Vandorum dom. 93. migra- 200	Velinus lacus. 312	Veria. 429. 445	Victoria Castellum in Amboina inf. 547
tionis. 200	Velinus sinus. 327	Verina fl. 398	Victoria urbs, ejusque situs. <i>ibid.</i>
Vaudali. 187	Veltica. 486	Venna regio. 539	Vicumvia f. Vicumniz castel. 304
Vangiones. 199. 212	Velitra. 316	Vermeum. 95. 96	Virus Equensis op. 367
Vangue. 658	Vellay. 106	Vernevil. 114	Vidana fl. 332
Vannes. 110	Vellin. 493	Verodunum. 211	Vidavia. 484
Vannia. 298	Vellinum. 291	Veroli. 315	Vidino. 463
Varadinum. 392	Vellocaffi. 114	Veromandui. 116	Vidna. 464
Varbosana. 398	Velorum inf. 653	Veromandois. <i>ibid.</i>	Vidoso f. Vidorso. 96
Varca. 453	Velunia. 485	Verona. 298. Catulli patria. <i>ibid.</i>	Vidrus Vecht fl. 163
Varduli. 81	Venafrum n. Venafri. 323	Vernense Territorium. 341	Vidua Zebusienfis. 394
Varella. 539	Venafca. 91	Verfacili. 584	Vidunum. 111
Vatheli. 458	Venecuela regnum. 680	Verfacum op. <i>ibid.</i>	Val de Viece. 81
Vathia inf. 315	Veneda. 495	Verticalis circulus. 56. 57	Das Diehland. 251
Varni. 187. 551	Venedi. 200	Verticalem invenire solem. 60	Velunenfis terra. 494
Mar Varmejo. 675	Venedi Sarmate. 478	Verticalem solem ostendere. 60	Vienna. 105. 232
Varna. 462. clade Christi- 462	Venedorum Ducatus. 243	Vervia. 63. 64.	Academia. 278. 389
norum nobilis. 462	Venedicus sinus. 230. 495	Verulz f. Veruli. 114. 115	Vieraden. 241
Varni in Baetris. 551	Veneris portus. 334	Vesfa fl. 315	Dierwald Stadt See. 142
Varsavia. 493	Veneris templum. 377	Vesfalia. 164. 255	Vigenna fl. vulgo la Vienne. 134
Varsoviensis Palatinatus. 493	Veneria. 640	Vesfagus mons. 118	Vigewones. 187
Varta fl. 197. 484	Venetia Respubl. Turcis subest. 462	Vesfonna. 109	Vigewones ager. 340
Varcha fl. 197. 484	Venerarum mores. 462	Vesfontia vulgo Besancon. 141	Vigia. 400
Varus fl. 293	Veneti in Gallia. 110	Vesfontio. 118. 141	Vikeclandia. 494
Vasates. 108	Veneti. 294. eorum origo. 298. 499. fines & opida <i>ib.</i>	Vespasiani patria. 312	Villa Franca portus. 348
Vasus de Gama. 48. primus circumnavigavit terram <i>ib.</i>	Veneti & Vinidi. 336	Vespasianorum patria, prae- 312	Villa Ciceronis. 314
zum detexit. 48. 532	Venetia urbs. 345. opulenta, vulgo venetia la ricca. 374. ejus descriptio. 345	Vespasiani patria, prae- 312	Villa de la plata. 681
	Venetorum ditioes in Italia. 341. in Lombardia. 351	dium & monumentum. <i>ibid.</i>	Villa Manta. 94
		Vesperz Sicula. 382	Villa nova de porta nova. 96

I N D E X.

Villach.	230	Vitellicum.	212	Ungarisch Altendurg.	393	Urbigenus pagus.	118, 142
Villæ pliniana.	310	Viterbium f. Viterbo.	307.	Ungarisch Gebirg.	238	Urbigeni.	118
Villane op.	132	359. Annii patria.	ib.	Unna op.	254	Urbinas Ducatus, 340. ejus-	que urbes 361. soli natura.
Vilna fl.	488	Viterbiensium mores.	363	Ura op.	254	363.	
Vilnenfis Palatinatus.	ibid.	S. Viti.	210.	Uraura fl.	260	Urbinate Ducis ditio.	342
ejus opida.	ibid.	Vitodurum.	144	Unterlaubach.	389	Urbinate mores.	363
Villa fl.	226	Vittoria.	56	Uoborch.	283	urbinum. 310. Raphaëlis pi-	ætoris patria.
Viminatium op, & inf.	463	Vivis Ludovici patria.	89	Vocontii.	106	361	
464		Ukera fl.	243	Vocontiorum forum.	107	urbivetanorum mores.	263
Vinaria, Weimar.	260	Ukerana Marchia.	241	Voghera.	296	urchoa, f. Ur Chaldæorum.	610. 611
Vincetiana.	680	Ukermündä.	ibid.	Voigtberg.	270	Urck.	159
S. Vincent.	665	Ukersee.	ibid.	Voigtlandia.	227. 271	uri.	144
Vincetia n. Vincenza.	299	Ucraina.	491. 492	Voigtlandia per Dominos di-	visa.	urja op.	325
Vindana portus.	110. 132	Uladicæz Moscovitarum Epi-	scopi.	488	Voinia.	urinator pescecola.	375
Vindelici unde dicti?	195	485	Uladislaum.	192	Volaterra, 306. 359. Raphaë-	urias finus.	325
Vindafcinus comitatus	340	485	Uladislavia.	485	lis patria.	urfa fluuius nunc Rus.	118.
Vindelicia.	184. 195	432	Ulagrada.	432	Volaterranz aquæ, 306. fali-	na.	ibid.
Vindellicorum sedes.	195	554	Ulai fl.	554	Volboria.	485	urfa pag.
Vindili, 186. 187. Origo.	ibid.	401	Ulcinium.	401	Volcæ Testofages.	230	urfinorum familia.
Vindobonæ.	195. 389	159	Vlieland.	159	Volcæ Arecomicæ.	ibid.	urtha fl.
Vindoniana.	195. 231. 389	155	Vlissinga.	155	230	urzendovia.	486
Vinerus port.	91	217	Ulma.	217	230	urfa fl.	175
Vinetta urbs absorpta.	244	490	Ulodamirus Rufforum Dux.	490	489	uschovia.	484
Vinidorum Marchia.	230. 388	489	Ulodava.	489	492	uschub.	463
Vindorum migratio.	200	492	Ulodavia.	492	492	uschus f. Oscharus fl.	134
Vinicza.	491	492	Vlodomit Rufforum prin-	ceps religionem amplexus	136	uschudama.	456
Vintimiglia.	354	490	Christianam.	490	426	usedom, 187. Ducatus.	244
Vintimilia.	296	502	Vlodomiria op, & Ducatus.	502	488	usippi, 189. eorum sedes	191
Vipaxum.	217	488	Ulodava.	488	254	uslaria.	275
Vipfianus Agrippa.	119	254	Vlochovia.	254	468	ustede.	282
Viracocha.	681	468	Ulpa Trajana.	468	305	ustuga.	504. 505
Virgi f. Vera.	92	600	Ulpiani J.C. patria.	600	359	uta fl.	209
Virgili patria, 303. monu-	mentum.	463	Ulpianum.	463	306. 355	utens fl.	309
323		334	Ultimæ Alpes.	334	308	uthina.	637. 674
Virgilius Tarenti mortuus.	ibid.	181	Ulonia.	181	312	utica.	600. 675
Virginia, 672. unde dicta,	quando detecta, ejusque	160	Ultrajectenfis provincia, ejus	limites & urbes.	642	utidavæ.	468
fluvii & regiones.	673	160	Ultrajectum, f. Utrecht Ha-	driani sexti patria.	319	utina Florida.	674
B. Virginis epistola.	381	160	160	Uluhan Tattarorum Impe-	486	utuarhel.	468
Virginis finus.	44	516	ratot.	516	120	Vulcania inf.	378. 379
Virgitanus finus.	92	282	Ulymenes.	282	415	Vulfini.	305
Viria, 493. ejus opida.	ibid.	119	Ulyffes, 80. Neritius dictus.	119	31	Vultejorum patria.	258
Viride caput, 164. seu pro-	montorium n. Capo Verde.	110	438. ejus specula.	330	160. 162	Vulturnus ventus.	28
655		110	Ulyppo.	80. 95	119	Vulturnus fl. vulgo Vulturno.	333. 335
Virides infuleæ.	687	250	Ulzena.	250	503	Uxentum.	369
Virlandia.	493	169	Umber fl.	169	243		
Virodunum.	211	312	Umbilicus Italia.	312	122		
Virovesca.	90. 91	378	Umbilicus Sicilia.	378	ib.		
Vifapor.	535	336	Umbria.	294. 309. 336	117. 122		
Visbuy.	284	305. ejus	Umbria antiquior, 305. ejus	fines & op.	571		
Vifcovia.	493	336	336	336	290		
Vifegradenfis Palatinatus.	ibid.	356. 357	Umbria.	356. 357	290		
486		309	Umbro fl.	309	290		
Vifloca fl.	489	247	Umftag.	247	679		
Vifina.	503. 504	388. 398	Unâ fl.	388. 398	279. 280		
Vismaria Wifmar.	246	521	Uncanus Rex in Tenduc.	521	234		
Vifnenfis Palatinatus.	493	31	Unciæ menfuræ pars.	31	ibid.		
Vifniovecja.	ibid.	89	Unda f. Ontiar fl.	89	278		
Dè bona Vifia inf.	665	144	Unterwald.	144	118		
Vifire fl.	136	111	Unelli.	111	118		
Vifula fl. 198. 493. 499. ejus	offium.	369	Ungento.	369	70		
164		359	Ungregio.	359	ibid.		
Vifurgis fl.	197. 251. 274	359	urbentum.	359	ibid.		

B b b b

W.

Wachtendonck.	161
Wagening.	161
Wagria.	247
Wagria opida.	ibid.
Waiwod Valachia.	472
Wallachia minor f. Transalpi-	na.
470	
Walachria f. Walcheren.	155
Waldek op. 254. Comitatus.	ibid. ejus limites & opida.
ibid.	ibid.
walders.	286
waldo, à quo waldenses.	138
waldenses Pauperes de Lug-	dano dicti.
ibid.	
wale	

I N D E X.

wale.	196	weiseritz.	238	wiekle Duerstede.	120	wollinische weyde.	244
walkenstäter See.	142	weixel fl.	198	wirchowener.	187	wollinum op.	<i>ibid.</i>
walfisch/ munim:ntum.	246	wela.	280	wien.	195. 232	wolmeze.	494. 495
Walkenburgeris Principatus.	263	welikarzeka.	480	wieringia.	119	wolmerstade.	271
Walhentied/ cœnobium.	275	weliki Nowogorod op. & Ducatus.	504	wiflisburg.	118	wolochy.	471
die walfen/ wasser/ wandederer.	104	welici Hameny poyas.	480	wineta.	244	wolodimir.	502
Wallensteinus interemtus.	236	welles op.	168. 176	wigth inf.	175	wologda.	504
Wallia f. Waalles.	172. 173	wels op.	195	Wigornia.	175	Woloska Zemla.	471
ejus loci natura, Princeps, subacta, Lingua.	<i>ib.</i>	welsenach.	241	Wihatshium.	230	Woiska.	504
wallia Meridionalis & Septentrionalis, f. Borealis, 173. Australis.	<i>ibid.</i>	welseris.	687	wikkia. 493. ejus oppida.	<i>ibid.</i>	Woistad pagus.	238
die Walliser.	145	wemapeacock.	673	wikki.	680	Worcestershire.	176
walfiser Land.	297	wemma fl.	251. 285	Wilde.	488	worcester.	<i>ibid.</i>
walszade.	250	wenden.	187. 495	wildonia Wildungen.	254	Worda op.	121
walpo Castellum.	394	wenden Ducatus.	243	wilhelms-kerck pagus.	151	Workum.	163
wandalier.	187	wenden Livonia op.	478	Wilhelmus Tell Uriensis.	142	Wormatia f. worms. 119.	212
wanfriede.	258	wenden op.	<i>ibid.</i>	wilitz fl.	230	wormsea.	495
wangrow.	486	wensyffel op.	281	Willin f. Beilin.	241	wormtinagen f. wormtitzmagen.	119
wangen.	119	werbena.	241	wilher.	247	wozmitch. f. Vormatia.	<i>ibid.</i>
warbofania.	398	werber-Schantz.	<i>ibid.</i>	wilthon.	176	worotin Ducatus & opp.	503
warburgum. f. waerbergen op.	253. 281	werdena Abbatia.	254	winez.	468	worthe inf.	281
warda.	280. 285	werder.	254	windau.	478	worthe fl.	154
wardeyn.	392	werma fl.	209	windischmarck.	230	wratislavia Ducatus.	238
wardhusa prefect.	468	wernebeck.	493	Windfor.	175. 176	wfchowlawie Territorium.	483
wardinum f. wardeni.	471	werningeroda.	275	Winduchindus f. Windochindus Corbejenis.	253	wratzlatu.	238
wardorp.	253	wernitus fl.	218	Wineta urbs ablorpta.	244	wuceziderna.	463
warmelandia.	290	werra fl.	257. 274	winsheimium.	221	wurstenland.	251
warmia.	499.	wertha fl.	260	winfena ad Luham op. & arx.	250	wurtenbergenis Ducatus, & jusque limites.	218
warmiesis Diocesis.	95	der Grosse werther.	198	das winsgaw.	246	wurtemberg arx.	<i>ibid.</i>
warne op.	187	wela fl.	153	winterberg.	252	Wurtzburg.	121. 122
warnow.	246	wesel.	164. 255	winterthur.	144	wurtzen.	269
warzawia.	493	weser.	197	wippera fl.	243. 255	wursterhausen.	241
warta inf.	285	weslingsbuhren.	247	wipra op.	274	wuziterno.	463
wartburg arx.	260	westchestia.	176	wirchaturia op.	504	wyck.	286
wartia fl.	242	westende pagus.	151	wizland.	493	wymar f. Neuhäusel.	393
wartzlau.	237	westergoja.	163	wisbaden thermis celebris.	257	wynoxbergen.	152
warwicum.	176	westerich.	117	Wisbuy.	284	Wyzagna.	471. 19.
the Washes.	<i>ibid.</i>	westerwald.	258	Wismaria.	246		
waterford.	181	westerwold.	164	wisp.	145		
waterland.	156	westfrieland. 163. ejus fines, divisio.	<i>ibid.</i>	witgensteina arx & Comit.	258		
de waten.	164	westmannia.	290	Withaal regia.	173		
waymouth prom.	172	westmorlandia.	175	Witlich f. Vitellicum.	212		
wcen inf.	283	westfalia, ejus limites & urbes.	252	Witmunde.	251		
Grosse wehrtter.	198	westfalix Ducatus.	<i>ibid.</i>	Witstockium.	241		
weda.	270	westfalix Episcopus.	252	Witteberga op.	272		
weiden.	300. 344	Comitatus.	253	Academia.	278		
weidhofen.	232	westfalicus Circulus.	205	wlodimirz.	492		
weigatz fretum.	41. 44	west quartier.	164	Woburgum.	283		
weiburgeris Comitatus.	258	weetkal op.	504	Wolaria.	238		
weimat.	260	westrafia pars inferior.	118	wolavienfis Diocesis.	<i>ibid.</i>		
weisselmunda.	249	westrafia.	175. 211	Wolchow fl.	480		
weissenburg.	471. 493	westrafzberg.	118. 175	Wolfenbuttelum ab Egberto Marchione structum.	263		
weissenfels.	268	westrogothia.	290	Wolfenbuttel.	276		
weissenstein.	493	westwind Zephyrus.	27	Wolferbytanus principatus, ejus limites & op.	<i>ibid.</i>		
		wetter fl.	258	Wolfstein arx.	242		
		wettera op.	<i>ibid.</i>	Wolga fl.	501		
		wetteravia ejusque limites, divisiones & op.	<i>ibid.</i>	Wolgast. 187. Ducatus.	243		
		wexo op.	290	wolin.	491		
		Wetzlaria.	258	Wollin inf.	244. 245		
		wiatka.	504				
		Wichia vulgo wyck.	286				

x.

X Abia portus.	57
Xantes.	336
Xantis pagini patria.	356
Xalisco.	676
Xamo desertum.	518
Xantippus Lacedæmonius.	637
Xanthus.	584
Xanthum.	528
Xantung.	<i>ibid.</i>
Xaintonge.	190
Xanfi.	524
Xaoking.	<i>ibid.</i>
Xaragua.	685
Xarama fl.	94
Xaraqua.	685
Xenophon.	422
Xiamfi.	523
Xenfi.	524
Xenocratis Lyceum.	422

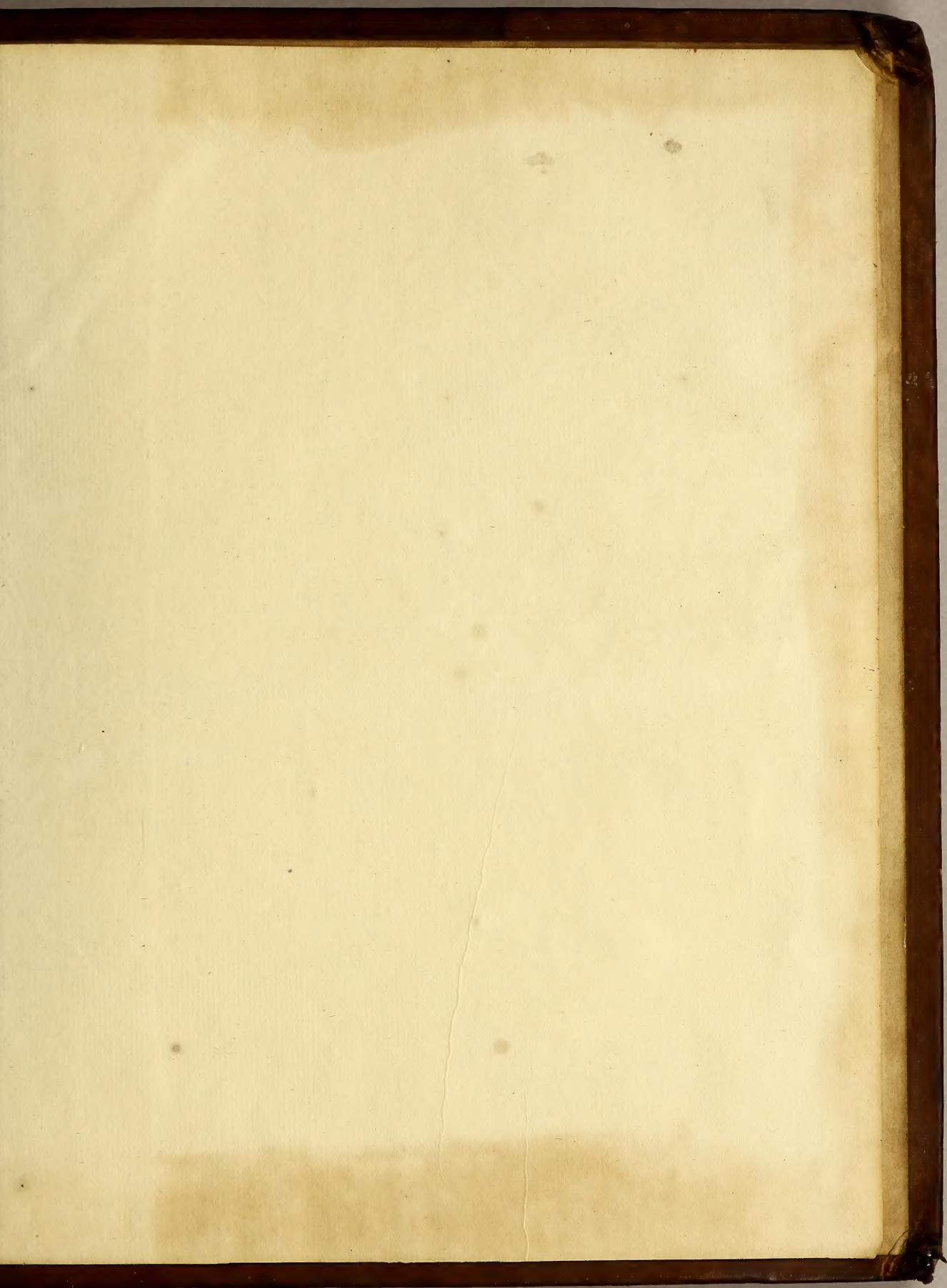
Xeres

I N D E X.

Xeres de la frontera.	91	ceps.	516	zeitz.	268	ziza, ubi mirum prodigium.	
Xerxes.	43	Zaire lacus.	632	zeken.	561	zloczovia,	629
Franciscus Ximenius Archiep.		Zaire fl. & lacus.	661	zelandia Comit.	155	znaim.	490
Tolet.	97	Zairus Congi fl. exundat.	632	ejus limites. <i>ibid.</i>	Nova	zocotara.	236
Xoa.	658	Zakelus fl.	239	zelis seu zilia n. Arcilas.	642	zodiacus quid.	10
Xuntien.	524	Zalcucus Locrensis.	329	zelitica.	569	zodiaci poli. 6. ejus axis.	
Xucar fl.	91	Zambaos.	662	zell Luniburgica.	250	<i>ibid.</i>	
Xuthus Theſſalia regis filius.	404	Zama.	640	zellerfeldia.	275	zodiacus. 10. 11. 55. ejus ſi-	
Xyſtus.	592	Zames seu Ziamas mons.	614	zembra nova.	512. 687	gna & officia.	11
		Zamolsis.	469	zembre lacus.	682	zodiaci derivatio. 11. diſtin-	
		Zamora.	640	zeng.	402	ctio. 55. ejus convenientia	
		Zamoſcium Academia.	492	zendrew.	464	cum Ecliptica.	55
		Zancle.	376	Zenith.	9	zoeni.	168
		Zanchius.	431	zenith investigare.	67	zolkvir.	490
		Zanfara.	656	zenobia Palmyrenorum regi-		zollern caſtrum.	218
		Zanhaga deſertum. 643.	657	na. 606. ejusdem poſſeſſio.		zolnock.	392
		Zangebara.	657	zenonis Dialectici patria.	579	zoma.	164
		Zangibar, Zanzibar ſ. Sun-	660	zentica ſ. Senticia.	96	zonz. 14. 15. earum nume-	
		ſibar, ejusque partes.	660. 663	zeeland inf.	188	rus. 75. Latitudo.	59
		Zante.	438	zephyrium promontorium.		zona torrida. 15. frigida.	15
		Zanzibar inf.	663	zephyrus der weſtwind.			16
		Zapavortene.	556			zonaz monumentum.	437
		zapprinum op.	389			zonarum frigidarum incolz.	
		zara.	402. 654				15
		zaravechia.	400. 402	Zerbst.	273. 465	zonarum temperatarum in-	
		zariaſpa.	511	Zerbick.	464	colz.	16. 17
		zarmiſogethuſa.	468	zet.	658	zor ſ. Tyrus.	600
		zarobara.	<i>ibid.</i>	zeugma ad Euphratem.	606	zoram ſ. Ceiram.	544
		zarnoviensis palatinatus.	486	Zeugma.	468. 606	zoroaſter.	553
		zallavia.	493	zeuxis venus Crotonc.	329	zuanecia.	491
		zatmar.	392. 461. 468	zibit.	617	zucria.	445
		zatoriensis Ducatus.	486. 19.	zibith provincia.	617	zuenziga deſertum. 643. 654	
		zavichostenſis palatinatus.	<i>ibid.</i>	ziden.	<i>ibid.</i>	Zug.	118. 144
		zavolhenſes Tataſi. 415. eo-		Ziegenheim Comitatus.	257	zuglio.	300
		rumque Principes, a quibus		Ziegenheim caſtrum.	257	Zuzich Zurich.	118.
		Turca.	516	zielenzig.	242		145
		zavorenſe Territorium.	493	ziereberg.	258	zutobara.	468
		zazuara.	468. 469. ſeq.	zilia ſ. zelis.	642	zuthi.	549
		zazſebes.	468. 470	zillingen.	275	Zurphania ſ. Zutphen op. &c	
		zazynto inf.	438	zimbaos.	662	comitatus.	149. 162
		zboravia.	490. 492	zincovia.	491	Zuyder Zee.	160. 163
		zebuſienſis vidua.	394	ziuſich.	243	Zuyt Beverland.	155
		zechlin.	241	zitomiria.	491	Zweybrückchen Ducat.	211
		zefala regn.	663	ziton.	426	Zwika.	268
		zegna ſ. zeng.	400	zirickzea.	156	Zwinga fl.	251
		zeila, urbs in Ajan.	664	Zirſerland.	391	Zwitta.	236
		zeilon inf.	546	ziske ſepulchrum.	235	Zygiani.	572
						Zygnia op.	266

F I N I S.

10975
L
No. 111

F 729
C 649i

